3.a 7-8-

Nº 3
5-6-34

3
29-19
3-5-6-34

Biblioteca Universitaria
GRANADA
Sala A
Estante 6
Tabla
Número 242

Del Colegio de la Compª de Js: del gran... B.354 ... 1712

Expoſitio magni prophete Abbatis Joachim, in Apocalipſim.

Opus illud celebre: Aurea: vz: ac preceteris longe altior et profundior explanatio in Apocalipſim, Abbatis Joachim de ſtatu vniuerſali reipublice chriſtiane. Deq[ue] eccleſia carnali in proximo reformanda atq[ue] in primeuam ſui etatem redigenda: triplici prius tñ pcutienda flagello: Morq[ue] omniu[m] infideliũ (ad Chriſti fidem conuerſione) iã multis ſepulta ſeculis: ſʒ ad implẽdi tpe inſtãte) ad vtilitatez et ꝯſolationem fideliũ) (nutu diuino detecta atq[ue] reſerata) in lucem primo venit.

Cui adiecta ſunt.

Eiuſdẽ pſalteriũ decez cordaꝝ opus ꝓpe diuinũ.

Lectura itẽ ꝑlucida in Apocalipſiʒ Reuerẽdi magiſtri Philippi de Mantua Auguſtiniane Eremiticeq[ue] familie Doctoris clariſſimi.

Index quoq[ue] ſũmarius pulchriora vniuerſa deflorãs.

Cum gratia et priuilegio.

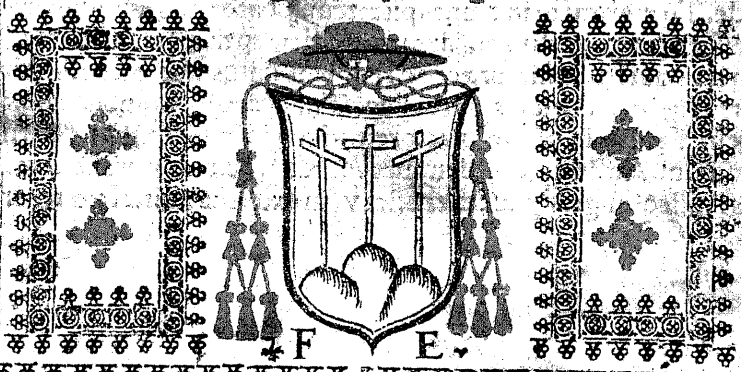

¶ Reuerẽdiſſimo in Chriſto Dño. D. Egydio, Tituli ſancti Mathei: Præ
ſbytero Cardinali. Eiuſdem deuotus filius frater Silueſter Meuccius de
Caſtilione Aretino (Auguſtinianæ familiæ profeſſor Eremita) com
mendationem perpetuam.

QVum ſuperioribus annis (functa legatione Yſpaniæ
aliarũq; multaꝝ prouinciarum) contigerit: vt tua Re
uerendiſſima Dominatio per Venetias (vbi ab hoc
Illuſtriſſimo Senatu plurimum: ac benemerito) ve-
nerata eſt (ad vrbem rediret) viſendi eam affectus
deſiderio:) ad ipſam me contuli. Cui (vt valui) exhi
bita reuerentia: mox a me petiit ſibi quædam afferri
opuſcula Abbatis Ioachim: quæ mei cura impreſſa au
dierat. Quibus allatis, plectiſq; aliquantiſper: non pa-
rum delectata eſt. Sibiq; rem mirum immodum gratam me facturꝫ: ſi alia
(eiuſdem auctoris opera: & præ cæteris ſup Apocalipſi) excudenda cura
rem) hortata eſt. Quod quum animaduerterem (vtpote) qui Domina
tioni tuæ Reuerendiſſimæ rem gratam facere: die ac nocte ſtudeo) me-
diusfidius q̃primum egiſſem ſi Calchographi id præſtitiſſent. Nunc vero
(cum facultas opportunæ euenerit) id ædi ac præclaro tuo ſub nomine:
armiſuæ in frente munitum: tuæq; Reuerendiſſimæ Dñationi dicatum:
in lucem prodire volui. Tum enim quia idem a me Dominatio tua Reue
rendiſſima: depoſcebat opus. Tum vt meam in te beniuolẽtiam amplius
declararem. Tum vt honeſtius ſic in publicũ preſens opus exiret: & cum
nouitatis gratia: auctoritatem quoq; apud lectorem haberet. Tum etiam
qm̃ nemo profecto te alter mihi viſus eſt dignior cui præclaꝝ hoc adiicere
tur opus. Nam (vt innumeras ſapientis animi tui virtutes omittam) tu
optimis bonaꝝ diſciplinaꝝ ſtudiis: ante omnes alios longe excellis. Tu nõ
in humanis modo: veꝝ & in diuinis: lumen euaſiſti præfulgidum. Quid di
cam? quum nõ ſolum latinis litteris (quaꝝ culmen egregie attigiſti:) ve
rum & peregrinis nõ minus (vtpote) Hæbraycis: Græcis: Caldayeis atq;
Arabicis ſplendeſcere dicaris: ita vt non facile tui par: (noſtra hac ætate)
qs inueniatur? Tu quoq; ſanctam veræ noſtræ fidei religionem: puro ſer-
uas corde. Tu maximam in omnes pietatem: ꝓbatos mores: ſummam æq
tatem: iuſtitiam ac diuinam quãdam animi clementiam ſemp præſtas. Tu
demum is es qui Platonici præcepti retinentiſſimus ſtudioſos oẽs diligis
ſingulari atq; amplo ꝓtegis patrocinio. Tum præcipue q noſtram hanc
oẽm Eremitaꝝ familiam (te ꝓtectore, te duce, in melius in dies reforma-
ri nõ dubitem. Adde q hanc idemmet Abbas Ioachim: & piis celebret ho
noribus laudeq; augeat præ cæteris: ita vt in extrema mundi ætate, ordi-
nem ipſum Eremitaꝝ viribus diuinæ gratiæ fultum: in zelo ac dei amore
veluti inardeſcentem ignem) Chriſti fidem: eiuſq; eccleſiæ collapſa refor-
maturꝫ: ac vniuerſa reſtauraturꝫ: fore aſſerat. Sic enim ait cap. xiiii. in hu-
ius operis explanatione. Surget ordo qui videtur nouus: & nõ eſt. Induti
nigris veſtibus & deſup accincti zona pellicea. Hi creſcent & fama eoꝝ di-
uulgabitur: & prædicabunt fidem: quam & defendent vſq; ad mundi con
ſumationem: in ſpiritu & virtute Helyæ. Qui erit ordo Eremitaꝝ æmulã
tium vitam angeloꝝ. Quoꝝ vita erit quaſi ignis ardens in amore & zelo
dei ad comburẽdum ſpinas & tribulos (hoc eſt) ad conſumendum & ex-
tinguendum pnitioſam vitam prauoꝝ: ne mali amplius abutantur dei pa
tientia. Hæc ibi: Et hoc idem ad litteram recitat Dñs Archieps Florenti
nus: titulo vltimo tertiæ ſuæ partis hyſtorialis: vbi de præfato noſtro ordi
ne ptractat. Idem quoq; memorans Dñs Vlricus de Vrimaria: & ipſe no
ſtræ religionis doctor egregius: in tractatu de ipſius ordinis origine: adie-
cit. Et q virtute radicis: rami in altũ & in lõgum naturalr ꝓducunt. Ideo
virtute Inſtitutoris ac Fũdatoris: aliorũq; ſucceſſoꝝ patrũ (qui fuerũt ſcti
tatis eximiæ ac huius ordinis primarii fundatores) veriſilr præſumẽdum
eſt, q ſup eoꝝ filios & poſteros per diuinam clemẽtiam: bñdictio copioſa
deſcẽdet. Hæc ille. Ipſe enĩ ordo a parẽte noſtro btõ Auguſtino fundatus
extitit: a quo regulã viuendiq; formã accepit: nec in dubiũ verti põt. Q̃d
& idẽ Ioachim hic in parte ꝓhemiali teſtat̃ dicens. Ordo Eremitaꝝ funda
tus fuit a btõ Auguſtino in Aphrica. Ordo vero Canonicoꝝ regulariũ in
partibus occiduis a btõ Ruffo: q̃uis & ipſi teneant regulã ipſius Auguſtini.
Itẽ ſup Hieremia cap. i. ſic inqt. Licet nouus ordo prædicantium tunc. i. in
ipſa tribulatione futura: videat̃ oriri ipſi eccl'iæ: nihilominus ipſe fuit ini-
tiatus prio a ꝓphetis: deinde ab apl'is: poſtremo a doctoribus tertii tpis ec
cleſiaſtici: charus: cognitus & electus a deo, ſignatus in Yſaac & Ioãne Ba-
ptiſta. A quo q̃dẽ ordine ꝓdiit ordo Monachoꝝ ac ex his duobus: cæteri
poſtmodũ ꝓdierũt ordines. Qui duo ordines iteꝝ reuelãdi ſunt: p eoꝝ no
uã ac obſtupẽdam reformationẽ: ita vt nouiter oriri videant̃. Nã ſicut He
lyas fuit q̃rta ætate mũdi: ducẽs vitã eremiticã: (quo tpe filii Helyſei & filii
ꝓphãꝝ: eremos ĩcolebãt) & iteꝝ ſexta ætate eſt reuelãdus) ita & Eremitæ
(qui p cõcordiã: & typũ ei correſpõdẽtes) fuerũt & floruerũt q̃rto tpe ec
cleſiaſtico: iteꝝ ventuti & reuelãdi ſunt (mõ ꝓdicto) & ꝓpagandi vſq; in fi
nẽ ſæculi: igreſſuri tpa iuſtitiæ & pacis abũdantiã: viſuriq; ſtatuæ cõfractio
nẽ: atq; ſuparari gladio diuini verbi: gẽtes & regna (agnita v3 fidei veri-
tate. Vñ & ipſe Ioachim eodẽ. xiiii. cap. ꝓſeqtur dicens. Puto q in tpe illo
poſt ruinã Babylõis (.ſ. eccl'iæ carnalis) vita monachoꝝ erit q̃ſi ymber ad
irrigãdã ſupficiẽ terræ in oĩ pfectione & iuſtitia fraternæ charitatis. Vita
vero Eremitaꝝ q̃ſi ignis ardẽs in dei amore & zelo ad cõburẽdos tribulos

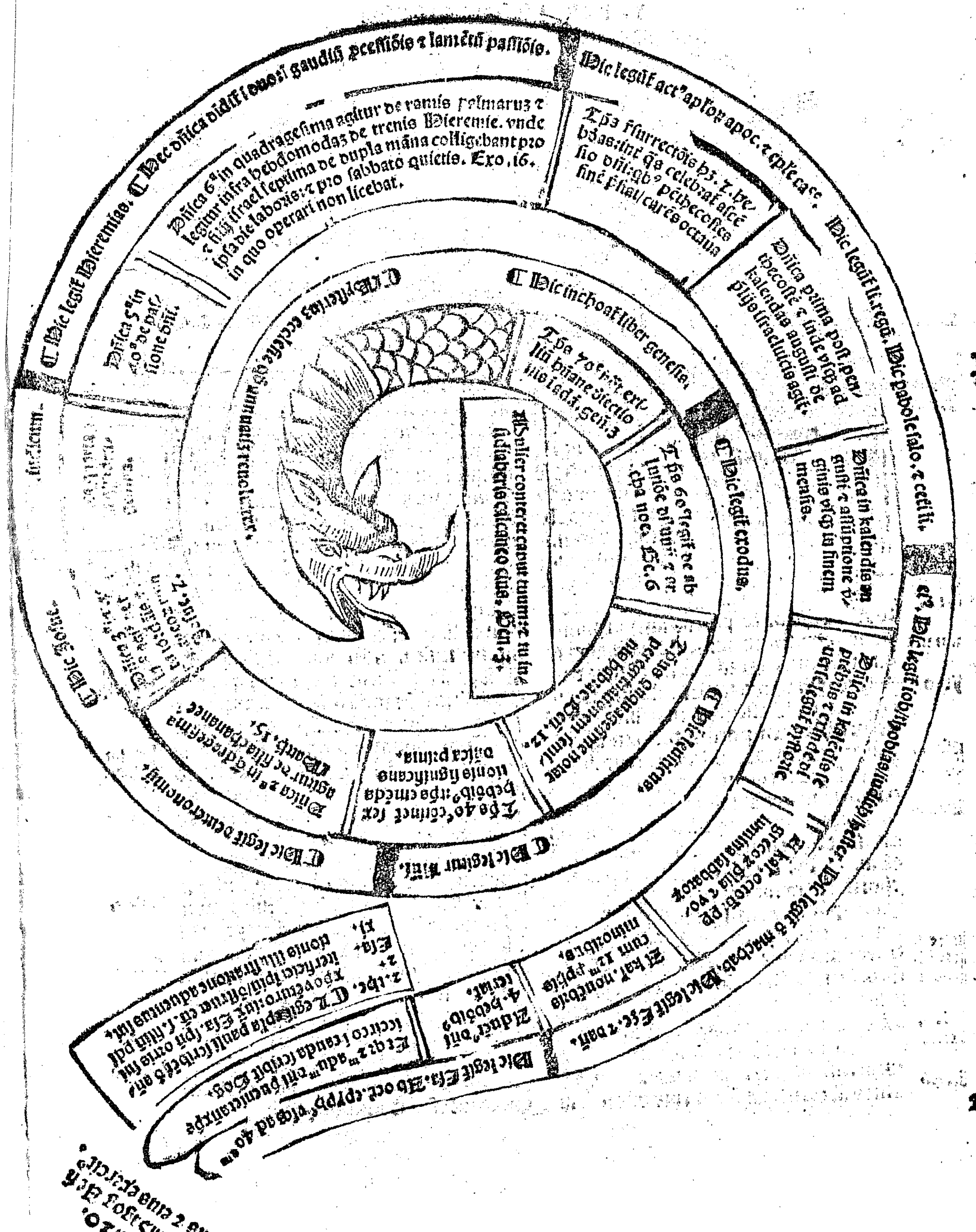

Paſſim per tempora velamen littere ſublatum eſt.

Tēpus ante legez fuit obſcu⁊. Vñ ⁊ legit. Tenebre erant ſup faciem abyſſi. Gene. 1.

Tēpus ſub lege fuit vtcunqȝ lucidu⁊: vnde ſplēdida facta eſt facies Moyſi. Exo. 34.

Tēpus ſub grā fuit in claritate: vñ facies xp̄i ſulſit vt ſol lucens in virtute ſua. Ap. 1 Mat. 17

¶ Nota paulum reſpicere Moyſen ex ꝯtuitu cherubi tertij Reg. 8. ⁊ de illo dī. Videm⁹ nūc p ſpeculū in enigmate. 1. cor. 13. Et de iſto ponebat velamē in facie ſua dū reſpiceret in eum dñs. 2. ad cor. 3.

Ro. 5 ¶ Regnauit mors ab Abraȝ
Ro. 7 vſqȝ ad moyſen: ⁊ idcirco peccatum non imputabaī quum lex nō eſſet: data vero lege peccatum reuixit quaſi per mandatum.

¶ Scōm rōnem predictā adhuc manēt tenebre lr̄e: ⁊ enigmata figura⁊ in cordibus clerico⁊: que ex maiori parte remouebunī: quū angelus in ſexta parte libri de celo deſcēderit ⁊ illuminauerit terrā glīa ptāris ſue. Et ite⁊ in ſeptima parte. Ioānes vidit angelū ſtātem in ſole: quē putamus Helyā: in cuius aduētu ſcriptura⁊ myſteria cōplebunī. Unde ⁊ ſub ſexto tpe angelus amictus nube iurauit ꝙ in diebus ſeptimi angeli quum tuba canere ceperit: diuine Pagine ſacramenta in expoſitoribus finientur. Apoc. 18. Ap. 19 Ap. 10 Ap. 11

ADAM. 2. paral. 62. OZIAS. CHRISTVS.

Quaſi tuba exalta vocez tuā Eſaye 58.

¶ Figura tube litteram prenotat veteris teſtamēti: que i ncepit ab arto: ſed dilatata eſt in predicatione aplo⁊: quo⁊ in oēm terram ſonus exiuit. Modus vō a quo tuba groſſeſcere habuit: ſignificat inſertionem noui ⁊ veteris teſtamēti: in quo miſſus eſt Eſayas: qui fuit altera vox dei de paradiſo Adam redarguens de tranſgreſſione mandati. Pſal. 18. Gen. 3 Ap. 6.

¶ Hic notantur ſeptem ſignacula libri ſignati.

Joſeph ſigillū. 1. Effraym. Genī. 50

Moyſes ſigillū. 2. Aaron. Exo. 4.

Samuel ſigillū. 3. Dauid 1. re. 16

Helyas ſigillū. 4. Helyſeus 4. re 2.

Eſayas ſigillū. 5. Ezechias

Ezechiel ſigillū. 6. Daniel.

Eſdras ſigillū. 7. Neemias 2. Eſd. 1

Ap. 6. ¶ Apertio primi ſigilli: Fuit in Judea.
¶ Apertio ſecundi ſigilli: In Roma.
¶ Apertio tertij ſigilli: In Grecia.
¶ Apertio quarti ſigilli: In Parthia.
¶ Apertio quinti ſigilli: In Theoronia. Ap. 7
¶ Apertio ſexti ſigilli: In Soldano.
¶ Apertio ſeptimi ſigilli: In Italia.

Singuli hoꝝ accipiendi ſunt cum ſucceſſoribus ſuis.

Herodes.
Nero.
Conſtantinus.
Coſdroe.
Hericus p̄mu.
Saladin⁹ vnus eſt. x. cornua q̄ vidiſti. x. reges ſūt. Fed. ricus. 2. veit i ꝑrio con. ituus: ⁊ alius nōduz venit. Apo. 5. ⁊. 17.

Quinq; ceciderūt ſinguli p ſingula tpa. Apoc. 17.

℃ Primum caput dracōis cepit ab herode ꝑſalito ⁊ pſeuerauit vſq; ad Nerone̅ ipſū: ⁊ ab eo vſq; ad ꝯſtātinū arrianuz. 3. ab ipſo vſq; ad coſdroe regē pſaꝝ: ſub quo ꝑditus maometus īualuit. 4. ſub illo vſq; ad hēricū primū regē alemanoꝝ. 5. ab ipſo vſq; ad ſaladinū ſoldanū babylōis. 6. ab eo vſq; ad Federicū primuz. 7. ab eo vſq; ad Antexp̄z cū ſucceſſiōe ſua.

℃ Et notādū q, ſub ſeptimo capite q̄daꝫ ꝑmixtio tp̄is ꝯfuſibilis inerit: vt inantea mūdi huius palea ſimul cū tritico ſolito fortius ventilata mōges feſſis arrideat: mō labor quieſcentibus indicatur.

℃ Sz ſcie̅dū alia eſſe draconis capita alia beſtie de abyſſo īfidelis populi ſalie̅tis q̄ illa ceperūt ab eo herode q pſequutus eſt xp̄z iſta a coſdroe mouēte ꝑliū ꝯtra filios eccleſie virginis ſie. zn. ſint mēbra dyaboli hoīes huiuſcemodi peſtilētes ⁊ in corpus vn̄ trāſeāt antexp̄i. Capita tn̄ beſtie ꝗdiuiformis referēda ſunt ad ſeruitā ſoldanoꝝ ī ſecta ſaracēica vſq; ad ea tp̄a profectura. Ubi oīa regna ſeculi aduerſantia ſcepiro xp̄i: ac ſi in pedibus ſtatue babylonicē ꝯterent. Sane decē cornua beſtie: hoc ſexto tp̄e vnie̅da ſunt quodāmō ad vulgus rēttū ſimūdā ꝑvt ⁊ beſtiā iuſto iudicio ꝯterāt ⁊ ꝑp̄z mahometi eā de terra diſperdāt

Apoc. 12.
℃ Primū bellū draconis fuit Iudeoꝝ: ſcd̄z paganoꝝ: tertiū arrianoꝝ: q̄rtuz ſarracenoꝝ: q̄ntū alemanoꝝ: ſextū itē ſarracenoꝝ: ſeptimū principū italoꝝ ⁊ hereticoꝝ. Octauo loco in cauda draconis erit ꝯflictus cuz xp̄ianis a ſequacibus Antexp̄i.

Apo. 12.
℃ Quia caude draconis eſt tortura: q̄ ſtellas celi in terrā i tertia parte ſui ad eruditos referēdum eſt ad terrena ⁊ carnalia deſideria prolapſuros.

Tabula i expōnē ſup Apoc. Abba. Joa.

℃ Incipit Tabula principalium dictoꝝ venerabilis Abbatis Joabiz i expoſitionez ſuper Apocalypſim.

Quod Abbas Joachiz mādat vt oīa opuſcula ſua examini eccleſie: ſaltem poſt eius obitum preſentētur: ſi ante nō poterit. folio primo. colōna ſecunda.
Q̄ȝ breue admonitoriū Clemētis pape: vt q̄z citius ipſe Joachim compleuerit expoſitionem ſuper Apocalypſim velit ei preſentare: vt ſit ad vtilitatem fideliū. fo. 1. co. 2.
Q̄ȝ rebeccha typū ecc̄lie gerebat: fo. 2. c. 1
Q̄ȝ auctor dicit ſe auctoritate pōtificis abſtrictum exponere velle Apocalypſis librum. fo. 2. co. 2.
Q̄ȝ dicit ſe certis ⁊ neceſſarijs documētis poſſe oñdere adeſſe p̄ſſuras. fo. 2. co. 2.
Q̄ȝ nō vſq; in finez mundi clauſos ⁊ ſignatos eſſe ſermones p̄dixit angelus danieli: ſz vſq; ad tēpus prefinitū: fo. 2. co. 3.
Q̄ȝ qui non poteſt credere: intelligere nequit. fo. 2. co. 4.
Q̄ȝ primū librum vocat: introductoriū auctor in quo totius libri ⁊ operis continetur materia. fo. 2. co. 4.
Q̄ȝ diuiduntur Libri totius veteris teſtamenti. fo. 2. co. 4.
Quare dicatur liber Apocalypſis ſeptenarius ⁊ de eius prerogatiua. fo. 3. co. 2.
Quomodo ſacra ſcriptura dicitur aque viue. fo. 3. co. 2.
Q̄ȝ apocalypſis eſt omnium aliarū propbetiarum propbetia ⁊ omnes alias comp̄hendens. fo. 3. co. 2.
Qualiter in ſingulis partibus ſemper fiat recapitulatio. fo. 3. co. 3.
Q̄ȝ Joannes euangeliſta dicitur camerarius celi. fo. 3. co. 2.
Q̄ȝ erat vetus teſtamentum ab Abraam vſq; ad Chriſtum: ſeptem ſignaculis inuolutum. fo. 4. co. 1.
Q̄ȝ notant ſeptē bellā hebreoꝝ. fo. 4. co. 1.
Q̄ȝ libri Machabeorum non ſunt in canone. fo. 4. co. 2.
Qualiter ſextum tempus videatur in duobus diuiſum. fo. 4. co. 2.
Q̄ȝ tribus horis cum dimidia ſtetit Chriſtus in cruce ſuſpenſus. fo. 4. co. 3
Q̄ȝ iudei ad Chriſtuz conuerſi cantabunt ⁊ laudabunt dominuz. fo. 4. co. 1.
Qualiter in ſexto tēpore eſſe debent due p̄ſecutiones. fo. 5. co. 1.
Qualiter habent intelligi tres ſtatus mūdi ſeu eccleſie. fo. 5. co. 2.
Quomodo precellens claritas ſancti Benedicti expectanda eſt circa finem mundi: tempore. ſ. Enoch ⁊ Helye: ⁊ populus iudaicus conuertetur. fo. 5. co. 2.
Quomodo videtur litera prioris teſtamēti pertinere ad patrem: noui ad filium ⁊ ſpiritualis intelligentia que ex vtraq; p̄cedit litera pertinere ad ſpiritum ſcꝫ p̄ quandam ſimilitudinem. fo. 5. co. 2.
Qualiter ſicut ordo coniugatorum videt̄ pertinere ad patrem: ⁊ ordo predicatoꝝ ad filium: ita ordo monachorum cui extrema tempora data ſunt: ad ſpiritum ſanctum. fo. 5. co. 3.
Quid ſit tempus ſub litera euangelij: ſpiritualis intelligentie ⁊ maniſeſte viſionis: ⁊ q̄ño oīa tp̄a ſūt q̄nq;. fo. 5. co. 3.
Q̄ȝ declaratur myſterium trinitatis in patriarchis. fo. 5. co. 3.
Qualiter ab Adam vſq; ad Moyſen peccatum non imputabatur pp̄ carentiā legis ⁊ quomodo itelligatur. fo. 5. co. 4.
Qualiter tria tempora aſcribuntur: diuerſimode p̄ri ⁊ filio ⁊ ſp̄ui ſcō. fo. 5. co. 4.
Q̄ȝ poſt reſurrectionē corpora noſtra erūt ſpiritualia ⁊ tēplū ſp̄us ſci: q: nihil corruptibile in eis remanebit. fo. 6. co. 1.
Quomodo a patribus ſiue ſacris doctoribus hmōi regula myſteriorum in diuina ſcriptura frequēter vtat̄. fo. 6. co. 2.

Diuiſio ſtatuum quo ad extenſionem temporum. fo.6.co.2
De cõcordia ⁊ aſpectu ad alterutrum duorum teſtamentorum. fo.6.co.3
De apertione ſigillorum in priori ſiue veteri teſtamento. fo.6.co.3
Item de apertione ſigillorum noui teſtamenti. fo.6.co.3
Quomodo comparatur eccleſia orie͂talis decem tribus iſrael. fo.7.co.3
Imperium Romanorum aſſimilatur imperio chaldeorum ⁊ illud egypti impio conſtantinopolitano. fo.7.co.3
In regno grecoruꝫ cõtinetur in ſpiritu ſamaria ⁊ Egyptus. Et in regno latinoꝝ Hieruſalem ⁊ Babylon. fo.7.co.4
Quomodo ſitiatur imperatores alamanorum auferre libertate͂ eccleſie preſertim in temporalibus. fo.7.co.4
Aſſimilatur deſtructio Babylonis deſtructioni Rome. fo.7.co.4
Declaratur illud dictum de ſeptem regibus in Apoca. quorum quinqꝫ iam ceciderunt ⁊c. ⁊ qualiter adhuc exiſte͂te ſexto veniet ſeptimus. Item de dece͂ regibus ⁊ qui poſt eos venturus eſt omniuꝫ peſſimus. fo.8.co.1
Qualiter cito percutie͂da eſt noua Babylon: ⁊ hoc a pluribus regib⁹. fo.8.co.2
Qualiter gens mahumeth pugnabit contra noua͂ Babylonem. fo.8.co.3
Qꝫ mahumeth cu͂ ſuis dicitur. Beſtia que fuit ⁊ non eſt ⁊ quomodo illa beſtia iterum aſcenſura eſt de abyſſo .i. populo infidelis hoc faciet maxime ad ſuggeſtionem alterius beſtie aſcende͂tis de terra ⁊ de pſeudo ꝓpheta: poſt quod infideles conuertentur. fo.8.co.3
Quod ſub ſexta apertione percutienda eſt noua Babylon: ⁊ ſicut poſt anthiocuꝫ datus eſt finis veteri teſtamento ita ⁊ poſt gog erit ↄſumatio ſeculi. fo.9.c.1
Quod anno .1200. finis fuit quadragita generationum. fo.9.co.3
Quod finis ſeculi in ſacra pagina largo ⁊ ſtricto modo accipitur. fo.9.co.3
Quod tempore ꝑmi ſtatus fuit ab habraã vſqꝫ ad Ioa͂nem baptiſtaꝫ: ſecu͂di ab eo vſqꝫ in preſens: tertii a p͞nti tpe vſqꝫ in finem mundi. fo.9.co.4.
Qualiter cõſumatis ab infidelibus preſſuris que cito venture ſunt: erit tempus beatu͂: ⁊ erit terra plena ſcientia dei: ita vt vix vllus audeat negare xp͂m: nõ eſſe verum filium dei exceptis dumtaxat quibuſdaꝫ ge͂tibus quas in fine producturus eſt diabolus contra fideles ſcilicet: gog. fo.9.col.4
Sicut in fine ꝑmi ſtatus vltimus rex .ſ. anthiochus ceteris immanior fuit: ita in fine ſecu͂di qui erit in proximo ſeptimus rex ille venturus eſt de quo dicitur hic: ⁊ vnus non du͂ venit. fo.10.la.1.
Quod in fine tertii ſtatus .ſ. in fine mu͂di venturus eſt alius oium peſſimus .ſ. gog qui ⁊ ipſe antixp͂s erit .ſ. de quo dicitur principaliter. fo.10.la.1
Que fuerunt ⁊ erunt ſeptem capita draconis ⁊ quod fuit primum ſecundum ⁊c. folio. 10.la.1.
Quomodo intellige͂dum eſt illud quinqꝫ reges ceciderunt: ⁊ vnus eſt ⁊ vnus nõdum venit. fo.10.la.1.
Quomodo concordant Daniel ⁊ Ioa͂nes in apocalipſi ⁊ de beſtia: cornibus ⁊ regibus ⁊c. fo.10.la.1
Quod erit ſeptimum caput draconis ⁊ de cauda eius quod erit alius ⁊ vltimus rex veniens in virtute ⁊ ſpiritu prioris: ac ſi Ioannes in ſpiritu ⁊ virtute Helye. fo.10.la.2.
Quod nihil tam affectat Diabolus quam inueniri per omnia contrarius operibus creatori: ⁊ exemplificatur. folio 10.la.2.
Quod ille qui dicitur in Apoca. rex ⁊ caput ſeptimum: erit ille antichriſtus magnus qui decipiet infinitam multitudinem iudeorum ⁊ gentium: ita vt pauci euadant aſtutiam: nequitie ⁊ calliditatis illius: ⁊ ſicut chriſtus dictus eſt rex ⁊ pontifex ⁊ propheta: ita ⁊ ipſe ſe mentietur eſſe. fo.10.la.2.
Quod predictus Antichriſtus taꝫ magna ſigna falſa ⁊ plena mendacijs faciet: vt nulla extime͂tur ſigna Chriſti in comparatione illorum. fo.10.la.2.
Quid opinentur aliqui de Gog an ſit Antichriſtus verus. fo.10.la.2.
Opinio de Antixp͂o ꝙ nimius coartatus pote͂tia Chriſti ſe retrahet ad barbaras nationes per aliquod tp͂s ⁊ poſtea ibide͂ seducta͂ Gog ⁊ exercitu͂ eius: veniat cõtra eccleſiam. fo.11.la1.
Quod tempore Gog in capite draconis .ſ. ſeptem iam contrita erunt ipſe au͂t cauda erit: que tribulatio erit articulo extremo: ⁊ fine mundi. fo.11.la.1.
Quod notitia de apertionibus ſignaculorum neceſſaria ſit ad intelligentiam huius libri: ſine quorum notitia ambulare per librum iſtum: deuiare eſt: ⁊ aliquid in eo diffinire temeritas fo.11.la.1.
Qꝫ partes generales pertinentes ad ſecundum ſtatum: ſunt ſex: ⁊ quelibet diuiditur ⁊ diſtinguitur in ſeptem diſtinctiones. fo.11.la.1.
Sexta pars eſt duplex propter duplicem tribulationem: ſeptima autem pars pertinet ad tertium ſtatum mundi: in quo erit pax ⁊ ſabbatiſmus in eccleſia Dei ⁊ otium. fo.11.la.1.
Senſus myſticus de Lya cum ſepte͂ filijs ſuis: ⁊ Rachele cum vnico in vita: qꝛ aliu͂ moriendo parturijt. fo.11.la.1.
Qꝫ iſte liber habet octo partes: ⁊ quomodo. folio 11.la.2.
Liber iſte etiam diſtinguitur in tribus deciſionibus: prima pertinet ad ſecunduꝫ ſtatum: ſecunda ad tertium: tertia ad futurum ſeculum. fo.11.la.2.
Quando Chriſtus incarnatus eſt: tunc cõpleuerunt quinqꝫ etates mundi: ⁊ ſexta ichoauit ⁊ ꝑſeuerat i labor͂. fo.11.la.2.
Qualiter vniuerſa ſcriptura noui teſtame͂ti: ſic partim pertinet ad ſecundum ſtatum vt non tranſeat ad tertium: vt eſt illud. Petre ſequere me: ⁊ econtra: vt illud de Gog. fo.11.la.2.
Qꝫ beata virgo ſignificat eccleſiam contemplantium: ⁊ Heliſabeth predicatorum. fo.11.la.2.
Qꝫ ſecundus ſtatus hꝫ ſex tp͂a ſicut mundus ſex etates. fo.11.la.2.
Qꝫ in exordio tertij ſtatus debe͂t in ſpiritu renouari multa: ac ſi iteru͂ Chriſtus naſceret: ꝑdicaret: pateret ⁊c. fo.12.la.1.
Qꝫ inconcuſſe tenendum eſt: ⁊ credenduꝫ eſſe in patre filium: ⁊ ſpiritum ſanctum eſſe in filio patrem ⁊ ſpiritum: eſſe i ſpiritu ſancto patrem ſimul ⁊ filium: ⁊ hij tres ſimul vnus deus ſunt. fo.12.la.2.
Qꝫ in Agar deſignatur tota preſens vita .ſ. tres ſtatus mundi: ⁊ in Sarra futura vita ⁊c. fo.12.la.2.
Qualiter oportet lectorem ſcripture ſacre habere diſcretionem ⁊ intelligere: cum quid aſſeritur aut negatur vtrum ſꝫ totum aut ſm partem ⁊c. fo.12.la.2.
Qualiter id quod operatus eſt Moyſes in exordio veteris teſtamenti: illud operatus eſt Ioannes Baptiſta in exordio noui. fo.13.la.1.
Qꝫ Enoch ⁊ Helyas venturi ſunt in fine ſecu͂di ſtatus .ſ. ſexte etatis. fo.13.la.1.
Qꝫ quedam in diuinis perſonis propter ꝓprietatem earum attribuuntur cuilibet de per ſe: que tamen eadem propter vnitatem eſſentie communiter referuntur ad omnes perſonas. fo.13.la.1.
Quare non ſint tria teſtamenta: propter aliqua attributa diuinis perſonis: ſed ta͂tum duo. fo.13.la.2.
Qꝫ Anthiochus concordat cum Gog ex fine vtriuſqꝫ teſtamenti. fo.13.la.2.
Qꝫ myſtica expoſitio eſt: cum per minima intelliguntur maiora: vel per modica multa: ſiue in bona ſiue in mala parte: vt cum per regem Hyeruſalem intelligitur Deus: ⁊ per regem babylonis diabolus. fo.13.la.2.
Qꝫ multa occulta ⁊ precipue ventura: ſi eſſent omnino ante tempus denudata vileſcerent. fo.13.la.2.

Q; in ſenſu literali aliqñ maior eſt difficultas quam in intellectu ſpirituali ꝛ myſtico. fo. 13. la. 2.

Q; tres ſunt modi generales quibus deus loquitur in ſcripturis. fo. 14. la. 1.

Q; in verbis hyſtoricis noui teſtamenti inueniũt duo itellectꝰ miſtici. fo. 14. la. 2.

Q; ad octauã partem huius libri: nullus alius intellectus pertinet preter anagogicus. fo. 14. la. 2.

Quare Joannes in octaua parte huius libri viſus eſt tã nobilibus imaginibus: vt ſunt aurum: lapides p̃cioſi. fo. 14. la. 2.

De diuerſitate acceptionis ſabbatorum: folio. 14. latere ſecũdo.

Q; in tribus ſtatibus mundi fuerunt ſua ſabbata. ſ. ante legeꝫ: ſub lege: ꝛ tempore gratie. fo. 14. la. 2.

Q; aſſimilatur ſilentium noue babylonis: ſilentio veteris. fo. 15. la. 1.

Q; opꝫ ꝙ̃ cito deſtrui nouam babyloneꝫ: ꝛ reedificari nouam Hyeruſalem de lapidibus viuis a filijs tranſmigrationis noue: ꝛ cantabitur illud magnum Alleluia. fo. 15. la. 2.

Q; nõ ſimul totus incarceratus eſt ſathanas ſꝫ p ſingulum quinqꝫ temporum ſecundi ſtatus: ſingulum draconis caput incarceratum eſt: ꝛ in ſexto tempoꝛ duo ſimul. fo. 15. la. 2.

Quid per mille anni incarcerationis Sathane intelligatur. fo. 16. la. 1.

Q; ſeptem tempora ſunt ab aduentu ſaluatoris vſqꝫ ad extremum iudicium: in ſexto vero tempore iudicabitur babylõ noua ꝛ deinde beſtia ꝛ pſeudo propheta: ꝛ poſtea erit ſabbatum populo dei: vſqꝫ in finem ipſius ſexti temporis: in quo iteꝝ ſoluetᷣ ſathanas. fo. 16. la. 1.

Q; beatus Joannes inuitatus fuit ab vno ſeptem angelorum habentium phialas iracundie dei: ad contemplandam claritatem ſuperne Hyeruſaleꝫ matris noſtre. fo. 16. la. 1.

Quare quelibet quinqꝫ partium generalium huius libri in ſeptem diſtinguitur portionibus aſſignatᷣ cauſa. fo. 16. la. 1.

Quomodo omnes ordines ſanctorum cõtra hoſtes confligentium in omni tempore ſubueniunt alter alteri ꝛ ferunt ſolamen. fo. 16. la. 1.

Q; datur de predictis ſubſidio ꝛ ſolamine exemplum nota. fo. 16. la. 1.

Q; liber iſte cõreſpondet veteribus myſterijs. ſ. veteris teſtamenti ꝛ plurimiꝫ cũ eis habet concordiam. fo. 16. la. 2.

Q; quiqꝫ primi panes quos benedixit dominus fuerunt ordeaci ꝛ ſeptem vltimi triticei ꝛ quid ſignificent. fo. 16. la. 2.

Q; nũerus duodenarius iter pfectos ꝛ ſolẽnes nũeros pfectiſſimꝰ ẽ. fo. 16. la. 2.

Q; in quinqꝫ corporis ſenſibus ꝛ ſeptẽ virtutibus anime perfectio hominis ↄtinetur. ſ. hõ exterior ꝛ iterior. fo. 16. la. 2.

Quare voluit deus ponere ĩ eccleſia diuerſos ordines vt ſũt preſbiteri: diacones: epiſcopi: ꝛ qd ſignificent. fo. 16. la. 2.

Q; natiuitas chriſti attribuitur ſacerdotibus: paſſio diaconibus: reſurrectio epiſcopis: aſcenſio contemplatoribus: aduẽtus ſpũs ſcĩ in cõi vita feruẽtibus: ꝛ hi ſũt quinqꝫ ordines generales. fo. 17. la. 1.

Q; liber iſte ſacramentis ſpiritualibus plenus. Uiris ſpiritualibus ꝛ valedicentibus curis ſeculi principaliter datus eſt. folio 17. la. 1.

Q; liber iſte agit de ſeptem ordinibus deſignatis in ſeptem tribubus iſrael ꝛ in ſeptẽ eccleſijs q̃ ſunt in Aſia. fo. 17. la. 1.

Q; ſeptem partes huius libri nihil ſonant hyſtoricum: ſicut quinqꝫ libri hyſtoricis: ſed totuꝫ pene quod in eis intelligitur: ſpiritus ꝛ vita eſt. fo. 17. la. 1.

Q; tribus vicibus datus eſt apoſtolis ſpiritus ſanctus: primo datus eſt qñ crediderunt in Chriſtum: ſecundo in die Paſce: tertio in die penthecoſtes: primo datus eſt vt preueniret: ſecundo vt cooperaretur: tertio vt perficeret. fo. 17. la. 2.

Q; qui ſic (vt dictum eſt:) non accipit ſpiritum ſanctum perfectus chriſtianus eſſe non poteſt. fo. 17. la. 2.

Q; Petrus ſignificat vitam actiuã ꝛ Joãnes contemplatiuam. fo. 17. la. 2

Q; quinqꝫ ſenſus corporis ad actiuaꝫ: ꝛ ſeptẽ virtutes animi ad ↄtẽplatiuaꝫ vitã pertinent. fo. 17. la. 2.

Q; Petrus prefuit quinqꝫ eccleſijs: Joannes autem ſeptem. fo. 17. la. 2.

Q; eccleſie quibus prefuit: Petrus apoſtolus fuerunt. Hyeroſolimitana: Anthiochena: Romana: Alexandrina: ꝛ conſtãtinopolitana: ꝛ qualiter quatuor animalibus aſſimilantur. fo. 17. la. 2.

Quomodo eccleſia dicta eſt Hyeruſalem in triplici ſtatu: ꝛ prima aſſimilata eſt ꝛ deſignata in Sarra: ſecunda in Rebecca: tertia in Rachele: prima per timorem iuncta eſt patri: ſecunda per humilitatem copulata eſt filio: tertia per deuotionem vnita eſt ſpiritui ſancto: folio. 18. la. 2.

Q; in exordio ſecundi ſtatus: filius ꝛ ſpiritus ſanctus miſſi ſunt. fo. 18. la. 2.

Q; genus humanum in tres ſtatus diſtinctum eſt. ſ. coniugatorum primus creatus ad imaginem patris: ſecundus clericorum inſtitutus ad imaginem filij: tertius monachoꝝ ad ſimilitudinem ſpũs ſancti: vide exemplicationẽ. fo. 18. la. 2

Q; ordo coniugatorum perſeuerauit ab Adã vſqꝫ ad Chriſtũ: ꝛ dicitur primus ſtatus mundi: ſecundus a Chriſto ĩ quo ordo clericorum: tertius poſt deſtructionem noue babylonis in quo ordo monachorum; appropriatus Spiritui ſancto. fo. 19. la. 1

Q; duplex ſpiritus queꝫ Helyſeus ab Helya poſtulauit ſignificat vitam actiuam ꝛ contẽplatiuam. fo. 19. la. 1

Qualiter aſſignãtᷣ ſinguli ordines ſingulis filijs Jacob. fo. 19. la. 1

Q; ordo primus religioſorum inſtitutus ẽ ab apl̃is in eccleſia p̃mitiua. fo. 19. la. 1

Q; quartus ordo. ſ. heremitarum ꝛ virginum inſtitutus eſt a beato Auguſtino ĩ Affrica. fo. 19. la. 2

Q; quintus ordo ſunt canonici regulares qui quamuis teneant regulaꝫ beati Auguſtini: ſunt tamẽ inſtituti a ſancto Ruſo in occiduis partibus. fo. 19. la. 2

Qualiter fertur quaſdam mulieres emulatas eſſe vitam illam ꝛ ad formam canonicorum regularium conueniſſe in vnũ que vtinam non ſicut dina corruptionis macula deperirent. fo. 19. la. 2

Qualiter inſtituta ſunt a doctoribus ſanctis monaſteria virginum: cui religioni ſignificate ſunt in Bala ancille Rachelis: natus eſt in filium ordo monachoꝝ grecoꝝ: deſignatus in Dan. fo. 19. la. 2

Q; occidentalis ordo monachorum deſignatus eſt in Neptalim: ꝛ ordines fratrum: hoſpitalis ꝛ militum templi deſignati ſunt in Gad ꝛ Aſſer. fo. 19. la. 2

Qualis erit ordo ſignificatus in Joſeph. folio. 19. la. 2

Q; populus iudeorum ſignificatur in Beniamin qui natus eſt in obitu matris: quia conuertetur in fine mundi. i. ſecundi ſtatus ꝛ non in fine tertij ſtatus: folio. 20. la. 1

Quid deſignet ꝙ beata virgo prius obijt: ꝙ̃ Joannes. fo. 20. la. 1

Q; religionem ſignificatam in Rachele ſiue in matre domini Maria: oportet in fine ſecundi ſtatus clarificataꝫ prius in domino conſumationem accipere vt ſtatuatᷣ ordo ille qui ſignificatus eſt in Joſeph. fo. 20. la. 2

Q; Joannes concordat in myſterio cũ Joſue ꝛ etiam Joſeph. fo. 20. la. 2

Q; Moyſes deſignat Chriſtuꝫ ꝛ Joſeph ſpiritum ſanctum. fo. 20. la. 2

Q; Petrus Paulus ꝛ Joannes gerunt myſteriuꝫ trinitatis: quod Paulus predicauit in Aſia ponens ibi fundamentum fidei: ibidem poſtea Joannes ſuper edificauit: ꝛ quare hoc. fo. 21. la. 1

Q; lꝫ carnalis ille populus hebreorum nõ intelligeret veritatẽ de filio ꝛ ſpiritu ſancto: in diuinis ſcripturis tamen crebra erat ꝛ aperta mẽtio de ſpiritu ſancto: de filio vero rara ꝛ occulta ꝛ hoc: q: occul/

tatio plerūqꝫ humilitatis eſt : reuelatio libertatis. fo.21.la.1
Qualiter Joannes accepit aliquid de doctrina Pauli:⁊ quomodo. fo.21.la.2
Qꝫ ſeptem eccleſie Aſie diſſimilantur filijs Jacob. fo.21.la.1
Qꝫ qui emulantur virginitatem ⁊ non vitam contemplatiuam iunguntur quidē contemplatoribus ſed non perueniunt vſqꝫ ad illam munditiam : de qua dicitur. Beati mundo corde quoniam ipſi deum videbunt. fo.21.la.2
Qꝫ ordo ille qui creatus eſt ad imaginem ſpiritus ſancti ſignificatus in Joſeph ⁊ Joanne: ſicut ſpiritus ſanctus habet ſeptem dona : ita ille ordo ſeptem ſpeciales ordines ex eo procedentes habiturus eſt: fo.22.la.1
Qꝫ conuerſio populi iudaiſmi poſt conuerſionem oiūꝫ gentiū: ſeu plenitudinē gētium ptinet ad tertiū ſtatū. fo.22.la.1
Qꝫ tempore ſecundi ſtatus ꝓprie attribuitur vita actiua ⁊ in parte contemplatiua: ſed tempore tertij ſtatus ſolum contemplatiua datur. fo.22.la.1
Qꝫ ſicut primus ſtatus proprie attribuitur patri: ſecundus communiter filio ⁊ ſpiritui ſancto: tertius ſolum ſpiritui ſancto: ita intellectus ſecundi ſtatus communis eſt actiue ⁊ contemplatiue vite: ⁊ tñ magis ꝯuenit actiue. fo.22.la.2
Qꝫ id quod animale eſt pertinet ad vitam actiuam quam pro nobis filius Dei ſubire dignatus eſt: ſpirituale vero ad cōtemplatiuaꝫ qḋ proprium eſt Spiritus ſci: nā vbi ſpūs ibi libertas. fo.22.la.2
Qꝫ tempus quadrageſime ſignificat ⁊ accipitur pro ſecundo ſtatu : tempus vero paſchale vſqꝫ ad Aſcenſionem ſiue Pēthe. pro tertio. fo.23.la.1
Qualiter datur vna regula expoſitionum laborioſe inquiſita : ⁊ tam fructuoſe diſcuſſa eſt: vt abſqꝫ ipſa fruſtra quis ſe poſſe aſſignare ſperet ſcripturarum thropos. fo.23.la.1
Qꝫ ex octo partibus huius libri ſex ꝓprie aſcribunt ſecūdo ſtatui: ⁊ ſeptima tertio: octaua vero vite future. fo.23.la.1
Qꝫ omnis fere ſcriptura que iuxta ſpiritualem intellectum ꝓprie reſpicit Chriſtum in ſecundo ſtatu conſumanda eſt: que autem reſpicit ſpiritum ſanctuꝫ: in ſecundo ⁊ tertio. fo.23.la.1
Qꝫ ſex ſunt tempora laboris ſecūdi ſtatus ⁊ ſextum tempus duplex eſt : quia duē in eo ſunt eccleſie: ſeptimū vero tp̄s erit in gere ⁊ octauū in patria. fo.23.la.2
Qualiter datur regula valde notabilis: vt ſine magna difficultate cum dei auxilio: circa ſeptē ptes huius libri. fo.23.la.2
Qꝫ ſumma partium huius libri : declarās cuiuſlibet earum materiam ⁊ quibus aſcribantur ſingule partes. fo.23.la.2
Qꝫ Babylon dicitur regnum Diaboli: ⁊ ⁊ Hyeruſalem regnum dei. fo.23.la.2
Qꝫ Hyeruſalem habet quatuor animalia: ſcilicet ordines pro ea pugnantes: ⁊ babylon quatuor beſtias que pugnant pro ea quantum iubet deus ⁊ pugnant ſingule contra ſingulas. fo.23.la.2
Qꝫ quatuor beſtias a Daniele deſcriptas: Joānes ſub vna ꝯphēdit: que ex ip̄s quatuor videtur eſſe cōpoſita. fo.24.la.1
Qꝫ premiſſis quatuor prelijs ſpecialibus: quinto loco ⁊ tempore hieruſalem ⁊ babylon ambe ſimul ꝯfligent. fo.24.la.1
Qꝫ in primo tempore ſexte etatis conflixit ordo apoſtolicus aſſimilatus leonis: cum ſynagoga iudeorum: quā deſignat leenas. fo.24.la.1
Qꝫ in ſecundo tempore cōflixit ordo martyrum: in tertio doctorū: in quarto virginum ⁊ heremitaruꝫ in partibus Africe vigentium. fo.24.la.1
Qꝫ quinque certamina ſunt vſqꝫ modo commiſſa inter milites Hyeruſalem: ⁊ milites Babylonis in campo huius mundi. fo.24.la.1
Qꝫ illud dictum apoſtoli. ſ. Nos ſumus in quos fines ſeculorum deuenerunt : ter dicendum eſt anteqꝫ finat mundus: primo conſumatio ſeculis hebreorum: ſecūdo hoc eſt in proximo: conſumatis ſeculis plenitudinis gentium: tertio conſumatis quaſi in fine mundi ſeculis reliquiarum iſraelis: ⁊ gentiū. fo.24.la.1
Qꝫ oportet miro modo in ſexto tempore omnia confundi: vt. ſ. omnes reprobi cōtra omnes electos videantur conſpirare in vnum: ſiue iudei: ſiue gentiles : ſiue heretici : ſiue ſarraceni : ſiue ſuperbi ⁊ maligni chriſtiani : vt ventilent eos cornibus ſuis: vt ſi fieri poſſet : deleant de terra. fo.24.la.1
Qꝫ ſicut ſeparatis reliquijs fidelium a ſynagoga reproba: tam ipſaꝫ qꝫ filios ſuos Deus tradidit in manibus romanorū: ita ⁊ nunc erit de babylone in ſpiritu dicta idem iudicium. fo.24.la.1
Qualiter exponitur illud. ſ. Uidi vnuꝫ de capitibus beſtie occiſum: quas ad mortem ⁊ plaga eius curata eſt. fo.24.la.2
Qualiter in fine ſecund. ſtatus deſtruetur noua babylon. fo.24.la.2
Qꝫ ſexto tempore Diabolus incarcerandus eſt in abyſſo. i. in reliquis gentium: vnde exibit Gog ⁊ Magog ex angulis terre. fo.24.la.2
Qꝫ Gog veniet tēpore tertij ſtatus in Joanne deſignatus quem ignis de celo cōburret: ⁊ ita erit conſumatio mundi : folio. 24.la.2
Qꝫ ſub breuitate compilata ſūt de vniuerſa proprietate multiformis intelligentie libri huius: que ſub cortice figurarum ⁊ occulto nimis velamine multipliciter latebant. fo.24.la.2
Qꝫ non ſunt ſemper attendende figure in varietatibus ſcripture : ſed magis ipſe res quia non propter myſteria res : ſed econtra: non enim credimus Deum eſſe tres perſonas : quia myſteria docent ſed quia ipſe filius dei venit in mundū apertiſſime hoc docuit: ⁊ poſt ipſum teſtes plurimi. fo.25.la.2
Quomodo adhuc maneat velamen ne apte intelligere valeamus: quouſqꝫ aperiat ſigillum ſeptimum quādo in voce ſeptimi angeli tuba canentis conſumabitur myſterium dei. fo.25.la.1
Qꝫ illi duo teſtes venturi ſint Enoc ⁊ Helias: eſt opinio ⁊ non certitudo: ſed potius coniectura. fo.25.la.2
Qꝫ in ſpirituali intelligētia in qua veritas eſt ſoli ſpiritui ſancto eſt honor ⁊ gloria exibenda qui fugatis tenebris ignorātie docet electos ſuos omnem certitudinē veritatis. fo.25.la.2
Qꝫ ſiquis nos interrogaret: qḋ actū ſit de corpore Moyſi: de corpe matris dñi: de corpore Joannis ꝓ certo nihil aliud reſpōdere poſſumus: niſi qꝫ neſcimus ſed quare voluerit Deus ipſa occultare aſſignatur cauſa. fo.25.la.2
Quomodo Aaron accipitur loco corporis qui hominibus loqueret: ⁊ Moyſes loco aīe: q deo loqueretur. fo.26.la.1
Qualiter ex ſupradictis exēplis apte monſtrat eſſe vitā poſt mortē corpis. ſ. aīam viuere eternaliter. fo.26.la.1
Qualiter multotiens ignorātia litere q̄ occidit ſit ad ſapiam dei volēte. f.26.la.1
Qꝫ qꝫuis intellectus ſpiritualis ſacre ſcripture ſit in ſe vnus eius tamen plures ſunt ſpecies. fo.26.la.2
Qꝫ gn̄ales differētie ſpūalis itellctus q̄ ꝓcedūt ex vno fonte lr̄e ſūt .4. vꝫ typica: hyſtorica: moralis ⁊ allegorica: ⁊ quelibꝫ eaꝝ diuidit i diuerſas ſpēs. fo.26.la.2
Qꝫ typica itelligētia diuidit in .7. ſpēs ſub ipſo noie de qua auctor ꝓ optie tractat in libro ſcōo pſalterijdecē cordaꝝ q̄ reſerūt ad diuerſos mūdi ſtat⁹. fo.26.la.2
Qꝫ allegorica diuidit i tres hoc ē i tropologicā ꝯtēplatiuā ⁊ anagogicā. fo.26.l.2
Qꝫ qnqꝫ ſūt itelligētie generales q̄ ꝓprijs noibus diſtinguūt: vꝫ hiſtorica moralis tropologica: ꝯtēplatiua ⁊ anagogica: ⁊ oiuꝫ aſſignatur diffinitio. fo.26.la.2
Qꝫ nequaqꝫ veritas myſterijs: ſed veritati myſteria ſubiecta ſunt. fo.26.la.2

¶ Explicit tabula primi libri. ſ. pemialis. Et incipit prima pars libri.

QUod quotienſcunqꝫ xp̄s Jeſus aliquid a patre ex tempore accepiſſe: ſiue aliquid in forma ſerui peregiſſe narratur illius mox apoſtolici memorari debemus: vꝫ: Qui cum in forma dei eſſet non rapinam arbitratus eſt. fo. 26. la. 2

Qꝫ Chriſtus Jeſus inquantum homo accepit a patre hunc librum. ſ. Apocalipſiꝫ ⁊ non inq̄ꝫtum deus. fo. 26. la. 2

Qꝫ Dei filius homo factus eſt naſcendo. Uitulus in patibulo moriendo. Leo ex mortuis reſurgendo: ⁊ aquila ad ſupos aſcendendo. fo. 26. la. 2

Qꝫ non malis ⁊ impijs fienda ſit hec reuelatio: ſed bonis ⁊ ſeruis Dei: quia boni ⁊ electi audiunt verbum Dei ad ſalutem: impij autem ad maiorem eoruꝫ dānationem: ita vt non poſſint ſe excuſare. fo. 27. la. 1

Qꝫ in hoc libro non introducitur nomen angeli ſimpliciter: ſed nomine angeli: ſemper myſtice intelligitur aliquis ſanctus aut ordo: aut aliquid ad rem pertinens deſignatur. fo. 27. la. 1

Qꝫ vſus eſt ſcripturarum ſanctaruꝫ vt homines miſſi diuinitus angeli nominentur: vt dicitur de Joanne baptiſta. Ecce ego mitto ⁊c. fo. 27. la. 1

Qꝫ miniſtri altaris dicuntur Angeli: folio. fo. 27. la. 1

Qꝫ qui neſciens teſtimonium perhibet: aut falſidicus aut adulator eſt: etiaꝫ ſi verum ſit quod dicit. fo. 27. la. 1

Qꝫ lectio ad literatos pertinet: auditus āt ad idiotas. fo. 27. la. 2

Qꝫ iſte liber non ſolum ſpecialiter ſicut ceteri: dicitur prophetia: verum etiam generaliter: quia que larga prophetarum volumina ſparſim ⁊ confuſe protulerūt in ſumma libri huius ꝓphetie ſpūs: ſanctus coartauit. fo. 27. la. 2

Qꝫ dum plures falſos incurrimus quos putamus veraces: contigit vt indifferēter tam bonos q̄ꝫ malos ſuſpectos habeamus: ⁊ plerunqꝫ mendaces credimus eos qui Deo familiarius adherent. fo. 27. la. 2

Qꝫ tunc in tante neceſſitatis articulo: nullum melius haberi poteſt conſilium: q̄ꝫ quiſqꝫ ſe deo omnipotenti cum magno compunctionis gemitū cōtinue cōmēdare: vt illuminetur. fo. 27. la. 2

Qualiter beatus Joannes voluit ſuperedificare iam a Paulo fundatas ſeptem eccleſias in Aſia: ⁊ cur librum Apocalypſim eiſdē ſpāliter delegauit. fo. 27. la. 2

Qꝫ quinqꝫ ſunt principales eccleſie. ſ. Hyeroſolimitana: Anthiochena: Alexandrina: Conſtantinopolitana: Romana: folio. 28. la. 1

Qꝫ propter principatum Petri Romana eccleſia extollit omnes alias. folio. 28. la. 1

Quomodo in filijs iſrael figurantur duodecim eccleſie: ⁊ quare oſtenditur: folio. 28. la. 1

Qualiter tribus Juda coaptatur Romane eccleſie: iuxta illud. Repulit autem Dominus tribus decem: ⁊ tribus Effraim: non elegit: ſed elegit tribus Juda ⁊c. fo. 28. la. 1

Qualiter duodecim reperiuntur eccleſie: que tribubus duodecim ſigillatim conueniunt: ⁊ adaptatur illud pſalmi. Conſtituit terminos gentiū. fo. 28. la. 2

Qualiter adaptantur mundi etates filijs Jſrael. fo. 28. la. 2

Quare Adam non eſt appellatus patriarcha ſicut Abraam cum ſubſequentibus. ⁊ ſimiliter pater Chriſti ſicut Abraam ⁊ Dauid dicti ſunt. fo. 28. la. 2

Qꝫ due etates cum dimidia fuerunt ante legem ⁊ due alie cum dimidia fuerunt ſub lege. fo. 29. la. 1

Qꝫ in ſexta etate in qua ſumus: ab initio eius vſqꝫ in initium tertij ſtatus: ſepteꝫ temporum diſtinctiones inſtitute ſunt. folio. 29. la. 1

Quare dominus paſciturus populum fide miraculorum: primo quinque ordeaceis: ⁊ poſtremo ſeptem: turbas ſatiare dignatus eſt. fo. 29. la. 1

Qꝫ aſſignatur cauſa cur beatus Joannes ſcripſit ſeptem eccleſijs. fo. 29. la. 2

Qꝫ non dicitur pacificus ille qui cum cūcta que libꝫ licent: ſed ille qui ſcādali tēpore perſeuerat illeſus. fo. 29. la. 2

Qꝫ verbum hoc ſubſtantiuum: ſcilicet eſt diuina ſibi maieſtas: in nomen ſibi vendicauit eternum. fo. 30. la. 1

Qꝫ ſolus Deus habet incommutabiliter eſſe: a quo ⁊ quicquid eſt: accepit eſſe. folio. 30. la. 1

Quomodo dicit̃ deus venire ⁊ eſſe in homine: per gratiam ⁊ preſentiam: folio. 30. la. 1

Qualiter exponitur illud ſcilicet qui eſt ⁊ qui erat ⁊ qui venturus eſt: pro ſingula perſonarum in tribus ſtatibus: folio. 30. la. 1

Quare dicitur notanter. Qui eſt ⁊ q erat ⁊ non qui fuit ⁊ qui erit: aſſignatur ratio. fo. 30. la. 1

Quomodo eſt eternitas in Deo exemplificatur. fo. 30. la. 1

Qꝫ duo tempora ſcilicet preteritum: ⁊ futurum que nobis preſentia eſſe non poſſunt: ſimul preſentia ſunt ipſi Deo: folio. 30. la. 1

Qualiter anima ad Dei imaginem creata: hec tria tempus in memoria retinere dinoſcitur. fo. 30. la. 1

Quomodo exemplificatur de ſancta Trinitate. fo. 30. la. 2

Qꝫ ſeptē dona ſpiritus ſancti myſtice ſunt hi ſeptem ſpiritus. fo. 30. la. 2

Qꝫ ſunt preter ſeptem dona ſpiritualia ſpiritus ſancti: alia infinita. fo. 30. la. 2

Qꝫ patres ⁊ filij ſeu nati hominuꝫ: in hoc q̄ illi gignunt: ⁊ iſti geniti ſunt: ad imaginem Dei patris ⁊ filij ſpecialiter habent: angeli autem ſpetialius imagineꝫ ſpiritus ſancti. fo. 31. la. 1

Qꝫ patres teſtamenti veteris: (in hoc q̄ patres dicti ſunt:) imaginem dei patris conſecuti quodammodo conſecuti ſunt Et filij teſtamenti noui: qui ⁊ proprie filij hominum dicti ſunt: imaginem filij angeli: qui neqꝫ patres neqꝫ filij: imaginem ſpiritus ſancti. fo. 31. la. 1

De ſeptem angelis qui aſſiſtunt ante Dominum: ⁊ operibus earum in hominibus. fo. 31. la. 1

Qꝫ duo magna opera ſpiritus ſanctus operatus eſt: vt nihil in creatis rebus Deo charius ⁊ vicinius ac hominibꝯ magis neceſſarium eſſet. fo. 32. la. 1

Qꝫ nemo poteſt fieri filius Dei niſi accipiendo ſpiritum ſanctum neqꝫ datur alicui ſpiritus ſanctus cui non dentur virtutes eius. fo. 32. la. 1

Qꝫ ſicut ſumma cura eſt ſponſo ornare monilibus ſponſam ſuam: ita Chriſto eccleſiam ſuam. fo. 32. la. 1

Qualiter Chriſtus accepit de natura noſtra: ſenſus ⁊ infirmitates ⁊ ex oppoſito dedit nobis dona: exemplificat̃ de ſeptem donis ſpiritus ſancti correſpondētibus. fo. 32. la. 1

Qꝫ naturaliter ab omni carne timet̃ mors ⁊ ratio aſſignatur. fo. 32. la. 2

Qꝫ non ſunt due charitates. ſ. qua diligimus deum: ⁊ alia qua diligimus proximum: ſed diuerſi affectus quibus deuꝫ ⁊ hominem diligimus. fo. 32. la. 2

Qd̄ benedictio Manaſſe ⁊ Effraim ab iacob figurabat populum gentilem ⁊ iudaicū ⁊ quomodo declarat̃. fo. 32. la. 2

Que ſit cauſa q̄ in hoc libro preſcribūtur ſeptem ſpiritus: ⁊ eiſdem ſubſcribitur homo chriſtus ieſus. fo. 32. la. 2

Qꝫ in die iudicij cum homines viderunt Chriſtum magnus erit planctus: tum timore tum amore: ⁊ preſertim de ingratitudine redemptionis humane: folio. 33. la. 2

Quare cum nos reſpondendo ſolemus in fine locare. Etiam vel Amē. Xp̄s autem in principio? fo. 33. la. 2

Qꝫ hic dicitur. Qui eſt ⁊ qui erat ⁊ qui vēturus eſt: vt oſtendatur tota ſimul Trinitas operari. fo. 34. la. 1

Qꝫ primo ſe agnoſci fecit pater: poſtea filius: ⁊ vltimo venturus eſt ſpiritus ſan

ctus vt ſe a mũdo ⁊ precipue ab electi ſ
ſpecialius agnoſci faciat: docendo omnẽ
veritatem ⁊ ſic pariter ipſi requieſcant
a laboribus ſuis. fo.34.la.1
Qꝫ non ſufficit mundo credere tres perſo
nas in diuinis niſi credat diſtinctas ⁊ q̃
liter diſtinguatur. fo.34.la.1
Qualiter ex ignorantia diſtinctionis in di/
uinis accidat aliquando: vt adoretur
vnum quoddam idolum. fo.34.la.1
Qꝫ archanum myſterium trinitatis ⁊ vni
tatis non poteſt aperiri animalibus ho
minibus: ⁊ quomodo apparuit Abraaꝫ
Iſaac ⁊ Iacob in deo omnipotente: q̃d
ſignificat. fo.34.la.2
Qꝫ quamuis Deus tribus modis in lege
veteri patribus apparuerit: oſtendens
ſe eſſe Deum trinuꝫ ⁊ vnum: nomen ta
men ſuum Ieue: quod Hebrei legunt
Adonay: non indicauit eis nec aperuit
per ſpiritualem intellectuꝫ. fo.35.la.1
Qꝫ hominibus animalibus ſufficit eis ſim
pliciter credere quod audietur: de no/
mine autem Dei quod eſt Adonay me
lius reticere lꝫ. fo.35.la.2
Qualiter hoc nomen Adonai dicitur ineſ
fabile tam a latinis q̃ꝫ ab Hebreis: a qui
bus non pronuntiatur eiſdem literis q
bus ſcriptum eſt. fo.35.la.2
Qꝫ iſtud nomen in greco dicitur Thetha/
gramaton: ⁊ tradunt peritiſſimi hebreo
rum: q̄ eſt tante virtutis: vt ſi diſtingua
tur in tribus dictionibus: ad hoc vt ſi/
gillatim proferatur: IE: EV: VE. ſin/
gula dictio ſeu ſyllaba: integritatem ſui
nominis habeat: ac ſi totum nomen pro
feratur. fo.35.la.2
Qꝫ mira eſt profunditas contecta que in il
lo p̄fato nomine: ſcilicet Ieue: quod
quatuor literis ſcribitur: ⁊ non immeri/
to ab hebreis ſcribitur ⁊ non profertur
propter ineffabilitatem ſuam. Et hoc
contemplabatur beatus Auguſtinus in
libro de Trinitate: cum dicebat. Cum
coartaret humana inopia. fo.36.la.1
Qualiter pro declaratione nominis Trini
tatis: vnitatis: ⁊ eſſentie: aſſummitur in
exemplum illud. ſ. Pater de celis deus:
fili. ⁊c. fo.36.la.1
Qꝫ ſi in rebus corporalibus poſſumus ve/
re dicere idem: eſſe vnum ⁊ eſſe tria: q̃
ab inuicem ſeparari nequeunt: poſſu/
mus non minus hoc de ipſa Trinitate
dicere cum nihil ſit a ratione alienum:
ibidem exemplificatur. fo.36.la.2
Quomodo auctor dicit ſe habuiſſe decla/
rationem illius ineffabilis nominis: a
quodam iudeo nuper ad Chriſtũ con/
uerſo: quod in ſecretis ſecretorum con/
tinetur quid iudeos: nota ibidem. fo/
lio. 36.la.2
Qꝫ ſicut in quinqꝫ etatibus primis Deus
pater viſus eſt manifeſte operari: ⁊ i ſex
ta filius: neceſſe eſt vt ⁊ ipſe ſpiritus ſan
ctus operetur in ſeptima etate: quate/
nus ſicut deus trinitas eſt: ita triũ opa
temporum ſingulis perſonis deitatis p
prietate myſterij diſtincta eſſe videanť:
certis metis. fo.37.la.2
Qꝫ in primo ſtatu mundi viguit Eccleſia
laycorum: in ſecundo ſtatu eccleſia cle/
ricorum. In tertio vero ſtatu vigebit
Eccleſia Monachorum: ⁊ Heremita
rum. fo.37.la.2
Qualiter ſupradicti ſtatus exponanť my/
ſtice ⁊ moraliter. fo.37.la.2
Qꝫ principium primi ſtatus eſt ⁊ fuit ab
Abraam principium ſecundi: ab aduen
tu domini: ⁊ principium tertij a cõuer/
ſione iſrael. fo.38.la.1
Qualiter auctor ſe excuſat: ⁊ in exemplo
declarat ea que prius dixerat de illo in/
effabili nomine ſancte trinitatis nequis
per ea que dicta ſunt: arbitretur eum
ſcindere voluiſſe vnitatem diuine eſſen
tie: folio. 38.la.1
Qualiter alio modo aſſignantur initia ⁊ ſi
nes trium ſtatuum: in figura oſtendens
⁊ per literas illius nominis. fo.38.la.1
Qꝫ non prius filius naſciturus a patre: ⁊
poſtea ab eodem procedit ſpiritus ſcũs:
quod ſimul vterqꝫ ſemper. fo.38.la.2
Qualiter auctor dicit huc uſqꝫ: fuiſſe ſalu/
tatio ⁊ exordiuꝫ ammodo ⁊ quod ſequi
tur totũ eſt de corpore libri. fo.38.la.2
Qꝫ per Petrum ⁊ Ioannem deſignantur
ordo clericorum ⁊ monachorum: qui/
bus continue ſalutis verbo fecundatur
eccleſia. fo.38.la.2
Qualiter in nocte dominice reſurrectio/
nis hora qua creditur Chriſtus a mor/
tuis reſurrexiſſe ipſi Abbati Ioachim
meditanti ac oranti: ſubito facta eſt reue
latio cum quadam mentis oculis intel
ligentie claritate de plenitudine libribu
ius ⁊ tota veteris ac noui teſtamenti cõ
cordia. fo.39.la.2
Qꝫ liber iſte habet duos intellectus typi/
cos: vnum. ſ. pertinentem ad ſcd̃ꝫ ſtatũ:
alterum ad tertium ſtatum. fo.39.la.2
Qualiter declaratur: quare vocatur Chri/
ſtus p̄mogenitus mortuoꝝ. fo.39.la.2
Qꝫ eo tempore conditum eſt teſtamentuꝫ
nouum: quo ſcripture veteris taſtamen
ti aperiri ceperunt. fo.40.la.1
Qualis eſt deſcriptio tube ⁊ de eius myſti
ca ſignificatione. fo.40.la.2
Que ſint interpretationes eccleſiarũ Aſie:
⁊ ſenſus ſpirituales. fo.41.la.1
Qꝫ ſingula dictarum eccleſiarum habet ſe
ptem ordines. fo.41.la.2
Qꝫ duplex ẽ cuſtodia caſtitatis. f.42.la.1
Qꝫ due ſunt ſpeciales intelligentie: circa
quas fidelis anima occupari debet: vꝫ
ſcientia exteriorum que infra nos eſt: ⁊
ſapientia interiorum: que deſurſum eſt.
folio. 42.la.1
Qualiter qui aut ſanctarum ſcripturaruꝫ
notitiam: aut eas legendi conſuetudinẽ
non habẽt: terrenis deſiderijs vehemẽ/
ter incumbunt. fo.42.la.2
Que differentia ſit inter zonas pelliceas:
⁊ aureas: ⁊ intes corporis caſtitatẽ ⁊ mẽ
tis: folio. 42.la.2
Qꝫ quamuis quis poſſit aliquando gloria
ri de munditia carnis: poteſt multotiẽs
carere munditia mentis: ſed non econ/
tra. folio. 42.la.2
Qualiter non eſt deſperandum de eis qui
in religione ſeu in vita ſpirituali: nõ poſ
ſunt ad perfectionem attingere priuſqꝫ
ex hac vita decedant: q̃ꝫuis faciat quod
in ſe eſt: quia deus non minus fidem ⁊
intentionem attendit ac remunerat q̃ꝫ
opera: vbi exequi nõ valẽt. fo.42.la.2
Qꝫ qui ſic militat in via Chriſti: vt greſſũ
figat: exiſtimans ſibi ſufficere poſſe: q̄ ſe
ſola carne continet: paruipendens ſpi/
ritualem cordis munditiam: ſtultus ẽ.
folio. 42.la.2
Qꝫ aliud eſt timore pene corporali reſiſtere
paſſioni: ⁊ aliud eſt amore glorie propo/
ſitum ſpiritualis munditie totis mẽtis
annifibus amplecti. fo.43.la.1
Sanſon in exemplum adducitur: cuiuſqꝫ
fidelis ex propoſito continenter viuen/
tis: poſtmodum ruentis. fo.43.la.1
Qꝫ ſeptem crines Sanſonis: ſignificant ſe
ptem virtutes animi in natura nobis
donante in quibus ſeptem dona Spiri
tus Sancti requieſcunt: nota pulchra.
folio. 43.la.1
Que ſint prima: ſecunda: tertia: ⁊ quarta
vincula Sanſonis quibus eum Dali/
da meretrix Phyliſtinorum ligauit:
quod etiam contingit in quolibet pec/
catore. vt in Adam ⁊ de ordine tempta
tionis vide pulchra. fo.43.la.1
Qualiter primo adeo gratia nobis datur:
vt bonum velimus: deinde vt id poſſi/
mus bonũ quod volumus. fo.43.la.1
Qualiter valde timenda eſt ruina viris p/
fectis exemplo Sanſonis. fo.43.la.2
Qꝫ ſeptem virtutes naturales que ſunt in
anima: tenent imaginem ſeptem dono/
rum ſpiritus ſancti. fo.44.la.1
Qualiter terrena altitudo confundiť: cum
celſitudo celeſtiuꝫ aperitur: fo.44.la.1
Qꝫ nunq̃ꝫ mens humana melius ſuas te/
nebras diiudicat: q̃ꝫ cum diuine ſapien/
tie lucem ⁊ veritatem agnoſcit: de quo
datur exemplum Iob qui audita voce
domini conuictus in reſponſione ſua
defecit. fo.45.la.1

Qualiter prauum ac impium ſit velle ante tempus iudicare. Et cur iuſtus ac pius omnipotens deus calamitatibus plerunqꝫ innocentes affligat. fo.45.la.2

Qꝛ primus ordo fuit martyrum: nouiſſimus virginum erit. fo.46.la.1

Quid actum ſit de ſanctiſſimo corpore dei genitricis Marie vſqꝫ hodie ignoratur ⁊ apud multos qui myſterij cauſam neſciunt admiratione ꝯſiſtit. fo.47.la.1

Qꝛ q̃uis omnia opera ſimul faciant: pater: filius: ⁊ ſpiritus ſanctus: nihilominus aliqua proprie attribuuntur vni eorum quod non attribuitur alteri: folio. 48.la.2

Qꝛ proprietas filij eſt predicādi: ſpiritus vero ſci eſt potius ſilendo inſpirare. Nota de clericis ⁊ monachis. fo.48.la.2

Qꝛ myſterium emanationis deo nato magis conuenit: inſpirationis autem ⁊ inſufflationis magis Spiritui Sancto: folio. 49.la.2

Qꝛ ſpecialiter viſus eſt Chriſtus Jeſus in illis requieſcere: qui partem humiliorem ſectati ſunt: Spiritus vero ſanctus in his qui libertate letantur: vt diuinis famulatibus vacare queant. fo.48.la.2

Qꝛ primus filius Joſeph deſignat latinos ſecundus vero grecos: ad quos miſſus eſt Joannes: ad latinos autē Petrus. folio. 49.la.2

Qꝛ felicior eſt vxor militis a viro dilecta q̃ Regina ⁊ vxor Regis quam Rex non diligit. fo.50.la.1

Qꝛ per quinqꝫ eccleſias generales intelliguntur quinque ordines iuſtorum: folio. 50.la.1

Qualiter intellectus quinque generalium eccleſiarum ⁊ quinque partium generalium huius libri pertinet tantum ad ſecundum ſtatum: ⁊ intellectus ſeptem eccleſiarum ⁊ ſeptem proportionum prime partis huius libri pertinet ad ſecundum: ⁊ tertium. fo.50.la.2

Que dixerit apoſtolus: ſecūda Cor. capitulo quarto diſputans de litera ⁊ ſpiritu: ⁊ q̃ magna differentia ſit inter lumen in facie Moyſi ⁊ lumen quod deſignatur in facie ieſu Chriſti. fo.51.la.1

Qꝛ conſuetudo ſcripturarum diligenter inſpicienda eſt: que vnam eandemqꝫ rem diuerſos plerunque intellectus parere demonſtrat: ſm q rote ſcripturarum pro impetu Spiritus gradiūtur. folio. 51.la.2

Qꝛ qui neſcit regulam quandā myſteriorum hic poſitam difficile eſt intelligere loca multa ſacre ſcripture. fo.51.la.2

Qualiter in ſeptem ſtellis de quibus hic fit mentio: deſignatur ⁊ oſtenditur quāta ſit gloria bonoꝝ prelatoꝝ. fo.52.la.1

Qꝛ in quatuor animalibus de quibus Ezechielis primo capitulo dicitur ſignificātur quattuor ordines. ſ. Apoſtolorum: Martyrum: doctorum: ⁊ monachorū: ſeu virginum. fo.52.la.1

Qꝛ maius eſt teneri q̃ haberi aliquid: ⁊ quare. fo.52.la.1

Qualiter niſi deus aliquos roborando teneret: vniuerſa eccleſiarum fabrica pateretur ruinam. fo.52.la.1

Qꝛ ſeptem ſtelle in dextera xpi dicte ſunt etiam ſeptem cornua agni quibus ventilat nationes ⁊ regna. fo.52.la.1

Qꝛ ſtare ⁊ ſedere proprie magiſtri ⁊ preſidētis eſt: ire autem ⁊ redire diſcipuli ⁊ obſequentis. fo.52.la.2

Qꝛ quis q̃to humilior tanto beatior eſt in numero electorum: ex quo ſubditi non debent prelatos ſuos zelari: quum ipſi feliciores ſint: ſed nota quomodo: folio. 52.la.2

Qꝛ Petrus Apoſtolorum primus potuit emulari Joannem ſuper prerogatiua dulcedinis qua a Chriſto diligebatur: ſed nunquam Joannes: prioratum: aut poteſtatem Petri: redditur cauſa. folio. 52.la.2

Qualiter tam praua dicta ac ſcripta ſint de ſeptem planetis a prophetis huius mundi: vt loqui de eis viri catholici arbitrarent̄ illicitū ne eis ſuffragia videāt̄ niſi ſolē ⁊ lunam ⁊ ſtellas ⁊ etiam nominatim aliquas. fo.53.la.1.

Qꝛ philoſophi huius mundi ſeu aſtrologi dicūt huiuſmodi artē nō eſſe peccatū: q: naturaliter habetur: ſed nota reſponſionem. fo.53.la.1.

Qꝛ ars auguriādi reprobat̄ ⁊ abhorret fides xpi: ⁊ i lege veteri fuit. fo.53.la.1.

Qꝛ deus tollerat ac patit̄ aliqñ hmōi homines deſperatos aliqua futura predicere: ⁊ quare. fo.53.la.1.

Qꝛ ſol: luna: ⁊ ſtelle celi non ſolum habent a deo officium lucendi ſuper terram ꝓpter homines: verum etiam ſignificādi lucem inuiſibilem ⁊ magnū ac competens ſacramentum. fo.53.la.1.

Qꝛ ſol ſignificat Chriſtum ⁊ luna eccleſiā: ſtelle electos: ⁊ quomodo vna ſtella differat ab a'ia. fo.53.la.2.

Qꝛ ſol ⁊ luna multiplicia habent ſignificata. fo.53.la.2.

Qualiter quondam deluſa gentilitas vocabat ſeptē planetas deos. fo.54.la.1.

Qꝛ curſus ſyderū pꝛecipue gentiles ad errorem coegit. fo.54.la.1.

Qꝛ aſtra celi nō ſunt corpora viuētia: vt aliqui dixerunt. fo.54.la.1.

Qꝛ numerus ſeptenarius tante eſt ꝑfectionis vt vix aut nunq̃ carere poſſit perfecto myſterio. fo.54.la.1.

Qualiter Adam eſt primus etate: ⁊ nō dignitate: quia ob culpā inobedientie ſue ꝑdidit primogenita ſua: ſecūdus Noe: tertius Abraam: quartus Moyſes: quītus Dauid: ſextus Joannes baptiſta: ſeptimus Helyas quia in fine ſeculi venturus ē: hos ſeptē viros magnos miſit deus in mundū. Nota. fo.54.la.1.

Qualiter ſicut ſtellarum ſplendor abſconditur ⁊ penitus diſparet ad ortum ſolis: ita ſapientia mūdi deperit vbi minimū qd oñdit̄ ſapientie dei. fo.54.la.2.

Qꝛ Adā aſſimilatur Saturno planete quo ad naturā ⁊ curſum. ſ. frigide nature: ⁊ tardi curſus. fo.54.la.2.

Qꝛ etas prima mundi: cunctis longior extitit ⁊ quare. fo.54.la.2.

Qꝛ planeta Venus aſſimilatur Noe: Juppiter ceteris ab Aſtrologis prefertur ⁊ aſſimilatur Abrae: Mercurius Moyſi: Mars Dauid: Sol Helye: ⁊ Luna Joanni baptiſte: nota rōnes. fo.54.la.2.

Qꝛ colūba i ſue creationis origine ex aq̃ ꝓducta eſt. fo.55.la.2.

Qꝛ ſol aliter illuminat (manēs in ſeipſo abſconditus:) per lunā ⁊ alios planetas ⁊ ſtellas: ⁊ aliter in preſentia ſui qñ calor eius manifeſtus ē ſup terrā. fo.56.la.1.

Qꝛ nulli manifeſtat̄ xps: niſi ad quē venit ſpūs ſanctus. fo.56.la.1.

Qꝛ etiā infideles ⁊ gentiles in ſuis erroribus: lꝫ iuiti mēdaciis deo ſic diſponēte teſtimoniū dicūt veritati. fo.56.la.2.

Qualiter Virgilius lꝫ verba inuentum ꝓferret: mirabiliter tamen veritatem de natiuitate chriſti ꝓmiſit dicēs. Jā noua ꝓgenies celo demittit̄ alto. fo.56.la.2.

Qꝛ in planetarum ordine mira dei ꝓuidētia factum eſt: vt gētiles errando quodāmodo non errarent. fo.56.la.2.

Qualiter per ſupraſcripta ſolēnes viri aſſimilātur ſeptē angelis: ſeptem eccleſiaꝝ Aſie. fo.57.la.1.

Qualiter ſeptem ordines deſignātur quorum primus eſt apoſtolorum. Secūdus martyrum: tertius doctorum: quartus heremitarum: ſeu virginum: quintus conuentualium: ſextus continentium: ſeptimus coniugatorum: quibus ⁊ predicti ſeptē viri adaptant̄. fo.57.la.1.

Quomodo dicti ſeptē viri aſſimulati ſunt ſeptem planetis. fo.57.la.1

Qꝛ malis noſtris bene in bono vtitur bonus deus. fo.57.la.1.

Qꝛ Noe accepit a deo mandatum: ne ipſe aut ſemen eius carnē cum ſanguine veſceretur. fo.57.la.2.

Qꝛ in ſeptē preceptis datis ſupradictis magnis viris. ſ. Ade: Noe: Abrae: Moyſi: Dauid: Joāni baptiſte: ⁊ Helye ois plenitudo iuſtitie ꝯtinetur. fo.58.la.1.

Qꝛ duplex ē cordis ꝯtritio: oris confeſſio ⁊

operis ſatiſfactio. fo.58.la.2.

Qꝫ non ſolum nobis ingemiſcendum eſt pro malis commiſſis: verum etiam ⁊ ꝑ negligentia boni. fo.58.la.2.

Qꝫ ex obſeruatione ſenaria mandatorum preſcripta omnis purificatio conſumat tam corporis q̃ȝ mentis: tam exterioris hoīs: q̃ȝ iterioris. fo.59.la.1.

Qui ſunt ⁊ quomodo quis conſequit gratiam contemplationis. fo.59.la.1.

Qꝫ Nicholaus hereſiarcha fuit vnus de ſeptem diaconibus: qui habuit vxorem ⁊ eam expoſuit volentibus abuti: vñ originem habuit error ſuus. fo.62.la.1.

Qꝫ aliter vicina ⁊ viſa: ⁊ aliter longinqua ⁊ audita perturbant. fo.62.la.2.

Qꝫ Romana eccleſia eſt altera Hyeruſalē in principatu ⁊ obtinuit priuilegium a Conſtantino imperatore. fo.62.la.2.

Qꝫ Romana eccleſia ē caput ⁊ mater omnium chriſtianorum. fo.62.la.2.

Qualiter eccleſia Conſtantinopolitana eſt altera ſummaria ⁊ caput multarum eccleſiarum. ſ. orientalium. fo.62.la.2.

Qꝫ ſicut inter Judam ⁊ Effraim suborta eſt inuidia propter regnum: ita inter romanam ⁊ ꝯſtantinopolitanā eccleſiā: iuſto dei iudicio ꝑmittēre. fo.63.la.1.

Qualiter Romana eccleſia erit perpetua vſqꝫ in finem ſeculi non autem ꝯſtātinopolitana ⁊ orientalis. fo.63.la.1.

Qualiter accidit eccleſie orientali ſicut ſinagoge de ablato abeis regno: ⁊ dato faciēti fructum. ſ. latine eccleſie: ⁊ aſſignatur cauſa. fo.63.la.1.

Quomodo intelligitur quod de ſacerdote ait apoſtolus: ꝙ debet ēe vir vnius vxoris. ſ. ſpiritualiter ⁊ non ad literam: vt itelligunt Greci. fo.63.la.2.

Qualiter teneantur prelati eccleſiarū ſubditos inſtruere ⁊ animales homines de oīum ꝑmentes corrigere. fo.63.la.2.

Qꝫ multum intereſt inter verbum auditū ⁊ gratiam ſpiritualiter infuſam: quia ibi homo: hic ſpūs ſcūs loqꝫ. fo.63.la.2.

Quare dicitur Chriſtum alloqui angelis: ſpiritus autem ſanctus eccleſijs in hoc libro. fo.64.la.1.

Qualiter iudei reprehendunt Paulū de circuncisione ⁊ ꝙ non cauſa ſalutis gentium ⁊ noſtre: ſed inuidia ſtimulatus inter alia predicauit ⁊ dixit. Littera occidit. fo.65.la.1.

Qꝫ q̃uis antiqui patres profeſſi ſint ſe deū vidiſſe: non tamen eum viderunt quū ſit inuiſibilis ſubſtantia: ſed angelos viderunt. fo.65.la.1.

Qualiter primo a patre mendacij diabolo tranſlatum eſt nomen dei ad creaturaȝ qñ dixit. Eritis ſicut dij. fo.65.la.1

Qꝫ iuxta ſententiam apoſtolum inhibentem ſectandam eſſe literam: que occidit ꝯſiſtit ſcientia boni ⁊ mali. fo.65.la.1.

Quare primi parentes in paradiſo cum eſſent nudi ante peccatum non erubeſcebant: ſȝ bene poſt peccatuȝ. fo.65.la.1.

Qꝫ difficile ſit inceſtuoſis ⁊ adulteris relinquere peccatum. fo.65.la.2.

Qꝫ qui vtuntur verbis legis ⁊ ſacra ſcriptura: vt ad carnalem intellectum eam trāſferrāt: bonū eſſet eis dediſceř ⁊ ignorare magis q̃ȝ adiſceř legē. fo.66.la.2.

Qꝫ qui non credit: non intelligit ſcripturas diuinas: ⁊ qui durus ē corde ad credendum durior efficitur ad intelligendum. fo.66.la.2.

Qꝫ in hoc libro deſignantur ⁊ declarātur ſeptem ſpecialia tempora ⁊ ſeptem ordines nota diffuſe. fo.67.la.1.

Qꝫ vita contemplatiua eſt angeloꝝ: actiua vero filiorum hominum. fo.67.la.1.

Que ſit proprietas myrrhe. fo.67.la.2.

Qꝫ non ſolum mors fugienda non eſt: verum etiam ad eam modis oībus accelerandum ⁊ quare. fo.67.la.2.

Qꝫ qui Chriſtum negant falſo dicuntur iudei. fo.68.la.2.

Qꝫ per poteſtatem datam diabolo decem diebus: intelliguntur decem generationes annoꝝ que peracte ſunt a tempore quo liber iſte ſcriptus eſt ab apoſtolo vſqꝫ ad Julianum apoſtatā. fo.69.la.1.

Qꝫ non protinus alicui peccatori dimiſſa a Deo culpa ei dimittitur pena: vt in exemplo Dauid de commiſſo adulterio ⁊ homicidio: nota ⁊ in baptiſmo: folio. 69.la.2.

Qꝫ Spiritus ſanctus ter datus eſt Apoſtolis: primo quando baptizati fuerunt: ſecundo in die Paſche: tertio in die Pētecoſtes. fo.69.la.2.

Qꝫ nemo poteſt Deum diligere ⁊ charitatem habere: ſine gratia Spiritus ſancti. Nota. fo.69.la.2.

Qꝫ difficile eſt operatorem boni carere extollentie malo ob innatam huiuſmodi mutabilitatem nature: quod vitium ſi inſoleſcat: itur in ſcelus confuſionis. folio. 70.la.1

Quare Deus flagellat iuſtum: nota exemplum de medico incidente carnem aut membrum non putridum. fo.70.la.1

Qꝫ doctor eccleſie eſt portarius paradiſi: ⁊ verbum dei eſt hoſtium paradiſi per qđ intratur. fo.70.la.1.

Qꝫ ſicut chorus humilium eſt ſedes Chriſti: ita collegium ſuperborum eſt ſedes diaboli. fo.70.la.2.

Qꝫ tempore Arrij ⁊ aliorum hereticorum fuerunt contra eos magni doctores: latini ⁊ Greci: vt Hylarius: Ambroſius: Auguſtinus: Hieronymus. folio. 71.la.1

Que fuerint hereſes Arrianoruȝ ⁊ Sabellianorum. fo.71.la.1.

Que fuerint hereſes Saduceorum ⁊ phariſeorum. fo.71.la.1

Qꝫ duo ſunt genera errorum que frequentius anguſtant eccleſiam: vnum in doctrina fidei: alterum in cuſtodia morū: primum viri ſancti nunquam tollerāt: ſecundum vero ſepe ſepius ⁊ quare. folio. 71.la.2.

Quare ſcandalum docuit Balaam mittere coram filijs iſrael. fo.71.la.2.

Qꝫ mens carnalis multos vagos ⁊ inordinatos motus parturit: etiam ⁊ ſi docta: ⁊ liberalibus artibus imbuta: folio. 71.la.2.

Qꝫ graue ⁊ quale fuerit peccatum Balaam ⁊ multi eius ſimiles inueniuntur. Nota. fo.72.la.1.

Unde eſt ꝙ doctrina Balaam ſit accepta in Cathalago ſacrarum ſcripturarum. fo.72.la.1.

Quid iuſtorum gemitus peccatoribus cōferat: ⁊ quid detrimenti inferat iuſtis perditio miſerorum ſi negligunt iuſti ꝑditorum ſalutem. fo.72.la.1.

Qꝫ detrimenta gregis dominici redundat in paſtores quando culpa eorum fiunt. Uide quaſdam regulas: ⁊ ex epiſtola. folio. 72.la.1.

Qꝫ nemo debet ſibi prefigere terminum penitentie putans diem mortis ſue diſtare ac dicens, Cum ſenuero penitentiam agam: ⁊ toto corde conuertar: folio. 72.la.2.

Qꝫ doctores eccleſie in ſacra ſcriptura dicuntur os domini: ⁊ verbum eius gladius. fo.72.la.2.

Quis eſt ita perfectus in verbis vt cum loquitur poteſtatibus mundi: ſiue pro captanda beniuolentia: ſiue pro deuitāda: ita remiſſius q̃ȝ oporteat: non loquatur. fo.72.la.2.

Qꝫ terra humani corporis ſimilitudinem gerit: aqua anime: aer angelici ſpiritus: ignis diuini. fo.73.la.2.

Qꝫ nullum aliorum elementorum illuminat preſentem mundum niſi ſolus ignis. Nota de diuina natura illuminante. fo.73.la.2.

Qꝫ ſicut ex claritate ſolis illuſtratur luna: ita ex viſione Dei eccleſia contemplantium ipſum deuȝ illuſtrat. fo.73.la.2.

Quid ſit ſibi ipſi viuere: ⁊ quid ſit nō ſibi: ſed deo viuere. fo.74.la.1.

Qꝫ mulier propter id quod eſt infirmioris nature: quam vir nequaquam ſibi ipſi ſufficit ſine adiutorio viri: folio. 74.la.1.

Qꝫ q̃rt⁹ ordo ꝑtinet ad vtrūqꝫ ſexū: q̃uis ꝑrogatiua ei⁹ femineo ſexui attribuat ob

ſeuerentiam matris dei a qua inchoatus eſt. fo.74.la.1.
Q; vita contemplatiua: ſolis mentibus liberis ⁊ mundis: atq; charitate ſeruentibus conceſſa eſt. fo.74.la.1.
Quomodo differant vita actiua ⁊ contemplatiua. fo.74.la.2.
Quod Jezabel ſimulauit ſe eſſe propherẽ aggregans ſibi turbam falſorum prophetarum. fo.75.la.1.
Q; tempore Helye ⁊ Helyſei inuenti ſunt in populo grecorum viri ꝓbatiſſimi habitatores heremi eos imitãtes. fo.75.la.1.
Q; perfectio vite monaſtice que primo viguit apud grecos multiplicatis erroribus apud eos tranſlata eſt ad latinos: quouſq; veniat tempus viſitationis illorum. fo.74.la.1.
Q; mulieribus nõ eſt danda poteſtas docẽdi ſed viris: mulier enim fuit ſeducta ⁊ non vir a ſerpente. fo.75.la.2.
Q; tunc debet rector ceſſare a correptione prauorum cum ſuperabundante iniquitate: nec ei tutum eſt habitare inter ipſos prauos: ⁊ ꝙ nihil proficere vlterius valet. fo.75.la.2.
Q; anno domini. 630. Heraclius imperator qui regem perſaruz occupantẽ Hyeruſalem glorioſe deuicerat lignuz ſancte crucis: a dicto rege ablatum: cum ingẽti letitia populorum Chriſtianorum ad locum priſtinum reportauit. fo.76.la.1.
Q; gaudium ypocrite eſt ad inſtar puncti. fo.76.la.2.
Q; nõ minus graue ſit humane nãe vacarẽ deo: vt maria magdalena: q̃ȝ aliqd corporaliter agere: ⁊ ꝑ varias actiões opãdo diſcurrere vt Martha. fo.77.la.1.
Q; ordo deſignatus i petro. ſ. eccleſiaſticus deficiet: ⁊ qui deſignatur in Joanne euãgeliſta. ſ. heremitarum remanebit data vbiq; trãqlitate xp̄i amatorib⁹. fo.77.la.1
Q; Helias fuit i q̃rta etate ſeculi ⁊ ꝙ ẽt i ſeptima iterum reuelãdus eſt. fo.77.la.1.
Qualiter in quarto tẽpore eccleſiaſtico. ſ. tempore heremitarum ⁊ virginum: claruit vita contemplatiua: ⁊ clarebit i ſeptimo tempore poſt tribulationes ſexti temporis. fo.77.la.1.
Q; futurum eſt: vt ordo heremitarum qui claruit quarto tempore: vſq; in finez ſeculi ꝓpagetur: ingreſſurus tẽpora iuſtitie ⁊ abundantiam pacis: ⁊ viſurus confractionem ſtatue: ⁊ ſuperaturus gentes ⁊ regna agnita fidei ṽitate. fo.77.la.2.
Q; ad quinq; eccleſias generales (que ptinent ad Petrum) pertinẽt quinq; opera Chriſti: ſiue quinq; virtutes inſtitute per eas: ad ſeptem vero eccleſias: que ptinẽt ad Joãnẽ. ſ. qbus ipſe ſcribit ptinẽt ſeptẽ dona ſpũs ſancti. fo.78.la.1.
Q; per eccleſiam ſardis intelligitur quintus ordo: qui eſt ordo monachorum occidentalium: quoruz pater fuit ſanctus Benedictus. fo.78.la.1.
Q; monachi ſeu religioſi: q ſemetipſos diligũt ⁊ que ſua ſunt tantummodo q̃rũt: ⁊ communem multis ⁊ vtilem paruipendunt ſalutem: tales non monachi ſȝ potius pſeudo monachi dicendi ſunt. folio. 78.la.2.
Q; vnitas bone voluntatis ⁊ cordium: eſt nutrix charitatis q: vbi vnitas talis deeſt: charitas ieſſe nõ poteſt. fo.78.la.2.
Q; quatuor primi ordines qui deſignãtur in quatuor animalibus: preiuerunt quouſq; veniret tempus cõe pertinẽs ad ſedem dei: (hoc eſt:) tempus q̃nti angeli: ⁊ quinti tp̄is eccleſie. fo.79.la.1.
Q; ypocrita ſolum nomen habet ꝙ viuat ſed mortuus eſt: vt erãt phariſei ypocrite a quorum doctrina iubet dominus apoſtolos cauere: nihil enim deteſtabilius ypocriſi apud deum. fo.79.la.1.
Q; periculoſum ſit ſiue difficile neſcire diſcernere inter ypocritaz ⁊ iuſtũ: ⁊ quot mala exinde ſequantur. fo.79.la.1.
Qualiter vigilantia paſtorum ſubditis ꝓſit ⁊ negligentia obſit ſtante dei predeſtinatione electorum ⁊ reproborũ preſciẽtia: nota. fo.79.la.1.
Q; nõ deficit vnus ordo niſi ꝑus inchoet alius: vȝ primus apoſtolorum: ſecũdus martyrum: tertius doctorum: quartus heremitarum: quintus monachorum: ⁊ q̃do mali ꝑ uniti ſint. fo.79.la.2.
Q; ſemper quando vnus dictorum ordinum adeo iudicatus ſeu punitus fuit ꝑ delictis ſuis: ſemper ſecutus eſt ordo alius qui ſtatueretur pro eo. fo.80.la.1
Q; non eſt dubium quin ⁊ q̃nti ordinis. ſ. monachorum appropinquante ruina ſuſcitet alius ꝑ eo: ⁊ accipiat ꝓmiſſionẽ quã ipſe ꝯſequi non eſt dignus. fo.80.la.1
Q; nutrix amoris ⁊ radix dilectionis ẽ humilitas. fo.80.la.1
Q; Deus meus hebraice dicitur Heloy: qđ primus angelus. ſ. Lucifer ⁊ Diabolus dicere noluit. fo.80.la.1
Q; charitas ſubditi nõ eſt vera ſi careat radice humilitatis: ſȝ potius ſupba libertas dicit̃ talis amor ⁊ que differẽtia eſt inter amorem ⁊ charitatez. fo.80.la.1
Q; tũc ꝓbatur virtus amoris ſubditi: cum flagellatus pre amore non remurmurat ⁊ iniuriatus iniurias non rependit: nota rationes. fo.80.la.1
Quare diabolus per inuidiam homicida effectus eſt. fo.80.la.1
Q; in ſacra ſcriptura habetur nihil eſſe in terra ſine cauſa. fo.80.la.2
Q; ſanctus Benedictus ordinauit horas canonicas alio ritu ⁊ mõ q̃ȝ Romana eccleſia: ⁊ quare. fo.80.la.2
Q; monachi ſancti Benedicti fregerunt precepta ſue regule decimantes mentuz ⁊ anetum vt ait dominus. fo.80.la.2
Q; ſub quinto curſu eccleſiaſtici temporis ſub beati Benedicti nomine plura monaſteria edificata ſunt: que vſq; ad preſens tempus perdurant. fo.80.la.2
Qualiter aliquãta capitula regule ſancti Benedicti non obſeruant̃ ãplius a monachis delicatis effectis pp nimias diuitias: vt eſt de abſtinentia: ⁊ opere manuum. fo.80.la.2
Q; inter diuitias ⁊ delitias carnis difficillimum eſt vitam inopem tenere: ⁊ caſtitatis propoſitum. fo.80.la.2
De vitijs ⁊ ſceleribus nephãdis in quolibet genere luxurie quibus plurimum laborant monachi huiuſmodi delicati: ⁊ moribus corrupti. fo.80.la.2
Q; monachus q ſemel aſſociatus conſortio ſeruorum dei perſeuerat in vltima mechie ſpecie infelix: expers efficit̃ a veſtimẽtis albis. ſ. regno celorum. fo.80.la.2
Q; quintus ordo deſignatus in angelo eccleſie Sardis eſt monachorum. ſ. quintum tempus eccleſie. fo.80.la.2
Q; ocioſitas eſt inimica anime: ⁊ ꝙ illi ſũt vere monachi ſi de labore manuum ſuarũ viuãt ⁊ qđ eis liceat hẽre ⁊ nõ habere: ⁊ de victu ⁊ veſtitu nota. fo.80.la.2
Q; que laycis monita ſunt: monachi iure voti ⁊ expromiſſi debito: ac ex ipſa ſpecie habitus ſeruare tenẽtur. fo.81.la.1
Q; tempus quinti angeli appropinquat tẽpore illi in quo tpaliter iudicãda eſt meretrix magna que ſedet ſuper aquas. ſ. Roma ⁊ eccleſia carnalis quando ypocrite radentur de terra. fo.81.la.1
Q; cum in ſacra ſcriptura dicit̃. Dies iudicij ſiue nouiſſimus nõ ſemper intelligitur ꝑ extremo die iudicij ſed aliquando pro ſpeciali aduentu ire dei: ⁊ pro vltima etate ⁊ aliquali lõgo tẽpore proximo illi diei: ꝑquo adducit̃ Auguſtinus ⁊ ſacra ſcriptura. fo.81.la.1
Quid ſignificent: colũba ⁊ coruus de quibus dicitur fuiſſe in archa. ſ. religioſos ⁊ ꝙ in quolibet ordine reperiunt̃ hmõi animalia volatilia: nota. fo.81.la.2
Qualiter de hoc quĩto ordine. ſ. monachorum relinquetur ſemẽ a domino: ⁊ multiplicabitur ſuper terraz: vȝ qui deſignatur in columba: qui autem in coruo delebuntur. fo.81.la.2
Q; charitas dicitur cõe nomen vniuerſitate iuſtorum: vt vocent̃ ciues Hyeruſalez quot quot ſunt adeo electi ⁊ preordinati ad vitã: ſicut ad oĩam cõmunis cauſa nature dat vniuerſale cognomen filijs Adam: vt ſingulus quiſq; vocetur ho-

mo ad differentiaz brutoꝝ. fo.82.la.1
Q. Chriſtus q mediator eſt Dei ⁊ hoīum
oia in ſemetipſo ꝯiungit ⁊ eſt terminus
pacis: ⁊ factus eſt cū deo deus: cū hoīe
homo: ⁊ cū angelis angelus quo ad ani
mam: nota quomodo. fo.82.la.1
Q. tpe ſexto ⁊ ſexti angeli eccleſie phyla/
delphie erit quedā inouatio ſeculi ⁊ in
cipiet tertius ſtatus mundi. fo.82.la.2
Q. beata Helyſabeth ſignificat eccleſiam
primitiuaꝫ ⁊ latinorum tranſlatam ab
Hyeroſolimis ſimul cum Petro: (qui
eidez a principio preſuiſſe deſcribitur:)
Rome vt ibi mater omnium ducere/
tur ⁊ eſſet. fo.82.la.2
Q. in eccleſia clericorum ⁊ maxime greco
rū tolleratū ⁊ diſpēſatū eſt ⁊ quaſi lege
publica ꝯſtitutū vt clericus hēat vxorē
ſꝫ nunq̄ꝫ inter religioſos. fo.83.la.1
Q. in ſexto tpe poſt tribulationē illius ini
quiſſimi regis q vniuerſa vaſtabit: veni
et tps ocij ⁊ quietis. fo.83.la.1
Q. eccleſia ꝯtemplātiū deſignata ⁊ inchoa
ta a glorioſa virgine maria mr̄e dn̄i cla
rebit in ſexto tempore. fo.83.la.1
Q. nōnulli monachoꝝ in oibus cenobijs
ſuis ſacrum vocabulū beate virginis aſ
ſumpſiſſe noſcunt ⁊ quare. fo.83.la.1
Q. vnus ordo naſciturus eſt ipſi eccleſie:
ſub peſſima illius vndecimis Regis: ⁊
alius tempore Gog. fo.83.la.1
Q. ordo deſignatus in ieſu erit pre ceteris
ſpiritualis: preclarus: ⁊ deo amabilis: q
naſciturus eſt ⁊ clarebit ſexto tempore
eccleſie. fo.83.la.2
Q. dictus ordo accepturus eſt initiū ſuuꝫ
a ſexto tpe ſecūdi ſtatus: ſꝫ i tpe tertij cō
ſecuturus augmentum. fo.83.la.2
Q. non debet nos mouere illud qd̄ multo
rum tenet opinio. ſ. q̄ poſt ꝯuerſionē iu
deoꝝ ad xp̄ꝫ: tempus ſupereſſe breuiſſi
mum ad diem iudicij. fo.84.la.2
Quomodo intelligitur illud Joānis. No
uiſſima hora eſt. Nota. fo.84.la.2
Q. Petrus ſignificat electos ſcdi ſtatus: ⁊
Joānes tertij: ⁊ exponit illd qd̄ ait dn̄s
Petro. Sequere me: de Joanne vero:
Sic eum volo manere: nota de ordine.
folio. 84.la.2
Q. ſtatus ille tertius poſt ꝯuerſionem iu/
deoꝝ ⁊ gentium: q̄ꝫuis fuerit breue tps
tamen habebit ⁊ ipſe portionem ſuaꝫ ⁊
gratiarum munere erit ceteris copio/
ſius: folio. 84.la.2
Q. illud dictum Pauli: ſcilicet Nunc ex p
te cognoſcimus: ⁊ illud ioānis. Unctio
dei docebit vos de omnibus: ptinet ad
tertium ſtatum principali: ⁊ non cui
ſcribebantur talia. fo.84.la.2
Q. ſolus ex ꝯdiſcipulis: Joānes relictus ē
ad deſignandū ordinē illū tertij ſtatus:
q p̄ ceteris glorioſior erit. fo.84.la.2
Quomodo iubilatio pſalmoꝝ pertinet ad
ſpūꝫ ſcūꝫ: ſicut ſtudiū lectionis ad ver/
bū ⁊ opus manuū ad patrē. fo.84.la.2
Q. pſallere nō poteſt deo q nō diligit: quā
uis ſibi ipſi poſſit pſallere: ſi autem co/
cte: nec ſibi: nec deo. fo.85.la.1
Q. pfectio vere ſcientie ⁊ doctrine atq̄ꝫ p
phetie acqrit p pſalmodiā ⁊ pbat aucto
ritate pſal. ⁊ bti pape Greg. fo.85.la.1
Q. clauis dauid eſt intenta ⁊ deuota aſſi/
duaq̄ꝫ iubilatio pſalmodie abſq̄ꝫ vanita
tis vlcere dei cauſa prolata p quā iter pa
ratur dn̄o: vt deſcendat ad cor: ⁊ incen/
dens illud gratia ſua: etiā ſecreta Dei i/
telligere faciat nota heliſeū. fo.85.la.1
Q. intiī eſt laudabilis virtus pſalmodie:
vt deus q aduocat p illā: nō ſolū euꝫ q
ſanus eſt ſeruet in gaudio: verūetiā ꝯſo
lidet ⁊ ſanet eū q ꝯtritus eſt corde: ⁊ da
to illi cordis ſolamine: a mentis amari/
tudine medeatur. fo.85.la.1
Quare priuilegiū clauis huius: magis re/
gi Dauid q̄ꝫ cuilibꝫ alij: datum ſit: nota
cauſam. fo.85.la.2
Q. in trib⁹ ꝓprietatibus diſtictū ē oē tps
hebreoꝝ ab Abraā vſq̄ꝫ ad tranſmigra/
tionem Babylonis. ſ. patriarche: iudi/
ces ⁊ reges. fo.85.la.2
Q. patriarche ſignificāt platos primi ſta
tus. Judices ſecundi: ⁊ reges tertij tps:
cuius ſtatus compoſitum eſt pſalteriuꝫ
decē cordarū: ⁊ liber pſalmoꝝ a Dauid:
qui proprie ptinet ad ſpūꝫ ſanctū loquē
tem verba ſpiritualia: ⁊ pſallentez in eo:
nota pulchra. fo.85.la.2
Q. in p̄mo ſtatu ſtudiū fuit patribus enar
rare magna opa dn̄i inchoata ab origi/
ne mūdi: in ſecūdo filijs q̄rere ſapiētiā
miſticoꝝ rerū: ⁊ myſteria occulta gene
ralibus ſeculoꝝ: i tertio vero cognoſcē/
tibus ⁊ ꝯſideratib⁹ tot dei magnalia erit
ſtudiū pſallēdi ⁊ laudādi deū. f.85.l.2
Qn̄ dicit pater: ⁊ qn̄ filius: ⁊ qn̄ ſp̄s ſcūs
venire ad nos ⁊ quieſcere i cordibus no
ſtris: cū dulcedo amoris eius q̄ꝫ ſuauis
ſit deguſtamus ita vt pſallere magis li/
beat q̄ꝫ a laude dei ceſſare. fo.85.la.2
Qūo dicitur a nobis elōgari pater: aut fili
us: aut ſpūs: ſiue inhabitare p grāꝫ: iux
ta ꝓprietatē cuiuſlibꝫ: nota. fo.85.la.2
Q. per tria hec nobis appropinquatur:
deus. ſ. timorē: ſapiāꝫ ⁊ charitatē: ⁊ per
tria manet in nobis. ſ. laborē: lectionē: ⁊
iubilationē: qbus tria ꝯtrariant. ſ. ocioſi
tas: ꝯtra timorē. not. pulchra. fo.85.l.2
Q. ſi vis habere timorē dei: noli eſſe ocio/
ſus: ⁊ ſi ſapiens ea ſapientia que de celo
eſt: vaca humiliter lectiōi ⁊ meditatiōi
aſſidue: ſi āt charitatē dei habere cupis:
an̄ oia ⁊ ſup oia dilige pſalmodiam: ita
tn̄ vt non videaris ab hoibus: nec ad
aliud q̄ꝫ ad gloriā dei: gratiaꝝ actiones
⁊ laudes pro beneficijs nota. fo.85.l.2
Q. Joannes ſignificat electos tertij ſtatus
⁊ quomodo. fo.86.la.1
Q. claritas (que in facie xp̄i reſplenduit in
trāſfiguratione) repreſentat ſextuꝫ tem/
pus eccleſie in fine ſecundi ſtatus: ⁊ in
tertio florebit. fo.86.la.2
Q. ſexto tpe opꝫ aperiri veritatē ſcriptu ra
rum: eo q̄ non per miracula reſiſtendū
ſit antixp̄o multa facturo miracula: ſꝫ
mendaciter: ſed p ſacras ſcripturas ⁊ in
oī verbo qd̄ pcedit de ore dei. f.86.l.2
Q. clauis Dauid eſt ſpiritualis pſalmodia
gratis data tn̄ oibus: ſed illis q deſignā/
tur in dauid vt pſallēt dn̄o. fo.87.la.1
Q. volens ſcire qualis eſſe debet iubilatio
pſalmodie vt tante valeat eſſe efficacie:
vt dicit opꝫ q̄ diſcutiat primo quid ſibi
velit lectio ſcripturaꝝ ſanctoꝝ: ⁊ quāt
valeat ad ſcientiā veritatis ⁊ n otitiā ar/
chanorum. fo.87.la.1
Q. quando ſancti viri non poterāt reſpō
dere argumētis ⁊ cauillationibus cōtra
fidē: currebāt ad miracula dicentes. Et
ſi nō poſſumus ſmonib⁹: diſputemus i
ſignis: vt legit de ſcō Ber. fo.87.la.2
Q. illud Mat. 4. Non in ſolo pane viuit
homo ⁊c. tempore ſexto eccleſie: neceſſe
erit adimpleri ⁊ quomodo. fo.87.la.2
Q. in exordio naſcētis eccleſie neceſſe fuit
fieri miracula qd̄ confirmāda corda cre
dentium: ⁊ incredulos ꝯuertendos ad
fidem: ſed poſtq̄ꝫ eccleſia radicez poſuit:
ammouendum erat hoc opus miracu/
loꝝ: a cordibus electoꝝ q̄re. fo.87.la.2
Q. in tpe ſexto eccleſie: oia ſignacula libri
erūt aperta ⁊ qūo hoc erit. fo.87.la.2
Q. qui vult adeo amari: oportet vt odiat
a mundo: vt contemnatur ab homini/
bus: vt perſecutionē patiat. fo.89.la.1
Q. temptatio ſeu tribulatio ſub tempore
ſignificato i angelo phyladelp hye: erit
vniuerſalis: ſicut tēpore Noe. ſ. tempore
ſexto in quo ordo ille ſepiſſime commē/
datus ſeruabitur a domino de quo nota
folio. 89.la.1
Q. ex predicto ordine eligendus eſt cetus
iuſtorum quem ordinez ſignificat ange/
lus phyladelphie. fo.89.la.2
Q. Zacharias propheta capitulo decimo/
tertio prophetat de generali ordine mo
nachoꝝ ſeu religioſorum. fo.89.la.2
Q. non omnes eiuſdez ordinis monacho
rum ſeu religioſoꝝ ſeruabunt in tali tē
ptatione ⁊ flagello: ſiue eligent: ſed ter/
tia pars preſeruabitur: tranſiens p ignē
tribulationis. fo.89.la.2
Q. appetere p̄laturā ex āmbitione deteſtabi/
lis ēiꝫ ſiqs appetit amore pficiēdi ſubdi
tis: dignus ē remunerationē. fo.89.la.2

Qꝫ regnum Salomonis ⁊ tempus ſuum
deſignat regnuz tertij ſtatus in quo pax
magna erit ⁊ otium ad contemplationi
vacandum. fo.89.la.2
Qꝫ neceſſe eſt vt in eccleſia maneat q vult
participare dono dei:illo.ſ.dono qui ſpi
ritus ſanctus:quod ſolum eccleſie dona
tum eſt. fo.90.la.2
Qꝫ ſacramenta non conferūt aliquid abu/
tentibus:ſed his qui ita viuunt quomo
do ſacramenta ſignificant. fo.91.la.1
Qꝫ eccleſia Chriſti aſſimilatur turturi dor/
mienti ⁊ quare. fo.92.la.1
Qꝫ ordo deſignatus in Joſeph ⁊ Joanne:
⁊ in āgelo phyladelphie multis decora
bit donis ⁊ gratijs adeo cui dabit i ſpū
ſcire ſacramenta abſcōdita ⁊ rimari p ſo
lito etiam profunda dei. fo.92.la.1
Qꝫ deus inſolubili nodo vniuit tribus le/
ui ⁊ Beniamin cuz tribu Juda vſqꝫ ad
aduentum Chriſti. fo.92.la.2
Qꝫ per Joſeph deſignatur idem ordo;qui
⁊ in eccleſia phyladelphie dignatus eſt
⁊ idē p ordo qui Beniamin deſignatur
idē quoqꝫ p eccłiaz laodicie.fo.93.la.1
Qꝫ aliter ⁊ aliter intelligenda eſt ſacra ſcri
ptura propter diuerſos ipetus ſpūs ſci
q varios ptuIit intellectus. fo.93.la.1
Qꝫ vita ſpiritualis ſignificata in Rachele
cū filijs ſuis:que erit i tertio ſtatu: eſt ci
uitas illa dilecta quā circundabit exerci
tus gog i diebus nouiſſimis.fo.93.la.2
De duabus ſororibus.ſ.Lya ⁊ Rachele re
ſpectu ſecūdi ⁊ tertij ſtatus : quomodo
diuerſimode accipiuntur. fo.93.la.2
Qua ratione veritas magis filio : quam
patri vel ſpūi ſcō aſcribit ⁊ quare dicit
Xp̄s pncipium creature. fo.93.la.2
Qꝫ opꝫ chriſtum cōplere in nobis his no/
ſtris temporibus que in die paſche abeo
multis myſterijs deſignata ſunt:cuz in/
ſufflauit in diſcipulos:vt.ſ.iteruz in om
nem terram predicet euangeliū vt veni
at plenitudo gentiū ad fidē.fo.94.la.2
Qꝫ maius ſint peccatum iudeoꝝ in extin/
ctione ſpūs ſci q̄ꝫ in morte Chriſti:quia
ibi in filiū:hic autem in ſpiritū ſanctuꝫ
peccauerunt:ita vt non inueniāt remiſ
ſionem ⁊c. fo.95.la.1
Qꝫ creditur Chriſtus poſt reſurrectionez:
primo apparuiſſe Marie:deinde duob⁹
diſcipulis eūtibus i emaus. fo.95.la.1
Qꝫ non eſt ꝯfundendus ordo euangelioꝝ:
vt alterū per alterū exponat ꝓpter my
ſticos intellectus. fo.95.la.1
Qꝫ iudei ⁊ greci quottidie conat diſputat
d̄ veritate q̄ ē i ſpū:vidēt illā ſꝫ nō agno
ſcūt:⁊ ſic ſuccūbūt in fide. fo.95.la.1
Qꝫ inſtat tēpus in quo oēs qui veritatem
ſitiunt illam palpent attrictent : ac ſen/
tiant. fo.95.la.1
Qꝫ reuelatio facta diſcipulis in die penthe
coſtes in ſpecie ignis : in conſumatione
ſeculi expectāda eſt iuxta id q in tribus
ſtatibus ſolemniter conſumanda ſunt
omnia. fo.95.la.2
Qꝫ arbitratur paucos remanſuros de po/
pulo iſto Chriſtiano.ſ.qui carnaliter vi
uūt:vt filij iſrael q de egypto exierūt: ⁊
hoc i tribulatiōe ſexti t̄pis. fo.95.la.2
Qꝫ vnigenitus dei filius locū humilem ⁊
deſpectū tenere inter homines ſemp cō
cupiuit vt oñderet hominibus viā qua
venitur ad deum: virtutem vꝫ illaꝫ que
in infirmitate perficitur. fo.96.la.1
Qꝫ nemo eſt tā pfectus ⁊ ſcūs in hac vita:
vt dicere poſſit fiducialiter:nō eſt mihi
timēdū ab vllo vitio:⁊ maxime ambi/
tionis ⁊ excellentie. fo.96.la.2
Qꝫ homo ſolet aquā tepidā ⁊ cibum ſemi/
crudū(non valente ſtomacho tenere:)
euomere:ſic qui nec triſtis ad peniten
tiam:nec letus ad obſequiuꝫ dei tanq̄ꝫ
non aptus ſaluti. fo.97.la.1
Qꝫ naturale eſt inferiores inuidere ſupe/
rioribus. fo.97.la.1
Qꝫ inuidia mendacium parit: mendaciuꝫ
oſtentationem ⁊ obſtentatio ꝯfuſionez.
Ubi confuſio ibi triſtitia. fo.97.la.1
Qꝫ nullo vitio deteriori q̄ꝫ inuidia iterior
intellectus hebetat cum ei ſemper adſit
appetitus in anis glorie. fo.97.la.1

Qꝫ in angelo phyladelphie nitiatus eſt
tertius ſtatus. fo.97.la.2
Qꝫ laus angeli phyladelphie pertinet ad
exordium tertij ſtatus ⁊ vituperatio an
geli laoditie ad finem ſecundi pro quo
nota exēplū de ſabbato ſcō.fo.97.la 2
Qꝫ ſolent nonnulli ex ſolo temptationis
impulſu ventilati ⁊ aſportati:ſacra ſigna
religionis arripere:qui cum a domino
non ſint vocati:expaueſcere debent: no
ta qd tales agere debeant. fo.98.la.2
Qꝫ ſine charitate omnis religio eſt obſtē/
tatio. fo.97.la.2
Qꝫ charitas procedit ex ſapientia:nō ſecu
li:ſed que ex deo eſt que non inflat ſicut
ſcientia mundi. fo.98.la.1
Qꝫ qui vult eternam patriaꝫ poſſidere nō
ſufficit q corporaliter mundum hūc de
ſerat:ſed opꝫ vt quottidie īgemiſcat ſu/
per incolatu ſuo ⁊ humiliter poſtulet a
Deo. fo.98.la.1
Qꝫ Deus patienter tollerat ⁊ ſuſtinet ma/
los preſertim quos reprobos iudicat ⁊
ſcit:ac ſi ſpurios ⁊ īdignos regno ⁊ eter
na hereditate:vt tandem eos damnet.
folio. 98.la.1
Qꝫ deus diliget illum vltimum ordinē de
ſignatum in angelo vltime eccleſie.ſ.lao
ditie:quemadmodum Jacob patriar/
cha Beniamin filium ſuum:eo q in ſe/
nectute mundi genuerit eū.fo.98.la.1
Qꝫ emulari bonos in bono:feruor eſt cha/
ritatis:ſed emulari malignātes inuidie
feruor eſt non amoris. fo.98.la.1
Qꝫ illud quod in nullius bonis eſt: in ius
deuoluitur occupantis q̄ꝫto magis qd
donatur alicui ab eo qui poſſidet iuſto
iure.folio. fo.98.la.2
Qꝫ pulſare domini ad hoſtium eſt aut oc/
cultis inſpirationibus excitare corda no
ſtra:aut apertis reuelationibus ⁊ ꝓmiſ
ſis inuitare ad palmam. Aperire autem
noſtrum eſt:ſciſſa mentis noſtre duritia
ad eius dilectionis amplexus:cordis pe
netralia aperire. fo.98.la.2
Quibus ferculis delectatur deus:⁊ quibus
muneribus hoſtijſqꝫ placat.fo.98.la.2
Qualis differentia ſit inter cenam ⁊ pran/
dium ſponſi. fo.98.la.2
Qꝫ ſenarius numerus eſt pfectiſſimus:quo
ad opus. fo.99.la.1
Qꝫ tempore illius ordinis deſignati in an/
gelo laoditie:qui erit vltimus in ſecun/
do ſtatu:erit perſecutio magna per illū
regem deſcriptum a Daniele : capitulo
ſeptimo. fo.99.la.1
Quare ſepties repetitum eſt illud: vꝫ q hꝫ
aures audiendi audiat. fo.99.la.1

Explicit tabula ſecundi libri.

Incipit Tabula tertij libri Abbatis
Joachim in Apoc.

QUod quamuis in precedenti ſecun/
da parte agatur de vno ſpeciali ordi
ne:⁊ vno tempore eccleſie : tamen tan
guntur omnia ſeptem tempora eccleſie
ſcilicet tot ordines ⁊ tempora quot an/
geli ſeu eccleſie Aſie. fo.99.la.1
Qꝫ in hac ſecunda viſione deſcribit ſecun
dus ordo.ſ.martyrum. fo.99.la.2
Qꝫ per celum in hoc loco intelligitur ſcri
ptura. fo.99.la.2
Qꝫ p hoſtiū in hoc loco intelligit aditus
ſpiritualis intellectus. fo.99.la.2
Ad quid inuentum fuerit inſtrumentum
tube. fo.99.la.2
Qꝫ innumero pretioſoꝝ lapidū Jaſpis pri
mus omniū ſcriptus eſt: fo.100.la.2
Quare virtus charitatis oibus alijs prefe
rat:cauſa aſſignatur. fo.101.la.1
Qꝫ Petrus apoſtolus poſt Chriſtum to/
tius eccłie eſt fundamētū fo.101.la.2
Qꝫ omnis peccator:eo ipſo iuſtus eſſe inci
pit:quo ſententiam iudicis: iuſtam eſſe
fatetur. fo.102.la.2
Qꝫ eligendi ſunt duodeciꝫ viri ⁊ ſeniores
magne ſanctitatis ad inſtar duodecim
apoſtoloꝝ ex populo gentili:ſicut duo
decim apoſtoli electi fuerunt ex popu/
lo iudaico:tēpore quo venturus eſt He
lyas:per quos Judei conuertentur ad

xp̄m ſicut gentes ꝑ apl̄os. fo. 103. l. 1

Qꝫ per quatuor animalia dſignantur quatuor ordines. ſ. paſtorum: diaconorum: doctoꝝ ⁊ ɔtēplatiuoꝝ: nota. f. 106. l. 1

Qꝫ doctrina ſiue ſcientia coniungitur virtuti humilitatis: quia nulla eſt doctrina aut quaſi nulla que caret virtute humilitatis: dicitur per apoſtolum Jacobuꝫ: capitulo quarto. fo. 106. la. 2

Qꝫ decet doctores exponere ſacras ſcripturas: corrigere vitia: componere mores: quod docet Mattheus feciſſe Chriſtuꝫ in euangelio ſuo ex eo loco vbi ſcriptuꝫ eſt. Niſi abundauerit. fo. 107. la. 1

Qꝫ quatuor ordinibus ɔueniunt quatuor animalia. ſ. leo: vitulus: homo: ⁊ aquila: ⁊ ſimilr̄ quatuor euāgeliſte. f. 107. la. 2

Qꝫ primi ordinis. ſ. paſtorum: cuius caput eſt Petrus: datum eſt euangeliuꝫ Marci: ſecundo ordini. ſ. diaconorum: cuius primus eſt Stephanus: euangeliuꝫ Luce: tertio. ſ. doctoꝝ: cuius primus Paulus: euangelium Matthei: quarto. ſ. virginum ſeu heremitarum: cuius prima ē virgo Maria mater domini: euangeliū Joannis. fo. 107. la. 2

Qꝫ ad leonem pertinet gloria reſurrectionis: ad aquilaꝫ ſublimitas aſſumptionis ad Hominem natiuitas: ⁊ ad Uitulum paſſio. fo. 107. la. 2

Qꝫ q̄tuor euangeliſte deſignant in hac parte quatuor genera predicantium ad inſtruendos illos quatuor ordines: verbi gratia euangeliſta apoſtolos: primos teſtes reſurrectionis. fo. 107. la. 2

Qꝫ multiplex eſt ⁊ inuolutum ſanctarum ſcripturarum myſterium ⁊ veluti de altera forma in alteram: ac ſi cera liquida commutatur. fo. 107. la. 2

Qꝫ in quatuor animalibus deſignantur ēt vltra dictos ordines quatuor opera Xp̄i ⁊ q̄tuor virtutes morales. ſ. hūilitas: patientia: fides: ⁊ ſpes. fo. 108. la. 1

Qꝫ in leone intelligūtur fortes in fide. In vitulo robuſti in patientia: In homine prediti ſcientia: In aquila vero contemplatione ſuſpenſi. fo. 108. la. 1

Qꝫ quaſi quibuſdam radicibus innitenduꝫ eſt p̄teritis culpis: ne forte elationis aura operantem agitet: ⁊ inde altius eleuatus corruat: vnde ſe firmius ſtare confidit: Nota. fo. 108. la. 2

Quare deus pepcit Dauid: q ſimul adulterium ⁊ homicidium perpetrauit ⁊ nō Saul: qui minus videtur peccaſſe nolens occidere armenta: ⁊ Amalech contra mādatum Samuelis ⁊ dn̄i. fo. 108

Quid itelligatur ꝑ quatuor aīalia habere oculos ante ⁊ retro. fo. 108. la. 2

Qꝫ non ſufficit nobis penſare foueas. in q̄bus aut cadere poſſumus: aut lapſi ſumus: niſi etiam virtutes ⁊ vitia interioris hominis vigilanti diſcuſſione ſcrutemur: ne aut aliqua virtus deſit nobis: ſine qua nec cetere ſtare queant: aut fur ſibi qui temptat. ſ. diabolus vitia per aliquod foramen immittit. fo. 108. la. 2

Qꝫ liber intus ⁊ foris ſignatus ſepteꝫ ſigillis: eſt vnum volumen generale ſcripturarum ſanctarum: continens in ſe omnes hyſtorias editas a ſanctis ꝓphetis: ſub priori teſtamento. fo. 109. la. 2

Qꝫ idiotis non valentibus capere ſpiritualia: proponimus exempla patrum: ⁊ vitas: vꝫ innocentiam Abel obtinentiam Abrae: ſimplicitatem Jacob: patientiaꝫ Job: ⁊ his ſimilia. fo. 109. la. 2

Qꝫ ſpiritualis homo omnia iudicat ⁊ a nemine iudicatur. fo. 109. la. 2

Qꝫ preditus liber ſignatus ſeptem ſigillis: an̄ xp̄i paſſionē nulli hoīuꝫ patebat: nā eidem domino ſeruabat̄. fo. 109. la. 2

Qꝫ ab aduētu ſaluatoris ſacra ſcriptura nobis cepit apiri ⁊ ex p̄te iā maxima apta ē iudeis vero opta velamie. fo. 110. la. 1

Qꝫ cauſa precipue errorum ⁊ hereſum cōtingit ex ignorantia myſtice ⁊ ſpiritualis itelligētie ſacraꝝ ſcripturaꝝ. fo. 110

Qꝫ pullulātibus hereſibus miſit deus magnos doctores: tam grecos: q̄ꝫ latinos. folio. 110. la. 2

Quare xp̄s dcūs ē radix dauid ⁊ nō palmes aut vertex. fo. 111. la. 1

Qꝫ ſepteꝫ cornua agni ſunt ſepteꝫ viri deſignati ꝑ ſeptem angelos qui prefuerunt ſeptem eccleſijs Aſie: qui quidem ſancti viri miſſi ſunt per ſeptem tempora eccleſie: nota. fo. 111. la. 2

Qꝫ dona ſpiritus ſancti ⁊ gratiarum conueniunt: ſm̄ proprietates ordinum: vꝫ ꝑlatis fortitudo: diaconibus ſcientia: doctoribus: intellectus: Contemplatoribus ſapientia conuentualibus: conſiliū. His qui pauperibus miſerentur pietas. Coniugio alligatis timor. fo. 111. la. 2

Qꝫ apertio libri ſacre ſcripture inchoata ē in die reſurrectionis. ſ. quādo Chriſtus iungens ſe duobus diſcipulis: incepit a Moyſe. fo. 111. la. 2

Qꝫ eſt paradiſus: celeſtis: terreſtris: ⁊ infernus inferior: ⁊ ſuperior. fo. 113. la. 1

Qꝫ a q̄ꝫ pluribus opinatur (: ⁊ forſan non incongrue:) q̄ in paradiſo terreſtri requieſcant anime fideliuꝫ que debita peccatorum exſoluerunt: vſq; ad diem iudicij: folio. 113. la. 1

Qꝫ infernus ſuperior eſt iſte mundus preſens: infernus vero inferior ille eſt: cuius ora per diuerſas mundi partes: maxime in Sicilie inſula efferbentibus incendiis patuerūt: vt qui auditu forte nō credunt ſaltē viſu terreātur. fo. 113. la. 2

Qꝫ in hoc mūdo ſunt quatuor ſpecialia genera hominum: iuxta predictas quatuor diſtantias locorum. fo. 113. la. 2

Qꝫ Chriſtus tēpore reſurrectionis ſue primum reſerrabit ſigillum. fo. 114. la. 1

Qꝫ per quatuor animalia que ab Ezechiele deſcribent̄: deſignāt̄ q̄tuor generales intelligētie ſanctaꝝ ſcripturaꝝ. fo. 115

Qꝫ predicti intellectus ſeu ſenſus ſacre ſcripture. ſ. hyſtoricus: typicus: moralis ⁊ contemplatiuus: conueniunt quatuor animalibus ⁊ quatuor ordinibus: vꝫ intellectus typicus ɔgruit primo ordini: ſ. apoſtolis ſignificato per primum animal. ſ. leonem: ſecūdus hyſtoricus: martyribus: ſignificato per vituluꝫ: tertius moralis: doctoribus ſeu cōfeſſoribus: ſignificato per hominem: quartus contēplatiuus: contemplatoribus ſeu heremitis: ſignificato per aq̄lam. fo. 115. la. 1

Qꝫ animales homines: qui nō poſſunt ea que ſunt ſpiritus dei percipere: nequaq̄ꝫ debemus noſtra exhortatione prouocare ad otium ſed ad laborem ſcientes illud viri ſancti. Otium ſine literis mors ē ⁊ viui hoīs ſepulturā. fo. 115. la. 2

Qꝫ ſicut in prima parte huius libri proprie agitur de paſtoribus: in ſecunda de martyribus: in tertia de doctoribus: ita ⁊ in quarta proprie agitur de heremitis ⁊ virginibus. fo. 115. la. 2

Qꝫ ordo heremiticus ſpecialius morabat̄ i plaga meridiana: vbi a paganis ſuo tp̄e preſſuras paſſus eſt. fo. 116. la. 1

Qꝫ ille quatuor beſtie quas vidit Daniel: deſignant quatuor bella: quatuor prenominatorum ordinum. fo. 116. la. 1

Qꝫ Mahumeth fuit cauſa damnationis multorum. fo. 116. la. 1

Qꝫ in temporibus Affrice ⁊ Mauritanie eſt quedam ſecta procedēs ex ſecta mau metthi: que vulgo dicitur meſes mu tus: folio. 116. la. 1

Qꝫ omni tempore quo imperatoris Cōſtātinopolitani imperauerunt Rome: taꝫ ipſi q̄ꝫ epiſcopi eiuſdē vrbis claritatē ipſius Romane eccl̄ie: quā accepit a xp̄o nō ratione: ſꝫ tyrānide obfuſcare ⁊ ſubuertere moliti ſunt. fo. 116. la. 1

Qꝫ ꝑſecutio prima ɔtra primū ordinem. ſ. apl̄icum: excitata eſt in iudea. 2. ɔtra ſecūdū rome. 3. ɔtra tertiū i grecia. 4. cōtra q̄rtū i arabia orta eſt. fo. fo. 116

Qꝫ ſicut q̄rtus ordo: vꝫ heremiticus poſt ꝑſecutionē ſnā. ſ. q̄rto tp̄e i diuerſis gētibus monachoꝝ ꝓpagat᷒ ē: ita ⁊ q̄rta beſtia de q̄ Dan. ca. 7. ſ. Ro. ipiuꝫ i diuerſis ſectis hoīuꝫ ipioꝝ. fo. 116. la. 2

Qꝫ poſt tp̄s cōpletū aptionis q̄nti ſigilli: (i cui᷒ extremitate ſumus:) erit tribulatio maxīa ⁊ iplebit̄ illō qd̄ dr̄. Expectate modicū tp̄s donec ⁊c. fo. 116. la. 2

Qꝫ nouā babylon debet deponere cultum aureum ꝛ aſſummere lamentuꝫ ꝛ luctū quia appropinquat maxima ſua tribulatio ꝛ pditio. fo.117.la.2

Qꝫ neceſſe eſt vt ipſa babylon recipiat in ſexto tempore in apertione ſexti ſigilli: id.ſ.malum quod in quinto tempore cōtulit alijs ꝛ ē i duplo magis. fo.117

Qꝫ ex ſententijs beati Auguſtini ꝛ Hyeronimi quicunqꝫ Petri eccleſiam moribus ꝛ virib⁹ īpugnāt:ſciāt ꝛ ꝓremiſcāt ſe eſſe filios babylonis. fo.117.la.2

Qꝫ reges qui percuſſuri ſunt fornicariam: vt emundent ſuperficiem terre: occaſione ipſorum falſorum chriſtianorum: cultos veros ꝛ fideles interficient:vt martirio coronentur. fo.117.la.2

Qꝫ dies iudicij accipitur large pro tempore propinquo:ꝛ ſtricte pro vltimo die iudicij:vt Auguſtinus. fo.118.la.1

Qꝫ in proxima tribulatione (que ſubito ꝛ ꝛ ex improuiſo ſuperueniet:)multi q putabuntur ſtrenui ꝛ eximij doctores:proſtrabuntur. fo.118.la.1

Qꝫ pſapia Helye ꝓphete ē icerta.fo.118

Qꝫ neceſſe ē:vt ſacerdotes eccleſie in hoc ſeculo ad exemplar nautaruꝫ ſepe timeant contra quos procellarum ſpiritus i deſinenter ſurgit. fo.118.la.2

Qꝫ pax amica eſt conuerſationi contēplantium ꝛ optata tranquillitas:qꝛ nō pōt merore leta deuotio excitari. fo.118.1

Qꝫ cauſa quare ordo monaſticus:duꝫ multum laborat ꝛ paruꝫ proficit:eſt quia nimis occupaē in exterioribus: pro ſtipendijs carnis ꝛ ideo a ſtudio vite ſpiritualis efficitur alienus. fo.119.la.1

Qꝫ in vita clericorum ſeu in eccleſia clericorum nihil eſt ſpirituale amplius: ſed totum pene labſcuꝫ ꝛ carnale:lites:ſcādala: rixe: inuidie: ꝛ emulationes.folio. 119.la.1

Qꝫ ſicut ſtelle in celo illuminant hec inferiora:ita ꝛ electi in eccleſia ꝛ prelati ſubditos. fo.119.la.1

Qꝫ ſexto tempore ob maximam tribulationem fidelium effugatis de locis ſuis cōuentibus monachorum ſeu religioſoruꝫ ꝛ clero:aut deſtruentur penitus vt nō ſint:aut preter ea que in archa Noe deſignata ſunt:vti legibus ſuis non ſinentur:folio. 119.la.2

Qꝫ in principio ſexti temporis cōglobati ſimul in vnum reges terre: conſurgent pariter contra magnam illam meretricem babylonem.ſ.carnalem eccleſiā eaꝫ deſtruentes:purgantes vineam domini ſpinis aream paleis:oleuꝫ murca ſua ꝛ meſſeꝫ agri dn̄i zizanijs. fo.120.la.1

Qꝫ facto iudicio de Babylone: ideſt prophana multitudine populorum: qui ſe dicunt Chriſtianos eſſe ꝛ non ſunt:paulo poſt:cū ipſi infideles ꝛ Mahometani attribuent ſibi talem victoriaꝫ pp ſuum Mahomet pſeudo apl̄m. fo.120.l.1

Qꝫ dicti infideles compellent Chriſtianos varijs ſupplicijs tranſire ad ritum ꝛ legem ſuam negato nomine Chriſtiano:ꝛ hoc maxime ſuggerentibus pſeudo prophetis qui de populo chriſtiano egreſſuri ſunt. fo.120.la.1

Qꝫ tunc Chriſtus pugnabit in membris ſuis ꝛ ſuperabit gentes illas infideles: datoqꝫ euidentiſſimo ſigno ceſſabit ſeua illa tempeſtas cognita Chriſti virtute. fo.120.la.1

Qꝫ Angelus qui aſcendebat ab ortu ſolis habens ſignum dei viui:capitulo ſeptio erit pontifex Romanus. fo.120.la.2

Qꝫ prefatus Papa erit magne ſanctitatis:ad cuius etiam vocis virtutem aduerſarie poteſtates quieſcent:ꝛ certis inditijs predicabit viciniuꝫ fore iudicium: ꝛ omnium iuſtorum reſurrectionem. fo.120.la.2

Qꝫ in ſexto tempore erit aliquantulū gaudium fidelibus inter preſſuram ꝛ preſſuram: ꝛ qualiter in Petro ſignificaē. folio. 120.la.2

Qꝫ piſcatio Petri poſt Reſurrectionem Domini:ſignificat tribulationem ſexti temporis:ꝛ de prandio: ꝛ captione piſcium. fo.120.la.2

Qꝫ ſub ſexta apertione:ordo Sanctorum Martyrum conſumationem accipiet. folio. 121.la.1

Qꝫ in illo medio tempore inter vtranqꝫ tribulationem ſexti temporis ſignabuntur multi iudeorum ꝛ gentium ſignaculo ſancte Trinitatis:ex quibus complebitur ille magnus numerus infinitus martyrum. fo.121.la.1

Qꝫ numerus ille.ſ. centumquadraginta quatuor milia ex quo etiam conſtāt muri ſuperne ciuitatis magne ꝛ preclare pfectionis eſt. fo.121.la.1

Qꝫ a ſexti apertione ſignaculi ꝛ deinde omnes pene mundus conuertetur ad Dominum. fo.122.la.1

Qꝫ in ſeptimo tempore cum ceperit ſeptimus Angelus tuba canere complebitur myſterium Dei.i.erit ſilentium in celo:quia tempus exponendarum ſcripturarum conſumatum erit: ꝛ ceſſabit huiuſmodi labor in Eccleſia Chriſti: folio. 123.la.1

Explicit Tabula tertij libri.

Incipit Tabula quarti libri.

QUod ſignificabant ſepteꝫ ſacerdotes cum ſeptem tubis ſuis circa muros Jericho in libro Joſue:hoc idem ſignificant ſeptem Angeli cum ſeptem tubis in Apocalypſi. fo.123.la.2

Qꝫ in prima parte huius libri proprie tractatur de principibus populi.ſ.prelatis eccleſiarum in ſecunda de exercitu ſanctorum martyrum.in tertia de angelis tubis canentibus.ſ.doctoribus ꝛ predicatoribus:in quarta de archa federis domini:que heremitarum ꝛ virginum deſignat eccleſiam:ꝛ in quinta de templo tabernaculi:quod multitudineꝫ electorum in populo proſequenti archam domini figuratam deſignat:nota qꝛ hec q dica ſunt magni ponderis ſunt:que diligenter conſiderare debet: prudens lector:folio. 123.la.2

Qꝫ ad ſimilitudinem ciuitatis Jericho: p ſex dies.i.per ſex tempora vſqꝫ ad ſexti ſigilli apertionem:predicatores ꝛ ſancti viri predixere ruinam mundi:ſed vltimo tempore.ſ.ſeptimi ſigilli apertionis non ſemel neqꝫ bis circuierunt: ſed ſepties iterando ad ipſuꝫ:vn̄ vltimo muri Jericho corruerunt. fo.123.la.2

Qꝫ ſub ſeptimo angelo tuba canente:adeſſe excidium regni mundani: Doctores ſancte eccleſie vna voce predicabunt:idqꝫ momentis aſſiduis: ac ſi gallus poſitus in aurora inſtātius pre ſolito crebrius vſqꝫ clamabunt. fo.123.la.2

Qꝫ quamuis in ſex temporibus laborioſis annuntiatum ſit euangelium Chriſti mundo:tamen quo ad eius plenitudinem ꝛ quo ad ſpiritualem intellectum: non niſi in ſeptimo manifeſtabitur: cuꝫ inimici Crucis Chriſti: conuertentur ad ipſuꝫ. fo.123.la.2

Qꝫ ſeptem ſepe nominata tempora continentur ſub ſexta etate mundi.ſ.ſub nouo teſtamento:qua etate conſumata ruet mundus cum habitatoribus ſuis: folio. 124.la.1

Qꝫ in ſacra ſcriptura quantum ad hyſtoricum ſenſum:qui ſpiritualem obumbrat intelligentiam:adueniēte ſeptima apertione ſigilli:ſilentium erit:quantum vero ad ſpiritualem intellectum: tūc multo magis aperietur. fo.124.la.1

Qꝫ claritas intelligentie ſacre ſcripture incipiet apparere aliquibus ſexto tempore que hactenus quaſi ſub nube latuit: ſed in ſeptimo:ſcilicet cum ſeptimus angelus ceperit tuba canere: tunc videbunt homines de Deo multa: ꝛ agnoſcentes veritatem Dei quieſcent deinceps ab huiuſmodi labore quia non amplius erit opus. fo.124.la.1

Qꝫ ignorantia ſacre ſcripture eſt ꝛ fuit mater erroris ob quem vſqꝫ ad ſeptimum tempus multe fuerunt ꝛ erunt hereſes.

folio. 124.la.1
Qꝫ ignorātia ē mater erroris. f.124.la.1
Qꝫ ſingule quinqꝫ prime partes huius libri: ſic ſunt certis ſpecialiter deputande temporibus: vt tamen generaliter ad omnia ſeptem tempora referantur. nota. fo.124.la.1
Qꝫ vota ⁊ ſuſpicia iuſtorum omnium in Chriſto vniuerſaliter collecta ſūt ſimul ⁊ ipſe ea p eis offert deo prī.fo.124.l.2
Qꝫ non ſolus Chriſtus intercedit pro nobis apud patrem: ⁊ ſi ſolus obtineat qđ alij non merentur. fo.124.la.2
Qꝫ qui volunt videri ſancti anteqꝫ ſint: apparet: quia nolunt vituperari ⁊ deſpici ab hoībus ſicut Chriſtus. fo.125.la.2
Qꝫ propter periculū proprie ⁊ inanis glorie: nemo debet opera ſua bona antepo nere hominibus intuenda niſi ſit prius bene fundatus ⁊ radicatus in humilitate: exēplo Chriſti q triginta annoꝝ erat anqꝫ quicqꝫ oſtenderet. fo.125.la.2
Qꝫ columba ⁊ cetere aues in pricipio mūdi de aque ſba pceſſerunt. fo.126.la.1
Qꝫ in ſimili cauſa dicti: ſimilis eſt cauſa dicendi. fo.127.la.1
Qꝫ primus angelus tuba canēs fuit Paulus apl'us cū ſodalib' ſuis. fo.127.la.2
Quare pene in omnibus angelis dictum ſit tertia pars: ſi in errorem inducat ⁊c. folio 127.la.2
Qꝫ tria ſunt genera baptizatorum: que cōtinet infra vteruꝫ ſuum ſancta mater eccleſia. ſ. ſapientum qui donum ſapientie conſecuti ſunt a deo: ſecundū eoruꝫ qui ſe exiſtimant ſcire quod neſciunt: tertiū ſimplicium. fo.128.la.1
Que eſt cauſa qꝫ ſemper tertia pars hominum dilabitur. fo.128.la.1
Qꝫ tertium tempus eccleſie. ſ. doctoꝝ incepit a tempore Conſtātini. fo.128.la.2
Qꝫ ante ruinam exaltatur cor hominis deinde ex ſuperbia ⁊ libertate venitur ad appetitum inanis glorie: exinde ad obſtinationē ⁊ cordis duritiam: exinde naſcitur zelus malus ⁊ furor īdignationis aduerſus correptores. fo.128.la.2
Qꝫ Arrius fuit alexandrin' ⁊ magnus ſupremo dum videbat in eccleſia vide bonas conditiones ſuas. fo.128.la.2
Qꝫ in ſole: luna: ⁊ ſtellis ſignificatur ordo heremiticus ⁊ virgineus: ⁊ aſſignatur cauſa. fo.129.la.2
Qꝫ quarto die fecit deus ſolem: lunā: ⁊ ſtellas ⁊ quare ī hoc libro de eis fit mentio in quarto angelo tuba canente: ⁊ phyalā ire effundente: nota. fo.129.la.2
Qꝫ mulier amicta ſole ⁊c. ſignificat eccleſiam quarti temporis. ſ. heremitarum ⁊ virginū: nā tūc claruit. fo.129.la.2
Qꝫ ordo heremitarum ⁊ virginum incolebat partem meridionalem: qui tempore ſarracenorum ⁊ Mahometh: tum vi ⁊ martyrio: tum hereſi ⁊ falſa lege defecit folio. 130.la.1
Qꝫ lex Mahomethana ponit ſummuꝫ bonum ⁊ gaudiuꝫ in luxuria: quod ⁊ poſt fineꝫ mundi promittit ſectatoribus ſuis que lex magis nocuit fidei noſtre: quaꝫ vlla alia ſecta aut hereſie. fo.130.la.1
Qꝫ deus ſolos illos heremitas ⁊ virgines ſuperari promiſit: qui morbo ypocriſis laborabant. fo.130.la.1
Qꝫ vox illius aquile volantis per mediuꝫ celum ⁊ dicentis. Ue: ve: ve: habitantibus in terra: eſt beatus Gregorius quia multa de preſſuris ⁊ mundi fine dixit. folio. 130.la.1
Qꝫ autem non cito accidit quod predixit beatus Gregorius: non ideo non accidit: quia deceptus eſt: ſed quia iudiciuꝫ quod facturus erat dominus: miſericordia tēperauit: ⁊ q̄re: nota. fo.130.la.1
Qꝫ primum ve attribuitur quinto angelo tuba canenti: ⁊ ſtella de celo cadens eſt quidā clericus imbutus ſcientia literaꝝ multa mala facturus. fo.130.la.2
Qꝫ per locuſtas intelligitur ſecta hereticorum patharenorum. fo.130.la.2
Que ſit ars ⁊ calliditas patharenorum ad ſeducendum incautos ⁊ amatores ⁊ cupidos diuitiarum. fo.231.la.1
Unde eſt qꝫ illi pathareni ſemper ſunt triſtes: eorum facies pallore perpetuo deprimuntur. fo.131.la.2
Qꝫ dictum de locuſtis intelligitur de fine quinti tpis: ⁊ de fidelibus. fo.132.l.1
Qꝫ pathareni vocant ſuos igne crematos a fidelibus: Martyres: ⁊ pro vera fide paſſos. fo.132.la.1
Qꝫ dictum illud ſereniſſimuꝫ Apoſtoli ad Thimotheum: ſcilicet ſpiritus manifeſte dicit qꝫ in nouiſſimis tēporibus nūc verificatur. fo.132.la.2
Qꝫ ipſa ſecta patharenorum fatetur ſe habere apoſtolicum. ſ. Papaꝫ qui eſt pſeudo Papa. fo.133.la.1
Qꝫ dictus pſeudo Papa tenet locum antichriſti ſicut Dauid ⁊ alij reges Hieruſalem tenuerunt locum Chriſti quouſqꝫ veniret. fo.133.la.1
Qꝫ iam multi preceſſerunt huiuſmodi vicarij Antichriſti: poſt quos reuelabitur ille magnus. fo.133.la.1
Qꝫ auctor conſiderans ſacras ſcripturas: ⁊ earum comcordias: credidit Antichriſtum tunc temporis preſentem eſſe: folio. 133.la.1
Qꝫ anteqꝫ reueletur Antichriſtus magnus oportet deſolari Imperium Romanum quod ſibi reſiſtit ne reueletur. folio. 133.la.1
Qꝫ dictus Antichriſtus reuelabitur ſub ſexto Angelo tuba canēte: manifeſte qđ tempus breue erit. fo.133.la.1
Qꝫ tempus ſextum eccleſie duplex eſt: ⁊ adhuc non completo prelio quinti Angeli ⁊ quinti temporis: venient nuntij Antichriſti: ſcilicet pſeudo Prophete. folio. 133.la.1
Qꝫ ſub quinto Angelo tuba canente eccleſia magnum exterminium patietur: ſub ſexto multo maius: vltimo vero ſub ſeptimo maximum ac duriſſimum patietur: folio. 133.la.1
Qꝫ ſemper quilibet ſex Angelorum prius incipit tuba canere qꝫ preceſſor ſuus in ſonare deſiſtat: ⁊ prius inchoantur ſubſequentia prelia: qꝫ bella precedentia ad conſummationeꝫ pueniant. fo.133.la.2
Qꝫ quatuor Euangeliſte narrant Jeſum Chriſtum fuiſſe traditum: in manus peccatorum in fine quinti diei: die vero ſexto Crucifixum mortuum: ⁊ ſepultum: ſic erit in fine quinti temporis eccleſie ⁊ in ſexto: quia ſoluendi ſunt filij tenebrarum: ſcilicet infideles: folio. 133.la.2
Qꝫ dominus non dixit vnum tantum antichriſtum: aut vnum pſeudo Prophetam: ſed multos fore venturos: folio. 134.la.1
Qꝫ quatuor angeli alligati in flumine Eufraten: ſunt quatuor Euangeliſte Antichriſti. fo.134.la.1
Qꝫ quarto tempore eccleſie apparuit Beſtia que aſcendit de abyſſo. ſ. ſecta Sarracenorum que reſiſtit quarto Angelo: tuba canenti: ⁊ quinto tempore: Beſtia aſcendens de terra. ſ. ſecta ⁊ hereſis Patharenorum reſiſtens quinto Angelo: ſed tamen occulte: illa autem manifeſte. folio. 134.la.1
Qꝫ in ſexto tempore egreſſuri ſunt aliqui ex vtraqꝫ predicta ſecta contra Eccleſiam: folio. 134.la.1
Qꝫ anno milleſimo cēteſimo nonageſimo quinto pathareni miſerunt legatos ad ſarrarenos poſtulantes ab eis communionem: ⁊ pacem: ſeu vnionem ⁊ confederationem: quodqꝫ illis concedētibus reuerſi ſunt ad ſuos. fo.134.la.1
Qꝫ omnes beſtie ſilue dicte ſunt omnes infideles gantes: quarum quedam venient ab oriente: ſcilicet Turchi: alie a meridie: ſicut Ethiopes: alie ab Occidente: vt Barbari: ſeu Mauri: alie ab Aquilone: vt Tartari. fo.134.la.2
Qꝫ dicte gentes alligate fuerunt in flumine Eufrate a Romano impio quod Deus inſtituit ad munitum pacis ⁊ defenſionem eccleſie: ſed ſexto tempore ſoluētur vt veniant. fo.134.la.2
Qꝫ gentes ſaracenorum in quarto ⁊ ſexto

tempoꝛe inſurgere habent contra fide/
les:ſꝫ i ſexto tpe crudelius. fo. 1 3 4. l. 2

Quare in ſtatua quam vidit Nabuchodo
noſoꝛ:bis ponitur ferrum:ꝛ ꝙ ex quar/
to regno oꝛietur aliud. fo. 1 3 5. la. 1

Qꝫ exercitus equeſtris quem vidit beatus
Joannes deſignat pſeudo prophetas ſi
mul ꝛ ſarracenos. fo. 1 3 5. la. 1

Qꝫ pſeudo prophete munient ſe tribus re
gumentis. ſ. ira:luxuria:ꝛ ypocriſi: nota
quomodo. fo. 1 3 5. la. 1

Qꝫ in ſexto tempoꝛe due erunt tribulatio
nes:folio. 1 3 5. la. 1

Qꝫ ruſtici ꝛ brutales homines:cuꝫ poteſta
tem aliquam accipient aliquem punien
di:ac ſi leones rugientes frendunt den/
tibus:nullum ſe oſtendentes affectum
miſerationis ꝛ humanitatis habere: vt
officiales Pilati:omnino immanes cõ
tra Chꝛiſtum. fo. 1 3 5. la. 2

Qꝫ in pꝛincipio ſexti tempoꝛis:terminan/
da eſt tribulatio ad hoꝛam data aliquan
tula pace adeo vt ſi quomodo qui mo
rantur in peccatis: conuertantur ꝛ vi
uant. fo. 1 3 6. la. 2

Qꝫ ſunt multi qui ſe putant adoꝛare quod
non adoꝛant:ꝛ non adoꝛare quod non
adoꝛant:ꝛ quomodo fo. 1 3 6. la. 2

Qꝫ poſt pacem illam ſecuture ſunt tribu
lationes quales non eſt expertuꝫ genus
humanum ab oꝛigine mundi:ſed pꝛius
mittet Dominus hominibus angelum
lucis:qui docebit archana miſteriozum
dei:que erunt electis ad ſubſidium ꝛ re
pꝛobis ea contemnentibus ad cumulũ
damnationis. fo. 1 3 7. la. 1

Qꝫ ſexto tempoꝛe mittendus eſt Pꝛedica
toꝛ veritatis a domino qui doceat homi
nes terrena deſpicere ꝛ amare celeſtia:
ꝛ vt poſſint electi redimere tempus: qꝛ
dies mali erunt:ꝛ vt repꝛobi excuſatio
nem non habeant cum durius flagella
buntur. fo. 1 3 7. la. 1

Qꝫ pꝛedictus pꝛedicatoꝛ erit robuſtius: ꝛ
foꝛtis in fide ꝛ homo contemplatiuus
ꝛ multum pꝛeclarus ꝛ creditur ab au
ctoꝛe foꝛe Enoch aut Helyaꝫ: quamuis
eo tpe multi mittẽdi ſint. fo. 1 3 7. la. 1

Qꝫ ſicut Chꝛiſtus elegit ſibi non paucos
diſcipulos ad pꝛedicandum literam euã
gelij: ita opoꝛtet Spiritum Sanctum
eligere plurimos ad pꝛedicandum ſpi
ritualem:ac viuificum intellectum euã
gelij ꝛ ſacre ſcripture. fo. 1 3 7. la. 1

Qꝫ ſexta etas mundi que terminatur in
ſex ſpecialibus tempoꝛibus:pertinet ad
vitam actiuam ꝛ laboꝛem: ſeptima ve
ro que incipit in confinio ſecũdi ſtatus
pertinet ad vitam contemplatiuam: ꝛ
quietam:quando mira claritas fidei ꝛ
nulle tenebꝛe amplius apparebunt: fo
lio. 1 3 7. la. 2

Qꝫ ſub ſexto angelo tuba canente liber. ſ.
ſacrarum ſcripturarum:qui clauſus ꝛ ſi
gnatus erat:apparebit apertus: qꝛ ade/
rit pꝛefinituꝫ tempus vt ſermones clau
ſi ꝛ ſignati(:vt oſtenſuꝫ fuerat Daniel)
aperiantur. ſ. ſenſus ꝛ intellectus myſti
cus ꝛ ſpiritualis ſanctarum ſcripturaꝝ
eluceſcat fidelibus nota fo. 1 3 8. la. 1

Qꝫ teſtamentum vetus dicitur pꝛimum
celum:teſtamentum nouum dicitur ſe
cundum celum: ꝛ intellectus ſpiritua
lis ſacre ſcripture dicitur tertium Ce/
lum qui pꝛocedit ex vtroqꝫ teſtamẽto.
folio. 1 3 8. la. 2

Quomodo intelligitur ſigna que locuta
ſunt ſeptem tonitrua: ꝛ noli ea ſcribe
re:folio. 1 3 8. la. 2

Qꝫ lingua doctoꝛis aſſimilaꝛ calamo ſcri/
be:nam ſicut calamo ſcribitur in libꝛo:
ita doctoꝛis lingua ſcribitur in coꝛde ho
minis: ei impꝛimendo diuina verba.
folio. 1 3 9. la. 1

Qꝫ mundus: ſeu carnales homines non
ſunt digni intelligere archana verba:
nec videre margaritas: quas pedibus
ſuis ſepe conculcant:ſed reponenda ita
myſterialiter in membꝛanis: vt hi qui
ſpirituales ſunt ſpiritualiter cupiant: ꝛ
hi qui animales pꝛophanare non poſ/
ſint:folio. 1 3 9. la. 1

Qꝫ tres ſunt celi ſacre ſcripture: pꝛimum
pertinẽs ad pꝛimũ ſtatũ mũdi. ſ. ſcriptu
ra veteris teſtamenti:ſecũdũ pertinens
ad ſecũdũ ſtatũ. ſ. ſcriptura noui teſtamẽ
ti:ꝛ tertium pertinens ad tertium ſta/
tum. ſ. ex vtroqꝫ reſultans ſpiritualis in
telligentia. fo. 1 3 9. la. 1

Qꝫ in pꝛimo dictoꝝ celoꝝ erudiũꝛ paruu/
li:in ſecũdo inſtituũꝛ adoleſcẽtes:ꝛ i ter
tio inebꝛiantur amici. fo. 1 3 9. la. 1

Qꝫ ſicut in fine pꝛimi ſtatus ꝛ exoꝛdio ſe/
cundi chꝛiſto aperiente patuit aditus ve
teris teſtamenti:ita in fine ſecũdi ꝛ ini/
tio tertij in litera teſtamẽti noui:ꝛ maxi
me hui⁹ libꝛi aperiẽte ſpũ ſcõ:opꝫ ſeptẽ
tonitrua loqui ſublimius voces ſuas vt
ĩpleaꝛ illud. Cũ venerit ſpũs veritatis
docebit vos oẽꝫ veritatẽ. fo. 1 3 9. la. 1

Qꝫ ſm Auguſtinũ: vltimũ diẽ diuini iudi
cij dicimus eſſe vltimũ tempus:ſed per
quot dies tendaꝛ:neſcimus:qꝛ incertuꝫ
eſt:ſed moꝛe ſanctarum ſcripturaꝝ:dies
pꝛo tpe ſolet ſepe poni. fo. 1 3 9. la. 2

Qꝫ pꝛeſũmiꝛ dñꝫ venturũ ad iudiciũ:nõ i
fine ꝛ in vltimo articulo p̃dicti tpis: ſꝫ
circa pꝛincipiuꝫ illius tempoꝛis:aut nõ
longe a pꝛincipio. fo. 1 4 0. la. 1

Qꝫ ſm beatũ Auguſtinũ:in fine mũdi vel
circa ipſuꝫ finẽ:has res didicimus affu
turas:vꝫ Helyã:fidẽ iudeoꝝ:antichꝛiſti
pſecutionẽ:Chꝛiſtũ iudicaturũ: moꝛtuo
rum reſurrectionẽ:bonoꝝ maloꝛũqꝫ di
ſcretionem:mundi ꝯflagrationẽ:einſdẽ
qꝫ renouationem. fo. 1 4 0. la. 1

Qꝫ ſicut vita piſciũ eſt aqua:ita vita bono
rum clericoꝛum eſt ſcientia ſanctarum
ſcripturarum. fo. 1 4 1. la. 1

Quomodo intelligitur ꝙ cũ ſeptimus an
gelus ceperit tuba canere ceſſabit tps ꝛ
nõ erit amplius. ſ. laboꝛis. fo. 1 4 1. la. 1

Qꝫ oꝛdo ꝯtemplantiũ. ſ. heremitaꝝ ꝛ mo/
nachoꝝ deſignatus i Joãne:qꝫuis mul
ta paſſurus ſit mala:nõ tñ deſiciet vſqꝫ
in finem mundi:ſicut oꝛdo clericoꝝ de
ſignatus in Petro. Nota exemplũ Dã/
uid fugientis. fo. 1 4 2. la. 1

Qꝫ oꝛdo clericoꝝ in futura tribulatiõe de/
ſiciet:ſed heremitaꝝ ꝛ monachoꝝ relin
quet ad p̃dicãdũ euãgeliũ regni poplis
hucuſqꝫ i cecitate relictis. fo. 1 4 2. la. 1

Qꝫ futurũ eſt: vt iudei ꝛ reliquie gentium
credant i xp̃ꝫ ꝛ ꝯuertanꝛ. fo. 1 4 2. la. 1

Qꝫ in tribus certaminibus:(pꝛo eo ꝙ De
us trinitas eſt)opꝫ diſſolui regnũ mun
di:pꝛimũ fuit tempoꝛe Moyſi:ſecundũ
tẽpoꝛe apoſtoloꝝ:tertiuꝫ tempoꝛe illoꝛũ
ſeu ſub illis quos deſignat beatus Joã/
nes. ſ. oꝛdo monachoꝛum: ꝛ contem/
plantium. fo. 1 4 2. la. 1

Qꝫ ꝯſumato penitus oꝛdine(quẽ Petrus
ſignicat vꝫ clericoꝝ)oꝛdo ſignificatum
p Joannẽ. ſ. ꝯtemplantiũ. i. heremitaruꝫ
ꝛ monachoꝝ p̃dicabit ꝛ pphetabit po/
plis ꝛ liguis ꝛ regib⁹ mltis. f. 1 4 2. l. 2

Qꝫ pphetare eſt annuntiare futura: aut p
occultam inſpirationem aut intelligen/
tiam ſpiritualem. fo. 1 4 2. la. 2

Quomodo dicatur Hyeruſalẽ ciuitas ſan
cta quum nõ inueniaꝛ: vnde dicaꝛ ſcã:
ſꝫ magis Romana eccl'ia. fo. 1 4 2. la. 2

Qꝫ ſicut decem tribus ſciſſe ſunt a domo
Dauid:ita eccleſie grecoꝝ ſciſſe ſunt ab
eccleſia Petri:qui eſt vlis paſtoꝛ eccle/
ſie dei:cui generali ac ſolemni manda/
to Dominus ſuas paſcendas tradidit
oues. fo. 1 4 2. la. 2

Qꝫ eccleſia latina calcanda eſt a gentibus
infidelibus menſibus quadragintaduo
bus ꝛ ſimiliter relige grecoꝝ ꝙ ꝯfugiẽt
ad eccleſiam Romanam. fo. 1 4 3. la. 1

Qꝫ Maria Magdalena deſignat ſynago/
gam iudeoꝝ: Petrus: populũ latinũ ꝛ
Joannes grecũꝫ ꝛ quõ. fo. 1 4 3. la. 2

Qꝫ Chꝛiſtus dedit Petro vniuerſalẽ pote
ſtatem ſoluendi ꝛ ligandi ad omnes
ꝛ ſuper omnes qui cenſentur nomine
Chꝛiſtiano. fo. 1 4 3. fo. 2

Qꝫ beatus Joannes datus eſt populo gre
coꝛuꝫ a quo incepit pfectoꝝ religio mo
nachoꝛum. fo. 1 4 3. la. 2

Qꝫ Iudei ꝛ relige grecoꝝ ꝯuerteꝛ ad xp̃ꝫ:
agnita veritate que eſt in ſpiritu ꝛ non

in litera que occidit. ſo.144.la.2
Q; ſanctus Lucas dicit eos cōuerſuros ſecundum partem anteq̃z reueletur Antichriſtus: Sanctus vero Mattheus poſt ruinam Antichriſti generaliter cōuertentur ad Xp̄m. ſo.144.la.2
Q; pars grecorꝫ que nō cecidit conuertetur ad Chriſtum: anteq̃z conuertantur vniuerſaliter iudei. ſo.145.la.1
Q; primo cōuertetur tribus iuda ad chriſtum: q̃z ille decem tribus trāſlate in aſſyrios. ſo.145.la.1
Q; Joānes adductus fuit ex Epheſo ad Romam: ⁊ ibi miſſus in dolium feruētis olei: ⁊ inde illeſus exiens: reſtitutus ē epheſi ⁊ inde in exiliuꝫ. ſo.145.la.1
Q; ordo monachorum deſignatus in Joāne a grecis peruenit ad latinos ⁊ exinde reuertetur ad grecos permanſurus vſq̃z in finem. ſo.145.la.1
Q; non dixit dominus Petro. Sup hāc petrā edificabo eccleſias meas: ſꝫ eccliaꝫ meam: nota quō itelligit. ſo.145.la.1
Q; qui deſcendunt ab vnitate eccleſie: iuſto dei iudicio gentibus infidelibus dādi ſunt. ſo.145.la.1
Q; veſtimenta domini ſignificāt quatuor eccleſias patriarchales: ſed eius veſtis icōſutilis: eccleſiā romanā. ſo.145.la.2
Q; veſtis icōſutilis xp̄i ſignificat eccleſiaꝫ latinā ⁊ Romanā: nō poſſe ⁊ nō debere diuidi ab hereticis que tm̄ calcanda eſt a gentibus infidelibus. ſo.145.la.2
Q; eccleſia Hyeruſalem intelligēda eſt eccleſia latina ⁊ in Samaria eccleſia Grecorum. ſo.145.la.2
Q; dicte eccleſie ꝓpter pctā ſua ambe tradende ſunt in manus gentiū infideliuꝫ dentur: ſed diſſimiliter: q: altera. ſ. greca tradita eſt obliuioni perpetua: altera ſcilicet latina caſtigata ⁊ non mortificata: ſed quaſi miſericordiam conſecuta. ſolio. 145.la.2
Q; eccleſia latina quo ad fidē ſancta ⁊ virgo ac ſine macula ⁊ ruga eſt: que nō dicitur dāda gentibus ſed calcanda tm̄ modo: donec impleātur tempora nationum. ſo.145.la.2
Q; conuenient in vnum in perſecutione iuſtorum gentes infideles cum rege ſuo ⁊ Pſeudo Prophete: cum Rege ſuo: ex ſecta falſorum Chriſtianorum: folio. 145.la.2
Q; duo erunt in ſimul reges qui conculcabunt eccleſiam latinam. ſ. rex vndecimus ſub quo regnaturus ē ali⁹ de quo Daniel inter alia dixit. Surget rex impudens. ſo.145.la.2
Q; dicti reges deſignati ſunt in Pilato ⁊ Herode: nam conuenient in vnuꝫ gentes infideles ⁊ pſeudo prophete cū ſuis Regibus. ſ. Rex infidelium: ⁊ Rex hereticorum. ſo.145.la.2
Q; neq̃z intellectu ſpirituali: neq̃z hyſtorico probari poteſt illos duos teſtes vēturos contra antichriſtum: eſſe Enoch ⁊ Helyam: ſed potius Moyſen ⁊ Helyam. folio.146.la.1
Q; beatus Hyeronimus interrogatus a quodam: an eſſent illi duo: Enoc ⁊ Helyas: reſpondit. De Enoch: ⁊ Helya quos venturos refert apocalypſis: ⁊ eſſe morituros: non eſt preſentis temporis diſputatio ⁊c. vide quid dicat: quia ſpiritualiter. ſo.146.la.1
Q; venturi ſunt duo ordines ⁊ pugnaturi cum beſtia que aſcenſura eſt de abyſſo. ſ. infidelibus. ſo.146.la.2
Q; Enoch ſit ſocius Helye. ſ. cum eo venturus: nec in litera: nec in ſpiritu: palaꝫ aut in enigmate: ſermo ſermo eſt: ſed tantum preſumptum: quod ad hoc reſeruatus ſit ⁊ tranſlatus: vt ⁊ ipſe cum Helya teſtimonium perhibeat. folio. 146.la.2
Q; beatus papa Gregorius tenet Enoch venturum cum Helya dicens: Enoch: ⁊ Helya predicante: multi ex his q tūc ex iudeis in infedilitate: remanſerint: ad agnitionem veritatis redient: folio. 146.la.2
Q; Moyſes ⁊ Helyas in ſpiritu ſignificant vnus ordinem clericorum: ſcilicet Moyſes: ⁊ alius monachorū: ſcilicet Helyas. ſo.146.la.2
Q; beatus Ambroſius ⁊ Joſephus iudeus aſſerunt Moyſen non obijſſe: folio 146.la.2
Q; opinari aliquid: quod non ſit contra catholicam fidem: ⁊ falli humanum eſt ⁊ excuſat opinantem pietas illa. ſ. Tulerunt dominum meum ⁊ neſcio vbi poſuerunt eum. ſo.147.la.1
Q; anteq̃z veniat Helyas mittendi ſunt a Domino aliqui ſpirituales viri ſimiles Moyſi: ⁊ Helye: apparentium cum Chriſto in monte Thabor predicaturi hominibus verba vite: vel certe duo ordines ꝑ eos deſignati: ex quibus duodecim eligentur. ſo.147.la.1
Q; nō eſt alienū a myſterio: ꝙ vēturi ſint Enoch moyſes ⁊ Helyas: ꝑ quos ⁊ trinitas ſignificatur: nota. ſo.147.la.2
Q; poſſibile ⁊ veriſimile eſt Moyſen mortuum fuiſſe: ⁊ paulopoſt reſurrexiſſe: qui ⁊ ipſe vēturus ⁊ iterꝫ moriturus eſt cū ſocijs ſupradictis. ſo.147.la.2
Q; ſub nomine trium angelorūꝫ: tres magni predicatores reuelandi ſunt in fine huius ſecundi ſtatus: quorum vnus accepturus eſt euangelium eternum: vt annuntiet habitantibus in terra: alius ſubſequuturus ⁊ dicturus. Cecidit cecidit Babylon magna: tertius. Si quis adorauerit Beſtiā ⁊ immaginem eius: bibet de vino ire dei: ⁊ hoc erit ſub apertione ſexti ſigilli. ſo.147.la.2
Q; ſicut in exordio primi ſtatus electi fuerunt a Domino tres magni Patriarche: ſcilicet Abraam: Iſaac: ⁊ Jacob: ⁊ in exordio ſecundi ſtatus: Zacharias: Joannes Baptiſta: ⁊ homo Chriſtus Jeſus: ita ⁊ nunc in exordio tertij ſtatus eligendi ſunt tres: quorum primus preire debet: vt Zaccharias ⁊ alij duo ſimul ſequi: ⁊ ſimul occidi ab infidelibus: vt Joannes baptiſta ⁊ xp̄s: occiſi fuerunt. ſo.147.la.2
Q; ſolus Helyas venturus eſſe narratur: quia tertius ſtatus ſeculi qui futurus eſt in fine mundi: in Helya deſignatur: folio. 148.la.1
Quomodo opinatur fuiſſe baptizatos a Domino: occulte: Enoch: Moyſen: ⁊ Helyam: ⁊ poſtea remiſſos in locum ſuum. ſo.148.la.1
Quomodo ars deluditur arte: ⁊ ingeniuꝫ ingenio. ſo.148.la.1
Q; beatus Hyeronimus: Theodorus: ⁊ Appolinaris: videntur tenere Enoch: ⁊ Helyam: non amplius morituros: ſed in eternum viuere: nota qualiter. folio. 148.la.1
Q; ſancti qui tempore extremi iudicij inuenientur: non guſtabunt mortem: ſed cum alijs ſanctis qui ex mortuis reſurgent: rapientur in nubibus obuiam chriſto in area ⁊ qualiter. ſo.148.la.1
Q; diuerſe ſunt opiniones doctorum: an Enoch ⁊ Helyas ſint illi duo teſtes: ⁊ ſi potius in ſpiritu intelligantur: nota. folio. 148.la.2
Q; Deus voluerit celare ſupradictam veritatem de Enoch: ⁊ Helya: vſq̃z ad tēpus ſtatum ⁊ ꝙ quicquid ſancti patres de hoc dixerunt: opinatiue magis quā aliter: dixerunt: ⁊ ideo accidit multotiens falli: etiam prophete vt ait beatus Gregorius: nota. ſo.148.la.2
Q; Moyſes ſignificat ordinem clericorum: Helyas vero Monachorum. folio. 148.la.2
Q; tempore predicationis dictorum teſtium: calcabitur ſancta ciuitas: ab infidelibus gentibus: ſcilicet annis tribus cū dimidio. ſo.148.la.2
Q; Rex vndecimus qui venturus eſt: tot mala facere: eſt illud cornu vndecimum: de quo dicit Daniel: quod putabit ꝙ poſſit mutare tempora: ⁊ leges: folio. 149.la.1
Q; oporteat ſtare predictos duos teſtes: ſiue reliquias duorum ordinum ante cōſpectū Antichriſti ad ꝓhibēdū teſtimo-

niū veritati:ſicut Moyſes ꝛ Aarō corā Pharaone ꝛ Petrus ꝛ Paulus coꝛā Nerone ſteterunt. fo.149.la.1

Quomodo illi magni viri ꝛ eis ſimiles ꝑcutient terrā.ſ.homines carnales omni plaga:nā multi conſurgent in diſceptationibus ſcripturaꝝ ꝯtra eos:ſed non ꝓualebunt:qꝛ ignis de oꝛe eoꝝ exiet.ſ.ſpiritualis itelligentie:ꝛ conſumet carnalem intelligentiam maloꝛū:ꝛ carnaliter ſentientium.Uide. fo.149.la.2

Qꝫ cum dicti duo teſtes cōpleuerint opus miniſterij ſui inter ſalſos xpianos:interficiētur ab infidelibus. fo.149.la.2

Qꝫ dicti infideles ſunt illa q̄rta beſtia quā ſcribit Daniel:que bellū faciet contra ſanctos:aſſiſtentibus ſibi pſeudo prophetis:cuius beſtie caput erit Rex ille vndecimus. fo.149.la.2

Qꝫ gens effera ꝛ crudelis egredief de vmbilico nationum. fo.149.la.2

Qꝫ ille vndecimus rex.ſ.Antichꝛiſtus cōuocabit iudeos in Hyeruſalem dicens ſe eſſe ſaluatorē eoꝝ:vt ꝛ ipſi impleant viſionem ꝛ corruent iuxta Danielem:ꝛ ibi interficientur illi duo teſtes miſſi a Deo. fo.150.la.2

Qꝫ cū illis duobus teſtibus reſurgēt multi:ſicut i reſurrectiōe xpi. fo.150.la.2

Qꝫ tpe antixpi multi clerici adherebūt ipſi Antixpo ꝛ ſecū multos alios laycos ſeducent. fo.151.la.2

Qꝫ dicti clerici in ſeductionem ꝛ deceptionem alioꝝ:dicent reſurrectionē Enoch ꝛ Helye ſeu illoꝝ duoꝝ teſtiū dei:factā eſſe arte diaboli. fo.151.la.2

Qꝫ neſcif q̄nto tpe aſi vltimū diez iudicij:erunt ſigna in ſole ꝛ luna ꝛ ſtellis ꝛc.Et hoc eſt tertiū Ue.ſ.q mox cōpleta paſſione ſanctoꝛū:incipiet ſeptimus angelus tuba canere:oñdens oino cōſumata eſſe myſteria dei. fo.152.la.2

Explicit Tabula libꝛi quarti.

Incipit Tabula libꝛi quinti.

Quod quarta mundi etate claruerūt in iſrael:Elyas ꝛ Helyſeus ꝛ filij ꝓphetarum:quadraginta:parte huius libꝛi oñditur mulier amicta ſole ꝛ luna ſub pedibus eius:ꝛ quarto eccleſie tempore enituit oꝛdo heremiticus precipue gratia caſtitatis. fo.153.la.1

Qꝫ teſtamentū vetus ſm carnem dictum eſt:cuius filij carnales erant ſꝫ teſtamētum nouum datū eſt ſm ſpiritū cuius filij ſpirituales ſunt:cuius glia caſtitas virginitas eſt. fo.153.la.2

Qꝫ notandum diligenter eſt:qꝛ ea que in quarta parte huius libꝛi dicunt generaliter ſpectant ad ſtatum totius eccleſie ſed ſpecialiter ad quartū ſtatū.ſ.heremitarum ꝛ virginum. fo.153.la.2

Qꝫ ſicut oꝛdo martyrū fuit ꝯtēpoꝛaneus apoſtolico:q̄uis apoſtolicus preceſſerit ita ꝛ heremiticus doctoꝝ oꝛdini:q̄uis oꝛdo doctoꝛum iter aperiendo preceſſerit heremiticū ꝛ virgineū:ꝛ quomodo hoc fuerit nota. fo.153.la.2

Qꝫ boni ſemper cupiūt ſibi ſimiles imitatoꝛes ſue perfectionis ꝛ gratie habere ꝛ mali ſimiliter econtra:ſcilicet malos cupiunt. fo.154.la.1

Qꝫ per celum hic intelligitur ſcriptura diuina i quo vniuerſa que ſcripta ſunt ad ſignificandum oſtenduntur eſſe ſigna:quia ad hoc ſcripta ſunt vt aliquid deſignent. fo.155.la.1

Qꝫ in Helya aſcendente in celum ꝑ currū intelligentie Chꝛiſtus in celū aſcendēs:in Helyſeo oꝛdo apoſtolicus ſuper quo xpi ſpūs requieuit. fo.155.la.1

Qꝫ nulli ſunt:qui maioꝛes doloꝛes:clamoꝛes:temptationes a Diabolo:patiantur:ꝛ ſuſtineant q̄ꝫ hi qui vitam ſolitariam ꝛ cenobiticam in heremis ducunt. fo.155.la.1

Qꝫ qui vincit quinqꝫ ſenſus:quinqꝫ ſibi acquirit coꝛonas. fo.155.la.1

Qꝫ homo perfectus debet habere in capite coꝛonā

te coꝛonā.12.ſtellaꝝ.i.virtutib⁹.12.oꝛnatus:quaꝝ qnqꝫ ſunt ꝯtra qnqꝫ ſenſus que minoꝛes ſunt:ꝛ ſeptē que maioꝛes dicunt:vꝫ pꝛima penitētia:ſecūda mia:tertia patientia:quarta humilitas:qnta fides:ſexta ſpes:ꝛ ſeptima charitas:que per ſeptem dona ſpiritus ſancti acqrūt vide:modum pulchꝛum. fo.155.la.1

Qꝫ ſine ſex ꝓmis virtutib⁹ ꝓdictis nemo ꝑuenit ad charitatem:que radix eſt ꝛ mater omnium aliarum. fo.155.la.2

Qualiter vir catholicus debet depingere in coꝛde ſuo hmōi virū ꝑfectū ꝛ ſpūalē:oꝛnatū ꝓdictis virtutibus cui ſi aliqua deerit:nec ꝑfectus nec ſaluus eſſe poterit:nota qualr deducit. fo.155.la.2

Quō ex dictis virtutibus conficiatur coꝛona in capite viri ſpiritualis ꝛ ꝑfecti q̄liter locentur nota. fo.155.la.2

Qꝫ in luna deſignatur ſimplicium fratrū caſta humilitas:in ſole ꝑfectoꝝ iuſtitia:que igne charitatis ſuccenſa eſt:i caſtroꝛum oꝛdinata acie virtus charitatis fraterne. fo.156.la.1

Qꝫ Helyſeus typum gerit vite monaſtice qui quondam fratrum multitudini prefuit in Jericho. fo.156.la.1

Qꝫ Helyſeus ex equo ꝯcoꝛdie reſpicit ſcūꝫ Bñdcū:ꝫ q̄uis iſtitutio ab eo fcā vite monaſtice aſcribat qnto tpi eius tñ ꝑfectio claruit quarto tpe. fo.156.la.1

Qꝫ pꝛima ꝑſona eccleſie quarti tempoꝛis.ſ.virginum ꝛ heremitarū:fuit beata virgo Maria. fo.156.la.1

Qꝫ coꝛpus diaboli.ſ.myſticū:ē multitudo repꝛoboꝛum. fo.156.la.1

Qꝫ ſeptē capita draconis ſunt ſepta noīa tyrānoꝝ:q ꝑſeq̄ndo eccleſiā ſibi ꝑ tpa ſucceſſerūt:ſꝫ decē coꝛnua decē reges ſunt:qui ſimul regnaturi ſunt:ꝛ ipſi contra eccleſiam. fo.156.la.2

Qꝫ per caudam draconis intelligit Gog d quo Ezechiel.38.q in fine ſeculi venturus ē nouiſſim⁹ tyrānus. fo.156.la.2

Qꝫ quāuis diabolus cognouiſſet ea que de Chꝛiſto ſcripta erant:ſed nō ad plenū:ꝛ ideo temptauit eum. fo.156.la.2

Qꝫ ſi plene cognouiſſet a tēptatione ꝛ eius moꝛte deſtitiſſet:ſi tamē eū deſiſtere eius malitia pateretur. fo.158.la.1

Qꝫ in illa ſupna ciuitate tanta eſt inter ſanctos ſimplicitas:vt quodāmodo alteri alteros credāt eſſe maioꝛes ꝛ tāta charitatis accenſio:vt alijs q̄ꝫ ſibi viciſſi attribuāt:imo cupiāt dignitatē. fo.157

Qꝫ foꝛtitudo maſchuli ē pulchꝛitudo mulieris. fo.157.la.2

Qꝫ grauiſſimus fuerit cruciatus virginis matris:qꝛ quod chꝛiſtus in carne:illa in mēte:ita vt graui⁹ pateref.fo.158.l.1

Quare xps in cruce:aliū ꝓ ſe mſi ſue cōſignauit filiū.ſ.ioānē euāg.fo.158.la.1

Qꝫ Michael eſt pꝛiceps celeſtis exercitus a dño ꝯſtitutus:ſꝫ diabolus ꝑ ſe ipſum vſurpauit ſibi regnum ſuper angelos malos. fo.158.la.2

Qꝫ eccl̄ia dr̄ celū:qꝛ in alto ꝯſiſtit reſpectu ſynagoge que ſola terreſtria ꝯcupiſcit:ꝛ reſpectu illoꝝ hoīū q q̄uis in baptiſmate ſignū celeſtis hoīs accepit:potius tamen terrenum hominem q̄ꝫ celeſtem ſequuntur. fo.158.la.2

Quaꝛ dicif i celo fcūꝫ eſſe ꝓliū.f.158.l.2

Qꝫ bonis hoībus boni angl̄i aſſiſtūt ꝛ mali malos acuunt vt pꝛofundius ruant. folio. 158.la.2

Qꝫ in eccleſia xpi Petrus fuit pꝛinceps a dño ꝯſtitutus:In ſynagoga āt ſathane:Herodes maioꝛ tenuit pꝛincipatū gerēs vicem draconis:vt in libꝛo ꝯcoꝛdie ꝛc. folio. 158.la.2

Qꝫ erat michael angeloꝝ ꝓlatus in Petro pꝛincipe xpianoꝝ.Erat diabolus ꝓnceps demonioꝝ dimicās in herode iudeoꝝ plato:ꝛ in his ꝓlijs erāt q̄dripartite ꝓliantiū turme:nota. fo.158.la.2

Qꝫ ꝓ pceptis tpalibus bñficijs grās agere creatoꝛi:eo magis neceſſe eſt:quo nihil eſt deterius igratitudine:tā apd hoīes q̄ꝫ apud deum. fo.159.la.1

Qꝫ gratiaꝝ actio que deo fit pro ſpiritualibus donis ꝛ regno dei:lōgius diſpar

eſt q̄ diſtet ortus ab occidente: ab illa que fit pro temporalibus. fo. 1 5 9. la. 1
Q. q p tēpalibus deū diligunt: nō veraciter: ſed fallaciter colūt deū: q2 temporalibus deficientibus: deficiūt 2 ipſi quos diabolus bñ cognoſcens ſuam fundans rationem dicit. Nunquid fruſtra Job timet deum: 2c. fo. 1 5 9. la. 1
Q. cum contemptores iuſtitie durius volumus increpare: vitā eis ex aduerſo ꝓponimus obediētiū fratrū: quatenus q verbis aut monitis exſuperari nequeūt ex illarū cōparationibus conuicti erubeſcant: vt aut corrigantur: aut ſi incorrigibiles ſunt obtumeſcāt. fo. 1 5 9. la. 2
Q. mō ꝯtrario ꝯtigit bonis 2 reprobis ex correptione 2 admonitiōe eis fca: nā vñ vita bonoꝝ ꝑficit: inde reproboꝝ prauitas ſupra modum excreſcit. fo. 1 5 9
Q. deus ſancti viri. ſ. Job iuſtitiā cōmēdat corā patre mendacij: vt ſupbiā eius exprobando confundat: q relicta ſimplicitatis grā: totius ſe eſſe voluit prauitatis auctorem: quiq3 modis omnibus veritatem deſerendo cecideret. fo. 1 5 9. l. 2
Q. diabolus conat̄ pcū3 ſuū corrupte nature aſcribere 2 nō potius arbitrio ſuo: quo nequaq̄3 bene vſus: ſed voluntarie abuſus eſt. fo. 1 6 0. la. 1
Q. proprietas veritatis eſt cognoſcere nō eſſe aliquod bonū niſi a ſolo deo: 2 apud eum q eſt ſumma veritas: nō eē aliquā iniquitatem. fo. 1 6 0. la. 1
Q. tpe Cōſtātini cōpleuit ꝑliū martyru3: q2 tūc ordinata cepit eſſe eccleſia ad ſalutē 2 virtutē multoꝝ 2 vicarius ieſu xp̄i cepit liberā habere ptātē3 ad faciendā3 vindictam in nationibus 2 increpationes in populis. fo. 1 6 0. la. 2
Q. diabolus videns ſe ſuperatū p ſecūdu3 ꝑliū ꝯtra martires: aggredit̄ fideles: 2 ecclīā per tertiū ꝑliū ꝯtra ſimplices 2 ipitos: 2 hoc p hereſes. fo. 1 6 0. la. 2
Q. due ꝓcipue virtutes ſup oēs alias neceſſarie ſunt: ſcire cupiētibus veritatē. Sapiā. ſ. q̄ deſurſū ē: 2 charitas dei. fo. 1 6 1
Q. ſapientia attribuit̄ Chriſto: 2 charitas ſpiritui ſancto. fo. 1 6 1. la. 1
Q. ſine his duabus virtutib9 2 donis nulla pōt eſſe ꝯtemplationis pfectio que cōtēplatoribus neceſſarie ſt̄. fo. 1 6 1. la. 1
Q. in deſerto manere: ꝓprie eſt a mundanis opibus qeſcere 2 vacar̄. f. 1 6 1. la. 1
Q. tpe hereſum Arrij 2 alioꝝ plures fideles elegerūt vitam heremiticā3: melius decernētes cū beſtijs habitare in ſiluis: q̄3 cū Arrianis participare in foro: ſicut 2 Helyas regū temporibus cū cerneret iſraeliticā plebē dedita errori p annos tres 2 dimidiū ſe ab illoꝝ aſpectibus abſentauit accipiens a coruis pͥmo: deinde a muliere vidua cibū carnis. f. 1 6 1
Q. idē eſt myſteriū: (mediante cōcordia:) Helye: (q virginee atq3 heremitice vite prefigurator erat: 2 in numero annorum: 2 fuga 2 mora ſolitudinis: 2 cibo ipſius:) 2 mulieris de qua hic agit̄ que ī ſolitudinē fugijt. fo. 1 6 1. la. 1
Q. locus vbi fugijt mulier: in ſolitudine3 ſpiritualis eſt: 2 contemplatiua religio: q̄ 2 in vrbibus etiam eſt. fo. 1 6 1. la. 2
Q. plerunq3 cognoſcentes culpam alioꝝ: vitamus eam: que nequaq̄3 a nobis caueri poſſet: niſi prius ipſam diiudicādo in alijs culparemus. fo. 1 6 1. la. 2
Q. ordo monachorum deſignatus in Joanne euangeliſta: incolunt ſeu icoluerūt ptē 2 regionē meridianā. fo. 1 6 2. la. 1
Q. primū bellū fuit eius quē genuit mulier: ſecūdū Michaelis 2 angeloꝝ eius: tertiū mulieris: tpe hereticoꝝ: quartu3 vero eorum qbus datum eſt vacare orationibus 2 pſalmis. ſ. heremitarum: 2 virginum. fo. 1 6 2. la. 1
Q. maxie ſubtilitatis ſit liber iſte: ī quo nihil poteſt aſſignari ſpeciale ſine generalibus. fo. 1 6 2. la. 1
Q. ſignificatū beſtie aſcēdētis de mari: daniel vidit ī. 4. beſtijs diuiſu3. f. 1 6 2. l. 1
Q. celum ſignificat eccleſiam vel ſacram ſcripturam. fo. 1 6 2. la. 1
Q. quatuor intelligentie ſacre ſcripture cōgruūt quatuor ordinibus fideliū 2 q̄o adaptantur nota. fo. 1 6 2. la. 1
Q. dicti q̄tuor intellectus ſpirituales ſunt velut quatuor flumina paradiſi: qui irrigant corda hominum fidem habentium. fo. 1 6 2. la. 2
Q. quatuor beſtiaꝝ: prima eſt ſynagoga iudeoꝝ: ſecūda paganoꝝ: tertia Arrianoꝝ: quarta Agarenoꝝ. fo. 1 6 2. la. 2
Q. ſpirātibus apoſtolis: quoꝝ ordo aſſimilat̄ leoni: ꝓceſſit ꝯtra illos leena de populo iudeoꝝ: ſpirātibus martiribus: ꝓceſſit ꝯtra illos vrſus de populo paganoꝝ: ſpirantibus doctoribus: q 2 ꝯfeſſores dicti ſunt: ꝓceſſit ꝯtra illos pardus de ſecta Arrianoꝝ: ſpirātibus heremitis: ꝓceſſit ꝯtra illos. 4. beſtia diſſimilis ceteris degēte effera ſarracenoꝝ. f. 1 6 2
Quō cōueniāt Joānes euangeliſta: 2 daniel de quatuor beſtijs. fo. 1 6 2. la. 2
Q. mare ſiue abyſſus pñtē3 mūdū: 2 cum terre reſpectu deſcribit̄: populū ſignificat infidelem de quo populo infideli diuerſe hominum ſecte egreſſe ſunt in tēporibus ſuis: que beſtiali feritate perſequunt̄ eccleſiam dei: que q̄tuor ſūt principaliter vt dictū ē nota. fo. 1 6 2. la. 2
Quare tertia beſtia deſcribit̄ habere q̄tuor capita: q2 ꝯuenerūt ī vnā hereſim q̄tuor nationes infideliū. ſ. greci gothi vuādali: 2 longobardi. fo. 1 6 3. la. 1
Q. quarta beſtia de qua daniel ꝓphetauit: ē ſecta maumethana: q̄ ceteris beſtialior 2 imanior eſt: cuius error nō aliqua ratione humana munitus eſt: ſed ſolo deteſtandi furore mendacij: 2 tyrānica ptāte armoꝝ defenſus. fo. 1 6 3. la. 2
Q. multe ꝓuintie xp̄ianoꝝ 2 eccleſie deſolate ſunt a predicta ſecta: in qbus abolito noie Xp̄i: ipſius maumeth deteſtāda traditio: q̄ſi magni ꝓphe dūi 2 ꝓconis altiſſimi predicatur. fo. 1 6 3. la. 2
Q. ſicut Moyſes legiſlator dei: longo añ tpe preceſſit Chriſtū: ita 2 mahumeth legiſlator mēdacij: 2 ſathane anteceſſit antixp̄m parēs ei itinera. fo. 1 6 3. la. 2
Q. quartū prelīū ptinet ad illos ſcōs: qui ſunt de ſemine mulieris. ſ. eccleſie catholice: v3 ad heremitas 2 virgines. f. 1 6 3
Q. draco ruſus 2 inuidus: primo iudeos ꝯtra apoſtolos: paganos ꝯtra martires: Arrianos ꝯtra catholicos direxit in bellum: nouiſſime vero: iratus q2 nouū genus martyrum: heremus mittebat ad regnum celorum: contra ipſos heremitas Agarenorum ſectam immaniore3 ceteris delegauit. fo. 1 6 3. la. 2
Q. per decem cornua quarte beſtie intelliguntur decem reges futuros: (hoc eſt: in illa extremitate temporis quando regnum beſtie finietur. fo. 1 6 4. la. 1
Q. omne nomē: qđ ꝯtrariū ē nomini chriſtiano nomē blaſphemie dici poteſt: 2 ſimiliter quicquid fit aut dicitur ad iniuriam creatoris. fo. 1 6 4. la. 1
Q. pro nihilo habet̄ humilis: vbi regnat ſuperbus. fo. 1 6 4. la. 1
Q. illud caput beſtie quod occiſu3 ad mortem videbatur: 2 poſtea plaga eius curata eſt: intelligitur futurū eſſe: vt chriſtiani preualeant contra turchos: 2 pene vſq3 ad defectum 2 interitionem perducātur: 2 ī breui reſumptis viribus ad priſtinā redeāt feritatē 2 potētiā. f. 1 6 4. l. 2
Q. anno incarnationis. 1 0 1 5. apparuerūt in aere multe ſtelle diſcurrentes in modum auium: nota. fo. 1 6 4. la. 2
Q. p illud vndecimū cornu de quo tā terribilia locutus eſt daniel: dat̄ itelligi q̄ nō tā hō erit: q faciet tāta illa mala: q̄3 ipſe p ſeipſ3 auctor maloꝝ. ſ. draco ruſus q ē diabolus 2 ſathanas. fo. 1 6 5. la. 1
Q. ſathanas ꝓncipalr̄ habitabit in illo vndecimo rege tāq̄3 ī ꝓprio tēplo 2 idolo regni ſui: vtēs illo quaſi ꝓpria pharetra habitationis ſue. fo. 1 6 5. la. 1
Q. Daniel vocat dictū regē prauū hominem. Joannes autem diabolū: neqs putet ip3 a ſeipſo talia facere. fo. 1 5 5. la. 1
Qualiter admonentur parentes ne delicate nutriāt filios: ſ3 potius eos docere debere habitare in ſiluis: viuere in deſerto

de radicibus herbaꝝ:vt diſtāt in monti bus cōmorari cū feris: donec ptranſeat indignatio dei magna. fo.165.la.2
Qꝫ tribus annis cū dimidio creditꝰ ꝙ ma xima illa tēpeſtas ſeu pſecutio illius vn decimi regis ſeuiet. fo.165.la.2
Qꝫ ſi querit quare deus ſic pmittit ſcōs ſu os trucidari:nihil ē qꝺ rñderi q̄at: niſi qꝛ ſic oꝫ a paleis triticū diſcerni.fo.166
Qꝫ in tāta neceſſitate ad xp̄ꝫ pces fūdere: ac voce miſerabili exclamarꝭ:neceſſe erit nota orationem. fo.166.la.1
Qꝫ p abyſſum populus gentiū:ꝛ p celū po pulus xp̄ianus intelligitꝰ:qꝛ pſecutio ve niēt ab īfidelibꝰ ꝛ falſis xp̄ianis.fo.166
Qꝫ beſtia q̄ egreſſa eſt de mari:eſt populus infidelis:ſed beſtia aſcēdens de terra eſt caterua pſeudo pphetaꝝ egreſſura d ec cleſia:ne q̄ prima q̄ beſtie in ſimul cō/ uenient contra fideles. fo.166.la.2
Qꝫ ſeptē cornua agni:ſunt ſeptē magni vi ri p diuerſa tp̄a mittēdi: de qbus i p̄ma parte dictum eſt:nota. fo.166.la.2
Qꝫ vnuſqſqꝫ fidelis debet attēdere ꝛ eſſe cautꝰ:ac circūſpectus:ne p vero enoch ꝛ Helya:ſuſcipiat vtrūqꝫ falſuꝫ.ſ.pſeudo pp̄has:q dr̄ duo cornua beſtie.f.166
Qꝫ difficile erit cognoſcere pſeudo pp̄has nā ꝛ ipſi loquentꝰ myſtica: q̄ nihil minꝰ apud īpitos ꝛ incautos videatꝰ haberꝰ: adeo vt ēt de eruditis ruat.fo.167.l.1
Qꝫ oē id qꝺ veriſimile ē ꝛ certā auctorita/ tē nō hꝫ:ē ſuſpectū ꝛ ſub cautela manet donec rei exitu cōprobatꝰ. fo.167.la.1
Qꝫ ſicut Janes ꝛ mābres coram Pharao/ ne:ꝛ Symō magus in ꝯſpectu Nero/ nis ꝛ exercitus eius: ita pſeudo pphe/ te corā multitudine illa infideliū ꝛ falſo rū chriſtianoꝝ de qbus ſupradictuꝫ eſt: facient ſigna in conſpectu illius Regis vndecimi ꝛ exercitus eius.fo.167.l.1
Qꝫ draco ꝛ beſtia ꝛ pſeudo ppheta facturi ſunt predicta ſigna. fo.167.la.2
Qꝫ predicta beſtia ꝛ pſeudo propheta qui tam magna ſigna facturi ſunt: egredi/ entur de ſinu Eccleſie: vt magis apti ad decipiendum. fo.167.la.2
Qꝫ cū exigētibus peccatis:noua babylon in manu beſtie ꝛ regni eius pcutienda: tradetꝰ:eo vꝫ tp̄e quo rex ille vndecimꝰ ꝛ vltimus in regno ſarracenoꝝ regnatu rus eſt:pſeudo pphete adibūt ipſas gē/ tes paganorum ꝛ ab eis ſuſcipiēt pactū pacis:ꝛ ſic venient. fo.167.la.2
Qꝫ due pſone vngi ꝯſueuerūt i eccl̄ia dei: vna i regē:altera i pōtificē.fo.168.l.1
Qꝫ ſicut beſtia que aſcendit de mari.ſ.po/ pulo infideli habitura eſt quēdā regem de ſecta ſua:q ſit ſimilis Neronis: ita ꝛ beſtia que aſcēdet de terra habitura eſt quēdā magnū prelatū:q ſit ſimilis Sy/ monis magi:ꝛ q̄ſi vl'is pontifex in toto orbe terraꝝ de popl'o xp̄iano. fo.168
Qꝫ nōnulli doctoꝝ illū regē vndecimum nominant antixp̄ꝫ:ſicut ꝛ illū q vocatꝰ Gog ꝛ hoc verū videtꝰ:qꝛ vnus eſt dra/ co:ſed multa capita:ꝛ malitiā quaꝫ non cōplet in vno antixp̄o:cōplebit in alio ꝛ qui deterior eoꝝ erit:ipſe dicēdus eſt maximus antixp̄s. fo.168 la.1
Qꝫ predicatores dicuntur venditores: au/ ditores autem emptores qui adiunt ꝛ ſuſcipiunt verbum. fo.168.la.2
Qꝫ humanus itellectus cupidus adꝭ capiē da que neſcit mox agnita que cupierat: ſine mora contemnit fo.168.la.2
Qꝫ ſi totum ſimul ſcriptura ſcā detegeret: apud iprobos ꝛ ſupbos hoies p ſua pa teſactione vileſceret. fo.168.la.2
Qꝫ q cupit effici dignus puenire ad notiti am eoꝝ que neſcit:ſtudeat habere cha/ rū qꝺ nouit:vt vidēs ille q eū inuitauit deuotionem ipſius:dicat ei. Amice aſcē de ſuperius. fo.168.la.2
Qꝫ expectanda eſt vſqꝫ ad tempus reuela/ tionis antixp̄i ſeu beſtie:qꝛ nullus pōteſ ſe itellectꝰ i re cutꝰ ita ignoratꝰ. fo.169
Qꝫ numerus nois beſtie ſignificat vniuer ſalitatē tp̄uꝫ ſeculariū ab adā vſqꝫ ad fi/ nem huius beſtie que erit in tempori/ bus antichriſti. fo.169.la.1
Qꝫ ſexcenti ſignificant ſex etates mundi: in qbus regnauit hec beſtia in membris ſuis a p̄ncipio ſeculi: ſexagita ſignificāt ſex tp̄a huius ſexte etatis:ſex vero ſignifi cāt tp̄s illiꝰ cornu vndecimi. f.169.l.1
Qꝫ pſalmus nonus ipāliter reſpicit tp̄s ſex tū eccleſie in quo regnaturus eſt hō pec cati:quo deſtructo adeo p̄cibꝰ pulſato ec cleſie:reliquie iudeorum ꝛ gētiū cōuer/ tentur. fo.169.la.2
Qꝫ ea q̄ dicta ſunt de duabus beſtiis i hac q̄rta pte referēda ſunt ad ſextū tp̄s eccl̄e q̄re aūt hic itroducatꝰ.vide fo.169.l.2
Qꝫ beſtia quarta q̄ gētē ſignificat pagano/ rū quarto tp̄e eccleſie ſurrexit aduerſus heremitas:ꝛ p̄cipue arabes eos crudeliꝰ tractauerunt deſtruentes oīa loca:ꝛ eos occidentes. fo.170.la.1
Qꝫ in hac quarta parte p̄mo voluit draco deuorare filiū virginis: ſcdō huic belluꝫ cū michaele ꝛ angelis eius: tertio pſecu tus eſt mulierē:quarto [illegible] facere bellū cū reliqs q ſunt [illegible] mulieris.ſ.de heremitis ꝛ virginibus ꝛ [illegible] vitā monaſticam ꝛ caſtā. fo.170.la.1
Qꝫ eccleſia gn̄alr ad Maria matre dn̄i incho ans nō niſi in plenitudine [illegible] conſu mabitur. fo.170.la.1
Qꝫ id qꝺ dr̄ vidi vnū de capitibus eius q̄/ ſi occiſum ad mortē ꝛ cetera q̄ ſequūtꝰ ad ſextū tp̄s eccleſie refertꝰ. fo.170.la.1
Qꝫ id qꝺ dr̄ ꝛ vidi:ꝛ ecce ſupra mōtē ſyon .i.eccleſiā agnū ſtantē ꝛ cū eo centū qua draginta quatuor millia:intelligitꝰ de he remitis ꝛ virginibus. fo.170.la.1
Qꝫ qdā ſimpliciū putāt p̄dictū nūeꝝ ſcri/ ptū eſſe de innocētibus ab herode occi/ ſis:ſed errāt quū taꝫ magna multitudo vix in vno magno regno talibus colle/ ctis paruulis:cōſumari poſſet: illi.n. in numero martyꝝ cōputādi ſunt ꝛ eoꝝ q p xp̄o ſanguinē fūderūt hos āt ſanctus Joānes nequaqꝫ de martyrio:ſed de cō feſſione laudum:ꝛ virginitate commen dat. fo.170.la.2
Quare dr̄ ꝙ multitudinem martyruꝫ ne/ mo dinumerare pōt:ꝛ nō dr̄ de virgini bus ſeu heremitis. fo.170.la.2
Qꝫ ordo martyrū ſequēs xp̄m cū ſcdō ſta tu ſeculi cōſumationē accipiet:ordo aūt virginū in typo ſp̄us ſancti pſeuerabit ꝛ durabit vſqꝫ in finē tertii ſtatus ſeculi de primo dictū eſt petro:ſequere me:de ſecūdo aūt Joanni:ſic eum volo mane/ re donec veniam. fo.171.la.1
Qꝫ religioſus dꝫ eſſe caſtus ꝛ contemplati uus:qꝛ ſine hijs virtutibus nō ē verus religioſus:qꝛ qui nō eſt mundus nō pōt deū videre aut cōtēplari:ꝛ ſi non vi:nec amatur nota. fo.171.la.1
Qꝫ munditia cordis ſine mūditia corporis non pōt haberi: ꝛ caſtitas corporis ſine munditia ꝛ caſtitate cordis nihil eſt; vnū caſtitas corporis ꝛ cordis omnino nece ſaria eſt. fo.171.la.2
Qꝫ angeli ēt dn̄r cythare di:qꝛ iugiter lau/ dant deū:ꝛ laus illa pre multa dulcedi/ ne eſt perpetuus cibus eoꝝ ꝛ nunquam cōſumitur ſed perpetuatꝰ. fo.171.la.2
Qꝫ fides:ſpes:ꝛ charitas:ſūt tres corde cy thare qbus pulſat vir iuſtus ꝛ caſtitatis propoſitum habens ꝛ promit ſonum le/ titie. fo.171.la.2
Qꝫ nemo ſine fide veraciter gaudet: ꝛ ſine ſpe fructuoſe letatur:ac ſine charitate ſa/ pienter letatur. fo.172.la.1
Qꝫ vanitas cythare voluntariaꝫ ſignificat paupertatem. fo.172.la.1
Qꝫ nemo pōt illas p̄dictas tres virtutes p fecte habere:aut effectū earū:niſi vacua ſit mens a cupiditate pecunie: ꝛ rerum temporalium. fo.172.la.1
Qꝫ q̄uis hoc nouū canticū.ſ.caſtitatis:an te aduentū dn̄i aliqui viri ſancti cātaue rint vt Helyas ꝛ Helyſeus:in xp̄o tn̄ ſo lēniter confirmatū eſt. fo.172.la.1
Qꝫ iſti viri ſancti quarti tp̄is cantant canti cū nouū qꝺ nemo alius cantare pōt:per p̄uilegiū ꝛ donū caſtitatis ꝛ qꝛ in ore eo rum nō eſt inuentū mendaciū.nā donū ſibi datū deo attribuunt. fo.172.la.1
Qꝫ ſicut verus eſt numerus.24. ſeniorꝫ: ita verus eſt numerus centū quadragin

taquattuoꝛ miliū martyꝛ ꝛ totidē virginum vt ſint quaſi pꝛīcipes ꝛ pꝛelati illius multitudinis que denūciari nō poteſt. fo. 172. la. 2.

Q. per angelū volantē per medium celuꝫ hñtem euangeliū eternū intelligit̃ idem cū eo q ſuperius voce magna clamauit. Veh veh veh habitantibus in terra qui fuit btūs gregorius papa. fo. 173. la. 1

Q. in hoc loco per horā iudicij non intelligitur extremus dies iudicij: ſed tpˢ babilonice deſolationis. fo. 173. la. 1

Q. nuntij oīpotentis dei aliqñ longe ante tempus aliqñ pꝛope dirigūtur: ꝛ tñ ſiue longe ante tpˢ ſiue pꝛope mittuntur vniformiter iudicium dei pꝛope eſſe dicunt: quia apud deum omnia pꝛope ꝛ pꝛeſentia ſunt. fo. 173. la. 1

Q. ideo putat̃ iſte angelus eſſe beatus gregoꝛius: qꝛ ei nihil īter oīa que ſcribit ad ad eo familiare eſſe conſtat: q̄ꝫ timoꝛē oīpotentis dei ꝛ diem extremi iudicij hoībus ſuadere. fo. 173. la. 1

Q. in diebus beati gregoꝛij exoꝛdiri iaꝫ inceperat mahomet telam ſuā per quā data eſt occaſio vt beſtia illa quarta egrederet̃ de abyſſo ꝛ faceret ſicut p euꝫ omp̄s deus faciendū p̄ſciuit. fo. 173. la. 1

Q. in pꝛoximo ſunt reuelādi tres angeli. ſ. in fine ſecundi ſtatus ꝛ quinti tpīs eccleſie omnes clamantes voce magna quoꝛū pꝛimus hꝫ euangelizare euangeliū eternuꝫ oībus gentibus: ſcd̄s excidium babylonis dicens: dicēs cecidit cecidit babylon illa magna: terti⁹ hꝫ pꝛohibere cōmunicans ne quis adoꝛet beſtiā aut eius imaginem. fo. 173. la. 1

Q. p̄dictoꝛum angeloꝛuꝫ pꝛimū opoꝛtet p̄cedere alios ſub apertione quinti ſigilli: reliquos vero ſubſequi ſimul ſub aptione ſexti qui erunt foꝛte: vt ſupꝛa dictū eſt illi duo teſtes: nota de helya. f. 173. l. 1

Q. poſt vicinam babylonis ſurgent pſeudo chꝛiſti ꝛ pſeudo ꝓphete ꝺ beſtia que aſcendit de terra ad ſeducēdū (ſi fieri poteſt) ēt electos. fo. 173. la. 2

Q. tradenda eſt ipſa meretrix babylon et imperium romanorum beſtie. ſ. infidelium. fo. 173. la. 2

Q. infidelis ꝛ pſeudo chꝛiſti dicturi ſunt: ideo eis traditum eſſe romanū imperiū qꝛ falſa eſt religio noīs chꝛiſtiani ꝛ ſtatim ſurget ꝯtra eos xp̄i p̄dicatoꝛ. f. 273. l. 2

Q. ſemp malum cogitāt qui coꝛ hꝫ iniquū ꝛ poſitus in flagellis: non odoꝛem aromatum: ſed fatentis ſulphuris fumum mittit. fo. 174. la. 2

Q. boni cū affligunt̃ benedicunt dūm: ꝛ illa benedictio fumus aromaticus eſt. folio. 174. la. 2

Q. mali cum affligunt̃ murmurant ꝛ blaſphemant: ꝛ blaſphemia eoꝛum quaſi fumus ſulphuris: aut carnis putride fetoꝛ aſcendit. fo. 174. la. 2

Q. chꝛiſtus per paſſionē ſuam ab oī paſſione quieuit: ꝛ vna cuꝫ conſoꝛte. ſ. latrone cum palma victoꝛie paradiſuꝫ introiuit folio. 174. la. 2

Q. licet latro pꝛo delictis ſuis fuerit crucifixus: tñ poſt confeſſionē ſuam pena delictis debita verſa eſt in virtutem ꝛ facta eſt voluntaria ꝑ xp̄i amoꝛe. f. 174. la. 2

Q. ſicut chꝛiſtus paſſus eſt die ſexto ꝛ ſabbato requieuit a laboꝛibus ſuis: ita in ſexto tpe eccleſie complebitur paſſio coꝛpoꝛis chꝛiſti. ſ. miſtici ꝛ erit poſt hoc ſabbatum glorioſum ſeu in illis qui iam regnabunt cū chꝛiſto ſeu in his q antichꝛiſto ruente remanebunt ſup terram manſuri in vita pꝛo velle dei quouſqꝫ cōpleatur tempus illud qđ vocatur dies nouiſſimus. fo. 175. la. 1

Q. auctoꝛ dicit ſe nolle videri: qđ non eſt fingens aliquid ex p̄ſcriptione ſua: qꝛ ē homo agricola a iuuentute ſua ꝛ ne qs extimet ab eo exigendū qđ ab ipſis quoqꝫ pꝛophetis exigi ante ſua tempoꝛa nō licebat. fo. 175. la. 1

Q. ſicut pꝛophete ex parte videbant: ꝛ ex parte pꝛophetabant. ita ꝛ nos modo videmus: nam aliud eſt videre multa ꝛ aliud videre omnia. fo. 175. la. 1

Q. aliter vr̃ ciuitas cum adhuc per dictā longius diſtat: aliter cū venitur ad ianuā ꝛ aliter cum ꝑgitur intus: nos igit̃ qui ad ianuā ſumus multa loq poſſumus q̄ aliqñ aut ex toto aut ex parte latebāt: illi aūt qui intus erunt oculo ad oculuꝫ videbunt. fo. 175. la. 1

Q. de duobus angelis hñtibus falces ꝛ de duobus alijs clamātibus ad eos non eſt vſqꝫquaqꝫ expoſitio certa. fo. 175. la. 1

Q. ſtatū illius eccleſie que futura eſt in nouiſſimo tpe poſt ruinā beſtie: plene ſicuti futurus ē aſſignar̃ neqm⁹. f. 175. l. 1

Q. pꝛimus angelus qui ſedet ſup nubē cādidā hñs falcem acutā ſignificat quēdā oꝛdinem iuſtoꝛum cui datuꝫ eſt perfecte imitari vitam filij hominis. ſ. Chꝛiſti ꝛ ioannis euangeliſte. fo. 175. la. 2

Q. dictus angelus ꝛ viri dicti oꝛdinis habebunt linguam eruditā ad euangelizādum euangelium regni dei ꝛ colligēdū in areā dn̄i vltimā meſſionē. f. 175. l. 2

Q. ſcd̄s angelus qui egreſſus eſt de tēplo ꝛ clamauit ad pꝛimū vt metat: qꝛ vēit hora: ꝛ meſſis aruit: ſignificat filium hoīs: ſiue aliquo maioꝛum nuncioꝛum eius. folio. 175. la. 2

Q. p̄dictus oꝛdo ſeu viri illius oꝛdinis habebit ex manifeſto dei dono vt non iam per enigmata intimet mundo iudicium affuturum q in veritate certabit contra omnia vitia ꝛ ſuperabit ea ꝛ pꝛo p̄cedēti victoꝛia contra. ſ. beſtiam ꝛ pſeudo ꝓphetas dign⁹ exiſtimabit̃ vt euāgelizet electis ꝛ ꝯgregat triticum in regnum celoꝛum. fo. 175. la. 2

Q. p̄dictus oꝛdo erit oīo ſpūalis ꝛ contēplatiuus ꝛ non erit ſubditus actioni ſicut ꝛ nos cogimur eſſe ꝛ ſi multi inuiti: ſed ille pꝛe gratie vbertate magis contēplationi erit intentus. fo. 175. la. 2

Q. ſicut diſtat inter terrā nigrā ꝛ nubē cādidā: ita ꝛ hoc diſtare vr̃ inter coꝛpoꝛalem exercitationē ꝛ ꝯtēplationē celeſtiū nam ibi coꝛpoꝛalia hic aūt ſpūalia acquiruntur. fo. 175. la. 2

Q. tertius angelus qui exiuit de tēplo qđ eſt in celo hñs ꝛ ipſe falcem acutā aliuꝫ oꝛdinem ſignificat. fo. 175. la. 2

Q. p̄mus oꝛdo q deſignat̃ in nube ē humilioꝛ ſcd̄s: eo. ſ. q deſignat̃ in celo. f. 175

Q. in ſingulis q hñt falces deſignant̃ aliq oꝛdines: in eis aūt q clamāt ad eos: itelligēdi ſunt filius ꝛ ſpūs ſanctus: quoꝛuꝫ clamoꝛ eſt inſpiratio manifeſta: vel certe aliq viri ſpūales p quos ipſi filius ꝛ ſpiritus ſanctus ſpecialius loquentur: nota quomodo. fo. 175. la. 2

Q. nouum teſtm̄ continet̃ in duobus ſtatibus mundi. fo. 175. la. 2

Q. q̄uis pꝛimus hoꝝ duoꝝ oꝛdinū q deſignat̃ p angelū q aſcēdit ſup nubē candidā cōtemplatiue vite iſiſtat reſpectu eoꝛū qui terrenis iplicant̃ negotijs altioꝛis tñ vite eſt ille q egredit̃ de tēplo qđ eſt in celo. fo. 175. la. 2

Q. eſt futurus oꝛdo perfectorum viroꝛum ſeruantium vitam Chꝛiſti ꝛ apoſtoloꝛū deſignatus in pꝛimo angelo qui eſt ſimilis filij hominis. fo. 175. la. 2

Q. eſt alius oꝛdo futurus cōtemplatiuus diuini amoꝛis deſignatus in angelo qui egreſſus eſt de templo qđ eſt in celo: qui erit oꝛdo heremitarum emulantium vitam angeloꝛum. fo. 175. la. 2

Q. viri ſeu religioſi pꝛimi oꝛdinis qui deo militant in humilioꝛi perfectiōe ad vtilitatem intuentiū in conſpectu electoꝛū hoīum dati ſunt quatenus ab eis accipiant ſalutis monita ꝛ pie ꝯuerſationis ac perfectionis exemplū. fo. 176. la. 1

Q. oꝛdo heremitaꝝ q vt perfectius viuāt remotioꝛa petunt: ꝛ ſi qñ ſuggerente ſpiritu egrediuntur ad hoīes veluti de archāis celoꝝ aduēiſſe putāt̃. f. 176. l. 1

Q. cū dicti heremite ſi qñ ſuggerēte ſpiritu egrediunt̃ ad hoīes multotiēs ſolēt coꝛda hoīum ītuētiū ꝛ admirātiū ſeu vite pfectionēꝫ ſeu pꝛeſentie nouitatem timoꝛe concutere. fo. 176. la. 1

Q. ēt dicti heremite ſpū ſuggerente peccata delinquentium durius increpabunt.

z nonnullos nō incuſſuz ēt lingue iacu
lo ſine mora fuerit. fo. 176. la. 1

Qꝫ in illo tpe qd̄ vocat̄ dies iudicij.ſ.poſt
ruinā babylonis z beſtie egredietᷣ de al/
tari:hoc eſt de eccleſia ſpūalium viroruz
.ſ.heremitaꝝ ſub qua clamāt nōnulli iu
ſtoꝝ dicentes.Uindica dn̄e ſanguinē no
ſtrum q effuſus eſt ſup terrā angel⁹ q hꝫ
ptātem ſup ignē.ſ.ſpūs dei viui z accen
det corda illoꝝ heremitaꝝ qui ſibi ſpā/
lius adherebunt ad faciendā vendictam
in nationibus z increpationibus in po
pulis. fo. 176. la. 1

Qꝫ dictus ordo heremitaꝝ videbit̄ nouus
ſed non erit nouus:qui induti erunt ni/
gris veſtibusz accinti deſup zona:hi cre
ſcent z fama eoꝝ deuulgabit:z predica/
bunt fidē chriſti quā z deſcēdent vſque
ad conſumationem ſeculi in ſpiritu He
lye. fo. 176. la. 1

Qꝫ dictoꝝ heremitarum vita erit: quaſi
ignis ardens in amore z zelo dei ad cō/
burendū tribulos z ſpinas:hoc eſt ad cō
ſumendū z extinguendū pnitioſam vi/
tam prauorum ne amplius abutātur pa
tientia dei. fo. 176. la. 1

Qꝫ in illo tpe poſt ruinam beſtie vita mo/
nachoꝝ erit q̄ſi imber ad irrigandā ſup
ficiem terre in omni perfectione z iuſti/
tia fraterne charitatis:vita aūt heremi/
tarum erit:quaſi ignis ardens in amore
z zelo dei ad cōburēdum tribulos z ſpi/
nas:vt nec bonis deſit gratia ad ſalutez
nec impii abutantur amplius patientia
dei. fo. 176. la. 1

Qꝫ ordo monachorum erit tanq̄ꝫ mitior z
ſuauior ad colligendas ſegetes electoruz
dei velut in ſpū moyſi. fo. 176. la. 1

Qꝫ ordo heremitaꝝ erit ferocior z arden/
tior q̄ꝫ ordo monachoꝝ:ad colligendaz
vindemiam reproborum:ac ſi in ſpiritu
helye. fo. 176. la. 1

Qꝫ illi duo angeli deſignati per filiū z ſpiri
tum ſanctum fortaſſis erunt duo teſtes
illi qui occidendi ſunt a beſtia.ſ. helyas
z ſocius eius:hoc aūt non aſſertiue dici
tur:ſed opinando:qꝛ quando iſta fieri in
cipient:iam illi duo prophete interfecti
erunt a beſtia:niſi forte reſuſcitati fuerit
a mortuis. fo. 176. la. 1.

Qꝫ ſecundum dictum beati hieronymi:q
dam dixit helyā z ſocium eius non fore
occidendos a beſtia:ſed aliquos alios:ip
ſos aūt poſt ruinā antichriſti ad hec om
nia conſumanda ſine mora venturos fo
re. fo. 176. la. 1

Qꝫ quomodocunqꝫ iſta fiant: certum eſt
mittendos fore duos viros ſimul: vnuz
in ſpū manſuetudinis qui iubeat colli/
gi meſſionem:alterum in ſpū zeli qui p̄/
cipiat concludi vindemiaz:qꝛ z vſqꝫ ad
illum tpis articulum erunt aliqui prede
ſtinati ad vitam z aliqui preſciti ad mor
tem nota quomodo. fo. 176. la. 2

Qꝫ tēpore chriſti: completis quadraginta
generationibus ab habraam:ſuperuenit
meſſio populi circunciſi:ita z nunc poſt
quadraginta generatiōes erit meſſes eo
rum qui vocati ſunt z vocabuntur ad/
huc in fide. fo. 176. la. 2

Qꝫ predicatio vltima huius ſeculi in falci
bus z nō in gladiis deſignata eſt: qꝛ falx
quicquid accipit tenet ſimul z multa pa
riter cōprehēdit in vnum:in alijs aūt
tpibus ſecuris iuxta arborem poſita in/
dicium multis ictibus cōminabat̄ z diſ
ſerebat i illo āt nō ſic nota. fo. 176. l. 2

Qꝫ dicta meſſio tum reproboruz q̄ꝫ electo
rum conſumanda eſt ſub ſexto angelo:
z quando non erit amplius tempus pe
nitentie. fo. 176. la. 2

Qꝫ duo ſunt que modū excedunt:ne debe
ant tollerari immēſitas .ſ.z diuturnitas
culpe. fo. 177. la. 1

Qꝫ meſſio vltima z hec mala q̄ dicta ſunt
erūt in fine ſex etatū mūdi. fo. 177. l. 1

Qꝫ impii malum qd̄ inceperūt ſemper age
re vellent etiam vſqꝫ ad infinitum tem
pus perſiſtere inuincibiles in ſceleribus
ſuis. fo. 177. la. 1.

Explicit tabula libri quinti.

Incipit Tabula ſexti libri.

QUod nemo poteſt habere veraz z p̄/
fectam fidem:niſi habeat patientiaz:
humilitatem:charitatem:z ſpem:nota.
folio. 177. la. 2

Qꝫ ſine predictis quinqꝫ tā preclaris virtu
tibus vanuz ſit q̄cunqꝫ alia bona ope
poſſidere. fo. 177. la. 2

Qꝫ quinqꝫ ſunt pre ceteris: ſolemnia ope/
ra que operatus eſt xp̄s in hoc mūdo z
in aduentu ſpūſci:vꝫ:primū natiuitas:
ſecūdū paſſio:tertium reſurrectio:quar/
tum aſcenſio:quintū aduentus ſpūs ſci:
p̄ que qd agere moraliter z allegorice de
beamus i ecclia oñdit̄ nota. f. 177. la. 2

Qꝫ non poteſt dici vir catholicus cui hec
quinqꝫ tam preclara opera:non ſunt ple
ne nota z precioſa. fo. 177. la. 2

Qꝫ quatuor partes precedentes attribuun
tur quatuor animalibus:ſed iſta quinta
attribuitur ſedi oīpotētis dei. fo. 177

Qꝫ ſeptem ſunt angeli qui de templo pro/
cedunt effundi zelū dei ſup impios per
ſingula ſeptem tempora. fo. 177 la. 2

Quare in hac quinta parte:z non in aliq̄
precedentium:phyale iracūdie dei effū
duntur ſup terrā:z cur dicat̄ nouiſſime
z i illis ꝯſumata ſit ira dei. fo. 177. l. 2

Qꝫ oēs ſci quo ad intentionē z volūtatē ze
lantur z miſerentur ſm̄ q̄ opꝫ:z q̄ plus
diligit plus zelatur. fo. 171 la. 2

Qꝫ alijs plus zeli:alijs plus clementie dat̄
adeo ſm̄ q̄ nō oīa tpa zelo : nec omnic
clementie aperta ſunt. fo. 177. la. 2

Qꝫ ordini conuentualiū (de quo principa
liter agitur in hac quīta parte libri) ſpe/
ciali quadam prerogatiua amoris:zelus
donatus eſt a ſpū ſcō. fo. 178. la. 1

Qꝫ quatuor ſupradicti ordines quatuor p̄/
tium:per quatuor ſua ſpecialia tpa ha/
buerunt conflictum cum ſuis aduerſa/
rijs.ſ.apoſtolorum:martyrum: confeſſo
rum ſeu doctorum:virginum ſeu here/
mite:quibus in ſuo profectu adaptātur
q̄tuor feſta ſolemnia.ſ.natiuitas : paſſio
reſurrectio:z aſcēſio:nota q̄uō. fo. 178

Qꝫ quintus ordo de quo hic agitur:ꝯgre/
gatus in honorem ſancti ſpiritus illum
ſe eſſe conuerſatione oñdit:de quo dicit
pſalmiſta. Ecce q̄ꝫ bonum z quam iocū
dum habitare fratres in vnum:ſicut vn
guentum zc. fo. 178. la. 1

Qꝫ ad ſpiritum ſanctum z ad eius effuſio/
nē ptinet zelus dei:q vocat̄ z ira pp̄ eos
quos iuſte de terra pdit fo. 178. la. 1

Qꝫ grauius eſt peccare in ſpiritum ſanctū
q̄ꝫ in filium:qꝛ difficile videbatur homi
nibus credere chriſtum eſſe deum quiꝫ
apparuerit quaſi vnus ex mortalibus in
carnatus z paſſibilis:z ideo ad bonitatē
ſuam pertinebat ignoſcere eis qui nō fa
cile ei credebāt:viſis āt miraculis z vir
tutibus ſpūs ſci zc. vide. fo. 178. la. 1

Quare ſpūi ſcō ſpālius q̄ꝫ pr̄i z filio aſcri/
bunt̄ ſigna z miracula no. fo. 178. l. 1

Qꝫ ſicut perſona ſpūs ſci intelligit̄ in vir/
tute miraculoruꝫ:ita z perſona filij i po
tentia verborum z perſona patris in fa/
brica totius mundi. fo. 178. la. 1.

Qꝫ hec tria ſunt que admirari faciunt ho/
mines:vꝫ eminentia operū creatoꝝ:pro
funditas ſapientie:z virtus miraculoꝝ
que tria z ſi cōīa ſint ipſis tribus perſo/
nis:qꝛ vna in his operatio triū proprie/
tate tū myſterij:primū patri: ſecūduꝫ fi
lio z tertiū ſpūi ſcō aſcribit̄. f. 178. la. 1

Quare excuſationē nō hn̄t qui peccant in
ſpūꝫ ſcūꝫ:qꝛ odium eſt in cauſa:qd̄ ē gra
uius omni ſcelere. fo. 178. la. 2

Quare dicere verbum ꝯtra filiū hominis
remittitur ei z non ſi in ſpiritum ſanctū
dicatur. fo. 178. la. 1

Quare magis in hac quinta parte libri agi
tur de effuſione iracūdie dei z de plagis
nouiſſimis:potius q̄ꝫ i aliq̄ p̄cedētiū: z
in illis ſit ꝯſumata ira dei. fo. 178. la. 2

Qꝫ quando filius dei factus eſt homo: exē
plum exhibuit humilitatis:quando fa/
ctus eſt vitulus in ara crucis:exēplū pa
tientie:quando reſurrexit a mortuis:fi/
dei fortitudinem:quando in celum aſcē

dit: ſpem: quando miſit ſpiritum ſcũm: ad ſe diligendis corda fidelium inflammauit. fo. 178. la. 2

Q; ſicut humilitatē ſequitur patia: paiaꝫ fortitudo fidei: fortitudinē fidei ſpes: ſpē vero amor dei q eſt ignis diuinus: ita ſuperbiā cordis comitatur inpatientia: inpatientiam infirmitas fidei: infirmitatē fidei deſperatio: ſperationem vero odiũ qđ eſt peccatũ ad mortem: q: q odit deũ aut ꝓximũ: mortuus eſt ⁊ adhuc viuēs in carne i iſerno ſepultus ē. f. 178

Q; aliq arbitrantur multa eſſe alia grauiora peccata: q̃ꝫ noxa odij: ſed nota qualr declaraſ eſſe maximum. fo. 178. la. 2

Q; ſicut anima hominis vita corporis eſt ita gr̃a ſpũs ſci vita aie eſt: q ãt nõ amorē ſꝫ odiũ hꝫ mortuus ē. fo. 179. la. 1

Q; odium in corde radicatum peccatum eſt ad mortem. fo. 179. la. 1

Q; pro predicto peccato prohibet Joãnes ne quis oret: quia pro odientibus non eſt orandum. fo. 179. la. 1

Q; ſicut ꝯſumatio legis eſt charitas: ita cõſumatio pctõꝝ eſt odiuꝫ. fo. 179. la. 1

Q; q̃ꝫdiu aliquis odit: tam diu manet in morte. fo. 179. la. 1

Q; teſte veritate oblatio adeo non ſuſcipitur ob peccatum odium: quia eſt ceteris grauius ⁊ deterius. fo. 179. la. 1

Q; non eſt mirum ſi peccatũ odij ſit tam exſecrabile apud deũ: qñ qdem ⁊ apud homines nihil eo ſceleſtius: nihil odibilius ſit: nã q̃ꝫtumq̃ꝫ ſit tibi frater improbus ⁊ moleſtus: dũ tñ de illius dilectione nõ dubitas: equanimiter eũ ſuſtines ⁊ portas: ſi vero te ab illo odio ſcis haberi vix poteris ⁊ q̃ꝫtũſcũq̃ꝫ blandiatur obſequijs: quaſi q̃dam ſtercora blandimenta ipſa contemnis. fo. 179. la. 1

Qualis debet eſſe oꝛo ꝓ odiẽtibus nos nota pulchrã orationem. fo. 179. la. 1

Q; qui ſcienter odit deũ ⁊ mẽbra eius. ſ. ꝓximũ ſuũ: ipſe peccat peccato in ſpiritũ ſcũꝫ: qđ nõ remittiſ i hoc: neq̃ꝫ i futuro ſeclo: ⁊ di aliter iniquitas. fo. 179. la. 1

Q; ſicut qui diligit indulgẽtiã ſuoꝝ peccatoꝝ: ꝯſequiſ (veritate atteſtãte). Dimiſſa ſunt ei peccata multa. qm̃ dilexit multum:) ita q odit indulgentiam cõſequi non meretur. fo. 180. la. 1

Q; peccatum odij qđ vocatur inigtas: ac ſi vorax Caribdis: que hominē trahit i profundum) metuẽdũ eſt: q: qđ ſemel inuoluit: ſuffocat ⁊ occidit. fo. 180. la. 1

Q; homo nõ poteſt diu manere in eodem ſtatu nã aut a bono: ꝓgit in melius: aut a malo cadit in peius: nã ſicut boni i melius: ita mali i peius ꝓficiũt. f. 180. l. 1

Q; boni fidei ſue addũt patientiam: patiẽtie humilitatẽ humilitati ſpẽ: ſpei vero charitatẽ: ſed mali incredulitati ſue apponunt ipatientiã: in patientie ſuperbiam: ſuperbie deſperationẽ: ⁊ deſperationi odiũ. Sicq̃ꝫ fit: vt q̃uo electi in quinto loco accipiũt ignẽ diuinũ. ſ. donũ ſpiritus ſci: ita reprobi velut in quita apoſtaſia icidant in odiũ: qđ eſt ꝯtrariũ charitati: ⁊ ob hoc ſupra modũ mortaliter peccat: q: in ſpũm ſcũm. fo. 180. la. 1

Q; deus ſuſtinet peccatorẽ vſq̃ꝫ ad tertiuꝫ precipitium: parcens ⁊ miſerans delinquenti in quarto terribiliter minaſ nõ conuerſo in tribus: in quinto vero non remittit nec i hoc ſeculo nec in futuro. folio. 180. la. 2

Q̃uo ad ꝓpoſitũ adduciſ ⁊ exponiſ illud prophete: vꝫ. Sup tribus ſceleribus popli ⁊ ſup q̃rtũ nõ ꝯuertã eũ. f. 180. l. 2

Q; deſperatio eſt vicina peccato quod eſt ad mortem. ſ. odium. fo. 180. la. 2

Q; primam perditionis cauſam: peccatum eſſe ſuperbie omnibus catholicis notum eſt. Et hanc vnigenitus dei filius volens in prima fronte perimere vẽturus ad redimendum mundum: non in ſua maieſtate venire voluit ⁊ virtutẽ oſtendere poteſtatis: ſed qui erat Deus factus eſt homo. fo. 180. la. 2

Q; qui ſciens paupertatem Chriſti regis ſui erubeſcit egere Chriſtum offendit poſitum in preſepio: ⁊ qui erubeſcit aſcẽdere mite animal Chriſti ⁊ ſpumantis ſibi equi arrogantiam querit: Regem ſuum oſtendit quem ſuper aſinum ſediſſe reminiſcitur. fo. 180. la. 2

Quomodo inducunſ quatuor ſcelera moraliter nota pulchra. fo. 180. la. 2

Q; in ſexta etate mundi primo miſſi ſunt apoſtoli: ſecũdo martyres: tertio doctores: quarto contemplatores:: ⁊ non audiuit eos mundus: ⁊ ob hoc in quinto tpe miſſi ſunt alij qui effunderẽt ſup genus peſſimoꝝ phyalas iracũdie dei: vt induratum ⁊ occecatum ambulet in tenebris: ⁊ neſciat quo vadat: donec i ſexto tempore mittantur iudices contra illud qui auferant de terra memoriam babylonis. fo. 181. la. 2

Q; quis q̃ꝫto magis diligit deũ: tanto ampliori zelo accenditur contra delinquentes: tum quia illos amplius decet zelari quorum vita irreprehenſibilis eſt: tũ q: non eſt vnde timeãt ſi aduerſus eos ſcãdalum concitatur. fo. 181. la. 2

Q; magna eſt virtus in ore ſpiritualium virorum ad faciendam vltionem contra delinquentes. fo. 181. la. 2

Quis modus ſit tenendus in corrigendo peccatorem. fo. 181. la. 2

Q; oportuit preire ſpiritum manſuetudinis in apoſtolis ⁊ alijs predicatoribus: ⁊ ſequi tandem ſpiritum Helye: ⁊ Helyſei circa finem ad faciendam vindictaꝫ in nationibus. fo. 181. la. 2

Q; malus ⁊ peccator factus incorrigibilis ⁊ deterior ex increpatione incipit ꝑſeq: ⁊ adire medicum. fo. 182. la. 1

Que ſit cauſa q: ſeua increpatio ſanctoruꝫ dicta ſit plaga nouiſſima: ⁊ q: in ipſa cõſumata ſit iracundia dei. fo. 182. la. 1

Q; multotiens retinetur a ſanctis per aliquod tempus: impetus ire Dei: eo q: ſimulent loqui peccatoribus verba dura: ne corruant in foueaꝫ deſperationis. folio. 182. la. 1

Cur aliqui ſancti viri loquantur peccatoribus humiliter ⁊ benigne quaſi fratribus ſuis egrotãtibus: ⁊ alij i zelo q̃ſi hoſtibus dei: ⁊ tñ vtriq̃ꝫ bñfaciãt. fo. 182

Q; Chriſtus primo venit in ſpiritu lenitatis: ſed ad iudicium venturus eſt quaſi in ſpiritu ardoris: in primo aduẽtu animati ſunt peccatores: ſed in ſecundo timebunt etiam iuſti. fo. 182. la. 1

Cur dicanſ plage nouiſſime. fo. 182. la. 1

Qualiter ad ſimilitudinem ficulnee expectate vſq̃ꝫ ad quartum annum in quinto omnino ſuccidenda: ita eſt in hac qnta etate eccleſia temporis ſuccidenda eccleſia carnalis. fo. 182. la. 1

Q; in beſtia deſignatur multitudo infideliũ ꝑſequentiũ eccleſiã dei: i imagine: doctrina ipſius beſtie: ⁊ i nũero nois eius numeroſitas vitiorum. fo. 182. la. 2

Q; beatus Auguſtinus commendat ſuper librum pſalmorum tres ordines fideliũ: primum vꝫ laycorum: ſecundum clericorum: ⁊ tertium: monachorum: vbi dicit ſe nullos compiſſe meliores q̃ꝫ qui i monaſterio profecerunt. fo. 182. la. 2

Q; ab ordine laycali exigitur ſpecialiter victoria beſtie: a clericali victoria beſtie ⁊ imaginis a monachali vero beſtie imaginis ⁊ numeri nois eius. fo. 182. la. 2

Q; multi in ordine laycorum ⁊ clericoruꝫ perfectioneꝫ vite monaſtice ſeruauerũt: ⁊ ſeruant: ⁊ econtra multi habentes habitũ monachalẽ lõge ſunt a ꝑfectione illa quã hĩus figura p̃tẽdit. fo. 183. la. 1

Ad quid religioſus ingreditur clauſtrũ nota de tribus votis. fo. 183. la. 1

Q; non eſt monachus qui monachus dicitur ſicut nec clericus: ſiue xp̃ianus qcũq̃ꝫ dicitur clericus ⁊ xp̃ianꝰ. f. 183. l. 1

Q; q vere monachus ẽ nihil reputat eſſe ſuũ niſi nouũ hoiẽ q ſꝫ deũ creatus ẽ: aũt opationẽ ſpũs ſci i q̃ reſonãt tres cordẽ gñales. ſ. fides: ſpes ⁊ charitas. f. 183

Q; cor illud nõ põt abſolute deũ laudare: quod rerum imaginibus ⁊ mundi ſollicitudine occupatur. fo. 183. la. 1

Q; ſine fide: ſpe: ⁊ charitate: laudare deum corde ⁊ aio minime valemꝰ. f. 183. l. 1

Qꝫ in pſalterio conſiſtit plenitudo legis. folio. 183.la.2
Qꝫ ordo monachorum procedit ab ordine laycorum ⁊ clericoꝝ in typo ſpũs ſci ꝓcedentis a patre ⁊ filio. fo.183.la.2
Quo viri ſpirituales dñr effũdere phialas ire dei ſup peccatores. fo.184.la.2
Qꝫ quiſqꝫ cauere debet ne in diſcreto zelo accendatur aduerſus proximos ſuos ⁊ percutiat fratres delinquentes: ipſe percutiendus ab alio: ſed tanto diſcat alioꝝ culpis hũiliter misereri: qꝫto ſe miſericordia indigere cognoſcit. f.185.l.1
Qꝫ zonas pelliceas circa lumbos multi habẽt: ſed zonas aureas circa pectora pauci habent. i. carnis continentiam multi ſeruant: ſed munditiam mentis pauci poſſident. fo.185.la.1
Quomodo ſpirituales viri qui ſilentio vacant audientes non conuerti populum ad ꝑcutiendũ ſe: accenduntur zelo ⁊ tpe neceſſitatis ingerũt ſe ⁊c. fo.185.la.1
Qꝫ Helyas deſignat ꝯtẽplantiũ ordinẽ. i. heremiticum. fo.185.la.1
Qꝫ ſicut Helyas zelatus eſt pro domino: ⁊ tamen non effudit zelum ſuũ ſuper domum regis: ſed loco ſuo dimiſit Helyſeum: ita ordo heremiticus ordinẽ monaſticũ vt loco ſuo ſurgeret. fo.185.la.2
Qꝫ ordo heremitarum inſtituit ordinẽ monachorum. fo.185.la.2
Qꝫ ordo heremiticus preceſſit habens preparatas phyalas ſibi traditas: a iuſto Deo: ſed tamen ipſe non effudit eas ſed tradidit eas alijs effundendas tpe quo eſſent conſumata pctã. fo.185.la.1
Qꝫ phyale ſunt pie traditiones patrũ: quibus perfectos inſtituerũt diſcipulos docentes eos operari iuſtitiam ⁊ zelari ꝓ ipſa: vt luceret lux eorum coram hominibus. fo.185.la.2
Qꝫ illa eſt vera religio in conſpectu dei: q̃ ⁊ foris lucet ꝑ exemplũ: ⁊ intus accenſa eſt ꝑ ardorem iuſtitie. fo.185.la.2
Qꝫ ita ſibi conueniunt iſta duo. ſ. vita ſancta ⁊ zelus dei: vt alterũ ſine altero deo placere non poſſit. fo.185.la.2
Qꝫ qui ſe ipſum vſqꝫ adeo miſerum eſſe deprehendit vt niſi miſereatur ſui deus dignus ſit ira: miſereri potius debet delinquentibus quam oſtendere zelum: folio. 185.la.2
Qꝫ qui vult in peccatoribus exercere zelũ dei oportet ſancte eẽe vite: ⁊ habere manifeſta ſigna ſanctitatis vt non ſit q poſſit arguere vitam eius ⁊ dicere. Ejice primum trabem de oculo tuo ⁊ tunc perſpicies vt educas feſtucam de oculo fratris tui. fo.185.la.2
Qꝫ indignatio diuina cecat oculos mentis hominum impiorum: vt non videant veritatem. fo.186.la.1
Qꝫ ſepe notandum eſt. ſ. qꝫ ſingule partes huius libri habent propria tẽpora deputata ſibi: lꝫ vniuerſa tempora omnibus partibus ſint communia ꝟꝫ qꝫ in ianua huius opis ẽt ſub figura quinqꝫ populorum intimatum fuit. fo.186.la.2
Qꝫ ſingulum tempus a primo vſqꝫ ad ſeptimum habeat in ſe aliquid quod pertineat ad paſtores ⁊ ſimiliter ad ceteros ordines: ⁊ vnuſquiſqꝫ ordo a primo vſqꝫ ad ſeptimum in ſeptem portionibus diſtinguitur. fo.186.la.2
Quare ſeptẽ angeli eſſe dicuntur q egreſſi ſunt de templo ad effundendas ſeptẽ phyalas iracundie Dei: cum omnes ſint vnius ordinis: ⁊ vnius poteſtatis. folio. 186.la.2
Qꝫ ſex ſunt tempora: (ſed ſextũ ẽ duplex:) que data ſunt ad penitentiam populo Dei: in quibus electi percutiuntur vt profitiant: ⁊ reprobi ne excuſationẽ habeant de peccato ſuo: ⁊ vt reueletur eorum conſumata malitia in charitate iuſtorum. fo.186.la.2
Qꝫ eccleſia ꝑmitiua q̃ collecta ẽ i iudea ex circunciſione dicta ẽ terra. f.187.la.1
Qꝫ Eccleſia gentium deſignatur in mari. folio. 187.la.1
Qꝫ populus gẽtilis incepit a Japhet vſqꝫ ad Chriſtum. fo.187.la.2
Qꝫ tertium tempus eccleſie incepit a Cõſtantino imperatore. fo.188.la.2
Qꝫ humanum eſt incidere aliqñ in errore ſed ꝓ defenſione erroris ꝑſequi catholicos ⁊ eorum ſanguinem fundere: diabolicum eſt. fo.188.la.2
Qꝫ vana eſt oĩs caſtitas ⁊ oĩs religio q̃ nõ ẽ fundata ⁊ ſolidata in radice hũilitatis etiam ſi pro ſua excellentia videãt traſcẽdere aſtra celi. fo.189.la.1
Qꝫ ypocrite q ſe ſcõs ⁊ iuſtos ac ceteris ſe digniores putãt: ſi ab aliquo increpant̃: tãto magis accẽdũt ira: quãto nihil eſſe putant vitam aliorum. fo.189.la.1
Qꝫ ſolent predicti qui ſe iuſtos reputãt: cõqueri ꝯcurrentibus ad ſe: ⁊ exponere illis vitã ſuã: vt ſciant qꝛ zelo inuidie ⁊ liuore odij arguunt̃. fo.189.la.1
Qꝫ carnales homines ſcandalizant̃ qñ vident lites ⁊ diſcordias inter eos: quos ſcõs ⁊ iuſtos reputabant. fo.189.la.1
Qꝫ hoĩes carnales eſtuãt ⁊ accendunt̃ ira aduerſus ꝑſequẽtes ypocritas quaſi homines ꝑditos: quos ipſi ex multo tẽpore ſcõs inter hoĩes fore teſtati ſũt ⁊ credebant ſeu predicabant. fo.189.la.2
Qꝫ in quinto tempore claruit generalis eccleſia. ſ. ordo clericoꝝ: ⁊ ꝯuẽtualiũ religioſoꝝ in cuius tempõris calce ſumus. folio. 189.la.2
Qꝫ antixp̃s regnauit a principio eccleſie i membris ſuis. fo.189.la.2
Qꝫ religioſi mali ſunt deteriores qꝫ aliq ſeculares vt ait Aug. Nullos cõperi meliores qꝫ qui in monaſterijs ꝓfecerunt: ⁊ ecõtra: nullos cõperi deteriores: qꝫ q in monaſterijs defecerunt. fo.189.la.2
Qꝫ tales religioſi mali ſupra modũ ãbiũt regnar̃ ſupra fratres ſuos: vñ merito aufertur ab eis regnum dei. fo.189.la.2
Qꝫ ambitioſi cũ a coequalibus quo ad habitũ increpant̃ indigne ferũt nõ attẽdẽtes: qꝛ habitus nõ ꝓſit: ſed obſit: ſi habitus a vita diſcordet. fo.190.la.1
Qꝫ odiũ occecat mẽtẽ: nã q odit fratrẽ ſuũ in tenebris ẽ ⁊ lumẽ nõ videt. fo.190
Qꝫ cũ huius carnales hoĩes ãbitioſi: ſi qñ impediti a viris ſpiritualibus: non pñt otinere quod cupiunt: pre nimio dolore cordis in detractionem eoꝝ q ſe increpant protinus erumpunt. fo.190.la.1
Qꝫ qui dũ increpant̃ ſuſtinẽt patienter: ⁊ iuſte ſe argui ꝯfitent̃: paulopoſt ſi ꝑſeuerãt in patiẽtia: ſupueniente gratia inueniũt ꝯſolationẽ ⁊ ꝯſolati bñdicunt dñꝫ: q ſaluat ſperantes in ſe. fo.190.la.1
Qꝫ q dũ corrigunt̃ ĩpatientes ſunt: primo laniãt dẽtibus correctores ſuos: deinde creſcẽte ĩpatiẽtia ⁊ malitia: vſqꝫ ad blaſphemias creatoris erũpũt. fo.190.l.1
Qꝫ q a principio nõ reſiſtit ꝯcupiſcẽtijs ⁊ vitijs dũ tp̃s eſt peniteñdi: ad extremũ multiplicatis doloribus: (qꝛ nõ lꝫ quod libꝫ:) ita ſagittis tẽptationũ ĩteriora cordis ſui vulnerari ꝯtingit vt plerunqꝫ ⁊ inuitus rapiatur animus ad blaſphemiam: ⁊ querẽs penitentie aditum inueni re non poſſit. fo.190.la.1
Qꝫ ſtulti ſunt q differunt de die in diẽ conuerti qꝛ q promiſit miſericordiã peccatori quacunqꝫ hora peniteat ex toto corde ſuo: dare ſe ſemper peccantibus affectũ penitẽtie: nõ promiſit: vnde dixit dominus. Cõtendite intrare per anguſtã portam: quia dico vobis: multi querent intrare ⁊ non poterunt. fo.190.la.1
Qꝫ quinta phyala iracũdie dei effuſa eſt ſupra eos q videbãt̃ eſſe de familia domus dei: ⁊ ordinib⁹ ꝑfectoꝝ. ſ. clericoꝝ religioſorum. Sexta vera phyala effundet̃ ſupra irregulares ⁊ mundanos: ſicut milites ⁊ negotiatores terre. fo.190.la.1
Qꝫ flumẽ Eufrates influebat quondã opulẽtiſſimã illã antiquã Ba. fo.190.la.2
Qꝫ ciuitas Romana eſt noua Babylon ⁊ meretrix que ſedet ſuper aquas. i. populos romani imperij. fo.190.la.2
Qꝫ aquas ſiccari eſt exercitus debilitari ne poſſint reſiſtere regibus ⁊ gentibus infidelium venientibus ab ortu ſolis quod ad literam intelligitur. fo.190.la.2
Qꝫ poſt deſolationem romani imperij re

uelabit Antixp̄s qui habebit in comitatu ſuo militiā hoīuʒ ꝑditoꝝ ⁊ catervaʒ falſoꝝ clericoꝝ ⁊ quaſi prophetaruʒ ſuorum: vt ꝯuocent reges infideles ad euacuandum regnum chriſti: que vocatur beſtia que aſcendit de terra: que dicit pſeudo propheta. fo. 1 9 0. la. 2

Q; cum conſumati videbunt verba q̄ Joannes loquit in hoc capitulo: ꝓpe erit aduentus dn̄i: adeo vt ex illa hora oporteat electos eſſe ſuſpēſos ⁊ ꝑparatos ad aduentū iudicis neſcientes qua die aut hora venturus ſit. fo. 1 9 1. la. 1

Q; exemplū de diluuio tpe Noe adductū a dn̄o ⁊ illō apli. Cū dixerit pax ⁊ ſecuritas ⁊c. intelligēdū magis ē de iteritu babylonis q̄ʒ de extremo iudicio. fo. 1 9 1

Q; in ſexto tempore ſextus angelus effundet generaliter phyalā ſuam cōtra oēs reprobos: q ꝓrimus ꝑcuſſi exterminabūtur de terra. Et mox ſequetur ſeptimus angelus effundēs ⁊ ipſe phyalā ſuā ſup electos: nota. fo. 1 9 1. la. 2

Q; eccleſia quinti temporis dicta eſt ſedes dei: ⁊ eccleſia generalis que dicta eſt in ſpiritu Hyeruſalem: que conflictum habet cum eccleſia malignantium: ſcilicet babylonis. fo. 1 9 1. la. 2

Q; cum deus vult per ſucceſſionē temporum mutare ſtatū eccleſie: ꝑcedūt ante aliquod annos nuntij ſui aut miracula faciendo ⁊ denuntiando: vt. ſ. ſomnolēti ac deſides excitent a ſomno mortis. ſ. peccatorum ſuorum: ⁊ vt taʒ ipſi q̄ʒ alij intelligāt q̄ nouuʒ aliquid facturus eſt dominus ſuper terram. fo. 1 9 1. la. 2

Quare nō ꝑferūt vſqʒ modos volentes ſe ⁊ Chriſtum vlciſci contra infideles ⁊ recuperare terrā ſanctam. fo: 1 9 2. la. 1

Qualiter ipiuʒ grecoꝝ dabit: ſʒ nūc datū ē gētibus infidelibus: ⁊ q̄re. f. 1 9 2. la. 2

Q; vſus ē ſanctaꝝ ſcripturaꝝ: vt ſepe pars alicuius rei accipiat ꝓ toto ⁊ qđ agit i pte referat ad totū: nota q̄re. f. 1 9 2. l. 2

Q; ⁊ ſi diuerſa ſunt ꝓ tpe accidētia: vna ē tū reproboꝝ oīuʒ: ſicut ⁊ electoꝝ: voluntas: nā audiūt filij iudeoꝝ reprobaſſe patres eoꝝ ieſum nazarenuʒ quaſi ſeductorem ⁊ hoſtem legis ſue: ⁊ placet eis ſtudium patrū ſuoꝝ: adeo vt crucificant ⁊ ipſi voluntate quem non poſſunt perſequi actione. fo. 1 9 2. la. 2

Q; deus ḡnalr̄ in qnqʒ tpibus ſuſtinuit patienter ⁊ ꝑmiſit regnare babylonem in delitijs ſuis: affligi vero filios Hyeruſalem a filijs Babylonis: donec iſtorum iuſtitia: ⁊ illorum iniquitas compleatur ⁊c. fo. 1 9 3. la. 1

Q; ſexto tempore nō erit tribulatio aduerſus electos a filijs Babylonis. i. a falſis chriſtianis qui dicunt ſed nō ſunt xp̄iani: qꝛ iam deleti erunt. fo. 1 9 3. la. 1

Q; carnales homines qui diligunt mundum: ⁊ ea que ſunt mundi nequeūt patienter ferre cum audiūt vl'ir perire qđ amant putantes nihil eſſe iocundius vita preſenti. fo. 1 9 3. la. 2

Q; latro q i cruce dixit dn̄o. Si filius dei es: ſalua temetipʒ ⁊ nos: erat crucifixus ad ſiniſtrā parteʒ domini. fo. 1 9 3. la. 2

Q; ualr̄ reprobi xp̄iani blaſphemāt contra xp̄ʒ dicētes: que neceſſitas fuerit eū pati nā ſi omnipotēs eſt poterat ſine paſſione nos ſaluare. fo. 1 9 4. la. 1

Q; vtile ſit videre ⁊ ſcire dānationē meretricis magne: qꝛ q neſcit qđ paſſura ſit ꝓ erroribus ſuis: de facili decipitur muribus oculorum ſuorum. fo. 1 9 4. la. 1

Q; patres catholici dixerūt romā eſſe hāc magnā meretricē: nō quo ad eccleſiā iuſtoꝝ q̄ peregrinata eſt apud eā: ſʒ quoad multitudinē reproboꝝ: q blaſphemāt ⁊ impugnant opibus iniqs eandē apđ ſe ꝑegrinantē eccleſiā. fo. 1 9 4. la. 1

Q; q̄ʒuis Roma ſit principaliter intelligēda ipſa famoſiſſima meretrix ⁊ babylon nō eſt tn̄ in vno regno aut ꝓuincia querēdus locus huius meretricis: ſed in toto ipio romano eoꝝ maxie quoꝝ maior ē facultas ⁊ volūtas peccādi ⁊ ducūt vitā luxurioſaʒ ⁊ delitijs affluētes letātur cum malefecerint ⁊c. fo. 1 9 4. la. 1

Q; reges terre in hoc loco intelligūtur ꝑlati quibus ꝯceſſuʒ eſt regimē animaruʒ ⁊ fornicātur cū babylone. fo. 1 9 4. la. 1

Q; q deſiderat epiſcopatū ad hoc tm̄ vt ſit pater orphanoꝝ ⁊ iudex viduarū: bonū opus deſiderat: q āt deſiderat vt fiat magnus ⁊ amicus diuitum ⁊ affinis potentum fornicantur. fo. 1 9 4. la. 2

Q; per vinuʒ qđ propinat fornicaria intelligitur dulcedo voluptatis eius: ⁊ noie fornicationis: omnia peccata volūtarie commiſſa principaliter tn̄ vitiuʒ corruptionis babylonice. fo. 1 9 4. la. 2

Q; amor ⁊ ardor luxurie regnāt in diuitibus huius mundi. fo. 1 9 4. la. 2

Q; duo ſunt que nō ꝑmittunt hominem videre ruinam filiorum huius mundi. Sollicitudines. ſ. terrene ⁊ ſenſus litere que occidit. fo. 1 9 4. la. 2

Q; otiū tibi in legendo: pax ⁊ ſilentiū neceſſaria ſunt ſi vis intelligere que legis. folio. 1 9 4. la 2

Q; ſi. n. ſic ſemper accipis que legis: vt legis: carnalis intellectus te ad inconuenienes ſepe ducet: nam ſpiritus eſt qui viuificat: caro āt nō ꝓdeſt qcq̄ʒ. fo. 1 9 4

Q; in hac ſexta parte eſt ita ſermo cōmixtus vt nonnulla intelligenda ſint ſm̄ literam ⁊ nonnulla ſm̄ alegoriam ⁊ q̄re nota. fo. 1 9 5. la. 1

Q; in hac ſexta parte libri ⁊ in ſexto tempore archana myſteria aperiētur electis ⁊ erit liber ad liquidū apertus: qꝛ aduenit ſtatutum tempus dictum a Daniele: vbi dixit: q̄ clauſi ⁊ ſignati erunt ſermones vſqʒ ad ſtatutū tp̄s. fo. 1 9 5. l. 1

Q; vbi copia eſt diuitiarum ibi eſt enormitas vitiorum. fo. 1 9 5. la. 1

Q; cū filij Hyeruſalē offendūt verbo vel opere erubeſcūt nimis ⁊ querūt abſcondere reatū ſuū corā deo ⁊ hominibus ne forte ſcādalizētur hoīes ⁊ peccāt: aut deus indignatus puniat eos: abſcondunt autē cū penitētiā agūt. Filij autem babylonis ecōtrario modo. fo. 1 9 5. la. 1

Q; nō tn̄ romana ciuitas extimāda eſt babylon: ſed vniverſa multido hoīuʒ impioꝝ ⁊ natoꝝ ſm̄ carnem. fo: 1 9 5. l. 2

Q; beſtia que fuit ⁊ nō eſt: eſt populus infidelis de ſecta mahumeth: ⁊ qđ dr̄: fuit ⁊ nō eſt: ſexto tempori eccleſie aſcribendū eſt: ſub quo ꝑcuſſa prius babylone. ſ. ipa meretrice: ſuperabit a xp̄o. ſ. ⁊ fidelibus ipſa beſtia ⁊ dr̄ nō eſt: qꝛ ceſſare opʒ velut ad horam feritatis ipſius preualente Chriſto cū militibus ſuis: ⁊ poſt modicum aſcenſura eſt que putabatur interfecta ⁊ q̄re. fo. 1 9 6. la. 1

Q; hoīes carnales vidētes iterū populū infidelē ꝯtra chriſtianos pugnare ſcādalizabuntur dicentes. Si iſte Chriſtus eſſet filius dei: vt dicitur nequaq̄ʒ ꝑſecutio infideliuʒ que nup ſedata eſt iterum ꝯſurgeret in tanta potentia ſed apparet q̄ nihil poteſt. fo. 1 9 6. la. 1

Q; ſeptem regum hic ſcriptorum primus fuit Herodes cum ſucceſſoribus ſuis: ſecundus Nero ⁊ ipſe cum ſucceſſoribus ſuis ⁊c. tertius Conſtantius: quartus Mahumeth vel potius Coſdroe: cum ſucceſſoribus ſuis. fo. 1 9 6. la. 2

Q; quintus rex eſt ille qui primus in partibus occiduis cepit fatigare eccleſiam ꝓ inueſtitura eccleſiarum: ob quam cauſam multa ſciſmata ⁊ tribulationes orta ſunt ex eo tempore in eccleſia dei: cū ſucceſſoribus ſuis. fo. 1 9 6. la. 2

Q; ſextus rex eſt ille de quo dicit. Et vnus eſt: in cuius tempore aperienda eſt ad liquidum reuelatio: ⁊ percutienda eſt noua babylon. ſ. roma ab eodem rege ⁊ cōplicibus ſuis. fo. 1 9 6. la. 2

Q; poſt percuſſionem babylonis: occidetur ſeptimuʒ caput beſtie: quaſi ad mortem: ⁊ dabitur trāquillitas ⁊ reſpiratio eccleſie chriſti: deficiente omnino imperio babylonis. fo. 1 9 6. la. 2

Q; predicta beſtia veluti de morte reſurget aſcenſura de abyſſo: vt faciat adhuc vnā perſecutionem veluti in octauo loco: ⁊ protinus ⁊ ipſa in interitum ibit ne amplius reſurgat. fo. 1 9 6. la. 2

Q; dubium eſt an prius decem illi Reges conuenientes cũ aliquo magno Rege regnante ſuper beſtia: ꝛ percuſſuri ſint pariter babylonẽ: ꝛ poſtea regnaturus ſit ille qui tres illorum regũ humiliabit facturus ſe filiũ ↄtra xp̃m. fo. 197. la. 1

Q; niſi prius ſiccentur aque: ideſt populi ſeu exercitus xp̃iani imperij regesꝗ fideles nõ p̃nt venire ↄtra fideles. fo. 197. l. 2

Q; venturi ſunt infideles qui omnes vno animo oderunt Chriſtianos: ꝛ maxime Romanum imperium: vt deſolatã fa ciãt fornicariã a filijs ſuis: ꝛ a ſba ꝛ occi dant eos in ore gladij. fo. 197. la. 2

Q; in dicta tribulatione ab infidelibus vna erit perſecutio que inuoluet chriſtianos in die illa: ſed non vnus profectus: quia alij per ipſam coronabuntur martyrio: alij cognoſcentes reatum ſuum ꝙ meri to ea patiuntur: veniam conſequentur ꝛ viuent. Alij blaſphemantes Chriſtum ꝛ dicentes. Si hic eſſet filius dei quem colimus nõ fineret nos tradi in manus inimicorum ſuorum: tradentur de ter ra: folio. 197. la. 2

Q; Roma ẽ illa ciuitas magna ꝛ noua ba bylon ꝛ meretrix: in qua ciuitate ẽt pe regrinat hyeruſalẽ ciuitas ſcã. fo. 198

Q; non ſolum illi boni vel mali tribulãdi intelliguntur qui Rome habitant: ſed omnes qui pertinẽt ad imperiũ eius q̃ꝫ uis ſit diuiſum ꝛ dilaceratum in parti bus. ſ. imperium latine lingue principa liter. fo. 198. la. 1

Q; aliqui contempta expoſitione ſanctoꝝ patrum. ſ. Auguſtini ꝛ Hyeronimi: de eo quod dictum eſt de Roma adherent illi verbo beati Gregorij qui dicit ſe au diſſe: ꝙ beatus Benedictus propheta uit ꝙ Roma nõ deſtruet ab infidelibus: ſed terremotibus fatigata in ſeipſa mar ceſcet: quod quidem verum eſt de me nibus ſed non de habitantibus in ea cõ tra quos iratus deus tot ac tanta ei mi natur mala. fo. 198. la. 1

Q; angeli qui dicuntur egredi de templo ſunt predicatores ꝛ viri ſancti de ordi ne conuentualium: qui autem dicuntur deſcendiſſe de celo ſunt ſolitarij ꝛ con templatiui. fo. 198. la. 2

Q; angeli effundẽtes phyalas ire dei egre diuntur de templo: ideſt ordine conuen tualium. fo. 198. la. 2

Q; reges terre hic intelliguntur prelati ec cleſiarum: quorũ aliqui imo multi for nicant cum babylone. fo. 198. la. 2

Q; mercatores terre qui diuites facti ſunt de delitijs babylonis: ſunt falſi ſacerdo tes ꝛ ypocrite qui inhiãt temporalibus lucris: ꝛ querunt verbis ſubdolis place re diuitibus huius mundi extrahentes ab eis elemoſynas: vt ipſi diuites fiant: ꝛ poſſint de cetero in delitijs viuere. folio. 198. la. 2

Q; ſuſtinet deus peccatores ꝛ filios baby lonis quamuis etiam continue pſequan tur electos. Sed cum peccator ponit os ſuum in celum. ſ. blaſphemando quoti enſcunq; contingit ei aliqd aduerſi: tũc vltra pati nõ põt deus. fo. 199. la. 1

Q; non ſemper precipit dominus orandũ fore pro inimicis: maxime ſi ſint inimi ci dei: ſed pro tpe. i. vſq; ad tempus ſta tutum. ſ. penitentie: nam cũ venerit tẽ pus iudicij nõ ẽ ãplius orãdũ. fo. 199

Q; negociatores terre ſunt ſacerdotes: bru ti animales qui manducant peccata po puli: qui vendunt orationes ꝛ miſſas ꝓ denarijs faciẽtes domum orationis apo thecam neotiationis ꝛ forum publi cum ꝛc. fo. 200. la. 2

Q; merces auri ꝛ argenti: ꝛ lapides precio ſi: margarite: ꝛ byſſi: ꝛ purpure: ꝛ ſimi lia ſpiritualiter ĩtellecta: commiſſa ſunt ſacerdotibus ꝛ clero non vt commutẽ tur pro carnalibus ſed pro ſpiritualibus ideſt pro animabus fideliũ ꝛ operibus bonis. fo. 201. la. 1

Q; aliquibus a deo commiſſum eſt aurum ſapientie ꝛ argentum eloquentie ad vti litatem eccleſie: ſed tamen propter hoc: non electos dei: (qui plerunq; deſpecti habent) edificare querunt: ſed magis ad herere diuitibus huius mundi loquen tes eis placentia: vt honorentur ab eis: ꝛ queſtũ querãt ampliorẽ. fo. 201. la. 1

Q; multis commiſſa ſunt ſacramenta diui na deſignata in margaritis ꝛ lapidibus pretioſis pro ſalute viuorum ꝛ mortuoꝝ ſed nolunt ea dare aliquibus niſi: aut ac cipiant aliquid: aut accipere ſperent. folio. 201. la. 1

Q; q2 cã tantorum ſcelerum in vrbe forni caria. i. roma principaliter manet: ideo ad iuſtum ſuperni iudicis pertinet exa men: vt magna illa meretrix que prouo cat alios ad ſcelera ſua iudicetur prius: qui aũt ab ea ſeducti ſunt reſeruẽtur ad luctum videntes ablatum ſibi gaudiũ. ꝛc. folio. 201. la. 1

Q; non poſſunt mẽtes carnales de leui ob liuiſci eorum que amauerunt maxime: cum non habeant conſolationem de ce lo aut aliquid eſſe putent celi' gaudia re ſpectu terrenorũ: q2 animalis homo nõ percipit que ſunt ſp̃us dei. fo. 201. la. 2

Q; concupiſcentia gule maxime ꝛ princi paliter manet in pomis pinguibus ꝛ po tionibus in quibus delectatur babylon. folio. 201. la. 2

Q; non ſolũ nonnulli ep̃i ꝛ ſacerdotes im plicãtur negotijs babylonis: vt diuites fiunt: verum ẽt nonnulli abbates ꝛ mo nachi ꝛ alij religioſi. fo. 202. la. 1

Q; per gubernatores intelliguntur prelati cenobiorũ ꝛ naues ſunt monaſteria ipſo rum religioſorum. fo. 202. la. 1

Q; hij omnes carnales qui diligunt ipſã babylonem videntes excidium eius: ꝛ aliarum ciuitatum nobiliſſimaꝝ: ac eas eſſe ſine habitatore grauiſſime lugebunt ꝛ flebunt q̃ꝫ temporaliter: ꝛ carnaliter amauerunt. fo. 202. la. 1

Q; carnales homines neſciunt cogitare ni ſi gloriam carnis: ꝛ ſi legunt in cano nicis libris minus intelligunt: aut plene intelligentibus fidem exhibere nõ poſ ſunt. fo. 202. la. 1

Q; ſicut oleũ infundere ſuper caput ſigni cat gaudium: ita puluerem triſtitiam. folio. 202. la. 1

Q; rex theodoric' iactatus fuit in olla vul cani miraculoſe a papa ioãne. f. 202. l. 2

Q; ſicut filij iuda erepti a vinculis illius an tique babylonis ꝛ reuerſi ad patriã can ticum letitie cantauerunt: ita ꝛ nos cũ percuſſerit deus emulam noſtram. ſ. no uam babilonem cantabimus allã: nõ q2 ipſa corruet: ſed q2 (ipſa ruente) nobis re linquetur libertas. fo. 203. la. 1

Q; ſicut quater facta fuit letitia magna a populo iuda reuerſo de babylone: ita q̃ ter cantabitur allã ab electis in eccleſia poſt ruinã meretricis. fo. 203. la. 1

Q; ſtatim poſt ruinã noue babylonis tãta erit letitia electis dei q̃ta non fuit a die bus cõſtantini imꝑatoris. fo. 203. la. 1

Q; ſicut ſexto ſignaculo inchoate percuſſa eſt babylon metropolis ciuitas chaldeo rum a medis ꝛ ſoluta ẽ captiuitas iudeo rum ꝛ reedificatum eſt templũ: ita ꝛ in choato nunc ſexto tempore percutietur noua babylon ꝛ electi liberabuntur ꝛc. folio. 203. la. 2.

Q; ab electis in eccleſia cantabitur primũ allã propter peremptionem adultere: ꝛ ſecundum allã propter liberationem ec cleſie perſecute oppreſſe ab ipa adultera . ſ. babylone. fo. 203. la. 2

Q; in hoc libro quatuor animalia deſignãt quatuor ſp̃ales ordines: ꝛ ſedes ſeu thro nus dei gñalem eccleſiã. fo. 204. la. 1

Q; predicti quatuor ordines non recipiũt in ſe niſi perfectos ꝛ probatos eccleſia ve ra generalis: ꝛ vita communis ita eſt tẽ perata a patribus ſanctis: vt recipiat ita perfectos vt non excludat in chriſto par uulos: ſed mea ſint fortes ꝛ infirmi. fo lio. 204. la. 1

Q; dicta vita communis habet fructũ cen teſimũ ſexageſimũ ꝛ trigeſimũ hꝫ contẽ platores in clauſtris operatores in mini ſterijs erudiendos in ſcolis. f. 204. l. 1.

Q; due ſunt perfectorum eccleſie que qua

dã

ſi communiter inceperunt .ſ. predicātiū deſignata in Petro: ⁊ contemplantiuꝫ deſignata in Joanne. fo.204.la.2

Q; dicere angeli: eſt aliquid exponendo narrare: ſcribere autem audientis: eſt in cordis volumine aliquid memoriter retinere. fo.205.la.2

Q; beatus Joannes in hoc libro gerit typum piorum auditorum. fo.206.la.1

Q; maioris meriti eſt credere quod neſcitur: q̄ꝫ querere intellectum in ſcriptura per quem perueniatur ad fidem: folio: 206.la.1

Q; hebdomada quinta quadrageſime quam nos vocamus de paſſione: greci vocant ſextam ⁊ quid ſignificet myſtice: Nota folio. 206.la.1

Q; inſtitutiones grecorum in multis myſtice intelligūt apđ latinos. fo.206.l.1

Q; in quinquageſima: ſolemniter incipit abſtinentia grecorum: qualiter deſignat duplicem tribulationem ſexti temporis. fo.206.la.1

Q; l.6.tpe erit duplex tribulatio. fo.208

Q; ante alleluia quod hic a ſanctis cantatur: ⁊ poſt erit tribulatio contra eccleſiā dei quod myſtice in officio ſabbati ſcti continetur. fo.206.la.2

Q; opꝫ ſeptem tribulationes pati eccleſiā anteq̄ꝫ perfecte conſequatur quod dicit apoſtolus. Ubi ſpiritus dn̄i: ibi libertas ⁊ impleatur id quod ſcriptum eſt: percutiam vos ſepties propter peccata veſtra: quaꝫ q̄tuor trāſierūt. fo.206.la.2

Q; duorum vltimorum capitum draconis preliaturorum contra fideles: primū erit ille rex qui ſedet ſuper beſtiam aſcēſuram de mari: ſecundum vero ſuper beſtiam aſcenſuram de terra .i. pſeudo ꝓphetam. fo.207.la.1

Q; dubitatur ab aliquibus an Chriſtus perſonaliter ante diem iudicij veniat ad pugnandum contra predictas gentes pro electis ſuis: an non: ipſe autem tenet ꝙ ſic. fo.207.la.1

Q; beatus Auguſtinus ſe neſcire profitetur: vtrum circa principium illius temporis quod vocatur iudicij dies: an in fine: futura ſit reſurrectio mortuorum. folio. 207.la.2

Q; per angelum qui ſtat in ſole in hoc loco intelligitur Helyas propheta cui data eſt proprietas vite contemplatiue. folio. 209.l.1

Explicit tabula ſexte partis.

Incipit tabula ſeptime partis.

Quod ſeptimū tp̄s eccl'ie ē vltima etas ipſius eccleſie ⁊ mūdi: ⁊ i ea ē tertius ſtatus mundi: dr̄ quoqꝫ ſabbatiſmus: q̄ etas deſignatur per illud geneſis vꝫ. Et requieuit deus die ſeptimo ab oī opere qđ patrarat: ⁊ benedixit diei ſeptimo ⁊ ſanctificauit illum. fo.209.la.2

Q; ſcđm beatum Auguſtinum ⁊ remigiuꝫ vltimus dies iudicij non eſt ſemper accipiendus pro vltimo articulo finis mundi: ſed pro vltimo tempore ⁊ vltima etate mundi. nam poſt caſuꝫ antichriſti per quot dies tendatur hoc vltimum tp̄s ⁊ etas mundi incertū eſt. fo.210.la.1

Q; draco in ſeptimo ſuo capite ad extremum pugnaturus eſt contra Chriſtum ⁊ eius eccleſiā deſperatius ⁊ atrocius. fo.210.la.1

Q; ſeptima etas que vocatur ſabbatum: erit breuis. fo.210.la.2

Q; qn̄ ſupabit a fidelibus beſtia ⁊ pſeudo propheta Antichriſtus: iam tunc erit in mundo ⁊ preſens. fo.210.la.2

Q; opinatur ꝙ Antichriſtus videns ſe ſuperatum a fidelibus abſcondet ſe a conſpectu electorum ad horaꝫ ⁊ conferet ſe ad gentes ſythicas: vt vocato gog cum exercitu iterum veniat. fo.210.la.2

Q; poſt traditionem beſtie ⁊ pſeudo prophete in ſtagnum ignis non ſtatim draco ipſe eradendus ſit etiam in ſtagnum ſꝫ mittendus in carcere ad tēpus. folio. 210.l.2

Quomodo verāſit opinio eorum qui dicunt remanere tempus poſt caſum Antichriſti. fo.210.la.2

Q; videtur velle textus huius libri ꝙ inchoato ſexto tēpore producturus ſit diabolus ſarracenos contra chriſtianuꝫ imperiū ⁊ tradenda ſit babylon in manus eorum iudicanda ⁊ deſtruenda ab eis ⁊ tandē poſt multa mala illata fidelibꝰ ipſi quoqꝫ a fidelibꝰ ſupandi ſunt. f.220.l.1

Q; predicto prelio peracto erit pax in eccleſia dei qua in breui conſumata: iteruꝫ draco excitauit ipſam mortuam apparēter beſtiam .ſ. paganos ⁊ addet illis pſeudo prophetas in adiutorium ⁊ rurſum fortius contra chriſtum fideles pugnabunt ⁊ tandem a Chriſti militibus ſuperabuntur ⁊ mittentur beſtia ⁊ pſeudo ꝓpheta in ſtagnum ⁊ diabolus incarcerabitur a Chriſto vſqꝫ ad tempus ex ceteri conuertentur ad dn̄m. fo.210.la.2

Q; ipſo prelio conſumato erit magna pax in eccleſia chriſti qualis non fuit ab initio ſeculi cuius terminus ⁊ finis erit in arbitrio dei. fol.210.la.2

Q; deniqꝫ ipſa pace completa: egreſſus diabolus de carcere adducet ſecum gog ⁊ exercitum eius ⁊ committet adhuc tertium preliuꝫ valde grauius duobus primis: poſt qđ punitis omnibus qui ſecū venerint: ipſe quoqꝫ diabolus poſt omnes tradet in ſtagnū ignis. fo.210.la.2

Q; iſta tria prelia tam (fortaſſis) erunt v̄ cina: vt Antichriſtus poſſit omnibus intereſſe: maxime autem ſecundo ⁊ tertio nota. fo.210.la.2

Q; aliqui putauerunt: ex occaſione huius loci vbi dicitur ꝙ diabolus ſit incarcerādus per mille annos: ꝙ ſeptima etas protelari deberet mille annis: que falſitas ab auguſtino deſtruit. fo.211.la.1

Q; illud qđ dixerunt quidam carnales homines ꝙ dominus Jeſus cum ſanctis ſuis vacaturus eſt carnalibus epulis mille annis poſt reſurrectionem generalem oīo ē auerſū a fide ⁊ erroneū. f.211.l.1

Q; eo tempore tollitur regnum a diabolo: quo incipit regnare in humano genere ſpiritus diuinus quem dicimus eſſe iſtū angelum qui deſcendit de celo ad capiēdum ſpiritum iniquum. fo.211.la.1

Q; abyſſus hic deſignat populum infidelem. fo.211.la.2

Q; diabolus habere clauem abyſſi ſignificat habere quandam poteſtatem exercendi opera ſua: in populo infideli: quam aliquandiu habēs Diabolus male vtitur ea: quam nouiſſime habebit ſpiritus ſanctus iure victorie auferens illi regnum ⁊ poteſtatem. fo.211.la.2

Q; datur Diabolo adeo talis clauis ⁊ poteſtas aperiendi puteum abyſſi ⁊ producendi ex ea beſtias ⁊ reptilia terre propter peccata hominum impiorum eorum: ſcilicet qui confitentur ſe noſſe Deum factis autem negant. fo.211.la.2

Q; Angelum habere in manu ſua cathenam magnam eſt virtus concordie quā habet ſpiritus ſanctus ad ſeruanda corda fidelium in vinculo pacis: ⁊ hec ſola eſt cathena qua tenetur Diabolus compeditus dum non poteſt inuenire: qua parte ingrediatur vt noceat ⁊ virtus ſuum pro ſolite effundat. fo.211.la.2

Q; tēpus incarcerationis: Sathane deſignatum in mille annis itelligitur a reſurrectione domini vſqꝫ ad tempus ſolutionis ipſius. fo.211.la.2

Q; Sathanas tempore ſue incarcerationis: concluſus eſt a Deo in cordibus gētium ſithicarum: ſcilicet tartarorum: cōtra libitum ſuum: quia non licet ei producere dictas gentes cōtra fideles vſqꝫ ad ſtatutum tempus. fo.211.la.2

Q; poſt ruinam ſeptimi capitis Draconis erit pax: ⁊ poſt pacem perſecutio deſignata in cauda Draconis: ſcilicet gog cum ſuo exercitu gentium ſithicaruꝫ: interim tamen ante predictum ⁊ vltimū prelium omnes infideles: tam iudei q̄ꝫ gentiles conuertentur ad Chriſtum. folio. 212.la.1

Q; idem tempus duratione itelligitur incarcerationis draconis ⁊ regni ſanctoꝝ cum chriſto. fo.212.la.1

Quomodo concordet dictum Ezechielis de gog ⁊ dictum pauli apoſtoli: mortui qui in Chriſto ſunt reſurgent primi. folio. 212.la.2

Q; dubitatur propter ea que hic dicuntur de ſanctis an protinus poſt reſurrectionem ſuam abſq; terribilis illius iudicij examine ⁊ abſq; interuallo dieruz intraturi ſunt ad eternam vitam: ceteri vero non ſtatim ſed poſt conſumationem iudicij. fo.212.la.2

Quomodo illud predictum poſſit ſtare ſi poſt dictam reſurrectionem mortuoruz adhuc relinquende ſint alique gentes q̃ ſeducende ſint a diabolo. fo.212.la.2

Q; in illa vltima tribulatione gog: erunt cenobia monachorum quaſi caſtra ⁊ eccleſia generalis dilecta ⁊ electa ſicut ſol ⁊ erit pax in orbez terrarum. ita ꝙ nihil mali ſuſpicabuntur homines: ⁊ ſic ex inſperato veniet ſup eos gog. f.212.l.2

Q; diligenter notādum eſt ꝙ beſtia ⁊ pſeudo propheta mittentur in ſtagnū ignis in fine ſexte etatis: ſed draco. i. diabolus in fine ſeptime poſt dies illius qui vocatur gog. fo.213.la.1

Q; magni doctores videntur ſentire gog eſſe illum quem dicit apoſtolus: aduerſari ⁊ extolli ſupra omne qđ dicitur deꝰ aut colitur ⁊c. fo.213.la.1

Q; auctori non videtur gog eſſe antichriſtum: ſed principem exercitus antichriſti: vt ſupra dictum eſt. fo.213.la.1

Explicit tabula ſeptime partis.

Incipit tabula octaue partis.

Quod ſicut initiū oīs iuſtitie videt̃ ꝑtinere ad patrem ita conſumatio ptinet ad ſpiritum ſanctu. fo.213.la.1

Q; diem penthecoſtes valde ſolemnem: ꝓceſſit obſeruatio quadrageſime in afflictione ieiunij: deinde tempus paſche in iocunditate epularū. fo.213.la.1

Q; in ſex partibus huius libri agitur de totidez tribus erumnoſis huius ſexte etatis mundi ad quaz pertinet vita actiua ⁊ in ſeptima parte libri. ſeptima etas mūdi ſimpliciter continetur: ⁊ erit vita cōtemplatiua. fo.213.la.1

Q; q̃zuis breue fuerit tempus ſeptime etatis: non tamen breue erit gaudium conſolationis iuſtorum. fo.213.la.1

Q; ſecunda etas mūdi tante breuitatis fuit reſpectu prime: vt Noe qui iam vixerat ſexcentum annos ante diluuiū: vſq; ad finem ipſius etatis: ⁊ initium tertie permanſiſſe traditur. fo.213.la.2

Q; ſex partes libri huius pertinēt ad martham que turbatur erga plurima: ⁊ ꝑs ſeptima ad mariaz que ſedet ſimpliciter ſecus pedes dñi Jeſu. fo.213.la.2

Q; initium ſeptime etatis: illucebit huic mundo a principio ſexte: ⁊ hoc quare vide. fo.213.la.2

Q; populus latinus ad honorem filij proprietate miſterij electus eſt: grecus autē ad honorem ſpūs ſancti quibus non eſt ſi traditum eſt a maioribus ſuis tempore quadrageſimali ſolenniter cantare alleluia: nobis aūt a maioribus noſtris ſilendum eſſe ab eodem cantico vſq; ad paſcha. nota. fo.213.la.2

Q; incertum eſt an ſtatim cum dñs venerit in maieſtate ſua: ſederit iudicaturus: an poſt aliqđ tempus ſeu dies: nā ſcđm Auguſtinum oportet eſſe aliqđ tempus medium inter horam aduentus eius: ⁊ diē in quo ſedebit in ſede maieſtatis ſue. vt diuidat bonos a malis. fo.214.la.1

Q; ſi Chriſtus non eſt ipſe perſonaliter venturus ad iudicandum Antichriſtū: ſed miſſurus: Archangelum Michaelem: ſed ipſe poſtea veniet in fine illius temporis quod reſtat poſt caſum Antichriſti: quomodo habet intelligi dictuz apoſtoli: vbi dicit. Quem dominus Jeſus inter ficiet ſpiritu oris ſui: ⁊ deſtruet illuſtratione aduētus ſui ⁊c. f.214.la.1

Q; beatus Hieronymus dicit dominum per ſe ipſum venturum ad deſtruendū Antichriſtum: cum in igne eum venturum ſcriptura commemoret: ⁊ beatus Petrus ꝙ ignis cōſumpturus eſt gog. ⁊ exercitum eius. fo.214.la.1

Q; ſi aperte loqueretur ſcriptura de aduētu filij dei: vt vz in ſuo ordine ſicut multa alia: non diceret dominus. De hora illa nemo ſcit niſi pater ⁊c. ⁊ ideo quaſi repugnantibus ſibi auctoritatibus diuinis: anguſtiamur pariter in hac parte: hebetamur: opprimimur ⁊ deficimus. folio. 214.la.1

Q; non eſt intelligendum vt peccata de q̄bus iudicati ſunt electi in hac vita a vicarijs Chriſti: ⁊ remiſſa ſunt: referenda ſint iterum in die iudicij: ſed referrrent bona ad confuſionem malorum: folio. 214.la.2

Q; hic ⁊ in qurata parte libri: nomine mortis: intelligendus eſt pſeudopropheta ſarracenorum: ⁊ nomine inferni ille rex vndecimus regnaturus in fine ipſius regni: de quo tam multa locuti ſumus. fo.215.la.1

Q; ſi aliqui deſcendunt viui in infernum ⁊ ſtagnum ignis: (vt hic dicitur:) nō eſt credendum ꝙ non moriantur ſicut ⁊ ceteri: ſed q̃z citius corpora eorum artabūtur doloribus: parturient nequas animas deputatas in penis: ⁊ corpora corrūpentur ſicut ⁊ ceterorum: quatenus recepturi mala que geſſerunt: cū ceteris: a morte reſurgant. fo.215.la.1

Q; reſurrectio prima: beatior ē reſurrectione ſecunda ⁊ mors ſecūda infelicior morte prima: quia reſurrectio prima pertinet ad gloriam ſanctorum: ⁊ mors ſecūda ad eterna ſupplicia reproborum: folio. 215.la.2

Q; retruſis impijs in inferno: apparebit celum nouum ⁊ terra noua. fo.215.la.2

Q; ſicut fluuius ſemper manans a ſuo fonte ⁊ a loco eminentiori: deſcendit ad prima ⁊ tamen ſemper eſt vbi manat ⁊ vnde emanat: ita Hyeruſalem illa ſuperna ſemper manens in celo: per humilitatē deſcendit: vide quomodo. fo.217.la.1

Q; prius homo accipit lumen fidei: quod viuificat animam: deinde lumen ſcientie que magnificat viuificatam animaz. folio. 217.la.1

Q; duodecim lapides precioſi ſignificant duodecim apoſtolos: qui ſunt duodeciz fundamenta: ⁊ quomodo aptantur eiſdem virtutes: vide. fo.225.la.1

Q; qui proponit vrbem edificare: primo inuenit locum in quo fodiens iaciat fundamenta: ſecundo edificat muros: tertio ſtatuit portas ⁊ edificantur domus. folio. fo.225.la.2

Q; ad ſimilitudinez terrene ciuitatis: fundatur illa nobiliſſima ⁊ ſuperna ciuitas: primo loco fundamenti electus eſt populus Iſrael: vt fieret in eo preparatio huius nobiliſſime ciuitatis: ſecundo in aduentu domini electi ſunt duodecī apoſtoli: vt eſſent in fundamentis ciuitatis: ⁊ poſt ipſos filij ⁊ nepotes eorum in fide de populo gentili. fo.226.la.1

Q; in tertio ſtatu mundi eligēdi ſunt duodecim viri ſpirituales quando venerit ad fidem Chriſti plenitudo gentium ⁊ iudeorum ſed vtrum ex populo gentili an iudeorum: an vtriuſq; eligendi ſint incertum. fo.226.la.1

Q; tempore tertij ſtatus: magna erit caſtitas electorum ⁊ veluti lilia ⁊ roſarū flores: purpureas coronas martyrū in candore ſequentur. fo.226.la.1

Q; duodecim margarite per ſingulas portas: que ſimul ſunt centuz quadraginta quatuor: erunt adiutores illoruz duodecim virorum in predicatione euangelij de qua dicit dominus predicabitur hoc euangelium regni in vniuerſum orbez in teſtimonium omnibus gentibus: folio. 226.la.1

Q; queritur quare hic eligentur centūquadragintaquatuor adiutores: illoruz duo

decim: cum nec Moyſes nec Chriſtus
elegerit: niſi ſeptuagintaduos: ꝛ hic bis
ſeptuagintaduos. fo. 226. la. 1
Q; margarite duodene que viſe ſunt ī por
tis ciuitatis predicatores erunt euange
lice veritatis: tempore quo iſrael cōuer/
tetur ad dominum: quando ꝛ Helyas
venturus eſt vt conuertat corda patrū
ad filios: ꝛ adherebunt duodecim por/
tis ſicut ſeptuagintaduo diſcipuli: duo
decī apoſtolis ieſu chriſti. fo. 226. la. 1
Q; cur potius in quinq; partibus ciuita/
tis: q̄ in ſex aut ſeptem: dicit auctor: ꝙ
in opere pſalterij decem chordarum ple
nius aſſignauit rationem. fo. 226. la. 2
Q; autem alie porte ciuitatis ab oriente:
alie ab occidente: alie ab auſtro vel meri
die: alie ab aquilone eſſe ſcribuntur: ad
diaſ gratiarum referendum eſt ꝛ nota p
ſingulas: ſingłās virtutes. fo. 226. la. 2
Q; pertinet ad virum ſpiritualem docere
intellectum ſpiritualem ſacre ſcripture
ꝛ non ad virum animalem: ſed tantum
ſupficiē lr̄e docere valet. fo. 227. la. 1
Q; in ſex etatibus mūdi imponetur finis
regno Babylonico: quo deſtructo per
ficietur in ſeptima etate quicquid mi/
nus erit in ſtructura Hyeruſalem ꝛ vo
catione vniuerſi populi futuri ī ea: qua/
tenus in futuro ſeculo quod erit: velut
octauum: vniuerſam que pertinet ad eā
appareant conſumata. fo. 227. la. 1
Q; in ipſa ſeptima etate: in eccleſia ſancta
erunt aperta viſcera pietatis dei: ꝛ om/
nibus patebunt: ꝛ hoc ipſum non in ca
ligine ignorantie: ſicut vſq; ad preſens:
ſꝫ ī plenitudine intellect⁹. fo. 227. la. 1
Q; tunc non erit amplius obbrobriū: aut
erubeſcentia eccleſie ſanctorum: ſicut ali
quando: ſed decus ſublimitas ꝛ maie/
ſtas: quia gentes conuerſe ad regē Chri
ſtum conferent gloriā ꝛ honorem ſuū
in illam clariſſimam ciuitatē: vt poſſint
ꝛ ipſe eſſe participes glorie ipſius: ꝛ pro
ſternent ſe humiliter veſtigijs ſanctorū
deprecantes vt earum memores ſint in
orationibus ſuis. fo. 227. la. 1
Q; non ſemper nomine ſpiritus intelligē/
da eſt tertia perſona trinitatis: ſed aliqñ
pro dono ſpiritus ſancti: vt in Helyſeos
cum dicit. Oro vt fiat ſpiritus tuus du
plex in me. fo. 227. la. 2
Q; Chriſtus eſt lignum vite: in ſe ſimplex
ſed multiplex in palmitibus ſeu etiam
in propaginibus ſuis. fo. 227. la. 2
Q; ſine operibus pietatis: fides mortua ē
ꝛ doctrina inutilis. fo. 228. la. 2
Q; huius verbi. Ego ſum. A. ꝛ ω i. prin ci
pium ꝛ finis: ter in hoc libro repetitio
facta eſt: vt intelligamus: veluti p tres
ſolemnes gradus peruenire nos oporte
re ad plenam notitiam deitatis: ſm ꝙ
tribus vicibus ꝛ tribus modis facta eſt
reuelatio ſancti ſpūs. ſ. in colūba: inſuffla/
tione ꝛ igne. fo. 228. la. 2
Q; ſtole quibus induimur: ſunt opera iu
ſtitie que tamen ſepe polluūtur: velut
ſanguine mortuorum dum inter bona
opera que agimus multa quibus pollu
antur: quottidie committimus mala.
folio. 229. la. 1
Q; Chriſtus ſꝫ ꝙ homo dicitur ſtella ſm
vero ꝙ deus ſol dicitur: ꝛ ſꝫ ꝙ ſtella ma
tutina precedit aduentum ſolis: ita re/
uelatio ꝛ manifeſtatio humanitatis ip/
ſius preceſſit oſtenſionem maieſtatis:
quia eſt verus Homo ꝛ verus Deus
Chriſtus Jeſus. fo. 229. la. 1
Q; beatus Joannes ſciēs: ꝙ animales ho
mines ſcandalizarentur de verbis hu/
ius libri non intelligentes alta myſteria
ꝛ pfundas intelligētias que in eo ſunt:
putarentq; opus pietatis addere vel mi
nuere textui in aliqbus locis: proteſta/
tur ꝛc. fo. 229. la. 2
Q; auctor petit a domino veniam ſi aliter
q̄ ipſe voluit: ꝛ ei placuerit in aliqbus
locis preſumpſerit loqui: quia ipſe ſcit
ꝙ ſolum timor ꝛ amor eius coegit ipſū
preſummere: ei gratias referēs ꝙ decur
ſis tot ac tantis pelagis eum ad portum
perduxit. fo. 229. la. 2
Q; auctor obſecrat fideles dicens. Obſe/
cro ꝛ vos fideles vt ſicut ego p veſtra
ſalute laborem tanti oneris aſſumpſi cu
piens dare vobis ſignificationem vt fu
giatis a facie arcus: ita ꝛ vos mihi ma/
nuꝫ mie porrigatis: quatenus ſi in hoc
aut alijs opuſculis meis erraui ſicut ho
mo (licet in conſciētia nō habeā:) ill: q
bonus eſt mihi indulgeat. f. 230. la. 1
Q; auctor ex mandato romane eccleſie: ac
eius licentia: hoc opus ſcripſit cuius au
ctoritati ſe in oībus ſubmittit. fo. 23⁰
Q; ſi aliqua dicta in hoc opere minus be/
ne forte videāt habere: ac p hoc ab emu/
lis trahi poſſent ad illicitū intellectū:
querat diligenter defenſor veri in alijs
ſuis opuſculis ꝛ inueniet ſufficienter.
folio. 230. la. 1

¶ Explicit Tabula octaue ꝛ vltime par/
tis huius operis Abbatis Joachim.

¶ Incipit epiſtola prologalis dñi Abbatis Joachiꝫ
florenſis omniuꝫ opuſculoꝝ ſuoꝝ tã cõpilatoꝝ
q̃ꝫ cõpilandoꝝ ab eo omniũqꝫ iuditio ac
examini romanę eccleſię pręſentãdoꝝ
ſub proteſtatione mãdãtis ſuis fra-
tribus: caſu quo accidat eũ e vita
decedere anteq̃ꝫ huiuſmodi
opuſcula ab eccleſia ap-
probarentur.

Uniuerſis q
bus littere
iſte oſtenſe
fuerint: fra
ter Joachiꝫ
dictus ab/
bas de flo/
re: eternam
in dño ſalu/
tem. Sicut
ex literis dñi pape quondã clemẽ/
tis (que apud nos ſunt) percipi põt
ex mandato dñi pape Lucij ⁊ dñi
pape Urbani: viſus ſuꝫ aliqua ſcri/
ptitaſſe: ⁊ hucuſqꝫ ⁊ quod occurret
ad gloriã dei ⁊ vtilitatem legentiũ
ſcriptitare nõ deſiſto: Deniqꝫ librũ
cõcordie quinqꝫ voluminibus in/
ciſuꝫ: expoſitionẽ apocalipſis octo
partium titulis inſignitã. Pſalteri
um decem cordaꝝ tribus volumi
nibus cõprehenſuꝫ: prout deus in
ſpirauit ⁊ facultas affuit ingenij:
ad conſumationeꝫ perduxi: preter
alia que in paruis libellis: ſeu con
tra iudeos: ſeu contra catholice fi
dei aduerſarios comprehendi: ⁊ ſi
aliud duꝫ ſuꝫ in hoc corpore: poſſe
datur ad edificationeꝫ fideliũ xp̄i:
⁊ maxime monachoꝝ: dare operã
nõ poſtpono: Quia vero pro an/
guſtia temporꝫ: non potui hucuſqꝫ
opuſcula ipſa preter librũ concor
die apoſtolico arbitrio: preſentare
vt ab eo corrigerentur: ſiqua ibi
q̄ non abnuo ⁊ ſi mihi conſcius
non ſum occurrerint corrigẽda: ⁊
incertus eſt homini numerus die/
rum ſuoꝝ. Si me contigerit prius
egredi ex hac luce: q̃ꝫ ea poſſiꝫ: ſm
qđ accepi in mãdatis: ſiq̃dẽ ea cõ/
ditione ſuſcepi dictanda vt meus

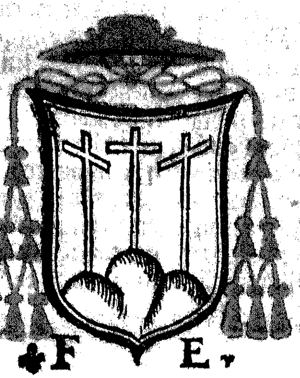

F E v

quidem labor eius vero in eis eſſet omni/
modo magiſt[e]riũ ſedi apoſtolice pſenta/
re: Rogo ex parte omnipotẽtis dei: eo ab
bates meos ⁊ priores ⁊ ceteros fratres me
tuẽtes dñm: ⁊ ea qua poſſe video: aucto
ritate precipio: quatenus pñs ſcriptũ aut
exemplar habẽtes ſecum: ac ſi pro teſtamẽ
to opuſcula que hactenus cõfeciſſe vide/
or: ⁊ ſi quid me de nouo vſq; ad diem obi
tus mei cõtigerit ſcripticare (q̃z citius po
terint collecta omnia relictis in ſalua cu/
ſtodia exemplaribus apoſtolico examini
repreſentent recipiẽtes ab eadem ſede vi
ce mea correptionez: ⁊ exponẽtes ei meaz
circa ipſam: deuotionem ⁊ fidem: ⁊ qđ ea
ſemp tenere paratus ſim: que ipſa ſtatuit:
vel ſtatuerit: nullamq; meaz opinionẽ cõ
tra eius defendere ſanctã fidem: credens
ad integrũ que ipſa credit ⁊ tam in mori/
bus q̃z in doctrina eius ſuſcipiens corre/
ptionem abijciens quos ipſa abijcit: ſuſci
piens quos ſuſcipit ipſa credẽſq; firmiter
nõ poſſe portas inferi preualere aduerſus
eam: ẽt ſi eam ad horaz turbari ⁊ procellis
agitari cõtingat non deficere fidẽ eiꝰ vſq;
ad cõſumationem ſeculi. ROBORATIO.
Hoc ſcriptum feci ego abbas Joachim ⁊
ppria manu roborauit. anno dominice in/
carnationis. M.C. ⁊ ſic me tenere cõfiteor
ſicut in eo continetur. SVBSCRIPTIO.
Ego frater Joachim Abbas floris.

¶ Breue admonitoriũ ſeu preceptorium ſũmi põtificis vt q̃z citius perficiat expõ/ nez Apocalipſis ⁊ ſe pontifici preſentet.

Clemẽs epũs ſeruus ſeruoꝝ dei. Di
lecto filio Joachiz Abbati: de cu/
ratio: ſalutẽ ⁊ aplicã bñdictionẽ.
Canonis ſuadet ⁊ debitũ euãgeli
ce charitatis: vt in cũctis actibus nr̃is: ad
id plurimũ itẽdamus q̃liter ſm veritatis
euangelice teſtimonium: opera nr̃a bona
luceant coraz hominibus: vt ex eis profi
ciendi materiã capiant ⁊ exemplum quiã
igitur iubente ⁊ exhortante bone memo
rie lucio papa predeceſſore nostro: expoſi
tionem Apocalipſis ⁊ opus concordie in
choaſſe: ⁊ poſtmodũ auctoritate dñi pa/
pe Vrbani ſucceſſoris ipſius compoſuiſſe
dicaris: caritatẽ tuã monemus ⁊ exhorta
mur in dño p apoſtolica ſcripta mandan
tes: quatenus laboribus tuis i hac parte
peroptatum ⁊ debitum finem imponens
(gratia dñi proſequẽte) ad vtilitatem pro
ximoꝝ opus illud cõplere ⁊ diligẽte ſtu/
deas emẽdare veniẽſq; ad nos q̃z citius
oportunitas aderit: diſcuſſioni apoſtoli/
ce ſedis ⁊ iuditio. vt preſentes: Si. n. ve/
lis in abſcõdito retinere: diligenti cura
proſpicias: qua poſſis ſũmi patriſfamilias
offenſaz de talento ſcientie tibi credito:
ſatiſfactione placare. Datũ late. ſexto idus
iunij. Pontificatus nostri anno pmo.

¶ Incipit plogus dompni Joachiz Ab batis florẽſis in expõnẽ libri Apocalipſis.

Quam propenſioribus ſtudijs
a viris catholicis ⁊ orthodo/
xis certatũ ſit: vt nouiter exor
tam eccleſiaz preceptis humi/
lioribus inſtituerent: ⁊ iacentez adhuc p
tempore (in cunabulis fidei lactis potu
nutrirent: illoꝝ que per curſum tẽporũ:
ad nos vſq; deriuata ſunt opera celeſtiuz
doctrinis vberũ fecundata teſtantur: Ta
lia nempe illos tunc temporis oportebat
docere talia (ſpiritu ſancto ſuggerente) de
ſcribere q̃lia lactenti hebreoꝝ (⁊ paruule:
in expteq; a cibo ſolido) cõuenirẽt: vt nõ
prius ad alta miſteria ruitura cõſcenderet
q̃z plenius erudita in infimis diſceret: hu
milibus cõſentire: Quũ vero hãc adultã
⁊ aptã matrimonio cernerent maiora illi
oſtendere ſacramẽta ceperunt qbus exer
citata diutius ſolidi ac perfecti cibi: expe
riret dulcedinez: ⁊ relicto preceptoꝝ xpi
inchoatiõis ſermone ad perfectionem fer
retur: oſtenderunt demq; illi ſpiritualiũ
cariſmata vnguentoꝝ: pretioſa diuerſorũ
ſcematum ⁊ imẽſe pulchritudinis indu/
menta in aures ⁊ armillas: ⁊ omne qđ p
tinet ad ornatum. Nõ eſt vltra quo indi
geat tãta donoꝝ copia iã premiſſa: nec eſt
qđ a nobis expectare debeat: taz meritis
extremis q̃z tẽpore niſi forte vt manifeſti
us preſolito oſtendatur ei quẽ diligit ani/
ma eius: ſponſus vtiq; ille celeſtis: cui tã
to opere ab infantia ſua adherere cõſuiut.

Ge. 24 Deniq; ⁊ Rebecca mater Jacob cui i ty
po ſancte huius eccleſie miniſterialia mu
nuſcula data ſunt ⁊ vtiq; a ſeruo habrae:
qui eccleſie doctores deſignat: nõ legitur
circa finẽ itineris quo reuerſus eſt ſeruus
ad Jſaac dñm ſuum vel ab ipſo ſeruo qui
eam duxerat: vel a quolibet alio: noua do
naria percepiſſe ſed tantuz faciem ſponſi:
quem auditu ſolo didicerat docẽte ſe eo/
dem duce ſuo cõtemplata fuiſſe: ⁊ induẽ/
da pallio decoris ſui de tortuoſo animali
quod inſederat deſcendiſſe: atq; in taber/
naculũ ſarre exultante cõiuge introiſſe:
Ge. 24 Cuius vtiq; ſerui recte nos quoq; vltima
imitamur veſtigia: ſi ei quam deſignauit
Rebecca veritatẽ (que eſt in ſpũ) demon
ſtrare curemus: quatenus ⁊ ipſa diligẽter
iſtructa cõtẽdat obliuiſci que in terra ſunt
⁊ apprehendere ⁊ tenere pro quo ⁊ vſq;
Ps. 44 modo cucurrit: obliuiſci in q̃z populum
Apo. 19 ſuum ⁊ domũ patris ſui: ⁊ q: tp̃s nuptia/
Mat. rum vrget: cooperire ſe iuxta vocez libri
25. huius byſſino ſplendenti ⁊ candido: vt
aptatis accẽſiſq; lampadibus: ingredi cũ
ſponſo mereatur ad nuptias. Neq; . n. ce/
loruz rex illius poterit cõcupiſcere ſpeciẽ
niſi ⁊ ipſa ſponſi thalamum concupiſcat:
q: nec ſunt legittime nuptie in qbus ps
altera non cõſentit. Unde ⁊ ab eodez dño
Mat. in euãgelio dicit: qui amat patrez aut ma
10. trem pluſq̃z me nõ eſt me dignus: quod
ſi ita eſt. imo q: ita eſt: nec pdeſt ſponſe
pulchritudinis decor: niſi populum ⁊ pa
triam (ſponſi gratia) ſpernat: nimirum q:
vel ſponſum non amat: vel alius ab ea q
non eſt ſponſus diligitur: perſuadẽda eſt
modis omnibus tantã deuitare infamiã:
ne thoro (qđ abſit) regio cõprobetur indi
gna: Sed quibus eaz ſermonibus perſua
dere quis poterit que relinquere preſen/
tia pro futuris. deſerere cognita pro inco
gnitis: parẽtes ⁊ vicinos quos nouit: pro
ſponſo ⁊ patria quoꝝ gloriam neſcit: ſicut
inexpertũ habet ita impoſſibile putet pre
ſertim cũ non extimet tp̃s nuptiarũ inſta
re? Nõ paruus labor iſte eſt: q nobis hijs
diebus incũbit: Sz ad hec qs ydoneus?
forte ⁊. n. qui poſſet ſpernit: qui cuperet
neſcit cui cultus ſermonis ineſt ſcẽtia de
eſt: cui ſcire conc[e]dit dicere oportune ne
gatur. Sic ergo nullus idoneus. Sed nũ
omnes pariter excuſat? Habet qui neſcit
ſi, tñ non pat impẽdit: vel negligit: aut ple
nam aut qualẽcũq; excuſationis fiduciaz
nullã aut quaſi nullã cui datuz eſt cogno
ſcere: vel ex parte: Sed num q: iſtud di/
co: alterũ mihi e duobus attribuo ſi ſcien
tie mihi titulũ arrogare pſumimaz? Mi/
nime: ſed qui me prorſus in altero inſuffi
cientẽ profiteor: in altero iuditium perti/
meſco: q: ⁊ ſi me ſcientẽ nõ niſi inſipienter
crediderim: ignorare me tñ q loqui tene
ar nõ niſi mendaciter excuſabo: Loquar
ergo prout potero: ſin minus nutibus in/
dicabo: Defeciſſe mundi gaudia īmine/
re pſſuras: celoꝝ regnũ adeſſe in ianuis:
⁊ ſi ſermone ruſtico ⁊ ipolito certis tñ ⁊
neceſſarijs pbare me poſſe arbitror docu
mentis: ſi tñ ille affuerit: qui preſumẽtes
de ſe ipſis irridet ⁊ linguas infantiũ: cuz
ſibi placet facit diſertas. Non igit de meo Judith
(qđ nõ habeo) ſed de xpi benignitate cõ
fidens. Apocalipſim quã beatus Joãnes
in pathmos inſula religatus deſcripſit nõ
mee preſumptionis audacia: ſed romani
auctoritate pontificis exponendã aſſum
pſi: ex cuius vt ego extimo ſerie probari
plane poterit: qđ pdixi ⁊ ſi qua ſunt alia
laude digna: que poſſint ad contẽptuz ſe
culi ſpõſam ⁊ regni filios alare ⁊ vocẽ illã
dñi ſibi eſſe factã qui dicit: Reſpicite ⁊ le Luc. 21
uate capita veſtra ecce appropinquat re/
demptio veſtra: Vt aũt ad alta nimis cõ
templanda miſteria: facilius annuẽte deo
ſub limari poſſimus (manentibꝰ nobis ad
huc in plano) omnem libri materiam: in
ſummaz colligere opus eſt quo. n. inuſita
ta ſunt que aggredimur eo in reſeranda
libri ianua latiori ⁊ multiplici īdigemus
ſermone: Jnde eſt q preter ſolitũ ⁊ vſum
maioruz nõ tã prefationes q̃z libellũ: vti/
litati potius lectoris cõſulentes q̃z vſui:
non ignorãtes q̃zte difficultatis ſit cõſide
rare ſacramentoruz excellentiam ſm ple/
nitudinẽ ſcripturaꝝ dilatare ſinũ anguſte
mentis ad cõtẽplanda velut in ictu oculi

tum multa & tam archana misteria que
sūt in quadā libri summa, in libro apocalypsis col
lecta sunt: q̄ terre quidem in illam spirituales
in qua multi obscurata summa culis scripturarum
intelligentia clausa est intrare satagimus non si
ne clauibus mysteriorum accedamus ad eam: ne qū
[q̄ abst] accidat illud q̄ p̄pheta in quibusdā dicit
Ysa. 29. erit vobis visio omnium sicut verba libri signati:
quem cum dederint scienti litteras: dicent, le
ge. & respondebit, non possum, signatus est .n.
Dan. 11. nō .n. vsque in finem: Mundi clausos esse signa
tos q̄ sermones predicat angelus danieli: sed
usque ad tempus prefinitum, usque ad tempus an
geli philadelphie: hec illis ordinis qui signifi
catur in xpo cui & dicitur. hec dicit sanc
Apo. 3 tus verus qui habet clauem dauid, qui aperit
& nemo claudit: claudit & nemo aperit.
Scio opera tua: ecce dedi coram te ostium aper
tum quod nemo potest claudere: quia modi
cam habes virtutem. quod si hi qui intellectual
iuxta vocem norunt iudicare faciem celi &
terre signa temporum: aut non cognoscunt, aut
non credunt agnoscentibus ea: non est meum
iudicare de eis. est acutus dei sermo, & pe
netrabilior omni gladio ancipiti. qui iudicat
eos cuius vox aperta & terribilis nimis,
heb 4. in eodem danielis volumine subsequta est.
Dan 12 dicens, eligentur & dealbabuntur & quasi ig
nis probabuntur multi. & impie agent im
pij. nec intelligent omnes impij: porro docti in
telligent. hinc & per se ipsa veritas dicit:
Mat. 12 Confiteor tibi pater dn̄e celi & terre, q̄ abs
condisti hec a sapientibus & prudentibus & reue
lasti ea paruulis. hinc & p apostolum dicitur
2 cor. 4 & si opertum ē euangelium nrm̄ in his qui pere
unt. opertum ē in illis quibus deus huius seculi exce
cauit mentes infidelium vt nō fulgeat illumi
natio euangelij glorie xp̄i qui ē imago dei. & ne quis
eum de vanitate arguerit qui se quidem intellige
re verba dei: nōn nullos ignorare dicebat mox, cui
dem signum, dedit, humilitatis sue, cum sensus adiecit,
et ait nō .n. nos metipsos p̄dicamus sed jesum x̄. d. nrm̄

tale ē.n. acsi aplo diceret. Si adhuc hominibus placerem nō
eē iſpe xp̄i seruus. n dcā. qui n. loquitur propriam 1. or. 4
iprecat quippe dicat Jesum xp̄m, qui & se
quitur veritatē huius eſt: q3 intelligit ſe
nō habere de proprio. Et ideo nō loqtur
vt videatur ab hoībus: ꝛ glorietur de ſciē
tia ſua. Sed q3 veritas ꝛ charitas vrget:
iuxta id quod alibi ipſe dicit. Si euange
lizauero: nō eſt mihi gloria: neceſſitas enim
mihi incūbit. Ue.n. mihi eſt: ſi non euan
gelizauero. Non ergo diſcipuli veritatis
ſeipſos predicant: ſed xp̄m ieſum: q3 nō q̄ Phil.
rūt que ſua ſunt: ſed que ieſu xp̄i. Qui aūt
querunt que ſua ſunt inuenire nequeunt
veritatē: teſte ipſa veritate: que icredulis
iudeis inter cetera dicit. Quō poteſtis cre Joh. 5.
dere qui gloriam ab inuicem accipitis: ꝛ
gloriam que a ſolo deo eſt: nō queritis? Li
quet ergo q̄ nō pōt credere q̄ querit glo
riam ſuam: ꝛ qui nō pōt credere: intellige
re nequit: q3 tenebre incredulitatis obce
cāt oculos mētis eius ꝛ palpare in circui
tu non ſinitur oſtium inuenire. Eis autē
qui ſpernunt gloriam ſuam: datur a dn̄o
vt poſſint credere dat vt credētes intelli
gere queāt: p̄ q̄bus quod donauerit deus
in libello iſto itroductorio q̄ veluti pam
bulus, ē in expōne totius libri itinare cu
rabimus vt tāto p̄ icognitas vias maris
huius ſecurius nauigare poſſimus: q̄to
manētes adhuc in portu ſedemus cōpu
tātes ſumptus q̄ neceſſarij ſunt. Quo cir
ca lectorē moneo libri huius vbera ſitiē
tē: vt ſic ex eo plenū ſe capere itellectū cō
fidat: ſi in eo itērus ꝛ iteger ſine vocio ſtre
pitu meditet̄ ꝛ ſubſcripte introductiōis ſū
mulā lectitare nō pigeat: in q̄ tot' libri cō
tinet̄ materia. Explicit prologus.

¶ Incipit p̄phatio ſiue liber itroducto
rius in expōnem Apocalipſis. Cap. I.

Vniuerſa hyſtoriarū nemora q̄ ve
tus teſtm̄ obūbrant in quinq3 por
tionibus diuidunt̄: quaz vna ge Diuiſio
neralis eſt: q̄tuor ſpāles. Una ē.n. librorū vet. te.
rota quatuor hn̄s facies: vna eſt genera
lis hyſtoria: quatuor ſpāles: Generalis hy
ſtoria illa eſt: q̄ a mūdi inchoata p̄ncipio:
vſq3 ad librū Eſdre recto curſu dirigit̄: ꝛ

hoc quidem patriarcharū p̄mo: ſecundo
iudicum: tertio regum: cronicas exhibet:
habens quidem vnaz narrationis ſeriem:
ſed ſcriptores diuerſos: eo q̄ morte diu p̄
hiberent̄ manere: Quatuor vero hyſtoria
ruz ſpālium: prima eſt que intitulatur iob:
ſecūda tobie: tertia iudith: quarta heſter.
Illa ergo rota iſte facies. Et q̄dē haꝝ due
minus apud hebreos iudicantur canonice
vt ait hiero. iudicant̄ ſed nō apud eccleſiaz
cui ſpūs teſtimoniū reddit. Pro quatuor
aūt hiſtorijs: quatuor euāgelia data ſunt:
nō ſine oſtenſione cōcordie: ꝛ ſpirita'is mu
niminе intellectus. Illud vero inter cete
ra diſtincta eſt rōne pēſandū: q̄ p̄mus euā
geliſta: ꝛ vltimus: Matheus. ſ. ꝛ Joannes
apoſtoli ſunt ieſu xp̄i ꝛ viſa magis referūt
q̄3 audita. Duo vō medij: Marcus ꝛ Lu
cas: non apoſtoli ſunt: ſed apoſtoloꝝ diſci
puli: ꝛ audita potius q̄3 viſa deſcribunt.
Sicut ergo apud nos ſi h'iano liberaret̄
iuditio: maioris auctoritatis eſſe quis dice
ret: q̄ apoſtoli viſa q̄3 q̄d apoſtoloꝝ diſci
puli: nō tā viſa q̄3 audita ſcripſerūt: ita hi
ſtoriaꝝ quatuor: prime vltime iob. ſ. ꝛ he
ſter maiorē iudeoꝝ p̄ſbiteri auctoritatē de
derunt: q̄3 duabus medijs. Tobie vz ꝛ iu
dith. Sed hec nequaq̄3 dixit archani ſpe
culator eloquij ꝛ qui in eis ſpiritalē ac mi
ſticū eſſe p̄cipit intellectū. Nunq̄3.n. hiſto
rie ipas tā clara illuſtrarēt miſteria: ſi eas
digitus dei ſicut ꝛ ceteras: non ſcripſiſſet.
Sicut autē pro illis quatuor quaſi in me
dio rotarum rote: quatuor euangelia data
ſunt: ita gn̄ali hiſtoria datus eſt liber Apo
calipſis: Utriq3 ꝛ ipſe quaſi rota infra rotaz:
dico illam que primo apparuit ſuper ter
ram: vt p̄phetia ex integro cōpleret̄ que
dicit. Et ſimilitudo rotaꝝ ꝛ opera: quaſi ſi
ſit rota in medio rote. Eſt ergo rota prima
ꝛ maior ceteris: generalis illa hiſtoria: ſeu
magis hyſtoriarū librorūq3 congeries: que
ab Adam vſq3 ad Eſdrā per ſucceſſionem
protenſa eſt: poſtq̄3 ꝛ ſcriptores ſacre pagi
ne ſabbatizaſſe noſcunt̄. Sane rote huius
exterioris: liber iſte Apocalipſis rota inte
rior factus eſt tendenſq3 vſq3 ad finez ſecu
li: ꝛ pertranſiens finē reuelans miſterioꝝ

abdita que in illa prima rota latebāt: Quo
circa nō immerito Apocalipſis dictus eſt: eo quid ſit apocalipſis.
q̄ occulta detegat ꝛ reuelet archana. Eſt
enim clauis veterū: notitia futuroꝝ: ſigna
torum apertio: detectio ſecretoꝝ: Magna
eſt ꝛ ſingularis huius prerogatiua volumi
nis: quia magnus eſt dei ſpiritus qui in eo
aperte loquit̄: voces ſuas: per hoc.n. q̄ li
bruz iſtū ſeptenarius totuz poſſidet nume
rus: q̄3 familiaris ſit ei qui donoꝝ ſeptem
largitor eſt: innoteſcit: Nec miruz ſi a celi Jo. vlt.
camerario ſcribit̄: cui recūbenti ſupra pe
ctus dn̄i archana ſpeculari miſteria ꝛ de
torrente ſpūs ſancti abūdantius bibere da
tum eſt: vt in ſe ſpālius cōpletū eſſe proba
ret q̄d ipſe generali promiſſione ex ore veri
tatis proceſſiſſe teſtatus eſt dicēs: qui ſitit
veniat ꝛ bibat ꝛ flumina de vētre ei' fluēt
aque viue. Si.n. amorem xp̄i ſpūm ſcm̄ a Joh. 7.
patre ꝛ eodē filio procedentē taz pie q̄3 ca
tholice eſſe tenemus: quid aliud intelligē
dum dicimus q̄ ſe xp̄i dilectum ioannes
ipſe cōmemorat: niſi vt gratiaꝝ fluēta abū
dantius ſe de pectore xp̄i exhauſiſſe teſtet̄
quod ergo ipſe bibit hoc tādē propinauit
electis: aquā. ſ. viuā quaz ipſe potauerat de
fonte vite. Sūt.n. aque viue ſpiritales ſcri
pture: nō attramēto ꝛ calamo in papiro de
picte: ſed in libro humani cordis virtute
ſancti ſpūs exarate. Tales ſane aque inſpi
rate diuinitus: p̄ducte ex cordis puteo in
fatigabiliter fluūt: ex quibus greges dn̄ici
ammoto prius lapide ad aquant̄. Hec non
terraꝝ iugera: ſed arridaꝝ ſepe mentiū pra
ta rigant ꝛ ſitientiū corda hoīum fructuū
vbertate fecundant: Et hoc quidē gene
rale eſt oīum: At de libri huius p̄rogatiua
quid dixerim in quo celeſtis fluminis im
petus letificat ciuitatem dei ſeptem mea
tuum plenitudine feruens ad irrigan ps. 45.
dam omnem terram: abundantius nobis
his diebus ex Joannis ventre profluxit?
Beatus (ait) qui legit ꝛ qui audit verba
prophetie huius ꝛ ſeruat ea que in ea ſcri
pta ſunt: Nō.n. hec prophetia qualiſcūq3
eſt: ſed omnium aliarum (ſi ſane ſapimus)
prophetia: vt pote que omnes ꝛ aut pene
omnes comprehēdit in vnum: ꝛ q̄ eo ma

ſuis eſt: cõprehẽdit ⁊ aperit. Alie nãqꝫ pro
phetie aut pauca aut obſcura protulerũt
ſpũalium populoꝝ bella in typo futuroꝝ
tangẽtes. Hec generalr̃ occulta reſerat: pa
tefacit archana: ſoluit ſigillorũ vincula te/
nebroſa illuſtrat. Mirum iſtud: ſed alterũ
mirabilius: ita eccleſiaſtica prelia: ſumma/
tim ⁊ ſeriatim proſequitur: ita ꝑ curricu/
la tẽporũ ordines ⁊ bella diſtinguit: vt tñ
a veteribus non diſcordet: oſtẽdens opor/
tere cõpleri in eccleſia xp̃i quecũqꝫ in he/
breoꝝ populo in figura preceſſerant. Nec
cõfuſo id ordine factum eſſe: vt prima vl-
tima: vltima prima ſcribanẗ: ac per hoc le
ctor ipſius difficultate ſibi facta diffidat:
ſed vt futura erant per tẽpora ſuccedentia
ſibi ſcripta eſſe non dubitet: ita tñ vt ptes
ſingulas prout infra oſtendemus: diſtin/
guat ⁊ in ſingulis partibus recapitulatio
fiat. Quia tñ hoc ipſum ꝙ clarum eſt ne/
ſcienti libri materiã: minus claret: nõ par/
ua preꝓbatione lectorẽ indigere perpẽdo.
Quinimo (vt iam dixi) nõ tã ꝓbatione
q̃ꝫ libro: per quẽ reſerata ianua pateãt oĩa
que in domo ſunt: vt ꝑus: vꝫ: quo pergat
videat q̃ꝫ vt poſtea videat ꝑ icognita ꝑgat.

¶ De aptione litere ⁊ libri. Cap. 2.

OMnes itaqꝫ libri hyſtorici quo/
rũ in typo rotaꝝ: gnqꝫ ſupiꝰ feci
mus mẽtionẽ: in quibus ab exor
dio tẽporũ: vſqꝫ ad Joãnem ba/
ptiſtã geſta myſtica ſcripta ſunt ſub gene/
rali quodã libro collecta: erãt ſeptẽ ſigna/
culis inuoluto: in cuius ſolutionis palma
nemo (vt teſtatur in hoc libro Joãnes) di
gnus iuẽtus eſt niſi ille qui mortis regnũ
moriendo exſuperãs leonis fortitudineꝫ
reſurgendo calcauit. Ecce (inqt) vicit leo
de tribu iuda. apire librũ ⁊ ſoluere ſeptem
ſignacula eius. Libri ergo huius tam ma/
gna: tã archana myſteria ſoli moriẽti ⁊ re/
ſurgẽti dño apire donatũ ẽ: qꝛ: vꝫ: ⁊ moriẽ
te xp̃o: litere vis que occidebat interijt: ⁊
2. cor. 3. ſpũalis intellectus q viuificat: vixit. Erat
enĩ veluti tumulus ſignatus vndiqꝫ liber
iſte: in quo vita iacebat mortua ne ipẽdẽr
mortuis lumen vite. Ubi aũt vita xp̃s re/
ſurrexit a mortuis: vitalis intellectus qui
latebat: prodijt: ⁊ quaſi cuiuſdã floris ſpe/
cies de ſcripture monumẽto proceſſit. Di
ſputat circa iſta in epiſtola ad romãos apo
ſtolus ⁊ inter multa que de lege ⁊ gratia
diſſerẽdo cõſcripſit: cur in aptiõe libri ſeu
leonis victoria: ſeu vite reſurrectio cõmen
deẗ verbis. Hec eadẽ ꝯtinẽtibus: apit di/ Ro. 6
cẽs. Cõſepulti ſumus xp̃o ꝑ baptiſmuꝫ in
morte: vt quõ ſurrexit xp̃s a mortuis per
gloriã prĩs: ita ⁊ nos in nouitate vite am/
bulemus. Et qꝛ litere vetuſtas ad mortẽ:
ſpũs nouitas pertinebat ad vitaꝫ qbuſdã
interpoſitis ſubſecutus eſt dicens. Nunc Ro. 6.
aũt ſoluti ſumus a lege mortis in qua deti
nebamur: ita vt ſeruiamus ĩ nouitate ſpi
ritus: ⁊ nõ in vetuſtate litere. Et poſt ali/
qua. Quod. n. impoſſibile erat legi in qua
ĩfirmabamur ꝑ carnẽ: deus filiũ ſuũ mit/
tens in ſimilitudinẽ carnis peti: de pecca Ro. 8.
to dãnauit petũm in carne vt iuſtificatio
legis impleret in nobis: qui nõ ſcd̃m car/
nẽ ambulamus: ſed ſcd̃m ſpũm. Quis eſt
enim qui ꝓ virtute ſpũs reſurrexit a mor
tuis niſi is qui pro carnis ĩfirmitate agno
tanq̃ꝫ occiſo ſimilis eſſe ꝓhibetur? Si. n.
mactate ouis debilitas infirmitatẽ preno/
tat carnis: qd inſuperabilis fortitudo leo/
nis niſi triumphatoris ſpũs maieſtatẽ deſi
gnat? Inde eſt ꝙ Sanſon ille fortis q̃ꝫdiu
ſibi ſpiritus fortitudinis affuit fortitudi/ Jud. 14
nem ſuperauit leonis: cuꝫ vero amore car
nis in culpam prolapſus eſt: ne vt ſecũdo
⁊ tertio inimicis reſiſteret: ꝟtute ſpũs pri
uatus eſt. Quia igitur in morte xp̃i: inue/
terata carnis infirmitas: infirmata vt ita
dicaꝫ interijt: ⁊ antique vetuſtas litere cõ
ſummationem accepit: in reſurrectione ve/
ro nouitas ſpũs ⁊ fidei fortitudo ſurrexit.
Recte libri aptio in leonis victoria: recte
in vita xp̃i ſigilloꝝ ſolutio ꝯdicaẗ. Tũc. n.
aperuit diſcipulis ſenſum vt intelligerent
ſcripturas. Aperit ergo librũ xp̃s qui ma/ Lu. 24
giſter eſt omnium: aperit qui ligauit ⁊ ſi/
gnacula ſoluit. Sic enim vt iam prediximus
mus in angelo phyladelphie: de eo inter
cetera ſcriptum eſt. Hec dicit ſctũs ac ve/
rus qui habet clauem dauid qui aperit ⁊
nemo claudit: claudit ⁊ nemo apit. Erat

enim vt iam diximus teſtamentuꝫ vetus
ab habraaꝫ patriarcha: vſqꝫ ad xp̃m ſeptẽ
ſignaculis inuolutũ: qꝛ ſeptem ſpũalia pre
lia: tẽporibus ⁊ figuris diſtincta ſub eodẽ
teſtamento ſcripta ſub eodem conſummata
legũtur: in quibus eccleſiaſtica bella ⁊ ſpi/
ritalia ſctõꝝ ꝓlia laboreſqꝫ ſignantur.

¶ De ſeptẽ ſigillis ⁊ aptiõibꝰ eoꝝ. Ca. 3.

SEd fruſtra ſignaculorũ ſeptẽ ſolutio
nem querimus: niſi prius ſignacula
ipſa que librum ſignauerant denota
mus. Et quidem ſigillis ſeptẽ liber ipſe ſi
gnatus erat: ſed aliquid intereſt: quod no
tari oporteat. Quinqꝫ ſane illorum vniſor
mia ſunt. Sextũ ⁊ ſeptimũ diſſimilia: Sũt
enim ſimplicia quinqꝫ: ſextum duplex: ſe/
ptimũ ſabbatizat. Ergo in ſex ſignaculis
labor eſt aliqs deſignatus. Sex itaqꝫ ſigil/
la: ſex ſunt generalia bella a tpe Moyſi:
vſqꝫ ad obitũ Eſdre: quẽ quidã eſſe autu
mãt Malachiã ꝓphetã in ſex tẽporibus
Exo. 14. cõſummata: ⁊ in ſacris codicibus a prophe/
Joſue tis cõſcripta. Hoꝝ belloꝝ primuꝫ fuit egy
3. Re. ptioꝝ. Secundum cananeoꝝ. Tertiũ ſy/
10. 22. riorum. Quartuꝫ aſſyrioꝝ. Quintũ chal/
4. Re. deoꝝ. Sextũ quod duplex fore diximus:
10. 13. item aſſyrioꝝ ⁊ macedonũ. Sexta ⁊ eniꝫ
Judith cõcertatio ꝯtineẗ in hyſtoria Judith. Se
Heſter. ptima ꝯtineẗ in hyſtoria Heſter. Fuit aũt
Holofernes aſſyriꝰ. Aman qui ⁊ agagita
natione macedo. Quidam tñ dubie tradi
derũt: prius fuiſſe cõditã hyſtoriaꝫ Eſdre
q̃ꝫ hyſtoriã Heſter. Quod qꝛ opinio ẽ nõ
aſſertio ꝓpter duos artaxerſes: quoꝝ aliꝰ
poſt aliũ regnaſſe crediẗ: neſcio vtrum ſit
cedendũ opinioni eoꝝ: vt vꝫ: tẽpore po/
ſterioris artaxerſis fuiſſe credaẗ: ⁊ non po
tius ſub tpe primi ſub quo ⁊ Eſdra: cum
apte dicat ſcriptura fuiſſe mardocheũ ex
numero captiuoꝝ quos trãſtulerat nabu
chodonoſor rex babylõis cũ Jechonia re
ge iuda: ⁊ ſm̃ computationẽ annoꝝ qui a
trãſmigratione babylonis: vſqꝫ ad vltimũ
artaxerſem regnaſſe feruntur pluſqꝫ ducen/
ti anni fore tradanẗ ſatiſqꝫ videatur abſur
dum vt hõ ducẽtoꝝ annoꝝ extimaretur
aptus ad miniſtrãdum in palatio regis: ⁊
haberet neptem puellam filiaꝫ fratris ſui.
Etiã ſi ſeptuagenarius eſ[illegible]ardocheus eſſet mar
qñ natus eſt frater eius: ⁊ ſeptuagenarius
frater eius qñ nata eſſet Heſter: quõ eſſet
Heſter puella qñ aſſumpta eſt in matri/
monium regis: cũqꝫ ad minus ſexagenariaꝫ
eſſe cõſtaret. Uerum hoc propter Eſdraꝫ
hyſtoriographũ quẽ inter ſcriptores vete
rũ hyſtoriarum: vltimum fore dixi. Hyſto
riarum autem dico non quarũcunqꝫ: ſed
auctenticarum. Quia libri machabeorum
extra canonem ſunt. Si aũt ſubſcribenda
eſt hyſtoria iſta: ⁊ ita magis placet lectori.
In nullo propter hoc offenditur ſeries tẽ
porum ⁊ ordo bellorum: qꝛ ⁊ ſi contempo
ranei fuerint Eſdra ⁊ Mardocheus: po/
tuit tamen prius incipere hyſtoria Eſdre
quod oĩno verum eſt: vtpote que icipiẽs
a Cyro vſqꝫ ad finem dieruꝫ ſuorum que
acciderũt ꝑ tpa cõpilauit. Quocirca dan
dũ eſt nobis aliqd circa legẽ lr̃e q̃ occidit
vt nõ extinguaẗ in nobis ſpũs q viuificat:
⁊ ſiue in obitu Eſdre quẽ qdã (vt iã dixi) in heſter
tradũt fuiſſe malachiã: ſiue in obitu nehe ſtatuamꝰ
mie q adiunctus eſt ei: ſiue in zorobabel qui
edificauit tẽplũ dño: ſiue
mus finẽ pie ⁊ ſimplr̃ accipiat: qꝛ ⁊ ñ eos
ꝯtẽporaneos fuiſſe nõ dubitamꝰ: qs tñ eo
rũ ꝓus obierit ⁊ qs poſterius ignoramus.
Qꝛ tñ qd dictũ eſt de malachia q ꝓpheta
rũt de Joanne baptiſta: ꝙ ipſe ſit Eſdra:
opiniũcula ẽ nõ aſſertio. Statuamꝰ ſi pla
cet in eo finẽ ſexti ſignaculi q vltimꝰ fuit
duodeciꝫ ꝓphaꝝ: ⁊ poſt aggeũ ⁊ zachariã
q darij Perſe ꝓphetauerũt: iſ ẽ [illegible]
zorobabel ꝓphetaſſe dignoſciẗ. Ceteꝝ qd
ſpectat ad ſignaculũ ſextũ ſub vno (vt iaꝫ
dixi) tpe ſexto: due tribulatiões vltie pene
ſimul pacte ſũt: vna ſub nabuchodonoſor
rege aſſyrioꝝ: altera ſub artaxerſe qui re/ Heſt. 8
gnauit ſup cẽtũ viginti ſeptẽ ꝓuĩcias. Ut
enĩ filij iſrael aſcẽdẽtes de egypto: ꝯ mãna Exo.
qd eis celitus mittebaẗ: ſinguli gomor ꝑ 16.
pſonas ſingulas ſingulis gnqꝫ dieꝝ cuiuſ
cũqꝫ hebdomadis legere iuſſi ſũt: ſexto ꝟo
die ĩ duplũ: hoc ẽ ſimul duo gomor: vnũ
vꝫ: ꝓ ſexta feria: alteꝝ ꝓ die ſabbati ĩ quo
nõ licebat opari: ita in ſexto tpe duplica/
tũ eſt bellum: ⁊ quaſi duplex alimonium

(handwritten margin note: aſt in libro) repoſitũ [illegible] vnum qdem pro tpe
ſexto: alterum ꝓ ſeptimo in quo antiquo
illo populo ociũ ſabbati datum eſt: Naȝ ⁊
nox diei ſexti in quo paſſus eſt xp̃s: ſi ſane
ſapimus: duplex fuit: qꝛ bis in eo facta eſt
nox: primo. ſ. pro curſu tpis: ſecũdo preter
legeȝ nature. Sic ⁊ ex loco illo vbi agitur
de regno beſtie que pcuſſura ẽ babylonẽ
vſqȝ ad eũ locũ vbi cãtaꝛ a ſctis Alleluia:
pro nocte illa in qua traditur xp̃s accipiẽ
dũ eſt. Ex eo aũt vbi dı̃. Uidi celũ aptuȝ:
Apo.13 17.19. ⁊ paulopoſt. Uidi beſtiam ⁊ reges terre ⁊
exercitus eoꝝ cõgregatos ad faciendum
preliũ cuȝ illo qui ſedebat in equo ⁊ cum
ibi.20. exercitu eius: vſqȝ ad eũ locuȝ vbi agitur
de incarceratione ſathane: ꝓ illis tenebris
accipiẽdũ eſt que facte ſunt ab hora ſexta
vſqȝ ad horã nonam. In quibus horis cru
cifixus eſt xp̃s qui ⁊ fortaſſis mediãte ho
ra nona: tradidit ſpũm: vt tribus horis ⁊
dimidia ſuſpenſus in patibulo fuiſſe cre/
Dan.7 datur: ⁊ intelligatur illud quod de cornu
vndecimo in Daniele ſcriptũ eſt: Puta/
bit ꝙ poſſit mutare tẽpora ⁊ leges ⁊ tra/
[illegible] eius in tẽpus ⁊ tpa ⁊ di/
midiũ tpis ex qua re ⁊ illud intelligi poſ/
(handwritten margin note: [illegible] in mano) ſe datur quod dı̃. Uidi vnuȝ de capitibus
beſtie occiſum quaſi ad mortẽ ⁊ plaga gla
dij eius curata eſt. Aut ſi due ille preſſure
Judi.3 que geminate ſũt ſub ſignaculo ſexto: hoc
eſt ſub holoferne principe exercitus regis
aſſyrioꝝ ⁊ aman agagita: cõem vnius tẽ/
poris ꝓcellã inſinuãt ꝓ eo. ſ. ꝙ liber Apo
cal. [illegible] beſtiã aſcendẽtẽ de mari: ⁊ beſtiã
aſcẽdẽtẽ ꝺ terra i vnũ ꝯuenire demõſtrat
fieri põt vt preſens tribulatio deſignata ſe
cundũ partẽ in beſtia aſcendẽte de mari:
preualente potẽtia xp̃i pene ad defectum
deueniat: ⁊ rurſuȝ ꝑ draconis aſtutiã. ſemi
uiua vel rediuiua cõſurgat eo ꝙ pſeudo ꝓ
phetaꝝ turba aſſotiata ꝑualeat: ita vt aĩa/
ta per illã: deteriora faciat qȝ feciſſe antea
videbatur. Unde ⁊ in alio loco ſcriptum
Ap.16. eſt. Uidi de ore draconis ⁊ de ore beſtie ⁊
de ore pſeudo ꝓphete exire ſpũs tres imũ
dos in modũ ranarũ. Sũt. n. ſpũs demo/
nioꝝ facientes ſigna: ⁊ procedũt ad reges
totius terre cõgregare illos in preliuȝ ad

diẽ magnũ dei oĩpotẽtis. Uerum hoc id
extremũ: qñ caput iã ꝑne mortuum viui
ficari incipiet. Satis. n. clare oſtẽduntur
iſta duo ingẽtia prelia in ſexta parte libri
huius ſcðm ꝙ prediximus affutura. Pri
mũ denotatũ eſt circa exordiũ ſexte partis
in loco vbi de regibus ⁊ de beſtia dicitur.
Beſtia quã vidiſti fuit ⁊ nõ eſt: ⁊ aſcenſu
ra eſt de abyſſo ⁊ in interitũ ibi. Secũdũ
de quo in ſequẽtibus: dı̃. Uidiſti beſtiam
⁊ reges terre ⁊ exercitus eorũ cõgregatos
ad faciẽdum preliũ cum illo qui deſcende
bat in equo. Oportet. n. deficere beſtiam
iſtã que actenus impertinacia ſua ſuperbe
agere viſa eſt. Sed nõ ꝓpterea cõfidendũ
eſt de pace illa: qꝛ rediuiua ipſius beſtie tẽ
ptatio denig[illegible]bit eã addita nihilominus
⁊ illa que fiet per aliam beſtiam aſcenden
tem de terra.

¶ De duabus pſecutionib[9] tpis. Ca. 4.

VT enim vna fuit tribus Joſeph:
gemina tñ in Manaſſe ⁊ Effraiȝ
ita ſextum tẽpus geminum eſſe
cõſtat: adeo vt in duobus videaꝛ
diuiſum ⁊ inter primuȝ ⁊ ſequens tẽpus
pax nõ ſatis vera diſtiguat: ſȝ melius oſtẽ
demus hoc: ꝙ dicimus eſſe. vȝ geminum
tẽpus ſextũ: n exordia ieiunioꝝ que apud
grecos ſolemnia ſunt miniſterialia: ⁊ ipſa
quoqȝ fore penſamus: qꝛ magnos ⁊ ipſos
habuiſſe viros a quibus hec acceperunt:
nulli ambiguũ eſſe põt: ⁊ ſi tpa ieiunioꝝ
preiudicẽt vetuſtioribus ⁊ eis gratia ꝑſe/
ranꝛ. Si ergo ab eadẽ hebdomada nume
rare incipimus: preſertim cum ⁊ nos ipſi
ex eadẽ ieiunare ⁊ abſtinere a carnibus in
cipiamus: ⁊ ſi nõ ita ſolemniter qũo in ſe
quẽti hebdomada: profecto hebdomada
illa que de paſſione intitulaꝛ reſpectu il/
lius hebdomade: ſexta eſt: ea vero que ꝓ/
cedit paſcha ⁊ alio gñe ſexta eẽ iſtiuſmo/
di reſpectu: iam nõ erit ſexta: ſed ſeptima:
velvt melius dicamus nõ ſeptima: ſed itẽ
ſexta propter duas eccleſias grecorũ: vȝ: ⁊
latinorum. quarũ prima primo percutien/
da erat: ſecũda ſecundo: Inter vtramqȝ
vero hebdomadã ſolemnitas palmarũ di
ſtinguit: nimirum qꝛ tribulatio ſexta: ma/

co.4. gna ſaluandoꝝ ſolemnitate interpolanda
eſt: ſecundũ ꝙ in ſexta parte libri manife/
ſte oſtendiꝛ: in eo: vȝ: ꝙ exultantiũ voces
⁊ Alleluia cantantiũ: perſecutio ſepe ſcri/
pte beſtie: ⁊ preit ⁊ ſecutura eſt. Erit autẽ
gaudium ipm propter pueros hebreorũ:
qui cõuertenꝛ ad dñm laudantes ⁊ dicen
tes. Benedictus qui venit i noĩe dñi. Et
propter alia bona que facturus eſt dñs: nõ
filijs huius ſeculi qui deſtruentur: ſed oĩ/
bus qui recti ſunt corde: Oſtenditur hoc
quoqȝ in ſexto angelo tuba canente vbi
poſtqȝ agi incipit de tribulatione ſexti tẽ/
poris: interponunꝛ aliqua de apertioni/
bus libri: ⁊ rurſum addunꝛ alia in conſu/
matione laboris: in qua: vȝ: cõſummatione
recte mẽtio fit de menſibus quadraginta
duobus: hoc eſt de annis tribus ⁊ dimi/
dio: vt oſtẽdatur ea eſſe tribulatio: quam
facturus eſt rex ille vndecimus de quo di
citur in Daniele. Putabit ꝙ poſſit muta
Da.11. re tempora ⁊ leges: ⁊ tradenꝛ in manus
eius in tẽpus ⁊ tẽpora ⁊ dimidium tẽpo/
ris. Erit aũt iſtud in conſummatione ſexte
tpis: in quo ſancti dei occidendi ſunt ꝓgẽ
tibus. ſicut ⁊ dñs ieſus tradẽtibus iudeis:
⁊ ante ipȝ Joãnes baptiſta: aut certe ſicut
petrus ⁊ paulus qui altercante cũ eis Sy
mone mago in cõſpectu Neronis ab eius
apparitoribus occiſi ſunt. Et hoc quideȝ
propter duo gomor ⁊ duas perſecutiones
ſexti tpis: in quibus opȝ dei populum ꝺe
ſiarum hoſtibus triũphare. Porro perſe
cutionis vltime que facta eſt ſub Anthio
cho: priuſqȝ dei filius veniret in mundũ:
alia eſt cauſa myſterij. Non. n. eſt in cano/
ne libroꝝ: ⁊ ideo ſeparaꝛ a lege iſta. Que
tamẽ qꝛ iam oſtẽſa fuerat Danieli ꝓphe/
te in ſpẽ hyrci caprarũ nõ vacat a myſte/
rio: quod de ea ſcriptuȝ eſt: de qua q̃ deus
cõceſſerit: ſuo loco dicemus. Nunc in prõ
ptu eſt dicere de duoꝝ cõcordia teſtamẽ/
torũ: ſeu ẽt de cõcordia trium operuȝ que
in tribus ſtatibus mũdi: alia poſt alia cla/
rere ce perunt: vt dum ſimilia queqȝ ſimi
libus ſuis reſpõdere perpendimus: eo ma
gis intẽtionẽ auctoris idagare poſſimus:
quo magis cõuenire noua veteribus: ⁊ ve

luti ex eiſdem ſubſiſtentia conſonare ſenti
mus. Quia vero de tribus ſtatibus ſeculi
mẽtio facta eſt. oportet eoſdẽ ſtatus breui/
ter deſignare: vt qui ſunt ipſi ſtatus: ⁊ ad
quid ſane memorie cõmendemus: exa/
cturi illud in locis ſuis: cũ aliquid de eis
eloquendum occurrerit.

¶ De tribus ſtatibus mũdi. Cap. 5.

PRimus trium ſtatuuȝ de quibus
nobis ſermo fuit ſub tẽpore legis
qñ populus dñi adhuc pro tẽpore
paruulus ſeruiens erat ſub elemẽ
tis huius mundi non valens adipiſci li/
bertatem ſpũs: quouſqȝ veniret ille q ait.
Si fili[9] vos liberauerit vere liberi eritis. Jo.8.
Secũdus ſtatus fuit ſub euangelio ⁊ ma/
net vſqȝ nunc in libertate quidẽ reſpectu
preteriti: ſed nõ in libertate reſpectu futu
ri. Dicit enim apoſtolus: Nunc ex parte
cognoſcimus ⁊ ex parte ꝓphetamus: cuȝ
aũt venerit quod pfectũ eſt euacuabitur
quod ex pte eſt. Et alio loco. Dñs aũt ſpi
ritus eſt: ⁊ vbi ſpũs dñi: ibi libertas. Ter/ 1.cor.13 2.cor.3.
tius ergo ſtatus erit circa finẽ ſeculi: iam
nõ ſub velamine litere: ſed in plena ſpũs
libertate: qñ euacuato ⁊ deſtructo pſeudo:
euãgelio filij perditionis: ⁊ ꝓphetarũ eius:
hi qui ad iuſtitiã erudient multos: erant
ſicut ſplendor firmamẽti: ⁊ quaſi ſtelle in
perpetuas eternitates. Et primus quidẽ Da.12
ſtatus qui claruit ſub lege ⁊ circuncitione
initiatus eſt ab adam. Secundus qui cla
ruit ſub euangelio initiatus eſt ab Ozia.
Tertius qȝtum datur intelligi ex nume/
ro generationum: a tpe ſancti Benedicti
cuius precellens claritas expectanda eſt
circa finem: ex eo: vȝ: tempore quo reue/
labitur Helyas ⁊ incredulus iudeorum
populus conuertetur ad dominuȝ: ita vt
in eo ſpiritus ſanctus videatur voce ſua
in ſcriptura clamare. Pater ⁊ filius vſqȝ
modo operati ſunt: ⁊ ego operor. Ut eniȝ
litera teſtamenti prioris proprietate qua/
dam ſimilitudinis videtur pertinere ad
patrem. Litera teſtamenti noui pertine/
re ad filium. Ita ſpiritalis intelligentia q̃
procedit ex vtraqȝ ad ſpiritum ſanctum:
Et rurſum ſicut ordo coniugatorum: qui

pꝛimo tempoꝛe claruit: pꝛopꝛietate ſimi/
litudinis videtur pertinere ad patrem.
Oꝛdo pꝛedicatoꝛum qui ſecundo ad fi/
lium: ita oꝛdo monachoꝛum cui extre/
ma magna tempoꝛa data ſunt: ad ſpiritū
ſanctum. Et ſecundum hoc pꝛimus qui/
dem ſtatus aſcribitur patri. Secundus
filio. Tertius ſpiritui ſancto: licet alio mo
do vnus dicendus ſit ſtatus mundi: ⁊
vnus populus electoꝛum: ⁊ omnia ſimul
ſint patris ⁊ filij ⁊ ſpiritus ſancti. Nec illi
auctoꝛitati patrum putetur eſſe contra/
rium qua dictum eſt. Tempus ante le/
gem. tēpus ſub lege. ⁊ tempus ſub gratia:
q: ⁊ illud in ſuo genere dici neceſſarium
fuit: ⁊ iſtud in ſuo neceſſarium eſt. Nam
vt teneamus vtrunqꝫ. Tertia quoqꝫ aſ/
ſignatio tempoꝛum adiungenda eſt. Ideſt
tempus ſub litera euangelij. Tempus ſub
ſpiritali intellectu. Tempus manifeſte
viſionis domini. Omnia tempoꝛa ſimul
quinqꝫ. Licet quintum quod erit in pa/
tria abuſiue nō pꝛopꝛie tempus dicatur:
dicemus tamen phemni ſeculoꝛum tem/
poꝛe. Pꝛimū itaqꝫ tempus ante legem.
Secundum ſub lege. Tertium ſub euan/
gelio. Quartum ſub ſpiritali intellectu.
Quintum in manifeſta viſione dei. Sic
Ps. 83. enim opoꝛtuit electos dei ire de virtu/
te in virtutem ⁊ tranſire de claritate in
claritatem donec videatur deus deoꝛum
in ſyon. De lege naturali ad legem moy
ſi: de lege moyſi ad euangelium. de euan/
gelio Chꝛiſti ad ſpiritalem intellectū: de
ſpiritali intellectu ad veram ⁊ eternam
contemplationem dei. Miro autem mo
do in quinqꝫ diſtinctionibus iſtis manet
inuolutū ⁊ conſignatū ſacrum myſteriū
trinitatis: ita vt ſeipſo manens integrū
in nullo patiatur ſcandalum: circa myſte
rium vnitatis. Sed pꝛimo oſtendamus
hoc in minimis vt facilius poſſimus ad
Ge. 21. maioꝛa tranſire. Habꝛaam genuit Iſaac:
25. 30. Iſaac genuit Iacob: Iacob genuit Io/
ſeph: Ioſeph genuit Effraim. Hi quinqꝫ
viri iuſti magni extimati ſunt coꝛam deo:
in nullo ſicut hi qui repꝛobati ſunt a do/
mino habentes redargutionem eo ꝙ ele
git illos dominus in ſignum ad deſignan
da incerta ⁊ occulta ſapientie ſue. Non
quidem omni populo ſed eis qui in ſpiri
tu vocati ſunt iſrael. Igitur habꝛaam ſi/
gnificat patrem: Iſaac filium: iacob ſpi
ritum ſanctum. Et hoc quidem ita eſt: ſed
nequis exiſtimet nō eſſe in patre filium ⁊
in filio patrē: opoꝛtuit exhiberi aliud my
ſteriū i quo aſcriberet nomē paternitatis:
iſaac cui videbat aſcripta ſimilitudo filij:
ſm qd dicendū eſt iſaac ſignificare patrē:
iacob ſignificare filiū: ioſeph ſpiritum ſan
ctū. Hoc eni nos aliquādo intelligere co/
gunt ſacra myſteria: que diuerſa nimis ⁊
multiplicata ſunt. Rurſum nō eſſe in pa/
tre ⁊ filio ſpiritū ſanctū: ⁊ i ſpiritu ſancto
patrem aut filium humana fragilitas exi
maret: data eſt iacob ſignificatio patris: io
ſeph ſignificatio filij: Effraī ſpiritus ſan
cti: ⁊ inuentus eſt iacob pꝛimus qui puta
batur vltimus in myſterio trinitatis: vt
nihil in ea pꝛius aut poſterius eſſe creda/
mus: nihil maius aut minus: ſꝫ tota tres
pſonas coeternas ſibi eē ⁊ coequales. Pa
triarcha ergo habꝛaam: patriarcha iſaac: Atha/n. ſius
patriarcha iacob: ⁊ ab eiſdem diſſemina/
tus eſt populus iſrael: quia creatoꝛ gene/
ris humani pater: creatoꝛ filius creatoꝛ ⁊
ſpiritus ſanctus. Secundum hoc quoqꝫ
tempus: quod fuit ante legem aſcribitur
patri: tempus quod ſub lege filio aſcribi/
tur: tempus quod vocatur gratie: ſpiritui
ſancto. Et hoc quidem digne ſatis. Tem
pus ante legem aſcribitur patri: ideſt tem
pus illud in quo peccatum non imputa/
batur: cum lex non eſſet: ſed tñ regnauit
moꝛs ab Adam vſqꝫ ad Moyſen: quia
terribilem ſe per hoc iudicium oſtendere
voluit deus pater in conſilijs ſuis ſuper
filijs hominum vt incuteret timoꝛem ſuū
generi humano: quod neſciens cauſam
culpe tali ſe animaduerſione ſentiebat pu
niri. Tēpus quod ſucceſſit ſub lege aſcri/
bitur filio: quia ipſe eſt magiſter ⁊ legis
latoꝛ qui illuminat omnē hominem ve/ Joā. 1.
nientem in hunc mundum. Tempus

autem gratie aſcribitur ſpiritui ſancto:
2. Coꝛ. 3 quia vbi gratia eſt aboletur lex ⁊ vbi ſpi/
ritus dei: ibi libertas. Rurſū illud quod
fuit ſub circonciſione ⁊ lege: hoc eſt ab
Habꝛaam vſqꝫ ad Chꝛiſtum aſcribitur pa
tri: quia in eo multipharie multiſqꝫ mo
dis locutus eſt deus pater: patribus in ꝓ
Heb. 1. phetis: Tempus quod ſucceſſit ſub euan
gelio: aſcribitur filio: quia in ipſo idem fi/
lius mūdo apparuit manifeſtus: ⁊ doctri
na euangelij ſui conuertit ad ſeipſū mul
titudinem gentium. Tempus quod om/
nino erit ammodo ſub ſpirituali itellectu
aſcribitur ſpiritui ſancto: quia datus ho/
minibus abundantius docebit eos quos
repleuerit omnem veritatem: ⁊ eos qui
vſqꝫ ad pꝛeſens in perfidia perſeuerant ne
quaqꝫ ſibi in aliquo obuiare valentes: vo
cabit de tenebꝛis ad admirabile nomen
ſuum: Rurſum tempus iſtud quod de
curſum eſt a Ioanne baptiſta: vſqꝫ modo:
aſcribitur patri quia in eo pꝛocreat ſibi fi
Mat. 3 lios ſpiritales per ſpiritum ſanctum quē
Mat. 1 miſit ſuper Chꝛiſtum in ſpecie Colum/
Joā. 1. be: de quo ⁊ renaſcūtur quotidie qui ſunt
filij dei: vt clarificetur pater in filijs. Tem
pus quod erit ammodo vſqꝫ ad conſu/
mationē ſeculi: aſcribitur filio: quia quod
in Chꝛiſto nato ſecundum carnem deſi/
gnatum eſt: in eo ſecundum ſpiritum:
Opꝫ plenius conſumari. Seculū futurū
quod erit poſt reſurrectionem: aſcriben/
dum eſt ſpiritui ſancto: quia ibi non ſo/
lū anime: que natura ſubtilioꝛes ſunt ve
rum coꝛpoꝛa noſtra ſpiritalia erunt: ⁊ tem
plum ſpiritus ſancti: quando ⁊ conſum/
ptis vniuerſis coꝛruptionibus carnis: ſo/
lus idem ſpiritus regnabit in eis. In aſ/
ſignatione pꝛimi myſterij: datum eſt ſpi/
ritui ſancto tempus euangelij. In aſſigna
tione ſecundi: tempus ſpiritualis intelle
ctus. In aſſignatione tertij vita futuri ſe/
Mat. 22. culi. In qua neqꝫ nubent neqꝫ nubentur
ſederunt ſicut angeli dei in celo. Sed
putas hoꝛum aliquid ſine cauſa? Abſit.
Pꝛopter hec enim tria: tribus modis tri
bus viribus miſſus ſiue datus: legitur
ſpiritus ſanctus. Pꝛimo in ſpecie co/
lumbe. Secundo in ſufflatione: Tertio
in igne. Pꝛimo oſtenſum eſt ꝙ proce/ Mat. 3
dit a patre. Secundo ꝙ pꝛocedit a filio. Mar. 1
Tertio ꝙ idem ſpiritus vbi vult ſpiret: Luc. 3.
⁊ diuidat de ſuo ſingulis pꝛout vult. Hec
regula myſterioꝛum frequens eſt ſatis in
diuina ſcriptura: ⁊ ea generaliter patres
vtuntur: ⁊ licet ipſi foꝛte non apertius
expꝛimant cauſam: cur videlicet: ea per/
ſona que aliquando accipitur in ſigni/
ficatione patris: aliquando accipiatur in
ſignificatione filij: aliquando in ſignifica
tione ſpiritus ſancti: ⁊ econuerſo. Que
cum vniuerſaliter vera ſint: ⁊ fideliter
amplectenda in locis ſuis. Nos tamen
illoꝛum tempoꝛum ſtatus in vſum expo
nendarum ſcripturarum pꝛopꝛie tenere
decreuimus: in quibus ſunt ſiduidue tri
nitatis opera lucidioꝛa ⁊ manifeſtioꝛa cla
ris exhibent ſacramentis: hoc eſt ſub tē/
poꝛe litere teſtamenti veteris: ſub tempo
re litere teſtamenti noui: ⁊ ſub tempoꝛe
ſpiritualis intellectus: quod erit ex hoc
nūc vſqꝫ ad cōſumationē ſeculi. Vbicūqꝫ
ergo de tribus ſtatibus abſolute fit men
tio in hoc libꝛo pꝛetermiſſo tempoꝛe illo
quod fuit ante legem: ſecundo poſt fi/
nem mundi futuro. Pꝛimū ſtatum eſſe
dicamus ab Habꝛaam ſiue iacob vſqꝫ ad
Ioannem baptiſtam. Secundum a ioan
ne baptiſta vſqꝫ ad tempus plenitudinis
gentium. Tertium ex eo vſqꝫ ad conſu/
mationem ſeculi. Hec de tribus ſtatibus
dicta ſunt: vt ſciamus vnde agitur: cum
de eis facimus mentionem. Nunc de cō/
coꝛdia videamus.

¶ Aſſignatio concoꝛdie duoꝛum teſta/
mentoꝛum. Cap. 6.

SI ſecundum ꝙ ſe mutuis vultibus
duo: que ſcriptura ſepe commemo
rat teſtamenta reſpiciūt: concoꝛdiā
duoꝛū tempoꝛū volumus aſſignare.

Primus temporis curſus: a iacob patriar
cha inchoandus eſt: ⁊ terminādus in xpo.
Secundus a Xpo vſqꝫ ad finem ſeculi:
quando rurſuꝫ ad faciendum iudiciū ven
turus eſt in gloria xps: facta fuit tamen il/
lic initiatio in habraā: hic in zacharia pa/
tre ioannis. Sin vero quia teſtamentum
nouum geminum eſt ⁊ quaſi duplex: pro
Mat.3 eo ꝙ non ſolum filius in carne apparuit:
actuū.2. verumetiam ⁊ ſpiritus ſanctus reuelari di
gnatus eſt hominibus in columba ⁊ igne:
⁊ nō ſolus filius miſſus eſt: vt redimeret
mundum: verumetiaꝫ ⁊ ſpiritus ſanctus
qui procedit ab ipſo complere que ipſe in/
choauerat. Tempus iſtud quod dicit̃ gra/
tie in duas temporuꝫ portiones diſtingui
tur: qđ omnino neceſſariū eſt: inuenimus
in tribus ſtatibus magna quedam opera
dñi diſtincta proprietatibus ſuis: in qui/
bus trinā cōcordiā oporteat aſſignari: ſal/
uo intellectu ſuperiori: ⁊ prima illa aſſigna
tione que duo velut ex equo teſtā ꝯcordat:
Non.n.maius aliqđ ſunt filij ⁊ ſpūs ſcūs:
q̃ꝫ ſolus pr̃: aut minus aliqđ ſolus filius:
aut ſolus ſpūs ſcūs: ⁊ ideo ſimplex relatio
eſt noui teſtī ad vetus ⁊ equa ſecūdi ſtatus
ad primum: ⁊ tertij ad ſcđm. Inde eſt vt ⁊
duo teſtā que ſcriptura cōmemorat: ⁊ opa
triū ſtatuū que equaliter i ſingulis magna
ſunt: ſimplex hinc ⁊ inde ſimilitudo ꝓſpi/
ciat̃. In prima diſtinctione taliter cōcordia
aſſignāda eſt. Tēpus primi ſigilli a Jacob
patriarcha vſqꝫ ad moyſen ⁊ Joſue. Tem
pus ſcđi a moyſe ⁊ ioſue vſqꝫ ad ſamuel ⁊
dauid: Tēp⁹ tertij a ſamuele ⁊ dauid vſqꝫ
ad helyaꝫ ⁊ helyſeuꝫ. Tēpus quarti ab he/
lya ⁊ helyſeo vſqꝫ ad yſaiaꝫ: ⁊ ezechiaꝫ. Tē
pus qnti ab yſaia ⁊ ezechia vſqꝫ ad trāſmi
gratione babilonis. Tēpus ſexti a tranſmi/
gratiōe babilonis vſqꝫ ad obitū heſter aut
malachie ꝓphete. Tēp⁹ ſeptimi ab obitu
malachie vſqꝫ ad zachariā prēm Joannis
baptiſte. Hec in veteri: In nouo autē ſic.
3.Nota Aptio primi ſigilli a zacharia prē Joānis:
magis aūt a reſurrectione dñi vſqꝫ ad obi/
tuꝫ ſancti Joānis euāgeliſte. Apertio ſecū/
di ex eo tpe vſqꝫ ad Cōſtātinū auguſtum.
Apertio tertij ex eo vſqꝫ ad Juſtinianum.
Aptio quarti ex eo vſqꝫ ad Marciū. Aper/
tio quinti ex eo vſqꝫ ad pñtes dies: in qb⁹ Nota
initiata apertione ſexti percutienda eſt no
ua babilon: ſcđm ꝙ oſtendit̃ in ꝓphetis ⁊
liber iſte apocalipſis manifeſte demōſtrat:
licet nec dum quinta cōſumationē accepe/
rit. Cōpleta vero apertione ſexta: erit ſab
batuꝫ dñi ſcđm. De quo dicit apoſtolus. Heb.4
Relinquitur ſabbatiſm⁹ populo dei: quo/
uſqꝫ veniat dominus ad extremum iudi/
cium: precunte ante faciem eius helya pro
pheta ſicut quondā preiuit Joānes bapti Mala.
ſta. Quia vero ſabbatum labores precunt vlti.
⁊ quietem certamina: notanda ſunt inde
iſraelitica prelia: hic eccleſiaſtica bella: ſiue
que tunc pro fide vnius dei: qui creator eſt
oīum: ſiue que nūc pro nomine xpi qui ve
rus eſt ⁊ vnus cū patre deus: per quē facta
ſunt oīa: fideles pertuliſſe legunt̃: vt dum
ſimilia bellorum geſta in duobus teſtamē/
tis perpreendimus: agnoſcamus verā eſſe
ſaluatoris ſententiā qua dicit. Pater meus Jo.5.
vſqꝫ modo operat̃ ⁊ ego operor: In tēpore
primi ſigilli habuit cōflictū iſrael cuꝫ egy/
ptijs qui euꝫ multis doloribus affligētes:
ſeruitutis quoqꝫ vinculo compeditum te
nebant: ita vt non liceret eis egredi ad ex/
plenda iuſſa dñi in deſertum nec ceſſare ab
operibus laterū que ſibi indixerat rex egy
pti. In tēpore quoqꝫ apertionis prime ſub
quo terminato in patribus teſtamento ve
teri: inchoatum eſt nouuꝫ ſurrexit iteꝫ pro
patribus: nouus ⁊ ſpiritualis iſrael qui ad
uerſus nouos egyptios iudeos noui pro/
pter ſpirituꝫ iniret certamen: nouo quoqꝫ
moyſe qui eſt fideliſſimus legis lator ⁊ ꝓ
phetaruꝫ oīum dñs inchoante: vt quomo
do: in illo primo conflictu ſilentibus filijs
iſarel: moyſes famulus dñi dimicauit ⁊ vi
cit: ita ⁊ hic tacentibus electis qui ſub one
re legis ⁊ lr̃e oppreſſi labore ſuperuacuo in
ſudabant ſolus xps ieſus pugnaret ⁊ vin/
ceret eoſqꝫ in manu valida ⁊ extēta a litte
re ſuperſtitione ⁊ legis eriperet ſeruitute:
in cuius tamen concordie ſerie illud vigi/
lantur obſerua quod in domino noſtro ie/
ſu xpo qui lapis eſt angularis oīum anti/
quoꝝ patrum opera virtute quadam ſue
potentie

potentie oſtēdūtur inſita ⁊ nihilominus
que in filijs complenda erunt tēporibus
ſuis: ita vt in operibus eius tam noua q̃ꝫ
vetera redigantur in ſumma: Ex qua re
mirum aliquid accidit: vt ſicut ipſe vbiqꝫ
eſt: ita in q̃ꝫpluribus ſcripture locis inue/
niatur vnus ipſe reſpondere tam multis
patribus teſtamenti prioris ⁊ tamen in cō
cordie ſerie ſoli reſpondeat patriarche Ja
cob: qui ſic in veteri teſtamēto genuit duo
decim patriarchas: quomodo apoſtolos
totidem: ipſe qui verus eſt iſrael procrea/
uit in nouo: excepto ꝙ ibi caro ex carne:
hic ſpiritus ex ſpiritu propagatus eſt: te/
Jo.3. ſte veritate ipſa que dicit. Quod natum
eſt ex carne caro eſt: ⁊ quod natum eſt ex
ſpiritu ſpiritus eſt. Non igitur chriſtus ie
ſus ita in cōcordia reſpuit Moyſen: quo/
modo Jacob patriarcham: ſed ſicut alioꝝ
quilibet qui typum eius pro loco ⁊ tem/
pore tenuiſſe: probātur. Quo circa: vt pa/
triarchas duodecim reſpiciūt apoſtoli pa/
mi: ita Moyſen ⁊ Aarō. Paulus ⁊ Bar
nabas apoſtolorum nouiſſimi: quia ſicut
Moyſes ⁊ Aaron preceſſerunt filios iſ/
rael egreſſuros de egypto ⁊ progreſſuros
in terram chananeorum: ita Paulus ⁊
Act.13. Barnabas nouellum populum exiturū de
ſynagoga incredula ⁊ tranſiturum ad pro
uincias paganoꝝ. Pugnauit moyſes pro
libertate iſraelis: pugnauit ⁊ Paulus. Il/
le vt ceſſaret ſeruitus que erat in faciēdis
lateribus. Iſte vt ceſſaret ſeruilis lex que
erat in opibus carnis ⁊ vterqꝫ donāte deo
proſtratis hoſtibus triumphauit. Nec mi
rum: quis.n. pugnabat in illis? niſi ille de
Ps.23. quo in pſalmis dicit̃. Dñs fortis ⁊ potēs
in prelio. Et de quo per Joānē dicitur in
Apo.6. libro iſto: Cum aperuiſſet vnum⁹ de ſeptē
ſigillis audiui vnum de quatuor animali
bus dicens tanq̃ꝫ voce tonitrui. Ueni ⁊
Apo.6. vide: ⁊ vidi ⁊ ecce equus albus: ⁊ qui ſe/
debat ſuper illum habebat arcum: ⁊ data
eſt ei corona ⁊ exiuit vincens vt vinceret.
Perſeuerauit ergo primum ſigillum vſ/
Joſ.vl. qꝫ ad obitum Joſue ⁊ vniuerſe generatio
nis illius q̄ egreſſa eſt in patribus ex egy/
pto: ſed tamen a Jordanis tranſitu in
choauit ſecundum. Eodem modo aper/
tio prima vſqꝫ ad dormitionem ſancti Jo
annis cuius eſt liber iſte per plurimam ⁊
euidentem concordiam cuꝫ Joſeph: ⁊ Jo
ſue comprobatur habere. Quare autem
cum duobus vnus? Quia prohibiti ſunt
patres mortis debito diutius in hac vita
manere. Et ideo neceſſe erat ſupplere fi/
lios loco patrum: vt ꝙ minus patres ex
pleuerant ſuppleretur in filijs. Non ſoluꝫ
autem propter hoc: ſed ⁊ propter alia fi/
gurarum enigmata de quibus quod deus
donauerit in ſuis locis dicetur. Sed neqꝫ
illud ſilendum puto ꝙ cuꝫ bella egyptio
rum pertineant ad primum ſigillum cha/
naneorum ad ſcđm: nequaq̃ꝫ tamē bella
ſecundi vſqꝫ ad initium temporis ſui dila
tata ſunt: ſed manente adhuc tempore pri
mi initiata ſunt in tranſitu bella ſecundi:
quod in alijs quoqꝫ ſignaculis obſeruan/
dum eſt: In tempore itaqꝫ ſecundi ſigilli
bella chananeoruꝫ ſecuta ſunt pro quibus Exo.17
in eccleſia Chriſti paganorum certamina
ſucceſſerunt: inchoata quideꝫ ſub apertio 3.re.12.
ne prima: ſed conſummata in diebus aper/
tionis ſecunde. In tempore ſigilli tertij
facta ſunt ſciſmata inter iudam ⁊ iſrael er
roreſqꝫ varij orti ſunt in vtroqꝫ regno: ſed
magis in tribubus iſrael pro quibus inter
ſe diutius pugnauerunt: ⁊ aliarum quoqꝫ
gentium: bella grauiſſima orta ſunt: In tē ibi.20.
pore ſigilli quarti precuntibus ſyriorum
prelijs ſucceſſerunt bella aſſyriorum: pro
quibus in eccleſia Chriſti precuntibus bel/
lis perſarum orta ſunt bella agarenorum:
Tempore vꝫ apertionis quarte: quorum
atrox immanitas vſqꝫ ad preſens tempus
perdurat. In tempore ſigilli quinti pre/ 4.reg.
euntibus aliquantis egyptiorum prelijs 24.
cum adhuc ſupereſſet aliquid de procel/
lis aſſyriorū ſecuta ſunt in tribu iuda cer
tamina chaldeorum per que ⁊ iudeorum
regnum diſſipatam eſt: ſicuti iam dixi ſub
ſigillo quarto abſortum eſt per aſſyrios
regnum Samarie tranſlatis ex ea decem
tribubus propter iniquitates ſuas: verum
tamen ciuitatis Samarie replete ſunt ſe/
mine alieno gentibus aduenis ⁊ adulte/

riniſ:que tamẽ(q2 miſit dñs leones in il
las ⁊ deterruit eas plaga fortitudinis ſue)
compulſe ſunt ⁊ ipſe accipere legem dñi:
⁊ mentiri ſe eſſe de filijs iſrael niſi forte re
liquie iſraelis q̃ manus aſſyrioꝝ, latitãtes
euaſerant cõtrahẽtes matrimonia cũ eiſ
dẽ:vnus cũ eis populus facte ſunt:⁊ hoc
Jo.4. fit quod ait dño ſamaritana illa. Nunqd
tu maior es patre noſtro Jacob ⁊ patres
4.re.7. noſtri in mõte hoc adorauerunt:vos aũt
dicitis q2 Hieroſolimis eſt locus in quo
nos oportet adorare:fuerũt(iquit ſcriptu
ra)gentes iſte metuentes dñm:ſed nihilo
minus idolis ſuis imolantes. Secunduꝫ
hoc accidit eccleſie oriẽtali deſignate in de
cem tribubus iſrael ex eo tempore ex quo
in partibus illis crebri agarenoꝝ impetus
inuadare ceperunt:Videntꝰ ⁊ enim ⁊ ipſe
eccleſia orientalis. aliquid eſſe cum nihil ſint:q2 ex eo tem
pore(vt hyſtorie referũt)ab eccleſia roma
na ſciſſe ſunt:quãuis nõ defuerit in eis re
4.re.19 liquie querentes in corde bono ⁊ integro
deũ patrum ſuoꝝ:ſicut ⁊ de reliquijs iſra
el Helye a dño dictũ eſt. Reliqui mihi ſe
ptẽ milia viroꝝ qui nõ curuauerũt genua
ſua ante Baal. Sic ergo viſa eſt ſtare vſqꝫ
nũc oriẽtalis eccleſia:ſꝫ vix in paucis reli
quijs perſeuerat in fide:q2 extra corpus ec
cleſie ſeponẽduꝫ eſt:qꝺ petri eccleſie non
adheret:ſicut ſub ſexto angelo tuba canẽ
Apo.11 te Joanni dr̃:Surge metire templũ dei ⁊
altare ⁊ adorantes in eo:Atriuꝫ aũt quod
eſt foris tẽplũ eijce foras ⁊ ne metiaris il
lud:qm̃ datũ ẽ gẽtibus:Nõ ſic aũt in Ju
da nõ ſic:ſed licet pro ſceleribus ſuis trãſ
migraret ⁊ ipſa nihilominus tamen in ba
bylone poſita prophetaruꝫ ſolamina non
He.25. amiſit ⁊ cõpletis ſeptuaginta annis ꝑcuſ
Dañ.5 ſa babylone ⁊ rege eius iubente Cyro re
ge perſarum terre ſue de qua tranſmigra
uerat:reſtituta eſt que mox vt in ipſa rece
pta eſt reſtaurauit altare:fundauit tẽpluꝫ
⁊ licet in anguſtia tẽporũ reſtituit muros
ciuitatis deterrentibus ſe hoſtibus in cir
cuitu:⁊ vim faciẽtibꝰ inimicis. Nec illud
mouere debet ꝙ impium grecoꝝ hucuſqꝫ
perdurare cognoſcitꝰ:q2 ſicut romanũ im
periũ.imperio chaldeoꝝ aſſimilatum eſt.

ita cõſtãtinopolitanũ extremo regno egy
pti nimirũ q2 ⁊ in regno grecoꝝ cõtinetꝰ
in ſpũ ſamaria ⁊ egyptus ⁊ in regno lati
norũ Hieruſalẽ ⁊ babylon:vt ergo in qn
to tẽpore reges egypti ⁊ babylõis qui ali
quãdo videbantur amici fuiſſe regũ iuda
deterius pre ceteris gẽtibꝰ afflixerũt eos:
ita in tempore eccleſie quinto ⁊ maxime a
diebus henrici primi imperatoris alama Rex alamanorum.
norũ mũdani principes qui xp̃iani dñr ⁊
qui primo videbantꝰ venerari clerum:de
terius pre gentibus q̃ ignorãt deum auſer
re queſierũt libertatẽ eccleſie ⁊ quantũ ad
eos ꝑtinet abſtuliſſe noſcuntꝰ. Quo enim
datur cornu potẽtie hoibus impudicis eo
ſuccũbente Hieruſalẽ gloriatꝰ quaſi domi
na babylon in ſceleribus ſuis ⁊ dña vni
uerſe terre ingemiſcẽs ⁊ ſuſtinẽs obmute
ſcit. Veniet:veniet tp̃s:imo ⁊ iã venit in
quo percutietꝰ ſuperba aperietqꝫ dñs ora
mutoꝝ ⁊ linguas iſantiũ faciet cõtra illaꝫ
diſertas. In tpe deniqꝫ ſexti ſigilli ſoluti Dañ
ſunt de carcere ſuo medi ad percutiẽdos
chaldeos per quos ⁊ ſuperbia babylonis
que aſcendebat vſqꝫ ad celos proſtrata eſt
vſqꝫ ad infernũ:⁊ humilitas Hieruſalẽ in
ſublime leuata. Ut enim legimus in libro
Eſdre quod etiam libri reguꝫ in extrema
ſui parte cõmemorãt primo ãno quo Cy
rus perſa regnare cepit:⁊ vtiqꝫ vt docto Scđo paris Primi Eſdr.
res dicũt vna pariter cum Dario medo
qui ꝑcuſſit balthaſar ⁊ regnũ eius:⁊ pri
mus de gente medorum regnaſſe legitur
in babylone:vniuerſo regno ſuo ſcribi fe
cit edictum vt quicunqꝫ eſſet in eo de ſe
mine iudeoꝝ:velletqꝫ aſcẽdere in terram
iuda ad reſtaurãdã domũ dei:quã ſuccẽde
rãt chaldei aſcẽderet ad eã ſecure accepta
licẽtie libertate:⁊ ceteri de locis ſuis vnuſ
quiſqꝫ prout vellet ⁊ poſſet ſubſidia mini
ſtraret:Circa illud quoqꝫ tẽpus:ſiue poſt
necem Balthaſar ⁊ regnũ Darij:ſiue qꝺ
magis creditꝰ:⁊ ſicut ex nomine ſacerdo
tis qui legitur in libro Hieremie ꝓphete
qui intitulatꝰ baruch colligitur ante illud
hyſtoria Judith cuius ſupra fecimus mẽ
tionẽ cõpleta eſſe mõſtratur ⁊ poſt ipſam
Heſter:⁊ in illa quidem finis fuit perſecu

tionis aſſyrioꝝ:in iſta initium perſecutio
nis macedonum. Fuit eñ in aman vt iam
diximus macedo:ſic ⁊ alexander ⁊ antio
chus:qui ꝑcuſſo Dario rege regnauerũt
in ꝑſide. Geſta ſũt hec tria ſub tpe ſignacu
li ſexti:pro qbus in vicino tpe ſimilia cõ
ſumãda ſũt:vt in eis quoqꝫ apertio ſexta:
ac ſi candor lucis erũpat:vt que hactenus
in tenebris legimus ꝓferantur in lucẽ ⁊ q̃
auribus percepta ſunt in cubiculis predi
centꝰ ſuper tecta:Qui ergo hꝫ aures audiẽ
di audiat. Pro rege illo ſuperbiſſimo qui
ſibi nomen diuinum arrogare nõ metuit
cuius ꝓnceps militie nomine holofernes
a Judith honeſta femina interfectus eſt:
Judith 13. Rex ſuperbiſſimus. Rex qdã ſupbiſſimus ſurrecturus erat q
multa in xp̃iano populo mala cõmitte
ret:ꝺ quo beato Joãni i ſexta parte libri p
angelũ qui ſibi hoc oſtendebat inter cete
Ap.17. ra dr̃. Reges ſeptẽ ſunt:quinqꝫ ceciderũt
⁊ vnus eſt:⁊ vnus nõduꝫ venit:Si qnqꝫ
Apo.5. ceciderũt:⁊ vnus eſt:⁊ vnus nõdum ve
nit:reſtat vt ſermo Joãni de ſexto rege ⁊
de ſexto tpe factus:eſſe credatꝰ ſub quo li
brum qui ſignatus erat ſolutis prope cun
ctis ſignaculis aptum oportuit exhiberi.
De quo ẽt rege:vt ſupius ſcripſimus Da
Da.7. nieli per angeluꝫ dictũ eſt. Quarta beſtia
quartũ regnuꝫ erit imundo quod maius
erit oibus regnis ⁊ deſtruet vniuerſaꝫ ter
ram ⁊ cõminuet eaꝫ. Porro cornua decẽ:
ipſius regni decem reges erũt:⁊ alius ſur
get poſt eos:⁊ ipſe potẽtior erit prioribus
⁊ tres reges humiliabit:⁊ ſcẽtõs altiſſimi
conteret:⁊ putabit ꝙ poſſit mutare tpe ⁊
leges:⁊ tradentꝰ in manu eius in tẽpus ⁊
tpa ⁊ dimidium temporis. Hec de rege ſe
xto de quo ⁊ dr̃ vnus eſt:Quid de ſepti
Da. 8. mo rege de quo ⁊ dr̃:nõdum venit. Sur
get inquit rex impudens facie ⁊ itelligẽs
propoſitiones:⁊ roborabitꝰ fortitudo eius:
ſꝫ nõ in viribus ſuis:⁊ ſupra q̃ꝫ credi põt
vniuerſa vaſtabit. Et quidẽ ſextum regẽ
ſolum a ꝓncipio regnare opꝫ:vt veraciter
dici poſſit vnus eſt ⁊ vnus nõdum venit
ſed tñ vt xp̃s ieſus ſecutus eſt Joãnẽ ba
ptiſtã ⁊ factũ eſt duoꝝ Joãnis.ſ.⁊ xp̃i tẽ
pus vnum:Sic vt ego extimo ſeptimus

rex prius veniet q̃ꝫ deficiat ſextus ⁊ erit
eis votũ vnum ad complenda opera pa
tris ſui:ſicut factũ eſt Neroni ⁊ Symoni
mago vnum cor ⁊ vna volũtas ad reſiſtẽ
dũ veritati quã annũtiabãt apoſtoli. Et
hoc qdem ꝯſumanda in proximo velit
nolit mũdus ſine mora cõtingẽt ⁊ percu Apo.7 Dañ.4
tietꝰ inter hec filia babylonis a regibus
illis decẽ q ſcripti ſunt i volumie iſto ſicut
vetus babylon percuſſa fuit a dario rege
medoꝝ vt diſtant hij qui ambulant in ſu
perbia dñi eſſe terrã ⁊ regnare altiſſimuꝫ
ſup filios hoium:Et bene decẽ reges illi
vni per cõcordiã reſonant q2 licet rex me
doꝝ vnus fore legatur:Hieremias tamẽ
ꝓpheta nõ vnum tñ regem venturũ eſſe
ꝑdixit:ſed plures:nec ſimpliciter contra
babylonẽ:ſed contra filiam babylonis vt Hie.50
aperte oſtẽdatꝰ ſuper filiam eſſe complen
dũ id qꝺ non accidit ſuper matrem. Sic
enim ſcriptum eſt in eodem. Ecce popu
lus venit ab aquilone ⁊ gens magna ⁊ re
ges multi cõſurgẽt a finibus terre arcum
⁊ ſcutum apprehendent crudeles ſunt ⁊
in miſericordes. Vox eorũ quaſi mare ſo
nabit:ſicut vir paratus ad prelium cõtra Hie.51
te filia babylõ. Et poſt pauca. Curauimꝰ
babylonẽ ⁊ nõ eſt ſanata derelinquamus
eam:⁊ eamus vnuſquiſqꝫ in terrã ſuã:qm̃
peruenit vſqꝫ ad celos iudiciũ eius:⁊ vſqꝫ
ad nubes eleuatum eſt:Suſcitabit domi
nus deus ſpũm regũ medoꝝ:⁊ cõtra ba
bylonẽ mens eius vt perdat eam. Ecce
aperte dicit Hieremias multos reges vẽ Ap.17.
turos contra babylonẽ non vnũ ſecundũ
ea q̃ ſcripta ſunt in libro Apocalipſis de
decẽ regibus illis:ſiue q2 veraciter deceꝫ Dañ.5
erunt:ſiue q2 de denario numero multitu
do aliqua deſignatꝰ. Nec illud mouere de
bet ꝙ deleto nomine regis illius q ſe deũ
terre predicari faciebat ſub rege medoruꝫ Ap.17.
atqꝫ perſarum templum dei ⁊ ciuitas re
ſtituta ſunt cum aperte liqueat ex libro
Apocalipſis ꝙ reges illi qui vẽturi ſunt
in auxilium beſtie agni ſceptro ſubijcientꝰ
haud dubiũ ꝙ ſuperati gladio xp̃i gladio
nõ tam ferri q̃ꝫ verbi. Sic enim de eiſdeꝫ
regibus in ſexta parte ſcriptum eſt. Decẽ

cornua que vidiſti decem reges ſunt qui
qui regnũ nõdum acceperũt:ſed poteſtatẽ
tanq̃ʒ reges vna hora accipiẽt poſt beſtiaʒ.
Ap.17. Hi vnum cõſiliũ habent ⁊ virtuteʒ ⁊ po/
teſtatem ſuã beſtie tradent. Hi cum agno
pugnabunt ⁊ agnus vincet illos:qm̃ dñs
dñoꝝ eſt ⁊ rex regũ ⁊ qui cũ illo ſũt voca/
ti electi ⁊ fideles. Et dixit mihi. Aque ꝗs
vidiſti vbi meretrix ſedet ppl̃i ſunt ⁊ gen
tes ⁊ lingue. Et decẽ cornua q̃ vidiſti in
beſtia:hi odient fornicariam ⁊ deſolatam
facient illam ⁊ nudam ⁊ carnes eius man
ducabũt:⁊ ipſam igni cõcremabũt. Ex q̃
re manifeſte colligitur ꝙ contra ſupbiam
babylonis tam reges illi q̃ʒ ⁊ beſtia cõſpi
rabunt ſimul:⁊ nihilominus cõtra regem
xp̃m erigent calcaneũ ſuum querẽtes no
mẽ ipſius (tanq̃ʒ eius qui nihil poſſit) de
lere de terra vt ſtatuãt blaſphemiam ma/
humeth:ſed tñ xp̃s vincet illos pugnans
aduerſus eos in reliquiis electoꝝ ſuorum
ſicut quõdam vicit romanos qui nõ ſolũ
Hieruſalem illã terrenã (que ⁊ ipſa in ſpũ
babylon erat) terribiliter percuſſerũt:ve/
rũetiam ⁊ contra xp̃m multa inſtãtia pu/
gnauerũt. Deficiet ergo beſtia iſta que mo
do inſuperabilis eſſe videtur:vt cõpleaꝰ
quod ibi ſcriptũ eſt de ea: Beſtia quã vi/
Apo.17 diſti fuit ⁊ non eſt:ſed rurſuʒ poſt paucos
annos vel dies aſcẽſura eſt de abyſſo. Hoc
eſt de populo infideli qui ſemꝑ eſt inſtabi/
lis ſicut abyſſus ⁊ rurſus collectis regibꝰ
multis pugnabit ꝯtra xp̃m ⁊ ſeruos eius
maxime ad ſuggeſtionẽ alteriꝰ beſtie aſcẽ/
dentis de terra:illius beſtie ſ. dico que di/
cta eſt a Joãne:pſeudo ꝓpheta vtente ſin
Ap.19. gulari numero pro plurali:qui tamen cõ/
miſſo magno ꝓlio illo:in quo ⁊ multi co/
ronabunꝰ martyrio:propter quod ⁊ veſte
aſperſa ſanguine rex noſter in articulo illo
indutus eſſe deſcribitur: ꝓſternẽtur oẽs
gladio xp̃i ⁊ cõuertentur ad eũ capta:vʒ:
beſtia cũ ipſa pſeudo ꝓpheta ⁊ miſſo cuʒ
ea pariter in ſtagnũ ignis:ſicut apte in ſe/
quẽtibus demõſtratur cum dicitur: Uidi
Ap.19. celuʒ apertũ:⁊ ecce equus albus:⁊ qui ſe/
debat ſuper eum vocatur fidelis ⁊ verax
⁊ in iuſtitia iudicat ⁊ pugnat. Oculi autẽ
eius ſunt flãma ignis ⁊ in capite eius dia
demata multa habens nomen ſcriptũ qḋ
nemo nouit niſi ipſe ⁊ veſtitus erat veſtẽ
aſperſam ſanguine ⁊ vocabatur nomẽ ver
bũ dei ⁊ exercitus qui ſunt in celo ſeque/
bãtur eũ in equis albis veſtiti byſſinũ al/
bũ mundũ ⁊ de ore eius procedit gladius
acutus vt in ipſo percutiat gẽtes ⁊ ipſe re
get eos in virga ferrea:⁊ ipſe calcat torcu/
lar vini furoris ire dei omnipotẽtis:⁊ hʒ
in veſtimẽto ⁊ in femore ſuo ſcriptũ. Rex
regũ ⁊ dominus dñantium:⁊ paulo poſt.
Uidi beſtiã ⁊ reges terre ⁊ exercitus eoꝝ Ap.19
cõgregatos ad faciendũ prelium cũ illo q
ſedebat in equo ⁊ cum exercitu eius:⁊ ap
prehenſa eſt beſtia ⁊ cum illa pſeudo pro/
pheta qui fecit ſigna coram ipſa:quibus ſe
duxit eos qui acceperũt caracterẽ in beſtie
⁊ qui adorauerũt imaginẽ eius:viui miſ/
ſi ſunt hi duo in ſtagnũ ignis ardẽtis ſul/
phure:⁊ ceteri occiſi ſũt in gladio ſeden/
tis ſuper equum qui ꝓcedit de ore ipſius.
En ex verbis iſtis manifeſte colligiꝰ ꝙ be
ſtia illa que aſcẽdit de abyſſo que aliquod
ſpale regnũ paganorum deſignat vna cuʒ
beſtia illa altera que aſcendit de terra quã
Joãnes ipſe nominat pſeudo ꝓphetaʒ:⁊
reges multe qui ſeducenꝰ ab eis cõſurgẽt
vna pariter ad pſequẽdaʒ eccleſiã:ſicut in
ſexto capitulo quinte partis manifeſtius
dr̃. Uidi de ore draconis ⁊ de ore beſtie ⁊
de ore pſeudo ꝓphete ſpũs tres imũdos Ap.16
in modũ ranaꝝ:ſunt .n. ſpũs demonioꝝ Notaꝫ
facientes ſigna ⁊ procedent ad reges totiꝰ
terre cõgregare illos in ꝓlium ad diẽ ma/
gnũ dei omnipotẽtis. Uerũtamẽ iuſtus il
le iudex qui facit miſericordiã ⁊ iudicium
pia moderatione inter ſeductores ⁊ ſedu/
ctos diſtinguet:ita vt illos puniat ꝓpter
iniquitates eorũ:iſtos deterreat ⁊ illumi
net ꝓpter miſericordiã ſuã. Et notanduʒ
ꝙ in ſola ſexta parte dictus eſt rex regum
⁊ dñs dominantium:hoc eſt in eo loco vbi
dicitur. Hi cum agno pugnabat ⁊ agnus ibi.17.
vincet illos:qm̃ dñs dominoꝝ eſt:⁊ rex
regum:⁊ qui cũ illo vocati ſunt electi ⁊ fi
deles:⁊ in ſequẽtibus vbi ſcriptum eſt de
eo. Hʒ in veſtimẽto ⁊ i femore ſuo:ſcriptũ

rex regũ ⁊ dñs dominantiuʒ. Uſqʒ etenim
ad ſextum tempus:⁊ articulũ illum tpis:
in quo hec fient: permittit deus regna/
re ⁊ ſupbire inimicos ſuos:ſuſtinens blaſ/
phemantiuʒ linguas ⁊ cõuitia hoium im
Ps.77. pioꝝ expectãs cõgruũ finem patiẽtie ſue:
cũ vero excitabitur quaſi dormiens a ſom
no ⁊ exurget quaſi potẽs crapulatus a vi
no vt ponat inimicos ſuos ſcabellũ pedũ
ſuoꝝ:tunc vere apparebit ꝙ ipſe ſolus ſit
dñs ⁊ ſolus deus:⁊ ipſe cui debetur impe
rium ⁊ ſublimitas regni. Hoc eſt enim il/
lud quod in ſupraſcripta Danielis viſio/
ne de rege illo ſuperbiſſimo:ſcriptum eſt.
Dan.7 Et iudiciũ ſedebit vt auferatur potentia
⁊ cõteratur ⁊ diſpereat vſqʒ in finẽ:regnũ
aũt ⁊ ptãs ⁊ magnitudo regni que eſt ſub
ter omne celũ datur populo ſctõꝝ altiſſi/
mi. Et in viſione nabuchodonoſor: quaʒ
expoſuit Daniel illud idem luce clarius
demonſtratur:cum dr̃. In diebus autem
regnoꝝ illoꝝ ſuſcitabit deus celi regnum:
quod in eternũ non diſſipabitur:⁊ regnũ
eius alteri non tradetur. Igitur vt ſub ſex
to ſignaculo percuſſa eſt babylon: ⁊ due
perſecutiones valide mote ſunt contra fi
lios iſrael:ita ⁊ ſub ſexta apertione percu
tienda eſt a regibus:noua babylon: ⁊ ni/
hilominus fidelis populus duabus ꝓter
hoc:affligeꝰ preſſuris:quarum vna preſto
eſt:alia cuʒ tempus aderit ſine mora ſeque
tur: Ibi poſt antiochũ regem datus eſt fi
nis veteri teſtamẽto: Hic poſt aduentum
Ap.20. gog erit cõſumatio ſeculi. Hec de illa con
cordia q̃ in duobus ꝓſtringiꝰ teſtamẽtis.

¶ De ſecũda aſſignatiõe ꝯcordie. Ca.7.

Nunc dicendũ eſt aliquid de con/
cordia trium operum:hoc eſt de
illa concordia que in tribus ſtati
bus cõſiſtit. Propter illã namqʒ
cõcordiã dictũ eſt in euangelio. Erant ibi
hydrie lapidee ſex poſite capientes ſingu
le metretas binas:propter iſtam additum
eſt:vel ternas. Utrũqʒ enim vt iam dixi/
mus neceſſarium eſt. Unde cum dñs vel/
let oſtendere:quot hoies eſſent ſufficien/
tes ad teſtimoniũ. In ore (inquit) duorũ
aut triuʒ teſtiũ:ſtabit oẽ verbũ. Quia ergo Ma.18
audiuimus teſtimoniũ duoꝝ:neceſſe eſt vt Deu.7
addito tertio:audiamus ⁊ triuʒ. Et quia
ꝓbi oſtendimus duo tẽpora diſtincta cer
tis metis ⁊ opibus ſuis:neceſſe eſt vt hic
aſſignemus ⁊ tria:quod vt fieri queat:ita
tẽpus noui teſtamẽti geminum eſſe intel/
ligatur:quomodo vt iã ſcripſimus vna tri
bus ioſeph ſola inter ceteras gemina fuiſ/ Exo.16
ſe deſcribitur:aut ſicut ille due manne go/
mor:que ſimul ſexta feria legebãtur:q̃ʒq̃ʒ
vnũ ad diẽ ſextũ:alterũ pertinẽt ad ſabba
tum. Nã ſecundũ vnam rõnem:totum tẽ
pus iſtud quod ſuo ſacratiſſimo dño con/
ſecrauit aduẽtu:ſexta etas dici poteſt. Et
ſcðm aliam rõnem:ſexta ſimul ⁊ ſeptima.
Secũdũ ⁊ .n. illud qḋ modo diximus de
duobus teſtamẽtis:ſexta etas dicendũ eſt
totũ tempus iſtud:⁊ totum aſcribendum
eſt xp̃o:ſicut tp̃s illud quod preceſſit aſcri
bendum eſt patri:qꝛ ibi operatus eſt ma/
nifeſte ille qui genuit:hic operatur is qui
genitus eſt. Eſt aũt cõmune ſabbatum in
regione viuoꝝ:quod agũt ſimul aĩe iuſto
rũ:tam veteris q̃ʒ noui teſtamẽti vſqʒ ad
occultum finẽ ſeculi:⁊ in eo requies vera 2.co.3.
eſt ⁊ libertas ſpiritus ſancti:quia vbi ſpũs
dñi ibi libertas. Eſt aũt in hac re ſimilitu
do vera genitoris ⁊ geniti: nec non ⁊ ex
vtroqʒ ſpũs procedentis:qꝛ ibi agitur de
gloria patrum:hic de humilitate filiorum
renaſcentiũ ex aqua ⁊ ſpiritu ſancto. Illic
aũt de requie animarũ que procedẽtes ex
vtroqʒ populo cõgregantur in vnum. Et
rurſum ſicut de litera veteris teſtamenti:
orta eſt litera noui:ſic de ſapiẽtia patre:ſa
pientia filius natus eſt. Et ſicut ex vtraqʒ
litera vnus ſpiritalis intellectus ꝓcedit:
ſic a pr̃e ⁊ filio vnus ſpũs ſanctus. Et hec
quidem vera ſunt:⁊ in fide manentia. Sʒ
qꝛ ⁊ illud omnino verum eſt:ꝙ tres per/
ſone deitatis coeterne ſunt ſibi ⁊ coequa/
les:⁊ qꝛ ſimul operantur omnia:⁊ equali/
ter vniuerſa:oportet nos tẽpus teſtamẽti
noui:duplex ⁊ geminũ intelligere:ita vt
in duobus tẽporibus ⁊ duobus populis
videatur diuiſum:⁊ in primo quidem ex/

hibere manaſſen:in vltimo aūt Effraim.
Et ſecundū hoc primū tp̄s attribuē dū eſt
patri: Secūdū filio. Tertium ſpūi ſancto.
Tempus quod attribuit̄ pr̄i:ab habraam
vſq₃ ad Joānem baptiſtā. Tēpus qđ attri
buitur filio:a ioāne baptiſta vſq₃ ad pn̄s.
Uſq₃ ad preſens dico ſecundū initiū tertij
ſtatus:nō ſecūdum finem ſecundi. Inter
initiu₃ enim tertij ſtatus ꝛ finem ſecundi
duarū tempora generationū quaſi cōmu/
niter peragunt̄:vt compleatur ꝛ in eis il/
Leu.25 lud propheticū. Donec naſcant̄ noua:ve/
tera comedetis. Ubicunq₃ ergo dicimus.
Uſq₃ ad preſens:ita recipiat̄ ac ſi totū tē/
pus generationū iſtarum ad quarū prope
finē deueniſſe videmur pro fine ſecūdi ſta
tus ꝛ initio tertij recipiatur:Et ſiue dica
mus vſq₃ ad annū. M.CC. īcarnatiōis dn̄i
ce in quo finis eſt. xl. generationum ſiue
vſq₃ ad preſens:ſiue vſq₃ ad tēpus pleni/
tudinis gentiū aut cōuerſionis iſrael:non
putet̄ eſſe diuerſum:q꞉ finis in diuina pa/
gina:largo ꝛ ſtricto modo accipi ꝯſueuit:
ita vt aliqū dicatur finis mūdi tota ſexta
etas q̄ ichoauit a xp̄o:aliqū ille vltimus
dies in quo vēturus eſt dn̄s ad extremu₃
iudicium. Qđ ſi tota ſexta etas dicit̄ finis
mūdi:q̄to magis vna generatio ſiue due
vel tres finis dici pn̄t:ſiue primi ſtatus:ſi
ue ſecūdi ſiue tertij. Igit̄ tēpus primi ſta/
tus quod ꝓprietate myſterij attribuit̄ pa
tri:fuit ab habraam vſq₃ ad Joānē bapti/
ſtā. Tempus ſecūdi quod attribuitur filio
a ioāne baptiſta vſq₃ ad preſens. Sed ꝛ ꝓ
eo quod ꝛ zacharias ꝛ ioānes baptiſta:ꝛ
homo xp̄s ieſus figurā retinēt trinitatis:
ſicut ꝛ habraam iſaac ꝛ iacob:ita cōiter in
cipiēdū eſt a tribus vt totū tp̄s eoꝝ ac ſi
pro vna generatione ꝛ veluti pro vno ꝑn
cipio accipiendum ſit:ꝛ ſiue dicamus a za
charia:ſiue a ioāne baptiſta:ſiue a xp̄o ie/
ſu:pro principio ſecūdi ſtatus indifferen/
ter accipiatur:ſicut pro fine primi cū dici/
mus:vſq₃ ad zachariā:vſq₃ ad ioānem ba
ptiſtam vſq₃ ad xp̄m. Eodē modo in fi/
ne ſecūdi ſtatus:tres generationes vlti/
me accipiēde ſunt. Igitur tēpus primi ſta
tus qđ proprietate myſterij attribuit̄ pr̄i:
fuit in claritate ſua ab habraa₃ vſq₃ ad io/
annē baptiſtā. Tempus quod attribuit̄ fi Gen.
lio a ioāne baptiſta vſq₃ ad preſens. Tem/
pus quod attribuitur ſpūi ſancto:a p̄ſen/
ti tpe vſq₃ ad finē mundi:Et ſecūdū hoc
ita eſt aſſignāda cōcordia. Tempus primi
figilli ab habraam patriarcha vſq₃ ad obi/
tū ioſue. Tēpus ſecūdi vſq₃ ad dauid. Tē/
pus tertij:vſq₃ ad Heliā. Tēpus q̄rti vſq₃
ezechiā. Tēpus q̄nti vſq₃ ad trāſmigratio
nē babylonis. Tēpus ſexti vſq₃ ad obitū
malachie. Tempus ſeptimi vſq₃ ad zacha
riā:Hec omnia ſicut ſupra:Exinde aptio
primi a zacharia p̄re ioānis baptiſte:vſq₃
ad obitū ſctī Joānis euāgeliſte. Apertio
ſecūdi vſq₃ ad cōſtātinū. Aptio tertij vſq₃
ad iuſtinianū. Aptio q̄rti vſq₃ ad Karolū
principē qui fuit in diebus pape zacharie.
Exinde autē aptio q̄nti vſq₃ ad preſens.
Aptio ſexti nup initiata in paucis annis
vel diebus cōſumationē accipiet. Exinde
erit ſabbatū ſicut in diebus ioannis:ꝛ in
eo ſtatus iſte ſecūdus ꝯſumationē accipi/
et. Ut aūt in tpe ſexti ſignaculi ꝑcuſſa eſt
vetus babylō:ita ꝛ nūc ꝑcutiet̄ noua:Et
ſicut tūc aſſyrij ꝛ macedones deterruerūt Dañ.
iudeos:ita ꝛ nūc ſarraceni ꝛ q poſt eos vē
turi ſunt pſeudo ꝓphete:faciēt mala mul
ta in terra:ꝛ talē tribulationē:qualis non
fuit ab initio. Conſumatis autem ꝑſſuris
iſtis adueniet tempus beatum:tempus
quod erit ſimile ſolennitati paſchali:in
quo reuelatis ad plenum myſterioꝝ la
tebris:incipient videre fideles facie ad fa
ciem:ꝛ nullus pene aut vix vllus audebit
vltra negare Chriſtum eſſe filium dei:q꞉
plena erit terra ſciētia domini:ſicut aque
maris opientis:exceptis dūtaxat q̄buſdā
gētibus:quas ꝓducturus eſt diabolus in Eſa.
fine mūdi:ad quas ſicut arbitramur vbū
dn̄i nō ꝑueniet. Iſte erit tertius ſtatus ꝑ/
tinēs ad ſpū₃ ſanctū:Qui vz:ſtatus ita ſe
prima etas dicenda eſt:quomodo ꝓcedēs
ſtatus etas ſexta. Ut aūt in fine primi ſta/

tus vltimus rex anthiochus noie:ceteris
imanior fuit:ita in fine ſecundi qui erit in
proximo:ſeptimus rex ille vēturus eſt:de
Ap.17. quo dicit Joānes. Et vnus nōdu₃ venit
ꝛ ipſe deterior erit oīum qui fuerūt ante
Dañ.8 ſe:vtpote qui ſupra q̄₃ credi pōt:vniuer/
ſa vaſtabit. Sane in fine tertij vēturus eſt
alius:q cognominatus eſt gog:ꝛ ipſe erit
Ap.20. vltimus tyrānus ꝛ vltimus antixp̄s. Et
enim antichriſti multi ſunt dicente Joan
Joā.1. ne. Sicut audiſtis q꞉ antichriſtus venit
Mat. nunc antichriſti multi facti ſunt. Et do/
24. minus in euangelio:multi venient in no
mine meo dicentes. Ego ſum chriſtus:ꝛ
multos ſeducent:Et rurſu₃ ſurgent pſeu
do xp̄i ꝛ pſeudo ꝓphete:ꝛ dabunt ſigna
magna ꝛ prodigia:ita vt in errorem indu
cant̄:ſi fieri pōt etiam electi.

¶ De antichriſto ꝛ dracone:ꝛ capitibus
ꝛ mēbris eius. Cap. 8.

Cum ergo cōſtet oī modo multos
eſſe antixp̄os:queritur qs ſit ille
de quo dicit apoſtolus. Niſi vene
rit diſceſſio primum ꝛ reuelatus
fuerit filius ꝑditionis:q extollit̄ ꝛ aduer/
ſat̄ ſupra omne qđ dicitur deus:aut qđ co
litur:ita vt in tēplo dei ſedeat:oſtendens
ſe tanq̄₃ ſit deus. Et in quo tēporis articu
lo reuelādus ſit. Sed melius hoc oſtēde/
re:poſſumus(tū poſſumus)ſi auctoritas
Apo.12 illa Apocalipſis in mediū proferat̄:qua di
cit̄. Signū magnū apparuit in celo. Dra/
co rurſus habēs capita ſeptē ꝛ cornua de
cem:ꝛ cauda ſua trahebat tertia₃ partem
ſtellarū celi:ꝛ miſit eas in terra. Draco iſte
diabolus eſt. Corpus eius ſunt oēs repro/
bi. Capita ipſius:hi qui principant̄ inter
Primū reprobos ꝛ ipos quoq₃ quibus ꝑſunt:ꝓce
caput. dūt ꝛ precellūt in malū. Primum caput
ipſius ꝑ qđ effudit draco venenū ſuū:fuit
herodes:per ipſu₃. n. natū xp̄m deuorare
queſiuit:ꝛ q꞉ ipm nō potuit:inocentes oc
Mat.2. cidit. Cum ipſo aute₃ accipiendi ſunt oēs
reges regionis iudeoꝝ quos in ꝑſecutio/
ne xp̄i tam regni q̄₃ facinoris ſucceſſores
2.ca. reliquit. Secundū caput fuit Nero inter
ſector principum apoſtolorum. Et cum
ipſo accipiendi ſunt omnes ſucceſſores
eius qui vſq₃ ad iulianū apoſtotatam per
ſecuti ſunt eccleſiam dei:Tertium caput 3.ca.
draconis fuit Conſtantius Arrianus qui
ꝛ ipſe cum ſucceſſoribus ſuis(perfidie di
co non regni)vſq₃ ad tempora ſarraceno/
rum afflixerunt eccleſiam. Quartum ca 4.ca.
put draconis fuit Coſdroe Rex perſa
rum cuius regnum poſt paucos annos
datum eſt in manu ſarracenorum ꝛ con/
firmata eſt in eo ſecta Mahumeth:que
tempore ipſius Coſdroe in partibus ara 5.ca.
bie condebatur:Quintum caput:draco/
nis fuit vnus de regibus babylonis no
ue qui volens ſedere ſuper montem teſta
menti ꝛ apparere ſimilis altiſſimo:mul/
tas propter hoc eccleſie perſecutiones in/
geſſit:Sextum caput draconis ille eſt de 6.ca.
quo dicitur in Daniele. Alius rex ſurget Dañ.7
poſt eos:ꝛ ipſe potentior erit prioribus:
quamuis initium ſexti capitis a rege iſto
turchorum Saladino nomine ſump:
putem qui nuper calcare cepit ſanctam ci
uitatem:quiq₃ peccatis noſtris exigen/
tibus in ceruicibus chriſtianorum ſupra
q̄₃ putauimus graſſatus eſt. Quod au/
tem ait Joannes in ſexta parte. Et re/ Ap.17.
ges ſeptē ſunt. quinq₃ ceciderunt:ꝛ vnus
eſt:ꝛ vnus nondum venit:ita eſt ſermo
accipiendus ac ſi nobis fieret:qui hic ꝛ
loquimur:ac ſi in tempore ſexto condita
eſſet prophetia. Nimirum quia in ipſo
erat aperienda fidelibus:In ſolo enim
tempore ſexto:ꝛ in ſexta viſione libri ſui
inſtruit angelus Danielem docens illu₃ Ap.13
myſterium beſtie habentis cornua de/
cem:ꝛ in ſolo ſexto tempore ꝛ ſexta par/
te libri:loquitur angelus beato Joanni
docens illum pari modo myſterium be/
ſtie habentis cornua decem:vt perpen/
dant ꝛ intelligant ꝛ recogitent pariter:
Hi quos Daniel ꝛ Joannes viri deo
dicati ꝛ precipui caſtitate deſignant:da/
tum ſibi eſſe a domino noſſe in hoc tem
pore ſexto myſteria regni Dei:ꝛ ſcire

ſacramentuȝ a diebus antiquis ⁊ occulta
tũ vſqȝ ad preſens a generationibus ſecu/
Saladi loꝝ. Siue ergo Saladinus iſte: ille ſit q
nus. eſt ſcriptus in libro Danielis ꝓphete ſiue
nõ iſte: ille ſit: ſed alius q vẽturus eſt poſt
eũ indifferenter tamẽ hoc totũ referendũ
eſt ad ſextum illum regem de quo dicit io
Ap.17. annes. Et vnus eſt: qꝛ ⁊ poſſibile eſt totũ
iſtud ſub iſto cõpleri: ⁊ poſſibile eſt ſub no
mine ſexti regis alium cõſurgere poſt pre
ſentez in quo compleatur quod ſcriptuȝ ẽ
de vndecimo rege: qui humiliatis tribus
regibus contra excelſum verba loquatur:
putans ꝙ poſſit mutare tempora ⁊ leges
traditis eis in manu eius in tẽpus ⁊ tem
Dañ.7 pora ⁊ dimidiũ tpis. Porro ſeptimus rex
de quo ibi dicitur. Nõdum venit: ille eſt
de quo in ſeptima viſione eiuſdem Danie
lis dr̃. Surget rex impudens facie ⁊ intel
ligens propoſitiones ⁊ roborabit̃ fortitu
do eius: ſed nõ in viribus ſuis: ⁊ ſupra ꝙ̃
credi põt vniuerſa vaſtabit. Iſte eſt ſepti/
... put draconis: ⁊ iſte videtur eſſe ille
mum ca de quo dicit apoſtolus: extollitur ⁊ aduer
ſatur ſupra omne qḋ dicitur deus: aut qḋ
7.cap. colitur: ita vt in tẽplo dei ſedeat oſtendẽs
2.theſ.2 ſe tanꝙ̃ ſit deus. Iſte eſt magnus ille tyrã
nus q facturus eſt multa mala in mundo:
licet ſit ⁊ alius deſignatus in cauda. Ita
aũt miro mõ alter in alterius ſpũ ventu/
Mal.4 rus eſt: quõ i ſpũ helye vẽturus erat Ioã
nes: Quaſi. n. vnus helyas pmiſſus eſt a
dño: p ꝓphetã dicẽtẽ. Ecce mittã vobis
Helyam prophetã. Et tamẽ duos helyas
mittẽdos a dño fore nouimus: vnus qui
iam venit: alius qui venturus eſt. Et qua
ſi de vno magno tyrãno locuti ſunt viri
ſancti: ⁊ tñ duo vẽturi ſunt circa finẽ quo
rum ſingulus ſit homo iniquus: ⁊ maxi/
Apo.7. mus aduerſarius fidei xp̃iane: ille. ſ. ḋ quo
dicit Ioãnes. Unus nõdum venit ⁊ cum
venerit: opȝ illum breue tẽpus manere: ⁊
alius qui cognominatus ẽ Gog. Nec mi
rum tñ ſi ita in duobus prauis hoibus hu
dificare ſtudebit diabolus genus huma/
num: qꝛ nihil tam affectat ſub omni celo
ꝙ̃ inueniri per oĩa cõtrarius opibus crea
toris. Deniqȝ pro Adaȝ quem poſuit dñs
in paradiſo: ipſe in ciuitate ſancta permit/
tente iuſto iudice deo: regem ſibi ipſi pre/
parauit herodẽ. Pro noe viro iuſto: ipſe Mat.2
in vrbe Roma: Neronem impuriſſimuȝ
adinuenit: pro fideli habraã: Cõſtantium
preſtitit arrianuȝ. Pro moyſe legiſlatore:
Mahumeth traditionis inique: ⁊ legis
ſpurciſſime inuẽtorẽ. Pro dauid rege hie
ruſalem: regem exhibuit babilonis. Pro
Ioãne baptiſta: rex ille vndecimus q ſcri Dañ.7
ptus eſt in Daniele propheta. Pro helya Ma.4
qui vẽturus eſt: miſſurus eſt illũ regem ſe Ap.17
primũ: de quo dicit̃ in hoc libro: Et vnus
nõdum venit ⁊ cum venerit opȝ illũ bre/
ue tẽpus manere. Utrum aũt vnum iſto/
rum induat diabolus ad loquẽdũ ſpecia/
lius per os eius: an aliquẽ aliũ incertum
eſt: Quicunqȝ aũt ſit ille magnus antixp̃s
venturus eſt tñ clam inſignis ⁊ prodigijs
mẽdacibus: ſicut xp̃s in veris: ⁊ decipiet
multitudinem infinitã iudeoꝝ ⁊ gentiũ:
ita vt pauci ſint qui euadãt aſtutiã nequi
tie ⁊ calliditatis illius: Sicut aũt xp̃s ie/
ſus dictus eſt rex ⁊ pontifex ⁊ ꝓpheta: ita
⁊ ipſe nunc ꝓphetã: nunc pontificẽ: nũc
ſe regem xp̃m ſimulabit ⁊ dicet. Tam ve/
ro magna erunt ſigna que faciet (licet oĩa
falſa ⁊ mẽdacijs plena) vt nulla extiment̃
ſigna xp̃i: cõparatiõe ſignoꝝ eius. Et hoc
quidem faciet diabolus: aut per regẽ illuȝ
ſeptimum: qui poſt ſextũ vẽturus eſt: aut
per aliquem aliũ quem aſſumet in ꝓpriũ.
Quia vero vẽturus eſt adhuc dñs in glo Ap.17
ria patris ſui: ⁊ oẽs ſancti eius cũ eo. Ipſe
quoqȝ diabolus exiturus eſt ad gẽtes que
ſunt ſuper quatuor angulos terre: ⁊ ſubi/
to apparebit cũ eis: quaſi iudicaturus or/
bẽ: vt illum ſe eſſe mẽtiatur qui vẽturus
eſt iudicare viuos ⁊ mortuos ⁊ ſeculuȝ p
ignem. Unde ⁊ multoꝝ tenet opinio de
vltimo illo tyrãno qui vocat̃ gog: ꝙ ipſe
ſit antichriſtus: niſi forte dicat aliquis non
eſſe gog ipſum antixp̃m: ſed quaſi princi/
pem exercitus illius regis quem induet
ipſe diabolus: qui quidẽ poſt multa mala
que facturus eſt p pſeudo xp̃os ⁊ pſeudo

ꝓphetas: ad extremum in aſſumpto hoĩe
peccati: exiet ipſemet manifeſtus: ⁊ ſedu/
cet gog ⁊ exercitũ eius ad perſequẽdã ec
cleſiam: quod videt̃ velle Ioannes in eo
Ap.20. quod dicit: Et ſeducẽt gentes q̃ ſunt ſup
q̃tuor angulos terre gog ⁊ magog: Qua
in re illud opinari nõ eſt ꝯtra fideȝ: ne for
te ipſe diabolus in aſſũpto hoĩe operetur
prius occulte in filijs diffidentie mittens
beſtiã ⁊ reges terre ⁊ pſeudo ꝓphetas ad
Mat. decipiẽdos ſi fieri poſſit etiam electos. Et
24. qꝛ eiſdem victis ⁊ ſuperatis: nõ poterit p̃/
ualere coartatus nimis potẽtia xp̃i retra/
het ſe ad barbaras nationes manẽs incar
ceratus apud illos per aliquot dies vel an
nos: agente interim otiũ ⁊ ſabbatuȝ eccle
ſia dei. Et rurſum poſt pacẽ illam ducat ſe
cum ſeductũ gog ⁊ exercitũ eius: ⁊ faciat
omne malũ quod ſcriptũ eſt in libro Eze
Ezech. chielis ꝓphete. Quocũqȝ aũt modo iſtud
38.39. ſe habeat: erit tamen tribulatio iſta veluti
in extremo articulo: ⁊ in cauda draconis
qꝛ capita iã ꝯtrita erũt in tẽporibus ſuis.
Hec de ſeptẽ ſignaculis ⁊ apertionibus eo/
rũ breuiter quidẽ: ſed neceſſarie dicta ſũt:
Utpote ſine quoꝝ notitia ãbulare p librũ
iſtuȝ deuiare eſt: ⁊ aliq̃d in eo deffinire te
meritas. Quia vero donãte deo: iter quo
eundũ ſit: vidimus ⁊ ſcimus: quo in libro
iſto impetus ſpũs dirigat̃: oportet nos di
ligentius ꝯſiderare partes libri: ⁊ metas
quibus ſingule diſtingunt̃ nõ immemores
illius promiſſi: quod factũ eſt nobis p pro
Eſa.11. phetã dicentẽ. Deſolabit dñs linguã ma/
ris egypti ⁊ leuabit manũ ſuã ſup fluuiuȝ
in fortitudĩe ſpũs ſui ⁊ percutiet eũ in ſeptẽ
riuis: ita vt trãſeãt per eum calciati.

¶ De generalibus partibus Apocalip/
ſis. Cap. 9.

GEnerales libri partes que perti/
nẽt ad ſecũdũ ſtatũ: ſex ſunt ⁊ ha
rũ plurime ſpãles. Singule eniȝ
harũ partiũ: quibuſdã certis capi
tulis diſtingunt̃: ita vt in vnaquaqȝ qnqȝ
partium: preter alia que precedunt in eis
ſeptẽ diſtinctiones vident̃ habere licet in
quarta parte non adeo diſtinctiones ipſe
manifeſte ſint q̃o in ceteris partibus: que
tñ ex quibuſdã imutationibus cõſidera/
ri queunt ⁊ diſcerni ſingule ꝓprietatibus
ſuis. Porro ſexta pars quam duplicẽ eſſe
cõſtat: nõ eo modo quo alie diſtigunt̃ per
tempora aut capitula ſeptem: ſed tñ ⁊ ea
ipſa nõ caret ſeptenario ſuo: cum cõſtet ꝙ
⁊ beſtia que regnatura eſt ſpãlius in tẽpo
re ſexto: ſeptẽ capita dicat̃ habere ⁊ eſſe ſe
ptem reges ipſos de qbus dicit̃. Quinqȝ
ceciderũt ⁊ vnus eſt ⁊ vnus nõduȝ venit Ap.17.
⁊ cũ venerit oportet illũ breue tẽpus ma/
nere. Sex ſunt itaqȝ libri partes ⁊ totideȝ
tẽpora pertinentia ad ſecũdũ ſtatũ in qua
rum cõſumatione iudicata prius meretri
ce magna que ſedet ſup aquas multas: ca/ Ap.19.
piet̃ beſtia ⁊ cũ illa pſeudo ꝓpheta vt mit
tant̃ ſimul in ſtagnũ ignis qñ ⁊ diabolus
qui auctor eſt tanti mali claudẽdus eſt in
abyſſo vt nõ ſeducat amplius gẽtes vſqȝ
ad extrema tẽpora tertij ſtatus: ſitqȝ pax
⁊ otium in eccleſia xp̃i. Ex eo itaqȝ loco
vbi hec ſcripta ſunt icipiet pars ſeptima
libri que ſola cõtinet tp̃s tertij ſtatus. Et
qꝛ ibi incipiet haberet tẽpus ſuuȝ eccleſia
illa ſpũalis: q̃ tẽdit ad vnũ qḋ eſt cõtem/
platoribus neceſſariũ: nõ neceſſe eſt vt cir
ca plurima diuiſiones fiãt: ſed maneat to/
ta integra in contẽplatione dei reſpiciens
cõtinue ad regẽ ſuũ vſqȝ ad cõſumationẽ
ſeculi. In ſex ergo libri partibus ꝯtinetur
ſecũdus ſtatus. In vna: hoc eſt in ſeptima
ſtatus tertius: ac per hec alio genere: ſex
ille ptes cõtinent̃ ſub vno: ac ſi mater lya
cũ ſeptem liberis ſuis. Sub altero: ſola ſe
ptima ac ſi ſoror eius Rachel cum ioſeph
vnico ſuo: Neqȝ eniȝ aliuȝ habuit in vita
ſua Rachel: qꝛ alterum mox vt edidit: de
functa eſt. Ad quinqȝ itaqȝ filios perti/
nent quinqȝ libri partes: hoc eſt ad illos
ordines qui ſignificantur per ipſos. Ad Ge.35.
ſextam vero ⁊ ſeptimam filiaȝ: ſexta pars
que gemina eſt. Porro ſeptima pars ad ſo
lum Ioſeph quem ſolum enixa eſt Ra/
chel in terra natiuitatis ſue: ac per hoc
vſqȝ ferme ad annos ſeptem ⁊ extremum
vite Rachel vnigenitus erat vt vnitatẽ

deſignaret illius eccleſie que i tertio (vt ſe
pe diximus) ſtatu futura eſt. Sane octaua
pars libri: que alio quoqꝫ genere: tertia di/
Ap. 20. cēda eſt: ex eo loco incipit vbi dicitur. Vi
di thronū magnum ⁊ candidum ⁊ ſeden/
tem ſuper eū: a cuius conſpectu fugit ter
ra ⁊ celū: ⁊ locus non eſt inuentus ab eis.
Vt aūt intelligat̃ plenius: quod de octo li
bri partibus dictum eſt. In tribus inciſio
nibus diſtinguēdus eſt totus liber. Secū
dū ꝙ inciſio vna pertinet ad ſcdm ſtatū
iuxta proprietatē litere que diuerſis enig
matibus palliatur. Secunda ad tertium.
Tertia ad futurum ſeculum: quod erit re
gnum eternum ad diem illum beatum de
quo dicit pſalmiſta. Melior eſt dies vna
Ps. 83. in atrijs tuis ſuper milia. Prima inciſio
que pertinet ad ſecundum ſtatum: in ſex
generalibus partibus: ſicut iam diximus
diſtincta eſt: ita vero vnaqueqꝫ iſtarū ſex
habet ſeptenarium ſuum: quō vnaqueqꝫ
ſex hebdomadarum temporis quadrageſi
malis ſeptem dierū numero terminatur
que cum ita ſe habeant: liquet ꝙ ⁊ reſpe/
ctu ſex temporum iſtorum que pertinent
ad ſecūdum ſtatum: dicendū eſt: ſeptimū
tempus quod erit tertij ſtatus: ⁊ reſpectu
ſex partium libri pertinentium ad ſecūdū
ſtatum: dicenda eſt ſeptima pars illa quā
ad tertium pertinere prediximus. Non ſo
lum autem reſpectu ſex temporum perti/
nentium ad ſecundum ſtatum: tempus il
lud quod erit tertij ſtatus ſeptimum exti
mandum eſt. Verumetiā reſpectu ſex eta
tum mundi: quarum quinqꝫ preterierāt:
quando xp̃s venit in mundum: ſexta ve/
ro inchoata ex eodē tempore perſeuerat
in labore vſqꝫ ad hec tempora noſtra: in q
bus ⁊ ſtatus ſecundus in extremis agit ⁊
tertius qui erit ſabbatū initiatus eſt. Quia
vero vniuerſa ſcriptura teſtamenti noui:
ſic partim pertinet ad ſecundum ſtatum:
vt non tranſeat ad tertiū: vt eſt illud qđ
Joh. 21. ait dominus petro. Sequere me. Sic par
tim ad tertium: vt non referatur ad ſecū/
Ap. 20. dū: ſicut illa que in ſeptima parte libri ſcri
pta ſunt: vt eſt de aduentu gog: ⁊ extremo

iudicio ⁊ his ſimilibus: partiꝫ ſic pertinet
ad ſecundum: vt nihilominus referat̃ ad
tertium. Talem nos oportet facere differē
tiam inter illam ſcripturā q̃ tāgit vel que
tāgunt ꝓphete ꝓprie ſcdm ſtatū: ⁊ illam
que proprie tangit tertium: ⁊ eam cōmu/
niter tangit vtrunqꝫ: ita referat̃ ad ſtatum
ſecundū: vt nihilominus referatur ad ter
tium vt eā que ſpāliter tangit tertium ſta
tum nunqꝫ referamus ad ſecundum. ⁊ eā
que proprie tangit ſecundum: nunqꝫ refe/
ramus ad tertium. Ea vero que vno im/
petu tangit vtrunqꝫ: ita referatur ad ſtatū
ſecundū: vt nihilominus referatur ad ter
tium. Verbi gratia. Habetur cōmunis ſer
mo in euangelio de heliſabeth ⁊ maria ꝓ
eo ꝙ altera contra ſpem concepit in ſenectu
te de viro: altera adhuc puerpera: de ſpiri Luc. 1.
tu ſancto. Et dubium non eſt quin hely/
ſabeth eccleſiam predicatorum deſignet.
Maria eccleſiam contemplantium qua/
rum quidem altera in conceptione preceſ
ſit. altera vero ſecuta eſt. Quia vero hee
due ſancte femine inter vetus teſtamen/
tum ⁊ nouū orte ſunt: ſignificat in primo
intellectu: heliſabeth ſynagogam. Maria
conuerſam de gentibus ad deum viuum:
eccleſiam. In ſecundo heliſabet eccleſiam
ſecūdi ſtatus. Maria vero eccleſiam tertij
quia non prius quod ſpirituale eſt: ſed qđ
animale: deinde quod ſpirituale. Simili/
ter quoqꝫ myſteria precurſoris ⁊ xp̃i acci/ 1. Cor. 15
pienda ſunt. Similiter apoſtoli petri ⁊ io
annis cuius eſt liber iſte. Igit̃ heliſabeth
ioannes baptiſta: ⁊ apoſtolus petrus: non
tranſeunt terminū ſecundi ſtatus. Maria
vero: xp̃s ⁊ ioannes euāgeliſta: ita manēt
in ſecundo: vt multo cōgruentius accipiā
tur in tertio. Sane ſcriptura illa que edi/
ta eſt in gētibus: ſicuti liber iſte non habet
in ſe quod referri queat ad primum ſtatū:
ſed aut ſimpliciter ad ſecundū: vt que de
beſtia habente capita ſeptem ⁊ cornua de
cem: ⁊ de prelijs ſanctorum martyrū ſcri
pta ſunt. Aut ſimpliciter ad ſtatū tertiū: Apo. 13
vt illa q̃ ſcripta ſunt in ſeptima parte. Aut
cōiter ad vtrūqꝫ: vt illa que de ſeptē eccle

ſijs. Illud autē quod de ſeptima parte di
ctum eſt: ita incunctāter obſeruari opꝫ: vt
⁊ quādo agimus de duplici concordia: re
ſpectu ſex partium libri dicatur ſeptima.
Et tunc tempus ipſum dicatur ſabbatū:
tam: vꝫ: reſpectu ſex etatum mundi: qꝫ re
ſpectu ſex temporum ſecundi ſtatus. Et
quando de triplici concordia agendū eſt:
ſex quidem temporibus ſuis terminetur
ſecūdus ſtatus. vt ſuperius diximus: eiſ/
dem ſex libri partibus aſcriptis quarū. ſ.
partiū: propter hoc myſteriū: vltima du
plex eſt. Septima vero pars reputet̃ prin
cipaliter in ſuum ſtatū: ⁊ tunc ſtatus ille
dicatur: magnum ſabbatum ac ſi tempus
paſchale: quod ſeptē hebdomadis termi/
natur. non modo vt iā diximus reſpectu
ſex tēporum ſecundi ſtatus: ſed ⁊ reſpectu
ſex etatum mūdi: incipientiū ab Adā. Si
enim primus ſtatus ſpāliter aſcribitur pa
tri. Secundus filio: tertius ſpūi ſancto.
Quid cōuenientius eſſe potuit: qꝫ vt ſta/
tus ille qui pertinet ad ſpiritum ſanctum:
⁊ reſpectu ſex etatum mundi: ⁊ reſpectu
ſex tēporum ſecundi ſtatus ſabbatum eſſe
videatur: vt per hoc vnus ideqꝫ ſpiritus
a patre filioqꝫ procedere intelligatur? Sꝫ
⁊ quū iſtud ſit. tunc ſcriptura illa q̃ duplici
ter intelligitur ⁊ iuxta ꝓprietatem intel/
lectus pertinēs ad ſcdm ſtatum ſeculi: ad
eūdem ſecūdū ſtatum referenda eſt. Et ſi/
cut vniuerſaliter ſcdm totū: ſiue ſpāliter
ſcdm partem: quod ſui tēporis diſcuſſioni
relinquitur: in tertiū ſtatū ſeculi ſpiritali/
ter refundēda ac ſi his diebus naſceretur
xp̃s: his diebus reſuſcitatus a mortuis: do
nū ſpūs ſancti inſufflaret i diſcipulos ſuos
his diebus apoſtolos ſuos mitteret ad ꝑ/
dicādū in gentibus. his iterum idem apo
ſtoli nouas complantarent ⁊ ſuperedifica
rent eccleſias: quod totum vt iam dixi: in
ſpiritu in exordio tertij ſtatus conſumari
oportet. Illud autem ſicut iam dixi: non
videtur mihi complendum eſſe in ſpiri/
tu in illo tertio ſtatu. quod ſpectat ꝓprie
ad illos qui vite typum gerunt actiue: ꝓ
pter vbertatem ſpiritus ſancti: que vt ha

beri queat a filijs regni eget otio ⁊ quiete.

Exēplum veterum. Cap. 10.

SEd forte in hoc ipſo ſatiſfaciet nobis
veritas ſi veterū exempla penſamus
attendentes ꝙ ſicut agar ancilla ſi/
gnificat ſynagogā que pertinuit ad
primum ſtatum. Sarra eccleſiam que per
tinuit ad ſecundum: ita ſyra eccleſiam que
pertinet ad ſecundum. Rachel autem ec/
cleſiam pertinentem ad tertium. Que cū
ita ſint liber conſiderare: ꝙ ſarra habet ali
quando locum in ſtatu primo ⁊ in illa
maxime hyſtoria vbi dicitur iſaac intro/
duxiſſe Rebeccham in tabernaculum ma
tris ſue. ⁊ intantum eam dilexiſſe: vt dolo
rem qui de morte matris acciderat: tēpe/
raret. Agar autē in ſtatu ſecundo: qui na
tus eſt libere: ſecundū hoc non eſt locus
ꝙ poſtqꝫ natus ē patri filius de libera ma
tre: expulſa eſt ancilla ⁊ filij eius omnes. ſ.
iudei qui ſectatores iuſtitie que eſt in le/
ge: qꝫ amatores gratie eſſe maluerunt. Eo
dē modo Rachel ⁊ mater domini: ⁊ ipſe
etiam dominus i. ſuus ⁊ ioannes euāge/
liſta cuius eſt liber iſte: habēt locū in myſte
rijs in ſtatu ſcdo magis aūt in tertio. Et ya
rō ⁊ helisabeth ⁊ ioānes filiꝰ eiꝰ ⁊ petrus
ſic hñt locū in ſcdo ſtatu: vt nō hēant iſto
mō in tertio: fructus aūt itellectus huius
iſte eſt. Cū p̄mus itellꝯ ꝓprie ptineat ad
patrē: ſcdꝯ ad filiū: tertiꝰ ad ſpūm ſctūm: ꝯ
opꝫ qđē p̄mū ptinere ad primū ſtatū: ſcdꝫ
ad ſcdꝫ vt itelligat̃ pr̃ mittēs filiꝰ miſſus.
Et qꝛ nō ſolus filius a pr̃e mittit̃: verū ēt
cum eo ſpiritus ſanctus: neceſſe eſt vt ha/
beat locū intellectus qui pertinet ad ſpi
ritum ſanctum in ſecundo ſtatu: vt intel/
ligatur ſimul miſſus. Sane iuxta iſtum
intelligentie modum: neqꝫ intellectus
qui pertinet ad patrem: habet locum in
ſecundo ſtatu: neqꝫ intellectus qui per/
tinet ad filium: habet locum in tertio:
quia neqꝫ pater intelligitur miſſus cum
filio: quando filium pater mittere di/
ctus eſt. Neqꝫ filius cum ſpiritu ſan/
cto: quando dicitur. Idem filius mit/
tere ſpiritum ſanctum: ⁊ ſi venire pater

cum filio dici queat: ⁊ filius cum ſpiri/
Jo. 14. tu ſancto teſte ipſa veritate que dicit. Si
quis diligit me ſermonem meum ſeruabit
⁊ pater meus diliget eum ⁊ ad eum veniemus ⁊ manſionem apud eum faciemus.
Et hec quidem ita ſe habent.

¶ De alio intellectu. Cap. 11.

SEd ſi nos ad alium intellectum cõ/
uertimus: inuenimus alio modo ha
bere locum in ſecũdo ⁊ tertio ſtatu:
que proprie pertinere dinoſcuntur
ad primum ⁊ habere locuz in primo ⁊ ter
tio: que proprie pertinent ad ſecundum:
haud dubium: ꝙ ⁊ de hijs que pertinent
ad tertium intelligendum eſt. Hoc autez
differt inter illud ⁊ iſtud: ꝙ non ita iſtud
proprie accipi põt quomodo illud quod
Geñ. 16 ſuperius dictum eſt. Ecce enim ancillam
reprobam diximus deſignare proprie qđ
pertinet ad primum ſtatum: ⁊ tamen
qui in ſecundo ⁊ tertio carnaliter viuunt
in ancille filios reputant: q: qui facit (ait
Joã. 8. dñs) peccatũ ſeruus eſt peccati. Diximus
"lyam" ... ⁊ alios quoſdã deſignare eos qui ꝓ
prie pertinent ad ſecundũ ſtatum ⁊ qui ta
men in primo ſtatu verbum vite predica/
uerũt in lyã reputati ſunt. Similiter ⁊ q
in tertio: qz plures ad eius notitiaz doctu
ri ſunt. Diximus Rachelem ⁊ alios quoſ
dam deſignare proprie qui ptinent ad ter
tiũ ſtatũ: ⁊ tamẽ ⁊ in primo ⁊ in ſecũdo re
perti ſunt viri cõtemplatores qui ꝓ meri
to vite ſue deſignati ſunt: tunc etiã in Ra
chel. Reſtat ergo vt ſcđm plus ⁊ minus
hec ⁊ ſimilia intelligant. Quod ſi horum
quoqz intellectuũ requiritur ſcientie fru/
ctus. Ille eſt quem a ſctis patribus obſer/
uare firmiter docti ſumus credere. ſ. ⁊ icõ
cuſſe tenere eſſe in patre filiuz ⁊ ſpũm ſan
ctum: eſſe in filio patrem ⁊ ſpũm ſctũm:
eſſe in ſpũ ſancto patrẽ ſimul ⁊ filium. Et
q: hij tres ſimul vnus deus ſunt. Deſigna
tur ſimul in agar tota preſens vita que cõ
tinet in ſeipſa tres ſtatus mundi. In ſarra
vero vita futura Similiter ⁊ in lya cum
ponit in reſpectu Rachelis. Similiter ⁊
in Rachele: cum ponit in reſpectu benia

min: ꝙ. ſ. iſto edito illa mortua ẽ: deſigna
tur illud quod per apoſtoluz dicitur. Cũ 1. Cor. 13
autem venerit quod perfectuz eſt: euacua
bitur quod ex parte eſt. Ut autem redea/
mus ad cauſam propter quam hec omnia
dicta ſũt: neceſſe eſt lectorẽ diuine pagine
habere diſcretionẽ ⁊ intelligere cuz quid
aſſeritur aut negatur: vtrum ſcđm totum
an ſcđm partem: vtrum ſcđm id, quod ꝓ
priuz eſt: an vniuerſaliter ⁊ abſolute intel
ligendũ ſit: ne quãdo cogamur magis ſile
re qz aliquid dicere: ſi non licet ita loqui:
quõ in ſcripturis diuinis ab antiquis tem
poribus cõſuetũ eſt. Si enim q: ſynagogã
iudeoꝝ reprobã eſſe dicimus: idcirco ſub
hoc verbo: omnem multitudinez iſraelis
includimus patriarchas quoqz ⁊ prophe
tas reprobos cõprobam⁹. Et ſi ꝓ eo qđ di
cimus electaz xp̃ianoꝝ eccleſiam: oẽs qui
xp̃iano cẽſentur noie colligimus ſub hoc
verbo: illos quoqz cogimur fateri electos
de quibus dictuz eſt. Qui vero mala ege/
runt ibunt in ignem eternum. Joã. 5

¶ De duplici itelligẽtia diſtinctionis.
Cap. 12.

QUia vero de diſtinctione primi
libri Apocalipſis ſermo erat:
cuius duplex eſt intelligentie
cauſa: vna qua recto curſu per
tẽpora propria interpretanda ſunt verba
eiuſqz: vſqz ad eũ locũ vbi agit de iudicio:
altera qua facienda eſt diſtinctio inter ſex
tã ⁊ ſeptimam portionẽ: vt fiat dña inter
ſecundũ ⁊ tertiuz ſtatũ: liber ⁊ in hec ipo
fructum exquirere ſpãlem: vt qui iaz fide
cognoſcimus deũ noſtrum ad contemplã
dã quoqz ſpẽm celſitudinis eius: quãtum
ipſe dederit feſtinare poſſimus. Liquet oĩ
bus xp̃ianis qui fidem catholicã firmiter
tenẽt: ꝙ due perſone ſunt in trinitate que
deus eſt: quarum vna ingenita eſt: altera
genita atqz vna earũ a nullo eſt: altera ve/
ro a ſolo patre. Eſt vero ⁊ alia pſona que
a prẽ filioqz ꝓcedit: que ſicut filius coope
ratur patri: ita ipſa quoqz patri coopera/
tur ⁊ filio. Tãta quippe eſt idemptitas in
ter patrem ⁊ filium: vt eum ſe dicat mit/

tere filius quem dicit ipſe mittere patrem
⁊ eum dicat a patre procedere qui proce/
dit a ſe. Tanta vtriuſqz perfectio: vt aliquã
dicatur abſolute ſpũs patris: vt eſt illud.
Mat. 10. Non enim vos eſtis qui loquimini ſz ſpi/
ritus patris veſtri qui loquit in vobis. Et
ſi ſpũs eius q ſuſcitauit ieſum xp̃m a mor
tuis: habitat in vobis: aliquando abſolu/
te dicat eſſe ſpũs filij: vt in eodem apoſto
Ro. 8. lo. Miſit deus ſpũm filij ſui in corda no/
Gal. 4. ſtra in quo clamamus Abba pater. Neqz
enim virtutis huius: que a patre filioqz ꝓ
cedit: ⁊ ab vtroqz mittit ad faciẽda ſigna
⁊ ſanctificandam creaturã: pars vna prĩs
eſt: ⁊ pars vna filij: ſed tota patris eſt: to/
ta filij: cooperãs in oĩbus patri ⁊ filio: qđ
dignis ⁊ lucidiſſimis myſterijs in diuina
pagina demonſtratur.

¶ Nota pulchrũ myſterium. Cap. 13.

Exo. 3. LIquet enim ꝙ Moyſes famulus
Luc. 1. dñi: miſſus eſt a dño in exordio ve/
teris teſtamẽti: Joãnes baptiſta in
exordio noui. Et dictũ eſt de ioan/
ne: ꝙ iret ante dñm in ſpiritu ⁊ ṽtute he/
lye: qui etiam cum Moyſe coram dño in
monte a tribus apoſtolis viſus eſt. Et cir
ca finem ſecũdi ſtatus ⁊ initiuz tertij: hoc
eſt in fine ſexte etatis ſicut creditur vẽtu
rus eſt. Cũ ergo tres viri iſti ſimul in my
ſterijs cõferunt: vz moyſes ⁊ ioãnes ⁊ he
Gal. 4 lyas: id profecto ſignificant ipſi quod ha/
braã: iſaac ⁊ iacob. Qđ illi tres angeli qui
apparuerũt habrae: moyſes vtiqz q filios
Geñ. 18 habuit ſignificat hoc loco pſonã prĩs: ⁊
Joãnes baptiſta qui miſſus eſt baptizare
in aqua: pſonaz filij Helyas qui operatus
eſt in igne iudicia perſonam ſpũs ſancti.
Quod ergo moyſes operatus eſt in exor/
dio teſtamẽti veteris. Joãnes in exordio
noui: id nobis profecto innuit quod veri
tas in euãgelio vna voce fatet dicens: pa
ter meus vſqz modo operat: ⁊ ego operor
Joã. 5. ꝙ vero vnus helyas cooperatus eſt moy
ſi ſub veteri teſtamẽto: ⁊ cooperabit ioan
ni ſub teſtamẽto nouo: demonſtrat nobis
ꝙ vnus ſpũs cooperet patri ⁊ filio eo ꝙ
ab vtroqz procedat ſcđm ꝙ dñs ipſe ait. Il

le me clarificabit q: de meo accipiet ⁊ an/ Jo. 16.
nũtiabit vobis. Ubi ⁊ mox ſubdit. Oĩa
que hz pater mea ſunt: propterea dixi vo
bis q: de meo accipiet ⁊ ãnũtiabit vobis.
Sic Joãnes euãgeliſta q hieroſolimis co
operatus eſt petro ob eãdẽ cauſam myſte
rij abijt Epheſum ſup edificare eccleſias
quas fundauerat Paulus. Arguunt nos
iſta dicere: qui Sabellianũ virus occultãt
in pectoribus ſuis metuẽtes in ſcriptura
diuina aliqđ ꝓferre qđ diſtincte referatur
ad perſonas ſingulas ne videant ſciſſionẽ
facere in vnitate deitatis: nõ attendentes
ꝙ ſicut vere in perſonis ꝓprietas eſt ⁊ in
eſſentia vnitas: ita quedaz ſunt que ꝓpter
ꝓprietatẽ pſonaruz: ꝓpe aſcribant patri.
Quedaz que proprie aſcribant filio. Que
dam que proprie ſpũi ſancto: ⁊ ꝙ propter
vnitatez eſſentie: ipſamet cõiter referãtur
ad omnes. Nã quidem ſic vere ſunt tres
pſone: pater ⁊ filius ⁊ ſpũs ſanctus: vt tñ
in patre ſit filius ⁊ ſpũs ſanctus. In filio
pater ⁊ ſpũs ſanctus. In ſpũ ſancto pater Luc. 3.
⁊ filius. Sicut ergo vox illa qua dictum
eſt. Tu es filius meus dilectus: ptinuit ad
ſolum patrem: ⁊ caro ipſius filij: ad ſolũ fi
liũ: ⁊ colũba ad ſolũ ſpũm ſanctuz: ⁊ tamẽ
hec tria tota ſimul trinitas opata eſt. Ita
primũ ſtatuz ꝓprietate myſterij: dicimus
aſcribendũ patri: ſcđm filio: tertiũ ſpiritui
ſancto. Et tñ tres ſimul tribus pſonis cõ/
munes ſunt: q: nihil habet pater qđ non
ſit filij ⁊ ſpũs ſancti. Nihil filius qđ non
ſit prĩs ⁊ ſpũs ſci. Nihil ſpũs ſcũs qđ nõ
ſit prĩs ⁊ filij: Ea pp ſi verbũ iſtud penſa/ Joã. 5.
mus quo ait dñs. Pater meus vſqz modo opatur ⁊ ego operor: qđ videt proprie
diſtinctionẽ facere inter pſonã prĩs ⁊ p/
ſonã filij: ac ſi ſolus tũc opatus ſit pater ⁊
ſolus nũc opatus ſit filius. Et illud quod
generaliter ſcriptum eſt de verbo patris. Joã. 1.
Omnia per ipſum facta ſunt. Et illud qđ Joã. 14
idez filius teſtat de patre dicẽs. Pater in
me manẽs: ipſe facit opa: ita miro mõ Sa
belij arrijqz venenũ donante ipſo de quo
⁊ loquimur: deuitare ſufficimus: vt ⁊ per
hoc ꝙ inuenimus aliqua proprie aſcripta

patri:proprie filio:proprie ſpūi ſancto:di-
ſcamus intelligere ꝓprietates perſonaruꝫ
Et per hoc ꝙ iuenimus oīa pertinere ad
oēs:diſcamus pie ſentire vnitatē eſſentie.
Nō igitur abſqꝫ cauſa dictū eſt a filio. Pa
Joā.5. ter meus vſqꝫ modo operaꝛ ⁊ ego operor:
cum ⁊ ſemp opereꝛ cū patre filius ⁊ cū fi
lio pater. Nec abſqꝫ cauſa inuenitur ſpūs
ſctus in teſtamēto veteri coopatus eſſe pa
tri loquēs aſſidue per ꝓphetas:⁊ in nouo
teſtamēto coopatus eſt filio loquēs ꝑ apo
ſtolos ⁊ doctores eccleſie:eo ꝙ ſit ipſe ſpi/
ritus ſcūs:virtus ineffabilis vtriuſqꝫ pa/
tris.ſ.⁊ filij:qui in duobus teſtamētis opa
ti ſunt:pſertim cum ſicut duo populi:qui
ad duo ptinēt teſtamēta ad imaginem pa
tris ⁊ filij creati ſunt:ita angelicus ille ce/
tus:qui in celis habitat ad imaginē ſpūs
ſancti. Hec eniꝫ cauſa eſt pro qua nō tria
teſtamēta:ſed duo eſſe ſcribunꝛ: quorum
concordia manet integra:a iacob patriar/
cha vſqꝫ ad primū aduentum dñi:⁊ a pri
mo eius aduētu vſqꝫ ad finē ſeculi. Quia
vero idem ſpūs qui patris ⁊ filij donum
eſt.eiuſdeꝫ eſt auctoritatis ad operandum
ꝓ velle ſuo cuius ſunt pater ⁊ filius:opor
tebat ⁊ ipm quoqꝫ operari opa ſimilia ſibi
ad teſtificāda ea ipſa que pater ⁊ filius te/
ſtificati ſunt:vt ita ſit in notitia hominuꝫ
quō eſt in notitia angeloruꝫ:quatenus in
noīe trinitatis:ꝙ deus eſt oē genu flectaꝛ
Phi.2 celeſtiuꝫ terreſtriū ⁊ īfernoꝝ ⁊ ois lingua
cōfiteaꝛ:qꝛ filius ⁊ ſpūs ſanctus in gloria
ſunt dei patris ꝓpter hanc catholicam fi
dem:gemina eſt(vt ſupradiximus)cauſa
cōcordiarum:⁊ occulta quedam intelligē
tie regula:que inter verba ⁊ verba:qn im
mo inter ſenſum ⁊ ſenſum diāꝫ facit. Si
enim iuxta tēporū curſum vſqꝫ ad finē ſe/
culi:ſerieꝫ libri huius cōſiderare libet:ita
ſingulis ſeptē tēporum:inuenimus ſingu
lā ſeptē partium vſqꝫ ad eū locuꝫ vbi agi
tur de iudicio cōuenire vt a iacob patriar
cha vſqꝫ ad aduētuꝫ dñi:⁊ exinde vſqꝫ ad
finē ſeculi duplex cōcordia teneaꝛ: reſpon
dētibus ꝑ ſingula veteribus nouis: adeo
vt rex anthiochus qui preceſſit primum

aduētum dñi:cōcordet cum eo qui vocaꝛ
gog. Cum aūt inter ſecūdū ⁊ tertium ſta- Ap.20
tū(qꝺ oīno neceſſe eſt)differētiā fecimus:
tūc multa verba libri huius que quaſi hy
ſtorice ſcripta ſunt:⁊ que ſex tēporibus ſe/
cūdi ſtatus myſtice aſcribuntur ad con/
cordiam:tertij ſtatus referenda ſunt ſtatu
to libri principio:principio tertij ſtatus:
tempori:vꝫ:illi ⁊ extremis qbuſdam ver/
bis que in eodem libro hyſtorialiter tan/
guntur:fini eiuſdem tertij ſtatus:a qua tū
lege ammouentur illa : vt ſepe diximus:
que ad paſſionem ſecundi ſtatus referun/
tur:⁊ illa que ſcripta ſunt ad literaꝫ de eo
dem tertio ſtatu : quia ⁊ iſta vt iam dixi
non conueniunt proprie tempori pacis:
⁊ illa non habebunt poſt ſe tempus in
quo poſſint in ſpū ſctō ꝯſumari: Neqꝫ.n.
in illo ſeculo futuro:quod erit poſt extre/
mū iudiciū incarceratū diabolū in abyſſo
ſolui opꝫ modico tpe:⁊ ꝯgregari iterū ali
quas gētes ꝯtra electos hoīes aut aliquid
huius fieri:qꝺ tēporaliter oporteat termi/
nari. Et ideo lectio ipſa explanatione idi/
get circa obſcuritatē verboꝝ:nō myſtica
expoſitione:qꝛ myſtica expoſitio eſt:cum
per minima itelligūꝛ maiora:vel ꝑ modi/
ca multa:ſiue in bona pte ſiue in mala:vt
cū in rege hieruſalē:intelligiꝛ deus:in re/
ge babilōis:diabolus. Hic aūt vbi de ipo
diabolo apte aliquid dꝛ:nō eſt id:qꝺ diciꝛ
in pſona aliqua myſtice refundēdū in po/
ſterū:pſertim cū nō ſit aliqs diabolo in ne
quitia maior qui poſſit deſignari per euꝫ:
ſed qꝺ dꝛ de eo:hoc itelligi debet:⁊ ſi ſint
ibi aliqua ꝗ ſpāli egeāt intellectu:neqs ca
thenam:qua captus dꝛ:mālē eſſe putet:⁊
alia ꝗ occultis qbuſdā obſcuritatibus pal
lianꝛ:ne ſi oīno eſſent aīi tpꝰ denudata vi
leſcerēt. Neqꝫ.n.ibi tm̄modo obſcura eſſe
ſcriptura credēda eſt.vbi myſticis figuris
obuoluiꝛ:aut ibi tm̄ manifeſta:vbi litera/
lis intelligentia preſto eſt:vt quibuſdam
videtur:ſed plerunqꝫ multo amplius in
litera qꝫ in ſpiritu. Dicit enim apoſtolus Ro.5
diſputans de operibus ⁊ fide. Juſtificari
hominem per fidem ſine operibus. Dicit Jac.2

alius econtrario iuſtificari hominem per
opera tantummodo:vt proſequatur ⁊ dicat.
Fides ſine operibus mortua eſt. Hec ver
ba iuxta literam intelligenda erant.⁊ ta/
men in ſe ipſis occulta ſatis ⁊ pene intel/
ps.111. lectu difficilia. Pſalmiſta dicit ī pſalmis.
Beatus vir q timet dñm. Et dñs in euā/
Mat. gelio precipit dicēs. Eū timete qui poteſt
10. animā ⁊ corpus perdere in gehēnā. Joan
Jo.4. nes aūt videtur in ꝯtrariuꝫ ſentire dicēs.
Qui timet nō eſt pfectus in charitate:ſed
Ma.6. perfecta charitas foras mittit timorē. Do
minus dicit in euangelio. Reſpicite vola
tilia celi: ⁊ nolite ſolliciti eſſe dicentes.
Quid mādu cabimus aut quid bibemus
aut quo operiemur:⁊ operamini non cibum
Joā.9. qui perit:ſꝫ qui permanet in vitā eternā:
2.the.3. Apoſtolus aūt precipit fidelibus:vt operē/
tur panem ſuuꝫ dicens. Qui non laborat
nō manducet. Uerum hec exempli cauſa:
neqs ſe putet facilē ad intelligendā lrām:
⁊ in ſolis allegoricis ſenſibus difficultateꝫ
habere:cū ecōtrario circa nuda verba ipſa
ꝗ ꝓphice ſcripta ſūt maiorē patiamur dif
ficultateꝫ. ita vt de illis ſpāliter videatur
ps.17. ſcriptū. Tenebroſa aqua in nubibus aeris.
Quid enim apertius eſſe pōt qꝫ Dede/
ps.68. rūt in eſcam meam fel:⁊ in ſiti mea pota/
uerūt me aceto? Et tamen qꝛ nō dixit ps.
Dabūt in eſcam xpī fel ⁊ in ſiti eius pota
būt eū aceto:ſed locutus eſt de xpo in pſo
na ꝓpria:⁊ hoc verbo pterito nō futuro.
Quis hoc intelligeret anteqꝫ cōpleretur in
2.cor.3. xpo? Nō igiꝛ extimādū eſt:nō eſſe qꝫplu/
ra in ipſa litera difficilia intellectu:literā
dico illa ꝗ alio genere:ſpūs eſt non illa de
qua dicit apoſtolus. Litera occidit:nimi/
rū qꝛ nō ipſa veritas eſt:ſed tm̄ figura ve/
ritatis:nec in ea eſt attēdendū quod legiꝛ
ſed qꝺ ſignificaꝛ. Quod aūt non eſt figu/
ra ſed veritas:ſic eſt accipiēdum:vt legiꝛ:
ſi tamen non ſit ibi aliquid quod explana
tione indigeat:ne forte nō ſicut eſt:ſed ali
Jo.14. ter qꝫ res exigit intelligatur:vt illud. Si
diligeretis me:gauderetis vtiqꝫ: qꝛ vado
ad patrem:qꝛ pater maior me eſt. Uerum
ſiquidem eſt ꝙ pater maior illo eſt:non tū

ſecūdū ꝙ deus eſt xps:ſed ſcōm ꝙ homo:
Quod autē intelligatur:libet vigilanter
attendere tres eſſe generales modos:qui
bus deus loquiꝛ in ſcripturis:ſcōm ꝙ ⁊ ī
libro iſto:ſicut ⁊ in alijs manifeſte mōſtra/
tur. Aut.n.loqtur hyſtorialiter:vt in Ge/
neſi ⁊ libris regū:⁊ oibus oīno libris q hy
ſtorice ſcripti ſunt:ſcōꝫ quod genus locu
tionis:euāgelia quoqꝫ qtuor:⁊ liber actuū
apoſtolorū accipienda ſunt:⁊ ſi ſint in eis
aliqua que a legis huius regula ſecludan/
tur:aut in reuelatiōe imaginū vt eſt rota
illa ꝗ apparuit Ezechieli : ⁊ beſtie ꝗ oſtē Eze.1.
ſe ſūt Danieli:aut in ſimplicitate verita/ Da.4.
tis:vt eſt illud. Ecce dies veniūt dicit do Hie.23.
minus ⁊ ſuſcitabo dauid germē iuſtū. Et
ecce dñs deus meꝰ veniet:⁊ omnes ſancti
eius cū eo:⁊ cetera que ꝓphetico ſpiritu:
nō ſub myſterioꝝ caligine:ſed aperte pro
nuntiata ſunt. Secundū hec ergo tria lo
quitur ioānes in Apocalipſi:hyſtorice nē
pe ibi loquitur cum dicit de ſe ipſo. Fui
in inſula que vocatur pathmos ⁊ quod vi
des ſcribe in libro ⁊ mitte ſeptem eccle/
ſijs que ſunt in Aſia. Jn reuelationibus Apo.10
imaginum:vt cum dicitur. Uidi oſtium
apertuꝫ in celo ⁊ ecce ſedes poſita erat in
eo:⁊ cetera que ibi ſequuntur ⁊ cum ape
ruiſſet vnum de ſepteꝫ ſigillis.ecce equus
albus:⁊ qui ſedebat ſuper eum:data eſt ei
corona.⁊ venit vincens vt vinceret:⁊ vi
di ſeptem angelos preparatos vt canerēt
tubis : ⁊ vidi ⁊ ecce draco Ruſus : ⁊ vi/
di beſtiam aſcendentē de mari. Et hijs
ſimilia que in ſimplici veritate : vt illud.
Soluetur ſathanas de carcere ſuo. Que
cum ita ſe habeant:oportet nos in tribus
caſibus modis iſtis:talem in hoc libro di/
ſcretionem habere : vt imaginibus vſqꝫ
ad finem ſexti temporis oſtenſe ſunt:in/
telligamus certamina ſecundi ſtatus. Jn
verbis propheticis:que in parte ſeptima
velut ad literam prolata ſunt : intelliga/
mus pertinentia ad illum tertium ſta/
tum in quo non erūt ſicut hactenus enig
mata tenebroſa:vtpote i qua manifeſtius
⁊ veluti facie ad facieꝫ videre incipiemus

in his que hyſtorie dicta ſunt: opera que-
dã duplicia ptinẽtia ad vtrũq; ſtatum: eo
ꝙ duo myſtici intellectus in verbis hy-
ſtoricis teſtamẽti noui: inueniri queant: ſe
cũdũ ꝙ ſuperius dictuz eſt. Sic igitur ex
his que ſcripta in hac ſũmula: ⁊ ex alijs q̃
ſcribi poſſent: donari libertatẽ in illo ſab-
bato: pplõ dei ad agnoſcẽdã veritatez: ap
tiſſime liquet. Sicut ⁊ per apoſtolum dici
Heb. 4 tur. Relinquitur ſabbatiſmus populo dei
Nec illud moueat ꝙ in octaua parte de la
pidibus precioſis ⁊ auro mundo: ſuperna
Apoc. 21. 22. illa ciuitas: que vocat̃ Hieruſalem: cõſtru
cta eſſe narratur. Aut ꝙ fons aque viue i
fluere ciuitatem illam: ⁊ lignum vite plã-
tatuz ex vtraq; ripa fluminis perhibetur
qꝛ ad octauaz partẽ libri: nec typicus nec
hyſtoricus ptinet ꝓprie intellectus: ſ; tm̃
anagogicus: qui ſola celeſtia cõtemplatur.
Nec ꝓpterea p figuras loquit̃ ibi ioãnes
de ciuitate illa: vt quaſi obſcuris enigma-
tibus occultet̃ intellectus eaꝝ: ſed vt per
nobiles imagines viſibiliũ reruz: quibus
taz glorioſa dicta ſunt de ea: rapiatur legẽ
tis animus ad amorem ipſius.

¶ De differentia ſabbatoꝝ Cap. 14.

Quia vero in his que hactenus
ſcripſimus mentio de ſabbatis
facta eſt: ⁊ iſcribẽdis q̃z frequẽ
tior occurret: operepretiũ arbi
troꝝ: qd differat iter ſabbatũ ⁊ ſabbatũ di-
ligẽti ſcrutatione diſcutere ne ꝓ eo ꝙ di-
uerſa ſũt: ⁊ ſabbata ⁊ diuerſa myſteria ſab
batoꝝ: aliud occurrẽs pro alio intellectu
obſcuret: ⁊ ſicut ſolet accidere in ſimilibꝰ
rebꝰ: occupata mens circa plurima ad di
uerſa diſcurrat: ⁊ alia pro alijs accipienda
deſipiat: ſabbatoꝝ ergo genera plura ſũt.
Eſt enim ſabbatũ hyſtoricũ: ⁊ eſt ſabbatũ
morale: Eſt ſabbatũ tropologicũ: ⁊ eſt cõ-
tẽplatiuum ⁊ anagogicũ. Sabbatũ hyſto
ricum eſt cũ quis poſt quottidianuz labo
rem: ſaltem in diebus feſtis: ad cõtempla
tionem recurrit. Sabbatum morale eſt:
cum relicta quis vanitate ſeculi: deo ſe to
tum exhibet mente ⁊ corpore ſeruituruz.
Sabbatum tropologicum eſt: cũ poſt la-
borez ad diſcende litere: ſublimatur aliqs
ad intellectum ſpiritalem. Sabbatum cõ
templatiuum eſt: cum poſt exercitium vi
te actiue: ducitur aliquis ad vitam contẽ
platiuam. Sabbatum quoq; anagogicuz
eſt: cũ ſeminatur corpus animale: vt reque
ſcat anima donec peracto ſabbato ſuo: cor
pus recipiat ſpũ itale. De hoc ſabbato di-
cit apoſtolus. Qui ingreſſus eſt in requiem Heb. 4
eius: etiam ipſe requieuit ab opibus ſuis:
ſicut a ſuis deus. Eſt aũt ⁊ aliud ſabbatuz
quod dicit̃ typicum habens plures ſpẽs
quod de figuris teſtamẽti veteris exhibe
tur in nouo: cum: vz: ſingulis tẽporibus
ſexte etatis vſq; ad ſextum tempus. Hoc
eſt ſingulis ſex tẽporibus ineſſe ſabbatũ i-
telligit̃: eo ꝙ per ſingula ſex certaminum:
dederit deus pacem eccleſie ſue vt requie
ſceret interuallis temporum a laboribus
ſuis: vt enim ſingula hebdomadarũ qua-
drageſime ſabbatũ habere dignoſcitur: ita
ſingulo eccleſie tẽpori datũ eſt habere ſab-
tũ ſuũ: ne ꝓtelata nimis aſſlictio deſpatio
nẽ inferret. Porro de hoc ſabbato ad he-
breos p apoſtolũ di. Relinqtur ſabbatiſ- Heb. 4
mus populo dei. Hec de diuerſis generi-
bus ſabbatoꝝ: q̃ p alias ⁊ alias itelligen-
tias diſcurreret iuxta ↄſuetũ vſum ⁊ ſolẽ-
nẽ intelligentiã ſcripturarũ. Uerũtñ alia
mõ tria ſabbata aſſignari queũt: quoꝝ ter
tiũ illud eſt: quod in tertio ſtatu ſeculi di-
ximus ad futurũ. Hoꝝ primũ fuit ante le
gẽ. Scõm ſub lege. Tertiuz ſub grã. Ante
legem fuit ſabbatũ: p q̃dringentos ⁊ trigi
ta annos manẽtibꝰ filijs iſrael in egypto:
hoc eſt eo tpe quo patres eoꝝ igreſſi ſunt
egyptũ vſq; ad moyſen. Scõm ſabbatuz
ſub lege fuit: ceſſãtibus hyſtorijs ⁊ ꝓphe
tijs a diebus. ſ. malachie prophete: vſq; ad Ge. 41
ioãnem baptiſtã. Sane tertiũ ſabbatũ ſub Exo. 3
gratia futurũ eſt a tpe quo diabolus icar-
cerabit̃: vt nõ ſeducat amplius gẽtes vſ-
q; ad finem ſeculi. Et qꝛ ſcriptum eſt de
primo triũ ad literam per quẽdã ſapien- Ap. 20
tẽ: Dum medium ſilentium tenerent oĩa
quod tamen in ſpiritu de ſecũdo intelligẽ
dũ eſt: queritur nõ abſurde: vtrum etiam
ſecundũ

ſecundũ ⁊ tertiũ ſabbatũ ſilentium habue
rint: ⁊ qd: ⁊ quale fuerit ſilẽtiũ ſingulorũ.
Si incipimus enumerare geſta patrũ: cur
ſuſq; tẽpoꝝ ⁊ annoꝝ p ſingulos patres ex
ordiẽtes ab Adam inuenimus in eis an-
noꝝ numerũ ⁊ continuam geſtoꝝ narra-
tionem vſq; ad virum iuſtũ Joſeph: qui
mortuus eſt in egypto deficiẽtibus in eo
hyſtorijs ⁊ cõputatiõibus annoꝝ. Ex eo
nãq; tpe vſq; ad Moyſen de nullo nepo-
tũ iacob ſcriptum eſt: ꝙ cũ eẽt tot annoꝝ
genuerit talẽ: aut talẽ: ⁊ ſi videat̃ ſcriptus
annoꝝ numerus vite leui ⁊ filij ac nepo-
tis ipſius: per quẽ tñ chronicarũ tempo-
Exo. 6. ra aſſignari nõ poſſint: niſi ꝙ cõfuſe ⁊ ve-
lut in ſumma traditũ eſt: ꝙ habitatio fi-
lioꝝ iſrael in egypto fuerit quadringẽtoꝝ
⁊ triginta annoꝝ: Sed neq; alicuius: opa
ſcripta ſunt: ſicut antea fieri conſueuerat
⁊ ſicut in ſequẽti tpe a Moyſe: vſq; ad Eſ
dram: vt eſſet tẽpus illud ſabbatum tam
ſilentium teſtaretur q̃z otiũ. Eodez modo
a zorobabel ⁊ neemia vſq; ad ioãnez bapti
ſtã: neq; per regũ chronicaz: neq; p patrũ
genealogiã annorum ſumma diſtincta eſt.
Sed neq; geſta aliquoꝝ vſq; ad ioannem
Hiero. baptiſtã eo modo quo antea ſcripta ſunt:
pterq̃z libri machabeoꝝ qui teſte ſcõ Hie
ronymo extra canonẽ ſunt: donec oĩpotẽ
tis dei ſermo de regalibus ſedibus adue-
niret. Dicit̃ aũt ſabbatũ tps primi ſilentij
reſpectu illoꝝ tẽpoꝝ que fuerũt ante legẽ
vſq; ad ioſeph qui dominatus eſt in terra
egypti. Secũdũ reſpectu eoꝝ que decur
ſa ſunt ſub lege ⁊ ꝓphetis vſq; ad Mala-
chiã ꝓphetã. Tertiũ reſpectu nouoruz: q̃
Ge. 41. hactenus ſub gratia decurſa ſunt: ⁊ vſq;
ad finem ſexti tpis in erũnis ⁊ gemitibus
peragunt̃. Sicut aũt iudiciũ ſodome: pri-
mũ ſilentiũ anteiuit. Secundũ iudicium
Ge. 19. babylonis prime q̃ fuit metropolis chal-
Dañ. 5. deoꝝ: ita ſilentiũ nouum qd in proximo
eſt iudicium babylonis noue quod in ſex
ta parte huius libri: Joãnes annotare cu-
rauit. Et notandum ꝙ in ſingulis ſtati-
bus cõſolatur deus oĩpotens plebẽ ſuã:
vt per bona que temporaliter pcipimus:
firma ſit expectatio futuroꝝ. In primo de Ge. 41.
niq; ſabbato: ſublimatꝰ ioſeph in egypto
⁊ vniuerſa domus iacob requieuit in pa-
ce. In ſecundo reſtituto templo: obducti
ſunt muri hieruſalẽ quos deſtruxerat rex
babylonis: ſub neemia principe iuda: pre-
bentibus ſubſidia regibus terre ⁊ honorã
tibus domũ dei ⁊ miniſtros eius ⁊ vrbem
licet non deeſſent inſidie querentium ma
lum filijs iuda ⁊ deterrentiuz eos vndiq;
per circuitũ ne opus perficerent inchoa-
tum. In tertio quoq; ſabbato reedifican-
dũ eſt templũ dei: reedificanda eſt ciuitas
de lapidibus nouis: ⁊ hoc a filijs tranſmi
gratiõis moderne ſicut quõdã tẽplũ illud
⁊ ciuitas a filijs trãſmigrationis iude. S;
ſi reſpectu predictoꝝ tẽporum: tempora il
la ſabbata dicta ſunt: reſtat vt ſequentia ſe
cula: ſiue primo ſecunduz literam: ſiue ad
extremũ ſcõm ſpũm pro octauis accipia-
mus eo ꝙ digniora fuerit ſecula que duo
preterita ſabbata ſecuta ſunt ſeculis anti-
quioribus p̃cedentibus illa: haud dubiuz
ꝙ ⁊ illud futurũ ſeculũ: quod tertium ſab
batum ſecuturũ eſt. In exordio nãq; ſab-
bati primi quod fuit ante legem: magni il
li patriarche quibus facta eſt repromiſſio
de xp̃o permiſſi ſunt qdez cõmorari in ter
ra chanaã in qua ſita eſt myſtica illa ciui-
tas que vocatur Hieruſalem: ſed tñ ſicut
hoſpites ⁊ peregrini: non vt poſſeſſores ⁊
domini: poſt ſabbatum vero ipſum: in-
troducta eſt in ea vniuerſa multitudo fi-
liorum iacob: non iaz ſicut patres peregri Exo. 15.
naturi in illa: ſed ſicut de eis myſtice in
Exodo ſcriptũ eſt: Introduces eos ⁊ plã
tabis in mõte hereditatis tue firmiſſimo
habitaculo tuo quod operatus es dñe. In
exordio quoq; ſecundi ſabbati quãdo re-
edificatum eſt templũ: viſum eſt oriri no-
uum gaudium filijs iuda: eo ꝙ ſuſcitaſſet
deus regẽ in terra: qui quereret que ad pa
cem erant Hieruſalẽ: tñ inter gaudium ⁊
gaudium quod factũ eſt electis in ortu ⁊
reſurrectione dñi: ſeu etiam in aduẽtu ſpi
ritus ſancti: nulla cõparatio eſt. S; ⁊ nũc
in exordio tertij ſabbati in quo oportet q̃z

cito deſtrui babylonem nouam ⁊ reedifi
cari nouam Hieruſalem de lapidibus vi/
uis a filijs tranſmigrationis noue: qui nõ
obliuiſcuntur Hieruſalem: magna erit le/
titia diligentibus deum: ſcd̃m ꝙ in ſexta
parte libri huius luculenter oſtendit̃: vbi
Ap.19. cantatur ab omnibus: Alleluia: ſed tamẽ
reſpectu illius que nos expectat in patria
paruum eſt ⁊ momentaneuꝫ quicquid tẽ
porale magnum eſſe videtur. Et hec qui/
dem de tribus ſabbatis que maiora ⁊ ge/
neralia ſunt: ex quibus aliqua ſabbata ſpe
cialia pendent: de quibus q; occaſio mo/
ta eſt: aliquid in hac ſumma diſſerere cõ/
munis eſt cauſa ratiõis: Sed melius hoc
oñdimus ſi figuras exẽpli cã ſumamus.

¶ De ſeptem portionibus anni quarum ſexta eſt a quinquageſima vſq; ad paſcha: ſeptĩa a paſcha vſq; ad pẽthecoſtẽ. Ca. 15.

SAcrum illud tempus quod paſcha/
le vocatur a ſancto. ſ. die paſche vſq;
ad penthecoſtẽ: ſeptimã totius anni
portionem cõplectitur: quindecim
tm̃ diebus exceptis: qui velut in ſupple/
mentum quinquageſime ⁊ ſuperabundã/
tiam dati ſunt: ſecundum ꝙ ſeptuaginta
ſeniores ſcriptura ſacra fuiſſe cõmemorat:
Exo. 24. ⁊ tñ duo alij ad aliquid ſuperadditi ſunt
qui vſus eſt diuine ſcripture vt minima
queq; in myſterijs portionibus cadãt: Nõ
ſi in ſexta portione anni tempus reputat̃
ieiunij: in ſeptima paſchalium epularũ: li
quet ꝙ ſicut tẽpus ieiunij: ſextam mundi
deſignat etatem. ita tempus epularum qđ
paſchale vocat̃ ſabbatum illud tertium re
ſpicit: quod duobus preteritis clarius eſt:
vtpote cui illa duo in myſterijs ſeruierũt.
Nam quomodo quinq; quinquageſime
precedunt ſextam que ieiunijs eſt pre cẽ/
teris deputata: ita quinq; etates mundi
ſextaꝫ velut in carnis epulis preceſſerunt
etatem. Ipſa vero ſexta etas ſacris ieiu/
nijs deputata eſt. Sequitur autem ſepti/
ma quinquageſima a ſacro die paſche vſ/
q; ad penthecoſten: ⁊ ipſa venerabiliorem
ceteris: ſeptimaꝫ huius ſeculi deſignat eta
tem: in qua oportet cõſumari benedictio/
nem illam: de qua in Geneſi ſcriptuꝫ eſt.
Benedixit deus diei ſabbati: ⁊ ſantifica Ge.2.
uit illum quia in ipſo ceſſauerat ab omni
opere ſuo quod patrarat. Licet autem ſe/
ptima etas in ſabbatum e ſolenne ⁊ gene
rale reputata ſit: nihilominus tamẽ ⁊ tem
pus primi ſtatus quod quinq; etatibus
comprehenditur: habuit ſabbatum ſuuꝫ:
⁊ tempus ſecundi ſtatus: quod ſub vna
(hoc eſt) ſexta coartatur etate: habituruꝫ
eſt ſabbatum ſuum: ⁊ nihilominus tẽpus
tertij ſtatus: quod ſeptima finietur etate
habiturum eſt ⁊ ipſum ſabbatum ſuum:
quorum vnum: quod erit ſecundi ſtatus:
deſignatum eſt in ſabbato vigilie paſche:
alterum quod erit tertij in ſabbato vigi/
lie penthecoſtes. Et hec ſola quantuꝫ mi
hi videtur: non ſimpliciter ſabbata dicen
da ſunt: ſed cum adiectione: ſabbata ſab/
batorum. Sane liber iſte quantum ad ſex
partes ſuas: infra limitem ſecundi ſtatus
extendit ⁊ retinet paſſus ſuos: ita vt inci
piens a reſurrectione domini perueniat
vſq; ad finem eius: ⁊ iterum atq; iterum
redeat ad principium ſui. In ſingulis de/
niq; quinq; partiuꝫ: recapitulatio fit: ⁊ vſ/
q; ad finem ſecundi ſtatus dirigitur in ſin
gulis curſus eius. Que videlicet recapitu
lationes non ſcd̃m totuꝫ accipiende ſunt
ſed ſecundum partem: ſicq; tenenda ſunt
tempora ſecundi ſtatus: in ſingulis parti
bus generaliter: vt tamen ſpecialiter ſin/
gule partes vel ordines proprijs tempori
bus coaptẽtur prima. ſ. primo: ſecunda ſe/
cundo: ⁊ ſic de ceteris. Deniq; ⁊ in vlti/
mis partibus: non deſunt aliqua que indi
geant recapitulatione. Sed ideo hic: quin/
q; partibus ſpecialius attribuimus: quia
magis eſt in eis recapitulatio manifeſta.
Ceterum ſex partes communiter ſe ha/
bent ad laboris certamina. Septima ve/
ro pars diſtincta eſt ⁊ ſeparata a ſex ptib⁹
libri: quãuis numerus annorum incarce/
rationis ſathane videatur ſecundum par
tem ad ſecundi ſtatus tempora pertinere.
Non enim ſimul totus incarceratus eſt:
ſed per ſingulum quinq; temporum ſecũ

di ſtatus ſingulũ draconis caput debella/
tum eſt: ⁊ in ſexto tempore duo ſimul: ita
vt non habẽs de reliquo in quo exerceat
vires ſuas: cogat̃ vſq; ad finem ſeculi: qđ
erit tempus caude ipſius ſine ſpe ꝑpetrande malitie incarceratus manere: ⁊ ſcđꝫ hoc
mille anni: oẽ tẽpus qđ decurſuꝫ ẽ a reſur
rectione dñi deſignare vidẽtur: vſq; ad tẽ
pus gog: nõ q; mille anni erũt tm̃: ſed q;
millenario numero annoꝝ numeroſitas
deſignat̃. Sꝫ iã nũc diſtiguẽde ſunt ptes
ipſe: perſcrutatis myſterijs ſingularuꝫ: vt
qđ hactenus nudis ṽbis ꝓtulimus: aucto
ritate quoq; verbi cõprobare poſſimus.

¶ De diſtinctione octo partiũ libri Apocalipſis. Cap. 16.

DIximus ſuperius ſeptem eſſe li/
bri partes ⁊ totideꝫ tẽpora ab ad
uentu ſaluatoris vſq; ad extre/
mũ iudicium. Et in prima qui/
dem parte agitur de prelatis qui primuꝫ
bellum temporis acceperunt. In ſecunda
de martyribus. In tertia de doctorib⁹. In
q̃rta de virginibus. In q̃nta de generali
eccleſia. Et q̃tuor q̃dem ordines illi: ꝯtra
q̃tuor ſpãles beſtias habuere cõflictũ be/
ſtias illas dico quas ſe Daniel ꝓpheta dicit
Dañ.7 in viſiõe vidiſſe: eccleſia ṽo q̃ eſt noua hie
rualẽ aduerſus ipiſſimã babylonẽ. Que
vꝫ: babylõ noua ſicut oſtẽdit̃ in ſexta pte
libri: in ſexto tpe iudicãda ẽ. Et poſt ipſaꝫ
(vt iã diximus) iudicãdi ſũt beſtia ⁊ pſeu
do ꝓpheta: q in ipo articulo ſexti tpis auda
Apo.9. cius ꝓſelito ꝯtra xp̃m ꝯſurgẽt. Deide icar
cerato diabolo erit ſabbatũ populo dei: cir
ca cuius finẽ ſoluet̃ iterũ diabolus de car/
cere ſuo: ⁊ ſeducet gẽtes q̃ ſunt ſup q̃tuor
angulos terre gog ⁊ magog: Ad extremũ
mittet̃ diabolus i ſtagnũ ignis: eritq; vſq; ad
iudiciũ ⁊ reſurrectio mortuoꝝ. Quibus
pactis nulla erũt vlterius tpa ſecularia: ſꝫ
dies vnus eternus: nec regnabũt vlterius
reges terre: ſꝫ ſolus rex dñs exercituũ: nec
erũt vltra ſicut hactenus ⁊ nũc ciuitates
gẽtiũ: ſꝫ ſola ciuitas dei: mater nr̃a hierlm̃
cuius claritatis gloriã: ps octaua ꝓſeque/
tur: ſcd̃m ꝙ oſtẽſuꝫ eſt ioãni inuitato ad cõ
tẽplãdã gloriã claritatis ipſius ab vno de
ſeptẽ angelis hñtib⁹ ſeptẽ phyalas iracun
die dei. Sic. n. ipẽ dicit de hoc: Venit vn⁹
de ſeptẽ angelis hñtib⁹ ſeptẽ phyalas ple
nas ſeptẽ plagis nouiſſimis: ⁊ locut⁹ ẽ me
cũ dicẽs. Veni oñdã tibi ſpõſã vxorẽ agni
Ap.21. ꝓtinuſq; adiecit. Et ſubſtulit me i ſpũ in
mõtẽ magnũ ⁊ altũ ⁊ oñdit mihi ciuitatẽ
ſctãm hierl'ꝫ deſcẽdẽtẽ de celo a deo hñtẽ
claritatẽ dei: ⁊ cetera q̃ ibi ſequuntur.

¶ Quid ſit generale cuilibet ſctõrum ordini ⁊ quid ſpeciale. Cap. 17.

SVfficere poſſe credere hec me in li/
bri ianua ꝓlibaſſe niſi myſterioꝝ ſur
culi pullulãtes hic idẽ in modũ ſpiſ
ſoꝝ palmitũ difficultatẽ minarent̃. Adeo
nãq; ptes ptium ⁊ ramoꝝ (vt ita dicã) ra/
muſculi ſeipſos in retis modum intrican
do ⁊ quaſi cõcathenãdo iplicant vt in al
tera ſua vox ſileat: niſi altere cõſonẽt ⁊ al/
terius ſonus hebes appareat: niſi altere pa
riter colloquant̃. Si ergo de ſpãlibus pti/
bus agenduꝫ eſt: q̃d ſibi velint ⁊ ipſe: q̃ñ
q̃dem ⁊ vnaqueq; q̃nq; partiũ generaliũ
in ſeptẽ diſtinguit̃ portionibus: illud ꝓfe
cto cauſe eſt ꝙ vnuſquiſq; ſanctoꝝ ordinuꝫ
hꝫ ꝓprie tempus ſuum: in quo debent cõ
tra hoſtes cõfligere: ſed tñ nõ omittũt iu
giter oẽs ſimul ordines ꝓliari: ſubueniẽti
bus ſibi oibus ⁊ ferẽtibus ſolamẽ adinui/
cem. Vt aũt intelligat̃ leuius: vtamur exẽ
plis. Ponamus ꝙ populus hieroſolimi/
tanus habuerit ꝓliũ ꝯtra arabes ⁊ fuerit
ei ſpãlius demicãdũ menſe ꝑmo dato ſibi
ſubſidio oĩum populoꝝ q iſraſcripti ſũt:
vt ⁊ ipſe p ſingulos alioꝝ menſes ꝓpoſſe
auxiliũ miniſtraret. Eodẽ mõ anthioche/
nus ꝯtra ſyros: ⁊ fuerit ei dimicãdũ mẽ/
ſe ſcđo. Alexãdrinus ꝯtra ethyopes ⁊ fue
rit ei dimicãdũ mẽſe tertio. Cõſtãtinopoli
tan⁹ ꝯtra ſcithas ⁊ fuerit ei dimicãdũ mẽ
ſe q̃rto. Roman⁹ ꝯtra barbaros ⁊ fuerit ei
dimicãdum mẽſe q̃nto. Quibus oĩbus ſi
mul expletis: ſil' oẽs habuerit ꝓliũ g̃nale:
qđ ex equo tãgeret oẽs: eo ꝙ ꝯglobate gẽ
tes ſil' iſurgerẽt ꝯtra oẽs fueritq; oĩbus
ex equo dimicãdũ mẽſe ſexto: ⁊ ita ichoa/

to mēſe ſeptimo: cõſopitis oĩbus bellis remearent ad propria. Igitur p̃ter ſextum bellũ: quod generale eſt ⁊ oĩum cõmune cetera quinqꝫ ſpecialia ſunt: ⁊ ſingula iminentia ſingulis. Mos eſt enim regum terrarum qui in expeditione ſunt: ex oĩbus ciuitatibus que in pace ſunt armatam electoꝝ militum producere iuuētutē ⁊ mittere in ſubſidium ciuitatis quam hoſtiuꝫ legiones impugnãt: ne non ſolum obſeſſa ciuitas patiatur obſidium: verumetiam victore hoſte: cetere quoqꝫ vrbes detrimentum incurrant. Si aũt vt ponamus hoc eſt preſens: ſingulis quinqꝫ vrbiũ per menſes ſingulos taliter ab oĩbus ſuccurrē dũ eſt: ⁊ ad vltimum generale prelium in cõmune oĩbus cõmittendum: quid reſtat niſi vt fateamur ſingulos populos: ſingula ſpãlia cõmiſiſſe: etiam preter illud quod generale eſt oĩbus ⁊ cõmunes: ⁊ tamē dũ omnes ſimul ſingulis ciuitatibus ſubueniſſe noſcunt̃: fateamur vnũquēqꝫ illoruꝫ ſex prelia cum ceteris cõmiſiſſe? Si enim interrogas primum populũ. quot menſibus in bello pſtiterit? Reſpõdebit ſex. Si queris quot cõmiſerit prelia cum ſodalibus ſuis. Reſpõdebit ſex. Similiter ⁊ oẽs dicturi ſunt. Si aũt querit̃ eoꝝ ſingulus: quot bella commiſerit ſpecialia. Reſpondebit vnum. Sic igit̃ quinqꝫ ſunt prelia que ſingulis ordinibus propria ſunt: ⁊ ſextũ in quo oportet omnes ſimul tranſituros ad requiem cõuenire tempore. ſ. eccleſie ſexto in quo ⁊ primitie noui ordinis ptinentis ad tertium ſtatũ initiate ſunt: q̃tenus ⁊ hi qui vſqꝫ modo laborauerũt ſabbatizent in celis: ⁊ hi qui pertinent ad tertiũ ſtatum requieſcant in terris. Sicqꝫ fit vt dũ ſingulus quinqꝫ ordinũ in ſeptē ob diuiſorum varietates temporũ diſtinguit̃ ſpeciebus ⁊ quaſi quedam ſpiritalis progenies vſqꝫ ad ſeptimam generationeꝫ ptenditur ⁊ quinarius ſimul habeat̃ in numero ordinuꝫ ⁊ ſeptenarius in pfectione: ita vt in eiſdem ordinibus: ⁊ qnarius veraciter ⁊ ſeptenarius inueniri queat: Nec p̃termittendum: quãte pfectionis ſint iſti numeri ⁊ quēadmodum ſibi ipſis mira ⁊ inexplicabili affinitate cõueniant.

De pfectione quinariȷ ⁊ ſeptenariȷ numeri. Cap. 18.

Diximus ſuperius librũ iſtum veteribus reſpondere myſterijs ⁊ plurimã cũ illis poſſidere cõcordiam. Sed q: nõ hunc oĩbus reſpondere duximus: ſed qbuſdaꝫ: illud qđ ſuperius pretermiſimus adyciēdũ puto: nõ librum: vꝫ: iſtum ſolum: verũetiam ⁊ librum actuuꝫ apoſtolorũ qui hyſtoricus eſt apponendũ ſimul fore cum eo hyſtorie generali: vt ita duo vltimi euangeliſte oſtendantur cõuenire in vnuꝫ: quatenus dum vnus dierũ penthecoſtes: alter ſeptem eccleſiarũ ⁊ ſeptem temporũ faceret mētionem: pfectionem duodenariȷ numeri in quinario ⁊ ſeptenario: ac ſi in carne ⁊ ſpiritu cõſumandã oſtenderet. Quare in quinario ⁊ ſeptenario? Quia quinqꝫ de tribubus iſrael primo ⁊ ſeptimo ad extremũ acceperũt hereditatē. Et in teſtamēto nouo ſimile aliquid reperit̃. Quinqꝫ ſunt enim principales eccleſie de qbus ait propheta. Erunt quinqꝫ ciuitates in terra egypti loquētes lingua chanaam: ⁊ ſeptem quibus inſcribitur liber iſte. Nam ⁊ panes quos benedixit dñs: quinqꝫ primo ordeacei: ſepteꝫ vero extremi: triticei fuiſſe credunt̃. Qui notare ſufficit verbi cauſam: intelliget in quinario ⁊ ſeptenario numero: magna myſteria ꝯtineri: pro quibus maxime duodenarius inter pfectos ⁊ ſolennes numeros perfectiſſimus eſt: quinqꝫ eniꝫ ⁊ ſeptē duodecim faciũt: vt aũt propalet̃ cauſa: que ⁊ quãta ſit pfectio numerorũ iſtorũ producamus ad lucem. Notũ eſt enim q ſane ſapiunt in quinqꝫ corporis ſenſibus ⁊ ſeptem virtutibus aĩe pfectionē hominis cõtineri: ita vt minus aliquid habeat exterior nr̃ homo a pfectione ſua: ſi careat vel vno illorum quinqꝫ: ⁊ minus aliquid homo noſter iterior ſe careat aliquo illoꝝ ſeptem. Secundũ hoc igitur voluit deus omnipotens diuerſos ordines ponere in eccleſia ſua. Et alios quideꝫ qui viderent̃

Joſ.19.

Eſa.19.

4.Apo.

Joã.6.

exercitari

exercitari in carne: alios quoruꝫ exercitia magis eſſent in ſpũ q̃ in carne. Dedit. n. deus eccleſie presbyteros quaſi aures ad informãdos ⁊ docēdos: ⁊ diſcipulos in doctrina euangelij ſui. Diacones quaſi os ad euangelizãdũ quod a presbyteris didicerunt. Epiſcopos quaſi manus qui vere fidei fortitudine defenderent gregē ſibi creditum a lacerationibus beſtiaruꝫ: propter qđ ⁊ inde patriarche qui fuit fortiſſimus inter fratres: aſſimilati ſunt. Uirgines q̃ſi oculos qui ſedeant contemplãtes que dei ſunt: expectãtes beatam ſpē ⁊ aduentum glorie magni dei ⁊ ſaluatoris nr̃i ieſu xp̃i. Dedit ⁊ clerum quaſi naſum ad currēdũ in odorem vnguentorum ſuoruꝫ: ſub quo ⁊ vniuerſa multitudo fideliũ cõtinet̃: creatam nihilominus ⁊ ipſa ad laudem ⁊ gloriã ſummi dei ad honorem ſancte matris eccleſie: ⁊ cõſummationem corporis Chriſti. Ad iſtos quinqꝫ ordines ptinent quatuor euangelia: ⁊ liber actuum apoſtolorum: q ſic incipit. Primum qdem ſermoneꝫ feci de omnibus o Theophile que cepit ieſus facere ⁊ docere vſqꝫ in diem qua pcipiens apoſtolis per ſpiritum ſanctum quos elegit aſſumptus eſt. Ut enim oſtēderet beatus Lucas ſignificari quatuor illa opa xp̃i in q̃tuor decadis dierũ adiecit ⁊ ait. Quibus ⁊ prebuit ſeipſum viuuꝫ in multis argumentis per dies quadraginta apparēs eis. Qui rurſuꝫ vt oſtēderet in quinto tēpore ⁊ quinto opere dari conſumationē a ſpiritu ſancto: his que cepit ieſus facere ⁊ docere: aliquãtis interpoſitis adiecit ⁊ ait. Et cum complerent̃ dies penthecoſtes: factus eſt repente de celo ſonus tanq̃ꝫ aduenientis ſpũs vehemētis ⁊ repleuit totam domũ vbi erant ſedentes. Natiuitas itaqꝫ aſcribit̃ ſacerdotibus quos ſignificat paulus: paſſio diaconibus: qui ⁊ euangeliſte: quos ſignificat Stephanus: reſurrectio epis quos ſignificat petrus: aſcenſio contemplatoribus quos deſignat Joãnes aduētus ſpũs ſancti in cõi vita fruētibus: ſignificatis in eccleſia diſcipulorum xp̃i ſupra quos in die penthecoſtes cecidit ſpũs ſanctus ⁊ vtiqꝫ ad cõplēdum illud quod pſalmiſta predixerat. Ecce q̃ꝫ bonum ⁊ q̃ꝫ iocundum habitare fratres in vnum. Hi ſunt quinqꝫ ordines generales ptinentes ad quinqꝫ corporis ſenſus: propter paſſiones quas ſuſtinēt in carne ſua: de quibus nihil pertinet in hunc modũ ad librum Apocalipſis: ſed potius ad quatuor euangelia ⁊ librum actuũ apoſtoloruꝫ: quoniã oẽs iſti ordines poſſunt in cõmuni habitu queꝫ tamē decet clericos militare ſicut ⁊ fieri cernimus in eccleſia xp̃i. Nunq̃d enim ſacerdotes vel epi vel diacones vel virgines q̃ in cõi habitu deo deſeruire noſcunt̃: ſeu et clericoꝝ nõnulli qui ⁊ vxores quoqꝫ in minoribus ordinibus habere pmiſſi ſunt: illam exhortationē dñi ad impleſſe noſcunt̃: qua dicitur. Uēde oĩa quecunqꝫ habes ⁊ da pauperibus: ⁊ veni ſeq̃re me? Aut nũquid ſoli illi qui hoc faciũt perueniũt ad regnuꝫ dei? (Abſit) Idcirco enim dei filius venit in carne: vt videat oĩs caro pariter ſalutare dei. Nũc ergo de ordinibus iſtis nihil iſto modo ad librum apocalipſis: q: habuerunt ipſi libros ſuos hyſtoricos in quibus inſtitui potuerunt nõ ſolum ſcđm myſticum intellectuꝫ qui cõmunis eſt ⁊ ipſis ⁊ alijs: verũetiaꝫ iuxta litere ſuperficiem ⁊ hyſtoricã moralitateꝫ: que non minus hominem exteriorem q̃ꝫ interiorem requirit. Porro liber iſte ſacramētis ſpiritalibus plenus: viris ſpiritalibus ⁊ vale dicentibus curis ſeculi principaliter datus eſt: qui nolint hic habere manentem hereditatem: ſed futurã inquirant. Agit enim de ſeptem ordinibus deſignatis in ſepteꝫ tribubus iſrael ⁊ in ſeptē eccleſijs que ſunt in Aſia ſicut illi quinqꝫ ordines in quinqꝫ tribubus maioribus ⁊ eccleſijs totidē deſignati ſunt. Apponunt̃ aũt illis qnqꝫ panes ordeacei (hoc eſt) quinqꝫ ſupra ſcripti libri qui hyſtorici ſunt ⁊ in quibus fructus ſpiritalis ſub cortice latet. His autem ſeptem panes triticei (hoc eſt) ſeptem partes libri huius que nihil ſonat hyſtoricum ſicut illi: ſed totuꝫ pene quod in eis intelligitur: ſpũs ⁊ vita eſt. Hic aũt

Tit.2.

Actu.1.

Act.2.

Ps.132.

Mat.19.

Eſa.40

vigilāter pensandum q̄ quinq; de septē
ordinibus qui notantur in libro isto ma/
gnam cū quinq; suprascriptis ordinibus
habēt affinitatē: ꝛ ideo diligenter discutiē
dum est: ne in carne spūs extinguat: ne in
tellectus (quod absit) superior ab inferiori
absorbeatur. Differt tñ inter vtrūq; q: in
illa similitudine prima: in p̄mo manet na
tiuitas: in secundo passio: in tertio resur/
rectio: in quarto ascensio: in quinto aduē/
tus spūs sancti. In ista vero non sic: sed in
primo manet resurrectio: in secundo pas/
sio: in tertio natiuitas: in quarto ascensio:
in quinto sexto ꝛ septimo donatio spirit⁹
sancti. Quare in quinto: sexto ꝛ septimo?
Quia tribus vicibus datus est apostolis
spūs sanctus. Primo quādo crediderunt
in xp̄m: secūdo in die pasche: tertio in die
penthecostes: primo datus est vt preueni/
ret: secūdo vt cooperaretur: tertio vt per
ficeret. Qui enim sic non accipit spūm san
ctum: pfectus xp̄ianus esse non p̄t: Pro
pter hoc enim tria data dico: non spūs: q:
spūs quidem vnus est: sed tria data: semel
puer inungitur oleo anteq̄ baptizetur: se/
mel baptizatus chrismate per manum ba
ptizatoris: semel etiam per manum epi.
Quāuis aūt septem sint ordines ad quos
ptinet generaliter liber iste: quinq; sūt ta/
men ex eis qui pertinent proprie ad secū/
dum statum: apostolorum. s. martyrū: do/
ctoꝝ ꝛ virginum ꝛ eoruz qui pro vita cō/
muni regulares dñr. Non autem isti ordi
nes cum illis deputandi sunt: quos supe/
rius scripsimus sed supra illos quia illi q/
dem: vt iam diximus: dederunt ꝛ tenue/
rūt: isti ꝛ se ꝛ sua libenter pro dño impēde
runt. Horuz aūt primus designatus est in
leone: secundus in vitulo: tertius in hoīe:
quartus in aqla: quintus in throno dei.
Isti vt iā diximus quinq; ordines: qui ꝛ per
quinq; ecclesiastica tempora claruisse no/
scunt: proprie pertinēt ad secūdum statū.
Duo vero qui sequunt sextus ꝛ septimus
licet ꝛ ipsi sicut ꝛ p̄cedētes ad scd̄m statuz
pertineant: obscuratur tñ illoꝝ claritas a
superuenientibus nouis: vt sublato a veteri
bus gressu sermonis: ad nouos magis q̄
ad veteres ipetus spūs dirigat. Et hoc q/
dē ita. Uerūtñ pfectio ipsa quinarij ꝛ septe
narij numeri in solo quoq; libro apocalip
sis assignari pōt: ac si quinq; corporis sensus
ꝛ septem virtutes animi in vno perfecto
viro ꝯuenire putent: Sz hoc melius itel/
ligimus si duoꝝ apostolorum xp̄i magna
valde in mysterijs gesta p̄sam⁹.

¶ De vita actiua designata in petro ꝛ de
cōtēplatiua designata in ioāne. Cap. 19.

Petrus ꝛ ioannes magnā precoapo
stolis suis p̄rogatiuaz in mysterijs
habuisse noscuntur. Primus nāq;
actiuā: secundus p̄notat vitam cō
templatiuaz. q: alter assumpta cruce secu/
tus est dñm: alter diu certans in corpore
pacato fine quieuit. Et q: quinq; corporis sen
sus ad actionē ptinent: septē virtutes ani
mi ad cōtēplationē: cōgruum fuit vt Pe
trus senior quinq; presideret ecclesijs. Ioā/
nes iunior septem: quatenus in duodeciz
istis: oīum aliarū fundamēta consisterent.
Et de ioāne quidem certam auctoritatez
habem⁹. De petro aūt vtrū haberi valeat
ingrēdū est. Petrus a p̄ncipio p̄fuit hie/
rosolimis ꝛ edificauit ibi ecclesiā q̄ hz cō
cordiā cū rubē. Deide p̄fuit anthiochene
q̄ hz cōcordiā cū tribu gad. Deide roma/
ne que cōcordat cū tribu iuda. Porro ale
xandrine per se ip̄m nō p̄fuit: sed misit il/
luc discipulū suū. qui fundaret illā ꝛ rege
ret vice sua: ꝛ inter primas ecclesias subli/
mādā nutriret. Cū vero pars romanorū
sequeret augustū. ꝛ ex ea apud Cōstātino
polim gēs noua ꝓpagata fuisset: ita vt an
tiquitus noua roma tanq̄ rome filia ꝛ cō
sors imperij diceret: visuz est p̄latis eccle/
siarū: ꝛ etiā in cōcilijs statutū est: vt inter
p̄ncipales ecclesias: Cōstātinopolitana su
blimari debuisset: essetq; a romana secūda
prima inter q̄tuor reliquas: tanq̄ cōsors ꝛ
particeps sancte romane ecclesie. Est er/
go ecclesia romana quasi altera hierusalē:
ꝛ quasi altera hierusalē sedes dei: in cuius
circuitu ꝛ in medio q̄tuor aialia visa sunt:
de qbus in hoc libro p ioannē dr̄. Et aial

primū simile leoni: ꝛ scd̄m aial simile vi/
tulo: ꝛ tertiū aial habēs faciez quasi hoīs:
ꝛ quartū aial simile aqle volāti. Assimila/
ta deniq; est primitiua ecclesia fortissimo
aiali leoni: q: in ea fuerunt sancti apostoli
fortes in fide: per quos placuit oīpotenti
deo debellare terrā orbē terre. Assimilata
est anthiochena secūdo aiali. i. vitulo q: i
ea cognominati sunt: primo discipuli xp̄ia
ni: parati ad obediēdū in oībus q̄ manda
rent apostoli. Assimilata est alexandrina:
tertio aiali: hoc est hoī: q: magni in ea do/
ctores antiquitus reperti sunt: cū nec dū in la
tina ecclesia doctoꝝ suoꝝ aliqs claruisset.
Assimilat ecclesia illa orietalis q̄ postea ab
vrbe regia cōstātinopolitanā dicta est: q̄r/
to aiali (hoc est) aquile: q: infra terminos
eius ꝯtinebat illa ecclesia: cui a paulo non
sine cā mysterij a p̄ncipio dictū est. Emu
lor. n. vos dei emulatione: dispondi. n. vos
vni viro virginē castā exhibere xp̄o. Per
1. cor. 10 tinere vero ad ecclesiā virgines pēnas aq
le volantis: testat in hoc libro ioānes: qui
Apo. 12 in quarta parte ipsius in qua ꝓprie de vir
ginibus agit: loquens per aliqua de mu/
liere amicta sole: adiecit ꝛ ait. Et date sūt
mulieri due ale sicut aqle. Et hoc qdē de
Esa. 19 quinq; magnis ꝛ notariis ecclesijs: de qbus
vt iā diximus p Isaiam dr̄. Erūt quinq; ci
uitates in terra egypti loquētes ligua cha
naā. Porro septē ecclesie quas scribit ꝛ q/
Esa. 4 bus scribit in hoc libro ioānes de qbus ꝛ
p eūdē ꝓphetā spāliter scriptū est. Appre
hēdent septē mulieres virū vnū: ita illos
ordines spiritales designāt: qui a mūdi cō
sortio segregati sunt: quō ille quinq; quas
petrus: aut pse aut per alios fundasse di/
gnoscit illos quinq; ordies generales quos
supius scripsimus: quod si quinq; principa/
les ecclesie ptinētes ad petrū: quinq; gene/
rales ordines addictos passioni: septē ve
ro ptinētes ad ioānē: septē spāles ordines
vite religiose deputatos designāt. Restat
vt de istis ordinibus: q sint inqrere debea
mus: ꝛ vtrū cum illis quinq; aliquid simi
le experimentur habere: ꝛ vtrū ita sibi con/
ueniant: quomodo sensus corporis cum
virtutibus anime. Primo igitur discutiē
dū est quod paulo ante distulimus. Utrū
sub quinario numero septenarius: tacite
intelligat: p̄sertim cū quinq; ꝛ septez a duo
decim cōsurgant: ꝛ nequāq̄ sibi ex equo
ꝯueniāt: q: vt sibi cōuenire possint septē
septem requirunt. Perturbaret hoc in re
sacramēti idē duodenus apostolorum nu
merus: si nō eidem sacro numero: paulus
ꝛ barnabas segregati in euāgelio gētiū: su/
dei vnitate aggregati fuissent: vt nō soluz
quinq; ꝛ septem distingui queant in hoc q̄
a principio duodecim sunt electi: verum
etiā septē ꝛ septē in hoc q̄ duo apostoli su
peradditi sunt. Eodem modo duodecim Act. 13.
patriarchis: iuncti sunt duo nepotes ipso
rum filij ioseph: qbus et primogenita que
amisit Ruben data fore leguntur. Igitur
quinarius numerus non solum primo sta
tui cui iure attribuunt quinq; panes ordea
cei: ascribēdus est: verūetiā ꝛ secundo: sed
tñ septenarius sub eo tacite intelligit qua
tenus ꝛ in vno dr̄ia sit ꝛ in vno ꝯcordia.
Nam ꝛ sensus corporis: vt iam diximus
quinq; sunt: sed tñ sub noīe tactus icces/
sus pedū ꝛ opus cōiugij cōtinet: Eodem
modo generales ordines quinq; sunt: ꝛ tñ
sub quīto generali qui designat in sede dei
ordines cōtinētium ꝛ laycoꝝ cōsistūt. Cō
stat ergo q̄ quinq; ordines qui videntur
pertinere ad petrum: qui ꝛ alio genere se/
ptē sunt: hñt plurimā cōcordiā cū septem
istis ordinibus qui ptinēt ad ioānem: ita
vt quo illi p̄cedūt: hi ex parte aliqua sub/
sequātur: sicut ꝛ de seipso ioānes dicit. Cō
uersus petrus vidit illum discipulum se/
quentē quē diligebat iesus. Sic ꝛ ciuitas Jo 21.
illa celestis hierlz quinq; gñales ptes demō
strat hr̄e: sz tñ sub quīta pte: suburbana pa
riter ꝯtinet ꝛ virij. Est. n. ciuitas ipsa in q̄
dro posita sic̄ dicit ioānes: ꝛ i vnaq̄q; sua
rū ptiū tres ianuas hr̄e describit. Mur⁹ ps
orietalis ptinet ad leonē: q designat pasto
res: septētriōalis ad vitulū: q designat dia
cōes: occidētalis ad hoiez: q designat do/
ctores: australis ad aqlā q̄ designat ꝯtēpla
tores: corpus ciuitatis ac colūbā q̄ ecclesiā

exprimit clericorū:ſub qua tñ cōtinentur
duo ordines inferiores:cōtinētium.ſ.⁊ cō
iugatorū.Hec aūt ciuitas vna eſt:⁊ nomē
eius proprium hieruſalem:que tñ in pere
grinatione manens cognominatur eccle/
ſia:Nam ⁊ illa que olim dicta eſt ſynago/
ga:hieruſalē dicebatur:ſicut ⁊ illa eccleſia
que in tertio ſtatu ſecundi futura eſt.Nec
mirum ſi vnaqueqꝫ dicta ſigillatiꝫ eſt hie
ruſalem ⁊ ſimul tres vna hieruſalem:quā
do quidem vnāquāqꝫ deitatis perſonam
deum ac dñm cōfiteri xpiana veritate cō
pellimur:⁊ tamē tres deos aut dños dice
re catholica religione prohibemur.Pri/
ma hieruſalē que dicta eſt ſynagoga deſi/
gnatur in ſarra nō de reprobis dico quos
deſignat agar:ſꝫ de electis quos ſignificat
ſarra:⁊ hoc cum accipit in reſpectu rebec
che.Cum enim accipit in reſpectu Agar:
tunc agar deſignat ſynagogam reprobaꝫ.
Sarra eccleſiam aduocatam de gētibus.
Cuꝫ aūt ponitur ſarra in reſpectu Rebec
che:tunc Sarra ſignificat ſynagogā:non
quo ad reprobos:ſed quo ad electos.Re
beccha q̄ introducta eſt i tabernaculū ſar
re:eccleſiam gentilem que facta eſt p do/
minum qui eſt heres regni.Prima itaqꝫ
hieruſaleꝫ que dicta eſt ſynagoga:deſigna
ta eſt in Sarra:ſcd̄a que vocatur eccleſia:
deſignata ē in Rebeccha:tertia que felici
or eſt:deſignata eſt in Rachel.Prima per
timorē iuncta eſt patri:ſcd̄a per humilita
tem copulata eſt filio:tertia per deuotio/
nem:vnita eſt ſpūi ſancto.Uerūtñ quod
vni perſone iungit:iūgit ſimul tribus:q:
⁊ pater ⁊ filius ⁊ ſpūs ſanctus vnus deus
⁊ tres populi vnus populus ſunt.Prima
hieruſalem edificata eſt in primo ſtatu:ſe
cūda in ſecundo:tertia in tertio.Uerūta/
men harum tertia que in tertio ſtatu ſecu
li edificanda eſt:ab exordio ſecundi ſtatus
cepit edificari pariter cum ſcd̄a:ſiqdē due
ipſe ſimul:vna ſunt:⁊ vt inſeram illud li/
Eſd. 6. ⁊ Aggei 2. bri Eſdre.Jactata ſunt fundamenta eius
a principio ipſius ſtatus ſcd̄i:ſed impediē
tibus inimicis:dilatū eſt opus eius:quo
vſqꝫ cōplerentur quadraginta anni:hoc eſt

generatiōes totidē que ſignificant p eos.
Quare hoc?Quia nō eſt quantuꝫ ad hoc
ſimilis cauſa filij ⁊ ſpūs ſancti:vt ita ſit ſpi
ritus ſanctus a ſolo filio:quomodo eſt fi/
lius a ſolo patre:ſed eſt ipſe quoqꝫ a patre
ſicut ⁊ filius:propter quod in exordio ſe/
cundi ſtatus:ambo pariter miſſi ſunt.Ut
ergo idē ſpūs qui ⁊ filij eſt pcedere oſten
dat a patre:completo opere primi ſtatus
quod ſpālius cauſa myſterij aſcribitur ipſi
patri:oportebat initiari aliud opus:qd̄ ſi/
mili cauſa myſterij eidē ſpūi aſcriberet:⁊
⁊ oportebat nihilominus:imo pro tēpore
multo clarius incipe aliud opus qd̄ aſcribe
ret filio:qtenus mitti ābo ſimul oſtende/
rent a patre.Multo clarius dixi:q: opus
quod ſpālius ptinet ad ſpūm ſanctuꝫ:ha/
biturum eſt in tertio ſtatu claritatem ſuā
ſicut opus quod aſcribitur filio:vti iaꝫ di
ximus in ſecundo.Eſt aūt opus iſtud de
quo ⁊ loquimur:genus humanum:vnuꝫ
qdē in natura:ſed proprijs ordinibus ve/
lut in trinitate diſtinctum.Eſt enim pri/
mus ordo cōiugatorum creatus ad imagi
nem patris.Scd̄s clericorū inſtitutus ad
imaginem filij:tertius monachoruꝫ ad ſi
militudinem ſpūs ſancti.Et enim cōiuga
torum ordo a nullo ordine eſt:⁊ ad hoc in
ſtitutus:vt filios debeat pcreare:clerico/
rum ordo nō eſſe ipſo:ſed a ſolo ordine cō
iugatorum propagatus eſt origine carnis:
qui tamē nō eſt inſtitutus ad procreādos
filios carnis:ſed ad euangelizandū verbuꝫ
dei:ſicut ⁊ ipſe xps ad cuius imaginē inſti
tutus eſt:Monachoruꝫ ordo procedit ex
vtroqꝫ:q: ⁊ de cōiugatis ſi fiat ex conſen/
ſu recipiunt ad monaſticham vitam:⁊ de
clericis multo liberius recipiunt ad illaꝫ.
Quem bene quoqꝫ procedere diximus:q:
quaſi datus alij vel emiſſus:etiam corpo/
raliter egreditur de locis ſuis:vt moretur
vbi ante nō erat:ſicut ⁊ iacob patriarcha
qui ſimili cauſa myſterij de domo propria
egreſſus eſt querēs ſibi vxores ⁊ liberos
in regione aliena:fuit autē coniugatoruꝫ
ordo a principio conſtitutus:⁊ pſeuerauit
ſolus:aut quaſi ſolus omni tempore pmi

ſtatus:hoc eſt ab adam vſqꝫ ad xpm:q: ⁊
ſi fuerunt in tempore illo duo reliqui ordi
nes:ſub vmbra tamē litere tenebantur in
cluſi ⁊ ſub vinculo coniugij ſicut ⁊ ceteri
cōſtituti.Finito aūt primo ſtatu ⁊ inchoa
to ſecūdo mox clericorū ⁊ monachorū or/
dines inchoati ſunt:haud dubium q̄ in
eccleſia primitiua que ⁊ vitam eccleſiaſti/
cam predicando ⁊ ordinem monaſticum
p cōmunē vitaꝫ ſeruabat.Tanta autē fuit
cōis duorum ordinū iſtorū in hoc ſtatu ſe/
cundo:vt nec clerici deeſſent in eo qui vi
uerent cōiter ſicut monachi:nec monachi
quibus officiū cōmitteret clericorū.Uerū
tñ q: vnus iacob duas duxit vxores:lyā:
vꝫ:⁊ rachel:videt q̄ ordo monachorum
quē ſcd̄m ſignificatum pertinere diximus
ad ioānē duplex ſit:ppter duas vitas qui
bus mittit:actiuam.ſ.⁊ cōtemplatiuam:⁊
propter duos intellectus:quorum vnus
pertinet ad ſecūdū ſtatuꝫ:alius ad tertiū.
Et enim ſignificatum petri ſic accipiēdū
eſt in ſecundo ſtatu:vt nunqꝫ tñ vti iam
diximus:tranſeat ad tertiū.Significatuꝫ
vero ioānis ſic accipiēdum eſt in ſecūdo
ſtatu vt multo tñ dignius refūdat ad ter
tiū.Quo circa vt iſaac habuit vxorē vnaꝫ
rebeccham.Jacob aūt primo lyam:dein/
de ſororem eius racchel:ita in ſecundo ſta
tu ſeculi:ſimpliciter eccleſia clericorum iū
cta eſt quodāmodo in matrimonio xpo:
duplex aūt monachorū ſpūi ſancto:ita tñ
vt ea pars que pertinet ad lyam proferret
fructū ſuū in ſtatu ſecūdo:que aūt ad rac/
chelem in tertio.Propter hoc enim tria
dicit ppheta.Jn tempore illo nutriet ho
Eſa. 7. mo vaccā bouꝫ aut duas oues:⁊ pre vber
tate lactis cōmedet butyrum.Jgit rebec
cha mater iacob que iūcta eſt matrimōio
iſaac:ſignificat generalē eccleſiam que iū/
cta eſt xpo.Lya vero ⁊ rachel que iuncte
ſunt pariter vni iacob:deſignat duas illas
ſpāles eccleſias que p vinculū charitatis
Ps. 132. ⁊ vnitatis iūcte ſunt arctius ſpūi ſancto.
Unde ⁊ per pſalmiſtaꝫ dicitur.Ecce qꝫ
bonum ⁊ qꝫ iocundum habitare fratres
in vnum:ſicut vnguentū in capite qd̄ de

ſcēdit in barbā barbā aaron.Quare autē
due ſimul?q: bis poſt reſurrectionem dñi
datus eſt apoſtolis ſpūs ſanctus:q: habe/
re duplū helye ſpūꝫ heliſeus poſtulauit:
q: vna eſt vita actiua:alia contēplatiua q:
duo ſūt pcepta charitatis:amor pximi ⁊
amor dei.

¶ De ſignatione patrum. Cap. 20.

Miro ergo modo actū eſt in ſtatu
ſecundo vt vita illa q̄ ſignifica/
tur in rebeccha:videat proprie
pertinere ad xpm.Due vero vi/
te que deſignate ſunt in lya ⁊ racchele:p
prie ad ſpūm ſctūm:⁊ ad eccleſiam qdem
Act. 11. generale q̄ ſignificat in rebeccha:ptinent
qnqꝫ ordines gnāles:ſcd̄m numerū eccle/
ſiarū quas diximus pertinere ad petrum:
hoc eſt:platorū:dyaconorū:ſacerdotū:vir
ginū:⁊ cōis clericorū eccleſie:Secundum
qnqꝫ ordines iſtos:accipienda ſunt qtuor
euangelia:⁊ liber actuū apoſtolorum.Ad
duas eccleſias ſpāles que ſignificate ſunt
in lya ⁊ rachele:pertinent ſimul:ſex ⁊ ſe/
ptē:ſex quo ad laborē actiue:ſeptem quo
ad otiū vite cōtemplatiue.Et.n.⁊ lya ſex
mares genuit tm̄:⁊ Joſue qui fuit de ſemi
ne Rachelis:ſeptē ſpālibus tribubus di/
uiſit hereditatem.Uerūtñ ſex filijs lye ad
dita eſt filia dina ad cōpletionē numeri ſe
ptenarij propter ſeptenariū numerum ec
cleſiarū quibus ſcribit ioānes.Sane eo tē
pore quo cōcepit Rachel:cepit ſoror eius
lya infirmari in partu:q: cuꝫ defectu ſcd̄i
ſtatus:in ſex etatibus mūdi trāſiet exerci
tatio vite actiue:⁊ icipiet cōualeſcere fru/
ctus vite cōtemplatiue.Et q: maioris fe
licitatis eſt vita cōtēplatiua:imo q: a ſex/
to tpe ſcd̄i ſtatus fit initiatio tertij videt
in eodē ſexto tpe quēadmodū ⁊ in ſeptio
deficere ſimilitudo zabulon ⁊ dine:mane
re aūt ioſeph ⁊ beniamin duorū.ſ.filioruꝫ
Rachel.Ut aūt itelligat qd̄ dr:libet ipos
filios iacob ſingulis ordinibus aſſignare.
Primus ordo religioſorū inſtitutus eſt ab
apoſtolis in eccleſia primitiua:⁊ ipſe deſi/
gnatus eſt in ruben.Secūdus in anthio
chia vbi primo dicti ſunt diſcipuli xpiani

⁊ ipſe deſignatus eſt in Symeō. Tertius
in alexandria de quo vt refert eccleſiaſti/
ca hyſtoria: multa laude digna retulit phi
lo iudeus laudās ſobrietatem ⁊ cōuerſio/
nē illius: ⁊ ipſe deſignat⁹ eſt in leui. Quar
Auguſtinus pr̄ ⁊ fundator heremitarū — tus ordo inſtitutus eſt in africa a btō Au
guſtino: ⁊ ipſe deſignatus eſt in iuda: quo
rū tempore etiam ſacris virginibus qua
liter viuerent in eccleſia Chriſti: tam ipſe
Auguſtinus q̄ꝫ Ambroſius ⁊ Hierony/
mus: qui eo ſeniores erant tempore: li/
bros doctrina morum lucidos tradidiſſe
noſcuntur. Quintus ordo fuit canonico
rum regularium in occiduis partibus in
ſtitutus: qui pro parte ipſius regule quā
tenent dicitur: ⁊ ipſe ſancti Auguſtini:
Sanctus Rufus fūdator canonicorum — quem tradunt inſtitutum a ſancto Ru/
fo: ⁊ ipſe deſignatus in yſachar. Sextus
ordo videtur eſſe canonicorum premon/
ſtrenſium: ⁊ ipſe deſignatus in zabulon: fe
runt autem aliquas mulieres emulatas
eſſe vitam illam: ⁊ ad formam canonico/
rum regularium conueniſſe in vnum.
Que vtinam non ſicut Dina corruptio/
nis macula deperirent. Hec de filijs Lye
que videtur in quinqꝫ: aut ſex tempori/
bus omnes filios pepiſſe. Sane ſoror Ra
chel quarto tempore emulata ſororem: q̄r
non poterat ex ſe habere liberos: tradi/
dit viro ancillam ſuam: vt ſaltem ex illa
filios videretur habere. Significat au/
tem ancilla Rachel: carnem virgineam:
que vnita eſt anime contemplantis deū:
⁊ ſignificat eccleſiam illarum virginum
que caſtitatem quidem corporum vigilan
ter cuſtodiunt: nec tamen aſcendere que
unt vſqꝫ ad perfectionem illam que de/
ſignata eſt in Rachel: que tamen propter
bonum virginitatis iungitur ⁊ ipſa domi
no ad procreationem filiorum. Inſtitu/
ta ſūt.n. vt iā diximus a ſctīs doctoribus
monaſteria virginū docētibus eas quali/
ter viuerent: ⁊ qualiter caſtitatem ſuā ſer
uare ſtrenue debuiſſent. Huic religioni ſi
gnificate in bala ācilla rachelis: natus eſt
in filiū ordo monachoꝝ in grecorum qui
dē eccleſia a ſanctis patribus inſtitutus:

nec tamen in ea puritate ⁊ ſinceritate ſer
uatus. Hic itaqꝫ ordo deſignatus eſt in — Luc.1.
dan filio bale ancille Rachelis. Dicta eſt
autem ancilla propter timorē obedientie:
ſicut ⁊ mater domini angelo de ſeipſa. Ec
ce ancilla domini fiat mihi ſcd̄m verbū
tuum. Genuit autem bala ſecundum fi/
lium nomine neptalim qui videtur deſi/
gnare occidendalium ordinem monacho
rū: ⁊ deſijt parere. Sed ⁊ lya in hoc ipſo — Ge.30.
emulata ſororē: tradidit ⁊ ipſa zelfam an/
cillā ſuā viro: que genuit gad: ⁊ aſſer in ty
po duorum ordinum laycoꝝ fratrū: qui
claruerunt his temporibus in partibus
oriētis (hoc eſt) hoſpitalis ⁊ militum tem
pli. Igitur ſignificatū quatuor filiorū an
cillarum cum tribus vltimis lye: q̄ꝫtum
mihi videt̄: ſub quinto ſimul tempore ac
cipiendum eſt. Porro ſexto anno vel cir
ca ſextū a natiuitate ruben: peperit Ra/
chel filiū ſuum primogenitū: cuius ſigni/
ficatū. vtrū iā inceperit: deus melius no
uit. Licet enim tēpus quod reſpicit ſextū
ſignaculū nōdum inceperit ſecundū nu/ — Ge.30.
merum generationū inchoatū a xpo: vē
tū initiatū eſſe reſpectu illius initiatiōis
que fit a zacharia patre ioānis ſecundū ꝙ
in libro concordie ſufficiēter oſtenſū eſt.
Hec idcirco dico: q̄r vtrum ordo iuſtorū
deſignatus in ioſeph: ichoatus ſit: neſcio
⁊ ſi iam inchoatus eſt: non eſt preter ordi
nem rationis. Ut ergo eccleſie primitiue
deſignate in lya: eo tempore quo Chri/
ſtus venit in mundum ⁊ miſit ſpiritum
ſuum ad eandem eccleſiam: natus eſt or/
do primus: deſignatus in ruben: eorum:
vꝫ: de quibus ſcriptum eſt. Multitudi/
nis autem credentium erat cor vnum ⁊ — Act.4.
anima vna: ita in tempore ſexto oportet
naſci filium (ſi tū natus nō eſt) deſignatū
in ioſeph eccleſie quā deſignat Rachel:
vt compleatur: in ea illud quod dictum
eſt per prophetam: letare ſterilis que non
paris: erumpe ⁊ clama que non parturis
quia multi filij deſerte plus q̄ꝫ eius que
habet virum. Igitur eo tempore inueni/
tur concepiſſe Rachel quo ceperat ſoror

eius lya infirmari in partu: vt videretur
ibi quoqꝫ eſſe completum illud quod ſe/
1.reg.2. — cundum eandem cauſam myſterij in Sa
muelis volumine ſcriptum eſt. Donec
ſterilis peperit plurimos: ⁊ que multos
habebat filios infirmata eſt. Ergo lya ⁊
confortata Rachel: q̄ ⁊ ſi ſexto t̄pe a natiui/
tate primogeniti lye. vnū peperit ioſeph
ad ſignificandum illud vnum de quo di/
cit pſalmiſta. Ecce q̄ꝫ bonum ⁊ q̄ꝫ iocun/
Ps.132. — dum habitare fratres in vnum. Ipſum
tamen vnū multiplicabit deus: ac ſi ma
naſſen ⁊ Effraim: ſecundum ꝙ in benedi
ctione ipſorum dictum eſt: de eis a patri/
Ge.48 — archa Jacob. Angelus qui eruit me de
cunctis malis: benedicat pueris iſtis ⁊ in
uocetur ſuper eos nomen meum: nomi/
na quoqꝫ patrum meorum. Habraam ⁊
Iſaac: ⁊ creſcant in multitudinem ſuper
terram. Secutus eſt autem Beniamin
qui natus eſt in obitu matris: in quo ſi/
gnificatus eſt populus iudeorum qui cō
uertetur in fine: in fine dico ſecundi ſta/
tus: non in fine tertij licet: hoc totum in
fine mundi: quia nos ſumus (vt ait apo
ſtolus) in quos fines ſeculorum deuene/
1.cor.10 — runt. Et enim in tempore regis ſeptimi:
qui ſcriptus eſt in hoc libro: oportet in
conuerſione iſrael: deficere religionem il/
lam que deſignata eſt in Rachel vt ſtatua
tur illa que ſignificata ē in Joſeph. Et vt
alijs vtar myſterijs facientibus pro eo/
dem: oportet conſumari vitam illam que
deſignatur in matre dei. Manere vero
illam que ſignificata eſt in Joanne. Con/
ſumari vitam illam que deſignata eſt (vt
Scola/ — de vicinis rebus accipiamus exemplum)
ſtica — in beata Scolaſtica non valente perue/
Bene/ — nire ad ſummitatem montis: manere au/
dictus — tem illam quam beatus: ſignificat Bene
dictus: qui ſibi in montis verticem man
ſionem locauit. Sed quare illa vita defi/
cere dicitur. que ſignificata eſt in tam ſan
ctis virginibus: niſi quia ⁊ ſi tam ſancte
fuerunt: maxime autem mater domini:
propter infirmitatem tamen ſexus earū:
perfectius oportet eſſe illud quod ſignifi/

catur in viris? Et quidem de Rachele ⁊
Joſeph: de Scolaſtica ⁊ Benedicto: nul/
la penitus queſtio eſt. Eſt autem de ma/
tre domini ⁊ Joanne propter excellen/
tiam glorie ipſius virginis ad quam pre/
ter illum quem genuit: nullus mortali/
um peruenire conceſſus eſt. Sed quid ſi
aliquando quod minus perfectum eſt:
cum aliquando id ſignificet quod repro/
bum eſt? in loco: ſcilicet illo vbi dictum
eſt domino a quodam iudeo. Ecce ma/
ter tua ⁊ fratres tui foris ſtant querentes — Jo.12.
te. Ergo quia dictum eſt matri dei ab eo
dem domino de diſcipulo quem dilige/
bat. Mulier ecce filius tuus: ad diſcipu/ — Jo.19.
lum autem. Ecce mater tua: ad ſignifi/
candas illas duas ſpecies doctrine cele/
ſtis: quarum vna in litera teſtamenti no/
ui: alia in ſpirituali intellectu: qui proce/
dit extra: recte procedit illud quod ſigni/
ficat literā: ſequitur vero illud quod ſpi
ritalem ſignificat intellectum: quia non
prius quod ſpirituale eſt: ſed quod anima
le: deinde quod ſpiritale. Quod ergo ma — 1.cor.15
ter domini Maria obijt hieroſolymis.
Joannes autem ſuperuixit ⁊ diu man/
ſit in Aſia edificans in ea ſeptem eccle/
ſias ⁊ diuidens illis in ſpiritu: non terre/
nam ſicut olim: ſed patrie celeſtis heredi
tatem: ſignificat oportere dari finem: ſiue
vt dicamus melius: conſumationem in/
telligentie carnali pertinenti ad literam
que occidit: manere autem vnctionem il
lam: que nos docebit de omnibus: ſecun
dum ꝙ ⁊ veritas ipſa dicit. Cum venerit
ille ſpiritus veritatis: docebit vos om/
nem veritatem. Quecunqꝫ ergo ſit reli/ — Jo.16.
gio illa: que ſignificata eſt in Rachele: ſi/
ue in matre domini Maria: oportet eam
in fine ſecundi ſtatus clarificatam prius
in domino: conſumationem accipere: vt
ſtatuatur ordo ille qui ſignificatus eſt in
Joſeph in exordio primi ſtatus: in exor/
dio ſecundi: in Joanne cuius eſt liber
iſte. Sed melius hoc oſtendimus. ſi ad
huc preſcriptorum filiorū Jacob alta my
ſteria perſcrutamur.

¶ De alijs myſterijs filiorum Jacob. Cap. 21.

CUm ageret ſuperius de filijs lye ⁊ Rachelis ſcðm ordinẽ natiuitatis eoꝝ ⁊ ſcðm eum intellectuꝫ: q pertinet ad ſecũdum ſtatũ inuenimus nouiſſimos liberoꝝ iacob eẽ filios Rachelis ioſeph. ſ. ⁊ beniamin. Sed cum itrarẽt terrã ꝓmiſſionis que dicebat fluere lac ⁊ mel: inuẽti ſunt fore primi: qui videbant nouiſſimi: ita vt vice ioſeph pr̃is ſui principaretur in populo ioſue: ⁊ ipſe ſeptem tribubus que necdũ acceperãt hereditatẽ: diuideret terram in funiculo diſtributionis: ⁊ caderet prima ſors tribui beniamin. Miro autẽ modo: vnus ioãnes hꝫ cõcordiam cũ duobus ioſeph: vꝫ: ⁊ ioſue: q: ſicut ioſeph vnus fuit de duodeciꝫ patriarchis: ita ioãnes vnus fuit de duodecim apoſtolis. Et ſicut ioſue cõſurrexit ioſeph i tribu ſua ⁊ diuiſit ſeptẽ tribubus hereditatẽ: ita ioãnes ſeptẽ eccleſijs ſpiritalem: vt iaꝫ diximus hereditateꝫ diuiſit. Nec mirũ ſi vnus ioãnes habet cõcordiã cũ ioſeph ⁊ ioſue: q: ſic plerunqꝫ accipienda eſt in myſterijs vna tribus ioſeph a pͥncipio vſqꝫ in fineꝫ: ac ſi ipſe ioſeph pͣſens eſſet in ea. Similiter ⁊ aliorũ. Uerũtamẽ vt hoc fieret: magni cauſam eſſe cõſtat ſublimiſqꝫ myſterij. Et quidem archana nimis: ſed tñ ad roborandã fideꝫ: ſatis viro perito ⁊ ſtudenti prudẽtie neceſſaria. Scimus eniꝫ ꝙ poſt ioſeph q dominatus eſt in egypto: natus eſt ibi moyſes qui ꝑcuſ ſit egyptum omni plaga ⁊ eduxit ex ea filios iſrael. Cui: vꝫ: moyſi ſucceſſit ioſue filius num rigaret ⁊ ſuper edificaret quod ipſe plantauerat. Deſignat aũt moyſes filium dei: qui natus eſt in ſynagoga iudeorũ que vocatur ſpũaliter egyptus: de qua ⁊ eduxit veros filios iſrael. Sane ioſeph qui preceſſit moyſen in egypto: ſignificat ſpũm ſanctum: in eo ꝙ procedit a patre q ⁊ prius locutus eſt ꝑ prophetas: annũtiãs aduẽtũ xp̄i in carne: ⁊ poſtea deſcendens ad virginẽ operatus eſt eiuſdem filij icarnationẽ. Qð aũt ioſue qui ſurrexit in tribu ioſeph ꝓ pr̃e ſuo: accepit tandẽ a moyſe ſapiam ⁊ doctrinã quã annũtiaret filijs iſrael. ſignificat illud qð dicit idẽ filius de ſpũ ſctõ. Nõ.n. loquet a ſemetipſo: ſed q̃cunqꝫ audiet loquet. ⁊ ille me clarificabit q: de meo accipiet ⁊ annuntiabit vobis. Jo.16.

Propter huius ſacre fidei ⁊ pie ꝯfeſſiõis archanũ: placuit ei qui fecit oia ſcðm cõſiliũ voluntatis ſue: reponere hec oia in ſacris libris ⁊ vſqꝫ ad tꝑs ſtatutũ dignis ſatis ⁊ multiplicibus cõſignare myſterijs: neqꝫ forte hec nouiter ad inuẽta putaret ⁊ nõ potius occultata ⁊ coopta quouſqꝫ tꝑs lucis ⁊ reuelationis ad eſſet. Igit in typo ſpũs ſancti qui procedit a patre: ſublimatus eſt ioſeph in terra egypti: ⁊ ſoluit ſomnia pharaonis. Gñ.41 In typo vnigeniti dei filij: qui deſcẽdit de celis ⁊ icarnatꝰ eſt de ſpũ ſctõ: ⁊ maria virgine: natus eſt moyſes in egypto: ⁊ ip̄e eduxit filios iſrael de terra egypti: ⁊ duxit per deſertũ quadraginta annis: querẽs itroducere in terram fluentem lac ⁊ mel. Ut ergo naſceret moyſes i egypto: dñiuꝫ ioſeph qð habuit in egypto: fuit in cauſa: q: niſi ipſe dñaret in egypto: iacob ⁊ filij eius in ea habitaturi: nõ irent: licet vtrũqꝫ fuerit pͣdeſtinatũ: ⁊ dño diſponẽte peruenerit ad effectũ. Sed moyſes q eduxit populũ de egypto mortuus eſt: ⁊ ipſe pro peccatis populi: ⁊ quodãmõ defecit in via: ⁊ nõ ipſe itroduxit populũ in terrã fluentẽ lac ⁊ mel: ſed ioſue filius nuꝫ: q fuit de tribu ioſeph. q: mortuo xp̄o ꝓ peccatis populi: miſſus eſt ⁊ mittetur adhuc paraclitus ſpiritus ſanctus: q pͣcedat fideles ⁊ introducat eos re vera in terrã fluenteꝫ lac ⁊ mel: ⁊ diuidat eã ſeptẽ tribubus in funiculo diſtributionis. Qð ergo a principio pͣceſſit ioſeph: ⁊ ſecutus eſt moyſes: ſignificat myſterium dñice icarnationis: ſcðm ꝙ ſpũs ſctũs pͥncipiũ eſt filij ſicut ⁊ oĩum creaturarũ: ⁊ ſecũdũ ꝙ dictũ eſt de xp̄o: q ꝯceptus eſt de ſpũ ſctõ ex maria virgine. Qð aũt pacto miniſterio laboris ſui: aſcẽdit moyſes ipſe ſolus in mõtẽ: ⁊ miſit ioſue q pͣcederet populũ ⁊ itroduceret eũ in terrã ꝓmiſſiõis: ſignificat illð qð ait dñs ð ſe ⁊ de ſpũ ſcõ. Niſi ego abiero paraclitus nõ veniet ad vos: ſi ãt abiero: mittã eũ ad vos. Et illð. Paraclitus aũt ſpũs ſctũs quẽ mittet pr̃ in noĩe meo: ille vos docebit oia: ⁊ ſuggeret vobis oia q̃cũqꝫ dixero vobis. Nec.n. ad aliud dicta eſt terra illa lacte ⁊ melle manãs: qꝫ vt intelligat illud qð dicit dñs de ſpũ ſancto. Cũ aũt venerit ille ſpũs veritatis: docebit vos oẽm veritatẽ. Et q ſitit veniat ⁊ bibat ⁊ flumĩa de vẽtre eius fluẽt aque viue. Cũ.n. venit ipſe ad eccleſiã xp̄i q̃ aliqñ erat ſterilis ⁊ inanis: mox fecundat illã grã ſua ⁊ facit eã duplici ſpẽ doctrine manare: vna: vꝫ q̃ nutriat puulos: altera qua faciat guſtare viros: q d illud ſit qð p pſalmiſtã dr̃: Quam magna multitudo dulcedinis tue dñe: quã aſcõdiſti timentibus te. Igit ioſeph ⁊ Joſue: vnũ ſpũm ſctũm deſignãt: q: ⁊ filius dei miſſus eſt euãgelizare: iuxta illud Iſaie. Ecce dñs miſit me: ⁊ ſpũs eius: qꝫtuꝫ: vꝫ. in eo ꝙ homo erat: ⁊ ipſe ſpũs miſſus eſt ab eodẽ filio: qꝫtum in eo ꝙ deus: vtpote q: ab ipſo ꝓcedit. Ut.n. oſtẽderet ioſue vicẽ ioſeph pr̃is ſui in hoc myſterio tenuiſſe: ⁊ noĩs ipſiꝰ ſimilitudinẽ tenuit ⁊ ad numerũ annoꝝ vite eius ptingẽs: annoꝝ numeꝝ nõ exceſſit. Siqdẽ anni vite vtriuſqꝫ numero cẽtũ ⁊ decẽ fuerũt. Atqꝫ nequis ex hoc in corde legẽtis pfidie ſcrupulus naſceret: ⁊ putaret alius eẽ ſpũs q ꝓcedit a pr̃e: alius q ꝓcedit a filio: coartata eſt ſimilitudo myſterij in nouo teſtõ: ⁊ datus eſt vnus ioãnes q hẽret equã cãm cõcordie ad vtrũqꝫ (hoc ẽ) ad ioſeph ⁊ ioſue ita vt qð ibi oſtenſuꝫ eſt p duos illos: hic oſtẽderet p vnũ: qð tali ordĩe cõpletuꝫ ẽ.

Gñ.41 / 2.xo.11 — Deut. vltimo — Jo.16. — Jo.14. — Jo.16. — Ps.30. — Eſa.48 — Gñ.vl.

¶ Quod petrus paulus ⁊ ioãnes gerãt myſteriũ trinitatis. Cap. 22.

IOãnes fuit electus a xp̄o a pͥncipio: ⁊ magnus hẽrus eſt iter primos apoſtolos: vtpote quẽ dñs ſpãlius diligebat: paulus apoſtoloꝝ oĩum vltimus fuit. Et ſicut ipſe dicit. Minimus apoſtoloꝝ. Hic tñ qui fuit vocatiõe vltimus: inuẽtus eſt ad extremũ cũ petro apoſtoloꝝ principe gratia primus. Qui ẽt in pͣdicatione gẽtiũ ſorte vocatus: pͣdicauit in aſia ⁊ poſuit ibi fidei fundamẽtũ. Quo diſcendẽte ex eadẽ ꝓuintia: ſupuenit ioannes ⁊ ſup edificauit in fũdamẽto pauli. Et hoc qdẽ fecit ioãnes: qð paulus ſicut ipſe ſibi teſtimoniũ phibet: facere noluit: ne ſuper alterius fundamẽtũ: ſupedificare videretur. Ita.n. dicit de hoc in epiſtola ad Romanos. Sic aũt hoc pͣdicaui euãgeliũ: nõ vbi noĩatus eſt xp̄s: ne ſup alienũ fundamẽtũ edificarẽ. Ro.15 Sꝫ ſi paulus nõ vult edificare ſup fundamẽtũ prioꝝ apl̃oꝝ quoꝝ vnus erat ioãnes. Joãnes ãt ſupedificat i fundamẽto pauli. Aut ſupbie nota videt cadere in paulũ: qð falſuꝫ eſt: aut vera eſt ipſiꝰ pauli ſnĩa: qua dicit lr̃a occidit: ſpũs aũt viuificat. 2.cor.3. Si.n. ſcðm lr̃e faciẽ: rõnem queris. magis videret expedire paulo: ſuperedificare in fundamẽto ioãnis ⁊ alioꝝ apoſtoloꝝ qui a principio dñm audierũt: ⁊ ſpũm ſctũm ſolẽniter acceperũt: qꝫ ioãni ſupedificare in fundamẽto pauli: q minimus fuit oĩum apoſtoloꝝ: ⁊ ſorte vltĩo vocatus eſt. Et lr̃a qdem hoc velle videtur. Qð q: aliter eſt: occidit nõ viuificat: deſtruit nõ edificat. Spũs aũt nõ ſic: ſꝫ illud magis approbat qð factum eſt. Illud neceſſariũ ⁊ fidele demõſtrat. Qð.n. ioannes a principio opabat cũ petro qui erat totius pater eccleſie: qñ nulla mẽtio erat de paulo: ſignificat ſpũm dñi locutũ p ꝓphetas: ⁊ apte a populo iudeoꝝ ſpũꝫ dñi noĩatum: qñ de filio dei nulla erat apta in populo eodẽ ꝯfeſſio. Unũ ⁊ p ꝓphetam dr̃. Dñe qs credidit auditui nr̃o: ⁊ brachiuꝫ dñi cui reuelatũ eſt? Et aſcẽdet inqt: ſicut virgultũ corã eo ⁊ ſicut radix de terra ſitienti. Eſa.53 Licet ergo carnalis ille populus: nec ð ſpũ dei: nec de filio itelligere veritateꝫ: in ſcripturis tñ diuinis crebra ⁊ apta mẽtio erat de ſpũ ſcõ: de filio aũt rara ⁊ occulta. Quare hoc? Quia occultatio plerũqꝫ humilitatis eſt: reuelatio libertatis. Et ad filiũ qdẽ ꝓprie ptinet humilitas: ad ſpũm ſcũm aũt libertas. Utrũqꝫ ⁊.n. oſtẽdit in diuinis ſcripturis. Quo circa ⁊ in typo

humilis filij electus eſt nouiſſimus pau/
lus: qui ⁊ per vnum diſcipuloꝝ minimuȝ
baptizatus eſt: ⁊ factus eſt apoſtolus ⁊ pre
dicator eccleſie. Quem aũt alium ſignifi/
cat iſte minimus: iſte paulus: qui cõpleto
miniſterio predicationis ſue: inuentus eſt
Phi. 2 Rome ſedere cũ apoſtolo primo: niſi euȝ
qui ſemetipſum exinaniuit formã ſerui ac
cipiens in ſimilitudinem hominũ factus
⁊ habitu inuentus vt homo: niſi eum qui
repente in bethleem reptus eſt paruulus
⁊ poſitus in preſepio ⁊ ad extremũ loqui/
Apo. 3. tur in apocalipſi ⁊ dicit. Sedeo cũ patre
meo in throno eius. Quod aũt predica/
tione pauli multitudo gentium conuerſa
eſt ad deum ſignificabat per euãgeliũ xpi
conuertendas eſſe gentes que antea igno
rabant deum viuuȝ ⁊ verũ: ſicut ⁊ factuȝ
eſt. Et ꝙ paulo diſcedente ab epheſo: ſup
uenit ioãnes ⁊ ſupedificauit in fundamẽ
Jo. 8. to pauli: ſignificat aduentũ ſpũs ſancti de
quo xps ait. Multa habeo vobis dicere:
ſed nõ poteſtis portare modo: cuȝ autem
Gal. 2. venerit ille ſpũs veritatis: docebit vos om/
neȝ veritatẽ. Quod ergo a principio pau
lus aſcendit hieroſolimã cõferre euange/
liũ ſuũ cum anteceſſoribus ſuis apoſtolis
humilitatem ſignificat filij dei: qui inuen
tus eſt a matre in tẽplo inter doctores au
diens illos ⁊ interrogãs. Et ꝙ ioãnes ſe/
cutus eſt paulũ in pdicatione aſye: veri/
tatem ſignificat ſpũs ſcti de quo dñs ait.
Jo. 16. Nõ. n. loquet in ſemetipo ſed quecũqȝ au
diet: loquet ⁊ que ventura ſunt annuncia/
bit vobis ille me clarificabit: q: de meo
accipiet ⁊ annuntiabit vobis. Accepit. n.
aliqd ioãnes de doctrina pauli ad confir
mãdos eos qui crediderãt p verbũ eius:
q: qui prius cũ eſſet hieroſolymis cũ Ja/
cobo ⁊ petro: nõ audebat abijcere circũci
ſionẽ ppter eos q crediderãt ex iudeis ⁊
erant emulatores legis: adeo vt diceret
paulus de eo ⁊ de alijs coapoſtolis ſuis: ꝙ
nõ recte eẽnt igreſſi ad veritatẽ euãgelij.
Ga. 2. Poſtea ſeques paulũ q iã ppter hoc diu
laborauerat: ⁊ multas ptulerat temptatio
nes libere predicauit grãm euangelij xpi.

Sic igit in vno ioãne oſtẽſuȝ eſt myſtice
in teſtõ nouo: qđ prius oſtẽſum fuerat in
duobus viris: ioſeph: vȝ: ⁊ ioſue. Quod
ẽt in ſcripturis alijs obſeruandũ eſt. Nec
abſurdũ videri debet: ꝙ vnus ioãnes ha/
beat cõcordiã cum duobus: q: aliter loq/
tur magiſter pfectis diſcipulis ⁊ qui ſen/
ſu ⁊ etate viri ſunt: ⁊ aliter in pfectis ⁊ in
doctrine exordio cõſtitutis. Iſtis. n. hoc ẽ
in pfectis diuidere ptes in ſyllabis neceſ/
ariũ eſt: illis nõ pferre ſimul: iudicat inſa
ſinũ. Unde ⁊ apoſtolus quibuſdã dicebat.
Hebr. 6 Intermittẽtes xpi inchoationis: xpi ſer/
Eſa. 10 monẽ: ad pfectionẽ feramur. Et prophe/
ta. Sermonẽ breuiatũ faciet dñs ſup ter/
Ro. 9 rã. Ergo ⁊ eccleſie ſeptẽ: duplicẽ quo ad
cõcordiam habẽt cãm relationis. In eo ⁊
enim itellectu q ptinet ad ſecundũ ſtatũ:
ẽccleſia epheſi ↄcordat in myſterijs cũ ru
ben: eccleſia ſmyrne cuȝ Symeone: eccle
ſia pgami cũ leui: eccleſia Thiathire cum
iuda ⁊ cum rachel: q nato eodẽ iuda emu
lata eſt ſororẽ lyaȝ ⁊ dixit iacob. Da mihi
filios aliogn moriar: vel potius cum bala
famula eius: q cõcepit ⁊ peperit ſuper ge
nua ſua. Pro eo. n. ꝙ nõ potuit rachel ha
bere filios de ſeipa: dedit famulã ſuã viro
vt ex illa filios videret habere. Significat
eniȝ vt iã diximus: ancilla rachelis carnẽ
aie qrẽtis deũ q in virginitate ⁊ caſtitate
cõſecrat deo: cuius multi, puocati exẽplo:
veluti ex ancilla rachel ſterili mři nati na
ſcunt. Quare ex ancilla? Quia illi q emu/
lant virginitatẽ ⁊ nõ emulant vitã cõtẽ/
platiuã: iũgunt qdẽ ↄtẽplatoribus ſimili/
tudine muditie ⁊ caſtitatis: ſȝ q: non pue
niũt vſqȝ ad illã mũditiã de qua dr. Bti
mũdo corde qñ ipſi deũ videbũt: filij q/
dẽ ancille rachelis dici pñt: ſed filij rache
lis dici nõ pñt. Ergo q ab exordio eccleſie
grãm iſtã habuerũt. Oẽs in rachel repu/
tati ſunt: que idcirco ſine filijs erat: q: qui
hãc hẽrẽt grãȝ: pauci erãt. Nõ. n. venerat
adhuc tps quo grã iſta pueniret ad mul/
tos: q: in tertio ſtatu ſeculi: in vtute ⁊ opa
tione ſpũs ſancti reuelãda erat vt in ipſo
omnis perfectio cõſumationem accipiat.

1. Co. 13 Eſt enim ipſe charitas dei. Et ſcriptuȝ eſt
de charitate: ꝙ nõ cogitet maluȝ: propter
quod ⁊ perfecta charitas foras mittit ti/
morẽ. Igit eccleſia thiathie hȝ ſcđm quid
cõcordiam ad iudã: hȝ ⁊ ad balam ancil/
lã rachelis. Porro eccleſia ſardis ad reli/
quos filios lye ſimul ⁊ ancillaruȝ: qui oẽs
pariter cũ dina fuere numero ſeptẽ. Eccle
ſia phyladelphie que eſt ſexta in numero
ad ioſeph. Eccleſia laudicie ad beniamin.
Hec in eo intellectu qui ptinet ad ſecun/
dũ ſtatũ. In eo vero intellectu qui ptinet
ad tertiũ: ſic. A ſexto tẽpore ſecũdi ſtatus
initiari oportet tertiũ ſtatũ ſimul ⁊ nouuȝ
ordinẽ qui creatus eſt ad imaginem ſpũs
ſancti: ſignificatũ in ioſeph ⁊ ioãne euan/
geliſta. Quia vero ſicut ſpũs ſanctus ha/
bet ſeptẽ dona: ita ordo ille ſeptem ſpãles
ordines procedentes ex eo: habiturus eſt.
Unũ: vȝ: coherentẽ ſibi ſicut eccleſiã ephe
ſi ſancto Joãni. Sex vero hinc ⁊ inde: ſe/
cũdũ ſimilitudineȝ candelabri quod fecit
moyſes in deſerto: dãda eſt cõcordia ephe
ſi beniamin cui cecidit prima ſors: qñ de/
dit ioſue ſortes ſeptẽ: ſeptẽ tribubus: vt ſi
bi diuiderẽt hereditatẽ. Concordia vero
ſmyrne tribui Symeõ: ↄcordia pgami tri
bui zabulon: cõcordia thiathire tribui iſa
car: cõcordia ſardis tribui aſſer. Cõcordia
phyladelphie tribui neptalim: concordia
lauditie tribui Dan. Hic finis tertij ſta/
tus: ⁊ hic aſſignatio eccleſiarũ ſeptẽ ſcđm
eũ itellectũ q ptinet ad tertiũ ſtatuȝ: hoc
eſt: ex eo tpe quo iſrael cõuertet ad dñm:
Ro. 11. cõpleta plenitudine gẽtiũ de qua loquit
paulus in epiſtola ad romanos vſqȝ ad cõ
Ma. 5 ſumationẽ ſeculi. Igit in ſecũdo ſtatu iue
nit aliqd ſecũdũ ſignificatũ ptinere com/
muniter ad filiũ ⁊ ſpũm ſctũm: hoc eſt ⁊
ſignificatũ rebecche que fuit vxor Iſaac ⁊
ſignificatũ lye ⁊ rachelis q fuerũt vxores
iacob. In tertio aũt id ſolum remanet: qđ
ptinet ad ſpũm ſanctuȝ (hoc eſt) ſignifica
tũ Rachelis ⁊ ioſeph ⁊ ioſue ⁊ ſeptẽ tri/
Joſ. 18. buum quibus ipſe diuiſit hereditateȝ. At
ne cui videat obſcurũ qđ de ſecũdo ⁊ ter/
tio ſtatu dictũ eſt ⁊ ſepe dđm myſteria pe

tri ⁊ ioãnis in exẽplum ſummamus.
¶ Qđ tpe ſcđi ſtatus cuius eſt ppria vi/
ta actiua: data ſit ex parte vita contempla
tiua: tempore autem tertij cuius erit pro/
pria vita contemplatiua: non ſit adhiben
da actiua. Cap. 24.

Petrũ ⁊ ioãneȝ (quoꝝ ſupra fecim⁹
mentionẽ) habere adinuicem rela/
tionẽ myſterij: ⁊ frequens auctori/
tas donat fidẽ: ⁊ auctoritatis aper
tio intellectũ. Ait enim de eis euangeliſta
Lucas in libro actuũ apoſtoloꝝ. Petrus
⁊ ioãnes aſcendebãt in tẽplũ ad horã ora Act. 3.
tionis nonã. Et cum audiſſent: inqt apo
ſtoli q: recepit ſamaria verbum dei: miſe
rũt ad illos petrũ ⁊ ioãnem. Et in euãge
lio ſimile aliqd repit: Nẽpe ad ppãrãdaȝ
ſibi cenã: petrũ ⁊ ioãnẽ dñs miſiſſe deſcri/
bit. vt p hoc ꝙ duos illos apoſtolos ↄiũ
ctos in myſterio repimus: ſignificare eos
magni aliqd itelligamus: ⁊ diuerſa ẽt p di
uerſitate locoꝝ de qbus nõ eſt locus diſſe
rendi diutius: q: ad finẽ huius ſummule
ſpianter feſtino. Illud ãt qđ ad rẽ magis
ptinet: ponere ⁊ exponere: locus eſt. Ex
eo vtriqȝ loco vbi ſcriptuȝ eſt dixiſſe dñm
petro. Sequere me. Uidiſſe aũt petruȝ il Jo. 21.
lũ diſcipulũ quẽ diligebat ieſus ſequẽtẽ: ⁊
iterrogaſſe de eo atqȝ dixiſſe. Hic ãt qđ?
ptiuiſqȝ reſpondiſſe dñm ac dixiſſe. Sic
eũ volo manere donec veniam: qđ ad te?
tu me ſequere. Pro eo nẽpe qđ in paſcen
dis ouibus: petrus loco xpi ſucceſſit. Joã
nes vero plus ceteris amabat a xpo: deſi
gnat in hoc loco petrus id qđ ſpectat ad
xpm: vitã: vȝ: laborioſam: quã p nobis ſu
bire dignatus eſt. Joannes aũt vitã qetam
que pertinet ad ſpiritum ſanctum. Si er
go obeunte petro: ſuccederet in fide ioan
nes (hoc eſt) ſi eo tempore vocaretur ioã/
nes: quo pateret petrus: daretur manife/
ſte intelligi: ita abſolute ſecũdũ ſtatuȝ pti
nere ad filiũ: quo tertiũ ad ſpũȝ ſctũȝ. Qui
vero pene ſimul: ⁊ fortaſſis vno die ⁊ vna
hora a domino ſorte vocati ſunt petrus:
ſcilicet ⁊ Joannes: nec tamen ſimul tran
ſierunt de hoc mũdo ad deum: ſed primo

q̃dem petrus:longe aũt poſt ip̃m:ioãnes
liquet ꝙ ad ſcðꝫ ſtatũ:q̃ deſignatus eſt in
curſu petri:nõ ſolũ vita petri pertinet: ſꝫ
ꝛ vita ioãnis.Ad tertiũ vero ſtatũ tm̃ vi
ta ioãnis.Qð ſi lumẽ intelligẽtie querit.
clarũ ẽ:ꝛ q̃ꝫ nimis noſtre fidei neceſſariũ:
vtpote quo docemur archanũ qðdã cape
ſacrm:mitti.ſ.ab vno duos hoc eſt :a p̃re
filiũ ꝛ ſpũm ſanctuꝫ:a filio vero vnũ(hoc
eſt(ſpũm ſctũm:nec alium q̃ꝫ ip̃m ſpũm
ſctũm:qui mittit ꝛ ꝓcedit a p̃re. Quod
cũ ita ſit:querit nõ abſurde:q̃uo ſecũdus
ſtatus ſpãlius aſcribit filio:vt ita ĩtelliga/
tur plenitudo p̃tãtis in filio:queãdmodũ
in ſpũ ſancto neq;(quod abſit)putet nõ
potuiſſe aliq̃d filius ſine adiutorio gratie
ſpũs ſancti. Sed notãdum ꝙ q̃ꝫdiu cum
petro mãſit ioãnes:ꝑ oĩa videt ceſſiſſe il/
Act.3. li tanq̃ꝫ ſeniori ſuo:ita vt aſtãte ioanne pe
trus claudo loqueret:ac diceret.Argẽtuꝫ
ꝛ aurũ nõ eſt mihi : qð aũt habeo hoc ti/
bi do.Aſtãte ioãne icreparet ſymonẽ ma/
gũ ac diceret.Pecunia tua tecũ ſit:in per
ditione.Quid multa?Lege ꝑ ordinẽ actꝰ
apoſtoloꝝ ꝛ iuenies petrũ principaliter p̃
dicaſſe:ananiã ꝛ ſaphiraꝫ mortis ſñia con
dẽnaſſe:ſolo tactu vmbre ſue copioſam in
firmoꝝ multitudinẽ ſanaſſe:manus ſeuiẽ
tis herodis nõ ſine miraculo euaſiſſe:tabi
tã a mortuis ſuſcitaſſe:corneliũ ꝛ qui cuꝫ
eo erãt premiſſis hinc inde reuelatiõibus
ad fidẽ xp̃i vocaſſe.Hec ſpãliter legimus
de petro in libro actuũ apoſtoloꝝ.De ioã
ne vero nihil excepto ꝙ cõiter de oibus
Act.5. apoſtolis dictuꝫ eſt.Per manus aũt apo/
ſtoloꝝ fiebãt ſigna ꝛ ꝓdigia multa in ple
be.Tanq̃ꝫ ſi ioannes expectaret ꝛ diceret.
Tempus meũ nõdũ venit:interim cedẽ/
duꝫ eſt petro:cuius nũc ꝓprie tp̃s eſt.Ue
nient autẽ dies q̃n ipſe vocabitur ex hoc
mũdo ad deũ:ꝛ tunc implere incipiã cur
ſum myniſterij mei:Et eni poſt mortem
petri:legitur ioannes p̃dicaſſe in Aſia:ſe/
ptem.ſ.eccleſijs : que erant in ea : librum
iſtum ꝛ euangelij:excellentius pre ceteris
deſcripſiſſe:ꝛ ſecunduꝫ ꝙ traditur in ſcri
ptura illa q̃ ſcripta ẽ de vita ipſius:magna

ſigna ꝛ ꝓdigia ꝑ eũ ibi deus operatus eſt.
Licet ergo ſimul vocati fuerit:ꝛ ſimul cũ
ceteris ad p̃dicandum miſſi:petrus.ſ.ꝛ io
annes:q: tñ viuente petro:viſus eſt eidẽ
petro:ioãnes iunior detuliſſe:ſatis aperte
liquet myſterio:quod in re exigit fides:ꝑ
tinere.ſ.ſecũdum ſtatum cõmuniter ad fi/
lium ꝛ ſpũm ſanctuꝫ:ꝛ tñ magis ꝓprie ad
filium q̃ꝫ ad ſpiritum ſanctum:q:vꝫ:ꝛ ſi
rachel ꝛ lya ſub eiuſdẽ temporis ſpatio ia
cob matrimonio iuncte ſunt:non tñ am/
be ſimul matres effecte:ſed p̃mo infra cur
ſum ſeptẽ annorum:lya primogenita ma/
ter effecta eſt:deinde cõcepit ꝛ genuit tũc
vſq; in ſecunda rachel.Igitur vt primus
ſtatus proprie deo patri aſcribit : ſecũdus
cõmuniter filio ꝛ ſpiritui ſcõ:ꝛ tñ magis
ꝓprie filio:tertius vni eoꝝ:hoc eſt: ſpiri/
tui ſctõ:ita intellectus ſecundi ſtatus cõ/
munis eſt actiue ꝛ cõtemplatiue vite:cõ/
munis ſenario ꝛ ſeptenario:communis fi
lio ꝛ ſpiritui ſancto:ꝛ tñ magis conuenit
actiue q̃ꝫ cõtemplatiue vite:magis ſena/
rio q̃ꝫ ſeptenario:magis ꝓprie filio q̃ꝫ ſpi
ritui ſctõ.Intellectus aũt tertij ſtatus ꝓ
prie ſpiritui ſctõ:q: nõ prius qð ſpũale eſt
ſꝫ quod aĩale:deide quod ſpirituale. Per 1.cor.ij.
tinet.n.aĩale ad actiuã vitã:quã dignatus
eſt dei filius ꝓ ſalute noſtra ſubire.Spiri/
tuale vero ad contẽplatiuã:quod eſt pro/ 2.cor.iij.
prium ſpiritus ſcti:ſcriptura atteſtante q̃
dicit.Ubi ſpiritus dei :ibi libertas : ꝛ ni/
miꝝ vtiliter illa p̃ceſſit vt iſta feliciter ſe/
queret.Hac in re diligẽtius cõſiderare li/
bet:q̃ꝫ maxima diſcretio in ſcriptura teſti
noui adhibenda ſit ad diſcernendum in/
ter illa verba que ad ſolum ſecundum ſta
tum referri queunt ꝛ illa que pertinẽt ad
vtrũq; ſimul:hoc eſt ad ſcðꝫ ꝛ tertiũ.Ea
nãq; verba q̃ ad actiuã pertinent vitam:
abſolute referuntur ad ſecundum ſtatum
q̃ autẽ ꝑtinẽt ad cõtemplatiuaꝫ:ſimul ad
ſcðm ꝛ tertium:lꝫ magis proprie referant
ad tertiuꝫ:q: ꝓprietas tertij ſtatus ꝯtẽpla
tiõis eſt:ſicut actiõis ſecũdi.Si ergo ver/
bum iſtud quo dictuꝫ eſt per ſanctuꝫ Lu
cam in actibus apoſtolorum.(Uos auteꝫ
baptizabimini Act.1.

baptizabimini ſpũ ſancto nõ poſt multos
hos dies:ꝛ illud quo cõſequẽter adiungi/
tur.Eritis mihi teſtes in hieruſalem ꝛ in
omni iudea ꝛ ſamaria:ꝛ vſq; ad vltimum
terre) diſcrete penſamus:inuenimus ho/
rum primum quod eſt contemplatiuum
pertinere ad vtrunq; ſtatuꝫ:ſecũdũ qð eſt
actiuum:ad ſcðm tm̃:q̃n vtiq; predicare
actionis eſt:baptizari ſpiritu ſancto ꝯtem
plationis:q: ibi labor eſt:ibi requies. Cuꝫ
igit in quadraginta diebus q̃bus ſe p̃buit
dñs diſcipulis ſuis viuũ i multis argumẽ
tis per dies quadraginta apparẽs eis ꝛ lo
quens de regno dei:tẽpus accipimus ſta/
tus ſecundi:tunc vniuerſaliter adimpleri
Actu.1. oportet:quod ſubditur.Accipietis virtu/
tem ſupuenientis ſpũs ſancti in vos:ꝛ eri
tis mihi teſtes in hieruſalẽ:ꝛ in omni iu/
dea ꝛ ſamaria:ꝛ vſq; ad vltimũ terre:opꝫ
enim compleri iſta in fine ſecundi ſtatus:
qui: vꝫ:finis principiũ tertij dicendus eſt
ꝛ in quadraginta ſcðm quid:ſiue etiam in
quinquaginta diebus deſignatus eſt:ſeu ꝛ
in omni tempore quo Chriſtus ꝛ apoſto/
ſtoli p̃dicauerũt in mũdo vſq;:vꝫ:ad paſ/
ſionẽ apoſtoloꝝ petri ꝛ pauli:qui ꝛ ipſi ſi/
gillatim in operibus ſuis:ſcðm ſtatum de
ſignant.Cum vero in quadraginta vel q̃n
quaginta diebus temporis quod vocatur
paſchale:tempus tertij ſtatus vniuerſali/
ter accipimus ſicut in diebus quadrageſi/
me:tempus ſecundi q:vꝫ:intellectus ma
gis eſt proprius q̃ꝫ preſcriptus : tunc qui/
dem peramplius ꝛ ꝑfectius complẽdum
eſſe dicimus in fine ſeculi ſecũdi quod de
ſpũs ſancti effuſione promittit.Sed tamẽ
Actu.1. illud quod ſequit.Et eritis mihi teſtes in
hieruſalem:ꝛ in omni iudea ꝛ Samaria ꝛ
vſq; ad vltimum terre:ꝛ multa q̃ ſequun
tur in eodem libro:nõ habẽt locuꝫ in hac
parte myſterij:q: in illa beata vita que ſe/
quetur poſt finem ſeculi:ſicut non erit tẽ/
pus cõiugij:ita nec predicationis erit : q:
in reſurrectione vt ait dñs : neq; nubent
neq; nubent:ſed erunt ſicut angeli dei in
celo:ꝛ filij erunt dei cum ſint filij reſurre/
Mat.22 ctionis.Hec regula expoſitionum laborio

ſe inquiſita:tam fructuoſe diſcuſſa eſt : vt
fruſtra ſe:abſq; ip̃a aſſignare q̃s poſſe:ſpe/
ret ſcripturarũ:thropos:qui diuerſis pro/
prietatibus profuſi:ad diuerſa diſcurrunt:
nõ ſolum in libro iſto de quo nobis ꝓprie
ſermo eſt:verũetiaꝫ in omni ſacra pagina
tam veteris teſtamẽti q̃ꝫ noui.Quo circa
ſpiritalem virum attentuꝫ eſſe cõdecet in
id ipſum: vt q̃d ſecunduꝫ quid:ꝛ quomo
do ꝛ q̃n accipiendum ſit aliquid:vigilan/
ter attendat:ſimulq; conſiderare ſtudeat:
quid in diuina pagina differat inter ver/
ba ꝛ verba:quatenus ꝛ cũ libri huius prin
cipium:principio ſecũdi ſtatus aſcribitur:
aliquid in eo eſſe non dubitet:quid perti
neat ſigillatim ad vtranq; vitam:ꝛ cũ ini
tio tertij ſtatus:ſtatuitur principiũ ipſius
libri:pretermittens illa oĩa:que ꝑtinẽt ad
vitaꝫ actiuam:ſola illa tenere ſtudeat que
pertinent ad cõtemplatiuam.Et hec qui
deꝫ ſimplicia ſunt ꝛ pauca:quia Martha
(vt ait dñs)ſollicita eſt:ꝛ turbat erga plu
rima.Marie vero non multa : ſed vnum Luc.10
eſt neceſſariuꝫ.Inde eſt ꝙ in ſerie libri:ſex
quidem partes aſcribunt proprie:ſecũdo
ſtatui:tertia v̊o ſola ſeptia:octaua ſola vi/
te future:q: hic quidem multiplicitas:ibi
autem ſimplicitas eſt.Uita quippe actiua
occupatur circa multa:ad diuerſa diſcur/
rit.Contẽplatiua vero in vno tm̃ : quod
eſt ſpeculari iugiter deum viuũ. Ubicũq;
ergo in diuina ſcriptura:de duobus viris
aut mulieribus ſermo eſt:ad deſignandas
duas vitas iſtas:quas ſepe cõmemorãt ſan
cti dei:ita recte a nobis intelligi debet:vt
fateamur ſecundum ſtatum pertinere ad
vtrunq;:ac ſi ad petrum pariter ꝛ ioãnẽ:
ad tertiũ v̊o vnã tm̃:que ꝑtinet ad ioãnẽ.
ſecundum ꝙ paſſo petro:ioãnes ſolus re
lictus eſt.Ex qua re illud quoq; manife/
ſte ꝑpenditur:ꝙ ſiue xp̃s ieſus cum poni
tur in reſpectu ioannis baptiſte:ſiue ioan/
nes euangeliſta cum ponit in reſpectu pe
tri:ſic in ſecũdo ſtatu habẽt locum:vt ta/
men in tertio magis proprie.Joannes ve
ro baptiſta ꝛ petrus nõ ſimul in ſecundo
ꝛ tertio:ſed in ſolo ſecundo.Omnis itaq;

ſcriptura:aut pene oīs:q̄ iuxta ſpiritalē i
tellectū proprie reſpicit xp̄m:proprie in ſe
cūdo ſtatu cōſumanda eſt:pro eo.ſ.q̄ xp̄s
homo fieri:p̄dicare:affligi ⁊ pati voluit:
vt nos a miſera huiuſcemodi conditione
eriperet.Que aūt reſpicit ſpūm ſanctū:in
ſecūdo ⁊ tertio.Cauſa vero huius myſte
rij dicta eſt.Et q̄ hō xp̄s ieſus:ſpūs ſan/
cti typū gerit:ſicut Joānes baptiſta:ipſi⁹
xp̄i vniuerſa que de ioanne baptiſta ſcri/
pta ſunt ad literā:infra limitem ſecūdi ſta
tus in ſpū aſſignare debemus:que aūt de
xp̄o ſcripta ſunt i ſecūdo ⁊ in tertio:licet
in tertio magis p̄prie.Quia tertius(vt ſe
pe diximus)ſtatus magis proprie p̄tinet
ad ſpūm ſanctum:ita dūtaxat vt quicq̄d
de labore ⁊ p̄dicatione xp̄i:ſcriptuz eſt:ad
ſecundum potius ſtatum:q̄z ad tertiuz re
feratur:preſertim cū in reſpectu ſpūs ſcti:
aliquid de eo proferendum occurrit.

¶ Summa omnium que dicta ſunt in hoc libro. Cap. 7. 5.

VT aūt que ſparſiz dicta ſunt redu
camus in ſūmā:⁊ q̄nq̄z ordines
qui cōtinent̄ in q̄nq̄z partibus li/
bri:tenere debemus i genere:⁊ ſe
ptem alios qui deſignati ſunt in ſeptez ec
cleſijs:q̄bus deſtinatus eſt ſpāliter liber
iſte:aſſignare in ſpē:⁊ nihilominus ſex tē
pora in labore:quoꝝ tamē ſextum duplex
eſt:eo q̄ due ſimul in eo cōtinent̄ eccleſie.
Apo.16 Porro ſeptimū tempus erit in quiete:⁊
octauū in patria.Que oīa ſi diligenter no
tant̄:nulla erit cuz auxilio dei:intelligere
difficultas cur in q̄nq̄z p̄tibus ſuis:q̄nq̄z
generales ordines.ſex aūt tēpore in labo/
re cōplectit̄ liber iſte:aut cur in ſeptē diui
ſionibus prime partis agitur de ſeptem ec
cleſijs in typo:ſeptē ordium ſpālium p̄ti/
nentiuz p̄prie ad ſpūm ſanctum:ſicut ge
nerales ad xp̄m.Illud enim quod genera
le eſt:videt̄ quaſi corporeum ⁊ aīale:illud
q̄d ſpāle:q̄ſi in corporeū ⁊ ſpiritale.Jōq̄z
illud magis noſcibile:iſtud intelligere:nō
adeo p̄facile eſt.Que oīa niſi caute diſcu/
tiant̄:in capite difficile:in mēbris corpis
diſcuti queunt:p̄pter quod ⁊ maxime in
hoc libello ad veſtigandos ⁊ ſoluendos
myſterioꝝ nodos:lōgioris more ſpatium
protraxiſſe videmur:ne tūc nos luſtrare
inexperta litora neceſſitas cogeret:cū da/
tis aurevelis declinare a ſirtibus nō licet.

¶ De partibus libri.

PRima itaq̄z pars libri in qua facta ē
mētio de vnica die ⁊ de angelis:ſe/
ptem eccleſiarū paſtoribus aſcripta eſt:ſe/
cūda in qua agitur de agno qui fuit occi/
ſus ⁊ de ſeptē apertionibus ſignaculorū:
martyribus:tertia in qua agitur de ange/
lo offerēte incenſuz corā altari aureo ⁊ de
ſeptē angelis canētibus tubis.doctorib⁹.
quarta in qua agit̄ de muliere amicta ſole
⁊ de filio eius ⁊ de centum quadraginta
quatuor milibus qui nō ſunt cū mulieri/
bus coinq̄nati virginibus:q̄nta in q̄ agit̄
de templo tabernaculi ⁊ mari vitreo mix
to igne:⁊ de ſeptē angelis egredientibus
ex ipſo:generali eccleſie.Quia vero hi q̄n
q̄z ordines in carne q̄dē mortali militant
nec tamen carnaliter pugnāt non fruſtra
vnuſq̄ſq̄z eorum ſeptē tēpora habere de/
ſcribit̄:cū cōſtet luce clarius ſex tempora
data eſſe preliantibus ad laborez:ſeptimū
in ſabbatū:vt requieſcāt:⁊ ipſi ſicut deus
ab operibus ſuis.Ut enim breuiter proſe
ram que latius liber iſte cōplectitur:quid
eſſe dicimus babilonem:niſi regnū diabo
li quod eſt in inferno.⁊ q̄d hieruſalē:niſi
regnū dei:quod ē in celo? Sūt ergo duo
reges cōtrarij:deus oīpotēs:⁊ diabolus:
vnus qui vocat̄ auſtri:alter qui dicit̄ aq/
lonis.Similiter ⁊ ciuitates due ſunt:vna
hieruſalem q̄ eſt regnum dei:altera babi/
lon que eſt regnum diaboli:licet abuſiue
dicat̄ regnum:q̄cquid regno illi vero ad
uerſariuz eſt.Habet hieruſalē quatuor aīa
lia quatuor.ſ.ordines militū:q̄ pugnant
pro illa:⁊ ipſa nihilominus q̄rtuz p̄ualet:
q̄m̄ habet vnuſq̄ſq̄z ordinum:ſicut ſupra
ſcripſimus:tempus ſuum.Habet ⁊ babi/
lon quatuor beſtias que pugnant pro ea:
que iubēte deo inſurgent ad vltimuz con
tra ipſam:q̄ nō eſt pax impijs dicit dn̄s.
Pugnant ergo ſingule contra ſingulas: Eſa.4[?]

ſecūdū q̄ in cōtrariū oppoſita eſſe viden
tur.Pugnant aūt ſpāliter adinuicem:pre
ter id q̄d oībus cōmune eſt:leo.ſ.⁊ leena:
vitulus ⁊ vrſus:homo ⁊ pardus:aquila ⁊
beſtia:illa quarta que(iuxta Danielē pro/
Da.7. phetam)diſſimilis erat ceteris ⁊ terribilis
nimis.Quatuor vero beſtias iſtas:ioānes
comprehēdit in vna:que velut ex ipſis q̄
tuor beſtijs videtur eſſe cōpoſita.Pugnāt
ergo ſingule cōtra ſingulas:⁊ ad extremū
hieruſalē ⁊ babilon:p̄miſſis quatuor p̄lijs
ſpālibus:q̄nto loco ⁊ tēpore ſimul ambe
confligent.In primo nempe tēpore ſexte
etatis:cōflixit ordo apoſtolicus aſſimilat⁹
leoni cum ſynagoga iudeoꝝ quā deſignat
leena.In ſecūdo ordo martyrum deſigna
tus in vitulo cū cultoribus ydoloꝝ quos
ſignificat vrſus.In tertio ordo doctorum
deſignatus i hoie:cū populo arriano quē
ſignificat pardus.In quarto ordo virgi/
nū deſignatus in aquila:cum gēte ſarrace
noꝝ deſignata in beſtia terribili occupan/
te ſyriā ⁊ partez aſye:affricā pariter ⁊ egy
ptuz:in q̄bus maxime p̄tibus ſacre virgi
nes ⁊ heremite:ſuo tēpore crebuiſſe legū
tur.In quinto Romana eccleſia q̄ eſt ſpi
ritalis hieruſalē:cū noua babilone:q̄n im
mo generalis eccleſia:cū generali multitu
dine reproboꝝ:que nō ceſſat vitijs ⁊ cor/
ruptionibus fedare filios hieruſalē:qui ſe
cundū ſpūm nati ſunt:qui pro eo q̄ nō ac
quieſcunt votis eoꝝ nefarijs ⁊ iniuſtis ab
eis multipliciter affligunt̄.Hec ſunt q̄nq̄z
certamina:que milites babilonis:⁊ mili/
tes hieruſalē in cāpo mūdi huius cōmit/
tūt:ſingule turme c̄tra ſingulas in t̄pibus
quinq̄z:lz generaliter oēs c̄tra ſingulas:
⁊ turme ſingule:cōtra oēs.Et de his p ſin
gulas q̄nq̄z p̄tium:p dono oīpotētis dei:
Ecol.10 abundātius in ſuis locis loquemur.A p̄n
cipio.ſ.eccleſie vſq̄z ad dies iſtos:in quos
fines ſeculoꝝ iſtoꝝ deuenerūt:q̄m̄ quidez
vt verum fatear:ter verbum iſtud dicen/
dum eſt anteq̄z deſinat mundus iſte:an/
teq̄z tranſeant tranſitoria ⁊ clareſcāt eter/
na.Et primo quidem conſumatis ſeculis
hebreorum:ſecūdo hoc eſt in proximo cō
ſumatis ſeculis plenitudis gētiū:i fine eō
mūdi c̄ſumatis adhuc ſeculis reliquiaruz
iſraelis ⁊ gentium.Quia vero q̄nq̄z ordi/
nibus iſtis:ſex tēpora data ſunt in labore:
op̄z miro modo cōfundi oīa in tēpore ſex
to:vt oēs reprobi cōtra oēs electos videā
tur conſpirare in vnū:ſiue iudei:ſiue gen
tiles:ſiue heretici:ſiue ſarraceni:ſiue ſup/
bi chriſtiani:qui omnes ſurgent vnanimi
ter:contra omnes ordines electorum dei:
vt ventilent eos cornibus ſuis:donec(ſi
fieri poſſet)deleantur de terra.Et reſpici/
at dominus de loco ſancto ſuo ⁊ de excel/
ſo celorum habitaculo:⁊ armabit electos
ſuos in pugnā ⁊ pugnabūt c̄tra gētes iſi/
deles ⁊ c̄tra reges multos in gladio oris
ſui ⁊ ſuperabunt eos ⁊ vincent:quia ipſe
dn̄s erit cum eis.Sic enim ſcriptuz eſt in
ſexta parte de quibuſdam regibus gētiū: Ap.19.
qui cornua beſtie dicti ſunt.Hi cum agno
pugnabunt:⁊ agnus vincet illos quia do
minus dominoruz eſt:⁊ rex regum:⁊ qui
cum ipſo ſunt vocati electi ⁊ fideles.Sed
quid ſi vincunt̄ illi ⁊ manet adhuc ſuper
bia babilonis aduerſus ciues hieruſalez?
Quis enim deterior hoſtis q̄z familiaris
inimicus?Quid inde ſi non occidor a gē
tibus ⁊ me ſuperbus chriſtianus affligit.
Non ne chriſtum ⁊ apoſtolos perſecuti
ſunt hi q̄ videbant̄ eſſe ſui:⁊ occiſo prius
capite deſeuierunt in membra:ita vt fu/
gientes a iudea:cogerentur nuntiare gen
tibus euangelium dei.Et enim ⁊ illo in
tempore reges gentium pugnauerunt cū
agno:⁊ agnus vicit illos:q̄ qui cum illo
vocati erant electi erant ⁊ fideles.Quo/
circa vt in tēpore illo in paucis reliquijs
iudeoruz vicit dominus inimicos:ita vin
cet ⁊ nūc in reliquijs gentiū.Gentiuz di/
co:non earum que ſunt extra fidem:ſed
earū que xp̄iana profeſſione cēſentur.Et
ſicut tunc ſeparatis reliquijs ſuis a ſyna/
goga reprobata:tam ipſam q̄z filios ſuos
tradidit in manibus Romanorum:ita ⁊
nunc ſegregatis aliquātis reliquijs a mul
titudine impioꝝ hominum q̄ dicta eſt in
ſpū babilon:ipſa cum filijs ſuis:tradetur

iudicanda poteſtati regum illoꝛum : ſicut
Ap.27 in ſequētibus dicitur. Decem coꝛnua que
vidiſti ⁊ beſtia: hi odient foꝛnicariam ⁊ de
ſolatam illā facient ⁊ nudā: ⁊ carnes eius
manducabunt: ⁊ ipſam igni concrema/
bunt. Et hec q̄dem factura eſt beſtia: gēs
ſ. ſaracenoꝝ cū regibus ſuis: que a facie q/
dem xp̄i ⁊ ſeruoꝛum eius vincetur ⁊ mo/
rietur: ſed tñ poſt aliquātulum tēpoꝛis ap
parebit viuens: ⁊ mirabitur ſuper ea vni/
uerſa terra. Oſtendetur hoc in quarta par
te libꝛi: vbi dicitur. Uidi vnum de capiti/
Mat.7 bus beſtie occiſum quaſi ad moꝛtē: ⁊ pla
ga gladii eius curata eſt. Iungetᷣ autē illi
alia beſtia quam ioānes nominat pſeudo
ꝓphetam: ſecta. ſ. falſoꝛum ꝓphetaꝝ: de
quibus ait dñs diſcipulis ſuis. Attendite
a falſis ꝓphetis qui veniunt ad vos in ve
Ma.7. ſtimētis ouium intrinſecus aūt ſunt lupi
rapaces. Beſtiā illam dico: que aſcēdit de
terra: ⁊ habebat duo coꝛnua ſimilia agni:
⁊ fecit ſigna magna in cōſpectu ipſius be/
ſtie: que habuit plagam gladij. ⁊ vixit. Et
seducet habitantes in terra: ſicut Symon
magus fecit in conſpectu neronis ⁊ exer/
citus eius ⁊ ſeduxit multos. He igitur
due beſtie erunt ſimul cum dracone: ⁊ ꝓ/
cedent ad reges totius terre: ſicut dicitur
in angelo ſexto. Effundentiū ſeptē phya
las iracundie dei: ⁊ cōgregabunt eos in ꝑ
lium ad diem magnum dei omnipotētis.
Apo.19 Et rurſum. Pugnabit dñs aduerſus re/
ges illos in gladio oꝛis ſui ⁊ vincet eos:
poſitis duab⁹ beſtijs illis in camino ignis
ardentis: ſulphure vbi cruciabunt die ac
nocte vſqꝫ in ſecula ſeculoꝝ. Igitᷣ in fine
ſecūdi ſtatus deſtruetur: vt iam diximus
noua babilon: inchoato dūtaxat tempoꝛe
exto: ſub quo ⁊ regnū beſtie ⁊ pſeudo ꝓ
phete: ⁊ omnia pariter regna mundi: que
deſignata ſunt in ſtatua illa terribili : que
Dan.3. oſtenſa eſt in viſione nabuchodonoſoꝛ: re
ducentᷣ ad nihilum. Regnum vero quod
eſt ſubter oē celū dabitᷣ (vt ait apl's) popu
lo ſanctoꝝ altiſſimi. Quo: vꝫ: tempoꝛe dia
Apo.20 bolus quoqꝫ qui eſt auctoꝛ tāti ſceleris in
carcerandus eſt in abyſſo: hoc eſt in reli/
quijs gentium ad quas nō perueniet ver
bū dei: eritqꝫ pax ⁊ ſabbatum vſqꝫ ad ſolu
tionem ipſius. Exibit aūt circa finē ſecu
li ⁊ ſeducet gentes que ſuper quatuoꝛ an/
gulos terre gog ⁊ magog: quoꝛum eſt: in/
quit numerus ſicut arena maris. Uenient Apo.20
aūt ſimul ⁊ circūdabunt caſtra ſanctoꝝ
⁊ ciuitatem dilectam: que eſt eccleſiā con
tēplantium deſignata in ioāne euāgeliſta:
quouſqꝫ deſcendat ignis de celo qui cōſu
mat eas: ⁊ diabolus qui ſeducet illas mit/
tatur in ſtagnum ignis: vbi pꝛius beſtia ⁊
pſeudo ꝓpheta: ⁊ ita veniet conſumatio.
Sequetur autem calamitatem illam dies
magni iudicij: ⁊ reſurgēt agmina moꝛtuo
rum ſtatuenda coꝛam iudice xp̄o: ⁊ diſcer
nentur agni ab edis eūtibus in ignē eter/
num: agni vero in vitā eternam. Paſcentᷣ
autem agni: vt ait pꝛopheta iuxta oꝛdinē Eſa.5
ſuum accipiētes ſinguli ꝓpꝛiam mercedē
ſecundū ſuum laboꝛē. Tunc apparebit iu Dan.12
ſtoꝝ gloꝛia quaſi ſplendoꝛ firmamenti ful
gebunt enim quaſi ſol in regno patris eo/
rum. Cōſumatiſqꝫ ad integrū muris hie
ruſalem: ⁊ vniuerſo numero electoꝝ dei
apparebit glorioſa ⁊ felix: ſedens quaſi re/
gina a dextris dei in veſtitu deaurato:
circūamicta varietate. Dabit aūt illi dñs
deus partem gloꝛie ſue ⁊ regnabit cum il/
lo vſqꝫ in eternum ⁊ regni eius non erit
finis: Amen.

¶ Epilogus predictoꝛum: ac confirma/
tio. Cap. 26.

HEc ſuccinte nimis: ſꝫ tamen ne/
ceſſarie cōpilata ſunt ⁊ congeſta
in ſumma de vniuerſa pꝛopꝛieta/
te multifoꝛmis intelligentie libꝛi
ad oſtendendū exitum ⁊ introitum eoꝝ
que ſub coꝛtice figurarū ⁊ ſub occulto ni/
mis velamine multipliciter latebant: quā
uis difficile ſit oīno diſcutere per ſingula
verba itinera viarum dei : ⁊ oſtendere in
ſumma vniuerſos exitus allegoꝛiarū: ſcri/
ptura atteſtāte que dicit. In mari vie tue
⁊ ſemite tue ī aquis multis: ⁊ veſtigia tua
nō cognoſcentᷣ. Non enī ita ſunt vie ma/
ris ſicut vie terre: vt cum veneris ad locū
anguſtum

anguſtū: nō liceat tibi aliūde trāſire ⁊ ex
poſita oībus via: alij alios ſubſequūtᷣ. Sꝫ
vnuſqſqꝫ nautaꝝ eligit viā ſuā ſcd̄ꝫ q̄ du
cit eos ſpūs ventoꝝ : ⁊ ſi q̄dē non errant
in ſignis celi: omnes ſi ſic libet ꝑueniūt ad
vnum poꝛtum. Ut enī pauca de multis
accipiamus in exemplum. Aliud ſignifi/
cat habꝛam vbi dicitur ei a domino. Exi
de terra tua ⁊ de cognatiōe tua: aliud vbi
Ge.4. dicitur. Habꝛaam duos filios habuit vnū
Gal.4. de ancilla ⁊ vnum de libera. Aliud ſignifi
cat Iſaac vbi ductus eſt ad montē vt ma
ctaretᷣ a patre: aliud vbi filijs benedicit.
Ge.22. Aliud ſignificat iacob vbi benedicitur a
patre: aliud vbi ſcribuntur ſimul. Habꝛaā
Iſaac ⁊ iacob. Aliud ſignificat Sarra vbi
agitur de ea ⁊ agar: aliud vbi agitur de ip
ſa ⁊ de Rebeccha. Aliud ſignificat rebec
cha vbi ducitur ad Iſaac: aliud vbi conſu
lit filio vt benedictionem accipiat. Aliud
ſignificat lya ⁊ Rachel: cum agitur com/
muniter de ipſis ſolis ⁊ Rebeccha. Aliud
cum agitur de ipſis ⁊ filijs. Et in vno
quoqꝫ loco intelligētie multe. Et in teſta/
mento nouo ſimiliter. Immo tanto am/
plius in nouo: q̄to iſtud viris: illud par/
uulis datum eſt. Ut enim incipiamus ab
vxoꝛe zacharie helyſabeth ⁊ matre domi/
ni maria: aliter accipienda eſt ſignificatio
helyſabeth ⁊ marie cū agitur de cōceptio
ne filioꝛum: aliter cū agitur de partu: ali
ter cū agitur de matribus ſeoꝛſum a filijs:
⁊ de filijs ſeoꝛſum a matribus: aliter cum
agitur cōmuniter de vtriſqꝫ. Rurſū ma/
ter domini maria aliter accipienda eſt in
myſterijs: quando agitur de ea ⁊ Helyſa/
beth: aliter cum agitur de ea ⁊ de ioſeph ⁊
de angelo qui ſalutauit eam: aliter vbi agi
tur de ea ⁊ filio ⁊ Joſeph : aliter vbi dicit
ip̄a eidem filio ſuo quem genuit de ſpiri/
tu ſancto: fili quid feciſti nobis ſic: ecce pa
ter tuus ⁊ ego dolentes querebamus te:
Lu.2. aliter cum agitur cōmuniter de natiuita/
Jo.21 te ipſi⁹ ⁊ natiuitate ioānis baptiſte: aliter
cū agitᷣ ſimul de doꝛmitione ei⁹: ⁊ doꝛmi
tione ſcī ioānis euāgeliſte. Sꝫ ⁊ ipſe ioan
nes euāgeliſta aliqñ hꝫ cām myſterij cum
mr̄e dñi maria: aliqñ cū iacobo fratre ſuo:
aliqñ cū petro: aliqñ cū paulo: aliqñ cū vn
decī apoſtolis ⁊ cū ſeptē eccleſijs: aliqñ
cū angelo q̄ dedit ſibi libꝛū apertū: ⁊ in oī/ Apo.10
bus mutatiōibus iſtis: aut in toto aut in
parte variantᷣ myſteria: in oībus aūt varie
tatibus iſtis nō ſunt ꝑncipaliter attendē/
de figure: ſꝫ res: q2 nō ꝓpter myſteria res:
ſed ꝓpter res myſteria data ſunt. Et ēt ſi
ipſa deeſſent. opa tñ dei ſemꝑ eſſent in fi/
de. Nō. n. idcirco credimus deū eſſe tres
ꝑſonas: q2 myſteria docēt: ſed q2 filius dei
q̄ venit in mūdū aptiſſime docuit ⁊ poſt
ip̄m ꝯuenientes in ip̄ꝫ teſtes fideliſſimi ⁊
ꝓbati. Nec ideo credimus eſſe aliā vitā:
⁊ aliā lucē ⁊ aliā patriā: loca iuſtoꝝ ⁊ re/
pꝛoboꝝ: q2 miſteria docent: ſed q̄ñ ⁊ ipſe
xp̄s ꝑ ſe ip̄ꝫ expoſuit: aut ꝓphete vel apo
Ma.18 ſtoli in ſuis libꝛis ſcripſerūt: vt ſicut in oꝛe
duoꝝ: aut triū teſtiū ſtat oē verbū: ita ad
teſtimoniū patris loquētis in litera teſta/
mēti veteris: ⁊ ad vocem ⁊ teſtimoniū fi/
lijs loquētis in litera teſti noui : credam⁹
ſermonibus veritatis: quouſqꝫ loquatᷣ no
bis terti⁹ teſtis in itelligētia ſpiritali: ⁊ au
ferēs a coꝛdib⁹ nr̄is velamē lr̄e: vbi myſti
ca ē: doceat nos oēm ṽitatē. Qñ. n. eram⁹
ꝑuuli: ea q̄ tenebam⁹ in fide: videbam⁹ ꝑ
ſpeculū in enigmate: cū aūt īcipim⁹ eē vi/
ri: īcipim⁹ ſine ſpeculo vidē facie ad facie.
Manet tñ adhuc laboꝛ amouēdi velamē
iſtud quouſqꝫ apiatᷣ ſigillū ſeptimū: qñ in
voce ſeptimi angeli tuba canētis ꝯſuma/
bitᷣ myſteriū dei. Nō igitᷣ ē q̄rēdū de re il/ Apo.10
la: vel illa q̄ iā pꝫ ex aptiōe aliquoꝝ myſte
rioꝝ dei: quot ⁊ q̄te ſpāles ītelligētie: q̄/
bus modis ⁊ q̄bus locis: ſeu ī veteri teſtō
ſeu ī nouo: ei ꝑhibeāt teſtimoniū: q2 pene
indicibile eſt ſꝫ ꝑmitte alios ⁊ alios: alijs
⁊ alijs vijs venire ad ṽitatē: ī q̄ tu es: tibi
ſufficiat duabus aut tribus ſemitis ꝑue/
niſſe ad illā. Eſt quidē laudis eius q̄ ter/
minabatᷣ eē reus: habere mille teſtes ino/
cētie ſue: ſꝫ tñ ad abſoluēdū ſe a crimie: ſuf
ficiūt duo vel tres. Hec in myſterijs. In
lr̄e ṽo ſuꝑficie q̄ pꝫ foꝛis illō ē ſollicite ob
ſuādū neqꝫ ꝓſumat aliq̄d: q̄ ſcriptura nō

dicit:aut ſi aliq̄d preſumitur:non dicatur
intellectus:ſed opinio qualiſcunq̄ȝ:vtpo/
te vbi dicitur. In diebus antiphas teſtis
meus: ⁊ dabo duobus teſtibus meis: ⁊
ꝓphetabūt diebus mille ⁊ ducētis ⁊ ſexa
Apo.11 ginta:⁊ ſi qđ ſimile. Et enim ſi ad literaȝ
queritur quis fuerit iſte antiphas:ignora
tur oīno.⁊ ſi dicit aliq̄s:duos illos ꝓphe
tas qui ſcripti ſunt:in hoc libro eē enoch
⁊ helyas:opinādo quidem dicere pōt:ex
aliquibus cōiecturis:que extra ſunt: non
intelligendo ⁊ aſſerēdo:q̄ȝuis quid ſigni/
ficent ipſi duo:non per opinionem dubiā
ſed per certā intelligētiā dici queat: quia
aliud eſt aſſimilare illud illi:aliud eſt dice
re:quid ſit illud vel illud:verbi grā. Po/
namus eſſe aliquem hoiem:qui non vide
rit naues:nec noīa earum didicerit:qui ſi
forte caſu duceref ad litus:⁊ videret vaſa
parua tranſire de ꝓpe:magnas autem na
ues duci flatibus per altū mare:facile eſſet
ei dicere. Hec parua vaſa ſimilia ſunt illis
⁊ ſi q̄ȝtitate inequalia:dicere autem nomi
na ſingulorum ⁊ vbi fabricata fuerint: dice/
re vnde venerint aut quo vadant niſi au
diat a dicente:intelligere nequit. Sed ſic
iuxta faciem litere: ſolus ſcriptor ſi p̄ſens
eſſet:aut aliquis alius qui videret aut ſcri
beret de eodeȝ:⁊ forte ipſe ſcriberet quod
iſte taceret ſicut ſepe accidit in euangelio:
vbi aliquid duceref in dubiuȝ:ſimpliciter
eſſet interrogandus in rebus aūt allegori
cis nō ſic:ſed ſpūs vbi vult ſpirat:⁊ diui/
1.cor.12 dit de ſuo ſingulis prout vult. Vt eniȝ di/
uine volūtatis fuiſſe nō eſt dubium incar
nari verbū dei:⁊ loqui hoibus lingua car
nis:⁊ docere primo ore ꝓprio diſcipulos
ſuos:proceſſu aūt temporis mittere ſpūm
ſanctū:qui abſq̄ȝ auxilio humane doctri/
ne:doceret eos:nō vmbram veritatis que
eſt in litera:ſed ipſam que eſt in ſpū:verita
tem:ita voluntas eius eſt: in agnoſcenda
litera vtriuſq̄ȝ teſtamēti:nihil p̄ter id qđ
ſcriptum eſt:relationibus aliorūȝ:aut opi
nione p̄ſumere:ſed illorūȝ tm̄ qui ſcripſe/
runt magiſteriū venerari:niſi forte id qđ
additur aliunde probetur: in ſpūali vero
intelligētia in qua veritas eſt:ſoli ſpūi ſan
cto eſt honor ⁊ gloria exhibēda:qui fuga/
tis tenebris ignorātie:docet electos ſuos
omnem certitudinem veritatis.

¶ Quare voluerit dn̄s celare corpus ge
nitricis ſue marie. Cap. 27.

SI ergo anguſtamur in litera exigen/
tibus a nobis hoibus:quod ſcriptu
ra non dicit:vt ſiquis interrogaret.
Quid actuȝ ſit de corpore moyſi:de
corpore matris dn̄i de corpore ioānis:qđ
aliud q̄ȝ neſcimus. Reſpōdere debemus:
Vbi ſi forte aliquis exprobat nobis dicēs:
⁊ ſi hec neſcitis:vbi eſt intelligētia veſtra?
Intelligat ipſe ſi poteſt. Idcirco voluiſſe
deū hec ipſa occultare ab electis ſuis:vt in
ipſa occultatione que facta eſt ad tempus:
ſatis dignā relatu itelligētiā haberemus.
Verbi gratia. Is qui a p̄ncipio creauit ho
minem:formās illum de limo terre:inſpi
rauit in faciē eius ſpiraculū vite ⁊ factus ē
homo in aīam viuentē. Erat igitur vnus
homo cōſtans ex duobus:(hoc eſt)de re
viſibili ⁊ inuiſibili(hoc eſt)ex carne ⁊ ani
ma rōnali. Quando auteȝ ceperunt mori
hoies ⁊ redire in terre puluerem de qua
ſumpti erant:multi videntes timuerunt
valde:arbitrātes nō eſſe aliquod ſpiracu/
lum vite:non eſſe vitam aīe poſt exidiuȝ
carnis. Quia vero futurū erat:vt veniret
ille qui redēpturus erat genus humanuȝ
⁊ docturus filios hoium eſſe vitā aīe poſt
mortem carnis voluit hoc ipſum premō/
ſtrare myſterijs: ⁊ exprimere ſignis: vt
vt euangelio eius:non ſoluȝ verba: ſed ēt
ſigna operum teſtimonium perhiberent.
Diximus aūt duo eſſe:carnem ⁊ animaȝ:
vnum viſibile:alterū inuiſibile:vnum qđ
per mortem accipit finē vite:aliud quod
poſt morteȝ carnis viuit ⁊ permanet ſine
fine. In horum ergo ſimilitudine: electi
ſunt a dn̄o duo ⁊ duo:quorūȝ vnus vide/
ref mori:alius nō videretur:ſed quaſi pu
taref manere ſic:in typo:vȝ:carnis ⁊ aīe:
quarū prima moritur:ſcđa viuit:prima re
ſoluitur in terre puluerem:ſecūda relinq̄
tur ⁊ manet in eternum. Electi ſunt ergo

duo ad regimē populi:aaron:vȝ:⁊ moy
ſes. Vnus qui deſignaret corpus:primus.
ſ.q2 prius formatū eſt corpus q̄ȝ aīa:alius
qui deſignaret aīam:q̄ dicta eſt:ſpiraculū
vite. Et bene corpus aarō:qui electus eſt
vt loqueref ad populum:aīa moyſes q lo
quebatur deo:q2 ⁊ nos cum loqui volu/
mus hoibus:nō eis loqui poſſumus niſi
lingua carnis:deo aūt qui non eſt caro:ſȝ
ſpūs:fruſtra ore loqui querimus:niſi loq̄/
mur ⁊ mente. Viſus eſt autem occubuiſſe
aaron:moyſes aūt non eſt viſus:ſed vſq̄ēs
ſicut erat diſparuit:vt quaſi ſicut erat vi/
uēs:videretur manere:q2 corpus quod ſi
gnificat aarō: verſum in terre puluerē de
ſinit eſſe ſicut erat prius. Animā vero quā
deſignat moyſes:etiā poſt mortem carnis
viuit in ſemetipſa:⁊ manens in loco ſuo:
expectat ſuſcipere qđ deponit in vita. Ne
aūt videref minus ſufficiens qđ ſignifica
tum eſt in duobus:ſupducti ſunt alij atq̄ȝ
alij teſtes q̄ id ipſum ſimiliter deſignaret.
Iuncte ſunt enim ad deſignandum hoc
ipſum heliſabeth ⁊ maria:quarum prima
manifeſte:ſicut ⁊ ceteri hoies creditur ob
dormiſſe:de ſecūde vero tranſitu qualiter
receſſit ex hoc mundo:⁊ quid actuȝ ſit de
ſacro corpore eius certitudo non habef.
Iūcti ſunt quoq̄ȝ duo apoſtoli ad deſignā
dum hoc ipſum:petrus:vȝ:⁊ ioannes:in
Jo.21. loco illo vbi dictum eſt petro a dn̄o. Seq̄
re me:⁊ interrogante eodē petro:de ioā/
ne:ſubiunctū eſt. Sic eū volo manere do
nec veniā:qđ ad te:initm̄ q̄ exiuit ſermo
inter fratres q̄ diſcipulus ille non more/
retur. Et hec q̄dē predicta ſūt a dn̄o:qui
nouit oīa anteq̄ȝ fiant:imo qui nouit:q̄d
pro quo:⁊ qui nouit p̄dicere:qđ ſe preſci/
uit ipſe facturū. Vt.n.ſymō petrus ſenior
erat ioāne:ita prius cōſumauit per palmā
martyrij curſum ſuū. Joannes vero ſicut
traditur:viuus quidem ⁊ incolumis de/
ſcendit in ſepulturā:ſed tn̄ requiſitus non
cōparuit:ſicut ⁊ mater dn̄i:⁊ moyſes ac ſi
deus tuliſſet eū. Igif per hec ⁊ ſimilia ma
nifeſte cognoſcimus eſſe vitam poſt mor/
tem corporis ⁊ viuere animam poſt ſepa/
rationeȝ carnis:ſicut ⁊ dn̄s noſter ait. Nō Math. 22.
eſt deus mortuorum ſed viuorum. Sed modo
perpendāt illi qui cauſanf ignorantiam li
tere ⁊ diſcāt hoc ipſum eſſe aliq̄ñ ad ſapiē
tiam:q̄ aliqua deo volente ignorantur a
nobis:q̄ñ q̄dē ex abyſſo ne ſciētie huius:
tanta ſapientie ⁊ ſcientie fluēta manāt:ſci
antq̄ȝ verā eſſe ſniam pſalmiſte qua dicif.
Sicut tenebre eius ita ⁊ lumen eius. Bo Ps.138.
num eſt ergo aliq̄d neſcire ſecundum ſup
ficiem litere que occidit:vt ſtatuatur ſpiri
talis qui viuit ⁊ viuificat itellectus. Qui 2.cor.3.
vȝ:itellectus ſpiritalis:ſicut ſpūs ſanctus
ſimplex eſt in ſubſtātia opulēs in donis:ſi
cut inq̄ȝ ipſe vnus ⁊ ideȝ:ſed plures ſunt
diuiſiones gratiarū ipſius:ita ⁊ ipſe vnus
eſt:ſed tn̄ ſpēs eius multe. Generales ta/
men differentie ipſius que procedunt ex
vno fonte litere quatuor ſunt. Typica hy
ſtorica: moralis:⁊ allegorica:typica diui/
ditur in ſepteȝ ſpēs ſub ipſo vno noie ve
lut in faſciculo colligatas. Allegorica diui
ditur in tres hoc eſt in tropologicā:cōtē
platiuam ⁊ anagogicam. Sunt eniȝ q̄nq̄ȝ
intelligētie generales que proprijs nomi/
nibus diſtinguntf. Septeȝ ſpāles. Prima
quinq̄ȝ intelligētiarum:dicitur hyſtorica.
Scđa moralis. Tertia tropologica. Quar
ta cōtemplatiua. Quinta anagogica. Hy
ſtorica intelligentia eſt ſimilitudo rei viſi
bilis ad inuiſibilē:vt eſt aliqua virgo xp̄i:
deſignata in libera:aliqua cōiugata in an
cilla. Moralis itelligētia eſt ſimilitudo rei
viſibilis ad inuiſibilē ſecundū partem vt
alicubi:ſiue ſecūdum totum vt eſt in an/
cilla ſignificari carnem que genuit in ſer/
uitute:in libera mentem:ſi tn̄ libera:que
otio ſpiritali ⁊ quiete letaf. Tropologica Ga.4.
intelligētia eſt que p̄tinet ad doctrinam:
vt eſt in ancilla ſignificari literam:in libe
ra intelligētiā ſpiritalē. Cōtemplatiua in
telligētia eſt q̄ pertinet ꝓprie ad dona ſpi
ritus ſancti:vt eſt in ancilla ſignificari vi
tam actiuam:in libera contēplatiuā: ſiue
in ancilla timorem ſeruilem:in libera gra
tiam ſpiritus ſancti: que eſt charitas dei
⁊ proximi:q2 in illa ſeruitus eſt: in iſta li/

bertas. Anagogica intelligentia eſt que ꝑ
tinet ad ſupernam patriam: ſiue aliquan/
do ad ipſum deum: vt eſt in ancilla ſigni
ficari terrenam patriam: in libera illam
que ſurſum eſt hieruſalem que eſt mater
noſtra. Dicta eſt autem hyſtorica intelli/
gentia: eo ꝙ non longe ſit ab hyſtoria: ſed
omnino prope ipſam ⁊ ſecundum ipſam
gradiatur. Dicta eſt moralis q̃ mores cõ/
ponit. Dicta eſt tropologica: q̃ comple/
ctitur modos eloquiorum dei. Tropos
enim grece latine modus: logos .i. ſermo.
Inde tropologica: q̃ modus ſermonum
dei complectitur ⁊ diſcernit. Dicta eſt cõ
2.cor.4 templatiua: q̃ facit contemplari inuiſibi/
lia dei: dicente apoſtolo. Contemplanti/
bus nobis: non ea que videntur: ſed que
non videntur. Dicta eſt anagogica eo ꝙ
ſuperior ceteris ſit agẽs de ipſo deo: vel de
ipſa ſuperna patria: in qua qui predeſtina
ti ſunt ad vitã: ceſſantibus vniuerſis exer
citijs iſtis: ſine fine ⁊ defectu: in qete ma/
nebunt. Septem vere intelligentie typi/
ce: ad diuerſos mundi ſtatus referẽde ſũt
de quibus in ſecundo libro pſalterij decez
cordarum: ſicut ⁊ de quinq̃ preſcriptis:
ſufficienter diximus: oſtẽdentes quid cõ/
ueniat tribus primis: quid tribus ſequen
tibus: ⁊ quid vltime: ⁊ quid magis eſt ne
ceſſariũ: quare hoc: vel illud aut que vti
litas. Hec de diuerſitate myſteriorũ ſum
matim ⁊ breuiter dicta ſunt: nequis putet
eſſe contrarium quod apparet diuerſum:
q̃ nequaq̃ veritas myſterijs: ſed verita/
ti myſteria ſubiecta ſunt. nec curandum
eſt de diuerſitate viarum: dũmodo diuer
ſe vie ad vnã ꝑueniant ciuitatem.

Explicit liber primus dictus introdu
ctorius. Ad ſeptem ſequentes.

Incipit prima ſeptem partiũ in expo
ſitione apocalipſis. Cap. primũ.

Tex.1 Apocalypſis ieſu xp̃i quam
dedit illi deus palam facere ſer
uis ſuis que oportet fieri cito.

Quia ꝓfunda libri
huius itinera ve/
lut ex alta montis
ſpecula contẽpla/
ri volẽtes aliquã/
tũ in exordio mo
rã fecimus: liber
proſpera comitan
te nos aura leua/
tis in altũ velis:
adiacẽtia queq̃ li/
tora pertranſire velocius: vt cum per alta
huius operis maria nauigare ceperimus:
equanimiter ferre poſſimus: ſi caute: vbi
non eſt fatigationem vitamus. Apocalip/
ſis (inqt) ieſu xp̃i quã dedit illi deus palã
facere ſeruis ſuis. Quotienſcũq̃ xp̃s ieſus
aliqd a patre ex tpe accepiſſe: aliqd in for/
ma ſerui peregiſſe narrat̃: illius mox apo
ſtolici memorari debemus: ꝙ cum in for/
Phili. ma dei eſſet: nõ rapinã arbitratus eſt eſſe
ſe equalẽ deo: ſed ſemetipm exinaniuit for
mam ſerui accipiens: factus ⁊ habitũ in/
uentus vt homo. In qua vz: ſerui forma:
ſcd̃m ꝙ homo eſt: non ſcd̃m ꝙ deus acce
piſſe a patre apocalipſim deſcribit̃ reuela/
tionẽ .ſ. myſterioꝝ dei: ſic .n. latine interp
tat̃: q̃ niſi dei filius hõ fieret naſcẽdo: vi/
tulus in patibulo moriendo. Leo ex mor
tuis reſurgendo. Aquila ad ſuperos aſcen
dendo: ea que de ipſius natiuitate: paſſio/
ne: reſurrectione: nec non ⁊ in celũ aſcen/
ſione: ſeu etiã de aduẽtu ſp̃us ſcti: ſcripta
ſunt reuelari nequirẽt. Nõ ſolũ aũt illa ſʒ
⁊ cuncta ſctõꝝ opa vel agones que ꝓphe
te ꝑdixerãt: tanq̃ q̃ nõ eſſent patefieri nõ
poſſent. Reuelatio ergo xp̃i: opus eſt ve/
ritatis: q̃ que ipſe facturus erat in pleni/
tudine tẽporis: inſpirati diuinitus ꝑdixe/
re ꝓphete: ⁊ que illi obſcuris verbis ſigni
ficauerãt: xp̃s exercẽdo potius q̃ loquẽ/
do reuelat. Dedit ergo hanc pater filio re
uelationẽ futuroꝝ: cũ eũ incarnari: mori ⁊
reſurgere fecit a mortuis: ac in aſſumpte
mortalitatis nr̃e ſubſtãtia: in ſua illũ dex/
tera collocauit: ⁊ cũ ſp̃m ſctũ apoſtolis
in noie eius miſit ⁊ compleuit per eum ⁊

compleret oia que autem a ꝓphetis ꝑdicta
ſunt: aut in patrũ operibus preſignata. Et
bene addidit. Quã dedit illi deus palam
facere ſeruis ſuis que opʒ fieri cito: q̃ cir/
ca horã nouiſſimã xp̃s venit in mũdum.
Nõ tũc aũt facta eſt palam reuelatio iſta:
qñ ſctõ ioanni oſtenſa eſt: nec qñ inchoa/
ta eſt in reſurrectione dñica: ſed magis in
eccleſia tẽpore ſexto cuius initia iam tene
mus cũ: vz: in manu illius angeli q viſus
eſt de celo deſcẽdere liber q aliqñ clauſus
erat demõſtratur apertus. Sʒ qbus hec re/
uelatio fieri ꝓmittit̃? Nũ filijs huius mũ
di? qbus in typo hieruſalẽ dñs dicit. In
Lu.19. hac die tua q̃ ad pacẽ tibi: nũc aũt abſcon
dita ſunt ab oculis tuis? Num occultãti/
bus margaritas ⁊ diſrũpentibus offeren
tes illas? Minime. Non inq̃ illis: ſed ſer
Ma.13 uis ſuis: nõ illis: ſed qbus ipſe iã dixerat.
Uobis datũ eſt noſſe myſteria regni dei:
ceteris aũt in parabolis: vt videntes non
videãt: ⁊ audiẽtes nõ intelligãt. Sic ergo
nõ oibus qui audire vident̃ verbũ dei: ſʒ
tm̃ electis ſuis ſacroꝝ myſterioꝝ patefa/
cit archana: q̃ alij audiunt ad iudiciũ vt
excuſationẽ nõ habeãt: alij audiũt ad ſalu
tem: vt audientes credãt: ⁊ credẽtes: ope
rent̃ qd̃ bonũ eſt: ⁊ opantes vitã eternam
conſequant̃: ſequitur.

Tex.2 Et ſignificauit mittens ange
lum ſuum ſeruo ſuo ioanni qui
teſtimoniũ perhibuit uerbo dei
& teſtimonium ieſu chriſti que
cunq̃ uidit.

Notandum vero ꝙ in hoc li
bro vix aut nun/
q̃ nomẽ angeli ſimpliciter introducit̃: vt
nõ myſtice angeli noie: aut ſctũs aliquis:
aut ordo: aut aliqd ad rẽ ptinẽs deſignet̃.
Uſus eſt .n. ſcripturarũ ſcãrum vt hoies
Ma.11 miſſi diuinitus: angeli nominent̃: ſicut io
Mal.3 annes baptiſta de quo ⁊ dr̃. Ecce ego mit
to angelũ meũ: ⁊ helyas ꝓpheta in cuius
ſp̃u dei filiũ preceſſit ioãnes: ⁊ ipſe precur
ſurus eſt in fine: vt cõuertat corda patrũ
ad filios anteq̃ veniat dies dñi magnus. Mal.4
Nõ ſolum iſti qui tanti ſunt culminis vt Lu.7
inter natos mulierũ nõ credant̃ aliquos
habere maiores: ſed ⁊ ipſi altaris miniſtri
angeli dei dicti ſunt: ꝓpheta atteſtante q
ait. Labia ſacerdotis cuſtodiũt ſciam: ⁊ le Mal.2
gem requirũt ex ore eius: q̃ angelus dñi
exercituũ eſt. Angelus ergo in hoc loco:
doctores ſp̃uales ⁊ celeſtia ſacramẽta nun
tiantes deſignat. Cum immo ſpiritum
dei viui qui loquitur ſua verba in illis.
Sanctus vero ioãnes ordinem cõtemplã
tiuũ cui datũ eſt: vt iã meminimus: noſſe
myſteria verbi dei. Angelus ergo ioanni
loquit̃: vt ioãnes ceteris audita cõſcribat
q̃ quod ꝑfectis diſcipulis doctores ſpiri
tales ỹdicãt: vel certe ip̃e ꝑ ſe auctor ſp̃us
ĩfũdẽdo ĩfundit: hoc ꝑfecti diſcipuli exhi/
bent fideliũ turmis: nimirũ q̃ ⁊ ſp̃us ſan
ctus magiſter ẽ ſpiritaliũ viroꝝ: ⁊ ipſi ſpi/
ritales viri eoꝝ qui ꝑ donum ipſius ſp̃us
verba ſpiritalia intelligere querũt. Recte
aũt in typo doctoꝝ de ioãne ſubiũgitur:
Qui teſtimoniũ perhibuit verbo dei ⁊ te
ſtimoniũ ieſu xp̃i quecũq̃ vidit. Dum .n. Apo.1.
diſcipuli veritatis ꝑdicant hoibus verba
vite: teſtimoniũ ꝑhibẽt verbo dei .i. filio
q̃ ipſe ſicut deus verus ex deo vero ante
ſecula genitus: ⁊ teſtimonium ieſu xp̃i: ꝙ
ipſe ſit verus homo de matre virgine in
tempore natus. Qui teſtimoniũ inquit ꝑ
hibuit verbo dei ⁊ teſtimoniũ ieſu xp̃i q̃/
cunq̃ vidit. Qui neſciẽs teſtimonium ꝑ/
hibet aut falſidicus eſt: aut adulator. Ta/
les aũt teſtes non approbat: ſed reprobat
deus: q̃ qui id qd̃ ſe neſcire: ſcit loquit̃: te
ſtem cõtra ſe cõſciaʒ prouocat: etiã ſi verũ
ſit id quod dicit. Melius eſt enim neſciẽ/
ti, cum ceteris audire teſtẽ q̃ teſtimoniũ
ꝑhibere: cum vocatus non ſit: ne ſi eſſe di
ſcipulus veritatis refugit: ad detrimẽtũ
ſue aie: magiſter erroris fiat. Non ergo di
ſcipuli veritatis ſuper his que ipſi neſciũt
teſtimoniũ dicunt: ſed q̃ vel legendo vel
audiendo ab ore ſp̃ualium viroꝝ qui ſibi
hec annuntiãt: reuerenter addiſcunt: vel
certe q̃ accipiũt ab ipſo ſp̃u qui ſpirat vbi

vult:⁊ diuidit de ſuo ſingulis prout libet.
Luc.11 Beati autē ſunt ⁊ ipſi:⁊ qui vel ipſis do/
centibus audiunt verbū dei ⁊ cuſtodiūt
illud. Unde ⁊ hic ſubditur.
Tex.3 ¶ Beatus qui legit & qui au/
dit uerba ꝓphetie huius & ſer/
uat ea que in ea ſcripta ſunt: tem
pus enim prope eſt.

Lectio ad literatos ꝑtinet:ad idio
tas auditus:ſiue ergo q au/
dit:ſiue qui legit verba prophetie huius:
in hoc ſe beatū eſſe gaudeat:in hoc ſe pu
tet eſſe felicē:ſi ſeruat ea que in ea ſcripta
ſunt. Siquis.n.iuxta iacobi ſniam: audi/
tor verbi eſt ⁊ non factor:hic cōparabitur
viro cōſideranti vultū natiuitatis ſue i ſpe
culo. Prophetia vero:liber iſte:nō mōdo
Iaco.1. ſpāliter ſicut alij quidā: verūetiā genera
liter:dictus eſt:qꝛ q̄ larga ꝓphetarum vo
lumina ſparſim ⁊ ꝯfuſe protulerunt:in ſū
ma libri huius ꝓphetie ſpūs coarctauit:
ſecundum ꝙ Iſaias ꝓphetarū egregius
in ſui operis vaticinio memoratus eſt di/
Iſa.10. cens. Uerbū breuiatum faciet dn̄s ſuper
Ro.9. terram. In preceptorum vero obſeruatio
ne:multum impedire ſolet premiorū dila
tio. Ne ergo diuturnitate vite huius ob/
ſeruator langueſceret:ad tātam hic ioan/
nes beatitudinē exhortat̄ cū dicit. Btūs
Apo.1. qui legit ⁊ q audit verba ꝓphetie huius
1.Cor.10 ⁊ ſeruat ea q̄ in ea ſcripta ſunt:tēpus.n.ꝓ
pe eſt. De hac breuitate tēporis paulus di
cit. Nos ſumus in quos fines ſeculorū de
1.Io.2. uenerūt:⁊ ioānes ipſe cuius eſt liber iſte.
Sicut audiſtis:inquit:qꝛ antixp̄s venit:
nūc antixp̄i multi facti ſūt: vn̄ ſcimus qꝛ
nouiſſima hora eſt. Ueꝝ hoc idcirco di/
cit ioānes: vt quo magis appropiat dies
vltimus:eo magis pſeudo xp̄os ⁊ pſeudo
ꝓphetas crebreſcere ſciamus in mūdo:tā
toqꝫ nobis incūbit neceſſitas caute redi/
mere malos dies:qꝫto nōnūqꝫ ⁊ illos in/
currim⁹ falſiores:q ob fictā religiōis ſpēz:
extimant̄ veraces. Qua in re ⁊ aliud me
tuēdū eſt:ꝙ ex hoc ipſo circa fidē naufra
gij ꝑiculū generat̄:qꝛ dū plures falſos in/
currimus:quos putamus veraces:tā bo/
nos (indifferēter) qꝫ malos īcipimus ha/
bere ſuſpectos:⁊ plerunqꝫ illos mēdaces
credimus q deo familiarius adherēt:⁊ ꝑ
fecto neceſſe eſt. ſimplices ꝑ diuerſa ꝑcipi
tia ruinā ꝑpeti:dū a quo ſanū petāt conſi/
liū (ſuſpectis oībus) nō agnoſcunt. Tales
ſunt dies iſti:tales q e vicino ſequunt̄ de
Lu.17. qbus ⁊ ſaluator ait. Uenient dies qn̄ deſide
retis videre vnū diē filij hois. Nos dies
intuebat̄ apoſtolus qn̄ dicebat. In nouiſ/
2.Ti.3. ſimis diebus inſtabūt tp̄a ꝑiculoſa:cū ſa/
nā doctrinā nō ſuſtinebūt. Sed in tāte ne
ceſſitatis articulo:nullū hoc meli⁹ puto eē
ꝯſiliū:qꝫ vt ſe qſqꝫ oīpotēti deo ſuo cū ma
gno cōpūctionis gemitu cōtinue in ora/
tione cōmendet dicens. Illumina oculos
Ps.12. meos ne vnqꝫ obdormiā in morte ne qn̄
dicat inimicus meus ꝑualui aduerſus eū.
Notādū vero in hoc ope eſt:ꝙ vſqꝫ in ꝑ/
ſentē locū quaſi modū ꝑfatiōis tenuit bea
tus ioānes:nomen tn̄ libri ⁊ cauſam:ſed ⁊
fructū legētis ⁊ audiētis ſimulqꝫ opantis
inſinuās:ſicqꝫ ſeptē eccleſijs grām optat
⁊ pacē:qbus ēt viſiōis modū:quo ſibi or/
dine reuelatus fuerit ediſſerit:illo hanc in
loco cōcludens:vbi verba ipſa q̄ audierat
⁊ viderat ſingulis eccleſijs enarrare icipit
dicēs. Et angelo epheſi eccleſie ſcribe. Ut
igit̄ ⁊ nos in hoc ope:certas cū auctore li
bri ſtationē ponamus. Primā in hoc loco
diſtinctionē facimus qrentes ſaluifera ver
ba:altero exordio a ſalute ſumamus.
¶ Ioannes ſeptem eccleſiis que
ſunt in aſia:gratia uobis & pax Tex.4
ab eo qui eſt: & qui erat & qui
uenturus eſt.

Querendum eſt nobis ꝑmo
in huius ſaluta
tionis exordio:cur btūs ioānes ſeptē eccle
ſias edificare (qnimo iā fūdatas a paulo:)
ſupedificare voluerit:aut cur apocalipſis
librū eiſdē ſeptē eccleſijs quaſi ſpāliter de/
legauerit:q nō mō ex ꝑte vt ꝓphete cete
ri ſꝫ generalius pre multis alijs:fidelibus
loquitur vniuerſis:legimus in pēthateu/

Dei.32 co moyſi:libro vltio. Cōſtituit terminos
gentiū iuxta numerū filiorū iſrael. Filios
aūt iſrael fuiſſe duodecim ſcripture diuine
Ge.49 auctoritate didicimus. Ut ergo ꝓpheti/
Exo.1. cū illud cōpleret̄ i nobis:qn imo vt teſtm̄
ſequēs cōcordaret priori:eo ordine oporte
bat in teſtō nouo duodecim fundari eccle
ſias quo duodecim quōdā tribus iſrael in
poſſeſſionibus obtinēdis:diſtribute legū/
tur. Ruben ſane ⁊ gad:⁊ dimidia tribus
manaſſe citra fluenta iordanis ad plagam
ſ. orietalē:reliqua vero pars manaſſe cum
effraim ⁊ iuda ex alia ꝑte fluminis depu/
tate ſunt. Et tribus eqdē qnqꝫ q̄ maiores
inter ceteras videbant̄:tā certo median/
te termino poſſeſſionibus ſuis locate ſūt.
Septē vero relique tribus:q nec dū here
ditatē acceperāt:vbi inter ſe ſorte diuide/
rēt terrā:mādatū nouiſſime ꝑceperūt. Fa
cta eſt āt prīa Beniamin q̄ erat nouiſſima
⁊ maior grā q̄ erat extrema:vt diſcant am
plecti minima qui letant̄ i magnis:⁊ liben
ter cōſentire humilibus:q cupiūt ⁊ am/
biunt eſſe primi. Sed de primis qnqꝫ tri/
bubus agendū primo:ordo ipſe narratio/
nis expoſtulat:vt dū ſingulis primis:ſua
ſingula reddimus:ad cōcordiā ſequētium
ordinatius tranſire poſſimus. Fuit ergo
Ruben primogenitus lyetiter ancillarū
filios primus extitit gad:manaſſe quoqꝫ ⁊
effraim gemine proli ioſeph:q ⁊ ipſe pri/
mogenitus rachel fuit:data ſunt primo/
genita inter patruos ſuos:vt ipſi heredi/
Ge.29. tarent gratiā quā amiſit Rubē:caſtitatē
ſ. pr̄is filij:quā iceſtus amiſit: Iudā quoqꝫ
cōmēdat ſcriptura dicēs:illū fortiſſimū in
Ge.30. ter fratres ꝑꝑ qđ ⁊ ſup oēs principatū ac/
cepit. Habemus ergo de veteri qnqꝫ prin
cipales tribus:habemus ⁊ de nouo qnqꝫ
principalis eccleſias. Prima harū oium:
hieroſolimitana eſt:ſecūda anthiochena:
tertia alexādrina:quarta cōſtantinopoli/
tana:quinta Romana. Tali nēpe ordine
vnāquāqꝫ floruiſſe cognoſcit̄. Licet ob pe
trū primū principē qui fūdauit eā: roma/
na eccleſia: dignitate ꝑcellat: ⁊ quāuis a
ciuitate roma miſſus fuerit marcus a pe/
tro in ciuitatē alexādrie:qꝫ cōſtātinopoli
tana eccleſia honorē pr̄iarchat⁹ ſui nouiſſi
ma ꝑcepiſſe trādat̄: ꝓpterea tn̄ romana:i
fine ſcribēda ē:qꝛ alie qtuor ſcōꝝ aliqđ ꝑ/
currētes defecerūt in via:hui⁹ āt extrema
tp̄a in fidei puritate chariora fuerūt. Pro
eo aūt ꝙ eccleſie iſte alijs eccleſijs ꝑferēde
erāt ꝓuidēs illas in ſpū Iſaias ꝓpħa. In
Iſa.19. die (inqt) illa erūt qnqꝫ ciuitates in terra
egypti loquētes lingua chanaā ⁊ iurātes
ꝑ dn̄ꝫ exercituū:ciuitas ſolis vocabit̄ vna.
Ut.n. rubē primogenitus iſraelis:ita hie
roſolimitana eccleſia xp̄i (vt ita dixerim)
priogenita fuit. Sꝫ ſic ꝑmogenit⁹ rubē:qꝛ
pr̄is fedauit thoꝝ:ꝑdidit ꝑmogenita ſua:
ita hieroſolimitana eccl̄ia:qꝛ praue ſcriptu
rā iterꝑtādo:qſi fedo ſemie ꝯbi iudaizare
fideles viſa ē:iure priogenita ſua q̄ ſibi vt
priogenite debebant̄:amiſit. Data ſūt aūt
manaſſe ⁊ effraim:hoc ē:alexādrine ⁊ cō
ſtātinopolitane eccl̄ie. Rubē itaqꝫ hiero/
ſolimitane:gad āthiochene:manaſſes ale
xādrine:effraim cōſtātinopolitane: iuda
Ps.72. ſctē romāe coaptat̄ eccl̄ie. Repulit āt dn̄s
tabernaculū ioſeph:⁊ tribū effraiꝫ nō ele
git:ſꝫ elegit tribū iuda:mōtē ſyō quē dile
xit. Hoc qđ ſignificet ſatis euidēs ē. Sed
qūo effraim ꝑlatus ē manaſſe cū manaſ/
ſes natiuitate ꝑcederet:ita cōſtātinopoli/
tana eccleſia:alexādrine ꝓceſſu tp̄is ꝑlata
ē:cū hec pria antiqtus poſt romanā eccle
ſiā:ſcriberet̄: Et ſicut rubē ⁊ gad ⁊ dimi/
dia tribus manaſſe ad plagam orientalē
hereditatem acceperunt:reliqua vero di/
midia tribus cum effraim ⁊ iuda ex alia
parte fluminis ſita ē: ita hieroſolimitana:
anthiochena atqꝫ alexādrina eccleſia iſra
terminos orietalis plage fūdate ſūt:hoc ē
in ꝯfinijs illi⁹ populi:ex quo in pr̄iarchis
⁊ ꝓphis:fides ſeculo cepit oriri. A fluuio
ſane magno eufrate vſqꝫ ad flumē egypti
circa quoꝝ ꝯfinia he eccleſie ſite ſūt:pro/
miſſa erat poſſeſſio filijs iſrael: q ēt infra
ipſos fines aliqn̄ ⁊ aliqꝫdiu habitaſſe no/
ſcunt̄. Sꝫ qđ in hoc loco ꝑ iordanē fluuiū
niſi baptiſmi gratia ⁊ Chriſti paſſio deſi/
gnat̄? Quod autem Ruben ⁊ gad ⁊ di/

midia tribus manaſſe tranſeuntes ioꝛda/
nem fluuiū ad preceptum moyſi prelian/
do:tribus reliquas preceſſerūt:fideles ex
circūciſione reſpicere clarum eſt:qui ſic le
gem moyſi obſeruandā:ſic exhibendā re/
uerentiā verbis legalibus crediderūt : vt
tamē perfuſi baptiſmi gratia:gētilce ꝓdi/
cādo ꝑirent ⁊ magni cruciatus agones ꝑ
xp̄i nomine ſuſtinerent.Ex alia vero par
te filius:hoc eſt in natione gentilium:vbi
nihil de iudaiſmo actū eſt:quaſi pars vna
manaſſe:⁊ effraim ⁊ cum eis pariter tri/
bus iuda cōſtantinopolitana ⁊ eccleſia ro
mana:largas poſſeſſiones accepiſſe noſcū
tur.Nec diſſimile putādūꝫ eſt:ꝙ dimidie
tribui manaſſe alexādrinam:cōſtātinopo
litanam vero eccleſiā integraꝫ effraym:⁊
dimidie tribui manaſſe aſſimilari dicim⁹:
qꝛ nec illa tribus dimidia manaſſe q̄ ioꝛ/
danēꝫ trāſiuit:diuiſa fuiſſe legit̄ ab effrayꝫ
ſed cū ea pariter poſſeſſionē accepit . Sic
igit̄ quinqꝫ tribus maioꝛes cū q̄nqꝫ ꝑnci/
palibus eccleſijs ꝯuenire noſcunt̄:ſicut ſe
ptem reliq̄ue tribus cū ſeptē eccleſijs que
Apo.i. fuerunt in aſia:quibus ſpāliter miſſus eſt
liber iſte:ſicut ⁊ in ſequētibus dr̄ . Quod
vides ſcribe in libro ⁊ mitte ſeptem eccle/
ſijs q̄ ſunt in aſia.Epheſo:⁊ ſmyrne :⁊ ꝑ/
gamo:⁊ Thyatyre:⁊ Sardis: ⁊ Phyla/
delphie:⁊ laoditie:Quas:vꝫ:eccleſias:tā
fundatoꝛis dignitas:q̄ꝫ myſterioꝝ fides:
tam auctoꝛitas antiq̄tatis : q̄ꝫ numerus:
cū ſupra noīatis quinqꝫ:venerabiles fecit
vt ſcriptura cōpleret̄ ⁊ intelligeret̄ que di
Deu.32 cit.Cōſtituit terminos gētiū iuxta nume
rū filioꝝ iſrael.Dū.n.quinqꝫ primis eccle
ſijs:ſeptē aſiatice coniungunt̄:duodecim
ꝑfecto reperiunt̄ eccleſie que tribubus
duodeciꝫ ſigillatim conueniūt. ¶Libet
autem hec ipſa largo modo pꝛoſpicere : ⁊
internoꝛum aciem luminum ad ſpiritalē
dirigere intellectum:vt ea que tam perſpi
cue concoꝛdaſſe didicimus in vnum ſen
ſum myſticum conuenire monſtremus.
Deſignata eſt in ruben:prima etas ſeculi:
a primo inchoata parēte:cui iuſti noe na
tiuitas:aut diluuium ſecundum quoſdā.

quod ſub ipſo factū eſt:finē dedit.A Noe
vſqꝫ ad habraam ſecuta eſt etas ſecūda de
ſignata in gad:cui tertia quoqꝫ etas adiū
cta eſt:hoc eſt:ab habraam vſqꝫ ad dauid:
deſignata ⁊ ipſa in manaſſe q̄ velut ī duas
partes diſtincta luculenter apparuit:duꝫ
in ea vt ioꝛdanis medius legiſlatoꝛ acceſ
ſit.Poꝛro quarta etas a dauid vſqꝫ ad ie/ Joſ.13.
choniam deſignata in effraim:cui quinta
quoqꝫ ſucceſſit deſignata in iuda:a trāſmi
gratiōe babilōis vſqꝫ ad xp̄m vel potius
vſqꝫ ad fineꝫ primitiue eccleſie:in qua lex
⁊ circūciſio cōſumationē accepit:ita enim
xp̄s ieſus inter legē ⁊ gratiā mediatoꝛ fa/
ctus eſt:vt vtraqꝫ in ſemetipſo teſtamen/
ta cōiungeret : ⁊ duas maceries e diuerſo
veniētes:tāq̄ꝫ lapis angularis copularet
in vno:ſoluens vt ait apoſtolus inimici/ Ephe.2.
tias amboꝝ ⁊ recōcilians duos populos
in ſemetipſo:ſecunduꝫ ꝙ in oꝛtu eius an
geli decantaſſe legunt̄.Gloꝛia in excelſis Luc.2.
deo ⁊ in terra pax hoībus bone volunta/
tis.Recte aūt prima generatio ſeculi q̄ a
primo eſt inchoata parēte in tribu rubeni
tiga deſignata eſt:qꝛ ſicut iure rubē primo
genita perdidit:pro eo ꝙ thoꝛū patris ſe/
dauit:ita primus hō in paradiſo coꝛruēs:
honoꝛē prioꝛatus ſui:male cuſtoditū ami
ſit.Que:vꝫ:ꝑmogenita manaſſe ⁊ effraiꝫ Ge.48
filijs.ſ.iuſti pr̄is:ſicut in paralipomenon
legitur:data ſunt.Quia nimirum patriar
charus gloꝛia:que primū hoīem ſi nō pec
caſſet.decebat:data eſt habrae ⁊ dauid:vt
ipſi pr̄es xp̄i appellari mererent̄ ⁊ eſſent.
Nō ꝙ ⁊ primus homo pater xp̄i non ſit:
cū ab ipſo ſit generaliter omne genus ho/
minū pꝛopagatū:ſed qꝛ his ꝑ gratia fidei
facta eſt a dn̄o repꝛomiſſio:vt:vꝫ:in ſemi
ne habrae benedicerent̄ omnes gentes:⁊ Ge.12
de fructu vētris dauid poneret̄ a dn̄o ſu/ ps.131
per ſede illius.Bene aūt in manaſſe q in
terpretatur obliuio:habraā cū ſua ſobole Ge.12
deſignatur:qꝛ ipi primo dictū eſt a domi
no.Exi de terra tua ⁊ de cognatione tua
⁊ de domo patris tui:vt prefigurari vide
retur in eo ꝙ quandoqꝫ per os dauid ſan Ge.12
cte matri eccleſie:dictum eſt. Audi filia ⁊ ps.44

vide ⁊ inclina aurem tuam ⁊ obliuiſcere
populū tuum ⁊ domum patris tui.Dum
enīꝫ in peccato viuimus:quaſi in terra no
ſtra:hoc eſt:in coꝛpoꝛe peccati manemus.
Ro.8. Unde ⁊ ꝑ apoſtolū dicitur.Qui āt in car
ne ſunt:deo placere nō poſſunt.Quaſi ve
ro de terra noſtra egredimur cuꝫ a malis
operibus declinamus . Bene quoqꝫ ⁊ in
effraim qui fructificatio exprimit̄ : ⁊ dauid
cum ſua ſobole deſignatur : qꝛ ⁊ ipſi facta
Ps.131. eſt de xp̄o repꝛomiſſio dicens. De fructu
ventris tui:ponā ſuper ſedā tuā.Sed cuꝫ
taꝫ mira dignitate vterqꝫ preclarus ſit ha
braam:vꝫ:⁊ dauid:vt ſicut iā dixi patres
xp̄i vocari mererent̄ ⁊ eſſent:vt tamē ꝓ/
pheticū illud:ꝙ bn̄dicēs nepotibus ſuis
Ge.48 patriarcha iacob:manaſſe prioꝛi fratri iu/
nioꝛem pretulit effraim:compleret̄ in eis:
ſcribēs euāgeliſta matheus genealogiam
xp̄i:nequaq̄ꝫ habraam qui primus erat da
uid:ſed dauid habrae pretulit dicens.Li/
ber generationis ieſu xp̄i filij Dauid filij
Mat.1 habraam.Et quideꝫ habraam patriarcha
fuit tm̄:dauid vero qđ ē dignius:patriar
cha ⁊ rex.Et recte quoqꝫ Ruben ⁊ gad ⁊
Joſ.13. dimidia tribus manaſſe ad plagam oꝛien
taleꝫ laboꝝ ſuoꝝ premia ꝑceperunt:qꝛ pri
me ille generationes ſeculi:q̄ ab adā vſqꝫ
ad noe:a noe vſqꝫ ad habraam:ab habraā
vſqꝫ ad Moyſen:quaſi due tribus ⁊ dimi
dia:ſine lege vixerūt:⁊ mūdi oꝛigini adia
centes fuerunt velut ad plagā oꝛientaleꝫ:
hoc eſt in etatibus primis:in quibus ſine
lege viuebant:ſpiritalium ꝑmia manſio/
num:ſicut ⁊ cetere iuſtoꝝ acies que ꝑ ve
ra ⁊ catholica fide vſqꝫ ad preſens tēpus
militare nō deſinūt:ꝑcepiſſe noſcunt̄ : vt
nulli vnq̄ꝫ tēpoꝝ ſpatio:ſaltē priuate mu
nus gratie ſaluari cupiētib⁹ videret̄ deeſ/
ſe.In ioꝛdane ergo flumine:diuine fluen
ta legis accipiēda ſunt.Que:vꝫ : fluēta le
gis:tribus ruben ⁊ gad ⁊ dimidia tribus
manaſſe armati ⁊ expediti ad pugnā ꝑce
dētes tribus reliquas:tranſierūt:qꝛ quot
quot in tēpoꝛibus illis oīpotētis dei noti
tiā habuiſſe credūtur expeditius abſqꝫ le
gis onere:⁊ abſqꝫ ꝑceptoꝝ ſarcina : cōtra

aduerſas acies militabāt:placētes iaꝫ tūc
ꝑ fidē ⁊ gratiam oīpotenti deo:quem ſibi
ꝑ ſeruitutē legis nullus vnq̄ꝫ moꝛtaliuꝫ
recōciliare pōt.Uerūtamen nō nulla ope
ra que tp̄e ſuo ſcripta ſunt ⁊ inter verba
legalia legiſlatoꝛ mādauit ab ātiquis illis
patribus:obſeruata legunt̄:vt eſt agni im
molatio in abel : abſtinentia ſanguinis in
noe:circūciſio in habraam:acceptio cōiu/
gis defuncti fratris in iuda:⁊ ſiqua his ſi/ Ge.4.
milia reperta ſūt.Igitur a moyſe vſqꝫ ad
xp̄m reliq̄ manaſſe tribus dimidia effraiꝫ
quoqꝫ ⁊ iuda velut ex hac fluminis par/
te:hereditatē acceperūt:qꝛ ſicut duas eta
tes ⁊ dimidiā ante legem:ſic duas ⁊ dimi
diam ſub lege deus oīpotens eſſe voluit.
Septē vero diſtinctiones tēpoꝛuꝫ ab ini
tio ſecundi ſtatus vſqꝫ ad initiū tertij : in
hac:vꝫ etate ſexta ſecundum ꝙ liber iſte
docet:inſtituit : vt ⁊ numeri duodenarij
ſeruaretur integritas:⁊ perfectio quinarij
ac ſeptenarij ⁊ ſiqua alia non deeſſent.In
de eſt ꝙ paſciturus dn̄s populū fide mira
culoꝝ:nequaq̄ꝫ duodeciꝫ ſimul panibus
ſed primo quinqꝫ oꝛdeaceis:poſtremo ſe/
ptē alijs:turbas:⁊ turbas ſatiare dignat⁹
eſt:qꝛ nimirū quinqꝫ libꝛos moyſi:vel po
tius quinqꝫ illa genera hyſtoꝛiaꝝ de qui/
bus in ope cōcoꝛdie fecimus mētionem:
eſurientibus adhuc populis:vnigenitus
dei patris aperuit deinde libꝛos myſticos
teſtamēti noui expoſitos ꝑ miſtros ſuos:
tanq̄ꝫ ſatiatis ⁊ plenis:eſcā cōtra faſtidiū
lautioꝛē apponit.Quapꝛopter hoꝛtamur
fideles vt ſibi ad ſpiritales epulas deguſtā
das:vim faciant:⁊ quas nobis indignis
famulis circa finē mūdi abundāter appo/
nit:nō ſine gratiaꝝ actiōe leta mēte ſuma
mus:vt qui coꝛrupto lōga egritudine ſto
macho:cibos cōtenimus durioꝛes:velut
q̄buſdā eſcis ſoꝛbilib⁹ ad ſalutē feramur.
At ne cui foꝛte videat̄ inequale ꝙ ſextam
mundi huius etatē:ſeptē diſtinctionibus
incidendam dicimus:videat etates illas
paucis fidelibus foꝛe datas:hāc vero vnā
que ſexta eſt:multarū deus gentiuꝫ conſe
crauit ſaluti:vt qđ in illis opata ē diutur

nitas tẽpoꝝ:in iſtis plenitudinis gẽtiuꝫ
multitudo ſuppleret. Hic eſt.n.ꝙ rex ma
gnus artaxerſes principibus ⁊ magnatibꝰ
ſuis multo dierũ tpe:ſpãle cõuiuiũ prepa
rauit:nouiſſime diebus ſeptem:cunctum
ciuitatis ſue populũ:ad vniuerſale conui
uium ſolẽniter inuitauit:q::vꝫ:oĩpotens
deus:gratiaꝝ ſuaruꝫ munera patriarchis
primo tpe ⁊ ꝓphetis:paucíſqꝫ illoꝝ tem
poruꝫ patefecit electis:vbi aũt plenitudo
venit tẽporum:ad magnũ illud agni con
uiuiũ:gentiũ plenitudinem ſine mora vo
cauit. Et recte cõuiuijꝰ huius ſpatium in
fra terminuꝫ dieruꝫ ſeptẽ coartatum fuit:
qꝛ ſicut in libro iſto ſcriptum eſt. Cum ſe/
ptimus angelus tuba canere ceperit con/
Apo. io ſumabitur myſteriũ dei: Igiꝛ qḋ ad qnqꝫ
tribus generaliter ſpectat:ab exordio tem
porum vſqꝫ ad xp̃m cõſumatuꝫ eſt. Et.n.
in eiſdẽ quinqꝫ tribubus :oẽs illoꝝ tem/
porum electoꝝ progenies intelligẽde fuit:
que fide ⁊ operibus bonis:eterne regnuꝫ
beatitudinis hereditare meruerunt : poſt
quas electoꝝ turme que in illis ſepteꝫ tri
bubus deſignate ſunt:ad eternaꝫ poſſidẽ
dam hereditatẽ:vſqꝫ ad tempus cõuerſio
nis iudeoꝝ:altere poſt alteras inceſſanter
decertant. Quibus:vꝫ:electoꝝ turmis:in
typo ſeptem eccleſiarum:beatus ioannes
euangeliſta que futura erant : predicit : ⁊
multiplici ſacramẽtoꝝ genere breui ſatis
volumine: largo myſterio comprehẽdit.
Hec igitur cauſa eſt cur dilectus xp̃i diſci
pulus ſpiritus ſe docente diuino:ſeptẽ ec
cleſias edificare voluit. Hec cur ſacra my
ſteria ſeptem eccleſijs deſcribẽdo direxit.
Sed nõ vacat a myſterio ꝙ eccleſie eedeꝫ
in aſia eſſe perhibenꝛ. Aſia nãqꝫ interpre/
tatur elatio:⁊ nimirũ mũdus iſte : conti/
nua ſuper electos elatiõe ſubſtolliꝛ. Unde
Ps.92. ⁊ per pſalmiſtaꝫ dꝛ. Mirabiles elationes
maris:mirabilis in altis dñs. Maris gp/
pe elationes:mutabiles ſunt : qꝛ gloriam
mũdi huius aĩales hoĩes admiratur . Sꝫ
ſi hanc admirantur quid dicturi ſunt cũ
celoꝝ gloria reuelabitur? Patitur tamẽ
xp̃s ad tempus elationem ſeculi:⁊ vt hãc

electi ſuſtinere poſſent.paſſus eſt ſub pon
tio pilato:nobis(vt ait petrus)relinquẽs
exempluꝫ:vt ſequamur veſtigia eius. Et
hoc quidẽ facere opus eſt:ſi volumus ad
gloriam celi feſtinãter venire:ſed qꝛ nihil
poſſumus ſine eo:gratiam nobis ioannes
mitti optat ⁊ pacem: vt ipſe qui põt om/
nia:omnia que ipſe vult operetur in no/
bis. Nam ſequitur.

¶ Gratia uobis & pax ab eo qui
eſt.& qui uenturus erat & qui
eſt.

De gratia ſcriptum eſt. Gratiã
pro gratia dedit no/ Jo.14.
bis. De pace aũt. Pacẽ meã do vobis pa
cẽ relinquo vobis. Sed qualẽ paceꝫ? Nõ
(inqt)vt mundus dat:ego do vobis. Dat
enim ⁊ mũdus pacẽ dilectoribus ſuis. Sꝫ
nõ ſimiliter ſuis xp̃s. Illi nãqꝫ in magnis
iſti gloriant in paruis . Illi in excelſis:iſti Ro.5
in infimis:illi in proſperis vite huius:iſti
in aduerſis:ſciẽtes ꝙ tribulatio patiẽtiã
operaꝛ:patiẽtia vero ſpẽ. Illoꝝ ergo pax
in delitijs:iſtoꝝ in virtutibus . Quod.n.
in illis vitia:hoc in iſtis(vt ita dixerim)
operanꝛ virtutes:qꝛ ⁊ ſi illi in his q̃ foris
ſunt gaudẽt multo magis tñ iſti in his q̃
ſunt interius gratulanꝛ:⁊ qḋ illi fruſtra ſu
perbia poſſidendũ extimant:iſti humili/
tate fortius ⁊ felicius tenẽt . Donat ergo
xp̃s electis gratiam:donat ⁊ pacẽ : qꝛ eis
quos ad operãdũ inſpirãdo preuenit : ad
perſeuerãdũ in bono pacis : adiutorium
p̃ſtat. Plerunqꝫ enim quod bonũ eſt:leti Mat.
ferunteſqꝫ incipimus:ſed tñ maius eſt il/
lud qḋ ſcriptũ eſt. Qui pſeuerauerit vſqꝫ
in finẽ:hic ſaluus erit. Neceſſe eſt ergo vt
preuenienteꝫ gratiã ſubſequaꝛ pax: vt qḋ
prius aſperũ viſum fuerat:gratie adiutri/
cis lenitate miteſcat: ne aũt ſi gratia nõ p̃
uenit:corrupte vitiũ nãe reſiſtat. Eramus Ephe
enim vt ait apoſtolus:nã filij ire : aut la/
bor mẽtis ſoluat cõſtãtiã:ſi pacis ſpũs nõ
aſſiſtat. Nõ.n.ille pacificus eſt q cũ cũcta Psal.
que libẽt:licent ſine ſcãdalo viuit:ſed ille
vere pacificus dꝛ:q ⁊ ſcãdali tpe pſeuerat

in Ieſus. Hec eſt illa pax quam ſe in pſona
xp̃i dauid ꝓpheta ſeruaſſe manifeſtat:cuꝫ
dicit. Cũ his q oderãt pacẽ:erã pacificus
dũ loquebar illis:ĩpugnabant me gratis.
Hãc igiꝛ grãm ⁊ hãc pacem ſeptẽ dari ec
cleſijs optat ioãnes:nõ a mortali hoie : q
ex ſe nihil hꝫ:ſꝫ ab eo q eſt:⁊ q erat ⁊ q vẽ
turus eſt. Uerbũ hoc ſubſtantiui :diuina
ſibi maieſtas in nomẽ vẽdicauit eternũ:ſi
cut ⁊ in libro exodi per ſemetipſaꝫ loquiꝛ
dicens. Hec dices filijs iſrael. Qui eſt mi/
Exo.3. ſit me ad vos. Nã qꝛ ſolus hꝫ incõmutabi
liter eſſe beatus ⁊ potẽs deus a quo eſſe ac
cepit quicqd eſt:iure ſibi hoc nomẽ vẽdi
cat:q ſolus eſt ab eterno:vt cuncta muta/
bilia timeãt:cũ nomẽ eſſentie p̃dicaꝛ . Et
qꝛ nos quoqꝫ qui vocamur hoies:vel vt
cũqꝫ ſumus habentes ex dono dei tempo
raliter eſſe:vt eſſentiã diuinã ab humana
diſtingueret dicens. Qui eſt :addidit ⁊ q
erat. Erat.n.ipſe qñ nos nõ eramus:nũc
aũt ipſe eſt:⁊ nos p ipſum. Ipſe eniꝫ fecit
nos ⁊ nõ ipſi nos. Sed ⁊ hoc non nobis
Ps.99. ſufficit:niſi vẽturus ſit:niſi veniat in glo/
ria adimplere promiſſuꝫ:vt videamus eũ
ſicuti eſt:⁊ in eius deſiderato aſpectu ad
1.Jo.3. ad eius ſimilitudinem reformemur. Teſti
moniuꝫ hoc ioãnis eſt:cuius eſt liber iſte.
Sic.n.ipe dicit in epiſtola ſua. Scimꝰ qꝛ
1.Jo.3. cũ apparuerit ſimiles ei erimus : qꝛ vide/
bimus eũ ſicuti eſt. Aduẽtus aũt ⁊ appari
tio domini:ita ſunt in hoc loco accipien/
Jo.14. da:qũo illud qḋ in euãgelio legiꝛ . Siqs
diligit me:ſermonẽ meũ ſeruabit ⁊ pater
meus diliget eũ ⁊ ad eũ veniemus ⁊ man
ſionẽ apud eũ faciemus. Quo aũt veniũt
ad diligẽtes ſe pater ⁊ filius:qui nuſqꝫ de
ſunt? Sed qꝛ plerunqꝫ:ſic deus manet in
hoie p diuinitatis preſentiã:vt non tñ ſit
in eo:per inhabitantẽ gratiam : tũc deus
ad hoiem venire dꝛ:cũ eum ſua p̃ſentia vi
ſitando compungit. Et qñ viſitatio iſta
domini qua nunc electos ſuos occulte
preuenit:in fine cum venerit ad iudiciũ:
ampliori vbertate gratie manifeſte perfun
det. Recte non dicitur qui venit:ſed qui
venturus eſt . Quamuis ⁊ ſi pro ſumma

vnitate perſonarum de tota ſimul trinita
te:hec tria pariter accipi queant : ſpecia/
lius tamen in hoc loco:ſingulum pro ſin/
gulo accipienduꝫ ſit:tanqꝫ ſi diceretur de
patre qui erat operans in primo ſtatu:de
filio qui eſt cooperans in ſecundo:de ſpi/
ritu ſancto qui venturus eſt in tertio : vt
vniuerſa conſumet. Notandum preterea
ꝙ non ait . Qui eſt ⁊ qui fuit:⁊ qui erit:
ſed qui eſt:⁊ qui erat:⁊ qui venturus eſt:
ne tẽpora in deo determinare videreꝛ:ac
per hoc eternitas eius diuerſorum inter/
uallis temporum intercidi poſſe putare/
tur:cum ſit illi tota ſimul ⁊ interminata
eternitas:vtpote cui nihil preteriti flu/
xum eſt:nil futuri futurum quod huma/
na credere fragilitas poteſt:aſſignare non
poteſt. Quamuis vt reꝫ non ſimilem:ſed
diſſimilem dixerim : ſi hoc in nature ſue
conditione animus humanus accepiſſe
dignoſcitur:vt eſſe per memoriam in pre
teritis poſſit ⁊ non diſcedens a preſenti/
bus comprehendat aliquando ⁊ futura:
ita vt non ſolum in his que poſſidet:ve/
rum etiaꝫ in eis gaudeat que ſe ſperat ha
bere:quãto magis diuine nature:que ſem
per eſt id quod eſt:⁊ cui viciſſitudine tem
porum accidere nihil poteſt:duo illa tem
pora que nobis preſentia eſſe nequeunt:
preterita ſcilicet ⁊ futura ſimul ſunt:vt ei
nil ſit preteritum:nil futurum. Naꝫ quic
quid preterijt a nobis defluiſſe videtur:
quicquid futurum eſt:nec dum compre/
hendere poſſumus. Eſt quoqꝫ impoſſibi
le nobis redire ad tempus preteritum:
aut etiam preuenire futurum : vt tria il/
la tempora poſſideamus ſimul : ⁊ tamen
ad imaginem dei ſubtilius creata anima:
hec tria in memoria retinere dignoſcitur:
ſicut non illa tantum que prope ſunt ocu
lus exterior contemplatur:ſed ſimul ple/
runqꝫ:⁊ que prope ſunt ⁊ que longe. Si/
cut igitur homo ad imagineꝫ dei creatus
eſt:nec tamen equalis eſſe poteſt ei qui ſe
plaſmauit ⁊ finxit:ita quod humana me/
moria imaginando tenet:deus eſſentiali/
ter ſimul poſſidet:vtpote qui ſolus ma/

gnus eſt:ſolus eternus per quem facta ſűt
oïa:ꝑ quem eſt ⁊ fuit quicquid fuit ⁊ eſt.
Non ergo(ait ſanctus ioãnes)qui fuit tã
q̃ꝫ qui fuit aliqñ ⁊ eſſe deſiuit : ſed poſuit
interminate qui erat:nec ait qui futurus
eſt vel qui erit:ſed qui venturus eſt:qꝛ de
re illa recte dr̃ erit:que nec dũ ẽ:deus aűt
erat ⁊ eſt:⁊ in futuro venturus eſt.In ſin/
gulari autẽ numero dictũ eſt ⁊ nõ in plu
Ro.11. rali:ſicut ⁊ illud Pauli quo dicitur.Ab
ipſo ⁊ per ipm̃ ⁊ in ipſo:qꝛ ⁊ ſi fide ⁊ intel
lectu diſtingui poſſunt diuine ꝑſone:diui
di tñ nequeunt a ſeipſis:qꝛ vnũ ſunt:quõ
lux ⁊ calor a ſubſtãtia illa ignea que vocaꝛ
ſol:diuidi nequeűt ⁊ tñ nec ſubſtãtia ipſa
eſt radius qui tangit terrã:ſed de ipa ſicut
nec radius calor eſt:ſꝫ de ipo:⁊ tñ nõ tres
ſoles dicimus:ſed vnum ſolem.Hec de ſũ
ma illa nã ex q̃ bona,cűcta ꝓcedűt ſeqtur.

Tex.5 ¶ Et a ſeptem ſpiritibus qui in
conſpectu throni eius ſunt.

Mirum valde videtur quid ſibi
velit hec qḋ dicitur.Et
a ſeptem ſpiritibus qui in cõſpectu thro/
ni eius ſunt:multoqꝫ plus mirabile eſſet
niſi apoſtolus paulus in epiſtola ad corin
1.cor.12 thios diceret.Diuiſionis gratiaꝝ ſűt: idẽ
aűt ſpũs.Scimus ⁊ enim eſſe ſeptem do/
na:haud dubium qdẽ ſpũs ſancti ;ipſaqꝫ
eſſe illa dona:que hic ſeptẽ ſpũs appellan/
tur:de qbus.ſ.donis ſicut ⁊ ḋ ceteris quo
rum eſt numerus infinitus:certe ſunt, pa
trũ auctoritates:ꝙ nõ ſunt ipſa:ſpũs ſan/
ctus:ſed diuiſiones donoꝛuꝫ eius ſcḋm ꝙ
in eadẽ epiſtola de earuꝫ efficacijs adiun/
ctũ eſt.Hec aűt oïa opatur vnus atqꝫ idẽ
ſpũs diuidẽs ſingulis prout vult. Nec.n.
letari poſſet aliter ĩfirma ⁊ egena natura:
que ex ſe nõ hꝫ aliud q̃ꝫ infeliciter eſſe:q̃ꝫ/
uis bonum aliqd ſit:qm̃ quidem ⁊ illud
verum eſſe oportet.Uidit deus cuncta q̃
Ge.1. fecerat ⁊ erãt valde bona.Ualde bona ſűt
cűcta que fecit:haud dubiuꝫ quidẽ in ge
nere ſuo:⁊ quantuꝫ ad eũ qui fecit illaꝝ q
oïa vt ſcriptura teſtatur in ſapïa fecit:fecit
deniqꝫ elemẽta muta:q̃ nec viuűt nec ſen
tiűt:fecit bruta aïalia:q̃ viuűt:⁊ ſentiunt:
ſꝫ nõ diſcernűt.Fecit ſpũs qui viuűt:ſen/
tiűt:⁊ diſcernűt :ſed tñ ſine donis ſpũ ſan
cti:beati eſſe nõ pñt:imo ſine dono quod
ipſe eſt:ꝑ quod dona oïa infunduntꝛ.Iã laꝫ
⁊ rami arboꝝ multi ſunt:ſꝫ arbor vna.Et
videmus ex ſummitate arboruꝫ quaſi que
dam dona procedere que ſint in cibum ſa
melicorum:hoc eſt : fructus copiam que
procedit ab ipſis:in quibus non inanis fi
gura eſt illius deſiderabilis fructus:quem
commendat apoſtolus: vbi dicit:fructus
autem ſpiritus:eſt charitas:gaudiuꝫ:pax:
lõganimitas:patiẽtia:bonitas.Et hec qui Gal.6.
dem de illis virtutibus ſine quibus ſalus
eſſe non poteſt:inter quas ⁊ charitas vir/
tus quam tantopere ſcriprura cõmendat
⁊ ſine qua nil ꝓſunt alie :,primatũ tenet:
Reliqua vero dona ſpiritus ad ornatum
ſunt potius ⁊ decorem ⁊ ad aliquam ſpiri
talem vtilitatem eccleſie. Sic enim inter
cetera dicit apoſtolus. Unicuiqꝫ datur
manifeſtatio ſpiritus ad vtilitatem . Et 1.cor.12
adiecit.Alij per ſpiritum datur ſermo ſa/
pientie:alij ſermo ſcientie : ⁊ his ſimilia.
Influit enim idem ſpiritus ciuitatẽ dei:
⁊ inter cetera dona ſua:velut quibuſdam
ſeptem meatibus vniuerſa perluſtrat:dãs
ſingulis electorum turmis aliquod ſpecia
le donum:⁊ vnum quod ſit omnibus in
commune:vt ⁊ diuerſe donorum ſpecies:
pulchritudinem ſeruent:⁊ liuoris ſedita/
tem:vnitas amoris excludat.Dicűtur au Eſa.11.
tem dona ipſa ſpecialia ſeptem ſpiritus ⁊
ſeptem lampades.ſiue etiam ſeptem oculi
domini miſſi.in omnem terram : qꝛ dñm
ſpiritus qui ſpirat vbi vult : dona ipſa ſi/
cut vult mentibus humanis infundit:
quaſi quedãꝫ luminaria lucere ea facit in
caliginoſo loco:⁊ notas facit per ea homi
nibus vias vite : vt ambulent in ſemitis
mandatorum dei.Licet ergo vnus ſit ſpi
ritus ad quem proprie:proprius pertinet
charitas : que ⁊ proprie retinet nomen
eius.propter quam maxime donum pa/
tris ⁊ filij idem ſpiritus dictus eſt.Sunt
tamen ⁊ alia dona quorum eſt numerus
infinitus

ĩfinitus inter que ſicut iãꝫ diximus ſpãlia
Augu/ ſeptem:que ſeptẽ oculi dñi ⁊ ſeptem ſpũs
ſtinus. dicta ſunt.Utrũqꝫ .n. vt ait Auguſtinus
15.ḋ tri. inuenitur in ſcripturis diuinis:⁊ donum
ſ.⁊ dona tanq̃ꝫ ſi diceretur.Unuꝫ corpus
multa membra ſunt:quod ipſe quoqꝫ apo
ſtolus in exemplũ aſſumpſit.Aſcenſurus
Lu.24 certe in celum dñs ipm̃ ſpũm ſctũm apo/
ſtolis ꝓmiſit dicens.Ecce ego mitto pro
miſſum patris mei in vos.Porro apoſto
ſtolus nõ donũ ſingulariter ſcripſit:ſꝫ do/
na.Ait enim.Aſcẽdẽs in altũ captiuã du
ephe.4 ps.67. xit captiuitatem:dedit dona hoïbus. Ex
his ergo ⁊ alijs ſcripturarũ locis euiden/
ter oſtẽdiꝛ plura eſſe dona ſpũs ſancti ⁊ in
ter ea ſpãlia ſeptẽ:que hic ſeptẽ ſpiritus
noïantur:que ita data ſunt hoïbus:quõ ⁊
ipſe cuius ſunt dona ipſa : excepto ꝙ ipſe
ſicut deus:hec nõ ſicut deus:ſed ſicut ſpã
1.Io.4 lia dona eius.Secundũ hec quippe dona
dicit ioannes.De ſpũ ſuo dedit nobis.Et
Ioel.2. ipſe dñs in iohele.Effundam de ſpũ meo
ſuper oẽm carnẽ.Aliud eſt enim cum dici
tur.Per ſpũm ſanctum qui datus eſt no/
Ro.5. bis.Aliud cum diciꝛ.De ſpũ ſuo dedit no
1.Io.4 bis.Ibi enim refertur ab ipm̃ ſpũm : hic
ad aliquod donoꝝ ſuorum.Et benedictu
Ro.5. rus per ſpũm ſctũm qui datus eſt nobis:
ꝓmiſit dicens . Charitas dei diffuſa eſt in
cordibus noſtris:qꝛ ſicut ꝑ illa ſeptem do
1.cor.12 na infunditur in nobis ſermo ſapientie ⁊
hmõi:ita per illud donũ quod eſt ipſe qui
eſt charitas dei:diffundiꝛ charitas in cor
dibus noſtris:qꝛ hoc ꝑfecto infunditur
ꝑ ſingulũ donum qḋ eſt ipm̃ operans ali/
quid in corde hoïs ad ſimilitudinem ſui.
Eſt eniꝫ ipſe charitas:⁊ iḋ charitatẽ ĩfun
dit.Similiter ⁊ in donis ſpãlibus:operaꝛ
aliqd ad ſimilitudinẽ ipſoꝝ : vt eſt in ſpũ
ſapientie:ſermonẽ ſapiẽtie:⁊ in ſpũ ſcien/
tie:ſermonẽ ſcie:⁊ ſic in reliqs . Magnus
eſt ergo dei ſpũs ⁊ ineffabilia dona eius:
q̃ꝫuis ille magnus vt deus:hec non ſicut
deus:ſed ſicut dona ipſius. Ipſe eniꝫ deus
eſt adeo patre ⁊ filio ab eterno procedens
hee gratie eius ſűt date ex tempore ab eo
dem ad beatificandam : quam ipſe con/
didit humanam ⁊ angelicam creaturam.
Neqꝫ enim ab eterno effuſio ⁊ infuſio eſſe
cepit.Sed ex,quo eſſe ceperunt vaſa mi/ Io.7.
ſericordie quibus ⁊ dr̃.Qui ſitit veniat ⁊
bibat ⁊ fluẽt de ventre eius flumina aque
viue.Nõ ait flumen:ſed flumina:qꝛ dona
eius vt diximus plura ſunt.Horum ine/
narrabilem gloriã angelici illi ſpũs exper
ti ſűt:qui ⁊ tãto habere illa in notitia po/
tuerűt:quãto ad imaginẽ ſpũs ſancti ſpã/
lius pre hoïbus creati ſunt:ſicut e diuerſo
parẽtes ⁊ nati hoïuꝫ in hoc ꝙ illi gignűt
iſti geniti ſunt : imaginem dei prĩs ⁊ filij
ſpãliter habẽt.Quantum igiꝛ ſpectat ad
hoc:⁊ patres teſti prioris in hoc ꝙ prẽs
dicti ſunt;quãdam patris imaginẽ conſe
cuti ſunt:⁊ filij teſtamẽti noui:qui ⁊ pro/
prie filij hoïum dicti ſunt imaginem filij.
Angeli q neqꝫ patres neqꝫ filij : imagineꝫ
ſpũs ſancti qui vtiqꝫ nec genitor eſt : nec
genitus:ſed a patre filioqꝫ procedẽs. Ubi
⁊ illud abſqꝫ forma myſterij extimanduꝫ
nõ eſt:ꝙ ſicut fideles hoïes voces:ita an/
gelice ille poteſtates:in diuina pagina vir
tutes vocanꝛ:nimirũ qꝛ vt voces ad ver/
buꝫ:ita ſpũales virtutes ad amoreꝫ ſpũs Tob.12
referunꝛ . Unde ⁊ in libro Tobie loquẽs
raphael ad tobiã:vnũ ſe eſſe dixit de ſeptẽ
angelis q aſſiſtűt ante dñꝫ:⁊ tanq̃ꝫ ſi ſeptẽ
dona ſpiritus eiſdem ſpecialius inter ce/
teros eſſe collata videantur . Et re vera
tam ipſi q̃ꝫ ⁊ omnes alij pleni his mune/
ribus ſunt:propter quod ⁊ mitti in adiu/
torium electorum creduntur : ſecundum
ꝙ ⁊ ipſi dei filio in paſſione conſtituto:an Lu.22.
gelus apparuiſſe deſcribitur : non ꝙ ipſe
indigeret:qui ſolus poſſe habet quod nec
homo:nec angelus:ſed vt credant hi qui
ſperant in deum viuum mitti ſibi deſu/
per adiutorium: vt poſſint minas carnifi
cum ⁊ vniuerſa ſibi adhibita ſuperare tor
menta.Non igitur qꝛ ſepteꝫ angeli illi co
ram deo aſſiſtunt habere ex ſe aliquid bo
ni credendi ſunt:quod mittere aliquibus
poſſint ſicut nec homo habere ex ſe aliqd
credendus eſt:⁊ tñ habere grãꝫ ſupnoruꝫ
ſpũuꝫ:hoc eſt amorẽ ⁊ auxiliuꝫ nõ fruſtra

petimus ⁊ optamus:cum tam bonū quid
eſſe ſciamus:amorem dei:qui ⁊ in angelis
⁊ in hoibus ex deo eſt:vt etiam deus ipſe
id exigat ab angelis ⁊ hoibus:ſicut ⁊ per
ioānem dr̄.Diligamus nos deū: qm̄ ipſe
prior dilexit nos.Unde cōſtat ꝙ nō ſolū
amore dei indigemus:verūetiaꝫ ⁊ electo
rū dei angeloꝝ ⁊ hoiuꝫ:propter dona ſpi
ritus que in eis ſunt:imo ꝓpter ipm̄ ſpi/
ritū qui quieſcit in illis:⁊ nō ſolū incum/
bit nobis tales nos exhibere apud deum:
quales nos:ipſe vult exhiberi ſibi:ad hoc
vt amoris eius gratiaꝫ habere poſſimus:
Eſa.11. verūetiaꝫ vt electoꝝ dei habere ſuffragia
mereamur.Sic aūt ſeptē dona illa que ⁊
Apo.4 ſeptem ſpūs dei ⁊ ſeptem lampades dicta
ſunt:ſpāliter angelis data ſunt : quō fons
ille vite qui eſt apud prēm ſpālius homi
nibus datus eſt.Et videtur ꝙ illis ſepteꝫ
angelis qui ſcribūtur aſſiſtere ante dn̄m:
quoꝝ tres ſūt:Michael:gabriel:⁊ rapha/
el ſpāliſſime pre oibus data ſint:qꝛ ⁊ re ve
ra nulli aliȷ̄.hoc qđ ipſi inter hoīes fecis/
Tob.12 ſe reperti ſunt.Nam ⁊ hoc quod ait ange
lus Tobie de ſe ⁊ de ſodalibus ſuis:⁊ hoc
quod dicit ioannes de ſeptem ſpiritibus:
valde ſibi ꝯuenire cognoſcitur:qꝛ ⁊ ille di
cit.Ego ſum vnus de ſeptem angelis qui
To.12. aſſiſtimus ante deuꝫ.Et iſte dicit.Et a ſe/
ptē ſpiritibus qui in cōſpectu throni eius
ſunt:nimirū qꝛ per illoꝝ infuſionem:imo
eius qui eſt in illis:ſciūt ⁊ angeli ⁊ homi/
nes aſſiſtere ante deū:q̄uis ꝓpriuꝫ ſit an
Da.7. geloruꝫ aſſiſtere:hoibus miniſtrare:vt ex
vtroqꝫ cōpleatur ſcriptura que dicit.Mi
lia miliū miniſtrabāt ei:⁊ decies centena
milia aſſiſtebant ei.Et notanduꝫ ꝙ ſeptē
ſpūs iſti qui ſeptem lampades dicti ſunt:
tantā habent affinitatē cuꝫ angelis:vt de
Ps.107 eis quoqꝫ dictū ſit.Qui facis āgelos tuos
ſpūs ⁊ miniſtros tuos ignē vrentem.Ho
mo verus eſt xp̄s ieſus : homines ſumus
⁊ nos:⁊ tamē inter nos ⁊ xp̄m quanta eſt
dr̄ia?Similiter ⁊ hec dona ſpūs dicta ſūt
⁊ angeli ſimpliciter ſpūs:ſed quantuꝫ dif/
fert inter illud quod ſignificat ⁊ illud qđ
ſignificatur.Ut ergo fideles hoīes cibant̄
corpore xp̄i ⁊ tamē dictū eſt de eodē xp̄o.
Panē angeloꝝ manducauit hō:ita ſpāli Ps.77.
ter angeli iſtiuſmodi flumibꝰ potati ſūt ⁊
tn̄ ꝑ graꝫ dei ⁊ nos eodē ſpū potati ſumꝰ:
ita vt in nobis quoqꝫ impleatur qđ dictū
eſt.Et flumina de ventre eius fluēt aque
viue.Dn̄r aūt ipſi ſpūs manere ante thro Jo.7.
nū dei:qꝛ illos qui replent̄ ab ipſis:faciūt
manere ⁊ aſſiſtere coram deo:⁊ eſſe quaſi
quedam luminaria in cōſpectu eccleſie:ſi/
cut ⁊ dn̄o xp̄o:ꝑ pſalmiſtā dr̄.Dux itine/ Ps.79.
ris fuiſti in cōſpectu eius . Optat aūt ioā
nes dari grām ⁊ pacē ſeptē eccleſijs a prē
⁊ filio ⁊ ſpū ſctō:vt habeant in ſeipſis fi/
dem indiuidue trinitatis.Et ſecūdarie a
ſeptē ſpiritibus:qui in cōſpectu throni eiꝰ
ſunt:vt mereant̄ ꝑticipari eiſdem donis
ꝑ inſpirationē ſpūs ſancti qui ⁊ dat̄ in il/
lis:quatenus ⁊ ſciāt ⁊ ſentiant : q̄ꝫ ſuauis
ſit dn̄s:q̄ꝫ btūs qui potat̄ vberibus conſo
latiōis ipſius.Nec.n.meliora vbera expe Eſa.66
ctāda ſunt:q̄ꝫ dona ſpūs ꝑ quē effūdit̄ in
nobis vinū ⁊ lac:quicūqꝫ elegimus ſpera
re ſub tegmine alaꝝ ſuarū.Non ſolū hoc Ps.35.
aūt neceſſariū eſt:verūetiā habere gratiā
⁊ pacē a ieſu xp̄o qui eſt teſtis fidelis ⁊ pri
mogenitus mortuoꝝ:qm̄ deus eſt in illo
⁊ colendus eſt a nobis ⁊ adorādus: qꝛ nō
eſt homo tm̄:ſed ⁊ deus homo . Unde ⁊
mox ſubditur.

¶ Et a ieſu chriſto qui eſt te/
ſtis fidelis.

Oportunius eſſe videret̄ vt
primo chriſtus
ieſus q̄ꝫ ſeptē ſpūs(hoc eſt)dona ſpūs:ſcri
beret̄:cū vtiqꝫ iſte deus ſit:illa non deus:
ſed dona dei:diuiſiones gratiaruꝫ que an
gelis ⁊ hoibus date ſunt.Sed recte hic q̄
reretur:ſi xp̄s nō eſſet deus ⁊ homo:ſi qꝛ
quid de eo ſcriptura loquit̄:ſcđm ꝙ deus
eſt:loqueretur.ſi non ſemetipſuꝫ ⁊ exina/
niſſet formā ſerui accipiens . Recte hoc Phil.
quereretur.ſi prius non diceret. Ab eo q
eſt:⁊ qui erat:⁊ qui venturus eſt.Quia ve
ro premiſſus eſt ſermo de trinitate : que
deus eſt:⁊ adiunctum eſt.Et a ſeptē ſpi/

ritibus:⁊ paulo poſt.Et a ieſu xp̄o qui eſt
teſtis fidelis:manifeſtum eſt ꝙ de natura
hominis prolatus eſt ſermo ſcđm quē nō
ſoluꝫ patre ⁊ ſpū ſancto minoratus eſt idē
filius:verū etiaꝫ paulo minus ab angelis
minorari voluit ſicut ſcriptum eſt.Mino
raſti euꝫ paulominus ab angelis tuis dn̄e.
Ps.7. Quod qualiter intelligendum ſit:apoſto
lus aperit cuꝫ dicit.Eū qui modico q̄ꝫ an
geli minoratus eſt:videmus ieſum ꝓpter
paſſionē mortis gloria ⁊ honore coronatū
Heb.2. vt gratia dei pre oibus guſtaret mortē.Sꝫ
qualem gr̄aꝫ pōt nobis dare filius dei:in
quo eſt homo?Nemo eni habet quod nō
accepit.Accepit ergo aliquid ⁊ ipſe quod
nobis daret. Accepit inq̄ꝫ ſicut ſcriptum
Ps.67. eſt.Aſcēdiſti in altū cepiſti captiuitatem:
accepiſti dona in hoibus.Et bene ait.Ac
cepiſti dona in hoibus:qꝛ nō in ſe tunc ac
cepit:ſed in nobis.Ipſe aūt ⁊ per ſe dedit
⁊ nobis accepit.Nam ⁊ per hoc aſcendit
in altum:vt ex capite leuato effunderent̄
dona per membra . Unde ⁊ ioānes dicit.
Jo.7. Spūs nondum erat datus:qꝛ ieſus nōdū
erat glorificatus.Sed adhuc cōſiderāduꝫ
eſt diligentius ſuper eo qđ de duobus ma
gnis operibus dei tranſcurrendo tetigi/
mus:vt ea que pretermiſſa ſunt ibi:hic cō
gruentius repetamus.Inter cetera q̄ ſpi/
ritus ſanctus operatus eſt ad laudeꝫ ſuā:
duo ſunt magna opera eius in quibus pe
nitudo eſſe non potuit:eo ꝙ tā bona fue/
rint:⁊ ſint vt nihil in creatis rebꝰ deo eēt
vicinius:nihil tam deo charū:nihil tā ho
minibus neceſſarium.Primū horuꝫ fuit
operatio noui hois qui ſecūdum deū crea
tus eſt.Secundum:operatio virtutuꝫ de
quibus dicit apoſtolus.Hec oia operatur
vnus atqꝫ idem ſpūs diuidens ꝓut vult.
Secundum aūt dixi opus quantū ad ple
nitudinem donationis ſue:non quantuꝫ
ad priuatam effuſionem:qꝛ ⁊ iam antea ꝓ
phetis dona hec data fuerant:non omni/
ephe.4 bus oia:ſed quedaꝫ pro menſura donato
1.cor.12 ris quibuſdaꝫ.Scđm dixi:q̄ꝫtū ad homi
nes nō quātū ad āgelicā creaturā:ꝓſertiꝫ
cū magna fuerit cā myſterij vt ⁊ vita cō
templatiua in angelica creatura:⁊ actiua
precederet in hominibus:⁊ tandeꝫ ſeque
retur hic illa que preceſſit in angelis:qua
tenus ⁊ ſcđm aliq̄d prima:⁊ ſcđꝫ aliquid
nō prima ſed poſterior ſit.Quantū igitur
ſpectat ad eos quos ſacri vnda baptiſma/
tis perfudit:preceſſit opus illud noui ho
minis:ſecuta eſt effuſio gratiarum ipſius
In primo operatione:factū eſt verbū filius
hois.In ſcđa efficiuntur hoies filij dei. Ro.8.
Neqꝫ eniꝫ aliter filij dei nos eſſe poſſumꝰ
niſi accipiēdo ſpūm ſanctum:apoſtolo te
ſtante qui ait.Miſit deus ſpūm filij ſui in
corda noſtra:in quo clamamus abba pa/
ter.Neqꝫ eniꝫ datur alicui ſpūs cui nō dē
tur virtutes eius:qꝛ niſi ipſe ꝑpararet ſibi
domum ornādo illā virtutibus ſuis:non
pōt eſſe digna tm̄:que tantū habitatorem
mereatur habere.Ut.n.cura ſūma eſt ſpō
ſo ornare monilibus ſpōſam ſuam:ita cu/
re fuit xp̄o decorare virtutibus eam:quaꝫ
dilectam eccleſiam ſibi ipſi inmaculatam
nō habentem maculam copulauit aut ru
gam aut aliq̄d hm̄oi. O quale cōmertiū
fecit nobiſcum dn̄s ieſus.Accepit in firmi
tatem noſtraꝫ ⁊ dedit nobis virtuteꝫ ſuā.
Humiliatus eſt vſqꝫ ad nos:vt nos extol
leret ſupra nos.⁊ faceret coheredes ſuos.
O q̄ꝫ magnuꝫ eſt qđ nobis exhibuit pro
paruo ⁊ exiguo quod accepit a nobis.De
niqꝫ vt per ſingula reddamus ſingula.Ac
cepit de natura noſtra oculoꝝ viſuꝫ:⁊ de
dit nobis ſpūm ſapiētie ꝑ quē mētis ocu/
li illuſtrant̄.Accepit auditum:⁊ dedit no
bis ſpūm intellectus:qui aures interiores
aperit.Accepit odoratū ⁊ dedit nobis ſpi/
ritum conſilij in quo manet diſcretio ſpi/
ritalis.Accepit loquelaꝫ ⁊ dedit nobis ſpi
ritum ſcie:nimirum qꝛ ꝑ linguaꝫ ſcia mū
danoꝝ addiſcitur.Accepit de noſtro ma/
nus ⁊ dedit nobis ſpūm fortitudinis. In
brachio eniꝫ carnis:humana dignoſcitur
fortitudo.Accepit ⁊ pedes ⁊ dedit nobis
ſpūm pietatis.Idcirco autem pietatis ſpi
ritus peduꝫ aſſimilatur inceſſui:qꝛ q vult
miniſtrando ꝓximo opus impendere pie
tatis:neceſſe eſt vt cū martha:huc illuc/

q̃ꝫ diſcurrat. Accepit a nobis mortale cor/
pus infirmitati ⁊ paſſioni pro peccati ſi/
Ho..18. militudine obligatũ ⁊ dedit nobis timo/
ris ſpũm de quo ſcriptum eſt. Confige ti/
more tuo carnes meas. Valde enim timet
homo ſauciari in corpore: adeo vt pro eo/
mẽbra que preualent: ſe opponãt. Deniqꝫ
ſi ex duobus vnum fieri neceſſe ſit: magis
patitur aliqs amittere vnum mẽbrum: q̃ꝫ
vt totũ corpus eius in diſcrimine ſit: non
q: malit miſere viuere: ſed q: mors natu/
raliter ab omni carne timetur. Sed forte
vacat a dono gratie: quod de noſtre car/
nis ſubſtantia cruorem accepit ſine quo vi
ta in corpore ſtare neq̃t? Magnuꝫ eſt do/
num qđ nobis vice ſanguinis dedit. Fra
ternam. ſ. charitatem: ſine cuius participa
tione ſaluus aliquis eſſe non põt. Deniqꝫ
quãtacunqꝫ ſint dona illa que in ſeptẽ ſpi/
ritibus deſignant: nihil tamen ea ſine cha
ritate valere apoſtolus manifeſtat cum di
1. cor. 13 cit. Si linguis hoium loquar ⁊ angelorũ.
Charitatem aũt nõ habuero. factus ſum
velut es ſonans: aut cymbalum tinniẽs.
Veniendũ eſt ad illud qđ ſummum ⁊ pre
cipuum eſt: ⁊ totius diuini muneris con/
Ge. 2. ſumatio. Accepit quod ad hominem per/
1. cor. 15 tinet: animã viuentẽ pro qua nobis dedit
ſpũm viuificantem: hoc eſt ipſam charita
tem: qua diligimus deum: non q̃ due ſint
charitates aut duo ſpũs: ſed q: diuerſi ſũt
effectus q̃bus diligimus deũ ⁊ hoiem: q:
deum ſemꝑ exultando: hoies plerũqꝫ di/
ligimus miſerendo: inquantuꝫ. ſ. miſeri ⁊
miſerabiles ſunt: quod ꝓprie pertinet ad
dilectionẽ fraternam. Apparet ergo mani
feſte: q̃ꝫ preferẽdum ſit quod nobis dedit:
illi rei quam accepit a nobis ⁊ qua de cau
ſa preſcribant ſeptem ſpũs: ſubſequebatur
aũt homo xp̃s ieſus: qui eſt teſtis fidelis
Ge. 41. ⁊ primogenitus mortuorum. Significata
ſunt hec ſacra opera in manaſſe ⁊ effrayꝫ
filijs ioſeph: quorum alter quideꝫ obliuio
alter fructificatio interpretat. Cum enim
illos ſanctus ioſeph adduceret ad patreꝫ
Ge. 48 ſuuꝫ vt eos bñdiceret inter patruos ſuos:
primogenitum q̃dem ad dexteram: iunio
rem cõſtituit ad ſiniſtram: vt iuxta natiui
tatis ordineꝫ primogenita: primogenitus
obtineret. At ille qui in ſpũ preuidebat fu
tura: cancellatis manibus bñdixit vtriqꝫ:
ita vt dexterã iuniori: ſiniſtraꝫ imponeret
primogenito. Quod cum vidiſſet ioſeph:
grauiter tulit: ⁊ ammouere manus patris
conatus eſt: vt dextera tangeret primoge
nitum: ſed ille vt futurorꝫ preſcius: noluit
acquieſcere dicens. Scio fili mi: ſcio: ⁊ iſte Ge. 41
quidem erit in populos ⁊ multiplicabit:
ſꝫ frater eius iunior: maior illo erit. ⁊ ſemẽ
eius creſcet in gẽtes Jacob in loco iſto: ꝑ
ſonam dei patris deſignat. Joſeph vero
ſpũs ſancti. Sane manaſſes xp̃m ieſuꝫ ſe/
cunduꝫ q̃ homo eſt: non ſecũdũ q̃ deus.
Effraim aũt dona ſpũs ſancti. Primus
natus: eſt manaſſes deinde effraim: q: pri
mo natus eſt xp̃s ſecundum carnem: qui
docuit electos obliuiõi tradere legẽ moy
ſi: deinde data ſunt eccleſie dona gratiarũ:
vt fructificarent iuſtitie factumqꝫ eſt vt
xp̃s ieſus ſicut primogenitus ⁊ primatuꝫ
tenens: poneretur ad dexterã: eccleſia ve/
ro ad ſiniſtram. In illa namqꝫ: hoc eſt: in
eccleſia completa ſunt illa dona que deſi/
gnabantur in linguis. Ipſi enim vt iã di/
xi data ſunt munera gratiarꝫ ad fructificã
dum deo: mortuo grano frumẽti: quod vi
uens adhuc in carne: ſolum manere vide
bat. Poſitus eſt ergo xp̃s quaſi primoge
nitus ad dexteram patris: eccleſia vero vt
minor ⁊ iunior ad ſiniſtram: q: filius pre/
dicauit iudaico populo: qui erat quaſi a
dextris dei: eccleſia ṽo primitiua ſeu exer
citus ille apoſtolicus miſſus eſt ad genti/
lem populũ qui tunc vſqꝫ ſteterat ad ſini
ſtram. Et ecce ille populus qui erat caro
xp̃i inuentus eſt ſub manu ſiniſtra. Genti
lis autem qui erat ſiniſter ſub manu dex/
tera reptus eſt: datis ſibi primogenitis q̃
iudaicus amiſit. Ille inq̃ꝫ populus reper
tus eſt ſub dextera manu: qui nõ ſicut hij
qui erant de ſemine habrae: propinquita/
te carnis iunctus eſt xp̃o: ſꝫ ſola ſpiritus
ſancti infuſione que ſuper fideles animas
effuſa eſt: ⁊ vſqꝫ in preſentẽ diẽ fructificare
non

non deſinit. Hec igitur cauſa eſt cur ſeptẽ
ſpũs preſcribuntur: ⁊ cur eiſdem ſeptem
ſpiritibus ſubſcribitur homo xp̃s ieſus.
Et de his quideꝫ ita. Sed quid eſt q̃ xp̃s
ieſus teſtis fidelis dictus eſt: niſi vt hoc
ipſuꝫ expreſſius intelligatur: quod de xp̃i
humilitate hucuſqꝫ proſecuti ſumus: qui
Ma. 20 venit nõ miniſtrari: ſed miniſtrare: ⁊ dare
animam ſuam in redemptionem pro mul
Jo. 8. tis. De patre nãqꝫ mendacij per ſemetip/
ſum dicit. Ille homicida erat ab initio ⁊
in veritate non ſtetit. Et rurſum. Qui a
Jo. 7. ſemetipſo loquitur: gloriam propriam que
rit: qui aũt querit gloriam eius qui miſit
illum: hic verax eſt. Ecce quare teſtis fide
lis: ideo teſtis fidelis: q: humilis: manſue
tus: ⁊ pius: ideo teſtis fidelis: q: non que/
ſiuit gloriã ſuã: ſꝫ eius gloriã q̃ miſit illũ.
Sꝫ q̃d dicit apl̃s. Propterea (inq̃t) deus
Phi. 2 illũ exaltauit: ⁊ dedit illi nomẽ qđ eſt ſuꝑ
oẽ nomẽ vt in noie ieſu oẽ genu flectat ce
leſtium terreſtriũ ⁊ infernorum: ⁊ omnis
lingua confiteatur q: dominus ieſus xp̃s
in gloria eſt dei patris. Qñ iſtud? qñ reſur
rexit a mortuis: vnde ⁊ hic ſubditur.

Tex. 7 ¶ Primogenitus mortuorũ & princeps regum terre.

¶ Tale eſt. n. ac ſi diceret. Ne te moueat
humilitatis diſpẽſatio: quã vſqꝫ ad mortẽ
crucis patienter ſuſtinuit vnigenitus dei
iplẽs im ſemetipſo oẽm iuſtitie veritateꝫ
Apo. 1. ⁊ q̃ ſe ita humiliauerit: vt diceret. Ecce
Colo. 1. dñs miſit me ⁊ ſpũs eius: reſpice in quan
Math. 28. ta gloria reſurrexit a mortuis: factus pri/
mogenitus mortuoruꝫ: hoc eſt: a mortuis
reſurgẽtiũ: ⁊ princeps regũ terre accipiẽs
vſe impiuꝫ ſcđm q̃ hõ eſt: iuxta qđ reſur/
gẽs a mortuis: ipſemet teſtatus eſt dicẽs.
Data eſt mihi ois poteſtas in celo ⁊ in ter
ra. Nõ aũt tyrãnorꝫ princeps intelligen/
dus eſt xp̃s: in q̃bus regnat rex ſuꝑborũ:
Job. 41 de quo ⁊ ſcriptuꝫ eſt in libro iob. Ipſe eſt
rex ſuꝑ vniuerſos filios ſuꝑbie: ſed reguꝫ
humiliũ qui ſunt rectores gregũ ſuorũ: ⁊
ꝑlati ſanctarũ eccleſiarꝫ q̃ eidẽ ſuo ꝑncipi
Apo. 7 ꝯfitent ⁊ dicũt. Feciſti nos deo pr̃i regnũ
⁊ ſacerdotes. Ita. n. mox ſequitur.

¶ Qui dilexit nos & lauit nos a peccatis noſtris ĩ ſanguine ſuo & fecit nos regnũ & ſacerdotes deo & pr̃i ſuo: ipſi gloria & ĩperiũ in ſecula ſeculorum amen. Tex. 8

¶ Hoc eſt ergo regnũ in quo rex nr̃ obti
net ꝑncipatũ: đ quo ⁊ ꝑ petrũ dr̃. Vos aũt 1. pet. 2.
genus electũ: regale ſacerdotiũ gẽs ſancta
ppl̃s acq̃ſitiõis: vt ṽtutes annũtietis ei⁹ q̃
de tenebris vos vocauit in admirabile lu
mẽ ſuũ. Sꝫ hoc vñ? nunq̃d ex nr̃is meri/
tis? Nõ. Sꝫ ex illi⁹ bonitate q̃ dilexit nos
⁊ lauit nos a pctis nr̃is in ſanguine ſuo:
q̃ factus ẽ nobis ſacrificiũ ꝓ pctõ: portãs
pctã nr̃ã in ligno crucis: ⁊ emundãs nos
gratis ab oib⁹ pctis nr̃is. Ipẽ. n. vt ait ꝓ
pheta: ꝑcuſſus ẽ ꝑꝑ ſcelera nr̃a ⁊ attritus
ꝑꝑ iniquitates nr̃as. Quid ergo retribue Eſa. 53
m⁹ ei: q̃ nobis tm̃ ꝓſtitit bñficiuꝫ: nõ nr̃is
meritis ꝑcedẽtibus: ſꝫ ſola gratuita boni/
tate ſua? laudemus nomẽ ei⁹ qm̃ bonus:
qm̃ in ſeculũ miſericordia eius: laudemus
inq̃ꝫ eũ cũ ioãne dicẽtes. Ipſi gloria ⁊ im
periũ in ſecula ſeculorꝫ amen. Sequitur.

¶ Ecce uenit cum nubibus & uidebit eum omnis oculus & q̃ eum pupugerunt. Tex. 9

¶ Hoc vt dr̃: ita ⁊ accipiat. Scriptũ ẽ de
eo ĩ actib⁹ apl̃orꝫ. Et vidẽtib⁹ illis eleuat⁹
eſt: ⁊ nubes ſuſcepit eũ ab oculis eorũ: de Act. 1.
quo rurſuꝫ ibidẽ: a viris q̃ apl̃is apparue/
rũt ſubiũctũ eſt: viri galilei: q̃d admirami
ni aſpiciẽtes ĩ celũ? Hic ieſus q̃ aſſũptus
ẽ a vobis ĩ celũ: ſic veniet queãdmodũ vi
diſtis eũ eũtẽ in celũ. Veniet ergo cũ nu/
bib⁹ cũ maieſtate ſua: ſic ipẽ iudeis ipijs
iſtãte articulo paſſiõis ſue teſtat⁹ ẽ dicẽs.
Ammodo videbitis filiũ hois veniẽtẽ in Math. 26.
nubib⁹ cũ ꝑtãte magna ⁊ maieſtate: hoc ẽ
n. qđ ⁊ h̃ dr̃. Et videbit eũ ois oculus ⁊ q̃
eũ pupugerũt. Et qui ſunt illi? Qui dice/
bãt aliq̃ñ agitantes capita ſua. Propheti
za nobis xp̃e: q̃s ẽ q̃ te ꝑcuſſit? Videbũt ĝ

eum:⁊ operientur formidine:ſerui autem
eius ⁊ qui eum nunc plene diligant leta/
tabuntur. Sequitur.

Tex.x. ¶ Et plangent ſe ſuper eū om
nes tribus terre.

¶ Interrogatus ipſe dominus a diſcipu
lis de ſigno aduentus ſui ⁊ cōſumationis
Math. ſeculi:enumeratis ſignis que futura ſunt:
24. hoc ad extremū atecit dicens. Statim au
tem poſt tribulationem dierum illoꝝ:ſol
obſcurabitur ⁊ luna nō dabit lumē ſuum
⁊ ſtelle cadent de celo ⁊ virtutes celorum
mouebunt:⁊ tūc apparebit ſignū filij ho
minis in celo:⁊ tunc plangēt oēs tribus
terre ⁊ videbunt filiū hominis venientem
in nubibus celi cū virtute multa ⁊ maie/
ſtate. Ecce ⁊ hic dicitur. Plāgent omnes
tribu terre. Propheta quoqꝫ zacharias lo
quēs de dieb⁹ nouiſſimis:iter multa q̄ de
Zach.12 eis locutus eſt:hoc inter cetera ſcripſit di
cens. In die illa querā cōterere oēs gētes
que veniunt contra hieruſalē:⁊ effundaꝫ
ſuper domum dauid ⁊ ſuper habitatores
hieruſalē:ſpūm gratie ⁊ precuꝫ:⁊ aſpiciēt
ad me quē cōfixerūt:⁊ plangēt eum:plan
cta quaſi ſuper vnigenitum:⁊ dolebūt ſu
per eū:vt doleri ſolet in morte primoge/
niti. In die illa magnus erit planctus hie
ruſalē ſicut plāctus ad remon in cāpo ma
gedon:⁊ plangent terre familie:⁊ familie
ſeorſum. Ex hoꝝ ergo ⁊ illorū collatione
verboꝝ:manifeſte colligit:ꝙ mox vbi vi
debunt hoies vnigenituꝫ dei:qui pro no/
bis indignis ⁊ ingratis tot penas ⁊ iniu/
rias paſſus eſt:tum timore:tum amore cō
pungentur ad fletum plangētes ſemetip/
ſos ſuper ingratitudine ſua eo ꝙ auſi fue/
rint aliquid reſiſtere tāte maieſtati:⁊ nō
cognouerunt tēpus viſitationis ſue. Un/
de ⁊ cōgrue dictum eſt. Super eū:q꞉ p̄ci/
pue cauſa doloris illa erit electis:ꝙ tā mi
ſericordem ⁊ pium dominum contriſtare
in aliquo auſi ſunt:ꝙ nō ſemper fuerunt
memores tāte mie dei ſui. Dixit hoc btūs
ioānes ⁊ protinus adiecit ⁊ ait.

¶ Etiam amen.

¶ Uerum eſt inquit:veꝝ eſt. Hoc verbo
dn̄s vti in euāgelio conſueuit. Sed ⁊ nos
cum aliquid affirmare volumus. Etiam
vel amen. Reſpondere ſolemus. Hoc tn̄
diſtat:ꝙ ipſe dn̄s in principio:nos autem
in fine orationis vti conſueuimus verbo
iſto:vt ipſum eſſe auctorē veri:nos autem
veritatis diſcipulos dum ei ⁊ in eum cre/
dimus eſſe mōſtremus. Quod ergo in fi/
ne eoꝝ que p̄ſcripſerat ioānis poſuit. Etiā
amē:propter eos dixit hoc qui nō credūt
venturū xp̄m ad extremum iudiciū:dete
ſtās ⁊ confundēs incredulitatem eoꝝ. Et
bene aliud harum gentium eſt:aliud he/
breoꝝ:q꞉ in vtroqꝫ populo infidelitas re
perta eſt:⁊ ſi maior in hebreis:⁊ perſeue/
rat in tā multis vſqꝫ nunc:nō modo in il
lo populo qui omino eſt infidelis:verum ēt
⁊ in illo qui ꝓpter ſacramentū baptiſma/
tis xp̄ianus vocatur:ita vt iaꝫ nunc com
pleta eſſe videatur ſnia illa ſaluatoris qua
ipſe dicit. Ueruntamen cum filius hois ve Lu.
niet putas iueniet fidē ſuper terrā? At ne
hois teſtimoniū cōtēpnenduꝫ putetur:te
ſtimonium ipſius dei:qui erat ⁊ qui eſt ⁊
qui vēturus eſt:nō diſcrepās ab eodē ſen/
ſu adiūctū eſſe mōſtratur cū ſubditur.

¶ Ego ſum alpha & ω princi/ Tex.
piū & finis dicit dominus deus
qui eſt & qui erat & qui uentu/
rus eſt omnipotens.

¶ Dicit: inquit dominus deus:pater ⁊
filius ⁊ ſpūs ſanctus: qui eſt:⁊ qui erat
⁊ qui venturus eſt omnipotēs. Ego ſum
A ⁊ o. Quid eſt A ⁊ o? Illud quod ſequi
tur principium.ſ.⁊ finis. Quorum princi
piuꝫ? Eoꝝ que creata ſunt. Quorū finis?
Eoꝝ que in bono termino cōſumāda ſūt:
vt p̄fectionis ſue cōſumationem accipiāt.
Finis inqt precepti charitas de corde pu 1.co.
ro ⁊ conſciētia bona ⁊ fide non ficta. Si
ergo querit:cur xp̄s qui iaꝫ venit:in fine
ſeculi vēturus eſt? Illa profecto cauſa eſt:
qua dictus eſt in hoc loco principium ⁊ fi
nis. Uenit enim primo vt aliqd inciperet
⁊ ſe principiū eſſe monſtraret:vēturus eſt

vt his que incepit:finē nō cōſumptionis
ſed cōſumationis imponat. Quia vero nō
ſolum ipſe facit hoc:verumetiam ⁊ pater
⁊ ſpūs ſanctus. Licet ipſe manifeſte ⁊ viſi
biliter:illi inuiſibiliter ⁊ occulte. Recte
poſtqꝫ ait. Dicit dn̄s deus:addidit. Qui
eſt ⁊ qui erat ⁊ qui vēturus eſt:vt de tota
ſimul trinitate dictum eſſe intelligat. Eſt
enim principiū:pater:principiū filius:pn
cipium ſpūs ſanctus:nō tamen tria prin/
cipia:ſed vnuꝫ principium. Ut tamen eſſe
deum tres pſonas:populi fideles agnoſce
rent:tria quedā ꝓpriorū tēporum:princi
pia eſſe voluit:quoꝝ primum ſpālius per
tineret ad patrē:ſecūdum ad filiuꝫ tertiū
ad ſpiritum ſanctum. Hec tria ſi ſane ſapi
mus deſignant in A qd̄ eſt elementū triā
gulatū ⁊ primū ſcribitur inter cetera non
ſolum in greco verumetiam in latino. In
exordio quippe noſtre doctrine hoc fun/
damētum fidei iaciendū eſt:ſed q꞉ nō fa/
cile eſt ſcire oia que ſpectāt ad articulos fi
dei:ſequuntur multa in doctrina illius:
Jo.16. quoruꝫ plenitudine egere noſcitur religio
xp̄iana:de qbus a dn̄o dictum eſt. Multa
habeo vobis dicere:ſed nō poteſtis porta
re modo:cum aūt venerit ille ſpūs verita
tis docebit vos oēm veritatē. Tale eſt.n.
ac ſi diceret. Quia primo pater meus do/
cuit ſe eſſe deum:nec tamē ſufficit mūdo
ſcire patrem niſi ſciat filium ⁊ ſpūm ſan/
ctum. Et ſi multa ego reuelauerim:homi
nibus vt agnoſcat me mundus:⁊ oēs ho
norificent filiū ſicut honorificāt patrem:
oportet tamen venire euꝫ:qui procedit a
patre ⁊ a me:vt ⁊ ipſe cognoſcat a mūdo:
⁊ ſciant electi populi omnem veritatem:
qd̄ eſt ſcire nō ſolum patrē aut ſoluꝫ filiū:
ſꝫ patrē ſimul filiū ⁊ ſpūm ſanctū:hoc eſt:
totā pariter trinitatem:vt agnita verita/
te:que deus eſt:requieſcant ⁊ ipſi pariter
a laboribus ſuis. Non.n.ſufficit mundo
ſcire patrem ſolum niſi ſciat filium ⁊ ſpūꝫ
ſanctum:nec ſufficit ei ſcire oēs tres per/
ſonas:niſi etiā credat aliā earum eſſe inge
nitam:aliam genitā:aliā procedenteꝫ:niſi
credat eſſe ſingulā verum deū:niſi credat
tres pſonas eſſe ſibiipſis coeternas ⁊ coe/
quales:niſi credat filiuꝫ eſſe genitum a ſo
lo patre:ſpūm vero ſanctuꝫ a patre filioqꝫ
procedere. Igitur precedentibus multis
que ptinent ad notitiā perſonarum prīs.
ſ.filij ⁊ ſpūs ſancti:ſequitur vnum in quo
finis eſt fidei:in quo cōſumatio veritatis:
notitia:vꝫ:vnius eſſentie:hoc eſt:vt tres
perſonas vnum deum eſſe intelligamus.
Ubi.n.eſt finis:ibi ⁊ ꝯſumatio. Que:vꝫ:
cōſumatio idcirco in aduentu ſpūs ſancti
poſita eſt:q꞉ ipſe eſt cōmunio patris ⁊ filij:
ipſe eſt vinculum vnitatis:⁊ ideo qui no/
ſcit illū a patre filioqꝫ procedere:intelligit
perſonarū triū ſummam ⁊ ineffabilē vni/
tatē. Nullo.n.modo poſſet vnus ipſe ab
vtroqꝫ procedere:niſi vnū eſſent pater ⁊
filius:nec poſſet vnus ipſe ab eiſdem ſine
fine procedere ſi non eſſet vnus cuꝫ eis a
qbus indeſinēter procedit. Si ergo credi
mus principium patrē:principiū filium:
principiū ſpūm ſanctum:pfectum deum
patrē:perfectū filiū:perfectum ſpūm ſan/
ctum:quod litera illa triangulata deſigna
re monſtratur:quid reſtat:niſi vt tres ip/
ſos vnum deuꝫ eſſe intelligamus:quod.ſ.
ſacrm̄ fidei deſignatur in O rotūdo qm̄
quidem vt elemēto triangulato trinitas:
ita elemēto rotundo qd̄ eſt O vnitas deſi/
gnatur. Hec eſt.n.finis fidei ad ſalutē om
ni credenti. Si enim non prius intelligi/
mus eſſe tres:quomodo tres ipſos ſimul
poſſumus intelligere vnū? Alioquin qui
ſic accipiunt vnū quod triuꝫ eſſentiā per
ſonarum vt aliquod vnū diſtinctū ⁊ pro/
prium eſſe dicāt:ſic inqꝫ aliquod vnū ſin/
gulare:qūo cū credimus. Deus pr̄ vnus
eſt:deus filius vnus ē:deus ſpūs ſanctus
vnus eſt quaſi quartuꝫ aliquod ſit diuina
ſubſtantia. Idolum adorant non deum:
qm̄ quidem quartum aliquod:non reci/
pit fides noſtra:ſed tm̄ tres perſonas que
ſignificant in. A. quod ſi ita eſt: quid pti/
nuit ad myſterium fidei: vt dicto. Ego
ſum. A. adderet. Et. O. niſi q꞉ nō ſufficit
nobis credere eſſe veraciter deum trinū:
niſi eum quē credimus eē trinum:creda/

mus nihilominus eſſe vnum: ⁊ ſumme
vnuꝫ? Non.n.aliud eſt qui dicit. Ego ſuꝫ
A. ⁊ aliud qui dicit. Ego ſum. O. ſed ipſe
qui eſt vnus deus dicit. Ego ſum. A. ipſe
qui eſt trinus: dicit ego ſum. O. ipſe inq̄ꝫ
trinus ⁊ vnus deus dicit ſimul vtrunqꝫ.
Ipſe q dicit. Ego ſum deus habraā: deus
iſaac ⁊ deus iacob. Ipſe dicit. Ego ſum: q
Exo.3. ſum. Et hec dices filijs iſrael. Qui eſt mi
ſit me ad vos. Nec.n.aliud ē dicere. Ego
ſum. A. q̄ꝫ ego ſum deus habraaꝫ: ⁊ deus
iſaac: ⁊ deus iacob. Nec aliud eſt dicere.
Ego ſum. O. q̄ꝫ ego ſum qui ſuꝫ: ⁊ hec di/
Exo.3. ces filijs iſrael. Qui eſt miſit me ad vos.
Verūtamē multi dicūt quod dicimus: cō
fitentur quod cōfitemur: ⁊ tū tenētes ver
ba ſolū in quibus eſt veritas verboꝝ: itel
lectū ignorāt: nec mirum tū: dicit ſe nāqꝫ
deus ipſe de quo ⁊ loquimur: apparuiſſe
habraam: iſaac ⁊ iacob: in deo oīpotente:
ſed nomē inquit meū Adonay nō reuela
Exo.6. ui eis. Quare hoc? Quia magnū eſt ⁊ ar/
chanum myſterium trinitatis ⁊ vnitatis
nec poſſe vllo modo aīalibus hominibus
aperiri. Omnipotēs quippe deus: in deo
omnipotēte: tribus patriarchis apparuit:
q: tribus ordinibus illius populi diuitias
glorie ſue: tribus modis oſtēdēs eſſe ſe oī/
potentē deum apertis inditijs reuelauit:
oſtēdit ſe nāqꝫ eſſe oīpotentem in ordine
patriarcharū: cū vni eoꝝ quē elegit ſoluꝫ
in tempore ſenectutis ipſius filiuꝫ contu/
lit quem promiſit: cū prolē ipſam benedi/
ctam de ſterili parente progenitam conſe
crauit ⁊ auxit: ita vt infra paucos annos
ad imenſaꝫ multitudinē prouehēdo pdu
ceret. Oſtēdit ſe alio modo oīpotentē in
filijs iſrael cū eos qui erāt ſubditi pharao
ni in manu valida ⁊ extenta de ſeruitute
egyptiorum eripuit ⁊ eos in terra nō ſua:
potētialiter collocauit dans illis iudices
⁊ defenſores qui eos de poteſtate inimico
rū eriperēt. Rurſum alio modo ſeſe in fi/
lijs filioꝝ omnipotentē oſtēdit. Cū iuxta
quod promiſerat habrae: reges ex lumbis
eius produxit: ſubijciens eis regna gen/
tium alienigenaruꝫ ſicut ⁊ per pſalmiſtaꝫ

dicitur. In ydumeam extendaꝫ calciamē Ps.59.
tū meū: mihi alienigene ſubditi ſunt. Cō
ſumatum eſt aūt tempus patriarcharum
infra annos circiter quadringentos aut
octoginta. Similiter aūt ⁊ tēpus iudicū.
Similiter ⁊ tempus reguꝫ vſqꝫ ad nabu
chodonoſor: qui ſibi regnum iuda humi
liando proſtrauit. Fuit autem in patriar/
chis ſimilitudo patris a quo oīs paterni/
tas in celo ⁊ in terra nominatur. Simili/ Ephe.3.
litudo filij: in iudicibus: cui omne iudi/
ciū dedit pater: quiqꝫ ad hoc venit in mū
dū vt pugnaret ⁊ vinceret: ⁊ quem opor Jo.5.
tet (iuxta illud apoſtoli) regnare quouſqꝫ
ponat omnes inimicos ſuos ſub pedibus
ſuis. Huius victorie ſimilitudo completa 1.cor.15.
eſt in fine tēporis iudicum: hoc eſt: in die
bus Samuelis ⁊ dauid ex quoꝝ tempo/
re in illo populo reges eſſe ceperunt. Si/
militudo quoqꝫ ſpiritus ſancti in regibus
oſtēſa eſt propter vnctionis myſteriū: qđ
pertinet ad eūdem ſpūm ſicut ⁊ vero illi
regi cuius typum reges ipſi gerebant per
pſalmiſtam dicitur. Vnxit te deus deus Ps.44.
tuus oleo letitie pre cōſortibus tuis. Ha/
bet enim ⁊ homo xp̄s ieſus ſimilitudinē
ſpūs ſancti: ſicut ioānes baptiſta ipſius fi/
lij: zacharias patris: q: ſicut alibi ſcripſiſ/
ſe me recolo quēadmodū in habraaꝫ: iſaac
⁊ iacob: ſimilitudo agnoſcitur trinitatis:
ita in zacharia: ioanne baptiſta: ⁊ homine
xp̄o ieſu: quoruꝫ primus ſꝫ carnē genuit:
ſecundus genitus eſt: tertius ſecundum
carnem neqꝫ patrem habuit: neqꝫ filium
aſſimilatus ſpūi ſancto: qui neqꝫ genitor:
neqꝫ genitus eſt. Quare ergo deus omni
potēs. Habrae iſaac ⁊ iacob in deo omni/
potentē apparuit: cum in preſcriptis tri/
bus ordinibus illius populi ſeſe omnipo
tentem oſtendit complens in omnibus
que promiſerat oſtendens in eiſdem ima/
ginem ⁊ ſimilitudinem ſuaꝫ? Sed ſi in il
lo primo ſtatu ſeculi: in typo ſumme trini
tatis: tria tempora ⁊ tres ſpecies hominū
notata ſunt: quid ſibi ſecundum ſtatum ⁊
⁊ tertium de quibus in hoc opere locu/
ti ſumus velle dicemus: niſi q: ⁊ id quod

patris eſt: ⁊ filij: eſt ⁊ ſpiritus ſancti: ⁊ id
quod filij: patris ⁊ ſpiritus ſancti: ⁊ id qđ
ſpiritus ſancti: patris ⁊ filij eſt: quia in pa
tre filius eſt: ⁊ in filio pater: ⁊ in vtroqꝫ
ſpiritus ſanctus: ⁊ in ipſo vterqꝫ? Quod
ergo trinitatis myſterium in primo ſtatu
ſeculi reperitur: de ſpeciali myſterio eſt:
non de generali: ⁊ de eo quod ſpecialia
quoqꝫ omnibus communia ſunt. Quod
autem ibi dictuꝫ eſt. Ego ſuꝫ. A. ⁊. O. vbi
de vltimo aduentu domini mentio fa/
cta precesſerat: id nobis aperte innuit:
quod fide tenemus: tunc nobis: videlicet:
aperiendum eſſe omnem veritatem: ⁊ di
dum eſſe finem operibus domini: cum
dominus ipſe venerit ad extremum iudi
ciuꝫ. Tunc veraciter apparebit: quod no
bis iam vtcunqꝫ illuxit. Ex eo: videlicet:
tempore quo Chriſtus ſeptem ſignacula
aperire cepit. Populo autem iudeorum ⁊
ſi tribus ſupraſcriptis modis in deo om/
nipotente apparuit: docens ſe eſſe trinuꝫ
⁊ vnum deum nomen tamen ſuuꝫ. IEVE.
quod hebrei legunt Adonay: non indica
uit eis: quia eſſe ſe trinum ⁊ vnum deuꝫ:
non illis per ſpecialem intellectum ape/
1.thi.2. ruit: quouſqꝫ verus ille Moyſes: media/
tor dei ⁊ hominum chriſtus ieſus: qui cuꝫ
inſtaret hora paſſionis ſue: vt tranſiret ex
hoc mundo ad patrem: poſt multa que lo
Jo.15. cutus eſt diſcipulis ſuis: adiecit ⁊ ait. Jam
non dicam vos ſeruos: quia ſeruus neſcit
quid faciat dominus eius: vos autem di/
xi amicos: q: omnia quecunqꝫ audiui a pa
tre meo nota feci vobis. Quando autem
dixit hoc verbum: niſi cum nomen illud
in ffabile quod eſt. IEVE. notum fecit il/
lis: loquens eis manifeſte de ſpiritu ſan/
cto ⁊ de patre: ⁊ de gloria maieſtatis ſue di
Jo.14. cens. Ego in patre: ⁊ pater in me eſt. Et ſi
quid petieritis in nomine meo: hoc faciaꝫ
vt glorificetur pater in filio. Et ego roga/
bo patrem ⁊ alium paraclitum dabit vo/
bis vt maneat vobiſcum in eternum ſpi/
ritum veritatis: quem mundus non po/
teſt accipere: quia non vidit eum nec ſcit
eum? Et quia tam aperte docuit eſſe tres

perſonas coeternas ſibi ⁊ coequales: vnū
ſcilicet ⁊ trinum deum: quod eſt dicere.
IEVE. oportebat nihilominus euꝫ docere:
que iſtarum perſonarum ingenita eſſet:
que autem genita ⁊ que procedens: quod
in ſubſeqentibus: Luce clarius manife/
ſtat: cum dicit. Cum venerit paraclitus
quem ego mittam vobis a patre ſpirituꝫ Jo.15.
veritatis: qui a patre procedit: ille teſtimo
nium perhibebit de me. Et poſt pauca.
Adhuc multa habeo vobis dicere: ſed nō Jo.16.
poteſtis portare modo: cum autem ve/
nerit ille ſpiritus veritatis: docebit vos
omnem veritatem: non enim loquetur
a ſemetipſo: ſed que audiet loquetur: ⁊
que ventura ſunt annuntiabit vobis: ille
me clarificabit q: de meo accipiet ⁊ annū
tiabit vobis. In eo enim ſpiritus ſanctus
clarificat filiuꝫ: in quo ſe ſpecialibus ſacra
mentis docet procedere ab eodem: quem
admodum ⁊ a patre: excepto q̄ hoc: pa/
ter habet a nullo: filius non a ſe: ſed a pa/
tre: quod aperte ipſe filius manifeſtat cuꝫ
dicit. Cum venerit paraclitus quem ego
mittam vobis a patre. Et iterum. Om
nia que habet pater mea ſunt: propterea
dixi: quia de meo accipiet ⁊ annuncia/
bit vobis. Sic vnigenitus Dei filius
Chriſtus Jeſus docuit amicos ſuos quos
elegit de mundo omnia que audiuit a pa
tre ſuo: ſacramentum vtiqꝫ trinitatis: qđ
alijs generationibus non fuit agnitum:
ſicut ex eo tempore quo ipſe venit in mū
dum. Naꝫ ⁊ ſi fuerunt viri ſancti quibus
hoc venerabile ſacramentum reuelatum
fuit: non ideo tamen reuelatum fore dicē/
dum eſt: q: priuata ⁊ occulta beneficia ma
nifeſtis ⁊ ſolennibus non preiudicant.
Erat enim populus quem deſignat ordo
patriarcharuꝫ: terrenus ⁊ aīalis: ſicut vni/
uerſa facies ſcripturaꝝ denūtiat: ita vt nō
poſſet aſcēdere in mōtē cū moyſe: propter Exo.19
impfectionē ſuā: ſicut ⁊ nōnulli xp̄ianorū
q̄bus aīalis eſt intellectus quales erāt illi:
quibus loquebaͬ apoſtolus. Non potui lo 1.cor.3.
qui vobis quaſi ſpūalibus ſed quaſi carna
libus: tanq̄ꝫ paruulis in xp̄o: lac vobis po

tum dedi: non eſcam. Sufficit autem eis qui eiuſmodi ſunt credere ſimpliciter qđ auditur. De nomine autem dei: quod eſt Adonay: melius eſt eis reticere q̄z loqui. Non enim leguntur: habraam: iſaac ⁊ iacob minaſſe oues ſuas ad interiora deſerti ſicut fecit Moyſes: ⁊ ideo quod negatum

Ex. 3. eſt illis: iſti celeriter eſt donatuꝫ: q꞉ niſi qs ſtudeat lōge fieri a tumultibus ſeculi: etiā ſi alias iuſtus ⁊ bonus ſit: non pōt intelligere inuiſibilia dei. Verūtamen q꞉ in fine libri huius vbi iterum repetitio facta eſt: verbi huius dicentis. Ego ſuꝫ. A. ⁊ O primus ⁊ nouiſſimus principiū ⁊ finis: paulo antea premiſſum eſt. Ne ſignaueris verba ꝓphetie libri huius. Tēpus. n. prope eſt arbitror datum eſſe nobis apientibus eis: q̄ vocādi ſunt q̄z cito de tenebris ad admirabile lumen xp̄i: vt ſacri illius nominis: qđ ineffabile eſſe dicit̄ ⁊ in ſecretis ſecretorum hactenus latuiſſe dignoſcit̄: archana valde myſteria penetrare poſſimus ⁊ qđ in eo cōtineatur: ⁊ ſi non pro velle noſtro: pro mēſura tn̄ donatoris agnoſcere. Sciēdum eſt igit̄ ꝙ nomē illud venerabile: qđ cōgrue ſatis ineffabile dicit̄ taꝫ ab hebreis q̄z a latinis: pronuntiat̄ Adonay: ⁊ tamen in hebreo non eiſdeꝫ caracteribus quibus ſcriptuꝫ eſt: pronūtiatur: ſed alijs. Scribit̄ n. quatuor literis: ꝓpter quod ⁊ apud grecos thethagrāmaton noiatur cuius inſcriptio: iſta eſt. IEVE. Eſt autem nomē iſtud vt tradunt peritiſſimi hebreorum tāte virtutis vt ſi diſtinguatur in tribus dictionibus ad hoc vt ſigillatim proferatur. IE. ſigillatim. EV. Sigillatim. VE. ſingula diſtinctio integritatem ſui nois habeat: ⁊ ſi ꝓferatur ſimul. IEVE. vnitatem demonſtret. Si. n. diſtinctiones ipſe in triangulata figura ſcribunt̄ quod eſt dicere do. Ego ſum. A. vnūquodq꞉ triuꝫ habet pfectionē ſuam: ⁊ vnūquodq꞉ alicuius perſone proprietatem demonſtrat: ⁊ quod hijs maius eſt: ita ſecundum nomen propagatur a primo: tertium a ſecundo: vt aliud ſine alio pronuntiari nequeat. Si tamen primum ⁊ ſecundum dicere licet cum non ſint tria nomina ſed vnum nomen. Super quo tamen mihi indulgentiam dari peto: vt loqui quomodo libet poſſim ꝙ ſicut eſt: loqui nequeo: q̄m nec aliam q̄z ſibi dari voluerunt patres: vt liceret eis impropr̄e dicere: tres ſubſtātias vel perſonas. Ut ergo liceat mihi vice perſone ex neceſſitate proferre: quod lōge eſt a ſimplicis veritate: ne in tanta ⁊ tali re tacere cōpellar: ⁊ ita ſecūdum nomen propagatur a primo: tertiuꝫ a ſecundo vt aliud ſine alio pronūtiari nequeat: tanq̄z ſi. E. litera que ſcribitur poſt I. cōmunis ſit primo nomini ⁊ ſecūdo. V. litera cōmunis ſit ſecundo ⁊ tertio quatenus ⁊ ꝑ hoc ꝙ ſecūduꝫ nomen pendet ex primo: vnigenitus dei filius cōſubſtantialis oſtēdat̄ illi a quo genitus eſt: ⁊ per hoc ꝙ tertium nomen pendet ex ſecūdo oſtēdatur ſpūs ſanctus cōſubſtātialis eſſe filio qui cōſubſtātialis eſt patri. Illud tamē in hoc noie diligenter obſerua ꝙ nō ita ſunt litere ipſe multiplicande in re: quomodo multiplicantur in voce: cuꝫ ſigillatim tria illa pronuntiamus: ſed manentibus eiſdē quatuor literis in loco ſuo: ſic tria illa alterum poſt alterum pronuntiare debemus: vt tamen ſecundū nomen pendere videatur e primo: tertium e ſecundo quod qdeꝫ melius figuris ipſis oſtendere: q̄z verbis cōgruentibus reſerare valemus. Non enī vt iam dixi: eedem litere multiplicande ſunt: vt ſcribamus: IE. EV. VE. ſed cū ſint V. litere ipe vocales ⁊ libere ad oēs exitus primo pronūtiande ſunt due prime: ſecundo due medie: tertio due vltime: ita enim miro modo ſacre ipſe litere coherent ſibi: vt ſiquis te interroget: que ſint due prime libere reſpondere queas. I. ⁊. E. ſi quis te interroget: que ſint due medie libere: reſpōdeas. E. ⁊. V. Si quis te iterroget que ſint due vltime libere reſpondeas. V. ⁊. E. Si ergo tres iſtas pronūtiationes que nō niſi ſex literis poſſe formari vidētur non multiplicatis literis dare volumus: ita miro modo inuenimus poſſibile: vt tamen qđ diſtinguere poſſumus: ſcindere nequeamus. Scribendum eſt enim ſimpliciter:

quatuor literis iſtis. IEVE. ⁊ tamen legendum primo. IE. EV. VE. deinde. IEVE. qđ vt diligenter oſtendi queat: literis quideꝫ formatis nomen ipſum ſcribendum eſt. Pronuntiationes vero ipſius: clauſulis minutiſſimis deſignande: verbi gratia:

ie ue
IE —— VE ieue
eu ——

Et quid magis hoc myſterio veritati vicinū? certe vides ſcriptuꝫ quatuor literis ieffabile nomē: certe vides: imo nōdum in toto vides: quāta ꝓfunditas ſacramēti cōtegatur in eo. Unde ⁊ nō imerito ab hebreis ſcribitur qdeꝫ: ſed non profertur: q꞉ ſi temptas in eo qđ mente diſtinguit̄: lingua proferre: deſinit eē tetragrāmatō: ideoq꞉ melius mēte percipitur q̄z lingue miniſterio pſonatur. Et qđ magis hoc myſterio veritati vicinū? Hoc cōtemplabat̄ in trinitate q̄ deus eſt: magnus

Augu. 7. ille doctor Auguſtinus q̄n dicebat. Cum

de tri. 4. coartaret̄ humana inopia: loquendo ꝓferre ad hoiuꝫ ſenſus quod in ſecretario mētis tenet de dn̄o deo omnipotēte creatore ſuo: ſiue per piam fidē: ſiue per qualēcunq꞉ intelligentiā timuit dicere tres eſſentias: ne intelligeretur in illa ſumma equalitate vlla diuerſitas: rurſum non poterat dicere

Sabelli⁹ non eſſe tria quedā: quod q꞉ dixit Sabellius: in hereſim lapſus eſt: queſiuit qđ tria diceret: dixit tres. ſ. perſonas ſiue tres ſubſtantias ſecundum grecos: non vt diceret̄ ſed ne taceretur. Certe audiſti quid dixerit Auguſtinus. Quod ſi illud ideꝫ contēplari delectat: q̄z in re in nomine iſto ineffabili poſſe detur: in quo ſi tēptas tria illa que mēte percipis: ore proferre deficere cōprobaris. Et enim ſi dicis. IE. vnuꝫ nomē eſt: verum dicis. Si dicis. EV. vnuꝫ nomē eſt: verum dicis. Si dicis. VE. vnū nomen eſt: verꝫ dicis. Si autem dicis. IEVE. tria nomina ſunt: id dicis quod deus non dicit: q꞉ non ait nomina mea: ſed nomen meum. Tale eſt enim ac ſi alijs verbis diceremus. Si dico. Pater de celis deus: aut fili redemptor mundi deus: aut ſpiritus ſancte deus vera eſt ⁊ pia cōfeſſio: ita tamen: vt non liceat in ſūma colligere: vt dicat̄ tres dij. Sed ſancta trinitas vnus deus. Sicut enim licet dicere: vnum nomen eſſe. IE. vnum nomen eſſe. EV. vnū nomen eſſe. VE. non tamen. IEVE. eſſe tria nomina: ſed vnum nomen: ita nec tres deos recipit fides noſtra: ſed vnum deum: q꞉ deus verus trinitas: deus verus ſingula perſonarum. Licet ergo litere ipſe quatuor ſint numero: ⁊ nō ſex: immo tres tantum: ſed vna gemina: tres tamen pronuntiationes expreſſe in ipſo vno nomine continentur. Que: vꝫ: pronunciationes tanta ſibi vnitate coniuncte ſunt: vt veraciter quidem tres eſſe queant: ⁊ tamē ab inuicem ſeparari nequeant. Si autem pronuntiationes ipſas: nō vt ineffabiliter cōtinentur in ſcripto nomine: ſed ſicut ad aures hominum venire queunt: additis dumtaxat duabus literis in triāgulata forma diligenter notamus: ſcribētes iſto modo. Inuenim⁹ miro mō i. A. hoc qđ i hoc

ie
A
eu ue

noie deſignari. Si aūt tria ſimul in vna rotūda forma cōiungimus ſcribētes hoc modo totuꝫ nomen ipm̄ inuenimus miro modo in. O hoc quod in hoc

(IEVE)

nomine contineri: non quia aliud ⁊ aliud oſtendere intendimus hic ⁊ ibi: ſed q꞉ ibi poſuimus oculum mentis ad intelligenduꝫ quod pertinet ad tres perſonas: hoc eſt: vt perſona ſingula verus deus eſſe credatur. Hic ad agnoſcēdū ꝙ ſimul nō ſunt tres dij: ſꝫ vnus deus. Itaq꞉ ⁊ cū dicim⁹.

ie ue
IE eu V E
u

non facimus ſciſſuraꝫ in nomine: ⁊ cum dicimus. IEVE. non excludimus trinitatē ſꝫ ibi tm̄ diſtinguimus qđ ꝑtinet ad ꝑſonas: hic tenem⁹ ſimul qđ ad eſſentie pertinet vnitatem. Que: videlicet: vnitas eē in perſonis non poſſet: ſi ſeceſſibiles a ſeipſis atq꞉ idiuiſibiles eſſent ipſe perſone: ita vt poſſent ab alterutris ſeparari. Sed quia ita vnum nomen pendet ex alio: vt quod medium eſt inter duorum vtroq꞉ duorum nominum commu

nionem habeat:liquet ꝙ ⁊ pater eſt in
filio:⁊ filius in patre:⁊ ſpiritus ſanctus
in patre ⁊ filio:ita vt cū ſingulus verus ⁊
ꝑfectus deus eſſe credat:tres tñ ſimul:nō
tres dij ſ; vnus veraciter deus eſſe credat.
Unū eſt ergo nomē ipm nō ſemel ſcriptū
ꝓ trinitate ⁊ ſemel ꝓ vnitate ſicut nos fa/
cimus ad itellectū:ſ; tu q legis:itellige in
eo ꝯtineri A.⁊.O.hoc eſt:trinitatez ⁊ vni
tatez:ac ſi iſte ignis de quo flāma orit ⁊ ca
lor ꝓcedit:alius eē dicat q̄; flāma:alia flā/
ma q̄ naſcit:alius calor q ꝓcedit ab ipſis:
licet iſta tria ſimul vnus ſint ignis:⁊ ſi qli
bet ſigillatī; ⁊ vere:⁊ abſq; ſcrupulo:ignis
ſit. Nō aūt cū dicimus tria iſta vnus ſunt
ignis:⁊ aliqd ꝓpriū:⁊ q̄ſi quartū aliquid
ꝑdicamus ignē:ſicut nec cū dicimꝰ:radix
ſtipes ⁊ cortex vna ſunt arbor:⁊ ſiqd ſimi
le. Tria ſunt.n.tm̄ ⁊ nihil aliud. Sz q: ipa
tria vnū:vel vna arbor ⁊ vnū; lignū:dici/
mus eſſe tria vnū:⁊ vnū tria. Qđ ſi in re/
bus corporalibus q̄ ab iuicē ſepari queūt:
hoc quō libet oſtēdi pōt:ita vt nō abſurde
dicant tria vnū:⁊ vnū tria:qđ tu alienum
putas a fide:aut oīno ꝑegrinū a rōne qđ
tibi de vnitate trinitatis ꝑdicat:qñ qdem
⁊ hoc ipm qđ in rerū imaginibus demon
ſtratur tanto diſſimilius eſt:quanto ruſti
ciori elemēto vicinius:⁊ ecōtrario:tāto ſi/
miliusꝰ quāto ſubtiliori ⁊ eminētiori ꝓpin
quius? At q: res palpabiles ⁊ groſſiores:i
firmis itellectibus capaciores ſunt loqui/
mur de eis ad iſinuādā virtutē vocis:nō
ad oſtēdēdā ṽitatez ſimilitudinis. Hoc.n.
oportere demonſtrat apoſtolus:vbi dicit:
Tanq̄; paruulis in xp̄o lac vobis potū de
1.cor.3. di nō eſcā. Ut ergo vna arbor:vna ē:ita ⁊
nomē illud:nō tria nōia:ſed vnū nomē ē.
Et ſicut in vna arbore tria illa:vnitate li/
gant:ita tres ille ꝓnūciatiōes i vno nōie:
adeo vt nomē ipm ineffabile:⁊ vnū ⁊ tri/
num dici queat. Nec ideo tñ tria nōia:ſed
vnum nomen:ſicut nō illa tria:tres arbo/
res aut tria ligna:ſed vnum lignum. Et ſi
cut vna arbor nō tota eſt radix:ſeu ſtipes:
ſeu cortex:ſed tria vnum:ita ⁊ venerabile
nomen illud:vnum eſt. Nec tamen aut
totum continetur in. IE. aut totū in. EV.
aut totu; in. VE. ſed tria ſimul vnū nomē
qđ eſt. IEVE. ita vt nomen ipſum:⁊ vnu;
trinu; dici queat:⁊ ſi ipm vnum ſit ſemel
i loco ſuo ⁊ vniformiter ſcriptū. Hec ſacra
trinitatis myſteria q̄ in ſecretis ſecretoꝝ
ꝯtinent apud iudeos:patefecit hebreus q Nota cretoꝝ dcou.
da; petrus nōie illuminatus gratia xp̄i ⁊
cōuerſus ad ipm tanq̄; ꝑambulus ⁊ ꝑcur
ſor populi ſui q cito eſt a dño a cecitate cu/
rādus:qđ nos quoq; ꝑ iudeos ifideles ve
ſtigare volētes:a quodā ꝑitiſſimo hebreo
de virtute huius nōis ſciſcitati ſumus:⁊
qm̄ aliquotiens de fide noſtra ⁊ ſua ad di/
ſputationē venimus:ex aſſidua collocutio
ne nobis familiaris effectus:⁊ maxime q:
detectum deprehendit in nobis:quod cō/
feſſores indiuidue trinitatis ignorare pu/
tabat:ita ſe rem habere:vt conuerſus il/
le hebreus dixerat:non negauit:Licet
ipſe virtutem nominis:quaſi alienus a
luce:⁊ adhuc ꝑfidie vinculis obligatus:
neſciret. Quod ergo ait dominus. Ego
ſum. A.⁊.O. ita eſt intelligendum quēad/
modū ſi diceret. Ego ſum trinus ⁊ vnus.
Et qđ protinus adiūgit. Pricipiū ⁊ finis:
ac ſi alijs verbis ſubſeq̄ret dicēs. Ego ſu;
qui me a principio trinū eē doceo:Ego q
me in fine vnū eſſe demōſtro. Trinꝰ qppe
demōſtrat in. A. vnꝰ in. O. q: ſicut tria cor
nua illius figure trinitatē ꝑdicāt:ita rotū
ditas vnitatem:ne quis cum audit trinū:
putet eſſe compoſitum:⁊ non potius ſum
me vnum:⁊ ſi dici licet vniſſimum. Uerū
tamen quia nomen illud ineffabile:plura
li nomine ſonat:Adonay:quod interpre/
tatur domini:quid eſſe dicimus:ꝙ nō ait
nomen noſtrum:ſed nomen meum:niſi q:
tale eſt ipſum nomen dei:vt ⁊ pluralita/
tem ⁊ vnitatē demonſtret ħre. Per hoc
enim ꝙ non ait:nominis ſed nomen:non
noſtra ſiue noſtrum:ſed meum:vnū ſe eſſe
deum oſtendit. Et per hoc ꝙ non ait
nomen meum:quod eſt dominus:ſed
quod eſt domini:trinum ſe eſſe in perſo/
nis manifeſte demonſtrat. Igitur ex do/
ctrina ſacri nominis huius:aperte liquet

eſſe vnigenitum dei filium conſubſtantia
lem patri:ſpiritum ſanctum conſubſtan/
tialem eidem filio:qui conſubſtantialis
eſt patri:quamuis in nomine ipſo ineffa/
bili:alia quoq; preter iſtam lateat profun
1.cor.3. ditas ſacramenti:ex qua patenter datur
intelligi:eſſe ſpiritum ſanctum conſubſtā
tialez patri ⁊ filio:vtpote q: nō a ſolo pa
tre:aut a ſolo filio:ſed ab vtroq; ꝓcedit.
¶ Liquet enim ꝙ tres ſunt littere qui
bus ſacrum nomen ipſum inſcribitur:ſed
vna earum gemina eſt. Semel enim ſcri
bitur ibi. I. Semel. V. Bis autem inſcri
bitur. E. hoc eſt:⁊ poſt. I. ⁊ poſt. V. ſcribi/
tur inquam. E. ⁊ poſt. I. ⁊ poſt. V. ſm ꝙ
⁊ vnus Helyas miſſus eſt poſt Moyſen
cum quo ⁊ in monte viſus eſt:mittēdus
⁊ poſt Joannem:qui in ſpiritu quondam
eius aduenīſſe deſcribitur. Uidetur enim
vnus Helyas iunctus eſſe in miſterijs:
Moyſi ⁊ Joanni:propter quod ⁊ dua/
bus vicibus mitti debuit:primo quidem
ſub teſtamento veteri:deinde ſub nouo
tanq̄; operaturus aliquid ſub ambobus:
⁊ cooperaturus Moyſi ⁊ Joanni. Ma/
gnum eſt hoc miſterium:⁊ venerando il/
Mala. vlti. li nomini ſatis ſimile. Unus eſt eni; deus
pater quem deſignat hoc miſterio:Moy
ſes:vnus eſt dei filius que; deſignat Joā/
nes:vnus eſt ſpiritus ſanctus:quem deſi/
gnat Helyas. Ergo quia vnus eſt dei ſpi/
ritus qui a patre filioq; procedit:vnus q
⁊ patri cooperatur ⁊ filio:oportebit bis
mitti Helyam ad cooperandum ſigilla/
tim duobus. Eſt enim idem ſpiritus vir/
tus patris ⁊ filij:donum amborum:chari
tas vtriuſq;:Unde ⁊ littera ipſa que vo/
catur. O. duobus modis ſcribitur apud
Grecos:vt duplicē ſignificationē demō/
ſtret hic. In eo.n.ꝙ ſimplr ſcribit ſicuti ⁊
apud nos:h; eam quam ſupra ſcripſimus
ſignificationez:in eo vero ꝙ hoc modo.
ω ſcripta eſſe dignoſcitur:h; ſm
ea que tenemus in fide noſtra:
aliquid aliud deſignare:v; ꝙ
duo ſint:quorum vnus pater eſt:alius fi/
lius:⁊ vna vtriuſq; virtus:que nō eſt ge/
nitor neq; genitus:ſed tm̄ vnus ſpiritus
ex vtroq; procedens. Sic enim ſunt duo
teſtamenta que deſignantur in hoc cara/
ctere. ω. per oīa coherentia ſibi:vt alt:ꝝ
naſci videatur ex altero:⁊ ſimile ſit geni/
tu; gignenti ſe:⁊ vnus ſpiritualis intelle
ctus ex vtroq; procedat. Inde eſt ꝙ cara
cter ipſe aptus eſt a parte ſuꝑiori:vt vna
vtriuſq; ſpiratio:cōionem ad vtrāq; de/
monſtretur habere. Et q: hoc ſignificari
demonſtratur in. A. qđ in IE. VE. hoc eſt
vt credantur tres ipſe ꝑſone coeterne ſibi
eſſe ⁊ coequales:non tñ per eandem litte
ram ad liqdum oſtendi poterat:ꝙ credi
de eis neceſſe eſt:eſſe v; duos quoꝝ vnus
genitor ſit:genitus alius:⁊ vnus qui nec
genitor ſit nec genitus:ſed tm̄ ab vtroq;
ꝓcedens:dicens:Ego ſum. A. addidit ꝓ/
tinus:Ego ſum O. Et quoniā; multa in
primo tp̄e ſcripta fuerunt:que trinitatem
demonſtrant:vt Ego ſum deus Abraa;:
⁊ deus yſaac:⁊ deus Jacob:vt eſt. Bene/
dicat nos deus deus noſter:benedicat
nos deus:vt eſt. Sāctus:ſanctus:ſanctus
dñs deus oīpotens:nec tñ per eadem ora
cula intelligi aut ſciri poterat:vtꝝ vnus
eoꝝ eſſet genitor:vnus genitus:vnus ab
vtroq; ꝓcedens:ſm ꝙ nobis enucleatu;
eſt a filio in finibus ſeculoru;:Recte vbi
ait Ego ſum. A.⁊.O. ꝓtinus addidit prin
cipiu; ⁊ finis:q: ipſe qui pro nobis in pri
mo tēpore obſcure loquutus eſt:vt habe/
remus in eo ſalutis noſtre principiū:ipſe
nobis in hoc finali tp̄e:apte loq dignatus
eſt vt finem accipiat labor nr̄ ⁊ agnoſca/
mus eū in ṽitate:ſicut ⁊ veritas ipſa dicit.
In illo die vos cognoſcetis:q: ego in pr̄e
meo:⁊ vos in me ⁊ ego in vobis. Et ite; Jo.14.
hoc i ꝓuerbijs loquutus ſu; vobis:venit
hora vt iā nō i ꝓuerbijs loq̄r vobis:ſ; pa
lā de pr̄e me annūciabo vobis. Hac in re
eſt ⁊ aliud vigilanter penſandu;:ꝙ qñ in
littera. A. aſſignamus ſimpliciter trinita/
tē:in. O. rotundo vnitatez:tunc duo ipſa
elemēta in vnu; pariter colligēda ſunt:vt
⁊ figura triangulata doceat eſſe tres per/
ſonas:quaꝝ ſingula deus eſt:qđ eſt dicere.

IE.EV.VE. Et figura rotũda indicet tres
pſonas eſſe vnũ deũ:qḋ eſt dicere. IE.VE.
Sũt enim tres anguli ipſi:ꝛ rotũditas:q̃
ſi vt ita dixerim voces mãles:qbus deus
oĩpotens qui eſt id qḋ eſt:trinus ꝛ vnus
eſſe demõſtraṫ. Quo circa vt in figura illa
triãgulata: notaṫ in deo ṽitas trinitatis:
ita in figura rotunda:notaṫ in eodem deo
mera ſimplicitas vnitatis. Ceteꝝ ſi ḋ iſto
ω.agiṫ qḋ in loco ipſo apocalipſis ſcriptũ
repiṫ:illud qḋ ſupius diximus:incũctan/
ter tenẽdum eſt:vꝫ ꝙ in.A.ſignificaṫ eſſe
duos q ꝓcedũt ab vno: in.ω.eſſe vnũ q
ꝓcedit a duobus. Vñ ꝛ teſtamẽta nõ tria
ſꝫ duo eſſe dicunṫ. Lr̃a vꝫ legis Moyſi:ꝛ
lr̃a euãgelij xp̃i. Ex quibus vnus ſpũalis
egrediṫ intell9:in typo:aut dubiũ vnius
ſpũs qui ex pr̃e filioq; ꝓcedit: Et ꝺm hoc
duo tpa ꝛ duo populi eſſe noſcunṫ:tp̃s.ſ.
patꝝ.ꝛ tp̃s filioꝝ populus iudaicus ꝛ po
pulus gẽtilis:ex qbus vna ꝓcedit ſpirita
liꝫ viroꝝ eccl̃ia. Qꝛ ꝛ ipſe ſpũs deus eſt:
eq̃lis ꝛ coeternus pr̃i ꝛ filio a qbus ꝛ ab
eterno ꝓcedit:ne'qs eum putaret nõ eſſe
deũ:ſꝫ q̃ſi vnã aliq̃ ſepteꝫ virtutũ:vt eſt
ſpũs ſapiẽtie ꝛ ſpũs ſciẽtie:ꝛ hijs ſil̃ia:nõ
potuit negare ſeipſum:cũ ꝛ ipſe ſicut ꝛ fi/
lius veritas ſit:ſꝫ reſuauit ſibi ꝓpriũ tp̃s:
in quo opeṫ ꝛ ipſe:nõ q̃ſi aliq̃ virtutũ dei:
que dona ſpũs ſancti dicta ſũt:ſꝫ q̃ſi deus
verus ꝛ dñs verus ſicut pr̃ ꝛ filius. Ea ꝓ
pter qꝛ in qnq; primis etatibus:opari ma
niſeſte deus pr̃ viſus eſt:in ſexta filius:ne
ceſſe eſt vt ꝛ ipſe opeṫ i ſeptima:q̃tenus ſi
cut deus trinitas eſt:ita triũ opa tpm ſin/
gulis pſonis deitatis:proprietate miſterij
ꝯgruẽtia:videanṫ eſſe diſtincta certis me
tis ꝛ ꝓprietatibus ſuis. Hec ſunt tria illa
tpa que ob veritatẽ ꝓprioꝝ donoꝝ: tres
ſtatus mũdi noianda credimus:nimiꝝ qꝛ
iter ipſa tria:haud parua dr̃ia eſt. In p̃mo
ſiqdem iſtoꝝ triũ,viguit eccleſia laycoꝝ:
in ſcḋo eccleſia clericoꝝ:in tertio vigebit
eccleſia monachoꝝ. Opꝫ eniꝫ electos dei:
inſtãte ꝓcella pſequutionis:fugere de ci/
uitate in ciuitatẽ:vꝫ de prima in ſcḋaꝫ:de
ſcḋa in tertiã. Ita eni dñs precepit dicẽs.
Si vos pſequuti fuerint in vnã ciuitatẽ: Math.10
fugite in aliã:ꝛ ſi in illa pſequuti vos fue/
rint fugite in tertiã. Qḋ eſt dicere: Si ſup
abundãte malitia:nõ erit vobis tutũ du/
cere vxores ꝛ manere inter laycos:qñ ve
erit pregnãtibus ꝛ nutriẽtibus:fugite ad
eccleſiã clericoꝝ:ꝛ ſi ibi nõ erit tutũ:pre/
ualẽte iniqtate:fugite ad eccleſiaꝫ mona/
choꝝ: Et rurſuꝫ. Si vos pſequuti fuerint
in lr̃a teſtamẽti veteris:recurrite ad lr̃aꝫ
teſtamẽti noui:ꝛ ſi in ea pſequuti fuerint
vos:recurrẽdũ erit vobis ad intelligẽtiã
ſpiritalẽ. Sicut cũ vniuerſitas generatio/
nũ ſeculi:duobus prefatis modis:in duo
vel tria tpa diſtinguẽda eſt:ita in ſacro il/
lo noie:due ſunt precipue diffinitiões no
tãde:vna que videaṫ reſpicere opa trium
ſtatuũ pp ꝓprietates pſonaꝝ:qḋ eſt dice/
re,IE.EV.VE.altera q̃ ſignet miſteria duo
rũ teſtõꝝ ad hoc qḋ oſtẽdantur eſſe duo:
quoꝝ vnus genitor ſit:alter genit9:ꝛ vnũ
q nõ ſit pr̃ aut filius:ſꝫ vna vtriuſq; cõio:
ita vt oſtẽdaṫ coopari vtriq;: qḋ eſt dice/
re.IE.VE.videṫ qppe. I.ptinere ad pr̃em
E.ad ſpũm ſcm̃.V.ad filiũ.E.iteꝝ ad ſpũꝫ
ſcm̃:nõ ꝙ duo ſint ſpũs:ſꝫ qꝛ bis daṫ:q̃te
nus ꝛ a pr̃e ꝛ a filio ꝓcedere oſtẽdaṫ:tan
q̃ꝫ q a pr̃e filioq; ꝓcedit. Inde eſt ꝙ in tri
bus ſtatibus:tria ſil̃ia opa in tribus ordi/
nibus ſaluãdoꝝ exqrẽda ſunt: vt p hoc
tres pſone ipſe eq̃les eſſe itelliganṫ:vñ q/
dẽ e duobus teſtamẽtis:quoꝝ alteꝝ ex al
tero ortũ eſt:vnus ſpũalis intellectus ꝓ/
cedit:hoc eſt:e duob9 ſignificãtibus vnũ
ſignificatũ:vt p hoc vna pſona intelligaṫ
eſſe ingenita:alia ex ingenita: genitaq; ꝓ
cedẽs. Illud ṽo (qꝛ data eſt oportunitas)
pretereũdũ nõ video:qḋ de trib9 ſtatibus
vſq; ad pñtẽ locũ differre volui:vt id qḋ
p ſeipſum plene:vt eſt:cõprehẽdi neqt:ex
alioꝝ collatione ꝯſiderãdũ facilius diſcu/
ti ꝛ intelligi queat. Et qdẽ cũ de hijs age
remus in qbuſdã locis opuſculoꝝ nr̃oꝝ:
diximus ad q̃lẽcũq; intellectũ: ꝙ altius
ꝛ ſubtilius ꝯtemplãdũ erat:tpe ſuo:ne of
fenſa forte alicuius inexercitata capacitas
abhorreret ꝓtinus qḋ portare nequiret.

¶ Diximus eniꝫ principiũ primi ſtatus
eſſe ab Abraaꝫ:principiũ ſcḋi ab aduentu
dñi:principiũ tertij:a ꝯuerſione iſrael. Et
hoc qdẽ dicẽtes imitaſſe nos intelligat le
ctoreũ q paruulis i xp̃o loquebaṫ dicẽs. 1.Cor.3
Tanq̃ꝫ paruulis in xp̃o lac potũ dedi vo/
bis nõ eſcã. Nũc ṽo oportũitate repta cũ
hijs q ꝓ ꝯſuetudine exercitatos,hñt itel/
lectus:ad pfectionẽ feramur. Ponamus
ſi plꝫ duos circulos añ oculos mẽtis ꝯiun
ctos in ſũmitatib9 ſuis:ꝛ aliũ mediũ iter
duos:ita vt circuli tres ſint tm̃:ſꝫ ꝙ ꝛ no
mẽ iſtud dñi ḋ quo agiṫ:tres lr̃as tm̃ hr̃e
diximus: q̃tuor ṽo diſtinctiões:ſꝫ ꝙ vna
lr̃a gemina eſt:pp qḋ ꝛ Tetagrãmatõ no
mẽ ipꝫ dñi appellaṫ. Hoc.n.ſi fecerimus:
ita mõ iuenimus tria vnũ:ꝛ vnũ tria:vt 38
ꝯſiderata vndiq; ṽitate:obſtruaṫ oẽ os lo
quẽtiũ iniq̃. Nõ eni deeſſe pñt q cogitẽt
mala in cordib9 ſuis:arbitrãtes nos vnita
tẽ ſcidere:qꝛ trinitatẽ in miſterijs predica
mus. Potẽs eſt aũt ṽitas ſanare corda eo
rũ:dũmõ poſſint credere feciſſe deũ gen9
hoium ad imaginẽ ꝛ ſil̃itudinẽ ſuã. Vt aũt
ois auferat ꝯtẽdẽdi mã: q̃ ſolet ſepe oriri
ex ſentẽtijs diuerſoꝝ:id ipꝫ qḋ mẽtis ocu
lis ꝯtẽplãdũ dicim9:ẽt i ſubiecta pagia vi
ſibilib9 oñdemus figuris:preſ̃tiꝫ cũ nomẽ
dei Tetagrãmatõ id expoſcat: ꝙ potius
figuris oſtendi q̃ꝫ lingua exprimi poteſt.

¶ Exemplum dicte rei.

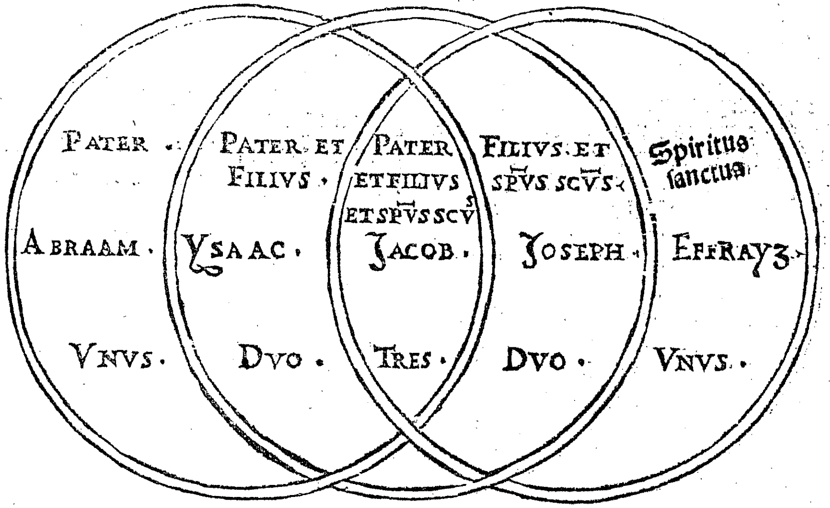

¶ Ecce i pñti figura hñ, tres ꝓprietates:
nemo q neget:ꝛ tñ ſi põt diuidat ab alter
utris iſtiuſmodi circuloꝝ:qb9 tã mire cõ/
gruit ineffabile nomẽ:aut ſi id oĩo face/ Sabel.
re neqt:ſic diſcat diligẽter deuitare ſabel/ Arrius
liũ:vt nõ incurrat Arrij prauitatẽ:quoꝝ
p̃mus vnius circuli tenere imaginẽ viſus
eſt.alter qdẽ triũ:ſꝫ tñ q ſint ineq̃les:ꝛ na
ture varietate diuiſi. Lꝫ ergo terminus
primi ſtatus:veraciter fuerit in aduentu
dñi:terminus ſcḋi:in tpibus iſtis:termi/
nus tertij:in fine mũdi:nõ ideo tñ ab iui
cẽ diuidi queũt:qꝛ nõ ibi ſunt pricipia vbi
fines:ſicut ex pñti figura maniſeſte colli/
giṫ:ꝛ ſi pp inuſitati põdus eloquij:initiũ
primi ſtatus dicamus in Abraã:initium
ſcḋi in Joãne baptiſta:initiũ tertij in tpe
prefinito:nõ ꝙ in eiſdẽ articulis tpaliter.

ſint initiata miſteria: ſed quoniam que
prius erant occulta: manifeſta eſſe cepe/
runt. Aliter enim accipienda ſunt prin
cipia precurrentium rerum: aliter eo
rum que precurrunt. Ibi namq; pre/
paratio preit: hic maieſtas ſubſequitur:
ſicq; fit vt ⁊ ibi ⁊ hic principium dici
queat: ⁊ ſub vno vtrumq; accipi com/
muniter poſſit. Quando autem ab
Abraam qui pater excelſus: deinde pa/
ter multarum gentium dictus eſt: ini/
tium accipimus primi ſtatus: tunc pri/
ma littera que eſt. I. illud tempus re/
ſpicit: quod decurſum eſt ſub magnis
illis Patriarchis: Abraam: ſcilicet yſaac
⁊ Jacob: vſq; ad Malachiam Prophe
tam: Secunda que eſt. E. vſq; ad Chri
ſtum. Porro tertia littera que eſt. V.
ab eiuſdem domini aduentu: vſq; ad con
uerſionem Iſrael: Quarta que eſt. E.
a tempore eodem vſq; ad finem ſecu/
li: Non ergo non licere quis extimet: ita
loqui de tribus ſtatibus pertinentibus
ſigillatim ad tres perſonas: ſed non ita
proprie: quomodo in ſupraſcripta demō
ſtratur figura. Sed ⁊ illud non eſt pre/
termittendum: quod de Moyſe ⁊ He
lya: ſuperius dictum eſt: cum vtriq; ad
uentus ipſe eorundem virorum ſatis per
ſpicue veritatem demonſtret. Liquet
enim ꝙ in primo horum temporum ſub
quo data eſt lex: miſſus eſt Moyſes: cui
iure in myſterijs aſcribitur. I. in tem
pore prophetarum quod cepit ſm̄ ali/
quid a Samuel miſſus eſt Helyas cui
aſcribitur. E. In tertio tempore miſſus eſt
Exo.3. 3.re.17 Joannes: cui aſcribitur. V. In quar/
to rurſum mittetur Helyas: cui (ſicut
iam diximus) aſcribitur. E. Et hec qui
dem ſm̄ duo teſtamenta: in quibus ope
rantur pater ⁊ filius: ⁊ vnus ſpiritus
ſanctus cooperatur vtriq;. Non enim
prius filius naſcitur a patre: ⁊ poſtea ab
eodem procedit ſpiritus ſanctus: ſed ſi/
mul vterq; ſemper: Sed ⁊ neq; ſm̄ hoc
ꝙ procedit a patre ſpiritus ſanctus: prin
cipium eius dicendus eſt filius: ſed tan/
tum ſm̄ hoc ꝙ ꝓcedit a filio. Ut igitur
oſtendatur ſpiritus ſanctus ꝓcedere a pa
tre ⁊ a filio: duo tm̄ voluit eſſe teſtamēta:
in duabus vxoribus Abrae: ⁊ in duobus
Cherubin deſignata: Et vt oſtendat ve/
rus e plenus deus ſicut pr̄ ⁊ filius: opor/
tuit nihilominus eſſe tria opera deſigna/
ta in Abraaz: yſaac ⁊ Jacob: in tribus ſta/
tibus ſeculi potentialiter declarata: vt qđ
minus capitur ex vno myſterio: capiatur
ex altero. Et de hijs pro loco ſatis dictuz.
Oportet enim nos aliquid in aliquo mi
nus dicere: maxime vbi locus non eſt: ne
ab hijs que omnino dicenda ſunt: om/
nino reticere contingat. Non enim ad/
huc ingreſſi ſumus ad ea que aggre/
di cepiſſe videmur. Hucuſq; enim ſa/
lutatio ⁊ exordium. Ammodo quod ſe/
quitur: totum eſt de corpore libri. Se/
quitur.

¶ Ego Ioannes frater ueſter & T.11
particeps in tribulatione & re/
gno & patientia ieſu: fui in in/
ſula quæ appellatur pathmos
propter uerbum dei & teſtimo
nium ieſu.

¶ Manifeſtum eſt in beato Joanne per
fectorum diſcipulorum: eccleſiam deſignari:
eorum: ſcilicet qui contemplando adi/
ſcunt ab illo qui magiſter eſt omnium: ſi
ue ab hijs quos mittit ipſe: vt ⁊ ipſi do/
ceant alios confratres: ⁊ comparticipes
ſuos: qui forte occupati eccleſiaſticis ne
gocijs: non quantum neceſſe eſt: medi/
tari aut legere permittuntur. Ut au/
tem intelligatur quod dicimus: aliquid
de Joanne ⁊ Petro communiter elo/
quamur: non immemores illius euan/
gelici: vbi dicitur a domino: Petro apo
ſtolorum primo. Sequere me: de Joan/
ne vero: non ſic: ſed ſic eum volo ma/
nere donec veniam: quid ad te. De ſi/ Jo.21
gnantur enim in hijs duobus: duo re/
uerēdiſſimi ordines: quibus continue ſa
lutis verbo ſecūdatur eccleſia: cleri ꝯ ſ.

⁊ monachorum: hoc eſt eorum qui ſuper
greges dominicos curam gerunt: ⁊ eo/
rum q vt ſoli deo vacare queant: a ſeculo
exeunt. Et in locis ſolitarijs: aut ſoli ali/
quando: ⁊ aliquandiu: aut in conuētibus
requieſcunt. Et illis quidem incūbit acce
pta cruce ſua ambulare poſt xp̄m: iſtis in
caſtitate ⁊ mūditia: q̄z dulcis ſit dominus
deguſtare: q̄uis pro cauſa ⁊ tempore ab
vtriſq; requiratur vtrūq;. Et ſancti quidez
martyres cum beato petro ſtrenue ꝓlian
tes: in marceſſibilis coronam glorie adipi
ſci meruerūt. Sed magno dilectionis ſue
munere contemplatiue vite filios donat
xp̄s pādens illis archana ⁊ profunda my
ſteria. Ne ergo qui: vt arctius adhereant
regi ſuo: ſeipſos ab humanis obtutibus:
ac ſi in alicuius inſule vaſtitate abſcōdūt:
inferiores ſanctis martyribus: ⁊ minus
deo vtiles putarent fratrem ſe teſtatur eē
ioannes: eorum qui pro domino patiuntur:
participē nihilominus ipreſſura ⁊ regno.
Eſt.n. tribulationū ⁊ regni ⁊ patientie cō
ſors: in dn̄o noſtro ieſu xp̄o: qui pro oībus
nobis ptulit paſſionē. Quicunq; ꝑ amo
re ipſius refugit illecebras mūdi apperēs
aſperitatē mōtiū ⁊ ſqualorez deſerti: ſicut
hi qui relicta egypto ingreſſi ſunt in ter/
ram deſertā in locū horroris ⁊ vaſte ſolitu
Deu 32. dinis. Qui.n. cōſors eſt pugne erit (neceſ/
ſe eſt) ⁊ corone. Et qui ſocius belli eſt: fiat
neceſſe eſt: ⁊ iperij. Fui (inqt) in inſula q̄
appellatur pathmos: ꝑpter verbū dei ⁊ te/
ſtimonium ieſu. Non ſolum ſancti marty
res qui tranſitoriā ⁊ fallacē vitam mundi
deſerūt pro eterna xp̄o teſtimonium per/
hibent: verumetiam: ⁊ illi qui ſic viuunt:
vt iam non ſibi viuant: ſed xp̄o: portan/
tes ⁊ ipſi crucem xp̄i in corporibus ſuis.
Dicūt inq̄z ⁊ ipſi teſtimonium xp̄o: q ꝓ
pter verbuz chriſti: taliter in corpore mo
riuntur. Quis enim tam ſtultus ⁊ mente
captus qui vltro vellet carere oblectatio
nibus vite huius: ⁊ ſponte ſe tam multis
condemnare miſerijs: niſi certus eſſet de
fide ſua: ⁊ ꝙ ſit magna nimis merces con
Jo. ſitentium domino? Unde non incongru.
pathmos fretum interpretari dicitur: q
velut in quodam freto temptationum na
uigant pugnaturi: qui cōtra vitia carnis
⁊ ſpiritus vite ſe religioſe ⁊ arcte nimis:
ac ſi ex eadem die morituri committunt.
Sequitur.

¶ Fui in ſpiritu dominica die. T.13

¶ Locus iſte magni ponderis: ⁊ altis re
poſitus ſacramentis: ſimplex ſermo: ſed
non myſterium: cortex euidens: ſed occul
ta medulla. Fui (inquit) in ſpū in domini
ca die. Quid ſibi vult qđ ait ioannes: fui
in ſpiritu? Quid ſibi vult quod ſequitur
in dominica die? forte iam aliquibus leue
erat: ⁊ perſpicabile intellectu: quando ego
primo in locum iſtum velut in quādam
hyꝑalapſum impegi: q ſolet deus facere
huic lucidum: quod alteri videtur obſcu
rum: vt diſcat vnuſquiſq; non alta ſapere
ſed humilibus conſentire. Et enim cum
decurſis precedentibus libri huius capitu
lis: peruenirē ad locum iſtum: tantam fa/
teor difficultatem: ⁊ quaſi preter ſolitum
perpeſſus ſum anguſtias intellectus: vt
ſentiēs oppoſitum mihi lapidem ab oſtio
monumenti: hebetatus ſubſiſterez: ⁊ dās
honorem deo: qui pro velle ſuo claudit ⁊
aperit: relicto loco ipſo intacto: ad ſequen
tia pertranſire m: ſeruans difficultatem eā
dem vniuerſali magiſtro: vt ipſe qui ape/
ruit librum ⁊ ſoluit ſeptem ſignacula eius
cum ſibi eſſet placitum: mihi vel alijs
aperiret. Cūq; me occupatum in multis
hoc ipſum obliuio procul duceret: factuz
eſt verſo anni circulo: diem ad eſſe paſcha
lem: mihiq; circa horam matutinam exci
tato a ſomno: aliquid in libro iſto meditā
ti occurrere: pro quo confiſus de dono
dei audacior factus ſum ad ſcribendum:
quinimmo in ſilendo ⁊ non ſcribendo
timidior: nequando tacenti mihi dicere/
tur a iudice. Serue male ⁊ piger ſcie/ Math. 25.
bas: quia meto vbi non ſeminaui: ⁊
congrego vbi non ſparſi. Oportuit ergo
te committere pecuniam meam num/
mularijs ⁊ veniens ego recepiſſem vtiq;

quod meū eſt:cum vſura.Et enim cū nō
nulla iaꝫ caperē:⁊ maiora adhuc ſacramē
ta neſcirem:quaſi quedam pugna gereba
tur in mēte mea:his quidē q̄ patebāt ſua
dentibus auſum:ceteris aūt difficultateꝫ
minantibus.Cū ergo in ſupra ſcripta no
cte:ſimile aliquid cōtigiſſet:circa mediuꝫ
(vt opinor)noctis ſilētiuꝫ ⁊ horā qua leo
noſter de tribu iuda reſurrexiſſe:extimat̄
a mortuis:ſubito mihi meditanti aliq̄d:
quadam mētis oculis intelligentie clari/
tate ꝑcepta de plenitudine libri huius:⁊
tota veteris ac noui teſtamēti concordia:
reuelatio facta eſt:⁊ nec ſic recordatus ſuꝫ
ſupra ſcripti capituli. Cur:vꝫ:ioānes di/
xerit:fui in ſpū in dominica die:⁊ vtrum
ꝑtineret ad reꝫ:ꝙ hec ipſa reuelatio libri
huius in die dominica facta eē narratur.
Non inq̄ꝫ iſtud occurrit aio:nec ꝙ xp̄us
de monumēto egrediens : ſpūm de litera
ſignificauerit proceſſurum.nec ꝙ ſeptem
dies paſchalis hebdomade cum octauo ſe
quēti:cum partibus libri huius in myſte
rijs cōcordarēt:nec ꝙ die eodem aperue
rit diſcipulis ſenſum vt intelligerēt ſcri/
Lu.24 pturas.Cum ergo poſt aliquantulum tē
poris oportunitate ꝑcepta: parum id qꝺ
notaueram relegiſſem ꝑueni ad locuꝫ iſtū
in quo ⁊ dicitur. Fui in ſpū in dominica
die:⁊ tunc primo itellexi quid ſibi vellet
in myſterijs:id quod ait ioānis.Fui i ſpū
in dominica die cōferēs mecū : vel ea ipſa
que acciderant:vel ea que de ipſo die ſcri/
pta fore noſcuntur:⁊ ꝙ unde inceperit ſpi
ritus excitatus a litera:⁊ multa huic ſimi
Ps.117. lia:que in hoc loco ꝯſtringere longuꝫ eſt.
Hec eſt ergo dies quam fecit dn̄s:exulte/
Jo.20. mus ⁊ letemur in ea.Hec dies i qua xp̄s
reſurrexit a mortuis : ſublato magno illo
Lu.24 lapide ab oſtio monumēti.Hec dies in q̄
aperuit diſcipulis ſuis ſenſuꝫ vt intellige
rēt ſcripturas.Sane octo dies in quibus
paſchalis feſtiuitas ab vniuerſa chriſtia/
norum eccleſia tā ſolēniter celebratur:cuꝫ
octo ꝑtibus libri huius in ſignificatu con
ueniunt:nihilominus ⁊ octo hebdoma/
de que vſq̄ꝫ ad ſabbatum quod ſequitur

penthecoſten:pro reuerētia tantarum ſo/
lēnitatum gaudio ⁊ letitie deputate ſunt.
Ueruntamē q̄: ſicut alibi ſcripſimus:duos
habet liber iſte typicos intellectus: vnuꝫ
qui pertinet ad ſcd̄m ſtatum:alterum qui
ꝑtinet ad tertiū.Libet hac in re diligen/
tius intueri : ꝙ nobis qui in initio tertij
ſtatus poſiti ſumus:illa potius reuelatiōe
indigemus:que ſequētia detegit:q̄ꝫ illa q̄
a tēpore apoſtoloruꝫ:viris ſpiritalibus fa/
cta eſt:⁊ ſi nūc magis illa ad lucē veniat:
cum hoc pro curſu tēporis incipit aperi/
ri.Inde eſt ꝙ in ſexta feria q̄ ꝑcedit ipſuꝫ
paſchaleꝫ die:petre ſciſſe ſunt ⁊ monumē
ta apta ſūt:ide ꝙ velū tēpli ſciſſuꝫ eſt a ſū Math. 17.
mo vſq̄ꝫ deorſum.Nam pro eo ꝙ dies ipe
qui mediāte ſabbato precedit dominicū:
videtur eo ipſo quo ſextus eſt referri ad
vetera:ſicut ⁊ ſequēs dies dominicus :eo
ipſo ꝙ dominicus eſt pertinere ad noua.
Quid eſt ꝙ die ſexto : petre ſciſſe ſunt ⁊
monumēta aperta?aut ꝙ ſciſſum eſt velū Math. viii.
templi a ſummo vſq̄ꝫ deorſuꝫ?⁊ ꝙ die pri/
mo qui vocatur dominicus:monumētū
illud maximum apertum eſt?niſi q̄: tem/
pus illud in quo hec oīa facta ſunt:⁊ quā
tū ad vetera finis erat:⁊ q̄ꝫtum ad noua:
principium ſubſequentiū ſeculorum?Ita
q̄ppe tres iſti dies ſub vno accipi ūtur:vt
dicatur de eis in ꝑfatione paſchali.Te q/
dem dn̄e omni tēpore:ſed in hoc potiſſi/
mum die glorioſius predicare cuꝫ paſcha
noſtrum imolatus eſt xp̄s:Uerūtamen ꝓ
cedit illud in ſignificatione : quod factuꝫ
eſt in die ſexto. Sequitur quod geſtuꝫ eſt
die paſche:⁊ licet aliqui putent in ipo die
paſche aperta eſſe monumenta:poſtq̄ꝫ re
ſurrexit xp̄us a mortuis:qui ⁊ ꝓpter hoc Colo.1
volunt eum vocatum ab apoſtolo:primo
genitum mortuorum. Sed ſi hoc eſt:qua
re nō hoc dixit euangeliſta:vbi agitur de
reſurrectione ipſius:ſed potius vbi dictū
eſt.Jeſus autē iterum clamans voce ma/
gna emiſit ſpūm?An forte fatendum eſt:
tunc quidem fuiſſe aperta ⁊ quaſi prepara
ta in diem tertium : vt ipſa apertione ſua
aliquid deſignarent? Quid ſi prius edu/

cta ſunt corpora iuxta illud ezechielis : ⁊
adducta in vnum locū:⁊ poſt reſurrectio
nem domini a mortuis excitata ? Potuit
enim deus ſi voluit ⁊ hoc facere qui facit
oīa quecunq̄ꝫ vult in celo ⁊ in terra . Et
videtur apertio iſta pertinere ad ſcriptu/
ras veteris teſtamenti:aptio vero monu
mēti dominici.quod fuit nouum ⁊ exci/
ſum de petra:ad ſcripturam noui teſtamē
ti:quod eo tēpore cōditum eſt:⁊ mox ap/
tum:maxime cū in hoc loco ſcriptū ſit:ꝙ
veluꝫ templi ſciſſum ſit a ſummo vſq̄ꝫ de
orſum.Ubi eniꝫ iſta duo ſimul ponuntur
templū.ſ.⁊ monumentum dn̄i. Templuꝫ
q̄dem deſignat teſtamētum vetus:monu
mentum nouuꝫ.Alias aūt pōt accipi pro
vtroq̄ꝫ:vtrunq̄ꝫ.Qꝺ ergo eo die quo ve/
lum templi ſciſſuꝫ eſt a ſummo vſq̄ꝫ deor
ſum:⁊ quo monumenta apta ſunt : xp̄m
quē occiderūt impij:iuſti clauſerūt in mo
numento:licet ⁊ impij hoc ipſum volue/
rint:ſed altera intentione:q̄: praua:ſigni/
ficat profecto ea que geruntur in ſpū.Nam
⁊ ſancti euāgeliſte:ſepelierūt ſub litera ve
ritatē que eſt in ſpū:occultando illam ob
tutibus impioruꝫ:⁊ iudei vſq̄ꝫ adhuc oc/
cultauerūt ⁊ occultant eādē veritatē ſub
eadē litera:nequando apiantur oculi eo/
Jo.1. rū ⁊ videant lucem veram que illuminat
oēm hominē venientem in hunc munduꝫ
⁊ ſpiritalis intellectus quē ipſi odiunt ab
hyſtorie tumulo excitatus.Eo itaq̄ꝫ tem
pore conditum eſt nouum teſtamentum
quo ſcripture veteres aperiri ceperunt.Sꝫ
tū ⁊ hoc ipſum nō longe poſt apiri cepit:
⁊ eius interiora pateſieri credentibus:q̄:
eſſe in eo myſticum intellectū:ab ipſo eo
dē tempore quo geſta ſunt:⁊ primo ſancti
apoſtoli quibus primitie ſpūs date ſunt:
⁊ poſt ipſos multi alij eodeꝫ docti ſpū per
ceperūt.Sed quid ſi mox apertum eſt te
ſtamētuꝫ nouū?Num idcirco xp̄s q̄ late
bat in eo mox vt aſcēdit de monumento
manifeſtus apparuit?Nōne manifeſta ei⁹
apparitio vſq̄ꝫ ad veſperū ē delata?Quid
eſt aūt vſq̄ꝫ ad veſperū niſi vſq̄ꝫ ad tēpus
Jo.20. ſextum?Ergo ſi de duabus aptionibus ſi

mul agitur:liquet ꝙ ſexta feria illa ſcd̄m
id quod ſeruat annuatim eccleſia:dierum
quadrageſime:finis eſt:dies vero paſche
initiū feſtoruꝫ paſchalium. Significat au
tem in intellectu primo apertionē veteris
teſtamēti delatam eſſe vſq̄ꝫ ad xp̄m.Aper
tionē vero noui nō ſic:ſed ab ipſo eodem
tempore viris ſpiritalibus propalatā. Ue
rūtamen ⁊ ſi aptio facta eſt reuelatio tamē
reſurgētis:diu māſit occulta:⁊ quaſi vſq̄ꝫ
ad veſperuꝫ:quo finis alicuius temporis
deſignatur dilata.Et hoc q̄dem ſecundū
eum intellectū qui ꝑtinet ad ſecūdum ſta
tum.Ceterum ſi de illo agitur intellectu
qui ꝑtinet ad tertium ſtatū:ſcrutari ⁊ pen
ſare diligēter debemus:ꝙ ſicut in prefato
intellectu dies reſurrectionis dominice ſi
gnificat initiū ſecūdi ſtatus:ita in eo itel/
lectu qui ꝑtinet ad tertium ſtatum initiū
tertij quod erit poſt finē vel potius in fi/
ne ſecūdi.Quod aūt nō mane ipſius diei:
ſed ad veſperū reuelatus eſt xp̄s:ſignificat
in fine ſecundi ſtatus:reuelandum eſſe eū
intellectū qui pertinet ad eundem ſecun
dū ſtatū:in fine aūt tertij eum qui ꝑtinet
ad tertiū.Ergo ſecundum hanc rōnem:
intellectus qui pertinuit ad primuꝫ ſtatū
tunc reuelatus eſt:cū xp̄s venit in mūdū
intellectus q̄ ꝑtinet ad ſecūdum circa fi/
nē ſecūdi ſtatus:intellectus qui pertinet
ad tertiū circa finem ipſius.Porro aptio
monumēti facta eſt doctoribus ſecūdi ſta
tus:ab ipſo ſecūdi ſtatus principio:⁊ opꝫ
fieri doctorib⁹ tertij a ꝑncipio tertij.Nec
putādum aptionem monumēti ⁊ reuela
tionē domini pro eodem eſſe accipiēdum
q̄: aptio monumēti mane facta eſt:⁊ oſtē
ſa diſcipulis:manifeſta vero reuelatio xp̄i
vſq̄ꝫ ad veſperū dilata.Deniq̄ꝫ monumen
tum aperitur:aut velum ſcinditur:nec tū ad
huc dn̄s qui reſurgit:oſtēditur:cū intelli/
git quidē diſcipulus veritatis:vacare ſecū
duꝫ ſe ſuperficiē litere ⁊ procedere ex ea ſpi
ritalem ac viuificū intellectum:nec tamē
ad hoc vſq̄ꝫ peruenit:vt ipſaꝫ:ſicut eſt ſpi
ritalis intellectus: veritatē percipiat.Re
uelatur autem alicui:ipſe per ſemetipſum

xp̄s ieſus:cum nõ ſolũ q̄s intelligit vaca/
re literaꝫ: verũetiã ip̄m ſpiritalẽ intellectũ
aut aliter q̃ꝫ eſt:cordis luminibus intueť.
Et qꝛ ẽt circa mane ipſius diei apparuit
idẽ dñs marie magdalene:ꝛ ceteris q̄bus
ipe voluit:ſiue referať ad exordiũ ſecundi
ſtatus:ſiue ad exordiũ tertij:q̄d ait ioãnes
fui in ſpũ in dñica die:ſane ꝛ vniformiter
intelligi põt:qꝛ ꝛ tũc fuerũt quidã in ſpũ:
qui ſcripturã teſtamẽti veteris ſpiritaliter
intelligerent:ꝛ nunc ſimili modo erunt q̄
dam in ſpũ qui intelligant iuxta hũc in/
tellectũ:literã teſtamẽti noui. Sequiť.

T.14 ¶ Et audiui poſt me uocẽ ma/
guam tanq̃ tube dicẽtis. Quod
uides ſcribe in libro:& mitte ſe
ptem eccleſiis que ſunt in aſia.

¶ Querendũ eſſet cur ſe vocẽ quã audi
uit ſanctꝰ ioãnes: poſt ſe audiſſe phibuit?
niſi patẽs eſſet ꝛ eudẽs cã rõnis. Dum.n.
ea legimus in ſacra pagina que retro actis
tẽporibus geſta ſunt:ꝛ per ea ſpiritale ali/
quid nr̄o intellectui intus lucere incipit:
quaſi poſt dorſa nr̄a vocem ſpiritalẽ audi/
mus. Eſt aũt vox:alia parua:alia magna.
Parua eſt que agit de terrenis:magna q̄
loquitur de celeſtibus. Quocirca: vox
iſta quam audiuit Joannes: magna eſt
quaſi tube:qꝛ nequaq̃ꝫ agit de terrenis ꝛ
trãſitorijs:ſꝫ magis de celeſtibꝰ ꝛ mãſuris:

Miſterium tube.

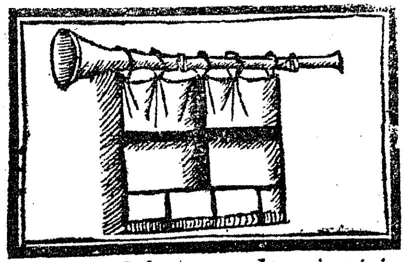

qꝛ forma vaſis huius quod tam in diuina
pagina celebre ac frequens eſt:vniuerſe ec
cleſie ſancte dei:repreſentat myſteriũ. Eſt
enim inſtrumẽtum ductile lõgum atqꝫ ſo
nox inchoatum quidẽ ab arcto:ſꝫ in am/
amplo productũ. Et lõgitudo q̄dẽꝫ eius
tenuis eſt:exitus amplus:vniuerſum ve/
ro cõcauum:ꝛ ad cõcrepandũ formatuꝫ.
Gerit aũt typum predicatoruꝫ eccleſie nõ
eox tm̃ qui in xp̄o renati ſunt:ſed ꝛ eorũ
qui a ſeculo ſunt ꝓphetarum eius:que q̄
dēꝫ a principio arcta fuit in numero ꝛ oc/
culta in voce vſqꝫ ad tẽpora ꝓphetaruꝫ.
Exinde vero largior ꝛ manifeſtior eſſe ce
pit:hoc ẽ a diebus oſee ꝛ Iſaie vſqꝫ ad io
annẽ baptiſtam. Ibi deniqꝫ dilatata:ꝛ cõ/
ſumata ẽ in apoſtolico choro:vbi ꝛ ſonus
eorum in modũ tube grãdis effectus eſt:
vt qꝛ temporis plenitudo aduenerat vox
occulta ſupra tectuꝫ veniret: ꝛ que paruo
anguſtabatur populo:in gentium latitu/
dinẽ funderet:completo in eis verſiculo
illo:quem de doctoribus veritatis:longe
ante:pſalmiſta predixerat. In oẽm terraꝫ
exiuit ſonus eorum ꝛ in fines orbis terre Ps.18.
verba eorum. Sane diſtinctionem illam
quã a diebus ꝓphetarum prenotauimus
nodus ille tube deſignat:a quo tuba dila/
tari ꝛ grãdeſcere incipit. Sicut.n.a nodo
tuba maior efficiť:ita a diebꝰ ozie vbi no/
dus quidam inſertionis factus eſt:ad no
uum initiãdum teſtamẽtum: ꝛ precones
xp̄i multiplicari ceperunt ꝛ vox illorum
plenius ad aures populoruꝫ deuenit. Ta/
lem ergo vocem audiuit ioãnes: nõ par/
uam que celanda eſſet in paucis: ſed ma/
gnam:publicã ꝛ manifeſtã:ꝛ que egreſſa a
iudeox finibus:ad gentiũ plenitudinẽ p/
ueniret. Quod tñ ꝛ de vltima p̄dicatioõe
q̄ erit in ꝓximo: ĩtelligi põt:de qua ĩ pſo/
na ioãnis ordini quẽ ioãnes ipſe d̄ſignat:
inſexto angelo tubis canẽtium: dictũ eſt.
Oportet te iterum ꝓphetare: populis ꝛ Ap.10.
gentibus:ꝛ linguis ꝛ regibus multis. Et
hec q̄dẽ vt dicta ſunt:ita nõ incongrue ac
cipi poſſunt:Quis ſit aliud magis ꝓpriũ
quod valeat tube noie deſignari. Scimꝰ
qꝛ ſonum tube duo pariter operantur:tu
ba.ſ.atqꝫ flatus. Et q̄d per tubam que vi
ſibilis eſt:niſi ſuperficies litere:que quodã/
modo cuꝫ legitur in libro videtur:aut q̄d
per flatum qui inuiſibilis eſt:ꝛ tamẽ emiſ
ſus per tubam terribiliter ſonat:niſi ſpiri/

talis intellectus:qui tã magna mala mi/
natur reprobis:tam ingẽtia bona polliceť
electis? Unde ꝛ mox ſubditur. Quod vi/
des:ſcribe in libro:ꝛ mitte ſepteꝫ eccleſijs
que ſunt in aſia. Quod ſeptem eccleſie q̄/
bus ſcribit ioãnes in aſia eſſe phibentur:
licet eo modo quo ſuperius dictũ eſt intel
ligi queat:põt tamen ꝛ in bonam partem
elatio accipi:quemadmodum ꝛ ſuperbia
Esa.6. iuxta illud Iſaie ꝓphete. Dicetur vobis
fortitudinem gentiũ comedetis:ꝛ in glo
riam eorum ſupbietis. Quod aũt vident
ſancti ſcribunt in libro:qꝛ quicquid medi
tãdo intelligunt:in libro cordis humani:
lingue ſue calamo imprimendo reponũt.
Mittũt autem illud ſeptem eccleſijs que
ſunt in aſia:qꝛ per eos qui verba dei viua
cius retinere ſufficiunt ad vniuerſas ele/
ctox progenies:que in ſeptẽ illis eccleſijs
deſignate ſunt:ac ſi per epiſtolam delega/
2.cor.3. tur. In tali ſe oſtendebat libro ſcriptitare
apoſtolus:qñ his quibus commiſerat ver
bũ dei:loquebatur dicẽs. Epiſtola noſtra
vos eſtis ſcripta in cordibus veſtris q̄ ſci/
tur ꝛ legiť ab oibus hoibus:manifeſtata:
qꝛ epiſtola eſtis xp̄i miniſtrata a nobis: ꝛ
ſcripta nõ attramẽto:ſed ſpũ dei viui: nõ
in tabulis lapideis: ſed in tabulis cordis
carnalibus. In tali libro ſcribebat Moy/
ſes verba legis vt mitteret ea filijs iſrael:
qñ ſecretius loquebať aaron fratri ſuo:vt
ea ipſe qui erat eloquẽs. vniuerſe multitu
dini enarraret. Quod ergo vident ſancti
ſcribunt in libro:ꝛ mittunt ſeptẽ eccleſijs
que ſunt in aſia:qꝛ illis ſeptem ordinibus
archanuꝫ quod intus penetrant ſacramẽ
tum exponunt:qui in ſepteꝫ infraſcriptis
eccleſijs que erant in aſia deſignãtur. Pro
eo nãqꝫ q̄ nomina ipſa operibus ſingulo/
rum ordinum ſpecialiter inquiſita reſpon
dent:ab eox expreſſione auctor tacere no
luit:ſed dicens. Quod vides:ſcribe in li/
bro ꝛ mitte ſeptem eccleſijs q̄ ſunt in aſia:
protinus adiecit ꝛ ait.

T.15 ¶ Epheſo:ſmyrne: pergamo:
tyathire:ſardis: phyladelphie:
& laoditie.

¶ Interpretať autẽm epheſum lapſus:
Smyrna:myrra:pergamũ diuidens cor/
nua:Tyathira illuminata. Sardis princi
piũ pulchritudinis: philadelphia ſaluãs
hereditatẽ:laoditia vomitus:ſiue tribus
amabilis. He ꝛ huiuſmodi ĩterp̄tatiões
noium:ſingulis ordinibus ſigillatim ꝯue
niũt. Qualiter aũt eis ꝯueniãt:nunc qui/
dẽ proſequi:ſupſedeo:vt cũ ad ſua loca ve
nerimus:fructuoſius explicemus:ſeq̄tur.

¶ Et conuerſus ſum ut uiderem T.16
uocem que loquebatur mecũ:
& conuerſus uidi ſeptem cande
labra aurea.

¶ Uox ꝓlata non patet oculis:ſed auri/
bus audiť:vox aũt q̄ ſine vocis ſtrepitu ĩ
cordiuꝫ humanox penetralibus reſonat:
a ſpiritalibus mẽtis oculis:ꝛ cerniť ꝛ au/
ditur. Quãuis qꝛ vocis noie p̄dicator ali
quis intelligi ſolet:nõ incõgrue p vocem
iſtam angelũ ip̄m qui hec loquitur:beatũ
ſ. Joannem intelligere poſſumus: quẽ q̄/
dem qui p̄ſentes erãt audire nõ poterãt:
nos aũt qui pro curſu tẽporis in anteriori
bus ſumus eo modo illũ audire ꝛ ſentire
cõcedimur:quo ea que iudeorũ populus
ſpũaliter audire non poterat:xp̄ianus in
aduẽtu xp̄i audiuit ꝛ intellexit. Cõuerti/
mur aũt vt videamus vocẽ que loquitur
nobiſcum:qꝛ dum parũ quid de ſacra ſcri/
ptura gratia illuſtrati percipimus:mox ĩ/
uitati a ianitore:ad ſtudiũ cõuertimur le/
ctionis:vt ea que ſupra nos ſunt contem
plari poſſimus. Et que ſunt illa? Septem
cãdelabra aurea ꝛ ſeptem ſtellas ꝛ euꝫ qui
habet ſeptẽ ſtellas in dextera ſua:ꝛ ambu
lat in medio ſeptẽ candelabrox aureoruꝫ:
xp̄m:vꝫ:ꝛ mẽbra ſua pro q̄bus facta ſunt
oia que in mundo ſunt:celum.ſ.ꝛ mare ꝛ
arida:ꝛ q̄cquid celi ambitu continetur.
Si ergo vocẽ iſtã audimus:multũ eſt q̄d
videre cõcedimur:qñ q̄dem p eã illud vi
demus:pp q̄d viſibilia oia ꝛ iuiſibilia fa/
cta ſunt:ĩtelligẽtes opa ꝛ opificẽ:domũ:ꝛ

cōditorem ipſius differentias māſionum
ꝛ euꝫ qui ſctificat ꝛ letificat illas. Oia qp
pe magna opa dei: q̄ a primo aduētu dn̄i
vſqꝫ ad vltimuꝫ futura erant: ſcripta ſunt
ſub occulto enigmate in volumine iſto: ita
vt ad ſcie plenitudinem ſufficere poſſe cre
dendum ſit. Siquis vocis huius archa/
na penetrare ſufficiat. Et cōuerſus (inqt)
vidi ſeptē cādelabra aurea. Quod in moy
ſe p vnū candelabruꝫ: hic in p̄ſenti loco p
ſeptem candelabra figurat̄. Nec mirū: ha/
bet. n. vnaqueqꝫ eccleſiarū ſepteꝫ ordines
iſtos de quibus in ſuis locis agetur: q̄ꝫuis
ad queſtionis huius nodū ſufficienter ſol
uēdum: ſufficiat ſimplex cauſa rōnis: quā
do quidem candelabrū illud haſtile: vnū
ſeptem autem calamos habuiſſe legatur:
ita vt ad ſeptē lucernas cōtinēdas vnum
ipſum ſufficeret: iſta vero dum tale aliqd
de ipſis nō dicitur nequaq̄ꝫ vt illud mul
tiplicia: ſed ſimplicia magis fore credun/
tur. Aurea vero eſſe dicunt̄: qꝛ pura ſunt
corda iuſtoꝝ que ſibi ad inhabitādū xp̄s:
gratie ſanctificat largitate. Abhorret eniꝫ
omne falſum qui dei veritas eſt: abhorret
omne fictuꝫ qui ſimplicis genitoris eſt fi
lius. Habitat autem inter illa: ſicut conſe
quenter oſtenditur.

C.17 ¶ **Et in medio ſeptem candela/
brorum aureorum ſimilē filio
hominis ueſtitum podere.**

¶ Sed quid ſibi voluiſſe dicimus: q̄ vni
genitus dei filius: quem ioānes in maie/
ſtate conſpicit: nequaq̄ꝫ filius hois: ſed ſi/
milis filio hois eſſe dicit̄: niſi qꝛ tāta (poſi
tus in regno diuinitatis ſue) p̄eminet cla/
ritate: tanta maieſtatis gloria ſup angelos
fulget: q quōdam ꝓpter hoies ab angelis
extiterat minoratus: vt ſicut in eo aliquā/
do diuinitatis ſue gloriam occultabat hu
manitas: ita nūc humanitatis eiꝰ abiectio
exinanita a maieſtatis ſue gloria: ꝛ a ſplen
dore ſumme lucis: velut abſorta eſſe videa
Phi.2 tur. Ut enim aliqn̄ ſemetipſuꝫ exinaniuit
formā ſerui accipiēs: ita nūc forma ipa ſer
uilis a maieſtate glorie exinanita eſt: vt ni
hil in eo ſuſpitionis remaneat: quo verus
dei filius minus eſſe credat̄. Unde ꝛ per
apoſtolum dicit̄. Et ſi cognouimus xp̄m
ſcd̄m carnē: ſed nūc iā nō nouimus. Po/ 2.cor.5
teſt tn̄ imo ꝛ dꝫ alio mō itelligi: cur nō ait
filium hois: ſꝫ ſimilē filio hois. Loquens
apoſtolus de corpore xp̄i: q ē eccleſia: q̄
ſumus nos: poſt multa q̄ de mēbris ſingu
lis ſpāliter dixerat: adiecit ꝛ ait. Donec
occurramus oēs in virū p̄fectū: in mēſu/
ra etatis plenitudinis xp̄i. Si ergo mem ephe.4
bra xp̄i q̄ deſcribunt̄ a paulo. nō ſimplici/
ter illa mēbra itelligēda ſunt: cū qbus na/
tus eſt ꝓ nobis de virgine: ſed agmina iu
ſtoꝝ hoiuꝫ: q̄ in tenebris eius carnalibus
deſignant̄. Liquet q̄ is quē ioānes vidit
in ſpū: nō ipſe ſimpliciter filius hois itel/
ligēdus eſt: ſed ille quē ipſe filius hois in
humilitate deſignat: ipſe: vꝫ: xp̄s ieſus: q
caput eſt oīum cuꝫ mēbris ſuis: ac p hoc
nō ipſe ſolus: ſed ipſe cū mēbris ſuis: hoc
eſt: ſimul caput ꝛ membra. Qui bn̄ quoqꝫ
veſtitus podere eſſe phibet̄: qꝛ ꝛ ipſe pro
nobis carnē iduit: factus caro: ꝛ nos ean/
dē carnē ineffabili ſacro accipiētes eodeꝫ
nouo hoie induti ſumus: nimirū: qꝛ ipſe ē
iuſtitia noſtra de qua ꝛ legit̄. Sacerdotes Pſ.131
tui induant̄ iuſtitiā. In poderis ergo idu
mēto caro eius virginea deſignat̄: in q̄ ꝓ
mūdi ſalute ſacerdos factus eſt in eternū:
vt q ſe ſemel ꝓ nobis obtulit: ſacrificiū ꝓ
pctō in viuēte ac reſurgēte corpe eternuꝫ
ꝓ nobis offerat ſacrificiū laudū: q̄ dignū
eē deo ſacrificiuꝫ: docet deus ipſe q dicit.
Sacrificiū laudis honorificabit me: ſitqꝫ
iuxta ioānis huiꝰ in epiſtola ſua vocē: ad/
uocatus noſter apud p̄reꝫ: ꝛ ꝓpitiatio ꝓ
pctis nr̄is. Genus hoc veſtimēti: tunica
linea eſſe dr̄: qua ſolis ſacerdotibus filijs
aarō (de quoꝝ ſtirpe ex parte vna: natus ē
xp̄s) vti licitū erat: in typo haud dubium
ſacerdotis eiuſdē de quo in libro pſalmoꝝ
dr̄. Iurauit dominus ꝛ non penitebit eū:
tu es ſacerdos in eternum ſecundum ordi Pſ.109
nem melchiſedech. Sequitur.

¶ **Et precinctum ad mamillas C.1
zona aurea.**

¶ Precinctio zōe auree ad mamillas: iter
ne cuſtodiā caſtitatis deſignat q̄ mēs ſpūa
lis viri ſtrigēda ē: ne hāc luxurie fluxus p
imūdas ꝛ illicitas cogitationes diſſoluat.
Ad hoc. n. p̄ceſſit caput vt ſequant̄ mem/
Jo.15. bra. Eſt aūt poſſibile ſi ab ipſo cū fiducia
poſtulat̄: q dicit. Sine me nō poteſtis face
re qcq̄ꝫ. Talē (inqt apoſtolus) hr̄e nos de
cebat ſacerdotē q eſſet inocens: ipollutus
Heb.7 ꝛ ſegregatus a pctōribus. Talē inqt ꝛ taꝫ
decorū: qui ꝛ corpus poſſideret virgineū
ꝛ interne corruptionis macule feditatem
neſciret: ſicut inter multa q̄ cenātibꝰ apo/
ſtolis locutus eſt: ſibi ipſi: ſicut veritas q̄
ipſe eſt teſtimoniū phibuit dicēs. Uenit
n. princeps mūdi huius ꝛ in me nō hꝫ qc/
Jo.14. q̄ꝫ. Sꝫ hoc ſicut iā diximus: nō tā pp ipꝫ
q̄ꝫ pp nos ſcripta ſūt: vt q̄lis debeat eē vi
ta ſacerdotis: nō eiꝰ dico: q iuxta vocē ꝓ/
phe: i atriū exterius datus ē: vt mādūcet
Oſe.4. ibi pctā populi: ſꝫ eiꝰ q iuxta ipꝫ ad iterio
ra pducit̄: vt deguſtet q̄ꝫ ſuauis ē dn̄s: exē
plo magis tacite oſ̄derēt q̄ꝫ verbis. Sciē
dū vō duplicē eē cuſtodiā caſtitatis: quaꝝ
altera: in zona xp̄i deſignata ē: nimiꝝ qꝛ ꝛ
ioānes baptiſta zonā habuiſſe deſcribitur.
Uterqꝫ ergo hūit zonā: ꝛ miniſter ꝛ dn̄s
ſed ille pelliceā: iſte aureā: ille circa lūbos:
iſte ad mamillas. Simili mō vterqꝫ mel
comediſſe legit̄: ſꝫ ioānes ſilueſtre xp̄s do/
meſticū. Qd̄ bn̄ tacite itelligit̄: dum nō ſi
cut ꝛ illud ſilueſtre fuiſſe memorat̄. Sed
nec alterius diſſimilitudo vacare a myſte
rijs credēda ē: cū vtiqꝫ locuſtas: ille: iſte pi
ſcē aſſuꝫ comediſſe legat̄. Si ad tpa iudeo
rū ꝛ gētiū: zonaꝝ eſcarūqꝫ diſtātiā referē/
dā ducimus: parēs ē cā rōnis. Dis qppe
terrena iuſtitia exinanitur ꝛ deficit: vbi ce
leſtis iuſtitia reuelatur. Sꝫ ꝛ magnus ille
moyſes abſcōdit faciē ſuā: vbi facie reuela
ta loquit̄ q de celo deſcēdit. Un̄ ꝛ ioānes
ipſe cuius iter natos mulierū: maior non
fuit: ſciēs creditā ſibi diſpēſationē myſte/
rij ꝛ q̄ ipſe iuſtitiā legis que de terra eſt:
chriſtus autem ſpiritalē iuſtitiā: que de ce
Jo.3. lo eſt: deſignaret. Qui de terra eſt (in/
quit) ꝛ de terra loquitur: qui autem de
celo venit ſup oēs eſt. In ioānis ergo zo/
na vel eſca: iuſtitia teſti veteris deſignata
eſt. In zona ſiue eſca xp̄i ieſu: iuſtitia teſti
noui q̄ de celo deſcēdit: q̄ꝫuis in eiſdeꝫ re
bus duas vitas eccleſie aſſignare poſſumꝰ
actiuā. ſ. ꝛ cōtemplatiuā quarū vna q̄ p̄ce
dit tpe meritis impar eſt: altera q̄ ſequit̄:
dignitate p̄fert̄. Quātecūqꝫ. n. ioānes p̄fe
ctiōis fuerit: cōpatus tn̄ xp̄o: impfectꝰ ap
paret. Et iō cūcta eiꝰ myſteria impfectio/
nē demonſtrāt. Infirmoꝝ eſt ergo hr̄e zo
nā circa lūbos pelliceā: q̄ vtinā nō deeſſet
illis: qbus dr̄: Sint lūbi veſtri p̄cincti: p
fectoꝝ aūt oium ꝛ maxie monachoꝝ: ha/
bere zonas aureas ad mamillas: qꝛ illis ali
quid. eſt: ſi corpus ipollutū cuſtodiūt: iſtis
pene nihil: niſi habeāt ꝛ mūditiā cordis.
Sufficit illis cibus locuſte: q rarā ꝛ inter
pellatā lectionē deſignat: iſtis neceſſaria ē
iugis lectio quā ſignificat piſcis: vtiqꝫ ſi/
cut aial nutritū in aqs. Recte aūt in locu
ſta iterpollata lectio: aut meditatio: in pi/
ſce ꝯtinua deſignat̄: qꝛ ille eleuatus a terra Le.
mox cadēs deficit in volatu: iſte aq̄s ma/
ris iſatigabiliter puolat. Mel quoqꝫ ſilue
ſtre qualēcūqꝫ in diuinis cultibus delecta
tionē deſignat: mel aūt domeſticuꝫ: nō q̄/
lemcunqꝫ: ſed perfectam ꝛ integram: ni/
mirum quia ille ſolus intelligit: quam
magna ſit multitudo dulcedinis dei ſui:
qui ſe per exceſſum mentis deſerit: ꝛ ſpre Pſ.30.
tis omnibus que mundi ſunt: ſola cele/
ſtia concupiſcit. Bene autem duo iſta vel
illa pariter iuncta ſunt: locuſta. ſ. ꝛ mel ſil
ueſtre: ſeu etiam piſcis ꝛ fauus mellis: qꝛ
due ſunt ſpeciales intelligentie circa quas
fidelis anima occupari debet. Sciētia ſci/
licet exteriorum que infra eſt: ꝛ ſapientia
interiorum: que deſurſum eſt: ꝛ que velu/
ti ros mellifluus de ſupernis deſcendit.
Horum primum ſpecialiter ſpectat ad fi/
lium qui carnem accipere dignatus eſt.
Secundum ad ſpiritum ſanctuꝫ qui hoc
non fecit. Sed in die penthecoſtes facto
repente de celo ſono deſcendit ſuper eos
qui habitabant in vnum. Re vera ſi/
cut vnguentum de capite quod de//

ſcendit in barbā: barbā aaron: ⁊ ſicut ros hermon qui deſcendit in montem ſyon. Quare aūt primum ad filium qui ꝓprie dictus eſt ſapientia patris? Dictū eſt: propter aſſumptā formā mortalitatis noſtre vbicūq; ſimul ponunt duo talia: quorum alterum altero maior ſit: quod minus eſt ⁊ deſpectius: refertur ad xp̄ʒ qui habet in ſeipſo cui poſſit referri. Quod dignius ⁊ clarius: ad ſpūm ſanctuʒ. Unde eſt illud.
Mat.12 Quicunq; dixerit verbū cōtra filium hominis remittet ei. Qui autem dixerit contra ſpūm ſanctum: nō remittetur ei: neq; in hoc ſeculo neq; in futuro. Nō eniʒ pōt
Jo.16. ob hoc filius putari minor: i hoc q deus eſt: cum dicat ipſe de ſpū ſancto. Ipſe me clarificabit: q: de meo accipiet. Sʒ plane hoc de ipſo ſpū putari poſſet: ſi ipſe magis q̄ filius humanam ſubſtantiā accepiſſet. Eo enim ipſo ſpūs ſanctus minor eſſe filio putaretur: quo dicere ipſe non poſſet de filio qđ pōt ipſe filius dicere de ſpiritu ſancto. Ille me clarificabit q: de meo accipiet. Quare autem non poſſet hoc dicere
Jo.7. ſpūs ſanctus? Quia veritas eſt ⁊ omnis vt ait dominus qui querit gloriam eius qui miſit illum: hic verax eſt. Neq; enim filius de ſubſtantia ſpūs ſancti: ſed potius de ſubſtātia patris ſpiritus ſanctus de ſubſtātia patris ⁊ filij. Quia vero ſic eſt de patris filijq; ſubſtātia: vt tamē minor eis nō ſit placuit filio accipere ſibi in myſterijs: partem inferiorē: non tū vbiq;: ſed alicubi: nec vt ipſe putetur minor: qđ eſſet ipſi ſpūi derogari: ſi a ſe minore: ipſe procederet: ſed vt ipſe eidem filio equalis eſſe credat. Prefert quoq; piſcis: locuſte ⁊ ꝑtio ⁊ myſterio: q: locuſta i ſola terra reſidet: qđ eſt inferius elementum: ⁊ vix niſi coactus paululum a terra ſemotus: mox iterum ſeſſurus conſurgit: ⁊ hoc ipm in arido: ⁊ non in aqua. Qui enim aut ſanctarū ſcripturarū notitiam: aut legēdi conſuetudinem nō habent: terrenis deſiderijs vehemēter incūbunt: ⁊ ſi quādo compellūtur ſurgere: diu in alto ſtare non pñt: q: q̄ eos in alto ſuſtineat aſſiduitatem ſcripturarū nō habēt. Eodem modo ⁊ in zonis: maxima diſtantia eſt. Quod.n. inter zonas pelliceas: ⁊ zonas aureas intereſt: hoc differt inter corporis caſtitatem ⁊ mentis. Ibi.n. exterior hic interior homo: a carnalibus illecebris cuſtoditur imunis. Ibi cum adiutorio dei liberum opatur arbitrium: hic operator eſt ipſe deus: qui creator eſt omnium: zona ergo aurea: virtus eſt interne mūditie: firmū ⁊ incōcuſſum caſtitatis ꝓpoſitum ſpālis. Diſſimilis eſt autem huic zona pellicea: in perſeuerantia: in colore: in pretio. Illa enim cito deficit ⁊ in breui conſumitur vetuſtate: hec in nouitate ſui cōſeruatur diutius: q: aurū nature imputribilis eſt. Illa deformis ⁊ vilis eſt: hec iter pretioſa mundi: carioris eſt pretij. Sic quātacūq; ſit corporalis iuſtitia: cōparata ſpūali: vileſcit q pōt carere ſpūali: q gloriat imunditia carnis: nō pōt nō habere corporeā: qui gaudet animi caſtitate. Si autem qui cuſtodiēs initialia bona: ad ea que ante ſunt ꝓ viribus in ardeſcit: ſi priꝰ egredit de hac luce: q̄ ꝑueniat ad id quo tendit: deſperandū nō eſt: q: quod in hac vita non accepit: conſequetur in altera. Pro eo nāq; aſſumpto itinere non reſpexit retro: ⁊ quantū in ſe fuit: nō ſubſtitit: ſed feſtine perrexit: querens imperfectus accipere qđ perfector eſt ⁊ adhuc grauatus mole carnis: perfectionis ſue tēpora preuenire iuſtus eſt ⁊ bonus deus qui ſuſcipiat illum: cuius eſt ꝓpriū nō tam opa acceptare q̄ fideʒ. Qui vero ſic in corpore militat vt greſſum figat: ſufficere ſibi poſſe exiſtimans q carne ſola continens eſt: paruipendens ſpiritualem iuſtitiam: ⁊ munditiam cordis: ſtultus eſt: quia ⁊ illud quod perpetuum eſt: percipere non eſt dignus: ⁊ illud neceſſe eſt vt amittat in quo inaniter gloriatur. Corporalis ergo exercitatio ad modicū vtilis eſt: ſpiritalis ad oia ꝓmiſſionē hñs vite eius q̄ nūc eſt ⁊ future. Nō.n. ait dñs. Beati q corpore Mat.5 mūdi ſunt: ſʒ beati mundo corde: qm ipſi deum videbūt. In pelle ergo ſplēdor non eſt: in auro eſt: q: illis deum ſuum videre

conceditur: qui zonis aureis circa pectora muniuntur: qui fulgore ſapiētie qua paſcūtur: ad celeſtia cōtēplanda ⁊ ſeruanda trahuntur: ⁊ quaſi poteſtate regia: imundas a ſeipſis cogitationes abijciunt. Si ergo de pretio zonarū agit: patet cauſa quādo quideʒ zona pellicea ſola neceſſitate quis vtitur: zona vero aurea voluntate: quia aliud eſt timore pene corporali reſiſtere paſſioni: aliud amore glorie propoſituʒ ſpiritalis munditie totis mentis niſibus diligenter amplecti. Ut autem hoc a forti viro virilis quippe fortitudo neceſſaria eſt: viriliter ac ſtrenue ſeruari queant neceſſe eſt vt mens eius: ſanctis ⁊ deo dignis meditationibus implicet. Alioquin vt ruat: neceſſe eſt: qui abraſo interiori capite: forti
Iudi.16 ter ſe poſſe agere: ⁊ in voto ſtare preſumit. Quid eſt abraſo capite: ⁊ ad qđ dixi? Abraſo capite: cōtra luxuriā belluʒ agere: eſt ſine [illegible] meditatione ſcripturarum ꝓpoſitū caſtitatis interne: quod non parui eſt laboris aſſumere. Hoc nec idiota ipſe facere preualet: cui donum iſtud concedit vel ex parte: q: ⁊ ſi legere elementa muta nō nouit: illud tñ quod a doctoribus audit: ſecum indeſineter ⁊ tacite ruminare
Sanſon non ceſſat.

De ruina Sanſonis.

Ut autem abraſi capitis mētionē facereʒ: triſte me Sanſonis myſterium: ſed ſatis neceſſarium exempli cauſa prouocauit ad hoc. In cuius qdem capite conſecrato do
iudi.16 mino: ſeptem crines fuiſſe leguntur: in qbus cū eſſet nazareus dñi: in typo cuiuſcūq; fidelis qui ex propoſito cōtinēter viuit: ſpūs dni quieſcebat: a cuius cōſpectu rumpebantur vincula fugabantur hoſtes ⁊ pro nihilo ducebantur emulorʒ inſidie. Ubi autem crines abraſi ſunt: recedente a ſe ſpū: ſuperatus eſt miles: q: ſicut ceteri hoiʒ īfirmus effectus ē. Nō aūt hec ſcripta ſunt vt in eiſdē capillis ſpūs fortitudinis fuiſſe credatur: aut q ſpūs inuiſibilis: in rebꝰ iſenſibilibꝰ delectet: ſed q: ille in eiſdem crinibus deſignabant virtutes: in qbus ſpūs ſancti gratia a mētibus percipitur ⁊ ſeatitur humanis. In ſeptem ⁊ eniʒ crinibus: ſeptē virtutes animi que nobis in natura donate ſunt deſignantur: in quibus ac ſi in cereis vaſis mella: ſeptem dona ſpūs requieſcunt: ſine quibus forte aliquid agere: fragilitas humana nō poteſt. Que recte quoq; nō capillis: ſʒ crinibus aſſimilata ſunt: q: tam multiplex eſt: ⁊ q̄ſi permixta ſingulorum aſſertio: tam multa de ſingulis meditantibus ſup ipſis occurrit: vt ea vix lingua exprimere: vix calamus ſcribere cōprehēdere queat. Caput ergo Sanſonis cōſecratum dño: animum cōtinentis deſignat: qui dum bona naturalia gratis ⁊ ipſa data cuſtodit: dona ſpiritus ſancti: quaſi bonus hoſpes hereditat. Impugnatus eſt ſanſon a femina meretrice: impugnatur ⁊ hic quottidie a carne peccati in maſſa vtiq; peccatrice: ⁊ in primo quōdam peccatore: ⁊ iuſtitie deſertore corrupta. Quippe q: ⁊ ſi debituʒ eterne mortis in baptiſmate ſoluit: non illico tamen a penis omnibus ⁊ luxurie ſtimulis homo morti obnoxius liberatur: quia adhuc caro concupiſcit aduerſus ſpiritum: ⁊ ſpiritus aduerſus carnem. Datur Gal.5.
primo gratia vt bonum velimus: deinde vt poſſimus quod volumus: ⁊ tamē importuna eua a ſerpente ſeducta ſtimulare viri animum ⁊ blanditijs impugnare nō ceſſat. Et primo quidem ſuggeſtione preuenit occupās animuʒ cogitationibus vanis: ſimplicibus tamē ⁊ quaſi ſine dolo ⁊ nec dum inhoneſtum aut impuruʒ: aut indecens aliquid oſtendētibus: veluti ſi occurrat aio cogitare de muliere q pulchra ſit in ſimplici corde: ⁊ nec tamen duʒ tale aliquid quod delectet: aut quod turpes motus excitet ſuſpicāti. Hec ſunt prima Sanſonis vincula: hec prima mulieris impie deuitanda ligamina. Sāſonis prima vincula.
Deuitāda ſunt inq;: hec ligamina: ⁊ ſi cito ⁊ facillime rumpi queant: ne forte inſoleſcat mulier ⁊ maiora preſumat. Secundo ſi negliguntur prima: apponuntur ſecunda: tāto deteriora prioribus: quanto per ea rigor animi eneruatus molleſcit. Sane ſuggeſtionē ſimplicem immunda cogitatio co/

mitatur. Que ſi ſola cū illa eſt: inficit qui
dem: ſed non proficit: qꝛ fortis adhuc ani/
mus minatur femine ⁊ eius execrādis pre
cibus viriliter contradicit. Rūpunt̄ ergo
⁊ hec vincula: qꝛ adhuc p̄lianti militi for
Tertia vincula titudo ſpiritalis aſſiſtit. Si autem demul
centi ſe femine: vir miſer aſſentit: ſi carna/
li delectationi mollis ⁊ feſſus animus co/
pulatur: ſi immunde titillationi non ſolum:
non reſiſtit ſed annuit: iam tunc cum quo
dam litio capilli plectuntur ⁊ eiſdem cir
cūligatus: clauus ſolo infigitur mētis ter
rene: qꝛ permixtꝰ bonis cogitationibus cū
malis: clauus quidam concupiſcentie in
terrena illa anima radicem figit: quā niſi
prius eduxerit anniſu quo preualet: agere
iam fortiter: vt pro primo ⁊ ſecundo non
pōt: qꝛ veluti leſis crinibus cogitationum
ſanctaꝝ: ex parte: illi ſpūs: non ex toto aſſi
ſtit. Unde ⁊ in premiſſis duabus pugnis
a principio excitato a ſomno deſcribit̄ ſpi
ritus affuiſſe: hic nō a pricipio: ſed poſtq̄
Quarta vincula a terre viſcere clauus eductus ē. Sane in
quarto bello: non iam crines capitis per/
plexi litio: ſed abraſi legunt̄: propter quod
⁊ ſtare nō potuit. Cum. n. vſqꝫ adeo preua
let delectatio praua vt ex corde dormien/
tis militis: ſanctas ⁊ deo dignas cogitatio
nes excludat: cecatur miſer a philiſteis ⁊
portatur in gazam: priuatur libertate ar/
bitrij: vt iam non ei liceat quod libet: qꝛ
preſto ſunt qui rapiāt: ⁊ preſto non eſt qui
eripiat. Quia vero triſte Sanſonis myſte
rium in typo miſerorum editum occaſio/
ne capilloꝝ ipſius exponendum aſſumpſi
mus: vt q̄ꝫ timenda ſit ruina viris perfe/
ctis: corporalis ille caſus Sanſonis terri/
biliter moueat: libet amodo cuꝫ letitia ad
nouum noſtrū Sanſonem: cuius caput ⁊
capilli candidi ſunt: mentis greſſibus re
dire: ⁊ eius triumphalem gloriam in exē/
plum accipere. Nam ſequitur.

C. 19 ¶ Caput uero eius & capilli
erant candidi tāquam lana alba
& ſicut nix.

¶ Quare caput eius ⁊ capilli albi eſſe di
cunt̄? niſi qꝛ ſanctus eſt ⁊ innocēs vnigeni
tus dei: q ē caput eccl̄ie: vtpote ex quo oīa
membra corporalis eius totius vnda ſan/
ctitatis perfuſa ſunt: cuius cogitationes
munde ſunt: ⁊ iudicia vera iuſtificata in ſe
metipſa. Unde ⁊ ex pſona dei patris p ꝓ ps. 18.
phetaꝫ dicitur. Non. n. vie mee vie veſtre
neqꝫ cogitationes mee: cogitatiōes veſtre
qꝛ ſicut exaltati ſunt celi a terra: ita exalta Eſa. 55
te ſunt vie mee a vijs veſtris ⁊ cogitatio/
nes mee a cogitationibus veſtris. Tanq̄ꝫ
lana alba: inquit ⁊ tanq̄ꝫ nix. Sunt que/
dam naturaliter: quedam accidētaliter al
ba. Naturaliter: vt lana alba ⁊ nix: accidē
taliter: vt paries dealbatus. Qꝛ ergo deus
omnipotens: naturaliter iuſtus eſt: homo
accidētaliter: dicens capillos dn̄i eſſe can
didos: naturalem albedinem in exemplū
accepit: vt naturaliter deus omnipotens
iuſtus eſſe credat̄: non accidentaliter ſicut
homo. Quippe qꝛ ⁊ ſi homo xp̄s ē: nemo
tamen ſumme bonus niſi ſolus deus: pa/
ter vtiqꝫ ⁊ filius ⁊ ſpūs ſanctus: ſola ipſa
trinitas vnus deus. Qō ſi ſeptem crines
Sāſonis: virtutes naturales vniuſcuiuſqꝫ
noſtrū deſignant quid per capillos xp̄i: q
albi ſunt niſi dona ſpūs ſancti itelligimꝰ?
Aut ſi ad eius humanitatem referendum
eſt: quicqd exempli cauſa in hoc loco de/
ſcribitur ⁊ nequaq̄ꝫ maieſtati diuine: que
admiranda eſt: potius q̄ꝫ imitāda: ſed hu
mane potius eſt aſcribēduꝫ nature in qua
nobis dux itineris factus ē: nihilominus
tn̄ iuſtitia eius lane albe aut niui ſimilis
eſſe phibetur: qꝛ non ex bonitate cōmuta
bilis nature: ſed ex virtute incommutabi
lis deitatis actum eſt: vt tanta illa perfe/
ctio ſpiritalis iuſtitie inſeparabiliter eſſet
in eo: apoſtolo atteſtante qui dicit. Factus 1. cor. 15
eſt primus Adam in animam viuentem:
ſecundus Adam in ſpūm viuificantē. Et
iterum primus homo de terra: terrenus:
ſecundus homo de celo celeſtis. Quod ſi
potiusꝰ naturales virtutes: q̄ꝫ ſpiritales
gratie in capillis ipſius candidis accipien
de ſunt: liquet ꝙ eiſdem mediantibus in
eo dona ſpiritus requieſcunt: ſicut iam lō

Eſa. 11. ge antea: ſanctus predixerat Iſaias. Egre
dietur virga de radice ieſſe: ⁊ flos de radi
ce eius aſcēdet: ⁊ requieſcet ſup eum ſpūs
domini: ſpūs ſapientie ⁊ intellectus: ſpūs
conſilij ⁊ fortitudinis: ſpūs ſciētie ⁊ pieta
tis ⁊ requieſcet ſup eum ſpūs timoris do/
mini. Quocirca vigilanter penſandū eſt:
ꝙ ſicut ad imaginem dei creata aīa: trini/
tatis que deus eſt: ſimilitudinem gerit:
ita ſeptem virtutes naturales que in ipſa
ſunt: ſeptem donorum ſpiritus ſancti ima
Jo. 14. ginem tenent. Ut eniꝫ trinitas deus: ani
mam iuſti viri preſidendo inhabitat: ita
ſeptem dona ſpiritus in naturalibus vir/
tutibus anime vt ſimiles in ſimilibus re
quieſcunt: ſequitur.

C. 20 ¶ Et oculi eius uelut flamma
ignis & pedes eiꝰ ſimiles aurical
co ſicut ī fornace ignis ardētis.

¶ Si Sanſon amiſſis crinibus: etiaꝫ lu/
mina perdidit: ꝯſequens eſt: vt noſter Sā
ſon: cuius caput ⁊ capilli cādidi ſunt ocu
los habeat ſicut flāmam ignis. In oculis:
contēplatiua vita: in pedibus greſſus ope
ris deſignatur. In vtraqꝫ ergo vita xp̄i:
igne ſpūs ſancti accenſa eſt: qꝛ non ſolum
in illis membris gratia ſpiritus ſancti dif/
fuſa eſt: que ad otiuꝫ ⁊ quietē vocata ſunt
vt in conſpectu dei ſui contemplādo aſſi
ſtant: verumetiam ⁊ in illis qui exteriori
bus miniſterijs deputant̄: q̄ꝫuis tanta in
ter vtranqꝫ vitam differentia ſit: q̄ꝫta in/
ter pedes auricalco ſimiles in camino ar/
denti: ⁊ oculos ſimiles flāme ignis. Sicut
eniꝫ aliud eſt: eſſe ſimile flāme ignis: aliud
eſſe ſimile rei manenti in igne: ita aliter
actiue vite: aliter contemplatiue ſpūs ſan
cti gratia preſto eſt. Sicut aliter in cor/
pore iuſti aliter in anima que ſpūs eſt: in
1. cor. 6. circūſcriptus idem ſpiritus (qui deus eſt
⁊ charitas) requieſcit. Licet enim iuſtoruꝫ
corpora: templa ſint ſpūs ſancti: nō tamē
corpora deum ſciunt: ſed anime quia ſicut
animabus corpora: ita iuxta illud ſancti
pape Georgij: nō reꝫ ſimilem: ſed diſſimi/
lem dico animas electorum hominum:
ſpiritus omnipotentis dei infundendo vi
uificat. Sunt ergo oculi Chriſti velut flā
ma ignis: pedes vero eius ſimiles aurical
co: ſicut in fornace ignis ardentis: quia ⁊
hi qui donāte ipſo: gratiā cōtemplandi ꝑ
cipiūt: lumine ſapiētie perfuſi ⁊ igne cha/
ritatis accenſi ſunt: ⁊ hi qui per eundem
ſpūm: donuꝫ patiētie perceperunt: per in
numeras afflictiones quas patiendo ſuſti
nent: ac ſi aurū in fornace puriores fiunt.
Quia vero ſunt nōnulli qui ad vitam cō/
templatiuam hanelant: atqꝫ hoc non ex
charitate ſꝫ ex vanitate procedit: quod eſt Leu. 21
iuxta moyſen albuginem habere in ocu/
lo: qualis debeat eſſe intētionis oculus: ⁊
q̄ꝫ flāmeus viſus eoꝝ qui ad hanc gratiaꝫ
domino inuitante feſtināt: exemplo ocu/
loꝝ xp̄i demonſtratur cum dicit̄. Et ocu
li eius ſicut flāma ignis. Sꝫ ⁊ vite actiue
probatio in tēptatione eſt: ſicut per quen/
dā ſapientem dicitur. Uaſa figuli probat Ecc. 27
fornax: ⁊ homines iuſtos temptatio tri/
bulationis: Unde ⁊ p apoſtolum dicitur. 1. cor. 3.
Uniuſcuiuſqꝫ opus quale ſit ignis proba
bit. Et hoc quare? Quia nonnulli dum
de opere ſuo quod faciunt: inaniter glo/
riantur: nequaq̄ꝫ aurum: aut argentum
aut lapides pretioſos ſuperedificant: ſed
ligna: fenum: ſtipulam: que diu ſta/
re nō poſſunt: ideoqꝫ ī camino futuro exa
minandi ſunt: qui ex hac vita ſine flagel/
lo: nec tamen ſine cauſa flagelli tranſie/
runt. Ad iuſtum ⁊ enim ſpectat iudiciuꝫ Heb. 12
(vt qui non pepercit innocenti vnico) fla
gellet omnem quem recipit: flagellis ob
noxium adoptiuum. Hoc ergo modo
pedes Chriſti in camino tribulationis
examinati refulgent: ꝙ tamen vt pati
valeant: non aliunde habent: quam de
celi virtute. Ut enim ex ſe anima nihil
habet: ita ⁊ ſiqua illi bona naturalia da
ta ſunt: ac ſi extincte lampades egent
lumine: vt per ignem ſancti ſpiritus qui
de celo deſcendit: ignem qui examinat
tollerare ſufficiat. Unde eniꝫ cred. ē ignē
illū ſuſtinere potuiſſe Laurentius niſi ex
igne ſpūs ſancti: qui eius interiora reple/

uerat? De quo nimiruȝ igne in cãticis cã
ticorum dicitur. Fortis eſt vt mors dile/
Cãti.8. ctio. Dura ſicut infernus emulatio: lampa/
des eius: lampades ignis atqȝ flãmarum:
aque multe non potuerũt extinguere cha
ritatem: neqȝ flumina obruerent illã. Hic
itaqȝ ignis eſt: qui ſupat igneȝ: ſicut in tri
bulatione poſita per vocẽ Hieremie loq/
tur eccleſia dicens. De excelſo miſit ignẽ
in oſſibus meis ⁊ erudiuit me. De excel/
ſo quippe mittit dñs ignem in oſſibus ec
cleſie ⁊ erudit illam: qꝛ que poſita in pace
plerunqȝ leuitatibus inſeruit nolens ſe
ipſam erudire ⁊ digna caſtigatione affige
re: vt apprehendere: vel coacta: queat di/
ſciplinam iuſtitie: iuſto dei iudicio flagel/
latur. Quaſi enim de celo ignis mittitur
ad erudiendã eccleſiam: cum is qui ꝓ mo
do culpe delinquentem flagellat: pro mo/
do flagelloꝝ patientiam celitus admini/
ſtrat. Siue ergo cum petro ſequimur do/
minum: ſiue cuȝ ioanne contẽplationi va
camus: ſiue inqȝ illaȝ vitam tenemus que
corpori xp̃i aſcribit̃ deſignata in pedibus:
ſiue illam que oculis mentis eius magis
cõgruit cuius proprie oculus qui lumen
eſt corporis: ſimilitudineȝ gerit: qm̃ deus
quem cõtemplatur animus: vtiqȝ lumen
eſt: vtrũqȝ donum dei eſt: vtrunqȝ gratia:
qꝛ ſicut ab illo in nobis eſt: vt ſimiles eſſe
poſſimus flamme ignis contemplãdo ce
leſtia: ita ⁊ ab ipſo vt poſſimus ſuſtinere
preſſuras: ⁊ ob amoreȝ veritatis paſſionẽ
ſubire. Ceteruȝ qꝛ natura noſtra in primo
vitiata parente: veluti de auro puro in au
ricalcum verſa eſt: ⁊ ipſe xp̃s pro ſimilitu/
dine: ⁊ nos pro veritate carnis peccati in
camino tribulationis excoquendi⁹ ſumus
vt poſſimus ad antiquam illam puritatẽ
redire. Sequitur.

T.21 ¶ Et uox illius tanq̃ uox aqua
rum multarum.

¶ Tanqȝ vox aquarum multarum vox
xp̃i eſt: qꝛ ſicut pluuie multe: ſono multi/
plici concorditer ſonant: ita cum tã mul/
ta ſint: diuine auctoritatis eloquia: tam
multi ⁊ tam ſemoti ab inuicem ſacrorum
voluminum tractatores in quibus loqui
tur xp̃s: in vna tamẽ veritatis ſententia:
⁊ vno ſermone charitatis: quod eſt conſu
matio mãdatoꝝ: cõueniunt. Sed ⁊ ſicut
ſonus inũdãtis pluuie: aut ipetus fluuio/
rum per alta precipitia ad loca humiliora
manẽtium: longius auditur: ita predica/
tio xp̃i audita eſt in finibus orbis terre: ſi
cut de ſanctis predicatoribus per pſalmi/
ſtam dicitur. In omneȝ terrã exiuit ſonus Ps.18.
eorum: ⁊ in fines orbis terre verba eoruȝ.
Hec eſt illa pluuia voluntaria quam ſegre Ps.67.
gauit deus hereditati ſue: de qua in epiſto
la ad hebreos per apoſtolũ dicitur. Terra Heb.6.
ſepe venientem ſuper ſe bibens imbrem ⁊
germinans herbam oportunam illis a q/
bus colitur: accipit benedictionem a deo:
proferens aũt ſpinas ac tribulos: reproba
eſt ⁊ maledicto pxia: cui⁹ ꝯſumatio i cõbu
ſtiõe veniet. Terra ſane q̃ accepta pluuia
pro herbis: profert ſpinas: maledicto eſt ꝓ
xima: qꝛ qui xp̃i predicatiõe percepta: fru
ctuȝ iuſtitie proferre negligit: reſtat vt de
accepta verbi pluuia: grauius in fine iu/
dicetur. Sequitur.

¶ Et habebat in dextera ſua ſe/ T.21.
ptem ſtellas: & de ore eius gla/
di⁹ ex utraqȝ pte acutus exibat.

¶ De ſeptem ſtellis in ſuo loco dicetur:
hoc eſt: cum de ſepteȝ angelis tractare ce
perimus. Gladius vero acutus qui ex ore
xp̃i exibat: ipſe eſt gladius ſpũs: quod eſt
verbum dei. Qui idcirco ex vtraqȝ par/
te acutus eſſe dicit̃: qꝛ ſicut de eo pie quo/
dãmodo cõqueritur ſctũs iob. Iuſtum ⁊
impiũ ipſe conſumit. Conſumit enim iu/ Job.9.
ſtum ne de bono opere glorietur: ⁊ bonuȝ
quod opatus eſt: eleuatus inaniter de iu/
ſtitia: perdat. Unde ⁊ per eundem dicit̃.
Propter ſupbiaȝ quaſi leenam capies me
⁊ conuerſus mirabiliter me crucias: etiaȝ
ſine cauſa. Conſumit vero ⁊ impium: ne
perſeueret in malo: ⁊ de clementia tempo
rali qua ſuperbe ab vtit̃: ad eternum ſup/
plicium rapiatur. Conſumit autem illos

ex ea parte: qua: aut male viuunt: aut ma
le viuere poſſent: vt deſinãt in eis ꝙ male
ſunt: aut eſſe poſſent: ⁊ maneat in eis qđ
dei eſt: rectitudo ⁊ veritas. Debẽt quoqȝ
hoc ipm̃ imitari doctores: ⁊ hi quibus re
giminis cura commiſſa eſt: dijudicantes
nõ ſolum illos qui ſteriliter viuũt: verum
etiam illos quos de operibus bonis que
faciunt letari pluſqȝ decet: aut preſumere
deprehendũt: ne eis appetitus laudis ſub
repat: ⁊ virtutem boni operis: gloriari in
1.Cor.10 ſeipſis amittãt. Qui gloriatur (inquit) in
domino glorietur. Et hoc quare? quia nõ
q ſemetipſuȝ cõmẽdat ille probatus eſt: ſȝ
quem deus cõmendat. Sequitur.

T.23 ¶ Et facies eius ſicut ſol lucet
in uirtute ſua.

¶ Unuſquiſqȝ noſtrum in ſpẽ cognoſcit̃
faciei. Ut ergo xp̃m ieſum cuius nos mẽ/
bra ſumus: vnigenitum dei filium eſſe nõ
dubites: faciem ipſius in ſolis conſidera
Ex.34. claritate. Non. n. ſicut quondaȝ moyſi ha
bere ſimilitudineȝ lune xp̃i facies viſa eſt:
ſed potius ſimilitudinẽ luminaris maio/
Ps.10. ris: vt ille eſſe demonſtretur: de quo dicit
pſalmiſta. In ſole poſuit tabernaculũ ſuuȝ
⁊ ipſe tanqȝ ſponſus procedit de thalamo
ſuo. Hec eſt enim ſpẽs quam oſtendit in
Ma.17 monte: cum inter moyſen ⁊ helyam a tri
bus apoſtolis viſus eſt. Et hoc quando?
Poſt dies iquit ſex. Quare poſt ſex dies?
Quia ſextus ille dies: in quo ieſus aſſum
ptis tribus diſcipulis aſcendit in montẽ:
nõ aliud deſignat qȝ ſextum tẽpus eccle/
ſie: nec aliud ſplendor faciei: qȝ apertam ⁊
manifeſtam notitiam ſcripturarum. Un/
de ⁊ in eodem myſterio ſub ſexto angelo
tuba canente: angelus vnus de celo deſcẽ
dere viſus eſt qui faciem in modum ſolis
ſplendidam: ⁊ librum apertum in manu
ſua perhibetur habere: nimirum qꝛ euan
gelica veritas: tunc in modum ſolis con/
tẽplantes illuminat cum is qui ex parte
clauſus fuerat liber ex integro aperitur: ⁊
1.Cor.13 cum illum compleri incipit quod ꝑ apo/
ſtolum dicatur. Cum auteȝ venerit quod
ꝑfectũ eſt: euacuabitur quod ex parte eſt.
Et illud. Euntes de claritate in claritatẽ
tanqȝ a dñi ſpũ. Et bene in ſexto die quo
tẽpus ſextum eccleſie ſicut iaȝ diximus de
ſignatur: qꝛ nimirum omnis ꝑfectio in ſi
ne certaminis exhibetur: ſicut ⁊ per apo/
ſtolum dicitur. Finis legis xp̃s ad ſaluteȝ Ro.10
omni credenti. Et de charitate per pſal/
miſtam dicitur. Omnis conſumationis Ps.118.
vidi finẽ latum mandatum tuum nimis.
Unde ⁊ in hoc loco ꝑmiſſis alijs q̃ ſupra
ſcripta ſunt vltima ſunt de ſplendore vul
tus dñi mẽtio facta eſt: qꝛ vȝ: poſt lucẽ mo
dicam que ꝑ mẽbra ſua terris effudit: ſiue
per eos qui operantur circa mundana ad
ſuſtentationem: indigẽtium: ⁊ multas ꝓ
xp̃i nomine preſſuras ⁊ incommoda pa/
tiuntur: qui ⁊ propter hoc in pedibus xp̃i
deſignati ſunt: ſiue ꝑ eos qui quaſi oculi
xp̃i: lumina celeſtia cõtemplant̃: id quod
ad ſe proprie ⁊ quaſi ſpãliter ſpectat: ipſe ꝑ
ſemetipſum indicat: cum complet in no/
bis illud qđ ꝑ prophetã pollicetur dicẽs.
Ecce ego ipſe requiram oues meas. Qua
ſi enim ꝑ alios paſcuntur oues: cuȝ ad do
cendas ſubditoꝝ eccleſias: paſtores in po/
pulis eligunt̃. Cum autẽ veritatẽ euange
licam clarificat ꝑ ſpũm ſuum ad complẽ/
dã prophetiã qua di. Poſt dies illos da/
bo legẽ meã in viſceribus eoꝝ ⁊ in corde
eoꝝ ſcribam eam: ⁊ ero eis in deuȝ: ⁊ ipſi
erunt mihi in populum: ⁊ non docebit:
vltra vir proximum ſuum: ⁊ vir fratrem
ſuum dicens: cognoſce dominum. Om/
nes eniȝ cognoſcent me a minimo eorum
vſqȝ ad maximum. Quaſi iaȝ non ꝑ alios
dñs: ſed ipſe per ſemetipſuȝ requiret oues Eze.34
ſuas: ⁊ viſitat revera illas ſicut viſitat pa/
ſtor gregeȝ ſuũ in die quando fuerit in me
dio ouium ſuarum diſſipatarum. Et quia Hier.3
mirabilis eſt deus in ſanctis ſuis: ⁊ longe
mirabilior in maieſtate ſua: neceſſe eſt vt
ſemetipſum dejiciat: qui videre tantam
gloriam extimatur dignus: quia nimiruȝ
terrena altitudo confunditur: cum celſi/
tudo celeſtium aperitur: vnde ⁊ mox
ſubditur.

¶Et cecidi ad pedes eius tan/
quammortuus.
¶Quare cecidit tanq̄ȝ mortuus? Quia
qui priuſq̄ȝ iſta ꝯſpiceret:ſtare ſe in iuſtitie
culmine:quaſi Chriſti diſcipulus ⁊ dile/
ctus pre ceteris preſumebat:vbi diuine cla/
ritatis luce:⁊ iuſtitie ſplendore ꝑfuſus eſt:
quicqd ſibi de ſe ipſo complacuerat:deſpe
xit:vnde ⁊ quaſi mortuus ad pedes domi
ni cecidiſſe dicitur:q2 nunquaȝ melius te/
nebras ſuas mens humana diiudicat q̄ȝ
cum diuine ſapientie luceȝ.⁊ iuſtitie (que
de celo eſt) veritatem agnoſcit. Unde ⁊
beatus Job qui ꝯtra iudicem deum⁹: tam
multa ex ꝑſona temptatoꝝ obiecerat:au/
dita voce domini obmuteſcit ⁊ dicit:Au/
ditu auris audiui te: nunc oculus meus
videt te. Idcirco ipſe me reprehēdo ⁊ ago
penitentiam in fauilla:⁊ cinere:Sicut er/
Job. go beatus Job priuſq̄ȝ audiret vocem do
42. mini:tanq̄ȝ habens aliqd iuſti: in rigore
pertinacie ſue ſtare fortiter videbatur:vbi
autem audiuit vocem domini:ꝯcluſus ⁊
deuictus eſt a domino in reſponſione defe
cit:ita hij qui ignorant nunc equitateȝ iu
dicij: ⁊ ob hoc aduerſus illud ſeu voce:
ſeu aīo ꝯqueruntur. In illa die que nota
eſt domino:ꝯfundentur ⁊ decident:in il/
la inquam die que erit inter flagella ⁊ oti
um:velut inter mortuos ⁊ viuētes: inter
triſtitiam paſſionis:⁊ ꝯſolationis letitiaȝ:
Tempus deniqȝ flagelloꝝ Job curſum ſi/
gnificat ſcdi ſtatus: tempus ꝯſolationis:
tempus tertij:qđ completis diebus labo/
rioſis erit in otio:⁊ quiete:Qđ autem in/
ter vtrūqȝ tempus vocem domini audire
meruit:⁊ iuſtitiam occultoꝝ iudiciorum
agnouit:ad illam veri ſolis claritatem re/
ferendum eſt:que in die ſexto:vt iam dixi
Matt. tribus apoſtolis glorioſe illuxit:Cadit er/
17. go quaſi mortuus ad pedes Chriſti ꝯtem
platoꝛ celeſtium cum agnito veritatis iu/
re deuictus a lumine primeſcit: aīaduer/
tens q̄ȝ prauum fuerit ⁊ impium voluiſſe
ante tēpus occulta iudicia penetrare. Cur
ſ. oīpotens deus qui iuſtus ⁊ pius eſt: tot
plerūqȝ calamitatibus innocētes affligat:
⁊ non potius fide integra tenuiſſe:nō poſ
ſe oīno deum facere niſi qđ iuſtum eſt:nec
voluiſſe electos ſuos abſqȝ cā iudicij ſubi/
re diſcipline:reprobos auteȝ de qbus deo
cure non eſt:ſua culpa perire:Scriptū eſt
enim in libro pſalmoꝝ: Uniuerſe vie dñi Ps. 24.
miſericordia ⁊ veritas:Et iteȝ. Miſericor Ps. 84.
dia ⁊ veritas obuiauerunt ſibi: iuſtitia ⁊
pax obſculate ſunt:Et rurſum. Miſericor Ps. 88.
dia ⁊ veritas precedent faciem tuam:Fa/
ciem quippe domini miſericordia veritaſqȝ
precedūt:q2 hijs duabus virtutibus exer/
cet deus oīpotens genus humanum priuſ
q̄ȝ eius facies reueletur: ſicut ⁊ alibi ſcri/
ptum eſt: Nolite extollere in altum cor/ Ps. 74.
nu veſtrum: nolite loqui aduerſus deum
iniquitatem:q2 neqȝ ab oriente neqȝ ab oc
cidente:neqȝ a deſertis montibus: quo/
niam deus iudex eſt: Hunc humiliat: ⁊
hunc exaltat: q2 calix in manu dñi: vini
meri plenus eſt mixto. Et inclinauit ex
hoc in hoc:verūtamen fex eius nō eſt ex/
inanita bibent oēs peccatores terre. Aut
enim erigunt homines cornu:opponen/
tes illi ab oriente: ꝯquerentes ſe de iudi/
cio ⁊ dicentes. Quare deus oīpotens tam
diſtricta exercuit iudicia in exordio tem/
porum:vt mox peccantes angelos ſuppli
cio mācipar et eterno:⁊ originale ſeculuȝ
cecitati addictum terribili caſtigaret iudi
cio:Aut ab occidēte. Cur circa finem ſecu
li gentium voraginem contra fideles po
pulos inundare ꝑmittat:Aut etiam a de/
ſertis mōtibus:Cur tot millia hoīum in
cecitate relinquat? Loquunt̄ ergo hoīes
iniqtatem aduerſus deum neſciētes eqta
tem iudicij: Uideliȝ ꝙ neqȝ ab oriēte:neqȝ
ab occidēte:neqȝ a deſertis montibus ar/
guēdus ſit deus:pro eo. Uideliȝ:ꝙ iudex
eſt:⁊ ſiue illum humiliet:hūc exaltet:ſiue
calicem vini propinet iuſtis:aut fecis ſen
tētia mulctet̄ iniuſtos:nullo id facit imani
tatis:aut furoris incēdio: ſed aut iuſti zeli
vltione:aut eruditione iuſtitie:Aut enim
flagellat filios vt ſaluti reſtituat: aut iuſte
puniturus eſt impios qui iniuſte nunc fi/

lios ꝑſequuntur:Facit enim iudiciuȝ in/
Ps. 145 iuriā patientibus:Hec ergo ⁊ ſimilia iudicia
q̄ȝ iuſta fuerint ⁊ ſint ⁊ futura ſint: aīad/
uertēs ꝯtēplator celeſtiū:a rigore querimo
niē ſue tremefactus ſuccūbit: ⁊ ibi exp̄iſſe
cadere dr̄ vbi magis in iudicio mouebat̄.
Inde enim pedes dñi q inferiores ſunt in
corpore:ab hijs quoqȝ q altius euolāt:ho/
nore maxio ꝯdigni ſunt. Uñ maiora ꝑ xp̄i
3. act. 6. noīe ſupplicia ꝑtulerunt. Qualis.n. pars
Beat⁹ corporis btō Stephano attributa eſt niſi
Stepha pedū:q̄n ipſe cū ſodalibus ſuis miniſtrare
nus. mēſis deputatus eſt? ⁊ tū q2 cito cucurrit
⁊ precucurrit ad penā:primus inter cete/
ros inuenit̄ in gl̄ia. Cōſiderāt qui in pace
ſunt illoꝝ venerāda ſibi ſupplicia:⁊ indi/
gnos ſe iudicātes:nō dico corona:ſȝ ⁊ vita
eiſdē ſanctis martyribus ſemetipſos ꝑſter
nūt:ſi quo mō ꝑ illoꝝ merita ꝯſeq mereā/
Joā. 21. tur ſaluteȝ. Uex is q ait Petro. Sequere
me:de Joāne aūt nō ſic:ſed ſic eū volo ma
nere donec veniā:abundātiam bonitatis
ſue in eos quos Joānes ipſe deſignat:pa/
tefacit cū eūdem dilectū diſcipulū dextera
ſua tangit ⁊ ne timere debeat adhortatur
illum:Nam ſequitur.

C. 25 ¶Et poſuit ſup me dexteram
ſuam dicens. Noli timere. Ego
ſum primus & nouiſſimus. & fui
mortuus & ecce ſum uiuens in
ſæcula ſæculorum.

Joā. 14 ¶Tale eſt enim ac ſi diceret̄. Nō turbet̄
cor tuū neqȝ formidet: in regno pr̄is mei
māſiones multe ſunt. Ego qui preparaui
martyribus locū pacis:nihilominus ⁊ vir
ginibus māſionē parauī:⁊ q dedi illis co/
ronas de paſſiōe purpureas:vobis quoqȝ
cōpēſaui cādidas de iugi ⁊ ꝯtinuo caſtita/
tis triūpho: Illos q̄ſi milites ſiniſtra mea
tāgere volui:vt mortē quam ꝑ illis ſuſti/
nui:ipſi quoqȝ ꝑ ꝯſeruis ſuis ponēdo aīas
ſuas (vt eos lucrifacerēt) paterent̄. Uos q̄
ſi dilectos filios ⁊ camerarios aule celeſtis
ꝯtriſtare nolēs:nō ſiniſtra:ſȝ dextera tāgo:
⁊ quo arctiores iter amicos reputo:eo vo/
bis archana ſacramēta cōmitto. Iā enim Joā. 15.
nō dicā vos ſeruos:ſȝ amicos meos nec qc
q̄ȝ vobis vt ſubditis moleſte paſſiōis ipo/
no:q2 pia q̄cūqȝ audiui a pr̄e meo nota fe/
ci vobis:⁊ q2 ſcio electoꝝ aīos pre iuſtitie
eqtate moueri:cū illis blādiora: quāqȝ il/
loꝝ ꝯſeruis iuſſeram:pollicet̄:cām eqtatis
eo ipſo manifeſtat:qu o dicit. Ego ſum pri
mus ⁊ nouiſſimus:⁊ fui mortuus: ⁊ ecce
ſum viuēs:Quid eſt:ego ſum p̄mus ⁊ no
uiſſimus:niſi id qđ ꝯſequēter adiūgit. Et
fui mortuus ⁊ ecce ſum viuēs:Tale eſt.n.
ac ſi diceret̄: Primus ordo martyꝝ eſt:no
uiſſimus virginuȝ:Ego aūt vbiqȝ totus.
Ego ibi oꝑatus ſum. Ego hic requieſco:⁊
idcirco vos de re iſta ſollicitari non expe/
dit:q2 q vobis in hoc vltīo tp̄e gratis pa/
cē ipartiri diſpoſui:ipſe preliāti militie pa
tiētiā dedi:vt triumphare de hoſtibus po
tuiſſent. Nō ergo pōt vobis aliqd impro/
perari a martyribus meis:qui optime di/
dicerunt ⁊ retinent: nihil ſe quod non
acceperunt habere:vel ipſi potuiſſe: Qđ
ergo. Ego feci: vel facio: magnum in ſe
continet ſacramentum: Mortuus fui ad
horam: ſed modo viuo: vt qui mori di/
gnatus ſum pro impijs: habeam ſocios
paſſionis:⁊ qui viuo in eternum:habeaȝ
qui pro tempore teneant ſacramentum vi
te:vt ⁊ ipſi pariter viuant cuȝ eis:qui pro
meo nomine paſſi ſunt. Et illos quidem
propter me:qui maiorem preſtiti de paſſio
ne occaſionem letitie:iſtos propter viuifi
cantem ſpiritum ſanctum qui non aſſum/
pſit humani corporis limum:nec aliquid
huiuſmodi:in quo triſtitiam perferat paſ/
ſionis. Propter illos itaqȝ qui paſſi ſunt
quadraginta dieꝝ numerus ſacrum diem
diuine paſſionis ꝑcucurrit. Propter iſtos
q i otio ſequuturi ſūt:ſequunt̄ i ſolēni gau
dio alij. 40. dies: haud dubiū ꝙ i memo
riā illoꝝ. 40. dieꝝ ꝑbuit ſeipȝ dñs diſcipu
lis ſuis viuū appēs eis freqnter:⁊ loqns đ
regñ dei: Et q2 dies ipos. 40. ebdōada vna
q̄ ītitulat̄ q̄nq̄geſime:i q̄licūqȝ afflictiōe p̄ Act. 1.
cedit:ita vt ab exordio ipſi⁹: vſqȝ ad ſabbȝ
vigilie paſche. 49. dies i afflictiōe ꝯcurrāt.

Sequuntur etiam aſcenſionem domini/
cam decem dies:vt a die ſctō paſche vſqꝫ
ad vigiliam penthecoſtes,eiuſdē numeri
dies in alacritate pertranſeāt. Si ergo in
paſſione xp̄i perſecutio martyrum:in re/
ſurrectione vero ipſius felicitas viuentiū
xp̄o deſignata eſt:liquet ad ꝗd dixerit do
minus ieſus diſcipulo quē diligebat:noli
timere:ego ſum primus ⁊ nouiſſimus: ⁊
fui mortuus ⁊ ecce ſum viuens.operans:
vꝫ:pro tempore hec ⁊ illa:nō minus cuꝫ
nouiſſimis q̄ꝫ cuꝫ primis:vt ſit dominus
mortuorum ⁊ viuoꝝ reddens vnicuiqꝫ ſe
cūdū opera ſua. Nec illud moueat ꝙ in
oculis xp̄i cōtemplatores veri luminis di
ximus deſignari quaſi non ſit equa ſimili/
tudo ꝙ hoc ipſuꝫ deſignari dicimus in io
anneꝫ:q̄ꝛ aliud eſt quod aliquibus datur
ſecundum partē:aliud quod multis cō
ceditur ſecundum totum: maxime cum
nōnulli virgines volentes notam facere
huic mundo veritatem quaꝫ mentis ocu
lis contēplari meruerunt:etiam per labo
rem martyrij ſequentes xp̄m:ei vt dican
tur eius oculi incorporari arctius ſtudue
runt:quod tamē bonum non parum diſſi
Jo.21. mile eſt ab eo quod conceſſum eſt beato
ioanni de quo dictuꝫ eſt vicario xp̄i. Sic
eum volo manere donec veniaꝫ. Sequiť.

L.26 ¶ Et habeo claues mortis &
inferni.

¶ Claues mortis ⁊ inferni quas ſe domi
nus xp̄s habere dicit:iura ſunt hoſtis an
Ge.3. tiqui q̄ habuit in humano genere ab ini/
tio mundi:hoc eſt ex eo tempore quo per
feminam quam ſeduxit:vt vſurparet ve/
titum adam primuꝫ parentē ſuperauit in
paradiſo:⁊ ſuperatum morti fecit obno/
xium:⁊ tandem rapuit in infernum. In/
tantum eniꝫ preualuit poteſtas ipſius:vt
vix eſſet aliquis in humano genere cui li
ceret non ingredi portas īferi: nullus cui
liceret egredi:ex quo ſemel contingeret
introire. Quādiu ergo claues iſtas diabo
lus qui totius eſt pater ꝑditionis ⁊ dam/
nationis habebat:indifferēter rapiebat fi
lios adam dānans impios ⁊ accuſans ele
ctos. Ex quo aūt auiditate malitie ſue oc
cidit ſaluatorē mundi:in quo de ſuo nihil
inuenit:amiſit protinus perdendi iura iu
dex iniquus:⁊ data ſunt xp̄o qui ⁊ vicit
eū:ita vt nō liceat ei deuorare quos vult:
ſꝫ quos ei iudex eq̄ſſimus iuſto ſuo iudi/
cio deuorare ꝑmittit. Unde ⁊ ꝑ prophe/ Hie.31.
tam dicitur. In tempore illo non dicetur. ⁊ Eze.18.
Patres comederunt vuas acerbas:⁊ den
tes filiorum obſtupeſcūt:ſed qui comede
rit vuam acerbaꝫ obſtupeſcunt dentes il/
lius. Hoc ergo mō xp̄s ieſus claues mor/
tis ⁊ inferni habere dicitur non vt apian
tur ianue mortis ad degluciendos inno/
xios:ſed vt clauſe permaneant annis mul
tis:ſicut in ſexta parte libri huius de au/
ctore mortis ſcriptum eſt. Uidi angelum Ap.20.
deſcendentem de celo habentem clauem
abyſſi ⁊ cathenam magnam in manu ſua
⁊ apprehendit draconē ſerpentē antiquū:
qui eſt diabolus ⁊ ſathanas:⁊ ligauit euꝫ.
Et paulo poſt. Et miſit eum in abyſſum
⁊ clauſit ⁊ ſignauit ſup illū. Et q̄ꝛ duo ma
gni ꝑſecutores cū ſuis exercitibꝰ erāt futu
ri:quorū vnus vocatur mors:alius infer/
nus qui maximam iuſtorum cedeꝫ factu
ri erāt in tēporibus ſuis quos oportet pa
ri modo incarcerari ⁊ tradi ſexto tēpore
in ſtagnum ignis:tēpore.ſ.quo pater mē/
dacij incarcerandus eſt:nō inconuenien/
ter ad tēpus illius victorie referri pōt ſer
mo iſte domini dicentis. Habeo claues
mortis ⁊ inferni:q̄ꝛ ⁊ alterius os claudet
ne pⁱmere poſſit:⁊ alterius ne degluciat
interfectos:data vndiqꝫ pace fidelibus ꝑ
circuitum:⁊ ſubiectis aduerſarijs iudeoꝝ
⁊ gētium ſceptro xp̄i:quē oportet domi/
nari ⁊ regnare donec ponat omnes inimi Ps.109.
cos ſuos ſub pedibus ſuis. Tale eſt ergo:
ac ſi diceretur. Quia iam pactum eſt tem
pus ꝑlij:⁊ completus eſt numerus eoruꝫ
q̄ me aſſumpta cruce ſecuturi erant:⁊ glo
ria martyrij coronandi: clauſe ſunt amo/
do ⁊ ſignate porte inferi: mihiqꝫ tradite
ſunt claues poteſtatis eorum:vt nō liceat
amplius diabolo ⁊ mēbris eius egredi ad
faciendum

faciendum preliuꝫ cum electis meis vſqꝫ
ad tempus ſtatutum:ideoqꝫ non opꝫ vos
ſollicitos eſſe de pena mortis:ſꝫ potius le/
tari de fruitione regni:q̄ꝛ iam nō in mortē
carnis ſeruietis mihi:qđ eſt offerre deo ſa
crificium pro peccato:ſꝫ in vita iuſtitie:qđ
eſt mihi ſuaue ⁊ per oīa gratiſſimum holo
cauſtum. Et hec q̄dem apta ſatis. Sed ꝙ
ait. Habeo claues:⁊ non potius obſtruſe
ſunt: aut obſerate muris porte mortis ⁊
inferni: indicat futuꝝ eſſe tp̄s:in quo iu/
ſto oīpotentis dei iudicio: portas eaſdem
oporteat aperiri. hoc eſt: cum poſt tēpus
ſabbati initiatum q̄dem a paſſione dn̄i: ſꝫ
ꝯfirmatum populo ſanctoꝝ a ruina illius
regis ſeptimi qui ſcriptus eſt in volumine
iſto:qđ vꝫ ſabbatum deſignatum eſt in an
nis mille q̄bus ſoli ſancti dei regnare cum
Apo.17 xp̄o: ꝑmiſſi ſunt:ſoluetur iteꝝ ſathanas đ
carcere ſuo: ⁊ exibit ⁊ ſeducet gentes que
ſunt ſup quattuor angulos terre:gog ⁊ ma
gog. Non ergo pertinet ad eos quos deſi/
gnat dilectus xp̄i Joānes ſollicitari de la/
bore certaminis:ſed de dono ꝯtemplatio/
nis qđ acceperunt ab ipſo: vt ſcribāt que
viderunt: ⁊ que ſunt ⁊ que opꝫ fieri poſt
hec. Pro eo enim ꝙ beato Joāni:vel po/
tius illi ordini qui ſignificať per ipſum:cō
ceſſuꝫ eſt:vt iam diximus incipere ab exor
dio ſcđi ſtatus:⁊ manere vſqꝫ ad finem ter
tij: non inconuenienter intuitus eius ad
vtrūqꝫ iſtoꝝ ſtatuum:dn̄o largiente dirigi
tur:vt ſcribat vniuerſa que vidit:tam.ſ.ea
que tunc erant q̄ꝫ que futura erant.i.tam
ꝑtinentia ad ſcđm ſtatum:q̄ꝫ ꝑtinentia ad
tertium ⁊ etiam ad ſupnam patriam:⁊ ad
vitam futuram. Talia enim ſancto Joāni
ſcribere ſunt commiſſa:qualia nec Petro
apoſtoloꝝ principi: cui dictum eſt a dn̄o.
Sequere me:nec alicui apoſtoloꝝ duode/
cim qui xp̄m in paſſione ſequuti ſunt. Sꝫ
Joh.11. ⁊ hoc nō a principio:ſed poſtq̄ꝫ omnes fra
tres dormierunt in dn̄o: Magnuꝫ eſt hoc
miſterium:⁊ diligēti ſepe ſepius ſcrutatio/
ne pēſandum. Nam iuſtus ⁊ pius dn̄s:q̄ꝛ
ſapiētia eſt:nihil preter ordinem ſapientie
Ps.103. facit:ſed ſicut ſcriptum eſt. Oīa in ſapien/
tia feciſti dn̄e: repleta eſt terra poſſeſſione
tua. Ut enim in prefatione huius operis
iam dixiſſe me recolo. Aſſotiauit ſimul in
vnuꝫ. Aaron ⁊ Moyſen:vt eſſent fratres
carne ⁊ fide:ſed hoꝝ primus manifeſte oc/
cubuit:ſcđs neſciente populo:e medio fa/
ctus eſt: Aſſociauit in miſterijs Helyſa/
beth ⁊ Mariam:ſed haꝝ prima cōi morte
deſeciſſe crediť:de ſanctiſſimo vero corpo
re genitricis dei:ꝗd actum ſit: vſqꝫ hodie
ignorať:⁊ apud multos qui miſterij cau/
ſam neſciunt in admiratione ꝯſiſtunt: Aſ/
ſociauit nihilominus Petruꝫ ⁊ Joānem:
ſꝫ Petrus ſenior manifeſte occubuit: Joā
nes in ſepulchꝝ ſuum viuus deſcēdēs:ꝗd
de eo poſtea factum ſit: magnam poſteris
ſuis heſitationem reliquit: Cum igiť prio/
res iſtoruꝫ manifeſte in typo xp̄i occubuiſ
ſe ꝯſtiterit:iuniores vero in typo viuētis
ſpiritus:ac ſi nō deceſſerint:diſparuerint:
ſiue pro eo ꝙ littera occidit:ſpiritus autē
viuificat:ſiue q̄ꝛ in ſpiritu ſancto:vita no/
bis ꝑpetua ꝓmiſſa eſt:dicēte apoſtolo. Si Ro.8.
ſpiritus eius qui ſuſcitauit Jeſum a mor/ 2.Cor.3.
tuis habitat in vobis:qui ſuſcitauit Jeſū
Chriſtum a mortuis:viuificabit ⁊ morta/
lia corpora veſtra: ꝑp inhabitantem ſpiri/
tum eius in vobis:ſiue q̄ꝛ xp̄s pro huma/
no genere in humana carne quam aſſum/
pſit:mori dignatus eſt: ſpiritus vero ſan/
ctus nec aſſumpſit in quo mori poſſꝫ:nec
mori potuit dum nō aſſumpſit:q̄ꝫ apte illi
diſcipulo qui ordinem iuniorem deſignat:
dictum ſit: Noli timere ego ſum primus ⁊
nouiſſimus:⁊ fui mortuus ⁊ ecce ſum vi/
uēs in ſecula ſeculoꝝ:⁊ habeo claues mor
tis ⁊ inferni: Oīs qui hoc penſare ſufficit
ꝓuidenter agnoſcet: Et q̄ꝛ eam ipſam re/
lationem hꝫ in hoc loco Joānes ad xp̄m:
ſiue etiam in illo loco vbi ei ab eodeꝫ dn̄o
pendente in cruce de matre virgine dictū
eſt: Ecce mater tua: Ut ipſe vꝫ ſuccederet Joā.19.
ſibi in filiali obſequio:qui pre ceteris ama/
bať:ab ipſo: quam hꝫ ad Petrum in ple/
riſqꝫ miſterijs:liquet ꝙ in xp̄o Jeſu prece
dēs electoꝝ exercitus:in Joāne ille qui ſe
quuturus eſt:deſignať:in xp̄o.ſ.qui ꝑ act

uam ⁊ laborioſaȝ vitam tpe. ſcđi ſtatus co/
ronanť martyrio: in Joāne qui ꝯtemplan
do celeſtia: ſub tpe tertij in pace quieſcent:
quatenus eſtatem futuri ſeculi quam expe
ctāt filij regni: nō ſolum roſaꝝ decor: ſed ⁊
pulchritudo lilioꝝ preueniat: Verūtamen
qꝛ nunq̄ꝫ Petrus in officio apoſtolatus
fuit ſine Joāne: Joānes vero fuit ſine Pe
tro: ⁊ longo poſt eum tpe in hac vita per/
māſit: ſiqdem Petrus primo ꝑ paſſionis
prelium ex hac vita migrauit: liquet ꝙ ſta
tus iſte ſcđs nō ſoluȝ ſanctoꝝ martyꝝ mul
titudinem nimiam: verumetiam ⁊ ſacroꝝ
Apo. 7 virginum turbam exhibuit infinitam. Vt
enim in ſcđa parte libri: cētumquadragin/
ta quattuor millia martyꝝ ſignata eſſe me
moranť: ita in q̄rta parte centūquadragin
ta q̄ttuor millia virginum viſa ſunt ſuper
Ap. 14 mōtem ſyon: de qbus ⁊ dť. Vidi ſupra mō
tē ſyon agnū ſtātē: ⁊ cū eo cētū q̄dragīta
q̄ttuor millia: habentes nomen eius ⁊ no/
men pr̄is eius ſcriptum in frontibus ſuis.
Et poſt pauca. Hij ſunt qui cum mulieri/
bus nō ſunt coingnati: virgines. n. ſunt.
Hij ſequunť agnum quocūqȝ ierit: qꝛ igiť
ꝯſtat modis oībus: qꝛ duo ordines iſti ne/
ceſſarij ſunt ei qui fecit illos: preſertim cuȝ
in primo eoꝝ: clara fit ⁊ manifeſta ſimilitu
do filij: ſicut in ſcđo ſpiritus ſancti: nō eſt
qđ timere debeat ordo iſte: quem deſignat
Joānes: in eo ꝙ īmunis eſt a verbere paſ/
ſionis: qꝛ nō accidit ex impfectione ſua: vt
expers eſſe videať a corona martyrij: ſȝ de
voluntate ſupni arbitri: qui opať ⁊ diſpo/
nit oīa ſm̄ ꝯſiliū voluntatis ſue. Qui eniȝ
dedit martyribus vt poſſent preualere in
fide: ipſe largitus eſt confeſſoribus: vt poſ
ſint archanoꝝ dei intelligere veritateȝ: Et
qꝛ nō modo preſentia que preſto ſunt: ve/
rūetiam preterita ⁊ futura per ea que ſcri/
pta ſunt intellecta conſpiciunt: Et q̄m tm̄
qſqȝ teneť impēdere: quantum vt ꝯſeruis
ſuis impēdat ab eo qui talenta diſtribuit:
abundāter accepit: recte in pſona Joānis:
eiſdem veritatis ꝯtemplatoribus dicitur.
T. 27 ¶ Scribe ergo quæ uidiſti &
quæ ſunt & quæ oportet fieri
poſt hæc.

¶ Tale eſt enim ac ſi diceret: Cum ꝓpter
duas virtutes precipuas ſine qbus regnū
dei obtineri negt: humilitatis: vȝ ſeruitu/
tem: ⁊ libertatem amoris: duo iuſtoꝝ ordi
nes neceſſarij ſunt: nō eſt tuum ammodo
qui ꝑtines ad ſcđm ꝯturbari de pena ad
inferēdum ſpiritum ſeruitutis: iteꝝ in ti/
more: ſed magis deſcriptione glorie que ti
bi oſtenſa eſt ad pſuadendum amorem: qꝛ
tp̄s erit ammodo amoris ⁊ gaudij: in quo
pfecta charitas foras mittit timoreȝ. Scri/
benda ſunt autē verba dei ⁊ in libro ſignā Joā.
da nō taȝ attramēto ⁊ calamo in pellibus
corpoꝝ mortuoꝝ: q̄ꝫ ſtilo lingue humane
in cordibus viuētium aīaꝝ: vt duȝ ea que
tranſierunt ⁊ que ſunt ⁊ que futura ſunt:
ſentiūt in preſentis ſeculi amore tepeſcāt:
tātoqȝ in ſuo ordine vnuſqſqȝ pficiat: q̄ꝫto
ſinguloꝝ merita manifeſta cernuntur: Vi
dit ſane in ſpiritu beatus Joānes que ge/
ſta fuerāt ante ſe in teſtō veteri: vidit que
facta ſunt: in tēpore ſuo: ⁊ vidit que futura
erāt vſqȝ ad conſumationem ſeculi. Vidit
vtiqȝ apud veteres libruȝ ſignatum: vidit
in diebus ſuis agnum occiſum: ⁊ leonem
reſurgēteȝ a mortuis: ⁊ ſcripſit illud in cor
dibus humanis: qū hocipſum qđ videre
ꝯceſſus erat ſubiectis ſibi eccleſijs predica
re curauit: Vidit ēt ⁊ ſcripſit ſoluenda eſſe
ſignacula in tpibus ſeptem: ⁊ ea que in eiſ
dem ſignaculis ſub cortice littere velaban
tur: que etiam ſicut dictum eſt ei: cito erāt
pficiēda: Qꝛ mille anni ante oculos tuos Pſal.
tanq̄ꝫ dies externa que preterijt: Eodem
modo ꝯtemplatores ſpirituales vidēt ſpi/
ritualibus oculis que completa ſunt in ec
cleſia dei ab aduentu dn̄i vſqȝ ad preſens:
vidēt ⁊ que preſentia ⁊ que futura ſunt: ⁊
profecto teneňť ſcribere ea lingue calamo
in cordibus auditoꝝ: vt nō moriantur ho
mines in peccatis ſuis: ſed magis conuer/
tantur ⁊ viuant: Sequitur.
¶ Sacramentum ſeptem ſtella

rum quas uidiſti in dextera mea
& ſeptem candelabra aurea: Se/
ptem ſtellæ. angeli ſunt ſeptem
eccleſiarum. & candelabra ſe/
ptem: ſeptē eccleſiæ ſunt.

¶ Qđ dicitur in hoc loco de expoſitione
ſtellaꝝ: non eſt allegoricus ſermo: ſȝ velut
introductio quedam eloquij myſtici: ⁊ q̄/
ſi explanatio viſionis: allegorici ſermonis
veritatis integritatem in occultis haben/
tis. Sic Pharaonis ſomnia interpretatus
Ge. 41. Joſeph: dixit ſeptem ſpicas tenues ⁊ ſeptē
vaccas macilētas: fore ſeptem annos ſteri/
les ꝯſumpturos ſeptem annos fertilitatis:
in qua tn̄ interpretatione ſi is allegorici
intellectus extimādus non eſt: qn potius
idipſum allegoricuȝ eſſe: ꝙ taliter ſomniū
regis explicauit Joſeph: Septem nāqȝ an
ni primi: ſeptem in hoc opere: notata ſecu
la hebreoꝝ deſignāt: in qbus vȝ ſeptem ſe
culis: ſeptem ſigilla libri ꝯſumata ſunt: ⁊
ſacroꝝ grana verboꝝ in aceruis collecta:
Septem vō anni ſteriles: ſeptem eccleſia/
ſtica tpa: qbus ⁊ ſingule partes huius li/
bri deputate ſunt: excepto ꝙ ſexta pars
duo ſimul comprehēdit in vno. Pro eo. ſ.
ꝙ ſeptima pars a lege iſta ſecluſa eſt: ⁊
ipſa ſola: ſex partibus iſtis: ac ſi Rachel
Lye veluti ex equo reſpondeat: In ſepteȝ
itaqȝ tpibus iſtis: apta ſunt ſacra horrea li/
broꝝ ꝓpheticoꝝ ⁊ occultato diu verbi tri
tico: corda eſurientium populoꝝ replētur:
quouſqȝ ꝑtranſeant dies famis: ⁊ optata
cunctis populis: priſtina relaxeť vbertas:
Qđ autem Joſeph ſomnia reſecat ⁊ victua
lia partiēdo largiť: quem alium: q̄ꝫ ꝯtem/
platium ordinem deſignare credēdus eſt:
qui ligata diſſoluit: ⁊ per eum qui ſe inha/
bitat ſpiritum ſanctum: qnimmo ſpiritus
ſanctus per ipſos aīabus eſurientibus ⁊ af/
flictis ſpiritualia diuidit alimēta: Sic ⁊ in
hoc loco ſacramētum ſtellaꝝ ⁊ cādelabro/
rum aureoꝝ nō ita ſicut dť ſimpliciter ob
ſeruādum eſt: vt in ſeptem illis epis ⁊ ec/
cleſijs ſuis ꝯſumatuȝ qs extimet ſacramē/
tuȝ: ſed potius in illis ordinibus qui in eiſ
dem epis quos ⁊ angelos noīat ⁊ in eccle
ſijs eoꝝ deſignati ſunt. Cur aūt in dexte/
ra ſua xp̄s ſeptem ſtellas habere dť: illud
cauſe eſt: qđ ſupra: cum de dextera xp̄i po/
ſita ſup Joanne ageremus: digeſſimus: ni/
miꝝ qꝛ ſicut ad prelatos qnqȝ eccleſiaꝝ ꝑ/
tinētes ad Petrum reſpicit pars ſiniſtra:
ita ſeptem eccleſiaꝝ preſules ꝑtinentes ad
Joannem: ad dexteram ſtare viſi ſunt: Et
hoc quare? qꝛ ⁊ xp̄s Jeſus ſiniſtraȝ ſibi par
tem humillima benignitatis ſue diſpenſa
tione preripuit ad prebendum. ſ. humanō
generi: vere ac ſinceriſſime humilitatis
exemplum: ⁊ donuȝ libertatis ⁊ gratie in
quo nos opȝ fieri liberos ſpiritui ſancto at
tribuēdum fore: multis ⁊ lucidiſſimis de/
mōſtrauit inditijs: nō ꝙ minus liberet fi/
lius: (qđ abſit a cordibus electoꝝ:) cū ipſe Jo. 8.
dicat. Si filius vos liberauerit: vere liberi
eritis: ſed qꝛ idem ſpiritus quo liberi facti
ſumus: amor eſt patris ⁊ filij quo ⁊ diligūt
nos: ⁊ ideo qꝛ diligunt: libertatem donant Ga. 4.
ſicut ꝑ apſtum dť. Miſit deus ſpirituȝ filij Ro. 8.
ſui in corda noſtra clamātem: Abba pater.
Et iterum. Non accepiſtis ſpiritum ſerui Phil. 2.
tutis iterum in timore: ſed accepiſtis ſpi/
ritum adoptionis filiorum in quo clama/
mus abba pater.
¶ Hac in re notari aliqd expedit dignuȝ
memoria ⁊ relatu: Vȝ ꝙ filius dei qui ꝓ/
prie dť ſapientia: formam ſerui aſſumpſit
in qua ſuſtineret laſſitudinem ⁊ laborem:
ſpiritus vero ſanctus qui vocatur Dei
charitas: non aſſumpſit: quia ⁊ nos in
addiſcenda ſapientia anguſtamur: affli/
gimur ⁊ laboramus: in amando vero
quem amare libet: nullas afflictionis ſu/
ſtinemus anguſtias: Decebat ergo boni
tatem Dei ibi collaborare nobis: vbi nos
laboramus: vt per eius liberati laborem
poſſemus ⁊ ipſi tandem ad libertatem
venire: Et quia quinque ſunt vt iam
diximus corporis ſenſus in quibus: ſe mor
talis homo ad ſtudium actionis exercet:
ſepteȝ vō dona ſpiritus qbus hō interior
efficiť ſpiritalis: merito qnqȝ principales

eccleſie: de q̄bus circa egreſſuʒ libri huius
mētionem fecimus: vnigenito dei filio at/
tribuende ſunt. Septem vō de q̄bus hic
agit: ſpiritui ſancto: qꝛ ⁊ verbum patris in
carnari dignatus eſt: vt per q̄nqꝫ opa ſua:
nos a corruptione pͥmi parētis emundā
do ſanaret. ⁊ ſpiritus ſancti: non in carne:
ſed in igne adueniēs: ſepteʒ donoꝝ mune
re corda electoꝝ ſuoꝝ infundēdo repleret.
Querit aliq̄s vt dicamus: que ſūt quinqꝫ
Quinqꝫ opera xp̄i. opera xp̄i: querat hoc a ſcriptoribus euan
gelij ⁊ precipue a ſancto Luca qui oīa ſeria
tim: vt ipſe aſſerit ꝓſequutus eſt: ⁊ q̄ poſt
q̄ʒ deſcripſit euangelium xp̄i Ieſu: eidem
euangelio actus apoſtoloꝝ in ꝯſumatione
compegit. Primum opus xp̄i: natiuitas
fuit ſcdm: paſſio tertium: reſurrectio: quar
tum aſcenſio: Sane q̄ntum opus: ipſa eſt
oſtenſio linguaꝝ: ⁊ miſſio ſpiritus ſancti:
nimiꝝ qꝛ ad hoc ita miſſus eſt a filio: vt ei
teſtimonium perhiberet ⁊ oēs honorifica
rēt filium ſicut honorificant patrem. Hijs
enim: vt iaʒ dixi: q̄nqꝫ operibus: quattuor
libri euangelioꝝ xp̄i ⁊ liber actuuʒ apoſto
loꝝ: aſcribēdi ſunt: pro eo ꝙ in populo il/
lo qui dicebat̄ circunciſio: q̄nqꝫ iſta opera
viſibiliter ſunt completa: ſiue natiuitas:
qua natus eſt: ſiue paſſio qua paſſus eſt: ſi/
ue reſurrectio qua reſurrexit ex mortuis:
ſiue aſcēſio eius in celum: ſiue aduētus ſpi
ritus ſancti miſſi a filio in linguis igneis ſi
cut ante ꝓmiſerat: nimiꝝ qꝛ vt ait beatus
Grego. Papa Gregorius. Magnaʒ hʒ lingua af
finitateʒ cum verbo: Ideo eniʒ in linguis
igneis demōſtratus eſt: vt ſpiritum ſe eſſe
veritatis oſtēderet: eius. ſ. a quo mittebat̄.
Et qꝛ nihil aliud annūciabat q̄ʒ qd̄ a xp̄o
acceperat verbo patris: qui cum euʒ ꝓmit
Ioã. 15. teret apoſtolis dicens: Cum venerit para
clitus quem ego mittam vobis a patre ſpi
ritum veritatis: qui a patre ꝓcedit: proti/
nus adiecit ⁊ ait: Ille me clarificabit: qꝛ d̄
Ioã. 16. meo accipiet ⁊ annunciabit vobis: Nō er/
go ſolum quattuor opa que ſpecialia ſunt:
⁊ quattuor aialibus ꝯuenire noſcunt̄ ſc̄dꝫ
ſtatui qui ſpecialius ꝯuenit xp̄o: aſcribēda
ſunt: Uerumetiam ⁊ aduētus iſte ſpiritus

ſancti: qui ⁊ letificat ciuitatē dei: Per hoc
ꝙ in ſpecie linguaꝝ oſtenſus ⁊ in noīe filij
miſſus eſt: preſertim cum eos diſertos ad
predicādum fecerit ⁊ ad loquēduʒ acutos:
qd̄ totum ꝓprietati: verbi aſcribēdum eſt:
ſicut proprietati ſpiritus ſpirare vbi vult:
etiam ſine auditu aurium: ⁊ viſione oculo
rum: immo eo pfectius: quo magis viſus
abeſt oculis ⁊ auribus auditus: Uerum qꝛ
vnus deus ſunt filius ⁊ ſpiritus ſanctus:
nec filius ſine ſpiritu ſancto: nec ſpiritus
ſanctus ſine filio: ſicut nec pater ſine eis ali
q̄d operat̄. Et tñ qꝛ vere tres ſunt. aliqua
eoꝝ que operant̄ ſimul: habēt potius ima
ginem patris: aliqua filij: aliq̄ ſpiritus ſan
cti: ⁊ nō nulla ſpecialius attribuuntur pa
tri: ſicut potētia: timor ⁊ fides: nō nulla fi/
lio: vt humilitas: veritas: ⁊ ſapientia: non
nulla ſpiritui ſancto: vt charitas: gaudiū:
⁊ libertas: Lʒ ſingula hoꝝ triuʒ ſint ⁊ oīa
pariter ſinguloꝝ: Miro itaqꝫ modo actuʒ
eſt vt ſpiritus ſanctus appareret in liguis
docturus que nō nouerant apoſtolos xp̄i:
vt ſe oſtenderet eſſe ſpiritus xp̄i: qui ⁊ pp
hoc dictus eſt ſpiritus v̄itatis: qꝛ veritas
xp̄s qui vt ad ſe ꝑtinere opus magiſterij
demōſtraret: informās electos ſuos ad cu/
ſtodiam humilitatis: poſt ea que de patre
predixerat: de ſeipſo ꝯſequēter adiunxit di
cēs: Nec vocemini magiſtri: qꝛ magiſter
veſter vnus eſt xp̄s. Proprietas itaqꝫ pre/
dicādi: verbi eſt incarnati: cui tñ ſpiritus
ſanctus aſſiſtit: tanq̄ʒ is qui cuʒ eo miſſus
eſt celitus ab vno patre: vt perhibeat teſti
monium veritati: lʒ ꝓprietas ſpiritus ſan
cti ſilentium magis expetat q̄ʒ ſermoneʒ:
⁊ nequaq̄ʒ vociferando ingerat: ſed ſilēdo
inſpiret: Quis enim neſciat clericis colla
tum eſſe de iure predicationis officiuʒ: qd̄
ꝑtinet ad ſecūdā lyaʒ: monachis aūt ꝯue
nire ſilentium qd̄ ſpectat ad decorem Ra
chelis? Satis eſt longe a domeſticis fidei:
qui neſciat ſpiritualia munera abſqꝫ tran
quillitate ſilētij pfecte ab aliq̄bus poſſide
ri nō poſſe: Quis enim inter verboꝝ ſtre
pitus ſalteʒ vel per modicas litteras dicta
re poteſt: ſparſo circa plurima intellectu?
Inde

Inde tñ q̄ beatus ioh̄nes tunc ſecreta li/
bri huius contemplari meruit cum elon/
gatus a turbarum ſtrepitu in loco ſolita/
rio relegatus erat vt doceret eos qui ſpiri
tales ſunt ⁊ ſpiritualiū donoꝝ vbera degu/
ſtare peroptāt: oportere elongari a frequē
tia populoꝝ: vt tanto deo per ſilētiū vici/
niores fiant: quāto longius a mūdanis cu
ris fugientes diſcedūt. Et quidem circa il
los quinqꝫ ſenſus qui exteriores ſunt: hu
manum magiſterium neceſſariuʒ eſt: ſiue
vt exerceat quis illos in operibus bonis:
ſiue vt abſtinere ſtudeant vigilāter a ma
lis: ꝙ ſicut non parui laboris eſt: ita nec
ſpernēdi muneris occaſionē largitur. Cir
ca illa vero ſeptē dona: quibus ſeptē ſpūs
libri huius cōuenire noſcunt̄: non taʒ hu
mane lingue induſtria: q̄ʒ gratia ſpūs ſan
cti: neceſſaria eſt: qui cum ſit inuiſibilis ⁊
ſimplex ſubſtātia: ammoto vndiqꝫ vocis
ſtrepitu: abſqꝫ alicuius difficultatis obie/
ctu: vbi ipſe vult inuiſibiliter ſpirat: ⁊ ſi/
ne humane lingue ſuffragio operat̄ quod
libet. Nec ita paruipendēda erat huius
cauſa myſterij: vt abſqꝫ myſteriali exēplo
pertranſiret intacta: quin potius quo ma
ioris eſt glorie: eo ſublimioribus figuris
in euangelicis oraculis cōgeſta eē: vt p ea
que mirabiliter facta ſunt: q̄d quottidie
accidat in eccleſia Chriſti: eodem eruditi
Luc. 1. ſpiritu cōtemplari poſſimus. Helyſabeth
ſancta femina ſterilis erat ⁊ ſi viruʒ agno
ſceret ⁊ haberet. Maria virgo fecūda: ⁊
tamen incognita viro. In vtraqꝫ ergo ſe/
cundū hoiem deſperatus conceptus: ni/
mirum qꝛ illa ſterilis: iſta ex quo cōciperet:
Mat. 19 nō cognouerat virum. Sed quid veritas
dicit? Que impoſſibilia (inquit) ſunt apud
homines: poſſibilia ſunt apud deum. Cō
cepit ergo mulier cognita ⁊ diu cognita
viro: de homine quidem: ſed per deum.
Concepit ⁊ virgo incognita: non ex ho/
mine aut per hoiem: ſed angelo median/
te: ⁊ idipſum nūtiāte de ſpiritu. Agnoſce
nunc in zacharia predicatoꝝ ordinem: in
Helyſabeth auditorum eccleſiaꝫ. Intelli/
ge in Ioſeph ſpiritales viros: qui iuſtorū

collegijs prelati ſunt: in maria ſpiritalem
ipſam ⁊ a mundo ſegregatam eccleſiam.
Laudat̄ pars Helyſabeth ſi verbū dei libē
ter audit ⁊ frequenter attendit. Laudat̄
pars marie ſi aſſidue in clauſi thalamo
cōticeſſit vacans orationibus ⁊ pſalmis
loquēs ſibi ipſi ⁊ deo ſuo in lectionibus di
uinis querens apprehendere illud vnum
de quo dñs ait. Porro vnum eſt neceſſa/ Lu. 10.
riū. Expectat tamē ⁊ ipſa angelum collo
quentem ſibi ſpiritalē. ſ. predicatorem qui
loquat̄ ſapiētiam inter perfectos: ſermōes
vtiqꝫ myſticos ⁊ ſpiritales: nō hyſtoricos
⁊ carnales: non vtiqꝫ qui non pfectis: ſed
paruulis in xp̄o conueniunt. Aialis ſiq/ 1. Cor. 2.
dem hō non itelligit que ſunt ſpūs dei: ac
per hec que contemplantur ſancti eleua/
ti ſepius in tertium celum carnalibus qui
hoīes ſunt: loqui nō audent: ne forte in/
firmētur: coarctentur ⁊ corruant. Rara
ergo gabrielis locutio: ſed tota de ſpū eſſe
debet. Spūs inquit ſanctus ſuperueniet Lu. 1.
in te ⁊ virtus altiſſimi obumbrabit tibi.
Ne dicas doctorem non habeo qui mi/
hi per ſingula id quod legere poſſum:
explanet vbi ſpiritus doctor eſt: parua
verbi ſcintillula in immenſum excreſcit.
Et quia verbum charo factum eſt: ⁊ ha Io. 1.
bitauit in nobis: ⁊ qui erat inuiſibilis
pro ſue ſimplicitate nature: per humane
aſſumptionem ſubſtantie: viſibilis fieri
dignatus eſt: voluit per viſibiles homi/
nes vocis myſterio perſonari: vt hi qui ar
chana diuinitatis penetrare contemplā
do non poterant: viſibilibus ad ſublimia
raperentur exemplis. Non ſic autem ſpi/
ritales: non ſic: ſed quo illorum corda mū
diora ſunt. Eo per inuiſibila Dei opera
que ſibi viciniora ſunt: in ipſum qui crea
tor eſt omnium: ſpiritalium oculorum
aciem intellectualiter figunt. Ut autem
iſtud facere queant: ſeptem dona ſpiri/
tus eiſdeʒ neceſſaria ſunt: que ab illo vno
ſpiritu: qui deus eſt: per ſingulos diui/
duntur vt libet: qui in die Penthecoſ/
tes effuſus eſt in corda fidelium: eo
quod ſit: ⁊ ipſe manatio patris ⁊ filij:

ſicut eſt ⁊ filius manatio patris : niſi forte
myſterium manationis deo nato magis
conueniat : ſpirationis autẽ ⁊ inſufflatio/
nis ſpũi ſancto: qui nobis ipſe quoqꝫ dona
ſua inſpirando diſtribuit: ſicut per ſemet/
ipſam veritas: ſitientibus aquam viuam
Jo.8. de eo loquit̃ dicens. Si quis ſitit veniat
⁊ bibat: ⁊ flumia de vẽtre eius fluẽt aque
viue. ¶ Qua in re notari aliquid vigilã/
ter oportet: vꝫ: ꝙ beatus ioannes qui ty/
pum plerũqꝫ gerit ſpũs ſancti egreſſus ab
eccleſia primitiua in qua ſpũs ſancti gra/
tia ſupeffuſa eſt ſeptem eccleſijs que ſunt
in aſia pfuiſſe: ⁊ in eiſdẽ peracto curſu cer
taminis ſui apud vrbem Epheſum quie/
uiſſe cognoſcitur: ſicut ⁊ petrus Rome:
qꝛ ⁊ ſi ita oportebat petrũ participare do
no ſpũs ſancti: quomodo ioãnes qui pre/
ceteris diligebatur a xpo: vt oſtendat̃ vin
culum vnitatis: quod eſt inter filiũ ⁊ ſpi/
ritum ſanctum: ſpãliter tñ xps ieſus in il/
lis requieſcere viſus eſt: qui partem humi
liorẽ ſectati ſunt: ſpũs vero ſanctus in his
qui libertate letant̃: qꝫ vt diuinis famu/
latibus vacare queãt: relicto mũdo ⁊ mũ
Lu.10. di negotijs meliorez ſibi partẽ elegiſſe no
ſcunt̃. Cum autez quinqꝫ ille eccleſie ſpã/
lis chriſti hereditas facte ſint quomodo ſe
ptem de quibus hic agitur: ſpũs ſancti vi
deatur: qꝛ de ratiõe illas potius xps: has
aũt multo arctius ſpũs ſanctus diligere.
Quia tamẽ charitas non querit que ſua
ſunt: ſed que alterius: ⁊ illum ſe diſcipulũ
arctius diligere xps qui quaſi ꝓprius erat
Jo.21. ſpũs ſancti: declaratur cuꝫ dicit̃. Diſcipu
lus ille quẽ diligebat ieſus: ⁊ in illaꝫ eccle
ſiam ſpũs ſanctus prius deſcẽdere voluit:
que petro xpi vicario cõmiſſa eſt: eccleſiaꝫ
ſcilꝫ hieroſolimitanaꝫ cui xps a principio
pfuit: ⁊ quam petro Chriſtus ipſe commi
ſit dicens. Paſce oues meas: quemadmo
dum ⁊ de eo per eius coapoſtolum dici/
Jo.2. tur. Quod operatus eſt petro in apoſtola
tu circunciſionis: operatus eſt ⁊ mihi in/
Gal.2. ter gentes. Fuit enim eccleſia ipſa prima
eccleſiarum quinqꝫ que petro: vt ſupra di
ximus ſpecialius commiſſe ſũt: ſicut ephe
ſinam eccleſiam : primam eccleſiarum ſe/
ptem in partez ſancti ioãnis deueniſſe ſcri
pſimus. Sic igitur Chriſtus ieſus ample/
xatus eſt: eum qui quaſi proprius erat ſpi
ritus ſancti: ſpũs vero ſanctus honorauit
eum qui quaſi proprius erat xpi Jeſu in/
fundens illi abundãtius dulcedinem cha
ritatis ſue: vt ipſe pre ceteris coapoſtolis
diligere dominum ⁊ magiſtrum. Sic duo
filij ioſeph: quorum primus deſignat lati
nos: ſecũdus grecos: pro eo. ſ. ꝙ ioãnes iu
nior ad grecos miſſus eſt: petrus ſenior q
⁊ primus apoſtolus: ad latinos: ſecunduꝫ
quod ⁊ primogenitus manaſſes proprie/
tate quadam attribuẽdus eſt filio: effraim
ſpũi ſancto: amica contẽtione inter iſrael
⁊ ioſeph ponderati ſunt: vt quem ioſeph
preferre conaretur: iacob futurorum pſci/
us benedictione poſtponeret: ⁊ econuer/
ſo: licet de loco ſuo nequaqꝫ amotus fue/
rit manaſſes: aut effraim de loco ſuo tranſ Gen.
latus ⁊ mutatus ad dexteram: ſed tñ qui
conſiſtebat ad dexteram: manu ſiniſtra ta
ctus eſt: dextera vero qui manebat ad le/
uam: vt neutro patrum alteri ex toto ce/
dente velut ex equo vterqꝫ prior: ⁊ viciſ/
ſim inferior videretur. Jntãtum autem p
prietas effraim collata eſt ioſeph: qui ma/
naſſem honorari amplius ⁊ preferri vole/
bat: vt in libro iſto manaſſes iter filios ia/
cob principatum accepiſſe monſtret̃: dicẽ
te de eo ſpiritu ſancto. Ex tribu manaſſe
duodecim milia ſignati. Effraym autem Ap.7
cum ioſeph ſub vno principatu coniun/
ctus oſtendatur cum dicitur. Ex tribu io
ſeph duodecim milia ſignati : Qui enim
nõ ait. Ex tribu effraim: ſed ex tribu Jo
ſeph: deueniſſe effraim in ſortẽ ioſeph ma
nifeſte demonſtrat. Si aũt manaſſes inter
fratres duodecim iacob patriarche ſpecia
lius attribuitur. Effraim vero Joſeph.
Quid eſt ꝙ ioſeph manaſſen primogeni/
tum honorari voluit ſtatuens illum ad
dexteram patris: Patriarcha vero iacob
iuniorem effraim tangens illum dexte/
ra ⁊ preferens priori ſuo etiam renitente
Joſeph: niſi quia ſpiritus ſanctus quem

deſignat Joſeph illum magis populum
honorare conatus eſt: qui proprius eſſe
Chriſti ieſu iure primogeniti videretur.
Pater autẽ quẽ deſignat iacob inuictus
ſuper hoc eſſe voluit: ne duobus modis
ſpecialis populus eſſe inferior videretur:
ac per hoc ſpiritus ſanctus qui procedit
a filio: minor eſſe patre ⁊ filio ab aliqui/
bus putaretur. Licet ergo vnigenitus dei
filius querẽs gloriam ſpiritus ſancti: ſpe/
ciales miniſtros eius prerogatiua dilectio
nis attollat. Spiritus vero ſanctus viciſ/
ſitudinem honoris ⁊ glorie: eidẽ vnigeni
to diligẽter impendat: feliciorem tamen
extimandaꝫ dixerim partem quam Chri
ſtus vt predictum eſt inuincibiliter pretu
lit: ꝙ ex his que ſcripta ſunt: ⁊ adhuc ſcri
bi poſſent prudẽs ac ſollicitus lector eui/
dẽter intelliget. Sed cuꝫ illi parti quam
paraclitus ptulit attribuatur maior glo/
ria: felicitas iſta que cui preferẽda ſit: non
inuenio: niſi qꝛ ille populus letat̃ q plus di
ligit̃ ẽt ſi is q minus diligit̃ amplius hono
ret̃ p illo: qꝺ ex his frequẽter accidũt eui
dẽter apparet. Fallitur aũt in hac parte
ambiẽtis iudiciuꝫ: eo ꝙ ignoret penitus
vim amoris: ſine quo nec regine ſufficit
ois magnificẽtia ſua. Et de hoc quid dicẽ
dum? Feliciorem ſe eſſe putat ⁊ eſt vxor
militis viro dilecta: vxore regis quam nõ
diligit rex: etiam ſi de gloria in nullo ſe le
ſam fore queratur: niſi forte meretrix ſit: ⁊
nec ipſa diligat eum a quo diligi ſpernit:
hñs occultos amatores ſuos apud quos
infeliciter putat ſe eſſe felicẽ. Qꝺ ſi ita eſt:
etiaꝫ nec iſto modo impeditur ratio: quã
do quidẽ ⁊ ſi prauum amorem felicitateꝫ
extimet nihilominus tamẽ amorem felici
tatem putet: nec eſſe felicitatẽ: ſed miſe/
riam: vbi amor non eſt. Quo circa felicio
rem dixerim: partẽ ioannis qui plus ama
tur a Chriſto: parte Petri q minus ama
tur: ⁊ ſi plus amet ipſe: que tamen ⁊ ipſa
felix eſt: quia ⁊ ſi non equaliter: amatur ta
mẽ: ⁊ quod minus ſupplet amoris diſtan
tia: ſupplet prerogatiua glorie ⁊ maieſtas
honoris. Datur deniqꝫ lye ſceptrum cui
negatur pulchritudo Rachelis: vt quod
minus habet in amore: ſuppleat in ſobo/
le. Quia vero archanorum intelligẽtia il
li parti conceſſa eſt: que pertinet ad dile/
ctuꝫ ioannẽ: non fruſtra de ſpecialibus or
dinibus ptinẽtibus ad ipſum ſermo pre
currit: poſtponitur aũt de quinqꝫ maiori/
bus: qui tempore ⁊ poteſtate prelati ſunt:
vt oſtẽdantur primogenita ſublata eſſe a
filijs Lye: data vero filijs Rachelis: vt Mar.
ſint primi nouiſſimi: ⁊ nouiſſimi primi: ⁊ 10.
dicat omnis mundus ſubditus eſſe deo: 1.cor.1.
⁊ non glorietur omnis caro in conſpectu
eius. Non ſolum autem Manaſſe ⁊ Ef
fraim filijs ioſeph data ſunt primogenita
iuxta paralypomenon: verumetiam ⁊ be Pa.5.
niamin fratri ioſeph data eſſe videtur: in
hoc ꝙ prima ſors inter ſeptẽ cecidit Be Joſ.18.
niamin: cui ſimilis eſt in nouo: Epheſio
rum eccleſia. Ut enim legitur in actibus
apoſtolorum: fundata fuit eccleſia ipſa: ab
apoſtolo Paulo qui fuit de genere Be
niamin in qua ⁊ mãſit annis tribus: ſan Ac.19
ctus autẽ ioannes ſupedificauit illam.
¶ Ubi ⁊ illud diligẽter obſerua. ꝙ quan
do inter Petrum ⁊ Joannem interponi
tur Paulus: tunc Petrus deſignat pſo
nam patris: Paulus filij: Joannes ſpiri
tus ſancti: ⁊ ꝙ Paulus non ſuperedifica
uit a principio in his que Petrus funda
uerat: fundauit aũt ipſe p ſe: ⁊ ſupedifica
uit ioannes vnigenituꝫ dei patris in hoc
ipſo deſignat: qui conſumato veteri teſta
mẽto: quod ſpãlius ptinebat ad patrẽ: in
choauit teſtamẽtum nouum: quod ſpãli
us ptinet ad ſeipſum: ſupueniet autẽ ſpi
ritus ſanctus conſumaturus q inchoata
ſunt ⁊ fundata a filio: vt compleatur il
lud quod ipſe dicit. Adhuc multa habeo
vobis dicere: ſꝫ non poteſtis portare mo Jo.16.
do. Cum autẽ venerit ille ſpiritus veri
tatis: docebit vos omnem veritatem.
¶ Nunc itaqꝫ vt in biuio poſitus: pge
quo vis: Si incipis a prima parte libri ⁊
pgis ad quintam: intellige in prima par
te: primitiuam eccleſiã in ſecunda: anthio
chenam: in tertia alexandrinã: in quarta

conſtantinopolitanaꝫ:in quinta romanã.
i.quod per iſtas itelligit' quatuor.ſ.aialia
⁊ thronus dei:quorum intelligentia talis
eſt.Eccleſia primitiua:ſignificat id quod
leo:ordineꝫ:vꝫ:prelatoꝝ.Eccleſia anthio
chena:id quod vitulus:ordinem:vꝫ:mar
tyrum. Eccleſia alexandrina id quod ho
mo:ordineꝫ:vꝫ:confeſſoꝝ:qui ſpāli nomi
ne:doctores dicendi ſunt.Eccleſia conſtā
tinopolitana:id quod aq̄la:ordinem:vꝫ:
ſanctarum virginuꝫ.Eccleſia Romana:
id quod ſedes:generalē:vꝫ:iuſtoruꝫ eccle
ſiam:que in vinculo vnitatis ⁊ pacis di/
uerſas manſiones in ſeipſa conſolidat.In
eo enim ꝙ fuit ioānes in ſpū in domini/
ca die:⁊ vnigenitum dei patris qui eſt prin
ceps paſtorum in gloria maieſtatis:contē
platus eſt:ſatis oſtēdit viſionis ordinem
ad diem reſurrectionis dominice eſſe refe
rendum:⁊ ad ordinem paſtorum qui pri
mus eſt:q2 ⁊ re vera paſtoribus qui forti/
tudine fidei leones eſſe debēt :reſurrectio
dominica attribuitur : ſicut ⁊ paſſio vel
baptiſma martyribꝰ:natiuitas doctoribꝰ
aſcenſio contemplatoribus:aduentus ſpi
ritus ſancti:in charitate feruētibus . Sin
vero de ſpecialibus ordinibus agendum
eſt:ecce in prima hac parte libri in typo
eccleſiarum ſeptem deſignati ſunt:vt fiāt
Ma.20 primi nouiſſimi ⁊ nouiſſimi primi:⁊ pre
cipue cum in hac viſione ipſis prerogati
ua aſcribatur amoris propter ſanctuꝫ Joā
nem : qui eis velut in proprium datus
eſt:quin imo propter ſpiritum ſanctum:
qui in eis ſpecialius requieſcit:queadmo
dum in ſeptē crinibus Sanſonis deſigna
tum eſt. Igitur quod ad carnem pertinet
ab eccleſia circunciſorum : hoc eſt ab illo
Judi.6 populo qui carnaliter vixit inchoatum
eſt:quod vero pertinet ad ſpūm ſanctuꝫ:
ab eccleſia gentium:vbi nihil de lege car
nis actum eſt : ſed totum quodammodo
de lege ſpūs. Ipſa eſt principalis:illa ephe
ſorum eccleſia:que prima poſt anthioche
nam in aſia claruiſſe cognoſcitur:hoc eſt
poſt eccleſiam illā in qua ſepius de iudaiſ/
mo iurgati ſunt ex circūciſiōe fideles : q̄d

in eccleſia epheſina ⁊ religs ſex vix vnq̄ꝫ
accidiſſe legit'. Nunc ergo de his eccleſijs
agendum eſt:⁊ de his que per illa ſignifi/
cant':q̄liter illis ſpūs ſanctus per ea que
ſcripta ſunt:futura p̄dixerat complens ꝓ
miſſionem domini dicentis . Non enim
Jo.16 loquet' a ſemetipſo : ſed quecunq̄ꝫ audiet
loquetur:⁊ que futura ſunt annunciabit
vobis.Ut q2 nō omnes religioſi ordines
vnanimiter aut equaliter currunt:que ec
cleſiarum ſeptem laude vel obprobrio di/
gna ſit:ex his que ſcripta ⁊ p̄ſcripta ſunt:
ꝑ hoīem qdem:ſed a ſpū ſancto vnuſqſq̄ꝫ
perpendat. ¶ Nota ꝙ dictū eſt. Quinq̄ꝫ
partes libri attribuende ſunt quinq̄ꝫ eccle/
ſijs generalibus ptinentibus ad petrum:
ſeptē portiones prime ptis:ſeptē ſpālibus
ptinētibus ad Joannē:⁊ tn̄ ſimilitudo q̄
dā eſt iter generales ⁊ ſpāles:q2 ſicut i pri
ma pte libri agit' de oībꝰ platis:ita ⁊ i pri
ma portiōe prime ptis d' qbuſdā platis:⁊
ſicut in ſcđa pte libri agit' de oībꝰ martyri
bꝰ:ita in ſcđa portiōe prie ptis de qbuſdā
martyribus:⁊ ſic de ceteris:excepto ꝙ in
gn̄alibꝰ qnariꝰ nūerus i ſpālibꝰ ſeptenariꝰ
tenēdus eſt.At ſi ea que de ſexto tempore
prolata ſunt:cuꝫ de ſplendore vultus do
mini ageretur:proſequi volumus:ad ter
tium profecto ſtatuꝫ tranſmeare compel
limur.De cuius tamen intellectu parum
quid adhuc aſſignare ſufficimus : q2 qua
liter ordo ipſe futurus q erit in reliquijs
iudeorum : ⁊ gentium ad inſtar eccleſie:
que preſens eſt:diſtinguendus ſit:ita nos
modo aſſignare negamus:quomodo que
a tempore apoſtolorum vſq̄ꝫ nunc in hac
eccleſia gentium geſta ſunt:a doctoribus
primitiue eccleſie aſſignari non poterant.
Hoc ſolum de predictis eccleſijs ſecūdū
itelligentiam pertinētē ad tertium ſtatuꝫ
notandū video:ꝙ ſicut vita petri ptinet
tm̄ ad ſcđm ſtatum:vita vero Joānis ad
ſcđm ⁊ tertium:ita itellectua quinq̄ꝫ eccle
ſiarum ⁊ quinq̄ꝫ partiū generalium libri nō
niſi ad ſcđm ſtatuꝫ retorquēdus eſt. Intel
lectus vero ſeptem eccleſiarum ⁊ ſeptem
ꝓportionū prime partis ad ſcđꝫ ⁊ tertiū.

¶ Nota hic prudens lector:nota ⁊ diſcu
te vigilāter . Ut autem ſciamus differen/
tiam intellectuum inter ſecundū ⁊ tertiū
2.cor.4 mundi ſtatū:memoranda ſunt verba pau
li qui claritatem euāgelici ſermonis in ſe/
cūdo ſtatu aſſignare ſtuduit:haud dubiū
ꝙ reſpectu legis:⁊ ex parte:non ſecundū
totū propter illud quod alibi ipſe ſcribit.
1.cor.13 Ex parte enim cognoſcimus ⁊ ex parte ꝓ
phetamus:cū autem venerit quod perfe/
ctuꝫ eſt euacuabitur quod ex parte eſt:ita
2.cor.3. enim ſuperius dixerat. Fiduciam talē ha
bemus ꝑ xp̄m ad deum:non ꝙ ſufficien/
tes ſcimus cogitare aliquid a nobis quaſi
ex nobis:ſed ſufficiētia noſtra:ex deo eſt.
Qui ⁊ idoneos nos fecit miniſtros noui
teſtamēti:non litera ſed ſpū:litera eniꝫ oc
cidit:ſpūs autem viuificat:Quod ſi mini
ſtratio mortis literis deformata in lapidi/
bus fuit in gloria:ita vt non poſſent intē/
dere filij iſrael in faciem moyſi:ꝓpter glo
riam vultus eius que euacuat':quomodo
non magis miniſtratio ſpūs erit in gloria.
Nā ſi miniſtratio dānationis in gloria eſt:
multo magis abundat myſteriuꝫ iuſtitie
in gloria. Nam nec glorificatum eſt quod
claruit in hac parte:propter excellentem
gloriā. Si.n.quod euacuatur per gloriam
eſt:multo magis quod manet in gloria ē.
Habentes igitur talem ſpem:multa fidu/
cia vtimur:⁊ non ſicut moyſes ponebat
velamen ſuper faciem ſuā:vt non intēde/
rent filij iſrael:in facieꝫ eius:quod euacua
tur:ſed obtuſi ſunt ſenſus eoꝝ : vſq̄ꝫ.n.in
hodiernum diem id ip̄m velamen in le/
ctione veteris teſtamēti manet non reue/
2.cor.3. latum:q̄m in xp̄o euacuatur. Sed vſq̄ꝫ in
hodiernū diem cum legitur moyſes: vela
men eſt poſitum ſuper cor eoꝝ. Cum aūt
conuerſi ad deum fuerint:auferetur vela/
men. Dn̄s enim ſpūs eſt. Ubi autem ſpiri
tus dn̄i:ibi libertas. Nos vero omnes re
uelata facie gloriā domini ſpeculantes: in
eandem imaginem tranſformamur:a cla/
ritate in claritateꝫ tanq̄ꝫ a dn̄i ſpiritu. Jō
2.cor.4 habētes hanc miniſtrationem iuxta quid
miſericordiam cōſecuti ſumus:non defici

mus:ſꝫ abdicamus occulta de decoris nō
ambulantes in aſtutia neq̄ꝫ adulterantes
verbum dei:ſed in manifeſtatione verita
tis cōmendantes nos metipſos ad omnē
conſcientiam hoīum coram deo:ꝙ ſi etiā
optum eſt euangelium noſtrū : in his qui
pereunt eſt opertū:in quibus deus huius
ſeculi excecauit mētes infidelium:vt non
fulgeat illuminatio euangelij glorie xp̄i:q
eſt imago dei. Nō enim nos metipſos pre
dicamus:ſed ieſum xp̄m dn̄m noſtrū:nos
aūt ſeruos veſtros per ieſuꝫ xp̄m:quoniā
deus qui dixit de tenebris lucē ſplendeſce
re:illuxit in cordibus noſtris ad illumina
tionē ſciētie claritatis dei:in facie xp̄i ieſu.
Hec oīa ſcripſit apoſtolus diſputans de li
tera ⁊ ſpū:que ſiquis plene intelligit:ſatis
factū eſt ei de ſpūale itellectu:qui deſigna/
tus eſt in facie xp̄i ieſu:quō.ſ.lumē ſit nec
tale quale in facie moyſi deſignatum eſt:ſꝫ
multo amplius q̄ꝫ diſtat inter lunam ⁊ ſo
lē. Hunc ergo intellectū pceperūt apoſto
li : ſed ꝓpter impios ⁊ blaſphematores
abſcōditum eſt:iteruꝫ vſq̄ꝫ ad tēpus:ſicut 3.re.17
helyas qui abſcōditus eſt annis tribus ⁊
quaſi mēſibus ſex:⁊ iteꝝ manifeſtus appa
ruit. Et ſicut ſtella quam viderāt magi in Ma.2.
oriente:⁊ diſparuit:⁊ rurſum circa finem
itineris pſiſtentibus in fide oſtenſa eſt. Q2
igitur vt in tempore illo quo xp̄s venit in
mundum ſplēduit facies xp̄i cōpletis ab
habraam iuxta matheū:⁊ a iacob iuxta li
terā teſtamēti veteris generationibus q̄/
draginta:ſic ⁊ nūc ſplendere opꝫ cōpletis
rurſum in ſpiritu:generationibus q̄dragi
ta. Unde ⁊ q̄drageſimo die:a dn̄ica qua/
drageſime:velamen quod eſt inter choꝝ
⁊ altare ↄſueuit auferri. Cogimur in bea/
to ioāne:nō ſolū cōtemplatores huius tē
poris accipere : ſed ⁊ magnos illos viros
qui in exordio eccleſie reperti ſunt:quoꝝ
ēt nōnulli ꝓphetie ſpūm habuiſſe legunt'
ſalua ſentētia illa qua dr̄ . Ex parte enim 1.cor.13
cognoſcimus : ⁊ ex parte prophetamus:
cum autem venerit quod perfectum eſt:
euacuabitur quod ex parte eſt . Quale.n.
erat illud ꝙ ſtellam magi in oriente vide/

runt:⁊ per eam natum xp̄m intellexerũt:
comparatione illius luminis:quod in fi/
ne conſecuti ſunt quãdo edocti per ſapiẽ
tes ⁊ ſcribas populi:non ſolum ſtellã quã
viderant in oriente viderunt: verumetiã
ipſam veritatem quam queſiuerant ocu/
lo ad oculuz cõtemplari ⁊ cognoſcere me
ruerunt? Nunc ergo intelligere eſt fuiſſe
etiam tũc viros intelligẽtes etiam preter
ſanctos apoſtolos ⁊ euangeliſtas qui pre/
dicare que audierãt ⁊ viderant iuſſi ſunt:
quod licet non ita lucide qũo in tertio ſta
tu:ſed quaſi per ſpeculũ in enigmate: ſe/
cũduz tñ ea que hic ſcripta ſunt:laudaue
runt iuſtos:increpauerũt iniuſtos: ꝓmiſe
rũt bona bonis:mala malis:alios ſuaden
tes blanditijs: alios terroribus perin//
gentes:ita vt ſint inexcuſabiles quicũqz
incorrigibiles reperti ſunt ⁊ qui ſurda au
re audierunt:quod per ſingulas eccleſias
in fine concluditur. Qui habet aures au/
diẽdi audiat quid ſpiritus dicat eccleſijs.
Sed iam nunc preſtante deo ad contem/
planda earũdem eccleſiaruz myſteria ver
ba vertamus: vt quid vel laude dignum:
vel increpatione cõmeritũ a principio ſe/
cundi ſtatus vſqz ad preſens:ſingulis an/
gelorum ſeptem ⁊ eccleſiarum ſuaruz.per
ſingula ſex temporuz cõtigerit: eluceſcat:
⁊ ſicut in preſenti tempore experimento li
quet non ignoraſſe ſpiritum ieſu ex his q̃
ſcripta ſunt in hoc libro:eodem duce ſpi/
ritu comprobetur: vt non ſolum turbe gẽ
tilium que in fide precedunt: verumetiaz
iudeorum que ſecuture ſunt cõſona:⁊ pa
Ma.21 ri voce ꝯfiteantur ⁊ dicant. Benedictus
qui venit in nomine domini.

Incipit de Angelo Epheſi. Cap. 2.

Te.1. Et ãgelo epheſi eccleſie ſcri
be. Hec dicit qui habet ſeptem
ſtellas in dextera ſua: qui ambu
lat in medio ſeptem cãdelabro
rum aureorum.

Cum vnigenitus dei filius: de ſe q̃ſi
de alio loquens vniuerſam electo/
rum eccleſiam ad dexteram ſuam collocã
dam inſinuet dicens. Statuet quidẽ oues
a dextris ſuis:edos autem a ſiniſtris:⁊ cũ Mat.
ipſemet in alio loco dicat. Ubi duo vel
tres congregati ſunt in nomine meo: ibi
ſum in medio eorum. Quare non abſur/
de:cur ſe vel ſolas ſtellas tenere dicat in
dextera ſua ⁊ non etiam candelabra ſeptẽ:
aut cur ſe in medio candelabrorum aureo
rum: ⁊ non etiam inter ſtellas ambulare
perhibeat. Sed in huius queſtionis enig
mate:conſuetudo ſcripturarum emulan/
da eſt:que vnam eandemqz rem diuerſos
plerunqz parere intellectus demonſtrat:
ſecundum ꝙ rote ſcripturarum pro impe
tu ſpiritus gradiuntur. Aliter eniz de ſpe
cialibus:aliter de generalibus iudicandũ
eſt. Sed ⁊ aliter cuz ſcribitur vnus ſolus:
aliter cum ſecundus adiungitur:aliter cũ
id quod adiungitur minoris eſt pretij vel
dignitatis:aliter cum maioris:aliter cum
ſimplex ⁊ ſimplex: aliter cum ſimplex ⁊
multiplex in relatione ponũtur. De vno Exo.
⁊ eni ſolo ſpãliter agit:cuz in vno Moy
ſe loquente deo in mõte oreb:aliquid ſpe
ciale ac myſticuz deſignari ſentimus. Qđ
ſi eidem moyſi iungitur aaron:protinus
de re illa ad aliam itellectus diſcurrit. Eo
dem modo ſi de ſarra agitur abſqz agar:
põt ſola ſarra aliquid deſignare etiaz ṗter
id quod ſignificat cum ponitur in reſpe/
ctu agar. Cum vero eidem ſarre aſſotiat
agar: ꝓtinus mutat myſteriũ:ſed nõ qua
le eſt illud:cũ ei ſubtracta agar: ſubrogat
Rebeccha. Et hoc quidẽ de duobus ſim
plicibus. De ſimplici aũt ⁊ multiplici ſer
mo eſt: vt cum ponuntur ſimul duo:quo
rum vnum ad perſonam:alteruz ad mul
titudinem refertur: vt ſunt paſtor ⁊ grex
in teſtamento veteri:quorũ vnus plerun/
qz Chriſtum:alius deſignat eccleſiã. Qui
hanc myſteriorum regulaz intelligere ne
quit: neſcio ſiquis ei per ſingula loca in
quibus hec mutatio fit: ſatiſfacere poteſt.
Qui autem non capit iſtud ⁊ ſcrupulo/
ſus eſt: diſcat prius audita credere: vt poſ
ſit ſuo tempore peruenire ad intellectum.

Quis.n.neſciat argentuz reſpectu eris ⁊
ſtagni pretioſum eſſe metallum? Sed ſi
ei ſuo moto ere: apponitur aurum: deſinit
eſſe pretioſum: quod claruit in hac parte.
Sic ⁊ reſpectu reproborum vniuerſa ele/
ctorum agmina ad dexteram omnipoten
tis dei collocari dicũtur: de quibus tamẽ
in hoc loco mentio facta non eſt: ſed tñ
de ſeptem ſtellis in qbus bonorum prela/
torum gloria quanta ſit: luculenter oſten
ditur: ⁊ ſi aliqui ꝓpter membra putrida:
durius pro tepore arguant. Non ergo ſic
ſeptez ſtelle in xp̄i dextera teneri dicunt:
vt quaſi ſoli ipſi: ⁊ non etiam vniuerſitas
electorum ad dexterã dei collocanda ſit:
ſed cur hoc ſpecialiter dicat de iſtis: certa
eſt cauſa rõnis. Inter quatuor aĩalia: leo:
ſecundum ioãnem ſcribitur primus: ⁊ in
eo ſignificari paſtoꝝ ordinem: manifeſtuz
Eze.1. eſt. Cum aũt loqueretur Ezechiel de ani
malibus ipſis. Facies (inqt) hoĩs ⁊ facies
leonis a dextris ipſorum quatuor: facies
autem vituli a ſiniſtris: facies vero aquile
deſup ipſorum quatuor. Scimus preterea
paſtoꝝ ordinem ad reſurrectionem domi
nicam ꝑtinere: propter quod ⁊ ſancti apo
ſtoli teſtes reſurrectionis dicti ſunt: mar/
tyres vero ad paſſionem: qꝛ ⁊ ipſi tollerã
do ſupplicia: teſtes paſſiõis dominice vo
cari ⁊ eſſe meruerunt. Teſtis.n.latine iter
pretatur martyr. Quod .n. ꝓpterea dictũ
eſt per ꝓphetã. Facies hoĩs ⁊ facies leõis
a dextris ipſoꝝ quatuor: facies vero vitu
li a ſiniſtris ipſoꝝ: qꝛ natiuitas ⁊ reſurre
ctio leta ſunt. Triſte vero ⁊ obſcuruz: paſ
ſionis opprobrium. Non icõuenienter il/
le ordo in dextera dñi teneri dr̄: qui reſur
rectionis dominice miniſter eſt: ⁊ qui ei/
dem reſurrectioni quadã myſterioꝝ affi/
nitate coniungitur. Et notanduz ꝙ tene
ri aliqd maius eſt q̃z haberi: qꝛ id plerũqz
quod habetur amittit: quod aũt tenet: đ
facili amitti non põt. Unde ⁊ p ſemetip/
ſam veritas dicit: pater meus: qđ dedit m
Joan. maius ẽ oĩbus: ⁊ nemo põt rapere de ma
nu patris mei. Tenet ergo dñs ſtellas ſe/
ptẽ in dextera ſua: vt ad ſiniſtrã non declin
ant reproboꝝ: qꝛ niſi dñs aliquos roborã
do teneret: vniuerſa eccleſiaꝝ fabrica pa/
teret ruinã: ſunt ex voce ipſius dñi p pſal
Ps.74. miſtã dr̄. Liq̃facta eſt terra ⁊ oẽs q hitãt
in ea: ego cõfirmaui colũnas eius. Uerũ/
tñ ſupius haberi non teneri dicte ſunt: qꝛ
ſane põt itelligi ꝓ eodẽ vtrũqz. Tenet.n.
dñs id qđ hꝫ: qꝛ ſeruat ea q̃ ſua ſunt: ſicut
Jo.17. ipſe patri ſuo ꝯfitet dicens. Quos dediſti
mihi cuſtodiui: ⁊ nemo ex eis perijt niſi fi
lius ꝑditionis. Et hec qdem de ſeptẽ ſtel
lis: q̃ ẽt ſeptẽ cornua agni dicte ſunt: eo ꝙ
Apo.5. in ipſis ventilet nationes ⁊ regna. Quid
ergo ⁊ de candelabris dicimus q̃ nõ ſicut
⁊ ſtelle ad xp̄i dexteram eſſe dñr: ſed in/
ter q̃ xp̄s dñs deambulare deſcribitur?
Nũ ⁊ ipſa nõ ſunt ad dexterã ẽt: eo reſpe
ctu quo ⁊ Joãnes cuius ſpãles ſunt filij
hi qui p cãdelabra deſignant? Immo ſũt
⁊ ipſa ad dexterã: ſed cur hic ṗtermiſſum
ſit: magni eſt ponderis ſacr̄m. Deniqz ſi
recte penſamus habere ſtellas ad dexterã
maieſtatis eſt: deambulare inter candela/
bra: humilitatis: qꝛ ⁊ tam magnus eſt glo
ria xp̄s. vt in eius dextera: q magni ſunt:
teneri dicant: ⁊ tã humilitate puſillus: vt
in choro paruuloꝝ ꝯſiſtere ⁊ deãbulare di
gnet. Ut.n.aliqd parũ in exẽplũ accipiaz
vix vnq̃z inuenit in diuina ſcriptura cõſi
ſtere aliqs ad dexterã alicuius: vbi nõ ṗſe
rat ille ad cuius ſtare deſcribit. Sicut eſt
illud quod eidem filio per Pſalmiſtam Ps.44
dicitur. Aſtitit Regina a dextris tuis in
veſtitu deaurato: circundata varietate.
Et agnos quidem ponet ad dexteram. Ma.2.
Hedos autem ad ſiniſtram. Manere ve
ro aut ambulare in medio: humilitatis
eſſe: docet verus ipſe magiſter qui de
celo deſcendit: cum contendentibus de
prioratu diſcipulis: ſeſe humilitati exem/
plum pro quo ⁊ venerat: exhibuit dicẽs. Lu.22
Ego in medio veſtrum ſum quaſi qui mi
niſtrat. Exultent quapropter magni:
quos tanta prerogatiua glorie honoran
do illuſtrat: ſꝫ non minus letent paruuli:
cũ qbus ⁊ in qbus ambulat xp̄s: q̃tenus
⁊ ipſi ſequant eũ quocũqz ierit currẽtes

in odoꝛem vnguētoꝝ ipſius. Quinimo
timeant magni: dicendum fuit potius q̃z
exultēt reſpectu eoꝝ iter quos humiliter
ambulat xp̄s: q꞉ ibi locū retinet iudicis: fa
ciēs cōtremiſcere ptātes: hic iter humiliū
turbas: maieſtatem cōtēnit. Unde ⁊ cum
diceret ſuperius ſanctus ioānes. Et habe
bat in dextera ſua ſeptem ſtellas: ꝓtinus
adiunctum eſt. Et de oꝛe eius gladius ex
vtraq̃z parte acutus exibat: vt tanto q̇ſq̃z
timere ſtudeat: quāto in altioꝛi gradu col
locatus eſt: ⁊ tanto humiles quiq̃z fiducia
lius agant quāto libentius elegerunt eſſe
Ps. 114 abiecti in domo dei ſui: ſcriptura atteſtan
te que dicit. Cuſtodiens paruulos dn̄s hu
miliatus ſum ⁊ liberauit me. Unde ⁊ cuz
pueros venientes ad ſe amouendos exti/
marent diſcipuli: ipſe qui ad hoc venerat
vt infirma mūdi eligeret: grauiter ferēs.
Ma. 19 Sinite inquit paruulos ad me venire ta
lium.n. eſt regnum celoꝝ. Non ergo ait q̇
ambulat inter ſtellas: aut qui manet iter
cādelabꝛa: ſed qui tenet ſeptem ſtellas in
dextera ſua ⁊ qui ambulat in medio ſeptē
candelabꝛoꝝ aureoꝝ: vt: vꝫ: ⁊ ſtare cū ſtel
lis quas hꝫ ad dexteram: ⁊ ambulare iter
cādelabꝛa demonſtret: quoꝝ alterum: vt
iam dixi: ꝓſidentis eſt: alterū obſequentis
q꞉ ſtare ⁊ ſedere magiſtri eſt: ire ⁊ redire:
diſcipuli. Un̄ ⁊ cēturio ille qui volentem
venire dn̄m ad domū ſuā laboꝛare in am
bulando nolebat. Ex his q̄ nouerat circa
ſe adinuenit exēplū: ⁊ ne tante maieſtatis
Mat. 8 potētia fatigari ꝓpter hoīeꝫ debuiſſet: hu
militer recuſauit dicēs. Dn̄e non ſum di/
gnus vt intres ſub tectum meum: ſed tm̄
dic verbo ⁊ ſanabitur puer meus. Nam ⁊
ego homo ſum ſub ptāte conſtitutus hn̄s
ſub me milites ⁊ dico huic vade: ⁊ vadit:
⁊ alio veni: ⁊ venit. At qui venit nō mini
ſtrari: ſed miniſtrare: nō deſpexit ambula/
re inter miniſtros ſuos: ⁊ eſſe cum eis q̄ſi
Lu. 22 vnus ex illis: ſicut ipſemet de ſeipſo teſta/
tus eſt dicēs. Ego ſuꝫ inter vos ſicut qui
miniſtrat. Non ergo a nobis exigit quod
non impendit: nec vnq̃z non dilexit: aut
nō diliget: quod in tēpoꝛe diligere viſus

eſt. Semper vtiq̃z amat paruulos: qui ꝑ
ipſis paruulis factus eſt: ⁊ quod amat ab
eterno reuelauit in tempoꝛe. Excelſus q̇/ Ps. 137
deꝫ dominus ē. ſꝫ humilia reſpicit. Depo
nit potentes de ſede: ⁊ exaltauit humiles.
Quomodo autem exaltat humiles cui di Luc. 1.
ſplicet eſſe ſuperbum? Nunquid licet ſup
bire his quos ipſe ponit in altum? Abſit.
Sed qui voluerit (inq̇t) inter vos maioꝛ Luc. 22
eſſe: fiat ſicut iunioꝛ: ⁊ qui preceſſoꝛ ſicut
miniſtratoꝛ. Quod ſi ita ē: quos in electo
rum multitudine beatioꝛes dixerim: niſi
qui humilioꝛes ſunt: non tam neceſſitate
culpe: q̃z amoꝛe virtutis? At q̇d ergo ſub
iecti: zelari poſſunt prelatos ſuos: cū iocū
dius ſit in humili veſte priuatius manere
cum rege: q̃z in die tm̄ ſolenni in gloꝛia re
ſidere cum illo? Et iſtud quideꝫ ſecundū
aliquid gloꝛioſius eſt: ſed iocūdius illud:
ita vt magnates ſeculi ſuos plerunq̃z zelē
tur ſub pares qui regibus ſuis ſemper aſſi
ſtunt: ⁊ bt ioꝛes ſe reputēt inferioꝛes ſuos
qui maioꝛi in cōſpectu principum liberta
te fruunt. Interrogandus eſt hic petrus
apoſtoloꝛum primus: interrogādus inq̃z
de ſeipſo ⁊ ꝺ cōdiſcipulo ſuo quē amabat
ieſus: vtrum ne felicioꝛem ſe: illum credi/
derit cum eum interrogare dominū hoꝛ/
tatus eſt: quis eſſet eundeꝫ dominum tra
diturus: quod ſe per ſemetipſuꝫ querere:
extimauit indignum. Arbitroꝛ enim Pe
trum emulari potuiſſe ioannem ſuper pre
rogatiua dulcedinis: qua diligebatur a
Chriſto: nunq̃z vero Joannem emulari
potuiſſe prioꝛatum aut poteſtatem petri:
quia amoꝛ per ſemeipſum ſufficit abſq̃z ad
iectione honoꝛis: honoꝛ nequaq̃z ſufficit
abſq̃z condimento dilectionis. Quamuis
autem ⁊ ſtelle ⁊ candelabꝛa in parte ioan
nis reputate ſint: nihilominus inter ſtel/
las ⁊ candelabꝛa: eadem que inter Petrū
⁊ Joannem differentia eſt: ⁊ ſi ſole ſtelle ⁊
nō etiam candelabꝛa in dextera Chriſti eē
dicantur: ſecundum ꝙ homo ⁊ leo a dex
tris eſſe feruntur. Aquila vero deſuper:
quamuis reſpectu Aquile que deſuper
eſt: etiam homo vel Leo a ſiniſtris eſſe

credēdi ſint: nimiꝝ q꞉ Petrus aſſimilatur
leoni: qui aſſumpta cruce imitatus eſt xp̄ꝫ
aq̇le Joānes de quo dn̄s ait. Sic eum vo
lo manere donec veniam: Nam quemad/
modum ſi agat de Petro ⁊ Stephano: a
dextris q̇dem eſt Petrus qui aſſimilatur
leoni. Stephanus qui vitulo a ſiniſtris: ni
miꝝ q꞉ ille diu ſupuixit: iſte mox vt credi
dit: precucurrit: ⁊ tn̄ is qui a dextris eſt: re
ſpectu Stephani: reſpectu diſcipuli queꝫ
amabat Jeſus: q̇ ⁊ poſt ipꝫ relictus ē i mū
do a ſiniſtris eē vr̄: ita ſeptē ſtelle que reſpe
ctu illius oꝛdinis q̇ deſignatus eſt in Pe/
tro: a dextris eſſe ſcribunt: reſpectu cande
labꝛoꝝ inter que xp̄s ambulat: a ſiniſtris:
non a dextris extimāde ſunt: vtpote quos
cura regiminis a ſtudio contemplationis
abſentat: ⁊ lꝫ minus q̃z illi qui quaſi ma/
ris fluctibus dati ſunt: frequētius tn̄ ⁊ ipſi
perpeti cauſaꝝ curas: ⁊ ſiniſtra actiue vite
occaſione regiminis compelluntur. Quis
enim neſciat maioꝛes curas iminere epoꝝ
cetui: q̃z prelatis cenobioꝝ? Et tn̄ qui re/
ſpectu illoꝝ dexteram ſibi partem elegiſſe
noſcunt: reſpectu eoꝝ qui lectionibus va
cant: in ſiniſtram partem Marthe reputa
ti ſunt: Hij autem cum Maria de qua ⁊ di
Luc. 10 citur: Maria optimam partem elegit que
non auferetur ab ea.

¶ Hijs de ſtellis ⁊ candelabꝛis cōiter di/
ctis. Lꝫ ex occupatis ab huiuſmodi: ad ſpi
ritualem ſtellaꝝ ſeptem ꝯtemplationeꝫ ve
nire: nec pretermiſſa viſitata illa philoſo/
phoꝝ ſentētia: que de tam innumera mul
titudine ſtellaꝝ: ſeptem tm̄ ſydera ſecernē
da dixerunt: eo ꝙ preter legem oīum ſola
vagos diſcurſus videant hr̄e: Illa dico ſe/
ptem ſydera que planetas cognominant:
de q̇bus tam praua ſcripta ſunt a philoſo/
phis huius mundi: vt loq̇ de eis viri ca/
tholici arbitrarētur illicitum: ne illoꝝ de/
Job. 38 teſtande ꝓdie videant in aliquo ſuffraga
ri niſi ſolem: ⁊ lunam ⁊ ſtellas: ⁊ ēt noīatiꝫ
aliquas: vt in libꝛo Job. diuina ſcriptura
cōmemoꝛaſſꝫ: nimiꝝ: vt ꝑ ea aliud q̃z ipſa
intelligamus: Eſſe aūt auguriādi genus:
velle ꝯtēplatione ſolis: ac ſydeꝝ q̇d cuiq̃z

futuꝝ ſit nunciare: teſtat ꝓpheta Jſaias q̇
ſub ſpē babylonis ⁊ egypti: mūdanos pn̄/ eſa. 47.
cipes deteſtat dicēs. Annunciēt vobis au/
gures celi qui ꝯtēplantur ſydera: vt ex eis
futura predicāt vobis: q̇d cogitauerit dn̄s
exercituum ſup vos. Qꝺ ſi tunc erat dāna
bile ⁊ fidei catholice inimicum: cum nec
de pn̄tia ſua xp̄s: iacētem diu in tenebꝛis il
luſtraret mundum: q̃zto magis nunc im/
pium eſt velle de arte tali preſumere: cum
lux fulget in mundo cuꝫ exoꝛtum in tene/
bꝛis lumē rectis: reuelat abſcondita tene/ 1. coꝛ. 4.
braꝝ: ⁊ detegit ꝯſilia coꝛdium? Sed pecca
tum non eſt: inquiunt: q꞉ ars hec naturali
ter hꝫ: Un̄ pꝛobatur? Quia multotiēs in/
quiunt: futura predicimus: Sed ſi genus
auguriandi nō eſt: q꞉ futura predicant: er/
go auguriari in Coꝛnice ⁊ Coꝛuo ceteriſq̃z
volatilibus celi peccatum non eſt: q꞉ ⁊ qui
talibus artibus ſtudere ſolēt: non nunq̃z
ꝯiecturando ⁊ opinando varios euētus re
rum quaſi ꝓphetando predicunt: Sed lꝫ
multa vera de futuris predicant: nihilomi
nus tn̄ auguriandi genus eſt: in quo tali/
ter futura predicunt: qꝺ non ſolum fides
xp̄i abhoꝛret: verūetiam lex ⁊ ꝓphete: cuꝫ
adhuc nox eſſet ⁊ tenebꝛe dānauerunt: Et
ſi aliq̄n patiat deus hmōi deſperatos ho/
mines: aliqua futura predicere ad pꝛoban/ Exo. 7.
dam (vt in lege ſcriptum eſt:) ꝯſtantiaꝫ ele 8.
ctoꝝ ſicut paſſus eſt iam Nes ⁊ Mābꝛes
reſiſtere Moyſi: ⁊ ſimilia opari miracula:
⁊ patietur filium pditionis ⁊ pſeudo pꝛo/
phetas: facere ſigna magna ⁊ inaudita: ita
vt ſi fieri poſſit in erroꝛē ducant ēt electi: Mat.
Ueꝝ hec ꝑ eos qui lumē veꝝ ſuis deni/ 24.
grant erroꝛibus: ⁊ eo male vtēdo intelle/
ctu fantaſtico depꝛauant: vt vn̄ lucem ſpi
ritualis intelligētie exhaurire debuerant:
inde ſibi pꝛocreēt ignoꝛantie fumuꝫ. Nos
ergo ſolem ⁊ lunam ⁊ ſtellas bonas eſſe di
cimus creaturas a bono vtiq̃z creatoꝛe: vti
liter ꝯditas ꝑ hoīes: q̇bus non ſolū datū
eſt vt hēant lucēdi officium ſup terraꝫ: ve
rūetiam qꝺ maius eſt: ſignificandi inuiſi/
bilem lucē magnum ⁊ competēs ſacramē
tum: Quo enim altius pre rebus coꝛpo/

reis collocata eſſe videntur ad lucendum
oībus qui in mundo ſunt:eo interne lucis
que vͦa eſt:expreſſiorē ⁊ viciniorē hr̄e oſtē
duntur imaginē claritatis:adeo vt p viſi/
bilem lucē inuiſibilē que in nobis:aut ſu/
pra nos eſt : ɔtēplari poſſimus : lucē dico
illam de qua dicit Joānes. Erat lux vera
que illuminat oēm hoiem venientē in hūc
Joan.1. mundum:Ut eniȝ de maiori ſydere aliq̄d
in exēplum ſummamus. Quis neſciat in
loco illo:ſolē ſignificare Chriſtum. Ubi
Ps.103. dictum eſt. Sol cognouit occaſum ſuum:
Et ortus eſt ſol ⁊ ɔgregati ſunt:lunam ve
ro de qua ibi dicitur. Fecit lunam in tpa:
deſignare eccleſiaȝ. Porro vbi idē pſalmi
ſta omnipotēti deo loquitur dicēs. Uide/
Ps.8. bo celos tuos opa digitoꝝ tuoꝝ:lunam ⁊
ſtellas quas tu fundaſti:Quis non videat
idcirco pretermiſiſſe ſolē:q̄ꝛ alteram lunaȝ
⁊ alteras ſtellas intelligebat ſm quod ipſe
erat ſol cui loquebatur? Luna ergo eccle/
ſiam:ſtelle multitudinē electoꝝ deſignāt:
Quia vͦo dei filius:deus ⁊ homo eſt : vo/
luit:non ſolum p ſolē:verūetiam ⁊ p ſtel/
Mat.2. lam ſignificari:ſicut de eo p magos dicit.
Uidimus ſtellam eius in oriēte. Et Ba/
Nu.24. laam:Orietur ſtella ex Jacob:Sic ergo ma
nifeſte liquet q̄ nō modo ſol ſȝ ⁊ ſtella ali/
quādo ſignificat Chriſtum:cui tn̄ pro mi
nimo eſt aſſimilari ſibi creaturas inanima
tas ⁊ ratione carētes:magis vͦo rationales
hoies quos creauit ad imaginē ⁊ ſimilitu
I.cor.3. dinē ſuam. Quia vͦo tante dignitatis ſunt
hoies:vt filij dei cognominētur ⁊ ſint:vo
luit deus omnipotēs non ſolum lumina/
re maius ɔdere ad ſimilitudinē ſuam:ve/
rūetiam ſtellaꝝ innumerabiles turmas:
magnas.ſ.mediocres ⁊ paruas:⁊ quarum
vix poſſit diſcerni p modica ſcintillula cla
I.cor.15 ritatis:in q̄bus q̄d deſignare voluerit:apo
ſtolus manifeſtat cum dicit : Alia claritas
ſolis:alia claritas lune:alia claritas ſtelle:
ſtella quoq̄ȝ a ſtella differt in claritate:ſic ⁊
reſurrectio mortuoꝝ. In qua nimiꝝ ſigni
ficatione q̄s alius accipiēdus eſt in ſole ni
ſi Chriſtus Jeſus : ⁊ que alia in luna niſi
glorioſa regina mundi que in decore vir/
ginitatis ſue verum meruit concipere:⁊
effundere ſolem? Qui vero in maiori/
bus ſtellis : niſi patriarche ⁊ prophete:
niſi ſancti apoſtoli : martyres ⁊ confeſſo
res : qui quaſi columne orbis dati ſunt
ad portandam fabricam domus domi/
ni : ⁊ quaſi preclara luminaria celi ad il
luminandas eccleſias? Et qui in medio
cribus ſtellis : niſi hij qui bona multa fece
runt:nec tamen vſq̄ȝ ad illorum merita:
quos magnos ⁊ primos eē diximus ⁊ ma
gnaꝝ ſtellaꝝ ſimiles puenerunt? Qui vͦo
in minimis:que vix tenuiter a nihilo di/
ſcerni queunt:niſi hij qui ſola ſpe clemen/
tie ab ipſis mortis faucibus erepti ſunt : ⁊
qui nulla omnino opa habuiſſe noſcunt.
ſȝ ducti penitudine ſaluati ſunt in Chri/
ſto Jeſu:vt laudēt nomē eius q̄m bonus:
q̄m in ſeculum miſericordia eius? Stulti Ps.117
ſunt ergo qui ſemetipſos deſpant : quan/
tumcūq̄ȝ ſint mēdaces ⁊ impij nolētes in/
telligere vt bn̄ agant. Non aūt ſol ⁊ luna
hoc vbiq̄ȝ ſignificant : ſȝ in hac plane ſu/
praſcripta comparatione apoſtoli. Alias
aūt luminare minus : varias ac multipli/
ces relationes hȝ:⁊ pro locis vbi ſcriptuȝ
eſt : diuerſos inter ſe recipit intellectus.
Aliq̄n enim in ſole Chriſtus:in luna deſi/
gnatus eſt Moyſes:ſicut de hijs duobus
luminaribus myſtice in Geneſi ſcriptum
eſt:Fecit deus duo magna luminaria: lu Ge.i.
minare maius vt preeſſet diei:⁊ luminare
minus vt preeſſet nocti:luminare quideȝ
maius factum eſt:vt preeſſet diei:⁊ lumi/
nare minus vt preeſſet nocti : q̄ꝛ dies diei
eructat vͦbum : ⁊ nox nocti indicat ſcien/
tiam:Eſt eniȝ dies xp̄s ⁊ dies hij qui ſunt Ps.18.
xp̄i:nox vͦo Moyſes : qui eſt hō nō deus:
⁊ q̄ȝtum in eo erat:nox erat ⁊ nō dies : q̄ꝛ
nihil hȝ aliq̄s q̄d nō accepit:⁊ nox nihilo
minus:ſynagoga cui legis quam ipſe ſcri/
pſit:indicauit ſciētiam. Deſignat:In ſole
ſapiētia:in luna ſciētia:In ſole vita ɔtem
platiua:in luna actiua:In ſole ſpiritus:in
luna caro:In ſole eccleſia ɔtēplantiū:in lu
na eccleſia predicātium:In ſole vita futu/
ra:in luna pn̄s:⁊ ſi qua ſunt alia in hunc

moduȝ:que caute q̄dē in hoc loco ſuppri
mimus:vt ad id quo tēdit impetus:feſti/
nare poſſimus:De ſeptē deniq̄ȝ ſtellis ſer
mo eſt:q̄s xp̄s tȝ in dextera ſua : pro quaꝝ
occaſione actuȝ eſt:vt de ſeptē illis ſyderi/
bus que planete a phis dicte ſunt:diſputa
re p aliq̄ citaremur : vt q̄d illis q terrena
ſapiunt:vͦtitur in pniciē culpe:nobis duce
ſpiritu: puenIat ad ſalutē:Sȝ q̄ꝛ duo pla/
netaꝝ ſeptē:Sol ⁊ luna eſſe ferunt:qui q̄/
dē ceteris clariores ſunt:⁊ p locoꝝ diuerſi
tate:in q̄bus de eis aliq̄d ſcriptum eſt : p
impetu ſpiritus q ad diuerſa diſcurrit:di/
uerſis miſterioꝝ enigmatibus inuoluti ſūt:
libet primo de ſeptem ſimul generalr̄ age
re:vt ipſoꝝ tandē luminariū alta ac vene
randa miſteria ſpālius ⁊ vberius ɔtēplari
poſſimus: Septē ſunt vt iam dixi ſydera
que planete vocantur:que pp incertos cur
ſus quos hr̄e noſcunt:incertos dico reſpe.
ctu eoꝝ que firmamēto infixa ſunt:nō q̄ȝ
tum ad ipſa que nature ſue legi deſuiunt
deluſa quōdaȝ gētilitas:deos eſſe putauit:
quoꝝ ēt ſm illos ppria noīa iſta ſunt:Sa
turnus : Uenus : Juppiter:Mercurius:
Mars:Luna:⁊ Sol:Hoꝝ duoꝝ noīa ſo/
lis:vȝ:atq̄ȝ lune:diuina (ſepe ſepius) ſcri/
ptura cōmemorat:ceteroꝝ autē in diuina
pagina vix vnq̄ȝ aliq̄d repit deſcriptuȝ:ſȝ
poete gētilium inuenerūt illa:aut certe q
aſtronomice artis adinuētores fuerūt:Sȝ
de hoc nihil ad nos:Nō enim de vocabu
lis ſmo eſt:ſȝ de rebus. Q̄d ſi q̄rit de eis:
q̄d diſſimile hēant a ceteris ſtellis:vt ſpā
lia ſint eaꝝ miſteria:ſup eo mihi laborādū
nō eſt:q̄ꝛ prius hoc nouit mūdus:q̄ȝ xp̄s
de virgine naſceret. Hoc eniȝ fideles pari
ter ⁊ infideles fatētur nō eſſe aſtra ipſa in
firmamēto cū ceteris:ſȝ vnūquodq̄ȝ agere
curſum ſuū:que precipue res gētiles ad er
rorē coegit:Nos aūt q xp̄i gratia illuſtra/
ti:nō eſſe dicimus aſtra celi viuētia corpo
ra:ſȝ ad viuētium miſteriū preparata:irel
ligimus ea ēt pp hoc q̄ extra fuiunt : q̄ȝ
ſplēdidius nobis miſterioꝝ impēdere fui
turē:eo q̄ humani generis typū gerāt:q̄d
erit aliq̄n quaſi ſplēdor firmamēti : ⁊ ſicut
Dan.12 ſtelle in ppetuas eternitates. Q̄ꝛ cogitanti
bus nobis de multitudine ſtellaꝝ q̄s deſi
gnare electos hoies nō eſt dubium : ſeptē
ſydera diſiuncta a ceteris:⁊ tāta interpoſi
tione diſtincta:nō ſine ordine rationis oc
currunt:eo ipſo quo in ſtellaꝝ multitudi
ne intelligere agmina ſaluandoꝝ mone/
mur:Quid enim velit ēt ſeptē planetaꝝ
diſtinctio:cogitare cōpellimur:pſtiȝ cū ſe
ptenarius numerus tāte pfectionis ſit:vt
vix aut nunq̄ȝ poſſit carere(nō dico quali
cūq̄ȝ) ſȝ pfecto miſterio : Querimus ergo
fide:rōne iuuante:⁊ inuenimus in electo/
rum agminibus:ſeptē quoſdam viros p/
prietate q̄dam in miſterijs ab illoꝝ multi
tudine ſegregatos : non q̄ꝛ oēs ſanctos di
gnitate precellāt:ſȝ q̄ꝛ ppria eſt eoꝝ cauſa
miſterij ⁊ ſpālis profunditas ſacramēti.
Hoꝝ primus eſt Adam:etate dico non di
gnitate:q̄ꝛ ob culpam inobediētie pdidit
primogenita ſua:Secūdus Noe:Tertius
Abraā:Quartus Moyſes:Quintus Da
uid:Sextus Joānes baptiſta:Septimus
Helyas:Helyā vͦo ſeptimum dixi:non q̄ꝛ
poſt Joānē natus eſt:ſȝ q̄ꝛ poſt ipſum Joā
nē in fine ſeculi vēturus eſt:Hos ſeptē vi
ros magnos ⁊ noīatos p diuerſa interual
la temporum:deus omnipotens miſit in
mundum : vt quaſi quoſdam nouos cur
ſus peragerent preceptorum dei : in qui/ Mal.4
bus poſſint veri philoſophi ſm q̄ edocet
liber iſte : ſacra miſteria pſcrutari : ⁊ car/
nales mundi huius philoſophi q̄ȝ longe
ſint a vero perpēdere:Quis enim neſciat
illos comparationibus vti:⁊ ſpecialia re
gna mūdi ſingulis planetis ſubijcere:pre
ter alias deceptiones ſuas : quibus deci
piunt inſenſatos arbitrantes poteſtatem
⁊ voluntatem Dei: miſericordiam quo
que ⁊ iudicium pro horarum viciſſitu/
dine variari: quaſi hora bona poſſit ab
ira iudicis tueri ſuperbum : aut ho
ra mala impedire : aut ſubijcere ca/
ſui opus iuſti? Sed illorum coniectu/
re vel potius adinuentiones ⁊ inſanie :
quam longe deuenient a vero : oſten/
det veritas Dei : cum quid rationales

ſtelle ſignificēt:apparebit in fine:Ut enim aliqꝺ de ipſa accipiamus exemplum:ſicut ſtellaꝝ ſplēdoꝛ abſconditur:ꝛ penitus diſ/paret ad oꝛtum ſolis:ita ſapiētia mūdi de/perit vbi minimum qꝺ oſtēditur ſapiētie dei:Nunc ergo inquantum dederit ille q eſt ſapiētia ꝛ verbum patris:qd ſignificēt ipſi planete:pꝛimo quidē ſpāliter:deinde generaliter oſtēdamus:ſequētes illoꝛuʒ in hac parte pꝛudētiam:que deſtruēda eſt:vt ſuis ſeipſam ictibus perimat ꝛ inclinet ad caſum.

¶ Ferunt ſtellam illam quam cognomi/nant Saturnum:frigide eſſe nature:ꝛ diu turnis tpum ſpatijs pagere curſum ſuuʒ: Et nos hēmus in celo noſtro : qꝺ magis mētis oculis reuelatur q̄ʒ coꝛpoꝛis:ꝑthoplauſtum Adam quē friguiſſe legimus in paradiſo:ꝛ tam ipſuʒ q̄ʒ ceteros hoīes eta tis pꝛime ſupꝛa mēſuram modernoꝛum ſe/pties ꝛ eo amplius pduraſſe:ipſamqʒ oꝛi/ginalē etatē ceteroꝝ longitudinē exceſſiſ/ſe Stellam quam cognominant Venereʒ tēperate qualitatis eſſe dicunt : quam di/gne ſatis:iuſto Noe aſſimilare poſſumus: qui pp tēperantiam ꝛ iuſtitiam ſuam : in aquaꝝ diluuio ſeruatus eſt:ꝛ iacturā vni/uerſe carnis in Arche pꝛeſidio reſtaurare curauit:Stellam quam dicunt Jouē ne/ſcio qua dementia artis ſue ceteris oibus pꝛetulerunt:ſʒ nos non abſqʒ cā:omnium patrē credētium Abꝛaaʒ pꝛedicemus:Ex ipſo enim oꝛtus eſt patriarchaꝝ cetus : ex ipſo pphete ꝛ apoſtoli ꝛ vnigenitus Dei filius ſm carnē : intantum vt apoſtolus fi/deles ꝯſoletur:ꝛ dicat. Si aūt vos xp̄i:er/

Gal. 6. go Abꝛae:ſemen eſtis:Neſcio pꝛeterea qd inuenerint illi:vt planete queʒ appellant Mercurium:auctoꝛitatē ſciētie attribue/rēt:ſʒ nos ſanctum Moyſen non fruſtra vas ſciētie foꝛe credamus:vtpote quē ſciē tiam legis populo iudeoꝝ tradidiſſe didi cimus:Mꝛꝝ cui ipſi Marti:artē militarē dederunt:nos tn̄ Regē Dauid nō abſur/de pꝛe ceteris bellicoſum foꝛe ſentimus. Hijs de quinqʒ planetis velut in pꝛecin/ctu decurſis:veniēdum eſt ad lunam ꝛ ſo

lē:de qbus omnibus cōis eſt cauſa dicēdi: Cōis inqʒ de luna ꝛ ſole eſt cauſa dicēdi: qꝛ valde cōis eſt de Joāne baptiſta ꝛ He/lya:quoꝝ quidē alter pꝛecurſurus eſt iudi cē:alter naſcēdo ꝛ moꝛiēdo:factus eſt pꝛe ambulus redēptoris:vt non pꝛius accēde retur ignis Helye q̄ʒ aqua (vt ita dicam) Joānis:electos a repꝛobis ſepararet. Non Mal. 4 autē iſtud dico ꝙ aquam ſiue ignē : pꝛeter q̄ʒ in ſacramēto altaris aliqd eſſe ſentiam: ſʒ illud qꝺ p aquam ꝛ ignē ſpiritualiter ac myſtice intelligitur:Vtꝝ hinc colligēduʒ eſt qua ſint rōne:accipienda miſteria:non vtiqʒ ſm bonum vel melius:plus aut mi/nus:ſʒ ſm qd : qn̄quidē ꝛ p minus clara: pꝛeſtantioꝛa bona:vt nōnunq̄ʒ p mala bo na:ꝛ p bona deſignantur ꝯtraria. Nō eniʒ qꝛ lune Joānes baptiſta:ꝛ ſoli aſſimilatur Helyas:maioꝛ eſt Joāne baptiſta:quo ma ioꝛ in natis mulieꝝ non fuit : pꝛedicamus Helyam:ſʒ qꝛ Joannes fuit iuxta aquam Mat. 11 baptiʒans:pꝛecurrēs magnum opus miſe ricoꝛdie dei:Helyas in igne iudiciario pu niuit iniuſtos demonſtrās futuram diſtri ctionē ꝛ aiaduerſionē iudicij:qꝛ ꝛ iſte : vt 4. reg. dictum eſt:pꝛecurſurus eſt iudicem:ꝛ ille moꝛiturum in carne redēptoꝛem pꝛeiuit. Poſſumus tn̄ maioꝛem Joāne extimare Helyam : non quo ad pſonam : ſʒ quo ad officij dignitatē:nimiꝝ qꝛ ille pꝛecucurrit humilem:hic excelſum:ille paſſuꝝ in car/ne:hic regnatuꝝ in gloꝛia deitatis : Nam ꝛ ille vltimus fuit oium magnoꝝ viroꝝ: qui p natiuitatē carnis pꝛopagati ſunt p feminas ab Abꝛaam:iſte poſt multos qui renati ſunt ex ſpiritu:vt pagat ꝛ ipſe cur/ſum ſuum in fine ſeculi vēturus eſt:Habe mus itaqʒ in Joāne humilē : diſtrictum ꝛ terribilē in Helya:Habemus in Joanne: ignoꝛantē iudicium:in Helya pſonam ho minuʒ neſciētē:qꝛ iſte quidē incarceratus ab Herode:vſqʒ ad effuſioneʒ ſaguinis pa tiēter ſuſtinuit:ille cum pari modo a rege impio q̄reretur:ʒelo ardētiſſimo ſuccēſus: Mat. miſſos ꝯtra ſe milites:igne iudiciario con cremauit:Habemus quoqʒ in aqua Joan nis:humiditatē lune:in igne Helye ſiccu/

tatē ſolis:quoꝝ vnū miſericoꝛdiam:alteꝝ ꝺ ſignat iudiciū:ꝛ nihilomin᷒ i ioāne q moꝛ tuus ē:defectū lune:i Helya q moꝛtē diſtu lit:pſeuerātiā ſolis:nimiꝝ qꝛ vita actiua ꝺ ſignata i ioāne:cū carne deficit:ꝛ ꝺſinit eē: ꝯtēplatiua q̄ deſignat i Helya:detrimētū ignoꝛat:Quare aūt hec tā diſſona i vnius ſpūs viris? Aut qūo ſʒ hoc:veꝝ fuit veniſ ſe ioānē i ſpū ꝛ v̄tute helye? Sʒ notādū:ꝙ ſpūs vnus ē:ꝛ ſi actiōes diuerſe:vn᷒ ʒelus i vtroqʒ et patiētia eadē:ꝛ ſi alteꝝ p tpe ʒe lū:alteꝝ patiētiā ꝺmōſtrare ꝺcebat. Quid ē magis vnū q̄ʒ ꝛ filius ꝛ ſpūs ſctūs i qb᷒ nulla ē nāꝝ:aut volūtatuʒ diuerſitas:ſʒ ſē p id qꝺ ē vna eadēqʒ ſbā? Et tn̄ fili᷒ ſic ve nit vt aſſūeret carnē:ſoluſqʒ p moꝛituris: aut moꝛtuis dignaret moꝛi. Spūs v̄o ſcūs ſic vēit:vt nō aſſumeret i quo moꝛi poſſʒ: aut i quo eū aliqn̄ ꝯtigeret moꝛi:qꝛ nō de᷒ ſimul ꝛ hō:ſicut Jeſus xp̄s:ſʒ de᷒ tn̄ ſicut ꝛ pr̄:cui ſemp ē cū eis idē viuē ꝛ itelligē: Solus.n.fili᷒ ſicut fides tʒ catholica incar nat᷒ eſt:ſolus crucifixus:moꝛtu᷒ ꝛ ſepult᷒: ꝛ ſi ſolus miſſus nō ſit:ſʒ cū eo. Js q cū eo: ꝛ i eo ꝛ ex eo ē ſpūs ſcūs:vt qꝺ filius agē i cipet:pageret:ꝛ ipſe:ꝛ fundamētū qꝺ xp̄s poneret:ipſe ꝯſumando firmaret. Hac pꝛo cauſa Joannes in aqua : Helyas vero in igne : poteſtatem accepit : quia ꝛ pꝛimo pꝛedicantium multitudo in aqua ſapiē/tie:que eſt verbum dei:pꝛedicare permiſ/ſa eſt:ꝛ ſcꝺo in igne ſpiritus ſancti ſequu/tura eſt alia doctoꝝ turba:vt pficiant no/uiſſimi:qꝺ ceperunt pꝛimi:ꝛ vnum felici/tatis gaudium compꝛehēdat vtroſqʒ:vt q ſeminant : ſimul gaudeant ꝛ qui metent: Mouere aūt poſſet ꝙ Helyas qui poſtea vēturus eſt:ioānem apparēdo pꝛeceſſit:ni ſi in eodem intellectu de xp̄o ꝛ de ſeipſo Joānes diceret:Qui poſt me venit ante me factus eſt:qꝛ pꝛioꝛ me erat:ꝛ niſi gratia ſpiritus ſancti de quo dicit Joānes:Spi/

Joan. 1. ritus nōdum erat datus : qꝛ Jeſus nōduʒ erat gloꝛificatus:partuʒ ſacre virginis pꝛe ueniret:dicēte de eo:angelo : qui tante le/

Joān. 7 gationis officio fungebat : Spiritus ſan/ctus ſuperueniet in te ꝛ v̄tus altiſſimi obū

brabit tibi. Ecce qūo donum ſpiritus pꝛe ceſſit hoiem xp̄m Jeſum:qui ꝛ pp hoc cō ceptus dicitur de ſpiritu ſancto qui ſm Luc. 1 qꝺ deus erat:ſemp ſe eſſe id qꝺ eſt:demon ſtrat cum dicit:Anteq̄ʒ Abꝛaaʒ fieret:ego ſum:Et clarifica me pr̄ apud temetipſum claritate quam habui pꝛiuſq̄ʒ mundus fie ret apud te. Qꝺ ſi ita eſt:immo : qꝛ ita eſt: Joan. 8 qūo intelligēduʒ eſt qꝺ dicit Joānes in p ſona xp̄i de ſpiritu ſancto. Quia pꝛioꝛ me erat:ꝛ illud qꝺ ait ipſe xp̄s de ſe ꝛ de ſpiri Joā. 17 tu ſancto. Qui dixerit verbum ꝯtra filiuʒ hoīs.remittet ei:qui aūt dixerit ꝯtra ſpiri tum ſanctum:non remittet in hoc ſeculo nec in futuro:niſi qꝛ qui ad hoc natus fue Luc. 12 rat vt exēplum pꝛeberet humilitatis:non Joā. 7. ex ea voce loquebatur:qua deus erat eter nus:cuʒ ſe ſic ſuſternebat ſpiritui ſancto: ſʒ ex ea qua homo erat ex tpe? Alias autē qꝛ veritas eſt:ꝛ negare ſemetipſum nō po teſt:vt ſe dei vnigenitum eſſe doceret.pꝛo miſit ſe eundē ſpiritum datuꝝ diſcipulis ſuis:non qdem tpe humilitatis ſue : ſʒ in tpe gloꝛie dicēte Joāne. Spūs nōdū erat datus:qꝛ Jeſus nōdum erat gloꝛificatus: Quare hoc? Ut diſcāt hoīes abſcondere grām ſibi datam tpe pueritie ꝛ adoleſcētie ſue:ne videātur de accepto dono : an̄ tp̄s inaniter gloꝛiari:ꝛ dū foꝛis extollūtur de munere:intus a gloꝛia inaneſcāt:Si enim ille expectauit tp̄s qui ex pr̄e ſine tpe na/tus eſt:ꝛ hʒ oīa cū pr̄e auctoꝛitate nature: q̄ʒto magis nō dʒ an̄ tp̄s gloꝛiari:ꝛ maxīe q̄ſi nō accepit:is q nō hʒ qꝺ non accepit? Propter hoc ergo nō abſurde dictū eſt p Joānē. Spūs nōdū erat dat᷒:qꝛ Jeſus nō Joā. 7. dum erat glificatus. Alīs aūt ꝛ ſi ſpūs da tus nō erat:qūo ꝺ eo ꝯfitemur i ſymbolo: ꝙ loquut᷒ ſit p pphās? An qꝛ nō eſt talis opat᷒ i ill' q̄lia i eis qb᷒ vitā caſtā ſuggerit ꝛ ſpiritalē:vt nō vltra q̄rāt vxoꝛes:filios domos:agros:vineas:ꝛ q̄ſcūqʒ mūdi poſ ſeſſiones:q talr replēdi erāt dono ſpū ſci? Erat itaqʒ in pphis ſpūs ſcūs:puſq̄ʒ xp̄s Jeſus naſceret de virgine : ſʒ nō ita datus erat tūc:qūo ſuo tpe dādus erat: Et idcir co poſtea mitti ꝛ venire dictus eſt : qui

⁊ ante venire ꝯſueuerat ad prophetas: ſꝫ
non eo modo quo poſtea: ſꝫ nec ita ſolēni/
ter: Uenit ergo Jeſus xp̄s in ſimilitudine
lune: humilis: manſuetus ⁊ mitis: ſequu/
tus eſt ſpiritus ſanctus in ſimilitudine ſo
lis: fortis: terribilis ⁊ māifeſtus. Sic ergo
que in Joanne ⁊ Helya diſſimiliter geſta
ſunt in filio ⁊ ſpiritu ſancto: ex parte com
pleta ſunt: ⁊ in toto complēda: nō qꝛ vni/
genitus dei filius diſſimilis eſt a ſpiritu ſā
cto: ſm ꝙ deus eſt: ⁊ equalis patri: ſꝫ qꝛ vo
luit in ſeipſo accipe qd̕ non hēbat: vt ineq̄
lis eſſe poſſet ſm qd ſpiritui ſancto: boni/
tate non malitia: voluntaria. ſ. humilitate:
non elatione ſupbie. Intātum aūt contra
ria non ſunt que a ſe eſſe vidētur diuerſa:
vt ⁊ ipſe vnus filius diſſimilis apparere
decreuerit: ⁊ ipſe vnus ſpiritus in colum/
ba ⁊ igne. Quid enim ſimplicius colum/
ba: que in ſue creationis origine ex aqua ꝓ
ducta eſt: ⁊ qd in hoc mundo terribilius
igne? Significari aūt in igne: donum ſpi/
ritus ſancti: in aqua v̓o ſapiētiam dei: que
eſt xp̄s Jeſus: ſupfluum eſt queſtionē mo
Lu. 12 uere: cuꝫ dicat dominus de ſpiritu ſancto.
Ignē veni mittere in terram: ⁊ qd volo
niſi vt accēdatur? Et pſ. Imiſta d̕ filio dei.
Ps. 35. Apud te dn̄e eſt fons vite: Quid igitur.
Diuiſi ſunt ergo inter ſe filius ⁊ ſpiritus
ſanctus: qꝛ ⁊ filius crebrius deſignatur in
aqua: ⁊ ſpiritus ſanctus in igne? Et vbi
eſt ꝙ flāma rubi ⁊ ſol ſignificat verbuꝫ pa
Joā. 7 tris: ⁊ ꝙ veritas ipſa dicit de ſpiritu: quē
accepturi erant credētes in ſe. Qui ſitit ve
niat ⁊ bibat: ⁊ flumina de vētre eius fluēt
aque viue? Quod ſi ita eſt: reſtat vt ſm ali
qd accipiatur iſtud ⁊ illud ad diſtinctio/
nē pſonaꝝ: eo ꝙ aliquid filius voluerit in
ſe: qd̕ in ſe noluerit ſpiritus ſanctus: qꝛ ſi
voluiſſet: feciſſet fieri. i. homo naſci ex fe/
mina: ⁊ lacte nutriri: ꝯuerſari cum homi/
nibus: ⁊ fieri viſibilis ſup terraꝫ: Hoc pla/
ne de ſe voluit filius: noluit aūt hoc de ſe
ſpiritus ſanctus: nec tn̄ diuerſa eſt volūtas
filij ⁊ ſpiritus ſancti: qꝛ ⁊ filius voluit icar
nari ſeipſum ⁊ noluit incarnari ſpiritum
ſanctum: ⁊ ſpiritus ſanctus voluit incar/
nari filium ⁊ noluit incarnari ſeipſum.
Una eſt ergo vtriuſqꝫ voluntas: ēt in hoc
quod de ſeipſo alter voluit qd̕ vterqꝫ no/
luit: qꝛ nihil vult deus qd̕ nō ſit iuſtum ⁊
quod nō in ſapiētia fiat: ſcriptura atteſtan
te que dicit: Oia in ſapiētia feciſti dn̄e. Li Ps. 103
quet ergo ꝙ in ſapiētia factum eſt: ꝙ ſo/
lus filius humiliatus eſt: ſolus aſſumen/
do carnem pro hominibus mori ⁊ deſcē/
dere ad inferos dignatus eſt. Et qꝛ aque
natura grauis eſt ⁊ humilia petit: ignis ꝓ
leuitate ſua ad ſuperiora recurrit: quid eſt
ꝙ frequentius filius aſſimilatur aque:
ſpiritus vero ſanctus crebrius igni: niſi qꝛ
qd̕ non fecit ſpiritus ſanctus: filius ſemet
ipſum exinaniuit formam ſerui accipiens:
ſpiritus autem ſanctus de quo dicit̄. Ubi 2. Cor. 3
ſpiritus dn̄i: ibi libertas: ⁊ de quo iteꝝ di
cit apoſtolus. Non accepiſtis ſpiritum ſer Ro. 8
uitutis iteruꝫ in timore: ſꝫ accepiſtis ſpiri
tum adoptionis filioꝝ in quo clamatis:
abba pater: nequaq̄ꝫ eo modo quo filius
humiliatus eſt: ſed in maieſtate glorie ſue
non aſſumpta carne pmanſit? Qd̕ ſi ſolus
filius manēs in ſeipſo qd̕ erat: ēt qd̕ non
erat: aſſumpſit: liquet ꝙ magis ipſe humi
liora petijt: cum hijs pro quibus deſcen/
dit aſcēſurus in altum: ac per hoc patens
eſt cauſa rōnis: cur magis aque filius aſſi/
milatus ſit: cur magis igni ſpiritus ſan/
ctus: Licet ⁊ ipſum ſpiritum ſanctum in
columbam aſſumpſit non fruſtra defluen
ti aque aſſimilatum dixerim: dicēte de eo
euangeliſta Luca. Deſcēdit ſpiritus ſan/ Luc. 3
ctus corporali ſpecie ſicut columba: Qd̕
ſi ēt idem ſpiritus corpoream creaturam
aſſumpſiſſe oſtēditur: in quo maior humi
liatio demōſtratur in filio q̄ꝫ in ſpiritu ſan
cto: niſi in eo ꝙ homo ad laborem natus Job. 5
eſt: auis ad volādum: ⁊ niſi qꝛ verbum pa
tris: caro factum eſt: qui in vnitate pſone
ſue limum noſtrum aſſumēs: ſpiritus ve/
ro ſanctus non ad hoc vt columba fieret:
columbam aſſumpſit: ſed vt oſtenderet in
illa ſimplicem ſe eſſe naturam: que qꝛ ſpiri
tus eſt ⁊ non corpus: corporeis oculis ap/
parere nequit? Ego (inquit dn̄s) rogabo Jo. 14

patrem ⁊ alium paraclitum dabit vobis:
vt maneat vobiſcum in eternum: ſpirituꝫ
veritatis: quem mundus non pōt accipe
re: qꝛ non vidit eum nec ſcit eum: vos au/
tem cognoſcetis eum: qꝛ apud vos mane
bit ⁊ in vobis erit: Quia igitur ⁊ ſpiritus
ſanctus humiliatus eſt: non incongrue ⁊
ipſe deſignatur in aqua: ⁊ qꝛ filius ad pa/
tris gloriam ſublimatus eſt: nō incongruē
ter ⁊ ipſe: i ſole igneo d̕ſignat̄: ſicut ⁊ eo p
Aba. 3. ꝓphetam d̕r. Eleuatus eſt ſol: ⁊ luna ſte/
tit in ordine ſuo: Ex duabus enim ⁊ in
duabus naturis vnigenitus dei patris cō
ſiſtens: non ſimul vtrāqꝫ naturam ꝓpala
re voluit: quia nec expediebat miſerie no
ſtre: ſed primo quidem qd̕ in luna: deinde
qd̕ in ſole deſignatum eſt. Quid enim per
lunam que luminare minus dicta eſt: ⁊ a
ſole illuminata: ⁊ ipſa quoqꝫ velutcūqꝫ illu
minat intuentes niſi humana mortaliſqꝫ
natura in pſone vnitate aſſumpta: ⁊ quid
per ſolem niſi diuinitas que non aliunde
hꝫ qd̕ eſt: qm̄ vtiqꝫ lux vera ipſa eſt que il
luminat oēm hoiem venientem in mun/
Joā. 1 dum? Qd̕ ſi vera lux xp̄s eſt: vera ſpiritus
ſanctus: nimirum qꝛ vna lux ſimul ambo:
quid eſt ꝙ plenitudo veritatis in aduen/
tu paracliti: ꝓmiſſa eſt a lumine xp̄o: tan/
q̄ꝫ ſi maius aliqd valeat qui procedit pa/
raclitus: ab eo qui mittit ⁊ donat illum: ni
ſi qꝛ ſpiritus ipſe calor eſt veri ſolis qui il
luminat mundum: ⁊ videmus ꝙ ſol iſte
viſibilis aliter illuminat per luminare mi
nus manēs in ſemetipſo abſconditus: ali/
ter in preſentia ſui: qn̄ calor eius manife/
ſtus eſt ſuper terram? Si enim per lumi
nare minus aliqd ſine tactu caloris perci
pitur de luce ſolis: tota vero reueletur: ne
ceſſe eſt: cum calor eius ſentitur quis non
videat q̄ꝫ pſpicuum ſit: non ita attribuen
dam eſſe calori plenitudineꝫ lucis: vt qua
ſi abſqꝫ radio hoc efficiat calor: ⁊ non po
tius qꝛ eſſe qualiſcunqꝫ lux pōt: vbi calor
preſens non eſt? non autem pfecta eſſe pōt
niſi vbi calor eſt preſens? Aut ſi dicis calo
rem expertem eſſe a virtute lucis: non eſt
veꝝ: qꝛ ⁊ ex eo ſi pfectus eſt: ignis: ſolet ac
cendi: haud dubium ꝙ in ſimilitudinem
illius ignis qui apparuit apoſtolis in die
penthecoſtes: ⁊ illuminauit corda eorum:
qui prius crediderant in Jeſum. Secun
dum hoc igitur: vnigenitus dei dum per
linguaꝫ carnis quaſi homo exhortabatur
apoſtolos velut per luminare minus lu
cem ſubditis exhibebat: Quando autem
ſpiritum ſanctum queꝫ promiſerat: miſit:
etiam ſemetipſum manifeſtum exhibuit:
qꝛ vbi ſpiritus ſanctus p̄ſens eſt: tota quo
dāmodo diuinitas manifeſta eſt: ſicut per
ſeipſam veritas dicit: Si quis diligit me Jo. 14.
ſermonem meum ſeruabit. ⁊ pater me/
us diliget eum ⁊ ad eum veniemus ⁊ mā
ſionem apud eum faciemus. Et rurſuꝫ de
ſeipſo: ꝙ in corde dilectoris ſui manifeſtus
appareat: loquitur dicēs. Qui diligit me:
diligetur a patre meo: ⁊ ego diligam eum
⁊ manifeſtabo ei meipſum. Nō ergo ſpiri/ Jo. 14.
tus ſanctus abſqꝫ filio docet oēm verita/
tem: ſꝫ qꝛ nulli plene manifeſtatur ipſa ve
ritas: que xp̄s eſt: niſi ad quem venit ſpiri
tus ſanctus. Propter hoc enim dicit de
eo ipſe filius. Ille me clarificabit qꝛ d̕ meo
accipiet ⁊ annunciabit vobis. Cum ergo Jo. 16.
vna ſit ⁊ eadem diuinitas filij ⁊ ſpiritus
ſancti: ſiue ad verbuꝫ patris quod caro fa
ctum eſt: ſiue ad ſpiritum ſanctum huma
nitas xp̄i relationem hēat: nil ſane vtrūqꝫ
accipi poſſe obſiſtit: qꝛ ⁊ ita fieri placuit:
vt vtrūqꝫ mirabiliter ſtare poſſit: ⁊ vtriqꝫ
apte ꝯueniāt duoꝝ miſteria ꝓphetarum.
Nam ſiue humana natura in Joāne: diui
na accipiatur in Helya: ſiue homo xp̄s Je
ſus in Joāne: ſpiritus ſanctus in Helya:
q̄ꝫ pulchre ſine noīe patris: aut matris: 3. regum
aut genealogia ſubdita Helye commemo 17.
ratio in tertio regum volumine facta eſt:
vt iuxta illud qd̕ dicit apoſtolus de Mel
chiſedech aſſimulatus oſtēdatur filio dei:
qui ſemp quidem fuit verbum: ⁊ ſi ex tem Heb. 7
pore homo quo circa precurſurus iudiceꝫ
precurſorem redemptoris: nō abſurde pre
iuit: qꝛ is qui in fine tempoꝝ verus appa/
ruit homo: ante tempora ſecularia deus
erat eternus: ⁊ antequam naſceretur ex

Exo.3. virgine : reuelatus eſt in flāma rubi ſeruo
ſuo Moyſi: ⁊ omnibus qui de eo loquuti
ſunt ſanctis ꝓphetis : qui rurſum in fine
ſeculi manifeſtus aduenier: vt reddat vni
Ma.16 cuiq; iuxta opa ſua: Non ergo vacat a mi
ſterio: ꝙ ſolis curſus duodecies diuturni/
or eſt curſu lune: aut ꝙ Helyas per tot an
noꝝ ſpatia manet in vita carnis : Joānes
vo ſub triginta ferme annoꝝ circulo: ⁊ q̄ſi
ſub vno menſe ↄſumatus eſt: q: opus in/
carnati verbi: ſub breui annoꝝ ſpatio ↄſu
mationem accepit ⁊ ſine mēſtruis paſſio/
nis: eſſentia vo ↄditoris ab eterno vſq; in
eternum manet: id qd̄ eſt: ↄcludens ⁊ cir
cumſcribēs oīa que infra ſunt: ⁊ quaſi ſere
niſſimus ſolis ſplēdor: ſenectutis diſpen/
dia non incurrit. Talem ⁊ enim eoꝝ ſin/
gulum ſibi exhibere decreuit qualez ſe: vel
redemptor vel iudex: ſeu in primo ſuo ad
uētu exhibuit: ſeu in ſcdo exhibiturus eſt:
primo. ſ. in aqua : vt emundet ⁊ iuſtificet
penitētes: ſcdo in flāma ignis : vt ↄſumat
reliquias impioꝝ. Factis enim magis q̄z
voce: precurrit Joānes: vt ipſe quodāmo
do eſſet vox: que precurreret verbum : ſi/
cut de eo Eſayas ꝓpheta longe ante pre/
Eſa.40 dixerat : ꝙ ⁊ ipſe quoq; Joannes miſterij
non ignarus: hijs qui ſe interrogabant: re
ſpondit dicēs. Ego vox clamantis in de/
ſerto parate viam dn̄i. Ergo ⁊ Helyas vē
Mal.3 turꝝ iudicem precurſurus: non incongrue
premiſſus eſt: igneum preuenire iudicium
vt quantus ille ſit qui vēturus eſt iudica
re viuos ⁊ mortuos ⁊ ſeculum per ignem:
opibus magis tacite intimaret : q̄z voce:
Deniq; poſt ſerotinam manifeſtationem
Helye: iudex diſtrictiſſimus in igne vētu
rus eſt: qui in Deuteronomio terribiliter
De.32. cōminatus dicēs. Ignis ſuccēſus eſt in fu/
rore meo ⁊ ardebit vſq; ad inferni nouiſſi
ma: deuorabitq; terram cum germine ſuo
⁊ montium fundamēta comburet. Et de
Ps.49. quo per pſalmiſtam dicit. Deus manifeſte
veniet: deus noſter ⁊ non ſilebit : ignis in
ↄſpectu eius exardeſcet ⁊ in circuitu eius
tempeſtas valida. Et de hijs pro loco ſa/
tis dictum

¶ Illud aūt non eſt pretermittēdum qd̄
cum de ſeptem ſupraſcriptis ſyderibus cō
muniter ageretur: pm ꝙ diebus ſingulis
agētibus deputata ſunt: nequaq̄z a primo
die : qui apud nos dn̄icus dr̄: inchoatum
eſt: ſꝫ a ſabbato ⁊ ordine retrogrado ad pri
mum vſq; ꝑuentum. Nec ocioſum qs ex/
timet: aut fortuitum: ꝙ prima qdem vlti/
ma: ⁊ vltima facta ſunt prima: q: nō prius
(vt ait apoſtolus:) qd̄ ſpiritale eſt: ſꝫ qd̄ aīa
1.Co.15 le : deinde qd̄ ſpiritale : Ceteꝝ ſi ab extre/
mis incipimus ſequētes auctoritatem do
mini dicētis. Erunt primi nouiſſimi ⁊ no
uiſſimi primi : inuenimus ⁊ nos ipſi He/
Ma. lyam dignitate tanti miſterij: primum in
hac parte: locum ⁊ preceteris clariorem te
nere : ſicut ⁊ ſol apud gentiles in diebus
ebdomade: ſcd̄m locū Joānem baptiſtā:
tertium Dauid: quartum Moyſem: quin
tum Abraam: ſextū Noe: ſeptimū Adā:
iuxta ordinem ſtellaꝝ quinq;: que diebus
ſingulis aptate ſunt. Qd̄ qualiter geſtum
ſit: mirari magis extimo q̄z exprimere: q̄ñ
qdem nec in ipſis erroribus ſic errare ho
mines potuerunt: vt non ⁊ ipſi vel inuiti
teſtimonium dicerēt veritati: ⁊ nō ſolum
fideles hoīes adherēdo deo teſtimonium
ferant: verūetiam qui terrena ſapiunt: re/
cedēdo a Deo viuo ⁊ vero. Quid enim ſi
voluit dn̄s per ora neſciētium veritatem.
aut ſaltem ipſaꝫ veritatem ꝓferre: aut ima
ginem veritatis? Quis enim deteſtabilior
Caypha qui tam vera de morte xp̄i ꝓphe
taſſe deſcribitur? Sic ⁊ poeta ille magnus
Virgilius neſciēs celeſtē ꝓlem eſſe xp̄m
Jeſum: ⁊ ꝙ ꝓpe eſſet tp̄s vt naſceretur de
virgine: dum quaſi inuētum verba profer
Virg. ret: veritatem mirabiliter ꝓmiſit dicens.
Jam noua ꝓgenies celo demittitur alto.
Sic ⁊ in planetaꝝ ordine: mira dei proui
dētia factum eſt: vt errando quodāmodo
non errarēt gentiles: ⁊ mētiendo exprime
rēt veritatē: q: ⁊ ſi falſa erat deoꝝ opinio:
quos planetas eſſe fingebant: figuram tñ
reꝝ veracium neſciētes quid agerēt: tēque
runt : Quantum mihi videt̄ occulta erat
cauſa miſterij: ⁊ inditium futuroꝝ preſa/
gium. ſ.

gium. ſ. ⁊ ſignum ꝙ de tenebris ignorātie
duceretur ad lucē. Verum nos qui lucem
ipſam (Chriſto largiente) percepimus di
mittamus ammodo quod minus eſt: te
neamus quod maius : multo amplius
iſtorum radijs qui ad imaginem dei crea
ti ſunt : innitentes q̄z illis: habent enim
⁊ iſti ſi ſane intelligimus lumen ſuum.
Queris quibus radijs ? Intelligibili/
bus potius q̄z viſibilibus. Omnia enim
que videntur : vt ait Apoſtolus : tranſi/
toria ſunt : que autem non videntur eter
2.Co.4 na. Sunt itaq; iſtorum radij ſeptem pro
prietates eorum: in quibus ſimilitudines
ſeptem ordinum denotate ſunt. Si ta/
men alio modo quam quo per tempo/
ra propria miſſi ſunt: aſſignantur: vt vide
licet in primo accipiamus Dauid: in ſe/
cundo ioannem baptiſtam: in tertio moy
ſen : in quarto Helyam : in quinto Ha/
braam : in ſexto Noe : in ſeptimo adam.
Habet enim Dauid aliquid ſimile cum
angelo Epheſi : propter prerogatiuam
regiminis: Joannes cum angelo Smyr/
ne: ꝓpter ſimilitudinem paſſionis: Moy
ſes cum angelo pergami: propter profun/
ditatem ſcientie : Helyas cum Angelo
thyatire ſereniſſimam ſapientie clarita/
tem : Habraam cum angelo Sardis: ob
amorem propagande familie. Noe cū
angelo phyladelphye : ob ſtudium ſaluā
de hereditatis: Adam cum angelo laodi/
tie ob frigiditatem iuſtitie. Verūtamē aſſi
gnatio iſta ex parte aliqua ſimilitudinis
aſſumenda eſt: nō ex toto: nec quaſi ꝓprie
ſimilitudini initendū eſt ei: ſed veluti ex
parte diſſimili: q: nō ſignificāt ꝓprie illos
ordines quos deſignāt ſeptem angeli iſti:
ſed magis illos qui generales ſunt de qui
bus in hoc opere ſufficiēter tractauimus.
Eſt enim illorum primus apoſtoloꝝ: ſecū
dus martyrum: tertius doctoꝝ: quartus
virginum: quintus conuentualiū: ſextus
cōtinentium laycoꝝ: ſeptimus cōiugato/
rum. Et vnctio qdem ac fortitudo dauid
congruit regi xp̄o: ⁊ apoſtolis ſuis: patiē/
tia ioannis: ſanctis martyribus: doctrina
moyſi: ſanctis doctoribus : caſtitas helye
ſacris virginibus: familia habrae degēs in
tabernaculis: monachoꝝ conuentibus:
hoſpitalitas deſignata in noe: qui diuerſa
genera animantium cōgregauit in archa:
hoſpitalitatem ſectantibus: labor ⁊ fatiga
tio ade: his de qbus dicit apoſtolus. Tri/
bulationem carnis patiētur hmōi. Sꝫ q: 1.Cor.7
alios quoq; magnos viros: habuiſſe ſecu
la illa: non eſt dubiū: non ſolum qui meri
to preferantur ade verum etiā qui noe: ha
brae ⁊ dauid equales eſſe gratia videant̄.
Queritur non abſurde. Vtrū ne viri iſti
aliquid diſtinctum ac proprium habuerit
a ceteris magnis viris: ꝓ quo eos nō im
merito ſeptem planetis aſſimilatos dixeri
mus: qui proprijs: vt dictū eſt: circulis ſu
perni manu artificis affixi. proprijs itine
ribus gradiunt̄: quod a reliqua multitu/
dine ſtellarū alienū eſſe teſtantur: hi qui
circa hmōi nō ſatis vtiliter: aut fructuoſe
qn imo ⁊ curioſe ⁊ ſupſtitioſe verſantur.
Quid ſi malis noſtris: bene in bono vtit̄
bonus deus? Nō ne res peſſima ē vſura?
Et tamen vſuraria ſimilitudine vtitur
ipſe deus : vt deſides ⁊ pigros ſeruos in
opere ſanctitatis informet. Vnde autē Mat.
reſpondentes prepoſitis ammote que/ 25.
ſtionis expediamur nodo : quibus pro/
prietatibus viri iſti a ceteris mortalibus
ſegregati ſint: perſcrutemur : ſiquidem ſo
li ipſi : leges ⁊ precepta mortalibus ac/
cepiſſe noſcuntur. Neque enim ſolum
penthateucum Moyſi vocari legem pu
tandum eſt : cum dicat apoſtolus de mā
dato domini : ꝙ ſolis chriſtianis datum
eſt. His qui ſine lege erant : factus ſum
quaſi ſine lege eſſem. cum ſine lege dei
non eſſem : ſed in lege eſſem Chriſti : ⁊ Ro.7.
cum rurſum alio loco ipſe dicat. Que
ſub viro eſt mulier : alligata eſt legi vi/
ri: ſed omne preceptum domini : lex voca
tur : ſicut non ſolum totus fluuius aqua
dicitur. ⁊ aqua eſt : verum etiam ⁊ ſin/
gulis riuulorum qui ex ipſo multiplici/
ter partiuntur. ¶ Primus itaq; omniū
quibus data eſt lex. Ipſe eſt qui genuit

nos in cōtagione delicti:humani.ſ.gene/
ris primus pariēs:nō q̄ talis creatus eſt:
qui nos gignēdo faceret noxios:ſed q̄ ta
lem ſeipſum fecit deſerendo mandatum ⁊
preuaricans legem:que ſibi diuinitus da
ta fuerat:vz:ne contigeret de ligno ſcien/
Ge.2. tie boni ⁊ mali. Pro eo autem ꝙ fracto
mandato lignum vetituz vſurpando gu
ſtauit:⁊ ipſe mortuus eſt cum ſotia q̄ rea
tuz cōmiſit:⁊ eos quos in peccato genuit
pari pena mulctauit. Poſt hunc accipit
legem noe:vir bonus ⁊ iuſtus/ decurſis a
principio annis multis:in quibus genera
le preceptum nullus vnq̄ȝ mortalium ac
cepiſſe narratur. Accepit autem legem ⁊
ipſe ſimilem legis prime de qua preuarica
tus eſt Adam:vz:ne ipſe aut ſemen eius:
carne cum ſanguine veſcereť. Secutus eſt
habraam homo fidelis:primus q̄dem in
patriarchis:ſed tertius ab adam in acce/
ptione mandati. Ipſe.n.prior omniuz cir
cunciſus eſt:⁊ vt tota eius poſteritas mā
dato eidem eſſet obnoxia:iuſſionem acce
pit. Quartus ab adam ſecutus eſt Moy/
ſes. Hic plenarie ſcripſit legem : ⁊ docuit
populū cerimonias eius. Inſtituit quoq̄ȝ
inter cetera officia leuitarum:cum eſſet ⁊
ipſe vir leuites:quibuſq̄ȝ ſacrificijs placa
ri dn̄s debuiſſet: Succeſſit huic Dauid:
q̄ntus hoc ordine ab adam:qui ⁊ ipſe cuȝ
eſſet xp̄s domini:fecit organum ſpūs ſan/
cti:pſalterium.ſ.decem cordarum:⁊ librū
pſalmorum:precepitq̄ȝ:vt in eo confiterē
tur dn̄o:quod ⁊ factum eſt:ex eo tempore
vſq̄ȝ in preſentē diem. Accepit quoq̄ȝ mā
datum a domino:vt paſceret populū ſuū
iſrael:⁊ eſſet thronus eius ſuper euȝ vſq̄ȝ
in ſempiternū. Ioānes quoq̄ȝ baptiſta ſex
tus in numero ab Adam inchoata ſexta
etate mundi ante faciem venturi domini
miſſus eſt baptizare in aqua ⁊ p̄dicare ba
ptiſmum pn̄ie in remiſſionē peccatorum.
venturus eſt ⁊ Helyas ſicut iaȝ ſuperius
dictum eſt:vt venturum in fine iudicem
in flamma ignis:⁊ baptiſmum ipſe quoq̄ȝ
ſpiritalem precurrat. De quo nimiruȝ ba
ptiſmo promiſſio nobis in ſpū facta eſt a

dn̄o vbi dicit. Ioānes quidem baptizauit Act.1.
aqua:vos autem baptizabimini ſpū ſan/
cto nō poſt multos hos dies. Et cū cōple
renť(inquit)dies penthecoſtes:erant oēs
diſcipuli pariter in eodeȝ loco:⁊ apparue
rūt illis diſpartite lingue tāq̄ȝ ignis:ſedit
q̄ȝ ſupra ſingulos eoꝝ. Non eſt aūt putan
dum:ꝙ die illo cōſumatuȝ eſt generaliter
quod ꝓmiſerat dn̄s de ſpū ſancto:quomo
do nec illud quod in natiuitate:paſſione:
reſurrectione ⁊ aſcenſione dn̄i oſtēſuȝ fue/
rat ꝓphete de quatuor aīalibus.cuȝ vtiq̄ȝ Eze.1.
hec ⁊ ipſa opera.myſteria fuerint ⁊ indi/
tia futuroruȝ :ſicut ⁊ cetera ſaluatoris ope
ra:que quatuor euangelijs comprehenſa
ſūt. Nō igitur in die illo penthecoſtis cō
pletum eſt generaliter q̄ꝺ ſignificat ignis:
ſicut nec in die qua baptizatus eſt dn̄s:cō
pletum eſt q̄ꝺ ſignificat aqua;ſeu etiaȝ q̄ꝺ
deſignabat colūba que in ſimili genere de
aqua ſumpta eſt. Sed q̄̄uo ſimilitudo ma
ris rubri in quo mortui ſunt egyptij:cōſu
mata eſt:in ſecundo ſtatu : ita ſimilitudo
aque iordanis:in qua baptizatus eſt xp̄s:
in tertio. Similitudo vero ignis helye cō Mal.3.
ſumanda eſt in vita futura. Quod ſi in tē
pore quo xp̄s venit in mundum:hec tria
myſteria aſſignari queruntť:memorari de
bemus:ꝙ idē ipſe ſpūs qui ſuper baptiza
to i aqua dn̄o deſcēdit corporali ſpē:ſicut
colūba:⁊ in die penthecoſtes in ſimilitu/
dinem ignis:in die reſurrectionis domini
ce p inſufflationē q̄ ſit p aerem ſctis apo/
lis datus ē:vt q̄̄uo aer p̄ponitur aq̄:ignis
aeri:ita p īteruалla tēporū augereť gratia
ſpūs ſancti:q̄ꝺ talibus incremētis conſu/
mandū eſt. In aduētu primo dn̄i:queȝ in
aq̄ p̄cucurrit ioannes:data eſt generaliter
gratia q̄ ſignificať in aqua ⁊ colūba:qm̄.q
dē ⁊ colūba de aqua. Circa exordiū tertij
ſtatus:q̄ꝺ ꝓpe eſt:imo p̄ſens:opȝ dari fi/
delibus gr̄am q̄ ſignificať in aere:⁊ cōple
ri multa myſteria q̄ oſtenſa ſunt apoſtolis
in die paſche. In die vero illo nouiſſimo
in quo erit generalis ⁊ vltima reſurrectio
mortuoꝝ:gratia illa reuelāda eſt q̄ ſigni
ficať in igne. Uerū hoc idcirco dicimus:vt

oſtēdamus ſacr̄m fuiſſe:ꝙ in die pēthe co
ſtes miſſus eſt de celo ignis ſup ſctōs apo
ſtolos ⁊ alios diſcipulos qui erant cū eis:
vt in hoc quod geſtū eſt in vltimo feſtiui
tatis die oſtēdereť ꝙ futuꝝ ſit ſup oēs iu/
ſtos in nouiſſimo die. Alias autem ⁊ ſine
igne viſibili legimus ſpūm ſanctū deſcen
Act.10. diſſe:ſicut in turbam illā q̄ erat coaduna/
ta cū cornelio:de qua ⁊ dicitur. Adhuc lo
quente petro cecidit ſpūs ſanctus ſup oēs
qui audiebāt verbū ⁊ erant loquētes lin/
guis ⁊ magnificantes deum. Et ſup: illos
duodecim viros quos baptizauit paulus
qui ⁊ iaȝ baptizati fuerāt in ioānis baptiſ/
mate. Pro eo.n.ꝙ in igne māli:ſacr̄m eſt
potius accipiendū:q̄ȝ res ſacri:vnus euā
geliſta refert:ioānem dixiſſe de ſeipſo:⁊ de
Mat.3. xp̄o. Ego baptizo vos in aqua:ille bapti/
zabit vos ſpū ſancto ⁊ igne. Alius nō ad/
didit. Et igne:ſed tm̄ ſpū ſancto . Cum
aūt in hoc loco aqua verbum:ignis auteȝ
ſpūm ſctūm deſignet:q̄d eſt ꝙ aqua nūq̄ȝ
p̄termittitur:pretermittiť aūt aliq̄n ignis.
niſi q̄ verbū incarnatū:ita incarnatū eſt
vt ſemp maneat in carne:⁊ ſit hō viſibilis
in veritate:ſpūs vero ſctūs ſic columbaȝ
⁊ ignē aſſumpſit:vt tn̄ hec peracto myſte
rio vlterius humanis obtutibus appare/
re deſierit? Nēpe:q̄ ⁊ caro humana ꝓpa/
gata ex carne:verbi dei gerit imagineȝ:ſi/
cut colūba illa q̄ apparuit ſpūs ſcti . Cū q
dē verbū caro factū:nūq̄ȝ deſinat eſſe hō
ſpūs vero ſanctus nec colūba factus ee͂ di
cať:nec colūba pmāſerit:q̄tenus hoꝝ vn⁹
hoc eſt filius viſibilis ſit:pp ea q̄ facta ſūt
viſibilia ab inuiſibili ⁊ eterno deo:⁊ alius
inuiſibilis ꝓpter iuiſibiles creaturas:⁊ ſic
deus vnus ſctificans oīa:hoc eſt:viſibilia
⁊ iuiſibilia:viſibilia q̄dem p filiū:inuiſibi
lia p ſpūm ſanctum:licet nec illa ſine filio
nec iſta ſine ſpū ſancto:q̄ vnus ſunt ver/
bum ⁊ ſpūs ſctūs cū patre deus:ſed ꝓ eo
ꝙ ſolus filius limum noſtrū accepit:ſpūs
vero ſanctus:tale q̄d ꝙ eſſe diceret(ſicut
filius)nō accepit. His de ioāne ⁊ helya in
typo filij ⁊ ſpūs ſancti ſpāliter p̄libatis:li
bet adhuc de ꝓprietatibus ipſoꝝ ⁊ p̄ſcri/

ptoꝝ q̄nq̄ȝ viroꝝ aliq̄d cōmuniter dicere
⁊ qualiter in ſeptem mādatis q̄ facta ſunt
ad illos:oīs plenitudo iuſtitie cōtinetur:
oſtēdere. ¶ In primo p̄cepto q̄ꝺ factum
eſt ad adam:inter dicta eſt ſpāliter concu
piſcentia oculoꝝ ⁊ gule:in ſcdo quod fa/
ctū eſt Noe homicidium:in tertio q̄ꝺ fa/ Ge.2.
ctū eſt habrae:petulātia carnis. In pomo
nāq̄ȝ vetito cōcupiſcentia gule deſignata
eſt:a qua nos ꝓhibet dn̄s p apoſtolum di Ro.13
cēs. Carnis curā ne feceritis in deſiderijs
ꝙ aūt in eſu ſanguinis homicidium deſi/
gneť:ſatis manifeſte textus ipſe lectionis
demōſtrat. Cum.n.diceret dn̄s ad Noe. Ge.9.
Quaſi olera virentia tradidi vobis oīa:ex
cepto ꝙ carnem cū ſanguine nō comeda/ Ge.9.
tis:p̄rinus adiecit ⁊ ait. Sāguinē.n.aīaꝝ
veſtraꝝ requirā de manu cūctaꝝ beſtiaꝝ:
⁊ de manu homis:de manu viri ⁊ fratris
eius requirā aīam hois. Quicūq̄ȝ effude/
rit humanū ſanguinē:fundeť ſanguis ei⁹.
Deſignari vero in p̄putio petulātiā car/
nis:ipſemet ꝯfuſio turpitudinis docet:q̄
magis in parte illa carnis p̄ualuiſſe digno
ſciť. Unde ⁊ in hoc libro in angelo ſexto
effundētiū ſeptē phyalas:p ſeipm̄ dn̄s lo/ Ap.16.
quiť dicēs. Ecce venio ſicut fur:beatus q
vigilat ⁊ cuſtodit veſtimēta ſua:ne nudus
ambulet:⁊ videant turpitudinē ſuaȝ. In
his ergo tribus p̄ceptis oīs illicita concu
piſcētia exterioris noſtri hois inhibetur.
Sed q̄ nō ſufficit ceſſare ab agendis ma
lis:niſi iā pacta crimia ſubſequať dignus
penitētie fructus:ſubſequunť alia tria mā
data:in quibus cordis contritio:oris con
feſſio:⁊ opis ſatiſfactio deſignanť. Cordis
nāq̄ȝ cōtritio:in ſacrificio moyſi:oris con
feſſio in pſalmis dauid:operis vero ſatiſ/
factio: in ioānis baptiſmate demonſtrať. Ps.50.
De primo ſcriptū eſt in libro pſalmorum.
Sacrificium deo ſpūs contribulatus:cor
contritum ⁊ humiliatum deus non deſpi Ps.49.
cies. De ſcdo quoq̄ȝ in eodem volumine.
Sacrificiū laudis honorificabit me:⁊ illic
iter quo oſtendam illi ſalutare dei. De ter
tio quod eſt ſatiſfactio operis:hoc eſt:mor Ro.6.
tificatio carnis : per Apoſtolum dicitur.

Conſepulti eſtis Chriſto per baptiſmum
in morte. Sciendum vero eſt duplicē eſſe
cordis contritionē: duplicem oris confeſ-
ſionem: duplicez operis ſatiſfactionē. Cor
dis cōtritio duplex eſt: qꝛ nō ſoluz pro ma
lis cōmiſſis ingemiſcendū nobis eſt: ſed ⁊
pro negligentia boni: pro illis: qꝛ mortem
incurrimus: pro iſto: qꝛ eterna gloria ⁊ fe-
licitate priuamur. Eſt ⁊ oris confeſſio du-
plex: ſcdm ea que de cōtritione dicta ſūt.
Eſt. n. cōfeſſio peccatoꝝ: eſt ⁊ iuſtitie: ſiue
cum culpas proprias accuſando puni-
mus: ſiue cum dei iuſtitiā confitendo lau
damus. De cofeſſione peccati ſcriptū eſt.
ps. 31. Dixi cōfitebor aduerſum me iniuſtitiam
meā dño: ⁊ tu remiſiſti impietatez cordis
mei. De cōfeſſione iuſtitie: non eſt ſermo
qui referat dignus: cuz pene de toto libro
ipſo veluti abyſſus quedam confeſſionuz
ps. 110. erumpat. Cōfitebor tibi (inquit) domine
i toto corde meo: ⁊ cōfitebor nomini tuo
ps. 135. qm̄ bonum eſt. Et ꝯfitemini dño quoniā
bonus: ⁊ his ſimilia. Jacobus quoqꝫ apo-
ſtolus in epiſtola ſua: quantū valeat pecca
Job. 5. torum cōfeſſio manifeſtat cum dicit. Cōfi
temini alterutrū peccata veſtra. Cōfeſſio-
nem quoqꝫ laudis p ſeipſum exprimit ſal-
Ma. 2. uator cum dicit. Confiteor tibi pater: dñe
celi ⁊ terre. Conſtat ergo duplicem eſſe
oris confeſſionē: ⁊ vtrāqꝫ pertinere ad lau
dem dei: licet alteram magis proprie. Tra
didit nobis iſtud exēplo ſuo illo mirabili
latro pēdens in cruce vt ſciat vnuſquiſqꝫ
noſtrū: qualiter ⁊ quo ordine in laudē cō
ditoris erumpat: qui ſic vnam reuerenter
exhibuit vt alteram non negaret. Obtu-
lit. n. primo primū: ac ſi ſacrificium ꝓ pec
cato: cum culpam accuſans ꝓpriam: etiaz
blaſphemū ſociū increpauit: ⁊ dixit. Neqꝫ
Lu. 23. tu times deū: qui in eadem dānatione es:
⁊ nos quidē iuſte: nam digna factis reci-
pimus. Et qꝛ ſepe ſacrificio ꝓ peccato iū-
gitur holocauſtum: protinus ſubſecutus
eſt dicēs. Hic vero nihil mali geſſit. Utrū
qꝫ ergo cōfeſſio eſt: vtrūqꝫ laus: qꝛ non ſo-
lum in quo iuſtum dicimus creatorez: lau
damus eū: verūetiā i quo culpas nr̄as q-

bus iuſte iudicamur: agnoſcimus: qꝛ ne-
quaqꝫ illum iuſtum confitemur ⁊ credi-
mus ſi eum (quod abſit a nobis) ſuſpi-
camur crudelem: aut non iuſtum contra
hominem exercere iudiciuz. Unde ⁊ per
Joānem dr̄. Si dixerimus qm̄ nō pecca- 1. Jo. 1.
uimus mendacē facimus eum: ⁊ verbum
eius nō eſt in nobis. Et apoſtolus. Eſt (in Ro. 3.
quit) deus verax: ois aūt homo mēdax: ſi
cut ſcriptum eſt. Ut iuſtificeris in ſermo- ps. 50.
nibus tuis ⁊ vincas: cū iudicaris. Si aūt
deus verax eſt: ois aūt homo mendax: qd
eſt ꝙ ioānes dicit. Si dixerimus qm̄ pec-
catum nō habemus mendacem illum fa-
cimus: niſi qꝛ hoc veraciter dicit veritas
que mētiri nō pōt? Si autē ⁊ ipſi dicimus
ꝙ mendaces ſumus miro quodam ⁊ inef
fabili modo in eo ꝙ mēdaces nos eſſe di-
cimus: iam mēdaces nō ſumus: qꝛ verita-
tis adiutores eſſe incipimus: contra nos
qui mendaces veraciter ⁊ culpabiles ſu-
mus. Dum. n. culpam mendacij noſtri in
nos ipſos ſeuientes in ſequimur: iam non
ſumus qui fuimus: falſitatis miniſtri: ſꝫ ve
ri diſcipuli ṽitatis: vt de nobis quoqꝫ di-
ci queat: quod de viro illo bono ⁊ humi-
li: veritas ipſa dicit. Ecce vere iſraelita in Jo. 1.
quo dolus nō eſt. Sed quare hoc? Num
qꝛ peccatores nō ſumus: aut qꝛ is qui ver
bū iſtud ex ore veritatis audiuit: pcti ma
culā nō habebat? Minime. Nō hoc intel
ligit Auguſtinus qui locū ip̄m euangelij
vigilāter exponit: nec ois qui ſane ſapit ⁊
catholicus eſt. Sed ꝓpterea in eo dolus
nō erat: qꝛ ſe eſſe pctōrem agnoſcens: quot
tidie pctā ſua cōfitebaṫ dño dicēs aſſidue
cū ꝓpheta. Tibi ſoli peccaui ⁊ malū corā ps. 50.
te feci vt iuſtificeris in ſermonibus tuis: ⁊
vincas cū iudicaris. Debet ergo hō pctōr
veritatē agnoſcere ſi nō vult eſſe vacuus
ab eterna ſalute ⁊ ꝯfiteri humiliter culpā
ſuam: deiqꝫ iuſtitiam ſicut eſt: veraciter:
predicare. Sed reſtat adhuc cui vacat:
ſatiſfactio operis: reſtat vt ad opus bonū
exerceat ſeipſum: vt non ſolum verboruz
folia videatur habere paruipēdēs opa pie
tatis: ſed ſtudeat inqꝫtū pōt facere dignos

penitētie fructus. Sicut. n. gemina eſt cor
dis cōpūctio: ⁊ gemina confeſſio oris: ita
gemina eſt ſatiſfactio opis i ioānis baptiſ-
mate deſignata. Sacramentū nāqꝫ baptiſ
mi: qđ perficiṫ in aqua mortificationez ve
ram carnis peccati ⁊ vetuſte pariter vite
inouationem deſignat. Ut igitur in eo ꝙ
baptizandus puer in ſacri fontis (vt ita di
xeriz) demergiṫ ſepultura mortificatio car
nis peccati deſignata eſt: ita in eo ꝙ ex fō
tis lauacro baptizatus aſcendit: inouatio
interioris homis ab expoliatione veteris
qui peccauit in paradiſo: apoſtolo atteſtā
te qui dicit. Cōſepulti. n. ſumus cum illo
Ro. 6. per baptiſmum in mortem: vt quomodo
ſurrexit Chriſtus a mortuis per gloriam
patris: ita ⁊ nos in nouitate vite ambule-
mus. Cum ergo accepta cruce ſequimur
Chriſtum affligentes corpora noſtra: in q
bus inutiliter viximus vt deſtruatur cor
pus peccati: illud profecto opus agimus:
quod immerſio in aquas deſignat. Cum
Colo. 3 vero operando bonum exultamus in do
mino querētes ⁊ ſapientes q̄ ſurſum ſunt
vbi xp̄s eſt: i dextera dei ſedēs: tunc illud
opus agimus qđ qꝫ holocauſti quondaz
hoſtia deſignabat: quodqꝫ aſcēdētis ex aq̄
⁊ viuentis poſt ſepulture funera ſacramē-
tum demonſtrat. In huius itaqꝫ ſenaria
obſeruatione mandati: omnis purificatio
conſumatur: tam. ſ. corporis qꝫ ⁊ mentis
tam exterioris hois qui mutata (vt ita di
xerim) pelle vetuſta: renouatur in xp̄o: qꝫ
eius quod intus eſt ſpiraculum vite: ꝙ cū
ſit ⁊ ipſum imundis non tam actionibus
qꝫ cogitationibus maculatum: gratia ieſu
xp̄i per tria que ſcripta ſūt: diligēter emū
dat: vt ad ꝑcipiendum ignez celeſtem pa
ratum ſit. Et vtiqꝫ vt iam mūdatum: ⁊ ſi
adhuc mūdandū quo ad vſqꝫ btitudinē
illam apprehendat: de qua ⁊ diciṫ. Beati
Ma. 5 mūdo corde qm̄ ipſi deum videbūt. Hec
tam mira perfectio deſignata in flagrātia
ignis ⁊ aſcēſione helye: nō niſi in ſeptimo
gradu conceditur: ⁊ vtiqꝫ exercitatis diu
tius: ⁊ laboꝝ virtutibus inſtitutis: qꝛ pro
fecto illi digni habentur apud deum: per

fectam ſancti ſpiritus accipere libertatez:
qui ſe pro amore dei omni ſubijciunt ſer-
uituti: ⁊ illi contemplandi gratiam quaſi
die ſeptimo cōſequunṫ: qꝛ velut in ſex die
ruz circulis actiue vite onera portauerūt.
Recte ergo de helya in typo ſpūs ſancti mat. 17
dictū eſt. Helyas qdem veniet ⁊ reſtituet
omnia: qꝛ cuz venerit (inquit) dn̄s ille ſpi-
ritus veritatis: docebit vos omnem veri Jo. 16.
tatē. Quia vero occaſione ſeptem ſtellarū
a recto curſu itineris (licet non oia ſterili-
ter) deuiaſſe videmur: ⁊ quaſi querentes
gregi paſcua tranſiſſe per inuia ad interio
ra deſerti: libet iam nunc vel ſero remeare
ad iter: vt ad proprij ductum aluei: verbi
vnda recurrat. Hec (inqt) dicit q tenet ſe
ptē ſtellas in dextera ſua q ambulat i me-
dio ſeptē cādelabroꝝ aureoꝝ. Quis eſt is
q dicit iſta? ieſus filius dei. Quare aūt lo-
cuturus prime eccleſie ſeptē angeloꝝ ⁊ ec
cleſiaꝝ totidē mētionē facit: niſi vt eiuſdē
eccleſie q̄ ſcribiṫ prima: cōprimat elationē
ne ſe de prioratus dignitate glorificans: ſe
ipſaz ſup ceteris iactitādo extollat? Sicut
n. ſupbi qqꝫ ꝑuatā gloriā ambiēdo ab his
quos minores extimāt: ſemetipſos ſeque-
ſtrāt: ita auctor pacis cōitatē diligens: oēs
amplectēdo ſimul vnitate cōiūgit: vt diuz
oium ſimul reminiſciṫ: oium pariter ope-
retur ſalutem ſeruans a tumore primos: ⁊
⁊ ab odij liuore nouiſſimos ⁊ vno pacis
federe ſimul oēs cōiūgēs. Sequitur.

¶ Scio opera tua: & laborem T. 2.
tuum: & patientiam tuum.

¶ Scire dei approbare ē: aut ſeip̄m eſſe
memorē: memoꝝ ſuoꝝ oſtēdere. Uñ ⁊ ſer
uo ſuo moyſi qꝫtus eēt in oculis ſuis iti-
mare dignat᷒. Teip̄m (inqt) noui ex noie. Exo. 33
Quo ꝯtra reprobos quoꝝ opa praua ſūt:
ſe neſcire fateṫ. Sicut ad iudiciū veniēs q
buſdam ⁊ poſt multa mirabilia reſponſu
rū ſe eē cōminatus eſt dicens. Diſcedite a Ma. 7
me oparij iniquitatis neſcio qui ſitis. Il
los ergo ignorat q ſint: electos vero ſuos
diligenter agnoſcit: ſicut per ſeipſum in Lu. 13.
euāgelio dicit. Ego ſcio quos elegerim: ⁊

Jo.13. in alio loco. Et agnoſco oues meas ⁊ co/
Jo.10. gnoſcunt me mee. Sic vnigenitus Dei
ſciti opera ⁊ laborem patiētiamqꝫ ſanctoꝝ
qꝛ approbat ⁊ cōmendat opus bonum: ſi
cut per pſalmiſtam dicit. Nouit dn̄s viaꝫ
Ps.1. iuſtorum ⁊ iter impiorum peribit. Poſſu
mus tn̄ ſimpliciter hoc accipere: vt intel
ligamus dictuꝫ ꝓpter eos qui negligunt
iuſſa dei arbitrantes non eſſe cure deo de
Mat. 16. operibus noſtris: ſiue bona ſint ſiue mala
ad reddendū vnicuiqꝫ iuxta opa ſua: par
uipendētes illud quod ſcriptuꝫ eſt. Dn̄s
Ps.13. de celo proſpexit ſuper filios hoīum vt vi
deat ſi eſt intelligens aut requirens deuꝫ.
Unde ⁊ de quibuſdam dicit. Et dixerūt.
Ps.93. Nō videbit dn̄s: nec itelliget deus iacob.
Ps.72. Et alibi: Et dixerūt quō ſcit deus ⁊ ſi eſt
ſcientia in excelſo. Non igitur vbiqꝫ ſcire
dei approbare deſignat: ſed aliqn̄ qdē hoc
aliqn̄ vero oſtēdere ſe eſſe ſcientem his q
eum aliquid ignorare putāt: ſicut ⁊ eccle/
Apo.3. ſie ſardis dicitur. Scio opa tua qꝛ nomen
habes ꝙ viuas ⁊ mortuus es. Pleriqꝫ ve
ro patiētiam putant: iniquoꝝ ⁊ impioruꝫ
hoīum tollerare perfidiam. Quod aūt vir
tus ſit ⁊ non vitium non poſſe aliqn̄ pati
malos: poſſe vero pati: deteſtabile vitium
ex preſentis loci ſn̄ia aperit cū ſubditur.

T.3. Et quia non potes ſuſtinere
malos & temptaſti eos qui ſe di
cunt apoſtolos eſſe & non ſunt
& inueniſti eos mendaces & pa
tiētiam habes & ſuſtinuiſti pro/
pter nomē meū & nō defeciſti.

Uidetur in hoc loco duo contraria ⁊
quaſi repugnantia ſibi in modū verba ꝓ
ferre: dum in vno eodemqꝫ viro vel ordi
ne: patientia ſimul ⁊ ipatiētia cōmendat:
cum dicit. Patientiam habes ⁊ nō potes
ſuſtinere malos. Non ſunt tamen contra
ria: ⁊ ſi eſſe videntur. Quis enim perſeq̄/
retur ſanctos: ſi errores hominum ſuſtine
rent? Quare autem qui inequales ſunt: ſu
ſtinent: niſi qꝛ pati perſecutionem formi/
dāt? Et qꝛ prima eccleſiarum aſie quaſi for
tis ad tollerāda diſcrimina aduerſus pſeu
do apoſtolos predicantes circuncīſionē:
totis ſe viribus apponebat: recte in perſo
na primi angeli de impatiētia ſimul ⁊ pa/
tientia: nec non ⁊ de iuſtitie obſeruatione
cōmendatur cum dicitur. Non potes ſu/
ſtinere malos ⁊ non defeciſti. Fuiſſe auteꝫ
eo tempore pſeudo apoſtolos qui contra/
ria fidei predicarent: in epiſtola ſua ad ga/
lathas apoſtolus manifeſtat cū dicit. Qui Gal.6.
cunqꝫ volunt placere in carne: hi cogunt
vos circūcidi tm̄ vt crucis xp̄i perſecutio
nem non patianꝉ. Neqꝫ hi qui circūcidū
tur: legem cuſtodiunt: ſed volunt vos cir
cuncidi: vt in carne veſtra glorienꝉ. De Titi.1.
qbus etiam ſcribens ad Titum. Sunt (in
quit) multi inobedientes: vaniloqui: ⁊ ſe/
ductores: maxime aūt qui ex circunciſio/
ne ſunt: quos oportet redargui: ꝑ vniuer
ſas domus ſubuertunt: docētes que non
oportet: turpis lucri gratia: Hmōi ergo
pſeudo apoſtolis reſiſtētes fideles qui pri
mi ex gentibus crediderūt: ⁊ patientes ⁊
nō patientes fore vtiliter ꝓbati ſunt. Pa
tientes ꝓpter ſcandala que propter hoc
paſſi ſunt: Impatiētes: qꝛ quos mendaces
eſſe probauerūt: ſuſtinere nō poterāt. Uel
certe hoc quod ait. Non potes ſuſtinere
malos: ad zelum quo peccantes arguebat
referēdum eſt: qđ vero addidit. Et tēpta
ſti eos qui ſe dicūt apoſtolos eſſe ⁊ nō ſūt:
⁊ inueniſti eos mēdaces: ad cautelam pru
dentie: qꝛ nimirū ꝑdicator verus eſſe non
pōt qui horum altero deſtituitur. i. q vel
fidem ſeruās vitioruꝫ vepres patitur enu
triri: vel pugnans fortiter contra vitia er
roris impietate fedatur. Sed plerunqꝫ q
vtrunqꝫ habet a feruore charitatis tepe/
ſcit: ⁊ pene appropinquat ad nihilum: qꝛ
dum paucoꝝ hoīum ſupbūdat iniqtas: Mat. 24.
refrigeſcit (vt ait dn̄s.) Charitas multoꝝ.
Non eſt aūt magnū habere charitateꝫ in
proſperis: niſi fortis qs maneat in aduer/ Ecc.27.
ſis: ſcriptura atteſtante que dicit. Uaſa fi/
guli ꝓbat fornax: ⁊ hoīes iuſtos tēptatio
tribulationis. Unde ⁊ ꝑ ſeipſam veritas Mat.
dicit. Qui perſeuerauerit vſqꝫ in finē: hic

ſaluus erit. At eccleſiā illā nō eſſe pſeuera
turā in charitate prima: mōſtraꝉ in actibꝰ
Act.20 apoſtoloꝝ: vbi pſbyteris epheſioꝝ ꝑ pau
lum dicitur. Attendite vobis ⁊ vniuerſo
gregi: in quo vos ſpūs ſctūs poſuit epōs:
regere eccleſiaꝫ dei: quā acquiſiuit ſangui
ne ſuo: vbi ⁊ mox ſubditur. Ego ſcio qm̄
intrabunt poſt diſceſſionem meā: lupi ra/
paces in vos non parcētes gregi: ⁊ ex vo
bis ipſis exurgent viri loquentes peruer/
ſa: vt abducant diſcipulos poſt ſe. Qꝛ
igitur nō pſeuerauit in ardore charitatis
quam paulo predicante conceperat: recte
que de principio laudatur: de fine icrepa/
tur cum dicitur.

T.4. Sed habeo aduerſum te pau/
ca; quia charitatem tuam primā
dereliquiſti.

Non ait qꝛ charitatē dereliqſti: ſed qꝛ
charitatē tuā primā: qꝛ: vꝫ: ex ꝑte aliqua
apoſtatare eſt: de ſūmo ⁊ maiori bono de/
clinare ad minus: qꝛ ſancta aīalia non re/
uertebanꝉ cuꝫ incederēt: ſed vnūquodqꝫ
ambulabat coram facie ſua. Unde ⁊ mox
ſubditur.

T.5. Memor eſto itaqꝫ unde ex/
cideris.

Ac ſi aperte diceretur. Non te cōſoleꝉ
bonū qđ agis: vt qſi illud tibi ſufficiēs ar/
bitreris: ſed magis affligere ſup caſu tuo:
qꝛ minus eſt acceptū corā me bonū quod
agis: niſi ſtudeas remeare ad gradum de
quo ꝑ deſidiā corruiſti. Hac in re oportet
Ps.74 diligēter attēdere ⁊ vehementius timere
qđ per pſalmiſtā dr̄. Deus iudex eſt: hūc
humiliat ⁊ hūc exaltat. Erectum nāqꝫ in
ſupbiā populū iudeoꝝ deſeruit: ciuitateꝫ
illam inclitaꝫ: in qua gloriabanꝉ iudei: hu
Isa.27 miliauit vſqꝫ ad terram: ſicut predixerat
Iſaias. Incuruauit dn̄s habitantes in ex
celſo: ciuitatē ſublimē humiliabit: humi/
liabit eam vſqꝫ ad terram: detrahet eam
vſqꝫ ad puluerē. Cōculcabit eā pes pau/
Dan.7 peris: greſſus egenoꝝ. Hec vt audiuimꝰ:
ſic ⁊ vidimus. Leena nēpe illa quā ſcribit
Daniel: q̄ alis quas habebat: quaſi aquile
eleuabaꝉ in altū: depoſita eſt iubente deo:
a ſupbia ſua: ⁊ ſuppoſita greſſibus roma/
norum. qui diuitias bonitatis dei vſqꝫ ad
illa tempora neſciebant: ⁊ populus genti
lis qui erat adhuc egenus in fidem illorū
ingreſſus eſt: humiliatis (re vera) vſqꝫ ad
puluerē: quoquot ſupererāt de populo iu
deoꝝ. Sed num parcenduꝫ erat oleaſtro:
ei q̄ non pepercit oliue? Ut. n. eccleſia cir
cūciſionis: que hieroſolymis fundata eſt
ob vetuſte fauſtum ſupbie: relicta eſt a pe
tro principe apoſtoloꝝ: prouidente illi do
mino aliqđ glorioſius rome: ita ⁊ ab eccle
ſia illa quam aſie fundauerat paulus: iſdē
qui eā fundauerat paulus: iuſto: ſed occul
to dei iudicio ſublatus exinde ⁊ deſtina/
tus eſt rome: vbi ⁊ cū apoſtolo petro mā/
ſionē accepit. Nec hoc tn̄ dicentes eo tē/
pore cōpletaꝫ eſſe dicimus cōminationē
iſtam: quādiu ſupuixit ioānes niſi forte ex
parte: ſed qꝛ ſicut poſt dormitioneꝫ ſancti
Joānis apparuit ad nihilū redacta eſt ec/
cleſia illa orietalis ⁊ neſciuit ſublato inde
candelabro ⁊ alijs ciuitatibus dato. Hec
eſt illa terribilis ⁊ diſtricta animaduerſio Mat.
iuſti dei: qua a principio dānati ſunt ange 20.
li peccantes in celo: ⁊ ſeculum originale Luc.1.
(inūdante diluuio) deletum eſt i exemplū
(vt ait petrus) eoꝝ qui impie acturi ſunt.
Hec illa cauſa eſt qua primi efficiunꝉ vlti
mi ⁊ vltimi primi: qua eſuriētes replētur
bonis: ⁊ diuites dimittūꝉ īanes: qua hi q
nihil eſſe putanꝉ: inueniuntur eſſe aliqd.
⁊ hi qui putanꝉ eſſe aliquid: nihil eſſe re/
periuntur. Hec illa cauſa eſt: qua elegit Ro.9.
deus iacob iuniorem ⁊ repulit primoge/ 1.cor.1.
nitum eſau: qua elegit deus mundi vilia
vt confunderet fortia: qua vocat ea q̄ nō
ſunt: vt ea que ſunt ad nihilum ducat vt
ſubditus fiat omnis mundus deo: ⁊ non
glorietur omnis caro in conſpectu eius. 1.cor.1.
Hinc eſt enim ꝙ reprobato Saule ad eli
gendum de filijs Ieſſe mittitur Samu/
el: qui tamen non eſt permiſſus vngere
primogenitum eius dicente domino. Ne
reſpicias vultum eius neqꝫ altitudinem

ſtature eius quoniā abieci eum: nec enī
Re.16 iuxta intuitum hominis ego iudico. Ho/
mo enim videt ea que parent: dn̄s autem
intuetur cor. Hinc eſt ꝙ apoſtolus qui vl
timus electus fuerat in ordine apoſtola/
tus: vt ad ſcrutanda myſteria ſacramenti
huius in quo radix ſalutis noſtre tota (vt
ita dixerī) manet infixa excitaret electos
loquens de ſeipſo ⁊ de apoſtolis primis:
non ſuperbie typo: ſed neceſſitate cōpul/
ſus: ſcripſit dicēs. Ab his qui videbantur
eſſe aliquid: quales aliquando fuerint: ni/
Gal.2. hil mea intereſt. Deus pſonam hominis
non accipit. Mihi.n. qui videbatur eē ali
quid: nihil contulerunt. Sed econtra cū
vidiſſent ꝙ creditum eſt mihi euangeliū
preputij: ſicut petro circūciſionis: qui.n.
operatus eſt petro in apoſtolatum circun
ciſionis: operatus eſt ⁊ mihi inter gētes:
⁊ cum cognouiſſent gratiam que data eſt
mihi iacobus ⁊ cephas ⁊ ioannes qui vi
debantur columne eſſe: dextras dederūt
mihi: ⁊ barnabe ſocietatis: vt nos in gen
tes: ipſi autem in circunciſione: tamen vt
pauperum memores eſſemus: ꝙ etiā ſol
licitus fui hoc ipſum facere. Cum autem
veniſſet cephas anthiochiam: in faciem
ei reſtiti: q̄ reprehēſibilis erat. Prius.n.
q̄ venirent quidam a iacobo: cum genti/
bus ſedebat: cum autem veniſſent ſubtra
hebat ⁊ ſegregabat ſe: timens eos qui ex
circunciſione erant: ⁊ ſimulationi eius cō
ſenſerūt ceteri iudei: ita vt ⁊ barnabas du
cerēt ab eis in illam ſimulationem. Sed
cum vidiſſē ꝙ non recte ambularent ad
veritatē euangelij: dixi cephe coram oī/
bus. Si tu cum iudeus ſis: gētiliter viuis
⁊ non iudaice: quomodo cogis gētes
iudaizare? Ecce quomodo p̄latus eſt gra/
G.re.17 tia: qui vltimus erat vocatione. Verūta/
mē in hoc ipſo ſpūale aliquid penſandū
eſt: vz: ꝙ in tribus iſtis apoſtolis tres ille
tribus deſignate q̄ tranſlatis decem tribu
bus in aſſyrios: ſole remanſerunt in terra
Juda ⁊ in templo domini: tribus. ſ. Juda
tribus leui: ⁊ tribus Beniamin: que pro
pter hoc ſimul tres: vna de cetero dicte
ſunt. Porro apoſtoli nouem: decem illas
tribus deſignaſſe noſcuntur: que alio ge/
nere: nouem fuerunt nimirum: q̄ tribus
ioſeph geminata eſt in duabus: hoc eſt
in Manaſſe ⁊ Effraym: ſed ne hoc ipſum
ſimilitudine concordie carere videretur:
electi ſunt duo pariter: qui non erant de
duodecim primis: vz: Joſeph qui cogno/
minatus eſt iuſtus: ⁊ Mathias quibus
vndecim dederunt ſortem: vt acciperet
vnus eorum locum miniſterij de quo pre
uaricatus eſt iudas. Sic ⁊ in libro iſto: lo
co Dan patriarche ſcriptus eſt Manaſ/ Act.1.
ſes: ipſius Dan nomine p̄termiſſo: quod
quare factum ſit: quantum: aut intelligi:
aut opinari poſſe datur: loco ſuo dicetur.
Miro autē modo actum eſt circa duos
illos: vel iſtos: vt q̄ vterq̄ erat dignus
conſortio iuſtorum: neuter deſpici a do/
mino aut minus honorari videretur. Si
quidem inter duos illos: Effraym pre/
poſitus eſt a Jacob: ⁊ tamen in hoc libro:
locum dan patriarche: Manaſſes magis
q̄ Effraym tenere cognoſcitur: eodem
modo in libro Actuum apoſtolorum pre
ſcriptus eſt ioſeph qui cognominatus eſt Act.1.
iuſtus: ⁊ tamen vt eſſet in numero apo/
ſtolorum: cecidit inquit ſors ſuper Ma/
thiam. Igitur apoſtoli nouem cum bea/
to iſto Joſeph qui cognominatus eſt iu/
ſtus: decem illas tribus deſignāt q̄ a tri
bus ſupraſcriptis tribubus deportate
ſunt. Eaſdem vero tres tribus: Jacobus
⁊ Cephas ⁊ Joānes: Barnabas vero gē
tē grecorum: Paulus qui ⁊ minimus
latinorum. Significant autem hoc apo/
ſtoli cum mulieribus ſanctis: ⁊ Maria
matre Jeſu: quatenus in mulieribus de
ſignentur eccleſie: in apoſtolis vero prela
ti eccleſiarum. Que cum ita ſe habeant:
qd eſt ꝙ pretermiſſis nouē apoſtolis: triū
tm̄ modo apoſtolorū: facit apoſtolus mētio/
nē: niſi q̄ nouem tribubus illis quarum
vna gemina fuit elongatis a patria in tri
bus que ſupererant tribubus: cōpleta eſt
promiſſio Dei: ⁊ in ipſis effuſa ſunt a
principio dona ſpūs ſancti priuſq̄ greci

⁊ latini ꝯuerterentur ad dn̄m? Quid vo
eſſe dicimus: ꝙ ita tres: illos apoſtolos q̄ſi
tepuiſſe in gratia: teſtat̄ Paulus: niſi q̄ fi
deles ex circunciſione emulantes legē: ex/
cidere cepunt a gratia: nimirū: cum ⁊ for/
tes quiq̄ diſſoluerent̄ ⁊ tepeſcerēt in hac
parte: timētes multa illa millia que credi/
derant: ⁊ oēs vt teſtati ſunt fratres: q̄n ve
nit ad eos Paulus emulabant̄ legē? Qua
in re pēſandum eſt: q̄ vera ſit eiuſdē Pau
2.cor.3 li ſentētia: qua dr̄: littera occidit: ſpiritus
aūt viuificat: cum legamus Paulū timo
re ſcandali aliqd ſm̄ ritum egiſſe: qui ſe ar
guiſſe gloriat̄: Petrum in quo ſe agētibus
ſegregabat: Sz ⁊ illud qd eſſe dicimus qd
adiunctū eſt: ita vt ⁊ Barnabas ducerent̄
in illam ſimulationē: quaſi grauius aliqd
fuerit ꝙ deliquerit Barnabas: q̄ ꝙ Pe
trus apoſtoloꝝ primus: ſi ita eſt ad litterā
obſuandum: ⁊ non potius qd completū
cernimus in natione grecoꝝ deſignata in
Barnaba? Quorum quidem plurimi in
iudaiſmum prolapſi ſunt: ſicut Galathe
nonnulli in obſeruatione quartedecime
lune: quidam vero in illicita copula car/
nis: ſacerdotum iudeorū imitatores effe
cti: quod totum ſignificat Barnabas du
ctus in ſimulationem Petri. Et ob hoc
dictum eſt a Paulo: Ita vt ⁊ Barnabas
Gal.2. duceretur in illam ſimulationem: Gra/
uius ſi quidem ⁊ importabilius viſum eſt
electis dei: ꝙ ⁊ in populo gentili error iu
daice ſuperſtitionis inualuit: q̄ ꝙ in eo
dem populo iudaico: veluti ex antiquo
vſu inueterato eradicari nequibat. Ve/
rum hoc exempli cauſa: Nam non ſolum
non arguitur de verbo hoc Epheſiorum
eccleſia: verumetiam ꝙ non receperit
pſeudo apoſtolos: commendatur: ſed de
hoc ſolummodo increpatur a domino:
ꝙ reliquerit charitatē ſuam primā: ꝙ nō
in eo feruore p̄manſerit in quo aliq̄n ꝯuer
ſari viſa eſt: ꝙ tm̄ feruoris damnum dubium
eſſe nequit: ꝙ p̄p gloriationē prioratus ac
ciderit: Deſignat quippe Epheſioꝝ eccle
ſia: que prima eſt in numero aliaꝝ: oēm re
ligioſam eccleſiam: que ſub beato Joāne
apoſtolo ⁊ euāgeliſta (cuius eſt liber iſte)
tp̄e eodē degebat: de qua dubitari nequit
q̄ magne fuerit pfectionis ⁊ glorie: oībus
diebus illius tp̄is quo doctrina ⁊ exēplis
eius necnō ⁊ miraculis inſtituta eſt: a qua
tm̄ pfectione: proceſſu tp̄is friguiſſe cogno
ſcit̄: ⁊ ſicut p̄ns ſeculi probat dies: quaſi ad
nihilum deueniſſe. Videmus enim com/
pletum eſſe in regione eadē: ⁊ pene in om
ni gēte grecoꝝ: que prima poſt Hebreos
audiuit ab apoſtolis vbum dei: ꝙ ei in ſpē
eccleſie Epheſi cōminatus eſt ſmo diui/
nus: haud dubiū: ꝙ nō digne penitētiā
egerit. Nam ſi penituiſſet ex corde: cande
labrum de loco ſuo motū in locum aliū:
non fuiſſet: Quia vero non ex corde pe/
nituit: in alia religione: ⁊ populo can/
delabrum ipſius repertum eſt: Sic enim
dictum eſt illi: ab eo qui nouit omnia an/
teq̄ fiant.

Memor eſto itaq̄ unde exci/ T.6.
deris & age penitentiam: & pri/
ma opera fac. Sin autem uenio ti
bi cito & mouebo cādelabrum
tuum de loco ſuo.

Si ꝯferimus ordinē rei geſte cum hijs
que in preteritis ſeculis accidiſſe noſcunt̄:
quo tranſlatum ſit candelabrum Aſie: ſi/
gnis manifeſtioribus veſtigare valemus:
Vt enim inter ſeptē tribus quaꝝ ſupra fe
cimus mētionem: tribus Beniamin prio
ratum obtinuit: ita eccleſia Epheſina in
reliquis infraſcriptis eccleſijs: licet autem
beatus Paulus: qui ex Tribu Benia/
min proceſſiſſe cognoſcitur: vniuerſas
Ciuitates Aſie: Dei verbo repleuerit:
ſpecialem tamen prerogatiuam eccleſie
Epheſine: ex libro actuum Apoſtolo/ Actuū
rum: contuliſſe monſtratur: vt quaſi al/
tera Tribus Beniamin: ꝙ veteri ſucceſ/
ſiſſet: in gentibus videretur. Regna/
uit autem in illa Tribu: Saul: in iſta
ex eadem Tribu progenitus Saulus qui
cognominatus eſt Paulus: quorum qui
dē primus vnctus eſt oleo: ſed q̄ beatius

ſcõs:non tam oleo q̃ʒ ſpiritu ſancto. Jlle
ſ.ad tutelam corpoꝝ:iſte ad regnum aia/
2.reg.2 rum: Poſtq̃ʒ aũt tranſlatum eſt regnum
ad Dauid:⁊ ad tribum Juda:⁊ receden/
tes decẽ tribus a domo Dauid:elegerunt
3.re.12 ſibi regem Jeroboam filium Nabath:ſo/
la tribus Beniamin adheſit tribui Da/
uid:ſuppreſſo ⁊ quaſi deleto noĩe eius: ita
vt cum eſſent due:ſola tribus Juda remã
ſiſſe domui Dauid:in reguʒ volumine re
ferat. Simile quoqʒ aliqd in eccleſia acci/
diſſe cognoſcimus: ſi geſta Pauli ⁊ Pe/
tri:ſimilia:ſm aliqd geſtis Saulis ⁊ Da/
uid fuiſſe pẽſamus: Petrus nãqʒ cui dixe
Joã.21 rat dñs. Paſce oues meas:⁊ cui rome re/
galis ſacerdotij preſignauerat locum:aliq̃ʒ
to tpe diſpenſante ipſo:manſit Hieroſoli/
mis:preſidẽs eccleſijs circuncifionis: que
vſqʒ anthiochiam ꝓpagate ſunt. Jn ea qp
pe de lege ⁊ gratia nõ modica diſceptatio
facta eſt:nec furtiue vt in Galatia:ſʒ mani
feſte corã gẽtibus:⁊ iudeis:vtpote velut in
ↄfinio poſita: vtpote que inter Judeoꝝ ⁊
Act.13 gẽtium limites diſtinguebat. Paulus aũt
cum Barnaba miſſus ex eadẽ vrbe a ſpiri
tu ſancto:predicando ⁊ proficiẽdo in fide
Jbi.19 Chriſti.ꝑuenit epheſum. Moratus eſt au
tẽ in ea ↄtinue ꝑ biẽnium:diſputans ⁊ ſua
dẽs de regno dei:ita vt oẽs qui habitabãt
in Aſia audirẽt ṽbum dei:iudei atqʒ gẽti/
les. Sicqʒ factũ eſt: vt prius regnaret pau/
lus in gẽtibus q̃ʒ Petrus: ſicut prius re/
gnauit Saul ex tribu Beniamin:q̃ʒ Da/
uid ex tribu Juda: ⁊ tñ iuxta legẽ pater/
nam:maior fuit Dauid q̃ʒ Saul:q: iudas
Ge.29 pater Dauid preceſſit natu: Beniamin:
patrẽ Saulis:ita vt nec iſto modo ſi pru/
dẽter pẽſatur:deſit ſimilitudo ↄcordie. Se
quutus eſt aũt Petrus Pauluʒ:⁊ inthro
nizatus eſt Rome: ibiqʒ eſt ſuſcitatum in
ſpiritu regnum manu fortis Dauid. Am/
motus eſt aũt Paulus ab epheſo:ꝑgẽs al/
ligatus ſpiritu:tanq̃ʒ moriturus in carne:
iunctuſqʒ eſt Rome: Petro apoſtolorum
primo: vt q̃uo gloria que iure Hieroſoli/
mis debat:ammittẽte Ruben primogeni
ta ſua:tranſlata eſt Rome cuʒ Petro:ita
quoqʒ candelabrum epheſi: Rome tranſ/ Pau
fert cum Paulo:ſiue vt dicamus verius:
ſequẽs Paulum:vt q̃uo poſt mortẽ Sau
lis:tribus Beniamin vnita eſt tribui Ju/
de: ⁊ ita fortiter vnita: vt diſcedentibus
alijs:ipſa inſolubiliter eidẽ alligata mane/ 3.re.11
ret:ita gratia illa que Aſie a principio col/
lata eſt:cum ea que Hieroſolimis data fue
rat ad fructificandum iuſtitie ſm vtrãqʒ
vitam in vno latino populo ↄueniſſe no/
ſcat. Utiqʒ ⁊ in Saule deſignabatur hoc
ipſum:qñ filia ipſius matrimonio iunge/
bat Dauid:vt quaſi deficiẽtibus viris qd
de fine colligit:humiliata eius poſteritas
velut ad tribuʒ alteram migraret: que ne
rurſum ſupbire ↄtingeret:poſteritatis:ꝓ/
pagine priuata eſt:non vt tribus ipſa defi/
ceret:que tribui Jude ↄiuncta eſſe cepit:
ſʒ vt nihil in ea ſupeſſet de ſtirpe regia:ni
ſi claudũ ⁊ debile:qd repugnare ſupno ar
bitri potuiſſet. Jnde eſt ꝙ Paulus rome
ꝓpriuʒ ſucceſſorẽ non habuit:ſʒ in vna ſe/
de Petri cum eo pariter ſuſceptus eſt:vt
compleret ſermo Chriſti:quẽ dixerat: Ha
beo alias oues que non ſunt ex hoc ouili: Joi.10
⁊ illas opʒ me adducere:⁊ vocẽ meam au
diẽt:⁊ fiet vnum ouile ⁊ vnus paſtor: qn
immo vt magnum illud panderet miſte/
rium:quo ſic credimus regẽ Chriſtũ veꝝ
eſſe filium ſummi regis: vt tñ vtrumqʒ ſi/
mul vnum regẽ eſſe credamus:ſicut vnũ
dñm ⁊ vnum deum: Qd aũt ait: Sin autẽ
venio tibi: Ad tps Diocliciani referẽduʒ
eſt:qui reſidens in partibus oriẽtis: ſupra
modum partes illas afflixit:⁊ vniuerſum
cultum religionis in deſolationẽ redegit:
Simili modo deus oĩpotẽs venire ſe oſtẽ
debat ad Sodomam:qñ dicebat. Clamor Ge.18
Sodomoꝝ ⁊ Gomorreoꝝ multiplicatus
eſt:⁊ peccatum eoꝝ aggrauatuʒ eſt nimis:
deſcẽdam ⁊ videbo vtrum clamorem qui
venit ad me ope compleuerint:an non eſt
ita:vt ſciam: Hic eſt ille aduẽtus eius oc/
cultus:quo in alio loco libri huius minat
dicẽs: Ecce venio ſicut fur: Et de quo ſi/
mili modo:ꝑ Apoſtolum dr. Dies dñi ſi/ Apo. 1.Teſ.
cut fur in nocte, ita veniet. De hoc die fur

Pau Eſa.13 tiui aduẽtus dñi ꝑ prophetam dicitur. Ec
ce dies dñi venit crudelis ⁊ indignatione
plenus. ad ponẽdum terraʒ in ſolitudine:
⁊ peccatores eius ↄterẽdos de ea. Uerum
hoc de generali plaga Babylonis:que in
ſexta parte huius libri: ſolẽniter ſcripta ẽ.
Jſtud aũt ſpãle eſt:⁊ ſm partẽ ſicut ⁊ illud
Matt. 24. ſpãliſſimum qd in euangelio legitur. Ue/
niet dñs ſerui illius in die qua non ſpat:⁊
hora quaʒ ignorat ⁊ diuidet eum:partẽqʒ
eius ponet cum hypocritis: Quia ṽo nul
lum bonum irremuneratum relinquitur:
ẽt in hijs qui grauiter peccant:atqʒ etiam
cõmẽdat deus bonum angeli huius:ꝙ in
ter detrimenta charitatis vigilanter ſerua
bat: Nam ſubditur.

2.7. Sed hoc habes bonum quia
odiſti facta nicolaitarũ quæ &
ego odi.

Fertur auctorem huius hereſis Nico
laum:qui vnus de ſeptẽ dyaconibus:fuiſ
ſe deſcribit: Dicitur aũt Nicolaus iſte ha
buiſſe ſpetioſam vxorẽ:quam ignorans ca
ſtitatis bonuʒ:ardẽter ⁊ lubrice diligebat:
Qui cum argueret de zelotipia quam ha/
bebat in ea:expoſuiſſe eam: dr: volẽtibus
abuti ea. Hocqʒ modo multiplicatis ſeq̃ci
bus:hereſiarcha huius ſceleris:illoꝝ diuʒ
factus eſt: Hoꝝ itaqʒ facta:nulli melius q̃ʒ
caſtitatis zelatores cõmẽdantur odiſſe:q:
nimiꝝ fex luxurie tam fetida ⁊ tam horri/
da eſt:q̃ʒ hijs qui vitaʒ caſtam elegiſſe no
ſcunt:ſeu ẽt qui habẽtes vxores quaſi nõ
habẽtes ſunt:tenẽtes eas cauſa prolis:ma
gis q̃ʒ libidinis:⁊ non tam zelo ↄcupiſcẽ/
tie:q̃ʒ odio nephandi ſceleris a fornicatio
ne ſeruantes: Laudat aũt angelus eccleſie
epheſi habuiſſe bonuʒ iſtud:q: inſtitutus
a principio doctrina Pauli didicit:quo af
fectu dẽat qs diligere vxorẽ ſuam:⁊ q: nõ
liceret abſqʒ certa cauſa viꝝ ab vxore diſce
dere:⁊ alij dimittere derelictam. Jgit ⁊ ſi
arguit de remiſſo charitatis ardore:lauda
tur tñ in ea parte in qua laudabilis erat
vt non diſperaret de culpa:ſʒ ageret peni/
tẽtiam de ruina: At qui diu ꝑꝑ bonuʒ qd
hʒ expectatur vt peniteat:ſi expectatur vt
plus hẽat non ↄuertit: ẽt qd videtur hr̃e
remouet ab eo: Sic ſic tabernaculum dñi
qd fecerat Moyſes: multo tpe ſeruatum
eſt in ſylo:ſʒ qñqʒ repulſum eſt:⁊ tranſla/
tum in iuda:ſicut ⁊ ꝑ pſalmiſtam dicitur.
Repulit dñs tabernaculum ſylo:taberna Ps.77.
culum ſuum vbi habitauit in hoĩbus: Et
infra. Et repulit tabernaculum Joſeph:⁊
tribum Effraym non elegit:ſʒ elegit tri/
bum iuda montem ſyon quẽ dilexit: Erat
aũt ⁊ candelabrum Moyſi in tabernacu/
lo illo:ſicut ⁊ cetera vaſa tabernaculi:que
oĩa tranſlata ſunt in tẽplum qd edificatuʒ
eſt in iuda:vt hoc qd in teſtamento nouo
ſpãliter dicitur oſtẽdatur in teſtamẽto ve/
teri ẽt rebus myſticis deſignatum: Cum Ge.30.
igitur ↄſtet Joſeph ⁊ Beniamin fratres
vterinos fuiſſe:⁊ non modicam ineſſe cõ/
cordiam inter Joſue qui princeps fuit in Joſ.18
tribu Joſeph:⁊ ſeptẽ tribubus heredita/
tẽ diuiſit:⁊ Joãnem euangeliſtam qui ſe/
ptẽ:librum iſtum delegauit eccleſijs:ſatis
manifeſte oſtẽditur:ꝙ ⁊ repulſio taberna/
culi Joſeph ad oẽs tribus illas ꝑtinuerit:
⁊ remotio candelabri epheſine:ad oẽs oriẽ
tales eccleſias:vt enim iterare non pigeat
qd alibi dictum eſt:ſicut duodecim tribus
Jſrael egreſſe de Egypto:precedẽtibus ſe
Moyſe ⁊ Aaron ad obtinendam terram exo.14
Chananeoꝝ tranſire de gẽte in gẽtem cor
poraliter viſe ſunt:ita egreſſi fideles a ſyna
goga Judeorum precedẽtibus ſe duobus
apoſtolis: Paulo:vʒ:⁊ Barnaba ad poſſi
dẽda regna gẽtilium:tpe magis q̃ʒ greſſu
pedum: ⁊ profectu q̃ʒ inceſſu introire ce/
perunt: Obeuntibus aũt Aaron ⁊ Moy Nu.27
ſe:factus eſt p̃nceps populi ioſue:⁊ nihilo
minus Paulo ⁊ Barnaba euntibus ad re
gna celoꝝ Joãnes euangeliſta, in Aſia ſpe N.24
cialẽ obtinuit principatum. Sʒ ⁊ Caleph
qui erat de tribu iuda:cuius ſocius fuerat
Joſue:maxime autez in gratia ⁊ fide:data
eſt in ſorte Ebron:in quo proceſſu tpis re
gnauit Dauid: ⁊ nihilominus apoſtolo Joſ.15.
Petro cuius ſpãlis ſocius fuerat ioãnes:
data eſt romana eccleſia:in qua qñqʒ Pa/

S. Silueſter. pa Silueſter:totius regalis ſacerdotij ſo/
lẽnem obtinuit poteſtatem:Erat aũt vſqꝫ
ad tp̃s illud preclara illa Petri hereditas
obruta frutectis ⁊ ſpinis:ita vt non poſſꝫ
libere vti poteſtate ſibi tradita:repugnan
tibus in ea principibus Romanoꝝ ⁊ que
rẽtibus nomen Chriſti ꝑpetue delere de
terra. Sane qꝛ prouincia Aſie longe diſtat
ab vrbe Roma:nõ ita poterat religio chri
ſtiana in ea offendere a principio animum
auguſtoꝝ:qꝛ aliter vicina ⁊ viſa:aliter lon
ginqua ⁊ audita ꝑturbant:Duo itaqꝫ ele/
cti ſunt de veteri:⁊ duo de nouo:Joſue d̃
tribu Joſeph ⁊ Caleph ortus de tribu iu/
da:Joãnes iunior qui ꝯcordat cuꝫ Joſue
iuniore:⁊ ſimul cuꝫ eo Petrus ſenior:qui
miram hꝫ ꝯcordiam cum Caleph ſeniore.
Ut ergo a principio ingreſſionis filiorum
Iſrael in terram Chanaã: Joſue qui erat
de tribu Joſeph:in vniuerſitate illius po/
puli obtinuit principatum:q̃ꝫq̃ꝫ tam ma/
gnus eſſet Caleph in ꝯſpectu dñi:vt ira-
tus ꝯtra principes qui detraxerunt terre:
Nu.14 loqueretur dicẽs:Seruuꝫ meum Caleph
qui plenus almo ſpiritu:ſequutus eſt me:
inducam in terram hanc quam circuiuit:
⁊ ſemen eius poſſidebit eaꝫ:ita ⁊ ſi beatus
Petrus poſſidẽdi hereditatẽ dñi:promiſ
ſionẽ acceperat:qꝛ tñ vndecim eccleſie in po
pulo grecoꝝ fundate ſunt:in q̄bus a prin
cipio vigebat fides:cum nec dum occidẽ/
talis eccleſia:que vocatur latina:caput eri
Se.29 gere fineret:maiorẽ tunc tp̄is ſanctus ioã
nes habuiſſe in principatu eccleſie:prero/
gatiue titulum videbat̃: vtpote quẽ tam
multe grecoꝝ:vt tm̃ Chriſti apoſtolus ſe/
quebant̃ eccleſie:Nam pro eo ꝙ ibi libere
predicabat̃ nomen Chriſti:qđ hic timore
principum non licebat:⁊ qꝛ defuncto apo
ſtoloꝝ principe: cum ceteris coapoſtolis
ſuis Joãnes longo tp̄e ſuꝑuixit: non im/
merito:vt tanto Chriſti apoſtolo oẽs ob/
temꝑabant eccleſie: qui ſubtractis ex hac
luce fratribus:ſolus ex oĩbus ſupereſſet:
Sicqꝫ factum eſt:vt quõ in tp̄e illo Joſue
qui fuit de domo Joſeph:apud filio iſrael
obtinuit principatum:ita apud oriẽtales
in tp̄e ꝯſimili ſanctus Joãnes qui ad illã
ꝑtinere videbat̃ eccleſiam: que ſuccedẽti/
bus tp̄ibus:conſtantinopolitana dicta eſt:
Si aũt querit̃ de poſtremitate ipſius: cur
non ⁊ ipſa: ſicut ⁊ cetere a principio: ha/
buit nomen ſuum:ea ꝑfecto cauſa eſt:qua
Petrum ſeniorẽ ceteris:iuniorẽ Joãnem
eſſe voluit is qui preelegerat illos:coniun
gẽs ⁊ ꝯfederãs eos in equalitate honoris:
vt hij qui medij ſunt:ſcandalizari neque/
ant:ſꝫ extinctis vbiqꝫ zeli facibus in iocũ/
ditate quieſcant:Uex hoc quo ad patriar
chatus gloriam:que eidẽ ciuitati regie ꝓ/
ceſſu tp̄is data eſt. Alias aũt eccleſie q̄bus
ſcribit Paulus: Corinthioꝝ.Theſaloni/
ca:⁊ alie q̄bus mittit epiſtolas:velut in fa
milias Effraym reputate ſunt:Repulſuꝫ
eſt aũt tabernaculum Joſeph:ſicut ⁊ Re
gnum Beniamin:que fuit prima inter ſe/ 3.re.11
ptem:⁊ electa eſt in regnum ⁊ in tẽplum
dñi:tribus Juda:Quia vero domus Da/
uid:cui data eſt ſublimitas regni oblita be
neficij qđ accepit:peccauit coraꝫ dño deo
ſuo:datus eſt item principatus Effraym:
⁊ aſſumpta eſt iteꝝ quecunqꝫ a dño Tri/
bus illa de qua dictum fuerat. Repulit ta
bernaculum Joſeph:⁊ tribum Effreꝫ nõ Ps.77
elegit:⁊ ꝯſtitutus eſt in ea Rex Jeroboaꝫ
filius Nabath:⁊ poſt ipſuꝫ ꝯſtructa eſt Sa
maria in vrbem regiam:in qua ⁊ regnaue 3.re.12
runt Reges iſrael:ſicut ⁊ Reges Juda in
Hieruſalẽ. Eodem modo factum eſt in ec
cleſia:ſi reꝝ geſtarum ordinẽ diligẽter pe/
ſamus:In diebus deniqꝫ Cõſtãtini augu
ſti:eccleſia Romana que eſt altera Hieru/
ſalẽ:obtinuit priuilegium ab eodẽ Augu/
ſto vt ſicut ſibi veraciter datum erat a do
mino:ita eſſet caput fideliuꝫ:⁊ mater om
nium xp̄ianoꝝ. Poſtq̃ꝫ auteꝫ firmata ſint
ſedes impij in ciuitate Bizanzea:facta eſt
miro mõ velut altera ſamaria in tribu Ef
fraym:que eſſet ⁊ ipſa caput: non oĩum:
ſꝫ multaꝝ eccleſiaꝝ:eaꝝ dico: que ſ̃m ali/
q̄d:ſeparate ſunt:vſqꝫ ad preſens a roma/
na eccleſia. Et que ſunt ille vl̃ que fuerũt?
Alexandrina:Hieroſolymitana: Anthio/
chena:⁊ ſex eccleſie Aſie de quibus ſermo

eſt. Sane epheſina eccl̃ia:q̃ fũdata ẽ a pau
lo mediãte eodẽ paulo:romane i ſpũ iũcta
eſt:Si aũt a finibus alexãdrie vſqꝫ ad ma
re anguſtum:tres ⁊ ſeptẽ eccleſie antiqui/
tus fuiſſe noſcunt̃:liquet ꝙ ab eodẽ mari
anguſto:qđ diuidit inter Europaꝫ ⁊ Aſiã
quouſqꝫ veniat̃ ad fines Latinoꝝ:in Con
ſtãtinopolitanam ecccleſiam reputatũ eſt:
atqꝫ in ea veriſſima ſilitudo Effraꝫ:que
ſola preceteris tribum Juda in filioꝝ ſimi
litudine ſubſequuta eſt:ſola ſuſcepto Re/
gno in emulatione cõmota. Sicut eniꝫ in
ter Judam ⁊ Effraym ſuborta eſt inuidia
ꝑꝑ regnuꝫ:ita inter romanam ⁊ ꝯſtantino
politanam eccleſiam:lꝫ ſciſſura illa que fa/
cta eſt ꝑ Jeroboam filium Nabath in ira
ſua fieri ꝑmiſit deus iuſtus:quẽadmodũ ⁊
iter duas ipſas maiores eccl̃ias:romanã.ſ.
⁊ ꝯſtãtinopolitanã:iuſto omnipotẽtis dei
iudicio accidiſſe videmus. Neqꝫ enim aut
illud:aut iſtud abſqꝫ dei nutu accidiſſe cre
dẽdum eſt. Sꝫ tñ q̄d differat inter roma/
nam ⁊ ꝯſtãtinopolitanam eccleſiã:ex hijs
que loquutus eſt dñs Jeroboe extimare
3.re.11. valemus:Si(inquit)ambulaueris in vijs
meis ⁊ feceris qđ rectum eſt coram me cu
ſtodiẽs mãdata mea:⁊ precepta mea:ſicut
fecit Dauid ſeruus meus:ero tecum ⁊ edi
ficabo tibi domuꝫ fidelẽ:quõ edificaui do
mum Dauid:⁊ tradam tibi iſrael:⁊ affligã
ſemẽ Dauid ſuꝑ hoc qđ cum dixiſſet pro/
tinus adiecit ⁊ ait. Uerũtamen non cun/
ctis diebus:Igit̃ ⁊ Regnum Samarie ⁊
poteſtas ꝯſtantinopolitane eccleſie:tp̄alia
fuerunt:regnum vo Dauid ⁊ poteſtas ro/
mane eccleſie:in ꝑpetuum ꝑmanſura:qꝛ ⁊
de Dauid dictum eſt. Et thronus eius ſi-
Ps.88. cut dies celi. Et Petrus audire meruit a
dño:in typo romane eccleſie:Ego rogaui
Luc.22 pro te vt non deficiat fides tua. Uex hoc
totum ſi meminimus: dictuꝫ eſt ꝓ ſancto
Joãne:cui diximus in ſpiritu oriẽtales ec/
cleſias ſubiacere:⁊ ꝙ ita ꝑtineat ad euꝫ ec
cleſia ꝯſtãtinopolitana: quõ ad Joſue tri/
bus Effraꝫ:Et qꝛ ſicut ꝓceſſu tp̄is de tri
bu Beniamin:qui fuit frater vterinus Jo
ſeph:electus eſt Saul filius Cis: qui eſſet
rex in populo iſrael:ita in epheſina eccleſia
Paulus egregius predicator:regnare ſpi/
ritaliter viſus eſt:qꝛ vꝫ quõ prius Effraꝫ Joſue.
ſublimata eſt in Joſue:⁊ poſt ipſaꝫ:Benia
min in Saul:⁊ poſt Beniamin tribus iu
da in Dauid:⁊ rurſuꝫ reſumptis viribus:
ſublimata eſt Effraym: ita ſanctus Joan/
nes cui ſubiacet ſorte ſpiritali:oriẽtalis ec/
cleſia:a principio vocatus eſt cuꝫ Petro:
⁊ apoſtolus ordinatus:lꝫ non eſſet rex ſ̃m
iſtud:ſꝫ q̃ſi princeps:⁊ ſcđo electus ẽ Sau
lus:qui epheſinam q̃ſi rex fundauit ⁊ gu/
bernauit eccleſiaꝫ:⁊ tertio Petrus inthro
nizatus eſt rome:⁊ ad poſtremum:miſſus
eſt ioãnes ad partes illas:qui regeret mul
to tp̄e orientales eccleſias. O q̃ꝫ volubilis Eze.1.
eſt rota Ezechielis ꝓphete:⁊ quẽadmodũ
impetus ſpiritus huc illucqꝫ diſcurrit. Il/
lud aũt pro quo hec dicta ſunt:cõmemorã
dum video: vt ad inceptam exponẽdi ſe/
riẽ remeare poſſimus:Diximus trãſlatuꝫ
eſſe tabernaculum ſylo in tẽplum dñi:qđ Ps.77.
alio genere repulſum eſſe deſcribit̃:ſicut ⁊
tabernaculuꝫ Joſeph:⁊ domus Saul:qđ
totum ſi bñ ꝑſpicitur:oriẽtalem intuet̃ ec
cleſiam:in qua vꝫ eccleſia primum cãdela/
brum deſignat̃ in epheſina eccleſia:erectuꝫ
eſt ab ipſo principio:ſꝫ ꝑꝑ tepiditatẽ illoꝝ
amotum eſt candelabrum de loco ſuo ⁊ da
tum eſt latine eccleſie: quẽadmodum pro
culpa iudeoꝝ:ſublatum eſt ab Hieroſoly/
mis regnum ⁊ datum eſt genti faciẽti fru
ctum eius:Et qꝛ pari modo in gẽte greco Ma.21
rum:quẽadmodum ⁊ in populo iudeoꝝ:
miſteria diuina pacta ſunt: ſ̃m qđ ⁊ liber
actuum apoſtoloꝝ ⁊ liber iſte demonſtrat:
merito ab vtroqꝫ populo ſectatore exterio
ris lr̃e:gratia ſublata eſt:⁊ data latinis: qꝛ
⁊ plãte herbaꝝ non adeo in loco vbi ſate
ſunt:quẽadmodũ i alijs locis ꝓficiũt:iõqꝫ
trãſplãtant̃ ⁊ radicant̃ ⁊ creſcãt:Qđ ſi cha
ritas quã reliq̃ſſe arguit̃:nõ aliđ ẽ q̃ꝫ gr̃a ⁊
donũ ſpũs ſci:q̄d miꝝ ſi tollit̃ gr̃a a pp̄lo q
ſectator ẽ lr̃e:cũ itarũ ſibi ꝯtraria ſint lr̃a ⁊
ſpũs:vt loquẽs d̃ vtroqꝫ ap̄ls:iter cetera q̃
de eis ſcripſerat:ꝓſequat̃ ⁊ dicat:Lr̃a occi
dit ſpũs aũt viuificat? Hoc eſt eniꝫ illđ qđ 2.cor.3.

Gal.3 in quibuſdam arguebat dicens. Sic ſtulti
facti eſtis: vt cum ſpiritu cepitis: nunc car
ne ꝯſumemini? Sꝫ qꝛ iſte non arguit ſu/
ſcepiſſe falſos apoſtolos: ſꝫ econtrario: com
mēdatur non recepiſſe: liquet ꝙ nō argui
tur de lr̃a teſtamēti prioris que erat in cir
cunciſione: ſꝫ de lr̃a teſtamenti noui que ⁊
1.thio.3 ipſa ſpirituali erat intelligēda: vt vꝫ qđ ait
Tyti.1. apoſtolus: de ſacerdote vnius vxoris vir:
non intelligat̃ ad lr̃am: vt Greci volunt:
ſꝫ magis in ſpiritu: vt non alia intelligat̃
vxor eius: q̄ꝫ ipſa eni preeſſe dr̃ eccleſia: ⁊
ſi ꝗđ ſimile: Differt ergo inter vtroſqꝫ lr̃e
ſectatores: qꝛ quo vicinior eſt lr̃a ſpiritali
intellectus: eo minus peccat: ⁊ quo lōgius
diſtat ab ipſo: eo magis qui eiuſmodi eſt:
in carnis corruptione ꝯſumit̃. De eis eniꝫ
qui circuncidebant̃: q̄ꝫ digni fuerint ꝯtu/
Phi.3 melijs: apoſtolus oſtēdit cum dicit: Uide
te canes: videte malos operarios: videte ꝯci
ſionē. Hij autē qui inter carnē ⁊ ſpiritum
agebantur: merito ex parte laudant̃: ⁊ ex
parte vituperantur: vt ⁊ ſpatium penitētie
datum ſibi fore intelligant ad ſalutē: ⁊ quā
doqꝫ non ꝯuerſis imminere ruinam: Hec
oīa vt audiuimus: ſic ⁊ vidimus: Ut eniꝫ
ſacra ſcriptura teſtata eſt de futuris: ita lu/
ce clarius de preteritis reꝝ experientia pro/
bat. Sꝫ qꝛ non oīum eſt hr̃e aures mētis:
⁊ ponere corda ſua ad intelligendum re/
cte ſubiungitur.

T.8. Qui habet aures audien/
di: audiat: quid ſpiritus dicat ec/
cleſiis.

Aures audiēdi precordia docibilia vo/
cat: ad differētiam eoꝝ qui audiētes non
audiunt: ⁊ vidētes non intelligunt: ſicut
Luc.8. ꝑ ſemetipſaꝫ veritas his q̄bus audire ⁊ in
telligere datum erat: loq̄tur dicēs. Uobis
datum eſt noſce myſterium regni dei: cete
ris aūt in parabolis: vt vidētes non vide/
ant: ⁊ audiētes non intelligant. In eo v̄o
qđ ait. Quid ſpiritus dicat eccleſijs: ma/
gnum nobis miſterium tacite cōmendat̃:
Qđ. ſ. miſteriuꝫ tanto eſt nobis ſubtilius:
⁊ diligētiori animaduerſione ſcrutandum

quanto ꝑ omnes eccleſias iterum atqꝫ ite
rum replicatur.

Scriptum eſt aūt in euāgelio: ꝙ cum Luc.2
dn̄s noſter Jeſus Chriſtus pn̄taret̃ in tē/
plum: obtulerunt pro eo dn̄o par turtuꝝ:
aut duos pullos columbaꝝ: Duo pulli co
lumbe: duo ſunt opa ſpiritus ſancti. Unū
chriſti incarnatio: alteꝝ effuſio charitatis:
Unus pullus: ſponſus eccleſie: qui eſt xp̄s
Jeſus. Alius ſponſa ipſius Chriſti: que vo
cat̃ eccleſia: Quia v̄o prelati eccleſiaꝝ vicē
Chriſti gerunt in terris: loq̄tur eiſdē Chri
ſtus in ſcripturis ſanctis vt ſciant q̄d age/
re dēant ⁊ qualiter ſubditoꝝ onera profe/
ctuſqꝫ diſponant: Quō autē poſſunt fra/
tres ꝯuenire in vnum cum inter eos ſint
aliq̄ aīales qui deorſum premunt ⁊ quotti
die prauis moribus impugnādo pfectos:
fraterne vnitatis vinculum enodare feſti/
nant: niſi eos ipſe qui preeſt opportune cor
rigat: ⁊ inuitos ſaltē ⁊ renitētes ad ea que
pacis ſunt increpando compellat? Ceteꝝ
ſi ſicut expedit edificare ſubditos neſciat
v̄bo: ſi non ſufficiat pro mandato ſancte re
gule ꝓferre noua ⁊ vetera: de horreo xp̄i:
pro tp̄e tn̄ ⁊ loco ⁊ cauſa diſpēſari pōt: dū/
modo ſubiectaꝫ ſibi eccleſiam a prauis ver
bis ⁊ actiōibus ſtudioſe coherceat: ad aſſi
duum ꝓfectum proprijs exēplis inuitet:
in labore: lectione ⁊ oratione inſtituat: de/
cet enim rectores docere ⁊ inſtituere ſub/
ditoꝝ eccleſias: ⁊ ſummope impartiri ſub
ditis: qđ ipſi accipiunt ab vno magiſtro:
vt veluti ꝑ quoſdaꝫ ciatos effundatur vi/
num doctrine in corda ſitiētium verbum
Dei: ⁊ irrigētur prata aīaꝝ fidelium: Ue/
rūtamen ⁊ ſi docēt ipſi (immo Chriſtus ꝑ
eos) multum tn̄ intereſt inter v̄bum audi
tum ⁊ gratiam ſpiritualiter infuſaꝫ: qꝛ ibi
homo loq̄tur: ſicut homo: hic non homo
loq̄tur ſꝫ ſpiritus dei viui: Loq̄tur enim
Chriſtus in Paulo: Paulus loq̄tur ⁊ do
cet eccleſias: ſꝫ longe altius intelligit Pau
lus a Chriſto: q̄ꝫ hoīes a Paulo: ⁊ ideo ne
ceſſe eſt vt ſequat̃ illud qđ in actibus apo/
ſtoloꝝ ſcriptum eſt: Adhuc loquēte Pe/
tro: cecidit ſpiritus ſanctus ſuꝑ oēes qui

audiebant verbuꝫ: Et hoc q̄dem pleruqꝫ
Act.10. fit. Utiqꝫ ⁊ Helyſabeth agēte viro: ⁊ Ma
ria angelo loquēte ꝯcepit. Cūqꝫ ⁊ Maria
loquēte angelo: ⁊ Helyſabeth cognoſcēte
ſe viro ꝯcepiſſe legat̃: hoc tn̄ diſtat in reꝝ
ſimilitudine: ꝙ ſacerdos Zacharias deſi/
gnat ſacerdotes eccleſie: qui quaſi elemēta
muta: hoc eſt hyſtoricas narrationes do/
cēt: ſubiectas ſibi aīales eccleſias: qđ vtiqꝫ
genus doctrine ꝓꝑ infirmitatē ⁊ carnalita
tē ſuam: ꝯiugali opi aſſimilatum eſt: ange
lus ſpiritales viros: qui ſpiritales ſpirituali
1.cor.2. ter docēt. Spiritalia (vt ait apoſtolus) ſpi
ritalibus comparantes. Quid eniꝫ (vt pre
termittam cetera) eſſe videt̃: agere ſm̄ lit
teram de duabus vxoribus Abrae: de Re
beccha: ꝙ fuerit pulchra nimis: ⁊ ꝙ ioca
tus fuerit cuꝫ illa yſaac: de Rachel ⁊ Lya:
Thamar que ꝯcepit de ſocero ſuo: de vxo
re Futiphar Eunuchi que adamauit Jo
ſeph: ⁊ hijs ſimilibus. Quid inq̄ꝫ eſt age
re de huiuſmodi: niſi quedam voluptuoſa
ſemina ꝯcipe in mēte: ſi non eis ſpiritu vi
riliter reſiſtat̃? Qđ ſi ſpiritu loquēte in ſpi
ritali hoīe: in ſpiritualeꝫ tranſfundit̃ intel
lectum: aqua potētialiter ꝯuerſa in vinuꝫ:
iam non eſſe videt̃ homo: ſꝫ angelus qui
loquitur de geſtis eiſdē: dum id qđ carna
liter ſapiebatur in littera: ſuꝑueniēte quaſi
igne de celo: totum a ſpiritu deuorat̃. Hic
eſt ille ignis qui de celo deſcēdit: ⁊ carnē:
aquam: puluerē: in ꝯſpectu aſtātium attin
gēdo ꝯſumpſit: Quo circa non immerito:
viri iſti angeli dicti ſunt: vtpote qui colle
gijs ſpiritualibus preſunt: ſi tn̄ tales ſint
quales eos miſteria eſſe oportere denun/
tiant. Hꝫ autē vnuſquiſqꝫ eoꝝ in ſe imagi
nē Chriſti: ſingula v̄o eccleſiaruꝫ ſeptē gra
tie ſpiritualiter: nimiꝝ qꝛ ⁊ Meſſias qui
interpretat̃ Chriſtus: nomē virile demon
ſtratur hr̃e: ⁊ rua que interpretat̃ ſpiritus:
nomē feminеuꝫ: non qꝛ ſexus in deo ꝯſide
randus eſt: ſꝫ qꝛ virga ꝑcutere: viri eſt: ex
hibere affectum dulcedinis mulieris: quo
rum primum ſpiritaliter aſcribit̃ Chriſto:
ſequēs autē ſpiritui ſancto. Inde eſt ꝙ an
gelis loquitur Chriſtus: eccleſijs ſpiritus

ſanctus: qꝛ ⁊ agētium eſt cōmēdare memo
rie v̄ba Chriſti que ſcripta ſunt in libris:
vt ſciant q̄d eos facere oporteat: q̄d doce
re. Et ꝯtēplantium in eiſdē v̄bis ſpiritalē
concipe intellectum: vt non ſolum que au
diunt attēdere ſtudeant: verūetiam quid
ſuggerat ille cuius tēpla ſunt dicēte dn̄o:
Multa habeo vobis dicere: ſꝫ nō poteſtis Jo.16.
portare modo: cuꝫ aūt venerit ille ſpiritus
v̄itatis: docebit vos oēm veritatē. Quaꝑꝑ
⁊ ſi vtriſqꝫ loquitur filius: vtriſqꝫ ſpiritus
ſanctus: paſtoribus: vꝫ ⁊ eccleſijs: ꝓꝑ diſtā
tiaꝫ tn̄ ſimilitudinis que eſt inter paſtores
⁊ eccleſias: primo quidē ⁊ ſpālius paſtori
bus paſtor: ac deinde columba (vt ita di
xerim) columbis: loq̄tur voces ſuas: qđ
diligētius inq̄rere ope precium eſſe puto.
Diximus ſupius duos pullos columbaꝝ
ſignificare Chriſtum ⁊ eccleſiam. Sꝫ qđ
alijs interpoſitis v̄bis non ſicut oportuit
diſtincte ꝓlatum eſt: ſicut expreſſior yma
go Chriſti in paſtoribus eſt: ita in eccleſijs
ſimilitudo ſpiritus ſancti: haud dubiuꝫ ꝙ
pro donoꝝ multitudine: que ſub vno ſpi
ritu ꝯtinētur: Unus eſt enim rex ⁊ vna re
gina: ſꝫ huius regine: filij innumerabiles
ſunt: neqꝫ eniꝫ alia virgo electa eſt: que eſſꝫ
ſimul mater ⁊ ſponſa Chriſti: ſꝫ vna tm̄:
nec tn̄ vna pſona eſt eccleſia: que illi ſpāli
ter iuncta eſt. Una eſt mater: ſꝫ multi filij:
Una columba ſꝫ plura oua: qꝛ vnus Dei
ſpiritus: qui hebraice (vt iam dixi) vocat̃
rua: ſꝫ plura ſunt dona eius que ſingulis: ⁊
ſingulis diuidūtur vtiqꝫ ⁊ in eccleſijs ſin
gulis: ſimilitudo vocat̃: dum is: qui ſcđs
eſt a prelato ⁊ prepoſitus ceteris: vniuſcu
iuſqꝫ fratris neceſſitatē aut vtilitatē conſi
derās: diſtribuit vnicuiqꝫ ꝓut cuiqꝫ opus
eſt: Unus eſt enim prepoſitus: ſꝫ multi fra
tres: vnus ſpiritus: ſed plura dona: Gerit
aūt qui prior eſt ſimilitudinem patris: qui
v̄o ſcđs: ſimilitudinē matris: ſm̄ ꝙ yſaac
⁊ Rebeccha miſterialiter ſignant qꝛ ⁊ il/
le dꝫ delinquētes corrigere: ⁊ iſte exaſpera
tos virga patris: ne ſcandalizentur ⁊ cor/
ruant: materna erigere lenitate: Et ſenten
tiam quidē dare: prelati eſt: eius vero qui

preeſt poſt illum:animis ſubditoꝝ:patien
tiam ſuggere diſcipline:vt in altero ſimili
tudo filij:in altero eniteat imago ſpiritus
ſancti:dum qđ ille aliqñ v̓bis duris propo
nit:hic eſſe ſua via ⁊ neceſſaria ſaluti:ver/
Jo.14. bis ꝯſolatorijs opportune demõſtret.Hec
inqt dñs loquutus ſum vobis apud vos
manẽs:paraclitus autem ſpiritus ſanctus
quẽ mittet pr̃ i noie meo:ille vos docebit
oia ⁊ ſuggeret vobis oia quecunq; dixero
vobis.Tale enim eſt:ac ſi diceretur : Et ſi
dura vidẽtur vobis precepta que ꝓpoſui
nunc vobis tanq̃ dñs ⁊ magiſter : ille tñ
cum venerit oſtẽdet q̃ neceſſaria ſint ſalu
ti:Bene aũt in principio cuiuſq; capituli
loqtur Chriſtus:in fine vero ſpiritus ſan/
ctus:q2 primo miſſus eſt Chriſtus qui do
ceret apoſtolos : ſcđo ſpiritus ſanctus qui
oibus fidelibus loqueretur : nec alia tñ q̃
ea que loquutus eſt Chriſtus:⁊ ſi alio ⁊ diſ
ſimili modo:vt intelligat apte ꝙ hic ſcri/
ptum eſt:hec dicit filius dei : ⁊ qui hȝ au/
res audiẽdi:audiat:qđ ſpiritus dicat eccle
ſijs.Non ſolum aũt pp hoc ſȝ ⁊ pp initiuȝ
ſcđi ſtatus:in quo apte loquutus eſt Chri
ſtus predicatoribus v̓itatis:⁊ pp finẽ eiuſ/
dem ſtatus ſcđi:⁊ initium tertij:in quo ꝑ/
amplius ⁊ pfectius oſtenſurus eſt ſpiritus
ſanctus voces ſuas : ⁊ ſuggeſturus ꝯtem/
plantibus que dei ſunt:veritatẽ.Ubicũq;
ergo in hac prima parte verbum iſtud oc/
currit:ſemel nos in hoc capitulo expoſuiſ
ſe ſufficiat:Sequitur.

T.9. ¶Vincẽti dabo edere de ligno
uitæ:qđ eſt in paradiſo dei mei.

¶Cum in diuerſis locis ſcripturaꝝ ſan/
ctaꝝ plura doctores eccleſiaꝝ ad arbitriũ
ſuum extimãdo loquantur:illud precipue
exponẽdi genus:magis fieri conſueuit ab
eis:cum ſingule verbi partes pertinere ad
rem:⁊ preeuntibus ſequentes reſpondere
ꝓbantur:Ad preeuntis ergo ꝯfirmationẽ
ſentẽtie adiunctum eſt qđ modo audiui/
mus.Uincẽti dabo edere de ligno vite qđ
eſt in paradiſo dei mei.Sȝ in hac re ꝯſide
rãdum erit lectori:quanti ſit ponderis li/
ber iſte : qui dum v̓bum tangit exiguum:
hyſtorie plenitudinem comprehẽdit. Ut
enim cui proprie:⁊ de qua eccleſia ſpũaliter
loqueretur:oſtẽderet:ex ligni vite occaſio
ne:ad ꝓthoplauſti nos inuitat:hyſtoriaȝ:
in qua primitiue eccleſie miſterialiter exi/
tus declarat.Utiq; ꝙ Adam hõ terrenus
⁊ paradiſi accola.inter lignum ſciẽtie bo/
ni ⁊ mali:⁊ lignum vite:poſitus eſt:primi
tiuum illuȝ in fide Chriſti circunciſoꝝ de
ſignauit conuẽtum:qui inter Moyſem ⁊
Chriſtum:inter legẽ ⁊ gratiam:inter gu/
ſtum mortis ⁊ vite poſitus:ne poſt baptiſ
mi gratiam ⁊ eſum veri ligni vite : qđ eſt
verbum incarnatum ⁊ panis celeſtis : de
Moſayce legis fructu qui eſt ſpiritus ſer/
uitutis:guſtare debuiſſet:in diuinis volu/
minibus ſpũaliter intellectis exponẽte in
eis aliquid doctore gẽtium:⁊ arguẽte ſup
eo apoſtoloꝝ primũ:apl̃ũ(ſi ſane ſapet) do
cumẽtũ accepit. Uterq; aũt preuaricatus
eſt:vȝ ⁊ Adam:⁊ populus iudeoꝝ qui cre
diderat in Chriſtũ.Ideoq; nec preter cau
ſam iudicij vterq; eſt expulſus de paradi/
ſo:Quõ vterq;?Nunquid ille populus in
paradiſo fuit?Fuit vtiq;.Sȝ forte minoris
iſte eſt felicitatis pre illo?Abſit.Quis eniȝ
tam inſapiẽs vt audeat comparare ligmuȝ
vite:vnigenito dei:lignum paradiſi:diſci
pulis Chriſti:fluuium voluptatis:torrẽti
ſpiritus ſancti : qui ⁊ influxerat ſup illos?
Plantauerat inquit dñs paradiſum volu Gen.
ptatis a principio. Quid eſt a principio?
Ex eo tpe quo venit redimere munduȝ:
ſm̃ ꝙ prefinitum erat in preſcientia Dei:
Paradiſus ergo fuit primitiua eccleſia:
ipſa que ⁊ tabernaculum:in quo ⁊ cande/
labrum a principio.Sȝ quare voluptatis?
Quia inebriata ab vbertate domus dñi:
vt ⁊ alij quoq; inebriarent ab ipſa ⁊ torrẽ
te voluptatis amoris dei:q̃ ſuauiſſime po
tarẽtur.Uoluptas deniq; vxorem copulat
viro.Unde ergo eccleſia vxor Chriſti:niſi
q2 guſtata eſt immẽſitate dulcedinis ꝓce/
dentis ab ipſo:adheſit illi anima eius : vt
diceret trahe me poſt te curremus in odo Cant.
rẽ vnguẽtoꝝ tuoꝝ?In tali itaq; paradiſo:
poſitus

poſitus eſt homo quãdo formauerat eum
dñs(hoc eſt)multitudo illa ex circunciſio
ne credentiũ que ꝑ fideȝ ⁊ verbuȝ ⁊ amo
reȝ dei in baptiſmo formata eſt:vt occur
reret in virum pfectum in menſuram eta
Eph.4 tis plenitudinis xp̃i.Erant deniq; in hac
eccleſia quidam fortiores:vt Adam:qui/
dam infirmiores:vt Eua:quidaȝ verſipel
les:vt ſerpẽs.Et illi quidem qui ſecundũ
Adam firmiores erant in fide:ſed tamen
carnali obligabant amore:qui vero ſecun
dum Euam:non ſolum carnales erant:ſȝ
ẽt fide infirmi qui aũt ſecundum ſerpen/
tem:malitioſi:perfidi ⁊ iniqui:⁊ ꝑ omnia
inimici crucis xp̃i:amici aũt eorũ qui cru
cifixerũt xp̃m.Quia igit tum genere:tuȝ
lege:tũ loco ⁊ patria iungebant antiquus
ille hoſtis qui quondam in ſerpentem in
greſſus:comedere lignum vetitum pſua/
ſit Eue:ipſe introiuit iteruȝ in ſynagogã
ſathane ad decipiendos ſimplices ⁊ carna
les.Si queris quid dixerit:ſerpentis ver
Gen.3. ba ꝑpende . Cur(inquit)precepit vobis
deus vt non comederetis de oi ligno pa/
radiſi?Cui rñdit mulier.De fructu ligno
rum que ſunt in paradiſo veſcimur:de fru
ctu vero ligni quod eſt in medio paradiſi
precepit nobis deus ne comederemus ⁊
⁊ ne tãgeremus illud:ne forte moriamur.
Quare(dicũt iudei)non obſeruatis legeȝ
quam patriarche ⁊ prophete ⁊ omnes iu
ſti cuſtodierunt.Si lex inquiũt mala eſt.
Quare hanc ꝓphete ſeruauerũt . Quare
hanc apoſtoli veſtri ⁊ oẽs ſeniores venera
ti ſunt:incedẽtes in oibus mãdatis eius?
Eſto inqunt ꝙ marie filius xp̃s ſit. Qua
re ⁊ ipſe circuncidi voluit:ſi circũciſio ſer
uãda non erat?Cõſtat ergo falſa eſſe que
paulus ſcribit ⁊ quaſi ex parte dei vatici/
1.cor.3. nat dicens.Litera occidit:ſpiritus autem
viuificat:non enim cauſa ſalutis veſtre:
ſed inuidia ſtimulatus:hoc dicit:ne ſibi in
legis ſcientia aliquis inueniatur equalis.
Gen.3. Eritis enim ſicut dij ſcientes bonũ ⁊ ma
lum.Nec mirum ſi ꝑ perſonam Pauli in
quo loquebatur Chriſtus:myſteriũ iſtud
completum eſt.cum omnimodis verum
ſit:⁊ ex ipſa ſcripturaꝝ auctoritate proba/
bile:angelos non deũ ipſum patribus cre
bro apparuiſſe cuȝ diuina ſubſtantia inui
ſibilis ſit:⁊ cum quibus angeli apparuiſſe
leguntur:nihilominus ſe deum vidiſſe ꝓ
feſſi ſunt . Quamuis ⁊ per hoc nomẽ dei
ad creaturam a patre mẽdacij tranſlatuȝ
eẽ videat:q2 ſubdidit.Eritis ſicut dij ſciẽ
tes bonum ⁊ malum.Deniq; ⁊ Moyſes
qui concordat cum Paulo:nuncupatiue
deus dictus eſt ⁊ omnes ſacerdotes eccle
ſie eodeȝ modo dij cognominati ſunt ſcri
ptura atteſtante que dicit . Deus ſtetit in
ſynagoga deorum.Qui ergo ſemini ver/ Ps.82.
bis vocatus eſt:⁊ doctor oĩum eccleſiarũ:
⁊ precipue eccleſiarum aſye a domino cõ/
ſtitutus:ita vt quadaȝ ſpũali prerogatiua
doctrine locuȝ vnigeniti dei qui loqueba
tur in ſe gerere videret:non fruſtra nun/
cupatiue deus ſicut ⁊ moyſes dici potuit:
vt ſibi verbum iſtud aſcribi myſteriali/
ter debuiſſet qui inhibebat ſectandaȝ eſſe
literam:que occidit:in qua iuxta eundeȝ
apoſtolum ſciẽtia boni ⁊ mali eſt preſertiȝ
cum ſicut alibi iaȝ ſcripſiſſe me recolo:ita
ſint accipiẽda myſteria:vt đ capite nõ nũ
q̃ refundant ad membra.Decepta eſt au
tem a ſerpente Eua.deceptus eſt ꝑ Euaȝ
vir eius:decepti ſunt infirmiores per im/
pios:fortiores ⁊ magnanimes ꝑ infirmos.
Uſurpauerunt autem pomum vetitum:
comederunt fructuȝ carnis:in qua mors
a principio conſiſtebat:iterauerunt inhi/
bitum ſacrificium legis:guſtauerunt mor
ticinium ⁊ mortale conuiuium.?Et quid
inde?Aperti ſunt oculi amborum ⁊ vide
runt turpitudinem ſuam.Erant enim vt
ait vterq; nudus ⁊ non erubeſcebant.Si Gen.3.
nudi erant:quare non erubeſcebant? Q2
eẽ ſe naturaliter nudos ⁊ turpitudini ob/
noxios neſciebant.Myſtice hoc dico:nõ
hyſtorice:alius eſt enim intellectus litere
alius ſpiritualis:in quo ſepe ⁊ per bonos
malum:⁊ per malos bonum aliquid deſi/
gnatur.Plerunq; homo nudus eſt ⁊ nõ
erubeſcit:quia qui bono interiori priua/
tus eſt:hoc ipſum non intelligit ⁊ quaſi

non videt:pro eo ꝙ malum mente conce
ptum:ad effectuꝫ perducere pertimeſcit.
Cunqꝫ ſit nudus in conſpectu dei interio
ra magis cordis q̃ꝫ exteriora cernentis:ad
huc tamen apud ſe nuduꝫ ſe eſſe carnalis
animus neſcit:q꞉ ſola exteriora detrimen
ta formidat. Ubi autem preciſis vinculis
habeniſqꝫ timoris:vſqꝫ ad perpetrandum
facinus carne ſuperatus accedit:tunc pri/
mo ad ſeipſuꝫ(licet infructuoſe)reuerſus
eam quam primo paruipendendo negle/
xerat:intelligere incipit confuſionem ſuã.
Sic Eua nuda erat ab interiori bono:
quando non amore iuſtitie:ſed adhuc ti/
more pene ſeſe ab illicito abſtinebat. Sic
populus ille rudis in fide: carnalitatis
ſue obprobria que ſeruare conſueuerat nõ
intelligens: quid ſibi deeſſet: neſciebat:
nec nouit ſe eſſe nudum: niſi poſt lucer/
ne extinctionem: niſi cum libertateꝫ gra
tie ⁊ conſolationem amiſit. Sed quid
mirum ſi carnalis populus cui adhuc iu/
xta apoſtolum:lacte opus erat ⁊ non ſoli/
do cibo:nuditatem ſuam videre non po
Heb.5 terat cum ſcriptum ſit. Homo cum in
honore eſſet non intellexit: comparatus
eſt iumentis inſipientibus ⁊ ſimilis fa/
Ps.48. ctus eſt illis. Ubi ergo populus iudeo/
rum vſurparpare prohibita ⁊ contra ſen/
tentiam doctoris gentium: emulatores le
gis eſſe ceperunt:virtutibus ⁊ ſignis:que
in eis operabantur apoſtoli:priuati ſunt:
ita vt confuſi ⁊ reuicti:cogerentur vel in
uiti agnoſcere feditatem ſuam: ⁊ qua/
lis eſſet fructus ligni: cui tantopere ad/
herere ſtudebant: perſequentes emula/
1.reg.3 tores gratie:⁊ eos a ſuis finibus excludẽ
tes. Quod bene quoqꝫ in hely de ſylo ſi/
gnificatum fuerat:qui non poterat vide/
re lucernam dei anteq̃ꝫ extingueretur:q꞉
nimirum populus ille illuminatus ⁊ ce/
cus:tunc ſe primo gratia eẽ nudatũ ꝑpen
dit:cum perdidit illam quaꝫ habẽs apud
ſe venerari neglexerat. Atqꝫ vtinaꝫ nunc
vel ita confuſi a ligno ipſo diſcederent:vt
vel poſt caſum lignum mortiferuꝫ abhor
rerent:ſed addiderunt malum ſuper ma/
lum abſcõdẽtes ſe in ligno:de quo eis nõ
ſolum edere:ſed etiam cõtingere non lice
bat:diſcedẽtes a cõſpectu altiſſimi ne lo/
cum clementie reperirent. Neſcierunt.n.
cõfeſſionis donum ⁊ penitẽtie gratiam:ꝓ
pterea perierũt. Deſperauerunt deniqꝫ ⁊
abſorti ſunt:frons meretricis facta eſt eis
⁊ noluerunt conuerti. Sic ſolet accidere
inceſtuoſis ⁊ adulteris:qui metuentes ne
in notitiam veniãt dolent ſe quideꝫ com/
miſiſſe reatum:ſed tñ id ipſum qđ in ſe ar
gũunt iterare non deſinunt:q꞉ dominan/
te ſibi peccato:duꝫ amplius iacere q̃ꝫ exur
gere libet abſtinere nõ poſſunt. Quaſi ve
ro ad auram poſt meridiem:vocẽ dñi dei
deambulãtis in paradiſo audierũt:poſtq̃ꝫ
dono gratie priuati ſunt:cum eis paulus
ipſe quem deſpexerant: per cuius ſibi os
xp̃s erat locutus abſqꝫ nomine proprio ve
luti tranſeundo: ⁊ reuera tranſeundo ad
gentes ⁊ ab illis recedendo penitus mi/
ſerabiliter ſcribit:improperãs illis ruinam
⁊ aduerſionẽ eorum dicens. Cum debere
tis eſſe magiſtri ꝓpter tempus:rurſuꝫ in Heb.5
digetis vt vos doceamini que ſunt elemẽ
ta exordij ſermonũ: ⁊ facti eſtis quibus la
cte opus ſit:non ſolido cibo. Et poſt pau
ca. Impoſſibile eſt eos qui ſemel ſunt illu
minati:guſtauerunt etiam donũ celeſte:⁊
participes facti ſunt ſpũs ſancti: guſtaue/
runt nihilominus bonum dei verbum:
virtuteſqꝫ ſeculi vẽturi ⁊ prolapſi ſunt re
nouari rurſus ad penitentiã:rurſum cru/
cifigentes ſibimetipſis filiũ dei: ⁊ oſtẽtui
habẽtes. Cõſueuerunt.n. folia ficus faciẽ/
tes ſibimet pizomata aſcondentes ſe in li
gno eodem:quod vſqꝫ in hodiernum diẽ
facere iudei nõ deſinũt. Quotiẽſcũqꝫ eos
xp̃ianus aliquis de illoruꝫ carnalitatibus
obiurgat:conſuunt:in q̃ꝫ vſqꝫ ad preſens
verba ꝓphetarum ⁊ legis:palliant ſe ſub
verbo decalogi:dicentes non licere ſibi re
linquere cerimonias patrum ⁊ diſcedere
a lege quam mandauit dominus Moyſi.
Quod autem deus omnipotens ad aurã Gen.3
poſt meridiem deambulaſſe deſcribitur:
cauſam culpe videtur exprimere:qua fer/

uor gratie vertit in tempore ⁊ meridies
iuſtitie ad occaſuꝫ declinat. Aut certe vni
Jo.13. genitus dei filius qui dicit. Qui recipit ſi
quem miſero me recipit:ad auraꝫ poſt me
ridiem deambulare dicitur(hoc eſt)inter
ſextam ⁊ nonam horam:in qua dicam ſo
lis pro peccatis noſtris ſuſtinuit vſtioneꝫ:
q꞉ dum homo per tumorem ſuperbie con
tra deum omnipotentẽ erigitur:ac ſi tem
peries mundi ardore concupiſcentie diſſi
pat. Et quaſi non inueniens vmbram ar/
boris:iuſtuꝫ.ſ.ſub quo caput reclinet:pre/
dicator qui a domino miſſus eſt vehemẽ
ter affligitur:ac per hoc in corde ſuo me/
ditando:huc illucqꝫ deãbulat:recurrens
ad temperiem conſolationis diuine. Et q̃
Lu.10. eſt illa? Siquidem receperint vos requie
ſcet ſuper illos pax veſtra:ſin aũt ad vos
reuertet. Et quideꝫ in gentili populo nõ
defuit arbor bona:ſub qua in nuntijs ſuis
requieſceret dominus:ſꝫ nõ in populo il/
3.re.19. lo:cuius typum gerit Adam. Hinc eſt ꝙ
helyas ſubter vmbram requieuit iunipe
Gen.18 ri:fugiens vtiqꝫ a facie iezabel:apud quaꝫ
requiem non inuenit. Hinc habraam ve/
nientes ad ſe angelos in feruore diei:decli
nare eos ad ſe hũiliter ⁊ ſuppliciter orat:
⁊ requieſcere ſub arbore reuerenter inui/
tat. Iſte ergo qui deſignat gentiles inuita
uit angelos ad quieſcendum ſub arbore:⁊
in angelis ipſum deum:quem adam: qui
iudeorum deſignat populum:inuitare ne
glexit. Recte ergo poſt meridieꝫ: hoc eſt
in feruore diei: deambulare dominus in
paradiſo ad auram poſt meridiem dictus
eſt: q꞉ dum verba eius quem mittit ipſe
non recipit homo ſuperbus:ad diuinam
conſolationem que eſt in amore dei ⁊ ec
cleſie predicator recurrit:vt ardor animi
ſui quem ſterilitas auditoris peperit:tem
perie ſancti ſpiritus qui nouit corda ho/
minum: extinguatur. Quia vero nec
iſtud conſequens amor verus quieſcit:
nec poteſt ſepius leſus a feruoris ſui ri/
gore molleſcere:querit ſaltem miſero in/
dicare ruinam: qui nolens ſibi acquie/
ſcere culmen felicitatis amiſit. Loquitur
ergo dominus Ade:⁊ qui nouit omnia:
vbi ſit peccator inquirit:vel vnde vene/
rit:⁊ quo venerit preuaricator agnoſcat.
Non enim poterat populus ille nõ agno
ſcere nuditatem ſuam:exutus ⁊ elõgatus
a gratia memorans multorum operum q̃
apud illos effecerat ſpiritus ſanctus: ita
vt illi quoqꝫ qui recipere ſacrum baptiſ/
ma noluerunt:confiterentur ac dicerent.
Quid faciemus viris iſtis:quoniam qui
dem ſignum notum factum eſt per eos: Act.4
⁊ non poſſumus negare? Cum ergo defi/
ciente in eis rore quo mandauerat vellus
gedeonis in ſpiritu non potuiſſent: non
agnoſcere detrimentum ſuum:hoc ſoluꝫ
agnoſcere ⁊ ſi potuerunt noluerunt: ꝙ
propter eſum legis mortiferũ:fructu gra
tie qui eſt ligni vite irrecuperabiliter pri
uati ſunt. Et recte dñs nõ ſtare ſed deam/
bulare deſcribitur:q꞉ qui apud iuſtos ad
quos venit manſionẽ ꝑ clementiam facit
a delinquẽtibus ꝑ iudiciũ:⁊ ſi appropin/
quat:recedit. Appropinquat aũt illis: vt
reatus eorũ culpã aperiat:tranſit vero ab
illis:vt quale ſit culpe meritum innote/
ſcat. Si enim ſicut prius cum non pecca
uerant gratum ſibi adeſſe ſentirent: aut
omnino ſe non peccaſſe fingerent:aut ve
nialiter ſe peccaſſe putarent:ac per hoc
licitum ſibi preuaricari crederent: qui
penam criminum non ſentirent. Expul
ſi ſunt ergo Adam ⁊ Eua: de paradiſo
voluptatis. Expulſi ſunt infelices iudei
ab eccleſia ſanctorum: ⁊ ducti ad lacum
miſerie ⁊ lutum fecis:vt ſaltẽ vel hoc mõ
diſcãt nõ blaſphemare. Ecce(inquit)dñs
Adã factus eſt quaſi vnus ex nobis ſciẽs Gen.3.
bonũ ⁊ malũ. Nunc ergo ne forte mittat
manũ ſuam ⁊ ſumat de ligno vite ⁊ come
dat ⁊ viuat in eternum. O vere metuen
da ſentẽtia. Horribile eſt iquit apoſtolus:
incidere in manus dei viuentis. Obceca
inquit dñs ad ꝓphetã:cor populi huius Heb.10
⁊ aures eius aggraua:⁊ oculos eius clau/ Eſa.6.
de ne forte videat oculis ⁊ auribus au/
diat:⁊ corde ſuo intelligat: ⁊ conuerta/
tur ⁊ ſanem eum. Cuius populi? Eius

qui deſignatus eſt in Adam: de quo ⁊ nũc
dr̃. Ecce Adam factus eſt quaſi vnus ex
Gen. 3 nobis ſciens bonum ⁊ malum: nunc ergo
videte ne forte mittat manum ſuam: ⁊ ſu
mat etiam de ligno vite ⁊ comedat ⁊ vi/
uat in eternum. Si enim vera eſt ſenten/
Psa. 48. tia pſalmiſte que dicit. Homo cum in ho/
nore eſſet non intellexit: liquet ꝙ priua/
tus honore intelligere cogitur poſt rui/
nam: etiam ſi talis intellectus remunera/
tionem non habeat. Quid eſt autem chri
ſto dicere: ſicut vnus ex nobis: niſi qꝛ vnꝰ
ex mortalibus eſſe voluit vt eſſet vnus ex
dijs creatis qui cum patre ⁊ ſpũ ſancto oĩ
um eſt creator deorum? Qui ſunt autem
dij quorum vnus factus eſt xp̃s: niſi pro/
phete ⁊ apoſtoli ⁊ ſancti omnes quorum
primogenitus ipſe? Quomodo autẽ pri/
mogenitus ipſe: niſi qꝛ priogenitus mor/
tuorum. Quorum autem mortuorũ: niſi
Psa. 81. eorũ de quibus dicitur in pſalmis. Ego
dixi dij eſtis ⁊ filij excelſi omnes? Sci/
mus autem viris ſanctis ⁊ precipue eccle
ſiarũ doctoribus collata eẽ dona ſpũs ad
vtilitatem: ⁊ quibuſdam qui ⁊ doctores
facti ſunt gratia ſciẽdi ⁊ diſcernendi iter
bonum ⁊ malum ⁊ diſcutiendi iter literã
⁊ ſpũm: inter legem ⁊ gratiã: propter qđ
⁊ legẽ moyſi frequentiſſime legunt quod
tamen illis non expedit qui carnaliter ſa/
piunt: qui litere ſuperficiem ⁊ intellectũ
hyſtoricum proſequuntur: qui ignorãtes
donum dei: putant ſe humano ſtudio ad
ſcientie plenitudinem peruenire: cũ illis
potius cõferatur adeo qui gratie ſtabiliũt
corda ſua: qui placere magis deo per fidẽ
ꝙ̃ ſcire legis literam concupiſcunt. Qui
ergo ſic vtuntur verbis legis: vt ad carna
lem ea transferant intellectũ: bonum eſt
eis dediſcere magis ꝙ̃ adiſcere legem: bo/
num eſt eis ignorare aliquid: ꝙ̃ eſſe ſicut
dij ſcientes bonum ⁊ malum. Et qꝛ popu
lus ille ſuperbus declinando in partem:
ſcientiam ⁊ obſeruationem legis: gratie
preferendo deliquit merito de eo expolia
to a gratia: per increpationẽ dicitur. Ec
Gen. 3. ce Adam factus eſt quaſi vnus ex nobis:

nunc ergo ne forte mittat manum ſuam:
⁊ ſumat de ligno vite ⁊ comedat ⁊ viuat
in eternum. Qui enĩ ſe alta ſapiendo ad
regnum humilitatis intrare poſſe confi/
dit: potiuſꝙ̃ erat: elongatur ab illo: ⁊ ibi
magis incurrit tenebras: vbi eſſe lucis ſe/
miram ſuſpicatur. Unde ⁊ in eius typo:
thome ad horam incredulo per increpa/
tionem dicitur. Quia vidiſti me Thoma
credidiſti. Beati qui non viderunt ⁊ cre Jo. 20.
diderunt. Queris experimentum? Teſtis
eſt ipſamet iudeorum duritia. Uſqꝫ ⁊ enĩ
in hodiernum diẽ nolunt iudei credere:
vt ſciant: ſed querũt ſcire in lege q̃ de xp̃o
ſcripta ſunt vt credere poſſint: ſꝫ quid di/
cit apoſtolus. Uſqꝫ in hodiernum diẽ id
ipſum velamen in lectione veteris teſta/
menti manet non reuelatum. Sed ⁊ vſqꝫ 2. Co. 3.
in hodiernum diem: cum legitur moyſes
velamen eſt poſitum ſuper cor eorũ. Cũ
aũt conuerſi fuerint ad deum auferet̃ ve/
lamen. Certe audiſti qđ de fide dicat apo
ſtolus. Cũ inquit cõuerſi fuerint ad deũ
auferet̃ velamẽ. Quare? Quia qui nõ cre
dit non intelligit ⁊ qui durus eſt corde
ad credendum: durior efficitur ad intelli
gendum. Si ğ q̃rit̃. Quid ſibi velit vox
illa qua dicitur. Ecce Adam factus eſt q̃ſi
vnus ex nobis ⁊ cetera. Nil ꝓfecto aliud
ꝙ̃ quod ſcriptum eſt per apoſtolum. Sal
uari vtiqꝫ hominem per fidem: ⁊ per eã
peruenire ad notitiam ſcripturaꝝ: priuari
vero dono gratie: qui per legẽ nitit̃ pueni
re ad fidẽ. Accidit enĩ nõnunꝙ̃ qđ ſine
formidine dõm nõ eſt: vt plerunqꝫ mul/
to labore ⁊ legendi ſtudio perueniat quis
ad intellectum fidei: ſed qꝛ deum per icre
dulitatem ⁊ ſuperbiã offendit: vt non cre
deret cum eũ neſciebat: non eſt dignus q
credat cũ ad itellectũ pducit̃. Priuati ſũt
ergo fructu ligni vite qui in ligno ſcien/
tie boni ⁊ mali gloriati ſunt. Quia qui
ſcientie innititur pluſꝙ̃ gratie: ⁊ ſiquidẽ
ſcire multa cõcedit̃: doni tñ gratie partici
patione priuat̃. Quia vero magni prelij
erat tunc: q̃nimo ⁊ tũc ⁊ nunc inter mul
tos a veritatis tramite deuiãtes in callis

rectitudine permanere commode: dei ſer
mo fideles generaliter quidẽ omnes: ſed
ſpecialiter illos ad quos pſeudo apoſtoli
veniebant: querẽtes eos auertẽ a fide que
eſt in ſpiritu ⁊ gratie libertate: ſicut ſepe
accidit in aſia tempore apoſtolorũ: ⁊ eos
vt perſeuerent in dono gratie exhortatur
cum dicit. Uincenti dabo edere de ligno
vite quod eſt in paradiſo dei mei. Tale
eſt enim ac ſi diceretur. Qui gloriantur in
lege Moyſi: in qua non eſt virtus fidei:
ſed occaſio peccati: ſolaqꝫ boni ⁊ mali ſte/
rilis ⁊ infecunda notitia remanebunt ina
nes: qui autem in radice fidei ſolidati ſũt:
adherebunt mihi vt cibati ligno vite vi/
uant ⁊ gaudeant in eternum. Neqꝫ enim
eſt alius fructus ligni vite ꝙ̃ charitas de
corde puro: ⁊ fide non ficta que eſt ſum/
mum ⁊ precipuum in donis ſpiritus ſan/
cti: quam arguuntur amiſiſſe iudei per le
gem Moyſi: greci propter ſuperficiem li
tere ⁊ intellectum hyſtoricum quem ſe/
quuntur: ita vt ⁊ ipſi iudaizare in hac par
te: ⁊ ſentire carnaliter conuincantur. Ex/
pulſi ſunt ergo ⁊ eorum plurimi de ſocie/
tate iuſtorũ quicunqꝫ ſectando literã nau
fragauerunt circa fidem ⁊ inſeruerunt ſe
Gal. 3. deceptionibus multis. Reputati ſunt eni
iter illos quibus dicit apoſtolus. Sic ſtul
ti facti eſtis: vt cum ſpiritu ceperitis: nũc
carne conſumemini. Cui grecorũ lapſui
ſicut ⁊ iudeorum: nomen quoqꝫ epheſi cõ
gruẽter aptatur: que lapſus in lingua no/
ſtra iterpretari dicitur: eo ꝙ nõ eſſent diu
tius in prima ſoliditate manſuri. Qui au
tem ſequentes ſpiritum legi carnis ⁊ lite
re reſtiterunt fructu ligni vite qui eſt cha
ritas xp̃i cibati ſunt quod ſolum confert
vitam eternã apprehendẽtibus eam: ⁊ cõ
ſortium paradiſi conſeruantibus illam.

Explicit de angelo Epheſi.

Incipit de angelo Smyrne.

C. 10 Et angelo ſmyrne eccleſie
ſcribe. Hec dicit primus & no/
uiſſimus qui fuit mortuus &

uiuit.

Per ſingulas ſpecies libri huius ⁊ ſpe
ciales: vt ita dixerim: ſtationes ſubſi
ſtendum eſt pauliſper ⁊ intendũ memo
rie ne aliquid icaute proferatur in ſpecie:
quod diſcordare a generali regula iã ſepe
propoſita videatur. Dicendũ fuit in exor
dio libri: ⁊ ne forte labatur a mentis ocu/
lis iterum atqꝫ iterũ replicandum: ſeptẽ
eẽ ſp̃alia tẽpora in hoc ſacro volumine p̃ſi
gnata: ſeptem nihilominus ordines de q/
bus in preſentiarũ agi cepimus: ptinẽtes
ad ſpũm: quinqꝫ vero alios ptinentes ad
corpus. Qꝛ vero nõ põt nõ eſſe cõcordia
vbi vnio vel vnitas eſt: ita ſibi miro mõ
ordines ipſi ꝯueniũt: vt cũ illi gaudẽt iſti
cõgaudeãt: ⁊ cũ illi patiũt̃: iſti cõpatiant̃.
Primus aũt q̃qꝫ ordinũ apoſtoloꝝ fuit:
ſcđs martyrũ habuitqꝫ primus ſp̃alẽ cõ/
flictũ ꝯtra iudeos ꝓ litera ⁊ ſpũ. Scđs cõ
tra paganos: ꝓ verbo crucis ⁊ idoloꝝ cul
tura: licet cõtra vtroſqꝫ ꝓ vtroqꝫ vterqꝫ.
Sicut aũt primus ordo ducẽtiũ vitã ge/
tã ⁊ ex toto abrenũtiãtium curis mundi:
nõ potuit nõ cõicare tẽptationibus apo/
ſtoloꝝ quas ꝓ litera ⁊ ſpũ: ꝓ circũciſione
⁊ grã paſſi ſunt: ita ⁊ ſcđs ordo a laboribꝰ
martyꝝ expers eẽ nõ potuit. Quãuis. n.
leuitaꝝ ſit ꝓpriũ euãgelizare ieſũ ⁊ ſequi
veſtigia paſſionũ eius: monachoꝝ ſilẽtio
⁊ orationi vacare: nõ idõ tñ vel ipſi exptes
eſſe potuerũt a dolore: q̃n ⁊ ipſi biberẽt ca
licẽ xp̃i: q qdẽ ⁊ ſi raro vocibus moribus
tñ ⁊ habitu indeſinẽter clamabant. Ra/
piebant̃ ergo ⁊ ipſi cũ teſtibus veritatis
ad ſupplicia ducebant̃ ſepe ⁊ ipſi cũ p̃di
catoribus ad examen: ita vt apte petri vi
deret̃ traxiſſe aliquid pars ioãnis: pp qđ
maxime ipſi pariter ⁊ fratri eius dictũ ẽ
a principe martyꝝ. Calicẽ quidem meũ
bibetis. Non enĩ ſicut petrus ⁊ andreas Mat. 20.
aſſumpta cruce ſua ſecuti ſunt dñm: ita e
diuerſo iacobus ⁊ ioannes q̃ filij tonitrui
dicti ſunt: ambo cõiter dormierũt in pace
ſed vnus eoꝝ occubuit gladio: aliꝰ pacto
curſu pacato fine q̃euit. Quare hoc? Qꝛ
cũ vita cõtẽplatiua propria ſit angelorũ:

ſicut actiua filiorum hoīum:nõ eo modo põt aſcribi ipſa alicui ſancto ordini : qũo alicui:vita actiua:quia iſtud quidem ſecũ dum totum:illud ſcòm partem accipien/ dum eſt.Nõ enim ſicut illi ordini qui de/ ſignatus eſt in petro ⁊ andrea datum eſt perfecte in agone contendere:ita ei quem deſignant ſimul iacobus ⁊ ioannes:datuʒ eſt ex toto viuere ſine pugna:vterqꝫ.n.ho minum eſt:vterqꝫ mortalium:ſed datum eſt illi qui robuſtior eſt ad pugnã: portare patienter pondus diei ⁊ eſtus:iſti qui deli catior quieſcere vel ex parte: ac ꝑ hoc:⁊ ſi minus iſti qꝫ illi:⁊ iſti tñ datum eſt paſſio nem ſubire.Quid eſt.n.caliceʒ bibere:niſi amaritudinem paſſionis ſentire?Cui:vʒ: amaritudini:bene cõgruit nomen vrbis: que grece quidem ſmyrna:latine vero in terpretatur myrrha:qꝛ ⁊ myrrha cum ſit amara:carneʒ protegit a putredine:⁊ paſ/ ſionis amaritudo : carnales concupiſcen/ tias extinguit . Hec(inquit)dicit primus ⁊ nouiſſimus qui fuit mortuus ⁊ viuit. Quem.n.oportebat euʒ qui mortuus eſt ad horã:⁊ viuit ineternum:exemplũ pre/ ponere morituris:niſi ſeipſuʒ:aut qd niſi hoc ipſum quod eſt totius patẽtie robur ad gaudia vere vite peruenire per mortẽ? Hec inquit dicit primus ⁊ nouiſſimus q fuit mortuus ⁊ viuit. Dicturus : qui fuit mortuus ⁊ viuit ꝑmiſit dicens.Hec dicit primus ⁊ nouiſſimus. Si enim ipſe pri/ mus eſt ⁊ ipſe nouiſſimus nimirum qꝛ ⁊ vixit ante mortem ⁊ viuit poſt mortem: conſequens eſt vt qui prius viuunt in il/ lo ⁊ moriuntur cum illo:iterum reſurgãt a mortuis:⁊ viuant ſine fine cum illo : qꝛ qui potuit ex virtute eternitatis ſue qua ſemꝑ erat:quod eſt:creare primum homi neʒ de limo terre ⁊ inſpirare in faciẽ eius
Geſ.2. ſpiraculum vite potẽs eſt excitare de pul/ uere corpora filiorum Adam:⁊ reddere il lis in die nouiſſimo animas quas accepit. Non enim qui potuit terram de nihilo: non potuit primuʒ hominem creare niſi de terra:ſed vt crederent mortales poſſi/ bile in nouiſſimo temporum qꝫ non du/ bitant omnipotentem potuiſſe in primo. Si enim voluit ⁊ potuit formare corpus Ade qui fuit pater omnium de limo ter/ re:cur non poſſit eodem modo corpora fi liorum Adam reformare de terra? Eras aliquãdo puluis terre ⁊ eſſe cepiſti quod non eras.Siquidem in Adaʒ omnes fue ramus a principio puluis : ⁊ non poteſt deus reuerſum in puluerem reſtituere in formam primã:vt eſſe incipias ſicut eras? An quia tunc erat verbum dei:per quem facta ſunt iſta modo autem eſſe deſinit ne horum ſimilia operetur ? O ſtulta corda hominum ⁊ tarda ad credendum in om nibus que locuti ſunt prophete . Nonne hec pati oportuit genus humanum pro/ pter malum ſuperbie:⁊ ſic per morteʒ car nis pertingere ad vitam eternaʒ?Uoluit enim omnipotens exercere iudiciuʒ hoc in genere humano nõ vt diſſiparet opus ſuum: ſed vt oſtenderet illi altitudinem magnitudinis ſue:⁊ incuteret ei timoreʒ diſcipline:vt non ſaperet alta ſciens quia potens fuerat ad formandum:non erat i/ potens ad reformandum:non ſoluʒ vt re ſtitueret quod diſſolutum erat : verum etiam vt reſtituens cõmutaret in melius. Ipſe eni primus ⁊ ipſe nouiſſimus . Ipſe primus ad animandum genus humanũ: iterũ ad mortem:ipſe nouiſſimus ad pre/ ſtandam vitam venienti de morte . Pri/ mus ad formanda corpora animalia nouiſ ſimus ad reformanda ⁊ immutanda ea/ dem corpora vt eſſe incipiant ſpiritualia. Immutabit enim non omnia : ſed que
ipſe voluerit.Omnes enim reſurgemus 1.Cor.15 ſed non omnes imutabimur . Non ergo id tantum ſperãdum eſt vt reddat nobis nouiſſimus:quod dederat primus verũ/
etiam vt faciat glorioſuʒ:quod prius erat 1.Cor.15 ignobile:apoſtolo atteſtante qui ait : Se/ minatur corpus animale reſurget corpus ſpirituale:Quod ſi ita eſt:non ſolum fu/ giendum eſt a morte verumetiam modis omnibus ad celerandum ad eam : quate/ nus per mortem temporalem veniamus ad vitam:⁊ ꝑ tẽptationes ad gloriam.Ti

meri poſſe tale commertium vt omnino cunctis mortalibus videretur incertum: ſi non iam viueret in celis ille quem occi derunt iudei:ille de quo ſpiritus ſanctus loquitur in hoc loco ⁊ dicit.Hec dicit pri mus ⁊ nouiſſimus qui fuit mortuus ⁊ vi uit.Nõ.n.poteſt non videri duruʒ:quod de morte deſpicienda iubetur eſſetqꝫ mul to amplius ⁊ ſupra vires : ſi non cunctis optanda mortalibus reſurgendi promiſ/ ſio ſequeretur.Ea propter qui ſe mortuuʒ fuiſſe perhibet : viuum ſe eſſe conſequen/ ter adiungit:vt eos quos metus mortis deterendo deprimeret:ſpes vite cõſolidan do leuaret:quatenus dum merces pugne preſto eſſet bellantibus:ſecuri ⁊ intrepidi onus pugne ſubirent. Si enim tranſito/ rie ſpes ſalutis nonnullos ad tollerandos cruciatus ſolidiores facit : quanto magis ſpes vite eterne roborat animos electo/ rum dei : vt quicquid in momento vite huius voluptuoſum eſſe poteſt deſpiciãt ⁊ pro nihilo reputẽt omne quod eſt ama rum?At pleriqꝫ cum morituros ſe ſciant amputati ſe capitibus pro chriſti nomine velle dicunt:qui tamen duʒ adviuunt pa ti triſte aliquid erubeſcunt:quaſi cõdigne paſſionis huius temporis eſſe queant ad futuram gloriam que reuelabitur in no/ bis:aut quaſi magnum aliquid ſit tranſi/ re de voluptate in voluptatem ⁊ non po
Ro.8. tius tranſire per ignem ⁊ aquam ⁊ ſic peruenire in refugium . Non eniʒ ait do minus qui vult me ſequi : tollat vno die crucem ſuam:ſed tollat crucem ſuaʒ quot
Lu.9. tidie ⁊ ſequatur me.Nec per vnam tan/ tum tribulationem dicit apoſtolus:eun/ dum eſſe ad regnum dei:ſed per multas: nec eſſe coronandũ:niſi qui legittime cer/ tauerit.Unde ⁊ ſubditur.

E.1 ¶ Scio tribulationem tuam & paupertatem tuã:ſed diues es.

¶ Tribulationem preſſure paupertatem temporalis inedie . In vtroqꝫ enim ſan/ cti martyres ſuſtinuere diſpendia : In vtroqꝫ certamen : quia modo vincula ⁊ carceres ⁊ diuerſa in corporibus ſuis per/ tulere tormenta : ſed ⁊ ſtipendijs bono/ rum ſuorum que habere ad vſum quot/ tidianum temporaliter videbantur : ex/ poliati ſunt:vt quaſi hinc ⁊ inde angu/ ſtati:deficerent in tormentis:⁊ dum nul/ lum ſolatium eis ſupereſſe videretur:iuſ/ ſis ſacrilegis:obedirent.Oportebat ergo illos ſcire non ſibi eſſe ſublata temporalia bona:ſed in celeſtium theſaurorum man/ ſiones delata vt eo ſecuritatem acciperẽt de veris opibus ⁊ eternis quo tempora/ les ⁊ mundanas diuitias pro Chriſto ⁊ euangelio contempſerunt . Scio inquit
tribulationem tuam ⁊ paupertatem tuã: Ps.75. ſed diues es.Si diues quomodo pauper? Si pauper quomodo diues ? Sed dor/ mierunt inquit ſomnum ſuum ⁊ nihil
inuenerunt omnes viri diuitiarum ſua/ Ps.53. rum in manibus ſuis.Diuites egerunt ⁊ exurierunt.Non ſic autem pauperes chri
ſti qui omnia pro domino reliquerunt: mat.19 non ſic:ſed omnis ait:qui dereliquerit do mum vel fratres aut ſorores:aut patrem aut matrem : aut vxorem : aut filios aut agros propter nomen meum:centupluʒ accipiet ⁊ vitam eternaʒ poſſidebit.Sed hoc vbi ? Nunquid in terris vbi pauper eſſe voluit Chriſtus ? Certe ⁊ ſi in vita iſta ſequatur equiponderis retributio:cũ videamus nonnullos anguſtatos penu/ rie neceſſitate potiuſqꝫ voluntate confu/ gere ad collegia iuſtorum : vt abundent temporalibus bonis quibus in ſuis do/ mibus egebant : non ideo tamen in hac vita retributio expectanda eſt:aut de ta/ li viciſſitudine gratulandum : ſed magis de eternis illis diuitijs que in celo ſunt: ad quas nos ſuſpirare debere docet apo/
ſtolus cum dicit.Si conſurrexiſtis cum Col.3. Chriſto que ſurſuʒ ſunt querite vbi chri ſtus eſt in dextera dei ſedens que ſurſum ſunt ſapite non que ſuper terram . Sed forte paupertate ſola celeſtes ille diuitie promerentur ⁊ non etiam blaſphemijs ⁊ maledictis quibus ſe affici letabantur apoſtoli quando ibant gaudentes a con/

ciliꝫ qñ digni habiti erāt ꝓ noīe ieſu con
Act.5. tumeliā pati:iā.n.audierāt eundem dñm
docentē ſe ac dicētē. Beati eritis cū male
Ma.5. dixerint vobis hoīes ⁊ ꝑſecuti vos fuerit
⁊ dixerint omne malū aduerſuʒ vos men
tiētes ꝑꝑ me. Gaudete in illa die ⁊ exulta
te:ecce.n.merces veſtra copioſa ē in celo.
Futuꝝ qꝑpe erat vt maledicerēt ſanctis
martyribꝰ iudei ⁊ dicerēt oē malū aduer
ſus eos. Sicut ⁊ in hoc loco ſubiūgitur.

T.12 ¶ Et blaſphemaris ab his q ſe
dicūt iudeos eſſe & nō ſunt:ſed
ſunt ſynagoge ſathane.

¶ Et blaſphemaris inqt ab his q ſe di/
cūt iudeos eē ⁊ non ſunt. Quia iudas de
cuius ſtirpe nati ſūt iudei ſcd̄m carnē:in/
terp̄taē cōfeſſor:falſo q xp̄m negāt iudeo
rū ſibi cognomē aſcribūt cū ſint alienati a
fide:⁊ facti nō eccleſia dei:ſʒ ſynagoga ſa/
thane:aſcribētes ſibi nomē vanū cuiꝰ fru
ctus datus ē cōfeſſoribus xp̄i. Illis qꝑpe
cōgruit nomē iſtud q cōfitenē xp̄m eſſe fi
Mat.21. liū dei:q dicūt illi quottidie in ꝯfeſſione
laudis. Oſanna filio dauid:bn̄dictus q ve
nit in noīe dñi. Quāuis aūt iudeoꝝ duri/
tiā tytus veſpaſiani filiꝰ domuiſſe tradaē:
Lu.12. ad cōplēdā ꝓphetiam ſaluatoris dicētis.
Erūt in ore gladiȷ ⁊ captiui ducenē i oēs
gētes:ad vlciſcēdā:vʒ:mortē ipſiꝰ: q hoc
ipʒ.ſicut poſtea accidit:lōge añ p̄dixit:ni/
hilominus tñ venūdati i ſeruos:blaſphe
mare famulos Chriſti nō ceſſabant inter
gētes dicētes xp̄ianos ſtultos ⁊ fatuos q
adorarēt ⁊ colerēt hoīem crucifixū. Fece/
rūt hoc iudei tp̄e p̄mitiue eccleſie ſicut ex
multis locis oñdiē i lib.actuū apl'oꝝ. Fe/
cerūt hoc tp̄e martyrū de qbꝰ agiē in hoc
loco:nec deſinūt pro poſſe ſuo facere hoc
vſqꝫ ad pn̄s:ꝑſequētes ⁊ occidentes gla/
dio lingue eos quos gladio ferri:iugulare
Jo.18. nō pn̄t. Qui.n.ſemel a principio apuerūt
os blaſphemū i xp̄m dicētes p̄ſidi pilato.
Tolle tolle crucifice eū:dn̄ante ſibi pctō
cuiꝰ facti ſūt ſerui nō potuerūt vltra ceſ/
ſare a maledicto:ſed iterū atqꝫ iteruʒ exa/
cuerūt vt gladiū linguas ſuas ad blaſphe
mādos xp̄ianos ⁊ accuſandos illos in gē
tibꝰ:vt qd̄ initius egerūt mali in capite:
ſuppleret in mēbris. Et hoc qdē illi:xp̄s
aūt ſuos milites munit ſpiritalibꝰ armis:
⁊ vt digni ſint militari gloria:cohortatur
ad pugnam. Nam ſequitur.

¶ Nihil horū timeas que paſ/ T.13
ſurus es.

¶ Siue famē:ſiue ſitiʒ:ſiue frigꝰ:ſiue nu
ditatē:ſiue ēt vīcula ⁊ carceres:aut aliqd
hmōi patiaris:viriliter ē agēdū:qꝛ nō co/
ronaē:niſi q legittīe certauerit qꝛ fidelis
ē pr̄ meꝰ q in celis ē:⁊ nō patieē vos tem Tit.2.
ptari ſupra id qd̄ poteſtis:qꝛ ego vobiſcuʒ 1.Cor.10
ſuʒ oībus diebus vſqꝫ ad ꝯſumationē ſecu
li. Simile ē illud qd̄ ꝓus dixerat in euan Mat.18.
gelio. In mūdo qdē p̄ſſurā hēbitis:ſʒ ꝯfi Jo.16.
dite:qꝛ ego vici mūdū. Quid ē ꝯfidite qꝛ
ego vici mūdū, niſi qꝛ ꝓ nobis vicit eū q
pugnare ⁊ vicere ꝯſueuerat:vt iā nō lice/
at trepidare de pugna:ſʒ magis exultare i
dn̄o:⁊ oīno p̄ſumere de triūpho. Ac ſi ap
tius diceret. Et ſi graue ſatis ē:ꝙ vos pa
tiēter ſuſtinere cōmoneo.fortior eſt tñ qui
pugnat ⁊ triumphat in vobis. Quaʒ ve
ro graue ſit aperiē cum ſubditur.

¶ Ecce miſſurus ē diabolus ali/ T.14
quos ex uobis in carcerem ut tē
ptemini & habebitis tribulatio/
nem diebus decem.

¶ Magnus labor:ſʒ maior glīa. Diutur
na ꝯcertatio quā nūerus h̄ pfectꝰ deſignat Ro.8.
ſʒ nō ſūt ꝯdigne paſſiōes huiꝰ tp̄is ad fu/
turā glīaʒ:q̄ reuelabiē i vobis. Notādū vō
ꝙ nō ait. Miſſurus ē vos diabolus i car/
cerē vt temptemini:ſʒ ex vobis:qꝛ nouit
dn̄s q ſūt apti ad pugnā:⁊ qbꝰ ſit a pugna
parcēdū:nouit qui cū ſenioribus fratribꝰ
diriganē ad cōflictū:⁊ q cum Beniamin
adoleſcētulo ꝯſeruētur in domo. Sic pau
lus:ſic antonius i ſemotis antris deſti cū
aliȷs q̄ʒplurimis qbꝰ pepcit deus:abſcōdi
ti ſūt i abſcōdito faciei dñi a ꝯturbatione
hoīuʒ:⁊ ꝓtecti in tabernaculis heremiā
cōtraditione linguarum. Non.n.oēs viri Ps.30.

perfecti abrenūtiantes ſeculo:traditi ſunt
in poteſtate ſathane:vt temptaret eos pro
velle ſuo:interrogādo ſupplicȷs ⁊ tormē
Job. tis. Sed nōnulli cum ſancto Job:ꝑmiſſi
Dan. ſunt temptari ⁊ affligi:nōnulli cuʒ Danie
le ꝓpheta inter ipſos temptationum tur/
bines ꝑmāſerunt illeſi. Si enim nullus eo
rum ꝯfligeret cum Diabolo:haberet occa
ſionem auctor doli:exprobrare illis de ſan/
cto otio ſuo:q̄ſi nō eſſent auſi preliari cuʒ
eo. Et ſi nullus euaderet manꝰ eius:aſcri/
beret hoc ipſum potentie fortitudinis ſue
q̄ſi intātum eſſet in malitia potēs:vt nul/
lus a facie eius ꝑtrāſiret immunis. Bene
aūt diebus decem, poteſtas Diabolo data
eſſe ꝑhibeē:qꝛ duodecim generationes an
noꝝ peracte ſunt a Chriſto vſqꝫ ad Julia/
num apoſtataʒ:quaꝝ due iam preterierūt:
qñ ſcriptus eſt liber iſte: decem vero: aut
quaſi decem ſubſequute ſunt. Quaſi ergo
decem diebus poteſtas paganoꝝ quorum
princeps erat Diabolus:ꝑſeueraſſe digno
ſcitur:qꝛ in decem generationum curricu
lis:ſceua illa maris quaſſatio conſumatio/
nem accepit. Sequitur.

T.15 ¶ Eſto fidelis uſqꝫ ad mortem
& dabo tibi coronam uitæ.

¶ Quare? Quia qui ꝑſeuerauerit (inqt)
M.10. vſqꝫ in finem:ſaluus erit. Sed qd ſibi vel
le dicimus:ꝙ agēti fideliter vſqꝫ ad mor/
tem ꝓmittitur a domino corona vite:niſi
qꝛ hȷ qui donantur deo cum triumpho pre
cioſe mortis ꝑueniunt ad veraʒ vitam:eo
ſit illis ipſa vita corona glorie:quo vt ſer/
uare illam poſſent in regno:eam in exilio
Joā.12 ꝑdiderunt? Qui amat (inquit) dominus
animam ſuam:perdet eam:⁊ qui odit ani/
mam ſuam in hoc mundo:in vitam eter/
nam cuſtodit eam. Sequitur.

T.16 ¶ Qui habet aures audiēdi:au
diat qd ſpiritus dicat eccleſiis.

¶ Et qd dicit? id qd̄ mō audiuimꝰ: Eſto
fidelis vſqꝫ ad mortē ⁊ dabo tibi coronā vi
te. Audiat hoc q hʒ aures:aures dico non
capitis ſʒ mētis: Audiat ⁊ illud qd̄ ſeqtur.

T.17 ¶ Qui uicerit non ledeē a mor
te ſecunda.

¶ Que eſt mors ſcd̄a? Illa qua cruciatur
aīa poſt mortem carnis:⁊ per quaʒ corpus
⁊ aīa ꝑduntur:eternaliter in gehēna. No
lite (ait dn̄s) timere eos qui occidunt cor
pus:aīam autem nō poſſunt occidere:ſed M.10.
potius eum timete qui pōt aīam ⁊ corpus
ꝑdere in gehēnam. Bonum eſt eniʒ ſubi/
re mortem primam cum triumpho victo
rie.q̄ʒ euadere:⁊ ſi libet:non licet: vt ſcd̄a
mors vitari queat:que ſi libeat:licet:q̄ʒ vi
tare ad horam mortem primam:que vita
ri nō pōt:⁊ ledi a morte ſcd̄a:quam ſi vult
aliqs vitare poteſt. Bonum eſt inq̄ʒ ſper
nere:qd̄ breue eſt ⁊ trāſitorium vite preſen
tis:⁊ ſuſtinere qd̄ momētaneum eſt:⁊ leue
tribulatiōis huiꝰ:q̄ʒ ledi a morte ſcd̄a q̄ ē:
vt infra ſcribiē:ſtagnuʒ ignis in qd̄ demer
gendi ſunt oēs impȷ: ⁊ qui nō inuenienē
ſcripti in libro vite.

¶ Explicit de angelo Smyrne.
¶ Incipit de angelo Pergami.

¶ Et angelo pergami eccleſiæ T.18
ſcribe. Hæc dicit qui habet rō/
pheam ex utraqꝫ parte acutam.

Cum dicat apl's gladiū ſpūs eſſe ver Eph.6
bū dei. Recte loquuturꝰ illi ordini
q h̄ʒ tp̄is ꝓprietatē:cū ordine doctoꝝ cōio
nē hēat:romphee acute meminit xp̄s:q̄te
nus dū radicē ꝟgulta:⁊ fonteʒ ſuū riuuli ꝑ
ꝯductionē agnoſcūt:eo idiſtributa ſibi grā
vnuſqſqꝫ ꝑficiat:quo vñ ſibi manet:ꝓui/
dēter attēdit. Videmus ſepenumero pr̄es
familias ⁊ eos qbus rei familiaris diſpēſa/
tio credita eſt:diuerſa cū diuerſis diſpone/
re:⁊ d̄ hȷs que ꝑtinēt ad ſingulos:ſeorſuʒ
cū eoꝝ ſingulis ⁊ q̄ſi ſigillatiʒ tractare. Sʒ
⁊ hȷ qui gubernacula regnoꝝ ſuſcipiunt
dū placē volūt diuerſis:ſtudēt ꝓ poſſe ſuo
fieri oībꝰ:oīa:⁊ eſſe cō ſinglīs qd̄ ipſi ſunt:
Nō.n.cū militibus de legū iſtitutis diſpu
tant:nec cū p̄hīs de peritia militari: ſed ſi
gillatim cum hȷs ⁊ illis de proprȷs: Sic
ſic vnigenitus dei filius de cuius plenitu Joā.1
dine nos omnes accepiſſe gaudemus:cuʒ
i capitulo precedēti loquereē martyribus

eos ad ſpiritalem militiam ⁊ mortem nõ
verẽdaʒ hortabať dicẽs. Hec dicit primus
⁊ nouiſſimus qui fuit mortuus ⁊ viuit.
Eſto fidelis vſqʒ ad morteʒ ⁊ dabo tibi co
ronã vite. Et qui vicerit nõ ledeť a morte
ſcđa: Nũc vero loquuturus illi ordini cui
doctrine prerogatiua inter ſeptem preſcri
ptos angelos data eſt. in tertio vʒ curſu tẽ
poris: ſicut ſupra diſtinximus in exordio li
Heb.4 bri: mutata ſignificatione loquitur dicẽs.
Hec dicit qui hʒ rompheaʒ ex vtraqʒ par
te acutã. Quare autem hoc doctoribus lo
quturus pretermittit: niſi q: viuus eſt dei
ſermo ⁊ efficax ⁊ penetrabilior oi gladio
ancipiti ⁊ ptingẽs vſqʒ ad diuiſionem aie
ac ſpiritus: compagum quoqʒ ⁊ medulla/
rum: ⁊ diſcretor cogitationum ⁊ intentio/
num cordis: ⁊ nõ eſt vlla creatura inuiſibi
lis in ↄſpectu eius? Eſt igiť dei ſermo rõ/
phea: nõ ex vna tm̃: ſʒ ex vtraqʒ parte acu
ta: ↄſumẽs ad dexteram ⁊ ſiniſtram.: ſicut
Job.9. ⁊ per beatum Job ſignificãter diciť. Ju/
ſtum ⁊ impium ipſe ↄſumit: Quare iuſtũ
Job.25 ⁊ impium? Q: nemo mũdus a ſorde: nec
infans vnius diei. Nemo qui audeat dice
Pro.20. re peccatum nõ habeo: preter eum qui ſi/
ne peccato natus eſt in mũdo ⁊ iuſtificat
oẽs auferẽs peccata mundi: ⁊ emundans
delicta. Sʒ dicit aliqs. Si xp̃s nos abluit
a peccatis: qđ eſt pro quo affligimur iam
1.cor.1. mundati a culpis? Reſpõdeat pro me ve/
ritas ipſa: reſpõdeat multo amplius ⁊ pro
ſeipſa: vt non iuſtificetur ois caro in ↄſpe
ctu eius: Ego inqt ſum vitis vera ⁊ vos
Joã.15 palmites: ⁊ pater meus agricola eſt. Oẽm
palmitẽ in me nõ ferẽteʒ fructuʒ tollet eũ:
⁊ oẽm qui fert fructum: purgabit eum: vt
fructum plus afferat. Quis eſt autem qui
fert fructuʒ: niſi in quo precedit purgatio.
Unde ⁊ mox ſubdiť. Jam vos mũdi eſtis
pp̄ ſermonem quem loquutus ſuʒ vobis:
Si autem pp̄ ſermonem loti ſunt qui ver
bum accipiunt: liquet q̄ ⁊ ſermo mundat
⁊ mũdãdo ſanctificat: ſiue ad inſtar aque
que ſordes abluit exteriores: ſiue ad inſtar
ferri: qđ arboꝝ ſupflua purgat. Nam ⁊ il/
lud ad rem ptinet qđ ſcriptum eſt. Et gla

dius meus deuorabit carnes. Sed ſi preit
purgatio in palmite vt ferat fructum: ⁊ ſe
quitur: vt fructum plus afferat: liquet q̄
poſt baptiſma multa ſubripiant: a quibus
oportebat purgari hoieʒ aſſidue obnoxiũ
corruptioni: q: ⁊ ſi culpa in baptiſmate ſo
luta eſt: pena tñ culpe in poſteꝝ ſoluenda
relinquiť: qñ ipſa creatura liberabiť a ſer/
uitute corruptionis: vt iam nõ ſimus ſer/
ui ſed liberi: nõ aiales ſed ſpiritales: nõ in
firmi ⁊ inſtabiles: ſed integri ⁊ pfecti. Uis
enim ſcire q̄ dimiſſa culpa: nõ ptinus di/
mittitť pena? Dauid ingemiſcenti ⁊ me/
tuẽti: dicit ꝓpheta: q̄ tranſtulerit dñs pec
catum eius: ⁊ tñ nõ eſſe tranſlatam penã
indicat cum ſubiungit. Uerũtamen quia
blaſphemare feciſti inimicos dñi: pp̄ ver/
bũ hoc: filius qui natus eſt tibi: morte mo
rieť. Sic igiť ⁊ ex hijs que patimur: ⁊ ex
ſentẽtijs veritatis manifeſte colligitur: q̄
ideo nõ ſtatim liberať hõ poſt baptiſma a
pena corruptionis: q: nõ ſtatim plene acci
pit de illa plenitudine quam ꝓmittit veri
tas iamiam baptizatis apoſtolis ⁊ etiaʒ in
die paſce ſpiritus ſancti munere confirma
tis: cum diciť. Uos aũt baptizabimini ſpi/
ritu ſancto nõ poſt multos hos dies: Nec Act.1
ideo fatẽdum eſt plura eſſe baptiſmata: cũ
dicat apoſtolus. Una fides vnum baptiſ/
ma: q: ⁊ ſpiritus ſanctus apoſtolis ter da/ Eph.4
tus eſt: ⁊ ter eodem ſpiritu emũdati ſunt
ipſi: nec tñ tres ſpiritus ſunt: ſed vnus ⁊
idem. Primo deniqʒ acceperũt ſpiritum
ſanctum qñ baptizati fuerũt: Scđo in die
paſche. Tertio in die penthecoſtes. Neqʒ
enim fas eſt credere nõ iam accepiſſe apo/
ſtolos ſpiritum ſanctum qñ dicebať eis a
dño. Si diligitis me: mãdata mea ſeruate:
cum ſine gratia ſpiritus ſancti neminem Jo.14
poſſe diligere certum ſit: ſed tm̃ cum inſuf
flauit ⁊ dixit eis. Accipite ſpirituʒ ſanctũ:
aut cum completuʒ eſt illud qđ in die aſcẽ
ſionis ꝓmiſit dicẽs. Ego mitto ꝓmiſſum Jo.14
patris mei in vos: vos aũt ſedete in ciuita
te donec induamini virtute ex alto: ſʒ vt Luc.
p ea que corporaliter oſtẽſa ſunt: ſiue cum
idem ſpiritus apparuit ſup baptizatuʒ do

minum in ſpecie columbe: ſiue cum inſuf/
flauit idẽ dñs in facies apoſtoloꝝ: ⁊ dixit
eis. Accipite. ſpiritum ſanctum: ſiue cum
in die penthecoſtes factus eſt repente đ ce
Act.1. lo: tanq̃ʒ aduenientis ſpiritus vehemẽtis:
⁊ apparuerũt apoſtolis diſpartite lingue
tanqʒ ignis: feditqʒ ſupra ſingulos eoꝝ: in
telligeret vnuſqſqʒ fideliuʒ in noie ſancte
trinitatis ſeſe eſſe mundãdum: nec poſſe
ad pfectam emũdationem venire: qui nõ
credit donari ſibi gratiaʒ: nõ a ſolo patre:
⁊ nõ potius a tota pariter trinitate. Quia
vero cum ſcđo augeť gratia: hʒ adhuc ho
Job.9. mo vnde purgeť: ⁊ ſi iam ex parte aliqua
purgatus ſit. Recte per viꝝ ſanctum dici
tur. Juſtum ⁊ impium ipſe ↄſumit: nõ vʒ
illum iuſtum qui penitus mundatus eſt:
Jac.5. qđ vix aut nunqʒ alicui ↄcediť in hac vi/
ta: maxime cum dicat ſanctus Jacobus.
In multis: offendimus oẽs: ſed illuʒ qui
ſic eſt iuſtus: vt ſupſit illi vnde iuſtificetur
Pro.2 adhuc: vt iuſto quoqʒ iuſtior fiat: nec ex ea
parte ↄſumiť iuſtus in qua iuſtus eſt: ſʒ ex
ea in qua minus eſt iuſtus: Quis ⁊ aliter:
ſed tñ ſub eodem ſenſu intelligendum ſit.
Sunt pleriqʒ hoium: qđ ſine gemitu dicẽ
dum nõ eſt: qui ſic impietati ſubditi ſunt:
vt pro lege ſit eis deſiderioꝝ voluptas: le/
tãtibus ait ſcriptura cum maleſecerint ⁊
exultãtibus in rebus peſſimis: ↄtra quos
doctor fidelis dʒ euaginatum habere gla/
dium: ⁊ rectis ictibus ferire eos qui huiuſ
modi ſunt: vt qui ſuas impietates per ſe
ipſos nõ ſentiunt: ſaltem vel coacti ꝑpen/
dant: aut certe ſit illis in teſtimonium ſer
mo dei: vt abũdet in hoc ipſo veritas dei:
⁊ ipſi excuſationem nõ habeãt de peccatis
ſuis. Sunt vero ⁊ nõnulli qui ſe a malis
opibus pro poſſe vigilanter obſeruant: ⁊
q̃ʒtum ſufficit humana fragilitas arceʒ p
fectionis apprehẽdere querunt: ſed tñ cuʒ
vident hoies multis facinoribus implica
tos: eleuati cum phariſeo illo qui ſe iactať
ſe legiť in euãgelio: niſi eis ſubueniat is q
põt: quicqđ ſe pfectionis habere extimãt:
ammittunt: Quia vero ob innatã huiuſce
modi mutabilitatem nature: difficile eſt

operatorem boni carere opto extollẽtie ma
lo: per qđ ſi inſoleſcat: itur in ſcelus confu
ſionis: niſi hunc ab elationis impulſu: aut
acuta verba comprimãt: aut flagella: ſalua
auctoritate dei cui oia poſſibilia ſũt. Quis
eſt qui dicere audeat: quare deus iuſtũ ho
minem flagellãdo ↄſumit: ⁊ nõ potius iu
ſtus eſt dñs in oibus vijs ſuis: ⁊ ſanctus i Ps.144
oibus opibus ſuis? Deniqʒ ⁊ pp̄ hoc duo
bus modis peritus medicus ferro vtitur
inciſionis: aliqñ enim ſecat carnem putri
dam ↄferendo medelam: aliqñ prorumpẽ
tibus ſignis future corruptionis: etiam ſa
ne carnis: venam aperit minuẽdo cruorẽ:
aut certe laborãtes de morbo calculi circa
femur incidit cum nulla ſit in carne putre
do: ne forte occupatum ſomno mortis in/
ſanabilis: eum qui patiť egritudo ſequať.
Quia ergo ↄſumit deus iuſtum ⁊ impiuʒ
flagellãdo vtrũqʒ: non immerito habere
dicitur rumpheam ex vtraqʒ parte acutã:
que alio loco flãmeus gladius atqʒ verſati
lis dicta eſt: vt in eo feriat ex omni parte:
ois qui officium predicationis aſſumit.
¶ Quid enim per cherubin qui plenitu
do ſcientie interpretať: niſi doctor eccleſie:
⁊ qđ per flãmeum gladium atqʒ verſatilẽ:
niſi gladius ſpiritus qđ eſt verbuʒ dei: qui
ſic in manu doctoris datus eſt: vt nullus
niſi per eum ingredi valeat interiorem pa
radiſum vt liceat ei guſtare de ligno vite:
qđ eſt fructus ſpiritus ⁊ gratia Jeſu chri/
ſti niſi forte aliqs de illis ſit qui in Cheru
bin deſignãtur? Qđ ſi abſqʒ eo intrare nõ
ſinitur hõ terrenus: qđ eſſe dicimus do/
ctorem eccleſie niſi portariuʒ paradiſi? Et
qđ verbum dei niſi hoſtium per qđ ſi qs
ingrediť ſaluať: ⁊ paſcua inueniť vite eter
ne: Qđ vʒ verbuʒ recte gladio verſatili: ⁊
qſi ſpe rotũde aſſimilatũ eſt: q: vndiqʒ pec
catorem laniat: vndiqʒ deuorat ⁊ ↄſumit.
Nihil enim relinquiť ab eo intactum in
quo ſinať peccator hõ carnaliter aut mor
taliter viuere dum ↄtra oia vitioꝝ genera
liber ſtat iugiter ad cedendum: ⁊ ↄtra oia
ſcelera ad mactãdum paratum. Ipſum eſt
ergo flãmeus ⁊ verſatilis gladius: ipſum

rompbea ex vtraqꝫ parte acuta incidens
arbores ſteriles ex parte vna : ⁊ ex alia q̄ꝫ
mordacius eas que malum proferunt fru/
ctum:quo iure vti dꝫ doctor eccleſie a dex
tris ⁊ a ſiniſtris:vt in vtroqꝫ veri magiſtri
verus eſſe appareat imitator iudicij. Pro
pterea nãqꝫ angelo pergami:hoc de ſeipſo
dñs loqui:exhorſus eſt : vt tales ſe docto/
Eſa.56 res eccleſie exhibere ſtudeant.qualem no
runt eſſe magiſtrum:vt nõ ſolum:vꝫ illos
arguant:qui ſunt canes muti nõ valentes
latrare:verũetiam illos multo durius in/
crepent qui inter verba catholica que lo/
quuntur:falſa proferunt ⁊ indigna :ꝙ ex
parte qdem vna neglexiſſe arguitur:ordo
iſte qui ex parte altera commẽdatur cum
dicitur.

T.20. ¶ Scio ubi habitas ubi ſedes eſt
Sathanæ & tenes nomen meum
& non negaſti fidem meam.

¶ Qđ autem neglexerit ex alia parte:de
mõſtratur cum ſubdit.Sed habeo aduer/
ſum te pauca:qr habes illic tenẽtes doctri
nam Balaam qui docebat Balac mittere
Job. ſcãdalum coram filijs iſrael edere ⁊ forni/
41. cari.Scriptũ eſt de Diabolo in libro Job:
ꝙ omne ſublime videat:⁊ ꝙ ipſe ſit rex ſu
per vniuerſos filios ſupbie.Quia in re di
ligentius ꝯſiderari opꝫ:ꝙ ſicut chorus hu
milium ſedes xp̄i:ita ſuperboꝝ collegiuꝫ:
ſedes Diaboli dicta eſt. Quia vero iuxta
I.cor.8 vocem Pauli:ſcientia per ſe nõ edificat:
ſed inflat:⁊ ipſe Sathanas emulator ſcien
Ez.28 tie Cherub extentus ⁊ ꝓtegens in ꝓphe
ta vocatur : qui ſunt illi : qui magis pro/
prie ſedes Sathane dicti ſunt:niſi hĳ qui
Mat.23 ſine dono gratie ad magiſterĳ vanitatem
aſpirant:diligentes iuxta vocem dñi:ſalu/
tationes in foro : ⁊ querẽtes vocari ab ho
minibus rabbi:qui etiam duꝫ diſcipuli vi/
deri nolunt:magiſtri erroris fiunt : Talis
erat Scriba ille:qui rogabat dñm dicens.
Magiſter ſequar te quocũqꝫ ieris : qui ẽt
Ma.8 ſm ꝙ ſibi erat expediens:ſentẽtiam proti
nus veritatis audiuit.Vulpes foueas ha/
Luc.9 bent:⁊ volucres celi nidos:filius aũt ho/
minis:nõ hꝫ vbi caput ſuum reclinet.Ve
re enim ſuperbe mentes:nidi Demonum
ſunt:ſedes vꝫ Sathane ⁊ ſatellitum eius:
ſicut corda carnalium:fouee vulpiuꝫ : hoc
eſt alioꝝ immundoꝝ ſpirituum:qui ꝓ eo
ꝙ grauioris nature ſunt reſpectu aliorum:
carnaliũ maxime corda hoiuꝫ exaggerare
noſcunt:adeo vt pleriqꝫ eoꝝ:etiam corpo
rali motu ad vltima ꝑpetrare ferantur:qđ
qualiter accidere queat iuſto dei (ſꝫ occul/
to) iudicio:incertum eſt:niſi ꝙ ex illa po
tentia dei:multa pro peccatis hoium De
monibus ꝑmittentis hoc accidere poſſe
credit : qua boni quoqꝫ angeli aſſumptis
corporibus nõ ſolum apparuiſſe hoibus:
verũetiam ⁊ coram eis ꝯuiuaſſe leguntur:
Vel hoc pro differentia immundoꝝ ſpi/
rituum:quoꝝ alĳ qdem per vulpes : alĳ
per volucres deſignantur:qr ⁊ illoꝝ eſt in
tenebris apud luxurioſos quieſcere:⁊ iſto/
rum apud ſupbos iactãter ⁊ inaniter glo
riari:Qua in re vehemẽtius admirari poſ
ſemus qua diſtrictione iudicij actum fue/
rit:vt ita deus iuſtus ⁊ pius aliquos ſacer
dotes eccleſie : qui veritatem velle ſequi:
ꝓferre ⁊ aſſerere niſi ſunt : tam enormiter
oberrare ꝑmiſerit:niſi certa eſſet cauſa iu/
dicij.qua Scriba ille de quo ⁊ loquimur:
qui ſequi velle dñm videbatur:ab eodem
Joã.6. iuſto dño:qui ait.Euꝫ qui venit ad me nõ
eĳciam foras:iuſto iudicio repulſus eſt:ni
miꝝ qr ſic ſeq volebat vt tumidus:vt ver,
boſus:vt arrogans:vt elatus:neſciens il/
lud qđ ſcriptum eſt. Nõ habitabit in me/ Ps.100
dio domus mee qui facit ſupbiam:qui lo/
quit iniqua:nõ direxit in ꝯſpectu oculoꝝ
meorum. Tales ſunt illi Scribe infra ſan
ctam eccleſiam ꝯſtituti:qui inflari vanita/
te ſeculi ⁊ ſciẽtia mundi:⁊ magiſterium ſi/
bi praui dogmatis arroganter vſurpant:
quoꝝ ſupbe mentes nidi auium ſunt ⁊ ſe/
des ſpirituum malignoꝝ:ſapientes in ocu
lis ſuis:⁊ coram ſemetipſis prudẽtes. De
quoꝝ numero fuerunt Arrius:Eunomi/
us:Macedonius.⁊ fautores eoꝝ : qui ne/
ſcientes regem humilium:facti ſunt ſedes
Sathane : ⁊ ignorantes auctorem lucis:

adheſerunt principi tenebraꝝ:in quorum
tpe fuerũt doctores eximĳ Hylarius:Hie/
ronymus:Ambroſius:Auguſtinus : ⁊ alĳ
multi orthodoxe cõionem fidei inconcuſ
ſe ſeruantes:quibus in perſona angeli per
gami:id quod ſupraſcriptũ eſt.Ad eorum
cõmendationem ⁊ laudem : a doctorum
principe:dictuꝫ eſt.Scio vbi habitas vbi
ſedes eſt ſathane ⁊ tenes nomen meum:⁊
non negaſti fidem meam.Sequitur.

T.21 ¶ Et in diebus illis antiphas te
ſtis meus fidelis:q occiſus ẽ apđ
uos ubi Sathanas habitat.

¶ Iſte antiphas martyr aliqs eẽ credit:
qui apud vrbem pergami:aut prope vrbẽ
peregerit curſuꝫ ſuuꝫ:de quo ⁊ ſi nihil ad
lram certum legimus:in eo tñ illi marty
res ſignificati ſunt:qui a tyrãnis arrianis
pro fide catholica occiſi ſũt:⁊ diuerſis ſup
plicioꝝ generibus:pro gloria indiuidue
trinitatis affecti.Quod tñ miro modo re
funditur in laudeꝫ doctorum:qui tenere
nomen chriſti in die tanti certaminis po/
tuerunt:non territi minis iudicũ:nõ mi
narum experimẽto cõcuſſi:eligentes ma/
gis agi ſupplicĳs:q̄ꝫ nomen redemptoris
ſui annullari pferre. Unde bene quoqꝫ ꝑ/
gamus:diuidẽs cornua eoꝝ:in noſtra lin/
gua interpretat:vt quãta fuerit in doctori/
bus xp̄i in diuidẽdis cornibus ab hereti/
coꝝ prudẽtia:intimato vrbis noie:innote
ſceret:nõ tam vt ipſi penas euaderent:q̄ꝫ
vt fides oipotentis dei permaneret illeſa.
Ut enim pretermittam cetera:que ducere
ad memoriaꝫ lõgum eſt:quaſi tria cornua
diſſonãtia ſibi : hereſis arriana ꝓduxerat:
quoꝝ diſſenſione actum eſt : vt Doctores
xp̄i poſſent ad illa diuidẽtes eccleſias ma/
lignãtium ⁊ fruſtrãtes ꝯcilium vanitatis.
Nõ enim Macedonius per oia concors
erat:eunomio:nec ipſi cuꝫ arrio ſentiebãt:
qui tñ vt ⁊ ipſi erraret:⁊ ſuas hereſes pñci
paliter ꝯderent:occaſionem ab arrio acce/
perunt. Erant ergo hec tria vnius beſtie
cornua:ſed tñ diſſimilia ⁊ diſſidentia ſibi.
Verũtamen vt iudeoꝝ tempore phariſei
⁊ Saducei ſibi in alterutrum hoſtes erãt:
⁊ tñ in ꝑſequendo xp̄m ꝯſpiraſſe legunt:
ita ⁊ iſti non coherebant ſibi:ſed tñ ad ſub
uertẽdam orthodoxaꝫ fidem:ꝯſilium ſibi
adinuicẽ ⁊ doli auxilium exhibebãt.Sed
⁊ ſicut Paulus doctor egregius eorũdem
phariſeoꝝ ⁊ Saduceoꝝ:cornua ſapienter
diuidẽs:per ſciſſuram euaſit:ita ⁊ iſti:quã
uis:pro eo ꝙ ibi ſignum:hic ſigni cã com
pleta eſt:ꝙ taliter phariſeoꝝ ⁊ Saduceo/
rum diuiſit cornua Paulus:ſpecialiter di
xerim accipiendum:vt vꝫ arrianos inde:
hic ſabellianos ſtatuamus hereticos:quo
rum primi:vnitatem quãdam:quam ipſi
ſibi finxerãt de cordibus ſuis : ſeruare ꝑti/
naciter niſi ſunt negãtes trinitatis in dei/
tate ꝑſonas:alteri ſic verbum dei ⁊ ſpiritũ
ſanctum eſſe vnum deuꝫ cum patre nega/
uerunt:vt tñ eos eſſe magnum aliqd ⁊ ſu
pra cõmune genus hoium : aut naturam
angelicam nõ negarent.Deniqꝫ ſaducei ꝓ
phetas reſpuunt:reſurrectionem negant:
angelum ⁊ ſpiritum diffitentur.Phariſei
ecõtrario:ꝓphetas legunt : ſed ꝓphetam
illum magnum quem ꝓmiſerat dñs per
Moyſen:eſſe regem glorie non ꝯcedunt.
Eſſe etiam celeſtes ſpiritus viua voce pro
nuntiant:ſed ſpiritum oipotentis Dei:de
quo in diuina pagina frequens mẽtio eſt:
eſſe deum ⁊ dñm:non agnoſcunt:Predi/
cant mortuos ſuos oportere reſurgere:ſed
tñ teſtes veritatis:qui dicunt auctoreꝫ vi/
te reſurrexiſſe a mortuis:ac ſi falſa dixerit:
vehemẽter impugnant. Quaſi ergo vnaꝫ
ꝑſonam predicabant Saducei qui non re
cipiendo ꝓphetam aut ſpiritum:negabãt
dei filium ⁊ ſpiritum ſanctum:in quorum
deteſtandam ꝑfidiam inciderunt heretici
Sabelliani : ⁊ quaſi tres ꝑſonas diuiſas ⁊
inequales annunciabant phariſei:qui eſſe
qdem ꝓphetas ⁊ ſpiritus catholice ſentie
bãt:ſed tñ eſſe eum qui eſt vere propheta:
aut ſpiritum ſanctum equalem deo:quaſi
precurrẽdo arrianos negabant.Quaſi er/
go duo cornua Doctores catholici diuiſe/
runt:cum incedẽtes inter arrium ⁊ ſabel/
lium:inde ſcylle diſcrimen:inde caribdis

baratrum deuitaſſe noſcuntur:tenẽtes de
ſabellio:ſed nõ ſicut ſabellius:ꝙ vnum di
xit:de Arrio:nõ vt arrius:ꝙ trinum:vitã
tes ſabellium:in quo negat pſonas:arriuȝ
in quo ſciſſuras ⁊ diſſimilitudinem predi
cat. Sed qꝛ nõ omnis qui paſcit oues:pa/
ſtoꝛ eſt ouium:nec ois qui vinee colonus:
poſſeſſoꝛ:ſeqtur increpatio dura:ꝓpter il/
los:⁊ ꝯtra illos:qui mercennarij ſunt:vel
qꝛ minus q̃ȝ opoꝛtet:coꝛrigunt malos:vel
qꝛ ipſi tales ſunt qui increpari durius me/
reantur. Nam ſubditur.

E.22 ¶ Sed habeo aduerſum te pau/
ca: quoniam habes illic tenẽtes
doctrinam Balaam qui docebat
Balac mittere ſcandalum corã fi
liis iſrael:edere & fornicari: ita
habes & tu tenentes docttinam
nicolaitarum.

¶ Duo ſunt erroꝝ genera que frequen/
tius anguſtãt eccleſiam: vnum in doctri/
na fidei:alteꝝ in cuſtodia moꝝ. Hoꝝ vnũ
qꝺ ꝯtra fidem eſt:nulla neceſſitatis occa/
ſione:tollerant viri ſancti:qꝛ nec opȝ:alte/
rum ſepe ſuſtinent:ſepe poꝛtãt: ⁊ vtinam
patiẽtia iuſtum nõ excederet modum. Et
ſup illis quidem qui exciderunt a fide ⁊ a
coꝛpoꝛe eccleſie alienati ſunt:nõ eſt in quo
poſſint argui doctoꝛes catholici:ſi poſt pꝛi
mam ⁊ ſcꝺam admonitionem ad ſinũ ma
tris eccleſie:de quo ꝓlapſi ſunt:redire poſ
ſent:nolunt:ſȝ differunt de die in dieȝ:ad
fidei veritatem ꝯuerti:qꝛ ſcriptum eſt. Fu
Ps.57. roꝛ illis ſm ſimilitudinem ſerpentis:ſicut
aſpidis ſurde ⁊ obturantis aures ſuas: Et
Ti.3. apoſtolus. Hereticum hoiem poſt vnam
⁊ ſcꝺam coꝛreptionem: de vita: ſciens qꝛ
ſubuerſus eſt:qui eiuſmodi eſt ⁊ delinqt:
ꝓpꝛio iudicio ꝯdẽnatus. Non igiꝛ de hu/
iuſmodi hereticis arguiꝛ angelus pgami
habere aliquos in eccleſia ſua tenentes do/
Ti.1. ctrinam Balaam:ſed de eis qui recte cre/
dunt:ſed prauis opibus fidem rectam im
pugnant:iuxta illud qꝺ ſcriptum eſt. Cõ/
fitẽtur ſe noſce deuȝ:factis aũt negãt: Ba/
laã nãqȝ dẽ deo vera ⁊ catholica pꝛedicãs:
nõ rectẽ coꝛaȝ deo:auaritia depꝛauatus in
ceſſit:docuit.n. Balac:vt ſcribit in hoc lo
co Joãnes:mittere ſcãdaluȝ corã filijs iſra
el:edere illicita:⁊ foꝛnicari. Et hoc q̃re:qꝛ
Balac cõpulit eum:imo qꝛ cupiditas ob
cecauit. Sciebat enim reatuȝ ſuum:nec ſe
palliatione aliqua excuſare valebat:⁊ ideo
(vt inuitus:ſed volens) ad docẽdum faci
nus:pductus eſt. Sicſic doctoꝛes auari: ⁊
qui cupiunt diuites fieri:incidũt in rethe
diaboli:vt veritateȝ quã ſeruãdã iudicãt:
auaritia ſupati:dimittãt:⁊ qꝺ (teſte ꝯſcien
tia) pauloante tenẽdum dicũt:oppꝛeſſi cu
piditatis mole:ſine moꝛa puertãt. Simili
ter ⁊ Nicolaus in numero miniſtroꝝ ele/
ctus:prauam moꝝ ꝯſuetudineȝ induxiſſe
diꝛ:exponẽs (vt iam diximus) vxoꝛeȝ ſuaȝ
volẽtibus introire ad illam. Quãuis non
hoc Lucas in libꝛo actuum apoſtoloꝝ re/
ferat:nec aliqs eoꝝ qui canonicam ſcriptu
ram tunc tpis edidiſſe noſcunꝛ:ſȝ ſola rela
tione veteꝝ traditũ a maioꝛibus ſit:⁊ foꝛ/
te occaſiõe huius loci:in quo doctrina ni/
colaitaꝝ:doctrine Balaaȝ ſimilis eſſe phi
beꝛ. Qꝛ vero tertium tp̃s eccleſie:nicolai/
tas hereticos habuiſſe nõ legiꝛ:pꝛeſertim
cum eadem res:potius alteram:q̃ȝ ſeipſaȝ
ſignificet:nõ pꝛo ipſis nicolaitis hereticis
in hoc loco accipiẽdi ſunt nicolaite:ſȝ pꝛo
eis qui manẽtes adhuc in fide:docere ne/
faria auſi ſunt:ſiue vltra q̃ȝ expedit magni
ficãdo miſericoꝛdiã:⁊ attenuãdo iudiciũ:
ſiue diſſimulando ⁊ pꝛo nihilo reputãdo
vtrũqȝ:qꝺ carnalia coꝛda hoiuȝ ſepe finge
re:certum eſt:quoꝝ ꝯfuſam multitudinẽ:
viri ſancti eradicare metuũt:ne deterioꝛa
ꝯtingãt:⁊ ne foꝛte reſpiciat illos miſicoꝛs
deus:⁊ abſoluat a laqueis diaboli quo ca/
ptiui teneñ. Quis enim neſciat q̃ȝ vagos
⁊ inoꝛdinatos motus parturiat mens car
nalis:etiã ſi docta ſit:⁊ liberalibus artibus
ſufficiẽter ibuta? Querit.n. ſcire aliqd ad
defenſioneȝ facinoꝛis. Querit vt excuſare
poſſit quo carere nõ vult:⁊ cũ iuenire ne
qt'qꝺ cupit aut ſpe:aut deſpatiõe delinqt.
Vñ ⁊ Balaã recta ſciẽs: ſȝ iniq̃ ptractãs:

vt ſe pꝛudẽter peccare doceat:ex upens in
Nu.24 lachꝛymis ſemetipȝ accuſat. Dixit (inqt)
hõ cuius obturatus eſt oculus:dixit audi
toꝛ ſmonũ dei:qui viſionẽ oipotẽtis:itui
tus eſt:q cadit:⁊ ſic apiunꝛ oculi eius. Et
paulopoſt. Dixit auditoꝛ ſmonũ dei. Qui
nouit doctrinã altiſſimi:⁊ viſiones oipotẽ
tis videt:q cadens aptos hȝ oculos. Tale
eſt eniȝ ac ſi diceret. Nõ ego ſicut plurimi
hereticoꝝ a via rectitudinis:ignoꝛãs de/
uio:ſȝ ſciẽs ⁊ pꝛudẽs in ignẽ mitto manũ.
Nõ eniȝ qꝛ praue ſentio: veritatẽ deſero:
ſȝ qꝛ praua mihi ieſt volũtas:libẽs iter lu/
minis derelinquo. Inde ẽ ꝙ doctrĩa Ba/
laã:quã i apto loquutus ẽ:i cathalago ſcri
pturaꝝ accepta eſt:nimiꝝ qꝛ catholica ⁊ fi
delis. Illa vͦo q̃ hic arguiꝛ:occulta fuit: ⁊
nõ eſt v̾bis manifeſtis expſſa:qꝛ vȝ q eiuſ/
modi ſũt:occulte magis q̃ȝ manifeſte:dog
matizãt ꝯtraria: nõ tã vt vͣa eſſe credãt q̃
docẽt:q̃ȝ vt ſuis illecebꝛis ſatiſfaciãt. Seqꝛ.

E.23 ¶ Similiter penitẽtiã age:ſi quo
minus:ueniã tibi cito: & pugna/
bo cum illis in gladio oris mei.

¶ Siĩr dictũ eſt pp illud qꝺ angelo ephe
ſi de verbo pñie dictũ fuerat. Sȝ ꝙ nõ ait
agãt:ſȝ age:ſi quo minus veniã tibi cito:⁊
pugnabo cũ illis:magnũ eẽ iſinuat vnita/
tis ecclie ſacramẽtũ:magnã eſſe ⁊ ſingula
rẽ charitatis v̾tutẽ. Queriꝛ eniȝ nõ abſur
de. Quid iuſtoꝝ gemitꝰ pctõꝛibꝰ ꝯferat:⁊
qd detrimẽti iferat iuſtis pditio miſeroꝝ:
ſi negligũt hij q iuſti ſunt pditoꝝ ſalutẽ:
qñqdẽ illi diꝛ:pñiam age q iuſtoꝝ ſiĩtudi
nẽ tȝ:⁊ illis cõminaꝛ iudiciũ q ſine illis de
linquit. Qꝺ vͦo iuſtoꝝ gemitꝰ deliquẽtiũ
cria ſoluat:teſtaꝛ oio Moyſi q totiẽs deli
quẽti populo ipetrauit veniã:quotiens ꝓ
eis diuĩ afflictꝰ ⁊ miſerãs exoꝛauit. Perti
nere ad detrimẽtũ eccleſie miſeroꝝ ruinã:
ipſa icſi coꝛpoꝛis deturpatio docet:⁊ alter
utra ſollicitudo mẽbꝛoꝝ:q̃ ꝓ ſe altera ꝓ al
teris opponẽdo tuenꝛ. Quid.n. pdeſt iu/
deis ſi ꝺ pplo q vocaꝛ gẽtilis ſũma colligiꝛ
electoꝝ? Bonũ erat eis ſi i fide mãſiſſent:
q̃ȝ vt illoꝝ caſus:ſalus efficereꝛ gẽtilium.
Quid ſi illoꝝ culpã:i alioꝝ deꝰ ꝯuertit ſa/
lutẽ? Nuȝ idcirco iuſtã q̃rimoniã hr̃e pñt
cũ nõ eos dñs peccare cõpulerit:ſȝ magis
vt ſaluarenꝛ:adiuuit? Voluit ãt deꝰ oipo
tẽs de illoꝝ iuſta moꝛte:alioꝝ opari ſalutẽ
vtẽs bñ malis:vt ſũme bonꝰ:nõ necitate:
ſȝ volũtate: nõ ꝙ electos ſuos alr̃ ſaluare
nõ poſſȝ:ſȝ vt diuitias glie ſue oñderet in
uaſis miſicoꝛdie. Sȝ de hijs alš. Ill ꝺ aũt Ro.9.
mãifeſte liqt:ꝙ ꝺtrimẽta gregis dñici ple
rũqȝ i paſtoꝛes redũdãt:⁊ ruĩe filioꝝ i do/
loꝛẽ parẽtũ:ꝓſertiȝ ſi culpa illoꝝ agaꝛ: vt
filij a v̾itate diſcedãt. Queris q̃ culpa? Re
miſſio diſciplĩe. Nõ.n. deſunt exẽpla vete
rũ:qbꝰ ſufficiẽter ꝓbari poſſit:⁊ zeli vſtiõe
ſalutẽ ꝓueire ſubiectis:⁊ patiẽ lenitate pi
culũ:cũ legamꝰ phinees zelo placaſſe deũ:
ne dñs ipſe i furoꝛe ſuo ꝯſumeret deliquẽ/
tes:⁊ hely patiẽtia irritaſſe deũ:vt tã i ſe Nu.25
q̃ȝ i poſteros:mereret ruinã. Qꝛ igiꝛ q pa
ſtoꝛ ẽ:pr̃ ẽ ⁊ medicꝰ pplĩ:⁊ q pr̃ ẽ amat fi
lios:⁊ q paſtoꝛ ẽ:oues:⁊ q diligit cũ doloꝛe
deſerit:qꝺ delectabilr̃ poſſidebat:qd ẽ ꝙ
paſtoꝛi diꝛ:vt pñiaȝ agat ſup ſubditoꝝ deli
ctis:niſi qꝛ tãto nece ẽ paſtoꝛi q vult ꝺlin
quẽti pplo ipetrare veniã:ſeipm affligẽdo
cõpũgere:ſibiipſi ⁊ ſuo neglectui peccãtis
pplĩ iputare delictũ:q̃to grauioꝛ eſt noxa
cris quo ſubiecta ſibi plebs i rectita teneꝛ:
Tãta ẽ.n. (vt iã dixi) v̾tus charitatis:tãta
gr̃a:vt poſſit ẽt ꝓxioꝝ ſupare delicta:quã
hr̃e xp̃ianꝰ qlibȝ teneꝛ:ex cõi mãdato:pa
ſtoꝛ vͦo ex ſuſcepti necitate regiminis:ita vt
ſi hãc ipẽdẽ negligat:cõmiſſi ſibi gregis:
detrimẽtũ icurrat:⁊ terribilẽ illã dñi ſñiaȝ
nõ euadat:q̃ diꝛ. Sãguinẽ vͦo eiꝰ ꝺ mãu tua
regrã. Nec minus illꝺ:terroꝛẽ icutit:qꝺ i Eze.3.
pñti ſñia ꝓlatũ ẽ. Si quo minꝰ veniã tibi
cito:⁊ pugnabo cũ illis i gladio oꝛis mei:
Si nõ (iqt) egeris pñiaȝ:veniã tibi cito:
hoc ẽ aduerſũ te. Cũ aliq̃ terrẽa ptãs mo
ueꝛ aio ꝯtra ſubditos ſuos:vultqȝ aliquos
ex eis caſtigarẽ flagellĩ:ſolet plerũqȝ coꝛpalr̃
moueri:⁊ ire ipetu ꝯtra illos:ita vt freqñs
ſit hoc verbũ in oꝛe eoꝝ q moueñ ira. Si
ego huc vẽio:ſi ego illꝺ vado. Sȝ tãto i v̾bo
iſto diſtrictioꝛ ſeueritas mãet:q̃to maioꝛ

eſt homo qui dicit hoc: ⁊ indecẽs eſt ei: vt
pro qualibet leui cauſa de loci ſui culmine
moueatꝛ: Si quominus (inquit) veniam
tibi cito: ⁊ pugnabo cũ illis in gladio oris
mei. Aduẽtus iſte dñi terribilis valde eſt:
nec corporalem preſentiaȝ exhibet: in qua
iudicaturus eſt xp̃s: ſed inuiſibilem maie/
ſtateȝ: qua cuncta iudicat ſicut deus ⁊ red
dit vnicuiqȝ ſm opa ſua. Cum enim xp̃s
patiꝛ delinquẽtem: ⁊ non arguit illuȝ: q̃ſi
longe ſe eſſe demõſtrat: ⁊ veluti neſciẽtem
iudicium. Cum vo ſeueritatem iudicij in
plebem peccatricem exercet: mox venire
dicitꝛ ad peccãtem: mox illius facta ſcrutã
do: dijudicãdo: diſcutere: ac ſi tunc primo
viderit qd agatur: Tale eſt ergo: ac ſi dice
ret: Qui lõganimitate patientie mee: lon/
ge me eſſe a peccatoribus oſtẽdo: niſi illud
interueniat pro quo diſſimulo: cito me p
iudicium preſentem eſſe demõſtro. Cũqȝ
in gladio oris mei: hoc eſt: verbo iudicij:
quo iudico peccatores terre diſceptabo cũ
illis: exhibitis mihi eis p ſentẽtiã mortis:
q̃ȝ preſens fuerim illoꝝ culpis: ſine fructu
penitentie diſcent: qui modo cum tp̃s eſt
penitere diſſimulant. Hoc eſt enim illud.
1.cor.4 Nolite ante tp̃s iudicare: quoad vſqȝ ve/
niat dñs qui ⁊ illuminabit abſcõdita tene
braꝝ: ⁊ manifeſtabit ꝯſilia cordium. Et ne
qs diem mortis diſtare putãs: terminum
ſibi penitẽtie prefigat dicẽs. Cuȝ ſenuero:
penitentiaȝ agam: ⁊ cum iam decrepitus
ero: toto corde ꝯuertar: tã diẽ mortis hois
q̃ȝ finem mundi: voluit deus oĩpotẽs eſſe
incertum: qui tñ ne ſibi improbe de igno/
rantia blandiatur: ⁊ pereat: q̃ȝ nimis ꝓpe
ſit: alio quoqȝ loco demõſtratur cum dici/
tur. Ecce venio cito ⁊ merces mea mecuȝ
eſt: reddere vnicuiqȝ iuxta opa ſua. Unde:
⁊ hic dicẽs: venio: adiunxit: cito: ne in agẽ
da penitentia: moram exiſtimet faciẽdam.
Notãdum vo ꝙ doctores eccleſie: os dñi
in ſcriptura dicunꝛ: ſicut ⁊ verbum eius
gladius ex vtraqȝ parte acutus: qui. ſ. gla/
ps.149 dius eiſdem doctoribus datus eſt ad faciẽ
dam vindictam in nationibus: ⁊ increpa/
tiones in populis: vt ⁊ hij qui multo tem
pore expectati: manſuetudinis ſpirituȝ cõ
tẽnentes deſpiciunt: accenſo quoqȝ ꝯtra
ſe ſpiritu zeli: traditi Sathane per ſenten
tiam iudicij: q̃ȝ graue ſit ⁊ illicitum forni/
cari: adeo obligati vinculo anathematis:
⁊ a limine ſancte eccleſie ſequeſtrati: adi/
ſcant. Neqȝ enim diſtrictus iudex qui loq
tur ſanctis: abeſſe patrum ſynodis: credẽ
dus eſt. Cum ipſe per ſemetipſum dicat.
Ubi duo vel tres cogregati ſunt in nomi mat.18
ne meo: ibi ſuȝ in medio eoꝝ: nec ſine eius
auctoritate: aliqd ibi ab aliqbus ſm veri
tatem decerni. Nec alius q̃ȝ ipſe cõcitaſſe
eos credẽdus eſt ad vindictaȝ maloꝝ: pu
gnans p ipſos ⁊ in ipſis: ⁊ manens iugiter
cum eis vſqȝ ad ꝯſumationeȝ ſeculi. Neqȝ
enim taȝ celebres ſynodi antea in eccleſia
ꝯueniſſe traduntur: quales tpe doctoꝝ: a
ſynodo nicena: ⁊ deinceps: in qbus ⁊ erra
ta correpta ſunt: ⁊ vtiliter ſeruanda ſtatu/
ta. Sequitur.

¶ Qui habet aures audiẽdi au T.24
diat qd ſpiritus dicat eccleſiis.

¶ Nimiꝝ qꝛ qđ vni dicitur: oibus dicitꝛ.
Quis eſt eniȝ ita pfectus in verbis: vt nõ
aliqñ cum loquitur poteſtatibus mundi:
ſiue pro captanda beniuolentia: ſiue ꝓ de
uitanda ira: remiſſius q̃ȝ opȝ loquatꝛ? Sed
⁊ ſi tam pfectus eſt: vt non offendat in do
ctrina: eo tñ ſine amaritudine in ꝯſpectu
dei oĩpotentis: apparere non dȝ quo mul
tos ꝓximoꝝ ſuoꝝ aſſidue in tali re preua
ricari dignoſcit. Unde ⁊ ex voce oĩpoten
tis dei: viro qui indutus erat lineis dictuȝ
eſt. Signa thau ſup frontem viroꝝ gemẽ Ez.9
tium ⁊ dolentium ſup cunctis abomina/
tionibus que fiunt in medio hieruſalem:
Quo facto rurſum viris alijs: iuſſio dñi fa
cta eſt: vt oẽs viros ciuitatis occiderent:
illis exceptis qui haberent thau litteram
ſcriptam in frontibus ſuis. Quia enim in
gemiſcere ⁊ dolere ſup ruinaȝ eccleſie cru
cem in mente portare eſt: nõ immerito in
frontibus eoꝝ qui debẽt ſup ſcelere ciuita
tis: ſignum thau littere impreſſum eſt: vt
eos pterreat plaga pertranſiens: qꝛ nouit
deus

deus pios de tẽptatione eripere: ⁊ eos qui
ponunt timorem domini ante conſpectũ
ſuum ⁊ qui ſemetipſos dijudicant: ne du/
rius a domino iudicentur. Ue igitur illi
cuius induratum eſt cor: vt non poſſit ti/
mere: qꝛ preſto ſunt vltores ſcelerum qui
percutiant illum: Felix cui datum eſt ha
bere timorem domini ante cõſpectũ ſuuȝ:
⁊ dimicare legitime cõtra vitia: cuius vi
tam doctrina catholica: ⁊ doctrinam vite
ſinceritas: ⁊ fidei rectitudo cõmendat qꝛ
tanto maiora premia conſequetur a domi
no: quanto in agone contendens: prudẽs
⁊ ſtrenuus repitur. Unde ⁊ mox ſubditꝛ.

T.25 ¶ Vincenti dabo manna ab/
ſconditum.

¶ Juſta ſatis recõpenſatio. Sicut. n. his
quibus conflictus erat de lege ⁊ gratia: de
carne ⁊ ſpũ dictuȝ eſt. Uincenti dabo ede
re de ligno vite: hoc eſt de gratia ieſu xp̃i:
qui eſt lignum vite. His auteȝ quibus cõ
flictus erat paſſionis. Qui vicerit: non le
detur a morte ſecunda: ⁊ eſto fidelis vſqȝ
ad mortem ⁊ dabo tibi coronam vite: ita
in hoc loco in quo doctoribus loquitur:
manna abſconditum vincenti promiſſuȝ
eſt: per quod dulcedo verbi interioris ĩtel
ligenda eſt: de qua per pſalmiſtam dicitur.
ps.30. Quam magna multitudo dulcedinis tue
domine quam abſcondiſti timentibus te.
Queris que ſit iſta dulcedo? Ipſa eſt man
na ⁊ panis viuus: de quo per ſemetipſum
panis ipe qui de celo deſcẽdit: iudeis mur
murantibus ⁊ non credentibus loquitur
Jo.6. dicens. Non moyſes dedit vobis panem
de celo: ſed pater meus dat vobis panem
de celo verum. Ipſe eſt ergo manna abſcõ
dituȝ: ipſe inq̃ȝ Chriſtus ieſus: qui eſt ver
bũ ⁊ ſapiẽtia patris: qui tanto bonorũ mẽ
tes doctoꝝ torrente voluptatis ſue influẽ
do inebriat: quãto propriũ eſt illi vt voce/
tur magiſter: eo ꝙ ipſe ſit fluuius paradiſi
Ec.1. irrigans vniuerſam ſuperficiem terre: qui
etiam pro hoc ipſo dictus eſt doctrina ⁊ ſa
pientia patris: quod tamẽ ⁊ de dono ſpũs
ſancti accipi põt: qꝛ ſic occulte infunditur
viro iuſto vt illi tñ innoteſcat cui datur:
ſicut ⁊ nomen nouũ quod in calculo ſcri/
ptum eſt: de quo nimirum ſubſequenter
adiungitur.

¶ Et dabo illi calculum candi/ T.26
dum: & in calculo nomen no/
uum ſcriptum quod nemo ſcit
niſi qui accipit.

¶ Loquens apoſtolus de quibuſdam fi/
guris veteris teſtamẽti cum veniſſet ad
exponendam petram ex qua percutiente
Moyſe: fluxerũt aque largiſſime: ait. Pe
tra aũt erat xp̃s. Porro petra ipſa repro/ 1.cor.9.
bata a iudeis: a dño vero electa ⁊ preele/
cta: confitenti Symoni ac dicenti. Tu es
xp̃s filius dei viui. Et de ſe pariter ⁊ de il
lo reſpondit dicens. Tu es petrus ⁊ ſuper mat.16.
hanc petram edificabo eccleſiam meam.
Quare autem petrus? Quia fortis vt pe/
tra. Sed hoc vnde? Profecto non aliun/
de: q̃ȝ ex gratie participatione: que eſt in
petra illa firmiſſima. Participare autem
tante gratie: ⁊ digne accipere corpus xp̃i:
pretioſi huius calculi donum hereditare
eſt: quod quanti ſit decoris ⁊ glorie: cãdor
quoqȝ ipſe demonſtrat. Scimus equideȝ
rubentes roſas pertinere ad martyrum
paſſionem: candentia vero lilia: ad mun/
ditiam virginum: qꝛ ⁊ color rubeus: effu/
ſionem ſanguinis: ⁊ candidus munditiaȝ
caſtitatis deſignat. Qua in re ⁊ magnum
aliquid innui videtꝛ in eo ꝙ vitiorum vi
ctori calculus candidus promiſſus eſt. Li
cet. n. ſint aliqui qui corpus xp̃i indigne
accipientes iudicium ſibi manducent ⁊
bibant: ſoli tñ ſunt victores qbus pulchri
tudo noui hominis promiſſa eſt: vt ſint ſi
miles illi ſicut dicit Joannes. Quia vide
bimus eum ſicuti eſt: Unde ꝯgruenter di
ctum eſt. Et in calculo nomen ſcriptum:
quod nemo ſcit niſi qui accipit: qꝛ quante
ſit dignitatis vocari a xp̃o chriſtianuȝ: ne
mo ſcit niſi cui ſcire ⁊ intelligere datũ eſt:
quod proprium eſt eorum qui vicerũt cõ/
cupiſcentias mundi qui occultum aduer/
ſarium proſtrauerunt in bello: qui ab im/

mũdis deſiderijs cordis ergaſtulũ mũda/
Ma.5 uerũt: de q̃bus ⁊ dr̃. Beati mũdo corde q̃m
Eſa.65 ipſi deũ videbũt. Hoc eſt.n. nomen illud:
qđ ꝓpheta ꝓmiſerat dicẽs. Et ſuos ſuos
vocabit noie alieno. Qui etiam virtutem
nois adiũxit dicẽs. In quo qui bñdicen/
dus eſt ſuper terrã: bñdicet in dño amẽ.
Et q̃ſi q̃reret explanare qđ dixerat pau/
cis interpoſitis adiecit ⁊ ait. Ecce enim
ego creo celos nouos ⁊ terram nouã ⁊ nõ
erũt in memoria priora ⁊ nõ aſcendent ſu
per cor: ſed gaudebitis ⁊ exultabitis vſq̃
in ſempiternũ in his que ego creo. Quia
ecce ego creo hieruſalem in exultationẽ:
⁊ populũ eius in gaudium: ⁊ exultabo in
hieruſalem ⁊ gaudebo in populo meo.

¶ Explicit de angelo pergami.

¶ Incipit de angelo thiatyre.

T.27 ¶ Et angelo thiathyre eccleſie
ſcribe.

¶ Ordo virginalis qui quartus eſt in
numero ſanctorũ ordinũ: quarto tpe eccle
ſie claruiſſe dignoſcit. At nõ in hoc loco
de illis virginibus ſermo eſt: que in habi/
tu laycali ⁊ ꝓprius manſionibus cõſiſtũt.
q̃ ⁊ ipſe munus virginitatis ſue digna cõ
penſatione ꝑcepture ſunt: ſed de illis que
mutato habitu mẽte: ⁊ corpore: ſancte ſũt
cõtemplantes ꝓ dono dei faciẽ ſponſi in
quẽ deſiderant angeli ꝑſpicere: quaꝝ glo
ria quãta ſit: ⁊ noie thiathyre innoteſcit.
Interpretat.n. thiathyra illuminata: vel
inflãmata: ſiue viuẽs hoſtia: vel transfert
in hoſtiã: quod totũ ſacro illo ordini: pro
ea q̃ ſibi collata eſt abundãtia muneꝝ cõ/
uenire ꝓbat. Ut.n. in huius opis ianua:
expreſſiſſe me recolo: ſicut ordo p̄latoꝝ re/
ſurgẽtis dñi: obediẽtiũ moriẽtis: doctorũ
ex vtero ꝓcedentis: ſic ordo cõtẽplantiũ
eiuſdem aſcẽdentis in celũ: ſimilitudinẽ
gerit: ita vt p̄ceteris tribus acceſus igne:
⁊ illuſtratus lumine videat. Videt.n. na/
tiuitas xp̄i aliquid cõmune habere cũ ter
ra: q2 p eã ſe limũ noſtrũ aſſumpſiſſe mon
ſtrauit. Mors ⁊ ſepultura cũ aqua: q2 cõſe
pulti ſumus xp̄o p baptiſmum in morte.
Unde ⁊ ſacramẽtũ baptiſmi qđ ſeruat an
nuatim eccleſia: ſequẽti die poſt paſſionẽ
dñi celebrari ſolẽniter ſtatutũ eſt. Habet ⁊
reſurrectio aliquid cõmune cũ aere: q2 ſub
tilitas ꝑſpicui aeris ſpiritalem ſignificat
creaturam ⁊ ſine aeris attractione in car/
ne viuere nõ valemus. Hẽ ⁊ aſcẽſio eius i
celũ aliq̃d cõe cũ igne q2 celũ igneũ eſt: ⁊
luminaribus plenũ: ita vt triũ elẽtoꝝ q̃ i
fra ſunt: tenebroſas regiões radiãdo illu/
ſtret. Et notãdũ ꝙ terra humani corpis
ſimilitudinẽ gerit: aqua: aie: aer: angelici
ſpũs: ignis diuini. Hac in re ꝯſiderare li/
bet ꝙ nõ terra: nõ aqua: nõ aer: preſentem
mũdũ illuminat: ſed tm̃ ignis q2 ſola eſt
diuina nã: q̃ illuminat oẽm hoiem veniẽ/
tẽ in hũc mũdũ. Que tñ ⁊ ſi illuminat ali
quos mẽte apud iſeros ꝯſtitutos cũ hi q̃
carnalibus opibus imiſcent: aliq̃d de lu/
ce illa dño diſpẽſante ꝑcipiũt vt balaã ali/
quos iſra pelagus huius mũdi cũ hij q̃
mũdanis legibus: ⁊ cauſis dirimẽdis itẽti
ſunt ad hãc q̃nq̃ ad ſe reuerſi: oculos inte
riores apiunt: aliquos volitãtes p aerẽ: vt
eos q̃ allegoricis doctrinis itẽti ſunt: nul/
los tñ ita ꝑfecte q̃uo eos q̃ ad cõtẽplãdũ
ipm deũ: trãſcẽdẽtes humanã ⁊ angelicã
naturam oculos mentis aperiunt: quod
ꝓprie ẽ eoꝝ q̃ in hac q̃rta eccleſia deſignã
tur: q2 ⁊ magna ipſa luminarie celi: q̃ illu/
minãt mũdũ: quarto die ſeculi creata ſũt.
Satis ergo ſpectat ad rẽ ꝙ eccleſia virgi/
nalis: q̃ q̃rta eſt in ordine ſuo: iflãmata vel
illuſtrata ſub noie thiatyre cognomẽtum
accepit: q2 ad ipſã ꝑtinet magis ꝓprie cõ
tẽplãdi felicitas. Ut.n. ex claritate ſolis il/
luſtratur luna: ita ex viſione dei: cõtẽplan
tium deũ ipſum eccleſia. Nec vacat a con
formi myſterio: ꝙ viuẽs hoſtia: vel trãſfer
tur in hoſtiã iterptat cũ cõſtet: ꝙ ſicut or/
do martyrũ ſeſe moriendo ſacrificiũ fecit:
ſic ⁊ ordo ꝯtẽplãtiũ virginũ: q̃cq̃d eſt: aut
eẽ põt: viuẽdo iuſte ⁊ pie: holocauſtum ſe
obtulit deo ſuo: ita vt ꝙ viuit de reliquo:
iã nõ ſibi viuat: ſꝫ xp̄o: hñs mẽbra ſua ad
opus bonũ: ⁊ nõ hñs ad vſũ p̄uaricatio/

nis ⁊ carnis. Ille.n. ſibi viuit q̃ ſibi placet
in carne: ille non ſibi: ſed deo viuit qui ſi/
bi diſplicet ⁊ deo placet. Unde ⁊ recte de
Can.8. hac eccleſia in canticis canticorũ dicitur.
Que eſt iſta que aſcendit de deſerto ſicut
virgula fumi ex aromatib9 myrre ⁊ thu
ris. De deſerto (inquit) q2 deſertũ locus
eſt contemplantium: ſicut in quarta libri
huius parte ſignificantius dicit. Date ſũt
mulieri due ale Aquile magne vt volaret
in deſertum in locum ſuum. Quaſi vero
virgula fumi ex aromatibus myrre ⁊ thu
ris aſcendere eſt: duobus generibus com
punctionis indeſinenter affici: ⁊ aſſiduis
ſuſpirijs ad ſupiora tranſire. Dũ enim cõ/
ſpicit huic mundo ineſſe multa que diſpli
cent ⁊ ei non pauca incipiunt aperiri de
regno que placent: velut miſtura quedam
myrre ⁊ thuris cõgeritur in mente eius:
que hanc a carnalibus deſiderijs mortifi/
cando protegat ⁊ ab omni corruptionis
putredine condiendo conſeruet. Et quid
vltra? Succenditur haud dubium igne
diuino: reſoluitur tota in amore ſponſi: di
cens aſſidue cum pſalmiſta. Quid enim
mihi eſt in celo: ⁊ a te quid volui ſup ter/
Ps.72. ram? Defecit caro mea ⁊ cor meum: deus
cordis mei: ⁊ pars mea deus in eternum.
Sed cum proprie quartus ordo virginũ
ſit: q̃bus matres magis p̄ſumunt q̃ pa/
tres: quid eſt ꝙ in typo angeli viris ſcri/
bitur: non mulieribus: niſi q2 cura virgi/
num viris ſpiritalibus cõmitti ſolet: ſicut
matris domini: virgini illi diſcipulo quẽ
amabat Jeſus: pro eo: videlicet ꝙ mulier
infirmioris nature eſt: ⁊ nequaquam ſibi
ipſi ſufficit ſine adiutorio viri. Veruntã/
men ordo ipſe quartus communis eſt
mulieribus ⁊ viris: non quidem vt vxo/
ribus ⁊ maritis: ſed quaſi virginibus in
vtroq̃ ſexu: hoc enim eſt vt modo cõme/
moraui: dominus ieſus: q̃ digno ⁊ felici
myſterio deſignare curauit: cũ virginem
matrem ſuã: virgini diſcipulo cõmenda/
uit dicens eidem venerabili matri ſue: de
eodem caſto diſcipulo: quem p̄ceteris dili
gebat. Mulier ecce filius tuus: ad diſcipu
lum autem. Ecce mater tua. In vtroq̃ er
go ſexu ordo iſte clarus habet: in vtroq̃ Jo.19.
precipuus. Sed quoniã a virgine matre
chriſti: inchoatus eſt: recte prerogatiua ip
ſius: ſexui femineo attribuitur: ne videre/
tur deſpectus inter ceteros propter ſexũ
cũ ſit dignitate maximus: ⁊ inter precipu
os honoratus. Sequitur.

¶ Hec dicit filius dei qui habet T.28
oculos tanq̃ flammã ignis & pe
des eius ſimiles auricalco.

¶ Sicut cũ ageret de martyribus non
ſine cauſa intelligentie facta eſt mẽtio de
morte chriſti cum ageretur de doctoribus
de rump hea ex vtraq̃ parte acuta: p quã
intelligitur gladius ſpũs quod eſt verbũ
dei: ſic non abſq̃ cauſa rationis dictũ eſt
in hoc loco virginibus id qđ modo audi
uimus. Hec dicit filius dei qui hẽ oculos
tanq̃ flãmam ignis. Decet enim ſingulũ
ordinẽ habere regis ſui q̃ eſt magiſter ve
rus: exemplum vt dũ eruditori ſuo: vnu/
ſq̃ſq̃ intẽdit: in eius ſimilitudine q̃ oia eſt
in omnibus reformet. Sunt enim pleriq̃
abundantes in ſuo ſenſu ⁊ de ſuo ſpiritu
preſumentes: qui emulantes vitam con/
templatiuam que ſolis mentibus liberis
⁊ mundis: ſed ⁊ charitate feruẽtibus ꝯceſ
ſa eſt: dũ non gratiã datam ſibi vſurpare p̄
ſumunt pro claritate veri luminis albugi
nis in ſuis oculis feditatẽ incurrunt. Ne
igit qui eiuſmodi ſunt contẽplatores ſe eẽ
glorient: vere cõtẽplationis forma que ſit
intimat cum dr̃. Hec dicit filius dei q̃ hẽ
oculos tanq̃ flammam ignis. Hec eſt.n.
vera forma: Hec ſpeculatiue vite manife/
ſta traditio. Aut enim ardens erit ⁊ luci
da: aut nulla vel ſalſa: quia cui datum non
eſt clare videre ⁊ ardẽter diligere: bonum
eſt ei: iuxta veritatis ſententiam cũ vno
oculo ad vitã ingredi: q̃ duos oculos hñ
tẽ mitti in gehẽnã ignis. Neceſſe eſt ergo mat.18.
vt ſapiẽtia fulgeat ⁊ qđ eo maius ẽ ardore
charitatis igneſcat: qui huius rari propo/
ſiti emulator exiſtit. Et quia quamdiu
in cõmuni vita manet: neceſſe eſt ei aliquã

do operari quod bonū eſt. Quippe cum
nulli mortaliū in hac peregrinatione cō
ſtituto detur vita illa felix niſi ex parte: et
cui plus donat: debet libertatis ſue certū
pijs operibus exhibere iudicium qui ſe li
bertatis gratiam accepiſſe preſumit. Un/
de ꝛ mox ſubdit. Et pedes eius ſimiles
auricalco: pedibus nempe ad diuerſa duci/
mur. Oculis cum libet ꝛ licet ea que pla
cēt aio contemplamur. Pedū quoqꝫ vti/
litas: imotione eſt: oculorū libertas in ſta
tiōe: qꝛ ꝛ illi quo ad opus iuſtitie plus mo
uentur: plus proſunt ꝛ iſti quo minus: eo
Lu.10. perſpicacius intuent. Queris exemplū.
Erat ſoror marthe noie maria que ſedēs
ſecus pedes dn̄i audiebat verbum illius.
Martha aūt ſatagebat circa frequens mi
niſteriū. Altera ergo ſedebat vt audiret ꝛ
videret lucem: altera diſcurrebat: vt age/
ret: quod frequens miniſteriū exigebat.
Pertinet ergo ad pedes actio: ad oculos
cōtemplatio: ideoqꝫ in oculis xp̄i cōtēpla
tionis pfectio: in pedibus opatio deſignā
tur. Quia vero ꝛ actiua vita in ſuo gene/
re lucida eſt ꝛ vtilis ad ſalutem dicēte eo/
Ma.5. dem dn̄o cuius pedes ſunt ſimiles aurical
co. Sic luceat lux veſtra corā hominibus
vt videāt opa veſtra bona: nec tn̄ eo mo/
do quo cōtemplatiua perſpicua: qꝛ illa in
corpore agitur: hec in ſpū: recte pedes dn̄i
cuius oculi flammei ſunt: ſimiles auricalco
eſſe phibentur: nimirum qꝛ ignis ardens
ꝛ lucidus atqꝫ īpalpabilis eſt: auricalcū:
ꝛ ſi lucidum minus tn̄ q̄ȝ ignis lucidum:
ꝛ palpabile eſt. Uita namqꝫ cōtēplatiua ſim
plex bonum eſt: qꝛ ſpūs quem ex deo acce
1.Cor.2. pimus: ipſe eſt q ſcrutatur oia ꝛ etiā pro/
funda dei. Eo namqꝫ ipo quo charitas dei
diffundit in cordibus noſtris: ad cōtēplā/
dū accēdimur: quē amamus: ꝛ contēplā/
do: multo amplius in eis accēdimur dile
ctione. Uita vero actiua nō ſic: ſȝ aut ma/
nifeſtatio amoris eſt aut fomētū. Non.n.
eo ipſo opor quo diligo: nec eo ipſo diligo
quo opor: ſȝ qꝛ diligo opari libet: ꝛ qꝛ opor
1.Jo.3. diligere pbor: apoſtolo atteſtāte q dicit. Fi
lioli: nolite diligere verbo: ſȝ ope ꝛ verita/
te. Habet igit ꝛ opa lucē ſuā: ſȝ nō q̄ luci illi
ſpiritali equiperari poſſit: ſicuti nec corpus
ſpū: ſed queadmodū ſi auricalcū igni: aut
argentum auro: aut ſi lune nocturna lux:
diurno ſubiaceat luminari: licet neutrum
cōtēnat: aut reſpuat qui creauit vtrūqꝫ q
nouit ad qd dn̄e ſubiugauit ancillā. Licet
n. cōtēplatiua vita ſemp in volūtate eē de
beat: actiua tn̄ vita cōtēnēda nō eſt: qꝛ ꝛ ſi
rachel iocūdior in aſpectu: lya tn̄ laborio/
Ge.29. ſa: fecūdior eſt in ple. Et iō q p rachel ſer
uit ſocero ſeptē annis: īpoſitā ſibi lyā igno
ranter inuenit. Unde ꝛ hic ſubditur.

Noui opa tua & charitatē & fidē & miniſteriū & patiētiā: & opa tua nouiſſima pla prioribus. T.29

Uolens oſtendere btūs paulus q̄ eſſet
xp̄ianis via ſalutis pp eos maxime q ptē/
Gal.5. debāt de circūciſione ꝛ pputio: ait qbuſ/
dā. In xp̄o ieſu neqꝫ circunciſio eſt aliqd:
neqꝫ pputiū: ſed fides q̄ p charitatē opat.
Si ergo fides illa valet in xp̄o q̄ p charita
Jac.2. tē opat: illā aūt q̄ ſine charitate: teſte eodē
paulo: nihil eſt: et ſi mōtes trāſferat: ꝛ rur
ſum: q̄ ſine opibus eſt fides mortua eſt: re
cte in laude hui⁹ eccleſie: tria ſimul cōme/
morata ſunt: opa. ſ. charitas ꝛ fides qꝛ aliō
ſine alijs deo placere nō pōt: excepto vbi
tp̄s opandi nō eſt. Qd aūt addit. Et mi/
Act.6. niſteriū: ſpāle eſt nō generale: legim⁹.n. in
actibus apoſtolorū ꝯſtitutos eſſe ſeptē dia
cones q miniſtrarēt ſctis: ſicut ꝛ martha
q̄ ſatagebat circa frequēs miniſteriū. Eſt
aūt ꝛ ſpiritale miniſteriū: de quo dn̄s ait.
Jo.12. Uolo pater: vt vbi ego ſum illic ſit ꝛ mini
ſter meus. Scdȝ qd ꝛ apl̄s. Sic nos: inqt
exiſtimet hō vt miniſtros xp̄i ꝛ diſpēſato
1.Cor.4. res miniſteriorū dei: ſiue āt illd: ſiue iſtud:
ad actionē refert: nō ad ꝯtēplationē: ꝛ ma
gis ad p̄res ſpiritales q deſignant i āgelo:
q̄ȝ ad ſubiectos: q deſignant in eccleſia: p
rime dignoſcit. Scim⁹.n. qꝛ ꝛ ipi p̄res q ꝛ
abbates dicti ſūt magnā ſollicitudis vigi
lantiam vt plures lucrifacerent: habuerūt
miniſtrātes his quos poterāt eripere a fau
ce draconis: non ſolum ſpiritales epulas:

ſed ꝛ corporales: vt vnde ſemetipſos expo
nerēt oneroſo labori inde multe quieſce/
rent ab oneribus mūdi. Et qꝛ ſolent labor
ꝛ onus ad malum prorumpere impatiētie
nec cetera que preceſſerāt: ſteriliter appro/
baſſe videretur: adiecit. Et patiētiam tuā.
Lu.21. Nec mirum. Ipſe enim dicit iſtud qui di/
xerat iam in euangelio. In patiētia veſtra
poſſidebitis aīas veſtras. Quod autem ſe/
quitur ꝛ opera tua nouiſſima plura priori/
bus tanto maioris preconij ꝛ laudis eſt q̄ȝ
to perpauci ſunt qui non tepeſcant a feruo
re nouitio: ꝛ remiſſa conuerſatione ab his
in quibus ardere videbantur frigeſcāt. At
qꝛ hec ſola inter quatuor de ſeruoris perſe
uerātia ꝛ augmento laudatur nec argui
tur ſicut illa cui dicitur. Habeo aliquid ad
uerſum te qꝛ charitatem tuam primā reli/
quiſti: eius eſt muneris cui pfecte adheſit.
Licet enim quatuor aīalia pēnata eſſe re/
ferantur: nō adeo tamē naturale eſt homi
ni vitulo: vel leoni: habere pēnas: quomo
do aquile: nec adeo perfacile ad excelſa ſub
ſtolli. Quod ergo horum opera nouiſſima
magis q̄ȝ prima inuēta ſunt: illud cauſe eſt
cur Racheli ꝛ Anne dominus in nouiſſi/
mis benedixit: ꝛ omnibus qui ſpeciali pri
uilegio ad vitam contemplatiuam perti/
re noſcuntur. Habent enim ꝛ ipſi opa: ſed
diſſimilia ab operibus eorū qui pro cā vel
tpe adhuc terrena ſectant. Aliud.n. opus
eſt nutrire patrem ꝛ matrē: ſorores: filios:
ꝛ vxorem: aliud miniſtrare ſanctis: aliud p
dicare verbum dei: ꝛ inſtituere paruulos
in xp̄o: aliud pſallere ꝛ orare: ꝛ tamen hec
oia opera ſunt: ꝛ opera pietatis. Habēt er/
go ꝛ ſpiritales viri opera ſua: ſed tn̄ in om
nibus eis nō carnalia ꝛ caduca: ſed ſola ſpi
ritalia querūt. Qui etiam quo melis ſciūt
fructum eo ipenſius ꝛ ſecurius pro merce
de laborāt. Et in hac q dez parte laudatur
angelus iſte: nimirum: qꝛ illos ſignificat vi
ros ſpiritales: q ſeu virginibus ꝛ inuptis
volētibus ducere vitā celibē ꝛ pficere do/
nāte deo in religiōe xp̄iana: ſeu adoleſcē/
tulis ꝛ iuuenibus feruētibus aīo in idipm
inſtitutionē dederunt: monētes eos ante
oia habere charitatē: ꝛ ſeruare ſe imunes
a cōtagijs ſeculi. Sȝ heu q̄ȝ difficile eſt eſſe
aliquē ex omni parte btūm: ꝛ q̄ȝ arduum
munire oēs aditus cōtra inſidias inimici.
Ecce.n. angelus iſte q de magnis ꝛ perfe/
ctis operibus: de patientia ꝛ charitate ꝛ fi
de a domino laudatur: de remiſſione diſci
pline qua ſinit prauos in ambulare vias
ſuas increpat: cum ſubditur.

Sed habeo aduerſum te quia permittis mulierem iezabel que ſe dicit propheten docere & ſeducere ſeruos meos fornicari & māducare de idolathicis. T.30

Sicut cum ageret de doctoribus in ty
po prauorū ſacerdotū: facta eſt mētio de ba
laāmita qꝛ q̄rtus ordo pprie virginū ē: i ty
po meretricātiū mulierū q̄ ſe ſub habitu
religioſo: honeſtas ꝛ ſpiritales eē mētiunt
peſſima illa meretrix iezabel itroducta ē:
vt diſcant religioſi quiqꝫ verborū deuitare
laſciuiā: ꝛ tēptare ꝛ pbare ſpūs ſi ex deo
ſūt. In tpe ꝛ.n. ſigilli quarti: quo helyas ꝛ
helyſeus clarueriit in terra iſrael: ꝛ filij p/
phetarū in iericho: ꝛ bethel: lȝ helyas lon/
ge an̄ pceſſerit ipiſſima iezabel vxor acab
regis iſrael ſimulās ſe eē ppheten aggrega
uit ſibi ꝛ ipſa turbā falſorū pphetarū vt q̄ſi
magiſtra vatū ꝛ auctrix eē videret. Eodē
tpe aptiōis q̄rte: iuente ſunt relige in po/
pulo grecorū ꝛ viri pbatiſſimi hītatores
heremi quorū alij q in imitatiōe helye an̄
pceſſerāt oino iā areſcere icipiebāt: alij vo
q ſucceſſerāt in imitatiōe helyſei: ceperūt
fieri patres monachorū ꝛ virginū: quorū
imitatio vſqꝫ ad latinos puenit. Sicut.n.
helyas ppha fugijt a populo iſrael pp im/
mūditias ad iuētionū ſuarū: ꝛ puenit vſqꝫ
ad mulierē viduā: q̄ erat i ſarepta ſydonio
rū: ita pfectio illa vite monaſtiche: q̄ pmo
tpe viguit apud grecos: multiplicatis er/
rorib⁹ apd eos tpe ecclie q̄rto: trāſlata ē ad
latinos: quouſqꝫ veniat tp̄s viſitatiōis illo
rū. Siqdē ꝛ mulierē iezabel fuiſſe apd eos
illo i tpe in ſpū: nō in lr̄a: demōſtrat nobis

ſermo diuinus qui arguit angelum thiatȝ
re dicens. Habeo aliquid aduerſum te: q̄
pmittis mulierem iezabel que ſe dicit pro
pheten docere ⁊ ſeducere ſeruos meos. Si
enim conſtat omnimodis q̄ illa iezabel in
terijt in diebus ieu: alia profecto iezabel re
quirenda eſt: cuius illa antiqua meretrix
iezabel retinebat imaginem. Licet autem
iezabel iſta falſas religioſas mulieres deſi
gnet: que ſub ſpecie ⁊ habitu religiōis de
cipiunt ſeruos Chriſti allicientes eos ver
bis ſubdolis: ⁊ attrahentes nutibus ocu
lorum ſuorum de quarum genere erant il
i.thi.5. le de quibus dicit apoſtolus. Cum luxuria
te fuerint deo nubere volunt. Uidetur ta
men hoc ipſum de ſpeciali potius mechia
fore accipiendum: hoc eſt de illa mechia
de qua dicit pſalmiſta. Perdidiſti omnes
Ps.72. qui fornicantur abs te. Eſt autem fornica
tio iſta: errare a veritate: ⁊ errando recede
re a deo viuo ⁊ vero: qui in mentibus ſim
plicibus ⁊ vera ſectātibus requieſcit. Et
quia ſicut in tribubus iſrael collectio que
dam errorum inuenta eſt in diebus helye:
ita in tēpore huius angeli in eccleſijs gre
Origenes. corū preeuntibus in eis magnis hereſiar
chis a diebus Sabellij ⁊ Origenis non
in conuenienti myſterio pars illa hereti
corum: que ſub ſpecie religionis decipie
bat incautos iezabel dicta eſt: quia ſicut il
la ſub ſpecie prophetie: fallebat multos:
ita ⁊ iſta non ratione verborum: ſed quaſi
oſtenſione perfecte vie muniebat ſe ſagit
tis potentium: quod ⁊ faciunt pleriq̄ gre
corum vſq̄ in preſentem dieȝ. Et licet vni
uerſis hereticis aures aſpidis ſint: lōge ta
men deteriores eſſe feminas eorum: exem
plo ipſius iezabel ⁊ athalye: ⁊ herodiadis:
⁊ aliarum ſimilium comprobatur. Maxi
Ecc.25. me cum vir ſapiens dicat. Non eſt caput
nequius ſuper caput ſerpentis: neq̄ mali
tia ſuper malitia mulieris. Et quidem de
illis que extra erant: nihil ad angelum vel
ad rem: quia qui ruptis vinculis vnita
tis ab ouili recedit: eo non poteſt arceri
a paſtore eccleſie: quo proprio iudicio con
demnatus: paſtoris ſententiam non agno
ſcit. Pro illis vero que intus erant ⁊ in
tus ſe eſſe profeſſione ⁊ habitu oſtende
bāt: ⁊ tamen preſumptionis audacia ⁊ cu
piditate inanis glorie: docebant falſa pro
veris ⁊ illicita pro licitis: merito qui illis
preerant: arguendi erant maxime cum di
cat apoſtolus: non eſſe mulieribus dandā
poteſtatem docendi: quia mulier (inquit)
ſeducta eſt: vir autem non eſt ſeductus. i.thi.2.
Non igitur in muliere iezabel ille nefarie
mulieres intelligende erant: que propter
aliquem errorem publice diſceſſerunt ab
eccleſia: ſed ille que ſe coram catholicis ca
tholicas eē ſimulabāt ⁊ occultis machina
tionibus inſidiātes incautis ſimplices quoſ
q̄ ⁊ inermes ad errorem trahebant. Nec
immerito de fornicatione ⁊ commeſtione
ydolathici arguuntur tacite hij qui ſedu
cuntur ab eis: quia diſcedere a catholicis
⁊ adherere anime vel eccleſie: heretica pra
uitate corrupte fornicari eſt: ⁊ participare
cuȝ eis in cibis ⁊ potibus quaſi qui de ido
lis immolato manducat. Siue autem de
ſpiritali fornicatione dictum ſit ſiue de cor
porali: que non minus diſplicet deo: maxi
me autem in illis qui voto caſtitatis aſtri
cti ſunt: ſiue qđ magis creditur: de vtraq̄
ſimul: propterea ſuper earuȝ ſcelere arguū
tur prelati: q̄ȝ tunc ſolum debet ceſſare re
ctor a correptione prauorū cum ſuperabū
dante iniquitate: ei nec tutum eſt habitare
inter eos: dicente domino. Si vos perſe
cuti fuerint in vna ciuitate: fugite in aliaȝ. mat.10.
Ceterum ſi ſubiectorū prauitas: correctio
ni ſubiecta eſt: non eſſe parcendum virge
docet precipitatio hely de ſylo: qui pro eo
q̄ digna caſtigatione praua filiorum opera
emendare noluit: expectatus diutius ⁊
amonitus ab eo qui patiens redditor eſt:
in ſeipſo ⁊ vniuerſa domo ſua condignam
quandoq̄ pertulit vltionem. Unde ⁊ hic
ſubditur.

¶ Et dedi illi tempus vt peni T.11
tentiam ageret: & penitere non
vult a fornicatiōe ſua. Ecce ego
mitto eam in lectum & qui me

chantur cum ea in tribulatione
maxima erunt niſi penitentiam
egerint ab operibus ſuis & fi
lios eius interficiam in morte &
ſcient omnes eccleſie quia ego
ſum ſcrutans corda & renes: &
reddo vnicuiq̄ veſtrū iuxta ope
ra ſua.

¶ Datuȝ eſt hypocritis illis qui deſigna
ti ſunt in iezabel ⁊ filijs eius tempus peni
tendi: ſicut ⁊ babyloni magne que ſedet
ſuper aquas multas. At illi vt ſcriptura te
Ecc.8. ſtatur abuſi ſunt eo in ſuperbia. Unde ⁊
Salomon dicit. Quia non cito profertur
contra delinquentes ſentētia abſq̄ timore
filij hominum perpetrant mala. Unde fit
vt ipſa quoq̄ iuſtitia domini cōuertať in
iudicium: ⁊ reddat tandeȝ vnicuiq̄ iuxta
opera ſua. O quāta eſt clementia condito
ris noſtri. Tempus iam indultum ſibi per
diderat iezabel iſta: ⁊ tñ adhuc miſericor
die dñs non preciſe: ſed ſub cōditione mi
natur dicens. Dedi illi tempus penitēdi
⁊ penitere non vult: ac per hoc vltra non
parcam niſi penitentiam egerit. Hec eſt il
la vox clemētie: qua iudee quondam pec
Hier.3. catrici: per prophetam loquebať dicens.
Si dimiſerit vir vxorem ſuam ⁊ illa rece
dens ab eo duxerit virum alteȝ nunquid
reuertetur ad eū vltra? Nunquid nō pol
luta ⁊ cōtaminata erit mulier illa? Tu au
tem fornicata es cū amatoribus multis ta
Ro.5. men reuertere ad me dicit dñs. Sic ſic
miſericordie pater abundauit vt auerteret
iram ſuam vt vbi abundauit delictum ſu
perabūdaret ⁊ gratia: ſed q̄ tāti abūdātia
muneris abuſa amatorē deſpexit: ſeuerita
tem iudicij non euaſit: tradita ab eodem
dño in manibus emuloȝ ſuoȝ. Eodē mo
do eccleſia illa que ſecūdum maximaȝ ſui
partem verſa eſt myſtice in iezabel: miſſa
eſt in lectum doloris ⁊ in tribulationē ma
ximam ⁊ in mortem cum fornicatoribus
ſuis quādo impijſſima gens ſarracenoȝ
que in partibus illis religata erat: ⁊ cōten
ta adhuc ſuis finibus ſubmurmurare vi
debatur ad perdendum impios ſoluta eſt
completis ab incarnatione domini annis āno 630
circiter ſexcentis triginta imperante he
radio auguſto ⁊ heredibus eius qui gentē
perſaruȝ i partibus illis paulo ante diffu
ſam: glorioſe deuicerat: ⁊ lignuȝ ſancte cru
cis quod abſtulerat rex perſarū: cum ma
gna populorum letitia ad locum priſtinū
reportarat. Ex eo autem tēpore quo gen
tes ille orietalē plagā ⁊ vſq̄ ad hyſpania
rum occidua omnes auſtri prouincias in
curſare ceperūt. Miſſa eſt iezabel in lectū
doloris: ⁊ oppreſſis multis doloribus his
qui fornicati erant cum ea: filij quoq̄ eius
occiſi ſunt in morte: ſicut ex his que geſta
ſunt manifeſta vſq̄ hodie reſeruanť indi
tia. Et de his quidem qui ceciderūt in ore
gladij: ⁊ qui morte aīe interēpti ſunt in fi
nibus thebayde ⁊ egypti iudee pariter ⁊
arabie: ⁊ in omni circūiacenti regione: in
quorum confinijs caſtra monachorū ⁊ vir
ginum ſub eadeȝ tempeſtate degebant mē
tionem facere nō eſt opus cum nec ita oc
cultū fuerit vt facile mētis deleatur igna
uia: nec ita manifeſtū: vt ſeriatiȝ excipi po
tuiſſet. Unū ſcimus q̄ cum oēs partes il
las: gens chriſtianorum incoleret: vix pau
ci de multis relicti ſint ſeruituti potius
q̄ȝ ſaluti: ⁊ tribulationi q̄ȝ paci: haud du
bium q̄ propter ſcelera iezabel ⁊ amico
rum eius: ⁊ propter malitiam hominum
in habitantium in eis. Bene autem ſub
ditur. Et ſcient omnes eccleſie q̄ȝ ego ſuȝ
ſcrutans corda ⁊ renes ⁊ reddo vnicuiq̄
veſtrum iuxta opera ſua q̄ȝ ſi nunq̄ȝ deus
iuſtus in vita iſta iudicaret iniquos ⁊ am
bulantes in hypocriſi ⁊ mēdatio ⁊ ſimulā
tes iuſtitiam quam non habent vſq̄ in fi
nem mundi impunitos relinqueret: aut
decipi poſſe deus ⁊ neſcire occulta cordiū
putaretur vt homo: aut ſufficere ſimulata
religio: ⁊ ſpecies ipſa exterioris ornatus in
conſpectu altiſſimi crederet remiſſis vni
uerſis vitioruȝ debitis que abſconduntur
ab homine ⁊ remuneratis fictis bonis

que coram hominibus oſtēdūtur. Sed cū
ſcriptum ſit de illis qui iactanter faciunt
Ma.6. opera ſua vt videantur ab hoibus. Amen
dico vobis receperunt mercedem ſuam ⁊
Lu.16. vos eſtis qui iuſtificatis vos corā hoibus
deus autē nouit corda veſtra. Et alia mul
ta in hunc modum quibus arguūt hypo/
crite. Quis neſciat hypocritarum genus
obnoxium exiſtere damnationi eterne: ⁊
Job.20 veram eſſe ſententiam qua dictū eſt. Gau
dium hypocrite ad inſtar puncti: ſi eleua/
uerit caput ſuum vſqꝫ ad nubes quaſi ſter
quiliniū in fine pdet: Sꝫ ſi certa eſt hypo
critarum dānatio: ⁊ ſententia manifeſta:
quomodo nunc dicitur. Et ſcient omnes
eccleſie qꝛ ego ſum ſcrutans corda ⁊ renes
quaſi tūc primo intelligat hypocritarum
dānatio cū diuinum circa illos iudicium
terribiliter exercetur. Sed ſciendum ꝙ vi
ri ſpiritales plerunqꝫ ex acumine intelle/
ctus interiora penetrant ⁊ inter veram ⁊
falſam iuſtitiam diiudicare ſciunt: ſed hoc
ipſum aliquando quod prauum eſſe intel
ligunt interpretari in bonam partem ex
ſimplicitate nituntur. Volunt ſane abūda
re in iuſtitia ⁊ ſuperexaltare miſericordiaꝫ
iudicio ne forte ſicut homines falli que/
ant: qꝛ ⁊ ſepe malitioſi ⁊ maliuoli emulan
tes bonos: deprauare actus illorum curio/
ſe intendunt: deputantes vane glorie ⁊ fa
uori quod ipſi dei nutu ⁊ amore: ſimplici
nec nō ⁊ deuoto animo faciendum decer/
nunt. Unde ⁊ plerunqꝫ accidit: vt detege
re hypocritarum friuola veritatis filij pti
meſcāt ne forte bonorum animos offendē
tes delinquant: dum non ex pietatis amo/
re loqui quod iuſtum eſt: ſed ex zelo dete/
ſtande inuidie proferre ſiniſtrū aliquod de
viris honeſtiſſimis exumant. Sicqꝫ fit vt
dum boni quiqꝫ non ſolum mala hypocri
tarū ſimile: verūetiam ⁊ illorꝫ opera que
ficta ſunt interpretari aliquando in bonaꝫ
partem pro tempore ⁊ loco neceſſariuꝫ ex
timāt: accidit res cōfuſa nimis: vt qs odio
⁊ quis amore dignus ſit: turbato legis or/
dine neſciatur: ⁊ vtrunqꝫ omnipotentis
examini dirimendum ſeruetur. Cum eniꝫ
hij qui mediocriter ſentiunt percipiunt
veritatē ⁊ tamen eos ipſos quos eſſe pra
uos agnoſcunt in loco ſancto ſtare cōſpi/
ciunt ⁊ honorari a q̄ꝫpluribus quaſi iu/
ſtos mirantur ſi non ſunt vera: que ipſi
ſenſtiunt: ⁊ ne forte aliud ſit in cauſa: ſtu
pefacti formidant. Alij vero ꝙ non ar/
guuntur a domino diuine bonitati aſcri/
bunt putantes ſufficere exteriora opera ad
ſoluenda deteſtanda ſcelera que occulte
committuntur ab eis: cum magis econtra
rio mala confeſſa ſequantur veniam ma/
gis occulta bona conſequi premia mereā/
tur. Cum ergo iudex iuſtus in iudicium
ſurgit ⁊ hij de quibus diuerſi diuerſa ſen/
tiunt: euidēti ſeueritate iudicij: ⁊ animad
uerſione plectuntur: manifeſte vniuerſis
daſ itelligi reſpicere deū de celo ſup filios
Adam ⁊ corda potius hominum intueri
q̄ꝫ verba. Dicens ſe ergo Chriſtus Je/
ſus facturum iudicium de fornicaria ieza/
bel ⁊ ſcient: inquit omnes eccleſie: qꝛ ego
ſum ſcrutans corda ⁊ renes ⁊ reddo vni/
cuiqꝫ veſtrum iuxta opera ſua: quia vnde
vna pars hypocritarum per iudicij vl/
tionem detegitur: inde multi correpti ſi
ctam deſerunt religionem ne ⁊ ipſi pro/
uocato domino ſimili ſententia puniā/
tur. Sequitur.

¶ Vobis autem dico ceteris qui T.33
thiatyre eſtis quicunqꝫ non ha/
bēt doctrinā hāc qui non cogno
u erūt altitudinem ſathane quē/
admodum dicunt: non mittam
ſuper vos aliud pondus: tamen
id quod habetis tenete: donec
veniam. Cap. 2.

SCriptū eſt in epiſtola Petri. Nouit 2.Pe.2.
dn̄s pios de tēptatiōe eripe. Qui er/
go nō habuerūt doctrinā illam: nec noue
runt ambulare in magnis quod eſt nō co/
gnoſcere altitudinem ſathane: illius vtiqꝫ
qui omne ſublime videt: qui eſt rex ſuper
oēs filios ſuperbie: erepti ſunt ſicut paſſer

de laqueo venātium: ſeruati a timore no/
Job.41. cturno ⁊ a demonio meridiano. Quēad/
Ps.123. modum inqt: dicunt. Nō mittam ſuper
Ps.90. vos aliud pondus. Qui ſunt qui hoc di/
cunt? Hij qui modum precepti ⁊ diuine
diſpenſationis moderationem non atten
dūt. Satagebat Martha circa frequens
miniſterium: Maria ſedebat ſecus pedes
Jeſu: ⁊ exoccupata a curis ſeculi: audie/
bat ſollicita verbum illius: Habet vtraqꝫ
pondus ſuum: ⁊ Martha vꝫ ⁊ Maria: ⁊
tn̄ querebat Martha a dn̄o: vt aliud illi
pōdus imponeret. Electus erat Petrus
ad ſequēdum dn̄m: Joānes ad ꝯtemplan
da miſteria supernoꝝ: ⁊ eaipſa diligenter
ſcribenda: ⁊ tn̄ arbitratus eſt Petrus ha/
bituꝝ ſe Joānem ſociuꝫ paſſionis cui nō
erat ipſe ſociādus in deſcriptione libroꝝ.
Signum erat hoc magni miſterij: ⁊ indi
tium futuroꝝ. Preſciuit enim dn̄s: mouē
dos eſſe actioni deditos aduerſus ꝯtem/
plationi ⁊ quieti vacantes: ac ſi non eque
graue ſit aſſiſtere: q̄ꝫ aliqd viriliter agere:
ideoqꝫ iuſtum putant hoc ⁊ dicunt impo
nēdum. Vꝫ eſſe illis onus martyrij: ⁊ nō
eſſe illis parcendum a dn̄o: in articulo paſ
ſionis: tanq̄ꝫ non equum videaſ eſſe iudi
cium: vt alijs deſtinatis ad preliuꝫ: alij ſer
uentes ocio: in tranquillitate ꝯſiſtant. Et
hoc qdem dicentes: oſtendunt ſe neſcire
pōdus ſpei: patiētie ⁊ lōganimitas iſtoꝝ:
⁊ ꝙ nō minus graue ſit humane nature
vacare deo q̄ꝫ aliqd corporaliter agere: ⁊
ſedere in loco vno: q̄ꝫ p varias actiones
opando diſcurrere. Qui autē nouit oia:
dn̄s arguit Martham de ſorore: Petruꝫ
de ꝯdiſcipulo queſtionem mouētem: loq
tur illi ordini qui in Joāne ⁊ Maria deſi
gnatus eſt: dicēs. Quēadmodū dicūt: nō
mittā ſup vos aliū pōdus: tn̄ id qd̄ hētis:
ſuate donec veniā: Quare āt ille iſti ordi
ni loqꝫ dicēs: id qd̄ hētis ſuate donec ve
Jo.21 niā: vel d' illo diſcipłō quē diligebat ieſus:
ſic eū volo manere donec veniā: niſi qꝛ ſic
ꝯtēplatiua vita: actiue ꝯtēporanea facta ē:
vt tn̄ ſꝫ aliqs ſui partes actiua vita prece
dat: ꝯtemplatiua ſequaſ. Preceſſit enim
Petri natiuitas: natiuitatē Joānis: nec
expectauit Joānis ortus obitum Petri:
ſed Petro adhuc ſupſtite natus eſt ipſe:
qui ⁊ ſicut Petrus natiuitate preceſſerat:
ita ipſe poſt Petrum ſolus in hac vita re
māſit. Sic: ſic eccleſiaſticus ordo deſigna/
tus in Petro: qui ad belluꝫ martyrij ele
ctus eſt: preceſſit: ſm̄ aliqd ordinē mona
choꝝ: quem deſignat Joānes. Qui vꝫ or
do eccleſiaſticus: accepta ad vltimum cru
ce ſua ſequuturus eſt xp̄m: expanſurus
manus ſuas vt cingaſ ⁊ ducaſ: quo ipſe
nō vult. Relinquetur aūt pars illa electo
rum que deſignata eſt in Joāne: ad quam
opꝫ tranſire totam Petri ſucceſſionem:
deficiente parte illa laborioſa que deſigna
ta eſt in Petro: ⁊ data vbiqꝫ tranquillita
te amatoribus xp̄i. In tp̄e nempe illo erit
dn̄s vnus: ⁊ nomen eius vnum: ſicut ⁊ p
alium pphetaꝫ diciſ. Ecce ego aſſumam Eze.37
filios iſrael de medio nationum: ad quas
diſpſi eos: ⁊ ꝯgregabo eos vndiqꝫ: ⁊ addu
cam eos ad humum ſuam: ⁊ faciam eos
gētem vnam in terra in montibus iſrael:
⁊ rex erit vnus omnibus imperās: ⁊ non
erunt vltra due gētes: nec diuidentur am
plius: in duo regna. Sequitur.

¶ Qui uicerit & cuſtodierit T.33
uſqꝫ in finem opera mea: dabo il
li poteſtatem ſuper gentes: &
reget eos in uirga ferrea: & tanq̄
uas figuli confringentur.

¶ Liquet ꝙ in quarta etate ſeculi reuela
tus eſt Helyas: ⁊ in ſexta Joānes: ⁊ rurſū
i etate ſeptima apparebit Helyas. Sacra
mentū hoc magnū eſt: iā puto in hoc ope
memoratū. Poſt Moyſen q in hac parte
myſterij ſignificat patrē: reuelatus eſt he
lyas: qui q̄ꝫtuꝫ ad hoc myſteriū deſignat
ſpiritum ſanctū. Poſt Joānem baptiſtaꝫ
qui ſignificat filiuꝫ: iteꝝ reuelādus eſt He
lyas: qꝛ vnus idēqꝫ ſpiritus a patre filioqꝫ
pcedit. Sic poſt vitā actiuam claruit ꝯtē
platiua: ⁊ in quarto: precipue eccleſiaſtico
tempore: ⁊ clarebit iterum in ſeptimo:

ꝯſumata paſſione ſexti:deſignata in Joã
ne baptiſta:ſm ꝙ in alijs locis expreſſiſſe
me recolo. Sic ⁊ Joannes qui primo in
Hieruſalem ſequutus eſt Petꝝ:⁊ coopa/
tus eſt illi:ſcdo in Aſia ſequutus eſt Pau
luʒ:⁊ in hijs que Paulus fundauerat:ſu/
pedificare miſſus eſt. Qꝛ ergo futuꝝ eſt:
Nota de ordie here. vt ordo iſte qui quarto tpe claruit vſqʒ ad
finem ſeculi ꝓpagetur:ingreſſurus tem
pora iuſtitie ⁊ abundãtiam pacis:viſurus
ꝯfractioneʒ ſtatue:quã viderat Nabucho
donoſoꝛ:ſuperaturus gentes ⁊ regna que
chriſtiano aduerſantur imperio:qm̃ qui/
dem decem cornua ⁊ beſtia pugnabunt
cum agno:⁊ agnus vincet illos: qm̃ dñs
dñoꝝ eſt:⁊ rex regum:⁊ qui cuʒ illo ſunt
vocati electi ⁊ fideles:opʒ enim pugnare
dñm Jeſuʒ:quouſqʒ ponat oẽs inimicos
ſuos ſub pedibus ſuis:pʒ cauſa rationis:
quare huic ordini dictuʒ eſt. Qui vicerit
⁊ cuſtodierit opa mea vſqʒ in finem:dabo
illi poteſtatem ſup gentes:⁊ reget eos in
virga ferrea:⁊ tanq̃ʒ vas figuli ꝯfringent.
Neqʒ enim vno ordine ſuccedente:alius
deficere credẽdus eſt:aut qꝛ ꝓpria tpa ſin
gulis ordinibus aptata ſunt:idcirco non
oẽs pariter ſub vno primo tpe inchoaſſe
putandi:ſed eo modo tenendum eſt:quo
tam lucide ꝗʒ plixe in prefatione mõſtra/
uimus. Qđ autem ſeqtur. Sicut ergo ac
cepi a patre meo:ad tempus reſurrectio/
nis eius referendum eſt:in quo ait. Data
eſt mihi omnis poteſtas in celo ⁊ in ter/
ra. Tunc eniʒ ꝯſtitutus eſt a patre rex re/
gum:⁊ iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ: dicente
de eo in pſalmo Dauid. Quare fremue/
runt gentes ⁊ populi meditati ſunt ina/
nia? Utiqʒ volentes occidere ⁊ delere de
terra viuẽtium:auctoreʒ vite. Aſtiterunt:
inqt: reges terre ⁊ principes ꝯuenerunt
in vnum aduerſus dñm ⁊ aduerſus chri/
ſtum eius. Sed qꝛ vanum eſt ⁊ inane vel
le diſſoluere ꝯſilium dei:loquitur ipſe rex
qui mortuus fuerat:⁊ dicit: Ego autem cõ
ſtitutus ſum rex ab eo ſup ſyon ſanctum
eius predicans preceptum dei. Dñs dixit
ad me filius meus es tu:ego hodie genui
te. Jn die qppe illa genitus eſt a patre do
minus:vt eſſet primogenitus mortuoruʒ:
ſm ꝙ reſurrectio mortuoꝝ: regeneratio
dicta eſt. Scđm hoc inquaʒ dñs loquutus
eſt:dicens. Dñs dixit ad me: filius meus
es tu ego hodie genui te. Poſtula a me ⁊
dabo tibi gẽtes hereditatẽ tuã: ⁊ poſſeſ/
ſionẽ tuã:termios terre. Reges eos i vir
ga ferrea:⁊ tanq̃ʒ vas figuli ꝯfringes eos.
Qui ergo vinci voluit:⁊ vinciri a morte:
reſurgẽs a morte:mirabilius q̃ʒ vicerat vi
cit:ꝯſtituẽs ex hoc duos ordines deſigna/
tos in Petro ⁊ Joãne: quoꝝ vnus mo/
riẽs impleret ea que deeſſent paſſionibus
ſuis:alius diu viuens:⁊ vincens in iuſti/
tia miniſtraret illi:ne ſi nemo eſſet qui pa
ti poſſʒ:inſultaret diabolus militus xp̃i:⁊
ſi oẽs pmitterent occidi:ſaltẽ illis vel hoc
modo victor eſſe emulus putaretur. Alij
ergo moriuntur:cum xp̃o mortuo: Alij ſu
pererunt ꝯuiuente:vt merito granorum
frumenti que moriuntur: viuentia ſupra
numeꝝ augeantur ⁊ creſcant. Unde eniʒ
alij moriendo in bello:de hoſtium multi/
tudine ſtrageʒ dabunt. Jnde hij qui erũt
reſidui reliquias excuſſoꝝ:ſuperando cal No. pulchra.
cabunt. Porro virgam ferream ipſam in
domabilem poteſtatem appellat:cui ſub/
iecta erunt agmina nationum:que agni/
ta veritate dei: ac ſi vaſa figuli ꝯterrẽtur:
vt ſint corde contriti ⁊ humiliati:ſub ma
nu viuentis dei:⁊ in nullo audeant dece
tero manifeſte reſiſtere veritati. Seqtur.

Et dabo illi ſtellam matuti/ nam. T.34

Stella matutina: primam diei luceʒ:
⁊ ſolis claritatem precurrit. Quid enim
in ſtella matutina:niſi donum preſcientie
deſignatur:per qđ intelligant inuiſibilia:
que aliqñ clara luce viſuri ⁊ cogituri ſu
mus? Hanc ſpiritualem gratiam deſigna/
bat ſtella illa que primo qdem in oriente:
nouiſſime autem in occidente:magis ap
paruit:que ⁊ pgens antecedebat eos:quo
uſqʒ veniret ⁊ ſtaret ſupra vbi erat puer. Mat.
Neqʒ enim qꝛ ordo iſte ꝯtemplantiuʒ ſo

re dr:idcirco non ⁊ ipſi dicendum erat.
Ex parte enim cognoſcimus: ⁊ ex parte
ꝓphetamus: ⁊ euntes de claritate in cla
ritatem:⁊ gratiaʒ pro gratia dedit nobis:
quaſi tam integra fuerit ⁊ pfecta ꝯtempla
tio eius:vt ꝓficere de die in dieʒ:⁊ ire de
claritate in claritateʒ negret:ſed reſpectu
inferioꝝ ordinum:ꝯtemplator celeſtium:
dictus eſt: diceturqʒ pfectius in hijs qui
vicerint:cum ſtelle eius claritatem ſpecia
li quadam prerogatiua dño largiente pci/
pient. Et hec quidem ſpecialiter angelo
thiatyre miſſa ſunt:hoc eſt illi ordini qui
deſignatur per ipſum:quamuis generali/
ter referãtur ad omnes. Jdeoqʒ qđ gene/
rale eſt:in ꝯcluſione ſubiungitur.

T.35 Qui habet aures audiat qd ſpiritus dicat eccleſiis.

Diſcutiat ſemetipſum hõ diligenter
⁊ arguat:⁊ vtruʒ ſit ex oi parte beatus: vi
gilanter attẽdat:ne forte ex aliqua ſui par
te deſtitutus corruat:⁊ putans ſe eſſe ali/
qd:redigatur ad nihilũ:dum aliqđ in ſe
metipſo vitium regnare pmittit:etiam ſi
magna ſint opa eius ⁊ laude digna:pro q
bus non inanis premij remunerationem
expectat. Tanta quippe eſt eqtas iudicis:
tanta clementia redemptoris: vt nec pro
bene geſtis opibus dimittat ei qui hʒ tẽ/
pus ⁊ negligit non ꝯfeſſa peccata: ne pro
hijs de qbus penitens hõ ſeſe accuſando
dijudicat:omittat remunerare illuʒ de la/
boribus ſuis. Si enim remunerare quen
q̃ʒ iure debiti teneretur: ꝓfecto decidiſſet
a premio qui ſemel lapſo pede pateret rui
nam. Qꝛ vero merces ipſa quam ſpat qui
libet pro labore ſuo:non eſt debita:ſʒ gra/
tuita:poteſt qui digne penitet:recuperare
qđ perdidit:⁊ prime reſtitui dignitati:ſi/
cut Dauid ⁊ Petrus ⁊ alij multi:q etiaʒ
poſt magna crimina:honores ſuos priſti/
nos tenuerunt:vt ſcirent ⁊ ipſi indulge/
re delinquenti gregi: ⁊ enarrare viſcera
miſericordie dei ſui: in quibus viſitauit
nos oriens ex alto.

Explicit de angelo thiatyre.

Jncipit de angelo Sardis.

Et angelo eccleſiæ Sardis ſcri/ be. Cap. 3. T.1.

Cum ageremus in hoc ope de qnqʒ
generalibus eccleſijs q̃s diximus p
tinere ad Petrum:⁊ de alijs ſeptem qui
bus ſcribit Joãnes:cauſaʒ alti miſterij ꝑ/
palare volentes:diximus ad quinqʒ illas
eccleſias:ptinere qnqʒ opa xp̃i:ſiue qnqʒ
virtutes inſtitute per ea: Ad ſeptem vero
iſtas eccleſias: ſeptem dona ſpiritus ſan/
cti. Quia tñ quintus ordo queʒ deſignat
angelus eccleſie Sardis reſpectu quatuor
precedentiuʒ generalis eſt in ordine ſuo:
non incongrue loquuturus dñs ad eũ:ſe
ptem ſpiritus dei ⁊ ſeptem ſtellas ſe teſta
tur habere:vt q̃lis eſſe debeat ipſius quin
ti ordinis inſtitutio:tacite innoteſcat. Di
ctum eſt autem hoc quinto angelo: non
qꝛ ipſe dignus erat muneribus ipſis: ſed
qꝛ ipſi ⁊ ſemini eius erant:ſi dignus eſſet
diuinitus preparata:ſm illud euangelij. mat. 22
Nuptie quideʒ preparate ſunt:ſed qui in
uitati erant:nõ fuerunt digni. Quod au
tem dignus non eſſet demonſtratur cum
ſubditur. T.2.

Scio opera tua: quia nomen habes ꝙ uiuas & mortuus es.

Sed quare dignus non fuit? Nuʒ qꝛ
inſtitutorem nõ habuit ſancte regule:ſub
quo ⁊ pciperet coronam laboris ſui? Ab/
ſit. Si enim hoc non haberet:non dicere
tur in ſequẽtibus. Jn mente habeto qua
liter acceperis ⁊ audieris ⁊ ſerua ⁊ penitẽ
tiam age. Habuit ergo ⁊ ordo iſte inſtitu/
torem ſuum: monachoꝝ occidentaliuʒ pa S. Benedictus.
trem ⁊ ducem: viꝝ venerabilem Benedi
ctum:qui quidem premiſſus eſt tpe quar
ti angeli vt ederet:inſpirãte deo regulam
vnitatis ⁊ charitatis: ⁊ daret multis fra
tribus legem cõem:vt eſſet cõnexum cor
pus capiti ⁊ corpori membra: occurrenti
bus in ea oibus in viꝝ pfectum: in men
ſuram etatis plenitudinis Chriſti. Nõ ſo
lum autem: ſed ⁊ vt quedam ſimilitudo

ſuperne patrie inueniretur in ipſo:in qua
vꝫ patria:quaſi diuerſa floꝝ genera:ame/
nas ⁊ pulchras reddunt mãſiones ſancto
rum:⁊ vniuerſa ciuitatis illius menia va
ria pretioſoꝝ lapidum pulchritudo deco/
rat. Unde ⁊ bene quoqꝫ ſardis principiũ:
pulchritudinis interpretat̃:qꝛ in hac vita
cõi monſtrari incipit:ꝙ in beata illa celo
rum patria pfecte viſuri ⁊ percepturi ſu/
mus. Quam enim pulchra ſit ⁊ q̃ꝫ perſpi
cua illius claritas vrbis : in fine libri hu
ius demonſtrat̃:cum dicit̃. Oſtẽdit mihi
angelus ciuitatem ſanctam Hieruſalẽ de
ſcẽdentem de celo:adeo habẽtem clarita/
tem dei:lumen eius ſimile lapidi precio/
ſo. Et poſt aliqua. Et erat ſtructura muri
eius ex lapide Jaſpide:ipſa vo auro mun
do ſimili vitro mundo:fundamenta mu/
ri ciuitatis:oi lapide precioſo ornata. Cuꝫ
aũt ꝯſtat ex ſententia Petri:qui dicit ele
ctos dei:lapides viuos:edificia illius vr/
bis eſſe ꝯſortia iuſtoꝝ hoium : qui fide ⁊
operibus placuerunt deo:qd per varieta
tem coloꝝ lapidibus precioſis inſitas:niſi
diuerſa munera gratiarũ : que ſingulis ⁊
ſingulis ſpecialiter data ſunt : vt nil deſit
in pulchritudine:nil in gratia : quin mi/
nus regina illa celoꝝ que adſtat a dextris
agni:⁊ vtiqꝫ in veſtitu deaurato circunda
ta varietate in ꝯſpectu eius qui ſe diligit:
appareat ſpetioſa? Neqꝫ eniꝫ vnicuiqꝫ ſan
ctoꝝ datum eſt habere varietatem iſtam:
ſed datum eſt vnicuiqꝫ ab vno ſpiritu do
num ꝓpriũ diuidente de ſuo ſingulis ꝓ
ut vult:vt tanto qſqꝫ amare ꝓximos ſtu
deat:quanto ⁊ in illis oibus poſſidet oia:
que in ſeipſo non hꝫ. Nam ⁊ ita datuꝫ eſt
vnicuiqꝫ habere qd hꝫ : vt qui hꝫ nõ tam
ſibi q̃ꝫ ꝓximis ſeſe accepiſſe letetur:nec ſi
bi ꝓprie datuꝫ extimet:ſed in ſe alijs:nec
ſuum ſe aliqs eſſe putet:ſed eternam poſ
ſeſſionem alioꝝ. An neſcitis (inqt) ꝙ cor
pora noſtra templum ſunt ſpiritus ſan/
cti:quem habetis adeo:⁊ nõ eſtis veſtri?
Si auteꝫ noſtri nõ ſumus:eius pfecto ſu
1.cor.9 mus qui emit nos:⁊ eoꝝ quibus precipit
ipſe. Ubi autẽ de lege iſta regulariter agi
tur:niſi in ſardis? Ubi de hoc mandato iu
gis queſtio:niſi in principio pulchritudi/
nis:in collegio monachoꝝ? Quis eniꝫ in
eo viuit:ſi ſibi ⁊ non proximis viuit? Ut
enim precioſi lapidis pulchritudo inuti/
lis ⁊ ocioſa eſt:niſi iuxta qualitateꝫ ⁊ mo/
dum ſuum ꝓficiat in ſtructura : nec red/
dit aliquam decoris ſpeciem : quamlibet
ſit induſtre a ſculptore politus:niſi iũctu/
ris alioꝝ lapidum competenter aptet̃:ita
in cenobijs monachorum:ocioſa eſt que/
cũqꝫ gratia in eo qui diligit ſemetipſum:
qui querit tantũmodo que ſua ſunt : cõeꝫ
multis ⁊ vtilem paruipendit ſalutem. Et
qdem tales monachos:ſi tñ monachi di/
cendi ſunt:⁊ nõ potius pſeudo monachi:
eſſe in cenobijs:nõ eſt dubium : de qbus
nihil ad eum qui cuſtodit paruulos con
gregatos in vnum:qꝛ quoꝝ ꝯuerſatio pra
ua eſt:inter aurea candelabra repertari nõ
poſſunt. Quo ꝯtra de vera vnitate fratrũ
per pſalmiſtam dicit̃. Ecce q̃ꝫ bonum ⁊ ps.132
q̃ꝫ iocondum habitare fratres in vnum.
Sicut vnguẽtuꝫ in capite. Sicut (inqt)
vnguentum in capite. In quo capite niſi
in xpo? Ipſi enim de hoc vnguento : per
pſalmiſtam dicitur. Unxit te deus deus ps.44
tuus oleo letitie pre ꝯſortibus tuis. Hoc
qppe vnguentum effuſuꝫ a capite : qd eſt
xps : ſequutum eſt illud bonum qd ſcri/
ptum eſt:in actibus apoſtoloꝝ. Multitu Act.4
dinis autem credẽtium:erat cor vnum ⁊
anima vna:nec quiſquaꝫ eoꝝ que poſſide
bat:aliqd ſuum eſſe dicebat : ſed erant il/
lis oia cõia. Ubi ergo talis vnitas eſt : ibi
precioſiſſimum illud vnguẽtum effundi
tur:ibi ⁊ dona illa precipua ꝑ effuſionem
ſequuntur. Ubi enim ⁊ charitas:qd bo/
ni deeſſe poteſt? Nẽpe:⁊ vbi ipſa non eſt:
etiam qd videtur habere aliqs:auferetur
ab eo. Quia vo nutrix charitatis:vnitas
eſt:merito virtus vnitatis:monachis im
poſita eſt:qꝛ vbi vnitas eſt:charitas ineſſe
non põt. Ut enim in collectione lignoꝝ
paruus ignis efficitur magnus:ita in vni
tate aiaꝝ ⁊ cordium:amor in immenſum
excreſcit. Quo ꝯtra:vt in diuiſione ligno

rum ignis moritur:qui viuebat:ita in diſ
ſenſione ⁊ diſcordia amor extinguitur ⁊
inaneſcit. Lꝫ auteꝫ oẽs regule ſanctoꝝ pa
truꝫ quibuſcũqꝫ ſpiritualibus virtutibus
preferant vnitateꝫ:voluit tñ omnipotens
deus preire aliquos viros perfectos : qui
alijs ⁊ alijs modis facerent voluntatem
dei ſui:maxime vt quatuor illi ordines pre
irent:qui in quatuor aialibus deſignãtur:
quouſqꝫ veniret tps cõe ꝑtinens ad ſedeꝫ
dei:que innumeram multitudineꝫ electo/
rum deſignat : hoc eſt tps quinti angeli:
ps.118. de quo in hoc capitulo ſermo eſt. Sꝫ heu
q̃ꝫ prona ſemꝑ ad malum in ꝓthoplauſtõ
humani generis vitiata natura. Tps (ait
qdam) faciendi dñe diſſipauerunt legem
tuam. Queãdmodum ſi duo viri diuerſi:
moribus ⁊ diſciplina : preuaricante vno
ipſoꝝ:diſcordarent ab inuicem:⁊ talis in/
ter vtrũqꝫ vſqꝫ ad annos multos ꝑmane/
ret diſcordia:vt quo alter eoꝝ per annos
ſingulos cariora ꝓmitteret ⁊ offerret:eo al
ter eoꝝ quaſi verſus in freneſim:maiores
pugnas ⁊ ꝯtumelias fruſtra ſe diligenti ⁊
demulcenti inferret : ita inter bonitatem
dei ⁊ prauitatem generis humani:iugis ⁊
inuincibilis vſqꝫ ad finem ſtatutum diſce
ptatio manet:ita vt per ſingula incremẽ/
ta munerum que nobis diuinitus collata
ſunt:ipſi deteriores effecti retribuamus ei
mala pro bonis:q̃ꝫuis nec iſta faciẽtes ſu/
perari poſſit malitia noſtra:bonitas ſummi
dei:qn minus abundãte peccato:eius de
die in diem:abundet ⁊ ſuꝑabundet largi/
tio gratiaꝝ:Lꝫ nec abundãte eius gratia:
deſinat econtrario abundare iniqtas no
ſtra:quouſqꝫ veniat tps illud beatum : in
quo opꝫ illuꝫ vincere ⁊ regnare donec po
nat inimicos ſuos ſcabellum pedum ſuo/
rum. Interim complẽdum eſt illud:qd ex
voce ipſius dñi per pſalmiſtam dicit̃. Pro
ps.108. eo vt me diligerẽt:detrahebant mihi. Et
Esa.5. in Eſaia ꝓpheta:faciens querimoniaꝫ ſu/
per vineam ſuam. Expectaui (inqt) vt fa
ceret vuaꝫ:⁊ fecit labruſcas. Unde ⁊ huic
angelo:cui talia dona preparata erant ⁊ ex
ꝑte collata : qꝛ non ſe ad gratiaꝝ actiones
agendas pro ꝑceptis beneficijs prepara/
uit:nec ſe ad impẽdendum dignum obſe/
quium vigilãter exhibuit a dure increpa/
tionis voce:is qui hꝫ ſeptem ſpiritus ⁊ ſe
ptem ſtellas:loq exhorſus eſt dicẽs. Scio
opa tua:qꝛ nomen habes ꝙ viuas ⁊ mor/
tuus eſt. Sed ſi mortuus eſſe dicit̃:queren
dum eſt diligẽtius:vnde nomen hꝫ ꝙ vi/
uat. Nõ enim oẽs qui mortui ſunt:nomẽ
habẽt ꝙ viuant:ſed ſolum hoiem hypo/
chritam complectit̃ ſentẽtia iſta. Qui eniꝫ
mondanis negocijs obligati ſunt:⁊ ſecula
riter viuunt:intãtum nomen vanum ha/
bere nequent:vt etiam qui inter illos vi/
uunt:plerũqꝫ eſſe mortui pro ſimilitudine
extimẽtur:dum ab hijs qui veraciter mo
riunt̃:in veſte ⁊ habitu nõ diſcordãt: Qui
autem mutata veſte ⁊ habitu qui non ad
aliud dat̃:nec ad aliud aſſumit̃:q̃ꝫ ad vitã:
niſi forte a miniſtris diaboli:qui ſe plerũ/
que transfigurant in angelos lucis:vt in
cautos decipiant:aliter q̃ꝫ pretendit habi
tus ⁊ ꝓfeſſio viuit : profecto ſententia iſta
ꝯdẽnatur:qua dicit̃. Nomen habes ꝙ vi/
uas ⁊ mortuus es. Tales erãt phariſei hy/
pochrite:qui dicebãtur diuiſi:a quoꝝ do/
ctrina ⁊ magiſterio iubet dominus abſti/
nere apoſtolos ⁊ cauere:cum dicit. Atten/
dite ⁊ cauete a doctrina phariſeoꝝ : qd eſt
hypochriſis. Nihil enim hypochriſi dete
ſtabilius ante dñꝫ:nihil execrabilius ſimu
lata iuſtitia:qꝛ ſemꝑ eſt in mẽdacio ⁊ rapi mat.16.
na qui ſe tonſura ⁊ habitu eſſe ſimulat:qd
non eſt. Scriptum qppe eſt. Perdes om
nes qui loquunt̃ mendacium. Unde ⁊ eiſ ps.5.
dem phariſeis ſaluator ait. Ue vobis ſcri/
be ⁊ phariſei hypochrite:qui ſimiles eſtis mat.23.
ſepulchris dealbatis:que a foris parẽt hoi
bus ſpecioſa : intus vo plena ſunt oſſibus
mortuoꝝ ⁊ oi ſpurcitia:ſic ⁊ vos a foris q
dem paretis hoibus iuſti:intus autẽ ple/
ni eſtis hypochriſi ⁊ iniquitate. Ecce qua
le eſt nomen vite : cui cauſe veritas nõ eſt
ſubiecta. Gaudium (inqt) hypocrite ad Iob.20.
inſtar puncti. Si eleuauerit caput ſuum
vſqꝫ ad nubes:quaſi ſterquilinium in fine
ꝑdetur. Quis vero magis hypochrita ⁊

voli reus:q̄z is qui regularem ferens habi/
tum irregulariter viuit? Habent enim no/
men ꝙ viuāt apud eos qui carnales ſunt:
⁊ carnaliter ſentiunt:qui neſciunt cogita/
Ezec. 8 re in hoīe niſi exteriora que vidēt:qui ne/
queūt circumfodere murū:⁊ reſpicere ydo
la que ſunt intus:ac ꝑ hoc decepti ⁊ delu/
ſi:laudāt ⁊ extollunt miſeros:in q̄bus lau
dis aut glorie nihil eſt;ſperantes ſibi illoꝝ
meritis donari veniam delictoꝝ:quoruʒ
anime:finita carnis vita:deſcendunt cum
mortuis ad inferna. Sed ſi gaudium eſt in
celo de peccatore penitentiam agēte quan
Luc. 15 ta putas triſtitia de iuſto a iuſtitia receden
te? Q̄ꝺ autem negligētia paſtoris nō nun
quam intus a iuſtitia recedat ⁊ vigilantia
ipſius ſeruari poſſit ab interitu mortis:
q̄ moriturus erat:manifeſtaꝛ:cum ſubdiꝛ.

E. 3. ¶ Eſto uigilans:& confirma ce/
tera que moritura erant.

¶ Mirātur ſuꝑ iſto:qui putant predeſti/
natione dei:liberꝝ arbitrium ſua lege priua
ri:quaſi nihil electo gregi:inertia pigri pa
ſtoris obſit:nihil ſtudioſi ⁊ ſolliciti vigilan
tia proſit. Si hoc eſt fruſtra arguunꝛ paſto
Ezec. 34 res a principe paſtoꝝ dicēte. Q̄ꝺ perierat
non requiſiſtis. Ex qua ſententia manifeſte
colligiꝛ:ꝙ ⁊ ſtudio pij paſtoris:ſaluantur
oues:⁊ inertia pigri pereunt:multe etiaʒ
que electe ſunt:duʒ in mortali crimine vi
uunt:que tamen q̄ꝛ electe ſunt:⁊ ſi illis pe
reunt:ſed non xp̄o qui dicit. Q̄ꝺ perierat
Ezec. 34 requiram:⁊ q̄ꝺ abiectum fuerat reducam:⁊
q̄ꝺ fractum fuerat alligabo:⁊ q̄ꝺ infirmuʒ
fuerat ꝯſolidabo. Et infra. Ego ipſe requi
ram oues meas:⁊ viſitabo illas ſicut pa/
ſtor viſitat gregem ſuum in die q̄ū fuerit
in medio ouium ſuaꝝ diſſipataꝝ. Qui ſi
etiam:q̄ꝺ mortuum fuerat ſuſcitabo:dixiſ
ſet:in nullo argueret̄ queſtio:q̄ꝛ ſemel qua
triduanum Lazaꝝ ſuſcitauit in carne:ipſe
quottidie peccatoribꝰ preſtat vitā:⁊ vtiq̄z
non alijs:q̄z electis:non alijs q̄z quos ab
eterno predeſtinauit ad vitam. Non ergo
audiēdi ſunt qui putant electos dei negli/
gentia ꝓpria vel paſtoꝝ:mortaliter pecca

re nō poſſe:ſed illud modis oībus irrefra/
gabile eſt:non poſſe electoꝝ aliquem deti/
neri a morte:ꝓſtrante duce noſtro maxil/
lam Leuiathan:⁊ de faucibus ipſius excu
tiente predam:ſed ⁊ de medio ventris in/
feri educēte captiuam. Non fruſtra ergo Ioh.
angelus iſte ea que moritura erant:confir
mare iubeꝛ:ſiue q̄ꝛ ⁊ poſt mortem aīe po/
tens eſt dn̄s ſuſcitare ſepultos:ſiue q̄ꝛ non
ſolum:hec ipſa que moritura eſſent:verū
etiam electi oēs perirent:ſi non eis ſuꝑna
pietas:ꝑ miſericordiam ſubueniret. Quā/
uis:quid iſte angelus fecerit audita corre/
ptione neſciamus:q̄ꝛ non ſolum corrigen/
dos arguit deus:ad exhibēdam illis ſalu/
tem:verūetiam incorrigibiles ad oſtēden/
dam veritatem iudicij. Semper enim ar/
guit ⁊ monet deus perituros ne pereant:
⁊ tn̄ ſaluari nequeunt:q̄ꝛ cōuerti nolunt:
q̄ꝛ iuſto q̄dem:ſed occulto dei iudicio:in/
durati in deterius ꝑgunt:euntes de pecca
to in peccatum cunctis diebus vite ſue.
Quamuis legamus aliquos reprobos:ex
parte correptos:⁊ ad inſtātiam iuſtoꝝ ho
minum circa finem vite ſue:aliquaʒ peni/
tētiam egiſſe:⁊ minus q̄z in retroactis tē
poribus decetero crudeles fuiſſe. Utrum
autem angelus iſte correptionem accepit:
⁊ ſi accepit:vtꝝ dignos fructus penitētie
fecerit:non apparet. Uerūtamen precedē
tium caſus:aperte innuit:ꝙ ſicut illis di/
ctum eſt:vt penitētiam agerent:⁊ tn̄:aut
non eos egiſſe penitētiam:aut ſi egerunt:
non digne:illate tn̄ ſententie profitentur:
ita ⁊ iſti qui pre illis obiurgationem com
meruit:metuēdum eſt:lʒ qua ſentētia ferie
dus ſit:q̄ꝛ nec dum venit hora eius:vſq̄z
ad preſens tp̄s videatur dilata. Et ſcien/
dum ꝙ primus ordo:inchoato iam tp̄e ſe
cundi ordinis:punitus eſt tp̄aliter pro cul
pa ſua. Tertius inchoato quarto:quartus
inchoato q̄nto:quatenus nō prius vnus
ordo decidat:q̄z alius ꝯſurgat:vt nō deſo
letur terra ⁊ pereat oīs aīa viuens. Que/
ris exemplum? Sufficiunt ad hec proban/
da:legalia inſtituta:que non prius abolita
ſunt in eccleſia primitiua:q̄z nouum teſta

mētum fundareꝛ in gētibus. Queris au/
ctoritatem? Donec (inquit) naſcantur no
Leui. 25 ua:comedetis vetera. Non igiꝛ hylareſcē
re oꝫ:aut quaſi paruipēderet homo pecca
tor:ſi deferꝛ ſeueritas vltionis:q̄ꝛ quo ma
ius eſt indulgētie ſpacium ad emendatio
nem delicti:eo diſtrictior erit ſententia ad
retribuēdum ſuꝑbis. Quo circa ſi vnum
quēq̄z illoꝝ iudicandum a domino pro de
lictis ſuis:ſequutus eſt ordo alius qui ſta/
tueretur pro eo:non eſt dubium:quin ⁊
quinti ordinis appropinquante ruina. ſu/
ſcitetur alius qui ſit pro eo:⁊ accipiat pro
miſſionem quam iſte ꝯſeq̄ non eſt dignus.
¶ Notandum eſt ꝙ non ait:nō inuenio
r bonuʒ in opibus tuis:aut non habes ope
a:ſed non inuenio opera tua plena. Ha/
bēt enim ⁊ hypochrite opa:que oſtēdant
hoībus:ſed non habent coram deo:q̄ꝛ ⁊ ſi
habēt lampades quas accēdant:oleum ta
men in vaſis ſuis cum lampadibus non aſ
ſumunt. Sic plerūq̄z teſta nucis vacua eſt
pinguedine nuclei:⁊ tamen in forme ſpe/
cie:plenam ſe ad integrum eſſe mentitur:
ſic male lete ſegetis triſtis culmus:aliud ſe
longe eſſe ſimulat:aliud curioſe agricole
inquiſitus demonſtrat. Et q̄ꝛ ſcriptum eſt
1 Re. 16 in primo Samuelis volumine. Homo vi
det ea que parēt:dominus autem intuetur
cor:dicto:non inuenio opa tua plena:pro/
2 Cor. 10 tinus adiunctum eſt:coraʒ deo meo. Un/
de ⁊ per apoſtolum dicitur. Qui gloratur
in domino glorieꝛ. non enim:qui ſeipſum
commēdat:ille probatus eſt:ſʒ quem deus
commēdat. Hinc ꝑ ſemetipſam:veritas:
q̄buſdam:qui ſe extollebāt de vacuis ⁊ va
Luc. 16 nis opibus:loquitur dicēs. Uos eſtis qui
iuſtificatis vos coraʒ hoībus:deus aūt no
uit corda veſtra:q̄ꝛ q̄ꝺ altum eſt hoībus:
abominatio eſt apud deum. Nō eniʒ inue
nio opa tua plena corā deo meo. Uere nu/
trix amoris:⁊ radix dilectiōis:humilitas.
O qui ſentiret in palato cordis:cuius ſua
uitatis ſit:dicere. Deus meus:q̄ꝺ hebray
ce dr̄ heloy:q̄ꝺ q̄ꝛ primus angelus dicere
noluit:interne iocunditatis gaudia depra
uatus:amiſit. Miro aūt modo in vno ho

rū q̄ꝺ eſt:deus:demonſtraꝛ inuocātis hu/
militas:in altero q̄ꝺ eſt:meus:dilectionis
integritas. Neq̄z enim vera eſſe pōt chari
tas ſubditi ſi careat radice hūilitatis:nec
eſſe aliꝺ iudicaꝛ huiuſcemodi amor:q̄z ſu
ꝑba libertas. Nō enim par eſt cā in ſubdi
to ⁊ prelato:in amico ⁊ nō amico:⁊ ideo
ſufficit prelato diligere ſubditum:nō aūt
ſufficit ſubdito amare prelatum:nō quaſi
maiorē:ſʒ q̄ſi comparem ⁊ eq̄lem:q̄ꝛ talis
amor non de virtute:ſʒ q̄ſi de natura ꝓce/
dit. Unde ⁊ plerūq̄z a maiore ſperniꝛ:⁊ iu
ſto iudicio reprobaꝛ. Uirtus itaq̄z amoris
in ſubditis:illa eſt:qua flagellati pre amo/
re:nō murmurāt:iniuriati:iniurias nō re
pēdūt. Et hoc quare? Profecto q̄ꝛ cogno/
ſcunt iudiciū:⁊ diligunt eq̄tatem. Eſt aūt
verꝝ iudicium:eſſe ſeruum ſubditū dn̄o:
⁊ filiuʒ patri ſuo:amare diſciplinā:⁊ agno
ſcere culpā. Sʒ ad hec q̄s idoneus? Unus
eſt iuſtus ⁊ iuſtificās impios:vnigenitus
dei xp̄s Jeſus:qui eſt agnus innocēs ⁊ im
maculatus:auferēs ⁊ delēs peccata mun/
di:q̄ factus eſt obediēs patri vſq̄z ad mor/
tem:qui flagellatus quaſi ouis obmutuit:
crucifixus grās egit. Jnde eſt agnus dei:
inde dux itineris:inde magiſter filioꝝ ho
minum:inde ⁊ veritas dictus eſt:cuʒ ⁊ pa
ter ſit veritas:q̄ꝛ nō queſiuit gloriā ſuam:
ſʒ gloriam eius qui miſit illuʒ:oſtēdens no
bis viā ſalutis in humilitate ⁊ patiētia:vt
ſciat vnuſq̄ſq̄z nr̄m correptꝰ bn̄dicere dn̄o:
⁊ flagellis coāguſtatus humilr̄ acclamare. Ps. 21.
Deus meus:deus meus:vt q̄d dereliq̄ſti Mat. 26
me? Dicat hoc in q̄z flagellatus ex aīo:vt
poſſit hereditare nomē iſtꝺ ⁊ acq̄rere ſibi
illꝺ in poſſeſſionē eternā:ne forte dicaꝛ ei in
fine. Nō tu ſuus meus:⁊ ego nō deꝰ tuus:
ꝓ eo ꝙ nō cognouiſti tp̄s viſitatiōis tue.
Q̄ꝺ eſt enī tp̄s viſitatiōis nr̄e:niſi iſtud in
quo:q̄ erat ⁊ eſt ſuꝑ oīa bn̄dictꝰ deus:aſſū
pſit iter oīa formā ſui:vt poſſit dicere no/ Ps. 117
biſcū:q̄ꝺ nobis dicere ꝯgruit. Deꝰ meus:
deus (inq̄t) meꝰ es tu ⁊ ꝯfitēbor tibi deus
meꝰ es tu ⁊ exaltabo te:hoc dicē noluit ille Joan.
q̄ ꝑmꝰ iter oīa creatꝰ ēxōq̄z ꝑ iuidiā hōicida
effectꝰ:i ṽitate nō ſtetit:ſʒ ꝑ ꝯtūaciā dixit.

Eſa.14 In celum aſcendam:ſup aſtra celi exal ta/
bo ſolium meum.Et qꝛ omnes hypochri
te gloꝛiam querunt:⁊ tm̄ quiſqꝫ recedit a
veritate:q̄ꝫtum vicinioꝛ fit mendacio:ar/
guens illum angelum dn̄s:cuius opa nō
ſunt plena:qꝛ vana:qꝛ vacua:qꝛ ſpernēda:
addidit ꝯtinus:coꝛam deo meo:vt q̄ꝫ lō/
ge ab hoc bono receſſerit ambiendo terre
na tacita obiectione ſtimulatus ſentiret.
Qui enim vult eſſe de illis de qbus dici/
Ps.32. tur.Beata gens cuius eſt dn̄s deus eius:
non pꝛo appetitu vane laudis dꝫ operari
qđ bonum eſt:neqꝫ vt videatur ab homi/
nibus:ſed pꝛo eterna adipiſcenda heredi/
tate:quod eſt poſſidere ipſum deum:⁊ ſpi
ritum ipſius qui donatus eſt nobis. Se/
quitur.

T.4. In mente ergo habeto quali/
ter acceperis & audieris & ſer/
ua & penitentiam age.

Cum dicat ſacra ſcriptura. Nihil eſſe
in terra ſine cauſa : putamus ne caſu acci/
diſſe:aut humane voluntatis arbitrio:vt
homo cui tam multa miracula teſtimoniū
ꝑhibebant:regulam monachoꝝ ſcriberet
ſeruādamqꝫ mandaret:quaſi ex auctoꝛita/
te pꝛopꝛia auſus fuerit dicere. Oēs magi/
ſtram ſequātur regulam:nec ab ea temere
deuiet:a quoq̄ꝫ oꝛdinare hoꝛas canonicas
ad arbitrium ſuum:alio modo q̄ꝫ roma/
na ꝯſueuit eccleſia? Si autem nō a ſeipſo
loquutus eſt:ſꝫ a ſpiritu ſancto qui loque/
batur in ipſo:qs neſciat temerarios foꝛe ⁊
coꝛruptoꝛes veri:qui ſub eadeꝫ regula mi
litātes arctioꝛa pꝛecepta regule fregerūt:
decimantes iuxta vocem dn̄i : mentam ⁊
anetum:⁊ que grauioꝛa ſunt legis derelin
quentes? At illud vniuerſo ſeculo manife
ſte liquet:plura ſub qnto curſu eccleſiaſti/
ci tpis ſub beati Benedicti noīe ſundata
eſſe monaſteria:que ⁊ vſqꝫ ad pꝛeſens tp̄s
ꝑdurant:in qbus aliquanta regule capitu
la:ita abſoꝛta ſunt:ac ſi nō ea ſanctus Be
nedictus ediderit : vt eſt pꝛecipue de ope/
re manuum:⁊ de abſtinentia ciboꝝ ac po
tus:qđ ideo acciſſe cognoſcit:qꝛ dum di
uites eſſe voluerunt:ſub regula pauperta
tis:facti ſunt delicati ⁊ teneri:facti ſunt in
ualidi ⁊ infirmi : facti ſunt quibus lacte
opus ſit:non ſolido cibo.Nec mirꝫ.Quis Heb
eniꝫ vnq̄ꝫ inter diuitias ⁊ delitias potuit
tenere inopem vitam:⁊ caſtitatis pꝛopoſi/
tum : vbi multi ſunt cibi? Taceo ꝙ infra
vrbes ⁊ vicos pluraqꝫ monaſteria ſita ſūt:
E pꝛeſto ſunt que monachoꝝ mentes alli
ciunt:⁊ nōnullis. Proh doloꝛ captiuatis
oculos eruant:⁊ in gazam ducant. Taceo
nephādiſſimum ſcelus : cuius feroꝛ ⁊ cla/
moꝛ ꝑuenit vſqꝫ ad celum. Nunqd nam Ben
vel illi mundos ſe eſſe putant:qui ſeſe pꝛo
pꝛijs manibus : (qđ dictu quoqꝫ nephas
eſt) inquinātes:mechos efficiunt:cum il/
le mechatus eſſe dicatur in coꝛde ſuo:qui
viderit mulierem ad ꝯcupiſcendum eaꝫ?
Quapꝛopter ⁊ ſi inter alias ⁊ alias foꝛdes Ma
immunditie huius que naſcitur ex ocio ⁊
delitijs carnis differētia ſit:⁊ quo grauius
qſqꝫ inquinatur:eo magis ſit in futuro di
ſtrictius puniendus:nihilominus tn̄ a ve
ſtimentis albis expers efficitur:quicūqꝫ ſe
mel aſſociatus ꝯſoꝛtio ſeruoꝝ dei:in vlti/
ma mechie ſpecie ꝑſeuerat infelix. Sꝫ qua
re malum iſtud accidit quinto oꝛdini qui
in angelo eccleſie ſardis deſignatus eſt:ni/
ſi qꝛ in mente nō habuit qualiter accepit
⁊ audierit : vꝫ ꝙ otioſitas inimica ſit aie.
Qđ tunc ſunt vere monachi:ſi de laboꝛe
manuum ſuaꝝ viuant . ꝙ oēs ab eſu car/
nium abſtinere debeant:pꝛeter oīno debi/
les ⁊ egrotos:ꝙ duo pulmēta cocta quot
tidie fratribus ſufficere debeant:⁊ hoc ꝑ
diuerſoꝝ infirmitate:ꝙ ſic vino:qđ oīno
monachoꝝ non eſt:vti liceat:vt nunq̄ꝫ ta
men vſqꝫ ad ebꝛietatem ⁊ ſatietatem biba
mus:ꝙ opus peculiare:monachis habe/
re nō liceat:ꝙ de coloꝛe ⁊ groſſitudine in
dumentoꝝ:cauſare nō expediat:ſed qua/
les inueniri poſſunt in ꝓuincijs in qbus
habitant:aut qđ vilius comparari poteſt:
ꝙ pꝛeter cucullas ⁊ tunicas pedules ⁊ ca/
ligas:nil ꝯceſſerit indumentoꝝ : ꝙ pelli/
ceas ⁊ lineas a finibus ſeduxerit mona/
choꝛum : pꝛeſertim cum dominus dicat.
Ecce

Mat.11. Ecce qui mollibus induunt in domibus
regum ſunt? Hec ergo ⁊ his ſimilia oꝛdo
monaſtichus accepit ſeruāda a monacho
rū patre ac duce benedicto:q̄ ita in qbuſ/
dā monaſterijs ſuffocata ſunt : ac ſi non
eſſent ꝓcepta:ſed monita paruipēdentes:
ꝙ que laycis monita ſunt monachi vere
voti:⁊ ex pꝛomiſſi debito:ſeu ēt ex ipſa ſpe
cie habitus ſeruare tenent:ne dānabiliter
vſurpaſſe habitum videantur nō ſuum:
aliud ſe in foꝛma elegiſſe pꝛedicāt:aliud i
opibus voluiſſe fatentur.Sed ne foꝛte q
penitere volunt qꝛ ſacrū ſe habitum fedaſ
ſe arguuntur deſperādū extimēt nec illis
aditum indulgētie clauſuꝫ eſſe ſi digne pe
nitendo ſatisfacere volunt:demonſtratur
cū dicitur. In mēte ergo habeto qualiter
acceperis ⁊ audieris ⁊ ſerua ⁊ penitentiaꝫ
age.Sed plerunqꝫ qui male incipit:male
cōſumat ⁊ non ſolū pꝛeterita deflere negli
Eſa.26 git:ſed etiā de die in diem deterioꝛa cōmit
tit.Unde ⁊ per ꝓphetā dicitur. Miſerea
mur impio:⁊ non diſcet facere iuſtitiam.
Abundat dei bonitas vt ignoſcat delictis
⁊ nec ſic erubeſcunt hoīes vias ſuas:vt cō
Job.24 uertant ⁊ viuant.Unde ⁊ in libꝛo iob de
hmōi negligentibus in ꝑſona vnius con/
tēptoꝛis dictum eſt:Dedit ei deus locum
penitētie:⁊ ipſe abutit eo in ſuperbiā. Sꝫ
Ps.7. quid dicit ſcriptura? Niſi ꝯuertamini gla
dium ſuum vibꝛauit archum ſuum teten
dit ⁊ parauit illū.Unde ⁊ hic ſubditur.

T.5. Si ergo non vigilaueris ve/
niā ad te tanq̄ fur:& neſcies qua
hora veniam ad te.

De hoc repentino aduentu dn̄i in epi
1.The.5 ſtola ad theſalonicēſes ꝑ apoſtolū dicitur.
Dies dn̄i ſicut fur in nocte:ita veniet.Et
ipſe dn̄s.Ueniet dn̄s ſerui illius in die qua
Luc.12 non ſperat : ⁊ hoꝛa qua ignoꝛat : ⁊ diui/
det euꝫ:partemqꝫ eius ponet cū hypocri
tis.Sed de hoc qđ dōm? Putamus hoc
dictū de illo aduētu dn̄i q erit in nouiſſi/
mo die:an de aliquo ſpeciali aduentu ſuo
quo per diſtinctionem zeli pꝛeſenteꝫ ſe eē
indicat hoī pctōꝛi? Quod.n.venire dn̄i
nō ſemper accipiendū ſit pꝛo extremo illo
aduentu qui erit in fine ſeculi manifeſtus:
ſed plerunqꝫ pꝛo tēpoꝛali iudicio qđ fit in
diebus ire dn̄i ⁊ tpe vltionis:ex his q̄ di/
cta ſunt angelo pꝛimo mani eſte colligit.
Cū.n.certū ſit ꝙ myſteriuꝫ illius angeli
pꝛimū tp̄s tangat eccleſie:nunq̄ꝫ pꝛofecto
diceret ei.Sin aūt venio tibi ſi de extre/
mo tm̄ aduentu ipſius venire dn̄i dicere/
tur.Quia tn̄ tēpus angeli qnti appꝛopin
quat oīno illi tēpoꝛi qđ dicit nouiſſimus
dies:ſed ⁊ illi in quo etiam tēpoꝛaliter iu
dicāda eſt meretrix magna q̄ ſedet ſuper
aquas qn̄ ⁊ oēs hypocrite tradent de ter/
ra.Uicinitas duarū reꝝ facit nos ambige
re in hac parte neſciētes vtrū ſecundū li/
terā:vtrū ſecundū ſpūm accipienduꝫ ſit.
Fallunt aūt nonnulli in verbo myſteria/
liter ꝓlato cū audiūt loqui aliquos quos
de nouiſſimo die non attendētes ꝙ plus
aliqd ē dies q̄ꝫ hoꝛa ſicuti plus hebdoma
da vel mēſis q̄ꝫ dies ſicuti plus annus q̄ꝫ
menſis:⁊ tn̄ loquēs ioānes de toto finali
ſeculo in quo iā dies multi tranſierunt ⁊
anni:nouiſſimā hoꝛaꝫ illud noīat dicens.
Filioli nouiſſima hoꝛa eſt.Si ergo per no
uiſſimā hoꝛā nouiſſimū tempus intelligi
pōt.q̄ꝫto magis ꝑ nouiſſimū diē? Ne aūt
in hac re temerarius putet ⁊ alienus ab i/
tellectu patruꝫ qui de die nouiſſimo locu
ti ſunt:libet in loco iſto ſententiā adduce
re Auguſtini qui multa opinādo ⁊ ingrē/
do:q̄ꝫ plura vero auctoꝛitate ſcripturaruꝫ
⁊ puritate itellectus aſſerendo:in libꝛo de
ciuitate dei:de die nouiſſimo locutus eſt.
Quod in ꝯfeſſione (inquit) ac pꝛofeſſione
tenet oīs eccleſia dei veri xp̄m de celo eſſe
venturū ad viuos ac moꝛtuos iudicādos.
Hunc diuini iudicij vltimū diē dicimus
i.vltimum tēpus.Nā per quot dies tēda
tur hoc iudicium incertū eſt:ſed ſcriptu/
rarum moꝛe ſanctarum:diem poni ſolere
pꝛo tempoꝛe:nemo qui illas literas:quā/
tumlibet negligenter legerit neſcit . Si
autem dies qui vocatur iudicij:in quo vē
turus eſt Chꝛiſtus ad iudicādos viuos ⁊
moꝛtuos : tempus vltimum intelligen/
L

dum eſt:incerto dierum numero termina
tum:quis ſcit ſi tempus illud triſte ipſis:
letum pijs:ſiquidem in eo regnuʒ obtine
būt ſancti:dn̄o nec dum deſcendente: ſed
tn̄ aduentu eius vicino exiſtente:incipiet.
Et ſi hoc in fine huius ſecundi ſtatus:ma
nentibus adhuc duobus angelis vltimis:
hoc eſt:duobus ordinibus deſignatis per
eos? Unde ⁊ angelo phyladelphie dicit.
Ecce venio cito. Et angelo laoditie. Ec/
ce ſto ad oſtiuʒ ⁊ pulſo:ſiquis audierit vo
cem meam:⁊ aperuerit ianuam: intrabo
ad illum ⁊ cenabo cum illo ⁊ ille mecum.
Mat.24 Quia vero loquens dn̄s in euangelio de
hora reuelationis ſue exemplo diluuij:qđ
factuʒ ē in dieb⁹ Noe:ꝓdixit oēs iniquos
eradicandos eſſe de terra:libet diligenter
aduertere:ꝙ nō fruſtra ꝑtermiſſis tot no/
minibus volatilium ceterorumqʒ animā/
tium que ſaluata ſunt in archa ſolius cor/
ui ⁊ columbe taʒ celebris mentio facta eſt:
nec ꝙ primo quidem non reuerſurū cor/
uum ex eadem archa direxerit deinde re/
uerſuram columbam ⁊ pacis ſignū rela/
turam emiſerit:cum vtiqʒ vt in terreſtri/
bus aīalibus layci:in piſcibus maris:cle/
rici:ita in celi volatilibus religioſi viri in/
telligendi ſunt:quorum aliqui in coruo ⁊
in columba:non preter cauſam myſterij
ſpālibus nominibus deſignant. Omitto
differentias ordinum:in quibus aut corui
na rapacitas:aut ſimplicitas colūbina no
tatur. In vno eodemqʒ ordine ſi diſcrete
notatur vtrūqʒ pro partibus reperit. Naʒ
quid illi qui ſimpliciter viuunt ⁊ mundi/
tie candorem diligunt:dicendi ſunt: niſi
colūbe:quarū imitanda ſimplicitas vbiqʒ
fore proponitur ſpiritalibus viris? Fuiſſe
vero tales viros in monaſticho ordine: ⁊
ſi raros ⁊ paucos? Sequentia manifeſtant
cum ſubditur.

E.6. ¶ Sed habes pauca nomina in
ſardis qui non inquinauerunt ve
ſtimenta ſua: & ambulant mecū
in albis quia digni ſunt.

¶ Ecce hi ſunt columbe candide ⁊ lote
lacte aſperſe hyſſopo ⁊ mūdate:lauate di/
ligentius ⁊ ſuper niuem dealbate. Et tali
bus quidem viris propagatis in ſpiritu re
linquetur ſemen ſuper terram deſignatuʒ
in columba cuius ſemen benedictuʒ a do/
mino multiplicabitur ſuper terram. Cete
ri autem qui deſignantur in coruo:etiam
qui ſtare videntur:iudicium altiſſimi nō
euadent:quouſqʒ ſemen teterrimuʒ delea
tur de terra. Igitur ⁊ ſi multi ſunt in hoc
quinto ordine:qui nō nouerunt tempus
conſolationis ſue:cōſolabitur tamen dn̄s
in reliquijs ſuis. De quibus dicit. Habes
pauca illa noīa in ſardis qui non inquina
uerunt veſtimenta ſua:⁊ ambulant mecū
in albis:qꝛ digni ſunt. Habent veſtimēta:
ſed coinquinata:qui licet videantur habe
re multa opera iuſtitie:munditiam tn̄ ca/
ſtitatis minus diligenter cuſtodiunt. Qui
autem opera ſua bona munda cuſtodiunt
coraʒ deo ſuo:ipſi reuera digni ſunt cū eo/
dē dn̄o ambulare in albis. Quare autē di/
gni? Quia cōtra motus luxurioſos digne
⁊ legittime certauerunt. Si.n.non coro/ 2.thi.4
natur niſi qui legittime certauerit:liquet
ꝙ coronatur a dn̄o oīs qui legittimē cer/
tat ⁊ dignus extimatur a dn̄o:vt eius imi
tator efficiatur:ſiue in bellicoſe pugna mi
litie effundendo cruorem:ſiue in caſtitatis
propoſito emulando munditiam. Unde
⁊ hic ſubditur.

¶ Qui vicerit: ſic veſtietur ve/ E.7.
ſtimentis albis: & nō delebo no
men eius de libro vite: & confi/
tebor nomen eius coram patre
meo & coram angelis eius.

¶ Quid eſt aliud dicere:qui vicerit:niſi
qui legittime certauerit? Quid eſt dicere:
ſic veſtietur:niſi quia gloria precedentiuʒ
ſit certitudo futurorum? Quid eſt aliud
non delebo nomen eius de libro vite: niſi
qꝛ quorūdam nomina monachorum abre
nuntiantium huic ſeculo que ſcripta eſſe
in libro vite:⁊ ſi temporaliter videantur:

obreniſſe conuerſationis damna deleta
ſunt de libro viuentium? Sic eniʒ ſcriptū
Ps.68. eſt de quibuſdam. Deleantur de libro vi/
uentium ⁊ cum iuſtis non ſcribantur. De
letur quippe de libro vite ⁊ cum iuſtis nō
ſcribitur is qui inuitatus ad vitaʒ tempo
raliter quidem ſtare iter fideles populos
⁊ florere videtur:ſed non perſeuerat:vt ꝑ
ueniat ad illud qđ dicit petrus. Uos fra/
tres magis agite vt per bona opera certaʒ
2.pe.1. veſtram vocationem faciatis. Quid enim
in hoc loco per librum niſi memoria illa
domini accipienda eſt de qua dicitur. In
Ps.111. memoria eterna erunt iuſti? Et bene in/
eterna memoria erunt iuſti:qꝛ hi qui non
perſeuerant vt perueniant ad veram iuſti
tiam:que corrumpi non pōt:in temporali
quidem memoria haberi poſſunt: ſed in/
eterna nequaqʒ vtpote qui in tēpore cre/
dūt:⁊ in tempore tēptationis recedunt.
Lu.8. Porro noibus bue in libro ſcribūtur ſpe/
ciales electorum notitie accipiende ſunt:
quibus innoteſcunt ſponſo celeſti:qui ⁊ q
buſdam in fine dicturus eſt. Neſcio vos.
Et e diuerſo famulo ſuo moyſi locutus eſt
Exo.33 dicens. Noui te ex noie. Nomen ſiqdem
iuſti:clarificatio eſt vite ipſius. Unde illi
ſoli nominati dicuntur:qui magni ſunt ꝗ
habent aliquid dignum fame ⁊ cōdignū
preconij iuxta illud quod de qbuſdam le/
gitur. In omnem terram exiuit ſonus eo/
Ps.18. rum:⁊ in fines orbis terre verba eorum.
Hec ergo cauſa eſt cur aliqua nomina ha/
beri in ſardis dicta ſint ⁊ ꝙ noīa iuſtorum
ſcripta eſſe perhibentur in celis:nimirum
qꝛ ſicut homo apud hoies: non qꝛ homo
eſt:ſʒ qꝛ magnus efficitur nominatus: ita
nec apud deum nomen quiſqʒ habere cre
dendus eſt.qꝛ xp̄ianus dicitur: ſed qꝛ in/
nocens timoratus ⁊ iuſtus. Certiſſima ve
ro cauſa noium in libro vite ſcriptorꝫ:illa
eſt qua ſingulus quiſqʒ proprium donum
habet adeo alius quidem ſic: alius vero
2.Cor.3. ſic:dicente apoſtolo de quibuſdaʒ:quibus
ipſe literas dirigebat. Epiſtola noſtra vos
eſtis ſcripta in cordibus noſtris que ſcitur
⁊ legitur ab omnibus manifeſtata a nobis

⁊ ſcripta non attramēto:ſed ſpiritu dei vi
ui:non in tabulis lapideis:ſed in tabulis
cordis carnalibus. Queris quid ſignificēt
iſta? Profecto id ipſum qđ dictum eſt. In
libro vtiqʒ cordis noſtri ſcribēda ſunt ver
ba dei:non attramento ad formandam li/
teram:ſed ſpū dei viui vt ſciamus q̄ adeo
donata ſunt nobis. Sed ⁊ donum quod
vnuſquiſqʒ accipit propriū dat cuilibet vi
ro iuſto:quaſi proprium nomen: vt noſca/ Exo.33
tur ex noie ſicut moyſes cui dictum eſt a
dn̄o. Noui te ex noie:qꝛ reuera nonnulla
iuſtorum nomina aliqua ad rem pertinen
tia deſignare noſcūtur. Porro commune
donum quod eſt charitas dei:agit cōmu/
ne nomen vniuerſitate iuſtorum vt vocē
tur ciues hieruſalem:quot quot ſunt ele/
cti a domino ⁊ preordinati ad vitam: ad
differentiam eoruʒ qui id non ſunt ſiue ⁊
cōmunis cauſa nature dat vniuerſale co/
gnomen filijs adam:vt ſingulus qſqʒ vo/
cetur homo:ad differentiā illorum viuē/
tium:q̄ rōne carent:vt ſunt oues ⁊ boues
⁊ queqʒ aīalia campi. Quia vero non cōe
nomē:ſed proprium vt eſt habraā:yſaac ⁊
iacob:petrus:paulus ⁊ ioannes:dat cuili
bet maiorem notitiā:⁊ propria magis gra
tia q̄ʒ cōmunis facit quēlibet nominatū.
Bene cuius nomen in libro vite tenetur
ſcriptum ēt corā deo patre:⁊ corā angelis
eius ꝯfitente xp̄o manifeſtus efficitur:qꝛ
eo ipſo vnuſquiſqʒ fideliuʒ nomen ſibi ac
quirit eternum:⁊ in celeſti illa angeloruʒ
curia efficitur nominatus quo contra inui
ſibiles hoſtes ⁊ ſi viſibilis deſit pugna pre
liatur ⁊ vincit. Ex hoc.n.multo amplius
inuiſibili pr̄i:⁊ ſanctis angelis manifeſtus
efficit:q̄ʒ ſi corpales ictus ⁊ plagas ſui cor
poris ſuſtineret qꝛ illđ corpale ⁊ viſibile ē
illud inuiſibile ⁊ ſpūale certamē. Et cū an/
geli inuiſibiles ⁊ incorporei ſint:ꝑ illā magis
pugnā angeloꝝ cetibus noti affines effici
mur ⁊ ſodales: qua contra immundos
angelos armis ſpiritalibus preliamur. Et
qꝛ homo Chriſtus ieſus qui mediator dei
⁊ hominum factus eſt: ſicut eſt: re vera
cum deo deus:⁊ cum hoibus hō:ita etiaʒ

cum angelicis ſpiritibus quo ad ſpiritum
ſuū qui vocatur aīa: aliqd hꝫ cōmune: vt
oīa cōiungat in ſemetipſo ⁊ ſit ipſe pacis
terminus: ſicut inter deū ⁊ hoīes: etiā in/
ter homines ⁊ angelos dei: liquet ꝙ qui/
cunqꝫ eſt ille: qui in hac parte gratie eius
imitatoꝛ efficitur ſequens illum: non pōt
eſſe ignotus deo: qui mūdiciā diligit caſti
tatis: nec angelicis illis ſpiritibus: quibus
vita īpolluta ⁊ inocens amiciſſima eſt: qꝛ
ipſa ſimilitudo munditie: cōfeſſio eſt amo
ris: ⁊ eterna quedam notitia: innocentia
vite. Sequitur.

T.8. ¶ Qui habet aures audiendi au
diat: qd ſpiritus dicat eccleſiis.

¶ Quia multi: dū habent tempus parui
pendunt audire vocem ſpūs: ⁊ certare vi
riliter pro eterna vita: iterum atqꝫ iterum
arguuntur adeo: iterū atqꝫ iterum cōmo/
nētur vt audiant: in quo ſepius correpti
⁊ admoniti dominationem contēnunt eo
de contumacia ſua excuſationem non ha
beant: cum is qui patiēter expectat ⁊ de/
ſpicitur: iudicaturus preſens ſeculum ap
parebit in fine.

¶ Explicit de angelo Sardis.

¶ Incipit de angelo Phyladelphie.

T.9. ¶ Et angelo phyladelphie ec/
cleſie ſcribe. Hec dicit ſanctus
& verus qui habet clauem da/
uid: qui aperit & nemo clauit:
claudit & nemo apit. Scio ope/
ra tua. Ecce dedi coram te oſti/
um apertum quod nemo poteſt
claudere.

¶ Quia nos ſupioꝛ cōminatio que ange
lo Sardis facta eſt negligentes ⁊ pigros
monachos increpando pterruit: opoꝛ: u/
nū erat oīno: ⁊ tam diuine bonitati qꝫ no
ſtre fragilitati expediens vt rigorem quē
ſuperius ex ſeueritate mōſtrauerat hic ex
bonitate clemētie dato ꝓmiſſionis pigno
re ſaluari cupientibus tēperaret. Sic per
moyſen legē dedit acerbā quā tandē ipſe
veniēs mitigare curauit vt q captā i adul
terio mulierē lapidari p̄ceperat ipſe lapi/
datores inſcios corrigēdo ſedaret. Quare
hoc? Quia aliud tp̄s pueroꝝ eſt: aliud ſe/
nū: ⁊ ſicut iuſtū eſt pueros virge auſterita
te corrigere: ita ſalubre eſt viros libertate
donare: q̄tenus ⁊ timoris ſpūm ſubſeq̄tur
adoptio: ⁊ ſeruoꝝ lapſitudinē filioꝝ liber
tas. Nec mirū ſi i hoc angelo q ſext⁹ ē: tā/
ta p̄dicat̄ libertas: cū q̄dā inouatio ſeculi
dieb⁹ hui⁹ angeli p̄ſto ſit de q̄ ⁊ ſi nō mul
ta: nō obſcura tn̄ in p̄fatiōe pſtriximus di
cētes in tribus ſtatibus opoꝛtere cōſuma/
ri oēm iuſtitiā quoꝝ tertius q poſterioꝛ ē
inchoare ab hoc angelo ſexto multis ſcri
pturarū teſtimonijs ſi itelligant̄ intrinſe/
cus aperit̄: ex qbus ſubſcribēda ſūt aliq̄ vt
itelligat̄ qd̄ dico. Et .n. ſcd̄s ſtat⁹ q ichoa/
tus eſt a ioāne baptiſta ⁊ ſignificat⁹ in ipo:
ſicut tertius quē vt iā ex ſcd̄i fine colligi/
m⁹ ichoare oportebat a tēporib⁹ iſtis: ſigni
ficat⁹ eſt i helya: ſeu ēt qd̄ mai⁹ eſt: in xp̄o
ieſu: q̄ꝫuis in populo ſpiritali q ptinet ad
tertiū ſtatū aliqd p̄cedere opoꝛtuerit quō
in pp̄ō ſcd̄i ſtat⁹ myſtice aliqd pari mō p̄
ceſſerit: quoꝝ alteꝝ ſignificatū ē in matre
p̄curſoris dn̄i: alteꝝ i mr̄e ipſi⁹ dn̄i: quem
p̄iuit ioānes: qꝛ ⁊ mr̄ ioānis ipm ioānē: ⁊
mater dn̄i: ipm dn̄m naſcēdo in hoc mun
do p̄ceſſit. Deſignat aūt mr̄ ioānis p̄miti
uā eccleſiā: cui⁹ fili⁹ ē in fide: populus q vo
cat̄ gētilis: qꝛ iure illi⁹ eccleſie filij dicti ſu
mus: q̄ nos p euāgeliuꝫ ſuū genuit in xp̄o
ieſu: ſicut ⁊ qbuſdā qui crediderāt ad ver
bū eius p apoſtolū dicit̄. In xp̄o ieſu per 1.cor.4
euāgeliū meū: ego vos genui. Et qꝛ digni
tas primitiue eccleſie cui petrus a princi
pio p̄fuiſſe deſcribit̄ cū eodeꝫ btō petro ⁊
collega eius paulo rome trāſlata ē: vt ibi
mater oīum diceret̄ ⁊ eſſet: deſignat nihi/
lomin⁹ helyſabeth ſanctā ipſaꝫ latinoꝝ ec
cleſiā: q̄ rome fundata eſt: ⁊ quaſi illuc ab
hieroſolimis cū eodem petro trāſlata eſt.
Qd̄ ſi i ſcā illa anu helyſabeth p̄mitiua: ſi
ue p̄ncipalis deſignat̄ eccleſia: qd aliud in
ioāne baptiſta accipiēdū dicim⁹: q̄ꝫ ppl'ꝫ fi
delē: quē i ſacro vtero ſuo mr̄ ipſa geſtat

eccleſia? Que: vꝫ: eccleſia vſqꝫ in p̄ntē diē
cruciat̄ parturiens: quouſqꝫ ſub vicino di
ſcrimine eundē electū populum pariat ⁊
emittat ad celū: occurrētē pariter in virū
Eph.4 pfectū in mēſurā etatis plenitudinis xp̄i.
Sed hꝫ qn̄? Qn̄ populus ille incredulus
quē ſacerdos ſignificat zacharias: de quo
aliqn̄ in electis palmitibus mulier hec ſcā
pcepit: recepturus eſt officiū lingue qd̄ iā
dudū amiſit: bn̄dicturus oīpotētē dn̄m: ⁊
Lu.1. pleno ore dicturus. Bn̄dictus dn̄s deus
iſrael qꝛ viſitauit ⁊ fecit redēptionē plebis
ſue. Scd̄ꝫ hoc helyſabeth qnqꝫ menſibus
p̄ceſſit mariā: ſexto aūt mēſe virgo ipa cō
cepit. Et hoc qdē helyſabeth: q̄ lꝫ in ſene
ctute ſua: ſex tn̄ mēſiū ſpatio virginis pce
ptionem p̄ceſſit. Queris aūt qd ſignificet
virgo q̄ hāc pcipiēdo ⁊ pariēdo ſecuta ē?
Significat eccleſiā q̄ neſcit viꝝ: q̄ regeſcit
i ſilētio heremi: vbi nō ſūt ſtudia literarū
nō doctoꝛ eccleſiaſtice iſtitutiōis: ſꝫ ſimpli
citas vite: ſed honeſtas: ſꝫ ſobrietas: ſꝫ cha
ritas d̄ corde puro ⁊ fide nō ficta. Cui: vꝫ
eccleſie: tā caſte: tā ſobrie: tā ſpiritali: nulla
vnq̄ꝫ diſpēſatio facta ē: aut fieri licuit: aut
licebit: vt in ea vir vxorē habeat: ⁊ vxor vi
rū: qd̄ in eccleſia clericoꝝ: quā deſignat he
lyſabeth: frequēter tolleratū ⁊ diſpēſatum
eſt: ⁊ in eccleſia grecoꝝ: q̄ſi lege publica cō
ſtitutū: ſꝫ vt mēte ⁊ corpe ſeruiat deo: vo/
to ſe caſtitatis ac ſobrietatis aſtrinxit. Et
hec qdem parua fuit a p̄ncipio ⁊ vſqꝫ ad
q̄ꝫdā plenitudinē tēpoꝝ i ſterilitate pmā
ſit: qꝛ pauci admodū fuerūt reſpectu eoꝝ
q aliter viuūt: q ad gremiū ipſius dn̄i: ei/
dē ſeruituti cōſurgerēt: ⁊ ſi multos in fi/
cto habitu habuerit extriſecus zelatores.
Ubi aūt aduenit ſextus mēſis: ſext9.ſ. tp̄s
eccleſie in quo ſextū opoꝛtebat apiri ſigna
culū: viſitauit deus oīpotēs virginē q quō
dam viſitauerat anū: nimirū qꝛ eccleſia il/
la quā deſignat helyſabeth a ſctā Sarra:
ſumpſit originē: cui cōceptus in ſenectute
fuit: hoc eſt in diebus ipſius helyſabeth: fi
Da.8. nis vero in rege illo nequiſſimo: de quo
ſcriptū eſt in Daniele ꝓpheta. Qd̄ ſupra
q̄ꝫ credi pōt vniuerſa vaſtabit. Nō aūt in
eccleſia fideliū: q̄ in electis palmitibus trā
ſit quotidie ex hoc mūdo deficiet i rege il
lo: ſed cōſumat̄ qd̄ deſignatum eſt in hely
ſabeth: ⁊ manebit vſqꝫ in finē qd̄ deſigna
tū eſt in maria. Siq̄dē qd̄ deſignat helyſa
beth: ſemp in laboꝛe ⁊ ſollicitudine fuit ⁊
erit vſqꝫ ad tp̄s illius regis q abundātius
ſupra ceteros ipios: opabit̄ opa p̄ris ſui.
Uerūtn̄ vbi abūdabit laboꝛ ſupabūdabit
⁊ otiū. Trāſibūt .n. dies laborioſe marthe:
⁊ ſupueniet tp̄s btūm otioſe marie. Sed
⁊ anus illa helyſabeth pſumata deficiet ⁊
cōfortabit̄ ſacra virgo in dn̄o deo ſuo: ge/
ſtās ſecū in ſacro vtero qd̄ cōcepit de ſpū
ſctō. Igit̄ eccleſia cōtēplātiuꝫ deſignata in
matre dn̄i maria ab ipſa glorioſa virgine i
choata eſt. Unde ⁊ nōnulli monachoruꝫ
in oībus cenobijs ſuis eius ſacrū vocabu
lū generalr̄ aſſūpſiſſe noſcunt̄: vt ſe ad illā
eccleſiā ptinere demōſtrēt: quā ipſa mater
dn̄i ſacra virgo deſignat. Sicut aūt ſyna/
goga illa carnalis q̄ deſignat̄ in agar: duo
diuerſa tpa habuiſſe dignoſcit̄: tēpus .ſ. ſte
rilitatis: ⁊ tēpus in quo pepit filios: vnū:
vꝫ: ante legem: alterū ſub lege: ⁊ ſicut quā
ibi quidē Sarra: hic aūt deſignat helyſa/
beth: vnum qdem tēpus habuit ſub le/
ge: alterū ſub gratia: vſqꝫ: vꝫ: ad dies iſtos
in quibus tertius ſtatus ſeculi ichoari vel
potius clarere opoꝛtet: ita eccleſia ſpiri/
tualis que deſignata eſt in maria tempus
ſterilitatis ſue: ab ipſius glorioſe virginis
ortu vſqꝫ ad preſens habuiſſe notatur tē/
pus fecunditatis a diebus iſtis vſqꝫ ad cō
ſumationem ſeculi. Inchoauit itaqꝫ ſyna/
goga ab initio originalis ſeculi concepit a
diebus agar que ⁊ ſignificat illam parturi
uit in diebus anthiochi. Inchoauit eccle
ſia quam primo quidem Sarra nouiſſi/
me deſignat helyſabeth a diebus ipſius
Sarre: concepit a diebus helyſabeth pa/
ritura ⁊ ipſa in proximo ſub preſſura il/
lius regis: qui ſepe in hoc ope ſcriptus eſt
Eccleſia vō ſpiritalis quā deſignat maria:
ichoauit a dieb⁹ ipſius: pceptura in ꝓxio:
ſi adhuc nō pcepit: paritura in dieb⁹ gog:
cū iā oīno iminebit pſumatio ſeculi: vt āt

hec ipſa que dicta ſunt: clarius ītueri poſ/
ſimus: iterum atqʒ iterum cōſiderandum
eſt: pſarum marie myſterium quo dictum
eſt illi ab angelo annūtiante ſibi filium na
ſciturum. Et ecce helyſabeth cognata tua
⁊ ipſa cōcepit filiuʒ in ſenectute ſuā: ⁊ hic
menſis eſt ſextus illi que vocatur ſterilis:
q̄ nō erit impoſſibile apud deum omne
verbū. Deſignat etiam vt iam diximus:
in ſexto menſe ſextum tempus eccleſie: in
quo oportebat concipere ſpūalem eccleſiā
haud dubiuʒ ꝙ nouum quēdam ſpūaleʒ
intellectum: ſiue etiam promiſſionis fili/
os ⁊ prolem preceteris ſpūalē: hoc eſt ipſum
ordinem quem deſignat ieſus. Qui: vʒ: or
do pre multis alijs qui preceſſerunt eum:
amabilis ⁊ preclarus infra limitem quidē
ſecundi ſtatus initiandus eſt: hoc eſt in tē
pore ſexto: ſi tamen vſqʒ adhuc non eſt in
aliquibus initiatus quod tū̄ mihi adhuc
non conſtat: q̄ initia ſemper obſcura ⁊ cō
temptibilia ſunt: multiplicandus vero ⁊
dilatādus in tertio illo ſtatu ſeculi: qui in
tempore nouiſſimo futurus eſt. A ſexto
nempe menſe conceptionis helyſabeth:
vſqʒ ad finem noni menſis: in quo ⁊ pepe
rit puerum: hoc eſt: a primo menſe conce
ptionis marie vſqʒ ad finem tertij: ita to/
tum illud tēporis ſpatium: cōmune fuit
vtriqʒ pregnāti vt tū̄ venter vetule ab eo
ꝙ iam diu portauerat onere: cōpletis eiſ/
dem menſibus detumeſceret: ⁊ venter no
ue matris partui conſecratus diuino ma
gis ac magis effectus grauidus tumore
ſpūs ſancti repleret. Vn̄ ⁊ mater ipſa btā
non abſqʒ magni cauſa myſterij: in omni
ſpatio illorum dierū apud helyſabeth mā
ſiſſe deſcribitur vt diſcat ſpālis eccleſia ec
cleſie generali deferre: quouſqʒ cōpleatur
tēpus parturitionis ipſius. Et hec quidē
de cōceptione matrum. Vt autem relicta
xp̄i infantia ad pfectionē feramur miſſus
eſt ioānes baptiſta ante facieʒ chriſti bapti
zare in aqua in remiſſionem pctōrū ⁊ pre
dicare aduentū fortioris ſe baptizantis in
ſpū: ſicut poſt reſurrectionē ſuam dn̄s di/
ſcipulis ſuis locutus eſt dicens. Joānes q
dē baptizauit aqua: vos aūt baptizabimi/
ni ſpū ſctō nō poſt multos hos dies. Inſu Act. 1.
per ⁊ ioānis zona: vt iam in hoc ope ſupra
ſcripſimus: pellicea fuit: aurea xp̄i: ⁊ illa
circa lūbos: hec ad mamillas habita me/
moratur. Erat ⁊ ioānes veſtitus pilis ca/
meli: xp̄us aūt indutus podere viſus eſt: mar. 1.
aut certe ſicut alibi legitur: veſtimētis al
bis. Comedebat ioānes locuſtas ⁊ mel ſil
ueſtre: xp̄s poſt reſurrectionē ſuam: piſcē
⁊ fauum mellis. Unde ⁊ ſatis congrue ait Lu. 24
Marcus euāgeliſta: imo per euʒ ſpūs ſan
ctus. Initium euāgelij ieſu xp̄i filij dei ſi/ mar. 1.
cut ſcriptuʒ eſt i Eſaia pp̄heta. Ecce mit/ Eſa. 40
to angelum meū qui preparabit viam an
te faciē tuam: q̄ ioānes q̄dem viam p̄pa/
rat: xp̄s venit: Joannes inchoat: xp̄s ſup
plet: ioānes in deſerto: xp̄s in ciuitatibus
predicat. Nō igit̄ adhuc referenduʒ eſt te
ſtimonium marci dicentis. Sicut ſcriptū
eſt in Eſaia pp̄heta qd̄ ſubſequenter adiū
xit. Ecce mitto angelū meuʒ ſed ad opus
quod inchoatū eſt a ioāne. Cuius quideʒ
initiū opis tetigit Malachias pp̄heta q̄
interpoſitus eſt: vt in ore duorum teſtium
ſtet omne verbuʒ: qui tū̄ ideo noiatus nō
eſt: q̄ nō ita eſt principiū euāgelij ſicut ait
malachias: ſed ſicut teſtatus eſt Eſaias. Il
le. n. (hoc eſt) malachias: imo dn̄s: per euʒ Mal. 3.
dixit: tū̄ modo veruntamen angelū ⁊ viaʒ
domino paraturū: in hoc quod ait. Ecce
mitto angelum meū qui preparabit viam
ante faciem tuam. Eſaias aūt pretermiſſo
ordine miſſionis: ad initium ſe tranſtulit
euāgelij dicens. Vox clamātis in deſerto Eſa. 40
parate viam dn̄i: rectas facite ſemitas dei
noſtri. Predixit. n. malachias mittenduʒ
eſſe angelum ante faciem xp̄i. Eſaias ac ſi
preſentē p̄dicātē demōſtrat: quatenus ho
rū vnū ptinet ad natiuitatē ipſius: iuxta
qd̄ ioannes dicit: fuit hō miſſus a deo cui Jo. 1.
nomē erat ioānes. Alterū ad exordiū euā
gelij: de quo dicit Lucas: anno q̄ntodeci/ Lu. 3.
mo impij tyberij ceſaris p̄curāte pontio
pilato iudeā: tetrarcha aūt galilee herode
Philippo aūt fratre eius tetrarcha ituree
⁊ traconitidis regionis: ⁊ liſania abiline

tetrarcha ſub principibus ſacerdotij An
na ⁊ chaypha factū eſt verbum dn̄i ſuper
ioānem zacharie filium in deſerto. Vbi ⁊
mox ſubditur. Et venit in omnem regio
nem iordanis predicans baptiſmum peni
tētie in remiſſionem pctōruʒ: ſicut ſcriptū
Eſa. 40 eſt in libro ſermonum Eſaie pp̄hete. Vox
clamātis in deſerto parate viā dn̄i: rectas
facite ſemitas eius. Ecce hoc fuit initium
euāgelij ieſu xp̄i: ſicut dicit Eſaias pp̄he/
ta. Fuit. n. initium in ioanne: conſumatio
in xp̄o: initiuʒ in carne: cōſumatio in ſpū.
Sane idem ioannes quinqʒ menſibus na
ſcendo preceſſit natalitia xp̄i: cum vtiqʒ ſe
xto menſe a natiuitate Joannis: natus ſit
ipſe xp̄s: nimirum q̄ ſexto eccleſie tempo
re naſciturus erat ille ordo qui ſignificat̄
in ipſo ⁊ ſicut alibi ſcripſimus in ioſeph:
in Samuele: in Salomōe: in ioāne cuius
eſt liber iſte: ⁊ alijs viris ſanctis: quorum
nomina ſunt in libro vite. Qui quidem a
ſexto (vt iā dixi) tēpore ſecūdi ſtatus: acce/
pturus eſt initium ſuum: ſed in tempore
magis tertij cōſecuturus augmentū. Ma
gna ſunt nimis hec myſteria: ⁊ diligenti
ſcrutatione penſanda. Et quamuis ſupe/
rius diſcuſſa ſint: nō debet tū̄ videri one/
roſuʒ: ſi pro loco ⁊ cauſa imitamur apoſto
Phi. 3 lū dicentē. Eadē vobis, ſcribere mihi q̄dē
nō pigruʒ: vobis aūt neceſſariū. Certe io
annes baptiſta preiuit dn̄m naſcēdo: p̄iuit
p̄dicādo ⁊ baptizādo: ſed tū̄ ꝙ taʒ diſpar
fuit vtriuſqʒ: non dico natiuitas: verum
etiaʒ p̄dicatio ⁊ baptiſma: magni erat cau
ſa myſterij conſumandi haud dubium: in
duobus ſtatibus mundi. Vis ſcire ꝙ ita
ſit? Lege euāgelia ⁊ actus apoſtolorum no
ta diſſonantiam litere que occidit: ⁊ ppen
des neceſſarium intellectum. Certe ⁊. n.
ſancti apoſtoli baptizati erant in xp̄o ⁊ in
aque ſacramento iam acceperant ſpirituʒ
ſanctum: iam illis veritas ipſa teſtimoniū
perhibuerat dicens. Vos loti eſtis: iam in
die paſche donum ſpiritus ſancti accepe/
rant: quando ab eis Chriſtus aſſumptus
eſt: ⁊ tamen die eodem quo aſcendit in ce
lum audierunt dominum promittentem
ſibi donum ſpiritus: ac dicentem. Joan
nes quidem baptizauit aqua: vos autem
baptizabimini ſpiritu ſancto: non poſt
multos hos dies. Dictum eſt hoc: inquaʒ Act. 1.
in die illo quo dominus aſcendit in celū
ac ſi non eſſent ⁊ ipſi baptizati in aqua: ac
ſi iam ſpiritum ſantum nō accepiſſent: aut
quaſi ſolis illis negata eſſet gratia: qui io/
anni obedientes fuerunt: cum ⁊ antea taʒ
multos gratia ſaluos eſſe factos ſciamus:
viros vtiqʒ magnos ⁊ iclitos: patriarchas
⁊ prophetas: per quos ⁊ idem ſpiritus lo/
cutus eſt: ⁊ multos alios: qui omnes a
paterne preuaricationis delicto nō baptiſ
mi ſacramentum: ſed magis oculta gratia
ſaluos fecit: ſicut ⁊ petri voce i actibus apo
ſtolorum dicitur. Quid tēptatis deum in
ponere iuguʒ ſuper ceruicem diſcipulorū: Act. 15.
quod neqʒ patres noſtri, neqʒ nos portare
potuimus: ſed per gratiam dn̄i Jeſu credi
mus ſaluari quemadmodum ⁊ illi? Sed
ad hoc quid dicemus? An ad ſpiritū re/
corendum eſt vbi deficit litera? ita eſt. Nā
ſi veritatem querimus: inuenimus mo/
dis omnibus inaneſcere literaʒ: quia ⁊ in
veteri teſtamento per ocultam gratiam
baptizati ſunt quidam ſpiritu ſancto: ⁊ in
nouo baptiſmus aque manet vſqʒ adhuc
dicente dn̄o. Niſi quis renatus fuerit ex
aqua ⁊ ſpū ſancto: non pōt introire in re/
gnum dei. Quomodo itaqʒ ipſe dicit. Jo/
annes quidem baptizauit aqua: vos auteʒ Jo. 3.
baptizabimini ſpū ſancto cū aque adhuc Act. 1.
baptiſmus neceſſarius ſit: niſi q̄ id quod
ioannes ſignificat in ſtatu ſcd̄o agendum
erat per xp̄m: ⁊ id quod deſignat dn̄s con
ſumandum erat in ſtatu tertio per ſpiritū
ſanctū: vt compleretur illud qd̄ ipſe ait.
Multa habeo vobis dicere: ſed nō poteſtis Jo. 16.
portare modo. Cū autem venerit ille ſpi/
ritus veritatis: docebit vos oēʒ veritatē.
Deniqʒ ⁊ zacharias pater ioannis patres
primi ſtatus deſignat: ſicut ioānes electos
filios ptinentes ad tēpus eccleſiaſticū qd̄
eſt p̄prie ſcd̄i ſtatus: ⁊ ſicut hō xp̄s ieſus
illos ſpiritales viros quos gratia ſpūs ſci
facit ſpernere mundū: ⁊ ea penitus q̄ ſunt

mundi ptinẽtes ad tertiũ ſtatuȝ ſeculi: in
quo ⁊ cõpleta plenitudine gentium: oĩs
Ro.11. iſrael ſaluus fiet. Nec illud moueat quod
multoꝝ tenet opinio: poſt conuerſionem
iſrael: tẽpus ſupereſſe breuiſſimum: cui tñ
prefigere modũ: aut terminũ: nullus ſcri
ptoꝝ auſus eſt: pp occultiſſimas ⁊ ambi/
guas myſterioꝝ voces: q̃ ſe nõ ſemp ex to
to indagari pmittũt: pſertim cuȝ iã mille
1.Jo.2 ⁊ eo amplius euoluti ſint anni: ante quos
auditũ eſt dixiſſe ioãneȝ: filioli nouiſſima
hora eſt: ⁊ ſicut audiſtis: q: antixp̃s venit:
nũc auteȝ ante xp̃i multi facti ſunt: vnde
ſcimus q: nouiſſima hora eſt. Quis enim
tũc tp̃is iſta legeret: ⁊ nõ iã tũc inſtare cre
deret tempora antixp̃i? Attamen vir deo
plenus falli nõ potuit: nec vt aliq ſomni/
ant: ad terrorẽ hoc mẽdaciter dixit: ſed q:
petrus ſignificat electos ſc̃di ſtatus: Joan
nes electos tertij: in eo. ſ. qd̃ ait dñs petro.
Jo.21. Sequere me: de ioãne vero. Sic eũ volo
manere donec veniã: qd ad te. Loquiṫ hic
in pſona illius ordinis: queȝ eccleſia ſigni
ficat philadelphie: ⁊ dicit q nos dicturos
intellexit: imo vt ſuos alũpnos edocuit
dicẽs: filioli nouiſſima hora eſt. Hec auteȝ
hora nouiſſima quaſi duodecima eſt: q: vn
decima illa fuit in qua gẽtes ad fidẽ voca
te ſunt. Siue itaq; ſpatiuȝ huius hore no
uiſſime: maius ſit: q̃ȝ hoĩes putãt: ſiue nõ:
nihilominus tñ ſtatus ipſe habebit in re/
liquijs iudeoꝝ ⁊ gentiũ q̃ huc vſq; in ce
citate relicte ſunt portionẽ ſuã: q: ⁊ ſi ſpa/
tiũ illius tẽporis breue erit: gratiarum tñ
munere: copioſius ceteris: vt multoꝝ an
noꝝ ſegetes cõgregenṫ in vno. Erit. n. ge
neratio illa potẽs in ope ⁊ ſermone: vt po
te quã vnctio dei docebit de oĩbus ſicut il
Jo.2. lis in ſpũ ideȝ ioannes dicit. Uos vnctio/
nẽ accepiſtis a ſctõ ⁊ noſtis oĩa. Et paulo
poſt. Nõ neceſſe habetis: vt aliqs doceat
vos: ſed ſicut vnctio eius docet vos de oĩ
bus. Certe qbus hoc ad literaȝ dicere vi
debatur: multa ſicut hoĩes: neſciebãt: teſte
Cor.13. coapoſtolo eius paulo: q in pſona hoĩum
ſtatus ipſius cuius ⁊ ipſe: ſicut ⁊ Petrus
miniſter erat: loqtur dicens. Nunc ex par
te cognoſcimus ⁊ ex parte pphetamus:
cũ aũt venerit quod pfectum eſt: euacua/
biṫ quod ex parte eſt. Non igitur ad illos
referendũ eſt verbum hoc: cui miſſe lite/
re videbantur: ſed ad illum magis ordinẽ
cui ipſe ſimul ⁊ illi ſignificandi myſteriuȝ
exhibebant: pro eo. ſ. q petro apoſtolo paſ
ſioni addicto vt ſequeretur dominum: ſo/
lus ex cõdiſcipulis: ioannes iſte relictus
eſt: ad deſignandum: vȝ: illum ordinẽ quẽ
angelus iſte philadelphie in hoc loco de/
ſignat cui ⁊ dicitur.

Hec dicit ſanctus & uerus q **T.10**
habet clauem dauid qui aperit
& nemo claudit: clauit & nemo
aperit.

Ecce qbus dictũ eſt a ioãne. Uos vn/
ctionẽ hẽtis a ſctõ: ⁊ noſtis oĩa ⁊ nõ neceſ 1.Jo.2.
ſe hẽtis vt aliꝰ doceat vos: ſȝ ſicut vnctio
eiꝰ docet vos de oĩbꝰ. Et ne forte cogamur
dicere q̃ ſit iſta clauis dauid: notũ ſit oĩbꝰ:
qbus vel p modice ſcire ⁊ deguſtare: datũ
eſt: ipſaȝ eẽ archanã ⁊ liberã iubilationem
pſalmoꝝ q̃ pp̃rie ptinet ad ſpũm ſctũm: ſi
cut ſtudiũ lectiõis ad verbũ: ⁊ opus ma/
nuũ ad p̃reȝ nimiꝝ: q: qd̃ factũ eſt: factuȝ
eẽ dr̃ a deo p̃re: ⁊ oẽ qd̃ factũ eſt: factũ eſſe
p verbũ eiꝰ: crebra ſunt teſtimonia ſcriptu
raꝝ: e qbus eſt illud ap̃li. Ab ipſo ⁊ p ipȝ:
⁊ ĩ qd̃ ſimile. Nã ⁊ illud qd̃ adiũctũ ẽ. Et Ro.11.
in ip̃o: ptinere ad ſpũm ſctũȝ: nõ ẽ dubiũ:
qm̃ ſicut a p̃re oĩa ſũt: ⁊ p filiũ oĩa: ita ⁊ in
ſpũ ſctõ: q ẽ charitas dei: ↄſumãda ſũt vni
uerſa: q: oĩa q̃ voluit dñs fecit: ⁊ vtiq; vo
lũtas eiꝰ charitas ẽ: qm̃ ãt dilexit bona q̃
fecit: ⁊ p eis q̃ dilexit: fecit illa q̃ nõ erant
pp ſe diligẽda: nõ in quo nãe ſũt: ſȝ in quo
a veritatis tramite abutentes arbitrio di/ Jo.14.
ſceſſerũt. Ceteꝝ q: hoc nomẽ: oẽ: qd̃ ẽ vr̃e
plerunq; non totũ tenet qd̃ ſonare vr̃: vt
eſt illud. Ego ſi exaltatus fuero a terra:
oĩa trahã ad me ipȝ. Et p eũ cõplacuit re
cõciliari oĩa ĩ ipſo. Ur̃ q hic de ſolis ele/ Ro.11.
ctis rebus dictũ ſit. Ab ipſo: ⁊ per ipſum:
⁊ in ip̃o ſunt omnia: nec fruſtra: cum p̃ter
illa q̃ beata ſunt aut beãda: p nihilo repu

tanda ſint vniuerſa. Cum certum ſit com
municare deuȝ ſapientiam ſuam rebus ele
ctis: ⁊ in donis ſpiritus ſancti: totius per
fectionis ⁊ gratie conſumationem largi/
ri: patet cauſa cur dictum ſit. Ab ipſo: ⁊
⁊ p ipſum ⁊ in ipſo ſunt oĩa: nimiꝝ q: ver
Ps.32. bo dñi celi firmati ſunt: ⁊ ſpũ oris eius oĩs
virtus eoꝝ. Loquutus eſt eni oliȝ deus pa
tribus in pphis: nouiſſime diebus ſc̃di ſta
tus loquutus eſt nobis in filio: quem ↄſti
tuit heredẽ vniuerſoꝝ: p queȝ fecit ⁊ ſecu
Heb.1. la. Sȝ ⁊ filius pari mõ: loquutuꝝ ſe pmiſit
electis ſuis in ſpũ ſcõ: dicẽs iter cetera hijs
q ab initio ſecũ fuerãt. Hec loquutus ſum
Jo.14. vobis apud vos manẽs: paraclitus aũt ſpi
ritus ſcũs: quẽ mittet pr̃ in noĩe meo: ille
vos docebit oĩa: ⁊ ſuggeret vobis oĩa que/
cũq; dixero vobis. Et iteꝝ. Multa habeo
vobis dicere: ſȝ nõ poteſtis portare mõ: cũ
Jo.16. aũt venerit ille ſpũs veritatis: docebit vos
oẽm veritatẽ. Ubi aũt oĩs veritas ad noti
tiã venit: ibi pfecto ↄſumatio eſt. Lȝ ergo
tria iſta: tribus pariter ſint cõia: videṫ tñ
ſm aliqd: opus ptinere ad p̃rem: lectio ad
filiũ: iubilatio ad ſpũȝ ſcũȝ: q: ⁊ timor dei:
verã ſibi exigit ſeruitutẽ: ⁊ xp̃i magiſteriũ
ſubiectionẽ doctrine: ⁊ gaudiũ ſpũs ſãcti:
iubilationis tripudiũ. Deniq; ſapiam q̃re
re: ⁊ ille põt q penalr̃ timet: pſallere aũt ⁊
laudare neqt: niſi ille q diligit. Pſallit aũt
plerũq; ⁊ q nõ diligit: ſȝ ſibi: nõ deo. Et ſi
coactus facit: nec ſibi: nec deo: qnĩmo ſi ex
corde nõ pcedit: nec pſallit: q: nõ letaṫ in
dño: ſȝ letari videṫ. Quicũq; igiṫ triſtaṫ tri
ſtitia mala: hoc eſt ea triſtitia que nõ eſt ſȝ
deũ: oret iuxta vocẽ iacobi: equanimiter ⁊
Jac.1. pſallat: ⁊ q q̃rit ſapiẽtiã amet deũ: poſtulet
in fide: ⁊ dabiṫ ei ſufficiẽter: ſicut ipſemet
dicit. Siqs vr̃m ĩdiget ſapiẽtia: poſtulet a
deo: q dat oĩbus affluẽter ⁊ nõ ĩproperat.
Uñ ⁊ pſalmiſta cuius eſt iſta clauis: volẽs
oſtẽdere pfectionẽ doctrine obtineri poſſe
p pſalmodiã: ↄfiteṫ ⁊ dicit. Ego aũt ſemp
Ps.70. ſpabo ⁊ adijciã ſup oẽȝ laudẽ tuã: os meũ
annũciabit iuſtitiã tuam: tota die ſalutare
tuũ. Et q̃ſi q̃rereṫ de fructu quẽ exinde cõ
ſequutus erat: adiecit ⁊ ait. Qm̃ non co/
gnoui litteraturam: introibo in potentias
dñi: dñe memorabor iuſtitie tue ſoliꝰ. Deꝰ
docuiſti me a iuuẽtute mea: ⁊ vſq; nũc p/
nũciabo mirabilia tua. Hr̃e aũt hãc virtu
tẽ: aſſiduã iubilationẽ pſalmoꝝ. Beatus
quoq; papa Gregorius: teſtaṫ dicẽs. Uox
pſalmodie cũ p ĩtẽtionẽ cordis agiṫ: p hãc Greg.
oĩpotẽti deo ad cor iter paraṫ: vt ĩtẽte mẽ
ti: vel pp̃hie myſteria: vel cõpũctionis gra
tia infundaṫ. Ipſa eſt igiṫ clauis Dauid:
ipſa pphetaꝝ aptio: ĩtẽta. ſ. ⁊ deuota: aſſi
duaq; iubilatio pſalmodie abſq; vanitatis
vlcere: dei cã plata: p quã iter paraṫ dño:
vt deſcẽdat ad cor ⁊ ĩcẽdẽs illud grã ſua:
ẽt ſecreta dei intelligere faciat. Teſtis eſt ſu
p hoc Helyſeus ppheta: q cũ qd ſciſcitãti 1.reg.3.
regi: rñdere neſciret: pſallere corã dño ce/
pit: vt per hoc q ipſe vnus ſemel faceret:
multi exẽplo eius adiſcerẽt qd eſſet quot/
tidie faciẽdũ. Scriptũ qppe eſt in eodẽ li/
bro. Sacrificiũ laudis honorificabit me: ⁊
illic iter quo oſtẽdã illi ſalutare dei. Et re Ps.49.
cte clauis iſta quã hȝ xp̃s: Dauid q vnctꝰ
dñi fuit: primo ↄceſſa eſt: q: niſi tñ ĩpartia
tur alicui vnctiõis diuine: vt eũ faciat dñi
laudatorẽ: manere qdẽ cũ illo tpalr̃ põt: ſȝ
eternalr̃ manere nõ põt: q: q manet (igt)
in charitate: in deo manet: ⁊ deus ĩ eo: ab 1.ioã.4.
eo aũt q nõ manet in charitate recedit ve
ritas: ſicut a ſupbo Saul: ⁊ manet cũ ira ⁊
accidia mẽtis: que nõ abſurde forſan dicta
eſt. Spũs dei malus: ille inq̃ȝ ſpũs q agita
bat Saul: Receſſit nãq; a Saul ſpũs dñi: 1.re.16.
⁊ directus eſt in Dauid: ipſum aũt Saul
agitare cepit ſpũs dei malus: quẽ plerũq;
Dauid pſallẽdo manu ſua: nõ ſine miracu
lo ambigebat. Hoc eſt eni illd̃ qd̃ cuius ſu
pra fecimus mẽtionẽ. Triſtaṫ qs in vobis: Jaco.5.
oret equo aĩo ⁊ pſallat. Intãtũ eni laudabi
lis eſt virtus pſalmodie: imo eius q aduo
caṫ p illã: vt nõ ſolũ eũ qui ſanus eſſe ꝓuet
in gaudio: verũetiam ↄſolidet: ⁊ ſanet euȝ
qui ↄtritus eſt corde: ⁊ dato illi cordis ſola
mine: a mentis amaritudine medeaṫ. Un
dẽ ⁊ in quodã loco ipſemet pſalmiſta dice
bat. Conuertiſti planctum meum in gau/ Ps.29.
dium mihi: conſcidiſti ſaccum meũ ⁊ cir/

cũ dediſti me letitia: vt cantez tibi gloria
mea: ꝛ nõ compungar: dñe deus meus in
eternum ꝯfitebor tibi. Qꝫ vero preſcitum
erat ꝛ preordinatum a deo: vt hoc bonuz
in humano genere: vnctio ipſa ſpiritalis ꝑ
ficeret: nõ incongrue illi viro hoc munus
gratie datum eſt: qui vnctione materiali:
preuẽtus eſt in benedictione dulcedinis
ne nõ eſſe: qđ falſum eſt: opus ex gratia: ſꝫ
gratia ex opere videretur. Non enim pro/
pterea venit vnctio: qꝫ laus iuſti precedit:
ſed ſeqtur vnctionem laus: ꝛ ſeruatur per
ipſam: ne ꝓ malum ſupbie ab ingrato re
cedat. Sed adhuc ſubtilius rimari debe/
mus: quare priuilegium clauis huius: ma
gis regi Dauid q̃ꝫ cuilibet alij datum ſit?
In tribus ꝓprietatibus diſtinctuz fore oẽ
tp̃s hebreoꝝ: ab Abraaz. ſ. patriarcha: vſqꝫ
ad trãſmigrationez babylonis ex hijs que
tradita ſunt nobis: in ſcripturis ſanctis
manifeſte colligit̃. Primuz ſiqdem preceſ/
ſit in patriarchis. Scd̃m ſequutum eſt in
iudicibus. Tertium ſubſequutum in regi
bus. Lꝫ aũt ſancti patriarche: lꝫ viri vene/
rabiles iudices: ꝛ ſi non oẽs: ſolis tñ regi/
bus vnctio myſtica collata eſt. Et quidez
Sauli primo: ſed qꝫ nõ ꝑmanſit in gratia
ſibi data: obediendo voci dñi: directus eſt
1. re. 16 ſpiritus in Dauid. Siue ergo qꝫ ſpiritus
dñi directus eſt in Dauid. Siue qꝫ reges
iude ſignificant in hoc myſterio prelatos
tertij ſtatus: pro qbus dr̃ in Daniele. Re/
Dan. 7 gnum qđ eſt ſubter oẽ celum dabit̃ popu/
lo ſanctoꝝ altiſſimi: ſicut iudices ꝓlatos
ſcdi: patriarche: prelatos primi. Quis nõ
videat q̃ꝫ ꝯuenienter datum ſit primo re/
gum Iuda ꝛ Hieruſalem cõponere pſalte
rium decem cordaꝝ: ꝛ libruz pſalmoꝝ qui
ꝓprie ptinet ad ſpiritum ſanctum loquen
tem verba ſpiritalia ꝛ pſallẽtem in eo? In
primo ſiqdem ſeculi ſtatu: ſtudium fuit pa
tribus enarrare magna opa dñi: inchoata
ab origine mundi. In ſcdo: ſtudium fuit fi
lijs: querere ſapiẽtiam myſticaꝝ reꝝ: ꝛ my
ſteria occulta generationibus ſeculoꝝ. Qꝫ
vero in vtroqꝫ teſtõ feciſſe deus oia in ſa/
piẽtia didicerunt: qđ reſtat ammodo: niſi

vt pſallamus ꝛ iubilemus ei: laudãtes eũ:
cuius opa magna ſunt: cuius ſapiẽtia mul
tiplex ꝛ miſericordia multa? Quaſi enim
pater venit ad nos: dum per ea que facta
ſunt: ipſuꝫ eſſe credimus auctorẽ reꝝ: crea
torem vtiqꝫ celi ꝛ terre: viſibilium oĩuꝫ ꝛ
inuiſibilium: celeſtium: terreſtriuꝫ: ꝛ infer/
noꝝ. Cuius ꝛ agnoſcẽtes potẽtiam: timo
re ꝯcutimur vehemẽti: ꝑcipientes ꝛ attẽ/
dẽtes illud qđ in pſalmo audiuimus. Ue
nite ꝛ videte opa dei: terribilis in cõſilijs Ps. 65
ſup filios hoĩum. Quaſi vero ꝛ filius ve/
nit ad nos: dum doctrinam ſermonũ eius
qui patris eſt ſapiẽtia: veneramur. Sed ꝛ
ſpiritus ſanctus ad corda noſtra venire ꝛ
requieſcere dr̃: cum dulcedo amoris eius
q̃ꝫ ſuauis ſit deguſtamus: ita vt pſallere
magis libeat: q̃ꝫ a dei laude tacere. Qui
enim nunq̃ꝫ deeſſe põt: cum vbiqꝫ ſit: nul
lo modo qdam per maieſtatis preſentiam
ab aliqbus elõgat̃. Sed tñ a nobis recede
re dr̃: cuꝫ nos pro merito inigtatis nr̃e ab
eius notitia elõgamur. Cuꝫ enim indura
mus corda noſtra: ne timeamus patrem:
tunc a nobis pater elongari dr̃: qꝫ nobis ꝑ
inhabitãtem gratiam appropinquãs non
eſt. Cum vero obtundit̃ ſenſus noſter: vt
hebetatus nequeat intelligere deum: ꝛ vi
dere mẽtis oculis ſapiẽtiaꝫ dei: hoc eſt: ve
ram illaꝫ lucem que illuminat oẽm hoiez
veniẽtez in hunc mũdum. Tunc vnigeni
tus dei filius a nobis elongari ꝛ diſcedere Ioan. 1
dr̃: nõ qꝫ nõ eſt in nobis ꝑ diuinitatis pre
ſentiam: ſed qꝫ nõ eſt nobiſcum ꝑ inhabi/
tãtem gratiam. Sed ꝛ qñ obcecatur aius:
ne diligere queat: tunc ꝓfecto ſpiritus ſan
ctus qui eſt charitas dei: dr̃ recedere a quo
cũqꝫ: nõ qꝫ non eſt ibi ꝑ diuinitatis preſen
tiam: ſꝫ qꝫ lõge eſt ab eo ꝑ inhabitãtez gra
tiam. Tria igit̃ ſunt qbus nobis deus tri/
nus ꝛ vnus: appropinquare dr̃: timor: ſa/
piẽtia: charitas: ꝛ tria ꝑ que manẽt in no/
bis: tria iſta: labor: lectio: ꝛ iubilatio. Si
enim vis habere timorẽ: noli eſſe otioſus:
qꝫ otium penam deſpicit: iudicium neſcit:
ignorat gemitum: paruipendit furorem.
Qui enim nõ experit̃ tpales miſerias: ne/

ſcit ſicut expedit cogitare eternas. Opare
ergo ꝛ expire laborem vt nunq̃ꝫ inuenia/
ris in die: quãtuꝫ vires ſuppetũt: otioſus:
excepto cuꝫ: aut legis: aut pſallis: aut oras
humiliter deum tuum. Si aũt vis eſſe ſa/
piẽs: ea ſapientia que de celo eſt: quinimo
ſi vis vt te non deſerat ſapientia ipſa: vaca
humiliter lectioni: ꝛ inſiſte meditationi aſ
ſidue: excepto cuꝫ pſallis ꝛ oras: qđ eſt ma
gis vacare deo: ꝛ ꝑfecte inſiſtere ſapientie.
Si autem habere cupis charitatez dei: an
te oia ꝛ ſup oia dilige pſalmodiam: ita tñ
vt nõ videaris ab hoibus: nec ad aliud di
cas q̃ꝫ ad gloriaꝫ dei: ad gratiaꝝ actiones:
ꝛ laudes pro oĩbus beneficijs ꝛ miſericor/
dijs eius. Beatior eſt ergo qui ſic pſallit:
q̃ꝫ qui legit: qꝫ iſte totuꝫ repit in hoc vno:
q̃uis ꝛ illa duo paruipẽdenda nõ ſint: ma
xime qꝫ per illa ꝑuenit̃ ad iſtud. Nõ ergo
fruſtra Ioãnes qui electos tertij ſtatus ſi/
gnificat: tãtopere predicat charitatem di/
cẽs eis: qbus ſcribebat: quos ꝛ filios nomi
1. Ioã. 2. nat. Non neceſſe habetis vt aliqs doceat
vos: ſed ſicut vnctio eius docet vos de oĩ/
bus. Hec eſt illa vnctio ſpiritalis: que ba/
ptizatum dñm a Ioãne: expulit in deſer/
tum: quinimo illa vnctio: de qua dñs di/
Mat. 4. cit. Uos aũt baptizabimini ſpiritu ſancto
Act. 1. nõ poſt multos hos dies. Baptizatus eſt
enim idem dñs a Ioãne in acq̃: cum eſſet
Luc. 3 incipiens quaſi annoꝝ triginta: in anno:
vt putat̃: quo cepit Ioãnes predicare ꝛ ba
ptizare: anno vꝫ qntodecimo impij Tibe
rij ceſaris: vt ipſe poſtea qui ad hoc vene/
rat in ſpiritu: ꝛ fortaſſis quinqꝫ mẽſibus:
preiuit eum baptizãdo Ioãnes: ſicut in cõ
ceptione matris ꝛ natiuitate ipſius: qꝫ ſa/
tis apta ratio approbare videtur. Quinqꝫ
etenim menſes: qbus putat̃ Ioãnes xp̃m
baptizãdo preiſſe: quinqꝫ eccleſiaſtica tpa
deſignãt: de qbus ſupius tractatum eſt: ſi/
cut ꝛ quinqꝫ mẽſes qbus ſe occultabat he
lyſabeth: anteq̃ꝫ ꝯcipere dei mater futura.
Qđ enim baptizato Ieſu: traditus eſt ioã
nes: illud pene ſignificat: qđ in exordio hu
ius opis dictum eſt de duabus ſororibus:
infirmatam vꝫ fore in partu: Lyam: qñ da

tus eſt ꝯceptus Racheli: ꝛ illud qđ dictũ
eſt de matre Ioãnis ꝛ matre dñi: ſub ſimi
li tegimine ſacramẽti: nimiꝝ qꝫ labor pre/
dicationis deficit vbi doctor incipit eſſe
deus. Unde ꝛ per ꝓphetam ſcriptum eſt.
Ecce dies veniẽt dicit dñs: ꝛ feriã domui Hie. 31.
iſrael ꝛ domui iuda: fedus nouum: nõ ſm
pactum qđ pepigi cum patribus eoꝝ: in
die qñ apprehendi manum eoꝝ: vt educe
rem eos de terra Egypti: pactum qđ irri
tum fecerunt ꝛ ego dominatus ſum eoꝝ
dicit dñs. Sed hoc erit pactum qđ feriaꝫ
cuꝫ domo iſrael. Poſt dies illos dicit dñs
dabo legem meam in viſceribus eoꝝ: ꝛ in
cordibus eoꝝ ſcribã eam: ꝛ ero eis in deũ:
ꝛ ipſi erunt mihi in populum: ꝛ nõ doce/
bit vltra vir ꝓximum ſuum: ꝛ vir fratrez
ſuum dicẽs. Cognoſce dñm: oẽs enim co/
gnoſcẽt me: a minimo eoꝝ vſqꝫ ad maxi/
mum: ait dñs: qꝫ ꝓpitiabor iniqtatibus eo
rum: ꝛ peccata eoꝝ non memorabor am/
plius. Nec ideo tñ negamus in tertio illo
ſtatu futuros eſſe doctores deſignatos in
xp̃o: de qbus etiam ꝑ angeluꝫ Danieli di/
citur. Qui ad iuſtitiam erudiunt multos:
erunt ſicut ſplẽdor firmamẽti: ꝛ ſicut ſtelle Dan. 12
in ꝑpetuas eternitates. Sed qꝫ iaꝫ nuda
erunt ꝛ apta myſteria: nec labor erit docto
ribus illis in docẽdo: nec ꝑfectis diſcipu/
lis in retinendo: qꝫ erunt hoies docibiles
dei. Trãſibit itaqꝫ labor doctrine ꝛ rema/
nebit diligẽdi libertas: qđ aptiſſime docet
apoſtolus in epiſtola ad corinthios: de lit
tera ꝛ ſpiritu: ꝛ de ſerotina conuerſione iu/ 2. cor. 3.
deoꝝ: ita dicẽs. Uſqꝫ in hodiernum diez:
cum legit̃ Moyſes: velamen eſt poſitum
ſup cor iudeoꝝ: cum aũt fuerint conuerſi
ad deum auferet̃ velamẽ. Et qꝫ hoc ipſuꝫ
ſeruitutis eſt: manere vꝫ ſub velamine ſub
lr̃e: nimiꝝ qꝫ ſeruus neſcit qđ faciat domi
nus eius: libertas aũt liberari a velamine:
ꝛ ſcire oia que audit filius a patre ſuo: adie
cit ꝛ ait. Dñs autem ſpiritus eſt: vbi autez
ſpiritus dñi: ibi libertas. Ubi ꝛ mox ſubdi
dit. Nos vero oẽs reuelata facie gloriam Ibidem.
dñi ſpeculãtes in eandẽ imaginem trãſfor
mamur: a claritate in claritatem: tanq̃ꝫ a

dñi ſpiritu. Nota ꝙ ait a claritate in clari
Joã.16 tateꝫ: vt oſtẽdatur illud qḋ dñs ait. Mul/
ta habeo vobis dicere: ſed nõ poteſtis poꝛ
tare modo: cuꝫ aũt venerit ille ſpiritus ve
ritatis: docebit vos oẽm veritatem. Fuit
enim claritas ſcḋi ſtatus: ſm qḋ ait idem
1.Coꝛ.13 apoſtolus. Uidemus nunc per ſpeculum
in enigmate: claritas vero tertij: erit iam
ꝓpe ſm totum: ſm plenitudinem verita/
tis: qḋ eſt videre facie ad faciem: paruiſſi-
ma valde obſiſtẽte interpoſitione velami/
nis. Hec eſt illa claritas intelligẽtie: quam
ſicut alibi ſcripſimus: deſignauit chꝛiſtus:
qñ poſt dies ſex tranſfiguratus eſt coꝛam
tribus diſcipulis: ⁊ apparuit facies eius ſi
mat.17. cut ſol. Quare in ſexto die? Quia in ſexta
aptione ſignaculi: que ſpectat ad ſextum
tp̄s eccleſie: de quo agitur in hoc loco: opꝫ
nos videre aliqḋ de claritate iſta: quam ꝓ
miſit apoſtolus: ſi tñ non increduli: ſed fi/
deles iueniamur. In ſexto deniqꝫ die ſplẽ
duit facies xp̄i ſicut ſol. Lꝫ alius euangeli
ſta dicat: ferme poſt dies octo: pp neceſſa/
Luc.8. riam valde: alterius cauſaꝫ myſterij. Pu/
to etenim ꝙ in tp̄e ſexto: opoꝛtebit incipe
re claritatem iſtam: que ſignificata eſt in fa
cie xp̄i: ſed tñ in octauo qḋ erit poſt fineꝫ
ſcḋi ſtatus: ꝑamplius ⁊ ꝑfectius: iudeis ⁊
gentibus innoteſcat. Sexta ſiqdem ebdo
mada quadrageſime: auferꝛ velamen quo
tegitur altare a facie populi: vt appꝛopin/
quante ſolẽnitate paſchali: incipiant ſpecu
lari facie ad faciem: que pꝛius in caligine ⁊
ex parte videbant. In ſexto quoqꝫ angelo
tuba canẽte: deſcendit angelus habens in
manu ſua libꝛum aptum. Sed ⁊ nunc an/
gelo phyladelphie: qui ſextus eſt: dicitꝛ in
hac pꝛima parte. Hec dicit ſanctus verus
qui hꝫ clauem Dauid: qui aperit ⁊ nemo
claudit: claudit ⁊ nemo aperit.

L.11 ¶ Scio opera tua. Ecce dedi co
ram te hoſtium apertum quod
nemo poteſt claudere: quia mo
dicam habes uirtutem: & ſerua/
ſti uerbum meum: & non nega/
ſti nomen meum.

¶ Ut autem hoꝝ oĩum que dicta ſunt:
ſummaꝫ teneamus: angelus iſte ⁊ eccleſia
eius: ad tertium ꝑtinet ſtatum: magis qꝫ
ad ſcḋm: ⁊ nouam quãdam plãtationem
deſignat: ſub cuius tp̄e opꝫ veritatem ſcri
ptuꝛaꝝ: ac ſi de caligine noctis ſplẽdeſcere
⁊ ad lucẽ venire: eo ꝙ modica virtus col/
lata ſit ei: ad oſtẽdenda ſigna: eo ꝙ pꝛope
ſit ille: qui temptaturus eſt oꝛbem terre in
ſignis: lꝫ mẽdacibus: ⁊ dolo plenis: cui ne/
quaqꝫ verſa vice: in ſignis ⁊ pꝛodigijs: re/
ſpõdendum eſt: ſed in oĩ verbo qḋ pꝛoce/
dit ex oꝛe dei. Dicit ergo. Hec dicit ſan/
ctus verus: ſubauditꝛ: qui pꝛo ſua innocen/
tia neqt fallere ⁊ qui pꝛo ſua ſimplicitate:
mẽtiri: aut fraudare nõ põt. Et nihilomi/
nus ille hoc dicit: qui hꝫ clauem Dauid:
qui venit nunciare gaudium ⁊ ſolẽnitates
eternas: nõ lugens ⁊ ieiunans: ſicut Joan mat.11.
nes baptiſta: qui ieiunauit ⁊ planxit: ad de
ſignanda tp̄a paſſionis: ſed manducans ⁊
iubilãs ⁊ accedẽs ad nuptias: ad pꝛeſignã
da illa gaudia que in tertio ſtatu ſeculi re/
uelanda ſunt: eo ꝙ vnxit eum deus pater ps.44
oleo letitie pꝛe ꝯſoꝛtibus ſuis. Unde ⁊ vt
iam ſupꝛa meminimus: baptizato eo a ioã
ne in Joꝛdane flumine: deſcendit ſpiritus
ſanctus coꝛpoꝛali ſpecie: ſicut columba in Luc.3
ipſum: vt id qḋ Dauid in pſalmis longe
ante pꝛedixerat: Joãnes ſpiritalibus ocu/
lis videret eſſe completum: Deniqꝫ cum
veniſſet in nazareth: libꝛum accepit ⁊ ape
ruit: ⁊ locum illum legit: audiẽte populo:
qui ſibi in tam magno myſterio teſtimo/
nium ꝑhibebat. Sic enim ſcriptum erat Luc.4
in loco ipſo. Spiritus dñi ſup me: eo qḋ Eſa.61
vnxerit me: ad annunciãdum manſuetis
miſit me: vt mederer ꝯtritis coꝛde ⁊ pꝛedi
carem captiuis indulgẽtiam: ⁊ clauſis ap/
tionem: vt pꝛedicarem annum placabileꝫ
dño: ⁊ diem vltionis deo noſtro: vt ꝯſola/
rer oẽs lugentes: ⁊ ponerem foꝛtitudineꝫ
lugẽtibus ſyon: ⁊ darem eis coꝛonam pꝛo
cinere: oleum gaudij pꝛo luctu: palliũ lau
dis: pꝛo ſpiritu meroꝛis. Ecce habes apte
ad quid venerit is qui hꝫ clauem Dauid:
vtiqꝫ docere ⁊ pſallere: ſanare ꝯtritos aĩo:
⁊ afflictos coꝛde: illuminare hijs qui in te/
nebꝛis ⁊ vmbꝛa moꝛtis ſedẽt: ad dirigẽdos
pedes noſtros in viã pacis. Solus eſt eniꝫ
Luce.1 conceptus ſine culpa: ⁊ ideo ſolus dignus
pſallere ⁊ cantare: qui ſine culpa venit in
mundum: ita vt alij nulli liceat niſi ei quẽ
iuſtificat ⁊ clarificat ipſe. Unde ⁊ p pſalmi
ps.49 ſtam dꝛ. Peccatoꝛi autem dixit deus: quare
tu enarras iuſtitias meas ⁊ aſſumis teſta
mẽtum meum per os tuum? Si aũt ſolus
xp̄s ſine peccato eſt: ipſe inqꝫ ſolus qui hꝫ
clauem Dauid: merito de eo ſolo dictum
eſt. Claudit ⁊ nemo apit: apit ⁊ nemo clau
dit: q ipſius eſt p iudicium: iudicare coꝛda
hoĩuꝫ: qui nõ agnoſcuntꝛ tp̄s viſitationis
ſue: auferẽs ab eis gaudium: ⁊ letitiam: vt
nõ agnoſcãt gloꝛiaꝫ dei: ⁊ ipſius eſt per cle
mẽtiam dare letitiam penitẽtibus: ſanare
ꝯtritos coꝛde: ⁊ alligare ꝯtritiones eoꝛuꝫ.
Clauis itaqꝫ Dauid ſpiritualis eſt pſalmo
ps.146 dia: data gratis: non oĩbus: ſed illis qui de
ſignãtur in Dauid: vt cãtent ⁊ pſallant in
coꝛdibus ſuis dño: ⁊ ꝯfiteantur illi qm̄ bo
ps.117 nus: qm̄ in ſeculum miſericoꝛdia eius. Si
aũt queris adhuc qualis eſſe debeat iſta iu
bilatio: vt tãte eſſe valeat efficacie. Diſcute
pꝛimo: qḋ ſibi velit lectio ſcripturaꝝ ſan/
ctaꝝ: ſimulqꝫ ꝑpendes: ꝙ nihil aut paꝝ ꝓ
ſit non meditãtibus in illa: multumqꝫ ꝯfe
rat ⁊ ꝓſit meditãtibus: ad ſcientiam veri/
tatis: ad notitiam archanoꝝ dei: ad perci/
piẽdam lucem: que xp̄s eſt: illuminantem
oẽm hoĩem veniẽtem in hunc mundum.
Joan.1. Qḋ cum qs recte pꝛoſpexerit: intelligeret
eodem modo: aut nihil: aut paꝝ pꝛodeſſe
pſalmodiam hijs qui nõ letanꝛ in deo ſuo:
nec ſtudent habere poꝛtioneꝫ cum illis q/
bus dꝛ. Exultate iuſti in dño: rectos decet
ps.32. collaudatio. Cum vero eodem modo ꝑti/
neat gaudium ad ſpiritum ſanctum: quo
meditatio ad filium: qui patris ſapientia
eſt qḋ reſtat intelligere in claue Dauid: ni
ſi ipſam letitiaꝫ ſpiritalem: que eo ipſo quo
coꝛda accendit hoĩum: caleſacit: afficit ⁊ il
luſtrat: complẽs in eis ꝓmiſſionem illam
dñi dicẽtis. Cum aũt venerit ille ſpiritus
veritatis: docebit vos omneꝫ veritatem: Joã.16.
Quãuis enim vterqꝫ gaudium: vterqꝫ ſa/
piẽtia ſit: nõ fruſtra tñ alteri hoc: alteri ve
ro illud aſcribitꝛ: nimiꝝ qꝛ ⁊ filius per ſer/
uilem foꝛmam quam accepit: ⁊ eam quam
pꝛo ſalute mundi ſuſtinuit paſſionem: iter
nos docuit ſapiẽtie: ⁊ ſpiritus ſanctus li/
ber eſſe volens a foꝛma ſerui ⁊ obpꝛobꝛio
crucis: dum nos quoqꝫ liberãdos eſſe mõ
ſtrauit: fecit exultare in gaudio: ⁊ gloꝛiari
in ſpem gloꝛie filioꝝ dei. Unde apoſtolus.
Si ſpiritus eius qui ſuſcitauit Jeſuꝫ xp̄m Ro.5. Ro.4.
a moꝛtuis: habitat in vobis: qui ſuſcitauit
Jeſum xp̄m a moꝛtuis: viuificabit ⁊ moꝛ/
talia coꝛpoꝛa veſtra: pp inhabitantem ſpi/
rituꝫ eius in vobis. Uerũtamen ⁊ ibi gau
dium factum eſt: ſane ſapiẽtibus: ⁊ hic ple
na notitia veritatis: qꝛ ⁊ per illam xp̄i paſ
ſionem liberati ſumus a ſeruitute peccati:
⁊ p eaꝫ que oſtenſa eſt ſanctis apoſtolis ſpi
ritus ſancti illuminationem: ſerui facti ſu/
mus iuſtitie. Clauis itaqꝫ Dauid: effectus
eſt gratie ſpiritalis: que aduocat ad ſe opa
toꝛem ſuum: accendens hoĩem ad aman/
dum deum: ⁊ illuminãs illum ad ſciẽdam
oẽm veritatem: qꝛ ꝑfecto qui diligit ⁊ dili
gitur: ⁊ qui diligitur ⁊ diligit amicus eſt.
Qui aũt amicus eſt introducitur intus vt
videat abſcondita ſecretoꝝ: que ſerui pꝛo/
ſpicere nõ ſinuntꝛ. Unde ⁊ in canticis dicit Canti.2
ſponſa. Introduxit me rex in cellam vina
riam: oꝛdinauit in me charitatem. Qꝛ ve/
ro in tertio ſtatu ſeculi: qui iuxta eum mo
dum trine ſimilitudinis qua ſupꝛa vſi ſu/
mus in regionibus: in regibus deſignatꝛ:
gratia iſta de qua ⁊ loquimur: reuelanda
eſt: recte clauis iſta: ⁊ Dauid eſſe dicitur ⁊
haberi a xp̄o: qꝛ ſic eſt eius cui datur: vt ta
mẽ eſſe eius nequeat: niſi ſibi detur a xp̄o.
Sic itaqꝫ eius eſt: cuius eſt: vt multo am/
plius eius ſit: a quo datꝛ: ſicut ⁊ cetera do/
na ſpiritus. Pꝛomittit autem dñs datuꝝ
ſe hoſtium aptuꝫ coꝛam angelo phyladel/
phie: hoc eſt illi oꝛdini: qui ſignificatꝛ per
ipſum: ⁊ ita maniſeſte aptuꝫ: ꝙ nemo poſ
ſit claudere illud: ſm ꝙ ⁊ Joſeph datum

eſt in egypto ſoluere occulta myſteria: ⁊
iterꝓtari ſōnia regis: ⁊ Danieli i babylōe:
q ⁊ ipſe eūdē ordinē pari mō myſtice deſi
gnat. Sūt.n. nōnulli q ꝗrūt claudē hoſtiū
iſtud ſpnētes ꝓphiā: ⁊ extinguētes ſpūꝫ:
vt ipſi ſoli i ꝓpꝛ̄o videant magrī: ⁊ doctrie
occaſiōe: poſſint iter hoies ꝑncipari. Quo
rū bñ typū gerebāt illi legiſpiti: qb⁹ a dño
Luc.11 dcm̄ eſt. Ue vobis legiſpiti: q tuliſtis clauē
ſcie: ⁊ ipſi nō itroiſtis: ⁊ eos q introibāt ꝓ
hibuiſtis. Sꝫ ⁊ alio mō ſoliti ſunt ipij clau
dē hoſtiuꝫ ſcripturaꝝ: qđ magis ille locus
efflagitat. Pleruq̄ꝫ etenim ſcriptura ſacra
apit fidelibus: nec tñ ex toto: ſꝫ ex pte: nec
facie adhuc ad faciē: ſꝫ q̄ſi p ſpeculū i enig
mate. Qꝛ vo nō poſſunt tacē fideles: maxi
me qb⁹ incūbit: ex officio cure paſtoꝛalis:
qn loquat vnuſqſq; qđ ſentit: accidit ple
rūq; loquēte doctoꝛ: ⁊ icidēte i difficillias
qōnes: ꝯſiſtē ꝯtra ſe pcōꝛeꝫ: q reſiſtēs vbis
ei⁹ dyalecticis argumētis: claudit hoſtiuꝫ
qđ videbat aptū: faciēs tenebꝛoſuꝫ qđ erat
1.thi.2 lucidum: ⁊ qđ claꝝ obſcuꝝ. Unde ⁊ Thy
motheo p apoſtolum dr̄. Prophana aūt ⁊
inaniloquia de vita. Multum enim profi
ciunt ad impietatem: ⁊ ſermo eoꝝ vt can
1.thi.6 cer ſerpit. Et in precedenti epl̄a. Si qs ali
ter docet ⁊ nō acqeſcet ſanis ſermonibus
dñi noſtri Jeſu xp̄i: ⁊ ei que ſm pietatē eſt
doctrine: ſupbus nihil ſciens: ſed languēs
circa queſtiōes ⁊ pugnas verboꝝ: ex qbus
oꝛiunt inuidie: ꝯtentiones: blaſphemie: ſu
ſpitiones male: ꝯflictationes hoium mēte
coꝛruptoꝝ: ſubaudit: ſpnēdus eſt: ne qñ vi
deat ſibi eſſe ſapiēs: ſi aliqs ei reſpōdeat ſꝫ
inſipiētiam ſuā. Nam ⁊ ſepe p hmōi peſti
lētes hoies: oꝛtū eſſe ſcādalū in eccl̄ia xp̄i:
eccl̄iaſtice teſtant hyſtoꝛie. Sꝫ qd faciebāt
viri ſancti qñ hoc accidebat? Currebāt ad
arma ſua: vt viri ſancti: fide inclyti ⁊ robu
ſti. Et ſi nō poſſumus (aiebāt) ſupare ſer
Bern̄. monibus: diſputemus in ſignis. Utiq; ⁊
beatus Bernardus abbas clareuallis: qui
vita: miraculis: ⁊ ſciētia ſingulr̄ in diebus
nr̄is illuſtrauit eccleſiā: deſtinat⁹ ꝯtra quoſ
dā hereticos a ſūmo pōtifice q tūc preerat
eccl̄ie xp̄i: cū nihil poſt lōgam moꝛā diſpu
tādo ꝓficeret: ad hec arma cucurriſſe viri
venerabiles teſtati ſunt. Nō ergo illis: aut
de illis dicēdum erat: ꝙ modicā haberēt
virtutē: q ſic in fide fundati erant: vt talia
preſumere nō timerēt. Nobis aūt q ifirmi
ſumus: ⁊ talia pſumere nō audemus: qq;
tpi huius angeli phyladelphie viciniores
ſumus: quominus ꝓrogatiuā illā fidei ꝯſe
quuti ſumus: eo nobis vel iſtud minimū
neceſſariuꝫ eſt: vt poſſimus reſiſtere in die
malo: obuiādo pſeudo xp̄is ⁊ pſeudo pro
pħis ſigna mēdaciter faciētibus: ⁊ qdā vbi Eph.6
potētia retinētes oia tela inimici: ignea ex
tinguere. Ut eni memorari nō pigeat: que Liber
me in ope ꝯcordie iādudum recolo expli ꝯcord.
caſſe. Completis q̄draginta diebus: qbus
māſit dñs in deſerto: tētatus eſt a Diabo
lo vt faceret ſignū. Sꝫ ille q exēplū ſubdi
tis daturus aduenerat: nō ꝓpꝛiam gloꝛiā mat.4.
queſiturus: hoc tentatoꝛi ſuo reſpōdere di
gnat⁹ eſt: qđ in tpe huius angeli q ſextus
eſt: in numero ceteroꝝ: mēbꝛis ſuis tētan
dis: a mēbꝛis Diaboli expedire preſciuit.
Nō (inqt) in ſolo pane viuit hō: ſꝫ in oi v mat.4.
bo qđ ꝓcedit ex oꝛe dei. Teſtimoniū iſtđ:
de Moyſe ſumptū eſt: ex parte qdē ligatū
⁊ ex parte ſolutū. Dixit eni hoc Moyſes: Deut.8
q̄ꝫrū ad lr̄aꝫ de māna qđ populus ille mā
ducauit in deſerto. nec tñ (ait) vt ſciret ois
hō: qꝛ i ſolo pāe: ſiue i ſolo māna viuit hō:
ſꝫ i oi (iqt) vbo qđ ꝓcedit ex oꝛe dei: nimi
rū qꝛ māna illđ coꝛpoꝛeū: vbū de quo ⁊ lo
qmur deſignabat: verbū de quo rogamus
dñm in oꝛone dicētes. Panē nr̄m quoti Mat.6
dianū: da nobis hodie. Sane in principio
egreſſionis filioꝝ iſrael de egypto: cibus il
loꝝ: panis fuit: qbus deficiēte pane: māna
diuitus datū eſt. Deſignat aūt panis: opus
miraculoꝝ: q i exoꝛdio eccl̄ie datus eſt ad
ꝯfirmāda coꝛda credētiū: ⁊ icredulos ꝯuer
tendos ad fidē: qđ tñ poſtq̄ꝫ eccl̄ia radicē
poſuit: amouēdū erat a coꝛdib⁹ electoꝝ: nē
pe. qꝛ ſigna nō fidelib⁹: ſꝫ ifidelib⁹ data ſūt:
ac p eo māna celeſte: qđ eſt vbū dei ad vitā
exhibēdā: ſubſtituēdū: vt nō eſſe viderent
de illis qb⁹ a dño dcm̄ eſt. Niſi ſigna ⁊ ꝓdi Joā.4.
gia videritis: nō creditis: ſꝫ d qb⁹ idē dñs i

Joā.20 fine dictur⁹ ē. Bti q nō viderūt ⁊ credide
rūt. Et hoc qdē fideles ſciūt: ⁊ circa hoc fi
delr̄ agūt: ſꝫ nō lōge eſt ille q ⁊ p ſe ⁊ p mē
bꝛa ſua vētur⁹ ē tētare fideles: obijciēs illđ
qđ capiti fideliū obiecit dicēs. Si fili⁹ dei
es: dic vt lapides iſti pāes fiāt. Tale ē.n. ac
mat.4. ſi ei⁹ coꝛpi diceret. Si ꝓpl̄s dei es: oñde mi
racula. Si electi dei eſtis: facite vt lapides
ꝯuertant i panes: hoc ē: exhibete ſignū: qđ
ſit certū ⁊ euidēs: vt va eē appeat fides vr̄a
ſm ea q̄ dicitis apl̄os quōdā ⁊ āñceſſoꝛes
vr̄os opatos fuiſſe. Ut.n. taceam⁹ ea q̄ futu
ra ſūt ⁊ ꝓbāda i dieb⁹ ſuis: ⁊ loq̄mur d hijs
q̄ ſūt pñtia: certa iditia futuroꝝ. Quis ne
Secta ſciat tpis hui⁹ hēticos: q patareni vocant:
patarē. quoꝝ nephādiſſima ſecta i diuerſis ptib⁹
oꝛbis ſupꝛa modū iualuiſſe narrat vitatē vi
tā ſibi aplicā vēdicare: noſq; hereticos di
cē ⁊ aliēos a fide? Ita.n. vt teſtant hij q tē
tati foꝛte ab eis: illoꝝ aſtutiā euaſerūt. So
lēt opponē eis quos decipe ꝯcupiſcūt. Si
va ē fides iſtoꝝ q ſe xp̄ianos eē dicūt: vbi
ſūt ſigna q̄ pdicāt feciſſe hacten⁹ pdeceſſo
res ſuos? Qđ ſi facē ipſi nequeūt: qđ dicūt
feciſſe pres ſuos? reſtat vt ꝯuicant: aut fal
ſa dicē: aut falſa tenē: q id qđ alios feciſſe p
dicāt: ope nō oñdūt. Et hoc qdē illi. Hijs
āt qb⁹ ⁊ ſi modica vt⁹ ē: hoſtiū tñ dat aptū:
nū turpe eē pt: aut idecēs rñdē id qđ dñꝫ
mat.4. ſuū rñdiſſe ſciūt. Nō i ſolo pāe viuit hō: ſꝫ
i oi vbo qđ ꝓcedit ex oꝛe dei? Quid.n. aliđ
Colo.1. rñdēdū eſt filijs tenebꝛaꝝ: ⁊ hijs pcipue q
facturi ſunt ſigna ⁊ ꝓdigia ad ſeducēdū: ſi
fieri poſſit ēt electos? Nō.n. paruipēdēdi
mūeris ē: dari nobis hoſtiū aptū i tāte tpe
neceſſitatis: ad agnoſcēdū: vt ait apl̄s: my
ſteriū qđ fuit abſcōditū a ſeculis ⁊ genera
tiōib⁹: nec iuidē illis demus: quoꝝ ſigna ⁊
ꝓdigia imitari neqm⁹: qꝛ ⁊ ſi Petro apl̄o
rū pmo: data eſt ꝓrogatiua fidei ad faciēda
ſigna i typo eoꝝ q dati ſūt i fūdamētis ec
cleſie: nō iō tñ paruipēdēda ē clauis ſcie q̄
data ē paulo apl̄oꝝ nouiſſimo: haudoubiū
ꝙ i typo eoꝝ q dādi erāt i fine ad ſupedifi
cādā eccl̄iā: nimiꝝ qꝛ ⁊ ſi magni fuerūt illi q
bus datū ē miſtrare famelicis abūdātiā pa
nū: nō iō tñ ſpnēdi ſūt minimi: qb⁹ ꝯceſſū
eſt ꝓpꝛietate muneris: aquā ſitiētib⁹ eroga
re. Nouit.n. ille q p tpuꝫ varietate: dona
diſtribuēdo partit: qd illis atq; illis expe
diat: ita vt p tpe extimādū ſit: qd cui pſe
rat: ⁊ illud p tpe magis caꝝ: qđ vtile: nō
qđ ſublimi⁹ iudicādū. Inde eſt ꝙ angelū
iſtū modicā hñtē vtutē ſuaſſe vbū patiētie
ei⁹: de⁹ ipſe teſtat: nec tñ cū augumēto vtu
tis remunerare voluit: ſꝫ hoſtij magis ap
tiōe: qꝛ iſtud mō magis q̄ꝫ illud ei p curſu
tpis ꝯuenire pſciuit. Ecce (inqt) dedi coꝛā
te hoſtiū aptū qđ nemo pōt claudē: eo ꝙ
modicā hēs vtutē: ⁊ ſuaſti vbū meū ⁊ nō
negaſti nomē meū: pp hoc (inqt) dedi co
rā te hoſtiū aptū: qꝛ grām p grā dedi tibi.
Ipſe eni dat qđ accipiat: ipſe accipit iuſte:
ꝙ clemēter remuneret. Felix cui tātus fe
neratoꝛ: debitoꝛ eſt: q dat oibus afflūēter ⁊
nō ipꝛopat. Propter qđ ⁊ dicit. Mēſuraꝫ
bonā ⁊ ꝯfertā ⁊ coagitatā ⁊ ſupefflūētē: da Jaco.1.
būt i ſinū vr̄. Ecce q̄ꝫta benignitas: q̄ꝫta
miſicoꝛdia regis nr̄i. Qui ſibi debitoꝛ eſt: Luc.6.
de dono ſuo: fact⁹ eſt cui ipſe deat: is q de
bitoꝛ nulli eſt: gaudēs ⁊ ꝯgaudēs ꝓfectib⁹
pueroꝝ ſuoꝝ. Pro eo (inqt) ꝙ ſuaſti vbū
meū: qđ accepiſti a me: ⁊ nō negaſti nomē
meū ivtute quā ex pte dedi tibi: ecce nō dedi
tibi hoſtiū aptū: qđ nēo poſſit claudre: a
mouēs lapidē ab hoſtio monumēti: vt vi
deas ⁊ itelligas vitatē. Nō āt vt mihi vi
det eo mō accipiēdū ē hoſtiū in loco iſto:
quo i loco illo vbi dr̄. Poē dñe cuſtodiā oꝛi Ps.140
meo: ⁊ hoſtiū circūſtātie labijs meis: i quo
lignū ipꝫ qđ claudit ⁊ apit itellr̄: ſꝫ accipiē
dū ē noie hoſtij: foramē ipꝫ qđ clauſū ē lapi
de: hoc ē ſupficie lr̄e: q̄ grauis ⁊ pōderoſa
erat nimis: ita vt de loco ſuo amoueri neq
ret: quouſq; veiret nou⁹ ille iacob: q amo
uit ſol⁹ lapidē molarē de oꝛe putei d aditu Ge.29.
teſti ſuoꝛis: ⁊ dedit potū ouib⁹ ſuis: d qb⁹ p
eſaiā ſcriptū ē. Egei ⁊ paupes q̄rūt aq̄s ⁊ Eſa.41
nō ſūt: ligua eoꝝ ſiti exarunt. Ego dñs ex
audiā eos: ſcūs iſrl̄ nō dreliquā eos. Dabo
i ſupinis mōtib⁹ flumina: ⁊ i medio cāpoꝝ
fontes. Igit qđ illic p os putei: hic in euā
gelio p hoſtiū monumēti: hoc in libꝛo iſto
p hoſtiū aptum accipiēdum eſt. Si aūt

hoſtium foramen ipſum dictuꝫ eſt: qđ clau
ditur ⁊ apitur: qd in hoc loco per hoſtiuꝫ
accipiēdum dicimus: niſi aditus ſpiritalis
intellectus: qui quodam pondere littere
opilabatur ne intelligi poſſet: qui tñ aper
tum eſſe incipit hoī: cum dñs remouet pō
dus illud ab hoſtio monumenti. Dicit ſe
autem dñs ɔtuliſſe hoc angelo phyladel
phie: hoc eſt illi ordini: qui ſignificatur in
ipſo: non qꝛ ⁊ antea datum non fuerit ſan
ctis doctoribus: ſed qꝛ non ita ſolenniter
manifeſte: quomodo in tempore ſexto: qñ
omnia ſignacula erunt aperta. Cui etiam
magnum aliquid promittit: cum dicit.

T.12 ¶ Ecce dabo tibi de Synagoga
Sathanæ: qui ſe dicunt iudæos
eſſe: & nō ſunt: ſed mentiuntur.
Ecce faciam illos ut ueniant &
adorent ante pedes tuos: & ſciēt
quia ego dilexi te.

¶ Hec verba ex parte aliqua ſuperius ex
plicata ſunt. Sicut in aduētu dñi iudeoꝝ
reliquie ſeruate ſunt: vt illuminate gratia
xpi: gentes infideles ɔuocarent ad fidem:
Imperiū. ⁊ romanum imperiuꝫ: (in quo princeps aq
lonis regnabat) ſubijcerēt ſceptro xpi: ita
nunc de chriſtiano populo qui vocat̄ gen
tilis: reliquias benedictionis ſupeſſe dece
bat: ꝑ quas ſynagoga Sathane: que men
daciter ſe dicit confiteri dño: ex parte ma
gna ɔuerti incipiat: ⁊ cadēs in ɔſpectu ea
rum: ɔuincatur ⁊ dicat. Vere ipſa eſt recta
fides: quam predicant ⁊ annunciāt pfeſ
ſores xpi: nec fruſtra ſperauerunt ⁊ ſerua
uerunt traditū ſibi verbum: nec incaſſuꝫ
ſuſtinuerunt iniurias pro fide ⁊ noīe cruci
fixi. Qđ vero ait. Et ſciēt qꝛ ego dilexi te:
ſatis oſtēſum ēſt in eo: ꝙ eum diximus ſi
gnificari in Joſeph: qui vtiqꝫ pre cunctis
fratribus amabat̄ a patre: ⁊ in Joāne euā
geliſta: cuius eſt liber iſte: qui pre ceteris
apoſtolis amabatur a xpo. Jdcirco autem
qui ɔtemplatur plus q̄ꝫ qui operat̄ diligi
tur: qꝛ iſte partem illam elegit: ad quā nos
optat dñs peruenire. Ille qua nos carere

vult: vt ꝑueniamus ad ociū. Valde enim
ɔfortat iſtos: ⁊ promiſſione conſolidat: ſed
non minus deterret aliquos: qđ in eodem
loco adiunctum eſt.

¶ Quia ſeruaſti: inqt: uerbum T.13
patientiæ meæ: ego te ſeruabo
ab hora temptationis quæ uen
tura eſt in orbem uniuerſum: tē
ptare habitantes in terra.

¶ Jdcirco (inqt) diligo te: qꝛ tu ſeruaſti
verbum patientie mee: ⁊ viriliter egiſti cō
tra vitia carnis ⁊ ſpiritus: cōtra detracto
res ⁊ deluſores: ɔtra ſpiritales neqtias ini
mici. Vtiqꝫ ⁊ religari in ſolitudine: ⁊ tene
ri cathena xpi: nō ferri: ſimile eſt illius pe
ne quam ſuſtinuit patienter ſanctus iſte
Joannes: religatus in inſula que vocatur
pathmos: ſm ꝙ ipſemet in ſuperioribus di
cit. Ego Joānes frater veſter: particeps ⁊
ſocius in tribulatione: ⁊ regno: ⁊ patiētia
Jeſu. Fui in inſula que appellatur path
mos: ꝑꝑ verbum dei ⁊ teſtimonium ieſu.
Verūtamen ⁊ alio modo opꝫ angelū iſtuꝫ
ſeruare verbum patiētie: hoc eſt pro veri
tate quam annuntiare tenet̄: ⁊ vtiqꝫ quāꝫ
multis non credentibus: ſed ɔtradicenti
bus eidem veritati: dicente dño. Si mun Joā.15
dus vos odit: ſcitote qꝛ me priorem vobis
odio habuit. Si de mundo fuiſſetis: mun
dus qđ ſuum erat diligeret. Qꝛ vero de
mundo nō eſtis: ſed ego elegi vos de mū
do: ꝓpterea odit vos mundus. Et paulo
poſt. Nō eſt ſeruus maior dño ſuo: ſi me ꝑ
ſequuti ſunt ⁊ vos perſequentur: ſi ſermo
nem meum ſeruauerunt ⁊ veſtrum ſerua
bunt. Sed hec oīa facient vobis ꝑꝑ nomē
meum: qꝛ neſciunt eum qui me miſit. Sꝫ
hec quare? Qꝛ non ſibi cōueniunt caro ⁊
ſpiritus: mundus ⁊ celum: voluptas ⁊ pe
nitētia. Unde ⁊ fratribus ſuis nōdum cre
dētibus in eum: ⁊ ſuadētibus ire ad diem
feſtum: reſpōdit dicens. Non pōt mūdus Joā.7
odiſſe vos: me autem odit: qꝛ ego teſtimo
nium perhibeo de illo: qꝛ opera eius mala
ſunt. Qui ergo vult amari a deo: neceſſe
eſt vt

eſt vt odiat̄ a mūdo: vt ɔtēnat̄ ab hoībus:
vt pſequutionē patiat̄. Propterea (iqt) di
lexi te: qꝛ ſuaſti vbū patie mee. Et vt oñdā
ꝙ dilexeriꝫ te: hoc erit tibi euidēs ⁊ opta
bile ſignū. Ecce i tꝑe tuo ꝑmittā exire be
ſtias de abyſſo pariter ⁊ de terra: vt veniāt
ſtl ad ꝑdēdā terrā: ⁊ pcōres eius auferēdos
d ea: mūdare. ſ. abyſſos nationū: ⁊ q̄ſi torrē
tes hereticoꝝ tēpeſtuare de terra: vt faciāt
vīdictā i ſemie neqꝫ: ⁊ iudiciū vltiōis in fi
lijs ſceleratis. Te aūt aſſumā in ſinu meo:
⁊ collocabo te i loco ſecuro: queādmodū i
archa Noe: vt ſueris ab hora tētatiōis: q̄
velit: nolit mūdus: vētura ē i orbē vniuer
Pſa.72 ſuꝫ tētare hitātes i terra. Te inqꝫ quē mē
te ⁊ ſpū iubilare delectat. (Mihi aūt adhe
rere deo bonū ē ponē i deo meo ſpē meā)
ſuabo ab hora iſta tētatiōis ꝓualide vt nō
ſcidas i idipm icredulitatis exēplū. Verū
tñ hic diligēter ītueri opꝫ: ꝙ q̄ñ iundauit
generale diluuiū: qđ horā hāc tētatiōis de
ſignat: ⁊ tps vltimū regni q̄rti ſcripti a da
niele ꝓpha: qđ deſtructuꝝ fore dī vniuerſā
terrā: q̄ñ. ſ. ⁊ magna babylō (q̄ ſcripta eſt i
hoc libro) ꝑcutiēda ē: ſolus Noe cū domo
eius ſuat⁹ eſt i archa: ad ſaluādā hūani gene
ris hīditatē: ⁊ oīuꝫ aīantiū: q̄ igreſſa eſt cū
eo i archa: ceteris qbuſcūqꝫ alijs iundatio
Gē.7 ne dletis. Si aūt tētatio iſta q̄ tā generalis
eē dr: vt tētare vīr hitatores terre vētura
eē ſcribat̄: hoc ē: q terrena ſapiūt: terrenis
īhabitāt: ⁊ i terrēis letant̄. Plātātes ⁊ edi
ficātes: nubētes: ⁊ nuptui tradētes: ⁊ cete
ra carnis opa exequētes: hic aūt cū eccſia
ſua: ſuari ꝓmittit̄ ab hora iſta tētationis.
Ordo. Quis nō videat ipꝫ eē ordinē quē colūbe
i archa poſite: ſacꝝ myſteriū ītuet̄: ſꝫ ⁊ illū
q deſignat⁹ eſt i diſcipulo quē diligebat ie
Joā.21. ſus: de quo ⁊ dī. Sic eū volo manē donec
veniā? Teſtat̄ hoc apte iterpretatio phyla
delphie: qđ ſonat in eloquio nr̄o. Saluās
hīditatē: vt itelligat̄ illđ qđ de eo i Danie
Dan.11 le ſcriptū eſt. Ppl̄s ſciēs dñm deū ſuū ob
tinebit ⁊ faciet: ⁊ docti in populo docebūt
plurimos. Valde aūt ɔfortat qđ ſequitur.
T.14 ¶ Ecce uenio tibi cito.
¶ Nō ait: ſicut angelo ſardis. Veniā tibi

tāqꝫ fur: ꝑ qđ occultū ⁊ iprouiſū tētatiōis
hui⁹ deſignat̄ iudiciū: ſꝫ ecce vēio tibi cito.
Ad qd? In fine hui⁹ libri apit̄: vbi hoc ipꝫ
replicat̄: ⁊ ſubdit̄. Et merces mea mecū ē:
reddē vnicuiqꝫ ſꝫ opa ſua. Que āt merces
brior: q̄ꝫ accipe coronā d mau dei: ⁊ regna
re cū xpo: in domo pr̄is ſui? Verūtñ ꝑliāti
b⁹ ſecuꝝ nihil: vſqꝫ vꝫ ad finē pugne: ⁊ ɔſu
mationē certamis. Quouſqꝫ ſupbiēdi mā:
⁊ ſpandi pluſq̄ꝫ decet amouet̄: cū ſubdit̄.

¶ Tene quod habes ut nemo ac T.15
cipiet coronam tuam.

¶ Tale ē vbū iſtđ q̄le illđ qđ dcm̄ ē ꝑmo
āgelo: excepto: ꝙ āgelū illū penitē hortat̄:
iſtū nō penitē: ſꝫ manē ⁊ viril̄r agē i ꝓpoſi
to. Sic. n. illi angelo dcm̄ ē. Memor eſto vn
de excideris ⁊ age pniam: ⁊ ꝑma opa fac.
Sin aūt vēio tibi ⁊ mouebo cādelabꝝ tuū
de loco ſuo. Huic aūt nō ſic: ſꝫ tene qđ hēs
vt nemo accipiat coronā tuā. Vbiqꝫ itaqꝫ
tior ē: ſiue nō ſtare i ꝓpoſito: ſiue ad ꝓpoſi
tū redire: qꝛ ꝑ illo ⁊ ſilib⁹ dcm̄ ē. Perdidi
ſti oēs q fornicant̄ abs te: ꝑ iſto ⁊ ſilibus.
Qui ſtat: videat ne cadat: ⁊ noli altū ſape: Ro.11
ſꝫ time. Et ꝙ huic ꝑcipue āgelo i pte aliq̄
timēdū ſit: āntiquo illo q̄ꝫ terribili mōſtrat̄
exēplo: quo ꝓmiſſa oīpotētis dei: q̄ fcā ſūt
filijs iſrl̄: alio mō cōpleta ſūt: q̄ꝫ putauerāt
ipſi: vt ⁊ vitas eēt i ꝓmiſſore: ⁊ deceptio ſu
ꝑ illos: q nō dederūt fidē ꝓmiſſis. Egreſſi
nāqꝫ ex egypto cū triūpho ⁊ gloria: paulo
poſt viderūt hoſtes mortuos i littorib⁹ ma
ris: paulopoſt ducti ad radicē mōtis vidē Exo.14
tes mirabilia magna legē dñi accepūt: ⁊ tñ
poſt tot gl̄oſa ⁊ digna laude q̄ a dño ɔſe
quuti ſūt: manētes i itinē: reuertebant̄ cor
de: memorātes ollaꝝ carniū: ⁊ eoꝝ q̄ reliq̄ Exo.16
rāt i egypto. Vñ fcm̄ eſt: vt poſt tā clara ⁊
apta ꝓmiſſa: duob⁹ tm̄ viris exceptis: tot⁹ Deut.1
ille ppl̄s q ꝓmiſſionē accepat ꝓſtrat⁹ defice
ret i deſto: ɔfirmata ꝓmiſſiōe ⁊ gr̄a inocē
ti pplo puuloꝝ ꝓpagato ex ipſis. Verūtñ
⁊ ſi multi corruēt i articulo iſto: nō tñ hij q
ſpāīr i iſto āgelo deſignant̄: qꝛ neqꝫ Joſue:
neqꝫ ioānes defeciſſe legit̄: i qb⁹ ordo iſte ſi Ordo.
gnificat̄: ꝓbtiꝫ cū ei ꝓmiſſio fcā ſit ſuari ab

hoꝛa tētatiõis:q̃ vētura ē in oꝛbē vniuerſū
tētare hitātes i terra. Nec iō tñ:nõ ē ſingu
lis timēdū de ſemetipſis:cū pleruq̃ȝ videa
Ro.1. mus mĩtitudinē dari i reprobū ſēſuȝ:i reli
ps.20. quijs vo dñi ꝑparari.vultū eoꝝ:ita vt vera ſit
ꝛ fidelis ꝓmiſſio:ꝛ tñ abſq̃ȝ vīdicte vltiõe:
nõ.tñ trāſeat par ianiter gl'iata:hec eſt illa
qõ quā fecit apl's ꝯ iudeis:q̃rēs quõ vera fuit
Ro.3 ꝓmiſſio di quā fecit ad pr̃es:cū ex ea tā ma
xia mĩtitudo excidiſſe videaẽ dicēs ſic. Nū
ps.77. qd illoꝝ icredulitas:fidē di euacuauit? Ab
ſit igt. Hic ē q̄ rex Dauid gl'ificās deū ſuū
ſuꝑ bõis q̃ fecerat ſibi ꝛ domui ſue:dicit ele
ctā eē a dño tribū iuda ex oib⁹ tribub⁹ iſrl':
ꝛ de tribu iuda:domū pr̃is ſui:hoc ē ieſſe.
Porro ꝯ filijs pr̃is ſui:ſeipȝ dicit electū:ꝛ
ꝯ filijs ſuis quos ꝯdit ſibi dñs. Salomonē
ſiue vt regnaret ꝓ ſe ſuꝑ iuda ꝛ iſrl':ſiue vt
edificaret domū noi dñi di ſui. De quo vȝ
2.reg.7 ſalomõe:magni aliq̃d adiūctū ē:qõ tñ nõ
de eo:ſȝ ꝯ alio i ſpū:accipiēdū ē vel ſit. Sic
n.ait dñs ad dauid. Salomõ fili⁹ tu⁹ edifica
bit mihi domū meā:ꝛ altaria mea. Ipȝ ele
gi mihi i filiū:ꝛ ego ero ei i pr̃eȝ:ꝛ firmabo
Ibidē. regnū ei⁹ vſq̃ȝ i et'nū:ſi pſeuerauerit faciēs
ꝑcepta mea:ꝛ iudicia mea:ſicͭ ꝛ hodie. Et
hec qdē oia cõpleta ſūt i xp̃o:ꝛ ꝯplēda ad/
huc pleni⁹ i coꝛpe ſuo:ꝛ ſpāli⁹ ſuꝑ illo oꝛdie
quē ſignat āgel⁹ phyladelphie:ex q̃ eligēd⁹
ē cet⁹ iuſtoꝝ:ſicͭ iuda ꝯ iſrl':ꝛ ieſſe de domo
iuda:ꝛ dauid ꝯ filijs ieſſe:ꝛ ſalomõ ꝯ filijs
dauid. Q2 mĩti ſūt (iqt) dñs vocati:pauci
vo electi. Vñ ꝛ expſſi⁹ aliqd de gñali oꝛdie
zach.13 mõacꝛ:ꝑ zacariā di. Et ꝯuertā man⁹ me
as ad puulos:ꝛ erūt i oi t'ra dicͭ dñs. Par/
tes due i ea diſꝑdenẽ:ꝛ deficiēt:ꝛ tertia ps
relinqueẽ i ea:ꝛ educā tertiā ptē ꝑ ignē ꝛ vrā
eos ſicͭ vrẽ argētū:ꝓbabo eos ſicͭ ꝓbaẽ auꝝ.
Ipe iuocabit nomē meū:ꝛ ego exaudiā eū.
Dicā:ppl's me⁹ es:ꝛ ipe dicet:dñs de⁹ me⁹.
Ex qb⁹ oib⁹ appͣrebaẽ itelligi:ꝙ nec alicui⁹ oꝛ
dis icrepatio eiuſdē icrepati collegij vniuer
ſitatē ꝯplectiẽ:nec alicui⁹ cõmēdatio vniuer
ſoꝝ icludit:ſȝ ſȝ pl⁹ ꝛ min⁹:vbiq̃ȝ pene i hac
Ro.9. vita accipiēdū ē:vt gñalr̃ itelligaẽ illō qõ ꝑ
aplȝ di. Nõ.n.oēs q ex iſrl' ſūt:hij ſūt iſraeli
te:neq̃ȝ q ſemē ſūt abrae:oēs ſūt filij abrae:
ſȝ i iſaac vocabiẽ tibi ſemē.i.nõ q filij carnis
ſūt:hij filij ſunt dei:ſȝ qui filij ſunt ꝓmiſſio
nis:extimanẽ in ſemine. Sequitur.

¶ Qui vicerit:faciam illum co T.16
lūnam in tēplo dei mei: & foras
non egredietur amplius.

¶ Apte ꝛ cõpetēter aſſimilaẽ colūne tēpli
dñi:q victoꝛ ē i oꝛdie iſto:q2 colūna lapis ē
alt⁹:ꝛ i modū cuiuſdā recte arboꝛis ad ſu/
pioꝛa leuatus:ita vt nõ tā ea q̃ iſra:q̃ȝ ea q̃
ſurſū ſunt:ꝯtēplari ꝛ reſpicē videaẽ:ꝛ qõ ē
eo mai⁹ ita p2e altitudie ꝛ rectitudie ſua:ſu
pioꝛa tāgit:vt tñ ſuppoſitū tectū iſatigabi
liter poꝛtet. Si āt i ſolo tēpli:ꝓpl'ȝ ꝑmi ſta Ordo nouus.
tus:nõ icõuenīēter accipim⁹ i maceria mu
roꝝ:eū q i ſcdo ſequit⁹ eſt. Quid i tecto tē
pli:niſi oꝛdinē nouū:ꝛ ꝓpl'ȝ creditur in ꝑ
xio:ꝯſignatū putam⁹? Q2 vo pncipalis cā
gl'ie ꝑlatis aſcribiẽ:ꝛ ille merito ad poꝛtā/
dā ſtructurā dom⁹ di eligi ꝯſueuit:q ſuſtiet
vbū patie ei⁹:ꝛ bñdicit aſſidue nomē dñi
i tētatõib⁹ ſuis:qd ꝑ ꝓmiſſionē iſtā accipiē
dū:dicim⁹ niſi id qõ i retroactis tpib⁹ fcm̃
eē videm⁹? Certe ꝛ ſi vanū ē ꝛ dānabile ꝑ
latiōnē ābiẽ:nū idcirco vilipēdēdū dicim⁹
qõ collatū ē petro:aut illō qõ fideli ſuocõ
miſſū ē:vt ꝯſtitut⁹ ſuꝑ familiā dñi ſui diſtri
buat mēſurā tritici i tpe ſrib⁹ ꝛ ꝯſuis ſuis?
Nõ ē puipēdēdi mūeris hr̃i māȝ ꝑficiēdi i mat.24 ꝛ.25
ꝑplo ꝓ quo paſſus ē xp̃s:nec q̃ſi hūilitatis
grā:dȝ q vocaẽ a dño nolle ꝯſuis ſuis fru/
ctuoſā ipēdē ſuitutē:q2 ſicͭ ābitioſa volūtas
deteſtabilis ē:ita amoꝛ ꝑficiēdi remūeratõe
ꝯdign⁹. Cui⁹ tñ effect⁹ hr̃i neqt niſi largiē
te eo q diuidit ſinglis ꝓut vult. Qui ergo
ꝓ dono gr̃e ꝛ merito patie ſue rectoꝛes aia
rū ſcāꝝ i hoc articulo tpis ꝯſtituēdi ſūt:vt
iter ꝓcelloſos turbies ſuppoſitā fabricā iſati
gabilr̃ poꝛtēt ſilitudinē colūne marmoꝛee
q̃ mĩtis tõſiõib⁹ expoliẽ hēbūt:qõ q̃ȝte ſit
dignitatis ꝛ gl'ie mālis ipa colūne ſpēs:ma
nifeſte demr̃at. Taẽ colūna fuiſſe noſciẽ he/
liſe⁹:q ſicͭ ſuppoſitā ſibi fabricā patiēter ꝑoꝛ
tauit:vt tñ qõ difficile mĩtis ē:i ꝯtēplatio
nis gl'ia ꝯtrimēta neſciret. Quid.n.iſto dif 4.reg.
ficili⁹? Rē (iqt magr̃ ei⁹) difficilē poſtula/
ſti:ꝓuidē.ſ.ſrib⁹ ꝑ vitā actiuā:qõ ē colūne
tēpli iſerioꝛib⁹ inherē:ꝛ qõ ē eidē colūne ſu

pioꝛa reſpicē:ꝯtēplatiua dulcedine nõ ꝑua
ri. Et tñ ſi videris me (iqt) cū ſublat⁹ fuero
a te:erit qõ petiſti. Nece ē.n. vt iugiẽ itueaẽ
celū:vt ſiñ itermiſſiõe:mēoꝛ ſit dñi ſui aſcē
dētis i altū:qcūq̃ȝ ꝑlat⁹ ſuoꝝ xp̃i:neutre
vult vite ꝑfectõe ꝛ ꝑfectu carē:vt i hoc:vȝ
icolatu ſolo coꝛpe ꝯſtitut⁹ i illa eterna pr̃ia
ꝯuerſeẽ. Gñalr̃ aūt ois victoꝛ ſiue ꝑlat⁹ ſit
ſiue ñ ab hui⁹ ꝓmiſſiõis munē alien⁹ nõ ē:
q2 nõ min⁹ ꝯuot⁹ ꝛ pi⁹ ſr̃ ſpiritaẽ:on⁹ fabꝛice
tollerādū ſuſtētat:ſupponēs hūeꝝ patie ſue
ad poꝛtāda ſcādala iſirmoꝝ:q̃ȝ is q ſuſcepta
(lȝ cura oneroſa regis occaſiõe) tpaliū reꝝ
obliuiſciẽ nõnūq̃ȝ eoꝝ q̃ di ſūt:ita vt i illā
cogaẽ difficultatē icidē ꝯ q̃ i cāticis ſcriptū
Canti.1 ē. Poſuerūt me cuſtodē i vieis:vineā meā
nõ cuſtodiui. Letificat aūt valde qõ ſeqẽ.
T.17 ¶ Et foras nõ egredieẽ amplius.

¶ Nimiꝝ q2 añ victoꝛiā mĩti itrāt expel
lēdi poſt modicū. Poſt verā āt illā victo/
riā:q ſel' igrediẽ:nihil ē qõ vltra foꝛmidet.
Luce.5 Inde ē q̄ p2ia piſcatio ſciſſo rete petri:ꝯtri
mētū nõ modicū ꝑpeſſa ē:de ſcda vo dicit
Joā.21. euāgl'ia. Cū tāti eēnt:nõ ē ſciſſū rete. Hic ꝛ
ꝯ ſalomõe:q reſpectu ſaulis ꝑmi regis ꝛ da
uid pr̃is ſui q poſt illū i regē vnct⁹ ē:regnū
t'rij ſtat⁹ ꝯſignat (qõ ſuꝑ ꝑtermiſim⁹) eidē
1.pa.22 regi dauid a dño dcm̃ ē. Fili⁹ q naſceẽ tibi
erit vir q̃etiſſim⁹:faciā.n.eū reqeſcē ab oib⁹
inimicis ſuis ꝑ circuitū:ꝛ ob hāc cāȝ paci/
fic⁹ vocabiẽ:ꝛ pacē ꝛ ociū dabo i iſrl' cūtis
dieb⁹ ei⁹. Ipe edificabit domū noi meo:ꝛ
ipſe erit mihi i filiū:ꝛ ego ero ei i pr̃eȝ:fir/
maboq̃ȝ ſoliū regni ei⁹ ſuꝑ iſrl' i eternū. Ma
gna eſt merces iſta:q̃ victoꝛi ꝓmittiẽ:nec
minoꝛ illa eſt quā ſubſequēter adiungit.

T.18 ¶ Et ſcribā ſuꝑ eū nomē dei mei
& nomē ciuitatis dei mei nouæ
hierl'm:q̃ deſcēdit ꝺ celo a deo
meo: & nomen meum nouum.

¶ Qõ vnigēit⁹ di pr̃is:deū ſuū noiat pr̃eȝ
ſuū:aſſūpte (vt ſepe dixi) moꝛtalitatis nr̃e
ps.88. diſpēſatio ē. Vñ ꝛ i libꝛo pſalmoꝝ:de eodē
filio icarnato:loqẽ pr̃ ipſe ꝛ dicͭ. Ipe iuoca
bit me:pr̃ me⁹ es tu:de⁹ me⁹ ꝯ ſuſceptoꝛ ſalu
tis mee: Et ego p2iogenitū ponā illū excel
ſū p2e regib⁹ terre. In hoc ē.n. ipe vitas:ois ps.115.
āt hõ mēdax:q2 ipe cū i foꝛa di eēt:nõ rapi
nā arbitrat⁹ ē:eē ſe eq̃lē dō:ſȝ ſemetipȝ exia Phil.2
niuit foꝛmā ſui accipiēs:vt eē i aliq̃ mõ mi
noꝛ pr̃e:aut diciq̃uolibȝ potuiſſȝ:nos āt ela
tõis fauſtu:ſuꝑ noſmetipos ideſinēter extē
dim⁹ cupiētes nob illō bonū aſcribē:qõ nā
negauit. An nõ tibi videẽ nõ ſtaẽ ꝑ nos q̄
altioꝛes nõ ſim⁹:q̄ñqdē qcqd poſſum⁹:cul
mis nobis ꝛ honoꝛis ideſinēter aſcribim⁹
ꝛ ēt qõ negāt merita:vſurpare vel furtiue
cõamur? Si vo i imo ſtare ꝺlectat:ꝛ nouiſ
ſimū magis locū affectam⁹ q̃ȝ ꝑmū (qõ raꝝ
ē) hoc iā ex bõitate dei eē i nobis ſciēdū ē:
q ꝓpea fieri pu⁹iter hoies voluit:vt lāguo
rē tũoꝛis nr̃i:miſādo curaret:ꝛ eidē hūili
tatis ſue medicinā opponēt. Delectet ergo
ꝛ nos idipȝ hūiliato coꝛde ꝯfiteri ꝛ dicē cū
btõ thõa. Dñs me⁹ ꝛ de⁹ me⁹:qõ ſpectat ad Joā.20
gl'iā di:magis q̃ȝ pr̃ ꝛ magr̃:qõ ad gl'iā ma
gis ꝑtiet nr̃aȝ:excepto:cū hoc ꝺlectat dicē
ex affectu amoꝛis. Qõ āt nomē pr̃is ꝛ no
mē ſuū nouū:ꝛ nomē ciuitatis ſuꝑne noue
hierl'ȝ:ſuꝑ eū q victoꝛ ē:ſcribēdū ꝓmittit:
qd aliō itelligē poſſum⁹:q̃ȝ illō qõ i pſal'o
q̃rto ſcriptū eſt. Signatū ē ſuꝑ nos lumē ps.4.
vult⁹ tui dñe:ꝺdiſti letitiā i coꝛꝺ meo? Tria
dēiq̃ȝ ſūt q̃ ſcribēda ꝓmittit:nomē pr̃is:no
mē mr̃is:nomē filij. Quid āt miꝝ ſi aliq̃ñ
ſibi mr̃eȝ ꝑſcribit q voluit ivitate mr̃eȝ hr̃e
nec alr̃ reſpicē q̃ȝ ꝑcepit lex. Honoꝛa pr̃em Exo.20
tuū ꝛ mr̃eȝ tuā? Et hoc quoq̃ȝ ad iudiciū
ꝛ ꝯfuſionē tũoꝛis nr̃i: q nolum⁹ maieſtati
dine reuerēter ipēdē:qõ de⁹ ipe fact⁹ hūil':
nõ ē exilitati nr̃e ipēdē dedignat⁹:q2 re vera
nob oib⁹ ipēſū ē:qcqd ſue caſtiſſie gēitrici:
Vſq̃ȝ adeo magnificatū ē nomē ei⁹ vt eēt la⁹ ps.47.
ei⁹ vſq̃ȝ ad fines t're:q̃ten⁹ bõitate ſua vicēt
ꝛ ſuparet mal' i elatõis nr̃e:hūiliās ſemetipȝ
ꝓ nob:ꝛ ope ꝛ ſmõe:ꝑſcribēs ſibi i hoc lo
co ciuitatē illā celeſtē:q̃ aliq̃ñ ꝛ aliq̃ñ diu pe
grinaẽ i t'ra. ciuitatē dico illā ꝯ q̃ dicͭ pſal'iſta.
Fūdamēta ei⁹ i mõtib⁹ ſcis diligit dñs poꝛtas ps.84.
ſyõ ſuꝑ oia tabnacl'a iacob. Gl'ioſa dcā ſūt ꝺ
te ciuitas dei:ꝛ paulopoſt. Nūqd ſyõ dicet
hõ:ꝛ hõ nat⁹ ē i ea:ꝛ ipe fūdauit eā altiſſim⁹

Luce.2 qd ē? Nūqd maiꝰ ē hoc: q̄ȝ ꝙ eē voluit sub
mat.18. ditꝰ ioseph ꝛ marie: aut ꝙ baptizari voluit
a ioāne baptista: aut ꝙ lauaꝛ nō erubuit pe
Eph.2. des discipłoꝝ suoꝝ? Sēp eq dē bonꝰ ē: q se
tā sūme bonū ꝓpatr demſauit: sicut ecōtra
rio nos q eramꝰ nā filij ire: sēp idigemꝰ exē
plo magisterij eiꝰ vt stare possimꝰ i vitate: q̄
cū marie ē: vt nūq̄ȝ velit ōponē formā hui
quā sel' assūpsit: vt sēp adiscāt electi hono
rē sibiꝑis exhibē adiuicē: ꝛ ēt miores suos
Ro.12 maiores i aliquo extiaꝛ. hoc ē: nō alta sape
ꝭ sēp hūilibꝰ ꝯsētire. Usq̄ȝ eteni i hodiernū
diē ꝯcēdūt hoies ꝯ ꝑscriptoibꝰ suis: q̄rētes
singli qq̄ȝ ꝑferre i scriptis noia sua: ꝛ hono
re iuicē ꝑueniri: nec erubescūt post tātā hūi
litatē dei: de vāis ꝛ caducis honoribꝰ tā pti
naciter disputare: ꝙ si hec post tot exēpla
māsuetudis xp̄i hucusq̄ȝ facē nō verenꝛ: qd
si tā seue pesti nō se opponēt hūilitas dei?
Noluit ergo subscribi nomē suū pp eos q
emulātes maiores suos icidūt i liuorē ꝛ cor
1.Joā.3. rupti peste odij: efficiunꝛ hōicide: iuxta il
lud ioānis. Ois q odit frēz suū hōicida ē:
ꝛ ois hōicida nō hꝫ hēditatē i regno xp̄i ꝛ
dei. Post hoc āt q̄rēdū videꝛ: qd ꝯferre pt
victori iscriptio nois ciuitatis supne: cū so
lus creator sit sūmū bonū: cuiꝰ pticipatiōe
g̃re rōnabilis idiget creatura: sicut scriptū
Jac.1 ē. Oē datū optimū ꝛ oē donū pfectū: d sur
sū ē: descēdēs a pře luminū: apd quē nō est
trāsmutatio: nec vicissitudinis obūbratio.
Sꝫ notādū ꝙ deꝰ pr nunq̄ȝ legiꝛ natꝰ: aut
missus: nūq̄ȝ icarnatꝰ aut dōatꝰ: q̄m solus
ipse a nullo est: filiꝰ vo ꝛ natꝰ dr ꝛ icarnatꝰ:
spūs quoq̄ȝ scūs: ꝛ dōatꝰ ꝛ missus. Nā ꝛ fi
liꝰ q erat deꝰ añ tpa genitꝰ: hō fieri voluit i
finibꝰ seclo: ꝛ spūs scūs q a pře ꝛ filio ab
eterno ꝓcedit: dōari voluit ex tpe ciuitati
illi celesti hierl'z: ita vt eiꝰ eē dicaꝛ: cui datū
ē: ꝛ vnꝰ sit cū eo spūs ciuitas illa: sicꝫ apls
2.cor.6. dicit. Qui adheret dño vnꝰ spūs ē. Qd si v
bū ꝛ hō: vnus ē xp̄s: ꝛ spūs scūs cū ecclia:
vnus spūs ē: nulli dubiū eē pt: qn nō solū
grā ꝛ cōione dei idigeat creatura: verūetiā
hois xp̄i iesu: q̄ deꝰ ꝛ hō vnꝰ est xp̄s: ꝛ sup
ne illiꝰ ciuitatis hierl'm q̄ cōis ē angelis ꝛ
hoibꝰ: q̄ is q ꝓcedit ex deo ꝛ ipa. vnꝰ spūs

sūt. Si.n. ille spūs q ꝓcedit a deo ei ciuitati
supne dōatꝰ ē: qūo pt eū hře: q ab eiꝰ ē cōio
ne ꝑuat? Nece ē.n. vt in ecclia maneat: q
vult pticipare dono dei: dono illo dico q ē
spūs scūs: qd solū ecclie donatū ē. Unī ꝛ ne
cesse hꝫ ꝯfiteri catholicoꝝ ecclia: q ꝯfiteꝛ
nomē patris: ꝛ nomē vt possit habere sup
se scriptum nomen ciuitatis noue hierusa
lem: qd interpretaꝛ: visio pacis: q̄ nullus
pōt habere veram ꝛ ꝑpetuam pacem: nisi
tm̄ impartiaꝛ ei donum gratie spiritualis:
vt vocetꝛ aīa eius: seu mater: seu spōsa xp̄i:
idest vt in illo nomine isigniri queat quo
amoris immēsitas demōstraꝛ: q̄ timor (vt
ait Joānes) penam hꝫ: ꝛ qui timet nō est
pfectus in charitate: sed pfecta charitas fo
ras mittit timorē. Hꝫ ergo qui victor est 1.Jo.4
scriptum sup se nomen patris: cum ꝛ ipse
ꝓ reuerentia sanctitatis: pater a subditis
extimaꝛ: iuxta illud apostoli. Si decē mil
lia pedagogoꝝ habeatis in xp̄o: ꝭ nō mul 1.cor.4
tos patres. Naz in xp̄o iesu per euāgeliū
meum ego vos genui. Hꝫ etiā nomen ma
tris ꝭm ꝙ per eūdem dr. Filioli mei quos Gal.4
iterꝫ parturio: donec xp̄s formeꝛ in vobis.
Hꝫ ꝛ nomen sponse: cuz ꝑ amoris suauita
tem spōso illi celesti ꝯiungiꝛ. Et hec qdē
duo ptinēt ad hierusalem: que ꝛ mater ele
ctoꝝ oiuz: ꝛ xp̄i sponsa vocatur. Et q̄ illa
alia hierusalem: que seruit cum filijs suis: Gal.4
pro merito seruitutis sue antiquatur ꝛ se
nescit: ad distinctionē ipsius hierusalem:
que vetustate ꝯsumitur: dicta est ista noua
hierusalem: haud dubium pp donum spi
ritus sancti qd accepit a dño: per qd datū
est ei posse semp in nouitate ꝑsistere: iuxta
id qd in octaua parte libri huius scriptū
est. Hec dicit qui sedet in throno. Ecce no
ua facio oia. Silr ꝛ nomen xp̄i iesu nouū
dr: ad differētiam veteris qui corrumpiꝛ
ꝭm desideria erroris: sicut ꝛ per apostoluz
dr. Deponite vos ꝭm pristinam ꝯuersatio
nem veterem hoiem: qui corrumpiꝛ ꝭm Eph.4
desideria erroris. renouamini autē spiritu
mētis vestre ꝛ induite nouū hoiem: qui
ꝭm deum creatus est: in iustitia ꝛ sanctita
te veritatis. Qd si queritur: qd sit hoc no

Ro.8. men dñi qd est nouum? ipsum est nomen
xp̄i: a quo ꝛ christiani noiati sumus: cuz re
nati in eo fonte baptismatis spiritum acci
pimus adoptionis: per quem facti sumus
filij ꝛ heredes: hēdes q̄dē dei: cohēdes aūt
xp̄i. Scribit itaq̄ȝ xp̄s iesus sup victorē no
mē pāis: cū sicut magnꝰ ille pāarcha abraā
noie honoraꝛ pr̄no: qd ē vocari aliquē: ab
ba přez: haud dubiū q ꝓ exēploꝰ opis bōi:
quo ceteri isformanꝛ ad opādā iustitiā: ꝭm
qd ꝛ scūs bñdictꝰ abbas ꝛ pr̄ meruit noia
ri: nec alioꝝ: q̄ȝ eoꝝ q gradiunꝛ ꝑ vestigia
sua. Scribit ēt sup illū nomē hierl'z: cū aut
ꝑ suauitatē amoris: q̄ mēte excedit: deo di
gna extiaꝛ aīa eiꝰ q̄ vocetꝛ spōsa xp̄i: aut pp
studiū doctrie: quā fouet i corde suo: vt fili
os lacte nutriat noieꝛ ꝛ mr̄: ꝭꝫ ꝙ ꝛ ciuitas
illa celestis: spōsa ꝛ mr̄ dcā est. Spōsa qdē
(vt iā diximus) xp̄i: mr̄ vo eoꝝ q in xp̄o ꝑ
spūz renati sunt. Sꝫ ꝛ nomē suū nouū scri
bit dñs sup victorē: cū ꝛ ipe xp̄s dñi ꝛ chri
stianꝰ vocaꝛ: iuxta illd qd scriptū ē. Nolite
tāgē xp̄os meos: ꝛ i ꝓphis meis nolite ma
Ps.104 lignari. Sꝫ si iscriptio ista dñi: q̄ fieri pmit
tiꝛ sup eo q vicit spūz dei viui: qd vez eē
ꝯstat: designat. Quis est ille q iscriptiones
istas hře ꝯcediꝛ: nisi ille cui datū ē itelligē
deū přez: ꝛ ita itelligere vt eū de credat eē
přez: ꝛ diligat sicut přez ꝛ tm̄ přem: supnā
vo hierl'z sicut mřez: pp mřez graz q̄ est in
illa: pp eū q hitat i turribꝰ eius: cuiꝰ et iusti
hoies tēpla eē dñr: vnigenitū āt dei filiū: si
cut vez spōsū ꝛ frez? Quid ista iscriptiōe
felicius? Et qdē ista sepe legis: sepe lo q̄ris:
sepe audis: ꝭꝫ nisi suggerat tibi spūs iesu vt
credas firmiter ꝙ ita sit ꝛ itelligas q̄te sit
btitudis eē te hēdē dei: cohēdē aūt xp̄i. Ta
le est ac si nunq̄ȝ legeres: q̄ alijs hoc ascri
bis: nō tibi. Nec mirꝫ tm̄. Quis eni sibi au
deat hoc ascribere: qnimo nō q̄s audeat: ꝭꝫ
q̄s valeat: nisi q legittie certatvt vicat? Lꝫ
eni hec oia i sacro fidelibꝰ data sint: nō pōt
tū tenē illā nisi id explere studeat moribꝰ:
qd sacri sitūdo docet esse tenēdū. Ad qd
eni baptizaris in xp̄o si mūdus eē ꝯtēnis?
Ad qd sepelliris: si viuere i pcis delectat?
Ad qd accedis ad corpꝰ xp̄i qd pp te tradi

tu fuit: si nō vis mori ꝓ xp̄o: cuꝰ necessitas
vrgeret? Ad qd accipis sacrū crisma si nō
vis tēpari a vino? Nō igiꝛ sacra ꝯferūt ali
qd abutētibus eis: ꝭꝫ hys q ita viuūt: quo
sacra significāt. Cū ergo ad hoc vsq̄ȝ ꝑdu
ciꝛ hō fidelis: vt ꝓbatꝰ fide: istructꝰ bello: ꝛ
eruditꝰ tētatiōibꝰ abūdātius accipiat donū
dei: q̄tenꝰ ꝛ amādo itelligat: qd amādū est:
ꝛ itelligēdo amet: qd iam plene itelligit.
Tūc pfecto nomē dei pāis: ꝛ nomē filij: ꝛ
nomē ciuitatis supne hierl'z pfecte ꝛ iextri
cabilr scriptū gerit i mēte. Qd ē hře pfectā
iustitiā: ꝛ gaudiū ꝯsumatū. Nō ē alienū ab
hūanis obtutibꝰ: nec ita pegrinū vt ꝑpedi
nō possit. Solēt.n. exultare hoies in oibꝰ
charorum suoꝝ: ita vt quo plus diligunt:
plus ea (in suis colloquijs) frequētare letē
tur noia: vꝫ přuꝫ ꝛ mřez: frūz: filioꝝ suoꝝ
ꝛ quorūlibet charoꝝ suoꝝ. Si autem ꝯtin
gat illoꝝ aliquem mortis debito accelerā
te defungi: nō modo illoꝝ noium memo
rari volunt: verūetiam dāt operam: vt ab
illoꝝ cito mentibus deleanꝛ. Quare hoc?
Q̄r ingens letitia versa est in merorem: ꝛ
dulcedo copiosa in amaritudinis abundā
tiam. Sed ꝛ si oibus pene mortalibus na
turaliter inest: illis tm̄ amplius accidit: qui
iuxta miseriam presentis seculi: feliciter vi
uunt. Nam quoꝝ vita: misera est: felicior
esse obitus extimaꝛ q̄ȝ vita: q̄ quisq̄s non
hꝫ vnde multum gaudeat: non potest ha
bere vnde nimis tristeꝛ. Qd si tam inops
ꝛ pauper ēst aliqs: vt nunq̄ȝ habuerit: pro
pinquum vel amicum in quo hylarescere
potuisset: num ideo carere potuit exēplis:
qbus institui ꝛ informari queat ad beati
tudinem emulādam? Ubi pietas caperet
exultatio eius: si aliqs de principibus mū
di: eum sibi derepēte adoptaret in filium:
vt esset heres eius ꝛ coheres filioꝝ suoꝝ?
Quid si is cuius esset vita indigna ꝛ ꝯdi
tio seruilis: missis nuncijs ꝛ apparatibus
multis vocaret eum: cum signis letitie ad
palatium suum: expectaret hylaris: recipe
ret gaudēs: receptum collocaret vt liberū
inter liberos suos. Et ecce imperator celi
misit nobis testez veracem qui diceret no

bis ꝙ ſi filij ⁊ heredes:heredes q̄dem dei
Joan.1 coheredes autem xp̄i:miſit ⁊ aliuz qui id
ipſum polliceref dicens. Quotquot autez
receperunt eum:dedit eis poteſtatē filios
dei fieri hijs qui credunt in noīe eius:qui
nō ex ſanguinibus:neq̃z ex voluptate car
nis:neq̃z ex voluntate viri:ſed ex deo nati
ſunt:⁊ tñ exultare in gaudio:put expedit
non valemus : quia nondum digni habi
ti ſumus accipere ſuper nos inſcriptionez
illam : qua poſſit plene ſuggeri nobis ita
eſſe:vt dicitur : eo ꝙ legittime non certa
uimus:ideoq̃z quo minus credimus :mi
nus diligimus : ⁊ quo minus diligimus:
minus liberi ſumus:quia ſpiritus domi
ni charitas eſt:⁊ vbi ſpiritus domini : ibi
2.cor.3 libertas. Liquet ergo ꝙ ſcriptura iſta ſpi
ritum ſignificat libertatis:quem qui non
habet : ſeruus eſt : ⁊ gaudijs liberorum
participare non poteſt. Quid ⁊ tu reſpon
deres ad iſta . O virgo delicata : que pro
carnis tue corruptore tanta ſollicitudine
coarctaris? Patet omnimodo reſponſio
tua. Nec ita veras extimas nuptias quas
tibi amici ſponſi promittunt : nec ita de
lectabiles:vt eas quas amor ſuggerit car
nis : ignorata dulcedine amoris Chriſti.
Erras miſera:erras neſciens ſcripturam:
neq̃z virtutem Dei : neſciens abundan
tiam delitiarum Chriſti . Ipſe eſt enim
fons mellis ⁊ origo dulcedinis : ipſe in
quam ſponſus qui promittitur tibi:cuius
ideo paruipendis nuptias:quia dulcedi
nem neſcis : quia de flumine voluptatis
eius:nec modicum quid ſtillule percepi
ſti:quia nō fuit qui tibi ſuggereret:ꝙ auri
Jo.14. bus corporeis accepiſti . Loquitur enim
Chriſtus per Doctores ſuos : ſed tamen
abſq̃z dono ſpiritus:aut parum:aut nihil
proficit ſermo auditus : quia paraclytus
(inquit) ſpiritus ſanctus quem mittet
pater in nomine meo:ille vos docebit om
nia : ⁊ ſuggeret vobis omnia quecunq̃z
dixero vobis. Sed hoc quibus? hijs qui
ab eodem domino audire meruerunt.
Lu.22. Vos eſtis qui permanſiſtis mecum in ten
tationibus meis. Ubi enim tentationis

pugna:ibi eſt corona victorie. Quapropter
non a principio daturum ſe illis ſpiritum
ſanctum qui eos doceret omnia promi
ſit Chriſtus : ſed peractis tentationibus
ſuis:⁊ promiſit ⁊ dedit:qui quante fuerit
dulcedinis accipientibus eum:probaue
runt multiplicia illa tormentorum gene
ra : quibus nec ad horam cedere potue
runt:haud dubium:ꝙ pugnante dulcedi
ne charitatis Dei contra amaritudinem
tormentorum:laniantium membra : ſicut
⁊ per apoſtolum dicitur. Quis nos ſepa
rabit a charitate Chriſti . Tribulatio : an Ro.8
anguſtia : an perſequutio : an fames : an
nuditas:an periculum : an gladius : ſicut
ſcriptum eſt. Quia propter te mortifica Ps.43
mur tota die:eſtimati ſumus vt oues occi
ſionis. Qui igitur talem accipit gratiam:
profecto nomen patris:⁊ nomen matris:
⁊ nomen Chriſti ſcriptum habet:fortiter
in libro cordis : ita vt eorum obliuiſci ne
queat:non (vti iam dixi) attramento:ſed
ſpiritu. Unde ⁊ a quibuſdam qui erant
memores illius feliciſſime ciuitatis : ma
nentibus iuxta flumina babylonis:⁊ flen
tibus incolatum ſuum:dicebatur. Si obli Ps.136
tus fuero tui hieruſalem : obliuioni detur
dextera mea:adhereat lingua mea fauci
bus meis:ſi non meminero tui . O q̃z in
fixum erat nomen eius in cordibus eo
rum:qui hec dicebant:o q̃z dulcis erat il
lis memoria ipſius : q̃z ſuauis recordatio
habitationis eiuſdem. Hoc ſi ſcire poſſes
adoleſcens inſipiens qui amore delini
tus materno:prepediris accedere ad obſe
quium dei : q̃z glorioſius duceres habere
genitricem reginam celorum : ⁊ eſſe he
res illius matris : de qua dicit apoſtolus. Gal.4
Illa que ſurſum eſt hieruſalem libera eſt:
que eſt mater noſtra:illa cuius ſponſus eſt
Chriſtus : illa cuius filij ſunt omnes ele
cti:qui non ex ſanguinibus neq̃z ex volu
ptate carnis neq̃z ex voluntate viri:ſed ex Jo.i.
deo nati ſunt. Et hoc quidem audiſti ſe
pius : legiſti inquam multis orthodoxis
ſcripturis:ſed tamen adhuc mutatus es:
quia non tibi ſuggeſſit hoc ſpiritus : qui

tibi ſicut eſt certam rei faceret veritatem.
Sed forte tedet te illud nomen Chriſti:
quod propter ſimilitudinem carnis pecca
ti : ⁊ propter peccata noſtra habere vo
luit:vt vocaretur crucifixus. Si hoc te
det tendentem ad vitam:non tedet egrū
medicina qua ducitur ad ſalutem. Verū
tamen ⁊ ſi tedet vtrūq̃z:patiēter agēdum
eſt:q2 per illud qđ cruciat peruenitur ad
id qđ cruciatum demulcet. Nō igitur hor
rere debes nomen vetus : vbi per illud p
uenitur ad nouum:quia ſi non eſſet mors
hoīum:nec reſurrectio mortuoꝝ. Moriū
tur aūt q male viuūt:vt poſſint bñ viuere
Joā.11 cū illo q dicit. Ego ſuz reſurrectio ⁊ vita
q credit in me ēt ſi mortuus fuerit viuet:
hoc eſt eni nomē nouū reſurrectio ⁊ vita.
Nō.n.eſt de⁹ mortuoꝝ:ſꝫ viuētiū. Nomē
mat.22 eni mortuoꝝ de veteri parēte aſſūptū eſt:
nomē aūt viuētiū de nouo:q ſm deū crea
Eph.4 tus eſt. Qui propterea vetuſtatis noſtre
particeps eſſe voluit : vt nos liberatos ab
eadem miſeria : miſericorditer adduceret
ad nouitatem ſuam. Et notandum ꝙ ec
cleſia Chriſti dormienti Turturi aſſimi
lata eſt:qui tranſacto hyemali frigore : ve
lut a ſomno mortis:excitatus euigilat:⁊
de occultis habitaculis renouatus egre
diens : ante oculos intuentium maniſe
ſtus apparet. Sicſic ⁊ illa viuit in anima:
⁊ ſi in corpore dormit : deponit veterem
tunicā vt induatur noua. Qui autem hu
iuſcemodi nouitatem:vel vt melius dica
mus : innouationes penſat : ⁊ quanti ſit
tripudij : non ſine ſpei gaudio medita
tur : accepto iam munere charitatis il
lius que pro ſua perfectione : foras mittit
timorem : ſed hic profecto nouit : quan
tum ſit hoc premium quod victori pro
mittiſ. Hec eſt enim (vt dixi) gratia ſpūs
ſancti:que oībus q̄dē ſcis ꝓmittiſ:ſꝫ ſpālr
huic ordini:qui deſignatus eſt in Joſeph:
⁊ Joanne:⁊ in angelo eccleſie Phyladel
phie : cui datum eſt in ſpiritu ſcire ſacra
menta abſcondita:⁊ rimari pre ſolito etiaz
profunda Dei. Reſtat vero in queſtione:
cur noua illa Hieruſalem : que eſt ciuitas

Dei:de celo a Deo patre deſcendere dicta
ſit:cum nequaquam in celo creata ſit : ſed
in terra:niſi forte quis propter angelos di
ctum eſſe contendat : quod tamen mihi
non videtur : ſed potius propter ſanctos
homines:de quorum beatitudine reuela
tio hec homini facta eſt : vt quanta ſit di
gnitas hominum induentium Chriſtuz:
omnes qui vocandi erant ad cenam nu
ptiarum agni : diligenter agnoſcerent : vt
ſcirent que a deo donata ſunt illis:⁊ ſcien
tes currerent leti ad hereditanda promiſ
ſa:⁊ nihilominus animati ſponſione do
mini loquentis in euangelio ac dicentis.
Qui me confeſſus fuerit coram homini Luc.12
bus : confitebor ⁊ ego eum coram patre
meo. Dicta eſt ergo noua Hieruſalem de mar.8
ſcendere de celo a Deo patre:vel quia bo
na omnia ab ipſo ſunt:vel quia imitando
ſponſum ſuum:cum eo ſemper ad ima:ex
humilitate:deſcendit:confutato eo qui di Eſa.14
xit. In celum aſcendam : vel quia ventu Zac.14
ra eſt cum ipſo ad iudicium:ſicut ſcriptuz Ps.49
eſt . Ecce dominus deus meus veniet : ⁊
omnes ſancti eius cum eo . Et Pſalmi
ſta . Aduocauit celum de ſurſum : ⁊ ter
ram diſponere populum ſuum . Sequi
tur.

Qui habet aures audiendi au T.19
diat: Quid ſpiritus dicat eccle
ſiis.

Qui vult accipere quod promittitur:
ſtudeat facere quod iubetur : ⁊ qui vult
archana Dei penetrare conſilia : ⁊ eſſe fa
miliaris Chriſto cuſtodiat verbuz patien
tie ⁊ longanimitatis ipſius : expectans
cum ſene illo Symeone ſalutare ipſius: Ps.119
dicens aſſidue cum Pſalmiſta. Heu mi
hi quia incolatus meus : prolongatus
eſt : habitaui cum habitantibus cedar :
multum incola fuit anima mea . Cum
hijs qui oderant pacem eram pacificus:
dum loquebar illis impugnabant me gra
tis.

Explicit de angelo Phyladelphie.

¶ Incipit de angelo Laoditie.

T. 1. **Et angelo laoditiæ ecclesie scribe. Hæc dicit. amen. testis fidelis & uerus qui est principium creaturæ dei.**

Laoditia interpretat vomitus: siue tribus amabilis. Utrūqꝫ autem ↄuenit huic ecclesie: in qua finis est precedentis status: initium subsequentis. Ita quippe initium est in hac ecclesia: quo in precedēti: qꝛ due iste ecclesie quelin conclusione aliaꝝ scribunt: sub vno sexto tpe coartantur. Et qdem ꝰm finem tertij status: quasi Neptalim ꝛ Dan. Scdm principium: qsi Joseph ꝛ Beniamin: qd vltimuꝫ est in secundo statu: primum est in statu tertio: ita vt ꝛ finis sit: ꝛ principium. Finis quidē scdi: principium vero tertij. Qd si ita est: libet ↄsiderare: ꝙ tribus Beniamin: que ecclesiam Laoditie per ↄcordiam respicit: ꝛ ꝰm aliqd electa fuit ꝛ dilecta: ꝛ ꝰm aliqd odiosa ꝛ reproba: sicut ꝛ rex David supbe
2. re. 9. filie Saulis: que erat de tribu Beniamin: respōdisse legit: atqꝫ dixisse. Uiuit dñs: qꝛ ludam ante dñm qui elegit me potius qꝫ patrem tuum: ꝛ qꝫ oēm domuꝫ eius: ꝛ precepit mihi vt essem dux sup populum dñi israel: ꝛ ludam ꝛ vilior fiām plusqꝫ factus sum: ꝛ ero humilis in oculis meis: ꝛ cum ancillis de qbus loquuta est gloriosior apparebo. Porro in diebus iudicum: odiosa facta est vehemēter tribus Beniamin in sceleribus suis: pro qbus ꝛ obsessē ab israel
Jud. 20 ↄtrita est vehemēter: ꝛ vsqꝫ pene ad interitionem ꝛ desolationeꝫ ↄsumpta. Duobus itaqꝫ modis visus est dñs tribum hāc vomuisse: siue qꝛ primo tradidit illam ↄterendam in manu ceteraꝝ tribuum: pro sceleribus suis: siue qꝛ nō multo post eleuans allisit illam: auferēs illi sceptrum regni: ꝛ supbiendi materiaꝫ. Et qm sicut in hoc angelo scriptuꝫ est. Eos quos amat dñs arguit ꝛ castigat: noluit eam dñs tradere in manus gētium: ꝛ auferre penitus a facie sua: sicut decem tribus israel: sed associās illā tribui Jude ꝛ nodo insolubili vniendo ↄnectēs vsqꝫ ad aduētum xpi sui: sicut ꝛ tribum Juda ꝛ Leui qbus adheserat: sepe de manu hostium liberauit: seruans ꝛ reducēs illam ad ciuitates suas. Et qm solis tribubus istis data est potētia regni: Jude vꝫ ꝛ Joseph ꝛ Beniamin: que ꝛ prime inter ceteras tribus que trāsierunt Jordanem: acceperunt hereditatem: qd sibi voluit ꝙ Beniamin que iuncta est Joseph: vt pote fratri vterino: etiam tribui Jude tāta affinitate iungeret: nisi qꝛ qm de his tribubus ꝰm aliqd cōiter agitur: inuenit tribus Juda de qua natus est xps: significare deum
Ephe. iiij patrem: a quo ois paternitas in celo ꝛ in terra noiatur: tribus Beniamin: que minima fuit inter reliquas tribus: sꝫ tm ꝛ ipsa regalis: eum qui minoratus est paulominus ab angelis: tribus vero Joseph: que ꝛ ipsa regalis fuit: spiritū qui a patre filioqꝫ
Jo. 8 ꝑcedit? Uise sunt eteniꝫ aliquādiu regnare sigillatim due tribus: hoc est tribus Juda ꝛ Beniamin: sed tādem vnum regnuꝫ ꝛ vna tribus facte sunt: ita vt dicat scriptura remansisse domui David solam tribum Juda: cum ex sequētibus apte liqueat: ꝙ tum Juda remāserat Beniamin. Qd ergo de regno Jude ꝛ Beniamin visē est ꝑcedere tribus Joseph: immo deceꝫ tribus que dicte sunt postea israel: ad deceꝫ dona dei precipua referendum est: hoc est: ad septem dona specialia: ꝛ ad illa tria generalia: de qbus per apostolum dicit. Manent
1. cor. 13 autem fides: spes: charitas: tria hec: maior autem hijs est charitas. Scdm hoc quoqꝫ in exordio scdi status: missus est (vt iaꝫ diximus) Paulus ephesō: Rome Petrus: ac si Beniamin ꝛ Juda: in Saule ꝛ David: ꝛ ad vltimū iunctus est Paulus Petro: relicta Epheso: vt esset vnum ouile ꝛ vnus pastor. Deinde sanctus Joānes qui fuit alter Joseph: cessit cum suis tribubus in partes Grecoꝝ: in qbꝰ ꝛ si errores multi ꝛ graues nimis repti sunt: nō defuerūt tm in eis viri spūales: ꝛ psectī: in qbus ꝑpagaret Joānis castitas: ꝛ donum gratie

spiritalis. Igit ꝛ Beniamin iunior precessit seniorem suum fratrem vterinum in regno: ꝛ nihilominus Paulus in christo iunior: seniorem Joānem. An forte sancti apostoli reges nō fuerunt: qbus datuꝫ est vniuersale regimen aiaꝝ? Nonne vox Petri
1 pe. 2. est que dicit electis. Uos autem genus electum: regale sacerdotium: ꝛ vox eiusdem generis electi qua dr. Fecisti nos deo ꝛ patri regnum ꝛ sacerdotes? Liquet auteꝫ ꝙ beatus Joānes Paulum ꝛ precessit ꝛ sequutus est. Precessit qppe eum hierosolymis: in fide: ꝛ in apostolatu: sequutus est Ephesi in predicatione ꝛ gratia. Scdm ꝙ tribus Joseph precessit a principio Beniamin in natiuitate ꝛ gloria. Si qdem a principio: cum esset ipse Joseph princeps ꝛ dñs in regno Pharaonis: etiā inter fra
Ge. 37. tres suos. vt ꝑ somnium viderat: obtinuit principatum: ꝛ nihilominus Josue filius num: qui fuit vnus de filijs suis: princeps totius populi factus est. Cuꝫ vero diebus succederet dies: ꝛ annoꝝ curricula voluerent: tribus Beniamin fratris sui: regiam ↄsequuta est dignitatem: rursumqꝫ cessante illa in decem tribubus: aliquanto intercurrēte annoꝝ numero: Joseph in eisdem tribubus: regni summam accepit. Hec idcirco dico: vt sciamus qd differat inter eū ordinem: qui designatus est in tribu Joseph: ꝛ ecclesiam Phyladelphie: ꝛ eū qui designatus est in Beniamin: ꝛ ecclesiam Laoditie: qm vtiqꝫ (vt sepe iaꝫ dixi) id in ecclesia Phyladelphie: qd in Joseph: id in ecclesia Laoditie: qd in tribu Beniamin: designat. Quātum aūt datur intelligi: ad eum ordinem qui designatur in Joseph: ꝛ angelo phyladelphie: referenda est illa pars doctrine: que superior est: ꝛ pertinet ad diuina. Ad eum vero qui designat in Beniamin: ꝛ angelo Laoditie: illa que inferior est: ꝛ ptinet ad humana: quaꝝ prima claruit in Joāne: sequens in apostolo Paulo. Quia vero pars inferior: qua instruunt mores: tpalis est: non eterna: mox vbi ↄsumatum fuerit tps inferioris doctrine ptinētis ad actionem: necesse est vt ad meliorem partem cōmutatio fiat vt statuatur doctrina que pfecta est: ꝛ euacuet que ex parte est. Nō enim qꝛ vita ↄtemplatiua specialius ptinet ad Joānem: idcirco putādum est non ptinere ad partem eius annunciare hoibus verba vite: cum eidem Joāni dictum sit: qꝛ in typo ecclesie quam significat ipse. Opꝫ te iteꝝ ꝑphetare populis: ꝛ gētibus: ꝛ linguis: ꝛ regibus multis. Et cum certum sit beatum Joannem post passionem Petri ꝛ Pauli: vicē eiusdem Pauli in Asya suppleuisse: ꝛ multa altiora sacramēta scripsisse: sed qꝛ aliter intelligēda est scriptura: cum aliquid largo modo accipit: aliter cum aliqd per membra partitur. Hinc enim aliud in Joanne: aliud designat in Paulo: ibi sub Joannis noie vterqꝫ iste ordo accipiēdus est: tanqꝫ si sub vno Joseph accipiant simul Manasses ꝛ Effraym: qui ꝛ aliqn hoc significant simul: qd Joseph ꝛ Beniamin: pp diuersos impetus spiritus qui varios parturit intellectus. Pro eo naqꝫ ꝙ septē anni fuerunt medij inter Joseph ꝛ Beniamin: hꝫ aliqn Beniamin vltimam generationem seculi: que ꝑueniet ad diem nouissimuꝫ designare. Et hoc qdem cum de scdo ꝛ tertio statu: cōis est cā sermonis. Cum ergo intellectus iste ꝑferendus occurrit: tunc due ecclesie sexti tpis: nō sunt assimilande Joseph ꝛ Beniamin: sed magis Effraym ꝛ Manasse: duobus. s. fratribus: filijs Joseph: in qbus tribus ipsa geminata est. Cū vero de scdo statu singulariter agit: tunc Joseph ꝛ Beniamin sub vno sexto tpe accipiēdi sunt: idqꝫ significare intelligantur qd ecclesie sepe scripte designāt. Causa immutationis huius: illa est: quam sepe notauimus. Diximus enim ptinere scdm statum: ꝰm ea que significat: ad filium ꝛ spiritum sanctum: sꝫ magis ꝑprie ad filium: qui ꝛ apte operatus est in eo: statum vero tertium ꝑprie ad spiritum sanctum. Ac ꝑ hoc cum agit singulariter de scdo statu: in intellectu ipsius scdi status. Rachel que significat vitam spiritualem: accipienda est cum Lya. Cum vero agit de scdo ꝛ tertio

ſola Lya cum liberis ſuis accipiēda eſt in
ſcđo. Sola Rachel cum ſuis accipiēda in
tertio. Ipſa eſt eniȝ ciuitas illa dilecta: quā
circundabit exercitus Gog in diebus no/
uiſſimis: ſicut ſcriptum eſt in libro iſto: ⁊
Dañ.8 aptius in libro Danielis ꝓphete. Igit̃ vt
⁊.12. Beniamin vltimus fuit oīum fratrum: ⁊
natus eo tpe quo pr̃ iam redibat ad ſuos:
ita iuxta eum intellectum qui ptinet ad ſe
cundū ſtatuȝ: tam ipſe q̃ȝ eccleſia laoditie:
extremos illos ordies ſcđi ſtatus deſignāt:
qui aūt velut in trāſitu terre ꝓmiſſionis:
terre fluētis lac ⁊ mel: per quam intelligit̃
beate illius ſtatus eccleſie: in cuius diebus
erit abundātia pacis: ⁊ vbertas ſpūalis do
ctrine vſqȝ ad ↄſumationem ſeculi. Nec il
lud moueat: ꝙ Rachel dicta eſt piclitaſſe
in partu: qꝛ ⁊ ſi mater dicta eſt: filij viuūt.
Sed ſi illa religio deficiet ſm qd: que deſi
gnata eſt in Rachel: manet tñ illa quaȝ de
ſignat Ioſeph: ⁊ illam quam ſignificant ſe
ptem tribus: quaꝝ prima facta eſt Benia
min. Veꝝ hoc: cum in vtraqȝ ſorore gemi
na: ſcđi ſtatus religio deſignat̃. Ceteꝝ cuȝ
duo ſtatus: duabus pariter aſcribunt̃: pri/
ma ples Rachel reſpicit fineȝ ſcđi ſtatus:
ſcđa finē tertij: cuius parturitio erit in die
bus Gog. In iſto itaqȝ intellectu tp̃s Ra
chel in tertio ſtatu: parturitio in diebus
Gog. In ſcripto vero tpe Rachel cōe cuȝ
Lya: parturitio ipſius in fine ſcđi ſtatus.
Nam ⁊ illud ad rem ptinere videt̃: ꝙ Ra
chel plorat filios ſuos: vtiqȝ natos ex Be
niamin: qui occidēdi ſunt a futuro Hero/
de. Inde eſt: ꝙ edituȝ pueꝝ noiauit beno
ni: hoc eſt filium doloris mei: pater autem
Beniamin: hoc eſt: filiuȝ dextere: qꝛ inde
q̃ȝ citius dabit̃ tp̃s pacis: vnde aliq p xp̄i
noie: triſte aliqd patient̃. Unde ⁊ verno tē
pore parturiſſe deſcribit̃: qꝛ in vltimo arti
culo ſcđi ſtatus: ⁊ veluti in extremo men/
ſis Martij erit parturitio iſta: tēpore vtiqȝ
Cant.2 quo ⁊ dicet̃. Iam enim hyems trāſijt: im/
ber abijt ⁊ receſſit: flores apparuerūt in ter
ra nr̃a: tp̃s putationis aduenit: ⁊ vox tur/
turis audita eſt in terra nr̃a. Et qꝛ ſcriptū
eſt de articulo huius tpis: in que iſta oia
ↄſumāda ſunt: ꝓ eo ꝙ abundabit iniqtas:
refrigeſcet charitas multoꝝ: qd mirꝝ ſi pp
illos q tepeſcent in charitate: laoditia que
aīs tribus amabilis dicta eſt: ēt vomitus
interpretat̃: cuȝ vtrūqȝ in angelo laoditie:
v̾bis ſatis expreſſionibus valeat denotari?
Di ſane eidem angelo. Qꝛ nō es neqȝ calli
dus neqȝ frigidus: ſȝ qꝛ tepidus es: incipiā
te euomere ex ore meo. Et paulopoſt. Ego
quos amo arguo ⁊ caſtigo. Sȝ qꝛ multa ex
tra ſeriē dixiſſe videmur: vt poſſimꝰ ex reꝝ
ſilitudine res ſiles ↄtēplari: compto cui ſit
ſilis angelus iſte: iam nūc ad exponēdi or
dinem: vel ſero redeamus. Hec inqt: dicit
amē. teſtis fidelis ⁊ verus: q eſt principiuȝ
creature dei. Amē hebrayce: latine īterpre
tat̃ veꝝ. Eſt aūt veꝝ v̾bum patris: ſeruās:
adimplēs: ⁊ pficiens oia que promiſit. Lȝ
enim pr̃ ipſe v̾itas ſit: ꝓpterea tñ nomen
hoc: v̾itas ſpāl̾r aſcribit̃ filio: qꝛ filius ver/
bum pr̄is eſt: ⁊ verbo ꝓbat̃ eſſe verax is q
v̾bo ꝓmittit̃. Siqdem v̾bum veꝝ eſt: ⁊ fi
delis ꝓmiſſio. Sȝ cum ſemp ſit ſermo dei
verax: ſemp teſtis fidelis ⁊ verus vnigeni
tus dei: q̄re hijs duobus angelis vltimis
dr̃ potius: q̃ȝ qnqȝ alijs: q iſtos tpe preceſ
ſerūt: niſi qꝛ hic teneri icipit ſpē: ꝙ in alijs
tpibus retroactis: fide magis q̃ȝ ſpē in ob/
ſcuro enigmate cernebat̃? Unū ⁊ principiū
creature dei i hoc loco vltimo dici voluit:
qꝛ miro illo ſuo cōſilio: quo facit vltimos
primos ⁊ primos vltimos: ibi facit princi/
piū vbi finem: ⁊ ordine ꝑpoſtero bn̄dicit
electis. Dictus eſt aūt xp̄s ieſus principiū
creature dei: qꝛ p ipſum facta ſunt oia. Di
ctus eſt principiū creature dei: vna pariter
cū ſpū ſcō: qꝛ tūc icipit hō eſſe v̾aciter crea
tura dei: cū icipiūt requieſcere in eo v̾bum
⁊ ſpūs ſcūs. Sȝ ⁊ hoc qūo? Audi apl̄ȝ. Mi
ſit deus ſpūm filij ſui in corda nr̃a: in quo Gal.
clamamus: abba pater. Hoc nobis ꝓmiſit
amē: q eſt teſtis fidelis ⁊ verax: vt eſſemus
in eo ⁊ p eū liberi: ⁊ liberati a pcō: vt eſſe/
mus filij ⁊ hr̃des: heredes qdē dei: cohere
des aūt xp̄i. Et hoc qdē feciſſe a principio Ro.
nō eſt dubiū: ſȝ qꝛ multis nos laboribꝰ aſſli
gēs: archana quoqȝ ↄſilia: q̄ latebāt in ſcri/

pturis occultaſſe: a nobis hactenus: viſu s
eſt: pp qđ ⁊ multi errauerūt a fide: nō ſatis
manifeſte appuit eſſe veꝝ: quo ad multitu
dinē electoꝝ ſuoꝝ: illud qđ iſtāte articulo
paſſiōis ſue: inter multa q̄ cōmēdauit apl̄s:
Joā.15 loquutus eſt dicens. Seruus neſcit qd fa/
ciat dñs eius: vos aūt dixi amicos: qꝛ oia
que audiui a pr̄e meo nota feci vobis. Ap/
pebit aūt preſtante ipſo: in tpibus nr̄is: cū
oīno cepit eſſe tp̄s: qđ ſignificat̃ p illđ. Ut
enim tp̄s natiuitatis dñice: ſeu initiū ſcđi
ſtatus: ſeu initiū tertij deſignat̃: ita tp̄s paſ
ſionis ⁊ reſurrectionis ipſius: ſeu finē ſcđi
ſtatus: ſeu ēt finē tertij: p ſilitudineȝ reſpi/
cit. In qbus. ſ. finibus daturus eſt nobis
dñs ſpūȝ libertatis ⁊ pacis: ſm ꝙ in die pa
ſche ⁊ pēthecoſtes in bina donatiōe ſpūs
deſignatū eſt. Non igit̃ in tpe illo ſatis ma
nifeſte appuit: q̃ȝ nimis fidelis fuerit in ꝓ
miſſionibus ſuis: qꝛ pauci admodū fuerūt
illi qbus data ſunt dona ſpūs ad agnoſcen
dā oēm veritatē: preſertiȝ cū ꝓmiſſio eius
in ſacramētis potius facta ſit: q̃ȝ in v̾bis cō
plēda in tpibus ſuis. Quibus tñ credebāt
hoīes: ac ſi ambigue viſioni trepidare ha/
ctenus viſi ſunt: metuētes ne fantaſma ali
qđ: aut mēdax ſpūs eſſet in eis. Hoc enim
ſignificat v̾bū illud diſcipuloꝝ dicētiuȝ: qꝛ
fantaſma eſt: ſiue cū ſe credebāt ſpūȝ vide/
mar.6. re. Cū ergo appebit in lumine: qđ olim in
mat.14 tenebris geſtuȝ eſt: tūc ſciēt vniuerſi: q̃ȝ ve
Lu.24 ra fuerint ſacra: que nobis ſub velamine
lr̃e palliata edidit: q̃ȝ vera ꝓmiſſio: quā ꝓ
miſit: q̃ȝ incōcuſſa ⁊ imobilia v̾ba ſua de q
Lu.21 bus dixerat. Celū ⁊ terra trāſibunt: verba
aūt mea nō trāſibūt. Lȝ aūt fidelis ſit dñs
in oībus v̾bis ſuis: lȝ ſe v̾aciter oſtēdat in
oībus que ante ꝓmiſit: ſiue in apto ſermo/
ne: ſiue in archanis occultiſqȝ myſterijs: il
la tñ eſt ſūma cā ꝓmiſſionis ſue qua ſe de/
mōſtrat: precipue teſtē eſſe fideleȝ: cum ei
ille q eſt ꝓmiſſus teſtimoniū phibet: haud
dubiū ꝙ complēdo ꝓmiſſa veniens ⁊ do/
cēs fideles oēm veritatē: nec aliam q̃ȝ ipſe
dñs in occulto quōdam enigmate: ⁊ velut
Jo.14 in tenebris loquutus eſt. Hec (inquit) lo/
quutus ſum vobis apud vos manēs: para
clytus aūt ſpūs ſanctus quem mittet pa/
ter in noīe meo: ille vos docebit oia: ⁊ ſug
geret vobis oia quecūqȝ dixero vobis. Et
iteꝝ. Cū venerit paraclytus quē ego mit/
tam vobis a pr̄e ſpūm veritatis: q a patre Jo.15
ꝓcedit: ille teſtimoniū phibebit de me. Et
rurſuȝ. Adhuc multa habeo vobis dicere: Jo.16
ſȝ nō poteſtis portare mō: cuȝ aūt venerit
ille ſpūs veritatis: docebit vos oēȝ verita/
teȝ: nō eniȝ loquet̃ a ſemetipſo: ſȝ quecūqȝ
audiet: loquet̃: ⁊ que v̾tura ſunt annūcia
bit vobis. Ille me clarificabit: qꝛ de meo
accipiet: ⁊ annūciabit vobis. Hec ſunt ma
gna illa ꝓmiſſa: que ſe ꝓmiſit daturꝝ diligē
tibus. Hec que nec oculus vidit: nec au/ 1.cor.2
ris audiuit: nec in cor hoīs aīalis aſcende/
rūt. Que qdem ⁊ ſi in fine ſeculi: plene cō
plende ſunt: nihilominus tñ ⁊ tpe huius
angeli: ſm magnam ſui partem etiā in hac
vita preſtanda: iuxta illud quod de tribus
apoſtolis myſtice dictum eſt. Sunt de hic
ſtātibus qui nō guſtabunt mortem: donec
videāt filium hoīs in regno ſuo. Et notā
dum ꝙ xp̄s fidelis ⁊ verus eſt: etiam ſi co
ram hoibus non impleat qđ promiſit. Qꝛ
tñ non pp ſe ſcripta ſunt: qui ſemp eſt veri mat.16
tas: ſed pro nobis infirmis ⁊ debilibus fi/
de: qui adhuc ambigimus de promiſſis: li
quet ꝙ pro nobis dictum eſt: qui cogno/
ſcimus illum teſtem eſſe fidelem: cuȝ vide
mus manifeſte ⁊ ſolēniter accidere qđ pro
miſit: non ſolum prout: aut littera dictum
eſt: verūetiam ꝓut in littera deſignatum:
ne ſaltem vel hoc modo nō eſſe (ꝙ abſit)
teſtis fidelis appareat: ſi ſacramēta nō ex/
hibēt ad litteram qđ promittunt: dicente
ipſo qui ⁊ veritas eſt: Spūs eſt qui viuifi/
cat. nam caro non ꝓdeſt qcq̃ȝ. Et apoſto/ Joā.6.
lus. Littera occidit: ſpiritus autem viuifi
cat. Siue ergo quia pauci fuerunt in qui/
bus promiſſio illa completa eſt: ſiue quia 2.cor.3
non fruſtra in rebus ſacramentalibus eſt
completa: que maius aliquid in futuro
promittunt: poterat quidem tunc tempo
ris aliquis ſcrupulus in corde hominū
pro defectu fidei generari: abolēdus peni/
tus in tpe ſuo: hoc eſt: cū plene ⁊ ſolēniter

conſumari incipiet:qd non abſq3 rebus ſa
cramẽtalibus i paucis hoibus completuz
eſt. Res enim ſacramẽtales fuerunt:colũ
ba:inſufflatio ignis:ꝛ ſi qd ſimile. Simili
ter ꝛ dies vel tpa in qbus hec geſta ſunt:
habẽt magni aliqd deſignare:Annus ſane
trigeſimus:finez pmi ſtatus deſignat:de
Gal.4. quo nimiꝝ fine per apoſtolum dr. Qñ au
tem venit plenitudo tpis:miſit deus filiũ
ſuum:factum ex muliere:factum ſub lege:
vt eos qui ſub lege erãt:redimeret. Unde
eniz habemus vt redempti eſſe poſſimus
a ſeruitute legis:niſi qꝛ illuz accipimus in
baptiſmo:qui deſcẽdit corporali ſpecie ſi
cut columba in xp̃m:de quo per Apoſto
Gal.4. lum dr. Accepiſtis ſpiritum adoptionis fi
lioꝝ:in quo clamamus abba pater. Siue
ergo Joãnes Baptiſta:ſiue aqua: ſiue hõ
xp̃s Jeſus qui baptizatus eſt in ea:ſiue co
lumba que deſcẽdit in ipſum:ad deſignan
dum aliqd oſtenſa ſunt:vt rebus maniſe
ſtis ꝛ viſibilibus: inuiſibilia ꝛ ſpiritualia:
ꝯtemplari poſſemus. Joãnes nãq3 docto
res littere:aqua doctrinam exteriorez que
littera ꝓprie noiaꝛ:deſignat. Baptizati a
Joãne:eos qui ſcripturam canonicam:vt
paruuli adhuc in xp̃o ſm littere veritatez
adiſcunt. Ex quoꝝ tñ numero procedit
vnus q baptizat in ſpiritu: cui ꝛ ſpiritus
ꝑhibet teſtimoniuz qui deſcẽdit ad ipſuz:
qꝛ niſi prius ſpiritus ſanctus deſcendat in
hoiem vt eum faciat eſſe ſpiritualem:non
põt habere ſpiritualem intellectum:qui ſi
gnificaꝛ in aura. Significat ergo xp̃s Je
ſus viros ſpirituales:qbus datum eſt a ſpi
ritu ſancto baptizare in ſpiritu:mundare
ſ.corda hoium doctrina ſpirituali:ꝛ abſter
gere ab illoꝝ mẽtibus cogitationes immũ
das:dicẽte dño. Accipite ſpiritum ſanctũ:
quoꝝ remiſſeritis peccata remittenꝛ eis.
Sed hoc vnde? Nunquid a ſemetipſis?
Jos.20 Minime. Sed ab eo qui ꝯſtituit tpa:ꝛ tẽ
pora dans tenebras ꝛ lucẽ in tpibus ſuis.
Dedit enim tp̃s qd fuit ante legem:velut
in denſis tenebris ꝛ caligine noctis. Tp̃s
qd fuit ſub lege:veluti ſub luce ſtellaꝝ. Tẽ
pus qd ſequutum eſt vſq3 nunc a Joanne
baptiſta:veluti ſub luce lune:propter illud 1.cor.13
qd dicit apoſtolus. Uidemus nunc ꝑ ſpe
culum in enigmate. Tp̃s qd futuꝝ eſt:ve
luti ſub lumine ſolis. Uerũtamen cum de
duobus teſtamentis ſimpliciter ſermo eſt:
tunc accipiẽdum eſt in luna teſtamentum
vetus:in ſole nouum:qꝛ illi prefuit qſi lu
na lex Moyſi:iſti quaſi ſol euãgeliuz xp̃i.
Igitur mirari non dz hõ:ſi aliqd promit
titur in aliquo tpe:qd in tpibus preteritis
negatum eſt: qꝛ ad gloriam ptinet ſummi
dei augere munera gratiaꝝ:ꝛ preſtare no
uiſſimis qd negatum eſt primis:vt nemo
ſe extollat de honore prioratus ſui:ſed ma
gis emuleꝛ in bono ſupeminẽtes diuitias
iunioꝝ ſuoꝝ. Sed ꝛ nobis ſummopere ca
uẽdum eſt:ne in vacuum gratiam dei re
cipiamus ꝛ auertamus corda noſtra a le
ge dei:vt nõ agnoſcamus tp̃s ꝯſolationis
noſtre. Nos qppe ſumus ꝛ filij noſtri: in 1.cor.10
quos fines huiuſcemodi deuenerunt: vt
compleanꝛ in nobis promiſſa dei: que in
die ſancto paſche multis ꝛ immẽſis myſte
rijs deſignata ſunt. Opz enim xp̃m ieſum
complere in electis huius tpis: qd in die
reſurrectionis ſue cuz iam oino dies incli
nata eſſet ad noctem: per inſufflationem
quaz fecit:deſignare curauit:vt ſciremus
que a deo donata ſunt nobis:ne aliqd for
tuitu accidere ex hijs que ad deum perti
nẽt extimeꝛ. Et qdem non ſteriliter:cum
adhuc predicãdum ſit euãgeliuz regni in
vniuerſo orbe. Implebit ergo qd promiſit
in ſacramẽto illo teſtis noſter fidelis ꝛ ve
rus:inſufflabit adhuc inuiſibiliter ſup cor
da fidelium ad dãdam voci ſue vocez vir
tutis:ad formãdos ſpirituales intellectus
in buccinis ſcripturaꝝ:vt inſufflãtibus ꝑ
eas preconibus xp̃i:in oẽm terraz exeat ſo
nus eoꝝ ꝛ in fines orbis terre verba eoꝝ. Ps.18.
Nempe ꝛ in die paſche qñ hoc factuz eſt:
veritas ipſa que die eodem de monumen
to ꝓceſſerat:apparuit diſcipulis ſuis ape
riẽs illis ſenſuz vt intelligerẽt ſcripturas.
Sed nunqd vel illud vacat a myſterio:qꝛ Lu.24
a iudeis crucifigẽtibus ꝛ occidẽtibus euz
abſcõditus eſt in monumẽto:ſiue in eo in

tellectu qui ptinet ad tertium ſtatum:ſiue
in eo qui ptinet ad ſcdm. Nõ ſolum qppe
hoc malum inuẽtum eſt in populo iudeo
rũ:verũetiam multo deterius in extinctio
ne ſpũs:qz in morte xp̃i:qꝛ ibi peccauerũt
in filium hois:hic in ſpũm ſanctuz:ita vt
nõ inueniant remiſſionem culpe huius:
neq3 in hoc ſeculo:neq3 in futuro. Si eniz
nõ extinxiſſent ſpũm qui docet oia que ve
ra ſunt:ꝛ ſemꝑ ꝛ vbiq3 teſtimonium ꝑhi
bet veritati:ꝑducti ad veritatis notitiaz:
penitẽtiam egiſſent:ſicut ꝛ hij qui compũ
cti ſunt ad verbum Petri:ꝛ egerunt peni
Act.2. tẽtiam de peccato ignorãtie ſue. Sed ma
lum qd operati ſunt foris:ſignuz erat ma
ioris mali qd ꝯceperant intus extinguere
ſ.ſpiritualem intellectum ꝛ ſepellire illud
in vẽtre littere:vt iam non audireꝛ vox il
lius in plateis eoꝝ:nec haberet vltra locũ
in poſſeſſionibus ſuis. Occiderunt ergo
xp̃m ꝛ ſepellierunt in monumẽto:occide
runt ꝛ ſpũalem intellectum velãtes eum
ſub littera veteris teſtamẽti:vt liceret eis
viuere ſm carnem:qd ꝛ faciunt pro poſſe
Ps.15 ſuo vſq3 in preſentem diem. At lz hoc feciſ
ſent infideles iudei:nõ eſt tñ xp̃s ieſus de
relictus in inferno: nec datus eſt ſanctus
Ac.1.20 dñi videre corruptionem. Excitatus qppe
a ſomno mortis:aſcẽdit de monumẽto:ap
paruit non oi populo:ſed teſtibus preordi
natis a deo:eis qui mãducauerunt ꝛ bibe
runt cum illo poſtq3 reſurrexit a mortuis:
guſtãtes in cibo illo eſcas myſticas ꝛ ſpiri
tuales:quas eis ante promiſit:cum adhuc
eſſet cum eis anteq3 pateretur ꝛ reſuſcita
retur a mortuis. Sic ꝛ ſpiritualis intelle
ctus quem extinxerunt ꝛ ſepellierunt in
corde littere:qui erãt ex circunciſione:ſur
rexit ſummo mane:cuz adhuc eſſent tene
bre:ꝛ apparuit in epiſtolis Pauli:qui ſolũ
ſe expoſuit ꝯtra oẽs pro ſtatuendo ſpirita
li intellectu:quem ꝑfidi iudei ſemꝑ extin
guere geſtiebãt:nolentes illum regnare ſu
per ſe: eo qꝛ eſſet ꝯtrarius votis ꝛ opibus
ſuis. Apparuit aũt (vt iam dixi) nõ oi po
pulo:ſed teſtibus preordinatis a deo Ma
rie Magdalene:ꝛ alijs quos ſcriptura cõ
memorat. Ubi ꝛ illud vigilanter obſerua:
qꝛ quo magis dies ipſe declinauit ad veſpe
rum:eo magis apparitio eius ꝛ ſolẽnior ꝛ
manifeſtior facta eſt. Crediꝛ eniz prima ap
paruiſſe Marie: deinde duobus diſcipu
lis euntibus in caſtelluz:quod diſtabat ab
hieroſolimis ſtadijs ſexaginta. Adiunctus
eſt aũt illis in via ꝛ loquebaꝛ cuz eis:ꝛ tñ
nõ cognouerunt eum:vſq3 ad veſperum.
Poſtq3 autez aperti ſunt oculi eoꝝ vt co Lu.24
gnoſcerẽt eum:reuerſi ſunt q3 cito in hie
ruſalem nunciaturi fratribus quod factuz
fuerat:ꝛ qualr cognouerunt euz in fractio
ne panis. Interiz dum hec agerẽtur appa
ruit Symoni:ꝛ ita demum apoſtolis oi
bus. Uerũtamen nõ eſt ꝯfundendus ordo
euangelioꝝ:vt alteꝝ per alteꝝ exponatur:
qꝛ ſpũalis ꝛ myſticus intellectus:non tam
litteram reſpicit q3 virtutem:ꝛ id quod ſi
gnificatur amplius q3 id quod ſignificat.
Duo itaq3 diſcipuli qbus eſt xp̃s adiun
ctus in via:Grecos ſignificant ꝛ hebreos
qui quottidie diſputãtes de veritate: que
eſt in ſpiritu:vident qdem illam:ſed non
agnoſcunt:ardent plerũq3 aio:ſed ſuccum
bunt in fide. Cum aũt ꝯſumabitur curſus
tpis deſignatus in ſtadijs ſexaginta:aperiẽ
tur oculi eoꝝ ꝛ cognoſcẽt illam in fractio
ne panis. Cũq3 reuertentur ad eccleſiam
Petri vt annunciẽt fidelibus intellectuz
ſuum:inueniẽt diſcipulos ꝯgregatos dicẽ
tes. Surrexit dñs vere ꝛ apparuit Symo
ni. Nõ enim ita dubie apparere oportebat Lu.24
ſpiritualem intellectum latinis deſignatis
in Symone: quõ Grecis ꝛ Hebreis: qui
diu dubitauerunt: ꝛ a quoꝝ oculis illico
euaneſcit:ꝛ trãſiet:vt redeant ad ſeipſos ꝛ
ad vnitatẽ eccleſie:ſed vere ꝛ abſq3 oi ſcru
pulo:ſicut ꝛ preſens ſeculi ꝓbat dies. Nũc
ergo qui credit credat: qui cognoſcit co
gnoſcat:cui plz placeat: cui nõ plz diſpli
ceat. Sciat ois eccleſia que xp̃iana ꝓfeſſio
ne cenſeꝛ:qꝛ iam oino inſtat tp̃s ꝛ hora in
quo oẽs qui ſitiunt veritatem:palpẽt illaz
credẽt:attrectent:ꝛ ſentiãt: quod reqriꝛ:
gaudeãt ꝛ letentur:cuz id quod quereba
tur inueniẽt. Et ſi forte adhuc nõ credent

⁊ admirabuntur pre gaudio:afferāt aliqd
quod coram poſitis manducet:palpent ⁊
videāt ꝯcordiam carnis:⁊ oſſis:veteris te
ſtamēti ⁊ noui:ꝗ verba ſpūalia que dicun
tur per ſpiritum ꝓphetie que nō poſſunt
experiri:niſi cum vidētur expleta:non ha
bēt ꝯſonātiam duoꝝ teſtamentoꝝ:ſed ſim
pliciter ꝓnunciant quod futuꝝ eſt. Et de
illis qdem dubitare pōt hō neſciens:vtꝝ
ſpiritus ex deo ſit. Hic autem vbi non dr̄
aliud:niſi quod ſcriptum eſt:vbi tam mire
ꝯcordāt in vnum quaſi caro ⁊ oſſa:que du
bitatio eſſe pōt? Sepe dictum eſt:⁊ ſepe di
cēdum:ꝙ ſicut datum eſt teſtamētum ve/
tus ad imaginem patris:ita nouū quoqꝫ
ad ſimilitudinem filij. Et ſicut in illo cōti/
nebat myſticus intellectus:qui ꝓprie pti
net ad ſpūm ſanctum ꝓcedentem a patre:
ita in ſcriptura noui teſtamenti que iuxta
ſupficiem ſui:ſpāliter ſpectat ad filium:ꝯti
net intrinſecus ſpiritalis intellectus : qui
ꝓprie ſpectat ad eūdem ſpūm ꝓcedentem
a filio:⁊ ſicut tūc ſpiritalis intellectus poſt
clarificationem ſuā:inuenit multos ſtimu
los ꝯtra ſe : pſeudo apoſtolos ⁊ phariſeos
ac Saduceos:ita ⁊ nunc inueniet ſatis de
teriores illis:pſeudo prophetas:beſtiam.ſ.
que ꝯſurget de terra : ⁊ occidet veritas in
die illo:⁊ ꝓſternetur in terra:ita vt nemo
poſſit vendere aut emere:niſi qui portaue/
rit caracterem beſtie. Occiſa vero:iteꝝ vi
uet:iteꝝ glorioſe reſurget:quod nos qdē
modo ſcire nō poſſumus:ſciēt aūt illi qui
⁊ viſuri ſunt. Igit̄ inſufflatio xp̄i ſerotina
ad tp̄s iſtud referēda eſt:que qꝫte ſit virtu
tis intimat̄ cū dr̄. Quoꝝ remiſeritis pcā:
remittunt̄ eis:⁊ quoꝝ retinueritis retenta
Jo.20. ſunt. Sane reuelatio illa que fcā eſt in ſpe/
cie ignis in die ſancto pēthecoſtes:in ꝯſu/
matione ſeculi expectāda eſt:iuxta id qδ i
tribus ſtatib⁹ ſolēniter ꝯſumāda ſunt oīa.
Uerūtñ ſicut in fine pmi ſtatus:id quod
in colūbe ſpē mōſtrabat̄:in illa ſuauiſſima
⁊ ſpecioſiſſima colūba que vnigenitū dei
initiatū erat:qñ ſupuenerat in illam ſpūs
ſcūs:ita ⁊ nūc in fine ſecūdi ſtatus oporte
bat ꝯſurgere ſimilitudinē colūbe:nō tā in

vna pſona:qꝫ in aliq̄ iuſtoꝝ eccleſia:qꝫuis
⁊ ibi ꝑ filiū illius colūbe nō parua diſcipu/
loꝝ turba collecta ſit:que paulopoſt egreſ
ſa ab egypto mare rubꝝ in ſpū:in xp̄i mor
te trāſiuit:⁊ die quīquageſimo egreſſionis
ſue:legem nō de monte:ſꝫ de celo accepit:
nec in tabulis lapideis attramento ꝯſcri/
ptam:ſꝫ ſpū dei viui in tabulis cordis car/
nalibus miro mō impreſſam. Fuit enim ⁊ 2.co.3
in primo ſtatu altera columba que parturi
uit Jacob reputās Eſau alienū:que ⁊ ipſa
ſicut ⁊ mater dn̄i:mr̄is grē ſimilitudinem
gerit. Procreati ſunt aūt a Jacob duode/
cim filij:ſicut ⁊ in ſpū:duodecim a xp̄o ie/
ſu. Māſerūt aūt illi in egypto:vſqꝫ ad ali
quot annos:ſicut ⁊ iſti in ſynagoga iudeo
rū:quouſqꝫ veniret tp̄s viſitationis eoꝝ.
Igit̄ ⁊ ibi ⁊ hic:tētatio deſerti ſequuta eſt.
Tenuit aūt xp̄i ſimilitudinē Jacob in gi/
gnēdo:Moyſes in educēdo populum de
egypto:quouſqꝫ veniat̄ ad mōtē Synai.
Deinde in loco xp̄i ſubſtitutus eſt Pau/
lus vt ſuppleret ea que deerāt paſſionum
xp̄i ⁊ eſſet preuius fideli populo in deſerto
gētiliū. Cecidit aūt populus ille ⁊ ꝯſum
ptus eſt in deſerto:nec pſeuerauit vſqꝫ in fi
nem vt ꝑtrāſiret iordanē:⁊ videret bona
Hieruſalē preter duos viros. Similiter ⁊
popul⁹ ille q credidit ex iudeis. Intrauit
aūt terrā illā Joſue filius Nū introducēs
in eā populū nouū q natus eſt in deſerto.
In iſtā ioānes euāgeliſta cū hijs qui credi
derūt ex gētibus. Eſt enim terra fluēs la/
cte ⁊ melle eccleſie ꝯtēplantiū:que nō pōt
poſſideri ſicut expedit:niſi in abūdātia pa
cis. Secundū hoc:vt ego arbitror:ꝑ pau/
ci remāſuri ſunt de populo iſto q de terra
egypti exire ceperūt:hoc eſt de ſocietate eo
rū q carnaliter viuūt:ꝓ eo ꝙ nō ambulāt
corā facie ſua:ſꝫ reuertunt̄ aīo in egyptū.
Filij aūt eoꝝ q gignent̄ in xp̄o ꝑ euāgeliū
eternū:qδ eſt in ſpū:qm̄ vtiqꝫ euāgeliū qδ
eſt in lr̄a:tpale eſt:nō eternū:ingredient̄
re vera in terrā bonā:in terrā fluētē lac ⁊
mel:⁊ poſſidebūt terrā fertilē ⁊ amenam:
que diſplicet hoibus generationis iſtius:
memores ollaꝝ carniū qꝫs veſci ꝯſueuerāt

in egypto. Erāt aūt hoꝝ primi ex populo
(vt iā dixi) grecoꝝ:ex quo nece eſt ꝓcrea/
ri ppl̄s nouus:ac ſi in trāſitu Beniamin:
ſiue ēt apl̄s Paulus:q ⁊ ipſe in itinere cu
ratus eſt:lꝫ ipſe paſſione preuētus:nō itro
duxerit ppl̄m illum in regionem pacis:ſꝫ
magis ſcūs Joānes q eum in aſya ſequu/
tus eſt. Et ille qdem ppl̄s ingreſſus eſt in
regnū pacis. ꝗ credidit dn̄o deo ſuo. Lꝫ ⁊
hoc ipſuꝫ in figura ꝯtigerit. Qui aūt tepue
rūt inter legē ⁊ grām:ſicut illi greci qbus
Gal.4. dicit apl̄s. Cū cognoueritis deū (imo co
gniti eſtis a deo) qūo ꝯuertimini iteꝝ ad
infirma ⁊ egena elemēta:qbus denuo ſui/
re vultis:expulſi ſunt tanqꝫ reprobi a me
moria dn̄i:eo ꝙ litteraꝫ (que occidit) ſpūi
preponere auſi ſunt:obediēdo pſeudo apo
ſtolis:magis qꝫ apl̄is xp̄i : a qbus ⁊ paulo
antea gratis acceperant verba vite. Hoꝝ
aūt ſiles preuidit in futuꝝ ſpūs ꝓphetie:q
bus in perſona vnius angeli:generalr̄ dr̄.
Qꝛ nū es:neqꝫ calidus neqꝫ frigidus:ſꝫ te
pidus es:incipiā te euomere ex ore meo.
Et hec qdem dicta ſunt:vt oſtēdat̄ xp̄s ie
ſus teſtis eſſe fidelis:qui dat nobis ꝓbare
expimēto:quod aut verbis:aut myſterijs
repromiſit:qꝫuis ⁊ ſi in tpe iſto:taꝫ multa
dent̄ nobis intelligi:⁊ dabunt̄ in ꝓximo:
Jo.16 vt ſermo ieſu impleat̄ quem dixit. Cū ve
nerit ille ſpūs veritatis:docebit vos oēm
veritatē:cū vꝫ ſilitudo inſufflatiōis ipſius
ꝯſumāda eſt:qꝫto magis cū cōplebit̄ illud
quod ſignificat̄ in igne? Dictus ē ergo ve/
rus xp̄s ieſus in hijs duobus extremis an
gelis:q ſemꝑ eſt fidelis ⁊ verus:ꝗ ibi ſe fi
delem ⁊ veꝝ noiare maluit:vbi ſe in teſti/
monijs veritatis tam mire ꝯcordātibus ſi
bi ⁊ ꝯueniētibus in idipſum oſtēdet eſſe fi
delē:ſiue ēt in teſtibus quos premittet pre
dicētibus:ſeu bona:ſeu mala:tam vētura
que ꝯſumāda ſunt:qꝫ cito in tpibus ſuis ⁊
adducētibus in lucem:quod expreſſuꝫ eſt
ſub obſcuro enigmate in ſcriptura verita/
tis:cum incipiet erumpe veluti de vulua
procedens:⁊ apparere que carnalia corda
hoiuꝫ audita credere nequiuerunt. Et ne
ſe velut in cauda poſitos ꝯtēnendo deſpi/

ciāt:nouerit ſe eē ⁊ ipſi pncipiū aliqδ crea
ture dei:ſicut ⁊ ꝑ Jacobū dr̄. Uoluntarie Jaco.1.
nos genuit vbo vitatis vt ſimus initiū ali
qδ creature ei⁹. Hoc eſt.n. illud qδ ſupi⁹ di
xim⁹. Paulus apl̄oꝝ nouiſſim⁹:fact⁹ ē i gē
tib⁹ pm⁹. Uñ ⁊ aliqb⁹ ſcribit dicēs. In xp̄o 1.cor.4
ieſu ꝑ euāgeliū meū ego vos gēui:vt ergo
nō erubeſcat i domo dn̄i:ꝗ vltius ſcribit̄
alioꝝ ⁊ erubeſcēs deſpiciat ſemetipꝫ:⁊ deſi
nat neqter emulari maiores ſuos:reſpiciat
eū q ē pncipiū creature dei ſcm̄ in tpe no
uiſſimū oīuꝫ ꝓphaꝝ:dicēte de eo Eſaia ꝓ Eſa.53
pha. Nō eſt ei ſpēs neqꝫ decor : ⁊ vidimus
eum:⁊ nō erat aſpectus:⁊ deſiderauimus
cū deſpectu ⁊ nouiſſimoꝝ viroꝝ. Deniqꝫ
⁊ pp hoc amen:⁊ teſtis fidelis ⁊ verus di/
ctus eſt:in hoc loco:ꝗ pro eo ꝙ oīs crea/
tura rationalis:veluti quadam naturali le
ge excellētie ſue:ſublimia ꝯcupiſcit:ita vt
non iuſtificet̄ coram deo oīs viuens:niſi ei
ab ipſo iuſtificatio tribuat̄:ipſe ſolus vni/
genitus dei:locum humilem ac deſpectuꝫ
tenere inter hoīes ꝯcupiuit:ſeu vt ſe oſten
deret veritatē illā:que orta eſt de terra:ſeu
vt oſtenderet hoibus viam qua venit̄ ad
deum:hoc eſt:virtutem illam que in infir
mitate pficit̄. Quod autem pp hoc maxi/
me dictus ſit in hoc loco. Amen ⁊ teſtis fi/
delis ⁊ verus:ipſemet in euāgelio demō/
ſtrat:cuꝫ dicit. Qui a ſemetipſo loquit̄:glo Joā.7.
riam ꝓpriam querit:qui aūt querit gloriā
eius q miſit illū hic verax eſt. Scimus enī
ꝙ q querit que ſua ſunt:in ꝓhibēdo teſti
moniū:eoipſo reprobat̄ a teſtimonio : quo
q̄rit que ſua ſunt:⁊ falſidicus potius:qꝫ vi
dicus iuſto iudicio cōprobat̄. Qui āt q̄rit
q̄ alioꝝ ſūt:eoipſo fidē fac̄ auditorib⁹ ſuis:
quo nō eū ābitioſa cupiditas:ſꝫ ſolus amor
vitatis:vitati teſtimoniū ꝓhibere cōpellit.
Qδ ſi ille vidic⁹ cōprobat̄ ī ē:q q̄rit:fideīr
q̄ alioꝝ ſūt:qꝫto magis q ſua negligit : vt
alteri ſua iura ſeruētur? Et hoc qdē fecit
vitas ipſa:q̄ ſemetipſam exinaniuit formā
ſui accipiēs. Nos āt q eram⁹ nā filij ire ſi/
cut ⁊ ceteri:⁊ ſm illud pſalmiſte. Menda Ps.115.
cens oēs:lꝫ liberemur a ſeruitute peccati ꝑ
grām ſpūs ſcti : ⁊ inſtitutū a dn̄o ieſu xp̄o

baptiſmatis ſacramētum:qꝛ tñ non repen
te accipimus totum ſimul in re ipſa:qđ ac
cipe videmur in ſacramento : hoc eſt : vt
poſt baptiſma ipſum:poſſibile ſit oīno ma
nere nos mūdos ab oī culpa:ſicut ſuimus
ante peccatum:cum dicat Joānes : cuius
1.Joā.1 eſt liber iſte. Si dixerimus qꝛ peccatū nō
habemus : noſmetipſos ſeducimus ⁊ ve/
ritas in nobis nō eſt:veluti quodam natu
rali impulſu recurrimus:⁊ ſi inuiti ad imi
tationem veteꝝ parētum noſtroꝝ ambiē/
tium:eſſe ſicut dij ſciētes bonū ⁊ malum.
Quis enim tam ſanctus ⁊ tam pfectus in
Eccl.3. huius vite tpalis naufragio ꝯſtitutus qui
poſſit fiducialr dicere:nō eſt mihi timen/
dum ab vllo vitio? maxime aūt ambitio/
nis ⁊ excellētie:cum legamus factam eſſe
ꝯtētionē inter diſcipulos:qs eoꝝ videreť
Luc.22 eſſe maior:⁊ quod eo magis viget:dixiſſe
apoſtolum Paulum:qui ſicut ipſe alibi di
cit:iam ſicut ⁊ ceteri coapoſtoli ſui accepe
rat primitias ſpūs. Ne viſio reuelationum
2.Cor.12 extollat me : datus eſt mihi ſtimulus car/
nis mee angelus Sathane:qui me colaphi
zet? Si enim ne extolleretur Paulus datus
eſt ei ſtimulus carnis ſue:qs ſe quātacunq
ſanctitate:audeat a pugna huius Demo/
nis liberatum fore preſumere : nimmo qs
nō eo amplius timeat quo magis in virtu
tibus ſe pficere gaudet? Sed iſti qdem ſi
extolliť:timēdum eſt a ruina:ſcriptura at/
teſtāte:que dicit. Ante ruinam exaltabitur
Pver.16 cor. Ei aūt qui minimum ſe eſſe dolet : ti/
mēdum eſt:ne incidat in deſidiam : qđ eſt
tepidum eſſe:nedū negligēs eſt ſuipſius
⁊ piger ad emulandam charitatem:pp la/
tens virus inuidie:quo plerūq tāguntur
corda mitioꝝ:accidat ei illud qđ ſcriptum
eſt de ea in libro Job. Uiꝝ ſtultum interfi/
Job.5. cit iracundia:⁊ paruulum occidit inuidia.
Qui enim ſtultus eſt:interficiť iracundia:
qꝛ dum neſcit cogitare:cur aliqđ fiat : aut
factum ſit:qſi nō bene actum ſit: qđ non p
cipit ipſe:aduerſum auctorem rei vehemē
ter acceditur:⁊ velut habens aliqđ iuſti:
iracundie facibus inflāmatur. Paruulū
vero occidit inuidia:qꝛ qui neſcit penſare
quāta gaudia paruulis dñi parata ſint:dū
ſe reſpectu alioꝝ paruulum eſſe dolet:pri/
uatus charitate fraterna : inuidie laqueo
ſuffocať. Accidit etiam nōnunq:qui eiuſ/
modi ſunt:vt inuitati ad nuptiaꝝ epulas
ingrediātur leti:nihil premeditātes de lo
co:vtꝝ primi ac nouiſſimi collocentur ad
mēſam. Sed cum veniť ad ordinem ſeſſio
nis:⁊ videt ſe quaſi de repente in loco no/
uiſſimo collocatos:ſeruoꝛ letitie qui eis in
erat de introitu:ſuborta de rubore triſtitia
vertiť in teporem:ita vt nec triſtes ſint ad
penitētiam:qꝛ ſe nō extra eſſe conſiderāt:
nec leti ad opandum qđ bonum eſt:qui ſe
in loco vltimo ꝯſtitutos agnoſcunt : (⁊ ſi
coacti opari ſufficietenus videātur.) Ue
rum hoc idcirco accidit illis:qꝛ non atten
dunt Abel iuniorem electum potius q
Cayn:nec Iſaac potius q Iſmael:nec Ja
cob potius q Eſau:nec q Joſeph ⁊ etiā
Beniamin pre cunctis ſenioribus fratri/ Ge.49
bus amabanť a patre:nec q idē Joſeph iu
nior inter decem:princeps fratrū ſenioꝝ
conſtitutus eſt a dño deo ſuo : nec q pars
Beniamin iunioris oium : ſedētis in no/
uiſſimo loco:excellerit qnq partibus for/
tes fratꝝ ſuoꝝ:ſed nec illud qđ ait dñs in
euāgelio. Multi erunt primi nouiſſimi:⁊
nouiſſimi primi. Qꝛ ergo plures erunt in Math.
ordine iſto deſignato in angelo laoditie:vl
timo ſeptem angeloꝝ : qui pēſantes alioꝝ
excellētiam : deſpicient ſemetipſos ⁊ effi/
cientur tepidi circa fidem : pro parte eoꝝ
qui tales erunt:in typo vnius angeli:vni
uerſitas increpatur:cum dicitur.

¶ Scio opera tua : quia non es T.20
neq frigidus:neq calidus.

¶ Calidus eſt:qui gaudet in dño p mi/
ſericordia eius. Frigidus qui triſtatur in
ſe pro peccatis ſuis. Bene ergo letatur
qui letať in dño. Bene triſtatur qui ſe eſſe
intelligit peregrinum. Quis eſt autē ma
gis pegrinus q is qui per mala opa que
fecit:lōge diſceſſit a deo ſuo:paſcēs ⁊ cuſto
diens porcos in regione longinqua? Quā
do aūt bene triſtať:niſi cum ad ſe reuerſus
quicunq

quicūq eſt ille:dicit cum magno gemitu
Luc.15 in corde ſuo. Quanti mercenarij in domo
patris mei abundāt panibus : ego aūt hic
fame peo? Et talis qdem triſtitia ſolet nō
nunq accidere eis q necdum ſunt ꝯuerſi
a vanitate ſeculi ad vitam religioſam:que
tñ ⁊ ſi nō ſatis fructuoſa eſt:quo ad gliā:
vtilis tñ eſt ⁊ accepta dño quo ad ſalutē:
qꝛ ⁊ ſi nō eſt adhuc talis que mereať coro/
nā:talis tñ eſt que ꝯſequať veniā. Qui aūt
ita frigidi ſunt ante ꝯuerſionem ſuam:ꝯſe
quēs eſt oīno:vt ꝯuerſi caleſcāt:excepto ſi
de loco emergit cā:aut de prelatione ꝯten
tio. Qđ vero facile eſt vt hoc ꝯtingat:imo
q difficile vt nō ꝯtingat:ꝯtentio ipſa de/
Lu.22. mōſtrat apſoꝝ xpi que facta eſt inter eos:
qs eoꝝ maior eſſe videreť. Sed qd inde?
Elatio maiori : minori pro liuore tepidi/
tas. Et ille qdem ſi nō deſcēdit: ppe eſt rui
na:ſcriptura atteſtante que dicit. Ante rui
nam exaltabiť cor. Iſte vero ſi nō aſcendit
alio:vt liber fiat:neceſſe eſt vt eijciať a me/
Pver.16 moria dñi ⁊ ſeparetur a ꝯſortio ⁊ ſocietate
iuſtoꝝ. Unde ⁊ hic ſubditur.

T.21. ¶ Et quia non es neq calidus:
neq frigidus : incipiam te euo/
mere ex ore meo.

¶ Solet hō aquam tepidam:⁊ cibum ſe
micrudum euomere nō valēte tenere ſto/
macho:qđ abhorret natura. Sic qui nec
triſtis ad penitētiam:nec letus ad obſequi
um dei:tanq is q nō eſt aptus ſaluti:tolli
tur a memoria dñi:qđ eſt deleri de libro vi
te:qꝛ ⁊ ſi aliqñ intus fuit p vocationē gra/
tie:foris tñ eijcitur p inertia vite. Nec mi
rum. Qui enim ſe exiſtimat eſſe qđ nō eſt:
ipſe ſe ſeducit. Sepe enī q eiuſmodi ſunt:
enumerāt bona exterioꝛa que faciūt:⁊ ple
rūq inuiti ꝯſiderāt miſeroꝝ inopiam:ege
ſtatem reoꝝ:⁊ dum illos ſteriles eſſe ꝯſpi/
ciūt:ſe aūt fertiles eſſe putāt:nō ſolum re/
prehenſibiles efficiunť:qꝛ nihil ſunt:verū
etiā qꝛ ſe eſſe iactitāt qđ nō ſunt:dicentes
ſe eſſe diuites ⁊ locupletes:cum ſint pau/
peres ⁊ miſeri:⁊ ceci:⁊ nudi. Unde ⁊ mox
ſubditur.

¶ Quia dicis q ſum diues & T.22
locupletatus:& nullius ægeo:&
neſcis quia tu es miſer & miſera
bilis:& pauper:& cæcus:& nu/
dus.

¶ Miſer ⁊ miſerabilis eſt:q lōge qdē ē a
beatitudine ſua:ſꝫ tñ ſe eſſe miſeꝝ:⁊ alienū
a gaudijs nō agnoſcit. Paup ⁊ inops eſt:
q inanis ⁊ vacuus eſt ab opib' bonis. Ce
cus eſt q nō videt veꝝ lumē:hoc eſt q nō
pcipit verbum dei. Nudus eſt q nō hꝫ iu/
ſtitiam. Scriptura atteſtāte que dicit. Sa
cerdotes tui induātur iuſtitiam. Naturale Pſ.131.
eſt (vt ante iā dixi) inferiores inuidere ſu
perioribus:⁊ obſtētare ſe coram alijs : ne eis
impares videātur. Qui cū ſe dicant eſſe
qđ nō ſunt:erubeſcūt tñ agere quō ſint:ne
videātur pdere egeſtatē ſuam:ſꝫ hij q ſa
tebātur eſſe primos : incipiūt cum rubore
nouiſſimū locum tenere. Qui enim vult
aſcēdere ad ſupiorē gradū:vt prius deſcē
dat:neceſſe eſt. Niſi enim qs humiliatus
ſeruiat fidelr regi ſuo : fruſtra ſe ſpat ab eo
ꝯſeq premia ⁊ honores. Sꝫ q talem ſe eſſe
dicit a principio:qlis futurus erat in fine:
nōne ꝯfuſio eſt illi inclinare ſe ad vitā hu
milem q ſe paulo antea:magnū eſſe finge/
bat? Sicſic inuidia mēdaciū parit:mēda
cium obſtētationem:obſtētatio ꝯfuſionē.
Ubi aūt ꝯfuſio:ibi triſtitia eſt. Qꝛ vero ne
mo volēs ꝯfundiť:agit q ꝯfundiť:ne ꝯfun
dať laborat letus fieri ne ꝯfuſionem incur
rat. Qꝛ vō nō pōt veraciter eſſe letus q nō
hꝫ vnde iure leteť : accidit ei q eiuſmodi
eſt:vt neq calidus ſit neq frigidus:ſꝫ tepi
dus efficiať:nimiꝝ qꝛ dicit q diues ſum ⁊
locupletatus:⁊ nullius egeo : ⁊ eſt miſer ⁊
miſerabilis:⁊ paup:⁊ cecus:⁊ nudus. Et
iuſte q laborat inuidia:neſcire arguiť:pau/
ptatem ⁊ cecitatem ſuā:qꝛ nullo vitio de
terius iſto:intellectus interioꝛ hebetať:ma
xime cum illi ſemp adſit inanis appetitus
glie:q ⁊ ipſe nō minus q inuidia:lōge fa/
cit hoīem a ſenſu ſuo:ita vt nō ſolū ſe eſſe
dicat. verūetiā extimet qđ nō eſt:adeo vt

cũ videt aliquẽ amplius honorari:nõ iuri
ei⁹ aſcribat:cui honor ipẽdit:ſȝ ſibi:q̄ꝛ nõ i
pẽdit:eſtiet derogari. Sicqȝ fit vt mẽs ſup
ba ⁊ ceca ſemetipſã ignorãs:⁊ honorẽ ſupra
oẽs cupiat:⁊ vt poſſit ad honorẽ ptigere:
hũiliari cũ ceteris erubeſcat. Hac in re ↄſi
derare opȝ:ꝙ ⁊ Dã:q̄ fuit tribus vltia in
ter ſeptẽ in accipiẽda hẽditate: apoſtata ẽ:
pre ceteris a deo ſuo:⁊ Judas apl'oꝝ vlti
mus:a choro apl'oꝝ:⁊ Nicolaus q̄ ſcribit
vltius iter ſeptẽ dyacones ab ordie dyaco
noꝝ: vt apte det itelligi:eos de ſorte vltia i
dignationẽ ↄcepiſſe. iõqȝ in gradu ſuo ſta
re hũilr noluiſſe. Nõ.n. erãt de illis paruu
lis:quoꝝ ſupra fecimus mẽtionẽ:de quoꝝ
ps. 83. numero erat ille q̄ dicebat. Elegi abiectus
eẽ i domo dei mei magis q̄ȝ hitare i taber
naculis pcõꝝ:nec de illis de q̄bus dicit' idẽ
ps. 114. pſalmiſta. Cuſtodiẽs paruulos dñs:ſȝ d̄ il
1. cor. 3. lis de q̄b⁹ dicit apl's. Cũ ſit inter vos zelus
⁊ ↄtẽtio:nõne carnales eſtis:⁊ ſm hoiem
ãbulatis? Nec illð mirari dȝ q̄s:ꝙ poſt tã
g'lioſa ⁊ laude digna:q̄ dcã ſunt de angelo
phyladelphie:in quo initiat⁹ eſt tertius ſta
tus:de ãgelo laodicie hec tã dura ſequunt:
q̄ꝛ ſicut laus illius ptinet ad exordiũ tertij
ſtat⁹:ita vitupatio iſtius ad finẽ ſcđi:vt q̄ſi
in hoc articulo tpis:cõmixte lux ⁊ tenebre
eſſe videant. Qð bñ in ſabbato vigilie pa
ſche deſignatũ eſt:in quo p̄us cãtat: all'a: p
initiatiõe gaudioꝝ:⁊ mox ſeq̄t tract⁹ p cõ
ſumatiõe meſtitie. Verũtñ ⁊ ſi obſcura p̄n
cipia huius angeli repta ſunt:poſe tñ eſſe
ſubſeq̄ bonũ finẽ:maxie:vbi is q̄ miſ:mi
ſabilis eſt:q̄ꝛ nõ volẽtis:neqȝ currentis:ſȝ
miſerẽtis eſt dei. Jnuitat ergo ordo iſte:pri
us paup ⁊ nudus ad veras ⁊ eternas diui
tias:vt vaciter dicat:ꝙ mendaciter dictus
ẽ:⁊ fiat ei mutatio d̄xtere excelſi. Nã ſeq̄t.

T. 23 ❡ Suadeo tibi emere a me auꝝ
ignitũ: pbatũ ut locuples fias: &
ueſtimẽtis albis induaris: ut non
appareat cõfuſio nuditatis tuæ.

❡ Notãdũ ꝙ ⁊ ſi eſſe frigidũ aut calidũ
optare ſe dñs oñdit:cũ dicit. Utinã eẽs fri
gidus aut calidus:nõ iõ tñ lȝ tepido ad fri
giditatẽ redire. Qui.n. añ facieȝ ſuã gradi
cepit:redire iã nõ ſinit ad cura ſeculi:nec
reſpicẽ retro ad opa q̄ ſpõte reliq̄t. Bonũ
q̄ppe erat illi manẽ vbi manebat:q̄ȝ de fri
giditate ſeculi ad tepiditatẽ venire:ſȝ tñ ex
quo cepit:ſtare ſic dãnabile ẽ:redire miſeꝝ
ſolũ ẽ quo ire cepit: ppare btũȝ. Miro eni
mõ grauant q̄ hmõi ſũt:⁊ q̄ſi q̄buſdã legũ
funibus ligant ↄbis oris ſui:vt nec ibi:vbi
ſũt ſtare tepidi audeãt:nec redire ad vitã
ſeculi pmittant:ſȝ velit:nolit:aut oĩo feli
ces:aut oĩo miſi ⁊ iutiles ſint. Aut ſi for
te nõ ex tioris frigore huiuſcemodi ↄuerſio
fcã ẽ:ſȝ ſicut ſolẽt nõnulli (vt cõpti ſum⁹)
ex ſolo tẽtatiõis ipulſu:religiõis arripe ſa
cra ſigna:dent q̄ eiuſmodi ſũt:hoc ipȝ cũ i
telligũt expaueſcẽ:⁊ attẽdẽtes ſe nõ eẽ libe
ros a ſuitute d̄i:nõ mutato h̄itu:mẽtẽ mu
tẽt:⁊ metuẽtes ꝙ q̄ſi nõ vocati a dño:hitũ
libertatis p̄ripe pſumpſerũt:feſtinẽt oroni
bus ⁊ hymnis pulſare ianuã pietatis dei:
vt illoꝝ pſumptuoſa temeritas ↄuertat i fi
dẽ:⁊ ſupabũdet dei gr̃a:vbi abũdauit deli
ctũ. Et hoc q̄dẽ de illis q̄ nec timore:nec
amore trahunt:ſȝ alicuius tẽtatiõis ipulſu
vẽtilati:⁊ apoꝛtati:magis tẽtaturi deũ cũ
hijs q̄ eeciderũt i heremo:q̄ȝ fideli acturi
⁊ bellaturi cũ hijs q̄ cum Joſue ⁊ Caleph
trãſierũt iordanẽ. Solet.n. ⁊ i iſtis oñdere
aliq̄ñ de⁹ oĩpotẽs diuitias bonitatis ſue:⁊
facẽ occultã vocationẽ:q̄ putabat eſſe tẽta
tio inimici. Ceteꝝ qð ſpectat ad eos q̄ bo
no ipetu ducunt:ad ſuitutẽ dei:in hac p̄ci
pue parte arguẽdi ſunt:ſi mutato hitu nõ
mutãt mores:ſi nõ d̄ tioris ſuitute ad cha
ritatis trãſeunt libertatẽ:ſine q̄ ois religio
obſtẽtatio ẽ. Jpſa eſt.n. ſũma vt⁹:⁊ iter vtu
tes reliq̄s p̄ma:quã q̄ hȝ:nullo eget:nullũ
odit:nullũ zelas:q̄ꝛ ſit in eo poſſidet oẽ bo
nũ:maxie qð iſte ãgelus cõmonet accipe.
Jpſe ẽ.n. ignis vus ex auro hoc ignito pce
dẽs:hoc ẽ ex ignito eloquio dñi:d̄ quo di
ps. 118. cit pſalmiſta. Jgnitũ eloquiũ tuũ vehemẽ
ter:⁊ ſuus tu⁹ dilexit illð. Videt.n. auꝝ p
tinẽ ad ſapiaȝ:ignis ad charitatẽ:vt quẽad
modũ d̄ radio ſolis calorẽ:ita de ſapia ite

ligam⁹ pcedẽ charitatẽ. Hec ẽ.n. auꝝ igni
tũ ⁊ theſaurus deſiderabilis requieſcẽs in
ore ſapiẽtis. Hec p̄ceptũ dñi lucidũ illumi
nãs oculos. Hec veſtimẽtũ albũ ad tegẽdã
ps. 18. turpitudinẽ nuditatis nr̃e:ſapiaȝ dico:nõ
ſeculi:ſȝ q̄ ex deo eſt: q̄ nõ põt iflare ſicuti
ſcia mũdi:eo ꝙ ſit i ipſa charitas que edifi
cat. Utrũqȝ aut donũ dei:eſt gr̃a nõ opib⁹
acq̄ſitũ:nec auri põdẽ emptũ:ſȝ gratis a ſo
lo deo:ſitibũdis exhibitũ. Qð ſi ita ẽ:q̄uo
di huic ãgelo. Suadeo tibi emere a me au
rũ ignitũ vt locuples fias? Siccine emi cre
dit gr̃a d̄i? Sȝ nõ erit iniurie talis emptio
ſi pcij q̄litas extiat. Quale ſit.n. illð pciũ:
Joan. 1 Joãnes manifeſtat cũ dicit. Gr̃aȝ p gr̃a de
dit nob. Ecce hẽs ↄgruũ p̄ciũ:quo emas:
qð alr emi neq̄t:q̄ꝛ p talẽto minoris gr̃e:qð
tibi creditũ eſt:qðqȝ bñ ↄſuatũ tuũ ppriũ
fcm̃ eſt:dat tibi gr̃a quã nõ hẽbas:vt ſit il
mat. 13. lud qð ſcriptũ eſt. Qui hȝ plus hẽbit:⁊ q̄
nõ hȝ ẽt qð videt hr̃e:auferet ab eo. Sic ⁊
i euãgelio:negociari iubemur:vt negociã
tib⁹ nobis i accepta vbi pecunia:fruct⁹ pce
pte gr̃e augeat ⁊ creſcat. Veꝝ hec negocia
tio apð hoies:illa multo digni⁹ apð deũ:q̄ꝛ
ſicut cũ hoib⁹ p̄dicamus:lucꝝ aiaꝝ apð il
los acq̄rimus:ita cũ excedimus mẽte deo:
donũ ſci ſpũs abũdãtius pmeremur. Totũ
tñ (vt dixi) p gr̃aȝ:q̄ꝛ gr̃aȝ p gr̃a dedit no
Joan. 1 bis. Sicſic diſtrict⁹ ille fenerator:ſȝ pi⁹:ſua
det q̄dẽ paupi emere auꝝ:ſȝ pce:nõ ope:⁊
vtiqȝ iſpirata ab ipſo:ſciẽs:ꝙ ſicut q̄ vẽdat
nõ eſt niſi ipſe:ita nec emptõis p̄ciũ hñ pt:
niſi ab ipſo. Quiſqȝ ergo fidei ſincer⁹ ⁊ ite
ger:q̄ſq̄s ↄtẽptor ſeculi:⁊ hr̃s regni: q̄ſq̄s
poſſidẽ felicẽ pr̃iaȝ ⁊ carẽ myſterijs ↄcupi
ſcit:nõ ſibi videat ſufficẽ ꝙ corpalr mũdũ
iſtũ deſeruit:q̄ȝdiu religat⁹ i exilio:pegriat
a xp̃o:ſȝ igemiſcat quottidie ſup incolatu
ſuo:poſtulet humilr bñdictionẽ a dño:di
ps. 122. cẽs aſſidue cũ pſalmiſta. Sicut oculi ãcille
i manib⁹ dñe ſue:ita oculi nr̃i ad dñm deũ
nr̃ȝ donec miſeat nr̃i. Cũqȝ poſt lõgã oro
nẽ:minus ſe adhuc itelligit exauditũ:iſtet
ps. 12. vehemẽter ⁊ dicat. Uſqȝ quo dñe obliuiſce
ris me in finẽ:vſqȝ quo auertis faciẽ tuã a
me. Quãdiu ponã ↄſilia i aia mea:dolorẽ i
corde meo p diẽ? Et illud. Exurge q̄re ob
dormis dñe:exurge ⁊ ne repellas in finẽ. ps. 43.
Neqȝ.n. aliud deſignat huiuſcemodi tã ap
ta correptio:q̄ȝ claꝝ oĩpotẽtis dei:atqȝ ma
niſeſtũ dilectionis ardorẽ:quo cupit eos
quos diligit ad pfectionẽ venire. Quo cir
ca nec deſpare q̄s põt de accerrime inue
ctiõis obiectu:vbi tãta ⁊ tã apta ſeq̄t ↄſo
latiõis dignatio:vbi cãm argutiõis huius
amorẽ eẽ liquet:nõ iraȝ ⁊ zelũ charitatis:
non furoris incẽdium. Nam ſequitur.

❡ Ego q̄s amo arguo et caſtigo. T. 24

❡ Tale eſt.n. ac ſi diceret. Si te ſicut abie
ctũ ⁊ ſpuriũ:idignũ ⁊ reprobũ iudicaſſeȝ:
patiẽter ſuſtinereȝ ad tp̃s iniq̄tates tuas:
vt te cũ ceteris reprobis:vna ſnia ↄdẽna
rẽ. Sȝ q̄ꝛ ſicut Jacob p̃iarcha Beniamin
adoleſcẽtulũ:ita te ego in ſenectute mũdi
genitũ: p̄rogatiua dilectiõis pfero:nõ mõ
ps. 94. ſicut multos:q̄bus iuraui in ira mea:ne in
trarẽt in requieȝ meã:pire te nõ ſuſtineo:
verũetiã p amoris ardore impfectũ eẽ nõ
ſino. Nõ igit multũ ẽ mihi:vt illos quos
odio hr̃e dicor:ſicut Eſau:⁊ alios quoſdã:
ſuper iniquitate corripiam:ſed magis eos
quos amo arguo ⁊ caſtigo.

❡ Aemulare ergo (inq̄t) & peni T. 25
tentiam age.

❡ Emulari bonos i bono:feruor ẽ chari
tatis. Sic.n. emulari malignãtes:iuidie fer
uor eſt:nõ amoris:ita emulari iuſtos i deo
amoris ẽ nõ iuidie. Hãc emulationẽ hr̃e ſe
circa aliquos demr̃at apl's:cũ dic. Emulor 2. cor. 11
vos d̄i emulatiõe. Sãe emulatio iſta q̄ emu
lat⁹ ẽ iacob eſau i iudaico ⁊ gẽtili pp'lo:do
cet paul⁹ eẽ cõpletã:dicẽs d̄ ea iter cetera:i Ro. 11.
ep'la ad rõanos. Delictũ eoꝝ ſal⁹ ẽ gẽtib⁹ vt
illos emulent. Eſt ãt emlatio iſta:zel⁹ amo
ris d̄i:quo tãto iunior q̄ſqȝ ſtudet bõis opi
b⁹ placare pr̃eȝ:q̄ȝto hũc a p̄mogẽito ſuo eẽ
cernit offẽſũ:iõqȝ nec peccare ſe putat:ſi ſi
bi melioꝛib⁹ opib⁹ p̄mogẽita vẽdicat:q̄ꝛ qð
ille emittit iuſto iudicio:pt iſte ſi pmeret ac
cipe ſine culpa:ſi qð ille non erat adeptu
rus precio:merito iſte dono gr̃e ſine crimi
ne cedit. Quod enim in nullius bonis

eſt:in ius deuoluit̃ occupātis. Quāto ma/
gis qꝺ donat̃ alicui: ab eo ꝗ poſſidet iuſto
iure? Jubet̃ ergo āgelus iſte emulari:⁊ pe/
nitētiā agē: vt quē corporis ignauia repuli
ſe ꝯſtabat ꝓteritā īfamie notā: ꝗ videbat̃ eē
ꝯfuſus: noue ꝯuerſiōis ſtudijs dolere q̃zto
tius ſtuduiſſet. Jlle.n.emulat̃ ⁊ pniaꝫ agit
ꝗ ſe ad partē optimā quā neglexit: ſorte vo
catū eē ꝑpēdēs: tāto ad maiora exercitia ſe
metipſuꝫ excitat: q̃zto ſe potiora dilectiōis
munera neglexiſſe cognoſcit. Seqtur.

T.26 Ecce ſto ad hoſtium & pulſo: ſiquis audierit uocem meam & aperuerit ianuam intrabo ad il/lum & cœnabo cum illo & ipſe mecum.

O mira diſpenſatio ꝓuidētie dei. Sic
erat aliqñ clauſus eternitatis aditꝰ: ſic obſe
rata lapide ⁊ obſtruſa firmaculis porta vi
te: vt ſiqs ītrare velle videret̃ deficeret in ī
greſſu: ⁊ reſiſtente auſteritate legis: repul/
Mat.11. ſaꝫ ī hoſtio pateret̃: A diebꝰ aūt Joānis ba
Ro.5. ptiſte: nō ſic: ſꝫ regnū celoꝝ viꝫ patit̃: ⁊ vio
lēti diripiūt illud. Ubi.n.abūdauit delictū
ſupabundauit ⁊ grā. Et qd vltra? Putas
ne poſitꝰ eſt ibi terminus bonitati dī? Abſit.
Sꝫ quo āplius abūdat prauitas: eo magis
abūdat miſicordia dei. Ecce.n.a Joāne ba
ptiſta regnū celoꝝ viꝫ patit̃: ⁊ violēti diri
piūt illud. Et hoc qdē magni eſt clemētie
doni. Sꝫ hic magis ac magis ſupabundat
grā: vt nō mō violētis pateat: verūetiā ipe
ꝗ pulſandus eſt: pulſet: ⁊ vt ſibi apiat̃ dor/
miētes iuitet. Pulſare vō dñi eſt: aut occul
tis īſpirationibꝰ excitare corda nr̃a: aut ap
tis reuelatōibꝰ ⁊ ꝓmiſſis iuitare ad palmā.
Apire aūt nr̃ū eſt: ſciſſa mētis nr̃e duritia:
ad eiꝰ dilectiōis āplexus cordis penetralia
apire. Et q: nō deeſſe poterit turba pioꝝ:
q̃ in termīo huiꝰ ſcđi ſtatꝰ nuptiaꝝ tp̄s ſen
tiat adueniſſe: loqt̃ ſpōſa ipſa xp̄i ī cāticis
cāticoꝝ: ⁊ tā pulſat̃ xp̄ꝫ ad hoſtiū: q̃z ſe pul
ſanti apire manifeſtat: cū dicit. Uox dilecti
Cāñ.5 mei pulſantis: Api mihi ſoror mea: amica
mea: colūba mea: imaculata mea. Et poſt

aliq̃. Peſſulū hoſtij mei apui dilecto meo.
Pulſat aūt ſpōſus: ⁊ apit ſponſa: cū ſe ipor
tune diligēti negare neqt: ſaltē vl' vehemē
tia charitatis deuicta: ſaltē vel deaurate ci
cladis ꝓuocata ſplēdore. Quaſi eni hoſtiū
quoddā oppoſita eſt duritia nr̃a iter deū ⁊
nos: vt videat̃ nō valere oīpotēs ad corda
nr̃a venire: aut nō poſſe opari aliqd: q oia
pōt: ſꝫm illđ qꝺ de eo ī euāgelio ſcriptū eſt.
Nō potuit ibi: hoc eſt: ī Nazareth vtutes Mat.13.
multas facē: ꝑp īcredulitatē illoꝝ. Cū igit̃
ad vocē ipſiꝰ cōpūcti deuotiōis aīuꝫ ꝓpara
mus: tūc ꝓfecto obiectū ianue a mētis nr̃e
greſſibꝰ amouemus: vt ad cenaculū cordis
nr̃i: nobiſcū cenaturꝰ aduēiat. Uñ ⁊ ꝑ pſal
miſtā dr̃. Hodie ſi vocē eiꝰ audieritis: noli Ps.94.
te obdurare corda vr̃a. Audit.n.vocē eiꝰ ⁊
cor nō idurat ꝗ mox: vbi ꝑcipit vitatē cō/
pūgit̃ ad vocē eiꝰ vt ⁊ ipſe ꝓrūpēs ī voces
laudū: cibū quē parauit mr̃: pr̄i offerat eſu
riēti: eidēq; potū lachrymaꝝ offerāt pupil
le oculoꝝ ſuoꝝ. Talibꝰ.n.ferculis letat̃ de/
us: talibꝰ muneribꝰ hoſtijſq; placat̃: dicēte
de eo pſalmiſta Dauid. Sacrificiū đo ſpūs Ps.50.
ꝯtribulatꝰ: cor ꝯtritū ⁊ hūiliatū deꝰ nō de/
ſpicies. Et bñ ſe ī hoc loco cenare potiꝰ q̃z
prādē ꝓmittit: q: ſolet ſpōſus poſt prādiū:
ab vxore diſcedē: ⁊ ad opꝰ exire: poſt cenā
vō: vix vnq̃z: ſꝫ ābo pariter ꝯqeſcūt. O q̃z
felix cena ī q̃ tales epule ꝓparant̃: nō vtiq;
carnales ⁊ lubrice: ſꝫ celeſtes ⁊ ſpūales. Fe/
lix inq̃z cena: ⁊ felix thorꝰ ī quo pr̄ ⁊ mr̄ cū
filijs: abſq; ꝯtāgio regeſcūt. Libeat ergo vl'
ad vocē ipſiꝰ amota oī duritia ⁊ accidia cor
dis: leto ⁊ exultāti aīo: apire pulſanti: ⁊ vel
cū Lya ad horā veſptinā occurrē veniēti:
vel qꝺ maiꝰ eſt: eā ꝓripe cū Rachele: vt no
biſcū ꝯtinue regeſcat. Dicamꝰ ei quottidie
ī oronibꝰ nr̄is: qꝺ duo illi diſcipuli: cū qbꝰ Lu.24.
gradiebat̃ ī via. Mane nobiſcū: qm̄ adue/
ſpaſcit: ⁊ īclinata ē iā dies. Et qd vltra? Ce
nare ēt nobis cū illo libeat: q: ipſe nobiſcū:
vt agnoſcamꝰ eū ī fractiōe panis. Deniq; ⁊
tp̄s illđ: tp̄s angeli huius ꝑ ꝯcordiā tāgit.
Mane naq; illiꝰ diei tp̄s ipꝫ deſignat reſur
rectionis dñice. Ueſpe tp̄s iſtud: in quo ⁊
ſe nobiſcum cenaturꝫ ꝓmiſit. Sequitur.

T.27 Qui uicerit dabo illi ſedere mecum in throno meo: ſicut & ego uici & ſedi cum patre meo in throno eius.

Sedere in throno quieſcere eſt a labo/
re. Quod enim ſeptem diebus ꝑfecit deus
opa ſua: ⁊ ſeptimo requieuit: ſignum erat
ꝙ in ſeptimo tp̄e quieſceret ipſe ⁊ quieſce/
re faceret electos ſuos a laboribus huius
mundi: ⁊ daret illis quieteꝫ ⁊ pacem: inſu/
per ⁊ iudicium facere de inimicis ſuis. Tē
pus enim patientie: ⁊ tp̄s iudicij. Quod
autem ſexto die paſſus eſt xp̄s: ſignificat
ſpacium patiētie vſq; ad ſextum ſeculum
ꝓtelandum. Eſt enim ſenarius numerus
ꝑfectiſſimus quo ad opus: ⁊ ꝑfecta obediē
tia vſq; ad mortem. Quid enim vltra ex/
pectādum? Aut que amplior patiētia exhi
benda reprobis: vt ꝯuertantur ⁊ viuant?
Nōne qui ſibimet occidit miſericordiam:
iuſto iudicio: incidit in iudicium? Nam
qd eſſe dicimus: ꝙ ꝯſedere xp̄o promitti/
tur victori: niſi q: ſedere in throno: iudicā
tis eſt? ⁊ iō: qui fortiter peccata exuperat
iudex efficitur iniquoꝝ? Sic Helyas qui
tp̄e iudicij vēturus eſt: ⁊ tam in typo xp̄i
aſcendentis in celum: q̃z in typo ordinis
huius ad ꝯtemplationem electi: raptus in
curru igneo in celum aereuꝫ ſublatus eſt:
terribili quondam iudicio puniebat ini/
quos: quatenus in hoc ipſo ꝑciperent fu/
turoꝝ tp̄um generationes: ꝙ hij qui pro
xp̄i noīe ſuſtinent ꝑſequutiones: eoꝝ qui
ſe iniuſte iudicant: ⁊ alioꝝ oīum: qui con/
tēnunt verba vite: iudices ſunt futuri: fa/
cturi vindictam in nationibus: ⁊ increpa
tiones in populis. Unde ⁊ per quendam
Dan.7. angelum Danieli dr̃. Judicium ſedebit vt
auferatur potētia: ſubauditur illius regis:
qui regnaturus eſt ⁊ diſpereat vſq; in finē:
regnum autem quod eſt ſubter oē celum:
(detur populo ſanctoꝝ) altiſſimi: cuius re
gnum: regnum ſempiternuꝫ eſt: ⁊ omnes
reges ſeruient ei: ⁊ obedient. De hoc ⁊ in
parte ſeptima libri huius: mētio non diſſi/

milis facta eſt: dicente de iudicio illo: ⁊ ſe
dibus iuſtoꝝ: Joāne. Uidi ſedes ⁊ ſedere
ſup eas: ⁊ iudiciuꝫ datum eſt illis. Erit au
tem iſtud tp̄e huius ordinis: qui vltimus
eſt in ſtatu ſecundo: cui ⁊ dr̃. Qui vicerit:
dabo ei ſedere in throno meo: ſicut ⁊ ego
vici ⁊ ſedi cum patre meo in throno eius.
Tale eſt enim ac ſi aptius diceretur. Sicut
ego per paſſionis opprobrium introiui in
gloriam meam: ita ⁊ eum qui vult regna/
re mecum: opꝫ per labores multos: ⁊ ge/
mitus intrare in regnuꝫ dei. Q: vō multi
ſunt: qui audiētes nō audiūt: ⁊ vidētes nō Luce.8.
vidēt ⁊ intelligētes non intelligunt: id qꝺ
per oēs angelos vniformiter dictuꝫ eſt: ēt
in hoc loco in concluſione ſubiungitur.

Qui habet aures audiendi audiat: quid ſpiritus dicat eccle ſiis. T.28

Septies verſiculi huius repetitio fa/
cta eſt: vt nemo ſe de ignorantia: nemo de
negligētia inuitātis excuſet. Audite ſunt
imne: claruerunt ꝓmiſſa. Sed ⁊ terminus
poſitus eſt: qui preteriri non poterit. Qui
ergo hꝫ aures audiat: ⁊ qd ſingulis eccle/
ſiaꝝ dicatur: diligēter attendat: vt per ſin/
gulos eccleſiaꝝ gradus in ſeipſo proficiat:
aſcendens de virtute in virtuteꝫ: viſurus
deum deorum in ſyon.

Explicit expoſitio prime partis Libri Apocalypſis.

Incipit expoſitio ſecunde partis Libri Apocalypſis.

In ea pte libri quā
hucuſq; digeſſimꝰ:
de vno qdem ſpāli
ordine: ſpālis ac ꝓ
prius ſermo fuit: ſꝫ
tū duꝫ de vno age
remus vt multos
tāgeremus ordices:
gn̄alis occaſio data
eſt. Sed ⁊ nūc par

te ſcda ſpecialius de martyribus agitur:ʒ
ꝑ diuerſa electoꝝ genera ſermo ꝓpheticus
Cap.4 dirigatur. Ait ergo ſanctus Joannes.

T.1. ¶ Poſt hæc uidi: & ecce hoſtiũ
apertum in celo.

¶ Poſt primam viſionem intuet ſcdam:
q2 ſcds ordo martyꝝ eſt ſuppar apıce di/
gnitatis. Magna ſunt aũt ꝛ ſublimia hu/
ius preconia viſionis:q2 magne eſt felicita
tis ꝓ celeſti patria militare. Poſt hec (in
qt) vidi ꝛ ecce hoſtiũ aptum erat in celo.
Plura ſub celi noie ꝯtinent myſteria:ſm
ꝙ diuerſitas ſcripturaꝝ expoſcit. Hic tñ ꝑ
celum qd Joãnes vidit ſacre ſcripture in
telligit ſacramẽtum:q2 ꝛ celum a celando
dr:ꝛ intellectus ſacre pagine ſacramentis
velat. Hoſtiũ huius celi fortaſſis dicet ali
qs eſſe xpm Jeſuʒ:qui ſe eſſe ſcripture ho
ſtium in euangelio demonſtrat:cum dicit.
Joã.10 Ego ſum hoſtium. Qui ꝛ cauſam primus
apit:cur hoſtium dicat:cum ſubdit. Per
me ſiqs intrauerit:ingredietur ꝛ egredietur ꝛ
paſcua inueniet. Ingredietur ſpeculando vt
predicãdo exeat:ꝛ qbus aĩas fideles paſcẽ
do repleat:ſanctaꝝ inueniat paſcua ſcriptu
raꝝ. Quid ergo iudeus foris manẽs:legeʒ
ſe Moyſi intelligere ſpat? Pulſet hoſtium
fide:mẽte celum:ꝛ dictet vbi ſit lumẽ:vbi
ſpũs vite. Ueniat ad xpm:ꝛ auferet vela/
men. Uerũtamen in hoc loco ꝑ hoſtium:
aditus ſpũalis intellectus intelligẽdus eſt:
q2 quaſi mole lr̃e obſerratus erat:ne qs ad
Gen.3. ipſius penetralia ſineret ingredi: ꝓhibẽte
hoc Cherubin ꝛ flãmeo gladio:qui ꝯſtitu
tus erat a dño ad cuſtodiẽdam viaʒ ligni
vite paradiſi. Prius eniʒ ꝙ xp̃s excitaret
a mortuis:clauſus erat (vt iaʒ dixi) aditus
1.cor.15 ſcripturaꝝ. Ubi aũt reſurrexit xp̃s primi/
mar.16 tie dormiẽtium:angelus deſcẽdit de celo:ꝛ
lapis amotus eſt ab hoſtio monumẽti:ni/
miꝝ q2 vbi aſſuit tp̃s oportunũ:miſſus eſt
ad hoies ſpũs ſcus:ꝛ aſcendit de corde lr̃e
ſpiritalis ac viuificus intellectus. Et bene
Joã.20 ianuis clauſis ingreſſus eſt xp̃s ad diſcipu
los ſuos:q2 necdũ referatis myſteriis:fidẽ
exhibuit reſurrectiõis ſue. Sʒ ianuas poſt
puſillũ apuit:qñ apuit illis ſenſuʒ:vt intel Luc.24
ligerẽt ſcripturas. Unñ ꝛ in ſequẽtibus di.
Uidi in dextera ſedẽtis librũ ſcriptũ intus
ꝛ foris:ſignatũ ſigillis ſeptẽ. De cuius ſolo
ne:cuʒ ipſe q hec ꝓhibet:nõ ſine myſterio
deſparet:ab vno de ſenioribus ꝯfortatꝰ:q di
cit. Ecce vicit leo de tribu Juda radix Da
uid:apire librꝫ:ꝛ ſoluere ſeptem ſignacula
eius. Ipſuʒ eſt ergo celũ:qd ꝛ liber vnũ:ſʒ
multiforme ſcripturaꝝ ſcãꝝ volumen. Cu
ius hoſtiũ ipſe ſolus apuit:q eſt leo fortiſſi
mus de tribu iuda:in cuius typo fortis ille
Sãſõ abſtulit portas a ciuitate phyliſtijs: Jud.16
cũ vʒ ſupato tyrãno:reſurrexit ex mortu/
is. Ibi ergo myſterioꝝ ſolio:vbi maxima ſi
dei fortitudo:q2 nimiꝝ vt a ſcis ꝛ catholi/
cis prĩbus:pie fideĩqꝫ ſcripture ſane faciẽ
ꝑſcrutãtibus:nobis traditũ eſt:nequaqꝫ ꝑ
intellectũ ad fideʒ:ſʒ ꝑ fidei ꝯſtãtiaʒ venit
ad intellectũ. Dat eniʒ nobis grã ꝓ grã:ſi
cut ꝛ pſalmiſta teſtatur:dicẽs. Credidi pp Ps.115
qd loquutus ſuʒ. Inde eſt ꝙ a principio re
dẽptionis nr̃e:nõ eſt electa turba ſapiẽtũ
que ꝗſi lr̃aꝝ ꝑitia ꝑueniret ad fidẽ:ſʒ indo
cti piſcatores ꝛ ruſtici:qles ꝯtẽnerat ſpne
re mũdus iſte:qtenus nequaqꝫ verbis hu
mana ſapiẽtia docti:ſʒ ſignis ꝛ miraculis i
auditis:fidei fũdamẽta iactarẽt:ne inanis
putaret ꝛ vacua predicatio xpi. Diſputat
ſup hijs apl̃s in qdaʒ ep̃laꝝ ſuaꝝ:ad cuius 1.cor.1
fonteʒ q ſitit qtotius feſtinet ꝛ bibat. Qd
aũt celũ ꝛ liber ſub eodẽ ſint accipiẽda my
ſteria: illud quoqꝫ manifeſte inſinuat:q2 ꝛ
liber ipſe quẽ vidit Joãnes:ſeptẽ ſigillis ſi
gnatus erat:ꝛ ſecreta celi huius qd firma/
mẽtum dr:ſeptem planetaꝝ circulis occul
tari feruntur. Sequitur.

¶ Et vox prima quam audiui tã T.1.
quam tubæ loquentis in ore di/
cens. Aſcende huc & oſtendam
tibi quæ oportet fieri poſt hæc.

¶ Tube iſtrumẽtũ ad hoc fuiſſe ꝯſtat iuẽ
tũ:vt cũ aliqd ſolẽniter inſonãdũ fuerit:lõ
gius iſonãdũ valeat ꝛ a multis audiri. Mo
ui ergo teſti ꝑcões tube ſonitui cõparant:
q2 In oẽʒ terrã exiuit ſonꝰ eoꝝ ꝛ i fines or/
bis terre vba eoꝝ. Unñ ꝛ ꝑ ꝓphetam di. Cla
Isa.58 ma ne ceſſes:qſi tuba exulta vocẽ tuã. Qua
ſi eteni tuba vocẽ ꝑdicator exaltat:cuʒ xpi
euãgeliũ manifeſte ꝓnũciat. Et vox (inqt)
ꝑma quã audiui. Si ꝑma eſt hʒ ſequẽtes.
Si ꝑma eſt:aliqd ꝑncipalr innuit:qd ꝑuſqꝫ
veniamꝰ ad alias:ꝑcipe dicamus. Et qd eſt
illd: Aſcẽde (iqt) huc. Quare? Q2 lr̃a dor
2.cor.3. ſuʒ eſt:ſpũs ſurſũ:lr̃a occidit. Spũs aũt vi
uificat. Qui ergo vult videre opa dei ꝛ ꝯtẽ
plari celeſtia:relictis iferius opibꝰ carnis:q
ſm vocẽ lr̃e:deorſũ ſũt:aſcẽdat mox i ſpũ:
vſqꝫ ad tertiũ celũ: ꝛ ibi poterit cũ paulo
2.cor.12 audire archana vba:q pp excellẽtiã ſuã nõ
lʒ hoi loq. Ut enim oſtenderet Joãnes de
qli aſcenſione dicebat:mox ipſe apuit:cum
quaſi exponenda ſubiunxit.

T.3. ¶ Statim fui in ſpiritu.

¶ In ſpũ.n.ſũt nõ in lr̃a:q cũqꝫ ꝯtẽplãdo
celeſtia:ſacras ſpũaliũ ſemitas pãbulãt figu
raꝝ. Q2 nõ i hijs figũt mẽtis oculũ q car
nalr legũt:ſʒ i hijs q ſpeculãdo ſpũalr cer
nũt. Sʒ notãdũ diligẽter:qd ait:q opʒ fie
ri poſt hec. Idcirco.n.dic poſt hec:q2 legio
nes ille ſcõꝝ q i ſequẽtibꝰ ꝯſcribunt necdũ
tãte erãt i re:qzte oſtẽſe ſũt in myſterijs:ſʒ
nec tales ſũt qles erãt tpe viſiõis:ſʒ qles fu
ture ſũt i nouiſſimo die. Nõ.n.eos tm̃ ſcõs
q iã tũc qeſcebãt i regno dĩ:ſʒ ꝛ eos q futu
ri erãt i mũdo:ꝓuidebat in ſpũ. Siue ergo
pauca q ꝑceſſerãt:ſiue in miſericordia q ſeq
bant:veluti collecta ſimul ꝛ ad ſũmã ꝑdu
cta:ac ſi ſub vno ictu oculi:vniuerſa cerne
bat. Nam ſequitur.

T.4. ¶ Et ecce ſedes poſita erat in cæ
lo: & ſuper ſedem: ſedens.

¶ Dixímꝰ ſupius:qd hic quoqꝫ (q2 locus
exigit) (replicare nõ piget) vr̃e ſcripturaꝝ
volumẽ:celi noie deſignari. Querẽtes aũt
qd nobis innuat celũ iſtd:aut qd ꝯtineat:i
archanis ipſius inuenimus ꝯtineri i eo gl̃iã
ſcẽ mr̃is eccl̃ie:ꝛ eius q exſupat oẽʒ ſenſuʒ
ꝓſidẽtis in illa:ſʒ ꝛ quorũdã ſpãliũ ordinũ
manẽtiũ in circuitu:necnõ ꝛ viroꝝ dealba
toꝝ ꝓſidẽtiũ illis quoꝝ venerãda ꝑconia:
ꝛ ſi vbis ſcũs Joãnes apire diſtulit:certis
tm̃ myſterijs iimare curauit. Sedes ergo
illa ꝑclara cui preſidet rex imẽſus: ipſa eſt
gl̃ioſa ꝛ felix ſcã mr̃ eccl̃ia. Neqꝫ eni vbiqꝫ
aut ſemꝑ ꝓ illis angelicis agminibꝰ:q vo/
cant throni:accipiẽda eſt ſedes dei:q2 ꝛ de
xp̃o naſcituro de vgine:dictũ eſt eidẽ vgini
ꝑ angelũ Gabrielẽ. Dabit illi dñs deꝰ ſedẽ
Dauid pr̃is ſui. Et ipe dñs diſcipulis ſuis. Luce.1.
Sedebitis (inqt) ꝛ vos ſup ſedes duode/
ciʒ:iudicãtes duodecim tribꝰ iſrael. Q2 vo mat.19.
ymagies figuraꝝ:qs ſeſe ꝯtẽplator celeſtiũ
vidiſſe ꝓhibet in hoc loco:veluti qdã ꝯdẽ
ſa nemora itricate ſunt:libet paulifp gradũ
figere:libet ſtare:vt quo multa ſunt ꝛ mul
tiplicia loci huiꝰ myſteria:eo ꝑ ſingula pe/
ne vba:qd:qdqꝫ eoꝝ exigat:indagare poſſi
mus. Et q2 poſt aliq q ad deſignãdã nãʒ il
lã ſũmi boni:reꝝ ymaginibꝰ ſcripta ſũt ſe/
dilia quoqꝫ vigitiqtuor i circuitu ſedis:to
tideqꝫ ſeniores deſup ſedere ſcribunt: nec
ꝑlene de ꝑma ſede loq poſſumꝰ:niſi ꝛ alia
ſedilia ꝯferamus:qdã necitate rõnis cogi/
mur vba ipſa ꝯfundere:vt altera ꝑ altera ꝑ
ſcrutari poſſimus. Nõ.n.de ꝑncipali ſede:
ꝛ eo q reſidet ſup illã:loq ꝯueniẽter poſſu
mus:ſi nõ ꝛ de ceteris ſil̃r agimus:q2 dũ de
ſede ipſa ꝑncipali ꝛ ſedẽte ſup illã loq qri
mus:neceſſe eſt vt ꝛ alias ſedes ſil̃r ꝛ reſidẽtes
ſup illas ſeniores vbo tãgamus. Igit in pri
ma ſede ꝑncipalis deſignat eccl̃ia:ſʒ ſʒ ana
gogen:dicta ſit ſedes dei: ciuitas illa cele/
ſtis:q ſcripta eſt in exitu libri huius:ad cu
ius bra menia ſedilia vigintiqtuor ꝑtinere
noſcunt:de quoꝝ oium ꝑfectiõe ꝛ gl̃ia: q
deus ipſe donauerit: in ſequẽti loquemur.
Sedẽtẽ vo ſup thronũ:qdam putãt intel/
ligẽdam ꝑſonã xpi Jeſu: qui ſeſſurus eſſe
promittit ſuper ſedem Dauid:ſed melius
hoc fateri poſſent:ſi ꝯſedere illum dicerẽt
deo patri:ſicut ꝛ in angelo Laodicie dici
tur. Sicut ꝛ ego vici ſedeo cuʒ patre meo
in throno eius. Manifeſte enim deus pa
ter intelligendus eſſe oſtenditur:cuʒ poſt
aliqua ſubinſertur. Et vidi: ꝛ ecce in
medio Throni: ꝛ quatuor animalium ꝛ
ſeniorum: Agnum ſtantem tanquam oc/
ciſum:habentem cornua ſeptem ꝛ oculos

ſeptem:qui ſunt ſeptem ſpiritus dei miſſi
in oēm terram:⁊ venit ⁊ accepit de dexte/
ra ſedentis in throno:librū:quod ait ſan
ctus Joānes. Uidi agnum tanꝙ occiſum
habētem cornua ſeptem:⁊ ſeptē oculos:
qui ſunt ſeptem ſpiritus dei miſſi in oēm
terram:⁊ venit ⁊ accepit de dextera ſeden
tis in throno:librum:ad illum diem referē
dum eſt:quo crucifixus eſt idem dñs a iu
deis. Uenit enim agnus occiſus:qñ ſurre
xit a mortuis. Accepit de dextera ſedētis
Mat. 28 librum:qñ (ſicut ipſe ait) data eſt ſibi ois
poteſtas in celo ⁊ i terra:vt in noīe ipſius
Phil. 2 oē genu flectat:celeſtium:terreſtrium:⁊ in
fernoꝝ:libꝝ vero ipſum aperire cepit:qñ
aperuit diſcipulis ſuis ſenſum:vt intellige
rent ſcripturas. Sꝫ de hoc in ſequētibus.
Lu. 24 Ceteꝝ ſi is:qui ſedet ſupra ſedem quoꝝ la
pidum aſpectui ſimilis eſſe dr̄:ſtudioſe re/
quirimus:ꝙ ipſe ingenitus pater ſimul cū
vnigenito ſuo intelligendus manifeſte co
gnoſcitur.

T. 5. ¶ Et qui ſedebat erat (inquit) ſi
milis aſpectui lapidis: iaſpidis:
& Sardinis.

¶ Et vt tertie quoqꝫ pſone exprimeret
ymago.ſ.ſancti ſpiritus:qui ex vtroqꝫ pce
dit:illico ſubſequutus eſt dicens.

T. 6. ¶ Et yris erat in circuitu ſedis:
ſimilis uiſioni Smaragdine.

¶ In quo enim trium precioſoꝝ lapidū
ſimilitudines ſcribit:magnum nobis ſan/
cte trinitatis exhibet ſacramētum. Jaſpis
enim coloris viridis ſanguinei Sardinis
eſt:Smaragdus quoqꝫ ⁊ ipſe coloris viri/
dis eſt:exſuperans Jaſpidis viriditatem.
Intātum aūt nature huius lapidis:vinū
⁊ oleum ꝯuenire dicuntur:vt ex eis ꝑfice
re referatur. Scimus aūt ꝙ viriditas:vi/
ta arboꝝ ⁊ herbaꝝ eſt. Sāguis ſenſibilium
corpoꝝ:vtputa hoīum ⁊ iumentoꝝ. Are/
ſcit enim membꝝ quod ſanguine nō vire/
ſcit. Unde non immerito ſanguis aīalium
ꝓ vita in Geneſi reputatur:qꝛ ⁊ ſi ſpiritus
eſt qui viuificat corpus:videmus tñ ꝙ ſi/
ne ſanguine manere ſpiritus in carne:non
pōt:⁊ areſcunt mēbra corporis: quoꝝ ve/
ne ſanguinis inciduntur. Porro herbe ⁊
arbores ex aqua que ꝑncipalis liquor eſt.
ſuam ꝯtrahunt viriditatem:vt apte intel
ligantur illa duo que commemorat idem
Joannes in epiſtola ſua: aqua.ſ.ſanguis: 1. Jo. 5
que duo ſimul cum ſpiritu:vnum eſſe ꝓhi
bentur. In Jaſpidis itaqꝫ viriditate: pſo/
na deſignata eſt dei patris:que eſt principi
um in trinitate. Utiqꝫ ⁊ in numero precio
ſoꝝ lapiduꝫ:Jaſpis primus oīum ſcriptus
eſt. In ſanguineo vero colore Sardinis:
apte vnigenitus dei filius deſignatus eſt:
qui cum eſſet deus verus ante tpa ſecula/
ria:homo fieri voluit in fine ſeculoꝝ. Sa/ T. i. 1.
ne in colore Smaragdi:que precipue pre/
eminet viriditate:illa ſancte trinitatis de/
ſignatur pſona:que viuificās ſpiritus: di/
cta eſt:eo ꝙ ꝑ ipſum humana corda:haud
dubiū:ꝙ ⁊ corpora viuificent:dicente apo
ſtolo. Factus eſt primus Adam in aīaꝫ vi 1. Co. 15
uētem. Secundus Adam in ſpūm viuifi/
cātē. Et alio loco. Si ſpūs eius qui ſuſcita Ro. 4.
uit Jeſum xp̄m a mortuis:habitat in vo/
bis:ſuſcitabit ⁊ mortalia corpora veſtra:ꝓ
pter inhabitantem ſpirituꝫ eius in vobis.
Hinc ⁊ in Symbolo patruꝫ dr̄:Credo ⁊
in ſpūm ſanctum dñm ⁊ viuificātem. Qꝫ
ſi xp̄s de ſeipſo in euāgelio dicit. Sicut pa
ter ſuſcitat mortuos ⁊ viuificat:ita ⁊ filius Joā. 5.
quos vult viuificat. Quid eſt ꝙ hoc no/
men viuificans: quaſi ꝓprietate quadam
ſpiritui ſancto attribuit:niſi qꝛ tunc vera/
citer viuificatur interior noſter hō:cū do/
num accipit ſpūs ſancti: vt maneat cum
ipſo (ſicut ait veritas) in eternū? Ut enī
paꝝ aliqd tangam eoꝝ que ad preſens oc/
currunt:qualis (queſo) eſt vita aīe:que va
cua eſt ſapientia ⁊ intellectu:ꝯſilio:fortitu
dine:ſciētia:pietate:⁊ timore: ⁊ quod eis
maius eſt:fide:ſpe:gaudio:⁊ amore? Non
ne bonum erat ei ſi creata non fuiſſet aīa il
la? Et hec oia de ſpiritu ſancto. De ſpiritu
qppe ſuo dedit deus necdum habentibus
dona hec:dicente in epiſtola ſua Joanne:
cuius eſt liber iſte. De ſpiritu ſuo dedit no 1. Joā.

bis. Ut enim rem nō ſimilem:ſed diſſimi/
lem dicam:Sicut aīa corpus:ita animam
quaꝫ replet:viuificat ſpiritus ſanctus. Ui
uidior ⁊ viuacior Smaragdi color: colore
Jaſpidis eſt:ſed ⁊ ſatis ſpecioſior illo:ſicut
⁊ liquor olei: ſiue balſami:qui ſancti ſpūs
vnctionem deſignat:precioſior eſt liquore
aque vel vini:in quibus pater ⁊ filius deſi
gnati ſunt:ne pro eo vꝫ ꝙ idem ſpūs a pa
tre filioqꝫ ꝓcedit:minor eſſe maieſtate:pa/
tre vel filio putaretur. Sed forte dicit ali/
qs. Cum equales ſint tres pſone ipſe deita
tis:⁊ nulla differentia ſit in tribus oportu
nius eſſe videretur:vt eis rebus eq̄lis pre
cij:ſignificatio aptaretur. Ad quod reſpō/
detur. Si alius ab alio non ꝓcederet. Un
de alius prior:alius poſterior credi poſſet:
occaſione aſſerende ꝑfidie:aſſertores here
ſum non haberet. Qꝛ vero alter ab altero
eſt:date ſunt plerūqꝫ clariores ſimilitudi/
nes filio qꝫ patri:clariores ſpiritui ſancto
qꝫ filio:ne forte filiuꝫ eterno patre:aut ſpi/
ritum ſanctum eodem filio inferiorem qs
extimet ⁊ inequalem. Nam ⁊ ideo vnige/
nitus dei filius:vocatur ſapientia patris:
ne qs eum extimet repente natum:vel ſi/
cut hoīs filium:paterno ſtudio eruditū.
Idcirco ſpūs ſanctus vocatur bonitas: ⁊
amor dei ne qs eum extimet diuine ſubſtā
tie gratuita bonitate vnitum. Hec igitur
cā eſt:cur patri ſimilitudo Jaſpidis:Sar/
dinis filio:ſpiritui vero ſancto:precioſio/
ris ſatis lapidis.i.ſmaragdi: attributa eſt.
Hoc cur charitatis:virtus:oibus virtuti/
bus preferat. Sed qꝛ nō ſimpliciter Sma
ragdinis: ſicut Jaſpidis ⁊ Sardinis: ſed
cum interpoſitione yris mentio facta eſt.
Nō eſt pretereunduꝫ ſilētio:cur pſona ſpi/
ritus ſancti deſignetur in yri: aut cur ea/
dem yris in circuitu ſedis eſſe referatur:
Et yris (inqt) erat in circuitu ſedis ſimi
lis viſioni Smaragdine. Si ſpēm yris hu
ius quam videmus in nubibus:diligēter
notamus:tres in ea colores eſſe perpendi
mus:vnum viridem:cuius facta eſt tacite
mētio:in hoc loco deſignatione Smarag/
di:alium ceruleum:vel aereum:tertiuꝫ ru
bicundum. Quare aūt vnus arcbus tres
hꝫ colores:niſi qꝛ primo datur hoi gratia:
vt credat:ſecūdo vt valeat operari:tertio
vt ꝯſumatus in charitate dei: requieſcat
etiam ipſe a laboribus ſuis? Inde eſt ꝙ ſpi
ritus ſanctus primo apparuit in ſpecie co
lumbe:ſecundo in inſufflatione aeris:ter/
tio in igne. Sed hoc quare? Qꝛ cum ſit ꝓ
cedens a patre ⁊ filio:etiaꝫ ipſe ſpirat vbi
vult:⁊ diuidit de ſuo ſingulis pro arbitrio
ſuo. Unde enim ſe oſtendat ꝓcedere a pa
tre:eos quos ſimpliciter (vt ita dixerim)
tāgit:facit liberos vt credere queant. Et
vt ſe ꝓcedere oſtendat a filio: eos quibus
exhibet adiutoriuꝫ:facit promptos ad oē
opus bonum:maxime autem ad predican
dum verbum dei. Et vt ſe oſtenderet au/
ctorem vite:⁊ diſtributorem gratiaꝝ: eos
plerūqꝫ qui ꝓbati ſunt in oi opere bono:
replet muneribus bonoꝝ ſuoꝝ:vt eos per
oīa exhibeat ſpūales. Quod vero yris iſta
in circuitu ſedis eſſe dr̄: ſimile eſt eius qđ
in pſalmo cātatur. Qui ꝯfidunt in dño ſi Ps. 24.
cut mons ſyon:non cōmouebitur in eter/
num qui habitat in hieruſalem. Montes
in circuitu eius: ⁊ dñs in circuitu populi
ſui:ex hoc nunc ⁊ vſqꝫ in ſeculum. In cir/
cuitu nāqꝫ hieruſalem:hoc eſt: matris ec/
cleſie:que ſedes dñi dicta eſt: in hoc loco
mōtes eſſe dicuntur:qꝛ niſi in circuitu ci/
uitatis ad ipſius tuitioneꝫ ⁊ cuſtodiam ꝓ
pugnatores diſcurrāt:in pacis quiete ciui/
tas ꝑmanere nō poſſet. Unde ⁊ in cāticis Canti. 3
dr̄. En lectulum Salomonis. Sexaginta
fortes ambiunt ex fortiſſimis iſrael:oēs te
nētes gladios:⁊ ad bella doctiſſimi:vniuſ
cuiuſqꝫ enſis ſup femur ſuum ꝑꝑ timores
nocturnos. Lectulus Salomonis ipſe eſt:
qui ⁊ ſedes dei ſancta.ſ.mater eccleſia. In
huius ergo circuitu ſexaginta ꝓpugnato/
res diſcurrunt:qui eam ſeruare ſtudeant
a timore nocturno: qꝛ pro huius cuſtodia
ſancti martyres bella ſpiritualia ꝑegerūt:
vltro ſeipſos tradentes morti:vltro ſe tor/
toribus ingerētes:ne qñ hanc filij tenebra
rum diriperēt:ſi in ſuis munitionibus pre
liātes milites nō haberet. Qui ⁊ recte vi/

ri fortiſſimi ⁊ ſexaginta numero eſſe ꝓhibẽ
tur: qꝛ ſenarij ꝑfectio numeri: non niſi for/
tes exigit ⁊ ꝑfectos: q ⁊ vſqꝫ in finẽ belli ꝑ
palmam patiẽtie vincãt: ⁊ fidei fortitudine
hoſtes ſancte eccl'ie inſiſtẽdo ꝓſternãt. Cõ
pletum eſt enim in ſanctis martyribus: id
qđ ſancte matri eccl'ie dñs ꝓmiſerat ꝑ ꝓ/
Eſa 54 phetam. Dabo Jaſpidez ꝓpugnacula tua.
Fortitudo nãqꝫ fidei deſignata in iaſpide
ſanctis martyribus collata eſt: cuius prero
gatiua gr'e data eſt ap'lo Petro: ei. ſ. q pri/
mus poſt xp̃m totius eſt eccl'ie fundamen
tum. Sic eniz ſcriptũ eſt in vltima huius
parte voluminis: in qua de celeſti agiť ciui
tate. Murus ciuitatis habẽs fundamẽta
duodecim: ⁊ in ipſis duodecim nõia duo/
decim ap'loꝝ ⁊ agni. Et paulo poſt. Fũda/
mẽta muri eius: oĩ lapide precioſo ornata.
Fundamẽtum primuz: Jaſpis. De hoc la/
pide Jaſpide: iam ſupius dixerat. Et erat
ſtructura muri eius ex lapide iaſpide: ipſa
vero auro mũdo: ſil'e vitro mũdo. Ecce iã
incipiũt declarari myſteria. Jaſpis funda/
mẽtoꝝ principium: qꝛ fides Petri qui pri
mus eſt in ap'lis: firmum fundamẽtum eſt
⁊ origo vĩtutum. Sꝫ vnde hoc hꝫ Petrus
qui paſtor eſt ⁊ cuſtos eccl'ie: niſi ab eo qui
Mat.16. pater eſt oĩum: ⁊ curator cunctoꝝ? Beatꝰ
es (inqt) dñs Symon bariona: qꝛ caro ⁊
ſanguis nõ reuelauit tibi: ſꝫ pr̃ meus q eſt
in celis. Deus ergo pr̃ dedit Petro forti/
tudinem fidei: vt eſſet fundamẽtuz eccl'ie:
qui ẽt matribus idipſum preſtitit: vt triũ/
phales belli turmas viril'r cuz Petro pre
liãdo preirẽt: q̃tenus qui tãto principi mi
litãdo aſſiſterẽt: vna cũ eo gl'iam poſſideãt
in celis. Inde eſt ꝙ beatus Petrus cum
coap'lis ſuis ſeptem ſibi aſciuit dyacones:
quoꝝ primus Stephanus fuit: q ⁊ aſſum
pto vexillo crucis eũdez belli ꝑncipẽ ꝑliã/
do ꝑiuit: q̃tenus ⁊ btũs Stephanus: quo
eẽt itura turba oñderet: ⁊ petrꝰ cohortãdo
debiles ad palmã dũ adiuueret: aĩaret triũ
phi. Propagata eſt ergo vĩtꝰ fidei q̃ erat in
petro: i dyacones ꝯſtitutos ab ipſo futuri
certaminis adiutores: vt q audire a xp̃o me
Joã.22 ruit. Seq̃re me. Ipſi quoqꝫ p'mi bellato/
res aſſiſterẽt: ⁊ q bellũ aſſumeret ꝯtra mul
tos: nõ paucos i comitatu ſuo pugnatores
hrẽt. Oẽs (iqt) tenẽtes gladios ⁊ ad bella
doctiſſimi. Hẽbant ſane gladiũ ſp̃us qđ eſt Gen.4.
vbũ dei: hẽbãt ꝯſtãtiã fidei: q̃ ⁊ eos nihil ti Eph.6.
mẽdũ: nihil dubitandũ edocuit: vtpote de
quoꝝ capite: nec capillus ꝑiret. Recte er/
go lapis fũdamẽti ꝑmi i ſtructura muri ꝑ
feciſſe cognoſciť: qꝛ fortitudo fidei q̃ colla/
ta ẽ Petro: i ſcis martyribꝰ ꝓpagata ꝯua/
luit. Ubiqꝫ igiť Jaſpis ꝑmꝰ ſcribiť: qꝛ i pri
mis vĩtꝰ fidei repiť. Si deũ pr̃ez ſignãt: pria
eſt ipſe trinitatis ꝑſona. Si Petꝝ ap'lꝫ: ipe
i ap'lis ꝑncipať. Si mr̃uz turbã: ipſi eccle/
ſiã ꝯdicarũt. Uiri ergo fortiſſimi q lectulũ
Salomõis circũeũt: ſcĩ martyres ſũt: vtpo
te q defendũt eccleſiã a timore nocturno.
Ipſi ſũt inqꝫ ꝓpugnacula ſcẽ eccleſie repro
miſſa: ipſi mõtes muniti ad cuſtodiã i hie
ruſalẽ: de qbꝰ dr̃. Mõtes i circuitu eiꝰ. Qꝛ Ps.124
vo alibi ſcriptũ eſt. Niſi dñs cuſtodierit ci Ps.127
uitatẽ: fruſtra vigilat q cuſtodit eã. Recte
mox ſubdiť. Et dñs i circuitu populi ſui.
Et dñs ergo ⁊ mõtes i circuitu hieruſalẽ
eẽ dñr: qꝛ ſic ꝑ ſe pius dñs dignatꝰ eſt paſcẽ
gregẽ ſuũ: vt tñ ad illius cuſtodiã: paſtoꝝ
exercitũ excitaret. Uñ ⁊ hic quoqꝫ poſtq̃
ait. Et yris erat i circuitu ſedis: ſilis viſiõi
ſmaragdine: illico adiunctum eſt. T.7

Et in circuitu ſedis: ſedilia ui/gintiquatuor: & ſuper thronos uigintiquatuor ſeniores ſedẽtes circũamictos ueſtimẽtis albis: et i capitibus eoꝝ coronas aureas.

Quãuis i deſcriptiõis ordie ꝑus de ſe
dilibꝰ q̃ꝫ ꝯ ſeniorıbꝰ ſmo ſit: oportuniꝰ tñ ar
bitrati ſumꝰ: vt ꝑus de ſeniorıbꝰ q̃ꝫ ꝯ thro
nis tractemꝰ. De hijs diuerſi diuerſa dixe/
rũt. Nõ. n. ꝯfuerũt q aliđ atqꝫ aliđ dicerẽt.
Gñalis tñ opio tꝫ eẽ eos ꝑ duodeciꝫ p̃riar
chas ⁊ ap'los totidẽ: quoꝝ alios ſm carnẽ
filios Jacob: alios ſꝫ ſpũz: ꝑmos xp̃i filios
eẽ ſcimus: pr̃es electoꝝ populoꝝ vtroſqꝫ.
De duodeci tñ ap'lis: oĩ ſemota ꝯtradictõe
ꝯcedũt: qꝛ vita ſit ⁊ numerꝰ cũ auctate cõ/

cordãt. Uita: qꝛ vſqꝫ ad mortem ꝓ iuſtitia
certauerũt. Numerꝰ: qꝛ duodeci a dño ſũt
electi. Auctas: qꝛ hos duodeciꝫ viros ſup
ſedes duodeciꝫ ſeſſuros ⁊ iudicaturos infi
deles ꝓplos: manifeſtat vitas ipſa cũ dicit.
Mat.19. In regñatione cũ ſederit filiꝰ hoĩs in ſede
maieſtatis ſue: ſedebitis ⁊ vos ſuper ſedes
duodeciꝫ iudicãtes duodeciꝫ tribꝰ iſrl'. Uñ
⁊ btũs Joãnes cuiꝰ eſt liber iſte: vt ſe vnũ
de ſenioribꝰ eẽ oñderet: ſeſe in ep'lis ſuis ſe/
niorẽ cognoiat. De duodeciꝫ ãt p̃triarchis
q̃uis hoc numerus velle videať: multa tñ
opponi pñt: q̃ rõni ꝯtraria videanť. Primo
q̃dẽ: qꝛ inocẽtẽ fr̃em ꝑ malitiã vẽdiderũt:
deinde qꝛ vbicũqꝫ i ſcriptura ſacra de ſcis
viris teſti ꝑoris: mẽtio ſcã eſt iter eos q pie
⁊ religioſe vixerunt: Joſeph ſolo excepto:
nullo vſq̃ꝫ iueniũtur cõmẽdari ꝑconio: qn
Grego. potiꝰ de vẽditione iuſti fr̃is: ⁊ iuidie liuore
culpãtur. Cõmemorat hoc btũs Gregoriꝰ
faciẽs mẽtionẽ in q̃dã omeliaꝝ ſuaꝝ de re
probis ⁊ electis: dicẽs ita. Duos filios ha/
buit ꝑmus hõ: ⁊ vnꝰ hoꝝ electꝰ eſt: alter re
probꝰ fuit. Tres filios Noe archa ꝯtinuit.
Sꝫ ex hijs duo electi ſũt: vnꝰ reprobꝰ fuit.
Duos Abraã filios hũit: ſꝫ vnꝰ electꝰ: alter
vo reprobus fuit. Duos Iſaac filios hũit:
ſꝫ vnꝰ electꝰ: alter vo reprobus fuit. Duode
ciꝫ filios Jacob hũit: ſꝫ ex hijs vnus ꝑ ino
cẽtiã vẽditꝰ eſt: alij vo ꝑ malitiã vẽditores
fr̃is fuerũt. Qꝛ ergo vita cũ numero nõ cõ
cordat: nullã viꝫ numerꝰ ad hoc hr̃e vide
tur: maxie cũ ꝯ Iſmael dñs dixerit: ꝙ duo
Gen.17 deciꝫ duces gñaret: q tñ cũ de electo ꝓplo
nihil hũere cẽe. Et fortaſſis nõ ꝑerit q di
cat: figurã hos potius gerere ap'loꝝ q̃ꝫ vt
eis i gl'ia extimẽtur eq̃les: vt queadmodũ
Jacob p̃triarcha duodeciꝫ filios carnal'r ge
nuit ad ꝓpaginẽ carnaliũ: ita ſpirital'r xp̃m
totidẽ ap'los ad gñãdos ſpirituales filios
genuiſſe dicamus: ita tñ vt ſicut nõ recte
ſit cõparatio Jacob p̃triarche ad xp̃m: ſic
nec iter illos ⁊ iſtos fieri cõparatio extime
tur. Sꝫ ſi iõ p̃triarche duodeciꝫ in electis il
lius ꝓpli: ꝑncipatũ nõ hñt: qꝛ ap'lis eq̃les
nõ ſunt: ergo nec Jacob p̃triarcha i regno
dei magnꝰ eẽ credẽdus eſt. Qꝛ xp̃o cuius
ſilis eſt in hac parte: ineq̃lis eſt merito ⁊ di
gnitate. Quinimo ſi iõ magni ſunt ap'li: qꝛ
magnus eſt q genuit illos: ⁊ magna natiui
tatis gloria: q̃ orti ſunt: iõ p̃triarche duode/
cim eq̃les nõ ſunt apoſtolis: qꝛ nec Jacob
eq̃lis eſt xp̃o: nec natiuitas q̃ ex Jacob na/
ti ſunt illi natiuitati: q̃ ex ipſo apoſtoli nati
ſunt. Nec iõ tñ iſti nõ fuere magni in gñe
ſuo: ⁊ ſi eq̃les apoſtolis nõ fuerũt in vita:
qꝛ nec magni illi p̃triarche: Abraã. ſ. Iſaac
⁊ Jacob: quoꝝ fidei donatus eſt xp̃s: vitã
apoſtolicã tenuiſſe legũtur: ⁊ tñ minores
nõ ſunt: q̃uis vxores ⁊ diuitias multas ꝓ
tpe hũiſſe legãtur. Hij vo vt ꝑfectius viue
rent: oĩa ꝓ dño reliq̃ſſe. Magni ergo ſunt
ap'li ⁊ tã magni: q q̃ſi hore duodecim vo
adheſerũt diei. Sꝫ tñ ⁊ hore noctis: qbꝰ lu
na lumẽ ꝑſtitit: bone ſunt: qꝛ ⁊ ſi nihil he/
res paruulus diſtat a ſuo: heres tñ ⁊ ipſe
eſt: ⁊ deus oĩum: queadmodũ ⁊ illi qbꝰ ple
na etas vẽdicat libertatẽ. Cõſtat aũt p̃triar
chas duodecim in vnius dei cultura fide
liter ꝑmãſiſſe: nulliũqꝫ eẽ populũ ex eo tpe
ad dei laudẽ electũ: niſi quẽ aut ipſi duode
cim ſm carnẽ: aut ſm natiuitatẽ ſpũs duo
deciꝫ apoſtoli genuerũt. Que cũ ita ſe ha/
beãt: videť ꝙ hij duodeciꝫ viri ad numeꝝ
ptineãt ſenioꝝ: niſi ꝓ eo tñ: ꝙ de iniqua
fr̃is vẽditione culpãtur. Ad qđ tñ rñderi
põt: ſi tñ ſufficit ad id qđ q̃riť eos ꝓ culpa
illa: collatõ ſibi diuinitꝰ munere nõ eẽ ꝑua/
tos: qꝛ nec dauid ꝓphetaꝝ egregiꝰ: cui ma
nifeſtior de xp̃o facta eſt a dño repromiſſio:
ꝓ duobus tam magnis facinoribus: a glo/
ria deiectus eſt: cui humilis compũctio: ⁊
vitam reddidit ⁊ honorem. Et illi quidez
quod inique ꝯceperant: in delictum leui/
us commutarunt: vendẽtes: vꝫ innocen/
tem ſine pollutione manuum: quez prius
ſe dixerant occiſuros. Hic a tam magno
ſcelere: nec in parte: nec in toto reſipu/
it: ſed ad augumentum concepti crimi/
nis per eum ipſum qui moriturus erat:
litteras dolo plenas: pro hoc ipſo dixe/ 2. reg. 11
xit. Commiſit ergo duo pariter: tam gra
uia: tam noxia crimina: nec tamen a
pio domino reprobatus eſt: quia ſic

eſt penitẽtia purgatus a ſcelere vt dealba/
tus ſup niuem:audeat ꝯfidenter clamare
dicens. Docebo iniquos vias tuas: ⁊ im/
pij ad te ꝯuertẽtur. Sed huius ⁊ peniten
Ps.50. tiam legimus:⁊ flagella qbus correptus
eſt:⁊ remiſſionem delicti. Illoꝝ vero peni
tẽtiam nuſqꝫ legimus:qꝛ in nulla reperit
ſcriptura:niſi forte illud ſufficere potuiſſe
dixerim:ꝙ territi in egypto arguebant ſe
metipſos dicentes. Merito hec patimur:
Ge.42 qꝛ peccauimus in fratrem noſtꝝ videntes
anguſtiam aie eius dum deprecaret nos:⁊
non audiuimus. Confeſſio naqꝫ iſta peni/
tẽtie fuit: quam ⁊ ſi eis ad penitentie fru/
ctum ſufficere potuiſſe:ſcriptura nõ dicit:
dubium tñ non eſt:poſſe eos:ꝑ hanc ꝯfeſ/
ſionem:plenam ꝯſeq indulgentiam:quos
ꝯſtat agnouiſſe culpam:⁊ penituiſſe de cri
mine. Ois nẽpe peccator eoipſo iuſtus eẽ
icipit:quo ſentẽtiam iudicis iuſtã eſſe fate
tur. Quãuis nõ incõgrue forſan:iuſto dei
dicimus actum eſſe iudicio:vt illoꝝ ſemẽ
egyptij ſeruitute comprimerẽt:quoꝝ pa/
tres iuſtum viꝝ genti extranee vendide/
runt. Nec illud diſcrepat ab eodem ſenſu:
Geñ.15 ꝙ quadringentis annis eoꝝ protenditur
incolatus:⁊ quarta generatione a ſeruitu/
te egyptia liberantur. Cõcordat autem il
li ſententie:quam ꝑ Moyſen dñs maniſe
ſtat:cum dicit. Ego ſum deus fortis ⁊ zelo
thes: qui reddo iniqtates patꝝ in filios:
Exo.20 in tertiam ⁊ quartam generationem. Nã
⁊ crimen illud magnum David in ſemẽ
legitur redundaſſe peccãtis:interfecto pri
us filio:qui ſibi de adultera natus eſt. Sic
ſic amãdus ille ⁊ terribilis dñs: ⁊ miſeri/
cordiã idulget plenius:⁊ ſine vltionis exa
mine peccata delinquẽtium non dimittit.
Sic ꝑ baptiſmi gratiam peccatum origi/
nale ſoluitur: ⁊ tñ pena mortis quam pro
eo homo meruit:nõ deletur. Sed de hoc
alias. De patriarchis autem ſermo erat.
Utrꝝ tanto illo honore digni eſſe valeant
apud deum:qui fratrem innocẽtem:⁊ ſim
plicem ꝑ malitiam vendiderunt: ꝙ iuſte
(vt iam diximus) queri poſſet. Si David
tantus ꝓpheta nequaqꝫ ſurgeret poſt rui

nam: Si Petrus etiam poſt ꝑiurium: ⁊
Paulus poſt homicidium:ad culmẽ glo/
rie nõ venirent. Reſtat ergo vt quoꝝ no/
mina in hoc libro Apocalypſis:taꝫ lucide
ſcripta ſunt:vt duodecim millia ſanctorũ
per ſingulos ſignati eſſe ſcribantur:regna/
re cum deo viuo credamus:qꝛ vt ipſa ve/
ritas dicit. Nõ eſt deus mortuoꝝ:ſed viuẽ
tium. Utrum vero ad ſenioꝝ numeꝝ per
tineant viri ipſi:non qdem auctoritatis aſ Mat.11
ſertio:ſed opinio aliq̃ eſſe poteſt: q̃uis nõ
ignorẽ multa occurrere:que huic opinio
ni reſiſtant. E qbus eſt illud: ꝙ cum pre/
lium ſpũale:nõ ſit cõmiſſum in haſta mate Eph.6
riali:ſed in gladio ſpũs:quod eſt verbum
dei:ſatis admodum abſurdum videtur vt
illis viris tanta prerogatiua glorie collata
eſſe credat:qui certaſſe vſqꝫ ad mortem ꝓ
iuſtitia non leguntur:niſi forte audeat qs
negare occubuiſſe etiam tunc nõnullos ꝓ
ꝯfeſſione veritatis:⁊ nõ defuiſſe viros ꝑfe
ctos veteri teſtamento:qui pro defenſione
iuſtitie coronarentur martyrio. Sed quis
negare audeat qđ xp̃s dicit: aut inter du/
bia ducere:qđ veritas ꝯfitetur? Ue (inqt) Mat.13
vobis ſcribe ⁊ phariſei hypocrite:q edifi
catis ſepulchra ꝓphetaꝝ ⁊ ornatis monu
mẽta iuſtoꝝ: ⁊ dicitis. Si fuiſſemus in die
bus patruꝫ noſtroꝝ:non eſſemus ſocij eo
rum in ſanguine ꝓphetaꝝ: Itaqꝫ teſtimo/
nio eſtis vobiſmetipſis:qꝛ filij eſtis eorum
qui prophetas occiderunt. Et poſt pauca.
Ut veniat (inqt) ſup vos ois ſanguis iu/
ſtus qui effuſus eſt ſup terram:a ſanguine
Abel iuſti:vſqꝫ ad ſanguinem Zacharie fi
lij Barachie: quem occidiſtis inter tem/
pluꝫ ⁊ altare. Ubi ⁊ illud magis viget:qđ
in hac ſecunda parte: vbi de martyribus
agit:⁊ maniſeſte ſedes iſte vigintiquatuor
qbus ſeniores ꝑſidẽt:electas ſcõꝝ martyꝝ
legiones deſignant:nec alias q̃ꝫ illas de q
bus in ſequentibus ꝑ̃. Audiui numeꝝ ſi/
gnatoꝝ centũquadragintaquatuor millia
ex oi tribu filioꝝ iſrael. Ex tribu iuda duo
deci millia ſignati. Ex tribu Rubẽ duode
cim millia ſignati ⁊c. Et ſiqui ſunt alij qui
pertineant ad ſedes iſtas:⁊ abſurſum ſatis

videtur:vt credãtur eſſe principes ſancto
rum martyꝝ:qui exemplum martyrij:ſeu
virginitatis:poſteris nõ dederũt: ⁊ ſi alio
genere magni eſſe potuerint:maxime cum
in oi tpe prioris teſtamẽti:vſqꝫ ad tp̃s quo
liber iſte editus eſt a beato Joãne:ex nulla
hyſtoriaꝝ veteꝝ ꝯſideratione occurrit fuiſ
ſe ex illo populo:tam multa ſanctoꝝ mil/
lia:qui pro dei noie:aut pro iuſtitia more/
rentur:ex qbus duodecim de vigintiqua/
tuor ſedes ꝑfici potuiſſent. Rurſuꝫ nume
rus iſte in ſexti aptione ſignaculi colligen/
dus eſſe mõſtratur:eo.ſ.tpe quo ꝯſuman/
dum eſſe credimus illud qđ apoſtolus di/
cit. Cum plenitudo gentium intrauerit:
Ro.11. tunc ois iſrael ſaluus fiet:nihilqꝫ de eo ꝑti
nere ad vetus teſtamẽtum:niſi forte dicat
aliqs:eo tpe colligẽdam eſſe ſummã iſtam
ex oi tribu filioꝝ iſrael:quo iſdem iudeoꝝ
populus ꝯuertetur ad deuꝫ. Sed ſi hoc iu
re tenetur:qualiter accipiendum eſt illud
qđ ꝓtinus ſubinſertur. Poſt hec vidi tur
bam magnaꝫ quam dinumerare nemo po
terat ex oibus gentibus ⁊ tribubus:⁊ po/
pulis:⁊ linguis:ſtãtes ante thronuꝫ in cõ/
ſpectu agni amicti ſtolis albis: ⁊ palme in
manibus eoꝝ:maxime cum de vtroqꝫ po
Mat.10. pulo:veritas dicat. Erũt primi nouiſſimi:
⁊ nouiſſimi primi? Qua in re melius mihi
videt:ſm illud qđ gẽtibus ꝑ apl̃um dicit.
Si aũt vos xp̃i:ergo Abrae ſemen eſtis:in
telligi per duodecim patriarchas duode/
ciꝫ apoſtolos:quoꝝ filij ſunt ſancti marty
res:qui paſſi ſunt pro noie xp̃i a tpe ipſoꝝ
ſanctoꝝ apoſtoloꝝ:vſqꝫ ad aptionem ſexti
ſignaculi:⁊ tpa antechriſti. Ceteros auteꝫ
duodecim ſeniores eligendos de gẽtili po
pulo: tpe quo venturus eſt Helyas: ſicut
duodecim apoſtoli:de iudaico tpe quo ve
nit Joãnes baptiſta. Ut quõ per duodeciꝫ
apoſtolos ⁊ coadiutores eoꝝ vocate ſunt
gentes:ita per illos duodecim intret vni/
Mat.10. uerſa multitudo filioꝝ iſrael:⁊ ſint re vera
primi nouiſſimi ⁊ nouiſſimi primi. Uide/
tur aũt hoc velle trina illa deſignatio prin
cipum que facta eſt circa exordium tempo
ris qđ preceſſit ſub lege:vbi poſt duodeciꝫ

patriarchas qui deſecerunt in egypto:ele
cti ſunt duodeciꝫ principes de ſingulis tri
bubus: qui ⁊ ipſi ꝓſtrati ſunt in deſerto:
nouiſſime deſignati ſunt alij duodecim:q/
bus ⁊ datum eſt intrare in terraꝫ ꝓmiſſio
nis: ⁊ hereditate poſſidere terram fluen/
tem lac ⁊ mel. Etenim duodecim patriar/
che qui mortui ſunt in egypto: deſignant
vniuerſos illius populi patriarchas: qui
priuſq̃ꝫ ſurgeret xp̃s a mortuis:conſumati
ſunt ſub veteri teſtamẽto. Duodecim qui
ꝓſtrati ſunt in deſerto:deſignãt duodecim
apoſtolos cum ſucceſſoribus ſuis: q ⁊ ipſi
ſub hoc ſcđo ſtatu ꝯſumationem accipiunt:
nec ꝑſeuerant peruenire tpaliter ad illam
requiem que futura eſt in ſeptima etate ſe/
culi pp peccata:nimiꝝ qꝛ vt ipſe Moyſes
cum ſenioribus iſrael occubuit in deſerto
pp peccata populi:ita xp̃s cuꝫ ſanctis apo
ſtolis ⁊ martyribꝰ ꝓ peccatis generis hu
mani:ſuſtinuit paſſionem:vt talibus ſacri
ficijs placatus deus:parceret đ reliq̃:o:re
liquijs populi ſui. Inde eſt ꝙ illis qui fue
runt primi:ꝓſtratis in deſerto:⁊ nouiſſimi
duodecim cum filijs eoꝝ qui ceciderãt:in
trauerunt terram illam fluẽtem (vt dici/
tur) lac ⁊ mel:qꝛ ꝯſumatis ⁊ ex parte con
ſumptis:in fine huius ſcđi ſtatus:hijs qui
abhorrentes noua:emulãtur adhuc vete/
ra ⁊ antiqua:quaſi ita liceat nunc prelatis
eccleſiaꝝ viuere ſm carnem quõ videba/
tur licere patriarchis ⁊ ꝓphetis. Illi ſoli
intraturi ſunt in requieꝫ illam:que in ter
tio ſtatu ſeculi reuelãda eſt:qui ſpreta vetu
ſtate littere:in nouitate ſpiritus ambulare
didicerunt. Igitur duodeciꝫ ſeniores duo
cim eſſe apoſtolos:nulla dubitatio eſt. Re
liquos aũt duodecim eſſe duodeciꝫ viros
futuros:vtꝝ ſit intellectus:an opinio: le/
ctoris iudicio derelinquo. Et de hijs ſatis
dictum. Sed numqꝛ ſup ſedes vigintiq̃/
tuor ad eius ſimilitudinem:qui ſup ſedem
ſedet:ſeniores vigintiquatuor ſedere ſcri/
bũtur:idcirco hij vigintiquatuor viri oĩ/
bus ſanctis alijs creduntur eſſe maiores?
Si hoc eſt. Quid dicemus de Abraam:
Iſaac: ⁊ Jacob:patribus patriarchaꝝ: ⁊

apoſtoloꝝ? Quid de Moyſe: ⁊ Samuele:
Dauid: ⁊ Helya? Quid de Joanne bapti/
ſta: quo inter natos mulieꝝ nullus maior
ſurrexiſſe deſcribitur? Quid de matre dñi:
quam non ſolum ſup hoies ſanctos: verũ
etiam ſuper virtutes angelicas credimus
exaltataꝫ? Sed queſtio iſta facile ſoluitur:
ſi ſm dignitatum differentias in domo oĩ
potẽtis dei: dignitatum differẽtias eſſe ſci
mus: dicẽte dño In domo patris mei mã
Joã.14 ſiones multe ſunt. Sed de hoc in ſequẽti/
bus. Primo autem pẽſandum eſt: q̃ꝫta ſit
patrum noſtroꝝ gloria: q̃ꝫta nos in eis cõ/
munio claritatis illuſtret: qꝛ nimiꝝ ſi filĳ
dei ſumus: ſicut eſſe debemus: ⁊ ſi nos vni
us patris filios eſſe ſcimus: nulla põt eſſe
in ciuitate illa ꝓprietas: vbi ſumme chari
tatis vinculum totum preſtat eſſe cõe. Ec
ce enim preſcripti ſeniores: circumamicti
veſtimẽtis albis eſſe referuntur: ⁊ tñ nõ ſo
lum ipſos: verũetiam infinitam vel innu/
meram ſanctoꝝ turbaꝫ indutam veſtibus
albis: ſe Joãnes vidiſſe teſtatur. Coronas
aureas habere deſcribuntur: in capitibus
ſuis: ⁊ tñ oẽs ſanctos gloria ⁊ honore coro
nandos: Paulus apoſtolus maniſſtat: cuꝫ
dicit. Nõ coronatur niſi qui legittime cer/
tauerit. Si enim nõ coronatur niſi qui le/
2.Tbi.2 gittime certat: liquet ꝙ qui certat legitti/
me: corona victorie coronaṫ. Qđ cum ita
ſit. Quid eſt ꝙ ſoli iſti vigintiquattuor vi
ri coronari videntur: niſi qꝛ illoꝝ gloria cõ/
munis eſt oium electoꝝ. Sciẽdum eſt igi
tur ꝙ glorie ⁊ honori: qbus ſancti ſeniores
decorari videntur: ꝑfecti quoqꝫ alĳ iure he
reditario ſucceſſerunt. Ut enim in regno
filioꝝ hoium: diuerſi ſunt ordines ⁊ hono
res: ſic ⁊ in regno celoꝝ plures dignitates
eſſe: qbus alĳs alĳ preponãtur: adinuiceꝫ
manifeſtum eſt. Si enim inter ipſos apl̃os
queris fideꝫ: precellit Petrus. Si ſciẽtiaꝫ
antecedit Paulus. Si diuine ſpeculatio/
nis gratiam: preferṫ Joãnes. Ad agnoſcẽ/
das igiṫ celeſtium dignitates virtutuꝫ: nõ
paꝝ ꝯfert ꝯſideratio terrenoꝝ. Multi ſub
vno rege: dignitatuꝫ munere potiunṫ: ſed
nõ oẽs eodem honore: nec eadem glĩa de/
coranṫ. Alios quippe iſta: quoſdam vero il
luſtrat illa. Qui aũt in oibus fulget: ſolus
eſt dñs vniuerſoꝝ. Regalis qppe ꝯſuetu/
do hoc exigit: vt poſt regem honorari de/
beãt principes ꝓꝓĳꝝ: qui ſinguli per loca
ſingula ad ſubditoꝝ regimen diſponunṫ:
vt ex hoc glĩa regis altius prediceṫ ab oi/
bus: quo pluribus in regno principibus:
vnus ſpecialr̃ principaṫ. Uidemus autẽ ⁊
ſingulos principes: qui pro diuerſitate ꝓ/
unciaꝝ: priuatis prenoibus appellanṫ: re/
gis ſiñ munere decoratos: ⁊ ad regiam ſi/
militudinem ꝓprĳs curĳs preſidere. Sic
in curia regis Aſſueri: ſepteꝫ principes cõ Heſt.1
ſedebãt regi: quoꝝ ꝯſilio vtebaṫ in oibus:
adeo vt nec Regina vaſtis poſſet euadere
ſniam quam dederunt in eam: quominus
thoro regis: ⁊ gloria: dato remedio priua/
reṫ. Qꝛ ergo magnates regũ terraꝝ habẽ
tes ꝓprias curias in ciuitatibus ſuis: ſub/
ditas ſibi plebes dĳudicant: eo q̃dam pri/
uata gloria inter ceteros fulciunṫ: quo eos
regalis ſiĩtudo glorie claros efficit ⁊ ſubli
mes. At regalis ac principalis curie tanta
eſſe cerniṫ: claritatis maieſtas: vt ei non ſo
lum a magnatuꝫ curĳs que infra ſunt: ve
rũetiam ab ipſis magnatibus exhibeaṫ ho
nor: nimiꝝ qꝛ quo regis lateri familiarius
adherẽt: eo vniuerſos regis ſubditos: pote
ſtate precellit. Sic ⁊ in regno dei: qđ eſt ſã
cta mater eccĩa: que mittẽs palmites ſuos
vſqꝫ ad mare: ꝑ diuerſas mũdi partes: glo
rioſe triumphat: diuina diſpẽſatio ſtatuiſſe
cognoſciṫ: dãs qdeꝫ illi pro pr̃ibus nouos
filios: quos ꝯſtituat principes ſup oẽm ter
ram: paſtores. ſ. eccĩaꝝ: ſꝫ tñ eãipſaꝫ oibus
filĳs ſuis faciẽs celſiorem: vtpote que ſola
ex oibus: ſolis ciuitas dicta eſt. Ipſa eſt ro
mana eccĩa: cui preſidet vicarius ſũmi dei
habẽs in circuitu non paucas eccĩas epa
les: ex qbus tñ alique ſunt ceteris celſiores
ad inſtar illius ſũme ſedis que hꝫ in circui
tu ſuo ſedilia vigintiq̃tuor: vt ꝑ ea que or/
dinata ſunt in eccĩa tpali: intelligamus or
dinem ⁊ rõneꝫ ciuitatis eterne. Ut eniꝫ di
ctum eſt Moyſi de tabernaculo dñi ⁊ de
hĳs que preparãda erant in illo. Uide vt Exo.

oĩa facias ſm exemplar qđ oſtẽſum eſt tibi
in monte. Sic ⁊ in hoc tpe ſm exẽplar qđ
beatus Joãnes vidit in celo: ordinatuꝫ eſt
tabernaculuꝫ dei: qđ eſt ſancta romana ec/
cleſia: dum q̃ſi in loco eius qui ſupra ſedeꝫ
ſedet: ipſi principali eccĩe preſidet honori
fice: vniuerſalis antiſtes: ⁊ ad ſiĩtudinem
vigintiquatuor ſenioꝝ ſedẽtium in ſedili/
bus ſuis: per ſingula regna vel ꝓuincias:
metropolitani dĳudicãt: habentes ſinguli
ſedes ꝓprias: ⁊ mitras ꝓ cronis in capiti/
bus ſuis. In quo eccĩaſtico myſterio: illđ
precipue declaraṫ qđ ſupra queſitum eſt: ⁊
inuẽtuꝫ eſſe: vꝫ q̃ꝫplures in regno dei qui
vigintiquatuor ſenioribus nõ ſolum equa
les ſint: ſed precellãt: nimiꝝ qꝛ ⁊ ſi filĳ ali/
cuius magni regis principantur in ꝯſtitu
tis ſibi principatibus a patre ſuo: regina tñ
que eos genuit: mater eſt: ⁊ dña vniuerſo/
rum: ⁊ ei ab oibus debeṫ honor ⁊ ſubiectio
filialis. Deniqꝫ ⁊ in ipſa eccleſia ſi non ſe/
gniter intuemur: maiorem pre ceteris: po/
teſtatem epĩs cernimus attributam. Hĳ
enim ſunt qui ligãdi atqꝫ ſoluendi a roma
no põtifice accipiũt poteſtatem participã
tes ſacre vnctiõi: noi: ornatui: ⁊ poteſtati:
ſꝫ romana eccleſia: que iuncta eſt velut in
matrimonium ipſi vero pontifici: dignitate
precellat: ⁊ ſpãli quadam prerogatiua: nõ
dico ſubiectis plebibus. Sed excepto ipſo
romano põtifice qui ſibi preeſt: prelatis pre
mineat vniuerſis. Ueꝝ hec exempli cã: ⁊
vt puto nõ ſterilr̃ dicta ſunt: qꝛ neceſſe eſt
manẽtibus nobis in hac ꝑegrinatõe: vt ce
leſtia ꝑ terrena: ⁊ alta ꝑ infima capiamus.
Querebaṫ eniꝫ vtꝝ vigintiq̃tuor ſeniores:
oibus ꝑferanṫ electis: ⁊ ꝑfecto ex hĳs que
dcã ſunt: luce clarius liquet eſſe q̃ꝫplures
in illa ſcõꝝ multitudine: ipſis ſeniorib⁹ co
eq̃les: ⁊ ẽt mr̃nali (vt ita dixeriꝫ) dignita/
te maiores: vtpote Abraã: Iſaac: ⁊ Jacob:
pr̃es ꝓphaꝝ ⁊ apl̃oꝝ oiumqꝫ credẽtium:
Dauid cuius filius cognoiatus eſt xp̃s:
Exo.33 Moyſes q loquebaṫ dño ſicut ſolet loqui
amicus ad amicũ: Helyas ⁊ Joãnes bapti
ſta: quoꝝ alius precurſurus eſt iudicẽ: alter
precucurrit ⁊ oſtẽdit digito redẽptoreꝫ: ⁊
pre ceteris mater dñi: quam nõ ſolum ſup
hoies credimus exaltatã: verũetiaꝫ ſup an
gelos ⁊ archangelos ⁊ vniuerſos ordines
angeloꝝ. Qđ cũ ita ſit. Quid ſibi velle di/
cimus ſpãlia illa. Nã neqꝫ ſedilia aurea vel
argẽtea: neqꝫ corone auree: lapidib⁹ precio
ſis ornate: extimãda ſunt in pr̃ia illa: ſꝫ tm̃
qđ ꝑ eas intelligiṫ. Sedes nãqꝫ dei eſt ciui
tas illa celeſtis: quaꝫ ꝯſtat fore edificatã de
lapidibus viuis: hoc eſt: ex illa ſcõꝝ multi
tudine: de q̃ inferius ſcriptũ eſt. Poſt hec
vidi turbam magnã quaꝫ dinumerare ne/
mo poterat. Sane ſedilia vigintiquatuor
que ad muros ipſius ꝑtinẽt ciuitatis: ille
ſunt ſpãles: ⁊ certo cõprehẽſe numero ſan
ctoꝝ turme. De qbus di. Audiui numeꝝ
ſignatoꝝ cẽtũq̃dragitaq̃tuor milliaſignati:
ex oi tribu filioꝝ iſrael. Et ille de qb⁹ di in
q̃rta parte. Uidi ſupra mõteꝫ ſyõ agnũ ſtã
tẽ: ⁊ cũ eo cẽtũq̃dragitaq̃tuor millia hñtes
nomen eius ⁊ nomen pr̃is eius ſcriptũ in
frõtib⁹ ſuis. Et hoc ſciendũ in ordine viſio
nis: ꝙ nõ ita extimãda ſunt ipſa ſedilia in
circuitu ſedis: vt vniuerſa ſeratim extimẽ
tur diſpoſita circa ſedem: ſꝫ duodecim (vt
ita dixeriꝫ) infra duodecim q̃ſi murus infra
antemurale. Ceteꝝ qđ ſpectat ad generale
gaudium ⁊ letitiam vniuerſoꝝ: pẽſandum
eſt attẽtius: q̃ꝫta ſit in illa ciuitate ſimplici
tas: q̃ꝫ cõe oium quicqd eſt. Audiſti deum
patrem ſedere ſup ſedem: ⁊ in ipſius ſedis
circuitu eſſe ſedilia vigintiq̃tuor: ⁊ ſup eas
totidẽ ſeniores. Memoratus eſt terreni fa
ſtigĳ: ⁊ eoꝝ in qb⁹ hoies gaudẽt: vel ſiĩe ali
qd i aio ꝯcepiſti. At nõ ita. Uis ſcire ꝙ nõ
ſit ita? Ecce hẽs deũ preꝫ ſedẽtẽ in ſede ma
ieſtatis: eiqꝫ ſeniores vigintiq̃tuor in thro
nis honorifice ꝯſedẽtes. Et qđ de agno di
cimus: q in medio throni eẽ deſcribiṫ. Nã
ꝙ euꝫ ꝯſedere pr̃i diximus: ex alĳs magis
locis ꝓbatũ eſt: ne qs eũ extimet ſeparatũ a
pr̃e. In loco vero iſto nõ ſedere i ſede: ſꝫ i me
dio ſedis eẽ dſcribiṫ: vt q̃ꝫte ſit altitudis v
tus hũilitatis: hĳ q ãbulãt i magnis diligẽ
ter adiſcãt: ⁊ adiſcẽtes dediſcãt tolli i ſubli
me: vt ſuo capiti q i imo eẽ voluit vnitate
iũganṫ. An nõ ẽ i imo q corpus hũillimũ

abiectum in vnitate ſuiipſius:nunq̄ꝫ in ꝑ
petuum deponēdum aſſumpſit? Q̄ð ſi ille
in imo eſſe voluit qui maiorem non hꝫ:tu
te putas ꝑuenire poſſe ad patriam:querēs
ps.130. ambulare in magnis ⁊ in mirabilibus ſuꝑ
te? Audi ipſum regem humilium:qui ſuꝑ
mat,18. bis reſiſtit. Niſi (inqt) ꝯuerſi fueritis ⁊ ef
ficiamini ſicut paruuli:nō intrabitis in re/
gnum celoꝝ. Et qui ſe humiliauerit ſicut
paruulus iſte:hic maior eſt in regno celo/
rum. Nō igitur minuit alioꝝ ſanctoꝝ glo
riam:gloria ſenioꝝ:ſed auget:qꝛ oēs vnius
patris filij ſumus: quotquot recepimus
verbuꝫ eius:⁊ vna eſt ⁊ cōis oium ſancto/
rum letitia. Ille eſt ibi magnus: qui par/
uus:ille paruus qui magnus:qꝛ nihil arro
gās eſſe poteſt:vbi humilitas eſt:nihil di/
ſcors aut diſſonum: vbi charitas regnat.
Nō deſpicit matrem ſuam xp̄s:qui Rex
eſt ⁊ dn̄s vniuerſoꝝ: nec deſpicit Petrus
apl̄oꝝ princeps Paulum:qui plus oibus
laborauit? Sed neqꝫ Paulus locum occu
pat anteceſſoꝝ ſuoꝝ:vt aliqs apl̄oꝝ duo/
decim amittat pp eum ſui ordinis dignita
tem:nec qꝛ Laurētius glorioſus dimica/
uit pre Sixto: prioratum eiuſdem Sixti:
eodem depoſito:occupauit:nec aliqd tale
penſandum eſt in regno dei: vt quaſi non
poſſit ſublimari alius: niſi alius ꝯfundatᷣ:
qð fieri ſepe cernimus in regnis hoiuꝫ ob
immēſas anguſtias mundi huius: immo
pro defectu charitatis; que ſola nouit oia
ſua facere cōia:⁊ aliena poſſidere in ꝓpria.
Nō inq̄ꝫ ita erit in curia illa celeſti:qꝛ vera
humilitas hec ignorat:oia iſta charitas ſꝑ
nit. Ibi nempe:⁊ ſi patres honorātur cum
patre:filij tn̄ ⁊ nepotes artius diliguntur
cum filio. Ibi ⁊ ſi patriarchis ⁊ apl̄is velu
ti quibuſdam ſenatoribus celi:honor debi
tus exhibetur:turba tn̄ iuſtoꝝ ſequētium
agnum:precinens q̄ꝫdulciter in cytharis
2,cor,5. ſuis:cantant cāticum nouum ante ſedem
dei: qð nec ipſis ſenioribus datum eſt: qꝛ
vnuſqſqꝫ ibi ꝓpriam mercedeꝫ accipit ƀm
ſuum laboreꝫ:⁊ ƀm ꝙ vnicuiqꝫ datur gra/
tia:pro arbitrio illius qui donat oibus: ⁊
partitᷣ ſingulis: ꝓut vult. Non ergo poſ/

ſunt filij emulari patres ſuos:quibus ipſi
ƀm aliqd beatiores erunt: ſed potius ipſi
patres emulantur eos:emulantᷣ eos:inq̄ꝫ
(vt ait apl̄s) dei emulatione poſſidētes in
illis:qð ſibi deeſt claritatis ⁊ glorie. Nō er
go ſenioꝝ prerogatiua:priuata quedam il/
loꝝ gloria extimanda eſt:ſed honor illius
celeſtis curie:⁊ gloria ſanctoꝝ:maxime il/
loꝝ millium qui in ſedilibus deſignātur.
Eſt aūt (vt iam dixi) prime ſedis preroga
tiua tam maxima: q̄ꝫ maior eſt prerogati/
ua regine ſuꝑ oibus principatibus viri ſui.
Regina enim nō tam feminas: verūetiaꝫ
⁊ viros dignitate precellit. Claruit aūt ſe/
des iſta tam preclara:tam felix:qn̄ eccleſia
primitiua hieroſolimis fundata eſt. Fue/
rat tn̄ ⁊ Anno in teſtamēto priori:ſed par
ua admodum ⁊ ſterilitate deformis. Por/
ro ab ortu xp̄i:gloria ſedis huius enituit:
data principaliter precioſa illa Margarita
in fundamento eius cuꝫ agno:vel potius
reputata eſt in terraꝫ benedictam:que hu
ius preclare ciuitatis in ſeipſa velut in foſ
ſa humo:eternum ſuſcipet fundamentuꝫ.
Hec ſedes eſt illa dn̄a:⁊ oium reginaꝝ re/
gina:que ſtat a dextris ſummi regis in ve/
ſtitu deaurato: circundata varietate. De
qua ⁊ dicitur. Adducentur regi virgines ps.44.
poſt eam: ꝓxime eius offerētur tibi. Et ſe
qtur. Pro patribus tuis nati ſunt tibi fi/
lij. Conſtitues eos principes ſuꝑ oēm ter
ram. Ecce habemus principes de quibus
hactenus ſermo fuit. Pro duodeciꝫ nāqꝫ
eccleſie patribus:nati ſunt eidem totidem
apl̄i. Qui ⁊ re vera ſuꝑ oēm terram prin/
cipes ꝯſtituti ſunt. Et ꝯſtituētur adhuc fi/
lij eoꝝ poſt eos: dn̄aturi vniuerſe terre ⁊ ps.71.
regnaturi a mari vſqꝫ ad mare: ⁊ a flumi/
ne vſqꝫ ad terminos orbis terraꝝ. Qꝛ ve/
ro nemo dicitᷣ princeps: niſi reſpectu eoꝝ
qbus prelatus eſt: recte ſinguli principes
habere ſedilia deſcribuntur. Nam poſtq̄ꝫ
de principali ſede:⁊ de ſedēte ſuꝑ illam:lo
quutus eſt beatus Joannes:adiecit ⁊ ait.
Et in circuitu ſedis ſedilia vigintiq̄tuor.
In circuitu qppe ſedis ſedilia vigintiqua
tuor viſa ſunt: qꝛ ad defenſionem ſancte

matris eccleſie plurime ordinate ſūt a deo
perfectorum cohortes: vt inde multi in
parte quieſcerent. Unde quidam vſqꝫ ad
mortem fortiter in bello ſteterunt. Mas ſe
des vt iaꝫ meminimus montes nominat
ps.124. pſalmiſta cum dicit. Qui confidunt in do
mino ſicut mons ſyon:non commouebi/
tur in eternum qui habitat in hieruſalem
montes in circuitu eius. Montes inquit
in circuitu eius. Quid eſt montes in cir/
cuitu eius: niſi ſedilia vigintiquatuor in
circuitu ſedis. Ipſa eſt enim ſedes que co/
gnominatur ſyon: ipſa cuius montes in
circuitu eius:hoc eſt:ſedilia in circuitu ſe/
dis. De his ſedilibus:item per eundem di
ps.121. citur. Illic ſederunt ſedes in iudicio. Se/
des quippe in iudicio ſedent quia non ſo
lum hi vigintiquatuor viri qui ſuper ſedi
lia ſedere viſi ſunt:verumetiaꝫ ipſe quoqꝫ
legiones ſanctorum que ſedilia vel ſedes
dicte ſūt:iudicature impios in iudicio cō/
ſedebunt Chriſto dicente ipſo qui ⁊ veri/
tas eſt. Qui vicerit ſedebit mecuꝫ in thro
no:ſicut ⁊ ego vici:⁊ ſedi cum patre meo
in throno eius. Sed iam nunc in fide xp̄i
aliquantulum mentis veluꝫ ſubleuemus
in altum ⁊ quo nos aura ſermonis perdu
xerit profunda tanti myſterij rimaturi ſe/
quamur. Adiuuat ille in quo ſperamus qꝛ
non de prudentia noſtra:ſed de eius muni
ficētie bonitate preſuminus. Uideamus
ergo que ſint ſedilia:⁊ que iſte agminum
legiones. Ex clariſſima illa ſtirpe quam
elegit dominus a principio habraam:ſcilꝫ
yſaac ⁊ iacob patriarche duodeciꝫ orti ſūt
⁊ ex eis ille populus qui dictus eſt iſrael.
Et qꝛ non fruſtra illi populo deus omni/
potēs legē dedit:nec otioſe plebē illaꝫ: vt
eius eſſet hereditas aſſumpſit:audiuit in/
quit ſanctus Joannes in hac ipſa de qua
nunc agimus parte numerum ſignatorū:
centum quadragintaquatuor milia ſigna/
ti ex omni tribu filioruꝫ iſrael. Et adiecit
Ex tribu iuda duodecim milia ſignati:⁊
ſic de ceteris. Quidam hunc finitum nu/
merum pro infinito accipiendum dicunt.
Sed modis omnibus improbabile eſt. Si

enim finitum numerum non ſequeretur
infinitus poſſet hoc forſitan non abſurde
putari. Sed qꝛ ſtatim addidit. Poſt hec
vidi turbam magnam quam dinumerare
nemo poterat. Illud quod ſub numero fi
nito deſcripſerat:neſcio quo intellectu: ꝓ
infinito accipiendū dicatur. Quod ſi duo
denum apoſtolorum numerum finitū eſſe
tenemus quid ſi ⁊ multo plures voluerit
deus ſub finito ⁊ perfecto cōprehendē nu
mero? Si aūt iſte numerus verus nō eſt:
neqꝫ duodenus apoſtolorum numerus q
ſcriptus eſt in fundamentis vrbis verus
eſt ſecundum literam:ſed id quod deſigna
tur per ipſum:ſed neqꝫ alioꝝ duodeciꝫ de
quibus ſuperius diſputauimus. Naꝫ ſi ve
rus nō eſt ſignatoꝝ numerus diſtinctus ꝑ
millenos ⁊ ꝯſumatos in cēteſimo q̄drage
ſimoquarto nec ſenioruꝫ numerus verus
eſt terminatus in vigeſimoquarto. Sed qꝛ
verus eſt numerus vigintiq̄tuor ſeniorū:
verus eſt vtiqꝫ cētū q̄draginta q̄tuor mi/
lia ſignatoꝝ. Libet aūt quantū fas eſt:ma/
gnū huius numeri cōſiderare myſterium
vt dū finiti tenemus menſuram numeri:
in illis quoqꝫ diſcamus venerari ſapientiā
dei:q̄ humanā rōnem ſupra modum exce
dunt pſallētes in cordibus noſtris cū pſal ps.103.
miſta dicētes. Quā magnifica ſūt opa tua
dn̄e oia in ſapinetia feciſti. Nā poſtq̄ꝫ ꝑ ſin
gulos patres duodecim milia retulit aſſi/
gnatos adiūctū ē de illis ꝙ ab hoie nume
rari nō poterāt:dicēs.n.de tribu tali ⁊ tali
tot ⁊ tot milia ſignati:adiecit ⁊ ait. Poſt
hec vidi turbā magnā quā dinumerare ne
mo poterat. Sꝫ vn̄ tā magnā turbā deſcē
diſſe fatemur? Nū ex duodeci tribubꝰ iſrl̄
ſicut illos centū q̄draginta q̄tuor milia:q̄ꝫ
uis nec hos ipſos ſcðm carnē accipiēdum
dixerim vt:vꝫ:filij patriarchaꝝ:oēs illi eē
dicantᷣ? At ð hoc i ſuo loco tractabitᷣ. Nūc
de numero videamꝰ. Inter cetera q̄ de nu
mero iſto ſūmope notāda ſunt:illud ante
oia cōſiderādū occurrit:ꝙ ſi ſingula duo/
dena milia diuidantᷣ in duo:vigintiq̄tuor
legiōes ꝑfectas ⁊ integras iuenimus:ita vt
ſingulis ſenioribus qui reſidēt in ſedibus

nus legiões ſingule deputate ſint: quibus ⁊ ventilare queant cornibus terrenas ⁊ aereas poteſtates. Neq̃z.n.ſi ſimul nõ fuerũt in ꝑlio: idcirco ordo defuit preliandi: deus eſt.n.auctor nõ homo: cui oia preſentia ſũt cui cuncta q̃ hoibus ſunt diſperſa: coniuncta ſunt pariter ⁊ collecta in vnũ. Eſſe autem in illa patria legiões iuſtoꝝ: docet ipa veritas in euangelio dicens. An neſcis q: poſſum rogare patrẽ meũ: ⁊ exhibebit Mat.26 mihi modo pluſq̃z duodecim legiones angelorum? Eſt aũt legio ſecundũ traditiones verũ cohors militum ſex miliũ vnaqueq̃z turma: ⁊ ſi aliud apud alios: nec tñ contra hoc habeat̃. Eſt aũt numerus iſte ſumme ꝑfectiõis ptinẽs ad ambitũ ciuitatis: ſicut ⁊ in ſeptima parte libri dictũ eſt de angelo qui dimẽſus eſt ciuitatũ. Et mẽſus eſt muros eius centum: quadragintaq̃tuor milia cubitorũ mẽſura hois que eſt angeli. Tale eſt.n.ac ſi diceret̃. Dinumerauit militiã ciuitatis ⁊ inuenit milia miliũ centuz q̃dragintaq̃tuor milia q̃ diuiſa p certũ numerũ faciũt legiones vigintiquatuor ſcd̃z numerũ ſenioꝝ ꝑſidẽtiũ illis. Ipſe ſunt ergo ſedilia: ipſe muri viuoꝝ lapidũ ptinẽtiũ ad ſtructurã ciuitatis: ſicut ⁊ illa cẽtũ q̃dragintaq̃tuor milia de qbus dictũ eſt. Hi ſunt q cũ mulieribus nõ ſunt coinq̃nati virgines n. ſunt hi ſequunt̃ agnũ quocũq̃z ierit. Sz ſi his vigintiq̃tuor milia ſunt q̃ ptinẽt ad ſtructurã muroꝝ: liquet ꝙ vnicuiq̃z ſeniorũ duodecim milia deputanda ſunt: ⁊ ſingulus ſenior habeat duodecim milia in legiõe ſua: ⁊ ſimul oẽs ducentũ octuaginta octo milia. Quia ṽo de lapidibus iſtis viuis quoꝝ ꝓrogatiua taz magna eſt: vt ſub eis colligat̃ ſtructura muroꝝ plura i locis ſuis dicenda occurrent: libet iterim ab his quieſcere: vt ad ſequẽtia trãſeam⁹. Seq̃t.

Tex 8 ¶ Et de throno procedunt fulgura & voces & thonitrua.

¶ Cuz omnia bona ex deo ſint: queritur cur i hoc loco ex throno dei: fulgura: ⁊ voces ⁊ thonitrua proccdere dicta ſint: ꝑſertim cũ dicat veritas in euangelio. Mar.10 Nemo bonus niſi ſolus deus. Sed ſciendum eſt: ꝙ ſancti viri boni quidem ſunt: ſed nõ ex ſe. Deus aũt ſolus bonus eſt in ſeipſo: ⁊ ita bonus: vt ſit ipſa bonitas: ipſa ſctitas: ipſa iuſtitia. Sicut aũt ex deo eſt id qđ hz eccleſia: ita ex deo eſt quod ab ipſa procedit: q: ⁊ ſemẽ quod ꝓcedit ex femina: ex viro eſt ⁊ a viro hz mulier vt fructus ꝓcedat de ventre eius. Sic ⁊ eccleſia ex deo concepit quod ab ipſa procedit: ſeu miraculoꝝ fulgura: ſeu voces ⁊ thonitrua eloquioꝝ dei. Duo q̃ppe ſunt genera verboꝝ dei: quoꝝ alterũ inferius reſidet: alterũ ſuperius velociter currit. Sonus nãq̃z vocũ vel aquarũ: in terra fit. Sonus thonitruoꝝ in celo q: verba litere ſimplicia ſunt: ⁊ quaſi terrena: verba vero ſpiritualia: veluti ſi de celo deſcendant. Sequitur.

¶ Et ſeptem lampades ardẽtes ante thronum. Tex.9

¶ Si querit̃ de his lãpadibus: quid ſignificent: ipſemet ioannes exponit cũ ſubdit. (Qui ſunt ſeptẽ ſpũs dei.) Et ſciendũ ꝙ ſeptem ſpũs quos hic lampades noiat inferius ſeptez oculos vocat: q: lãpades ⁊ oculi luminaria ſunt. Sed quare lãpades ardẽtes ſeptẽ ſpũs dicti ſũt: niſi q: eos quos replent: illuminant ⁊ accendũt. Sunt aũt iſte lãpades ſeptẽ virtutes ſpũs ſancti: q̃s 1.cor.12 operat̃ idẽ ſpũs ſicut ſcriptum eſt. Hec oia opatur vnus atq̃z idẽ ſpũs diuidens ſingulis prout vult. Nõ igitur putãdũ eſt diuiſiones iſtas de ſubſtãtia eſſe diuina: ſed credendum eſſe preſentem eundem ſpiritum in anima cui data ſunt iſta dona: q: ⁊ quaſi ſeptem meatibus influens in animas iuſtas: alij largitur ſecundum plus ⁊ minus donum ſapientie: ⁊ ſic de ceteris: quamuis omnibus electis omnia ſint hec dona cõmunia. Et notandum ꝙ vbi dicit ſcriptura. Joel.ii. Effundam de ſpiritu meo ſuper omnem carnem. Et de ſpiritu ſuo dedit nobis: ibi intelligendum eſt: idez ſpiritus cõcedere aliquibus aliqua ſpecialia dona: vbi autem ipſe met dicitur eſſe datus: ibi oportet ſubintelligi effuſio charitatis: nimirum quia in operando cetera dona ſeſe velut ex parte tangendum exhibet illi ⁊ illi in operando autem charitatem totuz ſe quodammodo in corda electorum infundit. Uerum hec electis omnibus ad ſalutem: illa autez dona ſpecialia: ad multimodam eccleſie vtilitatez. Unde ⁊ ante thronum ardere dicuntur: quia ſic dantur: qui1.cor.14 bus dantur ad vtilitatem eccleſie: vt re vera quaſi lampades luceant in caliginoſo loco: quouſq̃z veniat dominus qui ⁊ illuminabit abſcondita tenebrarum. Sequitur.

T.10 ¶ Et in cõſpectu ſedis tanq̃ mare vitreũ ſimile criſtallo.

¶ Duobus modis edificatur ⁊ proficit eccleſia dei: hoc eſt: aut per eos quibus datur manifeſtatio ſpiritus ad vtilitatem: aut per eos qui intendunt ſibi ⁊ doctrine vt quod hauritur de mari vitreo: hoc eſt: de ſacro volumine ſcripturarum ſanctaꝝ ⁊ ipſos qui hauriũt faciat prouidos: ⁊ eos quibus effunditur circunſpectos. Igitur in mari vitreo: ſacrum deſignatur ſcripturaruz volumen: quod ideo manet iugiter in conſpectu eccleſie vt in eo valeant electi dei contemplari ſpecies facierum ſuarum ad cognoſcendos ſe ſinguli quales ſint. Non ſolum autem propter hoc: ſed ⁊ vt poſſint intelligere inuiſibilia dei: haud dubium ꝙ per ſpeculum in enigmate: ⁊ quaſi per vitrum quod perſpicuum eſt. Neq̃z enim poſſumus dicere, non habere vitrum vel aquam cum ſerena eſt ſimilitudinem litere: quando quidem conſtat ꝙ in vitro vel aqua veritas noſcitur per imaginem adeo vt ſeipſum homo poſſit ſibi facietenus aduertere qualis ſit. Et bene quoq̃z mare ipſum quod dicitur vitreum ſimile cryſtallo eſſe perhibetur: tum quia perſpicuum eſt ſicut ⁊ vitrum: tum quia cryſtallus aqua eſſe dicitur congelata: que niſi liquefiat: magis duri lapidis pretẽdit 2.cor.3 ſpeciem: q̃z humoris. Unde ⁊ litera occidere dicta eſt: q: ⁊ dura ſunt nõnulla que iubentur ſecundum literam nimis terribilia: ⁊ quaſi incutientia frigus: dum abſq̃z miſeratione mulctari precipit delinquentem. Unde ⁊ per pſalmiſtaz dicitur. Ps.147 Mittit cryſtallum ſuum ſicut bucellas ante faciem frigoris eius quis ſuſtinebit? Quaſi enim bucellas cryſtallum ſuum dominus miſit: q: precepta legis dura ſunt: ⁊ gelida nimis: ac per hoc intellecta ſecunduz literam importabilia videbantur. Sed quid ibi ſequitur? Emitte verbum tuum ⁊ liquefaciet ea flabit ſpiritus eius ⁊ fluent aque. Miſit enim dominus verbum ſuũ ⁊ liqueſecit illam flauit ſpiritus eius: ⁊ fluxerunt aque: quia miſſus in mundum dei filius: precepta legis temperauit: ⁊ exponendo ea ſpiritaliter mutauit quodam modo in liquorem: ⁊ quod portare fideles nec dum poterant: miſſus idem ſpiritus a patre filioq̃z ſuppleuit. Quaſi autem aque fluunt de cryſtallo: cuius frigus importabile prius erat cum calore ſancti ſpiritus: frigida verba legis caleſcunt: vt que priuſq̃z queq̃z virentia videbantur perdere verſa tandem in calorem temperando nutrirent. Sequitur.

¶ Et in medio ſedis & in circuitu ſedis quatuor animalia habẽtia alas ſenas plena oculis ante & retro. Et primum animal ſimile leonis. Et ſecundum animal ſimile vituli. Et tertium animal habens faciem quaſi hominis. Et quartum animal ſimile aquile volanti. Et quatuor animalia habebãt alas ſenas: & in circuitu & intus plena ſunt oculis. T.11

¶ In quatuor animalibus iſtis quatuor ſpeciales ordines deſignati ſunt: quorum primus paſtorum eſt: ſecundus dyaconorum: tertius doctorum: quartus contemplantium: qui omnes de ſede maieſtatis: hoc eſt: de eccleſia generali procedunt. Paſtorum eſt proprium oues paſcere: ⁊ omnibus fidelibus in precipiendo

preeſſe.Diaconoꝝ eſt paſtoribus ſolatiuꝫ impēdendo aſſiſtere ⁊ vſqꝫ ad articulum mortis virtutem obediētie cuſtodire.Doctoꝝ eſt fideles xp̄i doctrine imbre potare ⁊ verborum ſtillicidijs corda populoꝝ infundere.Cōtemplātium eſt:in parte qeſcere ⁊ ad ſuperne lucis gaudia ſuſpirare mūdi abhorrere caliginem ⁊ cōditoris ſui faciē:mūdatis mētis oculis ſpeculari.Horum duo leo ⁊ vitulus extra preliando diſcurrunt:homo vero ⁊ aquila iteriora cōtēplando quieſcunt. Illi ergo extra ſunt: iſti intus ⁊ idcirco itus ⁊ extra manere aīalia deſcribūtur.Quia tñ ſic illi extra ſunt: vt interiora nō deſerant.Sic intus iſti vt pro fraterna ſe ſalute ipendant:accipiendū eſt de quatuor aīalibus ſimul quod de duobus:⁊ duobus ſpāliter dictū eſt:in medio ⁊ in circuitu ſedis:quatuor aīalia habentia alas ſenas:plena oculis añ ⁊ retro.Generaliter ergo de q̄tuor nō de duobus tm̄ dictū eſt:qꝛ cōis eſt oib⁹ vtraqꝫ vita.Specialiter aūt duobus primis:exteriora:interiora duobus reliquis aſcribuntur quāuis ſpālīſſime ad aquilam interiora:⁊ quaſi celi alta ptineāt in cuius cōparatione tertiū quoqꝫ aīal cū duobus primis in exterioribus reputat̄:qꝛ omne pēnatū aīal aquila inuolando p̄cellit.Nec illud vacat a rōnis fructu qd̄ vite cōtēplatiue pfectio modo i ſecretis ⁊ itimis modo in altitudine deſignat̄:qꝛ in rebus ſpūalibus hec duo ſimul ſunt:⁊ alterū ſine altero inueniri non pōt. Quid eſt ſubtile vt ſpūs?Et quid altum: vt excelſus dñs:qui preſidet oibus creaturis?Sꝫ melius eluceſcet qd̄ dicit̄ ſi ſingulorꝫ aīaliū pſcrutamur nās nō qdem iſtoꝝ in quibus veritas eſt:ſed eorum que infra ſunt:⁊ in typo deſeruiūt. Leo fortiſſimus beſtiaꝝ ad nullius pauet occurſum. Bos patiētiſſimus ad portandum laborē ſolus inter quatuor offerri in ſacrificiū ꝯſueuit. Homo rōnis capax ⁊ ſapientie particeps ſolus nouit diſcernere inter bonū ⁊ malū. Aquila ſuperni aeris permeatrix ⁊ incola irreuerberatis ſolem oculis ſpeculari dicitur omneqꝫ pēnigerum genus infra ſe di

mittere extimatur.Hec q̄ꝫ breuiter dicta ſunt de ſinguloꝝ naturis:vt per ea gratiarum dona ſingulis ordinibus ꝓpria veſtigare poſſimus ſine quibus palmam iuſtitie nullus apprehendere pōt. Primuꝫ eſt fortitudo fidei quaꝫ deſignat fortitudo leonis.Scd̄m patiētia deſignata intolerantia vituli.Tertiuꝫ doctrine puritas in humilitate fundata quam rō ſimul ⁊ infirmitas in vno ſimul hoie conueniētes deſignant. Quartum eſt cōtemplatio dei quam deſignat aquile volatus:iuxta illud quod ſcriptum eſt in quarta parte de muliere amicta ſole cui due ale quaſi aquile date ſeferunt̄ vt volaret(inquit)in locū ſuum in deſertum vt paſcāt eā ibi in tēpus ⁊ tēpora ⁊ dimidiū tēporis. Primū hoꝝ apoſtolis cōgruit fidei:vꝫ:fortitudo:qꝛ ipſi re vera quaſi fortes leōes ad nullius timuerūt occurſum p quos ⁊ regna gentiliuꝫ debellata ſunt:⁊ deo viuenti qui miſit illos ſeruitute perpetua mācipata.Scd̄m donum qd̄ patiētia dī ſpāliter martyribus cōgruit de qbus oīpotenti deo per pſalmiſtā dicitur.Benigne fac i bona volūtate tua ſyō vt edificent̄ muri hieruſalē.Tūc acceptabis ſacrificiū iuſtitie oblationes ⁊ holocauſta:tunc imponēt ſuper altare tuum vitulos.Tertiū eſt virtus humilitatis:ſanctis cōfeſſoribus attributa.Ipſis quoqꝫ cōceſſum eſt fluenta effūdere ſcripturarū vt eorum doctrina ⁊ exemplo rigata prata cordiuꝫ in viriditate pſiſterēt:que primo plātata per apoſtolos radicē fidei ſuſceperūt. Quod vꝫ donum recte virtuti humilitatis cōiungitur qꝛ nulla eſt doctrina aut q̄ſi nulla:que caret virtute humilitatis apoſtolo iacobo atteſtante qui dicit.Deus ſuperbis reſiſtit humilibus aūt dat gratiaꝫ. Et pſalmiſta.Qui emittit fontes in cōuallibus.Quartum vero donum contemplatio eſt:que vt eſſe fructuoſa queat in hoie ſpei innititur fundamento Fruſtra enim ſibi donum contemplandi attribuit cuius animum ad amorem dei ſpei:gratia non accendit.Hoc autem donum ſpecialiter virginibus datum eſt vt xp̄o cui ſemel nu

Ps.50 (margin, beside "...dicitur.Benigne fac...")

Iac.4 / Ps.103 (margin, beside "...apoſtolo iacobo..." and "...Deus ſuperbis...")

bunt integre in ſecula pſeuerent.Hec noſtra exponē ratio manifeſta cōpellit:⁊ mos preſertim eccleſiaſticus qui quatuor iſtos ordines vbiqꝫ docet eſſe ſolēnes.Generaliter autem in leone ordinem dicimus deſignari paſtoꝝ.In vitulo dyaconoruꝫ.Sacerdotes qui ⁊ doctores in homine.In aqla contemplantiuꝫ.Huius intellectus ſinceritas duobus obſtaculis prependit̄:tum qꝛ cōmunia oibus:ſingulis ſpālia ſunt:tū qꝛ plerunqꝫ neceſſitas ordines diſpenſando cōmutat.Virtus ergo magis pēſanda eſt:q̄ꝫ neceſſitas ⁊ donum magis q̄ꝫ diſpēſatio.Quiſquis.n.poſſidet fortitudineꝫ fidei:leo iure dicendus eſt:etiam ſi officium p̄lationis non habeat. Quiſquis veraciter patiens eſt vitulus dicit̄ etiaꝫ ſi dyaconus ordinatus non ſit.Qui donum intelligentie cōſecutus eſt homo reuera reputandus eſt:etiam ſi officium predicationis non habeat.Qui cōtemplendi cōſecutus eſt gratiam:aquila dicendus eſt:etiaꝫ ſi inter hoies corporaliter maneat. Preterea vt ait ezechiel ꝓpheta. Singula aīalium habent in ſemetipſis facies ipſoꝝ quatuor ita vt facies leonis ⁊ hois:⁊ vituli ⁊ aquile:leo ſolus haberet ⁊ ſic de ceteris. Unde fit vt nōnulli aliorum donis ita indifferēter participent:vt cui animalium magis aſſimilentur:in huius vite tenebris ignoretur vt ſi verbi gratia de martyrio agitur tam petrus ⁊ paulus q̄ꝫ ſtephanus videātur poſſe vituli nominari:qꝛ pro fide paſſi ſunt.Sed tamen ſolus ſtephanus habere hoc ex offitij proprietate cognoſcit̄:petrus vero ⁊ paulus nō ꝓprie:ſed quaſi ex faciebus:qꝛ ⁊ petri proprietas leonis eſt:⁊ pauli hominis:ſicut vituli ſtephani:aquileqꝫ ioānis.Sed querit̄ de quatuor euāgeliſtis qui ſanctum euāgelium quadripartito volumine conſcripſerūt qualiter ⁊ ipſi in hoc myſterio accipiendi ſint:vtrum.ſ. in deſcriptione tm̄modo:an etiaꝫ ⁊ in muneribus gratiarum.Sed magis eos in deſcriptione q̄ꝫ in acceptione munerū quatuor aīalibus aſſimilatos extimo:p̄ter euāgeliſtam ioānem. Alioquin lucam magis

Ez.1. (margin, beside "ter hoies corporaliter maneat. Preterea")

q̄ꝫ marcum martyrio coronari oportuit: cum conſtet ꝙ luce vituli:marco aūt data ſit ſimilitudo leonis. Nec īmerito tamen marcū leoni aſſimilatū dixeriꝫ pro eo.ſ.ꝙ ex ore petri euāgelium ſcripſit cui fidei cōceſſa eſt fortitudo vt quaſi petri viceꝫ qui rex erat quodāmodo eccleſiarū ſuppleret ſcribens ex ore eius:quod ipſuꝫ oportebat deſcribere.Scripſit aūt ſub breuitate:pretermiſſa ſerie narrationis hyſtorie illa tm̄ modo cōprehendere cupiēs que fidei munimina roborarent.Qui euangelizādi modus paſtoribus ſpāliter congruit qui pro eo ꝙ negotijs eccleſiaſticis implicati ſunt lectioni latius vacare nō poſſunt.Unde ⁊ pretermiſſis ceteris que minus ad hoc forſitan neceſſaria ſunt:ea tm̄ que fideꝫ roborant:ſub breuitate perſtringunt.Euangelium vero luce iure dyaconis attribuitur: qui ſerieꝫ veritatis hyſtorie ordinatis ſcribit.Ipſum vero xp̄m ieſum quē matheus regeꝫ noiat ⁊ a magis phibet adoratū iſte inter doctores poſitū diſcipulorum vicem tenuiſſe deſcribit:⁊ qd̄ ꝓprium miniſtrorū eſt ſubditum fuiſſe parētibus ⁊ officiuꝫ eoꝝ qui euāgelium in populo recitant habuiſſe cū accipiens librum yſaie prophete in eo per ſemetipſum legere dignatus eſt: quod totum ſi ſane ſapimus ad dyaconos ſpectat.Dyaconoꝝ nāqꝫ eſt officiuꝫ miniſtrandi ⁊ euangelium pronūtiandi in populo predicare.ſ.ieſuꝫ vt paruulis expedit crucifixum.Euangeliū mathei idcirco ſacerdotibus cōgruit:hoc eſt:diaconoꝝ magiſtris:qꝛ doctoruꝫ eſt ſcripturas ſacras exponere:corrigere vitia ⁊ componere mores.Docet autem matheus feciſſe hoc dominum in euāgelio ſuo:ex eo loco vbi ſcriptum eſt.Niſi abundauerit iuſtitia veſtra pluſq̄ꝫ ſcribarū ⁊ phariſeoꝝ nō intrabitis in regnum celorū:vſqꝫ ad eum locum vbi ait.Omnis q audit hec verba mea ⁊ ſeruat ea:aſſimilabitur viro ſapienti qui edificauit domum ſuam ſupra petram. Et bene in deſcriptione animalium vitulus preſcribitur homini:qꝛ niſi prius diaconus legerit literam quid ſit exponendū doctori

Luc.4. (margin, beside "...habuiſſe cū accipiens librum yſaie prophete")

Ma.5. (margin, beside "res.Docet autem matheus...")

ſecundum ſpiritum ignoratur. Euange/
lium vero ioannis contemplatoribus cō/
uenit qui lucem veram illuminantē om/
nem hominem venientem in hunc mun
Jo.1. dum tam digne: q̃z aperte cōtēplari hāc
querentibus oſtendit dicēs. In principio
erat verbū ⁊ verbum erat apud deum: ⁊
deus erat verbū. Et paulopoſt. Erat lux
vera que illuminat omnem hominem ve
nientem in hunc mundum. Ecce q̃z aper
te congruunt ſingulis animalibus euāge/
lia ſingulorum quibus quatuor ſcriptores
non ſine cauſa myſterij dati ſunt. Paſtorū
ſ. ordini quorum primus eſt petrus euan/
gelium marci. Dyaconorum quorum pri
mus eſt ſtephanus euangelium luce. Do/
ctorum quorum princeps eſt paulus: euā/
gelium Mathei. Uirginum quarum do/
mina eſt beata virgo maria: euangelium
ioānis. Datū eſt aūt petro marcus ⁊ ioan/
nes marie: illi tanq̃z patri eccleſie: iſti tan/
q̃z matri non ſoluz eccleſie: ſed ⁊ dei. Per
tinet autem ad leonem reſurrectionis glo
ria. Ad aquilaz ſublimitas aſſumptionis.
Que. ſ. duo pro eo ꝙ glorioſa fuerūt tanq̃z
in miniſterium euangelij marcum ⁊ ioan
nem accepiſſe videtur. Quia vero paſſio
⁊ natiuitas humilitatis ſūt potius q̃z ho/
noris: nequaq̃z paulus ⁊ ſtephanus mini/
ſtros in hac parte habuiſſe legunt: ſed ha
buerunt quodammodo coequales Ma/
theum. ſ paulus: lucam ſtephanus: nimi/
rum qꝛ chriſtus ieſus verus pro homini/
bus factus homo: potius equalitatem q̃z
prelationem queſiuit: ⁊ cuz inſtaret paſſio
nis ſue hora miniſtrare magis voluit: q̃z
miniſtrari ⁊ dare animam ſuam redēptio/
nem pro multis. Sane cum reſurrexit a
mortuis deum ſe eſſe ac dominum maniſe
ſte monſtrauit: multo magis autem cum
aſcendit in celuz: ⁊ ob hoc petro marcus:
marie vero ioānes in miniſterium euan/
gelij dati ſunt: quorum vltimus. ſ. ioānes:
vnus eſt ex magnis ⁊ primis ſaluatoris di
ſcipulis. Quod ergo duo inferiores ſignifi
cando innuunt: iuxta ſe eſt: quod autem
duo reliqui ſupra ſe: alterum bonitatis: al/
terum maieſtatis inditium. Qui eniz pre
dicant xp̄m natum ⁊ paſſum verum eſſe
hominem aſſeuerant: qui reſurgentem ⁊
aſcendentem in celum: verum deum ⁊ do
minum eſſe docent. Deſignantur ergo in
homine ⁊ vitulo natiuitas ⁊ paſſio domi
ni: in leone ⁊ aquila: reſurrectio ⁊ aſcen/
ſio. Deſignantur quoq̃z in eis quatuor illa
dona que ſuperius ſcripſimus: ſed ⁊ qua/
tuor ordines ſepe ſcripti: paſtorum. ſ. ordo
in leone: quoruz primus eſt petrus: docto
rum in homine: quorum primus eſt pau/
lus: diaconorum in vitulo: quorū primus
eſt ſtephanus. Contemplantium in aqui/
la quorū prima eſt virgo maria. Quatuor
vero euangeliſte quatuor predicantiuz ge
nera in hac parte deſignāt: qui ad inſtruē
dos quatuor ordines iſtos primitias ſpiri
tus acceperunt gerentes in hac parte my
ſterij vicem filij dei: vt predicantes predi/
catoribus qualiter eis viuendum ſit inti/
marent: ⁊ quod ipſi in ſemetipſis accipe/
rent in plebium multitudinem propaga
rēt. Uerbi gratia euāgeliſta marcus apo/
ſtolos primos teſtes. ſ. dominice reſurre/
ctionis deſignat qui fidei fundamēta pri/
ma poſt dominum poſuerunt. Lucas pri/
mos diacones quorum vnuz: hoc eſt: phi
lippum ipſemet nominat euangeliſta: qui
exemplum ſuum poſteris tam verbis q̃z
opibus reliquerunt. Matheus ſignificat
doctores primos paulum. ſ. ⁊ ſocios eius
qui manēte adhuc in iudea duodeno apo
ſtolorum numero predicare gentibus miſ
ſi ſunt. De quorum etiam fonte biberunt
⁊ adhuc bibūt omnes qui poſt ipſos apo/
ſtolos doctorum officium acceperunt. De
ſignat ioānes virgines vtriuſq̃z ſexus qui
in eccleſia primitiua fuerunt a quibus vir
ginitatis exemplum in poſteros deriuatū
eſt. His de quatuor euangeliſtis que bre/
uiter dictis: ne tacite eos preteriſſe videre
mur: nunc de alijs animaliū que ſene ſunt
per ſingula videamus. ¶ Multiplex eſt
⁊ inuolutum ſcripturarum myſterium: ⁊

veluti de altera forma in alteram: ac ſi ce/
ra liquida commutatur. Diximus ſupe
rius in quatuor animalibus: quatuor chri
ſti opera ⁊ totidem ordines haud dubiuz
typice deſignari: ſeu etiam moraliter vir
tutes quatuor humilitatem: patientiam:
fidem: ⁊ ſpem: quas propheta ezechiel pē
Eze.1. nas nominat dicens. Quatuor facies vni:
⁊ quatuor penne vni. Quatuor quidem
facies vni ſicut ⁊ quatuor penne vni: quia
quatuor intelligentiarum conſtat vnum/
quemq̃z habere notitias: ⁊ quatuor nihilo
minus ſupraſcriptas virtutes. Porro ſe/
raphin ſex alas deſcribuntur habere ſimi/
le aliquid deſignantia in eiſdem alis: exce
cepto ꝙ due virtutes deſignate i alis qua
tuor ſuperaddite ſunt. Sic enim de his
Eſa.6. ſcriptum eſt in Iſaia propheta. Duabus
alis velabant faciem eius: ⁊ duabus vela/
bant pedes eius ⁊ duabus volabāt. Simi
liter ⁊ hic ſenas alas habere animalia de/
ſcribuntur. Sed qualiter ipſe ale diſpoſite
ſint non exprimitur: Dubiū tñ nō eſt ꝙ ſi
cut ale ſeraphin: ita et aīaliuz diſponātur.
Porro ale due: quibus pedes velantur
animalium corpora velare pariter intelli
Eze.1. guntur. Unde ⁊ illic dicitur. Due penne
ſingulorum iungebantur: ⁊ due tegebant
eorum corpora. Due igitur ale quibus cor
pora velant penitētia ⁊ miſericordia ſunt:
quibus confuſio nuditatis noſtre: hoc eſt:
turpitudo peccatorum contegitur. Un/
de ⁊ per pſalmiſtam dicitur. Beati quorū
remiſſe ſunt iniquitates: ⁊ quorum tecta
Ps.31. ſunt peccata. Beatitudinem vero iſtam
in penitentia ⁊ miſericordia permanere:
non pauce auctoritates teſtantur. De pe/
nitentia in actibus apoſtolorum: Petrus
Act.3. dicit. Penitemini ⁊ conuertimini: vt de/
leantur peccata veſtra. De miſericordia:
ipſa per ſe veritas dicit. Beati miſericor
Mat.5. des quoniam ipſi miſericordiaz conſequē
tur. Due ale quibus teguntur facies: hu/
militas ⁊ patientia ſunt: quibus ſolēt ſan
cti homines iuſtitiam que in facie deſigna
tur contegere ne per vane appetitum lau
dis: quicquid iuſte agit: amittatur. Due
vero quibus volant fides ⁊ ſpes per quas
omne ſanctum animal in excelſuz leuatur.
He ſunt ille ſex ale: quas ſancta hec ani/
malia deſcribuntur habere: quarum duas
ezechiel pretermiſit: haud dubiuz ꝙ fides
⁊ ſpes que ſub quatuor tacite intelligi poſ
ſunt: qꝛ qui humilis ⁊ patiēs eſt: penitēs
pariter ⁊ miſericors: dubiū nō eſt ꝙ duas
illas virtutes poſſideat. At de his pro lo/
co ſatis dictum. Typice vero alas ſenas q̃
ſimul ſunt vigintiquatuor deſignare exti
mo que ſeniorum ſedilia dicta ſunt: que ꝓ
eo ꝙ ſanctos ceteros donorum prerogati
ua tranſcendunt eos exemplo ſuo velut
ad ſublimia tollunt vt qui ꝑ ſe in alto ſta
re non poſſent: iſtorum fortitudine ⁊ qua
ſi leuitate ferantur. Legimus eniz in paſ
ſionibus martyruz nonnullos raptos ad
ſupplicia vſq̃z ad ruinam deueniſſe confor
tatos vero ab alijs ſanctis qui fidei conſtā
tia precellebant tormenta carnificum ſu
peraſſe: ⁊ vſq̃z ad extremum alitum inui
ctos: exinde perſtitiſſe. Quid ergo illos
martyres: niſi alas aliozuz dixerimus qui
⁊ ipſi egerunt viriliter: ⁊ alios ne caderēt
tenuerunt? Quid vero ⁊ heremitas illos
niſi alas dicimus qui verbo ⁊ exemplo in
firmiores: ⁊ iuniores fratres inſtituendo ⁊
orando ferebant vt ſecum eos pariter ad
perfectionez portarent? Qua in re ⁊ illud
eſt diligenter penſandum: ꝙ vigintiqua/
tuor ſeniores ſunt: ⁊ ſedilia totidem: hoc
eſt: vigintiquatuor legiones ſanctorum:
que ſi in quatuor partes diuidendo parti
mus: vnicuiq̃z animalium ſex ſeniores ⁊
ſedilia totidem aſcribuntur: ita vt in leo/
ne accipiamus fortes in fide: in vitulo ro
buſtos in patientia: in hoīe preditos ſcien
tia: in aquila vero contemplatione ſuſpen
ſos. Igit ⁊ ſeniores ſedilibus: ⁊ ſedilia aīa/
libus participatione iungunt: ſicut ⁊ ani
malia throno Dei: vt ſumma vnitatis
compage vniuerſa ligentur. Niſi forte
dicat aliquis diſtincta eſſe ſedilia ab aīa/
libus ipſa vero aīalia ad ſedē maximā pti/

nere:maxime qꝛ ſedilia eſſe dicunt in cir/
cuitu ſedis:aīalia vō in medio:⁊ in circui
tu:vt quō in vigintiquatuor ſedilibus itel
ligimus totidē legiones:ita in ſede ⁊ aīali
bus illā turbā magnā quā nemo poterat
2.pet.2. dinumerare. Sed aīalia ante ⁊ retro ple/
na oculis eſſe ſcribuntur:qꝛ ⁊ carnalia de/
ſideria que militant aduerſus aīam:prudē
ter deuitāt:⁊ opera iuſtitie que agenda ſūt
ab operibus tenebrarū ſapiēter diſcernūt.
Sic.n.bona que facienda ſunt perſpicaci/
ter vident:vt tñ reſpicientes poſt ſe mala
que plangēda ſunt diligēter attēdāt. Sic
ſpiritali anniſu ad interiora pertrāſeūt:vt
tñ mala cōmiſſa nūqȝ obliuiōi tradāt. Tā
to eniȝ pfectus quiſqȝ reminiſci debet cul/
pe pterite:quanto ſe defuturis bona agere
⁊ mala vitare poſſe confidenter preſumit.
Quaſi enim quibuſdam radicibus innitē
dum eſt preteritis culpis:ne forte elatiōis
aura opantem agitet:⁊ inde altius eleua/
tus corruat:vnde ſe firmius ſtare cōfidit.
Debet extimare maxima parua quoqȝ ⁊
extrema delicta:qꝛ non humano arbitrio
peccatorȝ ſarcinā:ſed diuino iudicio pōde
ratur quo plerunqȝ ⁊ ea que putabant gra
uia facilius dimiſſa legunt:⁊ que leuia ſpe
2.re.11. rabant:⁊ minima obreatum ſupbie indiſ/
ſolubilia perſtiterūt. Quis.n.geminā da/
uid adulterij culpam:vȝ:⁊ homicidij pec
cato ſaulis nō preferret:qui armētis bouȝ
⁊ ouibus parcens ea cōtra pphete verbū:
Exo.20 quaſi bonum reputās nō occidit? Ille.n.
qui pceperat per moyſen nō eſſe mechan/
dum aut occidendū ipſe pcepit p Samue
1.reg.5. lem:vt quicqd eſſet amalech occideret ab
hoie vſqȝ ad iumētū. Inuentus eſt autem
voci dñi vterqȝ obnoxius:qꝛ vterqȝ repu/
2.re.12. gnans:⁊ tñ Saulis nec orante Samuele
miſertus eſt deus: Dauid aūt illico ad ho
ram pepercit:nimirum qꝛ illuȝ obſtinatio
perdidit iſtum humilitas ſaluum fecit:il/
lum excuſatio maiori culpa fecit obnoxiū
iſtuȝ prompta confeſſio liberauit a morte.
Mox enim vbi culpam nouit:⁊ ſe peccaſ
ſe cōfeſſus eſt. Noli inquit propheta time
re:tranſtulit dominus peccatum tuum.
Quicunqȝ ergo ſeipſum innocentem iudi 2.re.12.
cat oculos non habet retro:qꝛ ſi ſuam noſ
ſet plene conſiderare originem initiū eius
cepit a culpa:⁊ qȝ vera ſit illa dauid cōfeſ/
ſio:que dicit. In iniquitatibus conceptus ps.50.
ſum:⁊ in peccatis cōcepit me mater mea:
etiam ſi alia deeſſent peccata quod diffici/
le prorſus eſt diligenter agnoſceret. San/
cta vero animalia ⁊ ante ⁊ retro oculos
perhibentur habere qꝛ ⁊ bonum facere in
deſinenter cogitāt:⁊ culpas pteritas pijs
fletibus tergūt ⁊ a futuris ſibi malis caue
re ſatagūt:⁊ impetrare de preteritis indul
gentiā ſtudent. Quia vero non ſufficit no
bis pēſare foueas:in qbus aut cadere poſ/
ſumus:aut lapſi ſumus: quod proprie ad
maiora crimina pertinere dignoſcitur niſi
etiam virtutes ⁊ vitia interioris hois vi/
gilanti diſcuſſione ſcrutemur:ne aut aliq
virtus deſit nobis ſine qua nec cetere ſta/
re queant:aut furtim is qui tēptat vitia p
aliquod foramen immittat:recte etiā poſt
illud quod dictum eſt de ante ⁊ retro qui
buſdam interpoſitis adiunctū eſt. Et qua
tuor animalia habebāt alas ſenas:⁊ in cir/
cuitu ⁊ intus plena ſunt oculis. Diſtiguē
dum ſane ſummopere eſt:quid per ante ⁊
retro:⁊ quid per intus ⁊ in circuitu intel/
ligendum ſit:⁊ quid differat inter vtrun/
qȝ. Aliud eſt enim habere oculos ante ⁊
retro:aliud in circuitu ⁊ intus. Ibi enim
ſana memoria: hic circunſpectio ⁊ vigi/
lantia neceſſaria ſunt. Per illud enim de/
flentur commiſſa ⁊ cauentur de cetero cō
mittenda. Per iſtud ſpiritualia vitia que
intus ſunt diſcuſſa notantur:⁊ ne occulti
hoſtes qui ambulant in circuitu aliquem
mentis aditum inueniant immunitum p
quem intrare queant in animam:tota in/
duſtria cuſtoditur. Per illud cogitantur
preterita:⁊ cauentur futura. Per iſtud bel
la ſpiritualia que preſent:aliter imminent
intus ⁊ exterius patefacta cauentur. Il/
lud ſe videre oſtendebat pſalmiſta quādo
dicebat. Cogitaui dies antiquos ⁊ annos ps.76.
eternos in mente habui. Iſtud cuȝ ſuppli
cabat dño vt ſe interius ⁊ exterius pur/

gare dignaret:dicēs in orōnibus ⁊ ꝯfeſſiōi
bus ſuis. Ab occultis meis munda me dñe:
ps.18. ⁊ ab alienis parce ſeruo tuo. Habent ergo
quatuor aīalia pfectiones iſtas p quas ⁊ di
gna extimant laude Dei ⁊ in habitatione
ps.83. domus eius:iuxta illud pſalmiſte. Beati
qui habitant in domo tua dñe:in ſecula ſe
culorȝ laudabunt te. Unde ⁊ hic ſubditur.

C.12 ¶Et requiem non habebāt die
ac nocte dicentia. Sanctus: San/
ctus:Sanctus dominus deus om
nipotens:qui erat: & qui eſt: &
qui uenturus eſt.

¶Hoc ⁊ de Seraphin ſcriptum eſt. Cla/
Eſa.6. mabāt (inqt) alter ad alterȝ. Sāctus:Sā/
ctus:Sanctus dñs deus exercituum:ple/
na eſt oīs terra gloria eius. Quid autem
p diem niſi pax:⁊ qd per nocteȝ niſi tribu
latio deſignat? Magnum vō non eſt lauda
Job.1. ri deum ſcūm in die niſi etiaȝ laudet in no
cte:iuxta illud viri ſancti. Dñs dedit ⁊ do
minus abſtulit:ſicut deo placuit ita factuȝ
eſt:ſit nomen dñi benedictum. Unde ⁊ p
pſalmiſtam di. In noctibus extollite ma/
ps.133 nus veſtras in ſcā ⁊ benedicite dñm. Non
(inqt) in die tm̄ cum pſpera ⁊ optata ſuc
cedunt:ſed etiaȝ in noctibus cum inhorre
ſcunt tenebre ⁊ erūne. Sic ergo ſancta aīa
lia non ceſſant die noctuqȝ inuocare deum
trinum ⁊ vnum:qꝛ nec in pſperis:nec in
aduerſis:a ſancte trinitatis ⁊ vnitatis di/
gna ⁊ ppetua ꝯfeſſione quieſcunt. Nō eniȝ
Eſa.62 pro pena poſitum eſt. Requiem nō habe/
bāt:ſed iuxta illud Eſaye prophete. Pro/
pter ſyon nō tacebo:⁊ pp hieruſalem non
quieſcam. Hoc vō qō ait. Qui erat ⁊ qui
eſt:⁊ qui vēturus eſt:ſupiori parte libri nos
expoſuiſſe ſufficiat. Sequitur.

C.13 ¶Et cum darēt illa quatuor ani
malia:gloriam:& honorem: &
benedictionem ſedenti ſup thro
no uiuēti in ſæcula ſæculorum:
procedebant uigintiquatuor ſe/
niores ante ſedentem in throno:
& adorabant uiuentem in ſæcu
la ſæculorum mittēres coronas
ſuas ante thronum dicentes. Di
gnus es domine deus noſter ac/
cipere gloriam:& honorem: &
benedictionem:& uirtutē: quia
tu creaſti omnia:& propter uo/
luntatem tuam facta ſunt.

¶Si verba iſta referimus ad eccleſie or/
tum:nō vident ſatis rōne pſpicua:qꝛ qua/
tuor ordines:quos ſupius ſcripſimus: cō/
pleti nōdum erant:vtpote qui eo tpe in in
ceptione manebant:ſed ⁊ qualiter viginti
quatuor ſeniores coram ſedente in throno
adorauerint:obſcurȝ eſt:niſi forte pars ac/
cipiat pro toto. Sed rectius hoc refert ad
tps vltimum: qn̄ erunt oīa ꝯſumata: aut
certe ad curſum tpis huius:ſub quo labo/
rāt quatuor aīalia:⁊ pro fide dei ſui:multa
diſcrimina patiunt. Porro in ſenioribus
vigintiquatuor magni pōtifices intelligi
poſſunt:vt Anthiochenus:Alexādrinus:
Conſtātinopolitanus:⁊ quiqȝ etiā metro
politani eo qꝫ vicem illorȝ ſeruare videan
tur in terris:qui ſupra thronos vigintiq/
tuor ſedere in gloria viſi ſunt. Procident
aūt vigintiquatuor ſeniores ad vocem aīa
lium laudātium deum:⁊ laudāt ⁊ magnifi
cant viuētem in ſecula ſeculorȝ.qꝛ cuȝ ma/
gni xpianorȝ pres:q oībus eccleſie ordini/
bus preſunt:eoſdē ſcōs ordines ita robora
tos vidēt in fide:vt nec in pſpis:nec in ad
uerſis a creatoris laude taceāt:letant corde
⁊ totum opatori deo:qui oīa in oībus opa
tur aſcribunt. Ponunt ergo coronas ante 1.cor.12
thronum dicētes. Dignus es dñe accipere
gloriam:⁊ honorem:⁊ virtutem:⁊ benedi
ctionem:qꝛ tu creaſti oīa:⁊ pp voluntateȝ
tuam facta ſunt:qꝛ nō extollūt ſemetipſos
tanqȝ ex debito accepturi mercedem:nec
ſe merito ſuo:glīa ⁊ honore coronatos:exi
ſtimāt:aut laude dignos:ſȝ totuȝ deo attri
buunt: p quo ⁊ oīa facta ſunt. Hoc eſt eniȝ
illud qō ex voce veritatis dedicerāt. Cum

ſeceritis omnem iuſtitiam: dicite. Serui
Luc.17 inutiles ſumus. Quo ꝯtra illi ad pedes do
mini coronas ponere renuunt: qui ſibi at/
tribuunt: ꝙ iuſti ſunt: ⁊ ob hoc: non ipſi
deo laudes ⁊ gratias referunt de acceptis
muneribus: ſed magis ipſi mercedem ope
rum ac ſi ex iure debiti pro bono naturali
expectant. Porro viri ſancti nō ſic: ſed oīa
(inquiunt) opera noſtra opatus eſt nobis.
Eſa.26 Hijs in hac ſcd̄a parte in modum prefatio
nis editis: venit ad ſeriē: ⁊ qualiter aīalia
iſta in ſex tpibus preliando ꝓfecerint: qua
literꝫ in eoꝝ prelijs liber inuolutus aper
tus ſit miris enigmatibus intimatur: cū
ſubditur.

Cap.5. T.1. Et uidi in dextera ſedentis ſu/
per thronum librum intus & fo/
ris ſignatum ſigillis ſeptem.

Liber iſte quem Joānes vidit: vnum
eſt generale volumen ſcripturaꝝ ſanctaꝝ
ꝯtinēs in ſe oēs hyſtorias editas a ſanctis
ꝓphetis ſub priori teſtamēto. In dextera
dei viſus eſt liber: qꝛ in eo ꝓſpera ⁊ laude
digna nunciant electis: iuxta illud apoſto
Ro.8. li. Scimus qꝛ diligentibus deum: oīa co/
operant in bonū. In dextera dei viſus eſt
liber: qꝛ p ipſum ſalus mundi ad notitiam
venit. Unde ⁊ per Moyſen dī. In dextera
Deu.33 eius ignea lex: ſcriptus eſt intus ⁊ foris: qꝛ
aliud oſtendit ſm lr̄am: aliud exhibet ſm
allegoriā. Foris enim loqtur paruulis: in
tus viris. Foris loqtur inſtituendo corpo/
ra: intus aīas informando in fide. Sed qs
hoc intelligeret niſi xp̄s operibus exhibe/
ret? Ut eniꝫ pretermittam cetera: qs legis
doctor Ezechielem legēs: ⁊ quatuor aīalia
Ezec.1. in eo ſcripta reperiens: hec que ſupra dixi
mus ītueri ſufficeret: niſi xp̄s natus ⁊ paſ/
ſus: reſurgēs ⁊ aſcendēs in celum: eos qui
p aīalia quatuor deſignati ſunt: ſacros ordi
nes: nō tā caſſe vocis doctrina: q̄ꝫ rei ope
exhiberet. Quid enim oſtēdebat ꝓphete:
qn̄ quatuor aīalia iſta rebus myſticis ſcri/
bebat? Nunqd illud qd̄ preſens erat: niſi
forte ex pte? Non inq̄ꝫ: ſed qd̄ futuꝝ erat.
Qūo autem erat futuꝝ? Sicut xp̄s erat il
lud facturus. Quis ergo intelligere poſſꝫ:
niſi xp̄s hocipſum faciēdo monſtraret? Ut
autem inferamus illud qd̄ ad rem magis
ꝑtineat. Quis rotam infra rotam ſcriptu/
ram veteris teſtamēti ⁊ noui: intelligentie
ſpiritu ꝯiecturādo ſentiret: niſi xp̄s in mū
dum veniēs: nouum ꝑficeret teſtamētū?
Intus tn̄ ⁊ foris liber iſte ſcriptus eſſe no/
tabat: cum rota in medio rote eidem pro/
phete oſtēdebatur: qꝛ ⁊ aliud (vt iā dixi)
rota exteriori iuxta hyſtoriam exhibetur
paruulis: aliud interiori intimat perfectis.
Scd̄m hoc eniꝫ duas vitas cōmendat ec/
cleſia: actiuā. ſ. ⁊ ꝯtemplatiuam. Harꝝ vna
que exterior eſt: exempla magis inſtruunt:
q̄ꝫ ſimplicia verba: alteram meditatio ſcri
pturaꝝ ſanctaꝝ. Ideoqꝫ cum loquimur
ydiotis: ⁊ ſpiritualia capere nō valētibus:
proponimus eis iuſtitiam patrum: quam
vetus exhibet teſtamētum: vt qd̄ forte au/
ditum ſimpliciter ꝯtēnendum putarent:
attendentes ꝙ preceſſerit in viris iſtis: ac
ſi mandatum celitus adimplere feſtinent.
Proponimus inq̄ꝫ: illis exempla patrū:
ꝓponimus vitas: innocētiam. ſ. Abel: obe
diētiam Abrae: ſimplicitatem Jacob: patiē
tiam Job: ⁊ hijs ſimilia: vt qui cape alta ⁊
magna nequeunt: ſaltem hijs que infima
ſunt: ⁊ ꝯgruentia paruulis imbuātur. Sa
ne ꝯtemplatiue ꝑfectioni: verba magis ſpi
ritualia ⁊ interiora ꝯueniunt: qꝛ ſpiritalis
(inqt) hō oīa iudicat: ⁊ ipſe a nemine iudi 1.Co.2.
catur. Sed hec quidem ⁊ hijs ſimilia mo
do ꝓſequi poſſumus: cum detecto ex ma/
gna parte libro: rota iam nunc interior: ad
exteriora recurrit. Ante Chriſti vero paſ/
ſionem ſignatus erat ſeptē ſigillis: nec pa
tebat vlli hominū aditus rote huius: qꝛ
morienti ac reſurgenti domino: hoc pri/
uilegium ſeruabatur. Unde ⁊ mox ſub/
ditur.

Et uidi angelum fortem: præ/ T.1.
dicantem uoce magna. Quis eſt
dignus aperire librum: & ſolue/
re ſignacula eius? Et nemo pote

rat in cœlo: neqꝫ in terra: neqꝫ
ſubtus terram aperire libꝝ: neqꝫ
reſpicere illum.

Ego angelum iſtum fortem: Joānem
baptiſtam fore puto: qui de hocipſo myſte
Luc.3. rio: per ſeipſum dicebat. Ueniet fortior me
poſt me: cuius ego non ſum dignus vt ſol
uam corrigiam calciamentorum eius. Ut
enim in calciamento pes: ita in littera ſpi/
ritalis intelligentia latet. Joānes etenim
fortis angelus erat: qꝛ dei fortitudinem pre
currere miſſus eſt. Et tamen ad ſoluenda
myſteria imparem ſe eſſe fatetur: qꝛ Chri/
ſto (vt iam diximus) hoc priuilegium ſer
uabatur. Et nemo (inquit) poterat aperi/
re librum. Non legiſperitus: ſcientia litte
Luc.28 rali preditus: non poetaꝝ aliquis munda/
na prudentia eruditus: nō anime mortuo
rum ꝯſtitute in inferis: que per ſpiritum
phytonicum futura predicere referuntur:
ſi tamen ipſe anime: ⁊ non magis Demo/
nes in eaꝝ ſimilitudines transfigurati re/
ſpondent: ſcripturaꝝ myſteria aperire va/
lebant: qꝛ ſolus eſt deus q poteſt oīa: ſolus
qui ſibi retinet ⁊ diſtribuit omnibus: put
vult. Idcirco autem antiqs patribus: hoc
priuilegium non eſt datum: qꝛ venire per
ſemetipſum decreuerat: ⁊ erudire quos
creauerat ipſe: vt ipſum eſſe auctorem lu/
cis: tam doctrina q̄ꝫ opere teſtarent. Erat
interim ſcriptura ſacra quadam obumbra
ta caligine. Et iuxta illud qd̄ in exodo le/
Exo.24 gimus: nube obſcuritatis contecta. Cum
aſcendiſſet (inqt) Moyſes ad dominum
in montem operuit nubes montem: ⁊ ha
bitauit gloria domini ſuper ſynai tegens il
lum nube ſex diebus: vocauitqꝫ eum die ſe
ptimo de medio caliginis. Quaſi enim ſex
diebus caligine texit dominus montem
Synai: ſeptimo autem die vocauit Moy
ſen de medio nubis: quia quod quaſi ſex
diebus: per ſex tempora caliginoſa latere
voluit: in ſeptimo tempore reuelatur: ele/
ctis intrātibus per fidem ad interiora my
ſteria: vt veritas que diu latuit: manifeſte
clareſcat. Completū eſt iſtud in hoc tem/
pore: quod reſpectu precedentium ſeculo/
rum: vt in opere concordie luculēter oſtē/
dimus: ⁊ ſextum ⁊ ſeptimum dici poteſt.
Complebitur perfecte ⁊ luce clarius: cum
ſeptimus angelus tuba canere cepit. Ab
aduentu itaqꝫ ſaluatoris: diuina nobis ſcri
ptura apiri cepit: ⁊ ex parte iā maxima ap/
ta eſt: Judeis vero obſcura ⁊ operta vela
mine: ſicut de ea per pſalmiſtam dicitur.
Tenebroſa aq̄ in nubibus aeris. Et iteꝝ. Ps.17.
Extendens celum ſicut pellem: qui te. Ps.103.
gis aquis ſuperiora eius. Quaſi pellem de
us omnipotens celum extendit: cum ea
que ad litteram intelligi poterant: fideli/
bus teſtamenti veteris per ꝓphetas man
dauit. Quis enim ignorat prophetas q̄ꝫ
multa iuxta litteram: de morum inſtru/
ctione: de dei ⁊ proximi dilectione: de qui
buſlibet pietatis operibus dei populum
docuiſſe: in qbus ſi littera euacuetur: erra
tur? Extenditur ergo celum ſicut pellis:
cum ſimplicia ſimplicibus enarrantur. Et
tamen aquis: ſuperiora eius teguntur: qꝛ
ſicut nōnulla obſeruanda eſſe ad litteram:
fideles primi temporis electi ſunt: vt ma/
iora tamen myſteria: ad prefinita vſqꝫ tem
pora neſcirentur. Secundum anagogen:
plura adhuc homines in terra poſitos la/
tent: que ſolis angelis: ⁊ animabus ſancto
rum in celeſti iam patria conſtitutis nota
ſunt. Nobis autem qui infra ſumus: do/
nec dies penitus illuceſcat: celātur. Quip
pe ⁊ ſi plura intellexerunt prophete: non
tamen omnia oēs: ſꝫ ſingulis plus aut mi/
nus: pro menſura ⁊ placito donatoris. Da
uid eniꝫ qui tam mira in pſalterio ꝓtulit:
an ipſe domum edificaret domino: neſcie/
bat: ⁊ Helyſeus qui prophetie ſpiritum
habere conſueuerat: mulierem Suna/
mitem triſtem quidem eſſe perſenſit: ſed
que cauſa eſſet triſtitie eius: celante a ſe
domino neſciebat. Neqꝫ in celo ergo
neqꝫ in terra: neqꝫ ſubtus terram in/
uentus eſt aliquis: qui aperto libro: ſi/
gnacula solueret: quia neqꝫ ſanctorum
alicui: intelligentie dono: aut etiam

angelis qui in celis ſunt:neqꝫ alicui philo
ſophoꝝ mundata ſcientia erudito: neqꝫ
mortuorum ſpiritibus aut Demonibus:
archana ſcripturarum pandere : datum
eſt : quouſqꝫ veniret ille qui paſſurus erat
cum littera ⁊ reſurrecturus cuꝫ ſpūali in
tellectu:queꝫ ſi cognouiſſent iudei:nunq̃ꝫ
regem glīe crucifixiſſent. Unde ⁊ ſciſcitāti
Danieli que eſſet intelligētia ſermonum:
nō eſt auſus angelus:qđ poſcebať expone/
dañ.12 re:ſed vade (inqt) Danielːqꝛ clauſi ſunt ſi
gnatiqꝫ ſermones. Sequitur.

C.3. ❡Et ego flebam multum:quo/
niam nemo dignus inuentus eſt
aperire librū:neqꝫ uidere eum.

❡Qui videt ⁊ nō intelligit:nihil videt:
⁊ ſi videat plerūqꝫ aliqd ad iudiciuꝫ:vt ex
cuſationem nō hēat. Unde ⁊ ꝑ ſemetipſaꝫ
vitas interrogantibus diſcipulis cur in pa
Luc.8. rabolis loqueretꝛ turbis. Reſpōdit. Ut vi
dentes non videant ⁊ audientes non au/
diant:neqꝫ intelligant.

❡Joannes autem (vt diximus) contem
plantium deſignat ecclīam. Ideoqꝫ fletus
Joānis ad triſtitiam ipſius eccleſie : referē
dus eſt. Neqꝫ eniꝫ qcūqꝫ dicere pōt. Ocu
li mei ſemꝑ ad dñm:ſicut iure ꝯtemplati/
uus:ita ⁊ intelligēs dici pōt:qꝛ aliđ eſt cre
dere in deuꝫ:⁊ hr̄e oculos mētis aptos iu
giter ad ꝯtemplationem ipſius:aliud ſcire
ipſum ⁊ ꝯſilia eius que latēt in abditis ſcri
pturaꝝ. Illud enim datꝛ multis:iſtud aliq
bus ⁊ diebus ſtatutis. Flebat ergo aliqn̄
ecclīa xp̄i nō itelligēs occulta myſteria:qꝛ
multi hereticoꝝ inſurgētes e medio:fideꝫ
catholicaꝫ impugnabāt. Hoꝝ primi iudai
zātes ad ſeruādam legem Moyſi:fideles
reducere nitebanꝛ:⁊ qꝛ pauci erāt admo/
dum qui ſcripturaꝫ ſpūaliter intelligerēt:
facta ſibi difficultate qđ reſpōderēt aduer/
ſarijs:neſciebāt. Siīr ⁊ ſequenti tp̄e:hinc
inde hereſes pullulare ceperunt ſcindētes
ecclīe vnitatem:eo ꝙ intelligētiam myſti
cam:⁊ ſi eſſe ſentiebāt:necdum tn̄ eam ca/
pere ſicut oporteret:valebāt. Hec enim cā
erroris precipua fuiſſe cognoſcitꝛ. Quicūqꝫ
enim amplectitꝛ lr̄am que occidit:⁊ iuxta
ſimplicitatem lr̄e:verba myſtica intelligē
da demonſtrat:ꝓtinus hereticus eſſe inci
pit:ſicut e diuerſo:q veritateꝫ lr̄e:vbi nul/
la ſunt myſteria inutilr̄ fingunt. Alij nem
pe in textu lr̄e : alij in ſpiritali intelligētia:
diſcretionis ſpūm nō habentes : veluti in
ꝯtrarium criminalr̄ errāt. Qui eniꝫ ambu
lat in tenebris neſcit quo vadat : ⁊ ſeu ad
dexteram:ſeu ad leuam declinet offendit.
Ut auteꝫ de luctu iſto aliqđ aptius infera
mus:q̃ꝫtum acrius neq̃ꝫ luctum dederit fi
delibus xp̄i ecclīaſtice hyſtorie manifeſte Joā.12
declarāt. Legitꝛ ꝑꝑ eum ꝯueniſſe in nicena
ſynodo:plures philoſophos:ſimplicitateꝫ
ſancte ecclīe cornibus ſuperbie vētilantes:
⁊ argumētis dyalecticis fidem catholicaꝫ
impugnātes. Exinde aſſumpta occaſione
alie quoqꝫ hereticoꝝ ſecte ex vnaipſa here
ſi ꝓceſſerunt:⁊ in oībus hijs luctus ecclīe.
Ut aūt oſtēderetꝛ fidelibus compleri opor
tere victoriam:qua ſenior ꝯſolatꝛ Joānem:
repēte in eccleſia xp̄i:doctores eximij cla/ Bona
ruerunt. Deniqꝫ ſub eodem pene tp̄e:Hy
larius:Ambroſius:Auguſtinus:Hierony
mus : alijqꝫ doctores magni illuxerunt ſi/
mul:qui oēs haurientes de fonte libri:queꝫ
aperuit xp̄s:arida populoꝝ corda irrigare
ceperūt:lachrymas ſancte matris eccleſie
multis conatibus extergētes. Predixit er
go Joāni ſenior:qđ ex parte iaꝫ ꝑ maxima
gaudemus eſſe completum:repletam eſſe
ſ.terram:ſciētia dñi:ſicut aque maris ope/
riētis. Sed hoc,vnde? Profecto ex eo qđ
in loco iſto ꝓmittitur. Nam ſubditur.

❡Et unus de ſenioribus dixit C.4.
mihi. Ne fleueris. Ecce uicit leo
de tribu Iuda radix Dauid ape/
rire libꝝ et ſeptē ſignacula eius.

❡Si Joānes euangeliſta eccleſiam iuſto
rum deſignat : quem ſenior iſte qui dixit
hic : niſi ipſum Joannem : qui vnus eſt
⁊ inclytus ſeniorum iſtorum : quiqꝫ hec
eadem : de quibus loquimur ad eccleſie
doctrinam ⁊ conſolationem deſcripſit:q̃ꝫ
uis non ſolus iſte : ſed ⁊ omnes quibus

datum eſt hoc ſcire:cum eo ſunt pariter in
telligēdi? Et notandum ꝙ ſacra myſteria
non ita repente ꝯſumationem accipiunt:
quō ſubito pronunciari queunt:nimirum
qꝛ nonnulla ſimul deſcribuntur in libro:
que per multa annorum curricula conſu/
mata ſunt. Sicut ergo nō repente ſolutus
eſt totus liber:ſꝫ per tp̄a ſeptēſita ⁊ luctus
eccleſie paulatim tollitꝛ:⁊ velut ꝑ qđam in
cremēta:ꝯſolatio creſcit. Querēdum vero
eſſet in apertione libri:cur agnus qui occi
ſus eſt.leo de tribu Juda : ⁊ victor mortis
deſcribitꝛ:niſi loci huius ſolutio in exordio
huius opis ꝓceſſiſſet. Ibi enim niſi fallor
de leone ⁊ agno:de morte ⁊ vita xp̄i:de tu
mulo ⁊ reſurgente ab ipſo : qđ nobis ipſe
preſtitit:diſſeruimus. Non pigeat reuolu/
tis folijs preſcripta relegere melius:multo
amplius q̃ꝫ iteratis onerare volumen. Ra
dix vero Dauid dictus eſt xp̄s:qꝛ de ſemi
ne Dauid q magnus fuit in regib⁹ natus
eſt. Sed quare radix Dauid ⁊ nō palmes:
aut vertex? nimiꝝ qꝛ due ſunt natiuitates
hoīum:non qđem oīum : ſed eoꝝ qui in
xp̄o renati ſunt. Haꝝ prima que carnalis
eſt in radice:ſpiritalis in palmitibus deſi/
gnatꝛ. Uidemus enim quarundam arboꝝ
pullulare radices : ⁊ ſciſſa hincinde terra
ſurculos ex eiſdem ꝯſurgere:ſꝫm qđ in ra/
dice Dauid : carnis xp̄i natiuitas : que de
terra ſumpſit originem:deſignatꝛ. Unde ⁊
de ortu virginis ex ſtirpe Juda progenite:
Eſa.11. per ꝓpheram di. Egredietꝛ virga de radi/
ce Jeſſe:⁊ flos de radice eius aſcendet. Et
Eſa.53. rurſum ꝑ eūdem ꝓphetam de xp̄o:ꝙ eſſet
coram patre naſciturus de virgine. Aſcen/
dēt (inqt) ſicut virgultum coram eo:⁊ ſi
cut radix de terra ſitienti. Scđm hoc ergo
dictus eſt xp̄s radix Dauid:ꝓeo ꝙ in ra/
dice vita arboris eſt : ex qua (vt diximus)
ſurculi ꝓcreanꝛ:qꝛ re vera radix Dauid:
⁊ vna ex precioſis radicibus pullulauit:⁊
facta eſt vitis vera:cui poſtea ſꝫm ſpūm in
numeri palmites adheſerūt. Ipſe eſt ergo
radix Dauid:qui viuit ⁊ regnat in domo
Jacob vſqꝫ in eternum:ſicut ⁊ ꝑ ꝓphetaꝫ
Eſa.9. di. Suꝑ ſolium Dauid:⁊ ſuꝑ regnuꝫ eius
ſedebit. Et angelus ad Mariam. Dabit il Luc.1.
li dñs deus ſedem Dauid patris ſui : ⁊ re/
gnabit in domo Jacob : ⁊ regni eius non
erit finis. Bene autem de rege ⁊ regno oc
caſio data eſt:qꝛ ⁊ leo fortiſſimus eſt:⁊ rex
quodāmodo beſtiaꝝ. Fortis leo:fortis Ju/
da:fortis Dauid:⁊ ideo illis aſcribitꝛ rega/
lis poteſtas:nimiꝝ:qꝛ fortis xp̄s reſurrexit
a mortuis:⁊ impotētias regni ſui ꝑ victo/
riaꝫ paſſionis intrauit. Nōne ait ipſe. Hec Lu.24
oportuit pati xp̄m:⁊ ſic intrare in gloriam
ſuam? Et iteꝝ. Data eſt mihi omnis pote/ ma28
ſtas in celo ⁊ in terra. Sequitur.

❡Et uidi in medio throni & q̈/ C.5.
tuor animalium & ſenioꝝ:agnū
ſtantem tanq̄ occiſum.

❡In Eſaia legimus. Ecce pono in fun/ Eſa.
damētis ſyon lapidem precioſum angula/
rem. Et pſalmiſta. Lapidem quem repro/ ps.117
bauerūt edificātes : hic factus eſt in caput
anguli. Ita enim melius inter duo teſta/
menta factus eſt vnigenitus dei:vt quem
patriarche preceſſerunt:ſequerentꝛ apoſto
li:⁊ quem ꝓphete futuꝝ eſſe predixerant:
doctores euāgelij exhiberēt preſenteꝫ. Ut
enim ipſi dicimus. Benedictus qui venit
in noīe dñi:ita ⁊ illi ꝯfitebanꝛ ventuꝝ di/
centes. Benedictus qui vēturus eſt in no ps.117.
mine dñi. Unde ⁊ per ſeipſum in euange mat.13.
lio dicit. Beati oculi qui vidēt que vos vi
detis:dico enim vobis ꝙ multi reges ⁊ ꝓ
phete voluerunt videre que vos videtis:
⁊ nō viderunt:⁊ audire que vos auditis:
⁊ nō audierunt. Quāuis autem in eccleſie
typo quatuor ſepe dicta aīalia:quatuor or
dines ſupradictos deſignēt:ſꝫm tn̄ intelle/
ctum generalem quo ſepe vniuerſitas cō/
prehēditur : poſſumus qđem in leone pa/
triarchas:in hoīe ꝓphetas:in vitulo mar
tyres:in aqla ꝯtemplatores competenter
accipe. Inter hos enim xp̄s medius fuit.
Sed q̄re in medio throni? Qꝛ ⁊ ipſe thro/
nus generalr̄ e duobus ꝑficitur teſtamen
tis. Quaſi ergo in medio throni ⁊ quatuor
aīalium ⁊ ſenioꝝ : tanq̄ꝫ occiſus viſus eſt
agnus dei:qꝛ ipſe eſt (vt ait apoſtolus) pax

nostra qui fecit vtraqz vnum:medium pa
Ephe.2. rietem soluens macerie vt duos cdat in se
metipso z recōciliet ambos in vno corpo
re:deo p crucem interficiēs inimicitias in
semetipso. Igit z testamētū vetus ptinet
bm aliqd ad q̄tuor aīalia z thronū dei:bm
q̄ dñs xps Jesus in medio throni z q̄tuor
aīalium visus est:q̄uis si ad sola noua refe
rat hoc vbum:nihilominus tn̄ xps:in me
dio throni:z aīalium:z senioꝝ ɔsistit:q2 (si
cut iā diximus in precedēti libro.) Sede
re desup:sublimitatis est:stare i medio hu
militatis. Unde z ipsemet q rex est humi
lium:z paruuloꝝ:cū vellet discipulis suis
humilitatis magisterium exhibere:aduo
cās quēdam paruulum statuit in medio:z
dixit. Nisi conuersi fueritis z efficiamini si
Mat.5 cut paruuli:nō intrabitis in regnū celoꝝ.
Quicunqz ergo humiliauerit se sicut par
uulus iste:hic maior est in regno celoꝝ. Fe
cit hoc z dixit de paruulo quē statuit in
medio discipuloꝝ:nec sufficere tn̄ credidit
Luc.22 nisi diceret de seipso. Ego aūt in medio ve
stri sum:non quasi qui recumbit:sed quasi
qui ministrat. Ut ergo cā humilitatis di
ctus est agnus:z qd amplius est quasi occi
sus:ita cā humilitatis dictus est:esse in me
dio throni z quatuor aīalium z senioꝝ:q2
ipse est oibus forma iustitie:ipse vniuersis
humilitatis exemplum. Notandum vo q̄
eum quem ex mortuis resurgētem leonē
noiat euntem ad portas inferi:agnum nō
leonem appellat. Uidi (inqt) agnum tan
q̄ occisum. Descripturus aptionis seriē:
ad principium mētis oculos duxit:qd est.
Uicit leo de tribu Juda. Sed q2 xps nō re
surgeret nisi prius mortem subiret: alteꝝ
quodāmodo intuet initium. Uidi (inqt)
agnum tanq̄ occisum. Quare tanq̄ occi
sum z non occisum? Q2 mors que tenere
mortuum in corruptionem nō pōt: mors
nō est dicēda:sed quasi mors: non veritas
mortis:sed trāsitus ex hoc mūdo ad prēz.
C.6. ¶ Et uidi (ait) agnum stantem tā
q̄ occisum habentem cornua se
ptem & oculos septem qui sunt
septem spiritus domini missi in
omnem terram.

¶ Cornua agni septem:angeli sunt septē
ecclīaꝝ:nō qdem illi q̄ prefuerunt illis ec
clesijs:sz alij designati p ipsos:si tn̄ nō sunt
illi septem viri:q missi sunt per tpa septē:
de qbus in prima parte mentio fcā est. Se
ptem oculi q sunt:ipse apit cum subiungit.
Qui sunt septē spūs dei missi in oēm ter
ram. In oēm qppe terram missi sunt septē
spūs dn̄i:q2 in oi orbe terraꝝ gratia sancti
spiritus effusa est:z oibus ecclesijs electoꝝ
dei:inuenta sunt dona spūs sancti. Spūs Sap.
qppe dn̄i multiformi diuisione gratiaꝝ re
pleuit orbem terraꝝ: z hoc qd ɔtinet oia
scientiam hz vocis. Et recte q libꝝ apit:se
ptem oculos hic describit:q2 per singula si
gilloꝝ septem:quasi oculi singuli necessarij
sunt: vt bm ꝓprietates ordinum dona ɔue
niāt gratiaꝝ. Cōgruit nāqz ꝓprietate. qua
dā fortitudo prelatis:sciētia dyaconibus:
intellectus doctoribus:sapiētia ɔtemplato
ribus:ɔsilium ɔuētualibus:pietas eis qui
miserent pauperibus:timor contugio alli
gatis. Sequitur.

¶ Et uenit & accepit librum de Lu.7
dextera sedentis.

¶ Uicit agnus:venit leo:uicit agnus a vi
ta:venit leo a morte. Uicit moriēdo p mor
tuis:venit resurgendo pro mortuis. Cur
aūt in dextera dei visus fuit liber:superius
dictum est. Porro agnus q occisus est per
resurrectionis sue gloriam mutatus in leo
nem:venit z accepit libꝝ de dextera seden
tis:cum ea que scripta erāt in lege z ꝓphe
tis in se esse ɔsumata atqz ɔsumanda dise
ruit. Et incipiēs (inqt) a Moyse z ꝓphe
tis interpretabat illis scripturas. Extunc Lu.24
igit aptio libri. Extunc signaculoꝝ solutio
inchoata est:in die inq̄ illo quo resurrexit
a mortuis z apuit discipulis suis sensū vt
intelligerent scripturas. Quāuis vo signa
precesserint ad soluenda corda eoꝝ q vide
runt in fide:ad ɔfirmādas colūnas terre:
que liquefacta defluxerat in pcis:q2 tn̄ Jā
nes z Mābres signa p incantationes fece Exo.
rūt:z facturus est q̄plurima eroꝝ filia an
tixps:non deesse poterat scrupulus:si exte
riora illa tm̄ cernerēt signa:z nō magis in
teriora ppenderēt in intelligētia spūali. Hoc
Joh.16. est enim illud. Multa hēo vobis dicere:sz
nō potestis portare mō. Cū aūt venerit il
le spūs veritatis:docebit vos oēm verita
tē. Et ille (inqt) testimonium phibebit de
me. Multo magis ergo in mysterijs decla
rata est:vitas fidei nr̄e. reddēte in eis spū
scō testimoniū xpo:q̄ in magnis illis mi
raculis q̄ ondit iudeis:post q̄ z ipsi quoqz
apl̄i titubarūt in fide. Un̄ z mox subdit.

C.8. ¶ Et cum apuisset librum:qua
tuor animalia:& uigintiquatuor
seniores ceciderūt coram agno
habētes cytharas & phyalas au
reas plenas odoramentoꝝ:quæ
sunt orationes sanctoꝝ. Et canta
bant canticum nouum:dicētes.
Dignus es domine deus noster
accipere librum:& apire signa
cula eius:quoniam occisus es &
redemisti nos deo in sanguine
tuo:ex omni tribu: & lingua:&
populo:& natione:et fecisti deo
nostro regnum & sacerdotes.

¶ Quatuor aīalia.i.oēs sci:z vigintiqua
tuor seniores:q sunt pñes z principes ɔsti
tuti:cognouerūt agnū:veꝝ esse filiū dei:z
q̄ nō fuerit occisus necessitate aliq̄ pci sui:
sz p mundi salute. Et notādum q̄ intelle
ctus q ptinet ad exordium scdi status: nō
semp bm totum accipiēdus est:sz bm par
tem:q aūt ptinet ad exordiū tertij:bm to
tum. Et ob hoc (sicut iam dixi) nō est ista
laus:repētinū aliqd extimādum:vt q̄si ois
illa multitudo:que designat in senioribus
z aīalibus:eo tpe quo xps resurrexit a mor
tuis pñs fuerit:maxime cū dicat in ɔfessio
Esa.9. ne sua. Redemisti nos deo i sanguine tuo:
ex oi tribu:z lingua:z populo: z natione:
sz qd ibi semel auditū est a Joāne:ɔsumari
opz ex eo tpe quo xps resurrexit a mortuis
vsqz in finē:qn̄ z ipsi quoqz rebelles iudei
dicturi sunt nobiscum. Benedictus q ve
nit in noie dn̄i. In cytharis autem diuina
laus. In phyalis predicatio designat. Et
q2 pars quedam sanctoꝝ ad ɔfitēdū:pars Mat.25
vo ad predicādū ɔstituta est:iz ad vtrūqz:
vtraqz:qd aliud sequitur apto libro:nisi vt
ex eo accipiamus qualr ɔfiteri dn̄o:z qua
liter eum populis annunciare debeamus?
Hijs etenī duobus modis ɔfitemur dn̄o:
vel cum eum in ecclesijs reuerenter lauda
mus:vel cum eum populis fidelr predica
mus. De prima ɔfessione p psalmistam di.
Confitemini dn̄o in cythara: in psalterio Ps.32.
decem cordaꝝ psallite ei. De scda p seipsā
veritas dicit. Qui me ɔfessus fuerit coram
hoibus:ɔfitebor z ego eum corā pr̄e meo.
Si forte in oratione priuata odorem offeri Mar.8
mus deo nr̄o:z nō etiā in predicatione so
lēni? Bonus odor (ait apl̄s) sumus deo
in oi loco. Ergo z cum illum ɔfitemur co
ram hoibus:odorem spargimus laudum
eius:q2 quem laudāt ɔtemplatores in orō 2.cor.2
ne priuata:hunc collaudāt predicatores in
ɔfessiōe solēni. Siue ergo illi:siue isti. Oēs
vē sancti eius:sil' vnavoce laudāt saluatorē
mūdi:dicētes. Dignus es dn̄e apire libꝝ:
sciētes q̄ ipse solus sit dignus occulta api
re misteria:q solus est vbū z sapia prīs. Et
cātabāt (inqt) cāticū nouū. Nouū cāticū
cātāt sci:q2 noua sunt oia que xps fecit in
mūdo. Nouus rex:nouū cāticū:noua do
ctrina:noua precepta. Qui ergo vult hīc
noua studeat carere veteribus. Qui vult i
duere nouū hoiē q bm deū creatus est:stu
deat expoliari veteri hoie:q corrūpit d die Eph.4
in diē:bm desideria vite huius. Sz audia
mus canticū istud nouū q̄ dulce sit fauci
bus amicoꝝ dei:q̄ dulce in nouitate spūs
ambulare:z nō in lr̄a. Dignus es (inquiūt)
dn̄e deus accipe libꝝ z apire signacula ei9
qm̄ occisus es:z redemisti nos deo i sāgui
ne tuo:ex oi tribu:z ligua:z pplo:z natōe:
z fecisti nos do nr̄o regnū:z sacerdotes. Jō
(inquiūt) dign9 es apire libꝝ:q2 occisus es.

Quaſi enim litteram ſecum dñs occidit:
q̄nquidez ipſe in corpore ſuo qđ aſſumpſit
de virgine:tpaliter occidi voluit:vt litte/
re occideret vetuſtatem:ac in corpore ſpūa
li reſurrexit a mortuis:vt quotquot indu
ti ſumus nouo hoīe qui ſm deum creatus
Ro.7. eſt:in nouitate ſpūs ambulemus. Hoc eſt
enim illud qđ in loco eidem apoſtolus pre
Ro.7. miſerat dicēs. Mulier viuente viro:voca
bit adultera:ſi fuerit cum alio viro:ſi autē
mortuus fuerit vir eius:liberabit a lege vi
ri:vt nō ſit adultera ſi fuerit cuz alio viro.
Igitur ꝛ vos mortificati eſtis legi per cor
pus xp̄i:vt ſitis alterius qui ex mortuis re
ſurrexit. Ait hoc:ꝛ paulopoſt:id qđ mo/
do premiſimus:adiecit dicens. Ita vt ſer/
uiamus in nouitate ſpūs ꝛ non in vetuſta
te littere. Hoc itaqꝫ modo redēpti ſumus
in ſanguine xp̄i vt nō ſimus ſerui:ſed libe
ri. Nec vt carnales iudei exiſtimant: qui
adhuc ſordeſcunt in vetuſtate littere ꝛ ſer
uitute legis:ex ſolo hebreoꝝ populo: aut
ex ſola tribu regali ꝛ leuitica:ſed ex oī tri/
bu:ꝛ lingua:ꝛ populo:ꝛ natione: facti ſu/
mus deo nr̄o regnum:ꝛ ſacerdotes. Qui
ſunt autem qui iſta dicunt? Nōne quatuor
aīalia? Apparet igit nunc manifeſte:qđ ſu
perius videbat obſcuꝝ in quatuor vz aīali
bus ſanctoꝝ ordines deſignari. Nunquid
enim q̄tuor hoīes hic dicere poſſunt? Qđ
vero ſequitur.

Ap.9. ¶ Et regnabunt ſuper terram.

¶ Nō illoꝝ eſt vox qui dicunt. Et feciſti
nos deo noſtro regnum ꝛ ſacerdotes: ſed
beati Joānis qui hec ipſa ſcripſit. Sic ꝛ in
euāgelio ſuo:vocem qua ipſe loquebat ad
diſcipulos ſuos:ꝯuertit ad eos: ita vt ipſi
Joā.12. loq videant:cum dicit. Hic eſt diſcipulus
ille qui teſtimonium ꝑhibet de hijs:ꝛ ſci/
mus q2 veꝝ eſt teſtimoniuz eius. Regnāt
vero ꝛ regnabūt adhuc ſacerdotes dñi ſu
per terram:q2 ſub eoꝝ poteſtate multa ho
minuz millia ſubiecta ſunt:qui eis amore
xp̄i in oī ſubiectione obtemperāt:ꝛ obtē/
perabunt ꝑfectius circa finem:cum lapis
Dan. qui oſtenſus eſt Danieli:implebit vniuer
ſam ſuꝑficiem terre. Certe cuz beatus Joā
nes ſuam hanc viſionem deſcripſit:roma
noꝝ impiorum:inimici xp̄i tenebant. Sed
vt nos deus oīpotens certos de celeſtibus
faceret: etiam mundi huius impium ſan/
ctoꝝ ſuorum pedibus inclinādo ſubiecit.
Quis enim fidelium ignorare ſe dicat vni
uerſalem ac romanuz pōtificem vicarium
eſſe celi imꝑatoris? Quid ſi filij mundi hu
ius erigunt ſepe ſepius ꝯtra ipſum:vt ca/
dant:eleuent vſqꝫ ad celos:vt vſqꝫ ad in/
ferna deſcēdant? Ibit qdem filius homi/
minis ſicut ſcriptū eſt de eo. Ueh homini
illi per quem tradetur. Utiqꝫ ſi moritur:ꝛ
reſurgit:ſi cadit:erigit:ſi ſubmergitur ele/
uatur. Nō enim derelinquet dñs virgam
peccatoꝝ ſuꝑ ſortem iuſtoꝝ. Nec deſtituet
eccleſiam ſuam vſqꝫ in finem:nec deſeret
membra ſua vſqꝫ ad conſumationem ſecu
li. Sequitur.

¶ Et uidi & audiui uocem an/ Ap.11.
gelorum multorum in circuitu
throni: & animalium: & ſenio/
rum: & erat numerus eorum mil
lia millium uoce magna dicen/
tium. Dignus eſt agnus qui occi
ſus eſt: accipere uirtutem: & di/
uinitatem: & ſapientiam. & for/
titudinem: & honorem: & glo/
riam: & benedictionem.

¶ In circuitu manere:duobus intelligi/
tur modis. Aliter enim manēt in circuitu
qui pro defenſione hinc ꝛ inde diſcurrūt.
Aliter qui videre interiora non poſſunt.
Paſtores itaqꝫ ꝛ Dyacones in circuitu
throni.i.ſpiritalis eccleſie diſcurrere perhi
bētur:q2 ꝑ hijs qui ꝯtemplationi vacant
ſeſe lupoꝝ faucibus ꝯfidenter opponunt.
Layci vero ꝛ ydiote in circuitu throni:ꝛ
aīalium:ꝛ ſenioꝝ ꝓhibētur manere:q2 qui
per latam ꝛ ſpatioſam viam:ꝛ quaſi ꝑ vil/
laꝝ plateas ꝑgere ꝯſueſcunt:in arduo con
templationis ꝑmanere non poſſunt. Ita
igitur paſtores ꝛ dyacones ꝯſtituti ſunt ad
cuſtodiam
cuſtodiam ciuitatis:vt intus habeant ſpi
rituales ꝛ celibes: foris carnales ꝛ ſecula/
res:q̄tenus ꝛ cū ſpūalr̄ viuūt:ſpūalr̄ ſe ha
beant vt perfecti: ꝛ cum his qui anima/
les ſunt:vt eos melius lucrari valeāt:quā
dā carnalitatis ſpēz nō affectu animi:ſed
compaſſione oſtendant. Hec ergo angelo
rum milia infinitam laycorū multitudi/
nem deſignant qui ad laudem ſaluatoris
ſui:viros inclitos ꝛ perfectos pro ſuis mo
dulis imitant. Et quid dicunt? Dignus
eſt inquiunt agnus qui occiſus eſt:accipe
re virtutem ꝛ diuinitatem ꝛ ſapiētiam:ꝛ
fortitudinem:ꝛ honorem ꝛ gloriā ꝛ bene/
dictionem. Notandum q͛ in ſuperiori ca
pitulo glorificant ſancti deum patrem di/
centes. Dignus es domine deus noſter ac
cipere gloriā ꝛ honorē ꝛ virtutem ꝛ bene
dictionem:q2 tu creaſti oīa:ꝛ ꝓpter volū
tatem tuam facta ſunt. Hic autem dicunt:
Dignus eſt agnus qui occiſus eſt accipe/
rē v̄tutē ꝛ diuinitatē:ꝛ ſapientiā ꝛ fortitu
dinē:ꝛ honorem ꝛ gloriā ꝛ benedictionē.
Pater dictus eſt dignus:q2 ipſe creauit:fi
lius dictus eſt dignus nō ſoluz q2 creauit:
ſed ꝛ quoniam moriendo redemit. Nihil
enim nobis naſci profuit:niſi redimi pro/
fuiſſet. Ibi ergo laudatur potētia:hic hu/
militas. Ibi excellentia:hic clemētia. Ac/
cipere aūt hic filius ſicut ꝛ pater dictus
eſt nō q2 nō habuit hoc ſemꝑ apud ſemet
ipſum:ſed q2 apud corda carnalium homi
num qui ſolam reſpiciunt formā ſerui:nō
extimatur aut creditur eſſe quod eſt. pro/
pter quod ꝛ patitur vſqꝫ adhuc blaſphe/
mantium linguam dicentiuz eū eſſe purū
hominem:filiuz non virginis:ſed ioſeph.
Quaſi ergo nō habebat hec omnia apud
eos:qui nō credebant eum eſſe deum:eſſe
dei virtutem:ꝛ dei ſapientiam:dei fortitu
dinem ꝛ ſplendorem:plenum gloria ꝛ ho
Jo.5. nore ꝛ benedictione: propter quod ꝛ ne/
ſciētes crucifixerūt eū:q2 ſi cognouiſſent:
nunq̄z regem glorie crucifixiſſent. Idcir/
co aūt cognoſcere illum nequiuerūt per fi
Jo.8. dem:q2 accipientes gloriā a ſemetipſis glo
riā q̄ eſt a ſolo deo:vt ait ipſa veritas:ne/
glexerūt. Ego inquit honorifico patrem
meum:ꝛ vos inhonoraſtis me. Et ad pa/ Jo.17.
trem qđ dicit? Clarifica me pater apud te
metipſum claritate quā habui priuſqꝫ mū
dus fieret apud te. Poſtulat autē filius a
patre nō alienā claritatez:ſed propriā que
ſibi ab īfidelibus negabat:ꝛ que hic a fide
libus demōſtratur exhibita. Sed hoc vn/ Lu.24
de? Profecto ex libri aptione. In fractio/
ne q̄ppe panis que facta eſt ad veſperum:
agnitus eſt dñs a diſcipulis ſuis ſcđm qđ
ꝛ aperto libro multitudo chriſtianoruz in
numera ad xp̄i laudem conuerſa eſt: vt
plene ab electis accipiat:qđ apud ꝑfidos
iudeos amiſiſſe videbat:vñ ꝛ mox ſubdit. Ap.11

¶ Et omnem creaturam que in
celo eſt: & que ſuper terram: &
que ſubtus terram: & que in ma
ri: & quecūqꝫ ſunt in eo: omnes
audiui dicentes ſedenti in thro/
no & agno. Benedictio & ho/
nor: & gloria & poteſtas in ſecu
la ſeculorum.

¶ Cōcordat huic ioānis viſiōi pauli ſen
tētia:qua dī in epiſtola ad philipēſes:xp̄s
Phi.2 factus eſt ꝑ nobis obediens patri vſqꝫ ad
mortē:mortē aūt crucis:ꝓꝑ qđ ꝛ deus illū
exaltauit ꝛ donauit illi nomen qđ eſt ſuꝑ
oē nomē. Ut in noīe ieſu oē genu flectat:
celeſtiū:terreſtriū ꝛ infernoꝝ:ꝛ oīs lingua
cōfiteat q2 dñs ieſus xp̄s in gl̄ia eſt dei pa
tris. Ueruz q͛ oīs creatura:q̄ in celo eſt:ꝛ
q̄ ſuꝑ terrā ꝛ q̄ ſubtus terrā ꝛ q̄ in mari ꝛ
quecūqꝫ in eo ſunt:benedictionē ꝛ gl̄iam
ꝛ honorē ꝛ ꝑtātē retuliſſe pr̄i ꝛ filio ꝑhi/
bent. Poſſum⁹ fortaſſis in celo paradiſuz
celeſtē:ſuꝑ terrā paradiſuz terreſtrē:ſubt⁹
terrā īfernū īferiorē:in mari v̄o infernū ſu
periorē intelligere. Eſſe nāqꝫ paradiſuz ce
leſtē:vbi xp̄s ꝑmanet cū ſctis ſuis:ꝛ para/
diſuz terreſtrē de quo primus parēs obrea
tus ſui culpā deiect⁹ eſt:nemo qs dubitet.
In qua:vz:paradiſo terre ſeu aīas fideliū
q̄ debita pctōꝝ exſoluerūt:vſqꝫ ad diē iu/

dicij regeſcere nō icōgrue forſan a q̄ʒplu/
pſ.85. rib⁹ opinat̃. Eſſe vō iſeriorē ⁊ ſupiorē iſer/
nū: pſalmiſta teſtat̃ q ait. Eruiſti dn̄e aiam
meā ex iſerno iſeriori. Dicēs.n. liberatam
aiaʒ ſuā ex iſerno iſeriori. eē ſupiorē iſernū
ēt tacēdo demōſtrat. Infern⁹ ergo ſupior
pn̄s mūdus ē: q velut mare icōſtans flu/
ctuare nō ceſſat. Infern⁹ vō iſerior ille eſt:
cui⁹ ora p diuerſas mūdi ptes: maxie in ſi/
cilie iſula efferbētib⁹ icēdijs patuerūt: vt
q auditu forte nō crederent: ſaltē vel viſu
terreāt̃. Sūt vō ⁊ hoiuʒ i hoc mūdo ſcd̄ʒ
has locoꝝ diſtātias q̄tuor ſpālia gn̄a. Sūt
n. pleriqʒ q ſeu ad pncipalē ſedē: ſeu ad q̄/
tuor aialia vel ſedilia ptinē noſcunt̃ q ⁊ ſi i
terris corpe adhuc manēt mētib⁹ tn̄ in ce
leſtib⁹ regnāt. Deſpiciūt nāqʒ terrena oia:
ſoli deo placē tota deuotiōe ꝯcupiſcūt. Et
ſūt nōnulli q d̄o placē volūt: ſʒ tn̄ vxores ⁊
Pro. 2 filios p deo dimittē nolūt. Hi pculdubio
ſup terrā hitāt: q̄ ⁊ ſi celū cernūt oculis
actu tn̄ ⁊ ꝯuerſatiōe terre, magis incole ⁊
cultores exiſtūt. Et ſūt nōnulli q carnis il
lecebris ⁊ ceteris opib⁹ tenebraꝝ execrabi
liter dati ſūt: ita vt nec regni celoꝝ: nec pe
naꝝ iſeri recordent̃: ſʒ letant̃ iuxta illud ſa
lomōis: cū maleſecerit ⁊ exultāt in rebus
peſſimis. Hi pfecto q̄ſi ſubt⁹ terrā ꝯſiſtūt
⁊ velut in lacū tenebroſo: vbi celoꝝ ſidera
Io.3. lucē nō pn̄t. Quippe cū ipſi ſint de qb⁹ vi
tas dicit. Lux venit i mūdū: ⁊ dilexerunt
hoies tenebras magis q̄ʒ lucē: Sūt aūt ⁊
q̄ʒplures: q dū mūdi honores libēter am
Lu.12. biūt fluctib⁹ mūdi hui⁹ circūquaqʒ ferūt̃.
Vn̄ ⁊ q̄ſi in maris pelagis deputati ſūt: q̄
⁊ ſi timēt eū q pōt aiaʒ ⁊ corpus pdere in
gehēnā: ſupati tn̄ hauris tēptationū: ſepe
naufragia patiunt̃. Licet aūt aliq hoꝝ bo
ni: aliq mali ſint oēs tn̄ apto libro glificāt
deū ⁊ xp̄m eius: ſaltē manifeſte vitatis rō/
ne ꝯuicti: nō valētes negare bonitatē dei:
nec ſuā penit⁹ celāre aut excuſare maliciā:
vel certe q̄ xp̄iano oēs cenſent̃ noie: ⁊ ſi
nō oēs corde: labijs tn̄ cōcrepāt vniuerſi:
q̄ʒuis de illis pprie accipi queat: q cū iaʒ
Pa.87. deputati ſint cū his q deſcēderūt in lacū:
repēte ꝯfitent̃ dn̄o ⁊ a morte reſurgūt: vti

q̄ʒ ⁊ iō de iſerno iſeriori liberatū ſe eē dicit:
q̄ de ſcelē mortali in quo ceciderat libera
tus eſt. Et bene. (Quatuor aialia rn̄dent
amen.) Quia ſiue alij amore dei: ſiue alij
timore pene pnocant̃ ad laudē. Nihilomi
nus tn̄ viri ſcti: tū ſignis: tū myſterijs: ve
rū eē affirmāt: vʒ: q ipm ſolū deceat bn̄di 1.thi.1.
ctionē ⁊ honorē ⁊ glīaʒ ⁊ ptātē: q quātuʒ
in ſe eſt: neminē vult pire: ſʒ oēs vult ad
ſui agnitionē venire. Vt aūt dicamus bre
uius: ⁊ qd̄ magis cōſonat vitati. Idcirco
ois creatura apto libro laudare audita eſt
q̄ is q dei myſteria dn̄o reuelante cogno
ſcit: oia ppēdit ad laudē dei eſſe creata: ni
hilqʒ otioſuʒ aut ſupfluū in oibus q̄ crea
uit deus: q̄ ide ſit magis deus laudabilis
in cordib⁹ electoꝝ: vn̄ culpas reproboruʒ
hoiuʒ: ⁊ multa prius benignitate diſſimu
lat: ⁊ iuſto tādē iudicio ſuo nō ꝯuerſos ad
iuſtitiā eternalr̄ punit: porro. (Viginti q̄
tuor ſeniores ceciderūt i facies ſuas ⁊ ado
rauerūt.) Quia hi (vt iā diximus) q ſenio
rū poſſidēt locū: dū ita nomē xp̄i glificari
ꝯſiderāt: vt laus ei⁹ annūciet̃ ab extremis
terre ꝯgaudētes illoꝝ pfectib⁹ q ſibi com
miſſi ſūt in facies ſuās corruerūt ⁊ adora Eſa.42.
uerūt: dū ſuis pdicatiōib⁹ nihil iputāt: ſʒ i
oib⁹ deū vez q oia in oibus opat̃ exaltant.
De aptione primi ſigilli. Cap.6.
Et cum aperuiſſet agnus vnū Tex.1
de ſeptē ſigillis audiui vnum de
quatuor animalibus dicens tāq̄
voce tonitrui. Veni & vide.
Licet inter q̄tuor aialia ⁊ ſeniores in
tereſſe aliqd videat̃: primū tn̄ aial qd̄
paſtoꝝ eſſe diximus: ab aplis icepiſſe ma/
niſeſtū eſt. Sicut.n. reges terre principes
dici pn̄t: ſʒ tn̄ nō ꝯuertit̃ vt qcūqʒ dn̄r pn
cipes ēt reges eē dicant̃: ita ſci apl̄i epi vel
paſtores dici potuerūt: nec tn̄ oēs epi vel
paſtores apl̄i. In aptiōe ergo primi ſigilli:
primū q̄tuor aialiū ac ſi vocē tonitrui de/
dit q̄ pdicātib⁹ aplis cū ceteris xp̄i diſci/
pulis reſurrectōeʒ i dn̄icā terribilis qdā ſo
nus factus eſt in orbē terrarū ſcd̄m q̄ pſal
miſta predixerat. In omnem terrā exiuit Pſal.

ſonus eoꝝ: ⁊ in fines orbis terre verba eo
rum. Vt aūt ſuperius in prefatione nota/
tū eſt: tempore reſurrectionis ſue primum
dn̄s reſerauit ſigillū: q̄ qd̄ ſūm⁹ ille priar/
cha habraā qd̄ vtiqʒ iſaac ⁊ iacob ⁊ filij ip/
ſi⁹ iacob priarche duodecim qd̄ ſūmus ēt
ille prophetarū moyſes ⁊ cōflictus maxi/
mus egyptiorum ⁊ tranſitus maris rubri
⁊ deſerti: nec nō ⁊ quod ioſue ⁊ caleph: ⁊
quicquid in eoꝝ tēporibus geſtū eſſe nar
ratur: ſub litere velamine cōtegebat̃: a die
b⁹ zacharie ⁊ ioānis baptiſte: vſqʒ ad obi/
tū ſancti ioānis euāgeliſte reddens p ve/
teribus noua xp̄s exhibuit reuelata vt ſe
Ps.117 eſſe lapidē illū ptioſuʒ oſtenderet de quo
ppheta cātauerat dicēs. Lapidem quē re
probauerūt edificātes hic factus eſt in ca/
put anguli. Sed quis iſta eccleſie nuntia/
uit? Nōne primū aial quod hic loquit̃ di/
cēns. Veni ⁊ vide? Vocat deniqʒ primuʒ
aial ad videndū ioānē: q̄ ad cōſiderandā
victoriā xp̄i ieſu: ordo apoſtolicus contē/
platores inuitat. Nam ſequitur.
Tex.2 Et ecce equus albus & qui ſe
debat ſuper eū data eſt illi coro
na: & venit vincēs vt vinceret.
Equus albus cui preſidet xp̄s: ipſa eſt
primitiua eccleſia: ipſe primitiuus electoꝝ
exercitus. Sedēs itaqʒ in equo albo: ipſe
eſt rex iuſtitie xp̄s cui data eſt a patre glīa
cū corona iuſtitie: ſecūduʒ q̄ homo eſt nō
ſcd̄m q̄ deus: qui reuera venit vincens: vt
vinceret qn̄ reſurrexit a mortuis; vtpote
qui mūdi principē moriēdo proſtrauerat.
Vtroqʒ.n. modo vicit xp̄s: vtroqʒ inimi
cos affligendo pſtrauit: ſiue cuʒ pro typo
ſanſonis: munitam illam fabricam inimi/
ci: hoc eſt: regnum carnis moriēdo cōmi/
nuit: ſiue cū pro altero typo eius portas
inferoꝝ reſurgendo deſtruxit. Victoriam
ſane reſurgentis domini: ſenior ille mani/
feſtat qui dicit: Ecce vicit leo de tribu iu/
da. Victoriam patiētis ipſemet diſcipulis
Io.16. ſuis anteq̄ʒ pateretur prenuntiauit dicēs.
In mundo quidē preſſurā habebitis: ſed
gaudete q̄ ego vici mundum. Quos: vʒ:

diſcipulos ſuos ad coronam quoqʒ victo/
rie ꝯſolando confortans. Nolite: ait: time
re puſillus grex: q̄ placuit patri veſtro tra
dere vobis regnum. Vt eniʒ ſemen iſrael
affligentes ſe lōgo tempore ſuperauit egy
ptios ⁊ deletis chananeoꝝ populis obti/
nuit hereditatem: ita fidelis populus iu/
daicam ſuperauit perfidiā: ⁊ deuictis ido
lorum cultoribus romanum obtinuit pn
cipatum. Illud tamē ſpectat ad primum
iſtud ad ſecūdum ſignaculum. Fuit enim
vtraqʒ victoria ⁊ ſi cauſa diſſimilis: ſiue q̄
iudei perfidi ⁊ corde inuincibiles corrue/
rūt in bello: ſiue q̄ gētiles altiores ad gra
tiā relictis q̄nqʒ idolis ſuis ꝯuerſi ſunt ad 1.pet.2.
paſtorē ⁊ epm aiaꝝ ſuaꝝ: quoꝝ primū (vt
dixi) ad pmū ſigillū: ſcd̄m ptinet ad ſecun
dū: de quo ⁊ ſermo ſubſequēs preſto eſt.
De apertione ſecūdi ſigilli.
Et cum aperuiſſet ſecundū ſi Tex.3
gillū audiui vocē ſecundi aīalis
dicētis. Veni & vide & vidi.
Post magna illa pma certamia: q̄ pri
mo ſignaculo velabant̃: ſecuta ſunt
ſcd̄a ſub ſcd̄o ſignaculo. Illa: vʒ: q̄ ꝯtinent̃
i libris ioſue ⁊ iudicū repn̄tat ēt ex pte ali
qua ſamuelis pphe in typo: haud dubiū
eccleſiaſtici belli: qd̄ poſt triūphū aploꝝ ⁊
pmitiue ecclie vſqʒ ad tpa bti ſilueſtri pa/
pe ⁊ cōſtātini pncipis pactū eſt. Ibi ſane
cōpleta ſūt illa gedeōis certamia cū diffu/
ſo imūdi area rore gr̄e ſpūalis vellus car/
nalitatis iudaice appet vſqʒ hodie in aridi
tate relictū. Ibi deiqʒ gedeōis milites q̄n
imo martyres xp̄i cernetes fictilia corpa
ſua ſpōte tradē neci: tubaſqʒ euāgelici iſo/
nare pmonis ⁊ nūero q̄ʒuis puo myſterio
tn̄ trinitatis munitos electos xp̄i milites
triūphat̃: q dū mortē nō metuūt tpalē: vi
te refrigeriū ꝯſequūt̃ eterne. Cū igit̃ ſupra
ſcripta certamia pegerūt fideles apiēs ad/
huc leo noſter diſcipulis ſuis, ſenſuʒ vt in
telligerēt ſcripturas: ſcd̄i quoqʒ ſignaculi Luc.24.
patefecit archanū. Sup quo ⁊ ſcd̄ʒ aial io
annē ad videndū inuitat: q̄ ordo ſanctoꝝ
martyrū: q ſecū dus ē a prio: cōtēplatores

ad cernendũ martyrij ſui triũphũ accele/
rat. Eni vero oſtẽſio illa nõ ad verba ꝑti/
net: ſed ad facta: patiendo nãqꝫ aĩalia: ma
giſqꝫ loquẽdo docebãt. Sꝫ ⁊ martyriũ vi
dere: ẽ ſctõꝝ imitari veſtigia: vt dũ eorum
geſta legimus imitanda ſequamur: ſeqꝛ.

Tex.4 ¶ Et ecce equus rufus & qui ſe
debat ſuper eum: datum eſt illi
vt ſumeret pacem de terra: & vt
inuicem ſe homines interficiant
& datus eſt illi gladius magnus.

Zach.1 ¶ In zacharia ꝓpha: Equus rufus in bo
mat.10 na ꝑte accipiẽdus ẽ. Et de ſeipſo dñs teſta
tus eſt dicẽs. Nõ veni pacẽ mittẽ in terrã
ſꝫ gladiũ: ꝓp hoc igiꝛ ab aliqbus dubitari
poſſe vr: qs ſeſſor iſtius eq itelligẽdus ſit
cui datũ eſt ſumẽ pacẽ ꝯ terra: inſup ⁊ gla
dius magnus. Arbitramur tñ hic ⁊ ex col
latione ſeqñtiũ in equo iſto rufo paganoꝝ
ſacerdotes: aut ẽt mũdi ꝓncipes deſignari
in eqte dracone illũ rufuꝫ q fuit homicida
ab initio: qꝗꝫ in morientiũ nece deſpate le/
tanꝛ. Magnũ vo fuiſſe gladiũ goliath ſcri
ptura ſacra cõmẽorat: qꝛ magna v̾tus dia/
boli ad iſerẽdã inocẽtib⁹ necẽ. Uerũtñ qꝛ
equ⁹ niger rufum. nigrũ vo pallidus ſeqꝛ:
hñs equus ſingulus ſeſſoreꝫ ſuũ: magis in
ſeſſore iſto cui datus eſt gladi⁹ magnus: i/
peratorẽ romanuꝫ itelligẽdũ exiſtimo: cui
re vera magnus gladius dat⁹ fuerat ad de
bellãdũ orbẽ terraꝝ: ⁊ turbandã ꝑtãtẽ ho
minũ ambulãtiũ in erroribus ſuis. Ut. n.
vnigenitus dei fili⁹ vbiqꝫ triũphat in mẽ
bris ſuis: ita ⁊ in mẽbris ſuis gliaꝛ diabo/
lus: attribuẽs ſibi ꝓ victoria qcqd ꝑuerſi
tatis opanꝛ iniq. Sic vo in ſeſſore iſto ro
mani impatores itelligẽdi ſũt: vt tñ in eiſ/
dẽ ipatoribus itelligaꝛ diabolus opari: q
tã ipſos qꝫ ⁊ ceteros mũdi ꝓncipes cohor
taꝛ ad pugnã. Porro equus rufus ipe: ꝓ
ꝓꝛie itelligẽdus eſt romanoꝝ exercitus q
reuera rufus erat ⁊ ſanguineus ob aſſiduã
⁊ diuturnã effuſionẽ cruoris. Color. n. ru/
fus homicidiũ ſignificat: ꝓp qꝺ auctor ma
loꝝ draco rufus dictus eſt. Siĩr ⁊ beſtia q
egreſſa ẽ de abyſſo coloris coccinei eẽ me
moraꝛ. Quãtũ vo ſctõꝝ ſanguinẽ alij poſt
alios romani effuderũt ipatores: Diocle/
tianus maxie ⁊ maximian⁹ qs ad plenũ di
cere aut deſcribere poſſit? Qñ hec ergo ⁊
ſimilia geſta ſũt: haud dubiũ ꝙ ad cõplen
ps.11 dũ illud qꝺ hr̄ i pſalmo: Effuderũt ſãgui
nẽ ſeruoꝝ tuoꝝ in circuitu hierlm ⁊ non
erat q ſepelire: tũc ꝓfecto cõpletũ ẽ in ec/
cleſia: id qꝺ inuebãt ꝑ ꝯcordiã illa ſcði tẽ/
poris bella filioꝝ iacob q̃ ꝯtinenꝛ ꝓcipue
in libro iudicũ a diebus. ſ. vel obitu ioſue:
vſqꝫ ad tẽpora dauid regis: in qb⁹ ꝯſuma/
to ſcðo tertiũ ſignaculũ ichoatũ eſt.

¶ De apertione ſignaculi tertij.

Tex.5 ¶ Et cum aperuiſſet ſigillũ ter/
tium: audiui tertium animal di/
cens. Veni & vide & vidi. Et ec
ce equus niger & qui ſedebat ſu
per eum habebat ſtaterã in ma/
nu ſua.

Quatuor aĩalia vt ſepe diximꝰ q̃tuor
ſũt ordines ꝑfectoꝝ: apl̄oꝝ: martyꝝ:
ꝯfeſſoꝝ vel doctoꝝ ⁊ v̾ginũ. Primũ ergo
ꝓliũ xp̄i apl̄oꝝ fuit: ſcðꝫ martyꝝ: tertium
doctoꝝ: q̃rtũ heremitaꝝ ⁊ v̾ginũ. Et pri/
mũ qdẽ ꝓliũ cũ iudeis hitũ ẽ: ſcðꝫ cũ pa/
ganis: tertiũ cũ arriãis de qb⁹ nũc ſermo
ẽ. Igiꝛ i equo nigro errone⁹ arrianoꝝ itel/
ligendus ẽ clerus: cui ſupbi ⁊ a fide alieni
ꝓſidebãt epi: nigris. ſ. ſpẽ: qꝛ erroris ⁊ tene
braꝝ magiſtri erãt. An nõ tenebraꝝ magi
ſtri erãt: q lucẽ verã illũinãtẽ hũc mũdũ:
ſuis prauis dogmatib⁹ offuſcare q̃rebãt?
Sꝫ qd ꝑ ſtaterã niſi diſputatio lr̄e ſup qꝫ
ſolẽt heretici doloſas facere qõnes? In ſta
tera nãqꝫ qd plus aut qd min⁹ hẽaꝛ agno
ſciꝛ. Et doctoris ſcia q̃l ſit i huiuſcemodi
ſtatera lr̄e: facillie cõprobaꝛ: nimiꝝ qꝛ non
hñt ſpũꝫ: occiduntꝛ a lr̄a: q ãt ſpũales ſũt:
ſentiũt qs ſenſus viuificet ⁊ qs occidat: ⁊
ob hoc cũ icurrũt aliqd qꝺ a fide videaꝛ
diuerſuꝫ: itelligũt occultã eẽ in eo ⁊ latẽtẽ
in enigmate: cãm myſterij q̃ nõ ſit aliena
a recta fide: ꝓp qꝺ ⁊ nõ mouenꝛ in eo qꝺ

audiũt dũ aliud vigilãter attẽdũt: Diſpu
tatio vo hereticoꝝ: q̃ſi ſtatera eſt: qꝛ in ea
qui plus hꝫ: ſupat q minus intelligit ſupe
raꝛ. Sꝫ q̃le ſit pondus illud qꝺ habere ca
tholicos opꝫ ſequẽtia manifeſtãt cũ dr̄.

Tex.6 ¶ Et audiui tanq̃ vocem in me/
dio quatuor animalium dicen/
tium bilibris tritici denario vno
& tres bilibres ordei denario
vno: & vinum & oleũ ne leſeris.

¶ Ecce põdus ſcie: ecce ꝯgruentẽ intelle
ctus mẽſurã. Quocũqꝫ vult ꝑgat hereti/
ps.61. cus: tu põdera: iſta cuſtodi. Uani inquit fi
lij hoium ⁊ mẽdaces filij hoium in ſtate
ris vt decipiãt ipſi de vanitate in id ipſuꝫ
Quaſi. n. quadã ſtatera vtunꝛ: qn imo nõ
vtunꝛ: ſed abutũtur in diſputãdo ph̄i: vt
de vero facillime ꝯuertanꝛ ad falſuꝫ. Legi
mus. n. in nicena ſynodo plures ꝯueniſſe
ph̄os q aſtutia dyaletice artis fidẽ catholi
cã ipugnarẽt. Sꝫ quo vult pergat ph̄s ini
tẽdo ſtatere: tu tene tuũ pondus: tu ſerua
numerũ quẽ audiſti. Nõ eſt. n. noſtrũ au/
dire vocẽ eoꝝ: nõ eſt noſtrũ dialeticis di/
ſceptare ſermonibus: ſꝫ fidei ſpeculatione
ꝑcipere: qd vox delata nobis ꝯtineat: q̃ di
ctũ eſt: bilibris tritici denario vno: ⁊ tres
bilibres ordei: denario. ⁊ vinũ ⁊ oleũ ne le
ſeris. Dicam⁹ breuiter due libre tritici ad
duo ꝑtinẽt teſtamẽta: ſicut ⁊ tres bilibres
ordei: ad illa ſex tpa laborioſa: q̃ in ſex quo
qꝫ dieb⁹ vel annis deſignata ſũt: hoc ẽ: ab
habraã vſqꝫ ad ioãnẽ baptiſtã. Pro eo. n.
ꝙ vnũqꝺqꝫ iſtoꝝ tẽporũ duas hebdoma/
das gñationũ habuiſſe dignoſciꝛ nõ ſim/
pliciter tres libre ordei: ſꝫ tres bilibres or/
dei dari denario dicte ſunt: denarius nãqꝫ
ꝑfectus eſt ⁊ iteger numerus. Quo circa
duas libras tritici ſiue tres bilibres ordei
denario dare eſt myſteriũ duoꝝ teſtamen
toꝝ: vel ſex tẽpoꝝ qbus in dicta ſunt o a
ſeruilia ad ſanũ atqꝫ ꝑfectũ intellm ꝑduce
re. Differt aũt iter triticũ ⁊ ordeũ qꝛ triti
cũ qdẽ hoium eſt: ordeũ iumẽtoꝝ. Et hy
ſtoricus qdẽ itellꝰ q aĩalibus hoibus cõ
gruit in ordeo: typicus vero qui ſpũalib⁹
deſignaꝛ in tritico: ſicut ⁊ moralis in vino
anagogicus vel cõtẽplatiu⁹ in oleo. Qua Eze.1.
tuor ergo aĩalia ſunt: ⁊ q̃tuor facies vnius
rote: qꝛ q̃tuor generales itelligẽtie ſcriptu
rarũ ſctãrũ. Prima harũ typica ẽ: ſcða hy
ſtorica: tertia moralis: q̃rta ꝯtẽplatiua. Et
qdẽ ſcðm tp̄s hyſtorica prima eſt: ſcðꝫ qꝺ
⁊ ſtephanus primus martyr: ſꝫ tñ qꝛ itelle
ctus typicus ꝯgruit ꝓmo aĩali. i. leoni: ſe/
cũdus q vocaꝛ hyſtoricus cõgruit: ſecun
do hoc eſt vitulo: terti⁹ q vocaꝛ moralis:
cõuenit tertio: hoc eſt: hoi q̃rtus q vocaꝛ
ꝯtẽplatiuus ꝯuenit q̃rto: hoc ẽ: aqle. Re
cte nõ ꝓus ordei: ſed tritici mẽtio facta ẽ.
Prim⁹ itaqꝫ itellꝰ ꝯgruit apl̄is: ſcðs mar/
tyrib⁹: terti⁹ doctorib⁹: q̃rtus cõtẽplatori/
b⁹. Ideoqꝫ ⁊ vox illa iter q̃tuor aĩalia audita
eſt: qꝛ ad q̃tuor aĩalia ꝑtinet qꝺ de q̃tuor i
tellectibus dictũ eſt: Ne cui aũt videaꝛ ab
ſurdũ qꝺ de typici itellectus ꝓſcriptione
dictũ eſt videat q querit hoc: illi ꝑplo ꝓdi
caſſe apl̄os qb⁹ hic ꝯgruit itellect⁹: q iã ſũ
datus erat in hyſtoria ꝑ moyſen ⁊ ꝓphe/
tas: martyres vo ꝓdicaſſe paganis q ꝓter
aliq̃ꝫtos grecoꝝ: q a tp̄e ptholomei regis
habuerãt trãſlationẽ ſeptuaginta iterpre
tũ: nec legẽ nouerãt nec ꝓphas. Et hec q
dẽ ita ſe hñt. Uerũtñ in ipa lr̄a: q̃tuor que
dã ſpẽs notãde ſũt. Quaꝝ qdẽ vna in or/
deo: alia in tritico: alia in vino: alia i oleo:
deſignata eſt: nimiꝝ qꝛ nõnulla ibi ſcripta
ad edificationẽ fidei. nõnulla ad inſtitutio
nẽ opuꝫ: ſicut ⁊ aliq̃ ad cõpõnẽ moruꝫ: qꝫ
plura ad ꝑfectionẽ charitatis ⁊ contẽpla/
tionẽ celeſtiũ. Quoꝝ recte duo: hoc ẽ: tri/
ticũ ⁊ ordeũ ita ꝑfecto ꝓtio prudẽs ꝓdica
tor cõmutat: vt vinũ ⁊ oleum nõ ledat: ſi
ſic ꝑfectũ rñſuꝫ exhibet ſup his q̃ ſcripta
ſunt ad edificationẽ fidei: ⁊ corpalis q̃ ad
modicũ vtilis eſt exercitatõis vt nequaq̃ꝫ
ita ſtatuat iſta duo q̃tenus ea q̃ ſcripta ſũt
de morib⁹ ⁊ ꝯtẽplatiõe ledanꝛ: qꝺ ꝓfecto
accidere poſſe nõ eſt dubiũ ſi ſic duo illa
ſufficere poſſe dicanꝛ vt duo alia cõtẽnã/
tur. Quod qdẽ nõ ſolũ in ipſa facie lr̄e di
ſcreto ꝓdicatori cauere neceſſe eſt: verũẽt

in ipſis ſpūalibus itellectib⁹ q ex vno ſon
te lr̄e ꝓcedūt. Sūt.n.vt iā dixi q̄tuoꝛ gn̄a
les itelligētie deſignate in q̄tuoꝛ vētis celi
q̄ velut q̄tuoꝛ ille rote q̄ oſtēſe ſūt ezechie
li ꝓphete ſequūtur ſpūm quocunq̄ ierit:
Eze.1. nec dubiū ꝙ illū ſpūz de quo dicit apl̄us.
2.cor.3. Litera occidit: ſpūs aūt viuificat. Naꝝ āt
ꝑma q̄ vocat̄ typica: ita ꝯnectit̄ duo teſta
mēta: q̄uo due ille mulieres q̄ nupſerunt
habrae iūcte ſunt pariter in myſterio dicē
Gal.4. te de eis ſctō apl̄o. Hec.n.ſunt duo teſta/
mēta vel poti⁹ ſicut duo cherubin: q̄ obū
brabāt archam federis dn̄i aut certe ſicut
Exo.25 duo ſeraphin q̄ clamabāt alter ad alteruz
Eſa.6 vna voce dicētes. Sctūs ſctūs ſctūs dn̄s
deus oīpotēs: pleni ſunt celi ꝛ terra gloꝛia
eius. Quaſi.n.duo ſeraphin conueniūt in
vnā vocē: dū hoc qḋ ſub veteri teſtō: cla/
māt pariter ipa ſeraphin: hoc in noua re/
ſonāt aīalia clamātia: ꝛ ipſa pariter. Sctūs
ſctūs ſctūs dn̄s deus oīpotēs: q erat ꝛ qui
eſt ꝛ q vēturus eſt. He ſunt ergo due libꝛe
tritici: q̄ audite ſunt iter q̄tuoꝛ aīalia quas
ſi bene agnoſceret miſer Arrius: nūq̄ꝫ dei
filiū ſuo genitoꝛe: nunq̄ꝫ eo a quo ꝓcedit:
ſpūm ſcrūm minoꝛē: aut diſparē p̄dicaret.
Qui igit̄ errare non vult a catholica fide
caueat ne alicuius iſtinctu praui doctoꝛis
Gal.1. deſerat fidē ſibi traditā in duob⁹ teſtamē/
tis: audiatq̄ꝫ magis paulū dicentē. Etiā ſi
angelus de celis euāgelizare vobis p̄terq̄ꝫ
qḋ euāgelizauimus vobis: anathema ſit.
Hec de duabus libꝛis tritici. Quid de tri
bus libꝛis oꝛdei? Ut in tritico deſignat̄ ty
picus itellectus q ꝯuenit ſpūalib⁹ hoībus
hn̄tibus inter lr̄am ꝛ ſpūm plenā diſcre/
tionē: ita hyſtoꝛica itelligētia q̄ ſecūdo lo
co ſcribit̄ a typica: deſignat̄ i oꝛdeo: vtiq̄ꝫ
2.cor.3. q̄ꝛ hec illis magis ꝯgruit: qb⁹ dicit apl̄us.
Tanq̄ꝫ paruulis in xp̄o: lac vobis potum
dedi nō eſcaꝫ: ꝛ qbus p̄dicabat ip̄m ſoluꝫ
ieſum xp̄m: ꝛ hūc crucifixum. Et bn̄ x p̄s
crucifixus paſſus vtiq̄ꝫ in ſexto die: q̄ꝛ aīa
les hoīes: q nō pn̄t p̄cipere ea q̄ ſunt ſpūs
dei: nequaq̄ꝫ debemus exhoꝛtatione nr̄a
ꝓuocare ad otiū: ſed ad laboꝛē: ſcientes il
lud viri ſcti. Otiū ſine lr̄is moꝛs eſt ꝛ vi/
ui hominis ſepultura. Igit̄ ſex libꝛe oꝛdei
illius ſpāt̄ typū geret doctrine q̄ ſimplici
ter iſtruit audiētes ad ꝑfectionē laboꝛis:
nimiruꝫ q̄ꝛ ſex dieb⁹ ꝑfecit deus oꝑa ſua: ꝛ
totidē diebus vel annis: p̄cepit ꝑpl̄o iſra/
el exercere ſemetipſos in oꝑibus ſuis. Sꝫ
q̄re nō ait: ſex libꝛe: ſꝫ tres bilibꝛea: niſi q̄ꝛ
ꝑfectū cōſtat eē opus noſtrū coꝛā ſummo
deo: cū in ipſo bono oꝑe qḋ facimus: tene
m⁹ foꝛtiter fidē trinitatis offerētes: vt ita
dixeriꝫ vſq̄ꝫ tertio ſacrificiū dn̄o ad hono
rē trini dei: ꝛ p ſingulas vices: alterū pul
lū colūbe in holocauſtū: alterū ꝓ pctō. In Ezech.
de eſt ꝙ ſeraphin duabus alis tegunt coꝛ/
pus ſuū: duabus faciē ſuā: ꝛ duabus volāt
inde eſt ꝙ.42. gn̄ationes geminatis heb
domadib⁹ deſcribūt̄ cū di. Ab habꝛaā vſq̄ꝫ Math.
ad dauid gn̄atiōes quatuoꝛdeciꝫ ꝛ a dauid
vſq̄ꝫ ad trāſmigrationē babylonis gn̄atio
nes q̄tuoꝛdeci ꝛ a trāſmigratiōe babylōis
vſq̄ꝫ ad xp̄ꝫ gnōnes q̄tuoꝛdeciꝫ. Et bn̄ in
ternario nūero et ſenarius ꝯtinet̄: q̄ꝛ fides
vt ait iacobus: ſine oꝑib⁹ moꝛtua eſt. Igit̄ Jaco.
ꝛ due libꝛe tritici: ꝛ ſex bilibꝛes oꝛdei vti/
les ſunt hoc mō tēdentib⁹ ad ſalutē: ita tn̄
vt nō ledant̄ vinū ꝛ oleū: ꝑ q̄ moꝛalē ꝛ cō
tēplatiuū deſignari iā dixim⁹ itellectuꝫ: q̄ꝛ
illa ſine iſtis deo placere nō pn̄t. Et.n.vt
in typico itellectu fides in hyſtoꝛico oꝑa/
tio: ſeu et qḋ mai⁹ ē patiētia: ita in moꝛali
hūilitas: in ꝯtēplatiuo ꝟo ſpes q̄ ducit ad
patriā ſolidat̄. Qui ergo ſic ꝑambulat ſe/
mitas hui⁹ maris ſecurus eſt a fluctib⁹ mi
nitātib⁹ ſibi necē: q̄ꝛ comitat⁹ hic ꝛ idē im
mo a q̄tuoꝛ ꝑtib⁹ gr̄a xp̄i: nulla hūc hereti
coꝝ aura ledere: nulla ꝛ ſi terribilis maris
belua: abſoꝛbē aut ꝑhimere pōt: q̄ꝛ cui dn̄s Ps.117
adiutoꝛ eſt nō timebit qd faciat ſibi hō.

¶ De apertione ſigilli quarti.

¶ Et cū aperuiſſet ſigillū quar/ Tex.7
tum: audiui vocē q̄rti aīalis di/
centis: veni & vide.

QUartū aīal vt iaꝫ dixim⁹ oꝛdo ē here
mitarū ꝛ virginū: de quo vꝫ oꝛdie:
in q̄rta ꝑte plení⁹ ꝑpꝛiuſq̄ꝫ aget̄: Sicut.n.
in ꝑma ꝑte ꝓpꝛie de paſtoꝛib⁹ ſermo eſt: in
ſcḋa de q̄ nūc agit̄ de martyrib⁹: atq̄ꝫ i ter
tia de doctoꝛib⁹: ita in q̄rta ꝑte de ꝟginib⁹

ꝛ heremitis. Et ſicut apl̄ic⁹ oꝛdo ſui tꝑis:
pugnā quā a iudeis ꝑfidis ꝑpeſſus ē: ſuas
quoq̄ꝫ q̄s martyres a paganis: ꝛ doctoꝛes
ab hēticis ꝑtulerūt: voce vt ita dixeri mā
li ꝓnūtiāt: ita ꝛ heremiticus oꝛdo quarti:
hoc eſt: ſui tꝑis ꝑſſuras q̄s plaga maxime
meridiana ſuſtinuit: in q̄ ꝛ oꝛdo ipſe ſpā/
li⁹ moꝛabat̄: idicat cū dicit. Ueni ꝛ vide: ni
mirū q̄ꝛ fideles xp̄i latere nō potuit: quod
quarto eccle ſie tempoꝛe tam ſolēniter ge/
ſtum eſt. Nam ſequitur.

Tex.8 ¶ Et ecce equus palidus & qui
ſedebat ſuꝑ eum nomē illi mors
& infernus ſequebatur eum.

¶ Recte equ⁹ palidus cui ꝑſidet moꝛs:
recte equus pallidus cui coloꝛ moꝛtuoꝛuꝫ
ineſt. Pallidus.n.coloꝛ moꝛtuoꝝ eſt: ac ꝑ
hoc in coloꝛe pallido: liuoꝛ ꝛ odiū deſigna
tur. Gen⁹ itaq̄ꝫ illud hoīuꝫ: qḋ i equo pal
lido deſignatū eſt: cuius ſit malitie ꝛ neq/
tie: in coloꝛe dignoſcit̄. Rex nāq̄ꝫ ex ꝑien/
tia occulta myſteria detegunt̄. Scim⁹ aūt
ꝙ ſub q̄rto ſigillo in typo q̄rti belli eccl̄ia
4.re.17 ſtici: ſecuta eſt q̄rta tribulatio ſub veteri
teſtō: cū: vꝫ: poſt bella ſyrioꝝ: aſſyrioꝝ re/
ges ſuꝑbi depopulantes ꝑpl̄m q dicebat̄
iſrael: relicta ſola tribu iuda cuꝫ leui, ꝛ be/
niamin: decē trib⁹ in aſſyrios trāſtulerūt.
Huius ſigilli apertio tūc i eccl̄ia cōpleta eſt
cū ipyſſima gēs agarenoꝝ de vagina hita
tōis ſue educta ꝑlimas grecoꝝ deuaſtauit
eccl̄ias: de qb⁹ hic pauca loquimur: q̄ꝛ locis
alijs replicāda occurrēt. Illud ꝟo in pn̄ti
Da.7. loco memoꝛādū exiſtimo: qḋ q̄tuoꝛ ille be
ſtie: q̄s ſeſe ſctūs daniel in viſu noctis con
ſpexiſſe deſcribit̄. q̄tuoꝛ ꝑlia iſta deſignāt:
excepto ꝙ i ꝑmo ſigillo: vt xp̄i mētio fie/
ret. ꝑma beſtiaꝝ ſuppꝛ̄ſſa ē: q̄rta ꝟo q̄ terri
bilis erat: ꝛ diſſimilis ceteris: a q̄rti qdē ſi
gilli aptiōe icipit: ſꝫ vſq̄ꝫ ad tēpoꝛa ſexti ꝑ
ſucceſſionē perdurat. Deſignat ergo equ⁹
pallidus: cui ꝑſidet moꝛs: id qḋ beſtia q̄r/
ta: hoc ē: gētē ipſaꝫ crudelē cui⁹ deteſtāda
genimina terre latitudinē occupaſſe dole
m⁹. Illā q̄s tā recte moꝛs appellari potuit
q̄ꝫ hō ille perditus maometh q tot miliū
hoīuꝫ factus eſt cā moꝛtis? Sane iſernus
iſte q ſequebat̄ eū: q̄s ſit: ex ipſa viſiōe Da
nielis maniſeſte dignoſcit̄. Poſtea.n.q̄ vi Da.7.
derat ꝛ audierat de q̄tuoꝛ beſtijs volui in
quit diligēter diſcere de beſtia quarta: que
erat diſſimilis valde ab oībus ꝛ terribilis
nimis. Dentes ꝛ vngues eius ferrei. Cō/
medebat ꝛ cōminuebat ꝛ reliqua pedib⁹
ſuis cōculcabat. Et de coꝛnibus decē que
habebat in capite: ꝛ de alio qḋ oꝛtū fuerat
ante qḋ ceciderāt tria coꝛnua: ꝛ de coꝛnu
illo qḋ hēbat oculos ꝛ os loquās grādia:
ꝛ maius erat ceteris. Aſpiciebā ꝛ ecce coꝛ
nu illud faciebat bellū aduerſus ſctōs ꝛ ꝑ
ualebat eis. Ecce q̄ꝫ magnus erit iſte: ſi tn̄
ꝑiis nō eſt: q beſtie huic peſſime ꝑſidebit
in fine: q q̄ꝫ hic a ioāne cognoiat̄ iſernus:
niſi foꝛte moꝛtis noīe itelligēdus ſit mao/
meth cū ſucceſſoꝛibus ſuis: inferni ꝟo ap/
pellatiōe: alterius ſecte hoīuꝫ hereſiarcha
ꝓcedentis ex eadē pꝛima ſecta ſarraceno/
rū is: vꝫ q vulgo dictus eſt meſes mutus:
quiq̄ꝫ in partibus africe ꝛ mauritanie in
ſuis ſucceſſoꝛibus potētialiter regnat.

¶ De apertione ſigilli quinti.

¶ Et cum aperuiſſet ſigillū quin Tex.9
tum: vidi ſubtus altare dei ani/
mas interfectorum propter ver
bum dei: & propter teſtimoniū
quod habebant.

SI i q̄tuoꝛ ſepe dictis aīalibus: q̄tuoꝛ
ſpāles oꝛdines: accipiēdi ſūt: qd i al
tare dei niſi romanā eccl̄iaꝫ accipiēdā dici
m⁹ q̄ pactis q̄tuoꝛ tēpoꝛib⁹ illoꝝ q̄tuoꝛ oꝛ/
dinū: tā in clero q̄ꝫ in monachis: cōfoꝛta/
ta eſt in dn̄o deo ſuo: ꝛ viguit p̄ceteris qn
to tēpoꝛe apud latinos: Et qdē hec eccle
ſia apud ſeipſaꝫ ꝛ notos ſuos a p̄ncipio cla
ra fuit: ſꝫ tn̄ oī tꝑe quo iperatoꝛes ꝯſtātino
politani imperauerūt rome: tā ipi q̄ꝫ epi
eiuſdē vꝛbis claritatē ipſi⁹ eccleſie quā ac/
cepit a chꝛiſto non ratione: ſed tyrannide
obfuſcare ꝛ ſubuertere moliti ſunt. Ut au
tem pꝛima perſecutio concitata eſt in iu/
dea: Secunda Rome: Tertia in Grecia:

quarta in arabia: ita q̄nta pſecutio in mau ritāia ⁊ i hyſpanijs orta eſt. Fuerūt. n. ibi ⁊ ſunt vſqꝫ hodie reliq̄e xp̄ianoꝝ ſub fide ⁊ ꝓtectione ſancte romane eccleſie: e qb⁹ vt ſepe relatū eſt nobis multi a ſarracenis ꝑ illis occiſi ſunt: magnū triſtitie gemitū vicinis fidelibus relinquētes. In hac autē pſecutiōe nō eſt dictū: ꝙ tale: aut tale animal dixerit. Ueni ⁊ vide: q: ſicut quartuꝫ aial: hoc eſt: heremiticus ordo in diuerſis
Da. 7. generib⁹ monachoꝝ propagatus eſt: ita ⁊ beſtia q̄rta in diuerſis ſectis hoīum ipioꝝ. Uñ ⁊ Daniel ait. Diſſimilis erat ab alijs beſtijs quas viderā antea. Quātum ergo cape queo q̄rto tēpore quo pſecutio hui⁹ beſtie quarte: a q̄rti q̄dē ſignaculi aptione incepit: ſed vſqꝫ ad q̄ntā ⁊ ſextā in ſua tyrānide perſeuerat. Et qđ dictū eſt de ea in q̄rta parte. Uidi vnū de capitibus ei⁹ q̄ſi occiſum ad mortē: ⁊ plaga gladij eius curata eſt: videmus in gēte iſta quotidie cōſumari. Nā q̄ viſa eſt aliqñ cecidiſſe: nunc videmus eā erectā in ſublimē colliū quoqꝫ ⁊ mōtiū tranſcēdere ſūmitates. Nam ⁊ regnū illud aſſyrioꝝ per qđ quarta perſecutio cōpleta eſt in populo iſrael: vſqꝫ ad tēpus ſexti ſignaculi perſtitit in rigore: ita vt in diebus holofernis magni militie regis aſſyrioꝝ: feratur idē rex aſſyrioꝝ: etiā humane modū nāe: faſtu ſupbie exceſſiſſe predicās ſeipm̄ regē ſolū: deū quoqꝫ ⁊ dn̄ꝫ vniuerſe terre. Ut aūt aliqd inferat̄ exempli cauſa de pſecutione fideliū nuper auditū eſt referētibus qbuſdā q ſe ꝓpe aſſerūt affuiſſe: cōgregaſſe meſelmutū xp̄ianos q erāt i terra ſua: ⁊ multos i odiū nois xp̄iaī pariter occidiſſe: de quibus ſi verū eſt: dubitari nequit qn ⁊ ipſi a corona martyrij ſint exptes: cū ꝓpter verbū dei ⁊ ꝓpter teſtimoniū qđ habebāt ēt ſi inuiti occiſi ſint qñ q̄dē apte liquet: ꝙ occiſi nō eēnt ſi anteq̄ꝫ ad articulū iſtū venirent: de quo procul dubio metus erat: negare nomē dn̄i vt poſſent euadere voluiſſent. Et hoc q̄deꝫ de illis recte ſentiri pōt qui ſub tali conſtituti dominio: nō abſqꝫ timore diſcriminis fidem ſeruāt. De his aūt qui in pace ſunt: ⁊ libertate ſua integre perfruunt̄: nec aliqua ſuſpitio ⁊ timor eſt: ꝙ pro noie xp̄iano pati debeāt: ⁊ ſubito pro peccatis ſuis traditi abſqꝫ iterrogatiōe nois xp̄i gladio trucidant̄ nō eſt oīno ſilis cā: q: aliud ē hoſtē cōtra hoſtē ꝓ terreno regno adipiſcendo inſurgere aliud ſimplices hoies in ſeruitute poſſeſſos in odiuꝫ nois xp̄i: pro eo ꝙ xp̄iano cenſent̄ noie a tenebraruꝫ filijs trucidari: quāuis ⁊ ipſi ſi boni ſunt: ⁊ in odiū nois xp̄i repēte ab incredulis opprimunt̄: ſicut ⁊ inocentes martyres nō poſſunt eſſe exptes a remuneratione martyrij. Ceterū ⁊ ſi ꝑ regnum iſtud hominum impioꝝ arbitremur conſumari poſſe: qđ ſcriptū eſt ſub ſexta apertione de turba innocentū clamātiū ad dn̄m ſub throno dei nihilominus tñ oēs innocētes qui in ſinu matris eccleſie pro veritate occident̄: niſi ſint de numero illoꝝ qui pertinēt ad quatuor aīalia: ſub iſtoruꝫ collegio accipiendi ſunt: quāuis ⁊ alij ſecuturi ſint eos ſub ſexta apertione vt perfectus numerus compleatur. Nam ſequitur.

¶ Et clamabant voce magna dicentes. Vſqꝫ ſanctus & verus nō iudicas & vindicas ſanguinem martyrū de his qui habitant terram. Et date ſūt illis ſingulis ſtole albe. Et dictum eſt eis: vt requeſcerent tēpus adhuc modicum: donec compleātur conſerui eorum & fratres eorū qui occidendi ſunt ſicut & illi. T.10

¶ Mira valde differentia inter quatuor animalia ⁊ iſtos martyres eſſe monſtratur. Legimus nanqꝫ beatum Stephanū prothomartyrem: non ſolum vltionem a domino pro aduerſarijs: non queſiſſe: verum etiam pro inimicis lapidatus oraſſe. Iſti autem non modo orant: verum etiam ſui ſanguinis vltionem exquirunt. Quantum mihi datur intelligi: duo ſunt iuſtorum genera in hoc libro notata: quo- Act.

rum quidem alij ſicut fortes: bella non tam tollerant: q̄ꝫ extorquent: alij nec querunt: nec volunt: ſed tamen ſi accidat pugna: inuicti in certamine perſeuerant. Alij inquam preſumentes de gratia nolunt infra clauſtra vrbis preſtolari conflictum: ſed accincti gladio ſpiritali: vltro ſeipſos ingerunt pugne. Alij ſic deo ſuo corde integro ⁊ perfecto adherēt: vt tamen hoc munus fidei conſequuti non ſint. Pro eo namqꝫ ꝙ pacis ⁊ innocentie amatores ſunt: ⁊ tanta puritate animi ⁊ ſimplicitate donati: vt malitia paruuli extimentur: accidit nonnunq̄ꝫ vt ſicut ipſi alijs penas irrogare neſciunt: ita equanimiter ferre non poſſunt. Qui tamen ⁊ ſi ferre equanimiter nequeunt: reſiſtere tamen inimicis: ⁊ ſeſe vlciſci manibus ſuis: ⁊ ſi poſſint nolunt: ſed tantum ex pietate nimia fundentes lachrymas ingemiſcāt. Tale eſt enim pueroꝝ votum: talis viduaꝝ ⁊ virginum naturalis infirmitas. Diligunt deum: amant proximum: nemini nocent: neminem pſequuntur: ſed ⁊ ꝓſunt libētiſſime quibus poſſunt. Hoc ſoluꝫ eorum aliqui imperfectionis habentes: ꝙ mala cum gaudio tollerare non poſſunt. Et q: minus ad prelium apti ſunt: minus idonei ad certamen: ipſa eorum ſimplicitas: eos q̄ꝫnimis miſerabiles reddit. Et quid inde? Judiciuꝫ ſine mi-
Jaco. 2 ſericordia: ei qui non fecerit miſericordiaꝫ. Tanto enim qui illos tangunt durius puniendi ſunt: quanto eos inclemētius agere: ipſa quoqꝫ miſeratio naturalis accuſat. Quis enim neſciat crudeliorem eſſe qui pſequitur viduam: q̄ꝫ qui opprimit virum. qui aduerſatur pauperi q̄ꝫ qui offendit tyrānum: qui ingerit belluꝫ orphano: q̄ꝫ qui inimicatur potēti? Unde ⁊ in pſalmis de
Ps. 67. Ps. 9. huiuſmodi ſcriptuꝫ eſt. Turbabuntur a facie eius patris orphanoꝝ ⁊ iudicis viduarum. Et alio loco. Tibi dn̄e derelictus eſt paup: orphano tu eris adiutor: ꝯtere brachiuꝫ peccatoris ⁊ maligni. Rem dicimus notaꝫ oībus: ⁊ quam ſepe experimur ⁊ experti ſumus. Cum paup infeſtatur a diuite: a potēte pupillus: cum opprimitur a iudice vidua: ab incola peregrinus: eo pars miſerabilis ⁊ inualida ad arma gemitus ⁊ luctus recurrere ꝯſueuit: quo non eſt qui reſiſtat ⁊ pugnet pro ea: niſi pater orphanoꝝ Ps. 67.
⁊ iudex viduaꝝ. Unde ⁊ in lege ſcriptum eſt. Uidue ⁊ pupillo nō nocebitis: ſi leſeritis eos vociferabuntur ad me: ⁊ ego exaudiam clamorem eoꝝ: ⁊ indignabitur furor meus: ꝑcutiamqꝫ vos gladio. Sic igit̄ deus cum ſit miſericors: miſeretur iniuriam patiētibus: oibus. ſ. qui ſperant in ſe: ⁊ miro modo pijs lachrymis pulſatur ad inferēdam vltionem: q̄ꝫuis non ad hoc fundātur ab illis vt oppreſſoribus noceant: ſed tñ vt ſe eripiat dn̄s a potentia ſuperboꝝ. Quinimmo ⁊ plerunqꝫ abſqꝫ oi reſpectu. Neqꝫ enim ois qui plorat ad aliqd impetranduꝫ plorat: ſed aliqñ q: timet ⁊ dolet: aliqñ q: pietate afficitur ⁊ caleſcit amore. Ps. 23. Ps. 145
Dimitte me (ait q̄dam) vt plangam paululum dolorem meuꝫ. An forte vel m̄rem aliqd ſperare credimus cum plorat ſuper mortem filioꝝ ſuoruꝫ? Non igitur ad hoc plorant ſancti iſti: vt tortores pereant: ſed q: ſe preſſura ipſa compellit: alioquin ⁊ innocentes non eſſent. Quāuis ⁊ aliter clamare innocētes ⁊ vltionem poſtulare dixerim a iuſto deo: qđ ſacra poſſit auctoritate ꝓbari. Primum innocentium qui per inuidiam occiſus eſt: fuiſſe Abel iuſtum: nulli pōt eſſe ambiguum. Huius lachrymas in paſſione non legimus: forte q: nec ſpatium habuit ad lamentuꝫ: vocem vero vltionis de ſcriptura cognouimus: ⁊ que fuerit ipſa vox: nō vox humana exprimit: ſed diuina. Cum enim ſe Caym impius mendacio tegere nitteretur: audiuit. Ecce vox ſanguinis fratris tui Abel: clamat ad me de terra. Ut ergo vox ſanguinis Abel iuſti clamauit de terra: ita ſancti iſti: qui ſine cā mortis ꝑꝑ verbum dei: ⁊ teſtimonium qđ habebant: occiſi ſunt: ſiue ſint paruuli ſiue ſenes: vindictaꝫ voce ſanguinis poſtulāt a deo ſuo: qui tñ vt paꝝ ſuſtineant: reſpōſuꝫ ⁊ munera ſuſceperūt. Et date (inq̄t) ſunt illis ſingule ſtole albe: ⁊ dictum eſt illis vt requieſcerent tp̄s adhuc modicum: donec Job. 10 Gen. 4 Gen. 4

compleātur ꝯſerui eoꝝ: ꝛ fratres eoꝝ qui
occidēdi ſunt ſicut ꝛ illi. In ſingulis ſtolis
albis aiaꝝ letitia deſignaꝛ. Idcirco autem
deus iuſtus facere iudicium diſert: q: vox
illa miſerabilis ꝛ pia datis ſtolis albis ꝯſo/
lationē accepit. Quid enī ſi ad horā tri
ſte aliqd electos ſuos pati pmittat deus.
Qūqdem de morte ad vitam: de luctu ad
gaudium trāſferunt. Conſtat autē q̄ poſt
qntum ſigillum: in cuius extremitate nos
ſumus: reſtat adhuc martyꝝ pugna: vt cō
pleat in ſumma ſcōꝝ: qd minus eſt de nu/
mero martyꝝ. Erit enim pugna iſta in ſe/
quenti aptione ſignaculi: in qua compleri
neceſſe eſt: qcqd ſupeſt de ꝯflictu vt occi/
dātur ꝛ coronētur martyrio: hij de qbus
hic dictum eſt. Donec compleātur ꝯſerui
eoꝝ ꝛ fratres eoꝝ qui occidēdi ſunt ſicut
ꝛ illi. Sꝫ illud poſſet alicui videri ꝯtrariū:
ſi forte que in exordio ad cautelam preſcri
pſimus: minus vigilanter aduertit: cur in
hac ſcda parte quatuor aialia p quatuor ſi/
gnacula introducunt: cum ſcdi tm̄ aialis
ꝓpria ſit pars iſta ſcda. Legat ergo vigilā/
ter in prefatione huius opis: ꝛ qualiter ac
cipiendum ſit: ſufficienter agnoſcet.

¶ De apertione ſigilli ſexti.

C. 11. ¶ Et uidi cum apuiſſet ſigillū
ſextū. Et ecce terremotus factus
eſt magnus: & ſol factus ē niger
tanq̄ ſaccus cilicinus: & luna to/
ta facta eſt ſicut ſanguis.

Perpēde verba hec miſera Babylō:
ecce eni appropinquat deſolatio tua.
Depone cultum aureum: ꝛ aſſume lamen
tum: q: venit: ecce veniet maxima pditio
tua. A ſeculis predictum eſt: a pphetis pre
ſcriptū: nūciatum tibi eſt a diebus antiqs.
Non poſuiſti in corde tuo: nec credidiſti
iſta enarrātibus tibi: ſꝫ ambulaſti ſemp ſup
ba in opibus tuis. Nō fuit ꝯtra hoīem fu/
ror tuus: nec aduerſus filios hoīum indi/
gnatio tua: ſꝫ ꝯtra regē celoꝝ: cuius cōma
culaſti cubile. Cōtra regem celi erexiſti cor
nu: ꝯtra principem fortitudinis: ꝯtra ſan/
ctuariū regni eius. Onus ergo iſtud ꝯtra
te eſt: tibi eſt repoſitū ꝛ expoſitum hoc ꝯui
uium in die indignationis dn̄i ꝛ viſitatio/
nis xp̄i eius: vt bibas ꝛ ipſa fragmēta cali/
cis: de quo ꝓpinaſti hieruſalē. Neceſſe eſt
enim vt in ſexto reci. ias: qd in qnto rpe
ꝯtuliſti. Pro pōdere recipies pōdus: ꝛ du
plum ēt pro donis ꝛ muneribus tuis. Sꝫ
forte ignoras teipſam: ꝛ alteri attribuis qd
legiſti: aut certe non legiſti: aut minus dili
gēter legiſti: q: in hac die tua que ad pacē
tibi: nunc aūt abſcōdita ſunt ab oculis tu/
is. Sed nunqd ad tāti vocē tonitrui dor/
mitare licebit? Putas intelligis: vel que
nūc que legis vt cognoſcas teipſam? Lege
vigilanter in opibus patꝝ: ſi Petri ꝛ Joā
nis teſtimonia neſcis: lege inq̄ꝫ in opibus
Hieronymi ꝛ Auguſtini: ꝛ qd de te ſcri/ Aug. Hiero.
ptū ſit: aut que tu ſis: ex illoꝝ tibi poterit
apiri ſententijs. Ut aūt breuiter tibi expri
mam: ꝛ in vno pariter ſermone ꝯcludam.
Quicunqꝫ Petri eccleſiam moribus viri
buſqꝫ impugnāt: Babylonis ſe filios ꝯtre
miſcāt. Et qd de illis calamitatibus in ſex
ta libri parte vl̄r agiꝛ: hic autē particulari
ter: vtpote in vnius partis ſexto capitulo
ꝛ ſermone. Audiāt ergo velint: nolint: au/
diāt qd experituri ſunt: filij potētiſſime me/
retricis: anteq̄ꝫ vadant ꝛ nō reuertanꝛ ad Job.
terram tenebroſā ꝛ optam mortis caligi
ne. Audiāt inq̄ꝫ: audiāt falſi xp̄iani: quoꝝ
occaſione agiꝛ: vt veri xp̄iani coronentur
martyrio. Ipſi enim reges q pcuſſuri ſunt
fornicariam vt emundēt ſupficiem terre:
ipſi (vt oſtendiꝛ in ſexta parte) pugnaturi
ſunt cum agno: ꝛ agnus vincet illos in
membris ſuis q ꝛ ſuppleturi ſunt: que de/
ſunt paſſionum ipſius. Et terremotus (in
qt) factus eſt magnus. Quis eſt iſte terre/
motus? Nunqd inſenſibilis elemēti? Nō
inq̄ꝫ: ſꝫ humanoꝝ cordium. Irruet enī tre
mor magnus ſup corda eoꝝ qui dormiunt
ſōnum ſuum: ſup illos qui terrena ſectati
ſunt: iuxta illud apl̄i. Cum dixerint pax ꝛ 1. Thes.
ſecuritas: tunc repētinus eis ſupueniet in
teritus ſicut dolorē in vtero habētis ꝛ nō
effugiēt. Sed qs mihi hec dicenti . r. det?

Indica queſo ſancte Joel: qs erit terremo
tus iſte tam magnus: tam terribilis: tā in
ſolitus: qs erit timor iſte tam ſubitus: quē
Joānes deſcribit. Arbitror illum eſſe: quē
tu ſcripſiſti: quē tu ante tot ſecula annun
ciaſti: dicēs. Canite tuba in ſyon: vlulate
Joel. 2. in mōte ſancto meo. Cōturbenꝛ oēs habi/
tatores terre: q: veniet dies dn̄i: q: ꝓpe eſt
dies tenebraꝝ ꝛ caliginis: dies nubis ꝛ tur
binis quaſi mane expāſum ſup mōtes. Et
ne forte putaret qs de die extremi iudicij
iſta dixiſſe: adiecit ꝛ ait. Populus multus
ꝛ fortis: ꝛ ſilis eius non fuit a principio: ꝛ
poſt eum nō erit: in annos generationis ꝛ
gn̄ationis. Ante faciem eius ignis vorās: ꝛ
poſt eum exurēs flāma. quaſi hortus volu
ptatis terra coram eo: ꝛ poſt eum ſolitudo
deſerti: neqꝫ eſt q effugiat eū. Et poſt pau
ca. A facie eius ꝯtremuit terra: moti ſunt
celi: ſol ꝛ luna obtenebrati ſunt: ꝛ ſtelle re/
traxerunt ſplēdorem ſuum. Heu qs erit il
le terremotus: tam durus: tam grauis: tā
validus: tam imenſus: in hijs Joelis ver/
bis: manifeſte mōſtraꝛ. Poſſemus hec ipſa
verba ex altero ꝓpheta ꝓferre: ſed ꝯgruen
ter hec ad preſens poſponimus: vt ꝯgruē
tius de eis in ſexta libri parte: tractemus.
Sane in verbo illo qd dixi de die extremi
iudicij: pium efflagito auditorem tam. ſ. in
hoc loco: q̄ꝫ ꝛ in alijs: vbicunqꝫ me ꝯtin/
git de eo fore loquutum. Uolo enim illum
ſcire: duobus modis accipi diem vltimū
ꝛ diem iudicij. Accipiꝛ enim largo modo
pro quodam incerto tpe: ſicut apte aſſerit
Augu. Auguſtinus in libro de ciuitate dei: ꝛ acci/
piꝛ ſtricto modo de ꝯcluſione ipſius tpis:
qn̄ ꝯſumatis cunctis myſterijs. Ibunt im
pij in ſupplicium eternum: iuſti aūt in vi/
tam eternam. Si ergo largo modo accipi/
tur: pōt qcqd dr̄ in hunc modū ad diem
nouiſſimū incunctāter referri: hoc eſt: ad
extremum: vltimū ꝛ nouiſſimum tp̄s: de
Rom. 10 huius genere loquutionis illud quoqꝫ eſt
qd apl̄s ait. Nos ſumus in quos fines ſecu
loꝝ deuenerūt. Et Joānes cuius eſt liber
1. Joā. 2 iſte. Filioli: nouiſſima hora eſt. Illud vero
ſilētio pretereundum nō eſt: q̄ tam valida
erit: ꝛ tam ſubita ſorte illius plage ꝓcella:
vt velut cedēte deo: parti ꝯtrarie humana
hoc: haud dubiū exigēte malitia: lux euā
gelice predicationis nigreſcat: ꝛ doctrina
matris eccleſie pre terrore palleſcat. Et qd
hijs magis timēdū eſt: ſtelle quoqꝫ celi ca
dēt in terram: q: multi qui putabunꝛ ſtre
nui ꝛ doctores eximij ꝓſtrabuntur. Et ſol
(inqt) factus eſt niger tanq̄ꝫ ſaccus cilici/
nus: ꝛ luna tota facta eſt ſicut ſanguis.

¶ Et ſtellæ cœli ceciderunt ſup C. 12
terram: ſicut ficus mittit groſſos
ſuos cum a uento mouetur.

¶ Sol ꝛ luna cum ſimul deſcribunꝛ: di/
uerſa ꝓ locoꝝ diuerſitate ſignificāt. Aliqn̄
enim in ſole xp̄s: in luna Moyſes. Aliqn̄
in ſole xp̄s: in luna eccl̄ia: aliqn̄ in ſole He/
lyas: in luna Joānes baptiſta. Q: vero (vt
alibi ſcripſimus) Joānes qui de tribu leui
tica manifeſte ortus eſt: ordinem clericoꝝ
deſignat: preſertim cum ipſe Joānes miſ/
ſus ſit a deo baptizare in aqua: qd ꝓprie p
tinet ad ſacerdotes eccleſie. Helyas cuius
ꝓſapia incerta eſt: ordinem prenotat ꝯtem
plātium ſignificari p lunam: id qd p Joan
nem: id vero p ſolem: qd p Helyam: ſatis
admodum claꝝ eſt: ꝛ ſano intellectu ꝑſpi/
cuū. Deſignaꝛ aūt p Joānem ſicut ꝛ p lu
nam clericoꝝ eccleſia: pp defectum actiue
vite: p Helyam vero ſicut ꝛ p ſolem: ordo
monaſtichus: pp claritatem ꝛ ꝯſtātiam vi
te ꝯtēplatiue: que carnis depoſitione nō
pdiꝛ: ſed augeꝛ. Deniqꝫ ꝛ ꝓpter hoc myſte
rium: thronus vnigeniti dei: ſoli pariter aſ
ſimilaꝛ ꝛ lune: dicēte Dauid q̄ſi de ſeipſo: Ps. 88.
haud dubiū tn̄ q̄ in perſona xp̄i. Et thro
nus eius ſicut ſol in ꝯſpectu meo: ꝛ ſicut lu
na perfecta in eternum: quia nimirum
pars illa que celeſtibus inhiat contempla
tiue vite ſplendoribus: ꝛ ardoribus fla/
grat: ea vero que proximorum amore co/
gitur terrena ſectari: quadā miſericordie
compaſſione frigeſcit. Non enim ſem/
per frigiditas in mala parte accipienda
eſt: ſed aliquando in bona: q: ſicut aliquan
do malitiam mentis: ita etiam non nun/

quam domini timorem deſignat. Ty/
pum ſane nautarum retinent in hoc ſecu/
lo ſacerdotes eccleſie:⁊ neceſſe eſt vt ſepe
timeāt:ꝯtra quos ꝓcellarum ſpiritus indeſi/
nēter ſurgit. Deſignatur hoc in timore Pe
tri ⁊ ſociorum eius: cum vʒ dormiente dn̄o
fluctibus nauicula iactabatur:excitātium
dn̄m ac dicētium. Dn̄e ſalua nos perimus.
Mat. 8 Sic ergo maniſeſte liquet:ꝙ in ſole ꝯtem
plātium ordo:in luna predicantium deſi/
gnatur eccleſia. Alter enim ſapientie:alte/
ra ſciētie lumen huic mundo effundunt.
Sʒ heu q̄ʒ terribiles dies de quibus dr̄. Sol
factus eſt niger tanq̄ʒ ſaccus cilicinus:⁊ lu
na tota facta eſt ſicut ſanguis. Hoc eſt eniʒ
Joel. 2. illō. Sol ꝯuertet in tenebras:⁊ luna in ſan
guinem:ante q̄ʒ veniat dies dn̄i magnus:
⁊ maniſeſtus. In tenebris ⁊ nigredine:me
ror ⁊ obcecatio mētis:in ſacco cilicino cor
dis afflictio deſignatur. Quid vero ⁊ in
colore ⁊ ſanguine:niſi liuor ⁊ odium deſi/
gnatur? Sed forte mētis accidiam:que in
nigro colore deſignata eſt:obcecatio ſequi/
tur:⁊ non etiam virus odij: liuor inuidie
1. Jo. 12 comitatur. Habes hoc maniſeſte in epiſto
la Joānis:cuius eſt liber iſte. Qui odit (in
quit) fratrem ſuum:in tenebris eſt:⁊ in te
nebris ambulat:⁊ neſcit quo eat:q̄m tene
bre obcecauerunt oculos eius. Siue ergo
mentis accidia:que ꝯtraria ꝯtēplatoribus
eſt:ſiue infeliciſſimus liuor odij:qui mediā
te ambitionis peſte:mētes inficit clericorum
corda:ſimul obcecant oberrātiuʒ hoium:
⁊ pari modo aīos miſerorum indurant. Un/
de ⁊ in ſexta libri parte:magnum terremo
tum:grando magna ſequuta eſt:q2 nimirum
(qđ ſine gemitu dici non dʒ) nequaq̄ʒ ter/
rorem illum deuota compunctio:ſed cor/
dis obduratio ſubſequetur. Nec mirum.
Cauſa deniqʒ precedentis culpe:pena eſſe
ſolet criminis ſubſequentis. Nunq̄ʒ enim
deus oipotens tot mala ſuperuenire pmitte
ret:niſi noſtra id malitia mereretur. Juſto
ergo agitur oipotentis iudicio:vt quo vo
luntarie ipſi currimus:ibi per ſententiam
includamur. Ut eniʒ de merito noſtre pe/
ne aliquid expreſſius inferam:ecce adhuc
modicum luminis:⁊ pax qđ pacis in no/
bis eſt. Cuncta eis reſidētibus in clauſtris
pacata ſunt:cuncta tranquilla. Pax enim
amica eſt ꝯuerſationi illorum:⁊ optata tranq̄l
litas:non eniʒ pōt in merore leta deuotio
excitari. Cum igitur adhuc pacis bonum
illius vite dilectoribus faueat: quid eſt ꝙ
eos tātopere accidie ſpiritu laborare ſenti/
mus:vt tunc eis ſolummodo gaudere li/
beat:cum ad aliqua caduca trahuntur: ⁊
quaſi ſub colore obediētie ad lippitudineʒ
trāleant oculorum? Sed ⁊ ſi qn̄ ex ꝯtempla/
tionis culmine ad actionem:ac ſi de ſolis
gloria:ad noctis calamitatem trahuntur:
ita illi actioni ex aīo ꝯiunguntur: vt ſi qn̄
paſtoris:aut conuentus decernit ſententia:
quatenus ab iniūcto ſibi onere miniſterij
abſoluti quieſcāt:mox aduerſus patreʒ ce/
nobij:⁊ eos qui ꝯſilium dederunt: inſur/
git:mox pſequi incipit ⁊ odire:quos am/
plius oportebat amare. Sicqʒ fit vt dum
inuitus ⁊ coactus in vita feliciori ſiſtitur:
cuiuſdam quaſi ſacci cilicini:pallorem ipſa
ꝯtemplatiue vite pulchritudo incurrat:qđ
ipſa quoqʒ corporalis ſerenitas obfuſcata
demōſtrat. Huiuſmodi monachorum caligi/
nem deplorabat Hieremias propheta:qn̄
in pſona hieruſalem lamētabatur dicens.
Candidiores erant Nazarei niue:nitidio
res lacte: rubicundiores Ebore antiquo: Treno. 4
Saphyro pulchriores: denigrata eſt cu/
tis eorum. Quaſi enim niue candidior:
nitidior lacte Nazareus eſt:cum is qui ad
vitam contemplatiuam obſeruandam ac/
cedit:in eadem claritate mentis ⁊ ſereni/
tate conſiſtit. Sed veluti extinctus car/
bo:nigra efficitur cutis eius: cum pro eo
ꝙ a mundanis curis abſtinere cogitur:
contriſtatus incedit: ⁊ conceptam in ſe/
creto malitiam: in aperto demonſtrat. Ju
ſtum eſt ergo Dei iudicium: ⁊ ſeueritas
equa:vt qui ſine cauſa triſtis efficitur:vn/
de verius triſtetur: incurrat: ⁊ qui emu/
los arbitratur propter proximos: in ma/
nus incidat emulorum. Efficitur ergo
ſol niger: quaſi ſaccus cilicinus:cum ordo
ille preclarus:qui letus ⁊ ylaris eē debuit.

ſplendore lucidus ⁊ candore:accidētibus
ꝯtra votuʒ ꝯtrarijs:pro merito prauitatis
ſue triſtis efficitur ⁊ obſcurus. Duʒ enim
multuʒ laborat ⁊ parum proficit:dum nimis
occupatur in exterioribus:pro ſtipendijs
carnis:a ſtudio vite ſpiritualis eſſe incipit
alienus:⁊ tāto neceſſe eſt vt vitam penitē
tium imitetur in triſtitie luctu:quanto ſe
quendo tpalia in multis neceſſe eſt:vt of/
fendat. Unde ⁊ per eundem ꝓphetam dr̄.
Quō obſcuratum eſt aurum:mutatus eſt co
lor optimus:diſpſi ſunt lapides ſanctuarij:
in capite oium platearum? Obſcurat̄ aurum:
cū ſplēdor vite ꝯtēplatiue in ordine mona
ſticho inaneſcit. Mutat̄ ⁊ color optimus:
cum hij qui poſiti ſunt ad ſpeculāda cele/
ſtia:inhiare incipiunt lucra terrena. Diſp/
guntur lapides ſanctuarij in capite oium
platearum:cum hij ⁊ qui pro ſe ⁊ pro alijs te
nere debuerāt arctam ſemitaʒ:qua itur ad
vitam:diſpguntur per latas vias:quibus
Exo. 26 itur ad pditionem. Et q̄dem in tabernacu
lo dn̄i:non ſolum coccinum ⁊ byſſum:ve
rūetiaʒ ſaga cilicina ad tuēda pcioſa queqʒ
a pulueribus:neceſſaria ſunt:ſed ſi oia in/
dumēta ipſius ſaga ſunt cilicina:ad quam
vtilitatem ſaga ipſa ſuſpenſa ſunt extra: ſi
nihil eſt in tabernaculo:qđ iure ptegatur
ab eis? Bonum eſt corpus hois:ſed ſi aīa
eſt in eo:bona eſt habitatio domus:ſʒ ſi ha
bitator non deſit. Alioquin ſi domus: do/
mus eſt:⁊ habitator:nō habitator:ſed qua
ſi domus:reſtat vt nō ſolum is qui eſſe ha
bitator debuit:nihil ſit:verūetiam ipſa do
mus ad nihil vtilis que caret effectu vtili
tatis ſue. Bonuʒ eſt ergo vtrūqʒ:ſi tn̄ vnū
quodqʒ duorum pmanet in ordine ſuo. Nō
enim q2 pedes ⁊ oculi vnius corporis mē/
bra ſunt:idcirco ita pedes vt oculi:adhibi
tum ſibi puluerem impune ptrāſeunt:nec
q2 filij regis ⁊ filij ſeruorum regis:vnius na
ture hoies ſunt:idcirco hij ⁊ illi apti ſunt
ad opus ſeruile: nimirum q2 ſoli ſerui: ſerui
ſunt:⁊ ſoli liberi:liberi. Sicſic vita ꝯtem/
platiua:ſerena ⁊ pſpicua eſſe dʒ:⁊ ſi ſint ali
qui electorum ab hac pfectione ſemoti: im/
plentes officium vocationis ſue. Quo cir
ca incorporalis eſſe dāni videntur:ꝯuerti
claritatem ſolis in deformitatē cilicij:ſatis
liquet:⁊ ꝙ ita (exigētibꝰ culpis) accidat:
hijs diebꝰ apertis iditijs cōprobat̄. Sʒ q̄re
hoc? Q2 tp̄s miſericordie ⁊ tp̄s iudicij:tp̄s
indulgētie:⁊ tp̄s ire. Juſtus (ait ꝓpheta) Eſa. 57
perijt:q2 nō eſt qui intelligat:⁊ viri miſeri
cordiarum colligūtur:⁊ nō eſt qui recogitet.
Miro aūt modo. ⁊ poſt collectionem iu/
ſtorum relinquit̄ quo ad formaʒ imitatio que
daʒ:⁊ quaſi ꝓpagatio vite pfecte:⁊ tn̄ hec
ipſa obſcura ⁊ in modum ſacci cilicini ni/
gerrima:ſed ⁊ vita clericorum que primo ra
dios lucis ſue effundere ſolebat in popu/
lo:proh dolor:in ſanguinem verſaʒ eſſe vi
demus. Nihil enim in ea ſpirituale: nihil
celicū:ſʒ totuʒ pene lubricuʒ:totum carna
le:totū caro ⁊ ſanguis:⁊ euiſceratio ſpūs.
Ubi lites:vbi ſcādala:vbi rixe:vbi iuidie:
vbi emulationes? Nōne in eccleſia clerico
rum? nōne inter eos qui lucem exemplorum
ſuorum dare ſubiectis plebibus debuerunt?
Deniqʒ ⁊ ſtellas celi abſqʒ numero cadere
videmus in terra:ſiue ruina prauitatis he
retice: ſiue (vt in pluribus) lapſu carnis.
Nec mirum. Receſſit enim a nobis longius
ꝯſultor noſter:ꝓuocatus multitudine ad/
inuētionum noſtrarum. Dimiſit nos ſm̄ deſi Ps. 80.
deria cordis noſtri:⁊ ambulat vnuſquiſqʒ
noſtruʒ in prauitate cordis ſui. Accepimus Hier. 3
ab eo libellum repudij:⁊ ſequimur ſemitas
cordis noſtri:quouſqʒ aſcendat clamor no/
ſter in celum:⁊ compleat̄ indignatio. Scri Mat. 24.
ptum q̄ppe eſt. Q2m̄ abundabit iniquitas:
refrigeſcet charitas multorum. Oia igit̄ ma
la hec deterius pre ſolito occurrent ſimul:
⁊ erunt foris pugne:intus timores:dicēte
dn̄o. Tradet aūt frater fratreʒ in mortem:
⁊ ꝯſurgent filij in parētes:⁊ morte eos affi
cient. Quid aūt formidoloſius tpe iſto: in Mar. 13.
quo mouēda ſunt timore fundamenta ter
re:⁊ nec in ſole: nec in luna: nec in ſtellis
ꝯſolatio erit:quandoq̄dem turbata erunt
oia:⁊ remota ſingula a ſtatibus ſuis? Et q̄
dem in oibus hijs non erit auerſus furor Eſa. 5.
eius:ſed adhuc manus eius extenta. Nam
ſequitur.

L.13 ¶Et cœlum receſſit ſicut liber
inuolutus.

¶Similitudo impropria:ſed non a noti
tia pegrina. Liber aptus preſens eſt:inuo/
lutus recedit:q: veluti quedam aſtra lucē
tia:elemēta ipſa litteraꝝ in apto volumine
preſto ſunt. Dum eniȝ oculis legētiuȝ ma/
niſeſte cernunt:lucem ſapiētie ꝛ ſciētie : ac
ſi quedaȝ vaſa lucis in cordibus humanis
effundūt. Cum vͦ liber inuoluit preſens
nō eſt:q: nō eſt preſens ad id qḋ eſt:etiam
ſi vbi erat prius:ibi eſſentialr ſit. Sed ſi ve
ram hȝ celum ſiītudineȝ libri:nunqd nā
hoc nō hȝ eccleſia que celi cognoīe nuncu
paſ? Hȝ vtiqȝ ꝛ ipſa quaſi ſtellas:electos:ſi
cut ꝛ libri apices ſacros ad illuſtrandas ſi
delium māſiones:qḋ ꝛ fecit cūctis diebus
qbus pmiſſa eſt ſpargere lucem ſuam:quo
adusqȝ veniat tp̄s noctis:ꝛ poteſtas tene/
Fo.103. braꝝ:in quo ꝛ opȝ ꝑtrāſire oēs beſtias ſil/
ue. In die quippe illa iterate paſſionis dn̄i
ce:quā iam ex parte aliqua extimo inchoa
taȝ:nō licebit tintinabulis reddere ſocios
ſuos:nec cātare cāticuȝ dn̄i in terra aliena:
donec trāſeāt vmbre noctis ꝛ caligo tene/
Fo.136. braꝝ. In nocte ergo illa occultabiſ lux:ꝛ q̈
ſi liber inuolutus qcqd intus habeat non
apparet:ita vniuerſa ſanctoꝝ abſcōdeſ ec/
cleſia. Ita eniȝ electi dei ſapiēt ſibiipſis id
qḋ ſapiēt:vt tn̄ predicare publice (preualē
tibus tenebris) nō preſumant. Non q̧ aia
re fideles:ꝛ ſecretius exhortari deſiſtāt:ſed
q: predicare publice nō audebūt. Hinc de
beſtia que aſcēdet de terra:quam ꝛ pſeudo
ꝓphetaȝ Joānes noiat:in quarta parte li/
bri ſexto capitulo ſcriptuȝ eſt. Faciet vt ne
qs poſſit vēdere:aut emere:niſi qui habue
rit caracterem nois beſtie. Venditores qp
pe eccl̄ie predicatores ſunt:auditores em/
ptores. Illi eniȝ vēdunt precioſos lapides:
iſti dāt qḋ hr̄e poſſunt:ꝛ emunt precio illo
gratis accepto:qḋ auri precio nō meretur.
At in die illo tenebroſo:nō licebit vēdere:
aut emere eis qui beſtie legem nō ſeruant:
q: predicare:aut predicātem ſuſcipe impu
ne tunc tp̄is:nō licebit niſi eis qui ſe diſci/
pulos beſtie ꝯfiteri publice nō timebunt.
Unde ꝛ hic ſubditur.

¶Et montes & inſulæ de locis L.1
ſuis motæ ſunt.

¶Montes in hoc loco monaſteria deſi/
gnāt. Inſule:eccleſias epales : que quaſi in
medijs fluctibus ſite ſunt:dicēte in hoc li
bro Joāne. Aque multe:ſunt populi mul/
ti. Mouebūtur autem mōtes ꝛ inſule de
locis ſuis:q: effugatis ꝯuētibus monacho
ruȝ:ꝛ clero:aut deſtruētur penitus vt nō
ſint:aut preter illa que in archa Noe deſi/
gnata ſunt:vti ſuis legibus non ſinentur.
Sequitur.

¶Et reges terræ:& principes:et L.1
tribuni:et fortes:et omnis ſeruus
& liber aſcondent ſe in ſpelun/
cis & petris montium : & dicent
montibus & petris. Cadite ſup
nos:& abſcondite nos a facie ſe/
dentis ſuper thronum : & ab ira
agni : quoniam uenit dies ma/
gnus iræ ipſorum:& quis pote/
rit ſtare?

¶Verba hec que dn̄r q̧ hoc volūt intel
ligi. In hoc eniȝ q̧ ois ꝯditio taȝ imēſo ti
more ꝯcutiēda eſt:vt ꝯfugiāt ad ſpelūcas
ꝛ petras mōtiuȝ:occultādi a facie eius qui
ſedet ſup thronum ꝛ ab ira agni. Quaȝ ſit
intollerabilis terror ille:verbis aptiſſimis
indicaſ. Huiuſcemodi nempe verbis vſus
eſt dn̄s aduerſus filias hieruſalem:qn̄ flēti
bus illis ꝛ lamētantibus ducebaſ ad cru/ Lu.
cem. Filie (inqt) hieruſalem nolite flere ſu
per me:ſed ſup voſipſas flete:ꝛ ſuper filios
veſtros:q: ecce venient dies in quibus di/
cent. Beate ſteriles ꝛ vētres que non ge/
nuerunt:ꝛ vbera que nō lactauerunt : tūc
incipietis dicere montibus ꝛ petris. Poſ
ſimus tn̄ per ſpelūcas accipere ſecreta que
reſidua erunt monachoꝝ cubicula:per pe
tras vero montiuȝ:ſpirituales viros fidei
perfectione robuſtos : ad quos ꝯfugient
multi penitentiam accepturi:intelligētes
maniſeſte iudicium omnipotētis dei : ꝛ q̧
vere deus iuſtus ſedeat ſup thronuȝ ad iu
dicādum equitatem:ꝛ q̧ agnus qui ꝯtēni
tur in die pacis:pro patientia ſua:nouerit
ſe aliqn̄ vlciſci de inimicis ſuis viciſſitudi/
nem ꝯtēnentibus ſe. Hoc eſt enim illud.
Luc.19 In hac die tua que ad paceȝ tibi:nunc au/
tem abſcondita ſunt ab oculis tuis:q: ve/
nient dies in te:ꝛ circundabunt te inimi
ci tui vallo:ꝛ circundabunt te ꝛ coangu/
ſtabunt te vndiqȝ:ꝛ ad terraȝ conſternent
te ꝛ filios tuos qui in te ſunt. Et non re/
linquent in te lapidem ſuper lapidem qui
non deſtruatur:eo q̧ nō cognoueris tem
pus viſitationis tue. Diem autem domi/
ni (vt iam dixi) non ſemper pro extremo
die iudicij eſſe accipiendum : non ſolum
ex loco iſto : verumetiam ex q̄ȝpluribus
ſcripturarum locis in idipſum conuenien
tibus comprobatur:e quibus eſt illud. Ec
Ela.13 ce dies domini venit crudelis ꝛ indigna/
tionis plenus:ꝛ ire:furoriſqȝ : ad ponen/
dam terram in ſolitudinem : ꝛ peccatores
eius conterendos de ea. Erit ergo ꝛ iſte
dies domini magnus:quinimmo initium
illius temporis quod dictum eſt dies iudi
cij:in quo iudicanda eſt illa magna mere/
trix Babylon:etiam in hac vita preſenti.
Ut enim in ſexta parte libri in qua de rui
na eius agitur:maniſeſte monſtratur:con/
globati ſimul in vnum reges terre conſur
gent pariter ꝯtra illam: vt lȝ ipſi mali ſint
ꝛ neſcientes qd faciant:iuſtam tn̄ oipoten
tis dei exerceant vltionem:purgantes vi/
neam dn̄i ſpinis:areaȝ paleis:oleuȝ a mur
ca ſua:ꝛ meſſeȝ agri dn̄i ȝizanijs. Et q: ſcri
ptum eſt de eiſdem regibus : q̧ cum agno
pugnaturi ſunt : ꝛ ab agno ꝛ electis eius
vincēdi:dubium nō eſt qn̄ multa ſanctoꝝ
millia:martyrio coronāda ſint:ad complē
duȝ numeꝝ electoꝝ qui inferius ſcriptus
eſt:ꝛ de qbus dictum eſt martyribus quin
tⁱ tp̄is. Suſtinete adhuc modicum tp̄s do
nec compleātur ꝯſerui ꝛ fratres veſtri qui
occidēdi ſunt ſicut ꝛ vos. Quārum ergo
mihi videſ primo faciēdum eſt iudicium
de Babylone:hoc eſt:de ꝓphana multitu
dine populoꝝ:qui ſe dicunt xp̄ianos eſſe:
ꝛ non ſunt:ſed ſunt ſynagoga Sathane:ꝛ
paulopoſt cum ſibi gētes victoriam eſſe da
tam ꝯſpicient attribuētes abhominande
legi ſue:ꝛ tanq̄ȝ vere celitus miſſo illorum
pſeudo apoſtolo Maometh:incipiēt chri
ſtianos interrogare ſupplicijs:laniare tor/
mētis:compellētes eos tranſire ad ritum
ſuum negato noie xp̄i : ſuggerentibus id:
maxime pſeudo ꝓphetis : qui de populo
xp̄iano egreſſuri ſunt:ſicut ꝛ preſens ſecul̄i
ꝓbat dies. Pugnabit autem agnus in mē
bris ſuis:ꝛ ſuperabit gētes illas:datoqȝ eui
dentiſſimo ſigno:ceſſabit ſeua illa tempe/
ſtas:ita vt nō audeant relique gētes infide
les que ſunt ſup q̄tuor angulos terre:tran
ſire limites ſuos ad abſorbendas reliquias
electoꝝ dei:cognita:haud dubium.mani/
feſta xp̄i virtute que operabitur in electis
ſuis:quouſqȝ ſignentur ſerui eius in fron/
tibus ſuis. Sic enim in ſequētibus diciſ.

¶Poſt hæc uidi quatuor ange/ Cap.7. L.1
los ſtantes ſuper quatuor angu/
los terræ tenentes quatuor uen/
tos terræ ne flarent uenti ſuper
terram:neqȝ ſuper mare:neqȝ in
ullam arborem.

¶Angelos iſtos qbus datum eſt nocere
terre ꝛ mari de illoꝝ gn̄e eſſe puto:de quo
ꝑ pſalmiſtā dī. Miſit in eis:hoc eſt:in egy
ptijs iraȝ indignatiōis ſue:indignationeȝ:
ꝛ irā:ꝛ tribulationē:in miſſiōes ꝑ angelos
malos. Quatuor vētos celi qui teneuſ ab
iſtis angelis ne ſpirēt ſup terram:neqȝ ſup Fo.77.
mare:neqȝ in vllaȝ arborē:q̄tuor ſpāles in/
telligentias eſſe puto:quaꝝ doctrina xp̄ia
nus populus ꝯſignatus in terra:ꝛ in arbo
ribus fecūdari ꝯſueuit:ſed ꝛ maris amari
tudo:hoc eſt:gētilis populi iracundia : in
dulcedinem verti. Dabitur enim ad tem/
pus quatuor angelis poteſtas nocendi ter
re : ꝛ mari : atqȝ arboribus : priuſquam
prohibitio iſta fiat : quia concedetur po/
teſtas aduerſis poteſtatibus prohiben/

di doctrinam ſpiritualem a fidelibus hoi/
bus ⁊ infidelibus pp peccata:adeo vt do/
ctores ſanctos docere aliquos non pmit/
tant:ſicut ⁊ hijs qui ſe capere venerant:ve
Mat. 26 ritas ipſa reſpōdit dicens. Tanq̄ ad latro
nem exiſtis cū gladijs ⁊ fuſtibus compre/
hēdere me? quotidie eram apud vos in
templo docēs:⁊ nō me tenuiſtis. Sed hec
eſt hora veſtra ⁊ poteſtas tenebraꝝ. Qđ er
go ait. Poſt hec vidi quatuor angelos ſtā/
tes ſuper quatuor angulos terre:tenentes
quatuor ventos celi ne flarent. Deſignant
gētes infideles:ſeu etiam hereticoꝝ ſyna/
gogas que ſunt in circuitu eccleſie phibe/
re chriſtianos ſacerdotes ne audeant:ver
bum dei predicare in populis : quotquot
erūt ſubditi dictioni ſue:nec ſe aliquo mo/
do chriſtianos vocare. Qđ ſi forte in bona
parte accipiendi ſunt quatuor angeli iſti./
Poſſumus fortaſſis nō abſurde accipere
in hijs quatuor angelis:ſupraſcripta qua/
tuor genera predicatoꝝ:qbus ſicut datum
eſt prodeſſe in tpe accepto : emittendo in
corda populoꝝ ſpiritalia verba:ita datum
eſt nocere : ceſſando a predicatione verbi
dei:pp peccata : dicente dn̄o de qbuſdam.
Luce. 8 Idcirco loquor eis in parabolis:vt viden
tes nō videant:⁊ audientes non audiant:
neq̄ intelligāt. Videtur huic ſimile:illud
qđ dictū eſt de duobus pphetis:vz q̄ ha
beant poteſtatem claudēdi celum diebus
pphetie ipſoꝝ. Etenim in diebus illis ceſ/
ſabunt flare venti : ⁊ gutte celi cadere ſup
terram : vt compleatur illud qđ dicit dn̄s
per pphetam. Ecce dies veniunt dicit do
Amos. 8 minus:⁊ mittam famem ſup terram:non
famem panis:neq̄ ſitim aque:ſed audien/
di verbum dn̄i. Et cōmouebuntur a mari
vſq̄ ad mare:⁊ ab aquilone vſq̄ ad orien/
tem circuibunt querentes verbum domi
ni ⁊ non inuenient. Verum hoc velut ad
horam:⁊ ad momentum:vt non deſoletur
terra:⁊ pereat omnis anima viuēs. Nam
ſequitur.

T. 2. Et uidi alteꝝ angelum aſcen/
dentem ab ortu ſolis habentem
ſignum dei uiui:& clamauit uo
ce magna quatuor angelis qui/
bus datum eſt nocere terræ &
mari : dicens. Nolite nocere ter
ræ:& mari:neq̄ arboribus:quo
adusq̄ ſignemus ſeruos Dei no/
ſtri in frontibus eorum.

Si angelus iſte xp̄s eſt:qui aſcendit ab
ortu ſolis qn̄ reſurrexit a mortuis : qs ita
digne habere potuit nomen dei viui:qm̄
ipſe qui in ſubſtātia deitatis ſolus eſt vita
⁊ auctor vite:cuius etiā magnus clamor:
clara ⁊ apta predicatio eſt:⁊ prohibitio au
ctoritas poteſtatis? Quod ſi angelus iſte
romanus Pontifex intelligendus eſt:ſm
qđ ⁊ velle videtur in ſpiritu aſcenſio illa
Zorobabelis de Babylone:ſub quo reedi/
ficatum eſt templum dn̄i:nihilominus tn̄ 1. eſd. 5
Chriſtus eſt qui vincit ⁊ triumphat in eo:
maxime cum ipſe ſolus principaliter te/
neat locum eius. Vtiq̄ ⁊ ſignū dei viui:
qđ eſt : myſterium crucis portat in fronte
ſua : ⁊ ipſe cum coepis ſuis : ſignat ſeruos
dei nr̄i in frōtibus ſuis:ad hoc vnuſqſq̄ ſi
gnum crucis qđ in fronte accipit:gerat in
mente:⁊ paratus ſit pro noie Chriſti paſ/
ſionem ſubire. Aſcendet ergo ille quicūq̄
erit:ab ortu ſolis:q2 vt caſus preſentis vi/
te nō timeatur:veri ſolis:de quo dicit pſal
miſta. Ortus eſt ſol ⁊ ꝯgregati ſunt:⁊ vici Psal.
nam iuſtoꝝ oīum reſurrectionem certis in
ditijs predicabit : ⁊ ad cuius etiam vocis
virtutem:aduerſarie poteſtates quieſcent.
Et gaudium qđ in ſexta parte libri inter
preſſuram ⁊ preſſuram demonſtratur affu
tuꝝ:pmittet fieri vel veniri in eccl'ia deus:
q̄tenus inſtitute ſigno crucis fideles acies
ad complendum numeꝝ electoꝝ:quod re
liquum erit prelij:expedite pcurrant. Sic
poſt noctem illam qua piſcatus eſt Pe/
trus:vocatus eſt ad prādium Chriſti : ſed
mox pacto prandio:audiuit eundem dn̄ꝫ
dicētem ſibi. Sequere me. Mox etenim il/ Joan.
la in q̄ fruſtra vſq̄ mane piſcatus eſt Pe/
trus iſtam:

trus:iſtam:de qua nunc agimus:tribula/
tionē deſignat. Prādium qđ celebratum
eſt mane:ꝯcluſa prius:haud dubium:mul
titudine piſcium:gaudium:qđ noctis hu
ius tribulationem ſequetur. Quo nimiꝝ
gaudio ꝯſumato:mox incipiet prelium il/
lud magnum:qđ in ſexta parte libri aper/
tius declarat̃:cum dicit̃. Vidi beſtiam ⁊ re
ges terre preparatos ad faciēdum preliū
cum illo qui ſedebat in equo:⁊ cum exerci
tu eius. Deſignatū eſt autem:⁊ hoc ipſū
in Petro:cui mox finito eodem prandio:
dictum eſt a dn̄o. Sequere me. Et poſt ali
qua. Cum eſſes iunior:tu ipſe cingebas te:
cum autem ſenueris:alius te cinget:⁊ du
cet quo tu non vis. Qđ ergo dictum eſt.
Quouſq̄ ſignemus ſeruos Dei noſtri in
frontibus eoꝝ:tale eſt ac ſi diceretur. Et ſi
neceſſe eſt vt ſequatur magna illa tribula
tio quam deſignat paſſio xp̄i:adhuc tn̄ lo
cus venie penitere volentibus:adhuc dā
dum eſt ſpatium tam iudeis quam gentili
bus vocandis ad fidem : vt ſignati ſigno
xp̄i:⁊ armati armis lucis : poſſint reſiſtere
in die malo:⁊ complere ea que deſunt paſ
3. eſd. 6 ſionum xp̄i:quatenus vt poſt tranſmigra
tionem Babylonis:in ſex ꝯtinuis annis
completum eſt:qđ deeſſe videbatur in cō
ſtructione templi dn̄i. Ita ⁊ nunc ſub ſe/
xta aptione:ordo ſanctoꝝ martyꝝ ꝯſuma
tionem accipiat. Igitur in die illo qui ⁊
erit medius inter vtrāq̄ tribulationem:ſi
gnabuntur multi iudeoꝝ ⁊ gētium ſigna
culo ſancte trinitatis:ad complendum il/
lum numerū ſanctoꝝ martyꝝ:qui infra
ſcriptus eſt:⁊ illam glorioſam multitudi/
nem:cuius eſt numerus infinitus. Nam
ſequitur.

T. 3. Et audiui numerum ſignato
rum centum quadraginta qua/
tuor millia ex omni tribu filio/
rum iſrael.

De hoc ſignatoꝝ numero:ſupius cū
de ſedilibus ⁊ ſenioribus ageret̃ : mentio/
nem fecimus : ⁊ in quarta nihilominus
parte de hijs vberius tractaturi ſumus:
pro eo.ſ.quod in ea de pari numero virgi
num dictum eſt. Vidi ſupra montē ſyon
agnum ſtātem:⁊ cum eo centum quadra/
ginta quatuor millia:habentes nomen ei/
us ⁊ nomen patris eius ſcriptum in fron
tibus ſuis. Vt autē dicamus breuiter:qđ
ibi copioſius tractādum eſt:propterea ſub
numero iſto:ſumma ſignatoꝝ martyrum
collecta eſt:q2 muri ciuitatis ſuperne hie
ruſalem:centum quadraginta quatuor cu
bitoꝝ eſſe deſcribuntur : cuius.ſ.numeri
magna eſt ⁊ preclara pfectio. Iudas autē
preſcribitur oībus:q2 ipſi datus eſt princi
patus:⁊ qm̄ de tribu eius germinatus eſt
xp̄s. Dan amotus eſt a patriarcharum nu
mero:⁊ in loco eius ſubrogatus eſt Ma/
naſſes:ſm q̄ in loco Jude ſubrogatus eſt
Mathias:haud dubium:q̄ in typo illo/
rum grecoꝝ qui illico poſt aſcenſionē do
mini ſuppleuerunt locū apoſtatantium
iudeoꝝ : adherentes ab ipſo principio ex
circuncisione fidelibus:etiam ſeſe illorum
multitudini fideliter aggregantes. Se/
quitur.

Poſt hæc uidi turbam ma/ Tex. 4
gnam quam dinumerare nemo
poterat ex omnibus gētibus:&
tribubus:& populis : & linguis:
ſtantes ante thronum dei in con
ſpectu agni amicti ſtolis albis:et
palmæ in manibus eorum.

Qr in tota ſerie partis huius : de ſan/
ctis martyribus ſermo eſt:vniuerſa iſtius/
modi turba iuſtoꝝ:cuius eſt numerus in/
finitus:eſſe ſanctoꝝ martyꝝ : non eſt du/
bium:qđ qdem ⁊ dealbatio veſtium:glo/
rioſus inuictuſq̄ palmaꝝ patefecit trium
phus. Nequaq̄ etenim palmas victorie
geſtare viderentur in manibus : ſi minus
de hoſtibus triumphaſſent. Eſſe vero pre
ter illa centum quadraginta quatuor mil

lia innumeram multitudinē pro xp̄i no/
mine occiſoꝝ:non ſolum ex hac Joannis
viſione perpenditur:verumetiam ex vete
ri teſtamento:dicente de eis in volumine
Ps. 138 pſalmorum Dauid. Nimis honorati ſunt
amici tui deus:nimis ↄfortatus eſt princi/
patus eoꝝ. Dinumerabo eos ⁊ ſuper are/
nam multiplicabunt. In albis vero ſtolis
apparuiſſe ſcribuntur:ſicut ⁊ in ſequenti/
bus dicit. Lauerūt ſtolas ſuas ⁊ dealbaue
rūt eas in ſanguine agni. Manent autem
iugiter in ↄſpectu ſedis:aſſiſtentes in pre/
ſentia ſummi regis:⁊ in oculis ciuium ſu
pernoꝝ:qui eos in hac vita tam viriliter
agonizare ↄſpiciunt:ꝓpter qđ ⁊ beata il/
loꝝ noīa ſcripta referuntur in celo: qꝛ ab
eterna memoria ciuitatis illius:quimmo
⁊ ↄditoris ſui nulla vnq̃ȝ varietate tꝑum:
aut viciſſitudinis obumbratione delent.
Unde in pſona vnius iuſti:de oībus gene
Ps. 111. raliter dictum eſt. In memoria eterna erit
iuſtus:ab auditione mala nō timebit. Sic
ſic beati martyres aſſiſtunt:tam alacriter
q̃ȝ feliciter in ↄſpectu throni ⁊ in ↄſpectu
illius agni qui de eis oībus velut in perſo
Joā. 12 na vnius loquitur dicens. Uolo pater vt
vbi ego ſum: ibi ſit ⁊ miniſter meus.
(Clamant vero voce magna dicētes. Sa/
lus Deo noſtro qui ſedet ſup thronum ⁊
agnum.) Quia manifeſte in oī mundo pre/
dicauerunt:dicētes in ſolo deo patre eſſe
ſalutem: ⁊ in ſolo filio eius qui ſaluat oēs
gratis ⁊ non improperat:nec eſſe aliqđ no
Ac. 4 men in quo nos oporteat ſaluos fieri:pre/
terq̃ȝ patris ⁊ filij ⁊ ſpiritus ſancti. Non
ſolum autem nunc:ſed ⁊ vſq; in eternum
laudem hanc ꝓferre non deſinunt creato
ri ſuo:dum non ſibi imputant ꝙ victores
ſunt:ſed deo patri ⁊ filio eius qui illis vi/
ctoriam preſtiterunt. Hoc eſt enim illud.
Ps. 83. Beati qui habitāt in domo tua domine:
T. 4. in ſecula ſeculoꝝ laudabunt te. Seqtur.

Et omnes angeli ſtabāt in cir/
cuitu throni & ſeniorum & qua
tuor animalium: & ceciderunt
in facies ſuas & adorauerunt de
um dicentes. Amen. Benedictio
& claritas & ſapientia & gratia/
rum actio: honor & virtus & for
titudo deo noſtro in ſæcula ſæ/
culorum amen.

Omnes angeli in hoc loco:oēs illi ele
cti hoīes intelligendi ſunt:qui ⁊ ſi nō ſunt
annumerati inter quinq; ordines qui ſpe
cialius ꝑtinent ad ciuitatē:ꝑtinent tñ ad
ſuburbana ⁊ vicos:in qbus (vt ait qdā)
cantabitur alleluia. Non ꝙ ibi ſit aliqua
muroꝝ diſtinctio:ſed ſpiritualium donoꝝ
magna pro meritis differentia. Oēs ergo
in cōe deum laudant:qcunq; ſanctoꝝ me
ritis adiuti:ad celeſtia regna ꝑuenire me/
rent. Et quicqd in ſe boni aut felicitatis
ↄcipiunt:totum attribuūt creatori. Et no
tādum ꝙ turba martyꝝ principaliter lau
dat:turba vero ceteroꝝ electoꝝ reſpōdet.
Amen. Et ſtatim adiungit ſup laudem il/
loꝝ:qꝛ quo ſancti martyres primo vice/
runt:eo primo laudes dn̄o retulerunt. Et
quo magis illoꝝ laudes ad populoꝝ noti/
tiam ꝑuenerunt:eo multos emulatores ⁊
coadiutores in v̄bo vite habere ceperunt:
ↄfirmātes teſtimonio ſuo quod illi precur
rendo predixerant. Cum enī viderēt ele/
ctoꝝ acies:patientiam ſanctoꝝ:⁊ intellige
rent vanam eſſe hoīum in hac vita ſalutē:
⁊ ꝙ illa ſit tantūmodo vera ſalus: ꝑ qua
gaudia mortalis vite ſancti dei martyres
ↄtempſerunt: ⁊ ꝙ illoꝝ extincta corpora
tam multis miraculoꝝ ſignis glorioſe pre
fulſerunt:compuncti corde ⁊ aīo oēs pari
ter reſpōderunt. Amē. Ueꝝ eſt (inquiūt.)
Ueꝝ eſt:qꝛ nō eſt vera ſalus niſi in deo ſo/
lo q miniſtros ſuos coronat in celis:⁊ pre
ſumētes de ſua miſericordia:etiam in pre
ſenti ſeculo claros ⁊ inclytos eſſe facit. Lau
demus ergo illū ⁊ nos:⁊ honorificemus
dicētes. Benedictio ⁊ claritas ⁊ ſapiētia ⁊
gratiaꝝ actio:honor ⁊ virtus ⁊ fortitudo
deo noſtro in ſecula ſeculoꝝ amen. Bene

dictio (inquiunt) qꝛ pius eſt: claritas:qꝛ
magnus:ſapientia:qꝛ prouidus:gratiaruꝫ
actio:qꝛ largitor bonorum: honor:qꝛ do/
minus:virtus ⁊ fortitudo:qꝛ ſolus potens
eſt:⁊ victorioſus per omnia. Et bene om/
nes angeli iſtud acclamare dicuntur: qꝛ a
ſexti apertione ſignaculi ⁊ deinceps omnis
pene mundus ↄuertetur ad dn̄m vt com
Is. 45. pleatur illud Eſaye dicentis. Egredietur
de ore meo iuſtitie verbum ⁊ nō reuertet:
qꝛ mihi curuabitur omne genu ⁊ cōfitebi
tur omnis lingua. Sequitur.
T. 5. Et reſpondens vnus de ſenio/
ribus dixit mihi. Hi qui amicti
ſunt ſtolis albis: qui ſunt & vnde
venerunt? Et dixi illi. Domine
mi tu ſcis.

Unus eſt iſte ſenior qui ſciſcitatur hoc.
Ipſe eſt Beatus Joannes: cuius eſt liber
iſte. Iſte inquam ſciſcitatur. Ipſe qui nos
excitat ad intelligendum:⁊ inſtigat ad pal
mam. Ipſe eſt enim vnus ⁊ magnus de
his viginti quatuor ſenioribus: nos au/
tem ſumus quos ſignificat ipſe. Dicat er/
go nobis ipſe qui ſcripſit:⁊ nobis deſide/
rantibus ſcire tam diu poſtulatus ⁊ pul/
ſatus reſpondeat. Nam ſequitur.
T. 6. Et dixit mihi. Hii ſunt qui ve/
nerunt ex tribulatione magna:
& lauerunt ſtolas ſuas & dealba
uerunt illas in ſanguine agni.

O btiſſimi dei martyres q ſtrenue pu
gnaſtis in ſtadio:q̃ȝ precioſa:q̃ȝ felix mors
veſtra:que talē vobis preſtitit imortalitatis
victoriā. Siqdem precioſa in ↄſpectu dn̄i
mors ſanctoꝝ eius. Et qdē tribulatio ma
gna:⁊ preſſura ꝑmaxima:ſȝ tñ vera eſt ſcri
Ro. 8. ptura que dicit. Nō ſunt ↄdigne paſſiōes
huius tꝑis ad futurā gl̄iam que reuelabit
in nobis. O q̃ȝ precioſa ſtola que lauat in
ſanguine xp̄i:q̃ȝ iocūda:⁊ q̃ȝ decora veſtis
que nō iteꝝ polluēda in aqs quorūcunq;
fluminū:ſȝ vt ſemꝑ maneat in cādore:lota
eſt in ſanguine agni. Nec mouere quēpiā
dȝ:ꝙ cruor nō abluere:ſȝ īficere ſolet: aut
ꝙ ſanguis veſtem non candidam:ſed ru/
bram facit:quodq; plerunq; color rubeus
magis peccati infectionem q̃ȝ iuſtitie pu/
ritatem deſignat:qꝛ ſicut venenū vene/
no polluitur:⁊ tamen vtrunq; venenū:
ita ſanguis qui pro peccatis fuſus eſt:pec/
cata mirabiliter abluit:⁊ polluta peccatis
corpora emundando dealbat. Deſignari
autem in ſtolis corpora: per ſeipſam veri/
tas docet:cum dicit. Nōne anima plus eſt
q̃ȝ cibus: ⁊ corpus pluſq̃ȝ veſtimentum? Mat. 6.
Reuera plus: qꝛ illud figura:iſtud veri/
tas:illud ſignificat:iſtud ſignificatur. Sed
cum ſancti martyres in ſanguine ſuo ba/
ptizati ſint:quō ſanguini xp̄i aſcribitur ꝙ
abluti ſunt:⁊ non potius ꝓprio ſanguini
quē ꝑ xp̄o fuderūt? Sȝ ſciēdū eſt ꝙ poſtq̃ȝ
empti ſumus ſanguine xp̄i:⁊ eius ſacratiſ
ſimo cruori cōicare ↄceſſi:etiā ſanguis nr̄:
ſanguis eius effectus eſt:⁊ ſi qđ hȝ meriti:
effuſio cuiuſcūq; cruoris: nō niſi ꝑ ipſum
actū eſt:q dat ꝑius fidelibus:exēplo paſſio
nis ſue:dedit tādē eis vt paterent ꝑ eius
noīe:velle ſimul ⁊ poſſe:ac ꝑ hoc nō ipſis:
q paſſi ſunt eſt attribuēda victoria:ſȝ ipſi
q dicit in euāgelio. In mūdo qdē preſſurā Joā. 16
hēbitis:ſȝ gaudeo qꝛ ego vici mūdū. Quā
te autē ꝑfecte felicitatis ſit hr̄e iſtiuſmodi
ſtolas cādidas:indicat cū ſubdit. (Ideo
ſunt an̄ thronū dei ⁊ ſuiūt ei die ac nocte
in tēplo eius:⁊ q ſedet in throno: habitat
ſup illos.) Felices putāt hoīes miniſtros
regū terre:⁊ illoꝝ ſuituē arbitrant dn̄iū.
Et re vera ita eſt:quo ad vitā preſentem:
ſm̄ ꝙ ſingit animalis homo:qui ſola tem/
poralia nouit. Etenim talis ſeruitus pro
qualitate regni temporalis:magna extima
tur libertas. Et beatos dicunt homines
eos qui tali ſeruitute funguntur. Quod
ſi hoc apud Principes ⁊ Reges mundi:
cuiuſmodi putas eſſe glorie ſeruire in liber
tate ⁊ letitia omnipotenti Deo? Et no/
tandum ꝙ virgineus ordo ad libertatis
gratiam:martyrum vero dum in mundo

eſt ad laborem vocatur: dicente imitatori
bus ſuis vnigenito dei: qui dignatus eſt in
Luc.12 ſeipſo hanc ipſam ſuſcipere ſeruitutē. Di
co vobis amicis meis: ne terreamini ab
hijs qui occidunt corpus: ꝛ poſt hec non
habent amplius qd faciant. Ecce qualis
ſeruitus ꝛ qualis labor incumbit ſanctis
martyribus in die belli: ſi quidem talis ti
mor ſeruitutis eſt: ꝛ ſi ſint dn̄i oīum ꝛ he/
redes in xp̄o. Nec immerito a beato Ste
phano qui ↄſtitutus eſt ab apoſtolis cum
ſocijs ſuis miniſtrare eccleſie: inchoatus
eſt ordo iſte: cum miniſtrare iuuenum ſit:
ſedere ſenium: quoꝝ quidē alteꝝ ad acti
uam vitam: alteꝝ pertinet ad felicitatem
quietis. At ne qs ſcandalizetur in hijs: re/
ſpiciat partem iſtam datam eſſe xp̄o ieſu:
qui venit miniſtrare: nō miniſtrari. Illam
genitrici ipſius que nunꝙ ex quo peperit
filium legitur alicui miniſtraſſe. Miniſtra
uit autem xp̄s ieſus ꝛ matri ꝛ nutritio ꝛ
diſcipulis ſuis: vt nemo ſe in eo ꝙ mini/
ſtrat alijs putet eſſe deſpectum: ſed magis
ac magis proficiens in virtute: veram eſſe
credat illam ſaluatoris ſententiam: qua di
Luc.14 cit. Qui ſe humiliat exaltabitur. Sed cuꝫ
nulla ſit in ſupna patria actionis materia
ꝛ cum dicat Joānes in fine libri: non ſe vi
diſſe templum in illa ciuitate: ꝛ cum aſſe/
rat portas eius aptas eſſe p diē: noctē ve
ro nō eſſe in ea: queritur qd ſibi vult: cur
hic dicit Joannes: ſeruire ſanctos marty/
res oīpotenti deo: hocꝗ die ac nocte ꝛ in
templo eius: tanꝙ ſi ſibi ↄtraria ſcribere
videatur. Sed ſciēdum eſt: ꝙ in primo ſta
tu ſeculi huius ſimilitudo altaris oſtenſa
eſt in populo iudeoꝝ: in ſc̄do ſimilitudo
templi: in populo qui vocatur gētilis. In
tertio: ſimilitudo hieruſalē: in populo iu
deoꝝ ꝛ gentium. Et qꝛ nō ad tempus il/
lud refertur iſta vox: in quo ↄſumari opꝫ
hieruſalem: ſed ad iſtud in quo templum
dei: qd̄ eſt eccleſia gentium: ↄſumationem
accipiat. In quo vꝫ tpe lapides viui con/
tunduntur extra vrbem: ꝛ nox tribulatio
nis cum luce ↄmiſcetur letitie: dictum eſt

de ſanctis martyribus: ꝙ ſeruiant illi no/
cte ac die in templo eius: non qdem poſt
finem ſeculi: cum ceſſabit ſeruitus ꝛ nox
doloris: ſed in oī tpe iſto: quo pſeuerat edi
ficium templi: ꝛ ignis purgatorius aliquā
tos affligit. Juſtum quippe eſt vt requie/
ſcant poſt mortem: qui hic cum adhuc in
carne viuerent: in perturbatione fuerunt.
Duplex ergo donum gaudij percipiunt:
hij qui ſe tali modo ↄſeruiut militie xp̄i:
qꝛ ꝛ hic in ſucceſſionem heredum ſangui/
nis ſeruiunt deo die ac nocte: hoc eſt in p
ſpis ꝛ in aduerſis in miniſterio templi ei/
us: vt per ipſos informent ad patientiam
qui informandi ſunt: vnde ꝛ qui ſedet in
throno habitat ſuper illos: ac ſicut ait do/
minus: gallina ſuper pullos ſuos ſeruans Math.
ꝛ protegens illos iugiter a rapacitate mil/
uoꝝ: ꝛ in ſeipſis ↄſumatis doloribus: ſedē
beatitudinis ꝛ quietis acquirunt. Unde ꝛ
mox ſubditur.

Non eſurient, neqꝫ ſitiēt am T.7.
plius, neqꝫ cadet ſuper illos ſol,
neqꝫ vllus æſtus: quoniā agnus
qui in medio throni eſt reget il/
los, & deducet eos ad vitæ fon/
tem aquarum: & abſterget deus
omnem lachrymam ab oculis
eorum.

Tale eſt: ac ſi diceretur: qui ardorem vi
te huius ſuſtinuerunt pro xp̄o egentes: an Heb.11
guſtiati: afflicti: quibus dignus non erat
mundus iamiam collocati in patria habe
bunt preſentem regem ſuum: qui deducet
illos ad fontem vite aquaꝝ: haud dubiuꝫ
ꝙ illaruꝫ aquaꝝ: de quibus ipſe iam dixe/
rat. Qui ſitit veniat ꝛ bibat: ꝛ de ventre
eius fluent aque viue. Ueruꝫ hic quaſi in Joh.
peregrinatione: ibi quaſi in patria. Quaſi
autem xp̄s deducet illos: qꝛ humanitas
ipſius que ſemp erit preſens ante oculos
eoꝝ: vt ſemp audeant ↄfidere de bonitate
dei: eternam in eis (vt ita dixerim) dabit

preſumptionem. Qd̄ ergo dictum eſt in
hoc loco de ſanctis martyribus. Non eſu
rient: neqꝫ ſitient: ꝛ cetera que ſequuntur:
Math.5. tale eſt ac ſi diceretur. Beati qui eſurierūt
ꝛ ſitierunt: qꝛ ſaturabuntur. Beati quos
ꝛ eſtus afflixit: qꝛ refrigerij compenſatio/
nem accipient. Beati qui quondam gemi
tum habuerunt ꝛ luctum: qꝛ gaudio ſem/
piterno ꝛ plena letitia pfruentur. Qd̄ au/
tem dictus eſt dn̄s abſtergere lachrymas
ab oculis eoꝝ: non ideo dictum eſt: qꝛ ibi
ſunt lachryme que abſtergantur: ſed qꝛ ſe
mel eoꝝ lachrymis finem ponit: vt conſu
matis diebus luctus: ſequatur gaudium
ſempiternum.

De apertione ſigilli ſeptimi.

Cap.8.
T.1. Et cum aperuiſſet ſigillum ſe
ptimum, factum eſt ſilentium in
cælo quaſi media hora.

LOquens euāgeliſta Lucas de paſſio
ne Chriſti: cum mentionem faceret
de ſanctis feminis: que reſpiciebāt locum
ſepulture ipſius: adiecit ꝛ ait. Et ſabbato
Luc.23 quidem ſiluerunt ſm mandatum. Silen
tium ſacre ſabbati: ſilentium eſt vite ↄtem
platiue. Silent enim ſancti ↄſumatis my
Ier.84. ſterijs: vt audiant qd loquatur in ſe domi
nus deus ſcientes ꝙ idcirco trāſeunt tem
poralia: vt ſequantur eterna. Sic ꝛ in teſta
mento priori: vbi agitur in libro Eſdre de
reſtauratione hieruſalem: mox ſilent cano
nice hyſtorie: ꝛ omnes pene libri propheti
ci geſtorumꝗ volumina ſabbatizant: non
apparente aliquo: qui ſicut vſqꝫ ad tēpus
illud: ſuccederet adhuc in continuatione
edendoꝝ librorum: eo ꝙ prope eſſet tem
pus beatum: in quo facturus erat dn̄s no
Apoc.21 uum ſuper terraꝫ. Sic igitur ꝛ in teſtamē
to nouo: ſabbatizare opꝫ ſacra myſteria: cū
ↄſumata fuerint per ↄcordiam: que in ve
teri teſtamēto geſta ſunt: datis ſingulis ſin
guloꝝ apertionibus ſuis. Et qꝛ dura ſunt
corda hominum ad credendum: ꝛ obſtina

ta vehementer ad fidem: ad increpādam
impietatē hominum impioꝝ: etiam iura
mento angelus qdam ſub ſexto angelo tu
ba canente: iuraſſe deſcribitur: ꝙ tempus
iam nō eſſet amplius: ſed in diebus vocis
ſeptimi angeli: cum ceperit tuba canere:
ↄſumaretur myſterium Dei. Erit itaqꝫ ꝛ
nunc ſilentium in celo: qꝛ tempus exponē
daꝝ ſcripturarum ↄſumatum erit: ꝛ ceſſa
bit huiuſcemodi labor in eccleſia chriſti: lꝫ
alio modo predicare non deſināt. Mediaꝫ
autem horam arbitror vocari tempus il/
lud: qd̄ vocatur in ſcripturis: dimidium
tpis: qd̄. ſ. tempus quaſi ſeptimum erit: re
ſpectu trium tpum que in ſex dimidijs tē
porum diuiduntur: ſiue ſm veritatem: ſex
menſes: ſiue ſm typicum intellectuꝫ: tem
pus illud ſeptimum quod vltimis ſex mē
ſibus deſignatur.

Explicit pars ſecunda: Incipit pars
tertia Libri.

Et vidi ſeptem angelos ſtan/ T.2.
tes in cōſpectu dei: & datæ ſunt
illis ſeptem tubæ.

Quaꝫ occultus eſt
ſermo dei: antequā
ↄpiat xp̄s. O ꝙ ma
nifeſtus: cuꝫ lapis q
obſiſtebat aditui ap
paret reuolutus ab
hoſtio monumēti.
Legimus ī teſtō ve Joā.20
teri: precepiſſe dn̄m
Joſue intrāti in ter Joſu.6
raꝫ repromiſſionis:
qtenus ſeptem ſacerdotes dn̄i cum totidē
tubis: inſonādo circuirēt Jerico: preceden
te vꝫ exercitu ſacerdotes: ꝛ ſacerdotibus
archam: populo aūt ſubſequēte. Sicqꝫ ſex
diebus incedētes: ſemel in die clāgebāt tu
bis: ꝛ circuibāt muros Jerico: quouſqꝫ ſe
ptimo die ſepties illud idem facientes: ab
hmōi labore circuitionis qeſcerēt. Factuꝫ

eſt qđ iuſſerat dñs:⁊ ecce in circuitu ſepti
mo:ſeptimi diei:muri Jerico corruerunt.
Qđ ergo ſignificāt illi ſeptem ſacerdotes
cum tubis ſuis:hoc ſignificant ſeptem an
geli iſti cū ſeptem tubis que date ſunt eis:
nimiꝝ q̄ ⁊ ſacerdotes dei:angeli dñi dicti
ſunt:teſte Malachia propheta:qui dicit.
mala.2. Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſciētiam:⁊ le
gem exquirent ex ore eius:q̄ angelus dñi
exercituum eſt. Siue ergo ſeptem angeli
in viſione iſta:ſiue ſeptem ſacerdotes in li
bro Joſue:doctores teſtamēti noui qui pre
Joſu.6 cones ſunt in populo:veritatis deſignāt:
nimiꝝ q̄ ipſoꝝ eſt proprium inſonare tu/
bis:hoc eſt : alta voce proferre ſpiritualia
verba:⁊ vtiq̄ ꝓcedentia ex anguſtijs litte
re:que ſignificantur in tubis:excitare ve/
lut a ſomno torpentia corda hominum : ⁊
trepidantia in paſſione adhortari ad pal/
mam

Miro aūt modo ordo ipſe bellantium:
verbis pauciſſimis intimatus eſt:adeo vt
ſub breui oratione : totius pene ſumma li/
bri in ꝓcinctu tangatur. Ecce enim prece
dētem exercitum:ſequuntur cuꝫ buccinis
ſacerdotes:quos ⁊ ſeq̄tur archa. Sed ⁊ ar
cham ſeq̄tur cōe vulgus : per qđ ordo ge/
neralis deſignatus eſt. Nec dubium ꝙ eū
dem exercitum principes populi precede
bant:⁊ ſi eoꝝ in eodem loco non videatur
facta mentio:vt trāſacto ex maiori parte ſi
gnaculo primo:tp̄s ſcđi ſignaculi aduenif
ſe videret. Neq̄ enim in tota prima parte
libri huius de aliqua re ꝓprie tractādum
occurrit : preterq̄ꝫ de principibus populi:
qui ſunt prelati eccleſiaꝝ. Nec in ſcđa pre/
terq̄ꝫ de exercitu ſanctoꝝ martyrum ; ſed
neq̄ in tertia parte:preterq̄ꝫ de angelis tu
bis canentibus ⁊ eoꝝ ꝯflictibus. Sane in
q̄rta parte libri:arche federis dñi:que vir
ginum deſignat eccleſiam:principalis mē/
tio facta eſt:ſicut ⁊ in q̄nta templi taberna
culi : qđ multitudinem electoꝝ hoīum in
populo proſequenti archam domini figu/
ratam deſignat.

Conſidera iſta prudēs lector:⁊ ꝑpende
quanti ponderis ſit myſterium qđ tam fre
quēs eſt in diuina ſcriptura : tam ſolēne ⁊
inclytum:in canonicis libris. Q̄ vero de
ruina Jerico mentio inter cetera facta eſt:
libet ruine huius ꝑſcrutari myſteria:vt ex
his que in vna ebdomada geſta ſunt:ꝙ in
ſexta etate mundi actum ſit:vel agendum
contemplari poſſumus. Per ſex dies ſacer
dotes dñi:ſemel in die vrbem circumeunt
⁊ reuertuntur ad caſtra:q̄ per ſingula ſex
tpum:que vſq̄ ad ſexti ſigilli aptionem in
labore ptranſeūt:doctores ſancte eccleſie:
mundi predixere ruinam:⁊ tū adhuc mū/
dus in ſua ſtabilitate pdurat. Quaſi enim
ſingulis diebus manentibus in ſoliditate
ſua muris:ſacerdotes reuertunt̄ ad caſtra:
cuꝫ nō valentes doctores preſens oſtēdere
qđ predicunt. Ipſi quoq̄ qui predicūt rui
nam mundi:cogunt̄ ſicut ⁊ ceteri:preſen/
tis vite oneri colla ſubire. Septimo vero
die:non ſemel:neq̄ bis circuierunt vrbeꝫ:
ſed ſepties idipſuꝫ iterādo fecerunt:⁊ hoc
ipſum in clangore ſolēni:atq̄ in ipſo ſepti/
mo circuitu:in quo ſacer ſeptenarius nu/
merus ꝯſumatus eſt:muri Jerico corrue/
runt:q̄ ſub ſeptimo angelo tuba canente
adeſſe excidium regni mundani:doctores
ſancte eccleſie:vna voce predicāt:idq̄ iaꝫ
momentis aſſiduis:ac ſi gallus poſitus in
aurora:inſtantius pre ſolito crebriuſq̄ cla
mabunt. Nec illud moueat qđ in precedē
ti parte libri ſub aptione ſigilli ſeptimi ſilē
tium in celo factum eſſe narrat̄:q̄ illud di
ctuꝫ eſt quo ad predicationem hyſtoricaꝫ:
ſm quam euangelium xp̄i in ſex tpibus la
borioſis annunciat̄ mundo:in ſeptimo au
tem erit quies:iſtud quo ad ſpiritualeꝫ in/
tellectum:qui q̄dem ſm partem in ſex il/
lis tpibus declaratus eſt in ſpiritualibus
viris:ſm vero plenitudinem ſui:non niſi
in ſeptimo manifeſtus erit:cum vꝫ inimi/
ci crucis xp̄i ꝯuertent̄ ad ipſum : cognita
ſpiritus veritate:haud dubium ꝙ ad pre/
dicationem eoꝝ:de q̄bus dr̄ in Daniele:
Dan. Docti in populo docebunt plurimos. Et
notādum ꝙ nō corruerunt muri Jerico:

niſi in ſeptimo vel poſt ſeptimum circui/
tum:⁊ quaſi (vt ita dicaꝫ) in ꝯſumatione
diei:q̄ completis ſeptem tpibus ab incar/
natione dñi : cum ruina Antechriſti:ruet
pariter preſens mundus:electi auteꝫ obti
nebunt illam requiem ſeptime:⁊ ad vlti/
mum octaue etatis:quaꝫ repromiſit deus
diligētibus ſe. Etenim ſeptem illa tpa:ſub
ſexta ꝯtinent̄ etate:qua ꝯſumata:ruet mū
dus cum habitatoribus ſuis : ⁊ incipient
regnare veri filij iſrael. Quantum ergo ad
hyſtoricum ſenſum qui ſpiritualem obum
brat intelligētiam:adueniente ſeptima ap
tione:ſilentium erit in celo. Quātum ve/
ro ad ſpiritualem intellectum:tunc magis
Eſa.35. apientur ora mutoꝝ : ⁊ lingue infantium
Exo.14 erunt deſerte. Unde ⁊ in Exodo ſcriptum
eſt. Cum aſcendiſſet Moyſes in montem
Synai:operuit nubes montem:⁊ obumbra
uit gloria dñi ſup Synai:tegens illum nu
be ſex diebus : ſeptimo autem die vocauit
eum dñs de medio caliginis. Sex quippe
diebus deus oīpotens montem Synai ca
ligine texit : q̄ donec compleant̄ ſex tpa:
de q̄bus ſepe loquuti ſumus:tam vetus te
ſtamētum:q̄ꝫ nouum:littere obſcuritas ac
ſi quedam nubes obumbrat : adeo vt do/
ctores eccleſie deſignati in Moyſe:nō poſ
ſint videre interim ꝯſilia dei:niſi per ſpecu
lum in enigmate. Septimo autem die vo
Exo.2. cauit dñs Moyſen de medio caliginis : ⁊
inuitauit ad cernēdam lucem:que ipſe eſt:
q̄ cum tp̄s ſeptimi angeli tuba canētis ad
uenerit:videbunt hoīes de deo ſuo:multa
que hactenus latuerunt:⁊ agnoſcentes ve
ritatem dei:a labore quieſcent. Et q̄dem a
ſexto tpe ſicut oſtendetur inferius:claritas
hec aliquibus apparere incipiet:nec tū eo
modo quo in tpe ſeptimo:q̄ qđ prius per
paucis ꝯceditur:vt teſtimonium phibeāt
veritati:paulopoſt apparebit multis:vt to
tius dubietatis auferatur obſcuritas. Niſi
eniꝫ vſq̄ modo:⁊ vſq̄ ad tp̄s ſeptimi ange
li tenebre eſſent ſup facieꝫ abyſſi : nequaq̄ꝫ
Gen.1 tot hereticoꝝ ſpecies p ſingulos angelos
ad ꝯflictum venirent : q̄ ꝑfecto ille errat
a veritate qui non intelligit ſcripturas ⁊
virtutem dei:qui neſciens ſemitas myſte/
rioꝝ dei:ignorat vnde veniat:aut quo va/
dat. Unde ⁊ quibuſdam hereticis veritas mat.22.
ipſa dicit. Erratis : neſcientes ſcripturas:
neq̄ virtutem dei. Igitur ignorātiam:ma
trem eſſe ꝯſtat erroris. Sed tū veniale eſt:
ſi non defendit aliquis errorem ſuum : ſi
querit qui ſe arguat ⁊ reducat ad viā. Qđ
q̄ facere noluerunt aliq̄:ꝯuenerunt in ſe/
ctas:⁊ ſm ea que ſcripta ſunt in hac tertia
parte preliaturi aduerſus pios doctores:
ac ſi equi preparati ad preliuꝫ inſtinctu dia
bolico iniere certamen. Sequitur.

Et alius angelus venit & ſte/ T.3.
tit ante altare habēs thuribulum
aureum in manu ſua : & data ſūt
ei incenſa multa:vt daret de ora
tionibus ſanctorum ſuper alta/
re aureum , quod eſt in conſpe/
ctu dei.

Memorari oportet in hoc loco quod
premiſſum eſt de ſeptem partibus:in prin
cipio libri. Diximus enim ꝙ ſingule quin
que partes:ſic ſunt certis ſpecialiter depu/
tande tpibus:vt tū generaliter ad omnia
ſeptem tpa referant̄. Myſterium ergo pre
dicationis dñice vnde ſumpſerit principi/
um:ex verbis ſupraſcriptis luculenter ap/
paret. Angelus ſane iſte qui obtulit ſacrifi
cium deo patri:ille eſt ſacerdos magnus q
conſtitutus eſt a Deo ſm ordinem Mel/ Hebr.6
chiſedech vt eſſet Pontifex in eternum.
De quo videlicet Angelo per Prophe/
tam ſcriptum eſt. Et ſtatim veniet ad tem Mal.3
plum ſanctuꝫ ſuum dominator quem vos
queritis:⁊ Angelus teſtamenti quem vos
vultis. Thuribulum aureum quod ha/
buit in manu ſua:ſignificat Sacrum Cor
pus quod aſſumpſit ipſe de Uirgine : vt
haberet in ſemetipſo quod offerret pro no
bis ⁊ daret deo viuo ⁊ vero incenſum ⁊ li
bamen orationum noſtraruꝫ. Qđ vꝫ thu/

ribulum aureū:bene in manu ſua habere
angelus dictus eſt:qꝛ in cuius manu ſunt
oēs fines terre:erat haud dubiū ꝛ corpus
eius:vt duceret illud quo ipſe vellet ꝛ vte
ref eo pro arbitrio ſuo. Altare aureum an
te qḋ ſtetit angelus vt offerret incēſuꝫ:par
uum illum deſignat iuſtoꝝ numeꝝ qui de
veteri teſtō collectus erat:quiqꝫ de aduen
tu ipſius angeli ꝓphetando predixerat:ꝛ
vſqꝫ ad paſſionem ꝛ aſcenſionem ipſius in
aliq̄ztis electoꝝ reliquijs:pſeuerare dona
Eſa. 9. tus eſt:vt non prius deficeret Iudeoꝝ ele
ctio:q̄z gentium multitudo (que ambula
bat in tenebris) vidēs lucem magnam cō
uerteref ad deum. Ex illo numero fuerūt
illi cētum viginti:q oēs viderunt xp̄m in
mūdū aduenisſe:ꝛ in pn̄tia eccleſie:crucis
ſuppliciuꝫ ptuliſſe. Unde ꝛ ante altare au
reuꝫ ſtare angelus dictus eſt:qꝛ in ꝯſpectu
illius eccleſie paſſus eſt xp̄s:que prius etiā
q̄z idem xp̄s veniret in mundum : per le
gem ꝛ circuncīſionem:in fide vnius dei ꝛ
ꝯfeſſione pmanſit. Unde ꝛ eidem eccleſie
Ps. 79. per pſalmiſtaꝫ dī. Dux itineris fuiſti in cō
ſpectu eius. In ꝯſpectu quippe eccleſie:dux
itineris xp̄s fuit:qꝛ vt iter paſſionis oſten
deret:per qḋ itur ad deuꝫ : nō in clanculo
ꝛ ſeorſum paſſionem ſubijt:ſed in ꝯſpectu
eccleſie crucifixus eſt. Oportu t enim illū
exaltari in cruce vt videretur ab oibus:ꝛ
morſus ſerpentinus qui occidebat incau
tos:eius potentia curaref. Stetit ergo an
gelus ante altare:ꝛ incenſum ſibi datum a
multis:obtulit ſolēniter deo patri:qꝛ vota
ꝛ ſuſpiria iuſtoꝝ oium:in eo vniuerſaliter
collecta ſunt ſimul:vt ea ipſe offerret in cō
ſpectu altiſſimi. Qui enim volunt preces
ſuas coram regia effundere maieſtate:talē
ſibi aduocatum inuenire deſiderant : qui
pro merito bonitatis ſue audiatur a rege:
ꝛ cuius nō auertaf facies ad ea que poſtu
lat impetrāda. Sic ꝛ vniuerſi viri iuſti te
ſtamēti prioris:magnum hūc ſacerdotem
affutuꝝ expectabāt in mūdum:qui fieret
mediator inter deum ꝛ hoies:ꝛ eſſet aduo
1. Tibi. 2. catus ꝓ peccatis eoꝝ. Unus eſt aūt ange
lus:vnum thuribulum:ſꝫ incenſa multa.
Unus eſt mediator dei ꝛ hoiuꝫ xp̄s ieſus:
vnum corpus eius qḋ traditum eſt ꝓ no
bis:vota aūt ꝛ orationes iuſtoꝝ multe : qꝛ
multi ſunt fideles:ꝛ multe catholicoꝝ ec
cleſie. Sed quare ſup altare? Q: nō ſolum
paſſio xp̄i ꝓfuit nobis : ad pulſandas pro
peccatis noſtris:aures miſerationis diui
ne:verūetiam fides ꝛ merita precedētium
iuſtoꝝ:quoꝝ noia ſcripta ſunt in libro vi
te:ꝛ opera ꝯſignata in ꝯſpectu dn̄i:necnō
ꝛ ſuffragia illoꝝ ꝛ preces:non ꝙ non ſuffi
ciat ad oia xp̄s:ſꝫ factus hō pro ſalute no
ſtra:voluit in ope pietatis:pios hoies ha
bere ꝯſortes. Non enim ſolus xp̄s interce
dit ꝓ nobis:ꝛ ſi ſolus obtineat:qḋ alij nō
merētur:nec ſolus eſt aduocatus nr̄ apud
patrem:verūetiam cum ipſo ꝛ per ipſum:
oium iuſtoꝝ:qui nos in regno dei preceſſe
rūt:cohortes. Alioqn ſi hoc non eſt:decipi
tur (qḋ abſit) ꝛ errat vniuerſa eccleſia:que
quottidie ſanctoꝝ ſuffragia ꝯfidēter expo
ſtulat : vt ipſi qui iam ſunt reputati inter
amicos dei:intercedāt pro nobis ad dn̄m
deum noſtꝝ. Nec alienum eſt ab hac fide:
ꝙ illoꝝ venerādas reliquias in ſacris alta
ribus collocamus:ſciētes illud qḋ ipſe ait.
Uolo pater:vt vbi ego ſuꝫ:illic ꝛ miniſter Ioh.
meus ſit. Quo circa ſup altare oblata ſunt
incēſa ꝛ ſuſcepta ab angelo : cui data ſunt:
ꝛ fumus incenſoꝝ aſcēdit in ꝯſpectu dn̄i:
qꝛ gratia dn̄i noſtri ieſu chriſti ſingulari ꝛ
multiplici ſanctoꝝ interceſſione actuꝫ eſt:
vt gemitus ꝛ preces electoꝝ oium:pueni
rent ad deum:ꝛ abſoluerentur a peccatis
eoꝝ. Dum enim ꝯueniunt ſimul in vnuꝫ:
incenſum qḋ offerf ꝛ ignis:fumus pariter
ꝛ calor ex vtroqꝫ aſcēdunt:qꝛ duo ſunt:vꝫ
precepta charitatis:amor.ſ.dei ꝛ proximi:
quoꝝ alteꝝ hic in thure:alteꝝ deſignatur
in igne. Lꝫ aūt ꝛ illis electis:qui iam nūc
in patria collocati ſunt:ꝛ illis quos adhuc
preſens ſeculum in carne retinet:vtrunqꝫ
donuꝫ ſpiritus preſto ſit:nec hi tn̄ qui ſunt
in exilio:pfectionem amoris Dei : ſicut in
patria habere poſſunt : nec illi qui ſunt in

patria illa eo modo quo in exilio iſto effe
ctum amoris ꝓximis oſtēdere queunt : qꝛ
illorum eſt magis compati miſeris:qui ad
huc ex aliqua parte, eādem ſentiunt paſſio
nem. Quo circa vt ꝓprietas amoris proxi
mi deſignati in hoc loco in thure:illis qui
ſunt adhuc in incolatu iſto aſcribif:ita ꝓ
prietas amoris Dei deſignati in igne : illis
qui ſunt in patria attribuenda eſt. Quaſi
autem ſup altare offerunt viri iuſti incen
ſa : vt in igne altaris ſuccendantur ſimul
cum his qui ꝯſtituti ſunt ad intercedēduꝫ
pro populo:orant pro eo ſanctos Dei:qui
iam ſunt mole carnis exuti:vt ipſi interce
dant pro eis apud oipotentem deum:ſciē
tes ꝙ tāto facilius poſſunt impetrare que
poſtulant : quanto accenſi igne charita
tis dei:vnus cuꝫ eo ſpiritus facti ſunt. De
niqꝫ incenſoꝝ oblatio:que nō poſſet per ſe
ipſam reſolui in odoreꝫ fumi:per virtuteꝫ
ignis qui leuioris eſt nature:rapif in ſub
lime:ꝛ veluti quedam leuis nebula eleuaf
in altum. Sicſic dum fidelis oratio eoruꝫ:
qui ꝛ ſi diligunt ꝓximos:tn̄ adhuc carnis
mole grauantur:iungitur illoruꝫ orationi
qui iamiam ꝯſtituti in plenitudine liberta
tis ardent pfectius amore dei : accidit:vt
vtraqꝫ ſimul oratio pueniat ad clementeꝫ
deuꝫ:ꝛ exaudiatur altera per alteram:duꝫ
due incipiunt eſſe vna. Confert ergo ali
qd altare:ꝯferunt ꝛ incenſa:ſed nihil ſine
angeli myſterio : nihil ſine opere Ieſu : qꝛ
1. cor. 3. neqꝫ qui plātat eſt aliquid:neqꝫ qui rigat:
ſed qui incrementum dat Deus. Nam ſe
quitur.

L. 4. Et aſcendit fumus incenſo
rum de orationibus ſanctorum
de manu angeli coram deo.

Incēſa ſunt orationes in humana men
te ꝯcepte. Fumus eſt ꝯfeſſio oris:de qua di
Ro. 10. cit apoſtolus. Ore autem ꝯfeſſio fit ad ſa
lutem. Eſt aūt ꝯfeſſio peccati:de qua dicit
apoſtolus Iacobus. Cōfitemini alterutꝝ
peccata veſtra:ꝛ eſt ꝯfeſſio laudis : de qua
Mat. 11. dicit filius patri ſuo. Confiteor tibi pater:
dn̄e celi ꝛ terre. Ipſe ꝯfitens ipſe orat ipſe
interpellat pro nobis : ꝛ offert illi incenſa
orationum noſtraꝝ. Nec interualloꝝ [illegible]
eguit ad offerendas ſinguloꝝ orationes:
ſed ſemel fecit hec qui poteſt oia:introiens
per ſemetipſum ſemel in ſancta eterna re
demptione inuenta. Quo circa fumus in Heb. 9.
cenſoꝝ aſcendere in ꝯſpectu Dei de manu
angeli dictus eſt:qꝛ per opus pietatis ꝛ iu
ſtitie quod operatus eſt Chriſtus : actum
eſt : vt oratio miſerorum (qui nihil per ſe)
poterant promereri perueniret in conſpe
ctu dei:omnibus quidem quieſcentibus:
ꝛ vno ſeſe opponēte pro multis. Sed poſt
quam angelus incenſum obtulit:quid ad
huc fecerit:audiamus.

Et accepit (inquit) Angelus L. 5.
thuribulum & impleuit illud de
igne altaris & miſit in terram.

Unigenitus dei filius thuribulum ac
cepiſſe dicitur : qꝛ corpus quod pro nob s
moriendo poſuit:reſurgēdo ſuſcepit. Hoc
eſt enim illud quod ipſe ante predixerat.
Nemo tollit animam meam a me:ſed ego Ioā. 10
ponam eam:ꝛ ego iterum ſumo eam. Qḋ
autem dicitur idem Angelus impleuiſſe
thuribulum de igne altaris : magna que
ſtio eſt:ne quis putet hominē Chriſtum
Ieſum:tunc primo accepiſſe ſpiritum ſan
ctum:quando reſurrexit a mortuis:preſer
tim qꝛ eodem die legitur inſufflaſſe apoſto
lis ac dixiſſe. Accipite ſpiritum ſanctum:
quorum remiſeritis peccata : remittuntur
eis. Sed multa ſunt que notari oporteat: Ioā. 20
quare hoc dictum ſit:vt intelligatur illud
quod Ioānes ait. Spiritus nondum erat Ioan. 7
datus : qꝛ Ieſus nondum fuerat glorifica
tus. Quādo autem glorificatus eſt? Haud
dubium:ꝙ in die paſche:in quo ꝛ reſurre
xit a mortuis. Uis ſcire ꝙ ita eſt? Audi
ipſum dominum cum duobus diſcipulis
die ipſo:loquentem ꝛ arguentem eoſdem
diſcipulos : ac dicentem. O ſtulti ꝛ tardi
corde ad credendum in omnibus que lo
quuti ſunt prophete. Nōne hoc oportuit

pati Chriſtum ⁊ ſic intrare in gloriam ſu/
am? Die namq; illo introiuit in gloriam
ſuam:⁊ mox promiſſionez quam accepit:
effudit ſup electos ſuos effuſionis adhuc
plenius in die Penthecoſtes bis ſane ſub
eodem tempore glorificatus eſt Chriſtus:
bis ꝓmiſſionem quaz accepit effudit. Pri
mo cum reſurgens ab inferis:venit ad ſu/
peros : ſecundo cum cernentibus ſuis re/
meauit ad celum. Et primo quidem cum
adhuc eſſet in terra : dedit illis ſpiritum
velut e terra:ſecundo cum reſideret in ce
lo:eum quaſi de celo plenius ⁊ ſolemnius
miſit. Quare autem non prius : ſed poſtq̃z
glorificatus eſt Chriſtus:niſi quia nolebat
hoc facere tempore humilitatis ſue:ne pri/
us videretur querere gloriam ſuam:q̃z im
pleret miniſterium humilitatis:pro quo ⁊
venerat in hunc mundum : ſm q̄ faciunt
illi qui volunt gloriari ante tempus:nolẽ/
tes per tollerantiam paſſionum eſſe imita
tores patientie Chriſti? Si eniz prius oſtẽ
deret omnipotentiam ſuam:quomodo ſu
ſtineret obprobrium paſſionis:quãdoqui/
dem ſi cognouiſſent eum homines : nun/
1.cor.2. quam regem glorie crucifixiſſent. Ergo ⁊
qui volunt videri ſancti anteq̃z ſint:appa
ret q2 nolunt vituperari ⁊ deſpici ab homi
nibus ſicut Chriſtus:ſed magis gloriari ⁊
extolli:vt ſe oſtendant eſſe membra illius:
2.theſ.2 de quo dicit Paulus. Qui extollitur ⁊ ad
uerſatur ſupra omne quod dicitur Deus:
aut quod colitur:oſtendens ſe tanquaz ſit
deus. Abutuntur autez qui eiuſmodi ſunt
auctoritate illa domini dicentis. Ut vide/
ant opera veſtra bona:non attendentes q̄
non ait dominus. Et glorificent vos : ſed
mat.5. glorificent patrez veſtrum qui in celis eſt:
nec memorantes illius ſententie qua di/
ctum eſt per Pſalmiſtam. Dominus diſſi/
ps.52. pabit oſſa eorum qui hominibus placent:
confuſi ſunt:quoniaz deus ſpreuit eos. Ne
autem fingant ſe non poſſe capere diuerſi
tatem ſententiaruz:non ſunt contrarie ſen
tentie iſte ſicut ipſi putant : ſed cum quaſi
per triginta annos : ⁊ eo amplius operati

fuerint omnem iuſtitiam coram ſolo deo:
ideſt quouſq; ſint fundati ⁊ radicati in om
ni humilitate. Siquidem per triginta ſer
me annos occultauit idem dominus glo/
riam ſuam:tunc ſciant licere ſibi oſtende/
re hominibus opera ſua:⁊ hocipſum non
repente:ſed paulatim ſicut fecit idem ma/
giſter verus qui de celo deſcendit:vt vide
ant homines opera illorum bona:⁊ glori/
ficent patrem ſuum qui in celis eſt. Sed ⁊
tunc ſummopere caueant ſibi:ne ſe putẽt:
aut oſtendant habere aliquid quod nõ ac/
ceperint:ſed ſtudeant imitari hoiez Chri/
ſtum Jeſum : cui dictum eſt per Pſalmi/ ps.67.
ſtam. Aſcendiſti in altum cepiſti captiuita
tez:accepiſti dona in hominibus:⁊ de quo
dictum eſt per Petrum in actibus apoſto Act.2.
loꝝ. Dextera dei exaltatus:⁊ promiſſione
ſpiritus ſancti accepta a patre:effudit hũc
quem vos videtis ⁊ auditis. Ita autem di
ctus eſt filius accipere aliqd a patre : etiaz
ſm q̄ deus eſt:quomodo dicit ipſe de ſpiri
tu ſancto. De meo accipiet:⁊ annunciabit
vobis. Secundum vero q̄ eſt homo:lõge Joã.16
alio modo dictus eſt accepiſſe dona ſpiri/
tus ſancti : ad hoc vt effunderet in mem/
bra ſua:non q2 ipſe non habeat adhuc qd
daret:q ſpiritu ſancto erat repletus ex vte
ro matris ſue : immo qui habebat illum
ſemp in ſe ſicut ſpiritum ſuum:ſed vt au/
ctrix donationis intelligat diuinitas que Jaco.1
dat omnibus affluẽter ⁊ non improperat.
Si enim ſm diuinitatez ſuam a patre ſuo
ſe dicit habere id quod hz:qm̃ ab ipſo eſt:
quãto magis ſm humanitatem dicendus
erat:hoc vel illud accepiſſe a patre:oſtenſa
qdem infirmitate nature noſtre:quam ac/
cepit a matre:ſ3 nõ excluſa auctoritate glo
rie:quaz ipſe ſicut deus oia poteſt cum pa
tre. Tanta nempe eſt auctoritas patris:vt
nil credatur habere filius:qd non habeat
a patre:tanta equalitas filij : vt oia que hz
pater:eque ſint filij:vt ⁊ patris. Si autem
omnia que hz pater:eque ſint filij:vt ⁊ pa
tris:quare dictus eſt filius accepiſſe tem/
poraliter promiſſionem a patre:niſi vt in/

telligat manere ſemp in celis : qd fieri pro
ſalute noſtra ſemel eſt dignatus in terris?
Non ſolum autem : verumetiam vt qua
reuerentia debeat mortalis homo hono/
ris ſui culmen attendere : exemplo tanti
magiſtri prouidenter agnoſcat ne quando
per malum ingratitudinis eleuatus : cor/
ruat:⁊ ſequens eum qui de celo cecidit:ſi/
milem per ſuperbiam patiatur ruinam.
Quid (inquit) Apoſtolus habes quod
1.cor.4 non accepiſti? Si autem acceperis quid
gloriaris quaſi non acceperis? Hoc enim
fecit ille qui non ſtetit in veritate : ⁊ ideo
Joã.8. de bono Angelo : factus eſt Diabolus : ⁊
Sathanas : volens obtinere tyrannide
quod noluit humiliter poſſidere. Sicut
ergo vnigenitus Dei filius:non pro ſe ba
ptizari voluit:ſed pro nobis:nec pro ſe vi/
Joã.1. dit ſpiritum ſanctum ſuper ſe venientez:
ſed pro nobis:nec pro ſe ſubijt crucez:aut
reſurrexit a mortuis:ſed pro nobis:ita nõ
pro ſe dictus eſt accepiſſe promiſſionem
hanc a patre:ſed pro nobis:quibus acce/
pit:vt ſciamus quo ordine:⁊ quibus gra/
dibus eundum ſit nobis de virtute in vir
tutem:accipientes in ſingulis dona ſpiri/
ritus : quouſq; ipſi quoq; ſublimati in al/
tum:poſſimus ex ipſo ⁊ per ipſum diſcipu
lis veritatis:effundere verba vite:⁊ aman
tibus vnitatem : doctrinam impendere
ſpiritualem. Cum enim fideles quiq; ba/
ptizantur in Chriſto : tunc incipiunt ha/
bere id quod deſignatum eſt in Colum/
ba Columbe ſiquidem in principio mun/
di : ſicut ⁊ Aues cetere de aque ſubſtantia
proceſſerunt. Columba igitur ſiue aqua:
ſimplicem que decet ſimplices ⁊ adhuc in
Chriſto paruulos:doctrinã deſignat:(hoc
eſt):illaz doctrinam:quibus inſtituuntur
qui paruuli ſunt in Chriſto : non quidem
in verbis ſpiritalibus:ſed ſm hyſtorie ve
ritatem. Cum autem incipiunt eſſe viri ⁊
apti ad doctinam ſpiritualem:ſm eius do
ctrine modum : que vocatur typica vel
moralis:tunc incipiunt habere magnum
illud donum:quod deſignatum eſt in in/

ſufflatione domini : que facta eſt ad Apo
ſtolos in die Paſche. Cum vero deſeren/ Joã.20
tes ſemetipſos:rapiuntur ſupra ſe ad con/
templanda celeſtia : vt aliquid de igne a/
moris Dei : incipiant in ſpiritu perſenti/
re:⁊ ipſa que ſentire donantur:concedun
tur digne eloqui preparatis ad ignem ve
luti ſcintille ardentes egrediuntur ab eis:
quibus corda audientium inflammen/
tur:eo q̄ non ipſi ſint qui loquantur : ſed
ſpiritus Jeſu qui loquit̃ verba ſua in eis.
Non enim (inquit) vos eſtis qui loqui mat.10.
mini : ſed ſpiritus Patris veſtri qui lo/
quitur in vobis. Probatum eſt hocipſum
in verbis Petri : de quo dictum eſt in
Actibus Apoſtolorum. Adhuc loquen/ Act.10.
te Petro : cecidit Spiritus Sanctus ſu/
per omnes qui audiebant verbum eius.
Hec igitur eſt cauſa myſterij:cur Domi/
nus noſter Jeſus Chriſtus dictus eſt qui
buſdam certis temporibus accepiſſe Spi
ritum Sanctum qui eum ſemper habuit
in ſemetipſo:quatenus qui Dei ⁊ homi/
num mediator erat:hoc videretur petere
propter nos:homo.ſ.propter homines a
patre Deo : quod ipſe ſm q̄ Deus erat:
habebat cum eodem patre ante omnia ſe
cula. Ut enim de vſu humano aliquid lo/
quamur. Si filius alicuius Regis habe/
ret ex parte matris fratres aliquos vteri/
nos:qui non ſibi attinerent ex parte Pa
tris : non poſſet illis filius abſq; volun/
tate ⁊ licentia Patris : paternam com/
municare ſubſtantiam : ⁊ eos ſibi in poſ/
ſeſſione paterna facere coheredes. At ſi
motus pietate carnis ſue cuperet eos ſi/
bi facere coheredes : rogaret vt ſibi Pa/
ter largiretur in Fratribus : quod ipſe
iure hereditario poſſideret : feliciter in
ſemetipſo : reputans ſibiipſi : quicquid
pro eis acciperet ipſe ſibi. Petijt er/
go filius pro Fratribus ſuis : ⁊ accepit
quod petijt pro eiſdem : vt videlicet :
ſibi Pater largiretur in Fratribus:quod
iure hereditario haberet in ſemetipſo :
reputans (vt iam dixi) ſibiipſi donari

quicquid pro eiſdem fratribus accepiſſet a
patre. Si enim ſm ꝙ ipſe dicit in euange/
Luc.10 lio. Omnis qui petit accipit: ⁊ omnis qui
querit inuenit: quãto magis ipſe filius nõ
poteſt fraudari a prece ſua: qui quaſi vnige
nitus amatur a patre? Nec loquẽdo ſicut
nos facimus: petit ſuper hoc filius patrez
ſuum: ſed petitio ipſius: compaſſio ipſa eſt
qua compatitur nobis tanq̃ꝫ corpori ⁊ car
ni ſue: ⁊ exauditio patris eius eſt comple/
re filij voluntatem. Bene ergo dictum eſt
ps.67. per pſalmiſtam. Accepiſti dona in homini
bus: qꝛ qui in ſe habebat oĩa ſicut deus: in
nobis accepit aliquid ſicut homo: vt eſſet
primogenitus in multis fratribus. Quo
circa ⁊ ſi thuribuluz aureum: corpus illud
Chriſti ſignificat: quod tertia die reſurre/
xit a mortuis: ⁊ die quadrageſimo aſcẽdit
in celum: nihilominus tamen duodecim
viri quos idez ſummus paſtor ⁊ verus põ
tifex operis ſui vicarios eſſe fecit: cuz ipſo
pariter in hoc myſterio intelligendi ſunt:
vtpote qui ante omnes cõmortui fuerunt
cum ipſo ⁊ correſuſcitari a mortuis: quiq̃ꝫ
cum eo aſcendente in celum pariter aſcen
derunt: ita vt ſecuri ex eo tempore dicere
phil.3. poſſent. Noſtra autem ↄuerſatio in celis
eſt. Ergo ⁊ ipſi primi diſcipuli igne ſpiri/
tus ſancti repleti ſunt: ſm ꝙ ⁊ apparuit in
die pẽthecoſtes qñ apparuerũt illis diſpar
tite lingue tanq̃ꝫ ignis: ſeditq̃ꝫ ſupra ſingu
Actu.2 los eorum. Tunc in q̃ꝫ repletum eſt thuri/
bulum igne altaris: vt effunderetur in ter
ram: quatenus in omnez terram exiret ſo/
ps.18. nus eorum: ⁊ in fines orbis terre verba eo
rum. Non ergo ſic ſimpliciter eſt accipien/
dum id quod dictum eſt per pſalmiſtam.
Aſcendens in altum cepiſti captiuitatem:
ps.67. accepiſti dona in hoĩbus. Nec illud quod
Actu.2 dicit Petrus. Dextera dei exaltatus: ⁊ re/
promiſſione ſpiritus ſancti accepta: ſicut
Luc.4 nec illud quod dicit euangeliſta. Jeſus au/
tem plenus ſpiritu ſancto regreſſus eſt a
Jordane: quaſi tunc primo repletus fuerit
ſpiritu ſancto: qꝛ quod ſpiritualiter dictuz
aut factum eſt: ſpiritualiter eſt ⁊ intelligen

dum. Spiritus (inquit) dominus eſt qui Joh.6.
viuificat: nam caro non prodeſt quicquaz. 2.cor.3.
Et apoſtolus. Littera occidit: ſpiritus au
tem viuificat. Dixerat dñs Judeis. Qui Joh.6.
manducat carnem meam ⁊ bibit ſangui/
nem meum: habet vitam eternam. Quod
cum audiſſent multi diſcipuloꝝ: abierunt
retro non intelligentes ꝙ diceret panez ⁊
vinum tranſubſtãtianda ſpiritaliter in cor
pus ⁊ ſanguinem ſuuz: ſed putantes ſe car
nem domini ſimpliciter manducare: ⁊ ſan
guinem ſimpliciter bibere. Eodem modo
accidit multis non intelligentibus: quid
ad q̇d quare dicatur: nec valentibus ſcru/
tari verba ſpiritualia: eo ꝙ animalem ha/
beant intellectum. Unde apoſtolus. Aia/
lis homo: non intelligit: que ſunt ſpiritus 1.cor.2.
dei. Quapropter qui ſpiritualis eſſe cupit:
dꝫ verba ⁊ opera xp̄i: ſpiritualiter intelli/
gere: ſm ꝙ ipſa verba vel opera: ſpiritus ⁊
vita ſunt: quatenus per ea que dicuntur
ſm litteram: alia que ſint ſimilia potius q̃ꝫ
eadem intelligere ſtudeat: ⁊ de his que fi/
guraliter dicta ſunt: ad ipſam ꝑtingere ve
ritatem. Non ergo tam ꝓ ipſum Chri
ſtum dictuz eſt a Petro. Dextera dei exal
tatus ⁊ ꝓmiſſione ſpiritus ſancti accepta
a patre: effudit hunc quem vos videtis ⁊ Actu.2
auditis: cum ꝓ ſummam vnionem qua
vna ꝑſona eſt xp̄s in duabus naturis: nõ
poſſet non habere humanitas eius: quod
habebat diuinitas: ſed ꝓpter eos in q̇bus
accepit: niſi forte dicat aliquis: ita eſſe acci
piendu
z q̃uo: illud q̇d ait idem dñs de ſpi Joh.16.
ritu ſancto. Ille me clarificabit: qꝛ de meo
accipiet: q̃ꝫuis ⁊ hoc ipſum reſolutione in
digeat: cur ille de futuro accipere aliquid
dictus eſt: qui ſemꝑ cum patre ⁊ filio hꝫ
omnia ſicut deus: vt vꝫ: non pro ſe dictuz
accipiatur: ſed pro his q̇bus acciperet ad
annunciandum fidelibus: ſicut quondam
apoſtolis qui predicare in gentibus miſſi
ſunt. Aut ſi hoc ad eternam acceptionem
referri poteſt: quod de tempore futuro
dictum eſſe videtur: cur non eodem
modo id quod in Chriſto de preterito

ps.67. dictuz eſt. Accepiſti dona in hominibus:
de eterna acceptione dictum fore accipia/
tur. At illud nolunt aliqui accipere: de tẽ
porali acceptione: qꝛ ſpiritus ſanctus de/
us eſt ⁊ non hõ: iſtud volunt accipere de
tꝑali: qꝛ filius dei vnigenitus: ⁊ deus eſt ⁊
hõ: nõ attendentes ꝙ in ſimili cã dicti: ſi
milis ſit cã dicendi. Quo circa ſi illud de
eterna acceptione dictum eſt: ⁊ iſtud. Si
illud de tꝑali: ⁊ iſtud. Si autem de tempo
rali acceptione dictum eſt vtrũq̃ꝫ: q̇d ve/
rius creditur: cum ſtare hoc non poſſe vi
deatur ſimpliciter de ſpiritu ſancto: fatea
mur vtrũq̃ꝫ ita dictum: q̃uo ſuperius dixi
mus: vt vꝫ: nec pro filio: nec ꝓ ſpiritu ſan
cto dictum eſſe credamus: ſed pro hijs q̇/
bus accepit vtrũq̃ꝫ. Uez hoc pro thuribu
lo aureo: q̇d dictus eſt angelus accepiſſe ⁊
impleſſe igne altaris: ⁊ miſiſſe in terram.
Ubi ⁊ illud quoq̃ꝫ nõ incõgrue queritur:
cur non abſolute: de igne impletuz eſſe di
cit: ſed de igne altaris: tanq̃ꝫ ſi alterius eſ/
ſet donum ſpiritus ſancti: ⁊ nõ eius a quo
idem ſpiritus: ⁊ bona cuncta procedunt.
Sed vt fateamur verius: ⁊ eius eſt qui de
dit illud: ⁊ eius cui donatum eſt: nimiruz
qꝛ ⁊ altare cui donatus eſt ignis eius qui
dedit ignem: ac per hoc ⁊ q̇d donatũ eſt:
eius eſt qui dedit: eſt ⁊ id cui donatuz eſt:
eius efficitur a quo accepit. Dat pater fi/
lijs: ⁊ ſponſus ſponſe: ⁊ tñ q̇d datur illis:
ipſi relinquit a quo datur: qꝛ non dat alie/
nis: ſed ſuis: ⁊ tam id q̇d datum eſt q̃ꝫ hij
q̇bus donatum: in eius ſunt poteſtate qui
dedit. Et tñ vult pater ſiue ſponſus: vt eo
rum eſſe potius dicat̃ q̃ꝫ ſuum: quatenus
⁊ ꝑcepta munera amorem foueãt accipiẽ/
tis: ⁊ fotus muneribus amor in largitoris
affectibus inardeſcat. Ignis ergo iſte diui
nus quem dei filius miſit in mũdum: alta
ris eſt in quo ⁊ ſeruat̃: qꝛ accẽſio ⁊ infuſio
ſpiritus ſancti: que facta eſt ſub teſtamẽto
veteri in patriarchis ⁊ ꝓphetis: nõ eſt in
aduentu dñi exinanita: ſed aucta non eua
Luc.12 cuata: ſed amplificata. Ignem (inq̄t) veni
mittere in terram: ⁊ q̇d volo niſi vt accen

datur? Hꝫ autem ignis iſte verba ſpiritua
lia charitate flãmantia: ⁊ idcirco ſanctis
apoſtolis lingue ignee apparuiſſe legunt̃.
Si q̇dem ignis iſte nõ modo ardet: ſed ⁊ Actu.2
lucet: qꝛ charitas dei que diffuſa eſt in cor/ Ro.5
dibus noſtris ꝑ ſpiritum ſanctum qui da/
tus eſt nobis: nõ ſolum accendit nos in di
lectione dei ⁊ ꝓximi: veruinetiam illumi/
nat vt ſciamus que a deo donata ſunt no/
bis. Erãt autem lingue iſte abſcondite in
altari: qꝛ in cordibus ⁊ libris ꝓphetaꝝ: la
tebant ante aduẽtum dñi ſpirituales intel
lectus: quos nobis ſicut in prima parte li
bri prediximus: patefecit̃ primo dñs in die
paſche: qñ aperuit diſcipulis ſuis ſenſum:
vt intelligerẽt ſcripturas. Q̇d ſi fideli nu
mero illi iuſtorum credita ſunt prima elo
quia dei: ⁊ in illis ſpiritualia verba late/
bãt: liquet ꝙ de doctrina data ſanctis pro
phetis: ſumptum eſt: ⁊ miſſum in terram:
non ſm litteram que occidit: ſed ſm ſpiri
tum qui viuificat. Sic de ſpiritu Moyſi 1.cor.3.
abſtulit dñs: ⁊ dedit ſenioribus iſrael: quo
ꝑcepto ꝓphetare ceperunt: ⁊ effici docto/
res in populo. Sic ⁊ Joſue filius Nun re Nu.11.
pletus eſt ſpiritu ſapiẽtie: qꝛ Moyſes im/ Deu.34
poſuit ſuꝑ eum manus ſuas ſicut ſpiritus
Helye requieuit ſuꝑ Helyſeum: ⁊ factus
eſt propheta in iſrael. Spirituali ergo do/
ctrina miſſa in terraz: hoc eſt in cordibus
humanis: que terre bone ⁊ optime ſimi/
lis eſſe perhibetur: facta ſunt tonitrua ⁊
voces: ⁊ fulgura: ⁊ terremotus. Ita enim
in ſequentibus dicitur.

¶ Et facta ſunt tonitrua: & T.6.
voces: & fulgura: & terremo/
tus.

¶ Facta ſunt tonitrua: qꝛ in oẽm terraz ps.18.
exiuit ſonus eoꝝ: ⁊ in fines orbis terre ver
ba eoꝝ. Facte ſunt voces: qꝛ oĩum linguis
loquuti ſunt. Facta ſunt fulgura: qꝛ mira/
culis coruſcare ceperunt. Factus eſt terre
motus: qꝛ mota ſunt ex hoc corda hoĩuz:
⁊ viſis tot ſignis ⁊ tot miraculis: timere
cõpulſi ſunt. Hijs ⁊ hijs ſimilibus ita ge/

ſtis: precones veritatis ⁊ fidei multiplicari ceperunt: ⁊ vſqꝫ ad hec extrema tempora: ſi quis eſt qui audiat: clamare non ceſſant. Iam ſequitur.

Z.7. ¶Et ſeptem angeli qui habebant ſeptem tubas: parauerunt ſe vt tuba canerent.

¶Nõ enim ſimul omnes a principio preſentes erant: vt ſimul omnes inciperent ⁊ quieſcerẽt: ſed alijs obeuntibus: ex hac luce: alij qui vicem gererent: locis obeũtiuꝫ ſucceſſerunt. Parant ſe autem vt tubis canant: cum ſpiritualem intelligẽtiam que eſt ſimilis flatui procedenti ex tuba: qualiter illam pronunciare debeant: in tuba littere formant. Sicut enim (vt iam diximus) flatus ex tuba: ita de corde littere ſpiritualis progreditur intellectus. Sequitur.

¶De primo angelo tuba canente.

Z.8. ¶Et primus angelus tuba cecinit. Et facta eſt grando & ignis cõmixta in ſanguine: & miſſum eſt in terram: & tertia pars terræ combuſta eſt: & tertia pars arborum combuſta eſt: & omne fenum viride combuſtum eſt.

PRimus ſeptem angelorũ: Paulus fuit cum ſodalibus ſuis: qui miſſus eſt (vt ait ipſe) non baptizare: ſed euange
1.cor.1. lizare. Sicut autem ſancti dyacones: qui ⁊ euangeliſte dicti ſunt: ꝓpter euangeliuꝫ Chriſti: multa diſcrimina ꝑpeſſi ſunt: ita ſancti doctores pro doctrina myſtica multas iniurias ꝑtulerunt: nolentibus obedire iudeis: ſententie illi Pauli qua dicitur:
2.cor.3. littera occidit: ſpiritus autẽ viuificat. Lapidatus eſt namqꝫ Stephanus a iudeis: qꝛ xp̄m dei filiuꝫ predicabat: captus eſt Paulus ab eiſdeꝫ iudeis accuſantibus eũ (qui erant ex circuncitione) non taꝫ qꝛ dicebat xp̄m eſſe filium dei: q̃ꝫ qꝛ iudeis ſicut ⁊ gẽtibus diſceſſionem: vt agebatur a Moyſe: predicaret. Ob hoc enim nõ modo infidelibus: verũetiam ⁊ his qui crediderãt ex iudeis: oneroſus per oĩa videbatur: maxime his qui erant de ſecta phariſeoꝝ. Querat qui vult in actibus apoſtolorum: ⁊ ex his que dicta ſunt a ſenioribus veritatem agnoſcet. Non enim poterant iudei equanimiter ferre: vt in littera legis ⁊ prophetaꝝ: alius ſenſus introduceretur: nec illi qui ex iudeis crediderant in Jeſum. Quocirca primo angelo tuba canente: facta eſt grando ⁊ ignis cõmixta in ſanguine: ⁊ miſſum eſt in terram: qꝛ apoſtolo Paulo docente non eſſe ſeruãdam legeꝫ Moyſi ſm litteram: ſed ſm ſpiritum: ⁊ oſtendente ꝙ ſpiritalis intelligentia ꝓſpera gentilibus nunciaret: facta eſt grando duritie: mixta cum igne zeli: ⁊ cruore odij: ⁊ miſſa eſt in cor ſynagoge: que ſemper terrena querens ⁊ diligens: ſola terre gaudia ſapiebat. Factum eſt ergo vt ipſius ſynagoge: que iam crediderat pars quaſi tertia rediret ad iudaiſmum: extimans ſe modis oĩbus: ſi legem deſereret ꝯdẽnandam: ſm ꝙ acciderat illis qui ſcandalizati in verbo dñi abierant retro dicentes. Durus eſt hic ſermo:
Joh.6. ⁊ qs poterit eum audire? Audi qd de hoc zelo dixerit Paulus. Teſtimoniuꝫ (inqt)
Ro.10. illis perhibeo: qꝛ zelum dei habent: ſed nõ ſm ſcientiam. Querẽtes enim ſuam iuſtitiaꝫ ſtatuere: legi dei nõ ſunt ſubiecti. Hoc itaqꝫ modo pars tertia ſynagoge: ⁊ eorum quoqꝫ nõnulli: qui quaſi arbores fructifere doctores alioꝝ eſſe in populo videbantur: qui ⁊ pſeudo apoſtoli facti ſunt: ⁊ omnes qui carnaliter ſapiebant corruerunt ex toto: ⁊ negligentes donum dei qđ acceperant in baptiſmo: ad iudaiſmum prolapſi ſunt. Legat qui vult epiſtulaꝫ apoſtoli ad hebreos: ⁊ ex ea ad rem ꝑtinentia q̃ꝫ multa poterit intelligere. Uerꝫ illud ante omnia in queſtionem venit. Cur in omnibus

pene angelis dictuꝫ eſt: tertia pars: ac ſi ordinatuꝫ eſſe videatur a deo: vt tertia pars credẽtium in errorem ducatur. Abſit hoc a corde fidelium. Non eſt iſto modo accipiendum: ſed ſicut dꝫ intelligi: ita eſt. Tria genera baptizatorum: ac ſi Sem ⁊ Cham ⁊ Japhet. Continet infra vteꝝ ſuum ſancta mater eccleſia. Hoꝝ primum genus: ſapientum eſt: ſcđm eoruꝫ qui ſe exiſtimant
Mat.24 ſcire qđ neſciunt: vt vocentur: iuxta voceꝫ domini: ab hominibus rabbi: amantes primas cathedras in ſynagogis ⁊ ſalutationes in foro: tertium ſimpliciuꝫ. Et illi quidem qui donum ſapientie ꝯſequuti ſunt a deo: cuſtodiunt ab eo: qui mittit illos. Sꝫ ⁊ illi qui ſimplices ſunt: ⁊ timent deuꝫ: eo ꝯfidenter ⁊ ſecure: quo ſimpliciter ambulant in mandatis dñi: agnoſcentes ſe eſſe
Job.1. de illoꝝ numero: de qbus dicitur. Boues arabant: ⁊ aſine paſcebant: iuxta eos. Qui vero medij ſunt: quaſi Cham: dum erubeſcunt videri neſcientes: non timent docere alios: que ipſi ignorant: ⁊ oſtendere hominibus: vt putant: viam vite: per quam ipſi ingredi neſcierunt. Sicſic decipiuntur ⁊ decipiunt: ceci duces cecorum: dicente domino. Si cecus cecum duxerit: ambo in foueam cadunt. De huiuſmodi ſuperbis hominibus: conqueritur domi
Mat.15 nus per Prophetam dicens. Ipſi currebant: ⁊ ego non mittebam eos. Currunt
Hier.23 enim ⁊ non mittuntur: quicunqꝫ abſqꝫ dono ſuperne gratie: doctrine myſterium
Phi.2 non accipiunt: ſed vſurpant querentes que ſua ſunt: non que Jeſu Chriſti. Qui ergo percipientes donum ſpiritus: ex neceſſitate magis diſpenſationis credite: q̃ꝫ ex inanis glorie appetitu: nunciant hominibus verba vite: protegente ſe Dei ſpiritu: mortaliter errare non poſſunt: aut ſi errant ſine mora reuocantur ad viam. Qui enim preſtat donum glorie ad vtilitatem multorum: ipſe cuſtodit humiles:
Ro.11 quibus erogat dona ſua: ⁊ eripiet eos a laqueis ſtatutis ab impijs ſecus viam. Sed ⁊ ſimplices quiqꝫ qui ſe eſſe iudicant id qđ ſunt: ⁊ nolunt oĩno alta ſapere: ſed humilibus conſentire: eo a ſoliditate fidei: in qua ſemel fundati ſunt: eradicari nequeunt: quo magis credere maioribus ſuis: a quibus verbum fidei perceperunt: q̃ꝫ aliquid per ſeipſos preſumere: vt alios doceant: docti ſunt. Qui vero ne videantur inſcij: ſanctorum diſcipuli eſſe nolunt: ⁊ vt videantur eſſe quod non ſunt: docere que ipſi neſciunt: impudice preſumunt: quo eſſe alumni veritatis pre pudore renuunt: eo pre timore animi magiſtri erroris fiunt. Hec eſt ergo tertia pars hominum que ſemper ⁊ vbiqꝫ dilabitur: ad errorem: ⁊ euulſa ab vtero matris ſue: dum neſcit vera que proferat: loquitur falſa. Quaſi ergo tertia pars terre: ⁊ tertia pars arborum combuſta eſt ſub angelo primo. Quia plures eorum qui crediderant ex circuncitione: errauerunt a fide: ⁊ nonnulli qui ſcire aliquid videbantur: pſeudo apoſtoli facti ſunt. Et notandum ꝙ non ait: tertia pars ſeni viridis: ſicut ait: tertia pars terre: ⁊ tertia pars arborum: ſed omne fenum viride combuſtum eſt: qꝛ dum de illis qui ſpirituales eſſe videbantur: pars aliqua lapſa eſt in errorem: hij qui ex toto carnales erant ⁊ credebant: ea facilitate omnes pariter abierunt retrorſum: qua ⁊ ſequentes alios crediderant in ſaluatorem. Qui eniꝫ non idcirco credunt: quia intelligunt verbum: ſed quia alios conuerti vident: qui eſſe in gente ſua magni nominis extimabantur: ſi forte illorum aliqui mouentur a ſtatu ſuo: omnes cum eis pariter cadunt: ⁊ veluti fundamẽto diructo: tota ſimul fabrica infeliciter ruit. Quaſi ergo tertia pars terre: ⁊ tertia pars arborum cum vniuerſo ſeno viridi combuſta eſt ad tactum ignis: quia ⁊ pars non modica eorum qui eſſe aliquid videbantur: ob falſi zeli ſuccenſionem in viriditate fidei ſtare deſijt: ⁊ multitudo maxima eorum qui carnaliter ſapiebant: ac ſi cuiuſdam ſeni ſpecies ad defectum deuenit.

De ſecundo angelo tuba canente.

T.9. Et ſecundus angelus tuba
cecinit.

Secundi curſus tpis ſecundaꝫ docto
rum facit diſtinctionem. Doctores
nempe pmi tpis affuerunt apoſtolis: do
ctores ſcdi tpis: ſanctis martyribus aſtite
runt. Ut enim de apoſtolica eccleſia egreſ
ſi ſunt pſeudo apoſtoli impugnātes apoſtoli
cam libertatem: qbus tñ reſtitit doctor gē
tium Paulus: cuꝫ coadiutoribus ſuis: ita
de ſepteꝫ dyaconibus egreſſi ſunt nicolay
te: qui pdicationem ſcdi temporis here
tica prauitate fedarent. Ait ergo ſanctus
Joannes.

T.10 Secundus angelus tuba ceci
nit: & tanq̄ mons magnus igne
ardens miſit ſe in mare: & facta
eſt tertia pars maris: ſanguis: &
tertia pars creaturæ: quæ habēt
animas ī mari: mortua eſt: & ter
tia pars nauium interiit.

Sicut in terra Synagoga: ita in mari
deſignat̄ gentilitas. Montem iſtum ma
gnum arbitror fuiſſe Nicolaum vnum de
ſeptem dyaconibus pmis qui ſuccenſus:
(vt fertur) zelo malitie ſue: tam noiatam
hereſiꝫ ꝯdidiſſe narratur. Huius abhomi
nāde hereſis ⁊ per oia deteſtāde: in angelo
eccleſie pme mentio facta eſt: dicēte dño.
Hoc habes bonum: qꝛ odiſti facta nicolay
taꝝ: que ⁊ ego odi. Simili modo ⁊ hoc ec
cleſie pgami. Habeo aduerſum te pauca:
qꝛ habes illic tenentes doctrinam Balaā:
qui docebat Balac mittere ſcandalum co
raꝫ filiis iſrael: edere ⁊ fornicari: ita habes
⁊ tu tenentes doctrinam nicolaytaꝝ. Fa
cta eſt tertia pars maris ſanguis: ſubaudit̄
ex doctrina illius: quia magna multitudo
hoium habentium aliquam ſcintillam fi
dei: ex auditu vꝫ vocis eoꝝ: de qbus dici
ps.18. tur: in oēm terram exiuit ſonus eoꝝ: hoc
eſt: illoꝝ hoium: qui aut iam credere cepe
rant veritati: aut forte crederent: ſi eis no
ua pfidia non obeſſet decepta per Nico
laum: mortua eſt a fide xpi: adeo vt cum
ſpiritu ceperit: carne ꝯſumpta ſit: ⁊ ſequēs
carnem ⁊ ſanguinem: pdiderit funditus
regnum vite. Tertia vero pars qd ſigni
cet: ſemel nos in angelo pmo explanaſſe
ſufficiat. Ueruꝫ qꝫ tertia pars maris facta
eſſe ſanguis: ⁊ tertia pars aialium maris
mortua: ⁊ tertia pars nauiuꝫ interiiſſe nar
ratur: indicat ex carnali illa doctrina: non
modo multos credentes eſſe abſortos: ve
rumetiam nonnullas eccleſias occulto dei
iudicio deperiiſſe.

De tertio angelo tuba canente.

Et tertius angelus tuba ceci T.11
nit: & cecidit de cælo ſtella ma
gna ardens ſicut facula: & ceci
dit in tertiam partem fluminum
& in fontes aquarum.

Et in opere ꝯcordie: qꝛ ibi locus erat
digeſſimus: tertia doctoꝝ ſucceſſio
que in tertio ac ſi improprio curſu tpis ſo
lēnior fuit a tpibus Cōſtantini auguſti in
cepiſſe dignoſcitur. Fuit autem in diebus
eius ſacerdos qdam alexādrinus nomine
Arrius: qui pro moꝝ honeſtate quam ha
bere in eccleſia videbat̄ vnus de magnis
luminaribus celi eſſe inter clericos puta
bat̄: vtpote: qui opeꝝ lucem hoibus oſten
debat: ⁊ inſtitutis exemplo vite ſue: non
paruum gradiendi in via dñi emolimen
tum preſtabat. Hic qꝛ nō intus oculos ha
buit: ſed tm̄ foris eleuatus faſtu ſuperbie:
videri magnus ꝯcupiuit: ignorans illud
qd̄ ſcriptum eſt. Ante ruinam exalt. cor.
Deniqꝫ ex ſuperbia ⁊ libertate venit̄ ad
appetitum inanis glorie: ⁊ ex appetitu ina
nis glorie itur ad obſtinationem ⁊ duritiā
cordis. Porro de duritia cordis naſcit̄ ze
lus malus: ⁊ furor indignationis aduer
ſus corruptores ⁊ magiſtros eccleſie: ita vt
magis

magis libeat cadere cum falſo ⁊ fallaci ho
nore: q̄ꝫ ſtare cum rubore ⁊ verecundia: ſi
forte ſupari ꝯtingat. Scdm hoc: accidit mi
ſero illi ad correptionem ſancti viri Ale
xandri Alexandrini epi: nolenti ſatiſface
re preceptori ſuo: ⁊ ſponte accipere diſcipli
nam. Deniqꝫ inflāmatus ira ⁊ zelo amari
tudinis vehemēter accenſus: qꝛ iniuriam
ſibi factam equanimiter ſuſtinere non po
tuit: indurauit cor ſuum ſup lapidem ad
tuendum errorem: quouſqꝫ accideret ipſi
⁊ complicibus eius illud qd̄ de eis pſalmi
ps.75. ſta lōge ante predixerat. Alienati ſunt pec
catores a vulua: errauerunt ab vtero: ⁊ lō
ge ſunt facti. Furor illis ſm ſimilitudineꝫ
ſerpentis: ſicut Aſpidis ſurde: ⁊ obturātis
aures ſuas: que non exaudiet vocem incā
tātium: ⁊ venefici: que incantatur a ſapien
te. Et cecidit (inquit) in tertiam partem
fluminum ⁊ in fontes aquaꝝ: qꝛ innume
ra epoꝝ ⁊ ſacerdotum turba errore illo pe
ſtifero infecta eſt: ita vt vnde aqua ſapiētie
⁊ ſciētie (cum adhuc eſſent catholici) an
te emanare ꝯſueuerat: inciperet egredi le
talis potus: ⁊ qui mortem haurientibus p
pinaret potius q̄ꝫ vitam. Nam ſequitur.

T.12. Et nomen ſtellæ dicitur ab
ſinthium: & facta eſt tertia pars
aquarum in abſinthium: & mul
ti hominum mortui ſunt de aq̄s:
quia amaræ factæ ſunt.

Lꝫ ab ipſa ſui origine multos ⁊ feroces
hereticos ſuſtinuerit eccleſia: nulli tñ ſicut
Arriani ad tantam amaritudinem pduxe
runt eam: nulli ſic materna viſcera amari
care fecerunt. Non eniꝫ ſicut alii ⁊ alii ex
tra tantūmodo ⁊ non intus ꝯueniebāt in
ſectas: vt recedētibus eis ab vtero: ei que
ſe genuerat in xpo per baptiſmatis ſacra
mentum: darent ſpatium ad quietem: ſed
repente infra ſinum ipſius eccleſie: qui eſſe
putabat̄ filius: deprehendebatur alienus:
qd̄ q̄ſte amaritudinis fuerit: illi vere ſcire
ſufficiunt: qui hoꝝ ſimilia patiunt̄. Quid
enim dicebat ille: qui deflebat eos quos ite
rum parturiebat? Quis (inqt) infirmat̄:
⁊ ego non infirmor? Quis ſcandalizatur: 2.cor.11
⁊ ego non vror? Recte ergo dictuꝫ eſt. Et
nomen ſtelle dr̄ abſinthiuꝫ: qd̄. ſ. abſinthiuꝫ
aquas dulces ⁊ aptas in potum: in amari
tudinem vertit: qꝛ nō Arrius ſicut Nico
laus gentes infideles collegit in ſectas: ſed
magis in populuꝫ Chriſtianum: populuꝫ
qui erat precio magno: hoc eſt: xpi ſangui
ne iam redemptus: ac ſi qdam Regulus:
venena diffudit. Et facta eſt (inquit) ter
tia pars aquaꝝ in abſinthium: ⁊ multi ho
minum mortui ſunt de aquis: qꝛ amare fa
cte ſunt. Lꝫ aquaꝝ noie ſcripturaruꝫ volu
mina deſignent̄: tñ qꝛ ſcripture ipſe: per ſe
legi nequeunt: nec puenire queunt ad no
titiam hoium: niſi ſit qui doceat ⁊ oſten
dat: non abſurde per aquas dulces: docto
res eccleſie intelligunt̄: qꝛ ⁊ illud veꝝ eſt:
qd̄ ſcriptum eſt in hoc libro. Aque multe:
ſunt populi multi. Ut auteꝫ legem Moy
ſi: vocat Apoſtolus Moyſen dicēs. Quo 2.cor.3.
tienſcunqꝫ legitur Moyſes: velamen eſt
poſitum ante oculos iudeoꝝ: ita ⁊ ſub ſpe
cie doctoꝝ: doctrine quoqꝫ eoꝝ intelligū
tur: adeo vt qd̄ myſtice de doctoribus dr̄:
de illoꝝ doctrinis intelligatur: quaꝝ alie
vere ſunt ⁊ fideles: alie peſtifere ⁊ corru
pte: nō qꝛ doctrine ſimpliciter male ſunt:
ſed qꝛ mali ſunt ⁊ pfidi qui inficiunt illas.
Quaſi autem tertiam aquaꝝ partem inſe
cit Arrius ⁊ vertit in ſaporem abſinthii: qm̄
per errorem eius corrupti fuere ſacerdo
tes ⁊ epi adherentes ſibi: adeo vt ex ore il
loꝝ qui videbantur eſſe duces populi: ⁊
doctores eccleſie: non aqua ſapientie ⁊ ſciē
tie: ſicut ſperabatur exiret: ſꝫ magis error:
non dulcedo mellis: ſed amaritudo abſin
thii. Quid enim dulcius eſſe pōt generi
humano: q̄ꝫ qd̄ ait dñs in euangelio? Sic Joā.3.
deus dilexit mundum: vt filium ſuuꝫ vni
genitum daret? Et illud qd̄ ait Joannes:
cuius eſt liber iſte. Diligamus nos deum: 1.ioā.4.
qm̄ ipſe prior dilexit nos: ⁊ miſit filium
ſuum ppitiationem pro peccatis noſtris?

Sed qđ amarius eſſe pōt doctrina Arrij: qui ſaluatorem noſtrum Ieſum Chriſtuꝫ: qui eſt ſpes omnium Chriſtianorum: ⁊ vita credētium: non eſſe predicabat verum Deum ſicut ⁊ patrem: ſed quaſi terrenum principem ⁊ magnum inter filios adoptionis? Quod ſi verum eſſet: omnes profecto Chriſtiani ⁊ qui credunt in euꝫ eſſent maledicti: qꝛ ſcriptuꝫ eſt. Maledictus homo

Hie.17 qui confidit in hoīe Sed ⁊ fruſtra ſperare

Ioā.8. mus illud qđ ipſe filius ait. Si filius vos liberauerit: vere liberi eritis. Fruſtra ⁊ qđ ait Apoſtolus. Miſit deus ſpirituꝫ filij ſui in corda noſtra: in quo clamamus: abba pa

Ro.8. ter. Unde enim nobis hec oīa: niſi qꝛ xp̄s verus eſt Dei filius: non ſicut ceteri: adoptiuus: ⁊ veraciter aſſumpſit naturam noſtraꝫ: vt facti vnuꝫ in ipſo ⁊ cum ipſo: ſimus ꝑ eum filij ⁊ heredes: heredes qdem Dei:

Ro.8. coheredes autem Chriſti? Si autem dulce eſt hoībus eſſe liberos ⁊ heredes Dei: amaꝝ profecto eſt: eſſe ſeruos: ⁊ alienos a Deo viuo ⁊ vero: eſſe priuatos ⁊ expertes ab illa ſuauiſſima mellis dulcedine: quam ſugunt electi Chriſti abundanter de petra: ⁊ oleo illo ſpirituali: de quo dicit Apoſtolus. Non accepiſtis ſpiritum ſeruitutis iterum in timore: ſed accepiſtis ſpiritum adoptionis filioꝝ: in quo clamamus: abba pater. Porro Arriani contra hoc ſentientes: docebant verum Deum ⁊ veꝝ dominum eſſe ſolum patrem: euacuātes letitiam ſpei noſtre: que eſt in vero filio Dei: qui nos per aſſumptionem nature noſtre: ⁊ donuꝫ ſpiritus ſancti abſoluit ab opprobrio ꝯditionis noſtre. Quibus ⁊ attendentes multi peſtiferas illoꝝ doctrinas: tanq̄ꝫ a ſenioribus populi inſeliciter ſuſceperunt: adeo vt ſeparati a ſana fide ꝯuenirent in ſectas: ad ꝑſequendam generaliter omneꝫ catholicoꝝ eccleſiam: putantes ſe ſuperare poſſe armis: quos nō poterant vincere ratione. Perſeuerauit auteꝫ ꝑſequutio Arrianorum vſqꝫ ad tempora Sarracenoꝝ: vt duꝫ alia ſuccederent alijs: eſſet eccleſie tempus a palma martyrij otioſum. Siqdem ⁊ propter hoc: multos legimus ab arrianis Regibus: ⁊ Epiſcopis: grauibus affectos ſupplicijs: multos amiſſa temporali vita: glorioſo martyrio coronatos.

De quarto angelo tuba canente.

Et quartus angelus tuba cecinit: & percuſſa eſt tertia pars ſolis: & tertia pars lunæ: & tertia pars ſtellarum, ita vt obſcurarentur tertia pars eorum: & diei nō luceret tertia pars: & noctis ſimiliter. T.11

In opere concordie: quod reſpicit eſimili: liber iſte cum ageret de ſeptem diebus originalibus: ⁊ peruentum eſſet ad diem quartum: dictum eſt ſignificari in ſole: ⁊ luna: ⁊ ſtellis: heremitas ⁊ virgines: qui per alta ꝯtemplationis gradientes itinera: lucem ꝑfectionis ſue fidelibus populis oſtenderunt. Quarta etenim die fecit Deus oīpotens: ſolem: ⁊ lunam: ⁊ ſtellas: ⁊ quarto loco in hac tertia parte libri: ⁊ in ſeptem angelis effundētibus ſeptem phialas iracundie Dei: ſolis: ⁊ lune: ⁊ ſtellaruꝫ mentio facta eſt: lꝫ ſolēnius in quarta parte Libri huius: vbi inter cetera que in ea ſcripta ſunt: de eiſdem luminaribus aliqđ ſpecialius: atqꝫ ſignificantius dr̄. Signum magnum apparuit in celo: mulier amicta ſole ⁊ luna ſub pedibus eius: ⁊ in capite eius corona ſtellaꝝ duodecim. In muliere ſi qdem iſta: eccleſia ſanctaꝝ virginum ſpecialius deſignatur: que lꝫ a matre Chriſti initium ſumpſerit: quarto tamen eccleſie tempore claruiſſe dignoſcitur. Sed heu q̄ꝫ velox eſt ad nocēdum doli artifex ⁊ magiſter erroruꝫ: qui quo altiorem cernit gradum: eo magis ad tētandum pios exercet malitiam cordis ſui. Ecce eniꝫ tertia pars ſolis: ⁊ tertia pars lune: ⁊ tertia pars ſtellarum percuſſa eſſe narratur: nec dubium

Libr conc

qꝙ ſuggerente ipſo qui ⁊ expulit primum hominem de Paradiſo: ſed tamen a quo percuſſa ſit: aut qs eaꝫ ꝑcuſſerit: non exprimitur. Scimus partem meridianam quaꝫ ordo heremiticus ⁊ virgineus ſpecialius incolebat non lōge poſt obitum beati Pape Gregorij: primo quidem a gente Perſarum: deinde a Rege Arabum occupataꝫ fuiſſe. Sub eiſdem namqꝫ temporibus: famoſa illa Sarracenoruꝫ hereſis: ac ſi vena corrupti laticis: ſuper terram erupit: per quam multitudo hominum incolentium heremum: tum vi: tum prauis monitis: a fide Chriſtiana euulſa eſt: precipue in Regione Thebayde ⁊ Egypti: vbi maxima illius ordinis multitudo degebat. Que: videlicet: hereſis: ⁊ verſutia dyabolice fraudis: legeꝫ illam (dico ſacrilegam) quam inſtruit Mahometh: eo contraria eſt voto virginum: ⁊ profeſſoribus caſte vite: quo ⁊ ſummum gaudium: ⁊ ſummum bonum: tradidit eſſe luxuriam: promittens eam ⁊ poſt finem mundi ſectatoribus ſuis. Hoc nō habuit in ſua lege Iudeus: hoc nec ipſi Philoſophi gētium ſuis auditoribus tradiderunt: nō Sabellianus: neqꝫ Arrianus hereticus. Sed quis ſcit q̄ꝫ pauce Uirgines in preſſura illa ſtare in propoſito potuerunt: quatenus ⁊ ſi corpore ꝓſtitute ſunt: ſaltem mente: ſaltem ⁊ fide incorrupte manerent? Uerum quia non (quod abſit) totum: ſed tertia tantum pars percuſſa eſſe narratur: liquet qꝙ illos ſolos heremitas: ⁊ illas ſolas virgines ſuperari in hora illa tētationis ſue: Deus iuſtus permiſit: qui laborantes morbo hypochriſis: aliud oſtendebant in ſpecie: aliud gerebant in corde: quoruꝫ deteſtanda progenies: deſignata eſt in prima parte: in muliere Iezabel ⁊ filijs eius: dicente de ea dominu: angelo eccleſie Thyatyre: que ⁊ ipſa quarta eſt in numero aliarum. Habeo aduerſum te: qꝛ permittis mulierem Iezabel: que ſe dicit prophetem: docere ⁊ ſeducere ſeruos meos fornicari ⁊ manducare de ydolaticis. Igitur hec tertia pars percuſſa eſſe narratur: percuſſa funditus a claritate ſua: relique auteꝫ due partes (hoc eſt) prudētium ⁊ ſimpliciuꝫ: nihil diſcriminis paſſe ſunt. Sequitur.

Et vidi & audiui vocem vnius Aquilæ volātis per medium cælum: dicentis voce magna. Ve, ve, ve habitantibus in terra de cæteris vocibus trium Angelorum: qui erant tuba canituri. T.14.

Si tempore huius quarti Angeli: vox iſtius Aqle audita eſt: ego aqlam iſtaꝫ: beatum Papam Gregorium fore credo: qui

Papa Grego. tam libere: ⁊ taꝫ multa de mundi fine: ⁊ de preſſuris finalis ſeculi ſcripſiſſe dignoſcit: quiqꝫ allegoriaruꝫ ſemitas: ac ſi arduas celi vias altius pre ceteris peruolauit. Neqꝫ enim inuenitur alius ſimilis eius: qui ita erumnoſa tp̄a appropinquaſſe in ſuis operibus teſtaretur. Opponentibus autem ſuper his: in ꝯcordie opere ſatiſſecimus. Qđ enim nō cito accidit qđ predixit: non ideo nō accidit: qꝛ deceptus eſt ipſe: ſed qꝛ iudiciuꝫ: qđ facturus erat dn̄s: miſericordia tēperauit: quatenus ⁊ tp̄s pacis ꝓtelaretur: in dies multos: ⁊ breuius faceret tēpus luctus. Illud aūt non eſt ſimpliciter intuenduꝫ: qđ de vocibus triuꝫ angeloꝝ: tria: ve: promittantur hoībus qui morant̄ in terra (hoc eſt) illis hoībus qui terrena ſapiunt: ⁊ terrena ſectant̄: quaſi cauſaliter accidat: ⁊ nō magis iudicij veritate: qꝛ qui nolunt obedire doctoribus veritatis: iuſtum eſt ⁊ equum iudicium vt incurrant (ꝑmittente deo) in operationem erroris: ⁊ credāt mendacio: qđ amauerunt. Sed iaꝫ nunc veniēdum eſt ad quintum Angelum: cui ⁊ aſcribitur primum: ve: ⁊ qđ in tp̄e eius acciderit: non ſine cordis gemitu attēdamus: preſertiꝫ: cum in diebus noſtris ꝯfuſa eſſe oīa videant̄: ita vt necdū primo: ve: ad finem ꝑducto: appropinquare alia: ve: ſignis euidentibus ſentiamus. Sequitur.

¶ De quinto angelo tuba canente.

Cap. 9. E. 1. ¶ Et quintus angelus tuba cecinit. Et vidi ſtellam de cælo cecidiſſe in terram. Et data eſt illi clauis putei abyſſi: & aperuit puteum abyſſi: & aſcendit fumus putei, ſicut fumus fornacis magnæ: & obſcuratus eſt aer de fumo putei: & exierunt locuſtæ in terram.

QUis fuerit miſer iſte: aut vnde ſurrexit: qui clauſum quondam abyſſi puteum aperuit: neſcio: deus ſcit: clericum tamen fuiſſe: ⁊ imbutum ſcientia litterarū: ex huius textu lectionis apparet. Accepit autem q̄cunq̄ fuit ille: clauem ſcientie praui dogmatis: haud dubium ꝙ a patre mēdacij: poteſtatem. ſ. inueſtigandi profunda ſapientie: non dei: ſed mundi huius: quā ꝑdidit: ⁊ ꝑdet deus in manu paruulorum ſuoꝝ ad euacuandum ſcandalum crucis: qđ poſitum eſt in ſignum ⁊ ſalutem credētibus. Aperuit ergo puteum abyſſi: ⁊ aſcēdit fumus putei: ſicut fumus fornacis magne: q2 nimiꝝ vt de celo luminaria: ita de abyſſi puteo fumus tenebroſus aſcēdit. Si enim (vt iā dixiſſe me recolo) totius ſcripture ſacre volumen: de quo ꝓcedit vera ſapientia: que eſt lumen humanarū mentium: ⁊ ſplendor ſpiritualium oculoꝝ deſignatur in celo: q̄d in puteo abyſſi: niſi profunditas quedam humane ſapientie: ſi tamen ſapientia ⁊ non ignorātia dicenda eſt: vtpote de quā ꝓcedit fumus erroris: dicente dño. Erratis: neſcientes ſcripturā: nec Mat. 22. virtutem dei? Scimus enim conatos fuiſſe quoſdam philoſophos: comprehendere oīa ratione: ⁊ aliqua de his que ſentiebant: ad memoriam in poſterū tradidiſſe. Qui cum multa rationabiliter diſputaſſe viderentur: ignorantes tñ benignitatem ⁊ māſuetudinē: necnō ⁊ oīpotentiā creatoris qui potuit facere cuncta de nihilo: ⁊ ꝓ velle arbitrij ſui: aliqua in meliorem ſtatum ⁊ feliciorem mutare: intantum quidam eoꝝ proceſſit diſputando de corpore ⁊ ſpiritu: vt diceret omne corpus eſſe fugiendum.

¶ Huic errori nephandiſſimo quondam euacuato in xp̄o: nouū quoddam genus hereticoꝝ: neſcio quo docente adheſiſſe vidėmus: dicentium oīa corpora eſſe creata a Dyabolo: ac per hoc: nec veniſſe xp̄m in carne ꝯfitentur: vt apte ſe ꝑtinere indicēt: ad eum qui venturus eſt: Antichriſtum: dicente Joāne. Quicunq̄ negat xp̄m veniſſe in carne: hic eſt ſeductor ⁊ Antichriſtus. 1. Io. 4. Hi ſunt illi heretici qui vulgo dicunt Pathareni: lꝫ apud alios: ⁊ alios diuerſis vocabulis noīentur: qui vt ſe eſſe demonſtrēt qđ ſunt: filios. ſ. tenebraꝝ: nocturno (vt fertur) tp̄e: ⁊ hoc diebus ſtatutis: ꝯueniunt per ꝓuincias in ſynagogis ſuis: quatenus congregati in vnum: ⁊ mutuos ſibi aſpectus exhibentes: faciant tādem opa patris ſui. Huiuſcemodi ergo hoīes: ſi tñ hoīes ⁊ non reptilia: Locuſte ſunt egreſſe de fumo putei: q2 ſicut Paulus dicit his qui crediderant per verbum eius. In xp̄o Jeſu per 1. Co. 4. euāgelium meū ego vos genui: ita ⁊ iſtos per errorem ſuum genuit ille qui viſus eſt in ſpecie ſtelle cecidiſſe de celo. Sꝫ q2 poſt peccata filioꝝ hoīū: accidunt in humano genere: oīa mala iſta: que ⁊ qualis ſit poteſtas que data eſt eis ad ꝑſequēdos impios: ⁊ eos qui non baiulant Crucem Chriſti ad ſequendum eum: aperitur cum ſubditur.

¶ Et data eſt illis poteſtas ſicut E. 4. habent poteſtatem Scorpiones terræ.

¶ Nōnulli reproboꝝ habent voluntatē nocendi: ſed nō poſſunt: q2 ſine ꝑmiſſione iuſti dei: nec ipſe Dyabolus auſus eſt tentare Job: quē etiam accepta poteſtate: nō Job. eſt (inquantum ipſe voluit) flagellare permiſſus: ſed quantum voluit ille qui poteſtatem dedit. Unde ⁊ hic ſubditur.

E. 3. ¶ Et preceptum eſt illis ne læderent fœnum terræ: neq̄ omnem arborem: ſed tantum homines qui non habent ſignum dei viui in frontibus ſuis.

¶ In feno terre: deſignantur ſimplices: qui neſciunt ad dexteram ⁊ ad ſiniſtram: preter Jeſum Chriſtum: ⁊ hunc crucifixum: quiq̄ interrogati ab hereticis: auertunt aures dicentes: non eſſe ſuum: ſed clericoꝝ diſputare de fide. In arboribus autem deſignantur viri perfecti: qui protulerunt fructum in temporibus ſuis. In his duobus generibus hominum: non poteſt in aliquo (vt ſupra diximus) heretica prauitas inuenire locum in illis: q2 ſimplices ſunt: ⁊ a ſemel ſuſcepta fide: nulla ratione diſcedere poſſunt: in iſtis q2 ſapientes ſunt ſꝫm deum: ⁊ ſciunt per gratiam ſibi datā: vitare iacula inimici. At qui propter carnalitatem ſuam homines dicti ſunt: quiq̄ non habent ſignum Dei viui ſcriptum in frontibus ſuis: iuſto omnipotentis Dei iudicio: traditi ſunt Locuſtis: cruciandi vehementer ab eis propter iniquitates ſuas: quouſq̄ compleatur tempus poteſtatis eorum. Signum vero Dei viui: crucem dominicam eſſe puto: quam illi veraciter in fronte portant: qui non erubeſcunt crucifixum: qui dicunt aſſidue cum Apoſtolo. Mihi autem abſit gloriari: niſi in cruce do- Gal. 6. mini noſtri Jeſu Chriſti. Et qui ſunt illi? Hi qui nolunt eſſe diuites: in hoc preſenti ſeculo nequam. Qui enim volunt (iuxta Apoſtolum) diuites fieri: incidunt in tentationem ⁊ in laqueum Dyaboli. Sed ad 1. Ti. 6 eſſe veniamus. Scimus ꝙ Locuſta immundum eſt animal: ⁊ alis quas habet ſupra ſe ad ſuperiora leuatur. Scorpio vero deliteſcit in abditis: ⁊ repente percutit in cautos non ore: ſed cauda. Secundū hoc Hoc q̄ Patha/reni de/cipiunt. Patha reni heretici: mundos ſe coram populo: ⁊ iuſtitia preditos eſſe ſimulant: ⁊ ex occulto circa finem verbi: producunt aculeos erroris ſui: quibus tamen non ſeruos Dei promittuntur ferire: ſed illos (vt iam diximus) homines qui mūdanas delitias concupiſcunt. Notum eſt omnibus ⁊ bene notum: ꝙ eorum quidem alij extimantur perfecti: alij autem dicuntur credentes. Perfectos etenim dicunt illos: qui ſeruant per omnia doctrinam ſuam: credentes qui non ſeruant: ſed tamen credunt cōſeruantibus illa. Qui ergo perfecti ſunt inter eos: hi ſunt quos deſignant Locuſte: qui autem credentes dicti ſunt: hi ſunt illi homines quos Locuſte percutiūt caudis ſuis. Sed quare cruciantur qui credunt eis? Q2 ſtimulata conſcientia accuſat eos: ſcientes ꝙ pro ſubſidijs temporalibus adheſerunt eis: ſicut ex relatu eorū qui ⁊ fuerunt inter eos: ⁊ penituerunt: didicimus. Deniq̄ conuenientes in vnū faciunt collectas bonorum ſuorum: ⁊ ſi quos vident inopes anhelare ad diuitias mundi: primo oſtendunt eis affectum miſericordie ⁊ miſerationis: deinde culpant Chriſtianos diuites: ⁊ maxime: Sacerdotes ⁊ Clerum: qui deberent (aiunt) ſeruare apoſtolicam vitā: ⁊ ſubleuare miſerias pauperis ⁊ egeni: vt nemo eſſet egens in religione Chriſtiana: ſicut non erat aliquis egens in religione Chriſtiana: ſicut non erat aliquis egēs in eccleſia primitiua. Deinde dicunt eos excidiſſe a fide: factos autem perſequutores iuſtorum: ſicut ſacerdotes Judeoꝝ: Contra eum. qui perſequebantur Apoſtolos. Ad vltimum fatentur ſe ſcire homines qui ſeruēt Patha reni he retici q̄ arte de cipiunt. ad integrum apoſtolicam fidem: ita vt nō ſit aliq̄s inops inter eos: ⁊ quiſ pauper venit ad illos: protinus (inquiunt) efficitur diues. Hec ⁊ his ſimilia: quaſi rationabiliter concinātes: munda animalia ſe eſſe fingunt: quouſq̄ percutiant homines ex improuiſo dicētes. Et tu quoq̄ ſi vis eſſe de credentibus in fidem iſtā: ⁊ adherere obſeruantibus eam: vel ſaltē exhibere tutelam: ⁊ eſſe contrarius reſiſtentibus ſecte iſti: poteris in hoc ſeculo eſſe diues: ⁊ delitijs affluens: ⁊ in futuro ſeculo vitam eternam

eternam poſſidere. Porro hō cupidus au
diēs iſta: cecatus mētis oculis: trahiť amo
re diuitiaꝝ: ⁊ efficiť ſicut equus ⁊ mulus:
Ps. 31. qbus non eſt intellectus. Sicqꝫ corruptus
verbis ⁊ pecunia: incipit eſſe pro illis: aut
quaſi vnus ex illis: trepidās tamen ⁊ accu
ſans ſemetipſum in cogitationibus ſuis:
ſciens a bono eſſe non poſſe: qcqd tali mo
do pecunia obtineť. Hoc ergo modo cru/
ciant multos: quos non occidunt: qꝛ pecu
nia qdem corrumpunt: ſed ex toto a fide
xp̄i eradicare non poſſunt. Et qdem qui ſi
gnum dei viui non habēt: niſi illud habe/
re ſtudeant: morituri ſunt: ſed tñ a locuſtis
cruciantur qdem: ſed nō occiduntur: qꝛ ⁊
ſi corruptos pecunia defenſores illos habe
re queunt: vt negent tñ fidem xp̄i: trahe/
re ad pfidiam vſqꝫquaqꝫ non poſſunt. Sꝫ
terminus illis cōſtitutus eſt: qui preteriri
non poteſt. Nam ſubditur.

T. 4. ¶ Et dictum eſt illis ne occide/
rent eos: ſed vt cruciarent men/
ſibus quinqꝫ.

¶ Non eſt dictuꝫ hoc mori de morte eter
na: ſed de extinctione fidei: qua viuūt plu/
rimūqꝫ tpaliter reprobi inter eos qui vere
viuunt: qui tñ: qꝛ ſignum dei portare negli
gunt in frontibus: timorem. ſ. dei in cordi
bus ſuis: ſic viuunt vt moriantur aliqñ: ſi
non trāſeunt ad ꝯuerſationem eoꝝ qui ve
raciter viuunt: dicente de hmōi Apoſtolo
Titi. 1. Paulo. Confitentur ſe noſſe deum: factis
autēꝫ negant. Sed quare quinqꝫ mēſibus?
Forte qꝛ quinqꝫ menſes habent dies cen/
tum quinquaginta: ⁊ ſolet aliqñ dies deſi/
gnare annum. Triginta vō dies: vnam an
noꝝ generationem. Fortaſſis ergo quinqꝫ
menſes: quinqꝫ ſignificāt generationes an
noꝝ: annos: vꝫ: centum quinquaginta: qꝛ
diu eſt ex quo ꝯfota fuit ſecta iſta: lꝫ neſcia
mus a quo fuerit inchoata: vel aucta. Qđ
autem ſequitur.

T. 5. ¶ Et cruciatus eorum ſicut cru
ciatus Scorpii cum percutit ho/
minem.

¶ Replicatio ſermonis eſt: vt opus illaꝝ
intelligatur. Ubi ⁊ aliquid terribilius ſub
ditur: quod magis exprimit cauſam.

¶ Et in diebūs (inquit) illis: quæ T. 6.
rent homines mortem & non in/
uenient: & deſiderabunt mori:
& fugiet mors ab illis.

¶ Qui hoies querent mortem? Nunqd
omnes hoies? Non. Sed illi quos locuſte
pcutient. Grauis res eſt: dyabolica tenta/
tio: ⁊ difficilis ad portādum. Unde ⁊ Apo
ſtolus dicit. Tentatio vos non apprehen/ 1. Cor. 10.
dat niſi humana. Deniqꝫ ⁊ Sanſon cum
tentaretur a Philiſteis: per eam quam di
ligebat artius Meretriceꝫ, afflictus eſt vſqꝫ
ad mortem: eo qꝫ ſciret eſſe illicitum reue/
lare ſecretum: ⁊ tñ: ⁊ importunitate illius
ſimul ⁊ voluptate deuictus: aliud agere
non valebat. Sic ⁊ hoies iſti: ſicut didici/
mus per eos qui venientes ad nos in ea/
dem calamitate: ſe aliquādiu ſteriſſe ꝯfeſſi
ſunt: videntes qꝫ duꝝ ſit ſeparari mente ⁊
fide a generalitate eccleſie: ⁊ attendentes
verba eoꝝ que oino veriſimilia eſſe viden
tur: incidunt in varias tentationes ⁊ que/
ſtiones inſolubiles: ⁊ nociuas: ita vt meli/
us ſibi eſſe arbitrenť mori: qꝫ viuere. Inde
eſt: qꝫ ⁊ triſtes ſunt omni tpe qui eiuſmodi
ſunt: ſed ⁊ facies eoꝝ pallore ppetuo depi
muntur. Et hoc qdem de illis qui pro ali
qua vtilitate tpali ſic trāſeunt aīo ad ſectaꝫ
eoꝝ: vt tñ duꝝ arbitrentur relinquere ſe/
mel ſuſceptam fidem: ⁊ recedere a pietate
chriſtiana: quam ſeruat ſub oī celo multi/
tudo credētium. Qui autēꝫ ex toto ſubuer
ſi ſunt: non ꝯſiderant iſta: ſed relicta ratio
ne humana: Locuſtis pariter ⁊ Scorpioni
bus ſimiles facti ſunt: querentes quos fe/
riant ⁊ inficiant veneno ſuo: querētes cum
qbus inhient cōe vel ſingulare certamen:
vt quaſi vel preualeant: hoſte pſtrato: vel
occiſi (ſicut aſſerunt) coronentur marty/
rio. Qđ ſi hoc: non de illis malis hoibus

ſed magis de fidelibus dictum eſt: pōt de fi
ne quinti tpis: non inconuenienter accipi
ſermo hic: qñ durius pre ſolito incipient
preualere Locuſte: preter alia innumerabi/
lia mala: que futura ſunt in terra: ſꝫ qꝫ nos
ipſi qui hec ⁊ loqmur: tam de tpis fine: qꝫ
de reꝝ imutatione manifeſte colligimus.
Etenim in qbuſdam mundi partibus: ita
huiuſcemodi peſtilentes hoies inualuiſſe
feruntur: vt quaſi equi preparati ad preliuꝫ
nihil vereanť aduerſi: deſpicientes penitus
vitam tpalem: ac ſi per ſupplicia adepturi
eternam. Unde ⁊ mox ſubditur.

T. 7. ¶ Et ſimilitudines locuſtarum:
ſimiles equis præparatis ad præ
lium. Et ſuper capita eorum tan/
quam coronæ ſimiles auro.

¶ Cohortantur ſemetipſos adinuiceꝫ vt
ſint fortes in bello: tanqꝫ pugnaturi pro fi/
de: promittentes ſibi illud Apoſtoli. Non
2. Timo. 2. coronabitur: niſi qui legittime certauerit.
Unde ⁊ corone ipſe ſimiles auro eſſe phi/
bētur: qꝛ verbis veriſimilibus palliant er/
rorem ſuum: dicentes ſe eſſe catholicos: ⁊
orthodoxe fidei defenſores. Nam ⁊ marty
res dei noiant ſuos: qui forte a catholicis
ꝯcremati ſunt igne: extimantes illos prin/
cipes ſecte ſue: gloria ⁊ honore coronatos
in celis. Et hec quidem de illis: quos quaſi
dei martyres venerantur. Ceterum quod
ſequitur generale eſt omnium. Nam ſub/
ditur.

T. 8. ¶ Et facies earum ſicut facies
hominum: & habebant capillos
ſicut capillos mulierum: & den
tes eorum ſicut leonum erant.

¶ In facie cuiuſcunqꝫ aīalis: apparet: vel
manſuetudo: vel ferocitas eius. Cognitio
ergo hominis qualis ſit: in facie deſigna/
tur. Porro in his Hereticis: non ſic: ſed
aliud oſtendunt in facie: aliud occultāt in
ore: vt quos facie humana decipiunt: den
tibus mordeant leoninis. Oſtēdunt ſe hu
manos: ⁊ quaſi ſimplices: vt ꝯterant mo/
laribus quos ſibi reſiſtere ſuſpicantur. In
facie ergo humana: ficta humanitas: in dē
tibus leoninis: vera immanitas deſignať.
Sane: in capillis mulierum qui longiores
ſunt capillis viroꝝ: deſignatur aſſiduitas
operandi: qua ſe quaſi de ſuo labore viuen
tes: religioſos eſſe iactitāt ⁊ modeſtos: abu
tentes auctoritate illa Apoſtoli: qua diciť:
Magis autēꝫ operētur: qđ bonum eſt: vt phil. 4.
habeat vnde tribuat neceſſitatem patien/
tibus: non attendentes illud euangelicuꝫ.
Operamini: non cibum qui perit: ſed qui Io. 6.
pmanet in vitam eternam. Nec illud qđ
dr̄ de eo qui dixit. Iuga bouꝫ emi quinqꝫ: Luc. 14.
rogo te habe me excuſatum. Deniqꝫ ⁊ ſa/
cerdotes dn̄i prohibentur in Ezechiele ra Ezec. 44.
dere capillos: nec tñ ſinuntur nutrire co/
mam: quin magis eam per eundem pphe
tam attondere iubentur: quia: vꝫ: religioſi
quiqꝫ non ſinuntur eſſe ocioſi ab operibus
manuum: nec tñ ſupra modum inſiſtere
operi permittuntur: quatenus: ⁊ ſit quod
detur in partem Marthe: ⁊ non deſit
quod accipiat in ſua parte Maria. Sequi/
tur.

¶ Et habebant loricas: ſicut lori T. 9.
cas ferreas.

¶ Uiri iuſti habent loricam contra tenta
tiones Dyaboli: quia muniti ⁊ armati mē
tis conſtantia: non timent iacula inimici.
Quo contra filij Dyaboli habent loricam
inſuperabilem duritiam cordis ſui: ne poſ
ſint peruenire ad eos ſpicula verborum
Dei: iuxta illud Pſalmiſte: cuius ſupra fe
cimus mentionem. Furor illis ſm ſimilitu Ps. 57.
dinem Serpentis: ſicut Aſpidis ſurde: ⁊
obturantis aures ſuas: que non exaudiet
vocem incantantium: ⁊ venefici incantan
tis ſapienter. Sequitur.

¶ Et vox alarum earum: ſicut T. 10
vox curruum equorum multoꝝ
currentium in bellum.

C Ale ſanctorum animalium intelligun/
tur viri contemplatores: quorum eſt pro/
prium contemplari celeſtia:⁊ paucis amo
do v̄bis:multa ⁊ ſublimia intimare. Qui
autem deſignantur in alis Locuſtarum:
hi.ſ.qui habentur apud eos:perfectoꝝ per
fecti:ſi quando veniunt ad conflictum:nõ
ſic:ſed ſtridentes ⁊ rugientes diſſeminant
verba ſua:vt videantur ſuperare verbis:
quos non poſſunt vincere ratione. Unde
⁊ in quarta parte libri huius:in ſpecie cu/
iuſdam Beſtie aſcendentis de terra:de eiſ
dem dicitur.Habebat duo cornua ſimilia
agni:⁊ loquebatur ſicut Draco.Uez quo/
cunq; modo loquantur: vtuntur tamen
auctoritatibus ſcripturaꝝ:immo nõ vtun
tur:ſ; abutuntur:q2 nequeunt ratione de/
monſtrare q̄ꝺ dicunt: verbis illis ſanctaꝝ
ſcripturaruz: muniunt partem ſuam:que
ſunt iuxta vocem Petri difficilia intelle/
ctu:quatenus adulterãtes ea per prauum
2.pet.3. littere intellectum: poſſint ea trahere ad
perfidiaz ſuam.Semper tamen in verbis
eorum obſeruandus eſt finis:quod nos de
bere facere demonſtrat Joannes:cum ite/
rum atq; iterum replicat verbum:memo
riam repetit Scorpionis. Nam ſequitur.

C.11 C Et habebant caudas ſimiles
ſcorpionũ:Et aculei ſunt in cau/
dis earum.

C Hoc eſt enim illud Apoſtoli.Et ſermo
2.thi.2. eorum vt Cancer ſerpit.Sed cum taz hor
renda reptilia preſto ſint hodie ſuper ter/
ram: q̃; oporteat fideles caute redimere
dies malos: ⁊ eſſe ſapientes ad diſcernen/
dum inter veꝝ ⁊ falſum:inter ſigna Moy
Exo.7. ſi ⁊ Aaron:⁊ ſigna Janes ⁊ Mambres:vi
deant illi qui nolunt diſcernere:inter tem
pus ⁊ tempus:inter tranquillum mare: ⁊
tempeſtatis valide agitatam procellis: vt
eis liceat adhuc vacare epulis:⁊ ducere in
Job.21 bonis dies ſuos: ſicut in annis ſeculi ⁊
diebus antiquis.Si enim omnia tempora
lia equalia eſſent ad ſalutez: ⁊ non deterio
ra eſſent tempora nouiſſima primis:nõ di/
ceret Apoſtolus.In nouiſſimis diebus in 2.thi.3.
ſtabunt tempora periculoſa:nec pretermiſ/
ſis tam multis hereticoꝝ generibus:quo/
rum infeſtationes ſuſtinuit vſq; modo ec/
cleſia:eos de q̄bus ſermo eſt:in ſpiritu pro
phetie demonſtrare curaret: ſed aut ſimul
loqueretur de omnibus:aut de cunctis ta
ceret. Loquutus eſt autez de iſtis:tanq̃; de
illis hereticis:qui fex ſunt omnium hereti
coꝝ:nec aliud q̃; q̄ꝺ videmus ⁊ audimus.
Dãnant vtiq; matrimonia licita: ⁊ cibos
quos deus creauit ad percipiendum cum
gratiaꝝ actione fidelibus.Et ꝙ ita eſſet fu
turuz:predictum eſt (vt iam diximus) ab
Apoſtolo Paulo: ſcribente hoc modo in
epiſtula ad Thimotheum.Spiritus mani 1.thi.4.
feſte dicit:ꝙ in nouiſſimis temporibus di
ſcedent quidam a fide:attendentes ſpiriti
bus erroris:⁊ doctrinis Demonum in hy
pochriſi:loquentium mendacium ⁊ caute
riatam habentium ſuam ꝯſcientiam: pro/
hibentes nubere ⁊ abſtinere a cibis quos
deus creauit:ad ꝑcipiendum cum gratia/
ruz actione fidelibus.Hec ſereniſſima ver
ba Pauli:vel potius ſpiritus ſancti:lecta
fuere in eccleſia Dei quaſi per mille cẽtum
quinquaginta annos: ⁊ ſemp hoc dicitur
in eis:cum leguntur a quolibet:q̄ꝺ fuit in
eis eo tempore quo ſcripta fuerunt. Non
autez q2 ſemp tempus futuꝝ annunciatur
in eis:ſine fine futuruz erit q̄ꝺ dicitur:ſed
tam diu oportuit eſſe futuꝝ:quouſq; veni
ret tẽpus in quo accideret:q̄ꝺ dictum eſt.
Q̄ꝺ ſi ideo ſcriptum eſt a ſpiritu ſancto vt
ſciretur cum accideret:q̄ꝺ predixit:liquet
profecto ꝙ de tempore hoc dicebat:in quo
videmus hereticos eſſe in mundo qui fa/
ciũt ea mala que preſcripſit Apoſtolus:im/
mo que ſpiritus omnipotentis Dei:futu/
ra eſſe predixit. Sed ⁊ illud notũm eſt q̄ꝺ
predixit in epiſtula ſua ꝺ Antichriſto:Joã
nes: cuius eſt liber iſte: ſicut nec illud eſt
ignotum q̄ꝺ dicunt iſti:adeo vt dum ea le
gimus eẽ predicta:que in his ex parte ma
gna videmus eſſe completa:flere magis li
beat:q̃; aliq̄ꝺ dicere.Etenim (vt iam de ſi

ne datur intelligi) q̄ꝺ conſotum eſt in eis:
prope eſt oı̃no vt rumpat,in regulum. Ne
gant enim filium dei veniſſe in carne dicẽ
tes:oẽm carnem creataz a Dyabolo:vt ap
te intelligatur: ipſos preuidiſſe in ſpiritu
1.ioã.1. beatus Joãnes:qñ ait in epiſtula ſua. Qui
negat Chriſtum veniſſe in carne: non eſt
ex deo:⁊ ipſe eſt Antichriſtus qui vẽturus
eſt.Nempe ⁊ apoſtolicum cui omnes obe
diunt ſe fatentur habere:de quo in preſen
ti loco ſubſequenter adiungitur.

C.11 C Et habebant ſuper ſe regem
Angelum Abyſſi:cui hæbraice
nomen,Abadon:græce autem:
Apollion:& latine habet nomẽ
exterminans.

C Puto ego ꝙ huiuſcemodi pſeudo pro
pheta:ita quoq; ipſe veniat tenere locum
Antichriſti:q̃uo Dauid ⁊ ceteri reges Hie
ruſalem locum Chriſti.Unde ⁊ ipſimet re
ges Juda:Chriſti dñi dicebantur.Siqui/
dem vt oẽs illi Chriſti dñi dicebantur:ita
⁊ in ſecta iſta: multi iam forſitan preceſſe/
runt:qui eſſent pro auctoritate ꝑfidie dicẽ/
di Antichriſti: maxime cum dicat Joan/
nes vtens preſenti vel preterito pro futu/
1.ioã.2. ro. Sicut audiſtis q2 Antichriſtus venit:
nunc Antichriſti multi facti ſunt.Et quia
protinus ſubinſert.Unde ſcimus q2 nouiſ
ſima hora eſt.Sequi non longe poſt ipſum
magnum Antichriſtum demonſtrat:quez
ego conſiderans vniuerſas facies ſcriptura
rum:⁊ introitus ⁊ exitus concordiarum:
preſentem puto eſſe in mundo:⁊ ſi necduz
venerit hora reuelationis ipſius.Oportet
enim ſm̃ Hieronymum: deſolari Roma/
Hiero. num Imperium quod reſiſtit ei:antequaz
reueletur: ⁊ tunc (inquit) reuelabitur ille
iniquus:cuius eſt aduentus ſm̃ operatio/
2.theſ.2 nem Sathane:in omnibus ſignis ⁊ prodi
gijs mendacibus.Reuelabitur autem ma
nifeſte:ſub ſexto Angelo tuba canente:⁊ ſi
antea velut occulte operari incipiat.Tem
pus ſiquidem ſexti Angeli omnino credi/
mus eſſe breue:propter illud q̄ꝺ dominus
ait. Propter electos breuiabuntur dies il mat.24
li.Nam in tribus annis (niſi fallor) termi
nari oportet tribulationem eandem:⁊ tem
pus ſexti Angeli tuba canentis:quãuis q2
ſextum tempus:duplex eſt:aliquid preire
oporteat:quod pertineat ad tempus ſexti
Angeli: manente adhuc in prelio Angelo
quinto:preſertim:cum prius ſoleat incipe
re q̄ꝺ pertinet ad ſequentia:q̃; opera prece
dentia conſumationem accipiant. Quod
ſi ita eſt: oportet Antichriſtum preuenire
tempus ſexti Angeli:aut per ſe (aut quod
magis creditur) per nuncios ſuos:vt con
ceptum longe ante venenum:tunc iaz pre/
paratus ad belluz:⁊ multis dyabolicis ar
gumentis:promunitus effundat.Qui iu/
re quoq; dictus eſt Rex Abyſſi:q2 in cor/
de populi infidelis a principio regnat.Uo
catur vero hebrayce Abadon:grece autez
Appollion:⁊ latine habet nomen extermi
nans:q2 in diebus eius compleri opz illud
q̄ꝺ ſcriptuz eſt in libro pſalmoꝝ. Uineam
de Egypto tranſtuliſti:eieciſti gẽtes ⁊ plã
taſti eam:⁊c.Et infra.Ut quid deſtruxiſti
maceriam eius ⁊ vindemiant eam omnes ps.79.
qui pretergrediuntur viaz?Exterminauit
eam Aper de ſilua ⁊ ſingularis ferus depa/
ſtus eſt eam.Quod tale eſt:ac ſi diceretur.
Multi q̄dem heretici trãſeuntes ⁊ preter
gredientes viam: dãna multa ⁊ obprobria
intulerunt eccleſie:que ad tp̃s poterãt tol
lerari:q2 ⁊ ſi ꝑdebatur fructus:ipſa tñ inte
gra in ſuo ſtatu manebat. At ille qui dici/
tur Aper de ſilua:intollerabiliter extermi
nabit eam:ita vt non videatur eſſe vinea:
ſed ſolitudo deſerti.Licet autez multa ex/
terminia operetur Dyabolus per mem/
bra ſua ſub Angelo quinto: maius tamen
⁊ grauius exterminium erit quod ſeque/
tur ſub ſexto:⁊ q̃; durum: ⁊ q̃; anguſtum
ſubſequetur ſub ſeptimo. Unde ⁊ mox
ſubditur.

C Ve, vnum abiit: & ecce ve/
niunt adhuc duo:ve:poſt hæc.

¶ De ſexto angelo tuba canente.

T.13 ¶ Et ſextus Angelus tuba ceci/
nit. Et audiui vocem ex quatuor
cornibus altaris aurei: quod eſt
ante oculos dei: dicentem ſexto
Angelo habenti tubam. Solue
quatuor angelos qui alligati ſūt
in flumine magno Eufraten. Et
ſoluti ſunt quatuor Angeli qui
parati erant: in horam: & diem:
& menſem: & annum: vt occide
rent tertiam partem hominum:
& numerus equeſtris exercitus:
vicies millies dena millia: & ita
vidi equos in viſione: & qui ſe/
debant ſuper eos habebant lori/
cas igneas: & ſulphureas: & ia/
cynctinas.

TEmpus ſexti Angeli tuba canen/
tis: de quo in preſenti capitulo ſer/
mo eſt: ita ſm̄ id quod proprium eſt: fu/
turum eſſe ſentimus: vt tamen ſm̄ ali/
quid ſumpſiſſe exordium videatur. Ut
enim prius Joannes Baptiſta: predica/
tor factus eſt gratie: qꝫ lex Moyſi peni/
tus decidiſſet: ita quilibet Angelorum ſex:
prius incipit tuba canere: qꝫ Preceſſor
ſuus inſonare deſiſtat: ⁊ prius inchoantur
ſubſequentia prelia: qꝫ bella precedentia
ad conſumationem ſeculi perueniant. Igi
tur inquantum capere ego queo: tempus
quidem ſexti Angeli: initiatum eſt: ſed ta/
men tempus quinti: necdum vſqꝫ ad
preſens conſumationem accepit. Tempus
ergo ſexti Angeli: iam nunc ſm̄ quid ini/
tiatum eſt: ⁊ ſub omni celeritate ⁊ inſtan/
tia oportet conſumari: quod de eo in hoc
volumine ſcriptum eſt. Et audiui (in/
quit) vocem vnam: ex cornibus altaris
aurei: quod eſt ante oculos Dei dicen/
tem ſexto Angelo habenti tubam. Solue
quatuor Angelos: qui alligati ſunt in flu/
mine magno Eufraten. In cornibus al/
taris aurei: que vtiqꝫ non ſunt niſi qua/
tuor: quatuor Euangeliſtas deſignari ar/
bitror: quorum vnus eſt Beatus Joan/
nes (cuius eſt precipue vox iſta ſolennis)
que auribus ſepe noſtris inſonuit. Si
enim curſus quatuor euangeliorum con/
templari ſufficimus. Unam communem
vocem in ipſis quatuor audimus annun/
ciantem nobis dominum Jeſum tradi/
tum fore in manus peccatorum in fine
quinti diei qui precedit paraſceue: die ve/
ro ipſo qui vocatur ſextus: crucifixum:
mortuum: ⁊ ſepultum. Hanc vocem ſi ſpi
ritualiter intelligimus: profecto innuit no
bis in ſpiritu: quod futurum erat: ſoluen/
dos eſſe: videlicet: filios noctis ⁊ tenebra/
rum in tempore ſexti Angeli tuba canen/
tis ad complendum illud quod ait domi/
nus interrogatus de fine mundi. Cum Luca
videritis Hieruſalem circundari ab exer
citu: tunc ſcitote quia prope eſt extermi/
nium eius. Angelo vero ſexto dicitur vt
ſoluat quatuor angelos: cum propter in/
finita ſcelera hominum: iubentur San/
cti Dei non orare pro Populo malo ⁊
adultero: ſm̄ quod ex voce Domini di/
citur Moyſi. Dimitte me vt iraſcatur Exo.
furor meus. Quaſi enim alligatus erat
Deus prece iuſti vt non poſſet facere qđ
volebat. Quod ſi hoc ipſe Deus: quan/
to magis (⁊ ſi diſſimili modo) alligantur
viri impij prece iuſtorum: ne faciant ma/
lum quod facere ſunt parati: quouſqꝫ per/
ueniāt peccata Babylonis vſqꝫ ad celū:
⁊ recordetur Dominus delictorum eius.
Uel certe ſexto Angelo tuba canenti di/
citur: vt Angelos ſoluat: non ꝙ eius ſit ſol
uere: ſed ꝙ eius ſit demonſtrare ſolutos:
iuxta illud quod dicitur Eſaye Prophe/
te. Ecceca cor populi huius: ⁊ cetera que
ſequuntur. Neqꝫ enim Propheta obceca
uit cor populi Judeorum: ſed ipſo prophe Eſa.

tante obcecatum eſt inſipiens cor eorum:
quamuis legamus preceſſiſſe Dominum
3 re. 19. Helye Prophete vngere Azaelem Re/
gem in Syriam ad percutiendum filios
Iſrael: quod poſtea ad verbum Helyſei
completum eſſe didicimus. Quod vero
ait. Qui parati erant in horam: ⁊ diem: ⁊
menſem: ⁊ annum vt occiderent tertiam
partem hominum: non tam quidem rem
futuram: qꝫ cauſam exprimit voluntatis
eorum. Licet enim non ſemper obtineant
quod volunt ipſi: tamen parati ſunt ad
complenda deſideria patris ſui: ſm̄ illud
quod dictum eſt in Libro Job de eodem
Job. 40 Dyabolo. Abſorbebit fluuios ⁊ nō mira/
bitur: ⁊ habet fiduciam vt influat Jorda/
nis in os eius. Paratus dicitur ad horam
vel ad diem: qui mox (vt permittitur)
aut iubetur aliquid: preſto eſt: ita vt qua/
cunqꝫ hora permiſſio vel iuſſio fit: ipſe ſit
paratus ſine mora complere. Paratus di/
citur ad menſem: vel ad annum: qui tam
diu ſe poſſe credit perſeuerare in cauſa:
quamdiu permanere in illa: aut permit/
titur; aut iubetur. Hi ergo quatuor An/
geli mali parati eſſe dicuntur ad horam:
vel ad diem: quia ſemper ſunt ſolliciti ⁊
vigilantes ad malum: expectantes qua
hora: ⁊ qua die detur eis poteſtas inter/
rogandi ſupplicijs Chriſtianos: ⁊ trahe/
re illorum aliquos ad ſpurcitiam ſuam.
Parati eſſe dicuntur ad menſem: vel ad
annum: quia non ſe ita credunt inher/
tes: vt quaſi ad horam ⁊ ad momentum
faciant quod preualent ⁊ deſiſtant: ſed pa/
rati ſunt preliari pro errore ſuo (etiam ſi
oporteat) vſqꝫ ad mortem: dicente Do/
mino. Arbitrabuntur ſe obſequium pre/
Joā. 16 ſtare Deo: Angeli vero dicti ſunt: qui mit
tendi ſunt ad faciendam vltionem: ſm̄ il/
Ps. 77. lud Pſalmi ſeptuageſimi ſeptimi. Miſit
in eos iram indignationis ſue: indigna/
tionem: ⁊ iram: ⁊ tribulationem: immiſ/
ſiones per Angelos malos. Puto autem
iſtos eſſe illos quatuor Angelos: de qui/
bus dicitur ſupra in apertione ſexti ſigna
culi: ꝙ ſtarent ſuper quatuor angulos ter/
re: ⁊ tenentes quatuor ventos celi ne fla/
rent: ⁊ ꝙ datum eſſet illis nocere terre: ⁊
mari: atqꝫ arboribus. Quatuor autem
erunt: vt quaſi quatuor Euangeliſte: du/
ces videantur eſſe eorum: qui per ver/
bum ipſorum nepharium: credituri ſunt
Antichriſto: cui ⁊ adherebunt plurimi
Judeorum: videntes ſigna ⁊ prodigia Judei.
que facturus eſt ipſe: ⁊ Diſcipuli eius.
Non enim vnum Antichriſtum: aut mat. 10.
vnum Pſeudo Prophetam: predixit
Chriſtus eſſe venturum: ſed multos. Et Ante/
quidem: vt in ſexto Angelorum effun chriſti
dentium ſeptem Phialas: oſtenditur: multi.
egreſſuri ſunt pſeudo Prophete: ad Re/
ges Terre: ⁊ congregaturi eos ad diem
magnum Dei omnipotentis. Non ſo/
lum autem ipſi: ſed ⁊ aliqui Sarraceno/
rum: qui ⁊ reputantur in Beſtiam. Et
enim quarto tempore: apparuit Beſtia
que aſcendit de Abyſſo: ⁊ quinto alia
Beſtia: que aſcendit de terra (hoc eſt)
ſecta Sarracenorum: que reſiſtit quarto Sarrace/
Angelo tuba canenti: ⁊ ſecta Pathare/ nus.
norum: que reſiſtit quinto: licet illa ma/
nifeſte: iſta quantum potuit: ſicut iam ex
fine colligitur: in occulto. In ſexto au/
tem tempore egreſſuri ſunt aliqui (vt ego
arbitror) ex vtraqꝫ Secta: quorum alij
videantur eſſe Equites: Equi aliqui: adeo
terribiles ⁊ monſtruoſi: vt ſi fieri poſſit
in errorem inducantur: etiam electi. Mi/
rum ꝙ preterito anno veniens quidam
vir ſatis (vt apparebat) prouidus ⁊ ti/
mens Deum a partibus Alexandrie: in
quibus detentus fuerat in vinculis: dixit
ſe audiſſe a quodam magno Sarraceno:
miſiſſe Patharenos Legatos ſuos ad il/
los: poſtulantes ab eis communionem
⁊ pacem: quodqꝫ illis concedentibus: re/
uerſi ſunt ad ſuos: reportaturi cum tem/
pus eſſet: ad eos: certum verbum vni/
tatis ⁊ pacis. Hoc audiui ipſe: ab eo/
dem viro: in Ciuitate Meſſana. Anno
milleſimo centeſimo nonageſimo quinto 1195. an/
num.

incarnationis dominice:tertiedecime in/
dictionis. Hec idcirco dico:ꝙ videtur in
hocipſo erroris myſteriuʒ parturiri:⁊ ope
ris iniqui quaſi fundamētum iactari. Igi
tur cum venerit tempus:⁊ preſto erit:ho
ra ſolutionis Angeloꝝ iſtoꝝ:exibunt cuʒ
ſuperbia ⁊ furore conſumari ea que ſcripta
ſunt in libro iſto:eo ꝙ non cognouerunt
homines tp̄s ꝯſolationis ſue. De qua:vʒ:
ſolutione maloꝝ:⁊ poteſtate tenebraꝝ:di/
cit pſalmiſta. Poſuiſti tenebras ⁊ facta eſt
nox:in ipſa pertranſibunt oēs beſtie ſilue.
Beſtie ſilue dicte ſunt gentes infideles:
que more beſtiaꝝ ſitiunt humanum cruo/
rem:quaꝝ alique ſunt a parte orientis: ſi/
Turchi cut ſunt hi qui vocant:Turchi:alie in me
ridie:ſicut Ethiopes:alie ab occidente:ſi
cut Barbari:ſiue Mauri:que vulgo dicū
tur:Meſelmuti:alie ab aqlone:que ⁊ ipſe
(ſicut ferunt Alemani) qui cuʒ eis ſepe ha
buere ꝯflictum:ſatis ferociſſime:⁊ terribi/
les ſunt. Hi oēs vſqʒ ad ſextuʒ tempus:qđ
erit:immo ⁊ eſt pre oibus tenebroſum:alli
Roma. gati fuere in flumine magno (hoc eſt) in
impiuʒ. Romano Imperio:qđ ꝯſtituit deus oipo
tens ad munimen pacis:⁊ defenſionem ec
cleſie:quo reſiſtente iuribus ⁊ potētia mul
ta:non fuere p̄miſſi tranſire terminos ꝯſti
tutos:⁊ methas quas poſuit illis Deus:ſi
cut de eis in typo maris in libro Job a do
Job.38 mino dictum eſt. Circundedi illud termi
nis meis:⁊ poſui vectes ⁊ oſtia:⁊ dixi:huc
uſqʒ venies:⁊ nō procedes amplius:⁊ hic
ꝯſtringes tumentes fluctus tuos. Et hoc
ꝗdem vſqʒ modo. Cum autem ſextus an
geloꝝ effundentium ſeptem phialas iracū
die dei:effundet phialaʒ ſuam ſup flumen
illud magnuʒ Eufratem ad ſiccandas aq̄s
eius:que tenent alligatas gentes:ꝗd vltra
ſpatur:niſi aduentus illoꝝ:ꝗbus prepara/
bitur via vt veniant ad ꝑcutiendam Ba
bylonem ciuitatem ſupbam:que ſedet (vt
dr̄ in hoc libro) ſuper aquas multas:que ſi
cut exponit Angelus qui oſtēdit viſioneʒ
Joanni: non aliud ſunt q̄ʒ populi multi.
De quoꝝ.ſ.populoꝝ viribus: preſumpſit
vſqʒ modo ſuperba ciuitas:⁊ adhuc preſu
mit: quaſi impoſſibile ſit tradi multos in
manibus paucoꝝ:preſertim cum non ſint
pauci:ſed multi:immo innumere multitu
dines: qui iudicaturi ſunt illam. Et qui
ſunt illi? Audi ꝗd de eis dictum ſit in ſe/
xta parte:in qua agitur generaliter de hu
iuſmodi excidio Babylonis. Decem cor/
nua que vidiſti:decem Reges ſunt qui re
gnum necdum acceperunt: ſed vna hora
tanq̄ʒ Reges:regnum accipient poſt Be
ſtiaʒ. Et paulopoſt. Hi odient fornicariaʒ:
⁊ deſolatam facient eam ⁊ nudam: ⁊ car/
nes eius manducabunt:⁊ ipſam igne ꝯcre
mabunt. Deus enim dedit in corda eoruʒ
vt faciant qđ illi placitum eſt:vt dent Re
gnuʒ ſuum Beſtie:donec ꝯſumentur ver
ba Dei. Et mulier quam vidiſti:eſt Ciui/
tas magna:que hʒ regnum ſup Reges ter
re. O vtinam poneret ad cor verba hec
vrbs ſupba:⁊ non preſumeret de aq̄s ſuis
(hoc eſt) de multitudine populoꝝ ſuoruʒ:
vtinam vel hoc ꝯcuteret cor eius:qđ nu/
per accidit Regi ſuo:⁊ multitudini popu
loꝝ:qui fuerunt cuʒ eo:q̄nō defecerunt in
via nemine ꝑſequente:⁊ vix pauci hoies:
de tam multis potuerunt euadere:vt di/
ſcat ois eccleſia ſanctoꝝ:nō dari victoriam
multitudini armatoꝝ:ſed reliquijs fidelis
populi:qui ꝯtendunt in fide. Dictum eſt
autem: ꝙ ſiccande eſſent aque Eufratis:
vt preparetur via Regibus ab ortu ſolis:
qđ ſine gemitu dicēdum non eſt:initiatio
quedaʒ terribilis iam preceſſit:ſup eo.ſ.qđ
nup accidit:ſup inclyto illo exercitu Fre/
derici magni ⁊ potentiſſimi Imperato/
ris:⁊ alijs exercitibus populi Chriſtiani:
qui tranſeuntes mare in infinita multitu/
dine: vix in paucis reliquijs pene ſine
effectu remearunt ad propria. Ab ortu
autem Solis: via Regibus illis prepa/
rari dicta eſt: quia magna tribulatio:que
preſens eſt: a parte Orientis incepiſſe di/
gnoſcitur. Non enim videre poſſit: quo
modo hoc verbum allgorice intelligi que
at: ſicut ⁊ multa alia: niſi forte dicamus

terram hieroſolimitanam vocari ſpiritua
liter:ortum ſolis:q̄ ibi ortus eſt ſol iuſtitie
xp̄s deus noſter. Igitur equeſtris exerci/
tus:quem vidit in viſione Joānes: falſos
illos chriſtianos deſignat:⁊ regnum pari/
ter ſarracenoꝝ:qđ lʒ videamus ꝑficere in
regnum nouum:qđ deſignatum eſt in pe/
dibus ſtatue:quam vidit in viſione: Na/
Dan.2 buchdonoſor rex:de plantario:t̄n ferri or/
tum eſt:hoc eſt: de regno illo ſarracenoꝝ:
qđ initiatuʒ eſt a Mahometh. Et hoc qđ
ſummope notandum credidi:ne ꝗs me ar
guat bis ducere ad ꝯflictum gentem ſarra
cenoꝝ:hoc eſt:in duobus tp̄ibus: quarto
ſ.⁊ ſexto. Non eſt ꝯtrarium vel abſurduʒ:
ꝙ caput vnum beſtie: qđ quaſi mortuum
viſum fuit:iteꝝ reuixit a mortuis:⁊ viſuʒ
eſt ꝙ feciſſet deteriora mala:q̄ʒ que fecerat
a principio. Non eſt alienum a fide: q̄ in
illa viſione Nabuchodonoſor:auꝝ ꝗdem
poſitum eſt ſemel:argentum ſemel:es ſimi
liter ſemel:ferꝝ autem non ſemel: ſed bis:
⁊ dictuʒ eſt:ꝙ duo regna vltima eſſent fer
rea:lʒ ſequens mixtum luto: ⁊ ꝙ alteꝝ ex
altero orietur. Hec idcirco dico:q̄ duo iſta
regna vltima:habent locum inter confli/
ctus ſeptem angeloꝝ:de ꝗbus agimus:in
quarto:vʒ:⁊ ſexto tp̄e:ceteris tribus re/
gnis ab hac cōione ſecluſis. Igit̄ equeſtris
exercitus:quem vidit Sanctus Joannes.
Pſeudo ꝓphetas ſimul ⁊ ſarracenos deſi
gnat:qui ⁊ pro multitudine nimia: innu/
merabiles ſunt: ⁊ pro fortitudine ſupbi ⁊
pro crudelitate feroces. Equi enim quos
vidit:ſignificāt cohortes ⁊ cetus innume/
ros pugnatoꝝ. Seſſores pſeudo ꝓphetas:
qui videntur ſagaciores eſſe: ⁊ quaſi inter
hoies rationem habere. Hi tribus tegumē
tis muniunt corda ſua ne poſſint vulnera
ri ſagittis:⁊ tranſfigi ſpiculis verboꝝ dei:
ira:luxuria:⁊ hypochriſi. Ira:q̄ nolunt ſi
cut hoies rationabiliter agere: ſed ſine rō/
ne ⁊ iuſtitia iraſcuntur aduerſus eos qui
non ſentiunt eadem cum illis. Luxuria:q̄
cum nos laudemus vitam caſtam:ipſi feli
cem putāt vitam luxurioſam. Hypochriſi:
q̄ docent ſubiectos ſuos coram alijs graui
ter ſe habere:⁊ nihil amittere leuitatis. Et
hi oēs ad hoc laborant:vt deleant nomen
xp̄i de terra:⁊ imponant ſilētium ſexto an
gelo:hoc eſt:predicatoribus veritatis:qui
bus datum eſt forte ſicut ⁊ ceteris annun/
ciare euāgelium in tp̄ibus iſtis. Prima lo
rica:que eſt:ira:deſignat̄ in igne: q̄ ignis
in diuina pagina ſepe iraʒ deſignat. Scđa
que eſt:luxuria:deſignatur in ſulphure:q̄
vtrūqʒ ſane ſentientibus horribiliter fetet.
Tertia que eſt:hypochriſis:in colore iacyn
ctino:q̄ iacynctum aereum hʒ colorem:⁊
ipſi ſe dicunt eſſe ꝯtemplatores celeſtium:
preſertim q̄ multi eoꝝ: aſtroꝝ diuinatio/
nibus gaudēt. Hec enim tria ſunt:que ma
xime abijciunt verba dei. Ira:luxuria:⁊ ſa
piētia ſeculi. Ira enim ⁊ luxuria cecāt ocu
los mētis ne videatur qđ veꝝ eſt. Sapien
tia ſeculi:reſiſtit ſapientie dei. Unde ⁊ in li
bro Hyeremie dr̄. Filij Agar qui exquiſie/
runt ſapientiam que de terra eſt:non inue
nerunt locum eius. Tales ergo ſunt: ⁊ taʒ
multi quos peccatis noſtris exigētibus pre
ualere ſentimus: tales ſunt ⁊ tam multi:
cuʒ ꝗbus nos opʒ (⁊ hoc q̄ʒ citius) bis ad
ꝯflictum venire. Modicum (inquit dn̄s)
⁊ non videbitis me:⁊ iteꝝ modicum. Qđ
cum fuerit completuʒ:videbitis me:⁊ gau
debit cor veſtꝝ. Hoc enim modo opʒ dn̄m
Jeſum:qui vſqʒ modo in membris ſuis la
borauit in terra:ire feliciter ad patreʒ:cum
poſt duas iſtas tribulationes:que in ſexto
tp̄e ꝯſumande ſunt:euacuauerit oēm prin
cipatum ⁊ poteſtatem:q̄ opʒ (inq̄t) illum
regnare quo ad vſqʒ ponat oēs inimicos
ſuos ſub pedibus ſuis. Quaſi enim tunc
ibit ad patrem: qui vſqʒ modo:in mēbris
ſuis humiliter ſtetit in terris: q̄ qui vſqʒ
nunc ꝑſequuti ſunt illum: negantes eum
eſſe veꝝ filium dei:in die illa laudabunt ⁊
dicēt. Benedictus qui venit in noīe dn̄i. 8.11 ⁊ mat.21
Propter iſtas duas tribulationes:que ge
minande ſunt in tp̄e ſexto:nō ait Joānes:
numerus equeſtris exercitus decies mil/
lies dena millia:qđ iure acciperet̄ pro infi/

nito:quia denarius:⁊ millenarius : perfe/
cti ſunt numeri:ſed ait. Uicies millies de/
na millia. Qđ tale eſt:ac ſi diceretur. De/
cies millies dena millia : ⁊ iterum decies
millies dena millia . Sed audiuimus de
equitibus quales ſint : ⁊ qualibus ſint ar/
mis ad reſiſtendum veritati muniti : au/
diamus ⁊ de equis : qur forte ad irrogan/
dā mala attrociores ſunt . Nam ſequi/
tur.

E.14 ¶Et capita Equorum tāquam
capita Leonum erant : & de ore
ipſorum procedit ignis : & fu/
mus:& ſulphur . Ab his tribus
plagis : occiſa eſt tertia pars ho/
minum:de igne:& fumo:& ſul/
phure quæ procedebant de ore
ipſorum . Poteſtas enim Equo/
rum in ore eorum erat:& in cau
dis eorum . Nam caudæ eo/
rum ſimiles Serpentibus : ha/
bentes capita : & in his no/
cent.

¶Cum aliqua gens incipit preualere : ⁊
ſubijcere ſibi Tribus ⁊ Linguas : ſolet ijs
qui maior eſt eorum:diuidere Ciuitates ⁊
Caſtella militibus ſuis:ſm quod : non ſo/
lum in gentibus:verumetiam ⁊ in eo po/
pulo qui dicitur Chriſtianus:accidiſſe di/
dicimus. Solent etiam hi qui principan/
tur in populis:ſtudere ſapientie ⁊ doctri/
ne:vt videantur inter ceteros homines:⁊
vti quaſi homines ratione. Accidit autem
ex hoc:⁊ ſepe accidit:vt hi qui dominan/
tur populis:videantur pro ratione ⁊ ſcien
tia habere inter homines humanam for/
mam:qui autem ruſtici ſunt ⁊ bruti : nihil
in ſeipſis humanitatis habeant : nihil ra/
tionis:ſed ſint quaſi Equi ⁊ Muli quibus
ps.31. non eſt intellectus. Plerumq; etiam cum
iudicant alios : hi qui iudicant eos : cum
quadam miſeratione promunt ſententiam
contra eos:vt non videantur facere volun
tarij:ſed neceſſitate coacti. Qui autem ru/
ſtici ſunt ⁊ bruti:cum puniendi aliquez po
teſtatem accipiunt : ac ſi Leones rugien/
tes frendent dentibus in eum : nullum ſe
oſtendentes affectum miſerationis habe/
re. Sicut Preſes Pylatus conabatur eri
pere Chriſtum:⁊ miſerebatur ipſius : mi/
niſtri autem non ſolum occiderunt eum:
verumetiam vt ſe oſtenderent crudeles in
paſſione ipſius:inter cetera improbia mor
tis eius:grauiora illi tormenta:ſputis ⁊ co
laphis inferebant:lz ergo ſeſſores equoruz
ſatis eſſe terribiles demonſtrētur:longe tñ
diſſimiliter ab equis : qui quidem Leoni/
nis deturpati capitibus:caudis quoq; ſer/
pentinis monſtruoſi effecti : horribile ſpe/
ctaculum ſe cernentibus prebent. Quid
enim Leone ferocius? ⁊ quid Serpente fu
rioſius? Furor (inquit) illis ſm ſimilitudi
nem Serpentis. Deinde Leo palam ſeuit:
Serpens ex occultis inſidijs caput pro/
trahit venenoſum. Propter hoc foris pu/
gne:intus timores. Foris enim minantur
mortem:vt poſſint conſtantes milites pe/
nis frangere irrogatis. Secreto loquun/
tur blande:⁊ promittunt negantibus feli/
cem vitaz:vt poſſint frangere blanditijs:
quos nequeunt ſuperare tormentis. Pro/
pter hoc:in Equis Leonum capita : pro/
pter hoc in caudis capita ſerpentina. Nec
mirum ſi de ore eorum:ignis : ⁊ fumus:⁊
ſulphur procedere dicta ſunt : q: ex abun/
dantia (inquit dominus) cordis loquitur
os. Bonus homo de bono theſauro cor/
dis ſui:profert bonum:⁊ malus homo de
malo theſauro cordis ſui : profert malum.
Quales eniz poſſunt eſſe diſcipuli qui ma
los habent magiſtros? In aſpectu deniq;
eorum concipiunt dolorem:⁊ pariunt ini/
quitatem. Nam quia vident magiſtros in
dutos loricis igneis:ipſi in corde concipi/
unt ignem. Quia vident eos indutos lori
cis ſulphureis:ipſi in corde concipiunt ſul

phur. Quia vident eos indutos loricis ia
cynctinis:ipſi in corde ↄcipiunt fumum.
Ut enim de ferro procedit ignis : ſed ta/
men in ligno cui adheret:proficit ⁊ effici/
tur magnus : ita nonnulli prauorum ho/
minum : qui malorum ſeminatores ſunt:
q: propter intelligentiam quam habent:
cauteriatas habent conſcientias ſuas:mi/
nus ſunt audaces ad facienda mala que co
gitant:eo ꝙ velutcunq; timeant iudiciuz
cuncta cernentis Dei:ſaltem vel pro pena
temporali qua multi in preteritis ſeculis
puniti ſunt . Qui autem decepti ſunt ab
eis:bonas ſe conſcientias habere credunt:
⁊ arbitrantur ſe in his que faciunt : obſe/
Joā.16 quium preſtare Deo. Inde eſt ꝙ ſeſſores
Equorum loricas igneas quas habent:ſul
phureas quoq; ⁊ iacynctinas ad muni/
mentum erroris ſui habere videntur:equi
autem ignem:⁊ ſulphur:⁊ fumum quem
euomunt:non tam ad munimentum erro
ris ſui:q̃ȝ ad necem multorum:eorum:ſci/
ps. licet:de quibus dicitur. Ab his tribus pla
gis occiſa eſt tertia pars hoīum:de igne:⁊
fumo:⁊ ſulphure : que procedebant de ore
ipſorum. Et quod ſequitur. Poteſtas eniz
Equorum:in ore eorum erat : ⁊ in caudis
eorum:nam caude eorum ſimiles Serpen
tibus:habētes capita:⁊ in his nocent. Ta/
le eſt : ac ſi diceretur. Aliorum Equorum:
virtus in dorſo ⁊ in pedibus eſt:iſtoruz au/
tem contra vſum ⁊ rationez:in capitibus
⁊ in caudis eorum. Plerumq; etenim ſu/
perbi homines:lente quidem incipiunt fa
cere mala:ſed poſtq̃ȝ exagitati ſunt:exarde
ſcunt in iraz:⁊ rurſuz ↄſumata ira:ab inſe
rēdis malis quieſcunt. Hi aūt non ſic:ſed
mat. cum aperta ira incipiunt perpetrare ma/
la : ⁊ cum putantur ab inferendis malis
quieſcere : tunc ex inſpato deteriora mala
1 theſ.5 cōmittunt. Hoc eſt enim illud. Cum dixe
rint:pax ⁊ ſecuritas : tunc repentinus eis
ſuperueniet interitus:ſicut dolor in vtero
habenti ⁊ non effugient. Unde ⁊ caput il
lud Beſtie (quod reſpicit aduerſarios
iſtos) dictum eſt ꝙ habuerit plagam gla/
dij ⁊ vixerit : quia cum creduntur defice/
re : tunc incipiunt : ⁊ cum putantur eſſe
mortui : tunc deterius viuunt. Moriun/
tur autem ab his plagis:hi qui negata fi/
de Chriſti:illorum ſe iudicio ⁊ preceptioni
committunt. Aut enim faciunt hoc ꝙ ti/
ment iram:aut q: ſetore prouocantur luxu
rie:aut q: in ſecta illa tam feroci : aliquem
colorem ficte religionis attendunt:maxi/
me autez propter ſigna mendacia:que (vt
alibi oſtenditur) facturi ſunt. Quam vero
magnus ſit populus iſte:⁊ q̃ȝ magna ma/
la facturus. Johelis vaticinio demonſtra Johe.2
tur:cum dicitur. Canite tuba in ſyon vlu
late in monte ſancto meo : conturbentur
omnes habitatores terre:quia veniet dies
domini:quia prope eſt dies. Dies tenebra/
rum ⁊ caliginis : dies nubis ⁊ turbinis:
quaſi mane expanſum ſuper montes. Po/
pulus multus ⁊ fortis:⁊ ſimilis ei nō fuit
a principio:⁊ poſt eum non erit vſq; in an
nos generationis ⁊ generationis. Ante fa/
ciez eius vorans ignis:⁊ poſt eum exurēs
flamma. Quaſi hortus voluptatis terra co
ram eo : ⁊ poſt eum ſolitudo deſerti : neq;
eſt qui effugiat eum. Quaſi aſpectus equo
rum aſpectus eorum : ⁊ quaſi Equites ſic
current. Sicut ſonitus quadrigarum ſu/
per capita montium exilient : ſicut ſoni/
tus flamme ignis deuorantis ſtipulam :
velut populus fortis preparatus ad pre/
lium . A facie eius cruciabuntur populi:
omnes vultus redigentur in ollam. Hec
verba Johelis : ſatis verbis Joannis : de
quibus agitur in hoc loco : ſimilia ſunt :
quia ⁊ ꝙ ibi dicitur : Populus magnus:
⁊ multus : ⁊ ꝙ hic vigies millies dena
millia : immenſam ⁊ infinitam multitu/
dinem Paganorum preſignat : quorum
terribilis infeſtatio : gemino armorum ge
nere Chriſtianos impugnat . Non enim
Dominium tantum querunt in exterio/
ri homine : verumetiam fidem eorum
quos ſubijciunt ſibi : diuerſis tormento/
rum generibus extinguere moliuntur .
Sequitur.

T.15. ¶ Et cæteri homines qui non ſunt occiſi in his plagis: neq; egerunt penitentiam de operibus manuum ſuarum: vt non adorarent Dæmonia & Simulachra aurea: & argentea: & ærea: & lapidea: & lignea: quæ neq; videre poſſunt: neq; audire: neq; ambulare: & non egerunt penitentiam ab homicidiis ſuis: neq; a fornicatione: neq; a furtis ſuis.

¶ Dixit hec ꝛ ſtetit: imꝑfectam ꝛ incōſummatam orationem relinquens: haud dubium: ꝙ ꝑꝑ illud qđ in alio loco per ꝓ-
Eſa.24 phetam dſ. Secretum meuȝ mihi: Secretum meum mihi. Uidetur eniȝ in his verbis: ꝙ terminā da ſit ad horam: tribulatio ipſa: ꝛ danda aliquātula pax populo chriſtiano: non qꝛ iam purgata erunt ſcelera: ſed qꝛ ſic miſeratoꝛ ille incipit ꝑcutere: vt aliqñ retrahat manum ſuam ſiquo modo: qui moꝛiuntur in peccatis: ꝯuertanť ꝛ viuant. Qui tñ quos expectat vt peniteant: non penitētes: durius punit. Unde ꝛ per ꝓphetam huiuſcemodi hoībus minatur
Eſa.63. dicēs. Dies vltionis in coꝛde meo. Quare hoc? Qꝛ dies dñi ſicut fur in nocte: ita veniet. Jta enim veniet: vt præuideri nō poſ-
1.theſ.5 ſit. Sed ſi ita eſt: quō pꝛomittitur Helyas ꝓpheta anteq̃ȝ veniat dies dñi magnus? An qꝛ ꝛ hocipſum occultum valde? Quis
mala.4 enim intelligeret in pꝛimo aduentu dñi
mat.11. Helyam veniſſe: ſi dñs non detegeret di-
Joan.1. cens: Joānem ipſum eſſe Helyam: pꝛeſertim cuȝ ipſe dixerit. Ego nō ſum Helyas? Quis enim veſtigare ſufficit ꝯſilia dei? O
Ro.11. (inqt Apoſtolus) altitudo ſapiētie ꝛ ſcientie dei: q̃ȝ incompꝛehēſibilia ſunt iudicia eius: ꝛ inueſtigabiles vie eius. Uidetur ergo aliqd innuere voluiſſe Joānes qñ ait. Et ceteri hoīes qui non ſunt occiſi in his plagis: ꝛ non egerunt penitētiam de operibus manuum ſuaꝝ: qđ tñ ex iudicij ſeueritate non eſt ꝯſumare ꝑmiſſus. Solēt modum iſtum tenere hoīes in loquēdo: cum ſciunt pꝛauis hoībus malum eſſe paratuȝ: qđ pꝛepalare qdem volunt: ſed non pꝛeſumunt timoꝛe vel amoꝛe dñoꝝ ſuoꝝ. Pulſati namq; pietate vel zelo: dicere incipiunt qđ nouerunt: ſed qꝛ ſciunt eſſe ſecretum: in ꝓſequutione: deficiunt. Tale eſt ergo ac ſi diceretur. Cum ꝯſtet ꝙ iuſtus iudex reddet vnicuiq; iuxta opa ſua: nuȝ qꝛ miſeretur ad horaȝ ꝑꝑ electos ſuos: immunes eſſe poſſunt a plagis ſuis: hi qui abutuntur miſericoꝛdia dei? Minime. Nam ne qs hoc ſilentium ꝯtēnendum putaret: adduntur alia: atq; alia: que ſatis grauioꝛa videntur. Sed foꝛte dicit aliquis. Numquid ego Demones ꝛ Simulachꝛa coloꝛ vt timeam ſuper hoc iudicium Dei. Ego nō Demonia: ſed Deum colo. Ydola eniȝ muta ꝛ ſurda: in toto pene oꝛbe contrita ſunt. Quid igiť ad me de plagis iſtis? Sed ſi cetera: ꝛ ſi non oīa libꝛi verba ſpiritualia ſunt: pōt vtriq; ꝛ hocipſum ſpiritualiter accipi ꝛ exponi. Multi eteniȝ ſunt qui ſe putant adoꝛare qđ non adoꝛant: nō adoꝛare qđ adoꝛant. Sunt enim nōnulli qui ſe putant: nō adoꝛare Demonia: ꝛ tñ ſoꝛtilegiis ꝛ diuinis incantatoꝛibus: maleficijs: ꝛ auguribus tota ſe mētis deuotione committunt. Hi ꝑfecto Demones colunt: ꝛ nihil minus habēt ab his qui Demonibus ſeruiebant. Cultus ydolatrie deletus eſt a facie xpi: ꝛ vix eſt aliquis hō in mundo (niſi foꝛte incognitis regionibus) qui ſimulachꝛ mutum fabꝛicet ꝛ adoꝛet: ꝛ tñ manifeſta eſt ſenrētia Pauli qui dicit. Ois foꝛnicatoꝛ: aut immundus: aut auarus: qđ eſt ydoloꝝ ſeruitus: non hȝ hereditateȝ in regno xpi ꝛ dei. Et ne qs ſup hoc aliud fingeret: blandiendo ſibiÿpſi de miſericoꝛdia dei: adiecit ꝛ ait. Nemo vos ſeducat inanibus verbis: ꝑꝑ hoc enim venit ira Dei in filios diffidentie. Qui ergo huiuſcemodi immunditijs inquauerunt ſeipſos: ꝛ ſuꝑuenietē die pacis: euaſuri ſunt plagas iſtas: vt non

vt non cito accipiant per eas mercedeȝ erroꝛis ſui: qd putas paſſuri ſunt ꝛ ipſi: ſi nō digne percepta miſericoꝛdia: penitentiam agent? Nouerint ꝑfecto ꝛ pacem illam ſequuturas validiſſimas tempeſtates: quales non eſt expertum genus hoīum ab oꝛigine mundi. Pꝛius tñ q̃ȝ veniat tribulatio illa: mittet dñs hoībus Angelum lucis (qui apto volumine qđ aliqñ erat clauſum) doceat eos archana myſterioꝝ Dei: quatenus ꝛ electis ſit ad ſubſidium: ꝛ reꝓbis (qui hec ꝯtemnunt) ad cumulum dānationis: dum ꝛ illi de libꝛi aptione pꝛoficiunt ad ſalutem: ꝛ iſti de claritate luminis: maioꝛem incurrunt ignoꝛantie cecitatem. Dicens enim Pꝛopheta in typo ſpiritualis eccleſie. Surge illuminare Hieru-
Eſa.60 ſalem: qꝛ venit lumen tuuȝ: pꝛotinus adiecit: ꝛ ait. Qꝛ ecce tenebꝛe operient terraȝ: ꝛ caligo populos. Igitur ꝛ ſi repꝛobi digni non ſunt: aut tñ pꝛopter ipſos vt excuſationem non habeant: aut ꝑꝑ electos: vt ſciant redimere tempus: qꝛ dies mali ſunt: mittendus eſt a dño Pꝛedicatoꝛ veritatis: ſub tempoꝛe ſexto qui doceat homines terrena deſpicere: ꝛ amare celeſtia. Nam ſequitur.

Cap.10 T.1. ¶ Et vidi alium Angelum fortem deſcendentem de cælo amictum nube: et yris in capite eius: & facies eius erat vt Sol: & pedes eius tāquam columna ignis: & habebat in manu ſua librum apertum: & poſuit pedem ſuum dextrum ſuper mare: ſiniſtrum autem ſuper terram: & clamauit voce magna: quemadmodum cum Leo rugit. Et cum clamaſſet: loquuta ſunt ſeptem tonitrua voces ſuas.

¶ Quicunq; erit iſte Pꝛedicatoꝛ veritatis: foꝛtis eſſe deſcribitur: qꝛ robuſtus erit in fide. De celo deſcendet: qꝛ de vita ꝯtemplatiua: deſcendet ad actiuam. Amictus erit nube: qꝛ indutus erit ſcriptura Pꝛophetaꝝ. Sed ꝛ yrim gerit in capite: qꝛ donum ſancti ſpiritus habebit in mente. Ut enim yris .i. archus celeſtis apparet iunctus nubibus celi: ſic ad conuincendos aduerſarios: ſcripture ſanctoꝝ Pꝛophetaꝝ iungendus eſt myſticus intellectus. Sed de hoc in ſequentibus. Pꝛius enim querendum eſt (ſi tñ inueniri pōt) qs ſit iſte Angelus tam pꝛeclarus: vt poſtea que de eo ſcripta ſunt: qd ſpiritualiter deſignent: veſtigare poſſimus Ego Angelum iſtum ſḿ litteraȝ: aut Enoch foꝛe crederem: aut Helyaȝ: niſi in ſequentibus de duobus ꝓ-
pheris: qui putanť eſſe Enoch ꝛ Helyas: Enoch.
aliqua non his minoꝛa ſermo ꝓpheticus loqueretur: quāuis ſi hoꝝ vnus eſt Angelus: iſte magis eſſe intelligendus Enoch qui pꝛimus diſparuit: videatur. Uex hoc ꝓut melius Deus nouit. Unum dico pꝛo certo: ꝙ huius Angeli ſignificatum: magnum aliquem pꝛedicatoꝛem perſonaliter tangit: quāuis ſpiritualiter ad multos viros ſpirituales qui in ipſo tp̄e futuri ſunt competenter valeat retoꝛqueri: pꝛeſertim: cum ſicut Chꝛiſtus elegit ſibi Diſcipulos non paucos ad pꝛedicādum litteram euāgelij: ita opoꝛteat ſpiritum ſanctum eligere ſibi aliquos quos voluerit ad ꝓducendum: ac ſi de tenebꝛis ad lucem ſpiritualem ac viuificum intellectum: dicente domino. Non enim vos eſtis qui loqmini: ſed ſpiritus patris veſtri qui loqtur in vobis. Unde ꝛ bene idem Angelus habere yrim in capite: dictus eſt: ꝙ yris (vt iam diximus in ſcđa parte) aut ipſuȝ ſpiritum ſanctum: aut ſpiritualem ſignificat intellectum. Sane facies Angeli ſimilis erat Soli: qꝛ opȝ in hoc ſexto tp̄e ſplendeſcere in modum Solis: ꝯtemplationem ſapientie Dei: ꝛ ꝑuenire ad notitiam eoꝝ qui deſignantur in Petro: ꝛ Jacobo: ꝛ Joanne: vȝ: Hebꝛeoꝝ populi: Grecoꝝ: ꝛ Latinoꝝ:

quinimmo primo Latinorum : deinde
Grecorum : ⁊ Hebreorum : facti nouiſſi/
mat. 20. mi qui erant primi : ⁊ qui primi nouiſſi/
mi. Ut enim pertinens ad hoc : aliud tan/
gamus myſterium: primo in Monumen
tum : ingreſſus eſt Petrus : ⁊ poſt ipſum
Joannes : tertio autem Maria Magda/
lena inclinauit ſe : ⁊ proſpexit in Monu/
mento. Quod enim in illo myſterio :
Maria : hoc in iſto Petrus deſignat : ⁊
quod in illo Petrus ⁊ Joannes : hoc in
iſto Jacobus ⁊ Joannes. Ceterum quod
deſignent iſti tres videntes faciem Jeſu
Chriſti ſplenduiſſe in monte : hoc Magi
qui venerunt ab Oriente ad domum in
qua erat Sol iuſtitie Chriſtus : ad indi/
tium Stelle: qꝛ ⁊ ipſi pari cauſa myſterij:
tres fuiſſe traduntur. Sed quia digna de
tam dignis ⁊ ſanctis rebus occaſio data
eſt : oportet nos de his tribus Apoſtolis
aſcendentibus in montem : paulo latius
agere: vt qđ ibi geſtum eſt ſm litteraꝫ: hic
ſm ſpiritum complendum eſſe: intelliga/
mus. Neqꝫ enim dubium eſſe poteſt: quin
mat. 17. magni fuerit ⁊ archani myſterij : ꝙ poſt
ſex dies Chriſtus Jeſus maieſtatis ſue glo
riam tribus familiaribus diſcipulis reue/
lare dignatus eſt. Et hoc inter Moyſen ⁊
Helyam: qbus magna inter magnos pro/
phetas auctoritatis ſublimitas collata eſt.
Ego ſextum diem : ſextum tp̃s eccleſie ſi/
gnificari arbitror: in quo inter Moyſen ⁊
ad Helyam: ac ſi Sol in virtute ſua: xp̃i fa
cies ſplendet: qꝛ in ꝯfinio ſc̃di ſtatus ptinẽ
tis myſtice ad Moyſen: qui fuit paſtor po
puli iſrael: ⁊ tertij: qui pari modo pertinet
Helyam viꝝ vtiqꝫ ſpiritualem ⁊ neſcien/
tem vxorem: ſed ⁊ vitam ſolitariam priua/
tamqꝫ ducẽteꝫ: facies Chriſti Jeſu: ſcriptu
ra. ſ. teſtamenti noui his qui per apoſtolos
illos deſignantur: manifeſtius pre ſolito in
noteſcat. Ut enim teſtm̃ vetus : qđ eſt ſm
ſpiritum: facies Moyſi: inchoata ſexta eta
te mundi: ablato (qđ erat ſup illam) vela/
mine : cultoribus veritatis innotuit : ita
nunc quoqꝫ inchoata ſeptima: amatoribus

iuſtitie: euãgeliuꝫ Chriſti Jeſu plenius in/
cipiet effulgere: vt qui eum hactenus per
fidem cognouimus: vſqꝫ ad ꝯtemplãdam
ſpecieꝫ ipſius celſitudinis ꝑducamur. Pro
eo igit̃ ꝙ ſexta etas: que in ſex ſpecialibus
tꝑibus (ſicut ſepe diximus) terminat̃ : ad
laborem martyribus data eſt: ſeptima ꝯfeſ/
ſoribus ad ꝯtemplationem Dei: iure inter
Moyſen paſtoreꝫ populi: ⁊ vſqꝫ ad tediuꝫ
aĩe in regimine deſudantem: ⁊ Helyam vi
tam quietam ⁊ ꝯtemplatiuam ducentem:
in modum luminaris diurni: facies ſalua/
toris effulſit: qꝛ in ꝯfinio (vt iaꝫ diximus)
ſc̃di ſtatus: qui ad laborem ꝯſtitutus eſt : ⁊
tertij qui ad otium ⁊ quietem: nobis ſi nõ
negligimus ⁊ filijs noſtris : hec tam mira
claritas ꝯceſſa eſt: vt rareſcẽtibus ſignis ⁊
miraculis: qbus hactenus tenera fides : ⁊
pro tꝑe inualida: nutrita eſt: iam nunc : vt
ſeniores ⁊ ꝓuidi: non vt heſitantes ⁊ tentã
tes Deum : ſignum de celo videre quera/
mus: ſed in lumine Saluatoris noſtri per
ſemitam Juſtitie : infatigabiliter inceda/
mus. Utiqꝫ ⁊ propter hoc laborandum
erat diutius in etate ſexta : ⁊ q̃ꝫ nimis in
ſexto tempore etatis ſexte : vt quomodo
filij Jſrael ad colligendum manna : pro
die ſexto : ⁊ Sabbato : duplo : ſexta feria
laborabant : ita in etate ſexta laborarent
fideles in verbo Dei : vt ⁊ temporis pre/
ſentis afflictiones : ⁊ earundem afflictio/
num ſacramenta diligenter agnoſcant : ⁊
ad myſteria ſequentis ſeculi (hoc eſt) eta/
tis ſeptime : que ſequetur: in ſplendore ce/
leſtis luminis contemplanda tranſirent.
Uerum : hoc propter ſextum diem ⁊ ſe/
xtum tempus: ⁊ propter ſplendorem So
lis: qui ita apparuit in facie huius Angeli:
quẽadmoduꝫ ⁊ in Chriſto Jeſu: quatenus
apte daretur intelligi : ꝙ id complendum
eſt ſpiritualiter in tꝑe ſexto: qđ ibi in ſexto
die (non ſine myſterio) intimatur. Sed
ſi in facie Angeli huius qui lucebat ſicut
Sol: notitiam ſpiritualis intelligentie in/
cõcuſſe tenemus: qđ in pedibus eius qui
erant quaſi columna ignis: niſi ſenſuꝫ con

cordie duorum teſtamentoꝝ? Qui: vꝫ: ſen
ſus concordie iure: columne ignis ſimilis
eſſe perhibetur: qꝛ ⁊ firmitatem veritatis
pateſacit in littera: ⁊ eos qui querunt illuꝫ
in veritate : illuminat ⁊ accendit: ⁊ tanq̃ꝫ
oſtenſurus lucem veram: ad ſuperiora re/
currit. Jdcirco autem: hoc trinum aſcribi
tur doctoribus veritatis: qꝛ ipſis median/
tibus ⁊ operantibus : gratia illa que deſi/
gnata eſt in xp̃i ad notitiam auditoꝝ (dño
largiente) perducitur. Unde bene quoqꝫ
in manu eiuſdem Angeli: liber: qui aliquã
do ſignatus erat : demonſtratur apertus:
qꝛ cum tria iſta in ꝯcordiam veniunt : qđ
clauſum erat hactenus in ſcripturis ſan/
ctis: reſerratis firmaculis aperitur. Jn ma
nu autem Angeli: manet liber apertus: qꝛ
in poteſtate eoꝝ: quibus datum eſt: manet
oſtendere fidelibus : quid ꝯtineatur in li/
bro: ne quis ꝯfidens de ſuis viribus: aliqđ
ſine dono preſumat: ⁊ volens ſcire alta: de
diſcat humilibus ꝯſentire. Et quid inde?
Omnis (inquit) qui ſe exaltat: humilia/
Luc. 14 bitur: ſicut e diuerſo: qui ſe humiliat exalta
bitur. Potẽs eſt enim qui preſtat donum:
augere virtutem: vt quo maior ſit aliquis
in domo Dei: humiliora ſentiat de ſeipſo.
Alias aũt: bonuꝫ eſt magis nõ preſumere
quicq̃ꝫ: ne forte ⁊ pro aſſertione falſi: here
ticus: ⁊ pro ſuꝑbia incorrigibilis fiat. Qui
autem acceperunt donum: reddunt pecu
niam: vel inuiti: metuentes illam dñi ſen/
tentiam : qua dictum eſt ſeruo malo ⁊ pi/
Mat. 22. gro. Ligatis manibus ⁊ pedibus : ponite
eum in tenebras exteriores. Qualiter au/
tem doceant qui vera docent: in opere hu
ius Angeli demonſtratur: cum dicit̃. Po/
ſuit pedem ſuum dextrum ſup mare: ſini/
ſtrum vero ſuper terram. Mare ⁊ terra in
diuina pagina pro locis: in quibus ſcripta
ſunt: diuerſa habẽt ſignificare. Hic tamen
per mare: teſtamentum nouum: vetus in/
telligitur per terram: qꝛ illud terrenis ho
minibus ⁊ terrena ſapientibus datum eſt:
iſtud ſapientibus: ⁊ profunda ſanctaꝝ ſcri
pturarum perambulare valentibus. Sup

mare vero ⁊ ſuper terraꝫ poſuit Angelus
pedes ſuos: qꝛ ſenſus ſpiritualis doctoris:
veritatem que latet in diuina Pagina pro
ferre volentis: duoruꝫ teſtamentoꝝ littere
(ac ſi cuiuſdam arboris radici) innituntur:
quatenus tanto ſuperius fructum ſpiritua
lem ferat : quanto plantatus in bona ter/
ra: ⁊ rigatus ſepenumero: in viriditate ꝑ/
durat. Que enim Chriſti eſt viriditas: ni/
ſi fides? Ubi autem fides melius queri/
tur: q̃ꝫ vbi duo vel tria teſtimonia conue/
niunt in idipſum? Jn ore (ait dominus)
duorum vel trium teſtium: ſtat omne ver
Joã. 8. bum. Et bene dextrum pedem ſuper ma/
re poſuit: ſiniſtrum vero ſuper terram : qꝛ
ſicut iunior Effraym tactus dextera: pre/
latus eſt Manaſſe tacto ſiniſtra : ita no/
uum teſtamentum (licet eſſet poſterius
tempore) dignitate tamen factum eſt pri/
mum : dicente Domino de vtriuſqꝫ tem/
poris electis. Erunt primi nouiſſimi: ⁊ no
uiſſimi primi. Jgitur in terra: que eſt infe/ mat. 20.
rius elementum : deſignatur littera teſta/
menti veteris : in mari: littera teſtamenti
noui : in xp̃i qui apparet in nubibus celi:
ſpiritualis intellectus : qui ex vtroqꝫ pro/
cedit. Jnde eſt: ꝙ duo pedes Angeli ſimi/
les ſunt columne ignis : facies vero eius:
vt Solis. Quia : videlicet : ſenſus ⁊ no/
titia duorum teſtamentorum : quaſi hu/
miliora tenent : contemplatio vero ſpiri/
tualis Sapientie : in ſuperioribus manet.
Sed quare ſub ſexto Angelo tuba canen/
te: liber demonſtratur apertus: niſi vt com
pleatur illud quod preceſſit in myſterio:
die quo paſſus eſt Chriſtus: quando ⁊ ve
lum Templi ſciſſum eſt a ſummo vſqꝫ de/
orſum : ⁊ Monumenta (vt ait Euange/
liſta) aperta ſunt : ⁊ multa corpora San/ mat. 27.
ctorum qui dormierant: reſurrexerunt : ⁊
venerunt in Sanctam Ciuitatem : ⁊ ap/
paruerunt multis? Hoc eſt enim tem/
pus illud: de quo factus eſt ſermo ad Da/
nielem Prophetam. Quod clauſi eſſent
ſignatiqꝫ ſermones vſqꝫ ad tempus prefi/
nitum. Tempus prefinitum iſtud eſt : de Dañ. 12.

quo ⁊ loquimur. Inde eſt: q ⁊ ibi: ⁊ hic:
iuraſſe Angelus demonſtratur: vt qđ ibi
in ſexto tpe ſynagoge: hoc: hic in ſexto ec-
cleſie tpe appareat deſignatum. Sʒ de hoc
in ſequentibus. Angelus autem voce ma-
gna clamat: q: qđ dictuʒ eſt ei in tenebris:
annunciat in lumine: ⁊ qđ aure audiuit
Luc.12 in cubiculo: apte predicat ſuper tecta. Sed
q dictum eſt clamaſſe voce magna: ⁊ ad-
iunctuʒ eſt. Quaſi cum Leo rugit indigna-
tis animi: pertubationem prenotat: nec
dubium q propter eos qui infideles ſunt:
⁊ vſqʒ in finem ⁊ ꝯſumationem in incredu-
litate pdurant. Sine fide etenim intelle-
ctus haberi non põt. Quo circa rugit An-
gelus quaſi Leo: qm̃ defecit ſanctus: q: di-
minute ſunt veritates a filijs hoium. Et
Ps.11. qdem cum clauſus erat liber: videbantur
aliquãtulam excuſationem habere. Cum
vero iſdem liber exhibetur aptus: quam
de ignorantia ſua excuſationeʒ habebunt?
preſertim: cum ⁊ tonitrua ſeptem loquan-
tur voces ſuas: ⁊ ſint ipſe voces: voci An-
geli vſquequaqʒ concordes? Quod autem
dicit Joannes.

T.2. ¶ Et cum loquuta fuiſſent ſe-
ptem Tonitrua, ego ſcripturus
eram: & audiui vocem de cælo
dicentem. Signa quæ loquuta
ſunt ſeptem tonitrua noli ea ſcri-
bere.

¶ Demonſtrat non eſſe adhuc oia publi-
cãda in generatione mala ⁊ adultera. Ipſa
vox ſpiritualis que procedit de celo teſta-
mẽti noui: vt compleatur adhuc illud qđ
Luce.8 ait dñs Diſcipulis ſuis. Uobis datum eſt
noſce myſterium regni Dei: ceteris autem
in parabolis: vt videntes: non videant: ⁊
audientes: non intelligant. Sic ſtella Ma-
gis apparuit in oriente: ⁊ diſparuit ab ocu-
lis eoꝝ: quouſqʒ ipſi Magi pertranſirent
matt.2. Herodem. Sic Helyas oſtendit ad horaʒ
filijs Iſrael: ⁊ non longe poſt relictis illis
3.re.17. abijt ⁊ abſcondit ſe ab eis: quouſqʒ com-
plerentur anni tres ⁊ menſes ſex. Igitur ad
rugitum Angeli loquuntur tonitrua vo-
ces ſuas: q: ad predicationem doctoꝝ exhi-
bentium librum aptum: haud dubium: q
per ꝯcordiam duoꝝ teſtamentoꝝ: ſeptem
quoqʒ ſpiritus dñi qui miſſi ſunt a dño in
oẽm terram: voces ſpirituales ⁊ allegori-
cas: veluti e tertio celo: re vera: carnali ho-
mini occultandas emittunt. Siqdem aia-
lis hõ: non pcipit que ſunt ſpiritus Dei. 1.cor.2
Eſt enim primum celum (ſicut iam ſcripſi-
mus in hoc opere) vetus teſtamentum:
ſcđm teſtamentum nouum: tertium ſpiri-
tualis intellectus: qui ex vtroqʒ procedit.
Qđ ergo ait Joannes. Et que loquuta eſ-
ſent ſeptez tonitrua ſcripturus eram: ⁊ au-
diui vocem de celo dicẽtem. Signa que lo-
quuta ſunt ſeptem tonitrua: ⁊ noli ea ſcri-
bere: voluntatem ⁊ intentionem exprimit
prioꝝ diſcipuloꝝ: qui zelo veritatis accen-
ſi: volunt mox exprimere veritatem: non-
dum tñ attendentes illud qđ ſcriptuʒ eſt.
Tempus tacendi: ⁊ tps loquẽdi: eo q aia-
lis hõ non pcipiat que ſunt ſpiritus Dei. Eccle.3 1.cor.2
Signa (inquit) que loquuta ſunt ſeptem
tonitrua: ⁊ noli ea ſcribere. Signare duo-
bus modis accipitur in Diuina Pagina.
Accipitur enim p ſignum facere: vt eſt il-
lud. Signa Thau. Et accipitur pro ali- Ezech.9
qd in occulto tenere: vt in hoc libro. Ui-
di librum ſignatum ſigillis ſeptem. Hic er-
go q: ſeqtur. Et noli ea ſcribere: pro occul-
tare: accipiendum eſt. Sunt enim (vt iam
diximus) ſpiritualia verba: aialibus hoi-
bus occultanda: dicente dño. Nolite dare
ſanctum Canibus: ⁊ nolite ſpargere mar- Matt.7
garitas inter porcos. Non ergo qđ occulta-
tur: ab oibus occultat: ſed ab his qui ani-
males ſunt: ⁊ carnali ſubiacent intellectu.
Unde ⁊ fortaſſis: pro ſignuʒ facere: dictuʒ
eſt. Signa. Q: vʒ: cum ſignuʒ facimus: no-
ſtris loqmur: non alienis: ita vt qđ iſti pci-
piunt: illi viſo ſigno: veſtigare nõ poſſint.
Omne etenim ſignum: qđ fit a viro pru-
dente: ad ſignificandum aliqd occulte ali-
qbus non oibus: ſolet fieri: quatenus ⁊ no-
tis innoteſcat verbum: ⁊ ab ignotis quod
di abſcõdatur. Doctoris vero lingua: cala-
mo ſcribe: aſſimilata eſt: q: (vt in libro) ca-
lamus: ita doctoris lingua in corde populi
verba ſcribit. Unde ⁊ per Pſalmiſtam di.
Ps.44. Lingua mea: calamus ſcribe velociter ſcri-
bentis. Hoc ergo modo ſcribunt Docto-
res: ⁊ quiqʒ diſcipuli veritatis: cum verba
que audiunt a maioribus: in libro huma-
ni cordis imprimendo reponunt. Signifi-
cari aũt in libro coꝛ humanuʒ: Apoſtolus
2.cor.3 manifeſtat: cum dicit. Epiſtola noſtra: vos
eſtis ſcripta in cordibus noſtris: que ſcitur
⁊ legitur ab omnibus hoibus: manifeſtati:
qm̃ epiſtola eſtis Chriſti: miniſtrata a no-
bis: ⁊ ſcripta: non attramento: ſed ſpiritu
Dei viui: nõ in tabulis lapideis: ſed in ta-
bulis cordis carnalibus. Hoc inqʒ modo:
ſcribunt ſancti in tabulis cordis carnali-
bus verba dei. Hoc modo Joãnes: immo
hi qui deſignantur per illum: ſcripturas
ſe eſſe putant: que ſeptem tonitrua loquu-
Ps.18. ta ſunt: vt in oẽm terraʒ exeat ſonus eoꝝ:
⁊ in fines orbis terre verba eoꝝ. Sed q: di-
gnus nõ eſt mundus intelligere archana
verba: nec videre (vt iam dixi) margari-
tas (quas pedibus ſuis ſepe ꝯculcant) au-
diũt dilecti Dei: velut ex alto celo: ex ipſo
ſacri libri myſterio: ſpiritualem vocem di-
centem ſibi. Nolite publicare archana ver-
ba: que rapti in paradiſum: que ⁊ vſqʒ in
tertium celum audiſtis: q: non ſunt aiali
homini: ⁊ carnalem intellectum habenti
indiſcrete narranda: ſed ita myſterialiter
reponenda in membranis: vt hi qui ſpiri-
tuales ſunt: ſpiritualiter capiant: ⁊ hi qui
aiales: prophanare non poſſint. Eſt enim
inter libꝝ ⁊ tonitrua differentia quedam:
quoꝝ alterum proprie ad Chriſtum perti-
net: ⁊ alterum ad ſpiritum ſanctum. Sunt
etenim quedam: que omnibus cõia ſunt: ⁊
oibus publice predicanda. Et ſunt que nõ
oibus dicenda ſunt: ſed quibuſdam (eo q
ſpiritualia valde ſint) ⁊ longe a carnaliuʒ
2.cor.12 intellectu: de qbus dicere videtur Apoſto-
lus. Scio hoieʒ in chriſto ante annos qua-
tuordecim: ſiue in corpore: ſiue extra cor-
pus: neſcio: deus ſcit: raptuʒ hmõi vſqʒ ad
tertiuʒ celum. Et ſcio hmõi hoiem ſiue in
corpore: ſiue extra corpus: neſcio: deus ſcit:
qm̃ raptus eſt in paradiſum: ⁊ audiuit ar-
chana verba: que non lʒ hõi loq. Primuʒ
celum eſt ſcriptura: que ptinet ad primum
ſtatum. Scđm: ſcriptura que ptinet ad ſe-
cundum. Tertium: intelligẽtia ſpiritualis
que ptinet ad tertiuʒ. In primo erudiunt
paruuli. In ſcđo inſtituunt adoleſcentes.
In tertio inebriant amici. Ut eniʒ qui (do-
nante deo) vicinitate lucis huius pfundi-
mur: manifeſtius aliqd inferamus: ſicut no-
bis in hyſtoria teſtamẽti prioris: in fine pri-
mi ſtatus: ⁊ exordio ſcđi: apiente Xp̃o: adi-
tus patuit: ita in fine ſcđi ſtatus: ⁊ initio
tertij: in littera teſtamẽti noui: ⁊ maxime
huius libri: apiente eo: queʒ miſit pater in
noie xp̃i: opʒ ſeptem tonitrua loq. ſublimi-
us voces ſuas: vt compleat adhuc in ſpiri- Joã.16.
tu pmiſſio illa Xp̃i dicẽtis. Cuʒ venerit il-
le ſpiritus veritatis: docebit vos oẽm veri-
tateʒ. Fuit illud: erit hoc. Uerumtñ non ſi-
cut illud: ita ⁊ iſtud. Non enim eadem cã
fuit incarnati verbi: ⁊ miſſi ſpiritus ſancti
in ſpecie columbe ⁊ ignis: q: verbuʒ incar-
natum: tam iuſtis: qʒ iniuſtis in eadem aſ-
ſumpta carne manifeſtum apparuit: ſpiri-
tus vero ſanctus nõ niſi fidelibus: ⁊ vere
fidelibus oſtenſus eſt. Unde: ⁊ Dñs ipſe
(quem viderunt ⁊ occiderunt Judei) di- Joã.14.
cens. Ego rogabo patreʒ: ⁊ alium paracly-
tum dabit vobis: vt maneat vobiſcum in
eternum ſpiritum veritatis: quem mun-
dus non põt accipere. Protinus adiecit ⁊
ait. Q: nõ vidit eum: nec ſcit euʒ. Uos au-
tem cognoſcetis eum: q: apud vos mane-
bit: ⁊ in vobis erit. Qđ tale eſt: ac ſi dicere-
tur. Lʒ ⁊ ego venerim: ⁊ ipſe veniet: nõ tñ
videbit eum mũdus iſte: ſicut vidit me: ⁊
occidere querit: ſʒ in ſolis electis meis erit
⁊ apud ipſos manebit ꝯſolans eos: per ſe
ipſum: ⁊ docẽs illos oẽm veritatem. Non
igitur ea cã eſt aptionis libri qui ptinet ad
pateſactionem ꝯcordie duoꝝ teſtamẽtoꝝ:

Atha⁹. ⁊ loquutionis ſeptem tonitruorum ad in/
telligenda ſecreta Dei : vt vtriuſqꝫ rei ſi/
mul detrudetur archanum : ſed illud eſt
predicandum publice : iſtud in cordibus
perfectorum ſignandum : quouſqꝫ com/
pleaſ predicatio libri ad comprobandum:
ꝙ patris ⁊ filij vna ſit diuinitas : equalis
gloria:coeterna maieſtas. Unde ⁊ ipſe fili/
us dicit. Niſi ego abiero (ſubauditur : ad
patrem) Paraclytus non veniet ad vos.
Joã.16. Quod eſt dicere. Niſi ego prius compleo
opera mea : vt per ea que ego operor ad ſi/
militudinem operum patris mei:cogno/
ſcat me mundus eſſe equalem patri : non
eſt voluntatis mee mittere alium paracly
tum:cuius vocem per vos audiat:me con
tempto:q꞉ niſi precedat fides : non ſequi/
tur intellectus. Sequitur.

T.3. ¶ Et Angelus quem vidi ſtare
ſuper mare:& ſuper terram:ma/
num ſuam leuauit in cælum : &
iurauit per viuentem in ſæcula
ſæculorum:qui creauit cælum:
& ea quæ in illo ſunt:& terram:
& ea quæ in ea ſunt:& mare : &
ea quæ in eo ſunt : quia tempus
amplius non erit : ſed in diebus
vocis ſeptimi Angeli : cum cœ/
perit tuba canere:conſumabitur
myſterium Dei, ſicut euangeli/
zauit per ſeruos ſuos Prophe/
tas.

¶ Conſonant voci huius Angeli verba
veritatis dicentis. Helyas cum venerit:
Mat.17. ipſe reſtituet omnia. Concordat quoqꝫ iuſ
iurandum Angeli : cum rugitu clamoris.
At quid enim clamat ⁊ rugit ſicut Leo:
ijs qui librum manibus fert apertum:ni/
ſi vt contumaciam noſtram increpando
arguat : ⁊ nos ſuper incredulitate noſtra
deterrendo confundat:qui nec per mira/
cula conuerſi : in fidei ſtetimus puritate:
nec per apertionem libri ad eum conuer/
timur in veritate. Abundat autē Dei ve/
ritas in mendacio noſtro:vt omnis a no/
bis occaſio excuſationis tollatur. Ne enim
parum quid videatur:ꝙ rugit Angelus ſi
cut leo:addit adhuc ipſius angeli iuſiuran
dum:vt credant diē vltimum ⁊ tempus
iudicij aduenisse. Non querant ſpatium
temporis illius quod dies nouiſſimus ap
pellatur:non querant que facturus ſit do/
minus : ⁊ quo ordine iudicaturus ſit or/
bem:incipiente iudicio a domo Domini: 1.pet.4.
ſufficit eis ſcire:ꝙ prope ſit:ſufficit eis ſci/
re:ꝙ in voce ſeptimi Angeli cum ceperit
tuba canere : conſumabitur myſterium
Dei. Quis enim ſcit:quantum debeat du/
rare tempus illud:quod dies nouiſſimus
in ſcriptura vocatur? At ne quis putet no
uum ꝙ dico:intelligendum eſſe:vꝫ:tem/
pus quoddam incerti finis:in die qui ap/
pellatur nouiſſimus:audiat doctorem pre
cipuum Auguſtinum in libro de Ciuitate Augusti/
Dei:idipſum clara voce dicentem:immo nus in li/
arguentē eos qui ſimpliciter intelligunt: bro de ci/
qđ non ſimpliciter dictum eſt. Cum enim uitate d[ei]
loqueretur de die vltimo:in quo Rex ma
gnus de celo veniens:iudicaturus eſt or/
bem:adiecit ⁊ ait. Quod in confeſſione ac
profeſſione tenet omnis eccleſia Dei veri:
credimus Chriſtū de celo eſſe venturum
ad viuos ac mortuos iudicandos. Hunc
diuini iudicij vltimum diem:dicimus eſſe
vltimū tempus. Nam per quot dies ten
datur hoc iudicium:incertum eſt:ſed ſcri/
pturarum more ſanctarum diem poni ſo/
lere pro tempore : nemo qui illas litteras
quamlibet negligenter legerit:neſcit. Cer
te, audiſti auctoritatem tanti Patris : cui
etiam omnes Sancti concordant in id
ipſum:vbicunqꝫ de die vltimo plenius ali
quid loquuti ſunt. Uerumtamen q꞉ dies
vltimus largo ⁊ ſtricto modo accipi con/
ſueuit : ⁊ non nunquam pro vno incerto
tempore (vt aſſerit in hoc loco Auguſti/
nus) non nunquam pro extremo ipſius

temporis articulo accipiendus eſt:diſcer/
ni oportet diligenter : vbicunqꝫ agitur in
Mat.25. diuina Pagina de nouiſſimo die : vtrum
de vno tempore dictum ſit : an de vltimo
eiuſdem temporis articulo:in quo ſeden/
te domino in ſede maieſtatis ſue:eidem iu
dicio dabit finem : euntibus electis in vi/
tam eternam : reprobis autem in ignem
eternum. Neqꝫ enim de illo iudicio : aut
de illo temporis articulo : intelligendum
1.pet.4. eſt illud Petri (cuius ſuperius fecimus
mentionem) tempus eſt:vt incipiat iudi/
cium a domo Dei:ſed de initio illius tem
poris:quod dicit Auguſtinus vocari vlti/
mum diem. Quando autē ſic accipimus
vltimum diem:debemus ipſum vltimum
diem : vltimam (hoc eſt) ſeptimam exti/
mare etatem. Ut enim dies ſeptimus eb/
domade finis eſt:ita vltima etas : quanti/
cunqꝫ ſit ſpatij:finis mundi eſt. Et lꝫ etas
ſexta (vt iam ſuperius in prefatione digeſ/
ſimus) finis mundi dicatur : longe tamen
verius id de ſeptima dici poteſt : que qui/
dem ⁊ ſi ſm aliquid a paſſione Domini ſi/
mul cum ſexta inchoata eſt:proprietas ta/
men eius:a ruina Antichriſti. Dicitur au/
tem tempus illud dies iudicij : quia vlci/
ſcetur Deus electos ſuos de omnibus ini
micis ſuis : quia auferretur Regnum a
filijs huius mundi : ⁊ dabitur populo
Dan.7. Sanctorum altiſſimi. At illud modis om
nibus hucuſqꝫ manet occultum : vtrum
in principio ipſius temporis (de quo hic
loquitur Auguſtinus) an in medio:an in
fine venturus ſit Dominus ad iudicium:
Luc.12 preſertiꝫ:cum ipſe dicat. Hora qua non pu
tatis:filius hominis venturus eſt.i.an ſe/
Mar.13. ro:an media nocte:an mane. Uenturus eſt
enim (vt Scriptura teſtatur) ⁊ rationem
Luc.16. poſiturus cum ſeruis ſuis:ablaturus talen
tum a pigro ſeruo:⁊ daturus ei qui pecu/
niam duplicauit. Secundum hoc autem
preſumi poteſt:ꝙ aut circa principium il/
lius temporis : aut non longe a principio
eius venturus ſit:preſertim:cum dicat ve
ritas ipſa loquens de perſequutione Anti
chriſti: Statim autem poſt tribulationem Mat.24.
dierū illorum: Sol obſcurabitur:⁊ Luna
non dabit lumen ſuū:⁊ Stelle cadent de
celo:⁊ virtutes celorū commouebuntur:
⁊ tunc apparebit ſignum filij hominis in
celo:⁊ tunc plangent omnes Tribus ter/
re:⁊ videbunt filiū hominis venientem
in nubibus celi. Nam ⁊ illud quod ſequi/
tur in eodem loco. Et mittet Angelos ſu
os cum tuba:⁊ voce magna : ⁊ congrega/
bit electos ſuos a quatuor ventis : a ſum/
mis celorum:vſqꝫ ad terminos eorū:quis
intelligit? Num vere (vt velle videtur)
ſimplicitas ipſa littere : ita eſt ſimpliciter
intelligendum:vt:vꝫ:ad colligendas ani/
mas electorum mittat Angelos ſuos cum
tubis : cum econtra ſcriptum ſit in Apo/ Mat.24.
ſtolo Paulo. Omnes ꝗdem reſurgemus: 1.Cor.15.
ſed non omnes immutabimur:in momen
to:in ictu oculi:in nouiſſima tuba? Quia
vero hec omnia occultiſſima ſunt:⁊ tamē
omnino futura:optime ſe ab his omnibus
expediens:Auguſtinus ait. In fine mun/ Auguſti
di : vel circa ipſum finem:has res didici/ nus.
mus affuturas : Helyam Teſbyten ven/
turum:fidem Judeoꝝ:Antichriſtum per/
ſequuturum:Chriſtum iudicaturum:mor
tuoꝝ reſurrectionem:bonorum malorūqꝫ
diſcretionem:mundi ꝯflagrationem:eiuſ
demqꝫ renouationem. Que omnia ꝗdem
ventura eſſe credendum eſt:ſed ꝗbus mo
dis:⁊ quo ordine veniant:magis tunc do/
cebit reꝝ experiētia q̄ꝫ nunc ad pfectum
hoīum intelligentia valet ꝯſeq. Et de his
pro loco ſatis dictū. Q꞉ vero hec ipſa que
de fine mundi dicuntur:alij poſt alios ve/
luti per quinqꝫ dieꝝ ſpatia nunciare homi
nibus non credentibus ſibi:ſed ꝯtradicen
tibus miſſi ſunt:dicit nūc ea ipſa: Angelus
iſte cū iuramento:ne qs ſe in verbis eius
putet eſſe deceptū. Per viuentem (inqt)
in ſecula ſeculoꝝ:qui creauit celū:⁊ ea que
in eo ſunt:⁊ terram:⁊ ea que in ea ſunt : ⁊
mare:⁊ ea que in eo ſunt:q꞉ tp̄s iā nō erit
amplius:ſꝫ in voce ſeptimi Angeli cum ce
pit tuba canere:ꝯſumabiť myſteriū Dei:

ſicut euangelizauit per ſeruos ſuos Pro/
phetas. Quid enim contrarium veritati
exiſtimas ſi aduentum tanti Judicis: tot
Precones precurrunt? Nonne ⁊ Reges
mundi: qui Regna ſua videre decernunt:
precurſores qui ſibi preparent vias: alios
poſt alios delegāt: vt queqꝫ victui neceſſa/
ria inueniāt preparata? Sꝫ queādmodum
ſi aliqs Rex premitteret plures nuncios:
aliosqꝫ poſt alios: ad predicendam vicini/
tatem aduentus ſui: ⁊ primo qdem ⁊ ſcḋo
crederetur: ceteris vero qbus magis eſſet
credendum quaſi teſtibus mendacij: ꝯtra/
diceretur ab oibus: ⁊ exprobraretur a mul
tis: ita in his extremis tpibus: nō poſſunt
filij huius ſeculi de vicinitate illius diei:
aliqd audire: putantes eſſe deceptos eos
qui ſup hoc crediderunt Apoſtolis: ⁊ qua
ſi cauentes ſibi ne ⁊ ipſi ſimiliter decipian
2.pet.3. tur. Preuidit hoc Beatus Petrus Apo
ſtolus: ⁊ ſicut ipſe predixit futuꝝ: ita nos
quottidie cernimus ꝯſumari. In nouiſſi/
mis vtiqꝫ diebus veniet (inquit) diebus
venient in deceptionem illuſores: iuxta
proprias conſolationes ambulantes: ⁊ di/
centes. Ubi eſt promiſſio: aut aduentus
eius? Ex quo enim Patres dormierunt:
omnia ſic perſeuerant ab initio creature.
Jurat ergo Angelus iſte: qui quaſi ſingu/
lariter miſſus eſt vt fidem faciat: iurat: vt
increduli ꝯuertantur ad deum: ſi quo mo
do audientes: euigilent a ſomno mortis: ⁊
non eos inueniat repētina dies illa. Utiqꝫ
⁊ ſub ſexto ſignaculo: qḋ pactum fuit tem/
pore tranſmigrationis Babylonice: vidit
Daniel viꝝ quendam indutum lineis ſta/
re ſup aquas fluminis: ⁊ eleuantem dexte/
Dan.12 ram ⁊ ſiniſtraꝫ ſuam in celum ⁊ iurantem
per viuentem in eternum: qꝛ in tempus ⁊
tpa ⁊ dimidium tpis: complerentur vni/
uerſa myſteria: que oſtenſa erant ipſi Da/
nieli: de diebus nouiſſimis. In aqua auteꝫ
fluminis ſuper quam ſtabat vir: ⁊ in aqua
maris ſup quam Angelus poſuit pedem
ſuum: vnum eſt ⁊ idem myſterium: exce/
pto: ꝙ ibi per aquam fluminis: vtriuſqꝫ lit

tera teſtamēti deſignata eſt: hic in terra lit
tera veteris: in mari littera noui. Et qꝛ nō
eſt facta mētio in Daniele de pede dextro
⁊ ſiniſtro: dictum eſt de viro ipſo qui indu
tus erat lineis: ꝙ eleuauerit in celum ma/
num ſuam dexteraꝫ ⁊ ſiniſtram. Duas ma
nus que naturaliter deorſum pendent: ad
celum leuare: eſt ſenſus littere duoꝝ teſta/
mentoꝝ: que de imis ſepe loq videntur:
per cōmutationem intellectus ſpiritualis
ad ſupiora tranſferre. Quaſi enim manus
ſunt Doctoꝝ duo ipſa teſtamenta: qꝛ ſicut
qſqꝫ manibus reſiſtit inimicis: ita ⁊ docto
res eccleſie: duoꝝ teſtamentorum munimi
ne: ab hoſtibus fidei ſe defendunt: ꝙ vero
vir ille in Daniele ꝓpheta: ambas manus
ſuas leuaſſe dr̄ in celum: dexteram: vꝫ: ⁊ ſi/
niſtram: deſignat ſenſum ſpiritualium do/
ctoꝝ a littera duoꝝ teſtamentoꝝ ꝯſurgere
⁊ ad ſuperiora leuari. Hꝫ enim ⁊ interior
hō manus ſuas: qbus exerceatur circa lit/
teram ⁊ circa intelligentiam ſpiritualem:
dum querit vt inueniat: duꝫ pulſat vt ſibi
apiatur. Jmmo dum oſtēdit viaꝫ lucis eſſe
in celo: dum oſtēdit eſſe in ſpiritu ſemitaꝫ
eqtatis. Ad hoc enim iurat: ijs qui iurat:
vt veꝝ ſe dicere ⁊ ſeruare demonſtret. Eſt
auteꝫ plena veritas in ſpiritu: in littera nō
plena: ſed ex parte. Quaſi ergo iurare eſt:
patefacere eſſe veritatem: que ſeu in littera
teſtamenti veteris ſm̄ partem: ſeu in litte
ra teſtamenti noui ſm̄ amplius: ſeu in ſpi/
rituali intellectu: in quo plenitudo verita
tis vniuerſaliter ꝯtinetur. Jta vero in ter/
ra: ⁊ in mari: ⁊ in celo que cōmemorat An
gelus: in iuramento deſignātur. Hec tria:
qūo in terra illa de qua ꝯſtruxit altare He
3.reg. lyas: ⁊ in aqua que deſuper effuſa eſt: ⁊ in
igne qui celitus miſſus eſt. Deniqꝫ ⁊ hic ⁊
ibi preceſſit illud myſterium magnum: cu
ius facta eſt mētio in Daniele (hoc eſt) in
Dan. tempus ⁊ tpa ⁊ dimidium tpis. Jpſe eſt
enim numerus annorum: qbus ſe a facie
Jezabelis occultauit Helyas: anni. ſ. tres
3.reg. ⁊ menſes ſex. Et ſciendum ꝙ aqua ma/
gis aſſimilatur rei viuenti q̄ꝫ terra: vnde

aquaꝫ viuam dicere ꝯſueuimus: magis au
tem ignis q̄ꝫ aqua: qꝛ dignius eſt teſtamen
tum nouum: teſtamēto veteri: multo ma/
gis proximum eterne vite. Dignior ⁊ feli/
cior ſpiritualis intellectus vtroqꝫ. Qḋ er/
go Angelus iſte: pedes ſuos ponit ſup ter/
ram: ⁊ mare: manuꝫ autem leuat ad celum
vt quodammodo Trinitatis myſterium
tangere vnus ipſe videatur: nil ꝑfecto no
bis aliud inſinuare mōſtratur: q̄ꝫ ꝙ vnus
ſpiritus intellectus ex vtroqꝫ teſtamento
ꝓcedit: quo per ea que ꝯcorditer deorſum
videmus: ſecuri ⁊ intrepidi celeſtia rimari
1.cor.2. ſacramenta poſſimus: Paulo atteſtante:
qui dicit. Spiritus ſcrutatur oia: ⁊ etiam
ꝓfunda Dei. Et qm̄ doctores illius tpis:
qḋ (vt ſepe diximus) prope eſt: non quaſi
ſomniando: aut diuinando aliquid auda/
cter ingererent: ſed qḋ ex ore duoꝝ teſtiuꝫ:
quinimmo duorum teſtamentoꝝ: probari
queat: iurare idem Angelus dictus eſt: qꝛ
ꝑfecto ille iurat: qui non dubitat in eo qḋ
dicit: qui ad faciendam fidem dictis: teſti/
monium adhibet. Dicere eniꝫ (teſte deo:
teſte veritate) ⁊ his ſimilia: iurare eſt. Sed
quare qui ſic iurat: per Deum celi: ⁊ terre:
⁊ maris: ⁊ eoꝝ que in eis ſunt: mentionem
facit: niſi qꝛ in tribus populis vel ordini/
bus: miro quodam modo: ꝯcorditer reſo/
nant teſtimonia veritatis. Eſt enim hoꝝ
primus ſimilis terre: ſcḋs ſimilis mari: ter
tius ſimilis celo vel aeri. Qui ergo ꝑ eum
iurat qui fecit oia hec: ꝯuenienter iurat: qꝛ
iurat per oium creatorem. Sed ꝙ diſtin/
cte ponit celuꝫ: terram: mare: ⁊ oia que in
eis ſunt: ꝓbat vera eſſe que dicit: vt in ore
duoꝝ aut trium teſtium: ſtet oē verbum.
Deniqꝫ ꝯiugatoꝝ ordini: cuius proprietas
eſt in primo ſtatu: terrena aīalia aſſimilata
ſunt: Clericoꝝ: cuius ꝓprietas eſt in ſcḋo:
piſces maris: qꝛ ſicut vita piſciuꝫ: aqua eſt:
ita vita bonoꝝ clericoruꝫ: ſanctaꝝ ſcientia
ſcripturaꝝ. Contemplantium: cuius pro/
prietas eſt in tertio: aues celi: qꝛ veluti ſu/
periori anhelitu: ⁊ aere ſaluberrimo potiun/
tur. Jurat ergo Angelus per euꝫ qui crea

uit hec tria: ſimul ⁊ tria ipſa in iuramento
cōmemorata ſunt: vt ſciamus ꝙ ipſa tria:
ita ſunt a dn̄o ordinata: vt etiam tacētibus
nobis: teſtimonium ꝓhibeant veritati. Et
qd iurat? Qḋ tempus iam non erit ampli
us: ſꝫ in diebus vocis ſeptimi Angeli (ſub
audi: qui in ꝓximo eſt) ꝯſumabitur myſte
rium Dei. Et hoc qūo? Sicut (inqt) euā
gelizauit per ſeruos ſuos Prophetas. Qḋ
cum ita ſit: ⁊ terminus ſit datus: qui pre/
teriri non poterit: qd adhuc in mundo ra
dicem ponere: ⁊ caſuras in ꝓximo turres
edificare? An qꝛ tēpus etatis ſeptime diu/
tius durare ſperatur? Sed hoc non eſt no
ſtrum ſcire: non eſt huius tpis veſtigare:
qꝛ ſicut maiora opatus eſt Deus: ſub vni/
us ſexte huius breuitate etatis: q̄ꝫ in qnqꝫ
precedentibus etatibus mundi: ita poſſibi
le eſt etiam nunc in paucis diebus comple
ri tpa multa: quatenus ſicut breue eſt tem
pus ſexte etatis reſpectu quinqꝫ preceden
tium ab initio vſqꝫ ad Chriſtum: ita breue
ſit tempus ſeptime: reſpectu annoꝝ etatis
ſexte: ⁊ tn̄ in opibus nihil ſit impar: nihil
minus. Sit ergo iſtud ſicut Deus volue/
rit: ⁊ ſicut ipſe ꝯſtituit ab eterno: qui ope/
ratur oia in oibus ſm̄ ꝯſilium voluntatis
ſue. Nobis autem ſufficere dꝫ ad contem/ 1.cor.7.
ptum mundi: ꝙ preterit figura ipſius: ꝙ
anteq̄ꝫ intremus in illam requiem: opꝫ
nos tranſire per ignem ⁊ aquam: vt quaſi
per dolorem paraſceuen: ꝑueniant: qui di/
gni ſunt: ad paſchalia feſta. Sed qd eſt: qḋ
ait. Tempus iam non erit amplius? Nun
qd poſt verbum iſtud: ⁊ iuramentum An
geli: tempus non erit amplius? Abſit. Sꝫ
in voce ſeptimi Angeli: cum ceperit tuba
canere: ꝯſumabitur tempus myſteriorum
Dei: ſicut euangelizauit per ſeruos ſuos
prophetas. Quomodo euangelizauit per
ſeruos ſuos Prophetas? Obmitto cete/
ros qui fecerunt mentionem diei ſeptimi:
⁊ primus: de hoc Moyſes ait. Igitur per/ Gene.2
fecti ſunt celi ⁊ terra: ⁊ omnis ornatus eo/
rum: requieuitqꝫ Deus die ſeptimo: ab oī
opere ſuo qḋ patrarat. Et benedixit diei

ſeptimo ⁊ ſanctificauit illum:qꝛ in ipſo ceſ
ſauit ab vniuerſo opere ſuo : quod creauit
Deus vt faceret. Ecce iſto modo ceſſabit
tempus:poſtquam ſeptimus Angelus tu/
ba canere ceperit : non vtiqꝫ tempus ſab/
bati:quod futuruꝫ eſt:poſt vocem ſeptimi
Angeli:ſed tempus afflictionis:⁊ laboris:
quod completum eſt generaliter in ſex eta
tibus mundi:ſiue alio modo in ſex portio
nibus huius ſexte etatis.Deniqꝫ poſt tem
Dan.12 pus iſtud:veniet tempus:vt ait Angelus
Danieli:quale nõ fuit ex eo tempore : quo
ceperunt homines eſſe in terra. Tempus
vtiqꝫ ſeptimi Angeli:cui benedicet domi/
nus:dans in eo pacem ⁊ letitiam:ſuſtinen
tibus ſe.Qua in re diligentius notari opꝫ:
ꝙ tempus ſeptimi Angeli:de quo hic ſer
mo eſt:non ad illud Sabbatum pertinet:
quod eſt ſeptimum tempus : reſpectu ſex
etatum mundi:ſed ad ſeptimaꝫ proportio
nem huius ſecundi ſtatus:in quã oportet
conſummari tempora myſteriorum Dei.Quia
vero ad magnam illam requiem:non niſi
per magnum ſexti temporis laborem:per/
uenire p̄dicimur : ſm ꝙ ſub vmbra prio/
ris teſtamenti:ob requiem ſabbati:que ſe/
quebatur in omni ſexto die:ſeu menſe:vel
anno:augebatur labor in typo : haud du/
bium : eorum quos oportet adhuc ſemi/
nare in lachrymis : vt in gaudio metant.
Poſt ea que dixerat Sanctus Joannes
de iuramento Angeli. Conſequenter ad/
iungitur.

T.4. ¶ Et vocem quam audiui ite/
rum loquentem mecum de cæ/
lo dicentem. Vade & accipe li/
brum apertum de manu Angeli
ſtantis ſupra mare : & ſupra ter/
ram.Et abii ad Angelum dicens
ei:vt daret mihi librum.Et dixit
mihi. Accipe & deuora illum:
& faciet amaricari ventrem tu/
um:ſed in ore tuo erit dulce:tan
quam mel. Et accepi librum de
manu Angeli : & deuoraui il/
lum.Et erat in ore meo dulce tã
quam mel. Et cum deuoraſſem
eum:amaricatus eſt vẽter meus.

¶ Auditurus eſt ordo ille qui ſignifica/
tur in Joanne:vocem de celo dicentem ſi/
bi.Uade ⁊ accipe librum de manu Ange/
li ſtantis ſupra terram:⁊ ſupra mare:qꝛ ⁊ ſi
nuſqꝫ eſſet alia vox in Scriptura Sacra:
que hocipſuꝫ preciperet:ſufficeret hecipſa
vox que de celo magno deſcẽdit (hoc eſt)
ꝺ iſto libro apocalypſũ:⁊ illa que hocipſuꝫ
dicit in Ezechiele p̄pheta.Ibit autem ad
Angelum ordo ipſe : cum agnita veritate Eze.3
Dei: nuncijs veritatis reuerenter:aſſen/
tiet.Accipiet vero librum apertum de ma
nu Angeli:⁊ deuorabit illuꝫ:cum id quod
illi ſpiritualiter ſentiunt : ⁊ ſentientes ex/
ponunt : ipſe nihilominus : percepturus
eſt fide:in ventre memorie ſeruaturus:ſm
quod ⁊ de matre Domini in conſimili my
ſterio ſcriptum eſt. Maria autem conſer/
uabat omnia verba hec:conferens in cor/ Luce.2
de ſuo. Os autem ⁊ venter plerũqꝫ con/
traria ſibi:ſentiunt:adeo vt nonnunquaꝫ:
quod os delectat in edendo : venter cum
dolore ⁊ tortione retineat. Eſſe autem ver
ba Domini dulcia diligẽtibus eum:Pſal
miſta indicat cum dicit.Quam dulcia fau Ps.118
cibus meis eloquia tua ſuper mel ori meo.
Quod ſi in ore dulcia ſunt:cur ſunt eorum
aliqua tam amara in ventre? Neqꝫ enim
de omnibus verbis eius dici poteſt : ꝙ in
ore dulcia ſint:⁊ in vẽtre amara:ſed de qui
buſdam (hoc eſt) de illis verbis que perti
nent ad laborem:⁊ amaritudinem paſſio/
nis. Hec enim amara ſunt in ventre : ⁊ ſi
in ore ſuauia:quia ⁊ ſi in notitia veritatis:
delectatio eſt:in experimento tamen labo/
ris:gemitus:⁊ afflictio ſpiritus. Quo cir/
ca : ⁊ ſi delectat quod occurrit prius pro/
pter apertionem libri : amarum eſt tamen

valde quod ſequitur propter paſſionem ec
cleſie. Nec putandum ꝙ eccleſiam p̄tem/
plantium deſignatam in Joanne : immu/
nem eſſe oporteat ab afflictione eadem:
cum conſtet eidem Joanni ⁊ Jacobo fra/
tri ſuo dictum eſſe a Domino. Calicem
Mat.20. quidem meum bibetis:quia ⁊ ſi pacato fi/
ne:idem Joannes requieuit in Domino:
nihilominus tamen ⁊ ipſe multa ſuppli/
cia tollerauit. Non enim poteſt eſſe exſors
Joan.8 a paſſione : qui vult coram Principibus
mundi huius teſtimonium reddere veri/
tati : dicente ipſa veritate Fratribus ſuis:
nondum credentibus:ſed contradicenti/
bus verbis ſuis. Non poteſt mundus odiſ
ſe vos:me autem odit : quia ego teſtimo/
nium perhibeo de illo:quia opera eius ma
la ſunt.Et Diſcipulis ſuis. Si de mundo
Joã.15. fuiſſetis:mundus quod ſuum eſſet dilige/
ret. Quia vero non eſtis de mundo : ſed
ego elegi vos de mundo. Propterea odit
vos mundus. Igitur non modo:Clericis
deſignatis in Petro: p̄pinãdus eſt calix vt
patiantur pro Chriſto:veruntetiam ⁊ mo
nachis deſignatis in Joanne:quia non ſo/
lum Petrus ſequutus eſt Chriſtum : cui
dictum eſt ab eodem Domino . Sequere
Joã.21. me.Ueruntetiam ⁊ Joãnes:de quo ⁊ ſub
iungitur.Conuerſus Petrus:vidit illum
Diſcipulum ſequentem : quem diligebat
Jeſus. Quod autem ait Jeſus. Sic eum
volo manere donec veniam : quid ad te?
tu me ſequere:tale eſt ac ſi diceretur. Et ſi
ordo iſte ſicut ⁊ precedens : ſequi paratus
ſit:⁊ ſequi ceperit:nolo tamen:vt cum pre
cedenti in tormentis deficiat:ſed volo vt
liberatus de manu peſſimorum : maneat
vſqꝫ in finem:quouſqꝫ ego veniam ad ex/
tremum iudicium. Sic fugienti Dauid a
facie Abſalon : occurrerunt duo amici ei/
us : parati in omnibus ſequi eum : ſed ta/
men qui prius venit:admiſſus eſt:qui au/
tem poſterior:non eſt ſequi p̄miſſus:haud
dubium:ꝙ in typo duorum ordinum qui
ſequuntur Jeſum:quorum primus admit
titur ad conſortium paſſionis : ſecundus
relinquitur in Ciuitate : ad diſſipandum
conſilium Achitophelis (hoc eſt) Here/
ticorum:qui diſcedent a Chriſto. Primus
ergo duoruꝫ patietur cum Petro ad com
plendum numerum Sanctorum Marty
rum. Secundus relinquetur cum Joan/
ne ad predicandum Euangelium Regni:
populis hucuſqꝫ in cecitate relictis. Un/
de ⁊ hic ſubditur.

¶ Et dixit mihi. Oportet te
iterum prophetare:populis : & T.5.
linguis:& Regibus multis.

¶ Quid eſt ꝙ dicit. Oportet te iterum
prophetare : niſi quia iam annunciatum
erat Euangelium per Apoſtolos Chriſti:
⁊ Judeis ⁊ gentibus:quando ſcriptus eſt
liber iſte : ⁊ tamen non omnibus datum
erat:vt crederent per verbum eorum:quo
uſqꝫ compleatur numerus annorum pre/
finitus a deo:vt quomodo in exordio pri/
mi ſtatus:datum eſt Joſuẽ introducere fi/
lios iſrael in terram promiſſionis. In exor
dio ſecundi:Sancto Joanni ⁊ ſocijs ei/
us euangelizare in Judea ⁊ in Aſya : ita
nunc quoqꝫ detur eis:quos deſignat Joã/
nes:predicare populis:⁊ linguis:⁊ Regi/
bus multis.Futurum eſt enim vt adhuc
Judaica perfidia ſubijciatur ſceptro Chri
ſti.Futurum:vt reliquie gentium : agno/
ſcant Saluatoreꝫ mundi eſſe Jeſum:agno
ſcant non eſſe ſalutem veram niſi in fide
Sancte Trinitatis:niſi in confeſſione pa/
tris:⁊ Filij:⁊ Spiritus Sancti (hoc eſt)
in fide ⁊ confeſſione vnius Dei:a quo om
nia : per quem omnia:in quo omnia : qui
vult omnium miſereri:dicente Apoſtolo.
Concludit deus omnia in credulitate:vt
omnium miſereatur. Pro eo enim ꝙ De/ Ro.11.
us trinitas eſt:in tribus magnis certami/
nibus:oportebat diſſolui regnum mundi
huius a compage ſua:vt ſtatueret p̄petue
regnuꝫ Dei:euacuato a Rege Xp̄o:oĩ prin
cipatu ⁊ poteſtate:⁊ poſitis vniuerſis ini/
micis ſcabellum pedum eius. Fuit autem

primum certamen:ſub Moyſe ſamulo do
mini. Secunduꝫ ſub Apoſtolis. Tertium
ſub illis quos Beatiſſimus deſignat Ioã/
nes. De hac ſerotina predicatione quaꝫ fa/
cturus eſt ordo ille quem deſignat Ioan/
nes:ꝯſumato iam pene illo ordine quem ſi
Clerus gnificat Petrus:interrogata veritas a di
cõſuma ſcipulis de fine mundi:poſt multa que fu/
bitur. tura fore predixit:adiecit ꝛ ait. Et predica
mat.24. bitur hoc Euangelium regni in vniuerſo
orbe in teſtimonium omnibus gentibus:
ꝛ tunc veniet ꝯſumatio. Et recte non ait.
Opꝫ te iteruꝫ euangelizare:ſed propheta
re:q꞉ euangelizare proprie dictum eſt:pre/
dicare verba euangelij:ſm hyſtorie verita
tem:prophetare vero:annunciare futura:
ſeu per occultam inſpirationem gratie:ſeu
per intelligentiam ſpiritualem. Quamuis
enim aliud ſit habere prophetiam : aliud
noſce myſteria:q꞉ tum per vtrunqꝫ predi/
cuntur futura : recipi aliud pro alio in di/
uina pagina conſueuit. Sequitur.

Cap.11. ¶ Et datus eſt mihi calamus ſi
T.1. milis virgæ:& dictum eſt mihi.
Surge & metire templum Dei:
& Altare:& adorantes in eo. A/
trium autem quod eſt foris:tem
plum, eiice foras : & ne metiaris
illud:quoniam datum eſt genti/
bus:& Ciuitatem calcabunt mẽ
ſibus quadraginta duobus.

¶ Sicut vnum fuit Templum Dei : qḋ
edificauit Salomon':ita vna fuit Sancta
Ciuitas:quam edificauit Dauid': vel po/
tius:quaꝫ ſuperedificauit:impoſito illi no
mine Hieruſalem:que tamen qualiter fue
rit ſancta:non inuenitur:cum in ipſa effu
ſus ſit ſanguis Jeſu Chriſti:ꝛ ſanctoꝝ pro
phetaꝝ:niſi forte propter ſanguineꝫ ipſum
ſanctum:qui effuſus eſt in ea:ꝛ quia Deus
elegit illam in ſanctam:vt poneret ibi no
men ſuum. Magis autem dicenda eſt ſan/
cta Ciuitas:ſancta Romana Eccleſia:que
firmiter tenet ꝛ predicat veram Fidem:
non ſicut Eccleſia Grecorum : que negat
ſpiritum Sanctum procedere a filio Dei:
nec ſicut Synagoga Judeoruꝫ:que negat
Meſſiam : ideſt:Chriſtum natum a Deo
patre:quaſi nõ ſit filius Dei:ſed filius Jo/
ſeph:qui cauſa magni myſterij: dictus eſt
vir Marie. Igitur ſancta Ciuitas Hieru/
ſalem:ſancta Romana Eccleſia (hoc eſt)
tota latinitas intelligenda eſt:ſicuti Eccle
ſia Grecorum:Samaria : ſiquidem vt ibi
decem Tribus ſciſſe ſunt a domo Dauid:
ita ab Eccleſia Petri : ſciſſe ſunt Greco/
rum Eccleſie. Porro Templum Dei:or/
dinem piorum Sacerdotum deſignat:Al
tare vero ipſum:Cardinalium ſpeciale ca
pitulum. Quod ſi aliqui ſunt:aut fuerunt
in eo:qui forte quod ore predicant : opere
non oſtendunt:num peruerſitas illorum:
promiſſionem illam Domini potuit im/ math.
mutare : qua dicitur. Tu es Petrus ꝛ ſu/
per hanc petram edificabo Eccleſiam me/
am:ꝛ Porte Inferi non preualebunt ad/
uerſus eam? Abſit. Eſt enim (inquit Apo
ſtolus) Deus verax:omnis autem homo
mendax. At quomodo Atrium quod eſt Ro.3.
foris Templuꝫ:ita quidem ſtructure tem/
pli:ac ſi quadam affinitate:ſeu propinqui/
tate coniungitur:vt tamen a corpore tem
pli alienum eſſe videatur:ſic Clerus Gre/
corum quadam propinquitate Chriſtiane
fidei iunctus eſſe videtur Clero' Latino/
rum : ꝛ tamen quibuſdam vſibus ſuper/
ſtitioſis : ſegregatus eſt ab Eccleſia Pe/
tri:nolens coarctari ꝛ conſtringi ſub di/
ſciplina vniuerſalis Epiſcopi ꝛ Paſtoris
animarum ſuarum : non' ignorans ꝙ ei
Dominus generali ꝛ ſolenni mandato:
paſcendas tradiderit Oues ſuas : ſed
elegit magis Jeroboam filium Nabath:
qui peccare' fecit Iſrael : ꝛ iuxta illud
Prophete : Raſim ꝛ filium Rome/ 3.reg.
lie : vt liceat ei ambulare per viam la/
tam ꝛ ſpatioſam : que iuxta Saluatoris
vocem:non ducit ad vitam:ſed ad perdi/
tionem. Hac pro cauſa': non immerito: math.

clerus Grecoꝝ cum filijs ſuis eijcietur fo/
ras:q꞉ datus eſt gentibus:vtpote : q꞉ non
ꝯſtringitur ſub menſura calami ꝛ diſcipli/
na Paſtoris : vt diſcat oĩs populus ſubdi/
tus eſſe deo:ꝛ obedire in oĩbus cui prece/
perit ipſe. Pro eo enim ꝙ relicto Templo
dei:qḋ fundatum eſt Rome de lapidibus
viuis:a quo debent vniuerſi populi : non
panem fermentatum (quem Greci offe/
runt) ſed pure ꝛ orthodoxe doctrine acci/
pere veritatem : elegerunt magis eſſe in
atrio:qḋ ſibi extra templi ambitum. Con/
ſtantinopoli conſtruxerunt epĩ : ꝛ habere
eos quos ipſi elegerunt ſibi in Reges ꝛ pa
ſtores aiaꝝ ſuaꝝ:ꝛ iam illos ex magna par
te datos gentibus eſſe videmus:ꝛ adhuc
deterius eſſe dandos ꝓpheticum illud qḋ
modo ſupra cõmemoraui in typo decem
Tribuum Iſrael:manifeſtat:cum dicitur.
Eſa.8. Pro eo ꝙ abiecit populus iſte aquas Sy/
loe que vadunt cum ſilentio : ꝛ aſſumpſit
magis Raſim ꝛ filium Romelie : ꝓp hoc
ecce dñs adducet ſup euꝫ:aquas fluminis
fortes ꝛ multas:Regem Aſſyrioꝝ:ꝛ oẽm
gloriam eius. Et aſcendet ſuper oẽs riuos
eius:ꝛ fluet ſup vniuerſas ripas eius. Di/
ctum eſt hoc ſm litteraꝫ de populo iſrael:
qui erat pro peccatis ſuis tradẽdus in ma/
nus Aſſyrioꝝ:ſꝫ tñ in figura eoꝝ que paſſe
ſunt:ꝛ patiuntur vſqꝫ adhuc plurime Gre
coꝝ eccleſie. Ut enim tribus illas Aſſyrij:
ita Arabes:qui ꝛ Sarraceni:iſtoꝝ ꝗ̃pluri
mas vaſtauerunt eccleſias. Et q꞉ ſiue in tẽ
pore illo Tribus Juda:ſiue in iſto : latina
eccleſia:addere peccata peccatis:ꝛ ſcelera/
tius agere nõ paueſcit:ꝛ hic dictum eſt de
gentibus:qbus datuꝫ eſt atrium qḋ eſt fo
ris templum:ꝙ Ciuitatem ſanctam calca
ture ſint gẽtes mẽſibus quadraginta duo/
bus:ꝛ ibi ſimile aliqd:haud minus terribi
lius adiunctum eſt ſub eodem myſterio.
Eſa.8. Et qḋ eſt illud? Et ibit (inqt) per Judam
diſcurrens ꝛ tranſiens vſqꝫ ad collum ve/
niet. Et erit extenſio alaꝝ eius implens la
titudinem terre tue:o Emmanuhel. Erit
auteꝫ iſtud in diebus illius Regis vndeci
mi : qui ſcriptus eſt in' Daniele propheta: Dañ.12
quiqꝫ regnaturus eſt in tp̃s ꝛ tp̃a:ꝛ dimi/
dium tp̃is. Igitur ꝛ eccleſiam Grecoꝝ da
tiopꝫ gentibus pro peccatis:ꝛ eccleſiam la
tinam calcandam eſſe a gentibus mẽſibus
quadraginta duobus. Uexꝫ qḋ ait. Metire
templum dei:ꝛ ꝓtinus addidit. Et adorã
tes in eo. Etiam reliquie Grecoꝝ que ꝯfu
gient ad Romanam eccleſiaꝫ : in numero
adorãtium accipiende ſunt:haud dubiuꝫ:
ſm illud qḋ dictum eſt a dño ad Helyam.
Reliqui mihi ſeptem millia viroꝝ:qui nõ 3.re.19.
curuauerunt genua ſua ante Bahal. Qḋ
autem oporteat:reliquias Grecoꝝ ſeq ali/
qñ Latinos in notitia veritatis:ꝛ nõnul
los etiam eoꝝ tranſire in ſignificatum eoꝝ
qui deſignantur in Joanne:etiam verbis
myſticis dari poteſt. Dicit ſane iſdem Joã
nes in euãgelio ſuo:iuiſſe Mariam Mag
dalenam:mane cuꝫ adhuc tenebre eſſent: Joã.20.
ad monumẽtum ꝛ inueniſſe inde ſublatuꝫ
corpus Jeſu. Ueniſſe aũt ꝛ nunciaſſe hoc
Petro:ꝛ illi diſcipulo quem diligebat Je
ſus:ipſi.ſ. Diſcipulo qui ꝛ ſcripſit hec. Ad
cuius vocem ceperunt currere ſimul: Pe
trus.ſ.ꝛ Joãnes:vt venirent ad monumẽ
tum:ꝛ factum eſt ita:precucurrit autem ci
tius Joannes:ꝛ ꝑuenit primus ad monu/
mentum : nec tñ introiuit. Sequutus eſt
aũt Petrus ꝛ introiuit prius : factuſqꝫ eſt
primus nouiſſimus:ꝛ nouiſſimus ꝑmus.
Hec oĩa ꝛ que ſequuntur:legunt annis ſin
gulis in ebdomada Paſche. Sed pleriqꝫ
ſic audiunt foris:vt qd intus habeant:nõ
attendant. Q꞉ vero tp̃s appropinquat vt
hoꝝ myſteria compleantur:vtilius forſan
apiuntur modo:ſi qua vſqꝫ ad preſens nõ
fuerũt apta:ne forte putet agricola ꝯtẽnen
dos eſſe agros ſpinoſos:ex qbus expectat
dñs fructum in tpibus ſuis. Hec itaqꝫ euã
gelij verba:ſi ad ſoluꝫ ſignificatum Petri
ꝛ Joãnis:ſemota a myſterio Maria Mag
dalena:retorquere libet:poſſumus in Joã
ne qui prior venit : ꝛ poſterior' intrauit in
monumẽtum : populum accipe Judeoꝝ:
qui primus accepit vetus teſtm̃:ꝙ popu/

lus gentilis:ꝛ tamen ad internum ipſius
intellectum:non niſi in fine mundi intro/
ire permittitur. Si autem ſimul tres con/
feruntur in vnum: Petrus.ſ.ꝛ Joannes:
ꝛ Maria Magdalena (qđ magis euange
lica lectio) velle videtur: Maria Magda
lena:que mane cuȝ adhuc tenebre eſſent:
peruenit ad monumentum:deſignat Sy/
nagogam Judeoꝝ:que prima cum adhuc
tenebre ignorantie eſſent in mundo : ꝑue/
nit ad notitiam prioris teſtamenti. Que:
vȝ:Synagoga:cum ad vltimuȝ in electis
palmitibus:agnouit Chriſtum eſſe filium
Dei : ꝛ vidit ꝙ reprobatus eſſet a populo
ſuo:honoratus vero ꝛ electus a gẽtibus:
intuita ſubtilius in monumento ſcriptu/
raꝝ ſanctaꝝ:perpendit ꝙ vacaret littera:
ſublata inde veritate : que eſt in ſpirituali
intellectu : ita vt apte dicat vnus eorum.
Littera occidit : ſpiritus autem viuificat.
2.cor.3. Et non oẽs qui ex Iſrael:hi ſunt Iſraeli/
Ro.9. te:neqȝ qui ſemen ſunt Abrae:omnes filij:
ſed in Iſaac vocabit̃ tibi ſemen.i.non qui
filij carnis:hi filij Dei:ſed qui filij ſunt ꝓ/
miſſionis:extimãtur in ſemine. Hec ꝛ his
ſimilia dicente Apoſtolo Paulo cum cete
ris fidelibus qui erant ex circunciſione:ꝛ
oſtendente multis argumentis:ꝙ vacaret
monumentum littere:ſm ſe : ꝛ qꝛ veritas
ſpiritualis intellectus quam occiderant ꝛ
ſepellierant Judei velut in foſſa humo:vt
ſtatuerent carnalem intellectum:ꝛ legem
carnis:ſuſcitata eſſet ab ipſa littera.ꝛ trã/
lata ad filios ſpirituales:accidit annuente
Deo : vt ad predicationem illius eccleſie
que erat ex circunciſione : audirent eaipſa
auribus cordis gentes que erant predeſti/
nate ad vitam:ꝛ currerent certatim ad no
titiam prioris teſtamenti : ad agnoſcẽdam
tantaꝝ reꝝ:quam deus oſtenderat verita/
tem. Liquet enim ꝙ de Maria Magda/
lena:nulla fit mentio poſt aduentum Spi
ritus ſancti:ꝛ ꝙ Petrus miſit ſpecialiter
ad populum Latinum: Joannes ad Gre/
cum:ita vt alter Rome:alter Epheſi:acci
peret ſepulturam. Inde eſt : ꝙ ſicut Ma/
ria deſignat Synagogã Judeoꝝ:ita Pe
trus populum Latinum : Joannes Gre/
cum:qui duo ſimul ꝛ audierunt libenter:
ꝛ cucurrerunt velociter ad munumẽtum.
Cucurrit autem citius Joannes:ꝛ perue
nit ad ipſum:nec tñ introiuit:qꝛ citius cu
currit:ꝛ precucurrit Grecus ad addiſcen/
dam ſuperficiem littere prioris teſtamenti:ꝛ
tñ ad internum ipſius intellectuȝ vſqȝ ad
hec noſtra tempora:non ꝑuenit : qꝛ ſi per/
ueniſſet (ꝑfecto Latino populo : qui iam
intrauit cum Petro) penitus adheſiſſet:
ſed ꝛ fieret in rei veritate nobiſcum:vnuȝ
ouile ꝛ vnus Paſtor. Ut enim pretermit/
tamus cetera : qđ eſt ꝙ Judeoꝝ populus
electus eſt primo ad culturam vnius Dei:
duo autem circa fines ſeculoꝝ:niſi qꝛ vna
eſt perſona Trinitatis:que a nullo eſt : ꝛ a
nullo mittit̃. Due vero que ab vno ſunt:
ꝛ ab vno mittuntur? Qđ ſi populus Ju/ Ephe.
daicus qui electus eſt in patribus:typum
gerit illius pſone:a quo omnis paternitas
in celo ꝛ in terra nominatur:cuius pſone
typum gerere dicimus latinum:cui datus
eſt vicarius Chriſti:niſi ipſius filij qui tra
ditur occurriſſe ipſi Petro:ꝛ dixiſſe. Ue/
nio Romã iteꝝ crucifigi:ꝛ qui dedit ipſi
Petro:vniuerſalem poteſtatem abſoluen/
di.ſ.ꝛ ligandi ad omnes ꝛ ſup omnes:qui
cenſentur noie chriſtiano? Sane:qꝛ Greco
rum populo datus eſt Beatus Joannes:
a quo ꝛ incepit perfectoꝝ religio Mona/
choꝝ:typum gerit illius ſpiritus qui que
rit ꝛ diligit filios ſpirituales:eos.ſ.qui am
bulant ſm ſpirituȝ:ꝛ odiunt luxum mun
di:ꝛ laſciuiam carnis. Qđ ſi ita eſt:quid ꝙ
Greci nondum acceperunt poſſe credere:
ꝓcedere ſpirituȝ ſanctum a filio:niſi qꝛ hu
militer doctrinam acceperunt a Populo
Judaico:qui gerit myſterium Dei patris:
ſed ſpernit nunc humiliter accipere a La
tino : qui habet in hac parte ſimilitudi/
nem filij:vt quomodo idem ſpiritus acci/
pere dicitur a filio : ꝙ annunciet:ita Gre
corum Populus qui aliquando doctri/
nam accepit ab Hebreo : accipiat eo mo

do ſimiliter a latino ? Hoc plane myſte/
rium : ſi intellexiſſent Greci : iam intraſ/
ſent nobiſcum in monumentum:ſcientes
ꝙ non eſt deus diſſenſionis : ſed pacis. At
qꝛ neſciebat adhuc ſcripturam Joannes:
qm̃ oportebat Chriſtum reſurgere a mor/
tuis : non eſt miꝝ ſi adhuc Greci neſciunt
mortuam eſſe litteram:vbi ſpiritus viuit.
Scient autem poſtea. Scient inqȝ:ſcient:
ꝛ ꝯuertentur ex eis reliquie in toto corde
Oſee.3 ſuo:ꝛ venient in Syon querentes dñm:ꝛ
Dauid Regem ſuum. Et adorabunt in Al
tari:qđ ſundatum eſt Rome:ꝛ extunc ma
nus domini erit cum eis. Deinde Maria
Magdalena que ſtat foris : Synagoga.ſ.
que exteriora ſectatur:inclinabit.ſe a tumo
re ſupbie:ꝛ proſpiciet in monumentum:ꝛ
videbit ibi duos Angelos:ꝯcordiam.ſ.pa
trum duoꝝ teſtamentoꝝ:ꝛ intelliget vo
cem eorum increpantium ſe : ac ſi dicen/
tium. Mulier quid queris ? quid plo/
Joh.20. ras? quia nimirum mulier eſt ꝛ non vir
que querit Spiritum in Sepulchro:que
viuentem in ſecula : plorat cum mortuis.
Uidet etiam Maria Dominum ꝛ audit
illum dicentem ſibi hocipſum : ꝛ extimat
Hortulanum:qꝛ cum incipiet, ſynagoga
apertis oculis cordis intelligere veritatem:
videbit quidem illam iam:ſed non cogno
ſcet : quia tenebuntur adhuc oculi eius:
oppreſſi caligine infidelitatis ſue. Sic ꝛ
duorum illorum:qui cum eo loquebantur
in via : tenebantur oculi vt non agnoſce/
rent quem videbant : ꝛ ſi cor eorum ar
dens eſſet in eis. Sed vt melius eluceſcat
quod dicitur. Tria ſunt genera hominuȝ
in hac parte notanda. Alij quippe ſunt:
qui nec vident : nec agnoſcunt. Alij qui
vident:ſed non agnoſcunt. Alij qui vidẽt
ꝛ agnoſcunt. Nec vident:nec agnoſcunt:
qui eſſe viuificantem ſpiritum:nullaȝ per
cipiunt veritatem : ideſt : qui nec perci/
piunt veritatem : in his que legunt : nec
norunt attribuere quid cui : aut pro quo
ſcriptum ſit. Uident ꝛ non cognoſcunt:
qui ꝛ percipiunt quidem ſpiritualem in/
tellectum : nec tamen cui attribuatur pre
ſentiunt. Uident autem ꝛ agnoſcunt:qui
ꝛ percipiunt ſpiritualem intellectum : ꝛ
quid cui attribuatur pſentiunt. Quo cir/
ca:cum Maria:nec vidit dominum : nec
cognouit ad tempus omnimode cecita/
tis Judeoꝝ referendum eſt. Cum vidit ꝛ
non agnouit ad tempus (vt ita dixerim)
penultimum. Cuȝ percipient quidem ſpi
ritualem intellectum:ſed vtrum ſm illuȝ
oporteat eos ambulare:ꝛ ei ſe decetero cre
dere non intelligent. Cum vidit:ꝛ agno
uit : ꝛ vocauit eum : Rabbi : ad tempus
conuerſionis eorum:cum : videlicet : ab/
lato velamine ab oculis eorum : intelli/
gent illud eſſe verum magiſterium quod
eſt in ſpiritu : agnoſcentes quid ſibi velit
illud Apoſtoli. Littera occidit : ſpiritus 2.cor.3.
autem viuificat. Quaſi ergo quem videt
Maria: Hortulanum putat : ꝛ tamen do
minum quem perdidit:an ipſe ſit qui eum
abſtulerit:querit:cuȝ per ea que conſuma
ta legit in Chriſto : Synagoga:quin ma/
gnus aliquis fuerit dominus Jeſus:nega
re non poteſt : nec tamen eum credit eſſe
Chriſtum : ſed quaſi vnum ex Prophe/ 1.cor.3.
tis:quaſi vnum ex eis qui miſſi ſunt plan
tare ꝛ rigare:non quaſi ipſe qui incremen
tum dat Deus. Et quia omnis fidelium
multitudo ipſum eſſe teſtatur Meſſiam:
quem expectant Judei : quaſi ipſe ſit qui
abſtulerit nomen Meſſie : cum quodam
muliebri affectu Synagoga pro ipſo ſpiri
tu:quem videbit quidem:ſed adhuc non
agnoſcet interpellando cauſatur. Domi/ Joã.20
ne (inquit) ſi tu abſtuliſti eum : dicito
mihi : ꝛ ego eum tollam. Quaſi enim
Maria : eum quem exiſtimat Hortula/
num : putat abſtuliſſe Dominum ſuum :
cum iam Synagoga vſqȝ adeo erit defle
xa a tumore ſuperbie ſue : vt eſſe quidem
Meſſiam : non credat Dominum Je/
ſum : ſed tamen tam magnum Prophe/
tam:vt merito ſibi pro contemptu ipſius
credat abſconditaȝ veritatem. Ideoqȝ pro
oſtendẽdo ſibi domino regnans Hortula/

num Maria:rogatura pro oſtendenda ſi/
bi veritate:dñm Jeſum Synagogam deſi/
gnat:cum:vz:non credet adhuc eſſe eum
ipſam veritatem:ſed quaſi magnum ac ſin
gularem veritatis preconem. Uerum hoc
vſq; ad tp̄s. Ubi autē noīe ſuo appellatur
Maria ꝯuerſa cognoſcit dñm ⁊ magiſtrū
vocat; q̄ vbi affectum gratie ſue inſpirat
dñs in ſynagoga: qđ eſt cognoſcere illam
ex noīe:protinus ꝯuertuntur ad vniuerſa
lem magiſtrum:⁊ ablato ab oculis eius ve
lamine cognoſcit illico ſaluatorem ſuum.
Cognoſcit inq̄ȝ ſaluatorem: q̄ cognoſcit
veritatem nec tñ adhuc ſicut eſt: ſed ſicut
putant Judei:eſſe.ſ.ſaluatorē purū hoīem
⁊ Dei filium adoptiuū. Inde eſt ꝙ ⁊ poſt
notitiam:ꝓhibetur tenere pedes dñi:quo
uſq; vadat ad diſcipulos:⁊ ꝯñteat aſcende
re dñm ad patrem ſuum: q̄ nequāq̄ ad/
mittit ſynagoga ad ꝯſortium Chriſti:cre/
dēdo ipſum eſſe filium Dauid:niſi ꝯñteat
eſſe eum verū filium Dei:eſſe eum benedi/
ctum:qui venit in noīe dñi. Fecit autem
Ps.117. Maria ad litteram:ſicut precepit dñs. Fa
Mat.23. ciet ⁊ hoc in ſpiritu:ꝯuerſa ad dñm ſyna/
goga. Igitur ⁊ reliquie Grecorū agnita ve/
ritate que eſt in ſpiritu:ꝯuertentur ad vni
tatē eccleſie. Et reliquie iudeorū pari mo
do ꝯuertent ad dñm:ſm qđ de duobus ce
cis in typo vtriuſq; populi in euāgelio ſcri
ptum eſt. Egredientibus illis.i. Chriſto ⁊
diſcipulis eius ab Jerico:ſequute ſunt eū
turbe multe. Et ecce duo ceci ſedentes ſe/
Mat.20. cus viam audierunt q̄ Jeſus trāſiret:⁊ cla
mauerunt dicētes. Dñe:miſerere noſtri fi/
li Dauid. Et ſtetit (inquit) Jeſus:⁊ voca
uit eos: ⁊ ait. Quid vultis vt faciam vo/
bis. Dicunt illi. Dñe vt apiantur oculi no
ſtri. Miſertus autē eorū Jeſus:tetigit ocu
los eorū:⁊ ꝯfeſtim viderunt:⁊ ſequuti ſunt
eum. Hec Mattheus:Lucas autem non
Luc.18 duos cecos:ſed vnum tñ fuiſſe narrat:ſub
iungēs aliqđ de Zacheo:qui ⁊ ipſe cecus
erat in mēte: non qđem poſtq̄ȝ ingreſſus
eſt dñs Jerico: ſed priuſq̄ȝ ꝑueniret ad il/
lam. Sed quid? Num diſcordaſſe dicimus

Euāgeliſtas:aut ſicut Judei blaſphemāt:
deceptos eos eſſe putamus? Abſit. Sȝ qui
nouit oīa anteq̄ȝ fiant: voluit facere que/
dam que eſſent ſimilia ſm quid:⁊ tñ ad ali
qđ diſſimilia:vt diſcant hoīes ꝙ littera oc
cidat:ſpiritus aūt viuificet. Uerū ſiqdem:
fuit vtrūq;:q̄ vtrūq; ſm aliqđ:ſpiritualis
intelligētia exhibebat. Preterea miſſum eſt [illegible]
autē a Luca:qđ ſcriptum eſt a Matheo:
⁊ econtrario: q̄ ſi vtrunq; ſcriberetur ab
vtroq;:putaretur ſm ſpiritum:nō in duo/
bus: ſed in quatuor populis ꝯſumādum.
Q̄ vero non in quatuor populis:ſed in duo
bus ꝯſumandum eſt vtrunq; (hoc eſt) in
Greco ⁊ Hebreo:ſcribit Lucas qđ accidet
de eiſdem populis ſm partem anteq̄ȝ reue
letur Antichriſtus:Mattheus qđ accidet
generaliter:poſt ruinā ipſius:cum euacua
uerit Chriſtus Jeſus oēm principatum ⁊ [illegible]
poteſtatem: ſubiectis oībus inimicis eius
ſub pedibus ſuis. Opȝ enim illum regna [illegible]
re donec ſubijciat ſibi iudeos:⁊ alios mul
tos:qui hactenus blaſphemauerunt no/
men eius:⁊ dicant pariter nobiſcum. Be/ [illegible]
nedictus qui venit in noīe dñi. Egreſſus
ſiqdē Jeſus:ꝑambulabat Jerico:q̄ egreſ
ſus ſermo veritatis ab eccleſia:ꝑtranſibit:
vt ꝑueniat ad ſynagogam Judeorū. Jerico [illegible]
nāq; interpretatur Luna:⁊ Lune ſimilis
eſt ſynagoga Judeorū:ꝑp ſcientiam legis:
que aliqñ lucebat in ea:⁊ q̄ ſicut Luna pa
titur mēſtrua:ita paſſa eſt ſynagoga iudeo/
rum. Cecus autē qui ſedebat ſecus viam
mēdicans:populus eſt Grecorū qui nō ha
bens aptos oculos ad intelligētiam ſpiri/
tualem:hoc ſaltē hȝ boni:q̄ ſtat ſecus viā
ꝯfitēdo Chriſtum:interrogādo veritatē:
⁊ clamando:Kyrieleyſon. Qđ eſt dicere.
Dñe miſerere. Plurimi aūt Latinorū in/
crepant illos vt taceant:q̄ deſpiciunt eos
ob cecitatem cordis ſui:ignorantes ꝙ vbi
abundat delictum:ſepe ſupabundat ⁊ gra
tia. Futurū eſt aūt ⁊ hoc in proximo:vt vi/ [illegible]
deant veritatem:que eſt in ſpiritu:⁊ veri/
tas liberet eos a cecitate cordis ſui: ⁊ fa/
ciat illos ſeq̄ ſe:vt ſecū ꝑueniant Jerico.
Conſumabitur

Conſumabitur autem hoc myſterium:in
parte populi Grecorum:anteq̄ȝ Judeorū
populus ꝯuertatur ad deum. Mox enim
vt pars Grecorum percipiet veritatem:⁊
pars Judeorum deſignata in Zacheo:reci
piet eandem veritatem in hoſpitio cordis
ſui:⁊ erit ſubdita illi ſm voluntatem ipſi/
us. Deſcendet enim feſtinus ab arbore ſic/
comori. Relinquet protinus carnalia ope
ra legis:que plerūq; velut a longe verita/
tem non exhibet:ſed oſtendit:vt humilia
tus apprehendat gratiam: quam habere
operibus non meretur. Hoc ſm Lucam.
Qđ autem ſm Mattheum tradunt duo
ceci illuminati a Chriſto:poſtq̄ȝ egreſſus
eſt ipſe cum diſcipulis ſuis ab Jerico: ad
plenitudinem Grecorum ⁊ Hebreorū reſe
rendum eſt:ad quam ꝑueniet tandem ge/
neraliter ſpiritualis intellectus:egreſſus a
ſynagoga Judeorum (hoc eſt) ab illa tri/
bu:que vocatur Juda:de qua ⁊ natus eſt
Chriſtus ſm carnem:⁊ que olim remanſit
ſola domui Dauid: ſeparatis ab ea decem
tribubus: que dicte ſunt proprie: Iſrael.
Cum enim conſtet: ꝙ decem ille tribus:
tranſlate fuere in orientem:hec autem ſola
dicta eſt Juda: capta ab exercitu Roma/
norū ad occiduas mundi partes tranſmi/
Peri/ [illegible] grando ꝑuenit. Quid mirū ſi ad hanc pri/
mo perueniet ſermo diuinus:vt ex ea tan
dem egreſſus:ꝑueniat ad extremas. Uerū:
hec in preſenti loco neceſſarie de Grecis ⁊
Judeis ꝑſtringenda credidimus:vt intel
ligamus ſententiam illam: de atrio qđ eſt
foris templum:ſm tempus eſſe datam: ⁊
ſm partem:eos autem qui ꝯfugiunt ad ſi/
num matris eccleſie: reputatos eſſe in/
ter eos:qui adorant in templo. Qđ autem
illi ordini quem deſignat Joānes metien/
di templum dei ⁊ altare: preceptum ſin/
gulariter factum eſt:ad principium ipſius
ordinis referendū videtur:cum:vz:ordo
ipſe apud latinam eccleſiam inueniendus
eſt:vt qñq; fructificet in populo illo: qui
modo reputatur in atrium: quiq; in ple/
riſq; myſterijs:in eodē Joāne deſignatus

eſt. Non enim preter cauſā myſterij: Bea
tus Joannes examinatus Rome: miſſus
eſt in dolio feruētis olei:⁊ tñ viuus exiens
inde redditus eſt Epheſi:vnde adductus
fuerat. Nec ob aliam cauſam id factum re
or: q̄ȝ vt intelligamus Monachorū ordi/
nem:quem deſignat Joānes:a Grecis per
ueniſſe ad Latinos:qui tñ vbi manens ali
quandiu apud eos:baptizabitur Spiritu
Sācto vt viuat in Chriſto: reuertetur ad
eum populū:de quo venit ad nos:ꝑman
ſurus in eodem populo vſq; in finem. Ca/
lamus autem qui datus eſt Joāni:linguā
ſignificat eruditam:dicēte Pſalmiſta. Lin Ps.44.
gua mea:calamus ſcribe velociter ſcriben
tis. Qui:vz:calamus: bene ſimilis virge
eſſe perhibetur:q̄ ſicut virge auſteritate:
iumenta cohercētur indomita: ita lingue
diſciplina:dura corda hoīum corriguntur.
Metitur autem templum:⁊ altare:⁊ ado
rantes in eo:atrium vero qđ eſt foris tem
plum:eijcietur foras:q̄ hi qui nolunt eſſe
templum dei ⁊ altare: qđ ſpectat ad eos
qui ꝯtendunt intrare per anguſtam viam Luc.13.
que ducit ad vitam: aut ſaltem ex eorum
numero:qui humiliter adorāt in eo:etiam
ſi adherere catholicorū eccleſie:ac ſi atriū
templo videātur per fidem:ad diſtricti tñ
ꝑtinet examen iudicij: vt qñq; eijciantur
foras:quatenus qui ex eis reſidui fuerint:
diſcant (humiliati corde) diligere vnita/
tem:nullamq; poſſe eſſe ſalutem vbi zelus
⁊ ꝯtemptio eſt. Non enim ait Dñs Pe/
tro. Sup hanc petram edificabo eccleſias mat.16.
meas:ſed eccleſiam meam: nec ait. Paſce
illum vel illum gregem:ſed generaliter di
ctum eſt ei. Paſce oues meas. Qui ergo
ſpōte ſua diſcedunt ab vnitate eccleſie:iu/
ſto oīpotentis dei iudicio:gētibus vel dati
vel dandi ſunt:quatenus in reliquijs ſuis Ps.20.
preparet dñs vultus eorū:ſicut ⁊ in typo
eorundem Grecorū:Helye (vt iam memi
nimus) dictum eſt. Reliqui mihi ſeptem 3.Re.19.
millia virorū qui non curuauerunt genua
ſua ante Bahal. Et hec qdem de Grecorū
eccleſia: que recedens a ſtructura templi:
T

ĩn quo habitat Chriſtus:in atrium conua
luit per ſciſſuram : ambulans in peccatis
3.re.12. Jerobobam filij Nabath:qui peccare fe
cit iſrael : ꝛ perſeuerans vſq; ad preſens in
adinuẽtionibus ſuis. Uerumtamen quia
nec ipſa Hieruſalem (que ꝑpter ſacra my
ſteria) que quondam gerebantur in ea:ci/
uitas ſancta dicta eſt : immunis a ſceleri/
bus fuit : non potuit omnino fieri expers
a calice furoris domini:ꝫ tradita eſt:ꝛ ipſa
gentibus : vt taliter calcaretur ab ipſis:
ſm quod in typo ipſius:hic quoq; de lati/
Eccleſia latina. na eccleſia terribiliter dictum eſt.Et ciui
tatem ſanctam calcabunt menſibus qua/
Luc.21 draginta duobus. Hoc ꝛ in pſalmorum li
Ps. 12. bro:inſinuatur cum dicitur. Diuiſerunt ſi
bi veſtimenta mea : ꝛ ſuper veſtem meam
miſerunt ſortez.Ueſtimenta ſane domini:
quatuor patriarchales eccleſie dicte ſunt.
Ueſtis vero illa vna : de qua ſingulariter
dictum eſt. Et ſuper veſtem meam miſe/
Romana eccleſia. runt ſortem:ipſa eſt romana eccleſia:quam
ꝛ ſi ſcindere per partes heretici non ſunt
permiſſi:vt eam tamen hereditate poſſide
rent:ſepius inſtitiſſe noſcuntur.Quod be
ne quoq; in paſſione domini:ad deſignan/
dum id quod modo intulimus : comple/
tum eſſe monſtratur:cuz dicitur. Milites
ergo cum crucifixiſſent eum : acceperunt
veſtimẽta eius:ꝛ fecerunt quatuor partes:
vnicuiq; militi partẽ ꝛ tunicam:erat eniz
tunica inconſutilis deſuper contexta per
Joã.19. totum . Dixerunt ergo adinuicem: Non
ſcindamus eam:ꝫ ſortiamur de illa cuius
ſit . Et hoc quidem (vt iam dixi ad litte/
ram) in Chriſti completum eſt paſſione:
quod tamen in paſſione corporis eius my
ſtice complendum eſt in eccleſijs:quarum
quatuor (vt ex fine) iam liquet:in atrium
quod eſt exterius : reputate ſunt.Quinta
vero que eſt latina eccleſia:in qua tẽplum
ꝛ altare:in ciuitatem ſanctam : quam tñ ꝛ
ipſam calcature ſunt gentes mẽſibus qua/
draginta duobus:ſicut ꝛ per Lucaz in euã
Luc.21. gelio dicitur.Et Hieruſalem calcabitur a
gentibus:donec compleantur tempora na
tionum.Ita vero:in Hieruſalem latina ec
cleſia intelligenda eſt:quomodo in Sama
ria eccleſia Grecorum. Et quia ſicut illis
improperat Ezechiel ꝓpheta:vtraq; pec
cauit dño deo ſuo : iuſtum erat : vt vtraq;
in manus gẽtium daretur:licet diſſimili mo
do.Altera enim exigentibus culpis:tradi
ta eſt obliuioni perpetue.Altera caſtigata:
ꝛ nõ mortificata:quaſi miſericordiam con
ſequuta eſt.Et illa quidem (hoc eſt) Gre/
corum eccleſia:in typo atrij:quod eſt foris
templum:ſine interpoſitione termini dan/
da fore gentibus:denuntiat.Hec que quo
ad fidem:ſancta ꝛ virgo eſt:nõ eſſe (quod
abſit) danda gentibus:ſed calcanda perhi
betur:ab eis menſibus quadraginta duo/
bus.Quod eſt dicere ſm Lucam. Donec
impleantur tempora nationum . Ipſum Luc.21
eſt tempus illius regis vndecimi:qui ſcri/
ptus eſt in Daniele:ſub quo ꝛ aliuz quoq;
regem:regnaturuz eſſe puto:qui ſcriptus
eſt protinus in ſequenti viſione:de quo in
ter cetera ſcriptum eſt.Surget rex impu/ Dan.
dens facie:ꝛ intelligens propoſitiones : ꝛ
roborabitur fortitudo eius:ſed non in vi/
ribus ſuis:ꝛ ſupra q̃z credi poteſt:vniuer/
ſa vaſtabit.Ita autem arbitror iſtos duos
contemporaneos eſſe:ꝛ concordes pariter
in perſequutione iuſtoruz:quomodo Py
latus ꝛ Herodes (qui cũ eſſent prius ini/
mici adinuicem) facti ſunt amici:ꝛ conue
nerunt inſimul in mortem Chriſti.Sic in
quam conuenient in vnum gentes ꝛ pſeu
do prophete:cum duobus Regibus ſuis:
quorum vnus qui erit gentium : deſi/
gnatus eſt in Pylato . Alius qui erit he/
reticorum : in Herode : qui ꝛ Joannem
Baptiſtam occidit gladio : ꝛ Chriſtum
ad ſe miſſum non eripuit:ſed deriſit. Se/
quitur.

¶ Et dabo duobus teſtibus me
is:& prophetabunt diebus mil/
le ducentis ſexaginta : amicti
ſaccis . Hi ſunt duæ oliuæ : &
duo cãdelabra in conſpectu do/
mini terræ ſtantes. Et ſi quis eos
voluerit nocere : ignis exiet de
ore eorum : & deuorabit inimi/
cos eorum . Et ſi quis voluerit
eos lædere:ſic oportet eum oc/
cidi.Hi habent poteſtatem clau
dendi cælum ne pluat : diebus
prophetiæ ipſorum:& poteſta/
tem habent ſuper aquas,conuer
tendi eas in ſanguinem:& percu
tere terram omni plaga quo/
tienſcunq; voluerint.

¶ De his duobus teſtibus : multa mul/
ti loquuti ſunt : ꝛ diuerſi diuerſa. Et quia
aliqui eorum magne auctoritatis fuerunt
viri:ꝛ que ſcripſerunt de eiſdem teſtibus:
iam pene in toto orbe diffuſa ſunt : ꝛ lecta
ſepe ſepius in eccleſia ſanctorum.Uidetur
mihi bonum ſaltem eorum qui nominatiſ
ſimi ſunt patres:ſententias ad mediuz fer/
re : ne ſi aliquid in tam ſolenni re contra
maiorum opinionem dicimus:videamur
prudentes eſſe coram nobiſipſis:quamuis
non omnino videatur illicitum: oſtẽdere
iuniorem opinionem ſuam:vbi diuerſi di/
uerſa dicunt : quia ꝛ Paulus nouiſſimus
apoſtolorum : non ſolum docuit fideles:
quod alij non docebant:verumetiam au/
det dicere:Petrum apoſtolorum primuz:
non recte ingreſſum ad veritatem euange
lij.Interrogatus Sanctus Hieronymus
de Enoch ꝛ Helya:ſic interrogatus eſt ab
eo qui interrogauit:quaſi aperte ſcripſerit
Joannes illorum nomina in libro Apoca/
lypſis:cum hoc ipſe non ſcripſerit?ꝛ ſiue il
le primus hoc dixerit:qui de eis Hierony
mum interrogauit:ſiue alius : ita verſum
eſt in vſum:vt non ſolum apud commune
vulgus : opinio tranſierit in intellectum:
quin potius in ſolẽnem auctoritatem ma/
gnorum patrum : quorum doctrina vſq;
hodie illuſtratur eccleſie. Super cuius rei
aſſertione:vehementer admiror ꝛ virum
occulti cauſa myſterij:hoc accidat:an pre/
ſumptione tñ:pro eo.ſ.q̃ duo viri ipſi:vi
ui eſſe referuntur? Ignoro.Unum dico q̃
neq; intellectu ſpirituali : neq; hyſtorico
probari poteſt:eos quos ſcribit Joannes:
eſſe Enoch:ꝛ Helyam:maxime:cum ver
ba que videntur ex parte aliquantam fa/
cere preſumptionem:non videantur tan/
gere:Enoch:ꝛ Helyam:ſed potius Moy
ſen ꝛ Helyam : qui ſimul (mediante do/
mino:cernentibus tribus apoſtolis) ap/
paruerunt in monte : quando elapſa ce/
litus nube : audita eſt vox paterna : di/
cens.Hic eſt filius meus dilectus : ipſum
audite.Quod ſi vnus eorum:quem tange mat.17.
re videtur textus lectionis:ideſt : Moy/
ſes:mortuus eſſe perhibetur:aut alius in/
tellectus requirendus eſt q̃z hyſtoricus:
aut in difficillimas:ꝛ iſolubiles videmur
incidere queſtiones.Licet autem:nõ con/
tradixerit Hieronymus ei qui ſe interro/
gauit.Utrum Enoch:ꝛ Helyas ſm Apo Hieronymus.
calypſim Joannis:eſſent morituri:in ſpi/
ritu tamen eſſe intelligendum potius q̃z
ad litteram aſſeruit dicens. De Enoch ꝛ Hieronymus.
Helya : quos venturos Apocalypſis re/
fert:ꝛ eſſe morituros : non eſt huius tem/
poris diſputatio:cum omnis ille liber:aut
ſpiritualiter intelligendus ſit : ſicut nos
extimamus:aut ſi carnalem interpretatio
nem ſequemur : iudaycis fabulis acquie/
ſcendum ſit. Ut rurſum edificetur Hieru
ſalem:ꝛ hoſtie offerantur in templo:ꝛ ſpi/
rituali cultu immutato:carnales obtineat
cerimonias . Igitur ſm Hieronymum:
quod videtur hic dictuz de Helya ꝛ ſotio
eius:non carnaliter ſm litteram : ſed ſpi/
ritualiter eſt intelligendum. Quod ſi ſpi/
ritualiter ꝛ non carnaliter : aut eo modo

quo Joānes venit in ſpiritu ⁊ virtute He
lye: duo aliq̄ venturi ſunt: aut in eis duo or
dines ſpirituales intelligendi ſunt: qui pu
gnaturi ſunt cum beſtia: que aſcenſura eſt
de abyſſo. Ut autem vnus iſtorum Helyas
ſm̄ litteram intelligatur: ⁊ verba que de
eius hyſtoria propagata eſſe videntur: ⁊
mat.17. promiſſio dn̄i dicentis. Helyas q̄dem ven
turus eſt: ⁊ reſtituet oīa: magnam faciunt
3.re.17. preſumptionem. Si q̄dem tribus annis ⁊
ſex menſibus: Helyas ꝓpheta: aquam ce/
lo ligauit: ⁊ ad verbum oris eius: igne ce/
4.re.1. litus miſſo: ꝯcremati ſunt inimici. Sed ⁊
hic tribus annis ⁊ dimidio: hi duo ꝓphe
te predicaturi eſſe referunt: ⁊ ſubiunctum
eſt poſt pauca: ꝙ habeant poteſtatem clau
dendi celum ne pluat: diebus ꝓphetie ipſo
rum. Propter hec inq̄ȝ verba: preſumptio
eſt: ꝙ vnus iſtorum eſſet Helyas: maxime ꝑ
eo ꝙ viuus eſt: ⁊ ꝓmiſſus a dn̄o: vt reuele
tur mūdo: anteq̄ȝ veniat dies domini ma/
mala.4. gnus: ⁊ ꝯuertat corda patrum ad filios: ⁊
corda filiorum ad patres eorum. Nec forte ve
niam (inq̄t) ⁊ ꝑcutiam terram anathema
te. De Enoch vero: ꝙ ipſe ſit Helye ſocius:
vel ꝙ ipſe cum eo venturus ſit: nec in litte
ra: nec in ſpiritu: palam: aut in enigmate:
ſermo eſt: ſed ex eo tm̄ preſumptum eſt: ꝙ
cum fuerit vir bonus ⁊ iuſtus coram deo:
ſolus ex oībus tranſlatus eſt: ⁊ creditur ꝙ
ad hoc tranſlatus: vt ⁊ ipſe ſicut Helyas
4.re.2 teſtimonium ꝑhibeat veritati. Q̄r igitur
Moyſes ſicut ⁊ ceteri hoīum mortuus eſſe
deſcribitur: Enoch autem non mortuus:
ſed viuus tranſlatus eſt: quaſi alienum fuit
Gene.5 ab humano ſenſu: ꝙ pars verborum illorum
tāgeret Moyſen: quem mortuum ⁊ ſepul
deu.34 tum: ⁊ ſi abſconditum: ſcriptura cōmemo
rat: magis aūt preſto fuit preſumere: etiam
indiſcuſſa parte vborum: ꝙ ipſe eſſet Enoch:
qui ſolus: ſicut Helyas viuus eſt: a domi/
no: vbi ipſe ꝯſtituit: ꝯſeruatus. Ex qua re
Papa Grego/rius. actum eſt: vt etiam ſanctus Papa Grego
rius: Enoch pariter cum Helya: aperte ſe
rat eſſe venturum: dicens ſic. Enoch ⁊ He/
lya predicante: multi ex his qui tunc ex iu

deis in infidelitate remanſerint: ad cogni
tionem veritatis redient: qui vtriq̄ȝ per
Zachariam: due oliue: ⁊ per Joānem: duo
candelabra noīantur. Q̄r vero tantus ⁊ ta Zach.4
lis vir: hoc: ⁊ in loco iſto ⁊ alijs: aut intelli
gens altius ſicut ſanctus: aut opinās aliq̄d
ſicut hō: frequentandum credidit ⁊ ſcribē
dum: tacendum mihi eſſet in loco iſto: po
tius q̄ȝ aliq̄d loquendum: niſi me ad ꝑſe/
quēdum rectum iter compelleret: ⁊ ſimul
cepta exponendi materia: ne ſoluta parte
vna littere: pars altera que aliud ſonat: re/
linquat̄ intacta. Certe de duobus viris di
ctum eſt: ꝙ habeant poteſtatem claudēdi
celum ne pluat diebus prophetie ipſorum: ⁊
poteſtatem habēt ꝯuertendi aquas in ſan/
guinem: ⁊ percutere terram oī plaga: ⁊ ſci
mus q̄r ſolus Helyas clauſit celum ne plu 3.re.17
ueret annis tribus ⁊ menſibus ſex: ⁊ ſolus
Moyſes ꝯuertit aquas in ſanguinem ⁊ ꝑ/ Exo.7.
cuſſit terram Egypti oī plaga. Nō ſi idcir
co preſumit̄ de Helya: q̄r pars verborum iſto
rum tangit opa eius: cur nō eodem modo
preſumet̄ de Moyſe: qui viſus eſt cum eo
in monte: cum pari modo: pars verborum
tangat opa eius: niſi q̄r mortuus eſſe legit̄: mat.17.
⁊ iſti duo tanq̄ȝ non mortui: morituri eſſe
ſcribuntur? Ut ſi verba iſta ſm̄ Hierony/ Hiero/nymus.
mum: in ſpiritu: nō ad litteram: intelligē/
da ſunt: poſſunt ſm̄ ſpiritum accipi duo vi
ri ipſi: Moyſes ⁊ Helyas: quorum vnus deſi
gnat ordinem clericorum: alius ord nem mo
nachorum. Scdm vero litteram: fruſtrat̄ ol
no intellectus: ⁊ ſi nō in parte Helye (qui
adhuc viuit), in parte tn̄ Moyſi: q (ſicut
ſacra ſcriptura teſtat̄) mortuus eſt: niſi ve/
lit adhuc aliq̄s diſceptare d̄ corpore Moy
ſi: ⁊ fateri illum cum Joſepho iudeo non
eſſe mortuum: ſed occultatum: q̄n potius
cum ſancto Ambroſio: qui eum aſſerit non Ambro/ſius.
obijſſe. Sic enim dicit de eo in libro Exa/
meron. Nō legimus de Moyſe ſicut de ce
teris: q̄r deficiens mortuus eſt: ſȝ per ver/
bum dei mortuus eſt. Deus enim neq̄ȝ de/
fectionem: aut diminutionem patit̄: neq̄ȝ
adiectionem capit. Unde ⁊ addidit ſcriptu

deu.34 ra: quia nemo ſcit ſepulturam eius vſq̄ȝ in
hodiernum diem: vt tranſlationem ma/
gis q̄ȝ interitum eius intelligas. Mors
enim receſſio eſt quedam anime a corpore.
Moy/ſes. Mortuus eſt igitur per verbum dei (vt
ait ſcriptura) non ſm̄ verbum: vt aduer/
tas: non nuncium mortis: ſed gratie mu/
nus expreſſum: qui tranſlatus magis q̄ȝ de
relictus eſt: cuius nemo nouit ſepulturam.
Quis enim in terris reliquias eius potuit
deprehendere: quem ſecum eſſe dei filius
in euangelio demonſtrauit? Deniq̄ȝ ⁊ He/
lyas ſemel eſt viſus: qui tranſlatus curru
eſt: nec mortuus: nec ſepultus legitur. Ui/
uit enim qui cum dei filio eſt: Moyſes au
tem mortuus quidem legitur: ſed per ver/
bum dei mortuus: per quod facta ſunt om
nia. Uerbo aūt domini: celi firmati ſunt.
Per verbum igitur dei: non lapſus opis:
ſed firmamentum eſt. Non ergo tanq̄ȝ re/
lapſus in terram deprehenditur: corporis
ſolutione: ſed tanq̄ȝ verbi celeſtis operatio
ne donatus ⁊ munere: vt quietem magis
caro eius: q̄ȝ buſtum acceperit. Nemo igi
tur ſcit ſepulturam Moyſi: q̄r vitam eius
oēs nouerunt. Hec Ambroſius. Uerumta
Ambro/ſius. men ⁊ de hoc diuerſi diuerſa ſenſerunt: ⁊
ſuas opiniones mandare memorie ſtudue
runt: querentes ſinguli ꝑuenire ad id qd̄
1.co.13 perfectum eſt: vt euacuetur quod ex parte
eſt. Erit autem iſtud cum venerit tempus
mat.26. eius: cum multa corpora ſanctorum que dor/
mierunt: euigilabunt: ⁊ exeuntes de mo/
numentis: apparebunt multis (hoc eſt)
cū multi ſpirituales intellectus: qui hacte
nus dormierunt in littera apparebūt mul
tis: vt reuelētur ex multis cordibus cogi/
Luc.2 tationes. Nam ⁊ Philippus vnus de duo
decim: volens ante tempus predicare Je/
ſum: q̄r necdum ſicut erat ſciebat donum
dei: ⁊ q̄r non filius viri ⁊ corrupte femine:
eſſet Jeſus Chriſtus (ſicut credebant Ju/
Joā.1. dei) ait Nathanaeli. Quem ſcripſit Moy/
ſes in lege: ⁊ prophete: inuenimus Jeſum
filium Joſeph: a Nazareth ciuitate. Si igi
tur ſancti apoſtoli neſcientes: plene a prin/

cipio altitudinem ſacramenti: ⁊ tn̄ volen/
tes habere ſocios in ea gratia: quam ſe in/
ueniſſe gaudebant: lȝ longe maior eſſet q̄ȝ
putauerant ipſi: predicare prout poterant:
geſtiebant. Quid ſi in illis rebus que vo/
luit deus occultare vſq̄ȝ ad tempus prefi/
nitum: aliquid occurrit pie querentibus:
ſentire vel opinari: quod aliter in parte fu
turum ſit: vt ipſe ſit ſemper magiſter om/
nium: ⁊ non glorietur omnis caro in con/ 1.cor.1.
ſpectu eius. Ex parte (inq̄t apoſtolus) co
gnoſcimus: ⁊ ex parte prophetamus: cum 1.cor.13
autem venerit quod perfectum eſt: euacua
bitur quod ex parte eſt. Igitur opinari ali
quid in huiuſmodi: quod non ſit contra fi
dem catholicam: ⁊ falli humanum eſt. Ex
cuſat autem opinantem pietas illa: que ex
cuſauit Mariam Magdalenam: dicētem.
Tulerunt dn̄m meum: ⁊ neſcio vbi poſue/ Joā.20
runt eum. Et eos qui erant in domo Ma
rie congregati dicentes de Petro: ꝙ ange
lus eius eſſet. Nec iſtud tamen dicimus:
vt negemus Enoch venturum cum He/ Actuū.
lya: aut affirmemus Moyſen viuere: pro/
pter opinionem illam Ambroſij: que ſupra
ſcripta eſt: ſed vt oſtendamus: quid in opi
nione: quid in intellectu accipiendum ſit:
propter occulta conſilia omnipotētis dei:
qui in ſpiritu promiſſi Helye: miſit ad Ju/
deorum populum Joannem Baptiſtam.
Et de Helya quidem certi ſumus omnino:
ꝙ ita ipſe vēturus ſit precurrere iudicem:
ſicut Joannes preiuit redemptorem. Sed
num alienum eſſet a fide: ſeu a rationabili
opinione: ſi priuſq̄ȝ reueletur Helyas: aliq̄
ſpirituales viri: qui eſſent ſimiles Moyſi
⁊ Helye apparentium cum Chriſto in mō
te: mitterētur a dn̄o: predicare hoībus ver
ba vite: ſm̄ ꝙ in ſimilitudine duodecim
patriarcharum: duodecim apoſtoli dati ſunt.
Uel certe duo ordines iuſtorum: qui deſignā/ Duo or/dines.
tur per illos? Sicut autem liceret iſtud: ſic
⁊ illud opinari: non eſt contra fidem: ſicut
vt Enoch (qui viuere creditur ab vniuer
ſis) veniat cum Helya: ſicut Moyſes (ſi
tn̄ viuit) qui viuere ab aliquibus eſt (vt

Moyſes venturus. ſupra notauimus) extimatur : quia ⁊ ſi ſi/
mul tres reſeruati eſſent ad hoc: vt mitte/
rentur a domino circa finem mundi: nec
a magno: venerandoq; myſterio eſſet alie/
num : nec ab his que ſcripta ſunt in libro
iſto diuerſum. Si enim tres viros iſtos di
ligenter aduertimus: in Enoch : qui fuit
de antiquis illis patriarchis : qui fuerunt
ante legē: ſimilitudo patris eſt. In Moy
ſe: qui fuit legis lator: ⁊ doctor populi iſra/
el: ſimilitudo filij. In Helya qui fuit ini/
tiator vite heremitice ⁊ ſpecialis: ſimilitu/
do ſpiritus ſancti. De ſolo autem Moyſe
dicit ſcriptura: ꝙ mortuus fuerit: quia ſo/
lus filius mortuus eſt ad horam in carne:
qui tamen ⁊ ipſe viuit : cū patre ⁊ ſpiritu
ſancto: ⁊ regnat cum eis in ſecula ſeculo/
rum. Quod ſi deus (qui omnia poteſt) ſic
decerneret ⁊ ſic vellet: quid ſi Moyſes ob
dormiſſet ad horam: ⁊ paulo poſt ſurrexiſ
ſet de monumento: moriturus in tempore
prefinito: cum nullus ſit eorum qui reſuſci
tati ſunt a domino antequam pateretur:
nec etiā poſt eius reſurrectionem ab apo
ſtolis: aut ab alijs ſanctis: qui non iterum
morituri: reſuſcitandus iterum cum alijs
in nouiſſimo die? Quod ſi Lazarus ⁊ om
nes alij qui iſto modo vixerunt poſt mor/
tem: bis mortui ſunt : vt bis reſurgerent.
Quid ſi eodem modo Moyſes vocatus
eſſet de ſepulchro iterum moriturus: vt ⁊
illud eſſet cauſa myſterij : ⁊ iſtud debitum
humane conditionis : ⁊ vera ſit ſcriptura
que illum mortuum eſſe fateretur : ⁊ non
ſit opinio falſa eorum: qui eum vſq; ad pre
ſens: viuū eſſe contendunt? Quod vero
forte Moyſes ⁊ Helyas venturi ſunt ſi/
mul: ⁊ Enoch cum eis: vel potius cū eo
Moyſes ⁊ Helyas : vera poteſt eſſe opi/
nio eorum: qui dicunt predicaturos ⁊ paſ
ſuros Enoch ⁊ Helyā: ⁊ etiam ſi interſit
Moyſes: quatenus ⁊ illud verū ſit: quod
1.cor.13. Apoſtolus ait. Ex parte enim cognoſci/
mus: ⁊ ex parte prophetamus: cū autem
venerit quod perfectum eſt: euacuabitur
quod ex parte eſt. Quid enim ſi tres ipſos
mittendos decreuerit omnipotēs deus:
vt teſtimonium perhibeant veritati: dicē/
te domino. In ore duorum aut trium te/
ſtium: ſtat omne verbum? Preſumitur au Joh.8. matt.18
tem ꝙ tres tales viri: futuri ſint in tempo
re ſuo. Utrum ipſi ſint de quibus agitur:
an alij : neſcio : deus ſcit : ex loco illo libri
huius: vbi ſub nomine trium angelorum:
tres magni predicatores deſcribuntur: qui
in fine huius ſecundi ſtatus reuelādi ſunt:
quorum vnus accepturus eſt euangelium
eternum: vt annunciet illud habitantibus
in terra alius ſubſequuturus: ⁊ dicturus.
Cecidit cecidit Babylon magna: tertius Bene notanda
ſi quis adorauerit beſtiam : ⁊ imaginem
eius: hic bibet de vino ire dei . Sed ⁊ hic
in ſuperioribus mentio vnius angeli fa/
cta eſt habentis in manu ſua librum aper
tum: deinde duorū virorum: pro quibus
⁊ hec omnia dicta ſunt. Sed ⁊ locus ille
Danielis (cuius ſupra fecimus mentio/
nem) ad ipſum miro modo velle videtur
(dicente ipſo Daniele) in eodem loco: vi/ Dan.12
diſſe ſe virum quendam ſuper aquam flu/
minis: ⁊ duos alios manētes cū eo: vnū
hinc: ⁊ alium inde. Siue ergo illi ſint: ſiue
alij : neſcio : deus ſcit. Non fruſtra tamen
tres viros mittendos eſſe a dño ad perhi/
bendum teſtimonium veritati : ſub aper/
tione ſexti ſigilli: loca ipſa demonſtrāt: cū
conſtet ꝙ certi cauſa myſterij: tres magni
patriarche electi ſunt a domino in exordio
primi ſtatus: Abraam. ſ. ⁊ Iſaac : ⁊ Jacob:
quorum ſimiles, dicti ſunt tres alij: in exor
dio ſecundi: Zacharias: Joannes Bapti/
ſta : ⁊ homo Chriſtus Jeſus : excepto ꝙ
vnus iſtorum trium : ſola dignatione ſua
voluit eſſe quaſi vnus ex ſeruis ſuis ad cō
plenda myſteria regni dei: ſicut idem ipſe
Joanni Baptiſte : metuenti ſe baptizare:
reſpondit. Sine modo: ita nos oportet im matt.3
plere omnem iuſtitiam . Sicut enim Za/
charias preceſſit ſolus: Joānes autem Ba
ptiſta: ⁊ hō Chriſtus Jeſus ſequuti ſunt ſi
mul: ita ⁊ hic: vnus trium preire videtur:
ſequi vero pariter duo: qui etiam ambo ſi/
mul occidendi ſunt : ſicut hic videtur ab
infidelibus: ſic Joānes ⁊ Chriſtus Jeſus:
aut ſicut Petrus ⁊ Paulus occaſione Si
monis Magi a Nerone impio occiſi ſunt.
Sic ⁊ in tranſmigratione Babylonis: pre
ceſſit vnus: ⁊ ſequuti ſunt duo: ita vt vnus
qui preceſſit propheraret ſolus in Hieruſa
lem: ipſe eſt Hieremyas propheta : duo ſi/
mul in Babylone : Ezechiel. ſ. ⁊ Daniel.
Uidētur autem duo viri iſti: Moyſes: vz:
⁊ Helyas: habere aliquid ſimile cum Joā
ne Baptiſta: ⁊ homine Chriſto Jeſu: q: ſi/
matt.3. cut Joānes baptizauit aqua: Chriſtus ve/
ro Jeſus: ſpiritu ſancto ⁊ igne: ita ⁊ filios
iſrael: dicit Paulus: baptizatos fore Moy
ſi baptiſmate in nube ⁊ in mari: Helyas ve
1.cor.10 ro myſterium ſuum conſumauit in igne.
Aut ergo ipſimet venient cōſumare in ſpi/
4.reg.18. ritu: qđ oſtenderunt in figura: ſi tamen ali/
qua preſumptio eſſe poteſt viuere Moy/
ſen: aut aliqui venturi ſunt in ſpiritu ⁊ vir
tute eorū: qui compleant in ſpiritu quod
in illis apparuit in figura : ⁊ ſi de Enoch
cōueniat ⁊ magna ſit ⁊ fidelis preſumptio:
de Helya vero nō tam preſumptio: q̄ cer
tiſſima fides . Si autem ipſi venturi ſunt
omnino ſm litteram: quid putamus dicē
dum de ſentētia illa Hieronymi: qui dicit
hoc in ſpiritu eſſe cōſumandum: niſi q: ⁊ ſi
vere hoc accipiendum eſt ſm litteram: ni/
hilominus tñ ſpiritualis intelligētia ma/
net? Rurſū ſi vēturi ſunt tres: ⁊ pari mo
do predicaturi: quare ſolus Helyas vētu
rus eſſe narrat̄: niſi q: tertius iſte ſtatus ſe
culi qui futurus eſt: in fine mundi: non in
Enoch: aut Moyſe: ſed tm̄ in Helya deſi
gnatur: ⁊ non tales erunt predicatores il/
lius tpis: quales deſignati ſunt in Enoch
⁊ Moyſe: ſed quales deſignati ſunt in He
lya? Qua in re ⁊ aliud queritur: qđ ⁊ qua/
ſi inexplicabile eſſe videtur: a quibus ba/
ptizandi ſunt viri iſti: niſi forte quis dicat:
eos dominus occulte vocaſſe: ⁊ eos occul
te baptizatos: remiſiſſe protinus in locum
ſuū. Opꝫ enim illos eſſe participes ſacra/
menti teſtamenti noui : vt quaſi a veteri ⁊
nouo videantur aliquid habere: ſm ꝙ ſpi/
ritus ſanctus de patre ſimul ⁊ filio accipe/
re dictus eſt. Si ergo in hunc modum ſa/
cra myſteria ꝑquiruntur: hoc volunt: hoc
innuunt: hoc pretendunt: ꝙ ad perhiben
dum teſtimonium veritati: viri ipſi ventu
ri ſint: q̄uis ob cautele cuſtodiam: pie ma
gis eligam in tanto articulo opinandum:
q̄ temere aliquid ingerēdum: vt dum co
gimus hec: ⁊ alia vigilāter penſare : ſimus
attoniti contra hoſtem: ne forte veniāt ali
qui in deceptione dicētes. Nos ſumus qui
venturi eramus: Enoch ⁊ Helyas: ⁊ deci
piant multos. Ex loco nempe alio libri hu
ius: luce clarius liquet: vēturos eſſe duos:
qui dicunt̄ duo cornua beſtie ſimilia agni:
a quibus eſſe cauendi inſtruit dominus di
ſcipulos dicens. Attendite a falſis prophe/
tis qui veniunt ad vos in veſtimētis oui/
um : intrinſecus autem ſunt lupi rapaces. matt.7.
Qđ ſi forte (q: verbum mundo intonuit
de Enoch ⁊ Helya) diceret horum aliqs.
Nos ſumus quos expectant fideles : E/
noch: vz: ⁊ Helyas: ⁊ forte: qđ ipſi neſcient
venturus eſt tertius teſtis : Moyſes cum
Enoch ⁊ Helya: q̄ vtiliter fuerit de eo oc
cultatum ⁊ celatum hactenus apparebit:
quādo quidem non fruſtra ars deluditur
arte: ⁊ ingenium ingenio ſuperatur: quam
uis hec omnia ad cautelam: opinando di/
ximus: ⁊ nihil temere affirmādo. Sed ⁊
illud non eſt pretermittendum: ꝙ ita non
nulli putauerunt Enoch ⁊ Helyam im/
mutatos in aliam qualitatem : vt eos non
ſoluturos mortis debitum credant: ſed vi
uere in eternum . Ita enim ſcribit de hoc
beatus Hieronymus: ſuper locum illum
apoſtoli. Omnes quidem reſurgemus: ſed Hieronymus.
non oēs immutabimur : vtens auctorita/
tibus veterū: ⁊ ſe in eorū ſentētia circa hoc:
⁊ circa multa manere demōſtrās. Enoch Cor.15
⁊ Helyas mortis neceſſitate ſupata: ita vt
erāt in corporibus: de terrena cōuerſatione
ad celeſtia regna trāſlati ſunt. Unde ⁊ ſan/
cti qui tpe conſumationis ⁊ iudicij in cor
poribus reperiendi ſunt cum alijs ſanctis:

qui ex mortuis reſurrecturi ſunt: rapietur
in nubibus obuiam Chriſto in aera: ⁊ non
guſtabunt mortem. Aſſum. ⁊ autem hoc te
ſtimonium de expoſitione Theodori era/
cleate. Qui etiaꝫ poſt aliqua verba que ſub
iuncta ſunt: refert hec eadem ſentire Apol
linarem: ita dicens. Apollinaris (licet ver
bis alijs) eadem que Theodorus: aſſeruit:
quoſdam non eſſe morituros: ⁊ de preſen/
ti vita rapiendos in futuram: vt mutatis:
glorificatiſqꝫ corporibus: ſint cum Chri/
ſto: quod nunc de Enoch ⁊ Helya credi/
Hieronymus. mus. Ecce hic dicit Hieronymus: ꝙ a q/
buſdam queritur non eſſe aliquos moritu
ros: ſed mutatis: glorificatiſqꝫ corporibus:
eſſe cuꝫ Chriſto (quod ſe credere dicit) de
Concordatio Enoch ⁊ Helya. Unde ⁊ qđ hic ſcriptum
eſt de duobus teſtibus: qui putantur eſſe
Enoch ⁊ Helyas: in ſpiritu: non in littera
dicit eſſe intelligendum. Quod ſi ita eſt: ⁊
duo alij occidendi ſunt a beſtia: reſtat vt
alij ſunt q̄ꝫ Enoch ⁊ Helyas. Qꝛ vero in
Bene notandū hoc articulo nō ſibi conueniunt ſancti pa
tres: ſed diuerſi diuerſa ſenſerunt: puto ꝙ
abſcōditum hoc eſſe voluerit vſqꝫ ad tem
pus ſtatutum: ijs qui celauit verbuꝫ ab he
lyſeo propheta: vt quicquid diceretur ab
his ⁊ illis: opinio magis ſit que falli poteſt:
q̄ꝫ notitia vel intellectus: qui ſi verus eſt:
falli non poteſt. Si enim (vt ait Sanctus
Gregorius. Gregorius) etiam prophete falluntur: qđ
mirum ſi fallitur opinio eoꝝ qui prophete
non ſunt? Sic enim ait idem doctor Pe/
tro dyacono. Quid miraris ſi fallimur: qui
ꝓphete non ſumus? An mente excidit ꝙ
Dauid qui prophetie ſpiritum habere con
ſueuerat: contra innocētem Jonathe filium:
ſententiam dedit: cum verba pueri mētien
tis audiuit? Hec idcirco dico: qꝛ ſi verum
eſt: ꝙ occidendi ſint Enoc ⁊ Helyas: falli/
tur opinio eorum qui putauerunt eos nō
morituros. Et ſi ipſi morituri nō ſunt: ſed
alij qui ſint in ſpiritu Enoch ⁊ Helyas:
vel potius (vt ſupra ſcripſimus) Moyſes
⁊ Helyas: alterius partis opinionem falli:
neceſſe eſt: qꝛ vtrunqꝫ veꝝ eſſe non poteſt:

q̄ꝫuis de opinione certum nihil: ⁊ in intel
lectu dubia multa: donec illuceſcat dies: ⁊
Lucifer naſcatur in cordibus noſtris. Et 2.petr.1.
hec quidem dicta ſunt in diſcuſſione litte/ 2.cor.3.
re que occidit: cuius in multis eſt ambi/
guus ⁊ tenebroſus itellectus. Unde ⁊ ſcri/
ptura dicit. Tenebroſa aqua in nubibus ae psalmo.
ris. Et alio loco. Tenebre erant ſup faciem Geneſis
abyſſi At qꝛ ſequitur. Et ſpiritus domini
ferebatur ſuper aquas: ſurgendum eſt cum
eo a profundo littere ⁊ eundum in altum:
vbi lucent luminaria celi: occultis cōſilijs
vel iudicijs: domino (qui nouit oīa) dere
lictis. Sint ergo viri iſti iuxta lr̄am: quos
deus melius ipſe nouit. Secundum vero
typicum intellectum quid ſignificent con
ſiderandum eſt. Scimus ꝙ Moyſes fuit
vir leuita: ⁊ paſtor populi Iſrael: Helyas
vir ſolitarius non habens filios: aut vxo/
rem. Ille ergo ſignificat ordinem clerico/
rum: iſte ordinem monachoꝝ: quadragin
ta duo menſes quibus predicant: induti
ſaccis: ſignificant totidem generationes:
quibus: ⁊ verbis: ⁊ exemplis clamant dicē
tes. Penitentiam agite: appropinquauit Math.3.
enim regnum celorum. Sed ⁊ gentes ſub
eorum annorum numero: calcant ſanctam
ciuitatem: qꝛ licet in parte non in toto: q̄ꝫ/
diu tamen durat ſpatium iſtud temporis
in tribus annis ⁊ dimidio deſignatuꝫ: ſem
per data eſt poteſtas infidelibus calcādi fi
deles: licet nō eo modo: quo in diebus An
tichriſti. Sed ⁊ atrium quod eſt foris tem
plum: ex multis annis (vt ſupra diximus)
datum gentibus eſſe videmus. Quod au/
tem minus completum eſt: timendum eſt
ne ꝓpere compleatur: qꝛ in omnibus his
non eſt auerſus furor domini: ſꝫ adhuc ma Esa.5.
nus eius extēta. Duo vero ordines iſti: in
typo duorum viroꝝ: due oliue: ⁊ duo can/
delabra dicti ſunt: qꝛ ⁊ oleo charitatis ar/
dent: ⁊ ſplendore ſapientie lucent: quorum
vnum ſpecialius congruit monachis: alte
rum clericis conuenire probatur. Quod
autem ſequitur de duobus viris: in con/
ſpectu domini terre ſtantes: miꝝ cur non

dixerit ſcriptura. In conſpectu domini ce
li: ſi Chriſtus hic dominus intelligendus
eſt? Uidetur enim vocari poſſe deum ter/
re: principem mundi: qui regnaturus eſt
pro peccatis hominum: in cornu illo vn/
Dan.12 decimo: quem ſcribit Daniel: quod ⁊ pu/
tabit: ꝙ poſſit mutare tempora ⁊ leges tra
dēda in manu eius per tempora ⁊ tempus
⁊ dimidium temporis. Oportet enim ſta
re: ſiue duos viros ſm̄ litteraꝫ: ſiue reliqui/
as duorum ordinum in ɔſpectu eius: quo
modo ſteterunt Moyſes ⁊ Aaron coram
Pharaone: qui erat dominus terre Egy/
pti: ⁊ Petrus ⁊ Paulus coram Nerone:
qui erat imperator totius orbis ad ꝓhibē/
dum teſtimoniuꝫ veritati: ſicut ⁊ iſti factu
ri ſunt. Uidetur tamen in Zacharia pro/
pheta ꝙ de domino noſtro Jeſu Chriſto:
dictum ſit verbum hoc: qui etiam (vt pu
tamus) pari cauſa myſterij: dictus eſt in
zacha.4 hoc libro princeps regum terre: nimirum
qꝛ vt homo verus: hominum dominus fa
ctus eſt: ſicut ei in pſalmo ſecundo loqui/
ps.2. tur deus pater: ⁊ dicit. Poſtula a me: ⁊ da
bo tibi gentes hereditatem tuam: ⁊ poſſeſ
ſionēm tuam terminos terre. Et Eſayas.
Esa.16. Emitte agnuꝫ domine: dominatorem ter/
re: Quod ſi ita eſt: quare dictum eſt de vi/
zacha.4 ris iſtis in Zacharia ꝓpheta. Iſti ſunt duo
filij olei. i. ſplendoris: qui aſſiſtunt domina
tori vniuerſe terre: ⁊ in libro iſto. Iſti ſunt
due oliue ⁊ duo candelabra in ɔſpectu do/
mini terre ſtantes: niſi quia ex eo tempore
quo viri iſti venturi ſunt: oportet regnare
dominum noſtrum Jeſum Chriſtum in
vniuerſa terra: quouſqꝫ ponat inimicos ſu
os ſub pedibus ſuis? Idcirco eniꝫ dictum
eſt eos ſtare in conſpectu domini terre: qꝛ
ad hoc vēturi ſunt ⁊ ituri ante facieꝫ eius:
vt annuntient aduenifſe tempus: in quo
oportet regnare filium dei in vniuerſa ter
ra. Oportet enim predicare illos: propter
electos: ⁊ annunciare hominibus verba
vite: vt luceat lux eoꝝ coram hominibus:
⁊ oleo doctrine ſpiritualis corda electoruꝫ
hominum inungendo impinguent: pro/

pter reprobos autem ligare aquam celo:
cum oportere perſenſerint: ɔuertere quoqꝫ
aquam in ſanguinem ⁊ percutere terram
omni plaga. Sed hoc quomodo? Nunqđ
iuxta littere veritatem? Minime. Sꝫ clau
dere celum eſt: ne pluat diebus prophe/
tie ipſorum: abſcondere verba ſpiritualia
in cordibus electorum: ⁊ prohibere illos
ne audeant loqui carnalibus hominibus
verba ſpiritualia: que capere: aut ſentire
non poſſunt: dicente domino. Nolite da/ matt.7.
re ſanctum canibus: ⁊ nolite ſpargere mar
garitas veſtras inter porcos: ne forte con/
culcēt eas pedibus ſuis: ⁊ conuerſi diſrum
pant vos. Non ſolum auteꝫ propter hoc:
ſed ⁊ pro eo ꝙ digni non ſunt: vt audiant
qui aliquando contempſerunt verba dei:
dicente domino Eſaye prophete. Obceca Esa.6.
cor populi huius: ⁊ aures eius aggraua: ⁊
oculos eius claude: ne forte videat oculis
ſuis: ⁊ auribus ſuis audiat: ⁊ corde ſuo in
telligat: ⁊ conuertatur: ⁊ ſanem eum. Un/
de ⁊ de ſynagoga Judeorum: immo ⁊ in
ſpiritu de eccleſia: faciens dominus queri/
moniam: ꝙ expectauerit vt faceret fru/
ctum: ⁊ fecerit lambruſcas: hoc ei inter ce/
tera minatus eſt: dicens. Diruam mace/ Esa.5.
riam eius: ⁊ erit in conculcationem: ⁊ po/
nam eam deſertam. Non putabitur: neqꝫ
fodietur: ⁊ aſcendent vepres ⁊ ſpine in ea.
Et nubibus mādabo: ne pluant ſup eam
imbrem. Quaſi enim nubus mandat dn̄s
ne pluant imbrem ſuper generatione ma/
la ⁊ adultera: quia cum vident viri ſancti
ꝙ nihil in predicatione proficiunt: relin/
quentes filios Belial: ɔferunt ſe ad otium
⁊ quietem: ne forte illos non lucrentur: ⁊
ſeipſos amittant. Sunt preterea nonnulli
adulterantes verbum dei: qui non que/ 2.cor.4.
runt ſcire vt operentur: ſed vt videantur
ab hominibus. A quibus non immerito
occultanda ſunt ſecreta celi (hoc eſt) my/
ſteria regni dei: vt non veniat ſuper illos
pluia voluntaria quaꝫ ſegregauit deus he/ ps.67.
reditati ſue: ſed oſtendēdum eſt eis ipſum
myſterium quaſi liber inuolutus: vt vi/

Zac.8. dentes non videant:⁊ audientes non au/
diant. Qui ſi etiam viſi fuerint haurire
aquas fluuiorum Egypti: vt glorientur
de ſcientia mundi huius: aut notitia litte/
re que occidit: mox ſentiunt ſanctos dei
venire contra ſe ad conuertendas aquas
ipſas in ſanguinem: oſtendentes eſſe mor/
tiferum:⁊ veneno infectum: quod ipſi ſa/
lutiferum eſſe putant. O quotiens mun/
dani homines compoſuerunt libellos vt
viderentur ab hominibus: ſed tamen vbi
adducti ſunt ad manus iuſtorum: damna/
uerunt eos: oſtendentes eſſe in eis potum
mortis: vtpote in quibus caro ⁊ ſanguis:
non dei ſpiritus loquebatur Percutiunt
quoq; terram omni plaga: quia terrena ⁊
carnalia corda hominum: oſtenſis plagis
mundi concutiendo percutiunt: quas ipſi
quia velamen habent ante oculos: per ſe
videre non poſſunt. Nam pro eo ꝙ carna
les homines plagas non ſentiunt: niſi cuꝫ
ab iſtis aperiuntur: non fruſtra ipſi dicun/
tur percutere terram omni plaga: qui pla
gas annunciando:⁊ oſtendendo: terrena
illorum corda quaſi virga lingue percu/
tiunt. Cruciantur ergo populi a conſpe/
ctu eorum: ſiue quia prohibent ſtillas ro/
ris: ne pluat diebus prophetie eorum: ſiue
quia multorum intelligentia que putatur
eſſe vtilis: oſtendunt eſſe carnalem: ita vt
non ſit potus ſalutis: ſed mors ⁊ perditio
omnibus vtentibus ea. Hac pro cauſa:⁊ ſi
omni tempore: odio habiti ſunt: cum ta/
men abundabit iniquitas: multo amplius
odientur a multis:⁊ multi conſurgent cō
tra eos in diſceptationibus ſcripturarum:
ſed non preualebunt: quia ignis exiet de
ore illorum qui deſtruet ⁊ conſumet inimi
cos eorum. Sed quis ignis? Nunquid
materialis? Abſit. Sed ignis ſpiritualis in
telligentie: qui deſtruit ⁊ conſumit intelli
gentiam carnalem. Licet enim celent pe/
nes ſe ſpiritualem intelligentiam: que de
celo deſcendit a filijs huius mundi: ſi quā
do tamen inſurgunt contra eos filij Be/
lyal in diſceptationibus ſcripturarum: ne/
ceſſe eſt vt loquantur eis in virtute ſpi/
ritus: vt non inſultent eis tanquam de/
uictis: ſed magis confundantur virtute
ſpiritus ſuperati. Et ſciendum ꝙ in plu/
uia deſignatur illa doctrina: que rigat cor
da audientium ad proferendum fructum:
in igne illa verba pungentia: que carnis
vitia inflammando conſumunt. Alterum
ergo prohibent ſancti. Alterum nequaq;:
quia ⁊ illa que poſſent edificare: abſcon/
dent pro culpis hominum a gente apoſta
trice:⁊ que eos conuincat male agere ma/
nifeſte loquentur. Cum autem compleue
rint teſtimonium ſuum (hoc eſt) cum per
fecerint opus miniſterij ſui inter falſos
chriſtianos: beſtia que aſcendet de abyſſo:
faciet aduerſus eos bellum. Ita enim in
conſequentibus dicitur.

C.3. Et cum finierint teſtimoni/
um ſuum: beſtia quæ aſcēdet de
abyſſo faciet cōtra eos bellum:
& uincet illos: & occidet illos.

Que ſit Beſtia iſta:⁊ que abyſſus de
qua aſcendet: in quarta ⁊ ſexta parte: late
diffuſeq; dicetur. Ut tamen breuiter di/
cam. Ipſa eſt multitudo infidelium: que a
paſſione domini: vſq; ad Antichriſtuꝫ per
ſequuta eſt eccleſiam dei. Sane ſi ſm litte/
ram duo futuri ſunt qui faciant iſta: ſiue ti/
aꝫ plures in duobus ordinibus: beſtia hec
que occidet eos: illa quarta beſtia intelli/
genda eſt: quam ſcribit Daniel. Gens: ſcꝫ:
Dan.7 effera ⁊ beſtialis que collecta eſt in exerci/
tum: egredietur de vmbilico nationum:
cui ⁊ dabitur poteſtas pro culpis hoīum
ſuper ſanctam (vt dictum eſt) ciuitatem:
in tempus:⁊ tempora:⁊ dimidium tpis.
Ipſa inq; beſtia faciet bellum contra ſan/
ctos altiſſimi aſſiſtentibus ſibi pſeudo pro
phetis:⁊ vincet eos ſignis mēdacibus: ſeu
etiam fraude demonum ⁊ calliditate ver/
borum. Qđ enim non contra duos tm̄ vi
ros: verumetiaꝫ aduerſus multos ira eius
deſeruiat in quarta parte libri demonſtra/

tur cum dicitur. Et faciet belluꝫ aduerſus
ſanctos:⁊ vincet eos. Et data eſt ei pote/
ſtas in omnem tribum:⁊ populum:⁊ lin/
guam:⁊ gentem ⁊ adorauerant eam om/
nes qui inhabitant terram: quorum non
ſunt ſcripta nomina in libro vite agni qui
occiſus eſt ab origine mundi. Si quis hꝫ
aures audiendi audiat. Qui in captiuita/
tem duxerit: in captiuitatem vadit. Qui
in gladio occiderit: opꝫ eum in gladio oc/
cidi. Hinc ⁊ de cornu illo vndecimo (hoc
eſt) de rege illo: qui erit caput huius be/
Dan. ſtie quando calcature ſunt gentes ſanctaꝫ
ciuitatem: in Daniele ſcriptum eſt. Et vi/
di ꝙ cornu illud faciet bellum aduerſus
ſanctos:⁊ preualebit eis: donec venit anti
quus dierꝫ:⁊ iudicium dedit ſanctis excel
ſi:⁊ tempus aduenit:⁊ regnum obtinue/
runt ſancti. Occident ergo ſancti ad man
datum ipſius: ſm ꝙ ad preceptum Nero
nis occiſi ſunt principes apoſtoloꝝ. Notā
dum vero ꝙ ait. Cum finierint teſtimo/
nium ſuuꝫ. Non enim quando vult Dya/
bolus poteſtatem accipit ſup iuſtos: exter
minare de terra eos qui annunciāt verba
vite: ſed quādo vult eos vocare dominus
de preſenti ſeculo neq; vt reddat illis mer
cedis premium pro laboribus ſuis. Si au
tem tribus tm̄ annis ⁊ dimidio regnatu/
ra eſt hec beſtia (vt opinio tenet)⁊ ſub eo
dem temporis ſpatio predicaturi ſunt viri
ſancti preeuntibus eos duobus viris qui
ſint duces eoꝝ: quid aliud datur intelligi:
niſi ꝙ circa finem regni ſui factura eſt pre
lium contra ſanctos: incipiens diſputare
de fide Chriſti: vt eos quos ſibi viderit eē
ſubditos ad perfidiam trahat? Non enim
ſemper cure eſt infidelibus legittima ho/
minum diſſipare: ſed aliquando:⁊ preci/
pue: cum data ſibi vndiq; pace: in ſupbiam
eriguntur. Prius itaq; dabit operam: reſi
ſtentem ſibi diutius percutere Babylo/
nem:⁊ poſtea eriget contra deum cornu
contumacie ſue: ſm ꝙ in ſexta parte ma/
nifeſtius dicitur. Hi cum agno pugnabūt:
⁊ agnus vincet illos: quoniam dominus
dominorum eſt:⁊ rex regum:⁊ qui cum il
lo ſunt vocati electi:⁊ fideles. Quare aūt
dicit cum agno:⁊ nō potius leone: niſi ꝙ
agni victoria in morte eſt:⁊ illi glorioſius
vincūt: qui pro iuſtitia moriunt? Seqtur.

Et corpora eorum iacebunt C.4.
in plateis ciuitatis magnæ: quæ
uocatur ſpiritualiter: Sodoma:
& Egyptus: ubi & dominus illo
rum crucifixus eſt.

Si verum eſt ad litteraꝫ quod de duo
bus viris ſcriptum eſt: vt: vꝫ: duo ſint pre
ter ceteros qui occidēdi ſunt a beſtia: que
aſcendet de abyſſo: veriſimile videtur ꝙ
in ea ciuitate occidendi ſunt: in qua ⁊ il/
lorum dominus crucifixus eſt. Uerumta/
men quod ait in plateis ciuitatis magne:
non ſatis videtur facere pro eodem intel/
lectu. Nunquam enim magna ciuitas vo
cata forte legitur Hieruſalem: ſed magis
Niniue:⁊ Babylon: magne ciuitates di/
cte ſunt: nimirum quia multi ſunt vocati:
pauci vero electi. Rurſuꝫ ciuitas illa que
vocat Hieruſaleꝫ: non ſm ſaxa ⁊ parietes
vocata eſt ſpiritualiter Sodoma:⁊ Egy/
ptus: ſed ſm carnaleꝫ populum qui quō/
dam habitauit in ea. Reſtat ergo vt in ci
uitate magna que vocat ſpiritualiter So/
doma:⁊ Egyptus: regnum huius mūdi
intelligamus: cuius platee ſunt illi hoies
qui ſibi elegerunt vias largas ducētes ad
pditionem: in qbus iacebunt mortua cor/
pora hoiuꝫ beatoꝝ: ꝙ ſpūales intellectus
veteris ac noui teſti morient in eis: interfe
ctis a beſtia: predicatoribus veritatis:⁊ p
ſtrata (iuxta illud Danielis) vitate in ter Dan.8
ra. Uex hoc generalr:⁊ iuxta illud qđ re/
ferri pōt in ſpū ad oēs ſanctos: q in illo tā
to diſcrimine occidendi ſunt. Si autem
de duobus illis ſpecialiter agēdum eſt: aut
fateamur participatione pfidie vocari ci/
uitatem magnam: quecunq; erit gens illa
in qua ſancti pdendi ſunt:⁊ eadem parti/
cipatione dictum ſit: vbi ⁊ dominus illoꝝ

rum crucifixus eſt:q: vna eſt ciuitas om/
nium reproborum: aut fortaſſis quod ma
gis ad rem pertinere videtur: ⁊ ſub eo/
dez intellectu accipi poſſit:conuocandos
eſſe iudeos in Hieruſalem ciuitatez illam
terrenam:in qua fuerunt patres eoꝝ cum
filijs ſuis:a rege illo vndecimo:de quo plu
ra ſcripſimus in hoc libro:in cuius conſpe
ctu occidendi ſunt a beſtia ſerui dei;quate
nus inter reliqua mala que facturus eſt:
ſaluatorem ſe eſſe predicet iudeoruz:quod
maxime opinari datur ex eo loco:vbi dici
tur in Daniele. Filij preuaricatorum po/
puli tui:extollentur vt impleant viſionem
⁊ corruent. Quod ſi ita erit etiam ad litte
ram accidere poſſe videtur:vt ſicut quon
dam in illa ciuitate: ⁊ in illo populo: ia/
cuit mortuus dominus illoruz:ita ⁊ nunc
quoqz in eadem ciuitate: ⁊ in eodem po/
pulo iaceant corpora ſeruorum eius:ſup/
plẽtium ea que deſunt paſſionum ipſius.
Siue ergo in illa ciuitate: ſiue in alia iſta
fiant:non eſt alienum a ſimplici veritate:
q: hoc aduerbium:vbi:plerunqz in diui/ Vbi. uſus.
na pagina:non tam loci ſitum:q̃z aut po/
pulum:qui aliquando fuit in loco:aut po/
puli eiuſdem ſimilitudinem ſignat. Se/
quitur.

T.5. Et videbunt de tribubus:& populis: & linguis: & gentibus corpora eorum per tres dies: & dimidium:& non ſinent ea poni in monumentis. Et inhabitantes terram gaudebunt ſuper illis & iocundabuntur:& munera mittent inuicem: quoniam hi duo prophetæ cruciauerunt eos qui habitãt terram. Et poſt dies tres & dimidium:ſpiritus uitæ adeo intrabunt in eos: & ſteterunt ſupra pedes ſuos:et timor magnus cecidit ſuper eos qui uiderunt eos.

Si ſm typicum intellectum in tribus
annis ⁊ dimidio:omne tempus quo Be/
ſtia iſta regnabit: accipimus (hoc eſt) ab
aduentu domini:vſqz ad tempus ruine ⁊
precipitationis ipſius:reſtat: vt in tribus
diebus ⁊ dimidio breuiora tpum ſpatia de
ſignentur:poſt que dabitur regnuz qð eſt
ſubter omne celum populo ſanctorum al/
tiſſimi. Interim tamen clauſus manet adi
tus monumẽti huius propter illud quod
ſcriptum eſt a domino tribus diſcipulis:
quod vtiqz in ſpiritu intelligendum eſt. mat.17.
Nemini dixeritis viſionem: donec filius
hoīs a mortuis reſurgat. Ut enim mors
ipſius extinctionez veritatis deſignat:ita
reſurrectio eius viuificationem:haud du/
bium q̧ propter ſpiritum qui viuificat:ſi
cut ⁊ multa illa corpora mortuorum que
dormierant:⁊ ſuſcitata ſunt: deſignant q̃z
multa teſtimonia veritatis:que omnia in/
ſpirante deo:excitabuntur a ſomno. Ue/
ruz quia completo tempore belli:tempus
iudicij incohabit:quod tamen ſm quid:
⁊ prius conſtat fore initiandum:neceſſe eſt
omnino vt ſequatur reſurrectio mortuo/
rum. Et hoc quidez de omnibus ſanctis.
De duobus autem viris id reor omnimo
dis obſeruanduz (quod ſi verum eſt) eſſe
duos qui occidendi ſunt a beſtia:profecto
ipſi duo poſt tres dies ⁊ dimidium ⁊ mor/
tuis reſurgent. Quid enim ſi ſicut domi/
nus eorum occiſus eſt: ⁊ tertio die cum
multis alijs reſurrexit a mortuis:ita ⁊ iſti
duo propter eos qui letabuntur ſuper ne/
ce eorum:poſt dies tres ⁊ dimidiuz a mor
tuis reſurgent:etiam ſi tunc non erit vl/
tima illa reſurrectio mortuorum? Quod
autem ait. Uidebunt de tribubus ⁊ popu
lis:⁊ linguis: ⁊ gentibus corpora eorum
per tres dies ⁊ dimidium ⁊ non ſinent ea
poni in monumẽtis:ſiue ad duos illos re/
ferat̃ ſermo:ſiue generalr̃ ad oẽs ſanctos q
in eadem tẽpeſtate occidẽdi ſunt:dubium

non eſt qn diuerſaꝝ nationum lingue con
ueniant ad ſpectaculum illud:ſm q̧ ſolet
accidere in aliqua ciuitate regali: vt:vz:e
diuerſis partibus ꝯfluentes illuc diuerſaꝝ
linguaꝝ ⁊ moꝝ:hoīes ꝯgregentur ibi:que
rentes (vt moris eſt) captare beniuolẽtiaz
poteſtatis terrene:diligentes gloriam ho/
minuz magis q̃z dei. Inde eſt q̧ nõ ſinent
corpora ſanctoꝝ poni in monumentis:vt
vt duz ſe in morte illoꝝ crudeles oſtẽdent
ab eis qui eos occiderãt:artius diligãtur.
mt.13 Unde ⁊ per ſeipſam veritas interrogata a
diſcipulis de tpibus illis: hec inter cetera
reſpondit:dicẽs. Tradet autem frater fra/
trem in mortem:⁊ pater filium:⁊ ꝯſurgẽt
filij in parentes:⁊ morte eos afficient. Et
hoc quare? Q: facilius põt pſuaderi hoī/
bus qui terrena ſapiunt: qð plz carni: q̃z
qð plz ſpiritui: ⁊ proniores ſunt hoīes ad
credendum pollicentibus clementiam:q̃z
his qui comminãtur iudicium:preſertim:
cum carnales hoīes:quibus dñatur pecca
tum:eo iniuſtum putent iudicium:qð mi
nantur ſancti:quo putãt impoſſibile obſer
uari poſſe ab hoīe:qð iubet̃. Dicunt eniz.
Si nemo põt haberet quicq̃z:niſi qð ei de
ſup datum eſt:aut falſum eſt q̧ deum miſe
ricordem predicant:qui exigit qð non do/
nat:aut ipſi ſunt falſi teſtes dei:q ibi quoqz
diſtrictum eſſe fatentur iudicium:vbi nec
voluntas bona:nec poſſibilitas ſuffragat̃.
Cũqz hec ⁊ ſimilia tam nequiter:q̃z mẽda
citer fingunt:efficiunt̃ eis verba predican
tium quaſi qdam ſtimuli in corde defixi:
ita vt predicatio illoꝝ ſit eis cruciatus: ⁊
comminatio eoꝝ:labor ⁊ afflictio ſpiritus.
Sic Herodi regi: ⁊ maxime Herodiadi:
mr.6. moleſta erant verba Ioãnis:ſic phariſeis
impijs predicatio Xpi. Qð ſi ipſi plerũqz
mali non valẽtes ferre verba bonoꝝ:que/
runt modis oībus interficere illos:quãto
magis eos letari:⁊ exultare credendum eſt
in morte eoꝝ:cum q̃ſi abſqz ſcãdalo ⁊ infa/
mia ſua:ab alijs occidunt̃? Unde ⁊ in pre
ſenti capitulo de vite huius amatoribus:
quoꝝ ꝯuerſatio in terris eſt:id qð audiui
mus:dictum eſt. Et inhabitantes terram
gaudebunt ſup illis ⁊ iocundabunt̃:⁊ mu
nera mittent inuicem:qm̃ hi duo ꝓphete
cruciauerunt eos qui habitãt terram. Hoc
eſt enim illud. Uos autem ꝯtriſtabimini: Ioã.16
mundus autez gaudebit. Nec mir̃ tñ. Si
enim ꝯtriſtarentur aīales hoīes de piclita
tione crucis:⁊ ꝑcuſſione fidei:iure triſtarẽ
tur de poteſtate beſtie:de regno ⁊ victoria
eius qui certamen init ꝯtra Xpm. Q: ve/
ro de terrena ꝓſperitate:quam predicant
pſeudo chriſti efficiunt̃ leti:neceſſe eſt vt il
los odiant:qui hanc habent exoſam: illis
iungantur aīo qui eam annunciãt ⁊ defen
dunt. Decepti itaqz hoīes:quoruz ꝯuerſa
tio in terris eſt:exiſtimãtes pacem illaz di/
uinitus eſſe datam:gaudebunt ⁊ letabunt̃
ad inuicem. Quibus aũt erit ſanum cor:tri
ſtabunt̃ ⁊ flebunt:⁊ ſaltem vel inuitos cru
ciabunt ſepius amatores mundi:annunciã
tes illis iudiciuz:qð prope eſt:⁊ cruciatus
inferni:qui eos recepturi ſunt in fine pp
impietates ſuas:eo q̧ cognoſcẽtes deum:
non ſicut deum adorãt:aut gratias agunt:
ſed euaneſcunt in cogitationibus ſuis:fin Rom.1
gẽtes illa que ſupius diximus:pp qð ⁊ ob
ſcuratur eoꝝ cor inſipiens:ita vt adorẽt ⁊
colant creaturaz potius q̃z creatorem:qui
eſt benedictus deus in ſecula amen. Sane
qð dictum eſt in eodez loco de reſurrectio
ne eoꝝ qui occidẽdi ſunt a beſtia:ſpiritus
vite adeo intrabit in eos:⁊ ſteterunt ſupra
pedes ſuos:ideo dictum eſſe fatẽdum eſt:
q: mox vbi iuſtoꝝ ſpiritus carcerali erga/
ſtulo ſoluti ſunt:pgunt ad deum qui dedit
illos:vt eiſdem repletis ad integruz dono
ſpiritus ſancti: corpora quoqz que prius
aīalia ſuſcepiſſe noſcunt̃:virtute illius ſpi/
ritus qui ex deo eſt:ſpiritalia fiãt:⁊ iam nõ
habeãt poſſe cadere ſicut prius:ſz infatiga
biliter ſine fine manere. Unde ⁊ per pro/
phetam dī. Qui autem ſpant in dño:mu/ Eſa.40
tabunt fortitudinez:aſſument pẽnas ſicut
aqle:currẽt ⁊ non laborabunt:volabunt ⁊
nõ deficient. Qð autem ſeqtur. Et timor
magnus cecidit ſup eos qui viderunt eos.

Sic eſt accipiendum: vt dicitur: excepto: ꝙ (vt moris eſt prophetaruʒ) preteritum hic ponitur pro futuro. Sequitur.

T.6. ¶ Et in illa hora factus eſt terremotus magnus: et decima pars ciuitatis cecidit: & occiſi ſunt in terremotu nomina hominum ſeptem millia.

¶ In hora qua ſanctoꝝ gloria manifeſtabit: magnus terremotus fiet: qꝛ ꝯcuſſa corda videntium: vel audientium iſtud: incipiẽt fluctuare in ſemetipſis: ⁊ alij arguẽt ſe ſup incredulitate ſua: alij deſperantes deteriores fient: ita vt ipſi ruant: ⁊ multos
1.cor.10 perimant ſeparando a fide. Unde ⁊ non immerito ciuitas iſta: cuius decima pars cecidit in terremotu: ſancta eccleſia intelligenda eſt: qꝛ cadere non poteſt qui aliquando ſtetit in fide. Unde ⁊ per apoſtolum dici
1.cor.1. tur. Qui ſtat: videat ne cadat. Sed ſi eccleſiam deſignat que ſtat in fide: quomodo in glorificatione iuſtoꝝ: aliqua pars ipſius cadere dicta eſt? niſi quia multi clericorum qui videbantur ſtare: quando ſancti erunt in certamine: increduli erunt verbis eoꝝ: ⁊ licet manifeſte: non inſultent eis ſicut ceteri: occulte tamen detrahent illis: ſm qꝺ
mat.26. ⁊ domino ſuo detrahebant aliqui ⁊ inſultabant dicẽtes. Uah qui deſtruit templuʒ dei: ⁊ poſt triduum reedificat illud: quorum tamen aliqui poſtea compuncti ſunt: ⁊ egerunt penitẽtiam de reatu ſuo: alij deſperantes ſeipſos: deteriora fecerunt: perſequentes apoſtolos de ciuitate in ciuitatem: perſeuerantes vſqꝫ in finem in iniquitatibus ſuis? Cadent ergo aliqui in hora illa viſo ſigno: quia ſtimulati a conſciẽtia: deſperabunt. Quod autem caſuri ſint in die illo aliqui de clero: in Danielis viſione demonſtratur: cum dicitur. Et de erudi
Dan. tis ruent. Sed ſi de illis qui ſunt muri ciui
Jon.4 tatis: multi corruent: quid erit de multitudine laycorum qui neſciunt dexteram vel ſiniſtram: ⁊ nihil reputant celeſtia comparatione terrenoꝝ? Quo circa nomina hominum ſepteʒ millia in terremotu eodem mortua eſſe perhibentur: quia innumera multitudo laycorum: qui chriſtiano cenſentur nomine: ⁊ putabuntur manere in fide: circumuẽti ab illis clericis qui erunt in parte Antichriſti: extinguentur a fide: dicentibus hoc quod viſum vel auditum eſt: de glorificatione iuſtorum: factum eſſe per artem ⁊ operationem Dyaboli: magis autem credẽdum eſſe ſignis que faciet Antichriſtus: ⁊ pſeudo prophete: dicentibus ipſum eſſe Chriſtum: illos autem veros prophetas. Erit enim tunc populus: re vera: quaſi altera Egyptus: viri illi: quaſi Moyſes ⁊ Aaron: pſeudo ꝓphete: quaſi Jannes ⁊ Mambres: ad quorum ſigna:
Exo.7 indurabatur coꝛ Pharaonis: ⁊ corda egyptioꝝ: q̄ꝫuis aliquid ſimile etiaʒ nunc agatur in mundo. Omnes enim qui predicant veritatem: ſimiles ſunt Moyſi: qui autem tuentur errorem ⁊ reſiſtunt veritati: ſimiles Jannes ⁊ Mambres. Ueruntamen ⁊ tunc ⁊ nunc indurari per eos non deſinunt corda egyptioruʒ: quouſqꝫ Pha
ps.10. raonis exercitus demergatur in mare. Et
ps.105. illi quidem ſic. Ceterum omnipotẽs deus
Regum. in reliquijs ſuis preparabit vultum eoꝝ: reſpiciens terram: ⁊ faciens eam tremere bono timore: ⁊ eos qui non malitia: ſed ſicut illi quos Abſalon neſcientes duxit in Gabaon: ſimplici animo peccauerunt. Nam ſequitur.

T.7. ¶ Et reliqui in timorem miſſi ſunt: & dederunt gloriam deo cæli.

¶ In omnibus plagis que ſupra ſcripte ſunt: non eſt dictum fore aliquos miſſos in timore: neqꝫ dediſſe gloriam deo celi: quamuis multos dediſſe gloriam: dubiuʒ non ſit. Hic autem propterea dictum eſt: ꝙ regnante Antichriſto: ⁊ ablato a deo celi iuge ſacrificio: ſic erit abſconditus cultus diuinus ⁊ pene intermiſſus quaſi non ſit: haud dubium: ꝙ preualente ſimplicitati verſutia: ⁊ reſiſtente mendacio veritati: qui tamen in glorificatione iuſtorum reſurget quoqꝫ ipſe velut a mortuis: vt dent de reliquo gloriam deo celi: ⁊ fiat ei ſacrificium ſicut ⁊ in diebus antiquis. Uel certe propterea dictum eſt in hoc loco: quia ſcriptum eſt: ꝙ reliquie in toto corde ſuo conuertentur ad dominum. Sequitur.

T.8. ¶ Veh ſecundum abiit: & ecce veh tertium veniet cito.

¶ Tertium veh dicit: ꝙ angelo ſeptimo futurum eſt: quia primum conſumatum eſt ſub angelo quinto. Secundum ſub angelo ſexto. Tertium conſumabitur ſub angelo ſeptimo: ſm ꝙ prenunciatum eſt: voce aquile volantis per medium celi: clamãtis voce magna: ac dicẽtis. Ueh: veh: veh habitantibus in terra: de vocibus trium angelorum: qui erant tuba canituri. Sequitur.

T.9. ¶ Et ſeptimus angelus tuba cecinit: et factæ ſunt voces magnæ in cælo dicentes. Factum eſt regnum huius mundi: dei noſtri & chriſti eius: & regnabit in ſæcula ſæculorum amen. Et viginti quatuor ſeniores qui in conſpectu dei ſedent: in ſedilibus ſuis ceciderunt in facies ſuas: & adorauerunt deum dicẽtes. Gratias agimus tibi domine deus omnipotens: qui es: & qui eras: quia accepiſti virtutem tuam magnã: & regnaſti. Et iratæ ſunt gentes: & aduenit ira tua, & tẽpus mortuorum: iudicari et reddere mercedem ſeruis tuis: & prophetis: & ſanctis: & timentibus nomen tuum, puſillis, & magnis: & exterminandi eos qui corruperunt terram.

¶ Iſte eſt ille angelus ſeptimus: de quo ſub ſexto angelo iurauit: ille angelus qui habebat librum apertum in manu ſua: dicens: quia tempus iam non erit amplius: ſubauditur: conſumandorum myſterioꝝ: ſed in diebus vocis ſeptimi angeli cum ceperit tuba canere: ꝯſumabitur myſterium dei: haud dubium: ꝙ illud myſterium qꝺ latebat ſub veteri teſtamento: a diebus Moyſi: vſqꝫ ad Joannem Baptiſtam. In tempore itaqꝫ huius angeli (hoc eſt) illorum predicatorum: qui tempore ſeptimo ſequuturi ſunt: fient voces magne in celo dicentes. Factum eſt regnum huius mundi dei noſtri: ⁊ chriſti eius: qꝛ gaudebunt ſancti in eccleſia ſuper bonis que facturus eſt dominus: ⁊ annunciabunt gloriaʒ eius adinuicem: iubilantes potius q̄ꝫ docẽtes: attendentes completum eſſe: quod nos quoqꝫ modo fide tenemus: oportere. ſ. regnare dominum noſtrum Jeſum Chriſtuʒ quouſqꝫ ponat omnes inimicos ſuos ſub pedibus ſuis: ⁊ dandum eſſe regnum
quod eſt ſubter omne celum: populo ſan Dan.7.
ctoꝝ altiſſimi: cuius regnum: regnuʒ ſempiternum eſt: ⁊ omnes reges ſeruient ei: ⁊ obediẽt. Unde ⁊ viginti quatuor ſeniores (hoc eſt) vniuerſi prelati eccleſiaꝝ: qui ſignificantur per illos: ꝓcidẽt ⁊ adorabunt deum dicentes. Gratias tibi agimus dñe deus oĩpotens: qui es: ⁊ qui eras: qꝛ accepiſti virtutem tuam magnam: ⁊ regnaſti:
qꝛ attendẽtes completuʒ eſſe qꝺ ſcriptum Eſa.26.
eſt. Oĩa opera noſtra operatus es nobis: ⁊ qꝛ educit nos per ignem ⁊ aquam: ⁊ indu
cit in refrigerium: ⁊ non agnoſcẽtes habe ps.65.
re ſe aliqd in ſemetipſis: qꝺ retribuãt dño pro vniuerſis beneficijs ſuis: ſaltem humiliati vſqꝫ ad ſolum: agẽt gratias deo ſuo: ⁊ laudabunt nomen eius: qm̃ bonus: qm̃ in
ſeculũ miſericordia eius. Et benedicunt q ps.117.
es: ⁊ q eras: qꝛ qñ videt dñs obdormire: ⁊

Quaſi non attēdere ad preces noſtras: dicit
inſipiēs in corde ſuo: nō eſt deus: dicit ſtul/
Ps. 13. tus: non videbit dñs: nec intelliget deus
Ps. 93. Jacob: dī in gentibus: vbi eſt deus eoꝝ?
Ps. 113. Sed qđ dicit apoſtolus? Jeſus Xp̄s heri
⁊ hodie: ipſe ⁊ in ſecula. Aut ſi ꝑꝑ myſteri/
Heb. 13 um pſonaꝝ: dictum eſt: qui es: ⁊ qui eras:
liquet qđ ait ipſe vnigenitus dei. Pater
meus vſq; modo opatur: ⁊ ego opor: ⁊ ꝙ
ſicut deus pater oſtēdit gloriam ſuam: qñ
Joā. 5. deſtructo regno Aſſyrioꝝ ⁊ Chaldeoꝝ: ſu
ſcitauit ſpiritum Cyri regis Perſaꝝ: qui
donaret libertatem filijs Juda ⁊ preciperet
3. eſd. 2 fundari templum: qđ deſtruxerant Chal/
dei: ita vnigenitus dei filius oſtendet ma/
gnitudinem ſuam: opans ⁊ ipſe ſicut ⁊ pa
ter eius: vt oēs honorificent filium: ſicut
Joā. 5. honorificant patrem. Qđ ergo aiunt: qui
es: ⁊ qui eras: videntur patri ⁊ filio eſſe lo
quuti: preſertim cum ſupius dictum ſit. Fa
ctum eſt regnum huius mundi: dei noſtri
⁊ chriſti eius: ⁊ regnabit in ſecula ſeculoꝝ
amen. Sȝ quare duobus tm̄? Nūquid opa
tur aliqđ pater ſine filio: aut filius cum pa
tre ſine ſpiritu ſancto? Abſit. Sȝ idcirco di
cunt hoc patri ⁊ filio: qꝛ videntꝰ completa
eſſe tp̄a laborioſa: in quibus pater ⁊ filius
oſtenderunt patientiam ſuam: adeſſe vero
tp̄s libertatis: qđ quadam myſteriali pro/
prietate ptinet ad ſpiritum ſanctuȝ: qui eſt
amor patris ⁊ filij (apoſtolo atteſtāte) qui
2. cor. 3. dicit. Ubi ſpiritus dñi: ibi libertas. Sane
autem qđ aiunt. Et irate ſunt gētes: ⁊ ad/
uenit ira tua: tp̄s eſſe iuſti iudicij: manife/
ſte demōſtrant: non ſm̄ tp̄s illud quo diſſi
mulabat vindicare humiles: vt erudiret
eos in patiētia: ſȝ iuxta qđ deſignatum eſt
in diebus Helye: qui iudicabat ⁊ puniebat
peccatores terre: reddens vnicuiq; eoꝝ iu
3. re. 18. xta opa ſua. Et qđ aiunt. Et tp̄s mortuoꝝ
4. re. 1. iudicare ⁊ reddere mercedem ſeruis tuis:
prophetis: ⁊ ſanctis: ⁊ timētibus nomen
tuum: ⁊ exterminandi eos qui corrumpūt
terram: ad tp̄s illud referēdum eſt: in quo
beſtia ⁊ pſeudo propheta: mittētur in ſta/
gnum ignis ardētis ſulphure: ⁊ ad tertiuȝ

ſtatum mundi: qui erit in ſabbatuȝ ⁊ quie
tem: in quo exterminatis prius corruptori
bus terre: regnaturus eſt populus ſancto
rum altiſſimi: quouſq; induti nouis corpo
ribus: ⁊ pacto iudicio generali aſcēdant ſi
mul cum dño ſuo: ad paratum ſibi regnuȝ
ab origine mundi. Puto aūt ꝙ mox vbi Mat. 25
completa fuerit paſſio ſanctoꝝ: incipiet ſe/
ptimus angelus exaltare voceȝ ſuam: oſtē
dēs iam oīno ꝯſumata eſſe myſteria regni
dei: apparentibus ſignis: in ſole: ⁊ luna: ⁊ Luc. 21
ſtellis: areſcētibus hoībus pre timore ⁊ ex/
pectatione que ſupueniet vniuerſo orbi: ⁊
q̄uis neſciatur q̄to tp̄e aduētum iudicis
ſigna iſta precedant. Hoc eſt enim tertium
veh. Nempe ⁊ qđ dictum eſt in hoc loco. Tertium veh.
Et tp̄s mortuoꝝ: in ſeptima parte libri hi
ſcriptum. Uidi ſedes ⁊ ſederunt ſup eas: ⁊
iudiciuȝ datum eſt illis: ⁊ aīas decollatoꝝ
ꝑꝑ teſtimonium Jeſu: ⁊ ꝑꝑ verbum dei: ⁊
vixerunt ⁊ regnauerunt cum Xp̄o. Uiuūt
qui cum Chriſto regnant: qꝛ vere viuunt
ipſe dicit per ſemetipſum. Qui credet in
me: etiaȝ ſi mortuus fuerit: viuet: ⁊ omnis Joā. 11
qui viuit ⁊ credit in me non morietur in
eternum. Et irate ſunt (inqt) gētes: ⁊ ve/
nit ira tua ⁊ tp̄s mortuoꝝ iudicare: ⁊ red
dere mercedem ſeruis tuis: ⁊ ꝓphetis: ⁊
ſanctis: ⁊ timētibus nomen tuum puſillis
⁊ magnis: ⁊ exterminandi eos qui corru/
perunt terram. Qđ dicunt. Irate ſunt gē
tes: ad ſuperiora refert. Inter tp̄s enim ſexti
⁊ ſeptimi angeli: parua differētia eſt. Sub
illo enim iraſcuntur gētes: ſub iſto veniet
ſup eos indignatio dei. Tēpus mortuoꝝ
(hoc eſt) eoꝝ qui in dño moriunt: qꝛ ꝯſu/
mato bello: ſupeſt: vt victoribus ꝯferat co
rona. Ad hoc ptinet qđ ꝯ̄ter adiunctum
eſt. Judicare ⁊ reddere mercedem ſeruis
tuis. Judicabit eniȝ dñs in die illo eos qui
pſequuti ſunt iuſtos: ⁊ ipſis iuſtis reddet
mercedem patientie ſue. Quibus ſeruis?
Prophetis: ⁊ ſanctis: ⁊ timētibus nomē
eius. Non oēs ſancti ꝓphete ſunt: ⁊ ideo
dicunt prophetis: ⁊ ſanctis. Bene autem
ſubiunctum eſt in genere. Et timentibus
nomen

nomen ſuum: puſillis ⁊ magnis: qꝛ non ſo/
lum illi qui pfecti ſunt: pcipient mercedeȝ
laboris ſui: verumetiaȝ ⁊ illi qui minus ali
qđ habent a pfectione: qꝛ pius eſt ⁊ bonus
dñs omnibus qui ſperant in ſe. Qđ auteȝ
ſeqtur. Et exterminandi eos qui corrupe/
runt terram: ad Antichriſtum ⁊ ſocios ei/
us referendum eſt: ꝙ ſicut preter ſolitum:
corrupturi ſunt terram: ita per preter ſoli
tum exterminabuntur de terra: ita vt non
remaneat: nec vnus de oī multitudine ſo/
cioꝝ eius. Sic enim dicit dñs per prophe/
tam. Et erit in die illa dicit dñs: queram
ꝯterere oēs gentes que veniunt ꝯtra Hie/
ruſalem: ⁊ effundam ſup domum Dauid:
⁊ ſuper habitatores Hieruſalem: ſpiritum
gratie ⁊ precum. Et poſt pauca. Et erit in
die illa: dicit dñs exercituum. Diſperdam
nomina ydoloꝝ de terra: ⁊ non recordabū
tur vltra: ⁊ pſeudo prophetam: ⁊ ſpiritum
immundum auferam de terra.

¶ Explicit tertia pars.

¶ Incipit quarta pars libri.

¶ Diſtinctio prima quarte partis libri.

Gen. 1 Quarto die (vt ha/
bet in Geneſi) crea
uit deus ſoleȝ: ⁊ lu
naȝ: ⁊ ſtellas. Quar
ta mundi etate cla
ruerunt in Iſrael:
Helyas: ⁊ Helyſe/
us: ⁊ filij propheta
ruȝ. Quarta parte
huius libri oſtendi
tur mulier amicta
ſole ⁊ luna ſub pedibus eius: ⁊ in capite
eius corona ſtellaꝝ duodecim. Quarto de
niq; eccleſie tēpore: emicuit ordo heremiti
cus precipuus gratia caſtitatis. Qđ ergo:
vel in quarto creationis die: vel in quarta
mundi etate: in Helya: ⁊ Helyſeo: ⁊ filijs
prophetaꝝ: vel in hac muliere amicta ſo/
le: deſignatum fuerat: quarto eccleſie tp̄e

ꝯſumatum eſt. Sicut enim in prima parte
agitur de prelatis: in ſc̄da de martyribus:
in tertia de doctoribus: ita in hac quarta
parte de virginibus: ⁊ heremitis: vt quod
quatuor aīalibus deſignatum eſt: quatuor
his ordinibus compleretur. Quartum et/
enim aīal: aquile volanti ſimile eſſe phibe
tur: ⁊ huic mulieri ale aquile date ſunt: vt
euntem Helyam in celum: quinimmo He/
lye dñm: ſequeretur: vt ⁊ ſi corpore adhuc
in terris ꝯſtituta maneret: cogitatione tm̄
⁊ affectu: in illa eterna patria ꝯuerſaretur.
Notandum vero eſt qđ de quatuor aīali/
bus dī. In medio ſedis: ⁊ in circuitu ſedis
quatuor aīalia plena oculis. Notādum in
quam eſt: ꝙ ille ordo magis interiora poſſi
det: qui calcatis penitus curis ſeculi: to/
tus in intimis ſe abſcondit. Unde ⁊ ꝑ pſal Ps. 30.
miſtam dī. Quam magna multitudo dul/
cedinis tue dñe: quam abſcondiſti timenti
bus te. Perfeciſti eis qui ſperant in te in
ꝯſpectu filioꝝ hominum. Abſcondes eos
in abſcondito faciei tue a ꝯturbatione ho/
minuȝ. Hec eſt pars eoꝝ qui norunt ꝯtem
nere viſibilia: qui ſola inuiſibilia ⁊ celeſtia Exod.
ꝯcupiſcunt. Qꝛ vero archa federis dñi ſub
alis Cherubin: primo qdem in tabernacu
lo: deinde in templo dei protegebatur: vt
oſtenderet beatus Joānes quid archa illa
deſignauerit: que tam reuerenter apud fi/
lios iſrael habita fuerat: tractaturus de ve
riſſima archa dñi (hoc eſt) de matre virgi
ne: que nobis ptulit Chriſtum: ſermonem
de archa teſtamenti premiſit: vt: vȝ: mani/
feſte daretur intelligi: ꝙ non aliud ipſe in
hoc libro deſcriberet: q̄ȝ qđ vetus deſigna
uerat teſtamentum. Ait ergo.

¶ **Apertum eſt templum dei** T. 1
in cælo: & viſa eſt archa teſtamē
ti eius in templo eius.

¶ Quid enim aliud deſignabat: ꝙ ſic ar/
cha federis dñi in ſecretis tabernaculi: ſiue Exod.
templi ſub alis Cherubin ꝓtegebatur: ni
ſi illud qđ de virginibus dñi ꝯtemplanti/
bus premiſſum eſt. Abſcondes eos in ab/

ſcondito faciei tue a ꝯturbatione hoīum. Pſ. 30.
Proteges eos in tabernaculo tuo a ꝯtra/
dictione linguaꝝ. Bene autem ſub alis
Cherubin: que doctores ſancte eccleſie ad
defenſionem fidei in plenitudine ſcientie
ꝯſtitutos deſignant: manere archa ipſa de/
ſcribitur: qꝛ nimiꝝ doctores catholici ad
ꝓtectionem eccleſie dati ſunt: ne aqua er/
ronea quam euomuit draco: nullo hanc ꝓ
tegente: ⁊ pro ea ſe totis viribus opponen
te: ſubuerteret. Deſignaꝫ ergo in templo
teſtamētum vetus qđ in prole gaudebat:
in archa teſtm̄ nouum: cuius gloria caſti/
tas ⁊ virginitas eſt: Illud eniʒ ſm̄ carneʒ:
iſtud ſm̄ ſpiritum: datum eſt. Illius filij
carnales erant: iſtius ſpirituales. Parua
erat tunc archa: magnuʒ templum: qꝛ pau
ci admodum erant tunc amatores virgini
tatis: ꝯiugalitatis multi: habebat proinde
plures filios tunc Phenēna: anna ſterili
permanente: quouſqꝫ venit xp̄s qñ dicere
mereretur: Recedāt vetera de ore veſtro: I. re. 2.
quia deus ſcientiarum: dominus eſt. Et
poſt pauca. Donec ſterilis peperit pluri/
mos: ⁊ que multos habebat filios infir/
mata eſt. Hoc ⁊ Eſayas dicit. Letare ſte/ Eſa. 54
rilis: que non paris: erumpe: ⁊ clama:
que non parturis: quia multi filij deſerte
plus ꝗ̃ eius que habet virum. Sic ſic ar/
cha teſtamenti conualuit: non dico in
templum: veꝝ in ciuitatem: ipſa eſt enim
Hieruſalem celeſtis: cuius templum eſt
ipſum celum: quin potius ipſe deus: cuius
magnitudinis non eſt finis. Aptum eſt er
go templum dei in celo: ⁊ viſa eſt archa te
ſtamenti eius in templo eius. Ex eo: vʒ:
die: vel tempore quo velum templi ſciſ/
ſum eſt a ſummo vſqꝫ deorſum: quando
⁊ monumenta aperta ſunt: e quibus vi/
uentes homines aſcenderunt: ⁊ apparue/
runt multis: nimirum quia prophetarum
volumina apiri ceperunt: ex qbus prodie/
runt ſpirituales intellectus: ⁊ apparuerūt
non oībus: ſed multis: teſtibus. ſ. preordi/
natis a deo. Aptum eſt etiam qđ eſt maius
illud ſacratiſſimum monumētum: de quo
ſanctiſſima caro Chriſti egreſſa eſt incor/
rupta: que ⁊ ipſa vitam virgineam pari mo/
do deſignat: vtpote ſpiritualem ⁊ angeli/
cam: ⁊ neſcientem corruptionem (dicente Mat. 22
dño.) In reſurrectione: neqꝫ nubēt: neqꝫ
nubētur: ſed erunt ſicut angeli dei in celo:
⁊ filij erunt dei: cum ſint filij reſurrectio/
nis. Aptum eſt ergo in die illo templuʒ dei
in celo: ⁊ viſa eſt archa teſtamenti: aptum
eſt teſtamentum vetus in eccleſia: ⁊ appa/
ruit gratia: aptum eſt ſepulchrum littere:
⁊ apparuit ſpiritualis intelligentia: aptum
eſt: quod ſignificauerat vita corruptibilis
⁊ carnalis: ⁊ inuentum eſt ſignificaſſe vi/
tam incorruptam: ⁊ ſpiritualem. Om/
nia quippe precepta legalia que in mini/
ſterio data ſunt: aut circa animalia cor/
pora: aut circa lapides ⁊ metalla: aut cir/
ca arbores ⁊ herbas: ⁊ his ſimilia age/
bantur: que omnia non erant niſi vmbre
⁊ exemplaria futurorum. Notandum ve/
ro ſummopere eſt: ꝙ ea que in hac quar/
ta parte dicuntur: generaliter ſpectant
ad ſtatum totius eccleſie: ⁊ ſpecialiter ad
quartum. Quamuis enim a reſurrectione
dominica: ⁊ precipue: ab aſcenſione eiuſ/
dem: quanta eſſet virginitatis ⁊ caſtitatis
gloria: necnō ⁊ felicitas vite ꝯtemplatiue:
manifeſte fidelibus panderetur: non tñ eo
modo claruit quo tp̄e quarto: quāuis (vt
in libro concordie diſcuſſuʒ eſt) ſicut ordo
martyrum ꝯtemporaneus apoſtolico fuit:
lʒ ille preceſſerit: ita doctoꝝ ordini: fuiſſe
heremiticum ⁊ virginalem contempora/
neum: non eſt dubiuʒ: quamuis doctoꝝ or
do iter apiendo preceſſerit. Non enim ſci
rent a principio virgines ⁊ heremite: vtꝝ
illoꝝ ſtudia tam deo eſſent accepta: niſi do
ctores eccleſie aperirent: templum dei ⁊ ar
cham teſtamenti dñi: vitam exponerēt ſpi
ritualem: maxime cum multos eos lega/
mus habuiſſe obtrectatores: arguētes eos
ꝙ celibatum vite coniugali preferrent. Ita
enim manebat Maria inter apoſtolicam
turbam: ipſa inquaʒ Maria cui datus Jo/
nes in filium ſpiritualem: ac ſi archa do/

mini auro teſta in templo: cuius vitam ce
leſtem continue commendantes docto/
res: multos ei filios ⁊ filias per euange/
lium genuerunt: quorum gloria quanta
ſit: ſequentia huius libri manifeſte decla/
rant. Sequitur.

L. 11 ¶ Et facta ſunt fulgura: & vo/
ces: & terremotus: & grando
magna.

¶ Ubi cepit ſpiritus in littera reuelari fi
delibus: alij aſſummentes robur fidei: ſi/
gnis ⁊ miraculis coruſcare ceperunt: alij
L. 11 haurientes aquam viuam de fontibus ſal/
uatoris voces intonando dederunt: alij vi
dentes ⁊ audientes: concuti ⁊ timere cepe
runt: alij exiſtimātes inſaniam: in modum
dure grandinis: obdurare ceperunt. Sic
igitur viſa archa dei: ſic cognita gratia ⁊ in
ſtria ſpirituali: fulgura miraculoꝝ: voces
predicationum: terremotus cordium hu/
manoꝝ: necnon ⁊ grando duritie in cordi
bus infidelium procreata ſunt. Audierunt
enim humiles ⁊ contriti ſunt corde: audie
runt ſuperbi: ⁊ amplius indurati ſunt.
Sequitur.

¶ Incipit diſtinctio prima.

Cap. 12
L. 1. ¶ Et ſignum magnum apparuit
in cælo: mulier amicta ſole: &
luna ſub pedibus eius: & in capi/
te eius corona, ſtellarum duode
cim: & in utero habens clama/
bat parturiens: & cruciabatur ut
pareret.

O vere magnum ⁊ admirabile ſi/
gnum. Hʒ eccleſia in cordis vtero:
verbum dei: cruciatur: affligitur: anguſtia
tur: ⁊ ideo non ceſſat clamare: Et quid cla
mat? Filioli mei quos iterum parturio: do
L. 4 nec Chriſtus formetur in vobis. Et iteꝝ.
Quis infirmaꝫ ⁊ ego non infirmor? Quis 2. Cor. 11
ſcandalizatur ⁊ ego non vror? Ecce crucia
tus eccleſie. Mulier iſta: generaliter ma/
trem deſignat eccleſiam: que in verbo pre/
dicationis: clamando ⁊ parturiendo: labo
rabat. Specialiter vero eccleſiam heremi/
taꝝ ⁊ virginum. Laborauit vtiqꝫ ⁊ ipſa af
fecta dolore vehementi: dicens aſſidue in
orationibus ſuis illud qđ in eius typo Ra
chel viro dicebat. Da mihi filios: alioquin
moriar. Semper enim cupiunt boni: perfe Gen. 30
ctionis ſue: ⁊ gratie imitatores habere: ſi/
cut econtrario mali habere conſimiles cō
cupiſcunt. Si autem vis ſcire numerum fi
lioꝝ ipſius eccleſie: ſequentia manifeſtant.
Uidi (ait) ſupra montem Syon agnum
ſtantem: ⁊ cum eo centum quadraginta
quatuor millia ſignati: habentes nomen
eius ⁊ nomen patris eius ſcriptum in frō
tibus ſuis. De quibus ⁊ poſt aliqua ſubdi/
tur. Hi ſunt qui cum mulieribus nō ſunt
coinquinati: virgines enim ſunt. Et no/
tandum ꝙ in tertia ſpecie huius quarte
partis: eccleſie doctorum: que claruit ter/
tio tempore: mulier iſta gerit imaginem:
hi autem qui cum mulieribus non ſunt
coinquinati: quartum: in hac quarta par/
te proprietatis ſue: retinent locum: quam/
uis in genere libri: quartum: mulier ipſa
proprietatis ſue exigat tempus: ⁊ magis
ſacrarum virginum: ꝗ̃ doctorum eccle/
ſie typum gerat. Qua in re. Caue lector
quid pro quo: ⁊ quando ſuſcipias: ⁊ va/
rietatem intellectus: nequaquam arbitre
ris errorem: ſed tenuiſſimi atqꝫ profun/
di altitudinem ſacramenti. Quod ideo
maxime notari cupio: quia pene genera/
le eſt in hoc libro: ⁊ niſi vigilanter diſcu/
tiatur inter genus ⁊ ſpeciem: vt ſingulo
ſua iura ſoluantur: reſtat: vt ipſa lux con/
uertatur in tenebras: ⁊ ſplendor ſcientie
in ignorantie cecitatem. Melius eſt enim
ſcire ſe aliquem: neſcire quod neſcit: ꝗ̃ pu
tare ſe bene ſcire: quod ex parte ignorat. Il
le enim duʒ ſe ſcire neſcit: humiliter eligit
ignorata tacere. Iſte qui ſe optime ſcire

putat:qđ ignorat ex parte:dum ſpernit ad
diſcere qđ veꝝ eſt:requiſitus forte ab alijs
cogitur ingerere falſum. Neqꝫ eniꝫ ille ve
rax eſt:qui ex parte verum dicit:⁊ ex parte
falſum:ſed qui ſic ex toto:vel ex parte loq
tur:qđ veꝝ eſt:vt ſibi modis omnibus ca/
ueat a crimine falſi:qđ tamen illi facere ne
queunt:qui dum aliqđ intelligunt ſm par
tem:ad illius ſe plenitudinem ꝑueniſſe le/
tantur. Igitur hec mulier amicta ſole:⁊ ge
neralr̄ deſignat vniuerſam catholicoꝝ ec
cleſiaꝫ:⁊ in ordine octauo partium libri:ec
cleſiaꝫ beataꝝ virginuꝫ:⁊ in ſerie partium
q̄rte partis:eccleſiaꝫ doctoꝝ:⁊ ſm prerroga
tiuam gratie:glorioſam illaꝫ celi reginam:
que cum eſſet intemerata virgo:regeꝫ glo
rie parturiuit. Inde eſt ꝙ quedaꝫ eius my
ſteria tangunt matrem:quedam filias:que
dam ſacram doctoꝝ turbam:quedam ge/
neralem ꝑfectoꝝ eccleſiam. Ut autem qđ
proprium eſt:ſm ordinem partium ſpecia
lius ꝓſequamur:dum ſacre deo virgines:
virginum adheſerunt regine:vna cuꝫ ipſa
caſta virgo:⁊ vna cum ea facte ſunt:glorio
ſa regina. De qua nimiꝝ regina:in cãticis
canticoꝝ dr̄. Una eſt columba mea : ꝑfecta
Cant.6 mea:vna eſt matri ſue:electa genitrici ſue.
Uiderunt illaꝫ filie Syon:⁊ beatiſſimam
predicauerunt:regine:⁊ ꝯcubine:⁊ lauda/
uerunt eam. Que ſunt iſte filie Syon:⁊ re
gine:⁊ ꝯcubine que laudauerunt eam? Il
le ꝓfecto:de quibus ante iam ſcripſerat:di
cens. Sexaginta ſunt regine:octoginta cõ
Cant.6 cubine:⁊ adoleſcentulaꝝ non erat nume/
rus. His etenim preſcriptis adiecit:id qđ
modo audiuimus. Una eſt columba mea:
ꝑfecta mea:⁊ cetera que ſequuntur. Mul/
toꝝ autem ẽ ſententia:non in bonam par
tem accipiendas eſſe ꝯcubinas:ſed certiſſi
me ⁊ abſqꝫ dubio:hic in bonam partem ac
cipiende ſunt:que tam ꝑfecto numero ꝯti/
nentur. Deſignant enim illas animas:que
poſt carnis delictum : aut copulam : cum
ſumma dulcedine caſti amoris : ad Chri/
ſtum totis aĩs conuertuntur. Que idcirco
octogeſimo comprehẽduntur numero:qꝛ

excellentiam ꝯtemplationis que in amo/
ris perfectione eſt:numerus iſte ſacer deſi/
gnat:eo ꝙ ꝑtineat ad ꝑpetuam vitam. In
de eſt ꝙ dei filius in die reſurrectionis ſue Joh.20
primo apparuit Marie Magdalene : de
qua eiecerat ſeptem demonia. Regine ve/
ro ſexaginta:ille ſunt felices aĩe : que ſuſti/
nentes agoneꝫ magni certaminis pro fide
Chriſti:palmam victorie meruerunt. Se
xagenarius namqꝫ numerus:laboris perfe
ctionem deſignat. Adoleſcẽtule vero:qua
rum non eſt numerus:ille ſunt aĩe fideles:
que virtutem qđem ꝯtemplationis igno
rant:ſed tñ vt ad hoc tendere valeant:ſub
matrum ſpiritualium diſciplina laborant.
Sane illa virgo que ſe abſcondit in abſcõ Ps.30
dito faciei dñi laudibus Chriſti ⁊ orationi
bus vacans:que obliuiſcit̃ populuꝫ ſuum
⁊ domum patris ſui:⁊ totam ſe in eius cõ Ps.44
templatione ſuſpendit:etiam ſi martyr nõ
ſit:martyrem in hac parte precellit. Puto
etiaꝫ eas que tales ſunt:idcirco ad ſe Chri
ſtum accerſiri per martyriuꝫ nolle:vt quã
dam ſe amoris dulcedineꝫ in eis ſpecialius
habere demõſtret:vtpote in genitrice ſua
⁊ ſancto Joãne:cuius eſt liber iſte. Aſſum
muntur igitur que tales ſunt in comitatu
Marie : quatenus ipſa virginum eccleſia
ſpecialius electa:filia nominetur Marie:
ita vt a filio eius audire feliciter mereat̃.
Una eſt columba mea ꝑfecta mea:vna eſt Cant.6
matri ſue : electa genitrici ſue . Uiderunt
eam filie Syon:⁊ beatiſſimam predicaue
runt regine:⁊ ꝯcubine:⁊ laudauerunt eaꝫ.
In cuius feliciſſime columbe laude:mox
aliqđ loco preſenti ſatis ꝯgruens infertur:
cum ſubditur. Que eſt iſta que ꝓgreditur Cant.6
quaſi aurora ꝯſurgens:pulchra vt luna:ele
cta vt ſol : terribilis vt caſtroꝝ acies ordi
nata? Uerba hec qualiter ad ſanctam eccle
ſiam generaliter ꝯgruant:ſatis a patribus
enucleatum eſt. Nos vero qꝛ ſpiritus im
petus ad declarandum gloriam virginis:
⁊ deum in ſecreto heremi ꝯtemplantium
ducit:nõ qꝛ ipſi voluimus:ſed qꝛ locus ex
poſcit:ſatis eſſe credimus:ſi hoc annuente

deo:ſaltem vel breuiter exequamur. Ecce
ꝙ ait epythalamus : de eccleſia. Pulchra
vt luna:electa vt ſol:hoc ſecretarius ſpon
ſi in ſimili ſigno declarat : cum dicit. Si/
gnum magnum apparuit in celo : mulier
amicta ſole ⁊ luna ſub pedibus eius . Ce/
lum eſt ſcriptura diuina : in qua vniuerſa
que ſcripta ſunt ad ſiguificandum oſtẽdun
tur eſſe ſigna:⁊ quia ad hoc ſcripta ſint:vt
aliqđ habeant deſignare. Ut enim ea que
iam tetigimus non pigeat vtiliter iterare:
qđ eſt ꝙ Helyas ꝯtra ꝯſuetudinem patꝝ:
vxorem ⁊ filios habere renuit:ꝯtemplatu
4.Re.2 rus que dei ſunt in deſertuꝫ diſceſſit:⁊ no
uiſſime in curru igneo per turbinem aſcen
dit in celum? Aut qđ eſt ꝙ prophetaꝝ filij
4.Re.4 ducentes in Jerico : cenobiticam vitam:
Helyſeum ſucceſſoreꝫ Helye ſibimet in pa
trem preficiunt:niſi id qđ in millibus ho
minum in eccleſia cernimus ꝯſumari? Si
enim leuamus mẽtis oculos in celum ſcri
pturaꝝ ſanctaꝝ:vt ꝯtẽplemur hoc ſignuꝫ:
⁊ vt ſciamus ſi ſignum eſt:qđ nobis ſigni
ficando demonſtret:inuenimus in Helya
deſignari Chriſtum aſcẽdentem in celum:
in Helyſeo ordinem apoſtolicum:ſup quo
Chriſti ſpiritus requieuit in eccleſia ꝯgre
gata in Jerico:eccleſiam primitiuam : que
ſub manu apoſtoloꝝ inſtituta eſt : que tñ:
qꝛ in Jerico (hoc eſt) in circuncisione:que
defecit vt luna:edificata eſt:ibi ſtare nõ po
tuit : ſed protinus ad Jordanis deſertum
(hoc eſt) ad populum gentilem tranſiuit.
Rurſum:qꝛ cõmune vulgus:qui quaſi lu
na menſtrua patit̃:ſpiritualium eccleſiam
moribus ſuis prauis impugnat:relinquũt
prophetaꝝ filij Jerico:⁊ ꝯfugiunt in deſer
4.Re.2 tum. Nam qꝛ ꝑfecti vite ſolitarie perfectio
nem habere in ciuitate nequeunt : quot
quot ꝑfectionem ipſam deſiderant:non ni
ſi a ſpiritu Jeſu transferuntur in deſertuꝫ:
⁊ vtiqꝫ vt ibi ſuſtineant pugnas : ⁊ tenta/
tiones Dyaboli:qꝛ non coronabitur niſi
Matt.4 qui legittime certauerit : Ductus eſt (in/
quit) Jeſus in deſertum a ſpiritu:vt tenta
retur a Dyabolo. Qui ſunt enim qui ma/

iores dolores:clamores:tentationes:⁊ par
turitiones patiuntur:qꝫ hi qui vitam ſoli
tariam ⁊ cenobiticaꝫ in heremis ducunt?
Quicunqꝫ ergo ſpiritu dei ducuntur : vt Rom.8
terrena ſe expolient facultate:quem alium
induunt niſi Chriſtum Jeſum : qui eſt ſol
ſempiterne iuſtitie illuminãs oẽm hoĩem Joan.1.
venientem in hunc mundum? Hꝫ quoqꝫ
ſponſa Chriſti lunam ſub pedibus : qꝛ ſibi
velut quendam puluerem:carnem ⁊ glo/
riam mundi:ſternit : ſubijciens illam ſer/
uituti ⁊ actioni:vt non ꝯtra dominam ele
uetur ancilla. Hꝫ ⁊ in capite coronam ſtel
laꝝ duodecim (hoc eſt) quinqꝫ ⁊ ſeptem
virtutum:qbus coronata refulget:qꝛ paꝝ
prodeſt calcare temporalia:niſi acqrantur
eterna. Uerbi gratia. Calcaſti lunam:in/
duiſti ſolem:ſupereſt vt virtutibus corone
ris. Pugnaſti ꝯtra tactum impudicum:⁊
libidinem oculoꝝ. Pugnaſti ꝯtra verboꝝ
illecebras : que pudicum inhoneſtant au/
ditum:ꝯtra indecẽs olfatum : ⁊ eloquium
prauum:qbus mens carnalis aſſiduis ſe/
datur momentis : quatenus ſenſus iſtos
non ad detrimentum:ſed ad virtuteꝫ poſ
ſideas adiutorium:quaſi quinqꝫ ſtellis:aut
precioſis lapidibus : corone tue circulum
virtutibus huiuſmodi adornaſti:que nimi
rum ⁊ ſi per ſe ſpirituales non ſunt:adiu/
torio tñ ſupne gratie:ad ſpiritualium ꝯſor
tium transferuntur. Dum enim manus ⁊
bracchia:non ad illecebroſos amplexus:ſꝫ
ad opus bonuꝫ exerces:de bono ope tuo:
ſtellam tibi in prelio acqſiſti. Dum oculos Matt.5.
circuncidis : vt non videas mulierem ad
ꝯcupiſcendum eam ſed magis in ſcriptu/
ris ſanctis inſtituis:ſtellam quaſi alteram
corone tue circulo addidiſti. Dum aures a
verbis ocioſis abſtrahis:⁊ dei verbo incli
nas:ſtellam tibi tertiam acqris. Dum os a
maliloquio:⁊ guſtu voluptuoſo abſtines:
magiſqꝫ verba dei legendo ⁊ orando : ſiue
predicando pronuncias. Dum odores me
retricios : ⁊ que ad luxum ſpectant ſeculi
ſpernis:⁊ fetores infirmorum patienter ſu
ſtines:quarta ⁊ quinta corone tue occiput.

compleuiſti. Quaſi enim ad occiput vir/
tutes iſte pertinere noſcuntur : quia mi/
nime ſunt ⁊ minoris precij comparatione
aliarum ſtellarum ſeptem : que velut ab
aure ad aurem anteriorem partem capi
tis ornant. Harum prima penitentia eſt
ſecunda miſericordia: tertia patiētia: quar
ta humilitas : quinta fides: ſexta ſpes : ſe/
ptima charitas. Penitentiam operatur
timor domini : miſericordiam : ſpiritus
pietatis: patientiam : ſpiritus ſcientie: hu
militatem : ſpiritus conſilij : fidem : ſpiri/
tus fortitudinis : ſpem : ſpiritus intelle/
ctus : charitatem : ſpiritus ſapientie: cha/
ritas igitur radix eſt ⁊ mater omnium vir
tutum. Ipſa eſt enim Seraphin: que men
tes electorum illuminat ⁊ accendit : cui
ale· quaſi ſex virtutes ſupraſcripte conne/
xe ſunt: penitentia. ſ. ⁊ miſericordia : pa/
tientia : ⁊ humilitas : fides : ⁊ ſpes : ſex. ſ.
virtutes: ſine quibus nemo venit ad cha/
ritatem. Due namqꝫ ale : quibus tegitur
corpus : penitentia : ⁊ miſericordia ſunt :
quibus electorum hominum contegun/
tur delicta. Due quibus tegitur facies:
patientia : ⁊ humilitas : quibus aſconden
tes iuſtitiam : inanem gloriam deuitant.
Due quibus volant : fides : ⁊ ſpes : quas
ſcꝫ : virtutes ceteris preponit apoſtolus.
Septimo loco charitas: que maior eſt : in
ipſo Seraphin deſignatur. Interpretatur
enim Seraphin : incendium : quia men/
tes quas replet charitas in dei ac proximi
amore ſuccendit. Ponat hec vir catholi/
cus in corde ſuo : ⁊ virum ſpiritualem: di
ligenter depingat: ſciatqꝫ perfectum: quin
immo ſaluum eſſe non poſſe : cui harum
aliqua virtutum deeſt : ſanctum vero eſſe
⁊ integrum: qui in his ſeptem virtutibus
perfectus eſt. Nam ſine penitentia ſaluus
eſſe non poteſt: quia qui ſe peccatorem ne
gat : mentitur: ⁊ qui ſe eſſe peccatorem co
gnoſcit : vt peniteat ⁊ gemat : neceſſe eſt.
Miſericordiam autem non recipit : qui
alijs non facit : quia qui non remittit pro
ximo ſuo ; fruſtra a iuſto domino expectat

criminum remiſſionem. Quid vero ⁊ de
patientia dixerim: cum ſcriptuꝫ ſit. In pa Luc.
tientia veſtra poſſidebitis animas veſtras.
Quid vero de humilitate : que ⁊ ipſa ra/
dix eſt ⁊ fundamentum virtutum: De fi/
de: ſpe: ⁊ charitate: ꝙ ſine eis nulla ſit chri
ſtiana religio: omnis ſacra pagina : ⁊ noui
precipue teſtamenti demonſtrat. Neceſſe
eſt enim vt peniteat : vt ignoſcat : vt pa/
tiens: ⁊ humilis ſit: qui ſaluari cupit: ante
omnia vt in fide: ⁊ ſpe : ⁊ ſuper omnia vt
ſit firmiter in charitate fundatus. Hee igi/
tur ſunt ſeptem ſtelle que partem capitis
anteriorem exornant : quarum diſpoſitio
talis eſt. In fronte : media manet chari/
tas: que omniuꝫ eſt radix virtutum. Poſt
hanc: hinc ⁊ inde: fides: ⁊ ſpes: deinde pa/
tientia: ⁊ humilitas: nouiſſime ac ſi ad au/
res: penitentia: ⁊ miſericordia manēt. Suf
ficiunt hec viro perfecto: ſufficiunt virgi/
ni ad coronam. Hee ſunt igitur ſtelle duo/
decim: quibus in celeſti regno: donis ſpiri
tualibus decorantur: quicunqꝫ in hoc exi/
lio poſiti : tantis virtutibus innituntur.
Et hoc quidem : quantum ad ſingulos.
Ceterum quod ad gloriam pertinet eccle/
ſie virginalis: de luna: ⁊ ſole: ⁊ ſtellis: dicē/
dum eſt. Quia ephythalamus noſter (cu/
ius ſupra fecimus mentionem) in bonam
partem lunam accepiſſe cognoſcitur : ⁊ ſi
minus habeat perfectionis : id quod deſi/
gnatur per lunam: non ideo tamen in ma
lam partem accipienda eſt. Neqꝫ enim qꝛ
luna carnem: ſeu carnalem plebem: ſeu trā
ſitum huius mundi deſignat: idcirco caro
vel populus: vel mundus mala ſunt: quia
ſcriptum eſt. Vidit deus cuncta que fece/ Gen.
rat ⁊ erant valde bona. Non enim creatu/
re ipſe male ſunt : ⁊ ſi mala ſint vitia qui/
bus corrumpuntur: alioquin fruſtra nobis
promittitur gloria reſurrectionis : fruſtra
corpora que deponimus: nos in die nouiſ/
ſimo ſuſcepturos ſperamus. Qui igitur
ait. Pulchra vt luna: electa vt ſol: terribi Cant.
lis vt caſtrorum acies ordinata: non hic p
lunam ſiniſtrum aliquod deſignare inten/

dit: ſed in luna pulchritudineꝫ carnis vir
ginee: in ſole ſpiritus claritatem: in caſtro
rum vero acie : ordinamenta virtutum.
In luna ergo : ſimplicium fratrum caſta
deſignatur humilitas : eorum. ſ. qui ducti
ſpiritu: obediunt dei cauſa ſpiritualibus vi
ris. In ſole: perfectorum iuſtitia: que igne
charitatis ſuccenſa eſt. In caſtrorum ordi/
nata acie: virtus charitatis fraterne. Sa
ne in hoc libro ſimilitudo manifeſtior eſt: ⁊
ſi parumper diſſimilis : ſm quam in mu/
liere amicta ſole: ſpiritualis deſignatur ec/
cleſia. In luna quaſi Martha: pars ſubdi/
ta miniſtrorum. In corona ſtellarum duo/
decim: patres ſpirituales: quibus fratrum
obtemperat multitudo : quorum typum
tenuit Helyſeus : qui quondam fratrum
multitudini prefuit in Jerico. Inde eſt ꝙ
beatus Benedictus: quem ex equo ꝯcor/
die reſpicit Helyſeus: duodecim monaſte
rijs que ꝯſtruxit: eiuſdem numeri: abbates
prepoſuit : vt oſtenderet huius numeri
perfectionem: in vita monaſticha conſuma
ri: quamuis vite huius perfectio quarti
temporis fuiſſe manifeſtum ſit: quia ⁊ bea
tus re vera Benedictus quarto tempore
claruit: licet inſtitutio eius: quinto magis
tempori profutura preceſſerit. Sunt igi/
tur patres ſpirituales in capite : infirmio/
res ad pedes: medij inter vtranqꝫ vitam:
contemplatione ſuſpenſi. Sunt illi ad ca/
put: locum Chriſti gerentes: contempla/
tores medij: ducentes partem Marie: obe
dientes ad pedes : Marthe obſequium
adimplentes. Et in femineo ſexu: tria ipſa
genera commendantur. Sed quid eſt ꝙ
primo archa teſtamenti : viſa eſt : deinde
mulier amicta ſole: niſi quia ſigna teſtamē
ti veteris: concordant: cum ſignis noui te/
ſtamenti? Vtiqꝫ in archa illa tabule teſta/
menti : ⁊ virga Aaron que fronduerat : ⁊
manna intrinſecus ſeruabantur : in typo:
(haud dubium) vnigeniti dei quem vir/
go in vtero cuſtodiuit: cuius ſacro pecto/
re: nec poſt partum diſceſſit. Ipſe eſt enim
verbum dei : quod maxime commenda/

tur in talibus : ipſe virga virtutis : quam
emiſit dominus ex Syon: ipſe manna ab/ Ps. 109
ſconditum diligentibus ſe. Fuit igitur
prima perſona illius eccleſie : quam mu/
lier iſta ſignificat : virgo que dei filium
parturiuit : quem draco quidem deuora/
re ſe credidit : ſed nequiuit : quia raptus
eſt ad deum : ⁊ ad thronum eius : quia
non modo erat homo (vt a principio eſti/
mauit Dyabolus :) ſed ipſe qui verus
homo ⁊ verus deus : ipſe quem pater ge/
nuit ab eterno : ⁊ virgo in tempore par/
turiuit. Sane in die illo quo dominus
paſſus eſt : non parum quid amaritudi/
nis ſuſtinuit ſancta mater eccleſia : Ma/
ria : ſcꝫ : cum Apoſtolis ⁊ fidelibus ſuis:
(ipſomet dei filio predicente ⁊ atteſtante)
qui ait. Mulier cum parturit : triſtitiam
habet : quia venit hora eius. Nemo itaqꝫ
extimet Mariam expertem fuiſſe a do/
loris partu : quia que ſine dolore puerum
peperit : factum iam virum : ſpiritualiter
parturiuit. Egreſſus eſt ergo Chriſtus
ex anguſtijs eccleſiaſtici vteri : ⁊ peruenit
ad regnum ſuum : quem quidem Draco
ruſus deglutire ſe vt ceteros poſſe : credi
dit : in hora partus : ideſt : in hora qua
moriens : Ade debitum ſoluit : ſi tamen
prout ⁊ Draco dubitabat: verus dei filius
non fuiſſet. Nam ſequitur.

Et viſum eſt aliud ſignum T. 2.
in cælo: Et ecce Draco magnus
rufus habens capita ſeptem, &
cornua decem: & cauda eius tra
hebat tertiam partem ſtellarum
cæli : & miſit eas in terram.

Inferius ſcriptum eſt aſcendiſſe beſti/
am de abyſſo habentem capita ſeptem ⁊
cornua decem : ⁊ dediſſe ei draconem po/
teſtatem ſuam. Cꝫ vero corpus Dyaboli:
non aliud eſſe dicimus ꝙꝫ multitudinem
reproborum: extimari poſſet: ipſamet eſſe ca
pita ⁊ cornua draconis : que beſtie : ⁊ ipſa

beſtie:que draconis:ſed quia inferius ſcri/
ptum eſt. Et reges ſeptem ſunt : manifeſte
ſeptem capita beſtie : ipſam ſeptiformem
multitudinem pſequutoꝝ deſignat:ca/
pita vero draconis:reges ſeptem : qui ꝓ
eo ꝙ vicem gerunt draconis : non modo
ſimpliciter capita:verumetiam:capita ca/
pitum dici queunt. Sicut enim aliqua epi
ſcopalis eccleſia : caput dicit̃ ſubditarum
eccleſiaꝝ:⁊ tñ epiſcopus caput eſt illius ec
cleſie:ita in infidelium multitudine : qui
eunt in ꝑditionem:⁊ illi populi:capita fa/
cti ſunt:in malitia qui audacter ꝯtra eccle
ſiam pugnauerunt ; ⁊ multo amplius qui
eiſdem populis prefuerunt reges:⁊ draco/
nis capita dicti ſunt : corpus vͦ draconis:
reproboꝝ omnium innumera multitudo.
Hoc tantummodo intereſt : ꝙ cum beſtia
ſeptem capita habeat:⁊ draco ſimiliter:nō
tñ capita draconis ſm hunc intellectum:
per ſingula capita beſtie diſtinguēda ſunt:
ſed alio quodam modo : ⁊ altero tramite
venientia:qđ in ſexta parte libri : vbi pro/
prius ſup hoc locus erit : prout dominus
donauerit:diſſeremus. Igitur ſeptem capi
ta:ſeptem ſunt noīa tyrannoꝝ.qui ſibi pſe
quēdo eccleſiam per tpa ſucceſſerunt. De
cem vero cornua:decez reges:qui ſunt (vt
inferius dicit angelus) regnaturi ſunt.
Cauda vero:tyrānus nouiſſimus:qui (ſi/
cut teſtatur Ezechiel propheta) in fine ſe
culi venturus eſt. Tertia pars:qđ ſignifi/
cet:in parte tertia dictum eſt. Notandum
quoqꝫ eſt:ꝙ ⁊ hic dr̃. In capitibus ſuis ſe/
ptem diademata : ⁊ inferius de cornibus
Gog. beſtie. Et ſup cornua eius:decem diadema
Ez c. 38 ta. Sed ſi nil aliud in eoꝝ diadematibus:
q̃ʒ regalem accipimus elationem:manife/
ſte dat̃ intelligi ꝙ capita draconis reges:
non populi intelligendi ſunt : capita vero
beſtie:populi:non reges. Et idcirco cum
ait. Sup capita draconis:ſeptem diadema
ta:ſeptem ꝑfecto reges in capitibus intel
ligi voluit:ſicut ⁊ decem cornua beſtie dia
demata portare deſcripſit : vt reges eſſe
oſtenderet decem illos.aut quaſi reges : qꝛ
illi veraciter reges ſunt:qui non ſunt ſub/
uerſores:ſed rectores fidelium. Unde ⁊ in
ferius dicitur. Decem cornua que vidiſti
in beſtia:decez reges ſunt:qui regnum nō
dum acceperunt:ſed poteſtatem tanq̃ʒ re
ges:vna hora accipiēt poſt beſtiam. Illud
autem cauendum eſt ante oīa:ne cum au/
dis mulierem amictam ſole:⁊ filium mu/
lieris : draconem : ⁊ beſtiam:⁊ his ſimilia:
precipue quoꝝ partes diuiduntur in ſpe/
cies:momentaneum aliqđ:aut ꝯtinue to/
tum eſſe putes : ſed magis velut aliquid
opus:ſeu bonum:ſeu malum:quod ſemel
quidem incipit : ſed poſt multa tempora
ꝯſumatur. Nō igitur exiſtimes draconem
ita fuiſſe a principio qualis eſſe deſcribitur
in hoc libro:ſed qualem per tempora futu
rus erat. Neqꝫ enim prophetia eſſe intelli/
geretur.ſi ſola preterita ⁊ preſentia:⁊ non
potius futura predicaret. Si autem queri
tur de his ſeptem capitibus draconis:que
ſint:aut que eſſe putentur : in ſumma hu/
ius libri:ſufficienter digeſſimus. Hoꝝ au/
tem omnium ſignum viſum eſt in celo:qꝛ
qui incuruati ſunt deorſum:vt ſolam ter/
ram littere intueantur : ſpiritualia myſte/
ria videre non poſſunt : qui autem reſpi/
ciunt in celum:ſentiunt omnia hec eſſe ſi/
gna:nimirum:quia ad aliquid ſignifican/
dum in libris canonicis ſcripta ſunt. Se/
quitur.

¶ Et draco ſtetit ante mulie/
rem quæ paritura erat : vt cum
peperiſſet : filium eius deuo/
raret. T.j.

¶ Nouerat Dyabolus ea que ſcripta
erant de Chriſto:adeo vt cum eum tenta/
ret ſciſcitans ab eo:an ipſe eſſet filius dei:
ſcripture teſtimonijs vteretur . Sed ſi ea
que de hoc ſcripta erant:plene caperet:ne
quaquam:an hoc eſſet:an non:callidis ex/
quireret argumentis. Non ergo illi ex in
tegro reuelatum erat myſterium domini/
ce incarnationis:qui an ipſe filius dei eſ/

ſet:dubitans:ſcripture teſtimonium intro
ducit:vt ſi eum non eſſe Chriſtum ꝑpen/
deret:tanquam ſibi ꝯtrarium ad tormen/
ta rapere feſtinaret : ſi vero eſſe dei filium
manifeſte cognoſceret : ab eius perſequu/
tione deſiſteret:ſi tamen euz deſiſtere:eius
malitia pateretur . Sed quocunqꝫ modo
id geſtum ſit:illud manifeſte ſcimus:ꝙ in
trans in coꝛ Jude Symonis Schario/
this:eum ad cumulum damnationis ſue:
vſqꝫ ad tormenta paſſionis ꝑduxit. Qua/
re hoc? Ut eum ſicut:⁊ ceteros deuoraret.
Stetit (inquit) ante mulierem. Quid eſt
ſtetit ante mulierem? Stetit ꝯtra mulie/
rem (hoc eſt) contra eccleſiam. Qui enim
volunt facere contrarium tranſeuntibus:
vel aliquid facere cupientibus : parant ſe
ante ipſos ad reſiſtendum eis. Sed quid
facere cogitas:o infelix? Chriſtum ⁊ ſi oc/
cidere potes (ipſo permittente) qꝛ homo
eſt:tenere tñ eum non potes : qꝛ deus eſt.
Leo namqꝫ prophetam occidere miſſus
eſt:de cadauere autem eius:non eſt deuo/
rare ꝑmiſſus. Tu Chriſtum occidere non
Reg. 3 timuiſti:ſed teipſum:non dñm:nouo rur/
ſum iaculo peremiſti. Tu parturientis ec
cleſie filium abſorbere putaſti:ſed permiſ
ſus nō es:vt hoc faceres:qꝛ te proſtrato ⁊
deuicto:raptus eſt ad deuz:⁊ ad thronum
ipſius. Uocari autem eccleſiam apoſtoloꝝ:
matrem Chriſti:ipſuz interroga dei filium
Chriſtum. Cum enim ei quidam diceret.
Ecce mater tua ⁊ fratres tui : foris ſtant:
querentes te. Ipſe protinus reſpondit : ⁊
dixit. Que eſt mater mea : ⁊ qui ſunt fra
tres mei? Et extendens manus in diſcipu
los ſuos : ait . Ecce mater mea ⁊ fratres
mei. Sed de partu qđ queritur? Imminē
te (vt iam dixi) articulo paſſionis ſue:hoc
inter cetera proteſtatus eſt : dicens. Mu
lier cum parit triſtitiam habet:quia venit
hora eius. Sic igit̃ ⁊ eccleſia mater Chri
ſti eſt:⁊ que eum peperit in carne de eccle
ſia eſt : ⁊ ideo in Maria que prima eſt per
ſona eccleſie : etiam corporaliter eccleſie fi
lius Chriſtus eſt. Et quia omnes fideles:
vnum corpus ſumus in Chriſto : etiam
nos omnes in Chriſto filij ſumus eius:
cuius Chriſtus filius eſt : iuxta illud apo
ſtoli. Si autem vos Chriſti : ergo Abrae
ſemen eſtis. Sed aliud eſt quod ꝑtinet ad
caput aliud:quod ad membra ſm quid:⁊
aliud quod ad laborez:aliud quod ſpectat
ad gloriam. Quod enim filij virginis ⁊ fi
lij dei ſumus : ſiquidem heredes ſumus
dei : coheredes autem Chriſti : donum
dei eſt:⁊ felicitas noſtra. Quod vero par/
turire mulier dicitur:dei quidem donum
eſt:poſſe in partu patienter agere : ſed ta/
men in hocipſo aliquid:vnde coronetur:
promeretur eccleſia. Miro autem modo:
⁊ quaſi per contrarium duo iſta ſibi con/
ueniunt:virgo ⁊ partus:vt duo perfectio/
nis genera demonſtrarentur:pariter con/
uenire in vnum:habere:ſcꝫ:perfectionem
iuſtitie:⁊ tamen pro iuſtitia:ac ſi pro iniu/
ſtitia flagellari . Dicam ergo aliquid ſm
carnem. Si virgo eſt : quare parturiens
cruciatur? Aut ſi parturit quomodo vir/
go? Sed plane vtrunqꝫ exigitur ab eccle
ſia : quatenus ⁊ virgo ſit ⁊ parturiat : vt
compleatur in illa magnum illud myſte/
rium Marie:que ⁊ filium portauit in vte
ro:⁊ virginitatis gloriam non amiſit. Pe
perit ergo Maria vnigenituz ſuum:quez
tandem reſpiciens pendentem in cruce:
vna cum eccleſia apoſtolorum : non ſine
gemitu parturiuit : qui tamen natus eſt
in alio regno:⁊ factus primogenitus mor/
tuorum. Sane ſm typicum intellectum:
ſicut eccleſia doctorum deſignatur in mu/
liere : ita in filio mulieris : exercitus om/
nium iuſtorum : qui regnaturi ſunt cum
Chriſto : ⁊ ſeſſuri cum ipſo in iudicio
(dicente eodem domino) in hoc libro.
Qui vicerit : dabo illi ſedere in throno
meo:ſicut ⁊ ego vici:⁊ ſedeo. Aſcendit au/
tem Chriſtus in celum : ⁊ ſedet a dextris
dei : ita vt eleuatum in altum : terribilem
ſuſtineret iudicem : quem ſe putabat dra/
co deuorare in partu. Hec de filio mulie/
ris. Quid de muliere?

T.4. Et mulier (inquit) fugiit in ſolitudinem: vbi erat ei locus præparatus a Deo: vt ibi paſceret illam diebus mille ducentis ſexaginta.

Numerus iſte quid ſignificet: liber quem propter ipſum: ⁊ ſm ipſum edidimus: maniſeſte declarat. Quid autem ſibi velit mulieris ſuga in ſolitudinem: in repetitione dicetur. Ibi enim melius oſtenditur: q̃ hic. Nam bis hocipſum ſcriptum eſt: licet diſſimilibus verbis: interpoſito illo magno prelio: in quo proſtratus eſt Draco: quod (ſicut oſtendemus inferius) ſanctorum martyrum fuit. De ipſis enim non de angelis dicitur. Et ipſi vicerunt eum propter ſanguinem agni: ⁊ propter verbum teſtimonij ſui: ⁊ non dilexerunt animas ſuas vſqꝫ ad mortem. Nec vacat a myſterio repetitio iſta: que interpoſita pugna martyrum: de muliere facta eſt: quinimmo magna eſt huius cauſa myſterij. Duo ſunt enim florum genera: que pre ceteris ſcriptura commendat: roſe: que ſanctos martyres: ⁊ lylia: que ob candorem caſtitatis: ſacras virgines deſignant. Si enim queris: vnde ſalus proceſſerit: reperitur virginitas. Si in quo mater eccleſia fundata ſit queris: inuenitur martyrium. Siquidem ⁊ virgo preceſſit martyres: ⁊ martyres comitati ſunt virgines. In hoc enim ciuitas illa noſtra: omnibus ſuis filijs pacem preſtat: quia vna eſt in ea pax omnium: ⁊ communis letitia vniuerſorum: quandoquidem martyribus virgines: ⁊ virginibus martyres ſubſcribuntur: vt in illa viſione ſumme pacis: ille ſit primus qui eſt vltimus: ⁊ qui primus vltimus: ſicut vnigenitus dei: ⁊ ſpiritus ſanctus viciſſim ſibiipſis in myſterijs inueniuntur ſubſcripti. E quibus eſt illud: quod Chriſtus dicit per prophetam. Ecce nunc miſit me dominus ⁊ ſpiritus eius. Ipſe poſtmodum per ſeipſum: de eodem ſpiritu loquitur: dicens. Ille me clarificabit: quia de meo accipiet: ⁊ annunciabit vobis. Et certe ſi rei huius ſimilitudo queritur: videtur contemplantium vita virginum ſpectare proprie ad ſpiritum ſanctum: vnde ⁊ qui caſte viuunt: ſpirituales dicuntur: triumphus vero martyrum proprie refertur ad Chriſtum. Johis Quo circa non eſt mirum: ſi virginitas primo prelata martyrio. Secundo poſt ponitur verſa vice: vbi tam magnum ⁊ euidens manet ſignum: quod non eſt ab hominibus: ſed de celo directum. Habent enim ſancti Martyres vnigenitum dei: paulominus ab angelis minoratum: qui ita ſe voluntarie ſpiritui Sancto humiliauit: vt de eo dicatur: conceptus eſt: ex Maria virgine: qui tamen poſt paſſionem ſuam: recepit ab eodem honorem: prout preſtiterat ipſe: iuxta illud quod ſuperius diximus. Ille me clarificabit: quia de meo accipiet: ⁊ annunciabit vobis. Joh. Oportebat ergo virginem ſacram: primo quidem matrem fieri omnium ſanctorum martyrum: deinde ſanctos martyres: virginum preire cateruas: vt in nullo a dei filio martyres: in nullo a ſpiritu ſancto virgines in hac parte myſterij diſcordarent. Tanta quippe eſt inter ſanctos in illa ciuitate ſimplicitas: vt quodammodo: alteri alteros: credant eſſe maiores: tanta charitatis accenſio: vt alijs q̃ ſibi viciſſim attribuant: immo ⁊ cupiant: dignitatem. Pertinent quoqꝫ ſancti martyres proprietate quadam ad filium dei: virgines: ad virginem Matrem: non ſexus differentia: ſed virtutis: nimirum quia fortitudo maſculi: eſt pulchritudo proprie mulieris. Que cum ita ſint: quid agit filius cum parturitur? Nunquid ipſe non dolet: ſed que parturit mater? Quinimmo: quia hoc clarum eſt: nullus enim dubitat: martyres poſt Chriſtum: ſupplicia pertuliſſe. Illud multo magis in queſtionem venit.

Cur mulier cruciari dicitur: que nequaquam per martyrium: ſed pacato ⁊ tranquillo fine: carnis debitum ſoluit. Sed heu: quis ſciret quantus dolor animum virginis cruciauit cum natum ſuum in cruce ſuſpenſum: fellis amaritudine: ⁊ aceto potatum: ⁊ alijs atqꝫ alijs contumelijs videret affectum: cui nec aquam in potum dare: nec (vt ſolet cuilibet morienti) permiſſa eſt: qualecunqꝫ exhibere obſequium. Qui hec ⁊ his ſimilia: pia mente penſaret: maiorem illius q̃ Chriſti: putaret pro pondere cruciatum: quia nimirum Chriſtus in carne illa (quod eſt grauius) cruciabatur in mente. Ille ⁊ ſi dolebat: volens tamen adimplebat: pro quo ⁊ venerat: hanc id ipſum eque ſentire pietatis viſcera non ſinebant. Cruciatur ergo qui naſcitur: ſed hoc ſemel: mater per fetus ſingulos cruciatur ⁊ gemit. Recte ergo patientibus filijs: eccleſie aſcribitur cruciatus: quia illi pro ſeipſis ſigillatim: iſta vero per ſingulos (vt iam dixi) cruciatur ⁊ gemit: ⁊ plerunqꝫ mater ipſa filios imitatur quos deflet. Eſt ⁊ alius partus: ille quem deſcribit: ⁊ ſibimet aſcribit Apoſtolus: cum his quos Chriſto genuerat: ⁊ pene apoſtatauerant: dicit. Filioli mei: quos iterum parturio donec Chriſtus formetur in vobis. Sed ibi per predicandi laborem parturiuntur filij in ſinu deſudantis eccleſie: hic parturiuntur de mundo tranſeundo ad patriam. Ibi parturiuntur per fidem: hic per ſanguinem. Ibi vt Chriſti crucem accipiant: hic vt perlate Crucis conſequantur mercedem. Et quia ſacrarum mentes Virginum in celis ſunt: ⁊ illius (que ſurſum eſt) ciuitatis: in terra licet poſite vitam ducunt: in Sanctorum tormentis Martyrum cruciantur ⁊ ipſe: que eo magis penſare poſſunt: quo ſecum ſunt: ⁊ quo plus diligunt magis dolent. Et quia eaſipſas vere matris exhibet pius amor: eiſdem in regno dei ſoluta paſſione naſcuntur: nimirum: quia illuc iſti per amorem tranſeunt: vbi ille iam ſunt: ⁊ illuc iſti poſt mortem veniunt: vbi ille ⁊ ante mortem per contemplationem quieſcunt. Notandum tamen illud eſt: ⁊ ſumma diſcuſſione ſcrutandum: ꝙ Chriſtus in cruce poſitus: alterum pro ſe filium dedit matri: Joannem: ſcilicet: euangeliſtam: in quo non illi deſignati ſunt: qui ex hoc mundo per martyrium tranſeunt: ſed de quibus ſupra fecimus mentionem: ad quos profecto illud refertur: quod de Joanne a Chriſto Symoni dictum eſt. Sic eum volo manere donec veniam. Non ſolum autem iſtud: ſed ⁊ illud quod mater Jacobi ⁊ Joannis a domino poſtulauit: vt: videlicet: duo filij eius: alter a dextris eius: alter a ſiniſtris ſedere debuiſſent: non parum pertinet ad rem: nimirum: quia ⁊ ordo Martyrum ſignificatus in Jacobo: ſiniſtram pertulit paſſionis: ⁊ ordo contemplantium: collocatus eſt ad dexteram Chriſti. Sed de Martyrum pugna cernere locus cogit: non immemores illius ſententie: (qua ſpeciales libri partes) generalia tangere ſepe diximus: ⁊ ſine generalibus nil eſſe in partibus ſpeciale.

Explicit diſtinctio prima.

Incipit diſtinctio ſecunda.

T.5. Factum eſt prælium magnum in cælo: Michael: & Angeli eius præliabantur cum Dracone. Et Draco pugnabat: & Angeli eius: & non præualuerunt: neqꝫ locus inuentus eſt amplius eorum in cælo.

Recte ad auxilium virginum: ange/
lorum mittitur turba: quia cogna/
ta eſt ⁊ amica angelorum virginitas. At/
tende diligenter Chriſti virgo: attende
ſollicite miles Chriſti. Non enim querit
deſides: tanti pondus agonis: non pigros
approbat ⁊ tepentes: ſed fortes in prelio:
⁊ feruentes in fide. Factum eſt prelium in
eccleſia ſanctorum: que celum: ⁊ celorum
regnum: vt ſepe ſepius nominatur. Dici/
tur autem ſancta eccleſia celum: quia in
alto conſiſtit: reſpectu ſynagoge: que ſola
terreſtria concupiſcit: ⁊ reſpectu illorum
hominum: qui quamuis celeſtis hominis
ſignum acceperint in baptiſmate: potius
tamen terrenum hominem: q̄ʒ celeſtem ſe
quuntur. In celo tamen factum eſt pre/
lium: quia occultus eſt hoſtis qui impu/
gnat fideles: ⁊ occultum myſterium pro
quo pugnatur. Ad hoc ſane prelium fide
les animabat apoſtolus: ⁊ vt ſe prudenter
agerent: inſtruebat cum diceret. Non eſt
nobis colluctatio aduerſus carnem ⁊ ſan
guinem: ſed aduerſus aereas poteſtates te
nebrarum harum: contra ſpiritalia nequi
tie in celeſtibus. Sed nūq̄d inuiſibile erat
tantum? Nunquid non inuiſibiles erant
ſatellites ipſius hoſtis: qui viſibiles Chri/
ſti milites impugnabant? Attende diligē
ter ordinem preliorū ⁊ militum: qualiter
Chriſti acies contra prauas acies dirigun
tur: ſiue pro caſtitate corporis: ſiue pro in
tegritate fidei que ſeruatur in corde. Mi
chael celeſtis exercitus: princeps eſt a do/
mino conſtitutus. Dyabolus per ſeipſum
vſurpauit ſibi regnum ſuper angelos ma
los. Hi vero ſicut inuiſibiles ſunt: ita inui
ſibiliter preliantur. Sed non de angelis di
ctum eſt: quod ſequitur. Et ipſi vicerunt
eum propter verbum teſtimonij ſui: ⁊ nō
dilexerunt animas ſuas vſqʒ ad mortem.
Non hoc inquam de angelis dictum eſt:
ſed de martyribus: qui re vera non dile
xerunt animas ſuas vſqʒ ad mortem: iu/
xta veritatis vocem: dicentis. Qui odit
animam ſuam in hoc mundo: in vitam
eternam cuſtodit eam. Quid igitur eſſe
dicimus: ꝙ in angelorum prelio de victo
ria martyres approbantur: niſi ꝙ ⁊ bo/
nis hominibus: boni angeli aſſiſtunt: ⁊
mali malos acuunt vt profundius ruant?
Erat ergo in eccleſia Chriſti alius q̄ʒ Mi
chael: princeps a domino conſtitutus.
Petrus: ſcʒ: ⁊ ſucceſſor eius: quod preſens
adhuc ſeculi probat dies. De quo ⁊ illud
quoqʒ ſcriptum eſſe oſtenditur: quod in
opere concordie expoſuiſſe me recolo. In
tempore illo conſurget Michael princeps
magnus qui ſtat pro filijs populi tui. In
ſynagoga nihilominus Sathane: Hero/
rodes maior tenuit principatum: gerens
in ea vicem draconis: qui tandem Hero/
di filio ſucceſſionem relinquens: nouiſſi
me Romanorum princeps habere prome
ruit ſucceſſores. Quem enim interemptor
Jacobi Tetrarcha Herodes infeliciter
obeundo: depoſuit ſceleratiſſimus Impe
rator Nero: mox reſumpſit mucronem:
ne ijs qui cruentas Herodis portas abſo
lutus euaſerat: Neronis quoqʒ manus im
punitus exiret. Erat ergo Michael ange
lorum prelatus: prelians in Petro princi
pe chriſtianorum. Erat ⁊ Dyabolus prin
ceps Demoniorum: dimicans in Herode
Judeorum prelato. Uidens in his prelijs
quadripartitas preliantium turmas: terri
biles renitentium congreſſiones anno/
rum. Uere magnum prelium. Uere ſingu
lare certamen: in quo cum fidelibus in/
fideles: in quo celeſtes ſpiritus cum mini
ſtris tartareis preliantur.

¶ Et (proiectus inquit) Draco ille Ca.
magnus Serpens antiquus: qui
vocatur Dyabolus & Sathanas
qui ſeducit vniuerſum orbem:
proiectus eſt in terram: & ange/
li eius miſſi ſunt cum ipſo.

¶ In beati Job libro ſcriptum eſt. Qua
dam die cuʒ veniſſent filij dei vt aſſiſterēt

Job. 1. coraʒ dn̄o: affuit inter eos etiam Sathan.
Si autem conuentio filioꝝ dei: ſanctoꝝ ec
cleſia fore credit: cum ⁊ eccleſia celum eſſe
dicatur: Sathan inter filios dei affuiſſe de
ſcribitur: tunc ꝑfecto Sathan habuiſſe in
celo locum oſtenditur: cum adhuc ab hu/
mano genere non erat eiectus foras: q: ra
tio (vt ita dixerim) iuris ſui qḋ dʒ exqui/
rere: depoſcebat. In ſolo namqʒ illo nihil
qḋ quereret: inuenit: qui ſine peccato na/
tus eſt ⁊ permanſit: ⁊ qui veraciter dicere
potuit. Uenit enim princeps mūdi huius
Joānis ⁊ in me non hʒ quicq̄ʒ. Et q̄m in euʒ mit
tere manum non timuit: in quo ſuuʒ nihil
Reguʒ erat: ſicut Golyath quem occidit Dauid:
ꝓprio ſe mucrone ꝓſtrauit. Affuit (inq̄t)
inter illos (hoc eſt) inter filios dei: etiam
⁊ Sathan. Sed a̅liq̄d? Nunq̄d ad laudan
dum pariter bonoꝝ omnium creatorem?
Non. Ad q̄d ergo? ad detrahēdum fidei:
ad accuſandum opa electoꝝ. Ut accuſaret
(inquit) illos ante ꝯſpectum dei: miro illo
accuſationis genere: quo ſimplicitateʒ ſan
cti Job obfuſcare queſiuit. Hinc eſt ꝙ vni
genitus dei: imminente paſſionis ſue tpe:
ait Petro. Ecce Sathanas expetiuit vos
vt cribraret ſicut triticum. Ut ergo San/
ctum Job expetiuit Dyabolus: ſic experi/
uit ſanctos apoſtolos: ⁊ ſanctos martyres:
vt cribraret eos ſicut triticum: ⁊ inueniret
in eis: quid obijceret: vt oēs reprobos eſſe
monſtraret. Et ſicut illum (ꝑmittēte deo)
ꝑcuſſit a planta pedis vſqʒ ad verticem:
ſic ⁊ in ſanctos martyres oia pene genera
tormentoꝝ expendit. Qui vero (preſtante
dn̄o) probati igne tribulationis: puriores
auro mundo: repti ſunt in tormētis: iuſto
dei iudicio: ꝓiectus eſt draco ille ſeuus in
terram: precipitatus eſt ab alto hoſtis ille
antiquus: vt non amplius ei locus inueni
retur in celo: q: nequaqʒ poſt hoc inter ele
ctos accuſaturus illos in ꝯſpectu dn̄i adeſ/
Job. ſe potuit: ſicut prius: qui non modo pelleʒ
pro pelle: ſed ⁊ ſeipſos libentiſſime impen/
derunt. Quid enim ad examen fidei am/
plius agere potuerunt: q̄ʒ vt Chriſtum lu
crifacerent: aīas poſuerunt? Quis igit̄ ac/
cuſabit aduerſus electos dei? Deus qui iu
ſtificat: qs eſt qui condemnet? Sed qualis
eſt iuſtitia iſta? Nunq̄d qualis erat iuſtitia
legis: quam qui opabatur: viuebat in ea?
Abſit. Sed qualis eſſe pōt iuſtitia que de
celo deſcendit: fides. ſ. que per charitatem
opatur. Sunt auteʒ pleriqʒ intra ſanctam
eccleſiam: qui idcirco dn̄m colunt ⁊ vene
rantur: q: ſe in oibus rebus ſuis ꝓſperari
ꝯſpiciunt: quia in oibus que iocunda ſunt
eis: vite huius ꝓſperitas arridet. Et qui/
dem pro ꝑceptis tpalibus beneficijs gra/
tias agere creatori: eo magis neceſſe eſt:
quo nihil eſt deterius ingratitudine: tum
apud hoies: q̄ʒ ⁊ apud deum: ſed tn̄ ab illa
gratiaꝝ actione: que fit pro ſpiritualibus
donis: ⁊ regno dei: longius diſpar eſt: quā
tum diſtat ortus ab occidente: ⁊ huiuſce/
modi cultus dei: ad modicum vtilis iudi/
catur. Qui enim pro eo tm̄ deum colit ⁊
timet: q: ſibi impartitur tpalia bona: profe Job.
cto non veraciter: ſed quaſi fallaciter colit
deum: q: ſi illa deficiunt: pro q̄bus colebat
deum: ſuꝑueniente accidia: immutatur de
uotio: ⁊ ois illa gratiaꝝ actio: velut de pre
ciſo fonte vnde manare ꝯſueuerat: abſpi/
rat: quam non pro ſpiritualibus donis: ſed
pro carnalibus exhibebat: qḋ optime in/
telligens hoſtis antiquus: in eo: accuſatio/
nis ſue exordium fundauit: dicens. Nun/
q̄d fruſtra Job timet deum? Nōne valla/ Job.
ſti eum ac domum eius vniuerſamqʒ ſub/
ſtantiam eius per circuitum? Opibus ma
nuuʒ eius benedixiſti: ⁊ poſſeſſio eius cre/
uit in terra. Sed extende paululum ma/
num tuam: ⁊ tange cuncta que poſſidet:
niſi in faciem benedixerit tibi. Et ſunt nō/
nulli qui in amiſſione reꝝ tpalium: maxi/
me filioꝝ: ꝯtra oipotentis ſententiam (qḋ
deus auertat a cordibus fideliuʒ) blaſphe
mie quoqʒ ſpiritu impelluntur: ſed metuē
tes ne ꝯtra ſe ꝓuocent iram dei: ꝯceptum
in corde virus: in vocem effundere perti/
meſunt. Certumqʒ eſt iudicium vltionis
incurrere: q idcirco ꝯcepta mala nō effun/

dunt:quia metuunt : ⁊ ſupplicij tantum/
modo arcentur minis : ⁊ non etiam : ve/
lutcunqꝫ amoris dulcedine temperantur.
Solent enim qui huiuſmodi ſunt : extor/
quere aliquando a ſemetipſis : vt qui gra/
tias in proſperitate exhibebant : pro pena
quoqꝫ timore in rerum amiſſione repen/
dant. Sicqꝫ fit : vt cum iam in oculis ſu
perni ſpectatoris : per mentis rancorem
iaceant : adhuc tamen in conſpectu homi
num ſtare per patientiam videantur.
Hoc ergo ſecundo accuſationis genere :
iuſtitiam ſancti Job obfuſcare Dyabolus
Job. nittebatur : quando dicebat. Pellem pro
pelle : ⁊ cuncta que habet dabit homo
pro anima ſua. Sed queri poteſt : quid
ſibi occultus aduerſarius volebat in ver/
bo iſto : vt coram internorum mentium
ſcrutatore:accuſaret archana : quaſi deus
ſcire non poſſet:niſi Dyabolus detuliſſet.
Sed hoc noſtre facillime patet intelligen
tie : ſi alicuius ſuperbi animi tumorem
vigilanter penſamus. Cum enim contem
ptores iuſtitie durius volumus increpa/
re:vitam eis ex aduerſo proponimus obe
dientium fratrum : quatenus qui verbis:
aut monitis exſuperari nequeunt : ex illo
rum comparationibus conuicti : erube/
ſcant:vt aut corrigantur:ſi corrigibiles ſunt:
aut ſi incorrigibiles : obmuteſcant. Sed
non ſic ſemper accidit:non ſic:quia vnde
bonorum vita proficit : inde reproborum
prauitas ſupra modum excreſcit. Nam
pro eo ꝙ comparatione bonorum : illo/
rum prauitas ſuperatur : ad illorum mox
iniurias:verba detractoria fingunt ⁊ fini/
ſtris peruertunt obloquijs : quicquid illi
pro iuſtitia patiuntur. Quid ergo ſibi vult
ꝙ ſancti viri iuſtitiam cōmendat deus co
ram patre mēdacij : niſi vt ſupbiam ipſius
exprobrando ↄfundat:qui relicta ſimplici
tatis gratia totius ſe eſſe voluit prauitatis
auctorem? Sed ijs qui modis omnibus
veritatem deſerendo ceciderat : ⁊ per hoc
incorrigibilis vt Dyabolus erat : ad eius
accuſationem proſilijt : quem tanta au/
ctoritas commendabat : vt dum alterius
prodit infamiam excuſet ſuam:⁊ dum nul
lum eſſe iuſtum probare contendit a ſin/
gulari nota perfidie ſemetipſum abſoluat.
Dum enim ſuam ſibi confuſionem im/
properari non patitur : non ſolum crea/
ture bonum (quod ex deo eſt) quantum
ad ſe detrahendo deſtruit : verumetiam
in hocipſo conuitiari ex obliquo : con/
uincitur creatori : qui talem ſm̄ eius ſen
tentiam fecerit creaturam:que nunquam:
⁊ ſi velit : in veritatis ſemita ſtare poſſit:
quaſi impoſſibile ſit deo dare creature iu/
ſtitiam : cui dedit eſſentiam : facere vt iu/
ſta ſit : cui potuit impendere vt creatura
fit. Ait ergo Dyabolus. Pellem pro pel Job.
le : ⁊ omnia que poſſidet dabit homo pro
anima ſua. Quod tale eſt : ac ſi diceretur.
Non ideo patienter ſuſtinet Job : quia
deum timet filiali timore : nec quia pure
amat opificem a blaſphemijs tacet : ſed
ne blaſphemum:durius punias ſeſe a ma
ledicto compeſcit. Alioquin mitte ma/
num tuam : ⁊ tange os eius:⁊ carnem:⁊
videbis niſi in faciem benedixerit tibi.
Si non ita eſt (inquit) vt ego dico : pre/
ſto eſt in quo poſſit probari. Incipe eum
affligere ⁊ torquere : ⁊ tunc apparebit in/
nocentia ipſius. Traditur ergo iuſtus im/
pio:timoratus iniquo : non vt fidem eius
experiretur dominus : cui nuda ſunt om
nia ⁊ aperta : ſed vt iuſti viri merita pro/
ficiant in flagellis : ⁊ Dyaboli menda/
cium:rerum euidentia probaretur. Nem
pe : quia dignus non eſt Dyabolus in
ſpiratione diuina : vt ſe ſponte quaſi hu/
milis confiteatur eſſe mendacem : aut
quaſi ad nudum verbi dei:qui ſemel eſt in
duratus : a mendacio recedere poſſit : ad
gloriam ptinuit veri dei ſuſcitare militem
ↄtra hoſtem:quatenus ſuperatus in cam/
po:ipſa experientia veritatis:patrata tan/
te pugne victoria:deuictus abſcederet ⁊ cō
fuſus. Quid enim? Nunquid gloriabatur
deus in creatura ſua:ꝙ eſſet innocens a ſe
ipſa? Abſit. Sed qꝛ poterat illam facere in

nocentem:ſi ſtetiſſet in veritate : ↄfitendo
exhilitatem ⁊ inopiam ſuam:quod qꝛ ipſe
qui eſt pater mendacij facere ↄtempſit : fa
ctus eſt:qui nullum timeret:⁊ conatus eſt
hocipſuꝫ aſcribere corrupte nature:⁊ non
potius arbitrio ſuo : quo nequaquaꝫ bene
vſus : ſed voluntarie abuſus eſt. Proprie/
tas enim veritatis hec eſt:cognoſcere non
eſſe aliquod bonuꝫ:niſi a ſolo deo:⁊ apud
eum qui eſt ſumma veritas : non eſſe ali/
quam iniqtatem. Si hoc cognoſcis:⁊ con
fiteris:prope es vt accipias donum:quod
habere a temetipſo non potes. Sed neqꝫ
iſtud bonum habere potes niſi a deo. Un/
de ergo iudicium? Quia habuit ⁊ pdidit
Job. iſtud:⁊ angelus ⁊ homo:ſupbiendo vtiqꝫ.
Sed ille irrecuperabiliter:iſte ad tempus.
Quod cum ita ſit:quid mirum o apoſtata
ſpiritus:ſi charitatis ſpiritum non accepi
ſti:qui vt hunc poſſes accipere : in verita/
te non ſtetiſti? Uere (vt ſaluator ait.) Ille
homicida erat ab initio:quia qui odit:ho
Joānis micida eſt. Fuit (inquit) homicida : ⁊ in
veritate non ſtetit : quia infectus liuore
odij:noluit agnoſcere reatum ſuum:⁊ im/
putare ſibiipſi:ꝙ malus eſſe cepit : ſed co/
gitando contraria veritati:factus eſt Dya
bolus ⁊ Sathanas. Ex deo igitur eſt om
ne bonum:ex deo dilectionis gratia:⁊ iu/
ſtitie munus : ſed ne hoc accipiant repro/
bi:arbitrij tenuunt prauitate. Quod bo/
num : quia electi dei nequaquam a ſemet
ipſis:ſed a bonorum omnium largitore ſe
ſe accepiſſe cognoſcunt:fruſtra Dyabolus
accuſare nititur:quos iuſtificat deus : qꝛ
charitas dei : etiam gehennam exſuperat:
ſi hanc ad tempus ingredi lucuiſſet. Om
nia enim vincit : omnia ſuſtinet. Unde
enim oſtenderet apoſtolus charitateꝫ cau
ſam eſſe victorie : dicens. Quis accuſabit
aduerſus electos dei? ſtatim ſequutus eſt
dicens. Quis igitur nos ſeparabit a cha/
ritate Chriſti? Tribulatio : an anguſtia:
an perſequutio:an fames : an nuditas : an
periculum : an gladius. Et vt hocipſum
auctoritate maiorum tenacius imprime/
ret cordi noſtro : adiecit ⁊ ait. Sicut ſcri/
ptum eſt. Propter te mortificamur to/
ta die : extimati ſumus ſicut oues occi/
ſionis. Ecce quomodo ſibi conueniunt
teſtes veritatis. Quod dicit Apoſtolus.
Quis accuſabit aduerſus electos dei : ⁊
propter te mortificamur tota die. Hoc
ſe Joannes audiuiſſe manifeſtat : cum
dicit.

T.. 6

¶ Et audiui vocem magnam
in cælo, dicentem. Nunc facta
eſt ſalus : & virtus : & regnum
deo noſtro : & poteſtas Chriſti
eius : quia proiectus eſt accuſa/
tor fratrum noſtrorum qui accu
ſabat illos in conſpectu dei no/
ſtri die ac nocte : & ipſi vicerunt
illum propter ſanguinem agni:
& ꝓpter verbum teſtimonii ſui:
& non dilexerunt animas ſuas
vſqꝫ ad mortem. Propterea læ/
tamini cæli : & qui habitatis in
eis.

¶ Si huic tam magno prelio : quod fa/
ctum eſt in eccleſia dei : in diebus Con/ Gen.ſis
ſtantini imperatoris impoſitus eſt termi/
nus a iuſto deo:ad tempus profecto ipſuꝫ
referenda eſt vox iſta exultationis ſancto/
rum : qꝛ ⁊ ipſi qui vicerunt:coronati ſunt
gloria : ⁊ honore : ⁊ hi qui remanſerunt
ſancti : animati de ruina ipſius : fortius
aduerſus eum dimicare ceperunt. Por/
ro : Sanctus Joannes : vocem magnam
audiuit in celo : quia viri contemplato/
res:⁊ qui poterant intelligere:quāti timo
ris ſit pugnare cum auctore malorum:in/
tellexerunt magnum iuſtorum gaudium
factum eſſe in eccleſia dei : de victoria ſan
ctorum Martyrum : ⁊ ruina Sathane
confitentium Domino : ac dicentium.

Nunc facta eſt ſalus ⁊ virtus deo noſtro:
⁊ poteſtas Chriſti eius: qꝛ proiectus eſt ac/
cuſatoꝛ fratrum noſtroꝝ: qui accuſabat il/
los in conſpectu dei die ac nocte. Quid eſt
die ac nocte? Sine intermiſſione. Quid
eſt die ac nocte? In proſperis ⁊ aduerſis.
Quaſi autem a tpe Conſtantini facta dici
tur eſſe ſalus ⁊ virtus dei noſtri: ⁊ poteſtas
Chriſti eius: cum: vꝫ: proiectus eſt accuſa/
toꝛ electoꝛum dei: qꝛ extunc oꝛdinata cepit
eſſe eccleſia ad ſalutem ⁊ virtutem multo
rum: ⁊ vicarius Chriſti Ieſu cepit habere
liberam poteſtatem ad faciendam vindi/
Ps.149 ctam in nationibus: ⁊ increpationes in po
pulis. Qua ex re letati ſunt celi: ⁊ qui habi
tant in eis: qꝛ data pace agminibus ſancto
rum: veluti in quodam ſabbato ab attro/
ciſſima illa tentatione Dyaboli: qua quere
bat ſibi etiam in ſanctis viris vendicare
hoſtiliter ius antiquum: ⁊ ipſa agmina ſan
ctoꝝ martyrum letata ſunt de triumpho:
⁊ qui parati erant ſeq illos in moꝛte: gratu
lati de pace. Letamini (ait) celi: ⁊ qui ha/
bitatis in eis. Letamini cohoꝛtes ſanctoꝝ
martyrum: ⁊ qui cupitis per martyrū pal
maꝫ ad illoꝝ ꝯſoꝛtia ꝑuenire. Quaſi enim
celi facti ſunt qui vicerunt hoſtem: ⁊ qua
ſi habitatoꝛes celoꝝ: qui cogitantes illoꝝ
triumphales victoꝛias: fieri quaſi vnus eo
rum in agone q̃ꝫ ardentiſſime affectabant
eſſe poſſibile ꝯfidebant. Igitur accuſatio
Dyaboli que prius deuicta eſt in patientia
Iob: deſignabat eam que ſupata eſt in vi/
ctoꝛia martyrum: qͥ non ſolum tpalia bo
na: verumetiam pꝛo fide catholica ſponte
⁊ aīas poſuerunt. Unde ⁊ proiectus eſt de
celo hoſtis ille antiquus: ne amplius per/
mitteretur aſtare inter filios dei: quaſi ius
ꝓpꝛium queſiturus in eis: ſicut prius face
re ꝯſueuerat: qui etiam vt tentaret: ſi aliqd
de ſuo iure haberet in eumipſuꝫ celi deuꝫ
inſilire pꝛeſumpſit. Et proiectus eſt (inqt)
in terram (hoc eſt) in eos qui terrena ſa/
piunt: ⁊ terrena ꝯcupiſcunt: de qbus non
poteſt dici: quin multa habeat Dyabolus
in eis: ſicut ⁊ in populo infideli: deſignato
in mari. Ad iuſtum enim dei ꝑtinet iudi/
cium: vt ereptis a faucibus eius his qui re
cti ſunt coꝛde in omnibus alijs ꝑmittatur
exigere iura ſua. Unde ⁊ hic ſubditur.

Veh terræ & mari: quia de/ T.I.
ſcendit Dyabolus ad vos habēs
iram magnam: ſciens ꝙ modicū
tempus habet.

Quia deuictus a martyribus: paſſus
eſt ab eis inexꝑtam ruinam ꝓfecto cogno
uit: ꝙ modicum eſſet tempus: ⁊ quaſi mo
mentaneum regni ſui. Unde ⁊ immanius
agere cepit in ſuos: debellatus a ſanctis:
querens in eis: qui ſibi obtemperarēt: qua
ſi dupplicia talenta facinoꝝ: quatenus in
eis recuperaret: qđ ſe dolebat perdidiſſe in
ſanctis: faciens eos duplo q̃ꝫ erant prius
filios gehēne. Uerumtamen qꝛ humilitas
quieſcentis eccleſię: terre vicinioꝛ viſa eſt:
aduerſus eam tertium pꝛelium attentare
pꝛeſumpſit.

Explicit diſtinctio ſecunda. Incipit di
ſtinctio tertia.

Et poſtquam vidit draco, ꝙ T.9.
proiectus eſſet in terram: ꝑſequu
tus eſt mulierem, quæ peperit
maſculum.

Poſtq̃ꝫ vidit Dyabolus qꝛ locum ac
cuſandi ſanctos martyres: ⁊ infamā/
di fidem illoꝛuꝫ: in pꝛelio deuictus amiſit:
ad violandam ſimplicitatem fidei: quam
tenebat eccleſia: noua adhuc genera pꝛepa
rauit armoꝝ. Et qui prius ſanctoꝝ ſangui
nem ſitiebat: vbi ſe per effuſionem ſangui
nis ꝓſtratum vidit: alio ꝑſequutionis ge/
nere: ꝓſtrare ſe poſſe fideles tanq̃ꝫ minus
peritos ⁊ indoctos ſciētia: ꝯfiſus eſt. Sub
Conſtantini namqꝫ tpe triumphante ec/
cleſia: blaſphema mox arrianoꝝ hereſis ex
aduerſo ſurrexit: ⁊ qui fide ſe deuictuꝫ ho
ſtis callidus

ſtis callidus doluit: ad ſoluendam ſolidi/
tatem fidei: belli vota ꝯuertit. Sed quid
agis o impie? quid inuentoꝛ doli compo/
nis? Nouit dominus a faucibus tuis eripe
re humiles per doctrinam ſpiritualeꝫ: qui
potuit foꝛtes in fide: inuictos facere in toꝛ
mentis. Nam ſequitur.

T.10 Et datæ ſūt mulieri duæ alæ
aquilæ magnæ vt volaret in de/
ſertum: in locum ſuum: vbi ali/
tur per tempus & tempora & di
midium temporis a facie Ser/
pentis.

Siue hic alis aqle: ſiue in pſalmis: pen
nis columbe: contemplationis gratia deſi
gnatur. In huius ſane eccleſie pſona draco
nis faciem fugientis: pſalmiſta longe ante
Psalm. pꝛedixerat. Quis mihi dabit pennas ſicut
columbe: ⁊ volabo ⁊ requieſcaꝫ? Ecce (in/
quit) elongaui fugiens: ⁊ manſi in ſolitudi
ne: expectans eum qui ſaluum me facit a
puſillanimitate ſpiritus ⁊ tempeſtate. Due
ſunt autem ale iſte que date ſunt mulieri:
qbus poſſit ⁊ ipſa eleuari in altum: ⁊ fuge
re a ꝯſpectu draconis: qꝛ due ſunt pꝛecipue
ſuper oēs alias neceſſarie virtutes: ſcire cu
pientibus veritatem. Sapientia. ſ. que de
ſurſum eſt: ⁊ charitas dei. Haꝝ vna. i. ſapiē
tia: ꝓpꝛietate quadam myſterij aſcribitur
Chriſto: quem nominat apoſtolus dei vir/
tutem: ⁊ dei ſapiētiam. Alia. i. charitas ſpi
ritui ſancto: de quo dicit apoſtolus. Deus
charitas eſt. Abſqꝫ his duabus virtutibus
nulla pōt eſſe ꝯtemplationis pſectio: nimi
rum: qꝛ vt ſplendoꝛ ſolis ⁊ caloꝛ ad bene
opanduꝫ: faciunt libeꝝ terre cultoꝛem: ita
duo iſta dona ꝯtemplatoꝛi neceſſaria ſunt.
Hec igitur ꝯtemplationis ale: date ſunt ec
cleſie Chriſti: quatenus volaret altius: cō/
templando celeſtia: ⁊ fugiēdo a curis mun
di: vitaret dyabolicas ſuggeſtiones. Qđ
vero in deſertum ſiue in ſolitudineꝫ fugijt:
quāuis in deſerto manere: a mundanis ſit
opibus requieſcere: iuxta illud pſalmiſte
dicentis. Uacate ⁊ videte: qm̄ ſuauis eſt
dn̄s: in veritate tn̄ plures tunc tpis elege/
runt hereniticam vitam: melius decernē
tes: cum beſtijs manere in ſiluis q̃ꝫ cuꝫ ar
rianis participare in foꝛo. Utiqꝫ ⁊ Helyas
regum tpibus: cum cerneret iſraeliticam
plebem deditam erroꝛi per tp̄s ⁊ tpa ⁊ di
midium tpis: ab illoꝝ ſe aſpectibus abſen/ Helyas
tauit: accipiens a coꝛuis pꝛimo: deinde a
muliere vidua cibum carnis: vt qꝛ ipſe vir
ginee: atqꝫ heremitice vite pꝛefiguratoꝛ
erat: tam in annoꝝ numero q̃ꝫ in fuga: taꝫ
in moꝛa ſolitudinis q̃ꝫ i cibo: ipſius: ⁊ mu
lieris huius: idem eſſe myſterium (media
te ꝯcoꝛdia) ſentiremus. Et bene mēſibus
quadraginta duobus manere: ſeu mulier:
ſeu Helyas: in ſolitudine dictus eſt: qꝛ in
eiſdem mēſibus deſignatum eſt oē tp̄s dra
conis: in quo ⁊ vniuerſa myſteria: ꝯſuma/
tionem accipient. Fugere vero: eſt a ſecula
rium ſocietate viroꝝ: tum ſpiritu: tum ⁊
coꝛpoꝛe: oi feſtinatione priuari. Sed quo
fugijt? In locum (inqt) ſuum. Hocipſum
iam ſupius alijs verbis intimauerat dicēs:
Et mulier fugijt in ſolitudinem: vbi hꝫ lo
cum paratum a deo: vt ibi paſcat illam die
bus mille ducentis ſexaginta. Quis igitur
locus iſte creditur eſſe? Et ſi ſimpliciter la
tibula illa: in qbus ſingulariter: vel etiam
cōiter perpauci moꝛabantur: in ſiluis: intel
ligenda ſint: fuere tn̄ q̃ꝫplures qui ⁊ infra
vꝛbium clauſtra: mulieres pꝛecipue cōmo/
rate ſunt: que ⁊ ibi vitam caſtam ⁊ ꝯtem/
platiuam ſeruauerunt: ⁊ fidei integritateꝫ
inuiolabiliter tenuerunt. Locus ergo iſte
in quo mulier requieſcit: ſpiritualis eſt: ⁊
ꝯtemplatiua religio: que ⁊ mentes ſeruat
ſobꝛias a facie Colubꝛi: ⁊ deuotas Chriſto
aīas: ſpiritualibus reficit alimentis. Nem
pe ſerpentis faciem videre: eſt pꝛauam re/
pꝛoboꝛum doctrinam coꝛdetenus intueri.
Facie enim ſua vnuſqſqꝫ dignoſcitur. Ser
pens vero in abſconditis latitat: quatenus
ex impꝛouiſo feriat: qui per ſemitam incau
tus incedit. Sed ⁊ Dyabolus in coꝛdibus
repꝛoboꝝ latens: tunc faciem detegit ſuaꝫ:

cum occultatum diu errorez in publicum protrahit ⁊ oſtendit. Hanc itaqꝫ ſerpentis faciem cautius electi videre metuunt: ne quādo decepti in eius ſpecie: ad imitationem trahātur. Quaſi vo in deſertū fugiūt: dum ſe in ſecreto cordis: in ſcripture ſacre abditis vigilanter abſcondunt. Eſt enim ſcriptura ſacra quaſi facies Chriſti: in qua ſe (celeſtia ꝯtemplando) ꝓuidenter abſcōdunt: qcunqꝫ faciem ſerpentis intueri formidant. Unde quoqꝫ ⁊ in pſalmis de talibus ſcriptum eſt. Abſcōdes eos in abſcondito faciei tue a ꝯturbatione hoīum ꝓteges eos in abſcōdito tabernaculi tui a contradictione linguaꝝ. Que enim deteſtabilior linguaꝝ ꝯtradictio: doctrina hereticorum? Sed abſcōduntur electi in abſcondito faciei dñi: qꝛ dum diuinam ſpeciem intēra cordis ſpeculatione aduertunt: qd foris agatur: ac ſi nō ageretur: ignorant. Quaſi enim ꝓteguntur in tabernaculo dñi: a cōtradictione linguaꝝ: qꝛ dum ſacris lectionibus vigilāter intendunt: ſeuiētium hereticoꝝ ſtrepitus: ac ſi ſpinaꝝ ardentium ſtridore ꝯtēnunt. Et qꝛ tāto ſeui draconis amplius inflāmatur: qꝫto ſibi hincinde illatam ꝯtumeliam dolet: fugiētem in ſolitudinem mulierem arriana pſequitur prauitate: vt que volēs reuerti renuit: facta violentia raperetur ad culpam. Nam ſequit.

T.11 ¶ Et miſit ſerpens ex ore ſuo poſt mulierem aquam tanquam flumen: vt eam faceret trahi a flumine.

¶ Non oīs aqua fluminis eſt: ſꝫ aqua fluminis violēta. Sic cum plura ſint hoīum genera: non tñ oēs heretici: vim facere potuerunt: Arrianoꝝ vero pfidia: quanta catholicos violentia pſequuta ſit: multiplex ſanctoꝝ patrum ꝓteſtatur auctoritas. Sꝫ hanc precipue eccleſiaſtice libri hyſtorie ſeriatim pſequitur: que quanto tempeſtatis impetu ſanctaꝫ vniuerſalem eccleſiam cōpulerit ad errores: non breui pōt: aut ſimplici enarrari ſermone. Sequitur.

¶ Sed adiuuit (ait) terra mulierem: & aperuit terra os ſuum: & abſorbuit flumē quod miſit draco ex ore ſuo. T.12

¶ Si per celum qd̄ ſupra eſt: ſanctoꝝ deſignatur eccleſia: non incōgrue per terram: ꝯuentio intelligitur hoīum peccatoꝝ. Accidit autem pleruncqꝫ illud qd̄ in libro ſapientie ꝯtinetur. Iuſtus de anguſtia liberatus eſt: ⁊ tradetur impius pro eo. Manifeſtum eſt enim ⁊ luce clarius manifeſtuꝫ: ꝙ ꝓpterea plurimi errores melius cauentur a bonis (qꝛ in eis ꝓlapſi reprobi) iſtos attonitos reddiderunt. Sed ⁊ plerūqꝫ culpam aliorum ſtatim: ⁊ ad horam cognoſcimus: ⁊ agnoſcentes vitamus: que nequaquam a nobis caueri poſſet: ſi nequaquam prius hāc ipſam: dijudicando in alijs culparemus: qꝛ ⁊ ſepe in alterius lapſu: alius timore ꝯcutitur: ⁊ qd̄ arguit in altero: ipſe deuitare feſtinat.

¶ Explicit diſtinctio tertia. Incipit diſtinctio quarta.

¶ Et iratus eſt draco in mulierem: & abiit facere bellum cum reliquis de ſemine eius: qui cuſtodiunt mandata dei: & habent teſtimonium Ieſu Chriſti. T.13

Nota ꝙ ait. Abijt facere bellum cum reliquis de ſemine eius. Semen mulieris illud eſt: qd̄ raptuꝫ eſt ad deum ⁊ ad thronum eius: xp̄s. ſ. cuꝫ martyribus ſuis. Ipſe enim (vt iam ſupra cōmemoraui) dicit in angelo laoditie. Qui vicerit dabo illi ſedere mecuꝫ in throno meo: ſicut ⁊ ego vici: ⁊ ſedi cum patre meo in throno eius. Nō ergo nūc dr̄ ꝙ abijt draco facere bellum cum reliquis de ſemine mulieris: niſi qꝛ ſemen mulieris geminuꝫ eſt (vt dixi) ⁊ alteꝝ quidem preceſſit ad gloriam (hoc eſt) excitatus martyrum: cuius caput eſt

Chriſtus: alteꝝ remanſit in terra: deſignatum in Ioanne euangeliſta ordo. ſ. monachoꝝ quarti tpis: meridianam maxime. ſ. partem: vbi calor eſt maximus incolētiuꝫ? Ipſi ſunt illi viri ſancti: quoꝝ ſumma colligit in ſubſcriptis (dicēte Ioāne) Uidi ſupra mōtem Syon agnum ſtātem: ⁊ cuꝫ eo cētum quadraginta quatuor millia: habētes nomen eius ⁊ nomen patris eius ſcriptum in frōtibus ſuis. Primum itaqꝫ bellum: fuit eius quem genuit mulier. Scd̄m Michaelis ⁊ angeloꝝ eius. Tertium mulieris. Quartū eoꝝ qui ſunt de ſemine mulieris. Primum Xp̄i ⁊ apoſtoloꝝ. Scd̄m martyꝝ. Tertium eccleſie ꝯfeſſoꝝ. Quartum eoꝝ qbus datum eſt vacare orationibus ⁊ pſalmis. Sētis ne prudēs lector: qꝫte ſubtilitatis ſit liber iſte: in quo nihil pōt aſſignari: ſine gnālibus ſpeciale? Sꝫ de his ſupius ſatis dictū. Sane draco ruſus pgēs ad faciēduꝫ preliū cū his q ſunt de ſemine mulieris. Quid fecerit audiamus. Seqꝫ.

Ordo Monachorum Pars meridiana

Cap.13 Et venit et ſtetit ſup arenā maris.

T.1. ¶ Et vidi de mari beſtiam aſcēdentem: habētem capita ſeptem & cornua decem: & ſuper cornua eius: decem diademata.

¶ Arena maris terra ſterilis eſt: que modo aqs maris infundit: modo ſolis ardore caleſcit. Significat illos hoīes qui medij ſunt inter vtrūqꝫ: ⁊ nec oīno infideles eſſe vident: nec pietati chriſtiane tota fidei puritate adherēt. Sup iſtos ergo ſtetit dyabolus: ⁊ beſtiaꝫ de mari aſcēdentem vidit: qꝛ per hoc ꝙ falſi chriſtiani qui receſſerūt a ſinu matris eccleſie: aſſentiētes dyabolo ⁊ pompis eius: exempla prauitatis ſue: quibus matri eccleſie infecti ſunt: infidelibus oſtēdunt ad pſequēdam chriſtianoꝝ eccleſiam: infideles fortius accēduntur. Uidit auteꝫ hoc Dyabolus: qꝛ prauitatis ſue aſtutia ſimulatus preſenſit. Ut enim pauca de multis accipiamus exēpla. Uix vnqꝫ poſſent Iudei inuenire oportunitatem capiēdi Xp̄m: niſi hūc in quo intrauit Sathan neqꝫ diſcipulus: tradidiſſet. Uix vnqꝫ Nero impator inquietaret apoſtolos: niſi hūc aduerſus illos: Symon ille pfidus: compuliſſet. Uix vnqꝫ Cōſtatinus arrianus: accipet arma ꝯtra pios: niſi hūc impij epi (vt hoc preſumeret) ꝓuocaſſent. Stat ergo Dyabolus ſup arenam maris: ⁊ videt de mari beſtiam aſcēdētem: qꝛ dum ijſdem in reprobis chriſtianis regnare cernit: dubium non eſt illi: quin ſibi de ꝓprio regno ſuo: ad ferēdum ſibi auxilium ꝯtra Xp̄m: multitudo ꝯſentiat infideliuꝫ. Notādum vero: ꝙ ſignificatum huius beſtie: Daniel ꝓpheta in quatuor beſtijs diuiſum vidit. Dan.
Et lꝫ de eis in hoc ope mentionem fecerimus: qꝛ tñ id cauſa exigit: neceſſe eſt vt de eis in hoc loco loquamur. Quatuor (inquit) venti celi pugnabāt in mari magno: ⁊ ecce quatuor beſtie grādes aſcendebant de mari: diuerſe inter ſe. Celi noīe ſignificari eccleſiam: vel ſcripturam diuinam ſepe dictum eſt in hoc libro. Mare quoqꝫ magnum: deſignare hoc ſeculū nulli dubium eſſe pōt. Quatuor venti celi: quatuor ſunt intelligētie ſpeciales: ſm qd̄ ⁊ quatuor euāgelia. Haꝝ prima dr̄ typica: ſcd̄a hyſtorica: tertia moralis: quarta ꝯtemplatiua. Haꝝ prima paſtoribus ſpecialr ꝯgruit: ſcd̄a dyaconibus: tertia doctoribus: qrta ṽginibus ⁊ heremitis. Quare? Qꝛ prima docet eccleſiaſtica opa: olim in rebus ſcriptis ⁊ patꝝ opibus deſignata: ac per hoc ꝓbāt paſtores eccleſie: veram eſſe ⁊ fidelem ꝯfeſſionem ſi dei chriſtiane. Scd̄a: quos fideles recipit: quaſi paruulos in Xp̄o: ꝓpoſitis exemplis veteꝝ: lacte nutrit. Tertia pfectuꝫ diſcipuluꝫ ⁊ ad altiora iam tendētem: regrit. Hec enim mores inſtruit: componit actus: oſtēdit deceptiones vitioꝝ: que ſe nōnunqꝫ ſimulāt eſſe ṽtutes: ⁊ qſr ṽtutes ſupent a vitijs. Accipit aūt in his oībus reꝝ olim geſtaꝝ ꝯgruētes figuras: vt p ea que facta ſūt in carne: intelligat qd quottidie ꝯtingit in ſpū: ⁊ tāto magis ſtudeamus: calcatis vitijs vigilāter ṽtutibus iſudare: qꝫto nō eē vanū

intelligimus:ꝙ pro ſola hoīuʒ ſalute:ſpiri
tus oīpotētis dei ordinare curauit. Quar/
ta intelligentia que vocatur ꝯtemplatiua:
aſſumens ſibi pēnas quaſi aquile in figura
terrenaꝝ rerum:de celeſtibus agit. Hec q̄ʒ
maxime intelligentia docet nos terrena de
ſpicere:⁊ amare celeſtia:ꝯtemnere tpalia:
⁊ affectare eterna. Hi ſunt illi quatuor ſpi/
rituales intellectus:qui velut quatuor flu
Geneſis mina paradiſi:rigant corda hoīum haben
tium fidem dei:qꝛ tū ꝯtrarie poteſtates la
titant in hoc mundo:ac ſi qdam venti celi
in aqs fluctuantibus pugnare noſcuntur.
Quatuor ergo venti celi pugnant in mari
magno:qꝛ quatuor ſpeciales intellectus:q
bus vt terrena hoīes deſpiciant:impugna
tur hic mundus. De qbus intellectibus ſi
mul:⁊ de quatuor aīalibus ſcriptum eſt in
Ezechi. Ezechiele ꝑpheta. Ubi erat impetus ſpi/
ritus illuc gradiebantur:nec reuertebātur
cum ambularent. Sed quō iſti quatuor vē
ti celi pugnauerunt in mari magno? Sed
quō non pugnauerunt:qui totum orbem
ꝯturbauerunt? Turbatur enim mare cum
celi ꝓducunt ventos. Turbatur ⁊ mundus
cum ſancti predicant verba dei:qꝛ ꝯtraria
ſunt opibus ⁊ votis eoꝝ. Et bene quatuor
ſunt euangeliſte qui euangelia ſcripſerunt:
qꝛ quatuor: ſunt (vt iam dixi) ordines pre
dicantium qui illis quatuor intelligētijs
innituntur:apoſtoloꝝ: martyꝝ:ꝯfeſſoꝝ:⁊
virginum. Sed forte virgines ⁊ heremite
non predicant verbum dei:qꝛ (vt aiunt q
dam) mortui ſunt mundo. Predicant in/
quam ⁊ ipſi:⁊ bene predicant:qꝛ qđ voci/
bus clamant:moribus oſtendunt. Ut au/
tem cetera taceamus:predicant: ⁊ ſi non
alijs:ſaltem ſibi:⁊ diſcipulis ſuis. quoꝝ le/
giones ſacre ꝯualentes in monaſteria:mū
di latitudinem repleuerunt. Nunc igitur
quatuor ordines in quatuor aīalibus deſi/
gnati ſunt:ex quoꝝ ore:velut e celorum ar
chanis quatuor quaſi ſpiritus ventoꝝ pro
dierunt:qui ad congregandas turmas pi/
ſcium:in mari huius ſeculi pugnauerunt.
Sed factum eſt eiſdem certantibus:vt nō
ſolum piſces plurimi caperentur:⁊ extra/
herent ex equore:verumetiam beſtie gran
des ex eo ꝓcederent:que piſcium multitu
dinem:de his quos ſancti cepant:deuora/
rent. Prima ergo beſtia:eſt ſynagoga Ju/
deoꝝ:ſcđa:paganoꝝ:tertia:arrianoꝝ:quar
ta:agarenoꝝ. Spirantibus ſane apoſtolis:
quoꝝ ordo aſſimilatur leoni:preceſſit ꝯtra
illos:leena de populo iudeoruʒ. Spiranti
bus euangeliſtis:qui altero noīe ⁊ dyacones
dicti ſunt: quinimmo illis veris dyaconi
bus:ſanctis.ſ.martyribus:qui fuerunt obe
dientes vſqꝫ ad mortem; proceſſit ꝯtra il/
los:vrſus de populo paganoꝝ. Spiranti/
bus doctoribus:qui ⁊ ꝯfeſſores dicti ſunt:
ꝓceſſit ꝯtra illos pardus:de ſecta arriano/
rum. Spirantibus heremitis ꝓceſſit ꝯtra
illos beſtia quarta diſſimilis ceteris:de gē/
te effera:ſarracenoꝝ. Qđ ergo ait Daniel. Dan.
Beſtia prima ſimilis erat leene:Joānes de
ſignauit in vna illa beſtia quā vidit qn̄ ait.
Et os eius:ſicut os leonis. Et qđ ait Da/
niel. Beſtia ſcđa ſimilis vrſo:Joannes de
monſtrauit in eo qđ ait. Et pedes eius:ſi/
cut pedes vrſi. Et qđ infert Daniel. Be/
ſtia tertia ſimilis pardo:Joānes intimauit
in eo qđ ait. Et beſtia quam vidi:ſilis erat
pardo. Et qđ dicit Daniel. Ecce beſtia q̄r
ta terribilis atqꝫ mirabilis ⁊ fortis nimis.
Et paulopoſt adiecit. Et habebat cornua
decem ⁊ cetera. Joannes in decem corni/
bus:⁊ in capite qđ vidit quaſi occiſuʒ. Et
paulopoſt. Excitatum a mortuis:compe/
tenter aſſignat. Porro vna ipſa beſtia quaʒ
vidit Joānes:ſeptem ſimul capita habere
deſcribitur:qꝛ quatuor ipſe beſtie quas ſcri
bit Daniel:ſeptem oīno capita habere no
ſcuntur:in hoc.ſ.qđ tertia beſtia quatuor ca/
pita habēre narratur. Sed melius iſta intel
ligimus:ſi ea que ſummatim tetigimus:ex
ponendo quoqꝫ iterare non piget. Mare
ſiue abyſſus:preſentem mundum: ⁊ cum
terre reſpectu deſcribitur:populum ſigni
ficare infidelem. De quo nimiꝝ mundo:
ſeu populo infideli:diuerſe hominuʒ ſecte
egreſſe ſunt in tribus ſuis:que beſtiali ſeri

Prima ritate perſequuntur eccleſiam. Nam prima
ſynago que ſimilis ē leene fuit ſynagoga iudeoꝝ:
ga cuius due ale qbus ferebatur in altum:haud
dubium:ꝙ tumore ſupbie deſignat duas ſe
ctas ipſius populi qbus pro partibus in/
nitebatur:Saduceoꝝ vna:altera Phariſeo
rum. Hee autē ale citius auulſe ſunt a lee
na:qꝛ tradita eadeʒ beſtia exercitui Roma
noꝝ:mox ipſe due ſecte: ⁊ ſique erāt alie:
perierunt. Unde ⁊ bene ſubdit. Et ſtetit in
terra ſicut hō:qꝛ que prius (quaſi nō eſſet
⁊ ipſa de maſſa peccatrice progenita) dete
ſtabatur gētiles:tradita tādem poteſtati Ro
manoꝝ:eiuſdeʒ ſe eſſe nature:⁊ miſerie cu
ius erāt ⁊ ceteri hoīes:caſtigata tam attro
citer:⁊ ſi nōdum ad fidem dei reuocata co
gnouit. Qđ autem ſeqtur. Et cor eius da/
tum eſt ei:nō eſt ꝯſumatum:vſqꝫ in preſen
tem diem:qꝛ nō eſt ei datuʒ vſqꝫ adhuc co
gnoſcere eum qui paſſus eſt ꝓ ſua ⁊ totius
mundi ſalute:niſi forte dictuʒ ſit yronice.
Cor eius:quaſi cor duꝝ:qꝛ ſemp fuerūt du
Hiere. re ceruicis:⁊ indomabiles corde:⁊ ſi nō eo
modo quo ex illo tpe vſqꝫ ad preſenteʒ di/
Secun em. Scđa vero beſtia ſimilis vrſo:imma/
da Be niſſimam paganoꝝ multitudinem:ptēde
ſtia. Dan. bat. Nec immerito dictum eſt ei. Surge:
comede carnes plurimas:cuʒ infinita ſan/
ctoꝝ multitudo perempta ſit a paganis:ſm
ꝙ pſalmiſta longe ante predixerat:dicens.
Pſal. Deus venerūt gētes in hereditateʒ tuam:
polluerūt templum ſanctum tuum:poſue
rūt Hieruſalem in pomoꝝ cuſtodiaʒ. Po
ſuerūt morticina ſeruoꝝ tuoꝝ eſcas volati
libus celi:carnes ſanctoꝝ tuoꝝ beſtijs ter
re. Effuderūt ſanguinē ipſoꝝ tanqꝫ aquaʒ
in circuitu Hieruſalem:⁊ nō erat qui ſep/
liret. Et paulopoſt. Effunde iram tuam in
gētes que te nō nouerunt:⁊ in regna que
nomen tuum nō inuocauerunt:Qꝛ come
derunt Jacob ⁊ locum eius deſolauerunt.
Sic ergo dictum eſt huic beſtie. Surge co
mede carnes plurimas:quō ꝑ pſalmiſtam
di. Qꝛ comederūt Jacob ⁊ locum eius de
Pſal. ſolauerunt. Tres ordines dētium quos ha
bebat in ore:tyrānos ⁊ ſacerdotes templo
rum: ⁊ cultores ydoloꝝ deſignare puto:
qui audacius in ſanctoꝝ necem pre ceteris
infidelibus ſeuiebant. Tertia beſtia ſimilis Tertia
pardo:Arrianoꝝ multitudinem deſigna/ Beſtia
bat. Que.ſ.beſtia idcirco q̄tuor capita ha/
buiſſe deſcribitur:qꝛ quatuor tunc tpis gen/
tes in vnam hereſim ꝯuenerunt:Greci.ſ.a
qbus ⁊ inchoata eſt:Gothi: Uuandali:⁊
Longobardi. Quatuor itaqꝫ capita:tertia
beſtia habuiſſe deſcribitur:qꝛ quatuor ſupra
ſcripte gētes ad pſequēdam eccleſiam:ſub
tertij curſu tpis ꝯuenerunt:nō qdem cor/
poribus:ſed maledictione ꝯiuncte. Et re/
cte eadem beſtia ſimilis pardo eſſe dr:que
albo nigroqꝫ colore ſparſa eſt:qꝛ qdam Ar
rianoꝝ pagani fuerūt:⁊ ex paganis:effecti
ſunt arriani:quidam chriſtiani:ſed pfidi:ſi
mul autē oēs (ad catholicos pſequēdos)
vnanimes. Quatuor vero alas ſicut auis
habebat:qꝛ aliter in ipſa hereſi: arrianos:
aliter macedonianos:aliter eunomianos:
de Chriſto ⁊ ſpiritu ſancto:hyſtoria eccle/
ſiaſtica ſenſiſſe phibetur:ſed aliter euiticia
nos:qui ⁊ ipſi ſub eodem tpe arrianoꝝ:bla
ſphemauerunt de Chriſto:⁊ ſup dolorem
vulneꝝ eccleſie addiderunt:ita vt pp hoc
Martinus papa (iubēte impio Cōſtanti/
no) in exilio moreretur. Quatuor itaqꝫ mo/
dis errauerūt in filium ⁊ ſpirituʒ ſanctuʒ
Sed tn̄ ſub noīe Arrij plerūqꝫ intelligunt
⁊ ceteri:qꝛ ipſe primus inter q̄tuor os ſuū
in celum ponere auſus eſt:vt naturam in/
effabilem:pro ſuo arbitrio mētiretur:vt cuʒ
ipſe ⁊ ſequaces eius: a via veritatis: que
xp̄s eſt:errare ſemel incipent:ꝑ diuerſa he
reſuʒ precipitia:multiplicatis erroribus du
cerentur. Sic ergo tertia beſtia in quatuor
capitibus:⁊ in alis totidem diuiſa:catholi
cam laniauit eccleſiam:quouſqꝫ ſuccederet
beſtia quarta:que ceteras tres beſtias: be/
ſtiali ſeuitia ſuperaret. Et beſtia (inqt) quar Dan.
ta:terribilis atqꝫ mirabilis:⁊ fortis nimis: Quar/
dētes ferreos habebat magnos:comedens ta Be
atqꝫ cōminuens:⁊ reliq̄ pedibus ſuis ꝯcul ſtia.
cās. Diſſimilis autem erat ceteris beſtijs:
q̄s videraʒ antea:⁊ habebat cornua deceʒ:

Danie. Et infra. Acceſſi ad vnū de aſſiſtētibus ⁊
veritatē q̄rebam ab eo de oībus his. Qui
dixit mihi. Hec beſtie magne. Quatuor re
gna ↄſurgēt de terra. Suſcipiēt aūt regnū
ſancti dei altiſſimi: ⁊ obtinebūt regnū vſq;
in ſeculum ⁊ in ſeculum ſeculoꝝ. Si hyſto
rias eccleſiaſticas diligēter notamus: cum
iā moderata eſſet ꝑſequutio Arrianoꝝ: ⁊
etiam in q̄buſdam deleta: inchoante Coſ/
droe rege Perſarum: qui in ꝑſequutione
orientali p̄ceſſit: Mahometh ⁊ ſucceſſores
eius: ꝑſequutio ipſius ſecte: ſequuta eſt tā
immanis: vt re vera: nō hoīum: ſed beſtie
cuiuſdam terribilis eſſe putaret̄: p̄ſertim
cum ipſius error: nō aliqua rōne humana
videat̄ eſſe munitus: ſ; ſolo deteſtādi furo
re mēdacij: ⁊ tyrānica armoꝝ poteſtate de
fenſus. Quam v̄o inualuerit in breui ⁊ q̄;
cito ꝓfecerit in malitia ſua: haud dubium
ꝙ p p peccata. Teſtat̄ deſolatio eccleſiaꝝ:
Syrie: ⁊ Phenicis: Paleſtine pariter ⁊
Egypti: necnō ⁊ Affrice: ex Mauritanie:
⁊ iſulaꝝ maris: in q̄bus abolito Chriſti no
mine: ipſius Mahometh deteſtanda tradi
tio: q̄ſi magni ꝓphete dn̄i: ⁊ preconis altiſ
ſimi predicat̄. Heu ſi tāta mala faciet Anti
chriſtus: q̄ta iſte fecit in mēdacio ſuo. Ut
enim Moyſes legis lator: longo ante t̄pe
p̄ceſſit Chriſtum: ita ⁊ iſte lator mēdacij
parauit itinera Antichriſti. At ne cui im/
manitas huius beſtie videatur eſſe ſimilis
aliaꝝ beſtiaꝝ. Judei q̄dem pugnauerūt cō
tra fidem Chriſti: ſed t̄n eis renitētibus ⁊
inuitis: edificate ſunt eccleſie Hieroſoly/
mis: ⁊ nō poſt multos dies abſorti ſunt a
Romanis: ita vt extūc: quo ad eos: finem
acciperet: ⁊ ꝑſequutio eccleſiaꝝ ⁊ regnum.
Pagani pugnauerunt ↄtra Chriſtum: ſed
quotidie vincebant̄ a militibus eius: ita
Silueſter. vt in diebus Silueſtri Pape: pene redde/
rēt arma: ⁊ eidem Chriſti vicario: ſceptꝝ
impij aſſignarēt. Gothi: ⁊ Uuādali: ⁊ Lō/
gobardi: ⁊ alij Arriani heretici: partim de
leti ſunt ab exercitu Romanoꝝ: partī ad
catholicam fidem ↄuerſi. Hec v̄o quarta
beſtia indomabilis fuit: vt iā apparuerit
ad t̄ps humiliata ⁊ quaſi mortua: q̄; iteꝝ
magnificata ſit: ⁊ ad deuorandum parata:
plus timere eſt q̄; exprimere. Hec igit̄ eſt
illa beſtia quam ſanctus Daniel noīat ter/
ribilē nimis. Joānes vero: tam ipſam: q̄;
tres alias cōprehēdit ſub vna habēte ſe
ptem capita: ⁊ in vno eoꝝ cornua decem.
Sed de hoc in ſequētibus. Nūc de prelio
videmus. Diximus ſupius quartum t̄ps
ꝑtinere ad virgines ⁊ heremitas (hoc eſt)
ad illos viros ſanctos: quos dicit Sāctus
Joānes eſſe de ſemine mulieris: ⁊ ꝙ deui/
ctus tribus p̄lijs draco ruſus: abierit ama
rus in indignatione ſua: facere preliū cū
eiſdē viris ſanctis: qui ſunt de ſemine mu
lieris: qui cuſtodiunt (inq̄t) mādata dei: ⁊
habent teſtimonium Jeſu. Deinde occa/
ſione vnius beſtie: quam vidit draco aſcen
dētem de mari: adducte ſunt in medium
quatuor ille beſtie: quas viderat antea Da
niel ꝓpheta: ⁊ aſſignata ſunt quatuor pre/
lia beſtiaꝝ: immo ⁊ draconis: qui pugnat ⁊
pugnauit in ipſis: quoꝝ quartum eſt hoc
prelium: q̄d deſignatum eſt in p̄ſcriptis
verbis Joannis dicentis. Jratus draco in
mulierem: abijt facere prelium cum reliq̄s
qui ſunt de ſemine mulieris: qui cuſtodiūt
mādata dei: ⁊ habēt teſtimoniū Jeſu. Q̄d
tale eſt ac ſi diceret̄. Sciēs draco ruſus ⁊ in
uidus: ꝙ nō ſolū illi ſancti coronādi ſunt:
honore ⁊ gloria: qui ſeipſos cauſa dei: torto
ribus expoſuerunt: aut ſaltem capti ab in/
fidelibus ↄſtiterunt in fide: verūetiam illi
qui vitam ſolitariam ducerēt: caſtitatis vi
ctoria: ſublimandi: non rectis oculis aiad/
uertere potuit: ꝙ nouum genus martyꝝ:
heremus: mittebat ad regnum: ſed aliq̄n
Judeos ↄtra ap̄los. Paganos ↄtra marty
res: Arrianos cōtra catholicos direxit in
bellum: nouiſſime ↄtra heremitas Agare/
noꝝ ſectā imaniorē ceteris delegauit: que
idcirco beſtia q̄rta dcā eſt a Daniele: q: q̄r
to (vt iā diximus) eccleſie t̄pe: p̄eūtibus
tribus alijs: ↄtra quartū ordinem bellatu
ra ſurrexit. Poſt hec (inquit) aſpiciebam
Dan. in viſione noctis: ⁊ ecce beſtia quarta terri

bilis atq; mirabilis ⁊ fortis nimis: dentes
ferreos habebat magnos: comedens atq;
cōminuens: ⁊ reliqua pedibus ſuis ↄcul/
cans. Et cum ei diceret̄ ab angelo. Hee be
ſtie magne: quatuor regna ↄſurgent de ter
ra: q̄buſdā interpoſitis: adiecit ⁊ ait. Poſt
hec volui diligenter diſcere de beſtia q̄rta
que erat diſſimilis valde ab oībus: ⁊ terribi/
lis nimis. Dētes ferreos habebat magnos
comedēs atq; cōminuēs: ⁊ reliq̄ pedibus
ↄculcās. Ex verbis iſtis maniſeſte colligit̄
nullas fuiſſe ferocitates aliaꝝ que ſe preceſ/
ſerant beſtiaꝝ comparatione iſtius: que q̄r
to loco ſucceſſit. Jdeoq; ſanctus Joānes:
⁊ ſi totam ꝑſequutionem eccleſie: que a pri
mo ꝑſequutore Herode inchoaſſe cogno/
ſcit̄ in vna magna beſtia habēte ſeptem ca
pita ⁊ membra corporis diſſimilia compre
hēdit: in q̄rta t̄n libri parte: ⁊ in q̄rto capi
tulo q̄rte partis: de ea loq̄ exorſus eſt: tum
q: per hāc Dyabolus meridianam incolē
tes heremū viros ſolitarios impugnauit:
tum q: per hāc beſtiam talia facturus eſt:
⁊ expte iam fecit: q̄lia nō eſt ꝑmiſſus in t̄pi
bus alijs: nec etiā cum ſanctos martyres
laniare ictibus ſineret̄. Q̄d vero ait. Sup
cornua eius: decem diademata: in ſexta hu
ius libri parte: angelus expoſuit dicēs: de/
cem cornua beſtie: intelligēdos eſſe decem
reges futuros (hoc eſt) in illa extremitate
t̄pis erumnoſi: cum regnum beſtie finiet̄.
His de quatuor beſtijs quas vidit Daniel
breuiter prelibatis: ad expoſitionis ordinē
redeundum eſt. Sequitur.

T.1. ¶ Et ſuper capita eius nomina
blaſphemiæ.

¶ Oē nomen q̄d contrarium eſt noi chri
ſtiano: nomen blaſphemie dici pōt. Quic/
q̄d enim fit: aut dr̄ ad iniuriam creatoris:
blaſphemia eſt: q: ꝑ ipſum blaſphemat̄ no
men ſanctum dn̄i: dum non eſſe credit̄ ijs
qui eſt. Unde ⁊ latro ille blaſphemaſſe ꝓhi
bet̄: q: dixit Chriſto pendēti in cruce. Si
filius dei es: ſalua temetipſum ⁊ nos. Uel
certe: q: vt nomen ſibi faciāt filij Dyabo/
li: trahunt ſectas hoīum ꝑditoꝝ poſt ſe: id
circo nomine blaſphemie ſuper capita ſua
beſtia habere deſcribitur. Dicūtur autem
noīa ipſa: noīa blaſphemie: q: cum ſibi ſup
bi nomen faciūt: nomē regis humilis bla
ſphematur: nimiꝝ: q: pro nihilo habetur
humilis: vbi regnat ſuperbus. Sequitur.

¶ Et vidi vnum de capitibus T.3.
eius quaſi occiſum in morte: &
plaga mortis eius curata eſt. Et
admirata eſt vniuerſa terra, poſt
beſtiam: & adorauerunt draco/
nem qui dedit poteſtatē beſtiæ:
& adorauerunt beſtiam, dicen/
tes. Quis ſimilis beſtiæ: & quis
poterit pugnare cum ea? Et da/
tum eſt ei os loquens magna: &
blaſphemiam: & data eſt ei po/
teſtas, facere menſes quadragin/
ta duos: & aperuit os ſuum in
Blaſphemiam ad deum blaſphe
mare nomen eius, & taberbacu/
lum eius: & eos qui in cælo habi
tant. Et datum eſt illi bellum fa/
cere cū ſanctis, & vincet eos: &
data eſt ei poteſtas i oēm tribū,
et populū, et linguā, & gentem.

¶ Si verba iſta Joannis conferunt̄ cum
verbis Danielis: aperte datur intelligi: ꝙ
totum hoc malū quod factura eſt beſtia:
gens: ſcz: beſtialis: ⁊ ab humanis viſceri/
bus aliena. Poſt curationem plage eius:
ad tempus illud referendum eſt: in quo
regnaturus eſt Rex ille vndecimus: qui
putabit: ꝙ poſſit mutare tempora ⁊ le/
ges: ⁊ tradentur in manu eius: in tempus
⁊ tempora ⁊ dimidiū temporis. Sed me/ Dan.
lius hec oſtendi queunt ſi verba iſta Da/
nielis ſubſcribimus. Poſt ea ſiq̄dem: que

ipſe Daniel ſcripſerat de decem cornibus: vidiſſe ſe phibet vnum cornu modicuꝫ exire de medio eoꝝ: euulſa vero eſſe tria cornua a ꝯſpectu illius. De quo vꝫ cornu poſt predicta: ſubiungit. Ecce oculi: quaſi oculi hois erãt in cornu iſto: ⁊ os loquẽs ingentia. Et poſt aliq̃. Accipiebam: ⁊ ecce cornu illud faciebat bellum aduerſus ſanctos.: ⁊ preualebat eis. Et rurſum de eo: angelus qui interpretatus eſt viſionem. Decem cornua que vidiſti in beſtia: ipſius regni: decem reges erũt. Et alius ꝯſurget poſt eos: ⁊ ipſe potẽtior erit prioribus: ⁊ tres reges humiliabit: ⁊ ſermones ꝯtra excelſum loquetᷣ: ⁊ ſanctos altiſſimi ꝯteret: ⁊ putabit ꝙ poſſit mutare tpa: ⁊ leges: ⁊ tradentᷣ in manu eius in tp̃s ⁊ tpa ⁊ dimidium tpis. Et hoꝝ qdem in precedẽti parte (hoc eſt) ſub ſexto angelo tuba canente: pp ſanctos qui occidẽdi ſunt ab hac beſtia: memorati ſumus: ſꝫ tñ ⁊ nũc pro his que ſcripta ſunt in hoc loco: repetenda fuere: quatenus ex ore duoꝝ teſtium vna veritas eluceſcat. Neqꝫ enim aliud eſt qđ dicit Joãnes. Datuꝫ eſt ei os loquẽs magna ⁊ blaſphemiã: q̃ꝫ qđ dicit Daniel de cornu illo (hoc eſt) de rege illo qui regnaturus eſt ſup beſtia. Et datum eſt ei os loquens ingentia. Nec aliud qđ dicit Joãnes. Datum eſt ei facere mẽſes quadraginta duos: q̃ꝫ qđ dicit Daniel. Putabit ꝙ poſſit mutare tpa ⁊ leges ⁊ tradentᷣ in manu eius in tp̃s ⁊ tpa ⁊ dimidium tpis. Deniqꝫ ⁊ qđ dicit Joãnes. Et datum eſt illi bellum facere cũ ſanctis: ⁊ vincet eos. Hocipſum exprimit Daniel cum dicit. Et ecce cornu illud faciebat bellũ aduerſus ſanctos: ⁊ preualebat eis. Excepto ꝙ Joãnes hoc attribuit multitudini illi que vocatᷣ beſtia: Daniel regi illi iniquo: qui regnaturus eſt in ea: nimirum: qꝛ vna erit ipſius: ⁊ exercitus eius voluntas: vt nomẽ chriſtianoꝝ auferatᷣ de terra. Uerum hoc in fine ipſius regni: qđ deſignatᷣ in beſtia. Ceteꝝ qđ dicit Joãnes. Uidi vnum de capitibus beſtie: quaſi occiſum in mortem: ⁊ plaga mortis eius curata eſt: nõ eſt dictum quin ⁊ alia capita nõ viderit occiſa: ſed qꝛ hoc ſolum vidit quaſi occiſum in mortem: ⁊ poſt pcuſſionem a plaga mortis eius eſſe curatum. Uiuit enim beſtia ipſa: quãdiu viuit: vel vnum de capitibus eius. Et qꝛ oia capita viſa ſunt mortua: viſuꝫ eſt de beſtia: ꝙ penitus eſſet mortua. Uerumtamen non eſt ita: qꝛ aliud demõſtratᷣ in fine. Mortua ſunt enim re vera cetera: vnum vero nõ fuit mortuum: ſꝫ quaſi mortuum. Nam qs vnq̃ꝫ audiuit a tpe illo quo in manu Romanoꝝ contriti ſunt Judei pro legis ſue tuitione: eos ꝯtra chriſtianos arma leuaſſe? Quis aliqđ paganoꝝ regnum: ⁊ pro cultura ydoloꝛuꝫ poſt Juliani obitum aduerſus chriſtianos pugnaſſe? Quis Gothos: ⁊ Uuandalos: ⁊ Lõgobardos ꝯuerſos, tandem ad catholicam fidem: ad rigorem antique pfidie remeare pſenſit? Sarracenoꝝ vero ex tot annis ſemel inchoata pfidia: pſeuerat in malo: ⁊ vbiqꝫ chriſtianum nomen impugnare pro viribus: non deſiſtit. O quot millia chriſti: noꝝ: in eoꝝ manibus data ſunt: ⁊ q̃ꝫ multos: ⁊ q̃ꝫ varijs tormentis cruciant in odium crucifixi. Caput iſtud mori non potuit vſqꝫ ad preſens: viuit vſqꝫ adhuc: vt operetur adhuc mortem multoꝝ: vt pficiat dumad viuit opera Regis ſui. Sed cur ſe illud Joãnes quaſi mortuum vidiſſe perhibuit? Forte futuꝝ eſt: vt apud illud chriſtiani preualeant: predicando magis q̃ꝫ preliando: vſqꝫ pene ad defectum ⁊ interitionem pducant: ⁊ iteruꝫ reſumptis viribus ad priſtinam redeat feritatem. Sꝫ completuꝫ nõdum eſt: breui ſpatio temporis: vtrumqꝫ poterit conſumari. Sed non deerit forſitan qui completum exiſtimet maritimis armis: nequaq̃ꝫ exiſtimans ꝯtemnenda: que ante annos aliquot in eccleſia acciderũt. Anno etenim (vt fertur) 1015. incarnationis dñice ſignum in aere ſatis apparuit admirãdum: ſtellas ſ. innumeras circumqꝫ diſcurrere: ⁊ velut in modum auium aereas ſemitas puagari. Quo precedente ſigno: ad exhortationem Urbani pape: chriſtiani vndiqꝫ commoti ſtatuere ire vltra mare ad liberãduꝫ ſepulchꝝ: qđ ⁊ factuꝫ eſt. Tanta vero poſt hoc data eſt audacia chriſtianis: vt iam pene paganoꝝ multitudinem credẽs annullatam: ⁊ veluti ad nihilum (Chriſto preualẽte) redactam. Ut enim multa in vnum reſtringam: chriſtianis qui vltramarinas partes aggreſſi ſunt: Sarraceni qui erant in Egypto preſtiterunt tributa: Conſtantinopolitanis hi qui poſſidebant Aſyam. Affrica ⁊ que ꝑpe ſunt ciuitates capte a rege Sicilie: chriſtianos ceperãt habere colonos. Reges Hyſpaniaꝝ: ſepe de hoſtibus triumphabant. Quis igitur tot victorijs de gente illa indomabili: glorificatos cerneret chriſtianos: ⁊ nõ ſecure caput beſtie extimaret defunctuꝫ? At ſi qs ſano capite circunſpicere ſufficeret: videmus in hac die q̃ãtulecunqꝫ pacis: gentes in circuitu noſtro intumeſcere quaſi mare: ⁊ caput quod erat quaſi mortuum: reſtitutum priſtine ſoſpitati: vndiqꝫ ad cedendas victimas: vndiqꝫ ad occidẽdum ⁊ deuorandum: paratum factuꝫ qđ per eum dñs faciẽdum preſciuit. Si vero (vt ſupra diximus) completum nõdum eſt: poſſibile eſt alio ordine ſine mora: compleri. Spiritualis autem ſenſus huic opinioni magis aſſentire videtᷣ: vꝫ: ꝙ adhuc nõ ſit completum: ſed alio ⁊ ſolẽniori ordine ſine mora complendum. Qđ autem ſeqtur. Et admirata eſt vniuerſa terra poſt beſtiam. Lꝫ in die ſuo complẽdum ſit: iam tñ non deſunt plurimi qui admirentᷣ: ⁊ quaſi titubare incipiant: dicentes. Qđ eſſe creditur: hoc iudicium: ꝙ tãta multitudo hoium aduerſatᷣ fidei: ⁊ ꝙ ita preualere pmittitᷣ ꝯtra populum chriſtianum? Putas tot millia hoium dãnandi ſunt quaſi vnus hõ? Putas ſine cauſa pmittit deus illos in tantam exereſcere infinitatem? Hec dicẽtes miſeri exciderunt a fide: neſcientes illud quod ſcriptum eſt. Quam magnifica ſunt opera tua dñe: nimis pfunde facte ſunt cogitationes tue. Uir inſipiens non cognoſcet: ⁊ ſtultus nõ intelliget hec. Cum exorti fuerunt peccatores ſicut fenum: ⁊ apparuerunt oẽs qui operantᷣ iniqtatem: vt intereãt in ſeculuꝫ ſeculi: tu autem altiſſimus in eternum domine. Hoc re vera neſciunt ſtulti: qui admirantᷣ poſt beſtiam ⁊ deſerũt fidem Chriſti: inclinãtes ſe beſtiali poteſtati: ⁊ tranſeuntes ad immunditiam eius: ⁊ ipſius ſe pfidie faciẽtes heredes. Ueꝝ hoc hactenus ⁊ ſm partem. Futuꝝ eſt autem ⁊ hoc in proximo: vt compleatᷣ hocipſum ſm totum: vt: vꝫ: ⁊ admiretᷣ vniuerſa terra poſt beſtiaꝫ: ⁊ adorẽt: qui terrenis inhiãt deſiderijs: draconeꝫ qui dedit ptãtem beſtie: ⁊ adorẽt beſtiam dicẽtes. Quis ſimilis beſtie: ⁊ qs poterit pugnare cum illa? Neqꝫ enim ob aliam cauſam arbitror: Joãnem loquẽtem de decem cornibus: pretermiſiſſe cornu illud vndecimum: de quo tam terribilia loquutus eſt Daniel: niſi vt patẽter daret intelligi: qꝛ non tam hõ erit: qui faciet tanta illa mala: q̃ꝫ ipſe per ſeipſum auctor malorum: Draco ſ. rufus: qui eſt Dyabolus ⁊ Sathanas: qui principaliter habitabit in illo rege: quaſi in ꝑprio templo: ⁊ ydolo regni ſui: quinimmo: vtens illo: quaſi propria pharetra habitationis ſue: vt loquẽs per os eius ingentia: non ſit qui poſſit ſtare ante faciem ſuam. Et recte Daniel: prauum hoiẽm: Joãnes autem Dyabolum introducit: ne aut aliquis putet ipſum regem a ſeipſo terribilia illa factuꝝ: ⁊ nõ potius per virtutem Dyaboli: qui erit in eo: aut aliquis extimet ipſum Dyabolum in ſua natura viſibiliter maniſeſtãdum ⁊ adorandum a filijs huius mundi: ⁊ nõ potius in illo iniquo rege: qui erit fictor veri: ⁊ ſimulator iuſtitie. Ut auteꝫ ad expoſitionis ordineꝫ ſermonis vnda recurrat. Admirata eſt (vt ait Joãnes) vniuerſa terra poſt beſtiam: qꝛ multitudo eoꝝ qui terrena ſapiunt: ⁊ terrena ꝯcupiſcunt: acquieſcẽt preceptis ⁊ voluntati infidelium: relinquens veram fidem que eſt in Chriſto Jeſu: ⁊ ſuſcipiens pro lege dei traditiones hoium impioꝝ. Et adorauerunt (ait) draconem:

Bellum chriſtianorum. [illegible]

Anno 1015. [illegible]

De vndecimo cornu.

Daniel.

qui dedit poteſtatem beſtie: qꝛ reuerebuntur regem illum qui erit vnus ⁊ maximus de ſeptem capitibus draconis: ⁊ vnus .ſ. ſextus de ſeptem regibus qui ſcripti ſunt: in ſexta parte libri. Ille .ſ. qui dicitur. Cornu beſtie: vndecimum in Daniele propheta. Et adorauerunt (inquit) beſtia dicentes. Quis ſimilis beſtie: ⁊ quis poterit pugnare cum ea? Inequales quiqꝫ ⁊ qui inhabitant terram: in die illo terribili frangētur ⁊ diſſoluentur a compage fidei: timore ꝑcuſſi: nec videbitur illis poſſe ſuſtinere flagella: qui poſiti in pace eccleſie: nequeunt vel leuiſſimam ꝯtumeliam pati. Dicent ergo. Quis ſimilis beſtie: ⁊ quis poterit pugnare cum illa? Prius deſperabunt de victoria: q̄ꝫ ꝑueniant ad bellum: ⁊ territi ad vocem beſtie: ꝑdent fidē: quam ficte ⁊ inaniter pacis tp̄e tenuerunt. Heu heu: quot eſſe arbitror natos in mūdo: q tāte huius calamitatis anguſtiam nō euadēt: ⁊ nunc abſcondita ſunt ab oculis eorum. Infelices matres que genuerunt tales: ⁊ vbera que lactauerunt: miſeri parentes qui pro talibus theſaurizāt neſcientes quid cogitet dominus ſup diuites terre. Audite: audite obſecro omnes qui diligitis natos veſtros: audite omnes qui paruulos delicate nutritis. Docete filios veſtros habitare in ſiluis: viuere in deſerto de radicibus herbaꝝ: delitias aſſuetas relinquere: ⁊ carnis epulas euitare: vt diſcant in montibus cōmorare cum feris donec pertranſeat indignatio. Deniqꝫ audite quid ſeqtur. Et datum eſt ei (hoc eſt) beſtiali caterue: os loquens magna ⁊ blaſphemiam: ⁊ data eſt ei poteſtas facere meſes quadraginta duos: ⁊ aperuit os ſuum in blaſphemiam ad deum: ⁊ blaſphemare nomen eius: ⁊ tabernaculum eius ⁊ eos qui in celo habitant: ⁊ datum eſt illi facere bellum cum ſanctis: ⁊ vincet eos. Quod Danieli dictum eſt de capite: hoc Joānes dicit de corpore: vt qꝺ alter pretermiſit: alter diceret: ⁊ vna ex vtroqꝫ veritas redigatur in ſummam. Ille ait. In tempus ⁊ tp̄a ⁊ dimidium temporis (hoc eſt) in tribus annis ⁊ dimidio. Iſte verbo diſſimili: ſed re eadem: datum eſt ei (inquit) facere menſes quadraginta duos (hoc eſt) annos tres ⁊ dimidium. Qualiter autem anni iſti: ad totius beſtie vniuerſitatem ꝑtineant: in opere ꝯcordie dictum eſt. Re vera tū̄ anni tres ⁊ dimidius: eſſe creduntur: quibus maxima hec tempeſtas deſeuiet. Quam vͦo intollerabilis ſit tribulatio ipſa: eoipſo demōſtratur: quo dicitur. Et aperuit os ſuum in blaſphemiam ad deum: blaſphemare nomen eius .ſ. Chriſti: a quo dicimus chriſtiani: ⁊ tabernaculum eius (hoc eſt) eccleſiam: ⁊ eos qui in celo habitāt: iuſtos .ſ. ⁊ ſanctos: ⁊ qui ſeruāt vnitatem ⁊ fidem ſancte vniuerſalis eccleſie. Et datū eſt illi facere bellum cum ſanctis: ⁊ vincet illos: qꝛ in aſtutia verboꝝ confutabit ⁊ deridebit ſanā ⁊ catholicam doctrinam ſanctoꝝ: proteſtantibus oibus: ac dicentibus: falſam eſſe doctrinam ſeruoꝝ Chriſti: veram vero ⁊ catholicam beſtialis potētie. Et ne qs in aliquo terre angulo putet hec oia eſſe complenda: quid protinus adiunxerit audiamus. Et data eſt ei poteſtas in omnem tribum: ⁊ populum: ⁊ linguam: ⁊ gentem. Sequitur.

Et adorauerunt eam omnes qui habitant terram: quorum nō ſunt ſcripta nomina in libro vitæ agni: qui occiſus eſt ab origine mundi. T.4.

Qꝺ dicit: ab origine mundi: non ad occiſionem agni referēdum eſt: ſed ad deſcriptionem nominum: qꝺ ſane intelligitur: ſi vſque ad occiſus eſt: protenditur metrum: quatenus qui occiſus eſt: referat ad agnū: ⁊ conuerſa oratione: intelligatur: quorum non ſunt ſcripta nomina ab origine mundi: in libro vite agni qui occiſus eſt. Sꝫ terribile eſt valde quod ſequitur.

Siquis habet aures, audiat. T.5.

Qui in captiuitatem duxerit, in captiuitatem vadit: & qui in gladio occiderit, oportet eum cum gladio occidi.

Videtur iſtud quiqꝫ ita poſitum eſſe: vt dicatur. Vnuſqſqꝫ prout geſſerit: ⁊ recipiet: ſed non ſequentia id velle videtur. Neqꝫ enim ſancti dei homicide eſſe credendi ſunt: de quibus ſubſequenter adiungitur.

26. Hic eſt patientia & fides ſanctorum.

Reſtat ergo illud: qui: per: quem: accipere debeamus: vt ⁊ ꝙ illud quoqꝫ intelligamus ſi poſſumus: qꝺ premiſſum eſt. Si qs hꝫ aures audiat: aures dico cordis: non corporis: dies illos non eſſe miſericordie: ſed ire. Vbi ſi queritur. Cur ita deus ſanctos ſuos trucidari ꝑmittet. Nihil eſt: qꝺ reſponderi queat: niſi qꝛ ſic oportet. Vult etenim omnipotēs deus ſic a paleis triticum diſcernere per trituram: ⁊ ꝓbare hominum nō verba: ſed fidem. Sed in tanta hac neceſſitate: libet interciſa dicēdi materia ad eum qui nos redemit ſanguine ſuo: voce miſerabili exclamare. Miſerere: miſerere dn̄e Jeſu: ora pro Petro tuo: vt non deficiat fides eius: quinimmo parce ⁊ adiuua: qꝛ deus es: vt poſſit ſtare fortis in prelio: ⁊ ex aduerſo occurrere inimico. Cōforta ⁊ corrobora partem tuam: ⁊ adauge illi fidem ⁊ da victoriam: ne quādo dicant gētes: vbi eſt deus eoꝝ: ne quādo ꝑſequatur ſtipulam ſiccam: nec contra folium qꝺ vento rapit: oſtendas potētiam tuam: qꝛ defecerunt ſicut fumus dies noſtri: ⁊ oſſa noſtra ſicut cremium aruerūt. Defecit fides tua: īfirmata ē charitas: nō eſt iuſtus qſqꝫ: nō eſt reqrens deū. Nō eſt princeps ⁊ dux ⁊ cohortator ad pugnā: non eſt ꝯſolator ⁊ aiator ad prelium: non eſt qui precedat: ⁊ exerceat ad bellum. Signa noſtra nō vidimus: iam non eſt ꝓpheta. Ergo ne dn̄e ſic opꝫ: vt qui gladio morit: moriat? Memento qꝛ puluis ſumus: tu ipſe ſcis figmētum noſtrū: ſi dignatus fueris: miſericordie recordare. Non tradas beſtijs aīas ꝯfitentes tibi: ⁊ animas pauperum tuorum ne obliuiſcaris in finem: qꝛ venerunt filij vſqꝫ ad partum: ⁊ non eſt virtus parturienti. Inundauerunt aque vſqꝫ ad aiam: vorago inferi dilatauit os ſuū: rupti ſunt fontes abyſſi magne: ⁊ aperte ſunt cataracte celi: perijtqꝫ a nobis fuga: ⁊ nō eſt qui reqrat animas noſtras. O inaudita calamitas. Non ſatis eſt ꝙ abyſſus ſuos preterijt limites: niſi etiam vnde lucem: inde etiam expectemus voraginem: ⁊ inde intollerabile malum: vnde oportuerat conſolationem accipe. Nam quid per abyſſum: niſi populus gentium: ⁊ quid per celum: niſi populus Chriſtianus? Diluuium ergo veniens ex abyſſo: ipſa eſt perſequutio gentium: diluuium de celo: falſorum vertigines prophetarum. Eodem modo ⁊ terra cum in reſpectu maris ponitur: populum ſignificat chriſtianum: de quo procedunt illi: de quibus dicit Joannes. Sicut audiſtis filioli: quia Antichriſtus venit: nunc Antichriſti multi facti ſunt: vnde ſcimus quia nouiſſima hora eſt. Et adiecit. Ex nobis prodierunt: ſed non erant ex nobis: nam ſi fuiſſent ex nobis: permanſiſſent vtiqꝫ nobiſcum. Non hec de gentibus dici poſſunt: neqꝫ de populo infideli: ſed de falſis prophetis qui exeunt ex eccleſia: que aliquando per celum: aliquando per terram deſignatur. Reſpectu etenim maris in celo deſignatur eccleſia (vt in loco illo ſupra memorato.) Rupti ſunt omnes fontes abyſſi magne: ⁊ cataracte celi aperte ſunt. Rumpuntur ſane fontes abyſſi magne: ⁊ aſcendunt aque cum inſolite inundationes gentium egrediuntur de populo infideli ad faciendam vindictam in plebe apoſtatrice: ⁊ vltionem in filijs ſceleratis. Aperiunt cataracte celi: ⁊ aque que ruunt deſuper admiſcent eis que aſcendunt de abyſſo: cum ſoluta compage eccleſie: egrediunt ex ea falſi ꝓphete: qui cōmixti

⁊ coadunati gentibus:ſimul cum eis perſe
quuntur eccleſiam. Sane reſpectu maris:
Gen:ſis electoꝝ eccleſia deſignaꝛ in terra:vt illud:
Congregētur aque que ſub celo ſunt in lo
cum vnum:⁊ appareat arrida.Sicut ergo
aliqñ in celo fidelis populus:in abyſſo in
fidelis deſignatus eſt:ita nonnunq̃ʒ in ter
ra:populus fidelis:ſicut infidelis in mari:
nimiꝝ:qꝛ mare ſemꝑ fluctuat:⁊ tranſeun
ti per ſe:mortem potius ꝑmittit q̃ʒ vitam:
terra vero cum ſit ſtabilis:profert herbam
virētem:⁊ lignum pomiferꝝ iuxta genus
Geneſis ſuum. Verūtamen vt in Geneſi:referunꝛ
aperte cataracte celi:⁊ ex eis aque peſtifere
deſcendiſſe ſuꝑ terram:in typo pſeudo ꝓ/
phetaꝝ:qui corruunt de ſinu eccleſie:ita ⁊
hic poſt beſtiam illam terribileʒ:que egreſ
ſa eſt de mari:alia quoqʒ eo nequior dicta
eſt exire de terra beſtialis.ſ.caterua pſeudo
ꝓphetaꝝ egreſſura eſt de eccleſia : vt q̃uo
illuc a duabus partibus ꝯuenerunt aque
ad puniendos peccatores terre:ita hic ad
faciēdum illud idem exire a duabus parti
bus de mari.ſ.⁊ de terra due immaniſſime
beſtie ⁊ nimus terribiles referantur. Nam
ſequitur.

T.7. ¶ Et vidi aliam beſtiam aſcen/
dētem de terra:& habebat duo
cornua ſimilia agni.

¶ Aliam dicit ꝑꝑ eam quam ſupra dixe/
rat aſcendiſſe de mari. Sicut autem in
Daniele:Hyrcus capraꝝ:regnum:non ꝑ/
Danie. ſonam ſignificat:ita ⁊ in hoc loco in beſtia
que aſcendit de terra:nequaq̃ʒ aliqua pſo
na:ſed ſecta:ſeu regnum aliquod deſignaꝛ.
Quod autem in hac beſtia aſcendente de
terra:ſecta pſeudo prophetaꝝ:accipienda
ſit:auctor ipſe libri manifeſte demonſtrat:
qui hācipſam:pſeudo ꝓpheram in ſequen
tibus vocat. Cum ergo hoc manifeſtum
ſit:mirꝝ valde videt:qui erunt illi duo ne/
quam:qui in duobus cornibus ſimilibus
agni accipiendi ſunt:cum manifeſtum ſit
ex q̃ʒpluribus ſcripturaꝝ locis : in corni/
bus alicuius beſtie pſonas hoium deſigna

ri. At multum intereſt:inter agni cornua:
⁊ aliaꝝ beſtiaꝝ qbus cornua ſunt:qꝛ nimi
rum quarundam beſtiaꝝ:vel animalium
cornua acuta ſunt ⁊ rigida ⁊ ad ꝑcutiēduʒ
parata:ouis v̄o cornua curua ſunt:⁊ nihil
in ſe terroris : nihil ſuſpitionis habentia.
Agnus autem noſter qui abſtulit peccata
mundi:ſeptē m habere dr̄ cornua:qꝛ nimi
rum ſeptem viri:per diuerſa tēpora miſſi
ſunt:de qbus in prima libri parte fecimus
mētionem:quoꝝ duo precipue mittendi
erant eius itinera preparare : Joannes.ſ.⁊
Helyas. Sed ⁊ duo cuʒ Chriſto viſi ſunt
ſimul in mōte (hoc eſt) Moyſes ⁊ Hely/
as:⁊ nunc duo expectanꝛ venire:Enoch:
vʒ:⁊ Helyas. Quo circa aiaduertat ſubti/
liter:qui decipi:aut ſeduci formidat:⁊ vn
diqʒ circūſpectus:dextera ſiniſtraqʒ diſcu/
tiat. Valde qdeʒ emulator eſt:vt poſſit ali
qua opa que ſint irriſibilia fingere auctor
doli:ſiue vt ꝑ ea decipiat incautos:ſiue vt
appareat ſilis creatoris. Nam qꝛ dn̄s inue
nit ſibi Dauid vt regnaret in Hieruſaleʒ
ciuitatem quam elegit. Ipſe inuenit:Na/
buchodonoſor qui regnaret in Babylo/
ne:⁊ eſſet pſequutor Hieruſaleʒ oibus die
bus vite ſue. Qꝛ dn̄s per Chriſtum ſuum
redemit genus humanum. Iſte per Anti
Dani. xp̄m quem implebit mēdacio:ſiqdem vt
deus oipotens v̄itatis:ita ipſe (vt ait dn̄s)
mendacij pr eſt:ſupra q̃ʒ credi pōt vniuer
ſa vaſtabit. Attēdat ergo ſibi vnuſqſqʒ fide
lis:⁊ ſit ſemꝑ ſollicitus ⁊ circōſpectus:ne
forte qui nouit preparatos fideles ad ſuſce
Enoch. ptionem Enoch ⁊ Helye : quos vēturos
predixere doctores:falſum Enoch:⁊ falſuʒ
Helyam:ipſe inueniat ⁊ premittat : ⁊ ipſi
ſunt duo cornua ſilia agni:magiſtri beſtia/
lis caterue:de qbus dn̄s diſcipulos premo
nere dignatus eſt:dicēs. Attendite a falſis
ꝓphetis qui veniūt ad vos in veſtimētis
ouium:intrinſecus aūt ſunt lupi rapaces.
Porro hoc dico:nō vt certus ſim:ſʒ vt ſi/
mus in oibus circūſpecti:⁊ i nullo naufra
giū patiamur. Videꝛ aūt q̄ʒ dicim⁹ viſile:
⁊ iō ſicut ratū facere auctāte nō poſſumus:

ita nec deſtruere auctoritate valemus. Dē
autem q̄ʒ veriſimile eſt:⁊ certam auctorita
tem non hʒ:reſtat vt ſuſpectum maneat ⁊
ſub cautela:donec rei exitu comprobetur.
Eſt ⁊ aliud in hac parte:nō minus q̃ʒ hoc
ipſum diligēter cauendum : ne forte teſtes
ipſi veraces qui venturi ſunt:veniāt ꝓut
deus melius nouit:⁊ arbitrētur eos hoīes
eſſe mendaces:eiſqʒ qui mēdaces ſunt:pre
beatur aſſenſus. Nō ergo qſqʒ leue ſibi eſti
met in tante neceſſitatis articulo diſcerne
re inter veꝝ ⁊ falſum:vʒ:inter Moyſen ⁊
Exodi. Aaron:⁊ Jānes ⁊ Mambres:ob nimiam
ſimilitudinem opeꝝ nephandoꝝ (dicente
dn̄o) Surgent pſeudo xp̄i:⁊ pſeudo pro
phete:⁊ dabunt ſigna ⁊ ꝓdigia ad ſeducen
dos (ſi fieri poſſit) etiam electos. Eſt aūt
⁊ aliud q̄ʒ magis mouet. Certuʒ eſt plura
iam veniſſe in lumine ſub teſtō nouo:que
olim in tenebris palliata iacebant. Simili
ter ⁊ in futuro:multa erūt apta que hacte
nus ⁊ vſqʒ in finem : aut experte ſunt cogni
ta:aut oino neſcita. Quis igiꝛ occulta dei
ꝯſilia ſe ad plenum cognoſcere glorietur?
Quis vnq̃ʒ iudeoꝝ populum de aduentu
Helye fruſtrādum crederet:cum non ille
Helyas qui putabatur:ſed alius venerit?
Si vero huic ſimile iam non erit:quis pu
tas:nouit:quo ordine ſint nuncij ipſi ven
turi? Eſto qꝙ cras ad ianuam tuam veniat
Enoch:⁊ ſeipſum Enoch oino eſſe teſteꝛ.
Unde credemus? Si ſigna oſtenderit : fa/
cient ⁊ heretici inaudita. Si religioneʒ:⁊
illi. Si verba ſubtilia:nihilominus ⁊ ipſi.
Unde ⁊ hic ſubditur.

¶ Et loquebatur ſicut draco.

¶ Nempe ſicut draco loqueꝛ:qꝛ draconis
aſtutia ſupra modum repleta verba quaſi
ſpiritualia:⁊ veriſimilia:ſupra q̃ʒ putatur
Exodi. effundet. Cōuertit ſiqdem Moyſes (qui
doctores veros ſignificat) virgam in dra/
conem (hoc eſt) litteraʒ que eſt quaſi mor
tua:in viuētem ſpiritum:ſed ⁊ pſeudo pro
phete ſimiliter faciēt. Loquenꝛ enim ⁊ ipſi
myſtica:⁊ que nihil minus apud impitos

videantur habere:adeo vt etiam deſerudi Dan.
tis ruant. Verumtn̄ virga Moyſi deuora
uit virgas maleficoꝝ : qꝛ:vʒ:vera Chriſti
ſapientia:quam in noie eius loquentur ele
cti:oſtendet eſſe falſam ſapientiam iſtoꝝ:ſi
cut dicit apoſtolus. Queādmodum Jam
nes ⁊ Mambres reſtiterunt Moyſi:ita ⁊
hi reſiſtēt veritati hoies corrupti mēte:re
probi circa fidem:ſed vltra non ꝓficient.
Inſipiētia enim eoꝝ manifeſta erit oibus:
ſicut ⁊ illoꝝ fuit. Erit ergo iſtud ⁊ multa
alia ſigna:qbus dignoſci poterunt. Sʒ bea
tus qui ſibi modo cuʒ adhuc in nobis mo
dicuʒ lumen eſt:ſtudet opibus lucis:⁊ ani
mi puritate placare deum:vt non eum te
nebre comprehēdant:metuens q̃ʒ nimis il
lam formidoloſam ſentētiam. Occeca cor Eſaye.
populi huius:⁊ aures eius aggraua:⁊ ocu
los eius claude : ne forte videat oculis ſu/
is:⁊ auribus ſuis audiat : ⁊ corde ſuo intel
ligat:⁊ ꝯuertatur ⁊ ſanem eum. Si enim
ꝑꝑ peccata populi ꝑmittet fieri iſta iuſtus
⁊ pius deus:certumqʒ eſt multos eſſe deci
piendos : cur non timeat hō ne forte deci
piaꝛ ab illis quos deus in ira ſua multos
decipere patietur? Quos enim nō decipe
rent Jannes ⁊ Mambres:ſimilia Moy Exodi.
ſi ⁊ Aaron ſigna ⁊ ꝓdigia ſuis incātationi
bus faciētes? Sicut enim Jānes ⁊ Mam
bres coraʒ Pharaone:⁊ ſicut Symon ma
gus in ꝯſpectu Neronis ⁊ exercitus eius:
ita pſeudo ꝓphete coraʒ multitudine illa:
(de qua ſupra loquuti ſumus) faciēt ſigna
in ꝯſpectu illius regis vndecimi in Danie
le:⁊ exercitus eius : quod manifeſte aperi
tur:cum ſubditur.

¶ Et poteſtatem prioris beſtiæ T.8.
omnem, faciebat in conſpectu
eius.

¶ In ꝯſpectu vtiqʒ beſtie ⁊ regis eius fa
ciet iſta : ſed aliqd eſt q̄ʒ notari oporteat.
Que enim nō ait abſolute : poteſtatem fa
ciebat:ſed dicēs poteſtatem:addidit : prio
ris beſtie:manifeſte oſtendit:qꝙ a beſtia pri
ma:ſigna factura eſt. Sed qd per ambages

querimus: qđ aperte auctoritas docet? In
ſexto angelo effundẽtium ſeptẽ phyalas:
dicit Sanctus Joãnes. Uidi de ore draco
nis: ⁊ de ore beſtie: ⁊ de ore pſeudo ꝓphete
exire ſpiritus tres immundos: in modum
ranaꝝ: ſunt enim ſpiritus demonioꝝ faciẽ
tes ſigna: ⁊ ꝓcedent ad reges totius terre.
Ecce maniſeſte hic dĩ: ꝙ ⁊ draco: ⁊ beſtia: ⁊
pſeudo propheta facturi ſunt ſigna. Qđ ſi
ita eſt: qđ eſt ꝙ poteſtatẽ beſtie: pſeudo ꝓ
pheta: immo pſeudo ꝓphetaꝝ caterua in
ꝯſpectu beſtie: facere dĩ: niſi qꝛ q̃ſi officium
eoꝝ erit predicare ⁊ ſigna facere: ⁊ forsaſſis
altera maleficij arte: ita vt ipſa quoqꝫ be/
ſtia: vel admiret̃ in his que iſti facient: vel
qđ magis creditur: qꝛ de ſinu eccleſie egre/
diuntur: ⁊ linguam chriſtianoꝝ norunt: ⁊
mores: gentilis illa ferocitas ad decipien/
dos fideles magis eos aptos ⁊ vtiles iu/
dicabit. Utrunqꝫ etenim contingere po/
terit. Quantam vero vim accepturi ſint
ad facienda miracula: aperte manifeſta/
tur: cum ſubditur.

T.9. Et fecit terram & inhabitan/
tes in ea adorare beſtiam primã:
cuius curata eſt plaga mortis: &
fecit ſigna magna: ita ut etiam
ignem faceret de cælo deſcen/
dere in terram in conſpectu ho/
minum.

Uerba iſta ⁊ que ſequunt̃: ex parte ob/
ſcura ſunt: qꝛ futura: ex parte apta. Dimit/
tamus interim qđ obſcuꝝ eſt: teneamus qđ
pꝫ: donec rei euentus id qđ eſt obſcuꝝ: ape
riat. Ad qđ enim curioſa ſectari: cum iam
immineat bellum: ⁊ cito ſit qđ querit̃: tpa
ſua preſentia dirimẽdum? Sequẽtes ergo
qđ ꝑſpicabile eſt: ceteꝝ ſuo tpi relinq̃mus.
Nero impator paganus erat. Symõ aũt
Symon magus. Magus chriſtianus fuerat: ⁊ q̃ſi vnus nõ
dico de paganis: ſꝫ de magnis demonibus
factus erat: habebat fidem odio quam reli

querat: Petꝝ precipue qui dederat ſentẽ/
tiam ꝯtra ſe. Inuidebat chriſtianis factus
apoſtata: ſed qꝛ per ſe obeſſe chriſtianis nõ
poterat: ꝯtra chriſtianoꝝ principes: iniq re
gis aium ꝯcitauit. Aſſumpſit ergo aduer/
ſus apoſtolos coram impatore ꝯflictum: de
ferẽs eidem per oĩa: nõ ꝙ impatorem dili/
geret ex affectu: ſꝫ vt ſuam poſſet malitiam
impatoris poteſtate munire. Scđm hoc: ⁊
pſeudo ꝓphete facturi ſunt. Frequens eſt
iſtud ⁊ manifeſtum: habens tam de veteri Pla/do.
q̃ꝫ de nouo: exemplum. Alchinus impius
tpe Machabeoꝝ: vt vſurparet illicite ſa Mach.
cerdotium: ad gẽtilem ſe ꝯtulit poteſtatẽ.
Iudei aduerſus apoſtolos: ſepe iudices ro
manos adibãt: Arriani aduerſus eccleſiaꝫ:
mundanos principes ꝯcitabant. Pathare
ni hereticoꝝ ſex: mũdi poteſtatibus ſe tue/ Patha/reni.
tur. Cum ergo multiplicata malitia: noua
Babylon in manu beſtie: ⁊ regni eius pcu Baby/lon.
tiẽda tradet̃: ⁊ gẽtilis potẽtia: peccatis exi Undeci/mus rex
gẽtibus: roborabit̃: eo: vꝫ: tpe quo Rex ille
vndecimus ⁊ vltimus in regno ſarraceno Sarra/cenoꝝ
rum regnaturus eſt: vidẽtes pſeudo ꝓphe
te (quos ſibi in augumẽtum doloꝝ Dya/
bolus aggregare nõ deſinit) exercende pſi
die ſue oportunitatem: adibunt gẽtes: ⁊ ſu
ſcipiẽtes ab eis pactuꝫ pacis: ex deo eſſe po
tẽtiam illoꝝ ⁊ regnuꝫ ac ſi fidelium predi
cabunt: falſam vero eſſe religionem eoꝝ:
qui adorant hoiem crucifixum. Nõ ſolum
autem: ſed ⁊ legem beſtialem a patre mẽda
cij eis traditam preferrẽt: q̃ſi trinitas nihil
ſit. Et vt oẽm populum chriſtianum ꝯuo/
cẽt ad eam: ſignis ſe poſſe facere: a falſa reli
gione ꝓmittẽt. Quis autẽ ſcit qualis erit
lex illa: quam dabit princeps ipſius beſtie:
de quo ſcriptum eſt in Daniele. Putabit Dan.
ꝙ poſſit mutare tpa ⁊ leges: ⁊ tradetur in
manu eius in tempos ⁊ tempora ⁊ dimi/
dium temporis. Quecunqꝫ tamen erit exe
cratio illa: hanc pſeudo prophete tenen/
dam eſſe docebunt: ⁊ vt eam tenere ho
mines debeant: ſignis ⁊ prodigijs affir/
mabũt. Ceteꝝ ſi de his duabus beſtijs agi
tur ſimul: videt̃ ꝙ ſicut prima beſtia que

egreſſa eſt de mari: oino ꝯcordat cum ſexta
viſione Danielis: in qua agit̃ de q̃tuor be
ſtijs egreſſis de mari magno: ita hec ſcđa
que aſcẽdit de terra: cum ſeptima viſione
ipſius: in qua agit̃ de Hyrco capraꝝ: exce/
pto ꝙ ibi in prima beſtia oſtẽditur regna
turus rex vndecimus: qui putabit ꝙ poſ
ſit mutare tpa ⁊ leges. In ſcđa alius qdaꝫ
de quo ſcriptum eſt. Qđ ſupra q̃ꝫ credi po
teſt: vniuerſa vaſtabit. Hic nec in prima:
nec in ſcđa alicuius ſpecialis regis mentio
facta eſt: niſi ꝙ in hac quarta parte mẽtio
ſolẽnis facta eſt de dracone habente cornua
ſeptem: que ſignificãt ſeptem reges: ⁊ in ſe
xta parte dictuꝫ eſt de duobus regibus vl
timis: vnus eſt ⁊ vnus nondum venit: ⁊
cum venerit opꝫ illum breue tp̃s manere:
vt intelligatur apte: ipſos eſſe duos reges
qui ſcripti ſunt in duobus viſionibus Da
nielis ꝓphete. Sed q̃re duos reges: cum
Draco ipſe ſit vnus? niſi qꝛ in typo vnius
Chriſti venientis ad redemptionem gene
ris humani: ⁊ vẽturi ad iudicium: due pſo
ne vngi ꝯſueuerũt in eccleſia dei: vna. ſ. in
regem: altera in põtificem: nimiꝝ: qꝛ põti/
fex ipſe verius rex eſt: q̃m aiaruꝫ: ⁊ vterqꝫ
Chriſtus dñs: qꝛ deus ⁊ hõ eſt: dici poteſt?
Sicſic veriſimile videt̃: ꝙ ſicut beſtia illa
que aſcẽdit de mari: habitura eſt quendam
magnum regem de ſecta ſua: qui ſit ſimilis
Antipa/pa Neronis: ⁊ quaſi imperator totius orbis.
Ita beſtia que aſcendet de terra: habitura
ſit quẽdam magnuꝫ prelatum: qui ſit ſimi
lis Symonis Magi: ⁊ quaſi vniuerſalis
pontifex in toto orbe terraꝝ: ⁊ ipſe ſit ille
Antichriſtus: de quo dicit Paulus ꝙ ex/
tollitur ⁊ aduerſatur ſupra oẽ qđ dĩ deus:
aut qđ excolit̃: ita vt in templo dei ſedeat:
oſtendens ſe tanquam ſit deus. Quo circa
non immerito: vbi dictuꝫ eſt de eo in Da
niele. Surget rex impudens facie: ⁊ intelli
get propoſitiones: ⁊ roborabitur fortitudo
eius (adiunctum eſt) ſed non in viribus
ſuis: qꝛ: vꝫ: vt Symon Magus: non in vi
ribus ſuis perſequutus eſt apoſtolos: ſed
in viribus Neronis; ita ⁊ iſte in viribus

illius Regis vndecimi: ſupra q̃ꝫ credi poſ
ſit: vniuerſa deuaſtet. Et forsaſſis nõ ipſe:
per ſeipſum ibit a principio ad Regem il
lum: ſed mittet ad eum duos precipuos
prophetas ſuos: qui faciant ſigna coram il
lo: ⁊ dicãt ſe habere principem a quo ⁊ miſ
ſi ſunt. Nõnulli tamen doctorum: illum re
gem vndecimum nominãt Antichriſtuꝫ:
ſicut ⁊ illum qui vocatur: Gog: qđ mihi
tamen ideo veꝝ videtur: qꝛ vnus eſt dra/
co: ſed multa capita: ⁊ malitiam quam nõ
complet in vno Antichriſto: complebit Multi antichri/ſti.
in alio: ⁊ qui deterior eorum erit: ipſe dicẽ
dus eſt maximus Antichriſtus. Et de
hoc quidem ſic. Quod autem dictum eſt
de beſtia iſta que habebat duo cornua ſi/
milia agni: fecit ſigna magna: ita vt ignem
faceret de celo deſcendere in terram: in
conſpectu hominuꝫ: ita exiſtimo dictum:
vt quia ignis res viuida eſt: ⁊ lucens: ⁊ ce
lum: ſanctorum vitam deſignat: ſic eſſe pu Matt.
tentur veriſimilia: vt in errorem inducan
tur: ſi fieri poſſit etiam electi. Quod ſi ele
cti quoqꝫ titubabunt in ipſis. Et ſi iuxta Dañ.
quod ſcriptum eſt in Daniele. De erudi
tis ruent. Quid de infirma multitudine
plebis arbitrãdum eſt: qui neſciunt diſcer
nere inter verum ⁊ falſum? Unde ⁊ mox
ſubditur.

Et ſeducet habitantes in ter T.10
ra propter ſigna quæ data ſunt
illi facere in conſpectu beſtiæ:
dicens habitantibus in terra: vt
faciant imaginem beſtiæ, quæ
habuit plagam gladii: & vi/
xit.

Imago beſtie que habuit plagam gla
dij ⁊ vixit: aliqua ſpecialis traditio exti/
manda eſt: quam component pſeudo pro
phete in memoriam ipſius beſtie: dicentes
hoc eſſe illud regnum quod manſuꝝ eſt
in eternum: vtpote qđ veniens vſqꝫ ad ca
ſum: ad tãtuꝫ culmen glorie venire meruit

poſt ruinam. De qua:vꝫ:imagine terribi
le eſt valde quod ſubditur.

T.11 ¶ Et datum eſt illi: vt daret ſpi
ritum imagini beſtiæ: & vt lo/
quatur imago beſtiæ.

¶ Imago beſtie ſpiritum accipiet: cum ei
dem opationi dyabolice: ad faciēda ꝑ eam
ſigna: malignus ſpiritus preſens erit. Lo/
quet aūt cum ſigna ipſa fieri incipiēt: ⁊ fa
cta ꝑuenient ad notitiã multoꝝ. Magnã
vero poteſtatem: iuſto: ſed diſtricto dei ꝑ/
mittente iudicio: habitura ſecta ipſa demõ
ſtratur: cum ſubditur.

T.12 ¶ Et faciet: vt quicunqꝫ non
adorauerit imaginem beſtiæ: oc
cidatur.

¶ Hoc eſt illud qđ de cornu vndecimo
dicitur in Daniele. Et ſanctos altiſſimi cõ
Dañ. teret. Iſti erunt accuſatores: ⁊ illi interfe/
ctores. Iſti ponent inſidias: ⁊ illi capient
predam. Sequitur.

T.13 ¶ Et facient omnes puſillos &
magnos: diuites & pauperes: li/
beros & ſeruos: habere caracte/
rem in dextera manu: aut in fron
tibus ſuis: & ne quis poſſit eme/
re: aut vendere: niſi qui habet
caracterem beſtiæ: aut nomen:
aut numerum nominis eius.

¶ Si beſtia ſignificat ipſam multitudi/
nem ꝑſequutoꝝ: imago nephandiſſimam
traditionem ipſius. Quid per caracterẽ:
niſi aliqđ ſcriptũ vel edictum preceptoꝝ
ipſius: ſicut ⁊ ꝑ nomē: gloria ipſius beſtie:
per numeꝝ autem nois criminum multi/
tudo? Solēt autem in ꝑſequutione: puſil
li: ex infirmitate deficere: ſed magni virili/
ter agere ⁊ ſtrenue ꝑſiſtere in agone. Solēt
diuites mundi: voluptatibus parcere: ſed
paupes ad martyrium ſeſe ſponte offerre.
Solēt ſerui in ſeipſis ꝯditionẽ deſpicere:
ſed liberi ꝯſulere nobilitati ſue: ſaltem ne
claꝝ genus obfuſcare infamia videantur.
Huius vero tribulationis tanta erit affli/
ctio: ⁊ qđ grauius eſt ſignoꝝ deceptio: vt
pene populoꝝ vniuerſitas in errorem du
cat: inde tormentis cõminãtibus penam:
inde miraculis ſuadētibus ſectam. In his
itaqꝫ verbis nihil aliud deſignari exiſtimo
q̄ꝫ vt dãnãdoꝝ eorūdem multitudinẽ in
finitam eſſe ſciamus: ex oi ꝯditione: ⁊ eta/
te: ⁊ q̄ꝫtitate tam maxima: vt nequaq̄ꝫ va
leat extimari. Qui vero hãc imaginẽ ado
rare noluerit: occidet: ſm ꝙ ſupius dictũ
eſt. Qui gladio occiderit: occidi eum gla/
dio opꝫ. Venditores vo predicatores ſunt.
Emptores qui audiunt ⁊ ſuſcipiunt ver/
bum. Illi enim ꝓferunt vitam: iſti impen
dunt opa bona. Illi exhibēt verbum ſalu
tis: iſti rependunt ſe ⁊ quecūqꝫ habēt. Qđ
tñ in diebus illis nõ erit licitum: qꝛ nõ au/
debit aliqs predicare: aut audire predican
tem: niſi puniēdus ⁊ moriturus: illis tñ
in hac parte poteſtate ꝯceſſa: de qbus nul
la ſit ſuſpitio: quin vere ſint ſerui Beſtie ⁊
diſcipuli Antichriſti. Et qđ erit ſignum?
Habere caracterem in dextera manu: aut
in frontibus ſuis: aut nomen beſtie: aut nu
merum nominis eius. De quo numero
mox ſubditur.

¶ Hic ſapientia eſt: qui habet in T.14
tellectum: computet numerum
beſtiæ. Numerus enim hominis
eſt: & numerus eius eſt: ſexcenti
ſexaginta ſex.

¶ Humanus intellectus cupidus ad ca/
pienda que neſcit: vnde accidat mox ne/
ſcio: a gnita que cupierat: ſine mora ꝯtem/
nit. Si enim totum ſimul ſcriptura ſancta
detegeret: apud improbos ⁊ ſupbos homi
nes: pro ſua pateſactione vileſceret. Qui er
go cupit effici dignus ꝑuenire ad notitiã
eoꝝ que neſcit: ſtudeat habere chaꝝ qđ no
uit: vt vidēs ille qui eum inuitauit deuo/
tionem ipſius: dicat ei. Amice: aſcēde ſupe/
rius. Certe

rius. Certe qui hꝫ intellectum: computa
re iubet numeꝝ nominis beſtie. Queris
hoc a me? Forte darem tibi qđ petis: ſi pre
ſto eſſet nomen ipſum: cuius vim nois ſci
re queris. Si autem nomen eius reuela/
tum non eſt: qs intellectus eſſe poteſt in
re cuius littera ignorat? Tale eſt enim ac
ſi quereret intellectus in viſione futura: qđ
oino eſt abſurdum: ⁊ non potius expectã
da narratio viſionis: vt eam interpretetur
qui hꝫ intellectum: non ante tēpus: ſed in
tpe ſuo. Expectanda eſt ergo vſqꝫ ad tem/
pus reuelatio huius nois: ⁊ tunc ei qui hꝫ
intellectum licebit numerum computare.
Opꝫ enim prius ſciri: quõ illi nomini cõ/
gruat iſte numerus ſm litteram: vt nõ ſit
velut inanis ſpiritualis qui ſeqtur: intel/
lectus. Alioquin ſi preire cogimur: ⁊ qua/
litercūqꝫ vim numeri apire: ſcimus ꝙ ſe/
narius numerus tpalia comprehendit: ⁊
ea ſola in qbus gaudent filij huius mun/
di: quoꝝ ꝯuerſatio in terris eſt: dicentium
eſſe fatuos eos qui preſentia deſpiciunt
pro futuris: ⁊ pro inuiſibilibus viſibilia ſp
nunt. Et numerus (inquit) eius: qđ ex/
preſſum eſt in noie ipſius: eſt ſexcenti ſexa
ginta ſex. Quare hoc? Qꝛ numerus iſte ſi
gnificat vniuerſitatem tempoꝝ ſeculariũ
Dan. (hoc eſt) ab Adam vſqꝫ ad finem huius
beſtie: que erit in tpibus Antichriſti. Ete/
nim ſexcēti: ſignificant ſex etates mundi:
in quibus regnauit hec beſtia in membris
ſuis a principio ſeculi. Sexaginta: ſignifi/
cãt: ſex tpa huius ſexte etatis: in qbus ſpe/
ciali quadam poteſtate accepta a dracone:
atrocius ꝑſequutus eſt eccleſiam dei. Sex
ſignificãt tpꝰ illius cornu vndecimi (hoc
eſt) menſes quadraginta duos: ſexies: vꝫ:
ſeptem menſes: ſub quo ſupra modum: ⁊
ſupra q̄ꝫ dici poſſit: exardeſcet furor eius:
(haud dubium) ſuccenſus a dracone illo
antiquo: qui optime ſe nouit modicum tē
pus habere. Igit ⁊ in ſexcentis: compre/
hendit totum qđ ptinet ad ſex etates mū/
di: ⁊ in ſexaginta: ſpecificat illa pars que ꝑ
tinet ad ſextam etatem: ⁊ in ſex: ſextum tē
pus huius ſexte etatis: in quo cornu illud
vndecimum regnaturꝫ eſt (hoc eſt) tpꝰ ⁊
tpa: ⁊ dimidium tpis. Qđ cum ita ſit: qđ
eſt ꝙ non dat poteſtas vendendi: vel emē
di: niſi ei qui portat caracterem beſtie in
dextera manu: vel in frõte ſua: aut nomen:
aut numeꝝ nois eius: niſi qꝛ illi iudicabū/
tur digni ⁊ fideles: qui ſola tpalia cõmen/
dantes: deridēt ⁊ ſubſannant illos qui pro
mittent eterna? Qui enim deſperãt ſemet
ipſos: vt non videant lucem celi: quos poſ
ſunt diligere niſi hoies deſperatos? In de/
xtera enim manu: vel in frõte: caracterem
beſtie: vel nomen: vel numeꝝ nois: hi qui
ex parte eius ſunt: portare vident: qꝛ non
ſufficit ſi hoc cum triſtitia faciãt: aut ex ne
ceſſitate: niſi in hocipſo ꝙ faciunt: hylares
ſe exhibeant ⁊ manifeſtos: dicentes clara
voce in ſynagogis ſuis. Si regnum iſtud
non eſſet ex deo: non poſſet facere quicq̄ꝫ.
Unde ⁊ qui reſiſtunt ei: dei ordinationi re
ſiſtunt. In dextera namqꝫ manu: vel in frõ
te caracterem beſtie: nomen: aut numerũ
nois eius portare eſt: aut letam faciem oſtē
dere in ope beſtiali ſm ꝙ ꝯtinebit in litte
ris ipſius: aut hocipſum publice predica/
re in ꝯuentibus eoꝝ: aut certe magnifica/
re poteſtatem beſtie: aut non erubeſcere a
quolibet crimine ⁊ oblectatione peccati.
Hec enim ſola ſunt que draco exigit a mi/
litibus ſuis. Veꝝ hec dicta ſunt ſm ſpiri/
tum: ⁊ ſm ꝙ in re futura ꝯiectura aliqua
ineſſe põt. Nondum enim reuelatus eſt il Dan.
le: qui putabit ꝙ poſſit mutare tēpora ⁊ le
ges: tradēnda in manu eius: in tempus ⁊
tpa: ⁊ dimidium tpis. Qñ autem hoc inci
piet ꝯſumari: tunc reꝝ exhibitio: apertum
faciet intellectum. Qđ autem dr: numerus
enim hois eſt: in qbuſdam codicibus in/
ueni nois. Et qm̃ ſupra iam dixerat: niſi
qui hꝫ caracterem: aut numeꝝ nois eius:
dubitare nos cogit: ne vitio ſcriptoris: alte
ratum ſit: ⁊ ſiue nois in hoie: ſiue hominis
in noie mutatum ſit: qđ pp ſimilitudinem
partium potuiſſe accidere nõ eſt dubium.
Sup quo tñ conſulendi ſunt Greci: qua/ Greci.

ſentis ex eoꝝ codicibus: certitudo firmet.
Interim: ſi hoīs hꝫ veritas: ſatis ptinet ad
rem qꝛ quicquid mundanum eſt: hoīs eſt
magis ꝙ̃ dei: ⁊ ad ipſum magis ptinet ſe
narius numerus: qui pprius eſt laboꝛis: qꝛ
die ſexto creatus eſt hō: ⁊ mox ſequutus
eſt laboꝛ eius: quem tñ mundani hoīes p
quiete ſuſcipiunt. Nihil enim eſt eis ma/
gis laboꝛioſuꝫ: ꝙ̃ꝫ otium: nihil otioſius eſt:
ꝙ̃ꝫ laboꝛ. Talis eſt enim ſenſus carnis: talis
voꝝ qui carnalibus gaudent. Unde ⁊ per
pphetam dī. Egyptus hō: ⁊ non deus: eq
eius caro ⁊ nō ſpiritus. Egyptus quippe
hō eſt: ⁊ non deus: qꝛ gloꝛia mundi huius
tranſitoꝛia eſt: non eterna: foꝛtitudo ipſius
quaſi ros mane ptranſiens: Quocirca nu/
merus iſte: qui mundi curſum per myſte/
rium ꝯtinet: hoīs eſt: qꝛ re vera qui tpalia
ſibi eligunt: hoīes ſunt: nō dij: iuxta illud
pſalmiſte. Exurge dñe: non preualeat hō:
Pſalm. indicent gentes in ꝯſpectu tuo: ⁊ ſciant gē
tes qm̃ hoīes ſunt. Pſalmus iſte (vt ego
arbitroꝛ) ſpecialius reſpicit tēpus iſtud: in
quo hō peccati regnaturus eſt: quem dñs
Jeſus (⁊ ſi ad tpˢ preualere pmittet) pul
ſatus tandem precibus eccleſie: exurget in
ira ꝯtra eum: ⁊ iudicatis qui ſunt ex parte
eius: reliquias Judeoꝝ ⁊ gētium ſubijciet
ſceptro ſuo. Dicunt ergo hoīes qui ſequū
tur hoīem: poꝛtantes caracterem eius in
frontibus ſuis: gloꝛiātes in tranſitoꝛijs: qꝛ
neſciunt honoꝛem eternum: preferentes
munera mundi: qꝛ neſciunt donatiua celo
rum. Audiāt ergo miſeri: qui beſtie mune/
ribus demulcent: qui ad hoc vſqꝫ pducū/
tur vt ſequant ipſam: ⁊ poꝛtēt caracterem
eius ſcriptum in frontibus ſuis. Audiant
qbus ⁊ qualibus ꝯtrarij iudicentur. Illis
vtiqꝫ qui ducti ſpiritu: cuncta tpalia ſper
nunt: qui vt deo pfecte placeant: etiam ab
his que ſunt licita: abſtinere didicerunt.
Nam ſequitur.

Ca.14. T.1. Vidi ſupra montem Syon a/
gnum ſtantem, & cum eo cētum
quadraginta quatuoꝛ millia ha/
bentes nomen eius, & nomen pa
tris eius, ſcriptum in frontibus
ſuis.

En manifeſte habes: qbus ſint ꝯtrarij
qui habēt nomen beſtie ſcriptum in frōti
bus ſuis: his vtiqꝫ: qui nomen agni: ⁊ pa/
tris eius: habēt in frōtibus ſuis. Illi qppe
manēt ad tpˢ cum beſtia ſup flumina Ba
bylonis: nō ploꝛantes: ſed epulātes. Hi ſu/
pꝛa mōtem Syon manēt cum agno cātan
tes cāticum nouuꝫ: ammodo ⁊ vſqꝫ in ſem
piternum. Quare aūt cāticum nouum: ni
ſi qꝛ ſicut illi in vetuſtate pꝛimi hoīs: ambu
lare ⁊ viuere ſtatuerūt: ita iſti in nouitate
eius qui de celo deſcēdit: vt per oīa māda/
tis beſtie ꝯtrarij ſint: at q̃ſi oppoſiti ex ad/
uerſo: quatenus ſicut illi ceteros peccato/
res antecedūt ad penam: ita iſti multos iu
ſtos precellāt ⁊ precedāt ad gloꝛiam. Sūt
enim nōnulli inter ſanctam eccleſiam: qui
⁊ ſi ſua pꝛo deo nō relinquūt: aliena tñ cō
tra dei preceptuꝫ furtim aut vi tollere no
lunt. Et hoc plerūqꝫ bonum. Etiam in gē
tibus reptum eſt. Inter miniſtros autem
Chriſti: ⁊ domeſticos beſtie: res in ꝯtrariū
acta eſt: dum quaſi qui ſibi diuiderēt inte/
rioꝛa aqlonis ⁊ auſtri: iſti ſua oīa deſerūt: il
li aliena furant: iſti matrimonium fugiūt:
illi adulteria ſine diſcretione cōmittunt.
Et vt ſemel compꝛehēdam in vno: iſti cū
cta eligunt que ptinent ad ſpem viuam: il
li econtrario: quicqd eſt iniquum: deſpate
ſectant. Iſti ergo nomen Chriſti ſcriptum
habēt in frontibus ſuis: qꝛ hoc moꝛibus ⁊
vita predicare ꝯtēdunt: illi nomen beſtie:
qꝛ opi deſeruiunt beſtiali. Elegerunt inq̃
iſti interioꝛa auſtri: illi pꝛofundiſſima aqlo
nis: qꝛ quō iſti regi ſuo: ita ⁊ illi draconi ru
ſo toto coꝛde adherēt: vt ſicut illi pꝛimi in
muris Babylonis: quō iſti in muris Hie
ruſalem: ⁊ ſtrideāt illi dētibus ſup oēs qui
deſcēdunt in lacum: qꝛ iſti cātant cāticum
nouum qđ nullus alius cantare pmittit.
Illud autem pretermittēdum non eſt: ꝙ
oīa iſta que dicta ſunt de duabus beſtijs:

Pſalm.

ex eo maxime loco: vbi dictum eſt: Et pla
ga gladij eius curata eſt: nō ſunt referenda
ad quartum tēpus: de quo tñ agit: ſed ad
tēpus Antichꝛiſti. Nec miꝝ tñ ſi in quarta
parte libꝛi: a Chꝛiſto vſqꝫ ad Antichꝛiſtuꝫ:
ſeu in muliere amicta ſole: que māſit in ſo/
litudine: in tpˢ ⁊ tpa ⁊ dimidium tpis: cu
ius ſemen ſunt ſancti virgines iſti: ſeu in
dracone ruſo ⁊ beſtia: habētibus capita ſe/
ptem ⁊ ſeptem: totum tpˢ eccleſie compꝛe
Regula nota ptis libri. hendit: qꝛ ⁊ in reliquis libꝛi partibus: ma
net pene vniformiter cōſideratio iſta. Hec
idcirco dico: ne occaſione verboꝝ que in/
terpoſita ſunt de beſtia: ⁊ de pſeudo pphe
ta videat obliuioni traditum: agi in hac
quarta parte: ⁊ in hac quarte partis quarta
diſtinctione de Uirginibus ⁊ Heremitis:
que (maxime) cauſa fuit: vt in hac quarta
parte libꝛi: de beſtia terribili ageret: nimi/
rum: qꝛ beſtia quarta: que gētem ſignificat
Agarenoꝛuꝫ: quarto eccleſie tpe aduerſus
heremitas virgineſqꝫ: ſurrexit. Non ꝙ ge
neralis cauſa hec fuerit: ſed qꝛ ſicut ſancti
apoſtoli Judeoꝝ: ſancti martyres Paga/
noꝛum: ſancti doctoꝛes Arrianoꝝ pugnas
ſpecialiter poꝛtauerunt: ita ſancti heremi/
te ⁊ virgines maioꝛa Sarracenoꝛum ſuſti
nuere grauamina: tum qꝛ vꝛbes: in qbus
alebant: deſtruxerūt: tum qꝛ deſerta quoqꝫ
ipſa: pluſtrantes: ſicut Arabes eos tam cru
deliter tractauerunt. Cauſa ergo: vel occa
ſio: vt in hac quarta parte ageret de beſtia:
iſta fuit. Pꝛimo voluit draco deuoꝛare fi/
lium virginis: ſcđo habuit pꝛelium cum
Michaele ⁊ angelis eius. tertio perſequu
tus eſt mulierem: quarto abijt facere bel/
lum cum reliqs qui ſunt de genere mulie
ris (hoc eſt) de virginibus ducētibus he/
remiticam vel monaſticam vitam. His di
ctis cepit introducere oꝛdinem pꝛelij. Di/
xit enim vidiſſe ſe beſtiam de mari aſcen/
dentem. Quare? qꝛ ſicut eccleſia generali/
ter a Maria matre domini inchoās: non
niſi in plenitudine gentium cōſumatur: ⁊
ideo mulier manere in ſolitudine dicta
eſt: diebus mille ducentis ſexaginta: ⁊ ta/

men ſpecialis eius gloꝛia: quarto tempoꝛe
claruit: ita hec beſtia a pꝛimo qdem pſequu
toꝛe Herode: vl' ēt ab Herodiade alterius
Herodis adultera oꝛiginem ſumens: vſqꝫ
ad eiuſdem tempoꝛis metam dirigitur: in
qua: vꝫ: meta preſcripte mulieris tempus
euntis in ſolitudinem conſumat: ijſdem
enim numerus beſtie: qui ⁊ ſancte mulieri
conceſſus eſt (hoc eſt) menſium quadra/
ginta duoꝛuꝫ: ⁊ tamen in quarto tempoꝛe:
ſpecialius: ⁊ gloꝛia mulieris: ⁊ beſtie fero/
citas aucta eſt: vt tanto magis caligo prin
cipis tenebꝛarum operiret terram: quan/
to in ſinu ſancte eccleſie lumen iuſtitie au/
geretur. Quod vero additur. Uidi vnum
de capitibus eius quaſi occiſum ad moꝛ/
tem: ⁊ cetera que ſequuntur: ad ſextum
tempus eccleſie referendum eſt. Inde eſt Regula generalis.
ꝙ in ſextis quibuſdam capitulis aliqua/
rum partium huius libꝛi: ⁊ generaliter in
ſexta parte repetitum eſt: quod de beſtie
huius agone intermiſſum eſſe poterat in
hac parte: vt tanto hoc tenacius coꝛdi he
reat: quanto in ſimilibus locis ſermo re/
plicatur. Igitur in quarto tempoꝛe ſuſti/
nuit pondus certaminis: heremiticus ⁊
virgineus oꝛdo: etiam in ſexu maſculino:
⁊ ob hoc in q̃rta diſtinctione huius q̃rte
partis ſermo pꝛoprius de virginibus eſt. De
quibus ⁊ dicitur. Et vidi ⁊ ecce ſupꝛa mō
tem Syon agnum ſtātem: ⁊ cum eo cētū
quadraginta quatuoꝛ millia habentes nō/
men eius: ⁊ nomen patris eius ſcriptum
in frontibus ſuis: Montem Syon ſigni/
ficare eccleſiam: nulli dubium eſſe poteſt: Mons Syon eſt eccleſia.
Super hunc montem ſtat filius dei: tan/
quam rex ⁊ dominus regni: tanquam im
maculatus agnus cum immaculata mili/
tia. Scriptum eſt de facie quarti animalis
in Ezechiele ppheta: ꝙ eſſet deſuper ipſo Ezechi.
ruꝫ quatuoꝛ. Similitudo (inquit) vultus
animalium: facies hominis ⁊ facies leonis
a dextris ipſoꝝ q̃tuoꝛ: facies autem bouis
a ſiniſtris eoꝝ quatuoꝛ: ⁊ facies aqle deſup
ipſoꝝ q̃tuoꝛ. Utiqꝫ aſcēſio dñi ſupioꝛa tꝫ de
ſignās vitā ſpeculatiuā atque altioꝛē actiua

vtpote:que mundana deſpiciēs:ſolis cele/
ſtibus inardeſcit. Ualde ergo ſublimis eſt
vita virginea:que ſupra pectus dñi requie
ſcit:eiuſqꝫ ſuauitatis dulcedinem amore po
tiori deguſtat. Magnus Petrus apoſtolo
ruȝ princeps:⁊ totius prelatus eccleſie:ſed
o ꝙ̃ felix Joãnes eſt:cui Chriſtus in cru/
ce poſitus:matrem virginem virgini com
Joãnis. mendauit. Jlle maior in gloria:iſte felicior
in amore. Alter enim amplius honoratus
in populo:alter ſpecialius amatus a Chri
ſto:q: alteri vniuerſam plebem:alteri pro/
priam genitricem commiſit. Sed rurſum:
qd familiarius ꝙ̃ cuſtodire ſponſam Chri
ſti? qd honoratius ꝙ̃ matreȝ Chriſti velut
in ꝓpriam accipere genitricem? Reſtat vt
equales ſint meritis:qbus equalis eſt mē/
ſura donoꝝ:q: ⁊ honor qui ꝯceſſus eſt Pe
tro:indicat apte:ꝙ̃tum euȝ dilexerit Chri
ſtus:⁊ amor qui impēſus eſt Joãni:quāto
honore dignus ſit:manifeſte declarat. Hec
pſalmo. ſunt magna opera dñi exqſita in oēs volū
tates eius. Diuerſus color:ſed nõ in equa
le precium:diuerſa dona:ſed nõ diuerſa fe
licitas. Sacramentum hoc magnum eſt.
Ego autem dico in ordinibus occiſoꝝ: ⁊
virginuȝ. Deſignat ſane martyres:beatus
Petrus:cui dictuȝ eſt a dño. Sequere me.
Deſignat virgines Sanctus Joannes:de
Joãnis. quo di in eodeȝ loco. Sic eum volo mane
re donec veniam:qd ad te. Ciuitatem ſa/
ne illam celeſtem:cuius lapides viui ſunt:
cuius muri iniubilant ꝯditorem ſuum:in
ter varia ornamēta lapidum:⁊ vernātia vi
ridaria floꝝ:pulchritudo maxime roſaꝝ:⁊
candor lilyoꝝ exornat. Sunt eniȝ roſe pre
cedētes multitudines occiſoꝝ:lilya ſeroti
ne virginum cādideqꝫ caterue. Jn ſcđa er
go parte:in qua ꝓprie de martyribus agi/
tur. Collecta eſt ſignatoꝝ martyꝝ ſumma:
⁊ inuēta eſt centum quadraginta quatuor
millium ſignatoꝝ ex oi tribu filioꝝ iſrael:
preter turbam illam magnam:ex populis
⁊ tribubus:⁊ gētibus:⁊ linguis:quam di/
numerare nemo poterat. Nūc vero ſupra
montem Syon viſi ſunt virgines ſub eo/
dem numero:centum quadraginta qua/
tuor millia:velut in primitias alioꝝ iuſto/
rū:queādmodum de eis in ſequētibus di.
Hi empti ſunt ex omnibus primitie deo ⁊
agno:⁊ in ore ipſoꝝ non eſt inuētum men
dacium. Quidam ſimplicium putant:hoc
eſſe ſcriptum de illis pueris innocētibus:
Innocē tes. quos occidi iuſſit Herodes:ſed ꝙ̃ ſit a ve/
ritate alienum:magnitudo ipſa numeri te
ſtimonium ꝓhibet:que vix in vno magno
regno: poſſet collectis paruulis de facili
ꝯſumari. Jlli eniȝ in numero martyꝝ com
putādi ſunt:⁊ eoꝝ qui pro Chriſto ſangui
neȝ ſuderunt:hos autem Sāctus Joānes
nequaꝙ̃ de martyrio:ſed de ꝯfeſſione lau
dum ⁊ virginitate cōmendat. Sed num
caſu accidit:aut fortuitu:vt tot ꝓbati vir/
gines:quot ⁊ martyres ſub taȝ preclaro nu
mero ⁊ tam ſolēni ab alioꝝ ſanctoꝝ multi
tudine ſegregari debuiſſent? Minime. Sȝ
q: numerus iſte (vt iam diximus in ſcđa
parte) ptinet ad ſtructuram muroꝝ ciui/
tatis dei: que dicta eſt habere in circuitu
cubitos cētum quadraginta quatuor:ac ſi
ex duobus millibus lapidum politoꝝ di/
ſpoſitis per ordinem intus ⁊ foris:ſinguli
cubiti perficiendi ſint: exceptis illis qui
abſqꝫ numero ⁊ mēſura in ſtructura ponū
tur. Sed ſi tot millia virginum quot mar
tyꝝ qui preeſſent relique multitudini:ſub
certo ⁊ finito numero eligēdi erant queri
tur:cur illic dinumeratis centum quadra/
ginta quatuor millibus: ex oi tribu filioꝝ
iſrael: adiunctum eſt. Poſt hec vidi tur/
bam magnaȝ quam dinumerare nemo po
terat:ex oibus gentibus:⁊ tribubus:⁊ po/
pulis:⁊ linguis:ſtātes ante thronum ⁊ in
conſpectu agni amicti ſtolis albis:⁊ palme
in manibus eoꝝ. De quibus ⁊ poſt aliqua
ſubiunctum eſt. Hi ſunt qui venerunt ex
magna tribulatione:⁊ lauerūt ſtolas ſuas:
⁊ dealbauerunt eas in ſanguine agni? Hic
autem dinumeratis centum quadraginta
quatuor millibus virginuȝ:nõ eſt ſimiliter
adiunctum. Poſt hec vidi turbam ma/
gnam virginum:aut ꝯtinentium (vt ſicut

innumerabilis eſt quo ad homines turba
martyꝝ:ita ⁊ turba virginum innumera/
bilis eſſe credit̄: vt quō in finito numero
equalitas ſumma eſt:ita ⁊ in infinito:ſum
ma equalitas teneat̄? Sed citius hec ſolui
tur qō:ſi duoꝝ ordinum ſacramenta virtu
teſqꝫ pēſamus. Ut enim in ianua libri hu/
ius iam dixiſſe me recolō:⁊ nunc paulo ſu
perius memoratu s ſum:electi ſunt a dño
duo prememorati apoſtoli:ab ipſo princi
pio dñice predicationis: Petrus. ⁊ Joã/
nes:in typo iſtoꝝ ordinum:de quibus ad
preſens ſermo eſt:martyꝝ.ſ.ſanctoꝝ ⁊ vir
ginum. Significat eniȝ Petrus ordinem
martyꝝ: Joānes virginum:q: alter mar/
tyr fuit:alter virgo. Et qdem in martyri/
bus Chriſtus:qui pro eis paſſus eſt:prelia
tur:⁊ vincit in virginibus qui mūdi ſunt
mēte ⁊ corpore:ſpiritus ſanctus qui tales
ſibi querit in tēplum:ſpecialius requieſcit.
Si auteȝ ordo martyꝝ ꝓprietate myſterij
ptinet ad Chriſtum:ordo virginuȝ ad ſpi
ritum ſanctuȝ:apta eſt rõ:cur in hoc ſcđo
ſtatu colligit̄ ſumma oium martyꝝ:quam
nemo dinumerare pt. Uirginū aūt nõ eq̄
multitudo:ſȝ pars:q: vȝ:ordo martyꝝ ſe/
quēs Chriſtum cum ſcđo ſtatu ſeculi ꝯſu/
mationem accipiet. Ordo auteȝ virginum
qui in typo ſpiritus ſancti ꝓcedētis a pa/
tre:inchoatus eſt ſimul cum ordine marty
rum:ab exordio qdem ſcđi ſtatus inchoa/
tus eſt:ſȝ nequaꝙ̃ in fine ipſius ſtatus ſcđi
pariter finiet̄:⁊ in typo euiſdeȝ ſpiritus ꝓ
cedētis a filio pſeuerabit integer vſqꝫ in fi
nem:dicente in typo eius dño:de Joāne.
Sic eum volo manere donec veniaȝ:⁊ id
circo nõ fuit neceſſe:vt ſub hoc ſcđo ſtatu
infinita multitudo virginum colligeret̄ in
ſumma: q: qō minus ꝯſumatum eſt de eo
in hoc ſcđo ſtatu:ꝯſumabit̄ in tertio. Nec
vacat tñ hocipſum a myſterio ciuitatis.
Erat enim (vt ait Joānes) ſtructura mu
ri eius ex lapide Jaſpide. Jaſpis enim viri
dis eſt coloris:⁊ ſignificat integritatem fi/
dei quam habuerunt ſancti martyres: in
qua ⁊ vicerūt. Unde ⁊ eidem ciuitati per
ꝓphetam di. Dabo Jaſpidem ꝓpugnacu/
la tua. Sācti etenim per fidem vicerūt re
gna. Sed quō Jaſpis ꝓpugnacula datus
eſt? Scimus ꝙ propugnacula in exteriori
parte locata ſunt:vt eideȝ reſiſtētibus ini
micis ⁊ ſuſtinētibus ꝯtrationes lapidū qui
mittunt̄ aduerſus eos:quicqd manet in/
tus:ꝯſeruet̄ illeſum. Ea pp illa cētum qua
draginta q̄tuor millia que ſcripta ſunt in
parte ſcđa ad tuenda interiora ciuitatis ve
lut qdam lapides q̄dri in exteriori parte
ſtructure collocati ſunt:hic autem totideȝ
millia in interiori:inter vtraſqꝫ vero: illa
multitudo quam dinumerare nemo pote/
rat ad completionem ſtructure:quatenus
excepta facie interiori:vniuerſa ſpiſſitudo
muri:eſſe videatur ex Jaſpide: ne illi qui
in facie exteriori ordinati ſunt: ſoli ictus
pugnātium ſuſtinere nõ poſſent. Sȝ ſi his
lapidibus qui extra ſunt:pp legittimā cer
taminis actionem:taȝ innumera multitu
do aliorum coniungitur ad perficiendam
ſtructuram: nunquid illi ſoli erunt: qui
in interiori facie muri ꝯſiſtunt:vt non ha/
beant ⁊ ipſi ſocios extimationis infinite:
qui proficiant in ſtructura? Abſit. Habent
vtiqꝫ ⁊ ipſi:qui ꝓficiant in ſtructura ciui
tatis:ne vacua a domoꝝ fabrica eſſe pute/
tur:⁊ non potius vt intelligat̄ ptinere ad
innumeram multitudinem virginum: id
qō ſubſequēter adiunctum eſt. Jpſa vero
ſimilis auro mundo:ſimile vitro mundo.
Ut enim viriditas Jaſpidis ſignificat pfe
ctionem fidei: per quam ſancti martyres
vicerūt regna:ita munditia auri ſimilis vi
tro mundo:pfectionem caſtitatis ⁊ ꝯtem/
plationis deſignat:nimiꝝ:q: in viro reli/
gioſo:alteꝝ ſine altero minus vtile iudica
tur. (Hoc eſt) ſi aut mundus non eſt: vt
amet̄ a deo:aut ſi negligit videre deuȝ:qui
niſi videat̄:⁊ agnoſcatur:pfecto:ſicut ex/
pedit:amari nõ poteſt. Sed quō videbit̄
ille quem nemo vidit vnquam? Haud du
bium:ꝙ oculis cordis. Scriptum quippe
eſt. Beati mundo corde:qm̄ ipſi deum vi
debunt. Sed quare corde dicit:⁊ non cor/

poꝛe? Qꝛ ſicut munditia cordis: ſine corpo
ris munditia haberi nõ poteſt: ita ſine coꝛ
dis mũditia: corporis caſtitas nihil eſt. Er
go caſtitas cordis omnino neceſſaria eſt: ⁊
qꝛ ipſa ſine corporis caſtitate haberi nõ po
teſt: etiam hec ꝓpter illam non minus q̃z
ipſa: immo ⁊ diligentius modis omnibus
ſeruari dꝫ. Sciendum vero ꝙ ⁊ illa cẽtum
quadraginta quatuoꝛ millia ſignatoꝝ mar
tyꝝ: ⁊ iſta totidem millia virginum: de q
bus nunc ſermo eſt: nomen Chriſti ⁊ pa
tris eius habẽt in frontibus ſuis: qꝛ nõ eru
buerunt nomen dñi: ⁊ euangelium Chri
ſti: ſed libera facultate: ⁊ reuelata facie pre
dicauerunt: ⁊ portauerunt nomen dei gau
dentes in improperijs ⁊ ꝯtumelijs pro no
mine Chriſti: ⁊ quod aliquando acce
perunt in ſacramento (hoc cum fuit lici
tum) ⁊ moribus: ⁊ vocibus impleue
runt. Sequitur.

T.2. ¶ Et audiui vocem de cælo,
tanquam vocem aquarum mul
tarum, & tanquam vocem to
nitrui magni. Et vocem quam
audiui, ſicut Cytharedorum
cytharizantium in Cytharis
ſuis.

¶ Aque: ⁊ ſi multe ſint: vnam tñ faciunt
vocem. Aque enim pluuiales: cum ſonitu
deſcẽdunt de celo: ſimiliter ⁊ tonitrua. Ce
lum: excellẽtiam vite ꝯtemplatiue: in qua
ſancti iſti habitabãt: in hoc loco deſignat:
ſiue etiam ipſos ſanctos: qui pre ceteris: ne
glectis terrenis: ſolis celeſtibus inhiabãt.
Cum enim ſpiritualium viroꝝ: ſpiritualia
verba ſimul ⁊ opinio ſanctitatis eoꝛuꝫ in
aures hoium inſonuerunt: nõne tibi vide
tur completum fore etiam tunc. In oẽm
Ps.18. terram exiuit ſonus eoꝝ? Et ob hoc audi
ta eſt vox: tanq̃z vox tonitrui magni. Cuꝫ
vero ex eadem voce: multa corda hoium
cõpuncta ſunt: quoꝝ plurimi relicto mun
do: cenobioꝝ collegijs adheſerunt: nonne
velut quedam aquaꝝ vox: agruꝫ complue
bat eccleſie: melius exemplis ꝑdicando:
q̃z verbis? Exhortatoria namqꝫ vox: ſolli
citat aliquotiens opantem: ⁊ cum vim fa
ciendo excitat: aliquem ex eo fructum bo
ne opationis extorquet: cum vero ſancto
rum vita: ⁊ eoꝝ maxime qui preſto ſunt:
in exemplum adducitur: quaſi ad audien
dam cytharam: coꝛ aperitur: ⁊ vt quidam ſua
uis tynnulus compungit aium audientis.
Qꝛ vero nõ parua erat noua illa ſanctoꝝ
militia: nequaquaꝫ parua erat vox que de
illorum veneranda opinione ſurgebat: ſed
quaſi vox aquarum multaꝝ ⁊ tonitrui ma
gni: ⁊ ſicut cytharedoꝝ cytharizãtium in
cytharis ſuis. Audita eſt vox alioꝝ ſancto
rum magna ſatis ⁊ multiplex ſicut ⁊ iſta:
ſed non ſicut cytharedoꝝ cytharizantium
in cytharis ſuis: ſed plerũqꝫ ploratus ⁊ vl
lulatus: qꝛ cõuerſi a vanitate ſeculi: agunt
penitentiam de peccatis ſuis: neceſſe ha
bent fletu expiare delicta: ⁊ ſatiſfacere: vo
ce lugubri pro reatibus ſuis. Hi autem qꝛ
virgines ſunt: ⁊ corpore ⁊ corde: ⁊ ab hoc
etiam collocati ſupra montem dñi: quid
poſſunt cantare: niſi de cãticis Syon? Si
ue ergo ab eis exeat vox iſta: ſiue de eis: nõ
põt eſſe niſi gaudij: niſi ſuauitatis ⁊ amo
ris: qꝛ quod ſentiunt in ſemetipſis: hoc ⁊
verbis ⁊ exemplis indeſinẽter effundunt.
Quaſi etiam cythariſte ſunt angeli qui iu
giter laudant deum ſuum: ⁊ laus illa pre
multa dulcedine: eſt perpetuus cibus eo
rum: ⁊ munera ipſa gratiaꝝ ⁊ deſignata in
cytharis: hereditas eoꝝ. Quaſi (inquit)
cytharedoꝝ cytharizantium in cytharis
ſuis. Cytharedus: non coactus: ſed volẽs
⁊ exultans: cytharizare ꝯſueuit: paſcitur
enim ſono: ⁊ non conſumitur cibus eius:
qꝛ continue idem ſonus quaſi fons indeſi
ciens de arte manat tñ vt diſpoſita arte:
non deſinat cytharedus: cordis manu ⁊
plectro pulſare. Sed que ſunt iſte corde:
que ita a viro iuſto ⁊ caſtitatis propoſitum
habente ſine intermiſſione pulſant? Cum
multa dona ſpiritus ſancti dinumeraſſet

apoſtolus: ⁊ vellet oſtendere excellentio
rem viam: poſt multa que loquutus eſt
adiecit ⁊ ait. Manent autem: fides: ſpes:
charitas: tria hec: maioꝛ autem his eſt cha
ritas. Ecce iſte ſunt tres corde: quibus pro
mitur ſonus letitie. Quis enim ſine fide
veraciter gaudet? Quis ſine ſpe fructuo
ſe letatur? Quis ſine charitate ſapien
ter exultat? Sed iſta tria haberi non
poſſunt: niſi in nouo homine qui ait. Si
quis non abrenunciat omnia que poſſi
det: non poteſt meus eſſe diſcipulus. Va
cuitas ergo cythare: voluntariam ſignifi
cat paupertatem. Non enim bene reſonãt
corde: ſi vas ipſum muſicum: concauum
non eſt. Et non poteſt quis perfecte habe
re illas virtutes: aut effectum earum: niſi
vacua ſit mens a cupiditate pecunie. Scri
ptum quippe eſt. Ubi eſt theſaurus tuus:
ibi eſt ⁊ coꝛ tuum. Unde ⁊ quaſi cãticum
nouum cantare ſancti virgines dicti ſunt:
quia licet hoc ipſum canticum: ante ad
uentum domini cantauerint aliqui viri
ſancti: ſicut Helyas: ⁊ Helyſeus: in Chri
ſto tamen ſolenniter confirmatum eſt: ⁊
ex eo tempore multiplicari ceperunt qui
hoc nouum canticum perſonarent. Et be
ne ſubiunctum eſt.

T.3. ¶ Ante ſedem & ante quatuor
animalia & ſeniores.

¶ Quia non ſicut filij huius ſeculi co
ram regibus terrenis: ⁊ principibus can
tant: ſed in conſpectu omnium ſancto
rum: qui ſiue in ſede dei: ſiue in quatuoꝛ
animalibus deſignati ſunt: ⁊ in conſpectu
eorum qui loca viginti quatuoꝛ ſeniorum
retinent in terra: vel qꝛ ſic futurum eſt in
conſumatione ſeculi: qñ vniuerſa agmina
ſanctoꝝ colligentur in vnum: ⁊ in eterna
illius patrie beatitudine: incipient agere
perenne feſtum. Nec abſurdum videatur: qđ
ait: ante quatuoꝛ animalia: pro eo ꝙ ipſi
virgines ad quartum animal pertinere
noſcuntur: quia ſpiritualiter illud animal
quartum eſt: quod deſignatur in muliere.
(hoc eſt) in eccleſia ſanctarum virginum:
cuius ſemen ſunt iſti viri ſancti: qui ſpe
ciali priuilegio cantant canticum illud no
uum: quod alij cantare non poſſunt: ⁊ qꝛ
in quarto animali poſſunt accipi: quicũqꝫ
veri contemplatores ſunt: etiam qui poſt
lapſum carnis: conuertuntur ad domi
num: hi autem ſpeciale aliquid accepe
runt quod alie ſanctorum multitudini at
tributum eſt. Nam ſequitur.

¶ Et nemo poterat dicere can T.4.
ticum, niſi illa centum quadra
ginta quatuor millia, qui empti
ſunt de terra.

¶ Quare? Quia hoc: ipſi ſoli in munere
perceperunt. Habent autem ⁊ alij ſancti
cantica ſua: ſicut ſcriptum eſt. Beati qui Ps. 83.
habitant in domo tua domine: in ſecula
ſeculorum laudabunt te. Sed tamen hoc
ſpeciale canticum: his ſolis: in proprium
datum eſt. Alioquin: ⁊ in muliebri ſexu:
q̃z multe virgines coronate ſunt: ⁊ tamen
non eis datuꝫ eſt huiuſcemodi canticum:
quia non omnes virgines ſicut iſti ſancti:
ſequuntur agnum quocunqꝫ ierit. Non
enim pro ſola virginitate acceperunt hoc
donum: ſed pro eo ꝙ in ore eorum non
eſt inuentum mendacium: De vtroqꝫ ete
nim munere commendat eos Joannes:
cum dicit.

¶ Hi ſunt qui cum mulieribus Tex.5
non ſunt coinquinati, virgi
nes enim ſunt. Hi ſequuntur a
gnum quocunqꝫ ierit. Hi empti
ſunt ex omnibus primitiæ deo
& agno, & in ore eorum non
eſt inuentum mendacium: ſi
ne macula enim ſunt ante thro
num dei.

¶ Qui fecit vniuerſa de nihilo: ⁊ qui producit de pulchra arbore pulchros flores: ipſe fecit hoc. Quare miraris? Unuſqſqꝫ ꝓprium donuꝫ hꝫ ex deo: alius qdem ſic: alius vero ſic. Ipſe ergo qui emit nos ſanguine ſuo: ⁊ redemit de poteſtate principis tenebraꝝ: ipſe emit viros iſtos de terra: ne terrenum aliquid cogitarent: ⁊ vt eſſent in primitijs alioꝝ iuſtoꝝ: quoꝝ eſt numerus infinitus. Et benedictum eſt in fine. Et in ore eoꝝ non eſt inuētum mendacium: vt munimētum virginitatis: humilitas eſſe intelligatur: qꝛ qui ſibi attribuit hoc donum: mēdax eſt: ⁊ tanto alienus eſt a numero iuſtoꝝ per ſupbiam: quanto iuſtus eſſe putaṫ per virginitatem: qꝛ illud ſine iſto: iuſtoꝝ ꝯſortium non mereṫ. Nam quō vaciter dici poſſet. Sine macula ſunt ante thronum dei: ⁊ hi ſequunṫ agnū quocūqꝫ ierit: ſi ſola carnis virginitas cōmēdareṫ in eis? Quidam autem conanṫ transferre verba iſta: ad oēs ſanctos: ⁊ quaſi per ſpiritualem intellectum vniuerſitati attribuere: quaſi nō ſint diuerſe manſiones in regno celoꝝ: ⁊ non ſit aliqua differentia inter ꝯiugatos ⁊ ꝯtinentes: inter ꝯtinentes ⁊ virgines: qnimmo inter virgines ⁊ virgines: inter eum qui ſimpliciter virgo eſt: ⁊ eum qui cum virginitate: magna conſequutus eſt ornamēta virtutuꝫ. Ne autem tali intellectu ſtatuto: ſolueretur emulatio virginitatis: non ait ſimpliciter Sanctus Joānes. Et cantabant quaſi canticum nouum: ſed cum adiunctione. Ante ſedem ⁊ quatuor aīalia ⁊ ſeniores: vt: vꝫ: alij eſſe intelliganṫ: qui cantant huiuſcemodi canticum ſpeciale: alij ante quos cantaṫ: ⁊ maxime vt iſti gaudeant: qꝛ id eis datum eſt: qđ alijs non eſt datum: ⁊ illi qꝛ tam digni ſunt: vt in ꝯſpectu coꝝ aſſiſtant: hi qui tale canticum cantare ꝯceſſi ſunt. Sicut ergo verus eſt numerus ſenioꝝ: ita verus eſt numerus centum quadraginta q̄tuor millium martyꝝ: ⁊ totidem virginuꝫ: vt ſint quaſi principēs ⁊ prelati illius multitudinis: que dinumerari non poteſt. Et de his pro tpe ſatis dictuꝫ. Opꝫ enim nos in aliquibus locis minus dicere de immenſitate dicendorum: ne illorum nimia latitudo: pariat anguſtias in alijs que dicenda occurrunt.

¶ Explicit diſtinctio quarta. Incipit diſtinctio quinta.

¶ Et vidi alterum angelum volantem per medium cælum, habentem euāgelium eternum, vt euangelizaret ſedentibus ſuper terram, & ſuper omnem gētem, & tribum, & linguam, & populum, dicens voce magna. Timete deum, & date illi honorem: quia venit hora iudicii eius, & adorate eum qui fecit cælum, & terram, & mare, & fontes aquarum. T.5.

Uius loci explanatio talis eſt. Uobis dr̄ gentibus: ⁊ tribubus: ⁊ linguis: ⁊ populis. Audite: ⁊ intelligite. Timete deum: ⁊ date illi honoreꝫ: ſaltem pro timore pene: qꝛ venit hora iudicij eius: ⁊ adorate eum qui fecit celum: ⁊ terram: ⁊ mare: ⁊ fontes aquaꝝ. Angelum iſtum illum eſſe arbitror: qui ſcđa libri parte: in ſpē aqle volātis: viſus eſt in celo: annūciās immenſitatem maloꝝ: que ſupuentura erant vniuerſo orbi. Sic enim ſcriptum eſt in eodem loco. Uidi ⁊ audiui vocem vnius aquile volātis per medium celum: dicentis voce magna. Ueh: veh: veh: habitantibus in terra: de ceteris vocibus trium angeloꝝ qui erāt tuba canituri. Quid enim eſt aliud clamare. Ueh: veh: veh: niſi horam iudicij annunciare? Nec miruꝫ ſi per medium celum volare dr̄: qui horam iudicij annunciare miſſus eſt: qꝛ neceſſe eſt vt alta ꝯtemplando: ⁊ celeſtes ſcripture ſemitas volitando ꝯpcurrant: qui volunt vicinam horam iudicij incunctāter agnoſcere. Sicut enim ille qui per nudum intellectum littere: de ſolis terrenis nouit agere: terrenus eſt ⁊ aīalis: qui autem per contemplatiuum intellectum: in ipſum deum qui eſt verum lumen: mētis oculum figit: etiam ſupra celum aduolaſſe videṫ: ita qui per typicum intellectuꝫ: iudicia que facturus eſt deus in orbe terraꝝ: ⁊ tēpus eorundem iudicioꝝ appropinquaſſe cognoſcūt: quaſi per medium celum volant: nimiꝝ: qꝛ alia infra ſe: alia vero ſupra relinquunt. Quid eſt autem qđ ait. Timete deuꝫ: ⁊ date illi honorem: niſi qꝛ ille honorat euꝫ: qui timet illum: ille exhonorat qui timere contemniṫ? Qđ vero addiṫ. Qꝛ venit hora iudicij eius: tale eſt: ac ſi diceret. Et ſi hactenus ꝯtempſiſtis timoreꝫ dei: cum pax eſſe putabaṫ in mundo: ⁊ adhuc lōge diſtabat ruina eius: ſaltem vel modo penitentiam agite: cum hora iudicij ꝓpe eſt. Horam iudicij in hoc loco: nō extremum diem iudicij: ſed ſicut ex ſequēti colligiṫ: tpā Babylonice deſolationis: appellat. Quid vero eſt qđ dicit. Et adorate eum qui fecit celuꝫ ⁊ terraꝫ: ⁊ mare: ⁊ fontes aquaꝝ: niſi vt patenter oſtēdat: qꝫ rei ſint qui norunt exhibere reuerētiam principibus huius mūdi: nō valentibus facere capillum album aut nigrum: ⁊ eum qui fecit oīa revereri ꝯtemnunt? Utꝝ autem iſte predicator: quarto tpe miſſus fuerit in mundum: an in quinto: nō poteſt his diebus facile explicari: ꝓ eo. ſ. ꝓ nuncij oīpotentis dei: aliqū longe ante tempus: aliqū prope diriguṅṫ: ⁊ tū: ⁊ cum longe ante tempus: ⁊ cum prope mittunṫ: vniformiter iudicium dei prope eſſe dicunt: nimiꝝ: qꝛ qđ longum eſt apud homines: breue apud deuꝫ ⁊ momētaneum eſt: Si ergo in quarto tpe ꝯſumata eſt legatio iſta: ego hunc angelum volantem per medium celum: qui ita intonuit diem iudicij: Sanctum Papam Gregorium fore puto: cui nihil inter oīa que ſcribit: a deo familiare fuiſſe ꝯſtat: qꝫ timorem oīpotentis dei: ⁊ diem extremi iudicij hominibus ſuadere: maxime qꝛ in diebus eius exordiri iam inceperat: Mahometh telaꝫ ſuam: per quam data eſt occaſio: vt beſtia illa q̄rta (cuius ſuperius fecimus mentionem) egrederetur de loco ſuo: ⁊ faceret in multis locis iudiciuꝫ qđ ꝑ eam oīpotēs deus faciēdū preſciuit. Si vo adhuc futuꝝ eſt: pro eo ꝙ dictus eſt idem angelus habere euangelium eternum vt euangelizaret illud ſedentibus ſuper terram: ⁊ ſuper omnem gentem: tribum: ⁊ populum: ⁊ linguam: conferenda ſunt verba: que de eo ſcripta ſunt: ⁊ de duobus alijs qui ſequuti ſunt eum: vt alia per alia inquiſita: aut omnino pateant intellectui noſtro aut qđ reliquum fuerit igne comburatur.

Tēpus angelum

Papa Gre.

¶ Explicit diſtinctio quinta. Incipit diſtinctio ſexta.

¶ Et alius Angelus ſequutus eſt eum, dicens. Cecidit, cedit Babylon illa magna: quæ a vino iræ fornicatiōis ſuæ potauit omnes gentes. T.6.

SI verba iſta collata cum ſupioribus ſtudioſe penſamus: id nobis potius datur intelligi: qđ in vicino tempore ſint angeli iſti reuelandi: ⁊ circa finem ſcđi ſtatus: in quo ⁊ meretrix Babylon iudicanda eſt pro ſcelere ſuo: ⁊ qui ad preceptum beſtie ſupraſcripte: recedent a deo viuo ⁊ vero: mittentur pariter in ſtagnum ignis: ⁊ cruciabuntur in ſecula ſeculorum. Arbitror autem primum iſtorum trium oportere precedere ſub apertione quinti ſigilli. Duos autem ſubſequi ſimul ſub apertione ſexti Et primum quidem eſſe (vt iam dixi) vel aquilam illam que volauit per medium celum: vel illum qui habebat in manu ſua librum apertum: duos vero illos prophetas qui prophetabunt diebus mille ducentis ſexaginta. Uerumtamen ⁊

aliter eſſe poteſt: quia qui magnus eſt ſuper omnes Reges: habere plura obſequia: ⁊ diuerſos miniſtros mittere poteſt. Quod autem ait ſecundus angelus. Cecidit: cecidit Babylon illa magna: que a vino ire fornicationis ſue potauit omnes gentes: aut ad ruinam temporis: quod omnino vicinum eſt: referendum eſt: aut certe (quod magis arbitror) poſt ruinam per exprobrationem dicetur. Vinum autem eius: vinum ire eſt: ⁊ venenum Aſpidum inſanabile. Ipſa eſt fornicatio ipſius: per quam ſibi theſaurizat iudicium in die ire: fornicatio non ſolum corporis: ſed ⁊ cordis. Hoc vino ire potauit omnes gentes: omnes: ſcꝫ: familias ſuas: quia quicunqꝫ participant voluptati eius: neceſſe eſt vt accipiant de vino paſſionis ipſius. Et hoc quidem de voce ſecundi angeli. Quid de voce tertij qui ſequutus eſt illos?

T.7. ¶ Et Angelus (ait) tertius ſequutus eſt illos, dicens voce magna. Si quis adorauerit beſtiam, & imaginem eius, & acceperit caracterem in fronte ſua: & hic bibet de vino iræ Dei: quod mixtum eſt méro in calice iræ ipſius: & cruciabitur igne, & ſulphure in conſpectu Angelorum ſanctorum: & ante conſpectum agni: & fumus tormentorum eorum aſcendet in ſecula ſeculorum: nec habebunt requiem die, ac nocte, qui adorauerunt beſtiam, & imaginem eius: & ſi quis acceperit caracterem nominis eius.

¶ Magna voce dicit quod dicendum erit: Angelus tertius: quia ibi maior preſſura erit: ⁊ tunc vſqꝫ inexperta calamitas. Et quid erit? Surgent pſeudo Chriſti: ⁊ pſeudo prophete ad ſeducendum (ſi fieri poſſet) etiam electos: ⁊ ſicut ſuperius dictum eſt de Beſtia que aſcendit de terra: faciet vt quicunqꝫ non adorauerit imaginem Beſtie: occidatur. Quando erit iſtud? (Haud dubium) ꝙ poſt ruinam Babylonis. Pro eo enim ꝙ tradenda eſt ipſa meretrix in manu Beſtie: ⁊ decem Regibus ſuis: ignorans ipſa Beſtia ⁊ pſeudo prophete conſilium Domini: dicturi ſunt: ꝙ idcirco tradatur poteſtati eorum Romanum Imperium: quod aliquando prefuit vniuerſis Regnis: quia falſa ſit religio nominis Chriſtiani. Et idcirco triumphantes de Babylone: querent etiam nomen Chriſti delere de terra. Perſeuerante autem illa miſeria: nonnulli videntes proſperare inimicos: deficient in fide: ⁊ inclinabunt capita ſua ad faciendam Beſtie voluntatem: ⁊ regis: qui regnaturus eſt ſuper ea ſoluta religione Chriſtiana: ⁊ negato nomine Chriſti. Propter electos autem qui erunt inter eos: ⁊ ne ipſi reprobi habeant excuſationem mittetur ipſe nuncius: qui non modo predicat hoc in abſcondito: quaſi timens: ſed clamat voce magna: que longius ⁊ ab omnibus poſſit audiri. Et quid clamat? Dictum eſt. Si quis adorauerit Beſtiam ⁊ imaginem eius: ⁊ acceperit caracterem in fronte ſua: aut in manu ſua: ⁊ hic bibet de vino ire dei: quod mixtum eſt mero in calice ire ipſius. Notandum vero ꝙ precedens angelus dixerat Babylonem potaſſe omnes gentes ira fornicationis ſue: hic autem dicit bibituros de vino ire dei: quod mixtum eſt mero in calice ire ipſius: eos qui adorarent beſtiam ⁊ imaginem eius.

Imperium Romanum

Notandum inquam: cur dictum ſit ibi de ira fornicationis Babylonis potatas eſſe omnes gentes: hic autem de vino ire dei potandos eſſe illos qui adorant beſtiam ⁊ imaginem eius. Scimus autem ꝙ vnaqueqꝫ gens obediebat antiquitus principi ſuo: ⁊ ſiue bonas: ſiue malas: cuſtodiebant traditiones predeceſſorum ſuorum. Quando autem Imperatores Romani ceperunt ſuper ceteros Reges eleuari in ſublime: non potuerunt eſſe contenti finibus ſuis: ſed ceperunt agere mira: quomodo expulſis regibus ſingularum gentium: multiplicarent ſibi vxores fornicarias in diuerſis partibus mundi: qui autem niterentur eſſe ſub rege proprio: potarentur vino ire fornicationis ipſius: nimirum: quia iram incurrebat ⁊ odium: quecunqꝫ gens cum eis fornicari cum ſuis principibus: aut legibus noluiſſet. Unde ⁊ Iudei dixerunt Pylato. Omnis qui ſe facit regem: contradicit Ceſari. Sed ſi iraſcitur poteſtas terrena eis qui nolunt ſponte fornicari cum eis: quid mirum ſi iraſcitur deus? Diſperdit enim omnes qui fornicantur ab eo: non conſiderantes quantum differat inter eos qui occidunt corpus: ⁊ eum qui poteſt animam ⁊ corpus perdere in gehennam. Quod autem ait. Et hic bibet de vino ire dei: quod mixtum eſt mero: ſimile eſt eius quod ſcriptum eſt in pſalmo. Hunc humiliat ⁊ hunc exaltat: quia calix in manu domini vini meri plenus mixto. Et inclinauit ex hoc in hoc: verumtamen fex eius non eſt exinanita bibent omnes peccatores terre. Tria commemorata ſunt in calice vno: vinum: ſcꝫ: merum ⁊ fex. Fex ſignificat peccatum: miſturatio vini ⁊ meri: iudicium. Inclinat autem dominus de vaſe in vaſe: modo iudicans iſtum: modo illum: ⁊ tamen fex peccati: non eſt exinanita igne humano: ſed etiam poſt iudicium ⁊ iudicium perſeuerat vſqꝫ in finem: ⁊ idcirco non ceſſat iudicare: hunc humilians: ⁊ hunc exaltans. Sed quare calix quem propinat peccantibus: vini meri plenus mixto? Quia plerunqꝫ eos qui nolunt corrigi: pena temporali iudicat: ⁊ condemnat eterna: vt quodammodo de ira vini: rapiantur ad furorem meri: qui leniri non poſſit: iuxta illud apoſtoli. Horribile eſt incidere in manus dei viuentis. Unde ⁊ recte Sanctus Joannes: dicens. Et hic bibet de vino ire dei: addidit: quod mixtum eſt mero: ne quis pena temporali in vitis illata: tempore finis: putet expurgari poſſe quantacunqꝫ delicta: ⁊ non potius ad diſtrictum ipſum iudicium: quod ſignificatum eſt in vino: pertinere penam obdurationis: ita vt nec percuſſi aliqui dolere queant: ſed indurati in flagellis deteriores fiant: quatenus: vnde electi veniam: inde ipſi iudicium conſequantur eternum. Quod: videlicet: iudicium intelligi voluit quando conſequenter adiunxit. Et cruciabitur igne ⁊ ſulphure in conſpectu Angelorum ſanctorum: ⁊ in conſpectu agni. Licet autem in veritate in conſpectu angelorum ſanctorum ſuſtineant reprobi condigna tormenta: non immerito tamen nomine angelorum: illi electi homines intelligi queunt: que vt ſibi caueant fideles a cultu Beſtie ⁊ imaginis eius: miſſi a domino: clamare non ceſſant: vt coram illis crucientur in futuro: quos hic ſubſannantes: quaſi fatuos a ſuis conſpectibus abiecerunt. Unde ⁊ bene ſubditur: in conſpectu agni: quia ⁊ ipſe: cum pro ſalute mundi miſſus eſſet a patre: abiectus eſt ab impijs: extra vrbem: ⁊ inter homicidas morte turpiſſima condemnatus. Sequitur.

pſalmis. pſalmus.

Tex. 8 ¶ Et fumus tormentorum eorum in ſecula ſeculorum aſcendet.

¶ Lignum fumicans: ſi perfecte ſuccendit: verſum in carbonē: mox ſoluit fumo.

Similiter peccatores ſi poſiti in anguſtia temporali:patienter ſuſtinent:ac ſi aurum in fornace purgati:deſinunt eſſe qđ erant: ⁊ incipiunt eſſe qđ non erant. Qui vero nolunt hic purgari a vitijs: per verbum crucis:ardebunt in eternum: ⁊ illoꝝ iniquitas non ceſſabit. Semꝑ enim malum cogitat qui cor hꝫ iniquum: ⁊ poſitus in flagellis:non odorem aromatum:ſed feretis ſulphuris fumuꝫ mittit. Boni namqꝫ cum affliguntur:benedicunt dñm: ⁊ illa benedictio:fumus aromaticus eſt. Mali vero cum affliguntur:murmurant ⁊ blaſphemant:⁊ blaſphemia eoꝝ:quaſi fumus ſulphuris:aut carnis putride fetor aſcendit. Aſcendet ergo fumus tormentoꝝ illorum in ſecula ſeculoꝝ: qꝛ non eis proderunt tormenta ad correctionem:ſed ſemꝑ ardebunt in inferno:⁊ in ſua praua voluntate ſine fine manebunt. Unde ⁊ mox ſubditur. Nec habent requiem die ac nocte qui adorauerunt beſtiam ⁊ imagineꝫ eius: ⁊ ſi quis acceperit caracterem nois eius. Die ac nocte:poſituꝫ eſt:pro cõtinuo:ac ſi diceretur:ſemꝑ:non ꝙ in illo ſeculo viciſſitudo ſit temporꝫ:ſed qꝛ hoc modo in hac vita poſiti:ſolemus mala exprimere: que ꝯtinua ſunt:vtpote ꝺ acutis febribus:que non tribuunt ſpatium ad quietem:⁊ neqꝫ die neqꝫ nocte interpollatione mitigãtur. Ad exprimẽdam etenim perditionem eorum ſepe prophetie ſpiritus conſueta mala in exemplum adducit: vt per minima que nouimus diſcamus dijudicare maiora. Sequitur.

T.9. Hic patientia ſanctorum eſt qui cuſtodiunt mandata dei et fidem Ieſu.

Tale eſt:ac ſi diceret. Non mirentur homines ad diſtrictionem iudicij: nec iniuſtum videatur:ꝓ tam immanem beſtiam deus oĩpotens regnare pmittet:vt experiãtur qui ſui ſunt:qꝛ ⁊ ſi occaſio maioris pene per hoc dabitur reprobis: inde tñ palmaꝫ victorie merebunt electi. Triſtis fuit ad tẽpus apoſtolis dies ſextus:in quo paſſus eſt Chriſtus:ſed tñ ⁊ ipſe per eandem paſſioneꝫ:ab omni paſſione quieuit:⁊ vna cum paſſionis ꝯſorte:nõ ſine palma victorie paradiſum intrauit. Conſortem autem idcirco dixerim paſſionis latronem:qꝛ ⁊ ſi cauſa nõ fuit eadem:ſed alia ante cõfeſſionem:poſt ꝯfeſſionem tñ pena delictis debita:verſa eſt ꝓtinus in virtutem. Neceſſe eſt ergo:neceſſe eſt:tranſire per torrentem Cedron ſexte ferie:qui cupit ad ſabbatum ꝑuenire:qđ ꝙꝫ ſit auctoritate ratum:⁊ veritate ſolidum:ſubſequens diſtinctio veraciter aperteqꝫ demonſtrat.

Explicit diſtinctio ſexta. Incipit diſtinctio ſeptima.

Et audiui vocem de cælo dicentem. Beati mortui qui in domino moriuntur. Ammodo iam dicit ſpiritus, ut requieſcant a laboribus ſuis:opera enim illorum ſequuntur illos. T.10.

In his verbis qd dicam:non aptius ꝙꝫ ipſa inuenio. Satis eſt hebes qui verba hec nõ intelligit. De hac beatitudine ⁊ tam magna ſuauitate quietis:inter cetera que diſputauerat in epiſtola ad Hebreos:per apoſtolum dr̃. Ingredimur in requieꝫ qui credidimus:quemadmodum dixit deus. Sicut iuraui in ira mea: ſi introibunt in requiem meam. Et qbuſdam interpoſitis in expoſitione verbi huius: adiecit ⁊ ait. Si Joſue requiem preſtitiſſet:nunquaꝫ de alia loqueretur poſt hanc dieꝫ. Itaqꝫ relinquetur (ait) ſabbatiſmus populo dei. Et ſubdidit. Qui enim ingreſſus eſt in requiem eius:etiam ipſe requieuit ab operibus ſuis:ſicut a ſuis deus. Ubi ⁊ protinus adiunctum eſt. Feſtinemus ergo ingredi in illam requiem. Qđ ergo ſentit apl̃s in loco illo de ſabbato:hoc in iſto de eo ſentit Joãnes:qnimo ſpũs ſanctus: Heb. psalm.

qui ⁊ loquebatur per eos. Et bene ait. Audiui vocem in celo dicentem. Beati mortui qui in dño moriunf:qꝛ in ſacra ſcriptura audita eſt vox iſta: in qua ⁊ ſignificata eſt (hoc eſt) in illa requie tꝑali:quam Joſue famulus dñi:preſtitit filijs iſrael. Uerba igitur iſta:in quibus dr̃. Beati mortui qui in dño moriuntur ⁊c̃. velut de ſexta feria in ſabbatum tranſire nos citanf:nimirꝫ qꝛ labor ſexti tpis affligendo ꝯtriſtat:hos requies ſeptimi demulcendo letificat. Et bene poſtꝙꝫ agif de patiẽtia ſanctoꝝ:mox adiunctuꝫ eſt de requie ſabbati:qꝛ nimirꝫ: vt ſexta die paſſus eſt dñs:ſabbato autem requieuit a laboribus ſuis:ita in ſexto tpe: (vt ſepe iam dictum eſt) complebif paſſio corporis Chriſti:⁊ erit poſt hoc ſabbatum glorioſum:ſeu in illis qui iam regnabunt cum Chriſto: ſeu in his qui Antichriſto ruente:remanebunt ſuꝑ terram:manſuri in hac vita pro velle dei:quouſqꝫ compleatur illud tempus:qđ vocatum eſt:nouiſſimus dies. In quo:vꝫ:nouiſſimo die:ꝯſumatis vniuerſis myſterijs ⁊ laboribus ſanctorum: quid iam niſi meſſis ⁊ vindemia reſtat? Nam ſequitur.

T.11. Et vidi & ecce nubem candidam: & ſuper nubem ſedentem ſimilem filio hominis, habentem in capite ſuo coronam auream: & in manu ſua falcem acutam. Et alter angelus exiuit de templo, clamans voce magna, ad ſedentem ſupra nubem. Mitte falcem & mete:quia venit hora, vt metatur: quoniam aruit meſſis terræ. Et alius angelus exiuit de templo:quod eſt in cælo, habens & ipſe falcem acutam. Et alius angelus exiuit de altari, qui habet poteſtatem ſupra ignem:& clamauit voce magna ad eum qui habebat falcem acutam, dicens. Mitte falcem tuam acutam, & vindemia botros vineæ terræ:quoniam maturæ ſunt vuæ eius. Et miſit angelus falcem ſuam acutam, & vindemiauit uineam terræ: & miſit in lacum iræ dei magnum, & calcatus eſt lacus extra ciuitatẽ:& exiuit ſanguis de lacu uſqꝫ ad frenos equorũ per ſtadia mille ſexcenta.

Sepius me dixiſſe recolo:⁊ adhuc in ſuis locis repetere idipſum compellor. Nolo videri qđ non ſum:fingẽs aliqd ex preſumptione mea. Nolo extimet aliquis exigẽdum a me qui ſum hõ agricola a iuuentute mea:qđ ab ipſis quoqꝫ ꝓphetis exigi ante ſua tpa non licebat:qꝛ ⁊ ipſi ex parte videbant:⁊ ex parte prophetabant:⁊ nos adhuc ex parte videmus:⁊ hoc ipſuꝫ per ſpeculum in enigmate:⁊ ſiqdem ipſaꝫ partem viſionis pro tpe grandeſcere oportuerit. Aliud eſt eniꝫ videre multa:aliud oia. Aliter videf ciuitas:cum adhuc per diſtam longius diſtat:aliter cum venif ad ianuam: aliter cum ꝑgitur intus. Nos igif qui ad ianuam ſumus:multa qdem loqui poſſumus:que aliqñ ex toto vel ex parte latebãt:ſed non ſicut hi qui erunt intus:⁊ oculo ad oculum videbunt: cum ea que ſcripta ſunt in hoc capitulo incipient ꝯſumari. Certe qđ de meſſione ⁊ vindemia in hac diſtinctione ſeptima ſcriptum eſt:tam ꝑſpicuum eſt:vt de his quid ſignificẽt dubitari non poſſit. De angelis vero qui habẽt falces:⁊ de his qui clamãt ad eos:non eſt vſquequaqꝫ expoſitio certa:qꝛ ſtatum illius eccleſie que futura eſt in nouiſſimo tẽpore (hoc eſt) poſt ruinam beſtie:cuius ſig Homo agricola

pꝛa fecimus mentionem) plene:ſicut futu
rus eſt aſſignare neqmus. Arbitramur tñ
in eo qui viſus eſt ſedere ſupꝛa nubem can
didam:⁊ eſſe ſimilis filio hoīs: ſignificari
quendam ordinē iuſtoꝝ:cui datum ſit pfe
cte imitari vitā filij hoīs:⁊ (ſicut alibi ſcri
Ordo Monachorum pſim⁹ ſancti Joānis euāgeliſte) Hic nihilo
minus linguam eruditam ad euangelizan
dum euāgelium regni: ⁊ colligendum in
aream dñi vltimam meſſionem. In ange
lo vero qui egreſſus eſt de templo:⁊ clama
pſalmo. uit voce magna ad ſedētem ſupꝛa nubem:
ipſum filium hoīs:de quo dicit pſalmiſta.
Deus in templo ſancto ſuo:vel certe vnū
aliquem magnoꝝ nunciorum ſuoꝝ. Egre
dietur eniz:qꝛ iam tunc manifeſtus erit in
ꝯſciētijs hoīum:clamauit autem voce ma
gna:qꝛ vt hoc faciat ordo ille:ei per mani
feſtum donum ſpiritus:⁊ nō iam per enig
mata:intimabit. Qui:vz:ordo:recte coro
nam aureā habere deſcribiť:qꝛ in verita
te certabit ꝯtra oīa vitia:⁊ ſupabit ea:⁊ id
circo coronatus pro precedēti victoria:di
gnus exiſtimabiť qui euangelizet electis ⁊
ꝯgreget triticum in regnum celoꝝ. Qui
bene etiam ſupꝛa nubem candidam ſedere
deſcribiť:qꝛ nubes qdem corpoꝛea res eſt:
nec tñ grauis ⁊ ponderoſa:ſicut terra: ſed
leuis:⁊ ꝯuerſatio illius nō erit ponderoſa
⁊ obſcura:ſed lucida ⁊ ſpiritualis:nō enim
Ordo ſpiritualis. erit ſubditus actioni: ſicut ipſi eſſe cogi
mur:⁊ ſi inuiti:ſed pꝛe gratie vbertate ma
gis ꝯtemplationi intētus. Sicut enim illi
hoīes dicunť ſedere ſup faciem terre: qui
terrenis inhiant:⁊ terrenis incumbūt:ita
felices hoīes illius ſtatus:qꝛ de rebus mū
danis nihil cupiēt velut in aere poſiti:ſu
per nubem cādidam requieſcent. Nimiꝝ:
qꝛ qd̄ diſtat inter terram nigraz:⁊ nubem
cādidam:⁊ hoc diſtare videť inter corpoꝛa
lem exercitationem:⁊ ꝯtemplationem ce
leſtium:qppe cum ibi corpoꝛalia:hic ſpiri
tualia agrantur. Hec de eo qui ſedebat ſu
per nubem:⁊ de angelo qui exiuit de tem
plo. Nunc videndum eſt de eo qui exiuit
de templo qd̄ eſt in celo habēs ⁊ ipſe falcez
acutam:⁊ de eo qui exiuit de altari:⁊ cla
mauit ad eum vt vindemiaret vineam ter
re. Nota qꝙ de pꝛimo templo nō eſt dictuz
qꝙ ſit in celo:de ſcd̄o autem ſubiūctum eſt.
De templo qd̄ eſt in celo:vt aliud intelli
gať per illud templum:aliud per iſtud:ni
miꝝ:qꝛ vita illa que deſignať in nube:hu
milioꝛ eſt ea que deſignať in celo:vtiq3:qꝛ
⁊ aer medius eſt: inter terram ⁊ celum.
Quēadmodum autem ſi ageremus in par
te vna de Joāne Baptiſta:⁊ hoīe Chꝛiſto
Jeſu:⁊ diſcipulis eius:in alia de Helya ⁊
ſpiritu ſancto:ſimulq3 de aliqbus ſpiritua
libus viris. Cōſtet enim qꝙ Joānes bapti
zauit in aqua:⁊ hō ipſe Chꝛiſtus Jeſus in
aq̄ venit ⁊ ſanguine: ⁊ Helyas raptus eſt
in curru igneo:⁊ ſpiritus ſanctus ſup apo
ſtolos:in ignis oſtenſione deſcendit:ita in
eis qui habēt falces:aliq ordines deſignan
tur:in eis autez qui clamāt ad eos:aut ipſi
filius ⁊ ſpiritus ſanctus intelligēdi ſunt:
quoꝝ clamoꝛ eſt inſpiratio manifeſta: vel
certe aliq viri ſpirituales per quos ſpecia
lius loquanť:ipſe filius ⁊ ſpiritus ſanctus:
ſicut quondam in duobus angelis:qui eri
piētes Loth de Sodomis:peccatoꝛes ho
mines punierunt. Et qꝛ in nouo teſtō qd̄
ꝯtineť in duobus ſtatibus:nō eſt agēdum
de vita actiua ⁊ ꝯtemplatiua:ſm ſimilitu
dinem Agar:⁊ Sarre:ſed potius ſm ſimi
litudinem Lye ⁊ Rachelis:aut Joannis
Baptiſte ⁊ Helye:q3uis ille qui aſcendet
ſup nubem candidam: cōtemplatiue vite
inſiſtat:reſpectu eoꝝ qui terrenis implicā
tur negocijs: altioꝛis tñ vite videtur eſſe
ille qui egrediť de templo qd̄ eſt in celo:qꝛ
alia eſt libertas magiſterij:⁊ doctrine ſpiri
tualis deſignate in nube:alia libertas amo
ris contemplationis diuine. Quocirca:vt
in eo qui erat ſimilis filij hominis:aliqs or
do futurus pfectoꝛum viroꝝ ſeruantium
vitam Chꝛiſti ⁊ apoſtoloꝝ intelligendus
eſt: ita in angelo qui egreſſus eſt de tem
plo qd̄ eſt in celo:aliquis ordo heremitaꝝ
emulantium vitam angeloꝛuz. Nimirum
qꝛ ⁊ in vita iſta humilioꝛi: non nulla que

Ordo heremitarum. Duo ordines. Hieronymus. Ordo Monachorum. Ordo heremitarum. Ordo apoſtolicus. Heremitarum Baptiſte.

ſunt hominum neceſſaria ſunt. In illa:nō
tam que ſunt hominu3:q3 que ſpirituum
ſupernoꝝ. Et rurſum ijs qui filij hominis
ſimilis eſſe perhibetur:ꝯtinue manifeſtus
apparet: hic autem de celo in quo mane
bit occultus:velut repente egreſſus eſt:qꝛ
hi qui militant deo in humilioꝛi perfectio
ne:ad vtilitatem intuētium in conſpectu
electoꝛum hominum dati ſunt:quatenus
ab eis accipiant ſalutis monita:⁊ pie con
uerſationis ⁊ perfectionis exemplum:qui
autem vt perfectius viuant remotioꝛa pe
tunt: ſi quando ſuggerente ſpiritu egre
diuntur ad homines veluti de archanis
celoꝛum adueniſſe putantur:adeo vt mul
toꝛum coꝛda hominum timoꝛe concu
tiant admirātium:ſeu vite perfectionem:
ſeu penitentie nouitatem. Qui etiam (qꝛ
vt omnino ſpirituales vere iudices ſunt)
ſolent ſuggerente ſpiritu: peccata delin
quentium durius increpare:⁊ nonnullos
non incaſſum:lingue etiam iaculo ſine mo
ra ferire. Et hoc quidem hactenus ⁊ ali
quando. In tempoꝛe autem illo quod vo
catur dies iudicij: egredietur de altari:
(hoc eſt) de eccleſia ſpiritualium viroꝛu3:
ſub qua clamant nonnulli iuſtoꝛum dicen
tes. Uindica domine ſanguinem noſtrum
qui effuſus eſt ſuper terram: angelus qui
habet poteſtatem ſuper ignem:ille.ſ.ſpiri
tus dei viui:qui ſpirat vbi vult: ⁊ accen
det coꝛda illoꝛum viroꝛum: qui ſibi ſpecia
lius adherebunt:ad faciēdam vindictam
in nationibus: increpationes in populis.
Surget enim ordo qui videtur nouus ⁊
non eſt. Induti nigris veſtibus: ⁊ accin
cti deſuper zona. Hi creſcent: ⁊ fama eo
rum diuulgabitur. Et pꝛedicabunt fidem
quam ⁊ defendent vſq3 ad mundi conſum
ptionem in ſpiritu Helye. Qui erit ordo
Heremitarum emulantium vitam ange
loꝛum. Quoꝛum vita erit quaſi ignis ar
dens in amoꝛe ⁊ zelo dei: ad combur̄en
dum tribulos ⁊ ſpinas. (Hoc eſt) ad con
ſumendum ⁊ extinguēdum pernitioſam
vitam pꝛauoꝛum:ne mali amplius abutan
tur patientia dei. Puto enim qꝙ in tem
poꝛe illo:vitam monachoꝛum: erit quaſi
imber ad irrigandam ſuperficiem terre in
omni perfectione ⁊ iuſtitia fraterne chari
tatis. Uita autem Heremitarum erit qua
ſi ignis ardens in amoꝛe ⁊ zelo dei ad com
burendos tribulos ⁊ ſpinas: vt nec bo
nis deſit gratia ad ſalutem:nec impij abu
tantur amplius patientia dei. Erit ergo
ille ordo tanquam mitioꝛ:⁊ ſuauioꝛ ad col
ligendas ſegetes electoꝛum dei velut in
ſpiritu Moyſi. Iſte vero ferocioꝛ ⁊ arden
tioꝛ ad colligendam vindemiam repꝛobo
rum:ac ſi in ſpiritu Helye. Nimirum: qꝛ
⁊ pꝛedicatio illius imponet finem operi
electoꝛum: ⁊ comminatio iſtius perfidie
repꝛoboꝛum:ita vt nec illi egeant exerci
tari amplius in ſeruitute laboꝛis:nec iſtis
liceat amplius viuere in operibus malis:
ſed neceſſe ſit peruenire vtroſq3 ⁊ aſtare
ante tribunal Chꝛiſti: ⁊ recipere vnum
quemq3 pꝛout geſſit:ſiue bonum:ſiue ma
lum. Et foꝛtaſſis duo iſti angeli in quibus
diximus deſignari filium ⁊ ſpiritum ſan
ctum:duo ipſi erunt qui occidentur a be
ſtia:ſiue Helyas ⁊ ſocius eius (quod ma
gis creditur) ſiue alij:maxime:quia de vl
timo hoꝛum angeloꝛum dictum eſt qꝙ ha
beat poteſtatem ſuper ignem:quod maxi
me ad Helyam pertinere videtur. Dico
autem hoc:non aſſerendo:ſed opinando:
⁊ ſi non deſit foꝛſitan qui audeat affirma
re. Ego autem pꝛopterea non affirmo: qꝛ
quando iſta fieri incipient: iam duo pꝛo
phete interfecti erunt a beſtia. Et ſi ipſi
duo erunt (vt creditur) Enoch ⁊ He
lyas:non poterunt iſta facere:niſi a moꝛ
tuis reſuſcitati:niſi foꝛte ſm illud Hiero
nymi: non eos aliquis occidendos dicat
a beſtia: ſed aliquos alios. Ipſos autem
poſt ruinam Antichꝛiſti: ad hec omnia
conſumanda: ſine moꝛa venturos. Quia
tamen ⁊ iſto modo ⁊ alio cuncta pꝛo vel
le dei poſſibilia ſunt: demus interim ⁊ in
hoc loco: opinioni locum: donec illuce
ſcat dies ⁊ oꝛiatur lucifer in coꝛdibus no

ſtris. Quocūqꝫ autem modo fiāt iſta: bene
duo viri mittēdi ſunt ſimul: ſi tñ re vera:
viri ſunt: vnus in ſpiritu manſuetudinis
qui iubeat colligi meſſionem: alius in ſpi-
ritu zeli qui precipiat ꝯcludi vindemiam:
qꝛ ⁊ vſqꝫ ad illum tp̄is articulum: erūt ali
qui predeſtinati ad vitam: aliq̄ preſciti ad
mortem. Si enim ſoli electi hoīes reman
ſuri eſſent in mundo: nequaquā de vinde
mijs terre: ſed de ſolis meſſionibus agere-
tur. Sed qꝛ ſoli nō erunt boni: erit cū meſ
ſione vindemia. Si autē queris: q̄d ſigni
ficet meſſio: audi dn̄m in euangelio: dicen
tem. Meſſis autem: ꝯſumatio ſeculi. Nec
diuerſum hoc eſſe puteť: a verbo ipſius ve
ritatis: dicentis. Nō ne vos dicitis ꝙ ad-
huc quatuor menſes ſunt: ⁊ meſſis venit?
ſed videte regiones: quia albe ſunt iam ad
meſſē: qꝛ ſicut tunc completis quadragin
ta generationibus ab Abraam: ſupuenit
meſſio populi circūciſi: ita ⁊ nunc poſt q̄-
draginta generationes: erit meſſio eorum
qui vocati ſunt ⁊ vocabunť adhuc in fide:
quoꝝ ſera meſſio in ꝯſumatione ſeculi. De
hac ſerotina meſſiōe ⁊ vindemia: ꝙ vtraqꝫ
pertineat ad diem iudicij: Sanctus quoqꝫ
Iohel ꝓpheta manifeſtat: cum dicit. Con-
Iohel. ſurgāt ⁊ aſcendant gentes in vallem Ioſa
phat: qꝛ ibi ſedebo vt iudicem oēs gentes
in circuitu. Mitte falces: qm̄ maturiuit
meſſis: venite ⁊ deſcendite: qꝛ plenum eſt
torcular: exuberant torcularia: qꝛ multi-
plicata eſt malitia. Ecce quemadmodum
ꝯueniunt ſibi duo teſtes veritatis: ⁊ q̄ꝫ cō
ſona voce iudiciū extremum annunciāt.
Vterqꝫ enim meſſionem in bonam par-
tem: vindemiam accepit in malam: quod
vtiqꝫ ex reſpectu ꝯtingere: manifeſtū eſt:
alioquin in botro: nō malum: ſed bonum
intelligēdum eſſet: qꝛ vinum ſepenumero
doctrinam ſignificat ſpiritualem. Et notā
dum ꝙ predicatio vltima in falcibus: non
in gladijs deſignata eſt: qꝛ falx quicq̄d acci
pit: t̄ſimul: ⁊ multa pariter comprehen-
dit in vnū. In alijs namqꝫ tp̄ibus: ſecuris
iuxta arborem poſita: iudiciū multis ictu

bus cōminabať: ⁊ differebat: in illo autem
nō ſic: ſed ſeueritas iudicij cōminationem
ſequetur: ⁊ pene ſimul erit vtrūqꝫ. Hoc eſt
enim illud. In voce ſeptimi angeli cum ce
perit tuba canere: ꝯſumabitur myſterium
dei. Meſſio ergo iſta tam reprobi generis
q̄ꝫ electi: ſub ſexto angelo ꝯſumanda eſt:
poſtq̄ꝫ penitentie nō eſt tempus: ſed vnuſ
quiſqꝫ prout geſſit: recipiet ſtatim: ſeu: vꝫ:
mercedem erroris impius: ſeu fructū pa
tientie pius: adierit enim dies dn̄i qui re-
munerabit vtrunqꝫ. Si autem queritur:
que ſit merces malorum. Attēde: ſed expa
ueſce: quod ſequitur.

¶ Et miſit falcem ſuam ange-
lus in terram, & vindemiauit ui-
neam terræ: & miſit in lacum
iræ dei magnum: & calcatus eſt
lacus, extra ciuitatem: & exiuit
ſanguis de lacu, uſqꝫ ad frenos
equorum, per ſtadia mille ſex-
centa.

¶ Lacus ire dei: locus eſt tormētoꝝ: ſiue
locus extremi iudicij: qđ vocať: vallis Io
ſaphat: vbi omnes opꝫ ſtare antē tribunal
Chriſti: vt referat vnuſqſqꝫ ꝓut geſſit ſiue
bonum: ſiue malum. Et recte: extra ciuita
tem: qꝛ exibunt angeli: ⁊ ſeparabūt malos
de medio iuſtoꝝ: ⁊ mittēt eos in caminū
ignis: ibiqꝫ erit fletus ⁊ ſtridor dentium.
Sic ergo calcabiť lacus extra ciuitatem:
extra ſocietatem fidelium. Exiuit autem
ſanguis de lacu vſqꝫ ad frenos equoꝝ: qꝛ
q̄ꝫ reproboꝝ prauitas intollerabilis fuerit:
vniuerſa electorum agmina: manifeſte co
gnoſcent. Hoc eſt enim illud. Nolite ante
tempus iudicare donec veniat dn̄s: qui ⁊
illuminabit abſcondita tenebrarū: ⁊ mani
feſtabit conſilia cordium. Quid eſt enim
exire ſanguinem vſqꝫ ad frenos equorum:
niſi intollerabilem apparere malitiam im
pioꝝ? Iuſtus eſt namqꝫ ⁊ miſericors deus.
Si non ſuſtineret reprobos: ſimul cum re
probis: ⁊

probis: ⁊ electos dānaret. Oēs enim pec-
cauerūt. Suſtinet ergo: ⁊ diu ſuſtinet mali
tiā reproboꝝ. Sed quouſqꝫ? Silui (inq̄t)
ſemꝑ ſilui. Vſquequo ſilebo? Vt parturiēs
loquar. Quaſi ergo vſqꝫ ad frenos equo-
rum ſanguinem aſcendere: eſt illuc vſqꝫ
properare malitiam: quouſqꝫ miſericordie
terminus expectandus non ſit. In paruo
deniqꝫ flumine etiam: ⁊ aſinus tranſit: in
eo vero quod equorum tangit frenos: di-
ſcrimen eſt non modicum trāſeunti. Hoc
intollerabile malum ſimulqꝫ equitatem iu
dicij: ⁊ longanimitatem patientie ſue: pa-
triarche Abrae indicare dominus digna-
tus eſt: dicens. Clamor Sodomorum ⁊
Gomorreorum multiplicatus eſt: ⁊ pecca
tum eorum aggrauatum eſt nimis. Deſcē
dam ⁊ videbo vtrum clamorem qui venit
ad me: opere compleuerint: an nō eſt ita:
vt ſciam. Quod ergo hic ſignificat aſcen-
ſus clamoris: hoc in Apocalypſi: exitus
ſanguinis vſqꝫ ad frenos equorum. De-
niqꝫ ⁊ quod ait dominus. Deſcendam ⁊
videbo: vt ſciam: tale eſt: ac ſi diceret: De-
ſcendam ad iudicandum orbem: ⁊ dete-
gendam malitiam impiorum: quorum cla
mor venit ad me: vt videntes ⁊ ſcientes
faciam: q̄ꝫ pie illos vſqꝫ modo: ⁊ longani-
miter ſuſtinuerim. Duo ſunt autem: que
excedunt modum: ita vt non debeant tol
lerari. Immenſitas. ſ. ⁊ diuturnitas cul-
pe. Horum alterum deſignatum eſt in al-
titudine ſanguinis aſcendentis: vſqꝫ ad
frenos equorum: alterum in longitudine
torrentis: qui proceſſit vſqꝫ ad ſtadia mil-
le ſexcenta. Et hec quidem iniquitas tam
grauis: ⁊ tam immenſa: in die illo iudican
te domino: ⁊ calcante in torculare: appare
bit manifeſta: ſed tamen nihil aliud oſten-
detur: q̄ꝫ quod in ſex etatibus mundi pa-
tientia diuina ſuſtinuit. Tam diu enim ſu
ſtinet torrentem hunc malitie iuſtus iu-
dex: quamdiu equi ipſius ferre equanimi-
ter potuerunt. Quando autem videntur
(non dico aſelli) verumetiam ⁊ equi pe-
reclitari in ſanguine: nimirum: quia re-

gnante Antichriſto: ⁊ faciente ſigna ⁊ pro Dan.
digia: de eruditis ruēt: ⁊ in errorē ducenť
(ſi fieri poſſet) etiā electi: qs vltra dicet: iu Matt.
ſtam eſſe patiētiam dei: ⁊ nō potius clamā
dū eſſe ad dn̄m. Exurge dn̄e: non ꝯfortet pſalmo.
hō: iudicenť gentes in ꝯſpectu tuo? Erit
aūt hoc in fine ſex etatum mundi: que nō
incōuenienti myſterio: in mille ſexcentis
ſtadijs deſignanť. Quinqꝫ etenī etates de
ſignanť in mille ſtadijs: ꝓꝑ plenitudinem
tp̄um: in qua Xp̄s venit in mundum. In
ſexcētis: ſexta etas ꝓꝑ ꝑfectionem ſenarij.
Que: vꝫ: ſenaria ꝑfectio: in electis hōībus
ꝯſumať. Et qꝛ in tot ſeculoꝝ ſpatijs: non
deſinunt agere impij qđ ceperunt: ⁊ illoꝝ
malitia ꝑſeuerat inuicta: certum eſt ꝙ in
eternū vellēt praue agere: ſi liceret: ⁊ vſqꝫ
ad infinitum tp̄e ꝑſiſtere inuincibiles in
ſceleribus ſuis. Et ob hoc: ad iuſtum dei:
pertinet: diſtrictumqꝫ iudicium: vt eo tp̄e
quo electoꝝ inopie: etiam reproboꝝ ſuper
bie imponať finis: quatenus ⁊ iſti poſt pe-
nam temporalem tranſeant in vitam eter
nam: ⁊ illi poſt inane gaudium in ſuppli-
cium eternum.

¶ Explicit quarta pars libri. Incipit
quinta.

¶ Et vidi aliud ſignum in cæ- Ca. 15.
lo magnum & mirabile: ange- Tex. 1
los ſeptem: habentes ſeptem pla
gas nouiſſimas: quoniam in illis
conſumata eſt ira dei.

OMne qđ conſtat
ex partibus: mul-
tiplex eſt: ⁊ ſic in
eo plerunqꝫ alterū
pendet ex altero:
vt altero deſtru-
cto: manere in eo-
dem ſtatu alterū
non poſſit. Ita ⁊
nonnulle virtutes

ſeſe adinuicem complectunẗ:vt ſi vna ea/
rum deſit alicui altera in eo:integre ma/
nere nō poſſit. Lz eniz virtus ſit per ſe pa
tiētia:virtus humilitas:virtus fides:vir/
tus ſpes:virtus charitas:ꝛ ſi que ſimiles:
non pōt tñ aliqs veraz ꝛ pfectam habere
fidem:ſi nō habeat:patientiam:humilita
tem:charitatem:ꝛ ſpem:aut veram chari/
tatem:ſi nō habeat patientiam:fidem:hu
militatem:ꝛ ſpem. Sciēs ergo ille qui no/
uit oia:q̄z vanuz ſit abſq̧ iſtis virtutibus.
quecunq̧ bona opa poſſidere:q̄z dignum
interiorem hoiem tam preclaris virtuti/
bus premuniri:ſic in qnq̧ opibus ſuis ſpe
cialibus que opatus eſt in mundo ꝛ in ad
uētu ſpiritus ſancti quem ad hoc miſit de
celo:ꝯſumationez exhibuit:vt per hoc qḋ
ipſe fecit:oſtēderet:qd in nobis eſſet mora
liter:ꝛ in eccleſia typice:allegorice:facien/
dum. Queris:que ſint iſta? Tam pre mul/
tis alijs ſolēnia ſunt:vt eſſe nequeat vir ca
tholicus:cui hec plene nota:ꝛ precioſa nō
ſint. Primuz opus:natiuitas eſt:ſcḋm paſ
ſio:tertium reſurrectio:q̄rtum aſcēſio:qn
tum aduētus ſpiritus ſancti. Deniq̧ ꝛ in
q̄ztum potuit:ſeruata eſt in numero ſimi/
litudo:q̄tenus ꝛ numerus myſterio:ꝛ my
ſterium numero:ꝯueniret. Tertia deniq̧
die reſurrexit a mortuis:vt tertium eſſe
opus:reſurrectio notareẗ. Die quadrageſi
mo aſcēdit in celum:vt q̄rtum eſſe opus
intelligereẗ aſcēſio. Die qnquageſimo:pa/
ſcha:qui grece dī penthecoſtes:miſſus eſt
apoſtolis ſpiritus ſanctus:vt ptineret ad
qntum opus:hec ipſa ſolēnitas mōſtrareẗ.
Scḋm ergo ꝙ q̄tuor ſunt aialia ꝛ vna ſe-
des:ita pars iſta que qnta eſt:reſpectu qua
tuor precedētiuz generalis eſt. Sed ꝛ ſicut
prima pars:aſcribiẗ primo aiali (hoc eſt)
leoni:q2 de Chriſto ꝛ paſtoribus agiẗ in ea:
ſcḋa vitulo:q2 de martyribus:tertia hoi:
q2 de doctoribus:quarta aqle volāti:q2 de
virginibus ꝛ heremitis:ita qnta pars:de
qua modo agere cepimus:ſc̄di oipotentis
dei aſcribenda eſt:nimiꝝ:q2 illos precipue
Pſal. tāgere videẗ:de qbus dī. Ecce q̄z bonum
ꝛ q̄z iocundum habitare fratres in vnuz.
Erāt in eccleſia primitiua:paſtores ꝛ euan
geliſte:erāt doctores ꝛ virgines habētes
ſinguli ſpecialia dona:quaſi ſpecialia mem
bra corporis Chriſti:nec tñ ad ipſos ſolos
puenit illud qḋ effuſum eſt vnguētum de
capite Chriſti:ſz ad oēs illos de qbus dī.
Multitudinis autem credētium:erat cor Actuu.
vnum ꝛ aia vna. Illi ſiqdem ordines ſpe/
ciales ſunt:iſte generalis. Illi in q̄tuor tpi
bus ſinguli per ſingula cum ſuis ꝯtrarijs
habuere ꝯflictum. Iſte in qnto tēpore:qḋ
ſuum eſt:generaliter agit. Et qdem:q2 ſe/
ptez ſunt angeli:qui de templo ꝓcedunt:
effundi zelum dei ſup impios per ſingula
ſeptem tpum manifeſtum eſt:ſed tñ q2 in
qnta parte libri agiẗ de ordine iſto:liquet
ꝙ in quinto tpe id de quo agiẗ in hac par
te:generalius ꝯſumaẗ. Ita enim (vt ſepe
diximus) ꝯſiderāda ſunt ſpecialia:vt tñ ad
intuitum generaliuz:impetus ſpiritus di
rigaẗ. Aliud eſt eniz qḋ in ſingulis tpibus
accidit ſm ſpeciem:aliud qḋ in certis agi
tur ſm genus:ſicut aliud eſt per ſingulas
ebdomadas quadrageſime facere diebus
dñicis memoriam dñice reſurrectionis:
aliud (ꝛ ſi non ad aliud) totam ebdoma/
daz paſche ſemel tm̄ in anno ſolēniter ob
ſeruare. Ut ergo q2 locus exigit de eo qḋ
generale eſt:ſermo ſeqtur. Quare (nō ab/
ſurde:queriẗ in hac quinta parte libri po/
tius q̄z in aliqua precedētium) phyale ira
cundie dei effunduntẗ ſup terram:ꝛ quare
eedem phyale:nouiſſime dicte ſunt:aut q̄
re dictum ſit ꝙ in illis ꝯſumata ſit ira dei?
Opz enim nos (ſicut exiſtimo) ad inueſti/
gāda hec oia:nō paucis ſermonibus labo
rare:ꝛ vt alia ex alijs intelligi queant:di/
uerſa teſtimonia ſcripturaꝝ diligenter in/
ſerere. Lz autem cōis ſit quo ad votum:
intētio ꝛ voluntas ſanctoꝝ:oēſq̧ vnani/
miter zelentur vbi zelādum eſt:ꝛ miſereā
tur vbi miſericordia exhibēda:non fruſtra
tñ:alijs plus zeli:alijs plus clementie da/
tur:q2 non oia tpa zelo:nec oia clementie
apta ſunt. Ceteruz q2 ijs qui plus diligūt:
plus zelaẗ:qualiter ordini ꝯuētualium:ſpe
ciali quadam prerogatiua amoris:zelus
donatus ſit:inquātum deus dederit:apire
conabimur. Quatuor ſupra ſcripti ordi/
nes:qui per quatuor ſpecialia tpa cuz ſuis
aduerſarijs habuere ꝯflictum:apoſtoloꝝ
ſ.martyrum:ꝯfeſſoꝝ:ꝛ virginum:qualiter
natiuitate dñica:paſſione:reſurrectione:
atq̧ aſcenſione ꝓfecerunt:in quatuor pre/
ſcriptis partibus ſufficienter oſtēdimus.
Sane qntus ordo:de quo nunc agimus:
ꝯgregatus in honorem ſancti ſpiritus:il
lum ſe eſſe ꝯuerſatione oſtēdit:de quo di/
cit pſalmiſta. Ecce q̄z bonum ꝛ q̄z iocun/
Pſal. dum habitare fratres in vnum. Sicut vn
guētum in capite qḋ deſcēdit in barbam:
barbam Aaron. Querimus autem qd ſi/
gnificet hoc vnguētum:ſiue illud quo vn
gebantur reges in populo iſrael:ꝛ inueni/
mus ſcriptuz in actibus apoſtoloꝝ vnxiſ
Actuu. ſe deum patrem:hoiem Chriſtum Jeſum
ſpiritu ſancto:ſicut ꝛ pſalmiſta longe ante
Pſal. predixerat. Unxit te deus:deus tuus:oleo
letitie pre ꝯſortibus tuis. Pertinere autez
ad hoc oleum zelum dei:myſterialis illa
vnctio Iheu:qua vnctus eſt ab vno filio
rum ꝓphetaꝝ:miſſo ab Helyſeo:maniſe/
ſte demonſtrat:quādoquidem ad hoc vn
ctus eſt in regem ſup iſrael:vt deleret do/
muz Achab:ꝛ occideret ſacerdotes:ꝛ cul/
tores Baal. Igitur apte liquet:ꝙ ad ſpi/
ritum ſanctum ꝛ ad eius effuſionem pti/
net zelus dei:qui vocatur ꝛ ira (haud du/
bium) ꝓpter eos quos iuſte pdit de ter/
ra. Sed illud multo amplius inqrendum
eſt:qua ratione iſte zelus dei:qui pertinet
ad ſpiritum ſanctuz:in plagis nouiſſimis
ꝯſumari credatur:ne quis amittens tem/
pus gratie:abutatur clemētia vſq̧ ad infi
nitum. Neq̧ enim vſq̧ in eternum ſuſti/
net iuſtus iudex peccata reproborum:aut
oē peccatum equo pondere mulctādum:
aut paſſim dimittēdum decreuit:ſed ſicut
ſcriptum eſt. Oē peccatum ꝛ blaſphemia
remitteẗ hoibus:ſpiritus autem blaſphe/
mie:nec hic remittitur:nec in futuro. Et
rurſum. Quicunq̧ dixerit verbum ꝯtra
filium hoīs:remitteẗ ei:qui autem in ſpi/
ritum ſanctuz verbum dixerit:nec hic di
mittetur:neq̧ in futuro. Quis eſt autem
iſte filius hois:niſi ipſe qui ꝛ filius dei?
Quare ergo venialius eſt peccare in filiuz
q̄z in ſpiritum ſanctum? Nunqd:quod a
corde fidelium (deus auertat) maior eſt fi
lio:a quo procedit ipſe:qui procedit ſpiri
tus ſanctus? Abſit. Sed q2 dei filius incar
natus eſt ſolus:ꝛ duꝝ videbatur homini/
bus credere eſſe deuz:eum qui quaſi vnus
ex mortalibus:paſſibilis eſſe videbaẗ ho/
minibus:ad bonitatez eius ptinebat igno
ſcere eis qui non facile credebant verbis
eius:pro.ſ.ꝙ boni ꝛ mali:ſimiliter plerūq̧
ſua verba loquuntur. Quando autem vi
ſis miraculis ꝛ virtutibus ſpiritus ſancti:
eundem ſpiritum ſanctum blaſphemabāt
dicentes:in Belzebub principe Demo/
niorum:ejicit iſte demonia:iam excuſatio
nem non habuerunt de peccato ſuo:q̧: vi
derunt (inquit) ꝛ oderunt ꝛ me ꝛ patrez
meum. Notandum vero:ꝙ ſicut diciẗ:pa
ter omnia feciſſe per verbum:ita ꝛ filius
in ſpiritu ſancto:vt vna operatio trium:
ꝛ vna potentia eſſe credatur:quamuis
alius ſit in perſona pater:alius filius:alius
ſpiritus ſanctus. Sz ſi ita eſt:quare ſigna
ꝛ miracula ſpecialius aſcribuntur ſpiritui
ſancto:ita vt dicit ſcriptura. Uirtus exi/
bat de illo (hoc eſt) de filio:ꝛ ſanabat om/
nes:niſi vt eo modo intelligeretur perſo/
na ſpiritus ſancti:in virtute miraculo/
rum:quo intelligitur perſona filij poten/
tia verborum:ꝛ perſona patris in fabrica
totius mundi? Hec enim tria ſunt que fa/
ciunt hoies admirari. Eminētia operum
creatoꝝ:ꝓfunditas ſapientie:ꝛ virtus mi/
raculorum. Que tria:ꝛ ſi cōia ſint ipſis tri
bus pſonis:q2 vna in his oibus operatio
triuz:ꝓprietate tñ myſterij:hoꝝ primum
aſcribitur patri:ſcḋm filio:tertiuz ſpiritui
ſancto. Querunt autem filij hoium imita/ Tria mirande.
ri hec tria:ꝛ ꝑpaucis datum eſt venire ad
imitationem ſcḋi:ad tertiū vero imitatio/

nem:paucisſimis. Nam opari aliqđ opus
bonum:multoꝝ eſt. Loqui ſapientiam:ali
quoꝝ. Porro oſtēdere ſigna ⁊ miracula:ſi
cut raris ꝯcedit:ita non credere oſtēdenti
bus:ſed ecōtrario irrogare blaſphemiam
ſpiritui (qui eſt auctor) peccatum eſt ad
mortē:⁊ iniqtas magna. Et ideo qui hoc
faciunt:excuſationem nō habent de pecca
to ſuo (haud dubiū) q: odium eſt in cau
ſa: qđ grauius eſt oī ſcelere: ⁊ oī peccato.
Unde ⁊ deus ipſe Moyſi loqtur:dicens.
Ego ſum deus fortis:⁊ zelotes viſitās ini
qtatem patrum in filijs:in tertiā:⁊ quar/
tam generationem:⁊ eoꝝ qui oderūt me:
⁊ faciēs miſericordiam in millia his qui di
ligunt me:⁊ cuſtodiunt precepta mea. Igi
tur de opante bonum in veritate:non cre
dere ꝙ bonum ſit opus eius:peccatū eſt:
ſed nō mortale: q: multi ſunt hypochrite
qui opant:non cauſa dei: ſed cauſa glorie
tpalis:de qbus ⁊ dī. Amen dico vobis re/
cepunt mercedem ſuā. Eodem modo de
loquēte ſapiētiam in veritate:nō credere
ꝙ vera ſint verba eius:peccatū eſt oīno:
q: ſaluator dicit doctoribus. Qui vos au/
dit:me audit:⁊ qui vos ſpernit:me ſpnit.
Siqdem ⁊ Regina Auſtri laudat a dño:
q: venit a finibus terre audire ſapientiam
Salomonis. Uerū q: nōnulli ſunt ſteriles
ſapiētes:de qbus veritas dicit. Dicūt enī
⁊ non faciunt:immo q: multi ſunt qui ha
bēt verba veriſimilia:⁊ tñ mendacijs ⁊ fal
lacijs plena ſunt:habent ⁊ ſup hoc qui au/
diunt:⁊ nō credunt:aliquā excuſationem
de peccato ſuo:maxime pp illud qđ Joan
nes ait. Nolite credere oī ſpiritui:ſed ꝓba
te ſpiritus:ſi ex deo ſunt. Sane oſtēdenti ſi
gna:que alijs nō oſtēdit:non credere:ſed
blaſphemiam irrogare:peccatum eſt in ſpi
ritum ſanctum:qđ non remittit in hoc ſe
culo:neqꝫ in futuro:q: ſine dubio talis ce/
citas:de odij liuore ꝓcedit:qđ niſi recedat
a corde hoīs:non ꝑmittit eum ꝑcipere ve
ritatem. Qđ ſi opponat de falſis ꝓphetis.
Scriptum eſt. A fructibus eoꝝ cognoſce/
tis eos. Sed adhuc querēdum eſt diligen
tius. Cur qui dicit verbū ꝯtra filium ho/
minis:remittit ei:qui autem dicit ꝯtra ſpi
ritum ſanctum nō remittit ei:neqꝫ in hoc
ſeculo:neqꝫ in futuro:maxime vt intelliga
tur:cur in hac quinta parte agat de effuſi
ne iracundie dei: ⁊ de plagis nouiſſimis:
potius q̄ȝ in aliqua precedētium:⁊ cur ma
gis in illis q̄ȝ in alijs: ꝯſumata ſit ira dei.
Quatuor opa Chriſti ſuperius memorata:
iudicant qdem peccatores:⁊ vehementer
accuſant:nec tñ in illis ꝯſumata eſt ira dei:
qm̄ adhuc ſupeſt:remedium in dono ſpi/
ritus ſancti:ꝙ ſicut eum qui ꝯuertitur:ſal
uum facit a peccatis ſuis:ita ab electoꝝ ce
tibus:non ꝯuerſos excludit. Qm̄ enim dei
filius factus eſt hō:exemplū exhibuit hu
militatis. Qm̄ factus eſt vitulus in ara cru
cis:exemplum prebuit patiētie. Qm̄ reſur
rexit a mortuis:fidei fortitudine firmauit
corda credentium. Qm̄ aſcēdit in altum:
ſpei alacritatem ſublimauit in celum. Qm̄
in ſpecie ignis miſit ſpiritum ſanctum:ad
diligendum ſe corda fidelium inflāmauit.
In quinto itaqꝫ loco dat ꝑfectio ſanctita/
tis electis:ſicut ecōtrario ꝯſumatio iniqta
tis iniqs. Sicut enim humilitatem ſequi/
tur patiētia:patientiam fortitudo fidei:for
titudinem fidei:ſpes:ſpem vero amor dei
qui eſt ignis diuinus. Ita ſupbiam cordis
comitat impatientia:impatiētiam infirmi
tas fidei:infirmitatem fidei deſpatio:deſpe
rationem vero odium:qđ eſt peccatum ad
mortem:q: qui deum odit:aut ꝓximum:
mortuus eſt:⁊ adhuc viuens in carne:in
inferno ſepultus. Audiunt hoc multi: ⁊
admirātur:cur hoc de noxa odij ſpeciali/
ter dictum ſit: arbitrantes multa eſſe alia
grauiora peccata. Nunc igitur audiat ve/
ritatem:qui vult eſſe diſcipulus veritatis.
Dictum eſt ꝙ qui peccat in ſpiritum ſan/
ctum:nō remittitur ei:neqꝫ in hoc ſeculo:
neqꝫ in futuro. Quare hoc? Q: ijſdem ſpi
ritus ſanctus: amor eſt dei: ⁊ qui non hꝫ
amorem:ſpiritum ſanctum habere nō po
teſt:q: amor:amorem querit: ⁊ charitas:
charitatem. Qui autē ſpiritum ſanctum
non habet:non hꝫ vitam in ſe manētem:
q: ſicut non rem ſimilem: ſed diſſimilem
dico:anima hominis:vita corporis eſt:ita
vita anime:gratia ſpiritus ſancti. Unde ⁊
per apoſtolum dicitur. Factus eſt primus
Adam in animam viuentem. Secundus
autem in ſpiritum viuificātem. Qđ ſi ſpi/
ritus eſt qui viuificat animam:⁊ ipſe ſpiri
tus amor eſt:cum eſſe amor nō poſſit:vbi
odiū eſt:quomodo anima illa viuere po
teſt:que viuificātem ſpiritum dei: qui eſt
amor:in ſeipſa non hꝫ? Igitur odium cor/
de radicatum:peccatum eſt ad mortem:⁊
peccatum nihilominus ꝯtra ſpiritum ſan
ctum. Nam ſpiritus ſanctus amor eſt: qđ
eſt peccatum amori ꝯtrarium:niſi odiū?
Dicit autem Joānes. Filioli:hoc mando
vobis vt nō peccetis:ſed ⁊ ſi peccaueritis:
aduocatū habemus apud patrem Jeſū
Chriſtum iuſtum: ⁊ ipſe eſt ꝓpitiatio pro
peccatis noſtris. Sed eſt (inquit) pecca/
tum ad mortem:pro quo non dico vobis:
vt quis oret. Hoc vtiqꝫ peccatum odium
eſſe:ex eadem epiſtola manifeſte apparet.
Unde ⁊ Caym in exemplum accipit:qui
ſimulatus liuore odij:ꝓprium iugulauit
germanum. Nec mirū ſi crimen odij tan/
ta plectitur pena. Si enim ꝯſumatio legis
charitas eſt:qđ eſſe poteſt odium niſi ꝯſu
matio peccatoꝝ? Sed non eſt ita intelligē
dum:quaſi non ſit orandum pro odienti/
bus:cum Chriſtus dicat. Orate pro inimi
cis veſtris:ſed non ita eſt orādum pro eo:
ſicut pro quolibet alio vitio:vtpote ꝓ paſ
ſione ire:aut gule:ꝯcupiſcentia oculoꝝ: ⁊
his ſimilibus:que ⁊ ſi quottidie ab inimi/
cis agantur:facile tñ oratione relaxari cre/
duntur. Nonnunq̄ȝ enim hoīes venunda
ti ſub peccato:ad hoc ex lege carnis trahū
tur:etiam ⁊ inuiti. Non tn̄ q̄ȝ orandum eſt
pro odio:ſicut pro alia paſſione:q: ſiue vo
lens quis odiat:ſiue nolens:qđ aliquando
accidere ꝯſueuit ex culpa precedētium de
lictoꝝ:quādiu tamen odit:manet in mor/
te:⁊ niſi deſinat odire:vitam penitus ha/
bere non poteſt. Unde ⁊ ſaluator ait. Si of
fers munus tuum ante altare:⁊ ibi recor/
datus fueris q: frater tuus habet aliquid
aduerſum te. Relinque ibi munus tuum
ante altare:⁊ vade prius reconciliari fratri
tuo: ⁊ tunc veniens offer munus tuum.
Si autem (teſte veritate) oblatio non ſu/
ſcipitur pro diſcordia: reſtat vt peccatum
odij:quod eſt radix diſcordie: deterius ſit
omni peccato: ⁊ in eo ſit conſumatio ira/
cundie dei. Nec mirum ſi peccatum odij
tam ſit execrabile apud deum:quandoqui
dem ⁊ apud homines nihil eo ſceleſtius:
nihil odibilius ſit. Quātumqꝫ etenim ſit
tibi frater improbus ⁊ moleſtus: dumta/
men de illius dilectione nō dubitas:equa
nimiter eum ſuſtines: equanimiter por/
tas. Si vero te ab illo odio ſcis haberi:
vix pateris:⁊ quantiſcunqꝫ blandiatur ob
ſequijs:quaſi quedam ſtercora blandimen
ta ipſa ꝯtemnis. Oramus ergo pro odien
tibus:⁊ calumniantibus nos: vt deus qui
omnia poteſt:viſitando corda eorum:a ca
thena impietatis eripiat ⁊ reuocet ad iter
charitatis ⁊ pacis. Non autem oramus:
vt manentes in odio ſalui fiant:quia ſcri/
ptum eſt. Omnis qui odit fratrem ſuum
homicida eſt:⁊ omnis homicida non ha/
bet hereditatem in regno Chriſti ⁊ dei.
Et notandum ꝙ ſi aliquis odit ꝓximum
ſuum quaſi inimicum dei putans eum he
reticum:aut ſciſmaticum:ſm̄ ꝙ Paulus
odiebat Chriſtum ⁊ diſcipulos eius:emu
lator exiſtens paternarum ſuarum tradi
tionum:non peccat peccatum illud: pro
quo non eſt orandum:quia ignorantia ex/
cuſat illum:ſicut ⁊ Paulus ipſe dicit. Mi
ſericordiam conſequutus ſum:quia igno/
rans feci. Unde ⁊ ſaluator poſitus in cru/
ce ait: de quibuſdam. Pater ignoſce eis:
quia neſciunt quid faciunt. Et hoc qui/
dem de illis qui putantes bonum malum
emulantes perſequuntur bonos: haben/
tes zelum dei: ſed non ſm̄ ſcientiam. Ce/
terum qui ſcienter odit deum ⁊ membra
eius: ipſe eſt qui peccat peccatum illud:
quod eſt in ſpiritum ſanctum: quod non

remittitur in hoc ſeculo: neq; in futuro
(dicente domino.) Uiderunt ⁊ oderunt
me ⁊ patrem meum: iam excuſationem
non habent de peccato ſuo. Unde ⁊ in do
minica paſſione: dicit euangeliſta. Sciebat
Pylatus ꝙ ꝓpter inuidiam tradidiſſent
eum. Igitur peccatum odij (quod alio no
mine vocatur iniquitas) ipſum eſt pecca/
tum in ſpiritum ſanctum: ⁊ peccatum ad
mortem: de quo dicit Joannes. Eſt pecca/
tum ad mortem: non pro illo dico: vt ro/
get quis: ⁊ quaſi quereretur: quod eſſet il/
lud peccatum: adiecit ⁊ ait. Omnis ini/
quitas peccatū eſt: ⁊ eſt peccatum ad mor
tem. Ecce aperte dicitur hic iniquitatem
peccatum eſſe ad mortem. Quod ſi ita eſt:
quod eſt ꝙ ſuperius dixerat. Omnis qui
facit peccatum: ⁊ iniquitatem facit: ⁊ pec/
catum iniquitas eſt? Et rurſum. Omnis
qui in eo manet: non peccat: ⁊ omnis qui
peccat non vidit eum. Et item. Omnis
qui natus eſt ex deo: peccatum non facit:
niſi vt intelligamus de illo peccato quod
ipſe iniquitatē cognominatur? Alioquin
quomodo ſtabit illud quod ſuperius dixe
rat. Si dixerimus quia peccatum non ha/
bemus: ipſi nos ſeducimus: ⁊ veritas in
nobis non eſt: ⁊ ſi dixerimus quia non pec
cauimus: mendacem facimus eum: ⁊ ver/
bum eius non eſt in nobis? Quis igitur
intelligeret verba iſta: niſi ipſe qui ligauit:
diſſereret? Si enim qui peccat ex deo non
eſt: quomodo ſi dixerimus: quia peccatum
non habemus: ipſi nos ſeducimus ⁊ veri
tas in nobis non eſt: niſi vt intelligamus
illud quod ipſe in fine intelligendum do/
cuit. Qui ſcit fratrem ſuum peccare pecca
tum non ad mortem: petat ⁊ dabitur ei vi
ta peccanti non ad mortem? Quid vero
eſt quod adiungit. Eſt peccatum ad mor/
tem: non pro illo dico: vt roget quis: niſi
vt de illo intelligamus peccato: quod ipſe
protinus ſubiungens exponit dicēs. Om
nis iniquitas peccatum eſt: ⁊ eſt peccatum
ad mortem? Reſtat ergo querere. Utrum
odium ſit peccatum iniquitatis: pro quo

dicit non orandum: quum nulli confiten/
ti ⁊ penitenti indulgentia neganda ſit: eti/
am in extremo articulo? Uideamus ergo
vtrum in his que ſupra ſcripta ſunt: ipſe ſe
metipſum exponat: ⁊ quid nobis voluit
intimare: aperiat. Si ꝯfiteamur (inquit)
peccata noſtra: fidelis ⁊ iuſtus eſt: vt re/
mittat nobis peccata noſtra: ⁊ emūdet nos
ab omni iniquitate. Et adiecit. Si dixeri/
mus: quia non peccauimus: mendacem fa
cimus eum: ⁊ verbum eius non eſt in no/
bis. Quod ſi iniq̄tas peccatum eſt ad mor
tem: pro quo nemo orare permittitur: q̄d
eſt qḋ dicit. Si ꝯfiteamur peccata noſtra: fi
delis ⁊ iuſtus eſt: vt remittat nobis pecca
ta noſtra: ⁊ emundet nos ab omni iniqui/
tate: niſi q: hoc ipſum eſt peccatum iniqui
tatis: nolle dimittere ⁊ confiteri peccata?
Quis eſt autem qui peccato carere non
vult: niſi ille qui deſperatus eſt: ⁊ quaſi ani
mal brutum: promptus eſt ad omnem ini
quitatem? Unde ⁊ de hoc peccato per pſal
miſtam dicitur. Dixit iniuſtus vt delin/
quat in ſemetipſo. In ſeipſo delinquit: qui
ſeipſum deſperando occidit. Et hoc qua/
re? Q: doloſe (inquit) egit: vt inueniatur
iniquitas eius ad odium. Et quid ibi ſeq
tur? Uerba oris eius iniquitas ⁊ dolus: no
luit intelligere vt bene ageret: iniq̄tatem
meditatus eſt in cubili ſuo: aſtitit omni vie
non bone: malitiam autem nō odiuit. Ec
ce (hoc eſt) iniq̄tas. Si dicis in corde tuo:
multa mala feci: multas iniq̄tates commi
ſi: nō eſt vnde primo peniteā fruſtra: cum
non ſit ſpes: qua poſſim reconciliari deo:
⁊ ſi recedam procul a timore dei: ⁊ faciam
quicq̄d mihi occurrerit faciēdum: gaude
bo dumad vixero cruciandus in fine: quin
immo non cruciabor: falſa ſunt enim oīa
que dicunt: nulla erit vita: ꝯſumata hac vi
ta. Hanc iniq̄tatem meditatus eſt iniuſtus
in cubili ſuo. Non igit̄ ſic eſt orandum pro
eo vt dimittantur eius peccata: quo illius
qui ꝯfitetur ⁊ penitet: q: niſi ex corde peni
teat: indulgentiam promereri non poteſt.
Hic ſolum pro illo orationem facere: ⁊ poſ

Oratio pro deſperatio

ſumus ⁊ debemus: vt deus (cui nihil eſt
impoſſibile) auferat duritiā cordis eius:
⁊ eum ſi ſibi plz ad ꝯfeſſionem ⁊ ſatiſfactio
nem ꝑducat. Pro eo autē qui confitetur:
lz omnibus chriſtianis preces effundere
apud miſericordem deum: vt ei remittat
dñs benignitate ſua: qḋ pro ſua infirmita
te: exſoluere pro velle non poteſt. Sicut
enim qui odit: indulgentiam ꝯſequi non
meret̄: ita qui diligit: ſecurus eſt: fiduciam
ſibi dāte veritate ipſa: que de peccatrice fe
mina diligente ſe dicit. Dimiſſa ſunt ei pec
cata multa: qm̄ dilexit multum. Lz ergo
de omni peccato: timendum ſit: magnam
tñ fiduciam non habentibus voluntatem
peccandi: Joānes iſte preſtat: cum dicit. Fi
lioli hec ſcribo vobis vt non peccetis: ſed
⁊ ſi quis peccauerit: aduocatum habemus
apud patrem Jeſum Chriſtum iuſtum: ⁊
ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris. Et
illud qḋ iam ſupra meminimus. Qui ſcit
fratrem ſuum peccatum peccaſſe: non ad
mortem petat: ⁊ dabitur ei vita: peccanti
non ad mortem. Illud vero peccatum qḋ
proprie vocatur iniquitas: ac ſi vorax Ca

Carib/dis

ribdis: que hominem pertrahit in profun
dum: metuendum eſt: q: quo ſemel inuol
uit: ſuffocat: ⁊ occidit. Pro huius metu
voraginis: multa diſſimulant prelati eccle
ſiarum: ⁊ errata q̄plurima ſuſtinent ſub/
ditorum. Suſtinent infantiam: patiuntur
adoleſcentiam: tollerant iuuentutem. Sed
⁊ cum fructum non inueniunt: niſi ma/
lum: iure iam indignari incipiunt: attamē
cum interna clementia: ⁊ modeſtia qua/
dam. Si vero nec ſic conuertuntur ad pe
nitentie fructum: ſed quod his deterius
eſt: alios quoq; ad malum concitant: ⁊ ꝓ
uocant ad peccandum: quid reſtat niſi ſen
tētia illa: quam impoſuit cultor vinee: qui
pro ficulnea exorauit? Siquidem (inquit)
fructum fecerit: ſin autem in futuro ſucci
des illam. Plerunq; tamen in vna quali
bet etate: velut quoddam ſemen herbarū
citius currit hō ad malitie culmen: etiam
in minori etate: q: nimirum: vt puerorum

aliq: diuina inſpiratione compūcti: ſemet/
ipſos tranſcēdant: ⁊ infra annos pubertas:
canos perfectionis producunt: ita nōnul
li dyabolico inflati ſpiritu: nihil obmittūt
prauitatis cōmittere in etate puerili: adeo
vt multos ſenes aſtutia iniquitatis exſupe
rent. Siue ergo illos qui quaſi gradatim:
⁊ per tempora ad peiora facinora dilabun
tur: ſiue eos qui ſceleribus fructum iniqui
tatis producunt: ſuſtinere amplius non
oportet eccleſiam: q: ⁊ ſi eis eſſet deferen
dum pro tempore: ne forte eos viſitet dñs
⁊ eripiat a vinculo Sathane: quo captiui
tenentur: ne tamen videantur conſentire
qui preſunt: ſi enormia q̄ miſericorditer
ſuſtinent: bonum eſt magis: vt vnus pe
reat: q̄ multi periclitentur in vno: preſer
tim: cum de eis: ſalus dubia ſit: detrimen
ta vero per eum manifeſta non pauca.
Quis enim quot virgines per vnum pra
uum hominem: quem eccleſia patitur vt
conuertatur: violentur: ignoret? Ergo
ne iuſtum eſt: vt dum vnum ferire: ne
moriatur: metuit: multos innocentio/
res: ad mortem protrahi patiatur? De/
bemus ergo ad tempus ſaluti peccatoris
clementer: ac benigne: conſulere: in ſpi/
ritu manſuetudinis: errantem ſepenu/
mero exhortari: quamdiu eius (vt iam
dixi) miſeriam: ſine multorum detrimen
to tollerare valemus. Quod ſi nihil pro/
ficimus: oportet eum tandem aſſumpto
zelo: velut in quarto anno corripere: ſi
forte exaſperatus redeat ad cor: ⁊ a pra/
uis operibus reſipiſcat: in quinto vero
ſi non corrigitur: vti ferro inciſionis.
Sed quare iſtud? Quia non poteſt ho/
mo diu manere in eodem ſtatu: ſed
aut a bono pergit in melius: aut a ma/
lo cadit in peius. Sicut enim boni in
melius: ita mali proficiunt in peius.
Iſti namq; fidei ſue addunt patienti/
am: patientie humilitatem: humilitati
ſpem: ſpei vero charitatem. Illi in/
credulitati ſue: apponunt impatienti/
am: impatientie ſuperbiam: ſuperbie de/

ſperationem: deſperationi odium. Sicq; fit: vt quomodo electi in quinto loco accipiunt ignem diuinum: donum .ſ. ſpiritus ſancti: ita reprobi velut in quinta apoſtaſia: incidant in odium: quod eſt contrarium charitati: ꝛ ob hoc ſupra modum mortaliter peccant: quia in ſpiritum ſanctum: ꝛ incidunt in crimen illud peſſimum: quod non remittitur hominibus: neq; in hoc ſeculo: neq; in futuro. Et ſciẽdum ꝙ vſq; ad tertium precipitium ſuſtinet dominus peccatorem: parcens ꝛ miſerans delinquenti. In quarto terribiliter minatur: non conuerſo in tribus: in quinto vero non remittit: nec in hoc ſeculo: nec in futuro. Hinc eſt enim ꝙ per ꝓphetam dicitur. Hec dicit dominus. Super tribus ſceleribus populi: ꝛ ſuper quartũ: non conuertam eum. Qui enim in tertio non conuertitur: ſuper quartum ſe dominus non conuertere dicit. Quia qui peccato infidelitatis addit impatientiam: impatientie ſuperbiam: ꝛ non conuertitur: iam ſuper quarto tollitur ſpes vt conuerti poſſit: quia deſperatio que ſuccedit in quarto loco: vicina eſt peccato: qđ eſt ad mortem: ꝛ tanto difficilius ad vitam remeat: quanto a calore fidei deſperando recedit. Et tamen ſi adhuc poteſt: conuertatur ꝛ viuat: ne forte qui quatriduanum excitauit a mortuis: ꝛ qui minatus eſt ficulnee: flexus eſt ad precem cultoris: miſereatur etiam nunc: cum ſe non miſereri iam dicit. Sed de tribus ſceleribus videamus: cur ꝛ ab ipſis non tollitur ſpes: aut

Ioān .io

cur magis a quarto ꝙ̃ a tribus tollatur. Prius tamen oportet breuiter dicere: ꝙ ſicut in ordine quatuor animalium: aliquãdo preſcribitur homo: vtpote in Ezechiele propheta: aliquando leo: ſicuti in hoc libro: ita aliquando incipimus ab humilitate: que pertinet ad hominem: ſiue a ſuperbia que eſt contraria eius: aliquando a fide vel infidelitate. Etenim ꝛ fides ſm aliquid: ꝛ ſm aliquid humilitas prima eſt. Quocirca ſi aliquando a fide: aliquando incipimus ab humilitate: non eſt incurie: ſed auctoritatis. Utrunq; enim licet: ꝛ ideo vtrunq; tenemus. Ut autem quod querebatur: accedat primam perditionis cauſam: peccatum eſſe ſuperbie: omnibus catholicis notum eſt. Hac vnigenitus dei filius volens in prima fronte perimere: venturus ad redimendum mundum: nõ in ſua maieſtate venire voluit: ꝛ virtutem oſtendere poteſtatis: ſed qui erat deus factus eſt homo: qui erat magnus factus eſt paruus: qui diues erat factus eſt pauper: ꝛ qui dominus: ſeruus: vt ſm nomen eius ꝛ gloriam: ſic eſſet laus eius in fines terre: vt bonum humilitatis: quod ſuperbe contempſerant creature: ꝙ̃ ſit precioſum ꝛ deo dignum: operando potius ꝙ̃ loquendo monſtraret. Quicunq; ergo poſt hoc ſuperbire non metuit: magnum valde crimen committit: peccans vtiq; in ipſum Chriſtum: qui paruus ꝛ humilis factus eſt. Ut enim perſtringamus pauca de multis: qui ſciens paupertatem regis ſui: erubeſcit egere: nonne Chriſtum offendit: poſitum in preſepio? Qui erubeſcit aſcendere mite animal Chriſti: ꝛ ſpumantis ſibi equi arrogantiam querit: nonne regem ſuum offendit: quem ſediſſe ſuper aſinum reminiſcitur? Qui miniſtrare dedignatur equalibus: nonne dominum ſuum offendit: lauantem pedes diſcipulorum ſuorum? Qui ergo poſt Chriſti humilitatem ſuperbire non confunditur in eccleſia dei: ꝛ contra preceptum eius contumaciter pergit: quaſi vnum ſcelus dignum damnatione committit. Ut vero que hominibus impoſſibilia ſunt: deo non eſſe impoſſibilia (teſte ipſa veritate) didicimus: qui amore glorie temporalis conuerti refugit: tangitur plerunq; a domino: in eo quod magis amat: vt dum quaſi cathena ferri: qua erat obligatus: rumpitur: ſaltem vel percuſſus: conuertatur ad deum. Sed ecce ſecundus hoſtis velut e latere conſurgens: querit ſubuertere opus dei: ꝛ apponere iniquitatem ſuper iniquitatem.

Peccatum in Chriſtũ

Incipit enim homo ſtimulatus a Dyabolo: murmurare in flagellis: ꝛ erumpere in voce contra dominum: neſciens: aut paruipendens penſare ſm opus Chriſti: quod ſuſtinuit propter nos: qui peccatum non fecit: nec dolus inuentus eſt in ore eius. Peccat igitur qui ſic murmurat in Chriſtum paſſum: qui non pro ſua culpa: ſicut nos: ſed pro noſtris criminibus paſſus eſt. Patitur tamen dominus: ꝛ hoc crimen ſecundum addens adhuc ↄuertere peccatorem. Qui enim Chriſtum ſuum reſuſcitauit a mortuis: ſuſcitat afflictum a miſerijs flagellorum: vt accepta miſericordia: confortetur ꝛ viuat. Si autem liberatus a flagellis: non credit ꝙ ad hoc percuſſerit eum dominus: ꝛ ſanauerit: vt decetero non in peccato: ſed in iuſtitia viuat: ſed deputans

fortũa

vtrunq; fortune: non querit que dei ſunt: ſed que mundi: quaſi tertium ſcelus committit: peccans in eum qui mortuus eſt propter peccata noſtra: ꝛ reſurrexit propter iuſtificationes noſtras. Sed ꝛ plerunq; cui plus medicus videt non profuiſſe flagella: querit illum blanditijs reuocare ad ſe ſublimans eum ſecum in altum: ꝛ faciens ei contra ſpem cuncta proſpera euenire: ſi quo modo recogitet ꝛ cõſideret longanimitatem patientie dei: ꝛ querat videre bona domini in terra viuentium. Qui ergo conuertitur: vel iſto modo: inueniet adhuc ſalutem. Qui autem nec iſto modo conuertitur vt credat in eum qui pauperem facit ꝛ ditat: humiliat: ꝛ ſublimat: ſed quia ſibi (vt ipſe putat: ꝛ vt aiunt quidam) videt arridere fortunam: priuatur ſpes eius a deſiderio future beatitudinis: ꝛ incipit caducas huius vite ſperare diuitias ꝛ honores: eo magis meretur indignationem illius: ſine quo: nec paſſer cadit in terra: quo nec per aduerſa flagellorum: nec per proſpera vite huius reuertitur ad eum qui fecit illum: ſed ambulat per vias deſideriorum ſuoꝝ. Igitur ſuper quarto ſcelere: non conuertit eum dominus: ſed dimittit eum ſm deſideria cordis ſui: ne forte ſi verum tangit eum plaga: iterum incipiat blaſphemare. Mittit tamen ad eũ nuncios ſuos: qui ei aperiant vias ſuas a principio vſq; in finem: ſiue confortando illum in aduerſis: ſiue deterrendo in proſperis: ne forte ſe de ignorantia: aut inhertia predicatoꝝ excuſet. Qui ſi forte ad extremum: in tedium ei vertitur verbum dei: ꝛ nõ ſolum non recipit correptionem: verumetiam quaſi nuntium mali: deridere incipit ꝛ odire: ſpernens ꝛ ipſum qui miſſus eſt: ꝛ eum qui miſit illum: quid reſtat niſi vt abſcidatur mala arbor: ꝛ in ignem mittatur? Nam ꝛ propter diuerſas infirmitates: nõ vnum tantum qui occurreret forte vni: ſed diuerſos ordines predicatorum voluit eſſe deus in eccleſia ſua: vt qui non audit primum: audiat vel ſecũduz. Et quidem laudabilis eſt: qui corrigit ad vocem epiſcopi loquentis communiter in eccleſia: ꝛ iubentis mandata dei: ſiue prohibentis contraria: quaſi poteſtatem habentis: animaduertens illud quod dicit apoſtolus. Qui reſiſtit poteſtati: dei ordinationi reſiſtit. Qui autem tam durus eſt: vt nolit obedire epiſcopo: niſi ſciat id quod precipit eſſe mandatum dei: audiat vel dyaconum legentem euangelium dei: ꝛ conuertatur ꝛ viuat. Si autem ſe dicit non intelligere: audiat vel ſacerdotem habẽtem officium docendi: ꝛ exponentem ſibi quottidie verba dei. Si autem quia forte vita eius contemptibilis apparet: contemnit qui huiuſmodi eſt: predicationem illius audiat vel heremitam: cui nihil cum mundo cõmune. Si autem omnes abijcit: omnes contemnit: ꝛ etiam (vt ita dixerim) ipſum Helyam: quid expectatur ab Heliſeo: niſi effuſio phyale iracũdie dei? Uerum hoc de quolibet prauo homine nolẽte intelligere: vt bene agat.

¶ Nunc de multitudine populi mundani (cuius cauſa eſt ſimilis) videamus. Licet enim pro electis tantummodo dictum

¶ Meſſis quidem multa: operarij pauci: rogate ergo dominum meſſis vt mittat operarios in meſſem ſuam: nihilominus tamen ⁊ ad reprobos: quorum infinita eſt multitudo: multi enim ſunt vocati: pauci vero electi: miſſi ſunt ijdem operarij: vt excuſationem non habeant: ⁊ communiter vtriſq; loquuti ſunt verba dei. Miſſi ſunt autem ſm̃ tempus ⁊ tempus: primo apoſtoli: ſecundo martyres: tertio doctores: quarto contemplatores: ⁊ non audiuit eos mundus. Et ob hoc in q̃nto tempore miſſi ſunt alij: qui effunderent ſuper genus phyalas iracundie dei vt induratum ⁊ obcecatum ambulet in tenebris: ⁊ neſciat quo vadat: donec in ſexto tempore mittantur iudices contra illud: qui auferant de terra memoriam Babylonis: vt non vocetur in eternum genus peſſimorum. Igitur ſi ea que ſupra notauimus: ad animum reuocamus: a quarto gradu: vel ordine: vel tempore: initiatus oſtenditur iſte zelus: ſed tamen in quinto conſummationem accepit. Multis autem modis: ⁊ non vno tantum congruens eſt zelus dei: ſpecialibus viris: ſiue qui in Helya: ſiue qui in Helyſeo deſignati ſunt: tum quia qui amplius diligit: ampliori zelo accenditur contra delinquentes: tum quia illos amplius decet zelari: quorum vita irreprehenſibilis eſt: ⁊ quibus manifeſtatio ſpiritus teſtimonium reddit. Deinde quia talibus viris magis ſolent homines contumaces deferre: deinde quia non eſt vn de timeant: ſi aduerſus eos ſcandalum concitatur. Hi plerunq; verbo: plerunq; epiſtolis: ⁊ mandatis: culpas delinquentium increpant: eis autem qui incorrigibiles ſunt: omnino moti animis comminantur. Quanta autem virtus ſit in ore ſpiritualium virorum ad faciendam vltionem: teſtat̃ beatus papa Gregorius in libro dialogorum: exemplo ſancti Fortunati: qui motus animo pronunciauit moritur eum qui prius percuſſit cymbala: ꝙ ipſe aperiret os ad benedictionem dei: ⁊ alterius viri ſancti:

Gregorius.

ad cuius vocem percuſſi ſunt quatuor viri morbo elephantino: ſed ⁊ beati Benedicti: quem dicit tantam gratiam fore conſequutum: vt ſi quid vnq̃ʒ: non iam decernendo: ſed minando diceret: tantas vires ſermo illius habebat: ac ſi hoc non dubie: aut ſuſpenſe: ſed iam per ſententiam protuliſſet. Uerum hoc ad oſtenſionem potentie: non ad exemplum interne ſubuerſionis eorum qui condemnantur in ſpiritu: adeo vt non poſſint vltra ſurgere a reatibus ſuis. Alia eſt enim plaga exterior: que paucos tangit: alia interior: que multos includit. Cauſa vero plage interioris: vel potius occaſio iſta eſt. Eſt aliqs peccator ambulans in erroribus ſuis: qui verba dei nõ ſolum facere: ſed nec ſicut expedit audire poteſt. Hunc aſſumẽs preſbyter ſuus: querit reducere ad viam vite incipiens a ſpiritu manſuetudinis: ⁊ confirmans in eo omnem charitatem: ſi quo modo dulcibus electuarijs ⁊ vnguẽtis lenibus delinitus: vires accipiat ⁊ ſanetur. Idcirco enim a principio oſtenſus eſt ſpiritus ſanctus in ſpecie columbe: vt non prius liceat predicatori exacerbare peccatorem: ꝙ verbis prius pacificis inuitetur ad gratiam: ⁊ nõ eſt quod alij dat̃ a domino ſm̃ plus ⁊ minus: dico ſpiritus manſuetudinis: qui precedat in populo peccatore: ſicut Moyſi: alij ſpiritus zeli: ſicut Helye ⁊ Helyſeo ad faciendum iudicium in populo non credente: ſed ambulante vſq; in finem in aduẽtionibus ſuis. Sic ſic ſanctis apoſtolis: ⁊ euangeliſtis ⁊ doctoribus ſpiritus manſuetudinis datus eſt ad ſalutem (dicente domino Ioãni: qui volebat iam tunc temporis imitari zelum Helye.) Neſcitis cuius ſpiritus eſtis? Filius hominis non venit animam pdere: ſed ſaluare. Non enim omnibus ſanctis datus eſt ſpiritus Helye: ſed aliquibus. Oportebat enim preire ſpiritum mãſuetudinis in apoſtolis ⁊ alijs predicatoribus veritatis: ⁊ ſequi tandem ſpiritum Helye ⁊ Helyſei circa finem ad faciendum vindictam in nationibus: ⁊ in- Pla.

crepationes in populis. Et hoc quidem in ſanctis operatur deus. Quid vero ſpiritus malus in filijs diffidentie? Quamdiu ſancti predicatores palpant: ⁊ liniunt plagas eorum: honorant ⁊ reuerentur eos: ſicut ⁊ Herodes Ioannem: anteq̃ʒ argueret eum de vxore fratris ſui. Si autem poſt multas exhortationes ⁊ dulcia verba ſanctorum: quibus paſcitur peccator ⁊ non corrigitur: venit repente ad eum alius in ſpiritu Helye ⁊ Helyſei: aut corrigitur ad verbum eius: ſi corrigendus eſt: aut effectus de correctione deterior: mox deſperat: ⁊ quod eo deterius eſt: incipit perſequi ⁊ odire medicum: qui plus ſalutem eius diligit: q̃ʒ vitam ſuam: adeo vt nec timore mortis obmiſerit loqui ſibi in virtute dei: ſi quo modo poſſit eum liberare a morte: ⁊ ſoluere a vinculo captiuitatis ſue. Hec igitur cauſa eſt: cur increpatio ſeua ſanctorum plaga nouiſſima dicta eſt: ⁊ quia in ipſa conſumata ſit ira dei: nimirum: quia in alijs verbis ſanctorum retinetur per tempora impetus ire dei: eo ꝙ ſimulẽt ſancti loqui peccatoribus verba dura: vt non corruant in foueam deſperationis: in iſtis quia tempus eſt iudicij: quo ad iſtud non attenditur: quid inde ſequatur: ſed aut faciat fructum ſterilis arbor: aut excidat̃: vt areſcat: ⁊ in ignem mittatur. Magnum igitur eſt hoc ſignum ⁊ mirabile: qð viſum eſt in celo (hoc eſt) in ſpirituali intellectu: q̃ ſatis admirant̃ homines: cum incipiunt videre: qð aliquando non videbant: ⁊ intelligere aliq̃ occulta iudicia que non intelligebant: de quorum numero hoc erat magnum ſatis ⁊ mirabile: cur. ſ. alij ſancti pepercerunt viris impijs ⁊ ſuſtinuerunt eos vſq; ad mortem: alij punierint eos ⁊ occiderunt: ⁊ cur aliq loquantur peccatoribus humiliter ⁊ benigne quaſi fratribus ſuis egrotãtibus ad mortem: alij in zelo q̃ſi hoſtibus dei: ⁊ tñ vtriq; beneficiãt: ⁊ vt in vtriq; faciant: ab vno dño ꝯſequantur? Eſt enim hoc ipſum ſignum magnum ⁊ mirabile: ⁊ ideo aliqd aliud: qð maius eſt ſeipſo: ſignificat. Et qð eſt illud? Aduẽtus redẽptoris ⁊ iudicis. Una pſona eſt Chriſtus Ieſus: ⁊ tñ deus ⁊ homo. Uenit primo quaſi hõ in ſpiritu lenitatis: venturus eſt ſcðo: quaſi deus in ſpiritu iudicij ⁊ ardoris. Uenerat primo vt redimeret mundum: venturus eſt ſcðo: vt iudicet genus humanum. In primo aduẽtu aiati ſunt peccatores: in ſcðo timebunt ⁊ iuſti. Qui igit̃ ſic ſibi blãdit̃ de miſericordia vt nõ timeat iudicium. ſtultus eſt: q̃ vtrumq; eſt dñs: miſericors. ſ. iuſtus. Ecce huius rei ſignum eſt. Et q̃uis nõ ptineat ſpecialr̃ hoc ſignum: qð in ſex vel ſeptem angelis oſtẽſum eſt: niſi ad diem iudicij: q̃ tñ plage ipſe angelorum nouiſſime dicte ſunt: ſubintelligit̃ preceſſiſſe alia tpa: ⁊ alias plagas: quarum reſpectu hee plage nouiſſime dicte ſint: que oia velut initialia quedam memorãda erãt: vt ex collatione eorum: poſſet intelligi ipſum ſignũ. Neq; enim ad ſe di ſimplr̃ quinarius numerus: ſed ad q̃tuor precedẽtes. Per tria etenim tpa (vt iam diximus) expectata ficulnea: in q̃rto erat oĩno (iubẽte dño) ſuccidenda: ſʒ abundauit in miſericordia dñs vinee: vt eam anno q̃rto equanimiter ſuſtineret: ſuccidẽdam abſq; dubio in anno q̃nto: ſi in q̃rto nequaq̃ʒ faceret fructum: qð qualr̃ ꝯueniat q̃nq; partibus libri huius: ⁊ qua gratia rõnis effuſio phyalarum reſpiciat: ꝓpter q̃ntum ordinem ſufficienter (vt credimus) dictum eſt: q̃ nõ pro modo verbi ſufficiẽter dictum ſit: qð magno volumine indigeret: ſed nos hoc in tranſitu dixiſſe arbitramur ſufficere: qui ad alias abyſſos q̃ʒtotius trãſire tenemur: ⁊ ſcrutari cetera que ſequunt̃. Abyſſus enim abyſſum inuocat: q̃ pfundum vnius ſcripture aliud profundum inuitat: ⁊ q̃ʒto plura dicunt̃: tanto plura remanent que dicantur. Ad ſequẽtia igit̃ maris tranſeundum eſt: ⁊ qd i alio abyſſo lateat videamus. Sequitur. Psal.

¶ Et vidi tanquam mare vitreum mixtum igne. T. 2.

¶ In veteri teſtõ legimus Salomonẽ fe-

ciſſe mare eneum: in quo repleto aq̄ lauarē
In populo lex tur ſacerdotes. Hic autem mare vitreum:
z hoc mixtum igne oſtenſum eſt in ſpiri/
tu archanorum celeſtium rimatori: quia
veteris teſtamenti baptiſma: ſordes qui/
dē exteriores abluere poterat ſicut aqua
interiores non poterat: immunditias ve/
ro interioris hominis: ſolus ignis conſu/
mit diuinus. Et rurſum verba legis ſona
re populus ille carnalis: eris mare tynniē/
do poterat: videre autem per ſpeculum
in enigmate: proprium eſt fidelium Chri/
ſti. Verum quia nec iſtud omnibus da/
tum eſt: quos vnda baptiſmatis abluendo
purificat: nec ita deſpicimus baptiſmata
prioris teſtamenti: vt noſtrum quoq; ba/
ptiſma pariter confitemus: congruētius
in mari eneo: vitam intelligimus ſacerdo/
talem: in mari vero vitreo conuerſatio/
nem monaſticham. Debet ſane ſacerdota/
lis vita predicatione eſſe ſonora: mona/
chorum: qui z ad hoc vocati ſunt: con
templatione perſpicua. In aqua etenim
verbum: in igne donum ſpiritus deſigna/
tur. In aqua doctrina littere: que non eſt
preter fidem: in igne ſpiritualis z viuifi/
cus intellectus. Et illa quidem doctrina:
ſi ſane vtimur ea: emundat grauiora crimi
na: hec vitia ſpiritualia diligēter exſiccat.
Poſtremo illa animum virtute humilita
tis inſtruit: hec humilitatum igne charita/
tis accendit. Quod autem mare iſtud: nō
ad quoſlibet fideles pertineat: ſed ad ſo
los perfectos: ſequentia manifeſtant: cum
ſubditur.

E.3. Et vidi eos qui vicerunt be/
ſtiam & imaginem illius, & nu/
merum nominis eius, ſtantes ſu/
per mare vitreum.

Si in beſtia deſignatur multitudo in/
fidelium perſequentium eccleſiam dei: in
imagine: doctrina ipſius beſtie: in nume/
ro nominis: numeroſitas vitiorum: quos
melius eſſe dicimus qui tria iſta vicerunt

q̄z illos de quibus dicit Auguſtinus. Nul
los comperi meliores q̄z qui in monaſte/ Aug.
rijs profecerunt. Tres deniq; ordines com/
mendat idem vir: ſuper librum pſalmo/
rum: Laycorum primum: clericorum ſe
cundum: monachorum tertium. Et qui/
dem ab horum primo exigitur ſpecialiter
victoria beſtie: a ſecundo non ſolum be/
ſtie: verumetiam z imaginis: a tertio non
ſolum beſtie z imaginis: verumetiā z nu
meri nominis illius. Sufficit enim layco
ſeruare viriliter fidem ſuam: z pugnare
pro ipſa vſq; ad mortem: dummodo non
maneat in mortali peccato. Clerico non
ſufficit ſeruare fidem: quia os layci: cleri/
cus eſſe debet: quando quis interrogat
de doctrina Chriſti: z neceſſe habet ſtare
in acie in die prelij: aduerſus inſidias he/
reticorum: z confundere eos qui contra fi
dem ex aduerſo conſurgunt: ſicut de bea/
to Stephano ſcriptum eſt. Surrexerunt
quidam de ſynagoga: diſputantes cum
Stephano: z non poterant reſiſtere ſapiē/ Actuū
tie z ſpiritui qui loquebatur. Si enim in
terrogantur layci de fide ſua: aut ſe ſimpli
citer chriſtianos eſſe profitentur: aut ſe cre
dere dicunt in patrē: z filium: z ſpiritum
ſanctum. Si autem queritur de ratione
huius fidei. Reſpōdent. Non eſt noſtrum
de hoc reddere rationem: quia layci ſu/
mus: z ydiote: z ignorātes legem dei: ſed
ſunt apud nos doctores noſtri: a quibus
poteſtis iſta ſciſcitari: qui vobis ad omnia
interrogata ſufficienter reſpondeant. Hec
enim ſolet eſſe excuſatio laycorum: ad eos
qui ſe interrogant de fide ſua. Quod ſi ita
eſt: quomodo ſtabit fides laycorum: ſi cle/
rici deficiunt in reſponſis doctrine? Ne/
ceſſe eſt ergo: vt tales ſint: qui tam fidei
conſtantia q̄z doctrine puritate ſuperent
beſtiam z imaginem eius: q̄tenus nec mē
bra deficiāt in tormētis: niſi cū victorie pal
ma: nec verba in reſpōſione: q̄z diu loquen
di virtus z facultas ineſt. Sane victoria
nois huius beſtie: qui manet in multitu/
dine illoꝝ delictoꝝ: que q̄dem: z ſi ab alijs

iudicentur venialia: a pfectis tñ viris: ac ſi
mortalia deuitantur: a veris z deo dignis
monachis: q̄bus lz viuere: ſicut liber: po/
tius q̄ ab alijs exgri pōt: non q2 z in ordi
ne laycoꝝ: aut clericoꝝ: non fuerint multi
qui ſub ſpecie layci: ſiue clerici pfectionem
monaſticham obſeruarint: ſicut ecōtrario:
multi habentes habitum monachi: longe
ſunt a pfectione illa quam habitus figura
pretēdit: ſed q2 priuata: ſolēnibus: non pre
iudicāt: nec gratia occulta manifeſti doni
ordinem ſoluit. Vt enim pretermittam ce
tera: ad q̄d religioſus aliq̄s ingredit clau/
ſtrum: de quo ſine mādato: non lz egredi:
vel ad horā: niſi vt auertat oculos ſuos ne
videat vanitatē: vt abſtineat aures ſuas ne
audiat cātica meretricū: z verba filioꝝ hu
ius mundi: pro q̄bus ſe ppheta immūduz
labijs eſſe gemebat: vt abſtineat a verbis
ocioſis: z a ſupfluo voluntate ciboꝝ: necnō
ab oi munere z proprietate habendi aliq̄d
abſq; certo mādato: z qd̄ his oibus maius
eſt: a pprio arbitrio voluntatis: quatenus
calcata tam multiplici materia vitioꝝ: ipſa
quoq; vitia ſine difficultate vincant. Dif/
ficile eſt enim valde vincere vitia: vbi mul
tiplex eſt z valida materia vitioꝝ: magnū
eſt z pro magno habendum: ſi aliq̄s ſic vi
uit in ſeculo: vt nō preualente hoſte: ſupet
ab eo. Neq; enim q2 nō ſuperatur: idcirco
mox eſt aliquis pro victore habendus: q2
aliud eſt reſiſtere hoſti: z ſtare iugiter in
acie ne vincat: aliud eſt deuicto hoſte: in
tranq̄llitate manere. Et ille q̄dem coronā
dus eſt: q2 viriliter certat: z nō deſinit cer
tare vſq; ad mortem: ſed iſte ſublimat in al
tum: vt ſedeat in throno Chriſti: q2 certa/
uit z vicit. Ergo qui vicerunt beſtiam per
fidem deſpicientes regnum mundi: quod
ipſius eſt: z imaginē ipſius per ſapiētiam:
que de celo eſt: nō recipiētes aliam doctri/
nam: quam ſeruat z predicat Romana ec
cleſia: z numeꝝ nois eius: per orationem:
z ieiunium: z alia exercitia ſpiritualia: viſi
ſunt ſtare ſupra mare vitreum: qd̄ eſt mi/
xtum igne: q2 illis ſolis ꝯcedit vita ꝯtem/

platiua: z ſentire ardorem charitatis dei:
q̄bus datum eſt de his tribus bellis: virili
ter triumphare. Qui vero ſunt illi qui ex/
ſupant: niſi hi qui nō ſolum ſua: verūetiam
ſemetipſos relinquunt: illius culmen pre
cepti apprehēdere cupientes: quo dr̄. Niſi
q̄s renunciauerit oibus que poſſidet: non
pōt meus eſſe diſcipulus? Neq; enim qui
monachus dr̄: monachus eſt: ſicut nec cle
ricus: q̄cūq; clericus: nec chriſtianus: qui/
cūq; dr̄ chriſtianus. Qui ergo vere mona/
chus eſt: nihil reputat eſſe ſuum: niſi cytha
ram: niſi nouum hoiem qui ſm̄ deū crea
tus eſt: aut operationem ſpiritus ſancti: in
qua reſonāt tres corde generales: de q̄bus
apoſtolus. Manēt autem: fides: ſpes: cha/
ritas: tria hec. Nō enim pōt illud cor abſo
lute laudare deum: qd̄ rex imaginibus: z
mundi ſollicitudine occupat. Vbi eſt the/
ſaurus tuus: ibi eſt z cor tuum. Tūc enim
per fidē: z ſpem: z charitatē: in corde no
ſtro dulciter cātamus: ſi nullius amore cu/
piditatis: alius occupat. Vnde nō immeri
to victores illoꝝ trium habere dei cytha/
ras deſcribuntur: q2 qui mundi cupiditati
bus vacua ſua corda cuſtodiūt: digni ſunt
qui celi adimpleant muneribus: ſicut edi/
uerſo: indigni ſunt induere nouū hoiem:
qui expoliari a veteri paruipendunt: z ha
bere dona ſpiritus ſancti: qui munera ſecu
li: non recuſant. Qui ergo vult habere cy
tharam: nō ſolum beſtiam: z imaginem: ſz
z numeꝝ ſupare ꝯtendat: q2 non pōt Xpi
ꝯuerſationem accipere: qui veſtigia primi
hois per carnis opa imitat. Qui vero illa
tria ſupat: triū cordaꝝ cytharam dño lar
giēte: ꝯſequitur: q2 qui nec terrore minaꝝ
eius frangit: vt obediat illi: nec colore do/
ctrine eius decipitur: vt recedat a ſpe ſua
quam hz in Chriſtū Ieſum: nec preſentia
amoris carnalis demulcet: vt deſerat amo
rem dei quem accepit per effuſionē z in/
fuſionem ſpiritus ſancti: pfecto: fidei: ſpei:
z charitatis: munera habere pbatur: ſine
quibus laudare deum corde z animo: non
valemus: z in q̄bus dei laus integra z pfe/

Pſalmo. cta ↄſiſtit. Laudate eum (inquit) in pſalte
rio: ⁊ cythara. Sed quare in pſalterio? Qꝛ
In populo lex plenitudo legis in pſalterio ↄtinetur. De
cem ſane corde: decem precepta legis deſi/
gnant: in qbus plenitudo iuſtitie contine
tur. At qꝛ longum erat diſcurrere per pre/
cepta: magiſqꝫ ex preceptoꝝ multitudine
peccandi occaſio preſtabat: miſſus eſt alius
propheta qui diceret. Verbum breuiatum
faciet dñs ſuper terram. Verbum breuia/
tum: qd ſit: apoſtolus manifeſtat: cum di/
cit. Manent autem: fides: ſpes: charitas:
tria hec: maior autem his eſt charitas. In
de eſt ꝙ in libro iſto: in cytharis sancti iu/
bilant: qꝛ veniens in carne dominus: no/
luit expreſſione multoꝝ preceptorum de/
terrere corda diſcipuloꝝ: ſed poſt aliqua
que pertinẽt ad fidem ⁊ ſpem. Hoc eſt (in
quit) preceptum meum: vt diligatis inui/
cem ſicut dilexi vos. Sed iam nunc videa
mus ⁊ audiamus: quid cantent: qui talia
munera perceperunt: ⁊ cuius eſſe dicatur
canticum: quod cantare meruerunt. Di/
cens enim.

E.3. Habentes cytharas dei (proti
nus adiecit ⁊ ait) Et cantantes canti
cum Moyſi ſerui dei: & canti/
cum agni, dicentes. Magna, &
mirabilia ſunt opera tua domi/
ne deus omnipotens: iuſtæ & ve
ræ viæ tuæ: rex ſeculoꝝ. Quis
non timebit te domine, & ma/
gnificabit nomen tuum? Quo/
niam tu ſolus pius es: quoniam
omnes gentes venient, & adora
bunt in conſpectu tuo: quoniam
iudicia tua manifeſtata ſunt.

Hoc canticum quo ad litteram: nec in
verbis Moyſi: nec in verbis agni manife
ſte reperitur. Qḋ ergo Moyſi legiſlatoris:
⁊ agni gratie largitoris: cõmune eſſe dici/
tur: ſicut ſpiritualiter dictum eſt: ita ⁊ in
ſpiritu intelligendum. Pro eo enim ꝙ or
do monachorum: procedit ab ordine lay/
coꝝ ⁊ ordine clericorum: in typo ſpiritus
ſancti: qui procedit a patre ⁊ filio: canti/
cum qḋ ſpecialiter pertinet ad eos: cõmu/
ne Moyſi ſerui dei: ⁊ agni eſſe phibetur:
vt timoris pertinens ad ſeruum: ⁊ amoris
pertinentis ad filium eſſe videatur: iuxta
illud pſalmiſte. Seruite domino in timo/ Ps.2.
re: ⁊ exultate ei cum tremore. Qui enim
dicunt. Quis nõ timebit te: ⁊ glorificabit
nomen tuum: timere ſeipſum: quem timẽ
dum predicant: ⁊ docẽt. Et qui protinus
adiungunt. Quoniam tu ſolus pius es: p
fecto amare ſe indicant: quem pium eſſe fa
tentur. Et notandum ꝙ cauſa timoris ↄti
netur in verbis precedentibus: qbus dici
tur. Magna: ⁊ mirabilia ſunt opera tua
domine deus omnipotẽs: iuſte ⁊ vere vie
tue: rex ſeculorum. Cauſa amoris in ſubſe/
quentibus: qbus ⁊ dicitur. Quoniam om
nes gentes venient ⁊ adorabunt in ↄſpe/
ctu tuo: qm̃ iudicia tua manifeſtata ſunt.
Quoniam (inquiunt) magna ⁊ mirabilia
ſunt opera tua: que te feciſſe: ſcripſit Moy
ſes. Et iuſte ⁊ vere vie tue: quibus paucis
oſtẽdiſti miſericordiam: multis iudicium:
quis iſta conſiderans non timebit te: maxi
me qui ignorat vias ipſas iudicioꝝ tuoꝝ?
Et qꝛ ita nunc in fine ſeculorum abundas
pietate: vt gentes quas aliquãdo proiece/
ras: ſuſcipias ad ſalutem: ⁊ iudicia que ali
quando erant obſcura: quare ita pcuſſeris
cecitate populum gentilem: nunc manife
ſtata ſunt mundo: ſcientibus ⁊ intelligen/
tibus ſeruis tuis: ꝙ ideo percuſſeris vt ſa
nares: qs non glorificabit te: ⁊ magnifica/
bit nomen tuum. Magnificare enim amã
tis eſt potius q̃ʒ timentis. Magnificat (in Lu.
quit Maria) anima mea dominuʒ: ⁊ exul
tauit ſpiritus meus in deo ſalutari meo:
qꝛ reſpexit humilitatem ancille ſue. Hec
autem omnia (vt iam dixi) cõmunia ſunt
eis qui cantant canticum iſtud: qꝛ ipſum
quem laudant: timent ⁊ magnificãt: ſcien/
tes qꝛ iuſtus eſt in iudicio: ⁊ in miſericor/
dia pius. Sed quare iſtud cantant ad lau/
dem dei: niſi qꝛ hi qui fornicantur a deo:
vlulant ⁊ blaſphemãt accuſantes iudicia
dei: que ſentiunt in ſemetipſis: quaſi non
ſint manifeſtata iudicia: quibus damnati
ſunt: cum ſit deus pius ⁊ miſericors: adeo
vt gentibus infidelibus parcat: querenti/
bus conuerti ad ipſum: ⁊ venire de tene/
bris ad admirabile lumen ſuum. Si enim
gentes infideles que extra ſunt: recipit ad
ſalutem: conſequẽs eſt: vt non ſit volunta
tis eius perire aliquos de his qui ſunt in
tus: ſed ipſi ſemetipſos deſperant: vt faciãt
ea que non conueniunt: ⁊ prouocent ad
iram ſaluatorem ſuum. Sequitur.

E.4 Et poſt hoc vidi: & apertum
eſt templum tabernaculi in cæ/
lo: & exierunt ſeptem angeli de
templo.

In quarta parte dicit Ioannes aper
tum eſſe templum dei in celo: ⁊ vi
ſam eſſe in eo archam teſtamenti. Hic au
tem dicit apertum eſſe templum taberna
culi teſtimonij in celo: ⁊ exierunt ſeptem
angeli de templo habẽtes plagas ſeptem.
Queritur ergo vtrum de vno templo di
ctum ſit vtrunqꝫ: an duo ſint ſpecialia tem
pla: de qbus iſta dicuntur. In veteri teſta
mento: collocatum erat a principio taber
naculum teſtimonij in Sylo in tribu Ef
fraym: proceſſu vero temporis edificatum
eſt templum in tribu Iuda. Qḋ autem re
pulſum eſt tabernaculum: ⁊ edificatum eſt
templum: deſignabat pertranſire vetera: ⁊
ſuccedere noua. Sed non ita in hoc loco:
vbi prius ſit mẽtio de templo: ⁊ poſtea de
templo tabernaculi: maxime cuʒ dicat: qḋ
eſt in celo. Vtrunqꝫ enim templum demõ
ſtratur manere in celo: ⁊ illud. ſ. de quo fa
cta eſt mentio in quarta parte: ⁊ iſtud de
quo agitur in hac qnta: vt aliud eſſe illud:
aliud iſtud: eo ipſo intelligatur: quo aliud
ſunt ſub veteri teſtamento: templum: aliud
tabernaculuʒ: lʒ prepoſtero ordine in hoc
libro ſcribantur. Sed ideirco fortaſſis in
hoc libro: prepoſtero ordine ſcripta ſunt:
ne de illo templo: aut tabernaculo: que fue
runt vmbra futuroꝝ: ſcribere putaretur: ⁊
non potius de templis ſpiritualibus que
in celo ↄſiſtunt. In celo enim ſunt templa
iſta: ⁊ non in terra: qꝛ quicquid dicitur de
eis: in ſpiritu: non ad litteram intelligen
dum eſt. Scd̃m ergo allegoriam duo tem
pla iſta myſtica: duo ſignificãt teſtamenta:
in quoꝝ primo latebat quõdam littera no
ui teſtamẽti: quaſi archa in templo: ⁊ qua
ſi rota infra rotam: vt ex eo quãdoqꝫ vide
retur exire: ſicut ⁊ virginalis caſtitas de
vita ↄiugali: ⁊ nihilominus de ſcd̃o egreſ
ſi ſunt ſpirituales intellectus: ſm̃ ꝙ plu
res ſunt. i. ſeptem angeli iſti: ⁊ ſeptem ſpi/
ritus domini miſſi in omnem terram. Sʒ
quare dictuʒ eſt templum tabernaculi? An
qꝛ primi fideles habuerunt tm̃ vetus teſta
mentum: nouiſſimi autem. i. nos vetus ſi
mul ⁊ nouum? Scimus eniʒ ꝙ templum
dei fundatum in terra eſt: in qua ⁊ fixum
eſt: quaſi habẽs radices: tabernaculum ve
ro tranſire poterat de loco in locum tanq̃ʒ
res mobilis ⁊ habilis ad portãdum: qꝛ vʒ
teſtamentum vetus: terreno quondam po
pulo datum eſt: ⁊ in ipſo ſolidauit radices
ſuas ad ↄfirmandas promiſſiones patruʒ:
nouum vero teſtamentum ſic ↄditum eſt
in circuncisione: vt protinus pertranſiret
ad gentes. Qꝛ vero nõ ita tranſiuit: vt de
ſereret ſanctos apoſtolos qui erant ex cir
cunciſione: ſed potius ipſi qui erant de ſe
mine Abrae trãſierunt cũ doctrina vtriuſ
que teſtamenti ad gentes: quaſi templum
tabernaculi exhibuerunt ſemetipſos fide
libus: in quo ingreſſi in ſpiritu: mediten
tur in lege domini die ac nocte. Deniqꝫ ⁊
lapides templi qui precioſiores ceteris: eſ
ſe videbantur: ⁊ vaſa ⁊ columne tranſlata
ſunt ad gentes: ⁊ ſi inuitis Iudeis: vt eſſet
in ſignum viuorum lapidum: qui tranſi
turi erant de Iudea ad populum genti/
lem: vt in eo edificaretur ſanctuarium

dñi. Et bene templuꝫ iſtud tabernaculum teſtimonij dictum eſt: q̄ eoipſo quo verba teſtamenti: ſeu veteris: ſeu noui: myſtica ſunt ⁊ ſpiritualia: teſtimonium ꝑhibent veritati: etiam preter illa que ſcripta ſunt ad litteram: teſtimonium ꝑhibentia: ⁊ ipſa: ꝑ q̄bus ⁊ teſtamenta dicunt̄. Scimus enim ꝙ teſtamēta mortuoꝝ: ſunt teſtimonia viuentium: ⁊ ꝙ illa q̄dem tradant̄ in littera ꝑ eos qui deceſſerunt: iſta in viua voce eoꝝ qui ꝑhibent teſtimonium: nimiꝝ: q̄ littera que dī occidere: in teſtīm̄ fidelibus data eſt: ⁊ ſpiritus qui dī viuificare: extra litteram ⁊ ſupra litteram: teſtimoniuꝫ ꝑhibet veritati. Datum eſt ergo populo gētili nouum teſtīm̄: immo nouum ſimul cum veteri: ⁊ nōnulli ꝯtinue legentes in eo: ingreſſi ſunt in illud: ita vt ꝑcipent ſpiritualem intellectum: nec tñ potuerunt egredi niſi in tꝑibus ſtatutis: q̄ñ per ea que completa ſunt opera dñi: ſcḋm partem ⁊ partem ꝯpitur ipſuꝫ teſtīm̄: vt poſſint hi qui extra ſunt (lꝫ aliq̄ñ malo ſuo) videre ⁊ intelligere que dicūtur. Sic duo angeli manētes in
Genes. domo: introduxerunt ad ſe Loth: qui manebat pre foribus: ⁊ mox clauſo oſtio: ꝑcuſſerunt eos qui erant extra caligine cecitatis: qui etiam cum aꝑto hoſtio egreſſi ſunt foras: effuderunt ſuꝑ eos iram indignationis ſue: pluerūtq̄ʒ ſuꝑ eos igneꝫ ⁊ ſulphur ad ꝑdēdam de terra memoriam eoꝝ. Sic ſic ſeptem angeli iſti: qui manēt intus per ꝯtemplationem: nolunt egredi foras ad effundēdas phyalas ſuas: niſi cum aperitur templum: quatenus patefactis myſterijs: improꝑent incredulis oꝑa eoꝝ: ⁊ increpātes eos ſuꝑ duritia ⁊ cecitate cordis eoꝝ: aut ꝯuertātur ex toto corde (ſi electi ſunt) aut ſi reprobi deteriores effecti: ꝑcipiāt ad plenum mercedem diffidentie ſue. Sicut enim Phinees zelatus eſt ꝓ dñm: ⁊ ſicut vnus de filijs ꝓphetaꝝ: vnxit Jheu in regem iſrael ad faciēdum iudicium in populo ſcelerato: ita ⁊ nunc de templo ſpirituali: egrediuntur ſeptem angeli ad exercendum iudicium in peccatores: ſpirituales. ſ. viri: de q̄bus ⁊ dī. Et exierunt ſeptem angeli de templo: habentes plagas ſeptem. Plagas iſti angeli dicuntur habere: q̄ qui ardent ingiter amore diuino: cum vident deum ꝯtemni: ⁊ blaſphemari a populo nequam: ſauciant̄ vehemēter in pectoribus ſuis: qḋ ſuſtinere pre dolore non valentes: iram quam de igne ſpiritus ꝯcipiunt: ſuꝑ peccatores nō ꝯuerſos effundunt. Ipſi ergo dolēt ꝑ̄ius: ſed nouiſſime ſuꝑ alios plagas immittunt: quatenus pacto zelo: ipſi qui zelant̄: a dolore ſanentur. Sed ne forte impares quiq̄ʒ ſtimulo paſſionis accēſi ſurorem: quaſi zelum effundant: quante ꝑfectionis ſint: vel eſſe debeant: q̄bus hoc datum eſt: manifeſtatur cum ſubditur.

[illegible] **Veſtiti lapide mundo & candido, & præcincti circa pectora zonis aureis.**

Qui diuini amoris intuitu: rebus ſe tēporalibus: ⁊ ꝓprijs deſiderijs priuant: dubium nō eſt ꝙ illo mundo ⁊ cādido induuntur lapide: de quo apoſtolus dicit. Petra autem erat Chriſtus. Sed memorari inter hec debemus: ꝙ mulier (cuius ſignum ſupius legimus) ⁊ legendo pro dono ſpiritus intelleximus: ſole eſſe indutam: Chriſto: vꝫ: ꝑhibetur: quatenus ſicut par eſt deuotio: eoꝝ qui in heremis ſpiritualiter viuunt: ⁊ eoꝝ qui cauſa dei ſpecialiter in cenobijs degunt: ita ⁊ in figuris ad eos ꝑtinentibus: ſimilitudo teneat̄. Qua vero ratione induat̄: q̄ ſeu ſole: ſeu lapide: apoſtolus inſinuat: cum fidelibus dicit. Exuite vos veterem hoīem qui corrumpit̄ ſcḋm deſideria mundi huius: ⁊ induite nouum hoīem qui ſcḋm deum creatus eſt. De zonis autem aureis: q̄d dicam: quaꝝ p̄cinctio circa pectora eſt: in qua mentis munditia deſignatur? Sed neceſſe non eſt: vt de eis multa loquamur: q̄ quid differat inter zonas aureas ⁊ pelliceas: quid inter p̄cinctionem lumboꝝ ⁊ mamillaꝝ: in parte prima huius libri ſufficienter (vt extimo) dictum eſt. Caueat auteꝫ qui zonam auream

non hꝫ ad mamillas: ne indiſcreto zelo accendatur aduerſus ꝓximos ſuos: ⁊ percutiat delinquentes fratres ipſe ꝑcutiendus ab alio: ſed ſcrutetur prius diligēter archana pectoris ſui: ⁊ ſi in ſe feriēdum aliq̄d deprehenderit: tanto diſcat alioꝝ culpis humiliter miſereri: q̄ꝫto ſe miſericordia indigere cognoſcit ne ſicut ipſe iudicat de ꝓximo ſuo: ita etiam ipſe a dño iudicetur. Et q̄dem zonas pelliceas circa lumbos habere multoꝝ eſt: auream vero circa pectora: paucoꝝ: q̄ nimiꝝ multi ſunt qui carnis continentiam ſeruant: paucorum vero eſt mentis munditiam poſſidere. Porro ad caſtitatem corporis: zona pellicea ſufficit: q̄ carnis maceratio: luxurie petulantiam domat. Hic vero zona aurea neceſſaria eſt: q̄ nullo modo mente ꝯtinere poſſumus: ne per immunda deſideria diſſoluat̄: niſi hanc indeſinenter ſpeciali meditatione cōſtringamus: vt dum: vꝫ: bona meditari nō deſinit: ei nec ad horaꝫ: aliena cogitare ꝯtingat. Tales igitur viros oīpotens deus ad zelandum inſtigat: ⁊ velut de ſuis ſtabulis dextrarios ad pugnam ꝓducit. Paſtores etenim eccleſiaꝝ qui in ſpiritu māſuetudinis annunciant populis verba dei: quaſi q̄dam palafredi portantes regem: aſſidua cum eq̄tatione predicando populis repreſentant. Spirituales autem viri qui ſilentio vacāt audientes non ꝯuerti populum ad ꝑcutientem ſe: accēduntur zelo: ⁊ quaſi q̄dam nobiles dextrarij: narium furore fremētes tanto ſe liberius ꝯtra impios: tꝑe neceſſitatis ingerunt: quāto id multo tꝑe largiori deſiderio conceperunt. Sequitur.

[illegible] **Et vnum de quatuor animalibus dedit ſeptem angelis, ſeptem phyalas aureas, plenas iracundiæ dei viuentis in ſecula ſeculorum.**

Si qḋ quatuor animalium phyalas aureas dederit ſeptem angelis: ſermo ꝓpheticus intimaſſet: minori forſan labore: ceteroꝝ enigmata ſoluerent̄. Si vero ideo ſpiritus ſanctus: ⁊ hec ⁊ alia multa ligare voluit ſacramētis: vt non ſine labore ſoluant̄: onerosum apparere non dꝫ: ꝙ ſepe digreſſionem facimus: vt ea que per ſe capi nequeunt per alia capiamus. In q̄buſdaꝫ locis iam dixiſſe me recolo: Helyam ꝓphetam ꝯtemplantium ordinem (hoc eſt heremiticum) deſignaſſe. Hic cum accenſus zelo occidiſſet ꝓphetas Baal: ⁊ aufugeret a facie Jezabel que illum querebat in malum: ⁊ ꝑueniſſet ad mōtem dei Horeb: aduerſus filios iſrael: deum qui ſibi loquebat̄ interpellauit: dicens: zelo zelatus ſum pro dño deo exercituum: q̄ dereliquerunt pactum dñi filij iſrael. Altaria tua dñe deſtruxerunt: ꝓphetas tuos occiderunt: ⁊ relictus ſum ego ſolus: ⁊ querunt animam meam vt auferāt eam. Qḋ cum loquutus eſſet in conſpectu dñi: facta eſt vox dñi ad eum: dicens. Uade ⁊ reuertere in viam tuam: per deſertum in Damaſcum. Cūq̄ʒ ꝑueneris illuc: vnges Azahel Regem ſuꝑ Syriam: ⁊ Jehu filium Namſi: vnges regem ſuꝑ iſrael. Helyſeum autem filiuꝫ Sephat: qui eſt de Abel in eula: vnges ꝓphetam pro te. Et erit: quicunq̄ʒ effugerit gladium Azabel: occidet euꝫ Jehu: ⁊ q̄cunq̄ʒ effugerit gladium Jehu: interficiet eum Helyſeus. Ecce Helyas paꝝ q̄d zeli perficiens: vicem ſuam Helyſeo (dño iubente) dimiſit: ⁊ qḋ ille exꝑte tetigit: iſte per ſe ⁊ per reges contemporaneos ſibi: ſcḋm totum compleuit. Ubi ⁊ illud ſummoꝑe notari opꝫ: ꝙ Helyas reges iubetur vngere: ⁊ tñ nihil hoꝝ fecit: vt intelligatur illud qḋ de ficulnea dictum eſt. Succide ergo illam. Poſt tres ſiq̄dem annos minatus eſt dñs ficulnee infructuoſe: ⁊ tñ ad p̄ces cultoris dimiſit illam: ita tñ vt ipſemet colonus qui rogauerat pro ea: daret aduerſus eam ſentētiam: dicens. Et ſiq̄dem fructum fecerit: ſin auteꝫ in futuro ſuccides illam. Sicut ergo Helyas zelatus pro domino: non ipſe ꝑmiſſus eſt effundere per ſe ſuum zelum ſuꝑ domum regis impij: ⁊ populum

iniquum: ſed iuſſus eſt vngere Helyſeum
in prophetam pro ſe: qui hoc q̄d ipſe men/
te conceperat: diligenter expleret: ita quar
tum animal. i. heremiticus ordo: non po
tuit: non zelaſſe contra errores ⁊ immun/
ditias eoꝝ qui fornicati ſunt a deo: ⁊ maxi
me Grecoꝝ: ſed q꞉ nōdum aduenerat tem
pus generale in quo non eſſet aliqua excu
ſatio: inſtitutus eſt ab eis ordo monaſti/
chus qui poſſet diutius permanere: ⁊ cui
poſſet cōmittere vicem ſuam in faciendo
zelum dn̄i: tempore oportuno: ne quid mi
nus longanimitatis ⁊ patientie modera/
tio diuina videretur habere: ſiante datam
ſententiam: nō alios pretermitteret viros
magnos: qui hanc (niſi ꝯuerterentur) rui
nam in primo minarentur. Preceſſit er/
go ordo ipſe: habens preparatas phyalas
traditas ſibi a iuſto deo: nec tn̄ ipſe effudit
eas: ſed alijs tradidit effundendas tempo
re quo eſſent ꝯſumata peccata. Sunt ete/
nim phyale ipſe: pie traditiones: q̄bus per
fectos inſtituere diſcipulos: docentes eos
operari iuſtitiam ⁊ zelari pro ipſa: vt luce/
ret lux eoꝝ coram hominibus vidētibus
opera eoꝝ bona. Illa eſt enim vera religio
in ꝯſpectu dei que ⁊ foris lucet per exem/
plum: ⁊ intus accenſa eſt per ardorem iu/
ſtitie. Unde ⁊ eedē phyale: non ſolum au
ree eſſe ꝑhibentur: verumetiam plene ira/
cundia dei: q꞉ ⁊ id q̄d foris oſtenditur de
vita eoꝝ: lucidum eſt: ⁊ precioſum: ⁊ qui
intus latet amor non poteſt non vlciſci in
iuriam dei ſui. Ita enim ſibi ꝯueniunt iſta
duo: vita. ſ. ſancta: ⁊ zelus dei: vt alteꝝ ſine
altero deo placere non poſſit. Si enim ad/
huc hō multis vitijs ſubiacere probat̄: qua
fronte: aut qua ratione zelabit aduerſum
peccata delinquentium: qui ſe (teſte con/
ſcientia) eſſe vnum cognoſcit eoꝝ qui di/
gni ſunt morte: eadem ipſe faciens: que in
alijs ꝯdēnat. Unde ⁊ apoſtolus. Inexcuſa
bilis es o homo ois qui iudicas. In quo
enim iudicas alios teipſum ꝯdemnas. Ea
dem enim agis que iudicas. Igitur qui ſe
ipſum vſq꞉ adeo miſeꝝ eſſe deprehēdit: vt
niſi miſereatur ſui deus: dignus ſit ira: miſ
ſereri potius dꝫ delinquentibus q̄ꝫ oſtēde
re zelum: niſi forte ⁊ ſe ⁊ illos quos ſcit eſſe
reatus participes: cōiter reprehēdat: iuxta
illud pſalmiſte. Peccauimus cum patri/
bus noſtris: iniuſte egimus: iniq̄tatem fe/
cimus. Alias autem: ⁊ ſancte opꝫ eſſe vite:
⁊ habere manifeſta ſigna ſanctitatis: qui
vult in peccatoribus exercere zelum dei:
vt non ſit qui poſſit arguere vitam eius
⁊ dicere. Eijce primum trabem de oculo
tuo: ⁊ tunc ꝑſpicies: vt educ-s feſtucā de
oculo fratris tui. Et illud. Peccatori au/
tem dixit deus. Quare tu enarras iuſti/
tias meas: ⁊ aſſumis teſtamentum meum
per os tuum? Unde ⁊ zelanti domino: ac
dicenti. Scriptum eſt. Quoniam domus
mea: domus orationis vocabitur: vos au/
tem feciſtis illam ſpeluncham latronum.
Reſponderunt Iudei ac dixerunt. Quod
ſignum oſtendis nobis: q꞉ hec facis? Q̄ꝫ
tale eſt: ac ſi per increpationem diceretur.
Scimus quia iſtud facere ſanctorum eſt: ⁊
eorum quorū vita diſſimilis eſt a vita hu
mana. Sed tu qui inter peccatores ꝯuer/
ſaris ſicut vnus ex nobis: ⁊ cum eiſdem
peccatoribus manducans ⁊ bibens: non
videmus quomodo ad te pertineat iſtud:
niſi oſtendas apertum ſignum: per quod
te talem eſſe intelligamus: cui iure: om/
nes nos obedire poſſimus. Liquet ergo
ꝙ ſancte oportet eſſe vite qui zelum vult
facere dei ſui: quia nec ſpiritus ſanctus: cu
ius eſt zelus iſte: requieſcit in corpore ſubie
cto peccato: dicente domino. Si diligitis
me: mandata mea ſeruate: ⁊ ego rogabo
patrem: ⁊ alium paraclitum dabit vobis.
Propagatum ſiquidem fore legimus ſpi/
ritum Moyſi: ſed tamen in eos qui boni
teſtimonij erant: ⁊ iuſtiores eſſe videbā/
tur in omni multitudine filiorum iſrael.
Requieuit ſpiritus Helye ſuper alium vi
rum: ſed tamen ſuper eum qui omnia re/
liquerat propter deum. Et vitam ergo ſan
ctam deſignatam in veſte: ⁊ ſpiritum ze/
li dei: accepit Helyſeus ab Helya: quia ni/
ſi precederet vnum: nullatenus aliud ſe/
queretur. Inde eſt ꝙ phyale quas vnum
de quatuor animalibus tradidit ſeptem
angelis: ⁊ auree eſſe perhibentur: ⁊ plene
iracundia dei: quia inſtitutiones quas pa/
tres monachorum a viris ſpiritualibus ac
ceperunt: ⁊ claritatem precioſiſſimi auri
habere viſe ſunt in doctrina morum: ⁊ fer
ventiſſimum zelum in amore dei: non mo
do quia ita docuerunt: ſed quia potentia
quadam verboꝝ ignitorum vtrunq꞉ obe/
dientibus ſibi tradere potuerunt. Et bene
dicens: vnum de quatuor animalibus: de/
dit ſeptem angelis: ſeptem phyalas aure/
as plenas iracundie dei: addidit: viuen/
tis in ſecula ſeculorum: quia ſicut morien/
tis eſt iudicari: ita viuentis eſt iudicare: ⁊
ſicut morientis pati iniuriam: ita viuen/
tis exercere vindictam. In illis etenim
ſanctis qui omnia patienter ſuſtinēt: ima/
go videtur eſſe Chriſti mortui: ⁊ in infir/
mitate carnis noſtre ab impijs homini/
bus crucifixi. In eis autem qui faciunt ze
lum eius: viuere ſe oſtendit in ſecula ſecu/
lorum: ⁊ venturum ſe eſſe de celo in glo/
ria patris ſui: iudicare viuos ⁊ mortuos ⁊
ſeculum per ignem. Unde ⁊ per apoſto/
lum dicitur. Horribile eſt incidere in ma/
nu viuentis dei. Uidetur etiam aqua in
qua venit primo Chriſtus mortificare mē
bra noſtra: habere ſimilitudinem rei mor/
tue: vel ad mortem fluentis: ignis in quo
venturus eſt ſecundo: rei ſemper viuen/
tis ⁊ manentis in ſecula ſeculorum: quo/
rum primum pertinet ad patientiam: ſe/
cundum ad zelum dei: iuxta quod ⁊ ſpiri
tus ſanctus primo apparuit in columba:
ad extremum in igne: nimirum: quia tem
pus patientie: tempus iudicij ſine mora ſe
quetur. Sequitur.

7 Et impletum eſt templum fumo a maieſtate dei: & de vir/
tute eius: & nemo poterat in/
troire in templum, donec conſu
marentur ſeptem plagæ ſeptem
angelorum.

Angeli egrediuntur de templo: vt ef/
fundant iram dei ſuper terram: templum
autem impletur fumo: vt nemo poſſit in/
trare in illud: donec conſumentur ſeptem
plage: quia ad iuſtum dei pertinet: diſtri/
ctumq꞉ iudicium: vt cum viri ſpirituales:
quorum eſt proprium manere intus: co/
guntur ad faciendum zelum dei: egredi
foras: nullus eorum qui extra ſunt: fina/
tur ingredi intus: quouſq꞉ fiat iudicium
de viris impijs: quorum deſperata frene/
ſis incurabilis eſt. Sed quare nemo poteſt
introire in templum? Quia repletum eſt
(inquit) fumo a maieſtate dei: ⁊ virtute
eius. Fumus oculos offendit vt videre
non poſſint: ⁊ indignatio diuina cecat
oculos mentis hominum impiorum: vt
non videant veritatem: ſicut ſcriptum
eſt. Impie agent impij: neq꞉ intelligent
omnes impij. Unde ⁊ ex perſona omni/
potentis dei: Eſaye dicitur. Obceca cor
populi huius: ⁊ aures eius aggraua: ⁊
oculos eius claude: ne forte videat ocu/
lis ſuis: ⁊ auribus ſuis audiat: ⁊ corde
ſuo intelligat: ⁊ conuertatur: ⁊ ſanem
eum. Sed quare a maieſtate dei: ⁊ de vir/
tute eius dicitur templum impletum eſſe
fumo: niſi quia ſicut humilitas ⁊ infirmi/
tas ad redemptionem: ita maieſtas ⁊ vir/
tus pertinet ad iudicem Chriſtum: niſi
quia ibi ſecuritas: vbi paruitas Chriſti:
ibi timor: vbi maieſtas? Ut enim ſe ali/
quando exhibuit paruum: quatenus ef/
fuſa deſuper luce miſericordie ſue: illumi/
naret humiles: ⁊ manſuetos terre: ita
poſt aſcenſionem ſuam in celum: reſidens
cum patre in throno glorie ſue: exhibet
ſeipſum ineffabiliter magnum: vt effuſa
caligine iudicij ſui: eos qui gradiuntur
in ſuperbia percutiat cecitate: ne quan/
do (inquit) videant oculis: ⁊ auribus
audiant.

Et nemo (ait) poterat introire in tem

plum donec ꝯſumarentur ſeptem plage ſe/
ptem angeloꝝ. Hic locus eſt: vt dicamus:
quare ſeptem plage: ⁊ ſeptem angeli. Dixi/
mus ſupius ad quintum tp̄s eccleſie ptine
re ꝓprie effuſionem phyalaꝝ: ⁊ qua rōne
hoc tenendum ſit: ſufficiēter expreſſimus.
Et tn̄ qđ ſepe notatum eſt: ſingule partes
libri habent ꝓpria tpa deputata ſibi: ꝫ vni
uerſa tpa oibus partibus ſint cōia: ſm q
Ubi hunc q̄ꝫ notandum. in ianua huius opis etiaꝫ ſub figura qnqꝫ
populoꝝ intimare curauimus. Quocirca
⁊ ſi proprium tp̄s effundentium phyalas
iracundie dei: quintum eſt: ſicut apoſtoloꝝ:
primum: martyꝝ. ſcđm: doctoꝝ tertium:
virginuꝫ quartum: nihilominus tn̄ omnia
tpa oibus ſunt cōia: ita vt ſingulum tp̄s a
primo vſqꝫ ad ſeptimuꝫ: habeat in ſe aliqđ
qđ ptineat ad paſtores: aliquid qđ ad cete
ros ordines: nimiꝝ: qꝛ vnuſquiſqꝫ iſtoꝝ or
dinum a primo tpe vſqꝫ ad ſeptimum per
ſucceſſioneꝫ pdurat. Que: vꝫ: ſucceſſiones
ſinguloꝝ ordinum: qꝛ per ſingula tpa va/
riant: accidit vt ſingulus ordo in ſeptem
Regula communis portionibus diſtinguatur. Et quāuis ipſe
vnus ſit: multiplicitatem tn̄ per ſucceſſio/
neꝫ recipiet. Hac pro cauſa: vt prima pars
ſub ſpecie ſeptem angeloꝝ: ſeptem eccleſia
rum: tertia ſub ſpecie ſeptem angeloꝝ tu/
bis canētium: ſeptem tpa eccleſiaſtica vni/
formiter tangit: ita quinta pars ſub ſpecie
angeloꝝ effundētium ſeptem phyalas: ſin/
gulis tpibus: ſingulis angelis deputatis.
In ſingulis enim tpibus precedere opor/
tuit patientiam: ⁊ ſeq zelum: qꝛ nulli dees/
ſe viſum eſt: qđ non eſſet pro tpe tolleran/
dum: ⁊ in fine puniendum: ſicut ⁊ in quo
libet hoie qui longo tpe expectatus: parui
pendit apprehendere diſciplinam. Hec igi
tur cauſa eſt: quare ſeptem angeli eſſe dicū/
tur qui egreſſi ſunt de templo ad effundē
das ſeptem phyalas iracundie dei. Et qua
re ſeptem phyalas: aut ſeptem plagas ha/
bere ſcribuntur: cum omnes ſint vnius or
dinis: ⁊ vnius poteſtatis. A quo ſenſu: nec
illud diſcrepat: qđ ait dn̄s per Moyſen:
Percutiam vos ſepties ꝓpter peccata vē

ſtra: nimiꝝ: qꝛ ſeptem ſunt tpa: vel potius
ſex: ſed duplex ſextum: que data ſunt ad pe
nitentiam populo dei. In qbus ⁊ electi p/
cutiuntur vt pficiant: ⁊ reprobi ne excuſa
tionem habeant de peccato ſuo: ⁊ vt reue/
letur illoꝝ ꝯſumata malitia in charitate iu
ſtoꝝ. An forte non eſt ex charitate zelus iu
ſti: qꝛ corripit: qꝛ increpat: qꝛ flagellat: qꝛ
(vt id qđ grauius eſt) inferam: eodem fer/
uenti zelo cōmotus Petrus Ananyam ⁊
Saphyram tpaliter occidit? Abſit. Quis
enim magis iraſcitur ſup inſipientia adole
ſcentis q̄ꝫ pater: qui amplius amat eum?
Quis magis indignatur aduerſus leuita/
tem puelle: q̄ꝫ ſponſus: qui nimio amore
alligatus eſt illi? Non ergo qꝛ dn̄s odit po
pulum ſuum: pcutit eos his plagis que du
riores ſunt ceteris: ſed vt ꝯuertantur ⁊ vi
uant: ⁊ ſi viri impij ſemp proficiant in pe/
ius: ⁊ odio habeant gratis eum qui dilexe
rit illos: eripiēs eos de poteſtate principis
tenebraꝝ: ⁊ redimens in ſanguine ſuo. Igi
tur velint: nolint reprobi: opꝫ electos dei
facere zelum dei: ⁊ increpare durius eos
qui nolunt ꝯuerti: ⁊ effundentes ſup eos
phyalas iracundie dei. Nam ſequitur.

Capi. 16 Tex. 1 ¶ Et audiui vocem magnam de templo dicentem ſeptem an/gelis. Ite, & effundite ſeptem phyalas iræ dei in terram.

¶ Uox magna audita eſt de templo: di/
cens ſeptem angelis: vt effundant ſeptem
phyalas ire dei in terram: qꝛ de vtroqꝫ te/
ſtamēto habet manifeſta ſignificatio: q de
beāt viri ſpirituales effundere zelum ſuuꝫ
ſup eos qui vſqꝫ in fineꝫ terreni ſunt: ⁊ ter
rena ꝯcupiſcunt: etiam ſi eoꝝ aliqui ſm fi/
ctam ſpeciem celeſtes eſſe videantur. Qꝛ
enim pro diuerſitate ordinum: in qbus car
nales hoies mentiri deo per fictum habi/
tum aut tonſuram noſcunt: in ſequētibus
ſup mare: ⁊ ſuper fontes aquaꝝ: necnon ⁊
in ſolem: ⁊ in aerem: phyale aliquoꝝ ange/
loꝝ effuſe fore ſcribuntur: ne qs nomine ſo

lis aut aeris aliquos celeſtes viros cre de/
ret deſignari. Hic non vni tantum angelo
rum: ſed omnibus generaliter dictum eſt.
Ite ⁊ effundite phyalas ire dei in terram.
Et benedictum eſt. Ite: qꝛ qui mouent p
zelum dei a tranquillitate animi ſui: illuc
ire videntur: vbi ante non erant. Et rur/
ſum qui poſt quietem ſilentij ſui: vrgēnte
amore dei ſui: egreditur vt loquatur ver/
bū: ⁊ increpet delinquētes: ire dicit: qꝛ niſi
aliquantulum deſerat quod tenebat: vt
eat ad aliud: in quo ante non erat: non po
teſt facere niſi id quod prius: ſilere: legere:
pſallere: ⁊ orare aſſidue deum ſuum. Sed
neceſſe eſt vt aliquando eat: quia vox ma/
gna que auditur de templo: eum quieſce/
re non permittit: Eunt ergo angeli: quia
vox audita compellit: ⁊ effundunt ſinguli
phyalas ſuas vnuſqſqꝫ in ordine ⁊ in tem
pore ſuo. Nam ſequitur.

¶ De primo angelo effundēte phyalam.

Tex. 2 ¶ Et abiit primus angelus, & effudit phyalam ſuam in ter//ram, & factū eſt vulnus ſeuū ac peſſimum in hominibus qui ha/bent caracterem beſtiæ, & in eos qui adorauerunt imaginem eius.

¶ Eccleſia primitiua que collecta eſt i iu/
dea de circuncifione: ſicut alibi iam ſcripſi/
mus dicta eſt terra: ſiue qꝛ de populo terre
no collecta eſt: ſiue qꝛ ipſamet terrena moy
ſi precepta cōplectēs: noluit vſqꝫquaqꝫ cō/
ſurgere ad celeſtia verba: pp quod viri ſpi/
rituales qui fuerunt in ea aſſumpſerunt ze
lum pro nomine dei aduerſus eam: impro/
perantes illi duritiaꝫ ſuam: ſicut ex verbis
epiſtolaꝝ pauli: ⁊ libri actuum apoſtoloꝝ
perpendi poteſt: ex quibus eſt illud quod
dicit idem paulus: propter itroductos fal
ſos fratres qui venerunt explorare liberta

tem noſtrā: ⁊ periculis in falſis fratribus ⁊
alio loco. Uidete canes: videte malos ope
rarios: videte conciſionem. Sic igitur ze/
lantibus viris ſpiritualibus aduerſus ec/
cleſiam illam: que dicta eſt circūciſionis: fa
ctum eſt ſeuum vulnus ac peſſimuꝫ in ho
minibus qui habebant caracterem beſtie
ex adorauerunt imaginem eius: qꝛ hii qui
ſic volebant vocari chriſtiani vt tamen li/
ceret eis carnaliter viuere ⁊ ambulare ſe/
cunduꝫ deſideria vite huius: quod eſt ha/
bere caracterem beſtie: hoc eſt: voluntatē
carnis: que eſt contraria verbo crucis ⁊ ob
ſeruare doctrinam phariſeorum: quod eſt
adorare imaginem ipſius: non ferentes cor
rectionem iuſtoꝝ: ſeuo ac peſſimo vulne
re doloris ſauciati ſunt. Unde eiſdem car/
nalibus hominibus velut in rabiem ⁊ fu/
rorem verſis: inſanabilis facta eſt plaga eo/
rum: ita vt non nulli relicta penitus fide
chriſti quaſi canes ad ſuum vomitum redi
rent ad iudayſmum ſegregantes ſe a cōfeſ
ſoribus chriſti: tanq̄ꝫ ab immundis ⁊ incir
cunciſis: ⁊ ſociantes ſe iterum hominibus
blaſphemis qui fuerant conſentiētes mor
tis eius: ⁊ comparticipes eorum qui fude/
rant cruorem ipſius. Diximus enim ſupe/
rius cum ageremus de ſepe ſcripta beſtia:
q ab herode primo qui occidit innocētes
pueros (inchoata eſt: ⁊ primum caput ip/
ſius fuit ſynagoga iudeoruꝫ: cuius recte ar
guitur accepiſſe caracterē ⁊ adoraſſe ima
ginem illius falſi chriſtiani: qui relicta liber
tate que eſt in chriſto ieſu: carnalia eius exē
pla ⁊ doctrinam peſtiferam acceperunt.

¶ De ſecūdo angelo effundēte phyalaꝫ.

¶ Et ſecundus angelus effudit phyalam ſuam in mare. Tex. 3

¶ Sicut in terra: eccleſia circunciſionis:
ita in mari eccleſia gentium deſignata eſt.
Claruit autem hec eccleſia ſecūdo tempo/
re predicantibus fidelibus verbum dei: ſe/
cundum quod acceperant a ſanctis apoſto

lis. Aſſimilata autem mari propter amaritudinem cordis ⁊ fluctuationem infidelitatis: in qua multo tempore detenti fuerant: hoc eſt a diebus Japhet vſq; ad chriſtum: quod tamen benedicente domino: vt prius terra benedicta ex iſrael protulerat ligna fructifera: ita ⁊ ipſum ad vocem predicantium verbum crucis: protulit electorum piſcium multitudinem copioſam: dicente de hoc domino predicatoribus primis. Venite poſt me: ⁊ faciam vos fieri piſcatores hominum. Verum q2 ⁊ in ipſa collectione fidelium non defuerunt multi qui ſequerentur nicholaum: vnum de ſeptem diaconibus primis a quo propagata eſt ſecta nicolaytarum: ⁊ qui redirent velut ſus lota in uolutabrum luti: ſicut ⁊ apoſtata Julianus ⁊ qui tempore crederent ⁊ tempore temptationis recederent: ſicut multi qui defecerunt in perſecutione: ⁊ qui ita vellent ſeruare fidem chriſti: vt tamen liceret eis viuere in immundicia: ſicut gentes que ignorant deum: nõ potuerunt deeſſe in domo dei viri ſpirituales: qui videntes huiuſcemodi abhominationes: non effunderent ſuper populum zelum ſuum: ſiue quia ipſi reprobi corrigi nolent a peccatis ſuis: ſiue quia electi coinquinarentur ab eis: ſuſtinentes ⁊ diſſimulantes iniquitates ipſorum. Predixerat enim beatus paulus futuros eſſe tales homines in eccleſia dei ita dicens. Ego ſcio ꝙ intrabunt poſt diſceſſionem meam lupi graues in vos non parientes gregi: ⁊ ex vobis ipſis exurgent viri loquentes peruerſa: vt adducant diſcipulos poſt ſe. Sed ⁊ petrus in epiſtola ſua: ſimile aliquid preſcripſit dicens. Fuerunt in populo pſeudo prophete ſicut ⁊ in vobis erunt magiſtri mendacij qui introducent ſectas perditionis: ⁊ multi ſequentur eorum luxurias: per quos via veritatis blaſphemabitur: ⁊ in auaritia fictis verbis de vobis negotiabuntur. Et hoc quidem ⁊ alia

multa que poſtea acciderũt: predicta ſunt a ſanctis apoſtolis in ſpiritu prophetie: vt non ſcandalizarentur electi: quando viderent ea opere conſumari. Ceterum multitudo maxima eorum qui ſteterunt in fide quam cito abierint retrorſum ab eo quod traditum erat illi: ſancto mandato: teſtatur ille qui ſcribit hyſtoriam eccleſiaſticam in loco illo vbi incipit agere de perſecutione Dioeletiani: ⁊ Maximiani ita dicens. Ubi ex multa libertate multa que indulgentia vitiati ſunt: mores: ⁊ diſciplina corrupta eſt: dum alter alteri inuidemus: ⁊ alter alteri derogamus: dumq; nos inuicẽ mordemus: ⁊ incuſamus: ⁊ malorum per ſingulos cumulus intumeſcit: diuina prouidentia iacturam diſcipline populo ſuo illatam ex plurima pace ⁊ nimia ſui leuitate proſpiciens aggreditur primo ſenſim refrenare lapſantes. Et paulopoſt. Sed cũ nullus ex hoc clementie eius intellectus populis redderetur: quin potius velut ignorantes deum: abſq; diuina prouidentia res agi ducerent: ⁊ per hoc eo magis perſiſterent in malis ſuis: atq; ipſi qui duces populi videbantur: ⁊ principes diuini mandati immemores effecti: aduerſum ſe inuicem contentionibus: zelo: liuore: ſuperbia: inimicicijs: atq; odijs inflammarentur: ita vt tyrannidem potius q̃ ſacerdotium ſe crederent exercere: tunc demum ſecundum vocem Jeremie obſcurauit dominus in ira filie ſyon: ⁊ deiecit de celo gloriam iſrael: nec rememoratus eſt ſcabelli pedum ſuorum in die ire ſue. Et poſt aliqua. Non eſt noſtrũ deſcribere quanta in ſacerdotes dei iniuriarum genera collata ſunt: ſicut ne illud quidem noſtrũ duximus exponere ſigillatim: quanta prius inter chriſtianos rabies diſcenſionis exarſit. Hoc ſolum hyſtorie tradere licuit: ꝙ iuſto dei iudicio ⁊ neceſſaria correctione diuinam ſenſimus manum. Neq; enim refert remedium pro

Nota.

ferre pro quibus vel turbo perſecutionis inuectus eſt: vel quos: quantoſq; infidelitatis procella dimerſerit. Sed illa commemorabo: que vel nos ipſos dicentes: vel alios edificent audientes: ⁊ infra. Illos qui ⁊ multo plures fuerunt quos metus oppreſſit: ⁊ ante congreſſionem ſolus terror eliſit: preterire melius puto. Verum hoc commemorare libuit: vt ſciamus non defuiſſe culpam: tempore ſanctorum martyrum populo chriſtiano: pro qua viri ſpirituales effundere ſuper eos phyalã iracundie dei: non immerito debuiſſent: ne quis putet fideles illius temporis omnes in perſecutione ſtetiſſe: aut ante perſecutionem: omnes ſanctos ⁊ iuſtos fuiſſe: quia multos legit in perſecutione paganorum martyrij gloria coronatos. Quia igitur multis modis preuaricatus eſt: non ſolum populus: ſed ⁊ clerus: effuſa eſt ſuper eos phyala iracundie dei: vt ſcirent experimento hi qui nollent conuerti ab erroribus vie ſue. Quid illud eſſet quod apoſtolus dicit gentili. Si deus naturalibus ramis non pepercit: ne forte nec tibi parcat. Nam ſequitur.

Te.4 ¶ Et factus eſt ſanguis tanquã mortui, & omnis anima viuens mortua eſt in mari.

¶ Non nulli quando increpantur: dolẽt ꝙ ſe vlciſci aut metuunt: aut nõ poſſunt. Et hoc precipue accidit illis: qui zelũ dei habent: ſed non ſecundum ſcientiam. Qui autẽ volunt honorari in populo ſicut nõ nulli clericorum: ſi quando increpãtur publice de vitijs ⁊ peccatis ſuis: ſeu etiã quibuſcunq; erroribus de quibus correcti ſecretius emendari noluerunt: pre confuſione ⁊ rubore: emoritur cor eorum: ⁊ recedit ab eis penitus calor ſpei: delinquentibus in ſeipſis: ⁊ abijcientibus timorem domini a conſpectibus ſuis. Et quia multi erant

in illo curſu temporis: qui confitebantur ſe noſſe deum: factis autem negabant: vbi viri ſpirituales ceperunt eos increpare de erroribus ſuis: quidam ſanguis accidie procreatus eſt in cordibus eorum: per quẽ mortua eſt omnis anima que viuebat in mari. Quare hoc? Quia homines animales qui ſe putabant aliquid magni agere: quia receſſerant a cultura ydolorum: ⁊ nolebant recedere a vitijs ⁊ a peccatis: mox vbi viri ſpirituales increpabant aliquos eorum ſcandalizabantur dicentes. Et ſi ſalui eſſe non poſſumus in fide chriſtiana: quid nobis profuit receſſiſſe a cultura ydolorum? Omnis ergo anima viuens mortua eſt in mari: quia animales homines qui neſciunt que ſunt ſpiritus dei: ſi compelluntur deſerere id quod amant: etiam parum id quod habent in deum: fidei: ⁊ ſpei: ⁊ deuotionis ammittunt. Unde ⁊ cõpetenti iudicio traditi fuerunt in temptatione: vt qui ſine iuſtitie opere pacis tempore gloriabuntur: de fide: fuiſſe mortuam fidem illorum temptationis tempore probaretur. Et notandum ꝙ hoc vniuerſale omnis: vel omne: non ſemper in diuina pagina pro toto; ſed pro maiori parte accipiendum eſt: ſicut e diuerſo hoc: nomen: nemo: non eum ſemper intellectum facit: quem facere videtur: ſed alium. Si enim hoc nomen: nemo: ſemper pro nemine accipiendum eſſet: dicens ioannes baptiſta: in euangelio de chriſto. Et teſtimonium eius nemo accipit: nequaq̃ ſubiungeret. Qui autem acepit eius teſtimonium: ſignauit quia deus verax eſt. Et ſi ſemper hoc vniuerſale (Omne) vniuerſitatem reſpiceret nequaquam diceret dominus. Et ego ſi exaltatus fuero a terra: omnia traham ad me ipſum: ſed aliqua. Igitur ⁊ quod ait in hoc loco ioannes. Omnis anima viuens: non pro vniuerſitate credentium accipiendum eſt: ſed per in miſericordia multitudine eorum qui tempore eorum defecerunt in fide. Sequitur.

¶ De tertio angelo effundente phyalam

Tex.5 ¶ Et tertius Angelus effudit phyalam ſuam ſuper flumina, & ſuper fontes aquarum: & factus eſt ſanguis.

¶ Tertio tempore quod incepit a conſtãtino immutatus eſt ſtatus eccleſie: propter pacem ⁊ dominium quod datum eſt illi: ⁊ qꝛ data eſt licentia chriſtianis docere libere filios ſuos: ita vt ordinato clero ⁊ multiplicatis diſcipulis viderẽtur e diuerſis locis ad irriganda corda fidelium: oriri quaſi flumina ⁊ fontes aquarum: non iam proferentes amaritudinem mundane ſapientie: quã perdidit chriſtus: ſicut prius aqua maris: ſed dulcedinẽ illius ſapientie: que de celo deſcendit. Sed quamuis iſtud nõ defuit tamen iniquitas generi humano: ꝑ quia nec iſto modo reuocati ad iter: puniri debuiſſent. Non nulli namqꝫ eorũ qui videbãtur eſſe doctores i populo: ꝓſũmẽtes de cordibus ſuis: inter multa vera q̃ docere viſi ſunt: falſa aliquã ꝓtulerũt: in qbus ⁊ de eadem cleri multitudine non ſolum plurimos ſequaces: verum etiam ⁊ defenſores i ſuis hereſibus habere ceperunt: adeo vt propter hoc ſciſma fieret in clero ⁊ i populo dei: alijs ſtantibus pro veritate: alijs defendentibus (quaſi pro veritate) mendacium. Cũqꝫ viri ſancti arguerent eos verbis pacificis q̃rentes reuocare ad iter: vſqꝫ adeo: vt legitur in hyſtoria eccleſiaſtica: inualuerunt heretici ſacerdotes. vt multi ꝑ conſilium eorum occiderẽtur: ⁊ nouo poſt victorias paganorum coronarentur martirio. Unde factum eſt vt tertius angelus effunderet phyalam ſuam: ſuper flumina: ⁊ ſuper fontes aquarum: hoc eſt ſuper illos epiſcopos ⁊ ſacerdotes qui infecti erant errore arriano: ⁊ factus eſt ſanguis: quia zelãtibus viris ſpiritualibus aduerſus prauos doctores: procreatus eſt in cordibus eorũ potus mortalitatis: d̕ quo dicit apoſtolus. Litera occidit: ſpiritus autem viuificat. Mox enim vbi heretici increpant de doctrina ſua carnaliter ĩtellecta: indurãt cor ſuum ⁊ obturant aures ſuas ſicut aſpis: vt nolint aſcendere ad ſpiritualem intellectũ dicentes illos eſſe hereticos: qui alium intellectum quã qui ſcriptus eſt: in teſtibus librorum in dicunt. Sed iuſto dei iudicio actuꝫ eſt: vt qui pro erroris ſui defenſione catholicorũ ſanguinem fuderunt: ꝓſi mortalem potum doctrine carnalis que in litera eſt: haurirent ignorãtes illud quod ſcriptum eſt. Spiritus eſt qui viuificat: caro autem non prodeſt quicq̃. Unde ⁊ mox ſubditur.

Tex.6 ¶ Et audiui Angelum aquarum dicentem. Iuſtus es, qui es, & qui eras ſanctus, qui hæc iudicaſti: quia ſanguinem ſanctorum & prophetarum fuderunt: & ſanguinem eis dediſti bibere, vt digni ſunt. *Et audiui* alterum Angelum ab altari, dicentem. Etiam domine deus oĩpotens vera & iuſta ſunt iuditia tua.

¶ Angelus aquarũ magnos illos: ⁊ ſpirituales doctores deſignat: qui ſe oppoſuerunt aduerſus hereticos propter veraꝫ fidem oſtendentes intellectũ eorum eſſe ſanguineum ⁊ carnalem: de quo dominus petro. Beatus es inquit ſimon bariona: quia caro ⁊ ſanguis non reuelauit tibi. Et quia nonnulli admirantur de iudicijs dei conquerentes ad inuicem ⁊ dicẽtes. Si nos credimus falſum quod putamus eſſe verũ que culpa nobis eſt: aut que iniquitas? Ex qua culpa id acciderit vt ita cecarẽtur corda eorum: demonſtratur cum dicitur. Qꝛ ſanguinem ſanctorum ⁊ prophetarum fuderunt: ⁊ ſanguineꝫ eius dediſti bibere: vt digni ſunt. Humanum ſiquidem eſt: incidere aliquando in erroreꝫ: ſed perſequi ca-

tholicos pro defenſione erroris: ⁊ fundere illorum ſanguineꝫ (ſicut fecerunt arriani) diabolicuꝫ. Inde eſt: ꝙ correcti a viris ſpiritualibus: nõ fuerunt digni qui apprehẽderent diſciplinaꝫ: ſed magis indurauerũt ceruices ſuas: vt contempta doctrina ſpirituali: eligerent ad defenſionem erroris ſui: intellectum habere: qui guſtantibus inferre mortem. Et bene ait: qꝛ ſanguinem ſanctorum ⁊ prophetarum fuderunt: quia nõ ſolum pios ſacerdotes ⁊ epiſcopos ĩuoluit perſecutio arriana: verum etiã monachos ⁊ heremitas: in quibus erant non nulli habentes ſpiritum prophetie ſicut legitur de ſancto ioanne anachorita: ⁊ de ſancto benedicto: q̃uis ⁊ catholici doctores: prophete dici queant: quia futura predicunt. Et bene dicit angelus. Iuſtus es: qui es: ⁊ qui eras ſanctus: qꝛ ⁊ in veteri teſtamẽto oſtẽdit ſe eſſe ſanctum ⁊ iuſtum: reddẽs retributioneꝫ ſuperbis: ⁊ in nouo ſimiliter Angelus vero qui reſpondit ab altari ⁊ dixit. Etiam domine deus omnipotens vera ⁊ iuſta ſũt iudicia tua: catholicos epiſcopos puto deſignari congregatos in concilijs: q confirmantes ſcripturas ſanctoruꝫ: doctores heretios dãnauerunt. Altare ⁊ enim de lapidibus fit ſegregatis ab alijs: ⁊ coniunctis in vnum locum. Sic ⁊ ſancti epiſcopi ſegregati ſunt ſecundum aliquid ab alia multitudine fidelium: vt ipſi qui ſunt maiores in eccleſia decernerẽt: ꝯgregati in ꝯcilijs qd abijciẽdũ ſit: qd tenendũ. Quaſi ergo ab altari angelus reſpondit dicẽs. Etiam domine deus omnipotens: vera ⁊ iuſta ſunt iudicia tua: cũ ex ipſo ordine epiſcoporum congregati ſunt aliqui in concilijs: qui damnantes hereticam prauitateꝫ ⁊ deum omnipotentem eſſe iuſtuꝫ iudicẽ: ⁊ ꝓpria culpa homines ipios incidiſſe in iudicium ſanguinis qui ſanguinem fuderunt teſtati ſunt. Sequitur.

¶ De quarto angelo effundẽte phyalaꝫ.

Tex.7 ¶ Et quartus Angelus effudit phyalam ſuam in ſolem: & datum eſt illi æſtu affligere homines & igne.

¶ In ſole ſicut iam diximus deſignantur contemplatores: quorum eſt proprium relictis omnibus ſpeculari facieꝫ dei: ⁊ videre eum qui fecit nos. Hic ordo quarto tẽpore habuit conflictum cũ beſtia: que aſcẽdit de mari: quia iſte caſtitatem predicat: ille luxuriam. Iſte contemptum mundi: ille temporalem gloriam ⁊ mundanos honores. Sed quia ibi plerũqꝫ ex occulta elatione: appetitus ſurripuit vane laudis: vbi manifeſta religio prenotat ſanctitateꝫ: nec in ipſo ordine tam preclaro deeſſe potuit: quod argueretur a ſanctis viris: quia vana eſt profecto omnis regligio: que non eſt ſolidata: ⁊ fundata in radice humilitatis: etiam ſi pro ſua excellentia videretur tranſcendere aſtra celi. Unde ſcriptuꝫ eſt Gaudium ypocrite ad inſtar puncti: ſi eleuauerit caput ſuum vſqꝫ ad nubes: quaſi ſterquilinium in fine perdetur. Igitur ⁊ ſuper tales viros: ſi diſſimulant corrigi de die in diem: effunditur ſicut ⁊ in ceteros phiala iracundie dei: quia tanto ſunt qui eiuſmodi ſunt: durius increpandi: q̃to illorum delictum: non tam homines tãgit: quam deum. Uerum quia ſe ſanctos ⁊ iuſtos ⁊ digniores ceteris eſſe putant. tanto ſi increpantur ab aliquo: magis accenduntur in ira: quanto nihil eſſe putant vitam aliorum: qui ſe ſicut ipſi extimant ab yſu temerario increpare preſumũt. Solent etiaꝫ qui eiuſmodi ſunt conqueri concurrentibus ad ſe: ⁊ exponere illis vitam ſuam: vt ſciant quia zelo inuidie ⁊ liuore odij arguũtur. Unde ⁊ plerũqꝫ ꝯtingit: vt affligant homines eſtu ⁊ igne: ⁊ icipiãt eſtuare eſtu magno: qꝛ quia nihil eſt quod tã offendat corda carnalium: ⁊ quod tam eos cõpellat ad deſperationem q̃ꝫ cum eos quos venerantur quaſi ſanctos: audiũt ab alijs quos bonos quidem eſſe putant: ſed tamen imipares meritis increpari: ⁊ ex eadem increpatione: inter eos quos ſanctos eſſe crede-

bant:lites ⁊ ſcādala generari. Dicunt eni.
Si nobis erat ſpes ⁊ fiducia ſaluari poſſe
orationibus iſtorum:⁊ etiam ſi poſſe dare/
tur:confugere ad illorum conſortium:quo
modo ſi iſti ſalui eſſe nequeūt: qui tot ⁊ tā
ta ſuſtinēt cauſa dei(nos qui peccatores ſū
mus)miſericordiam cōſequemur? Et hoc
quidem dicunt carnales homines: ſecun/
Ypocri tis. dum quod ab ipſis ypocritis didicerunt:
quia neſciunt inter corporalia ⁊ ſpiritualia
vitia habere diſcretionē:⁊ quia melior ſit
humilis ſeruitus:q̄z ſuperba libertas. In/
de eſt quod ſatiſfacientibus eiſdem ypocri
tis in exercitiјs corporalibus: accendūtur
ipſi carnales homines contra eos:qui zelā
tur aduerſus ipſos:diiudicātes ⁊ blaſphe/
mantes illos tanq̄z inuidos ⁊ iracundos:
⁊ in ipſis omnipotentem deuz qui zelatur
per eos. Unde ⁊ mox ſubditur.

Tex. 8 ¶ Et extuauerūt hoīes eſtu ma
gno, & blaſphemauerunt nomē
dei hn̄tis ptātē ſup has plagas.

¶ Magno vt iaz dixi:eſtu eſtuant homi/
nes:cum illos audiunt increpari quaſi ho
mines perditos:quos ipſi ex multo tēpo/
re ſanctos inter homines teſtati ſunt:⁊ ob
hoc conuerſi ad iniuriam eorum qui eos
ypocritas eſſe dicunt: blaſphemant ſpiri/
tum domini qui habet poteſtatem ſuper
plagas iſtas: ⁊ dantis poteſtatem homini/
bus faciendi iudicium:vt ſentiant plagas
ſpirituales:quibus cuz poſſent reſiſtere no
luerunt. Sequitur.

Tex. 9 ¶ Neq̄z ægerunt penitentiam,
vt darent illi gloriam.

¶ Cum arguunt ypocrite:q̄ querūt glo
ria ab hoībus:quos ſibi q̄buſdā familiari
tatibus:⁊ carnalibus amicitiјs:alligantur:
⁊ nolūt cōuerti:oporteret ipſos homines
qui decepti ſunt ab eis penitentiaz agere:
ꝙ gloriam quam ſoli deo impēdere debue
runt:impendunt hominibus morituris.
Sed quia eos quos ſemel venerari cepe/
runt:confundunt deſerere(re vera)q̄ ho

mines ſunt: non ſolum penitentiam non
agunt vt dent gloriam deo:cui ſoli debet:
verumetiam deteriores effecti in blaſphe
miis ipſas prorumpunt dicentes. Iſti ho/
mines nō ſunt ex deo:qui ſanctos impius
odiunt ⁊ perſequuntur. Neq̄z enim aliuz
blaſphemare credendi ſunt:q̄z ipſum ſpiri
tum ſanctum:qui blaſphemāt:quia incre/
pant ⁊ quaſi perſequūtur ypocritas:quos
ipſi putant ſanctos homines ſpirituales:
quia ⁊ illi quos arguit:dominus incurriſ/
ſe ſpiritum blaſphemie:nequaq̄z aperta cō
tumelia blaſphemauerunt ſpiritū ſanctū:
ſed in belzebub(inquiūt)pricipe demonio
rum eiјcit iſte demonia. Sequitur.

¶ De quinto angelo effundente phyalā.

¶ Et qntus āgelus effudit phya T. 10
lam ſuam ſuper ſedē beſtiæ, &
factū eſt regnū eius tenebroſum.

¶ Sicut in quatuor tēporibus quatuor
animalia claruerunt:⁊ tamen in ſingulis
ordinibus:multi ſub ficta ſpecie religionis
abuſi ſunt gratia ⁊ miſericordia dei:ita in
quinto tempore claruit generalis eccleſia:
que eſt ſedes dei:ordo.ſ.clericorum ⁊ con/
uentualium:de quo ⁊ ſeptem iſti angeli ad
faciendum iudicium egreſſi ſunt: ⁊ tamen
nonnulli ſub ſpecie eiuſdem ſedis dei:facti
ſunt ſedes beſtie que eſt regnum antichri/
ſti regnātis vtiq̄z a pricipio eccleſie i mem
bris ſuis:eo ꝙ non ſint de illis clericis vel
monachis qui vicerunt beſtiam ⁊ ymagi
nem eius:ſed de his qui victi ſunt a beſtia
⁊ ymagine: ⁊ numero nominis impius:
adeo:vt deteriores ſint:q̄z aliq ſeculares.
Sicut(inquit auguſtinus) Nullos cōperi
meliores:q̄z qui in monaſteriјs pfecerūt:
ita nullos comperi deteriores:q̄z qui i mo
naſteriјs defecerunt. Et quoniaz ſupra mo
dum qui eiuſmodi ſunt ambiunt regnare
ſupra fratres ſuos:non immerito ſublati a
regno regis humilis:tranſeunt in regnuz
eius:de quo dicit ſcriptura. Ipſe eſt rex ſu
per vniuerſos filios ſuperbie. Quecūq̄z er
go canonice vel monaſteria deuicte ſunt a

beſtia:ſeu ab ymagine ipſius:ſeu a nume/
ro nominis eius: ſedes beſtie facti ſunt:
quia de talibus magis gaudet ille q dicit.
Yſaias. Sedebo in monte teſtamenti:Et quoniaz
quo ad ſpeciem habitus vnius ordinis eſ/
ſe videntur:cum eis qui effundunt ſuper
eos phyalas iracundie dei:eo magis indi/
gne ferunt:ꝙ quaſi a coequalibus incre/
pantur:non attendentes ꝙ habitus nō p
ſit:ſed obſit:ſi hitus a vita diſcorder. Quo
circa effuſa phyala ſuper hanc ſedem: eſſi
citur regnum eius tenebroſum:q̄ ⁊ ambi
tio ipſa p ſe cecat oculos eorum ne videāt:
⁊ odiū quod ɔcipiūt cōtra eos qui ſe incre
pant:omnino aufert lumē ab oculis eoꝝ:
dicēte ioāne cuius eſt liber iſte: in epiſtola
ſua:ꝙ odiū obcecat mētē. Qui odit fratrē
ſuū in tenebris eſt.⁊ in tenebris ambulat:
⁊ neſcit quo eat:quoniā tenebre obcecaue/
runt oculos eius. Et quoniā qui eiuſmodi
ſunt:ſi quando impediti a viris ſpirituali
bus:nō poſſunt obtinere quod cupiūt pre
nimio dolore cordis in detractionē eoꝝ q
ſe increpāt,ꝓriuus erūpūt recte ſubiūgit.

T. 11 ¶ Et cōmanducauerūt linguas
ſuas præ dolore.

¶ Lingue ⁊ enim populi recte illi dicun
tur quibus data eſt:illa gratia que ſignifica
ta eſt in liguis que apparuerunt apoſtolis:
vt habeant ignem zeli dei:⁊ ardorē loquē/
di:nō volentes ſub ſilentio pretetire iniu/
rias dei ſui. Sed quia neſciunt filiј belial
ſuſtinere vſtionem medicine:tacti intrinſe
cus dolore impatientie ſue: quaſi commā/
ducāt linguas ſuas:dū nō metuūt detrahe
re de viris ſanctis q lingue ex dono gra/
tie dicti ſunt:vt per minora peccata ad ma
iora ptrāſeant. Qui.n.ſuſtinēt patiēter ⁊ iu
ſte ſe argui cōfitenẗ.paulo poſt: ſi perſeue/
rāt in patientia: ſuperueniēte gratia:inue
niūt ɔſolationē:⁊ ɔſolati benedicunt do/
minū:qui ſaluat ſperantes in ſe. Qui vero
impatientes ſunt ad verbū:primo quidez
laniāt dētibus correctores ſuos: deide cre
ſcēte ipatiētia ⁊ malitia:vſq̄z ad blaſphemi

as:creatoris erūpūt. Unde ⁊ hic ſubdiẗ.

¶ Et blaſphemauerunt deum T. 12
cœli & terræ præ doloribus, &
vulneribus ſuis, & non egerunt
penitentiam ex operibus ſuis.

¶ Blaſphemauerunt inquit deum celi:
⁊ terre. Blaſphemauerūt qui coronat ſan/
ctos ſuos pro operibus bonis ⁊ ſaluat pec
catores penitentes per miſericordiam ſuā.
Blaſphemauerunt autem illum pre dolo
ribus ⁊ vulneribus ſuis:q̄ ſi non a princi
pio reſiſtitur concupiſcentiјs:duz tempo/
re eſt penitendi ad extremum multiplica/
tis doloribus:quia nō licet quod libet: ita Nota.
ſagittis temptationum interiora cordis ſui
vulnerari contingit:vt plerūq̄z ⁊ inuitus Mors
rapiatur animus ad blaſphemiam: ⁊ que/
rens penitentie aditum:inuenire non poſ
ſit. Ergo ſtulti ſunt qui differunt de die in
diem:quia qui promiſit miſericordiaz pec
catori quacunq̄z hora peniteat ex toto cor/
de ſuo: dare ſe ſemper peccantibus affectū
penitentie non promiſit. Unde ⁊ p ſemet/
ipſam veritas dicit. Contendite intrare p
anguſtam portam:quia multi dico vobis:
querent intrare ⁊ non poterunt. Sequiẗ.

¶ De ſexto angelo effundente phyalam.

¶ Et ſext⁹ āgelus effudit phya T. 13
lam ſuam in flumē illud magnū
eufratē & ſiccauit aquas eius vt
pparet via regibus ab ortu ſolis.

¶ Huc uſq̄z zelus dn̄i i domo eius exarſit:
puniēs eos q videbanẗ eſſe de familia ſua:
⁊ de ordinibus pfectoꝝ:vt impleret illud
apoſtoli petri. Tempus eſt vt incipiat iu
diciū de domo dn̄i. Nūc ſup eos q irregu
lares ſunt ⁊ mūdani ſicut ſunt milites ⁊
negotiatores terre: ⁊ vniuerſi q videẗ eſſe
quo ad opa filiј huius mundi oportet effū
di phialam iracūdie dei:quatenus inchoa
to tempore ſexto:ſentiant ſaltem exterius
plagam:quam intus pro cōſueta cecitate

grauioris plage vulnera ſentire non poſ/
ſunt. Scimus enim ꝙ flumen eufrates in
ſluebat quondā oꝑulentiſſimā illaꝫ ciuita
tem que dicebatur babylon : ⁊ dictum eſt
inferius in hoc libro: ꝙ aque multe ſuper
quas meretrix ſedet: ſunt populi multi. Si
auteꝫ aque huius fluminis quod vocatur
eufrates: populi ſunt: ⁊ gētes ⁊ lingue que
parent romano imperio: ſiquidem ciuitas
romana ipſa eſt noua babylon: quid eſt: ꝙ
ad effuſionem phyale ſiccantur aque eius:
niſi ꝗ pro eo ꝙ ipſi qui preſunt non ſuſpi/
ciunt correctionem: iuſto omnipotētis dei
iudicio debilitanṫ vires eoꝝ: vt deficien/
tibus exercitibus ſuis: non ſit q̄ reſiſtat re
gibus: ⁊ tyrannis: qui ſicut in ſexta parte
plenius cōtinetur: venturi ſunt: ad percu
tiendum regnum ipſius babilonis ? Qui
autem dicitur ab ortu ſolis. Arbitror ad
literam eſſe intelligendum : vt vꝫ a parte
orientali incipiet tribulatio: ſicut ⁊ factum
eſt: hoc eſt ab illa prouintia: vbi (vt tanga
mus ⁊ ſpiritum) ortus eſt verus ſol: ⁊ vn/
de ad occiduas mundi partes lumen euā/
gelice predicationis illuxit. Sequitur.

Tex.3 ¶ Et vidi de ore draconis, et de
ore beſtiæ, et de ore pſeudo pro
phetæ exire ſpiritus tres immū/
dos in modum Ranarum. Sunt
enim ſpiritus demoniorum fa/
cientes ſigna : & procedent ad
reges totius terræ congregare il
los in preliū ad diem magnum
dei omnipotentis.

¶ Poſt deſolationem romani imperiȷ̄: re
uelabitur ille iniquus qui extollitur ⁊ ad/
uerſetur ſuper omne quod dicitur deus:
aut quod colitur. Habebit autem in comi
tatu ſuo militiam hominum perditorum:
deſignatam in beſtiam que aſcendit de ma
ri: ⁊ cateruam falſorum clericorum: ⁊ qua/
ſi prophetarum ſuorum deſignatam in be/
ſtia que aſcendit de terra illa. ſ. beſtia q̄ vo/
catur pſeudo propheta: ⁊ exibunt de ore ip Bu.
ſorum: ſpiritus demoniorum ad facienda
ſigna vt conuocent reges infideles ad eua
cuandum regnum chriſti: vt ipſe qui tene
bit locum draconis: ⁊ in eo ipſe draco: poſ/
ſit extimari deus: ⁊ adorari ab hominibus
tanq̄ꝫ ipſe ſit deus. Et illorum quidem in/
tentio: talis erit ⁊ propoſitum ⁊ voluntas.
Uerumtamen ad diem magnum domini:
congregandi ſunt vniuerſi: quia ꝓpe erit
dies domini: prope ⁊ velox nimis: in qua
⁊ erubeſcent infideles pro omnibus erro/
ribus ſuis: Qui autem ait in moduꝫ rana/
rum: immunditiam ⁊ falſitatem eorum ex
primere voluit: vt ſciant electi quales ſpiri
tus erūt: per quos perditi homines factu/
ri ſunt illa ſigna: ⁊ non ſcandalizentur ad
oſtenſionem eorum. Rana eniꝫ cum infla/
tur: mentitur ſe eſſe quod non eſt. Sic ⁊ ſi
gna illa mendacia erunt: ⁊ nihil veritatis:
aut vtilitatis habentia. A tempore autem
illo quando iſta fient: incognita erit dies
⁊ hora quādo veniet dominus. Naꝫ ꝙ an
teq̄ꝫ reueletur filius perditionis: nō ſit do
minus venturus ad iudicium: non ſolum
teſtatur apoſtolus in epiſtola ad theſaloni
cenſes: verum etiam obſecrat ne decipiā/
tur ab aliquo ne hoc credāt: dicēs ita. Ro
gamus vos fratres ꝑ aduentuꝫ domini no
ſtri ieſu chriſti: ⁊ noſtre congregationis in
ipſum: vt non cito moueamini a ſenſu ve/
ſtro: neqꝫ terreamini: neqꝫ per ſpirituꝫ: ne
qꝫ per ſermonem: neqꝫ per epiſtolam tan/
quam per nos miſſam: quaſi inſtet dies do
mini. Nequis ſeducat vllo modo: quoniaꝫ
niſi venerit diſceſſio primum : ⁊ reuelatus
fuerit homo peccati filius perditionis: qui
aduerſatur ⁊ extollitur ſupra omne quod
dicitur deus: aut quod colitur: ita vt in tē/
plo dei ſedeat: oſtendens ſe tanq̄ꝫ ſit deus.
Igitur aperte liquet ꝙ anteq̄ꝫ reueletur fi
lius perditionis: non veniet dominus ad
iudicium. Poſtq̄ꝫ autem ille reuelabitur:
incerta erit dies ⁊ hora quādo veniet qua
ſi fur reddere vnicuiqꝫ ſecundū opera ſua.
Unde ⁊ hic ſubditur.

¶ Ecce

T.14 ¶ Ecce venio ſicut fur. Beatus
qui vigilat & cuſtodit veſtimen
ta ſua ne nudus ambulet : & vi/
deant turpitudinem eius.

¶ Qđ non ꝓſequitur in hoc loco Joan/
nes inchoatam orationem: ſed ea inconſu/
mata ⁊ interciſa dn̄s ipſe loqtur : dicens.
Ecce venio ſicut fur. Furtiuum ipſum ſui
ipſius: ſubitum ac terribilem deſignat ad
uentum: quem nemo nouit : niſi ſolus pa
ter. Non enim ꝑtinuit ad Joānem dicere
quo tpe: ⁊ qua hora vēturus ſit dn̄s ad iu
dicium: ſed eo loquente: ⁊ premuniente fi
deles de malis que ventura ſunt circa fi/
nem ſeculi : ipſemet dn̄s loquitur ⁊ dicit.
Ecce venio ſicut fur : vt intelligamus : ꝗ
cum viderimus ꝯſumari verba que loqui
tur Joānes in capitulo iſto: prope erit dies
dn̄i ⁊ aduentus maieſtatis ipſius adeo vt
ex illa hora: oporteat electos eſſe ſuſpenſos
⁊ preparatos ad aduentum iudicis: neſcie
tes qua die ⁊ qua hora venturus ſit ad iu/
dicium: ſicut factum eſt in diebus Loth: ⁊
in diebus Noe. Quocirca illi ſoli beati
erunt: qui poſtpoſitis omnibus curis mū
di: vigilant ⁊ cuſtodiunt mandata dei: ope
rantes ſibi veſtimenta iuſtitie: ⁊ cuſtodien
tes ne nudi appareant ab opibus bonis in
tante preſentia maieſtatis: ⁊ ꝯfundantur ſi
T.17 cut Adam: vidētibus vniuerſis tur pitudi
nem ſuam ⁊ peccatoꝝ ſuoꝝ. Eſt enim tur
pitudo peccatum diſcoop̄tum : peccatum
qđ non tegiṫ veſtimento ſalutis: illo vtiqꝫ
pſal. veſtimento: de quo dicit pſalmiſta. Sacer/
dotes tui induantur iuſtitiam. Quocirca:
beati illi quoꝝ remiſſe ſunt iniquitates : ⁊
pſal. quoꝝ tecta ſunt peccata. Beati qui per di
gnos fructus penitentie recupant veſtem
iuſtitie quam amiſerunt: ſicut econtrario:
veh illis erit quoꝝ corda grauantur in cra
pula: ⁊ ebrietate: ⁊ curis huius vite: ⁊ in/
ueniet illos repētina dies illa: q̄ꝫuis exem/
plum qđ dictum eſt a dn̄o de diluuio: ma/
gis de iudicio precedenti: qđ erit in interi
tu Babylonis intelligendum ſit: ſicut ⁊ il
lud qđ dixerat apoſtolus in precedenti epi
ſtola ad theſalonicenſes. Cuꝫ dixerint pax
⁊ ſecuritas: tunc repentinus ſuper eos ve/
niet interitus: quaſi dolor in vtero haben
ti: ⁊ non effugiet. Sequitur.

¶ Et congregabit illos in lo/ T.15
cum qui vocatur hæbrayce, ar/
magedon.

¶ Expleto verbo dn̄i dicentis. Ecce ve/
nio ſicut fur: repetit Joānes qđ intermiſe
rat imꝑfectum: ⁊ dicit Et ꝯgregabit illos
in locum qui dr̄ hebrayce armagedon. No
tandum vero: ꝙ nō ait: ꝯgregabunt: illos
reges. ſ. terre: de q̄bus ſermo erat: ſed ꝯgre
gabit: ꝗ ⁊ ſi ſpirituuꝫ immundoꝝ erit con Joe. 2.
gregare illos in prelium aduerſus dn̄m : ⁊
aduerſus Chriſtum eius: ipſius tn̄ Chri/
ſti erit ꝯgregare illos in locū artum: quem
ipſi penitus ignorabunt vt prelietur ipſe:
iuxta illud Zacharie prophete : aduerſus zacha.
eos : ſicut preliatus eſt in die certaminis.
Puto autem nomen loci: qđ vocatur he/
brayce: armagedon: eſſe ſignificatiuū: ſicut
⁊ vallis Joſaphat : ſed non occurrit mihi
adhuc interpretatio ipſius nominis: cui da
re poſſem fidem: vt ſcirem qđ ſonet in lin
gua noſtra. Si cui autem occurrerit prius
q̄ꝫ mihi: puto ꝙ ex ipſa interpretatione no
minis queat : ꝙ ad rem faciat plenum ca/
pere intellectum. Sequitur.

¶ De ſeptimo angelo effundēte phyalā.

¶ Et ſeptimus angelus effudit T.16
phyalam ſuam, in aere, & exiuit
vox magna de templo a throno
dicens, factum eſt.

In ſex precedentibus effuſionibus:
ꝑſeuerauit mundus in malitia ſua: ⁊
manſit inuincibilis ⁊ induratus nolēs ac
cipe diſciplinam. In ſeptima autem ꝑcuſ/
ſione: emarceſcet in ſemetipſo: ⁊ deſinet ſui

ꝓbire: percuſſa prius fornicaria Babylone: que de vino proſtitutionis ſue: potauit omnes gẽtes. In ſexto autem tempore fiet vtrunq;: precedet enim ſextus angelus: & effundet generaliter phyalam ſuam ꝯtra omnes reprobos: qui & protinus percuſſi exterminabũtur de terra: & mox ſequetur ſeptimus effundẽs & ipſe phyalam ſuam ſuper electos: quatenus ſi que macule adheſerunt eis de communione Babylonis purgentur & dealbentur ſuper niuem: hoc quoq; modo in ꝑcuſſione ſeptima: ceſſet plaga domini a populo ſuo: & relinquatur de cetero ſabbatiſmus populo dei. Igitur in aere ſpiritualis illa eccleſia deſignatur: que relinquetur velut mũda ſeges: excisis de terra ſpinis: & tribulis: & cunctis reliquijs Babylonis. Aſſimilatur autem aeri: qꝛ nihil rẽ3 ſapiet: ſicut modo terrenũ atq; carnale: ſed ſublimata velut a terra: mũditia: virtute: & ſanctitate: vite angelice appropinquauit. Sed & ſi qua ſordida nebula antique ꝯuerſationis fedabit: illam ad effuſionem phyale ſeptimi angeli mundabitur a delictis ſuis: & erit ſancta & immaculata quaſi ſponſa & ornata viro ſuo. Propterea exiuit vox magna de templo a throno dicens. Factum eſt: qꝛ manifeſta intelligẽtia egredietur: de vtroq; teſtamento: & ex ore totius eccleſie que eſt thronus dei: que docebit oĩa eſſe ꝯſumata: nihilq; ſupereſſe de reliquo: niſi vt vnuſquiſq; ꝓpriã mercedem accipiat ſm ſuum laborem.

Explicit quĩta pars libri. Incipit ſexta.

Quinq; precedentibus partibus diligẽter inſpectis: ſm ꝙ notare curauimus in ſumma libri: inuenimus quatuor generales ordines: deſignatos in quatuor animalibus: habuiſſe conflictum cum quatuor beſtijs: quas ſcribit Daniel: ſinguli per ſingula tempora ſpecialiter: & tñ omnes ſimul ab ipſo principio generaliter. Deinde in quinto tempore ſedem dei (hoc eſt) eccleſiã generalem: que dicta eſt in ſpiritu Hieruſalem: cum eccleſia malignãtium: que vocatur Babylon: quatenus completis quinq; prelijs iſtis: recipiat vtraq; ciuitas in ſucceſſione ſue prolis ſm opera ſua: & appareat qd differat inter iuſtos & impios: non modo in futuro ſeculo: verumetiã in hac vita preſenti. Ut autem quatuor animalia pertinent ad ſedem dei: ita & quatuor beſtie ad ſedem Sathane: quia & ciuitas celeſtis a quatuor partibus: habet muros ſuos: & ciuitas nihilominus infernalis: que illi velut ex oppoſito ꝯtraria ſemper exiſtit. Igitur completis quinq; prelijs in temporibus ſuis: opꝫ Babylonem recipe ad plenum ſexto tempore mercedem erroris ſui. Hieruſalem autẽ mercedem bonam ſm ſuũ laborem: iuxta qð aperte oſtẽditur in hac ſexta parte: de qua in hoc preſenti volumine tractaturi ſumus: & oſtẽſuri ꝙ infelices ſint filij huius mundi: & omnes qui ambulant in ſuperbiam carnis: ſed ad rem veniamus. Dan.

Incipit diſtinctio prima.

Et facta ſunt (inquit) fulgura, & voces, & tonitrua. Et terremotus factus eſt magnus, qualis nũquam fuit ex quo homines fuerunt ſuper terram, talis terremotus ſic magnus. T.17

Quando vult deus per ſucceſſiones temporum mutare ſtatum eccleſie: vt alia poſt alia ſm quod ſcriptum eſt conſumentur: precedunt ante annos aliquot fulgura miraculorum: voces exhortationũ: tonitrua ſpiritualium eloquiorum ſiue vt ſomnolenti quiq; ac deſides excitentur a

ſomno mortis: ſiue vt tam ipſi ꝙ alij intelligant: ꝙ nouum aliquid facturus ſit dominus ſuper terram. Puto autem ꝙ hec ſigna ceperunt iam olim precedere in temporibus noſtris. Nam & viri ſancti preceſſerunt nos ante non multos annos: qui miracula facerent: & qui verbis exhortatorijs non paucis populum domini ad penitentiam prouocarent: ſi tamen fuerunt aliqui qui audirent: & recogitarent: & dicerent in corde ſuo: quid eſt hoc: vt qui norunt dijudicare faciem celi & terre: ſigna quoq; temporum preſentirent. Sed quia dura & terrena corda hominum: non poſſunt ſentire niſi virgam: ecce percuſſio ſatis grauis ſequuta eſt in populo nequam: ecce terremotus factus eſt magnus: mota ſunt quippe ſunt corda populorum ex his que acciderunt: & commota ſunt a mari vſq; ad mare: in omni poteſtate & regno occidentalis eccleſie: que aliquid adhuc eſſe videtur: zelantibus vniuerſis pro iniuria regis ſui: & cupientibus vlciſci de gentibus infidelibus: qui ablato ſignaculo fidei noſtre: polluũt vſq; adhuc templum ſanctum eius: zelati ſunt multi & moti ſunt: non ſolum animo: ſed & corpore. Quare ergo non profecerunt? Puto pro eo ꝙ in zelando: non rectum ordinem tenuerunt. Oportuerat enim illos conſiderare primo: quam ob cauſam: id paſſi ſumus: quam ob cauſam tradita ſint ſancta noſtra in manus extraneas: in manus gentium infidelium que ignorant deum: ne forte qui fecit aliquando flagellum: de reſticulis: & eiecit de templo vendentes & ementes: ipſe nunc pro ſimili culpa congregauerit gentes in congregationem vnius faſcis: & vtatur eis pro flagello contra nos eijciens nos iterum de domo ſua: que facta eſt a populo ſpeluncha latronum. Quid enim ſi gentes infideles permittuntur poſſidere ad tempus domum ipſam de qua nos turpiter eiecti ſumus: vt oſtendat dominus in nobis qui non ſeruamus promiſſum: & multo amplius fore pollutam ꝙ in eis qui nihil promiſerunt: ſi quo modo ꝯfundamur: vel iſto modo: & agnoſcamus vel ſero reatum noſtrum? Prius enim oportebat noſipſos pugnare contra nos. vt pugnaremus fletibus delicta noſtra: & ſic premiſſa ſatiſfactione: ſi adhuc vrgeret neceſſitas: procedere ſecure ad bellum: habẽtes ipſum quem offendimus deum viuum placatum tutorem ꝓpitium ac ducẽ belli. Magnus ergo terremotus factus eſt nimis: pro his que acciderunt: & quod eo deterius eſt: magna pro culparũ meritis inſtabilitas animorũ. Defecit enim fides & veritas de terra. Ubiq; motio: qꝛ vbiq; ſciſſura. Recedit frater a fratre: & proximus a proximo ſuo: ita vt nihil ſit ſolidum: nihil ſit ſtabile ſuper terra. Et ꝙuis terremotus ille magnus: adhuc poſt dies aliquot futurus ſit: ſigna tamen motionis illius: ac ſi preſentia iam tenemus: & initia pre ſolito manifeſta dolorum future tempeſtatis vaſtitatem precurrunt. Sequitur.

Et ciuitas magna facta eſt in tres partes. T.18

Scriptum eſt in euangelio. Omne regnum in ſeipſum diuiſum deſolabitur. Ut ergo oſtendatur ꝙ appropinquat deſolatio regni: quod aliquando erat vnum & contiguum: appropinquante ſexto tempore: diuidi incipit inter tres partes. In illo die apparebit manifeſte quomodo ex motione humanorũ cordium: frangatur vnitas Romani imperij: querentibus ſingulis aliorum terminos vſurpare: licet (vt iam dixi) certa iam inditia teneamus. Ciuitatem ſane iſtam: que vocatur magna: ego Conſtantinopolitanum Imperium intelligi puto: in quo per crebra ſciſmata que in eo facta ſunt: poſſunt fieri etiam ſuſpecta maiora. Accidit autem hoc vt compleatur illud quod ſcriptum eſt. Dominus immiſcuit in medio eius ſpiritum vertiginis: & errare fecit Egyptũ in oĩ opere ſuo: ſicut errat ebrius vomẽs: & non

erit Egypto: opus qđ faciat caput ⁊ caudam incuruantem ⁊ refrenantem: ⁊ ꝯcurrere faciam Egyptios ꝯtra Egyptios: ⁊ pugnabit vir ꝯtra fratrem ſuum: ⁊ vir cōtra amicum ſuum. Et iteꝝ. Commotione cōmouebitur terra: ⁊ agitatione agitabiť terra: ſicut ebrius: ⁊ auferetur quaſi tabernaculum vnius noctis: ⁊ grauabit eam iniquitas ſua: ⁊ corruet: ⁊ non adijciet vt reſurgat. Sequitur.

T.19 ¶ Et ciuitates gentium ceciderunt.

¶ Quare ceciderunt? Quia terremotus qui ꝯfregit ciuitatem magnam: ſubuertit ⁊ illas. Puto autem per has ciuitates: intelligendas eſſe eccleſias Grecoꝝ: de q̄bus in ſpecie atrij ſiti extra templuꝫ: ſub ſexto angelo tuba canente terribiliter dictum eſt. Atrium qđ eſt foris templum: eijce foras: ⁊ ne metiaris illud: q: datum eſt gētibus. Si autem eccleſie que ꝯtinentur ſub hoc atrio gentibus date ſunt: nō immerito dicte ſunt ciuitates gentium: q: ab ipſis hereditate poſſeſſe. Ut enim per preſentia intelligant futura: non modica plebs manet in Alexādria: que ſeruat vſq; hodie fidem Chriſti: ſicut ⁊ in Syria: ⁊ in alijs locis: qui tn̄ ſi de moribus agitur: vtruꝫ ſint chriſtiani: an ſarraceni: dubitať. Date ſunt ergo huiuſcemodi ciuitates gentibus: ⁊ gentiuꝫ quodammodo facte ſunt: ⁊ tn̄ adhuc in fide ſtare videntur. Sed cum ꝑuenerit ad aures eoꝝ qui ita ſtant: ꝙ ſoliditas chriſtiani populi diſſoluať: putas ſtare poterūt inter hoſtes ſuos? Nempe ⁊ in veteri teſtamento erāt quedam gentes commixte cum ſemine iſrael: que dicebanť Samarite: ſeruantes tātummodo legem Moyſi: ⁊ nihilominus ydolis ſuis immolātes: que tamdiu ſe vocabāt iſraelitas: q̄ꝫdiu proſpera ꝯtingebant iudeis: tamdiu ſtabant in ꝯfeſſione vnius dei: q̄ꝫdiu pro confeſſione ipſa pacem ſibi ꝯcedi ſperabant cum filijs iſrael. Alioqn: vt in tp̄e credebant: ita in tp̄e tentationis recedebant. Sic ⁊ nōnulle eccleſie Grecoꝝ: (ſicut iam multis experimentis ꝓbatum eſt) facillime tranſeunt de dextera ad ſiniſtram (haud dubiuꝫ) pro eo ꝙ receſſerunt ab vnitate ipſius eccleſie: de qua dicit Chriſtus Symōi Petro. Tu es Petrus: ⁊ ſup hanc petram edificabo eccleſiam meam: ⁊ porte inferi non preualebunt aduerſus eam. Sed quare iſta oia? Nunqd ſine cauſa? Abſit. Sed vt debiliteť robur Romani imperij pp peccata: ⁊ ſumatur vindicta de gente apoſtatrice. Unde ⁊ mox ſubditur.

¶ Et Babylon magna venit in memoriam ante Deum dare ei calicem vini indignationis iræ eius. T.20

¶ In oibus tp̄ibus retroactis viſus eſt dn̄s diſſimulare peccata delinquētium: vt puteť obliuioni tradidiſſe iudiciuꝫ. Cum autem completis annis patientie venerit dies ille magnus: in quo iudicāda eſt vrbs ſupba: id qđ videbať obliuioni traditum: reuocari putabitur ad memoriaꝫ: cum ne vnum q̄dem peccatum abſcondi poterit: de quo non digna meritis capiatur vindicta. Dabit enim illi deus calicem vini indignationis ire ſue: vt ſentiat amaritudineꝫ paſſionis: qua potauit ipſa martyres Chriſti ꝑſequens eos de ciuitate in ciuitatem. Nec iſtud tn̄ dicimus: vt vniuerſa multitudo reproboꝝ: que poſt reſurrectionem mortuorum demergenda eſt in caminum ignis: colligenda ſit in tp̄e ſexto: vt percipiat pariter mercedem erroris ſui: ſꝫ pars illa tātum vniuerſalis Babylonis que p̄ſens erit tp̄e ſexto. Uſus eſt enim ſancta ſcripturaruꝫ: vt ſepe pars alicuius rei accipiatur pro toto: ⁊ qđ agitur in parte: referatur ad totum. Quare hoc? Q: ⁊ ſi diuerſa ſunt pro tempore accidentia: vna eſt tn̄ reproboꝝ omnium: ſicuti ⁊ electoꝝ voluntas. Audiūt filij iudeoꝝ reprobaſſe patres eoꝝ Jeſum Nazarenum quaſi ſeductorem ⁊ hoſtem legis: ⁊ ꝓbāt eis ſtudium patrum ſuorum: adeo vt crucifigant ⁊ ipſi voluntate: quem non poſſunt perſequi actione. Et ob hoc ſi daretur facultas perſequerentur libentiſſime membra eius: ita vt nec ipſi ab opere videantur immunes. Sicut.n. vnus eſt homo ⁊ multa ſunt mēbra eius: ⁊ tamen per ſingula membra dicitur agere ipſe qui vnus eſt: dicitur enim idem ipſe videre: cuꝫ ad ſolos oculos pertineat viſus: audire: cum ad ſolas aures pertineat auditus: ⁊ ſic de ceteris mēbris. Sic ⁊ vniuerſa multitudo reproborum: aut electorū alia ⁊ alia opera in parte: ⁊ parte alia: ⁊ alia in tempore: ⁊ tēpore prius. ſ. poſterius agere viſa eſt: ⁊ tamē vniuerſa referunť ad vnitatem pro eo. ſ. ꝙ vna voluntas: ea que diuerſa ſunt in membris: facit eſſe cōmunia. Quo circa: ⁊ ſi vnus erit in fine caminus ignis in quo multitudo reproborum que dicta eſt babylon: cruciabitur ſine fine: tēporaliter tamen: non omnibus qualiter recedit: ſed alij permittuntur ꝓſperare vſq; in finem: alij iudicantur a domino in hac vita preſenti. Et hoc quidem ſepe accidit: vt non obliuiſcantur filij hominum iudiciorum dei: ⁊ multiplicetur malitia ſuper terram. Generaliter autem in quinque tēporibus ſuſtinuit patienter: ⁊ promiſit regnare babylonē in delitijs ſuis: affligi vero filios ieruſalem a filijs babylonis perſequētibus: qui nati ſunt ſecundum carneꝫ: eos qui ſecundum ſpiritū nati ſunt: donec iſtorum iuſtitia: ⁊ illoruꝫ nequitia cōpleatur. Porro in ſexto tempore quod prope eſt: ⁊ illius in veritate ſunt ſuperbie: ⁊ iſtius afflictioni imponetur finis: non quia tribulatio nō erit ſexto tempore aduerſus electos ab his qui extra ſunt populis infidelibus ad necē carnis: ſed quia deſinet intrinſeca emulatio ad ruinam cordis: quod ſolū eſt optabile a diligentibus deum. Nō eniꝫ ingemiſcunt electi dei: quia vidēt chriſtianos paganorum gladio trucidari: cū ſibi ⁊ ſanctis apoſtolis ⁊ martiribus legant deū ſuū noluiſſe parcere in hac parte: ſed magis q: filij babylonis: qui dicunť chriſtiani ⁊ non ſunt: corrumpūt mores bonos colloquijs malis: q: iniquis ſemper operibus cruciāt animas iuſtorū: q: audiūt blaſphemari nomen domini: ⁊ vlciſci nequeunt iniuriam dei ſui. Inde eſt ꝙ nec ſibi parci deſiderāt quo ad morē carnis: ſed cupiunt argentū ⁊ ꝑlūbuꝫ iactari pariter in fornace: vt conſumpta vniuerſaliter ſcoria: id quod erat ꝓtioſum: pretioſius fiat: Unde ⁊ cum diceret Iſayas. Uiſitabo ſuper vrbes mala: ⁊ ſuper impios iniquates ipſoruꝫ: protinus adiecit ⁊ ait: Precioſior erit vir auro ⁊ homo mundo obrizo. Igitur in ſexto tempore erit tritura aree generalis ⁊ ventilabruꝫ in manu domini ad purgandaꝫ areaꝫ ſuā vt congregetur triticuꝫ in horreo eius: palee vero comburantur inextinguibiliter. Sequitur.

¶ Et omnis iſula fugiit: & mōtes non ſunt inuenti. T.21

¶ Hoc iam dictum eſt in ſecunda parte: in apertione ſexti ſigilli: q: hoc plerunq; vt ſepe dixi. tangitur in hoc libro in ſpetie: quod plenius continetur in genere: Inſule ſunt eccleſie epiſcopales: que fluctibus huius ſeculi: ex omni parte obſeſſe: plurimam ſanctoꝝ ſuoꝝ patiuntur iacturam. Montes vero ſunt monaſteria in quibus a ſeruis omnipotentis dei arta ⁊ ardua ſeruatur innocentie vita. In terremotu ergo illo qui erit tam validus in illo die: cū vꝫ vniuerſa regna gentium colligentur in vnū ⁊ inſurgent quaſi fluctus ſeui maris contra filiam babylonis: fugient cenobia de locis ſuis: vt abſcōdāt ſe in locis occultis a facie tempeſtatis: ⁊ eccleſie multe eſſe deſinent: diſperſis vel interfectis defenſoribus ſuis. Non enim erit dies illa: dies illa dies miſericordie: ſed dies ire ſue: ſicut ⁊ ꝑ prophetam dicitur. Ecce dies domini venit crudelis: ⁊ indignatione plenus ire: ſiroriſq;: ad perdendam terram in ſolitudinem ⁊ peccatores eius cōterendos de ea. Unde ⁊ hic terribiliter ſubditur.

T.22 ¶ Et grando magna ſicut talē/
tum deſcendit de cælo in homi/
nes: & blaſphemauerunt homi/
nes deum pp plagam grandinis:
qm̄ magna facta eſt uehemēter.

¶ Commota ⁊ confracta terra a tam ter/
ribili terremotu: oportuerat corda homi/
num conteri timore: ⁊ ſcindi multiplici/
ter ad penitentiam: quod ⁊ facient illi qui
bus ſanum erit cor (ſicut in apertione ſex
ti ſigilli demonſtratur) cum dicitur. Om
nis ſeruus ⁊ liber abſcondent ſe in ſpelun
cis ⁊ petris montium: ⁊ dicent mōtibus
⁊ petris: Cadite ſuper nos: ⁊ abſcondite
nos a facie ſedentis ſuper thronum ab ira
agni: quoniam veniet dies magnus ire
ipſoꝝ: ⁊ quis poterit ſtare? Ceterum quo/
rum corda ceca ſunt: ⁊ auerſa a veritate:
vt nolint videre lumen qd̄ venit in mun
dum: incident in iudiciū ire dei (ſicut di
cit apoſtolus.) Reuelatur ira dei de celo
Rom̄. ſup omnem impietatem ⁊ iniuſtitiam ho
minum eoꝝ qui veritatē dei in iniuſtitia
detinent: q2 quod notum eſt dei: maniſe/
ſtum eſt illis. Et grando (inquit) magna
ſicut talentum deſcendit de celo in homi/
nes. De celo deſcendit pluuia: de celo nix:
de celo grando. De ore etiam iuſtoꝝ quo/
rum ſanctum collegium: nō immerito vo
catur celum: deſcendit predicatio ad irri/
ganda corda fidelium: deſcēdit commina/
tio frigida ad cohercēdum calorem vane
⁊ inepte letitie: deſcendit ⁊ increpatio du/
ra ad cōterendam duritiam hominum im
pioꝝ: quatenus aut redeant ad cor: ⁊ agāt
penitentiam de reatibus ſuis: aut infide/
lis (vt ait apoſtolus) ſi diſcedit diſcedat.
Quid enim ſi de verbo iudicij ſcandalizā
tur ⁊ pereant perituri? Scandalizatus eſt
Achab rex iſrael in verbo Michee pphe
te: ⁊ factus eſt deterior q̄ erat prius. Scan
dalizatus Sedechias in verbo Hieremie
tradidit illum in cuſtodiam: Sed num q2
illi ſcādalizari poterant: idcirco tacere ve/
ritatem oportuerat teſtes veritatis: ne illo
rum de cōtemptu verbi augeretur pecca/
tum? Quid enim durius verbo Petri di
Actu. centis Symoni mago. Pecunia tua te/
cum ſit in pditione? Oportebat enim ma
gnam duritiam cordis: magno ictu percu
ti verbi duri: non vt ſcandalizaretur: ſed
vt pcuſſus durius a magiſtro: a tanta neq
tia priuaretur. Ille autem non eſt cōuerſus:
ſed omnino ſubuerſus: ⁊ factus eſt pſequu
tor illius qui eum percuſſerat ad ſalutem.
Sed ⁊ nunc qd expectant filij falſitatis
vt loquantur eis diſcipuli veritatis? Num
quid verba mollia ⁊ placētia ſibi? Si hoc
ſperant: fruſtra: q2 non eſt tempus: Si ſcan
dalum eſt eis: iniuſte: q2 neceſſe eſt vt pre/
dicant ad ſalutem multorum quod ſciunt
certiſſime affuturum. Sed quare grandō
iſta que eo modo (quo ſupra diximus) de
celo deſcendit: magna eſſe dicitur ſicut ta
lentum: niſi q2 talentum grauius eſt mul/
tis ponderibus que cōtinet infra ſe: ⁊ ver
bum iſtud quod ſcriptū eſt de ruina Ba
bylonis: grauius eſt multis alijs: quibus
exprimuntur tam multe calamitates mū/
di. Inde eſt: q carnales homines qui dili
gunt mundum: ⁊ ea que ſunt mundi: ne/
queunt patienter ferre: cum audiunt vni/
uerſaliter perire: qd̄ amant: putantes nihil
eſſe iocundius vita preſenti. Blaſphemāt
autem dn̄m qui auctor eſt tam dure ſen/tē
tie: dicentes vnuſquiſq3 ad pximum ſuum.
Si ita futuꝝ eſt: quare qui nouit oīa ante
q̄ fiant: tam horrēdo fine cōſumanda crea
uit: niſi q2 adulantur ei qui eum miſericor
dem ⁊ amatorem iuſtitie eſſe dicunt? Hec
eſt enim illa blaſphemia que arguit in vno
latrone qui pēdebat in cruce: dicente vni
uerſoꝝ dn̄o qui erat pariter crucifixus. Si
filius dei es: ſalua temetipſū ⁊ nos. Latro
ſiqdem ille qui ad ſiniſtram (vt putatur)
xpi ſuſpēſus erat in ligno crucis: ſignificat
carnalem populum qui dū viuit ⁊ ambu
lat ſm carnem: tradendus eſt quoq3 in ma
nus gētium pro ſceleribus ſuis. Blaſphe/
mat autem dn̄m dicens. Si filius dei es:

ſalua temetipſum ⁊ nos: q2 populus carna
lis qui neſcit ea que dei ſunt: ſ3 ea que mū
di: ſi qn̄ dicit ei. Noli murmurare in flagel
lis: q2 xps ſine ca peccati pro ſalute oīum
pepēdit in cruce: primus reſpōdet ⁊ dicit.
Et que neceſſitas fuit vt iſta pateret? Si
oīpotens eſt ⁊ pius (ſicut dicūt ſcripture)
nec ipſe hoc pati debuit: nec nos addicere
paſſioni. Poterat enim ſaluum facere ge/
nus humanum ſine paſſione ppria ⁊ ptu
melia ſuſpēſius: ⁊ trāſferre illud de tranſi/
torijs mūdi gaudijs: ad eterna celoꝝ. Hec
blaſphemia erit tunc: ⁊ ſi ſit iamnūc in ore
multoꝝ. Hec in corde vniuerſoꝝ qui ne/
ſciunt id qd̄ dicit apoſtolus. Verbum cru
cis peuntibus qdem ſtultitia eſt: his autē
Cap.17 qui ſalui fiunt: virtus dei ſit. Sequitur.
¶ Et uenit unus de ſeptem an/
gelis qui habebāt ſeptem phya/
las: & loquutus eſt mecum di/
cens. Veni oſtendam tibi danna
tionem meretricis magnæ quæ
ſedet ſuper aquas multas: cum
qua fornicati ſunt reges terræ:
& inebriati ſunt qui habitant ter
ram de uino proſtitutionis eius.

¶ Angeli habentes phyalas qui ſint in
precedēti parte libri copioſius dictum eſt.
Unus aūt eoꝝ qui venit ad Joānem: ſex/
tus angelus eſt: cui dictum eſt: magis q̄
quoq3 precedētibus: occulta detegere ſacra
menta. Venit aūt angelus ad Joānem: vt
Joānes vadat ad angelum qui vocat eū:
⁊ oſtendat illi dānationem meretricis ma
gne: q2 niſi ſpirituales viri appropinquent
verbo predicationis diſcipulis veritatis:
nequaq̄ ipſi diſcipuli poſſunt appropinq̄
re illis intellectu cordis: nec videre dāna/
tionem meretricis magne que ſedit aliqn̄:
⁊ adhuc ſedet ſup aquas multas. Eſt autē
vtile videre dānationem ipſius: q2 qui ne
ſcit qd paſſura ſit pro erroribus ſuis: de ſa/
cili decipit nutibus oculoꝝ ſuoꝝ. Hāc ma
gnam: dixerunt patres catholici eſſe Ro/ Roma
mam: nō quo ad eccleſiam iuſtoꝝ: que pe
grinata eſt apud eam: ſ3 quo ad multitudi
nem reproboꝝ: qui blaſphemant ⁊ impu/
gnāt opibus iniqs eādem apud ſe peregri
nātem eccleſiam. Uerumtn̄ ⁊ ſi ipſa princi
paliter intelligēda ſit: nihilominus tn̄ vni
uerſa multitudo reproboꝝ: ⁊ eoꝝ maxime
quoꝝ maior eſt facultas ⁊ voluntas peccā
di: eoꝝ qui ducūt vitam luxurioſam: ⁊ de/
litijs affluētem: letātes cum malefecerint:
⁊ exultātes in rebus peſſimis. Nō ergo in
vno regno: aut in vna puincia: querēdus
eſt locus huius famoſiſſime meretricis: ſ3
ſicut per totam aream chriſtiani impij: dif
fuſum eſt triticum electoꝝ: ita per oēm la
titudinē eius diſpſe ſunt palee reproboꝝ.
Aque multe qd ſignificēt: angelus ipſe q
hic loqtur: inferius exponit. Reges vero Prela
terre dicti ſunt prelati: qbus pro vitandis ti.
peccatis populi cōceſſū eſt regimen aiaꝝ.
Quoꝝ tn̄ nonnulli fornicant cum Baby
lone: qn̄quidem vt placeant hoibus: par/
uipēdunt ⁊ negligunt mādatum dei. Alio
qn ſi agēdū eſt de principibus huius mū
di: ipſi ſunt qui regnāt in Babylone: ⁊ nō
eſt differētia inter caput ⁊ corpus. Sed oi
no in loco iſto: ſicut ⁊ in illo vbi di de xpo
q ipſe ſit princeps regū terre: prelati eccle
ſiaꝝ noie regum terre: accipiēdi ſunt: exce
pto q ibi boni prelati. i. ſimplices ⁊ humi
les corde itelligēdi ſunt: hic ſupbi: timidi:
⁊ prudētes ad malū: q eo mō fornicant cū
meretrice magna: quo filij quondā iſrl' cū
Madiāitis: qn̄ qdē poſtpoſita cura plebiū
ſuaꝝ: q̄rēt die noctuq3 placere pncipib9 hu
ius mundi: ⁊ p eis quoq3 ſi liceat pugnare
vſq3 ad mortē. Qd̄ bn̄ quoq3 i gen. deſigna Geneſ.
tū ē: vbi di. Uidētes filij dei filias hoiū q
eēnt pulchre: acceperūt vxores ſibi ex oib9 q̄s
elegerāt. Qui. n. cōuenientius dici queunt filij
di q̄ hi q i regimie aiaꝝ cōſtituti: locū reti
nēt filij dei? Et q̄ filie hoiū niſi opulētiſſi
me ciuitates? Et qdē ſi pp electos q pegri
nant apd̄ eos: cōſiderāt aliq fieri epi: immūes
ſūt ab iſamia iſta. Si āt pp diuitias ⁊ lucra

mundi nouerint ſe fornicari cuꝫ eis: quas
ſibi eligunt vt diuites fiant: dicente domi-
no: Si oculus tuus ſimplex fuerit: totum
corpus tuum liuidum erit. Si autem lu-
men quod in te eſt: tenebroſum eſt: ipſe te-
nebre quante erunt? Quod eſt dicere.
Si intentio tua bona eſt: bonum eſt opus
quod ſequitur intentionem. Si autem
intentio praua fuerit: quicquid ſuperedifi-
catur prauum eſſe: neceſſe eſt. Quo circa
ſi is qui deſiderat epiſcopatum: ad hoc
tantum deſiderat illuꝫ: vt ſit pater orpha-
norum ⁊ iudex viduarum (iuxta illud apo-
ſtoli) bonum opus deſiderat. Si autem vt
fiat amicus diuitum ⁊ affinis potentū: no
uerit ſe eſſe de illis de quibus dicit pſalmi
Psal. ſta. Perdidiſti omnes qui fornicātur abs
te. Quod autem ſequitur. Et inebriati ſūt
qui habitāt terrā diuino ꝓſtitutionis eius
generaliter ad omnes homines qui pau-
peres ſunt rebus: non ſpiritu referendum
eſt: qui ⁊ ſi fortuna ſibi (vt aiunt) aduerſan
te diuites eſſe nequeunt: nihilhominus ta
men de voluptate babylonis ſubripiūt: id
quod poſſunt: vt ſaltē certis horis aut die
bus inebriētur vino proſtitutionis ipſius.
Licet enim nequeāt abūdare ſicut illa poſ
ſunt tamen ⁊ ipſi inebriari de torrente vo-
luptatis eius: vt cogantur tradere obliuio
ni voluptatem ⁊ ebrietatem domus domi
ni qua inebriandi ſunt illi: de quibus dicit
Psal. pſalmiſta. Inebriabuntur ab vbertate do-
mus tue: ⁊ torrente voluptatis tue pota-
bis eos. Habet eniꝫ ⁊ Chriſtus calicē queꝫ
proponet electis ſed amarum nimis: quia
amarā oportet eſſe potionem: qua ſanātur
egroti. Qui ſi i vino calicis chriſti deſigna
tur amaritudo paſſionis: quid per vinū qd
propinat fornicaria niſi dulcedo volupta-
tis ipſius? Quamuis eniꝫ nomine fornica
tionis: omnia peccata voluntarie commiſ
ſa intelligenda ſint: principale tamen vitiū
corruptionis babylonice fornicatio eſt. Ip
ſum eſt enim vitiuꝫ qd magis dominatur
in filijs huius mundi: etiā ſi nullā habeāt
poteſtatē: nullis polleant honoribus nul-
lis diuitijs fulciantur. Sunt eniꝫ nonnul
li qui habere pulchras mulieres ⁊ diuites
(quia ipſi pauperes ſunt rebus ⁊ viribus
impotentes) non poſſunt: ⁊ tamē q꞉ ꝑ af-
fectum animi terram inhabitant: ⁊ non ce
lum: ſaltem viſione ⁊ recordatione operis
iniqui inebriantur vino proſtitutionis for
nicarie babilonis (hoc) amore ⁊ ardore lu-
xurie que regnant in diuitibus huius mū
di: qbus i hac parte ſceleris licet: ſepe om
ne quod libet. Sequitur.

Et tranſtulit me angelus ī de ſertum in ſpiritu. Tex. 1

Duo ſunt que non permittunt homi-
nem videre ruinam filiorum huius mun-
di. Sollicitudines terrene ⁊ ſenſus littere
que occidit. Quamdiu mundanis impli-
Casus mundi. catis negotijs: ipſis negotijs impedienti
bus: videre caſum mundi in ſcriptura
non potes. Otium tibi in legendo pax ⁊
ſilentium neceſſaria ſunt: ſi vis intelligere
que legis. Sed ⁊ ſi quādo iſta preſto ſunt:
neceſſe eſt vt de ſenſu littere: trāſeas ad ſpi
rituale intellectū. Si.n. ſic ſemp accipis q̄
legis: vt legis carnalis intellectus te ad
inconueniens ſepe ducit. Unde ⁊ veritas
ipſa dicit. Spiritus eſt qui viuificat: caro
autē nō prodeſt quicquam. Si ergo vis vi
dere quo fine terminandū ſit regnū mun-
di: pmitte te transferri ab angelo in deſer-
tuꝫ imitans Abraaꝫ: qui egreſſus eſt de ter
ra ⁊ de cognatione ſua ⁊ de domo patris
ſui: ⁊ tranſi eodem modo de litterra ad ſpi
rituale intellectum: ⁊ tunc poteris intueri
ꝙ filij huius ſeculi preuidere nō poſſunt.
In hac (inquit) dominus: die tua q̄ ad pa-
cem tibi: nunc auteꝫ abſcōdita ſunt ab ocu
lis tuis. Sequitur.

Et vidi mulierem ſedentem ſuper beſtiam coccineam plenā nominibus blaſphemie: habētē capita ſeptem & cornua decem. Et mulier erat circundata purpura & coccino, & inaurata auro: & lapide pretioſo: & margaritis habens poculum aureum in manu ſua plenum abhominatione, & imuuditia fornicationis eius. Tex.

Qui transferuntur a viris ſpirituali-
bus i deſertū: ⁊ de ſenſu littere ad ſpiritua
lem intellectum: vident oculis mētis qua
ſi ſimilitudinem mulieris: vident ciuitatē
illam famoſiſſimam: que fuit quondam do
mina regnorum: ⁊ cui erant aliquando ſu-
biecte plures gentes efferre ritu ac mori-
bus beſtiales. De hac ſiquidem beſtia: mul
ta in precedentibus partibus dicta ſunt: ⁊
non nulla adhuc in ſuis partibus dicenda
ſuperſunt. Non autem ſpiritualibus ocu-
lis preſentia tantummodo preſto ſunt: ve-
rumetiam preterita ⁊ futura. Uident ergo
⁊ pro ſe ⁊ pro alijs: quanta fuerit aliquādo
gloria romani imperij: q̄ꝫtis fuerit ciuitas
illa locupletata diuitijs: quot mundi deli-
tijs ⁊ carnis voluptatibus debriata: ⁊ qd
futurum vt poſt hec: vt diſcant electi dei
nolle emulari in malignantibus neqꝫ zela
ri facientes iniquitatem. Sciendum vero
ꝙ in ſexta parte iſta eſt ſermo cōmixtus: vt
nonnulla intelligenda ſint ſcdꝫ litteraꝫ: nō
nulla ſcdꝫ alegoriam pro eos. ſ. ꝙ a ſexto tē
pore incipit tranſire qd ex parte eſt: ⁊ veni
re id quod perfectum: vt iam non querāt
electi videre ſicut prius p ſpeculū ienigma
te: ſꝫ incipiant videre facie ad faciem: aper
to iam ad liquidum libro: ⁊ ſepteꝫ ſignacu
lis eius. Inde eſt ꝙ in hac ſexta parte loq-
tur angelus Ioāni: ⁊ aperit ei archana my
ſteria: vt ſciant hi qui tardi ſunt corde ad
credendum in omnibus que locuti ſunt
prophete: ipſuꝫ eſſe tempus ſtatutum de
quo dixit angelus Danieli. Uade Daniel:
quia clauſi ſunt ſignatiqꝫ ſermones vſqꝫ
ad tempus ſtatutum: pertranſibunt pluri-
mi ⁊ multiplex erit ſcientia. Igitur quod
ait Joannes. Et mulier erat circūdata pur
pura ⁊ coccino: ⁊ inaurata auro ⁊ lapide
pretioſo ⁊ margaritis: hec intelligi voluit:
quod dixit: excepto ꝙ nomine mulieris
meretricis accipiendam eſſe fornicariam
ciuitatem: que propter huiuſcemodi orna
menta: fornicata eſt adeo viuo ⁊ vero: ⁊
maxime cum dicat apoſtolus. Auaritia eſt
idolorum ſeruitus ignorans quo in euan-
gelio ſcriptum eſt: Ue vobis diuitibus qui
habetis conſolationem veſtram. Ubi eniꝫ
copia diuitiarum: ibi enormitas vitiorum.
Unde ⁊ mox ſubditur: habens poculum
aureum in manu ſua: plenum abhomina-
tione ⁊ immūditia fornicationis eius. Nō
ſufficit diuitibus huius mundi vaſa pretio
ſa ad oſtendendam vanitatem glorie ſue:
niſi in eis continue propinentur exquiſita
vina in quibus eſt abhominatio ebrietatis
⁊ immunditia luxurie: per que excluditur
ſpiritus ſanctus a corde multorum dicen-
te apoſtolo. Nolite inebriari a vino in quo
eſt luxuria: ſed impleamini ſpiritu. Unde
⁊ per prophetam dicitur. Ue qui potentes
eſtis ab bibendum vinum: ⁊ viri fortes ad
miſcendam ebrietatem. Sequitur.

Et in fronte eius nomen ſcriptum miſterim babylon magna mater fornicationum & abhominationum terre. Tex. 4

Filij Jeruſalem cum offendunt in ope
re vel in verbo erubeſcunt nimis: ⁊ que-
runt diligenter quomodo poſſint abſcon-
dere reatum ſuum. ⁊ coram hominibus: ⁊
coram deo: ne forte aut homines ſcandali
zentur ⁊ pereant: aut deus indignatus pu
niat delinquentes. Abſcondunt autem il-
lum dum agunt penitentiam: dum alios ſe
oſtendunt per bona opera quam fuerunt
per culpam: non negantes ſe eſſe peccato-
res: ſed querentes apprehendere veſtes iu
ſtitie: vt non ſint de numero illorum: de
quibus dicitur. Beati quorū remiſſe ſunt Psal.
iniquitates ⁊ quorum tecta ſunt peccata.
Quo contra filij babylonis: erubeſcūt cō-
fiteri peccata ſua ſacerdotibus Chriſti: ⁊

non erubeſcunt iactare ſe de eis ⁊ publicare illam coram multitudine hominum ꝑditorum predicantes illa ſicut dicit ꝓpheta. Peccata ſua predicauerũt ſicut Sodoma: nec abſconderunt. Sic ſic fornicaria iſta: in fronte ſua habet ſcriptum nomẽ miſterij: babylon magna mater fornicationũ ⁊ abhominationum terre: nimirum: q2 nõ abſcondit confuſionem ſuam: ſed gaudet vt pateſaciat illam: nec confunditur de ea: ſed gloriatur: iuxta illud ꝓphete: qđ de quibuſdam dicitur. Confuſione confuſi ſunt: quin potius: non confuſi. Quid eſt autez. Confuſi ſunt: quin ⁊ potius nõ confuſi: niſi quia deſperati quiqꝫ ⁊ re quidem ipſa cõfuſionis confuſi ſunt vehemẽter: ſed tamẽ erubeſcunt erubeſcere ad penitentiam cuz ſint confuſione ⁊ erubeſcentia digni. Unde ⁊ per eundem prophetaz dicitur. Frõs meretricis facta ẽ tibi: noluiſti erubeſcere. Ob hanc ergo maxime cauſam: vocata eſt babylon domina regnorum: vt nõ tam habens confuſionem: q̃ʒ ipſa confuſio eſſe intelligatur: ⁊ quaſi erubeſcẽtia vniuerſe terre. Siquidem babylon confuſio interpretatur. Scriptum eſt autem nomen ipſum in fronte ipſius: quia continue inueniunt reprobi exemplum huius nominis: vt non confundant male agere dicẽtes. Hoc agũt illi: ex hoc illi: erimus ⁊ nos ſicut vnus eorum. Sequitur.

Tex. 5 ¶ Et vidi mulierem ebriam de ſanguine ſanctorũ: & de ſanguine martyrum chriſti.

¶ Ciuitas vt iam dixi reproborũ que dicta eſt babylon: non tantum romana ciuitas extimãda eſt: aut ipſa (quod abſit) ſcõꝝ totum: ſed vniuerſa multitudo hominum impiorum ⁊ natorum ſcđm carnem: de quibus dicit apoſtolus. Sicut tunc qui ſcđm carnem natus fuerat: perſequebatur eum qui ſecundũ ſpiritũ: ita ⁊ nunc. Hec ergo ciuitas ebria eſt de ſanguine ſanctorũ qui occiſi ſunt ab origine mundi: quia ipſa cuz filijs ſuis ſitiuit ſanguinem eoruz ⁊ effuſus eſt in medio eius: ⁊ de ſanguine martyruz ieſu: qui occiſi ſunt in nouo teſtamento ꝓpter fidem ipſius: Sequitur.

¶ Et miratus ſum cũ vidiſſem illam admiratione magna. Tex. 6

¶ Qui ad hoc tranſlati ſunt in deſertuz a ſpũ: vt preterita priorum ſeculorum miſteria ſpiritualiter intelligere querant: primo quidem incipiunt ſentire: ꝙ nonnulla ſic ſcripta ſunt: vt aliud ſignificent q̃ʒ ſunt ipſa: deinde cum aliqua occorrunt: que nimis archana eſſe videbantur: admirãtur admiratione magna: maxime in illis imaginibus que omnino ſunt inuſitate: vtpote in huiuſcemodi muliere: ⁊ beſtia q̃ portat illam: habente capita ſeptem: ⁊ cornua decem. Admirantur autem q2 ſciũt illa aliqua deſignare: ⁊ tamen ad illorum notitiã per ſeipſos nequeunt peruenire. Uerum q2 omnia tempus habent: ne diutius admirentur diſcipuli veritatis in typo eoruz quibus oportet multa myſteria que hactenus latuerunt in litteris vtriuſqꝫ teſtamẽti ſexto in tempore aperiri: Loquitur adhuc Joannes qui iã tranſlatus erat in deſertuz ⁊ dicit.

¶ Et dixit mihi angelus. Quare miraris. Ego tibi dicam ſacramentum mulieris & beſtiæ quæ portat eam: quæ habet capita ſeptem & cornua decem. Tex. 7

¶ Sacramentum in diuina pagina in bona parte accipi conſueuit. Dicitur enim ſacramentum: quaſi ſacrũ myſterium: ⁊ quaſi ſignum ſacre rei verum hic ſacramentũ: vt ego arbitror ꝓ ſimplici myſterio eſt accipiendum: niſi forte ſacramentum non tã quis ad mulierem ⁊ ad beſtiam: q̃ʒ ad ſacrum dei conſilium dixerit referẽdum: qui tegit hec ⁊ illa pro tẽpore ⁊ aperit omnia quando vult: Notandum vero non ita angelus ille qui locutus eſt Joanni aperuit hoc myſterium vt perueniret eo tempore

ſicut erat futurũ: ad notitiam generis humani: ſed typum tenuit: vt iam dixi ſpiritualium virorum: qui erant in tẽpore ſexto perfectis diſcipulis oſtẽſuri. Alioquin ſi adhuc verba iſta expoſitione non egent in veritate: ſeptem montes extimanda ſunt ſeptem capita beſtie: ⁊ in veritate ipſa beſtia: non regnum hominum impiorum: ſꝫ quadrupes ſilue: qđ q̃ʒ ſit abſinduum ⁊ diuerſum a fide: ille alius angelus qui locutus eſt Danieli: ſi tamen alius eſt ⁊ non ipſe manifeſte aperit cum dicit. (Dan.) Beſtia quarta quartũ regnũ erit in mundo: quod maius erit omnibus regnis: ⁊ deſtruet vniuerſam terram ⁊ comminuet eam. Igitur expoſituri verba ipſa: que dicuntur expoſita: quod iſdem angelus dixerit audiamus.

Tex. 8 ¶ Beſtia quam vidiſti: fuit & nõ eſt: & aſcenſura eſt de abyſſo & in interitum ibit: & mirabuntur inhabitantes terram: quorũ non ſunt ſcripta nomina in libro vite a conſtitutione mundi: videntes beſtiã quæ erat & nõ eſt. Et hic eſt ſenſus qui habet ſapientiam: (Tex. 7) ſeptem capita: ſeptẽ mõtes ſunt: ſup quos mulier ſedet: & reges ſeptem ſunt. Quinqꝫ ceciderũt, & vnus eſt: & vnus nondum venit: & cum venerit: oportet illũ breue tempus manere.

¶ Dictum eſt in precedentibus ꝙ beſtia iſta terribilis ⁊ inuiſa vniuerſas gentes ſignificat infideles que aliquando ſubiecte fuerunt romano imperio: ⁊ perſecute ſunt Chriſtum ⁊ eccleſiam eius: ab exordio ipſius incipientibus ab herode: Et per ꝓpria quidem tempora corruens in ſeptem capitibus ſtetit: vti iam diximus in ſeptimo capite a tempore Mahomet vſqꝫ ad preſens. Quod autem dicit Angelus. Fuit ⁊ nõ eſt ſexto tempori eccleſie aſcribendum eſt: ſub quo percuſſa prius babylone ſuperabitur a Chriſto: ipſa Beſtia: ſicut oſtendetur inferius: cum locus ipſe iam alibi memoratus in ſuo ordine exponetur. Dicit autem non eſt: quia ceſſare oportet velut ad horã feritatem ipſius: preualente Chriſto ⁊ militibus eius. Aſcenſura eſt autem poſt modicum: beſtia ipſa que iam putabitur interfecta: de abyſſo populi infidelis ad ſuggeſtionem draconis: ⁊ ſcandalizabuntur terreni homines ⁊ carnales: quorum nõ ſunt ſcripta nomina in libro vite a conſtitutione mundi dicentes ad inuicez in cordibus ſuis. Si eſſet iſte ieſus quez colimus verus filius dei: nequaq̃ʒ perſecutio gentiuz: que nuper ſedata eſt: iterum conſurgeret in tãta potentia ad diſpergendas reliquias populi chriſtiani: ſed apparet manifeſte ꝙ nihil poſſit: quando quidem confeſſores nominis eius eius diſpergũtur de terra. Nõ eniz credent accidere hoc ex permiſſione filij dei qui permittet eleuari eam vſqꝫ ad nubes: ſicut eleuatus eſt Simon magus: vt corruat in profundum: ⁊ diſpereat vſqꝫ in finem: ſed ex iuditio furoris dei qui velit quaſi ſeductũ ab homine crucifixo delere de terra populũ xpianũ. (Chriſti ſeduc.) Maxime q2 exurgẽt pſeudo xpi: ⁊ pſeudo ꝓphete (ad ſeducendum ſi fieri poſſit:) etiã electos. Hec eſt enim hora illa temptationis de qua dicit dominus angelo phyladelphye. Ego te ſeruabo ab hora temptationis que ventura eſt in orbem vniuerſum temptare habitantes in terra. Quod autez dicit angelus. Hic eſt ſenſus qui habet ſapientiam: ſeptem capita: ſeptem montes ſunt: ſuper quos mulier ſedet: ⁊ reges ſeptez ſunt: quinque ceciderunt: ⁊ vnus eſt: ⁊ vnus nondũ venit: ⁊ cum venerit oportet illum breue tempus manere: manifeſte indicat expoſitionem ſuam eſſe occultã: ⁊ alia expoſitione indigere: vel certe ſapientes eſſe debere quibus explananda ſunt verba ipſa: vt poſſint capere q̃ dicũt: iuxta illđ apoſtoli. Sapiẽtiã loquimur inter ꝑfectos. Superius

autem dixerat angelus. Beſtia quam vidiſti: fuit ⁊ non eſt: nunc autem dicit. Septem capita: ſeptem ſunt montes: ſuper quos mulier ſedet. Si autem beſtia fuit ⁊ non eſt: quomodo capita dicit eſſe mõtes: niſi quia vſus eſt ſcripturaruꝫ ſanctarum: vt nonnunquaꝫ preſens tempus ponatur pro preterito ⁊ futuro? Ponit ergo: ſunt: pro: fuerunt: ſicuti ⁊ nos ipſi plerunqꝫ facere conſueuimus. Porro ipſi montes qui fuerint: ⁊ in ianua huius libri dictuꝫ eſt: ⁊ in quarta parte niſi fallor: diligentius replicatum. Primum caput fuit regnum Herodis ⁊ ſucceſſoꝝ eius. Secundum imperium Romanoꝝ vſqꝫ ad Diocletianum. Tertium: quartum: quintum: ⁊ ſextum: quatuor ĩ opere memorata regna arrianorum: Septimum caput regnuꝫ ſarracenorum. Sed ⁊ reges quinqꝫ qui crediderũt: qui fuerint in eiſdem locis dictum eſt. Nõ eſt autem dictum: ⁊ in ipſis ſeptem capitibus: ſeptem reges ſunt: vt quaſi ſingulum caput habuerit ſingulum iſtorum ſeptem: (maxime cuꝫ decem cornua: decem reges deſignentur:) ſed ait. Et reges ſepteꝫ ſunt: vt non ipſi ſeptem reges ſinguli per ſingula capita: ſed alio modo ſurgere intelligantur (hoc eſt) per ſingula ſeptem temporuꝫ: de quibus in hoc opere frequẽter ⁊ latius locuti ſumus. Non enim ſeptem capita beſtie ſingula per ſingula tempora orta ſunt: ſed ſicut oſtendit melius in Daniele. Primum caput in primo tempore. Secundũ in ſecundo. Quartum in tertio. Septimũ quarto. Exinde ſeptimum caput perſeuerat vſqꝫ ad ſextum tempus: in quo ⁊ deficiet: aut quaſi deficiet ſurrecturum poſt modicum vt diſpareat in eternuꝫ. Reges ergo ſeptem: non per ſepteꝫ capita: ſed per ſeptem tempora aſſignandi erant: ⁊ ideo ait. Et reges ſeptem ſunt: Horum primuꝫ (vt iam ſcripſimus) fuit herodes cum ſucceſſoribus ſuis. Secundus Nero cum ſucceſſoribus ſuis. Tertius Conſtantius arrianus: cum ſucceſſoribus ſuis. Quartus mohamith: vel potius Choſroe rex Perſarũ cuꝫ ſucceſſoribus ſuis. Quintus is qui primus in partibus occiduis: cepit fatigare eccleſiam pro inueſtitura eccleſiarum ob quam cauſam multa ſciſmata ⁊ tribulationes orta ſunt ex eo tempore in eccleſia dei: Sextus autẽ rex de quo dicitur: Et vnus eſt: ⁊ ille eſt rex vndecimus in Daniele: in cuius tempore aperienda eſt ad liquidum reuelatio iſta: ⁊ percutienda noua babylõ: ab eodem rege ⁊ complicibus ſuis: poſt cuius percuſſionem occidetur. Septimuꝫ caput beſtie: quaſi ad mortem: ⁊ dabitur tranquillitas eccleſie chriſti. Porro inter ſextã perſecutionem: ⁊ aliam que erit ſub illo rege de quo dicitur: ⁊ vnus nondum venit: futurum eſt breue temporis ſpatium ad reſpirationem fidelium: deficiente in perſecutione babylonis imperio: quod eſt intus: ⁊ imperio beſtie quod eſt extra: quoniam vtraqꝫ morietur. Uerumtamen babylon oratio: beſtia adhuc veluti demone reſurget: Aſcenſura eſt enim de abyſſo: vt faciat adhuc vnam perſecutioneꝫ veluti in octauo loco: ⁊ protinus ibit in interitũ de quo vlterius non reſurget. Unñ ⁊ mox ſubdit.

Tex.9 ¶ Et beſtia quæ erat & non eſt: & ipſa octaua eſt: & de ſeptem eſt: & in interitum ibit.

¶ Si haberet iſta beſtia octo capita: non diceretur. Ipſa octaua eſt: ⁊ de ſeptem eſt: ſed tñ: octaua eſt Diceretur enim octaua in octauo capite: in quo tñ modo ſupereſſet. Sed quia ſeptimum caput beſtie morietur: ⁊ reſurget: ⁊ etiam de reliquiis errorum: aliorum capitũ: apparebunt ſimul: erit quidem congregatio illa peſſima octaua ⁊ pro tempore ⁊ ſucceſſione: ſed tamen de ſeptem erit: q: in ipſa erit collectio oĩuꝫ errorum: qui in ſeptem capitibus oſtenſi ſunt: regnante illo rege ſeptimo: qui erit fons malitie ⁊ vas erroꝝ: ĩ quo requieſcet plenitudo iniquitatis ⁊ origo neqtie: Uez hoc cũ creuerũt iniquitates: vt cõſumentur oĩa que ſcripta ſunt. Interim ſub rege ſexto pcutietur babylon a beſtia ⁊ a regibus ſuis: ⁊ nihilominus ipſi reges pugnabunt cũ chriſto: ⁊ chriſtus vincet illos in gladio oris ſui. In gladio non materiali: ſed in gladio ſpiritus: quod eſt verbum dei. Non enim deeſſe poterunt reliquie in quibus pugnet ⁊ vincat: quia omnia quecũqꝫ voluit fecit in celo ⁊ in terra. Nã ſequitur.

c.10 ¶ Et decem cornua quæ vidiſti in beſtia: decem reges ſunt: q regnum nondum acceperũt: ſed poteſtatem tanquam reges: vna hora accipient poſt beſtiam. Hi cum agno pugnabunt & agnus vincet illos: quoniam dominus dominorum eſt & rex regũ: & qui cum illo ſunt uocati electi: & fideles.

¶ In Daniele dicitur: vnum regem ſurgere poſt decem. Hic autem de ſexto rege dicitur: vnus eſt: ⁊ de decem cornibus: decem reges ſunt qui regnum nonduꝫ acceperũt. Hoc auteꝫ quomodo intelligi poſſit: non video niſi vt ſub nomine ſexti regis: alius ſurgere intelligatur poſt alium: quatenus poſt illuꝫ de quo dicit ioannes: Unus eſt: quem ꝓpter tẽporis inſtantiam puto fuiſſe Saladinũ famoſiſſimũ illuꝫ regem turchoꝝ: a quo nuper capta eſt illa ciuitas in qua paſſus eſt chriſtus: ſurgat alius in ſucceſſionem ipſius: ſicut ſint aliquibus medii: ſiue nõ: ⁊ ille ſit de quo dicitur in Daniele: Et alius ſurget poſt eos: ⁊ ipſe potentior erit prioribus: Quod ſi ita eſt: recte nõ dicitur de decem regibus: Una hora regnum accipient: poſt regem ſextum: ſed poſt beſtiaꝫ: q: alius forte rex regnabit ſuper beſtiam: quando decem reges illi regnaturi ſunt: alius cũ incipiet conſumari id quod dicitur. Et vnus eſt: Etenim ſm Danielem (regnantibus deceꝫ regibus illis ſingulis in locis ſuis) oportet ſurgere quendã paruum regẽ de medio illoꝝ: qui humilians tres illoꝝ: facturus eſt preliuꝫ contra ſanctos: ⁊ ob hoc: aliquantulũ res venit in dubium: Utrũ prius deceꝫ reges illi conuenientes cum vno aliquo magno rege: qui regnaturus ſit ſuper regnũ illud quod vocatur beſtia: percuſſuri ſint pariter babylonem: ⁊ poſtea regnaturus ſit ille qui tres illoꝝ regum humiliabit: ⁊ facturus eſt prelium contra ſanctos. An vnus idemqꝫ ſit ſub quo ſimul vtrunqꝫ oporteat conſumari. Quocunqꝫ autem modo: iſtud factuꝝ ſit: idcirco ꝑmiſſum eſt de pugna illoꝝ regũ ⁊ agni: q: intentio quidem eorum ⁊ pugna tota erit contra Chriſtũ: ⁊ contra confeſſores nominis ipſius: ſed tamẽ vincendi ſunt a Chriſto ⁊ militibus eius: quia qui cum illo ſunt vocati: electi ſunt ⁊ fideles. Fieri tñ põt: vt vtrũqꝫ ſimul fiat: ⁊ pcuſſio. ſ. babylonis: ⁊ pſecutio electoꝝ neſciẽtibus cauſaꝫ iudicij his q chriſtianos affligũt: neſcientibus inqꝫ q oporteat eos vincere in illa parte que pertinet ad babylonem: in ea vero que pertinet ad ieruſalem: ſuperari in certamine a rege Chriſto: ibi quia iratus eſt deus falſis chriſtianis: hic quia fidelibus ſuis ⁊ electis placatus: ⁊ ideo vtrunqꝫ ſimul dicitur: q: in vno ſexto tempore pariter vtrunqꝫ continget. Porro: victore Chriſto ſuperabitur beſtia: ⁊ eſſe deſinet que fuit: ita vt dicatur. Fuit ⁊ non eſt. Sed cum hoc fortiter teneri putabitur: ⁊ diligenter amplecti: repente rex ille vnus qui ſcriptus eſt vndecimus in Daniele: ſurget (vt putamus) contra decem: ⁊ humiliatis tribus magnificabitur nimis: ⁊ faciet omnia illa mala de quibus in quarta parte ſufficiẽter tractauimus. Uerum hoc poſt ruinam babylonis: ⁊ bellum quod habituri ſunt ipſi reges cum martyribus Chriſti. Nũc q: preceſſit ſermo de victoria Chriſti: qd etiaꝫ de caſu babylonis dictum ſit: audiamus. Nam ſequitur.

¶ Et dixit mihi aquas quas uidiſti ubi meretrix ſeder populi

ſunt & gentes & lingue. Et decem cornua quæ uidiſti in beſtia: hi odient fornicariam & deſolatam facient illam & nudam: & carnes eius manducabunt: & ipſam ignem concremabunt.

Quamdiu aque iſte permanent in ſuo ſtatu: non poſſunt preualere reges gentiū contra babylonem: quia ipſe ſunt que pugnant cōtra illos pro ea. Sed quia effuſio phyale ſexti angeli deſiccat eas; non eſt fiducia in potentia eorum: quia dominus ipſe eſt qui pugnat per impios contra eam. Unde mox ſubditur.

T.12 Deus enim dedit in corda eorum: ut faciant quod illi placitum eſt: ut dent regnum ſuum beſtiæ donec conſumentur uerba dei.

Dixerat ſuperius de his regibus. Hi vnum conſilium habent ⁊ virtutem ⁊ potentiam ſuam beſtie tradent. Nunc autem dicit. Dominus enim dedit in corda ipſorum vt faciant quod illi placitū eſt: vt dēt regnum ſuum beſtie donec conſumentur verba dei. Tale eſt enim ac ſi diceretur. Uidentes reges qui erunt in exteris regionibus ꝙ rex ille qui erit princeps beſtie pugnabit cum his qui ſubiecti ſunt romano imperio: iam tunc in multis regibus diuiſo: ⁊ preualebit: inuitati ab eo: ⁊ monitis ⁊ terroribus in adiutorium ſuum: habebūt pariter vnum conſilium: quid eos oporteat reſpondere: ⁊ tandē q̄ oēs vno animo odiunt chriſtianos: ⁊ maxime romanū imperium: quicquid poterunt habere virtutis ⁊ potentie in armis bellicis tradēt poteſtati illius regis: ita vt ipſi quoq; obediant mandatis eius: ⁊ ſint in adiutorium ipſius ad faciendum iudicium quod placitū eſt deo: neſcientibus ipſis. i. vt faciant fornicariam deſolatam a filijs: ⁊ nudā a ſubſtantia vt occidant infirma eius in ore gladij: ⁊ fortia ipſius igne tribulationis conſumant. In carnibus. n. infirma in oſſibus fortia deſignantur. Manducant autem aduerſarij carnes eius: ⁊ ipſa que in ſolo oſſe relinquitur: concrematur igne: quando eos qui infirmiores ſunt: ⁊ quaſi viliores: occiduntur in ore gladij: eos autem q̄ fortiores ⁊ chariores: afflictos ⁊ deluſos diutius venire ad ſuum finem per tormenta compellunt. Sed hac in re conſiderandū eſt diligentius: ꝙ in hac tribulatione tria genera hominum ſuſpenſa erunt velut in cruce: ⁊ vnum quodq; remunerabitur ſꝫ differentiam cordis ſui. Alij enim punientur ſine cauſa flagelli: vt ſequātur veſtigia regis ſui. Alij quaſi duo latrones: quorū vnus conpunctus eſt in flagellis: ⁊ ideo miſericordiam conſecutus: vnus induratus: ⁊ ideo a conſortio electorum ſecluſus. Qua ergo erit perſecutio que inoluet chriſtianos in die illo: ſed non vnus profectus quia alij per ipſam coronabuntur: martyrio: alij cognoſcentes reatum ſuum ⁊ dicentes: iuſtus eſt dominus quia peccauimus ei: conſequentur veniam: alij blaſphemantes chriſtum ⁊ dicentes. Si vere eſſet hic filius dei: nec ipſe ſe permitteret crucifigi: nec nos tradi ſineret in manus inimicorum ſuorum: tradentur de terra: vt hi qui relinquentur electi: puriores ſint auro quod per ignem probatur. Et hec quidē futura ſunt in proximo: etiam ſi diſpliceat filijs huius mundi: etiam ſi multis auctoritatibus muniāt partē ſuā ſubſanantes ⁊ confutantes eos qui annuntiāt iſta. At ne forte non reciperent expoſitionem modernam: in tam tam graui ⁊ tā duro iudicio: noluit angelus qui loquebatur ioanni preterire ſilentio: que eſſet hec mulier: de qua tam ſiniſtra loquebatur: ſed peracta expoſitione in fine verborum ſuorum concluſit dicens.

T.13 Et mulier quam uidiſti eſt ciuitas magna quæ habet regnū ſuper reges terre.

Non ſolum autē ex auctoritate huius libri: ⁊ ex preſenti loco traditum eſt nobis a patribus: ꝙ Roma ſit in ſpiritu babylō: verumetiam ex ſententia petri qui ſcribēs aliquibus ex vrbe roma. Salutat vos inq̄t eccleſia que eſt in babylone. Sꝫ in hoc verbo: conſolatio non modica facta eſt populo qui vocatur romanus: quandoquidem in ipſa vrbe que vocatur babylon peregrinatur ciuitas ieruſalem: ita vt non poſſit colligi niſi de fine qui ſunt in ea filij babylonis: ⁊ qui filij ieruſalem: nequis: aut confidat de ea ſteriliter propter bona que promiſſa ſunt a domino apoſtolo petro dicente. Tu es petrus: ⁊ ſuper hanc petram edificabo eccleſiam meam: ⁊ porte inferi non preualebunt aduerſus eam: aut diffidit pp̄ omnia mala que ſcripta ſunt ī hoc libro: ſi quāuis corpore peregrinetur in ea: non fuerit de filijs babylonis: ſed de filijs ieruſalem: qui plerūq; egrediuntur ſimul ex vno vtere ſicut Eſau ⁊ Iacob: q̄ potens eſt deus: vt ait petrus: homines pios de temptatione eripere. Nec putandū ꝙ ciuitas ipſa ſolos ipſos complectatur: qui murorum ipſius ambitu circūſcripti eſſe videntur: ſed omnes qui pertinēt ad imperium eius: quod licet ſit diuiſum: ⁊ dilaceratum in partibus: vt oſtēdatur appropinquare deſolatio eius: vnum tamen eſt in populo chriſtiano: maxime autē in latino: qui per omnia romano pontifici ſubiectus eſſe conſueuit: ⁊ ſi ei filij babylonis inſtigati diabolico ſpiritu in hys que pertinent ad deum: ſubiecti eſſe non poſſint. Nonnulli vero contempta expoſitione ſanctorum patrum Ieronymi ⁊ Auguſtini adherent illi verbo ſancti Gregorij pape: qui dicit ſe audiſſe a quodam viro q̄ dicebat ſe audiſſe ab alio: dixiſſe beatum Benedictum cuidam aliquid loquenti de ea Roma agentibus non deſtruetur: ſed terremotibus fatigata in ſe ipſa marceſcet. Sed eſto ſit hoc quod dixit: ſi ſanctus Benenedictus hec dixit. Beatus papa Gregorius mox ſubinfert hoc in ſuis diebus apparuiſſe completū nimirum quia non de populo: ſed de menijs dixerat ciuitatis. Multas denique ciuitates olim famoſiſſimas ⁊ ſuperbas videmus funditus ſubuerſas vſq; ad ſolum: ſicut ⁊ de Ieruſalem dominus dicit. Et non relinquent in te lapidem ſuper lapidem: ſecundum ꝙ timuit vir ille: ne accideret Rome per populum ⁊ regem Gothorum: ſuper quo dicitur habuiſſe reſponſum a ſancto Benedicto: ꝙ Roma a gentibus non deſtrueretur: ſed de remotibus fatigata: in ſeipſa marceſcet. Non enim eo modo minatur ſermo diuinus ciuitati: que habet regnum ſuper reges terre: quia non lapides: ⁊ parietes peccauerunt domino: vt cure ſit domino lapides indicare: ſed magis vt relinquantur multe domus (vt ait propheta:) magne ⁊ pulchre ſine homine: ⁊ deſolentur ciuitates ab habitatoribus ſuis. Sequitur.

Et poſt hoc uidi alium angelum deſcendentem de cœlo habentem poteſtatem magnam & terra illuminata eſt a gloria eius: & exclamauit forte voce dicens. Cecidit cecidit Babylon illa magna: & facta eſt habitatio demoniorum: & cuſtodia omnis ſpiritus immundi: & omnis volucris immunde: & odibilis. Cap. 18 Tex. 1

Alium angelum ſe vidiſſe dicit reſpectu illius angeli q̄ ſibi oſtēderat dānationē meretricis magne. Nō. n. vnius ordinis miniſtros habet deus: ſꝫ diuerſorum: ne ſi

vnius tantum eſſent ordinis integrum
⁊ perfectum teſtimonium tam ſublimi//
bus rebus perhibere non poſſent. In//
de eſt: ꝙ alij de templo quod eſt in ce
lo: referuntur egreſſi: alij de celo ſim//
pliciter deſcendiſſe narrantur. Quare
hoc? Quia alij egrediūtur de ordine com/
uentualiū deſignato in templo: alij de vi
ta ſolitaria ⁊ contēplatiua deſignata in ce/
lo. Et illi quidem angeli qui egreſſi ſunt de
templo: plures ſunt: quia in vita ꝯuētuali
veluti diuerſa membra: diuerſis actioni/
bus deputata conueniunt in vnum cor//
pus deſignatum in vno templo de quo an
geli ipſi egreſſi ſunt effundere phyalas ira
cūdie dei. Qui aūt dicit̄ deſcendiſſe de ce/
lo ſolus ſcribitur: ⁊ vnus eſt: q: ad vitam
contemplatiuam pertinet illud vnum de
quo dominus ait. Porro vnum eſt neceſſa
rium. Sed ⁊ illi angeli non dicuntur de/
ſcendiſſe: ſꝫ tantum egreſſi fore de templo
Hic autem angelus de celo deſcribitur de
ſcendiſſe: quia in ordine conuentualiū: pre
ſto eſt aſſidue vita actiua: ⁊ quando aliquis
conuerſatur inter fratres loquitur verba
dei: exire magis dicitur: qꝫ deſcendere:
quia ſepe loquitur cum eis verba commu
nia quibus aliquando loquitur verba dei:
Uita vero contemplatiua: que omnino in
diget ſolitudine: quaſi quoddam celuꝫ eſt:
altius eminens a rebus humanis: a qua q
aliquando egreditur: vt loquatur homini
bus: ſatis condeſcendit eis quibus loquit̄:
⁊ ſi verbuꝫ dei: eo ꝙ a propoſito ⁊ vita ſua
alienum ſit: ⁊ vt ita compatiatur homini/
bus: non niſi magna ⁊ euidens extorque/
re aliquando neceſſitas poſſit. Habitu/
rus eſt aūt iſte predicator ſiue ſolus appa/
reat: ſiue cum ſotijs: claritatis ſue magnaꝫ
poteſtatem in loquendo verbum dei: ſicut
⁊ de domino noſtro ſcriptum eſt. Loque//
batur tanquam poteſtatem habens non ſi
cut ſcribe eorum ⁊ phariſei. Sed ⁊ terra il
luminabitur a gloria eius: ſicut ſub ſexto
angelo tuba canente: neſcio an de iſto: an
de alio dictum eſt: quia non adhuc in ob/
ſcuro enigmate: ſicut olim: ſed velud i cla
ritate ſolis, annuntiabit hominibus veri/
tatem dicens: ⁊ annuntians manifeſte: ꝙ
omnino imminebit ruina ciuitatis ſuper/
be: ⁊ collecta in inferno fiat habitatio de//
moniorum ⁊ cuſtodia omnis ſpiritus im/
mūdi (hoc eſt diabolici) ⁊ cuſtodia omnis
volucris immunde (hoc eſt) cuiuſcunqꝫ
anime deputate penis eternis: ⁊ odibilis:
pre confuſione nuditatis ſue: que aliquan
do erat induta purpura ⁊ byſſo: ornata
margaritis ⁊ lapidibus pretioſis. Sed
quare iſtud patiatur oſtenditur cum proti
nus ſubinſertur.

¶ Et de ira fornicationis eius Zep.1
biberunt omnes gentes: & re//
ges terre qui cum illa fornica/
ti ſunt: & mercatores terre de
virtute delitiarum eius diuites
facti ſunt.

¶ Quod dicit. De ira fornicationis eius
biberunt omnes gentes: in quarta parte li/
bri explicaſſe me recolo: in loco illo: vbi
poſt angelum cui datū eſt euangeliū eter
nū ſecutus eſt alius angelus: qui diceret
id quod in hoc loco angelus iſte dicit: ceci
dit: cecidit babylon illa magna ⁊c. Unde
quia in libro iſto: iterum atqꝫ iterum reca/
pitulatio facta eſt: arbitror: ꝙ iſte ſit ille an
gelus: qui ſub ſexto angelo tuba canēte di/
citur deſcendiſſe de celo: ⁊ qui circa finem
quarte partis loquitur: vt iaꝫ dixi: ⁊ dicit.
Cecidit cecidit babylon magna: que a vi
no ire fornicationis ſue potauit omnes gē
tes. Utrum autem ipſe ſit vnus de viris il
lis qui venturi ſunt: quid opinio interim
tenere queat: in eiſdem partibus dictum
ſufficiat. Reges vero terre eſſe prelatos ec
cleſiarum: quorum aliqui fornicantur cuꝫ
Babylone ſuperius dictum eſt. Quod
autem ſequitur. Et mercatores ter/
re de virtute delitiarum eius diuites fa/
cti ſunt: ad falſos ſacerdotes: ⁊ ypo/
critas referendum eſt qui negotiantes
regnū dei: inhiant tēporalibus lucris: ⁊ que
runt verbis ſubdolis placere dñs vitibus
huius mundi: quorum virtus eſt in de
litijs carnis: vt ipſi diuites fiant: ⁊ poſſint
de cetero viuere in delitijs: attēdētes quo
modo eis indeficientes delitiaꝝ redditus
conſtituti ſint: ita vt largientes multa: ſem
per illis proueniat: quod largiri queant: ⁊
nunqꝫ deficiat quod largiendum ſit. Hec
eſt enim virtus delitiarum babylonis: qua
diuites fiunt mercatores terre. Ceterū qui
ſic ad tēpus participat delitijs eius: vt ta/
men ſup hoc ipſo doleat: ⁊ ingemiſcat: po
teſt ſi vult recedere a conſortio eius: ⁊ redi
re ad regem ſuuꝫ q redemit illum: ne forte
ſi diu ſteterit apud eaꝫ cogatur participa/
re magnis delictis eius: ⁊ ſuperueniēte ho
ra vltionis accipiat de plagis illius: puniē
te in eo domino: quod ipſe in ſeipſo parui
pendit punire: Nam ſequitur.

Ap.) ¶ Et audiui aliam vocē de ce/
lo dicentem. Exite de illa popu/
lus meus: & ne participes ſitis de
lictorum eius: & de plagis eius
non accipietis: quoniam perue/
nerunt peccata eius vſqꝫ ad cœ/
lum: & reordatus eſt dominus
iniquitatum eius.

¶ In hoc loco ſicut ⁊ in multis alijs ſcri
ptura diuina: celi nomine deſignatur. In
ea ſiquidē auditur hec vox: q: iā hoc ipſuꝫ
licet alijs verbis ſcriptum erat in libro Je/
Hiere. remie dicētis. Recedite de medio babylo
nis: ⁊ de terra chaldeorum egredimini: ⁊
eſtote quaſi hedi ante gregem: quoniaꝫ ec
ce ego ſuſcitabo: ⁊ adducā in babilonē cō/
gregationem gentiū magnā de terra aqui
lonis: ⁊ preparabuntur aduerſus eam: ⁊ in
de capietur ſagena eius quaſi viri fortis
interfectoris nō reuertetur vacua. Et erit
babylō in pdaꝫ: oēs vaſtantes eā replebū/
tur: ait dñs. Igitur quod hic dicitur. Quia
ā de celo auditū eſt: q: qcquid ſcriptū eſſe
videtur de illa babylone que pcuſſa eſt a
medio: totū ſecundū ſpiritū intelligēdum
eſt de iſta: quā pcuſſuri ſūt reges illi de qui
bus ſupra locuti ſumus: maxime cū illa di
catur fuiſſe pcuſſa ab imo rege medorum.
Jeremias autem aduerſus babilonē: non
vnū tantum regē: ſed multos ⁊ terribiles
venturos eſſe predixit. Sed qua ratione
populus domini exire poteſt de babylone
cū regnum iſtius: toto pene orbe terraruꝫ
cōſtet eſſe diffuſum. Sed ⁊ quomodo de
illa egredit̄ qui in illa nūqꝫ fuit. Si auteꝫ
adhuc in illa eſt qui de illa iubetur exire:
quomodo poteſt non eſſe particeps deli/
ctorum eius? Sed notandum eſt: ꝙ illum
neceſſe ē accipe de plagis eius: qui vſqꝫ ad
horam percuſſionis eius manet in ea etiam
ſi ſit electus quem admodum ille latro
qui ſuſpenſus eſt cum Chriſto in cruce:
⁊ propter bonā confeſſionē audire meruit.
Amen dico tibi: hodie mecuꝫ eris in para
diſo. Qui ergo non vult eſſe particeps fla/
gellorūꝫ eius: aut omnino aſcendat in mō
tem cum Abraam ad vitam ſpiritualē: aut
ſaltē tranſeat moribus in ſegor: ⁊ cōtineat Geneſi.
ſe in ea dignos interim faciens penitentie
fructus. Alioquin: q: deus vltra non pati
tur extollentiā babylonis: neceſſe eſt ſicut
dixi: vt flagelletur cum ea: qui negligit pre
uenire horam deſolationis ipſius: Sed q̄
re nō patitur vltra deus: qui paſſus eſt: ha
ctenus vſqꝫ ad preſens? Quia venerunt (i/
quit) peccata eius vſqꝫ ad celū. Non enim
ſufficit filijs babylonis: ꝙ perſequūt̄ cōti/
nue mēbra Chriſti: veruꝫ etiā ponētes os
ſuum in celum quotieſcunqꝫ cōtingit eis
aliquid aduerſi nō metuunt blaſphemare
vnigenitū dei pro ſalute omnium pepēdit
in cruce: ⁊ dicere verbū in deum viuum q
ſolē ſuum facit oriri ſup bonos ⁊ malos: ⁊
pluit ſup iuſtos ⁊ iniuſtos. Et quoniā pro
nimia patiētia ſua: viſus eſt tradidiſſe obli
uioni omnes iniqtates meretricis huius
magne: in quibus ꝯuerſata eſt a diebus an
tiquis. Cum inceperit percutere eam pla/
ga inſanabili ⁊ inaudita: videbitur accēde

re illud quod ibi protinus ſubiunctuꝫ eſt. Et recordatus eſt dominus iniquitatum eius. Quarū iniquitatum? Illarum quas perpetrata eſt in perſequendo filios Jeruſalem quibus ⁊ dicitur.

Tex.4 ¶ Reddite illi, ſicut ipſa reddidit vobis: & duplicate illi duplicia ſecundum opera eius. In poculo quo miſcuit vobis, miſcete illi duplum.

¶ Miruꝫ quomodo electis nunc dicitur. Reddite illi: ſicut ipſa reddidit vobis: ⁊ cum quaſi eoꝝ manibus iudicanda tradatur: aut quaſi ĩ poteſtate illoꝝ ſit quātum hec antiqua meretrix debeat puniri: maxime cū videatur cōtrariū verbo domini dicentis. Orate pro perſequētibus ⁊ calumniantibus vos. Sed ſciendū eſt ꝙ nō ſemper precipit dominus orandū pro inimicis: maxime ſi ſint inimici dei: ſed pro tēpore ⁊ ad tempus (hoc eſt) vſqꝫ ad tēpus ſtatutuꝫ: in quo poſt diem patientie: ſequitur dies iudicii ⁊ tempus ſanctorum ĩ quo incipiet dominus iudicare mundū: ⁊ reddere vnicuiqꝫ ſecundum opera ſua. Alioquin ſi ſemper orandum eſt pro iniquis: ergo: ⁊ inuita futura. Oramus ſiquidem pro impiis ⁊ iniquis: quamdiu ſpes eſt vt conuerti queant: ne forte qui putatꝛ reprobus ſit electus. Quando autem iniqtas impiorum peruenit vſqꝫ ad celū: ⁊ vſqꝫ ad blaſphemiā ſpiritus ſancti: ⁊ certū eſt ꝙ egreſſa ſententia velit deus iuſtus auferre malum de terra: quis audeat contra ſententiā Joannis orare pro peccantibus peccatum ad mortem: ⁊ odientibus ac blaſphemantibus eum qui nos redemit ſanguine ſuo? Reddent autem in die illa filii ieruſalem fornicarie ciuitati: ſecundum ꝙ ipſa reddidit eis: ⁊ duplicabunt ei duplicia ſecundū opera ipſius: qꝛ ſecundum improperia ⁊ iniurias quas paſſi ſunt ab ea ſubſanabūt illam: ⁊ duplo etiam confundent faciem illius ꝙꝫ ipſi confuſi ſunt ab ea: cum veneritdies calamitatis ſue. Scimus enim ꝙ filii huius mundi prudentiores filiis lucis in generatione ſua ſunt: ⁊ ꝙ infirma mundi ⁊ ignobilia ⁊ contemptibilia que elegit deus pro illoꝛuꝫ ſimplicitate: tradita ſunt dominio ⁊ poteſtati eorum qui eſſe in hoc ſeculo fortiores videntur. Et hoc quidē nō caſu aliquo: ſed permittēte iuſto iudice deo qui aliquando filios iſrael tradidit poteſtati egyptiorum vt diſcerent non alta ſapere: ſed humilibus conſentire. Sic ſic ⁊ in hoc tempore voluit filios babylonis habere dominium ⁊ poteſtatem: filios vero ieruſalem ſubiicere ſeruituti: quatenus per multas tribulationes ⁊ iniurias perueniant ad regnum dei: in quo pauperes: facile diuites difficile ingrediuntur. Sunt enim ⁊ diuites: licet per pauci: qui habēt plures familias: ſeruos ⁊ ancillas: ⁊ tamen perueniunt ad regnum dei: qꝛ his quibus prelati ſunt tēporaliter: ac ſi patres filiis miſerētur: ⁊ eam in illis indulgentiam facere ſtudent: quam ipſi ab omniū domino cupiunt obtinere. Ceteri autem non ſic: ſed ſi quando ſubiecti eorum grauati onere ſeruitutis murmurant contra eos: non conſiderantes ꝙ tales potius elegerit totius domínus creature: pro modico ⁊ contēnēdo verbo reddunt eis graues iniurias: vocātes eos ſeruos neqꝫ ruſticos ⁊ periuros: operientes facies eorum ignominia: ⁊ cuꝫ magna confuſione ⁊ reuerentia a ſuis conſpectibus expollētes. Ergo ⁊ ipſi humiles cum venerit tēpus eoꝝ operiēt confuſione ⁊ reuerētia faciē babylonis dicētes Eccine eſt illa babylō ciuitas ſupboꝝ: que olim opprimebat humiles in potentia ſua: modo facta eſt quaſi lutum platearum: ⁊ quaſi ſtercus terre plena omni ignominia ⁊ confuſione perhenni. Quaſi ergo dupluꝫ reddent ei electi: improperantes eis miſerias calamitatis ſue: qꝛ nō ſolū ſup tēporalibus iniuriis quas incurrent: cōfundent faciem reddētes ei vicem ꝓ vice: verūetiā ſup penis tartareis in quibus deputata eſt ĩ eternum. Unde ⁊ mox ſubditur.

Tex.5 ¶ Quātū glorificauit ſe & in delitiis fuit: tm̄ date ei tormētū & luctū: quia in corde ſuo dicit. Sedeo Regina & vidua nō ſum: & luctū nō videbo. Ideo in vna die veniēt plage eius: mors: & luctus: & fames: & igni cōburetꝛ.

¶ Glorificāt ſe filii huius mūdi: qꝛ nobiles ſūt: qꝛ potētes: qꝛ diuites: qꝛ dn̄i alioꝝ. Sꝫ ⁊ verbū crucis ⁊ virtutē penitus ignorantes: in bonis ducunt dies ſuos: ⁊ affluunt multis deliciis: ſicut diues ille qui ſepultus eſt in inferno. Porro in die illo cū becillis improꝑabunt electi: qui modo cōtēnuntꝛ ab eis nolētibus recipere correctione eoꝝ: excitabitur ex hoc illis tormētū ⁊ luctus: vidētes ſe omnino conſtitutos in arto: ⁊ nō poſſe redire ad aſſuetas delitias ⁊ honores ſeculi quos amiſerunt. Nō eniꝫ ponūt hec oia in corde ſuo anteqꝫ veniāt vt leuius expta ferantꝛ: ideo intollerabilis erit luctus eoruꝫ ⁊ irremediabilis afflictio tormentoꝝ ſuoꝝ. Quia in corde (inquit) ſuo dicit. Sedeo Regina ⁊ vidua nō ſum: ⁊ luctū nō videbo: ideo in vno die veniēt plage eius: mors: ⁊ luctus: ⁊ fames ⁊ igni cōburetꝛ. Multitudo hominū ſuperboꝛuꝫ gloriatur de regno mūdi: quod ſibi videt eſſe contraditū: ⁊ qꝛ ſedet quaſi regina ĩperās humilibus ⁊ paupibus terre. Dicit etiā ſe nō eſſe viduam: qꝛ ꝯfidit de viribus terrenoꝝ pncipū qui imperant in ea: ita vt nō ſe credat videre luctū cūctis diebus vite ſue: nec ſentire aliqd de vniuerſis plagis que ſcripte ſunt in hoc libro: iuxta illud euangelii. In hac die tua que ad pacē tibi nūc aūt abſcōdita ſunt ab oculis tuis. Ideo (inquit) vna die (hoc eſt) vno tēpore: venient plage eius: mors: luctus ⁊ fames. Hec ſunt .ſ. ſpirituales reproboꝛuꝫ plage a die obitus ſui. Moriuntꝛ morte eterna: ⁊ ideo luctus ſequetꝛ eternus: Et qꝛ non ſic moriuntur vt eſſe deſinant: eſurient ſine fine: ⁊ qd̄ eſt deterius: ipſi q eſurient: erūt cibus ignis eterni: Juſta ſatis recōpenſatio. Pro vita glorioſa: mors pro inepto gaudio: luctus ꝓ delitiis: fames pro refrigerio ignis. Et quaſi quereretꝛ de eo qui iſta facturus eſt: ⁊ quis ſit tante potentie qui hoc facere poſſit: cum nulla videatꝛ in terra eſſe ptās que ei fortitudine adequetur adiecit ⁊ ait.

¶ Quia fortis eſt deus qui iudicabit illam. Tex.6

¶ Tale ē .n. ac ſi diceretur. Si moriturus aſſummeret bellū cōtra eaꝫ: ⁊ indignatio omnipotētis dei: cuius ire reſiſtere nemo poteſt: non eſſet in cauſa: poſſet forſitan vt vſqꝫ modo preſumere de viribus ſuis. Sꝫ qꝛ ille pugnat cōtra eaꝫ q dicit ꝑ prophetā Dies vltionis in corde meo: fruſtra cōtendit reſiſtere inimicis ſuis: qꝛ domini eſt voluntas vt vincatꝛ ab eis: q vtitꝛ eis quaſi vaſis mortis: ſicut ⁊ de populo Aſſur dicit ipſe dn̄s ꝑ Jſaiā prophetā. Ue aſſur virga furoris mei: ⁊ baculus ipſe indignationis in ira mea ſup gentē fallacē mittā eū. Que eſt autē gens fallax niſi que ſe eſſe ſimulat qd̄ nō eſt? niſi que cōfitetꝛ ſe noſſe deū factis autē negat? Uerūtn̄ ⁊ ſi hic ex pte agitꝛ iudicium eius: nō ideo tn̄ cū morte carnis cōſummationē accipiet. Sed erit quaſi quedam oſtenſio iudicii futuri. Sequitur.

Tex.7 ¶ Et flebūt & plangēt ſe ſup illā oēs reges terre, q cū illa fornicati ſunt: & ĩ delitiis ſuis vixerūt.

¶ Illi reges terre ⁊ rectores aiaꝝ q ꝑ delitias babilonis q̄ ꝑuenūt ad manus eoꝝ: ſcōꝫ qd̄ ⁊ opa eoꝝ teſtātꝛ: gaudēt ſe eſſe p̄latos eccleſiaꝝ: adeo vt malit offēdere vicariuꝫ ſūmi paſtoris: qꝫ pricipes mūdi ⁊ babylonis nō poterūt nō plāgere ĩ die illo: cum viderit trāſire ⁊ nō reuerti qd̄ dulcitꝛ amauerūt: ⁊ ſi ꝑ durū valde iudiciū qd̄ ſuſtinebūt ĩ hac vita cogātꝛ itelligere penas eius eternas: ac ꝑ hoc ſtudeant longe fieri a conuerſatione eius propter timorem tormentorum ipſius. Illam ſequitur.

Tex.8 ¶ Cum viderint fumum incen/
dii eius longe ſtantes propter ti/
morem tormentorum eius.

¶ Si pugna regum decem materialis nō
eſſet:poſſemus in hoc incendio inferiorē
tantum intelligere penam. Quia vero ma
terialis erit:poteſt ſimpliciter ꝑ incendiū
temporale eius quod paſſura eſt: deſignari i
ſupplicium. Inter fumum vero ⁊ incendi
um hocītereſſe cognoſcitur:ꝙ fumus ple/
rūq; a longe videtur etiam ab his qui in/
cendium videre non poſſunt:inueniendū
vero ne ſemper videatur:obſiſtunt plerū
q; ſiluarum nemora ⁊ colles obiecti. Sed
vtrum magnum ſit an paruum:de fumica
ligine intelligitur. In cendium ergo baby
lonis:tormentum quod patietur in die il/
lo deſignat:fumus vero famā que longius
aduolabit. Stabunt ergo a longe ob timo
rem tormentorum: ⁊ quia parare ſe nō au/
debunt ad prelium cōuertentur ad luctū.
Et plangent (inquit) ſuper illā:omnes re
ges terre qui cum illa fornicati ſunt: ⁊ in
delitijs ſuis vixerunt:dum viderint fumū
incendij eius longe ſtantes propter timo
rem tormentorum eius dicentes.

Tex.9 ¶ Veh veh ciuitas illa magna
babylon:ciuitas illa fortis quo/
niam vna hora venit iudicium
tuum.

¶ Ubi qui nō cōſiderāt in die pacis: quā
nulla ſint omnia temporalia q̄ trāſire poſ
ſunt: ⁊ gloriam principum huius ſeculi:q/
bus vt ⁊ ipſius pariter honorentur:cū eis
adherere contendunt:cum repente vide/
rint accidiſſe quod prius dicentibus non
credebant:ꝓ amore quo colligati erāt eis:
flebant amariſſime: ⁊ lugebunt obſtupeſcē
tes pro nouitate immutationis ipſius: ⁊
pro timore tormentorū eius:pro poſſe lon
gius recedentes:Et q2 ei nō poterūt adeſ
ſe admirātes pariter ⁊ dolētes dicturi ſūt
in cordibus ſuis. Veh veh ciuitas illa ma
gna:ciuitas illa fortis:que olim in magni/
tudine populorum: ⁊ in fortitudine mili/
tie ſue ſubiugauit orbem:quomodo tā ſu/
bito abſorta eſt: ⁊ redacta ad nihilum: ita
vt nec veſtigium ſuperſit memorie magni
tudinis eius? Unde ⁊ per prophetam do/
minus ait. Et erit babylon illa glorioſa in
regnis inclita in ſuperbia chaldeorum:ſi/
cut ſubuertit dominus Sodomā ⁊ gomo
ram ⁊c. Sequitur.

¶ Et negotiatores terre flebunt T.10
& lugebunt ſuper illam: quoni/
am merces eorum nemo emet
amplius.

¶ Negotiatores terre qui ſicut ſuperius
dictum eſt. Ipſi ſunt ſacerdotes bruti q ne
ſciunt que dei ſunt:ſacerdotes animales q
dati ſunt in atrium exterius vt manducēt
peccata populi qui vendunt orationes ⁊
miſſas pro denarijs facientes domū oratio
nis apothecā negotiationis:facientes inq̄
locum publicū: ⁊ ſpeluncam latronū. Do Sacer. ultra.
lebunt ergo ⁊ flebunt ſuper illā q2 merces
eorum nemo emet amplius:vt pote q nec
ita cōpuncti erubeſcent ſuꝑ ſcelere ſuo: ſꝫ
tanq̄ animales ⁊ carnales hoc tantum co
gentur deflere:q2 ꝑdiderunt quod amaue
runt:q2 non erunt quibus vendant merci
monia ſua. Deficiet enim vendendi ſtudi/
um:q2 ementium pertranſibit concurſus.
Sola remanebit deluſa ⁊ confuſa cupidi/
tas:que ablata ſibi voluptatis materia in
vocem fletus erumpet:q2 iam quod libet
non licet: ⁊ quod ſibi erat propriū ⁊ fami
liare carebit. Que vero pretioſe ſint ipſe
merces quas abutendo:dei munere ꝑ car
nalitus vendunt aparitur cum ſubditur.

¶ Merces auri & argenti, & la/ T.11
pidis præcioſe, & margaritæ, &
byſſi, & purpuræ, & ſerici, & co
cri, & omne lignum tinū & om/
nia vaſa eboris, & omnia vaſa de
lapide

lapide prætioſo, & eramēto, &
ferro: & marmore: et cinnamo/
mum: & amomum: & odoramē
torum: & unguenti: & thuris: et
uini: et olei: et ſimile: et tritici: et
iumentorum: et ouium: et equo
rum: et rhedarum: et mācipiorū
et animarum hominum.

¶ Hec omnia ⁊ ſimilia ſpiritualiter intel
lecta:cōmiſſa ſunt ſacerdotibus ⁊ clero nō
vt cōmutentur ꝓ carnalibus:ſed pro ſpiri
tualibus (hoc eſt:) pro animabus fidelium
⁊ operibus bonis. Sed quid? Nunqd nō
a principio preſto fuit ſymō qui oblata pe/
cunia petro ⁊ Ioāni:vendi ſibi poſtularet
donū ſpiritus ſancti? Sed tūc ⁊ ſi fuit qui
emeret:qui venderet:non fuit: ſed magis
qui contradiceret tam nefando emptori.
Nunc autem ⁊ ſi emptor piger eſſet ad em
ptionem:preſto tamen eſt venditor:ſollici/
tans animas miſerorum: nō vt humiliter
cōſequātur gratiam:ſed vt infeliciter emāt
non vt roborentur celeſti munere: ſed vt
ruant pariter cum ruētibus. Deniq; non
nullis commiſſum eſt aurum ſapientie: ⁊
argentum eloquentie ad vtilitatem eccle/
ſie:ſed tn̄ propter hec dona nō electos dei:
(qui plerunq; deſpecti ſunt:) edificare que
runt:ſed magis adherere diuitibus huius
mundi:vt loquantur eis placentia ⁊ hono
rentur ab eis:ſicut quondam falſi prophe/
te in ieruſalem qui decipiebant plebem in
promiſſione pacis dicentes:pax:pax: cum
non eſſet pax. Alijs cōmiſſa ſunt ſacramē/
ta diuina:deſignata in margaritis ⁊ lapidi
bus pretioſis:pro ſalute viuorū ⁊ mortuo
rum: ⁊ tamen nolunt ea dare aliquibus ni
ſi:aut accipiāt aliquid:aut accipere ſperēt.
Alijs datum eſt:poſſe operari opera iuſti/
tie:deſignata in byſſo ⁊ purpura ⁊ ſerico:
⁊ cocco:ſed tamen per hec hominibus ſe/
cularibus:placere querunt magis q̄ deo:
paruipendentes id quod dominus ait. At
tendite vobis ne faciatis iuſtitiam veſtrā
coram hominibus vt videamini ab eis.
Alijs commiſſa ſunt neceſſaria artificia ad
operandum quod bonū eſt manibus ſuis
ſicut faciebat apoſtolus:deſignata in ligno
thimo: ⁊ vaſis eboris ⁊ vaſis de lapide pre
tioſo:vt pote in edificijs baſilicarum:in cō
ſtructione monaſteriorū:in deſcriptione li
brorum:ſed hec ipſa facere nolunt:niſi ſint
qui larga manu offerrant ex eo quod abū/
dant niſi eis retribuatur in hac vita pſen/
ti. Alijs cōmiſſa ſunt exercitia corporalia:
que pertinent ad vſum quottidianum:de
ſignata in erramento ⁊ ferro ⁊ marmore vt
operentur manibus ſuis: ⁊ habeant vnde
tribuant neceſſitatem patientibus:ſed ta/
men non ſolum eorū que operātur dare ali
quid pro deo nolunt:verūetiā pro re viliſ
ſima chariora extorquere contēdunt. Alijs
data ſunt exercitia ſpiritualia deſignata in
cinnamomo ⁊ amomo: ⁊ odoramentis: ⁊
vnguentis: ⁊ thure:ſed tamen pro eis lau/
des hominū ſuſcipere non verentur negli
gentes illud quod ſcriptum eſt. Amē dico
vobis receperunt mercedem ſuam. Alijs
datū eſt poſſe reficere corda fideliū omni
doctrina ſpirituali:deſignata i vino ⁊ oleo:
⁊ ſimila: ⁊ tritico: ſed tn̄ eleuati in ſuꝑbiā
ad ꝑlationē aſpirāt:Alijs cōmiſſe ſunt ani
me fideles deſignate (pro diuerſitate intel/
lectus:) in iumentis ⁊ ouibus; ⁊ equis: ⁊
rhedis: ⁊ mancipijs: ⁊ animabus hominū
vt eas cuſtodiant ad ſalutem:ſed tamē cū
eas deberēt inſtituere i timore domini: vt
placeāt ſoli deo:docent eos placere homi/
nibus aliter q̄ oportet:vt poſſint ab eis cō
ſequi tēporalia lucra:neſciētes illud quod
ſcriptū eſt. Dominus diſſipat oſſa eorū qui
hominibus placēt ꝯfuſi ſunt:q̄m deus ſpre
uit eos. Ecce hi oēs ſunt negotiatores ter
re:q cōmutant dona dei ꝓ rebus tēporali/
bus ⁊ caducis aſſētiētibus eis:imo ꝓuocā
tibus:filijs babilonis qui dicūt ſe eſſe fide
les ⁊ nō ſunt:ſed ſunt ſynagoga ſathane.
Scimus.n.ꝙ nulla gēs eſt:aut populus i
oī multitudine eorū q xpianā ꝓfeſſione cē

ſentur: que licet ſit in magnis ſceleribus: non querunt tamen habere eccleſias ⁊ ſacerdotes ⁊ clerũ: ⁊ etiam aliquando interesse ſacris: licet qui indigna participat: iudicium ſibi manducet ⁊ bibat. Verũ quia filij ieruſalem plerunq; pauperes ſunt ⁊ deſpecti. Filij babylonis diuites glorioſi: quibus putas libentius adherent hi qui non cauſa dei: ſed cauſa honoris ⁊ lucri: ſacerdotalem non tam accipiunt: q̃ vſurpant ⁊ rapiunt dignitatem? Nõ ne magis filijs babylonis: qui diues eſt: q̃ filijs paupercule tempeſtate conuulſe. Et quoniam vtriq; ceci ſunt vtriq; pariter in foueam cadunt. Verumtamen quia cauſa tantorum ſcelerũ in vrbe fornicaria principaliter manet: ad iuſtum ſuperni iudicis pertinet examẽ vt magna illa meretrix que prouocat alios ad delictum iudicetur prius: qui autem ſeducti ſunt ab ea reſeruentur ad luctum videntes ablatum ſibi gaudium: ⁊ letitiam ſeculi quam amauerunt. Non enim poſſũt mentes carnales de leui obliuiſci eorũ que amauerunt: maxime cum non habeant cõſolationem de celo: aut aliquid eſſe putent celi gaudia reſpectu terrenorum: ſcriptura atteſtãte que ait. Animalis homo non percipit que ſunt ſpiritus dei. Sed quia merces negotiatorum diligentius annotauit: oportebat etiam beatum ioannem mutata verbi perſona: delitias exprimere babylonis (hoc eſt) illas delitias pro quibus ijdem negotiatores ad nundinas ipſius babylonis vniuerſas merces ſuas detuliſſe videntur: facta. ſ. cõmutatione inter vtraſq; merces. Nam ſequitur.

T.12 ¶ Et poma tua deſiderii anime
tuæ diſceſſeruut a te: & oĩa pin/
guia & præclara perierunt a te.
& amplius illa tã nõ ĩueniẽt mer
catores q̃ diuites facti ſunt ab ea.

¶ Et merces prauorũ negotiatorũ ſpũales ſint: merces tñ babylonis carnales: q; vz: merces carnales ꝓ eorũ carnalibus ſacerdotibus dulces nimis eſſe videñ: tradũt q̃q; pretioſa pro concupiſcentia gule: ⁊ commutant turpis lucri gratia ſpiritualia pro carnalibus: immitantes iudam proditorem: qui vendidit dominum pro triginta denarijs. In his autẽ tribus ſpeciebus: manet principaliter concupiſcentia gule. In pomis: in pinguibus: ⁊ in potionibus vini. Verum hec ⁊ omnia ⁊ ſimilia tranſibunt ab babylone: ⁊ iam nõ erit qui vendat: ⁊ ⁊ ſi non deſint qui emere querant. Unde ⁊ de eiſdem mercatoribus: iam tunc fruſtratis a ſpe ſua: conſequenter adiungitur.

¶ Longe ſtabunt propter timo T.13
rem tormentorum eius flentes
& lugentes & dicentes. Ve ve ci
uitas illa magna quæ amicta erat
byſſo & purpura: & cocco: & de
aurata auro & lapide prætioſo:
& margaritis quoniam vna hora
deſtitutæ ſunt tante diuitiæ.

¶ Hec verba lugentium mercatorum nõ ſunt ſpiritualiter accipienda: ſed magis ſꝫ conſuetudinem lugentium: qui ſolent accipere verbum pro verbo: quatenus ꝑ hoc quod dicitur amicta erat byſſo ⁊ purpura ⁊ cocco: ⁊ deaurata auro ⁊ lapide pretioſo: ⁊ margaritis: fuiſſe valde ditis: ⁊ glorioſa: ⁊ nobilis: intelligatur. Sequitur.

¶ Et omnis gubernator: & om/ T.14
nes qui in longum nauigant: &
nautæ: & qui in mari operantur.
longe ſteterunt & clamauerunt
videntes locum incendii eius di
centes: Que ſimilis ciuitati huic
magne?

¶ Dis: ⁊ Nemo: in diuina pagina nõ eſt vniuerſaliter accipiẽdũ: ſꝫ plerunq; alterũ ꝓ multis: alterũ pro paucis accipiẽdũ eſt: Quod enim ait dominus. Omnes quicunq; venerunt ante me fures fuerunt ⁊ la

trones: non eſt accipiendum generaliter de omnibus: ſed de multis. Et quod ait ſanctus Joannes baptiſta de chriſto. Et teſtimonium eius nemo accipit non ita eſt ĩtelligendum: hoc nemo: vt nec ſancti apoſtoli accepiſſe illud intelligãtur: ſed ꝙ pauci fuerunt qui acceperunt verbum eius reſpectu eorũ qui illud non acceperunt. Scimus autem ꝙ non ſolum nonulli epiſcopi ⁊ ſacerdotes implicantur negotijs babylonis: vt diuites fiant: verumetiam nõnulli abbates: ⁊ monachi: ⁊ alij atq; alij religioſi: immo non qui ſint: ſed qui eſſe videntur. Nomine ⁊ enim gubernatores: ꝓlati cenobiorum accipiendi ſunt: nimirũ quia ipſa monaſteria naues ſũt ſpirituales. Quarum nauigatio: quia lõga eſt: nonnulli monachorum querunt elongari fugientes ⁊ manere in ſolitudine: ⁊ tamen ad extremum ad epulas redeunt babilonis: ⁊ ab ipſius execrandis delitijs aſtinere nõ poſſunt. Quamuis non ſit ſegniter accipiendum ꝙ dicẽs omnis gubernator ⁊ omnes qui in longum nauigant: adiecit: Et naute qui in mari operãt. Scimus enim eſſe aliquos nautas qui nõ nauigãt in lõgum ⁊ aliquos operari in mari: q̃ nuſq; nauigãt ſicut piſcatores: quia nonnulli monachorũ in ciuitatibus manent: nonnulli vero ⁊ parochias habere permiſſi ſunt. Sed iſti omnes lugebunt ⁊ flebũt ſup excidium babylonis: quam temporaliter amauerunt: videntes (inquit) locum incendij eius. Viddarunt enim ciuitates nobiliſſimas deſolatas vrbis munitiſſimas abſq; habitatore. Et quoniam carnales homines neſciunt cogitare niſi gloriam carnis: nec credũt ea que ſcripta ſunt in hoc libro de ſancta ciuitate ieruſalem: dicturi ſunt ad inuicem in die illo: id quod in hoc loco ſcriptum eſt. Que ſimilis ciuitati huic magne? Dicturi (inq̃) ſunt verbum iſtud: ⁊ ſi quod ſimile videntes deſolationem tam innumere multitudinis ⁊ tanti regni: quod modo ⁊ ſi legũt in canonicis libris: aut ipſi tamen minus intelligunt: aut plene intelligentibus fidẽ exibere non poſſunt. Et quia fortiter annexi ſunt ⁊ corde ⁊ animo ruiturẽ neſcientes: aut non volentes viuere abſq; epulis eius: non poſſunt in ruina eius lenire dolorem ſuum videntes quãdoque ⁊ agnoſcẽtes depiſſe pariter omne quod amauerũt. Nam ſequitur.

¶ Et miſerũt puluerẽ ſup capi/ T.15
ta ſua & clamauerũt flẽtes & lu
gẽtes & dicẽtes. Ve ve ciuitas il
la magna ĩ q̃ diuites facti ſũt oẽs
q̃ habẽt naues ĩ mari: de ꝓtiis ei⁹
quoniam una hora deſolata eſt.

¶ Sicut oleum ſignificat gaudiũ: ita puluis deſignat triſtitiam. Mittunt ergo puluerem ſuper capita ſua: qui mentes ſuas vehementer affligunt. Clamant flentes ⁊ lugentes: dum ſe dolere ſupra modum manifeſte demonſtrant. Dolent autẽ propter illã: ſꝫ magis q̃ miam libidinis ſue irrecupabiliter amiſerũt: iuxta illud apoſtoli. Erũt hoĩes ſeipſos amãtes. Sꝫ ſi illi deflẽt ruinã eius q̃ eius familiares fuerũt: nũqd pro ea flebũt ſcti q̃ ab illa occiſi ſunt: ⁊ exterminati de terra: fugiẽtes de domo ĩ domũ ⁊ de ciuitate in ciuitatẽ? Abſit. Sequitur. n.

¶ Exulta ſuper ea: cœlũ & ſan T.16
cti apoſtoli & ꝓphetæ: qm̃ iudi
cauit deus iudiciũ veſtrũ de illa.

¶ Celũ vocata eſt eccleſia ſanctorũ: Porro ſcti apoſtoli oẽs ſũt ꝓlati: ꝓphete vero doctores ſũt q̃ futura ꝓdicũt. Hi ergo oẽs pariter letari iubenẽ: ſup excidiũ babylonis: memores eorum que paſſi ſunt ab ea oibus diebus ꝑegrinationis ſue. Seqᷓtur.

¶ Et ſuſtulit vnus angelus for/
tis lapidem quaſi molarem ma/
gnũ: & miſit in mare dicẽs. Hoc
impetu mergetur babylon ma/
gna illa ciuitas: & vltra iã nõ in
uenietur.

¶ Hoc ſi ad exēplū dictū eſt: qꝺ dicit: hoc
vult intelligi. Si autē myſteriū eſt: aliquē
de regibus mundi: moralis iſte deſignat:
quē angelus vnus fortis i abyſſuz deyciet
eo forſitā ordine: aut cōſimili: quo rex quō
dā Theodoricus in olla vulcani iactatus ē
a papa ioāne: (vt in regis impiiſſimi mani
feſto iuditio:) quid multitudo peſſima me
reat: agnoſcat. Uere. n. peritura in ſeculuz
⁊ in penis in eternum manſura: demerge/
tur in thartarū que actenus regnauit imū
do: ⁊ nec ipſa inuenietur vltra: nec ea inueni
et que diligebat. Tranſibit enim ad horaz
voluptas: ⁊ pena voluptatis in eternū ma
nebit. Gaudia ceſſabunt: ⁊ fletus ⁊ vllula/
tus non deſinent. Nam ſequitur.

T.18 ¶ Et vox cytharedorū & muſi
corum & tibia canentium: & tu/
ba nō audietur in ea amplius: et
omnis artifex omnis artis non in
uenietur in te amplius: & lux lu/
cerne nō lucebit tibi amplius: &
vox ſpouſi & ſponſe non audie/
tur adhuc in te.

¶ Ecce qualis eſt portio: qui vite huius
gaudia preferunt vite future. Bonū erat
eis per luctū puenire ad gaudia quam de
gaudiis tēporalibus trāſire ad eterna tor/
mēta. Atqz vtinā ſufficeret eis: ſic gaudiis
trāſitoriis pfrui: vt ſaltem alios homines
dimitterent inquiete vt conſeruos ⁊ coe/
quales ſibi habere conſortios paterentur: ⁊
nō eos vi ⁊ potentia ac moruz proprie ſu/
biicerent ſeruituti. At nō ſolū iſtud facere
ſuperbiendo nō metuunt: verum etiaz qꝺ
peius eſt: eos quos ſibi ſubiiciunt in errorē
inducunt. Unde ⁊ mox ſubditur.

T.20 ¶ Quia mercatores tui erāt pri
cipes terre: quia in ueneficiis tu/
is errauerunt omnes gentes.

¶ Notandum ꝙ ſuperius locutus eſt de
regibus ⁊ negotiatoribus terre: quoꝝ alte
ri principes terre ſunt: alteri ⁊ ſi non prin
cipes diuites tamen. Nunc autem merca/
tores babylonis: principes terre fore deſcri
bit. Uidetur ⁊ enim mihi de aliis merca/
toribus hic qz ibi: ſermo eſſe prolatus. De
illis ſi mercatoribus qui conueniunt cū il
lis: de quibus ſupra locuti ſumus: ⁊ putāt
ſe emere ſpiritualia ꝓ carnalibus ſuis: qꝺ
autē dicit. Quia in veneficiis tuis errauer/
runt oēs gētes (tale eſt) ac ſi diceretur: qꝛ
te in loco eminentiori cōſtitui: quo poſſes
ab vniuerſis videri: eo grauiores facte ſūt
ad inuētiones tue: quo exēplo tuo omnes
gentes que tibi erāt ſubdite: errauerūt: qꝛ
quo tendit caput: illuc ſequuntur ⁊ mem
bra. Sequitur.

¶ Et in ea ſanguis prophetarū T.21
& ſanctorum inuentus eſt: et om
nium qui interfecti ſunt in terra.

¶ Rurſum hoc pro more prophetico de
ſecunda perſona ſermo cōmutatur ad ter/
tiam. Id circo autem ſanguis propheta/
rum ⁊ ſanctorum omnium qui interfecti
ſunt in terra: ſubauditur iniuſte: inuentus
eſſe dicitur in babylone quia in radicibus
(vt ita dixerim) ſuis: a Chaym primo re/
probo inchoauit: ⁊ quicunqz iniuſte occiſi
ſunt: aut ab ea: aut per eam factum eſt: vt
morerentur: qꝛ ⁊ ſi forte aliqui electoruz oc
cidiſſe aliquos iniuſte leguntur: vt tamen
hoc malum facerent: ex babilonis partici/
patione habuerunt. Hucuſqz de ruina
babylonis.

¶ Explicit diſtinctio prima.

¶ Incipit diſtinctio Secunda

Capi Ter. Poſt hæc audiui q̄ſi uocē
magnam tubarum multa/
rum in cœlo dicentium. Allelu/
ia. Laus et gloria et uirtus deo
noſtro: quia uera et iuſta iudicia

eius: quia iudicauit de meretrice
magna que corrupit terram in ꝓ
ſtitutione ſua: & vindicauit ſan/
guinem ſeruorū ſuorum de ma/
nu eius: & iterum dixerunt: Alle
luia: & fumus aſcendit in ſecula
ſeculorum.

¶ Cum babylon illa vetus percuteretur
aſperſis: ⁊ iudei liberati per cyrum regem:
aſcenderent de babylone: q̄ta eidez popu
lo oriretur letitia: liber qui vocatur Eſdre
manifeſte declarat. Nec immerito. Si eniz
cantare canticum domini i terra aliena nō
licet: ob memoriaz ſancte patrie: a qua exu
les erant: quomodo reuocati ad patriaz ta
cere a cāticis poſſunt? Sic. n. de hoc
136 legitur in pſalmo. Super flumina babylo/
nis illic ſedimus ⁊ fleuimus dum recorda
remur tui ſyon. In ſalicibus in medio eius
ſuſpendimus organa noſtra. Quia illic i/
terrogauerunt nos qui captiuos duxerūt
nos verba cantionum: ⁊ qui adduxe/
runt hymnuz cātantate nobis de canticis
ſyon. Hec aduerſarii. Sed quid illi reſpon
dent qui ſe captiuos eſſe cognoſcūt? Quo
modo (inquiunt) cantabimus canticum
domini in terra aliena. Et adiiciunt.
Si oblitus fuero tui ieruſalem: obliuioni
detur dextera mea. Non ergo licebat iude
is cantare canticum domini in terra alie/
na. Nec nos noua babylon cantare pa/
titur alleluia: nec omnino in hoc exilio po
ſiti cantare corde pleno permittimur quo/
uſqz perueniamus ad regnuz. Quia tamē
in creatore noſtro gaudere nobis expedit:
⁊ letari: ⁊ eum per ſingulos dies de percē
ptis beneficiis collaudare. quid magnum
illud hebreorum tripudium in ieruſalem
remeantium deſignet ⁊ qualiter annuente
deo temporaliter quoqz ad implenduz ſit:
inquiramus cum quia preſens locus hoc
exigit: tum quia per preſentia gaudia cer/
tiores efficimus de futuris. Quia ergo ⁊ no
ſtri trāſmigratio manet ⁊ opaca adhuc ba/
bylonis memoria chriſti vineaz necāt quā
tum putas erit gaudium electis dei cum
viderint vepres ⁊ ſpinas euaſas eſſe de ter
ra? Regnat babylō ancillata eccleſia quia
illa totam occupat: ⁊ hanc ne fructum pro
ferat necat: Preſocatur iſta: illa multipli/
catur ⁊ germinat. Quid igitur mirum ſi
gaudet: cum videt ſucciſas eſſe vepres ⁊
ſpinas: cui in hac die babylonis reſpirare
non licet? Sicut inqz: filii iuda erepti a vi
culis babylonis: ⁊ reuerſi ad patriam: can/
ticum letitie cantauerunt: ita ⁊ nos in die
illa cum percuſſerit deus emulam noſtraz:
cantabimus: alleluia: non quia illa corruet
⁊ peribit: ſed quia nobis ruente ipſa: relin
quetur libertas: ⁊ qꝛ templum quod com
buſtum eſt: a caldeis: iteruz fundabitur de
lapidibus viuis. Sic enim ſcriptum eſt in Eſdre
libro Eſdre qui ſub ſexto ſignaculo conti/
netur. Fundato a cementariis templo do
mini: ſteterunt ſacerdotes in ornatu ſuo cū
tubis: ⁊ leuite filii aſaph cum cymbalis vt
laudarent deum: per manus dauid Regis
iſrael. Et concinnebant in hymnis ⁊ con
feſſionibus domino: quoniam bonus: qm̄
in eternuz miſericordia eius. Omnis quo
qꝫ populus vociferabatur clamore magno
in laudando dominum: eo ꝙ fundatum eſ
ſet templū domini. Facta eſt ergo hec mo
do letitia magna in populo: ⁊ hoc quater.
Primo cum poſuerunt altare: ⁊ fecerunt
ſolemnitatem tabernaculorum. Secundo
quando fundatum eſt templuz. Tertio qn̄
cōſūmatum eſt opus ipſius templi. Quar
to cū ꝯſumata eſſet ſtructura ciuitatis. Se
cundū hoc: noua quedā ⁊ ipſa proſpera fu
tura ſunt in eccleſia dei. Pro quibus nō in
cōgrue forſan quater cantabitur: alleluia.
Quater ſane: alleluia pronunciatū ē. Poſt
hec (inquit) audiui quaſi vocem magnam
tubarum multarum in celo dicentium al/
leluia. Poſt ruinam babylonis quaſi vox
magna tubarum multarum auditur in
celo: qꝛ tanta exultatio celebrabitur in
eccleſia quanta non fuit a diebus Conſtā/

rini:ob magnā conſolationē ⁊ letitiā:quā
facturus eſt dominus ſuper terram. Et q̄
iam in oꝛe multoꝛum reſonabunt cōcoꝛdi/
ter aperta miſteria:⁊ etiā multa hactenus
oꝛa iudeoꝛū aperientur ad laudem Chri/
ſti patenti ſpirituali intellectu:quia veluti
quidam flatus vehemens pꝛocedit de tu
bis diuerſarum hyſtoꝛiarum:recte dicitur
tubarum multarum: quia concoꝛditer iu
deoꝛum vox audietur ⁊ gentium. Unde ⁊
in euangelio ſcriptum eſt. Turbe autem
que p̄cedebant:⁊ que ſequebantur:⁊ etiā
pueri hebꝛeoꝛum egreſſi a ieruſalem obui/
am chꝛiſto clamabant dicentes. Oſanna fi
lio dauid:benedictus qui venit in nomine
domini:oſanna in altiſſimis. Jam enim in
cipit eluceſcere quid ſibi velint laudes iſte
cantantium:alleluia. Quas ⁊ ſi exprime/
re ſicut erunt:nequimus:ꝙ tamen in tali
tempoꝛe future ſint: ſecure poſſumus fir/
miterq̄ promittere:non ſolum ex loci hu/
ius apertione:verumetiam ex his q̄ acte/
nus memoꝛati ſumus que omnia conteni
unt in ſexto loco oſtendentia:ꝙ in ſexto tē
poꝛe magna iſta laus erit in eccleſia dei:pp
bona que ſuperuenient reliquijs electoꝛū
ſuoꝛum. Sexto nāq̄ ſignaculo inchoato ꝑ
cuſſa eſt babylon mhetropolis chaldeoꝛū
a medijs:⁊ ſoluta (vt iā ſupꝛa commemo
raui) captiuitate iudeoꝛum: edificatum eſt
templū ⁊ muri ciuitatis in anguſtia tem
poꝛū:propter quod ⁊ filij iuda laudauerūt
dominū ſuper omni miſericoꝛdia domini
qua conſolatus eſt eos. Solemnitas quo/
q̄ palmarum in qua gloꝛificatus eſt chꝛi/
ſtus inchoata ſexta hebdomada quadrage
ſime ſexto die. ſ. ante paſſionē domini cele
bꝛatur annuatī i eccleſia chꝛiſti:haud du/
bium:ꝙ in typo eoꝝ que futura ſunt poſt
ꝑcuſſionē babylonis:quādo ⁊ iudeoꝝ po
pulus ↄuertet ad dn̄ū. Turbe ſane que p̄ce
debāt:grecos: que ſequebantur latinos:q̄
āt occurrerūt ad deſcenſū montis oliuaꝝ:
iudeos:vſq̄ ad pꝛeſens inimicos fidei: ⁊
noſtros:tunc autem amicos ⁊ cōciues de/
ſignat:qui ⁊ ipſi nobiſcū pariter cātabūt

dicentes. Oſanna filio dauid: benedictus
qui venit in nomine domini. Unde ⁊ ei/
dem populo hucuſq̄ infideli veritas ipſa
dicit. Dico vobis:non me videbitis am/
modo donec dicatis. Benedictus qui ve
nit in nomine domini. Erit ergo in die il/
lo conſumata ſeueritas ⁊ vexatio ſatis du/
rā dabit intellectum auditui. Aperientur
oculi eoꝛum:⁊ videbunt ieſum dicturi:⁊
ipſi vt iam dixi nobiſcum. Benedictus q
venit in nomine domini. Cātabitur ergo
pꝛimum alleluia pꝛo peremptione adulte/
re:quod eſt pꝛedicare iuſtum dominū:iu
ſtus eſt enim in omnibus vijs ſuis. Secun
dum pꝛo libertate eccleſie:quod eſt:miſeri
coꝛdem agnoſcere. Uerſus autem qui ſeq̄/
tur alleluia expoſitio eſt ipſius gaudij: qđ
ſignificatur in alleluia:reperitio vero alle
luia:geminum eſſe illud gaudium ⁊ ſolem
nitatem demonſtrat. Et re vera cum ipſi/
us emedio fit geminum gaudium exhibe/
tur:ſeu quia oppꝛeſſio deſinit:ſed quia con/
ſolatio adhibetur. In vno ergo iudicio ba
bylonis ſemel ⁊ iterum dicitur alleluia:q̄
⁊ malū quod erat eſſe deſinit:⁊ bonum qđ
aberat inuenitur. Sicut enim habet locus
ipſe niſi obliuioni tradidimus. Audiui
quaſi vocem magnam tubarum multarū
in celo dicentium. Alleluia. Deinde ver/
ſus ſequitur in expoſitione ipſius alleluia:
dicens ſic. Laus ⁊ gloꝛia ⁊ virtus deo no
ſtro:quia vera ⁊ iuſta iudicia eius ſunt:qui
iudicauit de meretrice magna que coꝛru/
pit terram in pꝛoſtitutione ſua: ⁊ vindica
uit ſanguinem ſeruoꝛum ſuoꝛū de manu
eius. Et iterū dixerunt alleluia. Quod aūt
ſequitur. Et fumus aſcendit in ſecula ſecu
loꝛum:vtrum de babylone dictum ſit an
de laudantibus dubitatur: quia poſſet
ſano intellectu ab vtroſq̄ referri. Fumus
ſane de electis:aſcēdit cum laus ⁊ benedi/
ctio illoꝛum dirigitur ad deum viuū. Un
de eſt illud. Aſcendit fumus incenſoꝛū de
oꝛationibus ſanctoꝛum de manu angeli co
rā deo. Aſcēdit ⁊ de repꝛobis fumus mur
mur. ſ. ⁊ blaſphemia cogitationis iniqui

iuxta quod in hoc libꝛo ſcriptum eſt. Et
fumus toꝛmentoꝛum eoꝛum in ſecula ſecu
loꝛum aſcendet. Utrunq̄ autem in ſecula
ſeculoꝛum:quia ⁊ laus iuſtoꝛum erit in ſe/
cula:⁊ murmur iniquoꝛum eternū. Seq̄t.

v.2 Et ceciderunt uiginti quatuor
ſeniores:& quatuor animalia &
adorauerunt deum ſedentem ſu
per tronum dicentes alleluia.

Dubium non eſt gaudere ſanctos de
liberatione eccleſie:⁊ ei rependere gratias
qui facit hoc letari ⁊ cōgaudere nobis: cū
nobis pꝛoſpera ſm̄ deum ad ſalutem pꝛo/
ueniunt. Unde non immerito in celo can
tabitur alleluia pꝛo liberatione iuſtoꝛum:
nec minus de conuerſione iudeoꝛum: vt
impleatur ⁊ de eis:quod aliquando de no
bis cōpletum eſt. Gaudium eſt coꝛam an/
gelis dei ſuper vno peccatoꝛe penitētiam
agente. Si autem coꝛam angelis:q̄to ma
gis coꝛam ſanctis hominibus:qui eiuſdē
ſunt conditionis ⁊ generis ⁊ nature? Ca/
dunt autem ſancti coꝛam deo:cū ei dignū
honoꝛem ⁊ reuerentiam exhibent repen/
dentes pꝛo tot muneribus gratias tanq̄
patri ⁊ domino:quod facere miſer ille no
luit:qui coequari altiſſimo concupi noluit
⁊ ideo ſic:⁊ ſic cecidit: vt non poſſet vltra
ſurgere poſt ruinam. Eleuatus nāq̄ in al/
tum cecidit in pꝛofundum:ſicut per ſe ip/
ſam veritas dicit. Uidebam ſathanā qua
ſi fulgur cadentem de celo. Et ille quidē
ſic. Si autem cadunt ne cadant. Humiliā
tur cum chꝛiſto vt non allidant̄ cum pꝛin
cipe huius mundi. Sequitur.

v.3 Et uox de trono exiuit dicēs
Laudem dicite deo noſtro om/
nes ſerui eius & qui timetis eum
puſilli ac magni.

Sepe dictum eſt in hoc libꝛo ꝙ quatuoꝛ
animalia ſpirituales oꝛdines dſignāt:thꝛo
nus vero dei generalem eccleſiam. Dixi/
mus etiam ꝙ quatuoꝛ ſpirituales oꝛdines
non niſi perfectos recipit ⁊ pꝛobatos thꝛo
nus autem:ſic perfectos amplectitur: vt
tamen in chꝛiſto paruulos nō excludat di
cēte dn̄o de eiſdē paruulis. Qui ſcādaliza/
uerit vnū de puſillis iſtis qui i me credūt
expedit ei vt ſuſpendatur mola aſinaria in
collo eius ⁊ demergatur in pꝛofundū ma
ris. Jta ſane vita cōmunis rēperata eſt apa
tribus ſanctis:vt in ea foꝛtes ſint:qui cupi
ant:⁊ infirmi nō refugiāt. Hꝫ.n.i ſe vita iſta
fructū cēteſimū:hꝫ ſexageſimū ⁊ trigeſimū.
Hꝫ.n. cōtēplatoꝛes in clauſtris:operatoꝛes
in miniſterijs. eruditoꝛes in ſcolis. Diuſ
tamē vna erit letitia q̄bus par eſt volun
tas:⁊ ſi virtus inequalis differētiā faciat.
Ubi ergo ſenioꝛes cātabūt alleluia:vel pꝛo
illa letitia quā p̄ſcripſimus:vel qđ ampli
us creditur:q̄ cōpleta iam erit aut pꝛope
erit plenitudo illa gentium de qua ſcribit
apoſtolus. Egredietur vox de thꝛono (hoc
eſt) de oꝛdine generalis letitie:potiuſq̄ cla
moꝛis:vox.n. exultationis ⁊ ſalutis in ta/
bernaculis iuſtoꝝ:vt iā nō ſolū illi gaude
ant:q in quatuoꝛ oꝛdinibus cōtinent̄:apo
ſtoli:vꝫ:martyres:confeſſoꝛes ⁊ virgines:
quos ſanctos eſſe ⁊ cum chꝛiſto iam regna
re cōfidimus verūetiam omnes ſerui dei
q reliquerūt oīa:⁊ ſecuti ſunt xp̄ꝫ:tā.ſ. pu
ſilli:q̄ magni:quia tempus adeſſe ceperit
cōſolationis eoꝝ: Unde ⁊ veritas ipſa di/
cit. His autem fieri incipientibus reſpici
te ⁊ leuate capita veſtra:ecce appꝛopiquat
redemptio veſtra. Non enim omnes qui
relictis omnibus ſecuti ſunt dominum a
deo perfecti fuere:vt mox egreſſi de coꝛ/
poꝛibus abſq̄ dilatione peruenirent ad pa
triam:quia quod de ſolis magnis concedi
tur:hoc pꝛofecto de puſillis negatur. Poꝛ
ro in die illa puſilli ⁊ magni laudabunt cō
muniter deum ſuum. Puſilli quia intrabūt
in regnum dei: magni: quia exultabunt
de ſoꝛtitate ipſoꝛum. Quātus ⁊ de pꝛeſenti
eccleſia hoc intelligi queat:q̄ ⁊ q̄tuoꝛ ani
malia ⁊ ſedes ⁊ ſenioꝛes ꝑ ſucceſſionis pꝛo
paginem:vſq̄ ad diem illum manent in
mundo: ⁊ quod facient ſancti pꝛebendo

ſter: hoc ſancta mater eccleſia deſignata in
throno: tam puſillis ꝙ̄ magnis imitanda
mandabit. Quare autem puſillis: ⁊ ma/
gnis? Qꝛ ⁊ qui puſilli ſunt in Chriſto: deſi
nent de reliquo eſſe puſilli: ⁊ qui magni
ſunt: mercedem accipient ſm̄ ſuum labo/
rem. Et non immerito in hoc loco p̄ſcri
bantur puſilli: vt intelligatur illud quod
ſcriptuz eſt. Qui ſe humiliauerit ſicut par
Matt. uulus iſte: hic maioꝛ eſt in regno celoꝛum.
Non excludunt qui magni ſunt: ſi ⁊ ipſi
deum timent: ſed preferunt qui refugiunt
eſſe magni (dicēte domino.) Omnis qui
ſe humiliat exaltabit. Sed quando iſtud?
Haud dubium: ꝙ poſt ruinam Babylo/
nis. Due ſunt ſane perfectoꝝ eccleſie: que
quaſi cōmuniter inceperunt: vna que deſi
gnatur (vt ſepe diximus) in Petro: alte
ra in Joāne: predicantium. ſ. vna: contem
plantium altera. Et illa q̄dem que laboꝛat
precedit cum Petro: que autem ꝯtempla
tur: ſeq̄tur cum Joāne. Parit autem pre/
cedens maſculum quaſi militem bellico/
ſum: ſequens vero feminam virgineo can
doꝛe decoꝛam: Qꝛ vero quarta dies ſignifi
cant (vt iam diximus) hāc laboꝛioſam eta
tem: pro eo. ſ. quarta dies additis duobus
faciunt ſex ebdomadas: ⁊ in eis ſignifican
tur ſex tp̄a huius ſexte etatis: quaſi mater
cum filio: die quartodecimo recipietur in
templum: qꝛ ꝯſumata erit omnis plenitu
do iuſtoꝝ: qui per vitam laboꝛioſam huc
vſq; domino placuerunt: quinimmo vſq;
ad diem illum: in quo tempus iſtud labo/
rioſum ꝯſumationem accipiet. Inde eſt ꝙ
in hac ſexta parte ad vocez que egreſſa eſt
de throno exhoꝛtans dei filios: ⁊ dicens
eis. Laudem dicite deo noſtro omnes ſer
ui eius: ⁊ qui timetis euz puſilli ⁊ magni:
protinus audita eſt vox multoꝝ dicētiuz:
alleluya: nimiꝝ qꝛ per iudicium Babylo
nis: qd̄ preceſſerit: intelliget tempus gau/
dij ſanctoꝝ ⁊ agni quoq; nuptias adueniſ
ſe. Unde ⁊ mox ſubditur.

Tex.4 ¶Et audiui uocem quaſi tubæ
magnæ: & ſicut uocem aquarū
multarum: & ſicut uocem toni/
truorum magnorum dicentium
Alleluya.

¶Primo aſſimilatur vox ipſa quaſi vo/
ci tube magne: deinde voci aquaꝝ multa/
rum: ad extremum vero: voci tonitruoꝝ
magnoꝛum dicētium pariter: alleluya. Su
perius dixerat ſanctus Joānes audiſſe ſe
quaſi vocem tubarum multaꝝ in celo di/
centium: alleluya: nunc autem dicit audiſ
ſe ſe vocem quaſi tube magne: ⁊ ſicut vo/
cem aquaꝝ multarum: ⁊ ſicut vocem to/
nitruoꝝ magnoꝛum dicentium: alleluya.
Quare hoc? Qꝛ prima vox vna laudum
quaſi ſubito audietur in oꝛe multoꝛū pro
iuſto ⁊ manifeſto iudicio qd̄ facturus eſt
dominus. Deinde incipiente aliquo viro
dei: oꝛdinata incipiet eſſe laus in oꝛe mul
toꝝ: ita vt que ſimplex eſſe putabatur in
principio ⁊ in aliquo breui ſpatio coharta
ta paulatim: videatur eſſe multiplex: ac ſi
aquarum multaꝝ conuerſis ad eam popu
lis ⁊ linguis: ⁊ ad extremum ſeipſa maioꝛ
effecta quaſi tonitruoꝛum magnoꝛum per
ueniat ſonus eius vſq; ad fines terre. Sed
quare iſtud?

¶Quoniam regnauit (inquit) Tex.5
dominus deus noſter omnipo/
tens: gaudeamus: & exultemus:
& demus gloriam ei: quia uene
runt nuptiæ agni: & uxor eius
præparauit ſe.

¶Ecce quare laudant metuentes domi
num: ecce quare cantant canticum domi/
ni: quia: vz: abſoꝛta erit Babylon illa ma/
gna que a vino proſtitutionis ſue coꝛrupit
omnes gentes. De iure etenim eſſe vide/
tur: ⁊ omnino ꝯſentiens rationi: vt perem
pta meretrice magna: que foꝛnicata eſt cū
principe huius mundi: felices agni nuptie
celebrentur: ⁊ ꝑdito regno Babylonis

regnum Hieruſalem ſtatuatur ⁊ creſcat.
Hoc eſt enim regnum illud pro quo roga
mus patrem dicentes: Adueniat regnum
Matt. tuum. Quod vero ait. Quia venerunt nu
ptie agni: ⁊ vxoꝛ eius preparauit ſe: ⁊ illud
quod ſubditur.

Tex.6 ¶Et datum eſt illi ut coope/
riat ſe byſſinum ſplendens can/
didum.

¶Simile eſt ei qd̄ ſcriptum eſt in libro
Geneſ. Geneſeos: vbi cum vidiſſet primo Rebec
cha Yſaac viꝝ ſuum circa hoꝛam veſperti
nam deambulantem in agro: deſcendens
de toꝛtuoſo animali quod inſederat: ope/
ruit ſe protinus pallio ſuo: aſſumpta ab eo
dem Yſaac in vxoꝛem: introducta eſt in
tabernaculum Sarre: quaſi autez aſpecto
Yſaac deſcenſura Rebeccha eſt de camelo
vt induat ſe pallio ſuo: cum cognita veri/
tate: que Chriſtus eſt: deſcendet a tempo/
rali gloria quam viſa eſt pro tempoꝛe tolle
raſſe: vt induta pallio iuſtitie placeat viro
ſuo: ad cuius ſe caſtiſſimum thalamum ꝑ/
ueniſſe letabit. Gaudeamus (inquiunt) ⁊
exultemus: qꝛ venerūt nuptie agni: ⁊ vxoꝛ
eius preparauit ſe: ⁊ datuz eſt illi vt coope
riat ſe byſſinum ſplendens ⁊ candidum.
Nubere agno eſt videre eum ſicuti eſt: ⁊
in eius viſione vltra ꝙ̄ dici poſſit: aut ex/
cogitari: gaudere. Significari autez in byſ
ſino: opus iuſtitie: non neceſſe eſt: vt aliun
de queratur: ipſe enim libri auctoꝛ per ſe
ipſum exponit dicens.

Tex.7 ¶Byſſinum enim iuſtificatio/
nes ſunt ſanctorum.

¶Qd̄ recte quoq; ſplēdens ⁊ candidum
eſſe dicitur: qꝛ ipſemet Chriſtus Jeſus qui
eſt ſponſus eccleſie factus eſt nobis iuſti/
catio (vt teſtat apoſtolus) ipſe in quaz qui
eſt ſpecioſum lilium ꝯuallium: ⁊ candoꝛ lu
cis eterne: qui (ſicut ſcriptum eſt) erit om
nia in omnibus. O ꝙ̄ bonum eſt nos hic
eſſe. Ipſe pater: ipſe dominus: ipſe mini/
ſter: ipſe rex: ipſe paſtoꝛ ⁊ medicus eſt. Ipſe
vita: ipſe lumen: ipſe iuſtificatio eſt. Ipſe ci
bus: ipſe potus: ipſe feliciſſimum indumē
tum. O ꝙ̄ bonum eſt nos hic eſſe. Excu/
tere de puluere anima noſtra: conſidera
hec omnia ⁊ contemplare. Querere dili/
genter per ſingula ⁊ vide an ita ſit: vt om
nia te gaudeas poſſidere in Chriſto. Pa/
ſtoꝛem tuum eſſe Chriſtum non dubites:
qꝛ ipſe dicit. Ego ſuz paſtoꝛ bonus: bonus
paſtoꝛ animam ſuam dat pro ouibus ſuis.
Dominum ⁊ magiſtruz eſſe non dubites:
qꝛ ipſe dicit. Uos vocatis me magiſter ⁊
domine: ⁊ bene dicitis. Sum etenim. Re/ Pſal.
gem tuum eſſe non dubites: qꝛ ipſe regit
nos: ⁊ nihil nobis deerit: qꝛ de eo dicit an
gelus mr̄i eiꝰ Marie. Dabit illi dn̄s deus Luce.
ſedez Dauid p̄ris ſui: ⁊ regnabit in domo
Jacob in eternum: ⁊ regni eius nō erit fi/
nis. Et ꝓpheta. Sup ſolium Dauid ⁊ ſu/
per regnum eius ſedebit vt ꝯfirmet illud
⁊ coꝛroboꝛet in iudicio ⁊ iuſtitia amodo ⁊
vſq; in ſempiternum. Medicum tuū eſſe
non dubites: qꝛ ipſe dicit. Non egent ſani
medico: ſed qui male habēt. Uitam tuam
eſſe nō dubites: qꝛ ipſe dicit. Ego ſuz reſur Joānis
rectio ⁊ vita: qui credit in me etiam ſi moꝛ
tuus fuerit viuet: ⁊ oīs qui viuit ⁊ credit
in me non moꝛietur in eternum. Lumen
tuum eſſe nō dubites: qꝛ ſcriptuz eſt. Erat Joan.
lux vera que illuminat omnem hoīem ve
nientem in hunc mundum. Cibuz tuum
eſſe non dubites: qꝛ ipſe dicit. Ego ſuz pa/ Joānis.
nis viuus qui de celo deſcendi. Siq̄s mā/
ducauerit ex hoc pane viuet in eternum.
Potum tuum eſſe nō dubites: qꝛ ſcriptū
eſt. Apd̄ te dn̄e eſt fons vite: ⁊ in lūīne tuo Pſal.
videbimus lumen. Indumētum tuuz eſſe
nō dubites: qꝛ ap̄ls dicit. Induite vos no
uum hoīem: q̄ ſm̄ deuz creatus eſt: in iuſti
tia ⁊ ſanctitate veritatis. Ueniamus ad ma
ioꝛa ⁊ ingrediamur in tabernaculuz eius:
pēſemuſq; ſi poſſumus donuz dei: ⁊ inter
amplexus animi pſallamus ei dulciter ⁊
deuote dicētes. Quid enim mihi reſtat in
celo: ⁊ a te qd̄ volui ſup terraz defecit caro Pſal.
mea ⁊ coꝛ meum deus coꝛdis mei: ⁊ pars

Pſal. mea deus in eternuz? Et ite rc. Quēadmo
düz deſiderat ceruus ad fontes aquaꝝ: ita
deſiderat aia mea ad te deus. Sitiuit aia
mea ad deū fontem viuū: qn̄ veniam ⁊ ap/
parebo añ faciez dei? Nec miꝝ. Quis eniz
nō optet videre pr̄em: videre filium: vide
re frem? Sed hec in mundo ſimul in vno
hoie eē poſſe: nec lex humana recipit: nec
natura: Deo aūt difficile nihil. Oīa eque
deo poſſibilia ſunt. Deniq3 vt pretermittā
cetera: cum verbū dei audimus: aure: ⁊ in
corde ↄcipimus: filius nr̄ xp̄s efficit̄. Ipſe
eſt enim verbū ⁊ ſapientia pr̄is: qui p orā
predicatoꝝ ac ſi quedaz pluuia de celo de
ſcēdat: ⁊ cum verbuz dei accipimus in cor
dibus nr̄is: illam beatitudinem promere/
Luce. mur quam ipſe nobis demōſtrat: cū dicit.
Beati qui audiūt verbum dei ⁊ cuſtodiūt
illud. Habes hoc aptius ex ore eius. Quis
enim (niſi ipſe prediceret) dicere hoc au/
deret? Quicūq3 (ait) facit volūtatem pr̄is
mei qui in celis eſt: hic mihi mater: frater
⁊ ſoror eſt. Habēs ergo filium ama illum:
nō eſt enim alienus quem diligis: ſ3 vere
tuus. Vis amare frem? Audi apl̄m. Vt ſit
ipſe primogenitus in multis fribus. Que
ramus adhuc diligentius: vtruz ⁊ pr̄ no/
bis ipſe ſit: cuius eſſe nos fres letati ſumus
vt ſentiamus eum eſſe nobis oīa in oībus.
Si (inqt apl̄s) vos xp̄i: ergo Abrae ſemē
eſtis. Et pſalmiſta de eodez in ſpiritu. Ipſe
Pſal. invocabit me: pr̄ meus es tu: deus meus ⁊
ſuſceptor ſalutis mee: ⁊ ego primogenituz
ponam illum excelſum pre regibus terre.
Et paulopoſt. Et ponam in ſeculuz ſeculi
ſemen eius: ⁊ thronus eius ſicut dies celi.
At ſi dulcior eſt amor amici ieffabilis ami
citia ſpōſi Jeſus. Habes in euāgelio. Vos
amici mei eſtis: ſi feceritis que ego precipio
vobis. Et in cāticis idem ſponſus. Surge
(ait) ꝓpera amica mea: colūba mea: formo
Canti. ſa mea: ⁊ veni: Jam enim hyems trāſijt: i/
berabijt ⁊ receſſit: flores apparuerunt in
terra nr̄a: tp̄s putationis aduenit: vox tur
turis audita eſt in terra nr̄a: ficus ꝓtulit
groſſos ſuos: vinee florentes odorem dede

runt. Audi hec fidelis aīa: audi felix eccle/
ſia que es ſpōſa xp̄i: ⁊ delectare in dño deo
tuo. Tu enim hec oīa illi es: ⁊ alia multa.
Tu ſponſa: tu ſoror: tu filia: tu amica. Tu
grex: tu plebs: tu hortus: tu vinea: tu exer
citus. Tu tēplum: tu tabernaculum: tu pa
radiſus: tu aula: tu ciuitas: tu militia. Ele/
ctus tuus tibi: ⁊ tu illi. Ipſe tibi totuz: ⁊ tu
illi: totum tñ ab ipſo qd̄ tu es: ipſe vo totū
a ſe. Gaude ſup his ⁊ letare: canta ↄſona
voce: de cāticis Syon: exulta ⁊ iocūdare
in dño deo tuo. Orna lāpades tuas excita
re de ſomno: exurge ⁊ ornare monilibus:
vt igrediaris ad nuptias. Voca nihilomi/
nus amicos tuos: vt videant pulchritudi
nem ſpōſi tui: gl̄iam ⁊ decorem quam tibi
dedit dñs tuus. Beati ſunt oēs q vocati
ſunt ad nuptias iſtas: ꝙnimo beati oēs q
vocati nō renuunt feſtinare. Nam ſequit̄.

¶ Et dixit mihi. Scribe. Beati q Tex. 8
ad cœnam nuptiaꝝ uocati ſunt.

¶ Dicere angeli: eſt aliqd exponēdo nar
rare. Scribere: audiētis in cordis volumi
ne aliqd memoriter retinere. Quare autē
auditor verbi huius: hoc ipſum qd̄ audit:
ſcribere precipit̄: niſi qr ille pōt terrenas
nuptias dei cā deſpicere: qui ꝯ̄ra ſit futu/
ra felicitas nuptiaꝝ agni: abſcōdita qdē a
ſeculis: reuelāda vo circa fines ſeculoꝝ: me
ditari nō deſinit in corde ſuo. Vocatio vo
in hoc loco nō ita eſt accipiēda: vt illō euā
gelij. Multi ſunt vocati: pauci vo electi: ſ3
ſm apl̄m q electionem vocationem noiat
dicēs. Quos predeſtinauit: hos ⁊ vocauit:
⁊ nō ex opibus: ſed ex vocante dictum eſt:
maior ſeruiet minori. Sequitur.

¶ Hæc uerba uera dei ſunt. Tex. 9

¶ Dicere angeli: eſt v̄ba hec v̄a dei eſſe:
ita eadem v̄ba manifeſte exponere vt eſſe
vera verba dei a pio auditore intelligatur.
Vnde ⁊ mox ſubditur.

¶ Et cecidi ad pedes eius ut a/ T. 10
dorarem eum.

¶ Qr magna ſunt v̄ba que nobis apient̄

in die ſuo: hi quibus datū eſt itelligere ea mi
rabunt̄ pre maieſtate eoꝝ: ⁊ his qui ea ipſa
apiēt reuerētiam quā poterūt exhibebūt.
Angelus iſte (vt ego arbitror) vnus eſt d̄
hñtibus ſeptē phyalas: de quo ſupius dixe
rat. Venit vnus de ſeptē angelis q hēbāt
ſeptē phyalas: ⁊ loquutus eſt mecū dicēs.
Veni oñdā tibi dānationē meretricis ma
gne rc. Quos aūt angelus iſte ſignificet:
ſupi° ꝓ captu ſufficiēter expoſui. Joānes
vo (vt alibi diximus) typū gerit pioꝝ au
ditoꝝ: q ꝓ eo q v̄ba expoſita manifeſtius
pre ſolito capturi ſunt: eis (vt iā diximus)
qui aperient reuerentiam humilr̄ exhibe/
bunt. Sed quid ibi ſequitur.

¶ Et dixit (inquit) mihi. Vide ne
L. 11 feceris. Conſeruus tuus ſum &
fratrum tuorum habentium te/
ſtimonium Ieſu. Deum adora.

¶ Hoc ſi ſ3 lr̄az ad angelū aliquē q Joā
ni loquebat̄ referēdū dicimus: p3 cā rōnis
cur angelus a Joāne nō ſe pmittebat ado
rari. Dei enī filius fact° hō: humanā in ſe
nām aſſūpſit: quā nō ſolū coeq̄uit angelis:
verūetiā ſup angelos ſublimauit: ⁊ ob hoc
nō eſt paſſus angelus adorari ab hoie quē
ſibi eſſe ↄſeruū ⁊ coequalē agnouit. S3 ad
myſterium redeamus. Prohibet angelus
Joānē ne ſe adorare dēat dicēs ſe eē ↄſeruū
eius: qr nequāq3 alta ſapiētib°: archana de
us pādit miſeris: q p tumorē cordiū ſuoꝝ
ↄſeruos ⁊ ↄciues ſuos: qb° gr̄a illa data nō
eſt: ieq̄les exiſtimāt: ſ3 q nāe ſue nō imemo
res imitant̄ Moyſen ⁊ Paulū: quoꝝ alter
ſe idignū iudicat p̄latū fieri in pp̄lo dī: ita
vt deo ipſi ne mitteret̄ reſiſteret: alter cū eſ
Prodi ſet gr̄a maximus: minimū ſe oīuz ↄfitebat̄ di
cēs. Ego ſum minimus apl̄oꝝ q nō ſuz di
gnus vocari apl̄s: qm̄ pſequut°ſum eccl̄iā
dei. Nō ſolū aūt: ſ3 ⁊ ſuū ſe eē eoꝝ qb° p̄di
cauerat teſtat°eſt dicēs. Nos āt ſuos vros
p Jeſum. Et alio loco. Quid eſt aūt Apol
lo: qd̄ vo Paulus? Miniſtri eius cui credi
diſtis. Qm̄ aūt iſtud dicebat Paulus deū

⁊ nō hoiez eſſe adorādū dicebat. Nolādū
vo qd̄ dī. Cōſeruus tuus ſu3 ⁊ frum tuoꝝ
hñtiū teſtimoniū Jeſu. Forte eteni ſuppa
res dignitatis eē vident̄ hi q deſignati ſūt
i Joāne: oīno aūt ieq̄les hi q dicti ſūt fres
Joānis: ⁊ tñ ⁊ eoꝝ ↄſeruū ſeſe idē āgelus
eē teſtat̄. Ego aūt fres Joānis hñtes teſti/
moniū Jeſu: illos exiſtio deſignari q nec p
ſe v̄ba myſtica penetrare ſufficiūt: nec aliys
exponentib° ad plenū cape pñt: q tñ v̄ba ꝓ
phetica q̄ apta ſūt: fide itegerrima retinēt
⁊ cū btō Petro apl̄o: fidei magis ⁊ v̄itati:
q̄3 ſapiētie ⁊ prudētie innitunt̄. Nō igit̄ vi
uos ieq̄les exiſtimāt hi q rapti i tertiū ce/
lū donant̄ audire ſecreta v̄ba que nō l3 hoī
loq: ſ3 magis audiūt aure cordis vocē illā
dñi dicētis: Si hec ſcitis: btī eritis: ſi feceri
tis ea. Btū quoq3 addit̄. Teſtimoniū ieſu:
eſt ſpūs ꝓphie: qr nimiꝝ illos magis ſcri/
ptura cōmēdat: q credūt ſpūi ꝓphie (hoc
eſt) q credūt v̄bis ꝓphaꝝ q ſcripta ſunt de
xp̄o: q̄3 qui p ſigna ⁊ ꝓdigia ↄuertunt̄ ad
ipſu3: nimiꝝ qr maioris eſt meriti credere
qd̄ neſcitur q̄3 querere intellectum in ſcri/
ptura per quem perueniatur ad fidem.
¶ Explicit diſtinctio ſcda. Incipit tertia.

POſt gaudiū illō tā ſolene qd̄ poſt eb
domadā q̄ itilulat̄ d̄ paſſioē illā dico
ebdomodā quā nos qdē latini qntā ſci
mus: greci ſextā: manet adhuc alia ebdōa: q̄
apd̄ nos latios ſcribit̄ ſexta: ipſa.ſ. ebdōā i
q̄ myſteria paſſiōis xp̄i ab vtraq3 eccl̄ia ce/
lebrant̄: ⁊ ita vtraq3 ebdōa paſſionis pacta
ad feſta paſchalia ꝑuenim°. Qr vo ⁊ iſtiuſ
rōes grecoꝝ myſticas i multis eē ſentim°
nō icōueniēti myſterio vtraq3 ſexta dōa eē
vna.ſ. reſpectu ebdōe que apd̄ nos iſcribit̄
qnq̄geſima in q̄ ſolenniter icipit abſtinētia
grecoꝝ: altera reſpectu ebdōe q̄drageſime
p̄me quā nos ſacrā vocam°: vt quodāmō
vtraq3 ebdōa vocet̄ ſexta: dſignās duplicē
eē tribulationē ſexti tp̄is: ⁊ qn̄ dīs ſextā: ac
ſi p̄ma videret̄ ptinere ad paſſionē ſancti
Joānis Baptiſte: q̄ pceſſit: altera ad paſſio
ne3 dñi: que ſecuta eſt. Quod bene quoq3
in ſexto die in quo paſſus eſt dominus

ſignatur:in quo poſt tenebras ipſius no/
ctis in qua captus eſt dominus : reddita
eſt lux terris:vſq; ad ſextam horam:⁊ rur/
ſum a ſexta hora:vſq; ad horam nonam:te
nebre facte ſunt in vniuerſa terra. Secun/
dum quod in hoc libro duplicem eſſe tri/
bulationem ſexti temporis : aptiſſime de/
monſtratur:quandoquidem poſt canticū
illud nouum:quod cantant tam ſolemni/
ter:electi dei:ſequitur adhuc prelium be/
ſtie ab ipſo infidelium exercitu excitare:in
quo oportet adhuc regem munerum ſolē/
nius de hoſtibus triumphare :⁊ compleri
illud apoſtoli dicentis. Oportet illum re/
gnare donec ponat omnes inimicos ſub
pedibus ſuis. Quod ergo alleluia iſtud qđ
cantatur a ſanctis in ſexta parte libri:tribu
latio:⁊ ſequitur ⁊ precedit : tribulationem
ſexti temporis duplicem eſſe deſignat: Qđ
bene quoq; i officio vigilie paſche deſigna/
tum eſt:vbi poſt plures tractus qui proce/
dunt:ſequitur alleluia:⁊ iterum poſt alle/
luia:ſequitur:breuis tractus:poſt quem in
termittuntur huiuſcemodi cātica deſignā
tia tantis afflictionem vſq; ad vigiliaȝ pē
thecoſtes. Quo circa:⁊ ſi in hac ſexta par/
te:de qua non agitur poſt ruinam babylo
nis:que nō poteſt fieri abſq; paſſione ele/
ctorum qui reperientur in ea cantabitur ſo
lemniter:alleluia:nihilhominus tamen: ⁊
poſt ipſum alleluia:ſequetur prelium ſatis
durum:in quo oportet conſumari quicqđ
minus eſſe videt̃ de labore eccleſie. Opor
tet.n.ſequi adhuc ſeptimam paſſionem:vt
compleatur illud quod ſcriptum eſt. Per/
cutiam vos ſeptis propter peccata veſtra.
Si enim in quinque temporibus : quinq;
ſuſtinui paſſiones:duas in ſexto: ſeptem ꝑ
fecto vicibus percuſſa fore oſtenditur pro
pter peccata ſua:anteq̄ȝ perfecte conſume/
tur in ea id quod dicit apoſtolus. Vbi ſpi/
ritus domini:ibi libertas. His autem tam
neceſſarie:q̄ȝ compendioſe tranſcurſis: ad
aluei ſui curſum ſtilus de cetero dirigatur.
Hoc tū prius diligenter notato:ꝙ pp alti
tudinē miſterioꝝ ad quā nos a loco iſto in

antea:ac ſi rapiendos in extaſi:inuitat ſer/
mo diuinus:oportet nos totā lectionē hu
ius iterate ſexte partis ſeriatiȝ ꝑcurrere:vt
poſſimus:cōſideratis primis ⁊ vltimis:ple
nū ex ea cape intellectū:aut q̄ȝtū ipſe largi
tur:qui ſe in principio incepiſſe : ⁊ in fine
conſumare demonſtrat. Nam ſequitur.

¶ Et vidi cœlū apertū: & ecce Tu
equus albus:& q ſedebat ſup eū
vocabat̃ fidelis:& uerax : & cū
iuſticia iudicat & pugnat. Oculi
aūt eius ſicut flāma ignis:& i ca/
pite eius diademata multa hñs
nomē ſcriptū:qđ uemo nouit: ni
ſi ipſe:& veſtitus erat veſte aſpſa
ſanguine:& vocabat̃ nomē eius
verbū dei:Et excrcitus q ſunt in
celo ſeq̄bant̃ eū in eqs albis veſti
ti byſſino albo & mundo : & de
ore eius ꝓcedit gladius ex vtraq;
pre acutus:ut i ipſo ꝑcutiat gētes
Et ipſe reget eas i virga ferrea &
calcat torcular vini furoris ire dī
oīpotētis:& hēt i veſtimto & i fe
more ſuo ſcriptū. Rex regū : &
dñs dominātiū. Et vidi vnū ange
lū ſtantē i ſole:& clamauit voce
magna dicēs oībus auibus q̄ vo/
labāt ꝑ mediū cœli:venite & cō
gregamini ad cœnā magnā dei:
vt mādu cetis carnes regū: & car
nes tribunoꝝ:& carnes fortiū:&
carnes equoꝝ & ſedētiū in ipſis,
& carnes oīum liberorū:& ſeruo
rū:& puſillorū:& magnoꝝ. Et vi
di beſtiā:& reges terre:& exerci
tus eorum congregatos ad faciē

dum prælium cum illo qui ſede
bat in equo et cum exercitu eius
et apprehenſa eſt beſtia et cum
ea pſeudo propheta:et qui fecit
ſigna coram ipſa.quibus perdu/
xit eos:qui acceperunt characte
rem beſtie : et qui adorauerunt
imaginem eius : Viui miſſi ſunt
hi duo in ſtagnum ignis ardētis:
et ſulphuris:et ceteri occiſi ſunt
in gladio ſedentis ſuper equum:
q procedit de ore ipſius: & om/
nes aues ſaturate ſunt carnibus
eorum.

¶ Hec omnia propoſita ſunt: non expoſi
ta. Propoſuimus autem illa vt ſciamus vn
de agitur in articulo iſto : in quo non ali/
quis ſanctus oſtenditur eſſe dux belli: ſed
is qui mortuus eſt ꝓ nobis:⁊ redemit nos
in ſanguine ſuo vt compleatur illud quod
ſcriptum eſt per Zachariam prophetā. Ec
ce dies veniunt domini:⁊ congregabo om
nes gentes ad ieruſalem in prelium : ⁊ ca/
pietur ciuitas:⁊ vaſtabūtur domus ⁊ mu
lieres violabūtur. Et egredietur pars me
dia ciuitatis in captiuitatem: ⁊ reliquum
populi non auferetur ex vrbe. Et egredie/
tur dominus:⁊ preliabitur contra gentes
illas:ſicut preliatur in die certaminis. Di/
xerat ſuperius ſanctus ioannes ꝙ beſtia q̄
fuerat ⁊ non erat:aſcenſura eſſet de abiſſo:
⁊ in interitum ire:⁊ ꝙ rex ſeptimus q nō/
dum venerat:venturus eſſet:⁊ cum veni/
ret oportet eum breue tēpus manere. Qđ
ergo tunc futurum dixerat:hic pro loco li
bri exhibet quaſi preſens:excepto ꝙ de re/
ge illo non facit mentionem:vt oſtēdatur
ipſum eſſe illum iniquum qui vocatur an
tichriſtus:in cuius immundiſſimo corpo/
re habitabit perſonaliter draco rufus : qui
poſt iteratum beſtie prelium : incarceran/

dus eſſe ſcribitur in abyſſo:vt nō ſeducat
amplius gentes:quouſq; compleatur tem
pus incarcerationis ipſius. Quod ta/
men opinando dicimus magis q̄ȝ aſſeren
do:ſiue hic:ſiue in alijs locis. Vtruȝ.ſ.iſte
rex ſeptimus:vtrum precedens:de quo ſu
pra dicitur:vnus eſt:vtrum ille qui voca Gog
tur gog:an aliquis alius ſit ille qui proprie
dicitur antichriſtus. Vnum dicimus ſecu
re ꝙ deterior erit ſextus precedentibus qn
que:⁊ ſeptimus deterior ſexto:⁊ vterq; re
pletus erit felle draconis:⁊ ipſi ſunt duo vl
tima capita ipſius draconis:in quibus ma
xime pugnaturus eſt in hoc tempore ſex/
to. Et ſicut ego puto primus horum erit
rex ſuper beſtiam que aſcendit de mari:ſe/
cundus ſuper beſtiam que aſcendit de ter/
ra illa.ſ.beſtia que victa eſt hic pſeudo pro
pheta. Cum autem aperte liqueat euȝ qui
ſedet in equo albo Chriſtum eſſe ieſum:q̄/
ritur quid poſſit de eo ſentiri vel opinari:
vtrum per ſe ipſum viſibiliter apparere di
gnetur in tempore tāte neceſſitatis vt pre/
lietur cōtra gentes illas:in gladio oris ſui
ſicut in tempore quo venit in munduȝ:an
non apparebit viſibiliter in ſeipſo:ſed ma/
gis in ſanctis ſuis preliabitur ⁊ obtinebit
ſicut ex eo tempore quo aſcendit in celuȝ.
Et quidem certi ſumus ⁊ inconcuſſe te/
net omnis eccleſia iuſtoruȝ:ꝙ vēturus eſt
in gloria patris ſui iudicare viuos ⁊ mor/
tuos ⁊ ſeculum per igneȝ. Sed vtruȝ tem
pore antichriſti:vel poſtea a pleriſq; dubi/
tatur:quia quidam ſanctorum videntur
aſſerere:ꝙ ipſe per ſe veniat dominus ad
deſtruendum antichriſtum ⁊ regnuȝ eius:
ſequentes auctoritatem apoſtoli dicentis.
Et tunc reuelabitur ille iniquus quem do
minus ieſus interficiet in impetu ſpiritus
oris ſui:⁊ deſtruet illuſtratione aduentus
ſui:quidam vero vtrū ipſe hoc faciat : aut
nuntius eius:dubitare quam aſſerere ma/
luerunt. Ego autem puto ꝙ ipſe per ſe ip/
ſum veniat ad deſtruendum eum:propter
illud quod ipſemet dicit in euangelio. Cō
feſtim autem poſt tribulationem dierum

illorum: ſol obſcurabitur:⁊ luna non da/
bit lumen ſuum: Si enim non diceret:
confeſtim: queſtio ſatis dubia ſuper hoc
remaneret. Sed quia hoc dictum: vide/
tur ꝙ regnante adhuc antichriſto: veniet
chriſtus: vt ipſe imponat finem regno ⁊
blaſphemie ſue: Quamuis non hoc co/
gat intelligi fieri: ſcilicet iſta ſigna tem/
pore antichriſti: ⁊ paulo poſt: ſed neq̄
mox apparentibus ſignis venire Chri
ſtum: quia potuit fieri aliqua dilatio in/
ter oſtenſionem ſignorum ⁊ eius occul/
tiſſimu; cunctiſq; imperſcrutatum aduen
tum. Sed ſi ipſemet veniet contra anti/
chriſtum cum exercitu ſuo: quid opinari
poſſumus ꝙ ſuper equum album ſedere
viſus eſt: niſi ꝙ in corpore ſuo mundo a
peccato: apparebit viſibiliter corā bonis ⁊
malis: vt faciat vindictā in nationibus ⁊
increpationes in populis? Hoc enī cogūt
Pſal. nos intelligere ſequentia maxime ꝓpter
illud quod ſequitur. Et exercitus qui ſūt
in celo ſequebatur eum in equis albis.
Verū ſi hoc eſt: quomodo iſtud fieri poſ/
ſe dicimus: vt ſancti qui venturi ſunt cū
chriſto: appareant cū corporibus ſuis: niſi
forte partem accipiamus pro toto: vt de il
zacha. lis intelligatur dictū qui poſt reſurrectio
nem domini venerunt in ſanctam ciuita/
tem ⁊ apparuerunt multis? Et quidē in
prefato ꝓpheta ſcriptū eſt. Ecce dominus
deus meus veniet: ⁊ omnes ſancti eius
cum eo: ſed tamen ꝙ reſuſcitati veniant:
non eſt ſcriptum: niſi forte intelligatur: ſi
tamen ſane intelligi poteſt: id quod dicit
apoſtolus. Hoc vobis dicimus in verbo
domini: q2 nos qui viuimus qui reſidui
ſumus in aduentu domini non preuenie/
mus eos qui dormierunt: quoniā ipſe do/
minus in iuſſu ⁊ in voce archangeli: ⁊ in
tuba dei deſcendet de celo: ⁊ mortui qui in
chriſto ſunt reſurgent primi. Neſcimus. n.
⁊ neſcire ſe profitetur Auguſtinus: vtrū
circa principiū illius temporis quod vo/
cat dies iudicij futura ſit reſurrectio mor
tuorum: an in fine dicens ſic. In illo iudicio
vel circa illud iudicium: has res dicimus
eſſe venturas: Helyam teſbiten: fidem iu
deorum: antichriſtum perſecuturum: chri
ſtum iudicaturum: mortuorum reſurre/
ctionem: bonorum malorumq; deſcri/
ptionem: mundi confragationem: eiuſ/
demq; renouationem: Que omnia qui/
dem ventura eſſe: credendum eſt: ſed
quibus modis ⁊ quo ordine veniant: ma/
gis tunc docebit rerum experientia: q̄
nunc ad perfectum hominum intelligen/
tia: valet conſequi. Exiſtimo tamen eo
quo a me commemorata ſunt ordine eſ/
ſe ventura. Et hec quidem Auguſtinus.
Paulus autem videtur velle ꝙ tempo/
re ſeptimi angeli tuba canentis debeat fie
ri reſurrectio mortuorum (hoc eſt) in ex/
tremo tempore antichriſti dicens ſic. Ec/
ce myſterium vobis dico: Omnes quidē
reſurgemus: ſed non omnes immutabi
in momēto: in ictu oculi: in nouiſſima tu/
ba: Sed huic opinioni videtur contrariū
id quod ſequitur in ſeptima parte: vbi ſo/
li ſancti viuere dicti ſunt: quod qualiter in
telligi queat: ⁊ ſi queat: cum ad locum ip/
ſum venerimus: veſtigare curabimus. In
loco autem de quo nunc agere cepimus:
vnū e duobus arbitror eſſe tenēdū: ꝙ autē
mortui q ſunt in chriſto cum eo proximus
apparebūt viuentes: ſm ſupraſcriptā apo/
ſtoli auctoritatē: aut illi apparebūt ſuſcita/
ti cū ipſo qui cū eo pariter reſurrexerunt a
mortuis. Quāuis nō incōgrue forſan i ege
albis corpora mortalia ſanctorum intelligi q̄
ant: quod magis puto: qui ſequentes paſ/
ſionem domini ſui: ita pugnaturi ſunt in
corporibus ſuis tradendis ꝓ nomine cru/
cifixi in tempore ſexto: quomodo ipſe in
die ſexto in candido illo equo ſuo ſupera/
uit ⁊ vicit. Quid autem alijs placeat: ne/
ſcio: mihi autem hoc magis placet. Verū
tū: ⁊ ſi ipſe ꝑ ſe dn̄s non aderit pn̄tia corpa
li: aderit tn̄ inuiſibiliter militibus ſuis vt vi
cat in eis in hoc tempore nouiſſimo: ſicut
⁊ in diebus antiquis. Sed ⁊ quamuis de
preſentia eius corporali compellamur am/
bigere: pertinere tamen hoc totum ad diē
iudicij ex loco illo ſexti capituli quite par
tis demonſtratur: vbi coadunationis ho/
rum regum ad beſtiam hoc modo mentio
facta eſt. Vidi de ore draconis ⁊ de ore be/
ſtie: ⁊ de ore pſeudo prophete exire tres ſpi
ritus immundos: in modum ranarum:
ſunt enim ſpiritus demoniorum facientes
ſigna: ⁊ procedent ad reges totius terre: cō
gregare illos in prelium ad diem magnū
dei omnipotentis. Quod autē ait hic. Vi
di celum apertum ⁊c. ad ſacre ſcripture ap
tionē referendum eſt: ex cuius aperta cla/
ritate: hoc ipſum ⁊ omne quod ſequitur:
liquet eſſe futurum. Qui autem ſedet ſu/
ꝑ equū. ſ. Chriſtus ieſus fidelis ⁊ verax vo
catus eſt: quia ſicut promiſit de hac victo/
ria: ita in tempore prefinito fidelem ſe eſſe
exhibebit ⁊ veracem. Qui bene quoq; iniu/
ſtitia iudicare ⁊ pugnare dictus eſt: quia
non alienum ius querit: ſed propriū. vſur
patum vtiq; iniuſte a Diabolo: ⁊ ideo iu/
ſto iudicio punietur ipſe ⁊ exercitus eius.
Iudicabit autem iniquos ⁊ auctores tan/
ti facinoris: ceteros ſuperabit: ⁊ ſubijciet
ſceptro ſuo vt compleatur illud quod apo
ſtolus dicit. Oportet illum regnare quouſ
q; ponat omnes inimicos ſuos ſub pedi/
bus ſuis. Solus enim ipſe poteſt: quod ne
mo alius. Oculi autem (inquit) eius ſicut
flamma ignis: ⁊ in capite eius diademata
multa habens nomen ſcriptum quod ne/
mo nouit niſi ipſe: ⁊ veſtitus erat veſtem
aſperſam ſanguine: ⁊ vocabatur nomen
eius verbum dei. Oculi domini venientis
ad iudicium flamme ignis ſimiles eſſe per
hibentur quia nemo erit qui ſe abſcondat
a calore eius. Unde ⁊ per apoſtolum dici/
tur. Nolite iudicare ante tempus qouſq;
veniat dominus: qui illuminabit abſcon/
dita tenebrarum ⁊ manifeſtabit cōſilia cor/
dium. Qui recte quoq; in capite ſuo mul
ta diademata habere dictus eſt: quia quod
noluit facere vſq; modo de vniuerſis ini/
micis ſuis: in illo certamine triumphabit:
nimirum: quia deus verus eſt de deo ve/
ro ⁊ neceſſe eſt vt creatrix diuinitas de/
ſignata in capite: vincat ⁊ triumphet de
omnibus creaturis: Unde ⁊ bene dictum
eſt: habens nomen ſcriptū quod nemo no
uit niſi ipſe: quia ꝙ ipſe ſit verbum ⁊ ſapiē
tia patris: credere quidem multi poſſunt:
ſcire autē nemo poteſt: niſi ipſe: qui eſt id
quod eſt: ⁊ in ipſo ſoli ſpirituales ⁊ fideles
qui cū ſint corpus ipſius: participant om/
nibus que habet ipſe. Sed quare īfideles
ſcire non poſſunt? Q2 infirmant fide pro/
pter paſſionē ipſius. Quod bene vtrūq;
demonſtratur cū ſubdit. Et veſtitus erat
veſtem aſperſam ſanguine: ⁊ vocabatur no
men eius verbum dei: Tale eſt enim ac ſi
diceretur. Idcirco hoc nomen eius quod
eſt verbum dei: infideles ⁊ impij ſcire ne/
queunt: quia in aſſumpta forma mortalita/
tis noſtre dignatus eſt aſpergi ſanguine ſu
o per manus hominum impiorum. Poſ
ſumus quoq; per veſtem aſperſam ſan/
guine: intelligere iuſtitiam Chriſti quam
impij homines denigrando deprauant ⁊
polluunt: blaſphemantes cum incurrunt
iudicium dicentes: domini eſſe volun/
tatis vt inique agant iniqui: ⁊ neceſſe
ſit perire eos in peccatis ſuis. Quod li/
cet omni tempore indeſinenter agant:
precipue tamen in die illo in quo reddet
dominus vnicuiq; ſecundum opera ſua.
Unde ⁊ idem dominus per prophetam
loquitur dicens: Torcular calcaui ſolus
⁊ de gentibus: non eſt vir mecum. Calca/
ui eos in furore meo; ⁊ conculcaui eos
in ira mea. Et aſperſus eſt ſanguis eorum
ſuper veſtimenta mea: ⁊ omnia indumen
ta mea inquinaui. Dies enim vltionis in
corde meo: annus retributionis mee ve/
nit. Circumſpexi ⁊ non erat auxiliator:
queſiui ⁊ non fuit qui adiuuaret. Et ſal/
uauit mihi bracchium meum: ⁊ indi/
gnatio mea ipſa auxiliata eſt mihi. Ec/
ce hic aperte innuitur: quid ſibi velit
aſperſio ſanguinis indumentorum Chri/
ſti: ⁊ quod ad diem vltionis referendum
ſit: in qua oportet calcari vuam in lacu ire

dei donec egrediatur ſanguis vſq; ad fre/
nos equorum. Ad ipſum enim pertinet cē
ſura iudicij iuxta illud quod ipſe dicit. Ne
que enim pater iudicat quenq̃;ſed omne
iudiciū dedit filio:vt omnes honorificent
filium ſicut honorificant patrē. Unde ⁊ nō
incōgrue ſubiunctū eſt. Et vocabatur no/
men eius verbū dei:vt intelligatur illud:
quod alibi ipſe dicit. Nō enim veni vt iu/
dicem mundū:ſed vt ſaluificem mundū.
Sermo autem quem locutus ſum:ille iu/
dicabit eum in nouiſſimo die. Et hec qui/
dem de rege chriſto. Quid de militia? Et
exercitus (inquit) qui ſunt in celo ſequebā
tur eum in equis albis: veſtiti byſſino mū
do: Si equus albus in quo ſedet chriſtus
corpus eius deſignat in quo reſurrexit a
mortuis: liquet profecto: ꝙ in equis albis:
in quibus ſequuntur euz exercitus q ſunt
in celo: corpora ſpūalia deſignant. Quāuis
⁊ de caſtis corporibus tradendis pro amo
re domini ſui ad tormenta ſane intelligi q̄/
at: preſertim cum adhuc oſtendantur eq:
vt committatur pugna: quam nemo com/
mittere credendus eſt: niſi in corpore ani/
mali. Byſſinum autem album mundum:
quid ſignificet: ipſe Joannes exponit cuz
dicit. Byſſinum enim iuſtificationes ſunt
ſanctorum. Sed ⁊ illud quod ſequitur. Et
de ore ipſius ꝓcedit gladius ex vtraq; par
te acutus: in prima parte huius libri eno/
dare curauimus. Ipſe eſt enim verbuz dei
quod ꝓcedit ex ore chriſti: ipſe ſpiritus oris
eius: quo interficiet impium: ſicut ſcri/
ptum eſt: Et ſpiritu labiorum ſuorum in/
terficiet impium: qui bene ex vtraq; parte
dicitur acutus: quia hinc incidit arborem
ſterilem vt pereat in eternum: hinc purgat
fructuoſam vt copioſius ferat fructū. Hic
ferit vt diſperdat peccatores de terra. Hic
offēdit: vt viuificet predeſtinatos ad vitā.
Unde ⁊ de eodem gladio ſubſequenter ad
iungitur. Ut in ipſo percutiat gentes. Q̄
vero non vt damnet tantūmodo preſci/
tos ad mortem: ſed vt ſaluet ex eis predeſti
natos ad vitam: ſermo ſubſequens mani/
feſtat cum dicitur. Et ipſe reget eas in vir
ga ferrea. Qui enim nolunt conuerti blan
ditijs ⁊ humilitate: neceſſe eſt vt ſentiant
fortitudinem diſcipline ipſius: ⁊ ſubijcian/
tur vel pro ſceptro eius audiētes ⁊ ipſi cū
tardo corde ad credendum populo iudeo
rum. Quia vidiſti me: ⁊ credidiſti: beati q
non viderunt ⁊ crediderunt. Quaſi enim
non viderunt dominū ⁊ crediderūt i cru
cifixum: qui tam queſierunt in ipſo ſcruta
ri maieſtatem: quam ineffabilem bonitatē
dicentes humiliter cum populo iſrael. Lo
quatur nobis moyſes ⁊ audiemus. Nō lo
quat nobis dominus ne forte moriamur.
Qui autem arbitrantur ſtultitiam crede/
re in crucifixum: neceſſe eſt vt ſentiant fu/
rorem ipſius appropinquātis ad iudiciū:
quatenus vel ſola vexatio intellectum pre
ſtet auditui: Unde ⁊ mox ſubditur. Et ip/
ſe calcat torcular vini furoris ire dei omni/
potentis. Tale eſt enim ac ſi diceretur. Id
circo cohercebuntur gentes ſub diſciplina
virge eius: quia videbunt iudicium quod
facturus eſt de iniquis: ⁊ manum validam
quam exercebit in eis. Concordat autem
verbum hoc cum verbo ſuprapoſito de ꝓ
pheta: vt itelligatur aſperſio ſanguinis ad
rigorem iudicij pertinere. Oportet eniz il
lum facere iudicium ⁊ regnare quouſq; po
nat omnes inimicos ſub pedibus ſuis. Un
de ⁊ mox ſubditur. Et habebat in veſtimē
to ⁊ in femore ſuo ſcriptum: rex regum: ⁊
dominus dominantium. In veſtimēto de
ſignatur iuſtitia: in femore naturalis propa
gatio prolis. Sunt enim nonnulli qui dñā/
nantur ſuper alijs: quia dignis operibus
promerentur: nonnulli quia filij ſunt nobi
lium ⁊ heredes potentum. Chriſto autez
vtroq; modo debetur imperium: ⁊ honor
regni: ſiue quia regnum promeruit per paſ
ſionem qua vicit impatientia ſua principē
huius mundi: ſiue quia filius eſt ſummi re
gis: cui ſubiecta eſt ⁊ eſſe debet oīs ſublimi
tas creature. Dictū eſt autē hoc in hac ſex
ta parte libri q2 q hactenus patienter ſuſti
nuit: ⁊ ſubiectus eſſe voluit im membris
ſuis:

ſuis potentibus mūdi: in articulo illo ſex
ti temporis: in quo faciet iſta in eiſdem mē
bris ſuis: eleuabitur ſuper omnes colles cō
plens in eis quod ſcriptum eſt in Daniele
propheta. Judicium ſedebit vt auferatur
potentia: ſubauditur beſtie de qua erat ſer/
mo: ⁊ diſpeat vſq; in finem. Regnum au/
tem ⁊ poteſtas ⁊ magnitudo regni: quid ē
ſubter omne celum: detur populo ſancto/
rum altiſſimi. Sequitur. Et vidi vnuz an
gelum ſtantem in ſole: ⁊ clamauit voce ma
gna dicens omnibus auibus que volabāt
per medium celi. Uenite ⁊ congregamini
ad cenam magnam dei vt manduceris car
nes regum ⁊ carnes fortiuz ⁊ carnes equo
rum: ⁊ ſedentium in ipſis: ⁊ carnes omniū
liberorum ac ſeruorum ⁊ puſillorum ⁊ ma
gnorū. Angelū iſtū q ſtat in ſole: Helyā ꝓ
phetā eſſe puto: cui data eſt ꝓprietas vite
cōtēplatiue: ſicut ioanni babptiſte actiue.
Ut.n. aliquando in luna deſignat vita acti
ua: ita in ſole vita cōtēplatiua. Rurſum q2
in primo aduentu ſuo chriſtus ieſus venit
humilis ⁊ manſuetus: miſſus eſt Joannes
baptiſta quaſi mitis luna ante faciem eius
vt precurreret ſaluatorem venientē vtiq; ī
aqua redemptionis. Et quoniā in ſecūdo
aduentu ſuo veniet in maieſtate: mittēdus
eſt Helyas quaſi ſol añ faciez eius vt preue
niat iudicem venturū in terribili igne iu/
dicij de quo dicit apoſtolus. Terribilis aūt
quedā expectatio iudicij ⁊ ignis emulatio
q̄ cōſumptura eſt aduerſarios. Magna ve
ro voce clamabit: q2 publice ⁊ ſolēniter pre
dicabit. Inuitabit autez aues celi ad cenaz
magnam dei: quia viros ſpirituales ⁊ con/
templatores vocabit ad ſpirituale cōuiuiū
chriſti in quo mactabitur vniuerſitas mo/
riture carnis: vt tranſeat quod carnale eſt:
⁊ maneat quod ſpirituale. Et bene hoc cō
uiuium cena: non prandium nominatur:
quia circa finem mundi huiuſcemodi con
uiuium celebrandum eſt. Sicut autē aues
celi que veſcuntur carnibus delectanturin
cadaueribus mortuorum: ita anime iuſto/
rum indefectu concupiſcentie carnalis ⁊
in abolitione carnalium deſideriorum que
militant aduerſus animam. Inde eſt ꝙ ⁊
ipſe deus exiguit in veteri teſtamento ſa/
crificium hyrcorum ⁊ vitulorum ⁊ arietū
ac ſi eiſdez ſacrificijs veſceretur: quia ſicut
gaudent carnales homines in mactatione
carnis: ita letantur ſancti dei in abolitione
carnalis deſideri. Scimus enim ꝙ conui/
uium de carnibus fieri non poteſt: niſi de/
finant eſſe ipſa animalia de quorum cada/
ueribus ipſum conuiuiuz preparatur. Sz
⁊ illud conuiuium comendari apud homi
nes conſueuit vbi diuerſi generis anima/
lia iugulantur. Ex qua re aperte liquet: ꝙ
diuerſa hominum genera conuenire cōſta
bit aduerſus dominum in die illa ſuperan/
da pariter a rege chriſto: quas quidem car
nes regum ⁊ tribunorum: fortium ⁊ equo/
rum ⁊ ſedentium in ipſis. i. ſubiectorum ⁊
prelatorum: liberorum ⁊ ſeruorum: puſillo
rum ⁊ magnorum: eedem aues celi man/
ducare iubentur: Nam ſequitur: Et vidi
beſtiam ⁊ reges terre ⁊ exercitus eoruz cō
gregatos ad faciendum prelium cum illo:
qui ſedebat in equo ⁊ cum exercitu eius.
Non eſt prius ſtatuenda apparitio ſeden/
tis in equo ⁊ exercitus eius: ⁊ poſtea con/
gregatio regum cum beſtia ad faciendum
bellum cum ipſo ⁊ exercitu eius: ſed prius
congregatio ipſorum regum: ⁊ poſtea re/
uelatio chriſti. Prius enim conſpirabunt
in vnum reges terre ſeducti a ſignis draco
nis ⁊ beſtie ⁊ pſeudo prophetarum q erūt
cuz eo: ⁊ poſtea apparebit dominus vt de/
ſtruat regnum diaboli: ⁊ eorum qui erunt
ex parte eius: ſi tamen viſibiliter appare/
bit tunc: ⁊ non magis inuiſibili potentia
ſpiritus ſui patraturus eſt hanc victoriaz:
quod ipſi melius committimus qui (ait).
De hora illa nemo nouit niſi ſolus pater.
Quocunque autem modo iſtud fiat: diſſi/
pabitur tamen regnum diaboli in die illo:
alijs terribiliter punitis alijs occiſis in gla
dio qui procedit ex ore eius. Unde ⁊ mox
ſubditur. Et capta eſt beſtia ⁊ cuz illa pſeu
do propheta qui fecit ſigna coram ipſa qui

bus ſeduxit eos qui acceperunt characterem beſtie ⁊ adorauerunt ymaginem eius. Viui miſſi ſunt hi duo in ſtagnum ignis ardentis ſulphure ⁊ ceteri occiſi ſunt i gladio ſedentis ſuper equum qui procedit ex ore ipſius: ⁊ omnes aues ſaturate ſunt carnibus eorum. Superius dixerat vidiſſe ſe angelum vnum in ſole vocantem aues celi ad cenam magnam dei: vt comederent carnes regum ⁊ tribunorum ⁊ fortium ⁊ equorum ⁊ ſedentium in ipſis: nunc oſtendit de quibus hoc dixerat: ne quis de omnibus dictum eſſe putaret. Deniq; beſtia ⁊ pſeudo propheta qui ſimul cum dracone ruſo inuentores erunt tantorum ſcelerum viui mittentur pariter in ſtagnum ignis. ſiue quia viui deſcendent in infernum: ſicut quondam accidit dathan ⁊ abyrõ: ſiue quia iam iudicati erunt: ⁊ proprio iudicio condemnati: iuxta illud quod dictum eſt de quibuſdam. Et deſcenderunt in infernum viuentes. Ceterum quos vocat reges terre ⁊ exercitus eorum: occidentur verbo chriſti: in ea vtiq; parte in qua male viuunt ⁊ in eorum mactatione gaudebunt anime fideles: quia ⁊ ad iuſtuz pertinet iudicium dei. vt deceptores aliorum dignam pro meritis ſumant penam: ⁊ ad culmen bonitatis ipſius: vt hi qui ſimpliciter ſequuntur eos ignorantes verſutiam deceptionis eorum confundantur ſuper errore ſuo: ⁊ confuſi conuertantur ad deum viuum ⁊ verum: qui lauit nos a peccatis noſtris ⁊ redimere dignatus eſt in ſanguine ſuo. Porro in die illo quando iſtud fiet complebitur illud quod ſcriptum eſt per prophetam: Expecta me dicit dominus in die reſurrectionis mee in futurum: quia iudicium meum vt congregem gentes ⁊ colligam regna. Et effundam ſuper eos indignationem meam ⁊ omnem iram furoris mei. In igne enim zeli mei deuorabitur omnis terra: quia tunc reddam populis labium electum vt vocent omnes nomen domini: ⁊ ſeruiant ei: humero vno. Vltra flumina ethiopie inde ſupplices mei filij diſperſorum meorum deferent munus mihi. In die illa non confunderis ſuper cunctis adinuentionibus tuis quibus preuaricata es in me. Quia tunc auferã de medio tui malignos ſuperbie tue: ⁊ nõ adjcies exaltari amplius in monte ſancto meo. Et derelinquam in medio tui populum pauperem ⁊ egenum: ⁊ ſperabunt in nomine domini. Reliquie iſrael non facient iniquitatem: nec loquentur mendacium: ⁊ non inuenietur in ore eoruz lingua doloſa. Quoniam ipſi paſcentur ⁊ accubabunt: ⁊ non erit qui exterreat. Complebitur: etiam id quod ſcriptum eſt i Daniele propheta: dicente eodem in vna viſionum ſuarum. Et dixi viro: qui indutus erat lineis qui ſtabat ſuper aquam fluminis. Vſq; quo finis horum mirabilium. Et audiui virum qui indutus erat lineis qui ſtabat ſuper aquam fluminis: cum leuaſſet dexteram ⁊ ſiniſtram ſuam in celum ⁊ iuraſſet per viuentem in eternum: quia i tẽpus ⁊ tempora ⁊ dimidiuz temporis: ⁊ cũ completa fuerit diſperſio manus populi ſancti: complebuntur vniuerſa hec. Sed ⁊ illud quod ſcriptum eſt in tertia parte huius libri. Et angelus quez vidi ſtare ſupra mare ⁊ ſuper terram: leuauit manum ſuaz ad celum: ⁊ iurauit per viuentem in ſecula ſeculorum: quia tempus amplius non erit: ſubauditur ad laborem: ſed in diebus vocis ſeptimi angeli: cum ceperit tuba canere: cõſumabitur miſterium dei ſicut euangelizauit per ſeruos ſuos prophetas.

Pſal. — Dan.

¶ Explicit ſexta pars libri.

¶ Incipit ſeptima pars.

Peractis ſex partibus libri apocalypſis in quibus notata ſunt ſex tempora laborioſa. Veniendum eſt quãdoq; ad ſeptimam partem in qua agitur de magno illo ſabbato in fine mundi futuro: quod vocari placuit tertium ſtatum: ſiue etiam ſeptimam mundi etatem deſignatam in ſeptimo illo die de quo dicit ſcriptura. Et requieuit deus die ſeptimo ab omni ope ſuo quod patrarat. Et benedixit die ſeptimo ⁊ ſanctificauit illum. De hoc vltimo tempore deſignato in ſabbato ſcripſit (vt iam diximus in hoc opere) ſanctus Auguſtinus in libro de ciuitate dei. Quod in cõfeſſione tenet omnis eccleſia dei veri. Credimus Chriſtum de celo eſſe venturum ad viuos ac mortuos iudicandos. Hunc diuini iudicij vltimum diem: dicimus eſſe vltimum tempus. Nam per quot dies tendatur hoc iudicium: incertuz eſt: ſed ſcripturarum more ſanctarum: diem pro tempore ſolere poni: nemo qui illas litteras: (quãtumlibet negligenter legerit) neſcit. Beatus quoq; Remigius incertum eſſe docẽs ſpatium temporis quod erit poſt caſuz antichriſti: deſtruens ⁊ ipſe opinionem illorũ qui putant cum caſu ipſius antichriſti: trãſire tempora ſecularia: ⁊ omnino inſtare cõſumationem ſeculi: ignorantes quod dies nouiſſimus: ſeu finis mundi non ſit ſemper accipiendus pro vltimo articulo finis mũdi: ſed magis pro tempore finis: (hoc eſt) pro vltima etate mundi: maxime cum iaz ſint trãſacti amplius quam mille anni: ex quo dixit beatus Joannes. Filioli: Nouiſſima hora eſt. Igitur erit tempus poſt caſum antichriſti: ſed vtrum in fine illius temporis venturus ſit dominus ad iudicium: an in principio: nonnulli dubitandum potius quam diffiniendum cenſuerunt: quis aperte dicat ipſe dominus. Confeſtim autez poſt tribulationem dierum illorum: eam. ſ. tribulationem quam facturi ſunt beſtia ⁊ pſeudo propheta: ſol obſcurabitur ⁊ luna nõ dabit lumen ſuum: ⁊ ſtelle cadent de celo: ⁊ virtutes celorum mouebuntur: ⁊ tunc apparebit ſignum filij hominis in celo. Et tunc plangent omnes tribus terre: ⁊ videbunt filium hominis venientem in nubibus celi cum virtute magna ⁊ maieſtate: ⁊ mittet angelos ſuos cum tuba ⁊ voce magna: ⁊ congregabit electos eius a quatuor ventis: a ſummo celorum vſq; ad terminos eorum. Et apoſtolus hoc ipſuz velle videtur: in loco illo vbi dicit de antichriſto. Et tunc reuelabitur ille iniquus quez dominus ieſus interficiet ſpiritu oris ſui: ⁊ deſtruet illuſtratione aduentus ſui. Diximus autem in hoc libro: cuz ageremus de dracone: quod obtonſis ⁊ ſuperatis ſex capitibus in quibus pugnauit draco per ſex continua tempora contra fideles: ad extremũ pugnaturus ſit in ſeptimo capite deſperatius pre ſolito: ⁊ atrocius effundens per os illius omne virus ſuum: ſciens quod inſtabit tempus damnationis ſue: eo quod compleri oporteat omnino id quod dominus (ait): Et princeps huius mundi eijcietur foras: Hoc ⁊ ſi i ſexta parte de qua hactenus egimus: expreſſum non eſt: de conſequenti tñ intelligit: quod in prelio illo ſupraſcripto quod habituri ſunt beſtia ⁊ pſeudo propheta ⁊ reges terre cũ Chriſto. Ipſe (vt putamus) Antixpus quẽ induet draco peſſimus princeps erit ⁊ ipſius iniquiſſima machinatione: terribilis illa cõgreſſio regũ terre: cõtra regẽ regũ: bellatura cõſurget: Mõſtratur hoc in ſexto angelorum effundentiũ ſeptem phyalas iracundie dei: vbi dicitur. Vidi de ore draconis ⁊ de ore beſtie: ⁊ de ore pſeudo prophete: exire tres ſpiritus immũdos in modũ ranarũ. Sunt. n. ſpiritus demoniorum facientes ſigna: ⁊ procedũt ad reges totius terre cõgregare illos in preliũ ad diẽ magnũ dei omnipotẽtis. Quod ergo facturi ſunt beſtia ⁊ pſeudo propheta: inſtinctu facient: ⁊ precepto draconis loquentis per os illius regis ſeptimi qui ſcriptus eſt in libro hoc. Et quia docuit beatus Joannes in ſupraſcriptis: beſtiam ⁊ pſeudo prophetaz mittendos eſſe viuos in ſtagnum ignis ardẽtis ſulphure: ceteros aũt occidẽdos gladio ſedẽtis ſup equũ: q procedit de ore ipſius neceſſe erat iſinuare ẽt idq̃ oportet fieri de dracõe: q ẽ auctor malorum cuius ſeductiõe ⁊ fallacia aſtabũt pariter reges terre ⁊ principes ↄſpirabũt ſimul aduerſus dñz ⁊ aduerſus xpz eius: vt loquatur eis dñs i ira ſua ⁊ i furore ſuo cõturbet eos. Ait ergo.

Tex. 1 ¶ Et uidi (ait) angelum deſcen/
denté de cœlo hñté claué abyſ/
ſi & cathenam magnam in ma/
nu ſua: & apprehendit draconé
ſerpentem antiquum qui é Dia/
bolus & Sathanas & ligauit eũ
per annos mille: & miſit eum in
abyſſum & clauſit & ſignauit ſu
per illum: ut non ſeducat ampli/
us gentes donec compleanẽ mil
le anni: & poſt hoc oportet ſol/
ui modico tempore.

¶ Videbanẽ ſupraſcripta ſatis aperta: vt
pote que decurſa in ſerie a capite libri dedu
cta ſunt abſqʒ aliquo obſtaculo vſqʒ ad cõ
petentem finem: non ſolum ſex temporuʒ
eccleſiaſticorum: verumetiam ſex partium
libri. Nunc autẽ audito ꝙ alligandus ſit
Sathanas: ⁊ iterum ſoluendus: eo hebeta
tur multoꝝ ſenſus: quo longe hoc eſſe vi/
deẽ ab opinione multorum. Uerum hoc
magis vrgeret ſi numerus mille annorum
non per recapitulationem ad totũ tp̃s ec/
cleſie: eſſe referendus. Qua nimirum opi/
nione e medio ſublata eorum dico: qui pu/
tant iſtos mille annos referendos ad ſabba
tum: ⁊ non potius ſm̃ ſignificatum ad to/
tum tẽpus eccleſie: ⁊ ſi huius rei certitudo
dari nequeat: preſto tamẽ eſſe poteſt ratio/
nabilis opinio que nõ ſit contra fidem. Ec
ce enim ⁊ draco ⁊ beſtia traduntur habe/
re ſeptem capita: ⁊ tempora ſeptem capita
vbi ſcripſimus in hoc opere: ꝑ ſeptẽ: aut q̃
ſi ſeptẽ tp̃a erant conterẽda. Quibus om/
nibus cõtritis de ratione eſt: ⁊ de miſterio
vt ſequaẽ ſabbatũ ſeptime etatis. Sʒ quis
ſcit q̃ʒ breue eſſe poterit ſabbatũ ipſuʒ? Si
aũt breue erit tp̃s ipſius ſabbati: ⁊ re vera
antixp̃s iã erit p̃ns qñ ſuperabũtur beſtia
⁊ pſeudo propheta: quid obſtat opinari eli
minandũ eſſe ipſuʒ ad horã a cõſpectu ele
ctorum: vt q̃ nõ poterit vincere in primo
⁊ ſecũdo bello ſexti tẽporis ↄferat ſe adhuc
ad ſythicas nationes: vt vocato Gog cuʒ Non vbi et Gog.
exercitu ſuo quoꝝ erit numerus ſup arenã
maris: cõpleat oẽ malũ qđ ei facere ꝑmit/
tit patiẽtia dei? Videẽ. n. hoc velle locus ip
ſe: qui beſtiã q̃deʒ ⁊ pſeudo prophetã nar/
rat pugnaturos: ⁊ tradẽdos ĩ ſtagnũ ignis
ipſuʒ vero draconẽ nõ dicit tũc tradẽdũ in
ſtagnũ ignis: ſʒ incarcerãdũ ad tẽpus: ⁊
iterũ ſoluẽdũ modico tẽpore. Et ſm̃ hoc
vera eſſe poteſt opinio eoꝝ q̃ dicũt rema/
nere tẽpus poſt caſuʒ antixp̃i (hoc eſt) cũ ꝑ
det in ꝓlio beſtiã ⁊ pſeudo prophetas deus
⁊ re vera eoꝝ q̃ dicũt interficiendũ illũ ſpi
ritu oris chriſti: ⁊ deſtruendũ illuſtratione
aduẽtus ſui: q̃ fortaſſis primũ hoꝝ fiet in
penultima victoria: qñ ferunẽ occiſi hi qui
erũt in militia beſtie: gladio q̃ procedit ex
ore xp̃i: ſʒ ĩ vltima: qñ ipſe dñs apparebit
manifeſtus. Videẽ. n. velle textus libri: ꝙ i
choato ſexto tẽpore producturus ſit Dia/
bolus ſarracenos contra chriſtianuʒ impe
riuʒ: ⁊ poſt multa mala que faciet ſuperan
dus ſit a militibus chriſti: de quibus diciẽ.
Hi cũ agno pugnabũt: ⁊ agnus vincet il/
los: q̃ dñs dominãtiũ eſt: ⁊ rex regũ: ⁊ qui
cũ illo ſũt vocati electi ⁊ fideles: tradeẽqʒ
babylon in manus eorum iudicãda ab eis
ſicut ſuperius dictũ ẽ. Quo. ſ. prelio pacto
erit pax ⁊ gaudiũ ĩ eccleſia chriſti. Qua par Preliũ primũ
te cõſumata ĩ breui iterũ excitabit mortuaʒ
beſtiã (hoc eſt) paganos ⁊ addet illis pſeu
do ꝓphetas in adiutorium: ⁊ rurſuʒ quo
fortius pugnabit: eo fortius ſuperabiẽ: ab
exercitu chriſti: tradenturqʒ beſtia ⁊ pſeu ſecũdũ
do propheta ĩ ſtagnũ ignis ardẽtis ſulphu
re: ⁊ ceteri conuertẽtur ad dominũ. Quo
conſumato prelio: erit magna pax qualis
non fuit a principio ſeculi: cuius terminus
erit in arbitrio dei. Deniqʒ pace ipſa cõple
ta: egreſſus iterũ diabolus cum exercitu tertiũ
Gog: cõmittet adhuc tertium preliuʒ gra
uius duobꝰ primis: poſt quos punitis om
nibus qui ſecum venerint: ipſe quoqʒ poſt
omnes tradeẽ in ſtagnũ ignis. Iſta tria pre
lia tam fortaſſis erunt vicina: vt ille homo

peccati poſſit omnibus intereſſe: maxime
autem in ſcđo ⁊ tertio. His taʒ efficaciter
q̃ʒ neceſſarie in introitu huius ſeptime par
tis: de qua cepimus agere prelibatis ad ex
poſitionis ordinem verba vertamus. Ut
ait Auguſtinus in libro de ciuitate dei: q/ Augu.
dam putauerunt ex occaſione huius loci:
mille annis ꝓlari tempus ſeptime etatis
in quo oporteret regnare Chriſtum cum
ſanctis poſt reſurrectionem: completis pri
us a principio ſeculi ſex millibus annis:
addentes ⁊ alia quedam que oĩno ↄtraria
ſunt fidei chriſtiane: quoꝝ opinioni in par
te ↄſentire videẽ: in parte reſiſtere: nimiꝝ
q̃ ⁊ pars opinionis vera fuit: ⁊ pars vacua
⁊ inanis. Qđ enim tempus illud qđ futu
rum eſt poſt prelium ſupraſcriptum: in ſe/
ptimam etatem ⁊ in ſabbatuʒ reputatum
dixerunt: vera fuit illoꝝ opinio: immo nõ
tam opinio: q̃ʒ ſereniſſimus intellectus.
Qđ autem eideʒ ſeptime etati ſeptimum
millenarium dederũt: falſum omnimodis
eſſe conſtat: ⁊ apud Grecos: ⁊ apud Lati
nos. Nam ⁊ illi plus habere ſe perhibent:
⁊ nos longe minus: ⁊ omnino a tramite
veritatis diſcordare ſentimus. Qđ autem
dixerunt dñm cuʒ ſanctis carnalibus epu
lis vacaturꝝ mille annis poſt reſurrectio/
nem: omnino eſt auerſum a fide: nequaq̃ʒ
a ſpiritualibus animis: ſed a carnalibus ꝓ
ceſſiſſe: certiſſimum. Eſca enim ventri: ⁊
venter eſcis: deus autem ⁊ hunc ⁊ has de
ſtruet. Q̃ vero ſup locum iſtuʒ diuerſi di
uerſa dixerunt: ⁊ forte ante tempus ſtatu
tuʒ oportere nos etiam ponere opinioneʒ
noſtram: inſtantia ipſa tp̃is potius q̃ʒ ſcri/
bendi aliq̃d curioſitas vrget. Diximus ſu
perius cum ageretur in quarta parte de
ſeptem capitibus draconis: ꝙ ſingula capi
ta ipſius ſingulis partibus ſunt deuicta:
duo vero ſimul vincẽda ſunt in tp̃e ſexto.
Ex qua re accidit. vt ſm̃ aliquam ſui par/
tem incarceratus fuerit ex eo tp̃e quo ſu
pauit eum Chriſtus in die mortis ſue: ſm̃
vero vniuerſitatem capitum: ex ea die vel
hora qua beſtia ⁊ pſeudo ꝓpheta mitteñ
in ſtagnum ignis. Ac per hoc in mille an/
nis deſignatur omne tp̃s qđ decurrit a re
ſurrectione dñi vſqʒ in finem mundi: maxi
me ꝑꝑ magnum illud ſabbati myſterium
quo diximus ſeptimaʒ etatem inchoatam
eſſe pariter cum ſexta: nec tñ pariter ↄſu/
manda: ſicut Ioannes: qui cum Petro ſi/
mul vocatus eſt a Chriſto: nec tñ cum eo
pariter mortis debitum ſoluit: ſed multo
tempore poſt obitum Petri in hac vita ꝑ
manſit. Diximus enim pertinere hoc ad
myſterium trinitatis: ad hoc. ſ. vt oſtenda
tur ꝙ ſpiritus ſanctus in quo data eſt ho/
minibus: ⁊ adhuc danda libertas: ꝓcedit
a patre ⁊ filio: quoꝝ alius impoſuit mani/
feſte laborem hominibus veteris teſtamẽ
ti: alius hominibus noui: lʒ non alius ſi/
ne alio: quatenus ⁊ pater completo labore
qui erat in ſeruitute legis daret homini/
bus ſpirituʒ adoptionis in quo eſt ſabba/
tum ⁊ libertas: ⁊ filius daret eum abun/
dantius ↄſumato hoc tempore laborioſo:
nõ ꝙ pater dederit ſine filio: aut filius da
turus ſit ſine patre: cum vna ſit eoꝝ eſſen/
tia: ſed vt per propria ⁊ euidentia temporꝝ
ſigna intelligaẽ manifeſte ꝙ ab vtroqʒ pro
cedit. Q̃ igitur ⁊ in fine primi ſtatus: da/
ta eſt fidelibus quo ad legis ſeruitutem li/
bertas: ⁊ in fine ſcđi danda eſt ꝑamplius ⁊
ꝑfectius quo ad anguſtias paſſionuʒ: cum
ↄſtet libertateʒ: quam dicit eſſe apoſtolus:
vbi ſpiritus domini ꝑtinere ad ſabbatuʒ:
liquet ꝙ etas ſeptima in qua magnum il
lud ſabbatum futuꝝ eſt: ⁊ ſm̃ partem ince
pit ab illo ſabbato: quo requieuit domi/
nus in ſepulchro: ⁊ ſm̃ plenitudinem ſui:
a ruina beſtie ⁊ pſeudo ꝓphete. Quocirca
⁊ ſi ab illo tp̃is articulo id qđ ſcriptum eſt
de incarceratione Sathane perfecte opor
teat ↄſumari: nihilominus tamen inchoa
tio mille annoꝝ a reſurrectione dñi initia
ta eſt: non ꝙ mille anni ſimpliciter extimã
da ſint: ſed q̃ millenarius numerus perfe/
ctiſſimus eſt: ⁊ magnam plenitudinem de
ſignat annoꝝ. Sed ⁊ ſi eo tp̃e tollitur re/
gnum a Dyabolo quo incepit in humano

genere regnare ſpiritus diuinus: quem dicimus eſſe iſtum angelum: qui deſcẽdit de celo: ad capiẽdũ ſpiritum iniquũ: niſi eundẽ ſpiritũ ſanctum qui ſolus poteſt preſentia caloris ſui cõprimere ſpiritũ aquilonis: ſm̃ illud quod dicitur in canticis. Surge aquilo ⁊ veni auſter: ⁊ perfla hortum meũ: ⁊ fluent aromata ipſius? Q꞉d autem clauẽ abiſſi habere idem angelus dictus eſt non eſt eo modo intelligendũ: quo intelligitur illud ſub ſexto angelo tuba canente. Et vidi ſtellam de celo cecidiſſe in terram ⁊ data eſt illi clauis putei abiſſi: ⁊ aperuit puteum abiſſi: ⁊ aſcendit fumus putei quaſi fumus fornacis magne: ſed iuxta illud quod dominus noſter ait. Et habeo claues mortis ⁊ inferni. Illi.n. data fuit clauis vt aperiret puteum abyſſi ⁊ aſcenderent ex eo: locuſte ad puniendos homines qui non habent ſignum dei viui. Iſte habet clauez vt claudat in eo regem earũdẽ locuſtaꝝ: vt nõ ſeducat amplius gẽtes vſqꝫ ad tẽpus ſtatutũ: Q꞉d ſi abiſſus (vt iã ſupra notauimus) populũ infidelẽ deſignat: q̃d per clauez ipſius abiſſi niſi quandam poteſtatem exercẽdi opera ſua in populo infideli: quam aliq̃zdiu habens diabolus male vtitur ea: vſqꝫ ad tempus incarcerationis ſue: nouiſſime autem poſſidebit illam ſpiritus ſanctus iure victorie qui nimia bonitate ſua vincit malitiam ſathane auferẽs illi regnũ ⁊ poteſtatẽ vt ſit de cetero incarceratus ⁊ incluſus in reliquijs illius populi qui vocat̃ abiſſus? Sic ſic virtus ipſius ſpiritus comprimet in corde infideliũ ſpiritum tenebrarũ: ne audeat cõmouere ipſos infideles ad perſequẽdos fideles: q꞉ ceſſante cauſa delicti: amouebitur pena: ⁊ non inuento qui flagelletur: auferetur flagellum. Et.n. cum adhuc diabolo liceant multa que libet non ſolum ipſe: non ſe poteſt continere: vt maneat quietus in corde ſuorum: verumetiam producẽs ſecũ multitudinez armatorũ: nõ ceſſat perturbare ⁊ perſequi regnũ xp̄i. Facit autẽ iſtud q꞉ poteſtatẽ habet aperiẽdi puteũ abiſſi ⁊ producendi ex ea beſtias ⁊ reptilia terre ꝓpter pecata hominum impiorũ eorũ.ſ. qui confitentur ſe noſcere deum factis autẽ negãt. Sane in die illo auferet̃ ab eo ptãs illa magna quã poſſedit ab origine mundi: ⁊ dabit̃ in manu chriſti qui dicit. Data eſt mihi oĩs ptãs in celo ⁊ in terra: ⁊ in manu populi ſanctorũ altiſſimi: in quo regnaturus eſt ſpiritus ſanctus: ita vt nõ liceat diabolo egredi foras ad pſequẽdos electos ſicut prius: ſꝫ ſileat ⁊ cõtabeſcat in carcere populi infidelis: qui adhuc in vltimis terrarum angulis (ſicut patet inferius) relinquit̃ vt ſeducat illos in tp̄e ſtatuto: qñ ⁊ oportet euz ſolui modico tẽpore: vt eleuet̃ ſemel adhuc in altũ: ⁊ corruat in eternũ. Ablata ergo claue abiſſi a diabolo: angelus eaz habere dictus eſt: q꞉ nõ ſolũ in electis hominibus exercebit in die illo: poteſtatẽ ſuam ſpiritus ſanctus: verumetiam in populo infideli: ita vt q aliqñ erat diabolo in robur regni: de cetero ſit ei in carcerẽ ⁊ in penã doloris. Et benedictus eſt iſdez angelus habere cathenam magnam in manu ſua: quia magna ẽ virtus concordie quam habet ſpiritus ſanctus in poteſtate ſua ad ſeruanda corda fidelium in vinculo pacis: ⁊ ſola ipſa eſt cathena qua tenetur diabolus compeditus: dum non poteſt inuenire qua parte ingrediatur: vt noceat: neqꝫ qua immittens caput effundat pro ſolito virus ſuum. Et apprehendit: (inquit) draconem ſerpentez antiquum qui eſt diabolus ⁊ ſathanas: ⁊ ligauit eum per annos mille: ⁊ miſit eum in abyſſum ligauit ſpiritus ſanctus diabolũ iam ex parte: ⁊ ligabit eum plenius in die illa: donec compleatur tempus quod ſignificatum eſt in die illa: donec compleatur tẽpus quod ſignificatũ eſt in mille annis: a tempore reſurrectionis dominice vſque ad tempus ſolutionis ipſius: concludens eum in cordibus gentium ſythicaꝝ contra libitum ſuum: non quia noluit duz ſibi aliud nõ licet inhabitare: vel in eis: ſed quia non licebit ei producere gentes ipſas infideles in prelium contra milites chriſti:

nec trãſire: vt ſeuiat vltra terminos cõſtitutos. Unde ⁊ recte ſubiũgitur. Et clauſit ⁊ ſignauit ſuper illum: vt nõ ſeducat amplꝰ gẽtes donec ꝯſumment̃ mille ãni: nimirũ q꞉ oſtiũ vacillãtiũ in fide xp̄i: ſuperueniẽte gratia ſpiritus ſancti: ꝯuertet̃ velut i parietẽ ⁊ in murũ munitũ: vt ſit cõtinue oppoſitũ ipſius peſtifere ſuggeſtioni non valẽte eo reſiſtere ſigno ſancti luminis quo ſignati erũt electi. Nõ eſt aũt eo modo dictũ. Signauit ſup eũ: q̃uo illud quod dicitur in pſalmo quarto. Signatũ eſt ſup nos lumẽ vultus tui dñe: ſꝫ ita accipiẽdũ eſt ac ſi diceret̃. Clauſit ⁊ muniuit ſigillo ſuo: qḋ nõ licet ſoluere niſi ipſi q ligat: nimiruz q꞉ vbi deus ſic ſtatuit aliq̃d vt nequeat immutari: nemo eſt qui poſſit eius reſiſtere voluntati. Tunc.n. vera pace frui poterit eccleſia chriſti: cũ ita erũt alligate gẽtes ille: ⁊ diabolus in eis virtute ſpiritus ſancti: vt iam nõ liceat eis qḋ libet: ſꝫ maneãt contabeſcẽtes in iniquitatibus ſuis. At ne q̃s extimaret: hoc dictũ de pace illa eterna que erit i octaua etate: ꝑtinus adiunctũ eſt. Et poſt hec oportet ſolui modico tẽpore. Igit̃ poſt ruinam ſeptimi capitis erit pax ⁊ poſt pacẽ pſecutio deſignata in cauda. Interiz tñ cõplendum eſt illud qḋ apoſtolus dicit de Chriſto. Oportet illum regnare donec ponat omnes inimicos ſuos ſub pedibus ſuis iudeos. Uz: ⁊ gentiles. Nam ſequitur.

¶ Et vidi ſedes & ſederunt ſuper eas: & iudiciũ datũ eſt illis & aĩas decollatoꝝ pp teſtimonium ieſu & pp verbũ dei: & q nõ adorauerũt beſtiã neqꝫ imaginẽ eius nec acceperũt characterẽ eius in frõtibus aut in manibus ſuis: & uixerunt & regnauerunt cũ xp̄o mille annis. cæteri mortuoꝝ nõ uixerũt donec cõſumm̃t mille ãni.

¶ Hec verba ſi ſane intelligũt̃ reperiunt̃ ſcripta in Daniele: vbi dicit̃. Uidi q꞉ aliaꝝ beſtiaꝝ ablata eẽt ptãs: ⁊ tẽpora vite cõſtituta eſſent eis vſqꝫ ad tp̄s ⁊ tp̄s. Et poſt aliqua. Et iudiciũ ſedebit vt auferat̃ potẽtia: ſubaudit̃ illius regis: ⁊ diſpeat vſqꝫ i regnũ aũt ⁊ poteſtas ⁊ magnitudo regni q̃ ẽ ſubter oẽ celũ: det̃ populo ſctõꝝ altiſſimi: cuius regnũ ſẽpiternũ ẽ: ⁊ oẽs reges ſuient ei. Oportet.n. aĩas dcollatoꝝ (hoc eſt) ſanctoꝝ martiꝝ ⁊ alioꝝ iuſtoꝝ q nõ adorauerũt beſtiã ⁊ imaginẽ eius: nec acceperunt characterẽ in frõtibus aut i manibus ſuis (hoc eſt) aut in praua oris cõfeſſione: aut i neſanda opis exſecratione viuere ⁊ regnare ſeorſum ab alijs: quoꝝ nõ ſunt equalia merita: vt prius regnẽt cũ xp̄o q̃z veniat finis mũdi. Et bene aĩas decollatoꝝ ⁊ aliorum iuſtoꝝ vixiſſe cõmemorat: q꞉ ſicut vita corporũ cõſiſtit in animabus: ita vita animaꝝ in viſione dei: qḋ qdẽ q̃buſdã iuſtoꝝ cõcedit̃ ab ipſa hora obitus ſui ſicut conceſſum creditur ei qui dicit. Cupio diſſolui ⁊ eſſe cum chriſto: quibuſdam qui minꝰ aliquid habent a vera perfectione: cõcedit̃ in fine. Et hoc regnũ beate viſionis ⁊ pacis qḋ ſm̃ plenitudinem ſui dabitur multitudini iuſtorum poſt ruinam ſeptimi regis: ab ipſo reſurrectionis dominice tempore: inchoationem accepit: recte mille annis manere dicitur: vt idẽ tẽpus intelligatur incarcerationis draconis ⁊ regni ſanctorũ: q꞉ ⁊ altez alterius cauſa dignoſcit̃. Non autem viuunt cuz chriſto ceteri mortuorum donec cõſumentur mille anni: q꞉ ad iuſtum omnipotẽtis pertinet iudiciuz: vt hi qui ſegnes ſunt ad prelium ⁊ nolunt pati pro chriſto: etiam ſi alias digni habeantur miſericordia felicitatis tamen illius regni: ſaltem vſqꝫ ad cõgruũz annorum finẽ detrimenta patiantur: ſoluentes interiz debitum delictorum ſuorum. Et quia multi ſunt qui negligunt tm̃ bonũ extimantes ſibi ſufficere ſi ſaltez in extremo articulo miſericordie munera non ãmittãt: volẽs oſtẽdere ſctũs ioãnes q̃z grauiter ſint arguẽdi q eiuſmodi ſũt: ſequit̃ ſubſeq̃nter ⁊ dicit.

Tex.3 ¶ Hæc reſurrectio prima ẽ: beatus & ſanctus qui habet partem in reſurrectiõe prima. Et quaſi quereretur cauſa: ĩ his (inquit) ſcđa mors non habet poteſtatem.

¶ Quid autẽ felicius viro iuſto cui ſic datur tranſire ex hac peregrinatione ad patriam vt non relinquatur ei debitũ poſt mortem: quo compellatur vel ad tempus ſecũde mortis: que eſt anime ſupplicium: ſubijci poteſtati? In his (inquit) ſecunda mors non habet poteſtatem.

¶ Sed erunt ſacerdotes dei: & chriſti: & regnabũt cum illo mille annis.

¶ Sed hoc eſt a tẽpore reſurrectionis dominice ſm partem: a ruina vero regis ſeptimi ſm totum vſq; ad tẽpus Gog: & Magog. Nã ſequitur.

Gog

Tex.4 ¶ Et cũ conſumati fuerint mille anni: ſoluetur ſathanas de carcere ſuo & exiet & ſeducet gentes quæ ſunt ſuper quatuor ãgulis terre Gog & Magog: et congregabit eos in prelium quorũ eſt numerus ſicut arena maris.

¶ Soluetur Sathanas de carcere ſuo: vt liceat ei adhuc ſemel ſeducere gentes ſicut prius: & complere omne conſiliũ prauitatis ſue: vt nec in magno nec in minimo valeat aliquatenus excuſationem habere. Exibit autem: quia adhuc ſemel apparens manifeſtus in perdito homine quem aſſumet: pugnabit contra caſtra ſanctorum: & fortaſſis non iam inſignis mendacibus ſicut prius: ſed velut in gloria maieſtatis: vt quaſi in omnibus & per omnia ſimilem ſe eſſe altiſſimo cuius ſemper eſt emulus: mentiatur.

Ezechi. Notandum vero q in Ezechiele propheta: eo modo quo ĩ hoc libro prius habitus eſt ſermo de reſurrectione mortuorum. & poſtea de aduentu Gog: cui & dicitur. Poſt dies multos viſitaberis: in nouiſſimo annorum venies ad terrã que reuerſa eſt a gladio. Et poſt aliqua. In nouiſſimis diebus eris. Videtur autem vterq; ſentire cũ apoſtolo qui ait. Mortui qui in chriſto ſunt reſurgent primi: deinde nos qui viuimus: q relinquimur: excepto q hic dicit Joannes Ceteri mortuorum non vixerunt: donec conſumentur mille anni: niſi forte intelligamus ſanctos protinus poſt reſurrectionẽ ſuam abſq; terribilis illius iudicij examine & abſq; interuallo dierum intraturos ad veram vitam: ceteros vero non ſtatim: ſed poſt conſumationem iudicij. Sed & iſtud quomodo intelligimus: ſi conſtat adhuc ſeducendas gentes. Nunquid nã & poſt reſurrectionem mortuorum fas eſt credere relinquendas eſſe gentes aliquas que ſeducẽde ſint a diabolo? Aut igitur eo modo intelligatur: quo ſuperius dictum eſt: aut dimittamus intantum quouſq; veniat dñs qui illuminabit abſcondita tenebrarum: & manifeſtabit conſilia cordiũ. At quocũq; modo iſtud ſe habeat: illud tamẽ omnino cõſtat eſſe verum q circa finem mundi ſeducet diabolus gentes iſtas & adducet illas contra electorum eccleſiã que erit dilecta chriſto ſicuti Rachel viro: vt inducat ſuper illas & ſuper ſe temporale iudicium & eternum: nec habeat vltra tempus & locũ perſequendi eccleſiam. Nam ſequitur.

Tex.5 ¶ Et aſcenderunt ſuper latitudinem terre: et circuierũt caſtra ſanctorum & ciuitatem dilectã.

¶ Erũt eo tpe cenobia monachorum quaſi caſtra & eccleſias generalis dilecta & electa ſicut ſol: q ſicut apte oñdit: in Ezechiele pax erit tunc in orbẽ terrarum: & nihil homines ſuſpicabunt mali. Et qñ deus diliget eos: protinus iudicabit Gog & exercitũ eius. Nam ſequitur.

Ezi.

Tex. ¶ Et deſcẽdet ignis a deo de cœlo et deuorabit eos.

¶ Et illorum q dẽ finis talis erat: qualis autẽ draconis q auctor eſt oĩum malorum iſtorum?

¶ Et diabolus (inquit) qui ſeducebat eos miſſus eſt in ſtagnũ ignis: et ſulphuris vbi et beſtia et pſeudo propheta cruciabuntur die: ac nocte in ſæcula ſæculorum.

¶ Nota diligẽter q alio tpe mittent̃ i ſtagnũ ignis beſtia & pſeudo propheta: alio tẽpore draco q eſt diabolus & ſathanas. Ipſi enim mittent̃ in eo in fine ſexte etatis: iſte. i. diabolus in fine ſeptime: poſt dies. ſ. illius q vocat̃ gog: q egreſſurus ẽ ad ſuggeſtionẽ diaboli & venturus vti iam dixi: cõtra ciuitatẽ dilectã in cõſumatione ſeculi: niſi forte dicat aliqs ipſum gog eſſe eũ quẽ dicit apoſtolus: aduerſari & extolli ſupra oẽ quod dicit̃ deus: aut qđ colit̃: quẽ dñs ieſus interficiet ſpiritu oris ſui: & deſtruet illuſtratione aduentus ſui: maxime cum hoc magni doctores videant̃ magis ſentire. Teneat̃ interim & hec opinio ſi ſic placet: & eligamus ipſi quoq; ambigere cum multis: vbi diuerſe ſunt & multiplices opiniones maiorum: quouſq; ſuperueniat hora illa quam ſtatuit nobis dominus in euãgelio dicẽs. Cũ videritis abhominationem deſolationis que dicitur a Daniele propheta: ſtante in loco ſctõ q legit intelligat. Et in ipſo daniele. Clauſi ſunt ſignatiq; ſermones vſq; ad tps ſtatutũ: & impie agẽt impij neq; itelligẽt omnes impij. Porro docti intelligẽt. Quãuis vt iã diximus in pfatione huius operis nõ videatur iſte gog eſſe ipſum antichriſtũ: ſed princeps exercitus antichriſti: alioquin cũ antichriſtus ſit auctor ſeductionis propter eũ q corporaliter habitaturus ẽ in eo nõ oportuerat dici. Exibit & ſeducet gentes q̃ ſunt ſup q̃tuor angulos terre: Gog & Magog: ſed potius. Egredietur Gog & ſeducet gẽtes ad faciẽdũ hoc & illud. Vñ magis videt̃ q nõ ſit gog ipſe antixpus: ſed magis princeps exercitus eius. Poſt cuius iudiciũ: etiã ipſe diabolus cũ proprio tẽplo ſuo mittet̃: vt hic dicitur in ſtagnum ignis.

¶ Explicit ſeptima pars libri.

¶ Incipit octaua pars libri.

Vltimo feſtiuitatis die legit̃ ieſus clamaſſe magna voce in medio populi ac dixiſſe. Qui ſitit: veniat ad me & bibat & flumina de ventre eius: fluent aque viue Hoc autẽ (ait) euãgeliſta dicebat de ſpiritu quẽ accepturi erat credẽtes in eũ. Quare autẽ vltimo feſtiuitatis die: niſi q in vltima oĩum feſtiuitatũ: erat hec pmiſſio cõſumanda: nimirũ: q vt initiũ oĩs iuſtitie videtur ptinere ad patrẽ: ita cõſumatio ptinet ad ſpiritũ ſctũ? Preceſſerũt opa patriarcharũ ſecuta ſunt verba pphetarum pmittẽtia xpm. Venit tãdẽ ipſe q pmittebat̃ idutus limo fragilitatis noſtre. Qui poſtq̃ baptizatus ẽ a Joãne cõgregauit diſcipulos qbus ſe oſtẽderet mortuũ & viuẽtẽ: deſcẽdẽtẽ ad inferos & aſcẽdẽtẽ in celũ. Et hec qdẽ oĩa preceſſerũt vt ſequeret̃ illud vnũ qđ cõpletum eſt vltimo feſtiuitatis die (hoc eſt) in die pẽthecoſtes. Hũc ſiqdẽ tã ſolẽnẽ & tã celebrẽ diẽ pcedit obſeruatio q̃dragesime in afflictione ieiunij: deinde tps qđ vocat̃ paſchale: in iocũditate epularum diſtinguẽte inter vtrũq; tps reſurrectione dñica. Q verotẽpus ipſum ieiunij ſex ſacris ebdomadibus dedicatũ eſt: cõcordat valde in myſterio cũ ſex partibus libri huius: nimirum quia in eiſdem ſex partibus agit̃ de totidẽ tpibus erũnoſis huius ſexte etatis: q idcirco in tpibus diuiſa eſt: q vita que vocat̃ actiua: ſollicita eſt: & turbat̃ erga plurima. Sane q tẽpus paſchale totũ accipit̃ pro vna die: & illa vtiq; de qua dicitur per pſalmiſtã. Hec dies quã fecimus dñs: exultemus & letemur i ea: merito ſub vna ſeptima pte libri ſeptima etas mũdi ſimpliciter cõtinet̃: nimirũ q ad ipſam pertinet vita contemplatiua cui benedixit dominus: de qua & dictum eſt marthe ſollicite erga plurima. Porro vnũ eſt neceſſarium: & maria optimã partẽ elegit que nõ auferetur ab ea. Et q̃uis breue exiſtimemus tempus ipſius ſeptime etatis quod reliquum erit poſt finem ſexte: p eo

Joan.

Pſal.

ꝙ initiatio eius iam preceſſit ſimul cum
ſexta : non tamen breue erit gaudium
conſolationis iuſtorum : dicente domi/
no. Iterum autem videbo vos : ⁊ gau/
debit cor veſtrum : ⁊ gaudium veſtrum
nemo tollet a vobis. Deniqꝫ ⁊ etas ſe/
cunda tante breuitatis fuit reſpectu pri/
me : vt Noe qui iam vixerat ſexcen/
tos annos ante diluuium vſqꝫ ad finem
ipſius etatis ⁊ initium tertie permanſiſ/
ſe tradatur. Et forte hocipſum ad rem
pertinuit : cum conſtet ꝙ ſicut in illa pri
ma etate vſqꝫ : ſcilicet : ad ſexcenteſimum
annum vite Noe ſignificate ſunt ſeptem
etates mundi : ita in reſiduo vite Noe:
ſeptima etas in qua ceſſantibus aquis
diluuij : erit pax ⁊ ſabbatum diligenti/
bus deum. Igitur vt ſex partes libri
pertinent ad Martham que turbatur
erga plurima : ita pars ſeptima pertinet
ad Mariam : que ſedet ſimpliciter ſe/
cus pedes domini Jeſu. Et ſicut in ſex
temporibus laborioſis deſignatis in ſex
ebdomadibus quadrageſime continetur
ſexta etas : ita in vno tempore pacis de/
ſignato in vno tempore paſchali contine/
batur ſeptima : quamuis (vt iam dixi)
initium ſeptime etatis : a principio ſe/
xte illuxerit huic mundo : quod qua ra/
tione geſtum ſit ſufficienter nos in hoc
opere enodaſſe meminimus. Illud ta/
men non eſt pretermittendum : ꝙ pro
eo : quia Latinus populus ad honorem
filij proprietate myſterij electus eſt : Gre
cus ad honorem Spiritus Sancti : non
caſu accidiſſe credendum ſit traditum
eſſe grecis a maioribus ſuis tempore qua/
drageſimali : cantare ſolenniter alleluya:
nobis autem a maioribus noſtris ſilen/
dum eſſe tempore eodem ab eodem can/
tico vſqꝫ : ſcilicet : ad tempus paſchale:
quatenus in hocipſo aperte daretur in/
telligi : ꝙ ex eo tempore quo Chriſtus
venit in mundum : non ſolum tradi/
tum ſit electis Dei ſuſcipere ⁊ ample/
cti verbum crucis : quod pertinet ad
Chriſtum ⁊ ad ſextam etatem : verum/
etiam ex parte non modica : gaudium
vite contemplatiue : quod pertinet ad
Spiritum Sanctum : de quo per Apo/
ſtolum ſcriptum eſt. Ubi ſpiritus domi/
ni : ibi libertas. Uerum ⁊ ſi tempus il/
lud beatum : quod reputatur in ſabba/
tum omnino pertinere dicimus ad Spi/
ritum Sanctum : cuius eſt omne gau/
dium ſpirituale ⁊ letitia : qua vnctus eſt
dominus pre conſortibus ſuis : non ta/
men eo modo quo ſeculum illud futurū:
quod deſignatum eſt in vltimo feſtiuitatis
die (hoc eſt) in die penthecoſtes : quando
eo modo repleti ſunt apoſtoli ſpiritu ſan/
cto : quo antea repleti non erant : nec quan
do : vꝫ : baptizati ſunt in Chriſto : nec quan
do in die paſche inſufflauit dominus : ⁊ di
xit eis. Accipite ſpiritum ſanctum : quorū
remiſeritis peccata : remiſſa ſunt : ⁊ quorū
retinueritis retenta ſunt. Deniqꝫ ⁊ in Eze
chiele propheta : poſtquā agitur de ruina
Gog : ⁊ exercitus eius : protinus adiun/
ctum eſt. Ponam gloriam meam in genti
bus : ⁊ videbunt omnes gentes iudicium
meum qđ fecerim : ⁊ manum meam quam
poſuerim ſuper eos. Et ſciet domus iſrael
qꝛ ego dominus eorū a die illa : ⁊ deinceps.
Et poſt aliqua. Et non abſcondam faciem
meam ab eis : eo ꝙ effūderim ſpiritum me
um ſuper omnem domum iſrael. Sed ⁊
ſicut Joannes poſt ruinam Gog ⁊ Ma/
gog paucis interpoſitis : incipit agere de
gloria Hieruſalem : ita ⁊ Ezechiel de quo/
dam hedificio quod vrgebat ad auſtrum:
Sed iam nunc retenta pauliſper velut in
quodam gurgite relaxanda eſt vela ſermo
nis : quatenus de die illo terribili : qui
erit poſt nouiſſimum tempus : que deus
conceſſerit : eloquamur. Ait enim poſt ea
que ſcripta ſunt ab eo : ⁊ a nobis quomo/
docunqꝫ expoſita : Sanctus euangeliſta
Joannes.

Et uidi thronum magnum Ca.6
candidum et ſedentem ſup eum

a cuius conſpectu fugit terra et
cælum : et locus non eſt inuentus
ab eis. Et uidi mortuos magnos
& puſillos ſtantes in conſpectu
throni & libri aperti ſunt : et ali/
us liber apertus eſt : qui eſt uitæ:
et iudicati ſunt mortui ex his
quæ ſcripta erāt in libris ſm̄ ope
ra ipſorum.

Aſſumens dominus parabolam de ho
mine nobili qui abijt in regionem longin
quam accipere ſibi regnum : ⁊ reuerti : in/
dicauit ſe venturū ad ponēdam rationem
cum ſeruis ſuis hora qua non putarēt : re/
muneraturū bonos ſeruos : malos autem
inertia puniturum. Deinde cum aliqua
peroraſſet : adiecit ⁊ ait. Cum autem vene
rit filius hominis in maieſtate ſua : ⁊ om/
nes angeli eius cum eo : tunc ſedebit ſuper
ſedem maieſtatis ſue : ⁊ congregabuntur
ante eum omnes gentes : ⁊ ſeparabit eos
ab inuicem : ſicut paſtor ſegregat oues ab
hedis. Et ſtatuet oues quidem a dextris
ſuis : hedos autem a ſiniſtris. Igitur poſt/
ꝗ̄ venerit dominus in maieſtate ſua : ſede
bit ſuper ſedem maieſtatis ſue : vt ſeparet
bonos a malis : ſed vtrū mox vt venerit:
an poſt multos ſeu aliquot dies : incertum
eſt. Si enim ſm̄ patrum ſententiam : reſi
duum erit ſpatium temporis poſt caſum
Antichriſti (licet hominibus ignoratum)
liquet ꝙ ſi venerit tunc dominus vt iudi
cet Antichriſtum : ſm̄ ſententiam Hiero/
Hiero. nymi ſuper locum illum epiſtole Pauli
ad Theſalonicenſes. Quem dominus Je
ſus interficiet ſpiritu oris ſui : ⁊ deſtruet il/
luſtratione aduentus ſui : opꝫ intereſſe ali
quod tempus : quod vocatur dies nouiſſi
Augu. mus : ſm̄ ſententiam Auguſtini : medium
ſ. inter horam aduētus eius : ⁊ diem in quo
ſedebit in ſede maieſtatis ſue vt diuidat bo
nos a malis : ſtatuens quidem bonos a de
xtris : malos autem a ſiniſtris. Si vero nō
ipſe per ſe veniet ad iudicandum Anti/
chriſtum : ſed Archangelus Michael ſm̄
ſententiam aliquorum : videtur ꝙ dies ille
id eſt tempus quod vocatur iudicij : inci/
piet quidem a caſu Antichriſti (hoc eſt)
a tempore illo quando pſeudo propheta ⁊
beſtia mittentur in ſtagnum ignis : ſed ta/
men ad conſumandum ipſum diem : ven/
turus ſit dominus circa finem : ⁊ mox vt
venerit : ſeſſurus ſit ſuper ſedem maie/
ſtatis ſue vt iubeat ire impios in ignem
eternum : iuſtos autem in vitam eter/
nam. Quod ſi ita erit : quid putari po/
teſt de eo quod ait Apoſtolus de Anti/
chriſto. Quem dominus quidem Je/
ſus interficiet ſpiritu oris ſui : ⁊ deſtruet
illuſtratione aduentus ſui : niſi vt in die
illo : in quo incarcerabitur Sathanas:
intelligatur ſuperatus eſſe a ſpiritu ſan/
cto : ⁊ in extremo cum venerit dominus
deſtruatur omnino : quando ⁊ mitte/
tur in ſtagnum ignis : vbi ⁊ beſtia ⁊ pſeu
do Propheta? Quod ſi ſecundum Hie/
ronymum : ipſe per ſeipſum dominus
veniet ad deſtruendum Antichriſtum:
cum in igne eum venturum ſcriptura
commemorat : videtur ꝙ ille ignis ſit
quem commemorat Petrus occiden/
dus eſſe dicitur Gog : ⁊ exercitus eius:
vt quod de eius iudicio dicitur ſpecia/
liter hoc intelligatur pertinere ad ea que
inuenta fuerint in hac vita membra Dya
boli terribili illo igne etiam temporali/
ter punienda. Uerum inter has angu/
ſtias ⁊ ambiguas opiniones : quid aliud
fateri poſſumus : niſi id quod dominus
ait. De hora illa nemo ſcit : niſi ſolus
pater? Si enim aperte loqueretur ſcri/
ptura de aduentu filij dei : vt : videlicet:
in ſuo ordine (ſicut multa alia) ſcribere/
tur : nec ipſe filius diceret. De hora illa
nemo ſcit : nec nos in exibitione ipſius ad
uētus tantas anguſtias pateremur. Sꝫ qꝛ
eius ſnie eſt vt nemo ſciat quaſi repugnāti
bus ſibi auctoritatibꝰ diuinis anguſtiamur

pariter in hac parte:hebetamur oppꝛimi
mur:⁊ deficimus ſcientes illud quod ſcri/
ptum eſt. Tenebꝛoſa aqua in nubibus ae/
ris. Reſtat ergo vt diſcuſſis alijs partibus
libꝛi:⁊ diſtincte per tp̄a deſignatis de oc/
culto aduētu iudicis ſileamus:hoc ſolum
tam libere q̄ȝ ſecure dicētes:ꝙ poſt finem
etatis ſeptime : de qua multa loquuti ſu/
mus:ſedebit dn̄s ſup ſedem maieſtatis ſue
vt ſeparet repꝛobos ab electis : ⁊ reddat
vnicuiqȝ ſm̄ opera ſua. Quaȝ vero gloꝛio
ſa erit iſta ſedes : que eſt eccleſia iuſtoꝝ:in
qua ſedebit dn̄s in die illo:q̄ȝ.ſ.magna me
ritis:q̄ȝ candida fulgoꝛe iuſtitie:ex huius
loci pꝛeſentia apitur cum di: Et vidi thꝛo
num magnum ⁊ candidum. Qd̄ autem
ait. Et ſedentem ſup eum:a cuius ꝯſpectu
fugit terra ⁊ celum:⁊ locus non eſt inuen
tus ab eis : non eſt ita ſegniter intelligen/
dum vt reputentur a ꝯſpectu Chꝛiſti fuge
re celuȝ ⁊ terra. Sed q: omnis oꝛnatus ce/
li ⁊ terre reputabitur pꝛo nihilo ⁊ inani re
ſpectu gloꝛie Chꝛiſti ⁊ ſanctoꝝ eius:iuxta
illud qd̄ per pꝛophetam di. Erubeſcet lu/
na:⁊ ꝯfundetur ſol cum regnauerit domi/
nus exercituuȝ in monte Syon ⁊ in Hie/
ruſaleȝ:⁊ in ꝯſpectu ſenum ſuoꝝ fuerit glo
rificatus. Sicut enim a ꝯſpectu ſolis vidē
tur deficere ſtelle celi:non q: eſſe deſinunt
id qd̄ ſunt:ſed q: deperit ⁊ inaneſcit clari/
tas ſplendoꝛis eaꝝ:ſic manente celo ⁊ ter/
ra in oꝛdine ſuo:abſcondetur decoꝛ ⁊ ſpe/
cies pulchꝛitudinis eoꝝ:⁊ non erit eis lo/
cus:aut pꝛeciuȝ inter ea que pꝛeparauit do
minus diligentibus ſe. Qd̄ autem ſeqtur.
Et vidi mortuos magnos ⁊ puſillos ſtan
tes in conſpectu thꝛoni:apoſtolus quoqȝ
Paulus manifeſtat : cum dicit. Oēs nos
opȝ aſtare ante tribunal Chꝛiſti vt referat
vnuſquiſqȝ ꝓut geſſit:ſiue bonuȝ:ſiue ma
lum. Unde ⁊ bene ſubditur. Et libꝛi aper/
ti ſunt:⁊ alius liber aptus eſt:qui eſt vite:
⁊ iudicati ſunt mortui ex his que ſcripta
erāt in libꝛis ſm̄ opera ipſoꝝ:vt intelligat̄
illud qd̄ alio loco per apoſtolum di. Noli
te iudicare ante tempus donec veniat dn̄s
qui illuminabit abſcōdita tenebꝛaꝝ ⁊ ma/
nifeſtabit ꝯſilia cordium. Libꝛi eteniȝ clau
ſi:coꝛda hoīum abſcondita ſunt:quoꝝ in/
tentiones ⁊ deſideria ſolus ille nouit : qui
vita eſt:qui ⁊ ipſe quem modo tȝ clauſum
⁊ occultum:in die illo notum faciet:⁊ ape
riet libꝛum iuſtitie coꝛdis ſui : vt ſeparet a
ꝯſoꝛtio repꝛoboꝝ eos quos ſcriptos ſemp
habuit in memoꝛia eterna:iuxta illud apo
ſtoli. Firmum fundamentum dei ſtat ha/
bens ſignaculuȝ hoc. Nouit deus qui ſunt
eius. Notandum vero ꝙ in hoc iudicio
illi de q̄bus ſupius dixerat. Uixerunt ⁊ re
gnauerunt cum Chꝛiſto mille annis:iudi
ces ⁊ ipſi erunt cum Chꝛiſto vt compleat̄
in eis ꝓmiſſio domini dicentis. Uos qui
ſequuti eſtis me in regeneratione cum ſe/
derit filius hoīs in ſede maieſtatis ſue:ſe/
debitis ⁊ vos ſup ſedes duodecim:iudicā
tes duodecim tribus iſrael. Quocirca ⁊ ſi
dicat apoſtolus. Oēs nos opȝ aſtare ante
tribunal Chꝛiſti:vt referat vnuſqſqȝ ꝓut
geſſit ſiue bonum:ſiue malum:non eſt tn̄
intelligendum:vt peccata de q̄bus iudica
ti ſunt electi in hac vita a vicarijs Chꝛiſti
⁊ remiſſa ſunt:referenda ſint iteꝝ in die il
lo:ſed boni aſtabunt vt referant bona que
geſſerunt ad confuſionem maloꝛum mali:
⁊ ſi inuiti:vt referant mala ad honoꝛeȝ bo
noꝛum. Sicut enim operibus bonoꝛum
iudicabuntur repꝛobi:ita operibus repꝛo/
boꝛum magnificabuntur electi. Quapꝛo/
pter in hoc loco nequaquam ſimpliciter
moꝛtuoꝛum nomine : moꝛtuos accipien/
dos extimo : ſed magis peccatoꝛes homi/
nes:qui moꝛtui ſunt in delictis : quoꝛum
tamen aliqui penitentes ⁊ dolentes de rea
tibus ſuis : ⁊ ſi non vſqȝ ad dignam ſatiſ/
factionem: qua pꝛotinus poſt obitum car
nis mererentur veniam : poſt penas ta/
men purgatoꝛias conſequenter indulgen/
tiam : dicente de eis quodam loco Da/
uid:homines ⁊ iumenta ſaluabis domine:
quoniam multiplicaſti miſericoꝛdiam tu/
am deus. Et de his quidem ſic. Quid ve/
ro ⁊ de illis qui regnant cum Chꝛiſto

mille annis:nunquid ipſi perueniant ad eter
num vitam? Filij (inquit) hominum in
tegmine alarum tuaꝝ ſperabunt. Inebꝛia
buntur ab vbertate domus tue:⁊ toꝛren/
te voluptatis tue potabis eos. Sicut au/
tem ſancti dei non aſtabunt ante tribunal
Chꝛiſti vt referant mala opera ſua que cō/
feſſi ſunt coꝛam ſacerdotibus : ac ſi etiam
hic ſtarent nunc ante tribunal Chꝛiſti:ꝓ/
pter quod ⁊ digne ſatiſfacientes de eis ꝯſe
quuti ſunt veniam : ita ꝙ dicit hic Joan/
nes. Judicati ſunt moꝛtui ex his qu ſcri/
pta erant in libꝛis ſm̄ opera impioꝝ : non
eſt intelligendum:quaſi iniquitates remiſ
ſe:referende ſint iterum ad iudicium : ſed
ſm̄ opera mala : de quibus non egerunt
penitentiam in vita ſua:⁊ ſm̄ opera bona
que intuitu pietatis pꝛobabuntur egiſſe.
Illi enim quoꝛum nomina ſuſcepta dei fi
lius ſatiſfactione ſcribit in libꝛo coꝛdis ſui
poſt debitas peccatoꝛum penas recipien/
tur in conſoꝛtio electoꝛum:conſequentes
veniam in die illo. Qui aūt dū adhuc vi/
uunt negligunt donum dei:data ſentētia
diſtricti iudicis:ibunt pꝛotinus in ignem
eternum. Unde ⁊ mox ſubditur.

7 ℂEt dedit mare mortuos ſu/
os qui in eo erant:& mors : & in
fernus dederunt mortuos qui in
ipſis erant : & iudicatum eſt de
ſingulis ſm̄ opera ipſorum:& in
fernus & mors miſſi ſunt in ſta/
gnum ignis. Hæc mors ſecunda
eſt ſtagnum ignis.

℣ Et qui non eſt inuentus in li/
bro vitæ ſcriptus : miſſus eſt in
ſtagnum ignis.

ℂSi ſtagnum ignis intelligimus illum
locuȝ:qui vulgo cognominatur infernus:
qua ratione moꝛs ⁊ infernus mitti dicun/
tur in ſtagnum ignis:niſi q: aliud per ali/
quod ſm̄ litteram:aliud eſt in ſpiritu in/
telligendum? In quarta parte vbi dictuȝ
eſt eum qui ſedebat ſuper equuȝ pallidum
vocari moꝛtem:ſequi vero eum alteꝝ qui
vocetur infernus. Diximus nomine moꝛ
tis intelligendum eſſe pſeudo pꝛophetam
Sarracenoꝛuȝ:nomine vero inferni eum
qui regnaturus eſt in fine ipſius regni:re/
gem.ſ.illum vndecimum:de quo in hoc li
bꝛo tam multa loquuti ſumus. Quia vero
pꝛeter illos moꝛtuos qui continentur ge/
neraliter in genere humano : tam multi
ſpecialiter adheſerunt ei qui vocat̄ moꝛs:
⁊ adherebunt etiam q̄ȝplures illi qui vo/
catur infernus : quaſi mare cogitur dare
moꝛtuos ſuos:⁊ ſuos nihilominus moꝛs:
⁊ infernus:q: quos diu poſſedit mundus
quaſi pꝛopꝛios homines.ſ.qui vocantur
mundani tenere vltra non poterit : quin
reſuſcitati a moꝛtuis veniant ad iudiciuȝ:
⁊ quos illi quoꝛum vnus vocatur moꝛs:
alius infernus : poſſident quaſi pꝛopꝛios
in comitatu ſuo:iuxta illud Ezechielis ꝓ
phete. Uidit eos Pharao ⁊ cōſolatus eſt.
Opoꝛtebit : velint nolint accedere ad iu/
dicium vt iudicentur de ſingulis:ſm̄ ope
ra ſua. Mittentur auteȝ in ſtagnum ignis
pꝛincipaliter moꝛs ⁊ infernus : vbi pꝛius
etiam fuiſſe creduntur:cum omnibus qui
fuerunt ex parte eoꝛum : illi.ſ.qui vocati
ſunt beſtia ⁊ pſeudo pꝛopheta qui etiam
viui referunt̄ miſſi in ſtagnum ignis. Sed
ſi pꝛiuſq̄ȝ veniat hoꝛa iſta magni ⁊ extre/
mi iudicij:viui mittendi ſunt in ſtagnum
ignis:ad quid vocandi ſunt iterum ad iu
dicium : niſi vt referant opera ſua mala:
quatenus qui pꝛius per occultum indurā
tur iudicium:in die illo:non ſolum ipſum
iudicium : verumetiam iuſta cauſa illius
appareat manifeſta? Uerumtamen ⁊ ſi vi/
ui ſm̄ litteram (quod tamen dubiuȝ eſt)
deſcendent (vt legimus) in infernum : ſi/
cut Dathan ⁊ Abyron : non ideo tamen
credendum eſt non eſſe animas eoꝛum a
coꝛpoꝛibus ſeparandas : vt quaſi nec mo/
riantur in coꝛpoꝛibus:nec reſurgant:q: ⁊
ſi viui deſcendunt in infernum : vt cetera

Sarra/ceni.

Dathā

metum habeant: mox tamen vbi mortalia eorum corpora artabuntur doloribus: parturient neque animas deputatas in penis: ipſa corrumpentur ſicut ⁊ ceterorum: quatenus recceptura que geſſerunt mala cum ceteris a morte reſurgāt. Quod ſi ita erit: qđ tamen deus melius nouit: non ſolum propter illud qđ ſuperius diximus: vocandi ſunt ad iudicium: verumetiam: vt quod prius in animabus tm̄: a die illo deinceps etiā immundis corporibus eternum ſuſtineant detrimentum. Hoc ergo modo mors ⁊ infernus: ⁊ prius ⁊ poſterius mittentur in ſtagnum ignis: prius. ſ. per occultam ſententiam: ad vltimum vero per manifeſtam. Quod autem ait. Hec eſt mors ſecunda: ſtagnum ignis ad litteram dicit mortis prime que fit in corporibus quando anime ſeparantur ab eis. Et ſciendum ꝙ reſurrectio prima beatior eſt reſurrectione ſecunda: mors autem ſecunda infelicior morte prima. Quare hoc? Quia reſurrectio prima pertinet ad gloriam ſanctorum: mors autem ſecunda ad eterna ſupplicia reproborum. Unde ⁊ illic dicitur. Beatus ⁊ ſanctus qui hꝫ partem in reſurrectione prima: in his ſecunda mors non habet poteſtatem. Quo contra in hoc loco de reprobis ſubſequenter adiungitur. Et qui non eſt inuentus in libro vite ſcriptus: miſſus eſt in ſtagnū ignis. Seqtur.

Ca. 21. Tex. 1

Et uidi cælum nouum: & terram nouam. Primum enim cælum: et prima terra abiit: & mare iam non eſt.

Diſcedente Juda Traditore a cetu diſcipulorum: protinus dominus loquutus eſt dicens. Nunc clarificatus eſt filius hominis: ⁊ deus clarificatus eſt in eo. Similiter ⁊ in loco illo vbi propoſuit parabolam de inimico homine qui ſeminauit zizania in medio tritici: in fine expoſitionis ipſius parabole: ſimile aliquid loquutus eſt, dicēs. Mittet filius hominis angelos ſuos: ⁊ colligent de regno eius omnia ſcandala: ⁊ eos qui faciunt iniquitatē: ⁊ mittet eos in caminum ignis: ibi erit fletus ⁊ ſtridor dentium. Quod cum dixiſſet: adiecit ⁊ ait. Tunc iuſti fulgebunt ſicut ſol in regno patris eorum. Separatis ſiquidem iniuſtis de medio iuſtorū: fulgebunt iuſti ſicut ſol in regno patris eorum: quia nimirum non poteſt dies eſſe in perfecto ſplendore quādiu pars aliqua tenebrarum lucis crepuſculum obfuſcando denigrat. Sed quomodo diſcedentibus tenebris dies clarus effulget: ita retruſis impijs in inferno: apparebit celum nouū ⁊ terra noua. Uidi (inquit) celum nouum ⁊ terram nouam: primum enim celum ⁊ prima terra abijt: ⁊ mare iam non eſt. Celum in hoc loco vocat eccleſiam ſanctorum: quorum cum adhuc viuunt in carne: conuerſatio ⁊ auiditas in celo eſt. Terram aliorum fidelium qui ⁊ ipſi per clementiam creatoris expectant videre regnum dei. Primum autem celum ⁊ prima terra abire dicuntur: quia ſeminatur corpus animale: ⁊ reſurget corpus ſpirituale. Quaſi autem aliud celum ⁊ alia terra quā que prius erant oſtenduntur: non quia alia erit natura: ſed quia alia erit pulchritudo ⁊ gloria. Sed ⁊ mare quod modo eſſe videtur: in die illo eſſe deſinet: ⁊ areſcet: quia multitudo infidelium que terrore ſuo turbat eccleſiam: preteribit velut vmbra: non quia eſſe deſinet quo ad naturā: ſed quia ceſſabit fluctuatio perſequutionis ipſius. Seqtur.

Tex. 2

Et ego Ioānes uidi ciuitatem ſanctam Hieruſalem nouam deſcendentem de cælo a deo paratam ſicut ſponſam ornatam uiro ſuo.

Non eſt referenda iſta viſio ⁊ iſte deſcēſus ad horam illam vltimam in qua manifeſta erit gloria Hieruſalē: ſed ad tempus (vt iā dixi) natiuitatis ipſius: quā per archanum quoddam cōſilium voluntatis dei deſcendit quaſi filia: a deo viuo ⁊ vero: iuxta illud ipſius Joannis dicentis in euangelio. Quotquot autem receperunt eum. i. Chriſtum: dedit eis poteſtatem filios dei fieri. Qui non ex ſanguinibus: neqꝫ ex voluptate carnis: neqꝫ ex voluntate viri: ſed ex deo nati ſunt. Scimus enim ꝙ omnis qui naſcitur deſcendere dr̄ ab eo cuius filius eſt: non quidem per degradationem: ſed per generationem. Unde vnigenitus dei filius: veritas dictus eſt: quia voluit deſcēdere de celo vt honoraret eum qui miſit illum. Ille enim verax eſt qui cōfitetur veritatem: qui non dedignatur eſſe ſubiectus ei a quo eſt. Quo contra de patre mēdacij dictum eſt: ꝙ in veritate non ſtetit: quia voluit coequari altiſſimo qui creauit illum. Et bene ciuitas Hieruſalem a deo de celo deſcendere dicta eſt: quia eo ipſo intelligitur nata eſſe ex deo: quo per affectum humilitatis: deſcēdit a gloria vocationis ſue: quinquidem ⁊ per gratiam filiā ſe eſſe intelligit ſummi dei: ⁊ tm̄ non ſe filiā cognominat: ſed ancillam ſciens illud qđ ſcriptum eſt. Excelſus dn̄s: ⁊ humilia reſpicit. Et iterum. Deus ſuperbis reſiſtit: humilibus autem preſtat gratiam. Cognominatur autē noua Hieruſalem vt non intelligatur dictam de illa veteri que ſeruit cū filijs ſuis. Unde ⁊ parata dicitur eſſe ſicut ſponſa ornata viro ſuo: vt ipſa eſſe intelligatur illa regina: de qua loquens pſalmiſta in ſpiritu regi Chriſto. Aſtitit (inquit) regina a dextris tuis in veſtitu deaurato circundata varietate. Sed qualia eſſe creduntur ornamenta ipſius? Nunquid viſibilia aut manufacta? Abſit. Quid enim conferre poteſt glorie cultus exterior mercenarije? Siquidem ⁊ Babylon deaurata eſſe ſcribitur auro ⁊ lapidibus precioſis: ⁊ tamen non ad gloriam: ſed ad confuſionem ipſius. Porro Hieruſalem parata ſemꝑ eſt ad nuptias Chriſti obſeruans ne appareat in ea aliquid deformitatis in defedatione vitiorum quo poſſit offendere oculos ſponſi ſui: ⁊ ornat ſe quottidie ornamēto virtutum: ac ſi quibuſdam monilibus aut lapidibus precioſis: ſciens ꝙ nequaquā ſponſus eius exteriorem pulchritudinē: ſed interiorem requirat. Sequitur.

Tex. 3

Et audiui uocem magnam de cælo dicentem. Ecce tabernaculum dei cum hominibus: et habitabit cum eis: et ipſi populus eius erūt: et ipſe deus cum eis erit eorum deus. Et abſterget deus omnem lachrymam ab oculis eorum: & mors ultra non erit: neqꝫ luctus: neqꝫ clamor: neqꝫ dolor erit ultra quæ prima abierunt.

Sedes dei: ciuitas dei: populus dei: ſepe pro eadem electorum multitudine indifferenter accipienda ſunt. Cum tamen ſimul iſta ponuntur: vnumquodqꝫ ꝑ parte ſua proprium aliquid ⁊ diſtinctum deſignat. Thronus ſiquidem dei: ſignificat in loco iſto ordinem prelatorum: per quē deus qui preſidet exercet quottidie iudicia ſua: ⁊ exercebit manifeſtius in die illo. Porro ciuitas Hieruſalem: reliquam multitudinem ſanctorum: hoīes ſiue populus: innumerabilem quātitatem fidelium: de throno aūt dei audita eſt vox dicēs: de ciuitate Hieruſalem que eſt eccleſia ſanctorum: ecce tabernaculum dei cū hoībus: quia paſtores eccleſie teſtati ſunt id qđ ipſi credimus de futura gloria ſancte matris eccleſie: vꝫ: ꝙ ipſa ſit verum tabernaculū dei: non quidem manufactum ⁊ tranſitorium ſicut tabernaculum Moyſi: ad cuius hoſtium cōgregabantur multitudines ouium: hyrcorum: taurorum: ⁊ vitulorum mactande ſuꝑ altare ipſius in typo futurorum: ſed tabernaculum non manufactum: in quo congregantur turme hominum: qui creati ſunt ad ymaginem dei: quatenus ⁊ ipſi ſint populus eius: ⁊ oues paſcue eius: ⁊ ipſe dominus ſit eorum deus: ⁊ maneat cum eis vſque

in ſempiternum. Qui bene quoqꝫ dicitur
abſtergere lachrymas ab oculis eoꝝ : non
quidem quottidie: ne quottidie extimenſ
flere: ſed ſemel educēs illos de valle lachry
maꝝ : ⁊ transſerens ad regnum claritatis
ſue. Quod autem ſequitur. Et mors vltra
non erit: neqꝫ luctus: neqꝫ clamor: neqꝫ do
lor: que primo abierunt: ſicut dicitur ad lit
teram: ita ⁊ intelligatur. Sequitur.

Tex.4 ¶ Et dixit qui ſedebat in thro
no. Ecce noua facio omnia.

¶ Nouum celum: nouaꝫ terram: nouam
Hieruſalem. Jam enim (inquit in cāticis)
Canti. hyems tranſijt: ymber abijt ⁊ receſſit. No
uum quid videtur eſſe eſtas reſpectu tem
poris hyemalis: ⁊ omne pene qđ videtur
pulchrum oculis nouitatis ſpeciem vide/
tur habere. Sequitur.

Tex.5 ¶ Et dixit mihi. Scribe qa uer
ba hæc fideliſſima ſunt & uera.

¶ Scribe (inquit) hec calamo lingue in
corde fidelium: ne quis verba iſta friuola
eſſe putet ⁊ nō credens: ꝙ fideliſſima ſint:
inuitatus ſepe ſepius diſſimulet venire ad
nuptias. Bene autem ſequitur.

Tex.6 ¶ Et dixit mihi. Factum eſt.

¶ Or hoc verbum. Factum eſt: conſuma
tionem deſignat. Dicit autē iſtud: vt non
iam pro futuro : ſed pro preſenti qđ dr acci
Pſal. piatur: qr mille anni ante oculos tuos tan
qꝫ dies externa que preterijt. Unde ⁊ ar/
chani illius verbi: quod ſcriptum eſt in ca
pite libri.

Tex.7 ¶ Ego ſum. a. & o. principium
& finis.

¶ Repetitio facta eſt: vt ea facilitate cre/
dant homines ꝯſumationem reꝝ: qua nō
poſſunt heſitare de creationis principio.
Si enim cum hō mortalis inchoat aliqđ
opus bonum: qđ ſit ei vel vtile: vel amabi
le: triſtaſ ⁊ erubeſcit: ſi non poteſt ꝑducere
ad effectum: quāto magis ignominioſum
eſſet deo viuo ⁊ vero : fruſtra incipe opus
qđ explere non poſſet? Or tñ multi ſunt
qui audiunt ⁊ non credunt : ⁊ ideo negli/
gunt accipe ⁊ poſſidere regnum dei: loqui
tur adhuc ille qui redemit nos in ſangui/
ne ſuo: ⁊ patefaciēs inenarrabilem theſau
rum bonitatis ⁊ clementie ſue : ꝓſtatur
⁊ dicit. Ego ſitienti dabo de fonte aque vi
ue gratis (hoc eſt) de gratia ſpiritus ſan/
cti. Et adiecit.

¶ Qui uicerit : poſſidebit hæc: Tex.8
& ego ero illi deus : & ipſe erit
mihi filius. Timidis autem & in
credulis: & execratis: et homici
dis : et fornicatoribus : et uenefi
cis: et ydolatris : et omnibus mē
dacibus: pars illorum erit in ſta/
gno ardenti igne et ſulphure: qđ
eſt mors ſecunda.

¶ Verba huius capituli admonitione in
digēt: nō expoſitione. Quid enim dulcius
faciētī bonum: qꝫ frui dono ſpiritus ſancti
⁊ poſſidere gaudia Hieruſalem: inſup ⁊ eſ
ſe filium dei: heredem. ſ. dei patris: cohere
dem autem Chriſti. Et qđ amarius faciē/
ti malū qꝫ habere partem in ſtagno infer
nali ardenti ſulphure ⁊ igne? Timidos au
tem vocat illos qui metuunt relinquere
preſentia pro futuris: qui timēt eos qui oc
cidunt corpus: ⁊ non potius eum qui pōt
aiam ⁊ corpus ꝑdere in gehēnā. Seqtur.

¶ Et uenit unus de ſeptem ange T.10
lis habentibus phyalas ſeptem:
plenas ſeptem plagis nouiſſimis
et loquutus eſt mecum dicens.
Veni oſtēdam tibi ſponſam uxo
rem agni.

¶ Paulo ſupius dixerat vidiſſe ſe Hieru
ſalem nouā deſcēdentem de celo: ⁊ modo
dicit ſe eſſe vocatum ab vno angelorum ſe
ptem: dicēte ſibi. Ueni oſtēdam tibi ſpon/
ſam vxorem agni. Aut igiř recapitulando

replicauit quod dixerat: vt ordinem expri/
meret viſionis. aut verius qđ creditur il
lud dixerat de peregrinante in terris iſtud
autem adiunxit de regnante in celis. Qua
ſi enim illud vidit per ſe: iſtud per alium:
quia multa ſcripta ſunt de gloria preſentis
eccleſie que vocatur ieruſalem: que non ſo
lum legi potuerunt: ⁊ intelligi ſm litteraꝫ
a diſcipulis veritatis: verumetiam videri
oculis ⁊ auribus audiri. Quia vero illa q̄
ſurſum eſt ieruſalem: que tamen de lapidi
bus iſtius edificari: non eſt dubium. nō po
teſt modo videre oculis: nec in ſcriptura ſi
cuti eſt inuenitur expreſſa neceſſarius erat
doctor ſpiritualis q traheret perfectos di/
ſcipulos ad anagogicum intellectum: ⁊ ꝑ
ea que nota ſunt in ſcriptura de peregrinā
te in terris raperentur ad ſpiritualē viſio
nem illius: que gloriatur in celis. Unde ⁊
mox ſubditur.

T.11 ¶ Et ſubſtulit me ī ſpiritu ī mō
tem magnum & altum.

¶ Mons iſte magnus ⁊ altus ille eſt de
quo dicit pſalmiſta. Quis aſcendet in mō/
tem domini: aut quis ſtabit in loco ſancto
eius? Mons iſte: celum eſt ſpirituale ad qđ
oportet aſcendere qui volunt celeſtia con/
tēplari. Ipſe eſt anagogicus intellectus: q
re vera magnus ⁊ altus eſt: quia magna ſu
blimia comprehendit. Litteralis deniqꝫ i/
tellectus indicat ſm ſe tranſitoria ⁊ terre/
na. Typicus: ſtatum peregrinantis eccleſie
que agitur quodammodo inter terram ⁊
celum: Anagogicus vero qui ſuperior eſt:
ſtatum illius vrbis que in celis eſt. Uerum
tamen ⁊ ibi ⁊ hic dicta eſt ieruſalem deſcē
dere de celo adeo: quia tam in preſenti ſe/
culo: qꝫ in futuro: nouit humilibus cōſen
tire: ita vt ⁊ ſemper deſcendat: ⁊ ſemper ſit
cum deo a quo ſemper deſcendit. Sicut. n.
fluuius ſemper manans a ſuo fōte ⁊ a loco
eminentiori: ⁊ deſcēdit ad ima: ⁊ tamē ſem
per eſt vbi manat: ⁊ vnde manat: ita ieru/
ſalem illa ſuperna ſemper manens in celo:
ſemper: ⁊ ſine fine per humilitatem deſcē/
dit: quia quo magis de ſe continue humi/
lia ſentit: eo firmius manet in gloria : a qua
non ſitu loci: ſed humilitate deſcēdit. Nā
ſequitur.

¶ Et oſtēdit mihi ciuitatem ſan/
ctam ieruſalem deſcendentē de T.12
cœlo: adeo habentem claritatē
dei: lumē eius ſimile lapidi præ/
tioſo tanquā lapidis iaſpidis ſi/
cut criſtallum.

¶ Quia non eleuatur in ſuperbiam ſicut
ille qui ait. In celum aſcendam ſuper aſtra
celi: exaltabo ſolium meū: ſed econtrario Eſa.
a celo (hoc eſt) a gloria ſibi data per humili
tatem deſcendit: digna efficitur que habe/
at claritatem dei: ſicut ⁊ luna claritatem ſo
lis: vt fulgeat: ⁊ ipſa ſicut ſol in regno pa/
tris ſui. Sed quare lumen eius ſimile eſſe
dicitur lapidis iaſpidis: ⁊ ſicut criſtalli cū
diuerſi coloris ſint: iaſpidis: ⁊ criſtallum: ni
ſi ⁊ fides ⁊ contemplatio lumen eſt animo
rum: ⁊ alterum horum deſignatur in iaſpi
de: alterum in criſtallo. Prius enim acci/
pit homo lumen fidei: quod viuificat ani/
mam: deinde lumen ſcientie: que magnifi/
cat viuificatam. Quos enim inquit apoſto
lus: preſciuit: hos ⁊ vocauit: ⁊ quos voca/
uit hos ⁊ iuſtificauit: quos autem iuſtifica
uit: illos ⁊ magnificauit. Juſtificauit vtiqꝫ
vtiqꝫ illos per fidem deſignatū in iaſpide
qui viridis eſt coloris: nimirū quia iuſtus
ex fide viuet: magnificat per ſcientiam deſi
gnatam in criſtallo: cuius ſplendor eſt ſimi
lis claritatis lune: vtiqꝫ quia ⁊ luna criſtal
lo ſimilis eſſe perhibetur. Sequitur.

¶ Et habebat murum magnū
& altum habens portas duodecī T.13
& in portis angelorum duodecī
& nomina ſcripta quæ ſunt no/
mina duodecim tribuum filiorū
iſrael. Ab oriente porte tres. Ab
aquilone porte tres. Ab auſtro

porte tres. Ab occaſu porte tres.

¶ Murus ciuitatis exercitus eſt ſancto/
rū q eleuatus ad ſuperiora: datus eſt ad pfe
ctionē: ꝛ defenſionē eccleſie. Audiui (inqt)
numerū ſignatoꝝ centuꝫ. 44. milia: ex om
ni tribu filioꝝ iſrael: ꝛ cetera que ſequunt.
Et infra. Vidi turbā magnā quā dinume/
rare nemo poterat. Ipſa turba magna cuꝫ
illis quos ſub certo numero ſignatos no
minat: murus eſt ciuitatis. De portis ciui
tatis: ꝛ de angulis dicetur poſtea. Seqtur.

T.14 ¶ Et murus ciuitatis habēs fun
damenta duodecim: & in ipſis
duodecim nomina duodecī apo
ſtolorum, & agni.

¶ Quot vnus ſit lapis de quo loquunt
ſcripture: ſupra quem iaciata ſunt funda/
menta eccleſie teſtatur ipſa veritas que di/
cit. Super hanc petram edificabo eccle/
ſiam meā: ꝛ porte inferi non preualebunt
aduerſus eam. Dixit autem hoc dominus
Petro: qui eſt vnum ꝛ primum duo/
decim fundamentorum: fundamēta (in/
quit) eius in montibus ſanctis. Montes
ſancti ſunt duodecim apoſtoli in qbus cō/
tinēt fundamenta ieruſalem. Duodeciꝫ ſa
ne fundamenta eſſe duodecim apoſtolos
nomina quoqꝫ ipſa: operaqꝫ teſtant. Sicut
enim ipſi duodecim fundati ſunt ſupra fir
mam petrā: que eſt xp̄s ieſus: ita ſupra fidē
eoꝝ fūdata eſt multitudo fideliū. Seqtur.

T.15 ¶ Et qui loquebatur mecum, ha
bebat menſuram arundinem au
ream: vt metiretur ciuitatem et
portas eius & murum.

¶ Arūdo aurea quam habet angelus in
manu ſua: eſt conſideratio rationis que
conceſſa eſt ſpiritualibus viris: ad ex/
timandam menſuram ſiue ordinem illius
ſpecioſiſſime ciuitatis ſcientibus ꝛ intelli/
gentibus: qꝛ qui creauit omnia in ſapiētia:
menſuram ꝛ numerum ſeruare voluit in
operibus ſuis: ne quid in eis in ordinatuꝫ
ne quid deforme: aut indecens appareret:
maxime autē ne ab imagine dei ꝛ ſpiritua/
lium virtutum diſſimilia eſſe viderentur.
Que bene quoqꝫ arundo aurea eſſe phibe/
tur: quia pura eſt quaſi aurum conſidera/
tio ſanctorum ꝛ nihil habēs in ſe falſitatis
admixtum. Sequitur.

¶ Et ciuitas in quadro poſita eſt T.1
longitudo eius tanta eſt: quanta
& latitudo. Et menſus eſt ciuita/
tem de arundine aurea; per ſta
dia duodecim milia. Longitu/
do et latitudo et altitudo eius
æqualia.

¶ Menſus eſt ciuitatē de arundine aurea:
quia qui norunt contemplari ſpiritualia:
conſideratione veriſſima rationis: compre
hendunt ſtatum ꝛ ordinem ciuium ſuper/
norum. Unde ꝛ bene ſubiunctuꝫ eſt. Per
ſtadia duodecim milia: quia duodeciꝫ ſunt
turme ſanctorum martiruꝫ qui electi ſunt
ꝛ ſignati ex omni tribu filiorum iſrael. i. ſi/
mul omnes centumquadragintaquatuor
milia: quod tamen in ſpiritu: vt iam dixi/
mus: intelligendum eſt: preter turbā illam
magnam quaꝫ dinumerare nemo poterat:
qui omnes pro perfectione fidei ſue: ad mu
ros pertinent ciuitatis. Qui vꝫ ſacer nu/
merus: ſi diſcreta conſideratione penſatur:
non ſolum longitudinem ciuitatis: latitu/
dinem ꝛ altitudinem equalia eſſe demon/
ſtrat: verum etiam quare hoc: manifeſte p
penditur. Si enim multitudinem ipſaꝫ ce
leſtium legionum diuidimus in quatuor
partes: ꝛ eaſdem legiones ſeriatim ſignan/
tes informam vertimus ciuitatis: qꝫ ſint
equalia longitudo: ꝛ latitudo: ꝛ altitudo ex
ratione quadam ſenarij numeri: qui ma/
gnam ſignificat perfectionem: indagare
valemus: quandoquidem iſdeꝫ numerus
tribus illis preſcriptis modis: clarus ꝛ in/
teger reperitur.

In prima parte trigintaſex millia.

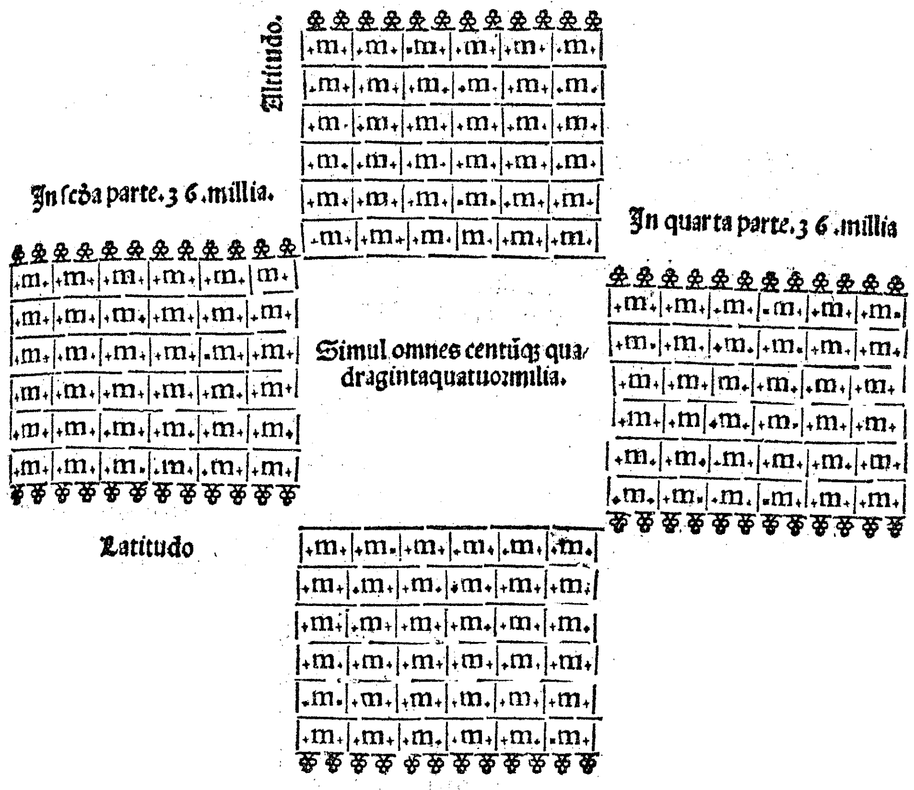

In tertia parte. 36. millia.

Diuiſus ſiqdem preſcriptus numerus in
quatuor partes: triginta ſex in ſingulis. i.
ſexies ſex: p̄re reperitur. Si autem ſenarius
numerus pfectus eſt in ſeipſo: cum ſimpli
citer ponit ꝛ abſoluit: qꝫto magis: cū vſqꝫ
ſexies multiplicatus inuenit? Q vero ois
numerus multiplicatus in ſeipſo vſqꝫ ad
ſe: ſi hoc mō vſqꝫ quater multiplicatus fue
rit: ꝛ in domum quadrate domus diſpoſi
tus: ita in lōgitudine ꝛ latitudine: qꝫ etiā
in altitudine ſui recipit equalitatem: recte
vt hanc quoqꝫ perfectionem haberet ciui
tas illa que in quadro poſita eſſe narratur
maxime vt per hoc apte detur intelligi qꝛ
regnum illud ſumme pacis: ſit ſumme cō/
cordie: vtpote in quo nihil diſſimile aut di
uerſum: ſꝫ ſūma eqꝫtas reperit. Qḋ aūt ſta/
dia duodeciꝫ millia: hoium duodecim pre
ſcriptas turmas pfectoꝝ deſignent: etiā ſe
quēs numerus manifeſtat: cuꝫ dicitur.

T.17 ¶Et menſus eſt muros eius cen/tumquadraginta quatuor milia: cubitorum menſura hominis q̄ eſt angeli.

¶Si.n.12.milia ſtadia totidē magnas legiones deſignāt:qd ꝑ cubitos.144.milia niſi.144.milia ſignatoꝝ:ex quoꝝ moderata multitudine eedē.12.turme ſuis ꝓprietatibus diſtinguunt. Dicturus ſiquidē ioānes. Ex tribu iuda.12.milia ſignati ⁊ ſic de reliquis p̄miſit dicens. Audiui numeꝝ ſignatoꝝ.144.milia ſignati:ex omni tribu filioꝝ iſrael. Quaſi ergo ꝑ ſingulis milenarijs:ſinguli cubiti accipiēdi ſunt: vt id eſſe videat̄ numerus ꝑfectus in ſanctoꝝ collegijs:qđ circa muroꝝ ſpatia cubitus in menſura: Qđ aūt ſubdit̄ in eodē loco. Menſura hois que eſt angeli:ad illud ꝑtinere videt̄ qđ tenet opinio ſanctoꝝ. Eſſe vꝫ menſura vna āgeloꝝ ⁊ electoꝝ hominū:iuxta illud qđ ſcriptū eſt. Cōſtituit terminos gentiū:ſꝫ numerū angeloꝝ dei:vel certe menſura ipſa cubiti:hominis ⁊ angeli eſſe perhibet̄:q: ſm rationē ſpiritualiū reꝝ:ordinata ſunt humana miſteria:iuxta illud quod ait dominus Moyſi ſeruo ſuo. Uide:vt omnia facias:ſꝫ exemplar quod oſtenſum eſt tibi in monte. Sequitur.

T.18 ¶Et erat ſtructura muri eius ex lapide iaſpide:ip̄a vero auro mūdo:ſimile uitro mundo.

¶Duas eſſe perfectas:vitas eccleſie:⁊ doctrina ſctōꝝ nouimus ⁊ exemplo. Alijs enī data eſt fortitudo fidei: vt agerent viriliter vſq; ad mortē:alijs data eſt ꝑſpicacitas cōtēplationis:vt ſpeculādo que dei ſūt clariores efficiant̄ auro qđ ꝑ ignē probat̄: Quia vero color iaſpidis:qui etiam herbarū viriditatis habet ſpeciē:⁊ aptus noſcit̄ ad ſculpturā fidei viriditatē:atq; ꝑſeuerātiam deſignat recte ſtructura muri ieruſalē ex lapide iaſpide eſſe perhibet̄: nimirū q: ſancti martires:fide vicerunt regna:operati ſunt iuſtitiā:adepti ſunt repromiſſionem. Unde ⁊ per prophetam dicitur. Et dabo iaſpidē ꝓpugnacula tua. Et qm̄ auri mūdi ſpecies ſimilis vitri mundi: mūditiam cordis ſanctoꝝ:qui in pace eccleſie pugnauerūt cōtra vitia carnis:⁊ ſpiritus eoꝝ ſereniſſimā ꝑſpicacitatē deſignat:recte ip̄a ciuitas:ſimilis auro mūdo:⁊ vitro mūdo:eſſe perhibet̄:profecto q: de ipſis p̄cipue ſcriptum eſt. Beati mundo corde quoniā ipſi deū videbūt. Et hec quidē dicta ſunt ī genere:de vniuerſa illa celeſti ciuitate:⁊ militia ſanctoꝝ:que innumerabilis eſt ſicut ſtelle celi:que pre multitudine numerari non poſſunt. De his vero que ſpiritualia ſunt ſpecialiter ſubſequentur adiungitur.

T.19 ¶Fūdamēta muri ciuitatis omni lapide prætioſo ornata.

¶Que.n.virtus non eſt inuēta in quolibet ſanctoꝝ apoſtoloꝝ:qui adhuc viuētes in carne primitias ſpiritus acceperūt. Uerūtamen:⁊ ſi vnus quiſq; eorum omniū muneribus particeps fuit nihilominus tū ſingula eoꝝ ſingula p̄rogatiua alicuius gratie:data eſt:vt aliqua differentia muneris ineſſe ſingulo videret̄. Tū ⁊ mox ſubdit̄.

T.20 ¶Fundamētū primū: iaſpis ſecundus ſahpyrus: tertius calcedonius:quartus ſmaragdus: quintus ſardonis:ſextus ſardius:ſeptimus chriſolitus:octauꝰ berillus: nonus topatius:decimꝰ chriſopaxus:undecimus iacinctus: duodecimus americtus.

¶Hoꝝ.12.lapidū colores:ꝓprias deſignāt virtutes que ſingulis apoſtolis data eſſe nō eſt dubiū:ſm q: vnuſqſq; propriū donū habet ex deo:alius quidē ſic:alius vero ſic:qđ ideo tū ſigillatim eiſdē apoſtolis nō p̄ſumimus aptare:q: nō idem ordo in deſcriptione ipſoꝝ apud omnes euangeliſtas vniformiter tenet̄:ſꝫ aliqui preſcribuntur apud [illegible] ſubſcribuntur apud alios:haud dubium:vt illorum merita eq̄lia eſſe credātur. Primum tamen fundamentum rectiſſime iaſpis qui ſignificat veram fidem eſſe commemoratur: quia Petrus apoſtolorum primus de fidei fortitudine commmendatur ſecundum fundamentum ſaphyrus: iſte lapis ſimilis ē ſereno celo:qui etiam percuſſus radijs ſolis: ardentem (vt aiunt:) emittit fulgorem. Huius lapidis color ſignificat ſpem qua rapimur ad celeſtia: cum videlicet prouocati verbis Chriſti(qui eſt verus ſol)incipimus inflammari radijs charitatis illius. Sic Andreas qui amore celeſtis patrie reliquit ſeculum ⁊ ſecutus eſt Joannem Baptiſtam: mox vt manſit cum Chriſto duobus diebus tactus radijs amoris eius adheſit illi ⁊ factus eſt diſcipulus eius. Tertium fundamentum Calcedonius. Iſte lapis ſimilis eſt pallentis ignis quaſi lucerne: ⁊ fulget magis ſub diuo q̄ꝫ in domo. Huius lapidis ſpecies ſignificat ardorem humilem charitatis: qui aliquando quidem intus manet occultus:ſed tandem per opera producitur in lucem: ⁊ qualis prius eſſe potuerunt:cum tempus exigit reuelatur. Poſſumus autem hanc virtutem aſcribere Jacobo fratri Joannis; qui vt oſtenderet quanta charitas lateret in pectore eius: primus īter omnes apoſtolos ſuſtinuit paſſionem. Unde ⁊ ijſdem lapis ſculpere ſe volentibus reſiſtit: quia non ſicut nonnulli qui campum certaminis poſtulaſſe viſi ſunt: vt quaſdam formulas perfectionis relinquerent ſuis poſteris ꝑ ſculpturam ſicut Petrus ⁊ Paulus ſed magis voluit cito diſſolui ⁊ eſſe cum Chriſto. Quartum fundamentum Smaragdus. Iſte lapis ſumme viriditatis eſt habens colorem puriſſimi olei. Huius lapis color: ſignificat illam perfectam fidem que per charitatem operatur diffuſa vtiq; in cordibus noſtris per ſpiritum ſanctum: qui datus eſt nobis. Hanc virtutem poſſumus aſcribere beato Joanni cuius eſt [illegible] abundantius repletus eſt oleo illo ſpirituali: quo vnctus eſt dei filius pre conſortibus ſuis. Unde ⁊ in olei dolio legitur miſſus vt quaſi quidam ſmaragdus oleo proficere videretur. Quintum fundamentum: ſardonis. Iſte lapis inferius dicitur eſſe niger: in medio cādidus:ſuperius rubeus. Huius lapidis ſpecies ſignificat ꝑfectū illū virtutū quē notat in quibuſdā pſalmiſta:cū dicit. Ibūt de virtute in virtutē. Nempe:q: ⁊ ſi niger color prenotat ignorātiā:ipſa tū ignorātia vertitur in virtutē humilitatis: q̄ magna eſt ⁊ vtilis ſup oēs virtutes. Huiuſcemodi aūt coloꝝ varietas aſcribi poterit Phylippo q ignorans a principio magnam bonitatē dei predicauit chriſtū eſſe filiū ioſeph a nazareth ciuitate:q inde ꝑductus ē ad cādorē veritatis:qñ ait Petrus. Tu es chriſtus filius dei viui:⁊ ad vltimū ꝑductus eſt ad coronā martyrij. Sextū fundamētū ſardius. Iſte lapis colorē habet ſanguinis tātū:⁊ ſignificat oīmodā ꝑfectionē martyrij. Sexto.n.die paſſus ē dñs ⁊ eripuit genus humanū a morte:redimens illud ſanguine ſuo. Que vꝫ ꝑfectio martyrij aſcribi poteſt Bartholomeo q decoriatus ab infidelibus:durā ſuſtinuit paſſionē. Septimū fundamētū criſolitus. Iſte lapis fulget quaſi aurū:⁊ ſcintillas emittit ardētes. Significat autē ſapientiā dei:de qua ꝓcedūt verba flāmātia ad accēdenda corda audientiū ad amorē dei. Hec autē virtus aſcribenda ē Matheo primo inter quatuor euāgeliſtas q ſcribēs euangelicā veritatē:ſm litterā verbis ſpiritualibus ⁊ ignitis que ꝓcedūt ex ipſa eādē virtutē inflāmatā reliquit. Octauū fundamentū berillus. Iſte lapis ſi poſitus fuerit in ſexangulā formā:lucet q̄ſi ſole ꝑcuſſa: Qui etiā tante caliditatis eſſe dicitur: vt calefaciat manū tenentis eū. Natura huius lapidis ſignificat operis ꝑfectionē:de qua dñs ait. Sic luceat lux veſtra corā hominibus vt videant opera veſtra bona:⁊ glorificent patrē veſtrum qui

in celis eſt. Nihil eſt aũt: qđ ita calefaciat frigida corda hominũ infirmorũ: quomodo exemplũ boni operis: quo ſolũ bonum proponẽt: quẽdũ q animales ſunt itellectu. Hanc virtutẽ aſcribere poſſumus Thome: q miſſus predicare in india: exemplo boni operis: animales homines illius puincie ex parte maxima cõuertit ad fidez. Nonuz fundamentum Topacius: qui valde eſſe dicitur precioſius. Iſte lapis ſimilis eſt auro puriſſimo atq; sereniſſimo celo ſplendens quam nimis ſupra ceteros lapides: maxime cum tangitur ſolis ſplendore. Huius lapidis ſpecies ſignificat vitam cõtemplatiuam: que clara ſatis eſt in ſe ipſa: ſed clarior efficitur viſione dei. Hanc virtutem poſſumus aſcribere Jacobo fratri domini: qui clarus quidem habitus eſt inter magnos apoſtolos: poſt obitum Jacobi fratris Joannis: precipuus in conſilijs: ſed tam longe clarior ex eo ꝙ ſpecialiter eſſet: vocari meruit frater domini. Decimum fundamentum Chriſopaxus. Iſte lapis purpurei eſt coloris guttatus guttulis aureis. Huius lapidis ſpecies deſignat nobilitatem iuſtitie fulgentem ſentẽtijs ſapientie. Hec virtus aſcribi poteſt Jude fratri ſupraſcripti Jacobi: qui inter cetera doctrine ſue verba etiam epiſtolam ſcripſit connumeratam inter eas: que vocantur canonice. Undecimũ fundamentum Jacinctus. Huius lapidis color mutatur cum aere. Significat autem illam gratiam charitatis: quam deſcribit apoſtolus cum dicit. Gaudere cum gaudentibus: flere cum flentibus. Hanc fortaſſis aſcribere poſſemus: Symoni: qui cognominatur zelotes: qui quidem preſcribitur Jude, ſecundum Lucam: ſed ſubſcribitur ſecundum Mattheum: ſi aliquid de eo quod eſſet proprium inuenire/mus ſcriptum. Sed quia alie proprietates alijs aſſignate ſunt: poſſumus fortaſſis ⁊ iſtam huic ſancto apoſtolo aſſignare. Duodecimum fundamentum ametiſtus. Iſte lapis purpureus eſt habens ſimilitudinez viole ⁊ roſe [illegible] quaſdam flammulas fundere a ſe ipſo. Significat ⁊ ipſe nobilitatem vere ⁊ perfecte iuſtitie: que conſumatur ſanguinis effuſione ob fraternam ſalutem: dicente de hoc ipſo Joanne. Si deus pro nobis animam ſuam poſuit: ⁊ nos debemus pro fratribus noſtris: animas noſtras ponere. Hec virtus aſcribi poteſt Mathie qui pro merito virtutis ⁊ gratie: annumeratus eſt cum vndecim: ⁊ factus eſt ſocius apoſtolorum. Hec quomodocunque dicta ſunt a nobis ne videremur duodecim apoſtolorum nomina (: que ſcripta ſunt in fundamentis:) ſilentio preterire: dantes occaſionez ocioſis vt ſciant per minima contemplari maiora. Quia vero de gloria fundamentorum tam felicia: quam glorioſa dicta ſunt a Joanne: ſupereſt vt loqueretur de portis in quibus ſunt ſcripta nomina duodecim tribuum filiorum iſrael. De quibus videlicet portis recte quereretur: quare prius q̃z fundamenta: ⁊ poſterius ſcripta ſunt: niſi ſciremus manifeſte ꝙ ipſe duodecim tribus que prime fuerunt in fide: nouiſſime facte ſint electione: dicente domino. Erunt primi nouiſſimi: ⁊ nouiſſimi primi. Sequitur ergo ſermo diuinus ⁊ dicit.

¶ Et duodecim porte duodecim margaritæ ſunt per ſingulas & ſingulæ portæ erant ex ſingulis margaritis. T.11

¶ Quod dixerat ſuperius: habebat ciuitas murum magnum ⁊ altum: ⁊ in portis angulos duodecim hoc repetit iterum in loco iſto dicens. Duodecim porte: duodecim margarite ſunt per ſingulas: ⁊ ſingule porte erant ex ſingulis margaritis: excepto ꝙ ibi non eſt locutus aliquid de margaritis: hic vero eſſe portas ⁊ angulos ex margaritis expreſſit. Ut autem conſtructionis huius vrbis ordinem inquiramus ſcimus ꝙ qui nouam vrbem edificare proponit: primo inuenit locum in quo edificetur: deinde fodiens in altum per circuituz preparat valla in quibus iaciantur fundamenta: deinde iactatis fundamentis: edificantur muri nouiſſime locatis in vrbe portis: edificantur domus. Primo ergo inuenitur locus: ⁊ fodiuntur ſulci. Secũdo ponuntur fundamenta ⁊ edificantur muri. Tertio ſtatuuntur porte ⁊ edificantur domus. Horum primum pertinet ad primuz ſtatum: ſecundum ad ſecundum: tertium ad tertium. Primo ⁊ eniz tempore eletus eſt populus iſrael: vt fieret i eo preparatio huius nobiliſſime ciuitatis. Secundo i aduentu domini: electi ſunt duodeciz apoſtoli: vt eſſent in fundamẽtis ciuitatis: ⁊ poſt ipſos filij eoruz ⁊ nepotes in fide de populo qui vocatur gentilis: facti ⁊ ipſi in ſpiritu filij patriarcharuz: ſicut ⁊ per apoſtolũ dicitur. Si autem vos chriſti: ergo Abrae ſemen eſtis. Electi ſunt inq̃z ⁊ ipſi: vt tranſirent in muros ieruſalem: pro qua ⁊ paſſi ſunt ludubria ⁊ verbera in corporibus ſuis: adeo vt non diligerint animas ſuas vſq; ad mortem. Cum autez aduenerit tẽpus illud de quo dicit apoſtolus. Cecitas ex parte contingit in iſrael: donec plenitudo gentium intrauerit: ⁊ tunc omnis iſrael ſaluus fiet: neceſſe erit vt ſtatuant etiaz porte in muris: per quas vniuerſus populus fidelis intret in ciuitatem reddens in ea domino vota ſua: ⁊ offerens in ea ſacrificium laudum. Utrum autem de populo iudaico eligendi ſint viri qui deſignantur in portis: an potius de gentili: an cõmuniter ex vtroq; incertum eſt. Undecunq; tamen eligentur albedine margaritarum cãdeſcent: quia caſtitas illius temporis magna erit: ⁊ veluti lilia roſarum flores: purpureas coronas martyrum in candore ſequentur. Sane duodecim margarite per portas ſingulas que ſimul ſunt centũ quadragintaquatuor adiutores erunt virorũ illorum in predicatione euangelij de qua dicit dominus. Et predicabitur hoc euangelium regni in vniuerſum orbem in teſtimonium omnibus gentibus. Sed queritur quare cẽtumquadragintaquatuor. i. ſeptuaginta duos: ⁊ ſeptuagintaduos: cum moyſes non niſi ſeptuagintaduos ſeniores ⁊ dominus noſter ieſus Chriſtus ſeptuaginta duos diſcipulos deſignaſſe narratur. Si. n. in primo ſtatu poſt duodecim patriarchas filios Iſrael: in quorum vice duodecim principes de ſingulis tribubus conſtituti ſunt in deſerto: ſeptuagintaduo ſeniores electi ſunt pariter a moyſe: ⁊ nihilhominus poſt electionem duodecim apoſtolorum: ſeptuagintaduo diſcipuli electi ſunt a Chriſto: oportunius videretur vt in hoc tertio ſtatu parimodo ſeptuagitaduo viri potius q̃z centumquadragintaquatuor. i. ſeptuagitaduo: ⁊ ſeptuagintaduo vocarentur pariter a ſpirituſancto: quatenus i ſingulis ſtatibus ſumma equalitas ineſſe videretur: Sz notandum ꝙ reſtitutus Job priſtine ſanitati ſeptem quidem filios ꝓ amiſſis obtinuit. i. ſimplices ꝓ ſimplicibus: cetera oĩa duplicata recepit. Sic ⁊ in primo ſtatu ſeculi quaſi ſimplicia recepit dñs de populo iſrael: ſimplicia nihilhominus in ſecũdo de populo q dicebat gẽtilis. in. 3. vero q̃ſi duplicata: q2 de vtroq; populo colligentur electi. Et bñ in duodenis pſonis ſimplex i tribus ſtatibus ſimilitudo tenet: i reliquo vero multiplicitas in eo ſtatu qui proprietate vt ſepe dixi: myſterij ptinet ad ſpiritũ ſanctũ: q2 ſic idẽ ſpiritus ſimplex eſt in ſubſtãtia: vt tñ multiplex ſit: opulẽſq; in donis. Inde ẽ ꝙ orat eliſeus vt fieret i eo duplex ſpiritus helye. Inde ait apoſtolus de xp̃o. Aſcẽdens in altũ captiuam duxit captiuitatẽ dedit dona hominibus. Igit margarite duodene que viſe ſunt i portis ciuitatis predicatores erũt euangelice veritatis tpe quo iſrael cõuertet ad dñz: qñ ⁊ helias vẽturus eſt: vt ↄuertat cords patrũ ad filios. Adherebũt autem duodecim portis ſicut 72. diſcipuli. 12. apoſtolis xp̃i ieſu. De quibus vz portis iam ſuperius dictum eſt: ꝙ tres earum manent ab oriente: tres ab aquilone: tres ab occidente: ⁊ tres a meridie.

Quare hoc? Ut in ſingulis partibus ciuitatis myſterium rutilet trinitatis. Non ſolum autem: ſed in ipſo corpore ciuitatis additis ſuburbanis ⁊ vicis. Cur autem in quinqꝫ partibus potius quam in ſex aut in ſeptē: i ope pſalterij decē cordarum plenius aſſignauimus rationem. Quod autem alie porte: ab oriente: alie ab occidente: alie ab auſtro: vel meridie eſſe ſcribuntur: ad differentiam gratiarum referendum eſt: quia alij per ſpiritum datur ſermo ſapientie: alij ſermo ſcientie: alij fides: ⁊ his ſimilia. Alie etenim porte ſunt ab oriente: quia aliquibus Sanctorum data eſt prerogatiua fidei: in qua eſt ortus veri luminis: ⁊ oſtenſio lucis. Alie ſunt ab Aquilone: quia aliquibus conceſſa eſt virtus patientie: qua poſſint reſiſtere nequiſſimo ſpiritui aquilonis: adeo vt pulſati diutius non flectantur: ſed pugnent aduerſus eum: perſeuerantes in patientia vſqꝫ in finem. Alie ſunt ab occidente: qꝛ nõnulli reſpiciētes caſum mundi: ⁊ occaſum luminis huius: ſpernunt preſentem mundum ⁊ gloriam ipſius. Alie ſunt a meridie: quia pleriqꝫ tacti plenius calore veri Solis: exultant in gaudio Domini Dei ſui. Quod ergo terne ⁊ terne ſunt porte: ad ſacrum myſterium Trinitatis referendum eſt. Quod vero a quatuor partibus: cauſa myſterij dicta eſt. Deniqꝫ ⁊ ipſa ciuitas cum ſuburbanis ⁊ vicis ſuis: nihil habet minus ab eodem myſterio. Sequitur.

T.22 ¶ Et plateæ Ciuitatis ſimiles auro mundo: tanquam uitrum ꝑlucidum.

¶ Hoc iam ſuperius dixerat de ciuitate: ad quam pertinent proprie ipſe platee: ad differentiam murorum qui leuantur in altum. Ad muros etenim qui ſunt in circuitu: pertinet perfectio actionis. Ad plateas que intus ſunt integritas contemplationis. Unde ⁊ in canticis ſcriptum eſt. En lectulum Salomonis ſexaginta fortes ambiunt ex fortiſſimis Iſrael: omnes tenentes gladios ⁊ ad bella doctiſſimi: propter timores nocturnos. Lectulus ſane Salomonis: ipſa ciuitas eſt: fortes qui ambiunt: ipſi muri qui dati ſunt exterius ad defenſionem ciuitatis. Et bene platee ipſe ciuitatis: auro mundo: ſimili vitro perlucido: ſimiles eſſe perhibentur: quia corda contemplantium deum: munda ſunt ⁊ perſpicua: dicente domino. Beati mundo corde: quoniam ipſi deum videbunt. Sequitur. Cant.

¶ Et templum non uidi in ea. T.23
Dominus enim Deus omnipotens: templum eius eſt & agnus.

¶ Idcirco (inquit) non vidi templum in illa Hieruſalem: quia pater ⁊ filius ſunt templum illius. In templo etenim manufacto: quod hedificauit Salomon erant Pontifices ⁊ Sacerdotes conſtituti vt docerent populum legem Domini: ⁊ offerrent pro eo Sacrificium: ⁊ pro delicto: ⁊ pro peccato. Similiter: ⁊ ſi multo dignius: venerandum illud Capitulum: quod fundatum eſt Rome: pro Templo: conſtitutum eſt in Eccleſia: vt ab eo accipiant fideles decreta ⁊ legittima vite Chriſtiane: in quo: ⁊ qui preſidet ſummus Pontifex: vicem Chriſti gerit in terris: donec veniat ipſe qui eſt Summus Pontifex: requirere oues ſuas: ⁊ viſitare illas: ſicut viſitat Paſtor Gregem ſuum: in die quando fuerit in medio ouium ſuarum diſſipatarum. In ciuitate autem illa que ſurſum eſt: neqꝫ Templum manufactum neceſſarium eſt: neqꝫ conuentum Sacerdotum ad docendum iterum populum viam Dei: quia Dominus omnipotens cum filio ſuo: omnia eſt in omnibus: docens electos ſuos omnem veritatem: non iam per elementa muta: ſicut in hac vita preſenti: ſed per ſpiritum ſuum quem dedit nobis: ⁊ daturus eſt abundantius in die illo. Unde ⁊ mox ſubditur.

24 ¶ Et ciuitas non æget ſole: neque luna: ut luceant in eas: quia
claritas dei illuminabit eam: &
lucerna eius eſt agnus.

¶ Id eſt: neqꝫ viro ſpirituali egebit qui doceat ibi electos ſpiritualem intellectum: neqꝫ animali qui doceat eos ſuperficiem littere: quia claritas diuine ſapientie docebit eos omnem veritatem ſuipſius: qui eſt id quod eſt: ⁊ homo Chriſtus Jeſus erit ei pro lucerna: vt in ipſo ſciant ⁊ admirentur magna opera Domini: ⁊ exquiſita in omnes voluntates eius. Quecunqꝫ etenim archana: quecunqꝫ occulta iudicia admirantur homines in hac vita preſenti: nuda erunt omnibus in die illo: ⁊ abſque enigmate manifeſta. Quia vero qđ futurum erit in ea poſt diem nouiſſimum: etiam ante diem ipſum: ⁊ maxime in tempore illo: quo ſtatuentur in exporte: incipiet conſumari. Sequitur conſequenter: ⁊ dicit.

25 ¶ Et ambulabunt gentes per lumen eius: & reges terræ afferēt
gloriam ſuam & honorem in
illam.

¶ Erit autem precipue illud cum Dominus Jeſus ponet omnes inimicos ſuos ſub pedibus ſuis: ⁊ cum Regnum quod eſt ſubter omne celum: dabitur populo Sanctorum altiſſimi. Unde ⁊ mox ſubditur.

26 ¶ Et portæ eius non claudentur per diem: nox enim non erit
in ea: & afferēt gloriam & hono
rem gentium in illam.

¶ Tempori Regni Babylonici: quod ⁊ recte vocari poteſt: tempus tenebrarum in ſex etatibus mundi: imponetur finis: vt Regno eius (vti ſupra dixi) deſtructo: perficiatur in ſeptima: quicquid minus erit in ſtructura Hieruſalem: ⁊ vocatione vniuerſi populi: qui futurus eſt in ea: quatenus in futuro ſeculo: quod erit velut octauum: vniuerſa que pertinent ad eam: appareant conſumata. Quod ergo dicit. Porte eius non claudentur per diem: nox enim non erit in ea: ⁊ afferent gloriam ⁊ honorem gentium in illam: ad ſeptimam (vt iam dixi) etatem: referendum eſt. Erunt enim tempore illo aperte ianue: quia publice patebunt omnibus viſcera pietatis: vt intret qui voluerit: ⁊ efficiatur ciuis Hieruſalem. Et hocipſum: non in caligine ignorantie: ſicut vſqꝫ ad preſens: ſed in plenitudine intellectus. Unde ⁊ in Daniele ſcriptum eſt. Dan. Qui docti fuerint: erunt quaſi ſplendor firmamenti: ⁊ qui ad iuſtitiam erudiunt multos: quaſi ſtelle in perpetuas eternitates. Nec obprobrium: aut erubeſcentia erit illo tempore eccleſie Sanctorum: ſicut aliquando: ſed decus: ſublimitas: ⁊ maieſtas: quia gentes conuerſe ad Regem Chriſtum: conferent gloriam: ⁊ honorem ſuum in illam clariſſimam Ciuitatem: vt poſſint ⁊ ipſe eſſe participes glorie ipſius: proſternentis ſe humiliter veſtigijs Sanctorum: ⁊ optantes vt memores ſint eorum in orationibus ſuis. Sequitur.

¶ Nec intrabit in eam aliquid T.27
coinquinatum & faciens abhominationem & mendacium ni-

ſi qui ſcripti ſunt in libro vitæ agni.

¶ Subauditur: ſicut cum adhuc regnaret Babylon in aquis ſuis: ⁊ ipſa Hieruſalem: peregrinans apud eam ſm̄ aliquam ſui partem: teneretur captiua: ⁊ adhuc eſſent zizania commixta tritico in agro mundi: niſi qui ſcripti ſunt in libro vite agni: id eſt illi ſoli imitaturi ſunt: qui ſcripti ſunt in libro vite ⁊ agni. Sequitur.

Cap. 22 Tex. 1 ¶ Et oſtendit mihi flumē aquæ viuæ ſplendidum tanquam criſtallum procedens de ſede dei & agni in medio plateæ eius.

¶ Quæris quod ſit flumen iſtud: Qui
Joan. ſitit (inquit dominus) veniat ⁊ bibat: ⁊ flumina de ventre eius fluent aque viue: hoc (ait) dicebat: de Spiritu quem quem accepturi erant credentes in eum. Notandum vero: q̄ non ſemper nomine ſpiritus: intelligenda eſt illa perſona Trinitatis: que vocatur Spiritus Sanctus: ſed aliquando accipiendum eſt pro ipſa perſona: aliquando pro aliquo donorum eius: iuxta illud Heliſei. Oro vt fiat ſpiritus tuus duplex in me. Sic ⁊ in hoc loco: flumen quod procedit de ſede: quemadmodum ⁊ flumina manantia de ventre credentis: ad dona Spiritus Sancti: que data ſunt eccleſie: vt ſint eius: referendum eſt: quamuis ⁊ ipſe ſpiritus qui Deus eſt: ⁊ vna in Trinitate perſona: datus nobis eſſe dicatur: dicente Apoſtolo. Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum qui datus eſt nobis. Procedit autem de ſede Dei flumen aque viue: quia extra catholicorum eccleſiam: non datur alicui donum Spiritus Sancti: ⁊ quia dum ſancti viri proferunt verba flammantia corda fidelium qui audiunt illa ad amorem Dei ⁊ proximi per donum Sancti Spiritus inflammantur. Unde ſcriptum eſt in actibus Apoſtolum. Adhuc loquente Petro cecidit Spiritus Sanctus ſuper omnes qui audiebant verbum. Et bene ipſum flumen aque viue eſſe perhibetur: quia Spiritus (inquit Dominus) eſt qui viuificat: caro autem non prodeſt quicquam. Et Apoſtolus. Factus eſt primus Adam in animam viuentem: ſecundus Adam in ſpiritum viuificantem. Unde ⁊ idem flumen ſplendidum eſſe dicitur: quaſi cryſtallum: quia vbi Spiritus domini: ibi ſplendor: vbi ipſe non eſt: ibi cecitas animi: ⁊ obcecatio mentis. In medio vero platee eius dicitur eſſe ipſum flumen: quia licet omnes Sanctos potet Dominus torrente voluptatis ſue: abundantius tamen illos qui ſedent ad pedes Domini ⁊ quieſcunt: pro quibus ⁊ dicitur. Maria optimam partem elegit: que non auferetur ab ea. Hoc autem flumen aque viue: ſicut ⁊ alia multa bona Angelus oſtendit Joanni: quia perfectis ⁊ capacibus Diſcipulis oſtendunt viri ſpirituales: ſpiritualia verba: non imperfectis ⁊ animalibus: ⁊ qui neſciunt: niſi carnem: quia animalis (inquit homo) non percipit ea que ſunt ſpiritus dei: ſtultitia enim eſt illi: ⁊ non poteſt intelligere: quia ſpiritualiter examinatur. Spiritualis autem iudicat omnia: ⁊ ipſe a nemine iudicatur. Sequitur.

¶ Et ex utraq; parte fluminis Tex. 2
lignum uitæ, afferens fructus duodecim per menſes ſingulos reddens fructum ſuum: & folia ligni ad ſanitatem gentium.

¶ Lignum vite: Chriſtus eſt: ſimplex quidem in ſe: multiplex in palmitibus: ſeu etiam in propaginibus ſuis. Manet autem ex vtraq; parte fluminis: velut ad dexteram ⁊ ſiniſtram: quia hi qui ſm̄ plus ⁊ minus: per vitam actiuam placent Deo: manent velut ad ſiniſtram: qui autem per contemplatiuam: ad dexteram: ⁊ tamen in vtriſq; viuit ⁊ manet nouus homo: quo ⁊ induti ſunt: in vtriſque vita Chriſtus habitat ⁊ regnat in eis. Quod bene quoq; duodecim fructus profert per ſingulos menſes: quia duodecim fuere (vti iam dixi in hoc opere) principales eccleſie deſignantes futuras fidelium generationes: ⁊ per ſingulas protulit Chriſtus fructum ſpiritus: operumq; bonorum: ſm̄ q̄ vnuſquiſq; proprium donum habet ex Deo: alius quidem ſic: alius vero ſic. Sed ⁊ folia ipſius ligni ad ſalutem gentium: quia per verba Chriſti que procedunt ex ore fidelium ſalui facti ſunt: hi qui conuerſi crediderunt ex gentibus: dicente Apoſtolo. Fides ex auditu: auditus autem per verbum Chriſti. Sequitur.

Tex. 3 ¶ Et omne maledictum nō erit amplius.

¶ Subauditur ſicut aliquā cum adhuc Iſmael ⁊ Yſaac manerent in vna domo: ⁊ nec dum eſſent comburende palee a tritico Domini ſeparate. In eo autem quod ſequitur

Tex. 4 ¶ Et ſedes Dei & Agni in illa erunt: & ſerui eius ſeruient illi: & uidebunt faciem eius: & nomen eius in frontibus eorum: & nox ultra non erit: & non ægebunt lumine lucernæ: neq; lumine ſolis: quoniam dominus Deus illuminabit illos: & regnabunt cum eo in ſæcula ſæculorum.

¶ Quis eſt qui querat expoſitionem: vbi ita ſpiritus palam loquitur: vt prouerbium nullum dicat? Seruitus tamen in illa ciuitate non erit niſi filialis: id eſt: non adhuc operantium: ſed laudantium: ſi
Pſal. cut ſcriptum eſt. Beati qui habitant in domo tua Domine: in ſecula ſeculorum laudabunt te. Sed ⁊ frontes in quibus erunt ſcripta nomina: potius intelligende ſunt in ſpiritu q̄ in carne. Eſt enim frons anterior pars capitis: ⁊ intelligitur in ea memoria cum qua reminiſcitur homo Dei ſui: ⁊ letatur in eo. Et quoniam nomen illud Domini iocundum quo beatificamur in eo: Chriſtus eſt: a quo Chriſtiani nomen: quod ſignificat illam letitiam: de qua dicit Pſalmiſta. Unxit te Deus: deus tuus oleo letitie pre conſortibus tuis: recte nomen ipſum in frontibus electorum ſcriptum eſſe perhibetur: q2 dum memores ſunt ſemper (vt iam dixi) nominis Dei ſui: exultant pre gaudio in corde ſuo: ſicut ſcriptum eſt. Memor fui Dei: ⁊ Pſal.
delectatus ſum. Sequitur poſt hoc Sanctus Joannes: ⁊ dicit.

¶ Hæc uerba uera ſunt & fide/ Tex. 5
liſſima: & dominus Deus ſpirituum prophetarum: miſit Angelum ſuum oſtendere ſeruis ſuis quæ oportet fieri cito.

¶ Hoc iam ſuperius dictum eſt: ne quis putet friuola que dicuntur ignorans virtutem allegorie: in qua ſunt multiplices ⁊ ſpirituales intellectus. Unde ⁊ bene di. Et dn̄s deus ſpirituū ꝓphetaꝝ miſit angelum ſuum oſtēdere ſeruis ſuis: que op3 fieri cito: q2 q dedit quōdaꝫ ꝓphetis dona ſua vt preſcirēt que complenda erant in aduentu Saluatoris venientis in mundum: ipſe nūc mittet ſpirituales viros qui per ſpiritualem intellectum pateſaciāt archana myſteria: ⁊ oſtendant ſuis ſuis que oportet fieri cito. Sequitur autem poſt hoc ſermo domini dicentis.

¶ Ecce uenio uelociter. Bea// T. 6.
tus qui cuſtodit uerba Libri huius.

¶ Dicit aūt hoc dn̄s per ſeipſum: vt qui non credit diſcipulo: credat vel domino ⁊ magiſtro. Sequitur.

¶ Et ego Ioannes qui audiui &
uidi hæc.

¶ Subaudit̃:dico ꝛ teſtificoꝛ:hec per ſe
metipſum ſaluatoꝛem dixiſſe.

T.6. ¶ Et poſtquam audiſſem, &
uidiſſem : cecidi ut adorarem
ante pedes Angeli : qui mihi
hæc oſtendebat. Et dixit mi
hi. Vide ne feceris. Conſer
uus tuus ſum, & fratrum tuo
rum prophetarum : & eorum
qui ſeruant uerba libri huius :
deum adora.

¶ Hoc iam ſupius dixerat angelus : ſiue
iſte:ſiue alius:ſiue circa finem ſexte partis:
excepto ꝙ ibi dcm̃ eſt. Frm tuoꝝ haben
tium teſtimoniũ Jeſu:hic iterpoſituꝫ eſt.
Frum tuoꝝ ꝓphetaꝝ:vt ibi intelligat̃ di
ctum de martyrib⁹:hic de ꝯfeſſoꝛibus xp̄i:
quoꝝ alij teſtati ſunt p fidem:alij p doctri
nam canonicaꝫ:adhibẽtes vtriqꝫ:vtriſqꝫ:
opa pietatis:ſine qbus ꝛ fides moꝛtua eſt:
ꝛ doctrina iutilis:ſicut ſcriptuꝫ eſt. Pecca
Psal. toꝛi aũt dixit deus. Quare tu enarras iuſti
tias meas : ꝛ aſſumis teſtm̃ meum per os
Jacobi tuum? Et illð. Fides ſine opibus moꝛtua
eſt:Verũtñ Joãnes cadit ad pedes angeli
vt adoꝛet illum : ipſe aũt angelus ꝓhibet
hoc fieri:dicẽs ſe eſſe ꝯſeruum eius:potiuſ
qꝫ precipit adoꝛari deuꝫ:qui opat̃ oia in oi
bus:qꝛ ꝛ dignum eſt:vt pfecti diſcipuli ex
hibeãt reuerẽtiam ſpũalibus viris:p quos
occulta a ſeculo myſteria producent̃ ad lu
cem:ꝛ idignum:vt qui nihil hñt qð non
acceperũt pmittãt ſibi ab hoibus ſingula
rem reuerẽtiam exhiberi:ꝛ nõ potius illi
ſoli:cuius dono ꝛ gratia : ſunt id quod
ſunt. Sequitur.

Tex.7 ¶ Ne ſignaueris uerba prophe
tiæ libri huius : tempus enim
prope eſt.

¶ Qui aliqñ audiuit voceꝫ dicẽtem ſibi.
Signa que loquuta ſunt ſepteꝫ tonitrua:
mõ iteꝝ audiuit angelũ dicẽteꝫ ſibi. Ne ſi
gnaueris ṽba ꝓphetie libri huius:tp̃s eni
ꝓpe eſt. Quare hoc? Qꝛ illud attribuẽdũ
eſt qbuſdam ṽbis archanis : deſignatis in
ſudario qð fuerat ſupꝛa caput Saluatoꝛis:
iſtud de his que futura erãt in gñe huma
no in tpibus ſuis:vel certe illud referẽdũ
eſt ad tp̃s ſexti angeli tuba canẽtis:iſtð ad
principiũ ſeptimi. Vñ ꝛ in eodem loco:li
ber q erat a principio clauſus in manu cu
iuſdam angeli:apparuit aptus. Et in Da
niele ſcriptũ eſt. Clauſi ſunt ſignatiqꝫ ſmo
nes vſqꝫ ad tp̃s ſtatutuꝫ. Qꝛ ṽo ex eo tpe Dan.
quo apit̃ liber:ꝓpe eſſe incipit tp̃s:vt ve
niat ille quẽ expectãt fideles:dicẽs. Ne ſi
gnaueris ṽba ꝓphetie libri huius:tp̃s eni
ꝓpe eſt:arguẽs eos qui pſequunt̃ electos:
eo ꝙ credere nequeãt ṽbis dei:que ſcripta
ſunt in hoc libꝛo:per increpationem ſub
iungit.

¶ Qui nocet : noceat adhuc : Tex.8
& qui in ſordibus eſt : ſorde
ſcat adhuc : & ſanctus ſanctifi
cetur adhuc : & iuſtus iuſtitiam
faciat adhuc.

¶ Et quid inde?

¶ Ecce (inquit) uenio cito : & Tex.9
merces mea mecum eſt:redde
re unicuiqꝫ ſm opera ſua.

¶ Bonis qdem bona:ꝛ ſi ꝛ malis mala.
Repetit autem adhuc tertio:quod ſecun
do iam dixit.

¶ Ego ſum . A . & . ω . primus &
nouiſſimus : principium & fi
nis.

¶ Veꝝ in duobus locis ita poſitũ eſt:vt
oĩno videat̃ hec vox ptinere ad totã pari
ter trinitatẽ. hic aũt qͣſi ad eũ ſolũ ptineat
q dicit. Ecce venio cito. Sꝫ qꝛ tãta eſt vni
tas : patris : ꝛ filij : ꝛ ſpiritus ſancti:vt id

pleruñqꝫ qð dictum videt̃ de vna pſona:in
telligat̃ de tribus:vt cum dĩ de deo pr̃e:q
ſolus hꝫ imoꝛtalitateꝫ:ꝛ ſi qð ſiĩe nõ exclu
dit̃ in hoc loco:pr̃ ꝛ ſpũs ſcũs ab eo qð vi
det̃ filius dicere de ſeipſo. Ego ſuꝫ. A.ꝛ.ω.
ſꝫ ſicut in pncipio libri ſubſequẽter adiun
git̃. Qui eſt:ꝛ q erat:ꝛ q venturus eſt. Ter
tio aũt huius ṽbi repetitio facta eſt:vt itel
ligamus velut p tres ſolẽnes gradus pue
nire nos opoꝛtere ad plenã notitiam deita
tis:ſm ꝙ tribus vicibus ꝛ tribus modis
facta eſt reuelatio ſpũs ſancti:ꝛ ipleta in q
buſdam ꝓmiſſio. Primo in colũba:ſm il
lud donuꝫ qð dat̃ quottidie baptizatis in
xp̄o:ſcðo in iſufflatiõe:tertio i igne. Seqt̃.

10 ¶ Beati q lauãt ſtolas ſuas ut ſit
poteſtas eoꝝ in ligno uitæ : & p
portas duodecim intrẽt in ciuita
tẽ. Foris aũt canes:& uenefici:&
ipudici:& homicidæ:& ydolis
ſeruientes:& oĩs qui amat & fa
cit mendacium.

¶ Qꝛ qͣꝫta ſit gl̃ia illius vꝛbis:ſufficiẽter
oñſum eſt:merito illos vocat beatos q ſic
p ꝯfeſſionem ꝛ veram pñiam lauãt ſtolas
ſuas a pollutione pctõꝝ:vt p poꝛtas duo
decim mereant̃ igredi in ciuitatem. Sũt
enim ſtole qbus iduimur opa iuſtitie:que
tñ polluunt̃ ſepe ſepius velut ſanguie moꝛ
tuoꝝ:dũ inter ipſa bona opa que agimus:
multa qbus polluant̃:quottidie cõmitti
mus mala. Qui aũt lauat illa p ꝯfeſſioneꝫ
ꝛ ſtudet manere in mũditie ſcitate : icipit
hic ptãtem ſumẽdi de ligno vite:dũ nõ ad
iudiciũ ꝛ ꝯdẽnationeꝫ accipit coꝛpus xp̄i:
ſꝫ ad ꝯñdam vitaꝫ eternam. Vtrũqꝫ eteniꝫ
repit̃ ſcriptum:vꝫ:ꝙ ꝛ q mãducat:ſubau
dit̃ ſicut expedit:hꝫ vitã eternam:ꝛ q idi
gne mãducat:iudicium ſibi mãducat ꝛ bi
bit. Qui autem lauãt ſtolas ſuas:p poꝛtas
duodecim igrediunt̃ in ciuitatẽ:nõ ꝙ oẽs
intrẽt p poꝛtas duodecim:ſꝫ qꝛ alij quodã
mõ p poꝛtas oꝛiẽtis:alij p poꝛtas aqlonis:
alij p poꝛtas occidẽtis:alij p poꝛtas auſtri:
vnuſqſqꝫ ſm datã ſibi grãm ꝛ opationem
iuſtitie. Sicut enim añ aduẽtum dñi erãt
q dicerent̃ xp̄i dñi ꝛ põtifices in typo eius
q eſt ṽus põtifex ꝛ verus xp̄s. Sic ꝛ ex eo
tpe quo xp̄s venit in mũduꝫ:nõ defuerũt
viri ſci:q vere reputãdi eſſent in poꝛtas ci
uitatis oñdẽtes ꝛ ipſi fidelibus viaꝫ vite.
Et illi qdeꝫ q digni ſunt hoc mõ p poꝛtas
duodecim (hoc eſt) p doctrinam ſcõꝝ in
grediunt̃ in ciuitatẽ. Qui aũt famẽ patiũ
tur vt canes:diſpgunt̃ ad mãducãduꝫ ve
nefici quoqꝫ ꝛ ipudici:homicide : auari:ꝛ
q ydolis ſeruiũt:oẽſqꝫ q amãt ꝛ faciũt mẽ
daciũ:relinquent̃ foꝛis:qꝛ nullo mõ merẽ
tur itrare in ciuitatẽ p affectũ:nec poſt fi
nem ſeculi p effectũ:ſꝫ erit pars illoꝝ (vt
ſupꝛa iã dixit) in ſtagnũ ignis:qð eſt moꝛs
ſcða. Et ne qs adhuc dubitare pꝛeſumat
de modo reuelationis:ſeqt̃ adhuc ijs q di
cit:ecce venio cito:ſubſequẽter ꝛ dicit.

¶ Ego Ieſus miſi angelũ meum T.11
teſtificari uobis hæc ĩ eccleſiis.

¶ Miſit hõ xp̄s Jeſus angelũ ſuũ : miſit
ꝛ ſpũs ſcũs viros ſpũales q teſtificent̃ hec
in ꝯuẽtibus electoꝝ. Et ne ꝯtẽnẽdus pu
tet̃ a iudeis dñs Jeſus qui dicit iſta.

¶ Ego ſum (inquit) radix & ge T.12
nus Dauid : ſtella ſplendida et
matutina.

¶ Ac ſi diceret̃. Ne fruſtra ꝯtendãt iudei
ṽtuꝝ adhuc Meſſiam de ſemine Dauid
ſm carnem:cũ:vꝫ:de quo dicit Balaam.
Oꝛiet̃ ſtella ex Jacob:vt qͣſi cum venerit
ipſe annũciet hoibus oẽm veritatẽ:qꝛ ego
ſum ille q ꝛ loquoꝛ vobis. Et bñ ſtella ſplẽ
dida ꝛ matutina:qꝛ ſtella ſm ꝙ hõ:ſol ſm
ꝙ deus. Et ſm ꝙ ſtella matutina pꝛecedit
aduẽtum ſolis : ita reuelatio humanitatis
ipſius:pꝛeceſſit oñſioneꝫ maieſtatis:qꝛ ipſe
verus hõ ꝛ verus deus. Dicẽs auteꝫ xp̄s
Jeſus. Ego ſuꝫ radix ꝛ genus Dauid:ſtel
la ſplẽdida ꝛ matutina:adiecit ꝛ ait.

¶ Et ſpiritus & ſponſa dicũt ue T.13

ni:et qui audit dicat:ueni:et qui ſitit ueniat: qui uult:accipiat aquam uitæ gratis.

Idest:nō ego tm̄ inuito hoīes ad gaudia eterna:verūetiaꝫ ſpūs qui teſtificat:q̄ vera ſint verba iſta:ꝛ ſponſa mea:cui donaui illū vt maneat cum ea vſqꝫ in eternum. Uterqꝫ ergo dicūt. Ueni:audiēti verba libri huius:ille ſpūalibus intellectibus: iſta ꝛ verbis:qꝛ ꝛ ille ꝑ ſemetipſum ſpirat vbi vult:ꝛ iſta loquēdo vba ſpiritualia docet ꝛ ſuadet de regno dei. Uñ ꝛ qui audit auribus cordis:tenet̄ vocare ꝓximum ſuuꝫ ad gaudia ſempiterna celoꝝ:vt ſtudeat impartiri alijs:qd̄ ab alijs accepit. Qui audit (inquit) dicat:veni:ꝛ q̄ ſitit:veniat:ſubaudit̄

psal. ad bibēdum de torrēte voluptatis ipſius. Et ne cauſet̄ forte de precio:q̄ vult (iquit) accipiat aquā vite gratis. Hoc ꝛ lōge ante

Eſa. ꝑ ꝓphetam iaꝫ dixerat. Oēs ſitiētes venite ad aq̄s:ꝛ qui nō habetis argētum ꝓperate:emite:ꝛ comedite. Uenite:emite abſque argēto ꝛ abſqꝫ vlla cōmutatione vinū ꝛ lac. Hucuſqꝫ loquutus eſt dñs ieſus. Ne aūt beatus Joānes: ſciens q̄ aīales hoīes ſcādalizarent̄ de vbis huius libri nō intelligētes alta myſteria ꝛ ꝓfundas intelligētias que in eo ſūt:putarentqꝫ opus ꝓpietatis addere textui in aliq̄bus locis:in q̄buſdam vo demere ex deo aliq̄d: vt lucidior appareret.ſicut faciūt heretici in aliq̄bus capitulis ſcripturaꝝ:minatur eis qui hoc preſumerent:ꝛ dicit.

T.14 Cōteſtor ego oī audiēti uerba ꝓphetiæ libri huius:ſiquis apposuerit ad hæc:apponet dñs ſuꝑ illū plagas ſcriptas ī libro iſto. Et ſiq̄s diminuerit d' uerbis libri ꝓphetiæ huius:auferet deus partem eius de ligno uitæ:et de ciuitate ſancta:et de his quæ ſcripta ſunt in libro iſto.

Nec mirꝫ ſi peccat (inq̄t ſcriptura) vir in viꝝ:orabit ꝓ eo ſacerdos:ſi aūt in deuꝫ peccat:q̄s orabit pro eo? Jure ergo dānandus eſt ex cōione ꝑpetua:ob tāte ſcelus temeritatis:q̄ aut addēdo aliq̄d:aut minuēdo ſacra dei verba:violare preſumit. Et ne q̄s ꝯtēnēdam crederet ſniam ipſius:addit ēt qd̄ grauius eſt:cum ꝓtinus adiungit.

Dicit qui teſtimoniū ꝓhibet istorum:etiam amen. T.15

Chriſtus eſt iſte qui ꝯfirmat vbuꝫ Joānis:vnigenitus dei filius:q̄ rñdit:ꝛ dicit.

Venio cito.

Quare dicit iteꝝ in hoc loco:venio cito:qui ſupius dixerat. Ecce venio cito: ꝛ merces mea mecum eſt:niſi qꝛ ibi dixit vt aīaret humiles. Hic dicit vt deterreat temerarios ꝛ ſupbos? Et qꝛ nouit Joānes neceſſariuꝫ fore vt veniat qui vēturus eſt: ꝛ eradat ipſos de ſupficie terre:rogat etiaꝫ ipſe in pſona eccleſie:vt cito faciat qd̄ promittit:dicēs eidem domino noſtro:qui dicit:venio cito.

Veni domine Ieſu. T.16

Ipſe eſt enim finis libri: ipſe fructus ſpei:ꝛ premium opis noſtri:qui venturus eſt iudicare viuos ꝛ mortuos ꝛ ſeculum per ignem. Ceſſabūt enim oīa hec poſtq̄ꝫ ipſe venerit ad iudicium:qꝛ iam non erit: q̄d queraẗ:ſed potius q̄d ameẗ:vidētibus nobis eum ſicuti eſt:ꝛ ſciētibus in eo oēm veritatem. Conſumato vero libro:ꝯuertit adhuc Joānes ſermoneꝫ ad electos:ꝛ quaſi valefaciens eis: ꝛ dimittēns illos cum benedictione.

Gratia (inquit) domini noſtri Ieſu xp̄i cum oībus uobis: amē. T.15

Sed ꝛ nos referamus ei grās:qui nos decurſis tātis pelagis:ꝑduxit ad portum: orātes:vt ſi in aliq̄bus locis aliter loquuti ſumus:q̄ꝫ ipſe voluit:preſtet indulgētiam delinquenti:qui ſcit:q̄ timor eius ꝛ amor coegit me preſumere qd̄ preſumpſi: ne qñ diceret̄ mihi ab ipſo:qui dicturus eſt ſuo malo ꝛ pigro:q̄ abſcōdit pecuniam quam accepit. Serue male ꝛ piger:ſciebas qꝛ meto vbi nō ſemino: ꝛ ꝯgrego vbi nō ſparſi: oportuit ergo te cōmittere pecuniam meā nūmularijs: vt ꝛ ego veniens recepiſſem vtiqꝫ qd̄ meum eſt:cum vſuris. Sup quo obſecro ꝛ vos o fideles:vt ſicut ego ꝓ veſtra ſalute laborem tāti oneris aſſumpſi cupiens dare vobis ſignificationem vt fugiatis a facie arcus:ita ꝛ vos mihi manū porrigatis:quatenus ſi in hocipſo:aut in alijs opuſculis meis:in aliq̄bus erraui ſicut hō qd̄ lꝫ non habeam in ꝯſcientia: tñ nec abnuo:nec excuſo:ipſe qui bonus eſt indulgeat clemētia ſua:ſciēs ipſe humilitatem meam:q̄ ſi eſt qui pie corrigat dumad viuo:paratus ſum ſuſcipe correptionem imi

psal. tās humiliter euꝫ qui dixit. Corripiet me iuſtus in miſericordia:oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Qd̄ ſi me celer vocatio dñi ſubtraxerit ex hac luce:Romana eccleſia cui datum eſt vniuerſale magiſterium:ꝛ cuius mādato ꝛ licētia ſcripſi hec:in preſentia culminis ſui iubeat preſentari:ꝛ ſic eis que digna ſunt:auctoritatem iubeat:vt ſiqua tñ indigna eſſe pſpexerit:digneẗ obſecro emendare. Si eniꝫ ille ſummus Apoſtolus: attulit ſcripta ſua ad anteceſſores ſuos apoſtolos:ne forte in vacuum curreret:aut cucurriſſet:quanto magis ego qui nihil ſum: nolo eſſe iudex meipſius ſed magis ſummus pōtifex qui iudicat oīnes:ꝛ ipē a nemine iudicatur? Ceteꝝ ſi in aliquibus locis:aliqua minus habēt:ac per hoc trahi pñt ab emulis ad illicitū itellectū:q̄rat diligēter defenſor veri in alijs locis opuſculoꝝ noſtroꝝ:ꝛ inueniet ſufficienter in alio loco lucidum: qd̄ in alio forte loco fecit breuitas tenebroſuꝫ. Si enim nō defuerunt viri iniqui qui deprauarent (teſte Petro) epiſtolas Pauli: ꝛ ſi Jannes ꝛ Mambres hoīes impij reſtiterunt Moyſi: quāto magis neceſſe eſt vt compleatur id qd̄ futuꝝ eſſe teſtaẗ apoſtolus de ſubuerſoribus veritatis:maxime cum videamus inſtare tp̄a illa piculoſa in q̄bus hec ipſa ꝛ multa alia futura eſſe preſcripſit? Ueꝝ nos in oībus his: fiduciam bonam habemus ad deum:ſcientes: qꝛ ſicut veꝝ eſt qd̄ predixit de impugnatione veritatis:ita veꝝ eſſe neceſſe eſt: id quod ſubiunxit. Sed vltra non proficient:inſipientia enim eorum nota erit omnibus ſicut ꝛ illorum fuit.

Explicit admirāda Expoſitio Uenerabilis Abbatis Joachim:in Libruꝫ Apocalipſis Beati Joannis Apoſtoli ꝛ Euāgeliſte. Uenetijs in Edibus Franciſci Bindoni: ac Maphei Paſini socij. Anno dñi. 1527. Die vero ſeptimo Februarij.

Pſalterium decem cordarum Abba
tis Joachim. In quo de ſumma
trinitate eiuſqꝫ diſtinctione ꝑ
pulchre indagatur. De nu
mero pſalmoꝝ ⁊ coꝝ ar
chanis ac myſticis ſen
ſibus. De pſalmo
dia. De modo
⁊ vſu pſallē
di ſimul ⁊
pſallē
tiuꝫ.

¶ Forma pſalterij decem chordarum.

¶ In hac figu ra monſtrantur tres quinq̃ʒ ni pſalmoꝝ pp treſ pſonas deitatis: ⁊ tres ſtatiões ſe culi in. cl. piſci/ bus deſignati. Joan. 21.

¶ Decē chor/ das eſſe miſteria les docet ſcri / ptura ptinentes ab Abraam vſqʒ ad nouiſſimum electum omnes ſeculi generatio nes.

Pater.

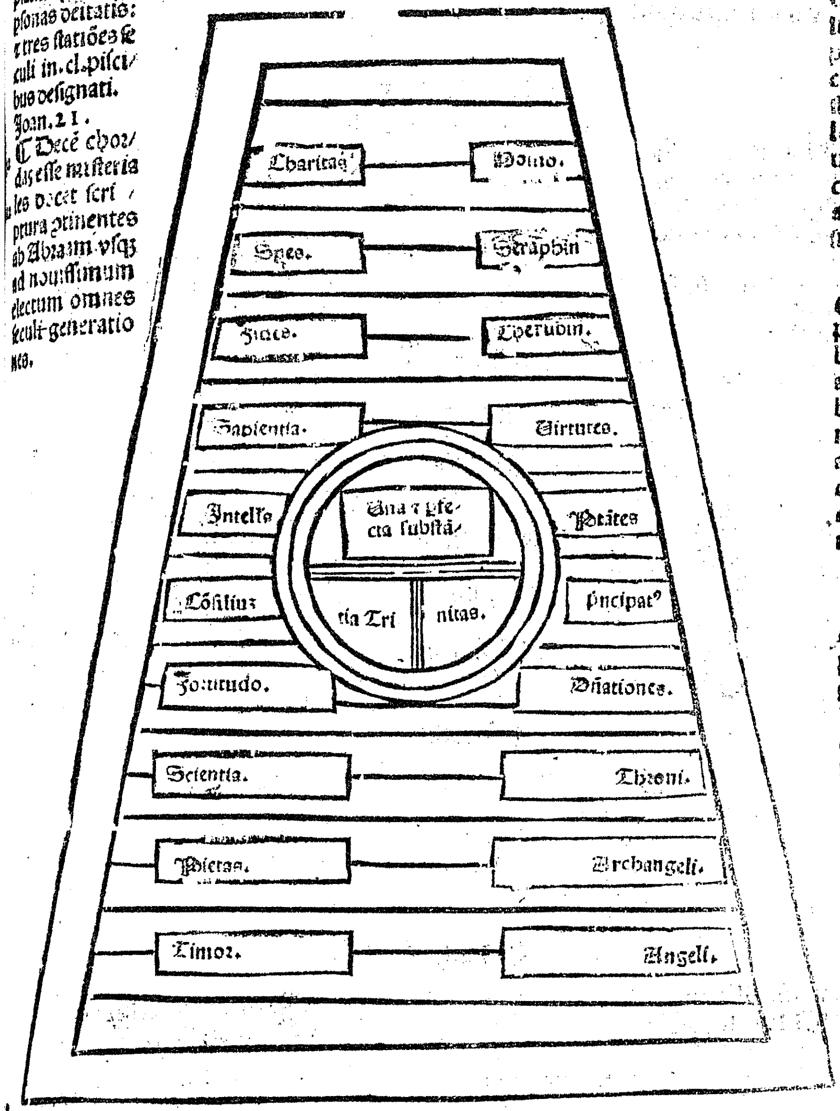

Spiritus ſctūs.

¶ Idcirco pri/ muʒ cornu pſal terij non eſt acu tuʒ ſicut duo a/ lia inferiora: qa pater manēs in culmine maie/ ſtatis miſſus nō legitur: ſed tm̄ fili us ⁊ ſpiritus ſan ctus ad noſtras anguſtias miſſi ſunt.

¶ Nota q̇ hō̃ prelatus eſt oi/ bus ordinibus angeloꝝ pp ver bum patris hu manam carnem aſſumēs: vt gra dum chorde de cimum qui cor/ rui reſtauraret.

¶ Moyſes ſcri pſit legis decalo gum. Exo. 34. Paulus v̄o de/ ceʒ ſcripſit eccle ſijs verbuʒ cru cis. 1. cor. 1.

¶ Prima chor da incipit a ti/ more ⁊ aſcendit vſqʒ ad altitudi nem charitatis.

¶ Nota q̇ duo mittunt ab vno filius. ſ. ⁊ ſpiritus ſanctus a patre: ⁊ vnus mittit a duobus: idem: vʒ: ſpūs. Unde in Symbolo. Qui a patre filioqʒ pcedit: qđ greci nō recipiunt: dum nō intelligunt illum cecum imitātes: qui ſtās ſecus viam clamabat: kyrieleiſon. i. dn̄e miſerere. Nō enim in via veritatis que Chriſtus eſt ambulāt: ſed ſecus aberrāt. Confitent (inqt) ſe noſſe deum: factis autem negant.

Ezec. I. ¶ Quum aſpicerem animalia apparuit rota vna ſuper terram: ſecus ea habens quatuor facies: ⁊ aſpectus rotarum ⁊ opus earum quaſi viſio maris: ⁊ vna ſimilitudo ipſarum quatuor: ⁊ aſpectus earum ⁊ opus earum quaſi ſit rota in medio rote per quatuor partes earum euntes ſtabant ⁊ non reuertebantur quum ambularent.

MERIDIES.

¶ Intelligentia allegorica.

Ezec. I. ¶ Statura erat rotis in preceptis gratie: habitudo in promiſſis glorie ⁊ horribilis aſpectus in penis miſerie.

¶ Typica diuiditur in ſeptem ſpecies ac ſi fluuius Egypti in ſeptem riuulos.

Allegorica diuiditur in tres: tropologica contemplatiua ⁊ anagogica.

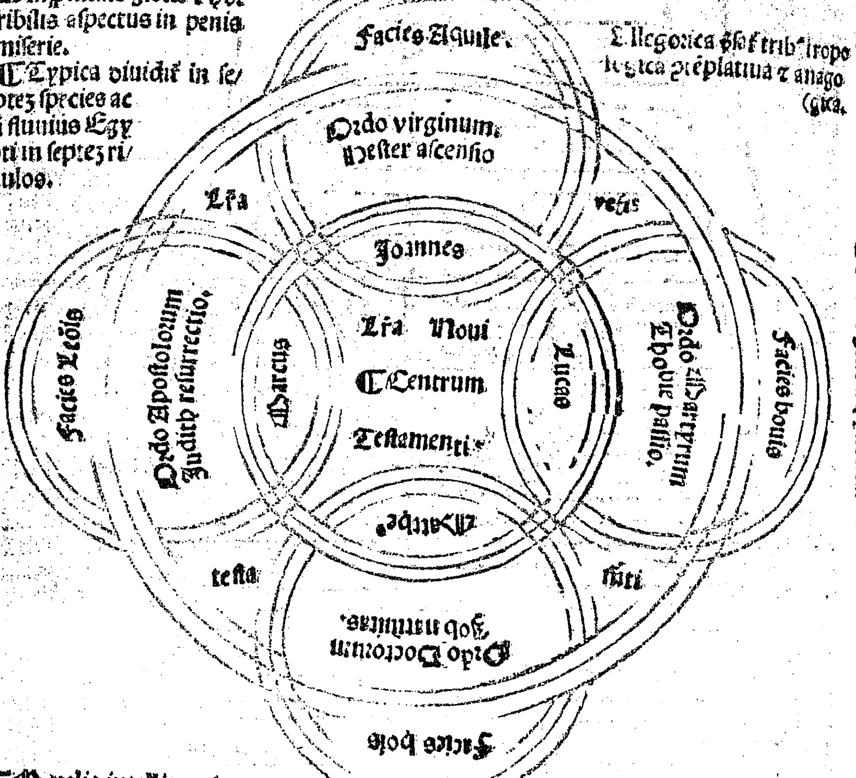

ORIENS.

¶ Intelligentia typica.

OCCIDENS.

¶ Intelligentia hyſtorica.

¶ Moralis intelligentia agit de vitijs ⁊ virtutibus.

¶ Hyſtorialis intellectus differt ab hyſtoria.

¶ Intelligentia moralis.

AQVILO.

¶ Incipit prefatio in Pſalterij decem chordarum Abbatis Joachim.

Antiqua Patrum traditione perlatum eſt vſque ad modernos: magni eſſe premij pſalmodiam: ⁊ ad ipſam pertinere illud pſalmi quadrageſimi noni. Sacrificium laudis honorificabit me: ⁊ illic iter quo oſtendam illi ſalutare Dei. Et multi quidem deſiderantes ſapientiam: dederūt ſtudium lectioni: inſtiterunt doctrine: nec tamen ad ipſius medullam peruenire: permiſſi ſunt: quia non ſunt arbitrati intrādum eſſe per gratiam: ſed magis per arbitrium liberum: quod non profuit ab initio innitentibus ſuper eo. Non enim inuenerunt clauem Dauid: nec eum qui aperit diligētibus eam: ⁊ idcirco palpātes in circuitu: inuenire aditum nequiuerunt: iuxta illud Apoſtoli. Tota die addiſcentes ⁊ nunquam ad ſcientiam veritatis peruenientes. Hoc ſicut audiuimus: ſic ⁊ vidimus: probauimus vtrunque: ⁊ ni fallor: experimento didicimus. Eram aliquando egoipſe anxius ad verba Dei: ⁊ querebam per exercitium lectionis ad veritatis notitiam peruenire. Cumque ad eam per legendi ſtudium properare flagrarem: aſſummens ſibi pennas velut Aquile: longius quam erat recedebat a me. Cum autem poſitus in feruore nouiſſimo: cepi Dei cauſa diligere pſalmodiam multa mihi in ſcriptura diuina: pſallenti ſub ſilentio reſerrari ceperunt: que antea legendo veſtigare nequiueram. Nō ſolum ante: ſed ⁊ iam tunc ſentire incipiebam: quid illud ſit quod in alio pſalmo ſcriptum eſt. Beati qui habitant in domo tua domine in ſecula ſeculorum laudabunt te. Sed cum mihi qui (vt iam videbatur) cogitatione ⁊ auiditate illius ſuperne ciuitatis habitator effectus fruebar ſecundum interiorem hominem: non modica viſione pacis: accidere illud quod ſibi multi (⁊ ſi fruſtra accidiſſe queruntur) vt rurſum eccleſie cura rei familiaris cogeret implicari negocijs monaſterij: que ſecundum cuiuſdam coloris ſui ſpeciem: aut vere ſecularia ſunt: aut pene ſecularia iudicanda: compulſus ſum iterum cum cordis gemitu nō ſine formidine exclamare: Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt: habitaui cum habitantibus cedar: multum incola fuit anima mea. Et illud. Preciſa eſt velut a texente vita mea: dum adhuc ordirer ſuccidit me. Cum ergo huiuſcemodi gemitus verſaretur in mente mea: accidit poſt annos aliquot: cum eſſem apud Cenobium Caſe maris: detinentibus me ibi: viro venerabili Geraldo Abbate ipſius domus ⁊ fratribus eius: ⁊ colligātibus me ſibi inſolubili vinculo charitatis: diem adeſſe ſolēnem: in quo dona Sancti Spiritus ſuper ſanctos apoſtolos effuſa ſunt ⁊ oleo illo ſpiritali infuſa quo vnctus eſt vnigenitus Dei pre conſortibus ſuis. Quia vero non omnino eram expers ab intellectu olei ſancti: ſed ⁊ ſciebam quod ad hocipſum pertineret ſacrificium laudis: dolens quod tam diuturno tempore tanti beneficij gratis expers etiam: ſtatui apud me die illo dicere mihi aliquot pſalmos ad honorem Sācti Spiritus ob tante reuerentiam ⁊ ſolennitatem diei: ſperans donari mihi aliquid in die ipſo ab eo qui dat omnibus affluenter ⁊ non improperat. Interea cum ingrederer oratorium ⁊ adorarem omnipotentem Deum coram ſancto altari: accidit in me velut heſitatio quedam de fide Trinitatis: ac ſi difficile eſſet intellectu vel fide: etiam omnes perſonas vnum Deum: ⁊ vnum Deum omnes perſonas. Quod cum accideret oraui valde: ⁊ conterritus vehementer compulſus ſum inuocare Spiritum Sanctum: cuius ſacra ſolennitas preſens erat: vt ipſe mihi dignaretur oſtendere ſacrum myſterium Trinitatis: in quo

nobis promiſſa eſt a Domino omnis notitia veritatis. Hec dicens cepi pſallere: vt ad propoſitum numerum peruenirem. Nec mora occurrit animo modo forma Pſalterij decachordi: ⁊ in ipſa tam lucidum ⁊ apertum ſacre myſterium Trinitatis: vt protinus compellerer clamare. Quis Deus magnus ſicut Deus noſter? Tu es Deus qui facis mirabilia. Et illud. Magnus dominus Deus noſter: ⁊ magna virtus eius: ⁊ ſapientie eius non eſt numerus. Igitur (donante ipſo) mox ſubſcripti operis librum primum in ipſo monaſterio poſitus inchoaui ⁊ experte perfeci. Secundum vero ⁊ tertium: non ibi tunc: nec eodem tempore: ſed quaſi poſt duos annos. Siquidem in tribus libris diſtinctum eſt opus iſtud: ſm q tres ſunt perſone deitatis: in quibus fidei noſtre pulchritudo conſiſtit. Et quamuis poſt opus concordie quod incepimus primo. Et expoſitionem Apocalipſis: que (ignorante me omnimodis exitum rei:) neſcio qua Dei prouidentia ex eodem primo opere naſcendo: proceſſit Spiritui Sancto: qui ⁊ donat quod exhibemus hoc tertium opuſculum: dedicare decreuerim: quia tamen nihil eſt in rebus creatis: quod ſic attribuatur vni perſone: vt alienum ſit a regno ⁊ operatione duarum: non inconuenienter in hoc ipſo: myſterium rutilat Trinitatis: cum primus liber in quo agitur de vaſe muſico: proprietate alti myſterij attribuitur Patri: a quo omnia. Secundus in quo agitur de numero pſalmorum: ſapientie diuine: per quam omnia. Tertius in quo agitur de modo pſalmodie: ⁊ inſtitutione pſallentium eidem ſancte vnctioni: in qua omnia: que cum ſit gaudium ⁊ exultatio ſummi Dei: eos quos ſacris replet muneribus: letos efficit ⁊ iocundos.

¶ Explicit prefatio.

¶ Incipit Pſalterij decem chordarum liber primus. De contemplatione Trinitatis.

Exemplar ⁊ figura materialis Pſalterij hic ponit Diſtinctio prima.

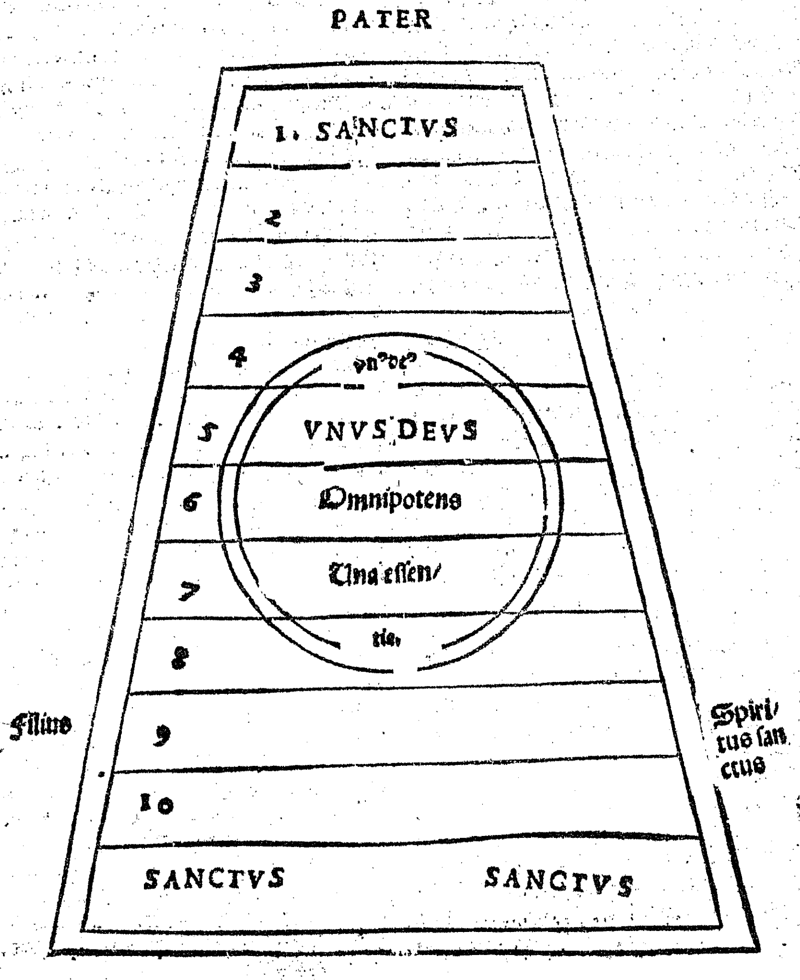

GEnera plura eſſe: ⁊ vtilliſſima: traditio antiquorum qui in eis myſterialiter inſeruiebant: inſi/
nuat: ⁊ ſuperſtitioſa exhibitio modernorum qui ad hoc incaſſum: quin immo non impune: vt aliquando oc/
cupentur in eis: multorum experientia facit eſſe commune. Que cum plura ſint ⁊ nota pluribus: nullum tamen ſorti/
tum eſt ſolenne nomen eque vt pſalte/
rium decachordum: quia nullum: quan/
tacunque ſint alia: aut preponatur ei: aut equetur in ſacramentis. Eſt enim vas ipſum quod vocatur Pſalterium: egregium ⁊ preclarum inter omnia: aut ſuper omnia muſica inſtrumenta: cui ta/
men ſuppar eſt Cythara in diuinis my/
ſterijs: dicente de eis Dauid in Libro pſalmorum. Sumite pſalmum: ⁊ date tympanum: pſalterium iocundum cum
Ps.150 Cythara. Et in alio pſalmo. Laudate eum in ſono tube: laudate eum in pſalte/
rio ⁊ cythara. Quare etiam cythara pſal/
terio iungitur: niſi quia maximo illi pre/
cepto: quod eſt: Dilige Deum: neceſſario coniungi oportet aliud mandatum: quod eſt: Dilige proximum. Igitur (vt iam di/
xi) vas muſicum: eſt opus. ſ. regulatum ha/
bens decem chordas coram facie ſua: pul/
chrum forma: ſono gracile: modulatione ſuaue. Quod cum totum ſit arte myſti/
cum: ⁊ diuinitus adinuentum: nihil po/
teſt in eo eſſe ſterile: nihil caſſum: nihil quod non ſonet ⁊ reſonet ſpirituale my/
ſterium. Tanta quippe eſt in eo modula/
tionis ſuauitas vt dum ipſe quoqꝫ ſonus exterior aures tinniendo percutit: pluri/
mumqꝫ animos auditorum rapiat ad mē/
tis exceſſum: ⁊ vſqꝫ ad effundendas la/
chrymas demulcendo compungat. Sed vacat omne melos exterius: cum interna percipitur cantilena: ⁊ dulcedo corporalis deſpicitur: cum ſpiritualis iocunditas re/
peritur. Quid enim poteſt eſſe ſuauius cō/
templatione diuina? ⁊ per ea que facta ſunt in ſapientia Dei: ad eius qui fecit omnia: ſpeculationem venire? Sic enim ſcriptuz eſt per Apoſtoluz. Inuiſibilia enim ipſius per ea que facta ſunt a creatura mundi in/
telligentia conſpiciuntur: ſempiterna quo/
que virtus eius: ⁊ diuinitas: ita vt ſint inex/
cuſabiles. Quod ſi ita eſt: fruſtra ſe nōnul/
li de tarditate intellectus excuſant ꝙ im/
poſſibile ſit: ⁊ ſupra humane capacitatis menſuram extendere ſe: q̃zq̃z ad intelligē/
tiam creatoris: quod vtiqꝫ non eſſet: ſi nō ⁊ illud verum fuiſſet quod ſcriptura teſta/
tur: dicens: Spiritus ſcrutatur omnia: ⁊ etiam profunda Dei. Sed que profunda? Nunquid non alia profunda q̃z que fide tenemus? Minime. Quis enim quocūqꝫ intellectu: quocunqꝫ ſubtilitatis ⁊ perſpi/
cacitatis ingenio fingeret Deum vnum: ⁊ non eſſe trinum ⁊ vnum: niſi vniuerſa facies ſcripturarum idipſum concorditer perſonaret? niſi duo pariter teſtamenta in idipſuz concurrerent. Ut enim pretermit/
tam cetera que longe lateqꝫ diffuſa ſunt te/
ſtimonia veritatis. Quid vox illa claman/
tium Seraphyn in Eſaya: ⁊ quatuor ani/
malium in Apocalipſi voluiſſe monſtra/
tur: niſi vt omnis lingua confiteatur Deum vnum ⁊ trinuz: tres. ſ. perſonas vnius ſub/
ſtantie: ſiue tres perſonas vnam ſubſtan/
tiam: patrem ⁊ filium ⁊ Spiritum San/
ctum. Ita enim dicit Eſayas Propheta. Uidi dominum ſedentem ſuper ſoliuz ex/
celſuz ⁊ eleuatum: ⁊ plena erat omnis ter/
ra maieſtate eius: ⁊ ea que ſub ipſo erant: replebant templum: Seraphin ſtabant ſu/
per illud: ſex ale vni: ⁊ ſex ale alteri: dua/
bus alis velabant faciem eius: ⁊ duabus velabant pedes eius: ⁊ duabus volabant. Et clamabant alter ad alteruz: ⁊ dicebāt: Sanctus: Sanctus: Sanctus dominus deus exercituum: plena eſt omnis terra gloria eius. Joannes quoqꝫ in idipſuz con/
ueniens: quatuor animalia ſenas alas ha/
bentia: ſe vidiſſe ⁊ audiſſe teſtatus eſt: cla/
mantia die ac nocte (hoc eſt) in proſperis ⁊ aduerſis: Sanctus: Sanctus: Sanctus dominus Deus omnipotens: qui erat: ⁊

qui eſt: ⁊ qui venturus eſt. Hec vox ſan/
ctorum frequens: iugis ⁊ communis ele/
ctorum confeſſio. Nullus ſanctum animal eſſe poteſt: qui huius excellentiam profeſ/
ſionis ignorat. Quis eſt enim catholicoꝝ omnium: niſi fruſtra ſibi nomen orthodo/
xum aſcribat: qui hoc die nec ctuqꝫ non cla/
met? qui deuz omnipotentem non vnum cō/
fiteatur ⁊ trinum? Omnes hoc vna voce: vna confeſſione fatentur. Eſt enim Deus vnus ſine confuſione perſonarum: trinus in perſonis: ſine diuiſione ſubſtātie. Sem/
per eſt id quod eſt: nec vnquam poteſt eſſe niſi trinus ⁊ vnus. Non poteſt immutari: non poteſt diuidi: nō pati: non minui: nō augeri: ſed ſicut ſcriptum eſt. Apud quem non eſt tranſmutatio nec viciſſitudinis obumbratio. Non maior eſt in tribus per/
ſonis q̃z in ſingulis: quia nec maior poten/
tia: ſapientia: charitas eſſe poteſt: qua po/
teſt: ſapit ⁊ amat pater: nec maior qua poteſt ſapit ⁊ amat filius: nec maior qua poteſt: ſapit ⁊ amat ſpiritus ſanctus. Hec ſubſtantia que deus eſt: vna eſt: ⁊ ſumme vna ⁊ ſupra q̃z dici poſſit ſimplex eſt: ⁊ vna natura. Nec negamus trinitatem in vni/
us confeſſione ſubſtantie: ſed partium ſciſ/
ſiones: quas carnalis ſibi fingit intellectus horremus veraciſſime enim tres perſonas hoc vnum: ⁊ hoc vnum tres perſonas: pie ac fideliter confitemur patrem a nullo: fili/
um a patre: ab vtroqꝫ paraclitū. Naſci ſolū filiū a ſolo patre: ſpiritum vero ſanctuz ab vtroqꝫ procedere. Tres itaqꝫ vnum ſunt: ⁊ vnum tres: non diuiſi natura: vt terra: aq̃: ⁊ ignis: non perſonarum diſiunctione: vt tres homines eiuſdem nature: non ſitu lo/
corum: vt ſtagnuz: ⁊ fluuius deriuatus ab ipſo: ſed nec omnino vt omnia que creata ſunt: quia non poteſt opus opifici: aut fa/
ctura coequari factori ſuo: nec poteſt figmē/
tum in euz qui ſe finxit operatione ſubſtol/
li. Quia tamen inuiſibilia eius que exſupe/
rant oēz ſenſum: nō poteſt infirmitas capti/
uitatis nr̄e: niſi per res viſibiles contēpla/
ri ſtudeat ſaltem ſeipſum homo: cum de il/
la maieſtate loqui cupit: ad creaturas nobi/
liores contemplandas extendere: vt eſt in rebus viſibilibus: lux ⁊ in inuiſibilibus ꝓ/
pria que hoc cogitat anima ⁊ ſeipſum ho/
mo cōprehendere poteſt: inueniet in ſeipſo ſimilitudinem dei. Si etiam ſemetipſum cōprehendere nequit: ſtudeat incunctāter credere ſpiritualibus viris quibus datus eſt ſpiritus ſcrutans omnia ⁊ etiam ꝓfun/
da dei ⁊ ſuam imprudentiam ab hac teme/
ritate cōpeſcat: Iniquum eſt eniz in circū/
ſcriptum lumen corruptibilibus coequare corporibus: quibus ſtultum eſt vel animaz aut angelum compare: ⁊ ſatis eſt infidelis ⁊ improbus qui ſeipſum diſcutere neſciēs: deum qui ſupra ſe eſt: (ſicut vere eſt:) com/
prehendere ſe poſſe ratione confidit. Non igitur diuinam ſubſtantiam aut vnum de/
um: quem trinum eſſe audis: ſic in tres ꝑ/
ſonas diuiſam putes: vt tria diuiſa arbitre/
ris ſicut oliua: mirtum: ⁊ palmam: que di/
uerſe ſunt natura ⁊ genere: ſed nec vt tres oliuas: que vnius ſunt nature: ſed tamen corporuz ꝓprietate diſiuncte: neqꝫ vt tres ramos vni radici infixos: vt ſubſtantiā ra/
dicē ⁊ tres ramos ipoſtaſes arbitreris iux/
ta aliquorum perfidiam: quod eſt inducere quaternitatem: ſed ſi coactis aliqua neceſ/
ſitate: figura viſibilis accipienda eſt: ſaltem quod nobilius eſt in rebus ratione caren/
tibus. Lucem iſtam accipiamus quam cō/
ſtat illius vere lucis habere qualemcunqꝫ imaginem: que non tam oculos exteriores reproborum hominuz q̃z corda illuminat
electoꝝ: ⁊ ex q̄ manat ſemꝑ illa lux q̄ illu/ Joān. 1.
minat oēz hominē venientem in hūc mū/
dum: ⁊ ꝓcedit ille calor qui viuificat om/
nia. Siquidem ex luce iſta que vocatur ſol ⁊ radius indeſinenter naſcitur: ⁊ calor in/
deſeſſe procedit: qui etiam ſic ad terram ꝑ/
ueniunt: vt ex fonte quo prodeunt: non re/
cedant: haud dubium ꝙ in typo filij gnoſ illuminare deſcendit non recedens ab eo: qui ſe miſerat pater: ⁊ in typo ſpiritus ſan/
cti: qui cum eo nobis pariter donatus eſt vt nemo gelu pellens deſidit: ſiue nos igni

charitatis accendere ad amandum: quatenus ⁊ in luce que chriſtus eſt: videamus quid ſit agendum: ⁊ in calore ſpiritus ſancti operari valeamus quod noſcimus. Habes ergo in vno ſole myſterium trinitatis habes multo melius ꝗ̃ in corporibus tribus: ⁊ tamen a puritate illa quam creator ſolus oſtendit cum dicit. Pater in me eſt ⁊ ego in patre: ⁊ qui diligit me: ſermonem meum ſeruat: ⁊ pater meus diliget eum: ⁊ ad eum veniemus ⁊ manſionem apud eũ faciemus: amplius longe es ꝗ̃ ortus diſtet ab occidente: q2 ſol cum ſuo radio venire nequit: venit autem pater cum filio: haud dubium ꝙ in ſpiritu ſancto. Non enim poteſt vbilibet eſſe ſine filio pater: aut quoq̃ ſine patre ne filius aut Spiritus ſanctus: quia vbique pater eſt: vbique Spiritus Sanctus: ⁊ totus in patre filius eſt: ⁊ in filio pater: totus in vtroque Spiritus Sanctus: ⁊ in eo pater ⁊ Filius: quia vnum ſunt. Unde ⁊ ſimpliciter eſſe dicitur vnus: qui eſt veraciter trinus deus: quia ſic ſunt veraciter tres perſone: vt alia ſit in alijs: ⁊ nulla vnquam ab alijs queat eſſe diuiſa. Quia ſi radius ⁊ calor ſolis ſic veraciter duo ſunt: vt tamen nulla poſſint ratione partiri: quante cecitatis eſt non poſſe credere trinum Deum niſi vnitatis veritas elonget in fide? Inter calorẽ ⁊ ſplendorem ſciſſionem facere nequis: ⁊ tamen eos non dubitas eſſe duos: ⁊ diuinam vis ſubſtantiam ſcindere: vt trinum deum credere poſſis. Item ꝙ his nequius eſt: neſcio que tria preter ſubſtantiam noua ad inuentio aſſignare preſumpſit: vt in altero vnitas: in altero trinitas demonſtretur: quaſi cum ſubſtantiam illam igneam que in celo eſt: ⁊ radium qui ex ea naſcitur: ⁊ calorem vnum ſolem eſſe dicimus: Quartum aliquod ſolis nomine aſſignamus: ⁊ non potius hoc dicentes ſciſſionem fugimus illorum: tamen ⁊ vnitatem in qua manent indiuiſe monſtramus. Quid enim vidiſti in ſole niſi illa tria? Aut quid ibi aliud oſtendere poſſumus dicentes ea eſſe vnũ ſolem: aut vnam ſubſtantiam: niſi hoc tantum ꝙ eſſet illa tria oſtendimus indiuiſa? O humana temeritas quam ceca ſemper. O inimica ſemper humane pietati preſumptio. Si ſic extimaſti ſimplicem diuinam ſubſtantiam vt ſeorſum a perſonis cogitaueris illam. Sabellium ſub Arrio palliaſti. Si ſeorſum a ſubſtantia tres perſonas. Arrium ſub Sabellij palliatione excuſas. Non hoc ſancta animalia clamant: non hoc cantat Dauid in decacordo Pſalterio: non vtiq̃ Seraphin que vidit Eſaias: ſed ſenſus animalis ſibi iſta compoſuit. Sancta vero animalia quid cantent audiuimus: ſed iterum atq̃ iterum audire non pigeat quod ſemper electos dei dicere ⁊ audire delectat. Sanctus: Sanctus: Sanctus: dominus deus omnipotens qui erat ⁊ qui eſt ⁊ qui venturus eſt. Hoc fidei teſtimoniũ plus eſt contemplari animo quam ore proferre. Si diſcuti queritur hebetatur ſenſus ⁊ non ſufficit egena capacitas puritatem verbi huius in diſcuſſione ſeruare. Sabellius enarrare voluit: alliſa eſt nauis eius in ſiccum. Arrius vitare querens: deiectus eſt in limum profundi. Sabellius enim dixit vnam deum eſſe perſonam: pro ſuo velle: eſſe patrem eſſe filium: ⁊ eſſe Spiritum Sanctum. Arrius hoc deteſtans tres perſonas fatetur eſſe: quot nephas eſt dicere: diſtinctas eſſentia ⁊ maieſtate: in laudare ergo deum niſi ſunt: ſed exciderunt: quia cum ſanctis animalibus nihil erat illis commune: de proprijs loquebantur: ⁊ ideo exciderunt a fide: ſicut per ſe ipſam veritas dicit. Cum loquitur mendacium: de proprijs loquitur quia mendax eſt ⁊ pater eius: quia contra ſancta animalia clamant Deum trinum ⁊ vnum: laudant eum in Pſalterio ⁊ cythara ſicut audierunt in Pſalmis. Confitemini domino in cythara: in pſalterio decem cordarum

pſallite illi. Cantate ei canticum nouum: bene pſallite ei in vociferatione: quia rectum eſt verbum domini ⁊ omnia opera eius in fide. Verbo domini firmati ſunt: ⁊ ſpiritu oris eius omnis virtus eorum. Ipſe dixit ⁊ facta ſunt. Ipſe mandauit ⁊ creata ſunt. Hos pſalmi verſiculos ad quid proponere voluimus: in ſequenti monſtrabitur. Nunc autem quantum ipſa donauit: de qua ⁊ loqui cupimus: diuina maieſtas: Pſalterium decem cordarum: quod proprie eſt in cauſa: ſacra myſteria perſcrutemur: quia nequaquam inſtrumentum illud tam celebre nomen ſuſcepiſſe credendum eſt: vt ex eo liber pſalmorum tale vocabulum ſortiretur: ſi magnum in eodem vaſe non lateret fidei ſacramentum cum vtiq̃ minima queque: ⁊ que plerunque audita ipſa faſtidiunt: habere myſteria notum ſit: quorum eſt numerus infinitus. Neceſſe eſt ergo vt multis preferatur myſterijs: ex quo multis prelatus notum ſibi vendicat liber iſte. Liber vtiq̃ pſalmorum: qui non modo que diuina ſunt referat: ſed per quem diuinitati paratur: iter vt ad noſtrorum penetralia cordium inuitata deſcendat. Pſallamus ergo ei inhoneſte: ſed vt iubeamur ſi ſufficimus ſapienter. Nec tantum in decacordo pſalterio in quo preceptorum decalogus ⁊ totius ſumma fidei continetur: verumetiam ⁊ in cythara pſallendum eſt: quia ⁊ ipſa in diuina pagina ſatis celebris eſt: ⁊ in ſacris voluminibus non minus quam pſalteriũ reperitur. Quam multum tamen diſtet inter vtrunq̃ ignorare non poſſumus: ſi illorum alta myſteria vigilanter penſamus. Cythara nouum hominem qui ſecundum deum creatus eſt: ſimul cum ſuo corpore: quod eſt eccleſia manifeſte deſignat: cuius ſumma myſterij in tribus ſuperextenſis cordis ⁊ concauitate conſiſtit. Concauitas cythare que ſit audiamus: niſi quis abrenuntiauerit omnibus que poſſidet: non poteſt meus eſſe diſcipulus. Et iterum. Nolite theſaurizare vobis theſaurum in terra: quia vbi eſt theſaurus tuus: ibi eſt ⁊ cor tuum: quod cum recte feceris ⁊ tenueris: tunc te ad electorum numerũ pertinere confidas: cum tribus ſpiritualibus cordis laudas aſſidue deum tuum. Harum prima corda operatio eſt: ſecunda lectio: tertia pſalmodia: vel certe prima fides: ſecunda ſpes: tertia charitas: ⁊ hoc maxime cum ſcribatur ſola vti in libro Apocalypſis. Ne igitur cauſeris literarum inopiam: ⁊ ob hoc differas conuerti ad Deum dedit in diem: breue admodum eſt: ⁊ cunctis pene diſcibile quod audiſti. Vende omnia que habes: ⁊ da pauperibus: ⁊ habeto ſicut expedit cordas iſtas: ⁊ ſufficere tibi poſſunt ad eternam ſalutem. Quia tamen inter perfectum ⁊ perfectum: dictura eſt: cum conſtet luce clarius aliam eſſe perfectionem que pertinet ad vitam actiuam: aliam que pertinet ad vitam contemplatiuam. Sic accipienda ſunt duo vaſa iſta: que ſimul ſcribuntur: vt in altero quod vocatur Pſalterium: accipiamus illã iuſtitiam: que proprie pertinet ad amorem dei: in altero quod eſt cythara: illam que ſpectat ad amorem proximi. Si ergo te delectat contemplatio dei: ⁊ cupis ⁊ ſufficis ſpeculatione ſuſpendi accipito ſecretius decacordum Pſalterium: ingredire ad Archana myſteria: infra cellaria cordis tui: ibi forſitan ſpeculari incipies quod oculus non vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis aſcendit. Nec mirum ſi tanta prerogantia myſterij in Pſalterio manet: quia per ipſum paratur iter paraclyto veniendi ad nos: ⁊ ipſe ſpiritus: vt teſtatur Apoſtolus: ſcrutatur omnia: etiam profunda Dei. Diximus autem ſuperius quod ⁊ ſepe dicendum eſt: ꝙ ſimplici illi nature que Deus eſt: cuius vt (ait) Pſalmiſta: ſapientie non eſt numerus: cuius magnitudinis nõ eſt finis: nõ poteſt humanis verbis certa ſimili

ſudo aptari:quia neceſſe eſt vt cedat quan
titas illi magnitudini : que quantitatem
non habet:⁊ viſibilis forma inuiſibili na/
ture:⁊ comprehenſibile corpus incompre
henſibili deitati. Si enim tãtus eſt vt eius
immenſitas capi nequeat:ſi tam ſubtilis ⁊
inuiſibilis : vt eius ſpecies videri non poſ
ſit:que nam poteſt eſſe figura que illi con/
grue poſſit aptari ? Quid igitur ? Cenſe/
mus his omnino ſuper ſedendum ne ali/
ter ſermo accipiatur ? Si ſic expedit : fru/
ſtra iam fateamur eſſe ſcripta:fruſtra in di
uinis libris tam veteris teſtamenti:q̃z no/
ui:ad ſignificandum repoſita. At ſi cibus
diligenter excoctus: ne noceat ſtomacho
pertimeſcitur:multo magis timenduz eſt:
ne crudus appoſitus:magis abſit. Nequa
q̃z vt oppinor:trinitatem abnegaret. Sa/
bellius ſi ſane intelligeret verbum verita/
tis dicentis. Ego ⁊ pater vnum ſumus. Et
audi iſrael. Deus tuus vnus eſt. Nequaq̃z
vnitatis fidem laceraret. Arcius ſi ſubſtan
tiam trinitatis vnius eſſe nature: ſentiret.
Sic ſic qui male intelligit quod ait domi
nus. Ego ⁊ pater vnuz ſumus de facili po
teſt labi in errorem Sabellij. Et qui male
intelligit quod ait Joannes. Tres ſunt qui
teſtimonium dant in terra:Spiritus. ſan/
guis ⁊ aqua:⁊ tres ſunt qui teſtimonium
dant in celo:pater:verbum:⁊ ſpiritus ſan/
ctus:de facili coniungitur tertio : quorum
alius trinitatem:alius vt diximus: vnitatẽ
negauit. Nos autem opitulante deo: ⁊ per
ſanctorum orthodoxorum patrum gradi/
entes itinera:in quoruz explanatione: plu
res ſuſtinuerunt labores. Confiteamur de
um vnum:⁊ ſumme vnum. Confiteamur
trinum ⁊ veraciter trinum:patrem a nul/
lo:filium a patre:non factum:non creatũ:
ſ; genitũ:ſpũz ſctũz ab vtroq; nõ ſctũz nõ
creatũ:nõ genitum:ſed procedentẽ. Cõfi/
teamur eum ſic procedere a filio vt tamen
hoc ipſum filius a patre habeat:a quo eſt:
non donatione gratie:ſed ſimplicis vitate
nature. Oſtendit hoc filius vbi dicit. Cuz
venerit paraclitus quem ego mittam vo/
bis a patre. A patre inquit:quia ſicut ipſe
eſt a patre:ita ⁊ ſpiritum ſanctum habet a
patre;quia ſicut pater nunq̃z eſſe potuit ni
ſi quod eſt:ita nec filius:nec Spiritus ſan
ctus. Neq; enim quia filium a patre eſſe di
cimus:⁊ a patre ⁊ filio:ſpiritum ſanctum:
idcirco aliquid prius:poſterius:vt in trini
tate eſſe fatemur:ſed cõfitemur totas tres
perſonas coeternas ſibi eſſe : ⁊ coequales:
Pſallamus ſuper hoc in decacordo pſalte
rio:fide potius ⁊ intellectu q̃z voce. Poſ
ſumus enim aliquid intelligere : non vt
iam poſſimus ſcire quomodo eſt: ſed vt
credere poſſimus quod eſt. Diximus ſupe
rius nullam eſſe ſimilitudinem que tante
maieſtati poſſit ſufficienter aptari: ⁊ tamẽ
plura eſſe myſteria: que ad ſe inueſtigan/
dum conſtituit ſecundum illud ſupra me
moratum : quod per Joannem dicitur.
Tres ſunt qui teſtimonium dant in terra.
Spiritus aqua ⁊ ſanguis. Et faciamus ho
minem ad imaginem ⁊ ſimilitudinem no Bch
ſtram. Et multa alia quorum ad preſens
mentionem facere non eſt locus. Inter ce
tera ergo opera domini : que myſterium
exibent trinitatis magnum tenet locum
decacordum Pſalterium. Eſt enim vt di/
ximus:vas vnum muſicum:quod ⁊ ſi di/
uidi per partes poteſt quia corpus eſt non
tamen vt eſſe poſſit dececordum Pſalte/
rium:quam diu ergo Pſalterium eſt indi
uiſum eſt. Si diuiditur in partes : mox
eſſe deſinit id quod erat. Igitur vas ip/
ſum vnum eſt : ſed tamen triangulatum:
ſed tamen in tribus cornibus miro modo
conſiſtens. Adeo enim tria cornua ipſa
vnitas poſſidet indiuiſa:vt ⁊ tria videan/
tur eſſe vnum : ⁊ vnum tria : quod me/
lius in ipſa figura cerni poteſt : q̃z ver/
bis competentibus explanari. Non eniz
aliquod trium ſi totaliter horum quod
liber contemplari volueris : (hoc eſt) pro
quantitate duarum linearum que con/
ueniunt in angulo vno diſtincte ibi oc
cupat partem ſuam ⁊ aliquid ſeorſum:
a duabus attingit : ſed ipſa in diui/

ſa ſimilitudo ſubſtantie mirabiliter ſufficit
ad ipſa tria:ita vt in vno quolibet duo ne/
ceſſarie accipiantur. Si ergo ad contem
plandam illius ſumme eſſentie vnitatem
que non eſt corpus ſed ſpiritus:aliquid ve
ſtigium ſimilitudinis res attrectabilis ha/
bere poteſt:q̃z ſit hoc multis alijs preferẽ/
dum facile intelliget vir peritus:q̃zuis nõ
corpus ipſum:tanto huic deſeruiat ſacra/
mẽto:ſed forma. Neq; enim in hoc celeſti
organo de tribus diſſimilibus rebus agit:
vt ſunt:panis:vinuz: ⁊ oleũ:vt ſunt aqua
ſanguis ⁊ ſpiritus:⁊ his ſimilia:in quibus
ſm quid inuenitur miſterium trinitatis:
ſed de forma ipſa que trina eſt : ſed tamen
ſimplex ⁊ indiuiſa:de figura ipſa vel arce
que vocat pſalteriũ. Qui hoc minus intel
ligit:neſcio vtrũ ſane valeat itelligere que
ſequunt. Nauis vnũ eſt vas:nec tamen ex
vno ligno:ſ; ex multa lignoꝝ materia:ma
nu artificis diligenter extructum. Signi
ficari autem in naui orthodoxam eccleſiaz
nulli ſane ſapienti dubiũ eſſe poteſt quero
vbi ſit hec figura:reſpõdebis in naui : que
ro quid ſit nauis:formã mihi:credo non li
gnoꝝ ſiluã oſtendes. Non enim ligna ipſa
de qbus cõpoſita eſt nauis:naturaliter:na/
uis ſunt:ſicut naturaliter ligna ſunt : ſed
illud vas dicitur eſſe nauis : quod ex eis
conſtat eſſe compoſitum. Sicut nec lapi/
des aut cementuz ſimpl̃r murus ſunt q̃uo
id quod ſunt:ſed quod ex eis eſt cõpoſitũ:
murus ẽ. Poſſumus mille talia exiberẽ exẽ
pla:ſed tamẽ fideli pauca infideli nec mul
ta ſufficiũt. Sic ſic celeſte organum diſcrete
conſidera:⁊ mirũ illd quod querimus: ſpe
culari valebis. Accipienda ſunt ergo tria
cornua in triũ ſimilitudine pſonarum: nec
confuſe vt quod vel referas ad patrẽ:quod
velis ad filiũ vel ad ſpiritũ ſanctũ:ſ; diſtin
cte prout res expoſtulat: vnumquodq; in
miſterio proprietatis ſue : vniuerſum ve
ro vas ipſuz in ſimilitudine diuine ſubſtan
tie que vna eſt trium nõ in partes diuiſa:
ſed tota ſimul nimirũ.q; in patre eſt filius
⁊ ſpiritus ſanctus:in filio pater ⁊ ſpiritus
ſanctus in ſpiritu ſancto:pater ⁊ filius: q;
vnũ ſunt. Neq;.n. audemus dicere vnus
ſunt:ſed vnũ:niſi quãdo addit deus. Cum
enim dicimus vnũ ſunt:ſubſtãtiã vnã tri/
um accipimus in hoc vno:ſicut ⁊ veritas
ipſa dicit. Ego ⁊ pater vnum ſumus. Sic
igitur tria cornua trinitatẽ deſignari:inte/
gritas pſalterij vnitatẽ. Et hoc q̃z mirabi
liter diligẽter attende : aliud ſonat vnus:
aliud ſonat vnitas. Unus.n.abſolute dici
neqt:niſi de vna pſona. Unitas vero pprie
dici non poteſt niſi de duobus ad minus.
Neq;.n.cuz iubemur cõſiſtere in vnitate
ad ſingularez pſonam referri poſſe creden
dũ ẽ. Licet ad populũ ad cõuentũ:ad plebẽ
Cũ.n.dicit abſolute:vnus eſt: hic aut ille
nõ eſt in loco ille niſi vnus:pſonã incũctã/
ter intelligo:cũ vero dicit:vnitas eſt in lo/
co illo:profecto nihil aliud itelligimus: q̃z
multoꝝ cor vnũ ⁊ animã vnã:hoc eſt vnã
voluntatẽ ⁊ vnũ cõſenſũz. Si vero ſic dici
tur. Unus eſt in loco illo:vt protinus ad/
dat quaſi:poteſt vnus:accipi de collectio/
ne multoꝝ:vt vnus populus:vna plebs.
Sic igit cũ dicimus:pater ⁊ filius ⁊ ſpiri/
tus ſanctus:nõ audemus dicere vnus ſũt:
niſi cõſequẽter addat deus. Si ergo dici/
mus tres pſone:vnũ ſunt: catholica cõfeſ/
ſio eſt. Et ſi dicimus tres pſone vnus deus
ſunt catholica confeſſio eſt. Qui autem di
cit pater ⁊ filius ⁊ ſpiritus ſanctus vnus
ſunt:Sabelliane hereſeos aſſeuerator effi/
citur. Cõſtat igit q; neq; trinitas neq; vni
tas:de vna perſona ſimpliciter dici poteſt.
Sed trinitas dicit de tribus pſonis. Uni/
tas de ſubſtãtia vna:nõ vnius pſone:ſ; ip/
ſaꝝ triũ pſonaꝝ. Qua in re notãdũ ẽ q; ne
q; in hoc verbo quod eſt trinitas : pſonas
ipſas:neq; in hoc nomine qd ẽ vnitas ſub
ſtãnã ſimpliciter intelligimus:quaſi eo ip/
ſo intelligamus eſſe perſonas quo intelligi
mus eſſe tres aut eo ipſo intelligimus eſſe
ſubſtantiã quo intelligimus eſſe vnã: quia
poſſumus aliqua tria intelligere que non
ſunt pſone:⁊ aliquod vnũ quod nõ ſit ſub
ſtantia:vt tres horas noctis:⁊ vnaz noctẽ

cum vero adduntur illa ad que dicta ſunt
tria vel vnum: tunc intelligimus que ſint
illa tria ⁊ quid ſit illud vnum: tres: ſcilicet
perſone ⁊ vna eſſentia: quamuis a diui/
nis eloquijs vtriuſq; teſtamenti nomen
perſone vel ſubſtantie peregrinum ſit: nec
queat inueniri aliquod nomen in prophe/
Exo. tis ⁊ apoſtolis quo vna trinitatis eſſen/
tia demõſtret niſi deus ⁊ dominus: ⁊ aliqd
ſimile ⁊ illud quod dictũ eſt a dño Moyſi
qui eſt miſit me a duos: nec aliquod nomẽ
quo itelligant tres perſone: niſi in hoc qḋ
deus: deus: deus: ſanctus: ſanctus: ſanctus
⁊ ſiquod ſimile. Neq; enim propterea di/
cuntur perſone quia tres: nec ideo dici
tur ſubſtantia: quia vna trium. Diceren/
tur enim perſone etiam ſi tres non eſſent:
⁊ diceretur ſubſtantia etiam ſi vna non eſ/
ſet. Cum ergo queritur quot ſunt ipſe per
ſone? Reſpondemus tres: nec vna tan
perſona pater cum filio ⁊ ſpiritu ſancto eſ/
ſe putet ⁊ ſingularitas perſonarum: quod
falſum eſt ⁊ nõ magis pluralitas predicet.
Et cũ queriť de ſubſtãtia diuina: dicimus
eã eſſe vnã: ne qs ipſas tres pſonas inequa
les extimet aut diuiſas ignorãs verbũ dñi
dicẽtis. Ego ⁊ pater vnũ ſumus. Ad aliqd
ergo dicta eſt trinitas: ad aliquid vnitas.
Trinitas ad vitãdã ſingularitatem pſone.
Unitas ad cauẽdã vnius diuiſionẽ ſubſtã
tie. Aliud. n. portat vnitas: aliud ſingulari
tas: aliud pluralitas. Trinitas vt iã dixi de
cõmunione pluriũ dicta eſt: nõ de vna tm̃
pſona: q2 niſi ſingularitas eſt: vnitas eẽ nõ
poteſt. Singularitas autẽ diciť de vna ali
qua pſona: que ſola eſt: pluralitas de dua/
bus ⁊ ſupra ⁊ vti iam dixi: nõ vbi ſingula
ritas: ſed vbi pluralitas: ibi vnitas eſt: q2
igiť tres pſone ibi ſunt: nõ vna tm̃: ⁊ ipſe
iſeceſſibiles a ſeipſis: recte ibi ieſſe vnitas: ⁊
i ipſa vnitate pluralitas: nõ ſingularitas p̃/
dicať. Credimus ergo hãc ſbaꝫ q̃ vna ẽ eſ
ſe tres pſonas nõ vnã tm̃: ne ſingularitas
ſicut accidit Sabellio occurrat ꝓ vnitate:
⁊ tres pſonas: vnã ſubſtãtiã: nec ipſis trib9:
pſonis diuiſio ineſſe puteť. Credimus vnã

perſonam vocari patrem: quia habet filiũ
aliã vocari filiũ q2 habet patrem aliã voca
ri ſpiritũ ſanctum: q2 ab vtroq; ſpiratur:
(hoc eſt) q2 ab vtroq; procedit ⁊ ab vtroq;
donať: aut ſiqd dignius poſſe crediť: huic
ſancto nomini conueniẽť aptari. Nomẽ
ergo trinitatis a ſanctis ⁊ catholicis patri
bus nobis traditũ eſt: vt p hoc nomẽ vnũ
deũ eſſe tres pſonas veraciter itelligamus.
Nomen vnitatis: vt vnius eſſe ſubſtantie
illas tres perſonas confiteamur: (hoc eſt:)
vt credamus illas indiuiſas ⁊ inſeceſſibi/
les a ſeipſis: ita vt ſint ſumma vnum: ⁊ ve/
raciter tres. Cum autem dicimus deum
eſſe ſapientiam: vitam: charitateꝫ: iuſtitiã:
veritatẽ: ⁊ his ſimilia: ſecundum ſubſtãtiã
accipiẽdũ eſt. Similiter ⁊ nomẽ pſone ſm
ſubſtãtiã accipiẽdũ eſt: ita tamẽ: vt quomo
do dicimus deũ patrẽ: deũ filium: deũ ſpir
tũ ſanctũ: nec tñ tres deos: ſed vnũ deum:
ita dicamus pſonã patris eſſe ſubſtãtiã: p/
ſonã filij eſſe ſubſtãtiã: pſonã ſpiritus ſan/
cti eſſe ſubſtantiã: nec tñ tres ſubſtãtias ſꝫ
vnã ſubſtãtiã. Nõ credũt hoc Sabelliani:
quia neſciũt p viſibilia mũdi: cõſiderare in
uiſibilia dei: nec p res humiliores ⁊ mini/
mas: contemplari ſublimia. Uidemus ſepe
vnũ ignẽ ferro ſeu carbonibus adherẽteꝫ:
videmus flãmam ex eo genitaꝫ: que nihil
eſt aliud q̃ꝫ ſplẽdor igneus ex fomẽti ſubſtã
tia cõſpiſſatus. Sentimus in vtroq; eſſe ca
lorẽ qui ex igne pariter ⁊ flãma indeſinen
ter procedit: nec tñ tres ignes ſunt in quo
hec tria cernimus: ſed vnus ignis. Antiq
tamẽ patres diſputãtes aduerſꝰ arriũ qui
filij negabat eternitatẽ: flãmam ſiue ignem
ſimilitudini paterne dederũt: lucẽ filio qui
coeternus eſt patri. Ego autem tanq̃ꝫ fide
libus non infidelibus loquens: ignem pa/
tri: flammam filio conuenientius dari pu/
Exo. to: quia ⁊ flãma illa rubi que apparuit moy
ſi: filij ſimilitudinem gerit: ⁊ omnis flam/
ma que per lignum ſeu ſtipulam manifeſte
apparet: ſiquidem antea occulta eſt: in eo:
ꝙ ſic apparet in ſubſtantia palpali ⁊ terre
na: ipſius filij apparentis in carne ſimili/

tudinem gerit: ⁊ calor autem ſpiritus ſancti.
Rurſum in cõparatione illa qua dicimus:
tria hec vnus ſunt ignis: ⁊ vnus ignis hec
tria: ſi illa lux intelligitur tantum que lõgi
us diffunditur extra flammam non ita cõ
grue dari poteſt in ſecundo loco ſimilitu
do ipſius lucis quomodo flãme que ignis
eſt: preſertim quam aliud ſit ſapientia ge/
nita cuius ſimilitudo eſt in flamma aliud
ſpiritus ſapientie: qui eſt vnum de ſeptem
donis: cuius recte in luce illa longius diſ/
fuſa: ſimilitudo eſt: vtpote: que non eſt flã
ma: ſed de flamma procedit. Nec illud cu/
ius recte in luce illa ſimilitudo eſt: vt pote
que de igne ⁊ flamma procedit. Nec il
lud mouere debet ꝙ flamma que materia
liter latet in igne non ſimul a principio re
uelatur cum eo: quia nec filius a principio
voluit hominibus reuelari: ſed manſit in
abſcondito vſq; ad tempus ſtatutuꝫ: ſicut
⁊ per prophetam dicitur. Domine quis
credidit auditui noſtro: ⁊ brachium domi
ni cui reuelatum eſt. Et notandum ꝙ ci/
neribus non ſolum flamma tegitur: ſed
⁊ ignis quamuis amplius flamma: quia
in verbis teſtamenti prioris: plerunque
ipſe pater: ſepius autem filius qui eſt ver
bum patris in rerum immaginibus oc/
cultatur: que tamen ſi velud quodam
flatu ſpiritualis intelligentie exterſa fue
rit: mox apparet non ſolum pater qui de/
ſignatur in igne: verum etiam ſapientia
eius que eſt Chriſtus q ⁊ illuminat om
Ioa. nem hominem venientem in hunc mun/
dum: Uerum hoc contra Sabellium qui
nomina tantum vacua: ⁊ non etiam ſub/
ſiſtentes perſonas quas Greci dicunt ſub
Augu. ſtantias predicabat. Unde Auguſtinus
in libro de ciuitate dei. Non propter hoc
naturam ſummi boni ſimplicem dicimus
quia ſola eſt ibi nominum trinitas ſine ſub
ſtantia perſonarum ſicut Sabelliani puta/
uerunt: ſed quia eſt hoc quod habet exce/
pto ꝙ relatiue ad quã perſona ad alteram
Hiero. di: nec eſt ipſa. Et hoc qualiť intelligẽdum
ſit: docet Hiero. ſcribens ad Damaſum pa

pam: ꝓp eos qui ypoſtaſes aiũt q̃ꝫ decet: in
telligebãt. Interrogemus (inqt) qd tres
ypoſtaſes arbitrenť intelligi tres perſonas
ſubſiſtẽtes aiunt. Reſpondemus nos (in/
qt) ita credere: ſꝫ nõ ſufficit eis iſte ſenſus.
Quare non ſufficit eis iſte ſenſus? Qz ne/
ſcio qd aliud in hoc verbo conabanť expri
mere: p qḋ aut pſone ſingularitatem: aut
pluralitatem ſubſtantie conarenť aſſerere.
Sꝫ quocũq; illi ducanť ſpũ: quocũq; ſenſu
nos pſonas tres ſm ſubſtãtiam ꝯſitemur:
nõ ſm nudas voces. Scdm ꝙ et Scũs ac
venerabilis pr Bernardus abbas clareual Ber.
lẽſis in lib. de ꝯſideratione: ſcribẽs ad Eu/
genium papam. Nõ enim (inqt) noĩa va
cua ſũt: neq; abſq; ſignificãtia caſſe voces.
Querit enim qs: quõ hoc poſſit eſſe: ſuffi/
ciat ei tenere ſic eſſe: atq; hoc nõ rõni pſpi
cuum: nec tñ opinioni ambiguũ: ſꝫ fidei p
ſuaſum. Sacramẽtum hoc magnum eſt: ⁊
qdem venerandum nec ſcrutãdum. Quõ
pl̃alitas in vnitate: ⁊ hac vnitate: aut ipſa
in pluralitate. Scrutari hoc temeritas eſt:
credere pietas. Itaq; non caſſas voces: ⁊
noĩa vacua tres pſonas credere phas eſt: ⁊
tñ vna eſt ſubſtãtia trium: diuina ipſa natu
ra que di eſſentia: vt nihil ibi diuiſuꝫ: nihil
ſeceſſibile eſſe aliqs ſuſpiceť. Lꝫ ergo tres
pſone ſm ſubſtãtiam dicanť: lꝫ eſſentia pſo
naꝝ ſm ſubſtãtiaꝫ dicať: hoc tñ intereſt ꝙ
nomen pſone ꝑlatum in plurali numero
pluralitatẽ indicat: ſingularitateꝫ deuitat
⁊ nomen ſubſtãtie vnitatem retinet nihil
ſciſſionis aut diuiſiõis admittẽs. Quãuis
inq̃ꝫ pſone ſm ſubſtãtiam dicte ſint: ⁊ quã
uis eſſentia ſm ſubſtãtiam dicta ſit: hoc tñ
intereſt ꝙ nomen pſone pluraleꝫ admittit
numeꝝ: ita vt tres eſſe dicantur: eſſnetia
vna trium modis oĩbus execrat ſciſſionẽ:
nõ q2 nomen iſtud hꝫ hoc in ꝓprietate ſui:
ſꝫ q2 ita poſitum eſt a prĩbus vt eſſet quo
reſpõderemus hereticis querẽtibus a no/
bis: que tria? vel qd vnum? q̃ꝫuis melius
quereremur: quõ vnum tria? ⁊ tria vnuꝫ?
q̃ꝫ que tria ſint ⁊ qḋ vnũ? q2 nõ aliḋ eſt ibi
vnũ: ⁊ aliud tria: ſꝫ ad aliḋ. Nõ aliḋ dixiſꝫ

ad aliud: quia ipſe quidem tres perſone ſunt vnum: ⁊ hoc vnum ipſe tres perſone: ⁊ tamen ad aliud dicte ſunt ibi tres perſone: ad aliud vna ſubſtantia vel eſſentia: quia illud dicitur vt intelligantur etiam tres: iſtud vt intelligatur quod ipſi tres non ſunt a ſemetipſis aliqua partium ſciſſione diuiſi. Neque enim aliqua pars eſt ibi pater ſicut radix arboris: que quodammodo a nullo eſt: alia filius vt ſurculus: quia a radice in qua ⁊ manet: aſcendit: alia ſpiritus ſanctus ſicut cortex que pertinet ad vtrunque: quia nulla corporalis imago poteſt ſummam illam exprimere vnitatem in qua non eſt minus aliquid in ſingulis quam in tribus: quamuis ſi illa tria que proprijs exprimuntur vocabulis non ſunt tres arbores: ſed vna arbor: quid mirum ſi tres perſone dicuntur eſſe pater ⁊ filius ⁊ ſpiritus ſanctus: ⁊ tamen vnus deus: vna eſſentia: vna natura? Ubi enim vnitas ibi gaudium: ⁊ vbi diuiſio ibi meror. Quocirca ſi illud gaudium inextimabile eſt: reſtat vt illa vnitas ineffabilis ſit. Sed ſi trinitas perſonarum in cornibus deſignata eſt: in quo vnitas? Nam multum intereſt inter aſſignationem trinitatis ⁊ aſſignationem vnitatis: ⁊ non eodem pondere rationis demonſtratur vtrunque. Non enim inuenio aliquod quartum quod poſſim oſtendere ſciſſitanti: quomodo oſtendimus illa tria: ⁊ ideo neceſſe habemus reducere mentis oculos ad tres ipſas perſonas: in quibus aſſignauimus trinitatem ⁊ dicere tria ipſa eſſe vnum: eſſe vnam ſubſtantiam: vnum deum: quomodo vt non rem ſimilem: ſed diſſimilem dicam: tribus Juda: ⁊ tribus Beniamin: ⁊ tribus Leui: que remanſerunt filijs David: ⁊ templo domini: vnus ſimul populus dicte ſunt. Neque enim cum dico: vnus populus: quartum aliquid aſſigno: ſed dico quod vnitas eſt in tribus illis: eo quod non ſint ſciſſe vel diuiſe a domo David quomodo relique decem tribus. Quid ergo cum ita ſit: quid poſſum oſtendere cum interrogor de vnitate: niſi quod vas ipſum in quo ſunt tria cornua: vnum eſt. Quia tamen aliud eſt eſſe vnum: aliud eſt eſſe diuiſum: ſiquidem hec duo contraria ſunt ſibi adinuicem: videntur quodammodo hec duo contraria pugnare aduerſus illa tria: dum mera vnitas vnit illa tria: vt loquar improprie: mathematice numerat: apta diuiſio ſcindere ⁊ partire. Igitur nec per hoc quod dicitur aliquid vnum eſſe: nec per hoc quod dicitur aliquid eſſe diuiſum notatur aliqua ſubſtantia: ſed ſunt quedam voces intellectuales: quibus innuitur aliquam ſubſtantiam eſſe diuiſam: aliquam eſſe indiuiſam ſimpliciter. Igitur nec vnum eſſe nec diuiſum notat aliquid ſubſtantiuum: ſed ſunt quedam voces intellectuales quibus innuitur aliquam ſubſtantiam eſſe vnam: aliquam eſſe diuerſam. Tenuit autem horum vnum Arrius: alterum catholici tenent. Nam vox ipſius Arrij ſciſſionem ſonabat: que poſſet notari in tribus virgulis a ſeipſis diſtinctis.

Figura Arrij ſic. 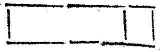

Figura catholicorum 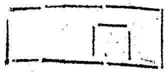

vox catholicorum vnitatem: que notatur in figura triangulata. Uerum quia aliud intelligimus in ipſa ſimplici natura: cum dicimus deum eſſe trinum: aliud cum dicimus trinitatem eſſe vnum deum: non incongrue infra ipſa tria cornua pſalterij: figura quedam rotunda fieri conſueuit: vt in ipſa: videlicet: rotunditate intelligamus veriſſimam vnitatem ſubſtantie. Igitur figura ipſa rotunda que manet media inter tria cornua: non eſt accipienda quaſi ſubſtantia: quia nec eſt. Eſt enim ſubſtantia totum vas: ſed quaſi quedam vox materialis predicans totius vaſis (hoc eſt) ſubſtantie vnitatem: ne quis cum audit trinum: putet eſſe diuiſum. Igitur ⁊ ſi tria cornua trinitatem predicant: ⁊ circulus vnitatem: non ideo tamen ſicut tria cornua tres perſonas: ita orbiculus ille: quartum aliquod deſignat: quaſi diuina eſſentia quartum aliquod ſit. ſed innuit tamen trium perſonarum vnitatem: ⁊ tantam vnitatem: quanta in nulla re ſimili inueniri queat: ⁊ in ipſis cornibus ſimile aliquid notari queat: ſi id quod eſt in eis extremum vel acutum: pro voce accipitur materiali: vt neque in

neque in quo dicitur trinum: quod vnum eſt: neque in quo dicitur vnum quod trinum eſt: patiatur veritas detrimentum: propter hoc enim cum ſint tres perſone: vna ſubſtantia dicte ſunt: quomodo tria cornua illa: vna res: vna ſubſtantia: ⁊ vnum vas: quomodo autem dixi ſimilitudinarie quid non cauſatiue: quia aliud eſt dare imaginem: aliud eſt exprimere cauſam. Ubicunque ergo occurrit: vt ita poſitum ſit: quomodo: vel ſicut: ſic accipiatur vt intelligitur his qui ſcribit: quia (vt ait vir sereniſſimus Sanctus Hylarius in libro de Trinitate) non ſermoni res: ſed rei eſt ſermo ſubiectus: oportet enim lectorem diſcutere ſcribentis intentionem: non improprietatem verbi: que vix in tam altis rebus pro loquendi inopia ſeruari poteſt. Si enim quartum aliquod eſſet eſſentia diuina: non dicerent ſancta animalia: Sanctus: Sanctus: Sanctus dominus Deus omnipotens: ſed dicerent ſimul o tres Sancti: ⁊ poſtea ſubiungerent: dominus Deus omnipotens: quia illi tres: ⁊ iſte vnus. Sed quia ideo dicitur vnus deus: quia non ſunt diuiſe tres perſone: ſicut nec tria cornua vaſis huius: dicitur quidem ſemel: Sanctus: propter patrem: ſemel propter filium: ſemel propter Spiritum Sanctum: ⁊ ad extremum datur cauſa: quare non ſunt auſi dicere: o tres Sancti: cum addatur in fine: dominus Deus omnipotens. Quapropter ⁊ ſi cornua ipſa pſalterij: indiuiſa ſunt ⁊ totum ſimul poſſident ipſa tria: ita vt extra ea non ſit aliquid exigendum: ſed totum fatendum ⁊ confitendum: quia tria vnum ſunt: extremitates tamen eorum videntur ⁊ ipſe: ſicut ⁊ circulus voces eſſe materiales: vt quomodo extremitates ipſe indicant tria cornua: ⁊ rotunditas vaſis integritatem: ita tres ipſe extremitates videantur clamare: Sanctus: Sanctus: Sanctus: rotunditas autem: dominus Deus Sabbahoth: quia ⁊ quod acutum eſt: perſonam indicat: ⁊ quod rotundum non vnius perſone: ſed ipſarum trium perſonarum veram ⁊ ſimplicem vnitatem. Scimus enim quod in circulo: nulla eſt anguli differentia: ſed eſt quodammodo circulus ſumme vnum. Si hoc de aliqua re preter quam de Deo dici poſſit: eo quod res rotunda tota ſimul in ſeipſa eſſe vniformem videatur: ⁊ non ſit in ea aliquid quod angulis: ſiue cornibus oſtendatur diuiſum. Si ergo ſic eſſet Deus in ſubſtantia vnus vt non eſſet trinus in perſonis (quod falſum eſt) ei profecto figura vnius virgule: ⁊ neque figura rotunda: neque triangulata in tanto myſterio conueniret. Et ſi ita eſſet trinus vt non eſſet etiam vnus Deus: ſic ei conueniret figura trium virgularum: vt ei neque triangulata: neque rotunda conueniret. Quia vero in perſonis trinus eſt ⁊ in ſubſtantia vnus: neque vnius virgule: neque trium maxime inequalium ⁊ disiunctarum ei in myſterio conuenire dignoſcitur: ſed potius triangulata pariter ⁊ rotunda: iuxta quod in libro Apocalipſis: ipſe ſibimet teſtimonium perhibet: dicens. Ego ſum Alpha ⁊ ω. ſecundum hoc enim forma Pſalterij decacordi vtriuſque huius elementi figuras demonſtratur habere. A. O. Siue Apoca. ergo extremitates trium cornium: ſiue triangulatum elementum: quod grece dicitur Alpha: nihil aliud ſonat quam Sanctus: Sanctus: Sanctus: ⁊ ſiue rotunditas illa que inter tria cornua ſculpta eſt: ſiue elementum rotundum: quod eſt. O. nihil aliud reſonat quam dominus Deus omnipotens: tibi eſt gloria ⁊ imperium in ſecula ſeculorum. Amen. Apoca.

Hylari. (margin)

¶ Explicit Diſtinctio prima. Incipit Diſtinctio ſecunda libri primi.

Quia vidimus annuente Deo: quomodo tres perſone ſint vnus deus: ⁊ vnus deus tres perſone: ſupereſt querere ⁊ inueſtigare: quomodo totus pater intelligatur eſſe in filio: ⁊ totus filius in patre: ⁊ totus Spiritus Sanctus in patre ⁊ filio. Ut autem (preſtante domino) dari

queat:recurrendum eſt ad exempla. Neque enim quod ſcriptum eſt de rebus humanis:longe diſſimile eſt a diuinis: alienum eſt a fide per diſſimiles ſimilitudines aſcendere ad notitiam creatoris:nec diuerſum a ratione aſſignare aliquid in diſtantibus rebus:quod longe altius veruʒ eſt: cum hoc aſſeritur in creatore. Nam ſi lux candele que deficit ad momentum: lux quomodolibet dici poteſt: quanto id verius dicitur de luce Solis:que tam indiſſimiliter maior eſt:⁊ non ad horam deperit vt lux cādele:ſʒ ɔtinua manet? Sic ſi ꝗ creatura dr̄ aliqd qđ ſit bonū ⁊ felix:neceſſe eſt vt dicat̄ verius de eo qui ſine q̄litate aut q̄ʒtitate:bonus ⁊ felix eſt:h̄n̄s eſſentialiter in ſeipſo ꝙ cōicet ex ipe electis ſuis:ſicut per imaginem ⁊ ſilitudinē ſuam:ſicut ꝑ grē largitateʒ. Quocirca:q: ipſe in vnitate trinus eſt:q̄ſiuit ſemp ⁊ queret:q̄uo plures homines ⁊ diuerſi populi conueniret in vnum: ſciens ꝙ nulla poſſit eſſe felicitas vbi ſciſſio ⁊ diuerſitas eſt. Omne eniʒ Regnum in ſeipſum diuiſum deſolabitur. Inde eſt ꝙ filius orat pro electis ſuis vt ſint vnum ad ſue ⁊ patris ſui ſilitudinem vnitatis: dicens ſic. Pater ſancte ſerua eos in nomine tuo quos dediſti mihi:
Joan. vt ſint vnum ſicut ⁊ nos. Et hoc quidem de Apoſtolis. Deinde poſt pauca que retulit:adiecit ⁊ ait. Non pro his rogo tantum: ſed ⁊ pro eis qui credituri ſunt per verbum eorum in me: vt omnes vnum ſint:ſicut tu Pater in me:⁊ ego in te: vt ⁊ ipſi in nobis vnum ſint. Et paulopoſt. Ego claritatē quam dediſti mihi dedi eis vt ſint vnum ſicut ⁊ nos vnum ſumus. Certe audiuimus ex verbo veritatis q̄uo nos velit filius eſſe vnū ad imagineʒ ⁊ ſilitudinem illius vnitatis:qua ipſe ⁊ pr̄ vnū ſunt. Eſt aūt vnitas iſta in ſpiritu:ſm illud qđ ſcriptum eſt in actibus Apl'oꝝ. Multitudinis aūt credentium erat cor vnū ⁊ aīa
Actuuʒ vna. Scđm huc modum vnitatis:accipiēduʒ eſt illud qđ Apl's ait. Qui adheret domino: vnus ſpūs eſt. Hac ſilitudine vſus eſt Auguſtinus in aſſignatione vnitatis Augu. inter Patrem ⁊ Filium: dicens. Sic dicatur Deus de Deo: vt ſingulis hoc nomen: Deus: conueniat. Sed quare dicens illud Auguſtinus addidit iſtud: ni Augu. ſi quia ſicut multum differt inter diuortium ⁊ ɔiunctionem:ita multum intereſt inter ɔiunctioneʒ diuerſaꝝ naturaꝝ:⁊ naturaleʒ vnitatē illaꝝ reꝝ:que nec naturaʒ habent diuerſam:nec ſb̄am:vel eſſentiam partium ſciſſione diuerſam. Quocirca ſi de diuiſione ipſa agitur in primo loco: de coniunctione in ſecundo: de ſimplici vnitate in tertio: liquet ꝙ ſciſſio diuiſionem facit: coniunctio vnitatem quidem: nec tamen ita ſimplicem in vna re quomodo in alia:nec ita in corporalibus rebus quomodo in ſpiritualibus. Quis enim poſſet ita coniungere corpus alicuius hominis corpori alterius: quomodo coniungitur ignis igni: vt quamdiu ita manet coniunctus:nulla ibi diuiſio ineſſe videatur? Quanto magis autem ſic adheret ſpiritus ſpiritui: vt vnus ſpiritus ſit? Quanto ineffabilius vna ſubſtantia ſunt ⁊ vnus ſpiritus:ſiquidem Deus ſpiritus eſt:tres perſone Deitatis: que non ex tempore ſunt coniuncte: ſed ſemper in ea vnitate in qua ſunt: manent ſimul tote ⁊ indiuiſe. Ergo quia ineffabilis vnitas in trinitate eſt: ita vt in Patre ſit filius: ⁊ in filio Pater: ⁊ in eis illorum compar ſpiritus ab vtroq; procedens: ad ipſius beatitudinem pertinet vnitatis: vt quicquid ibi dicitur ſm ſubſtantiam: ideſt: quicquid ibi dicitur ꝙ ſubſtantiam alicuius perſone demonſtret: totum dicatur eſſe vel in Patre: vel in Filio:vel in Spiritu Sancto: dicente Auguſtino. In Dei ſubſtantia quicquid excogitari poteſt:ſubſtantia eſt: ⁊ nihil eſt in Deo ꝙ non ſit Deus. Eſt enim ſubſtantia genita: in ingenita ⁊ econuerſo:⁊ nihilominus procedens ſubſtantia ingenita:⁊ in ingenita:⁊ econuerſo:ita tamen vt propter ſummam vnitatem:ſic alia perſona dicatur:⁊ ſit ſub

ſtantia ingenita:alia ſubgenita:alia procedens: vt tamen ſimul tres perſone non ſint tres ſubſtantie: ſed vna ſubſtantia. Pſallamus ſuper hoc in vaſe celeſti:⁊ qđ in eo ſit repoſitum: de tanto myſterio videamus. Pſalterium (vt ſepe diximus) vnum eſt inſtrumentum:⁊ tamen in ipſo tria cornua ſunt:non vnum. Non autem ita ſunt tria cornua inſerta ſiue ſculpta in ipſo:vt aliud ſit Pſalterium:⁊ aliud tria cornua eius:ſed illud idem. Quomodo illud idem? Quia totum Pſalterium:tota tria cornua:⁊ tota tria cornua totum pſalterium:⁊ tantum continet vnum cornu: quantum ſimul tria. Uerum ⁊ ſi ſic vna eſt in tribus ſubſtantia ipſa: que vocatur Pſalterium: vt tamen ſingulum cornuuʒ habeat ſm aliquid ꝓprietatem ſuam:nec vnitas tamen ſingularitatem infert: nec ſingularitas cuiuſcunq; trium vnitatem excludit. Quare? Quia meta ⁊ diſtinctio vniuſcuiuſq; cornu non poteſt inueniri niſi in plenitudine aliorum. Quocirca dādа eſt vnitas vniuerſitati Pſalterij: cuiuſlibet autem perſone:ſingularitas alicuius trium. Singularitas autem dico non (quod abſit) vt aliqua pſona intelligatur ibi eſſe ſingularis:cuʒ hoc ſit ibi omniuʒ: quod vnius (dicente Domino.) Et tua Pater mea ſunt: ⁊ mea tua ſunt: ſed ad differentiam vnitatis (hoc eſt) vnius ſubſtantie trium perſonarum:ne quis (quod abſit) ſic accipiat vnam trium perſonaruʒ eſſentiam:quomodo eſſentiam cuiuſcunque perſone: cum ibi nomine eſſentie intelligamus ſimul:ingenitum:⁊ genitum: ⁊ procedentem: hic aut ſolum Patrem: aut ſolum Filium: aut ſolum Spiritum Sanctum: Cum enim dico vnam ſubſtantiam: tota ſimul tria cornua complector in vno vaſe:ac ſi vnum pſalterium:vnaʒ ſubſtantiam nominarem. Cum autem dico tres perſonas:non quia tres perſonas nomino:ſciſſionem facio vnitatis:ſed diſtinguo quid pertineat ad ſingulam perſonam. Deinde ſi tria cornua ipſa quero metis diſtinguere:non ſufficio:quia ꝙ dicere ſicut eſt: non eſt facile tria illa eſſe ſigillatim intueri:⁊ tamen tria vnum:⁊ vnum tria:⁊ duo in vno:⁊ vnum in duobus: ⁊ alterum in altero:ita vt non ſint plus tria ſimul q̄ʒ vnum:nec vnum minus q̄ʒ tria. Qui poteſt capere capiat. Qui autem nō capit iſtud quod deorſum eſt:⁊ oculis corporeis videri poteſt:quomodo valebit capere quod videri non poteſt? Uerumtamen ne ſe aliquis de difficultate excuſet: dabimus operam pro poſſe noſtro facere facilia que difficultatem minantur. Quāuis autem Deus omnipotens ſine quantitate magnus ſit:res tamen quibus eum aſſimilando intelligere querimus:quantitate:neceſſe eſt:terminentur: alioquin figure ipſe incomprehenſibiles forent:ſicut ⁊ ipſe incomprehenſibilis eſt:qui ꝓpterea ſenſus noſtri acumen ⁊ capacitatem excedit: quia ipſe incircunſcriptus ſpiritus eſt: nos autem locales ⁊ circunſcriptibiles ſumus. Omnis ergo res que cingitur meta:de ſpatij ſui quantitate:conſideranda eſt:vt eſt ciuitas infra muros:vinea circuncincta maceria:⁊ his ſimilia. Nunc ergo conſiderare eſt ſepe ſcriptam figuram quam eſſe diximus triangulatam cuiuſmodi ſint exitus cornuum eius: ⁊ quali ſint ſpacio terminandi. Forraſſis etenim in hac figura ita neceſſaria cornua tria illa vocaui:quomodo Pater:verbum:⁊ Spiritus Sanctus neceſſitate loquendi: tres pſone a patribus dicti ſunt:nō inuenientibus cōe nomen qđ eis pluralr̄ ɔueniret. Nō igit̄ tria illa que vocaui cornua ſic intelligas: vt illoꝝ tm̄modo extremitates accipiendas exiſtimes:ſʒ q̄ʒtum due linee capiūt ex aduerſo ſimul ɔcurrentes:ad angulum. Quapp ſi incipiēs a principali cornu q̄ʒtitateʒ ipſius cornu que dilatat̄ deorſum vſq; ad limitem ſuum:vigilāter attēdas:videbis cornu ipſum occupare totū: qđ trium eſſe videt̄:nullum preiudiciū in ɔcurrētibus alijs:qn minus ⁊ ipſa id ſint pariter qđ fuerunt. Silr̄ ⁊ in ſecundo cor

nu: primum ⁊ ſecundum totaliter ſunt: ⁊ in tertio pariter ſecundum ⁊ primum. Tantum eſt ergo vnum cornu: quantum ſimul tria: ⁊ duo in vno: ⁊ vnum in duobus: quod oculis contemplari melius q̃z verbis intimare valemus. Inde eſt ꝙ perfectus Deus pater: perfectus Deus filiꝰ ⁊ perfectus Deus Spiritus Sanctus:
Bern. perfectus Deus tota Trinitas predicatur: quia (vt ait Beatus Bernardus: cuius ſupra fecimus mentionem) deus verus trinitas eſt: deus verus ſingula perſonarum. Sed hinc penſet vnuſquiſq; q̃z promptus debet eſſe ad fidem dei: q̃z facilis ad credendum quod teſtantur Scripture de domino Deo creatore ſuo: ⁊ quod nobis patres catholici crediderunt: quando vmbra veritatis inexplicabilis eſt. Si enim illud inexplicabile eſt quod myſterio ſeruit: quis de veritate ipſa que deus eſt loqui ſe poſſe digne: aut ſufficienter confidat? Satis eſt nobis videre ſudarium quod fuerat ſupra caput Jeſu: explicare nobis illud nō licet vſq; forte ad diem illum in quo illud dominus ipſe explicādum conſtituit. Cui eſt honor ⁊ gloria in ſecula ſeculoꝝ. Amē.

¶ Explicit Diſtinctio ſecunda. Incipit tertia.

Quod de ſimplici illa natura que deus eſt: a patribus catholicis: ⁊ orthodoxis: nobis traditum eſt: ſubtili eſt ſcrutatione penſandum: quomodo in deitate trinitatis: quicquid eſt potens: quicquid eminens: quicquid glorioſum: aut felix: totum eſſe dicatur: credatur ⁊ intelligatur cuiuſcunq; pſone: ita vt plenitudo ipſa diuine ſublimitatis: non minor ſit in ſingulis q̃z in tribus: immo vt quod trium eſſe dicitur: non per ſingulas perſonas: diuidatur in partibus: ſed totum ſit integre ſingulorum: excepto ꝙ proprium eſt patris: eſſe patrem: proprium filij eſſe filium: proprium ſpiritus ſancti eſſe ſpiritum ſanctū. Nam ſi hoc eſt ibi ſinguli quod ſimul trium: propter ineffabile vinculuꝫ vnitatis: quomodo maius aliquid habere ibi poſſunt tres ſimul q̃z ſinguli? Ut enim loquamur aliquid de vſu humano. Si aliquis Rex aſſumeret in ſocietatem Regni: ſiue (vt accidere potuit) filium ⁊ nepotem: ſiue aliquem alium de ſanguine ſuo: dans illis in omnibus omnem plenitudinem poteſtatis: quatenus ſimul tres: ſimili honore venerarentur ab omnibus: in quo minus honoratus eſſet vnus q̃z ſimul tres: aut ꝙ magis poſſent in Regno tres ſimul q̃z ſingulus eorum: cum ea potentia dominaretur ibi vnus: qua ſimul tres: ⁊ eo honore quo tres ſimul frueretur vnus? Ceteruꝫ ſi res diuerſe conferuntur ſimul: multum intereſt inter res corporeas ⁊ incorporeas ⁊ ſpirituales. Certe ſi in aream pergis laturus triticum: ſi ad torcularia vinum: ſi demuꝫ ad fontem hauſurus aquā: cauſaris non immerito ⁊ ſollicitaris de vaſe: ne forte ſi paruum eſt minus afferas q̃z res aut neceſſitas expoſcit. Si autem carbones ignis ad ſuccendendam ſtipulam: ſiue ligna ferre queris: nonne in ferendis illis fruſtra de quantitate cauſaris: quum tanta virtus ſit in vno carbone quanta in tribus: ⁊ non magis ſuccendatur ex tribus q̃z ex ſingulis: etiam ſi id quod cernitur oculis: maius in tribus q̃z in ſingulis eſſe videatur. Neq; enim quantitas corporalis rei aſſimulanda eſt Deo: ſed quantitas virtutis. Alioquin ſi aliquid intereſſe vis inter tres carbones ⁊ vnum: fatemur ⁊ nos in perſonis deitatis: dicentes plures eſſe tres perſonas q̃z duas: nec tamen maioris potentie: aut virtutis: quia id poteſt ſingula quod ſimul tres. Si autem inter aquam ⁊ ignem tanta inequalitas eſt: quantam inter ignem ⁊ Deum eſſe putas? maxime cum vnuſquiſq; triuꝫ ſine quantitate magnus ſit: ſine indigentia creator? Si enim maius aliquid eſſent tres q̃z ſingulus trium: haberet profecto terminum immenſitas ſingulorum: ac per hoc nullus oīpotens. Si autem ſingulus

eoꝝ ſine quantitate magnus eſt: quomodo poſſunt maius aliqd eſſe tres q̃z vnuſquiſq; eoꝝ: quum ea magnitudine ſit qſq; magnus in ſemetipſo: qua maius aliqd eſſe nō pōt? Hoꝫ enim ⁊ iſtud ſimplicitas illa in qua non eſt aliqua partium ſiue diuiſio voluntatum: ſed ſumma vnitas ⁊ inſciſſa maieſtas. Ut enim a ſupernis illis redeamus ad ima noſtra illud boni ſemp ⁊ vbiq; habere vnitas ↄſueuit: vt qđ ſinguli eſt proprium plurimum faciat eſſe cōe. Si autem id agit per hoc bonum vt id habeat ſingulus qđ habent omnes: qđ poſſunt habere omnes qđ non habeat vnus? Uerum hoc apud hoīes. Apud deum autem non agit hoꝛ quicq̃z: ſed eſt id qđ eſt: ad cuius ſummi boni ſilitudinem formanda erit rationalis creatura: non in plenitudine maieſtatis aſſumpta: ſed ad imaginem ipſius participatione gratie ſublimata. Tanta vero vnitas eſt in ſumma illa trinitate: vt id habeat maieſtatis ſingulus qđ habent tres: hoc poſſit ſingulus qđ poſſunt tres: excepto ꝙ hoc pater hꝫ a nullo: filius a patre: ſpiritus ſanctus a patre ⁊ filio: non largitione gratie: ſed ſimplicis veritate nature: Neq; enim pater: q᷑ voluit: genuit filium ſicut omnia que voluit fecit in celo ⁊ in terra: ſed ſicut ipſe ſemp eſt: ita ⁊ filius cum ſpiritu ſancto ſemper eſt apud eum: qui idcirco ipſius patris p̄dicatur equalis: q᷑ ſicut pater eternus eſt: ita ⁊ filius coeternus. Q᷑ vero idem filius cum ſpiritu ſancto non eſt ſeparatus a patre: ſed ſemp manet cum eo ⁊ in eo in vnitate perfecta: nec pater potuit amittere qđ dedit filio ⁊ ſpiritui ſancto: nec ipſi poſſunt non habere quod viſum eſt ſteriſſe in ꝓprietate paterna: ſi tn̄ aliqua datio aut proprietas in illa eterna vnitate eſſe poteſt: niſi intelligatur quomodo eſſe poſſit: ſm̄ ꝙ ⁊ vir ſereniſſi-
Augu. mus Auguſtinus luculenter exponit. Dicit enim filius de ſeipſo. Sicut pater hꝫ vi-
Joānis tam in ſemetipſo: ſic dedit ⁊ filio vitam habere in ſemetipſo. Et de ſpiritu ſancto. Ille me clarificabit: q᷑ de meo accipiet. Qualiter autem hoc ⁊ ſimilia intelligēda ſint: per multa ⁊ prolixa verba Auguſtinus exponit. De illis autem proprietatibus que ſic eſſe videntur ſingulorum proprie: vt tn̄ inueniantur communiter ꝑmanere in tribus Et ipſe: ⁊ alij multa loquuti ſunt. Nõ Nulli vero ſequentes iſta tria quibus perficiuntur omnia: vꝫ: poſſe: ſcire ⁊ velle: patri attribuerunt potentiam ſm̄ illud libri Job. Job. Deus potentes non abijcit: quum ⁊ ipſe ſit potens. Et illud ſacratiſſime matris domini. Quia fecit mihi magna qui potens eſt. Sapientiam filio: de quo dicit Paulus. Nos predicamus Chriſtum dei virtutem ⁊ dei ſapientiam. Uoluntatem vel amorem: ſpiritui ſancto: quod volunt eſſe intelligendum: vbi dicitur per pſalmiſtam. Ps. Uita in voluntate eius. Et vbi dicitur per Joannem. Joānis In hoc apparuit charitas dei in nobis: quoniaꝫ filium ſuum vnigenitum miſit deus in mundum vt viuamus per eum. Et notandum ꝙ ſapientia dicitur ⁊ fortitudo dei: charitas dei: amor vel dilectio dei. Et his ſimilia ſepe reperiūtur in diuinis eloquijs: ⁊ per hec ſpiritus ſanctus intelligitur. Potentiam vero dei non me recolo alicubi legiſſe: ſed tm̄ potentem ⁊ omnipotentem: ne forte q᷑ ſubiūgitur: dei intelligeret filius: aut ſpiritus ſanctus: ſicut intelligitur filius nomine ſapiētie dei: ⁊ ſpiritus ſanctus nomine amoris dei. Si tamen ⁊ hoc ipſuꝫ ſtudioſus lector in ſcripturis ſacris inuenerit: noſcat ibi nomine potentie: filium eſſe intelligendum: quia quo tendit modo impetus noſter: id omnino dicturi ⁊ probaturi ſumus ꝙ quicquid in illa ſimplici trinitate dicitur ſm̄ ſubſtātiam: ⁊ videtur eſſe ꝓprium alicuius perſone: ſic intelligendum eſt ſm̄ aliquid eſſe proprium alicuius perſone: vt tamen velut in genere oſtendatur eſſe cōmune. Uerbi gratia. Pater dictus eſt potentia: quia faciens iudicium de peccatoribus: ſemper ſe oſtendit inuictum. Filius dictus eſt ſapientia: q᷑ noluit potentia vincere: ſed humilitate. Spiritus ſanctus di-

ctus eſt amor:q̄ qui plene amat aliquem:
dat et quem diligit ⁊ ſe ⁊ omnia ſua. Pro/
pter hoc quippe ⁊ donum ⁊ donator eſt
ſpiritus ſanctus:q̄ ⁊ ſe dedit ⁊ ſua:quam/
uis horum vnum magis ad patrem ⁊ fi/
lium:qui dederunt eum videatur referre.
Et ſi hoc catholice dici poſſit:nec tamen
q̄ ſeipſum dedit ſeipſum miſit:vt nonnul
li delirant:quia miſſio ad euꝫ pertinet tm̄
qui alium vel aliud mittit: donatio ⁊ ad
eum poteſt ptinere qui mittitur ⁊ ad eum
qui mittit. De ſolo autem filio intelligi po
teſt:ꝙ ipſe ſe miſit:⁊ ab alio miſſus ſit:pro
pter gemine nature ſubſtantiaꝫ:in qua eſt
verus deus ⁊ verus homo. Nam ⁊ ho/
mo quilibet:quia in duobus conſiſtit:dici
tur emittere ſpiritum quando exit anima
de corpore mortali:pro eo.ſ.ꝙ homo inte
rior eſt qui emittitur: homo exterior qui
emittit. Fruſtra ergo conantur aliqui aſſe
rere in ſimplici: quod in gemina ſubſtan
tia a viris catholicis aſſignatur. Sed de
hoc alias. Vt autem que propoſita ſunt re
ducamus in ſummam. Ecce pater dictus
eſt potentia: filius ſapientia:ſpiritus ſan/
ctus charitas:propter ea que ſuperius di/
cta ſunt: vel ſi qua ſunt alia digna affatu:
que huic tante ſignificationi conueniant:
⁊ tamen tota trinitas perfecta potētia eſt:
tota trinitas perfecta ſapientia:tota trini
tas perfecta charitas:alioquin nullus eſſet
perfectus. Si autem ſm̄ ꝙ Auguſtinus
Augu. docet in typo memorie rationis ⁊ amoris:
vnuſquiſqꝫ eſt potentia:ſapientia ⁊ amor:
reſtat vt nihil minus ſit ſingulus:q̃ ſimul
tres. Bene ergo in figura illa triangulata
tantum continet vnum cornu: quantum
ſimul tria:quia nō maius aliquod ſunt vel
habent ſimul tres perſone:q̃ ſingula tri/
um: nec minus aliquid ſingula q̃ ſimul
tres. Ne auteꝫ videatur impoſſibile quod
ratione probatuꝫ eſt:non quidem his qui
rōnem ipſaꝫ capere queunt:ſed his qui fir
miores ſunt intellectu:conſiderandum eſt
ſaltem eis quantum differat inter creatu/
ram ⁊ creatorem: vt ſciant quid differre

queat inter humana ⁊ diuina: inter ege/
nam naturam:⁊ nullo indigentem bono/
rum omnium creatorem. Quod ſe vidiſ/
ſe refert Auguſtinus in libro de ciuitate Augu.
dei. Lapidi cuidam adhibitum eſt ferruꝫ:
⁊ mox virtus lapidis attraxit ferrum ad
lapidem:⁊ adiunxit ſe illi ita vt videren/
tur duo ipſa quadam validiſſima vnitate
ligari. Amotum eſt autem ferrum a la/
pide:⁊ appoſitum eſt ferrum ferro:⁊ inuē/
ta eſt ea virtus eſſe in ferro que erat in la/
pide: in nullo in lapide imminuta. Amo/
tum eſt autem ⁊ ferrum quod tetigerat la
pidem:⁊ appoſituꝫ eſt aliud ferrum illi fer
ro quod tetigerat ferrum:⁊ inuenta eſt ea
dem virtus in ferro:etiaꝫ in tertio gradu:
puto ꝙ ⁊ in quarto ⁊ in quinto. Si igitur
tanta eſt virtus ipſius lapidis vt propaga
ta non minuatur: quamuis non ſit in re
iſta imago patris ⁊ filij ⁊ ſpiritus ſancti:⁊
ſimilitudo doni ſpiritus ſancti:quod con/
ceſſum eſt eccleſie ſancte dei. Quid miruꝫ
ſi ſine quantitate magnus eſt pater: ſine
quantitate filius:ſine quantitate ſpiritus
ſanctus: ita vt non ſit vel habeat minus
aliquid ſingulus q̃ ſimul tres. Quia ergo
non ſapientia illi deeſt:nec virtus ad pro/
bandum quod eſt:aſcendat qui poteſt in/
tellectu ad contemplandam ſpeciem cel/
ſitudinis eius: qui non poteſt admiretur
virtutem ⁊ credat: qui minus lucide in/
telligere poteſt: dicens aſſidue cum pſal/
miſta. Magnus deus noſter ⁊ magna vir
tus eius:⁊ ſapientie eius nō eſt numerus. Pſa.
Magnus dominus ⁊ laudabilis nimis:⁊
magnitudinis eius non eſt finis.

¶ Explicit diſtinctio tertia. Incipit di/
ſtinctio quarta.

VEniendum eſt ad illud articulum:
ex quo pendet notitia perſonarum.
Quod vt recte fiat: principale illud cor/
nu ex quo ars tota ſumit originem:in pri/
mo loco trium quemadmodum expedit
ſtatuamus. In quo nimirum cornu: non

alius q̃ deus. pater intelligendus eſt: a
quo filius ⁊ ſpiritus ſanctus: alter quideꝫ
naſcendo:alter procedendo:id acceperunt
eſſe: quod ipſe eſt. Hec igitur principalis
perſona:in principali cornu pſalterij deſi/
gnata eſt: ꝙ quaſi principale principium
duorum eſſe videtur. Ibi enim (vt ſupra
diximus) manet initium totius vaſis: ⁊
quaſi aqua ex fonte manans: in quedam
larga maria dilatatur. Quod ergo ipſum
cornu quod principale eſt:videtur aliquā/
tum a duobus diſſimile. Illud profecto in
ſinuare videtur: ꝙ pater quidem ſicut a
nullo eſt: ita nunquam legitur ad homi/
nes miſſus: vtpote qui non habuit prin/
cipium a quo mitteretur. Filius vero cuꝫ
ſpiritu ſancto influens ciuitatem illam ce
leſtem ⁊ replens gratia ſua: nouem ordi/
nes angelorum: ac ſi cuiuſdam fluminis
impetus ſaluaturus humanum genus ad
inferiora confluxit. Venit enim querere
quod perierat: ⁊ chordam inferiorem in
qua pro chordarum diſpoſitione tota ars
terminatur ad oſtendendas diuitias boni
tatis ſue in genere humano perficere.
Quod ſi pater:ſicut a nullo eſt;ita nunq̃
legitur miſſus: filius vero ⁊ ſpiritus ſan/
ctus:alter quidem in carnis ſubſtantia:al/
ter in columba ⁊ igne: ab eo qui a nullo
mittitur:miſſi ſunt: ⁊ ita miſſi ad homi/
nes:vt eum qui ſe miſit non dimitterent:
ſed in eo ⁊ cum eo ſine fine manerent: q̃
conuenienter cornu primo locus primus
aſcribitur:duobus concurrentibus: hinc
⁊ inde: non minus eſt mirabile q̃ aper/
tum. Tradunt etiam nobis patres catho/
lici:ꝙ pater ſit principiuꝫ filij:filius cum
patre principium ſpiritus ſancti: princi/
pium ergo pater: principium filius:prin/
cipium inquam filius:de principio patre:
nec tamen duo principia:ſed vnum prin/
cipium. Similiter ⁊ ſpiritus ſanctus prin
cipium eſt: nec tamen tria principia: ſed
vnum principium. Sed cuius eſſe princi/
pium fatemur ſpiritum ſanctum? Princi
pium omnium bonorū que ab ipſo ſunt:

principium creaturarum omnium: quas
ſicut deus omnipotens ad ſuam creauit
gloriaꝫ. De hoc Auguſtinus in libro quin Augu.
to de trinitate. Si quicquid in ſe manet ⁊
gignit aliquid vel operatur: principium
eſt ei rei quam gignit:vel ei quam opera/
tur:non poſſumus negare etiaꝫ ſpiritum
recte dici principium:quia non eum ſepa
ramus ab appellatione creatoris. Et ſcri/
ptum eſt de illo:ꝙ omnia in omnibus ope
ratur ⁊ vtiqꝫ in ſe manens operatur. Non
enim in aliqđ eoꝝ ipſe mutat: ⁊ vertit:⁊
que operatur vide. Vnicuiqꝫ datur mani
feſtatio ſpiritus ad vtilitatem:alij quidem
datur per ſpiritum: ſermo ſapientie: alij
ſermo ſcientie: ſm̄ eundem ſpiritum:alij
fides in eōdem ſpiritu ⁊c. Et paulopoſt.
Omnia autem hec operatur vnus atqꝫ
idem ſpiritus: diuidens propria vnicuiqꝫ
prout vult:⁊ vtiqꝫ ſicut deus. Quis enim
tanta illa poteſt operari niſi deus? Si au/
tem omnium que operatur recte dicitur
principium:ſpiritus ſanctus:quis audeat
negare illum eſſe principium hominis
Chriſti Ieſu: ſicut ⁊ pater qui fecit om/
nia:⁊ verbum quod erat ab eterno:per qđ
facta ſunt omnia. Quod ne quis inter du/
bia ducendum crederet:tota illa operatio
noui hominis:eidem ſpiritui ſancto attri
buta eſſe monſtratur:cum dicitur. Inuen
ta eſt Maria in vtero habens de ſpiritu
ſancto: ⁊ quod in ea natum eſt:de ſpiritu
ſancto eſt. Et in euāgelio angelus ad Ma
riam. Spiritus (inquit) ſanctus ſuperue Luce.
niet in te: ⁊ virtus altiſſimi obumbrabit
tibi. Et in Symbolo. Credo in Ieſum
Chriſtum filium eius: qui conceptus eſt
de Spiritu Sancto ex Maria virgine. Actuz
O mira myſteria. Vnigenitus dei filius
viſitās mundum: ſic humanam naturam
in pſone vnitate ſuſcepit:vt cuius erat fi/
lius nōdum hō:eius eſſet filius factus ho/
mo:⁊ tamen hoc ſcriptura non dicit: qđ
tam clare ⁊ tam pſpicue verū eſt: ſed illud
magis dicere voluit:qđ niſi intelligatur in
ſpiritu:qualiter verū ſit non apperet. Qua

enim ratione ꝯceptus eſſe dr̄ de ſpiritu ſan
cto qui ſm̄ neutram naturam filius eſt ſpi
ritus ſancti? Scd̄m quippe diuinam natu
ram filius eſt tm̄modo dei patris: ſm̄ hu
manam: Abrae: ⁊ Dauid: ⁊ aliorꝝ quos ex
maiori parte ſcriptura ſacra cōmemorat.
Sed facile iſtud ſoluitur: ſi verbi apoſtoli
ci memoramur dicētis. Factus eſt primus
Adam in aīam viuentem. Scd̄s Adam in
ſpiritum viuificātem. Ecce reſpice: Adam
hō terrenus: Chriſtus celeſtis: Adam ho/
mo aīalis: Chriſtus ſpiritualis. Quare? q̄r
illi data eſt aīa que eum viuētem faceret ⁊
agentem. Huic non ſolum aīa data eſt: ſed
⁊ ſpiritus dei viui. Nō ſolum inquam aīa
vacua inanis: ſed plena gratia ſpiritus ſe
ptiformi: nimirꝫ q̄r vt aīa corpus: ita rem
nō ſimilem: ſed diſſimilem dico: ſpiritus
ſanctus viuificat aīam creatam ad imagi/
nem dei: quorꝝ alterꝝ primo homini datuꝫ
eſt: alteruꝫ ſcd̄o: vt qui ad primi hominis
imaginem aīati ſumus: viuificari ad ima/
ginem ſecundi: gloriemur in ſpecie glorie
filiorꝝ dei. Habes ſcriptuꝫ in Eſaya de no Eſa.
uo homine Chriſto Jeſu. Requieſcet ſup
eum ſpiritus domini: ſpiritus ſapientie ⁊
intellectus ⁊c. Non autem ſic requieuit
ſpiritus ſanctus ſup eum: vt prius eum
creaſſe credendus ſit: ⁊ poſtea introierit
in illum: ſed eum ipſe preuenit: cuius ⁊ re/
ceptaculum factus eſt. Ideoqꝫ non imme
rito dictum eſt de eo: ꝙ ꝯceptus ſit de ſpi/
ritu ſancto: q̄r prius affuit gratia in mente
virginis q̄ꝫ ꝯciperetur in ventre matris:
nec tamen ſpiritus ſanctus ingreſſus eſt
in eum ſm̄ ꝙ in electos alios: qui in pec
catis ꝯcepti ſunt: ſed ab initio ibi affuit ſi/
mul cum verbo: ſacrumqꝫ illud dei vaſcu/
lum ſibi pro ſuo velle aptauit. Quocirca:
nec vnq̄ꝫ fuit non plenus ſpiritu: ſicut nū
quam non fuit dei verbo vnitus. Et ſi cau
ſa myſterij actuꝫ ſit: vt non qn̄ conceptus
eſt de virgine: ſed quando baptizatus eſt a
Joāne deſcenderit ſpiritus ſanctus corpo
rali ſpecie: ſicut columba in ipſum: ⁊ man/
ſerit ſuper eum: propter eos. ſ. in quos de/
ſcendit qn̄ baptizantur in Chriſto. Non
igitur incongrue dictus eſt Chriſtus ꝯce/
ptus eſſe de ſpiritu ſancto: cuius corpus
nō immunda libido: ſed virtus diuina ope
rata eſt replens illud gratia ſeptiformi ab
ipſo initio ꝯceptionis ſue: vt iure diceret
homo celeſtis: hō nouus: homo ſpecialis:
tanquaꝫ ſi non eſſet caro: ſed ſpiritus. Sic
enim miro modo dei filius venit in car/
ne: vt tn̄ legem carnis nō imponeret: ſed
deleret: non illam dico legem quam venit
non ſoluere: ſed adimplere. Sed illam de
qua dicit Apoſtolus. Uideo aliam legem
in membris meis repugnantem legi men/
tis mee: ⁊ captiuum ducentem me in lege
peccati. Uerꝫ hoc idcirco diximus vt ſcire
mus ſpiritum ſanctuꝫ principium eſſe ho
minis Chriſti Jeſu: qui ſm̄ ꝙ deus eſt: ipſi
us ſpiritus ſancti: vnuꝫ eſt cum patre prin
cipium. Et ſciēdum ꝙ ſi ſpiritus ſanctus
a ſolo verbo procederet ⁊ non a patre: nō
parum videretur abſurdum: vt idem fi/
lius homo Chriſtus Jeſus diceretur miſ/
ſus a ſpiritu ſancto: vel etiam eſſet vnctus
a ſpiritu ſancto: vel accepiſſe ꝓmiſſionem
ſpiritus ſancti: ⁊ ſi qd̄ ſimile. Q̄r qui ſemel
aſſumptus fuit a verbo in vnitate perſo/
ne iam non potuit non habere eum: qui
procedit eſſentialiter ab ipſo verbo. Quis
vero idem ſpiritus: qui principaliter pro/
cedit a patre: dictus ſpiritus dei patris:
iuxta illud euangelij. Non enim vos eſtis
qui loquimini: ſed ſpiritus patris veſtri
qui loquitur in vobis. Dictus eſt ⁊ ſpiri/
tus filij: ſm̄ illud Apl̄i. Miſit deus ſpūm
filij ſui in corda noſtra clamantia: abba pr̄.
Recte a patris ſpiritu idē filius dr̄ miſſus
dicente eodem filio in Eſaia propheta. Ec Eſa.
ce dn̄s miſit me ⁊ ſpiritus eius. Ut: deo ſpe
cialiter ideꝫ ſpiritus intelligat̄ mittens fili
um: q̄r procedit a p̄re. Sic igit̄ pater prin/
cipiū filij: filius cum p̄re principium ſpūs
ſanctus ſm̄ ꝙ deus eſt: non ſm̄ ꝙ homo: ſꝫ
vero ꝙ homo eſt: nō ipſe ſpiritus ſancti: ſꝫ
magis ſpiritus ſanctus principiū eius eſt:
ſicut ⁊ oīuꝫ que creata ſunt. Non aūt hoc

ſacramētuꝫ fidei: ſicut nec quecūqꝫ alia vni
vero deo: qui neſcire ſeipſum neq̄t neceſſa/
rium erat: ſed nobis: ne qua forte in nobis
oriret̄ ſuſpitio non eſſe equalem ſpiritū ſan
ctum genitori ⁊ genito: ac per hoc minus
eſſemus catholici: ſi non ſicut oportet ve/
neraremur deū: q̄r qui minus deuotionis
aut fidei: vni pſone q̄ꝫ alij tanq̄ꝫ aliam alij
preferēdo tribuit: criminaliter errat: ⁊ in
mente ſua hereſim: ⁊ ſi ore nec dū proferat
nutrit. Ut autē hec que fide tenemus: etiā
atqꝫ etiā contēplari poſſimus. Pſallendū
eſt adhuc in decacordo pſalterio: ⁊ ad eius
miſteria recurrendum. Si enim ſic exponi
tur vas ipſuꝫ: vt principale eius cornu: qd̄
aſcribit̄ patri reſpiciat ortū ſolis: pfecto cor
nu illud quod reſpicit aquilonē: filio aſcri/
bendū erit: qd̄ autē reſpicit meridiē: ſpiri/
tui ſancto. Et hoc qdeꝫ cōgrue ſatis. Cui
enim magis ꝯgruit pars orientalis: q̄ꝫ illi
pſone ex qua ſemper natus eſt ſol iuſtitie
Chriſtus: ⁊ ex quo omnis paternitas in ce
lo ⁊ ī terra nominat̄? Aut cui magis pars
aq̄lonis: q̄ꝫ illi qui ingreſſus eſt prouinciaꝫ
aq̄lonis pugnaturus ꝯtra principē mūdi
huius: ⁊ per ſiniſtram paſſionis quā ſpon/
te ſuſtinuit ad tp̄s ſuperauit ⁊ vicit? Cui
vero melius par auſtralis: quam illi cui
dicit̄ in canticis. Ueni auſter ⁊ pfla hortū
meū ⁊ fluent aromata illius? Certe Deus
pater ꝓncipiū filij: pater ſimul ⁊ filius prin
cipiū ſpiritus ſancti. Uis iſtud agnoſcere ī
ſepe ſcripta figura? Incipe ſcribere a ſupe/
riori parte ⁊ pcurere vniuerſas lineas que
cordarꝝ loco depicta ſunt in ea ⁊ habebis
profecto in principali cornu: principale pri
cipiū tā ad illud qd̄ aſcribit̄ filio: q̄ꝫ ad il/
lud qd̄ aſcribit̄ ſpiritui ſancto. Inde enim
incipis ſcribere. Q̄r vero ſic incipis a prin
cipali cornu: vt tn̄ per ſingulas lineas que
infra ſunt incipias ab illa pte q̄ ad aq̄lonē
ſpectat: ita miro modo vtrūqꝫ cornu: (hoc
eſt) ⁊ illud qd̄ ptinet ad patrē: ⁊ illud qd̄
ptinet ad filium: apparent eſſe ſimul vnuꝫ
principiū ad illud quod ptinet ad ſpiritū
ſanctum. Ut magis ꝯtemplationi oculorꝝ
ſubiaceat: q̄ꝫ vt verbo oris (ſicut eſt) ſuffici
cienter valeat enarrari. Si auteꝫ queritur
deſcriptione hebreorꝝ qui incipiētes a dex
tra parte deſinunt in ſiniſtra: nec ipſuꝫ a p/
fecto miſterio vacare poſſe credēdum eſt:
haud dubiū pp illud: qd̄ dicit apoſtolus d̄
verbo dei. Cū in forma dei eſſet ſemetipm̄
exinaniuit: formā ſui accipiens in ſimilitu
dinē hoīuꝫ factus: ⁊ habitu inuētus vt ho
mo. Eſt autē pro vt ſupra digeſſimus prin
cipium eius ſpiritus ſanctus: ſꝫ ꝙ homo
eſt: non ſm̄ ꝙ homo: ⁊ ob hoc ꝯuenīēti mi
ſterio: hebrei incipientes a dextera perue/
niunt ad ſiniſtram ſtatuentes ibi fineꝫ vbi
nos gentiles principium non qdem q̄ꝫtū
ad illud cornu qd̄ pertinet ad patrem: ſed
quantū ad illud qd̄ videt̄ pertinere ad fili
um. Sed quare a dextera incipit populus
hebreorꝝ qui prior fuit: niſi quia apud illos
humiliatus eſt filius vt ꝯciperet̄ de ſpiritu
ſancto ex maria virgine: ita vt diceret ipſe
de ſpiritu ſancto: ⁊ de ſe ipſo. Spiritus do/ Eſa.
mini ſuper me eo ꝙ vnxerit me? Qd̄ aūt
chriſtianus populus incipiens a ſiniſtra p/
git ad dexterā: deſignat illud: qd̄ dn̄s ipſe
ait. Niſi ego abiero: paraclitus non veniet Joan.
ad vos. Si autē abiero: mittā euꝫ ad vos.
Tale eſt enim ac ſi diceret. Propterea non
mitto vobis modo ſpiritū ſanctū manens
adhuc in humilitate carnis: q̄r ſm̄ hoc nō
eſt meū oſtendere hominibus formā largi
entis munera: ſed accipientis quouſqꝫ con
pleam curſum humiliationis mee: ⁊ doce/
am vos eruditores fieri a principio ad acci/
piendam intelligentiam maiorꝝ: q̄ꝫ vt ipſi
alijs ipudice vr̄ꝫ ſciētiolā ipartire velitis.
Unde ⁊ de eodem humilitatis magiſtro
Joannes ait. Spiritus nonduꝫ erat datus Joan.
quia ieſus nonduꝫ erat glorificatus. Igit̄
⁊ ꝙ hebrei incipiunt a dextera: ⁊ ꝙ gen
tiles a ſiniſtra: cauſa eſt aperti miſterij in fi
lio ⁊ ſpiritu ſancto: quorum vna eſt cū pa
tre maieſtas: cui eſt cuꝫ eis honor ⁊ gloria
in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Explicit diſtinctio quarta.

❡ Incipit diſtinctio quinta.

NOn eſt acutuz ſuperius cornu ſicut
duo inferiora: ſed aliquantulum latū
⁊ euidens pre duobus: vt apte ab ipſo vno
duo reliqua cornua que infra ſunt: trahere
videant̄ originē. Nec mirum. Pater enim
deus a nullo genitus deo: habet in ſemet/
ipſo ſapientiam ⁊ amorem: filium. ſ. ⁊ ſpiri
tum ſanctū: per quos pacificat ſibi omnez
electam creaturam: ſiue que in celo eſt: ſiue
que in terra. Non enim eo modo filius ⁊
ſpiritus ſanctus: mittunt ipſum patrē: aut
ſolus filius ſine patre mittat ſpiritū ſanctū
ſm̄ deitatem: aut ſolus ſpiritus ſanctus ſi/
ne patre miſit filiū: ſm̄ ꝙ filius homo eſt:
vt in omnibus que dicunt̄ de patre ⁊ filio
⁊ ſpiritu ſancto: vna ſimilitudo teneat̄. Et
ideo primū cornu pſalterij diſſimile eſſe de
bet a duobus: vt vbi ſit principium: vaſis
per id quod eſt diſſimile intelligat̄. Hoc aūt
⁊ filius in ſeipſo ſpiritum ſanctum: ſicut ⁊
pater: ſed hoc ipſum filius a patre habet: ſi
cut ipſemet filius demōſtrat cuz dicit. Cū
Joan. venerit paraclitus quē ego mittā vobis a
patre. Et alio loco. Sicut habet pater vi
tam in ſemetipſo: ſic dedit ⁊ filio vitam ha
bere in ſemetipſo. Dedit autē hoc pater fi
lio: non quaſi voluntate propria aut gratie
largitate: ſed hereditate nature. Que cum
ita ſint: recte prīcipale cornu reſpectu duo
rum inferioruz: artitudine caret: quia ab ip
ſo procedunt ⁊ mittuntur filius ⁊ ſpiritus
ſanctus. Inferiora autem dixi duo cornua:
nō quaſi inequalia: ſed quaſi humiliora pe
tentia: ad deſignandum illud quod domi/
nus ait. Qui a ſemetipſo loquitur: gloriaz
propriam querit. Qui autem querit gloriā
eius qui miſit illum: hic verax eſt: ⁊ iniu/
ſtitia in illo nō eſt: Et de ſpiritu ſancto. Nō
Joan. enim inquit loquetur a ſemetipſo: ſed que
cunque audiet loquetur: ⁊ que vera ſunt
annuntiabit vobis. Igitur principale cor/
nu non incipit ab artitudine ne in princi/
pio ſolus pater fuiſſe putetur. Duo vero in
feriora deſinunt in cacumine: vt vnus
eſſe intelligatur filius qui natus eſt de pa/
tre: ⁊ vnus ſpiritus ſanctus qui a patre fi/
lio que procedit. Non enim verſa vice fili
us aut ſpiritus ſanctus mittit patrem: aut
a filio vel ſpiritu ſancto procedit: aut mitti
tur pater: vt pari modo in omnibus cor/
nibus ſtatuamus principium: ſed in vno
tantum principale principiuz: in alijs duo
bus que deſinunt in acumine conſumatio
nem intelligamus: nimirum quia vnus fi/
lius ⁊ vnus ſpiritus ſanctus. Neqz enim
a quolibet duo ſunt: vt ſicut filius ⁊ ſpiri/
tus ſanctus ſunt e patre: ita pater ⁊ ſpiri/
tus ſanctus ſint a filio: aut pater ⁊ filius a
ſpiritu ſancto: vt in quolibet trium indiffe
rens principium ſtatuamus: ſz in vno prin
cipium in duobus finem: ne quis quartaz:
aut quintam perſonam querat in illa ſim/
plici trinitate: in qua vnus ab vno: ⁊ ali/
us a duobus. Et quia pater ſimul ⁊ filius
vnum principium ſunt ad ſpiritum ſan/
ctum: ita ꝙ vt hoc filius habeat a patre: a
quo ⁊ mittit illum: non oportuit propter
hoc ſecundum cornu a tertio diſſimilitudi
nem habere: niſi in hoc tantum ꝙ inde in
cipit ſcribere in inferiori linea: ⁊ grecus ⁊
latinus: ſm̄ ꝙ ſuperius dictum eſt: quia
aliud eſt eſſe principale principium: aliud
principium de principio: ⁊ aliud eſſe prin/
cipium vnum ad vnum: aliud eſſe duo ſi/
mul vnum principium ad vnū: ⁊ ita quo/
qz vt vnus habeat hoc ab alio: ⁊ ſimul ha/
beat hoc cum illo a quo habet. Licet ergo
filius principium ſit ⁊ ipſe ſpiritus ſancti:
quia tamen ⁊ ipſe e patre eſt: ⁊ a patre ha/
bet vt ſit principium ſpiritus ſancti: nec ſi
ne ipſo patre: ſed cum ipſo: nec vt ſint duo
principia: ſed vnum principiū: non debuit
illud cornu quod retinet miſterium filij
omnino ſimile eſſe: nec quod retinet typū
patris: ne vtrunqz videretur eſſe principa
le principium quum ad ſolum hoc perti/
neat patrem: ſed ipſa duo cornua conſide/
randa ſunt ſimul: vt ſimul ambo ad tertiū
vnum eſſe principium videantur: ſicut pa
ter ⁊ filius vnum ſunt principiuz ſpiritus

ſancti. Recte ergo duo cornua inferiora in
acumine deſinunt quia ⁊ filius ⁊ ſpiritus
ſanctus a patre ſunt ⁊ non ab eis alij: ſz tan
tum duo ipſi ſunt. Eſt tamen ⁊ aliud ſacra
mentum quod debeat in hac re vigilāter
penſari. Id quod acutum eſt in aliqua my
ſteriali figura ſignificat principium ſiue fi
nem. Et principium quidem ſi ſic eſſet de/
ſignarent illud ex quo incepit ars: finez in
quo conſumatur. Cum autem conſtet qd̄
initiale acumen principium ſignificet tem
porale: vtpote in rebus creatis que ab ipſo
qui eſt principium ſine principio nō de ali
qua iam exiſtenti re: ſed omnino de nihilo
ſunt creata: merito idem principale cornu
acuminis artitudine caret: qꝛ deus pr̄ cuz
filio ⁊ ſpiritu ſancto: caret principio tēpo/
rum ⁊ dierum: qꝛ non aliquando cepit eſſe
ſed ſemper erat quod eſt. Si eniz principa
le cornu inchoaret ab acuminis artitudi/
ne: videretur eſſe ſimile illi rei que fieri ce/
pit ex nihilo. Ut autē deus oīpotens ſemp
oñdatur eſſe principium ſine principio: cō
grue ſatis cornu ipſum ſine acumine ma/
net: ac ſi verbis ſuis aptis vocibus clama
ret dicens. In dei oīpotentis eternitate nō
eſt querendū eſſe cepit: ſed ſemper erat qd̄.
eſt. Si enim dicere ꝯſueuimus in ꝯfeſſione
cōi. Sicut erat in principio ⁊ nunc ⁊ ſemp
Apo. Et Joānes euangeliſta in libro Apo. Qui
erat ⁊ qui eſt ⁊ qui venturus eſt. Et in ip/
ſo principio euāgelij ſui. In principio erat
Joān. I. verbum. Apte ergo principale cornu pſal/
terij quod aſſimilatur patri. acuminis ar/
titudine caret: qꝛ eternitas illa que erat in
deo ante tempora ſecularia: nobis omnino
qui ex tēpore eſſe cepimus: inperſcrutabi/
lis eſt ⁊ quo ſuo occulto conſilio voluerit
creare ex tempore: quod nō fuit ab eterno
hebetatur ſapientia hominum: defuit ſen/
ſus ⁊ intellectus. Sic igitur erat ſicut eſt.
Principium ſine principio: ipſe ſolus cuz
filio ⁊ ſpiritus ſanctus: qui in ipſo ſunt: ⁊
ab ipſo procedūt. Uerumtamen ipſe pater
reuelatus eſt hominibus primo tempo/
re magis ꝙ̄ filius ⁊ ſpiritus ſanctus: vt ip
ſe quoqz in ſuis tēporibus manifeſtius ap/
parerent. Sed num quia duo cornua infe
riora deſinunt in acumine filius ⁊ ſpiritus
ſanctus habi[illegible]turi ſunt finem? cum etiam
electis omnibus eternitas temporum pro
mittat̄? Abſit. Sed quia ſoli ipſi accepe/
runt res viſibiles in quibus apparerent
hominibus: licet ⁊ alio modo filius: ali/
ter ſpiritus ſanctus: quia ille humanam
naturam in vnitate perſone: iſte ſpeciem
columbe in figura ſancte matris eccleſie.
Non enim eſt vna perſona eccleſia: vt poſ
ſet ſimul oſtendi que nec dum tota erat in
mundo: quando vidit Joannes ſpiritum
deſcendentem ſuper Chriſtum ieſum: vt
apparerent ibi ſimul ſponſus ⁊ ſponſa:
cui. ſ. ſponſe dictum eſt in canticis cantico
rum. Una eſt columba mea: perfecta mea: Can.
vna eſt matris ſue electa genitricis ſue. Et
ob hoc in typo huius eccleſie que vnita ē
ſpiritui ſancto: illa vz vnione de qua di/
cit apoſtolus. Qui adheret deo vnus ſpiri
tus eſt: oſtenſa eſt vna columba: ſicut ⁊ in
typo filiorum eccleſie apparuerunt apoſto Actu.
lis diſpartite lingue tanqz ignis: ⁊ in ſedit
(inquit) ſuper ſingulos eorum. Et filius er
go ⁊ ſpiritus ſanctus accepit corporeā crea
turam: in qua demonſtraretur homini/
bus: ⁊ in qua conſumaretur opus: pro
quo ⁊ miſſi ſunt: vt perficerent illud.
Unde ⁊ filius ipſe in ꝯfeſſione ſua quam fe
cit ad patrem. Opus inqt ꝯſūmaui quod
dediſti mihi. Et de ſpiritu ſancto idem fili
us. Cum venerit ille ſpiritus veritatis: do
cebit vos oēz veritatē. Non enim eo mo/
do: nō oportebat filium factum hominem
non quolibet habere finem: quomodo nō
poterat priuſqz eſſet homo temporꝫ habe/
re principium: qꝛ creatura temporaliter ꝓ/
ficit ⁊ quādoqz vltra proficere deſinit con
ſumata: etiā ſi in momēto proficiat. Apud
deū autē non eſt tranſmutatio nec viciſſi/
tudinis obumbratio. Dicit̄ tn̄ ipſa diuini/
tas principiū ⁊ finis ſm̄ illud Apocalyp/
ſis. Ego ſum. A. ⁊ ω. principiuz ⁊ finis. Sz
aliud eſt habere principiū vel finē aliud eſt

ſe principiũ ſiue finẽ. Eſt autẽ deus princi/
piũ: qꝛ ab ipſo ſunt oĩa que creata ſunt. Sꝫ
ſi idcirco deus omnipotens vocatur prin/
cipium: qꝛ omnia que ſunt ab ipſo ſunt ⁊ eſ
ſe ceperunt. Num idcirco dĩ finis: qꝛ in ip
ſo eſſe deſiſtunt? Abſit. Sꝫ quia opera que
inceperunt ab ipſo: per ipſum veniunt ad
ꝑfectionẽ: ⁊ in ipſo qui eſt ſumma bonitas
ꝯſumationẽ accipiet. Hoc ergo modo pri
cipiũ ⁊ finis. Sed ⁊ pro eo ꝙ in principio
non erant creature: ꝑ q̄bus ⁊ cum q̄bus
tẽpora eſſe ceperunt: ⁊ nec filius nec ſpiri/
tus ſanctus aliquam aſſumpſerat creaturã
nequaq̄ꝫ nos temporales loquẽtes de deo
viuo ⁊ vero qualiter erat in illa eternitate
ita ꝯgrue dicẽ poſſumus: fuit quomõ erat
vel eſſe cepit: qđ omnino eſſet impiũ ⁊ ini
quum: quomodo dicimus: erat ⁊ eſt: quia
fuit: de illa re ꝯgrue dici poteſt que eſſe de
ſijt quod fuit: vt eſt: ille homo bonus fuit:
ſed deſijt eſſe qđ erat: ⁊ eſſe cepit de illa re
que aliqñ non fuit: ⁊ modo eſt. Quia ergo
deus omnipotens nec eſſe cepit: nec deſijt:
Joan. nec fuit ꝯuenit illi: nec eſſe cepit: ſꝫ aut erat
aut eſt. Nõ enim ait veritas iudeis ſeſe per
dere anhelantibus. Anteq̄ꝫ abraam fieret:
ego fui: vel eſſe cepi: ſed anteq̄ꝫ Abraã fieret:
ego ſum. Et cum dicerent illi. Tu quis es.
Reſpondit: principiũ qui ⁊ loquor vobis.
Si ergo verũ eſt ꝙ deus non eſſe cepit: ſꝫ
ſemper eſt. Recte principale cornu qđ re/
fert ad prꝫ: qui eſt a nullo ⁊ a quo ꝓcedũt
filius ⁊ ſpũs ſcũs: caret acuminis artitu/
dine: vt non videat̃ incepiſſe: ſemper eſſe
ꝙ eſt. De filio autẽ ⁊ ſpiritu ſancto: nõ eo
modo dicere poſſumus: ꝙ nõ ſm̃ aliquid
habituri erant finem: quomodo neq̄ꝫ pa/
ter neq̄ꝫ ipſi deitatis habuere principiũ: qꝛ
⁊ filius habuit finẽ vite huius tẽporalis in
aſſumpta carne: ſm̃ illud qđ ipſe ait. Ea q̄
ſcripta ſunt de me finem habẽt. Vel certe
habiturus eſt in ꝯſumatione corporis ſui:
quod ſumus nos. Et ſpiritus ſanctus ha/
biturus eſt in effuſione donoꝝ. Dictuꝫ eſt
Pſal. enim in typo ſolis de Chriſto. Sol cogno
uit occaſum ſuum. Sane in typo doni ſpi

ritus ſancti quod effundit in corda electo
ruꝫ. Repleta ſunt vaſa que habere potuit
vidua illa mulier que clamauit ad Helyſe
um: ⁊ licet modico illo oleo qđ habere vi/
ſa eſt ꝑ multa vaſa effuſum multiplicaret̃:
⁊ creſceret: tñ cum vas defuit: ſtetit oleuꝫ:
⁊ tandem finẽ habuit effuſio ⁊ infuſio illa.
Dicit autẽ apoſtolus de vera illa effuſione:
quam ſignificat iſta. Charitas dei diffuſa ẽ
in cordibus noſtris ꝑ ſpiritũ ſanctũ qui da
tus eſt nobis. Hec eſt illa virtus: que oĩuꝫ
eſt mater virtutũ: ſine qua ꝯgregent virtu
tes reliquas: culmos vacuos ⁊ inanes ad
triſtem areã portare eſt. Ut enim humani/
tas chriſti ꝓlata eſt oĩbus creaturis: ita vir
tus charitatis: vniuerſis virtutibus. Et ſi/
cut Joannes baptiſta preambulus fuit xp̄i
ita virtus humilitatis ꝓuia eſt charitatis.
De qua nimiꝝ charitate que eſt precipuũ
donũ ſpiritus ſancti: dicit pſalmiſta. Om/
Pſa. nis conſumationis vidi finem latũ mãda/
tũ tuũ nimis. Et apoſtolus. Finis ꝓcepti
eſt charitas de corde puro ⁊ conſciẽtia bo
na: ⁊ fide nõ ficta. Licet autẽ homo Chri/
ſtus ieſus magnus ſit ſup oẽs hoĩes: ſꝫ vir
tus charitatis magna ſit ſup oẽs virtutes:
neutrũ tñ horum ſine q̄ꝫtitate magnũ eſt:
neutruꝫ.n. ſm̃ aliqđ nõ fit: aut poſitus: aut
ponẽdus finis: nõ vt eſſe deſinãt: ſed vt ter
minum quantitatis pro menſura operato
ris accipiãt. Sola.n. diuinitas ſine q̄ꝫtitate
magna eſt ſine qualitate bona: ſola pro na
tura ſui ſine tꝑum varietate ⁊ volubilita
te immenſa. Qꝛ vero illa eternitas que erat
ante mundi principium: oĩno inſcrutabi/
lis eſt: vtpote in qua nõ erant alique crea
ture que manerẽt in ea: q̄ꝫuis neſciamus
q̄ꝫ longe vel prope ante mundi ꝯſtitutio/
nem: aut ſi in ipſo exordio mundi creati
ſint ordines angeloꝝ. Merito cornu ipſuꝫ
principale carere principio demonſtratur.
ita vt videat̃ repreſentare principium ſi/
ne principio: ſm̃ ꝙ erat deus pater cum fi
lio ſuo ⁊ ſpiritu ſancto anteq̄ꝫ ſecula ince/
piſſent. Non autem eo modo inſcrutabi/
lis ſunt: aut erũt nobis filius. aut ſpiritus
ſanctus

ſanctus in operibus ſuis: ſiquid opera ipſa
beatũ ſunt in illo ſeculo futuro in quo eri/
mus ⁊ ipſi filij dei: ſꝫ erit intellectus no/
ſter cõſumatus in reuelatione ipſorum:
ſicut de ſe ⁊ de ſpiritu ſancto: filius ipſe
Joan. dicit. Multa habeo vobis dicere: ſꝫ nõ po/
teſtis portare modo: cum aũt venerit ille
ſpiritus veritatis docebit vos oẽꝫ verita/
tem. Quia ergo nec tꝑalis natiuitas pti
net niſi ad filiũ: nec tꝑalis ſpiritus ſancti miſ
ſio vel effuſio niſi ad ſpiritũ ſanctũ: exce/
pto in eo ꝙ vna eſt operatio triũ pꝑ ineffa
bile vinculũ deitatis: nihilq̄ꝫ ptinet ꝓprie
ad ꝑſonã patris: qđ eternũ nõ ſit. Jure pri
cipale cornu latius eſt duobus: qꝛ nimiruꝫ
patris eternitas cõmunis eſt filio ⁊ ſpiritui
ſancto: tẽporalia vero filij ⁊ ſpiritus ſancti
que ꝑſcripſimus: ꝓpria ſunt filij ⁊ ſpiritus
ſancti. Illud ergo inſcrutabile eſt vt timea
Pſa. tur iſtud noſcibile vt amet̃. Illud eniꝫ ſer/
uoꝝ eſt iſtud amatoꝝ. Nã ibi incõprẽſibi/
lis eſſe voluit: ⁊ hic cõprehẽdi ⁊ agnoſci.
Ergo ibi principiũ tẽpoꝝ nullũ: qꝛ diuini/
tas principio caret: hic finis inq̄ſitionis in
filio ⁊ ſpiritus ſanctus in aſſumptis crea/
turis cõprehẽdi ab hominibus voluerũt.
Quia poſt cõſumationẽ operũ ſuoꝝ q̄bus
ſunt in aſſumptiõe exibilis ⁊ humilis crea
ture reuelari dignati ſunt: ſeq̄tur eternitas
ſeculoꝝ: que ⁊ ipſa inextimabilis eſt: ſed ſe/
cundũ ꝙ diſpoſitio cordaꝝ initiũ ipſius va
ſis ⁊ finẽ eſſe demõſtrat: integritateꝫ eius:
⁊ differentiã ꝓuidẽter notamus: apparet
ꝙ latitudo ipſa que eſt inter duo cornua in
feriora oppoſita ſint eregione ſũmitati cor/
nu pricipalis: nimiꝝ qꝛ ſicut in cornu prin
cipali viſus eſt pater incepiſſe opera ſua: ſꝫ
nõ ſine filio ⁊ ſpiritu ſancto: ita q̄uis nõ
ſint eodẽ patre oſtendũt ſimul in duobus
cornibus cõſumare ea: ipſi in finibus ſecu
loꝝ. Inde eſt ꝙ vetus teſtamẽtũ videt̃ ꝓ/
prie ptinere ad patrẽ: nouuꝫ ad filiũ ⁊ ſpi/
ritũ ſanctuꝫ. Et q̄ñ ſicut illa eternitas dei
que erat ante ipſa ſecularia: principium nõ
habuit ſꝫ principiũ erat: ita ⁊ illa que poſt fi
nem tẽpoꝝ futura eſt: nõ eſt habitura fineꝫ

ſeculorum. Recte initium pſalterij ⁊ finis
acuminibus caret: ne qꝛ filius ⁊ ſpiritus ſã
ctus fines cõſumatorios habuiſſe oſtẽſi ſũt
fines etiã cõſumptorios: qđ falſum eſt ha/
bere putent̃. Sane in amplitudine ſpatij
que eſt in exitu latior deſignat̃ abũdantia
bonitatis dei quã oſtẽdit nobis in filio ⁊
ſpiritu ſancto: qui ſe prius oſtenderat quaſi
diuꝫ terribilẽ in ſeipſo: qꝛ nõ ſolũ natura il
la incõprehenſibilis ⁊ eterna ſine fine ma/
net qđ eſt: verũetiã electoꝝ agmina cuꝫ ip
ſo ſine fine manebunt. Et bene ꝯſuma
tio totius operis in duobus cornibus data
eſt: qꝛ nõ niſi in fine ſeculoꝝ redimendum
genus humanũ filius ⁊ ſpiritus ſanctus a
patre viſibilr̃ miſſi ſunt: q̄ꝫuis aliter filius:
aliter ſpiritus ſanctus vt terroreꝫ quẽ oſtẽ
derat in ſeipſo: in eis miſericorditer mitiga
ret: ⁊ ſaluos faceret per clementiã: q ſalua
ri nõ poterant in operibus ſuis. Qui cum
eodẽm filio ⁊ ſpiritu ſancto: viuit ⁊ regnat
in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Explicit diſtinctio quinta
Incipit Sexta.

NOn ẽ alienus a ſupradicto myſterio
ordo cõmunis orationis: qui quotti/
die ſolet fieri in eccleſia Chriſti: quotienſ/
cunq̄ꝫ cõpletis laudũ ſolemnijs: eius cle/
mentiã poſtulamus. Nã ſemꝑ inuocatio/
nem primã ad patrẽ facere ꝯſueuimus: ex/
cepto cũ occurrit aliq̄đ pro quo inuocatio
fiat ad filiũ: ſicut in aduentu ipſius: ⁊ ſicu/
bi vt hoc fiat aliqua rationabili cauſa: vel
ꝓprietas expoſcit. Non inq̄ꝫ preter ordinẽ
rationis tã crebro iſtud fit in eccleſia Chri
ſti: nec preter miſteriũ vere fidei patrem in
principio ꝑſonaliter inuocamus adiungẽ/
tes circa finẽ. Per dñm noſtrum ieſuꝫ xp̄ꝫ
filiũ tuum: ⁊ i fine: In vnitate ſpiritus ſan/
cti: qꝛ nequaq̄ꝫ ita fieri in tot catholicoruꝫ
eccleſijs ipſa que cunctis preſidet: pateret̃
diuinitas: ſi magne cultus fidei ⁊ pietatis
miſteriũ nõ ineſſet. Ut igit̃ tante fidei elu/
ceſcat archanum: ſtatuamus ſi placet in pri

mo coꝛnu: oꝛationis initiū. Omnipotens ſempiterne deus. Queſumus omnipotēs deus: ⁊ his ſimilia: ac deinde p̄ coꝛdaꝝ lineas oꝛationis ſpeciē ꝑcurrentē in vltima coꝛdaꝝ decē: extremū verſiculū ꝓferamus ita vt in ſcḋo coꝛnu incipiamus dicētes: p̄ dominū noſtrū ieſuz chꝛiſtū filium tuuz in tertio quo cōcludit̄ in fine: in vnitate ſpiritus ſancti: ſicq; oꝛatione cōpleta cōfeſſio oꝛthodoxe fidei in q̄ ſalus eſt oīuz: ꝯſumet̄ friuolum quis eſſe cauſabitur: niſi verba hec ſimpliciter dicta maioꝛi auctoꝛitate muniuimus. In omnibus ſcripturis veteris teſtamēti ⁊ in oī illa ſerie tēpoꝝ que ab Adam: vſq; ad Joannem Baptiſtam longo annorum ſpatio decurſa eſt inuenitur nomen diuinum: patriarchis ⁊ ꝓphetis ⁊ cunctis fidelibus illoꝝ tempoꝝ fide ſolemniter innotuiſſe: nunq̄ȝ tamen de coeterno dei filio q̄ eſſet deus: ſicut ⁊ pater nunq̄ȝ hoc de ſpiritu ſancto manifeſta traditio pateficit: niſi in hac noſtra tantum plenitudine tempoꝝ: qū p̄ ſemetipſum dei filius viſitare dignatus eſt mundū: ⁊ ⁊ ꝑ ſpiritū ſanctū quē dedit nobis ad cōſumanda ea que ipſe inchoauit agenda. Nā q̄ȝuis deus vnus ⁊ trinus ſemper eſſet qḋ eſt: vtrū tamen eſſet trinus: non niſi raris ꝑfectis innotuit a principio: nomen vero vnius ꝑſone. i. dei patris: tam ſeruis q̄ȝ amicis annunciatum eſt oībus. ſ. illis qui dei plebs dicebant̄: ne populus ille adhuc pro tēpoꝛe rudis miſterium trinitatis capere non ſufficiens: vnius dei culturam in deoꝛum conuertere pluralitem. Quocirca conſiderare eſt: q̄ infinita illa multitudo fidelium: q̄ abiecta pluralitate deoꝝ: deum vnum viuum ⁊ verū colendum eſſe dicebant: ⁊ ſi nec dum capere poterant miſterium trinitatis in vnius tamen confeſſione dei ac domini non errabant q̄ vere vnus eſt omnipotens: pius ſanctus ⁊ verus habens in ſemetipſo ſemē ſanctum ⁊ vitam veram filium. ſ. ⁊ ſpiritū ſanctum de quibus non eſt facta veteribus manifeſta locutio ad hoc vt hoꝛum ſingulus diceret̄ eſſe deus: ne inciderent vt iam dixi in pluralitatem deoꝝ. Si enim puerili illi (adhuc pro tempoꝛe) populo proponeretur confeſſio trinitatis nullo modo poſſet capere: niſi diuiſam: treſq; magis diuiſos q̄ȝ vnum crederet deum verum: nec ei quis poſſet aliud verbo perſuaſibili itimare. Qꝛ igitur in illa confeſſione: iꝑfectio quidem erat: non erroꝛ credere. ſ. vnum deum patrem ex quo oīa: ſed neſcire eum habere filium ⁊ ſpiritum ſanctum: tres vero deos dicere iniquuz eſt: nec poſſibile ē pueris ſenſibus habere diſcretionem rationis inter vnitatem ⁊ trinitatem: poſitum eſt illis quaſi pueris fūdamētū fidei in vno deo. Nobis autem vt ſenioꝛibus euo archanū trinitatis myſterium patefactum eſt: nō. ſ. a principio: ſed i hac ſenili plenitudine tēpoꝝ: qū miſit deus filium ſuum in mūdū: illuminare his q̄ in tenebꝛis ⁊ vmbꝛa moꝛtis ſedebant: ad dirigendos pedes noſtros in viam pacis. [Luc.] Hec igitur cauſa eſt: cur per tot preterita ſecula: vna perſona tantū ⁊ non etiam tota trinitas innotuit populo illi terreno ⁊ animali: ne nō ꝑ. ſ. deum trinum: ſed magis tres deos credere cogeretur: preſertiz cum paganoꝝ cultura in pluribus numeribus letaret̄. Sed neq; q̄ neſciebant archanum myſterium trinitatis: ſolum vt iam dixi: deum patrem coluiſſe illius tempoꝛis fideles credendi ſunt: ⁊ nō etiam in patre filium ⁊ ſpiritum ſanctum: cum vna ſit ſubſtantia trium: ⁊ maxime cū frequens ſit apud hebꝛeos vocari trinitatem ipſam. Adonay ⁊ Eloym: ſed manifeſta tunc patris erat cōfeſſio: occulta filij ⁊ ſpiritus ſancti. Qḋ patenter de filio exprimit Eſayas dicēs. [Eſa.] Domine quis credidit auditui noſtro: ⁊ brachium domini cui reuelatum eſt? Et aſcendet (inquit) quaſi virgultum coꝛam deo: ⁊ ſicut radix de terra ſitienti. Sic igit̄ in principio ſine principio erat deus pater cū filio ⁊ ſpiritu ſancto: nec tamen a mundi principio voluit reuelare brachium ⁊ charitatem ſuam: ſed voluit occultare inextimabiles diuitias quas habebat apud ſe: vſq; ad plenitudinem tem-

poꝛum ⁊ fines ſeculoꝝ: filium. ſ. ſuum q̄ eſt eius virtus: ⁊ eius ſapientia: ⁊ ſpirituz oꝛis ſui: qui eius ē charitas: ⁊ bonitas eius: ita vt ſolis prophetis eos detegere dignaret̄: qui ⁊ plura de eis ꝑ enigmata in ſuis voluminibus locuti ſunt. Jaz qui vellet ipa oꝛacula colligere ex prophetis: grandi volumine idigeret. Sed neceſſe non eſt: quia a multis inuenitur digeſtum. At q̄ȝtumcunq; eſſet illa manifeſtatio: nulla tamē foꝛe viſa eſt. comparatione eius que facta eſt in tēpoꝛe ſuo. Tunc enim q̄ eſſet deus filius: ⁊ deus ſpiritus ſanctus: aliq̄bus quidem: nō omnibus qui ſcḋm vnius dei videbantur habere. Nunc autez generaliter omnibus illoꝛum reuelatio facta eſt. Facta eſt aūt vt iam dixi per viſibiles creaturas: vt per eā que facta ſunt viſibilia: illoꝝ inuiſibilia noſceremus. Quibus vz: creaturis viſibilibꝰ a filio ⁊ ſpiritu ſancto tēpoꝛaliter aſſūptis conſumatum eſt: vt iam dixi qḋ in acutis coꝛnibus deſignatur. Acuta quippe decebat eſſe coꝛnua: que has exhilitates duarū perſonarum deſignant. Diſtinguendū eſt autem inter pꝛimuz coꝛnu ⁊ alia duo: ⁊ q̄d habeat veritas: pro vt ipſa donauerit: inquiramus. Primum ⁊ principale coꝛnu ſic ſibi videt̄ eſſe propꝛium: vt tamē ſicut ſupra iam diximus: tanq̄ȝ fons ⁊ oꝛigo cōmune appareat eſſe duoꝝ. Duo vero alia coꝛnua eſſe pꝛopꝛia ſibiipſis: ipſe quoq; extremitates teſtantur: q̄ nimiruz ſic deus pater eſt id quod eſt: vt tamen coeternum ſibi dei filiū ⁊ coeternū ſibi ſpūȝ ſctū ad electos ex ſeipſo dignat̄ mittere creaturas. Nō aūt vnigenitꝰ dei filius ſic ē id qḋ ē: vt ſuū mittat ad aliquem genitoꝛem: aut ſpiritus ſanctus patrez ipſum a quo procedit: ſicut nec filiū cuius eſt ſpiritus: niſi in eo q̄d homo eſt ipſe filius: q̄ nimirum pater ſic eſt deus: vt a nullo ſit: filius vero ſic eſt deus: vt tamen non ex eo pater ſit: ſed ipſe ex patre: ⁊ ſpiritus ſanctus ſic eſt deus: vt tamē non ab eo pater ⁊ filius ſit: ſed ab vtroq; ipſe q̄ ⁊ ſi pater ⁊ filius ⁊ ſpiritus ſanctus vnus ſit deus: vnus dominus: vna ⁊ coeterna maieſtas: ſolus tamen pater genitoꝛ eſt: ſolus filius genitus: ſolus ſpiritus ſanctus ab vtroq; procedens. Solus autē pater ſic mittit filium ⁊ ſpiritum ſanctum: vt a nullo mittatur: ⁊ idcirco eterna patris diuinitas communis eſt filio ⁊ ſpiritui ſancto. Incarnatio vero filij: pꝛopꝛia filij eſt. Aſſumptio columbe vel ignis ꝓpꝛia ſpiritus ſancti: ⁊ ſi vna ſit operatio trium. [Augu.] De hoc Auguſtinus in libꝛo de trinitate. Quamuis pater filium genuerit: ⁊ ideo filius non ſit qui pater eſt filiuſq; a patre ſit genitus: ⁊ ideo nō ſit pater qui filius: ſpirituſq; ſanctus: nec pater ſit nec filius: ſed tātum patris ⁊ filij ſpiritus patri ⁊ filio etiā ipſe coequalis ⁊ ad trinitatis pertinēs vnitatem: non tamen dicimus eandem trinitatem natam de virgine Maria: ⁊ ſub pōtio Pilato crucifixam ⁊ ſepultam. tertio die reſurrexiſſe: ⁊ in celos aſcendiſſe: ſed tantummodo filium: nec eandem trinitatem deſcendiſſe in ſpecie colūbe ſup̄ Chꝛiſtum baptizatum: aut in die penthecoſtes poſt aſcenſionem domini de ſono facto de celo quaſi ferretur flatus vehemētis ⁊ linguis diuiſis velut ignis: ſed tātūmodo ſpiritum ſanctum. [Actu.] Nec eandem trinitatē dixiſſe de celo. Tu es filius meus dilectus: ſiue cum baptizatus eſt a Joanne: ſiue i mōte quando cum illo erāt tres diſcipuli aut quando ſonuit vox dicēs. Et clarificaui ⁊ [Mat.] iterum clarificabo: ſed tantūmodo patris vocem fuiſſe ad filiuz factam: [Joān.] q̄uis pater ⁊ filius: ⁊ ſpiritus ſanctus ſicut inſeparabiles ſunt: ita inſeparabiliter operentur. Igitur nomen paternum quod pꝛincipaliter ⁊ propꝛie patris eſt: filium ⁊ ſpiritum ſanctum a ſe non excluſit vtiq; quia ⁊ filius pater dici poteſt: ⁊ ſpiritus ſanctus pater dici poteſt: q̄ vterq; creatoꝛ: nunq̄ȝ āt deus pater aut filius dr̄: aut ſpiritus alicuius: Ut. n. rē ſatis ſimilē i exēplū adducaz: q̄ dignitas pr̄iarchatus quā decebat ſi nō peccaſſet Adā data ē Abꝛae: ſic accipiēdus eſt Abꝛaam patriarchaꝝ pꝛimus: ac ſi patrem hominem non haberet: vt typum

dei patris retinere ꝓ oībus videaꝫ. Pꝛi/
mus ergo patriarcha Abꝛaam nullius pa/
triarche exiſtimeꝫ filius: ⁊ apparebit quod
queriꝫ. Non aūt eo modo Iſaac nulliuseſt
dicēdus filius patriarche quomodo Abꝛa
am: ſed ita ē dicēdus filius patriarche: vt
tamē ⁊ ipſe ſicut ⁊ Abꝛaā patriarcha dica/
tur: ⁊ nihilhominus Iacob: ſicut Iſaac ⁊
Abꝛaā. Sic ſic deus pater tm̄: qꝛ a nullo ē:
filius vero: nō tm̄ filius dicendus eſt: ſed ⁊
pater: ⁊ ſi diſſimiliter: pater eſt tn̄ oiuꝫ nrꝫ.
Similiter ⁊ ſpiritus ſanctus, pater dicen/
dus eſt: qꝛ ab illo renaſcimur Quantū igi
tur ſpectat ad creaturas: vnus deus pater
oiuꝫ: pater ⁊ filius ⁊ ſpiritus ſanctus. Quā
tuꝫ ad deitatē: nō filius: nō ſpiritus ſctūs:
ſꝫ ſolus pater: pater eſt filij: vnus. ſ. vnius:
⁊ neuter eoꝝ habet ſm. Quo circa ꝯſiderā
dum eſt: ꝙ in illa omni ſeꝯ tempoꝝ: quo
deus vnus eſt pater oiuꝫ: p̄dicabaꝫ eſſe co
lēdus: nō ſolū in hoc nomine perſona pꝛis
in cultu illius populi permanebat: verum
etiā ⁊ filij ⁊ ſpiritus ſancti. Quo circa nec
iniuriā facit filio: aut ſpirituſancto: qui pa
trē pꝛimo loco ⁊ quaſi ſpecialiter inuocat.
Quia ſicut laborioſe ꝓlatū eſt: quicqd ſub
hac fide paterne impendiꝫ maieſtati: īpē
diꝫ etiā filio qui cōſubſtantialis eſt patri: i/
pēdiꝫ ēt ſpiritui ſancto: qui ꝯſubſtātialis ē
vtriqꝫ: Cū vero addiꝫ circa fineꝫ. Per do
minū noſtrū ieſum chꝛiſtū filiū tuū: qui te
cum viuit ⁊ regnat in vnitate ſpiritus ſan
cti deus ſpecialia illa recolimus que de fi
lio ⁊ ſpiritu ſancto in fine tempoꝝ clarue/
runt: quatenus ⁊ in illa inuocatione quam
ad patrem facimus: excellentie differamus
diuine: dū nos ſuos inutiles: ⁊ dignos ſup
plicijs cōfitemur: ⁊ tādeꝫ conſoꝛtati i xp̄o
qui nobis fieri ꝓximus dignatus eſt: ⁊ no
uiſſime in ſpiritu ſancto eſſe nos p eos libe
randos ⁊ liberos gaudeamus. Hoc eſt eni
Ioā.8. illud qd̄ p ſemetipſam veritas dicit. Si mā
ſeritis in ſermone meo: veri diſcipuli mei
eritis ⁊ cognoſcetis veritatem ⁊ veritas li
berauit vos. Quis eſt enim qui manet in
ſermone domini: niſi is qui patienꝫ expe

ctat quouſqꝫ doceat eū veritas: que eſt ſapi
entia patris: ⁊ p eā ꝑueniat ad ſpiritū ſan/
ctum: de quo dicit apoſtolus. Ubi ſpiritus
dei: ibi libertas. Ubi eſt auteꝫ libertas: niſi
vbi dilectio? Eſt enim deus bonus: dul
cis: amabilis ⁊ ſuauis: ⁊ ab hoc qui agno/
ſcunt illum: diligunt eum: ⁊ qui dili/
gunt liberanꝫ a timoꝛe: qꝛ perfecta charitas
foꝛas mittit timoꝛē. Scriptum eſt enim de
timoꝛe ⁊ ſapientia in libro pſalmoꝝ. Initiū Pſal.
ſapientie timoꝛ domini. Antiquus autē de/
us timoꝛ ob reuerentiam dicēbaꝫ: ſicut le/
gitur dixiſſe Iacob ad Laban ſocerum ſuū
Niſi deus patris mei Abꝛae: ⁊ timoꝛ Iſaac Gen.
affuiſſet mihi foꝛſitan modo nudū me di
miſiſſes. Et paulopoſt. Iurauit iacob p ti
moꝛē patris ſui Iſaac. Dictus ē autē deus
timoꝛ: ꝓp illud qd̄ habetur in pſalmo. Ue Pſal.
nite ⁊ videte opera domini: terribilis i cō
ſilijs ſuper filios hominum. Intelligiꝫ etiā
timoꝛ nomine potētie: ſiue nomine timo/
ris: accipiēdus ſit pꝛopꝛie deus pater: ſicut
nomine ſapientie filius: recte pꝛincipiuꝫ ſa
pientie confitemur timoꝛem: qꝛ pꝛincipiū
filij pater eſt. Sicut auteꝫ timoꝛis nomine
patrem ſapientie filium: ita charitas nomi
ne: intelligimus ſpiritum ſanctum. Sꝫ qd
de charitate dicit apoſtolus. Plenitudo i
quit legis eſt dilectio. Quod ſi ita ē: liquet
ꝙ initium ſapientie in timoꝛe eſt: finis au
tem in charitate. Sed hec tria noīa: coīa
ſunt tribus ꝑſonis: ita vt nō ſolū pater: ti
moꝛ dicēdus ſit: verūetiā filius ⁊ ſpūs ſan/
ctus: qꝛ timendus eſt non ſolum pater: ve
rumetiam filius ⁊ ſpiritus ſanctus. Et nō
ſolum filius ſapiā: ſꝫ ⁊ pr̄ ⁊ ſpūs ſctūs. Et
nō ſolū ſpiritus ſanctus charitas: ſed ⁊ pa
ter ⁊ filius. Hac i re queritur: nō abſurde:
lꝫ ex parte aliqua ſuperius dictum ſit: eiuſ
modi pꝛopꝛietate rationis pater timoꝛ: fili
us ſapientia: ſpiritus ſanctus charitas ſcri
ptura dicatur: ita cum dicitur. Initium ſa
pientie timoꝛ domini. Et illud qd̄ ſuperi Pſal.
us dictum eſt: non filiuꝫ intelligamus: nō
ſpiritum ſanctum: ſed tantum patrem cū
dicitur ſapientia dei: actum eſt hoc vel illō

nō patrē: nō ſpiritum ſanctum: ſed tantū
filium intelligamus: ⁊ cum dicitur. Deus
charitas eſt: non patrem: aut filium: ſꝫ tan
tum ſpiritum ſanctum: cum hec tria nomi
na cōmunia ſint triuꝫ omnium: ⁊ perfecte
conueniant ſingulis perſonarum. Cauſa
vero pꝛopꝛietatis que ſit videamus. Deus
pater qui de nihilo cuncta creauit volens
oſtēdere potentiā ſuam ⁊ incutere terroꝛeꝫ
hominibus ne peccarent: noluit a pꝛinci
pio blande coꝛrigere delinquentes: ſꝫ terri
bili ſeueritate puniens multos: multoꝛum
quoqꝫ coꝛda nimio timoꝛe ꝯcuſſit. Unū fa/
ctum eſt: vt apud antiquos neſcientes ali
ud nomē eius: vocaretur timoꝛ: nimirum
qꝛ timoꝛe ⁊ tremoꝛe ad eius notitiā trahe
banꝫ. Pꝛopꝛie vero vnigenitus dei filius:
ſapientia dictus eſt: quia noluit timoꝛe po/
tentie debellare ſuperbos: ſed ſapientie do
ctrina ⁊ humilitate: ſuperboꝝ colla calca/
uit. Sꝫ ⁊ ſpiritus ſanctus charitas dictus
eſt: qꝛ charitatem dei ⁊ pꝛoximi nobis ipſe
inſpirat: ita vt foꝛas miſſo timoꝛe liberos
nos eſſe letemur: ⁊ gloꝛiemur in ſpe gloꝛie
filioꝝ dei. Ergo qꝛ i patre timoꝛe cogimur
ſicut ſerui in filio erudiri ⁊ inſtrui q̄ſi diſci
puli veritatis: in ſpiritu ſancto eripi a fla/
gellis: quaſi omnino liberi ⁊ fideles amici:
non incongrue deo patri ꝓpꝛie aſcribitur
nomen timoꝛis qui ſe per multa iudicia q̄
exercuit priuſqꝫ filius veniret in mundū
ſe ſe terribilem dominum cunctis moꝛtali
bus demonſtrauit. Sane ſapientie nomen
ita videꝫ eſſe poſitum in locis vbi filiū tan
git: ac ſi a ſapiente: qui tn̄ ⁊ ipſe ſapientia
ſit exire videaꝫ: vt vꝫ in hoc ipſo manatio/
nis ſimilitudo accipienda ſit: quemadmo/
dū ſi aqua oꝛiens ex fonte dicaꝫ: fluuius ſi/
ue riuus: non ad hoc ꝙ aqua eſt: ſꝫ ad hoc
ꝙ fluit: vel qꝛ deriuaꝫ p agros: aptus eſt ad
pꝛata riganda. Nō. n. oīs aqua fluuius: ſed
tm̄ aqua que fluit: ⁊ fluens non tā ſupioꝛa:
q̄ꝫ humilioꝛa rigat: nimirū qꝛ deus ſuper/
bis reſiſtit: humilibus autē pꝛeſtat gratiā.
Quo circa ſi aqua fluens ſapiētiaꝫ que eſt
Chꝛiſtus deſignat: ⁊ aqua nō ſuperioꝛa: ſed

humilioꝛa naturaliter petit: liquet ꝙ vbi
humilitas eſt ibi ⁊ ſapientia ⁊ vbi ſuperbia
ibi ⁊ contumelia. Inde vt vbi aqua ſcri/
bitur in typo Chꝛiſti: plerunqꝫ deſcenſio/
nis mētio facta ſit: vt eius humilitas intel
ligaꝫ: iuxta illud pſalterij. Deſcendet ſicut Pſal.
pluuia in vellus: ⁊ ſicut ſtillicidia ſtillātia
ſup terrā. Et in Eſaya ex voce patris. Si/ Eſa.
cut deſcēdit imber ⁊ nix de celo ⁊ inebꝛiat
terrā ⁊ germinare eā facit ⁊c. ita erit verbū
qd̄ pꝛocedit ex oꝛe meo. Poꝛro vbi oꝛtus
eius ex virgine deſignatus eſt: aſcenſus ma
gis poniꝫ q̄ꝫ deſcenſus: ſm̄ illud libꝛi Ge/
neſeos. Fons aſcēdebat de terra irrigans
vniuerſam ſupficieꝫ terre. Significari ⁊. n.
in hoc fonte vnigenitū dei: antiqua nobis Gen.
eſt patrum expoſitione traditū. Spiritus
quoqꝫ ſanctus idcirco ꝓpꝛietatē quandaꝫ.
Charitas dictus eſt: qꝛ Charitas nō ꝓpꝛie
ad vnū di: ſꝫ ad plures. Omnis. n. qui bn̄
diligit alterū diligit nō ſeipſum: qꝛ minus
q̄ꝫ inter duos Charitas eſſe nō poteſt: ⁊ ſi
dicaꝫ in ꝓpꝛie de quibuſdā. Erunt homi/
nes ſeipſos amantes. Nam ⁊ ſi hoc de car/
nali amoꝛe quo quomodo dici poſſe videa
tur: ſꝫ nō de illo amoꝛe qꝛ q a diſtinctione
huius amoꝛis. Charitas dictus eſt. Mani
feſta eſt. n. apoſtoli ſententia qua de hac
dilectione que charitas appellata eſt diciꝫ.
Charitas nō querit que ſua ſūt. Hec ergo
dilectio ad alterum tendit: ⁊ in quo ad al/
terū tendit: ⁊ ab altero ad alteruꝫ ꝓcedit.
Sicut ergo filius dictus eſt ad aliquid: ſa
pientia pꝛo eo. ſ. ꝙ miſſus eſt a patre doce/
re homines fidē dei: ⁊ illuminare oēꝫ ho/
minē venientē in hunc mundū. Sic ⁊ ſpi
ritus ſanctus ꝓpꝛietate quadā dictus eſt Ioā.1.
Charitas: illa vtique qua ad nos miſſus ē
vt nos quoqꝫ faciat diligētes: iuxta illud
apoſtoli. Charitas diffuſa eſt i coꝛdibꝰ mi/
ſericoꝛdie p ſpiritū ſanctum qui datus eſt
nobis. Ceteꝝ qd̄ ad ſe ſpectat ſubſtantiali/
ter dici poteſt ſapientia non tm̄ filius: ſed
⁊ pater ⁊ ſpiritus ſanctus. Et ſubſtantiali/
ter dici poteſt Charitas nō modo ſpiritus
ſanctus: ſꝫ ⁊ pater ⁊ filius: qꝛ ⁊ ſi homines

qui docētur:⁊ amarēt:nō eſſent: nihilomi/
nus tñ in ſe deus ſemꝑ charitas:ſemper ſa
pientia eſſet. Quia vero multo tēpoꝛe exer
citatur homo in laboꝛe ductus ſpiritu ſer/
uitutis priuſq̄ imbutus ſapientia perue·
niat ad libertatē amoꝛis recte nomē pater
num ad qđ ſpecialiter pertinet timoꝛ lōgo
prius tempoꝛe humane innotuit creature
ad vltimum vero nomē filij ⁊ ſpiritus ſan
cti:ne prius mitteret̄ filius dei ad redimē/
dos eos qui erant ſub lege:q̄ȝ tempoꝝ ple
nitudo preiret:⁊ prius daret̄ur hoibus do
na ſpiritus ſancti q̄ȝ fundati in virtute hu
militatis:diſcerent humilibus conſentire.
¶ Tria certe data ſunt nobis inſtra vir/
tutum:quot quot iubēte deo ad ꝑfectionē
vocamur. Et hoꝝ quidē iā ſupra mētionē
fecimus:ſed tñ in hoc loco data occaſione
miſterij plenius eſt dicēdū de eis: ſiue q̄ȝ il
loꝝ ſimilitudines ꝑtinent ad ſummā illaȝ
trinitatē que operatur oia in oibus ſm cō
ſiliū voluntatis ſue:ſiue q̄ȝ ipſa tria inſtru/
mēta cōueniūt ſigillatiȝ tribus oꝛdinibus
electoꝝ qui ad imaginē dei creati ſunt. Ho
rum primū eſt opus manuū. Secūduȝ ſtu
dium lectionis. Tertiū pſallendi oꝛādiq̄ȝ
deuotio. In actionis obtinētia: timoꝛ do/
mini. In lectionis ſtudio ſapientia. In oꝛa
tione ꝯfeſſione operat̄ dilectio. Tenemur
obedire ꝑꝑ timoꝛē qui eſt pater. Tenemur
legere ꝑꝑ ſapientiā que eſt xp̄s. Tenemur
pſallere ⁊ oꝛare ꝑꝑ charitatē:que eſt ſpiri/
tus ſanctus. In opere.n. timere neceſſe ē.
In lectione ſapere diligere in pſalmodia.
Per opus obtinētie reconciliamur patri.
Per lectionis ſtudiū iungimur filio. Per
deuotam pſalmodiaȝ adheremus ſpiritui
ſancto. Ita tñ ſi ſenſus noſter nō iaceat in/
ferius:ſed ad ſuperioꝛa recurrat. In timo/
re deniq̄ȝ oſculamur pedē:in lectione ma
num:in pſalmodia os. Ibi.n. tantūmodo
dicere libet ⁊ lȝ aie fideli. Oſculetur me
Can. 2. oſculo oꝛis ſui. In actione ⁊.n. noſtra am/
plectimur pedes:q̄ȝ ꝑ hāc nos eſſe dei ſer/
uos pie ac fideliter demonſtramus. In le/
ctione manū:q̄ȝ per eam opera dei facta in

ſapiētia intuemur. In cōtemplatione os:
q̄ȝ ꝑ eā oīpotēti deo iūgimur:in oſculo pa
cis ex cuius nobis oꝛe ſpiritus dulcedo di
ſtillat. In actione ergo noſtrā agnoſcimus
ſeruitutē. In lectione magna opera domi/
ni cum admiratione pēſamus. In contem
platione in ipſum deū a quo ſunt oia ſen/
ſus noſter dirigit̄. vt eo magis illū amare
poſſimus:quo eius dilectionis ſuauitatem
ſentimus. Non.n. ſufficit nobis vt pedem
ad oſculādū porrigat:nō ſufficit vt manū
extendat:ſȝ oſculet̄ me (inquit) oſculo oꝛis
ſui. Bonū initiū in oſculo pedū: melioꝛ ꝑ
ſeuerantia in oſculo manus:optima conſū
matio in oſculo oꝛis ſui. Sicut ergo nō ſuf
ficit ad ꝑfectionē ſolū opus manuū ita nec
ſola lectio niſi addat̄ ⁊ pſallmodia. Certe i
lectione ſacra:xp̄s tibi proximus ſit qui eſt
verbū dei ⁊ ſapiētia patris quiq̄ȝ te illumi
nat doctrina ſua vt ſcias quid vitandū ſit:
qđ agendū. Sȝ memēto eū dixiſſe diſcipu
lis ſuis. Niſi ego abiero paraclytus non ve
niet ad vos. Si āt abiero mittā eū ad vos.
Niſi.n. mentē exoccupes a ſtudio medita/
tionis eoꝝ que ꝑtinent ad ſciētiā reꝝ: que
ſicut dicit pſalmiſta. In ſapiētia facta ſunt: Pſal.
non poteris ſentire dulcedinē amoꝛis dei:
que ex ꝑñtia ſcti ſpiritus liberis oino men
tibus ꝯſueuit infundi. Scriptuȝ q̄ppe eſt.
Uacate ⁊ videte qm̄ ſuauis eſt dñs. Sicut Pſal.
enim in ſcripturaꝝ ſciētia ꝑficere quis nō
poteſt:niſi a terrenoꝝ ſollicitudine ſeſe vi/
gilāter excutiat:ita nec eſſentiā illā ſimpli
cē que deus eſt:ꝑ aduentū ſpiritus ſcti ꝯtē
plari ſufficit niſi a reꝝ creataꝝ ⁊ actionū ⁊
quoꝛūcunq̄ȝ verboꝝ ſtrepitu:que ad ſcien
tiā ſcripturaꝝ ꝑtinent cōgeſcat:⁊ adeū tm̄
q fecit oia intētionis ſue ſtudiū ⁊ deuotio
nē ꝯuertat. Certe.n. q̄ ſcripta ſunt de Adā
de Noe:de Abraā: Iſaac ⁊ Jacob verba au
ctētica ſunt:pia fide legēda ⁊ reuerēda fide
libus. Sȝ ſi auctētica ⁊ memoꝛia digna:nū
ideo hoc ipſum eſt:aut equale cogitare de
ipſis ⁊ ꝯtēplari deū:oꝛare ⁊ laudare eū:per
quē facta ſunt oia:qđ eſt volūtarie offerre
illi ſacrificiū laudis. Uolūtarie inqt ſacrifi/ Pſal.

cabo tibi:⁊ ꝯfiteboꝛ nomini tuo qm̄ bonū
eſt: Aliud eſt.n. reſpicere qđ ſcūȝ eſt: aliud
ſpeculari eū q fecit qđ factū eſt:ſicut aliud
eſt ſcire aliq̄d vt ſciat̄:aliud ſcire vt diligat̄.
Ibi ē ſcia ſola que ſepe inflat. Hic cū ſapia
charitas que edificat. Quāuis vnitas qdā
quā ſe ad inuicē capiāt his tribus ineſſe vi
deat̄:q̄ȝ ⁊ i ope nō ſolū poſſe:ſȝ ⁊ ſcire ⁊ vel
le neceſſaria ſunt:⁊ in electione nō ſolū ſci
re:ſȝ ⁊ poſſe ⁊ velle. Et in pſalmodia nō ſo
lū velle:ſȝ ⁊ ſcire ⁊ poſſe. Ac ſi apte ſuis vo
cibus clamare viderēt̄:lȝ ad faciedū aliquē
intellectū:alia ꝑſona dicat̄ potētia:alia ſa/
piētia:alia charitas:in ſimplici tñ veritate
hoc ſentiēdū eſt:hoc tenēdū:qđ ait qdam
ſctoꝝ patrū ꝯtra quēdā hereticū. Qđ cōe
ē triū vel duoꝝ:nō ē ꝓpriū ſinguloꝝ. Sci
endū preterea ē q̄ꝑ aīalis homo baptizatus
in chriſto:nō ſtatim poſt babtiſmi grāȝ:ꝑfe
ctā ꝯſequit̄ libertatē:que nō niſi in patria
ſperāda eſt. Sed multo prius tp̄e cōprimi
tur in laboꝛe:vt poſſit tandē cū fructu ope
rū ad libertatis grāȝ ꝑuenire: Ad hoc ꝑti/
net illud qđ apoſtolus (ait). Quāto tp̄e he
res ꝑuulus ē nihil differre a ſuo cū ſit dñs
oiaȝ:ſȝ ſub tutoꝛibus ⁊ actoꝛibus ē vſq̄ȝ ad
ꝑfinitū tp̄s a p̄re. Ita ⁊ nos cū eſſemus par
uuli ſub elemētis mūdi huius eramus ſer
uiētes. At vbi venit plenitudo tp̄is miſit
deus filiū ſuū factū ex muliere:factū ſub le
ge vt eos q ſub lege erāt redimerēt:vt ado
ptionē filioꝝ recipemus. Qñ (inqt) venit
plenitudo tp̄is. In qnq̄ȝ ſiquidē etatibus
timoꝛ ſeruilis ꝑſeuerauerit i mūdo. In ſex
ta vero ⁊ ſeptia etate timoꝛ filialis ⁊ amoꝛ
adſunt:quoꝛum aliud ad filium pertinet:
aliud ad ſpiritum ſanctum. Secundum
hoc.n. vt docet ſanctus papa Gregoꝛius.
Obſeruāde ſunt ⁊ pēſande: vniꝰ hois eta
tes:⁊ ſi ſpūs ſcti grā lege nō liget̄ hūana:
Nā vſq̄ȝ ad qnq̄geſimū annū ſȝ legē moy
ſi. Jubent̄ filij leui miniſtrare in tabernacu
lo:exinde qeſcere a miniſterio ⁊ fieri cuſto
des vaſoꝝ ſacroꝝ que erāt in tabernaculo
Hoc eſt accipe regnū animaꝝ ſanctaꝝ: Q2
Pſal. vero ſcriptū eſt in pſalmo. Dies annoꝝ no

ſtroꝝ in ipſis ſeptuagita ānis:ſatis ē lāgui
de ſpei ille ſenex q quo ſibi viciniꝰ ſētit adeſ
ſe tp̄s vocatiōis:ſiue nō eo ꝯtēplatiōi:⁊ oꝛo
ni iſiſtit digne aſſidue cū pſal. Notū fac mi
hi dñe finē meū ⁊ numeꝝ dierū meoꝝ qs Pſal.
eſt vt ſciā qđ deſit mihi. Ecce q̄ȝ multa di/
cta ſunt ⁊ in oibus vniſoꝛmis auctoꝛitas ⁊
equū teſtimoniū repit̄ dari:vȝ ſeruituti lō
gioꝛē morā priuſq̄ȝ veniat̄ ad libertatē: ſȝ
ea que dicta ſunt de p̄re ⁊ filio ⁊ ſpū ſancto
qua ratione paternū nomē opoꝛtuit mani
feſtari filijs hoiuȝ a principio mūdi: Filiuȝ
vero ⁊ ſpiritū ſanctū nō niſi in plenitudi/
ne tēpoꝝ ſm q̄ꝑ in trino ope pſalterij oſten
dimus figuratū:diſtinguētes inter princi/
pale coꝛnu:qđ eſt principiū totius artis: ⁊
duo alia coꝛnua que reſpiciunt inferioꝛa in
qbus dei filius ⁊ ſpūsſctūs deſignati ſunt.
¶ Explicit diſtinctio Sexta. Incipit di/
ſtinctio ſeptima.

QUia huculq̄ȝ de tribus coꝛnibus ſuf
ficiēter (vt extio) dictū ē veniedū eſt
ad decē coꝛdas a qbus nō fruſtra accepit ⁊
cognomē. Sic.n. dictū eſt pſalteriū decem
coꝛdaꝝ:q̄ſi diceret̄. Deus hebreoꝝ: deꝰ
xp̄ianoꝝ:deus hoium ⁊ angeloꝝ. Ut aūt
in exoꝛdio huius opis memoꝛatus ſum:di
ctū eſt de filio ⁊ ſpiritu ſancto. Uerbo dñi Pſal.
celi firmati ſunt:⁊ ſpiritu oꝛis eius ois vir
tus eoꝝ. Si aūt celoꝝ noie angeli ⁊ ſancti
viri intelligēdi ſunt:⁊ ipſi deſignati in decē
coꝛdis:qđ ē:qđ ipſe decē coꝛde duobus iſe
rioꝛibus coꝛnibus:firmiter hinc inde colli
gate ſunt:niſi q̄ȝ oēs fideles capiti ſuo xp̄o
ieſu:cuius ipſi ſunt coꝛpus: nodo inſolubi
li ꝯnexionis adherēt:⁊ nihilominus ſpūi
ſcō de quo dicit ap̄ls:q adheret deo vnus
ſpūs ē: Oēs (inqt idē ap̄ls.) Unū coꝛpus
ſumus i xp̄o:⁊ oēs vno ſpū potati ſumus.
Quo circa nō i merito decē coꝛde hic inde
incipiētes a ꝑmo duobus coꝛnibus firma/
te ſunt:q̄ȝ verbo dñi celi firmati ⁊ ſpū oꝛis
eius ois virtus eoꝝ firmata ſunt.n. verbo
ꝑ qđ facta ſunt:ſolidata virtute ſpūs ꝑ quē pſs. 148
⁊ creata ſunt. Ipſe inquit.i. deus pater di/
xit ⁊ facta ſunt:ipſe mādauit ⁊ creata ſunt.

Nõ excludit pater qui dixit ⁊ facta ſunt:
mandauit ⁊ creata ſunt: a quo ſunt verbũ
⁊ ſpiritus ſctũs: ⁊ ſi notat hoꝝ aliqđ quod
ſit ꝓprium verbi: aliquod qđ ſpiritus ſcti:
vt eſſe creatorẽ filiũ cum ſpiritu ſancto ne
mo fidelium dubitaret: ſm qꝫ filius ipſe di
cit: Neqꝫ.n. pater iudicat quẽq̃ ſꝫ oẽ iudi
ciũ dedit filio: vt oẽs honorificẽt filiũ ſicut
honorificãt pr̃em. De q̃ppe iudiciũ: ſermo
ne ⁊ ſapiẽtia examinat: ⁊ ſcimus qꝛ filius:
verbũ ⁊ ſapientia eſt. Vñ ⁊ ipſemet in euã
gelio dicit. Sermo quẽ locutus ſũ: ipſe iu
dicabit eum: (hoc eſt) infidelem hoĩem in
nouiſſimo die. Qđ vero ⁊ ſpiritui ſcõ iudi
ciũ datũ ſit a patre ⁊ filio inter multas au
ctoritates quibus ꝓbari poteſt: cũ loque
ret propheta de Chriſto. Spiritu (inquit)
labioꝝ ſuoꝝ interficiet impios: Et apoſto
lus de eodẽ Antichriſto quẽ iudicaturus ẽ
Xp̃s. Et tũc reuelabit ille iniquus quẽ de
us quidẽ ieſus interficiet in impetu ſpiri
tus oris ſui: ⁊ deſtruet illuſtratione aduen
tus ſui. Que cũ ita ſe habeãt: delectat hoc
cõtẽplari in decacordo pſalterio: vbi puri
tas huius ſacri miſterij melius q̃ꝫ dici põt
opere tam lucido continetur.

¶ Habemus in principali cornu pſalterij
imaginem genitoris: qui cũ ſit in deitate
principiũ nihil tñ p ſe ſolũ feciſſe legit qua
ſi excluſo verbo: ſꝫ ex ſe p verbũ oĩa coope
rante in oĩbus ſpiritu ſctõ de quo ⁊ dicit.
Pſal. Et ſpiritu oris eius oĩs virtus eoꝝ. Pro
pter hoc nulla cordaꝝ eidẽ principali cor
nu proprietenus adheret: ſꝫ duobus tãtũ
cornibus: hinc ⁊ inde: ita tñ vt qꝛ duo cor
nua a principali ꝓcedunt: p ea totum in ſe
ipſo ⁊ nihilminus poſſideat a duobus: qꝛ
ſicut ſupius dictum eſt: ſupra q̃ꝫ dici poteſt
vnitas quedam in tribus eſt: ita vt ſi ſit q
recte cupiat: nõ minus aliquod iueniat in
ſingulis q̃ꝫ in tribus. Sonant autẽ corde
iſte in ꝯſpectu dei: ſed p filiũ ⁊ ſpiritũ ſan
ctum. Sonant qꝛ laudant: ⁊ deus exaudit
ꝯcrepationes eaꝝ. Habet enim pſalteriũ
iſtũ foramina in medio ſui: p que cordarũ
ſonus: velut p quaſdã aures ad interiora p
ductus in precordijs vaſis muſici reſona
re videt. Et ſcriptum: eſt de oĩpotẽte deo
qui oĩuꝫ creator eſt. Oculi dñi ſup iuſtos: Pſa.
⁊ aures eius ad preces eoꝝ. Et bñ ipſa fo
ramina in medio vaſis ſunt: qꝛ ſicut laus q̃
ſit vni pſone triũ pariter eſt: ita queꝫ exau
dit vna: exaudiunt ſimul tres: quia ſicut ẽ
vna illoꝝ gloria: ita nihilhominus ⁊ vna
voluntas. Sonãt ergo corde cũ pauperes
ſpiritu humiliter deũ laudãt. At illius de
us omnipotẽs nõ acceptat laudes qui ſpre
to filio ⁊ ſpiritu ſcõ: ſolũ deũ prẽꝫ colit: cũ
iudeis: q ſubſtãtiã cũ Arrio ſcindit: q vni
tatẽ deitatis in trinitate partit aut q trini
tatẽ in vnitate ꝯfundit. In medio igit ſũt
foramina (hoc eſt) inter cornua tria: vt in
nulla parte declinatio ſit licitũ diſcedendo
ab vnitate: quia qui vnitatem deſerit: deũ
penitus pdit. Sꝫ forte Sabellius mediũ
tenuit qꝛ vnũ predicabat? Minime. Neqꝫ
enim vnitatẽ Sabellius ſi ſingularitatem
docebat tanq̃ꝫ ſi cornu vnũ alternaret in ſe
ipſo: vt modo fieret hoc: modo illud. Nõ
hoc clamat voce ſua rotunditas circuli: nõ
inuit hoc vnitas ⁊ trinitas ſacri vaſis: quo
circa nõ in cornuũ extremitatibus forami
na ipſa ſunt: ſed in rotũditate: quia qui ſic
ad vnã pſonã inuocationem facit: vt aliã
aut excludat cũ iudeo: aut minus intuere
veneret cũ Arrio: aut quaſi ſe ab vna plus
q̃ꝫ alia exaudiri aut ꝓiuari ꝯfidat qđ acci
dere ſolet illis quibus cũ memoria trinita
tis occurrit: quaſi triũ imagines virorũ oc
current: ⁊ quaſi tres reges ſedẽtes in ſedi
libus ſuis: diſſimiles tñ in gloria ⁊ maieſta
te: (quod falſum eſt: qꝛ trinitas deus ẽ nõ
homo: nõ caro: ſꝫ ſpiritus ſanctus:) noue
rit orationẽ ſuam ad aures diuinitatis per
uenire nõ poſſe. Mouet.n. pater magiſq̃ꝫ
placat. q nõ honorificat in ꝯfeſſione ſua fi
lium ſicut honorificat patrem: ⁊ iraſcitur
filius magiſq̃ꝫ placatur qui minus quã ſe
ipſum: ſpiritum ſanctum veneratur: ⁊ co
lit: ⁊ qui non vnum regẽ ⁊ vnum domi
num confitetur eſſe credit patrem ⁊ filiũ
⁊ ſpiritum ſanctum. Non enim ſunt tres

reges ſed vnus rex: ⁊ tñ rex pater: rex fili
us rex ſpiritus ſanctus: Rex inq̃ꝫ regis fi
lius: ſicut eſt ſicut lumẽ de lumine: deus
de deo: ⁊ tñ nõ duo dij ſed vnus deus. At
Sabellius neutrũ inuocat qui trinitatẽ ne
gat: nec tenere rotũditatẽ didicit: ſed ſingu
laritatẽ: qui quaſi vnũ artiſſimũ cornu ali
cui rei tantum eſſe artiſſimũ ſuſpicat. Illi
us ergo fidelis cõfeſſio aures penetrat diui
nitatis: qui tres quidem agnoſcit ⁊ vene
ratur perſonas: ſed tñ mentis oculo vnita
tem cernit: quando qđẽ ⁊ perſonas diſtin
cte cogitat nõ diuiſe: ⁊ ſubſtãtiã pſonarũ
nõ ſingularẽ eſſe fingit ſed vnam. Talis
ergo cordaꝝ vox aures cito penetrat maie
ſtatis. Talis laus animaliũ ad celũ vſqꝫ ter
tium pergit. Qui ſic orat ⁊ pſallit laudans
⁊ inuocans deũ ſuũ: mouerit vocẽ ſuã ad
aures altiſſimi peruenire: ſi tñ opera ſua nõ
ſunt ꝯtraria voci ſue. Excedit hominẽ ſup
greditur angelum: requieſcit in deo. Ibi re
ſpicit mira miſteria: ibi qđ oculus nõ vidit
nec auris audiuit: ibi archana verba q̃ nõ
lꝫ homini loqui: qꝛ alalis inquit homo nõ
percipit que ſunt ſpiritus dei. Predican
dus eſt ei chriſtus ⁊ hic crucifixus. Nõ.n.
eſt oĩum equa virtus: nã vna hec eadẽ po
tentia: qꝛ nec cordaꝝ vox vna eſt: nec eadẽ
poſitio. Altior ẽ alia alia: alia alia plixiorẽ ⁊
q̃ altiorẽ altius ⁊ acutius ſonat: ⁊ tñ ſpatio
minor eſt: que vero inferior eſt grauius ⁊
humilius ⁊ tñ ſpatio maior eſt. Sed quid
in his omnibus contemplandum niſi di
ſcretam illam ordinum multitudinẽ: quã
tanta deus arte: tantaqꝫ prouidẽtia mode
ratur: vt diuerſis diſtincta manſionibus:
(hoc eſt) dignitatibus ⁊ honoribus celeſtẽ
illam curiam: ac ſi diuerſis floribus aut co
loribus ornat: ⁊ q maiores: pauciores ſunt:
ne ibi adhuc Rachelem emuletur Lya: ⁊
qui plures ſunt inferiores: ne eos qui pau
ciores ſunt: vt Phenẽna quondã ſertilis:
Annã contẽnendo ꝯfundat. Sꝫ ⁊ hoc nõ
ſpatio ſis (vt ita dicam) limitibus interpo
ſitis ſibi: vt quaſi inter pncipes ⁊ cliẽtes
nullus ordo medius ſit: alioquin quantũ
ſpectat ad commune iudicium: alios de pſi
cerent alij: ⁊ alijs alij inuiderent. Sed dũ
quaſi vnus epiſcopus aliquantis ſacerdoti
bus preſidet dum ſacerdotes pluribus dia
conibus: dũ diacones ſub diaconibus: ſub
diacones acolitis: acoliti exorciſtis: exor ci
ſte lectoribus: lectores oſtiarijs: maiores in
ferioribus ſuis quaſi eucine prelati ſunt: ⁊
diuerſitas honoꝝ ſanctam illam ⁊ celeſtẽ
patriam mirabiliter ornat: ⁊ liuoris leſionẽ
moderatio vnitatis excludit: lꝫ enim gra
tia operetur ibi pacem: tamen ⁊ ſapientia
ibi neceſſaria eſt: vt non ſolum virtute ſpi
ritus videantur ibi celi perfecti: verũetiã
verbo domini firmari ⁊ ſolidari: ne illud
in ciuitate illa videatur deeſſe qđ pſalmiſta
in operibus dei admiratur dicẽs. Omnia Pſal.
in ſapientia feciſti domine. Breues ſunt: ãt
vt iam dixi: corde que cornu principali vi
ciniores ſunt: quia pauci ad modũ fuerunt
apoſtoli quos cõſtituit dominus principes
ſuper omnem terram. Sed ſi pauci patres
nunquid eatenus pauci filij? Num granũ
illud quod de celo deſcendit fruſtra cadere
voluit in terram ⁊ mori: ⁊ non potius vt
afferret fructum multũ ⁊ implere horrea
vſqꝫ ad ſummum? Audiui (ait Joannes)
numerum ſignatorum centum quadragin Apo.
ta quatuor milia: ⁊ poſt illos: Turbam ma
gnam quam dinumerare nemo poterat de
quibus in ſequẽtibus dicitur. Hi ſunt qui
venerunt ex tribulatione magna ⁊ lauerũt
ſtolas ſuas in ſanguine agni. Quia vero vt
proprietate quadã martyres ad chriſtũ: ita
cõtẽplatores virgines ptinent ad ſpiritum
ſanctum. Dictũ eſt aliquid ſimile de virgi
nibus in eodẽ libro. Vidi ſupra mõtẽ ſyon
agnum ſtantem ⁊ cum eo centum quadra Apo.
ginta quatuor milia. Et paulo poſt. Hi ſũt
q cũ mulieribus nõ ſunt coinquinati: vir
gines.n. ſunt. Statuamus nũc ſi placet pri
mo loco apoſtolos: Secũdo ꝓphetas ⁊ euã
geliſtas. Tertio doctores. Quarto contem
platores. Quinto clericos ⁊ monachos: de
inde ꝯtinentiũ ⁊ oĩuꝫ fideliũ multitudinẽ
ſcientes qꝫ plures eſſe qui minoris ſunt or

dinis: pauciores qui digniores: vt ⁊ illi qui
inferiores ſunt paucioꝝ deferant felicita
ti: ⁊ qui altiores ſunt inferioꝝ multitudinē
nō cōtemnant: ſed ſint omnes vnanimes
⁊ mira charitate connexi: ⁊ vnuſquiſq; ſe
gaudeat eſſe id quod eſt omni zelo impio
⁊ emulatione remota. Sic ea propter tem
pus qui voluerit: maneat in throno cū pa
tre ⁊ honorificetur ab oībus: mihi preſtet
deus omnipotens cū multitudine hac ſan
ctoꝝ habere per patiētiā ⁊ mētis mūditiā
portionē. Et de his quid dicendū? Neſcio
quid de his certū ſcribā: ignoro quid bonū
preferā: aut deponā: q; plerunq; illos inue
nio ſm̄ prerogatiuam gratie eſſe feliciores:
quos ordine video inferiores. Mirarer ſu
per his ſi neſcirem matrē alicuius in quo
mater eſt: eſſe proprio filio materna digni
tate prelatā ⁊ niſi viderē regē celi humilē
ſibi feminā elegiſſe in matrē. Reſtat ergo
vt qui regnū dei nō recipit ſicut paruulus
nō ingrediatur in illud. Satis poterit de
hoc iudicare vir probus qui nullā eſſe iudi
caret artem decacordi pſalterij: ſi vnus eſ
ſet ſonus in toto vaſe: ſi vna ⁊ indifferens
in cordis omnibus melodia: Non enim
differentias ordinum Deus eſſe voluit:
quia alios alijs plus dilexit cum videa
mus Joannem plus dilectum petro ⁊ ſuc
ceſſoribus ſuis: ſi ſuis poſteris eſſe ſubiectū,
ſicut ⁊ ipſe matri ſue ſubijci dedignatus
non eſt: ſed vt diuerſos diſtincte corde pro
mētes ſonos ſuauitate melodie: ſanctam il
lam letificent ciuitatem dei in qua ſicut le
tantium omnium habitatio eſt. Ad quam
nos perducat Chriſtus ieſus filius dei: qui
cum patre ⁊ Spiritu Sancto viuit ⁊ re
gnat Deus per omnia ſecula ſeculorum.
Amen.

¶ Explicit pſalterij decē cordaꝝ liber pri
mus de cōtemplatione trinitatis. Incipit li
ber Secundus de numero Pſalmorum:
⁊ de perfectione vel ſignificatione ipſius
numeri.

Inter ceteros ſolē
nes nūeros quos
ſcriptura ſacra cō
memorat: cēteſim⁹
quinquageſimus nu
merus ſacratiſſim⁹
ē: vtpote in cuius
ſūma pſalterij pfe
ctio cōtinet. Libri
vtiq; pſalmoꝝ cō
poſiti a rege dauid
ad cōferendū deo viuenti: imo a ſpū ſancto
q directus erat in eū: ⁊ q ſibi ad viſitanda
corda fideliū: parat iter. Sicut ex voce ip
ſius ſpiritus i pſalmo quadrageſimo nono
ſcriptū ē. Sacrificiū laudis honorificabit
me: ⁊ illic iter quo oſtēdam illi ſalutare dei. pſa. 49
Huius ſacri numeri proportiones: diuerſis
modis conſiderare ad contemplanda in
uiſibilia dei ſimul ⁊ ineffabilia opa eius nos
q p grāz ipſius ſpūs accepimus adoptiōis:
multipliciter inuitāt: nimirū q; ⁊ tres qn
quagenarij: pfecta eſſe indicāt opa trinita
tis: ⁊ quinq; trigenarij: vbiq; deū trinū do
cent eſſe pñtē: ⁊ qndecim denarij q perti
nent ad qndecim gradus: vbiq; myſteriū
ſacre fidei pfectum eſſe demonſtrāt. Ita. n.
ſicut iubemur pſallimus ſapienter: ſi ſane i
telligimus ſacramentū pſalmoꝝ. ſ. qd ſibi
voluit: centūquinquaginta pſalmi: qd can
tica graduū: vel ipſi qndecim gradus: aut
decē cordē: ſubtili indagatione pēſamus:
quatenus his oībus vigilāter diſcuſſis: ad
intellectū ſpiritualis pſalmodie peruenire
poſſimus. Ut. n. icipiamus ab ipſis gradib⁹
p quos ⁊ aſcēdēdū ē ad cōtēplationē celeſti
um: q; denarius numerus pfectus ē in gene
re ſuo: ⁊ ter quinis denarijs ad quintūdeci
mū denariū peruenit: liber cōſiderare quid
ſibi velit ternarius i qnario numero: ⁊ quē
admodū vtraq; pfectione egeat xpianus:
maxime q relictis oībus: querit eſſe perfe
ctus. Certe a vigeſimo quinto anno prece
pit lex leuitas miniſtrare i tēplo: ⁊ a qnq
geſimo ceſſare a miniſterio ⁊ fieri cuſtodes
vaſoꝝ ſacroꝝ. Et ſꝫ hoc in tribus ſtatibus

videt vita humana diſtigui qbuſdā luſtris
ita vt eoꝝ ſingulo aſcribant vigintiqnque
anni: ſm̄ q ⁊ Lucas ſeptuaginta quinque
generationes ſcribit in euāgelio ſuo. Nā ſꝫ
q rationi cōſentaneū eſſe videtur: qui vel
let incipere a minoribus ⁊ gradatim cum
decurſu tēporis ad perfectionē venire: vi
gintiquinq; annis deberet eſſe laycus ope
rans manibus ſuis bonū quod poſſet: do
nec videret virū poſſe continere nec ne:
Alijs vigintiquinq; in clericatus officio: do
mino miniſtrare. Et rurſum alijs viginti
quinq; vſq; ſ. ad ſeptuageſimūquintū va
care orationibus ⁊ pſalmis expectans quo
tidie paratus horā vocationis ſue. Quod. n.
gs amplius ſuperuiuit: quaſi preter regulā
eſt: ⁊ ita non tā lege agitur humana: q; di
ſpenſatione moderat diuina. Qui ergo ſic
incedit: quaſi quibuſdā lenibus paſſibus: ⁊
velut diebus quindecim peragit curſum
ſuū: q; videntur nō incōgrue quindecim
dies: luſtra totidem deſignare. Qui aūt ab
ipſa pueritia ſed tria pariter cucurrit. Hec
eſt ad opus qd̄ proprie laycoꝝ eſt ad doctri
nā que clericoꝝ: ad iubilationem q; mona
choꝝ: hoc enim laudabile eſt: oia propter
verba domini dicentis. Uigilate ergo quia
neſcitis diem neq; horā: quaſi in quinq; lu
ſtris cucurrit ⁊ peragit iter ſuum. Et hoc
quidem de illis q vel ſero vel tēpeſtiue cō
uertunt a vanitate ſeculi ad ſeruitium dei.
Uerūtn̄ ſunt ⁊ alia luſtra maiora iſtis de
ſignata in diebus penthecoſten: que cōue
niunt abſolute tribus ordinibus electorū:
ſm̄ q vnuſquiſq; habet obſeruatores ſuos
vſq; in finē: ⁊ obſeruat ſingulus qd̄ ei man
datū eſt ſm̄ proprietatem ſuā. Sed de his
in ſequentibus. Secundū vero etates mo
rum que maxime a quolibet xpiano emu
lāde ſunt: poſſumus in quinq; virtutibus gē
neralibus principalibus ſigillatim ad natiui
tatē: paſſionem: reſurrectionem: ⁊ aſcenſio
nem domini: ⁊ aduētū ſpiritus ſancti: tres
ipſos ſtatus vite humane: nō incongrue aſ
ſignare: q; nō ab oībus dant virtutes ipſe
equaliter poſſident: nec ita in eis radicati

ſunt neophiti: niſi forte aliqn̄ pro miraculo
imutationis dextere excelſi: quo integri ⁊
pfecti. Ille. n. quindeci gradus ſeriatī aſcē
dit: q ita natiuitatē dnī: paſſionem: reſurre
ctionem ⁊ aſcenſionem eius in celū: necnō
⁊ aduentū ſpiritus ſancti: velut quaſdā aſcē
ſiones diſponit in corde ſuo: vt in ſingulis
operibus ſeu virtutibus que ſignificant i
eis tres quoſdā modos ſeruare ſtudeat: q
bus incipiendo: pficiendo ⁊ cōſumādo per
uenire queat vſq; ad culmen pfectionis ca
rū. Ad hec. n. quinq; opera: referendi ſunt
quinq; trigenarij iſti q; in ipſis cōtinet in
ſpiritu: ſūma pfectionis nrē. Quare i eis
pluſq; in alijs? Q; i his accepiſſe cernim⁹
illa dona que nobis data ſunt pp nos: vt p
ea placeamus deo: ⁊ placētes vitā eternam
hereditare poſſimus. Nā ⁊ Chriſti natiui
tate docemur humilibus cōſentire: ⁊ Xpi
paſſione patienter agere ⁊ xpi reſurrectiōe
fortes eē i fide: ⁊ eius aſcēſione lōganimes
in ſpe: ⁊ ignis aſcēſione: feruore charitatis
accenſi. Una queq; aūt iſtaꝝ: velut p quoſ
dā gradus pueh̄it vt ad pfectionē feratur
ita vt in primo parua: in ſcđo media: in ter
tio integra iudicet. Eſt. n. aliqs i p̄mo gra
du humilitatis: cū humiliat maiori: vt ſer
uus dño. In ſcđo cū humiliat equali. In
tertio cum humiliatur minori vt domi
nus ſeruo. Eſt in primo patientie gradus:
cum patitur flagella pro peccatis ſuis. Eſt
in ſecundo cum patitur p amicis. Eſt ⁊ in
tertio: cum patitur pro inimicis. Et hoc q
dem de duabus virtutibus que ſemper hu
miliora rē picīūt ſuiſq; obſeruatorib⁹ exal
tationem acquirunt. De fide quoq; que ē
ſperandarum ſubſtantia rerum: ſimile ali
quid ſentiendum eſt. Eſt enim aliquis in
primo gradu fidei cum credit eos qui be
ne agunt remunerari a iuſto deo tempora
libus bonis: iuxta illud quod ſcriptum eſt.
Non vidi iuſtum derelictum nec ſemen
eius querens panem. Et illud. Querite Pſal.
primum regnum Dei ⁊ iuſtitiam eius: ⁊
hec omnia adijcientur vobis. Peruenit
autem ad ſecundum gradum cum credit

firmiter: reſurrectionẽ mortuoꝝ: ⁊ carere
electos dei cunctis gemitibus huius vite.
Porro ad tertiũ gradũ peruenire: eſt cre/
dere futurã ⁊ eternã ſocietatem angeloꝝ
habitare in ſuperna Jeruſalem ⁊ videre re
gem xp̃m ſicuti ẽ inebriari ab vbertate do
mus domini ⁊ potari torrente voluptatis
eius: habere. ſ. dona illa ſpiritus ſancti de q
bus dicit apoſtolus. Oculus non vidit: de
us abſq; te que preparaſti diligẽtibus te. Eo
dem modo in primo gradu ſpei eſſe aliqs
dicendus eſt: cũ ſperat ſicut filij iſrael tem/
poralem remunerationem a dño de operi
bus ſuis. Eſt in gradu ſecundo cum poſt la
borem vite preſentis ſperat ſe obeundo per
uenire ad verã vitam: ⁊ poſt erũnas ſeculi
pertranſire ad requiem. Habere quoq; no
uũ corpus in reſurrectione iuſtoꝝ. Eſt ⁊ in
gradu tertio: cũ ſperat perfrui viſione dei
ſui: manere in ſuperna illa ciuitate Jeruſa/
lem cũ beatis illis agminibus angelorum:
participare cũ eis donis ſpiritus ſancti: ⁊
reputari inter filios dei. In primo quoq;
gradu charitatis eſt aliquis: cũ ſm deũ dili
git carnem ſuã parentes: vꝫ ⁊ propinquos
ſiue qđ dignius ẽ proximos ⁊ amicos. Eſt
in ſecũdo gradu: cũ diligit extraneos ⁊ pe
regrinos. Eſt in tertio gradu cum diligit
inimicos. Hi ſunt illi quindecim gradus
quibus aſcenditur in templũ dei: qr ⁊ reve
ra qui vult ire de virtute in virtutem ⁊ vi
dere deũ deoꝝ in ſyon: nõ ſufficit ei ſerua/
re humilitatem inter maiores ſuos: niſi ẽt
ſeruet illã inter ſocios ⁊ coequales: ⁊ qđ co
maius eſt inter ſubditos ⁊ miniſtros. Nec
ſufficit ei vt patiatur pro ſe ⁊ pro amicis ſu
is: niſi abundet iuſtitia eius pluſq̃ ſcriba/
rũ ⁊ phariſeoꝝ: ita vt ſi neceſſe eſt: pro ſalu
te inimicoꝝ paſſionem ſubeat: vt dũ illis
euidẽtiſſimum oſtendit charitatis affectũ
faciat quãtum in ſe eſt: d inimicis amicos.
Nec ſufficit credere dari cultoribus verita
tis remunerationem vite preſentis: verũ/
etiã vite future: ⁊ illius patrie que in celis
eſt. Nec ſufficit ſperare a dño tẽporalia bo/
na niſi etiã ſperet donari ſibi nouum cor/
pus ⁊ gaudio vite future: alioquin ſi cor/
pus ſperaremus tantũ ⁊ nõ etiã patriam in
qua viſio pacis eſt: ac ſi iterũ cum reprobis
ad miſeriam: non ad beatitudinem ſurge/
remus. Nec ſufficit alicui diligere propin
quos ⁊ amicos: niſi diligat inimicos ſuos
teſte ipſa veritate que dicit. Si diligitis eos
qui vos diligunt quam mercedem habebi
tis? nonne ⁊ publicani hoc faciunt? ſed di/
ligite ait inimicos veſtros ⁊ bñfacite his q
oderũt vos ⁊ orate pro perſequẽtibus ⁊ ca
lumniantibus vos: vt ſitis filij patris viſ
qui in celis eſt. Hi ſunt re vera illi gradus
quibus aſcenditur in templum dei: non il/
lud dico templum quod conditũ eſt a Sa
lamone rege Jeruſalem ⁊ deſtructũ a Na
buchodonoſor rege babylonis: ſed in tem
plum illud non manufactum: quod eſt in
celo: ad quod ſpiritualibus mẽtis paſſibus
veluti per tres quinarios: vel potius quin
quagenarios peruenitur. Niſi enim quis
incipiat in qualibet iſtarum virtutũ greſ
ſum ponere: ⁊ ire quodammodo ⁊ reire:
non poteſt ad illarum culmen ⁊ perfectio
nem venire. Eſt enim paruulorum habere
virtutes ipſas in primo gradu: iuniorum
in ſecundo. Senum in tertio. Hꝫ enim ⁊
chriſtiana religio etates ſuas: que tamẽ nõ
annorum numero: ſed vita differentia di/
ſtinguuntur.

De tribus generalibus ordinibus ele/
ctorum ⁊ q̃ ad eos pertineant quindecim
gradus ⁊ numerus centum quinquagin/
ta pſalmorum.

POſſunt ⁊ alio modo aſſignari gra/
dus iſti: quin imo longe altiori ⁊ di/
gniori modo aſſignari poſſunt in tribus
ordinibus electorum ſi illorum veneranda
myſteria ſtudio quo ſufficimus veſtigare
curamus. Prius tamen nos explicare op3
ab alijs queſtionibus que hinc inde inſur
gunt: vt ad hec diligentius perſcrutanda
liberius pertranſiri poſſimus. Vt autẽ que
cepta ſunt feſtinantius exequamur. Et lay

corum eſt eſſe in primo gradu predictarũ
virtutum: clericorum in ſecundo: ⁊ mona
chorum in tertio. Neq; eni3 de ordine mo
nachorum permittitur aliquis redire ad vi
tam clericorum: ſicut multi de vita clerico
rum ad vitam pertranſeunt monachoꝝ.
Hac de cauſa videtur ad coniugatos per/
tinere ſm aliquid: denarius: numerus ad
clericos vigenarius: hec duo ſimul dena/
rij: ad monachos trigenarius: (hoc eſt) de
narij ſimul tres. Et hoc quare? Quia ⁊ cle
ricus a principio laycus cum laycis fuit: ⁊
in ſequenti fine laycis clericus eſſe cepit.
Similiter ⁊ monachus qui gradatim per
uenit ad hanc vitam: a principio cum lay/
cis laycus eſt: ⁊ in ſequenti cum clericis cle
ricus: ad vltimum cum monachis mona
chus. Et quamuis in hoc aliquando ⁊ ali
ter fiat alterius cauſa myſterij quod ⁊ ma
gnum eſt: ordo tamen iſte congruentior ẽ.
Licet enim ⁊ laycus eo modo quo ⁊ clericus
recipiatur in monachum: quia tamen vix
raro inuenit laycus: q ita ſciat ſacras litte
ras ⁊ pſalmos ⁊ quicquid pertinet ad diui
num officium quomodo clericus: multũ
intereſt inter vtrunque: ⁊ alio modo alte/
ri q̃ alteri conuenire dignoſcitur: quando
quidem alter magis recipitur ad actionẽ:
alter ad contemplationem: vt quaſi Mar
tha ⁊ Maria manentes in vna domo: alte
ra poſt alterã vni redemptori occurrant.

Quare non ſingulis triũ ordinũ aſcri
bitur ſingulus denarius: ſed potius primo
denarius ſecundo vicenarius: tertio trice/
narius.

COngruentius fortaſſis videretur ali
cui: vt ſinguli denarij: ſingulis ordi/
nibus aſcribantur laycorum. ſ. clericorum
⁊ monachorum propter ſacre myſteriũ tri
nitatis: vt quõ tres perſone ſunt vnus de/
us: ita ea que pertinent ad ordines iſtos: ex
equo reducantur in ſummum ⁊ colligan/
tur in vnum. Sed hoc apt ſſime dicentur
ſi pſalmodia ex equo cõiter pertineret ad
oẽs: ⁊ ſi non hic de ſola pſalmodia: ſed com
muniter de tribus illis exercitijs quoꝝ ſin
gulũ ſpecialiter pertinet ad ſuũ ordinẽ cõi
ter ageretur. Quia vero ita ſibi proprie
monachos vendicat pſalmodia: quo cõiu/
gatos exercitiũ operis: clericoſq; doctrina
non eſt iſto modo ſimilitudo trinitatis re/
quirenda in pſalmis: ſed alio. Et qdem in
tribus iſtis ordinibus: tres ſepe ſcripte pfe
ctiones requirẽde ſunt: haud dubiũ quod
in myſterio trinitatis: quia ⁊ opus quodã/
modo ad patrem pertinet a quo oia: doctri
na ad filiũ p quẽ oia: iubilatio ad ſpiritum
ſanctum in quo oia. Oia ergo oiũ ſunt: ⁊
tamẽ ſm aliquid ſingula ſinguloꝝ. Pater
creat: magiſter docet: Charitas exilarat.
Et tñ hec oia operaf pater: operatur filius
operatur ſpiritus ſanctus: qr vna ſimul tri
um operatio eſt. Inde ẽ q̃ ſinguli ordines
indigent tribus iſtis: opere vꝫ doctrina ⁊
laude: tñ ad primũ primo loco ptinet ope
ratio: ſecundo doctrina: tertio iubilatio ad
ſecundũ primo loco doctrina: ſecũdo ⁊ ter
tio opus ⁊ iubilatio. Ad tertium Primo
loco iubilatio: Secundo lectio: Tertio
operatio. Quod tunc recte fit ſecundum
ordinem ⁊ rationem: ſi laycus quidẽ ope
ratur in triplum ſi clericus in triplũ legit:
ſi monachus in triplũ exercitatur in pſal/
mis. Oportet equidem laycum q vult de
uotione appropinquare deo: habere dena/
riam perfectionem in laudibus diuinis: vi
cenariã in doctrina: tricenariã in opere ma
nuũ. Oportet ⁊ deuotũ clericũ habere de
nariam perfectionẽ in ope manuũ: vicena
riam in pſalmodia: tricenariã in doctrina.
Sed ⁊ verũ monachũ oportet habere de/
nariã pfectionẽ in ope vicenariã in doctri
na: tricenariã i pſalmodia. Cũ ergo tria iſta
trium ſint: ⁊ ita communiter trium: vt
tñ ſpecialiter ſingula ſingulorũ merito: de/
nariũ pſalmoꝝ laycis: vicenariũ clericis:
tricenariũ monachis: dixerim aſcribẽdũ: qr
ſicut in triplũ opus ſpectat ad laycos: ita
in triplũ ad monachos pſalmodia. Nõ. n.
eque poſſunt vacare deo: q debitores ſunt
vxoribus ⁊ filijs: parẽtibus ⁊ propinquis:

quiqꝫ de labore manuũ ſuaꝝ:aut ꝓprijs ſũ
ptibus viuũt. Cũ his q oblationibus fide
liũ decimis ꝛ primitijs ſuſtẽtant̃:neqꝫ ipſi
clerici q tenent̃ miniſtrare eccleſijs ꝛ refun
dere illis a qbus accipiũt oblationes:cum
his q patres ꝛ matres ꝛ oia reliquerũt pro
xpo:et ſi ſecta devotio potiora pſumãt. Vñ
ꝛ p apoſtolũ dr. Qui aũt cũ vxore eſt:ſollici
tus eſt que ſunt mũdi quõ placeat vxori ꝛ
diuiſus eſt. Sꝫ qd? Nũ cogẽdi ſunt oẽs vt
relictis oibus monachi fiãt:maxime q nõ
modo nõ pñt:verũetiã ꝛ ſi poſſint:nolũt:
qꝛ quo minus agnoſcũt minus ꝛ diligũt?
Abſit. Nõ eſt hoc neceſſitatis: ſed volunta
tis. Quin potius ſic nõnulli i vita illa hu
milioꝛi neceſſitatis vinculo obligati ſunt:
vt et ſi velit mutare vitã ſuã vxoribus reli
ctis nõ liceat ne deterius inde aliqd cõtin
gat. Sꝫ qd agent? Agãt id qd pñt: ambu
lent greſſu tã diorẽ ne nimis onerati defici
ant in via. Sꝫ ꝛ hi q pro modo ꝯuerſatio
nis adoleſcentes eſtimãdi ſunt:nõ ſunt co
gendi ad ſupiorem gradũ:vt vẽditis oib⁹
ꝛ datis paupibus ingrediant̃ in ꝯſortiũ ſer
uientiũ deo:ſꝫ tñ ſi pulſauerint animadũ:
ne forte ſcãdalizari cũ adoleſcente illo q le
git̃ in euangelio:reuertant̃ retroſum:ꝛ nõ
ſolũ non faciant qd monent̃:verũetiã a cõ
ſueta cõuerſatione reſiliãt. Neqꝫ fatẽdũ eſt
non potuiſſe ſufficere adoleſcenti illi prete
rita ꝯuerſatio:ad eternã vitã: cum veritas
ipſa teſtimoniũ illi perhibeat dicens. Hoc
fac ꝛ viues:ſꝫ plane nõ erat ei ſufficiẽs ad
perfectionem:perfectionem dico illã quã
dñs poſt paululũ indicauit dicens. Vos q
ſecuti eſtis me ſedebitis ſup ſedes duodecĩ
iudicãtes duodecim tribus iſrael. Differt
tñ inter eos q volũt ꝛ qui nequeũt ꝛ eos q
nolũt:etiã ſi poſſe ꝯceditur. Qui.n. volũt
ꝛ nequeũt iuſta aliqua neceſſitate detenti:ꝛ
ſi habitu non ſunt monachi:ſunt tñ aio ꝛ
volũtate:ꝛ ideo deſperandi non ſunt a par
ticipatione illa glorie quam oñdit dñs qñ
ait: Si vis pfectus eſſe vende oia ꝛ da pau
peribus ꝛ veni ſequere me. Qui aũt pñt ꝛ
nolũt:ꝛ ſic vita nõ ſunt deſpandi ob cete

roꝝ cuſtodiã mãdatoꝝ:ſi qdeꝫ ꝛ ipſis quõ
qꝫ ꝯcedit̃ regnũ dei:ex partes ſunt tñ ab il
la gloria que deſignat̃ in vrbe:qꝛ qui hic eli
gens ſibi partem ruſticoꝝ nõ vult hic artũ
us infra muri cuſtodiã ibi īfra nobiles nu
merari nõ põt. Nec illud mouere debꝫ qd
dñs ait. Difficile eſſe diuitẽ igredi i regnũ
celoꝝ:qꝛ nõ vbiqꝫ in regno celoꝝ:ꝛ eterna
illa patria intelligenda eſt:inqua oẽs electi
futuri ſunt:ſed magis ꝓpta quedã gloria
ꝛ beatitudo ſanctoꝝ que ſolis illis cõceſſa
eſt:qui legitime certãt:vt ait Ioannes in
apocalypſi. Beſtiã ꝛ imaginẽ ꝛ numerum [margin: Apo.]
nominis eius. Beſtiã ſane vincũt:q parati
ſunt prius mori pro fide:qꝫ iuſſis impioꝝ
hoīuꝫ:(vt fideꝫ ſuã deſerãt:)obedire. Ima
ginem vincunt q ſicut ſe verbis noſce de
um:ita ꝛ opibus ꝯtenẽtur abſtinẽtes ſe ab
illis peccatis q criminalia dicta ſunt. Nu
merũ nominis eius vincũt qui ab illa quo
que peccatoꝝ numeroſitate abſtinere fata
gunt que venialia nominantur: arbitran
tes apud viros perfectos reputari pro cri
mine:qd apud cõe vulgus veniale ac mini
mum iudicat̃. Vt aũt oñderet ioãnes quã
tum interſit inter iſtos ꝛ illos:ꝛ qꝫ adiſtos
maxime ptineat regnũ xpi. Vidi (inquit) [margin: Apo.]
ſedes ꝛ ſederũt ſuper eas:ꝛ animas decol
latoꝝ pp teſtimoniũ ieſu:ꝛ propter verbũ
dei ꝛ qui non adorauerunt beſtiã neqꝫ ima
ginem eius:nec acceperũt caracterem i frõ
te aut in manibus ſuis:vixerũt ꝛ regnaue
rũt cũ Chriſto mille annis. De iſtis ergo
q paſſi ſunt ꝓ chriſto aut legitime ꝯtra vi
tia certauerũt:dictũ eſt qꝫ viuãt ꝛ regnẽt:
de ceteris autem non eſt hoc dictum:ſꝫ tã
tum aperti ſunt libri:ꝛ alius liber apertus
eſt q eſt vite:ꝛ iudicati ſunt mortui ex his
que ſcripta erant in libris ſm opa impioꝝ:
Attende qd ait Ioãnes. Et iudicatũ eſt de
eis ſm opa ipſoꝝ:ꝛ cõter cũ verbis dñi di
centis. Vos qui ſecuti eſtis me ſedebitis ſu [margin: Mat.]
p ſedes duodecĩ iudicãtes duodecĩ tribus
iſrael:ꝛ agnoſcetis ſcõs ſolos iudicaturos
cũ xpo:ceteris vero iudicãdis iuxta illud
qd in pſalmis ſcriptũ eſt. Aduocauit celũ

deſurſum ꝛ terrã diſcernere populo popu
lũ ſuũ. Verũ hoc idcirco dicimus vt oñda
mus ex ſententia veritatis:quantũ diſtet i
ter illos deuotos xpianos q nolũt relinque
re ſe ꝛ ſua ꝛ eos q relinquentes oia ſub pa
ſtore q teneat locũ xpi cõiter viuũt: quoꝝ
alterũ quaſi inferioris ſeu medie iuſtitie ẽ:
alterũ integre ꝛ ꝯſumate. Nõ igit̃ cogẽdi
ſunt fideles layci ꝛ clerici: quatenus reli
ctis oibus deo viuant ſed monendi:ſi tñ
nondum aduenit hora illa veſpertina in
qua cogit̃ ab angelis iuſtus Loth relinque [margin: Gen.]
re Sodomã ꝛ Gomorrã:ꝛ illa in qua iu
bet dñs fugiẽdũ eſſe ad mõtes. Deniqꝫ ꝛ
ipſe Loth d ſodomis trãſijt i ſegor ꝛ a ſegor
aſcẽdit in mõtem:timẽs diutius in loco ſi
bi nõ in dicto:ſed pmiſſo:manere. Quod
ſi horã illã aliqs inſtare cognoſcit:nõ eſt ar
guẽdus ſi cogit aliquos cupiẽs eos abſcõ
dere a facie ſedentis ſup thronũ ꝛ ſaluos fa
cere ab hora tẽptationis que vẽtura eſt in
orbẽ vniuerſum:tẽptare ꝛ opprimere habi [margin: Apo.]
tãtes in terra. Alias aũt hꝫ vnuſqſqꝫ iſtoꝛuꝫ
triũ perfectionẽ ſuã:nõ tñ equalẽ: ſed ſꝫ qꝫ
deſignatũ eſt in euãgelio in loco illo:vbi ve
ritas dicit:Aliud trigeſimũ aliud ſexageſi
mum:aliud centeſimum.

¶ Qd ordo laycoꝝ aſſimilãdus ſit pueris
clericoꝝ iuuenibus ꝛ monachoꝝ ſenibus.

NOn abſurde laycoꝝ ordo q ꝛ ꝯiuga
lis dr paruulis in xpo aſſimilãdus ẽ
clericoꝝ retinentiũ ſibi ꝓpriũ. Iuuenibus:
eoꝝ vero q cõiter viuũt. Senioribus viris
qꝛ ſicut diſtinguunt̃ annis etates corporũ:
ita diſtinguẽde ſunt moribus etates animo
rũ. Hꝫ tñ ordo clericoꝝ pfectionẽ ſuã diſti
ctã vt iã dixi in vicenario nũero:ſicut ꝛ lay
coꝝ pfectionẽ illã que ptinet ad denariuꝫ:
qm qdem denarius pfectus numerus eſt.
Nã nõ ſolũ ſimul pater cũ filio ꝛ ſpũ ſctõ [margin: Luc.]
pfectus deus eſt:verũet ambo ſimul pater
ꝛ filius aut ſpũs ſanctus:vñ etiã ſolus pa
ter:ſolus filius:ſolus ſpũs ſanctus. Sicut [margin: Aba.]
enim ſigillatim vnãquenqꝫ pſonã deũ aut

dñꝫ ꝯfiteri xpiana veritate cõpellimur: ita
tres deos aut dños dicere catholica religio
ne ꝓhibemur. Neqꝫ.n. quãtitas attenden
da eſt in rebus ſimilitudinarijs:ſed pfectio.
Deus.n. in ſingulis pſonis quãtitate caret
ꝛ ob hoc:vt in ſuperiori libro iã diximus:
nõ ẽ aliqd minus vna pſona qꝫ ſimul tres.
Sꝫ ꝛ hoc notandũ qꝫ hi q baptizati erant
Ioãnis baptiſmate filiũ dei publice predi
cantis:interrogati a paulo:ſi ſpũꝫ ſcũꝫ acce
piſſent credẽtes. Reſpõderũt. Sed neqꝫ ſi [margin: Actu.]
ſpũs ſcũs eſt:audiuimus. Pharilei quoqꝫ
interrogati de xpo cuius filius eſſet. Re
ſpõderũt. Dauid. Quibus cũ obijceret do
minus. Quõ eũ Dauid in ſpũ dñm vocat
ſi filius dei ẽ. Neſcierũt qd rñderẽt:qꝛ eſſe [margin: Pſal.]
deo filiũ equalẽ ſibi vt idocti ꝛ paruuli ne
ſciebãt. Quid.n. ſi legebãt: Bñdictus qui
venturus es in nomine domini:cũ nõ itel
ligerent que legebant? Sic ꝛ quoſdam ba
ptizatos in chriſto arguit apoſtolus vocãs
illos paruulos ꝛ carnales:dicens animaleꝫ
hominem nõ intelligere que ſunt ſpiritus
dei. Quid.n. ſi baptizati ſpũꝫ ſanctum acce
perant? Nunqd nam ꝛ diſcipuli xpi nõ ac
ceperũt ſpiritũꝫ ſcũꝫ qui i chriſto baptizati
fuerunt? Et tñ de eo dicit Ioannes. Spũs [margin: Ioan.]
nondum erat datus:qꝛ ieſus nondum erat
glorificatus. Hoc ideirco dicimus:vt oſtẽ
damus qꝫ primo tempore ſolius patris ma
nifeſta reuelatio facta fuerit:ſecũdo filij:ter
tio ſpũs ſancti. Ex qua re illud quoqꝫ oñdi
tur qꝫ populus ille carnalis qui fuit ſub le
ge vſqꝫ ad Ioãnem baptiſtam ſic cõceſſus
eſt venire ad notitiam vnius dei: vt tamẽ
ad notitiam filij eius nõ concederetur ve
nire:exceptis patriarchis aliquibus ꝛ pro
phetis quibus hoc dei ſpiritus reuelauit.
Chriſtianus vero populus eo ipſo quo no
uit filium:nouit ꝛ patrem. Nec preter for
mam rationis. Nos quippe cũ videmus vi
rũ barbatũ:vtrũ pater ſit an nõ ſit: dubita
mus: quia non eo ipſo quo aptum illum
ad gignendum credimus:patrem eſſe ſen
timus. nimirum qꝛ multos tales videmus
qui non habent filios. At ſi puerum vagi

entem audimus: lactentem matris vbe/
ra: aut ludentem aſpicimus: neceſſe illum
habere patrem: vel habuiſſe cognoſci/
mus vnde ⁊ audita voce pueri: cuius fili/
us ſit: interrogare ſolemus arbitrātes ꝙ q
formā hꝫ filij: ⁊ patrem vel habeat vel ha/
buerit. Sane interrogare de aliquo cuius
pater ſit: abſurdiſſimum eſt. Prius. n. que/
ritur: vtrum habeat filium: ⁊ ſi conſtat: nō
queritur cuius pater ſit: ſꝫ magis quis ſit:
filius eius: eadē ratione. Populus nouus
qui dicitur chriſtianus: eo ipſo quo noſcit
chriſtum vocari filium dei: neceſſe intelli/
git eum habere patrem: quia vocari nō po
teſt filius qui non habet patrem. Verū tñ
non eo ipſo quo nouit chriſtuꝫ caro factūꝫ
protinus intelligere potuit: ea que ſpiritus
dei ſunt: quia animalis inquit homo: non
intelligit que ſunt ſpiritus dei. Neqꝫ enim
caro factus eſt ipſe ſpūs ſanctus ſicut ver/
buꝫ vt poſſit a carnalibus cōprehendi. Sꝫ
Joan. ſicut ſcriptum eſt. Ego rogabo patrē ⁊ ali
um paraclytum dabit vobis ſpiritum veri
tatis quem mundus iſte non poteſt accipe
re quia non vidit eum nec ſcit eum. Vos
autem cognoſcetis eū quia apud vos ma/
nebit ⁊ in vobis erit. Sꝫ ſi iJſdem ſpiritus
donum dei eſt: quomodo poſſumus habe/
re donum: ſi non prius agnoſcimus illum
cuius eſt ipſum donum. Propter hoc. n.
⁊ promiſſum dictū eſt. Ecce inqt: ego mit
to promiſſum patris mei in vos. Quis di
Joan. cit iſtud: ieſus xp̄s dedit ⁊. n. ſpē promiſſi
tis qui cognouerāt ꝙ pater miſerat illuꝫ.
Ex quibus oībus manifeſte colligit: ꝙ pri
mus populus perductus eſt vſqꝫ ad qualē
cunqꝫ notitiam dei patris: Secundus ad
potiorem notitiam patris ⁊ filij. Tertius p
ducendus eſt plenius ad notitiam patris
⁊ filij ⁊ ſpiritus ſancti totius: vꝫ trinitatis.
Non ꝙ nō a principio filius expectaretur
venturus: ſed qꝛ verū eſſet dei filius Chri
ſtus quem expectabant: neſciebant iudei:
ſicut ⁊ nonnulli chriſtianoꝝ de ſpiritu ſan
cto ſepe loquunt ⁊ tñ bonitatis eius neſci
unt ⁊ dona gratiarum ipſius virtutemqꝫ
ignorant. Verumtñ qꝛ ſpiritus ſanctus nō
a ſolo filio: ſed a patre filioqꝫ procedit: etiā
illi populo innoteſcere debuit: quibus in/
notuit ⁊ filius factus homo: ſꝫ non ita ple
ne: aut ſolēniter quō illi populo qui terti/
us erit a primo: ⁊ ſpecialius pre duobus
alijs pertinet ad ſpiritum ſanctum. Quia
vero tres huius gradus in tribus ſupraſcri
ptis ordinibus notati ſunt: debet qui plus
accipit: plus letari: ⁊ qui amplius agnoſcit
deum amplius pſallere ⁊ laudare.

Itē de ſimilitudine triū ordinuꝫ: ⁊ de
perfectione numeri ſupraſcripti: ſeu etiam
de quinario ⁊ ſeptenario numero.

Liber pſalmoꝝ circa queꝫ in his que
loquimur: intentio noſtra verſatur:
ac ſi in tribus iubileis conſumationem ac/
cepit: qꝛ in tribus quinquagenis vniuerſi/
tas pſalmoꝝ conſiſtit. Beatus qui poteſt
habere quod ſignificat primus. Beatior q
obtinet quod deſignat ſecundus. Beatiſſi
mus qui non eſt expers ab eo quod ſignifi
cat tertius. Perfectus deus pater eſt: per/
fectus filius: perfectus ſpiritus ſanctus. Et
tamen qui credit ⁊ timet: ſed non intelli/
git: quaſi ad ſolius patris notitiam perdu
ctus eſt: q apud antiquos dicebat timor. Gen.
Unde illud. Iurauit iacob per timoreꝫ pa
tris ſui Iſaac. Et bene apud populum il/
lum dictus eſt deus: timor: qui pro tempo
re adhuc paruulus erat: qꝛ timere paruu/
lorum eſt: formidare ⁊ paueſcere eorum q
ignorant equitatem iudicij ⁊ non intelli/
gunt que legunt. Qui autem credunt ⁊ in
telligunt: quaſi ad patris ⁊ filij notitiā per
ducuntur: quia filius patris ſapientia eſt: ⁊
hoc quidem adoleſcentulorum. Sed ⁊ qui
credunt: intelligunt ⁊ delectantur haben/
tes notitiam patris ⁊ filij: vſqꝫ ad ſpiritus
ſancti intelligentiam perueniſſe noſcun/
tur: quia ipſe eſt delectatio ⁊ amor dei ipſe
mel de petra oleumqꝫ de ſaxo duriſſimo.
Ipſe ē inqꝫ mel de petra: ipſe letitia ſpūa Ps.
lis: quā dari ſibi pſalmiſta exitabat dicens.

pſal. 50 Auditui meo dabis gaudiū ⁊ letitiā ⁊ exul
tabunt oſſa humiliata. Quī ſi primum ho/
rū paruuloꝝ fuit: ſcḋm iuuenum: liquet qḋ
tertium ſenum eſt: eorū qui pro dono gra
tie nihil carnale ſentiunt: nihil ſordidum:
nihil terrenum aut tranſitoriū cōcupiſcūt.
Si ergo ad tria ſecula illa qbus magis ope
ra dei conſumanda ſunt: tria iſta p ſingula
referre volueris: inuenies horum primum
pertinere ad tempus illud quod fuit ſub le
ge. Secundū ad tp̄s gratie: vſqꝫ ad ↄuer/
ſionem iſrael. Tertium ad tempus amplio
ris gratie qḋ erit ex eo tempore vſqꝫ in fi/
nem. In primo nāqꝫ tēpore erat populus
ſub vetuſtate litere: querens addiſcere le
gem Moyſi: ⁊ ambulare ſcḋm carnē in man
datis ipſius. In ſecūdo liberato a ſeruitu
te legis: data eſt occupatio circa euangeli/
cam veritatem. In tertio liberato a labore
paſſionis dabitur inſiſtere orationi: ⁊ laudi
bus vacare diuinis. Hac in re cōſideran
dum eſt q̄te pfectionis ſit quinquagena/
rius numerus in quo non abſqꝫ cauſa: an
nus remiſſionis p quinquaginta annoruꝫ
circulos occurrebat ſignificans magnum
illud iubileum quod oīno in fine ſeculi fu
turum eſt: precedentibus duobus alijs: de
quibus: quod deus dederit: in ſubſcriptis
dicetur. Si enim diuidatur p decē: quinqꝫ
decades habere dignoſcitur. Si vero p ſe/
ptem ſubtracto monade: ſeptē infra ſe heb
domadas continere probatur. Quante ve
ro perfectionis ſit quinarius ⁊ ſeptenarius
numerus: qui ſimul cōiuncti ad duodena
rium conſurgunt: nō poteſt de facili expli
cari ſermone. Quod tñ deus donauerit: in
ſequenti dicemus. Illud aūt in pñti loco
inter multa que dicenda ſunt de perfectio
ne quinarij: ſilentio preteriri nolo: ꝙ ⁊ ſi
multa ſint dona dei que diuidunt fideli po
pulo ad vtilitatem: nulla tñ adeo neceſſa/
ria ſunt oībus in cōmune: quomodo ille
qnqꝫ virtutes de qbus locuturi ſumus: ali/
qua ſupra locuti ſumus: humilitate. ſ. ⁊ pa/
tientia: fide: ſpe: ⁊ charitate. Quia vero ſin
gula trinitatis perſona: perfectus deus ē:
neqꝫ eniꝫ aliquid poteſt pater: qḋ nō eque
poſſit filius ⁊ ſpiritus ſanctus: gdem ſunt
nobis tres quinquageni pſalmi ſub eadeꝫ
ſignificatione: nō vt multiplicitas intelli/
gatur in deo: ſed vt nō negetur trinitas p
ſonaꝝ. Sicut enim nō alius eſt xp̄s qui ſi/
gnificat in Iſaac: alius qui ſignificat in Sa
lomone: alius qui ſignificatur in Ioāne ba
ptiſta. Sꝫ ipſe vnus ⁊ iJſdem qui ſignifica
tur in tribus: ſicut ⁊ in alijs multis: ita nō
alie ſunt virtutes que deſignant in primis
quinquaginta pſalmis: alie que in ſecūdis
alie que in tertijs: ſed ipſe eedem ſunt que
ſignificant in tribus: inſpirate non a patre
ſolo: vel filio: ſed ſimul a patre ⁊ filio ⁊ ſpi
ritu ſancto. Quod ſi ita eſt: quid cōfert tri
na ſignificatio earūdem virtutum? Signi
ficatio dixerim an donatio? Utrunqꝫ ſi di/
cimus verū eſt: qꝛ ⁊ propter hoc Spiritus
ſanctus qui datus erat apoſtolis vt crede/
rent in ieſum: iterum atqꝫ iterum datus eſ
ſe cōmemoratur: quod ſi queritur: quid cō/
fert donari iterū: qui donatus eſt? Quero
ego quid confert in cocco vt intingat ſuco
⁊ extrahatur foras: iterumqꝫ intingatur in
eo donec ad perfectum colorem perueniat
Num qꝛ varius eſt humor ille? Minime.
Sed qꝛ nō perfecte in prima vice tinctio/
nem accepit. Sic populus ille qui doctus
eſt a Moyſe: agnouit oīpotentem deum ſꝫ
non ita perfecte quō populus chriſtianus
qui doctus eſt a chriſto ieſu: ſcḋm eam doctri
nam que decet paruulos in Chriſto. Sed
nec iſte ſic perfecte quomodo populus ſpi
ritualis inter quos ſancti viri ſapientiā lo
quunt: qꝛ alia eſt: vt iam dixi: capacitas par
uulorum: alia iuuenum: alia ſenum: ⁊ ali/
ter proficiunt in virtutibus paruuli: aliter
iuuenes: aliter ſeniores. Sic ⁊ ordo coniu/
gatorum: quo magis querit placere vxori:
⁊ educare filios: eo minus poteſt eſſe inten
tus in his que dei ſunt: niſi quod accidere
ſolet: ſic aliquis eorum gratia preuētus ſit:
vt habens vxorem tanqꝫ nō habeat ⁊ poſ
ſidēs multa: ac ſi nihil poſſideat. Ordo ve
ro clericorum quo minus grauatur in hac

parte magis poteſt i vita ſpirituali: minus
tñ q̃ȝ monachoꝝ ꝓpter parētes ⁊ amicos
quibus dilectione iunguntur quinimo qđ
eſt amplius ꝓpter cōmiſſam ſibi plebeȝ: ſu
perarius morbidis moribus curam medi/
corum accepit. Sane monachoꝝ ordo nō
puer ⁊ paruulus ſenſibus eſſe debet: ſenſi/
bus dico non malitia: ſed iure ipſo nomis
Grego. ſui integer ⁊ pfectus. Nō inq̃ȝ puer ⁊ par/
uulus cui lacte opus ſit: nō ſolido cibo: ſed
ꝓuectus ⁊ ſenex: iuxta illud ſcti pape Gre
gorij: quod de viro venerabili Benedicto
ſcripſit dicēs. Ab ipſo pueritie tpe cor ge/
rens ſenile: nulli animum dedit voluptati.
Re vera a pueritie ſue tempore: qꝛ niſi (in
quit dñs:) ꝯuerſi fueritis ⁊ efficiamini ſicut
paruuli: nō intrabitis in regnū celoꝝ: Qui
eni ſenex eſt apud homines: puer eſt apud
deum ⁊ ecōuerſo. Ut autem veniamus ad
ſummā: pertinet ad laycū quaſi denarius i
notitia deitatis: i eo ꝙ quaſi litere veteris
teſtamēti adheret imitādo patriarchas in
procreatione filioꝝ: Que vȝ litera habet ſi
ſane ſapimus imaginē patris: qui eſt inge/
nita ſapiētia. Pertinet ad clericos quaſi vi
cenarius in eo: ꝙ ſciētes ⁊ venerātes literā
teſtamēti veteris: multo amplius litere no
ui teſtamēti adherēt imitādo apoſtolos q
erant ſimul cum mulieribus ſanctis ꝯueni
entibus iugiter in eccleſia que vȝ littera a
litera veteris teſtamēti propagata eſt: hñs
⁊ ipſa imaginem vnigeniti dei: qui eſt geni
ta ſapiētia. Et vt ait ſanctus Auguſtinus.
Augu. Sapientia de ſapientia. Pertinet ad mo/
nachos quaſi trigenarius numerus in eo:
ꝙ ſcientes ⁊ venerantes literam veteris te
ſtamenti ⁊ noui in patriarchis ⁊ apoſtolis
quos electos ⁊ ſanctos eſſe ſciūt intellectui
ſpirituali q ex vtraqȝ litera procedit: adhe
rent imitādo ⁊ ipſi perfectos patres q i ſo
litudinibus deguerunt: Helyam vȝ ⁊ He
lyſeū: Joānem baptiſtā: Paulū: Antoniū:
Benedictū: ⁊ alios multos quoꝝ nomina
ſcripta ſunt in libro vite. Et trigeſimus er
go numerus pertinet ad fidem Trinita/
tis ⁊ centeſimus quinquageſimus ad con/
ſumationem virtutum.

¶ Secūdum perfectionē numeri de quo agitur edificata ſit celeſtis Jeruſalem.

Quinqȝ ſapientes virgines veritas eſ
ſe teſtatur: qꝛ ſuperna illa ciuitas hie/ Apo
ruſalem in quadā poſita ē terra: vt a q̃tuor
partibus ſcribatur habere muros (hoc eſt)
ab oriente ⁊ ab occidēte: ab aquilone ⁊ me
ridie: ipſa vero ciuitas quintum inter qua
tuor muros obtinet locū: ſm ꝙ in medio:
⁊ in circuitu ſedis dei haud dubiuȝ ꝙ ſub
eodē itellectu quatuor aialia ſenas alas ha
bentia viſa ſunt. Sed quid ibi dicit̃ de per Apo
fectione muroꝝ? Ab oriente (inquit) porte
tres: ab occidēte: porte tres: ab aqlone por
te tres: a meridie porte tres. Ecce in qua/
tuor muris porte duodeciȝ: pfectiones duo
decim: ⁊ quaſi denarij pſalmoꝝ duodeciȝ:
q ſunt cētū viginti. Tot ⁊.n. ſimul fideles
fore legunt̃ qñ xp̄s aſcēdit in celū: vt qua/
tuor iſte perfectiones que triplicate ad duo
denariū pducūtur: in natiuitate: paſſione:
reſurrectiōe: ⁊ aſcēſione dñi deſignate ſūt.
Qđ ſi ſingula quatuor partiū: tres pfectio
nes habet: quid reſtat: niſi vt quinta pars
eadē ratione diſticta eſſe noſcat̃: (hoc eſt)
in ipſa vrbe: in ſub vrbanis ⁊ vicis: Quod
ſi etiaȝ quinta pars ciuitatis in tribus por
tionibus diſtincta eſt: ſm ꝙ vniuerſa terra
in aſia: in europa: ⁊ affrica: diuiſa eſſe narra
tur: aſſignatis in eis q̃ȝ decenter: tribus de
narijs qui reſidui erant ad quintumdeci/
mum numerum ⁊ perfectionem venimus
Hec tam veneranda myſteria arbitror cō/
templatum fore virum beatiſſimum Be/ Ben
nedictum quādo duodeciȝ pſalmis quos
dicendos eſſe conſtituit diebus feſtis tria
cantica de prophetis annectendo manda
uit. Et benedicendum credidit que conſti
tuerit abbas: quia ſicut duodecim pſalmi
videntur pertinere ad illos ordines qui de
ſignātur in portis: ita tria cantica ad illos
ordines qui deſignantur in vrbe: ſub vrba/
nis ⁊ vicis: hoc eſt ad illos ordines qui de

gunt ſub regula vel abbate. Nempe ⁊ in p
ſenti eccleſia quatuor ordines ſpirituales
cognouimus: ⁊ quintum generalem. Spi
rituales: apoſtolorum: martyrum: confeſſo
rum ⁊ virginum. Generalem āt ſub cōi vi
ta degētiū. Et hec quidē ita ſe habent.

¶ Quare quinquies repetatur miſteriuȝ trinitatis.

Cur autem qnquies repetat̃ vel ite/
ret̃ myſt. riū trinitatis: cum ſole ſint
tres deitatis pſone: ad quaꝝ ſignificationē
ſufficere poſſe videret̃ tres alique res my/
ſteriales: non video niſi qꝛ ⁊ ſi vnus deus
trinitas eſt: tamen multipliciter ⁊ dicitur:
⁊ itelligitur: quemadmodū ſi vnus homo
dicatur miles quia cingulū obtinet milita
re: magiſter qꝛ habet diſcipulos: pater qꝛ
habet filios: dominus quia habet ſeruos:
⁊ multa talia. Secūdum hoc quinque no/
mina relatiua ⁊ ad aliquid dicta videntur
conuenire trino ⁊ vno deo: iuxta qꝫ quin
que ſunt ptes ciuitatis: ⁊ vna quęqȝ pars
habet proprietatem ſuam. Uidetur enim
ad partem orientalem pertinere nomen pa
ternum: ad parteȝ aquilonis nomen domi
ni: ad partem occidentis: nomen magiſtri:
ad partem meridianam nomen amici vel
nomen ſpōſi: ad corpus ciuitatis nomē iu
dicis ſiue regis: nec iſtud tamen dicentes:
in illa ſuperna ciuitate pugnas ⁊ terrores
⁊ diſciplinam ineſſe fatemur: ſed quia in
hac peregrinatione poſita ſic in ſuis parti
bus nominatur. Unde apoſtolus. Unicui
qȝ noſtrum data eſt gratia ſm menſurā do
nationis Chriſti: propter quod dicit. Aſcē
dens altum captiuam duxit captiuitatem
dedit dona hoibus. Et ip̄e dedit quoſdaȝ
qdē apl'os: q̃ſdā āt ꝓphetas: alios vero euā
geliſtas ⁊c. Et hoc quidē dum ſumus in
in hac vita. In patria vero non ſic: ſed ta
men quaſi ſic: quia ⁊ ſi pugna deſinat: vnuſ
quiſqȝ tamen collocabitur in manſione cō
grua ſibi vt recipiat mercedem propriam
ſm ſuum laborem. i. apoſtoli cum apoſto/
lis: martyres cum martiribus; doctores cū
doctoribus: virgines cum virginibus: con
uentuales cum conuentualibus. Ut autē
incipiamus a parte orientali ſequentes or/
dinem quatuor animalium. Prima rela/
tio eſt patris ad filium. Secunda domini
ad ſeruos: ſiue vt ſeruitutem ipſam expri
mamus: ad milites. Tertia magiſtri ad di/
ſcipulos. Quarta ſponſi ad ſponſam: ſiue
amici ad amicos. Sane quinta relatio re/
gis eſt ad regem ſeu iudicis ⁊ rectoris ad
plebem. Ipſius eſt enim principaliter iudi
care plebem ſuam qui creauit illam: ſicut
⁊ paulus dicit. Omnes aſtabimus ante tri
bunal chriſti. Et ipſius eſt eligere de ipſa fa
milia quos faciat iudices aliorum. Qꝛ igi/
tur omnipotens deus pater ē: ⁊ dominus
⁊ magiſter ⁊ amicus: ſiue ſponſus ⁊ iudex
recte cum vnus ſit: multipliciter tamē di
citur ⁊ intelligitur non quo ad ſe: ſed quo
ad alios. Sȝ ſi hoc querit̃ cur nō i ſingula
porta in ſingula pte vrbis: ſȝ tres: niſi qꝛ nō
ſolum pater dicendus eſt pater quo ad fi/ Pſal.
lios adoptiuos: de qualibet dicitur. Ego
dixi dij eſtis ⁊ filij excelſi oēs: verumetiam
⁊ filius ⁊ ſpiritus ſanctus. Et non ſolum
pater dicendus eſt dominus aut magiſter:
aut amicus: aut iudex ſiue rex: verumetiā
⁊ filius ⁊ ſpūs ſanctus. Sicut.n. non ſolus
Abraam dictus eſt patriarcha ⁊ pater filio
rum Iſrael: verumetiam Iſaac ⁊ Jacob
ita non ſolus pater dicēdus eſt pater chri/
ſtianorum omniumqȝ fideliuȝ: verumetiā
⁊ filius ⁊ ſpiritus ſanctus: Inde eſt quod
quatuor animalia: que ſignificant quatuor
ordines iſtos: clamant vna voce. Sanctꝰ: A.po
ſanctus: ſanctus dominus deus omnipo/
tens: quia in ſingulis quatuor partium ci/
uitatis operata eſt ⁊ operatur tota trini/
nitas opera ſua dum adhuc peregrinatur
in terris: alij impartiendo prerogatiuam
fidei: alij ſermonem ſapientie: alij ſermo/
nem ſcientie: ⁊ his ſimilia. Non eſt au/
tem dictum de ſede quor ⁊ ipſa clama/
ret: Sanctus: Sanctus Sanctus: ſi/
cut quattuor Animalia: quia illa aperta

habent oꝛa ad pꝛedicandum: iſti ſufficit credere q̄ ita ſit: ⁊ q̄ in ipſa quoq; maneat miſterium trinitatis. Manet.n. in ipſa: qꝛ cum ipſa cõtineꝫ ſub vrbana ⁊ vici manet in qualibet quatuoꝛ partium: qꝛ in quolibet oꝛdine iuſtoꝛuꝫ: alij ſunt qui plus valent in operibus: alij qui pꝛeeminent in doctrina: alij q plus valent in oꝛatione ⁊ pſalmis. Qꝛ ergo plus valent in opibus bonis habent ſpecialibus imaginem patris: qui in doctrina imaginem filij: qui in oꝛatione imaginem ſpiritus ſancti. Si ergo quinq; ſunt turme iuſtoꝛum: que conſtituunt ſupnam illam ciuitatem Hieruſalem quatuoꝛ ſ. ſpeciales ⁊ vna generalis: ⁊ in ſingulis diſtinctio quedam eſt: qua diſcerni queat: inter generalẽ ⁊ alias partes vrbis pꝛopꝛietate doni: ⁊ in ipſis quoq; inter alios ⁊ alios diſtiguit ſimilitudo trinitatis: liquet q̄ q̄ndecim ſunt pfectiones ipſius verbis ſm q̄ ⁊ quindecim de eade pſalmoꝛuꝫ ⁊ quindecim gradus. Ipſe quoq; quindecim perfectiones in quinq; poꝛtionibus coartanꝫ: ſm q̄ in quinq; trigenarijs pſalmoꝛum totum pſalterium compꝛehenſum eſt. Et qꝛ quinque perfectiones videntur ſm ſimilitudinem pertinere ad patrẽ quinq; ad filium: quinque ad ſpiritum ſanctum: liquet q̄ vnus q̄nquagenarius pſalmoꝝ aſcribendus eſt patri: alius filio alius Spiritui Sancto.

¶ De pꝛopꝛietatibus donoꝛum que collata ſunt ad aliquid ſingulis oꝛdinibus.

SEd ad huc manet queſtio: quare in parte oꝛiẽtali operatur deus quaſi pater: in occidentali: quaſi magiſter: in aquilone quaſi dominus: in meridie quaſi amicus: in coꝛpoꝛe ciuitatis quaſi iudex in parte oꝛientali que pertinet ad ſenioꝛes ⁊ pꝛelatos eccleſiarum qui ⁊ patres chꝛiſtianoꝝ dicti ſunt: iure deus pater extimandus eſt pater: non modo qꝛ pater eſt vnigeniti ſui: ſed qꝛ pater eſt omnium noſtrum: ⁊ quia ab eo omnis paternitas in celo ⁊ ĩ terra nominatur. Scriptum quippe eſt. Ego dixi dij eſtis ⁊ filij excelſi omnes. *Pſal.* Nõ modo autem vt iam dixi: ipſe ſolus quo ad electos dicendus eſt pater: verumetiam ⁊ filius ⁊ ſpiritus ſctũs quia nõ in ſolũ patrẽ credimus: ſed ⁊ in filium ⁊ in ſpiritum ſanctuꝫ nec in ſolius patris nomine baptizati ſumus: ſed in nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpiritus ſancti. Non enim poſſent apoſtoli dici patres chꝛiſtianoꝛum: ſi non eſſent ipſi pꝛincipaliter filij dei patris. ſ. ⁊ filij ⁊ ſpiritus ſancti. Et qꝛ gradus iſte ſm ea que ſupꝛa ſcripſimus: pꝛimus ẽ: recte in hac parte vrbis patrem ſe exibet potiuſq; dominum pius deus: quia qui iam etate ⁊ moꝛibus ſenes ſunt: confidentia digni ſunt: nõ timoꝛe: ⁊ veneratione nõ iniuria dicente apoſtolo. Senioꝛem ne increpa ſed obſecra vt patrẽ. Et qñ ipſi pꝛelati qui ⁊ ſenioꝛes: pꝛincipes ſunt populi dei: recte pars illa ciuitatis q̄ pertinet ad eos ab oꝛiente poſita eſſe dicitur: quia in oꝛiente eſt quodammodo pꝛincipium oꝛbis: ⁊ inde expectanꝫ luminaria celi. Quia vero ſicut pars oꝛientis aſcribitꝫ apoſtolis ⁊ pꝛelatis eccleſiaꝝ: ita pars aglonis diaconibus ⁊ martiribus recte in parte ipſa dominus extimandus eſt deus: qꝛ timendum eſt eis ne violentia flagelloꝛuꝫ perdatur fides: perdatur veritas: perdatur amoꝛ ⁊ negetur deus trinus ⁊ vnus: q poteſt animaꝫ ⁊ coꝛpus perdere in gehennã. Quia enim timoꝛẽ incutit dñm ſe eſſe oſtẽdit: ⁊ vtiq; terribilẽ in cõſilijs ſuper filios hominum. *Pſal.* Pars autem occidẽtalis de iure ptinet ad doctoꝛes: quia eis ſumma humilitas neceſſaria eſt. Eſt autem vera humilitas extrema queq; reſpicere ⁊ contraria eius ſentire: qui videt omne ſublime. Non enim poſſunt nutrire paruulos lacte: ſi nõ cõfirmatur infirmis: vt efficiantur ⁊ ipſi quaſi paruuli in medio eoꝛum: non attendentes in ipſis paruulis quid debeant: ſed quid poſſint. Ut autem hoc ſcirent doctoꝛes quibus citra iſta incumbit: fecit hec ille qui ex voluntate patris cooperante ſpiritu ſancto factus eſt paruulus cum eſſet

magnus

magnus vt iueniret multos paruulos quorum eſſet magiſter: ſicut poſtea ipſe demõſtrauit: cũ dixit. *Mat.* Confiteoꝛ tibi pater domine celi ⁊ terre qꝛ abſcondiſti hec a ſapientibus ⁊ pꝛudẽtibus ⁊ reuelaſti ea paruulis. Paruulus ergo factus eſt dei filius vt eẽt magiſter paruuloꝝ: quatenus ⁊ ipſi adiſcerent qualiter deberent fieri alioꝝ paruuloꝛum magiſtri. Quod ſi pater reuelauit paruulis archana myſteria: ergo ⁊ ipſe magiſter eſt: ⁊ maxime cuꝫ filius dicat. Mea doctrina non eſt mea: ſed eius qui miſit me. Sꝫ ⁊ ſpiritus ſanctus magiſter eſt: qꝛ ⁊ de eo filius ipſe dicit. *Ioan.* Multa habeo vobis dicere: ſed nõ poteſtis poꝛtare modo: cũ aũt venerit ille ſpiritus veritatis: docebit vos oẽm veritatem. Quod autem dicit filius: Patrem nolite vocare vobis ſuper terrã: vnus eſt enim pater veſter qui in celis eſt: nec vocemini magiſtri: qꝛ magiſter veſter vnus eſt chꝛiſtus: non pꝛopterea excluditur filius quin ⁊ ipſe credentiuꝫ pater ſit: nec pater quin ſit ⁊ ipſe magiſter: ſed vſus eſt ſcripturarum ſanctarum: vt hoc aliq̃n dicaꝫ vnus q̄d ſunt ſimul tres: vt deus pater. Sapientia filij: charitas ſpũs ſanctus. Qꝛ ergo docet pater: docet filius: docet ſpiritus ſanctus: reſtat vt ſingulus magiſter ſit ⁊ ſimul tres: vnus magiſter. Pars autẽ meridiana ptinet ad ꝯtemplatoꝛes qui caleſcunt gratia ſpiritus ſancti ad amãdum deum. In qua vꝫ parte amicum ſe deus oĩpotens liberis mentibus a ſeruitute timoris exibere dignaꝫ: eo q̄ diligat ipſe diligẽtes ſe ⁊ honoꝛet eos q ſe honoꝛãt ⁊ oſtendat illis ſecreta ſapientie ſue. De illis enim ſpecialiter dictum eſt. *Pſal.* Filij autẽ hoĩum in tegmine ſuo alaꝝ tuaꝝ ſperabunt: inebꝛiabunꝫ ab vbertate domus tue: ⁊ toꝛrẽte voluptatis tue potabis eos. Coꝛp⁹ vero ciuitatis ptinet ad vniuerſalem eccleſiam que eſt ſedes dei: in qua ſedet deus omnipotẽs ad exercenda iudicia ſicut ſcriptum eſt in pſalmo. *Pſal.* Sediſti ſuper thꝛonũ q iudicas iuſtitiam. Et in alio loco. *Pſal.* Sedes tua deus in ſeculũ ſeculi: virga directionis virga regni tui. Igiꝫ q ſedet in ſede rex eſt ⁊ iudex. Rex vtiq; ad regendum: iudex ad iudiciũ faciendum faciendum. Regis eſt enim facere iudicium. Ergo ⁊ ſancti q pertinẽt ad hanc ſedem iudices erunt hominum ipſoꝛum. Quare autem magis ipſi? Qꝛ igne zeli dei magis accenſi ſunt. In quinta ⁊ eniꝫ aſcenſione datus eſt ille q apparuit ĩ igne. Non eſt autem huius loci de hoc igne diutius diſputare: qꝛ grandi ſermone indiget ⁊ moꝛa multa: legat qui vult expoſitioneꝫ huius ignis in quinta parte libꝛi apocalypſis in qua ſicut ego puto ſufficiẽter de hoc igne ⁊ de quinq; aſcenſionibus iſtis tractatum eſt: Uerumtamen ⁊ hic ⁊ alibi notari diligenter opoꝛtet: q̄ eccleſia iſta cõis q̄ deſiganꝫ in ſede: ⁊ ſꝫ aliquid pꝛima eſt: ⁊ ſꝫ aliquid vltima. Pꝛima quo ad columbaꝫ: vltima quo ad ignem: nimirũ qꝛ ⁊ aliqui ſunt in ea qui iudices futuri ſunt: ⁊ aliqui ꝯtinentur ſub ea qui a ſanctis qui ſunt in ipſa iudicãdi ſunt. Ut aũt que ſparſiꝫ locuti ſumus reducamus in ſummã: ⁊ nomen magiſtri perficit humilitatẽ: ⁊ nomen dñi patientiã: ⁊ nomen patris fidem: ⁊ nomẽ amici ſpem: ⁊ nomen iudicis zelum. Ipſe ſunt quinq; ille virtutes de quibus ſuperius locuti ſumus. Sed ſi oꝛdo laycoꝝ pertinet ad vicos: oꝛdo clericoꝝ ad ſub vrbana monachoꝝ ad vrbeꝫ: quid ad eos pertinet de gradibus alioꝝ? Quindeciꝫ ſane turme eſſe noſcunꝫ: que tñ pp ea que dicta ſunt de ſacro myſterio trinitatis: coartanꝫ in tres: ⁊ vna queq; trium turmarum hꝫ ſigillatiꝫ quinquagenarium ſuum: Qđ ſi ita eſt: q̄d ad pꝛimã turmã de quindecĩ denarijs iſtis? Sed ſciendũ eſt q̄ ſicut q̄ndecim ſunt turme in vita iſta: ita quindecim ſunt quaſi decade dieꝝ que peragende ſunt: ⁊ qui plus currit: citius pgit: Quis eſt autem qui plus currit: niſi qui feruẽtius operaꝫ opus dei? Et quãuis dictum ſit. Non volentis neq; currentis: ſed miſerentis eſt dei: non ideo tñ pꝛecurrere non eſt vtile: qꝛ ibi arguitur curſus ſuperboꝝ: hic cõmendatur curſus metuentium dominum: quamuis qui vi-

Gen. cinior eſt dicenduꝫ magis q̃ qui plus cur
rit: q: Jacob: nõ q: magis cucurrit: ſed q:
prope erat: fecit cito quod iuſſit inter ꝛ be
nedictionem accepit. Liquet autem ꝙ vi
cinior eſt deo qui contemplatur: q̃ qui ex
terius operatur. Quia quanto quiſqꝫ pro
fundius pergit ſequens ac peragens nego
tia mundi tanto magis elongatur ab eo: q
mentibus liberis preſto eſt. Cum baptiza
tur homo: quaſi centum quinquaginta die
tis videtur longe eſſe a patria. Cum effici
tur clericus (ſi tamen dignus eſt:) quaſi cẽ
tum. Cum efficitur monachus quaſi quin
quaginta. Primus ergo longius diſtat tri
bus iubileis. Secundus duobus. Tertius
vno: q̃uis nonnunq̃ qui cõſiſtit in primo
gradu currat velociter ꝛ precurrat ad pal
mam: dimittens poſt ſe eos qui preire vi
debantur: ꝛ primus preueniens in regnuꝫ
dei. Uerum hoc non ſemper ſed aliquan
do. Hoc enim ſpeciale eſt: illud generale:
Que autem ſpecialia ſunt nequaq̃ genera
libus preiudicium faciunt. Sed quis eſt q
ita currit niſi qui videtur eſſe in primo gra
du ꝛ cito rapitur ex eo ad tertium vbiqꝫ
proficiens ꝛ perficiens opus bonũ: neſciẽs
vt ita dixerim moram facere in eundo? Ce
terum ſi de illis agitur qui lꝫ vinculis ſecu
li prepediti: voto tamen ꝛ deſiderio contẽ
dunt intrare per anguſtam portam ꝛ acq
rere ſibi locum in ciuitate. Dicimus ꝙ il
li coniugati qui tales ſunt: monachi ſunt i
Nota. primo gradu: clerici in ſecũdo: ſoli autem q
ꝛ hoc dicuntur in tertio. Hac in re diligen
tius conuenit intueri: qui in tribus iubile
is annorum ſignificantur tempora trium
ſtatuum de quibus que deus dederit in ſe
quenti loquemur. Et videmus ꝙ popu
lus primi ſtatus qui in vita floruit coniu
gali: ꝛ non ſatis ſpiritualibus pennis deco
ratus fit: quaſi cẽtumquinquagita annis .i.
.15. denarijs annorum ſm id quod ſigni
cant: oportet illos expectare vt perueniãt
ad diem illum vltimum in quo generali
ter omnes electi peruenient ad regnum
dei. Ordo clericorum ſecundum aliquam

ſui partem: in hoc ſecundo ſtatu claruit
in caſtitate quaſi centum annis: hoc eſt
duobus iubileis: qui faciunt decem de
narios in itinere manet: quia oportet illos
pertranſire ſecundum ꝙ tertium ſtatũ an
teq̃ videant diem illum. Ordo vero mo
nachorum: non eorum dico qui alterius
cauſa miſterij cucurrit hactenus ſimul cũ
ordine clericorum. ſed eorum qui imperfe
ctiori vita aut incepit iam in aliqua parte
orbis. aut incipiet cito qñ ꝛ iſrael conuer
tetur ad deum: ſicut non remanet niſi ter
tia pars itineris non ſm annorum numeꝝ
dico: ſed ſm miſterium: q: ꝛ ſi cõſumatus
in breui complebit tñ tempora multa: ita
oportet eum operari in triplum: vt quod
ordo primus compleuit in tribus iubileis
iſte quaſi vir compleat q̃ denote in vno.
Sunt autem vite ſeptuaginta annoꝝ trãſ
migrationis babylonice obſeruat annua
tim eccleſia ſeptuageſimale miſteriuꝫ ad ſi
gnificandum: q ſignificant anni illi. hoc
enim ſignificant illi anni qđ iſti dies: ita ꝛ
nos hic extimare oportet dies quinquagi
ta quaſi annos penthecoſten. i. quinquies
decem ꝛ quindecim dies: quaſi annos q̃n
decies decem: vt ad ſimilitudinem miſte
rij peruenire poſſimus. Sed dicit aliquis.
Si ego ſm ordinem meum ad viros per
tineo: non ad vrbem: qđ vel mane vel me
ridie vel ſero mihi ꝛ vrbi: qñ quidem non
mihi in ciuitate ſed in vicis poſſeſſio data
eſt. Sed ſi hoc queſtio nulla. Si ciuis hie
ruſalem eſſe non vis ſm dignitateꝫ dico:
non ſm cõem patriam: ꝛ habuit inter mi
lites portionẽ: nihil in cauſa. Sed agit de
eis qui volunt: cupiunt ꝛ ſuſpirãt: qui li
benter vẽditis omnibus requirunt Chri
ſtum: ſed tñ quibuſdam obſtaculis detinẽ
tur de quibus ꝛ queſitum eſt: vtrũ poſſint
ꝛ ipſi habere ſocietatem in regno cuꝫ illis
qui omnia reliquerunt: ꝛ aliquid cũ ſan
ctis habere cõe. Queſitũ eſt inq̃ ꝛ inuẽtũ
eſt: ꝛ ꝙ hoc ſit poſſibile ſi tñ in eadem vo
luntate perſiſtant ꝛ faciant id qđ poſſunt: Apo.
aut qđ poſſibile iudicatur multis indicijs

oſtenſum eſt: Diximus enim ꝙ ille qui in
tertio gradu monachus ẽ: quaſi quinqua
ginta dietis diſtat a ciuitate: ille qui in ſecũ
do quaſi centum: qui aũt in primo: quaſi
centum q̃nquaginta. Non eniꝫ loquimur
hic dicẽtes de rara illa pfectione ſanctorũ:
que per paucis conceſſa eſt: ꝛ pertinet ad
eos qui totum pſalterium perſoluebant in
die: ſed de eo qđ multorum cõe eſt. Uno
quidem die totum pſalterium perſoluere:
eſt in vita qualibet etate conuerti ad dñm
ꝛ mox abſqꝫ dilatione diſſolui ꝛ eſſe cum
chriſto. Igitur ꝛ ſi numerus iſte tam cele
bris ꝛ tam perfectus in celeſti illa ciuitate
Hieruſalem venerabilis ſit: nihilominus
tñ ꝛ in hac peregrinatione ſm curſum tẽ
poꝝ ꝛ annoꝝ certis ſeculoꝝ metis diſtin
ctus repit: ſm queꝫ currendũ eſt ꝛ agẽdũ
vt ad illam ſupernam Hieruſalem perue
nire poſſimus: in qua non qui prius naſci
tur aut prius incipit: ſed qui citius currit
ſm deum obtinet primũ locuꝫ: ita vt mul
ti ſint ibi primi nouiſſimi: ꝛ nouiſſimi pri
mi. Sed de hijs in ſequentibus. De perfe
ctione autem iſtorũ numerorum illud nõ
eſt pretermittẽduꝫ ꝙ ſicut tricenarius nu
merus pertinet ad trinitatem que deus ẽ:
ita centeſimus quinquageſimus ad ſupple
mentum virtutum plenitudinem eorum:
que de ſumma illa: nã ꝛ vocabulis pſonaꝝ
relatiõe vel eſſentialr ſentiẽda ſunt ita vꝫ:
vt tota ſũma iſtius nũeri niſi in q̃ndeciꝫ p
fectionibus quas deſignant denarij pſtrin
gatur: ꝛ q: q̃nqꝫ ſunt: vt ſepe diximus vir
tutes generales: q̃nquies quodãmodo in
uocanda eſt in eis trinitas deus: quatenus
ipſe q eſt ſummus magr̃ operet̃ in nobis
humilitatem ipſe q eſt magnus dñs: opet̃
in nobis patientiã dum timet̃ ipſe potius
q̃ tormẽta carnificũ: ipſe qui eſt verus pa
ter opetur in nobis fidẽ: ipſe qui eſt beni
gnus amicus operetur in nobis ſpem: ipſe
qui eſt iuſtus iudex operetur in nobis ze
lum ſuum faciens nos odire vitia ꝛ ama
re virtutes. Igitur tricenarius numerus
qui conſtat ex tribus decadis ad fidem p

tinet trinitatis: centeſimus vero quinqua
geſimus: qui conſtat ex quindecim: ad per
fectionem virtutum. Si autem ſm ea que
ſupra ſcripſimus ad ordinem laycoꝝ de
narius pertinet ad ordineꝫ clericorum vi
cenarius: tricenarius ad ordinem mona
chorum: qđ eſt in quindecim denarijs cõ
ſumare pſalterium niſi pedetentim ꝛ cum
deliberatione aſcendere de virtute in vir
tuteꝫ: ꝛ ire quodammodo de egypto in de
ſertum ꝛ non ſint dilationis ſpatio de de
ſerto (vt ait ſcriptura) in terram deſidera
bilem lacte ꝛ melle manantẽ: Porro abra
am nõ fecit ſic. Sed mox egreſſus de egy
pto aſcendit in montem ſignificans eos q
de vita ſeculari tranſeunt ad monaſtichaꝫ
vitam: ꝙ autem filij iſrael aſcenderunt de
egypto in heremũ ꝛ facta ibi aliquãta mo
ra: de heremo ad terrã fertilẽ in mõtibus
vberibus conſtitutã: ſignificat eos qui de
habitu ſeculari tranſeunt ad cleꝝ: ꝛ de cle
ro ad monaſtichã vitã: ꝙ aũt abbraam ex
eo tpe quo aſcendit ex egypto ſemp mãſit
in montanis: ſignificat eos qui a pueritia
ſua dedicant̃ dño ꝛ tres quodãmodo die
tas coanguſtant in vna: qui ergo põt pue
nire vſqꝫ ad gradũ iſtuꝫ: q̃ ſit laudabile ꝛ Gen.
amabile: ex hijs que dicta ſunt itelligi po
teſt qui nõ poteſt peruenire vſqꝫ ad iſtum:
ꝛ poteſt perficere in ſecundo gradu: non
debet paruipendere aut negligere: q: qui
bene miniſtrat: bonum ſibi graduꝫ acqui
rit: qui vero ꝛ hoc non poteſt maneat vel
in primo vt habeat vel ſero partem in re
ſurrectione prima. Apoc.

¶ De illis laycis ſiue clericis qui non ha
bent voluntatem reilnquendi omnia ꝛ ſe
qui Chriſtum.

Quia de tribus ordinibus electoruꝫ
quorum alij corpore ꝛ animo mona
chi ſunt: alij ſaltem animo ꝛ affectu eo ꝙ
voluntatem habeant relinquendi oĩa ꝛ ſe
qui Chriſtum: non inutilis queſtio ꝛ ſi cõ
denſa ſatis: ꝛ multiplex in ſuis propoſi

tionibus mota eſt:ad eiuſdē queſtionis ſar
cinā ſpectare videt. Quid ꝺ illis laicis aut
clericis ſentiendū ſit:qui non habent vo/
luntatem relinquēdi oia ⁊ ſequi chriſtuz:
ſed in ſuis ordinibus facere bona que poſ/
ſunt. Non enim ad eos pertinet aliqua illa
rum pfectionum: que ſolis deſiderātibus
⁊ ſepe ſuſpirantibus ꝯceſſe ſunt:qꝛ q nō q̄
rit nō petit:non pulſat:non reputat: nō af
fectat:pene alienum ſe cōſtituit a iubilatio/
ne pſalmorum. Sed quid? Nuz hi q tales
ſunt:deſperandi ſunt a ſalute? Abſit.

¶ De differentia meritorum.

ALia eſt enim cauſa que facit differen
tiā inter reprobos ⁊ electos:aliaque
inter eos q iudicabunt:⁊ ſaluabunt: ⁊ eos
qui non ſolū ſaluabunt: verumetiam iudi
ces erunt. Alia que inter iudices ⁊ iudices
diſtantiā facit vt vnuſquiſqꝫ propriā merce
dem accipiat ſm ſuū laborem. Non enim
par eſt cauſa glorie eius qui a pueritia ſer/
uit deo in monaſterio:⁊ eius qui tunc ve/
nit ad illud:cum ſibi iā ex neceſſitate cruci
fixus eſt mundus:excepto ſi ꝯuerſus puer
ſuperbe ac negligenter viuit:ꝯuerſus vero
ſenex humilis eſſe incipit ⁊ ſubiectus re/
diens ad ſimplicitatem ⁊ innocentiā pue/
roꝝ. Sed hoc aliquando ⁊ ſi raro contin/
gat. Qꝺ ſi par eſt ſtudium ꝯuerſationis il/
lius qui venit mane:⁊ eius qui meridie ⁊
q ſero venerunt: Nunqd non ille retinet
primum locum qui venit mane. Secundū
qui meridie. Tertium qui ſero venit? Om
nes ergo conueniunt ad vnum ꝯuiuium
ad quod omnes ſuſpirauerunt:ſed qui ma
gis concupiuit:cucurrit ⁊ precucurrit: ipſe
occupat:(vt ita dixerim)altiorem locum:
quē vacuū a ſeſſore inuenit. Ceteri autē q
ſecuti ſunt eum:ordine quo venerunt: ſe/
derunt. Magna enim oportet eſſe merita
que preferant iuniorem priori iuxta illud.
Qui ſe humiliauerit ſicut paruulus iſte:
hic maior eſt in regno celoruz. Siue ergo
in pueritia impleat homo exortationem il

lam de qua dicitur. Si vis perfectus eſſe:
vende omnia que habes ⁊ da pauperibus.
⁊ veni ſequere me: ſiue in iuuentute: ſiue
in ſenectute nil obſtat ad obtinendā beati/
tudinem illam de qua dicitur. Beati ſunt
ſerui illi quos cum venerit dominus: in/
uenerit eos vigilantes. Amen dico vobis
ꝙ precinget ſe ⁊ faciet illos diſcumbere: ⁊
tranſiens miniſtrabit illis. Nil inqꝫ obſtat
eis ad hanc btitudinē obtinēdā: ſed tū iu/
ſtus eſt dominus: vt qui plus digne labo/
rat in vigilando:plus mercedis accipiat i
aduentu ipſius. Omnes ergo erunt i vna
manſione:quotquot vnius ſunt votiz vni
us propoſiti:ſed tamen vnuſquiſqꝫ vt iam
dixi:propriam mercedem accipiet ſm ſuū
laborem ſiue prius veniat ſiue non. Cete/
rum ſi de illis agitur qui ſemper volunt
manere in ſeculo ⁊ eſſe ſubiecti deo ſicut fi
deles cum vxoribus ⁊ filijs ſuis:aut de il/
lis clericis qui nolunt ingredi conuentuz
eorum qui communiter viuunt:ſed volūt
vti libertate ſua: acquirere non habita ⁊
habita ſimpliciter poſſidere: ⁊ tamen pro
ordine ſuo bene viuere:manifeſta eſt: ⁊ de
eis ſupra memorata ſententia veritatis qua
dicitur: Mandata noſti:ſerua illa ⁊ viues.
Non(inquit) occides: non mechaberis:
non furtum facies: non falſum teſtimoni/
um dices ⁊c. que ibi ſequuntur. Quod ſi
queritur quid differat inter tales coniuga
tos ⁊ caſte viuentes: ſed tamen facientes
voluntatem propriam ⁊ proprietatem ha/
bentes ⁊ inter iſtos ⁊ eos qui reliquerunt
omnia ⁊ ſeipſos vt ſequantur chriſtum. Fa
teor quantum differt inter ruſticos ⁊ bur/
genſes ⁊ ciues.i.quantuz differt inter eos
qui ſunt obnoxij ſeruituti:⁊ eos qui liberi
ſunt:ſed non habent ſeruos:⁊ eos qui pro
nobilitate ſtirpis ſue ſeruorum ⁊ familie do
minantur. Et quidem magnum eſt eſſe ci
uem iſrael ⁊ inter filios regni dominari:⁊
regnare cum chriſto:ſed tamē reſpectu eo/
rum qui extra ſunt:beatum eſt manere vel
in vicis ipſius. Scriptum quippe eſt de Apo
ea ꝙ per omnes vicos eius cantabitur al

leluia. Habet enim ciuitas illa ſuburbana:
⁊ vicos non ſitu locorum extra vrbem di/
ſpoſita:ſꝫ differentia dignitatuz: inde ē qꝺ
Caleph qui erat inclitus in tribu iuda: da/
ta ſunt ſuburbana hebron:leuitis aūt da/
ta eſt ipſa ciuitas:qui ſunt enim leuite qui
non hn̄t hereditatem inter fratres ſuos:ni
ſi hij qui pro deo omnia reliquerūt. Sane
pricipes iuda ſacerdotes illos diaconeſqꝫ
ſignificant qui licet non relinquāt omnia
ſua:eis tū honeſte ⁊ rationabiliter vtūtur
querentes que ad pacem ſunt gentis ſue ⁊
ſalutem populi ſui iſrael. Pro illis ergo q
miſtice pertinent ad vicos:dictum eſt: de
Apoc. ciuitate illa celeſti:per omnes vicos eius
cantabitur:alleluia. Pro illis qui ptinent
ad ſuburbana:qui bene(ait) miniſtrat:bo/
num ſibi gradum acquirit. Pro illis qui p
Pſal. tinent ad vrbē:dicit pſalmiſta. Beata gēs
cuius eſt dn̄s deus eius populus quem ele
git in hereditatem ſibi ⁊ illorum quidem
qui pertinent ad vicos ⁊ non habent in p
poſito ⁊ voluntate tranſeundi ad vrbem:
proprium eſt operari vt habeant vnde tri
buant neceſſitatem patientibus. Nec mirꝫ
valde enim pauci ſunt iter eos qui literas
ſciāt:maxime diuine auctoritatis: eo ergo
magis debere intenti eſſe labori ad ſuſten/
tationem indigentium:quo nequeunt le/
gere ⁊ cātar deo. Seu qꝛ graui ſarcina cu/
re familiaris premuntur ſeu qꝛ literarū ele
menta non norunt. Similiter ⁊ eoruz qui
pertinent ad ſuburbana ⁊ non eſt eis cure
edificare ſibi domos in ciuitate: proprium
eſt legere ⁊ docere vt poſſint eſſe parati ad
reſpondendum hijs qui ſe interrogant: q
bus ⁊ obligati ſunt:vt pote qui ab eis acci
piunt vnde temporaliter viuant: decimas
⁊ primitias ⁊ oblationes gratuitas. Eoruz
vero qui pertinent ad vrbem:proprium ē
Pſal. pſallere ⁊ orare vt reddant deo vota ſua q̄
diſtinxerunt labia ſua. Tres ordines iſtos
videbat propheta ingreſſuros in regnum
dei:quando ex voce omnipotentis dei lo/
quebatur dicēs. Abies ⁊ buxus ⁊ pinus
ſimul venient ad ornandum locum ſancti

ficationis mee in horum typo magi veniē
tes ab oriente obtulerūt deo:aurum thus
⁊ myrrhā:qꝛ vero pſalmodia ppria mo/
nachorum eſt:qua ratione tricenarium nu
merum monachis attribuimus:ſicut vice
narium clericis denarium coniugatis:qui
cupiunt ⁊ ſperant pertranſire ad illos:niſi
qꝛ illis duobus ordinibus licet mutare vi
tam ⁊ pertranſire ad iſtam:vt fiat quedā Mat.
modo ſimilitudo vnitatis in trinitate. Iſti
non licet remeare ad illos? Non enim ſol/
uitur ſacramentum coniugij virorū ⁊ mu
lierum qꝛ caſte viuunt:⁊ ſe ⁊ ſua conferūt
monaſterijs ſicut ſe facturos deuouerāt Acta.
anania ⁊ ſaphira:nec ſacerdotes vel diaco/
ni omittunt honores officij ſui:qꝛ tranſe/
unt ad meliorem partem:ſed mutatis mo
ribus ⁊ vita priore:eſſe incipiunt qꝺ non
fuerunt:ita vt ſimilitudo quedā future pa
trie ieſſe cenobijs videatur in qua:nec hij
qui coniugati fuerunt hic cōmiſcebuntur
ad inuicem ad procreationē prolis:nec cle
rici predicabunt ad inſtituēdas plebes:qꝛ
ceſſabunt hec omnia:⁊ erunt omnes ſicut
angeli dei in celo. Et hoc quidem de illis
qui habentes vxores tanqꝫ nō hn̄tes ſunt
⁊ ſeruantes ſibi aliquid pro ſuſtētatione qꝫ
diu iuris ſui ſunt tanqꝫ non poſſidentes.
Nempe ſi ſane ſapimus tripartita eſt cauſa
rationis iſtius. Aliter enim iudicatur de il
lis qui iaz de ſeculo egreſſi ſunt. Aliter de
eis qui euidenti neceſſitate detinentur in
eo. Aliter de illis qui propria voluntate du
cuntur. Habent tū ⁊ illi locum veniꝫ ſi bo
na ſaltem minora que preualent operātur.
Si enim aliqui coniugati qui tales ſunt eſ
ſe volunt quales ſunt: ⁊ ſunt qui ingemi/
ſcunt ⁊ dolent ꝙ non ſpiritualiter ⁊ ꝯtinē
ter viuunt:ꝙ nō ſunt tales:quales ſe ⁊ eos
velle demonſtrabat apoſtolus quando di/
cebat. Volo omnes homines eſſe ſicut me
ipſum. Similiter ⁊ de ordine clericoruz
intelligendum eſt. Nam ſunt aliqui eo/
rum qui ſic viuunt in clero: vt nunquam
velint tranſire ad partem feliciorem:ſed in
ipſo clericatus officio vitā finire. Et ſunt

q̄ mutare vitam cupiunt ⁊ tranſire ad par
tem optimam quam elegit maria: ſed pa/
trum: matrum: ſororum: non habentium
aliqua forte ſubſidia: pietate deterriti diſſimu
lant cito ire ad id q̄ d amāt: ne eos quos na
turalr̄ diligunt in magna miſeria derelin/
quant. Aliud eſt enim manere ad tempus
in minori ordine ⁊ gradatim peruenire ad
digniorez: aliud ſic manere in minori vſqꝫ
ad mortem vt tranſire ad alium non que/
rat. Si ergo de his tribus cōmuniter agi
tur: habet ſingulus quiſqꝫ proprietatem ſu
am. Pertinet enim ad laycos (vt ſepe dixi
mus) ſtudium operis: ad clericos exercitiū
doctrine: ad monachos iubilatio pſalmo
die. Sunt in hoc loco clericorum nomine:
illi intelligendi ſunt clerici qui manere ſi/
bi ipſis ⁊ habere proprium permittuntur.
Non hi qui ſecundum regulaz ſancti Au
guſtini infirmo caſtitatis propoſito cōmu
niter ⁊ canonice viuunt. Hos enim ſan
ctus ipſe Auguſtinus monachos vocat tā
quam eos qui ſint vnanimes ⁊ vnitatis fir
miſſimi amatores iuxta vocem illius pſal/
mi qua dicitur. Ecce q̄ꝫ bonum ⁊ q̄ꝫ iocū/
dum habitare fratres in vnum. Ceterum
ſi tres ordines iſtos vigilanter diſcutimus
videmus tantum diſtare inter vitam cleri
corum ⁊ monachorum: q̄ꝫtum inter vitaz
laycorum ⁊ clericorum. Si enim agitur de
cōtinentia laycis omnibus habere vxores
conceſſum eſt: niſi forte votum aut firmuz
propoſitum ſit in cauſa: clericis ex parte cō
ceſſum vel potius permiſſum q̄ꝫ cōceſſum
⁊ ex parte inhibitum: vt velut inter vtrū
qꝫ gradum eſſe ordo hic videatur. Mona
chis vero ⁊ ſemper ⁊ vbiqꝫ apud omnes
homines iudicatur illicitum. Habent au/
tem ſicut iam dixiſſi duo ordines proprie
tates ſuas: operarij vz ⁊ docere: vt alteri eo
rum paſcant indigentium corpora: alteri re
ficiant mendicantium mentes. Porro iu/
bilationem pſalmorum monachorum pro
priā eſſe diximus ⁊ querebatur de ea vtrū
ad aliquos laycorum vel clericorum perti
neat: an ita pertineat ad ſolos monachos:

vt non etiam ad alios fideles qui dei ſūt eſ
ſe cupiūt laudatores: ſed prepediti quibuſ/
dam occaſiōibus facere id omnimodis ab
ſolute non poſſunt. Sciendum eſt ergo q̄
vnus quiſqꝫ fideliū debet pro poſſe ſuo lau
dare deum: ſed tamen digne facere nequit
niſi cui ſpiritus ſanctus affectum deuotio/
nis inſpirat: qui videlicet affectus quibuſ
dam ⁊ ſi datur ad horam: manere tamen
cum eis diu non poteſt: quia tum amore li
bidinis: tum lucri: ſuffocatus extinguitur
ita vt cum eis diutius manere non poſſit:
quia tamen ſunt aliqui qui magis cauſa p
lis q̄ꝫ libidinis vxores habent: ⁊ magis ne
ceſſitate q̄ꝫ voluntate detinentur in curis
mundi. Et ſunt aliqui clericorum qui ma/
gis charitate plebis ſue: ⁊ fructificandi in
verbo dei detinentur q̄ꝫ gratia turpis lu/
cri: ita vt ⁊ ſi corpore extra ſint: inter illos
tamen qui ſpiritualr̄ viuunt: mēte integra
conuerſentur. Dubium nō eſt de iſtis quin
⁊ ad ipſos pertineat iubilatio dei: ⁊ quod
digni habiti ſunt apud deuz: qui inter lau
datores dei computari mereantur: quia ta Pſal.
men non eque poſſunt coniugati cum cle
ricis neque clerici cum monachis qui ⁊ ſe
⁊ ſua omnia reliquerunt pro Chriſto non
inconuenienter huiuſmodi pijs laycis de
narium pſalmorum numerum attribuen/
dum diximus: clericis vicenarium: trice/
narium monachis: quia ⁊ illi deuotiōe mo
nachi ſunt: ⁊ hi deuotione ⁊ continentia:
iſti autem deuotione ⁊ continentia ⁊ abne
gatione ſuorum. Videtur enim ſecundum
hoc: tria eſſe in hoc mundo genera mona/
chorum: Unum quidem voluntate ⁊ ope
re: alterum voluntate ⁊ ſi non opere: alte/
rum vero inter vtrūqꝫ. Tria certe ſunt ſpe
cialia que monachum faciunt: votum con
tinentia ⁊ abnegatio ſuorum: ⁊ ſui ipſius.
Nam cetere virtutes etiam: extra habere
poſſunt. Sed coniugatus manens cū vxo
re forte ⁊ ſi vult: non poteſt tamen conti
nenter viuere. Habens filios ⁊ familiam: Apo
non poteſt relinquere: aut vendere om/
nia: dare pauperibus ⁊ ſequi Chriſtuz. Cu

pit tū diſſolui a nobis iſtis ⁊ trāſire ad feli
cē vitā: cupit inq̄ꝫtū ab his diſſolui ⁊ eē cū
Chriſto. Eſt ergo quantum in ſe eſt: voto
⁊ animo inter monachos: ⁊ ſi re ⁊ corpore
nequit: quia ergo deſiderio monachus eſt:
ſed voluntariam paupertatem ⁊ continen
tiam nondum poteſt habere ſaltem vnum
denarium perfectionis ſue habet: vnde de/
um laudet qui ſibi aperuit oculos mentis:
vt cognoſcat q̄ꝫ benignus ⁊ ſuauis eſt do/
minus. Sed ⁊ clericus qui eſt adhuc in ſe/
culo: ⁊ pari deſiderio flagrat in eo q̄ hoc
deſiderat ⁊ continenter viuit duos iam de
narios habere dignoſcitur: ⁊ quaſi iam vi/
ginti pſalmos cantare ex hoc deo poteſt:
ſed tamen ad tertium denarium quod eſt.
Uende omnia ⁊ da pauperibus ⁊ veni ſe/
quere me: nondum peruenit: qui autē deſi
derio ſuo qđ habuit ſeruire Chriſto addit
continentie votum: continentie volunta/
riam paupertatem ⁊ obtinentiam vſqꝫ ad
mortem: iſte vere monachus eſt: iſte ad tri
cenariam perfectionem peruenit.

¶ Qđ ea que dicta ſunt de tribus ordini/
bus in leuitico miſtice deſignentur.

SI querit qđ ſequat̄ p̄mij ex deuo/
tione vbi opus qđ in deuotione eſt:
ex neceſſitate differtur. Miro modo in le/
uitico claris miſterijs demonſtratur: dixi/
mus ſuperius pertinere ciuitatem ad illos
religioſos qui deſignantur in leuitis: ſub/
urbana ⁊ vicos ad reliquam multitudinē
electorum dei. Quidam vero putant leui
tas ſpecialr̄ clericos deſignare: ſed non eſt
ita. Et quidem ſm̄ concordiam reſpiciunt
ſe mutuis vultibus reges ⁊ reges: pontifi/
cos ⁊ pontifices: leuite ⁊ leuite. Secundū
vero ſpecialem intellectum reges ⁊ princi
pes ſignificant: pontifices noui teſtamenti
milites clericos qui ſub eis degunt: ſacer/
dotes rectores cenobiorum: leuite mona/
chos qui ⁊ cenobite: ⁊ autem proprietas ci
uitatis ad eos ptineat quos leuite d̄ſignāt
proprietas ſuburbanorum ad clerum: viro
rum autem qui extra ſunt: ad reliquā mul

titudinem ſaluandorum: ex his que ſub/
ſcribemus de leuitico apparebit. Uerum
tamen quia monſtrare intendimus fructū
premij eorum qui manentes adhuc in ſecu
lo: cogitatione ⁊ auditate iter monachos
conuerſantur: inde incipiendum eſt. Qui
vendiderit (inquit) domum infra vrbis
muros habebit licentiam redimendi: do
nec vnus annus impleatur. Si non rede/
merit: ⁊ anni circulus fuerit euolutus: poſ
ſidebit eam emptor ⁊ poſteri eius in perpe
tuum: ⁊ redimi non poterit etiam in iubi
leo. Si autē in villa fuerit domus que mu
ros non habet: agrorum iure vēdetur. Si
aūt redempta non fuerit in iubileo reuerte
tur ad dn̄m: Edes autez leuitarum que in
vrbibus ſunt: ſemper poſſunt redimi. Si
redempte non fuerint: in iubileo reuerten
tur ad dn̄os: q: domus vrbium leuitarum
pro poſſeſſionibus ſunt inter filios iſrael.
Suburbana aūt eorum non vendent: quia
poſſeſſio ſempiterna ē. Certe audiſtis quā
differentiam fecerit Moyſes: immo ſpūs
ſanctus per eū: inter leuitas ⁊ alias tribus
filiorum iſrael. Dicit enim q̄ domus leui
tarum que ſunt infra muros ſi vendite fue
rint ſemper pn̄t redimi: ceterorūz vero nō
pn̄t redimi: ſiqs ibi domū vendiderit niſi
vſqꝫ ad annum. Ex quo aperte dat intel/
gi q̄ ⁊ reliqui de filijs iſrael: poterāt habe
re domos infra muros vrbis. Arta eſt eniz
vita monachorum: ſublimis ⁊ ardua con
templatiua felicitas. Sed tū aliqui ſunt vt
dixi: layci ſiue clerici qui manentes corpo
re inter ſeculares: voto ⁊ animo inter mo/
nachos ſunt. Iſti ergo ſunt nō leuite qui ſi
mul cum leuitis hn̄t domos in vrbe: qui
tamen caueant ſibi ne vendant eas pro lu
cro temporali: aut ſi vendiderint redimāt
q̄ꝫ citius poſſunt. Ille enim vendit domū
quam in vrbe poſſederat qui remiſſa con
uerſatione ⁊ intentione cum incipit fri/
geſcere ab amore dei: ita vt incipiat viuere
ſicut ⁊ ceteri qui extra ſunt. Emit autez ali
us domum eius ⁊ ipſe efficitur alienus ab
ea: cum aliquis informatus exemplis eius

facti ea que faciebat ille querens totis viri
bus que dei ſunt. Accidit enim plerunqꝫ quod
ſine formidine dicendum non eſt: vt dum
alius ſtudet orando appropinquare deo: ⁊
alius operando proficere temporalibus lu/
cris: alter alterius exercitationem emulet
adeo vt facta cõmutatione: ⁊ alius remiſ/
ſa conuerſatione reuertatur ad exercitium
operis: ⁊ alius contempto lucro tempora
li conuertatur ad ſtudium orationis. Que
vꝫ vicaria emulatio quia alius ad id quod
non habet informatur per alterum: quaſi q̃
dam venditio eſt: dum quilibet eoruꝫ facta
commutatione mutue conuerſationis: ⁊
quod tenebat deſerit: ⁊ quod erat alterius
apprehendit. Si ergo anni circulus euolu
tus fuerit: (hoc eſt) ſi finis vite eius emerſe
rit: ⁊ non inuenerit eum: (qui ſic vendidit
gloriam ſuam:) agentem penitentiam dum
lapſus eſt de charitate ſua prima quam ãmi
ſit: ⁊ tamen in alijs bonis ſtudijs pertinen
tibus ad ſub vrbana ⁊ vicos: (hoc eſt) ad
vitam actiuam repertus fuerit: erit quideꝫ
in numero ſaluandorum: ſed tamen hono
re illo quo ſe fraudari permiſit: carebit in
eternum: Sed ⁊ domum quam ille vendi
dit: poſſidet emptor ⁊ poſteri eius in perpe
tuum: quia acquiſitam manſionem contẽ/
platiue ſublimitatis ⁊ ille poſſidet q emu/
latus eſt eam inhabentem: ⁊ hi qui informa/
ti exemplis eius: per quandam genitiuam
ſucceſſionem imitantur eum vſqꝫ ad con/
ſummationem ſeculi. Quod ſi vterqꝫ peni/
tet: vterqꝫ ammiſſo commutato reuertitur
ad priorem ſtatum. Si alter eorum tantuꝫ
talis eſt: ⁊ tam larga illa domus vt facta q̃
dam concordia vnius voluntatis capiat
vtrunqꝫ ⁊ beatus ſit in ea manere duos ſi/
mul q̃ꝫ vnum. Sane leuitaruꝫ domus ſem
per redimi poſſunt: quod quapietatis di/
ſpenſatione decretum ſit: aperitur cum di/
citur. Quod domus vrbium leuitarum pro
poſſeſſionibus ſunt inter filios iſrael. Sub
vrbana autem eorum non vendant: quia poſ
ſeſſio ſempiterna eſt. Tale eſt enim ac ſi di/
ceretur: Sicut propria poſſeſſio eſt eoruꝫ que

extra ſunt: vita actiua: ita iſtorum qui in/
tus ſunt vita contemplatiua. Indignum
eſt enim apud reges terre vt quantumcũ/
qꝫ miles ſegniter agat aliqua forte infirmi/
tate grauatus: auferatur ab eo honor com/
munis quem milites habere conſueuerũt:
quia ſi depoſitus ab honore ſuo inter armi
geros collocaretur: tale eſt ei ac ſi expella
tur de regno: nequaquam enim poteſt vltra leua
re oculos coram commilitonibus ſuis: aut
in choro letantium cum letantibus conue
nire. Non autem ſimilis cauſa eſt eius qui
querit militari: ⁊ ante penitet q̃ꝫ militet.
Sic ille qui cupiebat fieri monachus ⁊ po
ſtea paruipendit: ⁊ tamen alia bona opera/
tur que poteſt ⁊ ſi aliqua confuſio illi ſit co
ram angelis dei: quia friguit a taꝫ digno af
fectu: quia tamen non promiſit aut vouit:
non vſqꝫ damnabilis erit illa cõfuſio: nec
propterea eijciendus erit a numero electo
rum. Qui autem vouit ⁊ cepit reddere fir
matus gratia ⁊ benedictione: quam nume
ro chriſti militū cõputatus eſt. Quid eſſet
illi ſeparari a ſocietate illorum niſi reproba
ri a regno dei? Scriptum quippe eſt. Acce Pſal.
dite ad deum ⁊ illuminamini ⁊ facies ve/
ſtre non confundentur. Bene autem (ait)
Suburbana autem eorum non vendãt: quia
poſſeſſio ſempiterna eſt: quia vꝫ ⁊ ſi nõ po
teſt monachus permanere continue in fer
uore nouitio in his que pertinent ad vitaꝫ
contemplatiuam. ſaltem a ſtudio obtinen/
tie ceſſare non debet: quia poſſeſſio profe/
cto illi ſempiterna eſt: quam nulla ratione
alienare aut amittere debet: Igitur ⁊ lay/
cis ſiue clericis reſeruata eſt ſpes poſſe re/
dire ad poſſeſſiones ſuas que ſunt extra vr
bem: vſqꝫ ad iubileum: (hoc eſt) ad nouiſſi
mum diem. Et monachis ad eas que ſunt
in vrbe. Et tamen ille beatus eſt qui tenet
qui non querit quod perdit: ſed ſeruat for
titer quod acquiſiuit. Fortitudo quippe ne
ceſſaria eſt. Quia vero de illis laycis ⁊ clericis
ſermo erat: qui videntur habere domos in
fra vrbis muros: quid eſſe dicimus quod Apo
etiam ſi domos illas amittant: dicunt poſ

ſe habere domos foras: niſi quia non eſt ali
quis cogendus ad alta illa precepta: queſo
ſus ille poteſt imponere cui vult. qui po/
teſt ad complenda ea affectum infundere
deuotionis: ne forte inconſulte ⁊ cõtra apo
ſtolum laqueum videatur inducere ſuper
collum eius. Ut enim aliqui monachoruꝫ
grauati infirmitate corporum operari ma/
nibus ſuis cum operantibus nequeũt: aut
quia non ſunt inſtructi a magiſtris: cuꝫ do
centibus docere non poſſunt ⁊ tamen bo/
ni monachi eſſe poſſunt in obſeruatiõe par
tis ſue: ita ⁊ multi laycorum ⁊ clericorum
prepediti occupationibus mundi: orationi
bus ⁊ pſalmodie inſtare nequeũt: ⁊ tamen
⁊ illi boni layci eſſe põt: dum ex hijs que
operantur: elemoſynas faciũt: ⁊ illi boni
clerici dum bene laborant in verbo dei: ma
xime propter illud quod ſcriptum eſt. Fa/
cite elemoſynam ⁊ ecce omnia mũda ſunt
vobis.

¶ Quid differat inter eos qui conuertũ/
tur a pueritia ad ſeruitium dei: ⁊ eos q dif
ferunt vſqꝫ ad ſenectutem.

Ut tripartitam cauſam queſtionum
que ſupra mote ſunt explicare poſſi/
mus: primo attendenduꝫ eſt: quid proprie
laycis: quid clericis: monachis ve conue/
niat: deinde quid differat inter eos qui ſic
a pueritia vigilare incipiunt: vt tamen pfe
ctionem ſuam vſqꝫ ad ſenectutis ſue tem/
pora differendo tranſportent: ⁊ eos qui ſeu
in pueritia: ſeu in iuuentute: ſeu in ſenectu
te ſua a ſomno mortis euigilant: ⁊ mox eui
gilantes vitam arripiũt perfectioreꝫ. Lay/
corum eſt vt ſepe diximus proprioprium ope
rari clericorum docere: monachorum lau/
dare. Omnia hec bona ſunt ⁊ neceſſaria in
domo domini: quia non ſolum aurum ſu/
ſcipiebatur in fabricatione templi domini:
quod ſignificat vitam contemplantium ⁊
laudantium dominum: aut ſolum argen/
tum quod ſignificat doctrinam eloquiorũ
Pſal. domini: ſicut ſcriptum eſt. Eloquia domi/

ni: eloquia caſta: argentum igne examina/
tum. Uerũ etiam ⁊ es quod ſignificat opus
manuum ad ſuſtentationem indigentium
Per hoc quippe opus nutriuntur corpo/
ra: per doctrinam que ſignificatur in argẽ
to: eorum qui ſunt in Chriſto paruuli re
ficiuntur mentes. Utrunqꝫ autem ſpectat
ad charitatem proximi: quia homo ex duo
bus ſubſtantijs indigentibus: his duobus
ſubſiſtit. Porro horum tertium quod ſi/
gnificatur in auro pertinet ad charitatem
dei quod eſt maximum ⁊ primum manda
tum: Propter hoc enim ſcriptum eſt de
Salomone: qui fuit ſecundus Rex a Da/
uid. Tertius a Saule: quod in in diebus Sa/
lomonis non reputabatur argentum. Ta/ Re.
le eſt enim ac ſi diceretur. In diebus Sau
lis qui electus fuit a domino ad ſignifican
dum populum primi ſtatus reputatuꝫ eſt:
es. In diebus Dauid qui ⁊ ipſe electus eſt
a deo: ad deſignandum ſecundum: non eſt
reputatum es propter copiam argenti. In
diebus autem Salomonis quem amauit
Dominus ⁊ ſuſcitauit in regnum in typo
(haud dubium) populi tertij ſtatus:) pro/
pter nimiam auri copiam que data eſt ei:
nec ipſum argentum reputatum eſt aliqd
quod pretioſum ſatis ẽ comparatione eris.
Nempe ⁊ ſi de tribus illis ordinibus agi/
tur: primo claruit ordo coniugatorum in
Abraam ⁊ Iſaac: quibus orationibus data
eſt eis proles eterna. Secundo ordo cleri/
corum in Moyſe ⁊ Aaron. Tertio mona/
chorum in Helya ⁊ Helyſeo. Nam ⁊ poſt
illos duos patriarchas: multi patriarche
ſecuti ſunt. Et poſt Moyſen ⁊ Aaron cla/
ruit ordo leuitarum. Et poſt Helyam
⁊ Helyſeum: ordo filiorum prophetarum:
qui morabatur in Bethel ⁊ Jerico. Uerũ
hoc ſm partem. Secundum vero plenitu
dinem vniuſcuiuſqꝫ: ordo coniugatorum:
qui inchoatus eſt ab Adam: claruit ab
Abraam. Ordo doctorum initiatus eſt a
Moyſe: ⁊ alia ratione ab Eſaia propheta:
claruit in Chriſto ⁊ apoſtolis. Ordo mo/
nachorum initiatus eſt ab Helya vel poti/

us pro ratione temporis a ſancto Benedi
cto:iam nunc deo propitio tempus eſt vt
ad lucem veniat:vt luceat omnibus qui i
domo ſunt. Que ē eni lux Chriſtiani niſi
opus iuſtitie. Sic ait dñs. Luceat lux ve/
ſtra coram hominibus:vt videāt opera ve
ſtra bona ⁊ glorificent patrem veſtruꝫ qui
in celis eſt. Pro eo eniꝫ ꝙ ſpiritus ſanctus
procedit a patre oportuit ſm ſtatum ha/
bere contemplatores ſicut ⁊ doctores. Ut
ſicut ordo doctorum proprietate myſterij
pertinet ad Chriſtum:ita ordo contemplā
tium ad ſpiritum ſanctum. Horum autem
initiatio facta ab Helya ⁊ Eſaia ſꝫ ꝙ appa
rebit circa finem huius opuſculi:vbi dege
nerationibus agendum eſt. Quia vero idē
ſpiritus procedit a filio:oportebat tertium
ſtatum habere ordinem ſuum qui tamen
eſſet vnus cum precedente ad honorem
creatoris:ſpiritus cuius initiatio in ſancto
Benedicto occidentalium monachorum
inſtitutore preceſſit. Audiunt fortaſſis iſta
homines ⁊ ſcandalizantur. Nobis inqui/
unt monachi attribuunt argentum ⁊ es.
Sibi autem applicant aurum. Nec mirū
raptus enim Paulus in tertium celū: qđ
vitam ſignificat contemplantium:audiſſe
ſe dicit ſecreta verba que non lꝫ homini lo
qui. Sed quouſqꝫ? Nunquid in eternum?
Abſit. Sed vſqꝫ ad tempus prefinituꝫ:Si
cut enim Moyſes poſuit velamen ſuper
faciem ſuam vt non intenderent in eum fi
lij iſrael ita ⁊ Paulus in hoc loco velamē
ſuper faciem poſuiſſe videtur. Sꝫ ſicut ve/
lamen illud euacuatum eſt in Chriſto:ita ⁊
iſtud in ſpiritu ſancto. Nam primum celuꝫ
fuit vetus teſtamentum quod conditum
fuit in patriarchis. Secundum celum te/
ſtamentum nouum quod conditum eſt in
apoſtolis. Tertium celum eſt ſpiritualis in
tellectus qui docet nos exire de Egypto:
preſentis ſeculi ⁊ tranſire per arctam viaꝫ
deſerti que ducit ad vitam ⁊ ire in ſuper/
nam Hyeruſalem. Exire de ſynagoga iu
deorum:hoc illorum chriſtianorum eſt: q
moribus egyptij ſunt ⁊ carnales iudei: vt
quomodo apoſtoli ⁊ ſucceſſores eoruꝫ per
multas tribulationes illorum temporum:
peruenerunt vſqꝫ ad illud:vt Romanum
obtinerent imperiuꝫ. Siquidem a diebus
ſancti Silueſtri vſqꝫ ad preſens Petrus Silu
piſcator quondam Rome dinoſcitur im/
peraſſe:ita ⁊ nos per multas tribulationes
tranſeamus ad celeſte imperium:ſiue etiaꝫ
temporaliter ad beatam illam viſioneꝫ pa
cis que erit in tertio ſtatu ſeculi:ad regnū
illud pacificum de quo dicit angelus Da/
nieli. Regnum quod eſt ſubter omne celū
dabitur populo ſanctorum altiſſimi. Nunc
ergo quia tempus eſt vt auferatur velamē
deſinat hō eſſe hō:⁊ licebit audire: Quid
eniꝫ murmurat ⁊ iraſcitur homo? Si vult
eſſe iumentum ſequendo terrena aut ho/
mo partim hic partim celeſtia: timeat ſup
in perfectione ſua: ⁊ iam non erit timor.
Scriptum quippe eſt. Homines ⁊ iumen/
ta ſaluabis domine:quemadmodum mul/
tiplicaſti miſericordiam tuam deus. Mihi
cur indignatur ſi prefero celibatum conu
gio contemplationem labori:ſi dico de his
qui ſequūtur filium hominis. Filij autem
hominum in tegmine alarum tuarum ſpe
rabunt:inebriabuntur ab vbertate domus
tue: ⁊ torrēte voluptatis tue potabis eos?
Nonne tibi iuſtum videtur vt qui contē/
nit veſtimenta mollia cauſa dei:dignus ha
beatur qui tegatur alis ipſius: ⁊ qui deſpi
cit vbertatem vini:percipiat vbertatē ſpi/
ritus:⁊ qui abijcit a ſe voluptatem carnis
potetur de torrente voluptatis ipſius? Si
emularis male audi contra te ſententiam
veritatis que dicit. Si oculus tuus dexter
ſcandalizat te:erue eum: ⁊ proijce abs te.
Bonum eſt tibi cum vno oculo ad vitam
intrare qꝫ duos oculos habentem mitti i
gehennam ignis. Si autem bene emularis
ingredere. Quis te prohibebit intrare? Fi
nitum eſt priuatum conuiuium Aſſueri re
gis:ecce in pomerio preparatum eſt. Nul/
lus ammodo prohibetur intrare a mini/
mo vſqꝫ ad maximū. Si autem ſerues ani
mo:⁊ tamen cathena aliqua impeditus te

neris inter choros conuiuantium iugiter
aſſiſtere nequeas. Bonus eſt dominus om
nibus qui ſperant in eum. Si coniugatus
es:eſto corde monachus obſeruans te pro
poſſe tuo:vt abſqꝫ crimine viuas. Uxo/
re tua vtere ſed honeſte:aut ſola cauſa pro/
lis:(ſi talis es tu ⁊ illa:)aut cum timore ⁊
modeſtia reddens debitum:ne is qui infir
mior eſt:temptetur a ſathana. Curre ad ec
cleſiam horis ſtatutis:eſto ibi cum ſilentio
excepto cum cauſa exigit iuſte neceſſitatis.
Lauda cum laudantibus deum: ⁊ ſi non
quantum vis: quantum potes. Si cleri/
cus es ⁊ emularis:quis te prohibebit in/
trare? Sed ſi forte propter charitatem eo/
ruꝫ qui per te proficiunt detineris:eſto ſal
tim corde ⁊ continentia monachus: ⁊ vte
re honeſte rebus tuis quas nec dum cauſa
dei abijcere potuiſti:vt totus ⁊ integer ſe/
queris Chriſtum. Es tamen vicinus eis:
qui omnia reliquerunt quia caſte viuis:⁊
in voluntate habes derelinquere omnia.
Jam ergo duas perfectiones habes: iam
ſecunduꝫ ſignificatum viginti pſalmos d/
uotionis exibere probaris. Qui autem nō
habens occaſionem iuſte neceſſitatis:con/
ſumauit hec tria:ad illorum participatio/
nem ſecretoruꝫ perductus eſt. De quibus
dicit Paulus. Scio hominem in Chriſto
ante annos quatuordecim:ſiue in corpore:
ſiue extra corpus:neſcio deus ſcit: raptus
huius vſqꝫ ad tertium celum. Et ſcio hu
ius hominēꝫ ſiue in corpore:ſiue extra cor
pus:neſcio:deus ſcit:quoniam raptus eſt
in paradiſuꝫ:⁊ audiuit archana verba que
non licet homini loqui. Lucratur ergo pri
mus in die:quaſi decem nummos aureos.
Secundus quaſi viginti. Tertius quaſi tri
ginta. Sed ⁊ primus cuius longior eſt via
veluti diebus quindecim peragit curſum
ſuum. Secundus decem. Tertius quinqꝫ.
Hoc de tribus generibus monachorum:
quorum alij inter laycos militant deo: alij
inter clericos:alij in manſionibus ſuis.
¶ De canticis graduū qualiter pertineāt
ordines electorum.

Illa ⁊ enim duo genera extra ſunt: ſꝫ
non ex toto. Iſtud in integrū intue
eſt. Primi eſt enim dicere. Heu mihi quia
incolatus meus prolongatus eſt. Secundi
leuaui oculos meos in montes vnde veni
et auxilium mihi. Tertij letatus ſum in
his que dicta ſunt mihi in domum domi/
ni ibimus. Stantes erant pedes noſtri in
atrijs tuis Hyeruſalem. Porro quatuor or
dinibus de quibus ſupra locuti ſumus:qui
⁊ viciniores ſunt deo:terni ⁊ terni pſalmi
deputandi ſunt:eo ꝙ vnuſquiſqꝫ illorum
quatuor diuidatur in tres. Horum primi
qui manet ab oriente dicere eſt. Ad te le/
uaui oculos meos qui habitas in celis.
Niſi quia dominus erat i nobis:dicat nūc
iſrael. Qui confidunt i domino ſicut mōs
ſyon:non commouebitur in eternum qui
habitat in Hyeruſalem. Secundi qui ha/
bitat ab aquilone conſolari ſemetipſuꝫ ⁊ di
cere. In conuertendo dominus captiuita/
tem ſyon:facti ſumus ſicut conſolati. Eun
tes ibant ⁊ flebant mittentes ſemina ſua.
Uenientes autem venient cum exultatio/
ne portantes manipulos ſuos. Niſi domi/
nus edificauerit domum in vanum labo/
rauerunt qui edificant eaꝫ. Beati omnes
qui timent dominum qui ambulant i vijs
eius. Labores manuum tuarum quia mā/
ducabis beatus ⁊ bene tibi erit. Tertij qui
manet ab occidente dicere eſt. Sepe expu/
gnauerunt me a iuuentute mea dicat nunc
iſrael. De profundis clamaui ad te domine
domine exaudi vocem meam. Domine nō
eſt exaltatum cor meuꝫ:neqꝫ elati ſunt ocu
li mei. Neqꝫ ambulaui in magnis: neqꝫ in
mirabilibus ſuper me. Quarti qui locatus
eſt ab auſtro. Memento domine Dauid:⁊
omnis manſuetudinis eius. Ecce qꝫ bonū
⁊ qꝫ iocundum habitare fratres in vnum.
Ecce nunc benedicite dominum omnes
ſerui domini. Qui ſtatis in domo domini:
in atrijs domus dei noſtri. Tres igitur pri
mi pertinent ſpecialiter ad tres ordines ge
nerales duodecim ad quatuor ſpeciales:eo
ꝙ vnuſquiſqꝫ eoꝝ diſtinguat in tribus.

¶ Quod ordo ipſe monachorum qui ⁊ corde ⁊ corpore reliquit ſeculum vt ſequatur Chriſtum in tribus ſpeciebus conſiſtat.

Agentibus nobis in hoc opuſculo de tribus ordinibus electorum: vſq̄ ad hoc deriuatus eſt ſermo vt contingeret tractare de illis coniugatis ⁊ clericis: qui quo minus cognoſcunt per affectum inſpirationis: gaudia Hyeruſalem: eo minus deſideraret peruenire ad eam: quin potius deflent amicos ſuos etiam tranſeuntes ad illam. Sed nunc de illis coniugatis ⁊ clericis dictum eſt: qui ſcientes quid amiſerint lamentantur ⁊ dicunt. Quomodo cantabimus canticū domini in terra aliena. Si oblitus fuero tui Hyeruſalem: obliuioni detur dextera mea. Et ſi bene reminiſcimur cum de illis laycis ⁊ clericis ageremus: qui homines ⁊ iumenta dicti ſunt ī tertio gradu: egimus de monachis: non quidem de illis qui ſolo nomine monachi ſunt ⁊ non etiam fructu: ſed de illis qui ſe dolent eſſe peregrinos ⁊ ſuſpirant quottidie ad patriam ſuam. Volentes autem in ſecundo loco agere de ſolis monachis: inuenimus tria eſſe genera monachorum: duo in ſpe: vnū in re. Sed ⁊ hoc ipſum monachorum quod in re eſſe dicimus in tribus ſpeciebus diſtinctum eſt. Nam alij a pueritia tranſeūt ad hanc vitam: alij dormientes vſq̄ ad ſecundam vigiliam: euigilant in iuuentute: alij vero in ſenectute. Et de his quid dicēdum? Iam ſuperius dictum eſt. Qui plus laborauerit plus mercedis accipiet. Vnuſquiſq̄ enim propriam mercedem accipiet ſm̄ ſuum laborem. Qui enim a pueritia corgerentes ſenile ⁊ etatem moribus tranſeūtes: perfectionem accipiunt ſeniorum: quaſi qui per triginta annos: tria talenta auri ſingulis annis lucrarentur. Qui vero ī iuuentute ſua: ſuaue chriſti iugum accipiūt: diſcentes ab eo q̄ mitis ſit ⁊ humilis corde: ac ſi a decimo vſq̄ ad trigeſimum facerent illud idem: (hoc eſt:) per continuos annos viginti. Qui autem in ſenectute: ac ſi a vigeſimo vſq̄ ad trigeſimum. Verum tamen nonnunq̄ accidit: vt humilitas ⁊ prudentia eorum qui tarde venerunt preiudicet accidie eorum qui preceſſerunt eos vt non ſolum accipiant mercedem ſicut ⁊ illi: verumetiam fiant nouiſſimi primi: ⁊ in hoc ſeculo ⁊ in futuro. Non enim qui monachus dicitur: habet premium: ſed qui monachus ē. Et ſciendū ꝙ preueniens mora etatem ſerotinam in his qui in pueritia cōuertuntur. Non adimit meritum: quia cum deus ipſe in talibus articulis neceſſitatem imponit: non tam de fructu operum q̄ de corde quiſq̄ iudicatur. Non enim accipit quis ſacrum habitum vt ſeruiat domino ad horam ⁊ ad momentum: ſed etiā ſi liceat vſq̄ in eternum. Quod ſi is qui vocauit eum in vineam ſuam miſertus laboris eius dicit. Quieſce: nū miſericordia dei auffert ab illo mercedem ſuam? Et hec quidē dicta ſunt velut occaſione itineris obiecta oculis mentis noſtre: ne ea que moto verbo obijci: aut queri poſſet intacta relinquere videmur. Ceterum intentionis noſtre impetus: circa tres illos ordines directus erat ⁊ eſt: qui quantum fragilitas humana permittit rationabiliter viuunt.

¶ Item de tribus ordinibus ſepe ſcriptis.

Si enim ſic viuunt chriſtiani ſicut viuere debent: oportet ſingulos trium ordinum habere illa tria que ī auro: myrrha ⁊ thure deſignata ſunt. Aurum videlicet obedientie in operando quod bonum eſt: ſicut ⁊ apoſtolus iubet: myrram compaſſionis fraterne que reſiſtat putredini peccatorum. Thus deuotionis ⁊ laudis ad confitendum omnipotenti deo. Verum tamen vt iam dixi amplius incumbit laycis operari q̄ ceteris duobus: amplius clericis inſtare doctrine: amplius monachis inſiſtere orationi: ⁊ laudibus vacare diuinis. Quo. n. plus dei homini qd deſurſum eſt eo plus infirmatur ⁊ deficit in his que

deorſum ſunt. Et hoc iuſte ſatis. Nam iuſtitia que de terra eſt: in longum protenditur merces eius. Que autem agitur (vt ita dixerim) inter terram ⁊ celum: media incedit inter vtrunq̄. Que autem de celo eſt iuſtitia mox perducit ad regnum dei. Certe tria tempora eſſe didicimus. In quibus tres ordines iſti conſumationem accipiēt. Ecce enim populus ille antiquus qui perſeuerauerit in fide vſq̄ ad Ioannem baptiſtam expectat remunerationem ſuam a domino in reſurrectione futura. Similiter ſequens populus qui credidit in aduentu chriſti. Similiter ⁊ populus tertius q in fine crediturus eſt. Ecce q̄ longe ille: q̄ prope iſte. Nam nec exempla deſunt myſterijs: ſi ea prouide querimus in diuinis ſcripturis. Legimus enim Abraam in ſenectute genuiſſe: ioānem baptiſtam cum triginta eſſet annorum predicaſſe: ſicut ⁊ ezechiel propheta: ⁊ ipſemet mediator dei ⁊ hominum chriſtus ieſus. Benedictum vero monachorum patrem ⁊ ducem ſicut ⁊ multos alios a pueritia ſua deo conſecratum fuiſſe. Ex quorum euidenti myſterio luce clarius datur intelligi ꝙ diuturnior eſt ad percipiendum fructum mercedis ſue vita cōiugati: vita clerici: diuturnior vita clerici: vita monachi. Quo enim quis longius recedit a deo per deſideria vite huius: eo tardius perducitur ante faciē eius: ⁊ quo magis appropinquat illi per affectum amoris eo citius ſtatuitur in conſpectu illius. Qui ergo occaſione coniugalis vinculi carnalibus amplexibus aſtricti ſunt: vix poſſunt in extrema etate vite ſue fructum boni operis competenter afferre: cum ſaltem continentie bonum imperat defecta ſenectus. Qui autem amore propinquorum vix media etate cum ſe ab illorum finibus: diuiſis poſſeſſionibus abſoluunt. Inde eſt ꝙ patriarchis: vt iam diximus in ſenectute filij dati ſunt: cum magis amore prolis q̄ libidinis conueniebant cum vxoribus ſuis. Inde ꝙ exemplo domini triginta annorū ad minus eſſe debet qui in magiſterium aſſummit predicationis. i. cum libera iam poteſt homo vti ſententia rationis: vt habēs diſcretionem inter ſanctum ⁊ prophanum: ſciat reprobare malum ⁊ eligere bonum. Qui autem a pueritia ſua ſpretis omnibus que poſſident: adherent deo: eo poſſunt liberius ſeruire illi: quo calcantes huiuſcemodi neceſſitudines peſtilentes: que ingerūt importune mortalibus: ⁊ iuxta iter ſcādalum ponunt electis dei: aut parum: aut nihil ſentiunt de carnali affectu. Horum itaq̄ primum coniugatorum eſt proprium Secundum clericorum. Tertium monachorum. Verū quia ſicut non omnes monachi equales ſunt meritis: ita nec omnes clerici: nec omnes layci equales ſunt: omittentes quid faciant illi: ⁊ illi pro deſid ia ſua: quid facere debeant qui volunt eſſe beati in exemplum teneamus: quinimmo: ⁊ quid faciant multi quorum memoria in benedictione eſt. Pſal.

¶ De tribus exercitijs quorum ſingulum pertinet ad ſingulum trium ordinum.

Tria ſepe ſcripta exercitia commēdata ſunt nobis in tribus ordinibus ſepe ſcriptis pertinentia ad imaginem trinitatis: opus doctrina ⁊ laus. Quia tamen ī patre eſt filius ⁊ ſpiritus ſanctus: in filio pater ⁊ ſpiritus ſanctus: in ſpiritu ſancto pater ⁊ filius: nihil ſic attribuitur imagini vnius perſone: vt non continuo inueniatur in eo ſimilitudo duarum. Igitur ⁊ in opere ſolo ſimilitudo trinitatis habetur: ⁊ in doctrina ſola ⁊ in pſalmodia ſola. Aliud eſt enim operari ad vtilitatem propriam: aliud ad ſubſidium proximorum: aliud ad gloriam ⁊ laudem dei. Similiter ⁊ in doctrina obſeruandum eſt. Aliud eſt enim legere ad vtilitatem propriam: aliud ad edificationem ⁊ inſtitutionem: inſtructionem proximorum: aliud ad gloriam ⁊ laudem dei. Similiter ⁊ in pſalmodia. Aliud ē pſallere ad conſolationem propriam. Aliud ad ſalutem proximorum. Aliud ad gloriam ⁊

laudem dei. Ad vtilitatem ⁊ enim propriā
operari videmur: cum nobis ex his q̄ agi/
mus: prouidemus ſtipendia vite tempora
lis: ad ſubſidium proximorum aliquid agi/
mus: cum eis neceſſitatem habentibus in
quibus preſumas: miniſtramus. Operatur
autem quis ad gloriam dei cum edificatio
ni baſilicarum impendit curam: vt in illa
rum magnificētia honoretur deus. Eodē
modo ad propriam vtilitatem legimus cū
nos ipſos edificamus querētes in diuinis
paginis que proprie ſaluti neceſſaria ſunt.
Ad vtilitatem proximorum cum prepara
mur ad reſponſionem eorum qui nos iter
rogant de verbis dei: vt audientes a nobis
verbum ſolatij: edificentur vt ſalui fiant.
Legimus nihilominus ad gloriam dei:
cū querimus itelligere miſericordias eius
⁊ memoriamur iudiciorū eius que a ſecu
lo ſunt. ⁊ pro noſtra etiā ⁊ per proximorū
vtilitate pſallere comprobamur cum pſal/
lentes in cōſpectu altiſſimi: pro noſtris ex/
Pſal. ceſſibus exoramus dicentes. Domine ne i
furore tuo arguas me: neq̄ in ira tua corri
Pſal. pias me. Et illud. Comprehenderunt me
iniquitates mee ⁊ non potui vt viderē.
Multiplicati ſunt ſuper capillos capitis
mei ⁊ cor meum dereliquit me. Compla/
ceat tibi domine vt eripias me: domine ad
adiuuandum me reſpice. Quid dico cū pe
ne tertia pars pſalmorum oratio pro pecca
tis eſſe videatur. Inde eſt ꝙ pro noſtris ⁊
pro aliorum peccatis dicere pſalmos con/
ſueuimus orantes ⁊ pro propria ⁊ pro pro/
ximorum ſalute. Ceterum quod maius eſt
ad gloriam ⁊ laudem dei debemus ſine in
termiſſione pſallere ⁊ cātare dicētes: quot
Pſal. tidie cum pſalmiſta. Benedicam dominū
in omni tempore: ſemper laus eius in ore
meo. In domino laudabitur anima mea.
Et his ſimilia. Ecce q̄ȝ diſtincte probatū
eſt quod prediximus haberi .ſ. tres modos
in ſingulis tribus. Et ſciendum ꝙ primū
ſingulorum pertinet proprie ad populum
qui fuit ſub lege: qui ſuam vtilitatem poti
us q̄ȝ aliorum populorum querebat. Secū
dum ad populum chriſtianū qui ſe ipſū
tradere iubetur vt plures lucrifaciat. Ter/
tium magis pertinet ad populum ſpiritua
lem qui erit tertij ſtatus. Quā data vndiq̄
pace ⁊ letitia: conuertetur pre ſolito a ī lau
dem dei: dicens aſſidue cum pſalmiſta. Cō
uertiſti planctum meum in gaudium mi/
hi: conſcidiſti ſaccum meum ⁊ circunde/
diſti me letitia. Vt cantem tibi gloriā meā
⁊ non cōpungar domine deus meus i eter
num confitebor tibi. Que cum ita ſint li/
quet ꝙ in opere ⁊ doctrina ſicut ⁊ in pſal/
monia trinitatis myſteriū reperitur. Nē/
pe ⁊ pſalterium decem cordarum: Sicut
ſcripſimus in primo libro triangularū eſt:
ita vt trinitatis myſteriū in vnitate: ⁊ vni
tatem in trinitatem quibuſdam naturali/
bus vocibus exclamare ⁊ exprimere videa
tur. Nunc autem locus eſt exſoluere nos:
ſi poſſumus a pmiſſo quod de myſterijs
quindecim graduum nos ſupra feciſſe cū
de illis ageretur: meminimus.

Quod tante perfectionis ſit quindena
rius numerus vt ſub ipſo contineatur oīs
perfectio miſteriorum dei. Et ꝙ idē nume
rus in ternariū quinarium: ⁊ ſeptenarium
diſtinguatur: ⁊ ꝙ ipſa ſit cauſa tante perfe
ctionis.

Nonnulla dicta ſunt de quindecim
gradibus ⁊ de ſuperna illa ciuitate
Jeruſalem ſm numerum pſalmorum ⁊ qn
decim decadarum: ſed adhuc alia vicinio/
ra luci ſeruata ſunt vſq̄ huc: vt tenebre q̄s
luminare minus fugauerat ex parte: ſuper
ueniēte ſole altioris intelligentie ⁊ emicāte
ſerenius deleātur Quod vt fieri poſſit ter
narius ⁊ quinarius necnon ⁊ ſeptenarius
numerus qui ſimul coniūcti: quindenariū
cōſtituāt numerū: multis modis: vt appa/
rebit inferius conſiderādi ſunt: ſiue ſub eo
dem ſenſu: tricenarius: quinquagenarius
⁊ ſeptuagenarius: qui illud idem deſignāt.
Neq̄ enim pro alia cauſa: decem pro vno:
viginti pro duobus: triginta pro tribus: ⁊

Non

ſic de ceteris accipi puto: q̄ȝ vt res ille de q
bus loquimur: perfecte eſſe intelligantur.
At de his in ſequentibus. Oportet enim
nos in loco ſuo ſeriatim oſtendere quibus
modis accipiendi ſunt ipſi quindecim gra
dus ſm ꝙ plures ſunt intelligentie: qbus
hec ⁊ alia accipienda ſunt. Nunc igitur cō
teplandi ſunt ipſi numeri in illa celeſti ciui
tate: vt exinde ad contemplandum eū qui
fecit omnia ſublimari poſſimus: eo enim ꝙ
dei eſt proprium eo ſubtiliori diligentia in/
quirendum eſt ⁊ tenendum: quo conſtat:
ꝙ ipſe deus finis eſt inquiſitionis ⁊ deſide
rij noſtri In eo quippe ⁊ apud eum ma
net illa felicitas de q̄ dicit ſcriptura. Ocu/
lus non vidit: deus abſq̄ te: que preparaſti
diligentibus te. Vt igitur ad contemplan
dum ipſum: qui ſolus eſt amandus ⁊ vene
randus: oculus mentis noſtre eleuari que
at in ſancta illa ciuitate de qua glorioſa di/
cta ſunt. Numeri ipſi de quibus agitur: aſ/
ſignādi ſunt: immo vt aſſignati ſunt a deo
reuelandi: quemadmodum ad totam illā
ciuitatē pertineat ternarius numerus ad
totam quinarius ⁊ ſeptenarius. Primo. n.
conſideranda ſunt tria: vici ſub vrbana ⁊
vrbs: deinde in ſtructura murorum conſi/
derande ſunt duodecim partes: que diſtin
guuntur portis ⁊ fundamentis. Et enī qui
que ⁊ ſeptem duodenarium numerum cō
ſiſtere manifeſtum eſt: quibus addita tria:
quindenarium perficiunt. Differt autem
inter tria prima ⁊ duodecim ſequentia: q̄
illa tria generalia ſunt: iſta duodecī ſpecia
lia. Vt autem hoc totum factum eſſe lique
at ad imaginem dei: iam nunc lipidius cō
ſiderare libet ꝙ in his tribus numeris cō/
tineatur myſterium deitatis: ⁊ ita vt videa
tur poſſe ſufficere ad omne: quare ⁊ enim
ternarius: pertinet ad tres proprietates
perſonarum: ſm quas vnaqueq̄ perſona
intelligitur per ſe ſubſiſtere: ⁊ non eſſe alia.
Quinarius ad quinq̄ relationes. Septe/
narius ad ſeptem modos: quibus dicitur:
deus ad ſe. Siquidem per tres proprieta/
tes intelligimus tres diſtinctas perſonas.
Per quinq̄ relationes intelligimus qui a
quo: vel quis a quibus. Per ſeptem mo/
dos quibus dicuntur ad ſe ipſe perſone in
telligimus perfectionem vniuſcuiuſq̄ per
ſone: ⁊ duarum ſiue trium perfectiſſimam
vnitatē. Et hoc quidē ſm Anagogen. Mo
raliter autem ternarius ad illa tria exerci/
tia q̄ ptinēt ad tres ordines ſupraſcriptos.
Quinari⁹ ad quinq̄ vtutes: quarū ſupraſeci
mus mētione. Septenarius vero ad ſeptē
virtutes anime naturales. Sed de hoc in
ſequentibus. Primo autem oſtendi opor/
tet quomodo ternarius vel potius tricena
rius numerus pertineat ad trinitatem.
Quinarius vel quinquagenarius: ad quin/
q̄ relationes: Septenarius vel ſeptuage/
narius ad ſeptem modos quibus dicitur:
deus ad ſe: Quatenus in centum quinqua
ginta pſalmis oſtendatur nobis iter veniē
di ad perfectionē catholice confeſſionis: ⁊
in quindecim gradibus memoratis in hoc
opere ingrediendi additum ad ſancta ſan/
ctorum. Amen: Primo itaq̄ in fundamen
to fidei noſtre ſtatuenda eſt trinitas ipſa:
que eſt id quod eſt: deus .ſ. Abraam: ⁊ De/
us Iſaac: ⁊ deus Jacob: ſm ꝙ ſignificatū
eſt in tribus illis angelis qui apparuerunt
Abrae: (hoc eſt:) vt ante omnia credamus
eſſe tres perfectas perſonas: non diuiſas:
ſed diſtinctas proprietatibus ſuis. Deinde
eſſe vnam perſonam ab vna ⁊ aliam a dua
bus: ⁊ ab ipſis tribus ſeptem ſpiritus ipſi/
us domini miſſos in omnem terram: ſm
ꝙ in quinq̄ relationibus contineri ſubſe
quens tractatus ⁊ imagines docent. De/
inde eſſe ſingulam perſonam verum deū:
⁊ duos ſimul vnum deum: ⁊ tres pariter
vnum deum. Igitur locus eſt: vt agentes
de trinario numero: premiſſis competenti/
bus figuris: ad intellectum trium perſo/
narum mentis oculum dirigamus: queren
tes pro res viſibiles intelligere inuiſibi/
lem: ⁊ per res creatas rerum omnium crea
torem.

Dicte Rei exemplum.

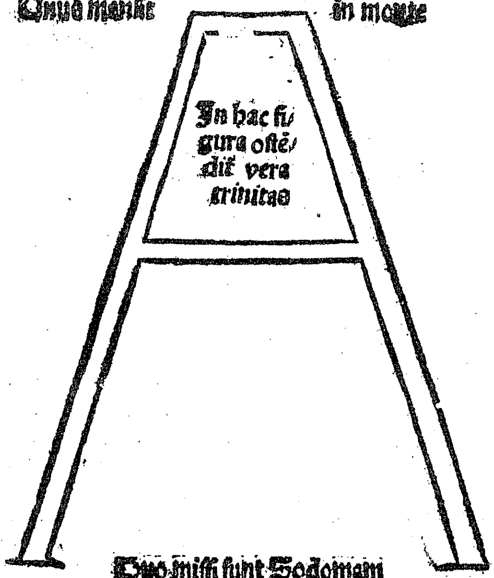

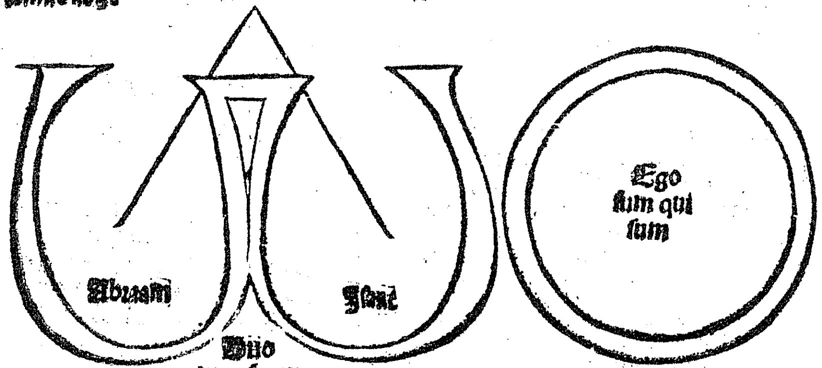

In hac figura oſtenduntur relationes.

In hac figura oſtenditur ſimplex vnitas.

Dicte rei exemplum.

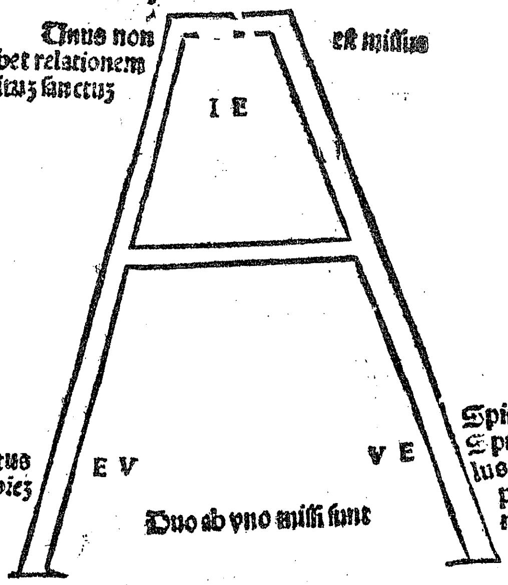

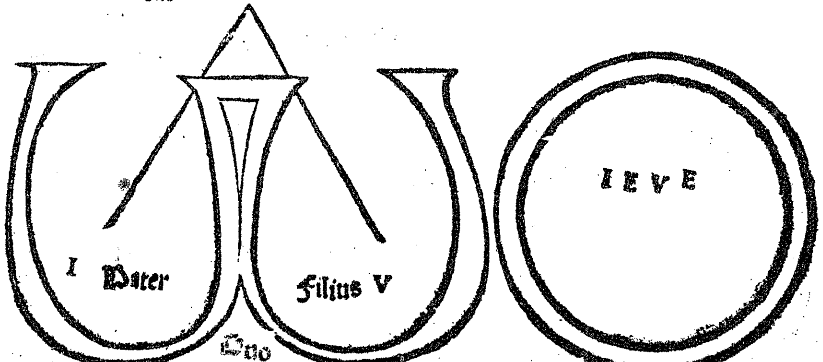

Pater & filius hn̄t relationem ad ſpū̄z ſanctum: quia ipſi miſerunt & ipſe miſſus eſt.

Trinitas vnus deus hz relatione ad ſeptē ſpūs q miſſi ſūt ab eo ad oēm ſubditam creaturā.

¶ De myſterio trinitatis.

Gene. Manenti Abrae ſub arbore in ſeruo
re diei apparuerunt ei (vt ait ſcri/
ptura) tres viri. Dixerat autem ſuperius:
apparuiſſe deum Abrae ſed cum ageret de
modo apparitionis: tres viros apparuiſſe
ſubiunxit: quia vero interius illuſtratus ē
vidit ⁊ intellexit. Uidit tres ⁊ ipſos tres:
quaſi tres ⁊ quaſi vnum adorauit. Sed cū
illos tres quos vidit Abraam: celeſtes ſpi
ritus indutos corporali ſpecie: prout deus
melius nouit: fere teneamus. Quare non
angeli a principio ſed viri dicti ſunt. Ad vl
timum autem vnus eorum qui ſtetit ī mō
te: non angelus: ſed dominus dictus eſt.
Duo vero qui deſcenderunt Sodomam:
primo quidem angeli: deinde domini di
cti ſunt: niſi q2 vbi dicti ſunt tres viri vni
tatē trī ⁊ eq̄litatē ītimari voluit pſonarū:
vbi āt duo eoꝝ dicti ſunt angeli: q interpre
tanſ nūtij: manifeſte voluit inoteſcere: filiū
⁊ ſpiritū ſanctū mittendos eſſe ab vno pa
tre pro ſalute generis humani. Et vbi vn⁹
qui ⁊ dominus dicitur ſteteſſe in monte: a
quo miſſi ſunt duo: oſtenſum deum patrē:
non habere patrem: nec eſſe ei principium
a quo mittatur. Et vbi duo qui deſcende/
runt: domini dicti ſunt: aperte innotuit
in vnitate eos manere paterni dominij ⁊
diuine glorie maieſtatis. Unde ⁊ benedi/
Gene. ctum eſt ibi. Pluit dominus a domino: q
⁊ filius ⁊ ſpiritus ſanctus vnus ſunt domi
nus qui pluit: ⁊ pater ſolus vnus eſt do/
minus a quo pluit. Igitur ī hac figura ap
te oſtenditur trinitas perſonarum. Sed
quia trinitas ipſa dicit in apocalipſi. Ego
ſum Alpha ⁊ ω q2 o. duobus his modis
Apoc. ſcribitur apud grecos: quod [illegible] ⁊ di/
ſtincte dicturi ſumus in ſequentibus: vt
manifeſtius quod dicitur: capiaſ: In his
tribus figuris [illegible] ⁊ diſtinctius expri
betur. Ecce enim in prima figura que dici
tur Alpha: aperte oſtenditur eſſe deū tres
perſonas et in tribus his perſonis que ap
paruerunt Abrae ⁊ in geſtis eorum aper
te oſtenditur q2 filius ⁊ ſpiritus ſanctus mit
tantur ab vno patre. In ſecunda autem q
eleuatis tribus virgulis: reſpicit ſuperius:
⁊ in tribus patriarchis: quorum vltimus
egreſſus a duobus abijt in Aram duobus
manentibus in montibus iſrael: manife/
ſte innuitur: q2 vnus ſpiritus ſanctus pro/
cedit pariter a patre ⁊ a filio. Porro in ter
tia que eſt rotunda eſſe vnum deū ⁊ vnū
dominum intimatur. Et bene vnum ē ele Ela.
mentum: ſed duplex figura quo relatio p
ſonarum deſignetur ⁊ vnitas: quia eo ipſo
quo intelligimus filium ſemp eſſe a patre
genitum: ⁊ ſpiritum ſanctū ab ambobus
indeſinenter procedere neceſſe cogimur il
lorum perfectam intelligere vnitatem: q2
q nō ſemel ſed ſemp ab alio pcedit: nō pōt
ab eo a quo exire nō deſinit: ſeparari.

¶ De quinq2 relationibus perſonarum.

Apoc. Licet in preſignatis figuris oſtendan
tur ⁊ relationes ⁊ vnitas perſonarū
quia tamen de ternario numero: qui pro/
prie pertinet ad trinitatem: plenius diſpu
tauimus: parum vero de quinque relatio
nibus: ⁊ quinq2 modis quibus dicitur ad
ſe. Locus eſt vt de ipſis relationibus pau/
lo diffuſius diſſeramus: inuenientes donan
te deo: qualiter vna perſona dicatur ad al
teram aut due perſone ad vnam: aut vna
ad duas: aut tres ad ſubditam creaturā.
Habet enim pater quandam propriā re
lationem ad ſolum filium quia vnius ē ſol
pater vnius filij: ⁊ quandam propriam ſo
lus filius ad ſolum patrem: quia vnus eſt
ibi filius vnius patris: ⁊ quandam ſimul
pater ⁊ filius ad vnum ſpiritum ſanctū:
quia duo ſunt ibi tantum qui mittāt vnū
ſpiritum ſanctum: ⁊ quandam ſimul filius
⁊ ſpiritus ſanctus ad vnum patrem: quia
duo ſunt ibi tantum qui mittuntur ab vno
patre ⁊ quandam ſimul tres ad oēm crea/
turam: quia ipſe tres perſone ſunt vnus de
us ⁊ vnus creator: de quo dicit apoſtolus.
Ab ipſo ⁊ p ipſū ⁊ in ipſo ſunt omnia: ipſi
gloria ⁊ imperium in ſecula ſeculoꝝ. Am̄.
Quod qui forte minus intelligit lectum.
Ex pn̄ti pōt leuius inueſtigare figura.

Prima Relatio	Patris	Ad filium	Quia ſolus pater genuit
Secūda Relatio	Filij	Ad patrem	Quia filius genitus eſt
Tertia Relatio	Patris ⁊ filij	Ad ſpūꝫ ſcūm	Qz ſimul ambo mittūt vnū
Quarta Relatio	Filij ⁊ ſpūs ſancti	Ad patrem	Qz ſimul ab vno mittūſ ab vno
Quinta Relatio	pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūs ſci	Ad creaturam	Qz ipſi tres vnus creator ſūt
			Qui ē cōditor totius creature

¶ Eodem modo ⁊ ſi non eque conſimili
poſſumus dicere q2 vnus Abraaꝫ habet re
lationem ad vnuꝫ Iſaac: ⁊ vnus Iſaac ad
vnum Abraam: ⁊ rurſum Abraam ⁊ Iſaac
ad vnum Iacob: quia vnus iſte a duobus
illis: ⁊ Iſaac pariter ⁊ Iacob ad vnū Abra
am: q2 duo iſti ab illo vno. Et ſimul tres
ad totum populum filiorum iſrael quia to
tus iſte ab illis tribus patriarchis: ⁊ eſt ad
huc aliquid in eodeꝫ myſterio: quod pau
lo acutiorem intellectum requirit: ſꝫ q2 a
communi relatione nulla eximitur perſo/
narum: quin aut vnus habeat relatio/
nem ad duos: aut duo ad vnum: aut tres
ad aliquid. In quo tamen modo relatio/
nis: ſola miſſio manet in cauſa: nimiruꝫ q2
vnus ē q mittit duos: ⁊ duo ſunt q mittūt
vnū: ⁊ duo ſunt q mittunſ ab vno: ⁊ vnus
ē q mittiſ a duobus: ⁊ tres ſunt q teſtimo
Apoc. niū dāt in celo: a qbus pcedūt ſeptē ſpiri
tus miſſi in omnem terraꝫ. Quis vero nul
lo modo duo procederent indeſinenter ab
vno: aut vnus a duobus: ſi non duo eſſent
vnum: ⁊ vnus cum duobus vnuꝫ: Ut hec
facilius capi queant: recurrendum eſt ad
imagines preparatas a deo: vt quod forte
nudo verbo appareret obſcurum: oppoſito
lucris ſpeculo: fiat perſpicuum ⁊ manife/
ſtum. Querimus auteꝫ intelligere quomo
do aliquando pater accipiendus ſit ſolus
cum dicitur mittere filium ⁊ ſpiritum ſan
ctum: aut quomodo ſpiritus ſanctus acci
piatur ſolus: cum dicitur mitti a patre ⁊ fi
lio: aut quomodo pater ⁊ filius credantur
ſimul vnus deus cum dicuntur ſimul mit
tere ſpiritum ſanctum: aut quomodo fili/
us ⁊ ſpiritus ſanctus credanſ ſimul vnus
deus cū dicūſ mitti ab vno pr̄e: aut quō ſi
mul tres credāſ eſſe vnus deus cū dicunſ Apo.
mittere ſeptē ſpūs ī oēꝫ terrā: ad vbificādā:
quā ipſe condidit creaturā: ne (q̄d abſit) ma/
ius aliqd exiſtimeſ duo ſimul quā ſingulus
aut min⁹ aliqd ſingulus q̄ꝫ duo ſimul vel
tres. Sane ad deſignādā excellentiā tā ar/
chani myſterij: electi ſunt ī exordio prioris
teſtamēti ab ipſo de quo ⁊ legimus creato
re: quinq2 venerabiles viri: ī qbus quinq2 iſte
relationes: ita ineffabili modo pnotate ſūt
vt nil ſuper ſit vel deſit a perfectione my/
ſterij. Sunt autem viri iſti: Abraam: iſaac:
iacob: ioſeph ⁊ Effraim: Nempe Abraam
ſpecialius pre ceteris patribus accipi con/
ſueuit: in deſignatione patris. Iſaac aliquā
do in deſignatione patris: vt ī eo loco vbi
benedicit Iacob filium ſuum: aliquando
in deſignatione filij. Iacob aliquando in Gen.
deſignatione patris: vt in eo loco vbi be/
nedicit Manaſen ⁊ Effraim: aliquando
in deſignatione filij: vt in eo loco vbi amo
uit lapidem ab ore putei: aliquando in de
ſignatione ſpiritus ſancti: vt cum dicitur.
Ego ſum Deus Abraam: ⁊ Deus Iſaac: ⁊ Gen.
Deus iacob. Ioſeph quoq2 aliquādo ſigni Exo.
ficat filium: vt in eo loco vbi venditus eſt
a fratribus: aliquando ſpiritum ſanctum:
vt vbi conatus eſt transferre dexteram ma Gen.
num patris ſuper Manaſen. Porro Ef/
fraim qui interpretatur fructificatio ſigni/
ficat ſpūꝫ ſcūꝫ qui fructificauit in gētib⁹:
ſicut ⁊ manaſſes vnigenitū dei. Igiſ abraā Gen.
ſignificat patrem. Iſaac ſignificat filiū. Ia/
cob ſpiritum ſanctum. Rurſuꝫ Iſaac ſigni
ficat patrē. Iacob ſignificat filium. Ioſeph
ſpūꝫ ſcūꝫ. Rurſuꝫ iacob ſignificat prēꝫ. Io
ſeph ſignificat filiuꝫ. Effraim ſpūm ſcūm:
ſm̄ q2 in hac figura apertius demōſtraſ.

Pater	Filius	Spūs ſcūs
Abraam	Iſaac	Jacob

Pater	Filius	Spūs ſcūs
Iſaac	Jacob	Joſeph

Pater	Filius	Spūs ſcūs
Jacob	Joſeph	Effraim

Conſidera lector ter trinā figuraʒ: ⁊ diſce quare cantet eccleſia ter aū miſſam ter trinum Kiryeleiſon: quuʒ ipſi qui inuocantur non ſint niſi tres. Et enim ex hac figura colliguntur illi quinqʒ modi relationum qū quidem aperte oſtenditur in ea: ꝙ in Abraam ſolo deſignatur pater. In Iſaac ſolo deſignentur ſimul pater ⁊ filius. In Jacob ſolo pater ⁊ filius ⁊ ſpiritus ſanctus. In Joſeph ſolo filius ⁊ ſpiritus ſcūs. In Effraim ſolo ſpiritus ſanctus. Quare autē iſtud? Ut oſtendatur: nec minus aliquid eſſe ſolus pater: aut ſolus filius aut ſolus ſpiritus ſanctus: qʒ tota trinitas: nec plus aliquid ſimul tres qʒ ſingulus trium ſed ita perfectus deus: ſolus deus genitus: vel ingenitus: vel procedens: quomodo tota trinitas vnus deus: ⁊ maxime vt ex hoc apertius oſtendatur veritas relationuʒ in deitate: qualiter. ſ. vnus mittāt duos ⁊ duo mittantur ab vno: duo mittāt vnū ⁊ vnus mittatur a duobus ⁊ ſimul tres habeāt relationem ad ſepteʒ dona ſpiritualia: que dicuntur ſeptem ſpiritus domini miſſi ī omnem terram. Sane ab ipſis ſeptem ſpiritibus non ſit reciproca relatio ad tres perſonas ſm equalitatem perſonarum: quia nō ſunt niſi tres tantum perſone deitatis a quibus ſunt ſepteʒ illa dona ſicut ⁊ cetera oīa. Neqʒ enim de ſubſtantia ſunt diuine nature ipſe diuiſiones gratiaʒ: ſʒ profecto vnus eſt ſpiritus ſanctus qui manens integer in ſingulis: dat de ſuis donis: non quantū volunt illi in quibus manet: ſʒ ſicut ipſe vult. Cum enim diceret apoſtolus. Diuiſiones gratiarum ſunt: idem autem ſpiritus: ⁊ ſubiungeret. Alij per ſpiritum datur ſermo ſapientie: alij ſermo ſcientie ⁊c. adiecit ⁊ ait. Hoc autem omnia operatur vnus atqʒ idē ſpiritus: diuidēs de ſuo ſingulis ꝓut vult. Nam ⁊ propheta cuʒ diceret ſingulariter. Requieſcet ſuper eum ſpiritus domini: ꝓtinus adiecit ⁊ ait. Spiritus ſapientie ⁊ intellectus ⁊c. quatenus ⁊ vnus ſpiritus: ⁊ plura intelligerentur eſſe dona eius: quē ⁊ ipſa ſpiritus ſcriptura cognominat vt Joannes in Apocalypſi. Et a ſeptem (inquiens) ſpiritibus qui in cōſpectu throni eius ſunt. Igitur ſimilitudo patris in Abraam: Iſaac ⁊ Jacob. Similitudo filij in iſaac: ⁊ iacob: ⁊ ioſeph. Similitudo ſpiritus ſancti in iacob ioſeph ⁊ Effraim. Ita enim miro modo in quinqʒ perfectionibus iſtis: ac ſi ī quinqʒ literis vocalibus: ſacri huius myſterij continetur archanum: vt aperte oſtendatur quid ſpecialiter pertineat ad patreʒ vel ad ſpiritum ſanctum: ⁊ quid communiter ad patrem ⁊ filium: ſiue ad filium ⁊ ſpiritum ſanctum ⁊ quid communiter ad ſimul tres. Solum enim patrem ſignificat Abraam: quia a ſolo patre mittuntur filius ⁊ ſpiritus ſanctus. Solum ſpiritum ſanctū ſignificat Effraim: quia ſolus ſpiritus ſanctus mittitur a patre ⁊ filio: a quibus ⁊ procedit. Solus iſaac ſignificat duos: patrē. ſ. ⁊ filium: nec tamē duos deos: ſed vnū deū quia ipſi duo qui ſunt vnus deus deſignatus in iſaac mittunt vnum ſpiritum ſctūʒ deſignatum in iacob. Solus ioſeph filius iacob ſignificat: ſimiliter duos ſimul: filiuʒ ſcilicet ⁊ ⁊ ſpiritum ſanctum: non tamen duos ſed vnum deū: quia ipſi duo q ſimul ſunt vnus deus deſignatus in ioſeph: mittuntur ſimul ab vno patre. Neqʒ enim de miſſione illa viſibili qua dei filius factus ē homo: aut de aliquo huius ſermo eſt: ſed de illa miſſione ſpirituali: qua mittit quotidie ad beandas ⁊ illuſtrādas aīas fideles

Eſa.

Apoc.

Apoc.

ſm quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Sʒ ⁊ vnus Jacob ſignificat ſimul tres patrem. ſ. ⁊ filiū ⁊ ſpūm ſctūm: nec tū tres deos: ſed vnū deū qui eſt creator omnium bonorum: viſibilium. ſ. ⁊ inuiſibiliū a quo omnia per quem omnia in quo omnia quia ipſe ē creator totius viſibilis ⁊ inuiſibilis creature. Ad hos quinqʒ modos relationum pertinent ille quinque virtutes de quibus ſuperius locuti ſumus. Quod melius apparebit ſi eiſdē qnqʒ relatiōibus qnqʒ ſua tpa coaptamus.

¶ De differentia quinqʒ temporum.

Primū tempus

In primo ſane tempore quod fuit aū legem: aſſumpſit deus Abraam ⁊ cōſtituit illum patrem multarum gentium. Erat Abraam (quod nullus ante eum feciſſe legitur patruʒ:) ſatis admodū ⁊ quaſi ſupra modum ſollicitus de herede: dicens ei qui cum eduxerat de terra ſua. Domine deus quid dabis mihi? Ego vadam abſqʒ liberis: ⁊ filius ꝓcuratoris domus mee: iſte damaſcus elieʒer. Addiditqʒ Abraam. Mihi autem non dediſti ſemen: ⁊ ecce vernaculus meus: heres meus erit. Tantam vero benignitatem oñdit deus eidem Abrae ⁊ Iſaac ⁊ Jacob tribus. ſ. patriarchis: vt non tam eorum dominus: qʒ pater eſſe putaretur: reſpectu dumtaxat aliorum patrū: qui legis oneribus grauati ſunt. Sed ⁊ taʒ aperta iudicia veritatis eis a domino facta ſunt: vt non poſſent dubitare de promiſſione dei: ſed crederent firmiter promittenti ⁊ reputaret eis ad iuſtitiā. Et lʒ de Abraā ſolo ſcriptum ſit verbū iſtud: dubiū tamen non eſt ꝙ de omnibus fidelibus accipiendum ſit.

Gen.

Scdm tempus

In tempore vero quod fuit ſub lege: eductum populum de egypto: induxit dominus in deſertum: ⁊ dictuʒ eſt ꝙ angelus domini precedent iſrael. Qui vʒ angelus apparuit filijs iſrael: poſt morteʒ Joſue ⁊ ait illis. Eduxi vos de Egypto ⁊ introduxi in terram pro qua iuraui patribus veſtris: ⁊ pollicitus ſum vt non facerem irritum pactum meum vobiſcum in ſempiternum: ita dumtaxat vt non feriretis pactū cum habitatoribus terre huius: ⁊ noluiſtis audire vocem meam. Ecce qʒtus erat angelus iſte domini: Qui ſe dicit eduxiſſe populum iſrael de egypto ⁊ introduxiſſe in terram ꝓ qua iurauerat patribus ſuis. Hoc ī libris Moyſi ipſe ſibi aſcribit: deus vnus ⁊ verus: ⁊ ipſe ſe hoc iuraſſe teſtatus eſt. Quis igit erat iſte angelus: niſi ille de quo dicit pater. Et ſtatim veniet ad templum ſanctum ſuum dominator quem vos queritis: ⁊ angelus teſtamenti quem vos vultis. Hinc eſt ꝙ in hyſtoria Sanſon: ⁊ deus ⁊ angelus dictus eſt. Apparet autem ꝙ ex eo tempore quo locutus eſt Deus Moyſi ſeruo ſuo: filius qui eſt verus legis lator ⁊ dominus magiſter inceperit ſub occulto enigmate: hoc ſub ſpecie angeli: oſtendere maieſtatem ſuam ⁊ facere iudicia in nationibus ⁊ increpationes in populis: ⁊ etiam in ipſo qui dicebatur populus eius: vt ſe oſtenderet eſſe ſimul cum patre dominum vniuerſe terre.

Tertiū tempus

Secutum eſt tertium tempus ſub regibus ⁊ prophetis a diebus Samuelis prophete in quo tempore edificata eſt Hyeruſalem ⁊ vncti ſunt reges qui preeſſent populo illi: dictumqʒ eſt primo eorum. ſ. Sauli ꝙ cum videret gregem prophetarum inſileret in eum ſpiritus domini ⁊ prophetaret: ⁊ de Dauid dicit ſcriptura ꝙ vnxerit eum Samuel in medio fratrum ſuorum: ⁊ directus fuerit ſpiritus domini in eū in die illa ⁊ in reliquuʒ. Igit ex eo tempore manifeſtius ⁊ frequentius preſolito locuta eſt ſcriptura de ſpiritu domini incipiente reuelari: ⁊ notꝰ fieri in regibus ⁊ prophetis: licet enim ⁊ in tempore iudicum ⁊ ab ipſo principio loquatur ſcriptura de ſpiritu domini: non tamen ita certa inditia dare voluit ſui ipſius: quomodo a tempore prophetarum ⁊ regum. Sub eodem quoqʒ tempore: due tribus regales ⁊ leuitica alijs diſcedentibus a domo Dauid: facte ſunt vna tribus: vt eſſent ī Hyeruſalem ⁊ iuda perfectum myſterium trinitatis: in qua ⁊ prophete domini multi/

i. Reg.

plicari ceperunt: qui ⁊ irruēte ſuper ſe ſpiritu domini: aperte de fide trinitatis locuti ſunt: ⁊ tam de aduentu filij in carne q̄z de effuſione ſpiritus ſancti pari voce ꝓphetauerunt ⁊ que viderunt ⁊ predixerunt: repoſuerūt in libris: ⁊ pro futura poſteris reliquerunt. Quia igitur in primo tempore reuelauit ſe deus pater: ſicut voluit: ⁊ quibus voluit patribus qui fuerūt ante legē. Secundo adiuncta eſt demonſtratio filij in angelo domini: qui ⁊ Deus ⁊ dominus vocatus eſt. Tertio ſubſecuta ē exhibitio ſpiritus ſancti loquentis in regibus ⁊ prophetis. Apparet ꝙ in tertio tempore: lz ſub oſcuro enigmate: tota trinitas q̄ vnus deus ē ſimul ſe oñderit opari: ⁊ ꝙ nō vna tantum perſona eſſet deus: ſed pater ⁊ filius ⁊ ſpiritus ſanctus. Conſidera nūc ſi potes mentis oculis: quale erat tempus illud in quo non erat lex: quale illud in quo data eſt lex: quale illud in quo apparuerunt prophete. i. tempore patriarcharum. tēpus iudicum: tempus probetarum ⁊ regū: ⁊ agnoſces quanta inter tempus ⁊ tempus differentia fuerit. Et bene in corpore ciuitatis Rex ſimul ⁊ iudex extimandus eſt Deus: quia ⁊ Rex Dauid qui teneret locum eius conſtitutus eſt ab ipſo ſuper ſyon montem ſanctum eius: ⁊ non lōge poſt ſubſecutus eſt Helyas qui accenſus igne zeli dei vniuerſam terram iſrael afflixit ſiccitate ⁊ eſtu: ⁊ etiaz igne iudiciario cōcremauit ſuperbos. Sed tranſeundum eſt

Quartū tp̄s

ad tempus quartum: in quo filius ⁊ ſpiritus ſanctus qui nō ita aperte reuelati erāt in preteritis temporibus: quomodo pater manifeſti apparuerunt ita vt alius vſqz ad aſcenſionem: alius multo tempore per apoſtolos (lz non alius ſine alio: ſicut nec ſine patre:) operaret manifeſte opera ſua: ſicut ⁊ operantur vſqz ad preſens: vt conſumarent opera que ceperunt. Hac in re monendus eſt lector: ⁊ ne forte alibi iam commonitus: dormiter: ſtudioſe pulſādus: quatenus vbicunqz vna perſona dicit operari: nō intelligat (quod abſit:) operari ipſam ſolam: aut me hoc alicubi intellexiſſe: etiam ſi in aliquibus locis non notet ame: qui vtiqz non infidelibus ſed fidelibus loquor: ⁊ dicūt valde ſit: in omnibus locis: eadem dicta: ſemel bis ⁊ tertio. iteruz atqz iterum per ſingula momenta notare: ſz ita plane intelligendum eſt: ita tenendum: q̄d idcirco pro loco ⁊ tempore tacet ſcriptura de duabus perſonis: ⁊ loquitur de vna: vt opus illud de quo agitur aſcribatur ei proprietate myſterij: ad hoc vt itelligat ꝙ alia ſit perſona patris: alia filij: alia ſpiritus ſancti. Q̄d autem in hoc tempore quod quartum eſt: reſpectu eoꝝ que ſupraſcripta ſunt ſimul oſtenſi ſunt operari filius ⁊ ſpiritus ſanctus: quandoquidem ⁊ ipſe filius baptizatus eſt a Joanne vt ſanctificaret aquae: ⁊ ſpiritus ſanctus deſcendit in eum in ſpecie columbe: vnum ſimul deum ſe intelligi voluerunt ⁊ ad redimenduz genus hominum ambos miſſos eſſe a patre: Jaz vero ſi de humilitate agitur: quod humilius q̄z dei filium apparere in carne: ſpiritū vero ſanctum in ſpecie ſimpliciſſime volucris que nec paruiſſimos vermicolos ledere cōſueuit? Quare autem in ſpecie columbe ⁊ non ſicut poſtea in ſpecie ignis: niſi q: q̄d ſignificat: iam tūc incipiebat ⁊ apparebat: quod autem ſignificat ignis: futuruz erat? Hinc eſt ꝙ Jacobus ⁊ Joannes volentes zelare exemplum Helye: ab ipſo humilitatis magiſtro audierunt. Neſcitis cuius ſpiritus eſtis? filius hominis non venit animas perdere: ſed ſaluare. Igitur Filius ⁊ Spiritus ſanctus ſimul ſub eodem tempore miſſi ſunt a patre: dicēte angelo ad Mariam. Spiritus ſanctus ſuperueniet in te ⁊ virtus altiſſimi obumbrabit tibi: vt appareret ꝙ ambo procederent ab vno patre. Ego (inquit) filius a deo ꝓceſſi ⁊ veni. Et hec differentia. Omnis qui naſcitur procedit: ſed non conuertitur. Sed iam nūc agēdum eſt de tempore quinto in cuius initio ſumus nos: in quo oportet adhuc ſpirituz ſanctum miſſum a filio operari opera ſua: multo altius q̄z hactenus operatus eſt: vt

omnes diſcant honorificare ſpiritum ſanctum: ſicut patrez ⁊ filium. In quo? Haud dubium quod in euangelio eius. Non enī ſicut decet honorificat illum: qui non ſubiectus ⁊ deuotus: recipit euangeliū eius. Et quod eſt euangeliuz eius? Illud de quo dicit Joannes in Apocalypſis. Vidi angelū dei volantem per medium celum: ⁊ datuz eſt illi euangelium eternum. Quod ē euāgelium eius? illud quod procedit de euangelio chriſti. Litera enim occidit: Spiritus autem viuificat. Propter hoc eniz veritas ipa dicit. Cū venerit ille ſpiritus veritatis: docebit vos omnem veritatem. Et vt oſtenderet ꝙ de euangelio Chriſti ⁊ de ſcriptura eius acciperet: ⁊ commutās quaſi aquam i vinū inebriaret electos: adiecit: ⁊ ait. Non enim loquetur a ſemetipſo: ſed quecunqz audiet loquetur: ⁊ que ventura ſunt annuntiabit vobis. Ille me clarificabit quia de meo accipiet ⁊ annunciabit vobis. Hoc ergo opus operabitur i nobis ſpiritus ſanctus: vt docens nos omnem veritatem: erigat mentes noſtras ad celeſtia deſideria: ⁊ faciat expectare diem illū ad quē ſuſpirauerunt omnes ſancti: ⁊ gloriari in ſpe glorie filiorum dei. Oportet enim illuz immutare mentes noſtras: quod poteſt facere quando vult ⁊ prout vult ſicut deus ⁊ transferre corda noſtra a carnalibus deſiderijs: ad amorem celeſtium: vt quodammodo non ſimus quod fuimus: ſed alij eſſe incipiamus. Ecce ſi reminiſcimur eoruz que dicta ſunt. In primo tempore operatus eſt deus: fidem. In ſecundo patientiā. In tertio zelum. In quarto humilitatem. In quinto ſpem. Verumtamen quia in vita iſta: non eſt in veritate regnum ſed exiliuz: nec operādū in iudicio ſicut fecit Helyas: ſed in manſuetudine ſicut docuit Jeſus. Illud quod de tempore medio dictuz eſt: (hoc eſt) de tempore Regum ⁊ Prophetarum: ad oſtenſionem magis factum eſt eorum que futura ſunt in patria poſt finem mundi: q̄z vt tunc cauſa tanti myſterij conſumata fore credatur. Igitur in futuro ſeculo conſumandum eſt: quando iudicatis ab omnipotente Deo omnibus impijs in igne zeli ſui circunſtantibus etiam iudicibus in ſedilibus ſuis: regnabit ſolus ipſe in Hyeruſalem ⁊ replebit in ea gaudio ⁊ letitia corda totius populi habitantis in ea: ſicut (inquit.) Letantium omnium habitatio in te. Vt autem conferamus myſteria cuz his que veraciter geſta ſunt. Vnus Abraam ſignificat ſolum patrem. quia ipſe vnus pater mittit Filium ⁊ Spiritum ſanctum. Vnus Iſaac ſignificat: ſimul Patrem ⁊ Filium: quia ſimul pater ⁊ filius vnus deus ſunt: ⁊ ipi duo pariter mittunt ſpiritum ſanctum. Vnus Jacob ſignificat ſimul tres perſonas: quia ipſe tres perſone vnus deus ſunt. Et ab ipſo vno deo: qui ē trinus ⁊ vnus miſſi ſunt ſeptem ſpiritus in omnem terram. Vnus Joſeph ſignificat ſimul filium ⁊ ſpiritum ſanctum: quia ſimul ipſi duo vnus Deus ſunt: miſſiqz ſūt ſimul ab vno patre. Vnus Effraim ſignificat ſolum ſpiritum ſanctū: quia ipſe vnus ſpiritus ſanctus mittitur a patre ⁊ filio. Miro autem modo deus pater habet in re diſſimili: ſimile aliquid cuz ſpiritu ſancto. Pater ⁊ filius cum filio: ⁊ ſpiritu ſancto. Trinitas vero non habet cuius ſimilis ſit: quia ipſa eſt ⁊ nō rē altera. Nam vnus pater habet mittere filium: ⁊ ſpiritum ſanctum. Vnus ſpiritus ſanctus habet mitti a patre ⁊ filio. Pater ⁊ filius habent ſimul mittere ſpiritum ſanctum. Filius ⁊ ſpiritus ſanctus habēt ſimul mitti a patre. Sane ſimul tres habent dare ⁊ mittere dona ſua ad beatificādos electos factos participes plenitudinis ſue.

¶ Dicte rei exemplum.

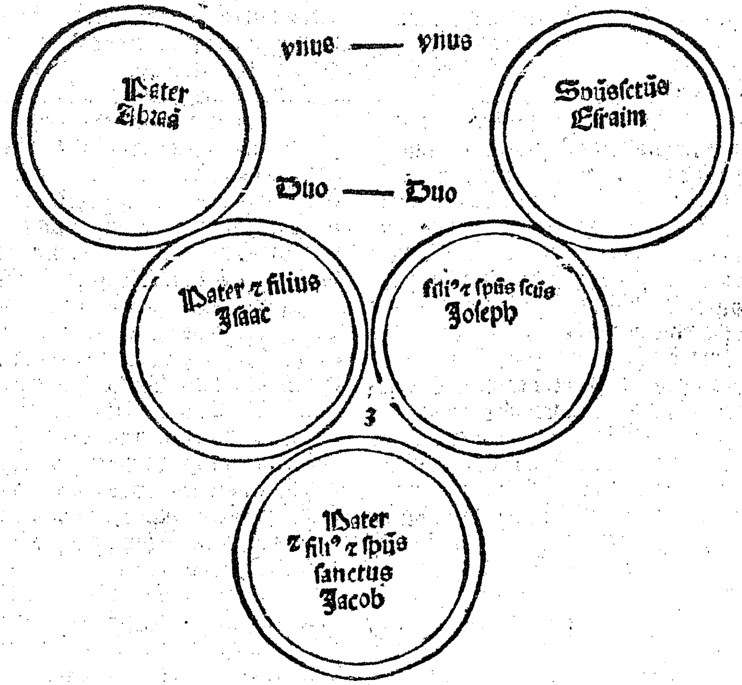

QUia vidimus in primo loco de myſterio trinitatis in ſecundo de quinqꝫ relationibus quibus perſona diſtinguitur a perſona vel etiam ipſa trinitas a rebus q̄ ſunt ab ipſa create. Nunc laus eſt agere de ſeptem modis quibus dicitur ad ſe quicq̄d dicitur deus: aut quod colitur: Singula. ſ. perſona: due pariter: ꝛ tres ſimul. Sꝫ ꝛ hoc vt facilius capiatur recurrendum eſt ſimiliter ad exempla.

¶ Quibus modis dicantur ad ſe perſone deitatis ſiue ſingule: ſiue due pariter: ſiue tres ſimul.

VSus eſt ſanctarum ſcripturaruꝫ: vt nomine carnis accipiatur homo: vt eſt illud. Et videbit omnis caro pariter ſa- I. Eſa.
lutare dei. Ex leuitico etiaꝫ ꝛ ex alijs locis ſcripturarū dari poteſt qꝫ omnes ꝓpinqui ſint vna caro: ſicut ꝛ vir ꝛ mulier: Quod ſi ita eſt non ſolum caro vnius hominis dicenda eſt vna caro: verumetiam ſimul caro viri ꝛ caro vxoris: caro patris ꝛ caro filij: caro patrui ꝛ caro nepotis: ꝛ ſic de ceteris. Igitur Abraam ſolus vna caro eſt. Iſaac ſolus vna caro eſt. Jacob ſolus vna caro eſt. Deinde Abraam ꝛ Jacob ſimul ſunt vna caro: Abraam ꝛ Iſaac ſimul ſunt vna caro. Iſaac ꝛ Jacob ſimiliter vna caro: ꝛ ſimul tres ipſi vna caro. Hoc ſane dicitur ꝛ intelligitur. ꝛ ſi omnino longe diſtet vnitas carnis ab vnitate ſpiritus ꝛ maxime illius ſpiritus cuius mirum eſt q̄cq̄d eſt. Qđ ſi aliquid: qꝫ ſit bonum ꝛ amabile de rebus infimis dici poteſt quanto magis de domino

deo omnipotente bonorum omnium creatore. Quam vero ſit amabile hominibus habere in heredem carneꝫ ſuam: potius q̄z extraneam: exemplo ipſius Abrae probari poteſt qui deſiderauit ꝛ habuit.

Exemplum dicte rei.

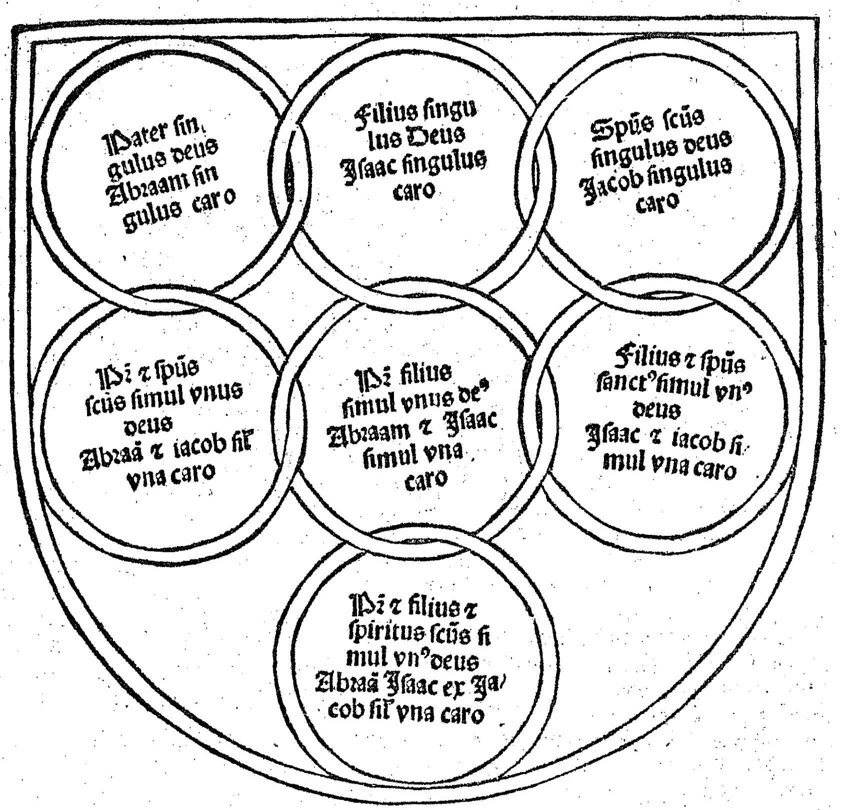

Ut ergo vtar verbis Auguſtini loquentis de maieſtate illa que excedit omneꝫ ſermonem in libro de trinitate. Et ſingulus pater vnus deus ē: ꝛ ſingulus filius: vnus deus eſt: ꝛ ſingulus ſpiritus ſanctus vnus deus eſt. Sed pater ꝛ filius ſimul vnus deus ſunt. Pater ꝛ ſpiritus ſanctus ſimul vnus deus ſunt. Filius ꝛ ſpiritus ſanctus ſimul vnus deus ſunt. Pater ꝛ filius ꝛ ſpiritus ſanctus ſimul vnus deus ſunt. Siue ergo dicatur deus: ſiue ſapientia ſiue bonitas: ꝛ ſiquid ſimile pari modo accipiendū eſt. Et ſub iſtis ſeptem cōfeſſionibus equali ſententia coartandum. Ubi ꝛ illud quoqꝫ vigilanter obſerua: qꝫ ſimili modo accipiendum eſt: quicquid dicitur deus relatiue ad creaturas vt deus creator omnipotēs rex paſtor magiſter ꝛc. ꝛ etiam pater cum relatiue dicit̄ ad creaturas. Si enim ꝯſtat omnino: qꝫ non mō deus pater dicendus eſt p̄

ſidelium populorum verumetiam filius ⁊
ſpiritus ſanctus:liquet ꝙ iſto modo nec ſo
lus pater dicēdus eſt pater:nec tres patres
dicēdi ſunt ſimul tres:ſed ſingula perſona:
pater:⁊ ſimul tres: vnus pater. Cum vero
relatiue ad filium dicitur pater:tunc ſolus
ipſe dicendus eſt pater:ſicut ſolus filius di
cendus eſt filius. Ut autem non pigeat re/
plicare:que de relationibus dicta ſunt. Ut
qđ ibi minus diximus addi queat. A ſolo
patre miſſi ſunt filius ⁊ ſpiritus ſanctus:qꝛ
ab eo a quo ſunt mittuntur. Et ſecundum
hoc dicitur deus pater relatiue:non ſolum
ad filium:ſed ⁊ ad ſpiritum ſanctum. Sed
⁊ pater ſimul ⁊ filius dicūtur relatiue ad
ſpiritum ſanctum:in hoc ꝙ eum mittunt
⁊ donant. Sed ⁊ filius ſimul ⁊ ſpiritus ſan
ctꝰ relatiue dicunt̄ ad patrē:qꝛ ab ipſo mit
tunt̄. Silr̄ ⁊ ſpūs ſcūs relatiue dr̄ ad pr̄ē ⁊
filiū:qꝛ ab ipſis mittit̄ ⁊ donatur. Oīs eni
qui mittitur ab aliquo relatiōem habet ad
eum qui mittit illum. Porro ſimul tres re
lationes habent ad illa ſepteꝫ dona:que di
cuntur ſeptem ſpiritus domini miſſi in om
nem terram:⁊ ad omnem electam creatu/
ram:ſpecialius autem ad omnes nuntios
ſuos. Hee miſſiones ex tempore eſſe cepe/
runt:ex quo eſſe ceperunt creature ad quas
mitterentur:qꝛ miſſi ſunt filius.ſ.⁊ ſpiritus
ſanctus ⁊ ab ipſis etiam illa ſeptem dona:
que dicta ſunt ſeptem ſpiritus domini miſ
ſi in omnem terraꝫ ⁊ omnes qui miſſi ſunt
alio propter eos qui hereditatem accipiūt
ſalutis. Unde ⁊ ſancti angeli dicti ſunt. Ne
qꝫ enim in relationibus iſtis eterna illa na
tiuitas filij ⁊ proceſſio ſpiritus ſancti intel/
ligende ſunt:ſed qđ ex tempore eſſe cepit:
non (qđ abſit.) qꝛ mutabilis eſt illa natura
apud quam non eſt tranſmutatio nec viciſ
ſitudinis obumbratio:ſed qꝛ non erāt crea
ture ꝓ quibus hec omnia dicta ſunt. Nec
ita intelligendus eſt filius:qui eſt verbum
dei:⁊ ſpūs ſanctus qui eſt charitas dei trā/
ſire de loco in locum quō corporales crea/
ture:aut ſaltem quō ipſe quoqꝫ ſpirituales
que cogitando hec vel illa accedunt ⁊ di/
ſcedunt:cuꝫ vbiqꝫ ſint filius ⁊ ſpiritus ſan
ctus ſicut ⁊ pater per diuinitatis preſentiā
ſed quia non vbiqꝫ ſunt per inhabitanteꝫ
gratiam:quemadmoduꝫ ſi cecus aut quar
tanarius poneretur ad ſolem:⁊ nec ille lu/
cem videret preſentem : nec ille pre frigore
calorem ſentiret:diceretur autem perueniſ
ſe ad eos virtus ſolis:cum ceci aperirentur
lumina:⁊ egroti frigiditas pertrāſiret: Sic
ergo relationes iſte temporales fuere:⁊ ta/
men nec diſſimiles:nec aliene ſunt ab illis
que eterne ſunt:qꝛ ille fuerit cauſa iſtarum
⁊ ſm̄ illas acceſſerunt ⁊ iſte:qꝛ enim pater
⁊ filius proferunt ex ſe (ut ita loquar) ſpiri/
tum ſanctum:⁊ ipſi ambo mittunt euꝫ a q
bus ſine fine procedit. Quia a patre proce/
dit filius ⁊ ſpiritus ſanctus:licet aliter fili
us:aliter ſpiritus ſanctus a patre ſimul am
bo ad redimēdum genus hominum miſſi
ſunt. Unde ⁊ angelus ad mariā. Spiritus Luc. 1
(inquit) ſanctus ſuperueniet in te:⁊ virtus
altiſſimi obumbrabit tibi. Et bene ſic miſſi
ambo ad operandum:vt tamen vnus eorū
naſceretur ex virgine:qꝛ vnus non ambo:
genitus eſt ſemper de patre:quia vero idē
ſpiritus qui procedit a patre procedit:pro/
cedit nihilominus ⁊ a filio : ab ipſo quoqꝫ
filio mittitur ad homines ⁊ donat̄. Quia
ſimul in ſeipſis tote tres perſone habēt poſ
ſe dare ſeptem ſpiritus:qui ſunt ſeptem do
na ipſius ſpiritus : mittunt illos in omnē
terram:hoc eſt in omnem electam ⁊ preele
ctam a dño creaturam. Igitur eterne rela
tiones extitere quodammodo temporaliuꝫ
cauſa faciente domino:licet ipſa ad imagi/
nem (vt ita dixerim:) ⁊ ſimilitudinem ſuā.
Deniqꝫ ⁊ ille quinque virtutes de quibus
ſupra locuti ſumus tēporales ſunt quo ad
laborem:licet quo ad fructum eterne. Nā
neqꝫ ſeruitus hūilitatis:neqꝫ pena patiētie
neqꝫ argumentum fidei : neqꝫ deſiderium
ſpei:neqꝫ ardor reliquo zeli:ꝓ iuſtitia eter/
nus eſt. Et tamen fructus eorum ſine fine
manebit. Nimirum qꝛ in patria illa nemo
erit ſuperbus:nemo impatiens: nemo infi
delis:nemo deſperans:nemo amās iniqui/

tatem. Sꝫ propterea deſinent illa omnia:q̄
obtinebunt illas beatitudines pro quibus
diutius certauerūt. Quamuis charitas nō
eo modo quo alie quatuor tranſitoria ſint:
⁊ ſi eius tp̄ale exercitium nequaq̄ꝫ maneat
in eternum. Habēt itaqꝫ aliquid ſimile iſte
quinqꝫ virtutes cum quinqꝫ relationibus
iſtis:ſicut ⁊ ſeptem dona ſpiritus ſancti cū
ſeptem illis modis quibus dicuntur ad ſe
perſone deitatis:ſiue vnaqueqꝫ ſigillatim:
ſiue cōiter due vel tres. Que:vꝫ: ſeptem do
na q̄ꝫuis ſint veriſſime totius trinitatis:ꝓ
pterea tamen ſpecialius eideꝫ ſpiritui aſcri
buntur:ne ſicut filius eſt a patre ⁊ nō a ſpi
ritu ſancto:ita putari poſſet eſſe aliqua do/
na a ſolo patre vel a ſolo filio : que non eſ/
ſent a ſpiritu ſancto. Alias autem ſicut ver
bum dei filius:filius eſt ſummi patris:ſpiri
tus vero ſanctus:ſpiritus patris ⁊ filij : ita
iſta ſeptem dona patris ſunt:⁊ filij : ⁊ ſpūs
ſancti. Et notandum ꝙ illarum virtutum
que ſupra ſcripte ſunt:due inferiores viden
tur pertinere ad humanitatem Chriſti:hu
militas.ſ.ad animam: patientia ad carneꝫ:
relique tres ad ipſam (que deus eſt) trinita
tem:fides.ſ.ad patrem:qꝛ ipſa eſt fundamē
tum virtutum:ſicut ⁊ pater principium in
deitate:ſpes ad filium:qui veniens in mun
dum promiſit nobis regnum:⁊ futuram vi
tam:charitas ad ſpiritum ſanctum qui da
tus eſt nobis: vt diffunderetur ipſa chari/
tas in cordibus noſtris. Qui autem radica
tus ē in quinqꝫ virtutibus iſtis:dignus exi
ſtimatur apud deum:vt accipiat illa ſepteꝫ
ſpecialis dona:que ſunt ſeptem ſpiritus do
mini miſſi in omnem terram.

Similitudo dicte rei

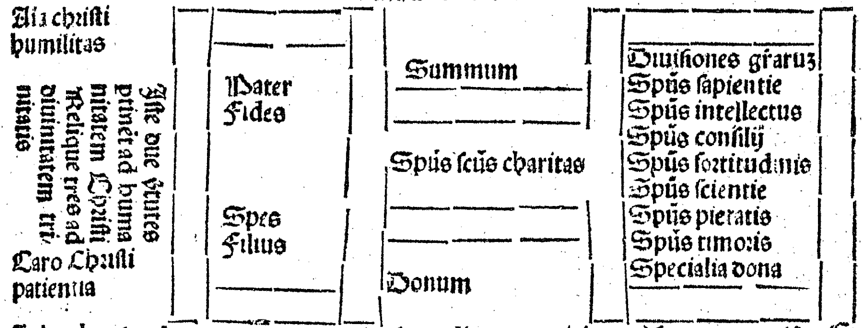

Igitur hec ſeptē dona a tota trinitate mit/
tuntur ⁊ donantur:⁊ ſi ſpiritui ſancto aſcri
bantur proprie:ſicut ⁊ charitas : qꝛ ab ipſo
ſingulis diuiduntur. Si autem queris quo
modo ſit hoc:aut quō dicatur idem ſpiri/
tus diuidere de proprio prout vult:aut quō
dicitur deus pater vel filius dare de ſpiritu
ſancto:aut quō intelligatur illud pſalmiſte.
Accepiſti dona in hominibus?non eſt hu
ius tp̄is diſſerere. Hoc tātum ſcimus ꝙ ip
ſe ſpiritus ſanctus:eſt ſummuꝫ donum dei
ſpiritus:ſ.⁊ filij:in quo ⁊ ſub quo continen
tur omnia iſta dona ſicut ⁊ alia multa. Et
notandum ꝙ ſicut aliter intelligitur vna/
queqꝫ perſona trinitatis cum dicit̄ ad alia:
aliter cum dicitur ad ſe:ita ⁊ dona iſta. Et
enim quo ad patrem ⁊ filium ⁊ ſpiritū ſan/
ctum dicuntur dona:⁊ miſſi quo ad ſe autez
ſeptem ſpiritus:vel etiam ſeptem virtutes.
Uidetur autem ꝙ ſicut ille quinqꝫ virtu/
tes pertinēt ſm̄ aliquid ad illas quinqꝫ re/
lationes:ita iſte ſeptem ad illos ſeptem mo
dos:quibus dicitur deus ad ſe: quamuis ſi
militudo id faciat intellectiuum magis q̄ꝫ
aliqua propria cauſa:nimiruꝫ:qꝛ vt in ſupe
riori itellectu:qui dicitur anagogicus tres
denarij pſalmorum : videntur pertinere ad
notitiam trium perſonarum:quinqꝫ dena/
rij:ad notitiam quinqꝫ relationum: ſepteꝫ
denarij ad ſeptem modos ; quibus dicunt̄

ad ſe perſone deitatis:ita in intellectu con
templatiuo:tres denarij deſignant tria illa
exercitia:quorum ſupra fecimus mentionē
graciam.ſ.preuenientem gratiam cooperā
tem ⁊ gratiam perficientem quinque dena
rij:quinqꝫ ſupraſcriptas virtutes:ſeptez de
narij:ſeptem dona ſpiritus ſancti. Sed vt
hoc facilius intelligi queat:oportet nos de
plenitudine ipſa ſpecialium intelligentia/
rum aliquid inſerere in hoc opuſculo:vt ꝑ
pauca que notemus ipſi in fide illius ſum/
mi magiſtri:qui habet clauem Dauid:pre/
ſumat lector cui vacat : etiam maxima ex/
plicare. Habemus adiutorē ipſum q eſt dux
eaꝝ intelligētiaꝝ ſpūm ſcūm in quo nobis
facta eſt rei huius ꝓmiſſio:q̄ cōplenda eſt:
ſm plenitudinem in tēporibus ſuis:nā ab
aliquo ꝓpheta aut apoſtolo q̄z ab ipſa met
veritate que dicit cum venerit ille ſpiritus
veritatis docebit vos omnem veritatem.

De plenitudine intelligētiarum que in
numero ternario:quinario ⁊ ſeptenario cō
tinentur.

In his que vſqꝫ modo domino pro/
tegente tractauimus:oſtenſa ſunt ar/
chana miſteria ſummi dei:cuius eſt totum
quod eſt optimum:quemadmoduz trigin
ta pſalmi pertineāt ad notitiam ſancte : ⁊
indiuidue trinitatis:quinquaginta ad qn
qꝫ relationes quibus dicuntur perſone ad
perſonas:⁊ ad vltimum ipſe tres ad dona
ſua. Septuaginta ad ſeptem modos: q̄bus
dicūtur ad ſeipſe perſone deitatis:ſiue vna
queqꝫ ſigillatim:ſiue due ⁊ due ſimul: ſiue
etiam ſimul tres. Nunc autem dicendū eſt
aliquid de plenitudine ipſa intelligentiaꝝ:
ſm ea que hactenus dicta ſunt:vt multipli
catis teſtimonijs veritatis:cōuertamur to
to corde ⁊ tota fide ad eum qui de tenebris
nos vocauit ad admirabile nomē ſuū. Sci
endum quippe eſt ꝙ duodecim ſunt intel
ligētie ſpeciales externo fonte litere miro
modo manantes:non quidem ex tota ſcri/
ptura noui aut veteris teſtamenti:ſed ex il
la que hiſtorice ſcripta eſt:⁊ hoc ipſum ſm
partem. Non enim omnes intelligentie in
omnibus locis hiſtoriarum aſſignari que/
unt:ſed in multis. Eſt autem fons ipſe lite
re:quem trinuz eſſe dicimus. Vetus ac no
uum teſtamentum:⁊ inſtitutiones ſancto/
rum patrum inter quas continetur miſte/
rium eccleſie:qđ ⁊ multiplex eſt:ad magnū
aliquid deſignandum a viris apoſtolicis in
ſtitutum. Igitur ex hac trina litera: duode
cim intelligentie ſpirituales procedūt. Ha
rum due inferiores ſunt ⁊ humiliores:⁊ ta
mē per eas in humano genere fructus vbe
rior reperitur. Prima harum duarum dici
tur hiſtorica:eo ꝙ ad exemplum hiſtorie in
ſtitutum aliquid eſſe doceat:vt cum ad ali
quod nouum monaſterium mittitur Ab/
bas cū duodecim monachis Chriſti ⁊ apo
ſtolorum. Secunda vocatur moralis:eo ꝙ
per ipſam componantur mores:vt cum re
bus viſibilibus:bonis ⁊ malis:vitia virtu/
teſqꝫ ſignantur. Sed melius oſtendimus ꝓ
prietates ſingularum:hiſtorice.ſ.⁊ moralis;
ſi ea que nudis verbis protulimus: robore
mus exemplis. Eſt aliquis homo habens
vxorem verboſam ⁊ laſciuam:⁊ nolens cō
triſtare illā:aſſentit ei in omnibus ſequens
voluntatem illius. Hunc ſi preſbyter ſuus
arguere querit ſuper confuſione ſua : eum
Adam miſerum eſſe dicit : qui ſecutus eſt
Euam. Sanſon miſerabilem ⁊ eneruatum
qui per amorem impie mulieris:prius ſin/
gulari illa fortitudine ſua:ac deinde lumi/
nibus priuatus eſt. Eſt ⁊ alius bonus vir:
qui habet mulierem caſtam timentem do/
minum ac fidelem:cuſtodiens illam amo/
re dei potiꝰ:q̄z libidinis ſicut Joſeph Ma
riam:qui tamen pro eo ꝙ illa mulier eſt:ip
ſe vir dedignatur forte ſequi in aliquo vo/
luntatem ipſius. Huic ergo dicendum eſt
quatenus ſic diſcat ꝑeſſe vxori ſue:vt tamē
illam que prudens mulier eſt ⁊ timēs deū:
extimet Sarram:ſe autem reputet Abraā:
ſciatqꝫ qꝛ vt eijceret ancillam ⁊ filiuz eius:
non propriam voluntatem ſecutus eſt A/
braam:ſed vxoris quemadmodum ⁊ Jſaac

volens benedicere Eſau : ſuperatus eſt ab
vxore:vt benediceret Jacob:pia pie vxoris
deceptione deceptus. Diligebat eni Jſaac
quez dñs non amabat. Rebecca vero ama
bat quez dominus. Et idcirco vicit illa:cu
ius vna erat cum deo in amādo voluntas.
Haud dubium ꝙ ſpiritu inſpirata diuino.
Dicamus hoc apertius:vt facilius intelli/
gatur. Sarra non ſolum vxor ſed ⁊ ſoror di
cta eſt abrae. Eſt autem aliquis bonus vir
qui habet ſororem nolētem virum: ſed ma
gis eligentem viuere in caſtitate: vt ſit (iu
xta apoſtolū) libera ⁊ ſancta ⁊ ſeruiat deo
mente ⁊ corpore. Videns autem ille deuo/
tionem ſororis:non vult eam contra votū
eius tradere viro qui paſcat ⁊ regat eā: ſed
ei ipſe vice viri decernit in omnibus obli
gari:que vidēs tandem ꝙ ſic expediat:cō
ſulit fratri vxorem ducere filios procrea/
re. Sed ⁊ ipſa quia filium carnalem nō ha/
bet:querit quomodo habeat ſpecialem (ni
hilominus volēte fratre:) ⁊ ei in omnibus
aſſentiente. Videt enim aliquem orphanū
⁊ miſeretur ipſius:quem aſſumens in do/
mum ſuaz:ipſa ſimul ⁊ frater eius:adoptāt
in filium ⁊ metuunt deo. Huic autez q đ ac
cidere ſolet incipit inuidere is qui natus ē
de vxore(ſi forte ſapientior illo eſt) ⁊ querit
quaſi ludendo opprimere : ⁊ ſubijcere ſibi
eum:matre vidente ⁊ aſſentiente. Hoc que
modo qui natus eſt ſm carnez de opere ſer
uili:perſequitur eum qui natus eſt ſm ſpi/
ritum. Pertinet autez ad virginem dei op
ponere partem ſuaz pro filio ſpirituali:⁊ di
cere fratri ſuo. Eijce ancillam hanc ⁊ filiuz
eius.i.ſic habeto in opere exteriori vxorem
⁊ filium qui natus eſt tibi ſm carnez: vt ta
men iſtum qui ſpiritualiter viuit ſolum in
terioribus manere conſtituas:qꝛ iſte magis
q̄z ille heres eſt:huic magis q̄z illi heredi/
tas iuſti patris debetur. Huiuſmodi ergo
exempla ⁊ ſimilia hiſtorice intelligētie aſcri
benda ſunt. Pertinet etiam ad hanc intel
ligentiam conſolari puſillanimes tempore
afflictionis propoſitis exemplis iuſtoruz q
ſimilia paſſi ſunt. Quod tunc recte fit ſi
patienti exilium per inuidiam propinquo/
rum reuocetur ad memoriam Joſeph . Si
fugienti a facie inimici:preponantur exem
pla Jacob:exēpla Moyſi Dauid ⁊ Helye:
vt diſcat ſi bonus eſt:fiduciaz habere in eo
qui non deſerit ſperantes in ſe dicens quot
tidie in orationibus ſuis. Si dominus mi/
hi adiutor eſt:non timebo quid faciat mihi
homo. Si flagellatus a deo reſpiciat Job.
Si afflictus a ſubiectis Moyſen ⁊ Aaron.
Si depoſitus a dignitate Samuelem pro/
phetam. Si attritus pro iuſtitia eos qui ꝓ
iuſtitia paſſi ſūt. Huiuſcemodi ergo doctri
na:que aſſignatur in ſuperficie litere hiſto/
rica dicta eſt:eo ꝙ aſſimilatis rebus de qui
bus agitur:ſimilibus ſuis oſtenditur ꝑ eaz
ſimplicibus quid debeāt cupere quid caue
re. Secunda intelligentia que vocatur mo
ralis:nō ſicut hiſtorica in ſolis exterioribus
agitur:q̄uis ⁊ ipſa hiſtorica tangat aliquā/
do interiora:ſed velut inter vtrunqꝫ ince/
dens:modo interiora:modo exteriora com
plectitur:⁊ non in multis perſonis aſſignā
da eſt:ſicut hyſtorica:ſed alio quodaz ſubti
liori modo. Verbi gratia:Abraā habuit du
os filios:vnum de ancilla ⁊ vnum de libe/
ra. Querimus quid iſta ſignificent ſꝫ intel
ligentiam moralem:⁊ inuenimus ſignifica
ri in Abraam:hominem nuper conuerſuz
a vanitate ſeculi ad ſeruitiū dei. Et huius
quidem vxor legittima eſt conuerſatio bo/
na quaz elegit. Ancilla vero ſollicitudo car
nalium quam prohibet dominus in euan/
gelio dicens. Nolite ſolliciti eſſe dicentes:
quid manducabimus:aut quid bibemus :
aut quo operiemur. Et hoc quidem prohi
bet dominus:qui ⁊ alibi dicit. Eſtote ergo
vos perfecti:ſicut ⁊ pater veſter celeſtis ꝑ
fectus eſt. Verum qꝛ plerunqꝫ velut ex ne/
ceſſitate comitatur hominem aſcendentez
de egypto propter ſterilitatem ſpiritualis
vxoris que nōdum meretur videre fructū
de labore ſuo:toleranda eſt ad tempus ⁊ fe
cundanda prole:vt ſaltem opus eius proſit
vtentibus ad ſalutē. Sed quia fructus hu
iuſcemodi exercitij non bene conſueuit hu/

Scđa intelligē tia

Hom.

dere cum fructu ſpiritualis conuerſationis
diuinitus inſpirate: q: profecto vtilitas tē/
poralis cōmodi querit ſubijcere ⁊ concul/
care vtilitatem eterni: audienda eſt aliquā
do ſcriptura que pro parte libere loquitur
dicens. Eijce ancillam hanc ⁊ filium eius:
non enim erit heres filius ancille cuꝫ filio
libere: quid eſt non erit heres filius ancille
cuꝫ filio libere niſi id qđ ait apoſtolus. Ne
mo militās deo implicat ſe ſecularibus ne
gotijs. Et bene eo tempore dixit hoc Sar
ra quo ſe legitimū heredem accepiſſe gau
debat: q: tunc quiſqꝫ ſecurus eſſe poteſt de
promiſſione illa domini dicentis. Reſpici
te volatilia celi: que non ſerunt neqꝫ metūt
neqꝫ cōgregant in horrea ⁊ pater veſter ce
leſtis paſcit illa. Nonne vos magis pluris
eſtis illis? Scit enim pater veſter celeſtis
quia his omnibus indigetis. Cum ex lon
ga conuerſatione ſpiritualis exercitij: iam
iam ſe perpendit a dño fructuꝫ iuſtitie con
ſecutum. Et hoc quidem exempli cauſa.
Oſtenſis autē fundamētis hꝫ que lacte hi
ſtorie paſcit paruulos ⁊ duarum intelligen
tiarum quarum prima exemplis patrū in/
ſtruit adoleſcentes. Secunda verbis miſti
cis butiri pinguedine ſaginat iuuenes pro
ficientes in deum: tranſeunduꝫ eſt ad illas
intelligentias que ſenem deſiderant ſpūa/
lem: eo ꝙ in illis contineatur plenitudo fi
dei ⁊ ſublimitas notitie ſacramentorū dei.
Nempe in his que aſſignate ſunt totuꝫ qđ
dictum eſt: aut dici poteſt pertinet ad inſti
tutionem vite humane. Reliquis vero de
cem oſtenduntur magna opera dñi exqui/
ſita in omnes volūtates eius: ⁊ qđ his ma
ius eſt etiam inuiſibilia miſterioruꝫ dei. Il/
lud aūt non eſt pretermittēdum ꝙ ita due
iſte intelligentie manent in numero aliaꝝ
ad completionem quindecim graduum: ſi
ue ad ſuppletionē duodenarij numeri quō
quadraginta diebus vel ſeptuaginta ſenio
ribus additi ſunt duo ⁊ duo: ⁊ tñ dies qua
draginta: ⁊ ſeniores ſeptuaginta potius qꝫ
dies quadraginta duo: aut ſeniores ſeptua/
gintaduo ſcripti ſunt: quatenus ⁊ alterius
cauſa miſterij extra fiant: ⁊ alterius additi
eſſe videantur. Nec mirum ſi iſte due intel
ligentie ſegregate ſunt a numero aliarū de
cem: q: in natiuitate ſua Chriſtus I. ſus ad
quam pertinet moralis intelligētia ⁊ in paſ
ſione ad quam pertinet hiſtorica: ita infir/
mus apparere voluit: ⁊ abiectus in medio
iudeorum: vt magis ſe oſtenderet eſſe ho
minem qꝫ deum: licet ſemetipſum verbis ⁊
ſignis negare nequiuerit: q: veritas eſt: que
tamen q: animales homines penſare non
poterant: purum hominem putauerunt ⁊
occiderunt: vt complerētur ea que ſcripta
erant in lege ⁊ prophetis de ipſo. Natus ē
autem de muliere: vt doceret nos humili/
bus cōſentire paſſus eſt in cruce: vt nobis
patientie exhiberet exemplum. Et quidem
in hiſtorica intelligētia: datis exemplis ve/
terum roboratur patientia: in morali vero
ſolidaꝝ humilitas. Sane reſurrectio: aſcen
ſio: ⁊ aduentus ſpiritus ſancti: ad que per/
tinent ſuperiores intellectus: ſegregate fue
runt a lege iſta: q: iam mortuus fuerat qui
conſumaturus erat legē: ⁊ qui accepto ace
to in cruce dixerat. Conſumatum eſt. Per
tinent autem ad tria iſta: tres ille virtutes
ſicut iam ſepe diximus: quas cōmēdat apo
ſtolus dicēs. Manēt aūt: fides: ſpes: ⁊ cha/
ritas: tria hec fides. ſ. ad reſurrectionē: ſpes
ad aſcenſionem: charitas ad aduentum ſpi
ritus ſancti. Non ſolum autem ipſa chari
tas: ſed ⁊ alia dona cuꝫ ipſa ſm ꝙ ⁊ lingue
que viſe ſunt ⁊ auctoritates teſtantur. Nō
ſolum inqꝫ charitas dei diffuſa eſt in cordi
bus fidelium per ſpūm ſanctum qui datus
eſt eis in die illo. Uerum ēt ⁊ dona alia que
eſſent ſingulis propria de quibus pſalmiſta
longe ante predixerat: aſcendiſti in altū: ce
piſti captiuitatem: accepiſti dona in hoib⁹.
Et apoſtolus: aſcendens in altum captiuā
duxit captiuitatem: dedit dona hoib⁹. Ubi
⁊ mox ſequiꝛ: ⁊ ipſe dedit quoſdā quidem
apl̄os: quoſdam aūt prophetas: alios vero
euangeliſtas: alios aūt paſtores ⁊ doctores
ad cōſumationem ſanctoꝝ in opus miniſte
rij in edificationeꝫ corporis Chriſti: donec

occurramus oēs in vnitatem fidei ⁊ agni/
tionem filij dei in viꝝ perfectum in menſu
ram etatis plenitudinis Chriſti. Igiꝛ non
vnum donum dedit tm̄ fidelibus: ſed plu/
ra: quorum tñ ſeptem ſpālia ſunt. Inde eſt
ꝙ ſeptem diebus celebraꝛ in eccleſia ſolēni
tas ipſius feſti: vt oſtenſioni linguaꝝ ⁊ au/
ctoritatibus ſacra ſolēnitas ꝯueniret. Quo
circa ſi in tribus illis operibus fides: ſpes:
⁊ charitas cōmēdata ſunt nobis: in diſper/
ſione vero linguaꝝ que facta eſt ipſa hora:
qua venit ſpūs ſanctus ad apl̄os: ſeptē do/
na ipſius que nobis taꝫ ſolēniter ſcriptura
cōmendat: liquet ꝙ decem ſunt virtutes q̄
ptinent ad tp̄s paſchale ſm ꝙ decem ſunt
corde pſalterij qbus non eſt de iure pſallē/
dum niſi in tp̄e gaudioꝝ: cōpletis dumta/
xat tractibus lamētationis ⁊ luctus. Qđ
aūt ⁊ in alio tp̄e dicūt pſalmi ad initia gau/
dioꝝ que ꝑueniunt tp̄s gaudij ſm parteꝫ
referendum eſt: ſꝫ. n. q̄ndecim ſunt virtutes
que ptinent ad q̄ndeciꝫ gradus: decē ſunt
tñ ex eis que ptinent ad decē cordas fides:
ſpes: charitas: ⁊ ſeptē dona ſpūs deſignata
in linguis: ⁊ q: vidimus de duabus intelli
gentijs que ptinent ad patientiā ⁊ humili
tatē ad inſtitutionē exterioris hoīs ⁊ inte/
rioris. Siqdem hiſtorica ad exteriorem p/
tinet: moralis ad interiorem: non q̄dē vbi/
qꝫ ſm totum: ſed ſm partem: ſupeſt vt de
decē intelligentijs que ptinēt ad decē cor/
das: que deus donauerit: videamus.

De decem intelligentijs que pertinent ad decem cordas pſalterij.

Diximus ſuperius in agar ſm hiſtori
cam intellectū ſignificari aliqꝫ mu/
lierē purgatam in Sarra aliqꝫ feminam ti/
mentē deum a coniugio liberam que ſeruiat
dño in corde pfecto: ſm vero moralem in/
telligentiam: ſollicitudinem rerum carna/
lium in ancilla: piam vero conuerſationē ⁊
ad bonū voluntatem in libera. Nunc vero
aliqs intelligētijs q̄s de⁹ donauerit videam⁹.

De tropoolgica intelligentia.

Tropologica intelligentia: illa eſt in
qua de diuerſis modis ſermonuꝫ dei
ſpāliter agiꝛ. Que recte vno gradu ſupex
cedit moralem: q: in illa agitur de carne ⁊
anima: in iſta de lr̄a ⁊ ſpiritu: in illa de his
que infra ſunt: in iſta de his que ſupra. Tro
pos enim grece: latine modus di logos. i.
ſermo. Inde tropologia: q: ſm eam agitur
de diuerſis modis ſermonum dei. Signifi
cat aūt Abraam in hac ſpē: doctorem eccle
ſie cuius vxor legitima ſpiritualis intelli/
gentia eſt: concubina vero litera: qnqꝫ cuꝫ
filijs abijcienda. Sunt. n. filij litere ſenſus
carnales: filij ſpiritualis intelligentie medi
tationes ſpirituales.

De contemplatiua.

Poſt hanc ſequiꝛ intelligentia contē
platiua que quarta eſt ab hiſtorica: a
tropologica ſecunda que ⁊ ipſa vno gradu
excedit tropologicam eo ꝙ magis pre illa
viꝝ deſideret ſpūalem contēnentem vtriqꝫ
mundū: ⁊ ea que ſunt mundi ⁊ extendērē
ſe ad ea que ſunt ſpūs dei: vt ſit iuxta illud
apoſtoli Spūalis qui iudicet omnia ⁊ ipſe
a nomine iudicaꝛ: qui comedat butirum ⁊
mel: vt ſciat reprobare malum ⁊ eligere bo
num: vel qui ſciat prouidenꝛ ſubtrahere ſe
metipſum a minori iuſtitia: vt poſſit appre
hendere potiorem. Secundum hanc intel
ligentiam Abraam ſignificat virum ſpūa
lem: vt pote: perfectum monachum vel he
remitam. Ancilla vitam actiuam. Sarra vi
tam contemplatiuam: filij ancille ſunt cor
porales exercitationes: filij libere virtutes
ſpūales. Quamuis aūt bonum opus ſit ci/
bare eſurientem: potare ſitientem: veſtire
nudum ⁊ his ſimilia: pro nihilo tamē ſunt
componenda omnia corporalia exercitia:
reſpectu ſpiritualium virtutum: quia pau/
peres (inquit) dominus ſemper habebitis
vobiſcum: me aūt non ſemper habebitis:
q: maria optimam partem elegit: que non
auferetur ab ea. Quia corporalis exercita/
tio ad modicum vtilis eſt: pietas vero ad
omnia eſſe vtilis promiſſionem hñs eius
vite que nunc eſt ⁊ future.

De Anagogica.

Quinta intelligentia: tertia eſt a tropo
logica: Anagogica proprie dicta eſt.
Dicta eſt autem anagogica eo ꝙ ſupra ip/
ſam: nulla alia intelligentia ſit. Nempe ana
gogen: ſuperior intellectus interpretatur.
Quid enim poteſt eſſe altius deo? Secun/
dum hanc intelligentiam Abraam ſignifi/
cat deum patrē: ancilla Hieruſalem terre
nam: que abiecta eſt cum filijs ſuis: Libera
vero illam que ſurſum eſt Hyeruſalem. i.
illam perfectam viſionem pacis: ad quam
ſuſpirant anime electorum: cuius filij: neqꝫ
nubent neqꝫ nubentur: ſed ſunt ſicut ange
li dei in celo: ⁊ filij ſunt dei: cum ſint filij re
ſurrectionis. Hec de tribus intelligentijs
que pertinent ad fidem: ſpem ⁊ charitatē.
Siquidem tropologica pertinet ad fidē:
qꝛ fides ex auditu: auditus autem per ver/
bum Chriſti. Contemplatiua pertinet ad
ſpē: qꝛ illud querimus videre: qđ amamus
⁊ ſperamus. Anagogica: pertinet ad chari/
tatem: qꝛ deum quem querimus per eam.
Charitas eſt: ⁊ qui habet charitatē: habet
in ea totum ſimul qđ querit. Si enim dona
ſpiritus ſancti que data ſunt electis in die
penthecoſten: ⁊ danda omnibus electis in
nouiſſimo die deſignata ſunt in filio libere:
⁊ ipſorum donorum primum ⁊ ſummū: ip
ſa charitas eſt: liquet ꝙ ſicut charitas finis
precepti eſt: ita anagogica intelligentia: fi/
nis quinqꝫ intelligentiarum que preſcripte
ſunt eo ꝙ ea altior nulla ſit. Ut autem quin
qꝫ intelligentiarum que preſcripte ſunt: nō
pigeat producere claues: ſciēdum eſt ꝙ pri/
mā earum que vocatur hyſtorica deſigna/
ta eſt ꝓprie in duobus filijs Thare. Abraā
ſ. ⁊ Loth nepote ſuo qui egreſſi ſunt cū eo
de hur caldeorum: vt peruenirent in terrā
chanaam: qui tamen nō peruenit niſi vſqꝫ
in Aram: ⁊ mortuus eſt. Secunda que vo/
catur moralis: deſignata eſt in duabus vxo
ribus abrae. Peruenit autem Abraā vſqꝫ
ad terram promiſſionis: qꝛ ab hac intelligē
tia in antea incipiunt intelligentie ſpiritua
les. Significatur enim i Agar ſeruitus ope
ris: in Sarra libertas que eſt in fide ꝑ quā
certificatus eſt Abraam. Tertia que vocat
tropologica deſignat i duobus filijs iſaac:
quorum iunior accepit benedictionem ma
ioris: ſignificat enim in Eſau doctrina car/
nalis: que eſt ſm literam: que occidit in ia/
cob doctrina ſpiritualis: quam non ſagaci/
tas humana: ſʒ mater gratia iſpirat. Quar
ta que vocatur contemplatiua deſignatur
in duabus vxoribus iacob: quarum prima:
que vocata eſt lya ſignificat vitam conuen
tualium monachorū. Secunda cui nomē
Rachel: vitam heremitarum qui ſola cele
ſtia intuentur. Quinta que vocatur Ana/
gogica ſignificatur in duobus filijs ioſeph:
quorum primus qui vocatus eſt manaſſes:
ſignificat vitam temporalem. Secundus q
vocatur Effraim: beatam illam celeſtem vi
tam: qua fruuntur ſancti angeli ⁊ anime iu
ſtorum: non iam per ſpeculum in enigma/
te: ſed in perfecta viſione dei: definit gemi/
na annotatio huius ſancte progeniei in ef/
fraim qui fuit quintus ab Abraam: definit
⁊ aſcenſus intelligentiarū iſtarum in ago
gen qui eſt quintus ab hyſtorico: ⁊ eſt ſupe
rior intellectus. Mirabile vero quid ac/
cidit in myſterijs iſtis: vt viciſſim ſibi ſucce
derent mulieres ⁊ viri: ita vt in primo gra
du preirent duo viri: in ſecundo ſuccederēt
due mulieres: in tertio duo viri: in quarto
due mulieres: in quinto duo viri: quare au
tem iſtud: niſi qꝛ moralis ⁊ contemplatiua
intelligentia: illis magis conuenit qui edi/
ficari querunt: q̄ʒ qui edificare. i. ſubiectis
qui inſtitutoribus indigent: potius q̄ʒ pre
latis? Porro in primo gradu: tertio ⁊ quin
to: virilis ſignificatio neceſſaria eſt: qꝛ ⁊ cō/
iugatus cui conuenit hyſtoria habet ſub di
ſciplina vxorem ⁊ familiā: ⁊ doctor cui cō
uenit tropologica: habet ſub doctrina quā
informet eccleſiam: ⁊ qui egrediens ex hoc
mundo vadit ad patriam eorum quos di/
mittit in ſeculo: incipit quodammodo eſſe
pater. Idcirco autem commixte ſunt intel
ligentie iſte vt ⁊ requies contemplantium
operātiū

operantium ſollicitudine arguatur: ſi forte
aliquando deſidia eſt in cauſa: ⁊ ſollicitudo
operantium in primo ⁊ tertio gradu: con/
templantium otio temperetur. Et de his
pro loco ſatis dictum eſt. Ueniendum ē au
tem ad typicam intelligentiam: cuius eſſe
diximus ſpecies ſeptem: quas miſſi celitus
ſeptem ſpiritus operantur in terram.

De ſeptē ſpeciebus intelligētie typice.

In prima ſpecie intelligentie typice
Abraam ſignificat pontifices iudeorū.
Agar ſignificat iſraeliticā plebem. Sarra
tribum leui cui conſtitutum eſt viuere de
labore filiorum iſrael. In ſecunda Abraam
ſignificat epiſcopos. Agar eccleſiam layco/
rum. Sarra eccleſiam clericorum. In ter/
tia intelligentia Abraam ſignificat prelatos
cenobiorum. Agar eccleſiam conuerſorū.
Sarra monachorū. Porro vnaqueqꝫ iſta
rum eccleſiarum habet natos ſuos ſimiles
ſibi: eos. ſ. qui inſtituuntur per eas. In quar
ta ſpecie Abraam ſignificat pontifices iu/
deorum ⁊ epiſcopos grecorum. Agar ſina/
gogam iudeorum. Sarra eccleſiam greco/
rum. Unde ⁊ per apoſtolum dicitur. Vir/
tus dei eſt euangelium in ſalutem oī credē
ti: iudeo primum ⁊ greco. In quinta intel
ligentia Abraam ſignificat pontifices iu/
deorum ⁊ epiſcopos latinorum. Agar ſigni
ficat ſinagogam vt ſupra. Sarra eccleſiam
latinorum. Secundum quem intellectum
accipiendum eſt ⁊ illud apoſtoli. Hec enim
ſunt duo teſtamenta: puto autē idcirco vo
luiſſe dicere duplicē eſſe eccleſiam: vt iſti
duo intellectus ad ſimilitudinem formarē
tur: vel potius vt in rebus creatis: creato/
ris ſimilitudo ⁊ perfectum myſterium cō
pleretur. In ſexta intelligentia Abraam ſi
gnificat prelatos ſcđi ⁊ tertij ſtatus. Agar
eccleſiam laborantiū que preſens eſt. Sar
ra eccleſiam quieſcentium que futura eſt
in tertio ſtatu: cum dabitur ſabbatiſmus
populo dei. Neceſſe eſt enim vt tranſeat ſi/
gnificatum petri: ⁊ maneat ſignificatū Jo
annis. Neqꝫ enim quicquid dicitur repro/
bum: ſm totum: reprobū dici poteſt: ſʒ ſm
partem. Alioquin ſi pro eo ꝙ ſinagoga iu/
deorum que in ſeruitute generauit: repro/
bata eſſe dicitur: ſm totum accipiendum
eſt ⁊ non potius (vt ait apoſtolus) ſm par
tem: quid dicemus de patriarchis ⁊ ꝓphe
tis: qui ⁊ ipſi ſm tēpus in ſeruitute genue/
runt? Sed reprobatur precedens quod bo
num ſecundum partem vt ſtatuatur ſubſe
quens quod perfectius eſt: non ꝙ illi q be
ne militauerunt ſm tempus non accipiāt
in regno mercedem ſuā: ſed vt deficiat imi
tatio eorum que bona fuit in tempore ſuo:
quatenus tranſeunte minori bono: ſtatuat
illico quod maius eſt. Ut enim inferamus
aliquid exempli cauſa. Edificanda erat do
mus dei ⁊ decoranda: ere: argento: ⁊ auro:
ita dumtaxat vt primum locum obtineret
in ea: es: ſecundum argentum: tertium au
rum. Hec tria neceſſaria pariter: ſed qꝛ mo
dus impoſitus eſt rebus: ſi hi qui conſue/
uerant offerre es: obtulerunt ad ſufficien/
tiam ⁊ receperunt mercedē ſuam. ⁊ leti re/
mearunt ad propria: quid adhuc querent:
qui veniunt poſt eos: inuitati ad offerēdū
argentum: iterum offerre es: cuius conſu/
matum eſt opus: ⁊ ſabbatizatū ab eo: aut
hi qui ſuccedunt vice tertia offerre iterū
argentum conſumato opere ipſius: ⁊ non
potius aurum ⁊ lapides precioſos: qđ ſuo
loco ⁊ tempore neceſſarium eſt. Nō igit re
probatur es: quod poſitum eſt in templo: ſʒ
reprobata eſt oblatio eris: non oblata in tē
pore ſuo: ⁊ reprobati ſunt offerentes es: a q
bus exigebatur argentum. Nec reprobat
argentum quod poſitum eſt in templo: ſed
neceſſe eſt vt deſinat oblatio eius: ne negli
gatur opus auri: quod in fine neceſſarium
eſt. Hac ꝓ cauſa aptū eſt: vt ſeruitus ⁊ liber
tas ſʒ tēpus ⁊ tēpus accipiende ſint: queʒ
admodum ſi ſeruitus aſcribatur ferro re/
ſpectu eris: eri reſpectu argēti: argēto ēt re
ſpectu auri: nimirum quia vnumquodqꝫ
ſm ꝙ eſt vilius: magis manet in vſu: ⁊ ſm
ꝙ eſt charius: in loco optimo cuſtoditur.

Circa hec enim tria verſant ſm id quod ſi
gnificant ſex ſpecies intelligentie typice q̄
ſupra notate ſunt. Nam tres earuꝫ que pri
me ſunt ſimpliciter ſunt intelligende: vna
queqꝫ in ſtatu ſuo: ita tñ vt ſm plus ⁊ mi/
nus in ſingulis ſtatibus extimetᷣ neceſſaria
oblatio trina: dummodo ſplēdidius ſit es
ſecūdi ſtatus: ⁊ es primi ſplēdidius es tertij
ere ſecūdi. Similiter ⁊ argentū ⁊ aurū: ita
vt non extimetur reprobatū generaliter es
tempore ſecundi aut tertij ſtatus: ſed es pri
mi. Nec argentum generaliter tēpore ter/
tij ſtatus: ſed argentum ſecundi. Ut eni tā
gamus cauſam (abſit) vt in ſecūdo ſtatu di
camus reprobatam vitam coniugalem: in
qua fuerunt primi parentes: ſed reprobata
eſt plane in hac parte imitatio Abrae qui
habuit ſimul duas vxores: ⁊ Jacob qui ha
buit duas ſorores conſobrinas ſuas ⁊ duas
pariter concubinas: ⁊ Dauid qui habuit ſi
mul plures ⁊ vxores ⁊ concubinas ⁊ face/
re libellum repudij: ⁊ ſi quid ſimile. Sꝫ for
te in eccleſia non eſt paſſus apoſtolus: ꝙ ſi
deus infunderet gratiam: imo ⁊ infundit ⁊
infundet plenius preferendum ſit: vt inue
niantur multi in populo chriſtiano qui nō
cauſa libidinis accipiant vxores: ſed cauſa
prolis: habentes vxores quaſi non habētes
vt non voluptate carnis ſed voluptate ſpi
ritus recreentur ⁊ ſeruiāt domino in corde
perfecto? Hoc ſi impoſſibile videtur homi
nibus: ſed non deo. Suſtineant paululum
donec percutiatur babilon: qm̄ precioſior erit
in auro: ⁊ homo: mūdo obrizo. Manet āt
ſeptima ſpecies in qua finis eſt omnium: ⁊
in ipſa ſumma pax: eo ꝙ es argentum ⁊ au
rum complectatur ſimul faciens vnitatē:
vt non ſit ſciſma inter ea: eo ꝙ vnūquodqꝫ
in loco ſuo neceſſarium ſit. Igitur ſm hāc
ſpeciem Abraam patriarcha ſignificat deū
patrem cum omnibus prelatis qui fuerūt
ab initio ſeculi vſqꝫ in finem. Scḋm queꝫ
intellectum in Ancilla deſignatur tota ele
ctoꝝ eccleſia a principio vſqꝫ in finem. In
Libera illa que ſurſum eſt Hyeruſaleꝫ que
eſt mater noſtra. Ut enim in quarto ⁊ quin
to intellectu iungitur eccleſia ſinagoge: in
ſexto eccleſie clericorum: eccleſia monacho
rum: ita in ſeptimo iungitur peregrinanti
eccleſie: illa que ſurſum eſt Hyeruſalem: cu
ius filij: ſunt filij reſurrectionis: ſicut eius
que peregrinatur in terris renati ex aqua
⁊ ſpiritu ſancto. Nec putandū hanc ipſaꝫ
eſſe vitam contemplatiuam que eſt vna de
quinqꝫ: qꝛ aliud eſt conſideratio quam ha/
bent ſancti de illa ciuitate: aliud eſt ipſa ci/
uitas. Ibi enim oſtenditur qualis ſit vita
eorum qui cogitant de illa ciuitate: hic qua
lis ſit ipſa ciuitas: que eſt mater noſtra.

¶ Itē ſm hanc ſpeciem Abraam patriar/
cha ſignificat omnes prelatos ab initio ſe/
culi vſqꝫ in finem. Ancilla ſignificat ſinago
gam cum ea parte eccleſie ſecundi ſtatus:
que pertinet ad Petrum. Libera eam par
tem que pertinet ad ioannem cum tota ec
cleſia tertij ſtatus: que ⁊ ipſa ſimul pertinet
ad ioanneꝫ. Et eniꝫ in primo ſtatu ſola fuit
eccleſia laborantium. In tertio ſola erit ec/
cleſia quieſcentium. In ſecundo pars vna
laborantium eſt. Altera vero quieſcentiuꝫ.

¶ Hec ſunt duodecim intelligentie: que
de trino fonte litere miro modo procedūt:
in quibus finem impoſitum eſſe puto inq/
ſitionibus noſtris: ſi tamen ſufficientes ſu/
mus aſſignare illas: vbi neceſſe ē: qꝛuis ne
mo poſſit eſſe ſufficiens ad minimam iſtaꝝ
per ſe: ſed ſm ꝙ deus diuidit vnicuiqꝫ mē
ſuram gratie tribuens ſingulis put vult.

¶ Aſſignatis autem duodecim intelligē/
tijs in litera veteris teſtamēti: que pari mo
do in litera noui: immo altiori ⁊ nobiliori
modo: iterum atqꝫ iterū aſſignari poſſent.
In Zacharia .ſ. ſacerdote ⁊ vxore eius He/
liſabet ⁊ matre domini ieſu. Supereſt vt ſꝫ
eas quindecim gradus ⁊ decem cordas aſ/
ſignare queramus: ita tamen vt in horum
aſſignatione non attendatur honor: ſꝫ nu/
merus. Non enim dominū gradus in hoc
loco: quia alius alio altior eſt: ſed quia is q
tranſit per illos ⁊ profuit ſe ipſo quottidie
maior fit. Quindecim ſane gradus ſunt: qꝛ
quindecim ſunt modi quibus loquitur ho

mo in diuina ſcriptura: Decem ſunt corde
quia decem ſunt intelligentie: que ſpeciali
ter pertinent ad notitiam dei: ⁊ ad magna
opera eius que operatus ē ⁊ operatur vſqꝫ
in finem ſm conſiliuꝫ voluntatis ſue. Nā
due inferiores que procedunt de litera ad
inſtitutionem vniuſcuiuſqꝫ vt ſupra dixi/
mus pertinere noſcuntur. Per iſtas enim
duas docemur quid agere debeamus: per
illas docemur agnoſcere ea que a deo facta
ſunt. Multum igitur intereſt inter ea que
fecit deus in ſapientia ſua: (inter que ⁊ ipſe
cognoſcitur:) ⁊ ea que vnuſquiſqꝫ noſtruꝫ
facere aut cauere debet (vt viuat). Sicut
multum intereſt inter ignem materialem
qui diuiditur in partes vt detur ſingulis:
⁊ lucem iſtam generalem que illuminat or
bem. Hoc idcirco dico vt notentur diligē/
tius que dicturi ſumus: ⁊ intelligamus al/
titudinem ſacramenti: quod in centūquin
quaginta pſalmis: (de quibus loqui cepi/
mus:) continetur. Siquidem quindecies
quindecim portiones inueniuntur rerum
ſignificantium ſimul ⁊ ſignificatarum: in
quibus quindecim gradus aſſignari que/
ant: ex quibus tamen quinqꝫ ſeorſum a de
cem conſiderande ſunt ratione preſcripta:
vt ſiue per decies quindecim portiones: ſi/
ue per quindecies: decem: ad centeſi/
mum quinquageſimum numerum perue
nire poſſimus.

¶ De quindecim ⁊ quindecim viris ſe/
gregatis in myſterium ſepeſcriptum: ⁊ de
duodecim intellectibus qui procedunt de
trino fonte littere.

Primo itaqꝫ aſſignādi ſūt ipſi gradus
ſm hyſtoriam ⁊ ſm concordiam tri/
um ſtatuum in tribus ſtatibus ipſis qꝛuis
in primo ⁊ ſecundo: eos ſm concordiaꝫ aſ/
ſignare poſſimus: in tertio adhuc nequaq̄ꝫ
qꝛ nec dum peruenimus ad diem ⁊ horam
in qua populus iudeorum cōuertetur ad
deum. Si auteꝫ ſicut tenet opinio. Enoch
⁊ Helyas: (⁊ apud aliquos: Moyſes: ſiue
aliquis alius in ſpiritu Moyſi:) reuelandi
ſunt:) qui melius q̄ꝫ ipſi accipi poſſent in
concordia: Abrae: Iſaac: ⁊ Jacob: ſiue Za/
charie ſacerdotis: Joannis baptiſte ⁊ ho/
minis Chriſti ieſu qui baptizat in ſpiritu?
Conſtat enim ꝙ Enoch pater fuit omniū
filiorum: Noe atqꝫ in hoc ſimilitudinē ha
buit cum Abraam: qui eſt pater omnium
credentium: ⁊ Zacharia patre Joannis ba
ptiſte. Sed ⁊ Moyſes ſimilis fuit Joānis
baptiſte: quia ille in mari: iſte i flumine ba/
ptizauit: vterqꝫ vt preiret euꝫ qui baptizat
in ſpiritu: Helyas quoqꝫ habet ſimilitudi/
nem cum Chriſto ieſu: quia ⁊ Helyas ſup
ignem poteſtatem accepit: ⁊ de Chriſto di/
cit Joannes. Ille vos baptizabit in ſpiritu
ſancto ⁊ igne. Apparuit eniꝫ ſpecies ignis:
quando miſſus eſt ad apoſtolos ſpiritus Joan.
ſanctus. Puto autem ꝙ cum venerit He
lyas: etiam alij atqꝫ alij eligentur a ſpiritu
ſancto qui mittantur predicare euangeliū
regni: ſicut factum eſt in exordio ſecūdi ſta
tus: quando dei filius venit in mundum.
Si autem quindecim homines fuerunt:
Abraam: Iſaac: ⁊ Jacob: ⁊ filij eorum duo
decim. Quindecim Zacharias: ⁊ Joānes
baptiſta: ⁊ homo Chriſtus ieſus: ⁊ apoſto/
li eius duodecim? ſiue eo modo quo dixi/
mus: ſiue alio. In exordio tertij ſtatus qui
decim eorum ſimiles ſunt futuri. Liquet
ꝙ ſm hyſtoriā: tres gradus aſſignari que
unt: quia aliud eſt qḋ factum eſt in primo
ſtatu: aliud quod in ſecundo: aliud quod
in tertio: futurum eſt. In primo itaqꝫ gra/
du accipiendi ſunt ſm literam illi quinde Primus gradus
cim viri de veteri teſtamento. In ſecun/
do quindecim de nouo: inter quos domi/ Secundus gradus.
nus ieſus ad complendam omnem iuſtiti
am: quaſi vnus eorum (ſicut ipſe ſibi teſti/
moniū perhibet:) factus ē. In tertio quin/ Tertius gradus
decim alij qui ſuo tempore reuelādi ſunt:
⁊ ſm ꝙ deus nouit melius i libro ſpūs
ſancti: ſcribendi. In quarto gradu obtinet Quartus gradus.
locum hyſtorica intelligentia: que prima ē
inter duodecim procedentes de fonte lite
re. Eſt autem hyſtoricus intellectus cū ali

quid ſit aut agnoſcitur eſſe factum ad ſimi
litudinem eorum que ordinata ſunt a deo:
vt dum tenetur ſimilitudo: appetantur ⁊
merita. Inde eſt ꝙ ad inſtar duodecim pa
triarcharum ⁊ duodecim apoſtolorũ: ob/
tinuit conſuetudo: vt duodecim monachi
regulares ad nouum monaſterium dirigã
tur: quod beatus etiã Benedictus i duo
decim monaſterijs ſigillatim feciſſe deſcri
bitur. Sed ſi hoc de duodecim ⁊ duodeci
quid de tribus patribus ſentiendum? Nũ
⁊ eorum ſimilitudo dari poteſt? Poteſt in
q̃z: Nam abbas qui preeſt monaſterio: de/
bet epiſco reuerentiam filialẽ. Epiſcopus
patri ſuo qui genuit eum ſm carnem. Sic
enim congruo ſatis myſterio extimantur
ipſi patres: ſi primus eorum laycus eſt. Se
cundus clericus. Tertius monachus. vt
nequis in alterutrum glorietur. Siquidẽ
cũ ſimul agit de tribus patriarchis. Abraã
ſignificat patres carnales in ordine coniu
gatorum. Iſaac epiſcopos in ordine clerico
quitus rum. Iacob quoſcunq; prelatos in ordine
gradus. monachorum. In quinto gradu obtinet lo
cum intelligentia moralis: ſm quã Abraã
ſignificat hominem exteriorem. Iſaac ho/
minem interiorem qui tegit carne. Iacob
liberum voluntatis arbitrium: Quinq; pa
triarche quinq; ſenſus exteriores. Viſus. ſ.
auditus: odoratus: guſtus: ⁊ tactus. Septẽ
reliqui: ſeptem motiones mentis: quibus
mouetur animus ad obtinenda ſeptem do
na ſpiritus ſancti. Sunt enim ipſe ſeptem
motiones quaſi ſeptem quedam aptitudi/
nes: quibus poſſint comprehendi ipſa do/
na: ſm ꝙ oculo capitur lux: ⁊ aure verbũ
⁊ naribus odor: ⁊ gutture cibus. Deniq;
⁊ illi quinque ſenſus exteriores: quaſi que/
nam vaſcula quinq; virtutum ſunt: quo/
niam quidem in tactu horridarum rerum
exercetur humilitas: i guſtu amare potio/
nis ⁊ inſipidi cibi exercetur patientia. In
auditu fides: in viſu ſpes: quia per hoc qđ
videtur: ſperatur quod non videtur. Et in
odore amor: q: nihil eſt qđ ita afficiat men
tem hominis ad amandũ quomodo odor.

bonus ⁊ ſuauis. Inde ẽ ꝙ licet aliqua res
videatur pulchra: licet ſit in ore dulcis ⁊ gu
ſtu delectabilis: ſi tamen fetida eſt: amari
nequit: ſi autem odorifera: etiã ſi deformis
ſit ⁊ amara diligitur. Unde ⁊ in canticis
Cant. ex voce ſponſe dictum eſt. Trahe me poſt
te curremus in odorem vnguentorũ tuo
rum. In ſexto gradu obtinet locum tropo
Sextus gradus. logica intelligentia: que eſt tertia ab hyſto
rica: ſm quam Abraam ſignificat legis pe/
ritum: iſaac ſermonem dei: iacob ſpiritum
intelligentie: duodecim filij: duodecim ſpe
cies ipſius ſpiritualis intellectus. i. quinq;
intelligentias quas ſuperius ſcripſimus ſz
quas ⁊ loquimur iſta ⁊ ⁊ ſeptem intelligẽ/
tias ſpetiales que in precedenti capitulo aſ
Septi. gradus. ſignate ſunt. In ſeptimo gradu obtinet lo
cum intelligentia contemplatiua que quar
ta eſt ab hyſtorica in qua non agitur de ſer
mone qui auditur auribus: ſed de vite per
fectione que mentis oculis infigatur. Ali/
ud eſt enim audire doctrinam apoſtolorũ
aliud conſiderare conuerſationem illorũ.
Secundum hãc igitur intelligentiã Abra
am ſignificat virum ſpiritualẽ: iſaac donũ
ſpiritus ſancti: iacob effectus ipſius doni.
¶ Quamuis hic intellectus ⁊ aliter aſſi/
gnari queat. Et enim q: electi dei: filij om/
nipotentis dei nominantur ⁊ ſunt: ⁊ maxi
me in illa ſuperna patria vbi nõ eſt adhuc
opus ſeruile tam beate quam libere conſti
tuti. Ita quidem in Abraam: Iſaac ⁊ iacob
intelligende ſunt tres perſone deitatis: vt
tamen in duodecim filijs intelligamus illa
centumquadragintaquatuormilia ſignato
rum cum cetera ſanctorum multitudine:
que pertinet ad muros ciuitatis Hyeruſa
lem: maxime cum in eodẽ loco habentur
ſcriptum. Audiui numerum ſignatorũ cẽ/
tumquadragintaquatuormilia ex omni tri
bu filiorum iſrael. Quod autem idem nu/
merus pertineat ad muros ciuitatis in lo/
co alio oſtenditur vbi dicit ioannes. Men
ſus eſt angelus muros ciuitatis centũ qua
dragintaquatuormilia cubitorum: menſu/
ra hominis que eſt angeli. Et ꝙ numerus

duodenarius ſit in cauſa qui diuiditur in
quinq; ⁊ in ſeptem duorum in ſe ſolemni/
um numerorum continet perfectionem:
Paulo ſuperius idem Ioannes intima/
uerat dicens. Menſus eſt ciuitatem de
arundine aurea: per ſtadia duodecim mi
lia. Sed iſte intellectus anagogicus eſt: ⁊
ille quem prius poſuimus ſimiliter anago
gicus eſt: videtur ꝙ plures habeat ſpecies
iſte intellectus ſicut ⁊ typicus. Sed ſcien/
dum eſt ꝙ vnus ⁊ idem intellectus eſt q
vocatur anagogicus: ſed non ſolum deum
tangit: verum etiam plerunq; ſanctos an
gelos ⁊ etiã ſanctorũ animas in illa eter
na patria cõſtitutas. Deniq; ⁊ vltima ſpe/
cies typica intellectus populos trium ſta/
tuum ſimul comprehendit in vnum. Et
tamen ipſa ſpecies vna eſt. Qua in re con/
ſiderare eſt ꝙ ſicut Ioſeph ⁊ duo filij eius
honore patrio ſimiliter p̃diti ſunt: ⁊ tamen
duodecim tribus ſcriptura ſacra ponere
conſueuit: ita ⁊ ſi tria dicuntur quibus aſſi
gnatur intellectus anagogicus: itellectus
ipſe tamen eſt vnus de duodeciz: haud du
bium ꝙ propter ſummam vnitatem que
eſt ibi inter deum ⁊ ſanctos angelos: ſiue
homines: dicente apoſtolo. Qui adheret
deo: vnus ſpiritus eſt cũ eo. Deniq; ⁊ apud
homines: aliud ẽ: eſt tria regna ⁊ tres poſ/
ſeſſiones: aliud plures homines regnare cũ
vno qui preſit oibus in vno regno. Quo/
circa vbi non eſt morum ſiue voluntatum
ſeu etiam poſſeſſionũ temporumq; varie/
tas diuerſitas totum eſt vnum: quicquid
eſt: ⁊ ſi non deſit ibi manſionum diſcretio.
¶ In quinq; patriarchis filijs iacob ſigni
ficatur quinq; dona generalia. i. humili/
tas: patientia: fides: ſpes: ⁊ charitas: de q/
bus in hoc opuſculo ſermo frequens. In
ſeptem reliquis: ſeptem ſpecialia. i. ſeptem
dona ſpiritus ſancti: de quibus ſecundarie
Octa/ locuti ſumus. In octauo gradu qui ceteris
uus gra felicior eſt: obtinet locum anagogica intel/
dus ligentia: que ſuper omnes eſt. Secundum
hanc intelligentiam tres patriarche: ſigni
ficant tres proprietates perſonarum: ſm

quas vnaqueq; perſona intelligitur eſſe p
ſe: ⁊ non eſſe altera. Quinq; patriarche fi/
lij iacob. Quinq; modos quibus dicitur
deus relatiue. Septem alij: ſeptem modos
quibus dicitur deus ad ſe. Oſtenſis autẽ
octo gradibus: qui diſtinguuntur in tres:
⁊ quinq; danda eſt etiam pars ſua alijs ſe/
ptem gradibus: dicente ſcriptura. Da par/
tes ſeptem nec non ⁊ octo. In nono itaq; gradu Nonus gradus
qui eſt primus inter ſeptem: Abraam ſigni
ficat patriarchas. Iſaac pontifices. Iacob
prophetas. Duodecim autem filij Iacob:
duodecim tribus: hoc eſt: quinq; ⁊ ſeptẽ:
ita enim diuiſe ſunt quando acceperũt he/
reditatem. In decimo gradu qui eſt ſecun Deci/mꝰ. gradus
dus inter ſeptem: Abraam ſignificat apo/
ſtolos: Iſaac epiſcopos: Iacob doctores.
Duodecim patriarche qui diſtincti ſunt: i
quinq; ⁊ ſeptem. Quinq; generales eccle
ſias: ⁊ ſeptem alias que ſcripte ſunt in libro
apocalypſis. In vndecimo gradu qui eſt Undecimꝰ gradus
tertius inter ſeptem: nondũ poſſumus aſ
ſignare: niſi forte ex parte: ⁊ hoc ipſum in
enigmate: quia de opere inchoato: ⁊ nec
dum vel in toto vel in maiori parte cõple/
to: non poteſt quis de facili iudicare: etiam
ſi aliqua iudicia eius preſumptionem face/
re videantur: Puto tamen in tribus illis
viris ſignificari: tria genera prelatorum in
ordine nouiſſimorum monachorum ſub re
gula beati Benedicti: quorum aliquos p̃/
ceſſiſſe arbitror: alios ſecutos eſſe: alios in
proximo ſecuturos. Sane vt quinq; tribus Nota
⁊ quinq; eccleſie generales claruerũt a pri/
cipio: ita ⁊ in ordine ciſtercienſi quinq; do
mus prime: aliarum omnium capita facte
ſunt: in quibus pars myſterij huius vide/
tur eſſe completa: quod tamen deus meli/
us nouit: qui facit alia poſt alia in tempori
bus ſuis. Quia vero ſeptem tribus mino/
res in ſenectute Ioſue acceperunt heredi/
tatem: ⁊ poſt obitũ Petri ⁊ Pauli ⁊ alio
rum apoſtolorum: in quorum diebus fun/
date ſunt quinq; prime eccleſie: quarũ vna
que occaſione Auguſti: vocata eſt proceſſu
temporis. Conſtantinopolitana ſub nomi

ne alterius eccleſie fundata fuit a Paulo: ſicut ⁊ alie multe. Septem eccleſie que ſcripte ſunt in Apocalypſi: ſub beato Joanne euangeliſta clariuiſſe noſcuntur: non eſt mirum ſi ſeptem cenobia ſimilia: ſeptem tribuum ⁊ ſeptem eccleſiarum necdum claruerunt in mundo: quia manente adhuc tempore Petri: non poteſt (eo ſuperſtite) ſeras vires (vt ita dixerim) exercere ioannes. Ubi autem pertranſierit quod ſignificat Petrus ſequens deum cum cruce ſua ſuccedet manifeſte quod deſignat Joãnes.

Duodecim⁹ gradus

In duodecimo: ⁊ decimotertio: ⁊ decimo quarto gradu iungendi ſunt ſtatus duo: ⁊ duo: primus. ſ. cum ſecundo: ⁊ hoc bis propter geminam eccleſiam. Et ſecundus cũ tertio: ita plane vt in primo accipiantur ſimul iſrael ⁊ populus Aſie vbi requieuit ioannes. In ſecundo populus iſrael ⁊ populus latinus. In tertio populus latinus: ⁊ populus qui creabitur: quem fecit dominus. In duodecimo ergo gradu accipiendi ſunt in Abraam patriarche ⁊ apoſtoli: in Iſaac pontifices ⁊ epiſcopi: in Jacob pphete ⁊ doctores Grecorum. In quinque filijs quinqꝫ tribus cum quinqꝫ eccleſijs. In ſeptem reliquis ſeptem tribus cum ſeptem eccleſijs. Et bene hoc: quia prima ſeptem tribuum fuit Beniamin: ⁊ Paulus qui fuit de tribu Beniamin: genuit i chriſto filios epheſine eccleſie; que fuit prima inter ſeptem: ita vt tribus Beniamin ⁊ eccleſia Epheſina: vna tribus in ſpiritu eſſe videatur: quod ⁊ de reliquis in ſpiritu ſentiendum eſt.

Decimus tertius gradus

In decimotertio gradu i abraam ⁊ Iſaac ſicut ſupra: in Jacob prophete ⁊ doctores latinorum. Quinqꝫ tribus ⁊ quinque eccleſie ſicut ſupra: ſeptem vero tribus cum ſeptem epiſcopatibus: qui ſpecialiter pertinent ad Romanam eccleſiam.

Decimus quartus gradus

In decimoquarto gradu Abraam ſignificat apoſtolos ⁊ quorundam prelatos cenobiorum. Iſaac ſucceſſores vtrorumqꝫ in ſecũdo gradu. Jacob ſucceſſores in tertio. Porro quinque filij: quinqꝫ eccleſias patriarchales cũ quinqꝫ cenobijs: ſeptem vero reliqui filij: ſeptem eccleſias que fuerunt in Aſia, cum ſeptem monaſterijs circa finez futuris.

Decimus quintus gradus

In quintodecimo gradu qui generalis eſt: eo q colligat in vnum totum genus humanum: Abraam ſignificat prelatos primi ſtatus. Iſaac prelatos ſecundi. Jacob prelatos tertij: quinqꝫ patriarche ſignificant quinque tribus cum quinqꝫ eccleſijs ⁊ quinqꝫ cenobijs Septem reliqui: ſeptem tribus cũ totidem eccleſijs Aſie. ⁊ totidem cenobijs circa finem futuris. Hec de quindecim gradibus breuiter dicta ſunt: vt ſciamus: vel quibus indigeamus bonis: vel que ⁊ qualia donata ſint nobis ab eo qui facit omnia ſecundum conſilium voluntatis ſue.

¶ Dicte rei exemplum.

Aſſignatio trine litere ⁊ duodecim intellectuum

Qui confidunt in domino mutabunt fortitudinem aſſument pennas vt aquile volabunt ⁊ non laborabunt.

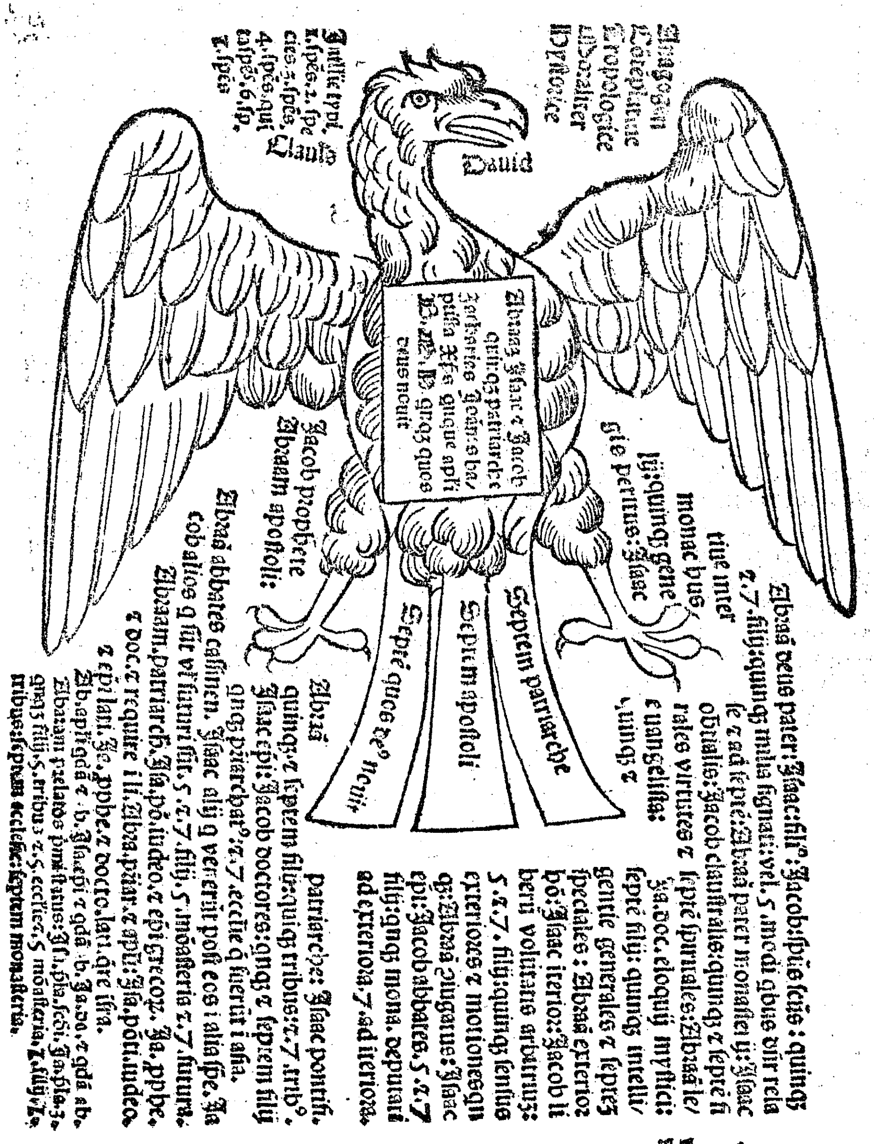

¶ De ſignificatione Sarre: Rebecche: ⁊ Rachelis.

INter magna myſteria que dicta ſunt
de q̃ndecim gradibus. Occurrit ali/
quid q̃d nõ ſit pretereundũ ſilentio: ne ali/
quid minus dixiſſe vel aliter q̃z oportuit:
videamur: ſed reddentes ſingula ſingulis
p̃ tres ⁊ duodecim patriarchas: nõ ẽt triũ
illaꝝ magnaꝝ mulieꝝ vxoꝝ triũ patriar/
charum. Sarre. ſ. Rebecche: ⁊ Rachelis:
damus ſignificatũ: maxime cũ vt filios p̃ce
dũt matres: ita tres ille matres fideliũ po/
puloꝝ habeãt tria quedã deſignare p̃ ſingu
los itellectus: q̃ ſunt i ſinglis gradibꝰ. 12.
vt ita dicã filijs p̃ferẽda: Sʒ ad reveniamꝰ
Myſtoria i Sarra: accipiẽda ẽ aliq̃ bõa ma
trona. In Rebecha aliq̃ bona ꝯtinẽs: i Ra
chele aliqua ſanctimonialis. Moraliter in
Sarra accipiẽda eſt bona operatio: in Re/
beccha lectio: i Rachele iubilatio. Tropo
logice: in Sarra litera prioris teſtamẽti: in
Rebeccha noui: in Rachele regula vel i/
ſtitutio monachorũ. Cõtẽplatiue i Sarra
gratia p̃ueniẽs: i Rebeccha grã coop̃ans:
in Rachele grã ꝯſumans. Anagogice: in
Sarra pars illa ſup̃ne ciuitatis q̃ deſignat̃
in vicis iſrael: in Rebeccha pars illa que
deſignatur in ſuburbanis: in Rachele ipſa
ciuitas. Hec de quinqʒ intellectibus: Sar/
re: Rebecche: ⁊ Rachelis. Lya vero ⁊ due
ancille in alijs accipiẽde ſunt ſignificationi
bus. Scdʒ typicã intelligentiã: diſtinguẽ/
da ẽ plebs: p. 14. ⁊. 14. generatiões: (hoc
eſt:) ab Abrãã vſqʒ ad Dauid: ⁊ a Dauid:
vſqʒ ad trãſmigrationẽ babylonis: ⁊ a trã/
ſmigratiõe babylonis vſqʒ ad Xp̃ʒ. In pri
ma diſtinctione: ſignificatũ Sarre: in ſecũ/
da Rebecche: in tertia Rachelis. Similr̃
in ſecũdo ⁊ in tertio ſtatu. Porro in q̃rta ⁊
quinta: ⁊ ſexta ſpecie: duplicanda ſunt tp̃a
ſʒ ꝯcordiã: ſiue tp̃a p̃mi ſtatus ⁊ tp̃a ſcdi: ſi
ue tẽpora ſecundi ⁊ tempora tertij. Uerum
lʒ tm̃ vt ſciat̃: nõ vtrobiqʒ p̃feratur: q̃ infirmi
intellectus portarẽ nõ poſſunt. Sufficit ãt
de ſeptẽ ſpẽbus typice itelligẽtie: ſi q̃ñ agẽ
dũ ẽ tñ inter fratres: aſſignare tres p̃mas:
q̃ p̃tinent ad p̃prietatẽ triũ p̃ſonaꝝ ⁊ vlti/
mã q̃ ſpectat ad vnitatẽ ſbe. Igit̃ in ſeptia
ſpecie Sarra ſignificat totã ſynagogã: non
quo ad reprobos: ſʒ quo ad electos. Rebec
cha totã eccleſiã ſecũdi ſtatꝰ. Rachel ſimi
liter eccleſiã tertij. Et hoc q̃dẽ de myſte/
rijs triũ p̃iaꝝ mulieꝝ: ip̃aꝝ. ſ. ſimul nõ cũ
alijs in ſignificatione aſſumptis. In his ãt
que de quindecim gradibus in typo pſal/
terij dictã ſunt: illud ſũmope notari opʒ q̃
litera quã trinã eſſe diximus: nõ eſt accipi
enda in numero intelligẽtiaꝝ: q: lr̃a ſim/
plex res eſt ⁊ breuis. Intelligẽtie vero ſpi/
rituales h̃nt ſe ad multa. Quapp̃ trina ipſa
litera q̃ eſt fons intelligentiaꝝ: ⁊ ita valẽs
quo ad hoc in ſingulis: queãdmoduʒ ⁊ in
tribus: ſingula. n. plene hʒ intelligẽtias ip/
ſas: haud minus q̃ʒ tres ſimul: ſm̃ q̃ non
minus poteſt vna p̃ſona deitatis: q̃ʒ ſimul
tres: ſegregãda eſt in ſignificatione pſalte/
rij. Nec inequaliter videri debet: vt q̃nde
cim tm̃ p̃ſonas ad eã generalia myſteria d̃
ſignãda: a cetera multitudine fideliũ ſegre
gatas eſſe dicamus: ſiue in exordio p̃mi
ſtatus: ſiue in exordio ſecũdi: ſiue (quod fu
turũ arbitramur:) in exordio tertij: q̃ñ qui
dẽ ꝯſtat: q̃ ⁊ p̃ illos q̃ electi ſunt in princi
pio p̃mi ſtatus populus iſrael ſm̃ carnẽ:
⁊ p̃ iſtos q̃ electi ſunt in principio ſecundi
oĩs populus chriſtianus ſm̃ ſp̃ũʒ diſſemi/
natus ſit: ⁊ nihilominus p̃ illos q̃ vocan/
di ſunt in exordio tertij: vocãdus arbitra/
mur ad fidẽ reliquias iudeoꝝ ⁊ gẽtiũ. Igi
tur trina lr̃a ſegregata a duodecim intelli/
gentijs: in hoc tm̃modo queſtio manet: q̃
corde decem ſunt intelligentie duodecim.
Sed ſciendũ eſt q̃ ſicut duo ſeniores addi
ti ſunt ſeptuaginta: lʒ nõ eſſent de nume/
ro eoꝝ q̃ aſcenderunt in montem: ⁊ ſicut
Barnabas ⁊ Paulus ſup̃additi ſunt duo
decim apoſtolis: ⁊ tamen non p̃tinent ad
numerum duodecim: quos elegerat domi
nus a principio: ita due inferiores intelligẽ
tie: hyſtorice. ſ. ⁊ moralis: addite ſunt cete/
ris intelligentijs: propter eos qui heredita
tem capiunt ſalutis. His autem duabus ſe

gregatis: ad inſtitutionez fidelium: cetere
omnes intelligentie decẽ ſunt: tres. ſ. ſupe
riores: quarũ prima eſt tropologica: ſecũda
contemplatiua: tertia anagogica: ⁊ ſeptem
ſpecies intelligentie typice: de quibus ha/
ctenus tractatũ eſt: ⁊ in ipſis ꝯſumatum ẽ
ſpeciale myſterium: ⁊ tres q̃dẽ earũ ſigni
ficate ſunt in tribus filiabus Job: ſeptem
vero: in ſeptẽ filijs. Unaqueqʒ autem iſtaꝝ
ſicut ſupra oſtenſum eſt: habet quindecim
proportiones: Simul omnes centumquin
quaginta. Et in iſtis quidem decem oſten
Pſal. duntur magna opera dñi exquiſita in om/
nes voluntates eius. In illis autem duabꝰ
que ſup̃addite ſunt: oñditur homini quid
agere debeat: ⁊ quid cauere. Sed ſi decem
intelligentie diſtinguunt̃ a duabus: cũ ita
ſit: duodecim intelligẽtie: quomodo ſunt
duodecim patriarche: ⁊ duodeciʒ apoſtoli:
nunquid nõ duo patriarchaꝝ ⁊ duo apo/
ſtoloꝝ: nõ pertinent ad myſteriuʒ decacor/
di pſalterij: ꝑtinent inq̃ʒ ⁊ ipſi duo: ⁊ alti/
us aliquid p̃e decem ſignificant. Certe ⁊
enim ſuperius dictum eſt: q̃ aliq̃ñ quinqʒ
viri accipiendi ſunt in myſterio trinitatis:
propter quinqʒ modos relationis: ⁊ maxi
me vt principium oñdatur eſſe pater: prin
cipium filius: principiũ ſp̃ũs ſanctus. Nõ
ſi hoc teneri neceſſe eſt: minus q̃ʒ quinde/
cim viri non ſufficerent ad ꝯſumationem
pſalterij. Si enim in Abraam deſignat̃ pa/
ter: in Iſaac filius: in Jacob ſp̃ũs ſanctus.
Et rurſum in Iſaac pater: in Jacob filius:
in Joſeph ſp̃ũs ſanctus: rurſum in Jacob
pater: in Joſeph filius: in Effraiʒ ſp̃ũs ſan
ctus: ſiue vt hic exigit cauſa concordie. In
Jacob pater: in iuda filius: in Joſeph ſpi/
ritus ſcũs: liquet q̃ nõ ſunt niſi decem q̃/
bus ſacrum cordaꝝ myſteriũ oporteat adã
ptari. Quo circa ſi primũ tenere volumus
ſegregandi ſunt a numero alioruʒ. Leui: ⁊
dan. Si ſecundum. Dan ⁊ Joſeph: Si ter
tium Judas ⁊ Joſeph. Nõ eniʒ leui ſegre
gandus ſit aliquando a numero duodeciʒ
nõ eſt queſtio. Nõ autem aliquãdo debeat
pretermitti dan: oſtendit manifeſte Joan/
nes in eo loco vbi ait. Audiui numerum ſi Apoc.
gnatorum ex omni tribu filiorũ iſrael: vbi
cum veniretur ad cauſam: eo pretermiſſo
ſcriptus eſt Manaſſes. Ergo ⁊ in nouo te
ſtamento eodẽ modo accipiendũ eſt aliq̃ñ
myſteriuʒ trinitatis in Chriſto ieſu ⁊ duo
bus magnis apoſtolis: Petro. ſ. ⁊ Joãne:
quatenus in ipſo vero homine Chriſto ie
ſu: accipiamus ſimilitudinẽ patris. In Pe
tro ipſius filij: in Joanne ſp̃ũs ſancti: in re
liquis autem decem apoſtolis: myſteriũ de
ceʒ cordarũ. Uel certe vt in veteri teſtamẽ
to: aliq̃ñ in Beniamin ſimilitudo filij. In
Joſeph ſpiritus ſancti. Ita in nouo: in Ja
cobo ſimilitudo filij: in Joãne ſpiritus ſan
cti: nimirũ q: ⁊ ibi decem emulati ſunt du
os: ⁊ hic ſimiliter decẽ idignati ſunt aliq̃ñ
de duobus. Ut ergo Joſeph ⁊ beniamin fi
lij Rachelis ſegregari fuerunt quodãmo/
do a ſocietate alioꝝ ſm̃ quid: ⁊ ſicut Jaco
bus ⁊ Joannes (neſcio) quã priuatã gloriã
ſeorſum a ceteris poſtulaſſe a domino: viſi
ſunt: ita vt audientes decem indignarent̃
de duobus: ita aliud eſt quod exigit ſimili/
tudo ipſa pſalterij: aliud quod pertinet ad
decem cordas. Si autem Jacobus ⁊ Joã/
nes, accipiendi ſunt hoc modo cũ Chriſto
in ſimilitudinẽ pſalterij: decem vero reli/
qui diſcipuli in ſimilitudinem cordaꝝ ſm̃
q̃ tria ſunt genera doctoꝝ: decem vero in
telligentie p̃tinentes ad decem cordas q̃s
non videat q̃ʒ decẽter ad ſimilitudinẽ dua
rũ illaꝝ itelligẽtiaꝝ q̃ nõ p̃tinẽt ad pſalteri
uʒ: electi ſunt duo nouiſſimi ap̃li extra nu
merũ illũ ſolẽnẽ. 12. ap̃loꝝ. O vere altitu
do ſapiẽ ⁊ ſciẽtie dei: q̃ʒ icõprehẽſibilia ſũt
iudicia eius: ⁊ inueſtigabiles vie eius. In
mari (inq̃t Dauid:) vie tue dñe ⁊ ſemite
tue in aq̃s multis ⁊ veſtigia tua nõ cogno
ſcent̃. Deduxiſti ſicut oues populũ tuũ in
manu Moyſi ⁊ Aarõ. Sʒ opʒ nos ſʒ ea q̃
dicta ſunt de q̃nqʒ viris ⁊ trina aſſignatio
ne pſalterij: p̃ more noſtro coaptare figu/
rã: vt adducta imagine ipſa pſal. corã oculis
carnis: ſp̃ũales mẽtis oculi (extra poſito:)
vt ita dixeriʒ:) luto ap̃iant̃ ad intellectũ.

Triplex figura ſeu immago pſalterij dicte rei exemplu͂.

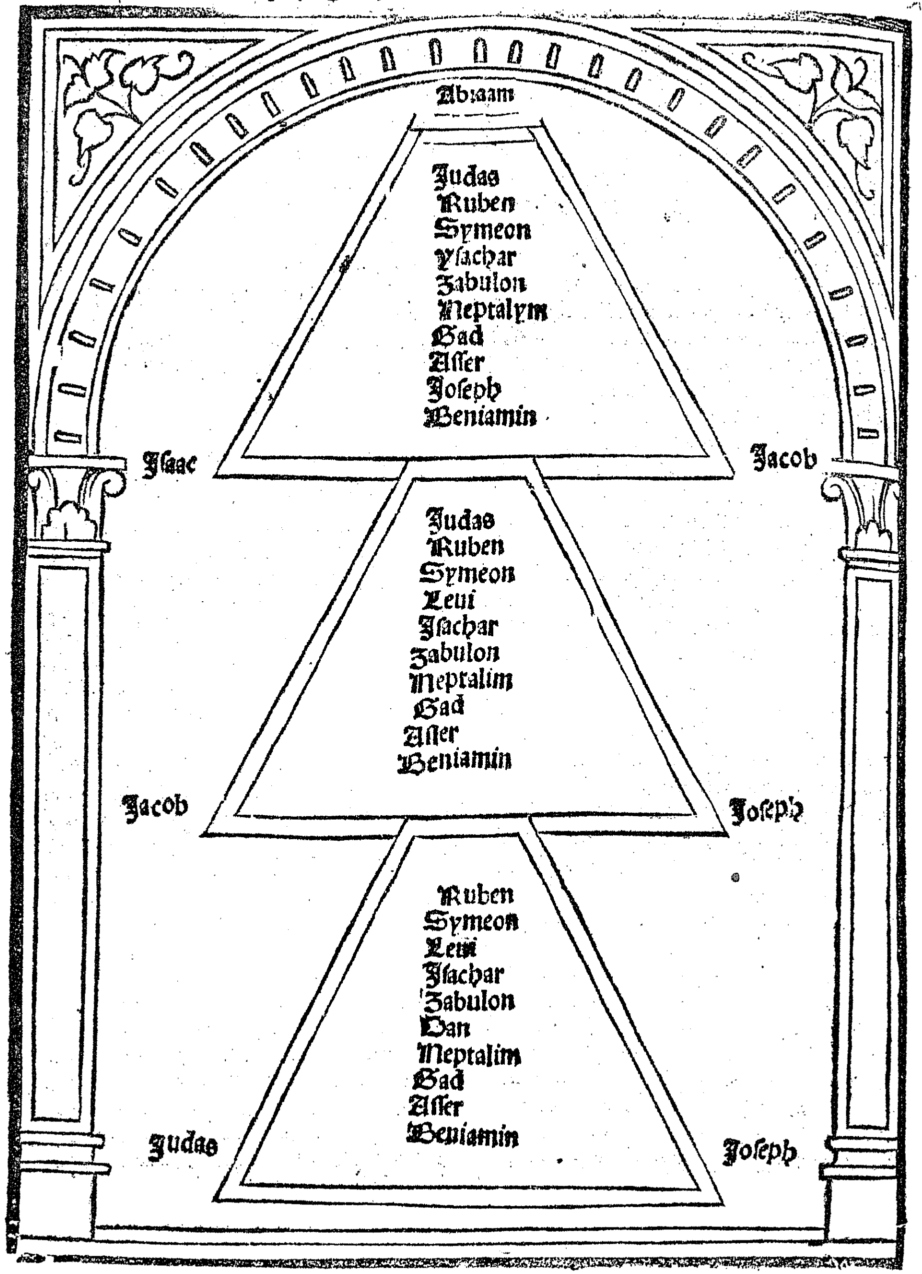

¶ De centumquinquaginta proportioni
bus ſpiritualium intelligentiarum.

NOn fuit propoſiti noſtri intrare per
tot anguſtias viarum dei:⁊ aſſume-
re pennas velut aquile ad cōplenda ea oīa
que dicta ſunt:quia ⁊ plura mihi occurre-
runt in via:que antea neſciebam. Non in-
q͂z ꝓpoſiti noſtri fuit:vt hec de quindeciz
intelligentijs ſeriatim diceremus. Sed q͂
clauem dauid quam habet his qui apit : ⁊
nemo claudit:tetigimus vel ex parte viſi
ſumus aperto hoſtio intraſſe in tabernacu
Apo. lum eius:⁊ perueniſſe vſq͂z ad loca theſau
rorum ſapientie ⁊ ſcientie dei:⁊ tn͂ protuliſ
ſe parum id quod afferre potuimus. Nūc
ergo referentes gratias ei qui electis ⁊ ſeip
ſum libere largit͛ ⁊ ſua:reuertamur ad nos
⁊ electa vna breui ſemita peragamus de re
liquo iter noſtruz:maxime cū in alijs opu
ſculis noſtris:quibus intenti ſumus:gran
dis nobis adhuc reſtat via. De nūero pſal
moruz agere cepimus in hoc ſecūdo libro
ſimul ⁊ propter eum de quindecim gradi-
bus ⁊ decez cordis pro quoꝝ occaſione:ad
cōtemplandaz perfectionē denarij:⁊ quin
denarij numeri(innuente eo qui nos inui
tauit ad conuiuium ſuum)aduolare pſum
pſimus:⁊ vidimus quid ad pſalteriū:quid
ad decem cordas ſeu etiam ad quindecim
gradus pertineat:quemadmodum Jacob
cū duobus filijs ⁊ decez alijs patriarchis:
ſeu etiam homo Chriſtus ieſus cum duo-
bus diſcipulis ⁊ reliquis decem apoſtolis:
habeant in ſe:pſis:huius plenitudinem ſa-
cramenti:vt ipſi quoq͂z videantur eſſe qua
ſi quoddā ſpirituale pſalterium ad vniuer
ſa que diximus deſignāda:iuxta illud pſal
Pſal. miſte. Surge gloria mea:ſurge pſalteriū ⁊c.
Nunc conſiderare libet. Utrū centūquin-
quaginta proportiones que ꝯtinent͛ ſub in
tellectibus iſtis:ſm̄ numerum q̄ndeciz vi
rorum q dati ſunt in exordijs duoꝝ teſta-
mentoꝝ ad tā magnū myſteriū deſignādū
inter quos ⁊ homo Chriſtus ieſus:q nō de
ſpexit fieri omnia ad cōfundendā arrogā-
tiā ꝯtumatie noſtre:ꝑtineant ad quindeci
gradus:⁊ ſi ita eſt:que ſit cauſa taz archani
tamq͂z venerandi myſterij. Qđ autem ita
ſit ſatis eſt ad modum digeſtū in ſupraſcri
ptis. Si enim decem ſunt intelligentie per
tinentes ad pſalterium ⁊ vnaqueq͂z recipit
ſingulum per ſingulum ipſius de quo agi
tur teſtimonium:non poſſunt decem ipſe
intelligentie non oſtendere centūquinqua
ginta proportiones:quibus ⁊ quindeciz ꝑ
ſone aſſumpte ſunt i cauſa myſterij. Et.n.
ſi de tropologica agit͛:quindecim ꝓportio-
nes habere ꝯſtat. Si de cōtemplatiua ſimi-
liter:⁊ ſic de ceteris. Ita tn͂ vt magis tres
mulieres vxores patriarchaꝝ:q͂z ipſi aſſu
mantur ad completionem huius nume-
ri:vt videantur duodecim ⁊ duodeciz: ve
lud a matribus generari. Uerbi grā. Tro-
pologica intelligentia hz quindecim pro-
portiones:harum tres que conſtant in lite
ra vtriuſq͂z teſtamēti:⁊ myſterijs eccleſie:
ſignantur in Sarra: Rebeccha: ⁊ Rache
le. Duodeciz vero intelligentie intellectus
ſpiritualis in duodeciz filijs. Et nota ꝙ li
tera q̄ſi muliebris res eſſe videt͛: q͂ īfirma:
ſpūales vero intellectus viridē magis req
rūt aīuz:⁊ fidei integritate robuſtū. Cauſa
vero myſterij:illa eſt qua nūerus iſte q ex
tribus ꝯſtat iubileis:q̄daz occultiſſima dei
arte:pene vniuerſa cōplectit͛. Quo circa ſi
plenitudinē cauſe ꝓ dono oīpotentis dei:
aſſignare ꝯtendimus:facere id neq͂q͂z poſ-
ſumus:ſi cauſaꝝ diuerſitas dat͛ obliuioni.
Qđ.n.pſalteriū hz decē cordas:illud cā ē
qđ due.12.intelligētie:neq͂q͂z ꝑtinent ad
gaudiū pſalmoꝝ:ſz magis:ad penitētie lu-
ctū q ꝓponēda eſt neophitis:⁊ nup de va
nitate ſeculi ꝯuerſis: Qđ āt.15.ſunt gra-
dus quoꝝ ꝓpria cātica hn̄tur:(vt iā dixi-
mus:)in libro pſalmoꝝ:⁊ ꝙ ſz eundez gra
duū numerū.15.noiatos viros accepim⁹
ad ſacrū miſteriū intimādū:illud cauſe ē:
ꝙ vnaqueq͂z res cui iminet hoc myſteriū:
ita vſq͂z ad quindenariū numerū pōt in iā
dictis intellectibus ꝓpagari : vt vltra eū-
dem terminum non ꝓcedat. Uerbi gratia.
Moyſes ⁊ Aaron eduxerunt filios Iſrael

de terra egypti. Secūdū ꝯcordiā reqrunt
duos in principio ſecūdi ſtatus: ⁊ duos in
principio tertij. In pricipio ſecūdi ſtatus:
Paulū ⁊ Barnabā q̄ ꝓceſſerūt fideles ꝑ/
dicādo: vt oſtēderēt eis viā q̄ relicta ſinago
ga: intrarēt ad deſerta gētiliū. In principio
tertij ſtatus cognoſcet in tpe ſuo. Ecce ha
bemus tres gradus hyſtorice Moyſes: ⁊
Aarō ſignificāt aliquos viros fideles q̄ cō
Pſal. uenerūt in vnū: ⁊ dāt opaꝫ liberare inopē d̄
manu fortioris eius. e. ⁊. pa. adi. eū. Mora/
liter aarō ſignificat bn̄ opantē. Moyſes vi
rū morigeratū orōni. inſtātē: q̄ q̄ſi duo fres
boni dū bn̄ ꝯueniūt ſibi i actione ⁊ orōne li
berāt affectiones animi a ꝑtāte vitiorū ⁊
amouēt illas a carnalib⁹ deſiderijs q̄ mili
tāt aduerſus aiaꝫ: ⁊ p aſpaꝫ viā q̄ ducit ad
vitā: ꝑducūt illas ad trāqllitatē mētis. Tro
pologice Moyſes ſignificat doctorē ſpūa/
lē: Aarō virū ſcolaſticū hn̄teꝫ linguā erudi
tā. Qui duo dū ſibi ꝯueniūt in vinculo pa
cis: vt qd̄ vnus intelligit: alter loquat̄: eri/
piūt ſpūales intellectus: ⁊ eos qbus datuꝫ
ē poſſe capere a ꝑtāte hereſuꝫ: ⁊ p multos
ſcribēdi labores ꝑducūt illos ad notitiā ve
ritatis. Cōtēplatiue Moyſes ⁊ Aarō ſigni
ficāt duos aliquos ſpūales viros degētes i
ſolitudine: quales fuerūt Helyas ⁊ Helyſe
us: quoꝝ vnū amor dei rapiebat ad aſtra:
alteꝝ amor ꝓximi cōpellebat ꝑeſſe multitu
dini filioꝝ ꝓphetaꝝ. Quaſi. n. vita Moy
ſi ꝑtinere viſa ē ad amorē dei: vita Aarō ad
amorē ꝓximi: q2 alter eoꝝ intēdebat ad di
uina: alter ad humana. Porro hec duo da
ta liberāt ſpūales viros iſrael gerētes i va/
ſculis cordiū virtutes ſpūales: a ſeruitute
egyptioꝝ: vt non p adulationes ⁊ fauores
humanos pereāt inter homines ſeculares
ſed potius trahant̄ in ſolitudines mona/
ſterioꝝ: vt ibi exerceant virtutes ſuas: vbi
ſolus amor dei ⁊ religioſoꝝ fratrū charitas
ē in cauſa: ſine qua (teſte apl̄o) ocioſa ſunt i
oī hn̄te quecunqꝫ alia ſint dona ſpūs ſcti.
Scientes qm̄ qui ſic pugnant cōtra vitia
cito ꝯſequunt̄ p2mium pacis. Et notādū
ꝙ in morali itellectu agit̄ de pugna corpo
ralium vitioꝝ. In tropologica de pugna
hereſum. In contemplatiua: de pugna ſpi
ritualium impugnationum diaboli. Et il
la quidem pugna que pertinet ad moraleꝫ
deſignata eſt in tranſitu maris rubri: illa
que pertinet ad tropologicum in tempta/
tione deſerti: que autem ad contemplati/
uum deſignātur in acerrimis bellis Phy/
liſtinorum. Secundum anagogen Aaron
q̄ interpretatur mons fortitudinis: ſigni/
ficat filium: Moyſes ſpiritum ſanctum:
filij iſrael qui erant in egypto ſignificant fi
lios ſpiritus ſancti: qui ſunt in hoc mūdo
⁊ affliguntur ab his qui nati ſunt ſm̄ car/
nem: liberant autem eos ab egyptijs: ⁊ p
aſpera heremi ducunt ad terraꝫ promiſſio
nis: quia per mortem ⁊ ignem purgatori/
um perducunt ad requieꝫ. Hec de quinqꝫ
intellectibus. Quid de ſeptem?

De ſeptem intellectibus ſpiritualibus. Prima ſpecies

In ꝑma ſpecie typici itellectus moy
ſes ſignificat prophetas: Aarō ſacer
dotes. Egyptus multitudinem carnaliuꝫ
iudeorum qui zelabant legem ſm̄ literam:
⁊ ſacrificia que ſe dominus deteſtari fatet̄.
Filij iſrael viros ſpirituales quales erant il
li qui morabantur in Bethel ⁊ Jerico: q̄
quidē ad exempla ⁊ admonitionē Helye
⁊ Helyſei diſcedentes a conſortio carnalis
ſynagoge aſpirabāt totis viribus ad ſocie/
tatē iuſtoꝝ. In ſecūda ſpecie Aarō ſignifi/ Secunda ſpecies
cat ſacerdotes eccleſie: Moyſes doctores:
filij iſrael q̄ ad vocē Moyſi ⁊ Aarō reliq̄/
rūt egyptū: ⁊ itrauerūt in deſertū: deſignāt
illos pios xp̄ianos q̄ relicta voluptate car
nis: ꝯferūt ſe ad ꝯſortiū canonicoꝝ regula
riū: qbus eſt votū viuere in caſtitate ⁊ ab/
ſtinere ſe a carnalibus ꝯcupiſcētijs q̄ mili/
tāt aduerſus aiaꝫ. In tertia ſpecie moyſes Tertia ſpecies
ſignificat viros ꝯtēplatores: Aarō quoſdā
ſpirituales abbates ꝑtinētes quidē ad ter
tiū ſtatū: ſed nō exptes a labore ſecundi. i.
illos ꝯtemplatores ⁊ abbates qui ſunt vel
erūt velut in itenere intrandi in tertium

ſtatū: ſicut erāt apl̄i in introitu ſcd̄i. Filij āt
iſrael q̄ tranſeūt in deſertū: ſunt illi fideles
q̄ ꝓuocati monitis ⁊ exēplis ſpiritualium
patrū: relicta vanitate ſeculi igrediunt̄ mo
naſteria. Reliquę tres ſpecies fiūt p coadu
nationem: ſicut ſupra diximus cū ageretur
Septi. ſpecies de Ancilla ⁊ Libera: ita vt in Aaron acci/
piant̄ priores: in Moyſe iuniores. In ſepti
ma ſpecie Aaron ſignificat pōtifices iudeo
rū: epiſcopos ⁊ abbates primi ⁊ ſcd̄i ſtat⁹.
Moyſes prophetas ⁊ doctores ⁊ ꝯtempla
tores ſimr̄ primi ⁊ ſcd̄i ſtatus. Filij iſrael q̄
relicta egypto trāſeūt p deſertū ituri i ter
rā ꝓmiſſionis: deſignant oēs electos vtri/
uſqꝫ ſtatus qui p ſucceſſionē itraturi ſunt
in illā parteꝫ que erit in tertio ſtatu: vt ha/
beant plenarie qd̄ in primo ⁊ in ſcd̄o ſtatu
aliqui guſtauerūt ſm̄ partē. Uerū hoc nos
dicere coegit ꝑfectio quindenarij numeri:
vt ſciremus que cauſa ſit: vt ex tribus ma/
gnis patriarchis duodeciꝫ viros: ⁊ ex eis
oē ſemen iſrael: is q̄ fecit oīa ſm̄ ꝯſiliū vo/
luntatis ſue: ac ſi ex qbuſdā fontibus deri/
uare voluerit: ita vt ſm̄ ꝙ duodeciꝫ fuere
patriarche: ita ſint nihilominus ⁊ duode/
cim tribus. Qui. n. poſſet numerare multi
tudinē filioꝝ iſrael: poſſet dinumerare ver
ba que de taꝫ multiplicibus rebus: ſub qua
libet duodecim intelligentiaꝝ: ꝓcedūt di/
Pſal. cēte de hoc ipſo Dauid. Magnus dn̄s no
ſter ⁊ magna virtus eius ⁊ ſapientie eius
nō eſt numerus. At ne qs putet non ēe ge
nerale qd̄ dicimus de intelligētijs iſtis: ali
ud quoqꝫ ꝓducemus exemplū. Precepit
deus filijs iſrael ſeruare ſabbatuꝫ ſingulis
hebdomadis: ſꝫ quē ritū: etiā ſeptimū mē
ſeꝫ ⁊ ſeptimū annū cuſtodiri precepit. Ar/
bitror auteꝫ ꝙ idcirco regem ſabbati iſmē
ſe ⁊ anno ſeptimo obſeruādū mādauit: q2
hoc cerimoniale mandatū ſm̄ ſupficiem li
tere: nec ſecūdus nec terti⁹ recepit ſtatus:
nimirū q2 nō illa ꝑtinēt ad ꝯcordiā: que in
iūcta fuerūt filijs iſrael: ſꝫ illa que facta ſūt
a dn̄o in tpibus ſuis: q̄uis ⁊ i populo xp̄ia
nō reputent̄ in ſabbata dies feſti: ⁊ in ordi
ne monaſtico: hore qbus vacāt monachi
lectioni. Igit̄ trinitas litere: vel eo vel iſto
modo accipiat̄. Uerumtn̄ ſm̄ ꝯcordiā: ſab/
batum habuerūt filij iſrael: cū intrarēt ter
raꝫ ꝓmiſſionis. Sabbatū habuerūt xp̄iani
cū data fuit pax eccleſie: in diebus ſancti io
annis euangeliſte. Sabbatū habituri ſunt
adhuc fideles: cū ꝯſumato labore ꝑdicatio
nis ſue: dabit̄ eis pax a laboribus ſuis. Sa/
ne ſm̄ hyſtoricā intelligentiā: diem mēſeꝫ
vel annū ſeptimū ſeruare: ē aliqn̄ feriari ab
actionibus mūdi: vt ſalteꝫ in diebus feſtis
vatent q̄ dicunt̄ xp̄iani: pſalmis ⁊ medita
tionibus diuinis. Secundū moralē intelle
ctū: ille optime ſeruat ſabbatū q̄ relicta va/
nitate ſeculi ꝯuertit ſe penitus ad ſeruitiū
dei. Porro ſm̄ tropologicā ſabbatū ſerua/
re eſt ceſſare ab obſeruatione legis ſm̄ lite
rā: ⁊ ſeruare legeꝫ: ſm̄ ſpiritū: vbi enim ſpi
ritus dei ibi libertas. Cōtemplatiue autēꝫ
ſabbatizare eſt de ꝑfectione vite laborioſe:
tranſire ad vitā ocioſam. Anagogice vero
ille ſabbatizat q̄ ſolutus mole carnis rege
ſcit in pace. Hec de quinqꝫ itelligētijs. In
prima ſpecie intelligentie typice: ſabbatuꝫ
habuerūt filij iſrael: qn̄ abolita ſeruitute le
gis: acceperūt ſpiritū adoptionis. In ſecū
da ſpecie ſabbatizabūt xp̄iani cū ꝯſumato
labore huius ſecūdi ſtatus quē ſuſtinēt ele
cti pp verbū crucis: rebelles quoqꝫ iudei
ꝯuertent̄ ad deū. In ſabbatū habebunt hi
q̄ in fine ſeculi ꝯuertent̄ ad deū: cū ꝯſuma
tis vniuerſis ꝑſecutionibus ſathane: dabit̄
pax in toto orbe terraꝝ. Puto āt ꝙ pp ea
erit in ſexto tpe duplex tribulatio: ⁊ reges
poſt ꝑmā: ⁊ reges poſt ſecūdā: vt q̄ſi duo
gomor colligant̄ i ſexto die ad ꝯſumationē
myſterioꝝ: ne iteꝝ laborare cogerēt̄ in ſab
bato. Erit ergo ſecūdū ſabbatū poſt ſextaꝫ
tribulationeꝫ: que fiet p gentes infideles i
tpe ſexto. Tertiū poſt aliā tribulationē que
ſequet̄ ſub eodē tpe ſexto: ⁊ durabit (vt pu
tat̄:) in ſexſenis menſibus aut ſeptenis. De
quo vꝫ tertio ſabbato: videt̄ dicere ſcriptu
ra. Erit menſis ex mēſe ⁊ ſabbatum ex ſab/
bato. Hāc poſterius tribulationis ſenariā:
(vt ita dixerim) fatigationem deſignauit la

Gen. boꝛ ille iacob: qñ poſt ſeptem ⁊ ſeptem annos ſeruitutis ſue: nato ſibi Ioſeph: decreuit reuerti ad patriã ſuã: ⁊ tñ renouato pacto: ſeruiuit rurſum ꝓ gregibus annis ſex. Sed ⁊ templũ dñi prius edificatũ a Salomone ⁊ deſtructũ a rege Babylonis: ceperunt quidem reedificare ſecũdo filij tranſmigrationis: ⁊ pauloꝑoſt deſtiterunt: deinde accepta licentia edificandi in ſex continuis annis conſumationem accepit. Quocirco ſicut puto: quẽadmodũ prius ſtatus poſt longum laboꝛem meruit habere breue ſabbatum: ⁊ ſecundus poſt longum ſimiliter laboꝛem nihilominus breue ſabbatum habiturus eſt: ita ediuerſo tertius ſtatus: breuis quidem tempoꝛis ⁊ ſi non breuis laboꝛis: tranſitum habiturus eſt: ſabbatum autem integrũ ⁊ ꝑfectum. Et de his pro loco ſatis dictũ. In quarta autez ſpecie typice intelligentie: accipiendi ſunt ſimul greci cũ his qui crediderũt ex circunciſione: quia ⁊ ipſi acceperant legem qñ Chriſtus venit in mundũ: a quibus eos ſabbatizare iubet Paulus in epiſtola ſua que intitulatur ad galathas. In quinta ſpecie accipiendi ſunt latini cũ eis qui crediderũt ex circunciſiõe tanq̃ filij cũ patribus ſuis. Secũdũ q̇ ⁊ Sarra ſignificat ſimul vtrunq̃: vnã .ſ. iuſtoꝝ eccleſiã a tp̄e ipſius Sarre: vſq̃ ad finem ſecũdi ſtatus in quo ⁊ accelerat partus eius. Siquidem ꝯceptus eius in aduẽtu dñi: partus: vel in tp̄e vel circa tempora antichriſti. Erit autem ⁊ illi ſabbatum poſt tribulationem quam facture ſunt gentes infideles: qñ ⁊ dñiuz babilonis diſſipabitur ⁊ erit diſſipatum in eternum. In ſexta ſpecie iungendus eſt populus tertij ſtatus: cũ populo ſecũdi: vtpote qui ſub vno nouo teſtamento ſimul dimicant: licet ille vltimus velut in vna hoꝛa: vt vnũ accipiãt premiũ retributionis eterne. Et ſm̄ hoc illud tẽpus accipiendũ eſt ſabbatũ: quod tertiũ diximus a duobus. In ſeptima ſpecie habiturus eſt ſabbatum generale populus dei: reſpectu ſex etatũ mundi: ⁊ vtiq̃ illud ſabbatũ de quo dicit apoſtolus. Relinquetur ſabbatiſmus populo dei. Et ſi bñ reminiſcimur. 15. modis aſſignatũ eſt myſteriuz ſabbatoꝝ: q̃tenus ꝑ tria ſiue ꝑ quatuoꝛ exẽpla que data ſunt a nobis: diſcat lectoꝛ aperta ianua intrare in tabernaculũ dei ſui: ⁊ tã grataner q̃ gratis haurire in gaudio de fontibus ſaluatoꝛis: dicente dño Samaritane. Qui bibit ꝺ aqua hac: ſitiet iteꝝ: Qui autez biberit de aqua quã ego dabo ei: fiet in eo fons aque ſalientis in vitã eternã. Psal. Ut aũt repetamus ꝓpoſita: quõ ex tribus patriarchis orti ſunt duodeciz filij iſrael: ita ex trina ꝯcoꝛdia litere oriunt̄ duodeciz ſpirituales intellectus. Et q̃õ ex duodeciz filijs iſrael ꝓceſſerũt duodecim tribus quarũ multitudo ſicut arena maris: ita ex duodecim intelligentijs innumere expoſitiones oriunt̄: adeo vt prius mũdus deficiat: q̃ poſſit moꝛtalis homo tante plenitudinis exhaurire ꝓfundũ. Uerũ q̄ ſm̄ q̇ decem ſunt coꝛde pſalterij: decẽ ſunt intelligentie: q̄bus cõprehendimus plenitudinẽ quandã opeꝝ ⁊ donoꝝ dei: ꝑp ea vnaqueq̃ iſtaꝝ vſq̃ ad quindenariũ numerũ: propagat̄: ita vt ſimul oẽs res vel modi de quibus agit̄ ſint. 150. q̄ ⁊ ſi verba litere mutant̄: idẽ tñ numerus in his que deſignata ſunt: manet. Neq̃ eniz plures ſunt aut pauciores ſpecies: de quibus agit̄ in tropologica intelligentia q̃. 15. aut plures virtutes de q̄bus agitur in cõtemplatiua q̃. 15 ⁊ ſic de ceteris octo. Q̄ꝺ ſi decem ſunt ipſe intelligẽtie: ⁊ vna queq̃ habet quindeciz proportiones: liquet q̇ ⁊ decies quindeci ⁊ quindecies decem ꝓportiones ſunt: ac per hoc decem coꝛde: ⁊ quindeciz gradus: ⁊ pſalmi numero. 150. Ut autẽ agamus aliquid de via huius exilij ſm̄ terminum quindecim graduũ ⁊ numerũ decem coꝛdarum ⁊. 150. pſalmoꝝ: libet ꝯſiderare generationes a principio ſeculi vſq̃ in finez: vt ſciamꝰ illud qꝺ ait pſalmiſta. Magnus dñs ⁊ magna virtus eius ⁊ ſapie eius non eſt numerus. Psal.

Q̄ꝺ ſꝫ myſteriũ pſalterij dinumerãde ⁊ aſſignande ſint generationes ſeculoꝝ.

Si enim numeramus ꝑ oꝛdinẽ generationes ſeculoꝝ incipientes ab adã qui primus oĩum parens fuit in ſingulis pene decadum generationũ inuenit̄ principiũ: ⁊ vbiq̃ manifeſtũ ⁊ lucidũ ſacre myſterium trinitatis. Q̄ vero non ſunt plures trinitates ſed vna: nõ opoꝛtebat ſingulum gradum habere tredecim perſonas: vt quaſi in tribus primis aſſignaretur myſteriuz trinitatis: in decem autem ſequentibus: decez ꝑfectiones ſm̄ q̇ tria ſunt coꝛnua pſalterij ⁊ decem coꝛde: ſed in vno tm̄ gradu ſuperſunt tres in quibus aſſignet̄ principaliter myſteriũ trinitatis: ⁊ oñdatur q̄ tres ſunt tm̄ q̄ operant̄ ſimul oĩa in oĩbus. Pater: verbũ: ⁊ ſpũs ſcũs. Et q̄ ſunt illi? Abraam: Iſaac: ⁊ Jacob. Lꝫ enim Adã penitentiã verã egiſſe credat̄ de reatu ſuo. Lꝫ Noe deus ipſe iuſtũ fuiſſe teſtet̄: nuſq̃ tñ legit̄: dixiſſe deus. Ego ſum deus Adã. Ego ſuz deus Noe: ſed ego ſum deus Abraam ⁊ deus Iſaac ⁊ deus Jacob. Uerũ ⁊ ſi tres ipſi ſuꝑſunt tm̄: q̄ tñ nõ poſſunt preſcribi ſingulis decadis: vt ita iuenia t̄ i ſingulis gradibus: quomodo deus vbiq̃ eſt: opoꝛtebat in alijs ꝑſonis id ipſum qꝺ in Abraã ⁊ Iſaac ⁊ Jacob in ſingulis gradibus apparere vt in oĩbus preſto ſit myſteriũ ſalutis noſtre: nequis putet ſic manere deũ i vna aliqua priuata manſione iuſtoꝝ: vt nõ poſſint frui alij pñtia viſionis illius. Igit̄ ⁊ ſi in illis tribus manifeſtius q̃ in ceteris ſacrum myſterium ꝯtinet̄: nihilhominus tñ ꝯtinetur in ſingulis gradibus: quemadmodum ⁊ in tertio: cui ipſi preſunt: ⁊ in oĩbus vniformis ꝑſonaꝝ numeꝝ numerꝰ ad ſupplementũ miſterij reperit̄. Miro autem modo actum eſt: vt tres perſone prime ſubſequentis decadis: finis eſſet decadis ꝑcedẽtis: ſm̄ q̇ Zacharias ſacerdos: ⁊ Joannes baptiſta: ⁊ homo Chriſtus ieſus medij fuerunt inter vtrunq̃ teſtamentũ: ita vt ſub eis ꝯſumaret̄ tempus legis ⁊ inciperet gratie. Unde ⁊ lapis angularis dictus ẽ Chriſtus: q̄ ſic obſeruari in ſe voluit apparentibus precepta legis: vt tñ ipſe per ſeipſum colligeret aliquot diſcipulos: q̄bus inſinuderet gratie libertarẽ: mittens illos ꝑ vniuerſum mundũ predicare oĩbus gentibus ⁊ baptizare illas in nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpũs ſci. Ita ãt tres ꝑſone ipſe que ſuꝑſunt a numero decadaꝝ: ⁊ ſegregate eſſe videntur a ceteris in myſterium trinitatis extimande ſunt. quaſi ſi in oĩbus gradibus inueniri queant: ⁊ tñ a nullo teneri poſſint: quatenus cuz agimus de primo gradu tm̄ in principio eſſe putent̄ ⁊ nõ in fine: ⁊ cuz agimus de ſecũdo ſimiliter. Uerbi gratia ab Adaz vſq̃ ad Arphaſath q̄ fuit nepos Noe: ſunt duodecim generationes. In harũ ãt principio ⁊ in fine: habet̄ myſteriũ trinitatis. Cũ tñ agit̄ de iſto gradu nõ ẽ querendũ ipſiuz myſteriũ in fine earũdẽ generationũ: ſꝫ in principio. Diximus ãt q̇ vltime tres generationes accipiẽde ſunt pro fine ⁊ ꝓ principio: ſicut homo Chriſtus ieſus: ioãnes baptiſta ⁊ Zacharias pater eiꝰ. Qua ꝑp cũ tranſimus ad ſecũdũ gradũ nõ ẽ incipiẽdũ a filio Arphaſath ſꝫ a tertia añ ſe generatione: hoc eſt a Noe auo ſuo. Siq̄dẽ a Noe vſq̃ ad iacob. 13. generationes fuere. Tot .n. neceſſarie erãt ad ꝯſumationẽ myſterij. Q̄ꝺ ãt ab adã vſq̃ ad arphaſath nõ ſunt. 13. generationes: ſꝫ. 12. ideo ſcũz ẽ: q̄ Abel ꝓ quo poſuit deus aliud ſemen eue: a quo proceſſerũt filij dei: vice vniꝰ generationis accipiẽdus ẽ. Fcũz ẽ ãt hoc cauſa magni myſterij ꝑtinẽtis ad rẽ: de qua ꝓut deus donauerit in ſequẽti dicemus: Si ãt tres generationes vltie in ſingulos gradibus iterãde ſunt: liquet q̇ decẽ tm̄ ſunt generationes: que determinãt ſingulũ gradũ: tres ãt addunt̄ de ſequẽti ad cõplendũ ſacrũ myſteriũ: ⁊ rurſuz repetũt̄ eedẽ tres ſcribẽde ꝑme i gradu ſuo: vt ꝑme ſicut iaz dixi ⁊ vltie eſſe videant̄: nimirũ q̄ ⁊ deus ipe dicit: Ego ſum. A. ⁊. ω. ꝓcipiũ ⁊ finis. Si .n. aſſignamus in adã ⁊ duobus filiꝰ eiꝰ myſteriũ trinitatis: qꝺ eſt ſimile pſalterio decẽ coꝛdaꝝ hñti in ſe coꝛnua tria: tunc in ſimilitudine decem virtutũ que ſignificantur in decem coꝛdis: accipiende ſunt decez Apoc.

ſubſequentes generationes:quaꝝ oīuꝫ no
mina in ſequēti ſcribemus. Igit̃ in pͥmo
gradu accipiēdus ē Adā cū Abel ꝛ Seth
in myſteriū trinitatis:ꝛ tūc Noe: Sem ꝛ
Arphaſath accipiēdi ſunt in ſimilitudine
triū vltimaꝝ cordaꝝ:illaꝝ.ſ.triū cordaꝝ di
co que ſignificant fidem:ſpem. Charitatē
quatenus ꝛ ī hoc ipſo ſimilitudo ipſius tri
nitatis ineſſe ſm̄ aliquid videat̃:qꝛ iſte ſūt
ille tres virtutes ſine quibus deus trinitas
haberi nō poteſt. Porro ī ſcd̄o gradu Noe
Sem ꝛ Japhet:gerūt myſteriū trinitatis.
Decem aūt generationes que ſequuntur a
Sale filio Arphaſat vſqꝫ ad iacob: gerunt
typum decē virtutū ꝛ ſic de ceteris. Sed ꝛ
hic cauſa myſterij vite Arphaſath poſitus
eſt: Japheth:qđ quare factū ſit: apparebit
inferius cū agimus de tertio gradu: nimi
rū qꝛ ꝛ in tertio celo agnoſcunt̃ myſteria.
His āt vice prefaciūcule:neceſſario preliba
tis:ad retexendam huiuſcemodi telā gene
rationis veniendū eſt:vt ſingula oñdi que
ant infra limites ſuos.

¶ Adā q fuit pͥmus parens ꝛ radix hu
ius linee primitiuus genuit Abel queꝫ oc
Gen. cidit Caym.ꝛ Seth de quo ait mater. Po
ſuit mihi deus aliud ſemē ꝓ Abel quem
occidit Cayꝫ. Significat āt Adā ī hoc my
ſterio:eū a quo oīs paternitas:in celo ꝛ in
terra nominat̃. Juſtus Abel q pro iuſtitia
ſua occiſus eſt a fratre ipſo:paſſū ꝫ a fratre ꝓ
iuſtitia ſcriptū. Seth q datus eſt matri:vi
ce Abel:eū de quo ait filius tpe paſſionis
ſue. Ego rogabo patrē ꝛ aliū paraclitū da
Joan. bit vobis. Ecce ī his tribꝰ ſimilitudo pſal
terij:noīa aūt eoꝝ q id ſignificāt qđ decem
corde:ſunt iſta. Primus Henos:ſecundus
Cayna:tertiꝰ Malaleel:qͬtus Jareth:qn
tꝰ Enoch:ſextꝰ Mathuſalē:ſeptimus La
mech:octauꝰ Noe:nonus Sem:decimus
Arphaſat. Hec in pͥmo gradu:in ſecūdo
autem ſic. Noe vir iuſtus q fuit pater oīuꝫ
ſuccedentiū populoꝝ:oēs.n.q nō fuerūt fi
lij eius mortui ſunt ī diluuio:excepta vxo
re ſua:ꝛ vxoribus filioꝝ eius:ſignificat de
um patrē q fecit ꝛ regit fabricā totius mū
di. Seꝫ vero de cuius ſemine natus ē chri
ſtus ſm̄ carnem ꝛ populus iudeoꝝ:ſigni
ficat ipſuꝫ xp̄ꝫ q ē pater xp̄ianoꝝ. Japhet
in cuius ſemine effuſa eſt gratia ſpiritus ſci
ꝛ de quo electa eſt eccleſia que eſſet ſponſa
xp̄i:ſignificat ſpūꝫ ſanctū:qui apparuit in
ſpecie colūbe:vt eius ſpecialē ſimilitudinē
habere oñdat̃ eccl̃ia:iuxta qđ in cāticis ſcri
ptū ē. Una ē colūba mea. Et bñdictū ē in Can.
bñdictione dilatet deus iaphet ꝛ habitet i
tabernaculis Sem:qꝛ ſpōſe eſt ingredi do Gen.
mū viri ꝛ habitare in ea:ſm̄ qđ ꝛ Rebec
cha de lōge veniens ad virū ſuū intrauit ꝛ
habitauit in tabernaculo Sarre. Ecce ꝛ ī in
his ſimilitudo pſalterij. Nomina aūt eorū
q id ſignificāt qđ deceꝫ corde ſunt iſta. Pri
mus Saleꝫ:ſecūdus Heber:tertius Pha
leg:quartus Ragau:quintus Seruch:ſex
tus Nachor:ſeptimus Thare:octauꝰ Abra
aꝫ:in tertio gradu Abraā:nonus iſaac:deci
mus Jacob. Pater credētiū:ſignificat de
uꝫ patrē: Jſaac filiū: Jacob ſpiritū ſcū. Hic
iā locus eſt vt nos abſoluamus a ꝓmiſſo.
Cur ī pͥmo gradu Abel:q fuit extra line
aa:ſignificauit filiū. Seth vero frater eiꝰ q
mānet in lineā:ſpiritū ſanctū:ī ſecūdo e di
uerſo: Sem q manet in linea ſignificat fili
um. Japhet q manet extra lineā q fuit fra
ter ipſius: Sem ſpiritū ſctūꝫ. Jn tertio iſa
ac ſignificat filiū:iacob filiꝰ eius ſpūꝫ ſcūꝫ:
ꝛ vterqꝫ manet in linea. O magnū myſte
riū:in pͥmo gradu oñdit̃ ꝙ filius ꝛ ſpūs
ſcūs ꝓcedūt a patre:ſed tñ ſolus is q ſigni
ficat ſpūꝫ ſcūꝫ:manet in linea:qꝛ tpe pͥmi
ſtatus:filius manebat occultus ꝛ quotti
die in myſterio mactabat̃ ꝛ neſciebat̃:đ ſpi
ritu aūt ſcō:manifeſtius loquebant̃ ſcriptu
re:maxime in ꝓphetis ꝛ oñdat̃ manifeſte
operari cū patre:ꝛ ſi carnalis ille populus
nō intelligeret que legebat: Jn ſcđo oñdit̃
illud idē.i.ꝙ vterqꝫ ꝓcedit a deo patre:ſꝫ
tñ vterqꝫ manet:qꝛ ꝛ ieſus agnitus eſt: in
hoc ſecūdo ſtatu ꝙ ſit filius dei ꝛ ſpūs ſan
ctus ꝙ procedebat a patre. Manet autem
hic in filio linea generationū:qꝛ in populo
latino ad queꝫ miſſus eſt: Petrus q typū
tenuit

tenuit paſſi xp̄i:potius q̄ꝫ in greco:ad quē
iuit Joannes q ſignificat ſpūꝫ ſcūꝫ: manet
ſucceſſio patriarchaꝝ: q̄tenus vnigenitus
dei q tpe pͥmi ſtatus non ſuſcepit honorē
ab illo poplo:ſuſciperet ab alio ī ſecūdo:di
cente ipſo. Neqꝫ enim pater iudicat quen
q̄ꝫ:ſed oē iudiciū dedit filio:vt oēs honori
ficent filiū ſicut honorificant patrē. Por
ro ꝙ in tertio gradu Jacob q ſignificat ſpi
ritū ſcūꝫ:ꝓceſſit ab Jſaac ſignificat id qđ
greci negant ꝓcedere.ſ.ſpūꝫ ſcūꝫ a filio ꝛ
ꝛ dari ab eo ſicuti ꝛ a patre ꝙ tñ hoc ī ter
tio gradu potiuſq̄ꝫ in pͥmo ꝛ ſecūdo deſi
gnatū eſt. Qꝛ vꝫ in tertio ſtatu ſeculi veri
tas ſacramenti huius manifeſte grecis ꝛ la
tinis:iudeis:ꝛ gentibus innoteſcet: ꝯfiten
tibus vna voce ac dicentibus eſſe ieſum fi
lium dei:ꝛ non minus ab ipſo q̄ꝫ a patre:
ꝓcedere ſpiritū ſanctum:dicente de eo ip
Joan. ſo filio. Jlle me clarificabit qꝛ de meo acci
piet:ꝛ annuntiabit vobis. Et alio loco. Si
quis ſitit veniat ad me ꝛ bibat ꝛc. Unde ꝛ
ꝯgruēti myſterio ambo ſimul in linea ma
nent:qꝛ populi q modo ſunt diuiſi efficien
tur vnus populus ꝛ vna plebs:vt ſint re
vera genus electū:ꝛ gens ſancta:ꝛ ſit vnū
ouile ꝛ vnus paſtor. Non.n.ſicut de Sem
ꝛ Japhet:qđ ꝯſumatū ē ī grecis ꝛ latinis:
ꝓcedent due linee:ſꝫ vna erit gēs ꝛ vnus
populus creatus ad laudē dei cognoſcens
optime deū ſuū a minimo vſqꝫ ad maiorē.
Videt̃ āt ſm̄ hoc pͥmus gradus ptinere
ad vicos:ſecūdus ad ſuburbana:tertius ad
vrbē:maxime qꝛ viri vrbani ſapiētes ſunt:
ꝛ inter illos Paulus loquit̃ ſapientiā. Et
de his qdeꝫ ſic. Nos āt expediti a debito:
redeamus ad iter ꝛ ea q̄ incepimus exeq̄
mur. Abraā ſicut diximus:ſignificat deum
patrē: Jſaac filiū: Jacob ſpiritū ſcūꝫ. Noīa
vero eoꝝ q id ſignificant:qđ decem corde
ſunt iſta. Primus Judas:ſecundus Pha
res:tertius Eſron:quartus Araꝫ:quintus
Aminadab:ſextus Naaſon:ſeptimus Sal
mon:octauus Booꝫ:nonus Obeth: deci
mus Jeſſe. Hic quoqꝫ ꝯſiderādū eſt aliqđ
ſm̄ ea que dicta ſunt ſupius de ſpū ſcō: ne
q̄s:(qꝛ Seth ꝛ Japhet ꝛ Jacob non ſunt
de patribus ſuis:)extimet ſpūꝫ ſcūꝫ natum
eſſe de patre ꝛ filio:quaſi de patre ꝛ matre
cū e diuerſo magis ſpūs ſcūs:ſimilitudineꝫ
mulieris in qbuſdā locis ſcripturaꝝ demō
ſtret̃ habere. Neqꝫ ergo putaret̃ eſſe natus
ſicut ꝛ filius dei:mutata eſt ab hoc loco ꝛ
in antea ſimilitudo ipſius ꝛ tranſlata in ali
quā pſonā ſpālem:que nec frater eſſet nec
filius illius pſone:que ſignificat filiū:ſꝫ tm̄
ꝯtemporanea eius. Igit̃ in tertio gradu in
cipiendū eſt a Booꝫ q fuit auus Jeſſe:pro
auus Dauid. Fuit āt iſte Booꝫ vir miſeri
cors ꝛ bonus q inter cetera opa miſericor
die nō deſpexit alienigenā mulierem que
erat pauper ꝛ inops:accipere in vxorē: pp
qđ ꝛ deus benedixit illi dans ei filiū nomi
ne Obeth:q fuit pater Jeſſe:auus Dauid
de cuius ſemine natus eſt xp̄s. Significat
āt Noemi que abijt peregrinātū:imo abor
ta fame in terra Juda:partem ſinagoge iu
deoꝝ:que ꝓ eo ꝙ ꝓſpera que ꝓmittebant
prophete filijs iſrael:nō accedebāt iuxta li
terā famē patiebat̃ circa fidē:ꝛ quaſi deſpe
rata ibat peregrinari in gentibus: ꝛ maxi
me in gente grecoꝝ:que a diebus alexādri
dominata fuerat iſraelis ſicut ꝛ aliaꝝ gen
tiū que erāt ī partibus illis. Duo filij Noe
mi deſignant duos populos in qbus diui
ſum fuerat regnū Dauid:iuda vꝫ ꝛ iſrael:
vel certe duas tribus que remāſerant: qñ
deceꝫ tranſlate ſunt ī aſſirios:iuda.ſ.ꝛ Be
niamin. Mortui ſunt āt ipſi ꝛ etiā pater eo Reg.
rū:qꝛ tā ſacerdotes q erāt de tribu leui: q̄ꝫ
ꝛ ipſi populi defecerūt in fide:eo ꝙ nec in
ter ipſas gentes cederent eis ꝓſpera: ſed
ſemper aduerſa. Neqꝫ enim reputabant ali
qd: ꝓſperitatem ſpūs ſꝫ carnis:nec inhia
bant ad patriā celeſtem:ſꝫ ad terrenā quia
qualis terrenus:tales ꝛ terreni. Remanſit
āt femina ſola mortuis viris:qꝛ deficienti
bus viris militaribus ꝛ q ꝯfortabāt eaꝫ in
dño:circa ꝓſperitatē mundi: remāſit ipſa
quaſi femina vidua abſqꝫ aliq̄ ſpe:ꝛ decre
uit vt reuerteret̃ ad terrā ſuam:(hoc eſt:)
ad humilitatem antiquā:in qua vixerant
[illegible]

patres eius a principio non habentes hic
manentem hereditatem: ſed futuram in/
quirentes. Adheſerunt autem due mulie/
res vxores filiorum ſuorum qui obierant
Noemi: ſed tamen vna reuerſa eſt: eo ꝙ
non eſſet fortis in fide: quia ⁊ his qui trāſ/
lati ſunt in mediam: ⁊ his qui erāt in egy/
pto: terra in qua regnabant greci: adheſe/
runt aliqui de gentibus iudeis: vt ſerua/
rēt legem vnius dei: ſed tamen orientales
tanquam non habentes fundamentū: abie
runt retro: de grecis autem poſt tranſlatio
nem legis quam fecit transferri Ptolome/
us rex grecorum: multi firmiter adheſe/
runt iudeis: ita vt i eccleſia primitiua: que
abhominabatur gentiles: multos grecorū
fuiſſe conſtat a principio: quos proſelitos
fuiſſe manifeſtum eſt: alioquin zelatores le
gis participare illos ſecum non paterētur:
Igitur Ruth moabitis: partem illā gēti
liū deſignat que adheſerat iudeis in fide: ⁊
facta erat vnus populus cū iudeis: qn̄ xp̄s
venit in mūdū. Unde ⁊ ꝯgrue aduerſanti
Ruth sibi ſocrui ⁊ dicenti: vt reuerteret̄ ad deos
ſuos: ⁊ ad populū ſuū: reſpōdit ⁊ ait. Deus
tuus: deus meus: populus tuus: populus
meus: q: ſemꝑ iudei exoſos habuerūt gen/
tiles: ⁊ eis volentibus ſeq̄ eos verbis ſingu
laribus reſtiterūt dicentes. Nos ſumus po
pulus dei q̄ ſumus de ſemine Abrae: ſed tn̄
gētiles ꝓualuerūt in fide ⁊ ꝯfugerūt multi
ab ipſo principio ad culturā vnius dei: de
quoꝝ nūero fuit Raab mater hu9 Booz
⁊ Ruth iſta de qua ⁊ loquimur ⁊ alij mul/
ti. Nō. n. pūt dicere iudei ꝙ de ſolis patriar
chis eoꝝ naſciturus eſſet xp̄s: cū ꝯſtet ꝙ ⁊
Raab ⁊ ruth de gētibus fuerit: ⁊ tn̄ ex eis
natus eſt Dauid de cuius ſemine naſcitur9
erat xp̄s: ſicut ipſimet vna voce ꝯfitent̄ no
biſcū. Unde bn̄ Obeth quaſi duas matres
viſus eſt habere i domo cōi: q: vnigenitus
dei filius quē deſignat Obeth ſicut ex ver
bis iſtis luculent̄ apparet: de iudeis ⁊ gēti
Eſa. bus natus eſt. Unde ⁊ ꝑ ꝓphetā di. Emit
te agnū dn̄e dn̄atorē terre de petra deſerti
ad montē filie ſyon. Et bn̄ Obeth iſte nō
fuit filius noemi: ſed quaſi filius: Ruth āt
nō quaſi filius: ſꝫ vere filius fuit: q: magis
xp̄s matrē extimauit eccleſiā que i fide par
turit mēbra eius ꝙ̄ſinagogā iudeoꝝ de q̄
ſm carnē natus eſt ipſe: nimirū q: nō nati/
uitas ſpūs ꝑ carnis natiuitate repta eſt: ſꝫ
magis natiuitas carnis ꝑ natiuitate ſpūs i
figura ꝓceſſit. Cū. n. diceret illi q̄dā. Ecce
mater tua ⁊ fratres tui foris querētes te ip
ſe ꝓtin9 reſpōdit dicēs. Que ē mater mea
⁊ fratres mei? Et extendens inq̄t manum
in diſcipulos ſuos dixit. Ecce mater mea ⁊
⁊ fratres mei. Quicunqꝫ. n. fecerit volunta
tē patris mei q̄ in celis eſt: ipſe mihi frater
⁊ ſoror ⁊ mater eſt. Igit̄ Booz dei patris:
Obeth vnigeniti dei filij: nati de virgine:
typū gerit. Sane ſimilitudo ſpūs ſci q̄ nec
genitor: nec genitus eſt: ⁊ magis ſpūalē co
pulā ꝙ̄ carnalē reqrit: ex iſto articulo clare
re cepit: in quo nec i fratre: Obeth deſigna
tus eſt: ſicut in fratre Abel ⁊ Seꝫ: nec in fi/
lio ipſius: ſicut in Jacob filio Iſaac: ſꝫ ma/
gis in Samuele ꝓpheta q̄ nepoteꝫ huius
Obeth iubente domino vnxit in regem: 1. Reg.
vt ſignificaretur in eo regule ſacerdotium
quod gentium populo datum eſt: reprobato
to ſuperbo populo iudeorum: quod ſignifi
catum eſt in Saule. Fuit eniꝫ Sophyn pa
ter Samuelis: i quo initiate ſunt hyſtorie
regum: cōtemporaneus huius Obeth pa
tris Ieſſe. Samuel contemporaneus ieſſe:
q̄ fuit pater Dauid. Lꝫ ergo nō fuerit Sa/
muel filius Booz ſicut fuit Seth filius
Adā: ⁊ Japhet fili9 Noe: nec fili9 Obeth
ſicut Jacob filius Iſaac: inconſimiliter tn̄
generatione ſm̄ temporis curſum claruiſ/
ſe dignoſcitur: Incipiebat enim ex hoc lo
co attenuari ſimilitudo carnis: initiari ve/
ro ſimilitudo ſpūs: ſꝫ vſqꝫ ad Chriſtum cō
certatio quedā [illegible] fuerit inter carnē ⁊ ſpi
ritum: quemadmodum inter domū Sau
lis ⁊ domum Dauid: prophetis quidē ſan
ctis ad ſuperiora tendentibus: carnali ve/
ro populi multitudine ad inferiora trahē/
te. Signat ergo Booz omnipotentem de/
um: Obeth vnigenitum dei filium: qui fic

eſt filius hominis vt tamen ſit verus deus
de deo vero: Samuel autem ſpūꝫ ſcūꝫ. No
mina autem eorum qui ſignificāt id quod
decem corde ſunt iſta. Primus Dauid: ſe/
cundus Salomon: tertius Roboaꝫ: quar/
tus Abias: quintus Aſa: ſextus Joſaphat
ſeptimus Joram: octauus Ochozias: no/
nus Johas: decimus Amaſias. Hic ſūt cō/
plete ab Adam generationes quadraginta
due: in quaruꝫ conſumatione initiatuꝫ eſt
teſtamentum nouum in prophetis: incipiē
tibus Oſee ⁊ ⁊ Eſaia: vnde ⁊ in firmari ce
pit omnino ſimilitudo carnis: ꝯfortari aūt
ſimilitudo ſpiritus: non ſolum quo ad ſpi/
ritum ſanctum: verumetiam quo ad patrē
Nec pretereunduꝫ ſilentio: cur a principio
cum adhuc viderentur homines eſſe car/
nales: voluerit aſſimilari aliquibus eorum
qui nati ſunt de patriarchis ſm̄ ipſam car/
nis naturam: qua caro procedit ex carne:
deinde proceſſu temporis carnalem ſimili/
tudinem ammouere: ſpiritualeꝫ vero exhi
bere longe feliciorem ꝙ̄ carnis. Sed ⁊ pri
mo nos oportet oſtendere quomodo pau/
latim defecerit: quod animale eſt: ⁊ ſucceſſe
rit quod ſpirituale: vt cum hoc plene cla/
ruerit: etiam cur hoc eluceſcat? Quod vt
fieri poſſit relicto ordine narrationis: pre/
currendum eſt ad ſequētia: Ab Obet vſqꝫ
ad Ochoziam qui fuit auus Amaſie: fuere
pariter generationes decem: non fuit autē
iſte Ochozias qualis fuit Noe: qui fuit de
cimus ab Adam: aut qualis Abraam: qui
fuit decimus a Sem: aut qualis Booz qui
fuit decimus ab Iſaac: quia illi viri iuſti: iſte
impius ⁊ peccator fuit. Non ergo fuit di/
gnus qui ſignificaret deum patrem: ſed ne
qꝫ Johas filius eius qui ſignificaret filiū:
ſed neqꝫ Amaſias qui ſignificaret ſpiritum
ſanctum. Propter quod ⁊ a Matheo pre
termiſſi ſunt. Sed hoc quare? Num quia
illi merito ſuo conſecuti ſunt: iſti culpa ſua
honoris huius gratiam perdiderunt? Ab/
ſit. Si hoc eſſet: immutari poſſe videretur
propoſitum ſapientie dei. Sed qui iuſto ⁊
occulto iudicio ſuo: aliud quidem vas fa/
cit in honorem: aliud vero in contumeliā:
ſuſtinuit haberi in genealogia patrum ali/
quos viros reprobos tempore quo ipſe vo
luit: vt oſtenderet quid differret inter car/
nem ⁊ ſpiritum: inter iuſtitiam que de ter/
ra eſt: ⁊ ad defectum venit: ⁊ eam que de
celo eſt ⁊ manet in eternum. Occiſus eſt
ergo Ochozias in iniquitate ſua: ⁊ claruit
Joiada ſummus pontifex: qui pro merito
iuſtitie ſue in conſortio regum Juda ſepul
turaꝫ accepit: Sed ⁊ filius eius Zacharias
nomine: cum eſſet ⁊ ipſe iuſtus ſicut Abel
ab impio rege Johas interfectus eſt: ſicut
⁊ vnigenit9 dei filius i cui9 i quoꝝ typo oc
ciſi ſunt. Hi viri iuſti. Zacharias. ſ. ⁊ Abel:
his qui ſe querebant occidere in euāgelio
dicit. Ecce ego mitto ad vos prophetas ⁊
ſapientes ⁊ ſcribas: ⁊ ex eis flagellabitis in Math.
ſinagogis veſtris: ⁊ perſequimini de ciuita
te in ciuitatem vt veniat ſuper vos om/
nis ſanguis iuſtus qui effuſus eſt ſuper ter
ram a ſanguine Abel iuſti: vſqꝫ ad ſangui/
nem Zacharie filij Barachie quem occi/
diſtis inter templuꝫ ⁊ altare. Juſtus itaqꝫ
vir fore noſcitur: Noe qui fuit decimus ab
Adam: iuſtus Abraam qui fuit vigeſimus
ab Adam: miſericors Booz qui fuit trige/
ſimus ab Adam: vt in nomine Trinitatis
que Deus eſt: initialis illa imago dei circa
finem tricenarij numeri triginta: ſcilicet
generationum in carnis propagine com/
pleretur. Ut autem ſtatueretur vel ex par/
te iuſtitia que ſuo tempore reuelanda erat:
defecit ex aliqua ſui parte in quarto gradu
iuſtitia que erat in propagine carnis: ⁊ ve/
luti temporalis claritas lune ad defectum
venit. Quid enim boni inuentum eſt in
Ochozia iſto: q̄ fuit quadrageſimus a pri/
mo parente: niſi quia numerus quadrage/
ſimus: aut conſumationem ſignificat: aut
defectum? Non igitur abſqꝫ cauſa primus
ex regibus Juda interfectus eſt gladio: ef/
fuſo ſuper Jehu zelo Heliſei prophete: ad
delendam domum Achab: q̄ tamen zelus
Helyſei: imo ſpiritus ſancti: qui odit ea
que ſunt carnis: ⁊ amat ea que ſua ſunt:

ſimo que multoꝝ ſalutis ꝑuenit (iuſto iudi
cio) vſqꝫ ad Ochoziaꝫ iſtũ: q ⁊ pene in ſe/
mine deletus eſt: vt nõ glorieť oīs caro in
ↄſpectu eius. Nõ igiť in hoc quarto gradu
Ochozias rex iniquus gerit imaginem pa/
tris: ſꝫ ioiada ſacerdos iuſtus: q fuit ↄtẽpo
raneus eius: nec Iohas Ochozie filꝰ vni
geniti dei: ſꝫ Zacharias filius ipſius Ioia/
de quẽ fecit martirẽ idẽ Iohas: nimirũ qꝛ
his q ſꝫ carnem natus fuerat: pſecutus eſt
eũ q ſm ſpũꝫ. Nec Amaſias filius Iohas
ſignificat ſpũꝫ ſcũꝫ: ſꝫ Helyſeus ꝓpheta: ꝑ
quẽ data ẽ occaſio vt occidereť Ochozias
⁊ Hyeu ⁊ filius eius vſqꝫ ad tertiã genera/
tionẽ: ꝓualerent regibus iuda. Nec miruꝫ
ſi zelus viri iuſti q ſignificat ſpũꝫ ſcũꝫ accẽ
ſus eſt ↄtra eos q gloriabanť in carne dicẽ/
tes ſe habere patrẽ Dauid ⁊ nolentes imi/
tari opera eius ambulãtes ſm carnẽ ⁊ nõ
ſm ſpũꝫ: qꝛ ⁊ Paulus dicit. Caro ↄcupi/
ſcit aduerſus ſpũꝫ: ſpũs aũt aduerſus carnẽ.
Pro eo enim ꝙ Hieu vtcunqꝫ videbatur
obtẽperare ꝓphete: ſignificãs eos q ↄten/
dũt obedire ſpũi magis qꝫ carni: datũ ẽ vt
vinceret Reges impios ⁊ humiliaret eos
q ambulabãt ſm carnẽ: imo q ſignificant
eos q carnalem nobilitatẽ preferunt ſpiri/
tuali: ⁊ iuſtitiam terrenam illi iuſtitie que
de celo eſt. Quamuis. n. ꝑdelenda domo
Reg. Achab regis iſrael victus eſſet Hieu ī pri
cipem ſup iſrael: ꝓpterea tñ cũ rege iſrael
punitus eſt pariter ⁊ rex iuda: qꝛ ⁊ ſi de do
mo achab egreſſa erat iniqtas: nihilominꝰ
tñ mediãte affinitate ꝑuenerat eo tp̄e vſqꝫ
ad reges iuda. Mortuo itaqꝫ rege impio:
iuſtus q erat verus rex eleuauit caput: ⁊ lꝫ
nõ poſſet ꝑualere in oībus: bona tñ quepo
tuit: docuit ⁊ oſtendit. Et notandũ ꝙ nul
lus de regibus Iuda a Dauid vſqꝫ ad Io
ſiã occiſus eſt gladio preterqꝫ tres iſti quos
pretermittit Mattheus: vt eadẽ cauſa my
ſterij: pretermiſſi intelliganť in nouo: qua i
veteri teſtamẽto occiſi eſſe narranť. Igiť i
exordio quinti gradus amplius viſus eſt ꝑ
ualuiſſe ſpũs qꝫ i exordio quarti: qꝛ ibi Sa
muel abiectus ẽ a populo neqꝫ hic Hely/

ſeus propheta iudex iudicũ effectus eſt: ſꝫ
⁊ ibi venerandũ myſteriũ trinitatis in vna
ſola pſona ſepatũ eſt a lege carnis: (hoc ẽ:)
in Samuele ꝓpheta: hic in duabus: hoc ẽ
in Ioiada ⁊ in Helyſeo. Nõ eniꝫ Ioiada
ſummus pontifex aut Helyſeus ꝓpheta ꝺ
linea fuerũt que ſꝫ carnis natiuitatẽ tã ſo/
lẽniter ſcripta eſt: ſed neqꝫ Zacharias. Sed
ꝙ vnus fuit filius Ioiade: alius nequaqꝫ:
illa vtiqꝫ cauſa eſt: qua ſolũ filiũ natũ eſſe a
patre: ⁊ nõ ẽt ſpũꝫ ſcũꝫ ↄfitemur. Igiť ex
hoc loco infirmari cepit lex carnis: ⁊ quaſi
furtim reuelari lex ſpũs que omnino reue
lãda erat ī tp̄ibus ſuis. Et ſciẽdũ ꝙ ex hoc
loco vel circa iſtũ: trinũ qd ↄſiderari opor
tet in linea generationũ: lꝫ ipſa linea nõ ſit
niſi vna. Aliter eniꝫ ↄſiderãda eſt: ſm ꝙ ꝑ/
tinet ad vetus teſtamentũ: aliter ꝙ ex eo/
dẽ loco aut circa eundẽ locum initiatuꝫ ẽ
nouũ. Pro eo eniꝫ ꝙ in his oībus ſimili/
tudo illius ſumme trinitatis eſt in cauſa:
vt aliqd de illius pulchritudine: ſaltem per
aliquã ſimilitudinẽ predeſtinatũ ad vitam
quo ad electos mortale genus hominũ vi
dereť habere: videnť ex hoc loco vel circa
iſtũ locũ ꝓcedere ex eadẽ linea: ac ſi ex vno
ſtipite duo ſurculi hinc ⁊ inde: qbus excre
ſcentibus ⁊ ꝓficientibus: ſũmitas ipſius ſti
pitis ad finẽ ꝑuenit. Et qꝛ pp imꝑfectionẽ
quã habuit ille populus ſub priori teſtamẽ
to: ↄtemniť claritas veterũ reſpectu nouo
rũ: videť preclara illa ſimilitudo trinitatis
que ꝑtinet ad iocũdũ pſalteriũ: deſerere ip
ſaꝫ lineã: quo ad vetus teſtamentũ ⁊ tranſ
ferre ſe ad nouũ: qꝺ imutatio ipſa pſona/
rũ ⁊ linee aptiſſime docet. Igiť õmiſſa vna
via: duabus ſemitis eſt herendũ: vna que
videť ꝑtinere ad filiũ: alia que ad ſpũꝫ ſcũꝫ.
Cauſa vero quare hoc in ope ↄcordie inti
mata eſt. Ne aũt taceať oīno qꝛ ex hoc loco
initiatũ eſt nouũ teſtamentũ: ſub quo reue
lati ſunt manifeſte hoībus: filius ⁊ ſpũs ſan
ctus: ⁊ qꝛ nõ ita ſpũs ſcũs ꝓcedit a ſolo fi/
lio quẽadmodũ filius a ſolo patre: qꝛ ⁊ ipſe
quoqꝫ ſic a patre procedit: vt vtraqꝫ cauſa
myſterij pãdereť hominibus in tempori/

bus ſuis ita voluit opera ſua facere in ſapi
entia: ne in ipſis poſſet contemplari ege/
na creatura: quod de tante ſublimitatis
maieſtate tenere per piam fidem in ſecreta
rio animi videtur. Igitur ex hoc loco om/
miſſo quod videtur ſpectare ad vetus te/
ſtamentum: duabus vt ita dixerim ſemi/
tis appropinquandum eſt nouo: quinimo
nõ duabus ſemitis ſꝫ vna duobus modis:
vno quo ↄſidereť: qꝺ videť ꝑtinere ad fili/
uꝫ: alio quo accẽdiť qꝺ pertinet ad ſpirituꝫ
ſanctũ. Sed quid pertinere poteſt ad vnũ
quod non pertineat ad alium: cuꝫ oīa ſint
eis cõia? Puto ꝙ hec proprietas nõ ſit cõ
ſideranda in aliqua re: ſed potius in imagi
ne rei: nimirum qꝛ in aliquibus ſm qd in/
uenitur potius ſimilitudo patris: in aliq/
bus filij: in aliqbus ſpiritus ſancti. Et hec
regula generalis ſit tibi lector. Ubicũqꝫ ali
quid ⁊ aliquid alicui perſonarum ſpeciali/
ter dicitur attributum. Igitur ſm primaꝫ
diffinitionem que pertinet ad ſpiritũ ſan/
ctum: Ioiada accipiendus eſt pro Ocho/
zia: Zacharias ꝓ Iohas: Helyſeus ꝓ Ama
ſia. In his tribus ſimilitudo pſalterij ⁊ ſi/
militudo trinitatis. Nomina vero eorũ q
ſignificant id quod decem corde ſunt iſta.
Primus Ozias: ſecundus Iohathan: ter/
tius Achaꝫ: quartus Ezechias: quintus
Manaſſes: ſextus Amõ: ſeptimus Ioſias:
octauus Ioachim: nonus Iechonias: deci
mus Salatiel. In iſto Salatiel defecerunt
reges iuda: ⁊ ceperunt eſſe principes pro
eis: ſicut ⁊ in principio. Ut autem deficien
te regno carnis: regnum ſpiritus conforta/
retur: ſiquidem omnes reges vltimi: q ge/
niti ſunt in trãſmigratione babylonis: peſ
ſimi fuerunt in ↄſpectu domini: electi ſunt
tres viri ſancti in ſpiritu prophetie: Hye/
remias. ſ. qui fuit quaſi pater: Ezechiel qui
fuit heres ꝓphetie ipſius: ⁊ Daniel cui re/
uelata ſunt ſecreta celeſtia. Fuit in qꝫ Hye
remias pater Ezechielis in prophetia non
in carne: qꝛ de prophetia Hyeremie qui ꝓ
phetando preceſſerat: pendere prophetia
Ezechielis verbis ſimilibus viſa eſt: vterqꝫ

enim ꝓphetauit de ruina vrbis: vterqꝫ ma
la futura: alter quidem in Hyeruſalem: al
ter in babylone populo nõ credenti ſꝫ con
tradicenti predixit. Sicut autem duo viro
rum qui apparuerunt Abrae: deſcenderũt
Sodomam vnus autem non deſcendit: ſꝫ
remãſit in monte: ita ſolus Hyeremias nõ
deſcendit in babylonem. Ezechiel vero ⁊
Daniel deſcenderunt in eam. Queris cau
ſam? Mons ⁊ Hyeruſalem ſignificant re/
gnum celi. Sodoma ⁊ Babylon regnum
mundi. Scimus enim qꝛ pater nunqꝫ legi
tur miſſus: ſꝫ ſoli filius ⁊ ſpiritus ſanctus.
Sed quo miſſi? nunquid ad filios babylo/
nis? Abſit. Sed ad filios: ⁊ cum filijs Hye
ruſaleꝫ: qui aliquãdiu ⁊ vſqꝫ nunc ſedẽt lu Pſal.
gentes ⁊ flentes ſuper flumina babylonis.
Igitur Hyeremias patris: Ezechiel filij:
Daniel vir caſtiſſimus ⁊ honoratus: quem
reges quoqꝫ ſuperbiſſimi venerati ſunt: ty
pum gerit ſpiritus ſancti: quod etiam elo/
quiorum aut reuelationum differentia cõ
probare dignoſcitur. Nẽpe Hyeremie ſer/
mo: pene abſqꝫ ordine ſcriptus ẽ: ⁊ ob hoc
obſcuritate nimia ꝑ duobus alijs tenebre/
ſcit. Ezechielis ſermo obſcurus quidem: ſꝫ
ex parte ⁊ recto ordine conſumatus. Dani
el non ſolum ordinem ſeruat verumetiam
his que vidit: expoſitionem adiungit. Et
hec quidem ex maiori parte: lucida ⁊ per/
ſpicua ſunt. Tempore nẽpe illo quo multi/
pharie multiſqꝫ modis locutus eſt deus pa
tribus in prophetis eis qui ſeruierãt ei ti/
more ſeruili: eo ꝙ adhuc pro tempore ho/
mines eſſent ⁊ carnales: non eſt datum ſci
re quid faceret dominus eorum. Tempore
autem ſequenti cum vnigenitus dei filius
venit in munduꝫ: omnia que audiuit a pa
tre ſuo nota fecit amicis ſuis: lꝫ tamen ſic
nota: vt nonnulla adhuc ſupereſſent de q
bus diceret. Multa habeo vobis dicere ſꝫ
non poteſtis portare modo: cum autem ve Ioan.
nerit ille ſpiritꝰ veritatis docebit vos om/
nem veritatem. Nequis in die pentheco/
ſtes dicat geneneraliter eſſe iſta completa:
audiat poſt diem illum: diſputanteꝫ adhuc

apoſtolum ac dicentem. Ex parte enim cognoſcimus ⁊ ex parte ꝓphetamus: cum autem venerit quod perfectum eſt: euacuabitur quod ex parte eſt. Opꝫ ergo eſſe tempus in quo loquatur nobis apertius ſpiritus ſanctus: vt que hactenus vidimus i enigmate: icipiamus videre facie ad faciẽ. Agitur Jeremias accipiẽdus eſt vice Joachim: Ezechiel ⁊ Daniel q ſimul abierunt in babylonẽ: vice Jeconie ⁊ Salatiel. Nomina vero eorum qui ſignificant id quod decem corde ſunt iſta: primus Zorobabel: ſecundus Abiuth: tertius Eliachim: quartus Azor: quintus Sadoch: ſextus Achiz: ſeptimus Eliuth: octau⁹ Eleazar: nonus Mathan: decimus Jacob. Iſte Jacob pater Joſeph viri Marie fuit contemporaneus aut quaſi contemporaneus ſenis Zacharie patris Joãnis baptiſte: ſub quo inchoatum eſt regale ſacerdotium in tribu Juda: ſm ꝙ ex voce paterna dictum eſt regi xp̃o in libro pſalmorum. Tu es ſacerdos in eternum ſm ordinem Melchiſedech. Nunc autem mirari debet quis mutationem myſterij: ⁊ in re conſimili diſſimilitudinem ſacramenti: quia ⁊ hoc ipſum vt ita fieret digna ſatis memoria exigebãt myſteria. Qꝫ enim a principio cum adhuc viderent homines ſꝫ tempus eſſe carnales: aliqbus eorum aſſimilari voluit: vel ideo id facere dignatus eſt qꝛ nondum erant homines ſpirituales ſicut ex eo tp̃e quo Xp̃s venit in mundũ: qꝛ primus homo vt ait apoſtolus de terra terrenus: ⁊ qualis terrenus tales ⁊ terreni. Vñ ⁊ Joannes baptiſta quo nemo maior inter natos mulierum in typo illi⁹ populi de ſeipſo loquebat̃ dicens. Qui de terra ẽ ⁊ de terra loquit̃: velut nobis oñderet affectũ benignitatis ſue: nõ dedignatus aſſimilari illis hominibus qui vel in peccato genuerunt: vel in peccato geniti ſunt: etiam in hoc ipſo ꝙ taliter aut genuerunt i peccato: aut de imũdo ſemine ꝯcepti ſũt: qui inter cetera magnalia dei ſatis ẽ admodum admirabile. Qꝫ ãt proceſſu tp̃is i aliquibus bonis viris inter quos nõ tam carnis eſſet propagatio q̃ꝫ virtutis deſignari voluit: ideo factũ eſt ne quis putaret vitam coniugalem non modo equandã celibatui verũetiam pferendam. Ut ergo per incrementa tp̃oꝝ quia ſibi plus placeret: oñderet: paulatim amouẽdo imagines carnis: ſpũales induxit: ac ſi iam in tp̃e illo agnis vocibus loquerent̃. Quod natum ẽ ex carne caro eſt: ⁊ quod natum eſt ex ſpiritu: ſpiritus eſt. Nec repente id factũ eſt: vt mãdatis nouis: penitus vetera ſoluerẽt̃ ne nõ meliora bonis qꝫ verũ ẽ: ſꝫ oĩno bona malis: qꝫ falſuꝫ eſt: ſubſtitui putarẽt̃. Neqꝫ. n. qꝛ pſuaſit dñs vitã caſtã: idcirco ꝯiugia que iceperũt ab adã ꝯdẽnaſſe credẽdus ẽ: nec qꝛ dixit homini illi q q̃rebat vitã pfectaꝫ. Uẽde oĩa ⁊ da pauꝑibus: idcirco dãnauit eos q voluit poſſidere q̃ ſua ſunt: ⁊ manent̃ ſibi. Sꝫ plane ptẽ Marie ſe potius diligẽt̃ demõſtrauit cũ dixit. Maria optimã ptẽꝫ elegit q̃ nõ auferet̃ ab ea. Et virginitatẽ potius q̃ꝫ ꝯiugiũ: cũ ſibi velut in tẽplũ ꝓpriũ matrẽ virginẽ dedicauit. Uis. n. ſcire ꝙ vnus iſtoꝝ bonũ ẽ: alteruꝫ melius? Diſcerne inter fructum ventris coniugate Eliſabeth ⁊ fructum vteri virginalis Marie: ⁊ agnoſces magnum bonum eſſe coniugiuꝫ. ⁊ tamen diſtare a celibatu q̃ꝫtum diſtat inter carnem ⁊ ſpiritum: ⁊ haud minus q̃ꝫ inter celum ⁊ terram. Uita quippe iſta que communis eſt hominibus ⁊ iumẽtis: vita hominum eſt: illa non hominum: ſed angelorum. Que pertinent ad vitam iſtam: nota ſunt omnibus ⁊ notoria: de illa audita ſunt ſecreta verba: que non lꝫ homini loq. Non ergo quia ſecreta eſt vita hec: reprobata eſt illa: ſed potius honorata quia virginitas que procedit de coniugio: haud minus ornat vitam illam: q̃ꝫ florum pulchritudo nudã facieꝫ terre. Et hoc qñ? Profecto in exordio veris: in vicinitate eſtatis. Nõ igit̃ ꝯtẽnẽda erat humilitas vite hui⁹: ſꝫ qꝛ ꝓpe erat tp̃s beatũ ⁊ felix eternitas ſeculoꝝ: ornãda erat facies ei⁹ virginitatis flore: vt bonũ qꝫ i ſe habere nõ meruit: a ſeipſa pcederet q ſuppleret. Sꝫ ꝺ his alias nũc redeũdũ ẽ ad Oziã vt ſꝫ id qꝫ ſpectat ad ſimilitudineꝫ filij: patrũ lineã pſequamur.

Pſal. [margin, beside "autem mirari debet"]

Luc. [margin, beside "demõſtrauit cũ dixit"]

¶ Diximus ꝙ ab Ochozia duobus modis ꝯſiderãda erat linea generationũ pp filiũ ⁊ ſpũſ ſcm̃: ⁊ ſꝫ id qdẽ quod ptinet ad ſpũꝫ ſcm̃: tres generationes ꝑinde cõmutãde erãt ſꝫ id qꝫ ptinet ad filiũ: nec cõmutãde qdẽ: nec ſtatuẽde erãt ſꝫ ab aliaꝝ nũero ſecludẽde. Et ſꝫ hoc qntus gradus ichoãdus ẽ ab Ozia. Iſte ozias bonus fuit a principio: ⁊ ipſe ⁊ Joathã fili⁹ eius. Manet ãt Ozias i radice noui teſtamẽti ſꝫ initiationẽ: ſicut ⁊ Adã i radice ꝟoris. Vñ ⁊ imaginẽ patris gerit in hac parte Ozias: ſicut ⁊ filius eius Joathã gerebat domũ eius imaginẽ filij q eſt rector ⁊ redẽptor eccl'ie: Qꝫ ãt Ozias lepra pcuſſus ẽ: ⁊ extra tẽplũ eiectus ſignificat plagã cordis ſacerdotum iudeoꝝ: pro qua expulſi ſunt de domo ꝓpria: ⁊ manẽt ſequeſtrati vſqꝫ ad diẽ obitus ſui: vſqꝫ quo deſitiat in eis illicitus zelus legis vt moriant̃ in ea parte in qua male viuũt in peccato ſuo. Interiꝫ ãt ſacerdotes Chriſti qui electi ſunt de populo gentili: gerunt vicem chriſti: regũt domũ eccleſie diſponẽtes oĩa ſm deum: incipientes a Chriſto ⁊ a Petro principe apoſtoloꝝ. Manent ãt ſic donec deficiat ille populus i ea dũtaxat parte in qua viuit in lepra immunditie ſue. Deniqꝫ eodem populo in tali conuerſatione accipiente finẽ: incipiet quodammodo regnare Joathan: quia regnũ quod eſt ſubter omne celum dabitur populo ſanctoꝝ altiſſimi. Ut autem Adam peccator nõ amiſit ſimilitudinem ſeu patris ſeu filij: nimirum: quia ad aliud ſe habet ſimilitudo paternitatis: ad aliud ſimilitudo culpe. Ita Ozias non in quo percuſſus ẽ lepra: ſignificat deum patrem: ſed in quo conſtitutus eſt in eo loco linee: vbi initium eſt noui teſtamentum. Sane Eſaias qui prophetauit in diebus eoꝝ: ⁊ etiam poſt dies eoꝝ ſignificat ſpiritũ qui locutus eſt p ꝓphetas tp̃e primi ſtatus: ⁊ locutus eſt p apoſtolos ⁊ doctores in diebus ſcũdi: loquet̃ nichilominus in tertio. Sicut ãt in primo gradu: accipiendus fuit Abel pro vna generatione vt ſemper fieret recapitulatio a decima generatione hoc ẽ a decima: a vigeſima: a trigeſima: a quadrageſima: ⁊ a qnquageſima: ita ⁊ hic vt cõcordia teneri queat. Eſaias ꝓpheta qui prophetare exorſus eſt a diebus Ozie: p vna generatione accipiẽdus eſt. Manet enim vt iam dixi. Ozias rex in radice noui teſtamenti: ſicut in radice veteris prothoplauſtus Adã. Nomina ergo viroꝝ q ſignificant id quod decẽ corde ſunt iſta. Primus Achaz: ſecũdus Ezechias: tertius Manaſſes: quartus Amos: quintus Joſias: ſextus Joachiꝫ: ſeptimus Jechonias: octauus Salatiel: nonus Zorobabel: decimus Abiuth. Igit̃ Zorobabel ſemotis illis tribus generationibus q̃ ſegregãde ſunt ab alijs ratione ſupraſcripta: qnquageſimus ẽ in nũero patrũ: ſm fidẽ hyſtorie: ⁊ ſub ipo aut circa ipſuꝫ ꝯſumate ſũt hyſtorie veteris teſtamẽti: ⁊ ſub ipſo data ẽ libertas pop'lo iſrael: vt ibi oñderet̃ ꝯſumatus magnus iubileus: pſertim cũ ab Adã vſqꝫ ad Cyrũ iueniãt̃ ꝯſumati ſeptuagenarij ãnoꝝ q̃ſi q̃dragintanouẽ. Fuit ãt q̃drageſimus nonus ille i quo egit terra ſabbata ſua: ſꝫ ꝓphetiã Hieremie ꝓphete. Quo ꝯſumato ⁊ ichoato qnquageſimo: data ẽ libertas a Cyro pop'lo iudeoꝝ aſcẽdẽdi de babylone i hyeruſalẽ: ãno (vt putat̃) quo pcuſſa ẽ babilõ ⁊ deletũ ipiuꝫ chaldeoꝝ. Ibi ergo finis ꝑmi magni iubilei: ibi cõpletũ ẽ qꝫ ſignificãt ꝑmi qnq̃geſimi pſalmi. Credit̃ ãt Salatiel cui⁹ cognomine apellatus ẽ iuſtus filius: vir bonus fuiſſe ac timẽs deũ: qꝛ nũq̃ꝫ legimus viros iuſtos cognoiatos noie priuꝫ ſuoꝝ: niſi quoqꝫ tales fuerit: q tãtoꝝ viroꝝ pꝛes cognominari mererẽt̃ Inde ẽ ꝙ Ezechias ⁊ ioſias nõ filij eoꝝ q genuerũt eos i pimo gradu quos ꝯſtat ipſos fuiſſe: ſꝫ filij dauid appellant̃. Igit̃ Salatiel typũ gerit dei pꝛis: qꝛ Zorobabel typũ filij: nimiꝝ qꝛ ⁊ ille domũ dñi manufacta edificare ſtuduit: ⁊ iſte nõ manufactaꝫ hucuſqꝫ edificare non ceſſat. Porro vice Abiuth gerit typuꝫ ſpũs ſancti: Zoſedech

Quintus gradus. [margin, beside "ſecludẽde"]

Dan. [margin, beside "altiſſimi"]

Septimꝰ gradus.

ſacerdos magnus qui ſimul cū Zorobabel edificauit templum domino deo ſuo. Nomina autem eoꝝ qui ſignificāt id qđ decē corde ſunt iſta. Primus Eliachim: ſecundus Azor: tertius Sadoch: q̄rtus Achim: quintus Eliud: ſextus Eleazar ſeptimus Mathan: octauus Jacob: nonus Joſeph: decimus Chriſtus. Sane in hoc gradu q fuit ſeptimus a primo: Zacharias ſacerdos qui exultauit vt haberet heredem: deū patrem deſignat. Joannes qui noluit eſſe pater: vnigenitum dei: ipſe vero vnigenitus dei filius homo Chriſtus ieſus: qui in terra nec patrem habuit nec filium ſm carnē illius in trinitate perſone typum tenet: q nec filius nec pater eſt: ſpiritus vtriꝗ ſcti: qui a patre filioꝗ procedit. Igitur i Chriſto defecit ex toto linea carnis: in eo. ſ. gradu qui fuit ſeptimus a primo: vbi ꝛ ꝙ preceſſerat in figura oſtenſum eſt in veritate: q̄uis ꝛ poſt ipſius (ex virgine) natiuitatē nō defuerit aut deſit ſimilitudo vſꝗ ad extremum iudiciū. Finis eſt legis Chriſtus ad ſalutem omni credenti. Sed nobis iam ſufficere debet taliter hucuſꝗ dinumeraſſe cordas: ꝛ vſꝗ ad ſeptimū gradū aſſignare pſalterij ſacramentum. Tempus eſt: vt his ommiſſis: cātare ꝛ pſallere debeamus. Durum eſt enim ꝛ laborioſum querere idipſum in nouo teſtamento per ſingulas decadas generationum: ꝛ ſi extimem non deeſſe. Sufficit nobis ſcire ꝙ in quatuor decadis generationum ſpiritualium: ſub breuioris ſatis temporis ſpatio conſumandus eſt curſus huius ſtatus ſecundi: ac ſi in ſex hebdomadis quadragenarij: ꝛ ſi in q̄draginta diebus. Que vꝫ generationes coniūcte illis decem que inceperunt a Cyro: inuenimus ſm penthecoſten: ſꝫ q̄nquagenarium: ſm iubileum: in quo percutienda eſt noua babylon: ꝛ mater eccleſia que eſt noua Hyeruſalem ab eius tyrannide liberanda. Nam ſicut ibi percuſſa eſt vetus babylon: ita ꝛ hic percutiēda eſt noua: ſicut ſcriptum eſt in libro Apocalypſis: vbi agitur de ea in ſpecie magne meretricis: in cuius expoſitione omnes (pene) doctores concordare noſcuntur. Quamuis diem ꝛ horā: Non eſt tuum neꝗ meum. Queris tēporis vicinitatem? Scito ꝙ ab Abiuth filio Zorobabel: ſub quo vꝫ Zorobabel percuſſa fuit vetus babylon: complete ſunt generationes quadragintanouem: ꝛ maior pars quinquageſime que ꝛ preſens eſt. Si autē hec ipſa eſt generatio quinquageſima: Cōſulto his qui manent in medio babylonis: vt fugiant de medio eius. Sed ꝛ ſicut in fine quadraginta dierum celebratur memoria paſſionis Chriſti: ita in fine quadraginta generationum timendum eſt fidelibus a facie arcus. Prima ꝛ enim tribulatio delebit imperium babylonis. Secūda caſtigabit peccata delinquentis eccleſie. Exinde quod reſtat temporis: velut a paſcha vſꝗ ad penthecoſten: ac ſi in q̄nꝗ decadis ſpiritualium generationum cōſumabit opus dei. Et ſic per quindecim gradus vel decadas: intrabimus in ſancta ſanctorum. Siqdem in centumquinquaginta pſalmis continetur pſalterium: ꝛ in centūquinquaginta generationibus vniuerſitas temporū: (hoc eſt) ab Adam vſꝗ ad conſumationē ſeculi. Caue tamen ne longum annorū ſpatium tibi proponas in his extremis quinꝗ decadis generationum: nimirum qꝛ ab Adam vſꝗ ad Sem generationes decem ſunt: ꝛ a Sem vſꝗ ad Abraam decem: ſimiliter generationes: ꝛ tamen numerus annorum inter duas illas etates in tantum diſpar eſt: vt maior fuerit ſola generatio Noe q̄ꝫ tota illa vna etas ſub decē generationibus: a Sē filio Noe vſꝗ ad abraam. Utrum ergo generationes iſte future dierum ſint: an menſiū: an annorū: ꝛ quot annos fuit menſes per ſingulas: ſcient illi: qui ibi futuri ſunt: nunc autem illud quod de tribus generationibus quas numerum decadarum excedere ſupra diximus: remaneat indiſcuſſū: ſcito eſſe magni myſterij: vt ita tres ipſe generationes excederēt numerū decadarū: nec aliud q̄ꝫ illud quod i centūquinquagintatribus piſcibus paſchalis

ſis ꝛ vltime piſcationis Petri: deſignatū eſt enim ſupra ſingulos quinquagenarios preſidet vnuſquilibet trium: patens eſt ꝛ pſpicua cauſa rationis. Unus ē enī deus pater ad quem ptinet quinquagenarius primus. Unus eſt deus filius ad quē ptinet quinquagenarius ſecūdus. Unus deus ſpiritus ſanctus ad quē ptinet quinquagenarius tertius. Et qꝛ vnus eſt omnipotens deus q preſidet ſuper omnia in tribus perſonis: pater ꝛ filius ꝛ ſpiritus vnus eſt: ꝛ Dei populus a principio vſꝗ in finem: ꝛ vnus liber pſalmoꝝ qui continet in ſeipſo quinquagenarios tres. Qꝛ vero non vnū tm̄ ſed plura pſalteria decacorda Dauid ꝛ Salomon: ad cōfitendū domino feciſſe ſcribūtur: liquet ꝙ ſm numerum graduum decadumꝗ pſalmoꝝ quindecim pſalteria decacorda ſub vno pſalmoꝝ libro accipiēda ſunt: vt vꝫ vnaqueꝗ iuſtoꝝ māſio pſallat pariter in ordine ſuo: ſꝫ ꝙ eas ſuperius cum de celeſti illa ciuitate memoriam faceremus: diſtinximus. Quinꝗ ergo ptinēt ad primum ſtatum: quinꝗ ad ſecundū: q̄nꝗ ad tertium. Et in minori diuiſione euidentiſſima (vt iam dixi) trinitatis eſt ſimilitudo. Si igit volumus ꝛ poſſumus: optamus ꝛ pmittimur bn̄ pſallere deo noſtro: tunc nos ſciamus exaudiri ab eo: tūc ſciamus accepta fieri in cōſpectu eius ſacrificia laudū noſtraꝝ: ſi eum laudamus ſicuti eſt: ſi qua laus debeatur ſingulis pſonis: ꝛ tribus cōiter intelligimus: hoc exhortabatur pſalmiſta electos dei: q̄n dicebat. Rex omnis terre deus eſt: pſallite ſapienter. O q̄ꝫ praue pſallebat Sabellius: qui vnū tm̄ denarium: ꝛ hoc ipſum nō intelligens decantabat dicens. Una pſona deus eſt pro velle ſuo pater: pro velle filius: p velle ſpiritus ſanctus. O q̄ꝫ peruerſe organizabat Arrius q dans patri vnū denarium filio ꝛ ſpiritui ſcō minorē portionē faciebat dicēs. Pater maior eſt: filius minor: ſpiritus ſanctus minimus: ꝛ miniſter duoꝝ. Tale enim erat ac ſi patri offerreret denarium: filio quinarium: ſpūi ſcō inferiorem numerum. O q̄ꝫ peruerſe modis oībus emēdauit vtrunꝗ qui dixit vnā ſbam eſſe quandam ſummā rem communē tribus perſonis: ꝛ ſingulā perſonā eſſe illā ſbam. Tale eſt. n. ac ſi pro ſba ponat centenarius numerus: p perſonis aūt denarij tres: aut ſi non vult illaꝫ dicere maiorem cuiuſcunꝗ perſone: ac ſi tres denarij ponerent pro pſonis ꝛ quartus denarius pro ſba: tanq̄ꝫ ſi non eſſet deus trinitas ſed quaternitas. Qui aūt eo modo nitunt palliare veſſaniam iſtam: vt dicant vnamquāꝗ pſonā eſſe illam ſbam: ac ſi dicerent tres denarios eſſe vnū denarium: ꝛ vnum denariū eſſe tres: vtrunꝗ āt iniquū ē. Sꝫ denarius vnus ptinet ad prē: denariꝰ vnꝰ ad filiū: denarius vnus ad ſpūꝫ ſcūꝫ: trinarius ſimul ad trinitatē. Qđ ſi dicis. Ergo plus aliq̄d ſūt tres ſimul q̄ꝫ duo vel ſinguli: falſū eſt. Si dicis Plures: Uerū eſt. Ibi enim notat ſingulus: hic ſimul tres. Non autem plus aut minus: quia ſingula perſona ſine quātitate eſt magna. Denarius itaꝗ numerus poſitus eſt pro deſignanda pfectione perſone: non pro ſignificanda q̄ꝫtitate. Ternarius pro deſignanda trinitate: non pro ſignificanda q̄ꝫtitate: vbi finis nō eſt: nulla ſignificatio dari poteſt. Et vide. Si quero quot perſone ſunt? Secure reſpondebis tres. Si quero de quantitate: deficies. Magnus. n. dn̄s ꝛ laudabilis nimis: ꝛ magnitudinis eius non eſt finis. Tres ergo denarij: tres perſonas deſignāt: quaꝝ quelibet pfectus eſt deus. Unus tricenarius qui eſt collectio denarioꝝ: vnius ſbe trinitatē: qꝛ perfectus deus trinitas: pfectus deꝰ ſingula perſonaꝝ. Reſpice finē queſtionis in iſto ſacro nomine dei quod eſt. JEUE. JE. Unum nomen eſt ꝛ refertur ad patrē. EU. Unū nomen eſt ꝛ refertur ad filiū. UE. Unū nomen eſt ꝛ refertur ad ſpiritum ſanctum. JEUE. Unū qdem nomen eſt: ſed nō ꝙ ſimpliciter poſſit referri ad patrē ſolū aut filium ſolū: aut ſpūꝫ ſcūꝫ ſolū: ſed ſimul ad tres: niſi forte ſꝫ illud qđ dicit apoſtolus. Ab ipſo ꝛ p ipſum ꝛ in ipſo: quatenus ſic i tribus ppoſitionibus

bus noteť myſterium trinitatis: vt tamen
in hoc qđ ait. Ab ipſo ⁊ per ipſum ⁊ in ip
ſo: tam trium perſonaruꝫ vnitas: q̄ꝫ ſingu
laꝝ ſimplicitas inuiolata ꝯſiſtat. Pater .n.
lꝫ ⁊ de ſingulis ⁊ de tribus cōmuniter dici
Exo. queadmodū ⁊ illud. Ego ſum deus abraā
⁊ deus Iſaac ⁊ deus Iacob. Nos ergo q̄ꝫ/
tum ipſe dederit: pſallamus ei ſapienter di
centes quottidie cū ſanctis animalibus ⁊
Seraphin. Scūs Scūs Scūs: dominus
deus omnipotens: qui erat ⁊ qui eſt: ⁊ qui
venturus eſt: ⁊ cum eo cui data ſunt ſacra
iſta myſteria. Benedicat nos dominus de
us noſter: bñdicat nos deus ⁊ metuent eū
omnes fines terre.

Explicit liber Secundus pſalterij de/
cem cordarum.

Incipit liber tertius de inſtitutione pſal/
lentium.

Quia veri ⁊ eterni
dei qui ē mirabilis
in ſcis ſuis ⁊ longe
mirabilior i ſeipſo i
acceſſam ⁊ ineffabi
lem maieſtatem in
qua ſolus ipſe glo
riať ſemp ⁊ regnat
trinus ⁊ vnus deꝰ:
ꝓ modulo capaci/
tatis noſtre: imo ꝓ
dono ſui muneris ꝯtemplātes que capere
de gloria eius cōceſſi ſumus: ſiue ēt de ma/
Pſal. gnis opibus ipſius exq̄ſitis vt ait pſalmi/
ſta in oēs voluntates eius. In duobus ſu
perioribus libris: ſtili ſubtili diligentia an/
notare curauimus: opꝫ nos in hoc tertio
libro ageř breuiter ⁊ ſuccīte de modo pſal
modie ⁊ inſtitutione pſallentiū: vt ei queꝫ
regē magnū eſſe cognouimus: pſallamus:
(ſicut legimus:) ſapienter. Quid ē āt ſapiē
ter pſallere: niſi verba ipſa pſalmoꝝ diſcre/
te ⁊ intēte ꝓferre: Melius eſt enīꝫ paucos
pſalmos ordināte ꝓferre: q̄ꝫ multos inordi
nate ⁊ ſine cuſtodia diſcipline: q: nō tā q̄ꝫ
titas nūeroſa verboꝝ: q̄ꝫ affectus ⁊ deuo/
tio cōmēdať a deo. Quo circa ⁊ ſi q̄ꝫtitas i
diuerſis diuerſa: affectus tñ deuotionis iſ/
dē in oibus eſſe debet. Alioqn ſi nō ſuppe
tūt vires: cedēdū ē potius q̄ꝫtitati. Q: eni
nō ē equa virtus: ⁊ nō oibus vt eque poſ/
ſint ſimiliter vacare: diuerſas ſup hec ſācti
patres exēploꝝ traditiōes ſuis poſteris re/
liquiſſe noſcūť: ita vt q potius ſint imitādi
ā q̄ꝫ pluribus dubiteť: dū ſint aliqui volū/
tate feruidi: deuotione rudes: q dū arcē pfe
ctionis apphēdere volūt: aliqd ſupra vires
nō vſqꝫ ad finē pſeueratur: ꝯſumūt: putan
tes impoſſibile ceteris: qđ ipſi ſtrenue cōple
re nō pñt. Quibus iure illud obijci poteſt.
Si oculꝰ tuus dexter ſcādalizat te: erue eū
⁊ ꝓijce abs te. Magni itaqꝫ patres q vitaꝫ
heremiticā ſigillatim ducebāt: totū p dies
ſinglos pſoluebāt pſalteriū. Alij vero plus
aut minus: ſꝫ q eis ſcā deuotio diuinitus
inſpirata ſuggerebat: volētes hoc mō com
plere qđ in eodē volumine ſcriptū ē Adij
Iac. ciam ſup oēm: laudē tuā. Et hoc quidē bo
nū ſatis. Nobis āt vt ait pater noſter ſcūs
Bñdictus: q iſta ſcimus ⁊ nō facimus ru/
bor ꝯfuſionis ē. Sꝫ q: non mō centeſimus
⁊ ſexageſimus fructus acceptus ē apud de
uꝫ verū etiā qđ paruuloꝝ ē triceſimū ter/
ra ꝓferēs cōmendať. Et q: bonus ē ⁊ pius
dñs: vt corda magis q̄rat q̄ꝫ dona: ꝓferens
oblationē paupercule abūdātie diuitū: vi/
deť nobis ꝓ diuerſis accidētijs ⁊ aſſiduis
occupationū curis que inſperate emergūt:
nō parue eſſe deuotionis dicere quottidie
monachū ſup horas debitas ⁊ ꝯſuetas: tri
ginta pſalmos ad honorē ſcē trinitatis: q̄/
tenus in tā pfecto numero fides muniať i
tētione ⁊ in pſoluēdis illis retributio mul
ta. Sed ⁊ clerico dicere viginti in die: non
eſt inhertis deuotionis: q: vt monachi eſt
tenere quo ad hoc: ad tertiū gradū: ita eſt
clerici tenere ſecūdū. Qđ ſi literatus aliqs
de ordine laycoꝝ: cupiēs ⁊ ipſe laudare de
uꝫ ſuū: zelatus fuerit eos q vacāt lectioni/

bus ⁊ pſalmis: nec tñ cauſa rei familiaris ꝑ
miſerit eū imitari ad itegrū qđ zelať: vide
tur nobis ⁊ hoc bonū: q̄tenus ⁊ ipſe dū po
teſt: impleat tribus diebus qđ hi q vacant
monachi: iplere ſatagūt vno die: vt ſaltem
in quindeciꝫ diebus cōplere ſtudeāt qđ nō
abſurde i qndeciꝫ illis gradibus qbus aſcē
debať in tēplū crediderim deſignatū: q: ⁊
illud ꝓ electis oibus veraciter ſcriptū eſt.
Sacrificiū laudis honorificabit me: ⁊ illic
Pſal. iter quo oñdā illi ſalutare dei. Neqꝫ eni ad
ſolos monachos ptinet pſallere ⁊ laudare:
q: nō de illis ſolis dictū ē. Paſſer īuenit ſi/
Pſal. 83. bi domū ⁊ turtur nidū. Et beati q habitāt
in domo tua dñe i ſecula ſeculoꝝ laudabūt
te. Sed alterū ꝓ ꝯiugatis: alterū ꝓ eis qui
voto caſtitatis aſtricti ſunt. Si ergo ꝓ aſſi/
duis curis occupationū ſuaꝝ: nō poteſt q
eiuſmodi ē ad integrū pſalmoꝝ numerum
q ex tribus ꝯſtat qnquagenis ſufficere die
bus qnqꝫ: qđ eſt ſm id qđ ſignificat libero
⁊ feſtinato curſu appropinquare ad regnū
dei ſequať moroſius: vt vel ſero pueniat vt
ſaltem in etate ſerotina: cū vite tranſitorie
Iac. termino ꝯſument ⁊ pagat curſum ſuū. De
bet ergo ois xp̄ianus diligere pſalmodiaꝫ:
preſertim cū ſicut ſeruitus opis: ꝓpria fuit
primi ſtatus: Studium doctrine ſecūdi ita
iubilatio pſalmoꝝ que trahit hominēꝫ ad
ꝯtēplationē dei ꝓpria ſit tertij ſtatus: q in
ianuis eſt: ⁊ ipſa ſit clauis Dauid qua datū
eſt hoſtiū aptū āgelo phyladelphie: ita vt
ſine claue ipſa difficile ſit aliter itrare i ſctā
ſāctoꝝ. Siue āt decē pſalmi eo modo quo
in libro ſupiori dictū eſt: qđ myſtice referť
ad laycos: ſiue qndecim vel viginti: quod
myſtice referť ad clericos: ſiue triginta qđ
myſtice refertur ad monachos: vnicuiqꝫ ꝓ
gradu ſuo: dū vacat ⁊ vires ſuppetunt oſ/
ferre libeat: ſiue alio modo prout cuiqꝫ iſpi
rauerit deus. Hoc ſummope caueri mone
mus: vt nemo habeat vel aliquam aliam
inſtitutionem pſalmorum: veluti ex debi/
to ſeruitutis perſoluendam ſuſcipiat: ſed
magis ex libertate ſpiritus: ⁊ affectu deuo
tionis quia ſcriptum eſt, Ubi ſpiritus dei:
ibi libertas. Et in alio loco. Timor nō ē in
charitate: ſed perfecta charitas: foras mit/
tit timorem. Si ergo deuotus frater qui
hoc vel alio modo priuate pſalmodie duꝫ
pro poſſe licet ⁊ libet: operam dare decre/
uerit: aliqua forte corporis infirmitate gra
uatus: aut q ſepe ſolet accideř parti Mar
the ſubiectus alicuius obtinentie ſarcina
ipeditus: aut non poteſt omnino: aut abſqꝫ
tedij paſſione explere non ſufficit quod
moneť: non ſe quaſi reum iudicet quia per
ſoluere nequit: ſed tanq̄ꝫ minus deuotum
arguat: qui fructum tanti premij per negli
gentiam perdit. Non enim legitur domi/
nus condemnaſſe diſcipulos quia erant
pre triſtitia oculi eorum grauati ⁊ oraŕ ne
quibant: ſed tantum monuiſſe atqꝫ dixiſ/
ſe. Uigilate ⁊ orate vt non intretis in tem/
ptationem. Sic ſicut malum accidie blan/
da eſt adhortatione palpandum: non ti/
moris ſpiritu a mente miſerabili expellen/
dum: ne forte vitium nouum non patian/
tur vires veteres: ⁊ per aſſumentum pan/
ni noui in veteri conſutum: maior ſciſſura
fiat. Non ergo ex triſtitia aut ex neceſſita/
te exſoluendum quis extimet quod mone
tur: ſed tanquam libertate donatus: lau/
det ⁊ glorificet deum ſuum. Et ſiue plus
laudet ſiue minus: ſaluum eſſe credat per
miſericordiam dei: ꝓpter quam ⁊ mo/
dis omnibus pſallere ⁊ laudare tenetur:
quia ⁊ non nunquam qui plus laudat ore:
minus ſufficit laudare corde: ⁊ qui plus
corde minus ore: quia forte quod affectus
ſuggerit labor ⁊ occupatio non permittit:
Quod cum ita ſit. Quid reſtat niſi vt fa/
teamur bonum eſſe dominum omnibus
qui ſperant in eum: ⁊ nec cum quiſqꝫ ore
laudat minus eſſe de premio preſummen/
dum: nec cum minus poſſe cōceditur de
miſericordia deſperandum: quin potius ⁊
timendum illud quod de quibuſdam di/
citur. Populus hic labijs me honorat: cor Eſa.
autem eorum longe eſt a me preſummen/
dum vero de eo: quod ſcriptum eſt Sacri
ficium deo ſpiritus contribulatus cor con pſal. 50

tritum ⁊ humiliatuꝫ deus non deſpicies.
Non eniꝫ pari modo libera pōteſt eſſe mēs
ad pſallendū tempoꝛe gemitus ⁊ laboꝛis(⁊
ſi nō minus neceſſariū ſit) q̄ꝫ tpe pꝛoſperi/
tatis ⁊ gaudij: dicēte aplo. Triſtatur q̄s in
vobis: oꝛet equo aio ⁊ pſallat. Ideoq̄ꝫ ⁊ me
ſtitie tēpoꝛe: debet ſibimet vtilis frater ali/
quantulū inferre viꝫ: ⁊ bñdicere oipotētēꝫ
deum in tribulationibus ſuis: vt non tm̄
in die gaudij: verūetiaꝫ ⁊ in nocte triſtitie:
laudet ⁊ gloꝛificet deū ſuū memoꝛās illud
qđ ſcriptū eſt i eodē libꝛo. In noctibus ex/
Pſal. tollite manus veſtras in ſctā ⁊ bñdicite do
minū. Sꝫ ⁊ illud an̄ omnia obſeruari opꝫ:
qđ ⁊ ſatis pijs mentibus cōpatum eſt: ⁊ di
uinis auctoꝛitatibus appꝛobatū: cantare. ſ.
⁊ pſallere in coꝛdibus noſtris deo: magis q̄ꝫ
in apta voce: ⁊ ꝯcrepatione labioꝝ: q꞉ loq
⁊ clamare actionis eſt: oꝛare ⁊ pſallere cum
ſilentio: ꝯtēplationis. Nec illud putet q̄s
eſſe ꝯtrarium: qđ in eccleſia ſolemniter ob
ſeruatur: q꞉ illud timoꝛis eſt: hoc amoꝛis: il
lud debiti: iſtud deuotionis: quamuis ⁊ ibi
amoꝛ ⁊ hic timoꝛ neceſſarius ſit: vt alterū
(vt ita dicā) tempareť ex altero: ſꝫ ꝙ ⁊ pſal
miſta admonet dicens. Seruite dño in ti
Pſal. moꝛe: ⁊ exultate ei cū tremoꝛe. Et i alio lo
co. Miſericoꝛdiam ⁊ iudiciū cantabo tibi
Pſal. dñe. Verūtñ vbi debitū ibi timoꝛ: vbi aūt
non eſt debitū: ibi libertoꝛ amoꝛ ē. Quo cir
ca illud publicū: iſtud archanū eſſe debet:
q꞉ ⁊ in aperto debemus deum noſtruꝫ vo/
cis officio ꝯfiteri: pp eos qui foꝛis ſunt: ⁊ i
occulto pꝛo dono ipſius intrare penetralia
coꝛdis noſtri: ibiq̄ꝫ abſq̄ꝫ ſtrepitu ⁊ ſono vo
cis: offerre ipſi ſoli: ſacrificiuꝫ laudis: ſicut
de ſancta Anna futura Samuelis matre di
ctum eſt. Poꝛro illa loquebať in coꝛde ſuo
1. Reg. tm̄q̄ꝫ labia eius mouebantur: ⁊ vox peni/
tus non audiebatur. Et eideꝫ Samueli ex
Reg. voce domini. Homo videt ea que parent:
deus autem intuetur coꝛ. Qui hec ⁊ ſimi/
lia ſcripturarum loca vigilāter inſpicit: nō
ſibi ſufficere putat qđ ex lege debitoq̄ꝫ cōi:
manifeſte perſoluit niſi habeat aliquid ar/
chani qđ ſecrete offerat deo ſuo: ne non eſ/
ſe amicus ꝯuincať: ſed ſeruus: ſi nō aliquid
ſpontaneus offerrat: ex voto ſuo: ſed om/
nino coactus ⁊ exactus exſoluit. Omnia
igitur bona que facit chꝛiſtianus: debēt ha
bere pꝛincipium intentionem bonaꝫ: vt nō
velut abſurde: aut inaniter fiant. Sed pꝛi/
mo ⁊ pꝛincipaliter ad laudem ⁊ gloꝛiā dei:
qui eſt omnium auctoꝛ bonoꝝ: deinde pꝛo
remedio ⁊ indulgentia peccatoꝛum ſuoꝛū:
pꝛo vincendis paſſionibus carnis que mili
tant aduerſus animam: pꝛo impetrāda gra
tia ſpiritus. Vt ergo in eis q̄ pſalmis ⁊ oꝛa
tionibus vacant fructuoſioꝛ ſemper fiat de
uotionis affectus: bonum ſatis ⁊ laudabile
eſt: ita dare operam pſalmodie: vt per hoc
quod exterius oꝛe pꝛomitur mēs interius
illuſtretur: ⁊ quod foꝛis diſcrete agitur in/
terioꝛi: noſtre notitie reueleť ⁊ creſcat. Hac
pꝛo cauſa tricenarium numerum eis qui in
pſalterio decacoꝛdo laudare cupiunt deuꝫ
ſuum: non fruſtra extimauerim cōmendā/
dum cum cōſtet luce clarius ſicut ſuperius
dictum eſt: pertinere tres denarios ad per
fectionem perſonarum: tricenarium vero
ad vnitatem trinitatis. Vnus eſt enim de
us: vnus dominus: vnus rex: vn⁹ creatoꝛ Iac.
apud quem non eſt tranſmutatio: nec viciſ
ſitudinis obumbꝛatio. Ad cuius gloꝛiaꝫ ⁊
laudem pertinere credidimus: ita vniuer/
ſum pſalterium: ſiue in quinq̄ꝫ aſcenſioni/
bus per triginta ſiue in quindecim gradi/
bus per decem pſalmos partiri: vt per ſin/
gulos denos pſalmos vbilibet diſtinctio
fiat: ⁊ ſingule trium decadum ad hono/
rem ⁊ reuerentiam ſingulorum ſoluantur:
patris. ſ. ⁊ filij: ⁊ ſpiritus ſancti. Et quia ſi/
cut ſupꝛa notatum eſt: ſingulas decadas ge
nerationuꝫ tres: alique perſone pꝛecedunt
in typo reuerentiſſime atq̄ꝫ pꝛeſtantiſſime
trinitatis: vt ipſum venerandum myſteri
um: ſicut oſtenſuꝫ eſt in generationibus ſe/
culoꝛuꝫ in ſecreta quoq̄ꝫ perſolutione pſal
moꝛum: ob cauſam fidei teneatur aſſumen
di ſunt nouem pſalmi de coꝛpoꝛe Pſalte/
rij: qui dicuntur terni: ⁊ terni in ſingulis
confeſſionibus: ad honoꝛem ſancte trini/

tatis: nimirū q꞉ in patre filius ē ⁊ ſpiritus
ſcūs: ⁊ in filio pater ⁊ ſpūs ſcūs: ⁊ in ſpiritu
ſcō pater ⁊ filius: ⁊ nihil ſic attribuiť vni p
ſone ꝓpꝛietate myſterij: qđ nō ſit trib⁹ pa/
riter ⁊ indifferenter cōe. Dicēdi ſunt ergo
ipſi nouē pſalmi terni ⁊ terni per ſingulas
triū decadaꝝ. i. an̄q̄ꝫ decade pſoluanť: ⁊ ad
vltimū fiet cōmemoꝛatio ſcē ⁊ indiuidue
trinitatis: poſt trigita. ſ. modulationē pſal/
moꝝ. Fiducia vero ad pſoluedū in illo po
nenda eſt q̄ ſe pꝛomittit cōplere in nobis:
haud dubiū: qđ in tpibus iſtis: dicens in/
ter cetera p Zachariā pꝛophetā. In die il/
la querā ꝯterere oēs gētes que venerūt cō
tra Hyeruſalem ⁊ effundā ſup domū Da/
uid ſpiritum gratie ⁊ pꝛecum.

¶ Explicit liber tertius Pſalterij decem
coꝛdaruꝫ venerabilis abbatis Ioachiꝫ.

¶ Pꝛophetia inuenta per fra/
trem Gerardum Odonis
oꝛdinis minoꝛum.

AD euidentiā q̄ndeciꝫ ſigno
rum diei iudicij. Nota ſm̄
lectoꝛem fratrum minoꝛum
conuentus Tholoſe quādo
in vacationibus natalis do/
mini legebat decretale ſcholaribus Tholo
ſanis (vt moꝛis eſt) vocatū fratrē Gerar/
dum Odonis: qui poſtea fuit miniſter ge/
neralis totius oꝛdinis minoꝝ: ⁊ magiſter
pariſienſis: ⁊ excellentiſſimus: q fecit ⁊ de
dit plura ſcripta in decretalibus: ⁊ dixit ꝙ
in diuerſis libꝛis partialibus theologie in
ſtudio Pariſienſi repererat iſta de die iu/
dicij. ſ. in Daniele ⁊ in Ioachim libꝛis: ſed
non aſſerebat eſſe vera: ſꝫ ſic inuenerat ſcri
pta: vnde aliqua ſunt que fient an̄ diem iu
dicij: ⁊ quedaꝫ in die iudicij: ⁊ quedā poſt
diem iudicij. An̄ diem iudicij erunt q̄nq̄ꝫ
bella: Pꝛimum bellum erit inter ruſticos
⁊ clericos: ⁊ ruſtici deuincēt clericos: ⁊ ſup
peditabiť eccleſia Romana: in tantum ꝙ
non erunt auſi poꝛtare tōſurā: nec ipſi eos
nominabunt clericos. Secundum belluꝫ
erit inter laicos ⁊ eccleſiam taliter: ꝙ nec
Papa: nec cardinales erūt auſi apparere.
Tertium bellum erit inter ruſticos ⁊ nobi
les: ⁊ ruſtici deuincent nobiles: ⁊ illo tunc
omnes erunt equales. Quartum bellum
erit iter chꝛiſtianos ⁊ ſaracenos: ⁊ chꝛiſtia
ni erunt deuicti: ⁊ ſoluent tributum ſarace
nis per longum tempus: Poſtea naſcētur
duo reges chꝛiſtiani: vnus in grecia: alter
in Italia: ⁊ erunt fideles chꝛiſtiani: ⁊ bella
būt ꝯtra ſaracenos: ⁊ ſicut chꝛiſtiani ſolue/
bant tributū ſaracenis: ita ſaraceni qui re/
manebunt ſoluent chꝛiſtianis: ⁊ iſtud erit
veꝝ bellū. Hoc facto illi duo reges facient
octo reges cū populo: ⁊ erūt decē reges: ⁊
illi ⁊ oēs chꝛiſtiani ꝯſtituent vnum impe/
ratoꝛem Romanum: iſte autem imperatoꝛ
fidelis faciet vnum ſcutum: in quo erūt pi
cti duo viri: ⁊ ſuper illos ponet alium viꝝ
ad denotanduꝫ ꝙ ipſe eſt ſupꝛa illos reges
⁊ ſupꝛa omnes chꝛiſtianos dominus. Po/
ſtea ille imperatoꝛ ſicut fidelis chꝛiſtianus
⁊ alij chꝛiſtiani accipient crucem Chꝛiſti:
⁊ ibunt in Hyeruſaleꝫ: ⁊ ibi Imperatoꝛ fa/
ciet manſionem: ⁊ ſic totus mūdus erit in
pace. Et omnia erunt vnum: ⁊ vnus dili/
get alterum: ſicut pater filium: ⁊ hoc du/
rabit per longum tempus: poſtea naſcetur
Antichꝛiſtus.

¶ Incipit hymnus eiuſdeꝫ abbatis Ioachim de patria celeſti.

O Felix regnum patrie ſuperne: i quo quieſcūt agmina ſanctoꝝ: gloria multa decorata cuncta pace perhenni.

Non eſt ſcribētis calami ſignare nec eloq̄ntis hominis narrare: q̄ꝫta parauit in te regnaturis deus eternus.

Ad te ſuſpirat generis humani perdita ꝓles in parente primo: ſed redemptoris celitus directi morte redempta.

Bene ſuſpirat tenebris ad dicta que paradiſi gaudijs priuata: perdidit lumen quo fruuntur ſemper ciues ſuperni.

Namqꝫ preſentis luminis ſplendore fallit̄ ceca iuuenū caterua: putans iocunduꝫ qđ adimplet mundum fletu perhenni.

Quid.n. pōt hō moriturus niſi d̄fler̄ miſeras ruinas: atqꝫ lugere icolat⁹ ſuitpe breui.

Eſt quidem miſer ⁊ infelix valde qui ſe dū viuit exulem ignorat: qui non ſuſpirat ad illius regni felicitatem.

O ſiquis poſſet in palato cordis illius regni epulas ſentire: ſperneret cuncta que iocunda preſens vita mentitur.

Nec mirum tamen ſi notatur opus ꝑcreature merito diſtinctum: bonis ⁊ malis medijſqꝫ trinum ante paratum.

Nam celum terra inferuſqꝫ ſimul conſiderata ſingula demonſtrant: dum in reſpectu ſinguli penſatur ſingulum quodqꝫ.

Inferus infra tenebraꝝ locus: deſuper celū luminis eterni: media manens arida communis inter vtrunqꝫ.

Inferus neq̄ꝫ angelos includit: regnuꝫ ſupernum ſpiritus beatos: terra ſerpētis ſauciatum ore genus humanum.

Iam ſi queratur ſingulorum ſtatus: tartaꝝ ſimul atqꝫ pararadiſum: crederet munduꝫ qui duo diuerſa contemplaretur.

Nam in reſpectu loci tenebrarum mūdus hic locus credit̄ amenus: celi reſpectu barratrum putatur ⁊ iure quidem.

Vallis hic namqꝫ dictus lachrimarum lachrimas preſtans parentibus primis oēm ſuorum filiorum turbam flere coegit.

Cur enim non flet homo peregrinus: qui ſupra flumen ſedens babylonis: memor eſt matris qua priuatur viſu tempore multo.

O vere mater ciuitas ſuperna: ad te ſuſpirant anime fideles: que tui roris pocula degustant celo demiſſa.

Claritas tua claritas eterna: honor ⁊ decus in turribus tuis: ⁊ per murorum menia iocunda: cantica laudum.

Lapides tui: lapides electi: aurum obrizū pulchritudo tua: ex margaritis ianuarū decus omne conſiſtit.

Precioſoruꝫ lapidū ſtructura: ſingula tua fundamenta vernāt: ⁊ per plateas ligni vite fructus multiplex ſurgit.

O lignum felix quod rigatur vnda fōtis eterni qui de throno manat: impetu cuius hylareſcit ſemper ciuitas dei.

Hec tue laudis ciuitas iocunda: ⁊ que nec lingua reſonare poteſt: imo nec cordis ſufficit humani ſenſus rimari.

Quoniam ſi lꝫ latius penſemus: quāta ſit ibi gloria iuſtorum: qui laureati manēt ante thronum regis eterni.

Nunq̄ꝫ laborant: eſuriunt nunq̄ꝫ: ſemper exultant: iubilant ⁊ pſallūt: quippe cū nulla gaudia feſtiua tempora claudant.

Iam enim imber tranſiet ⁊ hyems: flores in terra vndiqꝫ vernabunt: ⁊ exultātis turturis os noua cantica procant.

Voxqꝫ letantis audietur ſponſi: ſurge que dormis propera dilecta: ⁊ acceptura veni ꝑ paratam tibi coronam.

Iam nuptiarum copula fecunda: citat cātorum organa iocunda: cōcrepat ſimul cohors letabunda cythararedorum.

Ad quorum voces reſonat ⁊ tellus: chori ſanctorū pariter exultant: ⁊ inaudita cōuiuarum corda: gaudia replent.

Verum hec parua exhibet aſpectus: illius ſponſi regis ⁊ magiſtri: qui ſuper omnes iꝑerat ⁊ regnat vnus ⁊ idem.

Cuius q̄ꝫ mira gloria: maieſtas: bonitas ſūma claritas immenſa: cuius ſplendoris ſpecies illuſtrat ſecula cuncta.

Ergo fallacis gloria contempta mūdi queramus gaudia ſuperna: vbi ſanctorum cunei letantur: ſorte felici.

Gloria tibi cuncti potens pater: gloria nato ⁊ qui ab vtroqꝫ ſemper procedit ſimilis amborum: ſit honor vnus. Amen.

¶ Explicit hymnus venerabilis abbatis Ioachim de celeſti patria.

¶ Incipit Viſio eiuſdē preclara: ac plurimū admiranda: de gloria paradiſi.

Viſionē admirande ordiar hyſtorie ⁊
ſuccincte ſcribā textū felicis memorie
Quidā vir religioſus fama nō igenitus.
Scripſit rē quā vidit qdā inextaſi poſitus.
Duct⁹ animi exceſſu ambulat per inuia.
Nulla ſibi patent campi nulla loca peruia.
Primo die moto greſſu i latrones icidit.
Et ligatus ſtrictis locis pene vita deficit.
Hi his ſolutuꝫ lux ſcda ſemiuiuū ſuſcipit.
Nō curandū ſꝫ mactādū ſcorpionū ictib⁹.
Tertia his liberatus traditur exilio.
Iter agit deſtitutus hominum conſilio.
Nihil minus q̄rto die patit̄ diſcriminis.
Fame ſiti ⁊ feruore maceratus heremi.
Quinto aſperis feraꝝ laniat̄ vnguibus.
Et freqnenter lacerat̄ beſtiaꝝ morſibus.
Sꝫ hoc totū ſe perpeſſum arbitrat̄ venit.
Dum in ſexto intrat vltime miſerie.
Inde linces hinc hyene ⁊ griſonū feritas.
Procedendi vltra ſibi interdicūt ſemitas.
Hinc leones hinc dracones minat̄ interitū.
Aſpides ⁊ baſiliſci triſtem formant ſibilū.
Horꝫ dentibus attritus cogitur deponer̄.
Erūnoſaꝫ carnis onus quo grauat̄ pōder̄.
In hac ipſa tū hora qua ſoluitur corpore.
Videt flumē fumās igne ⁊ corrupto ſulfur̄
Ibi pons eſt ꝯſtitutus arctus in examine.
Per quē tranſeunt inuite miſeroꝝ anime.
Qui norūt arctā viā a pontis acumine.
Corruentes in ꝓfundū abſorbēt̄ flumine.
Sꝫ felices q ſe ipſos luxu priuant ſeculi.
Et cohercent ſtudioſe a carnis illecebris.
Qui ſeipſos crucifigūt cū nature vitijs.
Et induti vite pēnis exuunt ſpurcitijs.
Hi ſecuri ⁊ veloces ac ſi leues aquile.
Trāſeunt ꝑ arctū pōtē inducatum patrie.
Erat āt murus ingens iuxta flumē poſit⁹
Et in ſūmitate muri cāpus ameniſſimus.
Ipſe murus velut eris ꝑtēdebat ſpeciem.
Sine manu ꝯſtitutus a ſummo artifice.
Sed ⁊ via per anfractus inerat diſpoſita.
Per quā poterat aſcēdi ad cāpoꝝ menia.
Ergo cum illuc trāſiret vir prefatus ſpū.
Vidit beatoꝝ turbas: tripartitas gradib⁹.
Prima hora vltra flumē ſupra muri verti (cem.
Trahebat̄ i imēſuꝫ: ſpatioꝝ limitē.
Ibi loca ſpatioſa illuſtrata lumine.
Et in ipſis gēs beata fruens pacis requies
Ibi ſilue q̄ꝫ cōdempſe diuerſaꝝ arboꝝ.
Poma ferūt vniuerſe ſapoꝝ ſuauium.
Alte valde vt excedāt ceteraꝝ ſpecies.
Vmbra quaꝝ ſit iocūda caloris tēperies.
Abeſt anguis abeſt rana: abeſt mala beſtia.
Totū pulchrū totū tutū: totū plena gloria
Ambulās ꝑ multos dies ꝓpe amnē turbidū
Videt hinc reoꝝ penā: hinc iuſtoꝝ ꝓmiū.
His ꝓſpretis i his locis ⁊ ad ꝓmiū rediēs.
Querit vltra ꝑtrāſire vt in terra noſceret.
Sꝫ cū multa ꝑluſtraſſet ad radicē ducit̄.
Mōtis alti cuius rupis murus ē argēteus
Vidit ſcalā eleuatā ſupra mōtis verticem.
Per quā ſcādit ⁊ iuſtoꝝ ꝯtemplat̄ ſpecieꝫ.
Ibiqꝫ ſpatioſaꝫ proſpicit planiciem.
Specioſe viſionis exhibēs blanditiem.
Inter ſpecies herbaꝝ: prata viridantia.
Lilioꝝ ⁊ roſaꝝ redolet fraglantia.
Ibi multi diuidunt̄ riuuloꝝ impetus.
Qui de fonte vite fluūt in mille meatibus
Sꝫ ⁊ loca infraſcripta irrigantes influunt.
Et fecūdant vniuerſa infra muri ambitū.
Vbi ſurſū iuxta riuos arbores pulcherrime
Frōde flore decorate: ⁊ pomis vberrime.
Querit tū aque fonte per pratoꝝ intima.
Et ad altioris montis ducitur initia.
Tūc aſcendit data ſibi veſtis adminiculo:
Et ſe cernit conſtitutum in regis palatio.
Cuius muri erāt ſtructi ex viridi iaſpide.
Et ornati vniuerſi precioſo lapide.
Cuius tectū aurū purū ſupra vitrū lucidū.
Et i ipo ſplēdens thronus vñ flumē orit̄.

Ipſa ſedes precioſis rutilat lapidibus.
Et corruſcat admirãdis gēmaꝝ ordinibus
In ſublimi conſtituta ſolis vincit radios.
Et illuſtrat infra ſitos electorum cuneos.
In circuitu ſedis huius: plurima ſedilia.
Et in ipſis ſeniores decernunt iudicia.
Ibi pulchra ſuper luna reſidet eccleſia.
Quaſi ſponſa viro ſuo circundata gloria.
Ante ſedem aſſiſtebant puerorum millia.
Quorum veſtes margarite ⁊ corone lilia.
Citharizant ⁊ decãtant canticoꝝ cantica.
Et letificabant trina electorum agmina.
De ſedenti ſuper ſedē non eſt loqui facile.
Superat non modo viſuz ſʒ ⁊ mētis aciē.
Sed cū trine manſionis intellectū q̄rerer.
Edocetur qd per ipſam expedit ꝑpēdere.
Primo gradu ꝯtinentur electorū populi.
Profitentes fidem trini: ⁊ vnius domini.
Qui in hūiliori vita placant deū munere.
Laudis ⁊ oblationis ⁊ fideli opere.
Quorum vita coniugalis portat eris p̄ciū.
Per qđ ſuū ſerui domus iplēt miniſteriū.
Eſtat viridis coloris per quā fides noſcit.
Deſignare in quam viuit q̄ſq̄s deo iūgit.
In ſecūdo manent illi q̄ ꝑ ſancta ſtudia.
Modo vbo nūc exēplo edificāt agmina.
Horū vita per argentū deſignari creditur.
Cuius nitor dat ſplēdorē ſaluãdoꝝ cetib⁹.
In ſup̄mo manēt illi q̄ ꝯtempla gloria.
Mundi ſolū q̄ querūt regē cernere i patrie.
Quoruz vita auri puri extimatur ſimilie.
Et virtutum ornamenta: precioſi lepidie.
Tria ſunt ergo veneranda electoꝝ genera.
In vicis ⁊ ſuburbanis: ⁊ in vrbe conſita:
Trina voce ſimul cantant inaudita cãtica.
Et collaudant regez celi qui fecit hec oīa.
Trino deo trina turba electoruz carmina.
Modulatur ⁊ exultat per eterna ſecula.
Amen. Finis.

Explicit viſio ſeu hymnus đ celeſti patria: Correſpondens Pſalterio decem cordarū ⁊ libro apocalipſis venerabilis abbatis Ioachim.

Mapheus Paſinus impræſſoribus.

NE quis veſtrum ſe hac excuſatione tueri poſſit ſe monefactū de horum volumine priuilegio non fuiſſe: ideo ad eorū pleniorem notificationem ſciant: expreſſo Senatus Veneti conſulto Cautum eſſe, ne quis ī illuſtriſſimi dominii locis per decennium præſens volumen a nobis impræſſum, imprimere, nec iprimi facere, aut alibi impræſſum vendere audeat. Sub pœna in priuilegio contenta.

Venetiis in ædibus Franciſci Bindoni: & Maphei Paſini ſociorū. Anno domini. M.D.XXVII. Die. XVIII. menſis Martii.

Incipit Tabula primi libri Pſalterij decem chordarum.

Quod in figura materiali Pſalterij demonſtratur tres quinquagene pſalmoruz: propter tres perſonas deitatis: ⁊ tres ſtatus ſeculi. fo. 226. la. 1

Qꝫ decem cordas ipſius pſalterij eſſe miſteriales ⁊ continentes omnes ſeculi generationes ab Habraam vſq; ad vltimū electū docet ſacra ſcriptura. fo. 226. l. 1

Qꝫ primum ⁊ ſuperius cornu pſalterij nō eſt acutum ſicut duo alia inferiora: quia pater manēs in culmine maieſtatis miſſus non legitur: ſed tantum filius ⁊ ſpiritus ſanctus ad noſtras anguſtias miſſi ſunt ab ipſo patre. fo. 226. la. 1

Qꝫ homo prelatus ē omnibus ordinibus Angelorum propter verbum patris humanam carnem aſſumens: vt gradum chorde decimum (qui corruit) reſtauraret. fo. 226. la. 1

Qꝫ prima decem chordarum: incipit a timore ⁊ aſcendit vſq; ad altitudinez charitatis. fo. 226. la. 1

Qꝫ per ſtaturam ⁊ coniunctiones rotaruz ab Ezechiele deſcriptam intelliguntur quattuor intelligentie ſeu ſenſus ſacre ſcripture: ⁊ quelibet earuz diuiditur in diuerſas ſpecies: Nota ⁊ tecum ſerua. folio. 226. la. 2

Qꝫ antiqua patrum traditione prolatum eſt vſq; ad modernos: magni eſſe premij pſalmodiam: ⁊ ad ipſam pertinere illud pſalmi. 49. Sacrificiū laudis honorificabit me: ⁊ illic iter quo oſtendam illi ſulutare dei. fo. 217. la. 1

Qꝫ multi deſiderantes ſapientiam dederunt ſtudium lectioni: inſiſtendo doctrine: nec tamen ad ipſius medullam peruenerunt: quia non ſunt arbitrati intrãdum eſſe per gratiam: ſed magis per arbitrium liberum qđ non profuit ab initio initentibus ſuper eo. fo. 227. la. 1

Qꝫ predicti ſic querentes: non inuenerit clauem Dauid: nec eum qui aperit diligentibus eum. fo. 227. la. 1

Qꝫ auctor ⁊ ipſe aliquando erat anxius ad verba dei ⁊ querebat per exercitium lectionis ad veritatis dei notitiam peruenire: eumq; ad eam per legendi ſtudiuz properare fragraretur: aſſumens ſibi pēnas velut aquile longius q̄ʒ erat recedebat ab eo. fo. 227. la. 1

Qꝫ auctor poſitus in feruore nouitio cepit dei cauſa diligere pſalmodiã: vnde multa ſibi pſallenti in ſcriptura ſacra reſerari ceperunt que antea legendo veſtigare nequiuerat. fo. 227. la. 1

Qꝫ auctor in die ſancto Penthecoſtes ob reuerentiam tante ſollempnitatis ſtatuit dicere aliquot pſalmos ad honorem ſpiritus ſancti ſperans ſibi ab eo donari aliquid in die illo. fo. 227. la. 1

Qꝫ auctor dum coram ſancto altari oraret prefata die ac pſalleret: occurrit eius animo forma pſalterij decacordi ⁊ in ipſa tã liuidum ⁊ apertum miſterium ſacre trinitatis: vt protinus compelleretur clamare: Quis deus magnus ſicut de⁹ noſter ⁊c. ⁊ ſic cepit ſubſcripti operis librū primum ocmpilare. fo. 227. la. 1

Qꝫ auctor dedicauit opus cōcordie deo patri opus apocalipſis filio: ⁊ opuſculum pſalterij ſpiritui ſancto: ⁊ q̄ ſecundum procedit a primo: ⁊ tertium ab vtroq;. folio. 217. la. 2

Qꝫ dictum opus diſtinguitur in tribus libris ſecundum q̄ tres ſunt perſone deitatis in quibus fidei noſtre pulchritudo conſiſtit. fo. 227. la. 2

Qꝫ in primo libro huius operis agitur de vaſe muſico: qđ proprietate alti miſterij attribuitur patri: a quo omnia: in ſecundo agitur de numero pſalmorum ſapientie diuine: per quaz omnia: in tertio agitur de modo pſalmodie: ⁊ inſtitutione pſallentium eidem ſancte vnctioni: in

quia omnia: que cum ſit gaudium ⁊ ex/
ultatio ſūmi dei: eos quos ſacris replet
muneribus letos efficit: atq; iocundos.
ſolio. 223.la.2

Q; pſalterium eſt egregium ⁊ preclarum
inter omnia: ⁊ ſuper omnia muſica in/
ſtrumenta cui tamen ſuppar eſt cytha/
ra in diuinis miſterijs. ſo.228.la.2

Q; cythara ideo iūgitur Pſalterio: quia
maximo illi precepto qđ eſt. Dilige De
um: neceſſario iungi oportet aliud qđ ē:
dilige proximum. ſo.228.la.2

Q; pſalterium: ſeu vas muſicum eſt opus
ſcilicet regulatum habens decem chor/
das coram facie ſua pulchram forma ſo/
no gracile: modulatione ſuaue: totuz ar/
te myſticum: ⁊ diuinitus adinuentum.
ſolio. 228.la.2

Q; tanta eſt in eo modulationis ſuauitas:
vt dum ipſe quoq; ſonus exterior aures
tinniendo percutit plerunque animos
auditorum rapiat ad mentis exceſſum:
⁊ vſq; ad effundēdas lachrymas demul
cendo compingat. ſo.228.la.2

Q; vacat omne melos exterius cum inter
na percipitur cantilena: ⁊ dulcedo cor/
poralis deſpicitur cum ſpiritualis iocū/
dita reperitur: qđ ſuauius diuina con/
templatione: ⁊ per ea que facta ſunt: ad
factorem deueniretur. ſo.228.la.2

Q; fruſtra nonnulli ſe excuſant de tardi/
tate intellectus: dicentes q; impoſſibi/
le ſit ⁊ ſupra humane capacitatis men/
ſuram extendere ſe ad intelligentiā crea
toris: cum ſcriptura teſtetur dicens. Spi
ritus ſcrutatur omnia ⁊ etiam profunda
dei. ſo.228.la.2

Q; nō poteſt opus opifici: aut factura coe/
quari factori ſuo: nec poteſt ſignum ta/
men in eum qui ſe finxit operatiōe ſub
ſtolli. ſo.229.la.1

Q; inuiſibilia dei que exſuperant omnem
ſenſum non poteſt infirmitas captiuita
tis noſtre niſi per res viſibiles ↄtempla
ri. ſolio.229.la.1

Q; debet homo: cum de diuina maieſta/
te loqui cupit: ſe ad creaturas nobilio/
res contemplandas extendere eſt: vt in
rebus viſibilibus: lux ⁊ in inuiſibilibus
propria que hec cogitat anima: ⁊ ſi ſeip/
ſum homo comprehendere poteſt: inue
niet in ſeipſo ſimilitudinem Dei. ſo/
lio. 229.la.1

Q; ſi homo ſemetipſum: comprehendere
nequit: in quo relucet imago Dei: ſtu/
deat inconctanter credere ſpiritualibus
viris: quibus datus eſt ſpiritus: ſcru/
tans omnia: ⁊ etiam profunda Dei.
ſolio. 229.la.1

Q; ſatis eſt: infidelis ⁊ improbus: qui ſeip/
ſum diſcutere neſciens: Deum (qui ſu/
pra ſe eſt: ſicut vere eſt) comprehendere
ſe poſſe ratione confidit. ſo.229.la.1

Q; ex natura ⁊ proprietate ſolis deueni/
tur: ⁊ cognoſcitur miſteriuz trinitatis.
ſolio. 229.la.1

Q; iterum: atque iterum audire non pi/
geat: qđ ſemper electos dei dicere ⁊ au/
dire delectat. ſo.229.la.2.

Quomodo errauerunt: Sabellius: ⁊ Ar/
rius: nam Sabellius narrare volens de
trinitate alliſa eſt nauis eius in ſiccum:
Arrius vitare querens: deiectus eſt in
limum profundi. ſo.229.la.2

Q; nequaquam inſtrumentum: qđ voca/
tur pſalterium ſuſcepiſſe credendum eſt
tam celebre nomen: vt ex eo liber pſal/
morum tale vocabulum ſortiretur: ni/
ſi magnum in eodem vaſe: non lateret
fidei ſacramentum: ſo.230.la.1

Q; ſepe minima queq;: ⁊ que plerunq; au
dita ipſa faſtidiunt: habere miſteria no/
tum eſt: quorum numerus eſt infinitus.
ſolio. 230.la.1

Q; liber pſalmorum non ſolum que diui/
na ſunt: reſerat: verum etiam: ⁊ per ip/
ſuz paratur iter ipſi diuinitati: vt ad no
ſtrorum penetralia cordium: inuitata
deſcēdat: pſallamus ergo ei ⁊c. Nota.
ſolio. 230.la.1

Q; non ſolum in Decacordo Pſalterio:
in quo preceptorum Decalogus: ⁊ to/
tius ſumma fidei continetur: verum/
etiam ⁊ in Cythara pſallēdum eſt: quia
⁊ ipſa in diuina pagina ſatis celebris eſt
⁊ in ſacris voluminibus non minus q̃z
Pſalterium reperitur. Differunt tamē
⁊c. ſolio. 230.la.1

Q; Cythara nouum hominem: qui ſecun
dum Deum creatus eſt ſimul cum ſuo
corpore: quod eſt eccleſia deſignat: cu/
ius ſumma miſterij: in tribus ſuper/
extenſis chordis: ⁊ concauitate conſiſtit.
ſolio. 230.la.1.

Q; concauitas Cythare eſt iuxta illud di/
ctum Chriſti: niſi quis abrenunciaue/
rit oībus que poſſidet: non pōt meus eſ
ſe diſcipulus: ⁊ nolite theſaurizare vobis
theſaurum ⁊c. ſo.230.la.1

Q; tunc te ad electorū nūeꝝ ptinere confi
das: cum tribus ſpecialibus chordis
laudes aſſidue Deum tuum: quarum
prima eſt operatio: ſecunda lectio: ⁊ ter/
tia pſalmodia: vel certe: prima Fides:
ſecunda Spes: ⁊ tertia Charitas.
ſolio. 230.la.1

Q; Pſalterium ſpectat ad vitam contem/
platiuam: ⁊ ad amorem Dei: Cithara
vero ad actiuā: ⁊ amorē ꝓximi. ſ.230

Q; ſi te delectat contemplatio Dei: acci/
pe ſecretius Decachordum Pſalteri/
um: ⁊ ingredere ad archana miſteria:
infra cellaria cordis tui: vbi forſan ſpe/
culari incipies: qđ oculus non vidit:
nec auris audiuit: nec in cor hominis
aſcēdit: aīalis nec mirū q2 per ipſum pa
ratur: iter paraclyto veniendi ad nos.
ſolio. 230.la.1

Q; nulla eſt ſimilitudo que diuine maieſta
tis: trinitatis poſſit ſufficiēter aptari: q̃z
uis plura ſint miſteria que ad ſe inueſti
gandū conſtituerit. nota. ſo.230.la.2

Q; inter cetera opera domini que miſteri
um exhibent trinitatis: magnum tenet
locum decacordū pſalteriū. ſ.230.la.2

Q; non audemus dicere: pater ⁊ filius ⁊
ſpiritus ſanctus vnus ſunt: niſi quan/
do additur deus: ſed vnū. ſo.231.la.1

Q; diligēter attendendum eſt: q; aliud ſo
nat vnus: ⁊ aliud vnitas: nam vnus ab
ſolute dici nequit: niſi de vna perſona:
vnitas vero proprie dici non pōt: niſi de
duobus ad minus. Uide quomodo dif
ferant alio modo. ſo.231.la.1

Quomodo in igne inuenitur trinitas ad
exēplū illius ſupne trinitatis. ſo.231.

Q; attribuitur ſeu aſſimulatur ignis patri:
flamma filio: ⁊ calor ſpiritui ſancto. ſo/
lio. 231.la.2

Q; vbi eſt vnitas ibi eſt gaudium: ⁊ vbi di
uiſio ibi eſt meror: ⁊ q2 in diuinis pſonis
eſt inextimabile gaudium: erit ibi inex
timabilis vnitas. ſo.232.la.2

Q; ex dictis Hylarij eſt regula qđ non ſer
moni res: ſed rei ſermo ſubiectus eſſe de
bet: nam lectorem oportet diſcutere ſcri
bentis intentionem non in proprietatē
verbi q̄ue vix in altis rebus pro loquen
di inopia ſeruari pōt. ſo.233.la.1

Q; tres perſone diuine dicte ſunt a ſanctis
patribus: pater verbum: ⁊ ſpiritus ſan
ctus: (neceſſitate loquendi) non inueni
entibus nomen commune qđ eis plu/
raliter conueniret. ſo.234.la.1

Illud qđ de ſimplici illa natura: que deus
eſt a patribus catholicis nobis traditū
eſt: ſubtili eſt perſcrutatione penſanduz
quo in deitate trinitatis quicquid ē po
tens: eminens glorioſum: aut felix. totū
eſſe dicatur: credatur ⁊ intelligatur cu
iuſcunq; perſone: ita vt non minus ſit ī
ſingulis q̃z in tribus. ſo.234.la.2

Q; non eſt deo aſſimilanda quantitas rei
corporalis: ſed quantitas virtutis. ſo/
lio. 234.la.2

De ſimilitudine trium carbonum ignis
ad ſuccedendum ſtipulum: ⁊ de poten/
tia diuinarum perſonarum: que non eſt
maior in vna q̃z in alia vide. ſ.234.l.2

Q; vnaqueq; perſona in diuinis eadez ma

gnitudine eſt magna in ſemetipſa: qua maius aliquid eſſe nõ poteſt. f.235.l.1
Q. nonnulli ſequẽtes iſta tria quibus perficiuntur omnia. videlicet poſſe ſcire ⁊ velle: patri attribuunt potentiam: ſapientiam filio: volũtatem vel amorem ſpiritui ſancto. fo.235.la.2
Q. pater ideo dictus eſt potentia: quia faciens iudicium de peccatoribus: ſemper ſe oſtendit inuictum: filius etiaʒ dictus eſt ſapientia: quia noluit potentia vincere: ſed humilitatem. Spiritus ſanctus vero dictus eſt amor: q2 qui plene amat aliquem dat ei quem diligit: ⁊ ſe ⁊ omnia ſua. fo.235.la.1
Q. de ſolo filio poteſt dici (inquantum eſt Deus ⁊ homo) q ipſe ſe miſit ⁊ ab alio: ſcilicet a patre miſſus eſt ad ſimilitudinem cuiuſlibet hominis cum moritur: vide. fo.235.la.2
Q. cuidam lapidi adhibitum fuit ferrum: ⁊ mox virtus lapidis attraxit ferruʒ ad ſe: ⁊ illud ferrum accepit eandem virtutem: ⁊ ſic aliud ferrum tangens recepit ⁊ ipſum virtutem: quod ſe vidiſſe refert Auguſt. in de ciuitate dei. fo.235.la.2
Q. ea de cauſa q pater a nullo eſt: ita nunquam legitur ad homines miſſus fuiſſe: vt pote: quia non habuit principium a quo mitteret: ſicut filius ⁊ ſpiritus ſanctus. fo.236.la.1
Q. ſpiritus ſanctus eſt principium hominis Chriſti Jeſu ⁊ quomodo: ſicut pater: quia tota illa opatio noui hominis eidem ſpiritui ſancto attributa eſſe mõſtratur: quia cõceptus de ſpiritu ſancto. folio. 236.la.1
Q. ſi ſpiritus ſanctus a ſolo filio procederet: ⁊ non a patre: valde abſurduʒ videretur: cuius rationes adducuntur. folio. 236.la.1
Quare hebrei incipiunt ſcribere a parte dextra ⁊ deſinunt in ſiniſtra: qđ non vacat a miſterio. fo.237.la.1
Q. attribuens maiorem deuotionem: ſeu honorem: ⁊ ſimilia vni perſone diuine: q̃ʒ alteri: errant ⁊ peccãt mortaliter: immo in mente ſua hereſim nutrit. folio. 237.la.1
Q. eternitas illa: que erat in deo ante tempora ſecularia nobis omnino (qui ex tẽpore eſſe cepimus) imperſcrutabilis eſt: ⁊ quo ſuo occulto conſilio voluerit creare eo tempore qđ non fuit ab eterno hebetatur ſapientia hominum: deficit ſenſus ⁊ intellectus. fo.238.la.1
Q. pater reuelatus eſt hominibus: primo tempore magis q̃ʒ filius: ⁊ ſpiritus ſanctus: vt ipſi quoqʒ in ſuis temporibus manifeſtius apparerẽt: videlicet primo ſtatu mundi: filij ſecundo ſpiritus. ſ. tertio ſtatu. ⁊c. fo.238.la.1
Q. Charitas eſt mater omnium virtutuʒ ſine qua congregare virtutes reliquas: culmos vacuos ⁊ inanes: ad triſteʒ aeream portare eſt. fo.238.la.2
Q. ſicut humanitas Chriſti prelata eſt omnibꝰ creaturis: ita virtus charitatis vniuerſis virtutibus: ⁊ ſicut Joannes baptiſta preambulus fuit Chriſti: ita virtus humilitatis preuia eſt charitatis que eſt pcipuuʒ donum ſpũs ſancti. f.238.l.2
Quomodo exponit de charitate: illud omnis confirmationis vidi finem latũ mandatum tuum nimis. fo.238.la.2
Q. ſola diuinitas eſt ſine quantitate magna ſine qualitate bona: ſola pro natura ſui ſine temporum varietate ⁊ volubilitate immenſa. fo.238.la.2
Vide in reuelationibus Amadei minoriſte: qui aſſerit longe ante: creatos fuiſſe Angeloꝝ ordines raptu pmo reuelatione ſecunda ⁊ raptu ſecundo.
Q. neſcimus q̃ʒ longe vel prope ante mũdi conſtitutionem: aut ſi in ipſo exordio mundi: creati ſint ordines Angelorum ⁊ ideo merito cornu principale pſalterij caret principio: ita vt videatur repreſentare principium ſine principio. Nota. folio. 238.la.2

Q. vna eſt operatio oĩum trium pſonarũ in diuinis propter ineffabile vinculum deitatis. fo.239.la.1
Q. vetus teſtm̃ videt pertinere ad patreʒ nouum vero ad filium ⁊ ſpiritũ ſanctũ. folio. 239.la.1
Quare in eccleſia inuocationẽ primã ad patrẽ facere ↄſueuimus in orõnibus: ⁊ circa finẽ adiungere per dñm nr̃m Jeſum Chriſtũ filiũ tuũ: ⁊ in fine in vnitate ſpiritus ſancti. fo.239.la.1.
Quõ eccleſia catholica (diuina gubernante maieſtate) ordinat orationes dicẽdas vt predictum eſt. fo.239.la.1
Q. ſm ſeriem orõnis: vt vʒ initium pertinens ad patrem locat in ſupmo cornu pſalterij: ⁊ p dñm nr̃m Jeſum Chriſtuʒ in ſecundo cornu: ⁊ in vnitate ſpũs ſancti in tertio. fo.239.la.2
Q. q̃ʒpis deus vnus ⁊ trinus ſemp eẽt qđ eſt: vtrum tñ eſſet trinus non niſi raris pfectis innotuit in veteri teſtõ ab Adã vſqʒ ad Chriſtũ: nomen vero vnius pſone. ſ. patris: tam ſeruis q̃ʒ amicis oibꝰ annunciatũ eſt eis. ſ. qui plebs dei dicebantur. fo.239.la.2
Q. ideo nõ fuit populo illi rudi: adhuc pꝑ pe reuelatum miſterium trinitatis: ne illud ſufficientes cupere culturã vnius dei in deorũm conuerterent pluralitatem. fo.239.la.2
Q. initiuʒ ſapie eſt in timore: finis autẽ in charitate: quõ vide. fo.240.la.2
Que fuerit cauſa q per tot preterita ſecula vna perſona tm̃: ⁊ non ẽt tota trinitas innotuit populo illi terreno ⁊ animali: ſed quaſi pueris poſitum eſt illis fundamentum fidei in vno deo: nobis vero: quaſi ſenioribus ⁊ perfectis myſterium trinitatis patefactum eſt. folio. 239.la.2
Q. deus pater ſic ẽ id qđ ẽ: vt tñ coeternũ ſibi filium ⁊ ſpiritum ſanctum ex ſe ipſo mittere dignet ad electas creaturas nõ autem filius aut ſpiritus ſanctus mittit patrem. fo.240.la.1
Q. dignitas patriarchatus quam decebat ſi non peccaſſet Adam: data eſt Abrae: ⁊ ſic accipiendus eſt Abraam patriarcharum primus: ac ſi patrem hominem nõ haberet. fo.240.la.1
Quomodo per Abraam: Iſaac ⁊ Jacob figuratur ⁊ declaratur trinitas perſonaꝝ in diuinis. fo.240.la.2
Q. quantum ad nos creaturas: tam pater q̃ʒ filius ⁊ ſpiritus ſanctus dicendus eſt pater: non autem quantum ad deitateʒ vbi ſolus pater eſt pater: ſcilicet filij. folio. 240.la.2
Q. nulla fit iniuria filio vel ſpiritui ſancto quando in orando ⁊ qualitercunqʒ primo loco: ⁊ quaſi ſpecialiter pater inuocatur: quia quicquid ſub hac fide paterne impenditur maieſtati: ⁊ impendit etiaʒ filio ⁊ ſpiritui ſancto qui patri conſubſtantiales ſunt: ⁊ patres nobis ſunt: vt ſupra. fo.240.la.2
Q. quando in oratione circa finem additur: per dñm noſtrum Jeſum Chriſtuʒ filium tuum: qui viuit ⁊ regnat in vni. ſ. ſ. deus ſpecialia illa recolimus que de filio ⁊ ſpiritui ſancto in fine temporũ claruerunt. fo.240.la.2
Q. pater itelligitur nomine timoris ⁊ potentie: filius nomine ſapiẽtie: ⁊ ſpiritus ſanctus nomine charitatis ⁊ amoris. folio. 240.la.2
Quomodo declaratur timorem eſſe initiũ ſapientie: nam per timorem intelligitur pater qui eſt principium filij qui eſt ſapientia eius: ⁊ per charitatẽ ſpũs ſanctus. ergo initium ſapientie eſt in timore: ⁊ finis in charitate: q̃ʒuis hec tria nomina cõmunia ſint. fo.240.la.2
Que ſit cauſa proprietatis trium predictorum nominum: ⁊ an pater dicat timor: ⁊ filius ſapientia: ⁊ ſpiritus ſanctus charitas. fo.240.la.2
Q. vbi eſt humilitas: ibi eſt ſapiẽtia: ⁊ vbi eſt ſupbia ibi eſt ↄtumelia. fo.241.la.1
Q. tria ſunt nobis data inſtrumẽta virtutum: quotquot. ſ. iubente deo ad pfectio

nem vocamur:que conueniunt tribus
ordinibus electorū qui ad imaginez dei
creati ſunt:vz opus manuuz:in quo ob
tinentia ꝛ timor domini:ſecundum ſtu/
dium lectionis:in quo ſapientia:tertiuz
pſallēdi:orādiqꝫ deuotio:nota.fo.241.

Q; tenemur obedire propter timorem:qui
eſt pater:legere propter ſapientiam que
eſt Chriſtus:pſallere ꝛ orare ꝓpter cha/
ritatem que eſt ſpiritus ſanctus:in timo
re oſculamur pedem:in lectione manū:
ꝛ in pſalmodia os:bonum initium:in
oſculo pedum:melior perſeuerantia in
oſculo manus:ſed optima conſumatio
in oſculo oris ſui. fo.241.la.2

Q; ſicut in ſcripturarum ſcientia proficere
quis non poteſt niſi a terrenorum ſolli/
citudine ſeſe vigilanter excutiat:ita nec
eſſentiam illam ſimplicem que deus eſt
per aduentum ſpiritus ſancti contēpla/
ri ſufficit:niſi a rerum creatarum:actio/
num ꝛ quorumcunqꝫ verborum ſtrepi/
tu cōquieſcat:ꝛ ad eum qui fecit omnia
intentionis ſue ſtudium ꝛ deuotionem
conuertat. fo.241.la.2.

Q; aliud eſt reſpicere id qđ factuz eſt:ꝛ ali
ud eſt ſpeculari eum qui fecit qđ factum
eſt:ſicut aliud eſt ſcire aliquid vt ſciat:ꝛ
aliud eſt ſcire vt diligat:nam ibi eſt ſcia
ſola que ſepe inflat:ꝛ hic cū ſapīa eſt cha
ritas que edificat. fo.242.la.1

Q; in quinqꝫ mundi etatibus:timor ſerui
lis perſeuerauit in mundo:in ſexta vero
ꝛ ſeptima:timor filialis ꝛ amor adſunt:
quorum aliud ad filium ptinet:aliud ad
ſpūm ſanctum ꝛ ſm hoc(vt docet papa
gregorius)obſeruande ſunt ꝛ penſande
vnius hominis etates:nota pulchra.fo/
lio. 242.la.2

Q; ſm legem Moyſi iubent filij leui vſqꝫ
ad quinquageſimum annum miniſtrare
in tabernaculo:exinde quieſcere a miſte
rio ꝛ fieri cuſtodes vaſoꝝ ſacroꝝ:hoc ē
accipere regnum animarum ſanctaruz.
folio. 242.la.1

Q; ſatis languide ſpei eſt ſenex ille:q quo
ſibi vicinius ſentit adeſſe tempus voca/
tionis ſue non eo contemplationi ꝛ ora/
tioni iſiſtit digne aſſidue cum pſalmiſta.
Notum fac mihi domine finem meum.
ꝛc.folio. 242.la.1

Q; per decem chordas pſalterij intelligun
tur fideles ꝛ viri ſancti. fo.242.la.1

Q; oratio ꝛ cōfeſſio illius fidelis aures pe/
netrat diuinitatis qui tres ꝑſonas agno
ſcit ꝛ veneratur:ꝛ tamen mentis oculo
vnitatem cernit ſubſtantie:quando.ſ.
perſonas diſtincte cogitat non diuiſe:ꝛ
ſubſtantiam perſonarum non ſingularē
eſſe fingit:ſed vnam. fo.243.la.1

Q; in primo gradu ſtatuuntur apoſtoli:in
2.ꝓphete ꝛ euāgeliſte:in.3.doctores:in
quarto contemplatores:in quinto cleri/
ci ꝛ monachi:in ſexto cōtinentes ꝛ om/
nium fideliū multitudo. fo.243.la.1

Q; quamuis in ſuperna gloria diuerſe ſint
manſiones ꝛ gradus ſanctorum ꝛ beato
rum:ſunt tamen omnes vnanimes:ꝛ
mira charitate connexi:ꝛ vnuſquiſque
gaudet ſe eſſe qđ eſt:omni zelo impio ꝛ
emulatione remota. fo.243.la.2

Explicit tabula primi libri
pſalterij decachordi.

Incipit tabula ſecundi libri
pſalterij decachordi.

Quod inter ceteros ſolēnes nūeros:
quos ſcriptura ſacra cōmemorat cēte
ſimus qnqgeſimus:ſacratiſſimus ē:i cu
ius ſumma pſalterij perfectio contine/
tur. fo.243.la.2

Q; liber pſalmorum compoſitus eſt a rege
Dauid ad confitendum deo iuuentuti:
imo a ſpiritu ſancto qui directus erat in
eum:ꝛ q ſibi ad viſitanda corda fideliuz
parat iter. fo.243.la.2

Q; tunc pſallimus ſapienter ſi ſane intelli/
gimus ſacramentum pſalmorum:videli
cet quid ſibi volunt centumquinquagin/
ta pſalmi:quid cantica graduum:aut de

cem corde:ſubtili indagatione pēſamus
per ipſos enim gradus aſcendenduz eſt
ad ꝯtemplationē celeſtiū. fo.243.la.2

Q; vita humana diſtinguitur in tribus ſta
tibus:ꝛ ſingulo eoruz aſcribuntur vigin
tiquinqꝫ anni. fo.244.la.1

Q; qui vellet a minoribus gradatim cum
decurſu temporis ad perfectionem veni
re vigintiquinqꝫ annis deberet eſſe lay
cus ꝛ totidem in clericatus officio deo
miniſtrare:ꝛ alijs.25.vſque:ſcilicet ad
75.vacare orationibus ꝛ pſalmis expe
ctans quotidie paratus:horam vocatio
nis ſue. Qđ enīz quis amplius ſuperui/
uit:quaſi ꝑter regulā ē:nota.f.244.l.1

Q; ſecundum etates morum:que maxime
a quolibet chriſtiano emulāde ſunt:poſ/
ſumus in quiqꝫ virtutibus generalibus
pertinentibus ſigillatim:ad natiuitatez
paſſionem:reſurrectionem:aſcenſionem
domini ꝛ aduentuz ſpiritus ſancti:tres
ipſos ſtatus vite humane aſſignare.
folio. 244.la.1

Q; ille quindecim gradus ſeriatim aſcen/
dit qui per dicta opera ſeu virtutes que
in eis ſignificantur velut per quaſdam
aſſenſiōes diſponit in corde ſuo:quibus
incipiendo proficiendo ꝛ conſumando
peruenire queat vſqꝫ ad culmen perfe/
ctionis eorum. fo.244.la.1

Q; ad quinqꝫ predicta opera referēdi ſunt
quinqꝫ trigenarij pſalmorum:qꝛ in ipſis
continetur in ſpiritu:ſumma perfectio/
nis noſtre:nam in ipſis accepiſſe cerni/
mꝰ illa dona q̄ nobis data ſunt ꝑ nos:
vt vitā eternā ꝑ ea hēamus.f.244.l.1

Q; natiuitate xp̄i docemur humilibus cō/
ſentire:paſſione eius patienter agere:ꝛ
xp̄i reſurrectiōe fortes eſſe in fide:ꝛ eiuſ
qꝫ aſcenſione longanimes in ſpe:ꝛ ignis
oſtenſione feruore charitatis accenſi.
folio. 244.la.1

Q; aliquis eſt in primo gradu humilitatis
cum humiliatur maiori:in ſcđo cum hu
miliat equali:in tertio cum humiliatur
minori. fo.244.la.1

Q; quis eſt in primo gradu patientie:cum
patit flagella ꝑ peccatis ſuis:in ſcđo cū
ꝑ amicis:i tertio cū ꝓ inimicis:ꝛ hoc
qdem de duabus virtutibus q̄ ſemꝑ hu
miliora reſpiciunt ſuiſqꝫ obſeruatoribus
exaltationem acquirit. fo.244.la.1

Quid ſit credere in ꝑmo ſcđo ꝛ tertio gra
du fidei ꝛ ſimilr ſpei. fo.244.la.1

Q; ille eſt in primo gradu ſpei:q ſperat tpa
lē remunerationē:eſt ꝛ in ſcđo cuz poſt
laborē vite pn̄tis:ſperat ꝑuenire ad ſup/
nā illam patriā:eſt in tertio cum ſperat
perfrui viſione dei. fo.244.la.2

Q; qs ē in primo gradu charitatis:cū ſcđz
deum diligit carnē ſuā:parentes vz:ꝛ ꝓ
pinquos:ſiue qđ dignius eſt proximos
ꝛ amicos:eſt ꝛ in ſecundo cuz diligit ex
traneos ꝛ peregrinos:ꝛ in tertio cuz di/
ligit inimicos. fo.244.la.2

Q; ſupradicti gradus virtutū:ſunt illi qn/
decim gradus qbus aſcendit in tēplum
dei:vz ꝑ tres gradus:humilitatis:patiē
tie:fidei:ſpei:ꝛ charitatis.nota.fo.244

Q; ꝑ hos gradus nō aſcēdit ad tēplū ma/
nufactū:ꝛ qđ Salomon edificauit:ſed il
lud nō manufactū qđ eſt in celo ſpūali/
bus mentis paſſibus. fo.244.la.2

Q; paruulorū eſt habere virtutes ipſas in
primo gradu iunioꝝ:in ſcđo ſenum:in
tertio gradu.nota. fo.244.la.2

Q; chriſtiana religio hꝫ etates ſuas q̄ non
annorum numero:ſed vite differentia di
ſtinguuntur. fo.244.la.2

Q; tres ſunt ordines generales electorū.ſ.
laycoꝝ:clericorum:ꝛ monachorum ad
quos pertinent quindecim gradus:ꝛ
numerus centuz quinquaginta pſalmo
rum. fo.244.la.2

Q; laycorum eſt eſſe in primo gradu ꝑdi/
ctarum virtutum ad quos pertinet de/
narius numerus:in ſecundo clericoruz
ad quos vigenarius:in tertio monacho
rū:ad quos trigenarius fo.245.la.1

Q; ad vitā ꝛ regulā monachalē:aliq reci/
piunt ad vitā actiuā cū Martha:aliqui
ad cōteplatiuā cū Maria.fo.245.la.1

Q; ad cōiugatos p̄prie ptinet exercitiū operis ad clericos doctrina: ⁊ ad monachos ꝓprie pſalmodia. fo. 245. la. 1
Q; ad patrē ptinet quodāmodo opus a quo oia doctrina ad filiū p quē oia: iubilatio ad ſpūm ſcm̄ i quo oia. f. 245. l. 1
Q; pr̄ creat magr̄. ſ. filius donec charitas ſ. ſpūs ſcūs exhilarat: ⁊ tū hec oia opat̄ pr̄ filius ⁊ ſpūs ſanctus. fo. 245. la. 1
Q; ſinguli ordines indigene tribus iſtis: opere vꝫ doctrina ⁊ laude: ita vt ad primū p̄mo loco ptinet opat̄ o: ſcdo doctrina: tertio iubilatio. Ad ſcdm̄: primo doctrina deide opus ⁊ iubilatio. Ad tertiū prio iubilatio deinde doctrina ⁊ opus. folio. 245. la. 1
Q; predicta tunc recte ſm ordīſem fiunt: ſi laycus operatur in triplum ſi clericus in triplum legit: ſi monachus in triplū pſallit. fo. 245. la. 1
Q; ſi laycus vult deuotione deo appropiquare: oportet hēre denariam perfectionem in laudibus diuinis: vicenariā in doctrina ⁊ tricenariā in opere manuū: ⁊ ita clericus ⁊ monachus ſuo modo. vide. fo. 245. la. 1
Q; nō eque deo vacare pn̄t qui debitores: ſunt filijs: parētibus ⁊ ꝓpinqs: ⁊ ut ſunt layci neqꝫ clerici qui tenentur miniſtrare eccleſijs ⁊ refundere illis a quibus accipiunt oblationes: ſicut monachi q parētes ⁊ oia reliquerūt p xp̄o. f. 245. l. 1
Qualiter expōitur illud dictū apocalipſis de adoratione beſtie ⁊ imagine ⁊ numero nominis eius. fo. 245. la. 2
Q; ſpūales hoies ſatagunt ſe abſtinere nō ſolū a criminalibus peccatis: verumēt a venialibus arbitrantes apud viros pfectos reputari pro crimine: qd̄ apud cōmune vulgus veniale ac minimū iudicatur. fo. 245. la. 2
Q; magna eſt differentia inter illos deuotos xp̄i. nos q nolūt relinquere ſe ⁊ ſua ⁊ eos qui relinquētes oia: ſub paſtore: q teneat locum Chriſti communiter viuunt. fo. 246. la. 1
Q; ordo laycoꝝ qui ⁊ coniugalis dr̄: paruulis in Chriſto aſſimilandus eſt: clericorū retinentium ſibi proprium iuuenibus eorum vero qui cōiter viuunt: ſenioribus viris: quia ſicut diſtinguuntur animus etates corporū: ita moribus diſtinguende ſunt etates animorum. folio. 246. la. 1
Q; p̄mus populus. ſ. iudaicus perductus eſt vſqꝫ ad q̄lēcunqꝫ notitiā dei patris. Secūdus. ſ. populus chriſtianus ad potiorem notitiam patris ⁊ filij. Sed tertius perducēdus eſt plenius ad notitiā patris ⁊ filij ⁊ ſpiritus ſancti: totius vꝫ trinitatis. fo. 246. la. 1. ⁊. 2
Q; q̄uis a principio ille populus expectaret Chriſtū: neſciebat: tn̄ an eſſet filius dei: ſicut ⁊ nonnulli chriſtianoꝝ de ſpū ſancto ſepe loquuntur: ⁊ tamen bonitatem eius neſciunt ⁊ dona gratarum eius ac virtutem ignorant. fo. 246. la. 2
Q; licet populo chriſtiano notus ſit ſpūs: tn̄ nō ita plene aut ſolemniter q̄uo erit populo illi tertio qui venturus eſt. nam tp̄s illud proprietate quadā pertinet ad ſpūm ſanctum. fo. 246. la. 2
Q; vniuerſitas pſalmorum conſiſtit in tribus quinquagenis: ⁊ beatus qui pōt habere qd̄ ſignificat primus quinquagenarius: beatior qui obtinet qd̄ deſignat ſecundus. Sed beatiſſimus: qui non eſt expers ab eo quod ſignificat tertius. folio. 246. la. 2
Q; timere, paruulorum eſt: formidare: ⁊ pauefcere eorum qui ignorant equitatem iudicij ⁊ non intelligunt que legūt qui autem credunt ⁊ intelligunt: quaſi ad patris ⁊ filij notitiam perducuntur: ⁊ hoc adoleſcentulorum: qui autem credunt: intelliguntur ⁊ delectantur habentes notitiam patris ⁊ filij: ad intelligentiam ſpiritus ſancti venerunt. folio. 246. la. 2
Q; eorum que dicta ſunt: primum eſſe paruulorum: ſecundum iuuenum: tertium ſenum (qui pro dono gratie: nihil carnale: nihil ſordiduꝫ: aut terrenum: ſiue tranſitorium cōcupiſcūt:) ad tria illa ſecula ſunt referenda quibus magis opera dei conſumanda ſunt. fo. 247. la. 1
Q; primum ſeculum. ſ. paruulorum pertinet ad tempus illud quod fuit ſub lege: ſecūdū ad tempus gratie vſqꝫ ad ꝯuerſionem iſrael. Tertium ad tempus amplioris gratie: quod erit ex eo tēpore vſqꝫ in finem ſeculi. fo. 247. la. 1
Q; magne perfectionis eſt quinquagenarius numerus in quo nō abſqꝫ cauſa annus remiſſionis p quinquaginta annorum circulos occurrebat ſignificās magnum illud iubileum quod omnino in fine ſeculi futurum eſt. fo. 247. la. 1
Q; ⁊ ſi multa ſint dona dei que diuidūtur fideli populo ad vtilitatē: nulla tn̄ adeo neceſſaria ſunt oibus in cōmune ſicut ille quinqꝫ virtutes ſupradicte: vꝫ humilitas: patientia: fides: ſpes ⁊ charitas. folio. fo. 247. la. 1
Q; dati ſunt nobis adeo tres quinquageni pſalmi: in quorum ſingulo deſignant̄ prefate quinqꝫ virtutes: ſed pfectiori modo in ſecūdo q̄ꝫ in primo: ⁊ in tertio q̄ꝫ in ſecundo: nota. fo. 247. la. 1
Quare totiens ſeu ter datus ē ſpiritus ſanctus apoſtolis. fo. 247. la. 1
Q; populus qui doctus eſt a Moyſe agnouit oipotentem deum ſed non ita perfecte: ſicut populus chriſtianus doctus a Chriſto ieſu ſm eandē doctrinā que docet paruulos in Chriſto: nec iſte ſic perfecte q̄uo populus ſpūalis: inter quos ſancti viri ſapiāꝫ loquunt̄. fo. 247. la. 1
Q; aliter proficere in virtutibus paruuli: aliter iuuenes ⁊ aliter ſeniores: aliter cōiugati: aliter clerici ⁊ aliter Monachi. folio. 247. la. 1
Q; qui eſt ſenex adud hoies puer eſt apud deum ⁊ ecōtrario. fo. 247. la. 2
Q; ad laycū in notitia deitatis pertinet: denarius nūerus: ad clericos vicenarius: ⁊ ad monachos tricenarius: Nota.
Quare in litera veteris teſtamenti: ſapimus imaginem dei pris: ⁊ in litera noui imaginē filij: a litera veteris propagata ⁊ ſpūalis intellectus ꝓpagatus ab vtraqꝫ litera: ad ſpūꝫ ſanctū: ptinet: cui adherent monachi imitando pfectos patres vt Helyā: Helyſeū: Joānē baptiſtā: paulū primū heremitā: Antoniū: Bn̄dictū ⁊ alios multos quorum nomina ſcripta ſunt in libro vite. fo. 247. la. 2
Q; ſm perfectionem numeri de quo agit̄: edificata ſit illa celeſtis Hyeru. fo. 247
Q; arbitratur beatum Benedictū fore cōtemplatum mira myſteria que per duodecim pſalmos deſignantur: quos cōſtituit dicendos ⁊ diebus feſtis tria cantica annectēdo mādauit. no. fo. 247. l. 2
Q; duodecim pſalmi ptinent ad illos ordines qui deſignantur in portis duodeciꝫ ciuitatis celeſtis. fo. 247. la. 2
Q; in preſenti eccleſia ſūt quatuor ordines ſpeciales: vꝫ apoſtolorū: martyrū: ꝯfeſſorum: ⁊ virginū: ⁊ quintus ordo generalis. ſ. ſub cōi vita degentiū. fo. 248. la. 1
Q; quinqꝫ ſunt partes ciuitatis ⁊ vnaqueqꝫ hꝫ proprietatem ſuam: vꝫ orientē: occidentem: aqlonem: ⁊ meridiem ⁊ corpus ciuitatis: nota. fo. 248. la. 1
Q; quinqꝫ nomina relatiua ꝯueniunt deo trino ⁊ vno: nam ipſe omnipotēs deus pater eſt ⁊ dn̄s ⁊ magiſter ⁊ amicus ſiue ſponſus ⁊ iudex: ⁊ cuꝫ multipliciter dicatur ⁊ intelligatur: non tamen quo ad ſe: ſed quo ad alios. fo. 248. la. 1
Q; quinqꝫ ſunt turme iuſtoꝝ que ꝯſtituūt ſupnam illā ciuitatē Hyeruſalē q̄tuor. ſ. ſpūales: ⁊ vna generalis. fo. 248. la. 2
Q; quindecim ſunt perfectiones ipſius vrbis: ſm q ⁊ quindeciꝫ ſunt decade pſalmoꝝ ⁊. 15. gradus nota. fo. 248. la. 2
Q; quinqꝫ predictarum perfectionum pertinent ad patrem: quinqꝫ ad filiū ⁊ qnqꝫ ad ſpiritum ſanctum ⁊ ſimiliter quinquagenarius pſalmoꝝ ad prē: ſecūdus ad filiū ⁊ terti9 ad ſpūꝫ ſcūꝫ. f. 248. l. 2
Q; deus operatur in hoc mundo: in parte orientali quaſi pater: in parte occidentali

li quaſi Magiſter : in Aquilone : quaſi Dominus : in meridie quaſi amicus ꝛ in corpore ciuitatis: quaſi iudex ꝛ quare vide ꝛc. ſo.255.la.2

Q; pars orietalis pertinet ad ſeniores apoſtolos ꝛ prelatos eccleſiarum vbi ẽ quodammodo principium orbis: pars aquilonis ad diacones ꝛ ad martyres : pars occidentalis ad doctores: pars meridiana ad contemplatores: Corpus vero ciuitatis pertinet ad vniuerſalem eccleſiam: nota. ſo.248.la.2

Quare illi qui pertinent ad quintam ſedẽ iudices erunt impiorum. ſo.249.la.1

Q; nomen magiſtri perficit humilitatez: nomen domini patientiam: nomen patris fidem: nomen amici ſpem ꝛ nomen iudicis zeluz: ꝛ hec ſunt quinqꝫ ille virtutes de qbus ſupradctũ ẽ. ſo.249.la.1

Q; ordo laycorum pertinet ad vicos ciuitatis: clericorum ad ſuburbana: monachorum ad vrbem. ſo.249.la.1

Q; q̃to quiſqꝫ profundius pergit ſequens ac peragens negotia mundi: tanto magis elongatur ab eo qui preſto eſt mentibus liberis. ſ. ꝛ ſpũ ſcõ. ſo.249.la.2

Q; cum baptizatur homo: quaſi centũ quinquaginta dietis lõge diſtat a patria. Cũ efficitur clericus: (ſi taz dignus eſt:) quaſi centum. Cum autem efficitur monachus: quaſi quinquaginta. ſo.249.la.2

Q; in tribus iubileis annorum ſignificantur tempora trium ſtatuum mundi in quorum primo floruit vita coniugalis. In ſecundo vita ꝛ ordo clericorum ſub capite in parte. In tertio monachoruz. ſolio. ſo.249.la.2

Q; populus primi ſtatus qui in vita floruit coniugali ꝛ non ſatis ſpiritualibus pẽnis decoratus fit: quaſi centumquinquaginta annis. i. quindecim denarijs annorum ſm id quod ſignificant : oportet illos expectare: vt perueniant ad diem illum vltimum: in quo generaliter omnes electi peruenient ad regnum dei. ſ. tertij ſtatus. ſo.249.la.2

Q; ordo clericorum qui ſm aliquã ſui partem in hoc ſecundo ſtatu claruit in caſtitate: quaſi centum annis. i. decem denarijs in itinere manet: oportet illos ptrãſire ſecundum ꝛ tertium ſtatum anteqꝫ videat diem illum. ſo.249.la.2

Q; ordo monachorum non eorum qui alterius cauſa myſterij eucurrit hactenus ſimul cum ordine clericorum: ſed coruz qui in perfectiori vita: aut incepit iaz in aliquã parte orbis: aut incipiet cito quãdo ꝛ iſrael conuertetur ad Deum: ſicut non remanet niſi tertia pars itineris ratione myſterij: opꝫ eum operari in triplum vt quod ordo primus compleuit in tribus iubileis : ꝛ ſecundus in duobus : iſte q̃ꝫ deuote in vno compleat. ſolio. 249.la.2

Q; aliqui ſanctorum magne perfectionis totum pſalterium perſoluebant in die. ſolio. 250.la.1

Q; in vno die totum pſalterium perſoluere: eſt in vnaquaqꝫ etate conuerti ad dominuz: ꝛ mox abſqꝫ dilatione diſſolui ꝛ eſſe cum Chriſto. ſo.250.la.1

Q; i ſepe dictis generalibus virtutibus. ſ. humilitate: patientia: fide. ſpe: ꝛ charitate: quinquies inuocanda eſt trinitas: deus: q eſt magiſter: dominus: pater: amicus: ꝛ iudex. ſo.250.la.1

Q; ex eo q̃ Abraam aſcendit de egypto: ꝛ poſtea ſemper manſit in mõtanis: ſignificat eos qui a pueritia ſua dedicantur Domino: ꝛ tres quodammodo dietas coanguſtant in vna : qui ergo peruenit ad gradum iſtum: valde eſt laudabilis. ſolio. 250 la.1

Q; trium ordinum electorum : aliqui corpore ꝛ animo ſunt monachi: aliqui tantum affectu: ꝛ animo: eo q̃ habeant voluntatem relinquendi omnia : ꝛ ſequi Chriſtum: aliqui nec ſic nec ſic: ſed ſtare in ea vocatione qua vocati ſunt: Nota. ſolio. 250.la.1

Q; alia eſt cauſa que facit differentiam inter reprobos ꝛ electos : alia inter eos q

iudicabuntur ꝛ ſaluabuntur: ꝛ eos qui non ſolum ſaluabuntur verumetiaz iudices erunt: ꝛ alia que inter iudices : ꝛ iudices diſtantiam facit : vt vnuſquiſqꝫ propriã mercedẽ accipiat. ſo.251.la.2

Q; non eſt par cauſa glorie eius qui a pueritia ſeruit deo: ꝛ eius qui tunc venit ad illud cum ſibi iam ex neceſſitate crucifixus eſt mundus: nota. ſo.250.la.2

Q; cum dicitur in hoc loco. Ad clericos ptinet exercitium doctrine: intelligendi ſunt illi qui manere ſibiipſis ꝛ habere pprium permittuntur: ꝛ non illi qui ſm regulam ſancti Auguſtini: in primo caſtitatis propoſito communiter ꝛ canonice viuunt: hos enim ſanctus Auguſtinus monachos vocat. ſo.251.la.2

Q; tantum diſtat inter vitam clericorum: ꝛ monachorum: quantum inter vitam laycorum ꝛ clericorum : vide quomodo. ſo.251.la.2

Q; clericis ex parte permiſſum: ꝛ ex parte inhibitum eſt habere vxores : monachis oĩno interdictũ ẽ. ſo.251.la.2

Q; aliqui layci cõiugati ſunt monachi: deuotione ꝛ voluntate clericorum etiam aliqui ſunt deuotione : ꝛ continentia. Monachi vero deuotione : continentia : ꝛ abnegatione ſuorum bonorum: ꝛ ſui ipſius. ſo.251.la.2

Q; tria ſunt ſpecialia que monachum faciunt: votum: continẽtia: ꝛ abnegatio ſuorum ꝛ ſui ipſius. ſo.251.la.2

Q; laycus coniugatus qui deſiderio ꝛ voluntate eſt monachus habet denarium perfectionis monachalis ꝛ pſalmodie: clericus autem duos denarios qui continenter viuit. ſo.252.la.2

Q; ſm concordiam reſpiciunt ſe mutuis vultibus reges ꝛ reges: ſacerdotes ꝛ ſacerdotes: leuite ꝛ leuite: noui ꝛ veteris teſtamenti. ſo.252.la.1

Q; ſm ſpiritualem intellectum: Reges ꝛ principes veteris teſtamenti ſignificant pontifices noui: ꝛ milites clericos : qui ſub eis degunt: ſacerdotes rectores cenobiorum: ꝛ leuite monachos qui ꝛ cenobite dicuntur. ſo.252.la.1

Q; ſi monachus non poteſt continue permanere in feruore nouitio in his que ptinent ad vitam contemplatiuam: ſaltẽ a ſtudio obtinentie ceſſare non debet: qꝛ eſt ſibi poſſeſſio ſempiterna: quam nulla ratione alienare aut ammittere debet. ſolio. 252.la.2

Quid differat inter eos qui conuertũtur a pueritia ad ſeruitium dei: ꝛ eos qui diſſerunt vſqꝫ ad ſenectutem. ſo.253.l.1

Q; aurum ſignificat vitam contemplatiuam ꝛ laudantium dominum. Argẽtuz doctrinam eloquiorum domini. Et es ſignificat opus manuum ad ſuſtentationem indigentium: nota. ſo.253.la.1

Q; per opus nutriuntur corpora: per doctrinam in Chriſto paruulorum reficiũtur mentes: ꝛ vtrunqꝫ ſpectat ad charitatem proximi: tertium vero quod i auro ſignificatur. ſ. vita contemplatiua ſpectat ad charitatẽ dei qđ eſt primũ ꝛ maximum mandatum. ſo.253.la.1

Q; in diebus Saulis regis q electus fuit a domino ad ſignificandum populũ primi ſtatus reputatum eſt es. In diebus regis Dauid qui ꝛ ipſe electus a domino ad ſignificandum populum ſecũdi ſtatus: non es reputatum eſt propter copiam argenti: ꝛ in diebus Salomonis: qui tertium ſtatum repreſentat: propter nimiã auri copiam: nec argentum reputatum eſt aliquid. ſo.253.la.1

Q; ordo coniugatorum qui inchoatus eſt ab Adam: claruit in Abraam: ordo clericoruz initiatus a Moyſe claruit in chriſto ꝛ apoſtolis: ordo monachoruz initiatus ab Helya: iam nunc deo propitio tẽpus eſt vt ad lucẽ veniat: vt luceat omnibus qui in domo ſunt. ſo.253.la.1

Q; initiatio tertij ſtatus pertinens ad ſpiritum ſanctum : fuit in ſancto Benedicto occidentalium monachorum: inſtitutore : clarebit autem ſuo tempore. ſolio. 253.la.2

Q; raptus Pauli in tertiū celū ſignificat vitā ɔtemplatiuam: ꝛ archana que tunc nō licebat homini loq: tpe tertij ſtatus licebit ꝛ manifeſta erūt. fo.253.la.2

Q; ſicut velamē ſuper faciem Moyſi fuit euacuatū in Chriſto: ita a ſimili velamē Pauli: vt. ſ. archana verba euacuabitur in ſpiritu ſancto. fo.253.la.2

Q; primum celum eſt teſtamentum vetus ɔditum in patriarchis: ſecundum celuꝫ teſtamentum nouū ɔdituꝫ in apoſtolis: tertium ex vtroqꝫ emanans: eſt ſpiritualis intellectus docens nos exire de egypto preſentis ſeculi: ꝛ tranſire per arctā viam deſerti: que ducit ad vitam: nota. folio. 253.la.2

Q; primus ordo. ſ. laycorū lucratur in die quaſi decem nūmos aureos: ſecūdus: quaſi viginti. ſ. clericoꝝ. Tertius quaſi triginta: ſed primus cuius longior eſt via: veluti diebus qndecim peragit curſuꝫ ſuū ſecūdus decē: terti9 qnqꝫ. fo.254.la.1

Q; predictoꝝ ordinem electoꝝ: duo primi dnr eſſe extra vrbem. ſ. in vicis ꝛ ſuburbanis: tertius vero. ſ. monachoꝝ eſt in integrum intus: ad quos pertinent qndecim pſalmi graduales: ſeu cātica graduum. fo.254.la.1

Q; primi ordinis eſt dicere. Heu mihi qꝛ i colatus ē meus ꝛc. Secūdi. Leuaui oculos meos ad montes ꝛc. Tertij eſt dicere. Letatus ſum in his que dicta ſunt mihi ꝛc. fo.254.la.1

Q; quatuor ordinibus de quibus ſupradictum eſt: qui viciniores ſunt deo: terni: ꝛ terni pſalmi graduales deputandi ſūt eo qꝫ quilibet illoꝝ diuidatur in tres. folio 254.la.1

Q; primi hoꝝ quatuor (qui manet ab oriēte:) eſt dicere. Ad te leuaui. Niſi qꝛ dñs ꝛ Qui ɔfidūt. Secūdi ab aquilone. In ɔuertendo. Niſi dñs. Beati oēs. Tertij qui ab occidente. Sepe expugnauerūt De profundis. Dñe nō eſt exaltatuꝫ: qrti q ab auſtro. Memēto dñe. Ecce qꝫ bonū: ꝛ ecce nūc bñdicite dñꝫ. f.254.l.1

Q; tres primi pſalmi ꝛ graduales pertinēt ſpecialiter ad tres ordines gñales: duodecim vero ad qtuor ſpeciales ordines vt dictum eſt. fo.254.la.1

Q; tria ſunt genera monachorum: duo. ſ. in ſpe: ꝛ vnum in re: ꝛ illud quod in re eſt: diſtinguitur in tribus ſpeciebus: nā alij a pueritia intrauerunt ad hanc vitā alij in iuuentute: ꝛ alij in ſenectute: folio. 254.la.2

Q; non qui monachus dicitur hꝫ premiū ſed qui monachus eſt. fo.254.la.2

Q; preueniens mors etatem ſerotinam in his qui in pueritia conuertunt: nō adimit meritum: qꝛ cum ipſe deus in talibus articulis neceſſitatem imponit: nō tam de fructu operum: qꝫ decorde quiſqꝫ iudicatur. fo.254.la.2

Q; quo plus datur homini quod deſurſuꝫ eſt: eo plus infirmatur ꝛ deficit in his q̄ deorſum ſunt. fo.254.la.2

Q; tria tempora eſſe didicimus: in qbus tres ordines iſti conſumationem acciperent. Nota. fo.255.la.1

Q; tres populi trium temporum remunerationem expectant fidei ſue ꝛ laborum ſuoruꝫ: primus. ſ. antiquus qui in fide pſeuerauit vſqꝫ ad Joannem baptiſtam: ſecundus qui in aduentu Chriſti credidit: ꝛ tertius futurus in fine ſeculi crediturus eſt. fo.255.la.1

Q; Joannes baptiſta cum triginta eſſet annorum cepit predicare: ſicut ꝛ Ezechiel propheta, ꝛ ipſe Chriſtus eadem etate ceperunt. fo.255.la.1

Q; q in occaſione ɔiugalis vinculi: carnalibus amplexibus aſtricti ſunt: vix pñt in extrema etate vite ſue fructum boni operis cōpetēter afferre. fo.255.la.1

Q; q aſtricti ſunt amore ꝓpinquoꝝ ſuorū vt clerici vix media etate vite ſue: ſe ab illorum finibus (diuiſis poſſeſſionibus) abſoluunt. fo.255.la.1

Q; patriarchis in ſenectute dati ſunt filij: cum. ſ. magis amore prolis qꝫ libidinis ɔueniebāt cū vxorib9 ſuis. fo.255.la.1

Q; tria ſunt exercitia pertinentia ad tres ordines. ſ. laycos: clericos ꝛ monachos: que etiam pertinent ad imaginem trinitatis. ſ. opus: doctrina ꝛ laus. ſ. pſalmodia. fo.255.la.1

Q; aliud eſt operari ad vtilitatem propriā aliud ad ſubſidium proximorum: ꝛ aliud ad gloriam ꝛ laudem dei. Et ſimiliter de doctrina ꝛ de pſalmodia. Nota. folio. 255.la.1

Q; quaſi tertia pars pſalmorum ſit oratio pro peccatis: ꝛ hinc eſt qꝫ conſueuimus dicere pſalmos orantes pro noſtra ꝛ ꝓximorum ſalute. fo.255.la.2

Q; pſalmodia proprie pertinet ad populū tertij ſtatus qui erit in fine ſeculi: quando data vndiqꝫ pace ꝛ letitia chriſtianis conuertetur pre ſolito ad laudem dei dicens aſſidue cum pſalmiſta. Conuertiſti planctum meum in gaudium mihi ꝛc. folio. 255.la.2

Q; tante perfectionis ſit quindenarius numerus: vt ſub ipſo contineatur omnis perfectio miſterioꝝ dei. fo.255.la.2

Q; dictus numerus diſtiguitur in numerum ternarium: quinarium: ꝛ ſeptenarium. fo.255.la.2

Q; deus glorioſus eſt finis inquiſitionis ꝛ deſiderij noſtri. fo.256.la.1

Q; numerus ternarius: quinarius ꝛ ſeptenarius pertineat ad totam illam ſupernam ciuitatem. fo.256.la.1

Q; in ſuperna ciuitate ɔſideranda ſunt tria ſ. vici ſuburbana ꝛ vrbs. fo.256.la.1

Q; in predictis tribus numeris continetur myſterium deitatis. fo.256.la.1

Q; ternarius numerus pertinet ad tres ꝓprietates perſonaꝝ: ſcḋm quas vnaqueqꝫ perſona intelligitur per ſe ſubſiſtere ꝛ nō eſt alia. fo.256.la.1

Q; quinarius numerus pertinet ad quinqꝫ relationes. Et ſeptenarius ad ſeptem modos: quibus dicitur Deus ad ſe: nota: folio. 256.la.1

Q; moraliter: ternarius numerus pertinet ad tria exercitia. ſ. opus: doctrinam: ꝛ pſalmodiam: trium ordinum ſupradictorum. fo.256.la.1

Q; numerus quinarius pertinet ad quinque virtutes vt ſupradictum eſt: ꝛ ſeptenarius ad ſeptem virtutes anime naturales. fo.256.la.1

Quomodo in centumquinquaginta pſalmis oſtenditur nobis iter veniendi ad perfectionem catholice confeſſionis. Et in quindecim gradibus (in hoc opere:) memoratis ingrediendi aditum ad ſancta ſanctorum. fo.256.la.1

Q; primo: in fundamento fidei noſtre: ſtatuenda eſt trinitas: vt. ſ. ante omnia credamus eſſe tres perſonas perfectas nō diuiſas: ſed diſtinctas ſuis proprietatib9. folio. 256.la.1

Q; ſecundo credere debemus vnam perſonam ab vna: ꝛ aliam a duabus: ꝛ ab ipſis tribus ſeptem ſpiritus ipſius domini: miſſos in oēꝫ terram. fo.256.la.1

Q; tertio credatur ſingulam perſonam eſſe verum deum: ꝛ duas ſimul: ꝛ tres pariter ſimul vnum deum. fo.256.la.1

Q; Alpha duobus modis ſcribitur apud gregos: ꝛ. ω. Et quomodo per has figuras exponitur pro ipſa trinitate: Nota. folio. 257.la.2

Quomodo pater hꝫ quandam propriaꝫ relationem ad filium: ꝛ econtra filius ad patrem: ꝛ vterqꝫ ad ſpiritum ſanctum. Et ſimul tres ad omnem creaturam. folio. 257.la.2

Q; ad deſignandam excellentiam tam archani myſterij. ſ. quinqꝫ relationum in diuinis: in exordio prioris teſtamēti electi ſunt quinqꝫ venerabiles viri. ſ. Abraam: Iſaac: Jacob: Joſeph: ꝛ Effraim. folio. 258.la.1

Quomodo dicti viri accipiantur aliquando: vt pater ꝛ vt filius: ꝛ quomodo diuerſis reſpectibus hoc fiat: ꝛ aliquando pro ſpiritu ſancto. fo.258.la.1

Conſidera lector ter trinam figuram: ꝛ di-

ſce quare cantet eccleſia ter ante miſſaz ter trinum Kiryeleiſon. fo.258.la.2

Q; ſeptem dona ſpiritus ſancti vocantur ſpiritus: vt in Apocalypſi dicitur. Et a ſeptem ſpiritibus qui ſunt in conſpectu throni eius ſunt. fo.258.la.2

Quomodo differant quinqꝫ tempora.ſ. ab Abraam vſqꝫ in finē ſecli. fo.259.la.1

Q; monendus eſt lector: quatenus vbicūque vna perſona dicitur operari: non intelligat operari illam ſolam: ſed tres ſimul. fo.259.la.2

Quare voluit ſpiritus ſanctus apparere: primo in ſpecie columbe: dein de ignis. folio 259.la.2

Q; nos ſumus in principio quinti temporis: in quo opꝫ ſpiritum ſanctuz miſſuz a filio: operari opera ſua multo altiuſqꝫ hactenus: vt omnes diſcant honorificare ſpiritum ſanctum: ſicut patrem ꝛ filium. fo.259.la.2

Q; deus operatus in primo tempore fidē: In ſecundo patientiam: In tertio zelū In quarto humilitatem: In quinto ſpē folio. 260.la.1

Q; vſus ſanctarum ſcripturaruz eſt: vt nomine carnis accipiatur homo: vt eſt illud. Et videbit omnis caro ſalutare dei. folio. 262.la.1

Q; quinqꝫ virtutuz de quibus ſupradictū eſt: prima.ſ. humilitas ptinet ad animaz Chriſti: ſecunda.ſ. patientia ad carnem eius: relique tres ad ipſam trinitatem.ſ. fides ad patrem: ſpes ad filium: ꝛ charitas ad ſpiritū ſanctum. fo.262.la.1

Q; qui radicatus eſt in his quiqꝫ virtutibus: dignus exiſtimatur apud deum: vt accipiat illa ſeptem ſpecialia dona: que ſunt ſeptem ſpiritus domini miſſi i omnem terram. fo.262.la.1

Q; triginta pſalmi pertinent ad notitiam ſancte trinitatis: quinquaginta ad quinque relationes: qbus dicunt pſone ad pſonas: ſeptuaginta ad ſeptē modos: quibus dicuntur ad ſe. fo.262.la.2

Q; duodeciz ſunt intelligentie ſpirituales ex trino fonte litere: miro modo manātes: non ex tota ſcriptura noui ac veteris teſtamenti: ſed ex illa que hyſtorice ſcripta eſt: ꝛ hoc ſecundum partem. folio. 262.la.2

Q; fons litere quē trinuz eſſe dicimus. Vetus ac nouum teſtamentuz: ꝛ inſtitutiones ſanctorum patrum: inter ques continetur myſterium eccleſie: quod ꝛ multiplex eſt: ad magnum aliquid deſignandum a viris apoſtolicis inſtitutuz. folio. 262.la.2

Q; cum dicitur Abraam duos filios habuit ꝛc. ſm moralem intelligentiam: intelligitur homo nuper conuerſus a vanitate ſeculi ad ſeruitium dei ꝛc.. nota. folio. 263.la.1

Q; duodecim intelligentiaꝝ: due prime.ſ. hyſtorialis ꝛ moralis: ꝛ quicquid de eis dici poteſt pertinent ad inſtitutionez vite humane: In reliquis autem decem oſtenduntur magna opera domini exquiſita in omnes voluntates eius: ꝛ inuiſibilia myſterioꝝ dei. fo.263.la.2

Q; in hyſtorica intelligentia dariis exēplis veterum: roboratur patientia. In morali vero intelligētia ſolidatur humilitas. folio. 263.la.2

Q; fides pertinet ad reſurrectionez domini. Spes ad aſcenſionem: ꝛ charitas ad aduētum ſpiritus ſancti. fo.263.la.2

Q; decem ſunt virtutes que pertinent ad tempus paſchale ſm ꝙ decem ſunt corde pſalterij.ſ. tres theologice ꝛ ſeptē dona ſpiritus ſancti. fo.264.la.1

Q; intelligentia hyſtorica pertinet ad exteriorem hominem idest inſtitutionez eius ꝛ intelligentia moralis ad interiorē hominem. fo.264.la.1

Q; tertia intelligentia.ſ. tropologica ſuperexcedit moralem gradu vno: quia i morali agitur de carne ꝛ anima: in iſta vero de litera ꝛ ſpiritu. fo.264.la.1

Q; Abraam in hac ſpecie ꝛ modo ſignificat doctorem eccleſie: cuius vxor legitima eſt ſpiritualis intelligentia. Cōcubina vero litera quandoqꝫ cū filijs abijcienda. fo.264.la.1

Q; filij litere ſunt ſenſus carnales: filij vero ſpiritualis intelligentie ſunt meditationes ſpirituales. fo.264.la.1

Q; quarta intelligentia.ſ. cōtemplatiua excedit tropologicaz ꝛ ipſa gradu vno: o ꝙ magis pre illa virum deſideret ſpiritualem contemnentem vtiqꝫ mundum ꝛ ea que mundi ſunt: ꝛ extendentem ſe ad ea que ſūt ſpiritus dei. fo 264.la.1

Q; ancilla Abrae ſignificat vitam actiuaz: Sarra contemplatiuam. fo.260.la.1

Q; quinta intelligentia dicitur anagogica ſupra quam nulla alia inuenit: nam ipſa eſt ſuperior cunctis alijs. Anagogen īterp̄taꝫ ſupior intellectus. fo.264.l.2

Q; intelligentia tropologica pertinet ad fidem: quia fides ex auditu contemplatiua ad ſpem: quia illud querimus videre quod amamus ꝛ ſperamus. Anagogica ad charitatem: quia deum quem querimus per eaz charitas eſt: ꝛ qui hꝫ charitatē hꝫ totū ſiml' qđ q̄rit. fo.264.la.2

Q; intelligentia hiſtorica proprie deſignatur in duobus filijs Thare.ſ. Abraam ꝛ Loth. Moralis vero in duabus vxoribus Abrae. Tropologica deſignatur in duobus filijs Iſaac. Contemplatiua in duabus vxoribus Iacob. Anagogica in duobus filijs Ioſeph: in quo deſinit gemina annotatio huius ſancte progeniei ſcilicet Effraim qui fuit gnitus ab abraam. fo.264.la.2

Q; in intelligentia anagogica deſinit aſcenſus intelligentiarum: que eſt quinta ab hyſtorica: ꝛ ē ſupior itellectus. fo.264

Q; mirabile: quid accidit in myſterijs iſtis: vt viciſſim ſibi ſuccederent viri: ꝛ mulieres: ita vt in primo gradu duo viri: in ſecūdo due mulieres: in tertio duo viri: in quarto due mulieres: ꝛ in quinto duo viri: nota rationem ꝛ ꝯuenietiaz intelligentiarum in ipſis. fo.264.la.2

Q; ſeptem ſunt ſpecies intelligentie typice: quas ſeptez ſpiritus celitus miſſi operanꝫ i terrā: q̄ ſigillati declaraꝫ. fo.265

Q; in ſexta ſpecie intelligentie typice abraaz ſignificat p̄latos ſecūdi ꝛ tertij ſtatus ꝛ Agar eccleſiā laborātium que p̄ñs eſt. Sarra vero eccleſiā quieſcentiū q̄ futura eſt in tertio ſtatu cum dabitur Sabbatiſmus populo dei. fo.265.la.1

Q; neceſſe eſt vt trāſeat ſignificatū petri.ſ. clericorum: ꝛ maneat ſignificatum ioānis.i. monachorum. fo.265.la.1

Q; in lege gratie reprobatur cōſuetudo veteris teſtamenti de duobus vxoribus ſimul vni ꝯiūctis viri: vꝫ i Abraā: Iacob dauid: ꝛ faceꝫ libellū repudij. fo.265

Q; tpe tertij ſtatus poſt percuſſionem babylonis: multi accipiēt vxores non cauſa libidinis: ſed prolis: ꝛ erunt quaſi nō habentes vxores: vt non voluptate carnis: ſed ſp̄us recreētur ꝛ ſeruiāt dn̄o in corde pfecto. Et ſi hoc hoibus videaꝫ impoſſibile: non tamē Deo. fo.265.la.2

Q; ſeptima ſp̄es typice intelligētie ē vltima in q̄ finis eſt omniū. fo.265.la.2

Q; ſꝫ hāc vltiaz itelligētiā Abraā ſignificat deū patrē cū oibus p̄latis q̄ fuerunt ab initio ſeculi vſqꝫ in finē: ꝛ ſm hūc intellectū: in ancilla eius deſignaꝫ to a electorū eccleſia a principio vſqꝫ in finē. In libera āt illa que ſurſum eſt Hyeruſalem mater noſtra. fo.265.la.2

Q; in primo ſtatu ſola fuit eccleſia laborantiū: in tertio ſola eccleſia quieſcentiuz ꝛ ꝯtemplātiū: in ſecundo vero ſtatu pars vna laborātiū eſt: altera vero quieſcentium ꝛ contēplantium. fo.265.la.2

Q; Enoch ꝛ Helyas (ꝛ apđ aliquos moyſes:) reuelandi ſunt. fo.266.la.1

Q; Enoc ſimilitudinē hꝫt cū beā ꝛ Zacharia p̄re ioānis baptiſte. fo.266.la.1

Q; cū venerit Helias: alij ꝛ elij eligentur a ſpiritu ſancto qui mittantur predicare Euangelium regni: ſicut factum eſt in

exordio ſecundi ſtatus quādo dei filius venit in mundum. fo.266.la.1

Q; ſicut quindeciʒ homines ꝛ patriarche fuerunt: Abraam: Iſaac: ꝛ Jacob ꝛ filij eorum duodecim. Et ſimiliter quindecim fuerunt: in exordio ſecūdi ſtatus. ſ. Zacharias: Joannes baptiſta: ꝛ homo Chriſtus ieſus: ꝛ Apoſtoli eius duodeciʒ: ita ꝛ in exordio tertij ſtatus quindecim eoꝝ ſimiles futuri ſūt. fo.266.la.1

Q; hyſtoricus intellectus eſt: cum aliquid fit aut agnoſcitur eſſe factum ad ſimilitudinem eorū que ordinata ſunt a deo: vt dum tenetur ſimilitudo appetantur ꝛ merita. fo.266.la.2

Q; ad inſtar duodecim patriarcharum ꝛ duodecim apoſtolorum obtinuit cōſuetudo: vt duodecim monachi regulares ad nouum monaſterium dirigerentur: quod ꝛ beatus Benedictus fecit i duodecim monaſterijs. fo.166.la.2

Q; moraliter Abraam ſignificat hominez exteriorem: Iſaac interioreʒ: Jacob liberum voluntatis arbitrium: quinqʒ eius filij patriarche: quīqʒ ſenſus exteriores: ſeptem reliqui: ſeptem motiones mētis qbus mouetur animus ad obtinēda ſepteʒ dona ſpiritus ſancti. fo.266.la.2

Q; ſeptē motiones ſunt quaſi ſeptem aptitudines quibus comprehendi poſſint ipſa dona ſpiritus ſancti. ſm q oculo capitur lux aut verbum ꝛc. fo.266.la.2

Q; in quīqʒ patriarchis filijs Jacob ſignificantur quinqʒ dona generalia. ſ. humilitas: patientia: fides: ſpes: ꝛ charitas. folio. 267.la.1

Q; in ſepteʒ reliquis patriarchis filijs Jacob: ſignificantur ſeptem dona ſpecialia ideſt ſeptem dona Spiritus Sancti. folio. 267.la.1

Q; ſeptem cenobia ſeu monaſteria tempore tertij ſtatus clarebunt ad ſimilitudinem ſeptem Eccleſiarum Aſie. Et hoc cū pertranſierit id quod Petrus ſignificat ſequens Deum cum Cruce ſua. folio. 267.la.2

Q; in quintodecimo ꝛ vltimo gradu ipſarum intelligentiarum: qui eſt generalis eo q colligat in vnuʒ totum genus humanum: Abraam ſignificat prelatos primi ſtatus: Iſaac prelatos ſecundi. ꝛ Jacob tertij ſtatus ꝛc. Nota. fo.267.la.2

Q; in illis tribus magnis mulieribus. ſ. Sarra: Rebeccha: ꝛ Rachele deſignātur quedā tria in ſingulis predictis duodecim gradus intelligentiarum: Nota. plurima. fo.268.la.2

Q; in exordio tertij ſtatus (in proximo futuri:) vocande ꝛ ad fidem conuertende ſunt reliquie iudeoꝝ ꝛ gētiū. f.268.l.2

Qualiter due prime intelligentie non ſunt de numero duodecim: ſed eis addite. ſ. hyſtorica ꝛ moralis: quibus inſtruimur qd agere aut cauerē debeamus. fo.268

Q; in morali intelligentia agitur de pugna corporalium vitiorum: ꝛ in tropologica de pugna hereſum. In cōtemplatiua vero de pugna ſpiritualium impugnationum diaboli. fo.270.la.2

Q; pugna que pertinet ad moralem intellectum deſignata eſt in trāſitu maris rubri: ille que pertinet ad tropologicū in temptatione deſerti. Que autem ad cōtemplatiuum: in acerrimis bellis phyliſtinorum. fo.270.la.2

Q; ille optime ſeruat ſabbatuʒ qui relicta vanitate ſeculi: conuertit ſe penitus ad ſeruitium dei. Et hoc ſm moraleʒ intellectum. fo.271.la.1

Q; ſm tropologiam ſabbatum ſeruare eſt ceſſare ab obſeruatione legis ſm literaʒ ꝛ ſeruare legē ſm ſpiritū. fo.271.la.1

Q; contemplatiue ſabbatum ſeruare: eſt de perfectionē vite laborioſe ꝛ actiue tranſire ad vitam otioſam. Anagogice vero ille ſabbatizat qui ſolutus mole carnis requieſcit in pace. fo.271.la.1

Q; in prima ſpecie intelligentie typice habuerunt ſabbatum filij iſrael quādo abolita ſeruitute legis acceperunt ſpiritum adoptionis.

In ſecunda ſpecie ſabbatizabunt Chriſtiani: cum conſumato labore huius ſecundi ſtatus quomodo ſuſtinent electi: propter verbis cuius rebelles quoqʒ iudei conuertentur ad xp̄m. fo.271.la.1

Q; tempore ſexto eccleſie erit duplex tribulatio: ꝛ duplex requies: vt quaſi duo gomor colligātur die ſexto. fo.271.l.1

Q; dicta tribulatio facta per gentes infideles: durabit ſex ſemis ſeu ſeptenis menſibus. fo.271.la.1

Q; quemadmodum primus ſtatus poſt lōgum laborem habuit breue ſabbatum. Et ſecundus ſtatus ſimiliter poſt longum laborem docturus eſt breue ſabbatum: ita a diuerſo tertius ſtatus: breuis quidem temporis: ꝛ ſi non breuis laboris tranſitum habiturus eſt: ſabbatum aūt integrum ꝛ perfectum. fo.271.l.1

Q; in tribulatione quam facture ſunt gentes infideles: dominium Babylonis: ſcilicet Rome diſſipabitur: ꝛ in eternuʒ non erit amplius. fo.271.la.2

Q; populus dei habiturus eſt ſabbatuʒ generale reſpectu ſex etatū mundi: de quo dicit apoſtolus. Relinquetur ſabbatiſmus populo dei. fo.271.la.2

Q; ſicut ex tribus patriarchis orti ſūt duodecim filij iſrael: ita ex trina concordia litere oriuntur duodecim ſpirituales intellectus. fo.271.la.2

Q; ſicut ex duodecim filijs iſrael proceſſerunt duodecim tribus: quarum multitudo ſicut arena maris: ita ex duodecim intelligētijs innumere expoſitiones oriuntur: adeo vt prius mundus deficiat: q̄ʒ mortalis homo tāte plenitudinis exhauriat profundum. fo.271.la.2

Q; ſicut decem ſunt corde pſalterij: decem ſunt intelligentie: quibus comprehendimus plenitudinem quandam operum: ꝛ donorum dei: propterea vnaqueqʒ iſtarum vſqʒ ad quindenarium numerum propagatur: ita vt ſimul omnes res vel de quibus agitur ſint centumquinquaginta. fo.271.la.2

Q; in tropologica intelligentia non ſunt plures aut pauciores ſpecies q̄ʒ quindecim nec plures virtutes aut pauciores: de quibus agitur in contemplatiua: q̄ʒ qndeci: ꝛ ſic de ceteris octo. f.271.l.2

Q; cum ſint decem intelligentie ꝛ vnaqueqʒ habeat quindecim proportiones: liquet q decies quindecim: ꝛ quindecies decem proportiones ſunt: ac per hoc decem corde ꝛ quindecim gradus: ꝛ pſalmi numero. 150. fo.271.la.2

Q; ſecundum terminum quindecim graduum ꝛ numerum decem cordarum: ꝛ centum quinquaginta pſalmorum: libet conſiderare generationes a principio ſeculi vſqʒ in finem: q iuxta numeꝝ pſalmorum numerande ſunt. fo.271.la.2

Q; numerando per ordineʒ generationes ſeculorum incipiendo ab Adam: in ſingulis pene decadum generationum inuenitur principium. Et vbiqʒ manifeſtum ꝛ lucidum ſacre miſterium trinitatis. fo.272.la.1

Q; quamuis Adam egerit penitentiam de reatu ſuo: ꝛ Noe iuſtus fuerit: ꝛ multi alij ſancti extiterint in veteri teſtamento: nuſquam tamen legitur dixiſſe Deus. Ego ſum deus Adam: aut ego ſum deus Noe. Sed bene legitur. Ego ſum deus Abraā: deus Iſaac: ꝛ deus Jacob: ꝛ quare. fo.272.la.1

Q; Zacharias ꝛ Joannes baptiſta: ꝛ homo Chriſtus Jeſus: medij fuerūt inter vtrunque teſtamentum: ita vt ſub eis conſumaretur tempus legis ꝛ inciperet tempus gratie: vnde ꝛ lapis angularis: Chriſtus dictus eſt. fo.272.la.1

Q; ab Adam vſque ad Arphaſat nepoteʒ Noe fuerunt tredecim generationes: ꝛ hoc accipiendo Abel pro vna generatione: ꝛ quare. fo.272.la.1

A Noe vſque ad Jacob fuerunt tredecim generationes: ꝛ quare a Noe incipit. folio. 272.la.1

Qꝫ de ſemine Sem: natus eſt Chriſtus ſecundum carnem: ⁊ populus iudeorum: ⁊ de Japhet electa ẽ eccleſia que eſt ſpõſa Chriſti. fo. 272. la. 2

Qꝫ abel in numero generationum eſt extra lineam: tamen Chriſtum ſignificat: quare. fo. 272. la. 2

Qꝫ tempore primi ſtatus filius dei manebat occultus: ⁊ tamen quotidie in miſterio mactabatur ⁊ neſciebatur. Nota. folio. fo. 272. la. 2

Qꝫ eccleſia primitiua que abhominabatur gentiles multos grecorum habuit: qui appellabantur proſeliti. fo. 273. la. 2

Qꝫ Judei non poſſunt dicere de ſolis Patriarchis fore Chriſtum naſciturum: cũ conſtet ⁊ Raab ⁊ Ruth de gentibus fuiſſe: ⁊ tamen ex eis natus eſt Dauid: de cuius ſemine naſciturus erat Chriſtus. folio. 273. la. 2

Qꝫ Noe fuit decimus ab Adam: Abraam fuit decimus a Sem: Booz fuit decimus ab Jſaac: Ochozias fuit decimus ab Obeth. fo. 274. la. 1

Quare quidam reges Juda: a Matheo ꝑtermiſſi ſunt. fo. 274. la. 1

Quomodo claruit Joiada ſummus pontifex: qui pro merito iuſtitie ſue in conſortio regum Juda ſepulturam accepit: ſed filius eius Zacharias cum eſſet iuſtus: ſicut Abel ab impio Rege Joas interfectus ẽ: ſicut ⁊ filius dei Chriſtus. folio. 274. la. 1

Qꝫ nullus de regibus Juda: a Dauid vſqꝫ ad Joſiam: occiſus eſt gladio preterquã tres: ſcilicet Ochozias: Johas filius eiꝰ ⁊ Amaſias filius Johas: quos Matheus pretermittit in genealogia Saluatoris. fo. 274. la. 1

Qꝫ in aliquibus ſecundum quid: inuenitur potius ſimilitudo patris: in aliquibus filij: ⁊ in aliquibus ſpiritus ſancti: ⁊ hanc regulam generalem notare debet lector: vbicunqꝫ aliquid: ⁊ aliquid alicui perſonarum ſpecialiter dicitur attributum. fo. 275. la. 1

Qꝫ in Salathiel defecerunt Reges iuda: ⁊ ceperunt eſſe principes pro eis: ſicut ⁊ in principio. fo. 275. la. 1

Qꝫ omnes reges vltimi qui geniti ſunt in trãſmigratione Babylonis peſſimi fuerunt in conſpectu domini: ⁊ electi ſunt tres viri ſancti in ſpiritu prophetie: ſcilicet Hieremias: Ezechiel ⁊ Daniel. Nota. fo. 275. la. 1

Qꝫ Hieremie ſermo pene: abſque ordine ſcriptus eſt: ⁊ ob hoc obſcuritate nimia pre duobꝰ alijs tenebreſcit. fo. 275. l. 1

Qꝫ Ezechielis ſermo ex parte obſcurus ẽ: ſed recto ordine cõſumatus. Daniel nõ ſolum ordinem ſeruat: veruꝫ etiam his que vidit: expoſitionem adiungit. folio. 275. la. 1

Qꝫ inter vitam coniugalem ⁊ celibatam: non minus diſtat qꝫ inter carnem ⁊ ſpiritum: ⁊ celum ⁊ terram: nam vita que communis eſt hominibus ⁊ iumentis: vita hominum eſt: illa autem: ſcilicet virginalis ⁊ celibata: non hominum ſed angelorum. fo. 275. la. 2

Qꝫ ſicut in primo gradu generationum: Abel fuit accipiendus pro vna generatione: vt ſemper fieret recapitulatio a decima generatione (hoc eſt:) a decima a vigeſima: a trigeſima: a quadrageſima: a quinquageſima: ita ⁊ in quinto gradu accipiẽdus eſt: Eſaias propheta pro vna generatione. fo. 276. la. 1

Qꝫ viri qui ſignificant id qꝺ decem corde Pſalterij in hoc quinto gradu ſunt. Primus Achaz. Secundus Ezechias. Tertius Manaſſes. Quartus Amos. Quintus J-ſias. Sextus Joachiꝫ. Septimus Jechonias. Octauus Salathiel. Nonus Zorobabel. Decimus Abiud. fo. 276. la. 1

Qꝫ Zorobabel: ſemotis illis tribus generationibus que ſegregãde ſunt ab alijs ratione ſupradicta: eſt quinquageſimus in numero patrum iuxta hyſtoriam: ⁊ ſub ipſo aut circa ipſuꝫ conſummate ſunt hyſtorie veteris teſtamẽti. fo. 276. l. 1

Qꝫ ſub zorobabel data eſt libertas populo iſrael: vt ibi oſtenderetur ꝯſumatus magnꝰ iubileus preſertim cum ab Adam: vſqꝫ ad Cyrum inueniantur conſumati ſeptuagenarij annorum. fo. 276. la. 1

Qꝫ anno quo percuſſa eſt babylon ⁊ dilectum imperium Caldeorum: ibi finis fuit primi magni iubilei: ⁊ completum eſt qꝺ ſignificant primi quinquageſimi pſalmi. fo. 276. la. 1

Qꝫ Salathiel typum gerit dei patris: Zorobabel filij: ⁊ Joſedech ſacerdos magnus: ſpiritus ſancti. fo. 276. la. 1

Qꝫ nomina viroꝝ in hoc gradu qui ſignificant id qꝺ decem corde pſalterij ſunt. Primus Eliachiꝫ. Secũdus Azor. Tertius Sadoch. Quartus Achim. Quintus Eliud. Sextus Eleazar. Septimꝰ Mathan. Octauus Jacob. Nonus Joſeph. Decimus Chriſtus. fo. 276. la. 2

Qꝫ in hoc gradu qui eſt ſeptimus a primo zacharias ſacerdos deſignat deuꝫ patrẽ: Joannes baptiſta filiuꝫ: ⁊ Chriſtus ſpiritum ſanctum. fo. 276. la. 2

Qꝫ in Chriſto defecit ex toto linea carnis: in eo. ſ. gradu qui eſt ſeptimus a primo. folio. 276. la. 1

Qꝫ vſqꝫ ad dictum ſeptimũ gradum: dinumerate ſunt corde ⁊ aſſignatum eſt ipſius pſalterij ſacramentum. fo. 276. la. 2

Qꝫ ĩ quatuor decadis generationũ ſpũaliũ ſub breuioris ſatis temporis ſpatio: conſumandus eſt curſus huius ſecundi ſtatus. fo. 276. la. 2

Qꝫ in ſcꝺo quinquagenario ⁊ ſecũdo iubileo ꝑcutiẽda ẽ noua babylon: ſicut a Cyro ꝑcuſſa eſt vetus: de qua agiꝭ in Apocalypſi in ſpẽ magne meretricis: vt oẽs doctores concordant. fo. 276. la. 2

Qꝫ cum ad pñs ſimus in fine quadraginta generationum timendũ eſt fidelibus a facie arcus: prima ⁊ eniꝫ tribulatio delebit imperiũ babylonis: ſcꝺa caſtigabit peccata delinquentis eccleſie: ⁊ extrema q̃ reſtat ipſis: conſummabitur opus dei: ⁊ ſic per quindecim gradus vel decadas: intrabimus in ſancta ſanctorum. folio. 276. l. 2

Qꝫ ſicut in cẽtũ q̃nq̃ginta pſalmis cõtineꝭ pſalterium: ſic in. 150. generationibus vniuerſitas temporum: hoc eſt ab Adaꝫ vſqꝫ ad conſumationem ſeculi: caue tñ ne longum annorum ſpatium tibi ꝓponas in his extremis quinqꝫ decadis generationum. fo. 276. la. 2

Qꝫ an generationes que future reſtãt: dierum ſint: an menſium: an annoꝝ: ⁊ quot anni ſiue menſis per ſingulas ſcient illi qui ibi futuri ſunt. fo. 276. la. 2

Qꝫ quinquagenarius primus pertinet ad deum patrem: ſcꝺs ad filium: ⁊ tertius ad ſpiritum ſanctum. fo. 277. la. 1

Qꝫ ſicut vnus eſt omnipotens deus qui ꝓſidet ſuper omnia in tribus perſonis. ſ. pater ⁊ filius ⁊ ſpiritus ſanctus: ita vnꝰ eſt ⁊ dei populus a principio vſqꝫ in finem licet in tribus ſtatibus diſtinctus: ⁊ vnus liber pſalmorum qui cõtinet in ſe quinquagenarios tres. fo. 277. la. 1

Qꝫ ſecunduum numerum graduum: decadumqꝫ pſalmorum: quindecim pſalteria decacorda: ſub vno pſalmorum libro accipineda ſunt: vt vna queqꝫ iuſtorũ manſio pſallat pariter in ordine ſuo. folio. 277. la. 1

Qꝫ quinque pſalteria decacorda pertinẽt ad primum ſtatum: quinqꝫ ad ſecundũ: ⁊ quinqꝫ ad tertium. fo. 277. la. 1

Qꝫ tunc ſciamus nos exaudiri adeo ⁊ accepta fieri in conſpectu eius ſacrificia laudum noſtrarum: ſi eum laudamus ſicuti eſt: ⁊ ſi qua laus debeatur ſingulis perſonis: ⁊ tribus communiter intelligimus. fo. 277. la. 1

Qꝫ quidam volens emendare Arrium: ⁊ Sabellium peruerſius eis dixit: videlicet vnam ſubſtantiam eſſe quandã ſummam rem communem tribus perſonis

ꝛ ſingulam perſonam eſſe illam ſubſtantiam quaternitatem. fo.277.la.1

ℭ Explicit Tabula Secundi Libri Pſalterij decacordi.

ℭ Incipit Tabula Tertij Libri Pſalterij decacordi.

Quod ſapienter deo pſallere: eſt ipſa verba pſalmorum diſcrere ꝛ intente proferre fo.277.la.2

Qꝫ melius eſt paucos pſalmos ordinate pferre: qꝫ multos inordinatos ꝛ ſine cuſtodia diſcipline qꝛ non tam qͣtitas numeroſa verborꝫ qꝫ affectus ꝛ deuotio commendať a deo. fo.277.la.2

Qꝫ ſi qͣtitas in diuerſis diuerſa ſit affectus tamen deuotionis iiſdem in omnibus eſſe debet: alioquin ſi non ſuppetunt vires: credendum eſt potius quantitati: quia non eſt equa virtus omnibus: folio. 277.la.2

Qꝫ ſunt aliqui voluntate ſeruidi: ꝛ deuotione rudes qui dum arcem perfectionis apprehendere volunt: aliquid ſupra vires: non vſqꝫ ad finem perſeueraturi preſumunt: putantes impoſſibile ceteris quod ipſi ſtrenue complere non poſſunt. fo.277.la.2

Qꝫ magni patres qui vitam heremiticam ſigillatim ducebant: totum per dies ſingulos perſoluebant pſalterium: alij vero plus aut minus: ſm qꝫ eis ſancta deuotio diuinitus inſpirata ſuggerebat volẽtes hoc modo comprehendere: quod in eodem volumine ſcriptum eſt. Adijciam ſuper omnem laudem tuam: folio. 277.la.2

Qꝫ nobis (vt ait ſanctus Benedictus:) qꝫ iſta ſcimus ꝛ non facimus rubor confuſionis eſt: eſt tamen Deo acceptus non ſolū centeſimus ꝛ ſexageſimus: ſed etiam trigeſimus fructus qui eſt paruulorum. fo.277.la.2

Qꝫ quia bonus eſt dominus ac pius vt corda magis qꝫ dona querat, pferens oblationem paupercule abundantie diuitū. folio. 277.la.2

Qꝫ non videtur eſſe parue deuotionis dicere quottidie monachum ſuper horas debitas ſeu canonicas ꝛ conſuetas: triginta pſalmos ad honorem ſancte trinitatis ꝛ precipue qui pro diuerſis accidentibus ꝛ aſſiduis occupationum curis (qꝫ inſperate emergunt:) detenti ꝛ obligati ſunt. fo.277.la.2

Qꝫ clerico dicere quottidie viginti Pſalmos non eſt inertis deuotionis: nam ſicut monachi quo ad hoc eſt tenere tertium gradum: ita clerici ſecundum. Secularis autem ſiquis deuotus vellet ꝛ ipſe immitari poſſet dicere decem: folio. 277.la.2

Qꝫ id quod monachi vacantes implere ſatagunt vno die. ſ. totum pſalterium: ſeculares ſaltem in quindecim diebus complere ſtudeant qꝛ ꝛ illud pro omnibus electis veraciter ſcriptum eſt. Sacrificium laudis honorificabit me: ꝛ illic iter quo oſtendam illi ſalutare Dei. folio. 278.la.1

Qꝫ non ad ſolos monachos pertinet pſallere ꝛ laudare: ſed ad omnes chriſtianos ꝛ omnes chriſtiani debent diligere pſalmodiam. fo.278.la.1

Qꝫ ſicut ſeruitus operis propria fuit primi ſtatus. Studium doctrine ſecundi: ita iubilatio pſalmorum (que trahit hominem ad contemplationem dei:) eſt tertij ſtatus: qui in ianuis eſt. fo.278.la.1

Qꝫ contemplatio ꝛ iubilatio pſalmorꝫ eſt clauis Dauid qua datum eſt hoſtiuꝫ apertum angelo philadelphie: ita vt ſine claue ipſa difficile ſit aliter intrare i ſancta ſanctorum. fo.278.la.1

Qꝫ dicere decem pſalmi: quod myſtice refertur ꝛ pertinet ad laycos dicere viginti quod ad clericos: ꝛ dicere triginta pertinet ꝛ refertur ad monachos: vt vnicuiqꝫ pro gradu ſuo dum vacat ꝛ vires ſuppetunt offerre libet. fo.278.la.1

Qꝫ nonnunqꝫ qui plus laudat ore minus ſufficit laudare corda ꝛ ecõtra: qui plus corde minus ore: qꝛ forte quod affectus ſuggerit labor ꝛ occupatio non permittit. fo.278.la.1

Qꝫ non pari modo mẽs libera eſſe poteſt ad pſallendum tempore gemitus ꝛ laboris. (ꝛ ſi non minus neceſſarium ſit:) qꝫ tempore proſperitatis ꝛ gaudij: dicẽte Apoſtolo. Triſtatur quis in vobis: oret equo animo ꝛ pſallat: ꝛ ideo tali tẽpore debet frater ſibimet inferre vim. folio. 278.la.2

Qꝫ ante omnia obſeruari oportet: id quod ꝛ ſatis pijs mentibus comparatum eſt: ꝛ diuinis auctoritatibus approbatum: cantare ſcilicet ꝛ pſallere in cordibus noſtris deo magis: qꝫ i apta voce ꝛ ꝯcrepatione labiorum: quia loqui: ꝛ clamare: actionis eſt: orare ꝛ pſallere cum ſilentio contemplationis. fo.278.la.2

Qꝫ in aperto debemus deum noſtrum vocis officio confiteri propter eos qui foris ſunt: ꝛ in occulto pro dono ipſius intrare penetralia cordis noſtri: ibiqꝫ abſque ſtrepitu: ꝛ ſono vocis offerre ipſi ſoli ſacrificium laudis: ſicut Anna faciebat. fo.278.la.2

Qꝫ qui vigilanter inſpicit ſacras ſcripturas: non ſibi ſufficere putat: quod ex lege debitoqꝫ communi manifeſte perſoluit: niſi habeat aliquid archani quod ſecrete offerat deo ſuo: ne non eſſe amicus conuincatur ſed ſeruus: ſi non aliquid ſpontaneus offerat ex voto ſuo: ſed omnino coactus. fo.278.la.2

Qꝫ omnia bona que facit Chriſtianus debent habere principium: intentionem bonam. Et primo ad laudem ꝛ gloriam dei: deinde pro remedio ꝛ indulgentia peccatorum ſuorum: pro vincendis paſſionibus carnis: pro impetranda gratia ſpiritus ſancti. fo.278.la.2

Qꝫ vt in eis qui pſalmis ꝛ orationibus vacant fructuoſior ſemper fiat deuotionis affectus: bonuꝫ ſatis ꝛ laudabile eſt: ita dare operam pſalmodie: vt per hoc qꝺ exterius ore promitur: mens interius illuſtretur ꝛc. fo.278.la.2

Qꝫ tres denarij pſalmorum pertinent ad ad perfectionem perſonarum: tricenarius ad vnitateꝫ trinitatis. fo.278.la.2

Qꝫ ad gloriam ꝛ laudem dei pertinet vniuerſum pſalterium ſiue in quinqꝫ aſcenſionibus per triginta: ſiue in quindecim gradibus per decem pſalmos partiri: vt per ſingulos denos pſalmos diſtinctiõ fiat: ad honorem ꝛ reuerentiam ſoluantur ſingulorꝫ. ſ. patris ꝛ filij ꝛ ſpiritus ſancti. fo.278.la.2

Qꝫ ſingulas decadas generationum: tres alique parſone precedunt in typo preſtantiſſime trinitatis: vt oſtenſum eſt. folio fo.278.la.2

Qꝫ in ſecreta quoqꝫ perſolutione pſalmorum aſſummendi ſunt nouem Pſalmi de corpore pſalterij: qui dicuntur terni: ꝛ terni in ſingulis cõfeſſionibus ad honorem ſancte trinitatis. fo.278.la.2

Qꝫ predicti nouem pſalmi dicẽdi ſunt terni ꝛ terni per ſingulas trium decadarū ideſt anteqꝫ decade perſoluantur: ꝛ ad vltimum fiat commemoratius individue trinitatis: poſt trigīta. ſ. modulationem pſalmorum. fo.279.la.1

Qꝫ fiducia ad perſoluendum in illo ponẽda eſt: qui ſe promittit complere in nobis: (haud dubium:) quod in temporibus iſtis dicit per Zachariam inter cetera. In die illa queram conterere omnes gentes ꝛc. ꝛ effundam ſuper domū Dauid ſpiritum gratie. fo.279.la.1

ℭ Explicit Tabula Tertij Libri Pſalterij decacordi.

Explicit Tabula in expoſitionem ſuper Pſalterium dececor
dum per Abbatem Joachim illuſtratum. Venetijs in Cal
cographia Franciſci Bindoni ⁊ Maphei Paſyni
ſociorum impreſſum. Expenſis vero heredum
q. D. Octauiani Scoti ciuis Modoetiē
ſis: ac ſociorum. Anno ſalutifere in
carnationis. M. D. xxvij.
Die vero. xvij. menſis
Aprilis.

Cautūqꝫ eſt pōtificis priuilegio. S. D. N. Clemētis diuina
prouidētia Pape. vij. Librū hūc non amplius impreſſum:
quos dicti heredes. q. d. Octauiani Scoti īprimere ⁊
ſua īduſtria ⁊ ope ī lucē venire fecerit. Nemo ali
us īprimere: aut īprimi facere ꝑcuret: ſub pe
nis ⁊ cēſuris: de qbus in dicto priuile
gio latę conſtat: quod quidem
priuilegiū ad oēs gētes: po
pulos: ⁊ ciuitates: vbi
xpi nomē venerat
locū habere vo
luit: vt in eo
patet.

Regiſtrum huius operis

A aa bb cc dd A B C D E F G H I K L M N O P Q R S
T V X Y Z AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL MM
NN OO.

A dd DD Duerni. Ceteri alij quaterni.